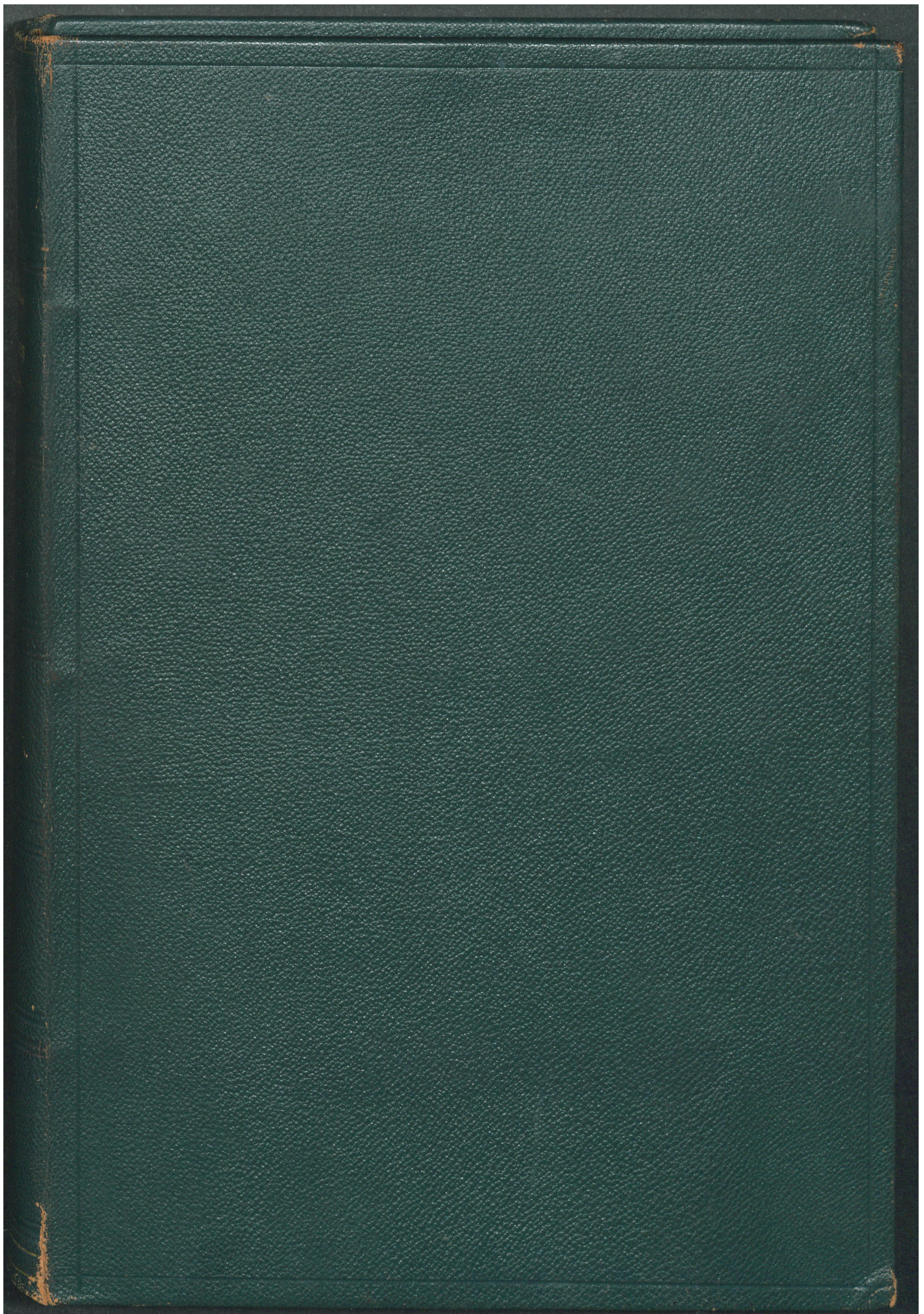

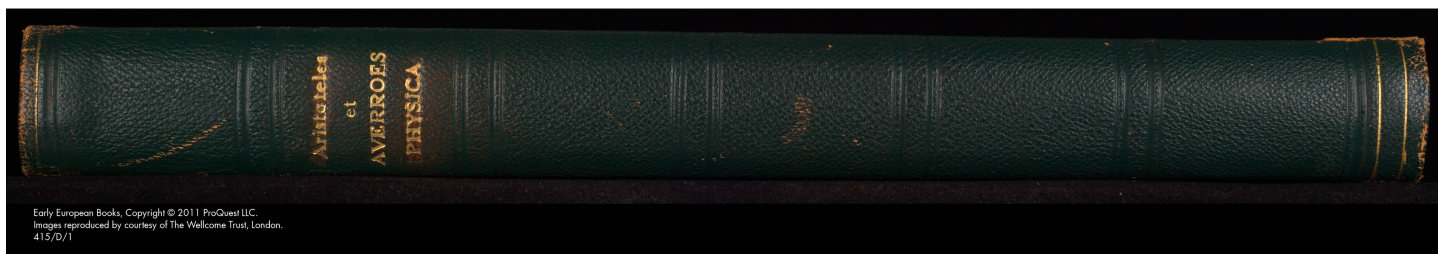
Aristoteles
et
AVERROES
PHYSICA

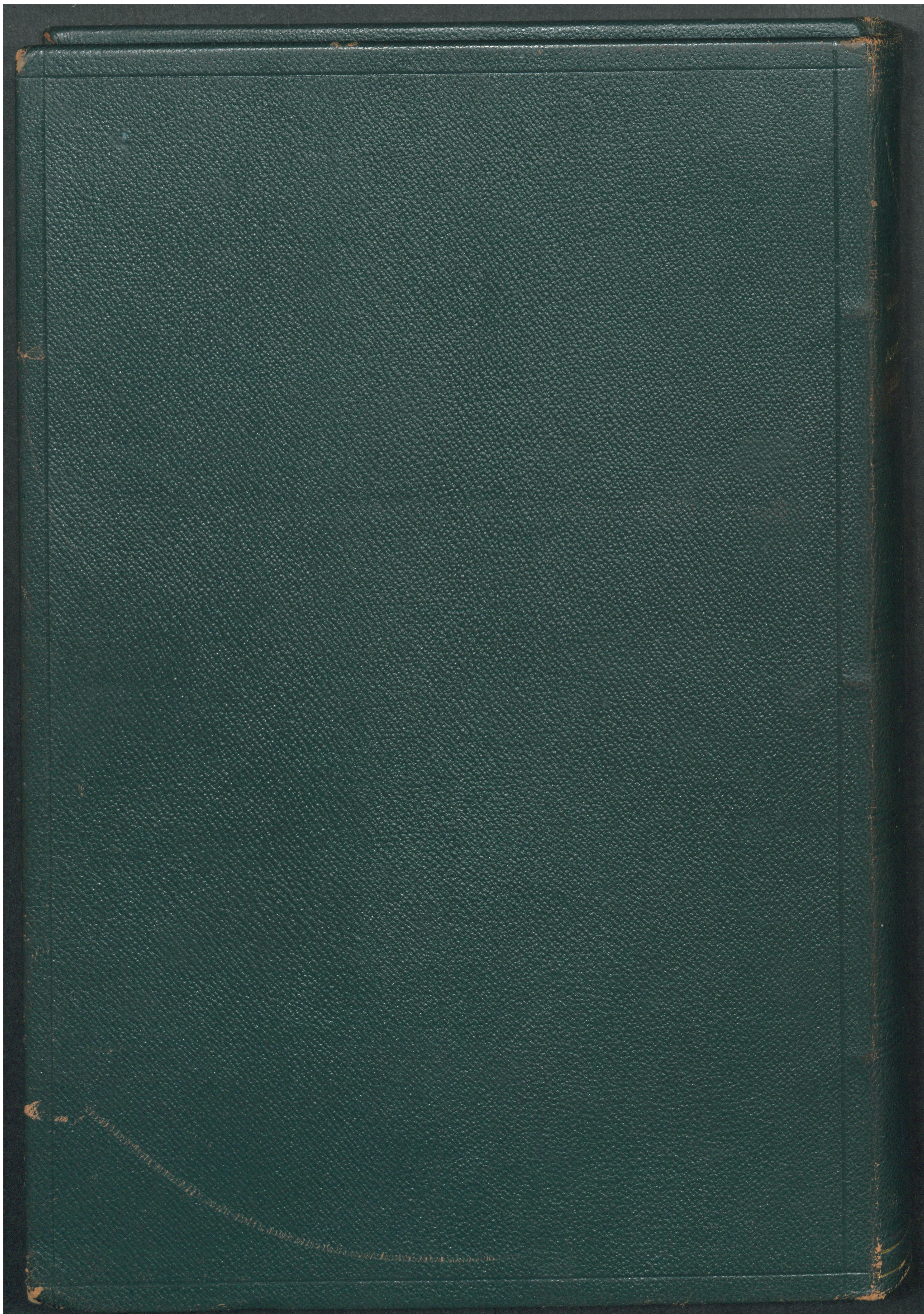

vol. 1

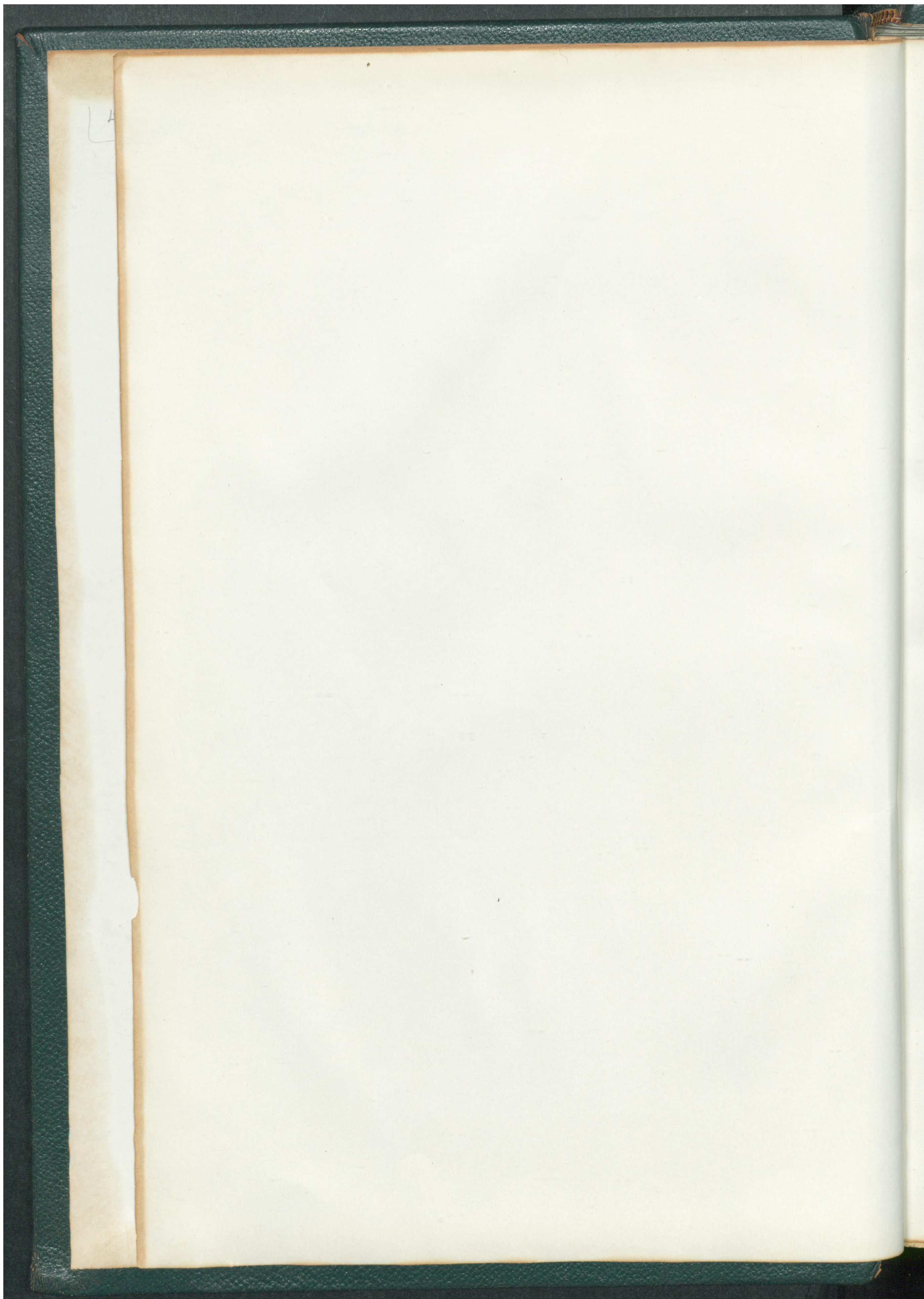

Accipe Lector studiose Aristotelē pe
ripatheticorꝝ principē: ac eius fide
lissimū īterpretē Auerroē: ca
stigatum erroribusqꝫ purga
tū: necnō margines opti
mis ānotationibus ac
ꝯcordātijs ornatū.
atqꝫ fideli studio
quoad fieri po
tuit impres
sum.

¶ Viti Thesmophili Tranensis tetra-
sticon ad Lectorem.

Scripsit Aristoteles: claravit corduba: Marcus
Corrigit: adiungit: digerit: ac retegit.
Auxilio cuius: si forte videbitur auctor
Durus & interpres: mox tibi mollis erit.

¶ Marcus Antonius zimara Sanctipetrinas hydruntinus Marco Antonio Cō-
tareno Caroli filio. S. P. D.

etus consuetudo: ⁊ cum ipsis pene litteris exorta: vt cuiusuis scripto-
res artis: que lucubrassent principibus viris inscriberent dicarentq;. au
ctoritatem operi ea saltem ratione comparantes: quā ego consuetudi-
nem vetustissimam seruandā mihi cum proposuissem: castigationes
Auerroys: non immerito inter Aristotelis expositores commentato-
ris nomen assecuti: qualescunq; essent: suadentibus viris doctissimis
emissurus: iure merito tibi in primis dicatas volui. Futurum enim erat: vt nisi ipse
hoc facerem: ingrati hominis notam vix possem effugere. Nam cum tu talis in do-
ctos ⁊ studiosos omnes semper fueris: sisq; qualem te omnes norunt: indoctorum
vero: ⁊ presertim eorum qui se doctos credunt: hostis acerrimus. Cumq; tu tantū
semper ingenijs faueris: vt tibi studiosi omnes debere se sentiant: damnandus fuis-
sem vtiq;: si quēquā tibi preferri voluissem. Huc accedit ꝙ cum ego tibi deuinctus
auctoratusq;: cunq; testimonio tuo ornatus sepissime: patrocinio adiutus: auctori-
tate seruatus: hūc inter Gymnasij huius Professores locū teneam: qui obsecro cō-
mittere vnquam potuissem: vt labores mei: quicunq; essent: sine tuo auspicio pro-
dirent in publicum: vulgiq; manibus concrederentur. Fuit autem labor noster in
Auerroe castigando non exiguus: innumerabilia in eo vulnera vel librariorum vi-
tio: vel translatoris sanauimus: erant ex his quedam satis feda: quedā minus: que-
dam ex confesso falsa: sed dij boni quot prodigia: quot monstris insignia: in omnibꝰ
fere delio opus erat natatore. Uerum dijs iuuantibus eam nos: nisi fallor: illi me-
dellam attulimus: vt in pristinam faciem restitutus videri possit omnibus. Addidi-
mus vero nos in calce operis ad communem studiosorum vtilitatem: quonam pa-
cto noster Auerroes in quibus sibijpsi pugnare videatur defendi possit: ⁊ a contra-
dictionis nota saluari. Hoc enim quotidianis extentisq; precibus de nobis studiosi
iuuenes impetrarunt: ceu parum esset emendatum a nobis opus fuisse: ni ⁊ in his
periclitandum nobis esset. Quod si forte fortuna omnia scrutari lustra nequiuerī:
⁊ iccirco quedam preterijsse contigerit: non tamen hoc ideo mihi dandum vitio est:
nec me pudet eius me vitij reum fateri: quod nemo in se non sentit. Reliquum est iu-
uenis doctissime: vt Auerroem ⁊ in Auerroe litteratos omnes ita tueare: vt oēs in
telligant te studiorum ⁊ studiosorum esse patronū: te eum esse: de quo omnia polli
ceri sibi vnusquisq; facile possit. Tanta est ingenij tui sublimitas: tanta vtriusq; lin-
gue cognitio: vt qui te grece legentem audiant: non Uenetijs ortū: sed Athenis cre
dant. Assentari nolo: nec si velim: que tua est ingenuitas: pateris. Uera dico: ⁊ que
vnusquisq; confiteatur. Suscipe igitur patrone mi Auerroē sine quo philosophia
vix potest consistere: eumq; in tutelam receptum ab inuidorum manibus ōfende:
nam q̄uis hoc mihi persuaserim: hocq; pro comperto vna cū viris doctissimis ha
beam: non posse non indoctos esse: quibus Auerroes ipse non sapiat: vix tamen di
ci potest quantum ornamenti atq; presidij eminentissimo auctori patrociniū tuū
afferre posse videatur. Uale. Ex patauino Gymnasio pridie kalēdas Decēbres.

Prohemium

Atentio mea in hoc ꝑmone est glosare librũ Aris. qui dicitur auditus nālis. ¶ Et ꝑm vsũ glosatorum dicentium in principio libri octo capitula. s. intentionem libri: vtilitatem: ordinem: diuisionem: proportionem: viam doctrine: nomẽ libri: nomẽ auctoris dicam ⁊ ego: lꝫ plura ex istis possunt itelligi ex ꝓhemio libri: sicut in subsequẽtibus ondemus. ¶ Dico ꝙ itẽtio scie nālis in sũma cuiꝰ itẽtõis iste liber ẽ ps: ẽ cognoscere cãs ꝓpẽrũ sensibiliũ ⁊ cãs visibiles in eis ꝓpẽbus accñtiũ: qꝛ subm istiꝰ artis nõ sunt nisi res sensibiles. subm dico ꝑm ꝙ trãsmutant de se. i. ꝑm ꝙ hñt de se pñm motꝰ ⁊ qetis. ¶ Et itẽtio huiꝰ libri est cognoscere de istis cãs cões oibꝰ rebꝰ nālibus. s. mãz: formã: finẽ: ⁊ agẽtez. ⁊ cognoscere cãs pmas ex ꝰ qð ẽ posse sciri i hac scia: sic mãz pmã ⁊ mouẽs pmũ: forma aũt pma ⁊ finis pmꝰ a metaphysico ꝯsiderant: ⁊ ꝯsideratio in ꝯseqntibꝰ cõibus oibꝰ rebꝰ nālibꝰ sic tpe loco ⁊ eis silia ẽ inqsitio nālis. ¶ Utilitas eiꝰ est ps vtilitatis scie speculatiue: ⁊ declaratũ est in scia ꝯsiderãte in opationibꝰ voluntarys: ꝙ esse bois ꝑm vltimã ꝑfectionẽ ipsiꝰ ⁊ suba eiꝰ ꝑfecta ẽ ipz esse ꝑfectũ ꝑ sciaz speculatiuã: ⁊ ista dispõ ẽ sibi felicitas vltia ⁊ sempiterna vita. ¶ Et i hac scia manifestũ est ꝙ pdicatio nois bois ꝑfecti a scia speclatiua ⁊ nõ ꝑfci siue nõ hñtis aptitudinez ꝙ ꝑfici possit: ẽ equoca sic nomẽ bois pdicat de hoie viuo ⁊ ð hoie mortuo: siue pdicatio bois ð rõnali ⁊ lapideo. ¶ Et quũ ꝰ ꝯseqt cognitionẽ scie speclatiue ð moralitate vtuosa: qm sciẽtes istã sciam quũ erũt ꝑꝫ ordinẽ nālẽ: oꝫ eos ð necitate eẽ vtuosos i oibꝰ spẽbꝰ vtutũ moraliũ: q̃ st: iustitia: abstinẽtia: audacia: sublimitas: bonitas: vitas: fiducia: ⁊ alie de vtutibꝰ boiũ. ¶ Et ðclarauit Alexãder i ꝓhemio hꝰ libri quõ seqt scia haꝝ vtutũ ad sciaz speclatiuã: qꝛ quũ nouerit sapiẽs puitatẽ vite sue ⁊ ꝑpetuitatẽ sempiternã ⁊ motũ ꝯtinuũ: ⁊ ꝙ ꝓportio sue vite ad tps sẽpiternũ ẽ sic pũcti ad lineã: vl sic finiti ad ifinitũ ñ pcurabit ppriã vitã: ⁊ tc erit audax ex necite. ¶ Et silr quũ nouit ꝙ mors ẽ ex necessite hyle siue mãe: ⁊ ppe quũ hꝫ ꝑfectõez hũanã: ⁊ dubitat ꝙ a ꝑfectiõe expoliet: tc ñ ẽ mirꝝ: si aliqñ eligit mortẽ pre vita. Sic fec Socra. cũ atheniẽsibꝰ q̃bꝫuis opinet ð Socrate ꝙ ñ fuert ei ðclate vie disciplie cões ⁊ ppe: qꝛ voluit ambulare i via ppa pplorꝝ. ¶ Et silr quũ sciuerit ꝙ ꝑfectionem hre ñ pt erit ei mors peligẽda sup vitã: ⁊ manim ẽ ꝙ quũ sapiẽs dubitauerit ñ eẽ ꝑfectꝰ ꝙ audacia eiꝰ ñ erit nisi i acqrẽo hãc ꝑfectõez. ¶ Itꝝ oꝫ sapiẽtes eẽ iustos ⁊ abstinẽtes. Iusti quũ sciuerit nãz iustic exñtẽ i suba reꝝ: tũc amãt silari illi nãe ⁊ acqrere illã formã. ¶ Abstinẽtes cũ sciuerit idignitatẽ voluptatũ: qꝛ ñ st ð dispõni hꝰ necys i eẽ boiũ nedũ ð ꝑfcõnibꝰ ipoꝝ: sꝫ sũt ꝯña ex necite mãe ð seipis eyciẽt voluptes oio: ⁊ erũt abstinẽtes: ⁊ manutenebũt leges dinas: ⁊ imitabunt ordines nāles. ¶ Et manim ẽ ꝙ ðbẽt eẽ bõi ⁊ liberi: qꝛ vilipẽdũt pecuniã quũ sciãt eẽntie pecũie vilitatẽ: ⁊ ꝙ studiositas i ea ẽ vnũ ð ðsiderys pter nãz: silr debẽt eẽ sblimes ⁊ amãtes vitatẽ i opõnibꝰ ⁊ dictõibꝰ ipoꝝ cũ alys ꝯñtibꝰ eis ex vitate hũana. ¶ Si ãt dr ꝙ eẽ ñ testat sup ꝰ: qꝛ ples sapiẽtes hꝰ artl hꝰ tpis ñ st tales. ¶ Dr ꝙ ꝰ accit eis pp dispõnẽ inãlẽ i hac cõite: ⁊ ista dispõ ẽ ðclata exercitãtibꝰ i disciplia practice. ¶ Et signũ sup ꝰ ꝙ accit eis res ex nãz: ẽ ꝙ iuẽimꝰ Alex. ⁊ alios dicẽtes: ꝙ sapiẽtes vtuosi fuert i tpe suo sapiẽtes vo tpis hꝰ: qꝛ a cõite gẽtiũ viles hñtur ⁊: pncipes existimãt ꝙ ñ st digni rger ciuites: nꝫ digni sint eẽ eoꝝ secretary ⁊ pximi. sapiẽtes tũc existimãt ꝙ ꝰ vilitas ex scia acciderit eis: ⁊ pp ꝰ ðcliabit dispõ quã nālr a scia habuerũt a dispõne opionis istiꝰ: ⁊ ðclinãt vlr ad voluptes: ⁊ accit eis dispõ ex nãz: i tm ꝙ ñ st digni eẽ ps citatl: ⁊ hec dispõ ples dyalecticl aduẽit. q̃ ꝑꝫ nãz scie sequũt eos oẽs vtutes: ⁊ ꝑꝫ accñs sequũt eos vitia pp societatẽ boiũ tpis hꝰ. ¶ Ordo ãt hꝰ libri ẽ pmꝰ libroꝝ positoꝝ ab Ari. i scia nāli: qꝛ res nāles diduntur ad diuersas nãs: ⁊ quũ diuersificant i eo qð ppriũ ẽ vnicuiqꝫ eoꝝ: cõicãt ẽt i rebꝰ cõibꝰ exñtibus i eis: ⁊ pp ꝰ diuidit ꝯsideratio huiꝰ artis i duas ptes: pa ẽ ꝯsideratio i rebꝰ cõibꝰ oibꝰ rebꝰ nālibꝰ. 2a ẽ ꝯsideratio in rebꝰ ppriys vnicuiqꝫ generũ nãrũ diuersarũ: ⁊ ista ps 2a diuidit ꝑꝫ nũeꝝ diuersoꝝ generũ: ⁊ pp ꝰ fuerũt libri positi i hac pte ples: sic accidit in logica ⁊ i alys ptibꝰ speculatiuis. ¶ Cãe ãt qre ps cõis ẽ por ptibꝰ ppriys sũt tres i his artibꝰ. pa ẽ ꝙ cõe ẽ notiꝰ nālr ppo apud nos. 2a ꝙ idẽ in disciplina nõ erit ples iteratũ. 3a ꝙ ppõnes vsitate in ꝰ nõ eẽnt pe ⁊ ppe. U. g. q demrat in triãgulo angulos eẽ eqles duobꝰ rectis demrat ꝰ ꝑ ppõnes pmas. q ãt demrat ꝰ in triãgulo diuersoꝝ lateꝝ: vel eqliũ lateꝝ: tũc ppõnes qbꝰ vtit nõ erũt pme. silr q demrat eẽntiã pe mãe hoi vel aiali vel alys rebꝰ pticularibꝰ pp ꝰ oꝫ pponere ptẽ cõez ppe sic libꝝ poꝝ: ⁊ libꝝ periheraeo añ posteriora ⁊ dyalecticã ⁊ alias. ¶ Diuisiões ẽt hꝰ libri sũt octo ꝑmones: ⁊ qlibꝫ ꝑmo ptit in ptes maiores ⁊ minores: ⁊ maiores in miores ptiunt: ⁊ nos narrabimꝰ istas ptes i ꝓhemio cuiuslꝫ ꝑmõis. ¶ Proportio eiꝰ oibꝰ sciẽtys speculatiuis. s. ꝓpatio scie nāl ẽ ꝑꝫ pportionẽ ptis ad totũ: qꝛ scie speculatiue sunt duobꝰ modis. vnꝰ nũerat pp exercitiũ sic mathematica: aliꝰ pp ꝑfectionẽ ꝑ quã ipz ẽ: ⁊ ẽ scia nāl ⁊ dina. ¶ Proportio ãt istiꝰ libri ad sciaz nālẽ ẽ sic pportio elntoꝝ rei ad rẽ: qꝛ iste lib ꝯphẽdit res q̃ sũt sic pna ⁊ radices vles illoꝝ: i qbꝰ vult alloq nālis. ¶ Uia doctrine hꝰ libri sũt spẽs doctrine vsitate in hac scia: et sũt modi oiũ disciplinaꝝ. s. tres modi ðmrationũ. s. signi: ⁊ demratio cãe: ⁊ ðmratio simplr: q̃bꝫuis signũ ⁊ cã sit plus vsitata i hac scia: ⁊ aliqñ est vsitata ðmratio simplr. ¶ Et maneries disciplie diuisiõis ⁊ diffõnis ⁊ enthymematis exẽpli ⁊ iductiõis: qꝛ vsus istoꝝ qnqꝫ vtit ars demratiua ꝑꝫ modũ datũ i posterioribꝰ: sꝫ vsus q̊ vtit enthymemate ⁊ iductiõe est aliꝰ ab vsu q̊ vtit rhetorica ⁊ dyalectica. ¶ Nomẽ hꝰ libri ẽ auditꝰ nāl siue ꝑmo nāl: sꝫ quũ acciderit ꝑmoni ꝙ audiat: mutatũ ẽ loco ꝑmõis auditꝰ ꝑꝫ mutationẽ ⁊ alterationẽ pp ðlectationẽ ⁊ extneitatẽ exñtẽ i vbis mutatis: ꝑm ꝙ declaratũ est in rhetoricis. ¶ Et appropriat ꝰ noie q̃bꝫuis sit cõe arti huic: qꝛ iste lib est pnm ⁊ radix totiꝰ istiꝰ artis: ⁊ vocat ps noie totiꝰ: qꝛ ẽ in poa oẽs ptes sicut elntũ est in poa oĩa gnãta ex eo. ¶ Nomẽ auctoris est Ari. filiꝰ Nichomachi sapientissimꝰ grecoꝝ: q cõposuit alios libros i hac arte: ⁊ in logica ⁊ metaphysica: ⁊ ipe iuenit ⁊ ꝯpleuit has tres artes: iuenit: qꝛ qcqd iuenit scriptuz ab antiqs i hac scia nõ ẽ dignũ ꝙ sit ps artis hꝰ: nec pnm nec ãbiguitas ẽt. nedũ ꝙ pncipia eẽnt. ꝯpleuit: qꝛ nlls eoꝝ q secuti sũt eũ vsqꝫ ad ꝰ tps qð ẽ mille ⁊ qngẽtoꝝ ãnoꝝ nihil addidit: nec a iuẽit i eiꝰ vbis errorẽ alicꝰ q̃titatl ⁊ talẽ vtutẽ eẽ i iduiduo vno miraclosũ ⁊ extneũ existit: ⁊ ꝰ dispõ quũ i vno hoie repit: dignꝰ ẽ eẽ dinꝰ magis q̃ hũanꝰ: ⁊ quũ nos ꝯpleuimꝰ capla pcedẽtia ad hũc librũ: ⁊ ꝯpendiose exposuimꝰ illi q vult itellere vba libri hꝰ ad exponẽda vba libri iã ðbemꝰ trãsire.

¶ Aristo.

Uide i cõ. 5. pmi huiꝰ ad finem.

Idẽ i cõ. 4. pmi phy.

Forma pma ⁊ pmꝰ finis a metaphysico ꝯsiderãt. Idẽ i 2. meta. c. 6. Et. 3. met. cõ. 3. ⁊ ita iueni i antiq̊ codice.

Ex hoc vr Cõmẽ. ponẽ felicitatẽ i sciẽtys specĺatiuis. Sꝫ vid opm. 3. de aia com. 36.

Uide ꝑ hoc p celi cõ. 2.

Oppositũ hꝰ vr velle phs 3. ethic. ca. xj.

Uide ꝑ hoc p meta. t. cõ. 5.

Dubium.

Solutio.

Idem ꝑm tuerorũ cõ. p. Et. 4. com. 25.

Idẽ scdo aia p t. 34. Et p ph. 4. Et cla cõ. 57. istas tres assignat.

Uide scdo li com. 35.

Nũo rat indu dyalectic ðmratiua de i scdo rũ. cõ. 23. in. 8. ph.

Cõsilr. 3. com. 68.

a Uide p scdo ce. Et. 12. 14. Et gnõne cõ Et. 3. ð ai 14. Et. 3. theorom vltio in ne media

¶ Aristotelis Stagirite peripatheticorum principis de physico auditu liber primus: ꝛ Auerroys Cordubēsis cōmentaria.

Uoniam qdem intelligere ꝛ scire cōtingit circa omnes scientias quarū sunt principia cause: aut elementa ex horuz cognitione. ¶ Tūc eni opinamur cognoscere vnūquodqꝫ: cum causas primas cognoscimus: ꝛ pricipia prima ꝛ vsqꝫ ad elementa. ¶ Manifestum quidē ꝙ que sunt circa principia sciētie q̄ de nā est prio determinare tētandū.

Uoniam dispositio scientie ꝛ certitudinis in omnib⁹ vijs habentibus principia aut causas: aut elementa: nō acqrit̄ nisi ex cognitiōe istorū. ¶ Credimus enim in vnaquaqꝫ rerum ipsaꝫ scire: cū sciuerimus causas eius simplices: ꝛ prima principia ei⁹: donec perueniamus ad elemēta eius. Manifestum est ꝙ in sciā nāli etiam oportet primo querere determinationem principiorum eius.

Acepit hunc libruꝫ a causa pp quā fuit ꝯsideratio huius scientie in cognitione causarū reruꝫ nāluū. ¶ Et dixit. Qm̄ dispositio .i. qꝛ declaratū est in posterioribus ꝙ dispositio sciētie certe in oībus artib⁹ demonstratiuis ꝯsiderantibus de rebus habētibus vnam quattuoꝛ causarum: aut plures vna: aut oēs non acquiritur nisi ex cognitione cārū. ¶ Et nō intēdebat ꝑ sciam ꝛ certitudinē noīa synonima: ᵃ qm̄ noīa synonima nō vsitant̄ in doctria demonstratiua: sed intēdebat dispōnem scientie certe: ꝛ est sciētia ꝑfecta. ¶ Sciētia enim alia est ꝑfecta: ꝛ est illa que est ꝑ cām: alia est impꝑfecta: ꝛ est illa q̄ est sine causa. ¶ Et intēdebat per vias artes speculatiuas: que dicunt̄ vie: qꝛ ꝯsiderās in eis vadit a determinatis rebus ad res indeterminatas: ꝛ ꝑ res terminatas. ¶ Et dixit. Principia aut cās aut elemēta: qꝛ artiuꝫ speculatiuaꝝ aut suarū ꝑtium sunt q̄daꝫ que ꝯsiderāt de rebus simplicibus carētibus p̄ncipijs: ꝛ hec est dispositio sciē ꝯsiderātis de p̄mis p̄ncipijs cuiuslibet entis. ¶ Et dixit. p̄ncipia aut cās: aut elemēta ꝓpter diuersitatē modoꝝ quattuoꝛ cārum: ꝛ intēdebat ꝑ p̄ncipia in hoc loco cās agētes ꝛ mouētes: ꝛ ꝑ causas fines. ꝛ ꝑ elemēta causas que sūt ꝑtes rei .s. mām ꝛ formā. ꝛ ꝙ hic vtit̄ hoc noīe p̄ncipiū ꝓprie. ꝛ silr̄ hoc noīe cā: qꝛ sunt noīa synonima cuꝫ vsitentur cōiter. ꝛ sic vt mihi videtur exposuit ip̄e Alex. ¶ Et intēdebat Arist. per hunc sermonē docere ꝙ nō oēs artes ꝯsiderāt de oībus causis: sed q̄daꝫ ꝯsiderāt de causa formali tm̄ .s. mathematice: ꝛ q̄dam de tribus causis .s. motore ꝛ forma: ꝛ fine: ꝛ est sciētia diuina: ꝛ quedā de quattuoꝛ causis: ꝛ est sciētia nālis: ꝛ qꝛ hoc nō fuit manifestū in hoc loco: induxit ꝫmonē in forma dubitationis: ꝛ .d. habentibus p̄ncipia aut causas aut elemēta .i. qm̄ idem sequit̄ siue ponat̄ ꝙ ille res habeant p̄ncipia agētia: aut finalia: aut elementaria: aut oīa: ꝛ impossibile est vt hec ꝯiunctio aut sit sicut copulatiua. naꝫ dispositio certe sciētie inuenit̄ in rebus habētibus causas quasdā per sciam illaꝝ causarum: sicut inuenit̄ in habētibus oēs causas. ¶ Et cū posuit hanc ꝓpōnem induxit testimoniū ad verificādū illā: qd̄ fere iduxit in posterioribus analecticis. Et .d. Credimus enim in vnaquaqꝫ rerū ꝛc̄. ꝛ signuꝫ eius qd̄ diximus ꝙ dispositio sciētie certe de aliquo nō acqritur nisi ex cognitiōe cause cui⁹ est: qm̄ oīs q dicit se scire aliqd: nō dicit hoc nisi qn̄ sciuerit illd̄ ꝑ suas oēs causas ꝓpinquas ꝛ remotas: ꝛ hoc inuenit̄ in omni q aliqd scit in veritate: aut ꝫm existimationem: ꝛ ꝙ in ista ꝓpōne ꝯueniūt oēs ꝯsiderātes adeo ꝙ ēt sophiste. vt dixit in posterioribus. ¶ D .d. cū sciuerimus causas eius simplices: ꝛ ītendit vt videtur causas existētes in re p̄mas non cōpositas: ꝛ sunt prima mā: ꝛ vltima forma. que eniꝫ sunt p̄ter p̄mā materiam ꝛ vltimā formā cuiuslibet rerū nālium: sunt materie cōposite: ꝛ forme cōposite. ¶ Et .d. Et p̄ᵒ p̄ncipia. ꝛ intēdit hic vt videt̄ per p̄ma p̄ncipia: primas causas que sunt extra rem .s. primū agens. ꝛ vltimuꝫ finē oīum rerū. ¶ D .d. Donec ꝑueniamus ad elīta eius: ꝛ intēdit hic ꝑ elemēta causas existētes in re ꝓpinquas ꝛ eēntiales. ¶ Et ᵃ inuit per hoc qd̄ dixit: ꝙ doctrina ordinata est icipere a cognitione causarum p̄marum rei cognoscēde ꝑfecte. Deinde intēdere ad cognitionē aliaꝝ causarum remotarū ꝫm ordinē: donec ꝑueniat̄ ad causas ꝓpinquas. ¶ Et ꝫm hoc vtit̄ hic h̄ noīe causa: ꝛ elemētuꝫ alio mō ab eo quo vsus est illic prius ꝫm suū morē in habēdo modicaꝫ sollicitudinē de noībus. ¶ Et cū posuit hāc maiorē ꝓpositionē in hoc sermone .s. dicente ꝙ scīa certa de reb⁹ habētibus causas ꝛ elemēta nō acqrit̄ nisi ex cognitione causaꝝ ꝛ elemētoꝝ eoꝝ: dimisit minorē ꝓpōnem: ꝛ induxit ꝯclusionē quā intēdit ꝑ hūc ꝫmonez. ꝛ dixit. Manifestū est ꝙ in scīa nāli ꝛc̄ .i. manifestū est: qm̄ ex hoc sequitur ꝙ qui vult largiri scientiam de natura oportet ipsum prius querere dterminationem causarū rerum naturalium habentium causas ꝛ elementa. ¶ Et iste sermo cōponitur sic.

¶ Omnia naturalia habent causas ꝛ elementa.

¶ Et omnia habētia causas ꝛ elementa non sciuntur nisi ex cognitione causarum ꝛ elemētorum.

¶ Ergo omnia naturalia non sciuntur nisi ex cognitione suarum causarum ꝛ elementorum.

¶ Innata est aūt via ex notioribus nobis ꝛ certiorib⁹ in certiora nāe ꝛ notiora. ¶ Non enim sunt eadeꝫ nobis nota ꝛ simplr̄. vnde quidem necesse est ꝫm hunc modū ꝓcedere ex incertioribus nature: nobis autē certioribus in certiora nature ꝛ notiora.

¶ Et via ad illa est de reb⁹ notioribus ꝛ manifestioribus apud nos ad res: q̄ sunt mani-

Margin notes:

a Noīa sinōima n̄ vsitāt̄ i doctrina demonstratiua. Idē .4. ph. c.cxxix. Et p̄ celi. c. primo. Q̄uo nomia synonia vsitari q̄ant i doctria d̄mr̄ati ua. Uide pulchre Auer. i c.45. quarti physi.

Distinctio scientie.

Uide cō.31 3. celi.

Uide ꝑ hoc 5. met. cō. 4. Et .12. meta. ꝯ. xxiij. vr̄ ex ꝑte sibi ꝯdicere. Sciencia diuina de trib⁹ causis ꝯsiderat. Uide oppositū. 3. me. c. 3. Et xij. meta. c. 6. vbi dic̄ ꝙ duas. Uid̄ scd̄o met. cō. 6. vbi dicit ꝙ ꝯsiderat q̄tuoꝛ genera cāꝝ ꝛc̄.

Idem .3. celi tex. com. 30.

Primo posterioꝝ. t. c. 5.

Uid̄ ꝯsil̄e. 2ᵒ ph c. 10. Et p̄ ce. c. p̄ Et .5. meta. c. xxix. Et p̄ phy. c. sij.

Oppositum xij. met. ꝯ. 6. Et .3. met. ꝯ. 3. vbi h̄r̄ ꝙ vltim⁹ finis oīum rerum a metaphysico ꝯsideratur.

a Uide consimile. 8. me. c. xij. Et i. 2ᵒ phy. cō. 72. ꝛ .38.

Q̄uo liceat vti v̄bis equiuocī i doctrina demōstratiua. Uide .3. de aīa cō. xx.

festiores in nã. ℂ Illa enim que sunt cognita apud nos nõ sũt illa q̃ sũt cognita simpl'r. Et ideo necesse est ꝑ hãc viã ⁊ venire de rebus: que latẽtiores sunt apud nãz ⁊ manifestiores apud nos: ad res q̃ sunt manifestiores ⁊ notiores apud naturam.

2 ℂ Et via. Cũ declarauit ꝙ opz nãlẽ largiri cognitionem cãrum ⁊ elemẽtoꝝ: incepit declarare viã inducentẽ ad cognitionẽ cãrum reruz nãlium. s. nãm demonstrationũ largiẽtiũ cãs rerũ nãliuz. ℂ Et. d. Et via est ad illa. i. ⁊ via inducẽs ad cognitionẽ cãrum reꝝ nãlium est de ꝓpõnibus acceptis ex reb⁹ posterioribus in eẽ q̃ sunt notiores ⁊ manifestiores apud nos ad ꝯnes p̃ores in esse q̃ sunt notiores ⁊ manifestiores apud nãz ⁊ latẽtiores apud nos: ⁊ est modus demr̃ationũ q dr̃ signũ. ℂ Et cũ declarauit nãm demonstrationis: qua vtit̃ in h̃ cãm dedit. ⁊ dixit. Illa enim q̃ sunt cognita apud nos ⁊c. i. ⁊ cã in hoc ꝙ via ꝑ quã itur in hac scia dz esse a reb⁹ posteriorib⁹ in eẽ ad p̃ores in eẽ: q2 illa q̃ sunt cognita apud nos in rebus nãlibus nõ sunt illa q̃ sunt cognita simpl'r. i. nãliter: qd̕ est ꝯriũ in mathematicis. illa eniz q̃ sunt cognita in illis simpl'r: ⁊ sunt cause p̃ores in eẽ sunt cognita apd̕ nos. ℂ Q2 igr̃ nãl'r imus de scito apd̕ nos ad ignotũ: si ꝯtigerit vt notuz apd̕ nos sit notũ apud nãm. tũc demr̃atiões date i hac scia erũt dmr̃atiões cause ⁊ eẽ: ⁊ si ꝯtigerit vt nota apud nos nõ sint nota apud nãm: que nõ sunt p̃ora in eẽ: s3 posteriora: tunc demr̃atiões date in hac scia erũt de numero signoꝝ nõ demr̃atiões simpl'r. ℂ Et cum notificauit ꝙ via in hac scia est incipere a reb⁹ notis apud nos: ⁊ intendere res notas apud nãz ⁊ ignotas apud nos: ⁊ ꝙ impossibile est aliter icedere in hac scia icepit declarare ꝙ ꝑ hãc viã opz in hoc libro ire. s. ꝙ opz ip3 ꝯsiderare de hoc ex reb⁹ cognitis apud nos ꝓcedendo ad res cognitas apud naturam que sunt cause quesite. Et. d. Et ideo oportet nos ⁊c. ℂ Deinde demonstrauit que sint illa que sunt cognita apud nos ⁊ latẽtiora apud naturam: ⁊ que sunt illa que sunt cognitiora apud naturam ⁊ ignota apud nos.

Margin: Idẽ. 2. d̕ aia t. cõ. 12. ⁊ 33. Idẽ ifra i h̃ p̃. t. c. 57. Et 7. met. t. c. 10. Et. 3. ce. c. 61.

Margin: Idẽ. 7. met. c. 10. Et. 3. ce. cõ. 61. Et p̃ d̕ aia cõ. 10.

Margin: Documẽtuz Hic pz qd sit dmr̃atio simpl'r ⁊ qd signi demõstratio. Vide ꝯsimile scd̕o ce. c. 35. Et ibi ẽt iuenies quid sit demr̃atio cãe tm̃ seu pp qd Vid̕ ꝓ hoc ẽt 8. phy. c. 65. ex^m ꝯueniẽs de demr̃atione cãe tm̃.

ℂ Sunt aũt primũ nobis manifesta ⁊ certa cõfusa mgis: posterius aũt fiunt ex his nota elemẽta ⁊ principia nobis diuidẽtib⁹ hec.

ℂ Et illa q̃ primo sunt apud nos euidentia ⁊ manifesta sunt mixta. s. ꝯposita ꝓprie. deinde in postremo efficiuntur nobis ex istis elemẽta: ⁊ principia manifesta.

3 ℂ Et illa. Dicit ⁊ illa que sunt cognita apud nos p̃mo de reb⁹ nãlibus sunt cõposita cãta ab elemẽtis: ⁊ illa que sunt ignota apud nos natural'r sunt cause cõpositoꝝ. s3 possibile est ex rebus cõpositis. i. ex ꝯsequẽtibus eaꝝ cognoscere causas: adeo ꝙ ex hoc erũt note ille cause: ex qbus cõponunt̃. cause ãt sunt notiores apud nãz: q2 nã facit cõposita ex causis. vñ videt̃ ꝙ cause sunt notiores apd̕ illã sicut est dispositio in rebus artificialib⁹ cũ artifice. s. ꝙ cause sunt cognitiores apud illũ. si igit̃ nos ageremus res naturales: tũc cause essent notiores apud nos: s3 q2 nos nõ habem⁹ agere eas: ideo dispositio in eis apud nos est contraria dispositioni in rebus artificialibus.

Margin: Cõposita sũt notiora apud nos q̃3 sue cause. Idem. 3. celi. cõ. 61.

Margin: Qr̃ cãe nãe notiores?

ℂ Unde ex vniuersalib⁹ in singularia opz ꝓcedere. ℂ Totũ enim ƀm sensuz notius est. vniuersale aũt totum qd̕dam est. multa eni comprehẽdit vt partes vniuersale.

ℂ Et ideo opz nos intẽdere ⁊ procedere de rebus notis vl'ib⁹ ad ꝑticulares. ℂ Uniuersum eni notius est in sensu: ⁊ vniuersale est aliquod vniuersum. vniuersale enim continet res plures tanq̃3 partes.

Margin: Cõtradicti[…] h̃ ⁊ i. 2. post[…] t. cõ. 21. q2[…] dr̃ ꝙ a sing[u]larib⁹ ad vl[…] oz ꝓcedere[…]

ℂ Et iõ. Cũ declarauit ꝙ cã pp quã d̕bem⁹ ire in hac scia de posteriorib⁹ ad p̃ora est: q2 semꝑ debemus ire de illo qd̕ est notũ apud nos ad illud qd̕ est ignotum apud nos. narrauit ꝙ pp hãc cãz. s. ire de notiori apd̕ nos ad latẽtius opz incipere in ordine doctrine a cognitiõe cãrum vl'ium ⁊ accidẽtiũ vniuersaliũ. ℂ Et dixit. Et iõ opz ꝓcedere ⁊c. i. ⁊ cã pp quã fuit nec̃e vt demr̃ationes hui⁹ scie fuerint signa: ⁊ ẽ ire de notiori apud nos ad latẽtius: opz ẽt nos ꝓcedere in doctrina de reb⁹ vl'ibus ad ꝑticulares. ℂ Et intẽdit ꝑ vniuersalia vl'issima q̃ pñt iueniri i istis reb⁹ reꝝ nãliũ: sc3 de causis ⁊ accñtibus: qm̃ q̃3to magis vl'e fuerit cõius: tãto magis ꝯtinebit. ℂ Et ex h̃ ƀmone declarat̃ ꝙ intẽtio isti⁹ libri est loq de reb⁹ vl'ib⁹ cõib⁹ oĩbus q̃ ꝯstituunt̃ ꝑ nãm. ℂ Et cũ. d. ꝑticularia: nõ intendit idiuidua: s3 vltimas spẽs: aut illa q̃ sũt q̃si vltime spẽs. ℂ Et cũ declarauit modũ ordinatiõis doctrine in hac scia: ⁊ ꝙ oz ꝓcedere de illo qd̕ ẽ magis cõe ad illud: qd̕ est magis ꝓpriũ: q2 illud qd̕ ẽ magis cõe est noti⁹: queadmodũ via demr̃atõis in hac scia ꝑ hãc cãz nec̃e fuit ire de posteriorib⁹ ad p̃ora: icepit dare cãz pp quã fuit nec̃e vt vl'e intelligibile vl'r sit notius particulari qd̕ est sub illo. ⁊ dixit. Uniuersuz. n. ⁊c. i. ⁊ res vl'es sunt notiores apud itell'm q̃3 ꝑticulares. s. spẽs: q2 vl'e assimilat̃ idiuiduo cõposito: ⁊ cõpositũ est noti⁹ apud sensuz. i. queadmodũ igit̃ istud vniuersum qd̕ est noti⁹ apud sensuz: qd̕ est p̃n^m fidei q̃3 simplicia q̃ sunt cãe illi⁹ vniuersi. s. demõstrati. ⁊ sil'r vl'ia sunt notiora apud itell'm q̃3 ꝓpria. vl'e. n. est aliqd̕ vniuersuz cũ ꝯtineat multa. q2 igr̃ ita se h3 ad itellectũ sicut cõpositũ ꝑticulare ad sensuz. iõ dispõ vl'is apud intell'm est dispõ ꝑticularis apud sensum. cã igit̃ in hoc ꝙ vie demonstrationũ in hac scia sunt de compositis ad simplicia: ⁊ in hoc ꝙ p̃ncipium doctrine est de reb⁹ vl'ib⁹: est qm̃ vniuersum demr̃atuz est notius apud sensum q̃3 ꝑtes eius: ⁊ vl'e est notius apud itell'm q̃3 ꝓpriũ. ℂ Et cũ declarauit ꝙ vl'e assimilat̃ vniuerso cõposito demr̃ato dedit modũ silitudinis: ⁊ dixit. vniuersum eniz ꝯtinet multas sic̃ ꝑtes: vl'e enim cõtinet multas spẽs que sunt sub eo: ⁊ sunt sicut ꝑtes reꝝ cõpositarum indiuidualium.

Margin: Que sint […] vl'es oĩb⁹ […] lib⁹ cões. […] de in ꝓlog[…] Cõ. q̃ sit […] bri intẽtio […] de ibidẽ. […] 3. celi. cõ. […]

ℂ Sustinẽt aũt idem quodãmõ hoc: ⁊ noĩa ad rõnẽ. totũ enim qd̕daz ⁊ indistincte significat: vtputa circulus: diffõ aũt ipsius diuidit in singularia. ℂ Et pueri primuz appellant oẽs viros patres ⁊ feminas matres: posterius aũt determinãt hoꝝ vnũqd̕q̃3.

ℂ Et iã accidit h̃ idez quoquo mõ in noĩbus apud diffõnes: sign̄ant eni aliqd̕ vniuersuz nõ determinatum. V. g. hoc nomẽ circulus diffinitio eius distinguitur per particularia.

ℂ Et puer existimat in principio oẽm virũ

quem

quem videt esse patrem eius: ⁊ omneʒ mulier eʒ esse matrē eius. Deinde in postremo distinguit: ⁊ determinat vtrūqꝫ.

5. ¶ Et iā. Cuʒ declarauit cāʒ ꝑꝑ quā vle est notiꝰ ꝑticulari qd̄ ē sub eo: icepit docere ꝙ ꝑꝑ hāc cām illud qd̄ sig̃nat nomē ē notiꝰ apd̄ nos q̄ꝫ illō qd̄ sig̃nat diffō. s. apd̄ itellm̄. ¶ Et. d. Et accidit silr̄ h idē ⁊c̄. i. ꝑꝑ hāc cām accidit silr̄ eis q̄ significāt noīa apd̄ illa q̄ significāt diffōnes. s. qm̄ iᵃ q̄ sig̃nāt noīa sūt notiora eis q̄ꝫ que sig̃nāt diffōnes. D. d. Et sig̃nat aliqd̄ vniuersum ⁊c̄. i. ⁊ cā in h ꝙ noīa sunt notiora diffonibꝰ est: qm̄ nomē sig̃nat aliqd̄ vniuersuʒ: ⁊ ē spēs noīata: ⁊ illud vniuersum nō ē distictū: vt h nomē circulus qd̄ sig̃nat vniuersuʒ nō distinctū: diffō vō eiꝰ q̄ est figura plana itra quā est pūctus a q̄ oēs linee exeūtes ad circūferētiā sunt eq̄les: ē vniuersuʒ distinctū ⁊ determinatū ꝑ elēnta ex q̄bꝰ ꝯstituit̄ circulꝰ. s. genꝰ ⁊ dr̄ia: ⁊ h intēdebat. cuʒ dixit. determinat̄ ꝑ ꝑticularia: vocat. n. elēnta spēi ⁊ cās ꝑticularia i respectu vniuersi. ¶ Et. d. quoquo mō: qm̄ illa q̄ sig̃nant noīa. s. noīa spēꝝ assimilant̄ vli inq̄ꝫtū ꝯtinet cās ex q̄bꝰ ꝯstituit̄ spēs: ⁊ dr̄nt ab eo i eo ꝙ vle ꝯtinet spēs. vle igit̄ ē aliqd̄ vniuersuʒ spēꝝ: ⁊ illd̄ qd̄ sig̃nant noīa ē aliqd̄ vniuersuʒ in cās ex q̄bꝰ ꝯstituit̄ spēs. vniuersuʒ vō in rei vitate est iduiduū ꝯpositū demr̄atū: ⁊ silr̄ ꝑtes i veritate q̄ sūt ꝑtes iduidui: ⁊ sūt ille de q̄bꝰ dixit: ꝙ sūt notiores i sensu q̄ꝫ cāe: ⁊ ex h ꝙ istud vniuersuʒ ē notius apd̄ sensuʒ causis ē cā in h ꝙ vniuersa itellecta sunt notiora apud itellm̄ q̄ꝫ sue ꝑtes itellecte: siue ille ꝑtes sint spēs aut cāe. ⁊ silr̄ h ē cā in h ꝙ res posteres in eē. s. accn̄tia sūt notiora apud nos q̄ꝫ cāe. ¶ Et q̄ret aliq̄s ꝙ h qd̄ dixit: ⁊ illa q̄ sunt apud nos euidētia ⁊c̄. ⁊ h qd̄ dixit post. ⁊ accidit h ideʒ in nominibꝰ apd̄ diffōnes sūt idē: qm̄ ipoſle ē ipm̄ itelligere ꝑ res mixtas ꝯpositas iduidua demr̄ata: cū ex istis nō ꝓcedat̄ ad elēnta ⁊ p̄nᵃ itellecta: nō. n. sūt ꝑtes sylli: sʒ ꝓcedit̄ ad illō ex spē ꝯposita nō ex iduiduo. ḡ ista ē dispō spēi apud suas cās: ⁊ dispō eiꝰ qd̄ sig̃nant noīa apd̄ qd̄ sig̃nant diffones: q̄uo igr̄ posuit h aliū moᵐ: ¶ Ad h āt dicamꝰ ꝙ i p̄ ꝫmōe fec̄ ꝯpōnē iter spēs ⁊ suas cās ꝫʒ fidē. ⁊ dixit ꝙ spēs ꝯpoᵗᵉ apd̄ nos sunt notiores suis cāis. ⁊ ꝙ ex istis spēbꝰ ꝓcedimꝰ ad cognitiōeʒ cāꝝ mediātibꝰ accn̄tibꝰ exn̄tibꝰ i eis: i h āt ꝫmone fecit ꝯpōnē iter spēs ⁊ cās suas ꝫʒ imagiationē: ⁊ dixit ꝙ illud qd̄ sig̃nant noīa sunt notiora apud nos q̄ꝫ illō qd̄ sig̃nant diffōnes. ¶ Sūt igr̄ tres modi cōpōnis. s. ꝯpō spēi ex suis causis: ⁊ ꝯpō gn̄is ex spēbꝰ: ⁊ vtraqꝫ istaꝝ cōpōnuʒ est notior apud itellm̄ q̄ꝫ ꝑtes. Tertia āt cōpō est ꝯpō iduidui ex suis ꝑtibꝰ. s. ᵃque sunt ꝫm sui q̄litatē: ⁊ ista ꝯpō est notior apud sensuʒ q̄ꝫ ꝑtes: ⁊ ex eo ꝙ ista ꝯpō ē notior apd̄ sensuʒ. iō illi duo modi ꝯpōnis sunt notiores apd̄ itellm̄. ¶ Et iō nō est remotū ipm̄ itelligere ꝑ h qd̄ dicit: ⁊ illa q̄ sūt apud nos manifesta sūt mixta ꝯposita ꝫm duos modos ꝯpōnis. s. ꝯpōnē indiuidui ⁊ ꝯpōneʒ spēi: indiuiduū. n. ꝯposituʒ lʒ nō sit p̄nᵐ in doctrina demr̄atiua: tn̄ est p̄nᵐ acq̄sitiōis vlis qd̄ est p̄nᵐ doctrine demr̄atiue. ¶ Et cū declarauit ꝙ cōe est notius apud nos ꝓprio: queādmodū cōposituʒ est notius simplicibus suis dedit testimoniū suꝑ hoc ⁊ dixit. Et puer existimat ⁊c̄. i. signū eiꝰ qd̄ cōe est notiꝰ apud nos nālr̄ q̄ꝫ ꝓpriū est: q̄r videmꝰ ꝯprehēsionē cōeʒ p̄cedere tp̄e in infantibus ꝓpriā ꝯprehēsionē. infans eni in p̄ncipio ꝯprehēsionis existimat oēm virū eē patrē: ⁊ oēʒ mulier eʒ esse mr̄eʒ: ⁊ cū vigorat̄ itellr̄s suus cognoscit patrē iter ceteros viros: ⁊ mr̄em iter ceteras mulieres. ¶ Iste igit̄ est ꝓlogus libri: ⁊ ꝯtinet intētioneʒ: ⁊ ordinem eius: ⁊ modū doctrine demr̄atiue.

Idē. xij. meta. cō. xxvij. ⁊ j. de gn̄atiōe com. 59.

Questio.

Prima solō

Tres modi ꝯpōnis.

a Que sint ꝑtes ꝫʒ q̄litateʒ. Uide. 4. ph. cō. xx. Et 3. celi cō. xij.

Scdā solō.

Uide ꝑ hoc i scdo posteriorum in fine.

Honius apud nos natr. :~ :~ :~

Ecesse est aūt aut vnū eē principiū aut pl̄a. ⁊ si vnuʒ: aut immobile sic̄ dicunt ꝑmenides ⁊ melissus: aut mobile sicut physici. hi q̄dē aerē asserentes esse. alij vō aquā primū principiū. si aūt plura: aut finita aut ifinita: ⁊ si finita: pl̄a aūt vno: aut duo: aut tria: aut q̄tuor: aut ꝫm aliquē aliū numerū: ⁊ si ifinita: aut sic ē sicut dixit Democritus genus vnuʒ: figura vō aut specie: aut differētia: aut ꝯtraria.

¶ Et opʒ necio: vt principiū sit vnū: aut pl̄a vno. Si vnū: aut imobile vt dicunt ꝑmenides ⁊ melissus: aut mobile vt dicunt nāles: q̄dā. n. dicūt ꝙ primū principiū est aer: q̄dā aūt aqua. Si vō principia fuerint pl̄a vno: aut erūt finita: aut ifinita. Si igit̄ fuerit pl̄a vno: sʒ finita: aut erūt duo aut erunt tria aut quatuor aut alterius numeri necessario quicūqꝫ sit. Si autē infinita: aut erūt sicut dixit Democritus eadē in gn̄e: sʒ i figura ⁊ in forma diuersa: aut erūt cū hoc ꝯtraria.

Finito ꝓlogo icepit ꝑscrutari de p̄ncipijs cōibꝰ oīuʒ reꝝ. ¶ Et dixit. Et oʒ necio ꝫʒ nām diuisiōis vt p̄nᵐ exn̄s in re sit vnū aut plura vno: ⁊ si aliq̄s posuerit p̄nᵐ esse vnū: aut erit nō trāsmutabile vt dicūt ꝑmenides ⁊ melissus q̄ dicūt nō nālr̄: q̄r negāt trāsmuᶜᵐ ⁊ motū: aut trāsmutabile: vt dicūt nāles. s. q̄ nāliter loquunt̄: ⁊ ꝫʒ nām diuisionis deberēt dicere. ⁊ si vnū aut erit finitū: aut ifinitū: vt dicūt ꝑmenides ⁊ melissus. sʒ īnuit hāc diuisionē pluriū p̄ncipioꝝ finita ⁊ infinita. ⁊ dixit. Ut dicūt ꝑmenides ⁊ melissus. i. si imaginati fuerimus ꝙ ꝑmenides ⁊ melissus vtant̄ hoc noīe ens ꝓ p̄ncipio: isti. n. nō dixerīt p̄nᵐ eē vnū īmobile: sʒ ens eē vnuʒ īmobile. ⁊ sic pōt q̄s itelligere ipm̄ ens nō p̄nᵐ entis. ⁊ est ꝯueniētius vt dicet post. qm̄ si vtunt̄ h noīe ens ꝓ p̄ncipio: tūc non pn̄t dicere ens eē vnū: qm̄ p̄nᵐ hʒ in se duo ipsuʒ p̄nᵐ: ⁊ illō cuiꝰ est p̄nᵐ. ¶ Et cū iduxit modos quos pōt dicere. q̄ dicit p̄nᵐ eē vnū: reuersus est ēt ad numerādū oēs modos quos pōt dicere dicēs p̄nᵃ eē pl̄a vno. s. p̄nᵃ que sunt in re. ⁊ dixit. Et si p̄nᵃ fuerint plura vno ⁊c̄. i. si qm̄ fuerint finita: necio hn̄t nūeꝝ dtermiatū. ¶ D. d. Et si ifiᵗᵃ ⁊c̄. i. ⁊ si ifiᵗᵃ: aut erūt eadē in gn̄e: diuersa in forᵃ ⁊ figura: aut diuersitate ꝯria: aut nō ꝯria. s. ifinita: aut erūt eadē i spē: diuersa i q̄ꝫtitate vt dicebat Democritus: sʒ īnuit h ꝯdiuidēs ꝑ p̄ᵐ: vt est suus mos in abbreuiatione: multitudo. n. aut ē rerū ꝫm formā: aut ꝫm q̄ꝫtitatē. ⁊ has duas multitudines dixerunt antiq̄ de principijs: ⁊ tacuit diuisionem plurium p̄ncipioꝝ in motuʒ ⁊ in getem: nullus enim dixit plura principia quiescentia esse: aut q̄r cōtentus est hac diuisione in primo principio.

¶ Silr̄ aūt querūt: ⁊ q̄ sunt querētes: quot sunt ex quibus sunt que sunt querūt primū

6.

Tex. cō. 8.

Cōposicio triplex

Multitudo aut est reꝝ ꝫʒ formā: aut ꝫʒ q̄ꝫtitatē. Idē 3. met. t. c. xj.

hoc: vtrum vnū aut plura sint: ⁊ si multa: aut finita aut infinita: quare principiū ⁊ elementum querunt vtrum vnū aut multa.

¶ Et eodē mō querūt illi q̄ querūt de entib⁹ quot sunt: prius eniꝫ q̄ꝫ ꝑscrutent̄ de illis ex q̄bus sunt entia ꝑscrutant̄ de eis vtrum sint plura aut vnū. Et si plura: vtrū finita aut infinita: ⁊ sic erit ꝑscrutatio eoꝝ: ⁊ ō pn̄cipio ⁊ de elemētis: vtrū sint vnū aut plura.

7. ¶ Et eodē. Et in hunc modū inq̄sitionis diuidit̄ perscrutatio eoꝝ qui ꝑscrutant̄ de entibus quot sint: ⁊ sunt illi q̄ vtunt̄ hoc noīe ens pro hoc noīe pn̄cipiū: existimāt enim pn̄cipia eē entia: qꝛ solūmodo ꝑcepe runt mā̄le pn̄cipium ⁊ nō formale: quare nō fecerūt dr̄iam inter pn̄cipiū ⁊ ens. isti eniꝫ ꝑscrutant̄ de entibus vtrū sint vnū aut plura: qꝛ intendūt ꝑ hoc nomē ens pn̄cipiū: ⁊ sic ꝑscrutatio eoꝝ in nihilo differt a ꝑscrutatione de elemētis vtrum sint vnū aut plura: cum nō differāt nisi in voce tm̄. ¶ Deinde dixit. Qm̄ ex hoc ꝙ ꝑscrutant̄ de illis ex q̄bus ⁊c̄. i. qm̄ isti ex ꝑscrutatione sua de rebus que sunt pn̄cipia entiū ꝑscrutant̄ primo de entib⁹: vtrū sint vnū aut plura. ⁊ si pl̄a: vtruꝫ finita aut īfinita: ⁊ sic ꝑscrutatio eoꝝ de ente vtrū sit vnū aut pl̄a: eadē est cū ꝑscrutatiōe de pn̄cipio aut elemēto: vtrū sint vnū aut plura.

Antiq̄ ꝑcepe rūt solū mā̄le pn̄ᵐ n̄ fo̅rale. Jdē. ij. phy. c. 9. Jdē. ij. ō aīa. c. 36. Et 8. cō. 7. met.

¶ Jd q̄dē igit̄ si vnū ⁊ imobile sit qō est intēdere nō de nā est intēdere. ¶ Sic. n. geometre nō ampli⁹ rō est ad destruenteꝫ principia sua. Sed aut alteri⁹ est scie: aut oībus cōis: sic neqꝫ ei q̄ de principijs. Nō amplius principium est: si vnū solum: ⁊ sic vnū est: principium eni cuiusdā aut quorūdam est.

Lr̄a argyropili clarior. Considerat̄ igr̄ siue qō ē: vnū sit: atqꝫ imobile: n̄ ad nālē physicū ꝑtinet ⁊c̄.

¶ Et dico nūc ꝙ ꝯsideratio de ente: vtrū sit vnū imobile: nō est ꝯsideratio nālis. Quēadmodū igit̄ geometra nō hꝫ disputationeꝫ cuꝫ eo q̄ negat principia geometrie. Sꝫ loq̄ de hoc spectat ad aliā sciaꝫ a geometria: aut ad sciaꝫ cōem oīb⁹ sciētijs. Silr̄ nālis nō hꝫ loq̄ i p̄ricipijs an sint. Nō. n. erit ħ p̄ricipiū. oīno si fuerit vnū tm̄: ⁊ fuerit h⁹ vnū. Pricipiū. n. est alicui⁹ p̄ricipiū: aut aliquoꝝ.

8. ¶ Et dico. Cū dixit ꝙ illi q̄ vtunt̄ hoc noīe ens ꝑ pn̄cipio nō differt perscrutatio eoꝝ. s. vtrum ens sit vnū aut plura a ꝑscrutatione eorum q̄ perscrutat̄: vtrum pn̄cipium sit vnū aut plura: incepit dicere ꝙ illi qui vtunt̄ hoc noīe ens pro ipso ente: ⁊ nō pro pn̄cipio dicentes ipsum esse vnū ⁊ imobile: multū distāt ab eis qui vtunt̄ hoc noīe ens pro pn̄cipio. ꝯsideratio enim istoꝝ est nālis: illoꝝ vō nō nālis. ¶ Et dixit. Et dico nūc ⁊c̄. i. ꝯsideratio nūc de ente: vtrū sit vnū aut plura. ⁊ mobile aut imobile: qm̄ hoc nomen ens nō significat ipsum pn̄cipiū est ꝑscrutatio inālis. ¶ Deinde dicit cāꝫ. quēadmodū igit̄ geometra ⁊c̄. i. q̄ dicit ens vnū eē ⁊ imobile negat pn̄cipia que ponit nālis. s. naturalia plura eē ⁊ mobilia ⁊ habētia pn̄cipia. i. cōposita. nā posito ente esse vnū nō erit illic pn̄cipium oīno: ⁊ silr̄ [a] motu ablato n̄ erit illic pn̄cipiū mouēdi. s. nā. ⁊ tm̄ qui hoc ponit negat pn̄cipia posita a natura.

a Motu ablato aufertur nā. Jdeꝫ. 2. phy. 71. ⁊ infra in hoc ꝑ. xj. ⁊. 8. phy. 22. ⁊. xxiij.

li: rectum est vt cū eo nō sit disputatio: quēadmodū geometra nō disputat cum negātibus pm̄a principia geometrie: sed loqui cum h⁹ hoībus ꝑtinet ad aliaꝫ sciam: aut ꝓpriam aut cōem oībus scientijs. s. pm̄am ph̄iam aut artem disputādi. ⁊ dixit: silr̄ nālis nō hēt loqui de pn̄cipijs. i. silr̄ aut de principijs notis per se nō oꝫ loq̄ in hac scia: aut si fuerit erit alterius a nāli. ¶ N. n. nō enim erit hic ⁊c̄. i. ꝯm eni sermonē dicentis. ens eē vnū ⁊ imobile: nō erit hic pn̄cipium oīno: neqꝫ cā rerū nālium. si eni est pn̄cipiuꝫ est illud cui⁹ est pn̄cipiū: quare ens nō erit vnū sꝫ plura vno. Qui igit̄ dicit ens eē vnū ⁊ imobile negat pn̄cipia cognitionis: ⁊ pn̄cipia ei⁹ qō est eē ⁊ cognitionis. entia eniꝫ esse plura ⁊ mobilia est de pn̄cipijs cognitiōis in hac scia: entia aūt nālia habere pn̄cipia q̄ sunt cause motus ⁊ gn̄ationis in eis est pn̄cipiū cognitiōis ⁊ esse: ħ igit̄ nomen pn̄cipiū vsitat̄ hic pro ambob⁹ modis. ¶ Et exposuit modū in quo seq̄tur ꝙ dicēs ens eē vnū negat pn̄cipiū eēntie ⁊ cognitiōis. ⁊ tacuit moduꝫ ex q̄ ꝯtingit dicēti ens eē vnū negare pn̄cipia cognitionis ⁊ est pluralitas ⁊ motus. nam q̄ negat pn̄cipiū: negat pluralitatē ⁊ motum. pn̄cipiū eniꝫ est causa vtriusqꝫ. ¶ Et dixit. nō erit hic ⁊c̄. ꝯꝫ eni dicēteꝫ ꝙ ens ē vnū intēdēdo simplex nō erit hic pn̄cipiū oīo: qꝛ pn̄cipiū exigit cōpositionē ⁊ pluralitatē: ⁊ dicere ens eē vnū exigit cōtrariū: nō igit̄ erit hic pn̄cipiuꝫ si ens fuerit vnuꝫ hoc mō. s. simplex: ⁊ hoc intēdebat cum dixit. ⁊ fuerit vnum h⁹. i. ⁊ fuerit simplex.

Que sit cōis oīb⁹ [...] tijs q̄ dis[...] re hꝫ ꝯ [...] tes pn̄ᵃ [...] sciaꝝ p̄ri[...] r. uꝫ Aldi[...] ce. c. 4. E[...] phy. cō. x[...]

Qui ne[...] pn̄ᵐ ne[...] plitatē ⁊ m[...] t. i. pn̄ᵐ. n[...] cā vtriusq[...] qūo pn̄ᵐ[...] cā mot⁹. [...] 5. met. t. c[...] ex distincti[...] sua. sed est[...] plitatis p[...] am relatio[...] ad princip[...] tum ⁊c̄.

¶ Silr̄ igit̄ itēdere ē: an sic vnū est: ⁊ ad aliā pōnē q̄ꝫlꝫ disputare. V. g. ad dcā aut heraclitana: aut si q̄s dicat hoīeꝫ vnū qō ē eē.

¶ Et ꝑscrutari de vno si fuerit h⁹ est silr̄ ad loq̄ in ꝯdictione alterius positiōis quecunqꝫ sit positionuꝫ: que solūmodo sunt ex eis que simplr̄ dicunt̄ v̄bis: vt ꝯmo heracliti: aut ꝯmo dicētis ens esse vnū hoīem.

¶ Et ꝑscrutari. Hec ꝑscrutatio de ente vtrū sit vnuꝫ aut nō vnū: aut loq̄ de ħ silr̄ est cū loq̄ ⁊ ꝑscrutari de aliqua positiōe falsa q̄ nullā hꝫ rōnē: sed solūmō v̄r verbis: vt sermo heracliti ꝙ oīa sunt mobilia: aut sermo dicētis: oīa entia eē vnū hoīem demr̄atuꝫ: nō. n. est dr̄ia inter sermonē dicētis oīa esse vnū: ⁊ dicentis oīa esse vnū equum: aut oīa eē vnū hoīem.

Lr̄a Ar[...] Silr̄ ē ita[...] si hoc mō[...] vnū ꝯside[...] re ⁊ ō alia[...] uis pōne q̄[...] ferere q̄ f[...] nis cā ꝺr[...] lis est hera[...] ti vel quis[...] id qō est v[...] hoīem esse[...] xerit.

9.

¶ Aut soluere litigiosam rationē quod sane vtreqꝫ quideꝫ habent rationes: ⁊ melissi ⁊ parmenidis: ⁊ enim falsa accipiunt: ⁊ non syllogizātes sunt. ¶ Magis aūt melissi opinio onerosa est ⁊ nō habens defectum: sed vno inconuenienti dato alia cōtingunt: hoc autem videre nihil est difficile.

Vno īcōue[...] enti dato al[...] ꝯtigūt. Jd[...] infra. tex. [...] xxij.

¶ Et assimilant̄ cuidam sermoni sophistico ⁊ hoc inuenitur in vtroqꝫ sermone. s. melissi ⁊ parmenidis: accipiūt enim falsa ⁊ qō nō seq̄tur syllogismo: sed sermo melissi est magis vanus ⁊ nō est in hoc dubium: concessit eni in eo improbabile: ⁊ induxit super ipsum residuos sermones.

¶ Et assimilant̄. Cum dixit ꝙ sermo dicētiuꝫ ens eē vnū est de genere sermonū fictoꝝ: incepit declarare 10

naturam

nām sermonis a quo acceperūt signū dicētes ens eē vnum.s.parmenides ⁊ melissus. ¶ Et dixit.⁊ assimilant ⁊c.i.sermo eoꝝ per quē rōcinant̄ sup hoc ꝙ ens est vnū silis est qbusdam sermonibus sophisticis:⁊ hoc sophisma iuenit̄ in vtroqꝫ sermone ꝑ quez rōcinant̄ ambo. ¶ D.dixit.accipiunt enim falsa ⁊c.i.ponunt eniꝫ in suis syllogismis falsas ꝓpositiones:⁊ faciunt syllogismū nō ꝯcludentem aut simplr̄:aut illđ qđ nitunt̄ cōcludere:⁊ talis est sermo vanus:vt dcm̄ est in sophistica.s.q est ex falsis ꝓpositiōib⁹ ⁊ ex mala forma. ¶ Deinde dixit:sed sermo melissi ⁊c.i. sꝫ sermo melissi est magis vanus q̄ꝫ sermo parmenidis ⁊ nō facit aliquā dubitationem:qꝛ cōcessit in eo propositionē improbabilem falsam:⁊ est:ꝙ si ens nō generat̄ nō habet p̄ncipiū:syllogism⁹ ei⁹ est ꝙ si ens generatur hꝫ p̄ncipiū.Deinde destruxit aňs ⁊ cōclusit ꝙ nō hꝫ p̄ncipiū ⁊ peccauit in destructiōe: cū hoc ꝙ ꝓpositio dicens ꝙ ens nō generat̄ est falsa. ¶ Syllogismus āt ꝑmenidis est ꝙ quicqd est p̄ter ens nō est ens:⁊ ꝙ nō est ens nihil est.ergo ens est vnuꝫ.iste ēt nō ꝯclusit illud:qđ itendebat cōcludere cū hoc ꝙ ꝓpositiones ei⁹ ēt nō sunt ve:qꝛ sunt duplices ex equocatione.ꝯuenit igit̄ cuꝫ syllogismo melissi in h̄ ꝙ est malus in mā ⁊ forma:sꝫ dixit in eo ꝙ est min⁹ vanus:qꝛ ꝓpositio minor in eo nō est negatiua:sꝫ est ifinita. [a] ⁊ cū ꝓpō mior est ifinita in p̄a figura erit concludēs:sꝫ nō est ita de negatiua.syllogism⁹ eniꝫ tunc nō ꝯcludet:⁊ itelligo ꝑ p̄uatiuaꝫ h̄ qđ dixit:qcqd est preter ens est nō ens.i.nō est ens. Intēdebat enim ꝑ h̄ qđ dixit:ꝙ qcquid est preter ens in rei veritate est nō ens:⁊ quicqd est nō ens est nihil. ⁊ ipse loquetur post in hoc ꝙ isti syllogismi sunt sophistici:⁊ declarabit corruptionē eorum sicut diximus.

Sermo vanus ē q est ex falsis ꝓpōnib⁹ ⁊ ex mala forā. Idē infra cō.zij.

[a] An̄ ꝓpō minor ē ifinita i p̄a figura syllōerit ꝯcludēs minime āt qñ negatiua fuerit: Iō d̄ por.l.c.7.

In hoc p̄.te. cō.xxiij.24.⁊.xxv.

¶ Nobis aūt subijciant̄ que sunt nā aut oia aut quedam moueri:manifestuꝫ est autem hoc ex iductiōe.similr̄ aūt neqꝫ cōuenit oia soluere:sed aut quecūqꝫ ex principijs aliqs demōstrās mētit̄:quecūqꝫ vero nō minime vt tetragonismū eum qdeꝫ q per decisiones geometrici est dissoluere:illđ āt Antifontis geometrici est.

Lra Argy. Sed ea tm̄ q̄ qspiā ex p̄ncipijs ostendit falsa.

¶ Nos aūt ponamus ꝙ oia nāliter:aut quedam sunt mobilia:⁊ hoc manifestum est ex inductione:⁊ cum hoc nō opꝫ contradicere oibus:sed solūmodo opꝫ contradicere eis quoꝝ declr̄atio fundata ē sup pricipia:sꝫ sūt falsa:eis aūt q̄ nō sūt talia nō. V.g.q̄drature circuli:q̄.n. fit s̄m abscisionē geometer hēt ei cōtradicere. Que āt fit s̄m Antifontē nō hꝫ geometer.

Brissonis Tetragonismus.

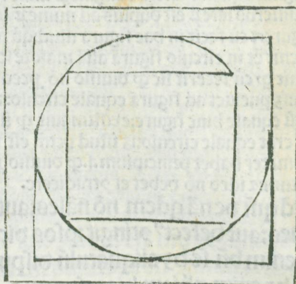

Tetragonismus Antifontis.

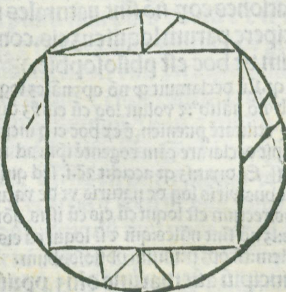

Hipocratis chy tetragonismus

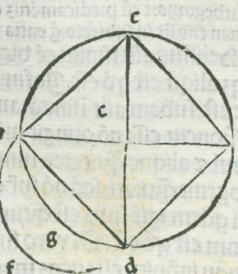

¶ Nos aūt. Cum declarauit ꝙ sermo dicēs ꝙ ens est vnuꝫ ⁊ imobile nō est sermo nālis:⁊ ꝙ naturalis nō debꝫ cōtradicere ei. ¶ Dixit. Nos aūt ponam⁹ ⁊c.i. nos aūt cū intendimus loqui nālr̄ ponamus p̄mo ꝙ oīa nālia:aut q̄dam sunt mobilia:⁊ hoc manifestum est ex iductiōe reꝝ nālium. ¶ Et dixit:aut q̄dā preseruādo se ab aīa ⁊ formis:est enim dubiū vtrū sint mobiles aut non:sꝫ lꝫ nō moueant̄ tm̄ sunt nāles s̄m ꝙ sunt in mobili aut dixit h̄:qꝛ dubitatur de ꝑtibus que sunt apud cētrum terre vtrū possint moueri aut nō:⁊ silr̄ est dubiū vtrū tota terra possit moueri aut nō. ¶ Et cum dedit cām ꝓpter quaꝫ posuit ista ⁊ est qꝛ cōsideratio eius est nālis:⁊ ꝙ intētio ei⁹ prima nō est ꝯtradicere opinionibus falsis in hac scia:sꝫ declarare subas ⁊ qditates reruꝫ nālium. Dedit etiam secundam causam ad h̄ ⁊ dixit:⁊ cum h̄ nō oportet cōtradicere oibus.i.⁊ cum h̄ si posuerimus ꝙ opꝫ artificeꝫ ꝯdicere opinionib⁹ falsis sue artis:tm̄ nō oibus sed solūmō dꝫ ꝯdicere eis que cōcludunt̄ a p̄mis ꝓpositionibus illius artis:sed cū cōclusione falsa. Eis aūt in qb⁹ est pctm̄ in ipsis p̄ncipijs nō opꝫ ꝯdicere. V.g.qm̄ sermo eius q existimauit se quadrare circulum cū quadrauit lunares figuras:q̄ sunt portiones circuloꝝ opꝫ geometrā ꝯtradicere ei:qꝛ peccauit in eis que sunt post principia. Portiones enim cadentes in circulo lꝫ sit possibile facere quadrata equalia eis:tm̄ nō sequit̄ ex hoc facere quadratum equale circulo:nam ille portiōes nō ꝯsumūt circulū ꝑ diuisionem. Istud igit̄ peccatū nō est eēntiale:⁊ geometer debet destruere ipsum. Antifonti aūt nō dꝫ ꝯdicere. qm̄ cū iste fecit in circulo figurā equaliū lateꝝ ⁊ anguloꝝ:⁊ fecit sup qōlibet laterū triāgulū isochelem diuidēdo arcus inspicientes latera in duo media de-

ii Vide scđo celi c.84.

Fore nāles lꝫ nō moueāt tm̄ sꝫ nāles hꝫ ꝙ sꝫ i mobili

Vide de motu nāe primo celi.cō.57.

partes centri an moveantur

Intētio pria Ari nō ē ꝯdicē opionib⁹ falsis i hac scia:sꝫ dclarā sbas ⁊ qditates reꝝ naturaliuꝫ. Ex q̄ pꝫ metaphysicū nō ꝯside rar̄ qditates reꝝ i ꝑticulari. Cōsilr̄ vide.6.meta.c. scđo. Et scđo ph.17.xxvij. ⁊.26.⁊.74. Et p̄ d aīa.c. 3.⁊.xj. Et.4 meta.cō.p̄.

pcm̄

pctm̄ in arte

ducendo lineas ad extrema lateris: ⁊ sic fecit in circulo figurā equaliū laterꝝ ⁊ angulorꝝ maiorem p̄ma: cui⁹ numerus laterꝝ est duplus ad numerꝝ laterꝝ prime figure: ⁊ cū fecit in hac figura illud: q̄d fecit in p̄ma iuenit ēt in circulo figurā aliā maiorē scd̄a: ⁊ existimauit ꝙ cū fecerit sic ꝙ diuisio nō ꝓcedit in infinitum: sꝫ ꝑueniet ad figurā equalē circulo: ⁊ cū fecit q̄dratū equale huic figure: existimauit ꝙ illud quadratū erat equale circulo: sꝫ istud pctm̄ est eēntiale: qꝛ geometer habet principium. s. ꝙ diuisio ꝓcedit in infinitum: ⁊ ideo nō debet ei ꝯtradicere.

Geometer hꝫ ꝓ p̄n° ꝙ diuisio ꝓcedit in infinitum. Idē. 3. phy. tō. 60.

¶ Sed qm̄ de nā qdem nō nāles: aut oppositiones: aut defect⁹ ꝯtingit ipsos dicere: fortasse enim bn̄ se hꝫ aliquātulū disputare de ipsis. hꝫ enim phiam hic respectus.

¶ Sed qꝛ accidit ꝙ sermo eorꝝ est de nā: ⁊ si dubitationes eorꝝ nō sint naturales rectum est incipere parum loqui cuꝫ eis. consideratio enim de hoc est philosophie.

12 ¶ Sed qꝛ. Cū declarauit ꝙ nō opꝫ nālez loq de dubitationib⁹ nō nālib⁹: ⁊ voluit loq cū eis ꝭm disputationem ꝓp vtilitatē ꝑuenientē ex hoc ei q incipit in hac arte: icepit declarare cām cogentē ip̄m ad loquendū de hoc. ¶ Et dixit: sꝫ qꝛ accidit ⁊c̄. i. sed quia accidit istis duobus viris loq de naturis vt de vacuo ⁊ ifinito ⁊ alijs: rectum est loqui cū eis cū istis q̄onibus disputare: lꝫ nō sint nāles: qm̄ ⁊ si loqui cū eis non opꝫ naturalem: tn̄ opꝫ primum philosophum.

¶ Principiū aūt maxime oiūꝫ ꝓpriū ē: qm̄ multiplr̄ dr̄ id q̄d est. Quō dicunt dicentes vnū eē oia: vtrū subaꝫ oia: aut q̄ntitatē: aut qualitatē: ⁊ iterū vtrū subam vnam oia: vt hoiem vnum: aut equū vnū: aut q̄ntitatem vnā: aut q̄litatē vnā erūt hec: vt albū: aut calidū: aut aliqd aliorꝝ talium. hec. n. oia differunt multū: ⁊ sunt impossibilia dicere.

¶ Et illud q̄d est pricipiū oiūꝫ istorꝝ ē istud: qꝛ ens dr̄ multiplr̄: quō igr̄ dicūt illi q dicūt oia eē vnū: vtrū ꝭm ꝙ oia sūt substātie: aut q̄ntitates: aut qualitates: ⁊ ēt vtruꝫ oia sint vna suba. V. g. vnus hō: aut vnus equus: aut vna aīa: aut oia sunt q̄le: ꝭ vnū. V. g. albus: aut calidus: aut aliud similiū. Omnia. n. ista multū dr̄nt: ⁊ dicere ea eē ipōle ē.

13 ¶ Et istud q̄d opꝫ poni p̄ncipiū in loquēdo de istis oībus opinionibus nō nālibus: est istud: qm̄ cum sit notum ꝙ ens dr̄ multiplr̄ de decēꝫ p̄dicamētis: q̄d igit̄ predicamētuꝫ significāt per hoc nomen ens dicētes oia entia eē vnū: ⁊ vtrum sit hoc: qꝛ oia sunt sube: aut quātitates: aut qualitates. i. vnū in suba: aut vnuꝫ in quātitate: aut in qualitate: ⁊ sic erūt vnū ꝭm genus ⁊ plura ꝭm spēm: aut intendūt per hoc q̄d dicūt: ꝙ oia entia sunt vnū ꝙ oia entia sunt vnum indiuiduum. Verbi grā: vnus hō: aut vnus equus: aut intendūt ꝑ h̄ q̄d dicūt ꝙ entia sunt vnū. i. ꝙ oēs qualitates sunt vna qualitas ꝭm indiuiduū. Verbi grā. hoc caliduꝫ ⁊ h̄ albū. ⁊ ꝙ oēs q̄ntitates sunt vnū indiuiduū quantitatis: ⁊ aliorꝝ indiuiduorꝝ predicamētorꝝ. ista enim que significāt h̄ nomen ens multuꝫ distant: ⁊ omnia sunt ipossibilia: hoc enim nomē ens aut significat genus aut vnum indiuiduū numero ⁊ quōcūqꝫ sit ens erit multū. ¶ Et cū dixit: ista eni distāt multū ⁊c̄. intendit: intētiones enim: de qbus dr̄ hoc nomē ens ex istis q numerauimus. s. vl̄e ⁊ indiuiduū multū differunt: ⁊ vnaqueqꝫ earum est impossibilis.

Notum ē ꝙ ens dr̄ multiplr̄ de decēꝫ p̄ntis. Id̄. 4. met. te. cō. 2. Idē in p̄ntis.

Intentiones iste de qb⁹ ... hoc nom̄ ... s. vl̄e ⁊ indiuiduū multū dr̄nt. ꝓ h̄ ... de. 7. me. ... 57. quō ... ponant vl̄e ... ꝑticulare ... de ēt. 12. m... com. 27.

¶ Si qdē eni erunt ⁊ suba ⁊ quale ⁊ q̄ntū: ⁊ hoc siue separata adiuiceꝫ siue nō: multa sunt que sunt: si vo oia: aut q̄ntum sunt: aut quale: siue cū sit suba: siue cum nō sit: iconueniēs est. Si oportet etiam inconueniens dicere impossibile. nullum enim aliorꝝ separabile est extra substantiam. omnia nāqꝫ de subiecta substantia dicuntur.

Nullū ali... p̄ntorꝝ sepa... le est a suba...

¶ Quoniā si fuerit hic suba ⁊ quale ⁊ quātuꝫ: siue ista fuerint disticta abiuicē: aut nō fuerint. entia erūt plura. ⁊ si oia fuerint q̄le: aut q̄ntuꝫ siue suba fuerit: aut nō fuerit: hoc erit improbabile. si ipossibile possit dici improbabile. Nullum enim ceterorꝝ separat̄ a suba. s. existēs per se singularis: ⁊ distincta: oia eni dicunt̄ in subiecto: q̄d est suba.

14 ¶ Qm̄. si eniꝫ ꝯcesserint h̄ esse subam: ⁊ q̄ntum ⁊ quale ꝯtingit eis entia eē plura: aut ꝭm indiuiduū si nō ꝯcesserint vl̄e esse: aut ꝭm genus ⁊ indiuiduū si ꝯcesserint ip̄m esse: ⁊ siue ponāt ista p̄dicamēta separi ab inuicē aut nō: sed q̄dā ex istis existere in qbusdā vt ē verū. ⁊ h̄ intēdebat cū dixit: siue fuerit distincta abiuicē: aut nō fuerint. ¶ Et cū declarauit ꝙ si ꝯcesserint hoc eē subam ⁊ q̄ntum ⁊ quale: ⁊ vl̄r plusqꝫ vnuꝫ p̄dicamentū: ꝯtinget eis entia eē plura: icepit ēt dicere ipōle ꝯtingēs eis si hoc non ꝯcesserint: ⁊ posuerint ens eē aliq̄d ceterorꝝ p̄dicamentorꝝ p̄ter subam: nā si posuerint ens eē in vno p̄dicamēto: aut ponēt eū esse subaꝫ: aut i alio a suba. ⁊ dixit. ⁊ si oia fuerit q̄le ⁊c̄. i. ⁊ si posuerint ꝙ ꝑ h̄ nomē ens itendūt aliq̄d predicamentorꝝ preter subaꝫ aut quale: aut q̄ntū: siue ꝯcesserint subaꝫ esse aut nō: h̄ erit ipōle ⁊ iprobabile: si impossibile possit dici improbabile: ꝯtingit eis oī modo entia eē plura. nā si posuerit ꝙ oia sunt q̄litates tm̄: aut q̄ntitates: aut vnum ceterorum p̄dicamētorꝝ: tūc aut ꝯcedēt subam eē: aut nō ꝯcedēt. si ꝯcedēt: tūc entia erūt plura: ⁊ si nō ꝯcedent illā esse: cōtinget illud predicamentū existere per se ⁊ separi: ⁊ nullū ceterorum predicamentoruꝫ preter subam potest separari per se: sed omnia dicuntur in subto: vt declaratuꝫ est in cathegorijs: ⁊ cū predicamētuꝫ q̄d intēdunt ꝑ hoc nomen ens sit in subiecto. g̊ entia sunt plura.

In cap... de suba...

¶ Melissus aūt ifinitū eē dicit q̄d est: quātū itaqꝫ aliqd est q̄d est. Infinitū enim in q̄ntitate est: subam aūt ifinitā: aut qualitatē: aut passionem esse nō ꝯtingit nisi ꝭm accidēs: si simul ⁊ alique q̄ntitates sunt. Infiniti enim rō ꝯgruit q̄ntitati: sed nō sube: neqꝫ qualitati: si qdem igit̄ suba est q̄ntum: dico aūt non vnum est q̄d est. Si vero substantia solum sit non infinitū est: neqꝫ magnitudinē habebit vllam: quātum enim q̄ddam erit.

Infini... ꝯgruit q̄ntitati.

¶ Melissus

¶ Melissus vero dicit ens eē infinitū: ꝛ ſm hoc ens erit aliqͦd q̄ntum. Infinitū eniz est aliqͦd collocatū i q̄nto. ſuba aūt īfinita: aut q̄litas: aut vbi ipoſſe est vt sit nisi ꝑ accn̄s: si aliqua ex eis cū eis q̄ sunt habuerit q̄ntitatē. Diffinitio eniz īfiniti exigit q̄ntitatē: ꝛ nō ſubam: neqꝫ qualitatē. Si igit̄ ens fuerit ſubstātia: ꝛ quātum erit duo nō vnuz. ꝛ si fuerit ſubſtantia tm̄. tūc ens nō erit īfinitum: neqꝫ habebit mensuram omnino. Nam si habuerit mensuram: erit aliquod quantum.

15. ¶ Melissus. Cū declarauit ꝙ hoc nomē ens dr̄ de intentione vlī ꝛ ꝑticulari. s. indiuiduo: ꝛ ꝙ si intēderit ꝑ illud intētionē vlez. tūc nō erit vnū: ſz plura si intēderit intētionē ꝑticularē. tūc aut erit de p̄dicamēto ſube: aut de ceteris p̄dicamētis: ꝛ manifestuz qm̄ impoſſe est vt ens sit vnū si intēdūt aliqͦd īdiuiduuz ceteroꝝ p̄dicamētoꝝ p̄ter ſubam: aut q̄ntū: aut q̄le. nā indiuidua ceteroꝝ p̄dicamētoꝝ p̄ter ſubam existunt in īdiuiduis ſube: ꝛ sic ens saltē erūt duo. īdiuiduū accn̄tis: ꝛ indiuiduū ſube: incepit destruere reliquū ꝯdiuidēs ꝛ est ipm̄ indiuiduū ſube. ¶ Et dixit. Melissus vo dicit ꝛc̄. i. ꝛ si dixerit ꝙ intēdūt ꝑ hoc qͦd dicūt: ꝙ ens ē vnū indiuiduū ſube. tūc ſmo eoꝝ destruit̄ ex hoc qͦd ponūt: qm̄ alter eoꝝ dicit ens eē īfinitū. s. Melissus: aliter dixit finitū. s. Parmenides: ꝛ ſm vtrūqꝫ ꝯtingit si ens fuerit vnū vt sit q̄ntuz tm̄. Infinitū. n. ꝛ finitū sunt de differentiis q̄ntitatis: ꝛ hoc intēdebat cū dixit. infinitū. n. est collocatū in quāto. ¶ D. d. ſuba vo īfinita ꝛc̄. i. ſubaz āt dici īfinitā: aut q̄litatē: aut vbi: aut aliud p̄dicamētoꝝ ipoſſe ē ꝑ se. s. ſm qͦd est ſuba: aut vbi: ſz est poſſe ꝑ accn̄s. cuz fuerit positū hoc esse aliqua p̄dicamētoꝝ: q̄ cum suo eē ꝓpo hn̄t q̄ntitatē: ita. s. ꝙ q̄ntitas accidat eis: ſm hunc modū igit̄ dr̄ ꝙ ſuba ē īfinita: aut finita. i. ſm ꝙ accidit ei ꝙ sit q̄nta: ꝛ silr̄ de aliis p̄dicamentis. ¶ Et cū posuit ꝙ īfinitū ē ꝓpriū q̄nti dedit rōnē sup hoc ꝛ dixit. diffō. n. īfiniti ꝛc̄. i. qm̄ diffō infiniti ē q̄ntū nō terminatū: q̄ntū igit̄ ē genus īfiniti: q2 nō dr̄ in diffōne eius ꝙ ē ſuba: aut vbi. ꝛ hoc qͦd dixit de īfinito itellīnduz ē de finito. ¶ D. d. si igit̄ ens ꝛc̄. dicit ꝛ cū declaratuz sit ꝙ īfinitū p̄dicat̄ de q̄nto eēntialr̄: ꝛ de aliis p̄dicamētis ꝑ accn̄s: si intēdūt cū dicūt ꝙ ens ē vnū ſuba ꝛ q̄ntū. ſuba. n. nō dr̄ īfinita: nisi ſm ꝙ ē q̄nta. tūc ens erit duo: nō vnū. s. ſuba ꝛ quātū ſm ꝙ dr̄ ipsa eē finita: aut īfinita: ꝛ si intēdūt ſubam tm̄. tūc nō dr̄ īfinita: neqꝫ hr̄e mēsurā oīno. si. n. hēret mēsurā eēt q̄nta: ꝛ ista ꝯdictio est ſm ſmonē nō ſm rem.

Ex hoc pꝫ ſm Cō. indiuiduū ſe distinctuz ab indiuiduis ceteroꝝ ... nto. Jō. 7. meta. cō. ij.

Infinitū ꝛ finitū sūt d differētiis q̄ntitatis. Idez. 8. ph. c. 79. Jō ra in hoc ꝑ 5. 18. Jō. 3. phy. ꝯ. xxiiij.

¶ Amplius qm̄ ꝛ ipm̄ vnū multiplr̄ dr̄ quēadmodū ꝛ qͦd est: itendendū est q̄ͦ dicūt vnū esse oē: dr̄ enim aut ꝯtinuū vnū: aut indiuisibile: aut quoꝝ rō vna ꝛ eadē est: q̄ aliqd erat eē: quēadmodū vapa ꝛ vinum.

Vnum. Cōtinuitate. Indiuisibilitate. Ratione.

¶ Et ēt cū vnū dicat̄ multiplr̄ sicut ens dr̄. Cōsiderandū est q̄ͦ dicunt totuz eē vnū. Dr̄ eniz vnum aut de ꝯtinuo: aut de indiuisibili: aut de eis: quoꝝ rō: que sign̄at q̄ditates est idem vt vinum ꝛ merum.

16. ¶ Et ēt. Cū destruxit ꝓpōnē dicentē: ꝙ ens ē vnū diuidēdo oēs intētiones de qb' dr̄ ens ſm famositatez qͦd est subm ꝓpōnis: icepit destruere eā diuidēdo intentōes: de qb' dr̄ vnū qͦd ē p̄dicatū in ꝓpōne. ¶ Et dixit: ꝛ ēt cū vnū dicat̄ ꝛc̄. i. ꝛ quēadmodū nobis apparuit ex diuisiōe itētionū de qb' dr̄ hoc nomē ens ꝙ ista ꝓpō nō est va ſm aliq̄ eaꝝ. Similr̄ appebit nobis si diuiserimus intētiones: de qb' dr̄ hoc nomē vnū: ꝛ cū dixit hoc: icepit diuidere ſm quot modos dr̄ vnū: ꝛ dixit ꝙ dr̄ trib' modis: quoꝝ vnus ē ꝯtinuū. V. g. vna linea ꝛ vnū corp' ꝛ vna supficies. Scd̄s vo est idiuisibile. v. g. pūctus. Terti' vo noīa: q̄ sign̄ant idē ſm diffōnē. vbi grā. vinum ꝛ merum: ꝛ intēdit ꝑ rōnē: que significant q̄ditatem diffinitionez.

¶ Si qdē igit̄ ꝯtinuū est multa sunt qͦd est. In īfinitū eni diuisibile est ꝯtinuuz. Habet aūt dubitatōez de toto ꝛ ꝑte: fortassis autez nō ad hāc rōnē: ſz ad ipsaz ꝛ ſm seipsaz: vtꝝ vnū: aut plura sunt pars ꝛ totū: ꝛ si vnuz q̄ͦ vnū: ꝛ si plura: q̄ͦ plura: ꝛ de ꝑtibus nō ꝯtinuis. Et si toti vnū vtrūqꝫ est: sicut idiuisibile est: qm̄ ꝛ eisdē eadem erunt.

Lfa argy. Existit āt dubitatio de ꝑte ac toto: n̄ ad ſmonē fortassis accommodata: ſz ꝑ se ipsaz ꝯsiderāda vtꝝ vnum an plura sint ps. ꝛ totū ꝛ q̄ pacto sint vnū vl' pl'a: ꝛ si sint pl'a q̄ͦmō sint pl'a. Et de ꝑtib' n̄ ꝯtinuis eadē sīt q̄rēda. Et si vtraqꝫ ps ꝛ ipm̄ totū sint vnū ꝑide atqꝫ īdiuisibile ꝛ ipse ꝑfecto ꝑtes vnū idē tidez erunt.

¶ Et si semp ē: ꝯtinuū ē vnū ꝛ multū. Cōtinuū. n. diuidit̄ in īfinitū. Sed ē hic q̄stio de ꝑte ꝛ toto: ꝛ si nō est hui' ſmonis vr̄ existere ꝑ se: ꝛ ē vtrū ps ꝛ totū sit vnū: aut plura vno: ſz quēadmodū sunt vnū: aut pl'a vno ꝛ ꝑtes ēt nō ꝯtinue si q̄libet est toti': ꝛ vnaqueqꝫ est idē: q2 nō separat̄ ab eo. g̊ necesse ē vt quedam ꝯueniant cum quibusdam.

17. ¶ Et si semp. Cū diuisit intētiōes de qb' dr̄ hoc nomē vnū icepit declarare ꝛ ꝯsiderare de vnaquaqꝫ earū: vtꝝ p̄dicet̄ de ente. ¶ Et. d. ꝛ si sꝑ est ꝯtinuū ꝛc̄. ꝛ si intēdūt ꝑ hoc ꝙ dicūt ꝙ ens ē vnū qͦd ē ꝯtinuuz: opꝫ eos ꝯcedere ipm̄ eē vnū quodāmō ꝛ plura alio mō. Cōtinuū. n. pōt diuidi i īfinitū: ꝛ sic ens nō erit vnū simplr̄. est. n. vnū actu: ꝛ pl'a po'. s. ſm diuisibilitatē. ¶ Et q2 ēt accidit i ꝯtinuo ꝛ in oī hn̄te ꝑtes vt multitudo ei' nō sit ſz diuersitatē ꝑtiū a seinuicē: ſz ꝛ ēt ſm diuersitatē ꝑtis a toto: icepit ēt q̄rere hāc diuersitatē: ꝛ iducit q̄ͦnē ꝯtingētē antiqs in hoc: ꝛ dixit: ſz ē qͦ ꝛc̄. i. ꝛ ē hoc qͦ de ꝑte ꝛ toto pēdēs ex hoc ſmōe: ꝛ visum ē ꝙ si nō pēdet de hoc ſmōe necio: tn̄ ē qͦ ꝑscrutāda ꝑ se. ¶ Deide iduxit q̄ͦnē: ꝛ dixit: ꝛ ē vtrū ps ꝛ totū ꝛc̄. i. ꝛ ista qͦ ē vtꝝ ps ꝛ totū sint idē: aut diuersa. ꝛ si idē q̄ͦ pn̄t dici eē idē: totū. n. vr̄ eē aliͦd a parte: ꝛ ēt si ꝑtes drn̄t a toto q̄ͦ dn̄r esse alie: totū. n. nihil aliud ē q̄ꝫ ꝯgregatio ꝑtiū: ꝛ cuz iduxit hāc q̄ͦnē i ꝯtinuo dixit: ꝛ ꝑtes ēt nō cōtinue ꝛc̄. i. ꝛ in ꝑtib' reꝝ ꝯtiguaꝝ ꝛ nō ꝯtinuaꝝ. V. g. manu ꝛ pede: ꝛ aliarum ꝑtiū cōpositoꝝ accidit hec qͦ: qm̄ si vnaqueqꝫ ꝑtiū est idē cū toto: q2 ē toti'. i. nō sepata a toto. tūc vnaq̄qꝫ ꝑtiū erit idē toti: ꝛ sic oēs ꝑtes erūt iter se eedē. g̊ ꝛ caput ꝛ man' ꝛ collū erūt idē. g̊ pars nō ē totū. ꝛ istud ipoſſe qͦ seq̄t̄ si totū ꝛ ps fuerit idē seq̄t̄ necio: ꝛ ſmo opposit' isti nō exprimit̄ ꝑꝑ suā famositatez ꝛ est ꝙ si ois ps ē alia a toto. tūc oēs ꝑtes erūt aliud a toto: ꝛ totū nihil aliud ē q̄ꝫ ꝯgregatio ꝑtiū. g̊ totuz est aliud a se. ꝛ istud sophisma ē ꝯpōnis ꝛ diuisiōis: qm̄ vnaqueqꝫ partium dicit̄ eē aliud a toto: sed oēs insimul nō possunt dici esse aliud a toto.

Totum. n. nihil aliud ē q̄ꝫ congregatio ꝑtiū. Opp'm hr̄. 7. meta. 27. ꝛ. 60. cō. ꝛ. 3. d aia. cō. 5. i solōne 2e q̄ͦnis luxꝫ diuiduz com. Sꝫ. 4. phy. c. 43. hr̄ ꝯsilr̄ vt hic. Et ēt 3' celi cō. 8.

¶ At vo si sicut idiuisibile ē: nullū erit quā-

tum:neqꝫ q̄le:neqꝫ iā īfinitū: qđ ē sicut melissus dicit:neqꝫ finitū sicut pmenides: terminus eni īdiuisibilis finitus nō est.

¶ Et si totū fuerit vnum ita ꝙ sit īdiuisibile tūc nō erit q̄tuꝫ aut q̄le. Et ēt ens nō erit īfinituꝫ. vt dicit melissus. Neqꝫ finitū vt dicit pmenides. īdiuisibile.n.ē finis nō finitū.

18 ¶ Et si totum. Cū induxit illud qđ ꝯtingit eis: si ītenderint p vnū cōtinuū: induxit ēt impoſſe ꝯtingēs eis si intēderint p hoc nomē vnū indiuisibile. ¶ Et dixit: ⁊ si totū fuerit vnū ⁊c̄.i. si aliqs dixit ꝙ cuꝫ dixerit totū ens eē vnū intēdebat eē indiuisibile. tūc nō erit h̄ q̄tum:neqꝫ quale:neqꝫ substantia: neqꝫ aliud aliqđ predicamētoꝝ: qm̄ oīa ista sunt diuisibilia: aut per se: vt est q̄tuꝫ: aut per accidens: vt sunt reliqua. ¶ Et cū declarauit ꝙ dicēs h̄ nō pōt ꝯcedere h̄ eē subam: aut q̄le: aut q̄tū: qđ est valde īprobabile: īcepit declarare īpoſſe: qđ ꝯtingit his duob⁹ viris ſm h̄ qđ ponūt: nō ſm rē in se. ⁊ dixit. ⁊ ens ēt nō erit īfinitum ⁊c̄.i. ⁊ cōtingit parmenidi ⁊ melisso ſm h̄ ꝙ dicunt vt ens nō sit īfinitū vt melissus dicit: neqꝫ finitum vt parmenides dicit. nā [a] finitū ⁊ infinituꝫ nō dicuntur nisi de quanto nō de fine quanti.

Oīa p̄dicamēta sūt diuisibilia aut p se aut p accn̄s: ex q̄ vr̄ velle Auer. ꝙ nulluꝫ indiuisibile sit in p̄nto reponibile. Uidetū op[m] de hītib⁹ intellectualib⁹ q sūt ī pma spē q̄litatꝭ ſm ipꝫ ī 7° phy.c.xx. vel ī p̄nto ad aliqd. Et idē pꝫ.5. met.cō.xx. Idē ī p̄ntis ī ſmōe de q̄litate.

[a] Finituꝫ ⁊ īfinitū n̄ dn̄r nisi de q̄to n̄ de fine q̄ti.

¶ At vero si oīa que sunt rōne vnū sūt: sicut tunica ⁊ indumētum: Heracliti rōnem contingit dicere ipsos. idem eniꝫ erit ⁊ bono ⁊ malo: ⁊ nō bono eē ⁊ bono: q̄re idē erit bonum ⁊ nō bonuꝫ ⁊ homo ⁊ equus ⁊ nō de eo ꝙ vnum sunt: que sunt rō erit: ſꝫ de eo ꝙ nihil sunt: ⁊ tali igiť eē ⁊ tāto idem.

¶ Et si oīa entia fuerint vnū ſm rōneꝫ vt vestis ⁊ tunica: contingit eis dicere ꝙ Heraclitus dicit. esse.n. erit boni ⁊ mali vnuꝫ: ⁊ boni ⁊ nō boni: ex quo seqť vt bonū ⁊ non bonuꝫ erūt idē: ⁊ hō ⁊ equus: ⁊ tūc ſmo eoꝝ nō erit in hoc ꝙ entia sunt: ſꝫ in hoc ꝙ nullū eorum est: ⁊ erit ēt intentio q̄ditatis talis dispōnis.i. qualitatis: ⁊ ītentio eius talis mensure.i. q̄titatis eadem intentio.

19 ¶ Et si oīa. Cū destruxit duos modos illoꝝ triuꝫ ſm quos dr̄ hoc nomen vnū: incepit destruere tertium. ¶ Et.d. ⁊ si entia ⁊c̄.i. ⁊ si intēderint p h̄ qđ dicūt ꝙ entia diuersoꝝ noīum oīa sunt idē ſm diffōnē: adeo ꝙ significatio hoꝝ noīum: hō: equus: asinus: sit sicut significatio hoꝝ noīum: vestis ⁊ tunica: cōtinget eis dicere qđ dixit Heraclitus sophista.s. ꝯ̄ria esse ideꝫ. ¶ D.d. eē.n. erit boni ⁊c̄.i. ⁊ cū signātiones noīum sint eedē reꝝ ꝯ̄riaꝝ ⁊ oppositaꝝ. sicut vinū ⁊ meruꝫ significāt idē: ⁊ vestis ⁊ tunicā. tūc eē ꝓpriuꝫ bono ⁊ malo erit vnū eē. ¶ Et h̄ nō solūmō inueniť in bono ⁊ malo: q̄ sunt ꝯ̄ria: ſꝫ in bono ⁊ nō bono: q̄ sunt ꝯ̄dictoria adeo ꝙ eē erit nō eē. ¶ D.d. ex quo seqť vt bonū ⁊ nō bonū sint idē. ¶ Et hō ⁊ equ⁹.i. ⁊ cū eē ꝓprium oppositis sit ideꝫ eē ꝯtinget ꝙ opposita. U.g. bonū ⁊ nō bonū sint idē ⁊ nō solū opposita: ſꝫ ⁊ spēs diuerse. vbi grā. hō ⁊ equus. ¶ Deinde induxit īprobabile contingēs huic sermoni: ⁊ dixit. ⁊ tunc sermo eoꝝ ⁊c̄.i. ⁊ cū posuerint ꝙ opposita: q̄ significant esse ⁊ nō eē sint idem. tunc ponunt ꝙ illud qđ est nō est: ⁊ ſm h̄ priuāt entia eēntia cū dicant ea eē vnū: ⁊ ſꝫ h̄: q̄ voluerūt dare entib⁹ aliquā dispōnē destruxerunt ea eē. h̄ igiť est vnū improbabilium ꝯtingētiuꝫ huic positioni. ¶ Deīde induxit aliud īprobabile: ⁊ d. ⁊ erit ēt intētio q̄ditatis ⁊c̄.i. ⁊ ꝯtigit huic pōni vt aliqd esse in aliq̄ dispōne.i. in aliqua q̄litate. Uerbi grā. album aut calidū ⁊ ipsuꝫ esse in aliqua q̄titate. U.g. lōgum ⁊ breue sint idem: ⁊ ſm hoc oīa predicamenta erunt vnum predicamentum.

Primū icōueniēs q̄tuꝫ ad opposita ꝯ̄rie.

Secđꝫ icōueniēs q̄tū ad ꝯ̄dictoria.

Tertiū icōueniēs q̄tū ad dispata spē.

Quartū icōueniēs q̄tuꝫ ad priuatiue opposita.

Quint... ueniēs ... ad dispo... genere.

¶ Conturbati sunt aūt ⁊ posteriores queadmoduꝫ ⁊ antiq ne forte ꝯtingat idem simul vnuꝫ esse ⁊ multa: vnde ⁊ alij q̄dē est auferebant quemadmoduꝫ lycophron: alij aūt mutabant dictiōeꝫ: vt qm̄ homo albus non est ſꝫ albať: neqꝫ ambulās est: ſꝫ ambulat vt nō est adijciētes multa faciāt eē vnum.

¶ Et posteriores antiquoꝝ timuerūt ne contigeret eis idē eē vnū ⁊ plura īsimul. Quare q̄dā dimiserūt h̄ nomē esse: vt lycophronus: ⁊ q̄dā quasi rectificauit dictōeꝫ: ⁊ dixit nō opꝫ hoīem eē albū: ſꝫ hoīem albefieri: ⁊ nō esse hoīem ambulantē: sed hoīem ambulare. Neqꝫ cum īponūt in ſmone hoc v̄buꝫ esse facient de aliquo vno plura.

20 ¶ Et posteriores. Dicit. ⁊ q̄ antiq ꝯsenserūt eis.s. parmenidi ⁊ melisso ens eē vnū: qđ ē suba timuerūt exprimere in ꝓpōnib⁹ h̄ v̄bū eē ne ꝯtingeret eis aliqd eē vnū ⁊ multa: q̄ nō ītelligebāt p h̄ nomē ens nisi vnā intētionē.s. subam. ¶ Quapp q̄dā dimiserūt dictiōes: q̄ signāt eē ī ꝓpōnib⁹: quoꝝ p̄dicata sunt accidētia vt fecit lycophron⁹: dicebat.n. qm̄ nō oꝫ dicere hoīeꝫ eē ambulātē: ſꝫ hoīeꝫ ambulare: q̄ ens tūc eēt plusq̄ vnū: ⁊ totū h̄ fuit: q̄ timebat si in ꝓpōne: cui⁹ subm ē suba: ⁊ p̄dicatū aliud p̄dicamētū īterponeret hoc v̄bū eē: q̄ tunc ens eēt plusq̄ vnum: ⁊ hoc intēdebat cum dixit. imponūt in ſmonē ⁊c̄.

Cā opi...

Opio...

¶ Tanq̄ singul'r dicto vno: aut ente: ſꝫ multa sunt: q̄ sunt. aut.n. rōne: vt albo eē ⁊ musico si idē vtraqꝫ. multa itaqꝫ vnū: aut diuisione queādmodū totū ⁊ ptes. hic āt iā deficiebāt ꝯfitebanť vnū multa eē tāq̄ nō ꝯuenire idē vnū ⁊ multa eē: nō opposita aūt. est.n. vnū ⁊ potētia ⁊ endelechia idest actu.

¶ Quasi h̄ nomē vnū ⁊ h̄ nomē ens dicerēt singul'r. Sꝫ entia sunt pl'a: aut ſm rōnē: qm̄ esse albū est aliud ab eē musici: ⁊ vnuꝫ erit vtriusqꝫ. tūc vnū erit multū: ſm v̄o diuisionē: vt totū ⁊ ptes. Sed nō potuerūt se excusare ī hoc mō: ⁊ ꝯcesserūt vnū esse plura: q̄si eēt īpoſſe aliqd eē vnū ⁊ plura sine ꝯtradictione: vnū est potentia ⁊ est actu.

¶ Quasi h̄ nomē. Dic̄: ⁊ iste ſmo eoꝝ fundať sup h̄ ꝙ h̄ nomē vnū: ⁊ h̄ nomē ens sp signāt idē: qđ nō ē veꝝ: qm̄ [b] h̄ nomē ens dr̄ de plurib⁹ ſm diffōnē: ⁊ vno ſm subm. Uerbi grā. vnus hō est alb⁹ ⁊ music⁹: ⁊ eē eius ſm albedinē est aliud ab esse ei⁹ ſm musicam: ⁊ est subm vtriusq̄ ſm humanitatē: ⁊ sic aliqd erit vnū

In h... cit ꝯ... q̄ supp... zi

Prim... stantia...

[b] ... ens dr̄ ... b⁹ ſꝫ ... ⁊ vno ...

erit vnuz ⁊ plura duobus modis diuersis: vnum ſm subiectum: plura võ ք accidẽs. ¶ Et silr põt esse aliqd vnũ ſm ꝯpõnez: ſm aũt diuisionẽ pla. V.g. totũ ⁊ partes. ¶ D.d. ſ3 nõ potuerunt excusare se ⁊c̃. i. illi q nõ ꝯcesserũt pluralitatẽ ex pluralitate accñtiuz in subto. ⁊ potuerũt eni in multitudine accñtiuz dicere aliqd. s. qꝛ nõ hñt vez eẽ: ⁊ nõ potuerũt h̃ dicere in ptib⁹ ⁊ toto. totũ. n. est suba ⁊ silr ptes sunt sube. ⁊ iõ nõ potuerunt excusare se in hac q̃one. ¶ D.d. quasi eẽt impoſſe ⁊c̃. i. ⁊ dicẽs hoc vr̃ q̃si opiari idẽ eẽ vnũ ⁊ plura duobus modis diuersis eẽ impoſſe. ¶ Deide incepit dare istos duos modos in toto tempore. ⁊ dixit. vnum. n. est potẽtia ⁊ actu. i. totũ. n. est vnũ actu. ⁊ plura potẽtia: queadmodũ est poſſe in plurib⁹ actu vt sint vnũ in posse: qm̃ hoc nõ est impoſſe.

Secda istãtia

Dr̃ia ꝯõnũ

Tertia istãtia. [Tot]ũ est vnũ [a]ctu ⁊ pla i [potẽtia] quemad[m]odũ ẽ poſſe [in p]lurib⁹ actu [vt] sint vnũ in [po]tentia.

¶ Hoc igit̃ mõ faciẽtibus ipoſſe vr̃: que sunt vnũ esse. Et ex qb⁹ demr̃ant soluere nõ difficile ẽ. vtriqz eni sophistice syllogizãt ⁊ parmenides ⁊ melissus: ⁊ nãqz falsa recipiũt: ⁊ non syllogizantes sunt. est aũt magis melissi onerosa rõ ⁊ non habentes defectum: sed vno inconuenienti assignato alia contingunt: hoc autem nihil graue est.

¶ Cũ igit̃ ꝓcesserũt ք hãc viã appebit ipoſſe eis entia eẽ vnuz. Et nõ est ẽt difficile ꝯdicere eis ex illo ex quo nituntur declarare hoc. Oẽs eni ꝓcedũt in argumẽtatõe sua via sophistica. Melissus ⁊ parmenides accipiũt eni falsa: ⁊ ꝙ nõ seqtur ex syllo. Sed ſmo melissi ẽ magis van⁹: ⁊ in eo nõ est dubiuz. Cõcessit. n. vnũ iprobabile: ⁊ sup ipm fundauit suũ ſmonẽ: ⁊ in h̃ nõ ẽ difficultas.

22 ¶ Cũ igit̃. Dicit cũ igitur ꝯsiderãtes ꝓcesserũt ք hãc viã cõsideratiõis ք quã nos ꝓcessimus: appebit eis: qm̃ ipoſſe ẽ entia ee vnũ: vt isti dixerunt: ⁊ cũ ꝯdixit ꝯclõni eoꝝ ք se icepit ꝯdicere argumẽtis. hec. n. duo exigit disputatio. ⁊ dixit. ⁊ nõ est ẽt difficile ⁊c̃. i. ⁊ nõ est difficile ꝯdicere syllo quo vtunt̃ in confirmãdo suam opinionẽ. ¶ Et cũ notificauit ꝙ facile ꝯdicit̃ syllo eoꝝ dedit cãm in h̃ ꝙ facile ꝯdicit̃ eis: ⁊ est: qꝛ argumẽtatões eoꝝ sunt sophistice: ⁊ ſmões sophistici ꝯdicunt̃ facili⁹ q̃ disputatiui. ¶ Deide demr̃auit modũ ſm quẽ sunt sophistici. ⁊ dixit. accipiunt ⁊c̃. i. ponũt. n. ꝓpões falsas ⁊ cõponũt eas compõne nõ ꝯcludẽte: ⁊ ſmões q sunt h⁹ dicunt̃ vani. s. q peccãt in mã ⁊ forma. ¶ Et iõ dixit. ſ3 ſmo melissi ẽ magis van⁹. i. ⁊ si vterqꝫ ſmo sit van⁹: tñ ſmo melissi ẽ magis van⁹: qꝛ oĩno nõ ꝯcludit. ſmo ãt parmenidis ꝯcludit: ſ3 non q̃ sunt ad ꝓpositũ suũ. ¶ D.d. ⁊ in eo nõ est dubiũ. i. ⁊ cũ eo qð ẽ magis vanus nullam facit dubitationem. ꝓpões. n. posite in eo sunt false ⁊ improbabiles: vt cũ dixit ꝙ ens nõ gnãtur.

Cõtinuatio

Disputatio [e]xigit vt con[cl]usioni ꝯdi[ca]tur: ⁊ argu[m]entis.

Sermões sophistici faci[li]⁹ ꝯdicũt̃ q̃ [d]isputatiui.

Qui sunt ser[m]ones vani? [V]ide ꝯſile. s. [ele]mẽ. io.

Cõpatio [s]monum.

¶ Qz qdem igit̃ paralogizat melissus manifestũ est: opinat̃. n. accipe si qð factũ est h3 pricipiuz omne: qm̃ ⁊ qð nõ factum est nõ habet. Postea ⁊ hoc iconueniens ois esse principium rei ⁊ nõ temporis ⁊ generationis nõ simplr̃: sed alterationis tanq̃ nõ momentanee facta mutatione.

¶ Qm̃ autez melissus peccat in syllogismo manifestũ est. existimat eni qð acceptũ est: ꝙ si omne qð gnãtur habet pricipiuz: ⁊ oẽ qð nõ gnãtur nõ h3 principiuz. Deinde hoc ẽt ẽ magis iprobabile. s. existimare ꝙ omne qð habet principium est itentio substantie. Et nõne tempus habet principiuz: ⁊ pricipium etiam necesse est esse in alteratione: ⁊ nõ est necesse ei quod generatur simplr̃: ac si transmutatio non fieret subito.

¶ Qm̃ aũt. dicit: qm̃ aũt melissus peccat in syllo manifestum est: qꝛ opinat̃ ꝙ si fuerit cõcessuz: ꝙ oẽ qð gnãtur h3 ꝑncipiũ: sequit̃ ꝙ omne qð nõ gnãtur nõ h3 ꝑncipiũ: ⁊ hoc nõ seqtur: qm̃ si ꝑdicatuz affirmat̃ in eo: in quo affirmat̃ subiectum: nõ sequit̃ vt predicatum neget̃ ab eo: a quo negat̃ subiectuz. ¶ Si. n. opinat̃ hoc h3 ꝙ destructo ante in omni mã sequit̃ oppositũ ꝯsequẽtis: ⁊ cũ melissus habuerit hoc ք vero: ⁊ ꝯcedebat̃ ꝙ oẽ qð gnãtur habet principium existimauit ꝙ oẽ qð nõ gnãtur nõ h3 ꝑncipium. ¶ Deide ꝯtingit huic ꝙ ens nõ gnãtur ⁊ ꝯclusit ꝙ ens nõ hab3 ꝑncipiũ. ¶ Et hec ꝓpõ dicẽs ꝙ ens nõ gnãtur declarabat̃ ex eis. vt dicit Arist. post sic. ⁊ ẽ ꝙ ens qð gnãtur: aut gnãtur ex ente: aut ex non ente: qm̃ si ex nõ ente. tũc nõ ens mutat̃ in nãz nõ entis. ⁊ si ex ente. ergo ens fuit añq̃ gnãret̃. ergo non gnãtur. ergo nõ h3 ꝑncipiũ. ¶ Deide ex hoc ꝙ ens nõ h3 ꝑnci^m. ꝯclusit ipm eẽ vnuz ⁊ imobile. ꝑncipiũ enim qð est extremũ magnitudinis cum fuerit nõ ens magnitudo erit ifinita ⁊ erit vna: qꝛ cuz ea nõ erit aliud. ipsa enim est infinita. ergo totum locũ occupat: ⁊ erit immobilis: qꝛ nõ habebit locum: in quo moueat̃: ⁊ ista dubitatio iduxit antiquos añ Aristo. in maximũ errorem. vt dicet post Arist. ¶ Et cũ declarauit corruptionẽ ſmonis melissi ſm formã ei⁹: incepit declarare corruptionẽ ei⁹ ſm suã mãm. ⁊ dixit. deinde hoc ẽ magis iprobabile. i. ⁊ est magis iprobabile h̃ qð existimauit ꝙ h̃ nomẽ ꝑncipiũ dr̃ vno mõ. s. de ꝑncipio sube tñ. ꝑncipiũ eni est tꝑis: ⁊ est alteratiõis. Si igr̃ vtit̃ hoc noĩe ꝑncipiũ pro ꝑncipio tꝑali. tunc hoc qð dixit: ꝙ quicqd nõ gnãtur nõ h3 ꝑncipiũ. i. tꝑale: est veruz: sed est ĩvtile in hoc qð intẽdebat ꝯcludere. s. ꝙ ens est vnũ ⁊ imobile ⁊ ifinitũ. Si aũt vtit̃ eo ք ꝑncipio alterationis nõ est vez: qm̃ nõ oĩs alteratio h3 ꝑncipiũ: vt alteratio subita. si võ vtit̃ eo pro ꝑncipio magnitudinis: nõ est necesse vt omne qð nõ gnãtur nõ h3 ꝑncipiũ qð est in suba. corpus enim celeste h3 ꝑncipiũ qð ẽ in suba ⁊ nõ gnãtur: vt post declarabit̃. ¶ Sed Arist. ꝯtẽtus est in ꝯtradictione istius ꝓpõnis dicẽtis: ꝙ oẽ qð gnãtur habet ꝑncipiũ ab alteratiõe: q̃ fit subito quo gnãtur: ſ3 nõ h3 extremũ a quo icipiet gnãtio. ⁊ hoc intẽdebat cum dixit: ⁊ non ꝯtinget ei qð gnãtur simplr̃. i. ⁊ nõ contingit apud istum virum vt ꝑncipium gnãtionis sit illud qð est in substantia tm̃: sed vt in alio cum simplr̃ induxit hoc nomen gnãtio in ꝓpõne ⁊ nõ determinauit ipm: ⁊ hoc est quasi qui opinatur ꝙ alteratio nõ fit subito.

23 Hic deficit ꝯtinuatio.

Modus arguẽdi melissi.

Infra i hoc ք. tex. cõ. 71.

Peccãm ſm mãm.

Nõ ois alteratio h3 ꝑn^m tꝑale. sic̃ sunt alteratões subite. Jdẽ. 6. phy. co. 32.

Vr̃ esse ſcda expositio.

¶ Postea ꝓpter qd imobile si vnũ est: sicut eniz ⁊ pars vna cum sit hec aqua mouet̃ in ipsa quare ⁊ nõ ois aqua. Postea alteratio ꝓꝓ qd non erit. At vero nec specie possibile

est vnū esse: sed sicut ex quo: sicut eni ⁊ phy sicoꝝ qdā dicūt vnū: illo āt mō nō: hō nāq ab equo alteꝝ est specie ⁊ ꝯria abīuicē.

¶ Deinde q̄re est necesse cū fuerit vnū vt sit īmobile: ⁊ quēadmodū ps. U.g. isti⁹ aque ⁊ ps vna mouet̄ in suo loco. q̄re ēt totū nō est hmōi: ⁊ postea q̄re nō ē alteratio: ⁊ etiā impoſe vt sit vnū in forma nisi sit ꝟm illud a quo est. hoc qdē dixerūt qdā nāles: alio mō impoſe ē. hō.n. alius est ab equo in forma: ⁊ simil'r ꝯria diuersa sunt adinuicem.

A. oppositum hꝫ. 4. phy. c. 43. ꝯ Themistium.

24 ¶ Deinde q̄re. Cū declarauit corruptionē sylli melissi: ⁊ ꝙ ex eo nō sequit̄ ꝯclusio: quā nitebat̄ ꝯcludere. dicit. ⁊ si ꝯcesserimus ꝯnem eoꝝ ⁊ est ꝙ ens est vnū ⁊ īfinitū: tn̄ nō sequit̄ ex h vt sit īmobile: qm̄ quēad modū videm⁹ ꝙ pars totius qd ē īfinitū vt dicunt. U.g. aer mouet̄ ꝟm suas ptes toto ꝑmanēte in suo loco. sil'r poſe est vt h accidat in īfinito. s. vt totum moueat̄ ꝟm ptes nō ꝟm totū. ¶ Deinde si ꝯcesserimus ꝙ nō hꝫ motū in loco. q̄re non hꝫ motū q est alteratio: ⁊ h intēdebat cū dixit: deīde q̄re nō est alteratio .i. deīde post hūc ꝟmonē: si ꝯcesserimus ꝙ nō hꝫ motum trāslatiōis. q̄re nō hꝫ motū alteratōis. ¶ D.d. ⁊ impoſe ē vt sit vnū in forma ⁊c. i. impoſe est vt aliqs existimet ꝙ ens est vnū in suba nisi ꝟm illud ex quo gnātur. s. mā: vt plures antiqui opinabant̄: ꝙ entia sunt ignis: aut terra: aut aer: q² apud eos componebant̄ ex vno istoꝝ: ꝙ aūt entia sint vnū in forma impossibile est opinari. homo enim manifestum est ꝙ est alius ab equo in forma: ⁊ māifestius est hoc ꝙ ꝯtraria differunt a seinuicem ꝟm formam.

Prima instantia.

Secūda istātia

In mā entia vñr posse cōicare: minime tn̄ in forma. Op'm. 8. ph. 46. ⁊. 8. metē. c. xi. ⁊. xij.

¶ Et ad parmenidē aūt idē modus rōnū ē: ⁊ si aliq alij sunt ꝓprij: ⁊ solutio ꝑtim qdē: q² falsa ē: partiꝫ qdē: q² nō ꝯcludit: falsa quidez: qm̄ simpl'r accipit qd est dici multipl'r dicto. nō ꝯcludit aūt q² si sola alba recipiantur significāte vnū albo: nihil minus multa alba sunt: ⁊ nō vnū. Nō enim cōtinuatione erit albū vnū: neq rōne: aliud eni erit esse albo ⁊ susceptibili: ⁊ nō erit extra albuꝫ nihil diuisum: non enim inquantum est separabile: sed quod est alterum esse albo ⁊ ei cui inest: sed hoc parmenides nondum vidit.

¶ Et hoc mō ꝟmonū ꝯdicet̄ ꝟmoni parmenidis ⁊ alijs modis q forte sunt ei proprij. Qm̄ manifestū est ꝙ ꝟmo eius est falsus ⁊ nō ꝯcludēs: q² vtit̄ ente: ac si diceret̄ simpliciter: ⁊ dr̄ multis modis. Est aūt nō concludēs: q² si posuerim⁹ sola alba: ⁊ dixerim⁹ ꝙ albū in eis significat vnū: h nō erit sufficiēs: in hoc ꝙ alba nō sint plura ꝗ vnū. albū eniꝫ nō ē vnū: neqꝫ ꝟm ꝯtinuationē: neqꝫ ꝟm rōnem. Nō eni albi alia est ab ea: q̄ est recipiētis: ⁊ ēt nō intēdim⁹ ꝙ poſe est: vt album sit sepatum: qm̄ nos diximus h qd diximꝰ: nō q² albū separat̄: sed q² est aliud ab eo: cuius est. s. a recipiente. Sed hoc in tempore parmenidis nondum erat terminatum.

25 ¶ Et h mō. Cuꝫ ꝯdixit syllo melissi: reuersus ē ad ꝯdicēduꝫ parmenidi. et dixit. ⁊ h mō ⁊c. i. ⁊ ꝟm illum modū: quo ꝯdiximus melisso ꝯdicem⁹ parmenidi: ⁊ alijs modis ꝓprijs. est.n. cōe eis: q² vtunt̄ ꝓpōnibus falsis ꝟm equocationē: ⁊ ꝙ vterq non ꝯcludit illud qd intēdebat ꝯcludere: sꝫ syllus melissi est nō cōcludēs oīno. ⁊ iō dixit: ꝙ ē magis van⁹. ¶ Et intēdit ꝑ h qd dixit: ⁊ alijs modis ⁊c. vt mihi vr̄ h ex quo ꝯdixit ꝯclōni ex ipsis ꝓpōnibus: ex qb⁹ parmenides ꝯposuit syllm. ⁊ iō forte ītēdit ꝑ h qd dixit: ⁊ h mō ꝟmonū. i. ꝟmōes qb⁹ vsus ē in destructiōe ꝯnis absq ꝟmonib⁹ ex qb⁹ ꝯcluserūt eā. videm⁹.n. ꝙ ꝟmonū quibus vsus ē in destructōe ꝯnis eoꝝ qdā sunt fundati sup ꝓpōnes ꝓbabiles: ⁊ ꝯdictio ē cōis eis: ⁊ qdā sunt ꝟmōes ex qb⁹ ꝯcludit̄ īprobabile ⁊ īpoſe a ꝑmenide: ⁊ est ꝓpa parmenidi. In ꝯdictiōe vō melissi nulla ꝓpōne eaꝝ vtit̄ q̄s ponit in suo syllo: q² oēs sunt equoce. ¶ Et cū narrauit ꝙ isti cōuenūt in hoc ꝙ corruptio sylli eoꝝ est ꝟm māꝫ ⁊ formā: ⁊ iā notificauit h in syllo melissi: īcepit notificare h in syllo parmenidis: ⁊ dixit. ⁊ manifestuꝫ ē ꝙ est falsus ⁊ nō ꝯcludēs .i. ⁊ māifestū ē ꝙ ꝓpōnes sui sylli sunt false: ⁊ ꝙ syllogism⁹ ē nō ꝯcludēs illud: qd intendebat ꝯcludere: qm̄ ꝓpōnes ei⁹ sunt false: q² vtit̄ h noīe ens: ita ꝙ dicit̄ de vna intētiōe: sꝫ dcm̄ ē de plurib⁹. s. in h qd dixit: ꝙ qcqd ē p̄ter ens ē nō ens: ⁊ qcqd ē nō ens ē nihil: qm̄ h nomē ens ⁊ non ens dicunt̄ de decē p̄dicamētis. Cū igit̄ intēdim⁹ ꝑ h nomē ens vnū decē predicamētoꝝ. U.g. subaꝫ: aut q̄tū. tūc n̄ erit veꝝ dicere ꝙ qcqd ē nō ens est nihil: qm̄ nō seq̄t̄ vt illud qd est nō q̄tū: neq suba sit nihil. g̊ ꝓpōnes ei⁹ nō sunt v̄e nisi cū intēderim⁹ ꝑ h nomē ens oīa decē p̄dicamēta: sꝫ tūc nō ꝯcludet illud qd nitebat̄ ꝯcludere. s. ꝙ ens ē vnuꝫ: sꝫ cū iste ꝓpōnes ponent̄ illo mō quo sunt vere: sequet̄ vt ens sit multū. ¶ Et cū narrauit corruptionē existentem in syllogismo eius ex ꝓpositionibus reuersus est ad declarandū corruptioneꝫ eius ex figura. ⁊ dixit. est aūt nō concludens ⁊c. i. est autē nō ꝯcludens illud qd intēdebat concludere. s. ꝙ ens est vnū in numero: qm̄ manifestū est ex hoc ꝙ si posuerimus loco huius nominis ens hoc nomē albū: ⁊ acceperimus ꝙ hoc nomē albuꝫ significet idē de albis: sicut ipse accepit: ꝙ hoc nomē ens significet ideꝫ de entibus: ⁊ posuerimus ꝙ nihil est preter album: ⁊ composuerimus syllogismuꝫ sic: quicquid est preter albuꝫ est nō albū: ⁊ quicquid est nō album est nihil. ergo quicqd est preter albū est nihil: aut solum albū est ens si cōiunxerimus huic cōclusioni aliam ꝓpositionem: ⁊ est: ꝙ quicqd est preter ꝙ nihil est: solū est ens: ⁊ manifestum est ꝙ ex hoc enunciabili albuꝫ solum esse nō sequit̄ album esse vnū numero nisi contingat vt albū sit vnū ꝟm cōtinuationē: aut ꝟm diffinitionē ⁊ hoc ꝑ accn̄s: ⁊ q² manifestū est ꝙ album non est vnū ꝟm ꝯtinuationē: neq ꝟm diffinitionem declaratum est ex hoc exēplo: ꝙ iste sermo nō est cōcludens illud qd intēdebat cōcludere. album enim non est vnū ꝟm cōtinuationem: neq ꝟm rōneꝫ. i. ꝟꝫ diffinitioneꝫ. sermo enim ꝯcludens per se debet concludere in omni materia: ⁊ est manifestū ꝙ sermo q ꝯcludit aliquid esse solū: nō seqtur ex eo vt illud sit vnum numero nisi contingat vt illud sit vnū numero: neq ꝙ sit vnū ꝟm diffinitionē etiā. i. simpl'r. vnū

Pria[...]

Scda[...]

Corru[...] ꝟm m[...]

Ens[...] dñr de[...] p̄dica[...]

Corru[...] ꝟm fo[...]

Serm[...] dēs p[...] ꝯclud[...] mate[...]

enim simpliciter debet habere has duas dispositiones. ¶ Et cuz narrauit ꝙ ex hac mã: in qua vsus est hoc syllo: apparet ꝙ illud qd accipit in eo qd ē albũ non est vnum numero: neqꝫ sm continuationē: neqꝫ sm diffõnem: dedit modũ sm quē nõ est vnum sm diffõnem: ⁊ dixit. ratio eniz albi ⁊c. i. ⁊ illud qd significat hoc nomē albũ non est vnum sm diffõnem: qꝛ albũ significat albedinē ⁊ recipiēs albedinem. diffõ aũt albi est alia a diffõne recipiētis albedinē: ⁊ cum narrauit ꝙ diffinitio albedinis differt a diffinitione recipiētis albedinē: narrauit ꝙ nõ sequit̃ vt illud qd differt in diffõne differat in eē: ne aliquis existimet hoc sequi: ⁊. d. ⁊ nõ intēdimus ⁊c. i. non sequit̃ ex hoc qd diximus: ꝙ diffinitio albi est alia a diffinitiōe recipientis albedinē: vt albedo sit separata a recipiēte. intēdimus enim per hoc albedinē aliaꝫ a substãtia: nõ aliam. i. separatam. ¶ Et qꝛ iste intētiones inuēte in hoc exēplo quo demõstrauit: ꝙ iste syllogism⁹ nõ ꝯcludit illud qd intēdebat cõcludere: necesse est vt sint ꝓbabiles: ⁊ vt sint cõcesse ab aduersario: si cõtradictio fuerit disputatiua: ⁊ iste intētiones nõ erãt famose in tēpore Parmenidis. s. vt aliqd sit vnuꝫ ⁊ diuersum sm diffinitionē excusauit ipm et. d. sꝫ hoc in tēpore Parmenidis nõ erat terminatũ. i. sed ista: que diximus in hoc exēplo ꝑ hoc ꝙ intēdimus ꝯdicere syllogismo parmenidis: ⁊ declarare ipm eē non ꝯcludentē ꝑ se illud qd intēdebat cõcludere nõduz erãt terminata in tꝑe Parmenidis: ⁊ sic itelligit̃ recte iste smo nõ sm ꝙ exponit Themisti⁹ ⁊ alij.

¶ Necesse igit̃ accipe nõ solum vnum significare qd ē de quo vtiqꝫ predicet̃: sed ⁊ qd vere est ⁊ qd vere vnũ est. accñs eñi de subiecto quodã dr̃: quare cui accidit qd est: nõ erit. alteꝝ eniꝫ ē ab eo qd est: erit itaqꝫ aliqd cuꝫ nõ sit. nõ itaqꝫ inerit alij extñs qd vere ē. nõ. n. erit ens aliqd ipsi eē: nisi mlta quod ē significet sic vt sit aliqd vnũquodqꝫ: sꝫ supponitur quod est significare vnum.

¶ Contingit igit̃ dicēti ꝙ ens est vnũ opinari ꝙ ens nõ significat vnuꝫ tm̃ de quocũqꝫ dicat̃: sꝫ significat illud ēt qd est ens ⁊ illud qd est vnũ. Accñs enim dr̃ de subto aliquo ḡ erit illud cui accidit ens: non ens: est enim aliud ab ente: erit ḡ qd nõ est ens aliquid. ḡ necesse est vt qd est ens: non sit aliqd accñs alteri. Impoſſe. n. est aliqd esse: si ens non significat multas itentiones: adeo ꝙ suba ⁊ accñs vtraqꝫ sit aliqua itentio. Sed positũ est ꝙ significat vnam intentionem.

26 ¶ Cõtingit. Cũ ꝯdixit syllo Parmenidis: icepit ꝯdicere ꝯclusioni ei⁹ ex ꝓpõnibus: quas posuit in syllo: ⁊ ē que dr̃ redargutio ꝯdictio. ¶ Et di. contingit igitur ⁊c. i. ⁊ ꝗ dicit ens esse vnũ: non dꝫ opinari ipm eē qdcũqꝫ vnũ sit: sꝫ ens qd est vnũ in rei veritate: ⁊ est suba. ¶ Deinde dedit cãm in hoc: ⁊ dixit. accñs eñi dicit̃ de subto. i. qm̃ si fuerit opinatus ipsum dici de nõ suba: necessario dr̃ de accidēte: ⁊ accidēs indiget subo: sunt igit̃ duo: accidens ⁊ subm accñtis: accidēs enim dr̃ de subo aliquo. ¶ Deinde dixit. erit igit̃ illud cui accidit ⁊c. i. illud igit̃ qd est subm entis: quod est accidēs erit non ens. iste eniꝫ posuit ꝙ quicquid est preter ens: est nõ ens. cõtingit igit̃ ei vt illud qd est nõ ens sit aliqd ens. ¶ D. d. ḡ necesse ē ⁊c. i. ⁊ cuꝫ illud impossibile sequit̃ ex hoc qd posuimus ꝙ ens significat accidēs. necesse est vt ens nõ significet accidēs. ¶ D. d. impossibile est vt aliqd sit ⁊c. i. ⁊ cã in hoc est: qm̃ si posuerimus ꝙ ens significet accidens impossibile est vt accidēs sit aliqd ens: nisi ponam⁹ ꝙ hoc nomē ens significet saltez duo: accñs ⁊ subm accidētis: sꝫ qꝛ Parmenides posuit ꝙ ens significet vnũ. iõ accidit ei ipossibile: hoc igit̃ nomē ens apud ipsuꝫ sm hãc positionē non põt significare accidēs: si cum hoc significet vnum.

¶ Si igit̃ qd vere est nulli accidit: sed illi aliquid magis qd vere est significat qd est: qꝫ qd nõ est. si enim erit qd vere est idē ⁊ albũ: albo aũt esse nõ est qd vere est: neqꝫ accidere ipsi possibile est qd est: neqꝫ enim qd est: est qd non vere ē: nõ ergo qd ē: est qd albũ est. non sic aũt sicut cum aliquod nõ sit: sed oĩno nõ sit quod vere itaqꝫ est: non ē. verũ enim dicere ē qd vere est: qm̃ albuꝫ est: hoc aũt nõ qd ē significat: quare si ⁊ albũ signãt qd vere ē multa. ḡ significat quod est.

Qd ve ē nulli accidit.

Lra argũ. Si igr̃ id qd ꝓpe ē ens: ñ accidit cui qꝫ sed aliqd illi aliud accidit: cur id qd est ens proprie ēs significat potius qꝫ nõ ens. Nam si id qd ꝓpe est ens erit ēt album. album at ñ ē ꝓpe ens: nꝫ eñi id qd est ipi accidēt pt. Nihil est eñi ens: qd nõ est proprie ens. albũ ḡ nõ est ens: atqꝫ ñ sꝫ qdē pacto: vt ꝗppiã nõ sit: sꝫ vt oĩo ñ sit. Si igit̃ vti dixim⁹ id qd ē ꝓpe ens erit ēt albũ. fit vt id non sit ens qd est ꝓprie ens. Vere. n. dicem⁹ si illd albũ eē dixerim⁹. ad hoc nõ ens vti dicebat̃ signabat. Ut si albũ ēt proprie ens sigt non vnũ id qd ē: sꝫ plura sane significat.

¶ Et si illud qd ē ens nõ accidit alicui oĩno: sed ei digni⁹ accidit illud qd accidit: ḡ ens significat illud quod est ens: aut significat nõ ens. Qm̃ si illud qd est ens sit albũ: qꝛ intētio albi non est illud qd est ens. Naꝫ impossibile ē vt ens accidat ei: ⁊ qꝛ nõ est ens nisi illud qd ē ens. ergo album nõ est ens: nõ ita ꝙ sit illud quod est ens: sed ita ꝙ est nõ ens oĩno. ergo necesse est vt illud qd est ens sit nõ ens. dicere eñi ipsum eē albũ ē verũ: sed dicere hoc significabat nõ ens: ergo necesse est ex hoc: vt album etiã significet ens: ergo significat plures intentiones.

¶ Et si illud. Cũ redarguit Parmenidē in hoc ꝙ posuit ꝙ ens signãt vnũ qd ē accñs: icepit ēt redarguere ipm si posuerit ipm ens signãre vnũ qd est suba. ¶ Et di. ⁊ si illud qd est ens ⁊c. i. si intēdit cuꝫ dixit: ꝙ ens ē vnuꝫ qd est illud cui accidit oĩno: sꝫ oĩa que accidũt ei accidũt. tũc ens apud ipm significat illud qd ē ens in rei vitate: ⁊ ens significat nõ ens. ¶ Deinde icepit declãre qũo sequit̃ hoc. ⁊ dixit: qm̃ si illd qd est ens ⁊c. i. qm̃ si illud qd ē ens dr̃ eē albũ: qꝛ intētio albi ē alia ab itētione entis. nã impoſſe ē: vt ens accidat sibi: ⁊ in alia trãslatione. nã impoſſe ē vt accidat ei vt sit ens. i. qm̃ dicere aliqd eē nõ est ꝑdicatio ꝑ accñs sicut ꝑdicatio albedinis. ¶ D. d. ⁊ qꝛ nõ est ens ⁊c. i. qꝛ positũ ē ꝙ nõ est ens nisi subm albi. ergo albũ nõ ē ens: nõ ita ꝙ sit nõ ens qd ponit Parmenides eē ens: ⁊ est ens aliqd: sꝫ ita ꝙ sit nõ ens oĩno. ¶ D. d. ḡ necesse est vt illud qd est ens sit non ens. i. ꝯtingit igit̃ vt sit ens illud qd nõ est ens: deinde declarauit hãc ꝯsecutionē ⁊ dixit: dicere. n. ipm eē albũ ⁊ veꝝ ⁊c. i. dicere. n. ꝙ ens est albũ: est ponere albuꝫ eē ens: qꝛ ista ꝓpõ est vera: ⁊ iaꝫ declaratũ est ꝙ hoc nomen album significat non ens sm positionez ad

27

nersarij:ex quo sequit̃ vt ens significet illud qđ ipse posuit nō ens. ℂ D.d.ergo ens ⁊c̃.i.ergo ens significat illud qđ posuit ens: ⁊ ē illud qđ recipit albedinē: ⁊ illud qđ posuit nō ens.s.albedinē.ğ ens sigñat pl'a.

ℂ Neq̃ȝ igit̃ magnitudo erit qđ est siq̄dē qđ vere ē: est qđ est: vtriq̃ȝ.n.alteꝝ est eē ptiū. Qđ aūt diuidit̃ qđ vere ē: in qđ ē ꝟe aliq̄d aliud ⁊ rōne mãifestū ē: vt hō si ē qđ vere ē aliq̄d: necesse est ⁊ aĩal qđ vere ē aliq̄d eē: ⁊ bipes. Si.n. qđ vere est aliq̄d est ⁊ accñtia erūt: aut igr̃ hoĩ: aut alicui alij subo ȝ ipol'e est. accñs.n.dr̃ h̃: aut qđ q̄dē ꝯtingit eē: aut nō eē: aut cui⁹ est in rōne hoc cui accidit: vt sedere q̄dē: sicut sepabile. in simo aūt est rō cinari: cui dicimus accidere simum.

ℂ Et etiaȝ ens nō est magnitudo: si ens est illud qđ ē ens: intẽtio eni vtriusq̃ȝ ptis est alia ab altera: ⁊ manifestū est ꝙ illud qđ est ens diuidit̃ rōne ẽt in aliquas ptes: q̃ sūt ẽt illud qđ ē ens. V.g. qm̄ hō si sit illud qđ ē ens: necesse ē vt aĩal ẽt sit illud qđ est ens ⁊ bipes. nã si nō fuerint illud qđ est ens. ğ sunt accñtia: aut ğ hoĩ accidunt: aut alteri subo. Accidēs.n.dr̃: aut de illo qđ pōt esse alicui⁹: aut de nō esse: aut de illo: in cuius rōne accipit̃ illud cui accidit. Uer.g. sessio aūt quasi separatuȝ: simitas ꝟo ratio nasi accipit̃ in eo: de quo dicimus: ꝙ simitas accidit ei.

28 ℂ Et etiam. Cū redarguit Parmenidē ꝓprie incepit ꝯdicere eis ambobus cōiter.et dixit. ⁊ ẽt ens nō est magnitudo ⁊c̃.i. ⁊ ẽt ens ꝭm hãc opinionē impol'e ē vt dicat̃ esse corpus. Cū ens apud eos sit ens ꝑncipaliter: ⁊ corpus dr̃ de suba ⁊ q̃ȝtitate: erit igit̃ esse sube aliud ab eē q̃ȝtitatis. ℂ Et forte intēdit ꝙ si ens fuerit vnū: impol'e est vt sit corpus.nã corpus est diuisibile: ⁊ h̃ est manifesti⁹ vt mihi videt̃. ℂ Deinde icepit ꝯdicere eis alio mō.⁊ dixit: ⁊ mãifestuȝ est ⁊c̃.i.⁊ vl'r siue crediderint ipm esse corpus siue nō: nec̃e est vt hẽat diffōneȝ ex qua itelligat̃ eius suba.s. vt hẽat aliq̄d q̃si genus ⁊ aliq̄d quasi dr̃iam. ℂ Deinde iduxit exẽpluȝ: ⁊ dixit. V.g.hō ⁊c̃.i.vbi gr̃a: qm̄ si posuerint ꝙ ens qđ est vnū apud eos sit hō: nec̃e ē vt aĩal qđ est genus hoĩs: ⁊ bipes qđ est ei⁹ dr̃ia sint entia in rei veritate.nã ptes rei: que sunt ꝭm diffōnē ꝑcedūt rē in esse. ℂ D.dedit rōneȝ sup hoc: ⁊ dixit. nã si nō fuerint ⁊c̃.i. aĩal eniȝ ⁊ bipes si nō fuerint de nã illi⁹ qđ ē ens.ğ erunt accñtia in eo: ⁊ tūc aut erūt accidētia hoĩ: aut alteri subo: sȝ impol'e ē vt aĩal bipes sint accñtia hoĩ. [a] Accñs.n.inuenit̃ duob⁹ modis: aut separatū qđ qñq̃ȝ est i re: ⁊ qñq̃ȝ nō vt sessio: aut nō separatum: ⁊ est illud: in cuius diffōne accipit̃ illud: cuius est accidēs. Uerbi gr̃a.simitas que accidit naso. nasus enim accipit̃ in eius diffinitiōe. ℂ Deinde induxit impossibile qđ sequit̃. si animal ⁊ bipes fuerit alterius duorum modorum accidentis.

Prima rō ꝯ antiquos.

Scđa rō.

Partes rei ꝭm diffōnē ꝑcedūt rē i eē. Ideȝ secūdo phy.xxviij.⁊ ꝑ đ aĩa cō.5. ex q̊ pȝ ptes diffōnis esse reales. Sed vide op'''.7. me.33.⁊.43. cō. Et ꝑ ph. cō.5.⁊c̃.

a Accñs reperit̃ duob⁹ modis: aut separatuȝ: aut nō separatū.

ℂ Amplius q̃cūq̃ȝ in diffinitiua rōne isunt: aut ex q̄bus sunt in rōne hoꝝ nō inest rō totius: vt in bipede rō hoĩs: ⁊ in albo: que est rō albi hoĩs. Si igit̃ hec hūc habẽt moduȝ: ⁊ oĩ accidit bipes. nec̃e est sepabile eē ipm: quare cōtingit vtiq̃ȝ nō bipedeȝ esse hoiem: aut in rōne bipedis inerit hoĩs rō: ȝ impol'e est istud. Istud eni in illi⁹ rōne inest. Si aūt alij accidūt bipes ⁊ aĩal: ⁊ nō est vtrūq̃ȝ qđ ꝟe ē aliq̄d: ⁊ hō vtiq̃ȝ erit accñtiū alteri.

ℂ Et dicamus ẽt ꝙ illa: q̃ accipiunt̃ in rōne diffiniẽte reȝ aut illa ex q̄bus iuenit̃ res impossibile est vt rō illi⁹ rei vl'is accipiat̃ in rōne illarū rerum. V.g. vt rō hoĩs accipiat̃ in bipede: aut rō homis albi accipiat̃ in albo: ⁊ si illa sunt talia: ⁊ bipes accidit hoĩ: nec̃e ē aūt vt illud separatuȝ sit: ita ꝙ sit pol'e vt hō non sit bipes: aut rō hoĩs accipiat̃ in rōne bipedis: ȝ hoc est impol'e. nam hoc accipit̃ in diffōne illi⁹. Et si bipes ⁊ aĩal accidant alteri: ⁊ vterq̃ȝ nō est illud qđ est ens: necesse ē vt homo ẽt sit de reb⁹ accidẽtibus alteri.

ℂ Et dicanius. Dicit.⁊ manifestuȝ est etiã ꝙ illa que accipiunt̃ in rōne diffiniente rem: impossibile est vt in diffōnibus illoꝝ accipiant̃ ille res: qm̄ partes diffinitionis precedunt diffinitum: nō diffinituȝ ꝑcedit diffōnem. Uerbi gr̃a. vt hō qui est posterior bipede ⁊ aĩali accipiat̃ in diffōne bipedis ⁊ aĩalis: aut hō albus q est posterior albedine ⁊ hoĩe: accipiat̃ in diffōne hoĩs ⁊ albedinis: qm̄ si ita eẽt. tunc causatū precederet cãȝ. Et cū posuit hanc ꝓpōnem dicentē: ꝙ animal ⁊ bipes: ⁊ vniuersal'r illa: que accipiunt̃ in diffōnibus reꝝ nō diffiniunt̃ per illas res: incepit facere mentionē de ꝓpōnibus predeclaratis.s.ꝙ accidẽtia sunt duobus modis.est eni accidēs separabile ⁊ inseparabile. Et q̄ in diffōnib⁹ inseparabiliuȝ accipit̃ illud de quo ꝑdicant̃: ⁊ ꝯgregat eas cum hac ꝓpōne: ⁊ declarat īducẽdo ad incōneniēs illud qđ intẽdebat declarare.s.ꝙ aĩal ⁊ bipes nō ꝑdicant̃ de homĩe ꝭm ꝙ sunt accidẽtia.⁊ dixit.si illa sunt talia ⁊c̃.i. cū iste ꝓpōnes sint posite.s.ꝙ hō non accipit̃ in diffōne bipedis. Et ꝙ accñtia sunt duob⁹ modis.s.mō quo non separant̃ a subiecto: ⁊ in cuius diffōne accipit̃ subiectum: ⁊ mō quo qñq̃ȝ separant̃ a subo: manifestū est ꝙ cum posuerimus: ꝙ animal ⁊ bipes sint accidẽtia homini: ⁊ ꝯiunxerimus eis has ꝓpōnes.s. ꝙ accidẽtiū aliud est sepabile ⁊ aliud insepabile: ⁊ ꝙ in diffōne insepabilis accipit̃ subm: in quo est: sequet̃ ex hoc alteꝝ duoꝝ impossibiliū: q̄ si bipes ⁊ aĩal fuerit accidẽtiū separabiliū: sequit̃ hominē eē qñq̃ȝ nō aĩal: ⁊ qñq̃ȝ nō bipedē.si ꝟo insepabiliū sequit̃ vt hō accipiat̃ in diffōne aĩalis ⁊ bipedis: ⁊ vtrūq̃ȝ est impol'e. Impol'e enim est vt hō sit ⁊ careat vita: ⁊ impol'e ē ẽt vt hō accipiat̃ in diffōne bipedis: sȝ est ecōuerso. Et cuȝ istud impol'e sequit̃: si posuerimus ꝙ bipes ⁊ aĩal sint accidẽtia in homine.ğ manifestū est ꝙ non sunt accñtia in eo. ℂ Deinde di. ⁊ si bipes ⁊ aĩal ⁊c̃. idest si bipes ⁊ aĩal: que sunt rñdentia rebus: que accipiunt̃ in diffōne entis: accidunt alicui subiecto alij ab hoĩe ex eis: que ꝑdicant̃ de hoĩe: quē posuimus similē enti apud eos: ⁊ ista accipiunt̃ in diffōne hoĩs: manifestū est: qm̄ ex hoc sequit̃ vt homo q ē similis enti in pōne sit accidēs: ⁊ sic vnuȝ ens apud eos erit 29

accidēs

bbreuia- / ermonis / sto.

accidẽs nõ suba: qd̃ est cõtra positũ. ¶ Et abbreuiatio sũme isti⁹ sermonis est: qm̃ que accipiunt in diffõne entis: aut erunt de nã entis: aut erũt accñtia: si aũt accñtia: aut subz eoꝝ erit ens: aut aliud p̃dicabile de illo. Si igitur subm eoꝝ erit ens: nõ erũt accñia in eo: qm̃ accñtia aut sunt separabilia: aut inseparabilia: sepabilia aũt possunt esse extra illud: in quo sunt: sed ab illis: que accipiunt in diffõnibus: ipoẽ est vt diffinita sepentur: insepabilia aũt diffiniunt p subz: sed ñ subm p illa. Unñ ipoẽ est: vt illa: q̃ accipiunt i diffõne entis: sint accñtia in eo: ꝛ ipoẽ est vt sint accidẽtia in alio: naz si fuerint accñtia in alio: ꝛ sũt accepta in diffõne entis: cõtinget vt ens sit de nã eoꝝ: et sic vnũ ens apud eos erit accñs: ꝛ hoc est ꝯ illud: qd̃ dicũt: ẽt si dixerint ipsum eẽ accñs: sequit ipoẽ p̃dictũ. Et cũ destructi sunt oẽs modi: s̃z quos poẽ ẽ dicere: ꝙ illa: que accipiũtur in diffõne entis: nõ sunt d̃ nã accñtis: remanet vt sint de nã entis. g̃ est multa: ñ vnum. ꝛ h̃ est abbreuiatio istius sermonis.

ñtia in- / bilia dif- / nt p sbz. / ubz p il- / lem. 7°. / .17. Et / 40. cõ.

de ẽ nlli / lit. idem / cõ. 27.

¶ S̃z qd̃ vere ẽ: sit accñs nulli: ꝛ de quo ambo. ꝛ vtrũqz. ꝛ qd̃ est in his. dicat ex indiuisibilibus. itaqz qd̃ est erit oẽ. Quidaz aũt rõnibus vtrisqz acquiescũt. huic quidem. qm̃ omnia vnũ sunt. si qd̃ est vnũ significat: qm̃ est. ꝛ qd̃ nõ est. Ei aũt: qui decisione idiuiduas facientes magnitudines.

¶ Ponamus g̃. ꝙ illud. qd̃ est ens. nulli accidat. ꝛ vl̃r dicat illud de vtroqz. ꝛ de illo qd̃ est ex eis. sequit igr̃ ex hoc. vt totũ sit ex reb⁹ idiuisibilib⁹. Et videm⁹ quosdaz. q obediũt vtriqz sermoni. Obediũt eni sermoni dicẽti. ꝙ oia sunt vnũ. si ens significat vnũ. q̃ dicũt qd̃ nõ est ens h̃z eẽntiaz. Obediunt aũt alteri sermoni. q̃ cõcedũt magnitudies eẽ indiuisibiles s̃z disionẽ in duas medietates.

hoc cõ- / to deficit / uatio. / cũda rõ / enidis.

30. ¶ Ponamus g̃. i. ponatur igit rõcinatio Parmenidis scd̃a sup hoc: ꝙ ens est vnũ: si talis ens: qd̃ est vnum est corpus deferẽs accidẽtia: nõ est accidẽs: ꝛ corpus est vnuz ꝛ indiuisibile: qm̃ si fuerit diuisibile: p̃cedit diuisio semp i duas medietates: ꝛ p diuisionẽ in medietates deueniet ad hoc: ꝙ corpus sit cõpositũ ex punctis: ꝛ sic corpus erit compositũ ex nõ magnitudine: ꝛ ex nõ corpore: qd̃ est ipoẽ. g̃ corpus est vnum idisibile. ¶ Et h̃ intẽdebat cũ dixit. ꝛ vl̃r ꝛc̃. i. vl̃r ponam⁹: ꝙ corpus diuidit in duas medietates: ꝛ ꝙ ens dicit de vtraqz medietate: ꝛ ꝯgregatio: qd̃ est corp⁹: ex quo sequit: vt corpus sit cõpositũ ex nõ corpe. nã ille due medietates diuidũtur in duas: ꝛ ille due in duas alias: ꝛ p̃cedet hoc adeo: ꝙ in corpe nõ remanebit magnitudo: sed diuidet s̃m totum: ꝛ deficiet: aut dissoluet in pũcta: ꝛ vl̃r in nõ corpus: qd̃ est impoẽ. ¶ D. d. ꝛ videmus quosdã ꝛc̃. ꝛ intẽdit p istos duos sermones istum sermonẽ: ꝛ primã rõnem: in qua dixit: q̃cq̃d est p̃ter ens: est nõ ens ꝛc̃. ¶ D. d. obediunt ãt ꝛc̃. i. obediũt ãt huic: qd̃ dixit: ꝙ q̃cq̃d ẽ p̃ter ẽs: nõ d̃r ens: q̃ existimant: ꝙ ens solũmõ d̃r vno mõ: ꝛ iõ visi sunt cõtradicere huic sermoni dicẽtes: ꝙ q̃cq̃d ẽ preter ens: habet aliquã essentiaz: ꝛ si nõ dicatur ens: ꝛ innuit per hoc Platonem. ¶ D. d. obediunt v̓o ꝛc̃. idest alij non obediunt isti rationi: quia contradicũt ei ponẽdo corpora indiuisibilia: idest qm̃ Parmenides cuz dixit: ꝙ corpus diuidit in duas medietates: continget vt diuisio p̲ueniat ad nõ corpus: cõtradixerunt huic sermoni alij hoĩes ꝯcedẽdo: ꝙ disio cadit in totũ: ꝛ est falsuz. Et dixerũt: ꝙ ista diuisio non p̲uenit ad nõ corp⁹. s̃z p̲uenit ad corpa idiuisibilia: et sic fugierũt vnũ fl̃m: ꝛ ceciderũt in aliud falsuz.

¶ Manifestũ autem est: qm̃ nõ verum est: ꝙ si vnũ significat qd̃ est: ꝛ nõ poẽ est siml̃ cõtradictionem esse: nõ erit nihil. qd̃ non est: nihil enim p̲hibet qd̃ non est. nõ simpl̃r esse: sed nõ ens aliquid esse. qd̃ nõ est dicere extra ipsuz. qd̃ est: nisi aliquid erit aliud: vnuz oia esse incõueniẽs est: quis eniz adiscit ipsuz qd̃ est: nisi qd̃ vere est aliq̃d sit. Si aũt hoc ẽ: nihil tamẽ p̲hibet multa. que sunt esse: sicut dictum est: ꝙ quidem igitur sic vnum esse: qd̃ est impossibile vt sit: manifestũ est.

¶ Et mãifestũ est: ꝙ dicere: ꝙ ens significat vnũ: ꝛ ꝙ cõtradictoria nõ possunt esse insil̃: impoẽ est: vt nõ ens habeat essentiaz rõnis: ꝛ nõ est vnũ: ꝛ nõ est verum. Nihil eniz p̲hibet vt nõ sit simpl̃r: s̃z nõ ens erit nõ aliqd̃ ens: ex quo sequit vt dicere: ꝙ si hic nõ fuerit aliqd̃ habẽs essentiã preter ipsuz ens: oia erũt vnũ: sit ipoẽ: nl̃s. n. itelligit p h̃ nomẽ ens: nisi illd̃: qd̃ ẽ ens. ꝛ sic nihil p̲hib̃z vt reputo: vt entia sint pl̃a: vt p̃dictũ est. Quoniam autem impossibile est: vt ens sit vnũ. hoc modo manifestum est.

¶ Et manifestũ. Dicit: ꝛ manifestuz est ꝛc̃. i. manifestũ est: ꝙ si aliq̃s posuerit: ꝙ ens significat vnuz: ꝛ ꝙ impoẽ est: vt ꝯdictoria cõgregẽtur insil̃. s. esse ꝛ non eẽ existimauerit: qd̃ ex istis p̲positionib⁹ seq̃tur: ꝙ illud: qd̃ nõ est illd̃ ens: nõ h̃z eẽntiã: ꝛ mãifestũ est: ꝙ existimatio ei⁹ nõ est v̓a. ¶ Deinde dedit cãm in h̃: ꝛ dixit: nihil eniz p̲hibet ꝛc̃. i. nihil p̲hibet vt illd̃: qd̃ est nõ ens: qd̃ dcm̃ est: vno mõ nõ sit nõ ens simpl̃r: sed nõ illud: qd̃ significat p hoc nomẽ ens. i. nõ simile ei. ¶ D. d. ergo necesse est vt d̃r ꝛc̃. i. g̃ necesse ẽ: vt sermo dicẽtis: ꝙ si nõ fuerit h̃ aliqd̃ ens nõ hñs eẽntiaz in rei veritate. s. sicut eẽntiã entis: oia erunt vnũ: sit sermo ipossibilis: possibile est. n. vt aliq̃ sint: q̃ non hñt eẽntiaz sil̃ez eẽntie entis. ¶ D. d. nullus. n. itelligit ꝛc̃. i. nullus. n. itelligit p h̃ nomẽ ens: nisi ens: qd̃ ẽ ens p̃ncipal̃r ꝛ v̓e. s. suba: ꝛ cũ illud ens veꝝ sit vnuz: poẽ est: vt entia: q̃ sunt sub eo in eẽ: sint plura. ¶ D. dixit: qm̃ autem ipossibile est ꝛc̃. 31.

¶ De iprobatione eoꝝ: q d̃ p̃ncipijs nãlib⁹ st̃ locuti nõ remouẽtes motũ. ¶ Cap. II.

Sicut autem physici dicũt duo modi sunt. hi quidẽ. n. vnũ faciẽtes. qd̃ est corpus subiectũ. aut triũ aliquid. aut aliud. qd̃ est igne quidem densius. aere autem subtilius. alia autem generant densitate ꝛ raritate multa facientes. hec autez sunt cõtraria. vl̃r aũt excellentia ꝛ defectus. sicut

magnū dicit Plato ⁊ paruū: nisi ꝙ hic q̄dē h̄ facit mā̄z: vnū aūt spē̄z. Alij vero vnuz quidem subiectum materiam: cōtraria aūt differentias ⁊ species. Quidam aūt ex vno inherētes cōtrarietates segregāt: quemadmodū Anaximādros dicit: ⁊ quicūqz aut vnū ⁊ multa dicunt esse: sicut Empedocles ⁊ Anaxagoras: ex cōmixtione nāqz segregant alia. Differūt autem abinuicem: in eo ꝙ hic circulatione facit horum: hic autem semel: hic quidem infinitas similes partes ⁊ cōtrarias: ille v̄o vocat elemēta soluz.

¶ Q̄d aūt dicūt naturales: est duobus modis. quidaz. n. composuerūt ens: vnū genus subiectū: aut vnum triuz: aut aliud densius igne: ⁊ subtilius aere. Attribuūt alia densitati ⁊ raritati: ⁊ posuerūt ea multa: ⁊ hec duo sunt contraria: ⁊ vl'r additio ⁊ diminutio ẜʒ sentētiam Platonis in magno ⁊ paruo. Sʒ Plato ponit hec duo loco materie: ⁊ ponit vnū loco forme: isti autem ponūt istud vnū subiectum materiam: ⁊ ponunt duo cōtraria: differētias ⁊ species. Et q̄dam dixerūt: ꝙ cōtraria sunt existentia in vno: ⁊ ex eo resoluūtur ⁊ exeunt: vt dicit Anaximādros: ⁊ similiter etiam qui dixerunt: ꝙ entia sunt vnum ⁊ plura: vt Empedocles ⁊ Anaxagoras. Isti. n. attribuunt exitum aliarum rerum dissolutioni: que fit ex mixto: sed differunt: q̄m ille dicit hoc esse reciproce: iste aūt dicit hoc esse semel. Amplius ille dixit: ꝙ partes consimiles sunt: ⁊ infinite: ⁊ contrarie. Iste autem dicit contraria in eis: que apud ipsum dicuntur elementa tantum.

32. ¶ Quod autez. Cum cōtradixit opionibus nō essentialibus in hac arte ẜm disputationē: reuersus est ad cōdicendum opinionibus nālibus dictis ab eis: q concedunt principia esse: ⁊ vtūtur hoc nomie ens ꝓ principio: ⁊ qui istoꝝ dicit: ꝙ ens est vnum: intēdit ꝙ principiū est vnū: ⁊ qui dicit entia esse plura: intēdit p̄ncipia esse plura: ⁊ icepit Aristo. in opionibus istoꝝ ab opione dicētis p̄ncipiū esse vnū. ¶ Et dixit: q̄d āt dicūt nāles ⁊c. i. nāles aūt: qui vtūtur h̄ noīe ens pro p̄ncipio: ⁊ dicūt ꝙ ens est vnū in q̄litate gnōnis: sūt bipartiti: isti eniz ꝯueniūt in hoc: q̄d dicunt: ꝙ ens. s. p̄ncipiū est vnū: aut triū elemētoꝝ: q̄m q̄dam dicūt: ꝙ istud p̄ncipiū est ignis: ⁊ q̄dam aer: ⁊ q̄daz aq̄: aut aliq̄d mediū inter ignē ⁊ aerē: dēsius igne: ⁊ subtilius aere: sed diuisi sunt in mō gnātionis reꝝ ex hoc p̄ncipio vno in duas sectas. Quidaz. n. ponūt gnōnes reruz ex hoc p̄n° ẜm raritatē ⁊ densitatē: ⁊ isti quoq̄ uo ponūt p̄ncipia plura: ponūt. n. vnū subz ⁊ duo cōtraria. s. raritatē ⁊ densitatē: ⁊ vl'r additionē ⁊ dimiūtionem: sub quibus collocant̄ magnum ⁊ paruū: q̄ dicit Plato. Sʒ isti differunt a Platone: q̄m Plato ponit hec duo ōria loco māe: ⁊ ponit vnū: q̄d est subz eoꝝ loco forme. isti v̄o ponūt vnum: q̄d est subm: mām: ⁊ ponūt ōrias dr̄ias ⁊ spēs māe. s. q̄m vnū ponūt ꝓ mā: ⁊ ōria pro forma. ¶ Et cū notificauit vnam sniaz dicentium: p̄ncipiū esse vnū in mō gnōnis reꝝ ab illo p̄ncipio: reuersus est ad scd̄az sniaz: ⁊ dixit: ⁊ quidam dicūt ꝙ ōria ⁊c. i. ⁊ q̄daz eoꝝ: q dicūt: ꝙ principiū est vnū: nō ponūt modū gnōnis ẜm dēsitatē ⁊ raritatē: sed dicūt: ꝙ cōtraria: ⁊ vl'r oīa diuersaꝝ spēꝝ ⁊ formaꝝ sunt existētia in actu in illo vno principio ẜʒ latentiam: ⁊ gnō nihil aliud est q̄ȝ exitus illaꝝ reꝝ latentiū ex illo vno: vt dixit Anaximādros naturalis. ¶ Deinde dixit. q̄uo cōueniūt q̄dā eoꝝ: qui dicunt p̄nª eē plura vno cū istis in hac opione. s. in h̄: ꝙ gnō ex p̄ncipijs est ẜm dissolutionē ⁊ exitū: ⁊ dixit: ⁊ sil'r illi: q dicunt ⁊c. i. talē opionē de modis gnātionis nō opinant̄ solū illi: q dicūt: ꝙ p̄ncipiū est vnū: sʒ qui dicūt p̄ncipia esse plura: vt Anaxagoras ⁊ Empedocles isti enī attribuūt gnōnem reꝝ exitui eaꝝ a mixto. ¶ Et cū narrauit: ꝙ isti duo viri cōueniūt in h̄. i. in mō gnōnis: incepit narrare in quo differunt: ⁊ dixit: ⁊ differūt in h̄: q̄m ⁊c. i. Empedocles ⁊ Anaxagoras differūt: q̄m Empedocles opiat̄: ꝙ mixtio ⁊ ꝯgregatio rerum hʒ tp̄s: q̄d ē tp̄s corruptiōis mūdi: ⁊ segregatio eaꝝ hʒ aliud tp̄s: ⁊ ē tp̄s gnōnis mūdi: ⁊ ꝙ ista ꝯgregatio ⁊ segregatio sp̄ est reciproce in infinituz. Anaxagoras v̄o opinat̄ res eē mixtas tp̄e ifinito: deinde itell's icepit distinguere eas: ⁊ extrahere eas a mixto: ⁊ ꝙ h̄ erit in infinitū. Mūdus igr̄ apud Empedoclē ē: ⁊ q̄nz: ⁊ corrūpit̄ q̄nz: apō Anaxagorā v̄o ē ens fact⁹ a p̄ncipio: sʒ ꝑmanebit in ifinitū. ¶ Deide iduxit alias dr̄ias inter eos: ⁊ dixit: ⁊ iste facit semel ⁊c. i. ⁊ nō differūt in h̄ tm̄. s. ꝙ Anaxagoras ponit generationē mūdi semel: ⁊ Empedocles ifinities: sʒ ēt in hoc: ꝙ Anaxagoras dicit: ꝙ illa: que dissoluunt̄: sūt ꝑtes ꝯsil'es: ⁊ ōria: ⁊ ꝙ iō accidet mūdo ꝑmanere i ifinitū: eo ꝙ iste partes sunt infinite: quare nunq̄ȝ cessant exire. Empedocles aūt dicit: cōgregationē ⁊ segregationē el'ntoꝝ quattuor esse reciproca: q2 apud ipsum sunt el'nta eoꝝ: que sunt ꝯsil'iuz partiū: sʒ apō Anaxagoraz ecōuerso. s. q̄m illa: que sunt ꝯsil'iū partiuz: sunt apud ipsuz elemēta elemētoꝝ quattuor.

¶ Videtur aūt Anaxagoras sic infinita opinari vt accipiat cōmunē opionez physicorū esse veram: tanq̄ȝ nō fiat nullū eoꝝ: que sunt ex eo q̄d nō est: ꝓꝑ hoc. n. sicut dr̄it: erāt simil' oīa: ⁊ fieri hm̄ōi statuerūt alterari. Alij aūt congregationem ⁊ segregationem.

¶ Et forte Anaxagoras existimauit ea esse infinita: q2 opinabatur: ꝙ illud: q̄d erat famosum inter nāles: est veꝝ. s. ꝙ nihil oīo generatur ex nō ente. Q̄m ꝓpter hoc dixerūt. s. ꝙ oīa erant isimul in illo principio: ⁊ ꝙ gnātio rei demōstrate est alteratio: ⁊ quidam dixerunt: ꝙ est mixtio ⁊ distinctio.

¶ Et forte. Cuz numerauit opiones istoꝝ de p̄ncipijs ⁊ de modo gnōnis: incepit notificare illud: q̄d mouit illos ad opinandū hoc. Et dixit: ⁊ forte Anaxagoras ⁊c. i. posuit elemēta infinita ꝯsil'ium ꝑtium: q2 existimauit: ꝙ ꝓpō ꝯcessa apud nāles est v̄a oīb⁹ modis: ⁊ est: ꝙ ipos'e est: vt aliq̄d sit ex n̄ ente oīo. ¶ D. d. q̄m ꝓpter hoc dixerūt ⁊c. i. ꝓpter h̄: ꝙ cōcesserunt hanc ꝓpōnē: dixerūt isti: ꝙ oīa erant insil': ⁊ ꝙ gnātio est 33.

congregatio

Istoꝝ opiones regre in ꝓhemio metaphy. ca. 2°.

congregatio:⁊ corruptio est segregatio:lȝ qdaȝ vocẽt gñõnem rei nõ distincte alterationem: qm̃ apud ipsuȝ gnõ in rei veitate nõ est alteratio:⁊ ẽ Anaxoras: ⁊ qdã vocãt eã mixtionẽ ⁊ distinctionẽ:⁊ isti magis cõseruãt noiationẽ ſm intentionẽ suaȝ.

¶ Amplius ex eo:ꝙ fiunt ex alterutris:ꝯtraria inerãt ꝯ. si enim oẽ:qd̾ est fit:necesse ẽ fieri. aut ex his:que sunt. aut ex his:que nõ sũt. Hoꝝ aũt illud:qd̾ est ex his:que nõ sunt aliqd fieri ipoſ̾e est:de hac eniȝ cõueniũt opione oẽs.q de nã locuti sũt. Reliquũ iãꝯtingere ex necessitate putauerũt ex eis:que sũt. ⁊ isũt fieri. Sed ꝓpter ꝑuitatẽ magnitudinũ ex insensibilib⁹ nobis. vñ dicũt esse in oẽ misceri ꝓpter id:qd̾ oẽ ex oi videbãt fieri. Apparet aũt dr̃ia:⁊ appellari altera abinuicẽ ex magis suꝑabũdanti ꝓpter multitudinẽ in mixtura infinitorum:sincere qdem enim totum albũ.aut nigrũ.aut carnẽ.aut os nõ eẽ.ſȝ qd̾ plus vnũqdq3:hȝ hoc vr̃ esse nã rei.

¶ Et etiam si alteꝝ cõtrarioꝝ generatur ex reliquo. Qm̃ qꝛ oẽ generatũ:necesse est vt generatio eius sit ex reb⁹ entib⁹.aut ex nõ entibus. ⁊ ẽ impoſ̾e aliqd gnãri ex nõ ente. Naturales eniȝ oẽs cõueniũt in hoc. ⁊ existimauerũt:ꝙ sequit̃ necessario:ꝙ gnãtio ex reb⁹ existẽtib⁹ i se ꝑꝑ ꝑuitateȝ corporis eoꝝ:erit gnãtio ex rebus insensibilib⁹ apud nos. ⁊ iõ dicũt:ꝙ qd̾libet est mixtum cũ quolȝ. Opinabant̃ eniȝ:ꝙ qd̾libet gnãtur ex quolibet. ⁊ ꝙ illa:que vidẽtur diuersa. ⁊ dicũtur alia a seinuicẽ:vident̃ ita ꝓpter illud:qd̾ habȝ dominiũ in mixto. Qm̃ vt dicũt:nihil est:qd̾ sit totũ puruȝ albũ.aut nigrũ. aut dulce. aut caro.aut os.ſȝ in vnaqq3 rerũ illud:qd̾ vincit in ea existimatur:ꝙ nã eius est illius.

34. ¶ Et etiam. Hoc qd̾ dicit:⁊ etiã si alteꝝ ꝯtrarioꝝ ⁊c̃. est alia res:que induxit eos dicere:ꝙ entia erãt isil̾. qm̃ qꝛ opinabant̃:ꝙ generatio est ex ꝯtrarijs:⁊ ꝙ cõtraria sunt:que sunt principia:opȝ vt nõ sint generabilia.neq3 corruptibia:⁊ iõ opȝ apud eos ꝯtraria esse insimul.⁊ quedã exeũt a qbusdaȝ.Et cũ induxit illõ primũ indubitabile:qd̾ mouit eos ad opinãdũ entia esse insimul:⁊ ꝙ generatio est exitus ⁊ resolutio:incepit declarare illam ambiguitatẽ:⁊ quoquomodo excusat Anaxagoras:qui dicũt esse ipossibile:ꝙ generatio est aliqd esse:qd̾ nõ erat.⁊.d.qm̃ cũ oẽ generatuȝ ⁊c̃.⁊ ſmo eius in hoc manifestus est ꝑ se. ¶ D.d. ⁊ ꝓpter ꝑuitateȝ ⁊c̃.i.excusant se in hoc:ꝙ sensus cõtradicit huic opinioni:dicẽtes ꝙ hoc:qd̾ apparet sensui.s.ꝙ generatio fit ex nõ ente:est ꝓpter ꝑuitatem ꝑtiũ:nõ ꝙ in rei veritate est gnõ ex nõ ente. ¶ D.d. ⁊ ideo dicũt ⁊c̃.i.⁊ qꝛ coacti sunt ad credendũ:ꝙ ens generat̃ ex ente:⁊ hoc apparet sensui:est pctũ sensus ex paruitate partiũ:ex quibus est gnãtio:dixerunt:ꝙ omne est mixtuȝ cũ oi:lȝ nõ appareat sensui:⁊ ꝙ necesse est omne generari ex oi:nõ vt aliqua termiata generentur ex aliquibus gnãtis terminatis. ¶ Deinde di.⁊ illa:que videntur diuersa ⁊c̃.i.Anaxagoras:q est coactus ad credendũ omne generari ex omni:excusat se ex hoc:qd̾ apparet sensui.s. qꝛ res videntur diuerse separate:dicendo hoc:ꝙ res videntur diuerse:est propter illud : qd̾ dominatur in illa re mixta ex partibus infinitis. ¶ Uerbi gratia:qm̃ tũc existimatur hoc esse aqua:quando ꝑtes cõsimiles aquose fuerint in eo plures q̃ȝ in alie partes ĩfinite mixte in eo:⁊ tũc existimat̃:ꝙ hec est caro:quãdo ꝑtes carnose fuerint in eo plures alijs ꝑtibus infinitis mixtis in eo:nõ qꝛ in carne nõ sunt:nisi partes carnose tm̃:sic existimat̃:neq3 in aqua nisi partes aquose:ſȝ in aq̃ ⁊ aere:⁊ in omni:qd̾ distinguit̃:nõ distinguit̃ nisi ꝓpter illud:qd̾ habet dominũ in eo ex partibus consimilibus infinitis in numero:nõ in forma. Dicũt igr̃:ꝙ nihil est hic:qd̾ totũ sit album puꝝ:aut nigrũ purũ:aut dulce puꝝ:aut caro pura:aut os puꝝ:sed vnaqueq3 res existimatur esse de nã illius:qd̾ magis est in ea:⁊ ꝙ illud est de nã eius pura:⁊ ꝙ nõ est:nisi illa natura pura:⁊ hoc est falsum.

¶ Si igit̃ infinitũ ſm qd̾ infinitũ ignotũ est: ſm multitudinẽ ⁊ magnitudineȝ infinitum ignotum:q̃ȝtum est qd̾dam:ſm spẽm auteȝ infinitũ ignotũ:quale qd̾dã est. Principijs aũt existẽtibus ifinitis:⁊ ſm multitudinẽ:⁊ ſm spẽm impoſ̾e est:que sunt ex his cogſcere:sic.n.cogſcere cõpositũ arbitramur:cuȝ cognoscimus ex quibus ⁊ q̃ȝtis sit.

¶ Dicamus igit̃:ꝙ si ifinitũ ſȝ ꝙ est ifinituȝ nõ scitur.ꝯ illud:qd̾ est ifinitũ in nũero:aut in magnitudine:est q̃ȝtũ nõ scibile. Et illud qd̾ est ifinitũ in forma:est q̃le nõ scibile:⁊ cũ principia sint ifinita in nũero:⁊ in forma. ergo nulla est via ad sciendũ illa q̃ sũt:nos eniȝ nõ existimam⁹ scire cõpositũ.nisi cũ sciuerimus illa:ex quib⁹:⁊ ex quot est cõpositũ.

¶ Dicamus. Cum numerauerit opiniones naturaliũ in numero principiorum:⁊ in modo generationis:incepit primo destruere sermonẽ dicẽtium ea eẽ infinita. Et cum hoc destruxerit:incepit ꝑscrutari vtrũ sint vnum:aut plura:⁊ si sint plura:quot sũt:⁊ posuit suum sermonẽ in hoc ꝯtra Anaxagorã:⁊ si sit etiam cõtra Democrituȝ:qui dicit partes esse ĩdiuisibiles mõ cõmuni:non ꝓprio:cum in hoc libro ⁊ in alio dicetur de mõ ꝓprio. ¶ Et incepit ꝯdicere huic opinioni ratione logica:⁊ dico h̾ logicam.i.argumẽtationẽ:cuius ꝓpositiones sunt declarate in logica:⁊ sunt accepte illic ꝓ declaratis ꝑ se. Logica eñi vsitat̃ i sciẽtijs duobus modis:aut ſm ꝙ est instrumẽtuȝ distinguens verum a falso:⁊ h̾ est modus ꝓprius:aut ſm ꝙ illa:que sunt declarata in ea:accipiũtur pro maximis in destruẽdo:aut cõstruendo aliqd. Et ista cõsideratio cum vsitat̃ in artibus particularibus:est nõ propria:in arte autẽ vniuersali.s.prima ꝑhia est propria. ¶ Et iste sermo est syllogismus in secũda figura:cuius altera ꝓpositio est posita sine medio:⁊ secũda subintellecta est:sed eius medium ponitur:qd̾ cõponitur in ꝑma figura:⁊ altera ꝓpositio eius est manifesta per se:altera vero duarum ꝓpositionuȝ:que ponũtur in secũda figura est. Omne compositum ex 35.

Infinitũ ſm ꝙ ifinituȝ est ignotũ Ideȝ 2°.metaphy. tex.cõ.xi.

Scire copositũ qn̄ accidit

Quero logica appellatur vide hic. Et aliã signãtiones regre p° cc.c.70. Logica vsitatur duobus modis. Idẽ.8°. physi. c.70. Et.2°.meta. cõ.15. Idem 7°.metaphysi.cõ.2°.

principijs infinitis in quātitate: ꝛ forma est ꝯpositū: qđ non scitur: ex qbus componitur: ꝛ ex quot. Scđa vero est. Et omne compositū notum est compositū: ꝛ scitur ex quot cōponitur: ꝛ ex quibus: ergo in secūda figura. Omne compositū ex pncipijs infinitis est compositū ignotū. i. qđ nō potest sciri: ꝓpositio autē dicēs: ꝙ oē compositum notum est compositum ex principijs: quoꝝ quātitas ꝛ qualitas est nota: est posita sine medio: ꝛ est illa: quā expressit cū dixit: nos enī existimamꝰ non scire ꝛc. Propositio vō posita siñ medio in hoc syllogismo: cum dicimus: ꝙ oē cōpositum ex pncipijs īfinitis in quātitate ꝛ forᵃ est cōpositū ex principijs ignotis: ꝛ medium est: ꝙ oē: qđ est infinitū in numero: aut in magnitudine est q̄ntū non scibile: ꝛ omne: qđ est infinitum in forma: est quale nō scibile: ꝛ sic iste sermo cōponitur in prima figura. Omne infinitum in numero: aut in magnitudine est q̄ntum nō scibile. Et omne qđ est īfinitum in forma: est q̄le nō scibile. Omne compositum ex pricipijs infinitis in q̄ntitate: aut qualitate est compositum ex magnitudinibus: aut numeris: aut qualitatibꝰ nō scibilibꝰ: ergo in prima figura. Omne compositum ex principijs infinitis in q̄ntitate ꝛ in forma: est compositum ex pncipijs nō scibilibus. Et ꝓpositio minor istiꝰ syllogismi declaratur etiā per mediū. s. ꝓpositio dicēs: ꝙ omne compositū ex principijs infinitis in q̄ntitate ꝛ qualitate est compositū ex magnitudinibꝰ: aut numeris: aut qualitatibus nō scibilibus. Et mediū: per qđ declaratur ꝓpositio: est ꝓpositio dicens. Infinitū ꝓm ꝙ est infinitū est nō scibile: ꝛ syllogismus cōponitur sic in prima figura. Omne qđ est infinitum: est nō scibile. Sed omne: qđ est infinitū in magnitudīe: aut numero: aut qualitate est infinitum. ergo. Omne qđ est infinitū in numero: aut magnitudine: aut qualitate est nō scibile ꝓm magnitudinē: aut numerū: aut qualitatē. ℂ Sunt igitur tres syllogismi: et sex ꝓpositiōes: ꝛ duo syllogismi sunt in pma figura: ꝛ vnus in secūda. Propositionū aūt due sunt manifeste declarate cum medio: ꝛ quattuor sine medio: ꝛ Aristo. expressit ex istis duas ꝓpositiones tertij syllogismi: que sunt manifeste sine medio: cum dixit: ꝙ īfinitū ꝓm ꝙ est infinitū ꝛc. ℂ Deinde induxit vltimā ꝯclusionem ꝓuenientem ex istis tribus syllogismis: ꝛ dixit: ꝛ cū pncipia sint infinita in numero ꝛc. ℂ Deinde expressit alteram duarū ꝓpositionū pmi syllogismi: qui est in secūda figura: q̄ est decl'ata sine medio: nos enī existimamus nō scire ꝛc. Aristo. igit̄ expressit ex istis sex ꝓpositionibus tres manifestas sine medio: ꝛ tacuit duas manifestas cū medio: cum sint in poᵃ in suo ꝓmone ꝓz ꝙ sunt ꝯnes: ꝛ vnā manifestā sine medio. ℂ Et vide q̄uō est ꝓmo hꝰ boni hominis breuis: ꝛ forte est ita de quolꝫ verbo eius.

Epylogus.

Consilꝫ primo de gn̄ōne cō. 38.

ℂ Amplius aūt: si necesse est: cuius pars cōtingit q̄ntacūqꝫ esse ꝓm magnitudinē ꝛ paruitatem: ꝛ ipsū cōtingere: dico autē talium aliquā partium: in quā cum insit: diuiditur totum. Si autē īpossibile est aīal: aut plantam q̄ntācūqꝫ esse ꝓm magnitudinē ꝛ paruitatē: manifestū est: q̄m neqꝫ partiū aliquā: erit enī totū simile ptibus. Caro enī: ꝛ os: ꝛ hmōi partes sunt aīalis: ꝛ fructus plātaꝝ. Manifestū est igit̄: q̄m ipoſ'e est carnē: aut os: aut aliqd aliud: q̄ntūcūqꝫ esse ꝓm magnitudinē: aut in maius: aut in minus.

Totū ꝯseqt̄ ptem quo ad magnitudīē ꝛ puitatem.

Est dare minimam ptē.

ℂ Et etiā illud: cuius pars potest esse cuiuslibꝫ mēsure posite in magnitudine: aut in puitate: necesse est: vt illud ēt possit hoc: ꝛ intelligo aliquā ptem ex talibus ptibus: in q̄s diuidit̄ vniuersū: ꝛ est vnū. Si igitur īpossibile est: vt aīal: aut plāta sit cuiuslibet q̄ntitatis in magnitudine: aut paruitate: manifestū est: ꝙ impoſ'e est: hoc ēt in aliqua parte eius. Q̄m necesse est: vt vniuersum sit tale: ꝛ caro: ꝛ os: ꝛ sil'ia sunt ptes aīalis: ꝛ fructus sunt ptes plātarum. ḡ manifestum est: ꝙ impoſ'e est: vt caro: aut os: aut alia quecūqꝫ pars sit cuiuslibꝫ mēsure posite in magnitudine: aut in paruitate.

ℂ Et etiā. Iste est alius sermo: p quē destruit corpora esse composita ex partibꝰ infinitis ꝓm q̄ntitatē: ꝛ abbreuiatio sui sermonis est: q̄m totū seqtur ptes: q̄ sūt p q̄ntitatē in puitate ꝛ magnitudīe: ꝛ finite ꝛ īfinite: ꝛ vl'r terminatiōe ꝛ interminatione. ḡ si compositum est finitū: ꝛ terminate q̄ntitatis: necesse est vt ptes: ex quibus ꝯponitur: sint finite in mēsura: ꝛ in numero: sꝫ cōposita sunt finite q̄ntitatis: ꝛ terminata. ḡ ꝛ ptes eius sunt terminate: ꝛ finite. ℂ Et iste sermo cōponitur in forᵃ syllogismoꝝ hipotheticoꝝ. Cū igr̄ dixit: q̄m cuius pars ꝛc. est quasi p̄cedens: intēdit: ꝙ cōpositio: cuius ptes sunt nō terminate in q̄ntititate: sed possibile est: vt sint in quacūqꝫ mēsura ponātur in magnitudine: aut puitate. ℂ D. d. necesse est: vt illud possit: ꝛ hꝫ est ꝯñs: ꝛ intēdit necesse ē: vt illud cōpositū ex illis ptibus: que pñt esse cuiuscūqꝫ mēsure in magnitudine ꝛ puitate: nō sit etiā terminatū: sed si possibile ipsum esse cuiuslibꝫ mēsure posite in magnitudine: ꝛ puitate. ℂ D. d. ꝛ itelligo ptem ꝛc. i. ꝛ distinguit hꝫ illud: qđ ītēdebat per hoc nomē pars. Cū partes dicātur qñqꝫ ꝓm qualitatē: ꝛ qñqꝫ ꝓm q̄ntitatē: ꝛ hꝫ duobꝰ modis: aut ptes: q̄ sīt ī poᵃ in toto: aut ptes q̄ sīt ī actu ī toto: ꝛ q2 nō ꝯseqt̄: vt sequat̄ partes in mensura: nisi in partibus: que sunt ꝓꝫ q̄ntitatem: q̄ sīt ī toto in actu declarauit: ꝙ istud ītēdebat hꝫ p partem: ꝛ dixit: ꝛ intelligo hꝫ partem ꝛc. idest ꝛ ītelligo hꝫ per ptem: que est de spē partium: in quas totū diuididitur ꝓm q̄ntitatem: ꝛ nō ꝓm qualitatē: sicut corpus diuidit̄ in materiā ꝛ formā: neqꝫ partes: que sūt in toto ꝓm potētiam: sed partes: in quas vniuersum diuidit̄: ꝛ sūt ille: que sunt in toto in actu. Et cū īduxit precedens: ꝛ ꝯñs: ita ꝙ cōsecutio fere est manifesta p se: destruxit ꝯñs: ꝛ dixit: si igit̄ est impossibile vt animal ꝛc. i. ꝛ hoc intēdebat ꝯcludere. ℂ Deinde dedit exemplū de partibus compositoꝝ: ꝛ dixit: necesse. n. ꝙ vniuersum sit tale: ꝛ caro: ꝛ os: ꝛc. i. necesse est enī: vt totum sit in dispositione partiū: vt caro: ꝛ os: ꝛ similia sunt ptes aīalis: ꝛ fructus: ꝛ similia sunt ptes plātaꝝ. ℂ Deinde dixit: ꝛ manifestū est: q̄m impossibile est ꝛc. i. ꝛ cum totū in compositis sequitur ptes in hoc: ꝙ sunt terminate: aut interminate: ꝛ totū: qđ est aīal: aut plāta: est terminatū: necesse est: vt ptes eius. i. caro: ꝛ os: ꝛ fructus sint terminata. Et manifestum est: ꝙ qui dicit: ꝙ in carne sunt partes infinite: ꝛ ꝙ exitus earum est in infinitum: opinatur: ꝙ ptes

36

ex quibus

ex quibus aĩal componit̃:aut plãta:sunt nõ terminate:ex quo sequitur:vt totũ ẽt sit nõ terminatũ.

¶ Amplius si omnia insunt quidem hmõi in inuicẽ ⁊ non fiunt:sed segregant̃ cũ insunt: dicũtur autem ⁊ a plurimo:fit aũt ex quolꝫ q̃dlibet. vt ex carne aqua segregatur: ⁊ caro ex aqua. Omne autez corpus finitum resecat̃ a corpore finito:manifestũ est:ꝙ nõ contingit in vnoquoqꝫ vnũquodqꝫ eẽ: remota enim ex aqua carne: ⁊ iterum alia facta ex reliqua segregabitur:q̃uis semper minor est segregata:sed tamen non excellit magnitudo paruitatem:quare siquidem stabit segregatio:non omne in omne erit:in reliqua eñi aqua nõ inerit caro. Si vero nõ stabit:sꝫ habebit semper remotionez in infinita magnitudine :equalia finita inerunt infinita ẜꝫ mltitudinẽ:hoc eñi impoĩe est.

¶ Et etiaz si ista genera ⁊ similia sunt oĩa existentia:aut quedam in quibusdam: ⁊ nõ generantur:sed dissoluunt̃ ⁊ exeunt: ⁊ nõ nominantur:nisi ẜꝫ illud:q̃d vincit in eis: ⁊ oẽ generat̃ ex omni. Verbi gratia: ex carne aq̃ que resoluit̃: ⁊ ex aqua caro: ⁊ omne corpꝰ finitum cõsumitur a corpore finito:manifestuz est:q̃m impossibile est: vt vnaqueqꝫ reruz existat in vnaquaqꝫ re. Quoniam quãdo exit caro ex aqua: deide ex aqua residua generatur alia caro ẜm resolutionem : tunc ⁊ si illd̃ q̃d exit ex carne:sit semp̱ minꝰ: tamẽ caro necessario pertrãsit in paruitate magnitudinez determinataz. Ex quo sequitur:aut vt cesset resolutio: ⁊ sic nõ erit omne existẽs in omni:quoniam in aqua residuum nõ erit caro:aut nõ cesset:sed in ea erit q̃d semper resoluitur: ⁊ sic in magnitudine terminata nõ erunt magnitudines equales finite:sed infinite in numero:q̃d est impossibile.

37. ¶ Et etiam. Iste sermo põt eẽ ꝯdictio tertia:qua destruit:ꝙ generatio sit semper ẜm exitum: ⁊ vt q̃dlibꝫ sit in quolibet:vt dicũt: ⁊ põt fundari sup̱ illud:q̃d p̃dictum est.s.ꝙ hic sunt p̱tes terminate in p̱uitate:sꝫ est alia rõcinatio.Et abbreuiatio istiꝰ sermonis ẽ: ꝙ si spẽs corpoꝝ ꝯsiĩiuz fuerint oẽs in seinuicẽ: ⁊ nihil generat̃ ab aliquo:sed exeũt ex seinuicem: vt dicũt: q̃ q̃dlibꝫ est in quolibet:sed vnũq̃dqꝫ eoꝝ nominat̃ ẜm illud :q̃d vincit in eo: ⁊ ideo q̃dlibet generatur ex quolibet. Verbi gratia: q̃n ex carne generatur aqua:que resoluitur: ⁊ exit semp̱: ⁊ ex aqua ẽt caro. Et est regula:ꝙ omne corpꝰ finitũ quãdo ex eo exit corpus finitum multotiens:necessario cõsumet illd̃. Quare impossibile est:vt q̃dlꝫ sit in quolibꝫ: generatio enim ẜm hũc moduz necessario cessabit: q̃m quãdo ex aqua exit caro.deinde ab ea exit alia caro: ⁊ sic in infinitũ:necesse est:aut vt exitꝰ cesset:aut in corpore finito sint corp̱a equalia infinita:q̃m nõ põt aliq̃s dicere:ꝙ cũ ex aqua exiuerit prima caro: deinde exiuit alia caro:ꝙ illa caro secũda erit minor p̃ma ẜm minorationẽ aque per exitum p̃me carnis: ⁊ siĩr tertia caro erit mior secũda ẜm minorationem aque per exitum sc̃de carnis: ⁊ ꝙ h̃ p̱cedit in infinitũ.s. p̱uitas aque ⁊ p̱uitas carnis exeuntis:caro enim habꝫ in paruitate magnitudinẽ terminatã:quã nõ pertrãsit.s.ꝙ nõ inuenitur caro habẽs magnitudinẽ miorez ista.illa igit̃ magnitudo terminata:que est carnis quãdo exit ex aqua:semp̱ necesse est alterum duoꝝ: aut vt cesset generatio:aut in magnitudine finita et terminata.s.in aqua erunt magnitudines equales ĩfinite: ⁊ est minor magnitudo carnis minima: q̃d est impossibile. ¶ Deinde dixit: ⁊ etiã si ista genera ⁊c̃. .i.spẽs corporum consimilium:quas ponit Anaxagoras pro elemẽtis. Verbi gratia.caro: ⁊ os: ⁊ vĩr corpora:quoꝝ diffinitio totius ⁊ partis est eadẽ. ¶ Deide dixit: ⁊ nõ generant̃ ⁊c̃.idest ⁊ iste partes nõ generãtur ex inuicem ẜm transmutationem:sed ẜm ꝙ exeunt a seinuicem: ⁊ ante exitum erant in seinuicem:sꝫ vnũquodqꝫ eoꝝ vocatur diuersum ab altero ẜm illud:q̃d dominat̃ in ipso. ¶ Deinde dixit:q̃m ⁊ si illd̃ q̃d erit ⁊c̃.i.q̃m cuz posuerimus:ꝙ illud q̃d ex carne secũda exit:est minus primo: ⁊ tertiũ est minus secũdo: ⁊ quartũ est minus tertio: ⁊ manifestũ est per se: ⁊ declaratũ ẽt:ꝙ caro hꝫ mẽsuraz terminatã in paruitate:quã nõ pertransit:necesse est alteꝝ duoꝝ: aut vt generatio cesset:aut vt in corpore finito sint cõp̱a equalia infinita. ¶ Et iste sermo est in forma syllogismi hypotetici:cuius precedens est: ⁊ ẽt si ista gnõ ⁊c̃. Cõsequẽs aũt est:ꝙ ĩpoĩe est:vt q̃dlibꝫ sit in q̊lꝫ ⁊c̃.ẜmo residuus declarat ꝯsecutionem. Idẽ. j.t.cõ. 38. Id̃.ẽ. 36. ex q̊ pꝫ dari mima. Idez 2°.d̃ aĩa.41. ⁊ 97. Id̃.6°. phyſi.91. Id̃ 7.phy.cõ.p° Id̃.8.phy.c. 62°.idem p° celi.116.

¶ Adhuc autẽ si oẽ quidem corpus remoto quodam minus:necesse est fieri: carnis aũt determiata est q̃ttitas in magnitudine ⁊ p̱uitate:manifestũ est:ꝙ ex mima carne nullum segregabit̃ corpus:erit eniꝫ minus minima. Ampliꝰ aũt infinitis corporibus inest vtiqꝫ iam caro infinita: ⁊ sanguis: ⁊ cerebꝝ: separata tñ abinuicem.nihil aũt minus sunt entia:que sũt: ⁊ ĩfinitũ vnũquodqꝫ est: hoc autem irrationabile est.

¶ Et cuz hoc:si oẽ corpus quãdo ex eo diminuitur aliqua pars : necessario fit minus: ⁊ q̃ttitas carnis est terminata in magnitudie ⁊ paruitate. Manifestũ est: q̃m impoĩe ẽ: vt ex minima carne exeat corpus oĩo. q̃m si ex ea diminuit̃ aliq̃d:erit minor mima. ⁊ ẽt necesse est: vt in corporibus infinitis sit caro ĩfinita. ⁊ sanguis ĩfinitus. ⁊ medulla ĩfinita. ⁊ vnũq̃dqꝫ eoruz nõ est minꝰ illo in hoc:q̃d est infinitũ: ⁊ hoc est extra rõnem.

¶ Et cuz.Et hec est etiam quarta rõnum:qua cõtradixit:vt gnãtio sit ẜm exitum corporum in ĩfinituz. 38.

¶ Et dicit. ⁊ cũ sit manifestũ per se:ꝙ omne corpus quãdo ex eo diminuitur aliq̃d fit minus: ⁊ ẽt est manifestuz per se:ꝙ q̃ttitas carnis est terminata in magnitudine ⁊ paruitate:manifestũ est etiã:ꝙ ex minima carne.s.qua nulla caro est minor:impossibile est exire corpus cõsimile oĩno. Naz quãdo exitꝰ p̱cedit

ſemper ꝛ minoratio corporis:ex quo eſt exitus:ꝛ ſi ꝓ
cedit ſemper:neceſſe eſt:vt illud corpus:a quo exeūt
hec corpora:ꝑueniat ad minimā q̄titatē illius ſpe/
ciei corporis:ꝛ tūc erit impoſſe:vt ex eo exeat aliqd:
qm̄ tūc fieret minus q̄ deberet eſſe:qđ eſt cōtra po/
ſitum.ergo neceſſe eſt:vt ceſſet exitus. ¶ Et cū cō/
pleuit hanc cōtradictionem:induxit etiam quītam
rationem:qua cōtradicit etiā: vt qđlibet ſit in quo/
libet:ꝛ vt exitus a quolibet ſit in īfinitum: ꝛ dixit:et
etiam neceſſe eſt ꝛc̄.ideſt ꝛ ēt neceſſe eſt:ſi exitus ab
vnoquoq̄ corpoꝝ cōſimilium īfinitorum fuerit īfi
nitus:neceſſe ē:vt in vnoquoq̄ iſtorum corporū īfi/
nitorum ſint corpora infinita etiam in q̄titate ꝛ q̄li
tate:ꝛ erunt h̄ corpora infinita neceſſario diſtincta
abinuicē ī loco:ꝛ in vnoquoq̄ infinitoꝝ iſtorū exi
ſtentium in vnoquoq̄ infinitoꝝ:erunt etiam corpo/
ra īfinita in q̄titate ꝛ qualitate:diſtincta etiā in lo/
co.Et ſilr̄ etiā in vnoquoq̄ iſtoꝝ erūt corꝑa īfini/
ta:ꝛ ſic īfinita erūt in īfinitis īfinities:qđ eſt ꝯ rōnē
.ſ.īfinita mutiplicari per īfinita.

Cōtra rōnē eſt īfinita mlˀ tiplicari ꝑ īfi nita.

¶ Nequaq̄ autem ſegregandū eſſe neſcien/
tis dicitur: recte dicit̄: q̄ nō omne: paſſiōes
enim inſeparabiles ſunt. Si igit̄ mixti ſūt co
lores ꝛ habitꝰ:ſi ſegregētur:erit aliqđ albū:
ꝛ ſanatiuū:non alterum aliqđ:cum ſit neq̄
de ſubiecto. Quare incōueniens eſt impoſſi
bilia querēs intellectus.ſi vere velit ſiquidē
ſegregare:hoc autē facere eſt impoſſibile:
ꝛ ſm̄ q̄titatē ꝛ ſm̄ qualitatē. Scđm quāti/
tatem quidē:q2 nō eſt minima magnitudo:
ſm̄ qualitatem autem:quoniam inſeparabi/
les ſunt paſſiones.

¶ Hoc autem:qđ dixit: q̄ res nunq̄ diſtin/
guētur:eſt ſermo ſine diſcretione:ſed eſt ve
rus. Paſſiones enī ſūt inſeparabiles: ꝛ q2
corpora:ꝛ forme ſūt mixta: ſi diſtinguātur:
tunc albedo erit exiſtens: ꝛ ſanitas erit exi/
ſtens per ſe ſine indigentia alicuius alterius
exiſtētis: ꝛ abſq̄ eo:q̄ ſint in ſubiecto: ꝛ iō
intelligētia erit vilis:que querit impoſſe:cū
vult diſtinguere:qđ nō poteſt neq̄ in quāti/
tate:neq̄ in qualitate. In q̄titate vero:quo/
niam impoſſibile eſt:vt ſit magnitudo: qua
nulla eſt minor:in qualitate vero: quia paſ/
ſiones ſunt inſeparabiles.

Scō in 4 d. 12 q. 2

39. ¶ Hoc aūt.Cū cōpleuit ꝯdictionē ꝯ Anaxago.ꝛ no/
tificauit qđ collocet̄ in eo de falſo:incepit notificare
qđ eſt in eo de v̄itate. ¶ Et dixit.h̄ aūt:qđ dixit ꝛc̄.
ideſt qm̄ eſt ſermo verus ſm̄ partē:nō ſm̄ totum. ſ.
h̄ qđ dixit:q̄ res nō diſtinguūtur:neq̄ ſeparant̄:ꝛ di
xit:q̄ eſt ſermo ſine diſcretione:q2 nō diſtinguebat
accidentia a ſubiectis ꝛ corporibus. Hoc.n.qđ dixit:
qđlibꝫ eſt mixtū cū quolibꝫ:exigit mixtionē corpoꝝ
adinuicē:ꝛ mixtionē corpoꝝ cū accñtibus:cum corꝑa
ꝛ accñtia ſint duo:ꝛ iō ſmo eiꝰ:in quo dixit: q̄ res ñ
diſtinguūt̄:eſt verꝰ ſm̄ ꝑtē.ſ.q̄ accñtia ꝛ ſubē ñ pñt
ſeparī abinuicē:ꝛ ſm̄ h̄:qđ exiſtimat̄:q̄ cā in h̄ ē:qa
qualitates mltū fortiter ſunt mixte cū corporibꝰ.nō
q2 apud ipſū ſunt corꝑa:ſed q2 qualitates ſunt acci/
dentia nō ſeꝑabilia:ꝛ intēdit hic ꝑ paſſiōes oīa acci
dētia. ¶ Et cū notificauit:q̄ ſermo eiꝰ eſt verꝰ in ac/
cidētibꝰ:ꝛ corꝑibus:īcepit declarare h̄: ꝛ quō ſeqtur
ex hoc ſmone eiꝰ:ꝛ dixit:ꝛ q2 corꝑa ꝛc̄.i.ꝛ q2 corꝑa ꝛ
q̄litates ī opīone iſtiꝰ viri:aut ſꝫ q̄ ſeqt̄ ex ſuo ſmo
ne:ſūt mixta:ſicut mixtio corpoꝝ ꝯſiliū ꝑtiū eſt in
uicē:cū nōdum diſtinguebat mixtionē:cū exiſtima
bat:q̄ mixtio corpoꝝ in ſeīuicē eſt ſicut mixtio ac
cidētium cū corꝑibꝰ.Et manifeſtū eſt:q̄ nō eſt ita:ꝛ
q̄ ꝯtinuatio accñtiū cū corporibus ſi dicat̄ mixtio:
tñ īpoſſe ē:vt mixta ſeꝑent̄ in eo:qm̄ ſi ſeparent̄:erūt
accñtia exñtia ꝑ ſe:ꝛ ſic albedo erit exñs ꝑ ſe: ꝛ ſilr̄
ſanitas ſine indigētia ad h̄:q̄ ſint in corꝑe:ꝛ accñtia
vlr̄ nō erūt in ſubō:qđ eſt īpoſſe. ¶ Et cū declarauit
veritatē iſtiꝰ ſmonis:in quo dixit:q̄ res nūq̄ diſtin
guūtur:declarauit ēt improbabile ꝯtingēs ei:ſi cōce
dat̄ ſꝫ totū:ꝛ dixit::ꝛ iō ītelligētia erit vilis.i.ꝛ ꝯtin
get Anaxago.in h̄:qđ dixit:q̄ oīa ſunt mixta adinui
cem tꝑe īfinito.Deinde ītelligētia: q̄ apud ipſum eſt
gnāns:diuidit:ꝛ ſeperat ea abinuicē.Sed iſta diſio ꝛ
ſeꝑatio nunq̄ cōpletur: vt actio iſtius ītelligētie ſit
ocioſa:q2 īcepit diſtinguere:qđ nūq̄ cōplebitur:ꝛ ta
le agēs eſt valde vile.ſ.q2 nitit̄ agere:qđ nūq̄ cōple/
bit̄:ꝛ dixit: q̄ nō p̄t diſtiguere:nꝫ in q̄titate:nꝫ ī q̄li
tate:in q̄titate v̄o:q2 ꝑtes ꝯſiles:q̄s ītelligētia didit
abīuicē:ſt̄ apđ ipſū mixte mixtiōe īfinita:ī oī.n.ꝑte
quā didit:ſt̄ ꝑtes īfinite:ꝛ ſic nitit̄ diſtiguer̄ ſꝫ q̄tita
tē qđ nūq̄ diſtiguet: diſtiguere āt q̄litatē:aut q̄lita/
tes a cōꝑibꝰ ē īpoſſe:ſic̄ di.q̄ paſſiōes ſt̄ īſeꝑabiles.

¶ Nō recte autem neq̄ generationē accipit
ſimiliū ſpecieꝝ:eſt aūt vt lutū in luta diuidi
tur:eſt aūt vt nō: ꝛ nō idem modus eſt: vt
lateres ex limo: ꝛ domus ex lateribꝰ: ſic aūt
aqua ꝛ aer ex alterutris fiunt.

¶ Neq̄ ēt recte dixit in hoc: qđ attribuit ge/
nerationē cōuenientibꝰ in forma. Eſt.n.gnā
tio ſm̄ modū: ſm̄ quē vnū fruſtū luti diui/
dit̄ ī fruſta lutea: ꝛ ē alio modo: ꝛ eſt aliꝰ ꝛ
nō eſt vnus modus. Verbi gratia: gnō lateꝝ
ex luto: ꝛ gnātio domꝰ ex lateribꝰ: ꝛ ſilr̄ aq̄
ꝛ aer: vterq̄ videt̄ gnāri ex reliquo.

¶ Neq̄ ēt. Dicit ꝛ Anaxagoras ñ bñ dixit ēt in h̄: q̄ 40
poſuit gnātionē ex elm̄tis cōuenētibus in forā:cum
gnō.ſ.vt caro ſit ex multis carnibus:ꝛ os ex multis
oſſibus:neq̄ induxit determinationē ſuꝑ hoc:eſt.n.
generatio ex partibus cōuenētibus in forma: ꝛ ſilr̄
corruptio eſt diuiſio ꝛ reſolō in ꝑtes cōuenientes in
forma:vt gnātio fruſti lutei ex fruſtis paruis luti:et
corruptio eius in illa parua:eſt aūt gnātio alia ex re
bus nō cōuenētibꝰ in forma:ꝛ ſilr̄ corruptio:vt gnō
luti ex aq̄ ꝛ terra:ꝛ eius reſolō in aquā ꝛ terrā. ¶ Et
h̄ intendebat quādo dixit:ꝛ eſt alio modo .i.deinde
dixit:ꝛ iſte alius modꝰ ꝛc̄.i.ꝛ iſte modꝰ gnōnis nō eſt
vnꝰ.eſt.n.modus q̄ ē vt gnō lateꝝ ex luto: ꝛ ydoli ex
cupro:eſt aūt alius:vt gnō domꝰ ex lateribꝰ ꝛ lapidi/
bus:ꝛ hoīs ex mēbris ꝯſilibus diuerſis:eſt ēt aliꝰ:vt
generatio aque ex aere:ꝛ aeris ex aqua:ꝛ eſt ꝓprium
huic mō gnōnis vtrūq̄:qđ generatur ex reliquo.Et
intēdit in toto hoc ſermōe declarare:q̄ omne:quod
Anaxago.induxit in hoc: eſt ſine demonſtratione.

¶ De ꝯrietate

¶ De ꝯrietate ipoꝝ p̃ncipioꝝ nāliũ. ¶ Ca. I.

Elius autẽ est minora ⁊ finita recipe: q̃ꝺ vere facit Empedocles. Oẽs igr̃ cõtraria principia faciunt: ⁊ dicẽtes: q̄ vnum sit oẽ: ⁊ immobile. Parmenides eniz calidũ ⁊ frigidũ principia facit: hec aũt appellat ignẽ: ⁊ terrã: ⁊ quidã rarum ⁊ dẽsuz: ⁊ Democrit⁹ firmũ ⁊ inane: quoꝝ aliud quidẽ q̃ꝺ est: aliud autẽ sicut quod nõ est: eẽ dicit. Adhuc aũt positione: figura: ⁊ ordine: ⁊ hec gña ꝯtrarioꝝ sunt positione sursuz ⁊ deorsuz: ante ⁊ retro: figura: angulus: rectuz: circulatum.

¶ Et melius est accipe principia finita: sicut fecit Empedocles: ⁊ oẽs ponũt pricipia cõtraria: qui dicũt: q̄ totuz est vnũ ⁊ imobile. Q̃m̃ Parmenides ponit calidũ ⁊ frigiduz principia: ⁊ vocat hec duo ignez ⁊ terraz: ⁊ qdẽ dñt raritatẽ ⁊ dẽsitatẽ. Et Democritus cũ dixit: plenũ ⁊ vacuũ: primuz v̄o p ente: scꝺm aũt pro nõ ente. Et cuz hoc dicit: q̄ in pleno ẽ positio: aut alietas: qua entia diuersant̃ s̃z positionẽ: ⁊ figurã: ⁊ ordinẽ: ⁊ sunt ꝯtrarioꝝ gña ista. Positio vero est gen⁹ superioris ⁊ iferioris ⁊ posterioris ⁊ añrioris: figura v̄o est genus habentiũ angulos: ⁊ carentiuz angulis: ⁊ recti: ⁊ rotundi.

41. **Et melius.** ¶ Cuz destruxit vt principia sint ifinita: cepit ponere ea eẽ finita: et declarare: q̄ ista nõ solũmõ est vera: sed ⁊ melior ẽt: deinde querit quot sunt. ¶ Et dixit: ⁊ melius est ⁊c̃. idest ⁊ melius in hac scia est ponere principia finita: q̃m cuz posuerit ea h̃o quis poterit cõplere nãm oium entium: q̃ sunt ex p̃ncipijs: ⁊ nihil coget: vt sint infinita: ⁊ dare causas entiũ s̃m finitatẽ est melius: vt fec̃ Empedocles: cũ posuit sex p̃ncipia. s. q̃ttuor elementa: ⁊ amicitiã ⁊ litẽ. Et cũ declarauit: q̄ nõ solũmõ ẽ necesse ponere p̃ncipia finita: sed ⁊ melius ẽt incepit
40. querere quot sunt: ⁊ posuit p̃ncipiũ ꝯsiderationis in h̃: ex hoc: q̄ oẽs nãles fuerũt coacti a nã entis ad ponẽduz p̃ncipia esse ꝯria: nõ solũmodo: qui eoꝝ cõcedũt entia eẽ plura tm̃: sed ẽt qui nõ ꝯcedũt h̃. s. q dicit totũ eẽ vnũ. Parmenides aũt dicebat hoc: q2 opinabat̃: q̄ entia sunt duob⁹ modis: vera. s. ⁊ existimabilia: ⁊ q̄ vera sunt itelligibilia: ⁊ sunt vnũ: ⁊ q̄ existimabilia sunt sensibilia: ⁊ sunt plura: ⁊ ponebat principia istoꝝ pluriũ duo ꝯria. s. ignẽ ⁊ terrã. ¶ Deinde dixit: ⁊ qdã dicũt densitatẽ ⁊ raritatẽ. i. eoꝝ qui dñt p̃ncipiũ eẽ vnũ: aut vnũ elemẽtoꝝ quattuor: aut mediũ iter duo eoꝝ. ¶ D. d. ⁊ Democritus ⁊c̃. i. ⁊ ẽt ponit p̃ncipia esse ꝯria in hoc: q̃ꝺ dixit: q̄ vacuũ est iuolutũ cũ pleno in oibus reb⁹: adeo q̄ p̃ncipia reꝝ apꝺ ipsuz sunt vacuũ ⁊ plenũ. Vacuũ eniz apud ipsuz est ꝯriuz pleno s̃m ꝯrietatẽ: q̃ est iter eẽ ⁊ nõ eẽ. Plenũ. n. ẽ ens: ⁊ vacuũ ẽ nõ ens. Et h̃ itẽdebat cũ dixit: p̃m v̄o p ente. i. plenũ v̄o: q̃ꝺ est p̃mũ in eẽ: ẽ ꝯriuz vacuo: s̃m q̄ est ens: ⁊ vacuuz q̃ꝺ est scꝺm in esse: ꝯrium est

...pp^m p̃mo
...etaphy. p°
...4. cõ. Ibi
... h̃r q̄ oia
...a iudicẽ ac
...perũt p̃ter
...m: ⁊ null⁹
...z posuit p̃n
...ↄiũ p̃ter po
...tes legem.

plenoꝝ s̃z q̄ est nõ ens. ¶ D. d. ⁊ cũ h̃: q̄ dicit vacuũ ⁊ plenũ eẽ: que sunt ꝯria s̃z eẽ ⁊ nõ eẽ: ponit ẽt in pleno alietatẽ ⁊ diuersitatẽ: cui⁹ vis est sicut vis ꝯrioꝝ: ⁊ illa alietas ẽ põ: ⁊ figura: ⁊ ordo: ẽtia enĩ q2 apꝺ ipz sunt vni⁹ nãe. s. ptis iduisibilis: indiget ponere aliaz rez: qua ẽtia cõposita ex ptibus diuersent̃: ⁊ dixit: q̃m diuersantur his trib⁹ differẽtijs. Aristo. igit̃ dicit: q̄ Democritus dixit p̃ncipia eẽ ꝯria duob⁹ modis. s. s̃z q̄ ponit plenũ ⁊ vacuũ: ⁊ s̃m q̄ ponit dr̃ias entiũ s̃z põnẽ: ⁊ figurã: ⁊ ordinẽ. ¶ Deinde icepit declarare: q̄ ista sunt gnã reꝝ ꝯriaꝝ: ⁊ dixit: positio autẽ est genus ⁊c̃. i. q̃m positio diuidit̃ p dr̃ias ꝯrias: q̃ sũt supi⁹ ⁊ iferi⁹: ⁊ anterius ⁊ posteri⁹. Et silr̃ figura diuidit̃ p ꝯria s̃m eẽ ⁊ nõ esse. s. in hñs anglos: ⁊ carẽs angulis. Et silr̃ diuidit̃ in ꝯrias dr̃ias s̃z famositatẽ. s. in rectã ⁊ rotũdam: rectuz. n. nõ est ꝯriũ rotũdo: q̃m rotũdo nihil est ꝯriũ: cũ sit pfectio figuraꝝ in veritate: s̃z in p̃mo aspectu: ⁊ silr̃ ordo diuidit̃ ẽt p dr̃ias ꝯrias. s. p̃⁹ ⁊ posterius: ⁊ tacuit ipm: q2 itelligit̃ ex illis. ¶ Et notãduz ẽ: q̄ hoc nomẽ ꝯriũ vsitat̃ hic large p ꝯrio: et p̃uatiõe: ⁊ hitu: siue sit in rei v̄itate: siue s̃z formã: q̃ꝺ ꝯriuz s̃z q̄ ego credo: nos appellamus disperatuz.

¶ Rotũdo nihil est ꝯriuz. Figura diuidi tur in ꝯrias dr̃ias s̃m famositatez: ex q̃ tollit̃ ꝯdictio h. ⁊. 3. ce. 75. vbi h̃r q̄ figure nihil ẽ ꝯrium.

¶ Cõtrarietas q̃ñz dr̃ de oppositis s̃z priuationẽ ⁊ habitũ. Iꝺ i. c. 43. ⁊. x. met. cõ. 9°.

¶ Principioꝝ cõditiones.

¶ Oẽs qdez igit̃ ꝯtraria quodãmõ oẽs faciũt principia: manifestuz est: ⁊ hoc rõnabiliter. Oportet. n. principia neq3 ex alterutris eẽ: neq3 ex alijs: ⁊ ex his oia. Cõtrarijs ãt p̃mis isunt hec: pp id q̄ prima qdẽ nõ sũt ex alijs: ob id v̄o q̄ sũt ꝯtraria: nõ sunt ex alterutris.

¶ Manifestũ est igit̃: q̄ oẽs ponũt pricipia ꝯtraria quoquo mõ. Necesse ẽ. n. vt p̃ncipia nõ gñent̃ ex inuicẽ: neq3 ex alijs: ⁊ vt oia generent̃ ex eis: ⁊ hec exñtia sunt in principijs ꝯrijs. Scꝺz aũt q̄ sũt principia: nõ gnãnt̃ ex alijs: s̃z v̄o q̄ sunt ꝯria: nõ sunt ex inuicem.

¶ Manifestũ est. Q2 apparet ex s̃monib⁹ oiuz: q̄ ponũt p̃ncipia ꝯria: licz nõ cõueniãt in eadẽ ꝯtrarietate: tñ vlr̃ ꝯueniũt in hoc: q̄ sunt ꝯtraria: ⁊ intẽdit notificare: q̄ antiqui ꝯueniũt in h̃: q̄ sunt ꝯria p̃ncipia: aut cũ ꝯrietate pp duo. s. vt demõstret: q̄ oẽs cõcedũt p̃ncipia eẽ plura vno: ⁊ ẽt pscrutet̃ de hoc: q̃ꝺ dicũt: ⁊ ponat p̃nci^m pscrutatiõis de illo. Deinde pscrutabit̃ post de hac ꝯrietate qd sit: ⁊ vtꝝ est nec̃e ponere aliam nãz a ꝯrietate: aut nõ. ¶ Dixit. manifestuz est igit̃ ⁊c̃. i. manifestũ est igr̃ ex h̃: q̃ꝺ narrauim⁹: q̄ oẽs ponũt p̃n^a ꝯria aliq̊ mõ ꝯrietatis: l3 ñ ꝯueniãt in h̃: qs. s. sit ille mod⁹. ¶ Deĩde cepit notificare: q̄ bñ fecerũt: ⁊ inducere rõnes: q̃ mouerũt eos ad dꝺz h̃: ⁊ dixit: ⁊ hoc nec̃e est. i. nec̃e est enĩ vt p̃ncipia ⁊c̃. i. q̃m si gnãntur ex inuicẽ: tũc erit idẽ p̃ncipiũ: ⁊ nõ p̃nci^m insimul: siue sint p̃ncia adinuicẽ s̃z reciprocationez: siue nõ. ¶ Deinde dixit: neq3 ex alijs: ⁊ hoc manifestũ est p se ẽt. s. q̄ p̃ma p̃ncipia nõ debent generari ex alijs: ⁊ sic eẽnt p̃ma: ⁊ nõ p̃ma. ¶ Deinde induxit tertiuz p̃priũ: ⁊ dixit: ⁊ vt oia generent̃ ex eis: ⁊ hoc manifestũ est ẽt s̃z q̄ p̃ncipia debent esse cõia oib⁹ entib⁹: que sũt ex p̃ncipijs. Et cũ demõstrauit ista ppria in p̃ncipijs: incepit ẽt demõstrare ⁊ declarare illa esse in cõtrarijs: ⁊ dixit: ⁊ hec sunt existentia in primis cõtrarijs ⁊c̃. idest necesse est enim: vt nõ generẽtur ex alijs: q2 sunt principia: ⁊ nõ generẽtur ex inuicem: q2 sunt cõtraria. Contrariuz eniz nõ generatur ex cõtrario: idest non mutatur in illud. 42.

¶ Cõtrariũ nõ mutat̃ in suũ ꝯriũ. Idẽ infra. cõ. 51.

¶ Sed opʒ hoc in rōne cōsiderare qualr̄ cōtingat. Accipiendū igit̄ est principiū: ꝙ oīuʒ que sunt nihil: neqʒ facere aptū natū ē: neqʒ pati ɔtigēs a ɔtingēti: neqʒ fit q̄dlʒ ex quolʒ: nisi aliqs accipiat ſm accn̄s: q̄lr̄.n. vtiqʒ fiet albū ex musico nisi ſʒ accn̄s: sic ex albo: aut nigro musicuʒ. Sed albū qdem fit ex nō albo: ⁊ nō ex oī: sʒ ex nigro: aut medijs: ⁊ musicū ex nō musico: sʒ nō ex oī: sʒ ex imusico: aut si aliquid ipsis est mediuʒ.

Nō q̄dlʒ fit ex quolibet.

¶ Sed opʒ cōsiderare in h̄ ſʒ rōnē qūo seq̄t̄. Dicam⁹ igr̄: ꝙ oīum entiū nō q̄dlʒ agit: aut patit̄ a quolʒ: nec gn̄atur a quolʒ: nisi aliqs accipiat hoc p accn̄s: albū.n. nō fit album ex musico nisi accidat nigro: aut albo vt sit musicus. Sed albū ex nō albo: ⁊ nō ex oī nō albo: sʒ ex nigro: aut ex medio: ⁊ music⁹ ex nō musico: ⁊ nō ex oī nō musico. Sʒ ex illo: q̄d nullaʒ hʒ dignitatē in musica: aut ex eo: q̄d ē alterius dispōnis: si sit aliqua hic dispositio inter has duas dispositiones.

43. ¶ Sed opʒ. Q2 ille tres ꝓprietates in p̄ncipijs iā sūt manifeste: i ɔ̄rijs v̄e due tm̄ sūt manifeste: tertia v̄o.s. ꝙ oīa gn̄ent̄ ex eis: nō ē manifesta p se: ⁊ ideo icepit declare h̄ p iductionē. ¶ Et di. sʒ oʒ ɔsiderare ⁊c̄.i. sʒ oʒ ɔsiderare i tertio ꝓp̄o p iductionē: ⁊ dixit: sʒ cōsiderar̄ oʒ.s. ꝙ oē q̄d gn̄atur: gn̄atur ex ɔ̄rio. ¶ D.d. dicam⁹ igit̄ ⁊c̄.i. qm̄ cū iduxerim⁹ oīa entia: nō inuenim⁹ q̄dlʒ agere in q̄dlʒ: neqʒ pati a q̄lʒ: sʒ aliq̄d vnū terminatū agit in aliq̄d terminatū: ⁊ patit̄ ab aliquo terminato: ⁊ silr̄ in gn̄one: ⁊ vlr̄ in oībus trāsmutationib⁹: q̄ꝛ actio ⁊ passio est q̄si gen⁹. ¶ D.d. nisi aliqs accipiat.i. nisi aliqs accipiat illud: q̄d ē p se p accn̄s: qm̄ tūc posset peccare in h̄. Appet.n. ꝙ ipole ē albuʒ fieri ex musico: aut ex grāmatico: nisi accidat nigro: ex quo fit albū p se vt sit musicus: aut grāmatic⁹. Et h̄ intēdebat cū dixit: nisi accidat ⁊c̄. sʒ albū oē: ⁊ q̄d fit ex aliq̊ alio: gn̄atur ex illo: q̄d est aliud: ⁊ nō ex oī alio simplr̄: qm̄ tūc q̄dlʒ eēt ex quolʒ: sʒ ex aliq̄ alio aut ɔ̄rio: aut medio iter ɔ̄ria: cū ɔ̄ria fuerint mediata. vt cū albū fit ex nigro: aut colore medio iter albū ⁊ nigrū. ¶ Et intēdit hic p ɔ̄riū: vt dixim⁹ illd̄: q̄d ē cōe ɔ̄rijs: ⁊ p̄uationi: ⁊ habitui. Et iō cū induxit exēplū de ɔ̄rijs.s. albo ⁊ nigro: iduxit alid̄ exēplū de priuatiōe ⁊ hitu: ⁊ dixit: ⁊ music⁹ ex nō musico.i. ⁊ musicus nō gn̄atur ēt ex oī: de quo dr̄ nō music⁹: sʒ ex illo: q̄d ē nō music⁹: ⁊ est inatū recipe musicā: q̄d ē hō ignorās musicā: q nullā hʒ dignitatē in ea: sʒ hʒ po^am^ adiscēdi illā. ¶ D.d. aut ex eo: q̄d est alteri⁹ ⁊c̄.i. aut ex medio: q̄d ē iter musicā ⁊ p̄uationē: ⁊ habituʒ. Et dixit hoc: nō q2 iter hitū ⁊ p̄uationē iuenit̄ mediū: sʒ ad verificandū ꝓpositionē dicēte: ꝙ oē q̄d generat̄: aut gn̄atur ex ɔ̄rijs: aut ex medio.s. in ɔ̄rijs mediatl̄: ⁊ in h̄ loco nō curat q̊cūqʒ mō sit: siue aliqs pōat: ꝙ iter habitū ⁊ p̄uationē sit mediū: aut n̄. Et cū notificauit: ꝙ oē generatuʒ est aut ex cōtrario: aut ex medio: icepit declare hoc in corruptione: ⁊ dixit.

Cōpositū in ɔ̄corrūpitur

Id̄. 5. phy. 6. 19. ⁊. 52. c. idē in seq̄nti. Id̄ p̄mo celi. 20. ⁊ p̊ de gn̄one 50. Et. x. meta. 23. ⁊. 2. de aīa. ca. 44. ⁊ 12. metat. c. 6. Idē ifra hic tex. cō. 47.

¶ Neqʒ igr̄ corrūpit̄ in ɔtingēs primū: vt albū in nō musicū: nisi forte ſm accn̄s: sʒ in nō albū: ⁊ nō in ɔtingēs: sʒ in nigrū aut mediū: silr̄ aūt musicū in nō musicū: ⁊ h̄ nō in cōtingēs: sʒ in imusicū: aut si ipsis aliq̄d mediū ē.

¶ Neqʒ aliqd ēt corrūpit̄ primitus in q̄dlʒ. Vbi grā. albū in musicū: nisi hoc cadat in aliqua dispōne p accn̄s: ſʒ corrūpit̄ in nō albuʒ: ⁊ nō in q̄dlibʒ nō albū: sed in nigrū aut i mediū. Et silr̄ musicus corrūpit̄ in nō musicū: ⁊ nō in q̄dlibet nō musicū: sed i illud: q̄d nō hʒ dignitatē in musica: aut in aliquā dispositionē inter has duas dispositiones.

44. ¶ Neqʒ ēt corrūpit̄ aliqd p̄ncipalr̄ ⁊ p se in q̄dlibet: sed p̄ncipalr̄ ⁊ p se corūpit̄ in aliq̄d terminatū vnū: scd̄ario v̄o ⁊ p accn̄s nihil ꝓhibet: vt aliq̄d corrūpatur i plura vno: aut in q̄dlibet. Eoꝝ eni: in q̄ fit corruptio: aliud est p̄mū: ⁊ alid̄ est scd̄m: ⁊ est illud: i q̄d fit corruptio mediāte p̄mo: ⁊ aliud est accn̄s: ⁊ est illud: q̄d fit in q̄dlʒ. Illd̄ aūt: q̄d est p accn̄s: dr̄t a scd̄o: qm̄ scd̄m quoquomō ē terminatū: ⁊ illd̄ ē q̄d est p accn̄s: non terminatum. Aristo. igit̄ exigit p̄oritatē in corruptiōe: vt illd̄ in quo fit corruptio vt vnum: ⁊ exigit eēntialitatē vt sit terminatū: ⁊ hoc idē intelligendū ē in gn̄one. Alia aūt dcā in corruptōe i h̄ caplo māifesta sunt ex eis: q̄ dicit in gn̄one: ⁊ dicit vlr̄: ꝙ corruptio ēt p̄ncipalr̄ ⁊ p se est aut de ɔ̄rio in ɔ̄riū: aut de habitu in p̄uationē: aut ad mediū: sicut est dispositio in gn̄one: ⁊ ꝙ hoc manifestū ē p iductionē. Et cū notificat h̄ in gn̄atione simplici: in qua vnū fit ex vno: notificat etiaʒ: ꝙ ita est in gn̄atione cōposita: in qua vnum fit ex pluribus vno.

Per a… dr̄t a sc…

¶ Silr̄ aūt hoc est ⁊ in alijs: qm̄ nō solū simplicia eoꝝ que sūt: sed ēt cōposita ſm eandē se hn̄t rōeʒ. Sʒ pp h̄: ꝙ opposite dispōnes n̄ denoīate sūt: latet h̄ cōtingēs. Necesse est.n. oē cōsonās ex incōsonanti fieri: ⁊ incōsonās ex cōsonāti: ⁊ corrūpi cōsonās in incōsonātiaʒ: ⁊ hāc nō in cōtingētē: sed in oppositaʒ.

¶ Et ita est de alijs: videmus.n. ꝙ illa: que n̄ sunt singularia ex entibus: sʒ cōposita eodeʒ mō hn̄t dispōnē: sed q2 dispōnes cōposite nō hn̄t noīationē: iō nō pcipiunt̄: ⁊ si sit necessariū. Nece ē.n. vt oē ɔpositū postq̄ʒ fuit ex n̄ cōposito: ⁊ vt cōpositū corrūpat̄ in nō hn̄s cōpōnē: sʒ nō in q̄dlʒ nō hn̄s cōpōnē: sʒ in illud: q̄d est oppositū illi compositioni.

¶ Et ita. Dicit: ⁊ silr̄ est de oībus spēbus generabiliuʒ ⁊ corruptibiliū.s. qm̄ generant̄ ex ɔtrario: ⁊ corrumpunt̄ in ɔ̄riū. Uidemus enim: ꝙ illa que generant̄ ex plurib⁹ vno: ⁊ sunt illa: que nō sunt singularia: sed cōposita: talē dispōnē habēt in gn̄atione ⁊ corruptione. Sʒ q2 dispōnes opposite existētes i istis reb⁹ iter illud q̄d generat̄: ⁊ illud ex quo generat̄: ⁊ iter illud q̄d corrūpitur: ⁊ illud: in q̄d corrūpit̄: nō habēt noīa: ideo latet ɔtrarietas existēs in istis reb⁹: ⁊ n̄ pcipit̄: sʒ cum inspicit̄: videt̄ necessario existere in eis. Necesse est enim: vt omne cōpositū fiat ex nō cōposito ⁊ nō ex q̊libet nō cōposito: sʒ ex nō cōposito terminato: ⁊ est illud: in quo est p̄uatio ꝓpria illi cōpositiōi: ⁊ 45

similr̄

similiter cōpositum corrūpitur in non cōpositum: ⁊ nō in quodlibꝫ nō cōpositum: sed in illud: in quo est priuatio illius ꝯpositionis: manifestū est igitur etiā in hoc modo generationis ⁊ corruptiōis: qđ fit ex oppositis ſm habitū ⁊ priuationem.

Differt autem nihil incōsonātia dicere: aut ordine: aut compōne: manifestū eniꝫ est: ꝙ sit eadē ratio. At vero domꝰ ⁊ statua: ⁊ qđlibet aliud fit silr: domus quideꝫ.n. fit non ex eo: ꝙ cōposita sunt: sed ex eo: ꝙ diuisa sunt hec sic: ⁊ statua: ⁊ figuratoꝝ aliquod ex nō figurato: ⁊ vnūqđqꝫ horuꝫ: alia quidem or-

Lfa argȳ. Atqꝫ hec pti ordine pti cō pōne ꝯstant.

44 do: alia vero cōpositio quedā sunt.

Et nō est dr̄ia inter hoc: ꝙ iste sermo sit in cōpositione: aut in ordine: aut cōplexione: manifestū est eniꝫ: ꝙ est idem sermo: ⁊ silr domus ⁊ idoluꝫ: ⁊ alia generātur hoc modo: domus enim generatur ex nō composito: sed separato: ⁊ sunt aliqua talia in tali dispositione. Et similr idoluꝫ: ⁊ vnūqđqꝫ habentium figuras fit ex nō habente illam figuram: ⁊ vnūquodqꝫ istorū quidem est ordo aliquis: ⁊ quidem aliqua cōpositio.

46 Et nō est. Dicit: ꝙ nō est dr̄ia in hoc sermōe inter hoc: ꝙ aliqs ponat: ꝙ generatio istoꝝ.s. que generāt ex pluribꝰ vno: sit ſm cōpositionē: aut ſm ordinem: aut alijs modis: eadē enim est cōsecutio in hoc: ⁊ ita est in artificialibꝰ: sicut in nālibus. Domꝰ eniꝫ generatur ex aliquo nō cōposito cōpositione domus: sed separato: sed illa separata sunt terminata: ⁊ in dispositionibus terminatis: nō enim componit̄ domꝰ ex quolibet: neqꝫ ex illis: ex q̄bus inata est componi: nisi sint in dispositionibus terminatis: ⁊ hoc itēdebat cuꝫ dixit: ⁊ sunt talia in tali dispōne. Et similr idolū ⁊ vnūquodqꝫ artificialiuꝫ: quoꝝ generatio est in figura: generātur ex nō habente illam figuram: ita ꝙ ista priuatio sit ꝓpria. Deinde.d. ⁊ vnūqđqꝫ istoruꝫ ⁊c̄.i. vt mihi videt̄: ⁊ vnūqđqꝫ eoꝝ: ex q̄bꝰ generat̄ ꝯpositū qđdā: hꝫ ordinē ꝓprium in eē ꝯpositi: ⁊ qđdā hꝫ ꝯpōnē ꝓpriā in eē eius: ⁊ dixit hoc demonstrādo: ꝙ ꝯpositū ꝯponit̄ ex rebꝰ terminatis.

ta est in artificialibꝰ: sic nālibꝰ ꝙ id od fit fit ex pposito teriato ad oppositū terminatum.

Si ergo hoc verū est: qđ omne: qđ fit fiat ⁊ corrūpatur: qđ corrūpit̄: aut ex cōtrarijs aut in ꝯtraria: ⁊ in horū media: media autē ex cōtrarijs sunt: vt colores ex albo ⁊ nigro: quare omnia vtiqꝫ erunt: que natura fiunt: aut contraria: aut ex cōtrarijs.

45 Si igitur sit hoc veꝝ omne: qđ generat̄: ⁊ omne: qđ corrūpitur: generatur ⁊ corrūpitur: aut ex contrarijs: aut in cōtraria: aut inter cōtraria: illa autem: q̄ sunt inter ꝯria sunt ex ꝯrijs. Verbi grā: aliqs color ex albo ⁊ nigro ex quo necesse est: vt illa: que generant̄ per nāꝫ: sint aut cōtraria: aut ex ꝯtrarijs.

47 Si igitur. Et cum ista inductio sit vera: apparet: ꝙ ista propositio vniuersalis est vera.s. dicēs: ꝙ omne qđ generatur: generatur ex contrario: aut ex eis: que sunt inter cōtraria: ⁊ omne qđ corrumpitur: corrumpitur: aut in contrariuꝫ: aut in illa: que sunt inter cōtraria. Deide dixit. Illa autē: que sunt inter ꝯtraria ⁊c̄.i. ⁊ cum iniunximus huic ꝓpōni aliam manifestā ꝑ se: ⁊ est: ꝙ oīa: que sunt iter ꝯtraria: sunt ex cōtrarijs: vt aliqs mediꝰ color ex albo ⁊ nigro: seq̄t ꝙ oē qđ gnātur in nā: generatur: aut ex ꝯtrarijs: aut ex generatis ex ꝯtrarijs: ⁊ hoc est in pria figura.

Usqꝫ quidē igit̄ ad hoc fere secuti sunt: ⁊ alioꝝ plurimi: queadmodū diximus prius. Oēs eniꝫ elemēta: ⁊ ab ipsis vocata principia: ⁊ vere sine ratione ponētes: tn̄ cōtraria dicunt tāqꝫ ab ipsa veritate coacti. Differūt tamē abinuicem in eo: ꝙ alij quideꝫ priora: alij posteriora suscipiunt: ⁊ ꝙ hi quideꝫ notiora ſm rationē: illi autē ſm sensuꝫ. Hi quidem enim calidū ⁊ frigidū: illi auteꝫ humidum ⁊ siccū: alij auteꝫ imparē ⁊ parē: quidam autem cōcordiam ⁊ discordiā causas ponunt generatiōis. Hec autē abinuicē differunt ſm dictum modum.

In hoc igitur fere plures residuoꝝ conueniunt cum istis: vt prius diximus: oēs enim ponunt elemēta cōtraria: ⁊ illa: que vocant principia: lꝫ sint sine ratione contraria: quasi cōpellātur ad hoc ex ipsa veritate. Sꝫ differunt in hoc: quoniā quidam accipit ex eis illud: qđ est prius in scientia: ⁊ quidam accipit ex eis illud: qđ est posterius in sciētia: ⁊ quidam accipit ex eis illud: qđ est notius in intellectu: ⁊ quidam aliud: qđ est notius in sensu. Quidā enim ponunt causas generationis calidū ⁊ frigidum: ⁊ quidam humidum ⁊ siccum: ⁊ quidam pareꝫ ⁊ imparē: aut amicitiam ⁊ litē. Et ista differūt ſꝫ modum quem diximus.

In hoc igitur. tm̄ de cognitione principioꝝ.s. ea eē cōtraria: fere oēs antiqui cōueniunt cum istis: quos diximus: omnes enim ponunt principia ⁊ elementa esse cōtraria: ⁊ si sint sine ratione quoquo modo: sed natura veritatis cōpellit eos ad hoc: ⁊ si cōueniūt in hoc: ꝙ principia sunt cōtraria: tamen differunt etiā in hac cōtrarietate: quid sit ſm diuersitatem eoꝝ in priori ⁊ posteriori ex cōtrarijs. Quidā eniꝫ accipiūt illud: qđ est prius in sciētia.i. in cognitione per collationem: ⁊ quidā accipiunt prius apud itellectum in cognitiōe: ⁊ est illud: qđ est magis vniuersale: ⁊ quidā accipiūt prius apud sensuꝫ: ⁊ est illud: qđ est magis ꝑticulare: ⁊ est hoc ſm qđ apparet vnicuiqꝫ eoꝝ. Et dixit. hoc igitur tm̄ ⁊c̄.i. ⁊ itēdit per plures residuoꝝ illos: quos nō numerauit. Deinde.d. licet sit sine rōne.i. sine rōne ꝑfecta. nam iductio induxit eos ad dicēdum hoc.s. iductio: in qua nō iducuntur oīa particularia. Deide dixit. quasi cōpellant̄ ⁊c̄. idest q̄si vītas: q̄ est in iductione: cōpellat ad h' eos. Deinde dixit. sed differunt ⁊c̄. ⁊ intēdit per priꝰ in sciētia: vt mihi videt̄ illud: qđ est notū ꝑ argumētationē: aut illud: cuius cognitio indiget argumēta- 48

Priꝰ cognitu apđ itellm est illđ qđ est magl vlē. Et priꝰ cognituꝫ apud sensum est illđ: qđ est magis ꝑticulare. Ꝫ deꝫ in sequēti.

Inductio in q̄ nō inducūtur oīa ꝑticularia ē rō ipfecta. pro hoc vide. z. prioꝝ ꝯ.23. ⁊ q̄ ibi.

tione magis: isti enī: vt mihi: videt̃ videāt: ꝙ illō: qḋ est hꝫ: est prius in eē. ¶ D. d. ⁊ qdā accipiūt illud: qḋ est notius in ītellectu: ⁊ est illud: qḋ est magis vl'e: et comparatio iter ꝯprehēsibilia ab ītellectu ⁊ a sensu nō verificat̃ nisi qñ accipit̃ in respectu cōis ꝯprehē sionis. ¶ Deide dixit. ⁊ ista ēt differunt ⁊c. i. ⁊ ista: q̄ diximus differunt ƒm modos ꝓprietatis: quos diximus: qui eniꝫ ponebāt calidū: ⁊ frigidū: ⁊ humidū ⁊ siccū ꝑncipia cōtraria: opinabant̃: ꝙ prius est illud: qḋ est notius in sensu: qui aūt ponebāt pricipia par ⁊ impar: credebāt: ꝙ pri⁹ in eē est illud: qḋ est notius apud ītellectū: ⁊ est illud: qḋ est magis vl'e: illi aūt q ponebāt pricipia amicitiā ⁊ litē: opinabant̃: ꝙ pri⁹ in esse notū: ꝑ argumētationē aūt notius.

¶ Quare est eadē dicere: quodāmodo ⁊ altera adinuicē: altera quidē quēadmoduꝫ videtur pluribus: eadē aūt ƒm analogiā: accipiunt enim ex eadē coordinatiōe: hec quidē enim ꝯtinēt: alia autē ꝯtinent̃ cōtrariorum: sic igitur similiter dicūt: ⁊ aliter peius: ⁊ melius. Et hi quidē notiora ƒm rōnē: sicut dictum est prius: illi autē ƒm sensum: vniuersale quidē enim ƒm rōnem notum est: singulare aūt ƒm sensum. Ratio quidē enim vniuersalis est: sensus autē particularis: vt magnum ⁊ paruum ƒm rationem est: rarū autem ⁊ densum ƒm sensum.

Vl'e notū ƒm rōneꝫ: singulare ſꝫ sensū.

¶ Et sic isti hoīes cōueniūt quodāmodo: ⁊ differūt: differunt enim ƒm ꝙ vident in eis plures hoīes: cōueniunt autē ƒm ꝙ sequuntur eādem rōnem: accipiunt enim ex eadem cōiunctiōe: cōtrariorum enim quedam sunt determināntia: ⁊ quedā determinata. Sunt igitur hoc mō ꝯueniētes in sermone: ⁊ alio modo differūt: qñ quedam sunt viliora: ⁊ quedam nobiliora: ⁊ quedaꝫ notiora apud itellectum: vt prius diximus: ⁊ quedaꝫ notiora apud sensuꝫ. Et vl'e est noti⁹ apud intellectū: ⁊ particulare est noti⁹ apud sensū: ītelligere. n. ē vl'e: sentire vero particulare. Verbi gr̃a: qñ magnū ⁊ paruū sunt in itellectu: ⁊ rarum ⁊ densum in sensu.

49 ¶ Et sic isti. Cū dixit: ꝙ antiq ꝯueniūt in hoc: ꝙ principia sunt ꝯtraria quodāmodo: ⁊ differūt alio modo īcepit numerare modos. s. in qbus ꝯueniūt: ⁊ in qb⁹ differūt. ¶ Et dixit. differūt eniꝫ ƒm ⁊c. i. differunt diuersitate: quā plures hoīes sciūt. s. famosa diuersitate: ⁊ ꝯueniūt: qꝛ ꝓcedūt in ꝯsideratiōe ꝑ eādē argumētationē in genere: oēs. n. vtunt̃ iductōe. Est. n. cōe oībus cōtrarijs hoc: qñ quedā sunt determināntia: ⁊ quedā determinata: ⁊ cōueniūt in hoc: ꝙ reducunt terminata ad termināntia per īductionē. Verbi gr̃a: qñ qui dicit: ꝙ ꝑncipia sunt calidūꝫ ⁊ frigidū: ⁊ humidū ⁊ siccū: nitit̃ per īductionē reducere oīa cōtraria ad ista: ⁊ sil'r q dicit: ꝙ ꝑncipia sunt par ⁊ ipar aut additio ⁊ dimīutio. Scd̄m igit̃ hūc modū cōueniunt in hoc: ꝙ vtunt̃ eadē argumētatiōe in forma: ſꝫ differūt ƒm illud: in quo arguūt. ¶ Deide dixit. ⁊ alio modo ⁊c. i. ⁊ ꝯueniūt ēt alio modo: illa eniꝫ: que dicūt eē principia ꝯueniūt in hoc: ꝙ alterū ꝯtrariorūꝫ est vilius: ⁊ reliquū nobilius: ⁊ in hoc: ꝙ sunt ꝓportionalia: qꝛ quedā sunt notiora apud intellectū: ⁊ quedā notiora apud sensum: ⁊ sic cōtraria: q̄ sunt notiora apud itellectū: hn̄t iter se ꝓportionē ƒm itell'ꝫ: sicut ꝓportio ꝯriorꝫ: q̄ sunt notiora apud sensum inter se ƒm eē. ¶ D. declarat: qḋ est notius apud itellectū: ⁊ qḋ apud sensuꝫ: ⁊ dixit. vniuersale eniꝫ ⁊c. ⁊ ſꝫ hoc ꝓportio calidi: aut frigidi apud sensum est: sicut ꝓportio paris ⁊ iparis apud itellectū: ⁊ sil'r ꝓportio additionis ⁊ diminutiōis apud itellectū. ¶ Et cuꝫ declarauit: ꝙ vniuersale est notius apud intellectū: ⁊ particulare apud sensum: dedit cām in hoc: ⁊ dixit: intelligere enī ⁊c. i. ⁊ causa in hoc est: qñ cōprehēsibile apud itellectū est vl'e: ⁊ ꝯprehensibile apud sensum est ꝑticulare. ¶ D. d. v̄. g. ⁊c. i. verbi gr̃a: quoniā magnū ⁊ paruū sunt magis vl'ia q̄ꝫ rarum ⁊ densuꝫ ideo attribuunt̃ magis itellectui: ⁊ rarū ⁊ dēsuꝫ magis sensui. ¶ Et hoc ita est: qꝛ rarꝫ ⁊ dēsum ꝯprēhendunt̃ in corpib⁹ sensibilib⁹ nālib⁹: magnū aūt ⁊ ꝑuū ꝯphēdunt̃ in corpib⁹ nālib⁹ ⁊ mathematicis.

¶ De numero principiorum naturalium ſꝫ veritatem. ¶ Cap. II.

Quod quidem igit̃ cōtraria opꝫ principia esse manifestum est. Consequēs aūt vtiqꝫ erit dicere: vtrū duo: aut tria: aut plura sint: vnū quidē enim ipol'e est: qñ nō vnū ꝯtraria: ifinita aūt nō: qñ neqꝫ scibile qḋ est erit. Et est igit̃ vna ꝯtrarietas in oī gñe vno: suba aūt vnū qḋdaꝫ genus est. Et qḋ ꝯtingit ex finitis melius ex finitis quēadmodū Empedocles q̄ꝫ ex infinitis: oīa nāqꝫ ex finitis assignare opinatur: quēadmodū Anaxagoras ex ifinitis. Ampli⁹ sunt alia alijs priora ꝯria: ⁊ fiūt altera ex alterutris: vt dulce ⁊ amarꝫ: ⁊ albū ⁊ nigrū. principia aūt semp opꝫ manere.

¶ Apparet igr̃: ꝙ necesse est: vt pricipia sint ꝯria: ⁊ seqtur h' dicere: vtꝫ sint duo: aut plura. impol'e. n. est: vt sint vnū. ꝯria eniꝫ nō sūt vnū: neqꝫ ēt ifinita: qñ tūc ens nō sciret̃: qꝛ igit̃ in oī genere est vnuꝫ ꝯriū: ⁊ suba est vnū gen⁹: ⁊ qꝛ ipol'e est: vt generatio fit ex pricipijs ifinitis: ⁊ est melius: vt sint finita: vt dicit Empedocles q̄ꝫ ifinita. pōt enī cōplere oīa: que affirmauit Anaxagoras: cuꝫ posuit gnōneꝫ eē ex ifinitis: ⁊ ēt qꝛ ꝯrioruꝫ sunt quedā priora alijs ꝯrijs: ⁊ quedā ꝯtraria: que generant̃ ex alijs cōtrarijs. vt dulce ⁊ amarū: ⁊ albū ⁊ nigrū. pricipia vero necesse est: vt sint ꝑmanētia eterna.

Apparet igitur. Manifestuꝫ est igitur vniuersaliter: ꝙ necesse est: ꝙ sint principia contraria: sed perscrutandum est primo: vtrum sint duo: vel plura duobus: impol'e enim est: vt sint vnuꝫ 50

ꝑnᵐ: qꝛ

p̃n^m:q² p̃ncipia sunt ꝯtraria:⁊ ꝯtraria sunt saltē īter duo:⁊ impōle ēt est:vt sint īfinita:qm̄ tunc ens erit nō scibile:vt prius diximꝰ:⁊ ēt in vnoquoqꝫ genere decē p̃dicamētoꝝ est vna ꝯtrarietas:⁊ suba est vnū genus eoꝝ:cuiꝰ p̃ncipia sunt quesita:cū suba sit subꝫ alioꝝ generū:vnde necesse:vt cōtrarietas existēs in p̃ncipijs nō sit plus q̃ꝫ vna:⁊ est ꝯtrarietas existēs ī suba:ne dū vt sint īfinita. ℭ Et hoc ītēdebat cū dixit:⁊ suba est vnū genus:sed tacuit cōclusionē:⁊ ē:ꝙ ꝯtrarietas exn̄s in eadē est vna:⁊ est p̃ncipiū aliorū entiū. ℭ D.d.⁊ q² impōle est ⁊c̃.dicit:⁊ ēt si cōcesserimus dicētibus p̃ncipia esse īfinita:hoc eē pōle:⁊ ꝙ generatio possit fieri ex eisdē:tūc dicēs h̃ posset cōcedere:ꝙ gn̄ātio pōt fieri ēt ex p̃ncipijs finitis:⁊ cū hec duo sint possibilia meliꝰ est:vt sint ex finitis: vt dicit Empedo.q̃ꝫ ex īfinitis:vt dicit Anaxag.qm̄ dicens p̃ncipia finita eē:pōt ꝯplere cās oīuꝫ apparētiū sicut pōt ꝯplere dicēs ea eē īfinita:vt accidit Empedocli cū Anaxagora. Et cū ꝯcesserimꝰ:ꝙ nā p̃t facere ex p̃ncipijs finitis illud:qđ facit ex īfinitis:meliꝰ est ⁊ rectius:vt faciat hoc ex finitis:⁊ sic nō tunc nā ageret ociose:q.n.potest saluare modica actione:ille aget actiōe artificiali:si aūt laborauerit actiōe maiori:ociose faciet ⁊ sup̃flue:⁊ ita est de nā:sic̃ de arte. ℭ D.d.⁊ ēt ꝯtrarioꝝ ⁊c̃.i.⁊ ēt nō p̃t aliqs dicere:ꝙ oīa ꝯtraria sunt p̃ncipia:nedū vt sint īfinita:ꝯtrarioruꝫ enim quedā sunt priora quibusdaꝫ:q² quedā generātur ex quibusdam:vt sapores ex amaro ⁊ dulci: ⁊ colores ex albo ⁊ nigro:principia autē sunt illa cōtraria:que nō generātur ex alijs:neqꝫ transmutātur vl̃r:p̄cipia eniꝫ debēt eē permanētia nō trāsmutabilia:neqꝫ generabilia ex alijs.

ℭ Oꝫ quidē igitur neqꝫ vnū:neqꝫ īfinita sūt manifestū est ex his. Qm̄ aūt finitoꝝ facere duo tm̄:vel nō facere duo tm̄ hꝫ quādā rationē:deficiet enim vtiqꝫ aliqs:qual̃r densitas raritateꝫ facere aliqd apta nata sit:aut h̃ dēsitatē:simil̃r aūt ⁊ alia quecūqꝫ ꝯtrarietas:nō eni ꝯcordia discordiā ꝯducit:⁊ facit aliquid ex ip̃a:neqꝫ discordia ex illa:ꝫ vtraqꝫ alteꝝ qđdā tertiū. Quidā aūt ⁊ plura recipiūt:ex qbꝰ parāt eoꝝ:que sunt:nām.

ℭ Declaratū est igitur ex istis sermonibꝰ:ꝙ principia nō sunt vnum:neqꝫ īfinita:⁊ quia sunt finita:erunt tūc in hoc sermone dicēte:ꝙ sola duo nō agunt:est locus dicendi. Homo enim ambigit:⁊ nescit quomō dēsitas agit raritatem:aut raritas densitatem:⁊ similiter in alijs ꝯtrarijs. Impōle.n.ē vt amicitia ducat secuꝫ litem:⁊ faciat ex ea aliqd:neqꝫ lis facit ex amicitia:ꝫ oēs faciūt aliud tertiū:videmꝰ eniꝫ quosdā:q acceperūt aliqua plura vno:⁊ posuerūt ex eis nāꝫ entiū.

51 ℭ Declaratū. Cū declarauit:ꝙ p̃ncipia nō sunt īfinita:īcepit p̃scrutari:vtꝝ sint plura duobꝰ. ℭ Et dixit ⁊ q² sunt finita ⁊c̃.i.⁊ q² apparet:ꝙ principia sunt finita:⁊ ꝙ non sunt pauciora duobus:ideo in sermone dicēte:ꝙ duo nō sufficiunt in hoc:ꝙ alteruꝫ patiat̃ a reliquo:est locus rationis:cōtrarium enim nō recipit suum cōtrarium.s.nō alteratur in eiꝰ forma: qm̄ calidū nō recipit ex frigido calidum sibi simile. Frigus enim f̃m ꝙ est frigus nō recipit caliditateꝫ:neqꝫ alterat̃ in eā:⁊ cū sit impōle:vt caliduꝫ faciat ex frigore calidum sibi simile:ipossibile est:vt ex eo faciat illud vl̃r:⁊ sil̃r etiā dēsitas nihil facit ex raritate:neqꝫ amicitia ex lite f̃m Empedoclē:sed vnūqđqꝫ cōtrariū agit in tertiū:⁊ ex tertio. ℭ Et cū declarauit:ꝙ cōtraria nō sufficiūt in hoc:ꝙ sint p̃ncipia: q² alteꝝ nihil facit ex reliquo:dixit. Uidemꝰ enim quosdā ⁊c̃.i.⁊ iđ videmꝰ quosdā pōere aliqua plura vno:ex qbꝰ ꝯponit̃ nā vniuscuiusqꝫ entis entiū trāsmutabiliū:⁊ ꝙ corpus demōstratū est cōpositū nō simplex. Et dicit h̃:qm̄ si p̃ncipia eēnt ꝯ̃ria tm̄:tunc generatū eēt simplex nō cōpositum:⁊ dixit h̃:q² est ex mā ⁊ forma. Alteratio igit̃ ꝯtrariorum īuicē coegit oēs credere:ꝙ oīa corpora sunt cōposita nō simplicia:⁊ ꝙ in eis sunt aliqua plura vno:⁊ maxīe p̄ria corpora.s.q̃ttuor elemēta. Ista eni p̃ncipia:de qbꝰ p̃scrutant̃:sunt cōia simplicibꝰ ⁊ ꝯpositis corpibꝰ.

Cōtrariū nō recipit suū ꝯ̃riū. Idē īfra ꝯ.54.⁊.57. Idem.s̃.cō.xlij. Idē.8.phy.ꝯ.4.xij meta.ꝯ.53.⁊ 5.physi.14.⁊ p̃°ce.ꝯ.106.

Alteratio ꝯ̃rioꝝ īuicē coegit oēs credē ꝙ oīa corpora sūt ꝯposita. Iđ īfra cō.83.ex hoc sumit̃ ꝙ trāsmutatio fecit cognoscē materiā. Idē p̃° ce.xx.7.met.ꝯ.4.phy.1- 8.meta.ꝯm.xij.⁊c̃.

ℭ Adhuc aūt amplius ⁊ de hoc aliquis dubitabit:nisi aliquis alteram supposuerit cōtrarijs naturam. Nullius eni videmus coꝝ que sunt substātiā cōtrariā. Principiuꝫ autem nō de subiecto oportet dici aliquo:erit enim principium principij. Subiectum eni principiuꝫ est:⁊ prius videt̃ esse predicato. Amplius nō esse dicimus substantiam contrariam substātie:qualiter igitur ex nō substantijs substātia vtiqꝫ erit:aut quomō priꝰ nō substantia:substātia erit.

Subꝫ p̃n^m ⁊ priꝰ vr̃ esse p̃dicato ⁊c̃.

ℭ Et cum hoc etiam ambigit homo in hoc:ꝙ narrabo:si nō posuerit cōtrariorum aliaꝫ naturam:non enim videmus contrariā esse substantiaꝫ alicuius rei:⁊ principiū nō opꝫ vt dicatur in subiecto aliquo:debet eniꝫ esse principiuꝫ principij:subiectum enim est aliquod principiuꝫ:⁊ existimatur:ꝙ est prius predicato de illo. Et etiam non dicimus:ꝙ substātia est cōtraria substātie:quomō igit̃ potest esse substātia ex nō substātia:⁊ q̄uo potest esse nō substātia prior substātia.

ℭ Et cū. Quia rō coegit p̄cipia esse cōtraria:īduxit f̃m sermonē cōtradicētē illi:vt cōtradictio istorum duorū sermonū cogat nos ad ponēdum aliqđ tertiū aliud a ꝯtrarijs:vt est p̄priū sermōibꝰ disputatiuis dicentibꝰ.s.qm̄ illud:qđ accipit̃ simpl̃r in vtroqꝫ:terminat̃ f̃m partē veraꝫ:⁊ iste sermo disputatiuus est ꝙ cōtraria nō sunt suba alicuius: cōtraria.n.dicunt̃ in subto.suba aūt nō dr̃ in subto.g̊ ꝯtraria non sunt sube:sed p̄cipia debēt esse sube:q² p̄cipiū substātie ē suba.g̊ ꝯtraria nō sunt p̃ncipia:ꝫ ista cōsecutio nō ē recta:cū appuerit:ꝙ p̊ª ꝯ̃ria sunt p̃uatio ⁊ forª. ℭ Deinde īduxit secūdaꝫ rōnē istius generis:⁊ est: ꝙ cōtraria nō sunt substantie: cuꝫ substantia nō sit cōtraria substātie:⁊ p̄cipia sunt substātie:qm̄ principia substātie sunt substātie. ℭ Modus cōuenientie inter has duas rationes est:quoniā cū posuerimꝰ subiectum principioꝝ:qđ est substātia:⁊ ꝙ alterum cōtrariorum est priuatio:⁊ ꝙ hic est subiectum illiꝰ

52 Rō coegit p̃ncipia eē ꝯ̃ria:ꝫ oppo^m h̃r.s̃.t.c.48.

Principiuꝫ sbe ē sba. Iđ xij.metaph.cō.xxij.

Nihil ꝓhibꝫ vt sb̃e sint ꝯ̃rie ſꝫ formas oppᵐ. 5. phy. cõm. 10. ⁊. 8. meta. c. 5.

priuationis ⁊ forme:diſſoluent̃ oẽs queſtiones:⁊ verificabitur:ꝙ principia ſunt cõtraria: ⁊ ſimiliter ẽt nihil ꝓhibet:vt ſubſtãtie ſint cõtrarie ſm formas nõ cõtrarie ſm ſubiectum:⁊ ſic dicere:ꝙ ſubſtãtia nõ eſt cõtraria ſubſtãtie:eſt verũ ſm ſubiectũ:⁊ ꝙ ſubſtãtia eſt cõtraria ſubſtãtie ſm formã eſt verũ. Et hoc adiuuat Alexãdrum cũ dicit:ꝙ in ſubſtãtijs ſimplicibus poteſt eſſe ꝯtrarietas nõ in compoſitis: Et Alexãder ĩtelligit hoc:qḋ Ariſt. dicit in predicamẽtis:qui dicit:ꝙ proprium eſt ſubſtãtie nõ habere cõtrarium:de ſubſtãtijs compoſitis:nõ de ſimplicibus. Ariſto. enim dicit in libro de generatiõe:ꝙ corpora ſimplicia ſunt cõtraria.

Scḋo ḋ gnõ ne. t. c. 49.

¶ Unde ⁊ ſi aliquis priorem veraꝫ putabit eſſe rationeꝫ ⁊ hãc:neceſſarium eſt ſi debet ſaluare vtraſqꝫ:ſubeſſe quoddam tertium queadmodũ dicitur vnã quãdaꝫ nãm dicẽtes eẽ:vt aquã: ⁊ ignẽ:aut mediũ hoꝝ.

¶ Et ideo qui credit:ꝙ primꝰ ſermo eſt verus: ⁊ iſte ſermo ꝯtinget ei neceſſario: ſi voluerit:ꝙ iſti duo ſermões ꝯcedant̃: ponere tertiũ:ſicut dixerũt ponẽtes totuꝫ vniꝰ nature aque:aut ignis:aut medij hoꝝ.

53 ¶ Et propter hoc neceſſe eſt:vt opinatur:ꝙ primꝰ ſermo dicẽs:ꝙ principia ſunt cõtraria:eſt verus ſꝫ partem:⁊ ꝙ iſte ſermo dicẽs:ꝙ principia nõ ſunt cõtraria:eſt etiaꝫ verus ſm partem:⁊ ꝙ iſti duo ſermões nõ ſunt falſi ſimplr̃:ſi ponat hic tertiaꝫ mãꝫ:⁊ eſt alteratio cõtrarioꝝ inuicem:quoniã ponẽdo iſtam naturã poterit ſoluere dubitationem accidẽtem ex iſtis duobus ſermõibus oppoſitis. ¶ Deinde dicit. ſicut dixerũt ⁊c̃. i. ſicut dixerũt qdã:ꝙ omnia entia facta ſunt ex eadẽ natura:⁊ ꝙ ſubſtãtie reruꝫ diuerſarũ ſũt ĩ rei veritate iſta natura vna:ex quibꝰ ſunt facte. Quidã igit̃ opinant̃:ꝙ iſta nã cõis oĩbus entibus eſt vnũ elemẽtum quattuor: quidã autẽ ipſam eſſe mediuꝫ ĩter cõtraria eoꝝ.

¶ Uidetur autem mediũ magis:ignis enim ⁊ terra: ⁊ aer: ⁊ aqua cõtrarietatibus cõpleta ſunt:vnde nõ irrõnabilr̃ faciũt ſubiectuꝫ alterum ab his facientes:alioꝝ auteꝫ qdam aereꝫ:aer enim minime hꝫ alioꝝ differẽtias ſenſibiles:cõſequẽter aũt aqua.

Lra argr. Aer. n. minime reſpcũ ceteroꝝ dr̃ias ſenſibiles hꝫ: atqꝫ hũc ſeqtur aqua. Aer minime hꝫ dr̃ias ſenſibiles. Jḋ p̈ de gnõne. t. c. 19. Jdẽ ſcḋo de aïa. 113. Deide aq̃ ex q̃ pꝫ ꝙ terra ſit fridior aq̃ ſꝫ opᵐ viḋ. 2. de gnãtione. tex. cõ. 23.

¶ Et exiſtimat̃:ꝙ mediuꝫ eſt dignius:ignis enim: ⁊ terra: ⁊ aqua: ⁊ aer ſunt mixta per cõtrarietatem. Ei ideo qui ponit ſubiectuꝫ aliud a cõtrarijs:nõ facit nõ rectuꝫ. Et poſt illum in rectitudine eſt:qui ponit ipſuꝫ aerẽ aer enim eſt minimus alioꝝ in diuerſitate ſenſibili: ⁊ ſequitur aqua.

54 ¶ Dicit. Et apparet:ꝙ qui ponũt ſubiectũ aliqḋ medium ĩter aerem ⁊ ignẽ:⁊ vniuerſalr̃ ĩter duo vicinãtium dicũt rectius:quoniaꝫ iſtud ſubiectum opꝫ: vt nõ habeat aliquam cõtrarietatẽ in ſua ſubſtãtia: cũ cõtrariuꝫ nõ recipit ſuũ cõtrariũ:⁊ aqua:⁊ ignis: ⁊ aer:⁊ terra:vtrũqꝫ habꝫ cõtrariũ in ſua ſubſtãtia: mediũ autẽ nullã habꝫ ꝯtrarietatẽ in ſubſtãtia ſua: quare mediũ eſt ꝓpinquius nature iſtius ſubiecti: q̃ꝫ quatuor elemẽta. Et hoc ĩtẽdebat cũ dixit:⁊ ideo qui ponit ⁊c̃. ¶ Deĩde di. ⁊ poſt illũ ⁊c̃. i. ⁊ qui ponit ipſuꝫ aerẽ rectius facit:q̃ꝫ q ponit ipſuꝫ vnũ alioꝝ: ⁊ poſt illum in rectitudine eſt: q põit ipſuꝫ aquã. Et dixit h̃. nam qui ponit ipſum vnũ medioꝝ. i. aque:⁊ aeris:rectius facit:q̃ꝫ qui ponit vnum extremorum: contrarietas enim minus eſt in medijs q̃ꝫ in extremis. Et qui ponit aerẽ rectius facit q̃ꝫ q ponit aquã: qm̃ differẽtie ſenſibiles contrarie pauciores ſunt in eo:⁊ iḋ dixit:⁊ ſeqtur qui ponit ipꝫ aquã:q2 aqua ẽt eſt mediũ:ſicut aer:ſed aer excedit aquaꝫ in hoc: q2 differẽtie aque ſunt manifeſte magis ſenſui:⁊ differẽtie aeris ſunt latẽtiores. ¶ Et intẽdit p diuerſitates ſenſibiles dr̃ias ꝯ̃rias ſenſibiles:⁊ dixit: ꝙ q ponit ſubm hñs dr̃ias latẽtes:ponit rectius:q2 ſubꝫ in rei veritate eſt mã:cuius eẽ eſt in potẽtia.

¶ Sed omnes vnũ hoc cõtrarijs figurant: vt dẽſitate: ⁊ raritate: ⁊ eo:qḋ maius ⁊ minus:hec autẽ omnia ſunt:excellentia videlꝫ ⁊ defectꝰ: ſicut dictũ eſt prius. Sed videt̃ antiqua eſſe hec opinio:ꝙ vnũ: ⁊ ſuperabũdantia: ⁊ defectus principia reꝝ ſint:ſed nõ eodeꝫ modo. Sꝫ antiqui duo quidem facere:vnũ autẽ pati:poſteriorum autẽ quidaꝫ contrarium:vnum quidem facere:duo aũt pati dicunt magis.

¶ Sed oẽs figurant iſtud vnũ per contraria denſitatem ⁊ raritatem: ⁊ magis ⁊ minus: ⁊ manifeſtum eſt:ꝙ iſta vniuerſalr̃ ſunt in additione ⁊ diminutiõe:vt diximus prius. Et fortaſſe eſt opinio antiq̃. ſ. vt principia entium ſunt vnũ: ⁊ additio: ⁊ diminutio: ſꝫ nõ eodeꝫ modo. Antiqui enim dicũt:ꝙ illa duo agunt: ⁊ vnũ patitur:alij aũt:qui poſt venerunt:dixerũt ecõtrario. ſ. ꝙ vnum agit ⁊ duo patiuntur tantũ.

¶ Cum narrauit:ꝙ bene fecerũt antiq in hoc: ꝙ cuꝫ ꝯ̃rijs poſuerũt ſubꝫ:ĩcepit ẽt narrare qualr̃ ponebãt diſpõnem cõtrarioꝝ ex hoc ſubiecto. ¶ Et dixit: ſꝫ oẽs figurãt ⁊c̃. i. ſed oẽs conueniũt in hoc:ꝙ faciũt ſubm figurari p hec duo ꝯ̃ria. i. ꝙ ponũt ſubm mãꝫ: ⁊ duo ꝯtraria formã ſm ꝙ vnuſqſqꝫ opinabat̃ in cõtrarijs:q enim opinabant̃:ꝙ denſitas ⁊ raritas ſunt p̃ma cõtraria:ponebãt illa differẽtias ſubiecti:⁊ ſilr̃ q opinabant̃:ꝙ hec ꝯtraria ſunt magis ⁊ minus: ponebant hec duo dr̃ias iſtiꝰ ſubiecti. ¶ D. d. ⁊ manifeſtũ eſt ⁊c̃. i. ꝙ raritas ⁊ dẽſitas:⁊ magis ⁊ minus oĩa ſunt ſub additiõe ⁊ diminutiõe. ¶ D. d. ⁊ forte ẽ opinio antiq̃:⁊ ĩtẽdebat:ꝙ nõ eſt ĩuẽta a Platone. Oẽs eniꝫ ⁊ Plato opinabant̃:ꝙ p̃ncipia ſunt vnũ ſubm: ⁊ additio ⁊ diminutio:ſed opinio eoꝝ in ordinatiõe iſtius vnius ⁊ ꝯtrarioꝝ nõ eſt eadẽ. Antiqui eniꝫ dicebãt:ꝙ ꝯtraria ſunt forma agẽs:⁊ ſubm eſt mã patiẽs:poſteriores vͦ ⁊ Plato dicebãt:ꝙ ꝯ̃ria ſunt mã paſſiua. ſ. magnũ ⁊ paruũ:⁊ ꝙ vnũ eſt forma agẽs. 55

¶ Tria quidem igitur dicere elemẽta eſſe: ⁊ ex his: ⁊ ex hmõi alijs intẽdentibus videbitur vtiqꝫ habere quãdam rationẽ:ſicut diximus. Plura aũt tribus nõ amplius eſt: ad patiẽdum quidem enim ſufficiens eſt vnũ:

ſi autẽ quattuoꝛ exiſtẽtibus due erunt ꝯtra-rietates: opoꝛtebit ſeoꝛſum vtriſqꝫ eſſe alteram quãdaȝ nãm mediaȝ. ſi autem ex inuicem poterit generare: ocioſa vtiqꝫ altera cõtrarietatũ erit. Simul aũt ⁊ impoſſibile eſt plures eſſe cõtrarietates pꝛimas. ſubſtantia enim vnũ q̈ddam genus eſt entis: quare in eo: q̈d pꝛius ⁊ poſterius ſunt: differũt abinuicem pꝛincipia tm̃: ſed nõ genere. ſemp̃ eni in vno genere cõtrarietas vna eſt: oẽs enim cõtrarietates reduci videnť ad vnam.

Semp̃ ĩ vno gñe vna ẽ ꝯ-etas. Jdeȝ t.c.50. Jd̃ ꝯ. metaphy. cõ.15.

⸿ Dicere igitur elementa eſſe tria eſt ſm̃ ratioñe quoquo mõ: quũ conſideratũ fuerit h̃ de iſtis rebus ꝓpꝛie: ⁊ ſimilibꝰ: vt diximꝰ. plura auteȝ tribus nõ: in paſſione autẽ ſufficit vnũ. Si igiť fuerint quatuoꝛ: ita ꝙ ꝯtrarietates ſint due: ⁊ ĩdiget vtraqꝫ ꝯtrarietas per ſe alia natura exiſtẽte ĩter illa. ſi igiť poſſibile eſt: vt vnum contrarioꝛũ ſufficiat: tunc reliquũ erit ſupfluũ: ⁊ cuȝ hoc impoſſibile eſt: vt pꝛia cõtraria ſint plura. Suba eni eſt vnũ genus: ⁊ pꝛincipia differũt abinuicem ſm̃ pꝛius ⁊ poſterius tm̃: non ſm̃ genus: in vno enim genere vna eſt ꝯtrarietas: ⁊ oẽs cõtrarietates videnť reduci ad vnam.

56 ⸿ Dicere igitur. Quoquo mõ: qꝛ ꝓpõnes: q̈bus vtiť in hoc ſunt famoſe: ⁊ cũ declarauit: ꝙ p̃ncipia nõ ſũt vnũ: ⁊ apparuit ex diſputatiõe ea eſſe tria: ĩcepit declarare: ꝙ nõ ſunt plura tribꝰ. Deinde ꝑſcrutabitur demr̃atione: vtrũ ſint duo aut tria. ⸿ Deinde. d. plura aũt tribꝰ nõ. i. qꝛ in paſſiõe: que eſt ſm̃ generationem ſufficit vna cõtrarietas: patiẽs debet enim eſſe cõtrariuȝ ei: a quo patiť. ergo duo cõtraria cũ ſubiecto ſufficiunt in trãſmutatione: qꝛ patiẽs quodãmõ eſt cõtrariũ: ⁊ quodãmõ ſimile: ⁊ eſt modus: quo recipit actionẽ agẽtis: ⁊ hoc nõ eſt niſi ex ſubto. ⸿ D. di. ſi igiť fuerint quatuoꝛ ⁊c̃. i. ſi igitur cõtraria fuerint duplicia: tũc vtrũqꝫ par ĩdiget ſubiecto: ⁊ tertia natura cõi: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit. exiſtẽte inter illa: qm̃ ſubiectũ eſt mediũ inter cõtraria. ⸿ Et ipe dixit: ꝙ ſubiectũ eſt in ſimilitudine mediȷ. eſt enim ſimile ei quoquo mõ: qꝛ eſt in potẽtia vtrũqꝫ extremuȝ: ſed tamẽ ſubiectũ eſt vtrũqꝫ extremũ potẽtia pura. mediuȝ v̾o eſt vtrũqꝫ extremũ nõ pura potentia: ſed aliqua potẽtia: in medio enim eſt vtrũqꝫ extremũ in actu: ſed tamẽ nõ in vltima ꝑfectione. Eſt igiť in potẽtia vtrũqꝫ extremũ quodãmõ: ⁊ in actu alio mõ. ſubm̃ v̾o pura potẽtia eſt vtrũqꝫ extremũ. ⸿ Deĩde. d. ſi igiť alterũ cõtrarioꝝ ſufficit: reliquũ eſt ſuperfluũ. i. ſi poſuerimꝰ: ꝙ p̃ncipia eẽnt ſex: ⁊ q̈tuoꝛ cõtraria: ⁊ duo ſubiecta: tunc ſi alterũ par contrarioꝛũ cum ſuo ſubiecto ſufficiunt in hoc: ꝙ ex eis generẽtur omnia: tunc reliquum par erit ſupfluuȝ: ⁊ natura nihil agit ſuperfluũ: alterũ autẽ par contrarioꝛuȝ ſufficit in generatiõe oĩum entiuȝ: qꝛ dictum eſt: ꝙ pꝛima p̃ncipia debẽt eſſe cõmunia oĩbus entibus. Et ſignum eius eſt hoc: ꝙ oĩa entia alterant̃ in inuicẽ. ⸿ Deĩde ĩduxit ſecũdaȝ rationẽ: ⁊ dixit. ⁊ cũ hoc ĩpoſſibile eſt. i. ⁊ ĩpoſſibile ẽ: vt p̃ma ꝯtraria ſint plura: qꝛ pꝛima ꝯtraria neceſſe eſt: vt ſint p̃mi generis. ſ. ſube: ⁊ ꝯtraria in quolibꝫ genere ſunt vnũ par: vñ neceſſe eſt: vt pꝛia ꝯtraria ſint vnũ par. ⸿ D. d. ⁊ pꝛĩcipia differũt ⁊c̃. poteſt ĩtelligi: ꝙ pꝛima pꝛĩcipia ꝯtraria: que ſunt in vnoquoqꝫ genere decẽ pꝛedicamentoꝝ: nõ differunt abinuicẽ ſm̃ genus: ſed ſm̃ ꝙ quedã ſunt pꝛioꝛa q̈buſdam: ⁊ cauſe quoꝛũdã: ⁊ oĩa ſunt in vno genere: ſed reducunť ad pꝛima cõtraria que ſunt cauſa alioꝝ ꝯtrarioꝛum. U. g. qm̃ ſi pꝛima ꝯtraria in vnoquoqꝫ genere ſint oppoſita ſm̃ eſſe ⁊ nõ eẽ: ſunt tũc oppoſita in ſuba ſꝫ eẽ ⁊ nõ eẽ: ⁊ ſunt cauſe alioꝝ oppoſitoꝝ exiſtẽtiuȝ in aliȷs pꝛedicamẽtis: ⁊ illa debẽt eſſe pꝛima cõtraria: qm̃ hoc nomen pꝛima ꝯtraria exiſtẽtia in vnoquoqꝫ genere nõ dicitur equiuoce: neqꝫ vniuoce: ſꝫ ſm̃ pꝛius ⁊ poſterius: ⁊ eſt modoꝝ nõis ambigui. ⸿ Et poteſt ĩtelligi alio modo: ⁊ eſt: ꝙ p̃ncipia ꝯtraria: que ſũt in ſuba: lꝫ ſint plura: tñ nõ differũt a ſeinuicẽ: niſi ſm̃ pꝛius ⁊ poſterius: nõ qꝛ ſunt in generibꝰ diuerſis: ⁊ talia cõtraria reducunť ad vnã ꝯtrarietatẽ: que eſt pꝛioꝛ omnibꝰ. ⸿ D. d. in vno eni genere ⁊c̃. foꝛte intẽdit dare cãm ꝓpter quã quedã ꝯtraria plura: que ſunt in eodẽ genere: ſunt pꝛioꝛa q̈buſdaȝ ſm̃ ſecũdaȝ expõnẽ. ⸿ Et foꝛte iſte ſmo eſt maioꝛ ꝓpoſitio: quã intẽdebat declarare: ꝙ neceſſe eſt: vt cõtrarietas: que eſt in p̃mis p̃ncipiȷs eſt vna: ⁊ ſyllogiſmus ſic ꝯponitur. Pꝛia p̃ncipia ꝯtraria ſunt illa: que ſunt in genere ſube: ⁊ pꝛia ꝯtrarietas: que eſt in vno genere eſt vna. g̈ p̃ma p̃ncipia ꝯtraria ſunt vnũ: ⁊ ſm̃ hoc erit iſte ſermo ꝑpoſterus: ⁊ tũc ſic dꝫ legi: ſuba enim eſt vnũ genus: ⁊ in vno genere eſt vna ꝯtrarietas: p̃ncipia eniȝ nõ differũt abinuicẽ niſi ſm̃ pꝛius ⁊ poſterius. Scd̃ꝫ v̾o aliã expõnem dꝫ legi: vt in textu: ſed debet ĩtelligi in eo maioꝛ ꝓpoſitio dicẽs: ꝙ in vno gñe eſt vna ꝯrietas: qm̃ per illã cõplebitur cõcluſio. ⸿ D. d. ⁊ oĩa cõtraria videnť reduci ⁊c̃. põt ĩtelligi: ꝙ oĩa ꝯtraria: q̈ ſunt in eodẽ genere: cũ reducunť in vnã ꝯtrarietatẽ ſunt in potẽtia ⁊ p̃ncipia vnũ. ⸿ Uel ſic: ꝙ oĩa ꝯtraria que ſunt in eodẽ genere ſꝫ vnũquodqꝫ genꝰ pꝛedicamẽtoꝝ cuȝ reducunť ad ꝯtraria: q̈ ſunt in ſuba oĩa erunt vnũ in potẽtia: ⁊ ſm̃ reſpectum.

Patiẽs q̈dã nõ eſt ꝯrũ ⁊ q̈dãmõ ſile.

Dña int̃ ſbꝫ ⁊ mediũ: ſed vide oppꝰm de hto pͦ phyſi. cõ.82.

Jn medio ẽ vtrũqꝫ extremũ in actu: ſꝫ nõ in vltia ꝑfectiõe. Jdẽ 5. phyſi. c.19. Et. 52. cõ. ſꝫ cũ oppono de ſtinus mediȷs in q̈bꝰ extrẽa nullo mõ ſũt in actu: ſic̃ pꝫ ex 2ͦ d̾ gnõ. ⁊ ex 4ͦ ce. ⁊c̃.

Pꝛia expõ.

Ex hoc pꝫ ꝙ pꝛioꝛitas cãe ad cãtũ tollit vniuocatõeȝ.

Hoc nom̃ pꝛa cõtraria exiſtẽtia in vnoq̈ꝫ gñe nõ dr̃ equiuoce: nec vniuoce: ſꝫ ſꝫ pꝰ ⁊ poſteriꝰ.

Pꝛia expõ.

Scd̃a.

Pꝛia expõ.

Scd̃a.

⸿ Hic phs determinat veritatẽ de numero pꝛincipioꝝ nãlium. Cap. III.

Uod quidẽ igiť neqꝫ vnuȝ ſit elemẽtum: neqꝫ plura duobus vel tribus manifeſtũ eſt. Hoꝝ aũtẽ vtꝝ ſit veꝝ: queãdmoduȝ diximꝰ: dubitationẽ hꝫ multã. Sic igitur nos dicamus pꝛimũ de omni generatione aggredientes. Eteniȝ ſm̃ naturã cõmunia pꝛius dicere: ⁊ ſic circa vnũquodqꝫ ꝓpꝛia ſpeculari.

Scd̃m nãm cõia pꝛꝰ ẽ dicere: ⁊ ſic circa vnũquodqꝫ ꝓpꝛia ſpeculari. Jd̃.3. phyſi. t.c.11. Et vide ibi.

⸿ Manifeſtuȝ eſt igitur: ꝙ elemẽtuȝ nõ eſt vnũ: ⁊ ꝙ elementa non ſunt plura duobus aut tribus: vtrũ autẽ ſit verum habet maximam queſtionẽ. Ponamꝰ igitur ſermoneȝ noſtrum hoc modo: incipiamus: ⁊ conſideremus de omni generatione: quoniaȝ tunc procedemꝰ curſu naturali: ⁊ pꝛius dicamꝰ vniuerſalia cõmunia: deinde cõſideremus

post de ꝓprijs existentibus in ꝑticularibus.

57 ¶ Intendit hic per elementuꝫ principia:que sunt in re:⁊ dixit:ꝙ habet maximā questionē:licꝫ iaꝫ apparuerit ex disputatione principia eē tria:qꝛ necesse ē ponere illud:qḋ recipit esse generatū:ipsuꝫ eē subiectum:aut cōtrariuꝫ. Si igitur fuerit cōtrarium:continget cōtrarium alterari in suum cōtrarium:ita ꝙ nō eē alteretur in esse:⁊ mutet̃ in illud:qḋ est valde improbabile. Et si posuerim⁹:ꝙ subiectū ē recipiēs ⁊ ꝙ cōtrariuꝫ recepit:cōtinget:vt in substātia nō sit generatio oīno:subiectū eniꝫ est aliquid demōstratum ⁊ substātia:⁊ vniuersalr̃ cōtingit:vt aliquid sit anteq̄ꝫ sit:qm̄ si nō sit nisi ex substātia:que est subiectū:⁊ ista substātia sit cōmunis omnibus entibus:⁊ ens nō generatur nisi ex ente.ergo ens est anteq̄ꝫ generetur:⁊ ista questio coegit plures antiquos ad negandū generationē. ¶ Deinde.d.tunc enim ꝓcedimus ⁊c.⁊ in via doctrine:⁊.q.dicat:⁊ intēdimus considerare prius de reb⁹ vniuersalib⁹ cōmunibus:quia ista doctrina est naturalis:est enim doctrina:cui⁹ ꝓpositiones accepte in ea sunt maxime:⁊ sine medijs ⁊ cum hoc manifestiores:⁊ nō accidit in ea iteratio. ¶ Et intēdit per cōmunem generationem: generationem:que fit in substantia:⁊ in oībus predicamentis:⁊ de substātia generationē cōmunē quattuor corporibus.s.igni ⁊ aque:⁊ aeri:⁊ terre: ⁊ corporibus cōpositis:⁊ vniuersalr̃ gnātionē:que est vnius ex vno: ista enim generatio est quattuor elemētoruꝫ:⁊ compositoꝝ.generatio autem:que est vnius ex pluribus perscrutāda est in libro de generatiōe:⁊ hoc intēdebat quuꝫ dixit. Deinde cōsiderabimus post de proprijs.i.de proprijs existētibus in generatione vniuscuiusqꝫ generū generabiliū:⁊ hoc est in omnib⁹ partibus istius sciētie. De generatiōe autē corpoꝝ simplicium ⁊ cōpositoruꝫ loquitur in libro perigeneos. ⁊ in quarto metheoroꝝ:⁊ de proprijs vnicuiqꝫ composito loqtur in libro de mieris:⁊ in libro de plātis. ⁊ in libro de aīalibus:sed librum de mineris nō habemus:neqꝫ de plātis nisi duos tractatus.

Doctrina q̄ icipit a reb⁹ vlib⁹ cōib⁹ ē nālis:tum qꝛ ꝓpōnes accepte sunt imediate:tum qꝛ māifestiores tū ēt: qꝛ non accidit reiteratio. Idem Cōme.i ꝓlogo suo super primo phy.

Libꝝ de mineris nō hē m⁹:nꝫ de plātis nisi duos tractatus.

¶ Dicimus enim fieri ex alio aliud: ⁊ ex altero alterum: aut simplicia dicentes: aut composita. Dico autē sic: hoc est eniꝫ hoc fieri hoīem musicū: est autem nō musicuꝫ aliqḋ fieri musicum: aut nō musicum hoīem fieri hoīem musicuꝫ. Simplr̃ quidem igitur dico: qḋ fit hoīem ⁊ nō musicū: ⁊ qḋ simplr̃ fit musicuꝫ: cōpositū aūt: ⁊ qḋ fit: ⁊ qḋ factuꝫ est: cum non musicū hominē dicimus fieri aut musicū: aut musicuꝫ hominē. Horum autem hoc quidē nō solum dicitur hoc aliquid fieri: sed etiam ex hoc: vt ex nō musico musicum. Hoc autē nō dicitur in omnibus: vt ex homie factus sit musicus: sed homo factus sit musicus.

¶ Dicamus igitur: ꝙ cum dicimus aliquid generari ex aliquo alio. Et ꝙ vniuersalr̃ generabile generatur ex alio: forte intēdimus simplicia: ⁊ forte composita: ⁊ itelligo hoc qḋ narrabo: homo fit musicus: ⁊ nō musicus fit musicus: ⁊ homo nō musicus fit homo musicus: itelligo hoc cum dico generatum simplex hominem ⁊ non musicuꝫ. Et intelligo cum dico generatum simplex musicum. Et intelligo etiam per generatum cōpostuꝫ hominem non musicum fieri hominem musicum. Sed alteruꝫ duoꝝ illoꝝ dicitur fieri ex hoc: ⁊ fieri hoc. Dicim⁹ enim: ꝙ ex nō musico fit musicus: aut non musicus fit musicus. Reliquuꝫ vero nō in omni dicitur vtrūqꝫ. nō enim dicimus: ꝙ ex homine fit musicus: sed hō fit musicus.

¶ Et est manifestuꝫ:ꝙ aliquid generatur ex aliquo aut ab aliquo:⁊ intēdimus alteram duarum intētionum:quoniā aut itēdimus per hāc ꝓpositiōem rem simplicē.aut compositam. V.g.qm̄ quum dicimus: ꝙ homo fit musicus itēdim⁹:ꝙ musicus fit ex simplici:qḋ est homo:qui est subiectuꝫ musici: ⁊ silr̃ cū dicim⁹:ꝙ musicus fit musicus: itēdimus:ꝙ music⁹ etiaꝫ fit ex re simplici:que est nō musicū:que est priuatio musici:⁊ quū dicim⁹:ꝙ homo nō musicus fit musicus:intēdimus ꝙ musicus fit ex duob⁹.s.ex homine:⁊ nō musico:⁊ hoc itēdebat quuꝫ dixit:forte intēdimus ⁊c. ¶ Et quū dixit.homo imusicus fit musicus:itēdit generationē:que attribuitur subiecto:in quo est generatū. ¶ Et quū dixit:⁊ imusicus fit musicus:itēdit generatiōem:que attribuitur opposito: siue sit cōtrarium:siue sit priuatio. ¶ Et quū dixit: ⁊ homo nō musicus fit musicus:itēdit generatiōeꝫ: que attribuitur vtriqꝫ.s.subto ⁊ opposito. ¶ Deide exposuit hec tria:⁊ dixit:⁊ itelligo quum dico generatum simplex ⁊c.idest ⁊ itelligo quuꝫ dico:ꝙ generatio generati attribuitur rei simplici subiectuꝫ:qḋ est homo in hoc exemplo:⁊ oppositu:qḋ est nō musicum:⁊ itelligo per illud:cuius generatio attribuit̃ rei composite:illud:qḋ attribuitur vtriqꝫ.s.opposito ⁊ subiecto:qḋ est homo nō musicus:⁊ vniuersalr̃ dicit:ꝙ generatio attribuit̃ opposito ⁊ subiecto:⁊ ambobus:⁊ per oppositū itellige cōtrarium ⁊ priuationeꝫ:⁊ hoc est cōmune:siue generatio sit in substātia: aut in alijs predicamētis. ¶ Et quuꝫ notificauit: ꝙ generatio attribuitur his duobus simplicib⁹: dedit dr̃iam iter illaꝫ ẜm vocem ⁊ ẜm rem:⁊ dixit:sed alterum duoꝝ ⁊c.i.sed oppositū potest proferri duob⁹ modis. Dicit̃ eniꝫ ipsuꝫ fieri hoc:⁊ ex ipo fieri hoc. ⁊ hoc est ẜm idioma eoꝝ:⁊ ideo dixit.dicimus eniꝫ ꝙ nō ex musico ⁊c. Reliquū vo.s.subiectum nō ꝓfertur nisi vno modo.s.ipsuꝫ fieri hoc:nō ex ipso fieri hoc.nō enim dicimus:ꝙ ex hoīe fit musicus:sꝫ dicimus hominē fieri musicum. ¶ Et notāduꝫ est: ꝙ hoc est ẜm idioma eorū:⁊ quoddam accidit in hoc tempore.hec eniꝫ prepositio ex in arabico est cōmunis:quādoqꝫ igitur notat oppositū:⁊ quādoqꝫ subiectum.hec autē prepositio ab notat causam agētem tāq̄ꝫ subiectuꝫ ⁊ appositū:oppositum vero:in nostro idiomate: qm̄ nō dicitur fieri hoc:sed tm̄ dr̃ i subiecto.hec vero prepositio post in nostro idiomate dicitur proprie de opposito:⁊ nō de subiecto:dicim⁹ eni post nō musicuꝫ fit musicū:⁊ nō dicimus:ꝙ post hominē fit musicus. Et quū dedit differētiaꝫ ẜm vocē dedit differētiam ẜm rem ⁊c. 58

¶ Eorum autem:que fiunt sicut simplicia: dicimus

dicimus fieri aliquid qdez permanẽs fit. ali
ud vero nõ permanens. homo quidem eniz
permanet musicus factus homo: ⁊ est: sed
nõ musicuz ⁊ imusicum: neqꝫ simplr: neqꝫ
compositũ permanet.

℄ Et illa: que dicimus: ꝭm q̄ sunt simplicia
generari: quedam generãtur permanẽdo:
⁊ quedã nõ permanẽdo. homo enim pma-
nens hõ fit musicus. nõ musicus vero non
pmanet: neqꝫ simpler: neqꝫ qñ cõponit.

59 ℄ Et illa: que dicuntur generari ⁊ fieri aliquid aliud — Dfia ꝭm rez er puatiõez mãm.
ꝭm q̄ sunt simplicia: ⁊ sunt illa duo: que prediximꝰ
differunt in hoc: quoniã alterũ permanet quãdo ge
neratur aliud ex eo: alterum vero nõ permanet: sed
destruitur: ⁊ nõ est pars generati: alterum võ perma
net: ⁊ est pars generati. U. g. musicꝰ: qui generat ex
homine: ⁊ nõ ex musico: homo enim pmanet qñ fit
musicus: nõ musicus autem nõ permanet: quum sit
oppositus musico: ⁊ si oppositũ accipiatur singulari-
ter: aut oppositũ cũ subiecto ⁊c̃.

℄ Determinatis igit̃ his ex oĩbus: que fiunt
hoc est accipere: si aliquis intẽderit: sicut di
cimus: qm̃ aliquid oportet semper subijci:
qđ fit. Et hoc: si numero est vnum: sed spe
cie nõ: vnuz est specie enim: dico ⁊ ratione
idem. Nõ enim idem est homini: ⁊ imusico
esse: ⁊ hoc quidẽ permanet. aliud vero non
permanet: nõ oppositũ quidem permanet.
homo enĩ permanet: musicũ autẽ ⁊ imusi-
cuz nõ permanet: neqꝫ ex ambobus compo
situm: vt imusicus homo.

℄ Et cuz determinauimus ista ex omni: qđ
generat̃: potest homo accipere h̃: si posue-
rit suam cõsiderationem ex hoc: qđ dico. s.
qm̃ semp indigetur aliquo: qđ sit subiectuz
illoꝝ oĩum: ⁊ est illud: qđ est generabile.
Et istud licꝫ sit vnuz numero: tamẽ ꝭm for
mam nõ est vnum: ⁊ intendo per formã ra
tionez. ratio enim hoĩs non est ratio nõ mu-
sici: sed illđ permanet: ⁊ hoc nõ. Illud autẽ
qđ nõ habet oppositum permanet. hõ enim
permanet: nõ musicus vero nõ: neqꝫ ꝯposi
tum ex eis: vt homo nõ musicus.

60 ℄ Et quuz determinata sunt hec duo pncipia simpli
cia: quibus attribuit̃ generatio: potest homo accipe
hec duo esse necessaria in omni gñãtione: si ꝯsidera
uerit in hoc ex hoc: qđ dico: appet enĩ bene: q̄ omne
gñãtuz semp indiget aliquo subiecto: ⁊ est illud: qđ — Ex hoc pꝫ ... id cẽ idez ... ꝭm ⁊ pl'a diffõnez. ...ẽ. 5. phy. ...1. 47. Et ...e aĩa. cõ. ...7. ⁊ q̃ ibi. ...es etiã. 3. ...19. ⁊. 21. ...ẽ. 3. đ aĩa ...omo.
in rei veritate dr̃ generari. s. in tempore: in quo gene
ratur in actu: generatũ enim cõpletũ fuit generatũ:
⁊ nõ est in actu: gñãtio igit̃ ꝭm q̄ est motus necessa
rio habꝫ subiectũ: ⁊ est illud: qđ dr̃ generari in actu.
℄ Et hoc: qđ dixit: manifestũ est in substãtia ⁊ alijs
generatuz enim est generatũ per motũ: quem habꝫ
apud gñãtionẽ. ℄ Deide dixit. ⁊ istud lꝫ sit vnũ ⁊c̃.
i. ⁊ istud: quod est generatuz in actu: licꝫ sit vnum
numero. i. subiecto: tamen nõ est vnuz ꝭm rõnem. i.

ꝭm diffõnem: apparent enim in eo duo: quoꝝ vnuz
est oppositũ rei: qđ est principiũ generatiõis: ⁊ aliđ
recipiẽs illã rem. Et oppositũ equiuocat̃ in arabico — Oppositũ apud arabes equocat̃: qđ ꝑ tãto dixit: q2 oppoᵐ dr̃ tã de termio a q̃ q̃ꝫ de termino ad quẽ ex q̃ hñt oppositionẽ ad inuicẽ ⁊c̃.
cum eo: qđ est finis generationis: ratio enĩ hoĩs: qui
fuit musicus: nõ est ratio nõ musici: qui fit musicus
homo eniz pmanet: musica generata in ipso: nõ mu-
sica vero nõ pmanet: sed destruit̃ quãdo musica ge
neratur i subiecto. Et vniuersalr illđ: qđ caret oppo
sito ex istis duobus pmanet: vt homo si fit musicus
musica enĩ nõ est opposita homini: nõ musica vero
existẽs in hoĩe est opposita musice: vt nõ esse ad eẽ:
⁊ ideo deficit quãdo fit musica. ℄ Et hoc: qđ dixit — Documẽtũ.
itelligẽdũ est cõiter in oĩbus predicamẽtis: ⁊ in pre
dicamẽto subẽ. in spmate eniꝫ: qđ fit hõ: necesse est:
vt sit aliqd: ⁊ est illud per qđ dr̃ sperma: rõ eniꝫ ho-
minis: qui fit est opposita rõni spmatis: ⁊ etiã vt in
eo sit aliqd recipiẽs formã hoĩs. Et est i rei veritate
illud: qđ dr̃ gñãri. s. illud: in quo iuenit̃ iste motus. — Illđ qđ i rei vitate dr̃ gñari ẽ illđ i q̃ inuenit̃ iste motus: ex q̃ parꝫ mãꝫ ve gñari sed oppositũ viđ. 7. meta. ꝯ. 23. vbi dic̃ cõpositũ ex mã ⁊ forã eẽ ve gnãbile: ñ mãꝫ nꝫ forãꝫ nisi ꝑ accñs. vide idem pᵒ meta. ꝯ. pᵒ.
motus eniꝫ debet esse in subto: sicut diximus: ⁊ im-
possibile est: vt sit i illo: cuiꝰ ptes successiue destruũ
tur per gñõnem partiũ illius: ⁊ est illud: qđ est oppo
sitũ generato: sed iste motus est in subiecto: ⁊ si non
esset subiectũ: nõ esset hic aliquid deferẽs istuꝫ mo-
tum: nec aliquid: qđ diceretur moueri: neqꝫ aliquid:
qđ eẽt in potẽtia aliqd: ⁊ auferret̃ nã possibilitatis:
sed hoc ignorãt moderni ꝑpter ꝯsuetudinẽ.

℄ Sꝫ ex aliquo fieri aliqd: ⁊ nõ h̃ fieri aliqd
magis qdeꝫ dr̃ in nõ pmanẽtibus. vt ex non
musico musicũ fieri. ex hoĩe aũt nõ. At võ
⁊ in pmanẽtibus aliqñ dr̃ silr: ex ere eniꝫ sta
tuam dicimus fieri: non es statuã. hoc tñ ex
opposito ⁊ nõ pmanẽti vtrolibet dr̃ ex hoc
hoc: ⁊ hoc hoc. Et nãqꝫ ex imusico: ⁊ imu
sicꝰ fit musicꝰ. vñ ⁊ i ꝯposito silr ẽ: eteni ex
imusico hoĩe: ⁊ imusicꝰ hõ dr̃ fieri musicꝰ.

℄ Dicere võ aliqd gñãri ex aliquo nõ ipsum
gñãri. hoc dr̃ ꝓprie in rebꝰ. que nõ pmanẽt.
vt cũ dicimꝰ. q̄ musicus fit ex nõ musico. ex
hoĩe aũt nõ. Et rarissime dr̃ de eodeꝫ mõ in
rebus. que permanẽt. dicimꝰ. n. q̄ ex cupro
fit idolũ. ⁊ nõ dicimus. q̄ cuprũ fit idolum.
In opposito võ. qđ nõ pmanet: vtimur ser
mone vtroqꝫ mõ. dicimus. n. ex hoc fieri h̃.
⁊ hoc fieri hoc. U. g. ex nõ musico fieri mu
sicũ. ⁊ nõ musicũ fieri musicũ. ⁊ silr dicimꝰ
in ꝯposito. U. g. ex hoĩe nõ musico fieri mu
sicũ. ⁊ hoĩeꝫ nõ musicũ fieri musicuꝫ.

℄ Quũ dedit dr̃iaꝫ iter illa duo: ex quibus est gene- 61
ratio ꝭm vocem ⁊ ꝭm rem: vult hic distinguere qũo
vsitate sunt iste ꝑpositiões apud eos. ℄ Et dixit. di
cere võ ⁊c̃. ⁊ intẽdit ꝑ illud: qđ nõ pmanet oppositũ
⁊ apparet ex sermone eius: q̄ oppositum nõ dicitur
fieri hoc: sꝫ ex ipso fieri hoc: sed ipse dicet post. Et iã
dixit: q̄ dr̃ vtroqꝫ mõ. s. ex ipso fieri hoc: ⁊ ipsum fie
ri hoc. Uidetur igitur: q̄ ex ipso eius exẽplo: qđ di-
xit nõ ipsum fieri hoc: nõ sit in rei veritate: sed lar- — Illud qđ in rei vitate dr̃ fieri hoc apđ grecos ẽ sbm Iđ. 7. meta. com. 25.
ge: qm̃ illud: qđ in rei veritate dr̃ apđ eos fieri hoc:
est subm. ℄ Deinde dixit: ex hoĩe võ nõ. i. ex subie-
cto võ nõ dr̃ fieri h̃. U. g. ex homine fieri musicuꝫ.
℄ D. v. sꝫ rarissime ⁊c̃. i. sed rarissime ⁊ trãsũptiue

dicimus has prepõnes ex ꝛ ab in rebus permanẽti/ bus.s.subiectis:dicimus.n.ex cupro fieri idolũ:sicut dicimus:ꝙ cuprũ fit idolũ:ꝛ hoc est ꝓpriũ idioma/ ti eoꝝ.D.d.in opposito vo ꝛc.i.in opposito vero vti/ mur vtraqꝫ prepõne:dicimus enim:ꝙ ex nõ musi/ co fit musicũ:ꝛ nõ music⁹ fit music⁹:ꝛ silr faciũt in ꝯposito sicut dixit:ꝛ ꝭmo ei⁹ est manifest⁹ ꝑ se.

Fieri simplr est sbarũ:ꝭm qd vo accidẽtium ꝛc.

¶ Multiplr aũt cuꝫ dicat fieri:ꝛ hoꝝ q̃daꝫ nõ simplr fieri.sed hoc aliquid fieri.simplr aũt fieri substantiarũ solum.ꝭm quid auteꝫ alioꝝ:manifestũ.ꝙ necesse est subijci aliqd qd fit.Eteniꝫ quãtum.ꝛ quale.ꝛ ad alteꝝ.ꝛ quãdo.ꝛ vbi.fiunt in subo aliquo.ꝓpter id qd sola substantia de nullo alio dr subto. sed oia alia de substãtia.Qꝛ aũt substãtia.ꝛ quecũqꝫ alia simplr entia ex quodam subiecto fiant.cõsideranti fiet vtiqꝫ manifestum. sempꝫ eniꝫ est aliqd.qd subijcitur:ex quo fit qd fit.vt plãte ꝛ animalia ex semine.

Semp ẽ aliqd qd subijcit ex quo fit qd fit ꝛc.

¶ Et quia generatio dr multis modis:ꝛ sũt q̃daꝫ:que nõ dicunt fieri:aut gnãri simplr: sed dr hoc fieri hoc:aut generari.Dr auteꝫ simplr fieri.aut generari in substãtijs tm̃.in alijs vo manifestũ est.ꝙ necessario indigẽt aliquo subo.qd est generatũ.dicere.n.generari.aut fieri in quãto.aut in quali.ꝛ in relatione.ꝛ in quãdo.ꝛ in vbi nõ dr.nisi quãdo imaginati fuerim⁹ aliqd subm:qꝛ sola suba nõ dicit de alio subiecto oino:alia vo oia dicunt de suba.Et apparet per cõsideratiõeꝫ ꝙ substãtie:ꝛ oia entia simplr indigẽt in generatione subiecto:est eniꝫ hic semp subm ex quo fit gnãtio generati.V.g.qm̃ aialia ꝛ vegetabilia gnãnt ex spmate ꝛ semine.

62 ¶ Idest:qꝛ generatio dr multiplr:sunt eniꝫ quedam que nõ dicunt generari simplr:sꝫ generari hoc:aut fieri hoc:ꝛ sunt accidẽtia:generari autẽ simplr proprie est sube:manifestũ est:ꝙ necessario indiget aliquo:qd dicat generari.¶ Deinde dedit cãꝫ in hoc: ꝛ dixit:dicere.n.generari ꝛc.i.ꝛ causa in hoc:ꝙ subꝫ apparet in istis rebus.s.accidẽtibus est:qm̃ quũ dicimus q̃tuꝫ:aut quale:aut ad aliqd:aut vbi:aut qñ: nõ dicimus:nisi qñ imaginati fuerimus aliqd subꝫ vniuscuiusqꝫ eoꝝ:qm̃ ista dicunt de substãtijs:suba enim sola nõ dr de subiecto.Et quũ posuit:ꝙ subm trãsmutationis in alijs predicamẽtis:preter subam est manifestũ per se:icepit declarare:ꝙ similr apparet in suba:ꝛ dixit:ꝛ apparet per ꝯsideratione ꝛc.i.ꝛ ex nã generationis apparet illi:qui cõsiderauerit:ꝙ substãtie:ꝛ oia generabilia idigẽt in gnõne in eo ꝙ est generatio:aliquo subiecto:oia enim habẽt aliqd subm:ex quo generãtur.V.g.in suba:ꝛ est spma aialiuꝫ:ꝛ semẽ vegetabiliuꝫ.Et dixit hoc qꝛ ꝑfecte apparet:ꝙ in spermate est aliqd:cui⁹ ꝓportio ad anial generatuꝫ ex ipso est:sicut ꝓportio sube demõstrate ad albuꝫ ꝛ nigrum:ꝛ vlr ad predicamẽta accidẽtis. ¶ Queãdmodũ enim generatio albi ꝭm ꝙ est motus:idiget pncipio opposito ei:qd generatur ex quo

Gnãri simplr ꝓpe ẽ sbe idẽ.5.physi.t.c.7.Et ꝑ d gnõne.t.c.xi.

fit motus:ꝛ tertio subiecto motui:silr est in alijs generationibus:ꝛ similr partes oppositi successiue recedũt a subo:ꝛ fiũt in ipso ꝑtes generati:similr est:ꝛ in suba:in spermate eniꝫ apud gnõnẽ hois nõ cessãt ꝑtes spermatis recedere:ꝛ ꝑtes fieri hois:donec forma humana ꝑficiat:ꝛ hoc si forma recipit partitionẽ:si autẽ nõ:istud necessario accidit in accidẽtibus ꝓprijs forme generate:vñ necessario generatio sequitur alteratione.¶ Et qꝛ subm eẽ necessariũ in suba appꝫ et iductiõe:icepit notificare h:ꝛ dixit.

¶ Fiunt autẽ:que fiunt simplr:alia quidem trãsfiguratiõe.vt statua.alia vero appositione:vt que augmẽtant.alia vo subtractione vt ex lapide mercurius.compõne auteꝫ alia vt domus:alteratione vero alia:vt que conuertunt ꝭꝫ nãm.Oia autẽ:que sic sunt:manifestuꝫ:qm̃ ex subiectis fiunt.

¶ Et illa:que generant:quedam ꝑ transmutationẽ figure.vt idolum ex cupro:ꝛ q̃daꝫ per additioneꝫ:vt illa que augmẽtant:ꝛ q̃dam per diminutionẽ.vt ex lapide humus:ꝛ quedã per ꝯpositionẽ:vt domus:ꝛ quedam per alterationẽ:vt illa que mutãtur ꝭꝫ materiaꝫ.manifestũ est igit:ꝙ generatio ꝭm istos modos est ex subiectis.

¶ Et apparet ꝑ iductionẽ:ꝙ generatio idiget necessario subiecto:nõ solũmõ in nãlibus:sed ꝛ in artificialibus:gnãtio eniꝫ:aut est in qualitate:vt idolum ex cupro:aut in quãtitate:vt augmẽtũ ꝛ diminutio: aut ꝭm compõnem:vt domus ex lateribus ꝛ lapidibus:aut ꝭꝫ trãsmutationẽ:que est in ipsa suba:ꝛ hoc intẽdebat quũ dixit:ꝛ quedã per alterationẽ:vt illa que mutant ꝭm mãꝫ.i.quoꝝ mã trãsmutatur:ꝛ oia ista vidẽtur esse in subiecto:ꝛ necessario ẽ:vt oẽ generatũ sit ex subiecto:ꝛ in subiecto:ꝛ verificat hoc inductione.¶ Et he due transmutationes.s.que est in accidẽtibus rei:ꝛ que est in suba:ꝯueniũt in hoc: qm̃ sunt alteratio eiusdẽ rei de vna q̃litate in aliaꝫ: ꝛ de vna dispõne in aliam:sed qꝛ viderũt:ꝙ qñ res trãsmutat in qbusdaꝫ istis dispõnibus:statiꝫ nomẽ ꝛ diffinitio eius trãsmutabunt:ꝛ in qbusdaꝫ nõ:vocauerũt primũ modũ trãsmutationẽ in subam:ꝛ alterationẽ substãtialeꝫ:ꝛ vocauerunt istas dispõnes subales.Scdaꝫ vero trãsmutationẽ:in qua neqꝫ nomen rei:nec eius diffinitio trãsmutatur:vocauerũt alterationẽ accidentalẽ:ꝛ cũ cõsiderauerũt illud:qd defert vtrãqꝫ trãsmutationẽ inueniũt ipsuꝫ idẽ numero:ꝛ est corp⁹ demonstratũ.Videm⁹.n.idẽ corp⁹ in eodẽ loco trãsferri de carneitate in terrestreitatẽ ꝛ de terrestreitate in vegetabilitatẽ:ꝛ mutabit nomẽ ei⁹ ꝛ diffõ:ꝛ videm⁹ ẽt ipꝫ trãsferri de albedine in nigredinẽ:sed nõ amittit nomen ꝛ diffinitionẽ:ꝛ ex hoc scitur:ꝙ corpus:qd est subiectũ isti transmutatiõi ꝑmanet in noie ꝛ diffõne:ꝛ ꝙ ẽ ei⁹ dispõ subalis:qua fit vnũ nũero.Corp⁹ aũt:cuius nomẽ ꝛ diffõ mutant ꝑ trãsmutationẽ dispõnũ:nõ est vnum per dispõnẽ existẽtẽ in ipso dantẽ ei nomẽ ꝛ diffõnẽ ꝓpriã.ª vñ nece est:vt istud subꝫ sit vnũ:qꝛ nõ hꝫ formã dantẽ nomẽ ꝛ diffõnẽ vnã.¶ Et est necesse etiã vt tres dimẽsiones:que vident iseꝑabiles ab ipso:ꝛ eedẽ numero:que dicũtur corpus:sint accidentia:ꝛ 63

vnum

vnum: qꝛ subiectum eoꝝ nō habet nomen neqꝫ diffinitionem vnā numero: nō enim est subiectū habens formam substātialē: qm̄ si essent de dispōnibus subē nō mutaretur nomē istius subiecti: neqꝫ eius diffinitio ꝑ mutationem alicuius dispōnis eius: τ esset tota trāsmutatio in accidētibꝰ: τ quū ita sit: est igitur vnū subm numero nō habēs dispōnem substātialem: sed habēs naturaꝫ recipiēdi istas dispōnes substātiales. est igiť in potētia ens oēs dispōnes substātiales τ accidētales: τ hec dr̄ prima mā τ primū hyle. etiaꝫ manifestum est ꝙ ista mā non denudať a corporeitate: qm̄ tūc haberet dispōnem subalem: τ haberet nomē τ diffōnem. ¶ Et ex hoc pꝫ ꝙ qui ponit hāc materiā esse corpus peccat: τ simil'r qui ponit illud: qᵭ defert dimēsiones subiectū habēs formā in actu: vt existimat Auicen. ¶ Et hoc quidē verificato dicamus ꝙ generatio τ corruptio: aut est alteratio in substantia: aut cōgregatio τ segregatio: τ quomōcūqꝫ fuerit nō erit nisi ex aliquo: τ ideo antiqui ꝯueniunt in hac ꝓpositione: τ qꝛ non itelligebāt naturā istius subiecti: negauerūt qdam generationē τ corruptionē: τ qdaꝫ posuerunt oēm trāsmutationē de genere alteratōis: τ qdam appropriauit generationē τ corruptionem τ cōgregationē τ segregationē. ¶ Or aūt indiuiduum substātie. s. cōpositūꝫ ex mā τ forma fit τ trāsmuteť ꝺm totum de nō esse in esse sine aliquo deferēte trāsmutationeꝫ: impossibile est oīno: nisi nō eē indiuidui cōpositi mutareť in esse indiuidui substātie ꝯpositi: τ morari in hoc est supfluūꝫ. ¶ Et qꝛ corpus celeste caret potētia ad aliquā dispōneꝫ nisi potētia ad vbi:
63 ideo istud subm caret potētijs: τ qꝛ caret hoc subiecto: ideo caret forma que sustentať ꝑ hoc subm: τ fuit necesse vt forma eiꝰ eēt liberata ab h̄ subto: τ vt non haberet ꝯstitutionē per corpus celeste: sed corpus celeste constituiť per illam: vt scies alibi.

Idē ꝑ capi. de sba orb. τ. 7. me. tex. com. 8.

Cōtra Aui.

Contra tres eges.

Cōpꝰ celeste caret poᵃ ad aliquā dispōnem nisi poᵃ ad vbi. Idē. 3. me. cō. xij. τ. xij. met. c. τ. τ. scđo caᵒ de sba orbis.

¶ Quare ostēsum ex dictis est: quoniaꝫ qᵭ fit semper compositū est: τ est quidē aliqd qᵭ fit: est āt aliquid qᵭ hoc fit: τ hoc dupliciter: aut enim subiectum aut oppositūꝫ. dico autem oppositūꝫ quidē nō musicū. subiectum aūt hoiem: τ infigurationē τ inordinationem τ informationem: oppositū es āt τ lapidē τ aurū dico subiectum.

Dē gnātū ē cōpositum.

¶ Declaratū est igitur ex dictis: ꝙ omne generatū semꝑ est compositū ex aliquo qᵭ generatur: τ ex aliquo qᵭ est gnātū: τ h̄ duobus modis: aut subiectū aut oppositūꝫ: τ ꝑ oppositūꝫ intelligo non musicū: τ per subiectum hominē: τ simil'r etiam non figura: τ non idolū: τ nō ordo est oppositū: cuprū vero τ lapis τ aurū est subiectum.

64 ¶ Intendit ꝑ illᵭ: qᵭ generať formā: τ quū dixit: τ h̄ duobus modis. innuit illud: qᵭ gnātur. dicimus eniꝫ subm fieri hoc: τ simil'r oppositū ꝺꝫ ꝙ p̄dixit. ¶ Sꝫ gnātum in rei veritate est cōpositū ex forma τ subo: oppositū vͦ qᵭ est non esse est de necessitate gnōnis: qm̄ nece est vt nō esse p̄cedat gnātum: τ si nō: nō eēt gnātuꝫ: sed non eē recedit a forma τ remanet subm: τ sic gnātum in rei veritate est cōpositū ex mā τ forma. quū igiť dixit: ꝙ omne gnātum est semꝑ τc̄. Deinde diuisit illud: qᵭ diciť generari in duo: in nō esse: τ in subiectum: τ nō eē recedit a generato qᵭ est forma. ¶ Forte igiť intēdit ꝑ gnātuꝫ nō illᵭ: qᵭ est cōpletum iam: sꝫ illud qᵭ est in via generatiōis: in hoc enim tria exiguntᷣ: subiectū. s. τ pars de nō eē: τ pars de forma: τ sic gnātum ꝺm hoc erit cōpositum ex tribus: gnātum vͦ cōpletū est cōpositū ex duobus tm̄ scꝫ subto τ forma: τ si istud subiectuꝫ nunqꝫ est extra non esse: sꝫ non eē: qᵭ semꝑ est ꝯiunctuꝫ cū forma: est priuatio forme opposite illi forme. ¶ Aut ꝺmo eius: ex aliquo qᵭ gnātur ex eo erit de dispōne gnāti: non qꝛ est compositum ex aliquo qᵭ generať: τ ex aliquo qᵭ est gnātum: τ est euidētius. ¶ D. d. τ intelligo per subiectum. i. subm musice. ¶ Deinde dixit: cuprum vero τ lapis τ aurum sunt subiectū. i. habētium figuram τ idoluꝫ: τ ordinem quibus sunt opposita: nō figura τ non idoluꝫ τ non ordo que sunt in eis ante figuram τ idolum τ ordinem.

Gnātū in rei veritate ē ꝯpositū ex sbto τ forā. Idē. 7. meta. c. xxiij. xxvj. xxvij. 3i 33. Idē. 8. me. c. 8. Et. xij. meta. cō. 18.

¶ Manifestū igitur ꝙ siquidem sunt cause: τ principia eoꝝ que natura sunt: ex qbꝰ primis sunt τ fiūt non ꝺm accidēs: h̄ vnūqᵭqꝫ quidem diciť ꝺm substātiaꝫ qᵭ fit ex subiecto τ forma. componiť enim musicus homo ex homine τ musico quodā mō: resolues enim rōnes in rōnes eorum.

Ex h̄ textu hr̄ ꝙ oē ꝯpositū resoluiť i sua ꝯponētia Idē. 3. meta. cō. 15. τ. 3. celi com. 15.

¶ Manifestuꝫ est igiť ꝙ si cause τ principia existētia nāliter sunt illa: ex qbus primo sūt: aut generantᷣ nō accidētaliter: sed ꝺm intentionem quā intendimus ꝑ vnūqᵭꝫ eorū in sua substantia: tunc generatio cuiuslibet est ex subiecto τ creatione. Dicere enim hominem musicū est cōpositū ex hoie τ musico quodā mō ꝯpositionis. potes eni resoluere vtrūqꝫ sermonē in suas diffinitiones.

¶ Quum declarauit ꝙ p̄ncipia sunt tria: forma τ priuatio τ subiectuꝫ: τ ꝙ hec tria exiguntᷣ in generatione: īcepit notificare que eoꝝ sint per se: τ que per accidens. ¶ Et dixit: manifestuꝫ est igitur ꝙ si cause τ p̄ncipia existētia naturaliter sunt illa: ex quibus primo fiūt illa: quoꝝ sunt principia: aut generantᷣ si sint innata generari: τ hoc nō per accidēs: sed per se: τ est vt vnūquodqꝫ eoꝝ habeat rem in substantia compositi: τ hoc intēdebat quūꝫ dixit: sed per intētionē τc̄. idest: sed sunt principia ꝺm intētionem quā intelligimus ex principijs que sunt pars substantie rei. ¶ Et quum induxit ꝺmonē qui est quasi p̄cedens: induxit illum q est quasi consequēs: τ est ꝙ omne est ex subiecto τ forma tm̄: nō ex priuatiōe: τ tacuit de p̄cedente illud per qᵭ apparet consecutio ꝯsequētis: τ est ꝙ ex subiecto τ forma fit generatio rei per se. ¶ Et syllogismus componiť sic: si principia naturalia sunt illa: ex quibus gnātur generabile per se τ principaliter τ talis est dispositio forme τ subti: necesse ē vt omne generabile generetur ex forma τ subiecto. ¶ Deinde dedit exemplum τ dixit. dicere enim hominē musicum τc̄. idest: ex subiecto τ forma: τ hoc quod dixit: de qualitate intelligendum est in substantia: sed induxit exemplū in qualitate: qꝛ ē notiꝰ. Deinde dixit: potest enim τc̄. idest. potest enim dissoluere rationeꝫ materie τ forme: τ distinguere eas ꝺm diffinitioneꝫ: licꝫ non in esse: non enim separantur a seinuicem in esse: licet separentur ratione.

¶ Manifestum igitur est ꝙ fiunt que fiunt ex his. Est aũt subm numero qdem vnuz: specie ṽo duo: hõ qdez ⁊ aurũ: ⁊ oĩno mã numerabilis. hoc enim aliqd magis: ⁊ non ꝑm accidẽs ex ipso fit qꝺ fit: priuatio autẽ ⁊ ꝯrietates accñs: vnũ aũt spẽs vt ordinatio: aut musica: aut alioꝝ aliqꝺ sit ꝑdicatiũ.

¶ Declaratũ est igit ꝙ gñatio cuiuslibet qꝺ gñãtur est ex istis duobus: sed subm in numero vero est vnũ: i forma aũt duo. homo enim ⁊ auꝝ ⁊ vniuersal'r mã est numerabilis: ⁊ potest numerari: qꝛ ẽ dignior vt sit demõstrata: ⁊ qꝺ gñãtur ex ea: nõ gñãtur ꝑ accidens. priuatio aũt ⁊ ꝯtrarietas est ꝑ accidẽs: forma ṽo est aliud: vt ordo ⁊ musica: aut alia eoꝝ que predicant̃ hoc modo.

Plato nõ distixit iter materiam ⁊ priuationem.

Mã nũerat̃ i ẽtib⁹: lz nõ sit aliqd i actu ꝑz ꝙ ẽ mã. qꝺ quõ itelligẽdũ sit vide 4. phy. 59. c.

66 ¶ Quuz declarauit ꝙ omne gñãbile generat̃ ꝑ se ex subiecto ⁊ forma: incepit ẽt ꝺclarare quomõ accidit subiecto ꝑuatio: ⁊ dat dr̃iam inter illa quã ignorauit Plato: quare nõ distinxit inter mãm ⁊ priuationez. ¶ Et dixit. est ex istis duobus ꝑm rõnez duo: licz sit vnũ subm: est enim ens ⁊ priuatio. ¶ Deinde di. hõ enim ⁊ auꝝ ⁊c. i. ⁊ prima mã est aliud a priuatiõe: qꝛ ita se hz ad res sicut homo ad musicã: ⁊ aurũ ad ãnulum: ⁊ homo ⁊ aurum ⁊ vniuersal'r mã ꝑm ꝙ est mã numeratur in entibus: qꝺ nõ est in priuatione: lz mã nõ sit aliquid in actu ꝑm ꝙ est mã: tamẽ dignior est vt sit aliqꝺ demõstratuz q̃z priuatio. i. tñ ꝓpinquior est dici esse in actu q̃z priuatio. Et dixit hoc: qꝛ prima materia multũ admiscet̃ cuz priuatione. ¶ Deinde ĩduxit scꝺaz differẽtiã: ⁊ dixit. ⁊ qꝺ generat̃ ex ea ⁊c. idest ⁊ priuatio etiam differt a mã qm̃ generatuz est ex materia ꝑ se: quum sit pars eius. ex ꝑuatione autẽ est aliquid per accidẽs quũ nõ remanet: ita ꝙ sit ꝑs generati: ⁊ intelligẽduz est hic per accidẽs ⁊ necessarium. ¶ Illud enim qꝺ est ꝑ accidẽs: aliud est necessarium: aliud rarissimũ: qꝛ est necessariũ generatiõi: qꝛ necessario precedit generatũ: sed quũ attribuitur substãtie generate inueniet̃ principiũ per accidens: sed vniuersal'r nõ separat̃ a materia: sed quãdocũqꝫ materia admiscet̃ cum aliqua forma tñ admiscebitur cum priuatione forme opposite illi: ⁊ ipsa etiam nõ habet in se formã ꝓpriam: neqꝫ ꝑuationẽ ꝓpriaz: nã si haberet formã ꝓpriaz nõ reciperet oẽm formã ⁊ similiter si haberet priuationẽ ꝓpriam.

Per accñs Necessariuz rarissimũ.

Mã non hz formã ꝓpam neqꝫ ꝑuatõez ꝓpaz. Jꝺ. s. c. 63. Jꝺ ifra c. 69. Jdẽ. 3. ce. c. 67. Jꝺ 7. meta. c. 8. Jdẽ ꝑ ca. ꝺ sc̃a orb. Jdẽ ĩfra in hoc ꝑ phy. c. 79. iꝺ 4. phy. 59.

¶ Unde est quidem sicut duo dicenda sunt esse principia: est aũt sicut tria: ⁊ est quidez sicut cõtraria: vt si aliquis dicat musicum ⁊ ĩmusicum: aut calidum ⁊ frigidũ: aut consonãs ⁊ incõsonans: est autem sicut nõ. ab alterutris eniz cõtraria pati impossibile est. Soluitur autez propterea ꝙ aliud est subiectum: hoc enim non est ꝯtrariũ: quare neqꝫ plura ꝯtrarioꝝ sunt principia quodã mõ: ꝫ duo vt est dicere numero neqꝫ iterum penitus duo: ꝓpter id qꝺ alterum est esse ipsis: sed tria. alterum enim est homini ⁊ nõ musico esse: ⁊ infigurato ⁊ eri.

¶ Et ideo potest quis dicere principia esse duo ⁊ potest dicere eẽ tria: ⁊ potest dicere ea esse cõtraria. V. g. musicuz ⁊ nõ musicũ: aut caliduz ⁊ frigidum: aut compositum ⁊ nõ compositũ: ⁊ potest dicere ꝙ non est ita. nam impossibile est contrarioꝝ vnum pati a reliquo: sed ista questio dissoluitur: qꝛ subiectum est aliud. hoc enim non est cõtrarium: ergo principia nõ sunt plura numero cõtrarioruz quodã mõ: sed quasi in numero sunt duo: sed tamen nõ sunt duo oĩbus modis: accidet enim esse eorũ aliud sed tria: dicere eniz in hoĩe ipsum esse nõ musicũ: est aliud ab ipso eẽ hoĩem: ⁊ dicere in cupro ipm̃ esse sine figura tali: ẽ aliud ab ipso eẽ cuprum.

¶ Quuz declarauit ꝙ principia ꝑ se sunt duo: mã. s. ⁊ forma: ⁊ ꝙ si priuatio dicat̃ principiũ est ꝑ accidens: dicit ꝙ ex hoc modo dissoluent̃ qõnes ꝑdicte. ¶ Et dixit: ⁊ ideo põt quis dicere ꝑncipia esse duo. s. quum intẽderit illa que sunt ꝑncipia per se: ⁊ põt dicere illa esse tria: quũ nõ fecerit distinctionẽ iter illa q̃ sunt ꝑ se ⁊ per accidẽs: ⁊ potest dicere illa esse ꝯtraria. i. quũ solũmodo cõsiderauit inductionẽ per quã supra ꝓbauit ꝑncipia esse ꝯtraria: aut ꝑm ꝙ principia ⁊ ꝯtraria ꝯueniunt in illis tribus ꝓprijs predictis. s. qm̃ nõ sunt ex inuicẽ: neqꝫ ex alijs: ⁊ ꝙ oĩa sunt ex eis. ¶ D. d. ⁊ potest dicere ꝙ nõ est ita. i. potest dicere ꝙ ꝑncipia nõ solũmõ sunt ꝯtraria: ꝯtraria enim nõ patiunt̃ abinuicẽ: patiens enim debet esse simile ⁊ nõ ꝯ̃rium. ¶ D. d. sed ista questio ⁊c. i. sed hoc nõ ꝓhibet vt ꝑncipia sint ꝯtraria: ⁊ nõ notificat ꝙ ꝑuatio non est ꝑncipium nisi ꝑ accidẽs: sed addit tertiũ qꝺ nõ est contrarium: ⁊ est subm. ¶ D. d. ergo ꝑncipia ⁊c. i. ergo ꝑz ꝙ diximus prius ꝑncipia nõ sunt plura numero contrarioꝝ que sunt duo: quũ ꝑncipia accipiant̃ per se: ⁊ hoc intẽdebat quũ dixit: quodãmõ. ¶ D. d. lz quasi in numero sunt duo ⁊c. i. sunt duo ꝑ se: ⁊ nõ duo quũ accipientur ꝑm ꝙ sunt ꝑncipia simpl'r nõ distinguendo illa que sunt ꝑ se: ab illis que sunt ꝑ accidens: accidit enim ꝑncipijs que sunt ꝑ se aliud: ⁊ est priuatio: ⁊ sic erũt tria: quũ ꝑuatio sit de necessitate gñõnis. D. d. sed sunt tria. i. sed ꝑz hũc modũ sunt tria: dicere. n. in hoĩe ipm̃ esse nõ musicũ: qꝺ est ꝑuatio musice: est aliud a subto qꝺ est hõ: ⁊ hõ ⁊ nõ musicus sunt alia a musico. Sunt igit̃ tria: forma: ⁊ subm: ⁊ ꝑuatio. 67

¶ Quot quidem igitur principia circa generationem physicorũ: ⁊ quomõ tot sunt: dictum est: ⁊ ostẽsum est: qm̃ oportet subijci aliquid contrarijs: ⁊ contraria duo esse: sed qꝺdã modo alio: nõ necessariũ est: sufficiẽs enim erit alterũ contrariorũ facere absentia ⁊ presentia mutationem.

¶ Jam igit̃ diximus quot sunt principia reꝝ gñãbilium: ⁊ vnde sunt tot: ⁊ est declaratũ ꝙ ꝯtraria debẽt habere subm: ⁊ ꝙ cõtraria sunt duo: alio ṽo mõ non est necesse: sufficit enim alterum ꝯtrariorum in hoc ꝙ agat trãsmutationẽ ipso ꝑsente ⁊ absente.

¶ Quum

68 ℂ Quum demõstrauit numerum principiorum: incepit facere summã de illis: que declarauit. ℂ Et dixit: iã igitur diximus. i. declaratum est igitur quot sunt pñcipia rerum naturaliũ quũ numerãtur per se: aut quuz numerãtur per se et per accidẽs: et causa propter quã sunt tali numero: et quũ hoc declaratuz est ꝙ necesse est vt in generatiõe in substãtia sit aliqd subiectum: et est ꝑma materia: sicut est dispositio in gñationibus aliorum predicamẽtorum. ℂ Deinde di. et ꝙ ꝯtraria sunt duo. i. quuz non distinguat̃ illud: qd est per se ab illo qd est per accidẽs. quũ aũt accipiunt̃ sz ꝙ sunt ꝑ se. sufficiunt in hoc subiectuz et forma: et hoc intendebat quũ dixit: alio vero modo nõ est necesse. ℂ Et dixit hoc: q2 sufficit in generatione esse forme: et in corruptione non esse eius. et hoc intẽdebat quum dixit: sufficit alterum: idest forma.

ℂ Tractatus tertius: in quo dissoluit dubitationes antiquorũ per ea: que determinata sunt de principijs.

ℂ De dubitatione et errore in quem antiqui inciderunt ex ignorantia materie: et eius dissolutione. Cap. I.

Subiecta aũt natura scibilis est sm analogiã: sicut enim ad statuam es: aut ad lectulũ lignuz: aut aliorum aliquod habentiũ formam in materia: et informe se habet priusq̃ accipiat formaz: sic ipsa se ad substantiaz habet: et hoc aliqd et qd est: vnũ quidem igitur principiuz est: non sic vnum existens: neqz sic vnum sicut hoc aliquid: vnum autez sm ꝙ est ratio: amplius autem ꝯtrarium huic priuatio est.

ℂ Natura aũt subiecta cognoscitur per comparationem sicut est cõparatio cupri ad idolum: aut ligni ad scãnum: et sicut cõparatur ad aliud habentium creationẽ materia eius: et priuatio illius creationis anteq̃ creatur: ita est cõparatio istius nature ad istam substantiã: aut congregatam ex vtroqz: aut formam demõstratã: sed dispositio eius apud ens vniuersaliter. ista igit̃ natura est vnum principium: et non est vna: neq̃ vnũ vt demonstratum: et est aliud principium qd est ratio: et cõtrarium isti: et est priuatio.

69 Et ista natura que est subiecta substãtie non potest intelligi per se: quũ non sit aliquid in actu habẽs quiditatẽ: sed intelligit̃ sm cõparationẽ ꝓpter latẽtiam sue subẽ. et ideo quũ voluerimus dare subam eius: dicimus ipsam eẽ illud cuius ꝓportio ad subam esse est sicut ꝓportio cupri ad idolũ: aut ligni ad scãnũ. ℂ D. d. et sicut ꝯparatur. i. et vlr sicut cõparatur ad aliud habens creationẽ et formã materia eius et priuatio creationis eius: ita ista nã comparat̃ ad substãtiã. i. sm ꝙ est subiecta substãtie et recipiẽs illã. ℂ Deinde di. aut ꝯgregatã ex vtroqz. hic exposuit subam: cui cõꝑat̃ ista nã: substãtia eñi dicitur de cogregato ex hac mã et forma: et dicit̃ de forma etiã: et dicit ꝙ ista nã dicit̃ in respectu sube: aut substãtie aggregate ex vtroqz. s. indiuidui demõstrati aut forme: et est illud per qd substãtia ẽ demõstrata in actu. ℂ Deinde di. ista igitur nã est vnum ꝑn^m et c̃. i. et ista nã que est ꝑma mã est vnuz ꝑncipiũ cõmune oĩbus entibus trãsmutabilibus que alterant̃ in inuicem: sz nõ est vna in se: ita ꝙ sit substantia simplex existens actu: neqz ita ꝙ sit aliqd cõpositum ex materia et forma: nam si haberet formã ꝓpriam nullã aliam reciperet ipsa permanẽte: sed statim corrumperet̃ q̃cito alia forma generaret̃: et etiaz quicqd recipit aliqd nõ recipit ipsum sm ꝙ est in actu: sz sm ꝙ est in potentia. si igitur prima mã innata est recipere oẽs formas: necesse est vt sit i potẽtia oẽs forme: et vt nõ habeat in sua suba formã ꝓpriam que est mã: et etiaz si esset aliqd existẽs in actu. i. habẽs formã. tũc generatio in substantia esset alteratio: et forme essent accidẽtia. ℂ Deinde di. et est aliud prin^m. i. et entia hñt aliud ꝑncipiũ a subiecto: et est forma: sed ꝑmum ꝑncipiũ in hoc genere nõ potuit sciri in hac scientia sicut primũ subm. ℂ D. d. etiam ꝯtrarium isti. i. forme.

Margin: Quicqd recipit aliqd ñ recipit illud sz ꝙ ẽ i actu sz sz ꝙ ẽ po^a. ꝯsile. 3. d. aia cõ. 4. Jd. 2. d aña. 67. et 104. c. Jd. ꝑ capite de sba orbis. ioꝑ celi. 67.

Margin: Primũ ꝑncipiũ i h gñe nõ potuit sciri in hac scia sic ꝑ^m subm: sz vide opp^m isra cõ. 63. 8. phy. cõ. 3.

Margin: Uã nõ põt itelligi ꝑ se sz sm ꝯꝑõnem Jdẽ ꝑ ca. de sba orb. c. 7. neta t. c. 35. 4. phy. 16. 2. phy. 26.

ℂ Hec autẽ quomõ duo et quomodo plura dictum est. Primũ quidẽ igitur dictum est ꝙ principia cõtraria sunt: posterius autem ꝙ necesse est et aliud quoddã subijci et esse tria. Ex his autem nunc manifestuz est que differẽtia contrariorum: et quomõ se habet ad inuicẽ principia: et quid subm. vtruz autem substãtia species: aut subm nõdum manifestum est: sed ꝙ principia tria: et quomõ: et quis modus eorum: dictum est.

ℂ Etiam diximus prius: qũo ista sunt duo: et quomodo plura. Diximus eñi primo ꝙ pricipia sunt ꝯtraria tãtũ. Et diximus post ꝙ necesse est vt sit hic aliqd aliud subiectũ: et iam apparuit ex dictis nũc differẽtia iter cõtraria: et qũo se habẽt principia adinuicẽ: et qd est subiectũ: vtrum ꝟo forma sit substantia: et subiectum nonduz ẽ declaratum. Sed declaratum ẽ ꝙ principia sunt tria: et qũo sunt tria: et declaratus ẽ modus super quem fundant̃: quis modus sit.

ℂ Et iam diximus prius. i. quũ ꝯsiderantur per se. s. mã et forma. ℂ D. d. et qũo plura. i. quũ ꝯsiderant̃ sz necessitatẽ gñationis tm̃: et nõ distinguat̃ illud: qd est per se: ab illo qd est per accidẽs: apparet enim ꝙ sm hoc hec sunt tria: forma et subm et ꝑuatio. ℂ D. d. diximus enim et c̃. i. et inuit smonẽ: in quo ꝓbauit ꝙ ꝑncipia sunt ꝯtraria. et iõ dixit. diximus eniz ꝙ ꝑncipia tm̃ sunt ꝯtraria. ℂ D. d. et diximus post: et inuit smonẽ: in quo declarauit post: ꝙ est necesse vt cũ ꝯtrarijs sit aliqd subm nõ in ꝑdicamẽtis accidentium tm̃: sz in ꝑdicamẽto sube. ℂ D. d. et apparuit ex dictis differentia inter ꝯtraria. i. [a] qm̃ forma est ꝑncipiũ ꝑ se: et priuatio est principiũ per accidens. ℂ D. d. et qũo se habent et c̃. i. qm̃ subiectum sustentat formam sm ꝙ forma [b] nõ potest eẽ sine subiecto. forma ãt sustẽtat subm sm ꝙ est cõplemẽtum eius: et sm ꝙ subm non 70

Margin: a Forma ẽ ꝑncipiũ ꝑ se. et ꝑuatio est ꝑn^m ꝑ acciñs. Jdẽ supra. 64. et 67.

Margin: b Nota qũo mã ẽ cã forẽ et forma mãe. vide ꝯsile. 2. phy. cõ. 30. 3. phy. 65. et 2. de aia. cõ. 4.

Modꝰ eēn-tie mãe ē ꝙ ñ ē i actu: ſꝫ ē q̃ſi mediũ in-ter nõ eē ſim pliciter ⁊ eſſe in actu. Jõ. xij. met. xi. ⁊. 14. cõ. Jdē. 5. phy. cõ. 7. ⁊ ibi.

a Poᵃ nõ ē de ſb̃a mãe. oppoſitum p̃. ca. õ ſb̃a orb.

Pars ſb̃e ē ſb̃a. Jõ ſcõo õ aia. c. ſcõo.

põt denudari a forma. ¶ D. d. ⁊ qd eſt ſubm. i. ⁊ modus eēntie eiꝰ eſt ꝙ nõ eſt demõſtratũ in actu: ſꝫ eſt quaſi mediũ inter nõ eē ſimpl'r: ⁊ eē in actu. ¶ Et accidit ſub̃e eius vt ſit in potētia oēs forme: nõ ꝙ potētia eiꝰ eſt i ſuba ita ꝙ ſit ps diffõnis:ᵃ qm̃ ſi potentia eſſet in ſuba eius: tũc eſſe eiꝰ deſtrueret̃ ablatione potentie ⁊ p̃ñtia forme in actu. ſ. forme ad quã habebat potētiã vt reciperet: ⁊ vl'r ſi potētia eēt in ſuba eius: tũc ſuba eius corrũperet̃ apud gnõnem: ⁊ eēt in p̃dicamēto ad aliqd: nõ in predicamēto ſub̃e. ¶ Ex his igit̃ pꝫ ꝙ iſtud ſubꝫ eſt ſuba: nõ potētia: neqꝫ p̃uatio: pars enim ſub̃e eſt ſuba: ⁊ forte hoc ĩtēdebat quũ dixit: ⁊ qđ eſt ſubm: ⁊ iõ dixit poſt: vtrum vo ⁊c̃. Et forte ĩnuit oĩa q̃ diximus: ⁊ eſt melius. ¶ Et intēdebat quũ dixit: vtrũ vo forma. i. vtruꝫ vo forma eſt magis ſuba q̃ꝫ ſubm: aut ſubm magis q̃ꝫ forma: nõdũ declaratum eſt: ſed in ſcõo declarabitur. Et forte intēdit ꝙ h̃ nõ eſt declarãduꝫ in hac ſcia ⁊ ē meliꝰ. ¶ D. d. ſꝫ eſt decl'atũ ꝙ p̃ncipia ſunt tria ⁊c̃. i. ⁊ eſt decl'atuꝫ quot ſunt p̃nᵃ. ⁊ qũo ſũt. ſ. qm̃ duo eoꝝ ſũt ſub̃e: ⁊ tertiũ p̃uatio. ⁊ decl'atus eſt modus ſm quem vnũqđqꝫ eoꝝ eſt neccĩuꝫ in eē gnãti: qm̃ ſup h̃ ſũt fundata.

¶ Qꝛ quidē igit̃ ⁊ que ſunt p̃cipia ex his cõſideret̃: ꝙ autē ſingulariter ſic ſoluit̃ ⁊ antiquoꝝ defectus: dicamus poſt hec querentes eniꝫ ſm phiaꝫ primi xitatē ⁊ nãꝫ reꝝ diuerterũt: vt i viã q̃ꝫdam aliã abſcedētes ob ĩfirmitatē: ⁊ dicunt neqꝫ fieri eoꝝ que ſunt nullũ: neqꝫ corrũpi pp id qđ neceſſariũ eſt fieri qđ fit: aut ex eo qđ eſt: aut ex eo qđ non eſt: ex his aũt vtriſqꝫ ipoſ'e eſt eſſe: neqꝫ eni qđ eſt fieri ꝯtingit. eſt eniꝫ iaꝫ neqꝫ ex eo qđ nõ eſt nihil vtiqꝫ fieri: ſubĳci. n. aliđ opꝫ.

¶ Ex his igit̃ ꝯſiderat̃ ⁊ ſcit̃ quot ſunt principia ⁊ q̃ ſunt. Et declarãdum eſt poſt ꝙ h̃ ſolũmõ diſſoluet̃ etiaꝫ qõ quaꝫ antiqui q̃rebãt. antiqſſimi eni in phia quũ fuerãt p̃ſcrutati de veritate ⁊ nã entiũ reflexi ſunt ab ea: ⁊ q̃ſi expulſi ad aliã viã pp paucitatē exercitĳ: ⁊ dixerũt ꝙ nullũ entiũ recipit gnõneꝫ ⁊ corruptionē: nã qcqd gnãtur neceſſe eſt vt generet̃: aut ex ente: aut ex non ente: ſꝫ ipoſ'e eſt aliqd gnãri ex aliquo iſtoꝝ: ens. n. nõ generat̃: quoniã iã eſt: ⁊ ex non ente nihil gñat̃ indiget̃. n. in gnõne alio: qđ ſit ſubm.

71 ¶ Quuꝫ declarauit quot ſunt p̃ncipia: ⁊ que eoꝝ ſunt p ſe: ⁊ que p accidēs: ⁊ q̃ actu ⁊ q̃ potētia. incepit đclarare ꝙ ex iſtis rebꝰ diſſoluet̃ qõ quã q̃rebant antiq nãlium: ita ꝙ coegit eos negare p̃ncipia: ⁊ gnõnem ⁊ trãſmutationē ⁊ multitudinē. ¶ Et dixit. ex iſtis igitur ⁊c̃. i. ex iſtis igit̃ que diximꝰ. põt qs ſcire numeꝝ ⁊ nãm eoꝝ. ¶ D. d. ⁊ decl'andũ eſt poſt. i. qꝛ ſmo demõſtratiuus ĩnatus eſt ſoluere oēs qõnes accñtes in re: ⁊ hoc ſignificat ēt ꝙ ipſe ĩuenit hãc cãm. ſ. primã mãm: ⁊ iſtũ numeꝝ p̃ncipioꝝ: ⁊ ĩtēdebat p antiquos Parmenidē ⁊ meliſſum. D. ĩcepit dicere qũo accidit antiqs iſta qõ: ⁊ q̃ opiniones acciderunt eis pp h̃: ⁊ dixit. antiqſſimi eni ⁊c̃. i. antiqſſimi enĩ quũ intendebant p̃ſcrutari de entibus: ⁊ accidit eis iſta qõ: ⁊ non

Sermo demõſtratiuus ĩnatꝰ ē ſoluere oēs qõnes accñtes ĩ re.

potuerũt ſoluere eam ꝓpter paucitatem exercitĳ in dyalectica: reuerſi ſunt a via p̃ſcrutatiõis nãlis: ⁊ declinãtes ad res extrinſecas dicētes nihil gnãri ⁊ corrumpi: qm̃ gnãtio aut eſt ex ente: aut ex nõ ente: ſed nõ eſt ex ente: neqꝫ ex nõ ente. g̃ gnõ non eſt. ¶ D. in deſtructione vtriuſqꝫ ꝯdiuiđetium vtunt̃ duobꝰ ſyllogiſmis in ſcõa figura. per p̃mũ enĩ declarãt ꝙ ipoſſibile eſt vt gnãtio ſit ex ente ſic: generatũ eſt illđ qđ nõ eſt dũ generat̃. ens ãt eſt illud: qđ eſt. g̃ ens nõ generat̃. ¶ In hoc aũt p qđ declarãt: ꝙ nõ ens non generat̃. vtunt̃ etiã duobꝰ ꝓpõnibus: quarũ vna eſt ꝙ quicqd generat̃ ē aliqd dũ generat̃: ⁊ nõ ens non eſt aliqd. g̃ quicqd eſt nõ ens nõ generat̃: ⁊ h̃ intēdebat quũ dixit: ⁊ ex nõ ente ⁊c̃. i. illud qđ dr̃ gnãri dum generat̃. generatũ. n. cõpletum dr̃ generatũ: qꝛ ante generabat̃. ¶ Et iõ q ponit aliqd gnãri ex nõ ente: dic̃ aliqd h̃re diſpõneꝫ quã nũquã habebat neqꝫ ſimpl'r neqꝫ in ſubito: qm̃ qñ nõ ens ē generatũ: ⁊ eſt in actu: hꝫ hanc diſpõnem: ⁊ anteq̃ꝫ gnãretur nõ habuit illã: qui igit̃ dicit ꝙ gnãtum eſt ex nõ ente: ꝯtinget ei cõcedere alteꝝ duoꝝ: aut ꝙ ē hic trãſmutatuꝫ ſine trãſmutatione: aut ꝙ trãſmutatio eſt in priuatione: ⁊ totum hoc eſt impoſſibile: ſed moderni recipiunt tale impoſſibile ꝓpter hoc ꝙ aſſueti ſunt a pueritia audire ipſum: cõſuetudo enim eſt altera natura.

Conſuetudo ē altera natura.

¶ Et ſic ꝯñr ꝯtigēs augmētãtes nõ eſſe multa dicũt: ſꝫ tãtũ qđ eſt: illi ergo taliũ accipiebant opinionē ꝓpter ea q̃ dicta ſunt.

¶ Et quum viderunt qd ſequit̃ hãc poſitionem ⁊ copulat̃ cũ illa: dixerũt ꝙ res nõ ſunt plures: ſed ſolum ens. illi enim opinati ſunt hãc opinionē ex hoc qđ diximus.

¶ Et quuꝫ ꝯſiderauerũt quid ſeqtur ex hoc qđ dicũt ꝙ gnãtio ⁊ corruptio nõ ſunt: ꝯtingit apđ eos vt oĩa ſint vnũ: qm̃ cũ non fuerit illic gnãtio nec corruptio nõ erit mã neqꝫ forma: ⁊ quũ non fuerit forma neqꝫ mã: qbus res trãſmutent̃: oĩa erũt vnũ ſimplex. iſte igit̃ ſermo coegit eos opinari ꝯtra illud qđ apparet. ¶ Et ideo dixit Parmenides: ſi ens generat̃ habet principiuꝫ: ſed nõ generatur: ergo nõ habet p̃ncipiũ: ſed iſte ſermo eſt vanus: vt declaratuꝫ eſt. 72

¶ Nos autē qdem dicimus ex eo qđ eſt: aut ex eo qđ nõ eſt fieri: aut qđ eſt: aut qđ nõ eſt aliquid facere aut pati: aut qđlibꝫ hoc fieri: vno qdē mõ nihil dr̃t: vt medicũ aliqd facere aut pati: aut ex medico aliqd eē aut fieri.

¶ Nos auteꝫ vtenur in ſermone alio modo a primo. dicere eni ꝙ generatio eſt ex ente: aut ex non ente: aut ꝙ non ens aut ens agit aliqd aut patit̃ vt ꝙ hoc fit aliqd ex quolibꝫ nõ hꝫ dr̃iaꝫ. nõ enim eſt differētia inter hoc qđ dicamꝰ ꝙ medicus agit aliqd aut patit̃ aut dicamus ꝙ non medicus eſt aliqd: aut ſit aliquid quodcũqꝫ ſit ſimpliciter. 73

¶ Quum induxit qõnem antiquoꝝ: incepit diſſoluere eam. et dixit. nos autem ⁊c̃. i. ⁊ locus deceptionis iſtoꝝ hoĩum eſt: qꝛ vtunt̃ eo qđ dr̃ multipl'r vno mõ ⁊ ſic mixtũ eſt eis veꝝ cũ falſo: nos aũt debemus diſtinguere ꝓpõnes eoꝝ ⁊ demõſtrare moduꝫ ſꝫ quē verificant̃ ⁊ ſm quē nõ verificant̃. ¶ D. incepit declarare

Contr[…] legeo.

Med[…] ſicat ñ i[…] medicꝰ […] q̃ꝫtum […] cator.

Nota […] tiqui […] oĩa vn[…]

Conſuetudo q̃ altera nã

clarare hoc:⁊ dixit.⁊ incepit ab hoc notificãdo ꝙ nõ eſt dñ̃ia iter hoc ꝙ aliqs dicat:ꝙ gnãtio eſt ex ente ⁊ nõ ente:⁊ iter h̃ qd̃ dicat ꝙ ñ ens aut ens agãt aliqd aut patianť. ¶ Et dixit h̃:qm̃ quũ dicimꝰ ꝙ gnõ eſt ex ente aut nõ ente:intẽdimꝰ ꝙ gnãtũ fit ex paſſione nõ entis:aut entis:aut actiõe eoꝝ:⁊ hoc manifeſtum eſt. ¶ D.ĩduxit exẽplũ qd̃ declarat hoc ĩ gnõne.⁊ dixit.nõ eni eſt dñ̃ia.i.⁊ queadmodũ nõ eſt dñ̃ia iter h̃ ꝙ aliqs dicat:ꝙ medicus agit aliqd aut patiť.⁊ ꝗ dicat ꝙ a medico inueniť aut generať aliqd:ſilr̃ nõ eſt dñ̃ia inter hoc ꝙ aliqs dicat:ꝙ ex nõ ente generatur aliquid:aut ens ſit aliqd:aut dicat ꝙ ex nõ ente generatur aliqd:aut nõ ens ſit aliqd. ¶ Et quũ declarauit dñ̃iam inter iſta ĩcepit declarare ſm quot modos dr̃ aliqd agere hoc aut pati aut generari ex hoc.

¶ Quare qm̃ h̃ duplr̃ dr̃ manifeſtũ:quoniã ex eo qd̃ eſt:aut ex eo qd̃ non eſt:aut facere aut pati:edificat qdẽ igiť medicus nõ ſm ꝙ medicus:ſʒ ſm ꝙ edificator:⁊ albꝰ fit nõ inq̃ʒtũ medicus:ſʒ inq̃ʒtũ niger:medicať autẽ ⁊ nõ medicꝰ fit inq̃ʒtũ eſt medicꝰ. Quoniaʒ maxime ꝓprie dicimꝰ medicuʒ aliqd facere aut pati:aut fieri ex medico:ſi ſm ꝙ medicꝰ h̃ patiať aut faciat:manifeſtũ ꝙ ex eo qd̃ nõ eſt aliqd fieri:⁊ h̃ ſignificat inq̃ʒtũ nõ ẽ:qd̃ illi qdẽ ñ ꝑcipiẽtes deliq̃rũt:⁊ ꝓꝑ hãc ignorãtiã ĩ tãtũ ignorauerũt ꝙ nihil opinati ſunt fieri:neq̃ʒ eẽ alioꝝ:ſʒ auferebãt oẽʒ gnõnẽ.

Medicꝰ edificat ñ inq̃ʒtũ medicꝰ: ſʒ inq̃ʒtum edificator.

¶ Et quũ hoc dr̃ duplr̃:aut multiplr̃:manifeſtuʒ eſt ꝙ ita eſt in h̃ qd̃ diximꝰ ex ente:aut ens agit aut patiť. Medicus igiť edificat nõ ſm ꝙ eſt medicus:ſʒ ſm ꝙ eſt edificator:⁊ medicus fit albꝰ nõ ſm ꝙ medicus:ſʒ ſm ꝙ niger:medicinare aũt ⁊ nõ medicinare ẽ ſʒ ꝙ eſt medicus:⁊ qꝛ nõ dicimꝰ ꝓprie ⁊ principalr̃ medicũ agere aut pati:aut aliqd gnãri a medico:niſi qñ illud qd̃ agit aut recipit:fuerit ſʒ ꝙ eſt medicꝰ:manifeſtũ eſt ꝙ quũ dicimꝰ ꝙ gnãtio eſt ex nõ ente:intẽdimꝰ hoc etiaʒ.ſ.ſm ꝙ eſt non ens:⁊ quia illi non diſtinxerunt hoc errauerũt:⁊ qꝛ ignorauerũt hoc peccauerũt:adeo ꝙ exiſtimauerunt ꝙ nihil generať:⁊ ꝙ nihil fit oĩno.ſed negauerunt generationem omnino.

74 ¶ Et quũ hoc dr̃ ⁊c̃.i.dicere ꝙ a medico fit aliqd:aut ꝙ medicus agit:aut patiť aliqd:qm̃ quũ dicere ꝙ ex medico fit aliqd:aut medicus agit aliqd:aut patiť. fuerit:ſic̃ dicere ꝙ ex nõ ente fit aliqd:aut ꝙ nõ ens patiť.⁊ ſicut dicere ẽt ꝙ ex ñ ente gnãtur aliqd: aut ꝙ nõ ens patiť.mãifeſtũ eſt ꝙ ſm numeꝝ modorũ ſm quos:dr̃ ꝙ medicus agit aut patitur:aut fit ex eo aliqd dr̃ ꝙ nõ ens agit h̃ aut patiť:aut fit ex eo hoc. ¶ D.ĩcepit nũerare modos ſm quos dr̃ ꝙ medicus agit hoc aut patiť:⁊ notificare ꝙ ſunt duo modi: vnꝰ ꝑ ſe:⁊ alius ꝑ accñs.⁊ dixit.medicꝰ igiť edificat ⁊c̃.i. ⁊ eidẽ attribuunť plures actiões aut paſſiões:q̃dam per ſe:q̃dam ꝑ accidẽs. V.g.qm̃ medico attribuitur actio edificandi:⁊ dr̃ ꝙ medicus edificat: aut ꝙ ex medico fit edificatio:⁊ hoc eſt ꝑ accñs:nõ eniʒ edificat ſm ꝙ eſt medicus:ſʒ ſʒ ꝙ accidit ei ꝙ fuerit edificator.⁊ ſilr̃ attribuiť ei pati ab albedine:ſʒ nõ ſʒ ꝙ eſt medicus:ſʒ ſm ꝙ accidit medico ꝙ fuerit niger. ¶ D.d.medicinare aũt ⁊c̃.i.medicinare ãt:⁊ nõ medicinare eſt ei ꝑ ſe:⁊ ſm ꝙ eſt medicus.dicere igitur medicũ curare aut a medico fieri curationẽ eſt aliud a dicere medicũ edificare:aut albefieri:aut a medico fieri edificationẽ:aut albedinẽ. ¶ D.d.manifeſtũ eſt ⁊c̃.i.⁊ quũ paſſio ⁊ actio nõ attribuiť rei ꝑ ſe:niſi ſm ꝙ eſt cui attribuiť nõ ſʒ ꝙ accidit ei aliud: ⁊ intẽtio eſt ꝑ̃dicatio q̃ eſt ꝑ ſe:manifeſtũ eſt ꝙ dicere ꝙ nõ ens fit ens:⁊ ꝙ ex nõ ente fit ens:intelligẽdũ ẽ ꝙ nõ ens ſm ꝙ eſt nõ ens fit ens:qd̃ eſt ĩpoſſe. ꝙ ãt nõ ens fit ens nõ ſm ꝙ eſt nõ ens:ſʒ ſʒ ꝙ eſt aliqd̃ ens: nõ eſt ĩpoſſe.illi igiť antiq nõ diſtinxerũt iter illd̃ qd̃ eſt ꝑ ſe:⁊ illud qd̃ eſt ꝑ accñs.illud.n.qd̃ eſt ꝑ accñs ẽ poſſibile vno mõ:⁊ illd̃ qd̃ eſt ꝑ ſe:eſt ĩpoſſe.ið exiſtimauerũt ꝙ illud qd̃ eſt ꝑ accñs eſt ĩpoſſe:⁊ ſic deſtruxerũt gnões oĩno.vñ dixerũt ꝙ totuʒ ens ſenſibile ẽ vnũ. ¶ Et declaratũ ẽ ꝙ ꝑ̃uatio eſt pñm gnõnis ꝑ accñs:⁊ ꝙ eſt necũum in gnõne.ſ.ſm ꝙ accidit ſubto ex quo eſt gnãtio:ꝗ̃ neceſſe eſt vt gnãtio ſit ex nõ ente per accidẽs:⁊ eſt impoſſibile per ſe.

Priuatio ẽ pñm gnõnis ꝑ accñs ⁊ eſt necũi ĩ gnõne. idẽ. ſ. cõ. 64. 65. 66. ⁊ 67.

¶ Nos aũt ⁊ ipſi dicimꝰ fieri qdẽ nihil ſimplr̃ ex eo qd̃ nõ eſt:ſʒ tñ fieri ex eo qd̃ nõ eſt vt ſm accñs. ex priuatiõe eni qd̃ eſt qdẽ ꝑ ſe nõ ens:nõ ex eo qd̃ eſt fit. mirabile aũt vr̃ ⁊ ĩpoſſibile ſic fieri aliquid ex eo qd̃ nõ eſt.

¶ Et nos ẽt dicimꝰ ꝙ nihil fit oĩno ex nõ ente ſimplr̃:ſʒ dicimꝰ ꝙ aliquid gñať ex nõ ẽte. V.g. ꝑ accñs:gnãtur eni aliqd̃ ex priuatione:⁊ eſt aliqd̃ nõ ens ꝑ ſe abſq̃ʒ eo qd̃ fit in eo:⁊ h̃ teneť ꝓ ĩprobabili:⁊ exiſtimatur eẽ ĩpoſſibile aliqd generari ex nõ ente.

¶ Et nos cõuenimus cum his in hoc ꝙ nihil oĩno fit ex ſimplici ꝑ̃uatione:qm̃ ſi ita eſſet:tũc ens ĩueniret ꝑ ſe ex ꝑ̃uatione:⁊ ſic priuatio poſſet alterari: ſʒ dicimus aliqd gnãri ex nõ ente ꝑ accidẽs.i. ex ſubto cui accidit ꝙ in eo fuerit ꝑ̃uatio rei:ex qua generať: ⁊ ſi hoc nõ eẽt.ſ.ſi ꝑ̃uatio forme nõ ꝑ̃cederet in ſubto:nõ gnãreť ex eo. ¶ D.d.gnãtur.n.aliqd ex ꝑ̃uatõe ⁊c̃.i. neceſſe eſt eni aliqd eẽ ex ꝑ̃uatiõe:quũ ĩpoſſibile eſt vt generatũ inueniať ꝑ ſe abſq̃ʒ eo ꝙ ꝑ̃uatio eiꝰ ſit in ſubiecto:ex quo gñať ꝑ ſe. ¶ D.d.⁊ eſt nõ ens ꝑ ſe.i. ⁊ ꝑ̃uatio ẽ nõ ens ꝑ ſe:⁊ mã eſt nõ ens ꝑ accñs. ¶ D. d.abſq̃ʒ eo ꝙ ſit ens.i.ꝓs gnãti. ¶ Et quũ declarauit ꝙ ꝑ̃uatio neceſſaria eſt in generatione dixit.⁊ hoc teneť pro ĩprobabili.i.gnõnem fieri ex priuatione.⁊ h̃ nõ eſt poſſibile fieri:ſed neceſſariũ tñ ꝑ accñs. ¶ D. incepit etiã declarare ꝙ ſimilr̃ accidit in hoc ꝙ generatio attribuitur enti.ſ.quoniã eſt neceſſariuʒ per accidens:⁊ impoſſibile per ſe. 75

Priuatio ẽ non ens ꝑ ſe: mã aũt ẽ non ens ꝑ accñs. idem iſtũ.c.

¶ Silr̃ aũt nec ex eo qd̃ eſt:neq̃ʒ qd̃ eſt fieri niſi ſʒ accñs:ſic aũt ⁊ hoc fieri eodẽ mõ:vt ſi ex aiali aial vtiq̃ʒ fiat:⁊ ex quodam aniali qd̃dã aial:vt ſi canis ex equo fiat:fiet qdem eni vtiq̃ʒ nõ ſolũ ex quodã aniali canis:ſʒ ẽt ex aiali:ſed nõ inq̃ʒtum eſt aial:eſt enim iam

hoc: ſi autem aliqd debet fieri animal nō ſm accidens: non ex animali erit.

¶ Et ſm hūc moduȝ nō gnātur etiam ens ex ente niſi per accn̄s. hoc eni etiaȝ erit ſm illuȝ eundē modū. V.g. quoniā generat̄ anial ex aiali: ⁊ ex aliquo aiali aial. ſi igit̄ canis gn̄at̄ ex equo: tūc gnātio canis ē ab aliquo aniali: ⁊ ab aiali ſimpl'r: ſed gnō ei⁹ ex eo nō eſt ſm q̄ eſt aial quū hȝ rōneȝ aialis. Qd̄ igit̄ innatum eſt fieri aial nō per accidens: neceſſe eſt vt generatio eius ſit ex nō aiali.

76 ¶ Hoc ē eniȝ ēt fit illo eodē ſmo. i. quo gnātuȝ fit ex nō ente. ſ. p accn̄s. ipoſſibile eni eſt vt gnātuȝ ſit ens aut non ens anteq̄ȝ gn̄etur niſi per accidēs. ¶ D. di. V.g. ⁊c. i. V.g. ſi aliqs dicat q̄ nō videmus anial generari ex aiali ſibi ſimili: ⁊ aliqd̄ aial ex aiali diuerſo in ſpē. V.g. canē ex equo: ⁊ q̄ ꝓpter hoc poſſibile ē vt aial generet̄ ex aiali. adhuc aūt dicem⁹ q̄ ſi canis generet̄ ex equo per ſe: ꝯtinget vt anial generetur ex aiali ſimpl'r: ſȝ gnō aialis ex aiali: ⁊ entis ex ente non pōt eſſe ſimpl'r. gnābile enim trāſmutat̄ ad illud qd̄ nō habet: ⁊ aialitas eſt in generato: ſi igit̄ anial generaretur ſm q̄ eſt aial: ⁊ aial ex aiali ſm q̄ eſt anial: ꝯtingeret aliqd: trāſmutari in ſpēm eius qd̄ habet in actu: qd̄ eſt īpoſſibile. ⁊ ideo neceſſe eſt vt oē qd̄ innatum eſt fieri aial p ſe trāſferat̄ ex non animali. ergo ſi gnātio eēt poſſibilis aialis ſimpl'r: tūc eēt in eē vt ex nō aiali ſimpl'r generaret̄: ſȝ q² generatio eſt anialis demr̄ati: ꝯtinget vt ſit ex nō aiali demr̄ato p accidēs: ⁊ ex aiali demr̄ato p accn̄s. ¶ Et cā ei⁹ qd̄ eſt p accn̄s hec ē: qm̄ pma mā non pōt denudari a forma: queādmoduȝ cā ei⁹ qd̄ eſt p accn̄s in gnōne a priuatione eſt q̄ illud: qd̄ generandū eſt: dȝ eſſe puatū.

Impoſſe eſt aliqd trāſmutari ad ſpēm ei⁹ qd̄ hȝ in actu. ꝯſiſe. z. d aia cō. 67. Et. 3. de aia. cō. 4.

¶ Et ſi aliqd fit qd̄ eſt: non ex eo qd̄ eſt: neq̄ȝ ex eo qd̄ nō eſt: qd̄. n. eſt ex eo qd̄ nō ē: dictū eſt nobis qd ſignificet: quoniā inq̄ȝtū nō eſt: amplius aūt eē oē aut nō eē: nō remouet̄.

¶ Si igit̄ aliquid fuerit ens nō eſt ex nō ente: neqȝ ex ente. Jam eni diximus quid intendimus quū dicimus ex non ente: ⁊ nō auferemus per hoc totū ens: neqȝ totū nō ens.

77 ¶ Si igit̄ aliqd generatur: nō gnātur ex ente ſimpl'r neq̄ȝ ex nō ente ſimpl'r: vt exiſtimauerūt antiqui: iaȝ enim declarauimus qd intēdimus quū dicim⁹ aliqd gnāri ex nō ente ⁊ ex ente: ⁊ q̄ quodā mō gnātur ex nō ente: ⁊ alio mō ex ente. ¶ Et quū dicim⁹ aliqd generari ex nō ente: nō intēdim⁹ negationē toti⁹ entis: quū dicim⁹ aliqd gnāri ex ente: nō intēdim⁹ affirmationē toti⁹ entis: ⁊ h̄ intēdebat quū dixit: ⁊ nō negamus p hoc. i. q̄ quū dicim⁹ aliqd gnāri ex nō ente: nō intēdimus negationē oīum modoꝝ eſſendi: qm̄ hoc impoſſibile eſt: neq̄ȝ quū dicimus aliqd generari ex ente: affirmamus oēs modos eſſendi.

¶ Unus quidē igit̄ modus hic eſt. alius aūt qn̄ ꝯtingit eadē dicere ſm potētiam ⁊ actū: hoc aūt determinatū eſt in alijs per certitudinem magis. Quare qd̄ vere diximus defectus ſoluunt̄: pp quos coacti remanēt p̄dictorum q̄daȝ: pp hoc eni intātū deſtiterūt priores a via in gnātionem ⁊ corruptioneȝ: ⁊ oino mutationē: hec eni vtiqȝ viſa natura oēm ſoluit hāc ipſoꝝ ignorātiam.

¶ Iſte igit̄ ē vn⁹ modus eoꝝ quib⁹ vtimur: ⁊ ē ali⁹: quoniā poſſe eſt dicere iſta eē in potētia: ⁊ poſſe eſt dicere in actu: ⁊ iā determinauim⁹ h̄ pfecti⁹ in alio loco. Jā igit̄ hēmus illud qd̄ ꝓmiſimus de diſſolutione q̄onum: quibus antiqui coacti ſunt ad negādū q̄daȝ dcā: quoniaȝ hac cā declinauerūt ātiqui hac declinatione a via ducēte ad gn̄atione ⁊ corruptionē: ⁊ vl'r ad trāſmutationē. Si. n. ꝯſideraſſent hāc ipſam nām: tūc receſſiſſet oē qd̄ ignorauerūt in hac intentione.

¶ Jdeſt: iſte igit̄ ē vn⁹ modoꝝ qbus diſſoluit̄ iſta qō. 78
¶ Deinde induxit ſcdm modū: ⁊ dixit. ⁊ eſt ali⁹ ⁊c. i. ⁊ iſta qō predicta diſſoluit̄: qm̄ dicere ens eſſe aliqd: aut ex eo fieri aliqd dr̄ duob⁹ modis: quoꝝ vn⁹ eſt de ente in actu: ⁊ alius de ente in potētia. ens igit̄ gnāri ex ente in actu eſt falſuȝ ⁊ īpoſſibile. ſeqtur eni ex eo vt gnātuȝ ſit anteq̄ȝ generet̄. ens aūt gnāri ex ente ī potētia eſt necium. ens eni in potentia nō eſt puatio pura: ex quo ſeqt̄ vt ens ſit ex nō ente: neq̄ȝ actio pura: ex quo ſeqtur vt gnātuȝ ſit anteq̄ȝ generet̄. ⁊ h̄ ſūt extrema ꝯdictorie: ex qbus ſeqtur qō. Antiqui enim ignorauerūt q̄ īter nō eſſe puꝝ ⁊ eē puꝝ eſt mediuȝ aut aliq̄ nā. ¶ D. d. iā igit̄ hēmus illud qd̄ promiſimus ⁊c. i. qō igr̄ que coegit pl'es nāles nō ꝯcedere q̄dā illoꝝ q̄ ſequunt̄ gnōnem iā diſſoluta ē. oēs eni cōcedūt ſubm ⁊ nō ꝯcedūt nō eſſe: q² apud eos ens nō gnātur ex nō ente: ⁊ ēt expulſi ſunt a nā gnōnis pp h̄ adeo q̄ poſuerūt gnōneȝ eſſe cōgregationē aut ſegregationē aut exitū a mixto. ¶ D. d. ⁊ hac cā ⁊c. i. antiq vo pp hāc q̄onē negauerūt gnōnē oino. poſteriores vo nāles pp hāc ēt negauerūt q̄dā ſequētia gnōnē: ſȝ ēt negauerūt verā gnōnē: ⁊ ſic quodāmō ꝯcedēt illā. ¶ D. d. ⁊ ſi īſpicerēt hāc nāȝ ⁊c. dicit: ⁊ ſi nāles ꝯprehendiſſent eēntiā iſti⁹ nāe. i. māe: tūc auferret̄ oē qd̄ ignorauerūt in generatione. ¶ Et h̄ ſignificat ipſuȝ inuenire hanc cauſam ⁊ ſcire eam pncipal'r.

¶ De dubitatione ⁊ errore in quē ātiqui inciderūt ex ignorantia priuationis ⁊ ei⁹ diſſolutione ſiue excluſione. Cap. II.

Tangētes quidē igr̄ ⁊ alteri quidaȝ ſunt ipſam: ſȝ nō ſufficiēter primū qdā. n. ꝯfitent̄ ſimpl'r fieri aliqd ex eo qd̄ nō eſt: inq̄ȝtuȝ pmenideȝ recte eſt dicere. Poſtea vr̄ ipſis ſi vere eſt numero vna: potētia tātum vna eē: dr̄t aūt hoc pl'm. Nos qdē eni mām ⁊ priuationem alteram dicim⁹: ſȝ hoꝝ hāc qdem nō eſſe ſm accidēs mām. priuationem aūt p ſe non eſſe: ⁊ hanc quidem prope ſubſtantiam aliqual'r materiam: priuationem autem nequaq̄ȝ.

¶ Et iuenim⁹ alios q aliq̄ȝtulū īſpexerūt eā: ſȝ non q̄ȝtū ſufficit. Prio vo: q² dn̄t ſimpl'r

aliqd

aliqd gnãri ex non ente: qꝛ sermo ꝑmenidis apud eos ẽ verus. B. qꝛ dñt ꝙ quuz sit vna nũero: est ẽt in potẽtia ⁊ rõne vna. Et in h ẽ dñia magna. nos aũt dicim⁹ ꝙ mã ⁊ priuatio dñt ⁊ ꝙ altera. s. mã nõ est ꝑ accñs: priuatio ãt nõ ẽ ꝑ se: ⁊ ꝙ mã est aliqd ꝓpinquũ ⁊ suba quodã mõ: priuatio aũt nõ oĩo.

79 Idest. ⁊ videm⁹ quosdã alios accedere ꝯphẽsiõi nãe isti⁹ mãe: sz nõ ꝙ ptingãt sufficiẽter: ⁊ innuit Platonẽ. ¶ D. icepit notificare: in q̃ deficiũt: ⁊ dixit. pmo vo ⁊c. i. deficiũt enĩ in cognitiõe nãe ei⁹ in h: qꝛ nõ distinguũt iter illã ⁊ ꝓuationẽ. p. n. ꝯcedunt ipsam nõ eẽ: qꝛ ꝯcedũt argumẽtationẽ ꝑmenidis: scz ꝙ qcqd est ꝓter ens ẽ nõ ens: ⁊ ꝙ ens ẽ vnũ. ¶ D. d. qꝛ dicũt ⁊c. i. scdo vo: qꝛ dicũt ipsaz eẽ vnũ numero: ⁊ ꝙ ꝑꝑ h est vna diffõne ⁊ rõne: ⁊ ex h seqꝛ: vt sit aliqd entiũ. s. ꝙ si ẽ vna ẽm subm est vna ẽm rõnẽ. ẽm igiꝛ p^m ẽmonẽ ꝯcesserũt ꝓuationẽ eẽ in suba ei⁹: ⁊ ẽz hũc ẽmonẽ scdm negauerũt ꝓuationẽ eẽ in suba ei⁹: ⁊ h demrat ꝙ isti nõ distinxerũt nãz ei⁹ a nã ꝓuationis. ¶ Et quũ notificauit ꝙ Plato solus fuit ꝓpinqu⁹ videre vex in hac nã: sz tñ nõ distinxit eã bñ: incepit dicere dñias veras iter mãm ⁊ ꝓuationẽ: ⁊ dixit nos ãt dicim⁹ ⁊c. ⁊ itendit ꝑ ꝓpinquũ. i. ꝓpinquũ ei qd est in actu. ⁊ dixit. ⁊ quodãmõ suba: qꝛ nõ ẽ suba in actu: ⁊ opposite istis differẽtys sunt dñie ꝓuatiõis. ¶ D. d. ꝓuatio ãt nõ oĩo. i. ꝓuatio ãt nõ est: neqꝫ ꝓpĩque neqꝫ remote: neqꝫ ẽ accñs: nedũ vt sit suba: ⁊ dixit ꝙ mã nõ est ꝑ accñs: ⁊ ꝙ ꝓuatio nõ ẽ ꝑ se: diuidẽdo ꝓuationẽ ab eo qd est in po^a. ens. n. in po^a ẽ aliqd cui accidit ꝓuatio nõ in sua suba. ꝓuatio aũt ẽz ꝙ est ꝓuatio ẽ nõ ens ꝑ se. ¶ Et ex h appet ꝙ oẽ hñs mãz ẽ gnãbile ⁊ corruptibile: nã in nã mãe ẽ ꝓuatio for^e: ⁊ si i sua nã eẽt forata: nõ recipet foras nisi ens gnãreꝛ ex ente: queadmodũ si in sua nã eẽt ꝓuatio simp^r tũc oĩo nihil gnãreꝛ ex ea. est igiꝛ q̃si ꝯposita ex eẽ ⁊ nõ eẽ. ¶ Et h ꝺclarabiꝛ in de suba orbis ꝙ corpa celestia nõ hñt mãm oĩo: qm̃ tũc essent gnãbilia ⁊ corruptibilia ꝓpter mixtionem ꝓuatiõis cũ nã eoꝝ. nihil aliud eniz est cã gnõnis ⁊ corruptionis q̃ꝫ ꝑma mã ꝓpter nõ esse qd mixtũ est in suba eius.

Ens in po^a est aligd cui accidit priuatio nõ i sba. ꝓuatio ãt ẽz ꝙ ꝓuatio est nõ ens ꝑ se. Jd supra cõ. 75.

Nihil aliud est cã gnõnis ⁊ corruptõis q̃ꝫ p^a mã ꝑꝑ ñ eẽ qd mixtũ ẽ i sba ei⁹. Jd p ⁊. 3. ca. d sba orb. Et d celi cõ. xx.

¶ Quidã aũt ꝙ nõ est magnũ ⁊ ꝑuũ siĺr: aut siĺ vtrũqꝫ: aut seorsũ vtrũqꝫ. Quare penit⁹ alter modus ẽ hic trinitatis ⁊ ille: vsqꝫ qdez eni ad h ꝑuenerũt ꝙ oz q̃zdã supponi nãm: hãc tñ vnã faciunt: ⁊. n. si aliqs dualitatẽ facit dicẽs magnũ ⁊ ꝑuũ ipam: nihil min⁹ idẽ facit: alterã. n. despexit. Subta qdẽ mã cuz forã cã ẽ eoꝝ: q̃ fiũt sicut mr̃: ⁊ altera vo ꝑs ꝯrietatis mĺtotiẽs imaginabiꝛ ad maleficiũ: ipi⁹ ꝓtẽdẽti itelĺm: neqꝫ eẽ penit⁹ ⁊ eẽ ex oẽ.

Subta materia cũ fora cã ẽ eoꝝ q̃ fiũt: sicut mr̃. Priuatio sꝑ imaginaꝛ ad maleficiũ.

¶ Illi aũt ponũt nõ ens magnuz ⁊ ꝑuũ eodẽ mõ: siue ꝑ ãbo demõstrẽt illd: siue ꝑ vtrũqꝫ ꝑ se: ⁊ sic erit ista sñia trinitatis alia ab illa: vsqꝫ ãt ad hũc locuz bene dixerunt: quoniã neceẽ vt sit hic aliq̃ nã subta: sed posuerunt istã nãm vnã: qꝛ igiꝛ si aliqs dixerit i ea dualitatẽ dicẽdo ipaz eẽ magnuz ⁊ ꝑuum nihil dicet diuersuz a dicto: negat. n. aliã nãz: qm̃ illa nã ꝑmanet: ⁊ est amplexa cũ creatiõe: q̃ creanꝛ gnãbilia vt mater: ista autez alia nã q̃ est altera ꝑtium ꝯrietatis multotiẽs facit existimare cõsiderantẽ ꝑ suaz mentẽ malitiam actionis eius: ipsam non esse oĩo.

¶ Inducit ẽt aliũ modũ idistinctiõis ꝓuatiõis a mã. ⁊ dicit. illi aũt ponũt nõ ens magnũ ⁊ ꝑuũ ⁊c. i. Plato aũt nõ distinguit inter ꝓuationẽ ⁊ mãm: quuz per non ens demonstret qd demonstrat ꝑ magnuz ⁊ paruum ⁊ indifferẽter siue demõstret illud ꝑ ambo insimul: aut ꝑ vtrũqꝫ ꝑ se. ¶ D. d. ⁊ sic erit ista sñia ⁊c. i. ⁊ sic iste modus trinitatis in ꝓncipys si ꝯcedaꝛ ipsuz esse trinũ: quum magnũ ⁊ paruũ reducanꝛ in mãm: erit alius a mõ trinitatis quez diximus. s. ꝙ trinitas eoꝝ de ꝓncipys: que est vnũ ⁊ magnũ ⁊ paruum erit alia a nostra trinitate: que est ꝓuatio ⁊ mã ⁊ forma. ⁊ accidit ei iste modus erroris: qꝛ dimisit ꝯsiderare de ꝓuatione. ¶ D. d. vsqꝫ aũt ad hũc locũ ⁊c. i. in h aũt ꝙ peruenit ꝯsideratio eorum in istis rebus. s. in hoc ꝙ necesse vt sit h aliqua natura subiecta gnãbiliuz. bene dixerũt. in illis autẽ que sunt ꝓter hoc nihil recte dixerũt. ¶ D. d. qꝛ igiꝛ si aliquis ⁊c. i. isti eniz peccãt post istũ locũ: qꝛ nõ numerauerũt ꝓuationez ẽm ꝓn^m. cũ mã neqꝫ ꝑ se neqꝫ per accidens: neqꝫ posuerunt dualitatẽ in ꝓncipys: ex qbus est gnãtio. s. materialib⁹. si igiꝛ aliqs dixerit eos dicere dualitatẽ: quũ dicũt ꝙ mã est magnũ ⁊ paruũ. nihil dicit diuersum ab eo qd dixerant pmo. magnũ enim ⁊ paruuz reducuntur in vnũ. vt dcm̃ est in ꝓdicta questione: non in duas naturas diuersas. ⁊ ẽt ꝑ hoc ꝙ ponũt dualitatẽ in magno ⁊ ꝑuo. ⁊ si ꝯcesserim⁹ illa significare dualitatẽ incq̃ꝫtum diligit inducere vnã formã post aliaz negant aliam nãm. s. priuationẽ esse de numero ꝓncipioꝝ: ⁊ hr̃e introitũ in gnãtionẽ neqꝫ ꝑ se neqꝫ ꝑ accidens. ¶ D. incepit dare cãm quare latuit platonem ꝓuationẽ hr̃e ꝓncipiũ in gnãtione: ⁊ nõ latuit ipsuz h in mã: ⁊ dixit. illa mã enim ꝑmanet ⁊c. i. ⁊ fuit manifesta eis dispositio istius nãe. s. mãe: ⁊ latuit eos scdã nã. s. ꝓuatio mixta cũ nã: ꝓpter quã mã est parata ad recipiẽdum formas: qm̃ ista nã. s. mã ꝑmanet in gnãto: ⁊ forma nõ põt eẽ sine ea: ⁊ ista se hz ad generata sicut mr̃ ad filios: ⁊ ꝓpter ista nõ latuit eos hãc nãz esse necessariã in gnãtione: alia aũt natura. s. priuatio ꝓpter malitiã sue actionis in gnãbilibus latuit eos: nam quũ accidit gnãbilibus priuat illa: ⁊ multotiẽs q inspexerit illã hoc mõ: credet ipsam magis destruere gnãtionem q̃ꝫ esse necessariam in gnãtione. ¶ Et hoc intendebat quũ dixit. multotiẽs ⁊c. i. quoniã nõ facit generari: sed destruit generationem. 80

Plato non distixit inter ꝓuationez et mãm.

¶ Existẽte eni quodaz diuino ⁊ optio ⁊ appetibili: aliud qdẽ ꝯriuz eẽ ipsi dicim⁹. aliud aũt aptũ natũ est appetere ⁊ desiderare ipz ẽm ipsi⁹ nãm: qbusdã aũt accidit ꝯriũ appetere suiipsi⁹ corruptionẽ: ⁊ neqꝫ ipaz suiipsius poẽe est appetere spẽz ꝑꝑ nõ eẽ idigẽs: neqꝫ ꝯriũ. corruptiua eni fiũt adiuicẽ ꝯria: sz hoc est mã: sic̃ in femia masculũ: ⁊ turpe bonũ: nisi qd nõ ꝑ se ẽ turpe sz ẽm accidẽs. ¶ Qm̃ qꝛ est hic aliqd diuinũ qd est bonum ⁊ appetibile dicim⁹: ꝙ h est ꝯrium ei⁹: ⁊ est illud qd est inatuz. i. nãliter appetere ⁊ assi-

Cõtraria sũt adiuicẽ corruptiua.

Materia ma[…] […] maleficiũ

Appetẽs ꝑꝑ idigẽtiã est.

Mã appetit formã: sic̃ turpe bonũ ⁊ femia marẽ.

milari ipsum illi: aut ꝯtingit eis vt cōtrariuƺ appetat corruptionē suiipsius: ⁊ ipossibile est vt forma appetat se: quoniā nō ē diminuta: neqƺ appetit suū cōtrarium: q2 contraria corrumpūt seinuiceƺ: ħ materia appetit formam: sicut femina mareƺ: ⁊ turpe pulchrū: nō q2 in se est turpis: sed per accidens: neqƺ q2 est femina: sed per accidens.

81 ¶ Quum declarauit quomō apparet ꝯsideranti p̄mo aspectu ꝙ priuatio nō habet dignitatē in generatione cū mā: incepit declarare ipsam habere introitum in gnātioneƺ ⁊ quō: ⁊ ꝙ mixtio eius cū mā est causa in hoc ꝙ desideriuƺ nāle est in mā ad formā. ⁊ ħ est causa in hoc ꝙ res māles sunt gnābiles ⁊ corruptibiles. ¶ Et dixit: qm̄ q2 est ħ aliqd̄ diuinuƺ ⁊c̄.i. ⁊ q2 p̄uatio accidit māe de necessitate: ⁊ est ħ pfectio diuina maxima: cui oīa entia appetunt assimilari: ⁊ ex q̄ appetunt acquirere s̄m ꝙ nā eoꝝ pōt recipere: dicimus nos ꝙ mā s̄m ꝙ accidit ei priuatio est īnata appetere se assimilari primo principio s̄m ꝙ potest: ⁊ ħ est appetere receptioneƺ forme. ¶ Et intelligit hic ꝑ appetitū illud qd̄ mā habet de motu ad recipiēdum formā. appetitus eniƺ alius est nālis sine sensu: vt in plātis ad nutrimētū: ⁊ alius ē cuƺ sensu: vt appetitus aīaliuƺ ad nutrimētuƺ. in mā igit̄ est appetitus nālis ad recipiēduƺ oēs formas. recipit igit̄ eas alternatī: qñ forma agēs est p̄ñs. ¶ D.d. ille aūt ⁊c̄.i.q aūt non cōcedit p̄uationē ꝯiungi cū mā: nō pōt dicere quare iste appetitus nālis est in entibus ad recipiēduƺ formam post formā: qm̄ quuƺ nō ꝯcedūt p̄uationē esse mixtā cuƺ mā: quapropter nō est in actu: ꝯtinget eis dicere: ꝙ istud desideriū nāle est in entibus nālibus s̄m ꝙ sunt cōpleta existētia in actu: ex quo cōtinget eis aliqd appetere suū cōtrariū corrumpēs ipm̄: ⁊ sic aliqd appetet se corrumpi. ¶ Et ħ qd̄ dixit manifestum est: qm̄ si nō esset ħ aliqd nō habēs formā: non esset ħ aliqd̄ appetēs formā post formā: ⁊ si esset tūc nā ageret ociose: q2 poneret in entibus potētiam ad corruptionē eoꝝ s̄m ꝙ sunt in actu: ⁊ totū ħ est ipossibile. oē enim ens vt dcm̄ est diligit se ꝑmanere: sed mā diligit se inducere formā ꝓpter aliā ꝓpter diminutionē ꝯtingēteƺ sibi. ¶ D.d. sed mā appetit formā sicut femina marē: ⁊ lƺ nō vsitatur in doctrina dmōstratiua: tñ vsitatur in rebus nō sensibilibus: que nō intelligunt̄ nisi ꝑ ꝯparationē. ¶ Deinde. d. nō q2 est in se: sed ꝑ accñs: q2 turpitudo accidit ei ex p̄uatione mixta cū ipsa mā: ⁊ in se nō est p̄uatio: est igit̄ turpis ꝑ accñs ⁊ silr̄ est femina ꝑ accidēs: femina est hō imperfectus: femineitas eni accidit ei ex p̄uatione.

Perfectiōi diuine oīa appetūt assilari s̄ƺ ꝙ p̄ñt. Jd̄ 2. de aīa. t.c. 34. Et 2. ce. tex. cō. 64.

Appetitus nālis, ⁊ aīa l.

Oē ens diligit se ꝑmanē.

Exēpla ñ vsitant̄ i doctria dmr̄atiua. tñ i reb⁹ ñ sensibilib⁹ q̄ nō intelligunt nisi ꝑ ꝯpōneƺ ad alter ūvsitari p̄ñt. vid ꝯtr̄e 4. ph. c. 84. Et 3. de aīa. c. 6. ⁊ 14. Et scd̄o de anima. 149.

¶ Corrumpit̄ aūt ⁊ fit: est quideƺ vt sic: est aūt vt non: s̄m qdem eni ꝙ est: in quo s̄m se corrumpit̄: qd̄ enim corrūpit̄ in hoc est priuatio inq̄ƺtum aūt s̄m potētiam nō ꝑ se: sed incorruptibilē ⁊ ingenitā nec̄e est esse ipaƺ: si enim fiat: subijci aliqd opƺ primū: ex quo fiat: hoc aūt est hec nā: quare erit ante fieri. ¶ Dico aūt materiā primū subiectum vnicuiqƺ: ex quo fit aliquid quuƺ insit nō s̄m accidens: ⁊ si corrūpit̄: in hoc abibit vltimuƺ: quare corrupta erit anteq̄ƺ corrūpat̄.

Mā ē p̄mū sbm̄ vnicuiqƺ ex q̄ fit aliqd cū isit nō s̄m accñs. Jd̄ 2. ph. t. c. xxviij ⁊ 5. metaph. tex. cō. ij.

¶ Et corrumpit̄ ⁊ gnātur quodāmō: ⁊ alio mō non. s̄m enim illud qd̄ ē in ea ⁊ corrūpit̄ per se corrūpit̄. Illud eniƺ qd̄ corrumpit̄ ꝑ se in ea est priuatio: s̄m aūt potētiā non corrumpit̄ ꝑ se: imo necesse est vt sit non corruptibilis: neqƺ gnābilis: qm̄ si fuerit gnāta indiget subto: ex quo generet̄: ⁊ istud est ipsa nā: ergo erat anteq̄ƺ gñaret̄. dico eniƺ mām primū subm̄ illud: ex quo gñat̄ res: ⁊ est i ea nō ꝑ accñs: ⁊ si fuerit corrupta ad ħ veniet i postremo. g̊ erat corrupta añq̄ƺ corrūꝑet̄.

¶ Quuƺ notificauit nām prime māe: ⁊ in quo differt a p̄uatione: ⁊ dissoluit qōnes ꝯtingentes antiquis in generatione: incepit declarare ipsam esse neqƺ generabilem neqƺ corruptibilē: ⁊ q2 gnābile ⁊ corruptibile dr̄ duobus modis: ꝑ se ⁊ per accidens. dixit. ⁊ corrumpit̄ ⁊c̄.i. qm̄ est gnābilis ⁊ corruptibilis per accidens: ⁊ nō gnābilis neqƺ corruptibilis ꝑ se. ¶ D. exposuit ħ ⁊ dixit. s̄m enim ⁊c̄.i. ⁊ dr̄ esse corruptibilis: q2 p̄uatio que est in ea est corruptibilis ꝑ se: ⁊ iō esse eius est causa corruptionis: ⁊ no esse ei⁹ est causa eēndi: ⁊ ꝙ nō attribuit̄ corruptioni nisi s̄m rē corruptibilem: que est in ipso attribuit̄ ꝑ accidens ⁊ trāsumptiue: vt dicimus doliū acescit: qñ vinū qd̄ est in ipso acescit. ¶ D.d. s̄m aūt potētiā ⁊c̄.i. ⁊ s̄m p̄ñtiam priuationis forme in ea recipit corruptionē: nō s̄m presentiā potētie in ea: q2 potētia nō est corruptibilis ꝑ se. ⁊ mā est ēt gnābilis ꝑ accñs ꝑꝑ p̄ñtiaƺ ei⁹ qd̄ est ꝑ se in ea: ⁊ est actus. ¶ Et quū notificauit ipsaƺ eē nō gnābilem neqƺ corruptibilē: iduxit sup ħ demr̄ationem ⁊ dixit: qm̄ si fuerit gnāta ⁊c̄.i. ⁊ iste s̄mo est inducēs ad incōueniēs sic: mā est gnāta: ⁊ ħ est: in quo dubitat̄: ⁊ oē gnātū hƺ subm̄ exñs in potētia: ⁊ ħ declaratū fuit supius: igit̄ p̄ma mā hƺ subm̄ exñs in potētia: ⁊ subm̄ qd̄ est in potētia est vnū oīuƺ gnābiliū. g̊ p̄ma mā ⁊ suū subm̄ sunt vnū numero. s. vnū subƺ: ⁊ oē qd̄ cuƺ suo subto: ex quo gnātur ē vnū numero: ē anteq̄ƺ sit. g̊ p̄ma mā est anteq̄ƺ sit: qd̄ est ipole. ¶ Et ħ impole seq̄t̄ ex ħ qd̄ posuim⁹ ꝙ p̄ma mā est gnābilis: ⁊ ħ mō argumētatiōis declarauit ipsam eē nō corruptibilē ꝑ se: sequitur eniƺ vt sit corrupta anteq̄ƺ corrūpat̄. ¶ D.d. dico eni mām ⁊c̄.i. itelligo. n. quuƺ dico māƺ p̄mū subm̄ qd̄ est in potētia: nō subm̄: ex q̄ gnātur res: ⁊ est in actu: ⁊ gnātū ex eo ē exñs ꝑ se nō ꝑ accidēs. hoc eni scd̄m subm̄ ⁊ p̄mū ꝯueniūt in ħ ꝙ gnātū iuenit̄ ex eis ꝑ se: ⁊ differūt in hoc ꝙ p̄mū est in potētia: ⁊ scd̄m in actu: aut mō medio iter potētiā ⁊ actū: sicut est dispō i illo qd̄ gnātur ex plurib⁹ vno subto. ¶ Et dixit ħ: q2 si ponat̄ in gnōne māe p̄muƺ subm̄. s. in potētia: nō ꝯtingit vt sit cuƺ mā vnum numero. ⁊ sic non accidit impossibile predictum. ⁊ ideo excitauit audientem ad intelligendum ex hoc qd̄ dixit: ꝙ si prima materia generatur: idiget subiecto. i. primo subiecto.

82

¶ De principio auteƺ s̄m spēm vtrum vnū aut plura: aut quot: aut que sunt per certitudineƺ prime phie opus est dtermiare: ergo in illud tp̄s apponatur. De physicis autē ⁊ corruptibilib⁹ spēbus in posteri⁹ demōstrādis dicem⁹. Q2 qdeƺ igit̄ sunt principia: ⁊ q̄

⁊ quot

⁊ quot numero: determineť a nob̄ sic. Rursus aūt aliud principiū icipiētes dicamus.

¶ Cōsiderare aūt de principio ſm formaꝫ: vtrū ſit vnū aut plura: ⁊ qd ſit: ⁊ q̄ ſint ꝑfecte: eſt de oꝑe prime phie. vñ opꝫ nos expectare ad ipſam. De forma autē nāli ⁊ corruptibili nos icipiemus declarare ⁊ dicere: ꝙ iam determinauimus ꝑ hunc ſermonē: quē compleuimus nunc principia eſſe: ⁊ que: ⁊ quot ſint: ⁊ nos intendimus in hoc ſermone aliud principium.

83 ¶ Quum notificauit principia eſſe tria. duo ꝑ ſe. ſ. mā ⁊ forma. ⁊ vnū ꝑ accidēs. ſ. priuatio: ⁊ iam declarauit primā mātotm eſſe de ꝓncipijs. dicit: ꝯſiderare atuem de ꝓncipio ſm formā ⁊c̄. i. ꝯſiderare āt de ꝓmo ꝓncipio formali: vtrum ſit vnuꝫ aut plura: ⁊ que eſt ſuba eius: eſt ꝓprium ꝓme phie. formaꝝ enim alie ſunt in materijs: alie nō in materijs: vt declaratum eſt ī hac ſciā. ⁊ ideo ꝯſideratio de formis eſt duaꝝ ſciētiaruꝫ: q̄ruꝫ vna. ſ. nālis ꝯſiderat de formis mālibus: ſcḋa āt de formis ſimplicibus abſtractis a mā: ⁊ eſt illa ſcia que cōſiderat de ente ſimpl'r. ¶ Sed notāduꝫ eſt ꝙ iſtud genus entiū: eſſe. ſ. ſeꝑatuꝫ a mā nō declaratur niſi in hac ſciētia nāli: ⁊ ꝗ dicit ꝙ prima phia nititur declarare entia ſeparabilia eſſe: peccat. h̄ enim entia ſunt ſubiecta ꝓme phie: ⁊ declaratū eſt in poſteriori bus analecticis: ꝙ impoſſe eſt aliquā[a] ſciam declarare ſuū ſubm eſſe: ſed cōcedit ipſum eſſe: aut q2 manifeſtuꝫ per ſe: aut q2 eſt demōſtratum in alia ſcientia. ¶ Vñ Auicē. peccauit maxime quū dixit[b] ꝙ ꝓmus phs demōſtrat ꝓmū ꝓncipiuꝫ eſſe: ⁊ ꝓceſſit in hoc in ſuo lib. de ſcia diuina ꝑ viā quā exiſtimauit eē neceſſariaꝫ ⁊ eēntialē ī illa ſcia: ⁊ peccauit pctō manifeſto. certior enim illoꝝ ſmonū ꝗbus vſus eſt in h̄: nō ꝑtrāſit ordinē ſermonū ꝓbabiliū: ⁊ iam cām īuuimus huius alibi. ¶ Et peius eſt h̄ qḋ dicit: ꝙ iſta ſcientia accepit a ꝓmo phō[c] corpora cōponi ex mā ⁊ forma: negligēs eſt ne alia via ad ſciēdū h̄ niſi ex trāſmutatione exiſtēte in ſuba. Sed ſicut dixit Ariſ. phs ḋclarat ſubam māe: que ſit ꝑfecte ꝑ cōparationē eius ad oēs ḋrias entium ſm ꝙ ſunt entia. ergo īpoſſibile eſt declarare ipſam eſſe niſi in hac ſcia. ¶ D. d. qm̄ iam determinauimus ꝑ hunc ſermonē ⁊c̄. i. ⁊ intēdit quū dixit: ⁊ q̄ ſint ꝑ formā ⁊ māꝫ. ⁊ quū dixit: ⁊ quot ſint: intendit duo ꝑ ſe: ⁊ tertiū ꝑ accñs. ¶ D. d. ⁊ nos itendim⁹ aliud ⁊c̄. ⁊ īnuit h̄ qḋ vult incipe in ſcḋo tractatu de nā ꝗd ſit. ¶ D. d. numeratiōe ſpērum cauſaꝝ. ¶ Et forte īnuit ꝓmū ꝓncipiū mouēs qḋ declaratū eſt in fine iſtius libri.[d] omne eniꝫ de quo loquiť in h̄ libro ꝓncipaliter eſt propter illud ꝓncipiuꝫ: ⁊ ille eſt primus locus: in quo nālis inſpicit alium modū eēndi ab illo de quo cōſiderat: ⁊ apud illū ceſſat: ⁊ dimiſit conſiderationē de eo vſqꝫ ad ſciam nobiliorē: que cōſiderat de ente ſm ꝙ eſt ens. ¶ Et totum hoc eſt quaſi cōtrariuꝫ eius qḋ exiſtimauit Auicē. qm̄ ſi hic nō demōſtrareť iſte modus entiū. ſ. ſeꝑabiliū nō eēt niſi ſcia nālis ⁊ doctrinalis: ⁊ iō antiq nāles exiſtimabant ꝙ ſcientia nālis eſt prior oībus ſcientijs dicentes. ꝙ ſubiecta eius ſunt priora oībus entibus. ¶ Et forte intēdit ꝑ aliud ꝓncipiū aliud initium doctrie: qm̄ ꝓncipiū doctrine in hoc libro dꝫ eē a ſcḋo tractatu: ⁊ hoc etiā euidentius eſt apud me.

Formaꝝ alie ſūt i materijs alie ñ. Cōſil'e 12. met. c. 25. ⁊ 2. phy. 26.

a Scia ꝯcedit ſuū ſbꝫ eē aut q2 ē māi feſtū ꝑ ſe: aut q2 demſtatū ē ī alia ſcia. Iḋ 2. phyſi. 22. ⁊ 26. c. Et. 12. meta. c. 5. Iḋ 2 de aīa. 27. ⁊ 29. c. Idē. 6. meta. cō. ꝑ. Iḋ. 3. ce. c. 4.

b Aliḋ ꝯſiľe ꝫ Aui. i. 8. ph. c. 3. ⁊ 12 met. cō. 5. vide. 2. phy. cō 73. ⁊ que ibi.

c Nulla ē via ad ꝓbandum corꝑa eē ꝯpoſita ex mā ⁊ forma q̄ via trāſmutationis Idē ſuꝑ c. 51. ⁊ 63. Iḋ. 12. met. 5. ⁊ 8. c. Idē. 8. me. 4. ac. 12. cō. Iḋ. 4. phy. cō. 38. Idē ꝑmo ca. de ſba orbis.

d Oē de q̊ loq̄tur in hoc libro pricipalr ē ꝑꝑ ꝓmū ꝓncipiū mouēs Idē. 8. phy. cō. primo.

¶ Incipit ſcḋs qui eſt de principijs ſcientie naturalis.

¶ Tractatus primus in quo oſtēdetur quid ſit natura: ⁊ quot modis dicatur.

¶ Determinatur quid ſit natura. Cap. I.

Orum que ſunt: alia ꝗdeꝫ ſūt natura: alia vero propter alias cauſas. Natura ꝗdem ſunt animalia queqꝫ ⁊ partes ipſoꝝ ⁊ plante: ⁊ ſimplicia corpora: vt terra: ⁊ ignis: ⁊ aer: ⁊ aq̄: hec eniꝫ ⁊ hmōi a natura eſſe dicimus. Omnia autem que predicta ſunt: videntur differentia ad nō natura exiſtentia. Que quidē eniꝫ natura ſunt: omnia videnť habentia in ſeipſis principium motus ⁊ ſtatus: hec quideꝫ ſm locum: illa vero ſm augmētum ⁊ decremētum: quedam aūt ſm alterationem.

¶ Dicamus ꝙ entiū quedam ſunt natura: ⁊ quedā ex alijs cauſis. illa aūt que ſūt ſm naturam ſunt ſpēs aīalium ⁊ partes eoruꝫ: ⁊ ſpecies vegetabiliū ⁊ corpora ſimplicia: vt terra: ignis: aqua: ⁊ aer: ⁊ iſta enim ſimilia dicimus nā eſſe: ⁊ videmus ꝙ oīa iſta differūt ab eis: que nō cōſtituunť per nām: qm̄ in vnoquoqꝫ iſtorum eſt principiuꝫ motus ⁊ quietis cuiuſdā in loco: ⁊ cuiuſdā in augmento: ⁊ cuiuſdam in alteratione.

Quia quuꝫ intendit in hoc tractatu loqui de his que ſunt quaſi fundamēta ⁊ principia iſti⁹ ſcientie: incepit notificare naturam quid ſit: ⁊ poſuit principium conſiderationis in hoc a rebus naturalibus quuꝫ ſint manifeſtiora q̄ꝫ natura. ¶ Et dixit. dicamus igitur ⁊c̄. i. ⁊ intendit per alias cauſas voluntatem ⁊ caſum: ⁊. q. d. quoniam entium quedam ſūt ex natura: ⁊ quedā fiūt ex alijs cauſis. Deinde numerauit illa que fiunt ex natura: ⁊ dedit modū quo iſta corpora naturalia differūt a corporibus inaturalib⁹: ⁊ ſm quem dicuntur naturalia. ¶ Et dixit. ⁊ videmus ⁊c̄. i. ⁊ vnūquodqꝫ entium naturaliuꝫ differt ab artificialibus in hoc: qm̄ vnūquodqꝫ entium naturalium hꝫ in ſe ꝓncipiū quo quādoqꝫ trāſmutať: ⁊ quādoqꝫ qeſcit: qḋ nō videmus in rebus artificialibus. vñ naturalia dicunť naturalia ſm hoc principium. ¶ Deinde numerauit modos tranſmutationis ⁊ dixit: quedam in loco: ⁊ in hoc collocantur quatuor elementa: ⁊ hñtia aīas ⁊ corꝑa[a] celeſtia: ⁊ ſi principium in iſtis dicatur fere equiuoce: ſed tamē in deſcriptionibus non poteſt quis facere plus iſto. ¶ Deinde. d. ⁊ quedam in augmento: ⁊ innuit principium trāſmutationis proprie in vegetabilibus ⁊ augmētū. ¶ Et quum dixit: ⁊ quedam in alteratione: intendit tranſmutationem in ſubſtantia: que diciť generatio ⁊ corruptio: ⁊ tranſmutationem in qualitatem q̄ dr̄ alteratio: ⁊ ꝙ vtiť hoc noīe alteratio h̄ large. ⁊ iſtud principium qḋ eſt in alterato ſimplici ⁊ trāſmutabili ſimplici: eſt aliud a principio quod eſt in mobili localiter ⁊ in augmēto ſm gen⁹ ⁊ in generabilib⁹ ⁊ altera-

Vnūqḋqꝫ entiū nāliū hꝫ ī ſe ꝓncipiū in q̊ trāſmutať qḋ ñ videm⁹ ī reb⁹ artificialib⁹. Idē ī ſrā. c. 23. Idē 5. ph. c. 2. Iḋ 3. de aīa. c. 18.

a Vr̄ ex hoc motū celi eſſe nālē. ſꝫ oppoſituꝫ vr̄ velle 2. ce. cō. 3.

alteratio ſubſtantie et accidentis

que est metaphysica

a Nō iuenit cōp⁹ simplex qđ alteret ex se. aut qđ gnē sur ex se sicut i uenit corpus simplex qđ trāsfert in loco ex se. Idē 8. phy. c. 20. z. 60. Idē 4. ce. 24. Idē z. đ aia. c. 50 tñ vide opⁿᵐ i 7. met. c. 29. vbi hꝫ ꝙ sic ē i mobilib⁹ in loco ita est de gñabilib⁹: nā sic q̄dā mo uent ex se in loco z q̄dā ab alio ita ēt ē đ gñabilib⁹ zc̄.

b Prinᵐ alteratōis q̄ ē i ꝯpositis pt i uenirí i ipō alterato. s. pnᵐ mouēs p hoc vide. 4. celi. 24. Et. 2. de aia. 50. z p̄ đ generatiōe z corruptione. textu cō. 34.

bilibus cōpositis: qm̄ illud pncipiuz qđ est in cōpositis: est ꝓm formā: z in simplicibus est ꝓm māꝫ: sed h nomē principiuz vsitat hic eguoce pro mā z forma. ¶ Et hoc ē ita:ᵃ qm̄ nō iuenit corpus simplex qđ alteret ex se: aut qđ generet ex se: sicut inuenit corpus simplex qđ trāsfert i loco ex se.ᵇ pncipiuz aūt alterationis q̄ est in cōpositis pōt iueniri in ipso alterato. s. pncipiū mouēs: vt in alteratiōe q̄ est in aīali ab eis q̄ aduenīūt corpi suo: z silr plantis: z iam expressit hoc Aristo. in libro de generatione z corruptione.

¶ Lectulus aūt z idumētū: z si aliqđ hmōi genus est: ꝓm ꝙ quidē sortitū est in predicatione vnaquaqꝫ: z inq̄ztuz est ab arte: neqꝫ vnū habet impetū mutationis innatum ꝓm aūt ꝙ ꝯtingit ipsis lapideis aut terreis esse: aut mixtis ex his habent hoc tantum.

¶ Scānum autē z vestes z alia hmōi generis: ꝓm aūt ꝙ vnūqđqꝫ eoꝝ habet nomē inq̄ztum est ex artificio: non hꝫ in se principiū trāsmutationis oīno: sꝫ ꝓm ꝙ accidit eis: vt sint ex lapide: aut terra: aut aliquo mixto ex istis. z in hoc tm̄ habent dignitatē i natura.

¶ Et nō debet aliqs dicere ꝙ scamnū z idolū z vnūqđqꝫ artificialiū hꝫ in se pncipiū quo mouet z quiescit: qm̄ vnūqđqꝫ artificialium ꝓm ꝙ habet nomen quo significat ꝓm ꝙ est artificiale nullum habet oino principiū quo mouet: ꝓm vero ꝙ accidit corpori artificiali: ꝙ suū subiectū fuit naturale habet principium in se: vt lapis ex quo fit idoluz habet potētiā q̄ mouetur ad inferius: sed hoc est ꝓꝫ ꝙ ē naturale: nō ꝓm ꝙ est artificiale: idolū aūt ꝓm ꝙ est idolū nō hꝫ potētiam qua moueat: sicut hꝫ homo ꝓm ꝙ est hō: z vlr oia nālia ꝓm ꝙ sunt naturalia. ¶ Naturalia ergo differūt ab artificialibus in hoc: qm̄ in nālibus ē pncipiū ꝑ se: in artificialibus vō nō est pncipiuz ꝑ se. z quū declarauit ꝙ nālia sunt illa i qbus est pncipiū per se quo trāsmutant: z cessant a trāsmutatione: demonstrauit ex hoc naturam quid sit.

¶ Est igitur natura principiū alicuius z causa mouēdi z quiescendi in eo in quo est primum z ꝑ se z nō ꝓm accidēs. Dico autem nō ꝓm accidēs: quuz fiat vtiqꝫ ipse sibi aliqs causa sanitatis quū sit medicus: sꝫ tamē nō ꝓm ꝙ sanatur medicinaz hꝫ: sed accidit eundem medicū esse z sanari: vnde z diuidunt aliq̄ndo abinuicez. Similr aūt z alioꝝ vnūqđqꝫ que fiunt: nullum enim ipsoꝝ habet in seipso factionis principiū: sed alia quidez in alijs z ab exteriori vt domus z alioruz manufactorum vnūquodqꝫ. alia autē in seipsis quidem: sed nō ꝓm seipsa: quecūqꝫ autē ꝓm accidens fiunt: cause sunt vtiqꝫ ipsis: est igitur natura quod dictum est.

¶ Et sic nā erit principiuz aliqđ z cā vt moueatur: z quiescat illud in quo est primo z ꝑ se: nō ꝑ accidēs: z dico nō ꝑ accidēs: quoniā hō pt eē cā suiipsi⁹: i sanari ab ifirmitate: quum fuerit medicus: sed non ꝓm ꝙ recipit sanitatē hꝫ artē medicādi: sed accidit ei eidez ꝙ fuit medicus: z recipiēs sanitatez: z ideo forte hec duo differunt vnuz ab altero. z similiter est in oībus alijs rebus que facte sūt: quoniā nulla eaꝝ ē cuius pricipiū facture ē i se: sed in quibusdam est in alijs: z ex intrinseco: vt in domo z in vnoquoqꝫ eoruz que fiunt manu: in quibusdā aūt est in eis: sꝫ nō ꝑ se: z sunt cause: quas hꝫ ꝑ accidens.

¶ Quia manifestum est ꝑ se ꝙ nālia sūt illa que hn̄t pncipiū quo trāsmutant z cessāt a trāsmutatiōe ꝑ se z ꝓm ꝙ sunt nālia: z ꝙ ꝑ nām mouent z cessant z generant z corrūpunt: fuit manifestuz ex hoc ꝙ nā est pncipiū z cā quo transmutat illud in quo est z q̄escit pmo z ꝑ se nō ꝑ accn̄s. ¶ Et ista diffō nāe ē manifesta hic: z nām eē est manifestū ꝑ se: vt post dicet Ari. z est vnū pncipioꝝ istius scīe: z nō est declarādum a pmo pho: neqꝫ est ex eis que nō sunt nota ꝑ se: vt apparet ex vbis Auicēne: nisi intendat ꝙ pmus phs dꝫ cōtradicere eis q negant illud pncipiū esse: vt ꝯdicit falsis opinionibus inductis de pmis pncipijs. ¶ Et iste homo iducit signū ꝙ ista diffō nō ē nota hic: qz iam declarauit in septimo z octauo ꝙ oē motum hꝫ motorē. z dixit illic ꝙ nō est dubiū in hoc: nisi đ corporibus simplicib⁹. ¶ Et pōt ēt rōcinari sup hoc: ex hoc ꝙ dixit Arist. in. 3°. celi z mūdi: qm̄ elemēta hn̄t grauitatē z leuitatē. ¶ Et hoc nō est sicut existimauit: qm̄ nō dubitam⁹ ꝙ ista mouent ex se nō ex motore extrinseco. s. quattuor elemēta: z oīa corpa mota ex se. vtrū aūt motor i eis sit alius a moto: ꝑscrutat⁹ est in illo libro: z cā in hoc ē hec ꝙ Plato opinabat: qm̄ h est aliqd qđ mouet se: z manifestū est ꝙ si hic esset aliqd qđ moueret se: ꝙ illud eēt digni⁹ hr̄e h nomē nā ꝓm hāc descriptionē. s. ꝓꝫ ꝙ dr̄ hic ꝙ nālia sūt illa q̄ nō mouent ex extrinseco: z manifestū est ꝙ qcqd nō mouet ex extrinseco mouet ex se. sꝫ vtrū iste motor in eis sit motū aut nō motū qñ mouet: aut est ipm motū: idiget declaratiōe. ¶ Et quū notificauit q̄ sūt nālia. dixit. z sic nā erit pncipiū zc̄. z. q. d. si nālia sūt illa q̄ hn̄t pncipiū quo mouent z q̄escūt ex se z ꝑ se: nō ꝑ accn̄s: z nā ē illa q̄ mouent z q̄escūt. nece est vt nā sit pncipiū quo mouet z q̄escit: illud in quo est ꝑ se z pmo: nō ꝑ accidens. z an̄s esse in hoc syllō ē manifestū per se: z similr ꝯn̄s. ¶ Et non debet aliqs dicere ꝙ ista diffinitio ꝑpter hoc est cōclusio demōstratiōis: qm̄ ē dcm̄ in porib⁹ analeticis ꝙ ꝑ huiꝰ syllogismos hypotheticos nullū ignotū declarat oīno: sꝫ vtunt ad ꝯfirmāduz illud qđ ē manifestū ꝑ se: tm̄ indiget modicula inuitione: sicut vsitat diuisio z inductio. ¶ Et dixit. pmo z ꝑ se: qm̄ illud qđ est ꝑ se: ē magis vle q̄ illud qđ est primū. omne enim primuz est ꝑ se. z nō omne qđ est ꝑ se est primuz. vt dcm̄ ē in posteriorib⁹. U. g. qm̄ nauis mouetur ex principio in ipsa: sed nō primo: sed mediāte hoīe. ¶ Et addit nō per accidēs ꝑpter illud qđ dixit. z accidit in qbusdaz artificialib⁹ vt pnᵐ sit i ipso fcō ꝓꝫ h ꝙ accidit qbusdā vt subm artificij in q̄ agit. ē subm artificij i q̄ iuenit scia artificij: vt ars medicie: qm̄ subm eius in qđ agit est corpus hoīs ꝓm ꝙ est hō: z ipse est subm in q̄ inuenit: z hoc non est per accidens necessariū: qm̄ n̄ oīs hō ē aptus. vt sit medic⁹: ita ꝙ medic⁹ agat i se.

3 Digressio q̄ reprehe[ndit] Aui. opini[onem]

ergo ars

Medicus sanus se

Nauis et infra c. 30

ars duplex·

Ars medicie ⁊ alie artes sūt pate prio ⁊ ꝑ se vt agāt i alia a sbto i q̄ sūt. Jdē sup cō.prio.⁊.z. Jd.5.physi. cō.z.

ergo ars medicine ⁊ alie artes sunt parate primo ⁊ ꝑ se vt agant in alia a subiecto in quo sunt. ¶ a Artes igit̄ sicut diximus sunt duobus modis.aut ars cuius ꝓncipiū est extrinsecū necessario.vt ars edificatoria: ⁊ alie artes:quoꝝ subm in qd agit est aliud a subo in quo inueniuntur.ars aūt medicine agit in se ꝑ accñs. ¶ Et dixit.q̄ fiunt manu.q2 ꝑs medicine cui accidit agere in suū subꝫ est ꝑs theorica nō practica.qm̄ nullus flobothomat in suo corpore. Sed est dubiuꝫ de arte saltitādi. ¶ Sed iste sermo nō est nisi de artib⁹ ex qbus ꝓueniūt acta:nō solūmō actiones:⁊ silr ē de arte musice q̄ est sine instrumēto.vtꝝ aūt in istis ꝓncipys exñtibus in rebus nālibus est aliqd qd non sustentat̄ ꝑ nām:ꝑscrutādum est de eo:sed in hac sciētia nō ꝯsiderat̄ nisi in vnoquoq₃ generuꝫ istoꝝ ꝓncipioꝝ:⁊ in eis q̄ accidūt illis. ¶ Et iā diximus ꝙ ista diffō nō dr̄ vniuoce neq₃ ēt equoce:sed ꝫm pri⁹ ⁊ posterius:⁊ in talib⁹ incipiēdum ē a cōmuniori ⁊ veniēdū ad ꝓpria:sicut fecit in diffōne motus ⁊ loci. ¶ Et sciēduꝫ est ꝙ subm istius libri ē nā ⁊ ꝓncipia nālia: quū sint cōia oībus reb⁹ nālibus.⁊ ideo in hoc libro nō diffinit corpus neq₃ alia:de qbus cōsiderat naturalis:sicut fecit in principio celi ⁊ mundi.

a Artes sunt duob⁹ modis

Diffō nāe n̄ dicit̄ vniuoce nꝫ equoce sꝫ ꝫm p⁹ ⁊ posteri⁹. Jdē primo ce.c.5.

Subꝫ isti⁹ libri ē nā ⁊ ꝓncipia nālia.

¶ Naturā aūt hñt quecūq₃ hmōi habēt principiū:⁊ sūt hec oīa suba.subiectum eniꝫ est qddam:⁊ in subiecto est nā semper.

¶ Or aūt habet nām est illud qd hꝫ tale principiū:⁊ hoc omne est suba.nā enim semper est subm aliqd in subiecto semper.

4 ¶ Quum descripsit nām:incepit describere hñs nāꝫ. ⁊ dicit:qd aūt habet nām est illud qd hꝫ ꝓncipiū in se q̄ trāsmutat̄ ex se:⁊ cessat a trāsmutatōe. ¶ D.d. ⁊ oē vtrumq₃ est suba ⁊c̄.i.⁊ nā ⁊ hñs nāꝫ.s.mā ⁊ forma vtrūq₃ est suba.nā eniꝫ que dr̄ de mā est suba:q2 est sba.natura aūt que est forma est suba q̄ ē i subo qd sustentat̄ per illā:⁊ hoc itēdebat quū dixit semꝑ: nō q2 ē in subo ꝑ qd sustētat̄ sic accñtia.⁊ ex hoc declarabit̄:ꝙ vtraq₃ nā est suba. ¶ Sed videt̄ ꝙ h cōcedenduꝫ est a nāli ⁊ accipit a pho.s.ꝙ nā que dr̄ de forma est suba.⁊ vlr a ꝯsiderare de suba nō est ꝓpriū huic scie.suba eni ⁊ accñs sunt drīe entis ꝫꝫ ꝙ ē ens. ⁊ apparet illic ꝙ mā est suba in potētia:⁊ ꝙ forma ē illa ꝓpter quā ens est suba in actu. b cōpositū igit̄ est dignius hr̄e hoc nomē suba q₃ mā:q2 est i actu ⁊ mā est in potētia:⁊ forma ē dignior hr̄e h nomē suba q₃ cōpositū:qm̄ ꝑ illā ē cōpositū i actu.⁊ cā rei ē dignior causato:⁊ oēs iste ꝓpōnes sunt cōes ⁊ eēntiales enti:⁊ ideo ponēdum hoc est in hac scia positione.

Fo^a ē i sbto n̄ sic accñtia. Jdem.z.de aia cō.4.

a Cōsiderat̄ de sba n̄ ē ꝓpriū huic scie. Jdē prio meta.15.⁊.18. Jdē.7.met.5.⁊.9.⁊.39. Jd.iz.met.ꝑ.5.6 ⁊.Jdē.6.meta.cō.ꝑ. Jdē.4.met.cō.ꝑ. Jdē.8.met.cō.4.Jd.infra in h scdo.cō.zi.

¶ Scdm aūt nām sunt ⁊ hec ⁊ q̄cūq₃ his insunt ꝫm se:vt igni ferri sursū:h eni nā qdem nō est:neq₃ hꝫ nāꝫ:sꝫ a nā ⁊ ꝫm nām.est.

¶ Or aūt est ꝫm cursuꝫ nāleꝫ est illd in illa q̄ inueniunt̄ in istis ꝑ se. V.g.qm̄ ignis hꝫ ascēdere supius:h eni nō ē nā:neq₃ habēs nāꝫ: sed est ꝑ nām ⁊ ꝫm cursum nālem.

b Cōpositūꝫ est digni⁹ hr̄e hoc nom̄ sba q₃ mā:⁊ fo^a adhuc dignior composito Jdē.7.met.⁊.7.⁊.8.met.cō.7.Jd.z.de aia.c.7.

¶ Dicit:illa aūt q̄ sunt ꝫm cursum nālem sunt actiones ⁊ passiōes q̄ sunt in reb⁹ nālib⁹ ꝑ se:vt mot⁹ ignis supius ⁊ terre iferius.actiōes eni reꝝ nāliuꝫ nō sunt nā:neq₃ nālia:sed ꝫm cursum nālem.

5 ¶ Quid qdē igit̄ nā sit dictū est:⁊ qd qdem nā ⁊ ꝫm nām. Sic aūt est naturā tentare demonstrare ridiculum:manifestuꝫ enim est ꝙ hmōi reꝝ sūt mlta. Demrāre aūt manifesta ꝑ imanifesta nō potētis indicare ē ꝓpter ipm ⁊ nō ꝓpter ipm cognitū:ꝙ aūt cōtingat hoc pati nō imanifestuꝫ est:syllogizat enim aliqs vtiq₃ quū natus sit cecus de colorib⁹: quare necesse est hmōi de noibus habere rationem:nihil autem intelligere.

principiū

Demrāre de māifesta ꝑ imanifesta nō potētis idicare ē ꝓꝑ ipm ⁊ nō ꝓꝑ ipm cognitū. cōsilr. 8.phy.t.c.zz. ⁊.z6. Jdē.4 meta.9.

De colore silr ... cecus

¶ Jam igit̄ dixim⁹ nām qd sit ⁊ qd est nālr ⁊ ꝫm cursuꝫ nāleꝫ:q aūt declarauit naturaꝫ esse:dꝫ derideri.est eniꝫ manifestū ꝙ plura entia sunt talia:⁊ declarare manifestum per occultuꝫ ē mos ei⁹:q nō ꝑt distinguere iter illd qd est notū ꝑ se ⁊ notū ꝑ aliud:⁊ non latet:quoniā poss̄e ē hoc accidere.possibile eni est vt aliquis declaret rōne dispōnem coloꝝ ei qui est cecus natura:⁊ sic sermo eius qui talem habet dispositioneꝫ est de nominib⁹: ⁊ nihil intelligit omnino.

Cecus de colorib⁹ syllogizās de noib⁹ rōnē hēbit nihil tū itelligs

6 ¶ Cōgregat illa q̄ declarauit:⁊ dic̄ ꝙ descriptio q̄ descripsit nām ē descriptio rei manifeste ꝑ se nō ꝯcesse in hac scia:sic qdā existimauerūt:⁊ dixit.ē eni manifestū ⁊c̄.i.⁊ nām eē ē manifestū ꝑ se:qm̄ pl̄a entia vident̄ hr̄e ꝓn^m in se q̄ mouent̄ ⁊ qescūt ex se. ¶ Et dixit:pl̄a vt mihi vr̄:q2 dubiū est de aliqb⁹:vtrū moueant̄ ex se aut ex cā extrīseca:⁊ forte innuit ꝑ h ꝙ existimat̄ ꝙ motor in qbusdā reb⁹ ē ipꝫ motū:sꝫ ista sic dixim⁹ nō ē dubiū ꝙ mouent̄ ex se:⁊ vlr nō ē dubiū ꝙ pl̄a nālia sūt hꝫ:⁊ si nō oīa. ¶ D.d.⁊ declarare manifestū est ⁊c̄.i.⁊ q̄rere declarare illd qd est manifestū ꝑ se qd accidit eis q initunt̄ declarare illud qd ē manifestū ꝑ illd qd ē latēs:quū nihil ē māifesti⁹ illo qd est manifestū ꝑ se.est mos ei⁹ q nō pōt ꝑ suaꝫ nāꝫ distinguere iter illd qd ē manifestū ꝑ se:⁊ illd qd ē manifestū ꝑ alid.⁊ iste modus hoiuꝫ nūq₃ potuit philosophari nec pōt. ¶ D.d.⁊ nō latet ⁊c̄.i.⁊ nō latet:qm̄ poss̄e est iuenire i hoib⁹ aliqs q̄ruꝫ nā sit talis:⁊ sic rō vsitata cū istis i declaratiōe reꝝ manifestaꝝ silis ē rōni q̄ vsitat̄ cū ceco i declaratiōe coloꝝ eē. ¶ D.d. ⁊ sic ꝫmo ei⁹ q talē hꝫ intētionē ⁊c̄.i.⁊ audiēs tales rōnes:q cecus ē oculo vl corde:nihil cōꝑhēdit nisi vba quū vterq₃ careat vtute:qua pōt ꝯprehēdere illd qd itēdit declarare rōne.cecus eni caret visu:q̄re iposs̄e est ipm cōprehēdere colores.⁊ ille q diminuit̄ in nā caret virtute intellectus nālis:quare impossibile est ipm apprehēdere ipsas ꝓmas ꝓpositiones.

Vide.4.me. com.8.

Modus hominū non potentū philosophari.

Pro hoc vide scdo met. tex.cō.15.

¶ Quot modis dr̄ natura. Cap. II.

Ideꝫ āt nā ⁊ sba eoꝝ q̄ nā sunt qd primū inest vnicuiq₃ nō formatuꝫ ꝑ seipm:⁊ vt lectuli nā lignū:statue aūt es. ¶ Signum āt dicit Antiphō:quoniā si aliquis ꝓiecerit lectū deorsū:⁊ accipiat potētiā putrescēs vt vtiq₃ sit germē:n̄ vtiq₃ fieri lectū:sꝫ lignū:tāq₃ si dicat ꝙ ꝫꝫ accidēs eē dispōnē ꝫꝫ legē ⁊ artē:subaꝫ āt entē illam:que ꝑmanet hoc patiens continue.

¶ Et quidã existimauerunt ꝙ natura τ substantia eorũ que sunt ꝑ naturã est illud primũ. s. qđ est in quolibet qđ est nõ formatuz per se. V.g. quoniã nã scamni est lignum τ natura idoli est cuprum: vtrumqꝫ enim est subiectum in materia. ¶ Dixit Antiphon: τ signum eius est: quoniã si in terra plãtar̃ scamnũ: τ fieret in eo ex putrefactione virtus τ cresceret ex eo ramus: tũc illud quod generatur non erit scamnum sed lignum: q̃re illud. s. dispositio: qua est scãnum: τ ars est ei per accidens: substantia autem eius ẽ illud quod permanet.

7 ¶ Quum declarauit quid sit nã: τ nãle. τ nãliter: incepit querere ꝺm q̃t modos dr̃ nã quã prius diffiniuit. ¶ Et dixit: τ qdam existimauerũt τc. i. τ qdaz opinati sunt ꝙ nã que est suba eoꝝ que sunt ꝑ nãz est illđ primũ existẽs in vnaquaqꝫ reꝝ nãliuz: qđ est nõ formatũ ꝑ se. s. mã. V.g. qm̃ natura scãni est lignum nõ figura: τ natura idoli ẽ cuprũ: nõ forma: qm̃ hec duo sunt mã τ forma. ¶ Deinde di. Antiphon τc. i. τ natura debet ꝑmanere: sed scamnũ nõ ꝑmanet: τ potẽtia istius sermonis est potẽtia duoꝝ syllogismoꝝ: quorũ vnus est in secũda figura: τ ꝯcludit ꝙ scãnum qđ est simile forme in entib⁹ nãlibus nõ est nã rei ex duab⁹ ꝓpõnibus: quaꝝ vna est ꝙ natura ꝑmanet: τ scãnuz non ꝑmanet. g̃ illud qđ est simile scãno in rebus naturalibus nõ ꝑmanet. s. forma. ergo forma nõ est nã rei. ¶ Deinde d. ergo illđ. s. dispositio τc. i. dicunt ergo ꝙ ista dispositio q̃ est in ligno qua est scãnũ est ei per accidẽs: qꝛ nõ ꝑmanet: suba aũt scãni est lignum ꝑmanens apud generationẽ. ¶ Et intẽdebat ꝑ hoc: qm̃ quũ suba scãni apud generationẽ est lignum nõ figura: τ figura in scamno est similis forme in rebus nãlibus: τ lignũ est simile materie. ergo suba reꝝ nãlium est mã: τ qꝛ figura nõ generat sibi simile. g̃ forma nãlis nõ generat sibi simile: τ intẽdebat ꝯcludere ex hoc: ꝙ forme reꝝ nãlium sunt accidẽtia: qꝛ mutantur: τ ꝙ mã est nã: qꝛ nõ mutar̃ τ ꝑmanet.

¶ Si aũt τ hoꝝ vnũquodqꝫ ad alteꝝ aliquod idẽ h̃ sustinuit: vt es qdẽ τ auꝝ ad aquã: ossa aũt τ ligna ad terrã: silr̃ aũt τ alioꝝ quodlibet illã naturã eẽ τ subam ipsorum.

8 ¶ Et si dispositio vtriusqꝫ istoꝝ apud aliud sit ista eadem dispositio: τ est sicut dispositio cupri τ auri apud aquã: τ dispõ ossis τ ligni apud terram: τ similiter de alijs necesse est vt illud sit natura τ suba eorum.

a Sbz vltiuz cõe oib⁹ reb⁹ nãlib⁹ ẽ illud qđ dicim⁹ eẽ nõ fõmatũ ꝑ se. sʒ sbz ꝓꝑuz vnicuiqꝫ spẽi ẽ illđ qđ nõ ẽ formatũ i respectu vniuscuiusqꝫ spẽi. vide ꝯsilẽ. 3. ce. cõ. 67. τ. 8. met. xj. 12. τ. 14. c. Jdẽ. 12 met. cõ. xj. Jdẽ isra i hoc 2. cõ. sequenti. τ prio physi. cõ. primo.

¶ Jdest: τ si dispõ ligni τ cupri apud aliđ fuerit sicut dispositio eoꝝ apud formã idoli. τ formã scãni. V.g. sic̃ est dispõ cupri τ auri apud aquã τ ossis τ ligni respectu terre. nec̃e est vt vltia mã istoꝝ τ siliũ sit nã τ suba eoꝝ. ¶ D. d. τ silr̃ de alijs τc. τ silr̃ ꝑmũ subz in oibus alijs reb⁹ sicut in cupro τ in ligno: est illđ qđ ꝑmanet τ nõ trãsmutar̃. ¶ Deide d. necesse est vt illud τc. i.[a] subiectuz vltimũ cõmune omnibus rebus naturalibus: τ est illud de quo dicimus ipsum eẽ nõ formatũ ꝑ se: vl̃ nõ formatũ i respectu vniuscuiusqꝫ spẽi: τ sunt materie ꝓprie vnicuiqꝫ speciei.

¶ Unde sane hi qdem terrã: alij vero ignez: alij aerẽ dicũt: qdã aũt aquã: qdã ṽo q̃dam hoꝝ: sed alij oia hec nãm esse eoꝝ q̃ sunt. ꝙ eni aliqs ipoꝝ accepit hmõi: siue vnum: siue multa: hec τ tãta dicit eẽ oiuz subaz: alia aũt oia passiones istoꝝ τ habitus τ dispõnes.

¶ Et iõ dixerũt qdaz: ꝙ nã entiũ est ignis: τ qdã terra: τ qdã aer: τ qdaz aqua: τ qdam pl̃es eoꝝ: τ quidã oia. illud. n. qđ existiauit vnusqsqꝫ eoꝝ eẽ hmõi: siue vnũ siue pl̃a illđ vel illa posuerunt totã subam: τ ꝙ alia sunt passiões accñtes istis τ dispõnes τ forme.

¶ Et qꝛ antiqui opinabanr̃ ꝙ suba τ nã entium ẽ vltimũ subz. ideo sentẽtia eoꝝ in nã entiũ seqtur sentẽtiam eoꝝ in nã cause istius: qui eniz eoꝝ dicit ꝙ mã entiũ est ignis: dicit q̃ꝫ nã oium entiuz est ignis: τ silr̃ q dicit aquã aut aerẽ: aut aliud elemẽtoꝝ: aut plura: aut oia ipsa. vnusqsqꝫ eniz eoꝝ posuit nãm entiuz illud qđ existimauit esse hui⁹: τ opinati sunt ꝙ forme τ alia existẽtia in ista nã sunt passiones τ accidẽtia: τ ꝙ nulla est hic suba nisi ista nã. ¶ D. d. illud eniz qđ existimauit τc. i. illud eni qđ vnusqsqꝫ antiquoꝝ existimauit esse ꝑmũ subz τ primã mãz oiuz entiũ: siue vnũ fuerit illud subm siue plura: illud vel illa subta dicũt eẽ subas oium reꝝ: τ ꝙ oia alia ꝑter illa sũt accidẽtia. ¶ Et dixit hoc: qꝛ tũc nõduz sciebãt cãz formalẽ: neqꝫ erat distincta ab alijs accñtibus. sicut dixit Alex. ¶ Et quũ dixit. τ qdã terrã intẽdebat cum alijs elemẽtis: vt dixit Parmenides: terraz τ ignem nullus enim dixit solã terrã esse principium. 9

¶ Et hoꝝ quidẽ quodlibet eẽ ꝑpetuũ: ñ eni esse mutationẽ ipsis ex seipsis: alia autẽ fieri τ corrũpi ifinities. vno quidẽ mõ natura sic dicir̃: prima vnicuiqꝫ subiecta mã habẽtiuz in seipsis motus principiũ τ mutatiõis. alio aũt mõ forma τ spẽs q̃ est ꝺm rõnem.

¶ Et quodcũqꝫ istoꝝ sit ẽ eternũ. nõ eni hẽt transmutationẽ ex se: τ alia generanr̃ τ corrũpunr̃ infinities. iste igir̃ est vnus modus ꝺm quẽ dr̃ natura. s. prima materia subiecta vnicuiqꝫ eoꝝ: in quib⁹ ẽ principiũ motus τ transmutationis: τ dicir̃ alio mõ de creatione τ forma que est ꝺm rationem.

¶ Dicit: qcũqꝫ istoꝝ dixerit ipz eẽ subz oẽs ꝯueniũt i h̃: ꝙ nec̃e ẽ vt sit eternũ: nõ. n. hz trãsmutatõez ex se: qꝛ nõ hz subz vt positũ ẽ. s. ipz eẽ ꝑmũ i tractatu ꝑcedẽti: τ alia q̃ sũt i isto generãr̃ τ corrũpunr̃ ifinities successiue: τ qꝛ isti crediderũt ꝙ ens dz eẽ ꝑmanẽs ñ trãsmutabile: τ iuenerũt mãm eẽ talẽ: crediderũt eã eẽ solã nãz entis. ¶ D. d. iste igr̃ ẽ vn⁹ modus eoꝝ ꝺz q̊s dr̃ nã. s. ꝑma mã subta oib⁹ formis: qm̃ᵃ nõ ꝑma ẽ cõposita ex forma τ mã: qm̃ qꝛ vnũqđqꝫ entiũ hz ꝑncipiũ motus ꝓprium nec̃e est ipm hr̃e subm ꝓprium ꝑter subz cõe: sed ista nõ est mã pura sʒ ꝯposita. ẽ igr̃ hñs nãz ñ nã. ¶ D. d. τ dr̃ alio mõ τc. τ itẽdit ꝑ rõnẽ diffõnẽ. τ dixit h̃: ᵇ qꝛ forma cõprehẽdir̃ ꝑ itellectũ. 10

¶ Sicut enim ars dicir̃ quod ẽ ꝺm artem τ artificiosum: sic τ natura quod ꝺm naturaz

dicitur

Ex hoc textu sumit̃ q̄ denoiatio fit ab actu. Idē in textu sequēti.

dicit̃ ⁊ qd̄ naturale. ¶ Neq̃ autē illud adhuc dicimus habere ꝑm artem nihil: si potētia tm̄ est lectulus: nōdum habet speciem lectuli: neq̃ esse ꝑm artem: neq̃ in his que natura subsistunt. potentia enim caro ⁊ os: neq̃ h̄z adhuc suiipsius naturam priusq̄ accipiat spēm ꝑm rōnē: qua diffinientes dicim⁹ quid est caro: aut os: neq̃ natura est.

¶ Queadmodum artificiale ⁊ artificiuz dicitur arte: simil'r naturale ⁊ naturatum dicitur natura: ⁊ nō dicimus in hoc q̄ habet aliqd̄ artificiale omnino dum fuerit scānuz in potētia tm̄: nisi habet formam scamni: neq̃ q̄ est hic ars: ⁊ nō dicimus etiam naturā in aliqua rer̄ quarum constitutio est per naturam quū est in potētia: vt caro aut os: nō h̄z aliquā nām donec recipiat illam formaz que est ꝑm rōnem ꝑ quā diffinit̃: ⁊ dr̄ caro qd sit: ⁊ os quid sit: neq̃ est naturaliter.

11 ¶ Quū posuit q̄ natura nō solūmodo dicitur de materia vt antiqui opinabant̃: sed de forma: incepit declarare hoc. et dixit. quemadmoduz igitur ⁊c̄. i. qm̄ ꝑm q̄ ars attribuit̃ artificiali ⁊ artificiato: simil'r natura attribuitur nāli ⁊ naturato. s. qm̄ queadmoduz qditas artificij est in arte: simil'r qditas naturati est in natura. ¶ D. incepit declarare hoc in eis. ⁊ dixit: ⁊ nō dicimus ⁊c̄. i. ⁊ signū eius qd̄ esse artificij i actu est ꝑ artē: ⁊ naturati ꝑ nām est: qm̄ nihil dicimus eē artificiale donec habeat artē in actu: vt scānum. non enim dicimus ip̄m iaz eē artificiale: aut ip̄m habere artē dum fuerit scānuz in potētia: ⁊ nō habuerit formam scāni: quuz igit̃ acquisiuerit formā scamni: tūc dicet̃ habere artē ⁊ eē artificiū. ⁊ simil'r nihil dicim⁹ habere nām aut esse naturale dum fuerit in potētia: ⁊ nō habuerit in actu illā nām. V. g. qm̄ quicqd est i potētia caro aut os: nō dicitur habere nām ossis aut carnis: donec recipiat formā carnis aut ossis: ꝑ quaz respondetur ad quid: ⁊ ex quo fit diffinitio.

¶ Quare alio modo natura vtiq̃ erit habentium in seipsis motus principium forma ⁊ spēs non separabilis ens: sed aut ꝑm rōnē: qd̄ aūt est ex his nā quidem nō est: sed a nā vt homo. Et magis natura hec est q̄ mā. vnūquodq̃ enim tunc dicit̃ quum endelechia sit: ⁊ magis q̄ cum potentia.

Vnūqd̄q̃ tūc dr̄ quū ēdelechia fit ⁊ magis q̄ cū pōa

Forma ē magis nā q̄

¶ Iste igit̃ modus ꝑm quem dicimus nām esse creationem ⁊ formā eius in quo est ꝑ se principium motus: est alius ab illo modo: ⁊ ista forma est inseparabilis nisi rōne. Cōpositū aūt ex istis nō ē nā: sz ꝑ nāz. V. g. hō: illa aūt est dignior mā vt sit nā. Oē. n. dr̄ eē illud qd̄ est quū fuerit in sua ꝑfectiōe: ⁊ illd̄ tūc est dignius ei q̄ quū fuerit potentia.

12 ¶ Scd̄z igit̃ hoc nomē nā qd̄ dr̄ d forma: dr̄ alio mō ab eo ꝑm quē dr̄ de mā. ¶ D. d. ⁊ ista forma ⁊c̄. i. nō separat̃ a mā inesse: ita q̄ possit eē sine mā: sed est separata a mā ꝑm diffōnē tm̄: mā aūt differt a forma: sz nunq̃ denudat̃ a forma: imo quū separat̃ a forma induit aliā: qm̄ si dnudaret̃ ab oib⁹ formis. s. pma mā: tūc qd̄ nō est i actu eēt i actu. ¶ Et quū notificauit q̄ nā dicitur de forma. incepit ēt dclarare[a] formaz esse digniorē hoc q̄ māz. ⁊ dixit. illa aūt ⁊c̄. i. forma. ¶ D. iduxit rōnē sup h̄ ⁊ dixit. oē. n. ⁊c̄. i. oē eni n̄ dr̄ eē[b] simpl'r: nisi quū fuerit i sua vltia ꝑfectiōe: qd̄ est h̄re formā: ⁊ tūc eē ē digni⁹ ei q̄ quū fuerit i potētia.

Mā differt a forā. Idē ꝑ celi. 9 z. Et 8. meta. cō. 8. Si mā denudaret̃ ab oib⁹ foris: tunc qd̄ nō est i actu eēt i actu. vide. c. 65. tertij phy.

a Forma est dignior nā q̄ mā. Idē ꝑ celi cō. 5. Idē. 5. meta. c. 5. idē 7. meta. c. 7. Idē. 8. met. c. 7. Idē supra i hoc. z. cō. 4. Idez. z. de aīa cō. 7. ⁊. 8.

b Nihil dr̄ esse simpliciter: nisi quuz fuerit in sua vltia ꝑfectione. qd̄ ē h̄re formā. Idez 9. met. t. c. 7.

13

¶ Amplius fit ex hoie hō: sed nō lectulus ex lectulo. vnde dicūt non figurā esse nām sed lignū: quoniā fiet vtiq̃ si germinet nō lectulus sed lignū. si ergo hec est ars: ⁊ forma ē natura. fit enim ex homine homo.

¶ Et ēt ex hoie generat̃ hō: sz nō ex scamno scānū: ⁊ iō dicūt q̄ figura nō est nā sz lignū: nā illud qd̄ generat̃ ex eo apud ramificationem nō est scānū sz lignū: si igit̃ hoc est: forma ēt est nā: ex hoie eni generatur homo.

hō hoiē generat

¶ Quum induxit rōnē Antiphōtis sup hoc q̄ mā est nā: icepit declarare q̄ illd̄ ex quo existimauit q̄ mā est nā: inuenit̃ ēt in forma nāli nō artificiali: ⁊ cā erroris eor̄ fuit: qr assimilabāt formā artificialē i hoc qd̄ est nō esse nām ⁊ subaz rei forme nāli: ⁊ illd̄ ex q̄ existimauerūt mām esse nām ē: qr nā ē illd̄ qd̄ generat sibi sil'e: ⁊ ꝑmanet. ¶ Et dixit ⁊c̄. i. ⁊ ēt videmus formā generari ex forma. vt hoiez ex hoie: sz h̄ lz iueniat̃ in forma nāli: tm̄ non iuenit̃ in formis artificialib⁹: nō. n. generat̃ scānū ex scāno. ¶ D. d. ⁊ iō dicūt ⁊c̄. i. ⁊ quū viderūt q̄ forme artificiales nō generāt̃ ex se iuicē: ⁊ crediderūt ꝑꝑ h̄ eas nō eē nās: ⁊ existimauerūt q̄ forme nāles nō generant̃ ex seiuicē. opinati sūt vl'r nullā formā eē nāz: ⁊ q̄ nā ita se h̄z ad res sicut lignū ad scānū: qm̄ ip̄m solū ꝑmanet: ⁊ qd̄ eniz generat̃ ex ip̄o scāno apud ramificationē nō est scānū: sed lignū. ¶ D. d. si igit̃ h̄ ē ⁊c̄. i. si igit̃ h̄ ē ver̄. s. q̄ nā ē illa q̄ generat sibi sil'e. forma ēt erit nā. hō. n. generat̃ ex hoie: sed nō scānū ex scāno. ¶ Et cā in h̄ qd̄ dixit est: quū forme artificiales sūt accn̄tia in substātys nālib⁹: ⁊ forme nāles sunt sube: sed forme artificiales lz sint accn̄tia in corꝑibus nālib⁹: tm̄ ꝯstituūt res artificiales ꝑm q̄ sūt artificiales: queadmodum forme nāles ꝯstituūt res nāles. si igit̃ nālia sūt sube: neċe ē vt forme nāles sint substātie: queadmodū qr artificialia ꝑm q̄ sunt artificialia sunt accidentia: iō forme artificiales sunt accidentia.

Forme artificiales licet sint accn̄tia i corporib⁹ nālib⁹: tm̄ constituūt res artificiales ꝑm q̄ sūt artificiales.

¶ Ampli⁹ āt nā dcā sic ḡnatio via ē in nām. Nō. n. queadmodū medicatio dr̄ nō in medicinā via: sz i sanitatē: neċe qdē a medicia nō in medicinā eē medicationē: nō sic āt nā se h̄z ad nāz: sz qd̄ nascit̃ ex quodā i qddā venit ꝑz q̄ nascit̃: qd̄ igr̄ nascit̃ n̄ ex quo sz i qd.

Forme artificiales sunt accīa. Idē. z. de aīa cō. 8.

generatio dicitur nā qr via est ad naturā

¶ Et ēt nā q̄ dr̄ de generatiōe est via ad nāz: qm̄ nō est in h̄: sic est equū dicimus q̄ via ꝑ quā imus in medicinādo nō iducit ad medicinā: sz ad sanitatē: neċe. n. ē vt initiū medicinādi sit ex medicia: ⁊ nō iducit ad medicinā ⁊ nō ē talis dispō nāe apud nāz: sz nātum ab aliquo ad aliqd venit ⁊ naturat̃ aliqd: ipsuz

Generatio ē via in nām.

igitur naturali aliquid non est illud ex quo
incipit: sed illud ad quod venit.

14 ¶ Ista etiam ē alia rōcinatio: ex qua declarat etiā q
nā dr̄ de forma: qm̄ hoc nomē nā dr̄ de generatiōe q̄
est in via ad hoc q forma fiat: iō forma ē dignior h̄:
hoc enī nomē trāsmutari deriuat̄ in rebus nālib9 ab
eo ad qd̄ est trāsmutatio: illud enī qd̄ transmutat̄ de
nigredine in albedinē dr̄ albescere non nigrescere. ꝛ
similr̄ dicim9 q illud qd̄ alterat̄ ō frigore i calore dr̄
calefieri ꝛ non infrigidari. ¶ D. notificauit q nālia
in hoc differūt ab artificialib9. ꝛ dixit. nō enim ē in
hoc ꝛc. i. nō enī est i generabilib9 p nām: sicut ē i gene
rabilib9 p artē: qm̄ i qbusdā generabilib9 p artē de
riuat̄ hoc vbū ab eo ex q̊ fit trāsmutatio: ꝛ si trāsmu
tatio nō inducat ad illud. ¶ Et cā in hoc est: qꝛ trāsmutatio in eis est de genere ei9 ex quo fit trāsmuta/
tio: magis q̄ꝫ de genere eius ad qd̄ ē trāsmutatio: aut
ipsaꝫ eē de genere ei9 ex quo fit trāsmutatio ē famo/
sius: q̄ꝫ ipsam esse de genere ei9 ad qd̄ ē trāsmutatio.
vt via q̄ inducit p curationē ad sanitatē: que dr̄ cura
ri ꝛ medicinari: qd̄ deriuat̄ ab h̄ vocabulo medicus
ꝛ curator: nō dr̄ sanari: lꝫ ista via nō iducat ad medi
cinā sed ad sanitatē: ꝛ. q. d. dispositio enim in hoc nō
est sicut dispositio in hoc qd̄ dicimus: q via ptrāseū
da in curatiōe medicine nō inducit ad medicinā: sꝫ
ad sanitatē: sed nomē ei9 deriuat̄ ab eo ex quo fit. scꝫ
medicina: nō ab eo ad qd̄ est: ꝛ hoc dꝫ itelligi ex suis
vbis. ¶ D. d. ꝛ non ē talis dispō ꝛc. i. ꝛ dispositio vie
actionis medicine ad sanitatē nō est dispō nature: q̄
est via inducēs ad formā apud illud ad qd̄ iducit. s.
qm̄ via in reb9 generabilib9 p nāꝫ ē de specie eius ad
qd̄ venit: sed differūt ſm magis ꝛ minus. hoc igit̄ no
mē nā deriuat̄ a noīe eius qd̄ aduenit. s. quū dicim9
ipsum esse naturatū. ꝛ hoc intēdebat quū dixit: sꝫ na
turatū ꝛc. i. sed naturatū ab illo a quo generat̄ ad ali
qd venit: ꝛ dr̄ ipm nāri aliqd: ꝛ illd̄ nō est illd̄ ex quo
ē pncipiū generationis: sꝫ illd̄ ad qd̄ venit generatio.

Hoc nomen trāsmutari ō riuat̄ in reb9 nālib9 ab eo ad qd̄ ē trās mutatō. Idē 5. phy. c. 48.

Rex nālium trāsmutatio ōnoiat̄ a termino ad quē. Artificialiū vō a termio a quo

Uia in rebus gn̄abilib9 p nām ē de spē ei9 ad qd̄ veīt sꝫ dr̄nt ſꝫ magis ꝛ minus. Idē. 5. phy. com. 9.

¶ Forma itaqꝫ natura est. Sꝫ forma ꝛ na/
tura dupliciter dicit̄: etenim priuatio spēs
quodāmodo est: si autē est priuatio ꝛ con/
trariū aliqd̄ circa simplicē generationē aut
non est: posterius considerandum est.

Priuatō species ē quodā modo.

¶ Natura igitur est creatio: ꝛ creatio nature
dicit̄ duobus modis: priuatio enim quodā
modo est forma: vtrum vero i generatione
simplici est priuatio ꝛ aliquod cōtrarium:
aut non est: perscrutandum est post.

15 ¶ Quū declarauit q natura dr̄ de forma: incepit di/
uidere ſm q̊t modos dr̄ forma: ꝛ dixit eā dici duob9
modis: dr̄ enim de formis pfectis in esse cū qbus nō
ꝯiungitur priuatio: ꝛ dicit̄ de diminutis cū qbus cō/
iungit̄ aliqua priuatio: vt qm̄ fit motus de nigredine
in albedinē. albedo enī est forma cū qua non con/
iungit̄ priuatio oīno. nigredo vō ē forma cū qua cō/
iungitur priuatio albedinis: ꝛ similr̄ videt̄ in oībus
cōtrarijs.ª cōtrarium igit̄ cum quo cōiungitur aliq̄
priuatio est vnuꝫ eoꝝ de quibus dicit̄ forma: forma
igit̄ dicit̄ de cōtrario cui nō ꝯiūgit̄ priuatio: ꝛ dicit̄
de alio cōtrario cui cōiungit̄ priuatio. ¶ Et forte in
tendit q forma dicit̄ duobus modis de habitu ꝛ pri
uatione existēte i prima mā. ista enim ᵇ puatio quo/
dāmodo nō est priuatio simplex: imo est sicut forma

Formaꝝ alia pfecta. alia diminuta.
a Semp vnū cōtrarioꝝ est priuatio alterius. Idē. 10. met. t. c. 15. ꝛ. 16. ꝛ. 7. Idē. 4. meta. t. c. 27. Idē primo de generatiōe. t. c. 18. Idē. ii. ce. c. 18. Idē. ii. de gn̄one. c. 32. Idē. 12. met. c. xxii. idem. 5. met. c. 17. vbi

materie. Et qꝛ hoc manifestū est in ꝯtrarijs que sūt
in qualitate: ꝛ non ē manifestū quō ē de generatiōe
in substātia. s. vtrū cū priuatione forme subālis ꝯiū/
gatur ꝯtrariū aut nō. dixit. vtrū aūt i generatiōe ꝛc.
i. vtrū aūt i generatiōe simplici iueniat̄ ꝯiūctū cum
priuatione aliqd̄ ꝯtrariū: ita q dicat̄ hoc nomē for/
ma ēt de isto ꝯtrario cui ꝯiungitur ista priuatio: ꝛ ō
puatione ꝯiuncta cū hoc cōtrario ſm q est cōiūcta
aut nō: pscrutādū est post. i. in libro de generatione
ꝛ corruptione: illic enim declarabit q puatio que est
in prima materia nō denudatur a primis contrarijs
que sunt quatuor qualitates: ꝛ q ista contraria sunt
prima oīum que generātur ꝛ corrumpuntur.

¶ Tractatus scd̄s in quo ostendetur de qui
bus considerat scientia naturalis.

¶ In hoc demonstratur quomodo differat
naturalis a mathematico. Cap. I.

Quoniam aūt determinatū est
quot modis nā dicit̄: post hoc
speculandū est quō differt ma
thematicus a physico. Eteni
plana ꝛ firma habent physica
corpora: ꝛ lōgitudines ꝛ pun
cta: de quibus intendit mathematicus.

¶ Et quum determinauimus modos ſm
quos dicitur natura: opꝫ nos considerare i/
differentia inter mathematicū ꝛ naturalem
que sit: corpora enim naturalia habent sup/
ficies soliditates ꝛ lōgitudines ꝛ puncta: ꝛ
sunt ille: de qb9 ꝯsiderat mathematicus.

Dicit. ꝛ quū declarauimus nā qd sit: ꝛ ſm quot 16
modos dr̄: oꝫ nos loq de alio pncipio etiā
naturali: ꝛ est dare differētiam inter cōsiderationeꝫ
naturalis: ꝛ mathematici. cōueniunt enim in cōside
ratione de eodem: quoniam corpora naturalia qꝛ ha
bent soliditates ꝛ supficies ꝛ lineas ꝛ puncta: opꝫ vt
cōsideratio de eis sit pars scientie naturalis: ꝛ qꝛ ista
sunt subiecta geometrie: necesse ē vt si geometria sit
alia a sciētia naturali: vt ambe ꝯsiderent in eis duo/
bus modis diuersis: aut geometria sit pars sciētie na
turalis. ¶ Et ista pscrutatio licꝫ ptineat ad logicaꝫ:
tamen mos est vt illud qd̄ est cōmune oībus artib9
dicatur in logica: ꝛ illud qd̄ est pprium vnicuiqꝫ arti
dicat̄ in illa arte. ¶ Et quum quesiuit differētiaꝫ in
ter cōsiderationē naturalem ꝛ geometriaꝫ in corpo/
ribus ꝛ supficiebus lineis ꝛ punctis: incepit querere
differētiā etiā inter ꝯsiderationē nālem ꝛ astrologi/
cam. cōueniunt eniꝫ in hoc q ꝯsiderāt de figura lu/
ne ꝛ solis: ꝛ terre: ꝛ corporum celestium.

¶ Amplius astrologia aut altera est aut ps
physice. si enim physici est qd sit sol: aut lu/
na scire: accidētium aūt que sunt p se nulluꝫ
incōueniens est. Et aliter quoniaꝫ videntur
de nā dicentes ꝛ de figura solis ꝛ lune: ꝛ
vtrū sperica sit terra ꝛ mūdus: aut non.

¶ Et ēt vtrum astrologia sit alia a sciētia na
turali: aut est pars eius: qm̄ si opꝫ nālem sci
re solē ꝛ lunā que sunt: ꝛ nō opꝫ ipsuꝫ scire
ꝯsequētia

consequentia eorum: hoc est inopinabile oĩ modo: ⁊ maxime q̃ videmus illos qui loquunt̃ de nã: loq etiam de figura lune ⁊ solis: ⁊ perscrutari de mundo ⁊ terra: vtrum sint sperica: aut non.

17 ℭ Et querendum est ẽt: vtrũ astrologia sit ⁊ alia a sciã nãli: aut sit pars eius: cõsiderãt enim de eisdẽ. s. de figuris corpoꝝ celestiũ ⁊ stellaꝝ. cõsideratio autẽ mathematici in hoc manifesta est: cõsideratio ṽo naturalis est: q̃ quũ cõsiderauerit de nã ⁊ solis ⁊ lune: ⁊ vniuersal̃r de corporibus celestibus: ꝯtinget cõside rare de accidẽtibus eoꝝ: figure autẽ sunt accidentia in eis. ⁊ ideo dixit. qm̃ si opꝫ nãlem scire ⁊c. ⁊ hoc est inopinabile: q̃ ꝓbabile est ꝙ qui ꝑscrutatur de natura alicuius debet ꝑscrutari de accidẽtibus eius: ⁊ cũ hoc qd̓ est ꝓbabile est verũ: ⁊ dixit. ⁊ maxime q̃ probabile est oppositũ in opinabili. ℭ Et quũ narrauit ipsum esse ĩprobabile induxit opinionẽ famosaꝫ oppositã illi: ⁊ est hec: ꝙ omnes nãles cõueniũt in cõsideratiõe de istis rebus: ⁊ dictũ est ꝙ vnus modus ꝓbabiliũ est ille: in quo cõueniũt artifices: ⁊ sic famositas cõgregat̃ hic duobus modis: quoꝝ vnus est in ipsa re: ⁊ secũdus est in ꝓpositione ꝯtinẽte ipsam rẽ: ⁊ est ꝙ oĩs artifex debet cõsiderare de accidẽtibus sui subiecti. ℭ Et quũ iduxit testimonium cõe. ⁊ dixit. ⁊ maxime: ⁊ q̃ sequit̃ ex hoc: aut vt astrologia sit pars sciẽtie nãlis: aut vt ꝯsideratio diuersetur in eis: sed ipsam esse partẽ eius ẽ impossibile: ergo necesse est vt diuersent̃ in consideratione: ⁊ ideo incepit notificare modum considerationis eorum.

Ois artifex ꝺꝫ ꝯsiderare ꝺ accĩtibus sui sbi. Idẽ ꝺ poste. t. c. 43. Et. ii. de aia com. 3.

ℭ De his quidem igitur negociat̃ ⁊ mathematicus: sed non inquãtum physici corporis terminus est vnũquodq;: neq; accidentia speculat̃ inquãtum talibus existentibus accidẽtium: vñ ⁊ abstrahit. abstracta enĩ in intellectu a motu sunt ⁊ nihil differt: neq; fit mendacium abstrahentium.

Abstrahẽtiũ nõ est mẽdaciũ: vide cõ. 3. de aia. 35.

ℭ Et mathematicus etiam ꝯsiderat de istis: sꝫ cõsideratio eius de eis nõ est ꝺm ꝙ vnum quodq; eoꝝ est vltimũ corpoꝝ naturaliũ: neq; ꝯsideratio eius ẽt de accidẽtibus eoꝝ est ꝺm ꝙ accidũt istis corporibus que sunt hmõi: ⁊ iõ abstrahit ⁊ sepat ea ab eis. separantur enim in mẽte a motu: ⁊ in hoc nõ est dr̃ia: neq; accidit quũ separant̃ falsum.

18 ℭ Intẽdit hic per mathematicũ geometrã ⁊ astrologum: intendit per ista in quib⁹ cõueniunt geometra ⁊ nãlis corpora ⁊ superficies: ⁊ lineas ⁊ pũcta: ⁊ dixit ꝙ geometer nõ ꝯsiderat de eis sꝫ ꝙ sũt vltima corporis naturalis: quia vltimũ exigit subiectũ cuius ẽ vltimũ: ⁊ ista cõsideratio est ꝺm ꝙ sũt in materia: ⁊ est ꝓpria naturali: quũ sit declaratum ipsum cõsiderare de rebus ꝺm ꝙ sunt in materijs ⁊ mobiles. geometer igit̃ cõsiderat de corpore ꝺm ꝙ habet tres dimẽsiões tm̃: naturalis ṽo cõsiderat de eo ꝺm ꝙ iste dimẽsiones sunt vltima existẽtia in corpore trãsmutabili: ⁊ simil̃r considerat geometer de sup̃ficie sꝫ ꝙ est superficies tm̃: naturalis ṽo ꝺm ꝙ est finis corporis naturalis: ⁊ simil̃r etiã cõsiderant de lineis ⁊ pũctis. ℭ Deinde di. neq; cõsiderãt etiam de accidentibus eoꝝ. i. astrologus q̃ cõsiderat de pluribus accidentibus corporum celestiũ: de quibus naturalis cõsiderat: ⁊ dixit: ꝙ astrologus nõ cõsiderat de istis accidẽtibus ꝺm ꝙ accidũt nature istius corporis: sicut naturalis cõsiderat de eis. s. qm̃ non cõsiderat de figura lune ⁊ solis ꝺm ꝙ natura illoꝝ exigit illã figuram: sed ꝺm ꝙ mens abstrahit eas a motu ⁊ trãsmutatione. s. qm̃ considerat de figuris eoꝝ ꝺm ꝙ sunt figure tm̃: nõ ꝺm ꝙ sunt celestia mobilia: ⁊ quia esse istaꝝ rerũ est alio mõ ab eo quo astrolog⁹ ꝯsiderat de eis: ꝯsiderat. n. ꝺ eis sꝫ ꝙ sũt abstracte a materijs sꝫ ex̃ aiaꝫ sũt in materijs. ℭ D. d. nõ accidit falsuꝫ. i. qm̃ nã istoꝝ exigit illa separari ratione. nullo modo falso accidẽte: ⁊ nõ est ita de formis naturalib⁹. Sũt igitur hic aliqua: de quibus possibile est considerare ꝺm ꝙ sũt in materijs: ⁊ ꝺm ꝙ extrahunt̃ a materijs: ⁊ sunt illa in quibus cõueniũt mathematicus ⁊ naturalis: ⁊ sunt aliqua de q̃bus impossibile est considerare: nisi cũ materia ⁊ ista ꝓprie sunt naturalis. ℭ Deinde di. ⁊ nõ est in hoc differẽtia. i. ⁊ nõ debes intelligere ꝙ cõsideratio in eis vtroq; mõ inducit ad idẽ in omni loco: ĩmo inducit ad dispositões diuersas: sꝫ ꝺ illis intelligẽdũ est ꝙ nõ ẽ differẽtia ĩ hoc ꝙ vtraq; ꝯsideratio de eis ĩducit ad veritatẽ. ℭ Deide di. ⁊ quum abstrahunt̃ nõ accidit falsum. i. licꝫ consideratio de eis sit alio mõ: ab eo quo sunt extra mẽteꝫ. s. q̃ sunt in mã: ⁊ cõsideratio de eis est ꝺm ꝙ nõ sũt ĩ mã: ⁊ hoc cõe est geometre ⁊ astrologo: sed cõsideratio geometre est magis abstracta ⁊ magis remota a mã: cõsiderat enim de figura simplici: astrolog⁹ ṽo de figura terminata. s. corpore celesti.

Astrolog⁹ cõsiderat res vt abstrahunt a motu. opp̃m v̓ dicẽ p̃rio meta. com. 19.

Nũo ꝯsideratio mathematici ⁊ nãl' ꝺ eisdẽ reb⁹ ducat ad dispõnes diuersas vide p̃rio ce. cõ. 32. ad finẽ ⁊. 4. phy. 72 ⁊. 3. phi. 60. Uiđ p̃rio ce. cõ. primo.

Geometre ꝯsiderõ ẽ magis abstracta ⁊ rẽota a mã q̃ ꝯsiderat ꝺ figura simplici. Astrol. v̓o ꝺ figura t̃minata. s. corpe celesti. Jđ. 12. meta. c. 44. idẽ. primo. meta cõ. 19. Et. 2. celi. cõ. 57.

ℭ Latent autem hoc faciẽtes ⁊ ideas dicentes: physica enim abstrahunt quum minus sint abstracta mathematicis. Fiet aũt vtiq; hoc manifestum: si aliquis vtrorũq; tentauerit dicere terminos ⁊ ipsoꝝ ⁊ accidentiũ: impar q̃dẽ enim ⁊ par: ⁊ rectũ ⁊ curuũ: ad huc aũt ⁊ linea ⁊ figura sine motu: caro ãt ⁊ os ⁊ homo nõ adhuc: sed hec sicut narissima: sed nõ sicut curuum dicitur.

abstrahẽtium nõ ẽ mendacium

ℭ Et dicentes formas faciunt hoc absq; eo qd̓ percipiũt: separant enim formas naturales ⁊ in respectu mathematicorum minus separãtur: ⁊ hoc potes scire si ĩceperis diffinire vtrumq; modum. scꝫ naturam ⁊ accidentia. inuenies enim diffinitioneꝫ ⁊ imparis: ⁊ recti ⁊ curui: ⁊ etiam numeri ⁊ linee ⁊ figure extra motum: qd̓ non inuenies in diffinitione carnis: aut ossis: aut hominis: sed ista dicuntur sicut dicitur simus: non sicut dicitur curuus.

ℭ Intendit per dicentes formas platonem: ⁊ contingit istis separare formas naturales ratione: q̃ sunt separate in esse apud eos: ⁊ manifestũ est ꝙ quicq̃d separatur ab esse: separat̃ ratione: ⁊ non cõuertitur: vt existimãt dicentes res mathematicas separari: ⁊ dixit. dicentes formas ⁊c. i. ⁊ contingit dicentib⁹ formas esse: diffinire formas naturales abstractas a materia: vt facit geometer in superficie ⁊ linea: ⁊ non ꝑcipiunt hoc qd̓ cõtingit eis. ℭ Deinde dixit: separãt 19

Mathema. abstrahit mã censibili. Idẽ. 6. met. Et. 3. t. c. 3. Et met. t. c. 35 primo de aia. t. c. 17. primo celi. t. 7. me 34.

enim formas naturales.i.ꝯtingit eis hoc: qꝛ separāt formas naturales in esse a mā: quare cōtinget eis facere silr in diffōnib⁹ ⁊ nō ꝑcipiūt. ¶ D.d. ⁊ in respectu mathematicoꝝ ⁊c̄.i.⁊ quū cōparantur ista ⁊ mathematica: inuenietur aut nō separari oīno: aut separari minus q̄ꝫ illa. ⁊ dixit hoc: qꝛ quedam forme sunt magis sepabiles a materia q̄ꝫ quedā. ¶ Deinde certificauit hoc ex diffōnib⁹. ⁊ dixit. ⁊ h̄ potes scire ⁊c̄. ⁊ intēdit per accidentia illa de quibus geometer cōsiderat: ⁊ hoc q̄d dixit. manifestuꝫ est per se: qm̄ quū diffiniuerimus parem ⁊ imparē sicut dixit. ⁊ vl̄r numerum ⁊ accidētia numeri: ⁊ simil̄r magnitudines ⁊ accidētia earum nō apparebit materia in diffinitiōe earuꝫ que est causa trāsmutatiōis. quū aūt diffiniuerimus carneꝫ ⁊ os ⁊ alia naturalia: statim apparebit materia in diffōne eoꝝ: ⁊ ideo dixit in istis ꝙ diffiniunt̄ sicut diffinit̄ simitas: ⁊ vniuersal̄r accidentia naturalia nō mathematica: sicut curuitas ⁊ alia. ¶ Et induxit exemplū de simitate: qꝛ manifestuꝫ est ꝙ in diffinitione eius accipitur nasus: quuꝫ dicit̄: ꝙ simitas est nasus cauus: in cauitate aūt nō apparet materia: cauitas enim est depressio superficiei.

Documētū. In diffōne nāli apparꝫ mā: nō āt i diffōne ꝯcaui. Jd̄ 6. met. t. ꝯ. 2. ⁊ 7 met. 34. ⁊. 3. d̄ aīa. 35. Jdē ifra hic te. cō. xxj. Lꝭa argy. Hoc idē indicant ⁊ mathematicarū facultatuꝫ: q̄ magis sūt nāles.

¶ Demonstrāt āt ⁊ q̄ magis physica q̄ꝫ mathematica: vt ꝑspectiua ⁊ armōica ⁊ astrologia: contrario enim quodammodo se habent cum geometria. geometria quidē eniꝫ physicam lineā intendit: sed non inquantuꝫ est physica: sed ꝑspectiua quidē mathematicam lineam: sed non inquantuꝫ mathematica: sed inquantum est physica.

¶ Et demōstrant hoc etiam ꝙ de mathematicis est propinquius sciētie naturali: vt sciētia de aspectibus ⁊ musica ⁊ astronomia. habent enim dispositioneꝫ quodāmodo cōuersam dispositioni geometrie. geometer enim considerat de linea naturali: sed non ꝭm ꝙ est naturalis: aspectiuus aūt considerat de linea mathematica non ꝭm ꝙ est mathematica: sed ꝭm ꝙ est naturalis.

Geometer q̄m̄ de linea apparens et naturalis

20 ¶ Et declarabitur ꝙ in diffinitionibus naturalib⁹ āpparet materia ex hoc: qm̄ q̄d de mathematicis est ꝓpinquius sciētie nāli magis pertinet ad materiam: ⁊ magis apparet mā in diffōnibus eius. licꝫ minus appareat q̄ꝫ in scientia naturali: vt in sciētia de aspectibus ⁊ musica ⁊ astrologia. ¶ Et dixit quodāmō: qm̄ illa que sunt in h̄ in cōuersa dispōne geometrie simpliciter sunt diffōnes sciētie nālis. geometria eniꝫ cōsiderat de magnitudinibus abstractis a mā. naturalis vero cōsiderat de eis ꝭꝫ ꝙ sunt in mā. aspectiuus autē cōsiderat de lineis in dispositiōe media inter illas duas cōsideratiōes. nō enim considerat de linea ꝭm ꝙ est linea simpliciter vt geometer: neq̄ꝫ ꝭm ꝙ ē linea ignea aut aerea vt nālis: sꝫ ꝭꝫ ꝙ visualis: istud enim eē est quasi mediū inter nāle ⁊ mathematicū. ⁊ sil̄r musicus cōsiderat de ꝓportionib⁹ numerabilibus: nō ꝭm ꝙ sunt ꝓportiones numerabiles: sed ꝭm ꝙ sunt sonoꝝ sensibilium. ¶ Et ideo quū dixit. aspectiuus aūt ꝯsiderat de linea mathematica nō ꝭm ꝙ est mathematica: sed ꝭm ꝙ est nālis. nō debes itelligere ꝙ ꝯsideratio eius est ꝯsideratio nālis: sꝫ intēdebat ꝙ ꝯsideratio ei⁹ est ꝓpinquior ꝯsideratiōi nāli.

Geometria ꝯsīdrat d̄ magnitudib⁹ abstractis a mā nālis vero vt sūt i mā. Jd̄. 6. met. t. c. ij. Jdē. 3. phy. cō. 60. ⁊. 4. phy. lxxij. Jdē p̄⁹ d̄ aīa 16. ⁊. 17. Jdē s. i hoc. ij. cō. 18. Jdem. 3. ph. 71. ⁊. 3. cel. i. c. 5. ⁊. 6.

¶ In h̄ capl̄o demōstrat̄ ad que se extendat ꝯsideratio sciē nālis. Cap. II.

Uoniam aūt natura dupl̄r dicitur: species ⁊ materia: sicut de simo q̄d sit intēdim⁹: sic cōsiderandum est: quare neq̄ꝫ sine materia hmōi neq̄ꝫ ꝭm materiam. Et enim iam ⁊ de hoc dubitabit aliquis dupl̄r: qꝛ due nāe sunt de qua est physica: aut ex eo q̄d est de vtrisq̄ꝫ: sed si de eo q̄d ex vtrisq̄ꝫ ⁊ circa vtraq̄ꝫ.

¶ Et quū nā dicit̄ duobus modis. s. de forma ⁊ de mā: opꝫ nos ponere ꝯsideratioņeꝫ de illa: sicut de simo q̄d sit: si ꝑscrutaremur de eo ⁊ nō ponamus ꝯsideratioņeꝫ de reb⁹ naturalib⁹ sine materia: neq̄ꝫ de mā ꝭꝫ materiam tm̄. hō eniꝫ dubitat in hoc ēt ⁊ dicit: quū nature sint due: de q̄bus opꝫ nālem ꝑscrutari: ⁊ quū necesse est ipsum perscrutari de composito ex eis: sed si necesse est ei ipsum perscrutari de composito: ergo necesse est ipsum perscrutari de vtroq̄ꝫ: vtruꝫ igitur scientia vtriusq̄ꝫ est eadem: aut scientia vtriusq̄ꝫ est separata ab alia.

¶ Et quuꝫ natura dicat̄ de forma ⁊ mā: ⁊ forma non inuenit̄ nisi in mā: opꝫ naturaleꝫ ꝯsiderare de forma sicut de simo. s. ꝭꝫ ꝙ est in mā: ⁊ hoc est ita: qꝛ ex fundamētis que ponit nālis est ꝙ plures forme naturales sunt in mā: ⁊ hoc manifestum est per se. de forma aūt naturali in qua hoc nō est manifestuꝫ per se: ista sciētia perscrutat̄ vtruꝫ sit in mā vel nō: ⁊ in hoc nō est dubiū nisi de aīa tm̄. ¶ Et quū declarauit ꝙ opꝫ nāleꝫ ꝯsiderare de forma ꝭm ꝙ est in mā: incepit declarare ꝙ hoc necesse est i oībus rebus nālibus: siue forma fuerit substātia siue accidēs. ⁊ dixit: ⁊ non ponamus ꝯsideratiōnē de rebus nālibus sine mā. D.d. neq̄ꝫ de mā. i. tm̄: sicut fecerūt nāles quū cōsiderauerunt de illa ꝭm ꝙ est vnū entium: sed debemus cōsiderare de illa ꝭm ꝙ est mā forme. ꝯsideratio eni de materia in respectu forme est ꝯsideratio nālis: ⁊ ꝯsideratio de illa ꝭm ꝙ est vnum entiuꝫ est ꝯsideratio primi phi. ¶ Et quū narrauit ꝙ opꝫ naturalē considerare de forma ꝭꝫ ꝙ est in mā: nō ꝭꝫ ꝙ est tm̄: sicut existimauerunt quidā antiqui: ⁊ ꝯsiderare de mā ꝭꝫ ꝙ est subiectū forme nō in illa per se: incepit inducere questiones accidētes in hoc. ⁊ dixit. homo eni dubitat ⁊c̄.i. ⁊ hoc q̄d diximus de ꝯsideratione nāli de forma ⁊ materia: qꝛ nā dicit̄ de vtroq̄ꝫ: querendū est de eo ab aliquo: qm̄ si nā dicat̄ duob⁹ modis: de qua igitur opꝫ nālem ꝑscrutari: vtrū de forma aut de materia: si opꝫ ipsum ꝑscrutari de altera earum tm̄: aut nō opꝫ ipsum ꝑscrutari de altera illaꝝ: sed de composito ex eis: sed si fuerit ꝯcessuꝫ ꝙ necesse est ei ꝑscrutari de cōposito: necesse erit ei ꝑscrutari de vtroq̄ꝫ: sꝫ si positum fuerit ꝙ necesse est ei ꝑscrutari de vtroq̄ꝫ nō de altero: accidet questio. s. vtrū scientia vtriusq̄ꝫ sit eadē aut diuersa. ¶ Et dixit h̄: qꝛ existimat̄ ꝙ de rebus diuersis cōsiderāt sciētie diuerse. Deinde incepit demōstrare illa: que faciūt dubitare i eis ⁊ ꝑscrutari: quo

21

tari:qūo est vnius scie considerare de mā ꝛ forma:ꝛ
quāta est cōsideratio istius scientie de vtroqꝫ.

C Utrū igit eiusdē:aut ali⁹ vtrāqꝫ cognosce
re.in antiquos qdē.n.aspicienti videbit vti
qꝫ eē māei.ex parua.n.pte q̄dam Empedo
cles ꝛ Democrit⁹ spēm:ꝛ ꝙ qd erat esse te
tigerūt.Si āt ars imitat nāꝫ:eiusdē aūt scie
est cognoscere spēm ꝛ mām vsqꝫ ad hoc.
C Ut medici sanitatē ꝛ colerā ꝛ flegma:in
quib⁹ est sanitas.silr āt ꝛ edificatoris ē ꝯsi
derare spēm dom⁹ ꝛ māꝫ:quoniā lateres ꝛ
ligna sunt.silr aūt ꝛ in alijs:ꝛ physice vtiqꝫ
erit cognoscere vtrasqꝫ naturas.

Eiusdē scie est ꝯsiderare spēm: ꝛ māꝫ vsqꝫ ad hoc.

C Quoniā si tu posueris tuā ꝯsiderationem
ꝫm ꝙ antiq fecerūt:videbis ꝙ ꝑscrutatio est
de mā. Empedocles.n. ꝛ Democrit⁹ icepe
rūt de forma ꝛ qditate modicū:ꝛ si ars seqt
nām ꝛ scire formā ꝛ mām vsqꝫ ad aliqueꝫ
locuꝫ est vni⁹ scie. C V.g. quoniā medic⁹
hꝫ scire sanitatem ꝛ colerā ꝛ flegma. Et silr
edificator hꝫ scire qditatē dom⁹ ꝛ māꝫ ei⁹:
q̄ est lateres ꝛ ligna:ꝛ silr de alijs artificijs:
nece ē vt scia nālis notificet has duas nās.

22 C Et cū hō cōsiderauit in hoc ex testimonio antiqꝝ
ꝛ fuerit sustētat⁹ in mō ꝯsiderationis eoꝝ de entib⁹:
nece est vt maxia ꝯsideratio isti⁹ scie sit de mā. ma
xime.n.eoꝝ de qbus antiq reddiderūt cās de rebus
nālib⁹ ꝫm māꝫ sunt.Empedocles vō ꝛ Democritus
inter eos reddiderūt cās q̄rūdā rerū ꝫm formaꝫ in
paucis reb⁹.nō.n.ꝑceperunt formā vltimaꝫ:ꝛ iō dixit:
inceperūt de forma.i.dederūt cās reꝝ ꝫm formā.cū
āt hō cōsiderauerit in h̄ ꝫm ꝙ vna ars cōsiderat de
forma:ꝛ cōsiderat de istis vsqꝫ ad aliquē terminuꝫ:
ꝛ ars assimilat nāe in hoc:ꝛ consideratio nālis dꝫ cō
uenire actioni nāe:adeo ꝙ illud:qd est notum apud
ipm sit illud qd est notū apud nāꝫ q̄ est artifex reruꝫ
nāliū:manifestuꝫ est ꝙ vnius scie est scire has duas
nās. C D.d.ꝛ scire formā ꝛ māꝫ ꝛc.i.ꝛ scia de forma
ꝛ de mā est in eadē arte:sꝫ eadē ars nō ꝑuenit ad vl
timā māꝫ:sꝫ ad aliquē locū terminatū:ꝛ est ꝓpa for
me.s.ꝓpinqua. C Et.V.g.qm̄ scia medicie scit sani
tatē:ꝛ ꝑuenit de scia māe sanitatis ad māꝫ ꝓpinquā
sanitati:ꝛ ē cholera ꝛ flegma:ꝛ silr edificator scit do
mū ꝛ scit mām ꝓpinquā illi. C D.d.oꝫ igr nālē ꝛc.i.
nō debes itelligere ꝙ dꝫ scire formā simplr:ꝛ mām
ad aliquē terminū:sic accidit hoc in aliqb⁹ artificijs
alijs:qm̄ hoc accidit artificijs:qꝛ sūt reꝝ ꝑticulariū.
si aūt est hic aliq̄ ars cōis oībus artificijs:nece est vt
ista ars ꝑueiat ad vltima subiecta eaꝝ: queādmodū
si est hic scia nālis cōis oīb⁹ nālib⁹:nece est ipsam ꝑ
uenire ad subꝫ vltimū entiū nāliū ꝛ formā eaꝝ vlti
mā. C Auicēna aūt dicit ꝙ nālis nō loqt nisi de mā

Digressio 3 Auicen.

ꝓpinq̄ vnicuiqꝫ enti:de ꝓma aūt nō cōsiderat nisi ꝓ
mus phs:ꝛ peccauit.cuꝫ.n. audiuit in posteriorib⁹ ꝙ
nullus artifex demrat cās sui subiecti:de quo ꝯside
rat:qm̄ si demraret eas ꝑ res ꝓores illis causis. tunc
erit de genere supiori.q̄re illa declatio erit ď alia ar
te superiori:que cōsiderat de genere ꝯtinēte subm il
li⁹ artis:cū hoc audiuit existimauit hoc esse ipole in

Hom

trib⁹ modis demrationum.s.in [a] demratione simplr:
ꝛ demratiōe qꝛ.ꝛ demratiōe ꝑꝑ qd:ꝛ nō ē ita.hoc.n.
nō ē ipole nisi i ďmratōe simplr:ꝛ demratōe ꝑꝑ qd.
in demratione aūt qꝛ.nō est ipole: sic fecit Aristo.in
demratiōe ꝓme materie ꝛ ꝓmi motoris in hoc libro
si fuerit de accntib⁹ ꝓprijs entis simplr.erit demra
tio nāl:ꝛ si fuerit de accntib⁹ ꝓprijs entis simplr erit
demratio metaphica.ꝛ vr ꝙ ꝓ[a] [b] mā nō pōt declari
eē ꝓpe nisi ꝑ signū nāle.ꝓm⁹ aūt motor ipole est vt
declet nisi ꝑ signū nāle.via aūt qua ꝓcessit Auic.in
probādo ꝓmū ꝓncipiū est via loquentiū:ꝛ ꝫmo eius
semp inenit quasi medius iter ꝑipatheticos ꝛ loquē
tes. C Cū aūt cause subiecti artis habuerint cās ꝓo
res.tūc demratio illaꝝ cārum erit ꝑ demōstrationē
simplr in arte cōtinēte illā artē:ꝛ erit etiā ꝑ signa in
illa arte:ꝛ hoc totū erit qn̄ cāe subi artis latuerint.

a Cāe sbi i scia illi⁹ sbi si latuerit poterūt demrari demratiōe signi. nō aūt demōstratōe simplr: neqꝫ demratione ꝑꝑ qd. Idē. xij.meta.c.5. ꝛ īfra hic cō. xxvj.

b Pria mā nō pt ďclari eē ꝓpe nisi ꝑ signū nāle ꝓm⁹ āt motor ipole ē vt ďclaret nisi ꝑ signum nāle. ꝯsile ꝓ. phy. com.vlt.ꝛ.8. physi.cō.3.ꝛ xij.metaphysice cō.5.

C Adhuc qd cui⁹ cā sit:ꝛ finē eiusdē:ꝛ q̄cū
qꝫ sunt ꝑꝑ hoc.nā āt finis est:ꝛ cuius cā fit:
quoꝝ.n.ꝯtinui motus exntis est finis aliqs
motus hoc vltimū est:ꝛ cui⁹ cā fit.vn̄ ꝛ poe
ta derisorie apposuit dicere hūc finē:cuius
qdē cā factus est.vult.n.nō oē eē vltimum
finē sed optimum.

Lra Argy. Nō.n.qduis vltimū finis est:sꝫ id qd ē optimū.

C Etiam illud ꝑꝑ qd est illud qd est:ꝛ finis
intenta:ꝛ qd est cā istius:est vni⁹ scie.nā āt
est finis:ꝛ ꝑꝑ qd est qd est:qd.n. de rebus
hntib⁹ motū ꝯtinuū hꝫ aliquē finē:ille finis
est vltimū eius:ꝛ ꝑꝑ qd est:ꝛ iō sermo veri
ficatoris:cum dixit:ipm ire ad morteꝫ:ꝛ est
illud ꝓpter qd fuit:est derisibilis.nō.n.om
ne vltimū est finis:ꝫ vltimum nobilius.

Finis hꝫ rōnem optimi. Idē.ij.t.cō.31. ꝛ.2.me.t.cō.8. ꝛ.5. meta. t.cō.3.

23 C Hec est alia rōcinatio q̄ declarat ꝙ naturalis con
siderat de natura que est forma ꝛ de materia isimul.
ꝛ compositio istius sermonis est ex duabus ꝓpositio
nibus.quaꝝ vna est:ꝙ omne ꝑꝑ qd est aliqd cuꝫ illo
est vni⁹ scie.secunda aūt ꝙ natura que est forma est
illud propter qd sunt alie res que sunt subiecta illi:ꝛ
cōcludit ex hoc ꝙ scire naturā:ꝛ res subiectas natu
re est vnius sciētie:sed tacuit cōclusionē:qꝛ est mani
festa. C D.di.qd.n.de rebus ꝛc.hec est ꝓpositio ma z
ior alterius syllogismi:quo declarat minorē proposi
tionez dicentem: ꝙ natura est finis:ꝛ cōponit sic.nā
est illud apud qd cessant motus rerum generatarū:
ꝛ vltimū suoꝝ motuū ꝯtinuoꝝ:ꝛ omne ex rebus ha
bētib⁹ motū cōtinuū ꝛ hntib⁹ finē:finis est vltimuꝫ
illi⁹ motus.ergo nā est finis in gnōne. C Sed est ex
duab⁹ affirmatiuis in scda figura.ꝛ Arist. vtit h̄ qn̄
maior ꝓpō ꝯuertit vlr:ꝛ qn̄ hoc est manifestū ꝑ se;
qm̄ tūc cōpositio erit q̄si in ꝓma figura. C Et iō no
tificauit qn̄ cōuertit ista ꝓpō ꝛ qn̄ nō.s.ꝙ oē qd ē vl
timū motuū continuoꝝ est finis:ꝛ dixit.ꝛ iō sermo
verificatoris ꝛc.i.ꝛ nō conuertit:ita ꝙ oē qd est vlti
mū motuū sit finis:nisi dicamus vltimū nobile:non
vltimū ꝑueniēs ex necitate māe vt mors: ꝛ cū vifi
cator existimauit h̄ cōuerti.s.ꝙ oē qd est vltimū ē fi
nis.iō ꝫmo ei⁹ fuit derisibilis:qd igit cōuertit est ꝙ
oē vltimū nobili⁹ ꝓori ē finis:ꝛ vltimū qd ē in motu
gnōnis reꝝ est nobili⁹ ꝓorib⁹.ḡ est finis. C Et syllus
cōponit sic in ꝓma figura:nā est vltimū motuū gnō
nis.s.ꝙ ē nobilior ꝓcedētib⁹:ꝛ oē qd est tale est finis
ḡ nā est finis:ꝛ mors q̄ est vltimū distiguit ab vltio

Aristo.quādoqꝫ arguit ex duab⁹ affirmatiuis in scda figura: qn̄ maior ꝓpō ꝯūtit vlr. Idē.4. phy. cō.33.ꝛ.42. Idē.scdo. ce. com.xxiij.

Mors ex necessi
tate materie

qꝺ est finis in hoc:qm̄ vltimū qꝺ est finis ē ꝑma ges ad quā veniūt gnāta.mors āt est post illud vltimuꝫ qꝺ est finis.ergo pꝛimuꝫ vltimū ad qꝺ peruenit motus generationis est finis.

Nos sumus quodāmō finis oium.

¶ Quoniā āt ꝛ faciūt artes māꝫ.alie qdem simplr̄.alie vo operose: ꝛ vtimur tanq̄ ꝑꝑ nos oibus q̄ sunt. sum⁹.n. quodāmō ꝛ nos finis.duplr̄.n.ē id cui⁹ cā fit. dictuꝫ est āt ꝺ bis in bis q̄ de pꝛia philosophia sunt.

¶ Et ēt artes faciūt māṁ:q̄daꝫ simplr̄: ꝛ q̄dam ſꝫ ꝑparationē:vt sit apta i opōne:nos aūt vtimur illis ſm ꝙ oēs sunt ꝑꝑ nos: nos eni ipsi ēt sumus finis quodāmō. illud eniꝫ qꝺ est ꝑꝑ quid dr̄ duobus modis. ꝛ hoc dictum est in nostris sermonibus de phia.

24 ¶ Hec est rōcinatio qua declarat ꝙ opꝫ nālē cōsiderare de mā:ꝛ intēdit ꝙ artes opatiue hn̄t sollicitudinē circa māṁ q̄dā:qꝛ faciūt illā ſm formam vt ars edificatoria:qm̄ sicut facit domū q̄ ē forma:ita facit lateres q̄ sūt mā dom⁹.q̄dā aūt qꝛ ꝑparant māṁ ad recipiendū formā:vt ars nauificatiua:qm̄ cuꝫ hoc ꝙ facit formā nauis:ꝛ qꝛ scia in arte nāli ē silr̄ operationi in reb⁹ artificialib⁹ necesse ē:si opatio artiū pēdet de mā:aut ſm ꝙ faciūt illā:aut ſꝫ ꝙ ꝑparāt illā: necesse ē:vt ꝯsideratio scie nālis pendeat de mā cuꝫ hoc ꝙ cōsiderat de forma:sed tacuit ꝯn̄s:qꝛ itelligit ex hoc qꝺ dixit.ꝛ ēt artes ꝛc̄.i.ꝛ qꝛ oēs artes faciunt māṁ:aut simplr̄:aut ſm ꝑparationē:necesse ē vt nālis cōsideret de mā.scia.n.hec est silr̄ opationi illic.

Pro hoc vide ꝯ^m.37.secūdi de aia.

¶ D.di.nos āt vtimur ꝛc̄.i.ꝛ ideo qꝛ nos sum⁹ finis oiuꝫ reꝝ factaꝝ ab artib⁹ quodāmō.iō vtimur oib⁹. ꝛ itēdebat ꝙ finis dr̄ duob⁹ modis:aut sicut dicim⁹ ꝙ forma ē finis māe.ꝛ illud ad qꝺ ꝑuenit res ē finis rei.Aut sicut dicim⁹ ꝙ illud cui⁹ ē res est finis rei.ꝛ ſm hoc dicim⁹ ꝙ hō ē finis reꝝ creataꝝ ꝑꝑ ipꝫ.ꝛ cū notificauit ꝙ illud:qꝺ ē an̄ finē ſꝫ p^m mōꝫ ē notū cū fine.ꝺclarauit ꝙ ita ē in z°. mō.ꝛ ꝙ eadē ē cā in h.

Materia ē eterna

¶ Due igit̄ sunt pꝛicipātes māṁ: ꝛ cognoscētes artes q̄ vtit̄: ꝛ factiua q̄ architectonica est.vn̄ ꝛ vsualis architectonica quodam mō ē.Differt aūt ſꝫ hoc ꝙ hec spēi qdē cognoscitiua ē architectōica.alia aūt vt factiua māe.gubernatoꝛ eniꝫ qualis sit spēs aliqua temonis cognoscit ꝛ instituit.ali⁹ āt ex quo ligno: ꝛ qbus motibus erit:in his qdeꝫ igit̄ q̄ sunt ſm artem nos facimus māṁ ꝑpter opus:sed in physicis inest.

¶ Et artes ꝯtinētes māṁ cognoscētes illam sunt due: ꝛ de arte opōnis ē geometria operatiua: ꝛ iō ars opatiua attribuit̄ ēt quodāmō geometrie opatiue:sed tn̄ dr̄nt.illa.n. attribuit̄ geometrie opatiue ſm ꝙ cognoscit formā.ista autē ſꝫ ꝙ scit māṁ. gubernatoꝛ eni scit formā remi q̄uo dꝫ eē: ꝛ ꝑcipit fieri hmōi: ꝛ ista alia scit:de qb⁹ lignis: ꝛ qb⁹ motibus ꝑficit̄:qꝺ aūt fit ꝑ artē:nos facim⁹ materiam in illa pꝛopter illud:qꝺ intendim⁹:in rebus autē naturalibus est existens.

25 ¶ Artes opatiue sunt duob⁹ modis:aut faciētes artificiū:aut vtētes illo.ꝛ sunt ꝑncipales.s.qꝛ ꝑcipiūt eis q̄ sunt sub eis opari.ꝛ cū ars q̄ ē sub:ꝑficit opationē: tunc ꝑncipalis vtit̄ eo qꝺ fecit: ꝛ pōt aliqs dicere ꝙ isteartes nō sciūt māꝫ:incepit declarare ꝙ iste etiā sciūt māꝫ.ꝛ istā vocat geometriā opatiuaꝫ.¶ Et dixit.ꝛ artes cōtinētes ꝛc̄.i.cognoscētes māꝫ nō facientes eā sunt due.vna āt est q̄ vtit̄.q nō facit formā:neq̄ māṁ:sꝫ ꝑcipit illi q̄ est sub opari.ꝛ ista dr̄ geometria opationū simplr̄:ꝛ ꝑncipalis simplr̄. scđa vo est q̄dāmō vtens.i.ꝑcipit.ꝛ q̄dāmō fac.ꝛ h itēdebat cū dixit.ꝛ de arte opatiua ē geometria opatiua. ꝛ.q.d.ꝛ de arte opatiua ē ars q̄ vtit̄.i.ꝑcipit.¶ D.d. ꝛ iō ars q̄ vtit̄ ꝛc̄.ꝛ si sit opans. tn̄ attribuit̄ geometrie opōnū ſm ꝙ vtit̄:nō ſm ꝙ facit.¶ Et qꝛ vtraq̄ ars est geometria opationū.incepit facere dr̄ias iter illas.ꝛ dixit:sꝫ differūt ꝛc̄.i.sed he due artes differūt: qm̄ p^a ꝑncipalis nouit formā ꝛ ꝑcipit iuxta illā. ꝛ silr̄ māꝫ. alia āt nouit māṁ:ꝛ ꝑcipit circa illā tm̄.formā āt facit.¶ Deide iduxit exēplū de duab⁹ artibus:ꝛ dixit. gubernatoꝛ.n.ꝛc̄.i.ꝛ ars q̄ vtit̄ simplr̄ q̄ scit vtrūq̄:ē sic̄ ars gubernādi nauē.scit.n.formā remi q̄ dꝫ eē. ꝛ ꝑcipit ipm fieri ſm illā formā.ista āt alia ars q̄ vtit̄ q̄dāmō.ꝛ facit alio°.est sic̄ ars faciendi naues.ista.n. facit formā:ꝛ scit māꝫ.scit.n.ex qb⁹ lignis erit melioꝛ forma nauis.ꝛ q̄uo debēt abscindi:ꝛ ꝑcipit arti q̄ est. sub facere hoc q̄ nō vtit̄ oino.¶ Et itēdebat ꝑ totū hoc declarare:ꝙ mā est nota in oib⁹ artib⁹ ꝑncipalibus ꝛ nō ꝑncipalibus.cum artes sint trib⁹ modis:aut operās simplr̄:aut vtens simplr̄:aut vtens q̄dāmō.ꝛ operās alio°.ꝛ oēs sciūt māꝫ.¶ D.d.in hoc āt qꝺ fit ꝑ artē ꝛc̄.i.ꝛ nō est dr̄ia in hoc iter artē ꝛ nāṁ: sꝫ ars sic̄ facit formā facit māꝫ.nā āt facit formā.nō māṁ cū sit exn̄s:qꝛ est eterna.ꝛ silr̄ iuenit̄ in qbusdā artibus.s.q̄rū mā est nālis:qm̄ ars nō facit illam.

Artes operatiue sūt duobus mōis ide[m] ethi.cap[…]

2 Docum[entum]

3

¶ Ampli⁹ coꝝ q̄ sunt ad aliqd mā est.in alia āt specie alia mā vsq̄ ad q̄tum:ꝫ physicuꝫ oꝫ cognoscere spēm: ꝛ ꝙ qd ē.¶ Aut quēadmodū medicū neruuꝫ. ꝛ fabꝝ es:vsquequo.cui⁹.n.cā vnūq̄ꝺq̄ꝫ: ꝛ circa hec q̄ sunt sepate qdē spēs in mā.¶ Hō.n. hoieꝫ gn̄at ex mā ꝛ sol:q̄uo autē se habeat hec separabilis: ꝛ qd sit phie pꝛime est determinare.

Hō hom[inem] gnāt ex materia ꝛ sol.

¶ Et ēt mā est de caplo relatiōis. diuersa.n. in forma diuersant̄ in mā:vsquequo igit̄ oꝫ nālem ꝑuenire in scia forme ꝛ qditatis.dicamus:quoniā quēadmodū medic⁹ ꝑuenit in scia neruoꝝ ꝛ opans cupꝝ in scia cupꝛi ꝑuenit ad illud qꝺ est vtrūq̄ꝫ:silr̄ est de istis ēt. oꝫ.n.ipꝫ scire eā eē formā abstractā:sꝫ eē cuius ē i mā.hō.n.gn̄atur ab hoie ꝛ sole.dispō āt i abstracto q̄ sit: ꝛ qd sit:est pꝛime phie.

Mā ē i[n] [ca]plo rela[tionis]

26 ¶ Intēdit ēt declarare ꝙ oꝫ nālē ꝯsiderare ꝺ forma qꝛ cōsiderat de mā:qm̄ mā est de gn̄e relatiōis.dr̄.n. in respectu forme.ꝛ silr̄ vr̄ eē de forma.oꝫ igit̄ ꝯsiderantē de mā ꝯsiderare de forma.ꝛ ꝯsiderātē de forma ꝯsiderare de mā.ꝛ ēt mā est ꝑꝑ formā:ꝛ oꝫ ꝯsiderantē de aliq̄ ꝯsiderare de illo ꝑꝑ qꝺ est.¶ Et dixit. diuersa.n.in forma diuersant̄ in mā. hec est rōcinatio:qua

Mã ĩ diuersat̃ p̃ diuersitatẽ formaꝝ. Jõ p̃ de aĩa cõ. 53. ⁊. 2. ꝺ aĩa cõ. 60.

tio qua declarat ꝙ mã dr̃ in respectu forme. ⁊.q.d.⁊ ideo diuersat̃ mã p̃ diuersitatẽ formaꝝ. adeo ꝙ mã aĩaliũ est alia a mã aliaꝝ specierũ. ¶ Et cũ declara uit ꝙ nãlis considerat de forma p̃ se: ⁊ de mã p̃p̃ formã: icepit querere quousqꝫ oꝫ ꝯsiderare de forma. ⁊
2 dixit: quousqꝫ igit̃ ⁊c̃. i. ad quẽ igit̃ ordinem opꝫ nãlẽ p̃uenire in scĩa formaꝝ: ⁊ nõ ptrãsire illũ. s. in scĩa q̃ditatis: nõ in scĩa ei⁹ qꝺ est eẽ: ſꝫ sunt hic multi ordines formaꝝ. s. abstracte a mã: ⁊ nõ abstracte. ¶ Deinde dicit. dicam⁹ igit̃: qm̃ queadmodũ medicus ⁊c̃. i. ⁊ est manifestũ: qm̃ queadmodũ medic⁹ oꝫ ip̃m p̃uenire de cognitiõe formaꝝ exñtiũ in suo subto: ꝺ quo cõsiderat vt neruis ⁊ carne ad cognitionem q̃ditatis vltimarũ formaꝝ exñtiũ in sua mã nõ sepabiliũ ab ea. silr̃ oꝫ nãlẽ p̃uenire in cõsideratiõe de formis ad vltimã formã p̃p̃ quã fuit mã. U.g. ad formam hominis. ¶ D.d. oꝫ. n. ipꝫ scire ⁊c̃. i. opꝫ nãlẽ p̃uenire p̃ suã ꝯsideratiõnẽ ad formã abstractã. s. vltimaꝫ: si eẽ ei⁹ est in mã anteq̃ꝫ p̃ueniat apꝺ ꝯsideratiõnẽ de forma hoĩs: ſꝫ hõ gñat̃ ab hoĩe ⁊ a sole: ⁊ vtrũqꝫ est forma in mã. ¶ Et dixit h̃ q̃si ꝯdicendo dicentib⁹ formas separari: ⁊ innuendo ꝙ forme nãles sunt in mã.
3 ¶ Deinde dixit. dispositio aũt in abstracto ⁊c̃. i. ꝯsideratio aũt de dispõnib⁹ formaꝝ abstractarũ s̃m ꝙ sunt abstracte: ⁊ de quiditatib⁹ earũ: est p̱prie prime p̃hie: nõ sciẽtie nãlis. ¶ Et notãdũ ꝙ ꝯsideratio in eẽ istaꝝ formaꝝ ẽ in scĩa nãli: nõ in p̃ª p̃hia: sicut existimat Aui. qm̃ in hac scĩa apparet istud gen⁹ formarũ eẽ. Deĩde ꝯsiderare de q̃ditatibus ⁊ dispõnib⁹ earũ ⁊ hoc est rectũ. ĩpossibile. n. est aliq̃ꝫ sciam vl̃em ⁊ particularẽ declarare subm̃ eẽ: siue p̃ signuꝫ: siue per demr̃ationẽ: qꝺ nõ est ita in causis sui subti: qm̃ ꝺclarat eas per signũ: nõ p̃ demr̃ationeꝫ simplr̃. scĩa igit̃ nãlis ꝯsiderat de eẽ formaꝝ quousqꝫ p̃ueniat ad vltimã formaꝝ mãliũ ⁊ p̃maꝫ abstractarũ: aut ad formas formarum q̃ sunt medie in esse inter illas: sicut existimatur de forma hominis vltima.

Documẽtuꝫ. Cõsideratio ĩ eẽ istaꝝ formaꝝ abstractarũ ẽ ĩ scĩa nãli nõ in p̃ª p̃hia. Jdẽ. p̃ phy. cõ. vlti. Et. 8. phy. c. 3. Et. 12. me. com. 5.

Forma hoĩs vltia ẽ media inter abstracta ⁊ mãlia. Oppo.ᵐ. viꝺ p̃ met. cõ. 39. vbi h̃r nõ dari mediũ iter abstractum ⁊ materiale.

¶ Tractatus tertius: in quo ostendit ex quibus causis demonstret scientia nãlis.

¶ Capl̃m in quo ostendit necessitateꝫ determinandi de causis: ⁊ determinat ipsarum species. Capl̃m. I.

Determinatis aũt his cõsiderandũ est de causis q̃ ⁊ quot nũo sunt: quoniã. n. sciendi gratia h̃ negocium est: scire autẽ nõ ante opinamur vnũquodqꝫ: q̃ꝫ vtiqꝫ accipiamus propter quid vnũquodqꝫ: h̃ aũt est accipere primã causam: manifestum est: quoniã ⁊ nobis hoc faciendũ est: ⁊ de gñõne ⁊ corruptiõe: ⁊ de omni physica mutatione: quaten⁹ sciẽtes ipsoꝝ p̃cipia reducere in ipsa tentemus q̃situ vnũqꝺqꝫ.

¶ His igit̃ determinatis cõsiderandũ est de causis: q̃ ⁊ quot sunt. intentio. n. istius cõsiderationis: q̃ est scientia: ⁊ nos nõ credim⁹ aliqd scire absqꝫ eo ꝙ prius determinemus illa ex quibus est: ⁊ hoc est scire suas causas primas: mãifestũ est: ꝙ opꝫ nos etiã facere hoc in gñatione ⁊ corruptõe: ⁊ in omni trãsmutatione naturali: ita ꝙ cum sciuerim⁹ p̃cipia eorum: queremus reddere ad illa vnũqꝺqꝫ eoꝝ de quibus erimus p̃scrutati.

Et cũ determinauim⁹ ista q̃ debẽt p̃cedere hãc sciẽtiam: oꝫ ẽt p̃scrutari de causis rerũ nãliũ: q̃ sunt ⁊ quot. ¶ Et hoc est necesse: qm̃ intentio isti⁹ ꝯsiderationis de scĩa rerũ nãliuꝫ: est scĩa certificata p̃fecta. ¶ Et nos nõ credim⁹ scire aliqd p̃fecte: nisi cũ sciamus ipsuꝫ cũ suis causis p̃mis: donec p̃ueniamus ad suas causas p̱pinquas. ⁊ hoc erit cũ p̃us determinauimus numerũ causarũ querendarũ in illo genere: q̃ sunt: ⁊ quot sunt. g̊ manifestũ est: ꝙ silr̃ debem⁹ facere in hac ꝯsideratiõe nãli: ita ꝙ cum p̃us sciuerimus causas cões oĩbus rebus nãlib⁹ ⁊ numeruꝫ eaꝝ: queremus in vnoquoqꝫ eoꝝ: de quib⁹ loq̃mur illas causas esse: ⁊ cũ dixit. ⁊ hoc est determinare suas primas cãs intẽdit: ⁊ ista scĩa p̃fecta acq̃rit̃ ab aliq̊ qñ prius sciuerit cãs rei p̃ᵃˢ: donec p̃ueniat ad cãs ei⁹ p̱pinq̃s. 27

Nos nõ credim⁹ scire aliqd p̃fecte nisi cuꝫ sciam⁹ ip̃m cuꝫ suis causis p̃mis donec p̃ueniamus ad suas cãs p̱pinq̃s. Jõ. p̃ phy. ⁊ cõ. p̃. ⁊ tex.

¶ Uno quidẽ igit̃ mõ causa dr̃: ex quo fit aliqd cum insit: sicut es statue: ⁊ argẽtuꝫ phiale ⁊ hoꝝ genera. alio aũt mõ species ⁊ exemplum: hec aũt rõ est ipsius qꝺ qd erat eẽ: ⁊ hmõi genera: vt eius que est diapason duo ad vnũ: ⁊ oĩno numerus ⁊ partes que ĩ diffinitione. Dicamus igr̃ ꝙ causa dr̃. vno mõ de illo: ex quo fit res: ⁊ est in ea. V.g. cuprũ idoli hoĩs: ⁊ argẽtuꝫ idoli annuli: ⁊ genera istoꝝ: ⁊ dr̃ alio mõ de forma ⁊ imagine: ⁊ est rõ significans q̃ditatẽ rei ⁊ genera istius. V.g. ꝙ genus eius qꝺ est diapason: est p̱portio binariȷ̃ ad vnum: ⁊ vniuersaliter numerus ⁊ partes concluse in toto.

¶ Et cã dr̃ mltis modis. dr̃. n. cã mãlis. vt cuprũ idoli: ⁊ argẽtũ ãnuli: ⁊ dixit: ⁊ ẽ in ea: vt faciat dr̃iaꝫ iter mãm ⁊ p̃uationẽ. ⁊ dr̃ alio mõ s̃m formã: vt figura ⁊ imago in cupro. ⁊ hec est cã quã dat rõ sigñans q̃ditatem rei. s. diffinitio: ⁊ dixit hoc: q̃ diffões ꝯponunt̃ ex forma vl̃i q̃ est gen⁹: ⁊ p̱pria q̃ est dr̃ia. ¶ D.d. et gñã istius. i. ⁊ dr̃ia: ⁊ ista forma cõis que ponuntur in diffinitione: ita se hꝫ ad p̱priã dr̃iam sicut cõe ad p̱priũ. ¶ U.g. qm̃ forma cõis q̃ est q̃si gen⁹ p̱pinquũ ad diapason: est p̱portio duoꝝ ad vnũ: ⁊ gen⁹ cõcludens ⁊ p̱priũ ei equiuocat̃ in arabico: ⁊ vnũ est nũerus p̱prius: ⁊ vltimũ est in forma. 28

Diffinitiões ꝯponũtur ex forma vl̃i q̃ est gen⁹ ⁊ p̱pa q̃ est dr̃ia. Jõ. 7. meta. 43.

¶ Amplius. vñ p̃cipiũ mutatiõis primum aut q̃etis est: vt ꝯsilians causa: ⁊ pater filiȷ̃: ⁊ oĩno faciens facti: ⁊ commutãs cõmutati. Adhuc aũt queadmodum finis. hic aũt est qꝺ cuius causa vt ambulãdi sanitas: p̱pter qd. n. ambulat: dicimus vt sanet̃: ⁊ dicẽtes sic opinamur assignare causam: ⁊ quecũqꝫ iam mouẽte alio itermedia fiũt finis: vt sanitatis macies ⁊ purgatio: aut positiones: aut organa. oĩa autem hec finis gratia sunt: differunt tamẽ abinuicẽ: quoniã alia q̃deꝫ sunt opera: alia vero organa.

+ Idē. 5. meta. t. c. 2. et phy. c. 3

¶ Et dicit etiam illud: ex quo est principiuꝫ primū trāsmutatiōis ⁊ q̇etis. V.g. quoniā ꝯsulēs alicui est cā: silr̄ pr̄ filij: ⁊ vniuersalr̄ agens acti: ⁊ trāsmutans transmutati: ⁊ dr̄ ēt ſm finē itentū. ⁊ hoc est illud ꝓpter quid. V.g. sanitas apud ambulationē. cum enim dr̄: quare ambulat sortes. dicemus pp̄ hoc ꝙ suū corpus sanet: ⁊ hoc dicto reddimus cām: ⁊ silr̄ illa que sunt apud motuꝫ alteri⁹ inter illud ⁊ finē intētuꝫ. V.g. sanitas ex diminutiōe ⁊ purgatiōe ⁊ potatione medicīe ⁊ istrumētis: quoniā oīa ista intēduntur ꝓpter fineꝫ: sed differunt: quoniā quedā sunt actiones: ⁊ quedam instrumenta.

29 ¶ Cū induxit cām materialē ⁊ formalē: induxit etiā causam agentē ⁊ finalem. et dixit. ⁊ dr̄ ēt de fine intento. i. ⁊ dr̄ cā ēt de causa finali: vt sanitas q̄ est cā exercitij: ⁊ signū ei⁹ est: qm̄ cuꝫ aliq̇s interrogat nos q̄re ambulat sortes: dicim⁹ rn̄dendo: pp̄ hoc ꝙ sit sanus. ¶ D. d. ⁊ silr̄ illa ⁊c̄. i. ⁊ silr̄ oīa quoꝝ vnūqđqꝫ est vltimū mot⁹ eius: qđ est ante ipm ex illis multis q̄ sunt inter pᵐ agens ⁊ vltimū fineꝫ. s. qm̄ vnūqđqꝫ eoꝝ est finis eius qđ est ante: ⁊ oīa sunt pp̄ vltimum finē. ¶ V.g. ambulatio q̄ est pp̄ extenuationē: ⁊ extenuatio pp̄ sanitatem: ⁊ silr̄ potio medicine ⁊ flobothomia est pp̄ extenuationē humoris vincētis in corpore: ⁊ hoc est pp̄ sanitatē. ¶ D. d. qm̄ oīa ista intendunt̄ pp̄ finem. i. qm̄ oē qđ ē an̄ finē: est pp̄ finē. V.g. qm̄ ista q̄ dixim⁹ intēdunt̄ pp̄ sanitatē: ſꝫ dr̄nt: qm̄ q̄dā sūt actiōes vt ābulatio: ⁊ q̄dā instr̄a vt flōmia.

Oē qđ ē an̄ finē ē ꝓpter finem.

¶ Cause q̇dē igit̄ fere tot modis dr̄. Contingit autē multiplr̄ dictis causis: ⁊ multas eiusdē causas eē nō ſm accn̄s: vt statue statuifica: ⁊ es nō ſm alterū aliqđ: sed ſꝫ ꝙ est statua: sed nō eodem modo: ſꝫ hoc q̇deꝫ vt mā: illud aūt sicut vnde est motus. ¶ Sūt aūt q̄dam ⁊ adinuiceꝫ cause: vt laborare cā est boni habitus ⁊ hic laborandi: ſꝫ non eodem modo: sed hic q̇dē sicut finis: ille sicut principium motus. ¶ Amplius autē eadē cā ꝯtrarioꝝ est: que. n. pn̄s cā hmōi est: hāc ⁊ absentem cām aliq̄n contrarij: vt absentia gubernatoris nauis submersionis: cui⁹ erat presentia causa salutis.

Cāe sūt sibi inuicē cāe.

Eadē causa ꝯtrarioꝝ est.

¶ Isti igit̄ sunt modi ſm quos ferē dicuntur cause: ⁊ accidit si cause sint multis modis: vt plures cause sint vnius rei: ⁊ non per accidēs. V.g. quoniā causa idoli hominis est ars statuandi: ⁊ causa eius est cuprum: ⁊ h̄ non est alio modo: sed ſm ꝙ est statua: sed non eodem modo sunt cause: sed hoc ſꝫ materiā: hoc autem ſm ꝙ est principiū motus. ¶ Et sunt aliqua que sunt cause sui adinuicem. V.g. quoniā labor est causa bone consistentie corporis: ⁊ bona consistentia est cā laboris: sed non eodem modo. bona eni existentia corporis est causa ſm finē: labor aūt ſm ꝙ est principium motus. ¶ Et etiaꝫ idē est causa duorum contrariorum. absentia eniꝫ eius: cuius presentia est causa alicuius rei: est causa sui contrarij. V.g. quoniaꝫ absentia gubernatoris est causa submersionis nauis: eius p̄sentia erat cā salutis.

¶ Cum numerauit modos quattuor causarū: incepit dicere dispositiones earuꝫ: ⁊ quomodo se habent ad causata ⁊ ad seinuicem. ¶ Et dixit ꝙ accidit ꝙ plures istaruꝫ causarū q̄ꝫ vna sunt cause vnius rei. V.g. quoniā causa statue est cuprum ⁊ agens: sed duobus modis diuersis. cuprum aūt ſm mām: artifex v̇o vl̄ ars ſm agens: ⁊ similiter figura statue est causa ſm formam: ⁊ illud propter quid fuit facta est causa ſm finem. ¶ Et contingit etiam ꝙ eadē causa est causa duorū contrariorū: sed duabus dispositionib⁹ diuersis. V.g. qm̄ gubernator est causa saluationis nauis ⁊ submersionis. saluationis aūt ipso p̄sente. submersionis aūt ipso absente. ¶ Cause etiā habēt se adinuicem: ita ꝙ vtraqꝫ duarū causarū in specie diuersarum est causa relique: ſꝫ duobus modis diuersis. V.g. qm̄ labor est causa sanitatis ſm agens. sanitas aūt est causa laboris ſm finem: ⁊ similiter mā est causa forme ſm ꝙ forma non potest inueniri nisi per illā: forma autem est causa materie ſm ꝙ materia non potest esse in actu ⁊ demonstrata nisi per illā: ⁊ precipue p̄ma materia. ¶ Deinde dicit. isti igit̄ sunt modi ⁊c̄. ⁊ dixit. fere: q2 possibile est iuenire aliqua que collocant̄ in numero istorū quattuor modorū: vt illa que assimilant̄ istis: ⁊ inueniuntur in eis: ⁊ ideo dixit. fere. que notat dubitationeꝫ quousqꝫ declaretur hoc ꝑ inductionē. cū fuerit declaratum ſm quot modos dicitur vnūquodqꝫ eorum. ⁊ dixit Alexan. ꝙ dixit hoc ad excipiendū causas que sunt per accidens. 30

¶ Omnes autē nūc dicte cause in quattuor incidunt modos manifestissimos. elementa enim syllabarū: ⁊ materia vasorū: ⁊ ignis: ⁊ huiusmodi corpoꝝ: ⁊ partes totius: ⁊ suppositiones conclusionis: sicut ex quo cause sunt. harum auteꝫ alie quidē sunt sicut subiectum ⁊ partes: alie autem sunt sicut ꝙ q̇d erat esse: ⁊ totum: ⁊ compositio: ⁊ species. Semen autem ⁊ medicus: ⁊ consilians: ⁊ omnino faciens: omnes sunt vnde principium mutationis: aut status: aut motus est. alie autem sicut finis ⁊ bonum aliorum. ¶ Oꝛ auteꝫ est cuius causa potissimum est. ⁊ finis aliorum voluit esse. differt autem nihil eādē dicere bonā: vel videri eē bonā.

¶ Et iste cause quas diximus omnes collocant̄ in quattuor modis q̇ sunt valde manifesti. littere enim dictionum: ⁊ materia artificiorum: ⁊ ignis: ⁊ similia corporū: ⁊ partes totius: ⁊ ꝓpositiones conclusionis sunt cause ſꝫ illud: ex quo est generatio: sed que-

dam

dam sunt quasi subiectuz: vt partes: ⁊ quedam quasi quiditas: scz vniuersum: creatio ⁊ compositio ⁊ forma. Sperma autem ⁊ semen: ⁊ medic⁹ ⁊ sol: ⁊ vniuersalr agens: omnia sunt illud: ex quo est principium trāsmutationis ⁊ quietis: ⁊ quedam sunt quasi finis intenta per alias res ⁊ bonum. illud. n. propter quid debet esse nobilius ceteroruz: ⁊ cause eorum: ⁊ non est differentia in hoc ꝙ dicamus ipsum esse bonum: aut dicam⁹ ipsum existimari bonum.

3 i ¶ Cum numerauit genera causarum sm exemplum incepit notificare quomodo vnaqueqz causarū collocatur sub istis quattuor generibus. Et dixit: ⁊ iste cause ⁊c. idest ⁊ omnis causa aut est sm materiam: aut sm formā: aut sm agens: aut sm finem. ¶ Deinde dicit. littere enim ⁊c. idest. omnia enim ista sunt cause sm illud: ex quo fit generatuz. syllabe enim generantur ex litteris: ⁊ similiter corpora partium consimilium composita generātur ex igne: ⁊ ex alijs elementis: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ ignis: ⁊ similia corpora. idest ⁊ ignis: ⁊ alia elemēta sunt materia corporum consimiliuz: que generatur ex eis. ¶ Deinde dicit. ⁊ partes totius. i. ⁊ partes sunt totius quasi materia. ¶ Deinde dicit. ⁊ propositiones conclusionis. idest ⁊ quoniam conclusio generatur ex propositionibus: assimilantur igitur materie. ¶ Et omnia ista cōueniunt in hoc ꝙ sunt materia: ⁊ differunt in hoc quoniam quedam sunt materia sm compositionem vt littere syllabarum: ⁊ lapides domus: ⁊ quedam sunt sm alterationem: vt panis sanguinis: ⁊ quedam sm alterationem ⁊ compositionem: vt acetum ⁊ mel oximellis: ⁊ quattuor elementa omnium compositorum: ⁊ hec duo sunt fundamenta materie. i. compositio ⁊ alteratio: ⁊ tertium compositum ex eis. Partes autem ⁊ totum posuit alium modum a compositione: vt reputo sm ꝙ intēdebat partes que sunt in potentia: nō que sunt in actu: aut sm ꝙ intendebat vniuersum congregatum tantum. compositio enim est congregatio propria partium. fit enim ex qualitate: ⁊ ordine: ⁊ positione. propositiones autem assimilantur materie: quia sunt in potentia conclusio ⁊ conclusio est eis quasi forma. ¶ Deinde dicit. sed quedam sunt quasi quiditas. idest sed istarum causaruz quedam est quasi demonstrans quiditatem rei: ⁊ iste inueniuntur sm numerum differentiarum: quibus differt illud: quod accipitur in quiditate: ⁊ sunt tria: vt forma vniuersi partium: ⁊ forma compositionis partiuz: ⁊ forma oximellis: mellis ⁊ aceti: ideo dixit vniuersum: ⁊ compositio: ⁊ forma. ¶ Et intendit per formam que est sm alterationez: ⁊ aut sine compositione: aut cum compositione. ¶ Et intendit per vniuersum congregationem partium tantuz. ⁊ intendit per compositionem congregationem illarū trium dispositionum in partibus. s. figure: ordinis: ⁊ positionis.

Materia sm ꝯpōnem sm alteratio nē ⁊ ꝯpōnē.

Propōnes assilant māe qꝛ sunt ī potētia ꝯclō. et ꝯclō ē eis qsi forma. Jō. īfra 74.

Forma. Uniuersum. Cōpositio ⁊ forma.

3 ¶ Et cum numerauit causas que collocantur sub causa māli ⁊ formali. dixit. sperma autē ⁊ semē ⁊c. i. ⁊ sperma aūt animalium: ⁊ semen vegetabiliū: ⁊ medicus sanitatis: ⁊ vniuersaliter agens acti omnia collocantur sub causa: que est principiuz transmutationis: ⁊ sue cessationis. ¶ Deinde induxit genus quod
4 est sm finem: ⁊ dixit: ⁊ quedam sm finez. idest ⁊ sunt quedam cause que sunt quasi finis intentus per operationes: ⁊ quasi bonuz intentū. ¶ Deinde induxit ratiocinationes super hoc: ⁊ dixit. illud eniz propter quid ⁊c. i. quoniam illud propter quid: qꝛ est nobili⁹ illis que queruntur propter illud: est bonuz intentū per illas res: ⁊ ideo est causa omnium illarum. agens enim ⁊ materia nō sunt nisi ꝓpter finem: ⁊ similiter formē nō sunt ante illam in rei veritate nisi propter vltimū finē. ¶ Deinde dicit: ⁊ nō est differentia ⁊c. idest nō est differentia inter hoc ꝙ describemus istā causam: qđ est bonum intentuz per illa que sunt: aut illud: quod existimatur esse bonum: lz nō sit bonum in rei veritate: ⁊ dixit hoc: vt descriptio sit cōmunis rebus voluntarijs ⁊ naturalibus: quoniam vltimuz intentum in rebus voluntarijs multotiens videtur bonum ⁊ non est in rei veritate. intentuz vero in rebus naturalibus est bonum verum.

Ultimū itētū in reb⁹ volūtarijs multotiēs vr bonū ⁊ nō ē in rei veritate. Intentū vo. i rebus nālib⁹ ē bonū ver. vide ꝑ hoc. is. 12. metaphy.

¶ Determinat modos diuersarum causarū sm vnāquamqꝫ spēm. Cap. II.

Ause quidē igitur he ⁊ tot sunt specie. modi autem causarum numero quidem sunt multi: capitales autem ⁊ hi minores. dicuntur autem cause multipliciter ⁊ ipsarum similium specierum prius ⁊ posterius: alterius altera: vt sanitatis medicus ⁊ artifex: ⁊ diapason duplum ⁊ numerus: ⁊ semper continentia ad vnumquodqꝫ.

¶ Iste igit̄ sunt cause: ⁊ tot sunt species earum: modi autem causarum sunt multi: sed cum adunantur fiunt pauciores. cause eniz etiam dicuntur multipliciter. dicitur enim in causis: que sunt eiusdem speciei: ꝙ vna causa est prior: aut posterior alia. U. g. quoniam causa sanitatis est medicus: ⁊ causa eius est ars: ⁊ causa eius quod est diapason est duplum: ⁊ causa eius est numerus: ⁊ similiter semper in respectu comparatio continentis ad particularia.

Intendit per modos causas que diuiduntur ꝑ accidentia: ⁊ cum notificauit ꝙ modi causarum concluduntur sm genera eorum: incepit numerare eos: ⁊ dixit: dicitur enim in causis ⁊c. idest. cause enim que sunt eiusdem speciei quattuor specierum dicūtur cause sm prius ⁊ posterius. U. g. in causis agentibus medicus ⁊ ars: medicus enim est posterior: ars aūt est prior. ¶ Et similiter in causis formalibus. U. g. quoniaz forma diapason est dupluz: ⁊ forma dupli est numerus: ⁊ forma numeri est quātitas: ⁊ similiter inuenitur semꝑ proportio inter vniuersale ⁊ particulare: ⁊ hoc intendendo cū dixit: ⁊ similiter semper ⁊c. idest ⁊ similiter semper inuenitur comparatio communis ad proprium. s. quoniam cōmune est prius sm formaz: aut sm genus proprio: ⁊ hoc accidit priori ⁊ posteriori in vnaquaqz specierum causarum. s. ꝙ prius est quasi cōmune ad posterius. ¶ Et prius ⁊ posterius in materijs manifesta. vt mā pª ⁊ ꝓpinqua siue cōposita sunt. ¶ Et silr in

32 Causa. Prior. Posterior.

finibꝰ. extenuatio enim est finis exercitij: ⁊ finis extenuationis est sanitas.

Causa. Per se. Per accñs.

¶ Ampliꝰ aūt ꝫm accñs: ⁊ hoꝝ genera sicut statue: ⁊ aliter polycletus: ⁊ aliter statuam faciens: qm̄ accidit statuaȝ facienti polycletū esse: ⁊ cōtinentes ꝫm accñs: vt si hō cā sit statue: aut oīno anial. Sunt ⁊ accñtiuȝ alie alijs longius ⁊ propius: vt si albus ⁊ musicus causa dicant statue.

¶ Et ēt ꝫm accñs ⁊ genera istoruȝ. V.g. qm̄ cā statue est polycletus quodam mō: ⁊ alio mō faciens statuas. accidit. n. artifici statuarū ꝙ fuit polycletus: ⁊ continētia semꝑ illō qd̄ est accidens. V.g. qm̄ hō est cā statue: ⁊ vl'r aial ⁊ accñtia quedam sunt remotiora: quedā ꝓpinquiora. V.g. quoniam albus ⁊ musicus sunt causa statue.

33 ¶ Cum declrauit ꝙ in oībꝰ spēbus cārū īueniunt̄ duo modi. s. ꝑus ⁊ posteriꝰ: īcepit ēt declare alios modos cārū. s. per se ⁊ per accidens. ¶ Et dixit: ⁊ ēt ꝫm accidēs. i. ⁊ iste cāe diuidunt̄ ꝫm accñs: ⁊ genera istoruȝ collocant̄ in hoc mō. V.g. cū dr̄ ꝙ polycletꝰ fecit statuā: ⁊ ꝙ artifex statuaꝝ fecit statuā. hoc. n. est. ꝑ se: illud aūt per accñs: accidit. n. artifici statuaruȝ ꝙ fuit polycletꝰ: qm̄ nō fecit statuā ꝫm ꝙ est polycletꝰ: sed ꝫm hoc ꝙ hȝ de arte statuaꝝ. ¶ D. d. ⁊ ꝯtinētia ⁊c̄. i. ⁊ illa q̄ ꝯtinēt causas: ⁊ sunt genera cāꝝ sunt cāe per accidēs. V.g. qm̄ hō est cā statue per accidens: ⁊ vl'r aial. hō aūt est cā statue per accidens: q̄ accidit artifici qui est cā per se ꝙ fuit hō aut aial. ¶ Et cū narrauit ꝙ in illo qd̄ est ꝑ accñs inuenit̄ ꝓpinquū ⁊ remotū: dedit exēplū: ⁊ dixit. V.g. dicere ꝙ albꝰ ⁊ musicus sunt cā statue. albꝰ. n. est remotius q̄ȝ musicus: licet vterq̄ȝ sit causa per accidens: quia album ē cōmuniꝰ homine. ergo est remotius q̄ȝ musicus.

Cā ī potētia in actu.

¶ Preter oēs aūt ⁊ ꝓprie dictas ⁊ ꝫm accidens: alie sicut potentes dn̄r: alie vero sicut operātes: vt edificādi domū edificator.

¶ Et oēs cāe que dn̄r cōuenienter: ⁊ que dicunt̄ per accidēs: q̄dam dicunt̄ cāe: q̄ pn̄t: q̄dam dicunt̄ cāe: q̄ agunt. V.g. qm̄ cā domus est edificator dum edificat.

34 ¶ Et oēs cause que dicunt̄ per se: ⁊ que dicunt̄ ꝑ accidens ⁊ ꝓpinque: aut remote dicunt̄ eē aut actu aut potētia. V.g. qm̄ edificator est cā domꝰ: sed cū edificat est cā in actu: ⁊ cū nō edificat est cā in potentia. ⁊ hoc intēdebat cū dixit. V.g. qm̄ cā domꝰ est edificator ⁊c̄. i. qm̄ cā domus est edificator: sed duȝ edificat est edificator in actu: ⁊ duȝ nō edificat est edificator in potētia: sed tacuit hoc: q̄ ītelligit̄ per oppositū.

¶ Sil'r aūt dicunt̄ ⁊ in q̄bus cause que sunt cause in his que dicta sunt: vt huiꝰ statue vt statue: aut ⁊ oīo imaginis: ⁊ eris hꝰ vt eris: aut oīno mae: ⁊ in accñtibꝰ sil'r est.

¶ Et ꝫm ꝙ narrauimꝰ dr̄ ēt in rebꝰ: quarum cause sunt cāe. V.g. cā statue istiꝰ bois: aut cā statue bois: aut cā statue vl'r: ⁊ etiam cā istius cupri: aut cā cupri: aut causa materie vniuersaliter: ⁊ sil'r est de accñtibus.

35 ¶ Et sicut hoc dr̄ in causis: similiter dr̄ in causatis. s. ꝙ quedā ꝓpinqua sunt: ⁊ quedā remota: ⁊ quedaȝ ꝑ se: ⁊ quedā per accñs: ⁊ hoc intēdebat cuȝ dixit: ⁊ ꝫm ꝙ narrauimus dicit̄ etiā ⁊c̄. i. ⁊ sicut ista inueniūtur in causis: inueniunt̄ in eis: quoruȝ sunt ille cause. s. in causatis. ¶ D. induxit exemplū in ꝓpinquo ⁊ remoto ī causatis: ⁊ dixit. V.g. causa statue ⁊c̄. i. qm̄ faciēs statuā istius hoīs ⁊ faciēs statuā dr̄ faciēs statuā hominis: ⁊ dicit̄ faciēs statuā vl'r. statua igit̄ hoīs huius est causatū ꝓpinquū. statua vō simpliciter est cāsatum remotū. ¶ Et similiter cuȝ dr̄ ꝙ h̄ est cā cupri: aut causa materie. cuprū. n. est causatū ꝓpinquū: materia aūt est cātū remotū. ¶ D. d. ⁊ similiter de accidentibus. i. qm̄ in causatis accidētibus īuenit̄ ꝓpinquū ⁊ remotū: sed sicut inuenit̄ in eis per se: ⁊ h̄ capitulū inuenit̄ in libro Alex. manifestius q̄ȝ h̄ sit. ⁊ eodem mō dr̄ in rebus. quarū cause sunt cause. ēt sicut ista narrata. V.g. huius statue dicit̄ in rebꝰ pluribus q̄ȝ dr̄ statue vl'r. ⁊ huiꝰ cupri magis q̄ȝ cupri: ⁊ vl'r materie: ⁊ in accidentibus etiam eodem modo.

¶ Amplius aūt complexe ⁊ iste ⁊ ille dicuntur: vt non polycletus neq̄ȝ statuam faciens ꝫ polycletus statuam faciēs. Sȝ tn̄ oēs he sunt multitudine quidem sex: dicte aūt dupliciter: aut. n. sicut singulare: aut sicut genus: aut sicut accidens: aut sicut accidentis genus: aut sicut complexe he: aut sicut simpliciter dicte: omnes. n. actu operantes: aut ꝫm potentiam sunt.

¶ Et dicit̄ etiā composite istis cū illis. V.g. nō dicere polycletum: neq̄ȝ dicere artificem statuarū: sȝ polycletū artificem statuarū: sȝ oīum istorū numerus est sex. modi vero ꝫ quos dicunt̄ sunt duo. Sunt enīȝ aut quasi pars: aut quasi genus: aut quasi accidens: aut q̄si genꝰ accñtis: aut dicere cōposite: aut sigillati: ⁊ oīa dicent̄ aut actu: aut potētia.

36 ¶ Inducit hic 3^{m} modū causarū: ⁊ est: qm̄ quidā istorum modoꝝ dicunt̄ sigillatim: ⁊ quidaȝ composite: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ dicunt̄ etiā ⁊c̄. ¶ D. induxit exēpluȝ cōpositi ex eo qd̄ est ꝑ se: ⁊ ex eo qd̄ est ꝑ accñs. ⁊ dixit. V.g. nō dr̄ ⁊c̄. i. V.g. compositum ex eo qd̄ est ꝑ se: ⁊ ex eo qd̄ est ꝑ accñs: nō ita ꝙ dicat̄ ꝙ sortes est factor statuaꝝ: sȝ ꝙ polycletus artifex statuarum fecit statuā. ¶ Et cū numerauit ꝫm exemplum modos causaꝝ: fecit sūmā de numero eoꝝ: ⁊ dixit. sȝ oīuȝ istoꝝ ⁊c̄. i. sȝ ista q̄ numerauimꝰ ꝫm differētias: quibꝰ diuidunt̄ sunt sex. s. ꝫm ꝓpinq̄tatē: ⁊ remotionem: ⁊ ꝑ se: ⁊ ꝑ accñs: ⁊ compositionem: ⁊ diuisionē ⁊ ꝫm differētias: in q̄bus ꝯueniūt sunt due. s. potētia: ⁊ actu: qm̄ vnusquisq̄ȝ eoꝝ sex est potētia ⁊ actu. erunt igit̄ oēs modi causaꝝ. xij. ¶ D. d. aut sunt q̄si ꝑs: aut q̄si genus: ⁊ intendit ꝑ parteȝ q̄si causam ꝓpinquā: ⁊ ꝑ genꝰ q̄si remotā: ꝓpinquū. n. est q̄si pars. i. ꝓpria. remotū aūt est q̄si genus: ⁊ maxime cause q̄ sunt ꝫm formā ⁊ ꝫm māȝ. ¶ D. d. aut q̄si accñs: aut q̄si genꝰ accñtis. i. aut q̄si cā q̄ est ꝑ accñs ꝓpinquū: aut q̄si cā q̄ est ꝑ accñs remotū: ⁊ hoc vocauit genꝰ accñtis.

¶ Differūt

¶ Differūt aūt intantū φ opantes quidē ꝛ singulares simul sunt ꝛ nō sunt: ꝛ quorū sunt cause: sicut hic medicus cū hoc q̄ fit sanus: ꝛ hic edificator cū edificato: q̄ aūt sunt ſm potentiā nō semp: corrūpit̄.n. nō simul domus ꝛ edificator.

¶ Et differentia inter hec duo est: qm̄ cause q̄ agunt particularia sunt: ꝛ non sunt in eis: quoꝝ sunt cause. V.g. quoniā iste medicus cū hoc curato: ꝛ iste edificator cū hoc edificato: i potētia ꝟo nō semp sūt ita: corruptio .n. dom⁹ nō ē cū corruptiōe edificatoris.

37 ¶ Vult dare dr̄iam inter causas q̄ sunt in potētia: ꝛ q̄ sunt in actu. ¶ Et dixit: ꝛ dr̄ia inter hec duo ꝛc̄. ꝛ differētia inter causas q̄ sunt actu: ꝛ q̄ sunt potentia est qm̄ q̄ sunt actu inueniunt̄ cū illis: quoꝝ sunt cause: ꝛ deficiunt cū illis. V.g. qm̄ iste medicus nō est curator in actu: nisi cū hoc curato in actu: cause aūt in potentia sunt: licet causata nō sint: nō.n. corrumpit̄ do-
z mus insimul cū edificatore. ¶ Et hoc caplm̄ inuenit̄ in libro Alexan. manifestius sic: ꝛ differūt in hoc: qm̄ cause que agunt: particularia sunt: aut nō sunt īsimul cū illis: quoꝝ sunt cause. Ver. grā. qm̄ iste curator cū hoc curato: ꝛ iste edificator cū hoc edificato: in potētia aūt nō sp̄: nō.n. corrūpit̄ dom⁹ ꝛ edificator simul.

Cā i actu sīt cuz effectu. Jō.5.meta. tex.cō.3.

¶ Op; aūt semp cām vniuscuiusq; summā querere: sicut ꝛ in alijs: vt hō edificat: qm̄ edificator est: edificator aūt est ſm edificatiuam. hec aūt prima causa est: ꝛ sic in oib⁹.

¶ Ampli⁹ aūt alie quidē gnā sunt generū. alie āt singulare singulariū: vt statue statuā qdē faciēs: hic aūt ꝛ hmōi. ¶ Et potentie quidem possibiliū: operātes aūt ad opata.

Vliū cāe sūt vles ꝛ singulariū singulares.

¶ Et oꝫ querere in vnaquaq; rerū: cām ei⁹ q̄ est extremū vltimū: sicut querit̄ in alijs rebus. V.g. qm̄ hō edificat: q: est edificator: ꝛ est edificator: q: hꝫ artem edificandi. Hec igit̄ causa est prior: ꝛ sil'r de eis oib⁹. ¶ Et etiam gnā sunt cause generū: ꝛ particularia cause particulariū. V.g. quoniā artifex est cā statue. ꝛ iste artifex est causa huius artificiati. ¶ Et potentie sunt cause potentiarū: ꝛ que agunt sunt in respectu actorum.

38 ¶ Cū notificauit numerū modoꝝ causaꝝ: incepit narrare qui istoꝝ modorum sunt querendi p̄ncipaliter. ¶ Et dixit: ꝛ oꝫ querere ꝛc̄. i. opꝫ intendere p̄ncipal'r de causis causam vltimā in q̄ōne: nō vltimā in esse ꝛ illa est causa ꝓpinqua: vltima.n. in eē est causa remota. ¶ V.g. qn̄ aliq̄s interrogat: q̄re edificat aliq̄s homo: ꝛ dicet̄: q: est edificator: ꝛ cū dicit̄: ꝛ q̄re est edi-
z ficator: dicet̄: q: hꝫ artem edificandi: ꝛ hic cessat qō. ¶ D.d. ꝛ sil'r de alijs. i. de spēb⁹ causarū. s. qm̄ oꝫ querere semp cām priorē. ¶ Cū dedit istud p̄ceptum: notificauit etiam aliam dispōnē de causis: ꝛ est qm̄ alie sunt vl'es: alie particulares: queādmodū causatorū alia vl'ia: alia particularia: ꝛ φ opinandū est φ particulare est causa particularis: ꝛ vl'e causa vl'is. ¶ Et dixit: hoc p̄seruādo se a Platonica opiniōe. s. φ vl'ia sunt cause particulariū. V.g. qm̄ artifex simplex est causa statue simpl'r: ꝛ iste artifex demr̄atus est causa istius statue demr̄ate. ¶ D. induxit aliā dispōnē de
his: ꝛ dixit: ꝛ potētie sunt cause potentiarū. i. ꝛ cause q̄ sunt in potentia sunt cause eoꝝ q̄ sunt in potentia: ꝛ q̄ sunt in actu sunt cause eorū q̄ sunt in actu: ꝛ hoc intēdebat cū dixit: ꝛ q̄ agūt in respectu actoꝝ. i. ꝛ cāe q̄ sūt in actu dn̄r in respectu actoꝝ. q̄ sunt in actu. 3

Jō.5.meta. tex.cō.3.

¶ Tractatus quartus. in quo determinat de quibusdam modis imanifestis causarū. s. de forma ꝛ casu.

¶ Ponit opiniones aliorum de forma ꝛ casu. Capitulum. I.

Vot qdē igit̄ cause: ꝛ quō cāe sunt nobis determinatū sit sufficienter. ¶ Dicit̄ aūt ꝛ fortuna ꝛ casus causarum: ꝛ multa fieri: ꝛ eē ꝓpter fortunā: ꝛ ꝑꝑ casum: quo igit̄ mō in his causis est fortuna ꝛ casus: ꝛ vtrū idem sint fortuna ꝛ casus: aut altera: ꝛ omnino quid sit fortuna ꝛ casus considerandum est.

¶ Jam igit̄ determinauimus cās quot sunt: ꝛ ſm quot modos sunt sufficiēter: ꝛ in numero causarū est casus ꝛ ex se. Dicit̄ eni in plurib⁹ fieri: ꝛ eē casu: ꝛ ex se: oꝫ igit̄ ꝯsiderare ſm quot modos collocant̄ casus: ꝛ ex se: in istis cāis: ꝛ vtrū casus ꝛ ex se sint idē: aut diuersa: ꝛ vl'r qd sit ex se: ꝛ qd casus.

Intēdit ꝑ q̄t sūt nūeꝝ spēꝝ. ¶ D.d. ꝛ i nuō cārū ꝛc̄. i. ꝛ q: appet de casu: ꝛ d̄ illo qd̄ dr̄ 39
fieri ex se: φ collocant̄ in nuō cāꝝ: opꝫ nos ꝑscrutari de eis ꝯsiderando ſm quot modos p̄nt collocari in causis: ꝛ vtrū sint idem ſm diffinitionē: aut diuersa: ꝛ hoc sciemus si sciuerimus subam vtriusq;. ꝑscrutatio.n. de suba vtriusq; perscrutationē ꝯtinet in se de eis: vtrū sint diuersa: aut idem: ꝛ ideo dixit: ꝛ vl'r qd sit ex se: ꝛ qd sit casus. ¶ Et q: ista ꝑscrutatio nō potest fieri nisi ꝯcedēdo casū: ꝛ ex se eē: q̄ plures antiq̄
negabāt: incepit prius dicere opiniones eoꝝ: ꝛ cōtradicere eis: queādmodū multi ēt antiq̄ attribuebant oia casui: ꝛ ei qd̄ est ex se. ¶ Et hoc caplm̄ sic dꝫ legi q: ꝛ in nuō causarum est casus vsq; ad finē capl'i. z

Multi ātiq̄ attribuebant oia casui.

¶ Quidā.n. ꝛ si sint an nō dubitant: nihil.n. fieri a fortuna dicūt: ſ; oium eē aliquā cām determinatā quecunq; nos dicimus a casu fieri: aut a fortuna: vt veniendi a fortuna in forum reperiendi: quē volebat qdē: non est aūt opinatus: causa est velle venientē emere. sil'r aūt ꝛ in alijs q̄ a fortuna dicunt̄: semꝑ est aliquā accipe cām: sed nō fortunā.

¶ Quidā.n. dubitauerūt i eis: vtrū sint: aut nō: ꝛ dixerūt φ nihil fit casu: ſ; oē qd̄ dr̄ fieri ex se: aut casu hꝫ aliquā cām terminatam. V.g. quoniā iuit cā emēdi aliqd ad forū: ita

ꝙ inueniat aliquẽ hoiem quẽ diligebat inuenire: ſꝫ nõ cogitabat ipſ̄ꝫ iuenire illic: eſt ipm̄ velle ire ad foꝝ dicunt: ꝛ ſilr̄ oia q̄ dñr fieri caſu: hñt cām exiſtentẽ q̄ nõ eſt caſus.

40 ¶ Et pſcrutatio de caſu: ꝛ de eo qð eſt ex ſe: eſt nec̄ia. qdā aūt negabāt ea eē: ꝛ dicebāt ꝙ nõ ſunt niſi noia tm̄. hꝫ. n. vnūqðqꝫ eoꝝ: q̄ dicunt̄ fieri caſu: aut ex ſe: cām notā cui poſſit attribui. ¶ V. g. q vadit ad foꝝ: ꝛ iuenit illic hoiez: quẽ diligebat iuenire: ſꝫ non iuit: vt iueniret ipm̄: ſꝫ cā iueniēdi eū nõ eſt niſi exitus a foro: aut volūtas eūdi alias. ꝛ ſilr̄ eſt de oibus alijs:
z q̄ dñr fieri caſu. ſ. q2 hñt cāꝫ terminatā. ¶ Et ſermo ei⁹ ſic dꝫ legi. V. g. qm̄ cā eūdi aliquẽ ad forūꝫ: ita ꝙ iueniat aliquẽ hoiem quẽ diligebat: ſꝫ nõ cogitabat ipſuꝫ iuenire illic. i. q2 nõ cogitabat iuenire ipſum illic eſt pp̄ ipm̄ velle ire ad foꝝ. ¶ Et iſte ſyll'us ꝯponitur ſic: ꝛ ſi caſus eſt cā eſt: ſꝫ nõ eſt cā: q2 nõ eſt terminatus: ꝛ cāe ſunt terminate. ḡ caſus nõ eſt.

¶ Quoniā ſi aliqd erat fortuna incõueniens vtiqꝫ videbit̄ ſic̄ ꝛ vere ē: ꝛ dubitabit vtiqꝫ aliqs pp̄ qd nullus antiquoꝝ ſapientuꝫ cās de gn̄atione ꝛ corruptiõe dicẽs de fortuna nihil determinauit: ſed ſicut viſum eſt nihil opinabant̄: neqꝫ illi aliqd eē a fortuna.

¶ Et dicūt: ꝛ ēt ſi caſus hr̄et rõnẽ eēt inopinabile ꝛ locus ambigu⁹: qūo pħi antiqui loquẽtes de cauſis gnõnis ꝛ corruptionis nihil dixerūt de caſu. vr̄ igit̄ ꝙ illi nõ tacuerūt: niſi q2 opinabant̄ aliqd fieri caſu.

41 ¶ Inducit teſtimoniuꝫ ſup̄ hoc ꝙ caſus nihil eſt: qm̄ ſi eēt: aliqs antiquoꝝ locut⁹ fuiſſet de nā illi⁹: ſꝫ nullus eoꝝ fuit locutus de eo. ḡ nõ eſt: ꝛ cum iduxit has duas rationes deſtruentes caſum eſſe ꝛ ex ſe: incepit contradicere: ꝛ primo prime rationi.

¶ Sꝫ mirabile h̄ videbit̄ ſicut vere ē. multa. n. ꝛ ſunt ꝛ fiūt a fortuna ꝛ caſu q̄ nõ ignorātes: quoniā ē iferre vnūqðqꝫ i aliq̄ꝫ cāꝫ eoꝝ que fiunt ſicut antiqua rõ dixit ðſtruẽs fortunā ꝛ caſum: tamẽ hoꝝ alia quidēꝫ dicunt omnes eſſe a fortuna: alia nõ a fortuna.

¶ Sꝫ h̄ eſt mirabile. ſ. ꝙ pl'a fiūt caſu ꝛ ex ſe. ꝛ lꝫ non ignoremus qūo reducit̄ vnūqðqꝫ iſtoꝝ ad aliq̄ꝫ cām gnõnis. vt antiq dixerunt negātes caſum: tn̄ oẽs dicimus ꝙ reꝝ q̄dam fiunt caſu: ꝛ quedā nõ fiunt caſu.

42 ¶ Dicit: ꝛ mirabile eſt ꝙ oẽs hoies cõueniūt ꝙ h̄ ſūt aliq̄ que fiūt caſu: cū hoc ꝙ nullus ignorat ea reduci ad cās gnõnis. nos. n. ꝛ illi ꝯuenimus in hac diuiſiõe entiū. ſ. qm̄ q̄dā fiūt caſu: q̄dā nõ fiūt caſu.

¶ Vñ ꝛ quodāmõ erit ipſis faciendi memoria: at vo neqꝫ illoꝝ aliq opinabant̄ eſſe fortunā: vt amicitiā: aut litẽ: aut ignẽ: aut itellectū: aut aliqd taliū: incõueniẽs ē igit̄ ſiue nõ putauerūt eē ſiue putātes reliquerūt: ꝛ hac aliqñ vtẽtes ſicut Empedocles nõ ſp̄ aereꝫ ꝯgregari ſupius dicit: ſꝫ vt ꝯtingit. Dicit. n. in mūdi creatiõe ꝙ ſicut colliſit ſe currens: tūc multotiẽs aūt alr̄: ꝛ partes aīaliū a fortuna ait fieri plurimas.

¶ Oꝫ igit̄ oino ꝙ illi dixiſſent aliqd de eo: ꝛ nõ viderunt ēt ꝙ caſus ſit aliqd illaꝝ reꝝ. ſ. amicitie: aut litis: aut intelligentie: aut ignis: aut alioꝝ ſilīū: ꝛ malū ē ſi nõ opinabant̄ ipſ̄ꝫ eē aliqd exñs: ꝛ malū ē ēt ſi opinabant̄ ipm̄ eē: ꝛ nihil dixerūt de eo: lꝫ fortaſſe vtant̄ illis in v̄bis ſuis: vt fecit Empedocles: cū dixit ꝙ aer nõ ſemp̄ excutit̄ ad ſuperi⁹: ſꝫ qūocūqꝫ ſit: dicit eni cū loquit̄ de factura mundi hec verba ſic. accidit caſu: vt creuit in illo tempore: ꝛ forte eſt alio mõ: ꝛ dicit in membris aīalium plura accidunt caſu.

¶ Cū declaauit ꝙ illud: qð antiq iduxerūt in negādo caſuꝫ ipſ̄ꝫ eē vnū ſup̄ h̄ ꝙ ſit caſus: icepit dicere ēt ꝙ rõ quā iduxerūt de h̄ ꝙ antiq nihil locuti fuerūt de caſu: nõ ē rõcinatio: neqꝫ ðmratiua neqꝫ pbabil: ſed ſolūmõ accuſatio antiq̊rū: q2 ðbebāt loq de illo ꝛ dicere: aut ꝙ nihil alið ē a cāis notl: aut ꝙ ē aliqd alið ab eis. ¶ Et h̄ itēdebat cū dixit: opꝫ igr̄ oio ꝛc̄. i. ꝛ h̄ ꝙ antiq dimiſerūt loq ð illo nõ ē rõcinatio ſup̄ h̄ ꝙ nõ ſit: ſꝫ ē accuſatio eoꝝ: q2 ðbebāt dicere aliqd ð eo ¶ D. o. ꝛ nõ viderūt ēt ꝛc̄. i. cuꝫ h̄ qð appet ꝙ apud eos nõ eſt vna illaꝝ cāꝝ q̄s dicūt: vt amicitie ꝛ litis apud Empedoclẽ: ꝛ itelligētie apud Anaxagorā: aut ignis aut alioꝝ corpoꝝ apð eos q nõ ꝯcedūt niſi cās mãles tm̄: ꝛ h̄ itēdebat cū dixit. ſ. amicitie ꝛc̄. ¶ D. o. ꝛ malū ē ꝛc̄. i. ꝛ malū ē eos nõ opinatos fuiſſe ipm̄ eē aliqd exñs p̄ ſe: ſꝫ ē vna illaꝝ cāꝝ: ꝛ nõ notificare h̄: ſic̄ ēt ē malū opiari ipſ̄ꝫ eē aliqd alið ab eis: ꝛ nihil dicere de eo oino. ¶ Deide dixit: ꝙ appet ex Empedocle ꝛ alijs. ꝙ apud eos ē aliqð additū illis cauſis: ꝛ rõcinat̄ ſup̄ h̄ ex eo ꝙ Empedocles attribuit aliq̄ caſui: dixit. n. ꝙ ꝯgregatio mūdi ꝛ ei⁹ ſegregatio fuit ex amicitia ꝛ lite: ſꝫ ex h̄ ꝙ ꝯgregatio fit i aliq̄ tp̄e p̄prie: ꝛ ſegregatio i alio dic̄ eē caſu. ꝛ ſilr̄ attribuit motū aeris ſupi⁹ in q̄buſdā tp̄ib⁹: ꝛ nõ i q̄buſdā caſui: ꝛ dicit ēt ꝙ cā ꝯgregatiõis ex q̄ fit caput p̄prie: ꝛ ꝯgregatiõis ex q̄ fit man⁹ ē caſus: ꝛ coact⁹ ē ad h̄: qm̄ cuꝫ poſuit cāꝫ ꝯgregatiõis amicitiā ſimplr̄: ꝛ non potuit dare cāꝫ pp̄ quā accidit aliq̄ ꝯgrega°: ꝛ ñ alia: ꝛ iõ attribuit h̄ caſui. appet igr̄ ex Empedo. ipſ̄ꝫ ponere caſuꝫ eē alið a ſuis p̄ncipijs. ḡ oꝫ ipſ̄ꝫ dicere qd ſit caſus.

¶ Sūt aūt qdā q celi hui⁹ ꝛ mūdanoꝝ oiuꝫ cāꝫ aſſerūt eē caſū: a caſu. n. fieri volutatõꝫ ꝛ motū diſcernētẽ ꝛ ſtatuētẽ i hūc ordinẽ oẽ.

¶ Et quidā alij poſuerunt cām iſtius celi ꝛ oium mundanorum ex ſe: dixerunt enim ꝙ ex ſe fuit ex circulo motus: qui diſtinxit ꝛ cõſtituit totum ſm̄ hunc ordinem.

¶ Vult ðſtruere ſmonẽ dicētiū ꝙ caſus ē cā vltima 44
oiuꝫ: ꝛ icepit iducere iopinabile ꝯtigẽs iſtis: ꝛ ē h̄ ꝙ ponūt cās celi ꝛ oiuꝫ entium caſum ꝛ ex ſe. et dixit: ꝛ qdā alij ꝛc̄. ¶ D. iduxit illð: ex q̄ ꝯtingit h̄: ꝛ dixit: dicūt. n. ꝛc̄. i. qm̄ cum poſuerūt ꝙ ex ſe ꝛ caſu fuit reuolutio corpis celeſtis: ꝛ mot⁹ q largit̄ alijs entibus ordinẽ: ꝯtigit eis vt oẽs cāe iueniant̄ i eis ex caſu: qð

eniz iuenit ex illo qd iuenit ex casu inuenit ex casu.
¶ Et multū hoc admiratione dignū est dicē tes aialia qdē τ plātas a fortuna: nec eē nec fieri: sz aut nām: aut itellcm̄ eē: aut hmōi alterā cāz: nō.n. qn̄ euenit ex semie vnoquoqz aliqd fit: sz ex tali qdē oliua: ex tali aūt hō: celū aūt τ diña oia manifeste casu fieri: hmōi aūt cām nullā qualē aialiū τ plātarū:
¶ Et hoc ip̄m est mirabile. s. dicere in aialib⁹ τ vegetabilib⁹ ea nō fieri: nec moueri casu: sz habēt cām aut nām: aut intelligentiā: aut aliud silr: nō.n. gnātur qdlibet ex quolibz semine: aut ex spmate: sz ex hoc semine generatur oliua: τ ex hoc spmate generat hō: τ dicunt de celo τ de corpib⁹ que sunt de genere alioꝝ corpoꝝ diuinoꝝ ea fieri ex se: τ non hēre cām oino vt aialia τ vegetabilia.

Nō qdlz gnātur ex qlz semine. Jō. 8. ph. c. 46. Et 2. meta. c. 15.

45 ¶ Cū induxit primū inopinabile ꝯtingens eis induxit aliud. et dixit: τ hoc quod dicūt valde est mirabile. s. opinari ꝙ animalia τ vegetabilia: τ alia que sunt viliora corporibus celestibus nō generant nec corrumpunt casu: sz ex causis terminatis: aut nā: aut intelligentia: aut alijs causis: cuz appareat ꝙ nō qdlibet generet ex quolz: τ opinari cum hoc de corporibus celestibus que sunt principia istoruz: τ que eis largiuntur ordinē ea fieri ex se: τ nō habere cām oio quā animalia τ vegetabilia habent.

Ald. ꝯtra. 2. celi. t. c. 50. Aialia τ vegetabilia sūt viliora corporib⁹ celestib⁹ ꝑ hoc vide. 2. ce. cō. 61. τ tex. cō. 50.

¶ Et igit si sic se hz h ip̄z dignuz est isistere: τ bn̄ hz aliqd dicere de hoc ipso ad id eteni: eo ꝙ alr incōueniēs est ꝙ dr: adhuc incōuenientius ē dicere h: vidētes qdē in celo nihil casu fieri: in his aūt q̄ nō sunt a fortūa multa ꝯtingere a fortuna: τ erat merito ꝯrio fieri.
¶ Si hoc est: ita exigit ꝑ se ꝯsideratione: τ rectū est loq de illo aliquātulū. Jste.n. sermo lz sit irrōnabilis oi mō tn̄ maximū iopinabile: ꝯtingit ēt eis ex hoc loco. s. ex hoc ꝙ nō inueniunt in celo aliqd qd sit ex se: τ inueniunt in eis quoꝝ gnātio nō est casu: plura que accidunt casu: τ necesse esset ꝯtrarium.

46 ¶ Quia iste sermo destruit p̄mū p̄ncipiū esse: ideo induxit sermonem in forma significante ꝙ necesse est perscrutari de hoc. et dixit: τ si hoc est ita τc. τ notificat ꝙ ꝑscrutari de hoc magis est necessariuz q̄ꝫ perscrutari de nā casus: τ dixit: τ rectū est loq aliquantulum: qꝛ ista ꝯsideratio nō est ꝓpria huic sciētie: sicut dixit fingēs ꝙ ens est vnū: τ qꝛ iste sermo est iopinabilis dixit: iste eniz sermo: lz sit τc. i. τ rectū est loqui cum istis: qm̄ τ si sermo eoꝝ est irrationabilis: maxia enim inopinabilia accidūt eis. s. quoniam attribuūt omnia que apparent in celo casui: τ cū hoc ꝙ nunq̄ꝫ senserūt: neqz sentient aliqd in eis fieri casu: τ attribuunt que apparent in oibus que sunt sub celo ordini τ nō casui: cū hoc ꝙ plura eoꝝ sunt que fiunt casu τ opz ponētē casum esse p̄ncipium ponere ꝯtrarium.

Cōsideratio asserētiū oia fieri a casu n̄ est ꝓpria sciētie nālī.

¶ Sūt aūt qdē qb⁹ vr̄ esse qdē cā fortunam: imanifesta aūt hūano itellectui tāq̄ꝫ diuinū qddā ens τ felici⁹. Quare ꝯsiderādū est qd sit vtrūqz: τ si idē aut alterū sit τ casus τ fortuna: τ qūo in determiatas cās incidūt.
¶ Et alij existimauerūt ꝙ casus est aliq cā: sz est subtilior q̄ꝫ vt apprehendat a mente hominis: qꝛ est res diuina nobilis: oz igr̄ ꝑscrutari de vtroqz qd sit: τ vtrum casus τ ex se sint idez aut diuersa: τ qūo reducuntur ad causas quas distinguimus.

47 ¶ Cum notificauit ꝙ quidā negāt ip̄m esse: τ quidaz nimiū extollūt ipsuz: ita ꝙ attribuunt celos ei: icepit inducere tertiā sectā: τ sunt illi qui cōcedūt ip̄z esse: τ dicunt ꝙ nullus scit quidditatē eius: sz est res diuina: τ tacuit istos: qꝛ iste sermo est irrationabilis. s. vt sit h cā ignorata nāliter: τ ēt ꝯdictio eoꝝ est demrando eis qd sit casus: τ sermo ei⁹ residu⁹ manifestus est ꝑ se.

Ex h sumit ꝙ nihil ē nāliter ignotuz. Jō. p⁹ d gnōne. cō. 19. Et 3. de aia. c. 4.

¶ Determinat quid sit fortuna secundyz veritatem. Cap. II.

Rimuz qdē igit qm̄ videmus alia qdē semp silr fieri: alia aūt sic frequēter māifestū ē ꝙ neutri hoꝝ cā fortūa dr: neqz qdez ex nečitate τ semp: neqz ei⁹ qd est sic freq̄nter: sz qm̄ q̄daz fiūt τ extra hec: τ oēs dicunt hec esse a fortuna manifestū ꝙ fortuna aliqd sit τ casus: h⁹.n. a fortuna fieri: τ q̄ a fortuna h⁹ esse scimus.
¶ Dicamus igit primo ꝙ nos videmus res q̄sdā eē semp eodē mō: τ q̄sdā i maiori parte: manifestū est igit ꝙ casus nō dr eē cā alicui⁹ istoꝝ duoꝝ modoꝝ: τ ꝙ casus nō est illud qd ē nečiū τ semp: nec illud qd est i maiori pte: sz qꝛ sunt hic aliq q̄ fiūt ex istos duos modos: τ hoies dicūt ista fieri casu: manifestū ē ꝙ cāus ē aliqd τ silr ex se: scim⁹.n. ꝙ qcqd ē tale fit casu: τ qcqd fit casu ē tale.

48 Primo ꝑscrutat de nā q̄ iuenit ex casu: qm̄ cū fuerit declātū h eē nāz ꝓpriā ei declabit ip̄z eē: τ declabit post q̄ cā ē: cāta.n. sunt notiora apud nos cāis τ icepit diuidere res i aliq q̄ sunt sp: τ alia q̄ sunt i maiori pte: τ posuit ꝙ neuter istoꝝ duorū modoꝝ fit casu. ¶ Et h qd posuit manife^m ē ꝑ se: qm̄ cū posuerim⁹ ꝙ nō oia sūt nečia: seqt vt q̄dā sint poľia: τ poľe diuidit i illud qd ē poľe i maiori pte: τ i illud qd nō ē poľe i maiori pte: τ silr ēt manife^m ē ꝙ illa q̄ fiūt i maiori pte nō dnr fieri casu. si igr casus τ ex se sit aliqd: neče ē vt sit i reb⁹ q̄ nō sūt poľes i maiori pte: τ ē po^a sylľi hypo^ci: τ ꝯponit sic: casus aut ē i reb⁹ nečijs aut poľib⁹ i maiori pte: aut i illis q̄ fiunt in minori pte: sz nō iuenit i nečijs: nz i poľib⁹ i maiori pte. g nečio iuēit i eis q̄ sūt i minori pte. ¶ Deide iduxit testimo^m hoiuz: τ dixit: τ hoies dicūt τc. τ rōcinat sup h ēt ex ꝯuersiōe extn̄te ēt iter ista. Māife^m ē .n. ꝑ se: ꝙ illud qd nō ē nečiū: neqz poľe i maiori pte fit cāu: τ qd fit casu n̄ ē nečiū neqz poľe i maiori pte
¶ Sz ista q̄ n̄ sūt nečia: neqz poľia i maiori pte q̄dā sūt poľia eq̄lr τ q̄dā i minori pte. Querēdū igr vtꝝ casus iueniat in vtroqz. Sz si existimauerim⁹ ꝙ po^a

Jō. p⁹ ph. c. 3

Casus n̄ ē in nečijs neqz i his q̄ sūt vt i plib⁹. Jō. 2. gnōne. t. c. 39

Digressio.

iſtiꝰ ſꝫmõis eſt potẽtia ſylli hypothetici diuiſiui nec̃e eſt ſꝫm Ariſto. vt caſus ſit in vtroqꝫ. ¶ Sꝫ poſteriores peripathetici vt narrauit Auicẽ. dicunt ꝙ caſus ĩuenit̃ in eis que ſunt poſſibilia in minoꝛi pte: nõ in eis que ſũt equalr̃: ⁊ hec ẽ ſnĩa Themiſtij. ¶ Auicẽna ãt dicit ꝙ caſus eſt in vtroqꝫ ⁊ narrauit ꝙ illi rõcinant̃ ſup hoc dicẽtes ꝙ illa q̃ ſunt ⁊ non ſunt eq̃lr̃: cũ attribuunt̃ potẽtie actiue: ſunt vt ambulatio ⁊ q̃es. cũ .n. aliq̃s ambulat nõ dicimus: ꝙ ambulatio eiꝰ fuerit caſu. neqꝫ ſi quieuerit ꝙ q̃es eius fuerit caſu. ¶ Auicẽna aũt ↄ̃dixit huic ſic: nõ eſt impoſſ̃e ĩueni re vnũ qḋ dicat̃ eſſe nec̃iũ in reſpectu alicuiꝰ: ⁊ caſuale in reſpectu alteriꝰ: ⁊ ſilr̃ erit poſſ̃e in maioꝛi pte in reſpectu alicuiꝰ: ⁊ in minoꝛi pte ĩ reſpectu alteriꝰ. ¶ Et quaſi ĩtendit ꝙ ambulatio ſi attribuit̃ potentie motiue in loco erit caſualis: q2 nõ eſt in nã iſtius potẽtie mouere pluſq̃ q̃eſcere: ⁊ ſi attribuit̃ ad appetitũ qḋ facit motũ nõ erit caſualis. ¶ Sꝫ ſi h̃ fuerit nõ erit h̃ ↄtingẽs vt in paucioꝛibus nãliter: neqꝫ vt in pluribꝰ: neqꝫ nec̃iũ: qḋ eſt inopinabile. ¶ Et manifeſtum eſt ꝙ qñ dicimus ꝙ ↄtingit mihi ꝙ comedi cũ ſocietate: ⁊ h̃ ẽ caſu: ⁊ dr̃ ſine caſu: vt me comedere per appetitũ. g̊ ↄtingens equale impoſſibile eſt vt inueniat ex eo altera duaꝝ actionũ niſi ex altera cauſa ↄiũcta cũ eo: qm̃ neutra actio eſt digniꝛ vt ſit reliqua: ⁊ cũ iſta ſit actio: nõ ĩuenit̃ ex eo qḋ eſt ↄtingens equaliter niſi ex aliq̃ cã extrinſeca ↄiuncta cũ eo. Iſta igit̃ cauſa ſi fuerit vt ĩ pluribꝰ: tũc illa actio nõ dicet̃ fieri caſu. ſ. ſi ꝓuentus illius actionis ab eo fuerit in maioꝛi parte: ⁊ ſi fuerit ĩ minoꝛi parte: erit in paucioꝛibus. cũ igit̃ actio ꝓuenit ab aliquo cõtingente per ſe ⁊ p̊mo: neceſſario aũt eſt in minoꝛi parte aut in maioꝛi a ↄtingente aut eq̃liter nulla actio ꝓuenit ſꝫm ꝙ eſt ↄtingẽs equaliter. ¶ Qm̃ nã eiꝰ eſt natura materie nõ natura foꝛme. Actiões igr̃ q̃ non ſunt neceſſarie neqꝫ ↄtingẽtes vt in pluribus: neceſſario ꝓueniũt in minoꝛe pte: ⁊ ſꝫm hoc caſus nõ erit in ↄtingẽti equalr̃: neqꝫ ẽt Ariſt. dimiſit vnũ modũ actionũ: in q̃bus inuenit̃ caſus. ¶ Et debes ſcire ꝙ dr̃ia ĩter ↄtingẽs vt in pluribus ⁊ nec̃iũ nõ eſt ꝙ cõtingẽs vt in pluribꝰ hꝫ ĩpedimẽtũ vt in paucioꝛibꝰ: ⁊ neceſſariũ nõ hꝫ impedimẽtũ: vt dicit Auicẽna. ſꝫm .n. h̃ ſequit̃: vt oĩa ſint nãliter neceſſario: ĩmo contingẽs vt in pluribꝰ eſt illud: in cuius nã eſt poſſibilitas vt actio eius deficiat in minoꝛi parte. ⁊ iõ inuenit̃ illic impedimẽtũ extrinſecũ: nec̃iũ ṽo q2 nõ hꝫ hoc in ſua nã: nõ ĩuenit̃ impedimẽtũ illi extrinſecũ. ſi g̊ nõ inuenit̃ ĩpedimẽtũ extrinſecũ: ↄtingeret tũc vt poſſibilitas in illo eſſet ocioſa: ⁊ ſi igit̃ ĩuenit̃ ei qḋ eſt neceſſariũ ĩpedimẽtũ. tũc eẽt ĩpedimẽtũ ocioſum ⁊ nã nihil agit ocioſe. ¶ Et cũ ↄtingẽtia dr̃ de cã agẽte ⁊ recipiẽte: ꝑſcrutãdũ eſt de iſtis ꝑfecte: dicamus igit̃ ꝙ p̊ma nã eſt parata ad recipiẽdũ duo ↄ̃ria equalr̃: ⁊ iõ receptio vtriuſqꝫ ↄ̃rioꝝ eſt ei nãlis: ⁊ ſilr̃ apparꝫ de aĩa ↄcupiſcibili. ſ. ipſam eẽ ꝑparatã ad actões ↄ̃rias equalr̃. Iſtud igit̃ ↄtingẽs nõ hꝫ cãs agẽtes ↄ̃ria equalr̃ in omni tꝑe. ſ. illud qḋ eſt nãle: ⁊ ſi nõ: tũc nã ageret ocioſe. vñ neceſſe eſt vt ille actiões attribuantur agẽti. ſ. qḋ fuit alteꝝ ↄ̃rioꝝ: ita ſꝫ ꝙ in pluribus nõ caſu: ⁊ ſi eẽt h̃ aliq̃d qḋ agit ⁊ nõ agit equalr̃: tunc nã ageret ocioſe. potẽtia. n. ad eẽ ⁊ nõ eẽ eẽt equalis in eo ꝑ ſe: ⁊ cũ dicimus ꝙ potẽtia ad eſſe in p̊ma nã eſt equalis potẽtie ad nõ eẽ: intendimus ꝙ duo ↄ̃ria ĩueniunt̃ in ea in tꝑibꝰ equalibꝰ oppoſitis: vt pluuiã eẽ ⁊ nõ eẽ equalr̃: ſed h̃ in hyeme: ⁊ h̃ in eſtate: ⁊ cãꝝ alternatio agẽtiũ hec duo ↄtingẽtia equaliter eſt neceſſe in tꝑibꝰ equalibꝰ: ⁊ actio eoꝝ in cãtis eſt in maioꝛi pte: ⁊ ſunt coꝛpoꝛa celeſtia: ⁊ iõ ſunt cauſe eoꝛum que ſunt ⁊ nõ ſunt equalr̃. ¶ Appet igit̃ ex h̃ ꝙ contingẽs equalr̃ nõ ĩuenit̃ in potẽtijs agẽtibꝰ ꝑ ſe: ſꝫ in potẽtijs paſſiuis: ⁊ eaꝝ in eis: quaꝝ preparatio ad receptionẽ duoꝝ ↄ̃rioꝝ eſt eq̃lis: ſiue ſit aĩa aut nõ aĩma: in potẽtijs aũt paſſiuis q̃ digniꝰ recipiũt alteruꝫ ↄ̃rioꝝ q̃ꝫ reliquũ nõ eſt ↄtigẽtia equalr̃: ⁊ tñ ↄtingẽs equalr̃ ĩuenit̃ in paſſiõe nõ in actiõe. nõ. n. ĩueniunt̃ actiões q̃ ſunt equalr̃. paſſiuũ. n. nõ exit ad actũ niſi a potẽtia actiua: ⁊ hec eſt cã. q̃re Ariſto. admiſit in h̃ capl̃o ↄtingens equalr̃. ſꝫmo aũt dicẽs: ꝙ oĩa ſunt neceſſaria: nullus eſt: ⁊ in metaphyſica ↄ̃dicitur.

¶ Eoꝝ aũt que fiunt alia quidem ꝓpter hoc fiunt: alia q̃dem nõ. Hoꝝ aũt alia quidẽ ſꝫm propoſitum. alia ṽo non ſꝫm propoſitum. ambo aũt ſunt in his que ſunt propter hoc. Quare manifeſtũ eſt: quoniã in his que ſũt preter neceſſariũ: ⁊ ꝙ ſicut frequẽter ſunt: quedã circa que cõtingit qḋ eſt ꝓpter hoc. ſunt aũt ꝓpter hoc quecũqꝫ ab ĩtellectu vtiqꝫ aguntur ⁊ quecũqꝫ a natura.

¶ Et poſtea illa: que ſunt: quedaꝫ ꝓpter aliquid: ⁊ quedã nõ: quedam eniꝫ ſunt per cognitionẽ vel voluntatẽ ⁊ electionẽ ⁊ quedã nõ: ſed hec duo collocantur in eis que ſunt ꝓpter aliquid. Declaratũ eſt igitur ꝙ in eis que ſunt extra neceſſarium: ⁊ extra illud qḋ eſt in maioꝛi parte: ſunt aliq̃a in q̃bus poſſibile eſt inuenire aliquid: quod eſt propter aliud: ⁊ illa que ſunt propter aliquid ſunt omnia que facta ſunt per cognitionẽ: ⁊ oĩa que ſunt a natura.

¶ Et poſtea. Cũ declãuit ꝙ caſus ⁊ ex ſe ſũt in rebꝰ q̃ ſunt in minoꝛi pte: ⁊ illa q̃ ſunt in miõꝛi pte: q̃dã ſũt a rebꝰ q̃ nõ ſunt ꝑꝑ aliq̃d vt actiões q̃ fiũt ſine cognitiõe: vt caſus capilloꝝ a ↄfricatõe barbe. h̃. n. fit ĩ minoꝛi pte: ⁊ q̃dã fiunt in minoꝛi pte: ſꝫ a rebꝰ q̃ ſunt ꝑꝑ aliquẽ finẽ: ſꝫ ſeq̃t̃ ex eis aliud ab illo fine: vt inuẽtio debitoꝛis in foꝛo. h̃. n. eſt ĩ minoꝛi pte: ſꝫ fit ex itinere ad foꝝ qḋ fuit ꝑꝑ aliquẽ finẽ ⁊ cũ h̃ fecit: ĩcepit in h̃ ſꝫmõe ḋclãre ꝙ caſus ⁊ ex ſe ſunt in rebꝰ q̃ ſunt ĩ minoꝛi pte q̃ fiũt a rebꝰ q̃ ſunt ꝑꝑ aliq̃ꝫ cãm: ſed errauerũt ĩ illa cã: ⁊ fuit inuẽta ab eis alia cã. ¶ Et dixit: ⁊ poſtea ⁊c̃. i. poſtea illa: ex q̃bꝰ ſũt res q̃ ſunt in minoꝛi pte: q̃dã ſunt ꝑꝑ aliud ⁊ ſunt actões: q̃dã ſũt a cognitõe ⁊ volũtate: ⁊ q̃dã ſunt nõ ꝑꝑ aliud ⁊ ſunt actões ocioſe. ¶ D. d. ſꝫ h̃ duo ⁊c̃. i. ſꝫ caſu ⁊ ex ſe fiũt ex rebus q̃ ſũt ꝑꝑ aliq̃d: ex q̃bꝰ ĩuenit̃ aliḋ in minoꝛi pte. ¶ D. d. declãtũ ẽ igit̃ ⁊c̃. i. ⁊ cũ ſit declãtũ de rebꝰ q̃ fiũt in minoꝛi pte: ꝙ q̃dã fiũt ex rebꝰ q̃ ſũt ꝑꝑ aliḋ: ⁊ q̃dã fiũt a rebꝰ q̃ nõ ſũt ꝑꝑ aliquẽ finẽ: mãifeſtũ ẽ ꝙ in illis q̃ nõ ſunt nec̃ia neqꝫ ↄtingẽtia in maioꝛi pte: ĩueniunt̃ aliq̃ q̃ ſunt in minoꝛi pte q̃ fiũt a rebꝰ q̃ ſũt ꝑꝑ aliq̃ꝫ cãm. i. ꝑꝑ aliquẽ finẽ. ¶ Et cũ declãuit ꝙ illa q̃ ſũt in minoꝛi pte ſunt duobꝰ modis: modo. ſ. q̃ fit ex aliquo: qḋ eſt ꝑꝑ aliquẽ finẽ: ⁊ mõ qui fit nõ ꝑ aliquẽ finẽ: ⁊ ꝙ illa q̃ fiũt ꝓpter aliud ſunt res ꝑfecte a nã ⁊ a cognitiõe: ĩcepit declãre ꝙ in p̊ mõ ẽ caſus.

¶ Huiuſmodi

Marginal notes (left):

Op. Themiſtij ⁊ rõ opinionis.

Auicenna ↄ̃ Themiſtiuꝫ.

Auerroys ↄ̃ Auicennam

Ↄtigẽte eq̃liter nulla actio ꝓuenit ſꝫ ꝙ eſt ↄtigẽs equalr̃.

Nõ ꝙ ex h̃ ſoluitur rõ Auicen.

P̊ma mã ẽ parata ad recipiẽdũ duo ↄtraria eq̃lr̃ Iõ. 9. meta. 17. Et. 4. celi. cõ. 35. Et. 2. de g̃nõne. 51.

Marginal notes (right, cut off at the gutter):

Recapit

Cauſ[…] ſunt f[…] cauſe [...] cidene[…] finite,

Sermo […] cẽs ꝙ oĩ[…] nec̃ia nul[…] eſt.

Cõtinu[…] 49

Ca[…] qñ eſt […] nata. 3[…] bꝰ. cõ. […] 8. phyſ[…] 46.

Expõ t[…]

Z

¶ Huiusmodi igit̃ cū ƀm accn̄s fiant a fortuna dicimus esse: sicut. n. ⁊ qđ est aliud qdez ꝑ seip̄m est: aliud aūt ƀm accn̄s: sic ⁊ causaz ꝯtingit esse: vt domus qdē ꝑ seipsam cā esse edificatiua: ƀm accn̄s aūt albū aut musicū. Per se qdē igit̃ cā finita est: ƀz accn̄s aūt ifinita: ifinita aūt vni accidūt. Sicut igit̃ dcm̄ est cū in his que ꝑpter hoc fiūt: aliquid fiat: tunc dicitur a casu ⁊ a fortuna.

Cause per se sunt finite: ƀz cause per accidens sūt infinite.

¶ Qđ igit̃ est tale cuz fuerit ꝑ accn̄s dicem⁹ ip̄m fieri casu: ⁊ queādmodū ens qđdaz est per se: ⁊ qđdā per accn̄s: sil'r pōt esse causa. V. g. qm̄ cā essentialis dom⁹ est edificator: accn̄talis vo musicus: ⁊ cā essentialis est terminata: accn̄talis vo nō terminata: eidez. n. pn̄t accidere ifinita: ⁊ est sicut diximus: qm̄ qn̄ in rebus que sunt ꝑꝑ aliqđ fuerit hoc qđ narrauimus: iam dr̃ esse tunc ex se ⁊ casu.

50 ¶ Qđ igit̃. Et illa que sunt talia ex reb⁹ q̄ sunt ꝑꝑ aliquid qn̄ ex eis fit aliud per accn̄s dr̃: ꝙ illud fit casu ¶ Deinde dixit: ⁊ queādmodū ens qđdā est ꝑ se ⁊c. i. ⁊ queādmodū ens qđdā est ꝑ se: ⁊ est suba: ⁊ qđdā est accidens ei ⁊ est accn̄s: sil'r est de cā. s. qm̄ cā quedam dr̃ cā ꝑ se: vt edificator domus: ⁊ q̄dā ꝑ accn̄s: vt edificator: cui accidit ꝙ fuit musicus: dr̃. n. ꝙ musicus ē cā domus ꝑ accn̄s. i. q: iuenit̃ in cā q̄ est per se. ¶ Et dr̄ia inter illud qđ agit casu: ⁊ iter cām q̄ est ꝑ accn̄s vt dixerūt expositores est: qm̄ cā que est ꝑ accn̄s: vt musica: aut medicina nō operat̃ in domū oīno neqz agit in illū: sed dr̃ cā per accn̄s: q: accidit cāe agēti: ⁊ dr̃ illud agēs per accn̄s: q: ex eo fit aliqđ ꝑ accidens: non illud ꝑpter qđ est: ⁊ est illud qđ fit ex eo per se. ¶ D. d. cā aūt ꝑ accn̄s ⁊c. cā que est per accn̄s non est terminata: cū possi est vt accidāt cāe q̄ est per se plura infinita ꝑ accn̄s: ⁊ ꝑdixit hoc vt notificet post ꝙ causa agens per accn̄s illud qđ fit ex ipsa: est ēt cā nō terminata: qm̄ illa acta facta ꝑ accn̄s pn̄t fieri a plurib⁹ cāis diuersis: iuenire. n. debitorē pōt eē abire ad forꝝ: ⁊ ire ad scholas a plurib⁹. ¶ D. d. ⁊ est sic̃ dixim⁹ ⁊c. ⁊ cū declarata sunt ista ⁊ exposita: manifestū ē ꝙ cū a reb⁹ agētib⁹ q̄ sunt ꝑpter aliquā actionē fuerit iste modus actionis: fit ex eis ꝑ accn̄s: ⁊ sunt cāe eius agētes ꝑ accn̄s: dn̄r ƀm hūc modū fieri casu ⁊ ex se.

Cā ꝑ accn̄s qn̄ est terminata. Jđ p°. p⁹. cō. 44. ⁊ 8. physi. 15. ⁊. 46.

¶ Ipsoꝝ aūt dr̄ia hoꝝ adinuicē posteri⁹ determinā da: nūc autez hoc sit manifestuz ꝙ vtraqz sunt in his que sunt ꝑꝑ hoc vt cā accipiendi argentū venit vtiqz delaturus pecuniā si sciuit: venit aūt nō huius cā: ƀz accidit venire ⁊ facere reportandi hoc gratia. Hoc aūt neqz sicut frequenter veniens ad villam neqz ex necessitate. ¶ Amplius aūt finis est reportatio nō in seipso cārum: ƀz ꝑpositorū ⁊ ab itellectu: ⁊ dr̃ a fortuna venire. Si aūt ꝑponēs ⁊ huius cā: aut semꝑ veniēs: aut sicut frequenter reportaturus non a fortuna.

¶ Differentia aūt que est inter hec duo in se determināda est post: ƀz in hoc loco manifestū est ꝙ ambo collocant̃ in eo qđ ꝑꝑ aliquid. V. g. qm̄ iste homo iret ad talez locū vt acciperet a debitore suā pecuniā: si sciret hoc: ƀz non ꝑpter hoc iuit ad illuz locū: itio eius ad illū locū ꝑpter hoc qđ accipiet suaz pecuniā: fuit accn̄s ei: ⁊ hoc erit qn̄ itio eius ad illū locū nō fuerit ꝯsueta ei neqz necessaria: ⁊ finis. i. accipere pecuniā nō est ex causis: que sunt in ipsa natura rei: ƀz ex causis q̄ sunt sine voluntate ⁊ sine cognitione: ⁊ tūc dr̃ ꝙ contingunt casu. si igitur fuerit per voluntatē: ⁊ itio illic fuerit ꝑꝑ h̄ semꝑ aut i maiori ꝑte: tūc accipe pecuniā nō erit casu.

¶ Dr̄ia aūt iter h̄ duo. i. inter casum ⁊ ex se. ¶ D. d. in hoc aūt loco. i. qđ declaratū est ex eis est: qm̄ collocant̃ in causis: que sunt ꝑꝑ aliqđ. s. agentibus. h̄. n. ita se hz ad illa: sicut genus ⁊ illud qđ hz se ad illaz: sicut dr̄ia est: vt sint cause agētes ꝑ accn̄s. ¶ D. iduxit exēplū ⁊ dixit. V. g. ⁊c. i. ⁊ cāe agētes: que sunt ꝑꝑ aliqđ esse cās alicui⁹ ꝑ accn̄s. ⁊ sunt illa q̄ dicunt̃ casu sunt sicut si aliqs hō hz debitorē: ⁊ est in aliquo loco: quez nescit esse ibi: ⁊ si sciret tūc iret ad illū: accidit igitur illi homini tēdere ad illū locū ad faciēdū aliud: cui⁹ cōsuetudo fuit vt fieret in illo loco. iste igitur hō qn̄ tēderit ad illū locū ⁊ inuenerit suū debitorē in illo ⁊ acceperit pecuniaz ab eo: dicet̃ ꝙ inuentio eius fuit casu: ⁊ manifestū est: ꝙ cū exiuit ad illū locū nō intēdebat accipere pecuniā. exit⁹ igit̃ eius ad illū locum fuit causa acceptionis pecunie ꝑ accn̄s: cū voluntas ei⁹ nō intēdebat accipe illā pecuniā: ⁊ h̄ itēdebat cū dixit: nō est ex causis q̄ sunt in ipsa nā rei. i. in nā exitus ad illū locū: cū nō sit ꝯsuetudo ad iueniendū debitorē illic: sed est cā ꝑ accn̄s: cū nō cogitabat neqz itendebat illud: ⁊ tūc dr̃ ꝙ acceptio pecunie est ꝑ accidens: si aūt itio ei⁹ ad illū locū fuit ad h̄ vt iueniret suū debitorē in illo loco: q: debitor est assuetus inueniri illic aut semꝑ: aut in maiori parte: ⁊ inuenit illū tunc: itio erit cā acceptionis pecunie per se: ⁊ nullus dicit ꝙ acceptio pecunie fuit per accn̄s: ⁊ h̄ intendebat cū dixit. si igit̃ fuerit ꝑ volūtatē ⁊ cetera. i. si igitur itio eius ad illū locū fuit per volūtatē ad accipiēdum illic pecuniā a debitore: q: ꝯsuetudo est vt illic accipiat̃ pecunia ab eo semper: aut in maiori parte: ⁊ iuerit ⁊ accepit pecuniā ab eo: tunc nō dicet̃ ꝙ acceptio pecunie fuit ꝑ accn̄s: ⁊ causa vtriusqz est vana: ⁊ est itio: cāe igit̃ agentes collocant̃ in casu: ⁊ ex animacum fuerint cause alicuius per accidens. 51

¶ Manifestuz itaqz ꝙ fortuna causa sit ƀm accn̄s in his que in minori sunt ƀm ꝑpositū eoꝝ que ꝑpter hoc sunt: vnde circa idem ⁊ intellectus ⁊ fortuna est: ꝑpositum eniz nō sine intellectu est.

Quid sit fortuna.

Circa idez ⁊ intellectus ⁊ fortuna versatur.

¶ Declaratum est igitur ꝙ casus est causa ꝑ accidens in rebus que sunt voluntarie: ⁊ ex eis que sunt propter aliquid: ⁊ ideo cognitio ⁊ casus sunt in eodem: voluntas eniz nō est sine cognitione.

52 ¶ Declaratū. Hec est diffinitio casus fm ꝙ apparuit ex sermone ꝓdicto: ⁊ dixit: ꝙ est causa ꝑ accñs: vt distinguat inter illud ⁊ cām essentialē: ⁊ cū dixit. in rebus que sunt volūtarie: intendit in reb⁹ paucioribus que sunt volūtarie: ⁊ est dr̃ntia qua distinguit̃ subm casus ab eo: in quo nō ꝯtingit casus: ⁊ cū dixit ex eis que sunt ꝓpter aliquid. distinguit inter ipm ⁊ actiones ociosas: per has igit̃ tres differētias perficit̃ diffinitio casus: ⁊ cōtentus est ad dicendū illa: que sunt volūtarie: vt distinguat casuz ab eo qđ fit ex se: ⁊ forte tacuit h̄: qꝛ notū est ꝙ illud: qđ fit ex nā in h̄ est. sicut illđ: qđ fit ex volūtate. ¶ D. d. ⁊ ideo cognitio ⁊ casus sunt in eodē. i. ⁊ qꝛ casus est causa ꝑ accñs in rebus que sunt a volūtate ⁊ ꝓpter aliqd. iō subm casus ⁊ cognitiōis est idē: qm̄ subm casus ⁊ voluntatis est idem: ⁊ voluntas nō est extra cognitionē. ⁊ similiter intelligēdū de natura. s. ꝙ subiectum casus ⁊ rerum intentaꝝ in eis est idem.

Volūtas n̄ ē ex̃ cognitiōez Jđ. 12. meta. cōmē. 39.

¶ Infinitas quidem igitur causas necesse est esse a quibus vtiqʒ fiat qđ est a fortuna: vñ videtur fortuna īfinita esse ⁊ imanifesta homini: ⁊ est vt nihil a fortuna videbitur vtiqʒ fieri: omnia quidem enim hec recte dicunt: quoniaʒ rationabiliter est: quideʒ eniʒ vt fit a fortuna fm accidens enim fit.

¶ Et cause ex quibus est illud quod est casu necesse est vt sint nō terminate: ⁊ iō existimatur ꝙ casus etiam est nō termiatus: neqʒ manifestus homini ⁊ quodāmodo rectum est existimari ꝙ nihil fit casu: quoniam oēs isti sermones: qꝛ sunt recti sunt necessarij in illo: est eniʒ hic modus latens eius: quod fit casu: ⁊ qm̄ nō fit nisi per accñs.

53 ¶ Et cause q̄ sunt casu nō sunt terminate: qꝛ sunt cause per accidēs: ⁊ vt in paucioꝛib⁹: ⁊ intendebat ꝑ hoc notificare ꝙ cognitio non continet casum: ⁊ ꝙ nulla sciētia speculatiua perscrutat̃ de illo: cum nullū ens intentū nāliter ꝓueniat ex eo: ⁊ entia que sunt ab eo: nō possunt hēre causas termiatas. ¶ D. d. nec̄e ē vt sint nō termiate. i. in se. i. extra mentē: cū nō sint cause vt in pluribus: neqʒ in paucioꝛib⁹ eoꝝ que fiūt ex eis. ¶ D. d. ⁊ iō existimat̃ ⁊c̃. i. ꝙ sciētia eius est non terminata apud nos: qm̄ ex eo ꝙ in se est non terminata: iō sciētia eius est nō terminata. ¶ D. d. ⁊ rectū est quodāmō existimare ⁊c̃. ꝓpter latentiā sue nature existimat̃ ipsum nō esse: ⁊ causa latentie eius est ꝑ accidēs: ⁊ qđ est per accidēs est in minori parte: ⁊ qđ est in minori parte: existimatur nō esse: ⁊ hoc intēdebat cum dixit. est enim hic modus ⁊c̃.

Nlla scia speculatīa ꝑscrutat̃ de ente ꝑ accñs. Jđ. 6. meta. te. c. 4.

¶ Et est causa sicut accidens fortuna: vt aūt simpliciter nullius vt domus edificatoꝛ quidem causa est: fm accidens aūt tubicen: ⁊ venienteʒ referendi argentū nō huius causa venientē īfinite sunt multitudine: etenim vr̃ aliqd volēs ⁊ ꝑsequēs ⁊ fugiēs ⁊ visurus.

¶ Casus igitur est causa fm ꝙ est accidens: simpliciter aūt nō est causa alicuius omnino. Verbi gratia: qm̄ causa domus est edificatoꝛ per se: per accidens vo musicus: ⁊ hominē ire ad aliquē locum: donec apprehendat pecuniam: absqʒ eo ꝙ ꝓpter illaʒ pecuniam iuit ad illum locū habet causas infinitas. v. grā: velle īuenire illic aliquē amicū: aut querere fugiētē: aut fugere querētē.

54 ¶ Casus. Oꝛ casus est causa agens per accidens ⁊ non simpliciter: causa enim essentialis est vna eius: cuius est causa: cause aūt per accidens sunt infinite. Verbi grā: qm̄ causa domus per se est edificatoꝛ: per accñs vo sunt īfinite. v. g. musicus ⁊ medicus: ⁊ similiter cause casus sunt infinite: ire eniʒ ad aliquē locū vbi cōtingit inuenire debitoꝛē: a quo apprehendit̃ pecunia hʒ causas infinitas: vadit eni illuc ꝓpter causas diuersas. Ver. g. ad querēdū aliquē amicū aut fugiēduʒ aliquē amicū. ¶ Et iste sermo est quasi in ꝓma figura: ⁊ vna ꝓpositio eius est: ꝙ illud qđ est casu hʒ causas infinitas: scđa aūt ꝙ cause infinite collocant̃ in causis que sunt per accidens: ⁊ concluditur ꝙ casus est causa per accidens: exemplū igit̃ qđ induxit de domo ⁊ edificatoꝛe: induxit ad verificanduʒ maiorē ꝓpositionē: ⁊ exemplū qđ induxit de debitoꝛe induxit ad verificandum minoꝛem.

Cā eēn[tialis] vna ei⁹ cā: sʒ cāe [ac]cid ens [in]finite.

¶ Et dicere aliquid extra rationē fortunam recte est: ratio enim est aut eoꝝ que semper sunt: aut eoꝝ que sicut frequenter: fortuna aūt est in his que preter hec. Quare qm̄ īfinite que sic cause sunt ⁊ fortuna infinita est. Tamen etiam in quibusdā deficiet vtiqʒ aliquis: nūquid igitur cōtingentia causa vtiqʒ fiant fortune vt sit in terris spūs ⁊ estus: sʒ nō depilari: sunt aūt vt sanitatis alie alijs ꝓximioꝛes: que sunt fm accñs causarum.

¶ Cum igitur cause que sunt fm hunc modum sunt nō terminate: casus etiam est non terminatus: sʒ homo dubitat in vnaquaqʒ earum: vtꝝ cause casus sunt quecūqʒ cause sint ex eis: ex quibus fit aliquid casu. Verbi gratia ꝙ causa sanitatis fuit aduentus venti ⁊ solis non euacuatio: cause eniʒ que sūt per accidens quedam sunt ꝓpinquioꝛes quibusdam rebus.

¶ Cum igitur. Hoc qđ dicit manifestū est per se: quoniā cū cause fuerint nō terminate: causatū etiaʒ erit nō terminatū: sʒ lʒ homo ꝯcedat ꝙ cause casus sunt nō terminate: ⁊ dubitat in causis vniuscuiusqʒ eorū que fiunt q̄ eoꝝ attribuit̃ casui ⁊ q̄ nō: qm̄ qꝛ cāe casus sunt cāe ꝑ accñs ⁊ cāe q̄ sūt ꝑ accñs q̄dā sūt ꝓpinque: ⁊ quedā remote: remote aūt magis sunt de capitulo accidentis q̄ꝫ ꝓpinque ⁊ magis sunt ꝓpinque de eo qđ est per se: ideo cōsiderās reuoluit se in istis causis: cuʒ aūt differentia fuerit manifesta in eis nō reuoluet̃. s. inter causam essentialē ⁊ accidentaleʒ: vt cum dicimus ꝙ causa sanitatis casualis est aduētus venti ⁊ solis nō euacuatio: manifestū est enim: ꝙ aduentus vēti est causa sanitatis per accidēs: euacuatio aūt per se: exemplū igit̃ qđ induxit nō est de causis que faciunt dubitare de casu: sʒ de eis que nō faciūt

dubitare

dubitare:⁊ induxit exẽplũ loco secũdi modi:⁊ quasi dicat:⁊ causarũ in quibusdã dubitaẽ:⁊ nõ possunt distingui ille que sunt casu ab illis que sunt ꝑ se:⁊ quedam nõ:vt cũ dicit̃ ꝙ causa sanitatis fuit aduentus venti ⁊ solis nõ euacuatio. ¶ D. induxit causam dubitatiõis accñtis in istis causis:⁊ dixit:cause ei⁹ que sunt ꝑ accidens ⁊c. hoc est ita:qm̃ cũ in quolibet genere sunt aliqua nota nãlr̃ ⁊ aliqua ignota:⁊ casus est vnũ generũ entiũ:accidit in eo etiã tale accidens scz qm̃ in eo est qđ est manifestũ per se ipm̃ esse cãz:⁊ qđ nõ est manifestũ per se. ¶ Themistius võ exponit hoc caplm̃:ita ꝙ intendebat notificare ꝙ cause casus quedã sunt ꝓpinque:⁊ quedã remote:⁊ ꝙ hoc intendebat per exemplũ dixit:vt cũ dr̃ ꝙ causa sanitatis fuit aduentus venti ⁊c. quasi intendit ꝙ alterũ istoꝝ est ꝓpinquius reliquo. ¶ Et in qbusdã libris inuenimus nõ abradere caput:⁊ ſm hoc qđ intendit ꝙ cause remote que sunt per accidens nõ numerantur in causis casus. abradere enim caput est cã casualis remota:sol aũt ⁊ ven tus est cã ꝓpinqua.

¶ Fortuna aũt bona qdẽ dr̃ cũ bonuz aliqd euenit:praua aũt cum prauuz aliqd. Eufortunium aũt ⁊ diffortunium est cum magnitudinẽ habentia sunt hec:vñ ⁊ secus paruũ malũ aut bonũ accipere magnũ vt discõtingere:aut eucõtingere est; qm̃ sicut est dicit intellectus:qđ enim est ad parũ:tanq̃ nihil detrahere videtur. Amplius aũt incertum eufortunium rationabiliter est:fortuna eniz incerta est:neqz eniz vt semꝑ neqz vt frequẽter possibile est:que sunt a fortuna nihil.

¶ Et dr̃ ꝙ casus est bonus cũ finis eius fuerit laudabilis:⁊ dicit̃ ꝙ est malus quando finis eius fuit illaudabilis:⁊ dicit̃ bonitas casus ⁊ malitia casus:quãdo isti fines fuerint maximi:⁊ ideo qui fere venit ad maximum malũ:aut maximũ bonum:dr̃ fortunati casus:aut infortunati. Intellectus enim ꝓfert res ſm ꝙ sunt aut fere:illud eni qđ diminuitur quasi nihil est:sz fortunitas casus est res non certa:qđ enim fit casu:non est semper:neqz in maiori parte.

56 ¶ Et dr̃ ꝙ casus est bonus cũ fuerit laudabilis:vt cũ finis eius fuerit laudabilis:⁊ ecõtra:bonitas aũt casus est quãdo illud laudabile fuerit maximũ:⁊ similiter malicia casus dr̃ quãdo illud illaudabile fuerit maximũ. ¶ Et quasi intẽdit ꝙ bonitas ⁊ malitia casus vsitant̃ quãdo casus fuit maximus magis q̃ȝ vsitantur bonus casus ⁊ malus casus:⁊ forte hoc est in vsu hoiuz. ¶ D.d.⁊ iõ qui fere venit ⁊c.i. ⁊ ꝓpter h qđ diximus ꝙ malitia ⁊ bonitas casus dicit̃ in maximis casibus:ideo dicunt̃ in eo q fere venit ad maximum malũ:⁊ euadit ab ipso qđ est fortunati casus ⁊ qui fere venit ad maximũ bonũ ⁊ nõ attingit ipz:dr̃ ꝙ est mali casus:illud enim qđ est ꝓpinquuz ad habendũ:⁊ existimat̃ oĩno hẽri:est apud intellectũ q̃si habitũ:⁊ hoc itendebat cũ dixit: intellectus eni ⁊c.i. ⁊ homines tenẽt illa que sunt ꝓpinqua ad habenduz quasi habita:qꝛ intellectus ꝓfert res ſz ꝙ sunt in se:

sz forte diminuit in aliquo modico:⁊ existimatur ꝙ non diminuit in aliquo:sicut accidit in istis rebus q̃ sunt ꝓpinque ad esse:deinde impediunt̃ a casu:intellectus eniz ponit eas quasi existentes. ¶ Et induxit totũ h ad demõstrandũ ꝙ nõ dicũt malitiã ⁊ bonitatem casus nisi de finibus existentibus in actu:aut de illis q̃ sunt q̃si exñtes ĩ actu. Deinde dixit:sz fortunitas casus ẽ nõ certa res:⁊ dixit h:ne hõ decipiat̃ ĩ sua vita hũana ex h qđ accidit ei đ bonitate casus.

¶ Determinat in quo differunt casus ⁊ fortuna. Caplm. III.

Sunt quidẽ igitur ambe cause queãdmodũ dictum est ſm accidens ⁊ fortuna ⁊ casus in cõtingentibus fieri:neqz simpliciter:neqz sicut frequẽter:⁊ eorũ quecũqz vtiqz fiunt ꝓpter aliquid. ¶ Differunt autem quoniaz casus in amplius est:qđ enim est:a fortuna est ⁊ a casu:hic aũt non omnis a fortuna est:fortuna quidem enim ⁊ quod a fortuna est quibuscunqz est eucontingere vtique inerit ⁊ omnino actus est.

¶ Casus igit̃ ⁊ ex se ambe sunt cause per se accidens in rebus cõtingentibus nõ simplr̃ neqz vt in pluribus positoꝝ in eis que sunt ꝓpter aliquid. ¶ Sed differũt qm̃ ex se dr̃ de pluribus eis:de quibus dr̃ casus:omne enim qđ est casu ex se est:⁊ nõ omne qđ est ex se est casu:casus enim ⁊ illud qđ est casu inueniuntur in rebus:in quibus potest contingere bonitas casus:⁊ vniuersaliter in rebus que possunt operari.

Casus igit̃. Cũ declarauit nãm cõmunem casus ⁊ eius est qđ ex se:incepit dare differentiã inter illa:⁊ ṗmo dedit diffinitionẽ continentem illa. ¶ Et dixit:casus igitur:⁊ ex ania ⁊c.i.⁊ intendit per contingentia:⁊ per hoc ꝙ dixit nõ simpliciter.i. non illa que sunt necessaria:neqz illa que sunt in maiori ꝑte:sed in eis que sunt neqz necessaria neqz vt in pluribus:⁊ ex istis etiã eis que sunt ꝓpter aliqd. ¶ Deinde dixit:sed differũt ⁊c.i.⁊ ex se dr̃ magis generale q̃ȝ casus:omne igr̃ qđ est casu:dr̃ esse ⁊ ex se:⁊ oẽ qđ est ex se nõ dicit̃ esse casu:sz nõ ſm ꝙ illud qđ est ex se:est quasi genus eius qđ est casu:sed ex se:⁊ casus in rei veritate sunt due spẽs:quarũ altera est in rebus volũtariys:⁊ scđa in rebus naturalibus:sz dicit̃ vno nominum istaꝝ duaꝝ specieꝝ cõmuniter ⁊ ꝓprie:⁊ est ex se:quãdoqz igit̃ significat casum in rebus nãlr̃bus tm̃:⁊ qñqz significat casum in rebus naturalib⁹ ⁊ volũtariys:casus aũt nõ significat nisi illud qđ fit in rebus volũtariys tm̃. ¶ D.d. casus enim ⁊c. casus eniz significat illa:in quibus casus potest dici bonus ⁊ sunt vniuersaliter res operatiue. 57

¶ Unde necesse est circa practicã esse fortunam. Signum aũt est ꝙ videt̃ idem esse felicitati aut ꝓpe:felicitas eniz praxis q̃daz est eupraxia eni est quare quibuscũqz nõ cõtin- Felicitas q̃dã praxis est

git agere: neq̃ a fortuna aliquid facere.

¶ Et iō necesse est vt casus sit ex rebus que fiunt: ⁊ signum eius est: qm̄ existimat̄ ꝙ bonitas casus ⁊ fortunitas maximoꝝ est aliq̄ operatio: crescit enim in operatione: ex quo sequitur: vt quicquid nō intēdit operationē: impossibile est vt faciat aliqd casu.

58 ¶ Et iō. Et qꝛ bonitas casus inuenit̄ in rebus volūtarijs: necesse est vt casus sit in reb⁹ volūtarijs nō nālibus. ¶ D. d. ⁊ signū ei⁹ est: qꝛ existimat̄ ⁊c̄. i. ⁊ signū ei⁹ ꝙ bonitas casus est in rebus opatiuis est: qm̄ bonitas casus est fortunitas eoꝝ q maximā hn̄t fortunitatē: fortunitas aūt nō est nisi in actiōib⁹: nihil. n. aliud est nisi actiões finiū laudabiliū: ⁊ hoc intendebat cū dixit: inuenit̄. n. in opōne. ¶ Et cū declarauit ꝙ bonitas casus est fortunitas: ⁊ fortunitas nō inuenitur nisi in homine. ergo casus nō inuenitur nisi in actionibus hominis voluntarijs tm̄: ⁊ ideo dixit post ex quo sequitur ⁊c̄. i. cū posuerimus ꝙ casus inuenit̄ in rebus volūtarijs: seq̄tur vt oīa que nō habent voluntatē. neq̃ intentionem: vt nō habeāt casum.

Fortūitas nō est nisi ī actionib⁹. Jō. 12. meta. cō. 39.

¶ Et pp hoc neq̃ qđ inaniatū nihil: neq̃ infans neq̃ bestia: neq̃ facit a fortuna: qm̄ nō hn̄t ꝓpositū: neq̃ eufortuniū: neq̃ infortuniū inest his nisi ꝭm silitudinem: sicut dixit Protarchus eufortunatos esse lapides: ex qb⁹ sunt are cum honorentur: copulati aūt his ꝯculcantur: pati aūt a fortuna inest quodāmodo ⁊ his: cum agens aliqd circa hec agat a fortuna: aliter autem nō.

Fortūa ñ est in reb⁹ aīa carētib⁹ neq̃ in infantibus neq̃ in brutis.

¶ Et propter hoc nihil agit casu aliqd illud qđ nō hꝫ animaꝫ neq̃ brutum: neq̃ infans: qm̄ nō hn̄t electionem neq̃ hn̄t fortunitatē casus neq̃ infortunitatē nisi ꝭm silitudineꝫ ꝭm ꝙ dixit Protarchus: qm̄ lapides ex quibus fiūt idola sunt fortunati: qꝛ sunt gloriosi: ⁊ alij lapides incedūt sup ipsos: passio. n. casus est istius etiaꝫ quodāmodo qn̄ aliqđ agens egerit aliquid casu: alio vero mō non.

59 ¶ Et ꝓpter. Cū declarauit ꝙ casus est in rebus q̄ sunt ꝭm cognitioneꝫ. Incepit declarare ꝙ seq̄t̄ ex hoc vt casus nō īueniat̄ in aliqua operatiōe reꝝ nō aīataꝝ ⁊ nō hn̄tiū cognitionē. ¶ Et dixit: ⁊ pp hoc ⁊c̄. i. ⁊ pp h̄ qđ declarātū est ꝙ casus est ī actionib⁹ intētis: manifestū est ꝙ casus nō īuenit̄ ī reb⁹ carētib⁹ aīa neq̃ in aīalib⁹ brutis neq̃ ī īfantib⁹: qꝛ ñ hn̄t cognitiōeꝫ. ¶ D. īduxit exēplū: ⁊ dixit ⁊ ī istis nō īuenit̄ casus: qꝛ fortunitas aut īfortūitas nō attribuit̄ alicui istoꝝ nisi trāsumptiue. s. ꝭm passiones ꝯtingētes eis ex habentib⁹ volūtatē. vt accidit qbusdā lapidib⁹ vt fiāt idola glorificata: aut altaria: ⁊ h̄ ītendebat: cuꝫ dixit: passio aūt est casus istoꝝ. i. qm̄ nō hn̄t casuꝫ in actione sed in passione: sed actiones eoꝝ: quoꝝ actionib⁹ accidit casus: ⁊ sunt hn̄tes voluntatem.

¶ Sed casus est in alijs animalibus ⁊ inanimatis vt equus casu venit: quoniaꝫ saluat⁹ est quidem veniens: nō salutis aūt causa venit: ⁊ tripoda casu cecidit: stat quidem enim causa sedendi: sed nō causa sedendi cecidit.

¶ Ex se aūt est in alijs aīalibus: etiam in pluribus carentibus aīa. v. g. qm̄ dicimus ꝙ equus venit ex se: ⁊ saluat̄ ex suo aduentu: sed aduentus eius ad nos nō fuit ꝓpter suā salutē: ⁊ dicimus ꝙ scānū hn̄s pedes cecidit ex se super suos pedes ita vt sit aptuꝫ vt sedeat quis super ipsum: sed cadere nō fuit vt quis sederet super ipsum.

¶ Uult narrare ꝙ ex se inuenitur in opationibus carentiū volūtate: vt accidit equo: quē cepit inimicus q euasit ad nos: ⁊ fugit ad nos pp ꝯsuetudinē: ⁊ accidit ei saluari ex se: dicimus. n. ꝙ iste equus saluatur ex se: qꝛ nō intendebat ꝑ suū aduentū salutem: ⁊ silr̄ qn̄ accidit vt cadat scānum sup suos pedes: ita ꝙ sit aptū vt sedeatur super ipsum: dicimus enim ꝙ ipm̄ cadere super pedes fuit ex se. 60

¶ Quare manifestū est ꝙ in his que simplr̄ ꝓpter aliquid fiunt cum non accn̄tis causa fiunt: quoꝝ extra est causa: tunc a casu dicimus: a fortuna aūt eoꝝ quecūq̃ a casu fiūt ꝓpositoꝝ in habentibus propositum.

¶ Manifestū est igit̄ ex hoc ꝙ illa q̄ sūt simpliciter ⁊ ꝓpter aliqd: cū nō fuerit ꝓpter aliqd illud qđ accidit ex eis ex cā extrinseca dr̄ esse ex se: ⁊ ꝙ ex istis q̄ fiunt ex se fiunt ex habētibus volūtatē ⁊ ꝑ volūtatē dr̄ esse casus.

61 ¶ Et cū ex se est cā ꝑ accn̄s ⁊ est ex cāis q̄ sunt pp aliqd manifestū est ꝙ illa q̄ sunt pp aliqd simplr̄ qn̄ ex eis nō fuerit illud pp qđ fuerint: sed ex eis fuerit aliqd qđ īnatū est ꝓuenire ab alijs extrinsecus eētialiter: manifestū est ꝙ illa dn̄r fieri ex se: ⁊ si ista fuerint actiões hn̄tiū cognitionē ⁊ ꝓueniūt ex cognitione: ⁊ dicunt̄ ꝓprie casus: ⁊ si fuerint actiones non habentiū cognitionē ⁊ ꝓueniunt ex habentibus cognitionē: sed nō ex cognitione dicunt̄ cōiter ex se. ¶ Et cū dixit: q̄ sunt simplr̄ ꝓpter aliqd ītendebat que in sua nā ⁊ sua sūba sunt ꝓpter aliqd nō ꝭm qd: ⁊ quasi intendit hic ꝑ simplr̄ cōitatē ⁊ vniuersitatē. ¶ D. d. cum nō fuerint pp aliqd. i. cū nō sequit̄ illud pp qđ fuerint. ¶ D. d. qđ aūt accidit ⁊c̄. i. qđ aūt fit ex talibus ex eis: quoꝝ cāe eētiales sunt extrinsece: illud dr̄ fieri ex se: cū nō īuenit̄ a causis: a quibus īnatum est inueniri: sed a rebus a quibus nō est inueniri īnatum: ⁊ ꝭm hoc dicimus in istis causis ꝙ sunt ex se.

¶ Signū aūt est ꝙ vanū est: qm̄ dr̄ cum non fiat qđ ꝓpter aliud illius causa: vt ambulare depositiōis causa est: si vo nō fiat ambulanti: frustra dicimus ambulasse: ⁊ ambulatio vana: tāq̄ꝫ hoc sit frustra qđ aptū natuꝫ est alterius cā: cum nō includat illud: cuius cā erat aptū natum: quoniam si aliquis se balneatū dicat frustra: qꝛ nō defecit sol derisio vtiq̃ erit: nō. n. erat hoc ꝓpter illud.

¶ Et signū ei⁹ qđ dixim⁹ est: ꝙ dr̄ aliqd esse ociosuꝫ qn̄ aliqd qđ est pp aliđ nō ē pp illđ aliud

aliŏ. ꝟ.g. qm̄ si hō ambulat ad laxādū ventrem ꝛ nō laxat̄: dr̄ ꝙ ambulauerit ociose: ꝛ ꝙ ei⁹ ābulatio fuit ociosa. h̄.n. est ociosuȝ.s. vt illud qŏ inatū ē ꝑuēire ad aliŏ: nō ꝑuēiat ad illud ꝑꝑ qŏ fuit: qm̄ si aliqs dixerit ꝙ introitus i balneū fuerit ociosus: qꝛ sol nō eclipsat̄: ꝑmō ei⁹ erit risibil̄: qm̄ h̄ n̄ fuit ꝑꝑ illŏ.

62 ¶ Et signū ꝙ illud qŏ est ex se: iuenit̄ a reb⁹ q̄ nō sūt inate: vt ab eis iueniat̄ illŏ qŏ attribuit̄ casui: qn̄ ab eis iuenit̄ aliud casu i loco finis itēte est: qm̄ ista dn̄r fieri ociose: ociosuȝ.n. dr̄ in reb⁹ q̄ sunt ꝑꝑ aliud: sȝ ab eis nō iuenit̄ illud. ¶ U.g. qn̄ hō ābulat ad laxādū ventrem ꝛ nō laxat: tūc.n. dr̄ ꝙ eius ambulatio fuit ociosa: illa aūt q̄ nō sūt ꝑꝑ aliq̄ cū nō sequūt̄ se adinuicē: nō dn̄r fieri ociose: si.n. aliqs dixerit ꝙ introit⁹ balnei fuerit ociosus: qꝛ sol nō eclipsatur: eēt derisibilis: eclipsis.n. nō seqt̄ introitū balnei. ¶ Et cū declarauit ꝙ ociosa est illa cā a qua nō inuenit̄ eius finis: ꝛ vult ꝯcludere ex hoc: ꝙ ex se iuenit̄ a talib⁹ causis: induxit minorē ꝓpōnē: ꝛ est ꝙ ex se est frustra.

¶ Si igit̄ qŏ automatū ꝑm nomē est cū ipm frustra fiat: cecidit.n. nō ꝑcutiēdi cā lapis ab eo. igitur qŏ automatū cecidit lapis: quia cadit vtiqȝ a quodam ꝛ percutiendi cā.

¶ Et sil'r est de automato.i. ex se: qm̄ ꝑm suū nomen nō est nisi qn̄ fuerit automatū.i. qn̄ res fuerint frustra. ꝟ.g. qm̄ si lapis ceciderit ꝛ interfecerit: tunc ipm cadere nō fuit ad interficiēdū. ex se igit̄ cecidit adeo ꝙ iterfecit: qm̄ possibile esset vt aliqs ꝓijceret ipȝ: ꝛ intendisset ꝓpter ipsum interficere.

63 ¶ Dicit ꝛ sil'r est de automato.i. ex se: ꝛ intēdit: qm̄ est frustra: h̄.n. nomen deriuat̄ apud eos ab h̄ aduerbio frustra: ꝛ dicunt qm̄ ex se est frustra: ꝛ illud qŏ est frustra est illud: cui⁹ finis nō est ab eo. g̊ ex se fit ex reb⁹ ex qb⁹ nō iuenit̄ eaꝝ finis. ¶ D. iduxit exēpluȝ quo declauit ꝙ illud qŏ fit ex se: inatū est iueniri ꝑ se ab alijs: ꝛ dixit. U.g. qm̄ si lapis ceciderit ꝛ interfecerit hoiem: h̄ erit ex se: cū lapis ꝑ suū descēsuȝ ad iferius nō est inatū iterficere hoiem. g̊ h̄ fuit ab alio a quo nō est inatū fieri: est.n. inatū fieri a lapide si aliqs hō ꝓiecerit lapidē ad iterficiēdū aliū hoiem. ¶ Et debes scire ꝙ res fiūt frustra: qn̄ ex eis n̄ iuenit̄ aliqd: ꝛ tūc dn̄r frustra in rei veritate: ꝛ qn̄qȝ iuenit̄ ex eis aliqd: sed nō fuit ꝑꝑ illud ꝛ hoc est illud qŏ deriuat̄ ab h̄ aduerbio frustra in idiomate grecorum.

¶ Maxie aūt sepatū est a fortuna in his q̄ a nā fiunt: cum eniȝ fiat aliqd extra nām: tūc a fortuna: sȝ magis ab eo qŏ ꝑ se frustra est factū esse dicim⁹. Est aūt ꝛ h̄ alterū: hui⁹ quidem enim exteri⁹ est cā: illius ꝟo iterius.

¶ Et hoc magis differt ab eo qŏ est casu in reb⁹ q̄ sunt per nām: cū.n. fuerit in cursu ex̄ nām: tūc nō diceret̄ eē casu: sȝ digni⁹ diceret̄ ex se: sȝ hec est alia itētio nāe ab illa: illŏ.n. cā ei⁹ ē extrinseca: hoc aūt cā ei⁹ est intrinseca.

64 ¶ Et diuersitas ei⁹ qŏ est ex se: ab eo qŏ ē casu magis appet in reb⁹ nālib⁹.s. ꝙ h̄ magis appet in nālib⁹ q̄ȝ in hn̄tib⁹ aīas irrōnabiles: nālia.n. qn̄ currūt ex̄ nāȝ vt cū gnātur hō hn̄s sex digitos: nō dicim⁹ ꝙ h̄ accidit casu: sȝ ex se. ¶ D.d. sȝ h̄ ē ali⁹ mod⁹ nāe: cā.n. illi⁹ est extrīsecus: ꝛ hoīeȝ gnāri cū sex digitis est ex mā.

¶ Determinat ad qŏ gen⁹ cause casus ꝛ fortuna reducantur. Cap. IIII

Quid igit̄ sit ꝑ se frustra: ꝛ quid fortuna dictū est: ꝛ qd ab inuicē differāt. ¶ Sȝ modoꝝ cārū in qbus est: vn̄ principiū mot⁹ vtrunqȝ ipsoꝝ est: aut.n. eoꝝ q̄ sunt a nā cā aliqua est: aut eoꝝ que sunt sub intellectu causa semper est: sed eorum multitudo indeterminata est.

¶ Iā igitur narrauimus ex se qd sit: ꝛ casus ꝛ in quo differūt: ꝛ vtrūqȝ collocat̄ ex mō ꝑm quē dr̄ cā in mō ꝯtinēte illud ex quo est principium mot⁹: illud.n. qŏ est ꝑ nām: aut ꝑ cognitionē semꝑ est cā: sȝ numerus istoꝝ nō est numerabilis neqȝ determinatus.

Includit h̄ illa que iaȝ declarauit de casu ex se: ꝛ dixit: iam igitur narrauimus.i. cōiter in quo differunt.i. ꝑm vocē ꝛ ꝑm rē ꝛ est declaratum ꝙ vtrūqȝ collocat̄ de spēbus causarū sub spē que est illud ex quo est pn̄ᵐ mot⁹ ꝛ est cā mouens ꝛ agens. ¶ D.d. qŏ.n. fit ꝑ nām ꝛc̄.i. ꝛ hoc est ita qm̄ oē qŏ fit casu: fit aut a cā nāli: aut a cā volūtaria: cū nō sit h̄ tertia cā agēs alia ab istis duab⁹ cāis. ¶ D.d. sȝ ista sūt inumerabilia ꝛ nō termīata.i. sȝ cāe rei q̄ fit casu: lȝ sint ex cāis agētib⁹ tn̄ sunt nō termiate ꝛ inumerabiles: qꝛ casus fit ex eis ꝑ accn̄s ꝛ nō sunt inate vt sequat̄ ab eis nisi illud qŏ impeditur a casu: ꝛ est actio perueniens a natura ꝑ se aut a cognitione. 65

Ex hoc h̄r ꝙ nā ꝛ itells cā sūt effectia oiuȝ eoꝝ que constāt.

¶ Quoniā aūt sunt casus ꝛ fortuna cāe eoꝝ quoꝝ vtiqȝ aut itellectus fiat cā: aut nā: cuȝ ꝑm accn̄s cā aliq̄ fiat hoꝝ ipsoꝝ: nihil aūt ꝑȝ accn̄s pri⁹ est his q̄ sunt ꝑ se: manifestū est ꝙ neqȝ ꝑ accn̄s cā prius est ea q̄ est per se.

Nihil ꝑ accidens pri⁹ est his q̄ st ꝑ se. Id. 4. meta. cō. 14. Et ꝑ⁰ celi. 14. ꝛ. 4. phyū. 43.

¶ Et qꝛ ex se ꝛ casus sunt due cāe reꝝ: q̄rum cāe sunt itellect⁹ ꝛ nā: ꝛ est cā illaꝝ earūdē reꝝ ꝑ accn̄s: ꝛ nihil qŏ est ꝑ accn̄s est prius illo qŏ est ꝑ se: ita ꝙ sit h̄ ēt necīū i cā: manifestū est ꝙ cā ꝑ accn̄s nō ꝑcedit cām ꝑ se.

¶ Qꝛ casus ꝛ ex se sunt due cāe.s. nā ꝛ intellect⁹: ꝛ nā ꝛ intellectus sunt cāe due hoc modo.s. ꝑm ꝙ dicunt̄ cause casus ꝑ accn̄s ꝛ nihil qŏ est per accn̄s est prius illo qŏ est per se: manifestū est ꝙ causa que est ꝑ accidens non est prior causa que est per se. 66

¶ Posterius itaqȝ est casus ꝛ fortuna itellectu ꝛ natura: quare si q̄ȝ maxime celi causa est casus: necesse est prius causam itellectum ꝛ nām esse: ꝛ alioꝝ multoꝝ: ꝛ huius ois.

¶ Ex se igit̄ ꝛ casus sunt posteriores ab itellectu ꝛ nā: ex quo sequit̄ si causa celi proprie est ex se: vt necessario intellectus ꝛ natura sint due cause prius celi ꝛ aliaꝝ reꝝ.

97 ¶ Cum declarauit q ex se τ casus sunt posteriores in hoc q sunt cause ab intellectu τ nã:dixit:ex quo seq/tur si intellectus τ nã sunt due cãe fm quas casus τ ex se vt prius sint cause celi per se τ aliarum prius q̃ʒ celi:τ totum hoc est impossibile.

¶ Determinat q cause non sunt plures q̃ʒ q̃ sepius dicte sunt: τ q physicus ex oib⁹ cau/sis demonstrat. Cap. V.

Ue autẽ sunt cãe: τ q tot sunt numero quot diximus manife/stum est:tot.n.fm numerum ꝑpter qd comprehendit:aut.n.in qð quid est reducitur ꝑpter qd vltimuʒ in imobilibus vt in mathematicis: in diffõne.n.recti aut cõmensurati:aut alius cuiusdam reducitur vltimum.

¶ Et manifestũ est q he sunt cãe existentes τ q sunt tot quot diximus:qð enim per q̃re ꝯtinet istuʒ numeꝝ:q̃re enim aut reducitur ad qd est res: τ est vltimũ eoꝝ:ad que redu citur in rebus imobilib⁹. U.g. in mathema ticis:nõ.n.reducuntur nisi ad diffinitionem recti:aut simetri:aut ad aliud ab istis.

68 Cum posuit ꝑus q gnã cãrũ sũt q̃ttuor:τ notifi/cauit q casus τ fortũa nõ sũt alie cãe ab il/lis:τ q collocant̃ in gñe qð est mouẽs.s.in eo qð ẽ ꝑ accñs nõ ꝑ se:reuersus ẽ ad certificãdũ cãs eẽ q̃ttuor. ¶ Et dixit:τ manifestũ est ⁊c̃.i.τ declarauit q h̃ sũt cãe existẽtes:τ sunt tot quot diximus. querere.n.ꝑ hãc ꝯiũctionẽ q̃re nõ vsitat̃ nisi ĩ istis q̃ttuor modis nõ in pluribus τ q vl̃r ꝯtinet ĩterrogatio istũ nume ruʒ:τ cũ narrauit hoc dixit:q̃re.n.aut reducit̃ ⁊c̃.i.in/terrogare.n.ꝑ q̃re:aut rñdere ei est aut ꝑ qd est.s.ꝑ cãm formalẽ:ista.n.cã est vltimũ eoꝝ:ad que ꝑuenit ĩterrogatio per q̃re in reb⁹ ĩmobilib⁹:τ apud illam cessat qõ τ rñsio. ¶ Et ĩtẽdit ꝑ res ĩmobiles ea q̃ sũt in mã fm esse:nõ aũt fʒ diffinitionẽ:sicut est diffini/tio in mathematicis:ista.n.ꝯsiderant de formis:τ iõ cãe in eis sunt fm formã:τ deide ĩduxit exemplũ de mathematicis:τ dixit. U.g.⁊c̃.i.vbi grã:qõnes accñ/tes in mathematicis:qm̃ oẽs reducunt̃ ad diffõnem vt ad diffõnem simetri τ asimetri:aut recti:aut circu laris:aut aliud ab istis.

¶ Aut in mouentẽ primũ: vt ꝑꝑ qd certaue runt:qm̃ furati sunt:aut alicuius grã: vt do minent̃:aut in his q̃ fiunt materia:quot qdẽ igitur cãe he: τ tot sint manifestũ est.

¶ Aut reducitur ad primũ motorẽ. U.g.q̃/re pugnãt:dicet̃ qr depredabãtur:aut redu cit̃ ad illud ꝑꝑ qd. U.g. vt regnarẽt:aut re/ducunt̃ in rebus gnãbilib⁹ ad mãm. appꝫ igit̃ q cause sunt quattuor τ quot sunt.

69 ¶ Hoc qð dixit manife^m^ est ꝑ se:τ est decl'atio ad ꝯfir mãdũ ꝑ syll'm dyalecticũ:dyalecticus.n.ponit q in/terrogatio ꝑ q̃re reducit̃ ad istos q̃ttuor casus:ita q h̃ est mãife^m^ ꝑ se. ¶ Et fmo ꝯponit̃ sic:cãe sunt ille que ĩducunt̃ ad q̃re. Et illa q̃ ĩducunt̃ in responsione ad q̃re sunt q̃ttuor. Ergo cãe sunt q̃ttuor. ¶ Et exẽ/plũ rñsionis ad quare fm mãʒ:cũ dr̃:quare corrum/pit̃ aĩal:est cũ dr̃:qr ꝯpositũ est ex ꝯtrarys.

¶ Qm̃ aũt cause quatuor sunt de oĩbus erit physici cognoscere: τ in oẽs inducẽs ꝑpter quid demonstrabit physice: materiã spẽm mouentẽ: τ qð est cuius cã: veniũt aũt tres in vnã multotiẽs:qð qdeʒ eniʒ qdẽ est: τ qð cuius cã vna est:qð ỽo vñ mot⁹ principiuʒ spẽ eadeʒ est his:hõ enim hoiem gnãt.

¶ Et qr cãe sunt quattuor opʒ naturalẽ scire oẽs τ reducere qõnem ꝑ quare ad illas oẽs τ cõpellere responsionẽ de eis fm cursum nãleʒ.s.fm mãm τ formam τ motorem τ ꝑpter qd. ¶ Et multotiens reducũtur tria ad vnũ:qð enim est aliquid est: τ etiã illud propter qd est: τ illud ex quo primo est mo tus est in forma: τ hoc est vnum: homo.n. generat hominem.

¶ Oꝫ oʒ nãlem dare in rñsione ad q̃re oẽs cãs q̃tuor: 70
qm̃ in scia nãli apparet mã:τ in quo est mã sunt oẽs cãe. ¶ D.d.multotiens reducunt̃ tria ad vnũ.i.τ ac/cidit in scientia nãli vt tres cãe.s.agens τ forma τ fi/nis sint vnũ fʒ subm:τ pl'es fʒ diffõnem:τ h̃ accidit: qm̃ cũ nãlis voluerit reddere cãs gnõnis nõ cãs ge/nerabiliũ:τ gnõ est ab equali in spẽ. U.g.qm̃ hõ gnã tur ex hoie:iõ generãs τ gnãtũ sunt vnũ fm formaʒ τ forma gnãta est finis mot⁹ mãe ab agẽte:τ sic ista forma erit agẽs τ finis τ forma:τ qr hoc nõ est verũ in reb⁹:q̃ nõ gnãnt̃ ab equali sibi in spẽ:neqʒ in fini/bus reꝝ gnãbiliũ:iõ finis gnõnis est alia a fine gnãti vbi grã:qm̃ finis hoĩs ĩ gnãtione est ĩuenire suã ꝑmã ꝑfectionẽ τ finis eius fm q est ens ipʒ esse in sua vl/tima ꝑfectione:τ iõ dixit:τ multotiens:τ intẽdit per illa tria agẽs τ fnrmam τ finem:sicut diximus.

¶ Et tenetur physicus ꝯsiderare oĩno que/cunqʒ mota mouẽt:quecũqʒ ãt nõ:nõ am/plius physice sunt:nõ.n.in se ipsis habentia motũ:neqʒ principia mot⁹ mouẽt:sed ĩmo/bilia sunt. ¶ Uñ tria negocia sunt:hec qdeʒ circa ĩmobile:alia ỽo circa mobile qdẽ ĩcor ruptibile:quedã aũt circa corruptibilia.

¶ Et vl'r oẽ qð cuʒ mouet mouet̃:qð ãt nõ est ita:nõ est de scia nãli:oẽ.n. qð est hmõi nõ mouet:qr in eo est motus:aut principiuʒ motus:sed mouet qr est ĩmobile. ¶ Et iõ modi scientie sunt tres. Unus enim cõside/rat de eo qð mouet̃:sʒ est corruptibile. Se/cundus autẽ ꝯsiderat de eo qð mouet̃:sed nõ est corruptibile. Tertius autem ꝯsiderat de eo qð nõ corrumpitur neqʒ mouetur.

¶ Oẽ qð cũ mouet mouet̃ q̃rũt̃ ĩ eo q̃tuor cãe cũ sit 71
de scia nãli:qð aũt mouet:sʒ nõ mouet̃:nʒ ex alio est mouẽs τ ñ motũ:τ ista ẽ for^a^ abstracta a mã. ¶ D.d. nõ mouet:qr ĩ eo ẽ mot⁹ ⁊c̃.i.ñ mouet:qr est motũ ab alio:τ nõ est motũ ex se. ¶ Hoc ãt qð dixit q modi scie sũt tres hʒ qõnẽ. Un⁹.n.modoꝝ triũ scie ẽ scia q̃ ꝯsiderat de reb⁹ mobilib⁹:τ ẽ scia nãlis. Scðs est q

considerat

considerat de rebus imobilibus sȝ sunt i mobilibus ⁊ est in scia mathematica: mobilia aũt corruptibilia ⁊ mobilia icorruptibilia sunt vniꝰscie: ⁊ iõ forte h nõ intẽdit dicere modos artium speculatiuaꝝ: sȝ dicere modos entiũ diuersoꝝ: de quoꝝ vnoquoqȝ oȝ dicere p se. ista eni gnã que dixit sunt gnã diuersa: ⁊ scia diuina nõ ꝯsiderat de rebꝰ abstractis tm̃: sȝ ⁊ de rebus exñtibꝰ ẜm ꝙ existũt. ⁊ iõ cum ens diuidit̃ ẜȝ cõsideratiõnẽ demõstratiuã: intrabit vna nã in duas artes: vt ꝯsideratio mathematici ⁊ diuini de numero: ⁊ simil'r ꝯsideratio mathematici ⁊ nãlis in corpe ⁊ linea ⁊ supficie: h igitur nõ intẽdebat diuidere artes: sed dicere gnã entiũ que sũt diuersaꝝ naturaꝝ: ⁊ cũ cõsiderant: inueniunt̃ sicut dixit tria.

Scia dina ... siderat õ re ... abstractis ... sȝ ẽt de re ... exñtibꝰ ... ꝙ existũt. ... Ꝺpⁱⁿ viõ. 7. ... meta. 53. vbi ... ꝙ de exñti ... nõ ẽ õmsa ... nȝ diffõ.

¶ Quare pp qd in mãm reducẽti redditur: in eo qõ qd est: ⁊ in primũ mouẽs. De gnõne aũt maxime hoc mõ causas ꝯsiderãt: qd potest aliqd fiat: aut qd primũ fecit: aut qd sustinuit: ⁊ sic semper qõ consequenter.

... Cũ ens diuidit̃ ẜȝ ꝯside ratõẽȝ õmsa ... uaȝ itrabit ... na nã i duas ... artes. ꝯsile hr̃ ... tex. cõ. 18.

¶ Necesse est igit̃ vt responsio ad q̃re reducat ad mãm: ⁊ ad qd est: ⁊ ad primum motorẽ: perscrutari eniȝ de gñatione est h mõ: ita ꝙ ꝯsideret̃ qd ẽ post qd: ⁊ qd est primuȝ qõ egit: ⁊ qd recipit actionẽ: ⁊ sil'r ꝯsiderat in sequẽtibus vnũ post aliud semper.

72 ¶ Cuȝ dixit ꝙ nãlis pscrutat̃ de q̃ttuor causis icepit pscrutari h ⁊ pꝰs õ mã. neċe ẽ igit̃ ⁊c̃. i. ⁊ oȝ igit̃ nãlẽ apud iterrogationẽ p q̃re: rñdere p mãm ⁊ p pmũ motorẽ. cognitio eni gñõnis nõ pficit̃ nisi dãdo has duas cãs. ¶ V.g. qm̃ cuȝ q̃rimꝰ scire gnõnẽ hõis: primo q̃rimꝰ ex q̊ gnãtur: ⁊ a quo gnãtur. ¶ D.d. ita ꝙ ꝯsideremꝰ ⁊c̃. i. cũ pscrutati fuerimꝰ i aliquo genere de istis duabꝰ causis oȝ pmo pscrutari õ pmis causis illiꝰ entis actiuis ⁊ passiuis. D. postea de alÿs causis ẜm ordinẽ donec pueniat ad cãs rei ppinq̃s. s. icipiẽdo a pmo motore ⁊ pueniendo ad vltimũ motorẽ: ⁊ sil'r incipiẽdo a pma mã: ⁊ pueniẽdo ad vltimã mãȝ ppriã illi enti: de quo pscrutat̃: ⁊ iõ oȝ in hoc libro pscrutari de pma mã ⁊ pmo motore. ¶ D.d. ⁊ qd ẽ primũ qõ egit ⁊c̃. i. ⁊ icipiemꝰ apud ꝯsiderationẽ õ istis causis ⁊ ordinẽ eaꝝ a pmo agẽte ⁊ a pmo patiẽte. Deinde descẽdemus ẜm ꝯsecutionẽ ⁊ cõtinuationẽ donec perueniamus ad causas propinquas.

Vide ꝯsile p de gñatione. com. 14.

Idez p phy. com. p. Et. 84 meta. cõ. 12.

¶ Duplicia aũt sũt pricipia mouẽtia: quorũ alteꝝ nõ physicũ ẽ: nõ. n. hȝ motꝰ pricipiũ in seipso: huiꝰ aũt ẽ si aliqd mouet qõ nõ mouet̃: sicẽ qõ ⁊ penitꝰ imobile ⁊ oiuȝ primũ.

Ex hoc loco p3 deũ mouẽ vt efficiens.

¶ Prima pricipia sũt duo: vnũ nõ nãle: qm̃ in eo nõ est principium motus: ⁊ qõ est tale mouet ⁊ nõ mouet̃ vt illud qõ non mouet̃ aliquo mõ oino: ⁊ ẽ primũ oium rerum.

¶ Cuȝ declarauit ꝙ oȝ nãleȝ ꝯsiderare de causis motiuis icepit inducere modos eaꝝ. ¶ Et dixit: ꝙ sunt nãlis ⁊ nõ nãlis: ⁊ h intẽdebat cũ dixit nõ nãlis: ⁊ intẽdebat p hoc ꝙ b cõsideratio õ qditate istiꝰ motoris nõ est nãlis: sȝ solũmõ ꝯsiderat de h motore: in pbãdo ipm eẽ tm̃. ¶ Et cũ narrauit ꝙ iste motor nõ est nãlis: dedit cãm ⁊ dixit: nõ. n. est in eo pncipiũ motꝰ: ⁊ iste ẜmo ꝯponit̃ sic in scõa figura. Primꝰ motor nõ hȝ pncipiũ motus. a quo mouet. Sȝ motor nãlis hẽt

b Cõsideratõ de qditate pmi motorꝭ nõ est nãlis: sȝ solũmõ ꝯsidrat õ hoc motore i pbãdo ipm eẽ tm̃. Idẽ. s. cõ. 26. Et p hꝰ cõ. vltio. ⁊ 8. hꝰ c. 3. Et p

primus motor quo consideratur hic

in se pncipiũ motus p qõ mouet. Ergo pmus motor nõ ẽ nãlis. ¶ D.d. ⁊ qõ ẽ tale ⁊c̃. i. hꝰ motor neċe ẽ si fuerit ipm mouere absqȝ eo ꝙ moueat̃: ⁊ nõ ẽ ita õ motore nãli. Deinde exponit ꝙ intẽdebat p h qõ dixit. ⁊ nõ mouet. ⁊ dixit vt illõ qõ nõ mouet̃ aliq mõ oino: ⁊ itelligo p h qõ dico: qõ nõ mouet̃. i. qõ ñ recipit motũ oino nãl'r. ¶ Deide iduxit scõm ppriũ istiꝰ motoris. ⁊ dixit: ꝙ pmũ est oium rerũ: ⁊ h necesse est si omnes motores q sunt sub eo nõ mouent nisi moueant̃ ab eo: ⁊ ipse mouet absqȝ eo ꝙ moueatur.

de gnõne cõ. 14. ⁊. z. met. cõ. 4. Et. 12. meta. cõ. 5.

¶ Et qõ qdeȝ est ⁊ forma: finis. n. ⁊ cuiꝰ cã q̃re qm̃ nã pp aliqd est: ⁊ hanc cognoscere oȝ: ⁊ penitꝰ reddendũ ẽ pp qd: vt q̃ ex hoc neċe est hoc esse: hoc aũt ex hoc aut simpl'r est: aut sic̃ frequẽter: ⁊ si hoc dȝ fieri sicut ex ppõnibus cõclusio. Et qm̃ hoc erat qõ qd erat esse: ⁊ q̃ dignus est sic non simpl'r: sed ad vniuscuiusqȝ substantiam.

¶ Et cõsiderat de qditate rei ⁊ creatiõe eius q̃ est finis ⁊ pp qd: ⁊ q̃ igit̃ nã agit: ⁊ pp aliud oȝ scire hoc ẽt: ⁊ oȝ ꝯplere rñsionẽ ad q̃re ẜm oẽs modos. V.g. qm̃ ex h neċe ẽ vt sit h hic: ⁊ h eẽ ab h: aut ẽ simpl'r: aut i maiori pte: si eni h fuerit: neċe est si fuerit futurũ hoc. V.g. qm̃ ex ppõnibus est ꝯcl'o: ⁊ h est qditas rei: ⁊ hic est modus nobilior non simpl'r: sed ẜm essentiã vniuscuiusqȝ.

¶ Dicit. ⁊ oȝ nãlẽ ꝯsiderare ẽt õ qditate ⁊ forma rei: 74
forma. n. est in gnõne q̃si finis: ⁊ q̃si pp qõ est aliqd ⁊ q̃ cõcedere h fundat̃ sup h ꝙ nã agit oẽ qõ agit pp aliqd sic̃ dispõ in arte: ⁊ h est maximũ fundamẽtum istiꝰ scie. Dixit: q̃ igitur nã agit pp aliqd oȝ scir̃ h. i. nãlẽ. ¶ D.d. ⁊ oȝ ꝯplere rñsionẽ ⁊c̃. i. oȝ nãlẽ cõplere rñsionẽ apud iterrogationẽ p q̃re p cãm agẽtẽ ⁊ mãlẽ oibꝰ modis: ex qbꝰ accidit: vt cãe sint cause agẽtes. ¶ Qm̃ de gnibꝰ entiũ ẽ ꝙ ex agẽte seq̃t actũ neċio: ⁊ h est in rebꝰ eternis: ⁊ ꝙ ex agẽte seq̃t actũ in maiori pte: ⁊ h ẽ i rebꝰ gñãbilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ. ¶ D.d. ⁊ h eẽ aut est simpl'r. i. ꝯsecutio neċia: ⁊. q. d. ⁊ oȝ nãlẽ attribuere cãs cãtis mõ attributõis illaꝝ cãrũ cãtis suis. V.g. qm̃ si aliqs dixerit ꝙ ex tali cã puenit tale causatũ: oȝ dicere ꝙ h aut ẽ neċio aut in maiori pte. ⁊ ista dispõ iuenit̃ de q̃ttuor causis i agẽte ⁊ mã. s. ꝙ cãta eaꝝ sequunt̃ cãs i maiori pte: ⁊ h ẽ i agẽte nãli. ¶ Et cũ notificauit h icepit declarare modũ neċitatis exñtis iter ista entia ⁊ suas cãs: ⁊ dixit: h eni neċe est vt sit si fuerit futuꝝ. i. sȝ ista q̃ sequunt̃ suas cãs i maiori pte cũ fuerit posita eẽ: seq̃t neċio vt cãe eorũ sint. s. qm̃ pncipia i eis seq̃ntur vltima: ⁊ nõ ꝯuertit̃. V.g. qm̃ si fuerit ꝯ̊ neċe est vt sint ppões ⁊ nõ ꝯuertit̃. ⁊ dixit. si igit̃ h fuerit neċio: intẽdebat cãs ⁊ cũ dixit. si h fuerit futuꝝ intẽdebat cãta: ⁊ q̃si dicat. cã. n. neċe ẽ vt sit si cãtũ fuerit neċe vt sit. V.g. qm̃ ppões neċe ẽ vt sint: si ꝯ̊ erit. ¶ D.d. h. n. ẽ qditas rei. i. ista eni cã que cũ ponat̃ eẽ seq̃t neċio vt priora i gnõne sint: est qditas ⁊ forma rei. cũ eniȝ fuerit forma: neċe est vt priꝰ sit mã ⁊ agẽs. ¶ D.d. ⁊ h ẽ modꝰ nobilior. idest ⁊ forma est in rebꝰ nãlibꝰ: vt ens sit in dispõne nobiliori ẜm ꝙ est illud ens nõ nobiliꝰ simpl'r. nobilius enim in esse non est nobilius simpl'r. ¶ Et dixit

Maximus fundamẽtuȝ istiꝰ scie ẽ nãs agẽ pp fines. Idẽ cõ. seq̃nti. ⁊ cõ. 84.

In eternis ex agẽte seq̃t actũ neċio. sȝ i gñabilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ ex agẽte seq̃t actũ i maiori pte: ex q̊ p3 i etnis eẽ agẽs. Ctõ cõsile. ⁊. c. õ. sba orb. sed vide opꝰⁱⁿ. 12. met. cõ. 44.

agens ppric in eternis

Cum forma rei fuerit necesse ẽ vt priꝰ sit mã ⁊ agẽs

Forma non legt nãmãe necĩo vt opinati sũt ãtiq. Idẽ ĩtra cõ. 87.ꝛ q̃ ibi.

hoc vt notificet ꝙ forma nõ sequit nãm mãe necessario vt opinati sunt antiq nãliũ: ſʒ nã inuenit eã pp h ꝙ ens sit in sua nã nobili⁹:ꝛ iõ forma q̃ legt nãm entis nõ est vcã nobilior vt forma mathematica: nõ eni dicim⁹ ꝙ linee exeũtes a cẽtro circuli ad ꝑipheriã sũt eq̃les vt circulus sit nobilior:ſʒ h ꝯtingit nãe circuli:ꝛ iõ nobili⁹ ñ ĩuenit ĩ formis mathematicis. h eni.ſ.nobilitas nõ accidit formis nisi ſʒ ꝙ ẽ finis.

In formis mathematicis nõ reꝑit nobilitas:q꞉ nobilitas nõ accidit forẽ nisi ſʒ ꝙ ẽ finis. Idẽ .3. met.t.c.3. Et vide ibi .Cõ. quõ hoc itelligẽdum sit.

Tractatus qntus in quo manifestat ꝙ nã agat pp finẽ: ꝛ ꝙ in qbusdã necĩum non sit ex causis priorib⁹ inesse:q̃ sũt mouẽs ꝛ mã: ſʒ ex causis posteriorib⁹ q̃ sũt forma ꝛ finis.

Caplm i quo oñdit ꝙ nã est de nũero illarũ causarũ q̃ pp aliqd agũt. Cap. I.

Icendũ qde igit primũ:quoniã nã eoꝝ q̃ sunt pp hoc cãrum ẽ: postea d necĩo quomõ se hẽat i physicis:in hãc enim cãm inducũt oẽs: q꞉ qm̃ calidũ hmõi aptuʒ natũ est ꝛ frigidũ: vnũqdqʒ igit taliũ. hec ex necĩtate sunt ꝛ fiunt: ꝛ apta nata sunt: ꝛ nãqʒ si aliã cãm dicunt q̃ʒcũqʒ tangẽtes gaudere sinãt:hic qdẽ concordiaʒ ꝛ discordiã:ille ꝟo intellectum.

Opʒ nunc igit loq primo de hoc ꝙ nã est de causis que agũt pp aliqd: deide post loq̃mur de necĩo: ꝛ quõ se hʒ in reb⁹ nãlibus q̃ agũt pp aliqd: oẽs eni ad hãc cãm reducũt: ꝛ dicũt ꝙ calidũ est tale: ꝛ frigiduʒ est tale: ꝛ silr vnũqdqʒ similiuʒ necẽ est vt ei gñent ista:qm̃ ꝛ si iponũt alid: ꝛ qdã dic amicitiã ꝛ litẽ: ꝛ qdã intelligẽtiaʒ:tñ inspiciunt sicut fulgur tñ:deide dimittũt ipsuʒ ꝛ vadunt.

75 Quia ista ꝓpõ est maxima ꝛ fundamẽtuʒ in hac scia ꝛ in scia diuina:qm̃ si nãlis nõ ꝯcesserit eaʒ negat pñcipiũ finale ꝛ negat mãm eẽ pp formã: ex quo legt ipm negare agẽs:gnãns eni nõ gnãt nisi ꝓpter aliqd:ꝛ silr mouẽs mouet pp aliqd: ꝛ cũ legt forma necĩo mãe nãm nascit casu:ꝛ sic nõ erit agẽs: aut si erit:erit frustra:ꝛ silr si diuin⁹ nõ ꝯcesserit eaʒ: nõ poterit ꝓbare ꝙ de⁹ hʒ sollicitudinẽ circa ista que sunt h. iõ ĩcepit Arist. dicere ꝙ nã agit pp aliud: ꝛ ꝙ ab h dʒ icipe h:ꝛ postea loquet de necĩtate ad quam antiq reducebãt gnõnẽ:vtrũ sit in reb⁹ nãlib⁹:ꝛ quõ se hʒ ad cãs q̃ agũt pp alid. Et h itẽdebat cũ dixit ꝛ quõ se hʒ i reb⁹ nãlib⁹ ꝛc. D.d.oẽs.n.ꝛc.i.oẽs.n. ãtiq reducebãt ꝛc.i.attribuebãt oĩa gnãbilia ad istã cãm ex q̃ ĩuenit necĩtas ĩ reb⁹ ꝛ ẽ mã: dicebãt.n.qm̃ ex necĩtate calidi ꝛ nãe fridi ꝛ hũidi ꝛ sicci: necẽ ẽ ĩuenire oĩa ista gnãbilia.ſ.ꝙ pp h ꝙ calidũ ĩnatũ est admisceri cũ frigido:ꝛ humidũ cũ sicco:necẽ ẽ vt ab istis q̃litatib⁹ inueniant oĩa gnãbilia sine aliq̃ cã extrinseca admiscẽte ꝛ dãte vnicuiqʒ enti ꝯplexionẽ ꝓpriã:ꝛ silr dicebãt:qm̃ q꞉ calidum ĩnatũ est ascẽdere sup̃i⁹ ꝛ frigidũ descẽdere ĩferi⁹:iõ calrñcũ ascẽdit ad sup̃iora plataꝝ fiẽt flores ꝛ folia: sicut ẽt cũ frigiduʒ descẽderit ad ĩferi⁹ fiẽt radices:ꝛ silr faciebãt d oĩb⁹ de qb⁹ nitebant reddere cãs rõnum: queadmodum

Nõ dõs hẽat sollicitudinẽ circa ista q̃ sũt hic. Vide. 12. meta. com. 37.

nitebantur in h in gnõne eoꝝ. eadem enim est dispõ de causis gnõnis: ꝛ de causis actionum. q enim attribuit gnãtionẽ necessitati attribuit actiões necessitati:ꝛ q attribuit eam fini intẽto attribuit gnõnem fini intẽto. Et q꞉ qdam istoꝝ dicũt agẽs esse in prima gnõne mũdi nõ in oĩbus gnõnibus. vt Empedocles amicitiã ꝛ litem:ꝛ Anaxagoras itelligẽtiaʒ dixit:qm̃ ꝛ si iponũt.i. ꝛ dicimus ꝙ isti hoĩes reducunt oĩa ad cãm mãlẽ:q꞉ isti ꝛ si ponũt cãm aliã.i.agẽtẽ:vt Empedocles ꝛ Anaxagoras: tamẽ modicum perceperũt eam: ꝛ concesserunt eam in principio generationis: deinde dimiserunt eam in alijs rebus.

Habet autẽ oppositionẽ qd ꝓhibeat nãm nõ ꝓpter hoc facere: neqʒ q꞉ melius: ſʒ sicut pluit iuppiter nõ vt frumẽtum augmẽtet: ſʒ ex necessitate: sursuʒ eni ductam aquã cõgelari opʒ: ꝛ cõgelataʒ aquã deorsum venire: augeri aũt cũ hoc fiat accidit frumẽtuʒ. Similiter si perdit frumẽtuʒ in area nõ huius cã pluit vt perdat: ſʒ hoc accidit: quare qd ꝓhibet: ꝛ sic ꝑtes se habere in nã vt dentes ex necessitate oriri: anteriores qdem acutos aptos ad diuidẽduʒ: maxillares aũt latos ꝛ vtiles ad ꝯterendũ cibũ: quoniã nõ pp hoc hoc fieri:sed simul euenire: silr aũt est ꝛ de alijs ꝑtibus in qbus vr esse ꝙ pp hoc: vbiqʒ eni oĩa accidũt:sicut si pp hoc fiãt:hec qdeʒ saluata sunt ab eo qd pp se est vanũ ꝯstãtia apte:quecũqʒ ꝟo ñ sic ꝑdita sũt: queadmodũ Empedo. dixit bouigenas ꝛ viriperas.

Et est hic qõ: dicet enim aliqs quid prohibet: vt nã nõ ꝓpter aliqd agat: neqʒ vt aliqd sit nobilius:sed sicut pluuia venit a celo: nõ vt crescãt messes:sed ex necessitate:qd enim ascẽdit necesse est vt ifrigidet: ꝛ cum infrigidat ꝛ fit aqua ꝛ descendit: ꝛ cuʒ hoc fuerit accidit vt messes crescãt: ꝛ eodem mõ si semẽ corrũpat in aceruo: aduẽtus pluuie nõ fuit ad hoc vt semẽ corrũperet:sed hoc fuit per accñs. Ita nihil ꝓhibʒ vt mẽbra corporis talem habeant dispõnem in nã. V.g. vt dentes anteriores necessario fuerint acuti ad abscindendũ cibuʒ: ꝛ molares sunt lati ad molẽdum cibũ: ꝛ nõ ꝓpter hoc fuerunt: sed hoc accidit casu: ꝛ eodeʒ mõ est de alijs mẽbris in qbus existimat esse illud ꝓpter qd fuerũt. V.g. cũ igit ꝯueniũt oẽs res: illa cõueniẽtia si eẽt pp aliqd: illic erit salus ꝛ permanentia: accidit.n. eis ꝙ fuerint ꝯueniẽtes actioni ex se: ꝛ illud cui non accidit hoc corrumpit ꝛ destruit: vt accidit in vaccis: quas dixit Empedocles: qd q̃si pepererunt enim vaccas: quaꝝ sup̃iora erãt hoĩes.

Et hec est qõ. dicet enim aliqs ꝙ nihil ꝓhibʒ ꝙ nã 76

non

non agat ꝓpter aliqd: neq₃ vt aliqd sit nobilius: qm̄ queādmodū pluuia videt̄ ꝙ non venit a deo vt crescant messes: sed ꝯtingit necessario ex nã materie: necesse est enim vt vapores calidi ⁊ humidi ascendant ad locū frigidū: ⁊ vt infrigidētur illic: ⁊ fiant aqua: ⁊ ꝯtingit necīo vt descēdat ad īferius: ⁊ si īuenerit triticū in terra seminatū accidet ei vt crescāt messes: ⁊ si īuenerit ipm in aceruo corrūpet ipm: queādmodū aduētus pluuie nō fuit vt corrūperet triticū in aceruo: silr nō fuit vt crescerēt messes: sed vtrūq₃ fuit per accñs: ⁊ cū ita est de pluuia cū semine: nihil ꝓhibꝫ vt hoc ꝙ mēbra corpis sint ꝯueniētia ad salutē corpis sit huiꝰ dispōnis in nã. s. ꝙ hoc accidat eis casu: sic accidit messibus crescere ꝑ pluuiā. Uerbi grã. qm̄ dentes necesse est in hoc vt aial saluet̄: vt anteriores sint acuti: vt sint apti ad abscindendū cibū: ⁊ posteriores lati ad molēdū cibū: sed nō ꝓpter hoc fuerūt: sꝫ accidit eis casu ex nã materie: ⁊ eodē mō possꝫ qs dicere ꝙ ita est de aliis vtilitatibus mēbroꝝ: de qbus existimat̄ ꝙ mēbra fuūt ꝓpter illas vtilitates: dicunt. U. grã. accidit vt actiones mēbroꝝ ꝯueniāt hoc mō cōueniētie que nō secus eēt: ac si ista mēbra eēnt in ꝑncipio ꝓpter istas actiones ⁊ vtilitates: ⁊ eodem mō aialia habebūt salutē: nō ꝙ illa cōueniētia fuerit intenta: sed accidit casu. dicūt: ⁊ illud cui nō accidit casu iste modus cōueniētie destruet̄ ⁊ corrūpet̄: vt accidit in vaccis Empedoclis. accidit enim eis hoc qđ nō oia mēbra eoꝝ fuerint apta ad actiōes hois neq₃ ad actiones vaccaꝝ: ⁊ ideo cito moriebant̄. ¶ Et dixit. sed queādmodū pluuia ⁊c. i. sed queādmodū pōt aliqs dicere ꝙ pluuia venit a celo: nō vt messes crescant: sed de necītate materie. ¶ Deinde dixit. ꝙ eni ascēdit ⁊c. i. ⁊ ex hoc pōt qs opinari ꝙ pluuia est de necessitate. ¶ Deīde. ⁊ cū hoc fuerit ⁊c. i. ⁊ cū aduētꝰ pluuie est de necessitate materie: ergo cremētū messiuꝫ est per accidēs. ¶ Deinde dixit. ⁊ eodē mō ⁊c. i. apparet: qm̄ queādmodū pluuia corrumpit triticum in aceruo: similr facit ipsum crescere: ⁊ qꝛ ipsum corrumpere est ꝑ accidēs: necesse est vt ipsuꝫ facere crescere sit ꝑ accidēs: aduersarius enim cōcedit ꝙ ipsuꝫ corrūpere est ꝑ accidēs. ¶ Deīde. d. Uerbi gratia. i. U. g. ⁊c. vt anteriores dentes sint acuti nō ad abscindendū cibuꝫ sed ex necessitate materie ex qua generantur: ⁊ mole etiā sunt late ad molendū cibum: ⁊ h̄ etiam accidit eis de necessitate materie: ⁊ nō fuit intentū apud nãm. ¶ D. d. vbi grã. cōueniūt ⁊c. i. Uerbi gratia cōueniunt vtilitates oium mēbroꝝ in animali generato tali ꝯueniētia: at si esset intēta a nã: illic erit salus ꝑmanentia illius speciei aialiū: ⁊ illud cui non accidit hoc: corrūpetur ⁊ destruet̄: vt accidit vaccis Empedoclis. ¶ D. d. accidit eniꝫ eis ⁊c. idest accidit mēbris animalium ꝙ fuerint conuenientia actionibus ex se: ⁊ casu: nō quia membra fuerunt generata propter illas vtilitates.

¶ Ratio qdē₃ igit̄ qua vtiq₃ deficiet aliqs h̄ est: ⁊ si aliq̄ alia hmōi ē. Sꝫ ipl'e ē ista hunc hr̄e modū: hec qdē₃ enim ⁊ quecūq₃ sunt a nã: aut sꝑ sic fiunt: aut sic̄ freq̄nter: h̄ eorū q̄ fiūt a fortuna ⁊ ꝑ se: vano nihil: neq₃ enim a fortuna: neq₃ casu vr̄ pluere multotiēs hyeme: h̄ forte sub cane: neq₃ cauma sub cane: h̄ si hyeme. si igit̄ a casu vident̄: aut ꝑꝑ hoc eē: si nō pol'e est h̄ esse: neq₃ a casu: neq₃ ꝑ se vano ꝑꝑ aliqd vtiq₃ erūt: at vero nã sunt huius oia: queādmodū ⁊ ipsi firmabāt h̄ dicētes: ē itaq₃ ꝙ ꝑꝑ aliqd i his q̄ nã fiūt ⁊ sunt.

¶ Hoc igit̄ ⁊ sile facile facit dubitationē₃: ⁊ ipol'e est vt sit h̄ mō. ista eniꝫ mēbra ⁊ oia q̄ sunt ꝑ nãm: sunt in eo ꝙ sunt: aut sꝑ: aut in maiori ꝑte: ⁊ nihil oio est tale eorū q̄ gñant̄ casu ⁊ ex se: ipol'e ē existimare ꝙ casu: multiplr pluuia in hyeme: imo in ascensu canis aut casu vigoret̄ calor apud ascēsum canis: imo in hyeme si fuerit calor. si igit̄ ista ventura eē: aut casu: aut ꝑꝑ aliqd ⁊ ipol'e est vt sint casu ⁊ ex se. g̃ nec̄e vt sint ꝑꝑ aliqd: sed oia ista ꝯcedūt dicētes h̄ nedū alij ea fieri ex nã: necesse igitur est illud qđ ē ꝑꝑ aliqd sit i rebus existentibus per naturam.

¶ Cum induxit qōnem destruentiū cām finalē: incepit declarare ꝙ impol'e est dicere ꝙ iste vtilitates: ⁊ cause finales que apparēt i gnãbilibꝰ sunt ex necessitate materie ⁊ casu. ¶ Et dixit: ⁊ impol'e ē ⁊c. i. ⁊ impossibile est vt cōgregatio istaꝝ vtilitatum in oibus mēbris indiuidui generati sit casu. mēbra eniꝫ ⁊ oia que generant̄ a nã generant̄ in aliqua dispositione: aut semꝑ: aut in maiori ꝑte: mōstruose enim accidūt raro: ⁊ cū posuit ꝙ ista mēbra generant̄ a nã: ⁊ ꝙ illō qđ generat̄ a nã: generat̄ in eadē dispōne: aut semꝑ aut in maiori ꝑte: seq̄tur ꝙ ista mēbra generant̄ in illa dispōne cōueniēti in qua sunt: aut semꝑ aut in maiori parte: ⁊ omne qđ fit casu ⁊ ex se ñ fit semꝑ: neq₃ in maiori ꝑte: sed raro. Syllogismus igit̄ sic componit̄. ꝯueniētia que est iter mēbra: aut est semꝑ aut in maiori parte. Et quod ē semꝑ aut ī maiori ꝑte nō est casu: ergo ista ꝯueniētia nō est casu. ¶ Deinde dixit. si igit̄ ista ⁊c. i. si igit̄ ista ꝯuenientia aut est casu aut a nã ꝓpter salutem aialis: ⁊ iaꝫ apparuit ex sermone ꝑdicto ꝙ nō est casu. remanet vt sit ꝓpter aliqd: ⁊ ē salus aialis. ¶ D. d. sed oia ista ⁊c. i. qm̄ cū ꝯiunctuꝫ fuerit huic ꝓpōni quā ꝯcedūt. s. ꝙ res existentes sūt a nã. s. hoc ꝙ res existētes sunt ꝓpter aliqd: ꝯcludet̄ in tertia figura: ꝙ q̄dā eoꝝ que sunt a nã sunt ꝓpter aliqd: ⁊ est verū: nō enim omne qđ est a nã est ꝓpter aliqd. ¶ Et tacuit solutionē₃ qōnis dicte de pluuia: qꝛ iam notificauit ꝙ descēsus pluuie in hyeme est in maiori parte: ⁊ apud ascēsuꝫ canis est in minori ꝑte: ⁊ calor ecōtrario: ex quo seq̄tur necessario: vt pluuia sit ꝓpter aliqd: ⁊ ēt apparet ex hoc sermōe ꝙ messes nō crescūt a pluuia casu: cuꝫ hoc sit in maiori parte: corruptio aūt in aceruo est in minori ꝑte: ⁊ hoc ꝙ pluuia est de necessitate mãe nō facit vt nō sit ꝓpter aliquid. ⁊ si ꝯcesserimus ꝙ nō est ꝓpter messes: declarabit̄ ꝙ est ꝓpter aliud: ⁊ est eq̄litas gnōnis in elemētis: ⁊ si nō eēt pluuia corrūperet̄ mūdus. ⁊ Alexāder dicit ꝙ pluuia nō est ꝓpter messes. qm̄ messes sūt ab arte ⁊ nō a nã: sedª natura cōplet multa que sunt per artem: ⁊ ars multa que sunt per naturam.

¶ Amplius in qbuscūq₃ finis aliqs est huiꝰ cā agit̄ qđ priꝰ ⁊ qđ ꝯsequēter: g̃ sic agit̄ sic aptū natū est: ⁊ sicut aptū natū est sic agitur vnūqđq₃: si nō aliqd īpediat: agit̄ autē ꝑꝑ h̄ ⁊ qđ aptū natū est itaq₃ huiꝰ cā vt si eēt do-

Mōstruosa ⁊ q̄ sūt casu ⁊ ex se raro cōtigūt. Jo. s. cō. 48. Jdē ꝑ celum 138.

Nō oē qđ ē a nã est ꝓpter aliquid.

Pluuia est ꝑꝑ eq̄litatē₃ gnōnis i elementis. Uide ꝑ h̄ 83. 4. phy. a Nã cōplet mūa q̄ sūt ꝑ artē. ⁊ ars mūa q̄ sūt ꝑ nãm. Jdem intra. tex. cō. 79.

nius eorum que nã fiunt: sic vtiq₃ facta eẽt sicut nũc ab arte est: si aũt que nã nõ solum nã: sʒ ꝛ arte fierẽt silr vtiq₃ fierẽt ꝓm ꝙ apta nata sunt. ꝑꝑ ergo alterum alterum.

¶ Et ẽt illa in qbus ẽ finis intẽta ꝑꝑ illũ finẽ agit: primũ qd agit ꝛ in illa q̃ sunt post. Et neccẽ est vt vnũqdq₃ eoꝝ que agũt sic agit ꝛ vlr est natũ vt agat: ꝛ sicut est natũ vt agat: ita agit nisi ipediat: qd aũt agit ꝓpter aliqd est natuʒ: vt agat ꝓpter aliqd. V.g. Qm si domus gñetur per nãʒ: tũc gñatio eius esset sicut gñatio eius ab arte: ꝛ omne qd est per naturam: ꝛ est per artem est eodẽ modo ꝓʒ ꝙ est natuʒ: necesse est igitur in hoc illud qd fuit necesse in suo compari.

78 ¶ Nititur in hoc sermõe declarare ꝙ illa que hñt fines qñ aguntur sunt propter finem. et dixit. ꝛ ẽt ꝛc. i. ꝛ etiã oĩa in qbus est finis intẽta ꝑ aliquas actiões: prima que agit ex illis actionib9 agit ꝓpter illũ finẽ: ꝛ actiones que sunt post scdm ordinem sunt ꝓpter illum finẽ: demũ addit aliam ꝓpõnem ꝛ vult declarare suã cõuersam. ꝛ dixit. neccẽ ẽ vt aliqd agat ꝛc. i. qñ aliqd agit aliquã actionẽ sicut agit illam actionẽ: ita est natũ vt agat illã actionẽ. i. ꝙ nã eius exigit illam actionẽ. ¶ Et cum posuit hoc qd intẽdebat: incepit declarare etiã ex hoc ꝙ actio nati debet esse in maiori parte. ꝛ dixit: ꝛ sicut est natuʒ ꝛc. i. qm qui agit aliquam actionẽ: est natum vt agat illã: ita ꝙ est natuʒ ad agẽduʒ illã actionẽ agit illam actioneʒ aut semꝑ aut in maiori parte: ꝛ hoc erit qñ nequaq₃ impediet ab aliquo: ꝛ sequit ex hoc vt illud qd est natuʒ agat: nisi impediat ab aliquo: ꝛ cũ ponit has ꝓpões. s. ꝙ omne qd agit aliquã actionẽ est natum ꝛ causatũ ꝓpter illã: ꝛ ꝙ omne qd est natũ actio eius est in maiori parte: ꝛ aut semꝑ: ꝛ ꝯiungit huic ꝙ omnia nãlia videntur agere ꝓpter aliqd: sequit vt sint nata vt agãt ꝓpter aliquid. ꝛ ꝙ hoc sit in maiori parte. ¶ Et syllogismus sic componit. Naturalia agũt ꝓpter aliqd. Et omne qd agit ꝓpter aliqd est causatũ ꝛ natũ ad illam actionẽ. Ergo nãlia sunt nata ad hoc vt agãt ꝓpter aliqd: ꝛ omne qd est natũ agit i maiori pte. ergo qd est nãle non agit ꝓpter aliqd casu: sed dimisit maiorem ꝓpõnem. s. ꝙ nãlia agũt ꝓpter aliquid. ¶ Deinde incepit demonstrare ꝙ hoc apparet i arte ꝛ nã eodem mõ. s. ex istis ꝓpõnibus: qm qꝛ manifestũ est in arte: ꝙ illa que sunt ante finẽ sunt ꝓpter finẽ: ꝛ iã posuerimus cũ hoc aliã ꝓpõnem: ꝛ est sicut ẽ dispositio in natura. ꝛ est ꝙ illud qd agit ꝓpter finẽ: sic est dispõ in arte vt agat ꝑꝑ finẽ: apparet ꝙ nõ est dñia i hoc inter artẽ ꝛ nãm: ꝛ ꝙ si domus gnãret a nã tunc oĩa que sũt ante domũ ꝑꝑ domũ gnãrent a nã: sicut est dispõ in arte: cũ omne qd agit ꝓpter aliqd est natum vt agat ꝑꝑ aliqd: ꝛ qd est natũ vt agat ꝑꝑ aliqd: illud hʒ finẽ: ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit. V.g. ꝛc. deĩde dixit. ꝛ oẽ qd est ꝑ nãm ꝛc. i. ꝛ cã in hoc ꝙ eadẽ ẽ dispositio in arte ꝛ nã in hoc est ꝙ oẽ qd ẽ gnãtũ ꝑ nãʒ aut ꝑ artẽ ẽ ꝓm ꝙ est natũ vt sit illud ab eo nõ casu. ꝛ cũ declarauit ꝙ eadẽ est dispõ in arte ꝛ nã induxit ꝯnem sequentẽ ex hoc: ꝛ dixit: neccẽ est igit in ħ ꝛc. i. oꝫ igit iuenire i nã illd qd iuenit in arte de cã finali.

¶ Qino aũt ars alia qdẽ ꝑficit que nã nõ potest operari: alia vero imitat: si enim que sunt ꝓm artẽ ꝓpter hoc sunt: manifestuʒ qd ꝛ q̃ sunt ꝓm nãm. silr enim se habẽt adinuicem in his que sunt ꝓm artem: ꝛ in his que sunt ꝓm naturam posteriora ad priora.

¶ Et vlr videm9 ꝙ ars in qbusdã reb9 ꝑficit diminutionẽ nãe in eis in qbus nã debilitat ad ꝑficiendũ actionẽ: ꝛ in qbusdã rebus sequit illaʒ: si igit qd agit per artẽ: agit ꝓpter aliqd: manifestũ est ꝙ similr est de eo qd est ꝓm cursum naturalẽ: relatio enim primorũ ad vltima est eadẽ in eo qd est ꝓm artẽ: ꝛ in eo ꝙ est ꝓm cursum naturalem.

¶ Cuʒ declarauit ꝙ eadẽ est dispõ in arte ꝛ in nã. s. in hoc ꝙ vtrũq₃ agit ꝑꝑ aliqd: icepit ꝯfirmare silitudinem iter artẽ ꝛ nãm in hoc: qm si nã ageret aliqd ꝑꝑ aliqd casu: tũc ars ñ ꝑficeret diminutionẽ nãe: neq₃ ars assimilaret in plurib9 suis actioib9 nãe. qd eni inatũ est existere casu: nõ ẽ inatũ existere ꝑ itẽtionẽ. ¶ V.g. qm si sanitas ꝓueniret a nã cãu: tũc ars ñ cõpleret diminutionẽ nãe i hoc: ita ꝙ sanitas fieret ab ea in maiori pte: silr si sanitas ꝓueniẽs ab exitu sanguinis a narib9 i creticis eẽt ꝑ accñs: tũc sanitas pueniẽs a flobotomia: quã ꝑcepit ars medicie: qꝛ vult se assilari nãe: ꝓueniret ꝑ accñs: qꝛ igit ars qñq₃ ẽ loco nãe: ꝛ ars agit ꝑꝑ aliqd: neccẽ est vt nã agat ꝑꝑ aliqd: ꝛ qꝛ ars ẽt seqtur nãm: ꝛ agit ꝑꝑ aliqd: neccẽ est vt nã agat ꝑꝑ aliqd. ¶ Et intẽdit ꝑ ꝑ̃ma illa que sunt ante finẽ: ꝛ ꝑ postrema ipm finem: ꝛ intẽdit ꝙ si ꝑ̃ma sũt in arte sunt ꝑ se ꝓpter vltima: necesse est vt ita sit in nã: imo dignius: ars enim in hoc assimilat nãe.

¶ Maxime aũt manifestũ in aialibus aliorũ q̃ neq₃ arte neq₃ q̃situra neq₃ deliberatura faciũt: vñ dubitãt qdam vtrũ intellectu: aut quodã alio opent aranee ꝛ formice ꝛ hmõi paulatim aũt sic ꝓcedẽti ꝛ in plantis apparent experientia q̃dam facta ꝑꝑ finẽ: vt folia ꝑꝑ fructus coopimentuʒ. Quare si nã facit ꝛ ꝑꝑ hoc irũdo nidũ: ꝛ aranea telã: ꝛ plãte folia grã fructuũ: ꝛ radices non sursum sed deorsum grã vegetãdi: manifestũ aũt ꝙ cã huiusmodi est in his q̃ nã fiunt ꝛ sunt.

¶ Et hoc apparet multuʒ in aliĳs aialibus q̃ agunt non per artem: neq₃ per rõnem ꝛ cognitionẽ: ꝛ iõ qdam dubitãt vtrum hoc qd agũt agãt per itellm aut per aliud: vt aranee ꝛ apes ꝛ silia: ꝛ si tu cõsideraueris videbis in vegetabilibus neduʒ in aialibus aliqua q̃ sunt ꝑꝑ aliquã vtilitatẽ in fine intentã. V.g. qm folia sunt ad cooperiendũ fructum. Si igit nã est ꝑꝑ aliqd: ꝛ ꝑꝑ aliqd facit irundo suũ nidum: ꝛ texit aranea suã domuʒ: ꝛ folia sunt ꝑꝑ fructũ in vegetabilibus: ꝛ ramuli radicibus: ꝛ vene oriunt ad inferius: non ad supius q̃rẽtes cibũ: manifestuʒ est ꝙ ista

causa

causa inuenitur in eis que sunt per naturaȝ: ⁊ que generantur per illam.

80 ¶ Cū induxit rōnes sup̄ hoc ꝙ nā agit ꝓpter aliqd: ⁊ nō sunt nāles: cū sit manifestuȝ ꝑ se ꝙ nā agit ꝑꝑ aliqd: ⁊ tales rōnes vsitant̄ cū aduersario. i. cū negātib⁹ pncipia nālia: incepit īducere moduȝ certificationis istaꝝ ꝓpōnum: ex qb⁹ cōponunt̄ ille rōnes: ⁊ incepit a rebus in qbus hoc est manifestū valde: ⁊ sunt habētia aīas: actio enim istoꝝ qꝛ ꝓuenit ab imaginatiōe ⁊ cōprehēsione ei⁹ qꝺ agit: scit̄ necessario ꝙ ista agūt ꝓpter finē: sicut est dispositio in irūdinibus ⁊ apib⁹. ¶ Et iō dixit. ⁊ hoc apparet multū ⁊c. i. que faciunt actiones artificiales nō ꝑ artē neqȝ per cognitioneȝ: qm̄ si ageret hoc ꝓpter cognitionē: ⁊ tūc trāsferretur de aliquo in aliqd: ⁊ qꝛ hoc latuit quosdā: existimauerunt ea agere per cognitionē ⁊ intellectū. ¶ Et cum demōstrauit hoc in rebus in qbus apparet hoc multuȝ: incepit demōstrare hoc ēt in eis que sunt magis latētia: qm̄ sic acqrit̄ cognitio melius. i. qm̄ si hoc cōsiderauerit pmo de actionibus habētiuȝ aīas: ⁊ post de vtilitatib⁹ mēbroꝝ: videbit ꝙ nā generat hec mēbra ꝓpter vtilitates existentes in suis naturis: ⁊ hoc inuenit̄ in plātis nedum in aīalibus: folia eniȝ vidētur esse in vegetabilib⁹ ad cooperiendum ⁊ ad custodiendū fructus: qn̄ enim arbor denudat̄ a folijs corrumpit̄ in maiori parte fructus: aut nō erit ī dispositione meliori. ¶ Et cū verificauit ista per inductionē: posuit ea añs: ⁊ posuit vniuersalitatē ꝯñs. ⁊ dixit. si igit̄ natura est ꝓpter aliqd ⁊c. ⁊ dixit hoc reseruādo se: ne aliqs existimet ꝙ iste actiones sunt ꝑ itellectum: q enim ponit ꝙ iste actiones sunt ꝑ itellectum nō sequit̄ apud ipsuȝ istud ꝯñs. ¶ Et iste syll's est in forma hypothetici: ⁊ potētia eius ē potentia iductionis: ⁊ iste modus inductionis est demonstratiuus: qꝛ ꝑ ꝯsiderationē acqrimus certificationē ⁊ vlitatē añ qꝫ cōpleant̄ oīa ꝑticularia: ⁊ ₰m hoc inductio habebit itroitum in demōstratione: iudicium eni vl'e nō acqrit̄ in plurib⁹ rebus nisi post maximā ꝯsiderationem de pluribus indiuiduis: ⁊ ħ diuersat̄ ₰m magis ⁊ minus ₰m nām pncipij ⁊ nām ꝯsiderantis.

¶ Et qm̄ natura dupl'r: alia quideȝ sicut nā: alia ꝟo sicut forma: finis aūt hec ē: ꝑꝑ fineȝ aūt alia sunt: ħ vtiqȝ erit cā: cuius grā.

¶ Et cum nā est duobus modis. s. ₰m materiam: ⁊ ₰m creationeȝ: ⁊ finis est creatio. ⁊ alia residua sunt propter fineȝ. ergo creatio est causa propter quid.

81 ¶ Et qꝛ nā dicit̄ de mā ⁊ forma: declaratū est ꝙ forma est finis in gnātione: ⁊ oīa que sunt ante finē sūt ꝓpter finē: necesse est vt oīa que sūt ante formā sint ꝓpter formā. ¶ Et iste sermo cōponit̄ sic. Forma ē finis. Et finis est illud ꝓpter qꝺ sunt oīa que sunt añ finem. ḡ forma est illud ꝑꝑ qꝺ sunt oīa que sunt ante illam: ⁊ necesse est vt forma sit finis in generatione: quia seqtur ab agente: aut semp: aut in maiori parte: ⁊ sequitur ex hoc vt materia sit propter formam.

¶ Peccatuȝ aūt fit in his que sunt ₰m artē: scripsit enim non recte grāmaticus: ⁊ potauit medicus nō recte potione: quare manifestum est qꝺ ꝯtingit: ⁊ in his que ₰m nām sunt. Si igit̄ sunt quedaȝ ₰m artem: in qbus qꝺ recte fit ꝓpter aliqd fit: in qbusdam aūt peccatur alicuius quidem gratia agitur: sed fallit: ⁊ simil'r vtiqȝ ⁊ in physicis ⁊ mōstra sunt peccata illi⁹ qꝺ ꝓpter aliqd est ⁊ in substantijs: ḡ que sunt ex principio bouigena. si non ad eundem terminum ⁊ finem possibilia erāt venire corrupto principio aliquo facta sunt sicut nunc in semine.

peccatum in arte

¶ Sed accidit peccatū qꝺ fit propter artem. Grāmaticus enim barbarizat quandoqȝ: ⁊ medicus nocet in dando medicinā: manifestum est igitur: qꝛ pos'e est simil'r accidere in eo qꝺ est ₰m cursum naturalē: ⁊ in his que fiūt per artem illud qꝺ cadit recte est ꝓpter aliqd: ⁊ illud in quo accidit peccatū querit̄ ꝓpter aliqd: sed querēs nō inuenit suā intētionē: ⁊ sil'r est de nā ⁊ mōstruosa sunt res extranee ab illo ꝑꝑ qꝺ sunt. Illa enim vacca cuius sup̄iora fuerūt hō: a principio fuit ex corruptione alicuius principij suoꝝ principioꝝ: ita ꝙ non fuit possibile ꝑuenire ad terminum: ⁊ ad finem intētum: sicut iuenim⁹ nunc in sperma qꝺ corrumpitur.

¶ Quia illi dicebant ꝙ cā ordinis in gnōne est casus: quēadmodū cā mōstruositatis est casus: icepit dare drīam iter attributionē illi⁹ casus ad nām ⁊ isti⁹ ad illā. cā eniȝ illi⁹ casus: quē illi dicūt est nā: cā eni isti⁹ est ipedimētuȝ nāe: ⁊ pcm̄ ei⁹ a nō veniēdo ad illam itētionē. ¶ Deide icepit assimilare artē nāe i hoc ꝙ casus accidit in vtroqȝ. ⁊ dixit: ⁊ accidit peccatuȝ ⁊c. idest. quēadmodū possibile est vt accidat peccatū in arte: vt grāmaticū barbarizare: ⁊ medicuȝ errare in potiōe. sil'r pos'e ē vt hoc accidat a nā. ⁊ dixit hoc: qꝛ aliqs pōt dicere. si nā agit ꝓpter aliqd: ipos'e ē vt accidat hic casus oīno: ⁊ sic aut nō erūt mōstruositates oīno: aut mōstruositates erūt intēte a nā: ⁊ iō notificauit ꝙ iste mōstruositates accidūt ex errore nāe: sic accidit in arte. ¶ Et qn̄ posuit ꝙ in actione nāe ē rectitudo ⁊ pcm̄: sic est in actiōe artis: icepit declarare ꝙ rectitudo in actiōe nāe est ꝑꝑ aliqd: ⁊ pcm̄ est qn̄ nā errat ab illo ꝑꝑ qꝺ agit: ⁊ posuit hoc in arte quasi añs: ⁊ in nā q̄si ꝯñs. ⁊ dixit. cuȝ illud qꝺ fit recte ⁊c. i. cū actio recta in arte est actio inducēs ad finē intētū sine aliquo ipedimēto. pcm̄ aūt in ea est qn̄ nō inducit ad illū finē querēduȝ: sȝ ad aliud nō intētū: sil'r ē de pcō nāe ⁊ ei⁹ rectitudine. ¶ Et cū declarauit ꝙ i nā pōt accidere pcm̄ sicut in arte: incepit declarare ꝙ mōstruositates sunt de pcō nāe: ⁊ si cōcesserimus vaccas Empedoclis esse: tunc poneremus hoc ex pcō nāe: nō ꝙ illa agat casu: vt illi dicebant. ⁊ dixit: monstruositates ⁊c. i. mōstruositates ꝓueniētes a nā sunt ex pctō nāe ⁊ exitu illius actōis ab illo: ꝓpter qꝺ fuerūt ꝑ aliqꝺ ipedimētū qꝺ fecit eā errar̄ a fine: cā igr̄ illi⁹ vacce quā Empedo. dicit. si fuerit verū est qꝛ in pma gnōne corruptū fuit aliqꝺ pncipioꝝ in eo. adeo ꝙ nā nō potuit inducere illud pncipiū ad finē intētuȝ: sicut iuenim⁹ mōstruositates in aīalib⁹ accidere ex corruptione spmatis: nō ꝙ fuit hec actio nāe sine aliq̊ accñte: vt dñt illi q attribuūt actionē nāe casui.

Margin notes:

Ars ꝑficit q̄ ... ꝑt opar ... ꝟo imi ... Cōsimi ... pra. 24.

Rōnes ꝓbāntes nām agere ꝑꝑ aliqd n̄ sūt nāles cum sit manifestuȝ ꝑ se ꝙ nā agit ꝓpter aliqd. Cōsiste supra com. 74.

Apes ⁊ yrūdines agunt actiōes artificiales sine arte ⁊ cognitōe. Oppositū. 2. de aīa. c. 156.

In inductiōe dmstratiua acquirit̄ certitudo ⁊ vl'itas añ ꝙ ꝯpleāt̄ oīa ꝑticularia. ꝑ hoc vide pulchre Auer. 2. poꝝ. cap. 23. Et i. 8. phy. com. 33.

79 Eadē pō in arte ... ꝑꝑ aliqd ... 8. cō. ... Et ꝑ ... 50. Et ...

Oīa q̄ sūt añ finē sunt ꝑꝑ finem.

Mōstruositates accidūt ex errore nāe sicut accidit in arte. Idē 12. meta. c. 15. Et i. 6. ethicorū. te. cō. 5.

¶ Amplius necesse est semē fieri primū: sed non statim aialia: ꝛ molle nā primū q̄dē semen erat. Amplius ꝛ in plātis inest ꝑꝑ aliq̄d minus aūt colligit̄: vtrū igit̄ in arborib⁹ fiāt sicut bouigene: viripeꝛ̄ sic vitigere oliuigere aut nō: incōuenies eniꝫ est: ꝫ tamen oportuit siq̄dem ꝛ in animalibus est.

¶ Et ēt oꝫ in gnōne aialis: vt primo p̄cedat spma: deinde gn̄aꝛ̄: ꝛ nō gn̄aꝛ̄ subito: ꝛ totū generatū primo ē spma: ꝛ ēt in vegetabilibus videmus ꝑꝑ q̄d ꝛ si minus appareat: vtrū igit̄ sicut in vaccis gn̄aꝛ̄ vacca cuius supiora sūt hoīs: ꝛ silr̄ in vite gn̄aꝛ̄ vitis: cui⁹ supiora sūt oliue aut nō. Hoc.n. est iopinabile: ꝫ oporteret vt h̄ eēt si ita ē in animalib⁹.

83 ¶ Dicit. Et ēt: ꝛ hoc ē vt mihi videꝛ̄ rōcinatio sup h̄ ꝙ gn̄ātio aialis nō ē casu: qm̄ cū posuerim⁹ ꝙ oē aial gn̄ātuꝫ ex spmate: nō gn̄ātur subito ex nō spmate: sequiꝛ̄ nec̄io vt gn̄ātio ei⁹ ex spmate sit p se ꝛ nec̄io: g̊ gn̄ātio ei⁹ ex spermate nō est casu. g̊ sperma ē ꝑpter aial. aut ita ꝙ sit agens: aut mā: aut vtrūqꝫ. ¶ D.d. deinde gn̄ātur ꝛc̄.i. ꝛ nec̄e est vt sperma p̄cedat gnōnem aialis tp̄e: ꝛ ꝙ genereꝛ̄ ex eo in tp̄e terminato: ꝛ p̄mus ordo eius in gnōne est sperma: ꝛ vltimus aial: ꝛ inuebat p hoc ꝙ aial p se fit a nā: cū eni posuerim⁹ ꝙ aial hn̄s sperma nec̄e est vt spma p̄cedat ipꝫ: sperma igiꝛ̄ est pus nālr̄ aiali: est igiꝛ̄ cā ei⁹ p se: ꝛ silr̄ cuꝫ ꝯcesserim⁹ ꝙ ex spmate nō fit subito: sꝫ in tp̄e terminato: apparebit ēt ꝙ gn̄ātio ei⁹ est mediātib⁹ alterationibus necessarijs in gnōne aialis: ꝛ ꝙ initiū istius motus est a re termiata. s. a spmate: ꝛ ad rē terminatam. s. aial: ꝛ ꝑtrāsit sup media terminata: ꝛ totū hoc demr̄auit ꝙ gn̄ātio ei⁹ ex spmate ē p se. ¶ D.d. ꝛ ēt videm⁹ ꝛc̄.i. ꝛ nō hoc iuenit solūmō ī aialib⁹. s. illud q̄ꝺ est ꝑꝑ cāꝫ finalē. vt spma in aialib⁹: sꝫ h̄ ēt iueniꝛ̄ in vegetabilib⁹: sꝫ min⁹. s. qm̄ in eis iueniꝛ̄ ꝑꝑ q̄d: ꝛ ē mā eius: ꝛ cā ei⁹ agēs. ¶ Et cū declarauit hoc fundamentū: ꝛ est ꝙ non gn̄ātur aliq̄d ab aliquo casu: ꝛ ꝙ ita est de vegetabilib⁹ sicut ꝺ aialib⁹: reuersus est ad ꝯ̄dicendū Empedocli. ꝛ dicit: vtrū igiꝛ̄ ꝛc̄.i. si igiꝛ̄ h̄ q̄ꝺ dicit Empedocles ē veꝝ: ꝙ q̄dā vacca fuit cui⁹ superiora fuerūt hoīs ꝛ īferiora vacce p locū a maiori: nec̄e est vt vitis genereꝛ̄: cui⁹ supiora sint oliue. ordo eniꝫ in aialib⁹ magis ē q̄ꝫ ī vegetabilib⁹. ¶ D.d. h̄.n. est iopinabile.i. vt sit vitis cuius supiora sunt oliue: sed h̄ inopinabile: seq̄tur si posuerimus h̄ q̄ꝺ Empedocles dicit de gn̄ātione aialium. ¶ Et iste sermo ē q̄si hypotheticus ꝯtinuus in quo destruiꝛ̄ ꝯn̄s: ꝛ ꝯcluditur oppositū an̄tis: ꝛ accipiꝛ̄ per locū a maiori: qm̄ si hoc inuenitur in aialibus circa que maior est sollicitudo: q̄ꝫto magis in vegetabilibus.

Ordo i aialibus magis ē q̄ꝫ in vegetabilibus.

a maiori

¶ Adbuc oportuit ꝛ in seminibus fieri quō ꝯtingit: oino āt destruit sic dicēs: q̄ nā q̄deꝫ sunt ꝛ ꝭm nām: natura autē sunt quecūqꝫ a quodam in seipsis principio cōtinue mota accedūt ad aliquē finem. In vnoquoqꝫ autē nō idem vnicuiqꝫ neqꝫ contingens: semp tn̄ in eundem nisi aliq̄d impediat.

¶ Et ēt oꝫ vt dispō in modis spermatis ꝛ seminum in gnōne eoꝝ que generanꝛ̄ ex eis fit casu: ꝛ qūocūqꝫ accidit. ꝛ vlr̄ qui hoc dicit: destruit illud q̄ꝺ est p nām: ꝛ ipsam naturā: q̄ꝺ enim est p nām est illud q̄ꝺ moueꝛ̄ continue ab aliquo principio in ipso donec ꝑueniat ad finē: ꝛ nō oē principiū vniuscuiusqꝫ rei eaꝝ que sunt p nām: hꝫ vnū fineꝫ: neqꝫ ē ad quēlibet finē: ꝫ vnuꝫ principiuꝫ semp inducit ad vnum finem nisi īpediatur.

¶ Uult ēt demōstrare ex dispōnib⁹ entiū ꝙ nā agit propter aliquid. ꝛ dixit. ꝛ oꝫ ꝛc̄.i. ꝛ si gn̄ātio vniuscuiusqꝫ speciei eēt casu: ꝛ casus est cā nō terminata: possibile eēt vt vna spēs gn̄āreꝛ̄ a quolibet semine a q̄libet mixtione elemētoꝝ: ꝛ h̄ ē ꝯ̄ sensuꝫ. ꝛ q2 istud p̄ncipiū est ex p̄mis p̄ncipijs scie nālis: ꝛ nō oꝫ nālē loqui de eo cū negante ipm ꝭm ꝙ est nālis: sꝫ ꝭm ꝙ ē p̄mus ph̄s. aut ꝭꝫ ꝙ ē disputator. ¶ Dixit. ꝛ vlr̄ ꝛc̄.i. ꝛ iste sermo destruit subm istius scie q̄ꝺ est nā: ꝛ illud q̄ꝺ gn̄ātur p nām: q̄ꝺ eni fit p nām ꝛ a nā moueꝛ̄ ꝯtinue in gnōne vniuscuiusqꝫ entis. incepit eniꝫ a p̄ncipio terminato ꝛ ꝑuenit ad finē terminatū. ¶ D.d. ꝛ nō ex oī p̄ncipio ꝛc̄.i. ꝛ nō oē p̄ncipiū hꝫ vnū finē: neqꝫ q̄libet finis ē ab vno p̄ncipio: q̄ꝺ aūt gn̄aꝛ̄ casu nō gn̄ātur a nā: cū nō gn̄eꝛ̄ a p̄ncipio termiato: neqꝫ ad finem terminatuꝫ si igitur gn̄āta generenꝛ̄ hoc mō. ergo nō est nā: neqꝫ generanꝛ̄ a natura: ꝛ cum posuit ꝙ natura agit ex p̄ncipio terminato ꝛ ad finē terminatum: ꝛ hoc nō est semp: dixit nisi impediaꝛ̄. 84

¶ Q̄ꝺ autē est cuius cā fit: ꝛ q̄ꝺ est ꝑꝑ h̄ fiet vtiqꝫ a fortuna: sicut dicim⁹: a fortuna venit extraneus ꝛ balneatus abscessit cū tanq̄ꝫ ꝑpter h̄ veniēs egerit: nō ꝑꝑ hoc aūt venit: ꝛ h̄ ꝭm accn̄s. fortuna enim est cārūq̄ sunt ꝭm accidēs: quēadmodū ꝛ prius diximus: ꝫ cū hoc semp: aut sicut frequenter fiat non ꝭm accidēs: neqꝫ a fortuna est. In physicis aūt semp sic fit nisi aliquid impediat.

¶ Et illꝺ ꝑꝑ q̄d q̄n̄qꝫ est casu. U.g. hospes venit casu ꝛ ītrauit balneū ꝛ recessit. ꝛ dicimus hoc cū actio ei⁹ quasi aduētus ei⁹ fuerit ꝑpter illā: ꝫ aduētus eius nō fuit ꝑꝑ illā: hoc eniꝫ est per accn̄s: cū casus sit de causis que sunt p accn̄s: vt diximus supius: si igiꝛ̄ hoc est ex eo semp aut in maiori parte: non est p accn̄s: neqꝫ casu: ꝛ res naturales semper sunt in eodē cursu: nisi abscindantur.

¶ Cum declarauit ꝙ finis iueniꝛ̄ in rebus nālibus p se: nō casu: incepit facere rememorationeꝫ de hoc q̄ꝺ p̄dixit: qm̄ q̄n̄qꝫ a casu inueniunꝛ̄ fines sed per accidēs: cū sint in minori parte: fines aūt existentes a nā impossibile est vt dicanꝛ̄ fieri a casu: cum sint semp: aut in maiori parte. ¶ Et dixit. U.g. ꝛc̄.i. U. gr̄a. qm̄ intēdit gescere nobiscū: ꝛ accidit ꝙ ītrauit balneū ꝛ recessit: ītroitus eniꝫ balnei cā eius fuit hec ꝙ intendebat gescere apud nos: ꝛ est finis sue getis apꝺ nos: sed nō geuit apꝺ nos ꝑꝑ istū finē. ¶ D.d. ꝛ h̄ erit ꝛc̄.i. ꝛ dicimus ꝙ aliq̄d est ꝑpter casum cū fuerim⁹ existimātes ꝙ actio ei⁹ quā egit. U.g. introit⁹ balnei fuit 85

propter

propter aduẽtum eius ad nos: ſed in rei veritate nō fuit ꝓpter ſuū aduẽtum ad nos. cū non intẽdebat h̃. ¶ Deide dixit. hoc. n. eſt ꝑ accidẽs ⁊c̃. i. iſte eni actiones quas fecit ex ſuo aduentu ſunt ꝑ accñs: cum caſu accidūt ex ſuo aduẽtu: ⁊ declaratū eſt ex ſermone p̄dicto ꝙ caſus ē de cauſis q̃ ſunt ꝑ accñs. ¶ D. d. ſi at̃ hoc ⁊c̃. i. ſi autē introitus balnei ex ſuo aduentu fuit ſemꝑ aut in maiori parte: qñ intẽderit per ſuū aduẽtum introitū balnei: nō dicimus: ꝙ itroitus balnei a ſuo aduẽtu fuit ꝑ accñs aut caſu. ¶ Deide poſuit qḋ ꝓuenit a natura: eſt autē ſemꝑ aut in maiori parte. ⁊ dixit. ⁊ nãlia ⁊c̃. ¶ Et ſyllogiſmus ſic cōponit̃. Propter qd ꝓueniẽs a natura aut eſt ſemꝑ aut i maiori parte. Et ꝓpter quid ꝓueniens ab aliquo per ſe: ꝓuenit ab eo: aut ſemꝑ aut in pluribus. Ergo ſeqtur in ſcḋa figura ꝙ illud ꝓpter qd ꝓueniẽs a natura nō ꝓuenit a caſu. ¶ Et vniuerſal̃r ꝙ iſti hoĩes concedunt: ꝙ illud qḋ ꝓuenit a natura ex iſtis finibꝰ ꝓuenit a caſu. ⁊ nō ꝯcedunt ꝙ illud qḋ ꝓuenit a caſu ꝓuenit in minori parte: ⁊ cōcedunt ꝙ iſti fines nō ꝓueniunt a natura in minori pte: ⁊ h̃ cōtingit eis ex hoc qḋ declaratū eſt de natura caſus: ideo reuerſus ē cū eis ad verificãdum iſtā ꝓpōnem: q̃ eſt ꝓpoſitio in qua eſt diſputatio: in p̄ma aūt poſuit hoc quaſi notū per ſe. ipſe igit̃ i illis que ſūt manifeſta ꝑ ſe qñqꝫ ponit ea pro manifeſtis: apud eos qui īnati ſunt recipe illud qḋ eſt notū ꝑ ſe. ⁊ qñqꝫ vtit̃ in declaratione eorū ꝓpōnibꝰ famoſioribus eis ad cōfirmandū: ⁊ iō iterauit ſermonem in hoc vt mihi videtur.

Jd. ã. t. c. 48

Ariſto. ea q̃ ſūt manifeſta ꝑ ſe qñqꝫ ponit ea ꝑ manifeſtis apud eos qui īnati ſūt recipe illud qḋ ē manifeſtum ꝑ ſe. ⁊ qñqꝫ vtit̃ i d̃clone eorū ꝓpōnibꝰ famoſioribꝰ eis ad cōfirmãdū.

¶ Incōueniẽs autē eſt nō opinari ꝓpter hoc aliqd fieri niſi videat̃ mouēs deliberatiuū: ⁊ tñ ēt ars non deliberat: ſed nãqꝫ ſi eēt in ligno nauis factiua: ſimil̃r vtiqꝫ natura feciſſet. Quare ſi in arte ineſt ꝓpter aliquid: ⁊ i natura eſt. Maxime autē manifeſtū eſt: cū aliqs medicatus fuerit ipſe ſeipm̃. huic eniꝫ comparat̃ nã. qḋ quidem igit̃ cã ſit nã: ⁊ ſic ſicut propter aliquid manifeſtum eſt.

¶ Et malum eſt ēt ꝙ nō opinant̃ ea fieri ꝓpter aliqd ſi non iuenerint agens cogitare in ſua actione: ⁊ ipſi inuenerunt ſine cogitatione artē: ⁊ ſi ars edificandi naues eēt in ipſis lignis: tunc opatio eorū eſſet ad modū operationis nature: ex quo ſeqtur: ſi in arte eſt ꝓpter aliqd vt etiã ſit hoc in natura: ⁊ magis quo declaratur hoc eſt in illo qḋ curat ſe in medicina: ⁊ natura aſſimilatur huic: manifeſtum eſt igitur ꝙ natura eſt cauſa: ⁊ qḋ eſt cauſa propter aliquid.

86 ¶ Demōſtrat hoc inopinabile ꝯtingẽs ei q̃ nō ꝯcedit cãm finalē eſſe in nã ꝑꝑ hoc ꝙ in nã nō ē cogitatio. ⁊ finis nō inuenitur apud eos niſi in cogitatiōe: ⁊ eſt qm̃ ꝯtingit eis vt iſta cã non iueniat̃ in rebus artificialibus carẽtibus cogitatione. ¶ Et dixit. ⁊ malum eſt ēt eos nō opinari ꝙ actiōes nō ſunt ꝑꝑ aliqd niſi agens agat a cogitatiōe: ⁊ ipſi inueniūt artē agere ꝑꝑ aliqd: cū hoc ꝙ agens nō cogitat: ⁊ dixit h̃ in artibus que nō vtunt̃ cogitatione: vt texere ⁊ ſuere: nō ſicut ars medicine ⁊ nauigandi. ¶ Deide reuerſus ē ēt ad declarãdu m ꝙ nã in hoc ꝯuenit cū arte declarando ꝙ illud per qḋ poteſt qs exiſtimare eas diuerſari ꝙ nō diuerſent̃ in eo: ⁊ per h̃ ꝑficit̃ ſermo in cognitiōe modi ſil̃itudis īter illas: ⁊ dixit. ⁊ ſi ars edificãdi ⁊c̃. ideſt. manifeſtū eſt ꝙ nō eſt dr̃ia h̃ iter nãm ⁊ artē: ſed ars agit extra: ⁊ nã intra. ſi igit̃ eſſemus imaginati ꝙ ars eſt in re: tunc nec̃io ꝯtingeret agere ac ſi eēt extra: ⁊ ſi h̃ eſſet nō eēt illic dr̃ia inter nãm ⁊ artē: ⁊ intẽdebat ꝑ hoc ꝙ ſi actio artis ꝑꝑ aliqd eſſet qḋ eſt extra: nec̃e eēt ſi imaginati eſſemus artē intra: vt nō ageret ꝓpter aliqd: ſed q̃ notū ē ꝑ ſeipſam agere ꝑꝑ finē: aliqd ſit extra ſiue itra: manifeſtū eſt ꝙ hoc eſt ſm̃ ꝙ ſemꝑ agit: aut in maiori pte: ars eniꝫ igit̃ ꝯuenit in hoc cum nã. ¶ Deinde induxit illḋ qḋ ſequit̃ ex hoc: ⁊ dixit. ex quo ſeqtur ⁊c̃. ⁊ iſta ꝯſecutio eſt manifeſta ex hoc qḋ declarauit: ꝙ illḋ i quo dr̃t ars a nã nihil opatur in h̃ qḋ agit ꝑꝑ aliqd: ⁊ cū induxit teſtimoniū ſuꝑ h̃ ex hoc ꝙ ſi ars eēt in ipſa re: tūc ageret ac ſi eēt extra. ⁊ dixit: ⁊ h̃ magis declarat̃ ⁊c̃. ⁊ eſt qm̃ ars īuenit̃ in medico q̃ curat ſe agere in illud in quo eſt ars ac ſi eēt extra. ſ. ꝓpter aliqd. ⁊ ſi h̃ nō eēt: tunc ars nō ageret ꝓpter aliqd: q̃ eſt extra: ⁊ cum deſtructum eſt ꝙ actio extrinſeca opatur in hoc: nō ē differentia in hoc inter artem ⁊ naturam.

Ars agit ex. Jdeꝫ. 12. me. cō. 13. Tertio d̃ aĩa. 18. Jd ã. c. p̃. ⁊ q̃ ibi.

¶ Capl̃m in quo oñdit̃ quō neceſſariū reperiatur in rebus nãlibus. Cap. II.

Quod aūt ex neceſſitate eſt: vtꝝ ex ſuppōne ſit: aut ⁊ ſimpl̃r: nunc qdam eni opinant̃ ꝙ eſt ex nec̃itate in gnōne eſſe: quemadmodū vtiqꝫ ſi aliqs murum fcm̃ eē ex neceſſitate exiſtimet: qm̃ quidem grauia deorſum ferri apta nata ſunt: leuia aūt ſuꝑeminent. vnde lapides quidem deorſum ⁊ fundamẽtuꝫ: terra aūt ſurſum ꝓpter leuitatē: ſuꝑeminent autē maxime ligna: leuiſſima enim ſunt.

¶ Et cōſiderãdū eſt de nec̃itate: vtrum ſit a pōne: aut ſimpl̃r. opinant̃ eniꝫ ꝙ nec̃itas in gnōne eſt ſm̃ moduꝫ: ſi aliqs exiſtimaſſet ꝙ paries eſt nec̃io: q̃ grauia īnata ſunt deſcendere inferius: ⁊ leuia aſcendere ſuperius. ⁊ iō lapides eſt ⁊ fundamentum eſt inferius: terra ⁊ lutum ſuperius: q̃ ſunt leuiora ⁊ ſupra omnia ligna: q̃ ſunt leuiſſima.

Et cum declarauit ꝙ nã agit ꝑꝑ aliqd: ⁊ ꝙ exiſtentia finis in rebꝰ nãlibus ⁊ ꝯuenientia mẽbrorū in ſalute entis nãlis nō eſt caſu: ⁊ oẽs antiqui dicẽtes cãm mãleꝫ tm̃ eē: nitunt̃ ex illa red dere cãs formarū ⁊ actionuꝫ. opinabant̃ enim ꝙ forme ſequunt̃ de neceſſitate nãm mãe: ⁊ ꝙ diuerſitas earū eſt ex diuerſificatiōe mãe: ipſe igit̃ vult deſtruere h̃: qm̃ ipſe opinabat̃ eꝯ. ſ. ꝙ mã ſeqtur formã. ¶ Et dixit. ⁊ ꝯſiderãduꝫ eſt ⁊c̃. i. ⁊ ꝯſiderãdum eſt de neceſſitate exiſtẽte in rebꝰ nãlibus: vtꝝ ſit ex pōne forme. ſ. ꝙ cū poſuerimus ꝙ forma ſit ſequitur vt mã ſit: aut neceſſitas inuenit̃ ſimpl̃r. i. ex mã: qm̃ iſta neceſſitas nō ē ꝑꝑ aliqd: ſꝫ ſimpl̃r eſt. i. ex ſe nō ex alio. ¶ D. d. opinant̃ enim iſti ⁊c̃. i. iſti eni q̃ opinabant̃: ꝙ neceſſitas eſt in gnãtione generati ex mã: ſil̃es ſunt in h̃ ꝙ opinant̃ de rebus nãlibus eis q̃ opinantur in rebus 87

Antiq dixeſt formas eē ꝑꝑ mãs: ⁊ diuerſificari ꝓpter mãs. ſꝫ Ariſ. ꝫ opm̃. Jdē ã. 74. ⁊. 75. Jdē p̃ d̃ aĩa 53. ⁊. 2. d̃ aĩa 36. ⁊. 60. Jd īfra in hoc. 2. cō. 88. ⁊. 90. ⁊. 91.

artificialibus ꝙ domus generat̃ ita ꝙ fuerit custo-
diens a calore ⁊ frigore ex necessitate: q₂ partes gra-
ues q̃ sunt in ea descẽdunt ex necessitate nature: gra-
uis inferius: ⁊ partes leues que sunt in ea ascendunt
de necessitate etiã ex nã leuis: ⁊ ptes medie existunt
mediocriter: vt ligna supius ⁊ lapides inferius: ⁊ ter
ra ⁊ lutũ in medio. ¶ Et ex hoc exemplo apparet ꝙ
natura est similis arti: q enim dicit ꝙ hõ gnãtur ex
hac creatione: q₂ necesse fuit vt partes graues q̃ sunt
in eo descẽderẽt ⁊ leues ascẽderẽt: est sicut q dicit ħ
in domo: ⁊ isti nõ euadunt per hũc sermonẽ ab eẽ ca
su in gnãtione entium: qm̃ si partes graues descẽde-
rent in plantis ⁊ aĩalibus ex necessitate sue nature: ⁊
leues ascẽderent: tunc ↄuenientia actionuꝫ partium
grauiũ ⁊ actionuꝫ partium leuiũ in salute illius spẽi
erit casu: lꝫ ħ ĩ pluribꝰ rerũ nãliuꝫ videat̃ ecõuerso.
aĩalia enim testea si natura nõ intendisset custodiaꝫ
deberet descendisse in eis pars testea.

¶ Sed tamẽ non sine his qdem facta sunt:
nõ tamẽ ꝓpter hoc nisi sicut ꝓpter materiã:
ħ causa abscondendi ipsa ⁊ saluandi: simil'r
autẽ ⁊ in aliis oĩbus in qbuscũqꝫ ꝓpter ali-
quid est: nõ sine qdem habẽtibus necessariã
naturã sunt: non tamẽ propter hoc: sed aut
sicut materia sunt: sed propter aliqd est: vt
serra. hmõi enim est: q₂ talis est: ⁊ propter
hoc est: sed tamen id qd̃ est cuius causa im-
possibile est fieri nisi ferrum sit: necesse igit̃
ferrũ esse: siqdem serra erit ⁊ opus ipsius:
ex suppõne necessarium est: sed non sicut fi-
nis: in materia enim necessarium ẽ: qd̃ autẽ
est cuius causa sit in ratione est.

Necessarium ex supposi tione

¶ Et verum est certe ꝙ paries non esset sine
istis: sed esse eius non fuit propter ista: nisi
intelligas per hanc ꝑpositionẽ propter ma-
teriã: sed propter custodiã ⁊ salutẽ: ⁊ pro-
pter istas fuerũt illa: ⁊ eodem mõ est de oĩ-
bus que sunt propter aliqd: non enim sunt
sine illis que habẽt aliquã naturam necessa-
riam: sed esse eorum non propter hoc existi
matur materia: sed ꝓpter aliqd. V. gratia.
serra quare est talis: ⁊ dicetur vt agat aliqd
aut propter aliquid: ⁊ qd̃ agit hoc: ⁊ ẽ pro-
pter illud non est aptum nisi sit ex ferro: ex
quo sequitur necessario vt sit ex ferro si fue-
rit serra: ⁊ sua actio fuerit eius actio: ex po-
sitione igitur est necessitas: nõ ex fine inten-
ta. necessitas enim est in materia: ⁊ illud ꝓ-
pter quid est in diffinitione.

Ser nõ est ex mãm

88 ¶ Et veruꝫ est ꝙ paries nõ põt esse sine illis grauibꝰ
⁊ leuibus que ita hñt se ad illũ quasi mã: sꝫ eẽ parie-
tis nõ fuit ꝑꝑ hãc cãꝫ que est graue ⁊ leue: nisi qs nõ
ĩtelligat ꝑ hãc prepõneꝫ ꝑꝑ cãm finalẽ ĩtẽtã ꝑ artẽ:
⁊ est custodia ⁊ salus: tũc enim erit verꝫ dicere respõ
dendo: ad q̃re fuit paries: ꝙ paries fuit ꝑꝑ suã cãm: ⁊
deinde dixit. ⁊ eodeꝫ mõ ⁊c̃. i. ⁊ eodẽ mõ est de oĩbus
que gnãnt̃ ꝑꝑ aliquẽ finem ĩtentũ: qm̃ impoĺe est vt
sit aliquid sine illis que habent nãm necessariam in
esse eius: sed esse eius a tali materia. s. necessaria in
generatione sua nõ facit existimare ꝙ ꝓpter mate-
riam fuit tale: sed opinanduꝫ est ꝙ ipsum esse tale ẽ
ꝓpter aliqd: ⁊ intẽdebat hoc cuꝫ dixit: sed eẽ eiꝰ ⁊c̃. i.
sed ipsuꝫ eẽ hmõi. s. q₂ illa sũt necessaria in suo eẽ: nõ
ꝓpter hoc dꝫ quis existimare ꝙ mã est causa eẽ eiꝰ:
sed opinãdum est ꝙ eẽ eius est ꝓpter aliqd. ¶ Et in
libro Alex. dr̃. sed non ꝓpter ista: sed ꝓpter mãm. i. ⁊
illa que sunt ante finẽ in re nõ dicunt̃ eẽ cause finis:
nisi ꝺm modũ ꝺm queꝫ mã est causa finis: imo finis
est causa eius ꝑncipal'r. ¶ Et cũ posuit qd̃ significat 2
ꝙ partes ⁊ alia corpora gnãta nõ gnãntur ex necessi
tate materie: lꝫ mã sit necessaria in eẽ eius. ħ. s. signi-
ficat ꝙ cum aliqs interrogauerit: quare est aliqd: nõ
rñdebitur per mãlem cãm sꝫ finaleꝫ: notificauit hoc
per exempluꝫ ⁊ dixit. V. g. qm̃ cum aliqs quesiuerit:
quare serra hꝫ multos dẽtes: ⁊ dicet̃ vt serret ligna:
aut propter serrationẽ: ⁊ nõ dicet̃ ꝙ hꝫ multos den-
tes: q₂ est ex ferro: lꝫ serra nõ possit eẽ nisi ex ferro: ⁊
hoc intẽdebat cũ dixit. ⁊ ħ ꝑꝑ qd̃ est nõ est aptũ ⁊c̃. i.
lꝫ hoc ꝓpter qd̃ fuit serra nõ aptetur nisi serra sit ex
ferro. ¶ Deinde induxit illud qd̃ est quasi cõclusio 3
istius sermonis. ⁊ dixit. seqtur igitur necessario vt sit
ex ferro ⁊c̃. i. seqtur igitur ex hoc qd̃ dicimus ꝙ serra
est ꝓpter suã actionem: ⁊ ꝙ actio eius nõ põt eẽ nisi
sit ex ferro: vt necessitas in serra sit ꝺm positionẽ: scꝫ
ꝺm positionẽ finis nõ ꝺm mãm: ⁊ ħ intẽdebat cũ di-
xit: ex positiõe igit̃ erit necessitas ꝺm finẽ intentũ. i.
ex positione igit̃ finis querenda erit necessitas mãe
ↄuenientis illi actioni: ⁊ nec̃itas esse rerũ sequẽtium
mãꝫ: nõ ꝙ esse istoꝝ est ꝓpter finẽ: neqꝫ ꝙ finis ẽ ex
necessitate mãe. illa enim que inueniuntur in rebus
nãlibus de necessitate nõ ꝓpter aliqd: vt mors aĩa-
lis: sunt ꝓpter mãm: ⁊ illa que ĩueniunt̃ in eis ꝓpter
aliqd sunt ꝓpter formã ⁊ diffõnem: ⁊ ideo nõ sũt ne-
cessaria simpl'r. ⁊ ħ intẽdebat cũ dixit. nec̃itas enim
est in mã: ⁊ ꝓpter quid est in diffõne. ¶ Et innuebat
ꝓpter hãc diuersitatẽ essentia rerum sequẽtiuꝫ eẽn-
tiam ex necessitate mãe que non intẽdunt̃ ꝑꝑ aliqd:
ex quibus antiq errauerũt ⁊ existimauerũt: ꝙ oĩa q̃
accidunt rebus sunt de necessitate mãe. ¶ Et ħ cõ- 4
ponitur in scd̃a figura sic. Res necessarie nõ intente
sunt ex materia. Et res intẽte nõ necessarie non sunt
ex mã. Ergo res intẽte nõ sunt necessarie nõ intẽte.
ꝙ aũt res ĩtẽte nõ sunt ex mã manifestũ est: qm̃ res
intẽte sunt ex forma. ⁊ ideo non sunt necessarie gene
rationis: ⁊ forma nõ est ꝓpter mãm: ergo res intẽte
nõ sunt ꝓpter mãm. ¶ Et potentia totius sermonis
predicti est in tertia figura sic. Qñ in rebus genera-
bilibus ĩterrogat̃: quare gnãtur: non rñdetur ꝑ cãm
materialeꝫ. Et quãdo ĩ rebus gnãbilibus interroga-
tur quare: rñdetur per causam finaleꝫ. Ergo causa fi-
nalis est alia a causa materiali. ¶ Et oẽs iste rões
sunt ↄtra eos qui nõ ↄcedunt illud qd̃ est notum per
se. si eni causa finalis sequeret̃ necessario causaꝫ ma-
terialem: tunc apud questionẽ per quare respõderet̃
causa materialis. hec eniꝫ ẽ dispositio entis necessa-
rij simpl'r. s. vt nõ sit propter suam actionẽ: sed actio
eius ꝓpter ipsuꝫ: ⁊ iste modus necessitatis inuenitur
in rebus eternis: ⁊ ista ẽ necessitas simpl'r: quã antiq
estimabãt eẽ in rebus nãlibus gnãbilibꝰ ⁊ corrupti-
bilibus. si igitur forme frequentẽt materiam de ne-
cessitate: tunc omnia essent necessaria.

¶ Est autẽ necessarium ⁊ in doctrinis: ⁊ in

his que

bis que ƀm nãm fiunt quodãmodo similiter qm̃ rectũ hmõi est: necesse est triãgulũ duobus rectis equalẽ habere: sed non si hoc ẽ illud est: ꝫ si hoc nõ est: neqꝫ ille rectus est: in his aũt que pp aliqd fiunt ecõtrario est si finis aut erit: aut est: qđ est ante finẽ: aut erit: aut est: si vero non: sicut ibi: cum non fit conclusio: principiuꝫ non erit: & hic nõ est finis: & quod est eius causa fit: principium eniꝫ ad hoc est non actionis auteꝫ: sed animi: ibi autem sunt animi: actus enim non sunt.

¶ Et necessariũ est in doctrina: & in eis q̃ ƀm cursuꝫ nãleꝫ sunt quodãmõ siſ̃ia: qm̃ rectuꝫ est tale: nec̃e est vt anguli & triãguli sint eq̃les duob⁹ rectis: & nõ qꝛ fuerit tale fuit illđ: ꝫ hoc si nõ eẽt tale: illud nõ esset rectũ: & illa que sunt pp aliqd: si finis intẽta p illa fuerit pñs aut futura fuerit: illa ẽt que sunt añ erũt presentia aut futura: & si nõ sunt queadmodum igiẗ illic: si cõclusio non fuerit: non erit principiuꝫ: siſ̃r hec est dispõ finis: & illud pp qd: h.n. ẽt est principiũ: ꝫ nõ est principium operationis: sed cogitationis: & principium illic est cogitatiõis: qꝛ illic nõ est operatio.

89 ¶ Idest: & nec̃itateꝫ esse in doctrina & in nãlibus ẽ cõsimile quodãmõ. s. qm̃ in vtroqꝫ inueniẗ nec̃itas ex positione: & dixit: quodãmõ: qꝛ ex p̃oribus in doctrina ꝯsequunẗ posteriora: cũ ꝯclusio q̃ est posterior in scia ƀꝫ tp̃s: seqẗ ex ꝓpõnibus que sunt priores in eẽ: aut illa q̃ sunt p̃ora in tp̃e sequunẗ posteriora. ¶ Et siſ̃itudo iter illa ẽ: qm̃ si ꝓpões fuerint: erit cõclusio nec̃io: & nõ seqtur eõrio: & si finis fuerit erũt illa que sunt ante finẽ: & in hoc aduersanẗ hec duo: propões igiẗ ƀm hũc modũ assimilanẗ fini: cõclusio autẽ assimilatur eis q̃ sunt ante finẽ. ¶ Et cũ dixit: ꝙ necessitas est in eis ꝯsiſ̃is: incepit declarare siſ̃itudinẽ: & dixit: qm̃ qꝛ rectũ est tale &c. & in doctrina inueniẗ aliqđ siſ̃e nec̃io qđ est in gñõne: qm̃ ex esse ꝓpõnũ seqtur eẽ cõclusionis. V. g. qꝛ angulus extrĩsecus i triangulo valet duos ĩtrinsecos sibi oppositos: & cuꝫ angulo sequẽti valet duos rectos: h est cã in hoc ꝙ anguli trianguli sunt eq̃les duobus rectis: propões igiẗ sũt illa pp q̃ est res: ꝯclõ vero est illud qđ est ante illud pp qđ est: & intẽdebat p rectũ triãgulũ rectoꝝ lateꝝ: & intendebat per tale hoc: qđ extrinsecus valet duos intrinsecos: & cũ sequente valet duos rectos. ¶ D. d. & nõ qꝛ hoc ẽ tale: fuit illud tale. i. & nõ qꝛ anguli triãguli valẽt duos rectos: est nec̃e vt angulus extrĩsec⁹ sit talis. i. qm̃ hec nõ est cã illius. ¶ D. d. sed si h nõ fuerit &c. i. si nõ fuerit anguli equales duobus rectis triãgulus nõ erit rectoruꝫ lateꝝ. ¶ D. d. & illa q̃ sunt pp aliqd &c. i. & dispõ ꝯnis cũ ꝓpositionibus ẽ dispõ eoꝝ que sunt pp aliqd: & cuꝫ illo pp qđ sunt: cũ. n. fuerit finis pp quẽ sunt in actu: erũt illa in actu: & si fuerit finis in potẽtia: illa erunt in potẽtia: lꝫ nondũ sint in actu: & h intẽdebat cum dixit: & si nõ sunt: & siſ̃r cũ cõclusio fuerit in actu: propões erunt in actu: & si cõclusio fuerit in potẽtia: propositiones erũt in potẽtia.

¶ Et cum declarauit ꝙ ita se habẽt propões cũ cõclusione: sicut finis cũ his que sunt ante finẽ: & dixit. & queadmodũ illic &c. i. queadmodũ si nõ fuerit ꝯclusio: nõ erũt ꝓpões: siſ̃r si nõ fuerint illa q̃ sunt añ finẽ: nõ erit finis: illa. n. q̃ sunt in doctrina q̃si finis sũt propões: & illud qđ est quasi illa q̃ sunt añ fineꝫ est ꝯclusio. ¶ D. d. h. n. est p̃ncipiũ &c. & innuit ꝓpões q̃ sunt p̃ncipiũ doctrĩe. ¶ D. d. sꝫ neqꝫ p̃ncipiũ opationis sꝫ cogitatiõis: & p̃seruat se ne qs dicat ꝙ nos videmus ꝙ ad q̃dã p̃ncipia sequunẗ vltima: & sũt p̃ncipia doctrine: & h est ꝯ̃ positũ in nã: & r̃nsio ad hoc est: qm̃ hoc nõ est p̃ncipiũ opatiõis sꝫ p̃ncipiũ cogitationis: sermo aũt est de p̃ncipijs opationũ: & accidit vt ex p̃ncipio cogitationis sequaẗ illud pp qd: p̃n^m in cogitatione est finis in opatiõe: & finis in cogitatione est p̃ncipiũ i opatione. ¶ D. d. & p̃n^m illic &c. i. in doctrĩa speculatiua: & dixit h: qꝛ doctrine opatiue accidit eis vt illic sint duo p̃ncipia: p̃n^m. s. cogitationis & p̃n^m opationis: & siſ̃r finis cogitationis & finis opationis.

Pricipiũ in cogitatõe ẽ finis i opõne: & finis i cogitatione ẽ p̃nci^m i opõne. Jõ 7. met. c. 23. Et. 3. de aïa tex. cõ. 40.

¶ Quare si erit domus: hec nec̃e est fieri aut existere: aut esse: aut oĩno mãm q̃ pp hoc: vt lateres & lapides eẽ si dom⁹: ñ tñ pp hoc est finis: ꝫ aut sicut mãe: neqꝫ est pp hec: oĩno tñ si nõ sint nõ erit: neqꝫ domus: neqꝫ serra: hec qdeꝫ nisi sint lapides: illa vero nisi sit ferrũ: neqꝫ. n. ibi pricipia sunt nisi triãgulũ duobus rectis: manifestuꝫ igiẗ est ꝙ est nec̃iuꝫ i physicis: ꝙ sicut mã dr̃ & motus ipsius.

¶ Necesse est igitur: vt si domus erit: vt ista sint necessario: aut vt sint: aut ꝙ erunt p̃sentia: & vl̃r mã que est propter aliqd. V. g. qm̃ lapides erunt si erit domus: sed nõ propter ista est finis intenta: sed ƀm ꝙ est materia: ꝫ illa si non fuerint: non erunt ista: domus igitur non erit si lapides non fuerint: neqꝫ serra erit si ferrum non erit: illic enim principia nõ erũt: & si anguli trianguli nõ fuerint eq̃les duobus rectis. Manifestuꝫ est igitur ꝙ necessarium in rebus naturalibus est illud quod dr̃ de materia & eius motibus.

¶ Idest. nec̃e est igiẗ si domus fuerit i actu: vt illa ex 90
qbus dom⁹ fit sint añ domũ: & h itẽdebat cũ dixit: vt sint nec̃io. i. vt ista ex qbus dom⁹ fit sint nec̃io i esse: aut gnãta ante gnõnem domus: & h duobus modis: aut vt sint pñtia cũ ea: aut ꝙ erũt presentia. ¶ D. d. & vl̃r mã. i. & vl̃r ista est dispõ mãe cũ illo pp qđ fuit mã. ¶ D. d. V. g. i. V. g. qm̃ lateres & lapides nec̃e est vt sint si domus fuerit: sꝫ nõ ex lateribus & lapidib⁹ seqtur nec̃io vt sit finis intẽtus. V. g. dom⁹ neqꝫ hẽt introitũ in fine nisi ƀm mãm. s. ƀꝫ ꝙ mã est vna cãꝝ rei: cuius ẽ mã. ¶ D. d. & nõ erit pp ista. i. & forma nõ erit p nãꝫ: sꝫ p agẽs. ¶ D. d. sꝫ illa. i. mã. ¶ D. d. si ista nõ fuerint. i. forma & finis. ¶ D. d. illic. n. &c. & ꝙ accidit ex h i gñõne ẽ siſ̃e ei ꝙ accidit i doctrĩa: i doctrĩa enĩ ẽt non erũt propositiones si cõclusio non fuerit. Verbi grã: qm̃ ꝓpositiones ex qbus declaraẗ ꝙ anguli triãguli valẽt duos rectos nõ erunt si nõ fuerit eq̃les duobus rectis: & iã p̃dixit h: sꝫ iterauit illud ad rememorationem. ¶ In libro vero Alexã. neqꝫ illic etiam erunt p̃ncipia si triangulus habuerit angulos

Jõ. 5. t. c. 89.

equales duobus rectis.i.qm̄ nō seqtur ꝙ si conclusio sit ꝙ propositiones sint. ¶ Deinde dixit: manifestuz est igitur ꝙ necessitas in rebus nālibus notat māz ⁊ illud qđ sequitur materiā de motibus: ⁊ nō notat formam.i.qm̄ materia inuenitur ꝑꝑ formam: non forma propter ipsam: cum non seqtur materiam.

Idē sup̄. 87. ⁊ que ibi.

¶ Et vtreqꝫ physico dicēde sunt cause: magis autē que cuius causa: causa eni hec materie est: sed non hec finis. Et finis qꝛ cuius causa ⁊ principiuꝫ a diffōne a rōne est: sicut in his que ꝑm artem: qm̄ si domus talis est: oportet hoc fieri ex necessitate ⁊ esse: ⁊ quoniam hoc est sanitas: hoc oportet fieri ex necessitate ⁊ esse sic: ⁊ si hoc est homo hoc: si autem hoc ⁊ hoc.

¶ Et opꝫ naturaleꝫ intendere has duas causas: ꝫ magis debet intēdere causam que est ꝓpter qđ: qm̄ ista est causa māe: ipsa autem nō est finis ꝓpter quē ⁊ principiū est de diffinitione ⁊ rōne: sicut est in rebus que sunt ꝑ artē. Verbi grā: qm̄ qꝛ domus est tale: necesse est vt sit hoc ⁊ hoc: qꝛ sanitas est talis: necesse est vt sint hoc: ⁊ similiter qꝛ homo est talis: necesse est vt sit hoc.

91 ¶ Et oportet naturaleꝫ reddere vtrāqꝫ cām: qꝛ cōstitutio rerum nālium est ex ambobus.i.ex materia: ⁊ ex illo ꝓpter quod ē mā. ¶ D.d.ꝫ magis dꝫ ⁊c̄.i.dꝫ nālē sollicitari magis circa cām finalē cū ꝑꝑ cām finalem ē cā mālis: ⁊ nō ꝑꝑ cām mālem est cā finalis. ¶ Deinde dixit: ⁊ principiuꝫ est ex diffinitione ⁊ rōne.i.⁊ principiū ex quo seqtur si fuerit necessitas materie: est illud qđ cōtinet diffinitio ⁊ forma in rebus compositis. ¶ Et intēdebat per hoc ꝙ cuꝫ diffinitio rei fuerit posita: seqtur materia necessario in eē eius: diffinitio enim continet formam cōem ⁊ propriam. ¶ Deinde dixit: sicut ē i rebus artificialibus.i. Verbi grā: qꝛ diffinitio domus est cōtinēs cooperiēs defendens a calore ⁊ frigore: necesse est vt sit composita ex tecto ⁊ pariete: ⁊ qꝛ diffinitio hoīs est aīal rationale: necesse est vt sit cōpositū ex carne ⁊ osse: qꝛ diffinitio sanitatis est dispō in mēbro qua agit suā actionem in mēbro: necē est vt ista dispositio sit cōplexio: ⁊ hoc intendebat cuꝫ dixit: ꝙ domus est tale ⁊c̄.

Diffō ꝯtinet formā cōeꝫ ⁊ ꝓpriā. Ideꝫ 7. meta. 43.

¶ Fortassis aūt ⁊ in rōne est necessariū: determinaturi enim opus serrādi: qm̄ diuisio hmōi est: hoc aūt non est: nisi habeat dentes hmōi: hi aūt nō: nisi sit ferreū: sunt aūt in diffinitione q̄dam partes vt materia.

¶ Et rectum est vt necessarium intret in diffinitione etiam: ⁊ hoc erit quādo diffinierimus actionē serrationis: qm̄ est scindere tali mō ꝙ non aptatur nisi serra habeat dentes tali mō: ⁊ hoc impossibile ē vt sit hoc mō nisi sit ex ferro: in diffinitione enim etiam quedam partes sunt quasi materia.

92 ¶ Quia diffōnes ꝯtinent genera ⁊ differētias: ⁊ genera sunt forme vniuersales: ⁊ differentie forme ꝓprie: ⁊ est declaratū ꝙ materia sequitur necessario ex forma: rectū est vt diffōnes in hac scia sint principiū apparentie necessitatis materie: ⁊ qꝛ ex quibusdā diffinitionibus nō solū modo apparet cōsecutio materie: sed etiam in eis intrat mā. ¶ Dixit: ⁊ rectum est vt ī qbusdā diffinitionibus nō sequitur necessariuꝫ expositione diffōnis: sed intrat ī diffinitiōe quasi pars: in talibus igit̄ diffinitionibus apparet mā quasi ꝑs nō ꝑm cōsecutioneꝫ. ¶ D.d.si.n.diffinierimus ⁊c̄. ꝧ est exemplū diffinitionis: in qua apparet mā: serratio.n. qꝛ nō cōpletur nisi ꝑ formā ⁊ materiam serre: ideo intrat materia in diffinitione: serra enim si dixerimus ipsam esse instrumentum habens dentes: nō erit diffinitio donec dicamus ipsam esse ex ferro.

Consuetudo sicut dixit Aris. in 2° metaphysice ē maxima cā īpediens a pluribus rebus manifestis ꝑ se: queādmodum eniꝫ cū hō fuerit assuetus ad aliquas actiōes: lꝫ noceāt, illi erūt faciles illi: ⁊ credit ꝙ sint vtiles: sil'r cuꝫ fuerit assuetus credere ꝑmones falsos a pueritia: erit illa ꝯsuetudo cā ad negādū veꝝ manifestū: sicut qdā cū vsitati sunt comedere venenū in tm̄ ꝙ erit eis cib⁹: sic accidit modernis dicētib⁹ ꝙ gnātio fuit ex nō ente: ⁊ cā istius existimatiōis fuit ꝯsuetudo. ¶ Et tu potes scire hoc ex ꝧ qđ dixit Arist. ꝙ oēs antiq ꝯueniūt in hoc ꝙ nihil generat̄ ex nihilo: ⁊ iā vidi quosdā socios dubitātes in hac qōne: tm̄ obuiaui huic aliq̄ꝫtulū ī tractatu đ substātia orbis. ¶ Et ista mala ꝯsuetudo auferri pōt ꝑ hr̄e cōsuetudinē audiēdi ꝯria sua: queād^m igit̄ malitie acqsite ꝑ malā cōsuetudineꝫ obuiamus ꝑ ꝯsuetudineꝫ habituū bonorū oppositorū illis: sil'r credere res falsas destruit̄ ꝑ hr̄e cōsuetudinē rerū verarū: ⁊ ista cōsuetudo est īpediēs multos ītellectus ꝑfectos recipe veritateꝫ. ¶ Et iō videmus modernos loquētes dicere: ꝙ q in ꝑncipio adiscit phiam: nō pōt adiscere leges: ⁊ q ꝑmo adiscit leges nō ei abscondent̄ post alie scie. ⁊ bene dixerūt: in quo.n. cōgregatur cōsuetudo ⁊ cōprehensibilitas veritatis: ille nō hꝫ impedimētū a veritate: sed impedimētū semꝑ a falsitate: vel saltē ab eo in quo nō est veritas neqꝫ falsitas vt in legib⁹. sed q hꝫ ꝯsuetudinē recipiēdi falsuꝫ: aptus est vt ipediatur a veritate: queādmodū in quo ꝯgregat̄ cū nutrimēto panis q est cibus tēperatus cōsuetudo nutrimenti: rectū est vt non īpediat̄ in aliqua hora ab hoc qn nutriat̄ ab eo: ⁊ qn nō accidat ei nocumētū: sed q assuetus ē ad aliqd aliud q̄ꝫ ad panē: bn̄ pōt impediri a nutrimēto illius. ¶ Et ex hoc mō.s.ꝑ cōsuetudinem extimat̄ ꝙ apologi ꝓpositi ciuitatū corrūpunt multa ꝑncipia nāe: ⁊ ꝧ est ꝑ assuetudineꝫ. ¶ Et ideo fides vulgi est fortior q̄ꝫ fides phoꝝ: qm̄ vulgus non assueuit audire aliud: phi aūt audiunt multa: ⁊ iō qm̄ disputatio ⁊ cōsideratio cōsequēs est oibus: corrūpit̄ fides vulgi: ⁊ iō quedā leges ꝓhibēt disputare. ¶ Et potest bn̄ videre q̄ꝫtuꝫ opatur audire res extraneas ī opinione q̄ est ꝑ cōsuetudinē ⁊ hoc tpe: hoīes.n. multi cū intrauerunt res speculatiuas ⁊ audierūt res extraneas eis cū fuerint assueti statim corrūpetur opinio: quā habuerūt ex assuetudine: ⁊ nō fuerint tm̄ assueti ad istas res extraneas vt possint recipere: ⁊ fuit destructa apud eos maior pars legum: ⁊ multiplicati sunt homines apud eos qui dicebantur çenodic. Et Algaçel fuit maior causa huius cum suis comparationibus mixtis. Et diximus hoc.

¶ Incipit

Incipit liber tertius physicorum.
Tractatus primus de motu.

De diffinitione motus. Cap. I.

Voniam autem nā est principium motus z mutatiōis: scia autez nobis de natura est: opz non ignorare qd sit motus: necessariū est enim ignorato ipso z ignorari nām. Determinantibus igitur de motu: tētandum est eodē aggredi modo: z de his que cōsequenter sunt. Vr aūt motus cōtinuorū esse: sz īfinitū apparet primū in ↄtinuo: vñ z in diffiniētibus cōtinuū ↄtingit primū indigere multotiēs rōne infiniti: cū infinitū diuisibile cōtinuū sit.

Ignorato motu nece ē nāz ignorari.

Infinitū apparet primuz in cōtinuo.

Quia nā est principiū motus z quietis z trāsmutatiōis: z in hac scia intēdimus nāz: oz nos narrare primo motū qd sit: deide cū determinauerimus h: determinabim⁹ vnūquodqz cōsequētiuz h mō: z existimat φ mot⁹ est de rebus ↄtinuis: z primo eoꝝ q̄ sequuntur sciam de cōtinuo est de infinito: z iō accidit multotiēs cum diffinierimus cōtinuum vti in eius diffōne infinito: illud enim quod diuidit in infinitum est continuum.

i Cōtinuatio.

Incipit notificare cām ꝓpter quā ↄtingit ei loq in hoc libro ꝺ motu: z de rebus q̄ sequūtur motū: qm̄ cum ↄsideratio eius est de nā: cui⁹ diffinitio est pncipiū motus z q̄etis: fuit nece ei ꝺclarare ꝭz quot modos dr ꝺ mā z forma: sz pmū pncipiuz māle qꝺ est pncipiū potuit declarare anteq̄z pscrutaretur de motu z accn̄tibus motus: pncipiū aūt qꝺ est pmus motor nō potuit pscrutari ꝺ eo nisi post pscrutationem de motu: z icepit hic declarare φ ex diffinitione nāe apparet φ pscrutatio de motu est nec̄ia: z q2 opz nālem pscrutari de vnaquaqz illarū partium acceptarū in diffōne. Dixit: φ nā zc̄. i. z q2 iā apparuit ex p̄dictis φ diffinitio nāe est principiuz motus z q̄etis. i. z trāsmutatiōis: z nō trāsmutationis: z intēdimus in hoc libro pscrutari de nā: cū intētio huius libri sit loq de rebus cōibus oibus rebus nālib⁹: z iā locuti sumus de pmo pncipio qꝺ est quasi mā oium reruz nāliuz: opz nos igit loq de motu qd sit: z cū determinauerimus. i. diffinierimus motū ꝺterminabimus post vnūqꝺqz eorū q̄ accipiunt i diffinitiōe motus z que sequūtur motum. Et cuz dixit hoc: incepit dicere illa que ita se hn̄t ad vnūqꝺqz eoꝝ que accipiuntur i diffōne motus: z que sequunt motū: z cū dixit hoc: incepit dicere illa q̄ ita se hn̄t ad motū: z dixit: z existimat zc̄. i. vtꝝ diuidit i idiuisibilia sp: aut in aliqua diuisibilia. Deinde incepit narrare ēt φ cōsideratio de cōtinuo exigit ēt ↄsideratiōnē de infinito: z dixit: z pmū eoꝝ zc̄. i. z pmū eoꝝ q̄ apparēt ex cōsideratione de ↄtinuo ē ↄsiderare ꝺ ifinito. Deinde dedit cām in hoc: z dixit: z ideo accidit multotiens zc̄. i. q2 infinitū cōtingit ↄtinuo: aut ē dr̄ia eius: accidit multotiēs φ cū diffinierimus ↄtinuū accipe in sua diffōne ifinitū: cōtinuū. n. est illud qꝺ diuidit in infinitū. Deinde induxit testimoniū sup hoc z dixit: qꝺ enīz diuidit in infinitū est cōtinuū. i. z diximus φ diffō ↄtinui est illud qꝺ diuidit in infinituz: q2 illud qꝺ diuidit in ifinitū ē ifinitū: qꝺ. n. predicat ꝭm qd qn̄ ↄuertit est diffō. Et dixit: vt mihi vr accidit multotiēs φ ista diffō cōtinui apud dicētes ipz cōponi ex partibus indiuisibilibus nō est cōcessa: dicētes. n. φ cōtinuū cōponit ex ptibus idiuisibilibus nō cōcedūt hāc diffonē. Et. d. d. z iō accidit plib⁹ eoꝝ q vtunt diffōne ↄtinui: accipe in diffōne eius infinitū. Et forte dixit h: q2 ↄtinuū pōt hr̄e aliā diffinitionē vt in qua dr: ↄtinuuz est illud in cuius medio pōt poni terminus cōis duabus partibus.

Principiuz qꝺ est pmus motor nō potuit pscrutari nisi post perscrutationem de motu. Jꝺ 8. phy. 4. 5. z 6. com

Expōlse.

Jdē p phys. in plogo suo: z ibidē. c. 4.

Qꝺ ꝑfur in qd qn̄ ↄuertitur est diffō.

a Cōtinuum diuidit in ifinitum. Jdē infra. 31. cō. z q̄ ibi. Jdem. 3. physi. tex. cō. 69.

Adhuc aūt sine loco z vacuo: z tpe ipoſſe est esse motuz: manifestū igit est φ z pp h: z pp id: φ oia sunt cōia: z vlr hoc oibus intendenduz prearguměntātibus de vnoquoqz istorum: posterior autez de proprijs speculatio ea que de cōmunibus est.

Jdē in ꝑntio ca. ꝺ q̄ntitate.

Speculatio de ꝓprijs posterior ea q̄ ꝺ cōibus est.

Et cū hoc ipoſſe est vt motus sit si locus z tps nō fuerit: manifestū ē igitur φ pp hoc: z pp hoc φ ista sunt cōia oibus: opz pscrutari de vnoquoqz eoꝝ: ↄsideratio. n. de proprijs est post ↄsiderationē de rebus cōibus.

Cuz declarauimus φ ex dr̄ia nāe apparebit φ opz nālem pscrutari de motu z cōsequētibus motū: z dixit: φ illoꝝ que sequunt motū q̄ sunt ꝓpinqua substātie eius est cōtinuū: z φ ifinitū seqt ↄtinuū: incepit dicere ēt: qm̄ q2 locus z tps sequūt motū i rei veritate z vacuū: z dicūt qdaz nāles: opz ēt cōsiderare de istis tribus cū ↄsideratiōe de illis tribus p̄dictis. Et dixit: z manifestuz est igit zc̄. i. manifestuz est igit φ ex hoc qꝺ diximus φ ista apparēt in diffōne nāe: z q2 ēt ista sunt cōia oibus rebus nālibus: oz nos in hoc libro loqui de istis rebus: cuz iste liber sit primus liber: in quo loqtur de rebus nālibus de cōi opz loqui prius q̄z de ꝓprio: z ideo fuit necesse loq ꝺ istis rebus in hoc libro. Et hinc expressit suam intētionē in [b] hoc libro: z illa q̄ sunt suba sūt istius ↄsiderationis z sunt cause cōmunes z accidentia communia que apparent ex diffinitione nature.

z

Opz prius loq de cōi q̄z ꝺ ꝓprio. Jdē in plogo suo sr p phy. z ibiꝺ cō. 27. z tex. Jdē. 2. ꝺ aia cō. 30. z ibiꝺ c. p̄. Jdē p̄ ꝺ ptib⁹ aialiuz. ca. p̄. Et. 2. ꝺ gnōne z corruptiōe textu com. 51.

Primum autē sicut diximus de motu: est igit aliqd φ endelechia tm̄ est: aliud aūt potētia: z eoꝝ q̄ sunt actu hoc qdez hoc aliqd: aliud vo q̄ntū: aliud vo q̄le: vel aliqꝺ alioꝝ entis p̄dicamētoꝝ: sz z eius qꝺ ad aliqd: aliqd qdem ꝭm supabundātiaz z defectū dr: aliud aūt ꝭm actiuū z passiuum: z oino motiuum z mobile: motiuū enim motiuū mobilis est: z mobile a motiuo est mobile.

b Jdē. 5. c. p̄. z que ibi.

Relatiua

Et incipiemus sicut diximus de motu: z dicamus φ reꝝ quedā sunt in pfectione z q̄dam in potētia: z istoꝝ qꝺdaz demōstratur esse hoc: z qꝺdā demōstrat eē huius q̄ntitatis: z qꝺdaz demōstratur esse huius dispositionis: aut attribuitur hoc mō alicui aliorū p̄dicamētoꝝ entis: relatiuoꝝ q̄dam dr ꝭm magis z minus: z quedam ꝭm agens z pa-

tiens: ꝛ vl'r ꝭm moues ꝛ motū: mouēs eniꝫ est mouēs motū: ꝛ motū ē motū a mouēte.

3 ℭ Cum voluit diffinire motū: incepit de illis q̄ ita se hn̄t ad id qd̄ vult diffinire q̄si ꝓpōnes: ꝛ icepit p̄mo diuidere ens ꝭm actū ꝛ potētiā: ꝛ sunt duo genera extra q̄ nō pōt motus eē: aut nō esse mediuꝫ inter illa: deinde posuit scd̄am ꝓpōnem: ꝛ est ꝙ entia diuidun tur in decē p̄dicamēta: ad hoc qd̄ vult ēt declarare ꝙ mot⁹ iuenit̄ in q̄ttuoꝛ eoꝝ tm̄. ℭ Deide posuit tertiā ꝓpōnē: ꝛ est ꝙ p̄dicamētū relationis qn̄qꝫ relatio in eo est ꝭm magis ꝛ minus: vt duplū ꝛ dimidiū: ꝛ multum ꝛ paucū: ꝛ qn̄qꝫ est relatio ī eo ꝭm agēs ꝛ patiēs: quēadmodū.n. duplum dr̄ ī respectu dimidij: ꝛ dimidium in respectu dupli. ℭ Silr̄ agens dr̄ in respectu patientis: ꝛ patiens in respectu agētis. ℭ Et induxit hoc ad declarāduꝫ ꝙ motus est actio motoris in moto: ꝛ ꝙ nō hꝫ eē nisi in moto. ꝛ iō accipit rē motā quasi dr̄iam motus. ℭ Deinde dixit: ꝛ qd̄dam demōstratur esse hoc.i. indiuiduū sube: qd̄dā huius q̄ttitatis.i. indiuiduū q̄ttitatis: ꝛ qd̄daꝫ huius dispōnis.i. indiuiduum qualitatis. ℭ D.d. ꝭm magis ꝛ minus.i. relatiuum qd̄ ē ī q̄ttitate. ℭ Deinde dixit. agēs ꝛ patiēs: ꝛ ītēdit relatiuū qd̄ iuenit̄ ī predicamēto agere ꝛ pati. Et dixit: ꝛ vl'r ꝭm mouēs ꝛ motum: q2 mouens ꝛ motum sunt perfectiora q̄ꝫ agens ꝛ patiens: cum omne agens sit mouens ꝛ non conuertitur.

> **Motus est actio motoris ī moto: ꝛ nō hꝫ eē nisi in moto. Idem 5. phy. c. 3. Et 8. phy. cō. 4. Idē ifra. in hoc tertio. 4. ꝛ. 6. 18. 19. 22. 23.**
>
> **Mouens ꝛ motū sūt pfectiōa q̄ꝫ agēs ꝛ patiēs: cuꝫ oē agens sit mouēs: ꝛ nō cō. Idē p̄ de gnōne. te. cō. 45. Et. 12. meta. cō. 23.**

ℭ Nō est aūt motus p̄ter res: mutat̄.n. sp̄ id qd̄ mutat̄: aut ꝭꝫ subm̄: aut ꝭm qualitatem: aut ꝭm q̄ttitatē: aut ꝭm locū. Cōe aūt in his nulluꝫ est accipe sicut diximus: ꝙ neqꝫ hoc neqꝫ quātum: neqꝫ quale sit: neqꝫ aliorum predicamētoꝝ nullū: quare neqꝫ motus: neqꝫ mutatio nullius ē extra ea: que dicta sunt cum nihil sit extra predicta.

ℭ Et non est motus extra ipsas res: transmutatuꝫ enim semp̄ trāsmutat̄ aut in suba: aut in q̄tto: aut in qualitate: aut in loco: ꝛ nihil inuenitur oīo cōe istis: q̄si dicat ꝙ nō est ita: neqꝫ vnū alioꝝ predicamētoꝝ: vnde necesse est: ꝙ non est motus: neqꝫ trāsmutatio oīo alicuius nisi istorum que diximus.

> **Motus ꝭm sbaꝫ. q̄ttitatē q̄litatē. ꝛ vbi.**

4 ℭ Et nō est. Hoc ēt est quartum fundamētuꝫ ad hoc qd̄ vult de diffōne motus: ꝛ est ꝙ motus inuenit̄ in pluribus vno p̄dicamento. ℭ Et dixit: ꝛ non est motus ꝛc̄.i. ꝛ non inuenit̄ motus extra decē p̄dicamēta: qm̄ trāsmutatū semp̄ trāsmutatur aut ī predicamēto sube: aut q̄ttitatis: aut qualitatis: aut vbi: aut ī alio predicamēto: ꝛ trāsmutatio nō iuenit̄ nisi in trāsmutato: ex quo sequitur vt motus sit in pluribus vno p̄dicamēto. ℭ Et iste sermo cōponitur sic: motus est ī moto: ꝛ motū est in plurib⁹ vno p̄dicamēto: ergo motus est in pluribus vno predicamento: ꝛ nihil inuenitur ꝛc̄.i. impossibile est inueniri aliqd vnuꝫ cōe istis predicamentis: in q̄bus inuenit̄ motus. V.g. aliquod cōe istis quattuoꝛ qd̄ nō sit vnū eoꝝ neqꝫ alioꝝ p̄dicamētoꝝ: ex quo seq̄tur vt motus sit in alia nā ꝛ p̄dicamētis: ꝛ vt dicat̄ vniuoce. ℭ Et ītēdebat declarare: qm̄ q2ᵃ motus nō dr̄ vniuoce: iō nō hꝫ diffōnē dictam vniuoce sed ꝭm p̄us ꝛ posterius: sed tn̄ tales diffinitiōes ītrāt ī artibus demōstratiuis. ℭ Etᵇ q̄ritur de hoc qd̄ dixit h̄: ꝙ motus nō inuenit̄ ī vno p̄dicamento: ꝛ dcm̄ est in libro de predicamētis: ip̄m eē in p̄dicamēto passiōis: ꝛ ꝭm hoc aut nō debemus cōputare p̄dicamētū passiōis. aut nō debem⁹ dicere ip̄m inueniri ī pluribus vno p̄dicamēto. ℭ Ad hoc āt dicamus: qm̄ motus ꝭm ꝙ nō dr̄t a pfectione ad quaꝫ vadit: nisi ꝭm magis ꝛ minus: necesse est vt sit de genere illi⁹ pfectiōis: motus.n. nihil aliud est q̄ꝫ generatio ptis post aliā illi⁹ pfectiōis: ad quā ītēdit mot⁹ donec pficiat̄ ꝛ fit ī actu. Vn̄ nec̄e est vt motus q est in suba inueniat̄ in genere sube: ꝛ motus q est in q̄ttitate in genere q̄ttitatis: ꝛ silr̄ q est in vbi ꝛ q̄litate. ꝭꝫ āt ꝙ ē via ad pfectionē q̄ est alia ab ipsa pfectōe: nec̄e ē vt sit genus p̄ se: via.n. ad reꝫ est aliud ab ipsa re: ꝛ ꝭꝫ hoc fuit positū p̄dicamētū p̄ se: ꝛ iste modus ē famosioꝛ: ille aūt ē verioꝛ: ꝛ iō Ari. iduxit illū modū famosum in p̄dicamētis: ꝛ istū modū verū in h̄ libro.

> **a Mot⁹ nō hꝫ diffōnem vniuoce dcāꝫ sꝫ ꝭꝫ p̄⁹ ꝛ posteri⁹: ꝛ tales diffōnes intrāt ī artib⁹ demr̄atiuis. Vide ꝯsil'e. 2. de aīa. cō. 7. 30. Et. 3°. de aīa. c. 5. de diffinitiōe aīe. Et. 4. me. c. 2. Vide ꝯsil'e. 8. 2. phy. c 3. d diffōne nē.**
>
> **b Digressio q̄ q̄rit̄ vtrum mot⁹ sit ī pluribus p̄ntis.**

ℭ Unūqd̄qꝫ autē dupl'r inest oībus: vt hoc: aliud q̄dē.n. forma ipsius: aliud vero priuatio ꝛ ꝭm q̄litatē: hoc q̄dē.n. albū: illud auteꝫ nigrū: ꝛ ꝭm q̄ttitatē aliud q̄dē pfectū: aliud vo impfectū. Silr̄ aūt ꝛ ꝭꝫ loci mutationē: h̄ quideꝫ sursuꝫ: illud vo deorsuꝫ: aut aliud q̄dē graue: aliud vero leue: quare motus ꝛ mutationis tot sunt sp̄ēs quot ꝛ entis.

ℭ Et vnūqd̄qꝫ istoꝝ oīuꝫ est duob⁹ modis. V.g. qm̄ illud qd̄ demr̄atur eē hoc demr̄at̄ p̄ formā: ꝛ demr̄atur p̄ priuationē: ꝛ silr̄ in q̄litate: aliq̄d.n. est albū ꝛ aliqd̄ nigrū: ꝛ silr̄ in q̄ttitate: aliqd̄ est pfectuꝫ ꝛ aliqd̄ diminutum: in translatione aliqd̄ est superius ꝛ aliqd̄ est inferius: aliquod leue ꝛ aliquod graue: vnde necesse est vt tot sint sp̄ēs mot⁹ trāsmutationis quot sunt sp̄ēs entis.

5 ℭ Et vnūqd̄qꝫ. Cū posuit ꝙ diffō motus ē ambigua: q2 iuenit̄ ī plurib⁹ p̄dicamētis vno: incepit declarare ēt ꝙ nō p̄p̄ hoc solū est motus talis: sꝫ ꝛ q2 motus inuenitur in vnoquoqꝫ geneꝝ mot⁹ in duo: vnū nobili⁹ ꝛ aliud vili⁹: motus.n. q ē in eodē gn̄e de vilioꝛi oppositoꝝ ad nobilius ē nobilioꝛ: ꝛ q est a ꝯ̄rio ē vilioꝛ: vt motus de nō esse in eē: ꝛ de eē in nō eē. ℭ Et dixit: ꝛ vnūqd̄qꝫ istoꝝ ꝛc̄.i. ꝛ vnusq̄sqꝫ q̄ttuoꝛ motuū īuenit̄ in eodē p̄dicamēto duob⁹ modis: qm̄ trāsmutatuꝫ in sba: cuius trāsmutatio ē cōpleta: qn̄qꝫ demonstratur in esse.i. in forma: ꝛ qn̄qꝫ demōstrat̄ in p̄uatione forme: motus.n. in cuius fine demr̄atur ꝙ motuꝫ hꝫ formā dr̄ gn̄atio: ꝛ ī quo p̄uat̄ forma dr̄ corruptio: ꝛ silr̄ in fine trāsmutatiōis ī q̄litate: qn̄qꝫ demr̄at̄ ꝭꝫ ꝙ est albū: ꝛ qn̄qꝫ ꝭꝫ ꝙ ē nigrū: ꝛ silr̄ in q̄ttitate: qn̄qꝫ ꝭꝫ ꝙ est diminutū: ꝛ qn̄qꝫ ꝭm ꝙ ē pfectū: ꝛ silr̄ in trāsmutatione: qn̄qꝫ finis trāsmutatiōis est eē supi⁹: ꝛ qn̄qꝫ ē iferius. ℭ D.d. ꝛ aliqd̄ leue: ꝛ aliqd̄ graue: forte est exēplū de motu ī vbi.i. ꝙ motū in loco qn̄qꝫ mouet̄ ad hoc vt sit leue ēt in actu.i. ascēdēs sup̄ illa corpa: ꝛ qn̄qꝫ vt sit graue in actu.i. vt sit sub alijs corporibus. ℭ Et forte est exēplū de gn̄atione ꝛ corruptione: elemēta.n. trāsmutant̄ de grauitate ī leuitatē: ꝛ de leuitate in grauitatē. ℭ D.d. nec̄e ē igit̄ ex h̄ ꝛc̄.i. nec̄e est igit̄ ex h̄ qd̄ dixim⁹ vt sp̄ēs vltie motus sint tot quot sūt sp̄ēs reꝝ motaꝝ: ꝛ sūt octo: vt h̄ appebit: due.s. in vnoquoqꝫ p̄dicamēto: vtrū aūt iueniat̄ motus ī alio p̄dicamēto ab istis q̄ttuoꝛ: p̄scrutabit̄ in q̄nto.

> **Motus ī eodē gn̄e de vilioꝛi oppositoꝝ ad nobilius ē nobilioꝛ.**
>
> **Prima. Scda. 5. phy.**

ℭ Diuisio

Motus est act⁹ entis in pōā ꝑm ꝙ in pōā. Idē in 3.tex.cō.7. 8.⁊.10. ⁊.16. ⁊.23.

¶ Diuisio autez ꝑm vnūquodqꝫ genus hoc qdem esse endelechia: aliud autē potentia in potētia existentis endelechia ꝑm ꝙ hmōi est motus est vt alterabilis qdem inquātum est alterabile: alteratio est augmētabilis autē ⁊ oppositi: nullum enim cōe nomen vtriusqꝫ augmentum ⁊ decrementum: generabilis autez ⁊ corruptibilis generatio ⁊ corruptio loco mutabilis loci mutatio.

¶ Et cum vnūquodqꝫ istorum generum diuidaꝛ in illud qð est actu ⁊ illud qð est potētia: tunc motus erit ꝑfectio eius qð est in potentia ꝑm ꝙ est tale. Uerbi grā: qm̄ ꝑfectio alterati qn̄ alteratur est alteratio: ⁊ perfectio augmenti ⁊ sui oppositi: ⁊ est diminuti: ⁊ habent vnum nomē cōmune ambobus: qð est augmentuꝫ ⁊ diminutio: ⁊ perfectio generati ⁊ corrupti est generatio ⁊ corruptio: ⁊ perfectio translati est translatio.

6 ¶ Et cū vnūqðqꝫ. Cū nūerauit illa q̄ debēt precedere h̄ qð dicit de diffinitione motus: incepit diffinire eum ⁊ dixit: ⁊ cum vnumquodqꝫ ⁊c̄. i. cum vnūqðqꝫ generum motus diuidaꝛ in potentiā ⁊ actū: qm̄ vnūquodqꝫ eoꝝ qn̄qꝫ est in potentia: quādoqꝫ est i actu: ⁊ manifestum est ꝙ motus est ꝑfectio rei mote: ergo manifestum est si non fuerit ꝑfectio eius ꝑm ꝙ ē in actu necessario erit perfectio eius ꝑm ꝙ est in potentia. ¶ Et addidit in diffōne ꝑm ꝙ est in potentia: qꝛ omne motū ꝑm ꝙ est in actu ⁊ habet potentiam habet duas perfectiones: ꝑfectionē. s. in actu non ꝑm ꝙ est motū: ⁊ ꝑfectionē ꝑm ꝙ est in potentia que dicitur motus. ¶ Deinde incepit demōstrare cōueniētiam istius diffōnis vnicuiqꝫ geneꝝ motuū: ⁊ dixit. Uerbi gratia: qm̄ ꝑfectio alterati ⁊c̄. i. Uerbi grā: qm̄ ꝑfectio alterati ꝑm ꝙ est in potentia est illud qð dr̄ alteratio: ⁊ ꝑfectio augmētati ⁊ diminuti ꝑm ꝙ sunt i potentia est illud qð dicitur augmētuꝫ ⁊ diminutio: ⁊ ꝑfectio generati ⁊ corrupti ꝑm ꝙ sunt in potentia est generatio ⁊ corruptio: ⁊ ꝑfectio trāslati ꝑm ꝙ est in potētia est illud qð dr̄ translatio. ¶ Et manifestū ē ꝙ ista diffinitio motus est communis motui nouo ⁊ eterno: ⁊ similiter etiam apparet ex hac diffinitione continuatio motus: motus enim quādo quiescit erit perfectio eius: quod est in actu: vnde videmus ꝙ motus augmēti ⁊ alterationis sunt plures motus: nō. n. possumus dicere ꝙ augmētatū est motuꝫ vno motu de initio augmēti vsqꝫ ad finē: apparet enim motus eius in tēpore sensibili: ⁊ sil'r est dispositio in pluribus alterationibus: ⁊ impossibile est vt in toto tempore augmēti sit motuꝫ ⁊ non comprehēdatur a sensu. Motus igiꝛ augmēti de initio motus ad finē cōponiꝛ ex pluribus motibus ⁊ pluribus q̄etibus: i vno autem motu translati qui est de principio ad finē nō interponitur quies: ⁊ ideo cōtinuatio est manifestior in eo: ⁊ credimus hoc in augmēto ⁊ alteratione: quia videmus aliqua augeri per annum vno digito: ⁊ remotum est vt ille digitus diuidatur per omnes partes tēporis illius anni: quoniaꝫ minimū tempus sensibile non habet ex eo partem sensibilem.

Id. 4. meta. com. 28.

Documentū

Quē pōa ponat i diffōne motus. Uide 9. met. cō. xi.

z

Digressio.

Diffō mot⁹ cōis ē motui nouo ⁊ ātiq̊.

Mot⁹ augmēti ð initio mot⁹ ad finez componiꝛ ex pluribus motibus ⁊ ex pluribus q̄etib⁹. Uide ꝑ hoc. 8. phy. cō. 23.

¶ Q𝑧 autem hoc sit motus actu ab hinc manifestum est cum edificabile inq̄ꝫtum hmōi ipsum dicimus esse actu ꝑm ꝙ edificatur ⁊ est h̄ edificatio: sil'r āt ⁊ doctrinatio: ⁊ medicatio: ⁊ saltatio: ⁊ adolescentia: ⁊ senectus.

¶ Et declarabiꝛ ꝙ motus est hoc ex hoc qð narrabo: edificatum enim non dicitur edificari in actu: nisi duꝫ nos edificamus: ⁊ hoc est edificari: ⁊ similiter addiscere ⁊ medicari: ⁊ labi ⁊ titubare.

¶ Et declarabiꝛ. Dicit. ⁊ declarabiꝛ ꝙ motus est perfectio rei potētis ꝑm ꝙ potest ex inductione trāsmutabilium: edificatuꝫ enim non dr̄ esse edificatum qn̄ cessat ab edificatione: neqꝫ qn̄ nondum edificatur: ſ𝑧 dū edificatur: ⁊ illud est perfectio edificati: ⁊ edificatum est nō edificatum nisi ꝙ h𝑧 potētiam: ⁊ sil'r ē de adiscēte ⁊ medicinato ⁊ de lapso: dicimus. n. in vnoq̊qꝫ istorū esse tale: dum h𝑧 illam spēm transmutationis ꝑm ꝙ est in potentia. ¶ Cū igiꝛ edificatio ē ꝑfectio edificati ꝑm ꝙ est edificatū: ⁊ sil'r in aliis transmutatiōibus: manifestū ē ꝙ mot⁹ ē ꝑfectio moti ſ𝑧 ꝙ est motū: ⁊ qꝛ nō est motū nisi ꝑm ꝙ est i pōª: manifestum est ꝙ mot⁹ ē ꝑfectio moti ꝑm ꝙ ē i pōª. 7

Mot⁹ ē ꝑfectio moti ꝑm ꝙ est i pōā: vide cō. 28. 4. meta.

¶ Qm̄ autez quedaꝫ eadem sunt potentia ⁊ actu q̄ꝫuis nō simul nō ꝑm idem: sed vt calidum qdem potētia: frigidū autē endelechia multa iam agūt ⁊ patiuntur adinuiceꝫ. Oē enīꝫ est simul actiuū ⁊ passiuuꝫ: ergo ⁊ mouens physice mobile est: omne. n. hmōi mouet cū moueꝛ ⁊ ipsuꝫ: vr̄ qdeꝫ igiꝛ qbusdaꝫ omne moueri mouēs: ſ𝑧 de his qdeꝫ ex aliis manifestum quomodo se habent: est enim quoddam mouētium ⁊ imobile.

¶ Et qꝛ videmus aliqua eadē esse in potētia ⁊ in actu: sed non insimul ꝑm idem. U. g. calidū actu ⁊ frigidū potētia: sunt eniꝫ plura q̄ agunt in iuicē: ⁊ patiunꝛ abiuicē. Oia enim ista sunt ex eis que agūt insimul ⁊ patiūtur: vn̄ nec̄e est vt qcq̄d mouet nāl'r moueaꝛ: ⁊ qdaꝫ existimauerūt ꝙ oē qð mouet moueꝛ: sed hoc declarabitur alio mō ab hoc: est. n. aliqd qð mouet ⁊ non mouetur.

Idē ſ𝑧 idem nō pōt esse in actu ⁊ i pōā.

Quicqd mouet nālr moueꝛ. Idem ꝑ phy. xi. Et. 2. phy. 71.

8

¶ Et quia. Quia videmus res sensibiles esse duobus modis: aut in potentia aut in actu: sed nō ꝑm idem ⁊ eodeꝫ mō: qm̄ impossibile ē aliquid esse cal'm i actu: ⁊ calidū in potētia ꝑm eūdeꝫ modū: sed idem i respectu eiusdē qn̄qꝫ est in potētia: qn̄qꝫ in actu. U. g. qm̄ aqua qn̄qꝫ est calida in actu: ⁊ qn̄qꝫ calida in potentia: in respectu aūt duoꝝ est in potentia ⁊ in actu. s. in potentia respectu alterius: ⁊ in actu respectu reliq: ⁊ sil'r in respectu eiusdem est duobus modis. U. g. qm̄ cibus est agēs in corpus ꝑm ꝙ ē panis i actu: ⁊ patiēs ab ipso ꝑm ꝙ est corpus in potētia: nec̄e est igitur vt sint hic aliqua q̄ mouēt se abinuicē: ⁊ mouenꝛ abinuicē: ⁊ ꝙ hec duo sint vera. s. agere ⁊ pati insimul: sed in respectu duoꝝ nō in respectu eiusdē. ¶ Deide dixit. necesse est igiꝛ ⁊c̄. i. cum sint aliqua: in quibus inuenitur potētia ⁊ actus isimul: nec̄e ē vt illð qð mouet ſ𝑧 hunc modum vt moueatur. ¶ Et intendebat quum

Impoſē ē vt idē ꝑm idē ⁊ eodē mō sit i actu ⁊ i pōā. Idē 8. phy. t. cō. 40. Ið. 3. de aīa. c. 4. 19. Et ꝑ cap. de sba orbis.

dixit naturalr̃ illud qđ mouet ꝭm ꝙ est in potentia moues. ¶ Deinde dixit: ꝛ quidaz existimauerũt ꝛc̃. idest sine hac determinatione. s. vt sit cõpositum de potentia ꝛ actu: sed nõ est verũ: sed i fineª istius libri declarabitur ꝙ hic est motoꝛ q nõ mouet oĩno: quuz in eo nõ sit aliqua potentia: ꝛ innuit Platonem.

Arist. 13 nu^{l}luz oĩno simplex moueri posse: cuius op^{m} sẽsit pla. Uide consil'e 8 phy. c. 40. Et. 7. phy. c. 2. Et. 3. celi. com. 28.

a In. 8 phy. a text. cõ 37. vsqz ad textũ cõ. 53.

¶ Sed potentia existẽtis cuz endelechia ens agat aut ipsum aut aliud inquãtum mobile motus est. Dico autem hoc inquãtũ sic est enim es potẽtia statua: sed tamen nõ eris endelechia: ꝛ inqꝫtum es est motus: non enim idem est eri esse ꝛ potẽtia alicui mobili: qm̃ si idem esset simpl'r: ꝛ ꝭm rõnem esset vtiqꝫ eris inqꝫtum est endelechia motus: non est autẽ idem queãdmodum dictum est.

¶ Motus autem eius qđ est in potẽtia est in eo qđ est quãdo illud quod est in perfectione agit: aut per se: aut per aliud ꝭm ꝙ est motum: ꝛ intelligo per hoc quod dico ꝭz ꝙ est motum: hoc quod narrabo: cupꝛuz. s. est in potentia idolum: sed pfectio cupꝛi ꝭm ꝙ est cupꝛũ non est motus: qdditas eniz cupꝛi: ꝛ ipsum esse motuz per aliquaz potẽtiam non habẽt eandez intentionem: ꝛ si haberẽt eandem intẽtionem simpliciter: tunc etiaz in diffinitione cupꝛi esset motus: sed intentio eorum non est eadem.

9 ¶ Quum declarauit ꝙ entia naturalia sunt in potentia ꝛ actu insimul: aut in duobus tẽpoꝛibus in respectu eiusdem: aut in codẽ tẽpoꝛe respectu duoꝛuz: aut eiusdem: sed duobus modis: ꝛ ꝙ motus est in hoc genere: incepit declarare ꝙ motus est pfectio entis ꝭm ꝙ est in potentia nõ ꝭz ꝙ est in actu. ¶ Et dixit: motus aũt eius ꝛc̃. i. motus aũt eius qđ est in potẽtia: scz eius qđ exit de potẽtia in actũ iuenit in illo qđ est in actu: ꝛ qñ illud qđ ẽ in actu agit: ꝛ hoc est ꝭm ꝙ ẽ motum: ꝛ nõ ꝭm ꝙ est in actu. Uerbi grã: qm̃ cupꝛũ est in actu cupꝛuz: ꝛ in potẽtia idolũ: ꝛ perfectio cupꝛi in actu ꝭm ꝙ est cupꝛuz nõ est motus: qm̃ tunc qdditas eius esset in motu: sed actio cupꝛi q̃ est motus ẽ actio eius ꝭm ꝙ est in potentia idolũ: intendit qm̃ quum potentia in aliqđ fuerit aliud ab actu: ꝛ motus nõ est pfectio rei ꝭm ꝙ est in actu: necesse est vt sit pfectio eius ꝭz ꝙ est in potentia: ꝛ si motus eẽt pfectio actionis: tũc qdditates reꝝ eẽnt motus: ſz motus nõ ẽ pfectio actionis: ꝛ qꝛ qdditas cupꝛi q̃ est pfectio eius in actu nõ est ꝙ habeat potẽtiam ad motuz: qm̃ si hoc esset: tunc potentia ꝛ actus essent idem.

Entia nãlia sunt i põa et actu sil' altero trium modorum.

Si mot⁹ eẽt pfectio actionis tũc qddi tates reꝝ essẽt mot⁹. Jđ infra com. sequenti.

¶ Manifestum est aũt ꝛ in cõtrarijs: posse quidẽ enim sanari: ꝛ posse laboꝛare alteruz est: ꝛ nãqz si laboꝛare quidẽ ꝛ sanari idez esset: subm̃ autez ꝛ sanabile ꝛ ĩfirmũ: siue humiditas: siue sanguis vnum ꝛ idem est: qm̃ aũt nõ est idẽ: queãdmoduz neqz coloꝛ idez ꝛ visibile: possibile inquantum est possibile endelechia manifestum ꝙ sit motus.

¶ Si intẽtio coꝝ nõ est eadẽ vt diximus: ꝛ ħ manifestuz est in cõtrarijs: sanum in potẽtia aliud est ab infirmo in potẽtia ꝭz illũ sermonem debẽt habere eandez intentionẽ: subm̃ enim eoꝛuz: ꝛ illud quod sanat ꝛ infirmat̃: siue sit humoꝛ: aut sanguis est idẽ: ꝛ quum hoc non sit idẽ sicut color ꝛ visibile nõ sunt idẽ: manifestuz est ꝙ pfectio eius qđ potest aliquid ꝭm ꝙ põt illud est motus.

10 ¶ Et intẽtio actus cũ potentia i re demr̃ata nõ est eadem: ꝛ si subm̃ sit idez: ꝛ hoc est manifestum in ꝯ̃rijs subm̃ eniz est idẽ ꝛ sunt in maxima diuersitate. U. g. qm̃ hoc demõstratũ est esse in potẽtia: sanũ est aliud a dicere ipm esse in potẽtia infirmũ: ꝛ si duo diuersa essent idẽ: pꝑ hoc ꝙ subm̃ eoꝝ est idẽ: contingeret vt potẽtia ad infirmitatẽ esset eadẽ cum potẽtia ad sanitatem: ꝛ si hoc eẽt: tunc sanitas ꝛ ĩfirmitas essent eadem: qm̃ potẽtie reꝝ cõtrariarũ sunt ꝯ̃rie. ¶ Deinde dixit: ꝛ ꝭm illũ sermonẽ ꝛc̃. i. ꝛ esset neceͤ vt si aliqua duo essent idem: qꝛ subm̃ est idem. s. ꝙ aliqd esse sanum in potẽtia ꝛ ĩfirmũ in potẽtia essent idẽ: qꝛ subz sanitatis ꝛ infirmitatis est idez. U. g. humoꝛ aut sanguis ꝛc̃. quũ aliqd esse in actu ꝛ in potẽtia nõ est idẽ: qꝛ subm̃ illius ẽ idẽ sicut coloꝛ ꝛ visibile nõ sunt idẽ: ꝛ si subm̃ sit idẽ: manifestuz est ꝙ pfectio eius quod potest aliqd ꝭm ꝙ potest illud est motus: nõ pfectio actionis esset motus: tunc geicens esset motũ: ꝛ tunc qdditates ipsarum rerum esset motus vt dixit.

¶ Qđ quidem igit̃ est hoc: ꝛ qđ accidit tunc moueri quuz est endelechia: vel ipse ꝛ neqz prius neqz posterius ostẽsum est. Cõtingit enim vnũqđqz operari qdem: aliqñ autẽ nõ vt edificabile ꝛ edificabilis actus inqꝫtũ est edificabile edificatio est: aut enim huius est edificatio actus aut domus: ſz quuz domus sit non amplius edificabile est: edificat̃ autẽ edificabile: neceͤ est ergo edificationem esse actũ: edificatio aũt motus qdem est: at vero eadez cõueniet ratio in alijs motibus.

¶ Et declaratũ est ꝙ intẽtio motus ẽ hec: ꝛ ꝙ esse eius dꝫ esse in pfectione illius: vtrũqz eni est ipossibile. s. vt actus cadat aliqua hora: ꝛ nõ cadat. U. g. edificatũ: pfectio. n. edificati ꝭm ꝙ ẽ edificatũ ẽ edificatio: edificatio eniz ẽ actio edificati aut dom⁹: ſz quũ dom⁹ est: tũc nõ est edificatio: ꝫ neceͤ est vt edificatio sit actio: edificatio enim est aliqs mot⁹: ꝛ iste sermo est cõueniens in ceteris motibus.

11 ¶ Et declaratuz est ꝙ diffinitio motus est ista. s. ꝙ dꝫ esse in actione que est in potentia dum est actio: neqz ante neqz post. ¶ Deinde dixit: vtrũqz est impossibile ꝛc̃. idest: ꝛ hoc necesse est ꝙ vtrunqz istoꝛũ est possibile in moto. s. vt actio sit in eo in alia hoꝛa cadens: ꝛ vt non cadat in alia: ꝛ impossibile est vt in eo sit motus anteqꝫ actio cadat ex eo. ¶ Uerbi gratia: quoniã dicimus ꝙ perfectio edificati ꝭm ꝙ est edificatum est edificatio que est motus edificati non ante neqz post: ante aũt impoi'e est: qꝛ non habet actionem que est edificatio: remanet igit̃ vt edificatio sit: aut actio

edificati

edificati: aut actio eius qđ iam edificatum est. V.g. domus: sed domus nō est edificatuz neqꝫ transmutatum: ergo necesse ē vt edificatio sit actio edificati ſꝫ ꝙ est edificatū. i. ſm ꝙ est in potētia edificatū.

¶ Caplīm in quo īdirecte probat diffinitionē motus bñ assignatā ꝑ hoc ꝙ nō cōtingit motū aliquē aliter diffinire. Cap. II.

Quod autem bene dictuz sit manifestum ē ex qbus aliJ de ipso dicunt: vt ex eo qđ nō est facile diffinire aliter ipsum: neqꝫ eniz motuz ponere in alio genere potest vtiqꝫ aliquis manifestū autē intendentibus: quēadmodum ponūt quidam ipsum alteritatem ꝛ inequalitatem: ꝛ ꝙ non est dicentes esse motum: quoꝛuz nullum necessarium est moueri: nisi altera sint neqꝫ si inequalia: neqꝫ si non sint.

¶ Et declarabitur etiam hoc esse rectuz ex hꝫ quod aliJ dixerūt: ꝛ qꝛ difficile est ipsum diffinire alio mō: impossibile enim est ponere motum ꝛ transmutationē in alio genere: ꝛ iste sermo est rectus. ¶ Et hoc manifestuz est ei qui cōsiderauerit ipsum ſm ꝙ aliJ posuerunt ipsum: dixerunt. n. ꝙ motus est alietas ꝛ exitus ab equalitate: ꝛ ꝙ nō est: ꝛ nullum illoꝛum necesse est moueri: neqꝫ illud quod est aliud: neqꝫ illud quod est non equale: neqꝫ illud quod non est.

iz **Dicit** ꝛ declarabitur ēt ꝛc. i. ꝛ appet ēt ꝙ hoc qđ diximus de diffōne motus est rectū qñ aliqs sciuerit qd aliJ dixerūt de illo: ꝛ qꝛ sermo aduersarJ nō est ꝯdictoꝛius verus: dixit: ꝛ qꝛ difficile est ꝛc. idest: ꝛ qꝛ ipoſſe est diffinire motū alio mō ab eo quo nos diffinimimus ipm: qꝛ nullus pōt ponere motum sub alio genere ab eo: sub quo nos posuerimus ipm. ¶ Et quū narrauit hꝫ: icepit declarare errorē alioꝝ: ꝛ dixit: ꝛ iste ſmo ē rectꝰ ꝛc. i. ei q cōsiderauerit diffōnē qua aliJ diffinierūt ipm: qdā. n. dixerūt ipsum esse alietatē: ꝛ qdā exitū ab eqlitate: ꝛ qdā ipꝫ eē nō ens: sed nullū istoꝝ est motus: qm̄ si eēt: tūc qđ diceretur aliqđ istoꝝ eē: eēt motū: si igit̄ motus eēt alietas: tūc oē aliud eēt motus: ꝛ si eēt exitus ab eqlitate: tūc ois exitus ab eqlitate esset motū: ꝛ est magis remotū vt sit nō ens: qm̄ nō ens nō trāsmutat̄. ¶ D. d. ꝛ nulluz istoꝝ mouet̄. i. ꝛ si aliqđ istoꝝ esset diffō motus: necē eēt ꝙ qcqd diceret̄ esse aliqđ illoꝝ ipsuz hēre motū. ¶ Et debes scire ꝙ ista diffō nō ē manifesta ꝑ se: ſꝫ tm̄ dꝫ īueniri ꝑ aliquā viā eaꝝ in qbus īueniunt̄ huius generis diffōnes; aut ꝑ viā diuisiōis: aut ꝑ viā cōpositionis: diffōnes aūt ignote nāliter necē est vt in eis vtat̄ qs syllō: aut in declarādo diffōnē ꝛ diffinitū esse: qñ vtrūqꝫ fuerit ignotū: aut ī declarādo ꝙ diffinitio est diffiniti qñ diffinitū fuerit manifestū ꝑ se: ꝛ diffō ignoꝛata. Arist. igit̄ in declarādo diffōnē motꝰ: vtit̄ tribus. s. diuisione ꝛ īductione: ꝛ via accepta a ꝯ̄rio in qua declarauit ꝙ si est ipoſſe vt ꝑfectio que est motus rei mote sit ſm ꝙ est in actu ē ꝑfectio eius ſꝫ ꝙ est in potētia: ꝛ est dissolutio questiōis in illo loco.

Nō ens non trāsmutatur. Jdē ꝑ phys. cō. 71. Et te. c. 75. ꝛ. 77.

Documētū.

Diffōnes nāliter ignote necesse est vt in eis vtat̄ q uis syllō ꝛc. Jdē aia co. 12.

¶ Sed neqꝫ mutatio: neqꝫ ī hoc: neqꝫ ex his magis est ꝙ̄ ex oppositis: causa autez in hoc ponere ꝙ indeterminatuz quoddā videt̄ esse motus: alterius autē cooꝛdinationis principia ex eo ꝙ sunt priuatiua indeterminata sunt: neqꝫ eniz hoc neqꝫ tale: neqꝫ vnū ipsorum: qꝛ neqꝫ alioꝝ predicamentoꝛū.

¶ Et ēt trāsmutationem ire ab ista ꝛ fieri ab istis non est dignius ꝙ̄ fieri ab oppositis. ¶ Et cā ꝑꝑ quā posuerūt motū in istis intētionibus est: qm̄ motus vr̄ nō hr̄e terminuz apud quē cesset: ꝛ ꝙ principia alterius partis quū sit in capitulo priuationis nō habent diffinitionē: nullus. n. hoꝛuz est demonstratum esse hoc: neqꝫ esse in hac dispositione: neqꝫ in aliJs predicamentis.

¶ Dicit: ꝛ ēt ꝛc. i. ēt dicere ꝙ trāsmutatio est de nō ente ad nō ens nō est dignius ꝙ̄ dicere ipsuz venire de ente ad ens: videmus. n. etiā ꝙ trāsmutatio venit de forma in formā: sicut venit de alietate ī alietatē: ista igit̄ oia sunt accn̄tia motui: nō ꝙ ꝑ ista substātia motus constituatur. ¶ Et quū destruxit diffōnes: qbus vtebant̄ in motu: īcepit narrare cām propter quā diffiniebant motū istis diffōnibus: ꝛ dixit: ꝛ cā ꝛc. i. ꝛ cā propter quā isti diffiniebāt motuz istis diffōnibus ē: qm̄ motus quū sit de rebus que nō ꝑmanēt vr̄ nō habere diffōnez: diffōnes. n. sunt rerū permanētiū: ꝛ ꝙ si haberet diffōnez: cessaret ꝛ destrueret̄: ꝛ. q. d. ꝙ motus vr̄ non habere terminum apud quē cesset: vt ināte sunt res ꝑmanere apud suas diffōnes: quuz igitur existimauerunt ꝙ motus nō hꝫ diffōnē: ꝛ ꝙ ista que sunt principia partis cōtrarie parti eēndi nō hñt diffinitionem. s. ps ꝑuationis: existimauerūt ꝙ sequitur ex hoc vt motus sit sub hac pte: que est pars priuationis. ¶ Et potētia istius sermonis ē ex duabꝰ affirmatiuis in scđa figura: ꝛ vtraqꝫ ꝓpositio est falsa: motꝰ enim hꝫ diffōnem vt declaratum est: ꝛ ꝑuationes ēt quodāmodo hñt diffinitiones. ¶ Et ītendit per partem hoc qđ pythagoꝛici opinabant̄ ꝙ ꝑncipia rerum diuidunt̄ in duas partes cōtrarias: ꝛ ꝙ vna ps continet magis illa opposita que sunt magis in caplo ꝑuationis: ꝛ alia pars ꝯtinet illa que sunt magis in caplo habitus: ꝛ imponebāt in vna parte decem. s. bonuz ꝛ equale ꝛ par ꝛ vnū dextrū ꝛ lumē ꝛ masculuz ꝛ motum ꝛ rectum ꝛ quadratū: ꝛ opposita istoꝛuz in caplo ꝑuationis: ꝛ qꝛ omnia apud istos sunt in altera istaꝝ duaꝝ partiū: ꝛ motus nō est in caplo entis: ergo est ī caplo ꝑuationis. que est nō equale ꝛ aliud.

iz

Priuatiōes quodāmō habēt diffōnes.

¶ Videri autē indeterminatū motū esse causa est: qꝛ neqꝫ in potentia eoꝛuz que sunt generuz: neqꝫ in actu est ponere ipsuz: neqꝫ. n. possibile est ꝙ̄titatez moueri ex necessitate: neqꝫ quod actu quantum est.

¶ Et cā in hoc existimauerunt ꝙ motus nō hꝫ diffinitionē est: qꝛ impoſſe est ipsuz poni ī potētia entium: aut in actione eoꝛū simpliciter: quod enim est in potentia aliquod quantuz: non est necesse ipsuz moueri: neqꝫ illud quod est aliquod quantum in actu.

14 ¶ Quum declarauit ꝙ cā in hoc ꝙ posuerūt motum in principio capituli priuationis est: qꝛ existimabant ipsum esse priuationē: incepit dare causam existimationis. et dixit: ⁊ causa in hoc ꝙ existimauerunt ⁊c̄. i. qꝛ ĩpossibile est ponere ꝙ genus eius est potētia simpliciter: aut actus simpl'r: nullus. n. pōt dicere ĩ eo qđ adhuc mouet̄ in potētia ipsuꝫ moueri in actu. ¶ V. g. qm̄ illud qđ est in potētia aliqđ q̄tuꝫ: nōdū mouetur in quāto: neq3 illud qđ est in actu ēt q̄tum mouetur: qꝛ iam quiescit: ⁊ quū motus nō est sub potentia simpl'r: nec sub actu simpl'r: ⁊ hec duo sunt due partes entis: ergo nō est in capitulo entis: sed in ꝓuatione: ⁊ latuit eos actus medius inter potētiā ⁊ actuꝫ: qui est perfectio potentie ꝺm ꝙ est potentia.

Latuit antiquos act⁹ medius iter pōam ⁊ actū: ꝯsile ĩ phyſi. cō. 78. Et primo de aīa. cō. 43.

¶ Et motus qdeꝫ actus videt̄ esse: imperfectus aūt: cā autem est qm̄ ipfectū qđ possibile cuius est actus: ⁊ pp hoc ergo difficile est ipsum accipe qd sit: aut eni in priuationē necesse est ponere ipsum: aut in potētiā: aut in actum simplicē: horum aūt nullum videtur cōtingens: relinqtur aūt igitur predictus modus: actum quidem quendam esse. Sed huiusmodi actum qualem diximus difficilē quideꝫ videre cōtingentem autē esse.

Impfectuꝫ ē qđ poſſe est.

¶ Et existimat̄ ꝙ motus sit actio aliqua: sed actio ipfecta: ⁊ causa in hoc est: qm̄ illud qđ est in potētia motū: ⁊ est illud cui⁹ actio ē motus: est nō pfectuꝫ: ⁊ ideo scire qd sit est difficile: necesse est eni ipsum poni aut in priuatione aut in potentia aut in actu simpliciter: ⁊ manifestum est: qm̄ impoſſe est ipsum poni in aliquo istoꝝ: remanet igitur modus quē posuimus: ⁊ ipsum esse est esse in actu: sed intelligere ipsuꝫ esse actuꝫ ꝺꝫ modū quē narrauimus est difficile: sed tn̄ possibile.

15 ¶ Quum declarauit cām pp quaꝫ antiqui posuerunt motū sub genere ꝓuationis: narrauit ꝙ motus est positus in actu nō in ꝓuatione: sed est actus non perfectus: vnde antiqui existimauerūt ipsuꝫ esse sub ꝓuatione: qn̄ actus non pfectus sit ppinquus ꝓuationi. ¶ D. d. qđ. n. est in potentia ⁊c̄. i. ⁊ cā in hoc ꝙ mot⁹ est actio nō pfecta est: qm̄ illud cuius actio est mot⁹: est non pfectum: qꝛ est in potētia: ⁊ qꝛ est actus nō pfectus: ideo difficile scit̄ qd sit. ¶ Deinde induxit rationem sup hoc qđ est actus non perfectus: ⁊ dixit: necesse est. n. ⁊c̄. i. sed apparet necessario ipsuꝫ esse actū non pfectum: necesse est eniꝫ ipsuꝫ poni sub priuatione aut sub potentia: aut sub actu perfecto: sed nō pōt poni sub aliquo istoꝝ: ergo remanet ipsuꝫ poni ĩ actu nō pfecto: ⁊ est actus potētie. ¶ D. d. ſꝫ ĩtelligere ⁊c̄. i. sed ipsum intelligi actū est difficile: qꝛ est imperfectus in se: difficile. n. in^a cognitione qn̄q3 est propter rem latētem: ⁊ hoc erit pp impfectioneꝫ sue nature: accidit igitur motui impfectio propter cōmunicationem eius cum potētia: ⁊ ideo eius diffinitio latuit antiquos: sed lꝫ sit difficilis: tn̄ est possibilis.

a Difficultas ĩ cognitiōe qn̄q3 ꝯtingit pp rē latētē: ⁊ ħ erit pp impfectionem sue nāe: cōſiſe de tpe hr̄. 4. ph. ⁊ ỏ nūero. c. 131. Et in hoc 5. phy. cō. 56. Et de rōne 12. me. cō. 21. Vide ample de hac mā. 2. meta. cō. ꝑ.

¶ Mouetur aūt ⁊ mouēs omne sicut dcm̄ ē quū sit potentia mobile: ⁊ cuius imobilitas quies est: cui eniꝫ mot⁹ inest huius imobilitas qes est adhuc: agere. n. inq̄tū hmōi ipm mouere est: ħ aūt facit tactu: q̄re sil' ⁊ patit̄: vn̄ motus ē actus mobilis inq̄tū ē mobile.

¶ Et omne qđ mouet nāliter mouet̄ vt diximus cum in potētia fuerit mouēs: ⁊ necessario ei⁹ a motu fuerit qes: cessatio. n. eius cuius est motus est qes ei: actio. n. eius est versus hāc intētioneꝫ: ⁊ ꝺm ꝙ est tale est mouere: ⁊ facit hoc ꝑ ꝯriuꝫ: ergo nec̄e est vt patiatur cuꝫ sua actione: ⁊ ideo etiam motus est perfectio moti ꝺm ꝙ est motum.

¶ Dicit ꝙ omne qđ mouet mouetur ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ motus rei est ꝺm ꝙ est in potentia: iō omne qđ mouet ⁊ mouetur quū in potētia fuerit mouens. s. mouēs qn̄q3 ⁊ qn̄q3 nō: trāslatio. n. huius motoris de potētia ĩ actuꝫ est transmutatio: ⁊ qꝛ est propriū huic motori ꝙ eius cessatio a moto est qes: qꝛ qes inuenit̄ ĩ eo qđ recipit motū: ⁊ ideo exigit istam scđam dispōnē in eo: potentia enim ⁊ habitus sunt mouētis in potētia: quuꝫ aliquando moueāt ⁊ aliqn̄ non: sed non dicunt qescere quum non sint corpora: ⁊ dixit: ⁊ cessatio eius ⁊c̄. ⁊. q. d. ⁊ oē quod mouet ex eis q̄ mouēt in potentia qn̄ cessant a motu: ⁊ cessatio ei⁹ fuerit v̄a qes: nō mouet nisi moueatur: sed actio motoris nō est moueri: illud eniꝫ qđ agit motū ꝺm ꝙ cessatio eius ab hac actione est qes: actio eius propria sibi ꝺm ꝙ est mouēs in actu ē mouere nō moueri: sed qꝛ nō agit ħ nisi ꝑ contactuꝫ cum sit corpus: ideo cōtingit ei necessario moueri ab eo qđ mouet: sed hoc nō est ꝺm ꝙ est mouēs. i. ꝺm ꝙ est in actu: sed ꝺm ꝙ est in potētia mouēs ⁊ tale mouens ⁊ motū sunt illa: quoꝝ mā est eadē: vt declaratuꝫ est in libro ꝑgeneos: ⁊ iō corpora celestia nō mouentur ab illis q̄ mouēt. ¶ Et quū notificauit ħ dixit: ⁊ iō motus ⁊c̄. i. ⁊ pp ħ qđ diximus ꝙ motor mouet̄ ꝑ accidēs: iō motus est pfectio moti ꝑ se. i. ꝺm ꝙ est motū nō pfectio motoris. ¶ Et ĩduxit hāc dr̄iam ad hoc ꝙ diffiniat motū ꝑ istā aliā diffōnē que ē notior prima: sed ꝓma demōstrat magis subm motus: ista. n. diffō est mālis: prima aūt est ꝺm formā.

16

Ideꝫ e[st] motui [...] bilis.

¶ Accidit aūt hoc tactu motiui: q̄re simul ⁊ patit̄: spēs. n. semp existimabitur aliqua mouens: aut. n. hec: aut q̄lis: aut ⁊ q̄ta: que erit principiū ⁊ cā motus quū moueat actu: hō facit ex potentia existente hoīe hominem.

¶ Et hoc semp accidit ꝑ cōtactum motoris: ⁊ forma semp ĩducit illud qđ mouet: aut ad hoc: aut ad hanc dispōneꝫ: aut ad hāc quātitatem: ⁊ est illud qđ est principiū ⁊ cā motus qn̄ mouet. V. g. qm̄ homo q est in perfectione facit hoīem ex hoīe q est in potētia.

17 ¶ Dicit: ⁊ motus fit in moto ꝑ cōtactū motoris ⁊ motor mouet ꝑ suā formā: ⁊ forma semp ĩducit illud qđ mouet. s. motū ad illud ad qđ nāliter inducit: si igit̄ forma fuerit demonstrata simpl'r. i. in suba mouebit ad subam demōstratā: ⁊ si fuerit qualis mouebit ad qualitatē demōstratā: ⁊ si fuerit quanta mouebit ad q̄titatē demōstratā: ⁊ si habuerit nām mouendi ad aliquē locū mouebit̄ ad illū. ¶ D. d. ⁊ est illud qđ ē ꝓncipiū. i. ⁊ illud qđ est in actu ĩ motore ꝑ qđ mouet: est illud

Motoꝛ non mouet niſi ꝑ3 ꝙ eſt in actu. Et motũ mouet vt ē i poᵃ. Jō.2. de aīa t.cõ.54. ⁊.3. de aīa.cõ.4. Et in.2.ꝺ generatiõe.t.c.53.Et.9.me.t.c.20.Jō.8.phy.t.c.40.

eſt illud ꝑ qꝺ motoꝛ iduxit illud: qꝺ eſt in potētia in actũ. V.g. qm̃ hõ q eſt in actu facit. V.g. de ſanguīe mēſtruoſo: q eſt hõ in potētia hoīez in actu. ¶ Et iducit hoc ad declarãdũ: ꝙ motoꝛ nõ mouet niſi ꝑm ꝙ eſt in actu: ⁊ ꝙ motũ moueť ꝑm ꝙ eſt in potētia: ⁊ ideo ſi motoꝛ moueť: ꝑ accñs nõ ꝑm ꝙ eſt motoꝛ: q̊ motus eſt ꝑfectio moti ꝑm ꝙ eſt motũ.

¶ Caplm̃ in quo manifeſtat qꝺdaz dubiũ ex ꝓdictis: vtrũ. ſ. motus ſit in mouente: aut in mobili. Caplm̃. III.

Idez eſt actꝰ motiui ⁊ mobilis.

Et dubiũ autē manifeſtũ eſt ꝙ eſt motus in mobili: actus eniz hꝰ ⁊ ab hoc: motiui aũt actꝰ nõ alius eſt: opꝫ qdē.n. eſſe actuz vtriſqꝫ: motũ qdē.n. i ipſo poſſe: mouēs aũt in ipſo opari vel agere: ſꝫ eſt actiuum mobilis: q̃re ſilr̃ vnus vtriſqꝫ actus: ſic idē ſpatiũ eſt vnũ ad duo: ⁊ duo ad vnũ ⁊ aſcēdētis ⁊ deſcēdētis: hec eni ſunt qdē vnum: rõ aũt nõ vna: ſimiliter eſt ⁊ in mouente ⁊ in moto.

¶ Appet igiť ex hoc illud in quo accidit qꝺ: ⁊ eſt qm̃ motꝰ eſt in moto: ⁊ eſt ꝑfectio eiꝰ qꝺ eſt a motoꝛe: ⁊ actio moti nihil aliud eſt q̃ꝫ hoc: dꝫ.n. eē ꝑfectio vtriuſqꝫ: motoꝛ.n. eſt motoꝛ eiꝰ: qꝺ põt ad motũ: ⁊ mouet ꝑm ꝙ agit: ⁊ ita ſe hꝫ ad motũ ſicut agēs: actio igr̃ vtriuſqꝫ eſt eadē ⁊ eodē mõ: queadmodũ idē ſpatiũ in reſpectu duoꝝ iter q̃ ē vnuz erit in reſpcũ vniꝰ eſt duo: ⁊ ſilr̃ aſcēdere ⁊ deſcēdere: h.n. duo ſũt idez: ſꝫ diffõ eoꝝ nõ eſt eodē: ⁊ eodē mõ ē de motoꝛe ⁊ moto.

Et cum ſit maniᵐ ꝙ motoꝛ agit ꝑ ſuaz foꝛmã: ⁊ ꝑꝫ ꝙ eſt in actu: ⁊ motũ moueť ꝑꝫ ꝙ ē in potētia: diſſoluiť qꝺ i qua dr̃: vtꝝ motꝰ ſit in motoꝛe: aut in moto: ⁊ apparuit ex hoc ipm̃ eē in moto: et ipm̃ eſſe actũ ⁊ ꝑfectionē in moto: ⁊ ipoſſe eſt: vt hoc ſit alr̃: neceſſe eſt.n. vt motꝰ ſit eadē ꝑfectio vtriuſqꝫ ſcꝫ motoꝛis ⁊ moti: ⁊ nõ qꝺ moueť ſit aliud a moueri oībus modis. ſ. aliqꝺ exñs in eētia motoꝛis: queadmodũ motꝰ eſt in eētia moti: actio.n. motoꝛis: q̃ eſt mouere eſt eiꝰ nõ in eo: ⁊ hoc intēdebat cũ dixit: motoꝛ.n. ⁊c̃. i. actio.n. motoꝛis eſt facere motũ in alium.

Actio agētis ⁊ patiētis eſt vna in ſb̃to ⁊ duo i diffõne ⁊ ſilr̃ ē in motoꝛe ⁊ moto. Et vlr̃ i oībꝰ relatiuis oppoſitis.

¶ D.d. ⁊ ita hꝫ ſe ad motuz ſic agēs ad patiēs. ſ. qm̃ ſicut actio agētis ⁊ patiētis eſt vna in ſubto: ⁊ duo in diffõne: ſilr̃ eſt de motoꝛe ⁊ moto: ⁊ vlr̃ in oībꝰ relatiuis oppoſitis: queadmodũ.n. idē ſpatiũ a ſurſum ad deoꝛſuꝫ: qñ accipiť ꝑm ꝙ eſt ꝓportio iter duo erunt idē: ⁊ qñ accipitur ꝑm ꝙ illa duo ſunt oppoſita: tunc erũt duo: vnũ.n. dr̃ ſuperiꝰ ⁊ alterũ iferiꝰ: ⁊ h duo ſũt oppoſita: ⁊ ſilr̃ idē motꝰ ꝑ illud ſpatiũ dr̃ in reſpectu inferioꝛis deſcenſus: ꝓportio.n. eſt eadē: ⁊ illa duo q̃ ſunt ſuba ꝓportiõis ſunt diuerſa ꝑm diffinitionem.

¶ Et dicit: qm̃ queadmodũ idē ſpatiuz ⁊c̃. i. queadmodũ ſpatiũ inter duo loca diuerſa. V.g. ſuperiꝰ qñ accipiť ꝑm ꝙ eſt ꝓportio iter duo erit vnũ: ⁊ qñ accipiť ꝑꝫ ꝙ illa duo ſunt diuerſa erit duo. ¶ D.d. ⁊ in reſpectu vniꝰ eſt duo. i. ⁊ qñ accipiť ꝑꝫ reſpectũ vniꝰ ad duo erit duo: ꝓportio.n. p̃mi ad ſcꝺm eſt alia a ꝓportiõe ſcꝺi ad p̃ᵐ: ꝓportio.n. iter vnũ ⁊ duo eſt eadē ꝑꝫ ꝙ eſt iter duo: ⁊ eſt due ꝑm ꝙ eſt ꝓportio vniꝰ ad duo qꝺ ē dimidiũ: ⁊ eſt alia a ꝓportiõe duoꝝ ad vnũ q̃ eſt dupla: ⁊ ſilr̃ aſcēſus ⁊ deſcēſus ſunt idē ꝑꝫ ꝙ ſunt motꝰ inter duo: ⁊ ſunt duo: qm̃ in reſpectu ſuperioꝛis dr̃ aſcēſus: ⁊ in reſpectu iferioꝛis dr̃ deſcenſus: diffõ tñ nõ eſt eadē aſcēſus ⁊ deſcēſus: lꝫ ambo ſint idē ꝑꝫ ſubm: ⁊ ꝑm hoc eſt de motoꝛe ⁊ moto: qm̃ actio facta iter illa eſt eadē: ſꝫ in reᵘ alteriꝰ dr̃ mouere: ⁊ in reᵘ reliq dr̃ moueri: ⁊ ſunt valde oppoſita.

¶ Hꝫ ãt defectũ rõnalē: nece.n. eſt foꝛtaſſis quēdã actũ eē actiui ⁊ paſſiui: hinc qdez.n. actio: illinc ãt paſſio: opus.n. ⁊ finis hꝰ qdē actio: illiꝰ ãt paſſio. Qm̃ igiť vtraqꝫ ſũt motus: ſi qdē alteri in aliquo ſunt: aut.n. vtraqꝫ in moto: ⁊ patiēte ſunt: aut in agēte ſunt vtraqꝫ: aut actio qdē in agēte: paſſio ãt i patiente eſt: ſi aũt oꝫ ⁊ hãc actionē vocare: equoce: vtiqꝫ fuit: ſꝫ ſi hoc eſt i mouēte motꝰ erit: eadē.n. rõ eſt in mouēte ⁊ in moto: q̃re aut oē mouēs mouebiť: aut hñs motũ non mouebiť. Si aũt vtraqꝫ i moto ſũt ⁊ in patiente: ⁊ actio ⁊ paſſio: ⁊ doctio ⁊ doctria cũ duo ſint in adiſcēte: pꝛimũ qdē actꝰ vniuſcuiuſqꝫ nõ in vnoquoqꝫ erit: poſtea ⁊ incõueniēs eſt ꝑ duos motꝰ ſilr̃ moueri: q̃dam nãqꝫ erũt alteratiões due vniꝰ: ⁊ i vnã ſpēꝫ ſꝫ ipoſſe eſt. Sꝫ ſi vnꝰ erit actꝰ: ſꝫ irrõnabile eſt: ⁊ duoꝝ ⁊ alteroꝝ ꝑm ſpēꝫ eũdē: ⁊ vnũ eſſe actũ: ⁊ eſt ſiqdē doctio ⁊ doctrina idez ⁊ paſſio ⁊ actio ⁊ docere: cũ adiſcere idē ⁊ agere cũ pati: quare nece eſt oēꝫ docētē adiſcere: ⁊ agentem pati.

Paſſio ē in paſſo. Jō.2. ꝺ aīa.t.c.139.

¶ Et in hoc eſt locus qõnis logice: qm̃ foꝛte de necitate agētis: ⁊ actũ hñt aliquã actionē: q̃ dr̃ agere: ⁊ hoc dr̃ agi: ⁊ erit actio ipſa opatio: ⁊ ꝑfectio: illiꝰ aũt eſt actio: iſtiꝰ vo ē paſſio: ſi igr̃ ambo ſunt motꝰ: ⁊ ſunt diuerſi in quo igiť ſunt: qm̃ aut ambo ſunt in eo qꝺ patiť: aut i eo qꝺ agit: ⁊ trãſmutat: aut agere eſt in eo qꝺ agit: ⁊ agi in eo qꝺ patiť: ⁊ ſi eſt nece vt paſſio ēt dicať actio: ſunt equiuoca. Si igiť ſit ꝑm hoc: motꝰ erit in eo qꝺ mouet: eadē.n. rõ dr̃ in eo qꝺ mouet: ⁊ moueť: ⁊ ſic aut oē qꝺ mouet: moueť: aut hꝫ motũ: ⁊ non moueť: ſi igiť ambo ſunt in eo qꝺ moueť ⁊ patiť. ſ. agere ⁊ agi: ⁊ in adiſcēte erũt ambo. ſ. docere ⁊ adiſcere: pꝛio autē actio alteriꝰ erit in vtroqꝫ: deide iopinabile eſt vt moueať duobꝰ motibꝰ ſimil: impoſſe.n. eſt vt due alteratiões vniꝰ rei ducãt ad vnã foꝛmã. ſi igiť aliqs dixerit: imo eſt poſſe: dicemꝰ nece eſt vt actio ſit vna: ⁊ impoſſe eſt vt actio duoꝝ diuerſoꝝ ꝑm foꝛmã ſit eadē:

Impoſſibile idem moueri duobus motibus ſimul

⁊ necesse est si doctria ⁊ disciplina sint idē: sicut actio ⁊ passio sūt idē: vt docere ⁊ adiscere sint idē: ⁊ agere ⁊ pati similiter: ⁊ sic docēs necessario erit adiscens: ⁊ oē agens necesse est vt patiatur.

19 ¶ Et cū nō distinguat̄ dispō de motu: dicendo ꝙ est vnū ſm subꝫ: ⁊ duo sunt rōne: ⁊ fuerit hoc acceptuꝫ simplr̄. s. vtrū agere qđ est in motore sit agi qđ est in moto: aut aliđ accidet qđ disputatiua: pōt. n. aliqs dicere: qm̄ nec̄e est: aut vt actio motoris: q̄ est agere sit alia ab actiōe moti: q̄ est agi: aut sint idē adeo ꝙ hec v̄ba agere ⁊ agi dicant̄ de eodē: si igr̄ actio illius sit alia ab actōe isti⁹: ⁊ vnicuiqꝫ est mot⁹: nec̄e est vt isti duo mot⁹ sint: aut in patiēte: aut in agente: aut agere in motore: ⁊ agi in moto: qm̄ e⁹ nō pōt eē nisi qs vocet actionē passionē equoce: si igr̄ agere est in motore: ⁊ agi in moto: mot⁹ est in motore: sic̄ est in moto: diffō. n. ei⁹ qđ mouet̄: ⁊ mouet est eadē ſꝫ ꝙ mouet̄: ex quo seq̄t̄ alteꝝ duoꝝ. s. aut ꝙ oīs motor moueat̄: aut ꝙ in aliq̄ sit mot⁹: ⁊ nō moueatur: ⁊ si ambo fuerint in moto: adeo ꝙ doctrina ⁊ disciplina insil̄ sint in addiscēte: ꝓ ꝯtinget ꝙ actio alteri⁹ sit in reliq̄ ⁊ in se: actio. n. alicui⁹ necesse est vt sit in se: ⁊ sic eadē erit actio in duob⁹. ¶ D. ꝯtingit aliđ iopinabile: ⁊ est vt idē nuō moueat̄ duob⁹ motibus diuersis: ⁊ ducat ad eūdē finē: si igr̄ aliqs dixerit forte h̄ ē poſſe dicem⁹: nec̄e est vt duo mot⁹ sint idē: ⁊ sic duo diuersa ſꝫ formā habebūt eādē actionem: ⁊ si h̄ fuerit adeo ꝙ doctrina ⁊ disciplia fuerit eadē: seq̄t̄ vt docens adiscat oē qđ docet dum docet: ⁊ adiscens doceat oē qđ adiscit dum adiscit: ⁊ h̄ est inopinabile. ¶ D. d. forte. n. nec̄e est: ⁊ cū dicit: ⁊ qđ logica est ista: pōt. n. aliqs dicere: qm̄ nec̄e est vt actū h̄eat aliq̄ꝫ actionē ꝓpriaꝫ: ⁊ agēs h̄eat aliq̄ꝫ actionē ꝓpriā: ⁊ actio agētis dr̄ agere: ⁊ actio patiētis dr̄ agi: ⁊ he due actiōes sunt diuerse: ⁊ silr̄ finis ꝓueniēs ab opatōe vtriusqꝫ erit diuersa: ⁊ h̄ itēdebat cū dixit: erit actio ⁊c̄. ⁊ q. innuit h̄: qm̄ queādmodū fines sunt diuersi: nec̄e est vt actio diuerset̄. ¶ Et innuit h̄: qr̄ diuersitas in finib⁹ est manifestior q̄ꝫ in actiōib⁹. ¶ D. d. si igit̄ ambo ⁊c̄. i. si igit̄ agere ⁊ agi sūt duo mot⁹ diuersi oīb⁹ modis. s. diuerse eēntie: quereret aliqs in quo sunt: sūt. n. oīo in subō: ꝯtigit. n. nec̄io: aut ambo sint in patiēte: aut in agēte: aut agere sit in eo qđ agit: ⁊ pati ī eo qđ patit̄. ⁊ si alteꝝ dr̄ noīe reliq erit equoca. ¶ D. d. si igit̄ h̄ fuerit ſꝫ h̄ ⁊c̄. i. si igr̄ agere est mot⁹ exn̄s ꝑ se in agēte: ⁊ agi est ali⁹ mot⁹ exn̄s ꝑ se in patiēte: tūc mot⁹ inuenit̄ i eo qđ mouet: sicut in eo qđ mouet̄: diffō. n. mot⁹ ꝯtinet vtrāqꝫ actionē. ¶ D. d. ⁊ sic aut oē qđ mouet mouetur ⁊c̄. i. ex h̄ qđ ponim⁹: qđ agere est motus exn̄s in agēte ꝑ se: nō ex agēte in patiēs: seq̄t̄ alterū duoꝝ. s. aut vt oē qđ mouet moueat̄: aut ponere poſſe esse aliqd h̄re motū ⁊ nō moueri. s. motorē: qđ ē valde iopinabile.

z ¶ Et cū destruxit hāc ptē. s. h̄ ꝙ agere sit in agēte ꝑ se ⁊ agi isil̄ icepit destruere scđam ptē: ⁊ ē ꝙ vterqꝫ mot⁹ sit i eo qđ patit̄ ⁊ dixit: si igr̄ ambo ⁊c̄. i. pᵐ. n. iopinabiliū est: qm̄ vna actio erit i duob⁹. s. qm̄ actio motoris erit in motore ⁊ in moto: qđ est iopinabile. s. ꝙ h̄ doctria sit in addiscēte ⁊ docente isimul. ¶ D. d. ē iopinabile ⁊c̄. i. ꝯtigit aliđ iopiabile: qm̄ sequit̄ vt duo mot⁹ diuersi iducāt ad eūdē finē: res. n. diuerse ducūt ad fines diuersos. ¶ D. d. si igr̄ aliqs dixerit ⁊c̄. i. si igr̄ aliqs dixerit post ꝙ h̄ est poſſe. s. ꝙ mouere ⁊ moueri sint in ipso moto: dicem⁹ ꝙ actio eoꝝ dꝫ eē eadē. ¶ D. d. ⁊ ipoſſe ē vt actio duoꝝ ⁊c̄. i. sic̄ dispō motoris ⁊ moti. ¶ Et sylls sic ꝯpōat̄. Motor ⁊ motū sunt diuersa ſꝫ formā. Et q̄ sunt diuersa ſꝫ formā nō h̄nt eādē actionē. Ergo motor ⁊ motuꝫ nō h̄nt eādē actionē. ¶ D. iduxit iopiabilia ꝯtingētia huic pōni: ⁊ dixit: ⁊ nec̄e ē si doctria ⁊ disciplia ⁊c̄. idest ⁊ nec̄e ē si doctria ⁊ disciplia sint eedē: qr̄ actio ⁊ passio ponunt̄ eedē: nec̄e est vt hō adiscat ⁊ doceat idē qđ ē valde iopinabile: ex quo seqtur vt docēs adiscat nec̄io oē qđ docet qn̄ docet: ⁊ vlr̄ agens erit ipꝫ patiēs: ⁊ si h̄ fuerit poſſe opposita erūt idē.

¶ Aut neqꝫ alteri⁹ actū i altero eē icōueniēs: est. n. doctio act⁹ docētis: in quodā tn̄ ⁊ nō decisus: ſꝫ h⁹ i h̄: neqꝫ. n. vnū duob⁹ nihil ꝓhibet eūdē eē actū: n̄ sic̄ eē idē: vt tunica ⁊ indumēta: ſꝫ sicut est qđ potētia est ad agēs.

¶ Dicam⁹ igr̄: qm̄ nō est iopinabile vt actio isti⁹ sit in alio. doctria. n. ē actio docētis: ſꝫ ē in vno aliquo: ⁊ n̄ abscidit̄: ſꝫ ē ex hoc i hoc: ⁊ nihil ꝓhibꝫ vt vna actio sit duoꝝ: ſꝫ nō ita ꝙ q̄dditates eoꝝ sint eedē: sed sicut respect⁹ ei⁹ qđ pōt ad illud qđ agit.

¶ Hic icepit dissoluere qōnē vtꝝ mot⁹ sit in motore aut in moto: ⁊ qr̄ posuit ꝙ si ponat̄ ꝙ actio motoris est in moto: accidit iopinabile: ⁊ ē ꝙ actio alic⁹ sit in alio: icepit declare ꝙ h̄ nō ē iopinabile: nec falsum. ¶ Et dixit: dicam⁹ igr̄ ⁊c̄. i. ⁊ nō ē ipoſſe vt actio agētis sit in alio: est. n. maniᵐ ꝑ se ꝙ doctria est actio docētis: ⁊ ē in adiscēte: ⁊ h̄ intēdebat cū dixit: ſꝫ in aliq̄ vno est. i. adiscēte: ⁊ nō dicim⁹ ꝙ actio agētis ē in patiēte ſꝫ ꝙ abscidit̄ ab agēte: qm̄ si h̄ eēt nō eēt agētis: ſꝫ ſm ꝙ est ꝯtinua ex h̄ in h̄. i. ab agēte i patiēte. ¶ Deīde icepit dclare ꝙ ex hac pōne nō accidit ēt iopinabile: ⁊ dixit. ⁊ nihil ꝓhibet ⁊c̄. i. ⁊ nihil ꝓhibꝫ ēt vt eadē actio sit duoꝝ: qn̄ illa actio non fac̄ ea h̄re eādē q̄dditatē: ⁊ h̄ erit sicut qn̄ eadē actio est duarū speꝝ. h̄ q̄dē ē ipoſſe. ¶ D. d. ſꝫ sic̄ reᵘˢ ⁊c̄. i. ⁊ actio ex q̄ si fuerit duoꝝ non seq̄t̄ vt q̄dditas illoꝝ duoꝝ sit vna: est de gn̄e relonis: sic̄ relo ei⁹ qđ pōt ad illud ad qđ p̄t: ista. n. est dispō oīs q̄ refert̄ ad illud. s. qm̄ relo iter illa est vna dispō exn̄s iter duo: ⁊ h̄ erit actiōis qn̄ fuerit vna ſꝫ vnū modū: ⁊ duo ſꝫ aliū modū.

¶ Neqꝫ nec̄e ē docentē adiscere: neqꝫ si pati ⁊ agere idē ē: nō tn̄ tāq̄ꝫ rōnē esse vnā: ꝙ qđ erat eē dicētē: sic̄ tunice ⁊ indumēti: ſꝫ sic̄ via a thebis ad athēas: ⁊ ab athēis ad thebas: queādmodū dc̄m̄ est pri⁹: nō. n. oīa eadē insunt quolꝫ mō eisdē: ſꝫ solū qb⁹ idē eē est: at vero neqꝫ si doctio ⁊ doctria idē: ⁊ adiscere ⁊ docere idē: sic̄ neqꝫ si spatiū vnū distātiū sit ⁊ distare hic illuc: ⁊ idē huc vnū ⁊ idē ē.

¶ Et nō ē ēt nec̄e vt docēs sit adiscens oē: ⁊ nō ē iprobabile vt actio ⁊ passio sint idē: nō ita ꝙ q̄dditas eaꝝ sit eadē vt tunica ⁊ vestis: ſꝫ sic̄ via de asia ad athenas: ⁊ de athenis ad asiā: nō. n. oīa q̄ sunt eoꝝ: q̄ dn̄r eē vnū sunt vnū: ſꝫ sūt i eis quoꝝ q̄dditas ē eadē: neqꝫ ē nec̄e ēt vt doctrina ⁊ disciplina sint eadem:

neqꝫ vt

Diuersitas i finib⁹ est manifestior q̄ꝫ i actionibus.

neqꝫ vt disciplina sit doctrina queadmodũ spaciũ iter duo: siue accipiat̃ ꝺ hoc ad hoc: aut de hoc ad hoc est idem.

21 ¶ Et nõ seq̃t̃ ex h̃ qꝺ posuimꝰ ꝙ actio motoris: ⁊ moti est eadẽ: vt docẽs adiscat oẽ qꝺ docet: nõ .n. ẽ improbabile: vt doctrĩa: ⁊ disciplina: ⁊ vl̃r actio ⁊ passio significẽt idẽ: nõ sic̃ tunica ⁊ vestis signt idẽ ꝫ qdditatẽ: s ꝫ itelligimꝰ ⁊ dicimꝰ h̃ ꝙ passio ⁊ actio sunt idẽ ꝫ subꝫ: ⁊ duo ꝫ diffõnẽ: sic̃ est via de asia ad athẽas ⁊ ab athenis ad asiã: via .n. est eadẽ: sꝫ in respcũ vniꝰ regiõis dr̃ ascẽsus: ⁊ in respectu alteriꝰ descensus: vt diximꝰ superiꝰ. ¶ D. d. nõ .n. oĩa ⁊c̃. i. ⁊ illud iopiabile nõ ꝯtigit: q2 nõ oẽ de quo dr̃: h̃ nomẽ vnũ dr̃ ꝺ eo ꝫ h̃ ꝙ qdditas sit eadẽ vt vnũ dr̃ de tunica ⁊ veste: ⁊. q. d. ⁊ eẽ oĩuꝫ reꝝ ꝫ ꝙ dr̃ eas eẽ vnũ: nõ ẽ ꝙ hẽant vnã qdditatẽ. ¶ D. d. sꝫ h̃ est ⁊c̃. i. sed ista intẽtio de vno nõ iuenit̃ nisi in rebꝰ: q̃ꝝ qdditas est eadẽ: neqꝫ seq̃t̃ ex h̃ qꝺ posuimꝰ ꝙ actio motoris ⁊ moti ẽ eadẽ ꝫ subꝫ: h̃ est ꝙ doctrina ⁊ disciplina sunt idem ꝫm diffõnẽ: neqꝫ ꝙ doctrina sit disciplina: sicut nõ seq̃t̃ si spatiũ iter duo sit idẽ: vt illa duo sint idẽ ꝫ diffõnẽꝫ. s. sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ: hoc .n. impoĺe ꝯtigit ei: q ponit ꝙ actio eoꝝ est eadẽ ꝫm qdditatẽ: qꝺ igr̃ ꝯtingit ex h̃ ꝙ accipimꝰ illud qꝺ dr̃ de pluribꝰ dici de vno: ⁊ cũ distinguitur dissoluitur questio: sunt igitur vnũ ꝫm vnuꝫ modũ ⁊ diuersa ꝫm aliũ: ⁊ hoc cõuenit ei: qꝺ est manifestuꝫ per se: appet eniꝫ ꝙ sunt idẽ ꝫ subiectum: ⁊ diuersa ꝫm diffinitionem.

¶ Dio aũt dicere est: neqꝫ doctio cũ doctrĩa neqꝫ actio cũ passiõe idẽ ꝓprie ẽ: sꝫ cui isunt hec motꝰ: qꝺ .n. huiꝰ in hoc: ⁊ qꝺ hmõi ab hoc actũ esse rõne alterũ est.

¶ Et dicamꝰ vl̃r ꝙ intẽtio doctrine apud disciplinã: ⁊ intẽtio actiõis apud passionẽ nõ est eadẽ in rei ꝟitate: sꝫ ꝫ illud ꝑ qꝺ ista iueniunt̃ est motꝰ: dicere .n. ꝙ h̃ ẽ actio hꝰ in h̃ est aliud a dicere ꝙ h̃ est actio huiꝰ ab hoc.

22 ¶ Dicit: sꝫ ꝫ ⁊c̃. i. ⁊ mouere ⁊ moueri sunt idem ꝫm subꝫ: ꝑ qꝺ iuenit̃ mouere ⁊ moueri: ⁊ illud est motꝰ. ¶ D. d. dicere .n. ⁊c̃. i. ⁊ mouere ⁊ moueri nõ sũt idẽ ꝫ qdditatẽ: q2 diffõ eoꝝ ẽ diuersa: mouere .n. ẽ actio motoris in rẽ motã: moueri aũt ẽ passio moti a motore: ⁊ h̃ intẽdebat cũ dixit: dicere .n. ⁊c̃. i. dicere .n. ꝙ mouere est actio motoris in rẽ motã est aliud a dicere ꝙ moueri est actio moti a motore.

¶ Quid qdẽ igit̃ motꝰ sit: ⁊ vl̃r: ⁊ ꝫm ꝑtem dictũ est: nõ .n. imanifestũ est qũo determinabit̃ speꝝ vnaq̃qꝫ ipsiꝰ: alteratio qdẽ .n. alterabilis ꝫm ꝙ est alterabile endelechia est: ampliꝰ aũt notiꝰ ꝙ potẽtia actiui ⁊ passiui iq̃tũ hꝰ simpl̃rqꝫ: ⁊ iteꝝ ꝫm vnũqꝺqꝫ: qm̃ edificatio: aut medicatio: eodẽ aũt dicatur mõ: ⁊ de alijs motibꝰ singulis.

¶ Jaꝫ igit̃ diximꝰ motꝰ qd sit gnal̃r ⁊ distincte: nõ .n. latet qũo opꝫ diffiniri vnãquãqꝫ suaꝝ speꝝ. dr̃ .n. ꝙ alteratio est ꝑfectio alterati ꝫm ꝙ est alteratũ: ⁊ notiꝰ est q̃ꝫ h̃ dicere ꝙ est ꝑfectio agẽtis ⁊ acti: ꝫ ꝙ sunt talia simpl̃r: ⁊ ẽt in ꝑticularibꝰ vt in edificatione ⁊ i mediciatiõe: ⁊ debes põere tuũ ꝫmonẽ ꝫ hũc modũ in vnoquoqꝫ alioꝝ motuũ.

¶ Dicit: ⁊ declaratũ est. igr̃ ex h̃ ꝫmone: que est diffõ motꝰ vl̃r: ⁊ simil̃r diffõ suaꝝ ꝑmaꝝ speꝝ: nõ .n. latet qũo oꝫ diffinire vnãquãqꝫ speꝝ ꝑmaꝝ ex sua diffõne simpl̃r: ⁊ maxie cũ sustẽtat̃ suꝑ alia diffõne: in q̃ dr̃ ꝙ est ꝑfectio moti ꝫ ꝙ ẽ motũ: est .n. notior: ⁊ sic ⁊ alteratio erit ꝑfectio alterati: ⁊ trãslatio perfectio trãslati: ⁊ augmẽtatio ꝑfectio augm̃tati. ¶ Et dixit: ⁊ notiꝰ q̃ꝫ h̃ ẽ dicere ꝙ ꝑfectio agẽtis ⁊c̃. ꝑꝑ qõnẽ dictã de motu: vtꝝ sit in motore: aut i moto: aut i vtroqꝫ: ⁊ itẽdebat declarare ꝙ dicere ipꝫ eẽ ꝑfectionem motoris ẽ notiꝰ q̃ꝫ dicere ipꝫ eẽ ꝑfectionẽ moti: queadmodũ dicere ipꝫ eẽ ꝑfectionẽ moti ẽ notiꝰ q̃ꝫ dicere ipꝫ eẽ ꝑfectionẽ eiꝰ: qꝺ est in poᵃ ꝫ ꝙ ẽ in poᵃ: nõ ꝫ ꝙ ẽ in actu: ⁊ si ista diffõ magis demr̃at suba eiꝰ: ⁊ ꝫ h̃ dr̃ ꝙ alteratio est ꝑfectio alterati: qꝺ ẽ in poᵃ ꝫ ꝙ est in poᵃ: ⁊ dr̃ ꝙ trãslatio ẽ ꝑfectio trãslati ꝫm ꝙ est in poᵃ. ¶ D. icepit decl̃are ẽt ꝙ ex hac diffõne põt qs scire oẽs diffõnes vltiaꝝ speꝝ: vt edificationis ⁊ medicinatiõis: edificatio .n. ẽ ꝑfectio edificati ꝫ ꝙ edificatũ: ⁊ sil̃r mediciatio est ꝑfectio medicinati ꝫ ꝙ est medicinatũ: ⁊ sil̃r de alijs.

¶ Tractatus secũdus de ifinito.

¶ Capl'ꝫ in quo oñdit ꝙ ad sciaꝫ nãlẽ ꝑtinet determiare de ifinito: ⁊ ponit opiones antiquoꝝ de ipso ifinito. Cap. I.

Quoniã aũt de nã scia est circa magnitudines ⁊ tp̃s ⁊ motũ: quorũ vnũqꝺqꝫ nec̃e ẽ: aut ifinitũ: aut finitũ eẽ: ⁊ si nõ oẽ ifinitũ sit: aut finitũ vt passio: aut pũctꝰ. taliũ .n. fortasse nullũ nec̃e est in altero hoꝝ esse: ꝯueniẽs vtiqꝫ erit de nã negociatẽ ꝯsiderare si est: aut nõ est: ⁊ si est: quid est.

¶ Et q2 scia nãlis ꝯsiderat de q̃ꝫtitabꝰ: ⁊ de motu: ⁊ de tp̃e: ⁊ ẽ necesse vt vtrũqꝫ istoꝝ sit: aut finitũ: aut ifinitũ: cũ nõ sit necesse in oi vt sit finitũ: aut ifinitũ: sicut ẽ dispõ ꝺ pũcto. qꝺ .n. est tale: rectũ est vt nõ sit i altero istoꝝ: necesse ẽ ei q ꝯsiderat de nã ꝯsiderar̃ de ifinito: vtꝝ sit: aut nõ: ⁊ si sit qd est.

Cum ꝯpleuit ꝫmonẽ de motu icepit loq de ifinito. ¶ Et dixit: ⁊ q2 scia nãlis ꝯsiderat ꝺ q̃ꝫtitatibꝰ. i. ꝫ ꝙ sũt fines corꝑis nãlis: ⁊ ẽ nec̃e vt vnũ qꝺqꝫ istoꝝ sit finitũ: aut ifiᵐ per se nõ accñtal̃r. s. q2 ista sunt inata hr̃e alterum istoruꝫ duoꝝ oppositoꝝ. 24
¶ D. iduxit cãꝫ ꝑꝑ quã ꝯtingit nãli ꝯsiderari de finito: aut ifinito ex ꝯsideratiõe de mẽsuris ⁊ motu ⁊ tp̃e: ⁊ dixit: cũ nõ sit nec̃e ⁊c̃. i. ⁊ oꝫ nãlẽ ꝯsiderare de finito ⁊ ifinito: ꝑꝑ h̃ ꝙ ꝯsiderat de istis tribꝰ: q2 non oẽ qꝺ ꝯtinet̃ in hac arte dr̃ finitũ: aut ifinitũ ꝑ se: vt dixit de pũcto q nõ est inatꝰ dici finitꝰ: aut ifinitꝰ: opposita .n. q̃ꝝ poᵃ est poᵃ ꝯ̃trioꝝ nõ diuidunt̃ ꝫ veꝝ ⁊ fl̃m: nisi de eo qꝺ ẽ inatũ recipe illa: ⁊ iõ dic̃: ⁊ rectũ est .n. ⁊c̃. i. pũctus .n. ⁊ sil̃ia de rebꝰ: q̃ nõ hñt mẽsuras nõ debẽt eẽ sub altera istaꝝ duaꝝ partium: adeo ꝙ

Actio ⁊ passio sunt idem subiecto ⁊ duo ꝫ diffinitionẽ.

Tex. cõ. 19.

Nãlis cõsiderat ꝺ q̃ꝫtitatibus ꝫ ꝙ sũt fines corporis nãlis. Jꝺ 2. phy. c. 18. ⁊ que ibi.

Opposita q̃rũ põ ẽ põ ꝯ̃trioꝝ nõ diuidunt̃ ꝫm veꝝ ⁊ fl̃m: nisi de eo qꝺ est inatũ recipe illa ꝯsil̃e. 10. met. cõmẽ. 15.

altera sitva ⁊ reliq̃ f'la. ¶ Et po' isti' ꝑ mõis ē hypo'ca ⁊.q.d.⁊ scia nãlis ꝯsiderat h':sȝ qꝛ nãlis ꝯsiderat de istis:q̃ sũt talia:oȝ põere ꝯsideratione suã de ifinito.

¶ Signũ ꝙ h' scie ꝑprie ꝯsideratio de ipso est:oẽs.n.q videnť rõnabil'r tetigisse hmõi phiaȝ fecerũt v̓bum de ifinito:⁊ oẽs tãq̃ pricipiũ qδdã ponũt eoꝝ q̃ sunt:alij qdem queadmodũ pythagorici ⁊ Plato ꝑ se:nõ sic accñs alicui alteri:sȝ sic subaȝ ipȝ eẽ ifinitũ:p̃ter qδ pythagorici qdeȝ in sensibilib':neqȝ.n.abstractũ faciũt numerũ:⁊ eẽ extra celũ ifinitũ. Plato aũt extra nullũ eẽ corp' neqȝ ideas:eo ꝙ nusq̃ sint ipse:tñ ifinitũ:⁊ in sensibilib':⁊ in illis esse.

Ponẽtes ifinitũ ponũt ipȝ p' pn'.

¶ Et signũ ei' ꝙ ꝯsideratio de illo est istius scie est:qꝛ oẽs q existimanť icipe in hoc mõ phie aliquãtulũ locuti sũt de ifinito:⁊ oẽs posuerũt ipȝ q̃si principiũ entiũ:vt Pythagoras ⁊ Pla. ⁊ ipȝ eẽ exñs ꝑ se:⁊ subaȝ ꝑ se:nõ ꝑȝ ꝙ accidit alij:sȝ ꝑm ꝙ est suba ꝑ se:sȝ pythagorici posuerũt ipȝ in sensibilibus:dñt.n.ꝙ nũerus nõ ẽ aliud abstractũ:⁊ dicũt ꝙ ifinitũ est extra celũ. Plato aũt dicit:ꝙ extra celũ nõ est corp' oio:neq̃ forme q̃ apud ipȝ nõ sunt in loco oio:sȝ tñ dicit ꝙ ifinitũ est in sensibilib':⁊ in illis.

25 ¶ Cũ declarauit ꝙ oȝ nãlẽ loq de ifinito:iduxit testimoniũ suꝑ h' ex antiq̃s:⁊ dixit:ꝙ oẽs posuerũt ipm q̃si pn'm entiuȝ:vt Pythagoras ⁊ Pla. ¶ D.declauit ẽt ꝙ isti posuerũt ifinitũ subaȝ exñtẽ ꝑ se:⁊ ñ posuerũt ipȝ est q̃ñtũ:sȝ posuerũt ifi'm eẽ ďriaȝ subalẽ q̃ñti:⁊ h' vt mihi vr̃ est:qꝛ posuerũt ipȝ eẽ pn'm:⁊ dixit:ꝙ est exñs ꝑ se.i.⁊ nõ posuerũt ipm eẽ in alio:sicut debebãt facere:sȝ posuerũt ipȝ subaȝ exñs ꝑ se.i.nõ exñs in alio:⁊ nõ posuerũt ipȝ de genere eoꝝ:que accidũt sube.s.de alijs p̃dicamẽtis. ¶ Et cũ notificauit hoc:in quo antiq ꝯueniũt:notificauit ẽt illud:in quo differũt:⁊ dixit:sȝ pythagorici ⁊c.i.sȝ pythagorici opiabanť ꝙ pn'a reꝝ qb' sunt q̃ sunt.s.sensibiles sũt nũeri:⁊ qꝛ nũeri sunt ifiniti opinabanť eas subas ⁊ ifinitas:sunt qdẽ ifiniti:qꝛ ifinitũ ꝯtingit nãe nũeri:sunt aũt sube:qꝛ sũt pn'a subaꝝ. ¶ D.d.⁊ dicũt:ꝙ ẽ ifinitũ ex' celũ.i.⁊ dicũt h' ꝙ ex' celũ ẽ aliqδ ifi'm:sȝ ñ dñt qd est. ¶ D.d. Plo ãt ⁊c.i.sȝ plo aũt differt a pythagora:qꝛ plo põit ifi'm pn'm sensibiliũ:sȝ nõ diĉ ꝑꝑ h' ꝙ ex' celũ ẽ aliqδ ifi'm:neq̃ corp' neqȝ for'e q̃s dixit:diĉ eni ꝙ nõ sunt ex' mũdũ neq̃ itra:qꝛ apδ ipm nõ sũt in loco:⁊ Plato põit ifinitũ in cã mãli:q̃ est apδ ipȝ magnũ ⁊ paruũ:magnũ.n.apud ipm crescit in ifinituȝ:⁊ paruũ diminuitur in ifinitum.

Forme plõnis nõ sũt ꝑȝ ipȝ nec extra mũdũ nec itra:qꝛ nõ sũt in loco.

¶ Et hi qdẽ ifinitũ eẽ parẽ:hic qdẽ.n.cõprehẽsus ⁊ sub ipari reclusus adhibȝ his:q̃ sť ifinitatẽ:signũ aũt hui' est:qδ ꝯtigit in nũeris:circũpositis.n.gnomõib' circa vnum ⁊ extra aliqñ qdẽ aliã fieri spẽȝ:aliqñ aũt vnã.

¶ Et in illis dicũt ꝙ ifiniti ẽ par:dicũt.n.⁊ ẽ vnũ qñ patiť ⁊ finiť ab ipare largiť entib' ifinitatẽ. dicũt:⁊ signũ ei' est hoc qδ accidit in numeris.numeri.n.qñ ꝯtinẽt vnuȝ ⁊ qñ separanť ab eo forte forma fiet alia a forma que erat ⁊ forte erit vna.

¶ Dicit:i illis dicũt ⁊c.⁊ inuit pythagoricos q dicũt ꝙ ifi'm nõ accidit entib' nisi ex nã paris:solum.n.par qñ diuidiť in duo:⁊ ifi'm a pari:largiť corporib' ꝑ nãȝ diuisiõis i duo media vt sint infinita:oẽ.n.corp' diuidiť i duo media:⁊ vtrũqȝ i duo media:⁊ sic in ifi'm:diuisio igr̃ i duo media:cui' cã est nã pis ẽ cã in eẽndo in ifi'm:⁊ ipar:qꝛ nõ diuidiť:est cã illi' idiuisibilitatis entiũ.q̊ est cã finitatis:qꝛ finitũ est vnũ idiuisibile:⁊ h' inuebat:cũ dixit:⁊ finiť ab ipare:⁊ qdã dicũt inuebãt ꝑ parẽ mãȝ ⁊ ꝑ iparẽ formã. ¶ D.dedit aliã rõnẽ ⁊ dixit:dicũt ⁊ sig'm ei' ẽ ⁊c.i.⁊ ẽt dicũt ꝙ signuȝ ei' ẽ ꝙ par ẽ cã m'ltitudis spẽꝝ in entib' nõ ipar ẽ h' qδ accidit nũeris apδ ꝯpõnẽ eoꝝ cuȝ vno.p'm.n.ipar .s.tria cũ vno faĉ q̃dratũ:⁊ cũ ꝑm ipar ꝯponiť cũ h' q̃drato facit q̃dratũ:⁊ sil'r est dispõ in oĩbus iparib' .s.qm sꝑ ꝯꝑuãt eãdẽ formã.s.formã q̃drati.p'm.n.par cũ vno faĉ triãgulũ:⁊ qñ ꝯpõiť cũ h' 2'm par.s.q̃ttuor faĉ pẽtagonũ:⁊ qñ cũ h' pẽtagono ꝯponiť 3'm par faĉ tetragonũ:⁊ sic facit formas diuersas infinitas:q̃re ẽ cã multitudis:⁊ h' itẽdebat cũ dixit:nũeri.n.⁊c.nũeri.n.qñ adduntť vni:aut qñ diminuitur ex eis forte for'a nũeri post additioneȝ erit alia a for'a:q̃ erat:⁊ h' erit:qñ nũerus addit':aut dimĩut' fuerit par:⁊ forte for'a nũeri remanebit eadẽ qñ nũerus addit':aut diminut' fuerit ipar:⁊ iõ vocabãt ipia gnomões:qꝛ obseruãt nãȝ nũeri q̃drati qñ adduntť nũeris q̃dratis:sicut gnomo ꝯꝑuat nãȝ q̃drati qñ additť q̃drato. 26

¶ Plato aũt duo ifinita:magnũ ⁊ ꝑuũ. de nã aũt oẽs subijciũt alterã q̃dã nãȝ infinito dictoꝝ el'toꝝ vt aquã:aut aerẽ:aut mediuȝ hoꝝ:finita ãt faciẽtiũ el'ta:nullus ifinita facit.qcũqȝ aũt ifinita faciũt el'nta:queadmodũ Anaxagoras ⁊ Democrit'.hic qdeȝ ex similib' ꝑtib'.ille aũt ex oĩ semine figuraꝝ ꝑ tactũ ꝯtinuũ ifinitum eẽ dicit.

¶ Plato aũt dicebat ꝙ ifinita sunt duo magnũ ⁊ ꝑuũ.nãles aũt oẽs ponũt ifinitũ aliã nãȝ ab ea q̃ dr̃ el'ntũ. V.g.aq̃ aut aer:aut aliqδ mediũ:eoꝝ aũt q ponũt el'ta finita null' ponit res ifinitas:illi aũt q ponũt el'nta ifinita:vt Anaxago. ⁊ Democrit' dicũt ꝙ ifinitũ est ꝯtinuũ ꝑ ꝯtactuȝ. Anaxa.aũt ex ꝑtib' ꝯsil'ib'. Democrit' v̓o ex illo qδ vocat radicem oĩs figure ⁊ semẽ oĩs figure.

27 ¶ Plato aũt. Hic icepit narrare sñiaȝ Plõnis de nã ifiniti:⁊ dixit:ꝙ plo ñ posuit cãȝ ifiniti rẽ vnã.s.par:sicut fecerũt pythagorici:sȝ duo.s.magnũ ⁊ ꝑuũ:magnũ aũt ẽ cã additiõis in ifi'm:⁊ ꝑuuȝ cã dimĩutiõis. ¶ Cũ narrauit sñias eoꝝ q posuerũt ifi'm ďriaȝ subalẽ:icepit narrare sñias eoꝝ q posuerũt ipȝ accidens nãe el'nti:⁊ dixit:nãles aũt ⁊c.i.nãles aũt phi oẽs ponũt ifinitũ accñs p̃ncipijs ⁊ el'ntis reꝝ mobiliũ:q.n.dicũt el'ntũ eẽ aquã:aut aerẽ:aut aliqδ mediũ inter h' ponit ifinitũ existere in magnitudie illius rei cui' est el'ntũ:⁊ dixit ab eis q̃ dñr el'ntum.i.qꝛ posuerunt infinitũ

infinitũ eē in h medio nõ in alijs elñtis. ℭ D.d. eorũ aũt q ponũt ꝛc̃.i. eoꝝ q ponũt elta finita i nũero ꝛ in magnitudie nullus ꝯcedit ifiᵐ eē: illi aũt qui ponũt elnta ifinita in nũero: ꝯtigit eis corpꝰ ifiᵐ eē ꝯtinuũ ꝑ ꝯtactũ eltoꝝ ifinitoꝝ ſui adiuicē: qm̃ cũ fuerit poſitũ h eē ꝑtes ifinitas exñtes inſil: nec̃e erit vt ex eis fiat vnũ corpꝰ ꝯtinuũ ſꝫ ꝯtactũ. ℭ D.d. Ana. aũt ꝛc̃.i. ꝯtigit Anaxagore corpꝰ eē ꝯtinuũ ifiᵐ ex corporibꝰ ifinitis ꝯſiliũ ꝑtiũ. Demo. vo ex ꝑtibꝰ ifiniti in nuõ ꝛ figura: q̃s vocat radices ꝛ ſeia figuraꝝ.

ℭ Et hi q̃dē quãlꝫ ꝑtē eē ſimplr̃ mixtã toti: ex eo qꝺ videt qꝺlꝫ ex quolꝫ fieri. hinc.n. vr̃ ꝛ ſilr̃ aliqñ oēs res affirmare eē vt h caro: ꝛ hoc os: ꝛ ſic qꝺlꝫ: ꝛ oia itaqꝫ: ꝛ ſilr̃ igr̃: principiũ.n. nõ ſolũ in vnoquoqꝫ diſgregatiõis ſꝫ oiuꝫ eſt. Qm̃.n. oē qꝺ fit ex hꝰ fit corꝑe: oiuꝫ.n. gnãtio ꝑterq̃ꝫ ꝙ nõ ſilr̃: ꝛ qꝺdã principiũ eē opꝫ gnõnis: hoc aũt eſt vnũ: qꝺ ille vocat itellectũ: itellectꝰ aũt ex principio qꝺdaꝫ operat̃ intelligēs: q̃re neceſſe eſt ſilr̃ oia eſſe ꝛ icipere moueri aliquãdo.

ℭ Qm̃ quãcũqꝫ ꝑtē accepis iuenies eã mixtã ad modũ totiꝰ: qꝺlꝫ.n. generat̃ ex quolꝫ: vr̃ igit̃ ꝙ nec̃e eſt ex hoc dicere in aliq̃ hora oia eē iſilr̃. V.g. qm̃ iſta caro eſt: ꝛ iſtud os eſt: ꝛ ſilr̃ qꝺlꝫ mēbꝝ: oia igr̃ mēbra ſunt. g̃ ſunt inſilr̃. Principiũ.n. in vnaquaqꝫ reruꝫ nõ eſt principiũ diſtõnis tm̃: ſꝫ cuiuſlꝫ: qm̃ q̃ illꝺ qꝺ gnãt̃: gnãt̃ a corꝑe: qꝺ eſt tale: ꝛ oē hñs gnõnē: ſꝫ nõ ſunt inſilr̃. g̃ neceſſe eſt vt gnãtio habeat aliqꝺ principiũ: ꝛ hoc eſt vnũ: ꝛ eſt illud qꝺ vocat itelligētiã: ꝛ itelligentia ab aliquo principio itelligit: ergo neceſſe eſt vt oia in aliqua hora ſint inſimul: ꝛ vt incipiant in aliqua hora moueri.

Cõtra opiõnē iſtã Anaxagore: vide ſꝑm pᵒ phy. t.c. 35. vſqꝫ ad tex. c. 41. ꝛ 3ᵒ celi. ꝑlon in ꝓceſſum. Et pᵒ de gnõ ꝛ ad ꝓpriũ. Et p̃ meta. a tex. c 16. vſqꝫ ad tex. c. 19.

28 ℭ Et ꝯtingit Anaxagore corpꝰ ifiᵐ eē in actu ex ꝑtibꝰ ꝯtiguis: q̃ dixit: qm̃ quãcũq̃ꝫ ꝑtē accepis ex mundo iuenies eã mixtã cũ q̃lꝫ: ſic̃ eſt diſpõ in toto mũdo: ꝛ dixit h: q̃ opinabat̃ qꝺ qꝺlꝫ gnãt̃ ex q̊lꝫ: ꝛ ꝙ totum gnãt̃ ex toto: ꝛ ꝙ gnãtur ex ſilr̃ nõ ex ꝑuatiõe: neqꝫ ex diſſilr̃. ℭ D.d. vr̃ igr̃ ꝛc̃.i. vr̃ igitur ꝙ ꝯtigit dicēti hũc ſmonē: vt oia ſint iſilr̃ in aliq̃ hora.ſ. anteq̃ꝫ a toto diſtiguat̃ aliqꝺ eoꝝ: que ſunt ꝯſilium ꝑtiũ: vt eſt in hora: in qua a toto nihil diſtiguebat̃: vt dicimꝰ in iſtis ꝑtibꝰ ea eē tãq̃ꝫ ab eis diſtiguatur aliqd. ℭ Et hoc intēdebat cũ dixit. V.g. ꝛc̃.i. V.g. qm̃ iſta caro ē anteq̃ꝫ ab ea diſtiguat̃ aliqd: ꝛ ſilr̃ iſtud os: ꝛ ſic oia in illa hora erũt in toto: ꝛ tũc totũ erit ꝯpoſitum ex partibꝰ cõſilibꝰ ifinitis. ℭ Et cũ narrauit: ꝙ ex hoc ſeqtur: vt oia i aliqua hora ſint iſilr̃: dixit: p̊nᵐ.n. ꝛc̃.i. ꝛ hoc cõtingit ꝙ neceſſariũ eſt vt ſit hoc p̊nᵐ qꝺ diſtinguit res ex iuicē: nõ ab iſtis ꝑticularibꝰ tm̃: ſꝫ a toto: ꝛ in alia trãſlatiõe dr̃: p̊nᵐ.n. ſegregatiõis non eſt in vnoquoq̃ꝫ tm̃: ſꝫ totiꝰ: ꝛ eſt neceſſe vt ſit hic p̊nᵐ diſtinguēs ſm hãc opinionē: qm̃ illud qꝺ generat̃ apꝺ ipm generat̃ a cã exiſtēte in re: a qua gnãtur: ꝛ oē hꝫ gnõnē: ſꝫ oia nõ generant̃ inſilr̃. g̃ nec̃e eſt vt oē gnãtuꝫ totale qꝺ eſt p̊nᵐ diſtinctiõis adinuicem habeat p̊nᵐ agens: qꝺ Anaxagoras vocat intelligētiã.i. ꝛ iſtꝺ p̊nᵐ qꝺ eſt intelligētia ab initio tēporali itelligit: ꝛ ē illa hora: in qua itellexit: mundus.n. apud ipſum eſt nouus ex quo ſeqtur: vt cũ intellexit: ꝛ icepit diſtinguere: vt oia in aliqua hora ſint inſimul.ſ. anteq̃ꝫ intelligentia incepit diſtinguere: ꝛ ſic in toto in illa hora erunt res infinite inſimul.

ℭ Democritꝰ aũt nihil alteꝝ ex altero fieri p̃imoꝝ dic̃: ſꝫ tñ cõe ipꝫ corpꝰ oiuꝫ eē p̃icipiũ magnitudie ſꝫ ꝑtes ꝛ figuras dr̃ntes.

ℭ Democritꝰ vo nõ dicit: ꝙ in principijs nõ erit aliqd ex aliquo alio: ſꝫ ipm corpus cõe oibus videt̃ ipm eſſe diuerſuꝫ ſm ſuas partes in quãtitate ꝛ figura.

ℭ Dicit. Democritꝰ vo q̃ apud ipm nullũ elemētoꝝ generat̃ ex eis adiuicē: ſꝫ ex partibꝰ idiuiſibilibꝰ: ſed opinat̃ ꝙ in corꝑe cõi oibꝰ: qꝺ eſt ꝯpoſitũ ex ꝑtibꝰ idiuiſibilibꝰ: diuerſant̃ ēt ſꝫ diuerſitatē ꝑtiũ in quãtitate ꝛ figura: ex quo ſeqtur: vt totũ apud ipꝫ ſit ifinitũ.ſ. corpꝰ cõe: opinat̃.n. ꝙ gnõ eſt ꝑ ꝯgregationeꝫ ꝑtiũ: ꝛ corruptio ꝑ ſegregationē eaꝝ: ꝛ ꝙ entia diuerſant̃ ſꝫ diuerſitatē partiũ in põne ꝛ figura ꝛ ordie. 29

Opiõnē Democriti. vide ēt pᵒ phy. 35. ꝛ id: ꝛ pᵒ de gnõne. t.c. 7. ꝛ ide. Et p̃ ꝺ aia. t.cõ. 20.

ℭ Qꝺ q̃dē igr̃ ꝯueniēs ſit phyſicis hec ſpeculatio manifeſtũ eſt ex his. Rõnabilr̃ aũt ꝛ p̃icipiũ ipꝫ ponũt oēs: neqꝫ.n. fruſtra poſſibile eſt ipꝫ eē: neqꝫ aliã in eē ipſi potētiam niſi ſic̃ p̃icipij: oia.n. aut p̃icipiũ ſunt: aut ex principio: infiniti aũt nõ eſt principiũ: eēt eniꝫ finis vtiqꝫ ipſiꝰ. ℭ Ampliꝰ aũt ꝛ ingenitũ ꝛ incorruptibile ſi eſt qꝺdã principiuꝫ qꝺcũqꝫ.n. ſit nec̃e ē accipe finē: ꝛ finalitas ois eſt corruptiõis. Quare ſicut diximꝰ: nõ huiꝰ principiũ: ſꝫ hoc alioꝝ vr̃ eē ꝛ cõtinere oia: ꝛ oia gubernare: ſicut affirmãt: qcũqꝫ nõ faciũt extra ifinitũ aliq̃ꝫ cãꝫ: vt itellectũ: aut ꝯcordiã: ꝛ h eē diuinũ. Immortale.n. ꝛ icorruptibile eſt: ſicut affirmãt Anaximãdros ꝛ plurimi phoꝝ.

Oē qꝺ ē: aut p̊nᵐ ē: aut ex p̊ncipio.

oīa gubern~ h° prin m

ℭ Declaratũ eſt igit̃ ex hoc ꝙ iſta ꝯſideratio eſt nec̃ia nãlibus: ꝛ nec̃io poſuerũt oēs ipꝫ principiũ: nõ igit̃ fruſtra dixerũt ipm eē: ꝛ ipm nõ hr̃e aliũ gradũ niſi gradũ principij: oē.n. aut eſt principiũ: aut a principio: ſꝫ ifinitũ nõ hꝫ principiũ: qm̃ ſi hr̃et: eēt finitũ: ꝛ ſi eſt principiũ infinitũ eſt: neqꝫ gnãbile: neqꝫ corruptibile: gnãtũ.n. hꝫ vltimũ: ꝛ vltimũ cuiuſlꝫ gnãtionis eſt corruptio: ꝛ iꝺ exiſtimat̃ ſꝫ hũc ſmonē: ꝙ iſtud nõ habꝫ p̃icipiũ: ſꝫ eſt principiũ aliaꝝ reꝝ: ꝛ ꝯtinet qꝺlibet: ꝛ regit qꝺlꝫ: vt dicit: q non ꝯcedit alias cãs ꝑter ifinitũ: vt intelligentiã: ꝛ amicitiã: ꝛ litem: ꝛ ꝙ hoc eſt deus: eſt.n. imortale ꝛ icorruptibile: ſicut dixit Anaximandros ꝛ plures loquētes de natura.

ℭ Dicit: ꝛ declaratuꝫ eſt igit̃ ex hoc ꝙ nãles dixerũt 30

de īfinito ꝙ cōſideratio de illo eſt nāli necīa:gnō.n. qꝛ vr̄ eē īfinita oz nālē reddere cāz illiꝰ:⁊ cāz īfinitā in gnābilibꝰ:in ꝑ.n.aſpectu vr̄ ꝙ h̄ nō ſit:niſi infinitū ponat̄ pnm in pncipijs gnōnis. ¶ D.declarauit ꝙ hoc in q̄ ꝯuenit̄.ſ.iponere pnm eſt necīuz eiꝰ nāe ſi cōcedat̄ ipz eē:⁊ dixit:non.n.fruſtra ⁊c̄.i.⁊ recte poſuerunt ipz pnm oēs q ꝓceſſerūt ipm eē:neceſſe eſt.n.vt nō ſit fruſtra:ſz ꝓꝑ aliq̄ꝫ actionez:⁊ ipoľe eſt ponere ei actionē:aut ipſuz ⁊ hr̄e ordinē aliquē niſi ordinez pncipij. ¶ D.icepit declarare hoc:⁊ dixit:oē.n.aut ē pnm:aut ex pno ⁊c̄.i.opz ponētē īfinitū eſſe ponere ⁊ ipm pnm:qꝛ īfim cū ſit vnū entiuz:⁊ oē ens:aut eſt cā:aut cauſatū:neceſſe eſt vt īfinitū ſit:aut cā:aut cātū. ¶ D.deſtruxit alterā partē:⁊ dixit:ſz ſi habuerit pncipiū erit īfim:ita īuenit̄ in libro:⁊ ſi ſit veꝝ intēdit: ꝙ ſi īfinitū habuerit pnm:neceſſe eſt vt illud pnm ēt ſit īfinitū:qꝛ īpoľe eſt:vt aliqḋ īfinitū īueniat̄ ab aliquo īfinito:⁊ ſic erūt duo īfinita: ⁊ hoc nō ē ꝯceſſū: alietas.n.exigit finitatez:qꝛ exigit diſcretionē:⁊ diſcreta ſ̄m ꝙ ſunt diſcreta ſunt īfinita:⁊ vľr vr̄ de īfinito ꝙ digniꝰ eſt pno:q̄ꝫ illud qḋ fit ex pno:⁊ ēt oē habens pnm:cū illud pnm ponat̄ extrinſecū:cōtinget vt illḋ cuiꝰ eſt pnm ponat̄:⁊ ſit finitū in parte extra quā eſt aliud:⁊ ſic īfinitū erit finitū:⁊ iō q ponit ꝙ īfinitū eſt aliqd a pno extrinſeco:ꝯtinget ei necīo vt illḋ qḋ ponit infinitū ſit finitū:⁊ ſi poſuerit ēt ipm eſſe pnm in re ꝯtinget formā eē īfinitā:⁊ māz īfinitā: qḋ eſt īpoľe:⁊ iō meliꝰ eſt ponere eū pncim. ¶ Et in alia trāſlatiōe eſt.ſ.⁊ īfinitū nō hz pncipiū:qꝛ tunc eſſet finitū:⁊ hoc eſt manifeſtū. ¶ D.declarauit ꝙ ſi fuerit pnm:ſeqtur vt ſit neqz gnābile:neqz corruptibile ⁊ dixit:⁊ ſi fuerit pnm ⁊c̄.i.⁊ necīuz eſt vt gnātum ēt hēat finē ⁊ magnitudinē:quā cum habuerit ꝯplebit̄ gnō:queādmodū neceſſe eſt ipz hr̄e pnm in magnitudine ex q̄ icepit gnāri:⁊ cū habuerit pnm in finem in magnitudīe:ē finitū:⁊ ſilr̄ hz corruptōez: vltimū.n. gnōnis eſt pnm corruptiōis:⁊ h̄ intēdebat cū dixit:⁊ vltim ⁊c̄. ¶ Et in alia trāſlatiōe dr̄:gnō.n.hz ꝯplemētū necīo:⁊ oīs corruptio hz ꝯplemētū:⁊ ītēdit ꝙ iſti motꝰ ſūt finiti:⁊ cū declāuit ꝙ q ꝓcedit ipz eē:oz ipz ponere ipz eē pncim:⁊ nō gnābile neqz corruptibile: declāuit ꝙ recte opīati ſūt illi q nō ꝓcedūt cāz agētē i h̄ ꝙ poſuerūt pm pnm:⁊ iſti ſ̄t oēs ātiq ꝑter Ana. ⁊ Empe. Ana.n.ponit cām agētē.ſ.itelligētiā. Empe. v̄o litē ⁊ amicitiā:⁊ h̄ ītēdebat cū dixit:vt dic̄ q non ꝓcedit ⁊c̄.vt itelligētia quā ꝓcedit Anax.cū īfinito: aut amicitia:⁊ lis q̄s ꝓcedit Empe.ſz vt mihi vr̄ nō ponit īfinitū:⁊ ſ̄mo eiꝰ in h̄ manifeſtꝰ eſt ꝑ ſe.

Pria expō ſuꝑ illo v̄bo ⁊ ſi hr̄et.

Nō pn̄t eſſe duo infinita: quia alietas exigit finitatez:qꝛ exigit diſcretionē:⁊ diſcreta h̄z ꝙ diſcreta ſunt finita.

Scḋa expō ſuꝑ idem.

Oēs ātiq negauerūt cām agētēm ꝑter empedoclē ⁊ Anaxagorā.

¶ Capłm in quo ponit rōnes ad oñdēdū ꝙ īfinitū ſit:⁊ demr̄at quot modis dr̄ īfinitū: ⁊ remouet opionē ātiquoꝝ:q de īfinito nō nāliter loquebant̄. Cap. II.

Sſe aūt aliqd infinitū fides ex qnqz ꝯtigit maxie ītēdētibꝰ:ex tꝑe:h̄.n.īfinitū. ¶ Et ex in magnitudinibꝰ diuiſiōe:vtunt̄.n. mathematici infinito. ¶ Ampliꝰ ſic vtiqz ſolū nō ē deficere fieri ⁊ corrūpi ſi īfinitū ſit. ¶ Ampliꝰ icludēdo finitū ſemꝑ ad aliqd:q̄re nec̄e ē nulluz eē t̄minū ſi ſꝑ icludeŕ nec̄e ē alteꝝ ad alteꝝ.

¶ Et ꝯtigit ꝯſiderātibꝰ de īfinito:credere aliqd eē īfinitū ex qnqz rebꝰ ꝓprie.ſ.ex tꝑe:tp̄s eni ē īfinitū. Et ex diuiſione mēſurarū: mathematici.n. ⁊ alij vtuntur in eis īfinito. Et etiā ex hoc:qꝛ hoc mō eſt poſſibile ꝙ nunq̄ꝫ deficiāt gnātio ⁊ corruptio. Et ēt qꝛ finituz ſemꝑ finit̄ ad aliqḋ:ex quo ſeq̄t vt non ſit finis oio ſi eſt nec̄e aliqd finiri ad aliud.

Et iſte qnq̄ꝫ rōes ſūt ꝓbabiles:⁊ q̄dā ſūt v̄e:⁊ q̄dā falſe:⁊ eaꝝ q̄ ſūt v̄e:q̄dā ſūt note ꝑ ſe: 31
⁊ q̄dā nō:illa igr̄ q̄ ē nota ꝑ ſe:⁊ accidit ei ꝙ fuit ꝓbabiľ:eſt de tꝑe:nullꝰ.n.p̄t itellˈere tp̄s eē finitū: neqz i initio:neqz i fine:q.n.pōit tp̄s gnāri:aut corrūpi ꝯtiget ei pōere añ illḋ tp̄s tp̄s:gnātū.n.nihil aliḋ eſt q̄ꝫ illḋ qḋ eſt in īſtāti pn̄ti:⁊ ſilr̄ corrūpit̄:⁊ īſtās pn̄s neceſſario exigit tp̄s p̄teritū ⁊ futuꝝ:⁊ vľr gnātū ⁊ corruptū eſt illḋ cuiꝰ extrēa extēduntur a tꝑe: ſi igr̄ tp̄s ponat̄ gnātū ⁊ corruptū:ꝯtinget vt ſit illḋ ꝯcluſū in tꝑe excedēte ipm in duabꝰ extremitatibꝰ:⁊ iō vt dic̄ Ariſt.oēs ātiq ꝯueniūt ꝙ tp̄s ſit eternū p̄ter pľonē. ¶ Diuiſio aūt mēſuraꝝ in īfim ſemꝑ in duo media eſt pnm maximū iter mathematicos:⁊ vr̄ eē notuz ꝑ ſe:ſz q pōit ꝙ magnitudīes ꝯponunt̄ ex magnitudinibꝰ īdiuiſibilibꝰ nō ꝯcedet hāc diuiſionē:ſz tñ vnuz eoꝝ qbꝰ deſtruit̄ iſta opīo eſt h̄ pnm:⁊ deſtruit̄ ꝑ pna nālia:⁊ illic exiſtimat̄ ꝙ h̄ demr̄at̄ i ſcia nāli. ¶ Et nō ē remotū vt iſtud pnm ſit notuz ꝑ ſe:⁊ magnitudines ꝯponi ex īdiuiſibilibꝰ aut diuiſibilibꝰ ſit ignotū nāľr:ſz cū fuerit declaratū eas nō ꝯponi ex īdiuiſibilibꝰ:tūc ſcia de h̄ pncio:erit certificata:ſeq̄t.n.ex hac pōne ꝙ magnitudo diuidit̄ ſꝑ in diuiſibilia:vt ḋclarauit Ariſt.in 6o.forte igr̄ geometer ponit h̄ pncim:⁊ nālis diſſoluet hāc qōnē:vbi dicamꝰ ꝙ iſtud pnm īdiget demr̄atiōe:⁊ h̄ erit in hac ſcia:⁊ de h̄ ꝑſcrutabit̄ in 6o. ¶ D.d.⁊ ēt qꝛ h̄ ſolūmō ⁊c̄.⁊ iſta eſt 3a rōcinatio:⁊ ē necīa:ſz nō eſt nota ꝑ ſe:ſz tñ ē ꝯceſſa ei q ꝯcedit gnōnē eē ex ente:⁊ corruptiōez eē in nō ens: ⁊ ītēdit ēt h̄ ſ̄z hūc ſolū modū.ſ.pōere īfim:poſſumꝰ dicere ꝙ gnō ⁊ corruo nūq̄ꝫ deficiūt:q.n.negat īfim nō p̄t dicere ꝙ nūq̄ꝫ deficiet gnō ⁊ corruo. ¶ 4a aūt rōcinatio:⁊ ē h̄ ꝙ exiſtimat̄ ꝙ īfim finit̄ ad aliḋ ex̄ ipz eſt rōcinatio famoſa falſa:qm̄ h̄ accidit finito.

¶ Maxie aūt ⁊ magis ꝓprie qḋ cōez fac̄ dubitationē oībꝰ:ꝓꝑ id.n.ꝙ itellectu nō ē deficere:⁊ nūerus īfinitꝰ vr̄ eē:⁊ mathematice magnitudīes: ⁊ qḋ extra celū:īfinitū aūt cū ſit extra ⁊ corpꝰ īfinitū vr̄ eē ⁊ mūdi:qd eni magis vacuū hic q̄ꝫ ibi:ꝙ ſiqdē in vno loco ⁊ vbiqz eē magnitudinē:ſilr̄ āt ⁊ ſi vacuuz eſt ⁊ locꝰ īfinitꝰ corpꝰ īfinitū nec̄e eſt eē: ꝯtigere.n.ab eſſe nihil differt in ꝑpetuis.

¶ Et maximuz eoꝝ q̄ faciūt oēs dubitare ⁊ digniꝰ eſt exiſtimatiōe. opīari.n.aliqd qꝛ nō ceſſat:iō nūerus exiſtimat̄ īfinitꝰ:⁊ ſilr̄ mēſure mathematice:⁊ qḋ ē extra celū:⁊ ſi vacuuz ē īfinitū exiſtimat̄ corpꝰ eſſe īfinitū:⁊ mūdos eē īfinitos:nihil.n.coget vt locꝰ mūdi ſit in hoc loco vacui digniꝰ q̄ꝫ in alio loco ſi igit̄ corpus eſt in vno loco:poľe eſt vt ſit

in omni

in oĩ loco: τ cũ h̃ si fuerit vacuũ τ loc⁹ ĩfinitus: τ nec̃e ẽ vt sit corp⁹ ĩfinitũ: ĩ eternis.n. nõ est dr̃ia inter pos̃e: τ illud qd̃ est.

32 ¶ Hec est cã 5ª q̃ facit existimare ĩfinitũ eẽ: τ est: qm̃ qñ hõ opinat̃ aliqd pos̃e est ip̃z opinari aliud extra illud: vñ existimat̃ q̃ h̃ qd̃ accidit in opione: seqtur nãm entis. ¶ Et dicit: τ facit oẽs dubitare in hoc q̃ existimat̃ infinitũ eẽ hoc maxĩe.s.opĩo: hec.n.est cã in hoc q̃ existimat̃ q̃ nũeri sunt ĩfiniti in additiõe: τ silr ẽt mẽsure: τ in h̃ q̃ existimat̃ q̃ ex̃ celũ est vacuũ ĩfinitũ: τ si sit pos̃e vt vacuũ sit ĩfinitũ: τ vacuũ est illud in quo corp⁹ põt eẽ pos̃e: vt in eo sit corp⁹ ĩfinitũ τ mũdi ĩfiniti. ¶ D.d. nihil.n.coget τc̃. τ hec est rõcinatio in h̃ q̃ ex vacuo seqtur vt sint plures vno mũdo: imo mũdi ĩfiniti: qm̃ nullus loc⁹ vacui est dignior: vt in eo sit mũdus q̃z ali⁹.g̃ pos̃e ẽ: vt in eo sint mũdi ĩfiniti. ¶ Et pos̃e in reb⁹ eternis: quas nõ ptinet tp̃s est nec̃ium: qd̃.n.est pos̃e vt sit τ vt nõ sit est in indiuiduis sp̃ez: que cõtinet tp̃s: τ hoc intẽdebat cum dixit: in eternis.n. τc̃.i.qm̃ cuz posuerimus hoc esse vacuũ infinitũ: aut locũ infinitũ: nõ seqtur ex h̃ infinituz corpus esse pos̃e: aut ĩpos̃e: sed seqtur ex h̃ corpus infinituz esse: τ silr cum fuerit possibile mũdos esse ĩfinitos erit nec̃ium: eterna.n. nõ ptinent̃ a tpe: τ cũ fuerit possibile aliquid esse de nã rerũ eternarũ illud erit necessarium nõ cõtingens.

Pos̃e ĩ reb⁹ eternis: q̃s ñ ptinet tp̃s est nec̃iuz. Idẽ ... ce.33.τ.34 ... Idez.12. meta. cõ.30. Idẽ hic ĩfra cõ.75.

Eterna nõ ptinent a tpe. Idẽ.4.phy. tex.cõ.113. τ ibi.

¶ Hz aũt dubitationẽ de ĩfinito psideratio: τ nãqz nõ eẽ ponẽtib⁹ multa ĩpos̃ia accidũt τ eẽ. Ampli⁹ aũt qualr̃ est vtr̃ sic̃ suba: aut sic̃ accñs p se alicui nãe: aut neutralr̃: s̃z nihilomin⁹ finitũ: τ infinita multitudine.

¶ Et certe in psideratione de ĩfinito est qõ: qm̃ si aliqs posuerit ip̃m nõ esse ptingeret̃ ei plura ĩpos̃ia: τ si posuerit ip̃m esse: qũo igr̃ ponit ip̃m: vtr̃ subaz: aut q̃ in se accidit alicui nãe: aut q̃ non est f̃m alter̃ istor̃: τ siue infinitũ ponat vnũ: aut plura in nũero.

33 ¶ Dicit: q̃ psiderare de ĩfinito ĩducit maximã pscrutationẽ: declaratuz est.n. q̃ si aliqs ponat ip̃m nõ eẽ: ptingẽt ei plura ĩpos̃ia: τ eor̃ est tp̃s nõ eẽ: neqz motũ: neqz diuisionẽ mẽsurar̃: neqz additionẽ nũeror̃: pscrutãdũ est igit̃ qũo est: vtr̃ f̃m q̃ est suba: aut f̃z q̃ accidit aly nãe: aut f̃z q̃ nõ est alter̃ istor̃: ĩdifferenter: siue ponam⁹ finitũ vnũ in magnitudine infinitum: aut plura infinita in numero.s.quãdo posuerimus q̃ infinitum accidit aly nature.

¶ Maxie aũt physici psiderare est si est magnitudo sensibilis ĩfinita. Primũ igit̃ determinãdũ quot modis dr̃ ĩfinitũ. ¶ Uno qdẽ igit̃ mõ qd̃ ĩpos̃e est trãsiri ex eo qd̃ non est aptum trãsiri: vt est vox inuisibilis. Alr̃ aũt trãsitũ hñs ĩcõsumabilem. Aut qd̃ vix. Aut qd̃ aptũ natuz est hr̃e: nõ tñ habz trãsitũ: aut finẽ. Ampli⁹ infinitũ esse: aut f̃m appõnẽ: aut f̃m diuisionẽ: aut vtroqz mõ.

Quot mõis dr̃ infinitũ.

¶ Et oz nãlẽ psiderare: vtr̃ quãtitas sensibilis sit ĩfinita: oz igr̃ p̃rio determiare f̃z quot modos dr̃ ĩfinitũ: vn⁹ igr̃ eor̃ est illd̃ in quo est ĩpos̃e ĩcipi: q̃ nõ est ĩnatũ acqri: sic̃ dr̃ sonũ eẽ ĩuisibilẽ: τ dr̃ de illo: cuius pcessus nõ h̃z finẽ: aut de eo: cui⁹ pcessus est cũ labore τ fatigatione: τ dr̃ de illo: qd̃ est aptũ vt pcedat̃ in ipso: s̃z nos nõ possum⁹ pcedere τ peruenire ad finẽ: τ etiã dicunt̃ modi esse infiniti: aut in additione: aut diuisione: aut in vtroqz.

¶ Et op̃z nãlez psiderare: vtr̃ sit pos̃e vt magnitudo sensibilis sit ĩfinita: aut nõ: τ p̃ri⁹ op̃z pscrutari de h̃ f̃m quot modos dr̃ infinituz. ¶ Quor̃ vn⁹ est illud in quo nõ põt pcedi: q̃ nõ h̃z lõgitudinez: neqz finitam: aut ĩfinitã: vt dr̃ q̃ color: aut pũctus est ĩfinit⁹: τ iste modus priuationis est vt aliqd careat illo: quo nõ est ĩnatũ: neqz suũ gen⁹ hr̃e: si habeat gen⁹: vt cuz dr̃ deũ esse nõ corpus. ¶ D.d. τ dr̃ τc̃.i. de illo qd̃ h̃z quãtitatẽ τ lõgitudinẽ in actu: s̃z nõ h̃z finẽ: τ de isto mõ pscrutabit̃ hic. ¶ D. ĩduxit tertiũ mo^m: τ dixit: τ de illo cui⁹ pcessus est cũ labore.i. τ dr̃ ĩfinitũ transũptiue de illo: qd̃ nõ ptrãsit̃ nisi cũ labore pp lõgitudinẽ spaty: s̃z h̃z finẽ: vt cũ dr̃ q̃ via lõga est ĩfinita. ¶ D. ĩduxit q̃rtũ moduz: τ dixit: τ de illo qd̃ pos̃e est vt in illo pcedat̃: f̃m q̃ est quãtũ finitũ: sed non possum⁹ ptrãsire illud pp rẽ extrinsecã: vt cum dr̃: q̃ pfunditas maris est ĩfinita: τ 3⁹ modus: τ iste dr̃r ĩfiniti trãsũptiue. ¶ D. ĩduxit 5^m moduz: τ est illud qd̃ dr̃ esse infinitũ f̃m q̃ actus in eo semp seruat potentiã: τ est illud qd̃ põt eẽ tm̃ nõ 2⁹ modus.s.nũerus: τ dixit: dr̃.n. τc̃.i. τ iste modus ĩfiniti est ille q dr̃ in additiõe actiõis pueniẽtis a re: aut passiõis in additione: aut actionis vt gnãtio in passione: τ diuisio mẽsurarũ in ptes: τ iste modus infiniti mani^m est: q̃ est alius a 2°.s.q h̃z quãtitatẽ in actu: s̃z nõ h̃z finẽ.

Ex hoc loco p̃z Auer. velle q̃ de puatiõis aptitudo ad gñs dr̃ referri τc̃.

34

¶ Separatũ qdẽ igit̃ eẽ a sensibilib⁹ infinitũ ip̃z aliqd ens infinitũ ĩpos̃e est: si nãqz neqz magnitudo: neqz multitudo est: suba autẽ est ip̃z ĩfinitũ: τ ñ accñs ĩdiuisibile erit: diuisibile.n. aut magnitudo: aut mltitudo erit. si aũt ĩdiuisibile est: nõ ĩfinitũ est nisi sic̃ vox ĩuisibilis est: s̃z neqz sic dicũt eẽ affirmãtes eẽ ĩfinitũ: neqz nos q̃rim⁹: s̃z sic̃ trãsibile.

¶ Nũc aũt dicam⁹ q̃ ĩpos̃e est vt ĩfinituz sit separatũ a sẽsibilib⁹: τ sit exñs p se ĩfinitũ. Si.n. ĩfinitũ nõ est mẽsura: neqz nũerus: s̃z est suba nõ accñs: nec̃e est vt sit indiuisibile. mẽsura.n. est illud qd̃ est diuisibile τ nũerus: τ si est ĩdiuisibile nõ est ĩfinituz: nisi eo modo quo dr̃ q̃ son⁹ est ĩdiuisibilis: sed nõ hoc mõ vtunt̃ ĩfinito dicẽtes ip̃m eẽ: nec ẽt nos pscrutamur de hoc mõ: s̃z de illo cuius intẽtio est ip̃m eẽ nõ ptransibile.

35 ¶ Cũ narrauit q̃ oz nãlẽ pscrutari de ĩfinito: vtr̃ sit corp⁹ sensibile ĩfinitũ: aut corpora sensibilia infinita in actu: ĩcepit p̊ pscrutari f̃m exercitiũ disputatiuuz de ĩfinito qd̃ ponit̃ suba separata a sensibilib⁹ vt plures antiqui opinabant̃. ¶ Et dixit: nũc autem dicamus τc̃.i. qm̃ ĩpos̃e est vt ĩfinitũ sit aliqd̃ separatũ a sensibilib⁹ demr̃atis f̃m q̃ est suba: cui⁹ qdditas est

Diuisibilitas rei ē ſm q̄ ē menſura aut nūerus. Idē. 5. met. tex. cō. 18.

in infinito. ¶ D. īduxit rōnē deſtruentē infinitū po
ſitū hoc mō: ⁊ dixit: qm̄ ſi infinitū ⁊c̄. i. qm̄ ſi illa nā
que dr̄ īfinita nō ſit de genere mēſure: neq₃ de gene
re nūeri: ſ₃ fuerit ſuba ꝑ ſe: nec̄e ē vt ſit īdiuiſibilis:
diuiſibilitas. n. rei eſt ſm q̄ eſt mēſura: aut numerꝰ.
¶ Et iſte ſermo eſt in 2ª figura ſic: īfinitū ſeparatū
nō eſt numerus: neq₃ q̄tū: ⁊ oē diuiſibile eſt nume/
rus: aut q̄tū. g̊ īfinitū eſt īdiuiſibile. ¶ Et deīde di/
xit: ⁊ īfinitū nō eſt numerus: ⁊ hoc ſic cōcludit̄. Infi
nitū eſt ſuba. Et quātū ⁊ nūerus nō eſt ſuba. Ergo ī/
2 finitū nō eſt q̄tū neq₃ numerus. ¶ Et cum declara
uit q̄ ſm hoc infinitū eſt īdiuiſibile incepit declara
re q̄ ex hoc ſeq̄t̄ vt nō dicat̄ infinitū niſi per accn̄s:
ſicut dr̄ de pūcto: ⁊ dixit: g̊ īfinitū ⁊c̄. i. ⁊ cū fuerit idi
uiſibile: tūc nō dicet̄ infinitū niſi ſicut dr̄ de illo qđ
nō eſt īnatū recipe finitatē: aut īfinitatē vt punctus
⁊ color. ¶ Et iſte ſyll's eſt in 2ª figura ſic. Infinitu₃
hoc mō eſt īdiuiſibile: ⁊ infinitū veꝝ eſt diuiſibile.
ergo īfinitū hoc mō nō eſt veꝝ infinitū: q̄ aūt infi/
nitū veꝝ eſt diuiſibile ſic declarabit̄: verū īfinitū. ſ.
illud qđ eſt īnatū dici infinitū eſt quantū: aut nume
rus: ⁊ oē quātū aut numerus eſt diuiſibile. g̊ veꝝ īfi
3 nitū eſt diuiſibile. ¶ Et cū declarauit q̄ cōtingit ei
ſm hoc q̄ infinitū eſt punctus: aut color: aut alia nā
incepit declarare q̄ iſte modus īfiniti nō ſignificat
nām terminatā: neq₃ antiq̄ dicētes hoc infinitū eſſe
ſuba₃ exn̄tē per ſe intēdebāt hoc: iſte. n. modus non
ſiḡt in re qđ eſt ſuba magis q̄₃ qđ eſt pūctꝰ: neq₃ qđ
eſt punctus magis q̄₃ qđ eſt color: ſi igitur fuerit hec
ſuba exiſtēs per ſe: tūc illa nō dicet̄ īfinita: niſi ſicut
dr̄ punctus: ⁊ manifeſtū eſt: q̄ antiq̄ nō intendebant
hoc: ⁊ ideo dixit: ⁊ nō hoc mō ⁊c̄. i. ſed dicētes infini/
tu₃: nō intendebāt iſtū modū: neq₃ etiā perſcrutatio
noſtra eſt de tali īfinito: qđ eſt per accn̄s: ſed de illo
qđ eſt infinitū per ſe: qđ eſt quātū nō ꝑtrāſibile.

¶ Si aūt ſm accn̄s eſt īfinitum nō erit vtiq₃
el'ntū coꝝ: q̄ ſunt ſ₃ q̄ eſt īfinitū: ſicut neq₃
īuiſibile locutionis q̄₃uis vox ſit inuiſibilis.
Ampliꝰ qūo ꝯtinget aliq̄d eſſe ipm̄ īfinitū ſi
vere nō eſt ⁊ ſm numeꝝ ⁊ magnitudinem:
quoꝝ ē ꝑ ſe paſſio q̄dā īfinitū: adhuc. n. mi/
nus nec̄e eſt eē q̄₃ ſ₃ nūeꝝ ⁊ magnitudinē.
¶ Et ēt ſi īfinitū per accn̄s nō eſt el'tū: entiū
eni in eo qđ eſt īfinitū queādmodū īuiſibi/
le nō eſt el'tū idiomatis viſi: ⁊ ſonꝰ eſt īuiſi/
bilis: ⁊ ēt qūo eſt poſ'e vt īfinitū ſit exiſtens
per ſe: ⁊ nūerus ⁊ mēſura: que ſūt illa qbꝰ
accidit infinitum nō ſunt exiſtētia per ſe.

36 ¶ Hic incepit declarare q̄ ſi ponat̄ ip₃ eē ſuba₃ erit
per accn̄s: ⁊ ſic ſi ponat̄ pncipiū ⁊ elemtū. ¶ Et dix̄
⁊ ſi īfinitū ⁊c̄. i. ⁊ ſi īfinitū vt declaratū eſt ex h̄ ſer/
mone eſt ſm q̄ eſt īfinitū per accn̄s nō eſt elemētū
entiū in eo q̄ eſt īfinitū vt antiq̄ ponūt: ſed ſi fuerit
elemētū: erit ſ₃ q̄ eſt ſuba: ⁊ ſonꝰ nō eſt elemētū di/
ctionū ſ₃ q̄ eſt īuiſibilis: ſ₃ ſ₃ q̄ eſt audibilis: qđ igr̄
exiſtimauerūt q̄ ex h̄ q̄ eſt pn̄m ⁊ el'ntu₃: ſeq̄t̄ vt ſit
īfinitū eſt falſum ſi ꝯceſſerimꝰ aliq̄d eē tale. ſ. ſubam
īfinitā exn̄tē per ſe: q̄ aūt īfinitū eſt ſuba per accn̄s
manifeſtū eſt: qm̄ ſuba exn̄s per ſe īfinita eſt elemē/
tū per accn̄s ſ₃ q̄ eſt īfinita: ⁊ nullū elemētoꝝ ē ele/
mētū ſ₃ q̄ accidit ei aliq̄d. ergo in ſcđa figura ſuba
īfinita nō eſt elemētū ſ₃ q̄ eſt infinita. Prima ꝓpō
manifeſta eſt ex ṗdcis. 2ª v̊o māifeſta eſt ꝑ ſe. ¶ Et
cū declarauit q̄ ſ₃ q̄ ē īfim̄ nō eſt pn̄m: īcepit deſtrue
re aliq̄d eē exn̄s ꝑ ſe īfim̄: ⁊ dixit: ⁊ ēt ⁊c̄. i. ⁊ ſi īfim̄ eſt
exn̄s ꝑ ſe quāto maḡl: vt illđ cui accidit īfim̄ ſit exn̄s
ꝑ ſe. ſ. ſub₃. U. g. nūerus ⁊ mēſura: ſ₃ ſubm̄ nō eſt exi
ſtēs ꝑ ſe: quāto magis īfim̄ nō erit exn̄s ꝑ ſe: ⁊ iſta de/
claratio ē logica ⁊ dmōſtrata quodāmō: q̄ aūt ſub₃
īfiniti eſt digniꝰ: vt ſit ſeꝑatū magis q̄₃ īfim̄: declarat̄
ꝑ duas ꝓpōnes ſic. Infinitū dr̄ in ſubo. Et oē qđ dr̄
in ſubo ſubm̄ eiꝰ eſt magis exn̄s ꝑ ſe q̄₃ illud. g̊ ſub₃
īfiniti magis eſt exn̄s per ſe q̄₃ īfim̄: ſ₃ q̄tū ⁊ numerꝰ
ſunt ſuba īfiniti. Ergo quātū ⁊ nūerus ſunt magis ſe
parabilia q̄₃ īfinitū. deīde ꝯponit̄ in ſyll'o hypotheti
co. Si īfim̄ ē ſeꝑatū: q̄tū ⁊ nūerꝰ erunt magis ſeꝑabi/
lia. deīde deſtruet̄ ꝯn̄s ⁊ ꝯcludet̄ an̄s. ⁊ in h̄ ſermōe
ſunt duo ſylli cathegorici. ⁊ vnus hypotheticus.

¶ Manifeſtū aūt eſt q̄ nō ꝯtingit eſſe infini
tū: ſicut actu eſſe: ⁊ ſicut ſubam ⁊ pricipiū:
erit. n. q̄dlibet ⁊ ipſiꝰ acceptū ⁊ īfinitū ſi ꝑti
bile eſt: īfinito eſſe: ⁊ īfinitū idem eſt: ſi vo
ſuba īfinitu₃ eſſet ⁊ nō de ſubiecto eſſet: q̄re
aut īdiuiſibile eſt: aut in īfinita diuiſibile ē:
multa aūt īfinita eſſe ide₃ īpoſſibile ē: at vo
ſicut aeris aer ꝑs eſt: ſic ⁊ īfinitū infiniti: ſi/
quidē ſuba eſt ⁊ pricipiū: īpartibile ergo ⁊
īdiuiſibile eſt: ſ₃ īpoſ'e eſt actu eſſe infinitū:
quantū. n. aliqđ eſſe neceſſe eſt.

¶ Manifeſtū eſt q̄ īpoſ'e eſt īfinitū ſit: ſicut
illa que ſūt in actu: ⁊. q. ſuba ⁊ pricipiū: qm̄
neceſſe eſt: vt qđcūq₃ acceperis ex eo ſit īfi/
nitū ſi eſt diuiſibile: qm̄ ſi īfinitū eſt ſuba ⁊
nō dr̄ in ſubiecto: tūc q̄dditas īfiniti ⁊ īfini/
tum erit idē. ergo neceſſe eſt: aut vt ſit īdiui/
ſibile diuiſionibꝰ: quaꝝ nulla eſt nō īfinita:
⁊ ſic erunt plura īfinita ⁊ īfinitum ide₃: qđ
eſt īpoſſibile: queādmodū enim pars aeris
eſt aer: ſil'r pars infiniti eſt infinita ſm q̄ eſt
ſubſtātia ⁊ principiū: ⁊ ſic erit indiuiſibile:
ſed īpoſſibile eſt vt illud qđ eſt in actu infi/
nitum ſit indiuiſibile: neceſſe enim eſt vt ſit
aliquod quantum.

¶ Et manifeſtū eſt ex hoc qđ ego dico: q̄ īpoſſibile ē 37
vt infinitum ſm q̄ eſt infinitū ſit de natura ſubſtā/
tiarum ⁊ principiorum exiſtentium in actu: que non
ſunt in ſubiecto. ¶ Deinde dixit: neceſſe eſt eni₃ vt
quodcūq₃ acceperis ⁊c̄. i. quācūq₃ partē. ¶ Deinde
induxit cauſam ſuper hoc ⁊ dixit: quoniam ſi infini/
tum ⁊c̄. i. quoniā ſi infinitu₃ fuerit ſubſtātia ⁊ nō dr̄
in ſubiecto: tunc diffinitio eius qđ dr̄ infinitu₃: ⁊ dif/
finitio infinitatis erunt eedem: ex quo ſequit̄ neceſ/
ſario ſi fuerit diuiſibile vt ponūt: vt diffinitio totiꝰ
⁊ partis ſit eadem: pars enim infiniti: ſi diffinitio diſ/
poſitionis ⁊ diſpoſiti eſt eadem: neceſſe eſt etiam vt
ſit infinita: diffinitio enim partium ſubſtantiarū cō
ſimilium partium: ⁊ diffinitio ſubſtātie ſunt eadem.
U. g. quoniā pars aeris eſt aer: ⁊ pars aque eſt aqua.
¶ D. d. ⁊ ſic erūt plura ⁊c̄. i. ⁊ cū ꝑs īfiniti eſt īfinita

erūt plura

erūt plura īfinita: sed īpoſ̄e est vt infinitū sit magis ꝙ̄ vnum. ¶ D. ꝯfirmauit h̄ ⁊ dixit: queadmoduꝫ. n. pars aeris est ⁊c̄. i. ⁊ sil'r necesse est vt pars infiniti sit etiā īfinita ſm ꝙ accidit sube ⁊ ꝑncipio. ¶ D. d. erit igit̄ indiuisibile. i. ⁊ cū h̄ īpossibile ꝯtigit si fuerit diuisibile: ḡ est indiuisibile: sed impoſ̄e est vt aliqd qd̄ est in actu īfinitū sit indiuisibile: qd̄. n. est īfinitū necesse est vt sit aliquā hn̄s quātitatē: ⁊ sic ponūt ip̄m antiq: ⁊ cū posuit ꝙ illd̄ qd̄ dr̄ īfinitū: nece est vt sit quantū: incepit declarare quid sequitur ex hoc.

¶ Scdꝫ ḡ accn̄s ē infinituꝫ: sꝫ si sic est dcm̄ est ꝙ nō ꝯtingit ip̄ꝫ dicere principiuꝫ: sꝫ ī illud cui accidit vt aerē aut ꝑtē: quare incōuenienter vtiqꝫ enunciāt ideꝫ dicētes: sicut pythagorici dicunt: simul. n. substātiam faciunt infinitum ⁊ partiuntur.

¶ Per accn̄s igit̄ ē infinituꝫ: si igitur est ſm hūc modum. Jā diximꝰ ꝙ īpoſ̄e ē ip̄m dici ꝑcipiū: sꝫ ꝑcipiū ē illd̄ qd̄ cui accidit: ⁊ ē aer: aut par: appet igr̄ ꝙ iste ſmo ē iopinabilis: cum cōueniat ei qd̄ dicūt pythagorici: dicentes enim ip̄m ponunt īfinituꝫ substantiā: ⁊ cum hoc diuidunt ipsum.

38 ¶ Dicit: ⁊ cū infinitū est q̄ꝫtū vt ponūt: ⁊ ſm ꝙ est in se: tūc eē īfinitū ſm ꝙ est infinitū est per accn̄s: qm̄ suū esse essentiale est ſꝫ ꝙ est q̄ꝫtū: ⁊ accidit in q̄ꝫto: ꝙ fuit infinitū. ¶ D. d. si est igit̄ h̄ mō ⁊c̄. i. qꝛ nihil dr̄ ꝑncipiū ſm ꝙ accidit ei aliqd per accn̄s. ¶ Et dixit vt mihi vr̄: iā diximus inuēdo illd̄ qd̄ ꝑdixit: qm̄ si infinitū dicit̄ de illo qd̄ nō īnatū est recipere finitatē neqꝫ īfinitateꝫ: ⁊ fuerit elementū ſm hunc modum necesse est vt elementū sit elementuꝫ ꝑ accn̄s: potētia. n. illius ſmonis ⁊ potētia istius quaꝫ ꝓbauit h̄: ⁊ si posuerint ip̄m esse q̄ꝫtuꝫ est eadeꝫ potētia: qm̄ si posuerit ip̄m esse quantū: ⁊ nō fuerit oē q̄ꝫtum īfinitū: tūc īfinitū erit accidēs quāto: ⁊ nō erit in eo ſꝫ ꝙ est q̄ꝫtum: ⁊ sic si q̄ꝫtū ponat̄ elemētū ſm ꝙ ē īfinitū: tūc elemētū erit elm̄tū ſm accn̄s: ⁊ siue illd̄ accidēs fuerit ꝓpinquū aut remotū: si aūt infinitū eēt accn̄s essentiale qbusdā spēbꝰ quanti non ꝯtingeret eis ista redargutio: est. n. aliqd̄ elm̄tum ſm accn̄s qn̄ illd̄ accn̄s fuerit essentiale: vt dicimus ꝙ ignis ⁊ aq̄ sunt elm̄ta ſm primas qualitates. ¶ D. d. appet igitur ⁊c̄. i. appet igit̄ ꝙ iste ſmo est īprobabilis: cū sit ꝯueniens ei qd̄ dn̄t pythagorici: ponunt enī īfinituꝫ eē subam liberatā a quātitate. D. diuidunt illam.

¶ Sed fortassis hec est vniuersalis questio magis si cōtingit īfinitū ⁊ in mathematicis esse: ⁊ in itelligibilibus ⁊ in nullā hn̄tibꝰ magnitudinē: nos auteꝫ itēdimꝰ ⁊ de sensibilibus: ⁊ de qbus facimus sciam: vtruꝫ ī ip̄is est: aut nō est corpꝰ īfinituꝫ ī augmētuꝫ.

¶ Sed ꝑscrutatio: vtꝝ sit īpoſ̄e vt infinituꝫ sit in mathematicis ⁊ intellectis q̄ nō habēt mēsurā oino sit perscrutatio vl'is: ⁊ ꝑscrutatio nostra sit de illo qd̄ est in sensibilibus: ⁊ de illo quod ꝯtinetur in hac arte: ⁊ est cōsiderare vtrum in istis sit corpus infinitum in augmento: aut non.

39 ¶ Cum destruxit vt infinitum sit substantia existēs per se denudata a quantitate: ⁊ ista perscrutatio non est ꝓpria huic sciētie: sed est de mathematica. ¶ Dixit: sed perscrutatio ⁊c̄. i. sed perscrutatio de vtrū inuenitur infinitum in intellectis: aut in quātitate ſꝫ ꝙ est non in materia est scientie diuine: que perscrutatur de infinito in intellectis ſm ꝙ considerat de intellectis ſm ꝙ sunt intellecta. s. ſm ꝙ sunt abstracta a mensura: ⁊ perscrutatur de infinito in mēsuris ſm ꝙ sunt abstracte a materia: ⁊ est principium qd̄ ponit mathematicus. s. infinitum esse in tribus mensuris: possibile est enim apud ipsum lineam exire in infinitum: ⁊ similiter superficiem ⁊ corpus: naturalis vero perscrutatur de infinito quod accidit mensuris ſm ꝙ sunt in materia. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: ⁊ perscrutatio nostra est de infinito ⁊c̄. i. vtruꝫ sit mensura sensibilis infinita: ⁊ primo vtrum corpꝰ sensibile infinitum sit: quoniam si hoc fuerit: erit linea sensibilis infinita: ⁊ superficies sensibilis infinita: ⁊ quia ista sciētia considerat de infinito quod est in actu: ⁊ qd̄ ē in potētia: dixit: ⁊ ista sciētia ꝯtinet ⁊c̄. ⁊ intendit per augmentum additionem.

Alr. de metaphysica.

Perscrutatio vtꝝ īfinitꝰ sit ī itellectis ſm ꝙ sunt intellecta ē scie diuine.

¶ Caplm̄ in quo disputatiue ostēdit nō esse īfinitū sic̄ antiq nāles ponebāt. Cap. III.

Ationaliter quideꝫ igit̄ speculātibus ex hꝭ videbitur nō vtiqꝫ esse: si enī corporis ratio ꝙ planitie terminatuꝫ ē nō vtiqꝫ erit corpus īfinitū: neqꝫ intelligibile: neqꝫ sensibile.

¶ Qui aūt considerat de hoc cōsideratione logica: ex istis videt ꝙ nō est in eis: cū ratio corporis sit ipsum esse terminatum per superficiē: impoſ̄e est igit̄: vt aliqd̄ corpus sit infinitū: neqꝫ itelligibile: neqꝫ sensibile.

Nō ē corꝰ īfinitū: neqꝫ intelligibile: neqꝫ sensibile. Jn d̄ celi. 35.

Cum declarauit ꝙ ꝓpria perscrutatio huiꝰ scientie est: vtrum sit hoc corpus sensibile īfinitum in actu: incepit destruere h̄. ¶ Et dixit: hoc enī corpus quādoqꝫ vtitur ipso ſm modum sermonum dialetice: ⁊ quādoqꝫ ſm ſmōes disputatiuos. ¶ Et iste sermo componit̄ sic. Omne corpus cōtinetur ab vna superficie: aut a pluribus. Et omne qd̄ continet̄ ab vna superficie: aut pluribꝰ est finituꝫ. Ergo omne corpus est finitū: ⁊ h̄ in ꝑma figura. ¶ Et ꝓpositio dicēs: ꝙ omne corpus ꝯtinet̄ ab vna superficie: aut a superficiebus declaratur sic. Omne corpus est figuratum. Et omne figuratū: aut est rotunduꝫ: aut non. Ergo omne corpus: aut est rotundū: aut nō. ¶ Sed omne rotundū continetur ab vna superficie. Et non rotundum continet̄ a superficiebus finitis pluribus vna. Ergo oē corpus ꝯtinet̄ ab vna suꝑficie aut a superficiebꝰ. ¶ Sed omne qd̄ est tale est finitū. Ergo omne corpꝰ est finituꝫ. ¶ Sed qui cōcessit corpꝰ infinitum esse: nō concessit ip̄ꝫ habere figurā. Et h̄ videtur manifestū per se: omne. n. corpus: aut habet figurā spericaꝫ: aut nō: ⁊ ideo si posuerimus h̄ esse corpus infinitū nō erit veꝝ dicere ipsum esse sphericuꝫ: aut nō spericū: sicut nō est veꝝ dicere punctū eē spericū aut nō spicū. ¶ D. d. termiatū ꝑ suꝑficiē. i. termiatū ꝑ vnūquāqꝫ suꝑficieꝝ aut rotūdā aut rectā. 40

Oē corpꝰ ꝯtinet̄ ab vna superficie aut a pluribus.

Oē corꝰ ē figuratū: h̄ oppositū: vid̄ de elm̄tis. 3. celi. cō. 67. ⁊ tex.

Oꝫ nũer⁹ nõ ſit iſinit⁹ actu

¶ At vo neqꝫ nũerus ſic eſt: ſicut ſepat⁹ ⁊ ifinitus: nũerabile. n. nũer⁹ ē aut hñs numeruꝫ: ſi ergo numerabile cõtingit numerare: ⁊ trãſire vtiqꝫ poſſibile erit infinitum.

¶ Neqꝫ nũer⁹ ēt ꝑt eē ſepatũ ⁊ ifinitũ: nũer⁹ eni ⁊ illud cui⁹ ē nũer⁹ ē nũeratũ: ſi igr̃ nũeratũ põt nũerari: poſſe ē ꝑuenire ad ifinituꝫ.

41 ¶ Cũ declauit vl'r ꝙ ifi^m nõ eſt q̃ztũ ꝯtinuũ: incepit declare ēt vl'r ꝙ ifi^m nõ ē q̃ztũ diſcretũ. U. g. nũer⁹. ¶ Et dixit: neqꝫ nũerus ⁊c̃. i. neqꝫ ēt eſt poſſe iuenir̃ nũeꝝ in actu ſepatũ a mã: aut nõ ſepatũ eē ifi^m: nũerus. n. ⁊ nũeratũ i actu eſt nũeratũ in actu: aut ē poſſibile vt nũeret̃ i actu. ſ. vt pficiat̃ nũerari: ⁊ cuꝫ poſuerim⁹ ꝙ ois nũer⁹ ē nũerabil': ⁊ oē nũerabile poſſe ē vt nũeret̃: ⁊c̃ cũ poſuerim⁹ ꝙ iuenit̃ aliqs nũer⁹ ifinit⁹: nece erit vt ifi^m nũeret̃ qḋ ē ipoſſe: g̃ ñ ħ nũerus ifinit⁹. ¶ Et forte ēt iſta ꝓpõ ē ḋ genere ꝓpõnũ notaꝝ ꝑ ſe. ſ. ꝙ ois nũerus ē nũerat⁹: ⁊ ꝙ oē nũeratũ i po^a cũ fuerit in actu: poſſe eſt vt ſit nũeratũ in actu: ſꝫ iſta ꝓpõ ē cõis nõ eẽntialis: ꝙ aũt infinitũ ipoſſibile eſt vt ſit numeratum in actu manifeſtũ eſt ꝑ ſe.

Forte iſta ꝓpõ eſt de nuõ ꝓpõnũ notorũ per ſe. ſ. ꝙ ois nũer⁹ eſt numeratus.

¶ Phyſice aũt magis cõſiderãtibus ex his mãifeſtũ erit: neqꝫ. n. ꝯpoſitũ poſſe eſt eē ifinitũ neqꝫ ſimplex cõpoſitũ qdē igit̃ nõ erit ifinitũ corp⁹: ſi finita ſint el'nta multitudie: nece ē. n. pl'a eē ⁊ eq̃re el'nta ſemꝑ ꝯ̃ria: ⁊ ñ eſt vnũ eoꝝ eē ifinitũ: ſi nãqꝫ q̃ztũcũqꝫ deficiat q̃ in vnoquoqꝫ corpore ē potētia a potētia alteri⁹: vt ſi ignis finitus ſit: aer aũt ifinitus: eſt aũt eq̃lis ignis aeri eq̃li potētia q̃ztũcũqꝫ duplicat⁹: ſolũ aũt nũeꝝ hñs: tũc manifeſtũ ē ꝙ ifinitũ excellit ⁊ corrũpit finitũ.

¶ Qui aũt poſuit ſuã ꝯſideratõeꝫ magis nãlē ex iſtis decl'abit: qm̃ ipoſſe eſt corp⁹ ifinitum eē: neqꝫ cõpoſitũ neqꝫ ſimplex: cõpoſituꝫ vo ſi el'nta fuerit finita i nũero: nece eſt eni vt ꝯ̃ria valeãt ſibi ſemꝑ: ipoſſe igit̃ eſt vt vnũ eoꝝ ſit ifinitũ: ſi potētia q̃ ē in aliquo illoꝝ eoꝝ fuerit diminuta a potentia: q̃ eſt in alio corꝑe ꝭm aliq̃z q̃ztitateꝫ: ⁊ ignis. U. g. fuerit finitus: ⁊ aer fuerit ifinitus: ⁊ menſura ignis fuerit multiplex mẽſure aeris in potẽtia quacũqꝫ multiplicate: mãifeſtũ eſt ꝙ ifinitũ excedet finitũ ⁊ corrumpet ipm.

42 ¶ Cũ deſtruxit ħ ꝑ ꝭmones dialeticos: icepit ḋſtruere ħ deſtructiõe ꝓpa ſcie nãli: q aũt ponit ſuã ꝯſiderationē magis ꝓpriã ſcie nãli ex iſtis ꝓpõnib⁹ ḋcl'abit. ¶ D. icepit dicere ꝙ ipoſſe ē corp⁹ ifi^m eē ꝯpoſitũ aut ſimpl'x: ⁊ q. d. ⁊ ſignũ ei⁹ ꝙ ipoſſe ē corp⁹ nãle eē ifi^m: ē qm̃ ſi fuerit: aut ē ꝯpoſitũ aut ſimpl'x: ſꝫ nõ eſt ꝯpo^m neqꝫ ſimplex: g̃ corp⁹ ifinitũ ñ ē. ¶ D. icepit declare ipm eē nõ cõpoſitũ: ⁊ dixit: ſi igit̃ fuerit ifinita nuõ ⁊c̃. i. ⁊ ꝯpo^m ifinitũ: nece eſt vt ſit ifini^m: aut q᷑ vnũ el'ntoꝝ ex qb⁹ ꝯponit̃: aut pl'a vno ſũt ifi^ta in magnitudie: aut q᷑ el'nta ex qb⁹ ꝯponit̃ ſũt finita in magnitudie: ſꝫ ifinita i nuõ. ¶ D. icepit ḋſtruer̃ ipꝫ eē ifinitũ: q᷑ vnũ eoꝝ ē ifinitũ in magnitudie: deiñ dixit: ſi igit̃ el'nta ⁊c̃. i. ſi ꝯpoſitũ fuerit ꝯpo^m ex el'ntis finitis. U. g. qnqꝫ aut ſex: ⁊ poſſe ē vt vnũ eoꝝ ſit ifi^m. i. in magnitudine. ¶ D. iduxit rõnē ſuꝑ hoc ⁊ dixit: nece ē. n. ⁊c̃. ⁊ iſte ꝭmo eſt in ꝑma figura ſic. Elementa ſunt ꝯ̃ria. Et ꝯtraria debẽt eē equipotentia. Ergo elemẽta ex qb⁹ ꝯponit̃ corp⁹ ꝯpoſitũ infinitum ſunt equipotẽtia. ¶ Sꝫ equipotẽtia ipoſſe eſt vt q̃dã ſint finita: ⁊ q̃dã ifinita. Ergo el'nta q̃ ſũt i ꝯpoſitũ ipoſſe eſt vt vnũ eoꝝ ſit ifi^m. ¶ D. iduxit rõnē ſuꝑ ħ ꝙ elemẽta ſũt eq̃po^a: ⁊ dixit: qm̃ ſi po^a ⁊c̃. i. qm̃ ſi po^a ꝯ̃ria q̃ ē i altero illoꝝ el'ntoꝝ exñte in magnitudie eq̃li alicui magnitudini alteri⁹ el'nti fuerit mĩor po^a exñte in magnitudie eq̃li alteri⁹ el'nti: ⁊ ḋbilior illa i q̃ztitate terminata. U. g. ꝙ po^a in vna palma ignis fuerit dupla po^e q̃ eſt in vna palma aeris: qm̃ tũc ſi tot⁹ ignis fuerit finit⁹: ⁊ tot⁹ aer fuerit infinit⁹: ꝯtiget nec̃io vt aer corrũpat ignē: ⁊ ſic el'ntũ finitũ nõ obſeruabitur cũ el'nto ifinito: q̃re mundus corrũpet̃. ¶ Et poſuit ꝙ po^a ꝑtis termĩate el'nti finiti ē maior po^a ꝑtis eq̃lis illi ex ifinito: q᷑ ꝑt aliqs dicer̃ ꝙ totũ el'ntũ ifi^m ñ corrũpet finitũ: niſi poſuerim⁹ ꝙ po^e duaꝝ ꝑtiũ eq̃liũ i q̃ztitate ſint eq̃les i q̃litate: ⁊ iõ dixit: ꝙ idē ſequtur: ⁊ ſi potētie partiũ equaliũ in quãtitate fiunt diuerſe in ꝯtrarietate: nõ. n. accidit vt quedaꝫ excedat quãdã niſi q̃ztitate finita: cũ ſit mãifeſtũ ꝑ ſe ꝙ q̃zto magis augm̃tat̃ quãtitas corporis: tãto magis augmẽtabit̃ po^a eius: ⁊ cũ corp⁹ debile habuerit q̃ztitatē infinitam: neceſſario hꝫ potẽtiã maiorē corporis finiti maioris. ¶ Et oēs iſte ꝓpões ſũt manifeſte ꝑ ſe: niſi ꝓpõ dicẽs el'nta eſſe ꝯ̃ria: ⁊ accepit illam: aut ꝭm famoſitatē: aut ꝯceſſam: q᷑ declarabit̃ in hac ſcia: ⁊ hoc eſt rectius: q᷑ ſic cõtradictio erit demõſtratiua nõ diſputatiua: ⁊ cũ deſtruxit partē dicẽtē: ꝯpoſitum eſſe ifinitũ: q᷑ vnũ elementoꝝ ex quibus ꝯponitur: aut plura vno ſunt infinita in quantitate: reuerſus ē ad ſecũdam partem. ſ. vt vnum eoꝝ ſit infinitum.

Cõtraria bent eē ... potentia...

Eſt mã... ꝑ ſe ꝙ q... magis au... tat quã... corpis... magis au... tabit po...

2° ſign... corrupt... t. cõ. 49. ... t. cõ. 44.

¶ Unũqḋqꝫ autē ifinitum ipoſſe ē eē: corp⁹ eniꝫ penitus hñs dimẽſiõeꝫ: infinituꝫ auteꝫ interminate diſtãs eſt cauſa: quare infinitũ corpus vbiqꝫ erit diſtãs in infinitum.

¶ Et ipoſſe ēt vt vnũqḋqꝫ eoꝝ ſit ifinitũ: corpus. n. eſt illud qḋ hꝫ dimẽſionē ad oēs partes: ⁊ ifinituꝫ ē illḋ qḋ hꝫ dimẽſionē infinitã ex quo ſeq̃t̃ vt corp⁹ ifinituꝫ hẽat dimenſionē infinitã ad oēs ꝑtes: ⁊ ſic el'ntoꝝ vnũ ifinitoꝝ iplebit totũ: vbi igit̃ erunt reliq̃.

¶ Dicit ⁊ ipoſſibile eſt ēt vt cõpoſituꝫ ſit ifinituꝫ: q᷑ vnũqḋqꝫ el'ntoꝝ ex quibus cõponit̃ eſt ifinitũ: q̃zdo 43
corpus eſt illud qḋ hꝫ dimẽſionē in oibus partib⁹: ⁊ infinitũ eſt illud qḋ hꝫ dimẽſiões ifinitas: ex quo ſequit̃ vt corpus infinitũ ſit infinitũ in oib⁹ partibus. ¶ Et hoc ē nece: qm̃ cũ aliqd fuerit ꝯpoſitũ ex duobus: nece eſt vt diffõ illius cõpoſiti ſit ꝯpoſita ex diffinitionib⁹ illoꝝ duoꝝ. U. g. qm̃: q᷑ diffinitio corpis eſt illud qḋ expandit̃ ad oēs ꝑtes: ⁊ diffinitio ifiniti eſt illḋ qḋ nõ hꝫ finē: iõ diffõ corpis ifiniti ē illḋ qḋ extẽdit̃ ad oēs ꝑtes i ifi^m. ¶ Et iſte locus ē verus: ⁊ q᷑ ſi vnũ el'ntoꝝ fuerit ifinitũ impoſſe erit vt cũ ipo ſit aliḋ el'ntũ finitũ: nedũ ifi^m dixit: ⁊ ſic vnũ el'ntoꝝ ifinitoꝝ ⁊c̃. ¶ Et ħ qḋ dixit mãifeſtũ ē ex ħ qḋ poſuit ꝙ ifinitũ dꝫ eē ifinitũ in oib⁹ trib⁹ dimẽſiõib⁹: ⁊ ſũt ſex ꝑtes: ⁊ ħ itẽdebat ꝑ oēs ꝑtes: ⁊ ſi nos poſuiſſe

Cum ali... fuerit ꝯpo... tũ ex duo... neceſſe e... diffõ illi⁹... poſiti ſit ꝯ... ſita ex diff... nib⁹ illoꝝ... duoꝝ. vid... ſile. 2. ḋ ... cõ. 158.

mus ꝙ

Ex hoc patz ꝯ modernos vnū ifinitū n̄ esse maiꝰ alio aliq̊ modo: q2 cuz aliqd corpꝰ fuerit ifim ſ3 qd statim erit ifim simplr: sic ex hoc loco colligit. Idē. j. cō. 53. vīd tn̄ ꝯ hoc ꝑ celi. com. 39. quo corpꝰ ifinitū imagiari qat ꝛ quo non.

mus ꝙ ifinitū ē ifinitū i q̄dā pte: ꝯtiget infim eē maius ifinito: poſſe.n.eēt ponere i pte in q̄ ē ifim aliō corpus ꝯtiguū: ꝛ tunc ꝯgregatū ex duobꝰ corporibꝰ erit magis vno corpore: ꝛ vtrūq3 est infinitum.s.ꝯgregatum ꝛ ipsum infinitum qd̄ est impossibile.

¶ At vero neq3 vnū ꝛ simplex eē ꝯtigit ifinitū corpꝰ: neq3 sicut dn̄t qdā ēt extra elēnta eē ex quo h̄ gnānt neq3 simplr. Sūt.n.qdā q̄ h̄ faciūt ifinitū: s3 nō aerē: aut aquā: q̄tenus nō alia elēnta corrūpāt ab ifinito: hn̄t.n.adiuicē ꝯrietatē: quoꝝ aer qdē hūidus vl' frigidus: aq̄ vero frida: ignis vero calidus: quoꝝ si esset vnū ifinitū: corrūperent iā alia: nūc autem dicunt alteruz esse ex quo hec sunt.

¶ Qr aūt ipoſſe ē ꝙ ifinitū sit vnū corpꝰ simplex sic decl'abit: hoc.n.nō est poſſe: neq3 ſ3 dicētē ip3 eē aliqd extra elēnta: ex quo res generāt: neq3 simplr. qdā.n.ponūt ifinituz vt diximꝰ: ꝛ nō ponūt ip3 aquā aut aerē: ne illud qd̄ ponūt ifinitū corrūpat alia: sunt eni ꝯria adiuicē. V.g. qm̄ aer est fridus ꝛ aqua hūida: ꝛ ignis calidus. ꝛ si aliqd istoꝝ esset ifinitū: tūc alia corrumperent: nunc igit dicunt hoc esse aliqd ex quo generat ista.

44 ¶ Cū destruxit ꝙ corpꝰ ifim sit cōpositū: q2 illa ex qbꝰ cōponit sunt ifinita in magnitudie: icepit destruere anq̄3 destrueret scd̄az ptē de ꝯposito ifito: ꝛ ē illd qd̄ est ifim: q2 ptes eiꝰ sūt ifite in spē: icepit destruere corpus simplex eē ifinitū. ¶ Et dixit: ꝙ aūt ipoſſe ē ꝛc. .i. ex hoc qd̄ dicā: ꝛ q2 h̄ itelligit duobꝰ modis: aut q2 illud corpꝰ ē ex̄ 4or elēnta: ꝛ ex eo gnānt elēnta vt qdā dicūt: aut q2 illd corpꝰ ē vnū elēntoꝝ 4or: dixit: n̄.n.ē poſſe ꝛc.i. ꝛ ipoſſe ē vt corpꝰ ifinitū eēt: siue ſ3 ponentes ip3 eē ex̄ mūdū: siue supra.s. si q̊cūq3 ponat: siue ex̄: siue itra: siue vnū elēntoꝝ: siue aliud. ¶ D. narrauit cāz pp quā qdā posuert ip3 ex̄ elēnta ꝛ dix̄: qdā.n. ponūt ifim ꝛc.i. in mō in q̊ pōt plus ꝯſuari.s. vt sit ex̄ elēnta: ꝛ ſmo eiꝰ in h̄ māifestꝰ ē: qm̄ māifestū ē ista eē ꝯria: q̄re si vnū eoꝝ erit ifinitū necio corrūpent reliqua: ꝛ iō isti fugerunt in hoc ꝙ sit vnū elēntoꝝ.

¶ Impoſſe aūt est eē hꝰ nō q2 ifinitū: de h̄.n. cōe qddaz dōm est: ꝛ de oi silr ꝛ igne ꝛ aq̄ ꝛ quolibet. S3 q2 nō est hꝰ corpꝰ sensibile ex̄ vocata elēnta: oē nāq3 ex quo est resoluit in hoc: q̄re eēt vtiq3 hoc corpꝰ extra aerez ꝛ ignē ꝛ terrā ꝛ aquā: vr̄ aūt nullū hmōi.

¶ Et ipoſſe est aliqd esse tale nedū vt sit ifinitū: s3 de h̄ dicemus ſmonē cōem oibꝰ eodē mō aeri ꝛ aq̄ ꝛ alijs elēntis: ꝛ ipoſſe est corpꝰ simplex eē ex quo elēnta generant: s3 nos dicemus in h̄ loco in destructiōe eiꝰ ſmonem cōem ꝯ eos q̄ ponūt ip3 aliud ab elēntis: aut vnū eoꝝ: ꝙ nullū corpꝰ est tale: oē.n. ad illd ex quo fit dissoluit: quapropter nec̄e est hoc eē aliquid preter aerem ꝛ ignem ꝛ aquaz ꝛ terram: sed nos non videmus aliud.

¶ Cū ꝑmisit ſmonē cōez i destruēdo corpꝰ simplr eē tale: icepit ꝑ ꝺstruere ip3 ex̄ elēnta. ¶ Et dixit: ꝙ nullū corpꝰ ē tale ꝛc.i. ꝛ ipoſſe ē corpꝰ ifim eē aliō a 4or elēntis: ꝛ h̄ itēdebat cū dixit: tale: qm̄ si h̄ corpꝰ eēt aliō ab elēntis 4or ex qbꝰ ꝯponeret: tūc nec̄e eēt cū corrūperēt vt videret sensu dissolui i illd: ꝛ h̄ n̄ vr̄. ¶ Et h̄ itēdebat cū dixit: quapp ꝛc.i. quapp nec̄e eēt h̄ eē aliaz nām: in q̄ dissolueret aer ꝛ ignis ꝛ aq̄ ꝛ terra: ꝛ cū ꝺstruxerit elēntū simplx eē ex̄ q̄ttuor elēnta simpr: nedū ifinitū icepit ꝺstruere vnū elēntoꝝ eē ifinitū. 45

Impoſſe est eē aliō corpꝰ extra elēnta. Idez.2.ꝺ generatione.te. com.3.

¶ Neq3 igit ignē neq3 alioꝝ elēntoꝝ nullū infinitū ꝯtigit eē aliqd: oino.n. ꝛ ꝑter id qd̄ ifinitū sit aliqd ipsoꝝ ipossibile est esse: ꝛ si ifinitū sit: aut esse aut fieri vnuz aliqd ipsoꝝ: sicut Eracli. dicit oia aliqn̄ fieri ignem.

¶ Et impoſſe est vt ignis aut aliqd elēntoruz sit ifinitū: qm̄ vlr si nos diximus ꝙ aliqd eoruz est ifinitū ipossibile erit vt oē totū fiat: ꝛ si sit finitū vnū eoꝝ: vt dicit Eraclitus ꝙ omnia fient in aliqua hora ignis.

¶ Dic ꝛ ipoſſe ē vt vnū elēntoꝝ sit ifim: qm̄ illd elēntuz viceret totū: ꝛ totꝰ mūdꝰ tūc ꝯuerteret i illd elēntuz: vlr.n.ē ipoſſe h̄: si nos dixerimꝰ aliqd elēntoꝝ eē ifim: nō vt ponit Eracli. oia eē fita: ꝛ opiat ꝙ oia reuertūtur i ignē. ¶ Et dixit h̄ narrādo ꝙ ista positio q̄ sequit si vnū elēntoꝝ fuerit ifinituz est ipoſſis: si aliqs posuerit illā: nisi ponat ꝙ aliqd elēntoꝝ est ifinituz: vt fecit Eraclitus: sed debes scire ꝙ ponēs vnū eoꝝ eē ifinituz: ꝯtigit ei mūdū fuisse corruptuz necio: ponēs aūt oia eē finita: s3 ꝙ in aliq̊ eoꝝ sit poa excedēs alias q̄ exigit corruptionem alioꝝ: vt Eraclitꝰ dicit de igne: nō ꝯdicit h̄: sed declarabit h̄ cuz ꝺclarabit ꝙ ipossibile est munduz corrumpi naturalr. 46

¶ Eadē aūt rō ꝛ de vno ē ꝛ ꝺ alio qd̄ faciūt ex̄ elēnta physici: oē nāq3 mutat ex ꝯrio i ꝯriuz: vt ex calido in frigidū. Op3 autem de omni ꝛ ex his ꝯsiderare: si ꝯtingat aut nō cōtingat corpus esse infinitum sensibile.

¶ Et hoc idez dicimus de vno vt nāles ponunt ipm ex̄ elēnta: si igit qd̄libet trāsmutat de ꝯrio in ꝯriū. V.g. de caliditate in frigiditatē: ꝛ ex istis op3 cōsiderare in vnoquoq3 q̄ttuor elēntoꝝ vtrū possit vt sit aut non.

¶ Cum destruxit vnuz elēntoꝝ eē ifim. q2 tūc corrumpet reliq̄: oēs.n. ꝯcedūt ꝙ elēnta sunt ꝯria: icepit narrare ēt ꝙ istd ipoſſe ꝯtigit dicētibꝰ ipm eē extra elemēta.s. h̄ ꝯtigit dicētibꝰ elēntū eē ifim: nec̄e ē.n. vt istd corpꝰ extrisecū sit ꝯriū elēntis ſm ꝙ ponūt ꝙ ex eo gnānt elēnta: ꝛ si fuerit ꝯriū ifim necio corrūpet reliqua. ¶ Et dixit: ꝛ h̄ idē ꝛc.i. ꝛ h̄ ipoſſe ꝯtigēs ponētibus elēntū aliqd eē ifim: ꝯtiget silr ponētibꝰ vnū corpus eē ex̄ elēnta ifim: ꝛ cū narrauit ꝙ idē ꝯit i h̄: icepit ꝺclare h̄: ꝛ dixit: si igr̄ qd̄l3 trāsmutat ꝛc.i. qm̄ si vnū trāsmutat i elēnta: ꝛ oē qd̄ trāsmutat ꝺ ꝯrio in ꝯriū: nec̄e ē vt illd corpꝰ vnū sit ꝯriū elēntis: quapp si ponatur ifim: ꝯtigit illd idē qd̄ ꝯit si vnū eltoꝝ fuerit ifim: ꝛ ipe expssit in h̄ ſmōe maiorē ppōnē ꝛ tacuit miorez: ꝛ ꝯclōnē. ¶ D.d. ꝛ ex istis rebus ꝛc.i. ꝛ ex cōsideratiōe de h̄ ꝙ elēnta sūt ꝯria: o3 ꝯsiderare ꝺ vnoquoq3 eoꝝ: vtrū sit poſſe vt sit finitū aut infinituz. 47

De corporum resoluit in componentia

Quod aūt oino impoſſibile ſit eſſe corp⁹ īfinitum ſenſibile ex his manifeſtū eſt: aptū eſt .n. natum oē ſenſibile alicubi eē ꝛ locus eſt aliqs vniuſcuiuſqꝫ: ꝛ idē eſt ptis ꝛ oīs: vt totius terre ꝛ vnius glebe: ꝛ ignis: ꝛ ſcintille: q̄re ſiqdē ſit eiuſdez ſpēi imobile erit: aut ſemp mouebit̄: qd̄ ēt ipoſſibile eſt: qd .n. magis deorſuz aut ſurſuz aut aliquo: dico aūt vt ſi gleba ſit vbi ipſa mouebit̄: ꝛ ēt vbi manebit: locus enim īfinitus erit ſibi ꝛ cognati corporis: vtrū igit̄ ꝯtinebit totū locū aut qūo: que igit̄ ꝛ vbi māſio ꝛ motus ipſius: aut ſi vbiqꝫ manebit: non ergo mouebitur: aut ſi vbiqꝫ mouebitur non ergo ſtabit.

Quod aūt ipoſſibile eſt vlr corpus ſenſibile eē īfinitū ex his declarabit̄: omne enī corp⁹ ſenſibile habꝫ vbi: ꝛ vnūqdqꝫ hꝫ aliquē locū: ꝛ vnus locus eſt locus ptis ꝛ toti⁹: ꝛ qm̄ locus totius terre ē locus vni⁹ glebe: ꝛ locus totius ignis eſt locus ſcitille. Si igit̄ īfinitū totū eſt vna ſpēs: erit imobile: aut cōpellet̄ ſemp: ſꝫ h̄ eſt ipoſſibile: deſcendere .n. nō eſt digni⁹ qꝫ aſcendere: aut ire ad aliā ptē: ꝛ itelligo vt ſi poſuerint ipſam glebā: quo igit̄ mouebit iſta ꝛ vbi qeſcit: locus .n. corporis q eſt huius generis eſt īfinitus: vtrū igit̄ occupat totum locū: ꝛ quo mō erit hoc: qūo qeſcit ꝛ mouebitur: ꝛ vbi erit: hec autem ē in omni loco quieſcens ꝛ mota.

Idest locus toti⁹ ꝛ ptis. Jd infra t.c.52.

48 Cū ꝯdixit ppē dicentib⁹ infinitū eē corp⁹ ſimplex ex elntā: ꝛ ſilr dicētib⁹ ipꝫ eē vnū elntoꝝ: īcepit ꝯdicere eis cōiter vt pmiſit: ꝛ pꝑoſuit ad h̄ ꝑpōnes: q̄ꝝ pma eſt: ꝙ oē corp⁹ ſenſibile hꝫ vbi. ſecūda aūt eſt ꝙ vniuſcuiuſqꝫ corpoꝝ ſenſibiliū loc⁹ ptis nālis in quo qeſcit ꝛ loc⁹ toti⁹ ſunt idē nuō: tertia vō eſt: ꝙ oē corpus hꝫ locū nālē ꝛ locū nō nālē: ꝛ ꝙ in nāli qeſcit ꝛ ex ipꝫ mouet̄ ad ipꝫ: ꝛ tacuit iſtā tertiā: q2 ſeqtur ex ſcdā. D. iūgit iſtis ꝑpōnē .i. corp⁹ ſimplex eē īfi^m: ꝛ īduxit ad ipoſſibile: infinitū .n. hꝫ vnū locū īfinitum: q̄propter ſi īnatū eſt qeſcere in illo vbi nece eſt vt moueat̄: q2 nō hēbit locū ex ſuū locū nālē: ſicut hn̄t corpora ſimplicia q̄ mouētur motu recto: aut mouebit̄ ſemp p ſuas ptes: qd̄ eſt ipoſſibile: ꝛ iā .n. poſuimus ꝙ ps nāliter mouet̄ ſꝫ ꝙ totū: ſꝫ totū nō hꝫ locū diſtictū nāliter ab illo qd̄ eſt ex nāꝫ: g̊ nō hꝫ motū: g̊ neqꝫ ps hēbit motū: q2 tc̄ n̄ digni⁹ mouebit̄ magl ad aliquā ptē qꝫ ad opp^ram. Et h̄ itēdebat cū dixit: aut ꝯpellet̄ ſp .i. mouebit̄ ſp p ſuas ptes nālr ad ſupi⁹ aut ad īferi⁹: ſꝫ dſcēdere nō ē digni⁹ qꝫ aſcēdere: ſꝫ cā in h̄ ē: q2 nō hꝫ duo loca .ſ. locū nālē ꝛ īnālē. U. g. qm̄ ſi terra eēt īfinita: tūc gleba n̄ hr̄et duo loca: in quoꝝ vno moueret̄ ꝛ in reliquo qeſceret: locus .n. terre eēt vn⁹ q2 eſt īfinitus: ꝛ iō dixit: vtꝝ igit̄ occupat totū locuꝫ .i. vtrū igit̄ ps implet totū locū: ꝛ ſi n̄ iplet: qūo mouet̄ ꝛ qūo qeſcit .i. qūo pōt qs dare cāꝫ in motu ptis illi⁹ corporis qn̄qꝫ: ꝛ in qete illi⁹: qn̄qꝫ ꝛ vbi qeſcit: ꝛ vbi mouet̄: qd̄ .n. eſt tale hꝫ duo loca: ſꝫ īfinitum hꝫ vnū locuꝫ. D. d. aut ē in oī loco ꝛc̄. i. ꝛ ponēs h̄ neceſſario dꝫ ꝯcedere hāc diuiſionē: qm̄ aut ponet ꝙ locus qetis eſt ali⁹ a loco motus: aut ꝙ loc⁹ qetis ꝛ motus eſt idē: ex quo ſequit̄ ꝙ ī eodē loco qeſcat ꝛ moueat̄ īſimul: aut vt neqꝫ qeſcat neqꝫ moueat̄. Et iſte ꝑpōnes ſunt vere in corporibus mobilib⁹ motu recto: ꝛ ī motib⁹ q ſūt corpis ex ſe n̄ ex extri^co. [a] Corpus aūt celeſte qd̄ nō mouet̄ recte nō ꝯtinet̄ in hac dclatiōe: ꝛ iō iſte ſmo nō ē cōis ſimplr: ſꝫ ſꝫ ꝙ ē notū ī p̊ aſpectu d nā corpoꝝ: nōdū .n. dclatū ē vtꝝ ſit h̄ corp⁹ hn̄s nāꝫ ex iſtā nāꝫ: aut nō: [b] ꝛ iō iterat hāc qōnē ī celo ꝛ mūdo: illic .n. erit ſmo cōis ſimplr: cuꝫ illic declarabit numeꝝ ſpērum corpoꝝ ſimplicium. [c] Et iō pōt ītelligi p corpus ſenſibile nō q̊lꝫ ſenſu: ſꝫ tactu: [d] corp⁹ .n. celeſte eſt ſenſibile viſu .ſ. ptes eius luminoſe: ꝛ eſt nō tāgibile oīno. Declatū eſt igit̄ ex hoc ſmone vlr ꝙ ipoſſibile ē corpus ſimplex tāgibile infinitum eſſe: ſiue ſit elementum: ſiue non.

Si aūt diſſimile ē oē: diſſimiles ꝛ loci ſūt ꝛ primū qdē nō vnū corp⁹ oīs eſt: ſꝫ aut in tangēdo poſtea aut finita hec erūt: aut īfinita ſpē: ꝛ finita qdē nō eē pn̄t: erūt .n. alia qdē finita: alia vō nō: ſi oē īfinitū ē vt ignis ꝛ aq̄: corruptio .n. hmōi ī ꝯrijs eēt: ſicut dcm̄ eſt prius: ꝛ pp h̄ nullus vnū ꝛ infinitū ignē facit: neqꝫ terrā phyſiologoꝝ: ſed aut aquā aut aerē: aut hoꝝ mediū: q2 locus vniuſcuiuſqꝫ māifeſtus erat determiatus: h̄ aūt determinant̄ ad duas ptes: ſurſuz ꝛ deorſuz: ſi aūt ꝛ īfinita ꝛ ſimplicia ſunt ꝛ loci īfiniti ꝛ erūt elemēta īfinita: ſi aūt h̄ ipoſſibile eſt ꝛ loci finiti ſunt: ꝛ totū finitū eſſe neceſſe ē: impoſſibile nāqꝫ eſt non comparare locum ꝛ corpus: neqꝫ enim locus oīs maior ē: qꝫ quantūcūqꝫ cōtingit corpus eſſe: ſilr autez neqꝫ infinitū erit corpus: neqꝫ corpus maius eſt qꝫ locus: aut enī vacuū eſt aliqd: aut corpus nuſqꝫ aptum natum eſt eſſe.

Et ſi totū īfinitū fuerit nō ꝯſile: loca eius ēt erūt nō cōſimilia: ꝛ ſic corpus totius nō erit vnū niſi ſm ꝯtactū: ꝛ poſtea iſta corpora: aut erūt finita: aut īfinita ī ſe: ſꝫ ipoſſibile eſt vt ſint finita: qdā .n. erit finitū: ꝛ qdā nō: cū totū fuerit īfinitū: ꝛ ipoſſibile eſt vt vnū elemētoꝝ ſit īfinitū: vt ignis aut aqua: ꝛ qd̄ eſt tale corrumpit̄ per cōtraria: ꝛ iō nullus poſuit vnū īfinitū ignē neqꝫ terrā: ſed aquam aut aerē aut mediuꝫ: qm̄ locus vtriuſqꝫ eſt terminatus: ꝛ hec declarauit ad vtrāqꝫ ptē in ſuperiori ꝛ ī inferiori: ſi igr̄ ſimplicia ēt fuerint īfinita: loca eoꝝ ēt erunt infinita: ꝛ ſic ꝛ elemēta erūt īfinita: ſi igr̄ hoc ſit ipoſſibile: q2 loca ſunt īfinita totū erit finitū: ipoſſibile eſt enī vt locus nō ſit niſi corporis: ipoſſibile eſt .n. vt locus totalis ſit maior qꝫtitate corpis: ex quo ſeqt̄ vt corp⁹ ēt ſit īfinitū: ꝛ ipoſſibile eſt ēt

vt corpus

vt corpꝰ sit maius loco: ꝯtingeret. n. ex hoc aut vacuū eē: aut aliqđ corpꝰ sine loco.

49 ¶ Destruxit corpus ꝯpositū īfinitū eē: ita ꝙ vnū corpoꝝ ex qbꝰ cōponiẗ aut pl'a vno sunt īfinita: ⁊ remanet ſm diuisionē vt sit infinitū: ita ꝙ sit cōpositū ex corporibꝰ īfinitis in spē: ꝫ sint finita in magnitudīe: reuersus ē ad destruēdū hāc ꝑtē. ¶ Et dixit: si igr̄ totuꝫ ⁊c̄. i. si igiẗ totū ꝯgregatū ſm ꝯtactū ex corꝑibꝰ simplicibꝰ fuerit īfim: qꝛ illa corꝑa ex qbꝰ congregaẗ sunt dissilia. s. sūt diuersaꝝ diffōnū: vt ignis ⁊ aqua: tūc loca totiꝰ erūt dissilia: ⁊ ista ꝓpō apꝑꝫ ex ħ: qꝛ oē corpꝰ simplex hꝫ locū ⁊ locū nālez. ¶ D. d. ⁊ si corpꝰ totiꝰ ⁊c̄. i. si ꝯtīgat dicētibꝰ ħ vt totꝰ mūdꝰ n̄ sit vnꝰ: qꝛ ꝯtineẗ ab vno corꝑe: ꝫ ē vnū ſꝫ ꝯtactū tm̄. ¶ Et cū īduxit ħ īprobal'e: īdux̄ īpoſ'e qđ seqẗ ex hac ꝓpōne: ⁊ īcipit diuisiōeꝫ a p̄nº ⁊ dixit. Deīde ħ corꝑa ⁊c̄. ⁊ dixit: ħ ad rememorationē đ illo qđ ꝑdixit: đcl'atū est enī ꝙ īpoſ'e ē corpꝰ īfim eē ꝯpositū ex corꝑibꝰ finitis ī forª: nisi vnū eoꝝ aut pl'a fuerit īfinita ī magnitudine: ⁊ si n̄ totū erit finitū: ⁊ ħ ītēdebat cū dixit: qđdā enī erit finitū: ⁊ qđdā n̄. i. ꝯtiget. n. dicētibꝰ corpꝰ īfim ꝯgregatū ex corꝑibꝰ īfinitis ī forª eē: vt q̄dā sint finita ī magnitudīe: ⁊ q̄dā n̄: cū totū sit ꝯgregatū. ¶ D. d. vt ignis ⁊ aq̄. i. ⁊ illđ īfimi ī sua magnitudīe: necē est vt sit ꝯ̄riū vt ignis ⁊ aq̄: ex q̊ seqẗ vt ipm corrūpaẗ.

Simplicia nō ꝯ̄ria hꝫ vitate de corꝑibꝰ que mouenẗ motu recto.

¶ Et ipe ponit ī ħ ſmōe ꝙ simplicia dn̄t eē ꝯ̄ria: ⁊ ħ n̄ ē veꝝ: nisi de corꝑibꝰ q̄ mouenẗ motu recto: ⁊ ħ sign̄at ꝙ ꝑscrutatio eiꝰ ħ ē đ hac nā: qm̄ nō apꝑuit ħ aliā nāz eē. ¶ Et cū dixit ꝙ si corpꝰ īfim magnitudīe fuerit: necē ē vt corrūpat reliq̄: qꝛ ē ꝯ̄riū: narrauit ꝙ ꝑꝑ ħ fugerūt ātiq hꝰ corpꝰ poni alteꝝ extremoꝝ elemētoꝝ: iter q̄ apꝑꝫ ꝯ̄rietas magis ſꝫ vnū mediorū: media. n. vn̄r q̄si mā extremoꝝ: ⁊ dixit: ⁊ iō nl'ls ⁊c̄. ⁊ ītēdit ꝑ ħ qđ dixit: qꝛ locꝰ vtriusqꝫ ⁊c̄. i. qꝛ ignis n̄ hꝫ nisi leuitatē tm̄ q̄ ē cā motꝰ ad supiꝰ: ⁊ locꝰ eiꝰ ē terminatꝰ: ⁊ sil'r terra n̄ hꝫ nisi grauitatē tm̄: q̄ ē cā motus ad īferiꝰ ⁊ locꝰ eiꝰ ēt ē termīatꝰ: sūt igr̄ valde ꝯ̄ria: aq̄ aūt ⁊ aer hn̄t vtrūqꝫ. s. grauitatē ⁊ leuitatē: aer. n. est grauis ī loco aq̄ ⁊ ī grauitate assil'aẗ aq̄: ī leuitate āt assil'aẗ igni: ⁊ sil'r ē dispō đ aqua: est. n. grauis ī loco ignis: ⁊ leuis ī loco terre: ⁊ ħ ītēdebat cū dixit: declināt ad vtrāqꝫ ꝑtē. i. aq̄ ⁊ aer: ⁊ ītēdebat ꝑ vtrāqꝫ ꝑtē supiꝰ simpr ⁊ īferiꝰ simpr. ¶ Et īduxit ħ ad đcl'anduꝫ ꝙ ista ꝓpō dicēs: ꝙ ꝯ̄riū corrūpit ꝯ̄riū cū fuerit fortiꝰ illo: ē ꝓpō ꝯcessa ab ātiqs: īmo đcl'atū ē ī p̄nº istiꝰ libri: ꝙ gnō ē ex ꝯ̄rys: ⁊ ꝙ iter aquā ⁊ aerē n̄ ē corpꝰ ī actu mem đnudatū a đr̄ntys. s. aeris ⁊ aq̄: a ꝯ̄rys. s. calor̄ ⁊ frigor̄. ¶ Et forte dixit ꝙ ātiq dicebāt aqꝫ ⁊ aerē eē īfinita: qꝛ loca eoꝝ n̄ sūt termīata: illđ. n. cuius locꝰ ē termīatꝰ: māim ē ꝙ ē finitū: ⁊ qꝛ loca illoꝝ duorū corꝑoꝝ n̄ sūt termīata: dixerūt ea eē īfinita: ⁊ adiuuat hāc expōnē ħ qđ dixit post: qꝛ locꝰ vtriusqꝫ est termīatꝰ: cū igr̄ extrēa sint termīata q̄to magꝭ media.

ꝑmo ph. t. c. 42. ⁊ infra.

¶ Deīn̄ reuersus ē ad id qđ ītēdebat decl'are ħ. s. qm̄ īpoſ'e ē corpꝰ īfinitū eē ꝯpositū ex corꝑibꝰ īfinitis ī spē: ⁊ qꝛ īcepit hāc decl'atiōeꝫ a duabꝰ ꝓpōnibꝰ dicētibꝰ: ꝙ si simplicia fuerīt diuersa ī spē: loca erūt diuersa ī spē: ⁊ ꝙ spēs locoꝝ debēt eē ſꝫ n̄ueꝝ spērū corꝑoꝝ simpliciuꝫ: dixit. si igr̄ simplicia ⁊c̄. ¶ Et ħ ē q̄si rōcinatio ꝑ se: el'nta. n. si fuerit īfita necē ē vt ꝯposita ex eis sint īfinita: aut ītēdit ꝙ ex ħ seqẗ vt motꝰ sint īfiti ī spē. ¶ D. reuersus ē ad id qđ ītēdebat đcl'are: ⁊ ē ꝙ si simplicia fuerīt īfinita ī spē: loca erūt īfita in spē. ¶ D. destruxit ꝯn̄s ⁊ ꝯclusit oppm an̄tis: ⁊ dixit: si igr̄ ħ ē īpoſ'e ⁊c̄. i. ꝫ loca sunt īfinita ī spē. g̊ simplicia sunt finita: ⁊ ħ qđ đstruxit māifestū ē vt post dicet: oīs. n. locꝰ aut ē supiꝰ aut īferiꝰ: aut đxtra aut sinistra: aut āteriꝰ aut posteriꝰ: ⁊ apꝑebit ī celo ⁊ mūdo ꝙ loca nālia sūt supiꝰ ⁊ īferiꝰ: ⁊ illa q̄ sunt īter ista: ⁊ apꝑebit ēt illic ꝙ loca sūt finita ī magnitudine: ⁊ iō sermo đ īfito ꝑfectior ē illic. ¶ D. īduxit modū ex q̊ certificaẗ ꝙ corꝑa sunt ſꝫ n̄ueꝝ locoꝝ: ⁊ eq̄lia eis: ⁊ ꝙ ex ħ seqẗ: ꝙ oē corpꝰ simpl'x sit finim ⁊ dixit: īpoſ'e enī ē ⁊c̄. i. īpoſ'e. n. ē vt aliqs locꝰ careat corꝑe sibi ꝓprio: ⁊ īpoſ'e ē ēt vt aliqs locꝰ excedat suū corpꝰ nāle: aut ꝙ corpꝰ excedat suū locū: vn̄ necīo locus ē eq̄lis corꝑi: g̊ oē corpꝰ ē īfim necīo. ¶ Et ħ ē đcl'atio ꝙ oīs locꝰ ē finitꝰ ī sua magnitudīe: ⁊ đclaraẗ ex eo ēt ꝙ oē corpꝰ simpl'x ē finitū: ⁊ iō dixit ex q̊ seqẗ: vt n̄ sit corpus īfim: ⁊ q̄si īterposuit hāc aliā đcl'atōeꝫ ī suo ſmone: qꝛ sua ītētio fuit ħ ad đcl'andū: ꝙ īpoſ'e est corꝑa eē fita ī magnitudīe: īfita ī spē: ⁊ cū đcl'auit ħ ex locis: ⁊ iā đcl'auit ex eis ēt ꝙ īpoſ'e ē ēt corpꝰ simpl'x eē īfinitū ī magnine īduxit ħ. ¶ Et sil'ls sic ꝯponiẗ. Oē corpus simpl'x ē ī loco sibi eq̄li. Oē qđ ē eq̄le alicui ē finitū. Ergo oē corpꝰ simpl'x ē finitū. Infim. n. nō dr̄ eq̄le: neqꝫ maiꝰ: neqꝫ minꝰ: ⁊ ħ qđ dixit: ꝙ īpoſ'e ē vt locus sit extra corpꝰ đclaratū erit cū declarabiẗ vacuū nō eē: ⁊ sil'r đclarabiẗ ex ħ ꝙ impoſ'e est vt vbi excedat locū: ⁊ cū sit declaratū ꝙ loca sunt īfinita in specie: in magnitudine: g̊ corpora sunt finita necessario.

Sermo đ īfinito ꝑfectior est ī lib. đ ce. ⁊ đ. ꝑmo ce. cōmen. 33.

Infinitū nō dr̄ eq̄le: neqꝫ maiꝰ neqꝫ minus.

¶ Anaxagoras aūt incōueniēter dicit de infiniti mā̄sione: fulcire. n. ipm seipꝫ dicit īfinitum: hoc aūt qꝛ in seipso est: aliud eni nihil ꝯtinet: tāqꝫ vbi vtiqꝫ aliqđ sit aptū natuꝫ eē ibi est: hoc aūt nō veꝝ est: erit eniꝫ vtiqꝫ aliquid alicubi: ⁊ nō ibi aptū natū est esse.

¶ Anaxagoras aūt dicit ſmonē inopinabilē in qete īfiniti: dicit. n. ꝙ sustētaẗ ⁊ retinet se: qm̄ hoc in eo dixit: nō. n. ꝯtineẗ ab alio ⁊ q̄si sit inatū vt sit aliqđ vbi: ⁊ est hoc: ꝫ sermo eius nō est verus: est. n. alicuiꝰ vbi violēte: nō ſm ꝙ est inatū vt sit: cum fuerit in remotiori loco q̄ꝫ vt moueaẗ ad illū ſm totum.

¶ Cū đstruxit: vt ī aliq̊ vbi sit corpꝰ īfinitū: ⁊ ꝙ īpoſ'e 50
est vt in eo sit qescēs: aut motū reuersus est ad illud qđ dixit Anaxa. ꝙ cā qetis totiꝰ qđ ē mixtū: ē ipm eē īfinitū: ⁊ Anaxa. dicit: ꝙ si cā qetis alicꝰ corꝑis est: qꝛ ꝯtineẗ ab alio qescēte: ⁊ illud aliud ꝯtineẗ ēt ab alio qescēte necīo: tūc cā qetis totiꝰ nihil aliud ē nisi ipm eē īfim: ⁊ iō dixit ꝙ sustētaẗ suꝑ se ⁊ retinet se: ⁊ cum voluit đstruere ſmonē eiꝰ ī ħ. ¶ Dixit. Ana. vō ⁊c̄. i. Ana. vō dat in qete īfiniti qđ est mixtuꝫ apud ipm cām iopinabilē: dicit. n. ꝙ cā qetis eiꝰ est: qꝛ sustētaẗ suꝑ se ⁊ retineẗ nō ab alio: qm̄ qꝛ qescēs qđ ꝯtinetur ab alio sustētaẗ suꝑ illđ aliđ: ⁊ retineẗ ab illo: necē ē ꝙ īfinitū ſm ꝙ nō ꝯtineẗ ab alio retineat se: ⁊ sustētaẗ suꝑ se: ⁊ dixit: ⁊ q̄si inatū ē ⁊c̄. i. ⁊ īfim: qꝛ ē qescēs ꝑ se ⁊ ꝯtinēs totū: iō ē q̄si aliqđ vbi eoꝝ q̄ sūt ħ ꝑ se: aut ītēdit ꝑ ħ qđ dicit: ⁊ ē in entibꝰ tale. s. locus ꝑ se: ⁊ alia loca sunt qescētia ꝑ illud. ¶ D. d. ⁊ nō est veruꝫ. i. ⁊ sermo eius nō est verus: qꝛ qn̄ quiescit aliquid ī aliquo loco violēte. s. quādo quieuerit in loco qui est semotissimus locoꝝ ab illo ad quē moueẗ res naturaliter ſꝫ totū ⁊ ſꝫ ꝑtes: ⁊ est locus nālis: ⁊ q̄si intendebat ꝙ n̄ seqẗ si ponaẗ qescēs vt sit qescēs nāliter:

imo rectius est: vt sit quiescens violente: ponit q̄ cā quietis ei⁹ ē īfinitū: q2 nō hʒ locū ad quē mouet̄. q. igitur caret motu violente non naturaliter.

¶ Si quidē igit̄ q2 maxime non mouet̄ totū. In seipso nāqȝ fulcitur: ⁊ seipso est: inopinabile eē necesse est: sʒ quare nō aptum natū sit moueri: dēm est: nō. n. sufficiēs est sic dicētē liberari: sic. n. vtiqȝ ⁊ q̄dlibʒ aliud nō eē motū: sʒ aptū natū eē nihil ꝓhibʒ: qm̄ ⁊ terra nō fert̄: neqȝ si īfinita eēt ferret̄ coercita tm̄ a medio: sʒ q2 nō ē aliud vbi ferat̄ manebit ī medio: sʒ nō mouet̄: q2 nō apta nata est aliter sic: sʒ tm̄ licebit vtiqȝ dicer̄ q̄ fulcit seip̄am: siq̄dē igr̄ neqȝ ī t̄ra h̄ cā ē cū sit īfinita: sʒ q2 ḡuitatē hʒ: graue aūt manet ī medio: silr̄ ⁊ īfinitū maēt vtiqȝ ī seip̄o pp̄ aliā cāʒ.

¶ Si igr̄ est retentū h̄ mō retētōis: ⁊ h̄ ē itentio retētiōis in ipso: necārio ē imobile: sʒ oʒ dicer̄: q̄re nō ē inatuʒ moueri: videm⁹. n. q̄ terra nō trāsfert̄: neqȝ si eēt īfinita: q2 est ipedita a motu ex medio: ⁊ nō q2 non hʒ locuʒ aliū ad quē vadat ē q̄scēs: sʒ q2 inata est h̄: ⁊ pōt q̄s dicere: si igit̄ in q̄ete terre si eēt īfinita nō est ista cā: sʒ q2 est grauis ⁊ graue figit̄ in medio: ⁊ terra est in medio s̄m hunc modū: oʒ q̄ īfinitū eēt fixū p̄ se pp̄ aliā cāʒ.

51 ¶ Idest si igit̄ īfinitū est retētū nāliter: ⁊ h̄ est itētio ei⁹ q̄d dixit q̄d retinet se: nec̄e est vt sit imobile nāliter: siue sit finitū: siue īfinitū. ¶ D. d. sʒ oʒ dicer̄ ⁊c̄. i. sʒ cū ponat̄ q̄ īfinitū ē q̄scēs nāliter. V. g. terra. opʒ dare aliā cāʒ p̄ter h̄ q̄ ē īfinita in hac q̄ete quā hʒ nāliter: nō. n. est dr̄ia in terra inter h̄ q̄ sit finita: aut īfinita: in dādo q̄ mediuʒ est cā q̄etis ei⁹: finitas enī ⁊ īfinitas accidūt q̄scēti nāliter: quapp̄ ipoīe ē vt ex altero eoꝝ reddat̄ causa q̄etis ei⁹ q̄d q̄escit naturaliter: īfinitū enīʒ dignius est vt sit causa quietis violētē: nō nālis. ¶ D. d. ⁊ nō: q2 non hʒ ⁊c̄. i. si terra eēt īfinita: adeo q̄ nō h̄ret locū ad quē transferret̄: h̄ nō eēt causa q̄etis terre in medio nāliter: sed causa quietis est h̄ q̄ nā ei⁹ exigit h̄: ⁊ possibile est dicere in ea p̄ hanc nām ipsam retinere se. ¶ D. d. si igit̄ cā ⁊c̄. i. si igit̄ nullus pōt dicere q̄ cā q̄etis terre nālis si eēt īfinita est ipsam eē īfinitā: sʒ oporteret dicere aliā cām. V. g. ipsam esse grauē: ⁊ q̄d graue inatū est figi in medio: māifestū est q̄ nullus pōt dicer̄ q̄ cā in q̄ete īfiniti nāliter est ipm̄ eē īfinitū: sʒ oʒ dare aliā cām: qm̄ si h̄ eēt tūc oē q̄d poneret̄ q̄scēs nālr̄ nec̄e eēt dicere q̄ cā q̄etis ei⁹ nālis ē ipʒ eē īfinitū.

Finitas ⁊ infinitas accidūt q̄scenti naturaliter.

Terra q̄escit in medio: q2 nā ei⁹ exigit hoc. Idē. 8. phy. 32.

¶ Sʒ nō q2 īfinitū est: ⁊ nō q2 fulcit ipm̄ seipʒ: silr̄ aūt māifestū est: q2 ⁊ si sit ⁊ q̄libet p̄s idigeat manere: sic̄. n. īfinitū ī seipso manet se fulciēs: sic ⁊ si q̄lʒ accipiat̄ p̄s ī seip̄a manebit: toti⁹. n. ⁊ p̄tis silēs sūt loci: sic̄ terre totius ⁊ glebe deorsum: ⁊ ignis oīs ⁊ scintille sursum: quare si infiniti locus in seip̄o est ⁊ partis idem est: manet igit̄ in seipso.

¶ Et nō q2 ē īfinitū ⁊ q̄ sustētat se: ē nec̄e vt figat̄ p̄ suā sustētationē: ⁊ silr̄ vt aliq̄ p̄s ei⁹ figat̄ q̄cūqȝ p̄s sit: quēadmodū igr̄ īfinitū figit̄: q2 sustēteret se: silr̄ q̄libet p̄s ei⁹ figit̄ p̄ se: loc⁹. n. toti⁹ ⁊ p̄tis ē ɔsilis ī spē. V. g. qm̄ locus toti⁹ terre ⁊ glebe est īferi⁹: et loc⁹ toti⁹ ignis et scītille ē sup̄ius: si igit̄ īfinituʒ hʒ locū: ergo p̄s hʒ illū eūdeʒ: ḡ figitur per se. 52

¶ Idest: ⁊ h̄ q̄d dn̄t q̄ sustinet se: ⁊ q̄ ipm̄ ē suus loc⁹: q2 est īfinitū nō pp̄ h̄ nec̄e est dicere ipm̄ figi nālr̄ ⁊ s̄m totū: ⁊ silr̄ cū posuerit q̄ aliq̄ p̄s ei⁹ figit̄ nālr̄ nō poterit dare cāʒ quā dedit ī toto: ⁊ dixit h̄: q2 notū ē p̄ se q̄ loc⁹ rei ē aliud a re: ⁊ q̄ res nō p̄t sustētari sup se. ¶ Et cū narrauit q̄ h̄ q̄d dn̄t de īfinito q̄ ipʒ est suus locus nō ē veꝝ: neqȝ de toto neqȝ de p̄te: nālr̄ īcepit declarare q̄ illud q̄d dixerūt de toto: illō ideʒ ɔtingit eis ī p̄te: ⁊ dixit: ⁊ quēadmodū īfinitū ⁊c̄. i. ⁊ si fuerit dcm̄ de īfinito ipm̄ figi: q2 ipm̄ ē suus loc⁹: nec̄e est dicere in p̄te ipsam figi: q2 est suus loc⁹: loc⁹ enī totius ⁊ p̄tis ē idē. ¶ Et itēdebat q̄ si dcm̄ fuerit de toto ipm̄ figi: q2 est suus locus: q2 ē īfinitū: opʒ ēt dicere h̄ d̄ p̄te: ⁊ sic loc⁹ p̄tiū erūt p̄tes: q̄d ē ipoīe: locus. n. toti⁹ ⁊ p̄tis est ɔsilis in spē. ¶ Et itēdebat q̄ loc⁹ p̄tis terre qn̄ ē sep̄ata p̄ se est idē ī spē cū loco totius: ⁊ silr̄ ē dispō in alijs elr̄ntis: loc⁹. n. quē q̄rit gleba est idē in spē cū loco quē q̄rit tota terra si eēt ex cētrū: mediū. n. mūdi nō diuersat̄ s̄m q̄ mediū ī respectu toti⁹ ⁊ p̄tis: sʒ diuersat̄ ī magnitudie ⁊ p̄uitate. s. q̄ locus in q̊ est totū ē maior loco ī q̊ est p̄s: ⁊ silr̄ loc⁹ quē q̄rit tot⁹ ignis: ⁊ ē vt maxie distet a medio ē idē cū eo quē q̄rit scītilla: ⁊ silr̄ oʒ itelligere de aere ⁊ eius p̄tib⁹: ⁊ aq̄ ⁊ suis p̄tib⁹: sic igit̄ itellr̄nda est ista ꝓpō dicēs: q̄ locus toti⁹ ⁊ p̄tis ē idē: ⁊ sepe vtit̄ illa ⁊ maxie in celo ⁊ mūdo. ¶ D. d. si igit̄ īfinitū ⁊c̄. i. ⁊ si ponat̄ q̄ locus īfiniti est ipm̄: ⁊ iā positū est q̄ ita ē de toto: sicut de p̄te: seq̄t̄ q̄ pars sit loc⁹ suipsi⁹: sed h̄ nō est veꝝ: ḡ loc⁹ toti⁹ nō ē ipʒ. ¶ Et iste s̄mo ē hypothetic⁹: ⁊ destruit̄ ɔn̄s: ⁊ ɔcludit̄ oppoᵐ an̄tis.

¶ Omino aūt manifestū ē: q̄ ipoīe est sic īfinitū dicere corp⁹: ⁊ locū quēdā corp̄ib⁹ īesse: si oē corp⁹ sensibile: aut grauitatē hʒ aut leuitatē: ⁊ si graue q̄dē est: in medio hʒ nā ferri: si xo leue sursuʒ: nec̄e est. n. ⁊ īfinitū corpus: impoīe aūt est aut oē vtrolibet aut medium vtrūqȝ sustinere: q̄uo. n. diuides: aut q̄uo infiniti erit hoc quidem sursuʒ: illud autem deorsum: aut vltimuʒ aut medium.

¶ Et māifestū est vlr̄: q̄ ipoīe est dicere corpus īfinitū eē: ⁊ dicere cum hoc q̄ corpora hn̄t aliquē locū: cū oē corp⁹ sensibile hʒ grauitatē aut leuitatē: si igit̄ fuerit graue: grauitas ei⁹ nāliter erit ad mediū: ⁊ si leue sup̄i⁹: ex quo seq̄t̄ necessario vt īfinitū sit s̄m hoc: ⁊ ipoīe est vt totū sit s̄m alterū istoꝝ: neqȝ vt vtraqȝ medietas sit s̄m vtrūqȝ istorum: ipoīe est. n. ip̄m diuidi in duo equalia: neqȝ pōt dicere q̄uo q̄dā erit sup̄i⁹: ⁊ q̄dā īferi⁹: aut q̄dā in altissimo: ⁊ q̄dā ī medio.

¶ Ista ē alia rōcinatio ex q̄ declat̄: q̄ ipoīe est corp⁹

tāgibile

tāgibile ſimplex eſſe īfinitū. ℂ Et dixit: ⁊ māifeſtū eſt v̄lr ⁊c̄.i. ⁊ opinari h̄ īducit ad ꝯdictoria.ſ.ꝯcederē ꝙ oē corp⁹ ē ī loco: ⁊ corp⁹ tāgibile īfinitū eē. ℂ D.d. cū oē corp⁹ ⁊c̄.i.cū oē corp⁹ tāgibile ē: aut graue: aut leue. ſi igr̄ graue: loc⁹ ei⁹ erit medium. ſi leue: ſupius. ℂ D.d. ex q̄ ſeq̄t vt īfi^m ſit ſm h̄.i. ex quo ſeq̄t ſi corpus tāgibile fuerit īfi^m: vt hēat alterā iſtaꝝ duarum diſpōnū. ℂ D.d. ⁊ ipoſſe ē ⁊c̄.i. ⁊ ipoſſe ē vt īfinitū ſit in altera iſtaꝝ duaꝝ diſpōnū: nā ſi eēt graue nō eēt tūc corp⁹ leue cū īfinitū nihil ſit ex ipm: ⁊ ſilr ſi eſſet leue nō eēt h̄ corp⁹ graue: ⁊ ipoſſe ē ēt dicerē ꝙ medietas ei⁹ ē grauis ⁊ in loco īferiori: ⁊ alia medietas leuis ⁊ ī loco ſupiori: h̄.n. eſt ipoſſe: qm̄ ipoſſe eſt diuidere īfinitū in duo eq̄lia: nā vtraq; ps eſſet īfinita: ⁊ ſic ps eēt eq̄lis toti: ⁊ ēt corp⁹ īfinitū eēt ex corp⁹ infi^m: ⁊ corp⁹ īfinitū dꝫ eē īfi^m in oībus dimēſiōib⁹. ℂ D.d. neq; pt dicere ⁊c̄.i. ⁊ ſupi⁹ ⁊ īferi⁹: q2 ſunt finita ipoſſe eſt vt p illa diuidat corp⁹ īfi^m: adeo ꝙ dicat ꝙ q̄ddā eſt ſupius ⁊ q̄ddā īferi⁹. ℂ Et.q. ponit h̄ notū eſſe p ſe: q2 ſupi⁹ ⁊ īferi⁹ ſūt loca nālia ⁊ finita: q2 ſūt fines motuū nāliū: ⁊ h̄ declābit ī celo ⁊ mūdo ad ꝯfirmādū ſi ſit manifeſtū p ſe: aut ad pbandū ſi ſit ignotū: ⁊ q̄uocūq; ſit h̄ fere māifeſtū ē p ſe: q2 h̄ nomē medinꝫ magis notat finitateꝫ q̄ꝫ hoc nomen inferi⁹: dixit: ⁊ q̄ōdam in altiſſimo: ⁊ q̄ōdam in medio.

Impoſſe ē diuidē infinitū in duo eq̄lia.

Corp⁹ infi^m dr̄ eſſe īfi^m ī oīb⁹ dimēſio nib⁹. Idem 3.1.cō.43.

ℂ Ampli⁹ oē corp⁹ ſenſibile in loco eſt: loci aūt ſpēs ⁊ drīe ſunt ſurſum ⁊ deorſum: añ ⁊ retro: dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ hoc nō ſolū ad nos ⁊ poſitiōes ſunt: ſꝫ ī ipſo toto determinata ſunt: ipoſſe aūt ⁊ in infinito hoc eſſe.

Que ſūt differentie loci.

ℂ Et ēt oē corp⁹ ſenſibile eſt in loco: drīe ei⁹ ſunt ſupi⁹ ⁊ īferi⁹: ⁊ dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ añ ⁊ retro: ⁊ iſte drīe nō ſunt ī reſpectu ad nos tm̄ ⁊ ſꝫ poſitionē: ſꝫ ſunt diſticte ēt ī ip̄o toto: ⁊ ipoſſe ē vt iſte drīe ſint ī corpe īfinito.

54 ℂ Dicit: ⁊ oē corp⁹ ſenſibile.i. tāgibile ē in loco ⁊c̄. ⁊ ītēdit drīas loci: nō drīas corpis. ℂ Sꝫ ſi ītellexerimus drīas ſpeci^cas loci: tūc loca nālia erūt iſta ſex: ſꝫ vt dcm̄ ē ī celo ⁊ mūdo: loca nālia ſūt duo tm̄.ſ. ſuperi⁹ ⁊ īferi⁹: ⁊ ip̄e expſſit h̄ ꝙ iſte drīe ſūt nālr: nō poſitiōe: hec igr̄ qō ꝯtigit ſi ītellexerim⁹ p ſupius locum ignis ⁊ aeris: ⁊ p īferi⁹ locū terre ⁊ aq̄: vt dicit Themiſtius ⁊ alij expoſitores vt mihi vr̄.ſ. ꝙ dextrū ⁊ ſiniſtrū ſūt loca nālia ī mūdo: ⁊ ſilr añ ⁊ retro: ⁊ ſi ītellexerim⁹ p ſupi⁹ ⁊ īferi⁹ ptes loci ſeq̄ntes iſtas ſex ptes corpoꝝ nāliū: tūc iſtō n̄ erit veꝝ d̄ corpib⁹ niſi ī aīatis: vt dcm̄ ē ī celo ⁊ mūdo. ℂ Ad h̄ aūt dicam⁹: qm̄ ꝙ iſte ptes īueniūt p ſe ī oī corpe n̄ ī re^u iſtoꝝ: manifeſtū ē p ſe. Qꝛ āt ſupi⁹ ⁊ īferi⁹: ⁊ d̄xtrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ añ ⁊ retro ſūt diſticta nālr: hoc nō īuenit niſi ī aīatis: ⁊ ſꝫ h̄ oē corp⁹ hꝫ ſex ptes ⁊ ſex loca ⁊ ſt̄ ſex ptes loci: q̄ ſupponūt ptib⁹ corpis: ⁊ ſi oppoſite ex iſtis ptibus ſꝫ loca nō ſūt diſticte nālr: ⁊ cū ita ſit: ⁊ īfinitū n̄ hꝫ iſtas drīas ptiū neq; locoꝝ: ḡ nullū īfinitū ē corp⁹ ⁊ ſm hāc expōnē cū dixit: ⁊ iſte drīe ⁊c̄. ītēdit ꝙ ſex ptes ⁊ ex vbi ſuppoſita ptib⁹ corpis īueniunt in toto mūdo: ſꝫ ꝙ ē corp⁹ p ſe: nō ī re^u ad aliud: ſꝫ nō ita ꝙ oppoſita eaꝝ ſint diſticta nālr: cū h̄ nō īueniat niſi in aīatis. ℂ Sꝫ q̄ret aliqs: ſi cū dixit diſticta ī ip̄o toto ītēdebat ī toto mūdo: tūc mūdus apud ip̄ꝫ erit ī loco: ſꝫ ī 4° iſti⁹ libri d̄clābit mūduꝫ n̄ eē in loco: niſi p accñs. ℂ Ad hoc aūt dicam⁹ ꝙ cū dixit diſtincta

Obiectio.

Solo.

Q̄ꝛ ſex drīe loc ſunt nālr diſtinc: e hoc nēnim ī aīalib; Id.2.cc.t.c.9. Id.4.ph. cō.5.

Obiectio.

4.phy.43. Solo.

in toto intēdebat in ptib⁹ toti⁹. ⁊ eſt mūdus ſꝫ queꝫ eſt veꝝ dicere mūdū eē ī loco.ſ. ſm h̄ ꝙ ptes ei⁹ ſūt in loco: ⁊ cū ita ſit manifeſtū eſt ꝙ infinitū nō ē ī loco: neq; ſm partem: neq; ſm totū: ḡ non eſt.

In hāc ſolone dic̄ mūdū eſſe ī loco ſꝫ ptes: ⁊ tn̄ oppoſituꝫ tꝫ.4. phyſi.c.43.ꝫ Themiſtiuꝫ.

ℂ Simplr aūt ſi ipoſſe ē locū eē īfinitū: in loco aūt oē corp⁹ eſt: ⁊ ipoſſe eſt īfinitū eē corpus aliqd̄: at v̄o qd̄ alicubi ⁊ ī loco ē: ⁊ qd̄ in loco alicubi: ſi igit neq; q̄ꝫtitatē poſſe eſt īfinitā eē. q̄ꝫtū.n. aliqd erit aut bicubitū aut tricubitū: hec q̄dē ſignant q̄ꝫtū: ſic ⁊ ī loco qd̄ alicubi ē: hoc eſt aūt ſurſuꝫ aut deorſuꝫ: aut in aliqua diſtantia que ſunt ſex: hoꝝ aūt vnūquodq; terminus aliquis eſt.

ℂ Dicamus ſimplr ꝙ ipoſſe eſt vt locus ſit īfinit⁹: ⁊ oē corp⁹ eſt in loco: ⁊ ēt oē qd̄ eſt vbi eſt in loco: ⁊ oē qd̄ eſt in loco eſt īfinitū vbi: ſi igit ipoſſe eſt vt īfinitū ſit q̄ꝫtuꝫ: q2 nō erit q̄ꝫtū niſi fuerit. V.g. bicubitū aut tricubitū: qm̄ h̄ ⁊ ſilia notāt q̄ꝫtū: ⁊ ſilr erit diſpō ei⁹ in loco: q2 vbi eſt ſupi⁹ ⁊ īferius: aut alia ps ſex ptiū: ⁊ vnaqueq; iſtaꝝ ē aliqs finis. 55

ℂ Dicamus ſimplr. Iſte ſmo ꝯponit ſic in p° figura: oē corp⁹ ē in loco: ⁊ nullus loc⁹ ē īfinit⁹: ḡ nullū corp⁹ eſt in loco īfinito: ⁊ oē īfinitū eſt in loco īfinito ḡ in ſcd̄a figura: nullū corp⁹ ē īfinituꝫ. ℂ Et ppō dicēs ꝙ ipoſſe eſt vt aliqs locus ſit īfinitus: d̄clarabit ex h̄ qd̄ dixit: ꝙ ptes loci ſūt ſupi⁹ ⁊ īferi⁹: añ ⁊ retro: d̄xtrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ oīa iſta ſunt finita. ℂ Deīde īduxit aliam declātionē ⁊ dixit: ⁊ ēt ⁊c̄. ⁊ ītēdit p vbi ſpēꝫ: ⁊ p locū gen⁹: ⁊.q.d. ⁊ oē hñs aliq̄ꝫ ſpēꝝ vbi. V.g. ē in loco ſimpliciter: ⁊ e° ēt. ℂ D.d. ſi igr̄ ipoſſe ē ⁊c̄.i. ſi igr̄ ipoſſe ē vt īfinitū dicat q̄ꝫtū ſimplr: niſi ſm ꝙ hꝫ aliq̄ꝫ ſpēꝝ quāti. V.g. ſm ꝙ ē bicubitū: aut tricubitū: q̄ꝫtū eniꝫ nō īuenit niſi in ſuis ſpēb⁹: nec ē eſt igit vt qd̄ dr̄ eē in loco ſimplr nō dicat: niſi ſꝫ ꝙ eſt in aliq̄ loco aut ſupi⁹: aut īferi⁹: aut ī alia ſpērū loci: ⁊ oīs ſpēs loci ē finita: ḡ oīs loc⁹ ē finitus: ⁊ oē qd̄ eſt in finito ē finituꝫ. ℂ Et debes ītelligere hic de vbitatib⁹ vbitates partiū eiuſdē corporis: de quo dr̄ ꝙ q̄ōdā ei⁹ ſupi⁹ ⁊ q̄ōdā īferi⁹: ⁊ q̄ōdā añ ⁊ q̄ōdā retro: ⁊ nō vbitates q̄ ſūt toti⁹ corpis: in illis.n. nō īuenit vbi nāle qd̄ dicatur dextrū ⁊ ſiniſtꝝ. ℂ Et ſic ſylls cōponit: oē corp⁹ nō ē in loco: niſi q2 ptes ei⁹ ſex ſunt ī ſex ptib⁹ loci finiti: ⁊ oē qd̄ eſt tale eſt in loco finito: ḡ oē corp⁹ eſt in loco finito. ℂ Et ſignat hoc qd̄ ītēdebat p ſupi⁹ ⁊ īferius partē hoc qd̄ dixit: aut alia ps ſex ptiū. ℂ D.d. ⁊ vnaqueq; ⁊c̄. ⁊ intendebat ꝙ ſunt terminate: quia ſunt ſuperficies extranee: ⁊ ſunt partes corporis continentis locatum: ⁊ hoc dicetur in loco.

Documentū

ℂ Caplm in quo incipit determinare veritatem de infinito: ⁊ oſtendit an ſit infinitum ⁊ quid ſit. Cap. .IIII.

Quod q̄dē igit actu corp⁹ nō ſit infinitū ſimpliciter manifeſtuꝫ eſt ex his. ℂ Qꝛ aūt ſi nō ſit īfinituꝫ ſimplr multa ipoſſibilia accidāt: māifeſtū eſt: tpis quidē.n. erit q̄ōdā pricipiū ⁊ finis:

ꝛ magnitudines nõ diuiſibiles in magnitudines: ꝛ numerus nõ erit īfinitus: qm̄ aũt ſi determinat̃ ſic neutro modo videt̃ cõtingere arbitro indiget: ꝛ manifeſtũ eſt ꝙ ſic quidem eſt: ſic ꝟo nõ eſt. Dicit̃ igit̃ eſſe aliqd qdem potentia: aliud vero actu: ꝛ īfinitum qdeꝫ eſt appoſitiõe: eſt aũt ꝛ ablatiõe: ꝛ magnitudo aũt ꝙ quidẽ ſm actuꝫ non ſit infinita dictum eſt: diuiſione aũt eſt: non eniꝫ difficile eſt partiri athomos lineas.

Magnitudo nõ ē actu īfinita ſꝫ põ.

¶ Manifeſtũ eſt igit̃ ꝙ corpꝰ infinitũ nõ eſt in actu: ꝛ manifeſtũ ēt eſt ꝙ ſi īfinitũ nõ fuerit oĩno ꝯtingent plura impoſſibilia; ꝯtingit eni tp̄s hr̄e vnũ principiũ: ꝛ mẽſurã aliquã nõ diuidi in mẽſuras: ꝛ numeros nõ eſſe īfinitos: ꝛ cuꝫ determinatũ ſit hac determinatiõe adeo ꝙ nõ eſt poſ̄e ſm alteꝝ iſtoꝝ duorũ modoꝝ vr̄ īdigere conſideratione: declarabitur igitur ꝙ quodãmodo eſt ꝛ quodãmodo non: ens. n. dicit̃ potẽtia ꝛ dicitur in actu: ꝛ infinitum eſt in additiõe: ꝛ eſt in diuiſiõe: ꝛ menſura in actu eius nõ eſt infinita: in diuiſiõe vero eſt infinita: non enim eſt difficile deſtruere lineas indiuiſibiles.

56 Manifeſtũ eſt. Cũ declarauit corpus īfinitũ ſenſibile nõ eẽ ſimplr̄. ſ. actu: fec̃ rememoratiõnẽ de hoc: ꝛ dicit: mãifeſtũ eſt igr̃ ꝛc̃. i. ex ꝑdictis. ¶ D. d. ꝛ mãifeſtũ eſt ēt ꝛc̃. i. ꝛ mãifeſtũ eſt ꝙ ſi īfiᵐ nõ fuerit oĩno ſimplr̄: multa accidẽt impoſſibilia: accidẽt. n. tp̄s eẽ finitũ: ꝛ p̄ᵐ: notũ ē tp̄s eẽ īfinitũ: nullus. n. gnãt tp̄s cũ ſit gnãtũ illđ poſtꝗꝫ nõ fuit: ꝛ hec ꝑpoſitio poſt notat tp̄s ꝑdictũ. ¶ Et accidit ēt magnitudinẽ eẽ īdiuiſibilẽ: ſicut ē opĩo dicentiũ ptes eẽ indiuiſibiles: ꝛ ſm hoc nõ oĩs linea diuidit̃ in duo equalia: ꝛ h̄ eſt vnũ fundamẽtoꝝ que ponit geometra: ꝛ ſilr̄ ꝯtiget vt numerus nõ creſcat in īfinitũ: ꝛ h̄ eſt vnũ fundamẽtoꝝ q̄ ponit aritmeticꝰ. ¶ Et cũ induxit īpoſ̄ia ꝯtingẽtia ſi īfinitũ nõ fuerit ſimplr̄: ꝛ iaꝫ ēt dixerat īpoſſibilia ꝯtingẽtia: ſi fuerit ſimplr̄: dixit: ꝛ cũ iã determinauimus ꝛc̃. i. ꝛ cũ iã determinauerimus ſmonẽ de īfinito ſm diſputatiõnẽ ſub iſtis duobꝰ. ſ. qm̄ īpoſ̄e eſt vt ſit ſimplr̄: ꝛ īpoſ̄e ē vt nõ ſit ſimplr̄: opꝫ nos ꝯſiderar̃ ꝛ demr̃are ptẽ veram in vtroqꝫ iſtoꝝ duoꝝ ſmonũ oppoſitorũ: tales enĩ ſmões ſunt falſi ſꝫ ptẽ nõ ſm totũ. ¶ D. d. đclaratũ ē igr̃ ꝛc̃. i. ꝛ declarãdũ ē ex ꝑdictis: ꝛ ex eis q̄ dicam ipm̄ eẽ potẽtia: ꝛ nõ eẽ actu: qđ aũt nõ eſt actu: demr̃atũ eſt ſupiꝰ: qđ aũt eſt potẽtia: declabit̃ ſi conceſſerimꝰ additiõnẽ nuõrũ in īfiᵐ: ꝛ diuiſiõnẽ mẽſure in īfinitũ: ꝛ iõ dixit ꝛ īfinitũ eſt in additiõe ꝛc̃. i. ꝛ īfinitũ potẽtia īuenit̃ in additiõe nuõruꝫ ꝛ in diuiſiõe mẽſuraꝝ. ¶ D. d. ꝛ mẽſura ī actu eiꝰ nõ ē īfinita. i. vt đclauimꝰ. In diuiſiõe ꝟo ē īfinita in potẽtia: ꝛ hoc manifeſtũ eſt: ēt cũ declabit̃ ꝙ nulla mẽſura eſt īdiuiſibilis: ꝛ h̄ notũ eſt ēt ꝑ ſe in additiõe numeroꝝ: ſed ī diuiſiõe mẽſuraꝝ īdiget declatiõe: tp̄s ãt eẽ īfinitũ latet: ꝑꝑ h̄ ꝙ ſuba tp̄is latet: nõ qꝛ īfinitũ nõ ē mãifeᵐ ꝑ ſe in tp̄e: ꝛ forte tacuit h̄: qꝛ ē mãifeᵐ: ꝛ poſt declabit̃ ī motu: ſi declabit̃ motũ eẽ eternuꝫ.

Nullꝰ gnr̃at tp̄s: ꝑ hoc vide. ſ. ꝯ. 31. Et 8. phy. 1. c. 10. quomõ ſit intelligenduꝫ. Vid. ſ. cõ. 31.

Tp̄s eẽ īfinitũ latet ꝓpter hoc ꝙ ſb̃a tẽporis latet. vide cõſil̃e ſuꝑ cõ 15. ꝛ q̄ ibi.

¶ Relinquit̃ igit̃ potẽtia eſſe īfinitũ: nõ opꝫ aũt potẽtia accipe eſſe infinitũ: ſicut poſ̄e ſit hoc ſtatuaꝫ es eẽ: vt ꝙ hoc es erit ſtatua: ſic aliqđ quoqꝫ īfinitũ qđ erit actu: ſꝫ qm̄ multipliciter eſt eẽ qnẽadmodũ dies ꝛ agon ꝗꝫ eo in ſemꝑ eſt aliud ꝛ aliud fieri: ſic ꝛ īfinitum: ꝛ nãqꝫ in his eſt ꝛ potẽtia ꝛ actu eſſe: olympia. n. ſunt ꝛ in eo ꝙ poſſunt agones fieri: ꝛ in eo ꝙ ſunt: aliter enim ꝛ in tempore manifeſtũ eſt īfinitũ: ꝛ in hominibꝰ: ꝛ in diuiſione magnitudinũ: oĩno eniꝫ ſic eſt īfinitũ in ſemꝑ aliud ꝛ aliud accipiendo: ꝛ acceptum quidem ſemper finitum eſſe.

¶ Habemus igit̃ ꝙ īfinitũ eſt in potentia: ꝛ nõ dꝫ aliquis ītelligere hic per potẽtiã illud qđ intelligit: cũ dicimus aliqđ eſſe in potentia idolũ: tũc. n. ītẽdimus ꝙ fiet idolũ: adeo ꝙ ītelligere ꝙ īfinitũ exibit: ſꝫ qꝛ ens dr̄ multis modis: quẽadmoduꝫ igit̃ dr̄ ꝙ dies eſt: ꝛ ſm ꝙ ſemper generat̃ ſucceſſiue: ſilr̄ etiã infinitũ: ꝛ alio mõ declarabit̃ hoc in tp̄e: ꝛ in hominibꝰ ꝛ in diuiſione mẽſuraruꝫ: vlr̄ eni hec eſt diſpoſitio infiniti: potes enim accipere ex eo ſemꝑ aliquid poſt aliud: ꝛ oẽ quod accipis ex eo eſt finitũ: ſed ſemper eſt aliquid ab eo quod iam accepiſti.

¶ Dicit qꝛ iã determiauit ꝙ īfinitũ īuenit̃ in poᵃ: nõ in actu: ꝛ poᵃ dr̃ h̄ alioᵒ ab eo quo dr̃ ī reſpcũ ad actũ. 57
¶ Dixit: hẽmus igr̃ ꝛc̃. i. determiatꝰ eſt: igr̃ ꝙ īfiᵐ eſt in poᵃ nõ in actu: ſꝫ iſta poᵃ nõ dr̃ ī reſpcũ ad actum: vt dicimus: ꝙ cuprũ in poᵃ eſt idolũ: qꝛ iſta poᵃ īnata eſt exire ī actũ: ſꝫ oꝫ ītelligere h̄ cũ dicimus ꝙ īfiᵐ eſt in actu: h̄ ꝙ īfinitũ eẽ in re: nõ eſt niſi ſm potentiã exñtẽ in ea: quẽadmodũ dr̃ie ſubales plurũ reꝝ: que ꝯſeruãt ſuũ eẽ in ꝯiũctiõe poᵉ cũ eis: vt in rebus q̄rũ eẽ in motu eſt: reꝝ. n. q̄dã ſunt in actu: vt hõ demõſtratus: ꝛ q̄dã ſunt ſm ꝙ poᵃ admiſcet̃ cuꝫ actu: ꝛ ſi poᵃ nõ fuerit: nõ erit actꝰ vt dies: h̄ nomẽ dr̃ de ꝑte tꝑis: ꝛ tp̄s ē cuꝫ motu. ¶ D. d. ſꝫ qꝛ ens ꝛc̃. i. ſꝫ qꝛ ens dr̃ đ illo qđ ē in actu puro: ꝛ de illo qđ in actu mixto cũ poᵃ: vt de illis quoꝝ eẽ eſt ī motu: ſilr̄ īfinitũ ē de hoc genere aut ſꝫ ꝙ eſt ſpẽs eiꝰ: aut accñs: īfiᵐ. n. eſt in ꝯtinuatiõe hꝰ ꝯiũctiõis nõ in corruptiõe eiꝰ: īfiᵐ enĩ eſt. q. accñs hꝰ entis: ꝛ ꝑfectio eiꝰ eſt in poᵃ cõiuncta cũ actu: ꝛ nõ eſt accñs entis: cuiꝰ eẽ ē in actu puro. ¶ D. d. ꝛ alioᵒ ꝛc̃. põt ītelligi ꝙ īfinitũ eẽ in tꝑe ꝛ in hoĩbꝰ: eſt alio mõ ab eo qđ ē in mẽſuris: ex tꝑe. n. ꝛ hoĩbꝰ recedit ꝑs: ꝛ fit ꝑs: in diuiſiõe aũt mẽſurarũ illđ qđ fit ex diuiſiõe nõ recedit: ſꝫ remanet mẽſura diuiſa: ꝛ fit ex diuiſiõe alia mẽſura: ꝛ ſic in īfiᵐ ꝛ non eſt ita de motu. ¶ Et forte ītẽdit ꝙ īfiᵐ ex h̄ mõ declarabit̃ ex tꝑe ꝛ hoĩbꝰ ꝛ mẽſuris: alioᵒ ab eo quo declarat̃ h̄ ex mõ in quo admiſcet̃ poᵃ: qm̄ ex h̄ mõ apparet īfinitũ eẽ poſ̄e. ¶ D. d. vlr̄. n. ꝛc̃. i. appꝫ. n. ꝙ id qđ eſt cõe oĩbꝰ ſpẽbꝰ infiniti eſt: qm̄ põt qs accipe ex eo aliqđ poſt aliud in ītellcũ ꝛ indifferẽter: ſiue illđ qđ imaginat̃ ex h̄ fuerit actio mẽtis: vt ē diſpõ ī diuiſiõe mẽſuraꝝ: aut fuerit ex aĩam: ſicut eſt diſpõ in motu: ꝛ

motu: ꝛ illud qđ mens accipit semꝑ ex finito est fini
tuꝫ: ſꝫ est aliđ ab eo qđ accepit in ꝑterito: qñ igit̃ ista
actio mētis fuerit in aliquo entiū dr̃ ipm eē īfinitū.

C Sed semper alteꝝ ꝛ alteꝝ esse: quare infi-
nitū nō opꝫ accipe: sicut hoc aliqđ: vt hoieꝫ
aut domū: ſꝫ sicut dies dr̃ ꝛ agon quib⁹ esse
nō: sicut suba q̃dā facta est: ſꝫ semꝑ i gnōne
aut corruptiōe finitū est: ſꝫ semꝑ alteꝝ: ꝛ al-
terū: ſꝫ in magnitudinibus qdē ꝑmanēte ac
cepto hoc accidit: in hoibus āt ꝛ tpe corru-
ptis ꝑacceptis sic qdē nō est deficere.

C Et ens dr̃ multis modis: oꝫ igit̃ vt intelli-
gamus infinitū: nō sicut intelligim⁹ hoc de-
mōstratū. V.g. hō ꝛ domus: ſꝫ sicut dr̃ di-
es ꝛ lis: cui⁹ eē nō est ꝭm ꝙ est aliq̃ suba iaꝫ
gnāta: ſꝫ ita ꝙ semꝑ generatur ꝛ semꝑ cor-
rūpitur finitū: ſꝫ tñ semꝑ gnātur vnuꝫ post
aliđ: ſꝫ in mēsuris erit h̃ remanēte illo qđ ac
cipitur: in tempore aūt ꝛ hominib⁹ corrum
pitur vnū post aliud ꝛ nō hñt remanētiā.

58 C Cū declarauit modū ꝭm quē infinitū est: ꝛ voluit
declarare q̄uo inuenit̃ additio ꝛ diminutio in infini
tū: reuersus est a ꝑn° ꝛ rememorat essentiā infiniti: ꝛ
distinguit actū q est in eo: ab alijs actib⁹ entiū sic di-
stinxit potētiā ei⁹ ab alijs potētijs. C Et dixit: ꝛ ens
dr̃ ꝛc̃.i. ꝛ qꝛ ens dr̃ trib⁹ modis.s. actu ꝛ potētia: ꝛ ꝭm
ꝯpōnē ex potentia ꝛ actu: nō oꝫ intelligere de eēntia
infiniti actū demōstratū: vt hominē ꝛ domū: ſꝫ actū
ꝯpositū cū potētia: queādmodū nō oꝫ intelligere ex
ea purā potētiā: ꝛ dedit exēplū de die ꝛ lite. ista.n.si-
cut dixit: nō hñt eē ꝭm ꝙ sunt suba aliq̃ ꝑfecta: ſꝫ ꝭꝫ
ꝙ sꝑ gnānt̃ ꝛ corrūpunt. C D.d. ꝛ si sit īfinitū ꝛc̃.i.
ꝛ infinitū semꝑ īuenit̃ in re q̃ semꝑ gnat̃: ꝛ ista actio
est in se infinita: licet sit in finito: ſꝫ nō est finiti nisi
ꝭm ꝙ fit successiue. C Et cū determinauit modum
eēndi ꝭm ꝙ dr̃ infinitū incepit dare dr̃am inter hoc
qđ est in mēsuris: ꝛ inter hoc qđ est in gnōne: ꝛ iā in-
nuit hoc supius ꝭm alterā expōnē: ꝛ dixit: ſꝫ in mēsu
ris ꝛc̃.i. ſꝫ dr̃ia inter infinitū qđ est in diuisione men
surarū ē: qm̃ z^a mēsura in diuisiōe q̃rūlꝫ duaꝝ fit p⁹
remanēte: in tpe vo p⁹ corrūpit̃ ꝑ gnōnē scđi.

Ens dr̃ trib⁹ mōis .s. actu ꝛ po⁹. Et ꝭm ꝯpōnē ex actu ꝛ po⁹. quō fit itelligēdū ꝭ3ᵐ mēbrū. vide. 3. cō. 9.

C Qđ aūt est ꝭm appositionē: ideꝫ quodā-
modo est ei qđ est ꝭm diuisionē: infinitū.n.
ꝭm appositionē fit ecōtrario: inꝯtū.n. diui-
sum ꝯsideratur in īfinitū sic appositū videt̃
ad indeterminatuꝫ: infinita.n. magnitudine
sic accipiens aliqs determinatū accipiet ea-
dem rōne: nō eandē aliquaꝫ magnitudinem
rōne accipiens non transibit finituꝫ. si vero
augmentet rationeꝫ: ꝙ qꝛ semꝑ eandem ali-
quā sit accipe magnitudinē transibit finitū:
ꝑpter id qđ omne finituꝫ remouetur quolꝫ
finito: aliter qdē igitur nō est: sic aūt est īfini
tum potentia ꝛ in diuisione: ꝛ actu aūt est:
sicut diem esse dicimus ꝛ agonem: ꝛ poten
tia est sicut mā: ꝛ nō ꝑ se sicut finitum.

C Qđ āt est ꝭm additioneꝫ est quodāmodo
sicut illud qđ est ꝭm diuisionē. in infinitum
.n. est ꝭm additionē econuerso. ex modo.n.
ex quo qñ terminatuꝫ diuiditur vr̃ ꝓcedere
in infinitū: apparet additio: ꝛ est infinitum:
cū.n. intenderis aliquā mensuraꝫ finitā: ꝛ ex
ea acceperis aliqđ terminatuꝫ: deinde acce-
peris ex ea: etiā ꝭm illā ꝓportionē ad totum
nō ꝭm illā mensurā nō peruenies ad finituꝫ.
si aūt addideris in diuisione: ita vt ꝙ accepe
ris ex eo semꝑ sit in eadem mensura perue-
nies. omne.n. finitum consumitur ꝑ mensu
ram terminatā: eē.n. infiniti in potentia in di
uisione ꝛ in perfectione est: sicut dicitur in
esse diei ꝛ esse belli: ꝛ est in potentia. q. ma-
teria nō sicut ipsum finitum.

C Cū declarauit illud: in quo differūt infinitū in mē- 59
sura: ꝛ ex gnōne: ꝛ tpe incepit declarare: in q̊ ꝯueniūt
infinitū in additiōe mēsurarū ꝛ infinitū in diminu-
tiōe: ꝛ in q̊ differūt: ꝛ declarare modū q̊ infinitū i di-
uisione est ipole: ꝛ q̊ pole: ꝛ silr̃ in additiōe. C Et di-
xit: qđ āt est ꝭm additionē ꝛc̃.i. ꝛ īfinitū qđ est in ad-
ditiōe mēsurarū est q̊dāmō sic̃ īfinitū qđ est in diui
sione: ꝛ qꝛ dixit q̊dāmō dedit modū q̊ additio est sic̃
diminutio: ꝛ dixit: īfinitū.n. ꝛc̃.i. ꝛ cā in hoc est: qꝛ in-
finitū in additiōe mēsure nō īuenit̃ nisi qñ additio
vsitat̃ eꝯrio de īfinito qđ est in diminutiōe.i. qñ ad-
ditio in mēsura ponit̃ ex ꝑte diminuta: queādmodū
.n. diuisio tunc nō finit̃: silr̃ additio ꝑ diuisionē: ꝛ iō
pōt qs itelligere ex hoc qđ dixit: īfinito.n. est ꝭm ad-
ditionē vtrūq3.s. modus q̊ assilat̃: ꝛ modus q̊ differt.
C Et cū declarauit hoc īcepit declarare modū pos-
sibilē in eē īfiniti i diuisiōe: ꝛ ipoleꝫ: ꝛ ꝙ qñ itellexe
rit aliqs hūc modū: poterit itelligere modū poleꝫ in
additiōe ꝛ nō i additiōe i īfinitū. ꝛ dixit: ꝛ mō.n. ꝛc̃.
.i. ꝛ cū sit determinat⁹ modus ꝭm quē pole est vt di-
minutio mēsure sit in īfinitū: apꝑebit ex hoc modus
ꝭm quē additio est polis in īfinitū qñ additio fuerit
ex ꝑte diminuta. C D.d. si.n. itēderis ꝛc̃.i. ꝛ modus q̊
pole est īfinitū eē in diuisiōe mēsure ē: qm̃ cuꝫ aliqs
ītēdit aliquā mēsurā terminatā ꝛ diuiserit illā in ali
quā ꝓportionē: deide diuisit alterā ꝑtē in illa ꝓpor-
tione videbit diuisionē ꝓcedere in infinitū ꝛ nunq̃
venire ad finem: ꝛ nō accidit ita si diuiserit ꝭm vnā
mēsurā: ꝛ iō dixit: nō ꝑ illā mēsuraꝫ.i. qm̃ si diuiserit
mēsurā in eādē ꝓportionē nō ꝭm eādē mēsurā nūq̃
ꝑuenies ad finē mēsure. C D. icepit narrare moduꝫ
q̊ diuisio ꝯsumit mēsurā: ꝛ dixit: si āt addideris ꝛc̃.i.
si aūt diuiseris mensurā: ita ꝙ accipias ex ea aliquaꝫ
ꝑtē eq̄lē ꝑme. ꝛ silr̃ ex remanēte 3^am eq̄leꝫ ꝑme: tunc
ꝯsumes mensurā. ꝛ cū dixit: si addideris in diuisione
ītēdebat si posueris diuisionē crescere ꝑ eādē ꝑtem:
tūc ꝯsumes mēsurā: ꝛ nō ꝓcedet diuisio in infinitū.
C D. induxit rōnē sup hoc. ꝛ dixit. Oē.n. finitū ꝛc̃.i.
Ois.n. mēsura est finita. Et oē finitū ꝯsumit̃ ꝑ eādē
mēsurā. g̃ ois mēsura ꝯsumit̃ ꝑ eādē mēsuraꝫ. ꝛ ma-
ior ē māifesta ꝑ se: ꝛ minor pꝫ ex ꝑdictis: qm̃ ipole ē
mēsurā īfinitā eē in actu. C Et cuꝫ declarauit ꝙ di-
minutio mēsure in infinitū est silis additioni. decla-
rauit ꝙ modus eēndi in eis est vnus: ꝛ dixit: eē ergo
infiniti in potētia ꝛc̃.i. infinitū igit̃ in additiōe ꝛ di-

Quō ꝯtinuum sit diuisibile i īfinitū ꝛ q̄uo nō vide. Idem. 8. phy. cō. 68.

Ois mēsura ē finita. ꝑhs 10. meta. t. cō 3. ꝛ. 4.

Eẽntia mãe ⁊ ĩfiniti est in poᵃ. forma ãt ⁊ finis sũt in actu. ꝺ mã. vide ꝯphẽp. ca. ꝺ sb̃a orbis,

minutiõe est ꝯsĩle in hoc qꝺ est in eis in potentia sicꝫ dꝛ ĩ die ⁊ p̃lio: qm̃ nõ sũt bellũ: aut p̃liũ nisi ẜꝫ ꝙ admiscent̃ cũ potẽtia. ¶ Et cũ declauit ꝯueniẽtiã eoꝝ in eẽ dedit cãm in infinito. ⁊ dixit ⁊ est in potẽtia ꝛc. .i. ⁊ eẽ eius ẜm ꝙ est in potentia est sĩle ad esse mãe: nõ sĩle forme: eẽntia. n. mãe ⁊ infiniti est in potẽtia. forma ãt ⁊ finis sunt in actu: finitas igit̃ est sĩlis forme: ⁊ infinitas mãe: vñ post declarauit ꝙ ĩfinitas est in re ẜm mãm ⁊ finitas ẜm formã.

¶ Et ẜm appositionẽ: sic igit̃ infinitũ potentia est qꝺ ideꝫ dicimus esse quodãmodo ei qꝺ ẽ ẜm diuisionẽ: semꝑ qdẽ. n. aliqd ipsiꝰ ẽ ext̃ accipe: nõ tñ excellit oẽꝫ determinatã magnitudinẽ: sicꝫ ĩ diuisiõe excellit oẽ determiatũ: ⁊ erit sꝑ minꝰ: q̃re aũt neqꝫ est oẽ excellere ẜm appositionẽ: neqꝫ potentiã possibile ẽ esse: si vere non est ẜꝫ accidẽs actu infinitũ: sicut dicunt physiologi extra corpus mũdi cuiꝰ suba aer: aut aliud aliqd hmõi ĩfinitũ ẽ: ẜꝫ si nõ possibile est eẽ infinituꝫ actu corpus sensibile: sic manifestuꝫ ꝙ nec ẜm potentiaꝫ vtiqꝫ erit ẜm appositionẽ: ẜꝫ aut sicut dictũ est ecõtrario: aut nullo modo.

¶ Et ẜm additionẽ etiam est aliqd in potẽtia infinitũ ẜm illud quodãmodo eoꝝ: quibus dicimus infinitũ eẽ in diuisione: possumus .n. semꝑ inuenire aliqꝺ excedens: ẜꝫ nõ pertransit ꝑ diuisionẽ oẽm diuisioneꝫ terminatam: queẽadmodũ in diuisione pertransit in diminutiõe oẽm mẽsurã terminataꝫ: ⁊ semper sit minor ⁊ impossibile est vt aliqd in potentia ꝑtrãseat per additionẽ oẽꝫ mẽsurã nisi corpus sit infinitũ in actu: vt dicunt dicentes ꝙ extra mundũ est corpus infinitum in actu hoc: sed qꝛ est impossibile: manifestuꝫ est ꝙ impossibile est etiam vt sit in potentia ẜm additionem nisi ẜm modum quem diximus. s. ecõuerso diuisioni.

60 ¶ Dicit. cũ declarauit modũ possibilẽ in diuisione in ĩfiᵐ ⁊ posuit oppõnẽ: qm̃ hꝫ nõ declabit̃ dõec ꝺclaret̃ ꝙ oĩs mẽsura sꝑ diuidet̃ in mẽsurã diuisibilẽ: ĩcepit declarare modũ quo addito est possibilis in mensura: et dixit. ⁊ ẜm additionem ꝛc. i. ⁊ ĩfinitum inuenit̃ ẽt in potẽtia in additiõe mensure quodãmõ. s. ẜm ꝙ dicimus ꝙ diuisio est in ĩfinitũ: nõ oĩbus modis. potest eñi qs imaginari ꝙ possibile est accipe vnicuiqꝫ mẽsure mẽsurã maiorẽ illa: sicut est possibile accipe omni mẽsure mẽsurã minorẽ ipsa: ⁊ hoc est possibile apud ipm̃: ẜꝫ additio nõ est possibilis apud ipsum in mẽsura: nisi qñ additũ fuerit diminutũ ex mẽsura: ⁊ hoc ĩtendebat cũ dixit. s. vt sit ecõuerso diminutõis. ista. n. additio: qꝛ est ex diminutione ĩfinita absqꝫ eo ꝙ mẽsura ꝯsumet̃: ꝯtinget vt additio sit semꝑ absqꝫ eo ꝙ magnitudo mẽsure crescat. V. g. vt diuidamus mensurã. a. b. c. d. in duo eq̃lia. ¶ D. d. addamus. a. d. ad. c. b. deinde diuidamus. a. d. in duo eq̃lia ⁊ addamus ipm̃ illi: qm̃ sic semꝑ diuidemus. a. d. ⁊ addemꝰ ipm̃. c. b. ⁊ sicut. a. d. nõ ꝯsumit̃ ꝑ diminutionẽ. silr̃. c. b. non ꝑuenit ꝑ additionẽ ad totũ. a. b. nedũ vt excedat illud: ⁊ hꝫ ĩtẽdebat cũ dixit. possumꝰ. n. ꝛc. i. possumus. n. in additiõe q̃ est ꝑ mẽsurã diminutã semper ĩuenire mẽsurã excedentẽ: nõ ꝙ ꝑtrãseat ꝑ additionẽ oẽm mẽsurã terminatã: ita ꝙ ad oẽm mẽsurã inueniamꝰ mẽsurã maiorẽ illa: sicut in diuisiõe possumus ꝑtrãsire oẽꝫ mẽsurã termiatã ⁊ accipe minorẽ illa. ¶ Et cũ ĩduxit modũ possibilẽ ĩ additiõe ⁊ ĩpossibileꝫ: incepit declarare q̃re est ĩpoſe: ⁊ dixit: ⁊ ĩpoſe est ꝛc. i. ⁊ iste ẜmo ẽ hypotheticꝰ sic. Si magnitudo ĩ potẽtia põt eẽ maior oĩ mẽsura: possibile erit magnitudinẽ in actu eẽ ĩfinitã. deinde destruxit ꝯñs ⁊ conclusit oppositũ añtis. Destructum aũt in hoc syllogismo manifestũ est ex p̃dictis. ꝯsecutio v̾o est manifesta: qm̃ si aliq̃ magnitudo h̃ret potẽtiã vt esset maior oĩ mẽsura: tũc ĩueniret̃ in actu maior oĩ mẽsura. ⁊ si hoc esset: tũc esset hic magnitudo ĩfinita in actu: qm̃ si magnitudo h̃ret nãm crescendi in ĩfinituꝫ: tũc esset possibile vt ĩueniret̃ in actu ĩfinita: qꝺ nõ ẽ ita in diminutiõe: qm̃ possibile est diminui in ĩfinitũ: ⁊ nõ accidet ĩpoſe: ẜꝫ ĩpossibile accidit: si diminutio cessat: qm̃ tũc aut ꝑueniet ad magnitudinẽ ĩdiuisibileꝫ: aut ad nihil: ⁊ vtrũqꝫ est ĩpoſe. ¶ D. d. manifestũ est igit̃ ꝛc. i. ⁊ causa in hoc esse ĩpoſe est: qm̃ si posuerimꝰ ꝙ magnitudo põt crescere in ĩfinitũ: tũc ĩfinitũ exibit in actũ: ⁊ tũc potẽtia intelligeret̃ sicut intelligit̃ cũ dicimꝰ ꝙ hoc est hõ in potẽtia: ⁊ cũ posuerimꝰ ꝙ diminutio est in ĩfinitũ nõ accidit ĩpoſe. ⁊ cã in hoc est: qm̃ diminutio est ire ad nihil. cuiꝰ cã est mã: ⁊ additio est ire ad eẽ: cuiꝰ cã est forma. ⁊ ĩfinitas ĩuenit̃ ꝑ mãm: sicut finitas ꝑ formã. ¶ D. d. ⁊ ẽ illud qꝺ est ẜm cõuersionẽ diuisionis. ⁊ hꝫ põt ĩtelligi duobꝰ modis sibi ꝓpinqs: quoꝝ vnꝰ est vt illꝺ qꝺ diminuimꝰ ab altera duaꝝ mẽsuraꝝ addamꝰ reliq̃: aut vt illud qꝺ diminuimꝰ extremo duaꝝ mẽsuraꝝ addamus zᵒ extremo. sic igit̃ oꝫ ĩtelligere. v̾ba Arist. in hoc loco. ¶ Sed est hic qꝺ nõ modica: queẽadmodũ eñi vnũ ꝑncipioꝝ q̃ ponit geometer est: qm̃ poſe ẽ accipe ad oẽm lineã lineã minorẽ illa. Silr̃ etiã ponit: qm̃ possibile est accipe ad oẽꝫ lineã lineã maiorẽ illa: additio igit̃ mẽsure ꝓcedet in ĩfinitũ sicut eiꝰ diminutio. ⁊ hoc esse possibile appꝫet ex verbis Alfaraby super hunc librũ ⁊ ex verbis Auẽpace. ¶ Sed siquis considerauit verba Aristo. videbit ipm̃ dicere verum. consideratio. n. nãlis de mẽsura est ẜꝫ ꝙ ẽ finis ⁊ existens in mã. cõsideratio eniꝫ geometre ẜm ꝙ est abstracta a mã: ⁊ cũ mẽsura cõsiderat̃ his duobus modis. inuenit̃ ẜm dispositiones oppositas ⁊ conuenientes: cõuenientia enim est in hoc: qm̃ semꝑ diminuit̃ siue cõsideret̃ ẜm ꝙ est in mã: siue ẜm ꝙ est in imaginatione. propositio igit̃ geometre est: qm̃ possibile est imaginari ad oẽm lineã lineam minorẽ illa: ⁊ ꝑpositio naturalis cõueniens isti est: ꝙ linea põt diminui in infinitũ: ⁊ ꝑpositio geometrica dicens ꝙ possibile est imaginari ad oẽm lineã lineã maiorem illa est vera. naturalis vero dicens ꝙ omnis linea potest crescere in infinitũ est falsa: qꝛ cõtingit ex ea magnitudinem esse infinitã in actu: qꝛ tunc esset possibile inueniri magnitudinẽ maioreꝫ omni magnitudine. ergo est infinita necessario. Infinitũ enim est maius omni magnitudine. ⁊ cũ dicimus ꝙ possibile est inueniri magnitudinem maiorem omni magnitudine intendimus inuenire magnitudinẽ maiorem magnitudinibus infinitis. ¶ Et vniuersalr̃ additio mensure qua vtitur geometer est de capitulo propositio-

Propōnes mathematice fere omnes ad imaginationē. Jd. 3. celi. cō. 72.

num opinabiliuʒ que ſunt.q.fundamēta geometrie abſqʒ eo ꝙ ſunt ex̄ aiaʒ:ſicut vt cū imaginat̄ ꝙ figure hn̄t poſitiones:⁊ ꝙ cū punctus mouet̄ facit lineā: ⁊ ꝙ cū linea mouet̄ facit ſuperficiem:⁊ ſupficies corpora:⁊ ſimil'r videtur ponere diminutionē eē ſemꝑ nō ꝙ extra aiam eſt ſic:⁊ ſicut geometer poteſt accipere magnitudinē cuiuſlibet quantitatis:qꝺ nō pōt naturalis:ita geometer cum poſuerit magnitudineʒ cuiuſcūqʒ quātitatis pōt accipe maiorē illa.

¶ Quoniam ⁊ plato propter hec duo infinita fecit ꝙ ⁊ in augmentum videtur excellere:⁊ in infinitum abire neqʒ in decrementū: faciens tantum duo nō vtitur duobus: neqʒ enim numerus ſm diuiſionem infinitus eſt. vnitas enim minima eſt:neqʒ in augmētuʒ. vſqʒ.n.ad decē plato facit numerū.

Uſqʒ ad decē plo facit nūerum.

¶ Et videmus platonem propter hoc ponere infinituʒ duo:qꝛ exiſtimabat ꝙ res poteſt pertranſire ſm augmentum:⁊ procedere in infinitum:⁊ ſm diminutionem:ſed poſuit illa duo:⁊ nō vtitur eis: in numeris eniʒ nō eſt infinitum:neqʒ ſm diminutionem:cum vnitas ſit minima:neqʒ ſm augmentuʒ: numerus enim peruenit ad decem.

61 ¶ Dicit.cū declarauit ꝙ infinitū inuenit̄ in diminutione ſimpl'r.⁊ in additione non ſimpl'r:ſʒ in illa que eſt ecōuerſo diminutioni:incepit accuſare platoneʒ: qꝛ equauit infinitū in vtraqʒ.ſ.in additione ⁊ diminutione. ¶ Et dixit:⁊ videmus platonē ⁊c̄.i.⁊ plato ꝓpter hoc ꝙ exiſtimauit ꝙ infinituʒ ꝓcedit in augmento in infinitū.⁊ diminutione in infinituʒ:poſuit infinitū duas ſpecies in additione ⁊ diminutione:et induxit hoc nomē augmentum loco huius nominis additio ad diſtinguendū īter propoſitionē naturalē ⁊ geometricaʒ.deinde incepit declarare ꝙ cū hoc ꝙ errauit in hoc non ſeruauit ſua fundamēta. ¶ Et dixit:ſed poſuit ⁊c̄.i.ſed nō conſeruauit ſua fundamenta in hoc.ſ.qꝛ ponit illa duo:⁊ nō dixit illa eſſe in numeris:cū diminutio peruenit ad vnitatem q̄ eſt indiuiſibilis:⁊ nō ꝓcedit in infinituʒ. in additione vero nō concedit infinitū:dicit.n.ꝙ ſpēs numeroꝝ perueniunt ad decem:deinde poſt decem iterant̄.i.⁊ oportet ipſum cū opinetur ꝙ additio in mēſura pōt eſſe in infinituʒ:⁊ additio numeroꝝ eſt in ſpecie: opinari ꝙ numeri creſcunt in ſpecie in infinitū.

Quid ē infinitum.

¶ Accidit autem contrarium eſſe infinitum quodqʒ ſicut dicunt. nō enim cuius eſt nihil extra:ſʒ cuius ſemper aliquid extra eſt hoc infinitum eſt. ¶ Signum autem eſt:⁊ nanqʒ annulos infinitos dicunt:vt habentes circulationem:quoruʒ ſemper aliquod eſt extra accipere. ſm ſimilitudinē quidem quandam dicentes. non tamen proprie. opʒ enim ⁊ hoc eſſe:⁊ non aliquando idem recipit. in circulo autem non fit ſic. ſed ſemper qꝺ eſt conſequenter ſolum alterum.

¶ Et infinitum debet eſſe econtrario ei qui dicunt infinitum. infinitum enim non eſt illud extra quod nihil eſt:ſʒ illud ex quo ſemper eſt aliquid. ¶ Et ſignum eius eſt:quoniam homines aſſueti ſunt dicere in annulo qui non habet locum gemme ipſuʒ eſſe infinituʒ:qꝛ ſemper eſt extra illud quod accipis ex eo:⁊ in hoc quod dicunt eſt quedam ſimilitudo:ſed non vera. infinito eniʒ neceſſe eſt vt hoc ſit in eo:⁊ ꝙ etiam illud quod accipit̄ ex eo non erat oīo:⁊ hoc nō eſt in circulo:ſʒ aliud in eo ſꝑ eſt in ſucceſſione.

¶ Cum declarauit nām infiniti ſm exemplū: incepit declarare diffinitionē eius:⁊ primo narrare errorem antiquorum in hoc.et dixit:⁊ infinitum ⁊c̄.i.⁊ ſm ꝙ diximus de natura infiniti:⁊ ꝙ eſt ſm potentiaʒ: ſequitur ꝙ diffinitio eius ſit ecōtrario ei qꝺ dicūt:diffinitio.n.infiniti nō eſt vt antiqui deſcripſerunt.ſ.illud extra qꝺ nihil eſt:ſed illud extra quod ſemꝑ eſt aliqd. ¶ Et ſignuʒ eius eſt hoc ꝙ oēs homines ſunt aſſueti vocare annulos:quorū gemme ſunt rotunde infinitos:qꝛ ſi acceperis ex eis aliquā gēmā poteris accipere aliā extra illā.tale exempluʒ receſſit in iſto tꝑe:qꝛ nō eſt notū nedū vt ſit famoſuʒ:ſʒ in tꝑe eius erat famoſuʒ. ¶ D.induxit differentiā inter infinitum.ſ.hoc exemplū ⁊ verū infinituʒ:⁊ dixit:⁊ in hoc qꝺ dicūt ⁊c̄.i.⁊ hoc qꝺ dicūt de hꝰ ānulis.ſ.eos eē infinitos:hʒ aliquā ſimilitudinē ad infinitū:ſed nō eſt verū infinitum:in infinito vō duo exigunt̄.ſ. vt hoc qꝺ ſemꝑ inuenit̄ ex eo aliqd ex̄ illud ſit ei nāliter nō poſitione:⁊ ꝙ illud qꝺ inuenit̄ ex̄ illud ſit aliqd qꝺ nunqʒ fuit prius:⁊ hoc nō eſt in circulo ſicut eſt diſpoſitio in gēma ānuli:ſʒ infinitū in circulo eſt ſm iteratione ⁊ reuolutionē:nō ſm nouitatē:⁊ hoc intēdebat cū dixit:⁊ hoc nō erit in circulo ⁊c̄.i.⁊ in circulo non īuenit̄ aliqd ex̄ illud qꝺ acceptū eſt ex eo qꝺ ſit aliꝺ ab eo qꝺ accipit̄ ſemꝑ:ſʒ inuenit̄ in eo aliqd extra illud qꝺ accipitur ſm iterationē ⁊ conſecutionē.ſ. ſm iterationē eiuſdem rei infinities. 62

In dō īfinito duo exigūtur.

Infinitū qd.

¶ Infinitum igitur hoc eſt cuius ſm quantitatem accipientibus ſemꝑ aliquid eſt accipere extra:cuius autē nihil eſt extra:hoc eſt perfectuʒ ⁊ totū:ſic enim diffinimus totum cui nihil abeſt:vt hominē totū:aut archam: ſicut aūt ſingulare:ſic ⁊ qꝺ eſt ꝓprie: vt totum cuiꝰ nihil eſt extra:cuiꝰ aūt abſentia eſt extra nō omne eſt cum abſit.

Totū qd.

¶ Infinitū igit̄ eſt illud:ex quo cū aliqd accipitur poſſibile eſt ſemꝑ accipere aliquid extra illud in quantitate. ¶ Et illud extra qꝺ nihil eſt illud eſt perfectuʒ totale: ſic eni diffinimus totum.ſ.qꝛ eſt illud ex quo nihil eſt ſeparatuʒ ab eo: vt dicimus totus homo ⁊ tota archa:⁊ ſicut eſt de particularibus:ita eſt in rei veritate.ſ.ꝙ totuʒ eſt illud extra qꝺ nihil eſt:⁊ illud extra qꝺ aliquid eſt ſeparatum nō eſt totū qꝺcūqʒ ſit illud ſeparatū:ſiue extraneū:ſiue nō extraneum.

¶ Ideſt diffinitio igitur infiniti eſt illud extra qꝺ cū 63

aliqd accipit in actu: possibile est inuenire ex̄ illud aliqd in quantitate: ⁊ hoc semper: ⁊ dixit in quātitate: qꝛ impossibile est inuenire aliqd ex̄ illud in qualitate semp: ⁊ ista diffinitio infiniti est manifesta ex eo qd̄ declaratū est: ꝙ infinitū est ẜm potentiaꝫ nō ẜm actū. ¶ Et cū declarauit ꝙ ista est diffinitio infiniti incepit declarare ꝙ diffinitio qua antiq diffiniebāt ipsuꝫ magis est diffinitio: finiti perfecti ꝗ̄ infiniti: et dixit: ⁊ illud ex̄ qd̄ est aliqd ⁊c. ⁊ intendit per hoc qd̄ dixit illud: ex quo nihil est separatū ab eo. hoc. s. illd̄ a quo nihil est separatum ex eis: ex quib⁹ est illud qd̄ est. s. qñ ex eo nihil diminuit ex eis: ex quib⁹ est illud qd̄ est: vt cū dicimus totus homo: qñ ex eo non diminuit mēbrū: ⁊ tota archa: qñ ex ea nō diminuit aliq̄ pars. ¶ Et cū declarauit ꝙ ista est diffinitio totius ⁊ perfecti in rebus particularibus: declarauit ēt ꝙ ita dꝫ eē in diffinitione totius. s. mūdi: ⁊ dixit: ⁊ sicut est de particularib⁹ ⁊c. i. ⁊ sicut est in diffinitione totius in particularib⁹ q̄ nō sunt totū in rei veritate: cū ex̄ illa inueniat aliquid: licet nō sit pars eoꝛuꝫ: ita est in diffinitiōe toti⁹ in rei veritate: ⁊ est illud extra qd̄ nihil est oīno: quoniā si extra oē totū inuenit aliquid: sequit necessario coꝛp⁹ inueniri in actu infinitū: sed hoc est impossibile ex p̄dictis. ergo totū in rei veritate est illud extra qd̄ nihil est: neqꝫ de sua substantia: neqꝫ de alia substātia: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: siue extraneū ⁊c. ⁊ dixit hoc: quoniā si separatum fuerit extraneū: tunc totū erit particulare: ⁊ nō erit totum in rei veritate: ⁊ si fuerit nō extraneū: nō erit totum: neqꝫ particulare: neqꝫ totale.

Totū ⁊ pfcm̄ aut penit⁹ idē sūt aut sūt sibiinuicē prima. vid̄ p h. pcc. t.c.3.

¶ Totū aūt ⁊ perfectuꝫ aut idē penitus oē: aut primū ẜm naturā est: perfectū aūt nullum nō habēs finē: finis aūt termin⁹ est: vñ melius opinandū est Parmenidē Melisso dicere: ifinitū qdem totū dicit: totū aūt finiri a medio eque pugnās. nō eniꝫ sic linū lino est cōtinuare omni ⁊ toti infinitū.

¶ Et totū ⁊ perfectū aut sunt insimul idem equale: aut nāliter sunt ꝓpinqui: ⁊ perfectū nō est nisi illud qd̄ hꝫ cōplementuꝫ: ⁊ complementū est finis. vnde opinandū est ꝙ sermo Parmenidis est rectioꝛ ꝗ̄ Melissi. iste enim dixit ꝙ infinitū est totum: ille aūt ꝙ totum est finitū equalens ex medio. non eniꝫ opoꝛtet coniungere ifinitū toti ⁊ vniuerso: quasi applicare filū cum filo.

Allm' ifinitū pfectū. Id̄. p. celi. t.c. xij.

64 ¶ Dicit: ⁊ totū ⁊ completū qd̄ est oppositū ifiniti: aut nomina sunt synonima aut cōsequētia: ⁊ cū declarauit ꝙ ad totū sequit cōpletū: declarauit ꝙ ad cōpletum sequit finis: ⁊ dixit: ⁊ completū ⁊c. ⁊ cōpletū nō est nisi in eo qd̄ hꝫ complemētū ⁊ ꝙ cōplementū est finis. ergo completū est illud qd̄ hꝫ finē: ⁊ qꝛ totū est cōpletū: ⁊ completū est illud qd̄ hꝫ complemētum: ⁊ cōplementū est finis: seqt necessarie vt totuꝫ hēat finē. ¶ D. d. ⁊ ideo opinandū est ⁊c. i. ⁊ qꝛ finis sequit totuꝫ: opinandū est ꝙ sermo parmenidis rectioꝛ est sermone Melissi. Melissus. n. dicit totuꝫ esse infinitum. Parmenides aūt dixit totū esse finitū. ¶ D. d. nō eni opꝫ ⁊c. i. ⁊ nō. n. opꝫ ponere ifinitū de sequētibus vniuersum ⁊ totū. sicut dr̄ in ꝓuerbio applicare filū cū filo. i. iducere reꝫ ⁊ suū cōsimile. ⁊ id̄ dixit. nō enim opꝫ. i. quasi applicare aliquid ad illud cuꝫ quo continuat. ⁊ dixit: equiualens ex medio. i. habēs medium equale inter extrema. i. qꝛ eq̄liter distat ab extremis. ⁊ q̄si intendit in hoc ipm eē spericū.

¶ Quoniā hinc accipiūt dignitatē de infinito qd̄ est oīa cōtinens ⁊ omnia in seipso habens: ꝓpter id qd̄ habet quādā similitudinē cum toto: est eni infinitū magnitudinis perfectiōis materia: ⁊ qd̄ potētia totū est: actu vero nō: diuisibile aūt in diuisionē ⁊ in oppositam ei appositionē: totum autē ⁊ infinitum: nō ẜm se: sed ẜm aliud: ⁊ nō cōtinet sed cōtinet iquātum ifinitum est. vnde ignotuꝫ est iquantum est infinitum: speciem autem non habet materia.

¶ Et videmus eos distinguere. i. nobilificare ifinitum ex hoc loco. s. qꝛ continet omne: qꝛ iter illud ⁊ totum est similitudo aliq̄. Infinitum eni est materia complementi mēsure: in potētia vero est totum. in actu aūt nō: ⁊ est diuisibile ẜm diuisionē ⁊ additioneꝫ q̄ est ecōtrario illi: ⁊ nō est totū ⁊ ifinitum per se: sed per aliud: ⁊ nō cōtinet sed cōtinet ẜm ꝙ est ifinitum: ⁊ ideo est delatum ẜm ꝙ est ifinitū: in materia. n. nō in foꝛma.

¶ Dicit ⁊ videmus eos magnificare infinitū: qꝛ opinant ipsuꝫ esse totū cōtinēs omne. ⁊ cā in hoc est: qꝛ inter illud ⁊ totū ē similitudo. vnde existimauerunt ipm esse totū. ⁊ similitudo iter illa est: qꝛ illud qd̄ dicit infinitū est p̄ma mā: q̄ subiecta ē cōplemēti mēsure que est totū. vnde existimauerūt illud qd̄ est in potētia totū ⁊ cōpletuꝫ esse in actu totū ⁊ completū. 65
¶ Deinde incepit declarare moduꝫ quo opꝫ ꝙ esse eius est in potētia: ⁊ dicit: ꝙ ⁊ est diuisibile ⁊c. i. ⁊ est in potētia: qꝛ infinitas nō inuenit in mēsura nisi ẜm diminutionē existentē in ea. ⁊ additionē que est ecōuerso diminutioni. vt dclaratū est in ẜmone p̄dicto. ¶ Deīde dicit: ⁊ nō est totū ⁊c. i. ⁊ subm recipiēs infinitatē qd̄ est materia nō est totū neqꝫ finituꝫ per se: sed per aliud. s. per foꝛmā. ⁊ est cōtentuꝫ in cōposito ex materia ⁊ foꝛma: ⁊ foꝛma cōtinet illud: ⁊ qꝛ infinitum accidit materie ẜm ꝙ est mā. dixit. sed cōtinet ẜm ꝙ est infinitū. i. subiectū infiniti est ꝯtētū ẜm ꝙ est ifinitū. i. ẜm ꝙ est mā. ¶ Deīde dicit. ⁊ id̄ est delatum ⁊c. i. ⁊ qꝛ subm recipiēs infinitū est conclusuꝫ in toto. ideo existit in alio. i. in cōposito: ⁊ nō est existens per se: sed ẜm ꝙ recipit infinitū. ⁊ hoc est ẜꝫ ꝙ est mā. [a] ⁊ causa in hoc est: quia materia non habet foꝛmā. nā si haberet foꝛmā esset per se [b] nō delata in alio. ⁊ qꝛ nō habet foꝛmaꝫ: id̄ est delata in alio. ¶ Et debes itelligere hoc per delatuꝫ nō illud qd̄ dicit in subiecto: aut de subietto. mā eni nō dicit in subiecto neqꝫ de subiecto: sed delatuꝫ accipit h̄ loco eius qd̄ nō inuenit nisi in alio. ⁊ hec est dispō [c] materie ⁊ dispositio accidentiū ⁊ foꝛmarū: sed accidētia ⁊ foꝛme differunt a materia in hoc ꝙ sunt in subiecto aut de subiecto. materia autē est ipsum subiectū. Intendebat igit per delatū illud: in quo materia cōuenit cū accidentibus ⁊ foꝛmis. ⁊ ꝙ non inuenit per se: sed in

aliquo.s.in composito.⁊ cum aliquo.s. cum forma.sȝ materia inuenit per formā ſꝫ ꝙ forma est perfectio eius.forma aūt inuenit per mām ſm hoc ꝙ mā est subiectū eius.⁊ similiter accidentia.

Nūo mā est cā for. ⁊ cō. Uide ꝯsilē p phy.cō.70.⁊ 2.physi.30.⁊ 2.de aīa.cō. 4.⁊c.

¶ Ergo manifestū est ꝙ magis in partis ratione infinitū sit ꝙ̄ in totius: pars.n.mā totius est: sicut es statue qm̄ si cōtinet in sensibilib⁹ ⁊ intelligibilib⁹ magnū ⁊ paruū oportuit ꝯtinere ⁊ intelligibilia. Incōueniēs aūt ⁊ impossibile est ignotū ⁊ indeterminatuȝ continere ⁊ determinare.

¶ Apparet ergo ex hoc ꝙ infinitū magis est quasi pars ꝙ̄ quasi totū: mā.n. est pars totius: quēadmodū cuprū est pars statue cupree: ⁊ si illud qd̄ cōtinet sensibilia ⁊ intelligibilia esset magnū ⁊ paruū; tūc illud cōtineret itelligibilia: sed iprobabile est ⁊ ipoſe vt ignotū nō terminatū ꝯtineat terminatū.

Pars ē mā totius.

66 ¶ Et si illud infinitū qd̄ cōtinet sensibilia ⁊ intelligibilia esset magnū ⁊ paruū ſm sententiā Plato.quorum nā nō est terminata neqȝ nota.tūc illud qd̄ terminat terminatū ⁊ notū.s.intelligibilia esset nō terminatū neqȝ notū.⁊ inopinabile est vt nō terminatuȝ neqȝ notū terminet terminatū ⁊ notū. ¶ Et hoc ꝯtingit platoni: qꝛ ipse ponit magnū ⁊ paruū eē infinitū.⁊ ponit ea terminātia res sensibiles ⁊ intelligibiles.⁊ facit bn̄ in hoc ꝙ ponit infinitū in magno et paruo: qꝛ magnū ⁊ paruū sunt ſm mām: sȝ infinituȝ nō inuenit in magno nisi ſm additionē mēsure que est conuersum diminutionis.⁊ peccat in hoc ꝙ ponit ipsum determinare totum.

Inopiabile ē vt nō terminatū: neqȝ nō tū terminā ⁊ terminatū et notum.

¶ Caplm̄ in quo ex diffinitione infiniti assignat rationem omnium que de infinito dicuntur. Caplm̄. V.

Secundum rationeȝ aūt accidit ⁊ qd̄ est ſm appositionē nō esse videri infinitū: sic vt ꝙ oēm excellat magnitudineȝ: in diuisione auteȝ esse: ꝯtinet.n. sicut mā intus ⁊ infinitū. ꝯtinet aūt spēs

¶ Et recte etiā ꝯtingit ꝙ infinitū ſm additionem videt esse impossibile pertransire oēm mensurā. ſm aūt diuisioneȝ possibile: materia enim continetur intra: ⁊ est res infinita. continens autem est forma.

Forme ē ꝯtinere.

67 Cum declarauit ꝙ mensura non crescit in infinitum ⁊ diminuit in infinitum: ⁊ ꝙ cā in hoc ꝙ infinitū nō est in actu est forma: ⁊ in hoc ꝙ infinitum est in potētia est mā: incepit declarare ꝯuenientiam eius: qd̄ declarauit cuȝ ista causa. ¶ Et dixit.et recte ēt ⁊c.i.⁊ cū finitas acciderit rei ex forma.⁊ infinitas ex mā.recte ꝯtingit ꝙ magnitudo nō possit ꝑtransire oēm mensuraȝ in additione: qm̄ si hoc esset. tūc esset possibile formā iuenire infinitā.⁊ intelligo ꝑ hoc qd̄ dico: qm̄ forma est causa terminatiōis ⁊ cōtinentie.impossibile est vt ex ea accidat nō terminatio ⁊ nō cōtinētia rei habēti formā.⁊ similr ēt ꝯtingit recte vt diminutio fit in infinitū.cā.n. diminutio

Forma ē cā terminatōis ⁊ ꝯtinētie. vide 8.c.65. Jd. 3̄ aīa.c.90.

nis est mā q̄ est terminata nō termināṡ.⁊ hoc intendebat cū dixit: mā.n.⁊c.⁊ qꝛ mā est termiata ab alio nō terminata in se: ideo nō est impossibile vt infinitas q̄ est in potentia accidat ex illa nō ex forma. qꝛ ē terminans: ex illa.n.si esset infinitum. tunc possibile esset corpus in actu eē infinitū.⁊ vniuersaliter apparet ꝙ infinitū est contrarium terminato.

¶ Rationabiliter aūt est: ⁊ vnū quidē numero esse minimū terminuȝ.ad plus aūt semꝑ oēm excellere multitudinē. In magnitudinibus aūt econtrario: in minus qdē oēm excellit multitudinē: sȝ in maius nō eē magnitudinē infinitā. Causa aūt ꝙ vnū est indiuisibile cū vere vnū sit: vt homo vnus homo ⁊ nō multi: numerus autē est vno plura: ⁊ quelibet quedā. Quare necesse est stare in diuisibile: duo nanqȝ ⁊ tria denoiatiua sunt noia: similr autē ⁊ aliorū numeroruȝ vnusquisqȝ. In plus aūt semꝑ est intelligere: infinite.n. sunt decisiones magnitudinis: q̄re potentia qdē est: actu aūt nō est: sȝ semꝑ excellit acceptuȝ oēm determinatā multitudinem: sȝ nō separatus est hic numerus a decisione: neqȝ manet in infinitas: sȝ fit sicut ⁊ tempus ⁊ numerus temporis.

Nūer⁹ ē augmētabilis nō diminuibilis in infinitū cō̄rio est de magnitudine.

Unū ē idiuisibile cū vere vnū sit.

¶ Et recte etiā numerus in ꝓcessu ad paucitatem habet finem in processu ad multitudinem semꝑ addit omni numero: ⁊ mensura est econtrario.s. qm̄ in paruitateȝ pertransit oēm mensurā.in magnitudine aūt impossibile est mensurā eē infinitaȝ: ⁊ causa in hoc est: qꝛ vnū est indiuisibile qd̄cūqȝ vnum sit. ¶ V.g. homo qui est vnus homo non plures ⁊ numerus est plures vnitates ⁊ quantitates: oȝ igit ipsuȝ cessare apud indiuisibile: duo.n. ⁊ tria sunt res: ⁊ similr vnusquisqȝ aliorū numerorū: ꝓcessus aūt ad multitudinem possibile est semper imaginari: qm̄ diuisio mensure in duas medietates: ⁊ medietatis in duas medietates ꝓcedit in infinitum: ⁊ sic erit in potentia.in actu autē nō: sȝ inuenit in eo aliqd qd̄ semꝑ addit omni numero terminato: sȝ iste numerus nō separatur ab hac diuisione: neqȝ infinituȝ est aliqd̄ permanens: sed semper generat: ⁊ similiter tempus ⁊ numerus temporis.

diuisio in partes eiusdē proportionis

¶ Cū declarauit ꝙ recte mensura diuidit in infinitū ⁊ nō crescit: ⁊ dedit cām in hoc: incepit declarare ēt 68
ꝙ ex illa cā accidit in nuō ꝯriū.s.crescere in infinitū ⁊ nō diminui: cā.n.additiōis i nuō est mā: ⁊ diminutio in ea inducit ad formā vnitatis q̄ est indiuisibil. ¶ Et dixit: ⁊ recte ēt.i.⁊ ꝓpter illud qd̄ dicimus ēt diuisio numeri ad paucitatē vadit ad finē: sȝ versus partem multitudinis nō hȝ finē: sȝ semꝑ potes addere omni nuō posito in infinitū.in mēsura aūt est ecō

uerso. ¶ D. d. in paruitate aūt ꝛc̄. i. diuisio āt magnitudinis: ꝛ diminutio ei⁹ ad ꝑuitatē ꝓtrāsit oēm mensurā. i. pōt qs accipe ad oēm mēsurā minorē illa: qm̄ si hoc nō esset: tūc mensura nō diuiderē sp. ¶ D. d. in magnitudine aūt ꝛc̄. i. additio autē eius semꝑ ſm ꝙ est vna mensura impossibilis est: qm̄ impossibile est mēsurā infinitā eē in actu: vt declaratū est. ¶ Et cū declarauit ꝙ dispositio in nuō est ecōtrario ei qđ est in mēsura: exponit cām in hoc: ꝛ dicit: ꝛ cā in hoc est ꝛc̄. i. ꝛ cā in hoc ꝙ numer⁹ diuidiē in indiuisibile est: q̄ꝛ omne vnum est indiuisibile: vt vnus homo et vnus equus: est enim indiuisibilis in illa specie: ideo vnū simplr̄. s. vl̄e est idiuisibile ēt: ꝛ q̄ꝛ numerus est coaceruus vnitatuȝ numerus erit compositus ex indiuisibilib⁹: ꝛ diuidiē in indiuisibile: ergo numerus diuidiē in indiuisibile: ꝛ omne qđ diuidiē in indiuisibile diuisio finiē in eo: ergo diuisio finiē ꝛ cessat in nuō. ¶ D. d. duo. n. ꝛ tria sunt res indiuisibiles: ꝛ nō sunt q̄ititas ꝯtinua: ꝛ sil̄r alij numeri: ꝛ cā ī h̄ ꝙ vnū eē indiuisibile est: q̄ꝛ ois res est vna ꝑ suaȝ formā: ꝛ forma est indiuisibilis ꝑ se. ¶ D. d. ꝓcessus āt ei⁹ ꝛc̄. i. ꝓcessus aūt numeri ad multitudinē nuōꝛuȝ semꝑ est possibilis: dispositio. n. in additione nuōꝛuȝ est sicut dispositio in diminutione mēsure. Queādmodū. n. causa in diuisione mensure in infinitū est mā: sil̄r est cā in additiōe vnitatū in ifinitū: ꝛ additio nūeri in infinitū est in potētia: non ꝙ additio infinita exeat in actū: ita ꝙ inueniaē nūer⁹ in actu infinitus: sed ꝙ additio nunq̄ȝ cesset. ¶ D. d. sȝ iste numerus ꝛc̄. i. sȝ numerus nō est separatus ad hāc additioneȝ q̄ est in infinitū: neq̄ȝ existēs in eo est res fixa: sȝ infinitas in eo est in actu ꝛ in trāsmutatiōe: sicut est dispositio in tꝑe ꝛ nuō tꝑis. ¶ Et in ītēdit per numeꝝ tꝑis numeruȝ qui est genus tꝑis: vt post declarabiē: ꝛ differentias inter has duas additiones vbi diximus est: qn̄ additio in ꝯtinuo est ex forma: ꝛ in quātitate discreta est ex mā: ꝛ diuisio in eis est ecōuerso. s. qm̄ diuisio in nuō est ex forma: ꝛ in magnitudine ex mā.

Ois res est vna ꝑ suā formā et forma ē idiuisibilis ꝑ se. Ideȝ p̈. de aia cō. 90. ꝛ. 53. Idē. 2. de ania. 2. 7. 8 9. 60. Idē 8. meta. t. cō. 3. ꝛ. c. 7. Idē 5. meta. ꝯ. 15. p̈. ce. 72. Iđ 8. me. ꝯ. vlti. ꝛ. 7. meta. 5. et. 60. 37. p̈. physi. 63.

¶ In magnitudinibus aūt cōtrariū est: diuiditur quidē. n. in infinitū cōtinuū. in maius aūt nō est infinitū: q̄ituȝ. n. cōtingit potentia esse: ꝛ actu cōtingit tantūdem eē: quare qm̄ infinita nulla est magnitudo sensibilis: non ꝯtingit ois excellētiā eē determinate magnitudinis: eēt. n. vtiq̄ȝ celo mai⁹ aliqd.

Q̄itū ꝯtingit aliqd po^a^ eē tātūdē ꝯtigit actu eē ꝛc̄.

¶ In mensuris aūt est ecōtrario: cōtinuū. n. diuidiē in infinitū: sȝ in magnitudine nō est infinitū: qm̄ in quacūq̄ȝ mensura pōt esse in potentia: in illa mēsura pōt eē in actu: ꝛ cuȝ nulla mēsura sensibilis est infinita: ipol̄e est vt excedat oēm mēsurā terminataȝ: qm̄ si h̄ eēt possibile: tūc aliqd eēt mai⁹ celo.

69 ¶ Dicit: sȝ in magnitudine ꝛc̄. i. sȝ mēsura īpossibile ē vt crescat ī magnitudīe in īfinitū: qm̄ mēsura d̄mr̄ata in q̄cūq̄ȝ q̄ititate fuerit in potentia: in illa q̄ititate pōt poni in actu. ¶ Et intēdit ꝙ si mēsura demr̄ata posset augeri ꝛ crescere in īfinitū: ēt pol̄e erit īueniri mēsurā īfinitā in actu. Deide destruxit an̄s ꝛ ꝯclusit oppo^m^ ꝯn̄tis: ꝛ dixit: ꝛ cū nulla mēsura ꝛc̄. i. ꝛ cū posuerimus ꝙ in q̄cūq̄ȝ q̄ititate fuerit pol̄e vt mensura sit in potētia: in illa q̄ititate erit pol̄e vt sit in actu: ꝛ cuȝ posuerim⁹ ꝙ aliq̄ mēsura sit in potētia infinita. seq̄ē ꝙ illa erit mēsura īfinita in actu: sed nulla mēsura ē īfinita in actu. vt declaratū ē. ḡ nulla mēsura potest crescere in īfinitū. ¶ Deide ꝯfirmauit istud destructū ꝑ aliud ꝓter illud qđ superi⁹ declāuit. ꝛ dixit: qm̄ si hoc eēt pol̄e ꝛc̄. i. qm̄ si eēt pol̄e mēsurā crescere in infi^m^. tūc mēsura nō esset termīata nāliter. ꝛ sic esset pol̄e: vt aliq̄ esset maioꝛ mēsura cōtinente totū: ꝛ est celi. ¶ Sed q̄ret aliqs in hac ꝓpōne dicēte ꝙ in q̄cūq̄ȝ q̄ititate ponaē magnitudo in po^a^ in illa q̄ititate pōt poni in actu: in quo differt ab hac positiōe. s. ꝙ in q̄cūq̄ȝ q̄ititate ponaē aliqs nūer⁹ demōstrat⁹ in po^a^ in illa q̄ititate pōt in actu. vn̄ existimaē ꝙ nō ē dr̄ia in h̄ ꝙ sit pol̄e īfinitū eē in potētia in nūero ꝛ in magnitudine. vt dcm̄ est. ¶ Sȝ cū aliqs ꝯsiderauerit h̄ videbit ꝙ additio: in qua non cessat infinitū eē: ꝛ nō seq̄ē si ponaē ipaȝ exire in actu: qđ est īpol̄e: est additio cuiuslibȝ ꝑtis gnāte possibilitas ē alia a possibilitate alteri⁹ ꝑtis: ꝛ nō sunt oēs ꝑtes vni⁹ possibilitatis demōstrate. ꝛ h̄ est sic est dispō in motu ꝛ tꝑe. in additiōe aūt cuiuslibet ꝑtis: possibilitas ē ꝑs vni⁹ possibilitatis d̄mōstrate. ista possibilitas q̄uocūq̄ȝ ponaē in potētia seq̄ē ex ea vt iueniaē in actu in illa dispōne. ¶ Et si nō: ꝯtingeret vt potētia esset frustra. ꝛ additio q̄ est in magnitudine demōstrata ē de gn̄e isti⁹ additiōis. ꝛ additio q̄ est in nūero ē de gn̄e ꝑme additiōis. ꝛ cā in h̄ ꝙ potētie q̄ sunt in additiōe vniuscuiusq̄ȝ ꝑtis ꝑtiū mēsure: oēs sunt ꝑtes vni⁹ potētie: ꝛ nō ē ita in nūero: qm̄ sicut mēsura est vna ꝛ ꝯtinua ꝛ nūer⁹. nō ſm h̄ igiē intelligēdus est iste locus.

¶ Infinitū aūt nō ē idē in motu ꝛ magnitudine ꝛ tꝑe tanq̄ȝ vna q̄dam nā: sed posteri⁹ dr̄ ꝛ ꝓri⁹: vt mot⁹ qdē: q̄ꝛ ꝓri⁹ ē magnitudo in q̄ moueē aut alteraē: aut augmentaē: tꝑs aūt ꝓꝑ motū. Nūc qdē igiē vtimur his: posteri⁹ autē tentabimus dicere ꝛ qđ est vnūquodq̄ȝ: ꝛ propter quid omnis magnitudo sit in magnitudines diuisibilis.

¶ Et intētio īfiniti nō ē eadē in mensura ꝛ in motu ꝛ in tꝑe. q. vna nā: sȝ dr̄ in postremo: q̄ꝛ est in ꝓriori. V. g. qm̄ dr̄ in motu ꝛ in tꝑe: q̄ꝛ ē in mēsura: ī q̄ sit mot⁹: aut alteratio aut augmētū: ꝛ dr̄ in tꝑe ꝓꝑ motuȝ: qm̄ in istis locis accepimus istā acceptionē: ꝛ post dicemus de vnoquoq̄ȝ eoꝝ ꝛ de cā in hoc ꝙ omnis mensura diuidiē in mēsuras.

¶ Dicit. ꝛ intentio in mensura ꝛ in motu ꝛ in tēpore nō est dicta vniuoce: ita ꝙ significet vnaȝ naturam: sed illud qđ diciē de posteriori diciē ꝓpter ꝓ̈us. s. qm̄ est dictū in eis ſm ꝓ̈us ꝛ posterius ſm h̄ ꝙ mēsura est ꝓ̈oꝛ motu ꝛ motus tēpoꝛe. ¶ V. g. qm̄ infinitum nō diciē de motu: nisi quia diciē de mēsura: mēsura enim q̄ꝛ est ſm subiectuȝ motus: ꝛ mēsura est causa infiniti existentis in ipsa ſm ꝙ mēsura est subiectuȝ ꝛ motus etiā causa est infiniti existētis in ipso ſm ꝙ motus est subiectū: necesse est vt infinitū existēs in mensura ita se habeat ad infinitum existēs in motu sicut mensura ad motū. si igiē quātitas diciē de mēsura ꝛ motu ſm ꝓ̈us ꝛ posterius: necesse est vt infinitum dicaē de eis ſm ꝓ̈us ꝛ posterius. ꝛ simil̄r de motu cū tēpore: queādmodū eniȝ mot⁹ est prioꝛ tēpoꝛe: 70

similiter

similiter infinitū existēs in motu est prius infinito existente in tēpore. ¶ D.d. qm̄ in mēsura: in qua sit motus.i.translatio: ꝛ intendit per mensurā subiectū motus translationis: aut alterationis: aut augmenti: ꝛ est corpus. ¶ D.d. ꝛ dr̄ in tempore ꝛc̄.i. ꝛ dicitur in tempore: q2 dicit̄ in translatione. ¶ D.d. ꝛ post dicemus ꝛc̄.i. ꝛ hoc qd̄ diximus: ꝙ quedā istorum precedunt quedā est positum hic: ꝛ post declarabit̄ cū dicemus vtrūq3 eoꝝ quid sit.s.motū: ꝛ tempus.i. quomodo se habent adinuicem: qm̄ motus iam declaratus est. ¶ D.d. ꝛ causa in hoc ꝙ omnis mensura ꝛc̄.i. ꝛ declarabimus causam: ꝑpter quā semper mēsura diuiditur in diuisibile. ¶ Et hoc significat ꝙ diuisio mensure semper est nota per se: ꝛ ꝙ causa eius indiget demonstratione: nō sicut quidam existimauit ꝙ geometer accipit hoc esse a naturali. Documētuz vide.ŝ.cō.31.

¶ Non remouet aūt ratio neq3 mathematicos a consideratione auferens sic esse aliqd infinitū qd̄ in actu sit: ꝛ in augmentū intransibile: neq3 enim nunc sic indigent infinito: neq3 vtuntur: sed solum esse quantumcūq3 vtiq3 velint finitum. Maxime aūt magnitudini ſm eandē inest secari rationē quātumcūq3 magnitudo sit altera: quare ad demonstrandū quidez illo modo nihil differt: eē āt in existibus erit magnitudinibus.

¶ Et iste sermo nō destruit scientiaz mathematicoꝝ.s.h qd̄ dicimus ꝙ ifinitū nō est ſ3 ꝙ nunq̄3 finitur in augmento in actu: quoniam non indigent in sua scientia: hoc enim infinito: semper eniz indigent in ea vt finitū sit quomodo voluerint: ꝛ possibile est diuidere ſm diuisionē maxime mensure quācūq3 aliam mensurā: ex quo declaratuz est: ꝙ neq3 illis accidit nocumentū in demonstratione: neq3 est hic aliquid cogens: vt hic sit in mensuris.

71 ¶ Dicit: ꝛ hoc qd̄ dicimus ꝙ magnitudo non pōt crescere in infinitū nullū fundamentū destruit mathematicorū: sicut qui dicit ꝙ impossibile est magnitudinem diuidi in infinitū: destruit fundamentū mathematicorū: nō.n.indigent in sua scientia ponere ꝙ mensura crescit in infinitū: ſ3 indigent in sua sciētia ponere mensuraz in quacunq3 quātitate voluerint. possunt.n.ponere mensurā maiorē celo: ꝛ cum dicūt extrahamus lineam in infinitū: intendunt vt accipiant ex ea q̄tum voluerint. ¶ Et hoc accidit eis: q2 nō considerant de mensura ſm ꝙ est finis corporis naturalis: ſ3 ſm ꝙ est non in corpore oīno. ¶ D.d. ꝛ possibile est diuidere ꝛc̄.i. vt mihi videtur: ꝛ signum eius qd̄ geometer non indiget ponere lineam infinitam in additione est: qm̄ illud qd̄ pōt declarari in linea maiori: ꝛ si esset maxima: potest declarari in minori linea quecunq3 sit: vt diuidere lineam in aliqua ꝓportiōe: ꝛ alia multa que accidūt lineis: ꝛ cū nō est differētia inter magnū ꝛ paruū in hoc quo indigent: qd igit̄ coget eos ad ponēdū lineā infinitā in actu.

70 Vide p illo. 2.phy.c.20. ꝛ q ibi.

¶ Quoniam aūt cause diuise sunt quadrifariam: manifestū est: qm̄ sicut materia causa infinitū est: ꝛ ꝙ esse quidem ipsius priuatio est: per se aūt subiectum continuū ꝛ sensibile est: videtur aūt ꝛ omnes alij sicut materia vtentes infinito: vnde ꝛ incōueniens cōtinens facere ipsum: sed nō contentū.

¶ Et cuz cause sunt q̄ttuor: manifestū ꝙ infinitum est causa quasi materia: ꝛ ꝙ quiditas eius est priuatio: ꝛ ꝙ subiectum per se est continuuz sensibile: ꝛ videmus omnes loquentes de infinito vti ipso quasi mā: ꝛ iō nō est rectū vt sit ꝯtinens nō ꝯtentū.

¶ Dicit: ꝛ cū gnā causaꝝ sunt q̄ttuor. māifestū est ꝙ cā infiniti est mā: ꝛ ꝙ si infinitū ponat̄ cā: erit cā ſm mām. [a] qm̄ quiditas infiniti est priuatio finis: ꝛ cā ꝑuatiōis est mā: ſ3 subz istius ꝑuatōis nō est mā abstracta a forma: ſ3 subz ꝑ se istius ꝑuatiōis est corpus ꝯtinuū sensibile compositū ex mā ꝛ forma ſ3 ꝙ est mātū: nō ſm ꝙ est formatū. ¶ D.d. ꝛ videmus oēs loquētes de infinito ꝛc̄.i. vt platonē q ponit ipm magnū ꝛ paruū: ꝛ illos q ponūt ip3 nuōs: ꝛ cū ponūt ip3 q̄si mā3: iō nece est vt sit ꝯtentū nō ꝯtinens. 72

72 Māifestū ē ꝙ cā ifiniti ē mā. Idē sup̄ 59. 60. 65. 67.69.

a Quiditas ifiniti ē ꝑuatio finis: ꝛ cā ꝑuationis est materia.

¶ Capitulum in quo soluit rationes que supra posite fuerunt ad ostendendum infinitum esse. Caplm.. VI.

Eliquum autez aggredi est ſm quas rationes infinitum esse videtur: non solum potentia: sed sicut determinatū est: alia quidem enim ipsorū nō necessaria sunt: alia autē habent quasdam veras contrarietates: neq3 enim vt generatio nō deficiat: necessariū est ifinitū esse corpus sensibile actu: contingit enim alterius corruptionem alterius generationem esse: cum omne finitum sit.

¶ Et oportet nūc narrare sermones: ex quibus existimat̄: nō solum materia esse in potentia: sed est existens per se: quidā enim eorum sermonum nō est necessarius: ꝛ in quibusdaz sunt obiectiones vere: qm̄ vt non generatio deficiat est in actu corpus infinitum sensibile: quoniaz possibile est vt corruptio alterius sit generatio reliqui: totum ꝛ vtrūq3 finitum.

Cum numerauit qnq3 rōnes in probando infinitum eē: incepit demr̄are deceptiōes in eis. 73

¶ Et dixit: ꝛ oz nūc.i. ꝛ postq̄3 diximus de mō infiniti possibili ꝛ impossibili: op3 nos narrare ſmones: ex quib⁹ existimat ꝙ ifinitū nō est solūmō in potētia: ſ3 in actu. qdā.n. illoꝝ sermonū sunt veri: ſ3 nō sequitur ex eis illud qd̄ reputant sequi: ꝛ qdā sunt falsi: et hn̄t ꝯdictiōes veras. ¶ Deinde incepit a rōcinatione q̄ est ex rebus veris: ſ3 nō cōclusit illud qd̄ existimāt: ꝛ dixit: qm̄ vt gnātio nō defciat ꝛc̄.i. qm̄ nō q2 gnātio nō deficit: est nece corpus in actu eē infinitū sensibile: gnātū.n. q2 occupat locū corrupti nō est ne

ad imaginationē nō seq(uitur) esse

cesse ex hoc ꝙ gnātio est in infinitū locū eē ifinitū: qm̄ si locꝰ pcessit gnātū: ꝛ gnātū est factū successiue in ifinitū: ꝛ gnātio gnāti nō sit corruptio alteriꝰ: tūc nec̄e est locū eē infinitū: ꝛ vt totū addat̄ in potentia in infinitū: ꝛ sic poterit exire in actū: sȝ qꝛ hoc nō est imo gnātio alicuiꝰ est corruptio eiꝰ: ex quo gnāt̄: iō nō sequit̄ ex hoc illud: qđ existimabāt sequi.

Amplius tangi ꝛ includere alterū est hoc qdē.n. ad aliqd est ꝛ cuiusdam: tangit.n. oē aliquid ꝛ finitorum alicui accidit: finitum autem nō ad aliqd est: neqȝ tangere tangentis contingentis est.

Et ēt intētio ꝯtactus est alia ab intētiōe infiniti. ꝯtactus.n. est in respectu alicuiꝰ: si.n. aliqd tangit aliqd: ꝛ hoc accidit qbusdaȝ finitis. finita autē nō in respectu dicunt̄: neqȝ qđlibet tangit quodlibet.

74 Hec est rōcinatio: in qua dictū est ꝙ corpus finitū finit̄ p suā ꝯtinuationē cū alio corpe: ꝛ istud aliđ cū alio: si igit̄ corpa nec̄e est vt finiant̄ in aliqd: necesse est vt totū sit infinitū: ꝛ icepit declarare deceptioneȝ in hac ratiocinatione: accipitur enim in ea loco contactus finitas. Et dixit: ꝛ etiam ꝛc̄.i. ꝛ istud quod sequitur in contactu non sequitur in finitate: contactus.n. aliud est a finitate: cōtactus.n. dicit̄ in respectu alterius. finitas aūt rei dicit̄ in respectu suypsiꝰ: vnde dr̄ ꝙ corpus finitū est illud qđ cōtinet̄ ab vno termino: aut terminis que sunt sue superficies: nō superficies corpoꝝ extraneoꝝ. Et cuȝ declarauit ꝙ finitas nō est ꝯtactus: declarauit etiā ꝙ nō est necesse vt omne finitū tāgat: ꝛ si alteꝝ istoꝝ esset verū ratiocinatio esset vera: ꝛ dixit. ꝛ hoc accidit quibusdaȝ finitis: ꝛ hoc.s. cōtactus accidit quibusdā rebus finitis. omne.n. tāgens est finitū: sed nō omne finituȝ est tangēs. Deinde dixit. finita aūt ꝛc̄.i. sed oē corpꝰ dicit̄ in respectu alicuius: qđ enim dicit̄ in respectu est pars totius: ꝛ si oē corpus diceret̄ in respectu eiꝰ a quo cōtinet̄ ꝛ qđ tāgit: tūc nō esset illic totū omnino ꝛ cū totū nō fuerit: nō erit pars. Et ista ratiocinatio: vt mihi videt̄ est cōis: cū nō sit manifestū per se hoc: sed hoc declarabit̄ ꝓprie cū fuerit declaratū ꝙ extra mundū nō est vacuuȝ neqȝ plenū.i. ꝛ nō omne tangēs hȝ nām tangēdi: quodlibet eni nō tangit nisi illud qđ est suū totū naturaliter: nō enim quodlibet tangēs tangit quodlibet: neduȝ vt quodlibet sit tangens. Et apparet ꝙ corpus circulare nō est inatū tangere cū sit completū per se: ꝛ ꝙ corpus rectum est natū tāgere cū sit finituȝ ꝛ cōpletū per aliud: ꝛ h̄ inuenit̄ in corpe circulari: ꝛ in eītis vt post declarabit̄.

Contactꝰ dr̄ respectu alteriꝰ: sȝ finitas dr̄ ī respectu suipsius.

Oē tāgēs ē finitū ꝛ n̄ oē finitū est tangens.

In eternis pote est necessarium

Documentū

Corpꝰ circulare nō ē inatū tāgere cū sit cōpletū p se: sȝ cōpꝰ rectū ē inatū tāgē cū sit ꝯpletuȝ ꝛ finitū p aliud. Idē. 4. phy. ꝯ. 43.

a Intelligētie credē icōueniens eē.

a Intelligētie aūt credere incōueniēs est. nō enim in re abundātia ꝛ defectus est: sed in intelligentia: vnūquēqȝ enim nostruȝ vtiqȝ intelliget aliquis multiplicatū seipso augmentans in infinitum: sed non propter hoc extra vrbem est: aut aliquātulā magnitudinem habēs quā itelligit aliquis: sed quoniā est hoc. hoc aūt accidit. tempus autē ꝛ motus infinita sunt habemus: qm̄ intelligentia nō pmanēte accepto: magnitudo autē neqȝ diuisione: neqȝ intelligibili augmentatione est infinita: sed de ifinito quidem qūo est: ꝛ qūo nō est: ꝛ quid est: dictum est.

Et nō est rectū etiā credere illud qđ imaginatur imaginatiōe: additio enim ꝛ diminutio nō erit tunc in re: sed in imaginatiōe: pōt eni quis imaginari ꝙ vnusquisqȝ nostrum creuit multotiēs in infinituȝ sup quātitatem in qua sumꝰ: sed nō sequit̄ si aliquis imaginatur hoc in nobis: vt nos simus extra ciuitatem: sed cuȝ erimus sic accidet hoc nobis tempus aūt ꝛ motꝰ sunt ifinita: ꝛ silr̄ imaginatio absqȝ eo ꝙ id qđ inuenit̄ ex eis sit fixum: mēsura aūt neqȝ ẜm diminutioneȝ neqȝ ẜm additionē per imaginationeȝ erit infinita: iam igitur diximus de infinito: qūo est ꝛ quomodo nō est: ꝛ quid est.

Imaginatio facit credere infinitū in actu esse ꝛ in potētia. in v̄o.s. ꝛ in falso. in v̄o aūt qꝛ pol̄e est imaginari infinitū in additiōe nūeroꝝ ꝛ in diminutiōe mēsure. in falso v̄o qꝛ possibile ē imaginari mēsurā crescere sicut diminui: in eo aūt qđ est in actu facit credere vt dictū est superiꝰ. nō.n. possumꝰ imaginari ex̄ mūdū nisi corpꝰ aut vacuū: ꝛ illud vacuuȝ aut corpꝰ si ponit̄ finitū: tūc nō possumꝰ imaginari ex̄ ipȝ nisi aut vacuū aut corpꝰ: ex quo existimat̄ seq ꝙ ex̄ mūdū est corpꝰ ifinitū: aut vacuū: aut corpora ifinita: et vbi imaginat̄ vacuū: pol̄e est vt in eo sit corpus. ḡ si vacuū fuerit ifinitū corpꝰ erit ifinitū. imo nec̄iū h̄ ē. possibile.n. vt dicit Arist. in eternis ē nec̄iū. Et cū imaginatio facit hoc: incepit declarare ꝙ multa sunt q̄ nō pn̄t imaginari: ꝛ multa imaginant̄ q̄ nō sunt et dixit. ꝛ nō ē rectū ēt ꝛc̄.i. ꝛ nō est rectū credere ꝙ eē sequit̄ imaginationē. augmētū.n. ꝛ diminutio: q̄ pn̄t imaginari in rebꝰ existētibꝰ: in qbꝰ ipol̄e est additionē eē aut diminutionē: nō sequit̄ imaginationē: imo illud qđ ē in imagiatiōe nō ē nisi in anima tm̄. V.g. qm̄ possibile est vt aliquis imaginet̄ ꝙ vnusquisqȝ nostrū crescat plus sua quātitate naturali. sed nō sequit̄ ex illa imaginatiōe vt simus in hac dispositiōe magnitudinis. Et dixit: sed nō sequit̄ ꝛc̄. forte itē dit: sed si aliquis imaginet̄ hoc in nobis.s. vt ita simꝰ magni: adeo ꝙ sumus extra ciuitatē: nō sequit̄ ex h̄ vt simus extra ciuitatē. Et forte est defectꝰ in lib. ꝛ sic dȝ legi. ꝛ silr̄ pōt quis imaginari nos esse ex̄ ciuitatem: sed nō sequit̄ ex sua imaginatiōe nos eē ex̄ ciuitatē: sed cū fuerimus extra ciuitatē: tunc imaginatio illius erit vera ꝛ erit accidēs enti. ꝛ hoc intendebat cū dixit: sed cū fuerimus sic accidet h̄ nobis.i. sȝ cum fuerimus extra ciuitatē accidet vt imaginatio sit talis. imaginatio.n. sequit̄ ens: sed non ens imaginationē. D.d. tp̄s aūt ꝛc̄.i. tēpori aūt ꝛ motui accidit ꝙ sunt in se infinita. ꝛ silr̄ imaginatio eorum: sed illud qđ inuenit̄ de infinito in eis nō est fixum.i. existens in actu. hoc enim est ipossibile: sed est successiuum. D.d. mēsura v̄o ꝛc̄.i. mēsura vero nō est infinita in additione ꝛ diminutiōe ꝓpter hoc ꝙ imaginatur diminui ꝛ crescere in infinitum: sed in hoc ꝙ est infinita in diminutiōe conueniunt esse ꝛ imaginatio per accn̄s: ꝛ in hoc ꝙ est infinita in additiōe

nō ꝯueniūt

nō conueniunt: vt declaratum est superius: ex imaginatiōe igiꝭ nō pōt quis iudicare vō iudicio eēntialr ipsam diminui in infinitū: aut crescere: sꝫ si iudicauerit ipsam diminui erit verū iudiciū per accñs: ⁊ si iudicauerit ipsam crescere erit falsum simplr. ❡ Et cū cōpleuerit ƀmonem de īfinito: dixit: iā igiꝭ diximus ⁊c. i. iā igiꝭ diximus qūo est īfinitū. i. in poᵃ: ⁊ qūo nō est. i. in actu ⁊ quid est. i. ⁊ iaꝫ diffiniuimus ipm sic. s. qm̄ est illud extra quod semper est aliquid.

Epilogus

❡ Incipit liber quartus physicoꝝ.

❡ Tractatus primus de loco in quo īquirit disputatiue an locus sit. Caplm̄. I.

Similiter autem necesse est de loco sicut ⁊ de finito cognoscere: si est aut nō est: ⁊ quo modo est: ⁊ quid est: ⁊ ea nāqꝫ q̄ sūt: omnes opinantur alicubi esse: que vero non sunt nusq̄ esse: vbi eni esset tragelaphus aut sphinx. Et de motu q̄ cōis maxie est ⁊ magis ꝓprius ƀm locū est: quē vocamus loci mutationeꝫ.

75

❡ Et oportet naturalem ꝯsiderare de loco sicut de infinito donec sciat: vtrū sit: an nō: ⁊ qūo: ⁊ quid sit: homines enim opinātur entia esse in vbi: qꝺ eniꝫ nō est nō est apud eos in loco: hircoceruus eniꝫ ⁊ chimera nō hn̄t vbi: ⁊ qꝛ cōioꝛ motuū ⁊ manifestioꝛ est ille qui est in loco: qui dicitur translatio.

i Intendit in hoc tractatu perscrutari de loco ⁊ tempore quid sit substantia vtriusqꝫ illa eniꝫ esse manifestū est per se: sed apud perscrutationem de natura eoꝝ accidunt in hoc qōnes ⁊ post perscrutationē de loco pscrutabitur de vacuo: vtruꝫ sit: aut nō: qꝛ assimilatur loco: ⁊ quia existimatur esse locus in quo nō existit corpꝰ: ⁊ pmo incepit perscrutari de loco: ⁊ incepit in hoc notificādo que sunt considerāda de loco. et dixit oportet naturalem considerare ⁊c. ⁊ intendit ꝙ naturalis debet considerare de vtroqꝫ: vtrūqꝫ enim est consequens corporis naturalis. ❡ Deinde dixit: vtrum sit aut non. et non intendit perscrutari de suo esse ƀm demonstrationē: sed ƀm dyalecticā: locum enim esse notum est ꝑ se: sꝫ cum perscrutaꝭ ƀm dyalecticaꝫ de quidditate eius: occurrunt hic qōnes que faciunt dubitare in suo eē. ❡ Deinde dixit: ⁊ qūo. i. vtrum sit de genere entiuꝫ per se: aut de genere entiū per aliud: ⁊ quid sit: intendit diffinitionē ⁊ subam. ❡ Et cum narrauit ꝙ opꝫ naturalē perscrutari de loco: incepit dare causam famosam cogentē ad pscrutationē de hoc ⁊ dixit: quoniaꝫ homines ⁊c. i. ⁊ oportet perscrutari de loco: qm̄ antiqui opinabantur ipsum esse necessariū in esse cuiuslibet entis: ⁊ causa illius opinionis est: qꝛ cuꝫ videtur ꝙ illud qꝺ nō est ens vt chimera ⁊ hircoceruus nō est in loco: existimauerūt ꝙ sequiꝭ ƀm ꝯuersionē ꝙ omne qꝺ est ens est in loco. Sed declaratum est in logica: ꝙ nō tenet ista conuersio: sunt. n. entia que nō sunt in loco. ❡ Et cū dedit cām famosaꝫ cogentē ad pscrutādū de loco dedit in hoc cām nālē ⁊ dixit: ⁊ qꝛ cōioꝛ motuū ꝓprie ⁊c. i. ⁊ cāruꝫ cogentiū ad pscrutandū de loco est: ꝙ in esse motus localis qui est cōmunioꝛ motuū. s. extra quē nullū ens est naturale: ⁊ prioꝛ eoꝝ. s. ƀm tempus ⁊ causam: vt post declarabiꝭ necessarius est locus: ⁊ cuꝫ naturalis hꝫ perscrutari de motu: opꝫ ipsum etiam pscrutari de loco.

Documentū pnū. Aristo. nō intendit pscrutari de esse loci ƀm demr̄atione. sed ƀm dyalecticam: qꝛ locuꝫ esse est notuꝫ per se ⁊c.

2ᵐ

nō dic quod est: ē in loco

Qūo motus localꝭ ē cōioꝛ omi motu ⁊ pꝛoꝛ ƀm tp̄s ⁊ ƀm cām. vide. s. physi. a t. cō. 55. vsqꝫ ad. t. cō. 61.

❡ Habet aūt multas dubitatiōes quid forte sit locus: nō. n. videꝭ idem ꝯsiderantibus ex omnibus que insunt: amplius aūt neqꝫ habemus nihil ex alijs: neqꝫ ante quesitū: neqꝫ bene exquisitum de hoc.

❡ Et in itentiōe loci quid sit sunt multe questiones: nō eniꝫ in quacūqꝫ parte inspexerimus ipm inueniemus ipsum vnū: ⁊ nō habemus ab alijs predecessoribus aliquid dubitatū: neqꝫ aliquid inuentum de ipso.

❡ Cū narrauit ꝙ opꝫ nālez pscrutari de loco ⁊ dedit cām in B incepit narrare difficultatē cognitiōis loci ⁊ declare cāꝫ in B: ⁊ dixit: ⁊ in itētiōe qd sit locus sūt multe qōnes. i. in scire diffōnem ⁊ qdditatē loci sūt multe qōnes ⁊ maxia difficultas. ❡ D. dedit cāꝫ in B ⁊ dixit. nō. n. in q̄cūqꝫ pte ⁊c. i. ⁊ cā difficultatis qdditatis eiꝰ est: qꝛ cū ꝯsiderabimꝰ de illo nō iueniemꝰ ipꝫ vnū dcm̄ vniuoce in oibꝰ corpibꝰ nālibꝰ: sꝫ dcm̄ mō dubitatiuo. i. multiplr ᵃ ⁊ scire qdditatē hꝫ entiū est difficile: qꝛ appropinquat ei qꝺ nō hꝫ cōeꝫ nāꝫ: ⁊ iō latet: ⁊ diffō cōis declarat hāc nāꝫ cōeꝫ ⁊ hꝫ diffōnes difficile iueniunꝭ ꝑ regulas dātes diffōnē q̄ sūt diuisio ⁊ ꝯpō ⁊ demr̄atio.ᵇ ❡ Aut itēdit ꝙ ꝯsiderare de loco iducit ꝯsideratiōnē ad res diuersas de dispōne eiꝰ: sunt. n. aliq̄ que faciūt existimare i ipso res diuersas vt post declabiꝭ. ❡ Et cū dedit cām ex ipa re dedit aliā cām extrisecā faciētē ēt scire qdditateꝫ loci eē difficilē:ᶜ ⁊ dixit: ⁊ ēt nō hēmꝰ ab alys p̄cedētibꝰ ⁊c. i. ⁊ ēt ꝯsiderare de loco erit difficile: qꝛ nihil iuenimꝰ i ipso dcm̄ a p̄cedētibꝰ neqꝫ aliqd qꝺ faciat dubitare i eiꝰ eē: nꝫ aliqd iuētū de cognitōe subē eiꝰ.

z

pᵃ expō.

difficile scire quid locus sit

a Scire qdditatē hmōi entiū q̄ mltiplr dr̄ ē difficile: ⁊ diffōnes taliū difficile iueniūꝭ ꝑ regulas dātes diffōnē: q̄ sūt ꝯpō diuisio ⁊ demr̄atio. Uide. 6. met. cō. pmo: ⁊ pmo de aia. cō. 5. de reglis diffinitionis.

b 2ᵃ expō.

c Uide. z. meta. t. cō. 4.

❡ Oꝛ igitur locus sit: videꝭ manifestū esse ex trāsmutatione: vbi nāqꝫ nūc est aqua: hinc exeunte sicut ex vase: iterum aer inest: aliqn̄ aūt eundē locū aliud aliquod corporeū continet: hoc aūt ab his que fiunt: ⁊ cōmutanꝭ alterū videtur omnibus esse: in quo eni aer nunc est: aqua in hoc prius erat: quare manifestū est ꝙ erat locus aliqd ⁊ receptaculū alteꝝ ab vtrisqꝫ in qꝺ ⁊ ex quo mutatū est.

❡ Et existimatur ꝙ manifestum est locum esse aliquid ex mutatione ⁊ trāslatione: vbi enim nūc est aqua: illic quādo exit aqua est aer. Uerbi gratia. quando aqua exit a vase: erit etiā ibi aer: ⁊ forte ƀm hunc moduꝫ erit ibi aliquod corpus aliud: ⁊ existimatur hoc aliud ab omnibus rebus que sunt: ⁊ trāsferuntur in ipsum: illud eniꝫ in quo modo est aer: prius erit in ipō aqua: declaratū est igiꝭ ex hoc locū esse aliquid aliud a duobus. s. illud ad quod: ⁊ a quo succedunt.

❡ Cū declarauit cām ꝓpter quā oꝫ nālē ꝯsiderare de

Consuetudo fuit ap̃.r yalecticos ꝑmões demõſtatiuis ꝑpõere. Uñ dõſte.2.de aia cõ.136.ꝛ.j.3. meta.c. ꝑmo viõ h.j.c.51. Sꝫ viõ oppoſitũ ꝑmo ce. c.2.vide ſolonẽ.cõ.85 ꝑmi de celo.

loco:ꝛ declarauit cãm difficultatis q̃ eſt in cognitiõe ſube ei⁹:incepit nũerare res famoſas faciẽtes locum eſſe:deĩde poſt h̃ nũãuit res famoſas ẽt q̃ faciũt dubitare in eẽ ei⁹:vt eſt ei⁹ mos.ſ.in ꝓordinãdo ꝑmões logicos ꝑmõibus demõſtatiuis q̃ hñt cũ cognitiõe rei diſſolutionẽ illoꝝ ꝑmonũ ↄ̃rioꝝ:ꝛ dixit:ꝛ exiſtimat̃ ꝙ manifeſtũ eſt ꝛc̃.i.ꝛ appet locuꝫ eſſe ex mutatione ꝑm trãſlationẽ.ſ.ꝑmutationẽ corpoꝝ ſuccedentium in ipſo:appet.n.ꝙ illud vbi eſt aqua:qñ recedit ab eo ſuccedit in illo vbi aer aut aliud corpus.vt accidit in vaſe ꝙ cum ab eo exit aqua ſuccedit ei aer:aut aliud corp⁹:ꝛ h̃ intẽdebat cũ dixit:vbi.n.eſt mõ aq̃ ꝛc̃.i.apparet.n.ꝙ vbi inuenit̃ aq̃ illic qñ exit aq̃ ab eo ſicut exit a vaſe inuenit̃ aer. ¶ D.d.ꝛ forte hoc mõ erit illic aliquod corpus aliud.i.ꝛ forte ꝑm ſucceſſionẽ veniet in hunc locum: in quo fuit aqua aliquod corpus aliud ab aere. ¶ D.d.exiſtimat̃ igr̃ ꝛc̃.i.ſcitur igitur ex ſucceſſione:cuius cauſa eſt reſolutio:ꝙ locus eſt aliud a reb⁹ ſuccedẽtib⁹ in ipm:manifeſtũ eſt.n.ꝙ illud in quo mõ eſt aer:iã in eo erat ꝑus aq̃:ꝛ ipꝫ eſt fixum ꝛ recipiẽs ſucceſſionẽ iſtoꝝ duoꝝ corpoꝝ:ꝛ hec duo corpora nõ ſunt fixa ſed ſucceſſiua.g̃ eſt aliud neceſſario a corpib⁹ accñtib⁹:ꝛ h̃ qđ dixit cũ hoc qđ eſt famoſum eſt notũ per ſe ẽt. ¶ D.d.declaratũ eſt igitur ex hoc ꝛc̃.i.declaratũ eſt igit̃ ex hac ↄſideratiõe locũ eẽ aliqd aliud ab illis duob⁹ q̃ ſuccedũt ſibi in illo:ꝛ eſt illđ aliđ:ad qđ trãſferũt̃ ꝛ i q̃ ſuccedũt ſibi.

¶ Amplius aũt loci mutatiões phyſicorum corpoꝝ ꝛ ſimpliciũ:vt ignis terre ꝛ taliuꝫ: nõ ſolũ oſtendũt ꝙ aliquid ſit locus:ſꝫ q2 ꝛ hꝫ quãdã potẽtiã locus:fertur.n. vnũqđqꝫ in ſuũ locũ nõ ꝓhibitũ:hoc quidẽ ſurſuꝫ:illud ꝟo deorſum.Hee autem ſunt loci ꝑtes ꝛ ſpẽs ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ:ꝛ reliq̃ ſex diſtãtia.

Sex ſũt loci dr̃ie. Jdeꝫ.3. phy.t.c.54. Et.2.ce t.cõ. 9. Jđ h̃ ĩfra. tex ſeq̃nti.

¶ Etiam modi trãſlationis corpoꝝ naturaliuꝫ ſimpliciũ. Uerbi gr̃a.trãſlationis ignis: ꝛ terre:ꝛ ſimiliũ ſignificãt cũ hoc ꝙ ſignificant locũ eſſe aliquid:ipm habere etiam aliquã poteñã:quodlibet eniꝫ eoꝝ transfert̃ ad ſuum locũ:quẽ hꝫ niſi impediat̃ ab aliquo:hoc igit̃ trãſfert̃ ſuperius:ꝛ hoc inferius:ꝛ iſte ſunt partes loci ꝛ ſpecies illius ſuperi⁹ ꝛ inferius ꝛ alie partes.

4 ¶ Ex hoc appet ꝙ locus eſt aliqđ ens aliud a corporibus locatis:ꝛ opꝫ ex eo etiã ipm hẽre potẽtiã nãlem ↄ̃uenientẽ ei qđ mouet̃ ad ipm:ꝛ ſi non:tunc corpa nõ mouent̃ ad ipm:ꝛ apparet ex eo etiã tertiũ:qm̃ diuidit̃ in ſpẽs ↄ̃rias:ꝛ hoc apparet ſicut dixit ex ↄſideratiõe modoꝝ trãſlatiõis corpoꝝ ſimplicium trãſlatiõe nãli:vt ignis ſuperi⁹ ꝛ terra inferius:ꝛ aer ſupra aquã ꝛ aer ſub igne:appet.n.intuẽtibus hoc ꝙ illud qđ terra querit per ſuũ motũ ad inferi⁹ eſt locus illi ↄueniẽs:ꝛ ſilr̃ illud qđ ignis querit ꝑ ſuũ motũ ad ſuperius. ¶ Et apparet ex hoc ꝙ locus eſt ꝑfectio moti ad ipꝫ:ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit ipꝫ hẽre potẽtiã.i. qm̃ apparet ex motu terre ad inferi⁹ ꝛ ignis ſupius qđ querũt per iſtũ modũ vbi ↄueniẽs ſibi:que ↄ̃uenĩẽtia nõ eſt niſi per potẽtiã nãlem exiſtenteꝫ in illo vbi. ¶ D.d.ꝛ hoc trãſfert̃ ad inferi⁹ ꝛc̃.i.ꝛ apparet ẽt ex hoc:ꝙ vnũ corpus ſimplex trãſfert̃ ad ſuperius:ꝛ aliud ad inferius:qđ ſuperius ꝛ inferius ſunt partes loci:in quas diuidit̃ ꝑm ꝙ genus diuidit̃ in ſuas differentias ſpecificas:ꝛ.q.d.ſunt partes loci:que ſunt ſpecies illius:ꝛ addit h̃ ne aliquis intelligat per partes partes ꝑm quantitatem:nõ ꝑm formam:ꝛ intendit per ſex partes ſurſum ꝛ alia:

¶ Sũt ãt hec hmõi nõ ſolũ ad nos:ꝛ dextrũ ꝛ ſiniſtruꝫ:ꝛ ſurſuꝫ ꝛ deorſuꝫ:nobis.n.nõ ſemꝑ idẽ:ſed ꝑm poſitionẽ quocũqꝫ vertamur fit:vñ idẽ multotiẽs dextrũ ꝛ ſiniſtruꝫ eſt:ꝛ ſurſum ꝛ deorſum:ꝛ ante ꝛ retro:in nã aũt determinatũ eſt ſeorſuꝫ vnũquodqꝫ nõ.n.qm̃ cõtingit ſurſum eſt:ſed vbi fertur ignis:ꝛ leue aliqđ ſimiliter deorſum:nõ q2 ↄtingit:ſed vbi habẽtia grauitateꝫ ꝛ terrena ſunt tanq̃ꝫ nõ poſitiõe differẽtia ſolũ:ſꝫ potẽtia:oñdũt aũt ꝛ mathematica:cũ.n.nõ ſint in loco:tñ ꝑm poſitionẽ ad nos hñt dextruꝫ ꝛ ſiniſtrũ:quare ſolũ eſt ĩtelligere ipſoꝝ poſitionẽ nõ hñtia hoꝝ natura vnũqđqꝫ.

¶ Et iſta ꝛ ei ſĩlia nõ ſunt ĩ reſpectu ad nos ſcꝫ ſuperius ꝛ ĩferius:ꝛ dextrũ ꝛ ſiniſtruꝫ: nõ.n.vnũ eoꝝ eſt vnuꝫ ſemꝑ in reſpectu ad nos:ꝑs.n.nõ eſt apud nos ſemꝑ vna:ſꝫ eſt ꝑm ſitũ ꝑm motũ noſtrũ:ꝛ ideo forte idẽ in nobis erit dextrũ ꝛ ſiniſtrũ:ꝛ ſuperi⁹ ꝛ iferius:ꝛ añ ꝛ retro:ſed vnũqđqꝫ iſtoꝝ diſtinguit̃ per nãm:ſuperius.n.nõ eſt quilibet locus:ſꝫ locus ad quẽ trãſfert̃ ignis ꝛ leue:ꝛ ſimiliter ẽt inferius nõ quilibet locus:ſꝫ ille ad quẽ transfert̃ graue ꝛ corpora terreſtria.

¶ Manifeſtũ eſt igitur ex hoc ꝙ diuerſitas eorum nõ eſt ſolũmodo in ſitu:ſed in potentia:ꝛ hoc ſignificat diſpoſitio mathematicoruꝫ. U.g.triãgulus:qm̃ ꝛ ſi nõ ſunt in loco: tñ ꝑm ſuũ ſitum qñ comparant̃ ad nos:iuenitur in eis dextruꝫ ꝛ ſiniſtrum:ſed ſitus eorum eſt opinabilis tm̃:nõ quia habẽt in ſua natura quodlibet actorum.

¶ Cum declarauit ꝙ ex hoc qđ ſuperius ꝛ inferi⁹ apparẽt apparebit natura ſpecierũ loci:ꝛ ſuperius ꝛ inferius ſunt duobus modis:alia eniꝫ ſunt que ſunt in reſpectu ad nos abſqꝫ eo ꝙ habẽt eſſe extra animaꝫ in ſe:ꝛ alia ſunt que ſunt habentia eſſe naturaliter:incepit declarare ꝙ ſuperius ꝛ inferi⁹ que ſunt ſpecies loci naturalis nõ ſunt illa que ſunt in reſpcũ ad nos. 6

¶ Et dixit:ꝛ iſta ꝛ eis ſimilia ꝛc̃.i.ꝛ iſte ꝑtes nõ ſunt partes que dicũtur in reſpectu ad nos. ¶ D.d. pars eniꝫ ꝛc̃.i.pars eniꝫ que eſt in reſpectu nõ eſt vnũ exiſtens naturaliter:ſed eſt ꝑm noſtrũ ſitum.i.ꝑm illud quod eſt in nobis in reſpectu ad nos eſt ꝑm locũ rei ad nos:quoniã ſi fuerit verſus caput:erit ſuperius:ꝛ ſi verſus pedes dicet̃ eẽ inferius. ¶ D.d.ꝛ ideo forte ꝛc̃.i.quia iſte partes nõ ſunt in ſe res exiſtẽtes:ſed ſunt diſpoſitiões collate ad nos:forte accidit eidem vt ſit dextrũ:deinde erit ſiniſtrũ ꝑ mutationẽ noſtri ſitus in reſpcũ ad ipꝫ:aut ꝑ mutatiõeꝫ ſui ĩ reſpcũ ad

nos

nos similiter accidit ei ꝙ qñq3 sit superius in respe/
ctu ad nos:⁊ quãdoq3 iferius:⁊ qñq3 ante:⁊ qñq3 re
tro:iste.n.partes nõ sunt existẽtes in se:s3 sunt colla/
tiões dicte in respectu ad nos:⁊ collatio distinguit̃ ꝑ
transmutationẽ vtriusq3 collatoꝝ. ¶ D.d.⁊ qðlibet
istoꝝ est distinctũ ꝑ nãz.i.⁊ iste partes nãles nõ sũt
collate ad nos:sed quelibet eaꝝ est distincta nãliter:
supius eniz nãle nõ est quelibet pars:s3 pars ad quã
trãsfert̃ ignis:⁊ vl'r corpus leue:⁊ simil'r inferius nõ
est quel3 pars:sed pars ad quam trãsfert̃ terra ⁊ vl'r
corpora grauia. ¶ D.d.declaratũ est igit̃ ex hoc ⁊c̃.i.
⁊ declaratũ est igit̃ ex hoc ꝙ corpora 9ria ſm nãm
mouent̃ ad ista loca 9ria in loco:qm̃ ꝙ ista loca vel
Res q̃ꝝ sᵭe sũt siles 9rijs habent sbas 9rias aliquo modo.
situs nõ sunt in hoc loco tm̃.s.q2 sunt in duob⁹ extre
mis vni⁹ linee recte lõgissime:sed ⁊ cũ hoc sunt 9tra
ria ſm potẽtiã:res.n.quaꝝ sᵭe sunt siles 9rijs:hñt
substãtias 9rias aliquo mõ. ¶ D.d.⁊ significat hoc
dispõ mathematicoꝝ.i.⁊ dr̃ntia que videt̃ iter ꝑtes
que sunt in reb⁹ nãlib⁹ ⁊ in reb⁹ mathematicis:qm̃
mathematica nõ hñt potentiã ad partẽ:⁊ nãlia hñt
hoc.s.significat ꝙ partes rerũ nãliũ nõ sunt ſ3 posi/
tionẽ:nec loca eoꝝ sunt per existimationez:sicut est
dispõ in reb⁹ mathematicis:⁊ sic nõ esset differentia
inter corpora nãlia ⁊ mathematica. ¶ D.d.sed situs
Dr̃ie loci nã liter sũt disti/ cte i aiatis:s3 i inaiatis ñ inueniunt̃ ex aia3:s3 i ima ginatiõe tm̃. Jð.3.phy.c. 54.⁊.2.celi. nono.
eoꝝ ⁊c̃.i.sed ⁊ ꝑtes existẽtes in corporib⁹ mathema/
ticis nõ sunt partes existẽtes in eis ex̃ intellectuz ſ3
ꝙ sunt mathematica:sicut est dispõ in corporib⁹ nãli
bus.s.qm̃ in eis ĩueniunt̃ partes sex distincte ſm na
turã:⁊ h̃ in aĩato:i inaĩato v̾o nõ ĩueniunt̃ h̃:s3 sũt
res que existimant̃ in eis estimatiõe tm̃:ita ꝙ ex̃ ani
mã nõ sunt sicut sunt in aĩa. ¶ Et est intelligenduz
de h̃ qð dixit in eis q̃ sunt ꝑter supi⁹ ⁊ ĩferi⁹:qm̃ sũt
distincta nãl'r qð itẽdebat ꝑ hoc ſm ꝙ sunt ꝑtes:nõ
ſ3 ꝙ sũt vbi:qð nõ est ita de supiori ⁊ ĩferiori:ĩuenit̃
Cõ.54.
enĩ in eis aliqð distinctũ ſm ꝙ est vbi:⁊ ſ3 ꝙ est ꝑs:
⁊ iã exposuimus h̃ in caplo de ĩfinito:vbi nũerauit
differẽtias loci nãles:⁊ q̃si intẽdit ꝙ iste ꝑtes sex nõ
sunt distincte in mũdo:sed in celo:ſm ꝙ est aĩatuz.

Vacuũ est lo cus ꝑuatus corpore.
¶ Amplius vacuũ affirmãtes esse locũ esse
dicũt:vacuũ enĩ vtiq3 locus erit priuat⁹ cor
pore:qð quidẽ igit̃ aliquid sit locus ꝑter cor
pora:⁊ ꝙ omne corpus sensibile ĩ loco per
hoc aliquis accipiat. Videt̃ autem vtiq3 ⁊
Hesiodus recte dicere faciẽs primũ chaos:
dicit igit̃ primũ oĩu3 chaos factũ:s3 postea
terra3 latã tãq3 ĩdigeret primũ esse recepta-
culũ his que sunt:ꝓpter hoc qð opinati sũt
queẽadmodũ multi esse oĩa vbiq3 ⁊ in loco.
¶ Et etiã dicẽtes vacuũ esse dicũt locu3:va
cuum enĩ est locus sine corpore:ex his igit̃
existimat̃ locus eẽ aliud a corporibus:⁊ ꝙ
omne corpus sensibile est in loco. ¶ Et exi-
stimat̃ ꝙ Home.etiã bene dixit in suis ver-
sibus:ꝙ inane fuit primo ⁊ ſmo eius est ta-
lis:in principio fuit inane:⁊ postea terra am
pla ⁊ spaciosa:⁊ dixit hoc:q2 intendebat ꝙ
primo necesse est locũ esse entibus:q2 existi-
mabat illud qð vulgus existimat.s.ꝙ oĩa en
tia sunt in aliquo vbi ⁊ loco.

¶ Ista est tertia famosa rõ ẽt ⁊ accidit ei ꝙ fuit non 6
v̾a:sicut accidit duabus ꝑcedẽtibus ꝙ fuerũt cũ hoc
ꝙ fuerũt famose v̾e etiã:dicere eniz vacuũ esse:⁊ ꝙ
est locus sine corpore est famosuz ꝑꝑ existimationẽ:
⁊ est necessariũ in existimatiõe eis q generãt mũdũ
ſm totũ.s.existimare vacuũ ꝑcedere:necesse est eniz
vt locus ꝑcedat corpus:⁊ cũ totũ est generatũ sequit̃
vt vacuũ ꝑcedat generationẽ totius. ¶ Et ideo lo
quẽtes nostre legis dicũt vacuũ esse:q2 generãt mũ/
dum:⁊ q2 existimatio est cõis oĩbus generãtib⁹ mun
dum ſm totũ:ideo dixit Homerus ꝙ inane.i.vacuũ
fuit ꝑmo ⁊c̃. ¶ D.d.⁊.d.hoc:q2 intendebat ⁊c̃.i.⁊ iste
versificator dixit hoc:q2 existimabat illð qð vulgus
existimat.s.ꝙ entia oĩa idigẽt loco:q2 existimat:qm̃
cum id qð nõ est ens nõ est ĩ loco:sequit̃ ꝙ illud qð
est ens est ĩ loco. ¶ Et ista est q̃si quarta rõ famosa:
⁊ accidit ei ꝙ fuit falsa:⁊ hoc est vnũ eorum:que mo
uent homĩeꝝ ad dðm:hoc tñ maxime inducit ip3 ad
h̃ existimatio cõis oĩbus.s.ꝙ vacuũ d3 ꝑcedere gene
rationẽ mũdi:⁊ hoc est vnũ eoꝝ qb⁹ Aristo.destruit
corp⁹ gnãri simpl'r:qm̃ sequeret̃ vacuũ ꝑcedere ip3:
⁊ vacuum esse apud ipsum est famosum.

Vacuũ eẽ est famosum ꝑꝑ existimatiões ⁊ necẽũ eis q gnãnt mũdũ ſm totum.

¶ Si aũt hmõi est mirabilis quidẽ potentia
loci:⁊ prima omniu3:⁊ prima oĩbus:siue
quo nãq3 nullũ alioꝝ est:illud aũt sine alijs
necesse est primu3 esse:nõ enim perditur lo
cus his:que sunt in eo: corruptis.
¶ Si igit̃ ista est dispositio loci mirabilẽ ha-
bet potẽtiã:qm̃ precedit oĩa entia:illud eni3
extra qð impossibile est vt alia sint:⁊ põt eẽ
sine illis:necesse est vt sit primũ:locus.n.nõ
corrumpit̃ cũ corruptiõe eius qð est in eo.
¶ Si igitur dispositio loci est talis.s.q2 est necessari⁹ 7
in esse oĩu3 entiũ vt antiqui dicebãt:mirabilẽ h3 po/
tiã:est.n.ꝑor nãliter oĩbus entibus.alia.n.entia ſm
hoc nõ possunt eẽ sine ipso:ille v̾o põt esse sine illis:⁊
qð est tale est ꝑus nãliter. ¶ Et sic d3 legi:⁊ põt esse
sine illis:qm̃ locus nõ corrumpit̃ per corruptionem
eius qð est in eo.ergo necesse est vt sit ꝑmũ.i.ꝑor na/
turaliter nõ ſm nãm:sed ſm tempus.

Illð est ꝑus nãl'r qð põt eẽ sine alijs:⁊ alia nõ sine ipso Jde3.5. meta.cap.de priori.

¶ At vero h3 defectũ si est quid est:vtru3.n.
moles quedã corporis:aut quedã altera na
tura. Querẽdũ.n.est genus ipsius primu3
distãtias quidẽ h3 tres lõgitudinis:ꝓfundi-
tatis:⁊ latitudinis:quibus determinat̃ cor-
pus oẽ:impossibile aũt est corpus eẽ locu3:
in eodẽ.n.vtiq3 essent duo corpora.
¶ Sed in ipsum esse sunt loca dubitabilia:
querit̃.n.vtrũ sit corp⁹:aut alia natura:per-
scrutãdũ est.n.de suo genere:primo qd sit.
dicamus igitur ꝙ locus h3 tres dimẽsiões:
lõgitudinis.s.⁊ latitudinis:⁊ ꝓfunditatis:
⁊ ista terminãt quodlibet corpus:⁊ est im-
possibile locũ esse corpus:sequitur eni3 duo
corpora esse in eodem loco.

Corp⁹ oĩe trib⁹ dime(n)sionib⁹ terminat⁹
quod nõ est pote natr

¶ Cũ iduxit rõnes famosas in esse loci:incepit nume 8
rare etiã res famosas negantes ipm esse.⁊ dixit:sed
ĩ ip3 eẽ sũt loca dubitatiõis. ¶ D.icepit nũerare illa

⁊ dixit: querit̃.n.⁊c̃.i.querit̃.n.vtrũ corpus sit adeo ꝙ corpus sit loc⁹ corporis.s.adeo ꝙ sit aliqđ corpus qđ dicit̃ in respectu alterius corporis: locus.n. est locus locati: aut est alia natura a corpore: quoniã p̄mo opꝫ perscrutari de genere sub quo collocat̃ locus qd sit: res.n. que sunt ignorate diffinitionis perscrutãdũ est p̄mo de genere earũ: ⁊ post de differentia qñ vtraqꝫ pars diffinitionis fuerit ignorati ẽẽ.s.genus ⁊ differentia: sicut est dispõ in loco. ⁋ Deinde incepit perscrutari de hoc: ⁊ di. dicamus ⁊c̃.i. dicamus igit̃: quoniã existimat̃ locus ẽẽ corpus nõ aliud: qñ existimatur ꝙ locus hꝫ tres dimensiones: longitudinẽ.s.⁊ latitudinẽ: ⁊ ꝓfundũ ⁊ omne qđ hꝫ tres dimẽsiones est corpus. ergo locus est corpus. ⁋ Deinde induxit impossibile qđ sequit̃ ex hac positiõe: ⁊ dixit: sed est impossibile vt sit corpus ⁊c̃.i. sed est ĩpossibile locũ esse corpus: contingit enim duo corpora esse in eodẽ loco ꝓm penetrationẽ: qñ continget: vt dimensiones corporis locati penetrent dimẽsiones loci: qđ est ĩpoſſe.

Res q̃ sunt ignorate diffinitiõis perscrutandum est p̄mo de gñe earꝝ: ⁊ post d drĩa qñ vtraqꝫ pars diffõnis igrã fuerit.s. genus ⁊ differentia.

Omne qđ hꝫ tres dimẽsiones ẽ corpus Idẽ p̄mo celi.t.cõ.2.

⁋ Amplius si locus vere est corporis receptatiuũ: manifestũ qñ ⁊ superficiei ⁊ reliquorꝝ terminorꝝ: eadem.n. ꝯsonat ratio: vbi nãqꝫ erãt prius aque planities: erunt iterũ que sunt aeris: at ṽo drĩam neqꝫ vnã habemus pũcti ⁊ loci pũcti: quare si neqꝫ ab hoc est locus alterũ: neqꝫ aliorꝝ nullius: neqꝫ est aliquid p̄ter vnũqđqꝫ horꝝ locus.

⁋ Et etiã si corpus hꝫ locũ manifestũ est ꝙ planũ etiã habet locũ: ⁊ alia vltima: ⁊ ꝙ illa eadẽ ratio sequit̃ in istis: vbi.n. primo fuerunt superficies aque: illic etiã sunt superficies aeris: sed nulla differentia est apud nos inter punctũ ⁊ locũ puncti. si igit̃ locus puncti nõ est aliud q̃z punctus: ergo neqꝫ locus alicuius aliorum est aliud ab eis: ⁊ locus nihil aliud est q̃z qđlꝫ istorum.

9 ⁋ Ista est q̃si ratiocinatio per se destruẽs locum ẽẽ: ⁊ incepit sermonẽ a syllogismo hypothetico ꝯtinuo dicente si corpus sit locus ⁊c̃. ⁊ intendit per planũ superficiẽ: ⁊ per alia vltima lineã ⁊ punctũ: superficies.n. est vltimũ corporis. ⁋ Deinde icepit declarare continuationẽ isti⁹ syllogismi ⁊ dixit: vbi eniꝫ p̄mo fuerunt ⁊c̃.i. illud enim qđ sequit̃ ex trãslatione in h̃ ꝙ corpus hꝫ locũ: idẽ sequit̃ in hoc ꝙ superficies habeat locũ: ⁊ lineã: ⁊ punctũ. ⁋ Syllogismus sic componitur: superficies ⁊ vl̃r vltima corporꝝ ita succedũt super idẽ sicut corpus: ⁊ omne qđ est tale est i loco. ergo superficies ⁊ vltima sunt in loco: deinde induxit cõclusionẽ ⁊ dixit: sed nõ est differẽtia ⁊c̃. ⁋ Et ista ꝯclusio sequitur ex duob⁹ hypotheticis: ⁊ duob⁹ cathegoricis: primus.n. hypotheticus est: quoniã si vltima sunt in loco: punctus est in loco. ⁋ Secũdus ṽo: si pũctus est in loco: locus pũcti idẽ est cũ pũcto: ⁊ ista cõtinuatio declarabitur per duos syllogismos cathegoricos.s. locus pũcti est pũctus: ⁊ pũctus superponitur pũcto. ergo pũctus superponit̃ suo loco. ⁋ Deinde ꝯiungit̃ huic cõclusioni ꝙ superposita sunt vnũ: ⁊ sequit̃ vt pũct⁹ ⁊ loc⁹ ei⁹ est idẽ. ⁋ Deinde iduxit aliũ syll'm hypotheticũ ⁊ est: si locus pũcti nõ fuerit aliđ a pũcto: nõ est locus alicui⁹ aliorꝝ: superficiei.s. ⁊ linee aliud ab eo: deinde tacuit incõueniẽs: qđ est: ꝙ cũ loc⁹ rei sit res: erit res in se: qđ est ĩpossibile. ⁋ Et deceptio est in h̃ sermone famoso: q2 accipit illud qđ est per se: in loco ei⁹ qđ est per accidẽs: trãslatio.n. superficierꝝ ⁊ vl̃r vltimorꝝ: ⁊ vl̃r successio eorꝝ super vbi est per accñs. qđ non est ita in corporibus: ⁊ iõ non sequit̃: si corpus debet habere locũ per suã trãslationẽ: vt etiam superficies habeat nisi in primo aspectu ⁊ ꝓm famam.

⁋ Quid eni forte ⁊ ponemus esse locuꝫ: neqꝫ elementũ est neqꝫ ex elemẽtis possunt ẽẽ hmõi habẽtia naturã: neqꝫ corporeorꝝ neqꝫ incorporeorꝝ magnitudinẽ habꝫ locus: corpus aũt nullũ est: sunt aũt sensibiliũ corporum elemẽta corpora: sed ex intelligibilibus elementis nulla fit magnitudo.

⁋ Quid igitur ponet̃ locus esse: impossibile enim est vt locus sit elementuꝫ aut aliqđ ex elemẽtis: ⁊ ista est natura non de corporeis neqꝫ de incorporeis: de corporeis aũt predictum est: de incorporeis vero nõ: q2 habent mensurã: corpus ṽo nõ: ⁊ elemẽta corporꝝ sensibilium sunt corpora: ⁊ ex intelligibilib⁹ non est mensura oĩno.

⁋ Hec est tertia ratiocinatio apparẽs que facit dubitare inesse locũ: habet enim aliquis dicere ꝙ si locus sit: aut est elemẽtũ aut ꝯpositũ ex elemẽto: ⁊ vtrũqꝫ est corpus: ⁊ locus vniuersaliter nõ est de natura corporea neqꝫ de incorporea: de corporea ṽo nõ est: quoniã aut erit corpus: aut elementũ corporis: sed nõ est corpus: q2 tunc essent duo corpora in eodẽ loco: neqꝫ elementũ corporis: nã elementũ corporis est corpus neqꝫ est etiã de natura icorporea. Verbi grã. intelligibiliũ: locus.n. videt̃ habere quãtitatẽ ⁊ mensuraꝫ: ⁊ nihil qđ est de natura incorporea hꝫ quãtitateꝫ. ergo si locus est aliquid nõ est de natura corporea aut incorporea: qđ est impossibile: ⁊ per hoc qđ dixit ꝙ habet mẽsurã declarat ꝙ nõ est de incorporeis. ⁋ Et in hoc sermõe est ordo preposterus ⁊ diminutio: ⁊ sic debet legi: neqꝫ de incorporeis: locus eniꝫ hꝫ mẽsurã ⁊ incorporea que sunt itelligibilia nõ habẽt mẽsurã corporeus ṽo nõ est etiam: qñ aut est corpus aut elementũ corporis ⁊ nõ est corpus: neqꝫ elemẽtũ corporis: q2 elementũ corporis est corpus. 10

⁋ Amplius aũt ⁊ alicuius vtiqꝫ aliquis ponet in his que sunt causam esse locũ. neqꝫ.n. causa ipsi vna inest de quattuor: neqꝫ enim sicut materia eorꝝ que sunt: neqꝫ ex ipsa constitutũ est: neqꝫ sicut spẽs ⁊ rõ eorꝝ erit: neqꝫ sicut finis: neqꝫ mouet que sunt.

⁋ Et ẽt propter qd oportet ponere locũ entibus: non.n. est causa aliquo mõ quattuor: quoniã non est quasi materia entibus: nihil enim videmus constitui per illũ: neqꝫ est ẽt quasi forma ⁊ ratio rerũ: neqꝫ est cõplemẽtum: neqꝫ etiã motor qui mouet entia.

⁋ Hec etiaꝫ est q̃rta ratio que facit dubitare in loco 11
Et di. etiam si locus sit existimat̃ ẽẽ aliqua causarꝝ entiũ: que igit̃ causa potest poni de quattuor causis.

materia

materia vō nō: qm̄ ex materia est ꝯstitutio entium ex loco vero nihil ꝯstituit̄: ⁊ h̄ intendebat cuꝫ dixit: nihil enī videmus constitui per ipm̄. s. per locū: neqꝫ etiā est in entib⁹ q̄si forma: qm̄ si ita esset: tūc quādo corpus motat̄ de loco in locū corrūperet̄: ⁊ ipse post perfecte perscrutabit̄ de hoc. s. ipm̄ esse materiā: aut formā: hoc. n. existimatū est ⁊ maxime materia: deinde aūt ꝙ locus nō est agēs manifestū est ꝑ se: ⁊ post declarabit̄ ꝙ est tāq̄ꝫ finis extrinseca in corporibus simplicibus: nō in ꝯpositis. ¶ Et intēdit per h̄ qd̄ dixit: neqꝫ etiam est ꝯplementū finis que est forma. s. in re: forme. n. in reb⁹ generabilibus quodāmō sunt forme: quodāmō fines: vt p̄dictū est: ⁊ loc⁹ apparentie in hac rōne est: qm̄ loc⁹ nō est de genere ꝯtingētiuꝫ.

Forte in reb⁹ gnābilib⁹ q̊dāmō sꝫ forte ⁊ q̊dāmō sūt fines. Jō. 2. phy. t. cō. 70.

¶ Amplius aūt ⁊ ipse si est aliquid eoꝝ que sunt ⁊ alicubi est. Zenonis eniꝫ opinio querit quandam rōnem: si enim omne qd̄ est in loco est manifestuꝫ: qm̄ ⁊ loci locus erit: ⁊ hoc in infinitum procedet.

¶ Et etiam si est de entibus vbi est: questio enim zenonis dat aliquaꝫ rationem. s. ꝙ oē ens est in loco: manifestū est: quoniā locus habebit locum: ⁊ sic in infinitum.

iz ¶ Ista est. q. quinta: ⁊ est questio Zenonis ⁊ deceptio est in ea in duob⁹ locis in maiori. s. propositione dicēte ꝙ omne existēs in aliquo est in loco: aut ꝙ omne ens est in loco: secūda aūt est dicēs: ꝙ locus est in aliquo ista enī est ꝓpositio equiuoca ⁊ dicit̄ multiplex: vt post declarabit Aristo. locus. n. est in aliquo s̄ꝫ ꝙ accidēs est in subiecto: ⁊ res est in loco sicut aq̄ in vase: ⁊ iō anq̄ā perscrutet̄ de loco: ꝑscrutādum est s̄m quot modos dr̄ aliq̄d eē in aliq̊ sicut facit Ar. post.

¶ Amplius si sicut omne corpus est in loco sic ⁊ in omni loco corp⁹: q̄uo ergo dicemus de his que augmētantur: necesse eniꝫ simul ex his augmentari locū cū ipsis. Sed neqꝫ maior neqꝫ minor locus est vnicuiqꝫ: per h̄ quidē. ergo nō solū quid est: sed etiam si est dubitare necesse est.

¶ Et etiaꝫ queādmodū omne corpus est in loco: ita in omni loco est corp⁹: quid igitur dicemus in rebus que crescunt: sequit̄ eniꝫ vt locus augmentaret̄ per suū augmentuꝫ: si locus cuiuslibet non est minus nec maius ipso: ex istis igit̄ oportet dubitare in suo esse nedum in sua quidditate.

i3 ¶ Ista est etiā alia dubitatio: quoniā sicut existimat̄ ꝙ omne corpus est in loco: ⁊ ꝙ nullum corpus est ex̄ locum: ita existimatur etiā ꝙ locus nō est extra corpus: ⁊ maxime vacuo negato: ⁊ cum in omni loco est corpus: omnia loca sunt plena corporibus sibi equalibus cū sit notū de loco ꝙ nō est minus aut maius locato: ⁊ quia multa corpora que sunt in loco crescunt: necesse est vt locus crescat cū cremento eoꝝ: ex quo sequit̄ locū esse corpus ⁊ sequit̄ ēt vt totū augmentetur per augmentū vnius corporis: ⁊ sic cōtingit vt corpora penetrentur: ⁊ cū numerauit illa: ex quibus accidit questio de loco: dixit: ex istis igit̄ ⁊c.

¶ Capl'm i quo inq̄rit q̄d sit loc⁹. Cap. II.

Q

uoniā autem aliud quidē s̄m se: aliud vero s̄m aliud dicit̄: similiter ⁊ locus quidē alius est cōmunis in quo omnia corpora sunt: alius vō ꝓprius in quo primo: dico aūt cōis: quoniam quasi tu nunc sis in celo: quia in aere: hic aūt in celo ⁊ in aere: quia est in terra. Similiter aūt ⁊ in hac: q2 in hoc loco qui cōtinet nihil plusquā te. si igitur est locus primū cōtinēs vnūquodqꝫ corpus terminus quidā vtiqꝫ erit: quare videt̄ forma ⁊ species vniuscuiusqꝫ locus esse: quo determinatur magnitudo ⁊ materia magnitudinis: hic enim est vniuscuiusqꝫ terminus.

Locus alius cōis ali⁹ proprius.

¶ Et q2 quedā dicunt̄ per se: ⁊ quedam alio modo: ⁊ locus etiā ali⁹ est cōis: ⁊ est ille in quo sunt omnia corpora ⁊ alius ꝓprius: ⁊ est ille in quo primitus est res. Uer. grā. qm̄ te esse in celo est: q2 es in aere: ⁊ es in celo ⁊ aere: q2 es in terra: ⁊ s̄m hūc modū es in terra: quia es in tali loco eius qui continet te ⁊ circūdat te solū nō mai⁹: si igit̄ locus est primū cōtinēs ⁊ omne corp⁹ s̄m ꝙ est vltimuꝫ existimat̄ propter hoc ꝙ locus est forma ⁊ creatio existēs in qualibet re: per quā determinatur sua mensura ⁊ materia sue mensure: ista. n. est finis vtriusqꝫ eorum.

Intendit adiuuare opionē dicētē locū esse formā ⁊ creationē ⁊ firmare ipsaꝫ: ⁊ silr̄ opionē dicētē ipꝫ eē māꝫ: ⁊ fecit h̄: q2 itēdit ꝯdicere duab⁹ opionib⁹ ꝑfecte: ⁊ maxīe dicēti ꝙ mā est loc⁹: existimat̄. n. platonem itendere h̄. et dixit: ⁊ q2 quedam dnr̄ ꝑ se ⁊c. i. q2 q̄dā dicunt̄ p̊mo ⁊ q̄dā scd̄o. i. q2 q̄dā attribuunt̄ rei p̊mit⁹: ⁊ q̄dā scd̄o. s. ꝑꝑ p̊mū ⁊ hoc intēdebat cū dixit ꝑ se ⁊ alio mō: ⁊ ista est dispō loci: qm̄ ali⁹ est cōis ⁊ ali⁹ ꝓpri⁹: nō. n. corpus attribuit̄ loco cōi nisi ꝑꝑ h̄ qd̄ attribuit̄ ꝓpo. ¶ U. g. qm̄ dicere sor. eē in mūdo: est q2 est in aere q̄ est pars mūdi: ⁊ dr̄ ipꝫ eē i aere: q2 ē in suo ꝯcauo ꝯtinēte ipꝫ absqꝫ eo ꝙ sit mai⁹ aut min⁹ ipō: ⁊ cū hoc fundamētū fuerit positū. s. ꝙ loc⁹ est vlti^m rei sibi eq̄le existimat̄ ꝙ locus est forma: qm̄ forma est vltimū rei quā ꝯtinet ⁊ terminat māꝫ ei⁹ ēt. ¶ Et deceptio in hoc s̄mōe est duplex: qm̄ finis dr̄ de loco ⁊ forma equoce: ēt argumētatio est de duab⁹ affirmatiuis in scd̄a figura. i4

Forma ē vlti^m rei quā ꝯtiet ⁊ termīat materia ei⁹. Jō. 2. ō gnōne. t. cō. 50. Jō h̄ cō. sequēti ⁊ cō. 35. Jō. 3. ph. 59. ⁊ que ibi.

Esse in mundo

¶ Sic ergo ꝯsiderātibus locus vniuscuiusqꝫ spēs est: s̄m aūt ꝙ videt̄ locus esse distātia magnitudinis: materia hec nāqꝫ altera est magnitudine: hec aūt cōtenta est sub specie ⁊ diffinita sicut sub plano ⁊ termino: est aūt hmōi mā ⁊ infinitum: cum aūt remoueant̄ termin⁹ ⁊ passiones ⁊ species relinquit̄ nihil preter materiā: vn̄ ⁊ Plato ⁊ locuꝫ ⁊ materiā idē dicit eē i Thimeo: receptiuū. n.

⁊ locũ vnũ ⁊ idẽ: alio vero mõ ibideꝫ dicẽs receptiuum: ⁊ in dictis nõ scriptis dogmatibus locũ ⁊ receptaculum idẽ rettulit.

¶ Cũ igitur inspexerimus hoc modo erit locus forma cuiuslibet rei: ſm 𝔥o ꝙ existimatur ꝙ locus est dimẽsio que est mensure est mã: dimensio.n. est aliud a magnitudine: ⁊ dimensio est illud qd̓ continet formaꝫ: ⁊ cũ determinauit illud. Verbi grã. illud qd̓ cõtinet planũ ⁊ vltimũ: ⁊ ista est dispositio materie. ⁊ eius qd̓ nõ est determinatũ: cũ.n. auferes a materia vltimũ ⁊ dispositiones nihil remãebit nisi mã. ¶ Et iõ dixit plato in thimeo: ꝙ mã ⁊ locus sunt idẽ: illud enim qd̓ recipit mutationẽ ⁊ locus sunt idẽ: sed ille disposuit illud qd̓ recipit mutationem alio modo ab eo quo disposuit ipm in suis opinionibus que dicunt̄ sine titulo: sed iudicauit ꝙ locus ⁊ subm sunt idem.

15 ¶ Uult declarare ꝙ locus est valde similis materie: ⁊ ꝙ h̄ induxit Platonẽ ad existimandũ locũ eẽ materiã. et dixit ſm vero ꝙ existimat̄ ⁊c̄. i. qui aũt existimat ꝙ locus est tres ꝑme dimẽsiones q̄ ꝑmo existunt in mã: nihil hꝫ ꝓ loco nisi mãm que defert dimẽsiones. ¶ D.d. dimẽsio.n. ⁊c̄. i. ⁊ causa in hoc: qm̄ qui existimat dimẽsiones esse locũ dꝫ existimare ꝙ mã est locus ⁊ est cã: quoniã dimẽsiones in se nõ sũt corpus determinatũ: ⁊ forma est determinãs dimensiones ⁊ materiã. s. que dat eis terminũ: ⁊ vltimum. Uerbi grã. superficies cõtinẽtes corpus: ⁊ sic existimat̄ ꝙ dimensiones sunt materia: conueniunt in h̄ ꝙ determinantur a forma: ⁊ in se nõ sunt determinate. ¶ D.d. qm̄ cũ tu auferes a materia ⁊c̄. i. ⁊ est nec̄e vt materia sit dimensio in potẽtia: qm̄ cũ abstuleris a materia vltimũ ⁊ figuraꝫ nihil remanebit ĩ ea nisi dimensio nõ determinata. s. que est corpus in potentia: ⁊ cũ saltẽ determinat̄ per vltima. s. per sugficies fit corpus in actu. ¶ Et debes scire ꝙ vidit Aristo. ꝙ dimẽsio nõ separat̄ a materia in magnitudine nedũ in esse: qm̄ quando a materia auferunt̄ sugficies nihil remanet in ea nisi dimensio: sꝫ ista dimensio in ea est in potentia: ⁊ cũ determinat̄ per superficies fit dimẽsio in actu. s. corpus: ⁊ cũ auferunt̄ sugficies: fit dimensio in potentia. ergo ꝓpriũ est materie vt hẽat dimẽsionẽ in potentia: ⁊ locus anteꝗ̃ in eo existat locatum ſm Aristo. ⁊ in veritate est dimẽsio in potentia: ⁊ ꝓpter hanc similitudinẽ existimauit Plato locum esse mãm. ¶ Et cũ numerauit similitudines q̄ faciunt opinari locũ esse materiaꝫ dixit: ⁊ ideo dixit Plato ⁊c̄. i. ⁊ ꝓpter hãc similitudinẽ inter locũ ⁊ materiam existimauit Plato locũ esse materiã: vt inuenitur in thimeo. dicit.n. illd̓ qd̓ recipit mutationeꝫ ⁊ successionẽ formarũ: qd̓ est materia idem est cum loco ⁊c̄. in h̄ nõ differt in suis libris a se: sed sermo eius diuersat̄ in diffõne recipientis. ¶ Et narrauit h̄ ne aliquis existimet ꝙ diuersitas sermonis eius in diffinitiõe recipiẽtis est opinio diuersa in h̄. s. ꝙ recipiẽs est locus apud ipsum: ⁊ dixit: sed disposuit ⁊c̄. i. ſmo eius nõ diuersus est in h̄ ꝙ illud qd̓ recipit mutationem ⁊ successionẽ formarũ est locus: sed diuersatur in h̄: q2 in Thimeo diffinit recipiẽs alio modo ab eo quo diffinit ipm in suo libro qui dr̄ sine titulo. ¶ Et similitudo inter locũ ⁊ mãm est: qm̄ materia fundamẽtũ est successiõis formarũ ⁊ locus subm successionum corporum: ⁊ ideo existimatur ꝙ locus est mã.

Forma ē determinãs dimẽsiões ⁊ mãꝫ. Jd̓ ꝑmo ca. de substantia orbis.

Documentũ

Nõ h̄ ꝙ sint termini dimẽsionũ iterminatarum.

¶ Dicunt eni omnes aliquid esse locũ: quid aũt est hic solus conatus est dicere. Merito aũt ex his intẽdẽtibus vtiqꝫ videtur difficile esse cognoscere quid sit locus si quidem horum quodcũqꝫ est siue materia: siue species: aliter qdẽ.n. altissimã hꝫ speculationeꝫ: ⁊ sensu ab alijs nõ facile est ipa cognoscere.

¶ Omnes.n. dicunt locuꝫ esse aliquid: quid aũt sit iste solus vir voluit narrare: ⁊ rectuꝫ est vt recte qui ꝯsiderat ex istis existimatur vt sciat locus quid sit: si fuerit alteruꝫ istoꝝ aut forma aut materia: quoniã considerare de ipso inducit ad considerationẽ vltimoꝝ: ⁊ q2 cognitio istoꝝ duorum alteruꝫ absolutum a reliquo non est facilis.

¶ Cum declarauit similitudinẽ inter locũ ⁊ formaꝫ ⁊ materiam: ⁊ ꝙ h̄ fuit causa in h̄ ꝙ plato posuit materiam ⁊ locum esse idẽ: incepit declarare quãtũ habebant antiqui de hoc: ⁊ difficultatẽ accidentẽ apud considerationẽ de substantia loci existimantibus locũ esse materiaꝫ aut formam. et dixit: oẽs enim dñt locũ esse aliquid ⁊c̄. i. omnes antiqui nihil dixerunt de loco nisi ipsuꝫ esse: Plato aũt post illos solus que siuit narrare: quid sit locus ⁊ diffinire ipm. ¶ Et cũ notificauit illa que inducũt ad opinandũ ꝙ quidditas loci est materia aut forma narrauit difficultateꝫ cõsiderationis de loco accidentẽ in hoc querẽtibus scire quidditatẽ eius hoc mõ: ⁊ quasi in hoc excusat Platonẽ ⁊ dixit ⁊ rectũ est ⁊c̄. i. qui opinat̄ locuꝫ esse alterum istoꝝ. s. materiã aut formã rectum est vt sit difficile ei scire quid sit locus. ¶ Deinde dedit causam in h̄: ⁊ dixit: quoniã cõsiderata ⁊c̄. i. quoniã considerare de quidditate loci hoc modo inducit ad sciẽdum que sunt vltime cause entium: materia enim ⁊ forma sunt ꝑma ꝑncipia simplicia entiũ: ⁊ scire quiditates principiorum vltimorum est difficile: ⁊ scire formã absqꝫ materia: ⁊ materiã absqꝫ forma ĩpossibile est. ¶ Et intendit ꝙ scire alterũ non potest esse sine sciẽtia alterius: ⁊ innuit nõ sciri ea: ⁊ cũ narrauit difficultatẽ accidentẽ cõsiderantibus de quidditate loci h̄ modo incepit narrare ꝙ leuiter posset sciri ꝙ locus nõ est alteꝝ istoꝝ: vt declararet ꝙ ista difficultas: que accidit istis in loco est accidens. 16

¶ At 𝔥o ꝙ impossibile sit quodlibet horum esse locum nõ difficile est videre: species.n. ⁊ materia nõ separantur a re: locum autem contingit: in quo nãqꝫ aer erat ⁊ in hoc iterum aq̃ sicut diximus fit transmutatis adinuicem aereqꝫ ⁊ terra ⁊ alijs corporibus similiter: quare neqꝫ pars neqꝫ habitus: sed separabilis est locus ab vnoquoqꝫ: ⁊ videtur hmõi aliquid esse locus vt vas: est enim vas loc⁹ trãsmutabilis: vas aũt nihil est rei.

¶ Scire

¶Scire ꝟo ꝙ locus īpossibile est vt sit alterum istoꝝ nō est difficile: forma.n. ⁊ materia nō separant̄ a re ab itētione: locus ꝟo potest separari: locus.n. in quo fuit aqua sicut dixit: erit in eo aer ẜm successionē: ⁊ sil'r de alijs corporibus: necesse est igit̄ vt locus nō sit pars: neqꝫ forma: sed est separatū a quolibet eoꝝ que sunt in eo: existimatur.n. ꝙ locus est.q. vas: vas enim est locus trāslatus: ⁊ vas non est aliquid ex re.

17 ¶Dicit: forma.n. ⁊ mā ⁊c̄.i. mā.n. ⁊ forma nō numerant̄ ī actu: ſꝫ rōne: vnū.n. eoꝝ q̄ ponit nālis ē ꝙ forᵃ nō sepat̄ ꝑ se.s. nō mutat̄ de mā in māꝫ ẜꝫ ꝙ corpa mutant̄ de loco in locū: ſꝫ sepatio eiꝰ a mā est corruptio: ⁊ cū forme nō sepant̄ a mā in actu: neqꝫ mā separat̄ a formis ⁊ locꝰ sepat̄. g° in scđa figura locꝰ non est forma. ¶Et ēt qn̄ forma nō sepat̄ a mā. g° vtraqꝫ est ꝑs corpis: ⁊ locus nō est pars corpis: cū sit sepabilis. g° locus nō est alteꝝ istoꝝ. ¶Et dixit: existimat̄ eni ꝙ locꝰ est.q. vas ⁊c̄. ad notificandū ꝙ manifesta est dr̄ia ꝑ se iter collocationē rei ad locū: ⁊ collocationē forme ad mām: lꝫ vtraqꝫ collocatio demr̄et̄ per hanc ꝓpōnē.i. dicere.n. aliqd eē in loco est: sicut dicere eē aquā in vase: ⁊ in nullo drn̄t: nisi sicut dixit vas est locus trāslatus: ⁊ locus ē fixus: dicere ꝟo ꝙ figura est in scāno: ⁊ rōnalitas in hoīe: est sicut forma in subo. ¶Et cū iduxit ꝓpōnes ex quibus sequit̄ ꝙ locus nō est mā neqꝫ forma gnāliter incepit terminare modū ex quo seqt̄: ꝙ locꝰ non est forma neqꝫ mā.

Unum eoꝝ q̄ ponit nāl'ē ꝙ forā nō sepat ꝑ se.s. ñ mutatur de mā in māꝫ ẜꝫ ꝙ corpora mutant̄ de loco i locū. ꝯfite. 5. phy. c.5. Et.4. celi.cō.35.

¶Scđm igit̄ ꝙ sepabilis est a re: sic qdē nō est spēs: ẜm aūt ꝙ ꝯtinet: sic vtiqꝫ alterū a mā: vr̄ aūt semꝑ qđ alicubi est ipꝫ eē aliqd: ⁊ alterū esse vnusqsqꝫ ab ipso: platoni igit̄ dōm est: si opꝫ trāsgredientes dicere quare nō in loco ⁊ spēs ⁊ nūeri sunt: si vere ꝑticipatiuū sit locus siue magnitudis ⁊ ꝑuitatis ꝑticipatiuū: siue mā ei sicut ī thimeo scripsit.

¶Scđm igit̄ ꝙ est separatus a re ẜꝫ hoc nō est forma: ⁊ ẜꝫ ꝙ ꝯtinet ẜm hoc non est materia ⁊ semper existimatur in illo qđ existit in loco ꝙ est aliqd: ⁊ ꝙ aliud est extra ipm̄: sed opꝫ dicere platoni: si est rectū pertransire modicū in sermone: quare forme ⁊ numeri nō sunt in loco: si locus est commune siue cōmune fuerit magnū ⁊ paruum: siue mā vt vocauit ipsum in thimeo.

18 ¶Scđm igit̄ ꝙ locus separat̄ a re que est in eo ⁊ forma nō est separata: locus nō est forma: ⁊ ẜm ꝙ locus ꝯtinet illud qđ est in eo: mā aūt nō: non est mā: ⁊ pōt aliqs q̄rere: cū locus nō pōt dici separari: nisi ẜꝫ opinionē dicentiū vacuū esse: ẜm aūt opionē Aristo. nō separat̄ a locato: sed corrūpit̄ ꝑ corruptionē eius: vltimū.n. aeris in quo est aq̄ qn̄ aq̄ trāsfert̄ ab eo ⁊ intrat ipm̄ aliud corpꝰ corrumpit̄ illud vltimū: ⁊ fit illud: ⁊ cū ita sit ista ꝓpō est famosa nō ꝟa. ¶Et forte est dr̄ia iter sepōnē loci: ⁊ sepōnē forme: ⁊ si vtraqꝫ corrūpit̄: qm̄ corruptio forme est corruptio locati: ⁊ nō seqt̄: si locatū separat̄ a loco absqꝫ eo ꝙ corrumpat̄ vt locus separet̄ a locato absqꝫ eo ꝙ corrūpat̄. ¶Et cū declarauit modū ex quo apparet ꝙ locus nō est forma: ⁊ modū ex quo apparet ꝙ locus nō est materia: dixit: ⁊ existimat̄ semꝑ ⁊c̄.i. ⁊ notum est ꝙ illud qđ existit in loco aliud est a loco: ⁊ ꝙ locꝰ est aliud extra illud: sed forma ⁊ mā nō sunt extra rem que est in loco: sed sunt partes ipsius. ¶Et cū cōtradixit huic opioni ex ipsa re: incepit ꝯdicere ei ẜm vocem dicentē: ⁊ q2 talis ꝯtradictio.s. que est ẜm ẜmonem nō est necessaria: dixit. sed opꝫ dicere ⁊c̄.i. ſꝫ opꝫ platonē dicere: si est rectū pertransire in ꝯtradictiōe rem necessariā: quare forme ⁊ numeri nō sunt in loco: contingit.n. platonē ponere ꝙ forme ⁊ numeri sūt in loco: forme eni ⁊ numeri ⁊ omnia apud ipsum habent rem cōem: ⁊ ipse vocauit locū rem cōem: ⁊ siue cōe fuerit apud ipm̄ magnū ⁊ paruū vt existimatur qđ ipse dixit in quibusdā libris.s. ꝙ hec duo sunt q̄si mā: ⁊ ꝙ subm̄ eoꝝ est quasi forma: aut siue cōe apud ipsum fuerit mā.i. subm̄: vt existimat̄ in thimeo ītellegere per cōe: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: siue cōe ⁊c̄.i. siue res cōis apud ipm̄ oībus entibus fuerit magnū ⁊ paruū: aut siue subiectū fuerit magnū ⁊ paruū contingit ei ꝯcedere ꝙ forme sunt in loco: cum iam diffiniuit locū ꝙ est cōe ⁊ cōcessit ꝙ cōe est omnibus entibus. ⁊ hoc ꝯtingit platoni: nisi vocauerit locū communē ẜm trāsumptionē: q2 assimilatur materie: ⁊ sic erit diffinitio rhetorica nō demr̄atiua: quocūqꝫ mō igitur fuerit nō pōt plato vitare vitium.

Locꝰ ẜꝫ opinionē Ari. ñ sepat̄ a locato: ſꝫ corrūpitur per corruptionē eius. Separatio loci ⁊ separatio forme drn̄t.

¶Amplius qūo ferrent̄ in suū locū: si locꝰ esset mā aut spēs: īpossibile.n. est cuius non est motus neqꝫ sursum neqꝫ deorsum locū esse: quare querendus in hm̄ōi est locus.

¶Et ēt qūo transfertur res ad suū locum: si locus sit materia aut forma: impossibile.n. est vt illđ cui nō attribuitur motus neqꝫ superius aut inferius sit locus: locus igit̄ non dꝫ queri nisi in eis quibus attribuit̄ hoc.

¶Per istam rōnem declaratur ꝙ locus non est mā 19
neqꝫ forma: notū est enim de loco ꝙ est illud ad qđ est motus naturalis: cum fuerit motū extra ipsum: vt motus lapidis ad mediū ⁊ ignis ad superius. Similiter est notū de loco ꝙ differentie eius sunt superius ⁊ iferius: ⁊ q2 manifestū est etiam ꝙ materie ⁊ forme nō attribuit̄ motus: cū res nō mouet̄ ad aliđ quod est pars ipsius: neqꝫ etiā attribuit̄ eis superius aut iferius. ergo neqꝫ forma neqꝫ materia est locus ẜm secundam figuram. ¶D.d. locus igitur non debet queri ⁊c̄.i. locus igit̄ non dꝫ queri nisi in genere entiū: cui attribuit̄ motus: ⁊ pars.s. supius ⁊ iferius.

Motū ē de loco ꝙ est illud ad qđ motꝰ ē nālis: cū motuꝫ fuerit extra ipsum.

¶Si aūt in seipso est locus: opꝫ eniꝫ si vere aut forma aut materia est: erit locꝰ in loco: transmutatur enim simul cum re: ⁊ mouet̄ ⁊ infinitum ⁊ species nō semper in eodem ſꝫ vbi vtiqꝫ ⁊ res: quare loci erit locus.

¶Et si locus est in re: ⁊ hoc necesse est si locus est forma aut materia: necesse est vt locus sit in loco: transmutatur eniꝫ cū trāsmutatione rei: ⁊ mouet̄ per suū motuꝫ: forma ⁊ iterminatū: ⁊ nō sunt semꝑ in eodē loco: ſꝫ vbi est res. g° nece est vt locus hēat locuꝫ.

20 ℭ Ista est 3ª rõ: ꝛ dixit: ꝛ si loc⁹ est in re. i. ꝛ si est ps locati aut corpis. ℭ D. d. ꝛ h̄ ē neće ꝛc. i. ꝛ h̄ ē neće ꝭm ponētes locū eē formā aut mā̃z: vtraqꝫ. n. istaruꝫ est ps rei locate: ꝛ h̄ ꝭm q̄litatē: nō ꝭm q̄ntitatē. ℭ D. d. neće est ex hoc vt loc⁹ sit in loco. i. seq̄r ex hac pōne ipol'e. s. ꝙ loc⁹ idigeat loco: qm̄ ꝯtingit in isto loco illud qd̄ ꝯtigit in p̄: ꝛ ita ꝓcederet in ifiniᵐ: qd̄ ē ipol'e: aut dicamus ēt ꝙ manifeᵐ est p se ꝙ loc⁹ nō hꝫ locū ℭ Et cū narrauit ipol'e sequens ex hac pōne incepit declare modū ex q̄ ꝯtingit ipossibile: ꝛ dixit trāsmutat̄. n. ꝛc. i. seq̄r. n. ex hac pōne: vt locus trāsferat̄ per trāslationē locati: ꝛ. d. qm̄ ꝭꝫ ꝙ loc⁹ est ps rei siue forme neće est vt moueat̄ p motū rei: qm̄ mā̃ ꝛ forma mouent̄ p motū rei. ℭ D. d. itermiatū. s. mā̃. ℭ D. d. ꝛ nō sunt in eodē loco. s. mā̃ ꝛ forᵃ: sꝫ vbi est res. i. corpus ꝯpositū ex mā̃ ꝛ forma. ℭ Sꝫ pōt aliqs q̄rere ꝛ dicere ꝙ iste ꝭmo cōponit̄ ex ꝓpōnib⁹: q̄rū pᵃ est ꝙ forᵃ ꝛ mā̃ mouent̄ p motū corpis ꝯpositi ex ambob⁹. Scd̄a aūt est: qm̄ ꝭꝫ ꝙ mouent̄ idigēt loco. Tertia v̄o est ꝙ si altera eaꝝ est loc⁹: neće est vt loc⁹ hēat locū. Scd̄a aūt ꝛ 3ª sūt v̄e. Prima v̄o nō seq̄r. n. ex ea ꝙ forma ꝛ mā̃ sint in loco. qd̄ nō dicit Ar. declarabit. n. in 6º. ꝙ oē trāsmutabile est corpus: ꝛ cuꝫ ita sit mā̃ igit̄ ꝛ forma nō mouent̄ nisi p accn̄s. ḡ si idigēt loco est p accn̄s: ꝛ est ipol'e vt loc⁹ hēat locū p accn̄s: ex h̄ igit̄ appet ꝙ ista ꝯdictio nō est v̄a neqꝫ eēntialis. ℭ Sꝫ q̄ꝛ illud qd̄ est p accn̄s est duob⁹ modis. s. semp ꝛ raro: vr̄ ꝙ illd̄ qd̄ est semp itret quoquo mō in nuō demr̄ationū veraꝝ nō eēntialiū q̄ dn̄r demr̄ationes dyalectice: ꝛ ista ꝯdictio est h⁹ gn̄is ꝭmonuꝫ: mā̃. n. ꝛ forma lꝫ moueant̄ p accn̄s. s. ꝭm ꝙ sunt ps moti: tn̄ mo⁹ accn̄talis iuenit̄ in eis sp cū motu corporis: ex q̄ seq̄r vt iueniat̄ in eis sp loc⁹: lꝫ p accn̄s: seq̄r igit̄ si fuerit loc⁹ vt hēat locū sp ex neĉio. s. forᵃᵐ ꝛ mā̃m: lꝫ p accn̄s: sꝫ est mā̃ifestū ꝙ loc⁹ nō hꝫ semp neqꝫ p se neqꝫ p accn̄s: nisi sit de genere accn̄tis qd̄ accidit raro: ꝛ qn̄ acciderit vltio ꝯtinēti rē moueri p motū corpis: cui⁹ est vltiᵐ: tūc igit̄ pōt attribui loco motus p accn̄s: sꝫ illud p accn̄s est raro: ex hoc igitur mō iste ꝭmo pōt eē de nuō ꝭmonū ꝯdicētiū demr̄atiuoꝝ. ℭ Et Alexā. rn̄det: qm̄ cū fuerit positū ꝙ forma aut mā̃ est loc⁹ ꝛ loc⁹ est de q̄ntitate: q̄ꝛ est eq̄le ei qd̄ est in eo: seq̄r ꝙ cū trāsfert̄ vt sit eq̄le loco in quē trāsfert̄: ꝛ sic forma erit in loco p se: loc⁹. n. q̄ est forᵃ aut mā̃ est eq̄lis corpi trāslato. s. hn̄ti formā ꝛ mā̃z: ꝛ corpus est eq̄le loco in quē transfert̄: ꝛ sic forma aut mā̃ vtra eaꝝ sit loc⁹ erit eq̄lis loco in quē corp⁹ trāsfert̄: q̄ꝛ est eq̄le eq̄li ei: ꝛ oē qd̄ est eq̄le loco est in loco eēntialr̄. ℭ Et hoc qd̄ dixit Alexā. nō est sine dubitatiōe: qm̄ loc⁹ ꝭꝫ ꝙ est q̄ntitas nō mouet̄: sꝫ locus ꝭꝫ ꝙ est loc⁹ p se est nō mobilis nāliter ꝛ essentialr̄.

Mā̃ ꝛ forᵃ sūt ptes rei ꝭꝫ q̄litatē nō ꝭꝫ quātitatem.

Mā̃ ꝛ forᵃ mouētur per motum rei.

Digressio.

Solō. Illd̄ qd̄ est p accn̄s est duob⁹ modis sp ꝛ raro. Sꝫ vide oppoᵐ. s. ph. ꝯ. 36. vbi hꝫ ꝙ illd̄ qd̄ est per accn̄s nō est necessariū neqꝫ semper ꝛc.

ꝯ Alexan.

ℭ Amplius cum ex aere aqua fiat perditus est locus: non enim in eodem loco fit corp⁹: quid igitur corruptio.

ℭ Et etiaꝫ cum ab aere fiat aqua destruet̄ lo locus eni est possibile vt corp⁹ fiēs fiat in illo eodem loco: qd igit̄ corrumpit ipsum.

21 ℭ Iste ꝭmo vr̄ eē ꝯdictio ꝓpria dicētib⁹ locū eē forᵃᵐ ꝛ itentio h⁹ ꝭmōis est talis: ꝛ ēt cū dixerim⁹ locū eē formā: ꝛ posuerim⁹ aq̄ꝫ fieri ab aere: ꝯtigit vt loc⁹ corrūpat̄: q̄ est forᵃ aeris: nō. n. est pol'e vt aq̄ facta sit in loco aeris: qm̄ forᵃ ei⁹ ē alia a forma aeris: ꝛ iam diximus ꝙ forma est locus. ꝯtigit igit̄ dicētib⁹ h̄ cū alijs ipossibilib⁹ dare cām̄ ꝑꝑ quā̃ dꝫ locus corrūpi in motu locali: sić forma corrūpit̄ i gnōne. s. cū aq̄ succedit aeri: ꝛ nō generat̄ ex eo: ꝛ maxie si loc⁹ fuerit eq̄lis: ꝛ accidit hoc: vt trāslatio sit corruptio. ℭ Et pōt eē ꝯdictio dicētib⁹ locū eē mā̃m: ꝛ sic itentio erit talis ꝛ ēt notū est: qm̄ qn̄ ex aere demr̄ato fiet aq̄ ꝙ loc⁹ aeris p̄mus corrūpit̄ p suā trāsmutationē ad locuꝫ aq̄ ꝓpriū primū. s. p suā diuersitatē in q̄ntitate: ipol'e. n. est vt corp⁹ fcm̄ sit in illo eodē loco i quo fuit corp⁹: ex quo fit: nisi aliqs dicat ꝙ locus est ei ꝭm spēm nō ꝭꝫ numerū: ꝛ cū ita sit ꝛ loc⁹ est mā̃: ꝯtinget dicētib⁹ hoc vt mā̃ corrūpat̄ apud corruptionē forme aeris ꝛ gnōnē forme aque: qd igit̄ corrūpit ipm: ꝛ mā̃ declaratū est ꝙ neqꝫ est gnābilis neqꝫ corruptibilis.

ℭ Ex quibus igitur necessariū est aliquid eē locum: ꝛ iterum ex quibus dubitabit vtiqꝫ aliqs de suba ipsi⁹ dcm̄ est: post h̄ aūt accipiendū quot modis aliqd in aliquo dr̄.

ℭ Iā igit̄ numerauimus illa ex quib⁹ apparet ꝙ locus dꝫ esse aliquid: ꝛ illa ex quibus dubitatur in suba ꝛ esse eius: ꝛ oꝫ post narrare aliqd esse in alio ꝭm quot modos dr̄.

22 ℭ Cū cōpleuit ꝭmones famosos ex quib⁹ apparet locum esse aliquid: ꝛ ꝭmones q̄ faciunt dubitare in suo esse: fecit rememorationē de hoc ꝛ narrauit illud a q̄ dꝫ icipere de loco: ꝛ est ꝭm quot modos dr̄ aliqd esse in alio: qm̄ istis modis determinatis apparebit modus ꝭm quē dr̄ aliqd esse in loco: ꝛ dissoluunt̄ plures q̄ōnes accn̄tes in hoc. ℭ Et dixit: in suba ꝛ esse eius: qm̄ dubitare in esse eius accidit apud ꝯsiderationeꝫ ꝛ de suba ꝛ q̄dditate eius: illa. n. que existimat̄ p̄mo aspectu esse suba loci: q̄ꝛ qn̄ ꝑscrutat̄ de eis: vn̄r non esse suba eius: existimat̄ locus nō esse aliqd.

ℭ Caplm̄ in quo p̄mittit q̄dā̃ que sunt necaria ad ꝯsideratiōeꝫ v̄itatis de loco. vꝫ. quot modis dr̄ aliqd esse in aliquo: ꝛ vtrum aliquid possit esse in seipso: ꝛ soluit etiam quedam prius dubitata. Cap. III.

Vno qd ē igit̄ mō sicut digit⁹ in manu: ꝛ oīno pars in toto est: alio aūt sicut totū in ptib⁹: non est. n. p̄ter ptes totū: ꝛ alio mō sicut hō in aiali ꝛ oīno spēs in genere: alio v̄o sić gen⁹ in spē: ꝛ oīo ps spēi i spēi rōne: adhuc sicut sanitas in calidis ꝛ frigidis: ꝛ omnino spēs in mā̃: adhuc sicut in rege que sunt grecoꝝ: ꝛ oīno motū in primo motore: ampli⁹ sicut in optimo: ꝛ oīno sicut in fine: hoc est autem cui⁹ causa fit: oīum aūt maxime ꝓpriuꝫ est sicut in vase: ꝛ oīno in loco.

ℭ Vnus igit̄ illoꝝ modoꝝ est sicut digit⁹ in manu ꝛ vl'r pars in toto: ꝛ alio mō sicut dr̄ totū in partib⁹: nō. n. est totū nisi ptes ei⁹: ꝛ alio mō sicut hō in aiali: ꝛ vl'r sicut spēs in genere: ꝛ alio mō sicut gen⁹ in spē: ꝛ vl'r ps spēi in sua diffinitiōe: ꝛ ēt sicut sanitas in rebus calidis

bus calidis ⁊ frigidis: ⁊ vl̄r forma in mã: ⁊ etiã sicut dicis ꝙ ꝯstitutio dispositionū grecoꝝ est in rege: ⁊ vl̄r in primo motore: ⁊ ēt ſm ꝙ est in bono: ⁊ vl̄r in fine intento: ⁊ h̄ ē illud: ꝓpt qd ⁊ dignior oium istoꝝ ⁊ magis pricipalis ē: aliqd eē i vase: ⁊ vl̄r i loco.

23 **Isti modi** quos hic nūerauit sunt vl̄r octo: q̄tuor ſm totū ⁊ partez: ⁊ vl̄e ⁊ particulare: ⁊ q̄ttuor ſm q̄ttuor cãs: ſʒ dimisit mãm: qꝛ est propinqua parti in toto: ⁊ species in genere: quattuor igr̄ pmi sunt ps in toto: ⁊ ecōuerso: ⁊ pticulare in vl̄i ⁊ ecōuerso: q̄ttuor ãt scdi sunt forma in mã: ⁊ mã in composito ex mã ⁊ forma. ⁊ res in agente ⁊ in fine: et oia ista dicunt̄ trãsumptiue: ſʒ illud qḋ dr̄ ve ⁊ pncipalr̄ est res in vase ⁊ in loco. ⁊ alia dnr̄ ſm silitudinē istius: ⁊ ꝓpinquior illoꝝ huic est forma in mã: deinde ps in toto: deinde pticulare in vl̄i. ista. n. assilant̄ ad aliqd eē in vase: totū vo in suis partib⁹ assilat̄ forme in mã. est igit̄ sil̄e sl̄i vl̄e in pticularib⁹. ⁊ remoti⁹ est res in suo agēte ⁊ suo fine: vt diximus bonū in rege: ⁊ bonū in fortuna. ⸿ Et nūerauit istas intētiōes ad distinguendū nãm: de qua ꝑscrutat̄: ⁊ est aliqd eē in loco. ⁊ aliqd eē in vase. videt̄. n. ꝙ dicere aliqd eē in loco: ⁊ aliqd eē in vase: sit in eodē ordine: sic pme positiones idiomatis: ⁊ ideo nūerauit hec duo q̄si vnū ⁊ accepit alterū. s. aliq̄ eē in vase. in expositione alterius. s. aliqd esse in loco. vt notius accipiat̄ in expositione latentioris ſm famositatem.

⸿ Dubitabit aūt aliqs: vtꝝ vnū ⁊ idez aliqd in seipso ꝯtingit eē: aut nihil: h̄ oia: aut nullū: aut in alio eē. dupl̄r ãt hoc est: aut ſm se: aut ſm alterū. cuʒ. n. sint qdē partes totius: ⁊ hoc in illo: ⁊ illa in h̄: dicet̄ totū in seipso. dicet̄. n. ⁊ ꝑ partes: vt albus: qꝛ supficies alba: ⁊ sciēs: qꝛ rōcinatiuū. amphora qdē igit̄ ñ erit i seipã: neqʒ vinuʒ: vini ãt ãphora erit: qḋ nãqʒ ē: ⁊ i quo ē vtraqʒ eiusdeʒ ptes sūt.

Idē i seipso eē dupl̄r pōt ꝯtingere: aut ſm se: aut ſm alterū.

⸿ Et dubitat̄ ēt vtrum est possibile ēt aliqd eē in se: aut nihil est in se: sed oē: aut nō est in vbi oino: aut est in alio: ⁊ hoc duobus modis: aut ꝑ se: aut ꝑ aliud. cū igit̄ illud: in quo est aliqd: ⁊ illud quod ē in eo fuerit partes toti⁹: dicet̄ ꝙ totum ē in se: dr̄ eni in eo illud qḋ dr̄ in suis partibus. V. g. qm̄ dr̄ albū: qꝛ superficies eius ē alba: ⁊ dr̄ sciens ꝓpt rōnalitatē. ⁊ vas nō ē in se: neqʒ vinuʒ: cyphus ãt vini ē i se qñ hō vtit̄ noib⁹ trãsūptiue: ipsuʒ. n. ⁊ illud qḋ ē in eo sil̄r sūt ptes eiusdē.

24 ⸿ Cū nūerauit modos famosos: ſm quos dr̄ eē aliqd in aliq̄ ſm ꝙ artifex demr̄atiu⁹ distinguit noia equoca: incepit ꝑscrutari ēt de quodã mō significatiōis q vsitabat̄ apud eos: dicebãt. n. aliqd esse in se. V. g. hominē eē in se: ⁊ doliū in se: ⁊ qꝛ iste modus erat famosus apud eos. dicebãt. n. aliqd eē in se: ⁊ est ali⁹ a nūeratis: ⁊ facit existimare aliqd esse in se: ⁊ sic locus rei nō eēt aliud ab ipã re. ⸿ Dixit: ⁊ dubitat̄ ⁊c. i. qm̄ si aliqd nō fuerit in se: ꝯtingit alteꝝ duoꝝ necio: aut vt nihil sit in loco oino: aut vt sit in alio. ⸿ D. o. ⁊ h̄ duob⁹ modis: aut ꝑ se: aut ꝑ aliud: ⁊ hoc est pn̄m perscrutatōis de aliqd eē in se. i. aliqd eē in se intelligit̄ duob⁹ modis: quoꝝ vnus est: vt aliqs sit i se ꝑ: alius aūt est vt dicat̄ ipm eē ꝓpt suã partē. ⸿ Et cū narrauit ꝙ illud qḋ intelligit̄ ex hoc est duplex: incepit declarare modū possibilē ex istis duob⁹: ⁊ est aliqd esse in se nō pncipalr̄: ſʒ scdario: ⁊ ꝓpt suã partē: ⁊ dixit: cū igit̄ illud: in quo est ⁊c. i. cū igit̄ fuerint duo: quorum vnū existit in altero: q̄ duo sunt ptes alicui⁹ vni⁹ qḋ est totuʒ eoꝝ: ⁊ hoc totū fuerit noiatū a noie partis: dr̄ tunc illud eē in se. ⸿ Et cū narrauit hoc declarauit modū famosuʒ ſm vsuʒ q est possibilis in talib⁹ rebus: in dicēdo aliqd eē in se: ⁊ dixit: dr̄. n. in eo illud qḋ dr̄ in suis partib⁹ ⁊c. i. ⁊ est possibile in talibus dicere aliqd eē in se trãsumptiue. qñ. n. totū disponit̄ ꝑ illud: per qḋ disponit̄ pars. V. g. qm̄ dr̄ corpus albū: qꝛ supficies est alba: ⁊ si ipsuʒ totū nō est albū. ⁊ sil̄r dicit̄ homo sciens: si nō ſm totū est sciens: ſʒ ſm partem rationalē tm̄: ⁊ dicitur infirmus gratia alicuius membri: ⁊ cū ita sint: due partes: quaruʒ altera est in reliqua fuerint partes alicui⁹ vnius qḋ est totuʒ: possibile est vt illud totuʒ disponat̄ ꝑ illud: per qḋ disponuntur ille partes: ⁊ qꝛ disponunt̄ ille partes per hoc ꝙ altera est in altera: possibile est vt totuʒ disponat̄ per illaʒ dispositionē: qñ totuʒ nominat̄ nomine partis. V. g. qm̄ cuʒ rationalitas inuenit̄ in corpore hoīs ⁊ rationalitas ⁊ corpus sunt partes hominis: ⁊ homo disponit̄ per rationalitatē: possibile est dicere rationale esse in se. ⸿ Et intendit qm̄ cuʒ pars dicit̄ eē in toto: ⁊ totuʒ dicit̄ eē illud qḋ dicit̄ esse pars: possibile est totū dici eē in se. i. in suo toto: vt dicit̄ homo eē infirmus partis. V. g. oculi. ⸿ D. o. cyphus igr̄ ⁊c. i. dicere aūt aliqd eē in se pncipalr̄ non: ſʒ dicit̄ propter partem. V. g. qm̄ vas in quo est vinū nō dicit̄ esse in se: neqʒ vinū qḋ est in vase dr̄ esse in se: qꝛ nō accidit ei vt in eo sint due partes: quaruʒ altera est in reliq̄: congregatū aūt ex eis ecōuerso. V. g. dolium aut cyphus dicit̄ eē in se: qm̄ pars ex eis est in toto: ⁊ est in toto: qꝛ est in scda pte: ⁊ hoc nō accidit nisi vbi totuʒ nominatur a nomine partis. ⸿ Et iste modus transumptiuus vsitatur in omnibus idiomatib⁹. s. vt aliquis dicat̄ gratia sue partis: sed ista transumptio nō est vsitata apud arabes. s. dicere rationale esse in se: ⁊ si ſm suum idioma deberet esse: qm̄ totū apud eos disponit̄ per dispositionem partis.

Artifex demōstratiuus distinguit nomina equoca

Esse in se duplex est

Qñ sūt due ptes: q̄rū altera ē i altera: ⁊ fuerit ptes alicui⁹ vnius qḋ est totuʒ: pōt̄ ē vt illō totū disponatur ꝑ illud: ꝑ qḋ disponūt̄ ille ptes. Et h̄ nō accidit nisi qñ totuʒ noiat̄ a noie ptis vt infra dr̄. Idez consequenti.

Documentū

⸿ Sic igit̄ ꝯtingit idez aliqd in seipso eē: primū aūt nō ꝯtigit: vt albū in corpe: supficies. n. in corpore. scientia aūt in aia. ſm aūt hoc sunt appellatiōes: cuʒ partes sint sicut in homine: amphora aūt ⁊ vinū cū seorsum sint nō partes sunt: simul aūt cuʒ sint partes erit idē in seipso: vt album in homine: qm̄ in corpore: ⁊ in hoc qm̄ ⁊ in supficie. in hac ãt nō ampli⁹ ſm aliud ē: ⁊ altera specie hec sunt: ⁊ alterã nãm habet vnumquodqʒ ⁊ potentiam: vt superficies ⁊ album.

⸿ Scdm igit̄ hunc modū pōt eē aliqd in se: principalr̄ vo non: supficies. n. est in corpore: ⁊ sciētia in aīa: ⁊ ſm ista q̄ sunt partes. V. g. in homine erūt noia: cyphus aūt ⁊ vinum cū fuerint separata nō erūt partes: sed

cū fuerint inſimꝉ. ¶ Et ideo cū fuerint partes erit ipſum in ſe: vt albū in homine: qꝛ eſt in corpore eius: ⁊ eſt in corpore eius: qꝛ eſt in ſupficie: ipſum aūt eē in hoc nō eſt ꝓpter aliō: ⁊ hec duo diuerſant̄ in forma ⁊ vtrūq̄ hꝫ nām ⁊ potentiā aliā a nā reliq̄: ⁊ a potentia eius. ſ. ſupficies ⁊ albū.

25 ¶ Dicit: ꝟm igit̄ hunc modū ⁊c̄. i. ꝓpter hoc ꝙ aliqd diſponitur ꝑ illud: ꝑ qḋ diſponit̄ aliud: ꝓpter hoc ꝙ diſponit̄ aliqd ꝑ illud: qḋ īuenit̄ in illo p̊. ¶ D. d. pn̄cipalr̄ v̄o ⁊c̄. i. qm̄ albedo in corpore nō eſt p̄ncipaliter: neq̄ ſcientia in homine: ſꝫ albedo p̄ncipalr̄ eſt in ſupficie: ⁊ ſupficies in corpore: ⁊ ſciētia in aīa. ¶ D. d. ⁊ ꝟm iſta ⁊c̄. i. ⁊ in oībus īueniunt̄ due ſignificationes p̄ª. ſ. ⁊ 2ª ſicut in rebus. ¶ D. d. cyphus v̄o ⁊ vinū. i. vas aūt in q̊ eſt vinū: ⁊ vinū cū fuerint ſeparata. ſ. qn̄ vinū nō fuerit in vaſe nō erūt partes alicui⁹ vnius: ſꝫ erūt partes alicui⁹ vni⁹ cū fuerint inſimul: ⁊ iō cū fuerint partes alicui⁹ vnius: erit poſſibile vt illud vnū: qḋ eſt ꝯpoſitū dicat̄ eē in ſe nō p̄ncipalr̄: ſed qꝛ aliqua pars eius eſt in alia parte: vt dicitur ꝙ homo eſt alb⁹ ⁊ hō nō eſt alb⁹ niſi ꝓpter ſuā partē: albedo. n. eſt in hoīe: qꝛ eſt in corpe: ⁊ in corpe: qꝛ eſt in ſupficie. ¶ D. d. ipm̄ aūt eē in hoc ⁊c̄. i. ſupficieꝫ aūt eē in corpore nō eſt ꝓpter aliud: ſꝫ eſt ei p̄ncipalr̄: ſꝫ īpoſſibile eſt: vt ſupficies ⁊ corpus: in quo eſt ſint idem: ita ꝙ res īueniat̄ ꝑ ſe in ſe: ſꝫ res īuenit̄ ꝑ ſe ī alio. ſupficies. n. V. g. ⁊ corpus in quo eſt ſupficies ſunt duo in forma: ⁊ vtraq̄ hꝫ nām aliā a nā reliq̄: ⁊ potētiā aliā a poª ei⁹: ⁊ ſilr̄ eſt diſpō albedinis cū ſupficie. albedo. n. exiſtit in ſupficie ꝑ ſe. ¶ Et cum narrauit ꝙ impoſſibile eſt aliqd eē in ſe: ⁊ aliqd eē in alio dr̄ multꝭ modis p̄ter hūc moduꝫ: vt prius numerauit: incepit narrare: ꝙ impoſſibile eſt aliqd eē in ſe aliq̊ mō eoꝝ quib⁹ dicit̄ eſſe aliquid in aliquo.

¶ Neq̄ igit̄ inductiue cōſiderantib⁹ nihil in ſeipſo videmus ꝟm nullū determinatoꝝ: ⁊ rōne manifeſtū eſt ꝙ impoſſibile eſt: oꝫ. n. vtraq̄ vtrūq̄ eē: vt amphorā vas: ⁊ vinuꝫ eē vinū. vinū aūt vinū ⁊ amphorā: ſi contingit qdē ipm̄ in ſeipſo eē: q̄re ſiqdeꝫ maxime ī alterutris eēt: amphora qdē accipet vinuꝫ: nō ꝟm ꝙ ipſa vinū eſt: ſed inq̄ꝫtū illud vinū eſt: ⁊ vinū īerit in āphora: nō inq̄ꝫtū amphora ipſum eſt: ſꝫ ꝟm ꝙ illa amphora eſt: igit̄ ꝟm qd eē ꝙ alterū ſit manifeſtū ē: alia nanq̄ rō eſt ei⁹: qḋ ē in quo: ⁊ alia illi⁹ qḋ ē ī h̄.

Ex iſto textu ⁊ ſeq̄nti ſumit̄ ꝙ nihil eſt in ſeipſo.

¶ Et nō īuenimus aliqd eſſe in ſe aliquo mō eoꝝ quos d̄terminauimus: cū ꝓceſſerimus via īductiōis: ⁊ declarabit̄ etiā ex diffinitiōe ꝙ hoc eſt īpoſſ: ꝟm eniꝫ iſtuꝫ ſermonē erūt ambo vtrūq̄. ¶ V. g. qm̄ doliuꝫ erit vas ⁊ vinū: ⁊ vinū erit doliū: ſꝫ ſic poſſibile aliqd ꝑ ſe eē in ſe: ſi igit̄ eſt poſſibile aliquo mō vt alteꝝ eoꝝ ſit in reliquo: dolium erit recipiēs vinū nō ꝟm ꝙ doliū eſt vinū: ſꝫ ꝟm ꝙ vinuꝫ eſt vinū: ⁊ vinū erit in dolio nō ꝟm ꝙ doliū eſt vinū ſed ꝟm ꝙ doliū eſt doliuꝫ: declaratum eſt igit̄ ꝙ he due intētiones ſunt diuerſe in eſſe: diffinitio enim eius: in quo eſt res eſt alia a diffinitione illius: in quo eſt.

26 ¶ Cuꝫ declarauit ꝙ īpoſſ eſt dicere aliqd eē in ſe: ꝟm h̄ ꝙ ſignificat aquā eē in vaſe: īcepit declare ꝙ īpoſſibile ē aliqd eē in ſe aliquo mō eoꝝ: ꝟm quos dr̄ aliquid eē in aliquo. ¶ Et dixit. nō īuenim⁹ aliqd eſſe in ſe ⁊c̄. i. ⁊ cū nos īduximus oēs modos ꝟm quos dr̄ aliqd eē in alio erim⁹ certi: ꝙ nihil eſt qḋ dr̄ eē in ſe. ¶ D. narrauit. ꝙ h̄ ēt appet alio mō ab īductōe magis certe. ſ. ꝟm diffōnē. et dixit. ⁊ declarabitur ēt ꝟm diffōnē ⁊c̄. i. ⁊ declābit̄ ēt ꝟm diffōnē rei q̄ inuenit̄ in aliquo ⁊ diffōnē rei in q̄ inuenit̄: ꝙ ē īpoſſ vt aliqd ſit in ſe: ꝟm. n. h̄ aliqd. ſ. eē in ſe illud qḋ ē in aliq̊: ⁊ illud: in quo eſt aliqd: vtrūq̄ eſt reliquū: adeo ꝙ diffō vtriuſq̄ eſt diffō reliq̄: ⁊ eſt māifeſtū nec̄io ꝙ diffōnes eoꝝ diuerſant̄. ¶ D. d. V. g. vt doliū ſit vas ⁊ vinum ⁊c̄. i. V. g. qm̄ ꝯtingit dicere ꝙ aliqd ſit in ſe: vt vas in quo eſt vinū ſit vas ⁊ vinū inſimul: ⁊ vinū ſit vas ⁊ vinū inſimul: qḋ ē īpoſſ. ¶ D. d. ſi igit̄ ē īpoſſ alio modo ⁊c̄. i. qm̄ ſi aliqd recipit aliqd per ſe: oꝫ vt nō recipiat illḋ niſi ꝟm ꝙ diffōnes eoꝝ ſūt diuerſe. V. g. qm̄ doliū nō recipit vinū niſi ꝟꝫ ꝙ vinū ē vinū nō ꝟm ꝙ eſt dolium: ⁊ vinū eſt in dolio nō ꝟm ꝙ dolium eſt vinū: ſed ꝟm ꝙ dolium eſt doliū.

¶ At v̄o neq̄ ꝟm accidēs cōtingit: ſimꝉ aūt duo corpora in eodeꝫ erunt: ipa quoq̄ amphora in ſeipſa erit: ſi cui⁹ nā receptiua eſt. hoc cōtingit in ſeipſo eſſe: ⁊ adhuc illud cuius receptiuū eſt: vt ſi vinū vini.

¶ Neq̄ ēt eſt poſſibile vt ſit per accidēs: cōtingit enim ex hoc vt duo inſimul ſint in eodem: doliū eni erit in ſe ſi illud cui⁹ nā eſt recipiens fuerit in ſe: poſſibile eſt igit̄ vt aliqd ſit in ſe: ⁊ etiā illud qḋ recipit. V. g. qm̄ illud quod recipit vinum eſt vinum.

27 ¶ Dicit. ⁊ īpoſſibile eſt vt aliqd recipiat ſe per aliqḋ accidēs ſibi: niſi ponat̄ ipm̄ recipe ſe eēntialr̄. vt declaratū eſt p̄us. ꝯtingit eni ex h̄ vt recipiat in ſe duo inſimul: qm̄ ſi fuerit aliqd qḋ hēat nām: vt recipiat ſe per accidens in ſe: poſſibile eſt vt recipiat per accidens illud qḋ eſt in eo: quēadmodū ſi recipit ſe eēntialiter recipiet aliud in ſe. ⁊ ſic doliuꝫ recipiet vinū ⁊ ſe inſimul aliqua hora. ergo dolium erit doliū ⁊ vinum inſimul ⁊ adunabunt̄: qm̄ quādo aliquid receperit in ſe eſſentiā alicuius: adunabunt̄ due eſſentie neceſſario. ⁊ ſic res recipiet ſe. qḋ ē īpoſſibile: ſiue h̄ fuerit poſituꝫ eſſentialiter: aut accidētaliter. i. in aliqua diſpoſitiōe. ¶ Hec eſt intētio iſti⁹ capituli: ⁊ oꝫ legi ſic. quoniā dolium ⁊ illud qḋ recipit̄ eſt vinum: quoniā ſi inueniat̄ aliquid cui⁹ natura recipit accidens per ſe: poſſibile eſt vt aliquid ſit in ſe: ⁊ etiaꝫ illud quod recipit: ⁊ ſic contingit p̄mum īpoſſibile: qḋ eſt aliquid recipere ſe. V. g. quoniā recipiens erit vinum: qḋ eſt impoſſibile.

¶ Qḋ igit̄ īpoſſibile ſit in ipſo aliqd eſſe primo manifeſtuꝫ ē: qḋ autē zeno oppoſuit ꝙ ſi locus ē aliquid in aliquo erit: ſoluere non difficile erit: nihil aūt ꝓhibet quidem in ali

quo p̄mo

quo primo eē locū: non tñ in illo sic̄ in loco: sȝ sicut sanitas qdē in calidis vt habitus: color aūt in corpore est sicut passio: quare non necesse est in infinitum abire.

26 ℂ Manifestū est igit̄ ꝙ ipossibile est: vt aliqd sit in se principalr̄: zeno aūt ponebat qōneȝ hoc mō: ⁊ dixit: si locus est aliqd: necesse ē: vt sit in aliquo: ergo locus nō est. ℂ Et dissolutio illi⁹ nō est difficilis: qm̄ nihil ꝓhibet: vt locus q dr̄ primo sit in alio: sȝ nō ꝑm locū: sȝ ꝑm ꝙ sanitas est in rebus calidis ꝑȝ formā: ⁊ calidū i corpe ꝑm pōnē: ⁊ corp⁹ i loco ꝑm vas: ⁊ nō seqt̄ ex h̄ ꝓcessus i ifinitū

28 ℂ Cū declarauit ꝑm quot modos dr̄ aliqd eē in aliq̊ eēntialr̄: potuit dissoluere ex hoc: ⁊ opinione eius in loco qōnem çenonis: ⁊ silr̄ sermonē dicentiū locū eē mām: aut formā. ℂ Et dixit: çeno vo ⁊c̄. i. çeno vo negabat locū esse hoc mō: dicebat. n. qm̄ si locus est: necesse est: vt sit in aliq̊: ⁊ oē qd̄ est in aliq̊: est in loco: ergo locus est in loco: deinde reuertet̄ interrogatio de hoc loco scd̄o: ⁊ sequit̄: vt sit in loco tertio: ⁊ sic in infinitū: ⁊ sic inuenient̄ loca in actu infinita: ⁊ cū h̄ est ipossibile: sequitur ꝙ locus nō sit. ℂ Deinde incepit dissoluere hāc qōnē: ⁊ dixit: ⁊ dissolutio illius nō est difficilis ⁊c̄. i. qm̄ ꝓpositio dicens: ꝙ locus est in aliq̊ est va de p̊ loco. s. de p̊ corpe cōtento: ⁊ hoc intēdebat cū dixit p̄ncipalr̄: sȝ dicere locū eē in aliq̊: nō est ideȝ ꝙ dicere corpus eē in loco: ⁊ aquā in vase: vt post declarabit̄ de loco. ℂ D. d. sȝ sicut sanitas est in reb⁹ calidis ⁊c̄. i. sȝ locū esse in aliq̊ est sicut forma in subto. V. g. sicut sanitas in tempantia calidi cū frigido: ⁊ sicut calidū ⁊ frigidū in corpe: corpus vo in loco est sicut aqua in vase: termin⁹ igit̄ medius quo çeno vtebatur in syllogismo: nō est vn⁹: ergo nō sequit̄ ex eo illud qd̄ existimauit seq. s. loca eē infinita: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ nō sequit̄ ex hoc ꝓcedi in infinitū.

Locuȝ eē in aliq̄ ē sic̄ forma i subto.

Documentū

ℂ Et ista solutio est possibilis ꝑm Ari. dicentē ꝙ locus est supficies corpis ꝯtinentis: supficies. n. est forma in corpe: q vo ponit locū esse dimēsiones exñtes
27 in quib⁹ disponit̄ locatuȝ nō pōt euadere a qōne çenonis: ⁊ iō hoc est vnū eoꝝ: quib⁹ vtit̄ in destructiōe istius opionis. s. dicētis locū eē inane ⁊ vacuū: qd̄ est inter supficies vasis: nō ipse supficies vasis: sed q ponit locū eē in corpe: ⁊ oē corp⁹ eē in loco: ꝯtingit ei necessario corpa eē infinita in actu: aut ponere ꝙ corp⁹ ꝯtinēs totū nō est in loco eēntialr̄: ⁊ hec est opi. Ari.

ℂ Illud aūt manifestū est: qꝛ qm̄ nihil ē vas eius: qd̄ est in ipso: alteꝝ. n. primo: ⁊ qd̄ est: ⁊ in quo est: nō erit vtiqȝ mā: neqȝ spēs locus: sed alterū: illius eni aliquid hoc vtrūqȝ est: ⁊ materia ⁊ forma.

ℂ Et manifestū est: ꝙ cū vas nō est illud qd̄ est in eo: cuȝ illud qd̄ dr̄ principalr̄ est aliud ab eo: quod est in eo: locus nō est mā: neqȝ forma: sed aliud. hec enim duo sunt ex re existente in eis. s. materia ⁊ forma.

29 ℂ Cū ēt declarauit ꝙ ipossibile est: vt aliquid sit in se p̄ncipalr̄. i. p̊ ⁊ eēntialr̄: ⁊ aliqd eē in loco dr̄ sicut aq̄ dr̄ eē in vase: incepit declarare qm̄ ꝯtingit ex hoc vt nō sit forma: aut mā. ℂ Et dixit: ⁊ est māifestū ⁊c̄. i. ⁊ est manifestū ꝑ se: qm̄ cuȝ dr̄ aliqd eē in loco est sic̄ dicere aquā eē in vase: ⁊ vas nō est aliqd ex eo qd̄ ē in eo: sed aliud: manifestū est ꝙ locus nō est aliqd ex illo qd̄ est in eo: sȝ aliud: cū sit declaratuȝ ꝙ illud qd̄ dr̄ eē in loco eēntialr̄. ⁊ p̊ est aliud ab illo qd̄ dr̄ eē in eo: ergo locus non est mā: neqȝ forma: mā. n. ⁊ forma vtraqȝ est pars rei q̄ dr̄ eē in eis. s. corpus ꝯpositū ex forma ⁊ mā. ℂ Et ꝯpositio istius sermonis est in 2ª figura sic: locus nō est pars locati: ⁊ forma ⁊ mā sunt ꝑs locati: ergo locus nō est forma neqȝ mā.

ℂ Caplm̄ in quo accedit ad determinanduȝ veritatem de loco ⁊c̄. Cap. IIII.

Hec igit̄ sunt opposita: quid aūt forte sit loc⁹: hinc vtiqȝ fiet manifestū: accipiamus aūt de illo quecūqȝ vident̄ vere ꝑm ipsuȝ inesse ipsi: dignū igit̄ est locū eē primū qdē ꝯtinēs illud: cui⁹ locus est. ⁊ nihil rei eē amplius primū: neqȝ minoreȝ: neqȝ maiorē eē: adhuc neqȝ deficere vnicuiqȝ: ⁊ separabilē esse: adhuc autē oēm locū hr̄e sursum ⁊ deorsuȝ: ⁊ fieri nā: ⁊ manere in ꝓprijs locis vnūqd̄qȝ corporū. hoc aūt facere aut sursum: aut deorsum. ferri

ℂ Tantū igit̄ accidit in h̄ de qōne: locus vo quid sit. hoc mō apparebit: ⁊ accipiam⁹ de illo ab eis q̄ existimant̄ re va eē ei essentialr̄. dicamus igit̄ ꝙ oēs cōueniunt in hoc: ꝙ locus primo ꝯtinet illud: cuius est locus: ⁊ nō est aliquid illius. ⁊ post qd̄ primus loc⁹ nō est maius: aut minus illo. ⁊ ēt non est ex̄ aliqd̄ singulariū: ⁊ separat̄ ab eo: ⁊ cū hoc est omne: de quo dr̄ supius ⁊ inferi⁹. ⁊ vnūqd̄qȝ corporū transfertur naturalr̄ ad illud: ⁊ figitur in suo loco ꝓprio. ⁊ facit hoc: aut superius: aut inferius.

Cum ꝯpleuit sermones famosos: ex quibus appa 30
ret locū eē: ⁊ sermōes q faciūt dubitare in suo eē: ⁊ dissoluit quasdā alias dubitatiōes: icepit cōsiderare de nā eius ex reb⁹ eēntialibus ei q̄ sunt manifeste ꝑ se: ex talib⁹ pōt aliqs scire subaȝ ei⁹: ⁊ soluere oēs qōnes accñtes in eo. illa vo que īueniunt̄ in loco eēntialr̄ ⁊ p̊ sunt sicut dixit qnqȝ. ℂ Primū vo ē ꝙ locus ꝯtinet locatū: ita ꝙ nō est aliqd de locato: ⁊ in hoc differt a forma: forma. n. ⁊ si cōtinet: tñ nō est aliud a locato: ⁊ in hoc differt a vacuo: vacuuȝ. n. non ꝯtinet. ℂ Scd̄m autē est: qm̄ locus est equalis locato. ℂ Tertiuȝ vo est: qm̄ locus separat̄ a locato: ⁊ in hoc ēt differt a mā ⁊ forma: ⁊ hoc intēdebat cū dixit ⁊ ēt est ex̄ qd̄cūqȝ singulariū: ⁊ separat̄ ab eis. ℂ Et in libro Alex. habet̄ loco istius: ⁊ ēt nō ex̄ aliqd̄ singulariū: ⁊ est separatū: ⁊ hoc est magis verū: sȝ nō est notū ꝑ se de loco. illi. n. q dicūt locū eē vacuū sepant locū a locato: ⁊ remanet loc⁹ in actu. ⁊ Alex. exponit hūc locū: qꝛ Aris. itēdebat ꝙ locus nō excedit locatū: ⁊ exponit ipm ēt ꝑm suū modū. ⁊ dicit. ꝙ nō accidit ei hoc qd̄ diximus. s. ꝙ non est notū ꝑ se de loco.

Illa q̄ cōpetūt loco eēntialr̄ sūt qnqȝ

¶ Quartũ vo est qm̃ differẽtie loci sunt supius ⁊ inferius: ⁊ in hoc differt a vacuo: in vacuo.n. non est superius: neqz inferius nãliter. ¶ Quintuz vo est: qm̃ locus est illud ad qd̃ trãsfert̃ locatũ nãliter: ⁊ ꝙ ista trãslatio est: quorũdã corpoꝝ supius ⁊ quorũdã inferius: ⁊ hoc etiã demõstrat ꝙ nõ est vacuũ: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit: ⁊ facit hoc.i. facit translationem: ita ꝙ est causa finalis ei.

¶ Suppositis aũt his reliqua consideranda sunt. oz aũt tentare intentionẽ sic fieri. vt qc qd sit reddat̃. ⁊ quecunqz opponunt̃ soluã tur. ⁊ q̃ vident̃ loco inesse inerunt. ⁊ amplius discholie causa ⁊ oppositoꝝ ipsoꝝ erit manifesta. sic enim vtiqz pulcherrime demõstratur vnumquodqz.

¶ Opz igit̃ nos ponere ↄsiderationez de ceteris: ita ꝙ ista sint posita nobis. ⁊ opz nos querere: vt ꝑscrutatio nostra sit talis. vt ꝑ illam compleat̃ locus qd sit. ita ꝙ oẽs qõnes dissoluant̃. ⁊ illa q̃ existimantur eẽ ei sint: ⁊ apparet cum hoc causa difficultatis eius: ⁊ in questionibus accidentibus in eo: hoc igit̃ mõ declarabit̃ sua diffinitio melius.

31 ¶ Cũ declarauit ꝙ oz ponere p̃n^m ꝑscrutatiõis de loco a p̃ncipijs notis nãliter. deinde cũ numerauit illa incepit declarare cuiusmodi opz eẽ diffinitionẽ quã nititur dare loco ex istis rebus: cũ hoc.n. ꝙ diffinitio dat qditatẽ loco: oz hr̃e tria ꝓpria. ¶ Quoꝝ vnuz est: vt ꝑ illã dissoluant̃ qõnes accidẽtes in eo. ¶ Secundũ vo vt per illã appareat causa esse reꝝ existentium in loco per sensuz.s. causa oĩum accidentiũ sensibiliũ in eo. diffinitiões.n. cõplete inate sunt reddere cãm oĩuz accidentiũ exñtiũ in re: sz nõ ↄuertit̃.s. qm̃ nõ oẽ: ex quo reddunt̃ cause accñtiũ: est vera diffinitio: ⁊ iõ existimat̃ ꝙ hec est regula destruẽs diffinitiões nõ verificãs. Et hoc intendebat cũ dixit: ⁊ illa que existimant̃ esse in eo sunt.s. de causis apparentiũ. ¶ Tertiũ vo ꝓpriũ est vt ex diffinitiõe data appareat difficultas accñs in hoc. Et hoc est ꝓpriũ diffinitiõibꝰ reꝝ difficiliũ diffiniri: ⁊ ista tria necia sunt in diffinitiõe querẽda in hoc loco: qm̃ si vnũ eoꝝ diminuit̃: aut oĩno nõ erit diffinitio: aut si erit: non erit ꝑfecta: ⁊ iõ dixit: hoc g̊ mõ ⁊c̃.i. qm̃ ꝑscrutãdo d̃ tali diffõne ⁊ sciẽdo illã declabit̃ qd sit locꝰ bñ ⁊ ꝑfecte.

Diffõnes q̃ dant qditatẽ d̃bẽt hr̃e tria ꝓpa. vid̃ p̃. d̃ aĩa. xj. scd̃o d̃ aĩa. xij. xxvij 4. celi. scd̃o. et p̃. de ania cõ. xxj.

¶ Primũ igit̃ oz itelligere ꝙ nõ quereret̃ locus nisi motus aliqs esset ƀm locuz: ꝑꝑ hoc .n. ⁊ celũ maxie in loco opinamur: q2 semꝑ est in motu. huiꝰ aũt aliud qdez est loci mutatio: aliud vo augmentũ ⁊ decrementũ: ⁊ nãqz in augmẽto ⁊ decremẽto transmutat̃ ⁊ qd̃ prius erat hic iterũ transmutatuz est in maius aut minus. est aũt qd̃ mouet̃ quidez per se ipm actu: aliud vo ƀz accidẽs ipsius: aut qd̃ ƀm accidens est alia quidez sunt contingentia moueri per se: vt partes corporis ⁊ in naui clauus: alia vo nõ ↄtingẽtia: ƀ simpliciter ƀm accñs: vt albedo ⁊ scia: hec eniz

Nõ q̃reret̃ locꝰ nisi motus aliqs eẽt ƀz locum.

Eoꝝ q̃ ꝑ accidẽs mouet̃ aliq̃ ꝑ se moueri pñt alia ꝟo nĩme ⁊c̃.

sic trãsmutãt locũ: q2 id ĩ quo sᷓ trãsmutat̃.

¶ Dicamus igit̃ qm̃ sciendum est primo: ꝙ locꝰ nõ eẽt: perscrutandũ de illo si motꝰ non esset in loco: ꝑꝑ hoc.n. existimamus celũ ꝓprie esse in loco: q2 est semꝑ in motu: ⁊ iste motus alius est trãslatio: ⁊ alius augmẽtuz ⁊ diminutio. res.n. trãsmutat̃ ƀm augmentũ ⁊ diminutionẽ. illud igit̃ qd̃ hic erat translatũ attribuit̃ ad vbi minꝰ aut maiꝰ. motum aũt aliud mouet̃ per se ⁊ aliud mouetur per accñs: ⁊ illud qd̃ mouet̃ ꝑ accñs aliud ẽ qd̃ põt moueri ꝑ se. Verbi grã. mẽbra hominis ⁊ clauus in naui: ⁊ aliud non põt: sed semꝑ mouet̃ ꝑ accidẽs. V.g. albedo ⁊ cognitio: ista enim nõ mutant sua loca: nisi quia illa in quibus sunt transferuntur.

¶ Cũ incepit ꝑscrutari de diffõne loci: incepit dicere p̃mo illud: qd̃ mouit hoĩes ad credendũ locũ esse. et est motꝰ localis. et dixit. ꝓprie motum ⁊ nõ getem lz vtrũqz significet locũ esse: q2 motꝰ est notior gete: quies.n. est p̃uatio ⁊ motus habitus: ⁊ dixit. dicamus igit̃ ⁊c̃.i. sciendũ ẽ ergo ꝙ cã in hoc ꝙ hoĩes credunt ꝙ locus est vnũ entiũ: de qbꝰ ꝑscrutandũ est: est motus rei in loco. si hoc nõ eẽt nõ ꝑciperẽt ipz eẽ. ¶ D. dixit: ꝑꝑ hoc eni ⁊c̃.i. qm̃ ꝑꝑ hoc ꝙ celum mouetur: existimat̃ qd̃ sequit̃ ex hoc: vt sit in loco: ⁊ dixit hoc. q2 celum hr̃e locũ latet: existimat̃ eniz ꝙ illud: quod mouet̃ in loco: oz mutare locũ ƀm totum: ⁊ celuz nõ mutat locũ ƀm totũ. ⁊ ideo opinatus est Auicẽ. ꝙ nõ hz motũ in loco: ⁊ ponere ꝙ mouet̃ ƀm partes: ⁊ nõ mouet̃ ƀm totũ est iopinabile. ⁊ iõ ҫeno negauit ipz moueri: vt post dicemus. ¶ Et cũ declarauit ꝙ trãslatio fecit hoĩes perciꝑe locũ esse declarauit modos translatiõis facientis hoc ⁊ dixit. ⁊ iste modus alius est ⁊c̃.i. illud qd̃ erat trãslatuz ⁊c̃.i. attribuit̃ ad vbi magnũ ⁊ paruũ: ⁊ in qbusdã libris in loco attribuit̃ trãsfert̃. ¶ Et induxit hoc: q2 hoc ẽt debet p̃poni cognitioni de loco.s. qm̃ locus alius est maior ⁊ aliꝰ eq̃lis: ⁊ ꝙ i p̃m existere in maiori est ꝑꝑ suã existẽtiã in minori.s. in equali: vt dictũ est. ⁊ ƀm hoc vocauit eq̃lem minorẽ: locus.n. ĩpossibile est vt sit minor locato. Aut intendebat augmentum ⁊ diminutionem in exemplari aĩalis augmentabile mouet̃ ad maiorem locũ: ⁊ diminutũ ad minorẽ locũ. ¶ Et cum declarauit ꝙ motũ ⁊ motus fecerunt hoĩes ꝑcipere locũ eẽ: declarauit numerũ modoꝝ mobiliuz vt distinguat ex eis illum modũ qui fecit hoĩes percipere locũ eẽ essentialiter. ⁊ dixit. ⁊ motũ aliud mouet̃ per se ⁊c̃. ⁊ intendebat per hoc innuere ꝙ motũ: qd̃ de necessitate hz locũ esse motũ eẽntialiter. ⁊ ꝙ hoc fecit hoĩes percipere locũ esse. ¶ Deinde dixit. illud qd̃ mouetur per accidẽs ⁊c̃. idest: qm̃ membrum qñ diuidit̃ a corpore põt moueri per se quiescẽte corpore. quãdo aũt mouetur per motum totius corporis: mouet̃ per accidẽs. ⁊ similiter quando clauus in naui mouetur per motum nauis: mouet̃ per accidens: ⁊ quãdo mouetur diuisiz a naui mouet̃ per se. ⁊ iste modus moti per accidens est pars cui attribuit̃ motus propter hoc qd̃ attribuitur toti: quoniam id quod mouetur per accidẽs: est duobus modis: sicut dixit. ¶ Unus vero est vt motus attribuatur parti propter hoc ꝙ 32

attribuit̃

Pars q̄n diuidit̄ a toto ⁊ fit totū ꝑ ꝑ se moueri. Idē 5. phy. cō. p̄.

attribuit̄ toti: ⁊ istud motum ꝑ accidens pōt moueri eēntialr̄: q̄n pars diuidit̄ a toto: ⁊ fit totū ꝑ se. ¶ Secundus vō est: vt motus attribuat̄ accidenti rei mo/te: vt cū attribuit̄ albedini ⁊ nigredini: ⁊ tale motuz ꝑ accidens īpossibile est: vt moueat̄ in aliqua hora ꝑ se: cū accidentia ⁊ vl̄r oīa q̄ sunt in sub̄a nō possunt separari: ⁊ ista dispositio est oīuz formarū q̄ existūt in subto: ⁊ fuit dictū de hoc mō moueri ꝑ accidēs sicut dixit: q̄m ista nō dicunt̄ mutare locuz ⁊ moueri: nisi q̄ illud in quo sunt mutat locū ꝑ se: ⁊ transfert̄ sicut pars transfertur per translationez totius: ⁊ albedo ꝑ translationem corporis.

Accn̄a ⁊ vl̄r oīa q̄ s̄t i s̄ba n̄ s̄oꝛa i s̄bo īpol̄e est: vt ꝑ se moueri possint. Idē 5. phy. cō. p̄. ⁊ 6. phy. cō. 86.

¶ Quoniā aūt dicim⁹ eē sicut in loco in celo q̄ in aere: hoc aūt in celo est: in aere aūt non omni: sed ꝓpter vltimū ipsius: ⁊ cōtinēs in aere eē dicimus: si enim omnis aer locus nō equalis erit vniuscuiusq̄ locus ⁊ vnūq̄dq̄ locatū: vr̄ aūt hmōi primū: in quo est.

¶ Et dicimus aliquid esse in celo: intendendo ipsum esse in loco: quia est in aere: ⁊ aer est in celo: ⁊ dicimus ipsum esse in aere: nō q̄ est in toto aere: s̄ q̄ vltimuz eius: ⁊ illud q̄d continet ipsum est in aere: ⁊ si totus aer esset locus eius: tunc locus cuiuslibet ⁊ q̄dlibet nō essent equalia: ⁊ hoc existimatur: ⁊ hec est dispositio primi loci: in quo ē res.

33 ¶ Uult declarare q̄d sit locus ex illis ꝑncipijs manifestis ꝑ se: ⁊ incepit in hoc etiā a ꝑn° manifesto ꝑ se: ⁊ est: q̄m locus alius est ꝑmus: ⁊ alius scd̄us: ⁊ res est in scd̄o: q̄ est in ꝑmo. et dixit: ⁊ q̄n̄q̄ dicimus ⁊c̄. i. ⁊ est manifestū ꝑ se de loco: q̄m q̄n̄q̄ dicimus aliq̄d eē in celo. i. in mūdo: q̄ est in aere mūdi: ⁊ est in aere: q̄ ē in vltimo fine ꝯtinēte ipsuz. ¶ Et cū posuit ꝙ finis aeris: alia est ꝓpria rei q̄ dr̄ eē in aere: ⁊ alia est cōis q̄ ꝯtinet ipsuz ⁊ aliud. U. g. finis totius aeris. incepit declarare ꝙ ex quibusdaz alijs ꝓpositionib⁹ sequit̄. vt locus nō sit finis cōis. s. ex ꝓpositione dicente ꝙ locus dz eē equalis: ⁊ dixit: ⁊ si totus aer ⁊c̄. i. ⁊ si tot⁹ aer esset primus locus rei que dr̄ eē in aere: tūc locus rei ⁊ res q̄ est in eo: nō eēnt equales: s̄ existimat̄ hoc eē necesse. s. locū ⁊ locatū eē equalia: ⁊ hoc intēdebat cuz dixit: ⁊ existimat̄. i. ⁊ scitur necio. ¶ Et forte vocauit existimationē hec: q̄ est de genere ꝓpositionū q̄ declaratur ꝑ modicā persuasionē. ¶ Et forte fecit hoc: q̄ istis ꝓpositionibus accidit ꝙ sunt famose: cū hoc ꝙ fuerūt necie: ⁊ multotiēs fecit hoc Aris. ¶ Et compositio istius s̄monis est sic in scd̄a figura. Primus locus est equalis. Et aer s̄m totū non est eq̄lis. ergo aer nō est ꝑmus locus. ¶ D. d. ⁊ ista est dispositio ꝑmi loci: in quo est res. i. ⁊ eq̄litas est dispositio ꝑmi loci q̄ est vltimi finis aeris ꝯtinentis locatū: ex q̄ sequit̄ vt ista vltima sint locus nō vl̄ia cōia. ¶ Et compositio istius sermonis est ex duabus affirmatiuis in figura scd̄a: ⁊ forte fecit hoc: q̄ locū eē equalē locato est ꝓpriū loco: ⁊ q̄n ꝯuersio in talib⁹ ꝓpositionibus est manifesta ꝑ se: possibile est. n. in demōstrationib⁹: q̄m tūc pōt reuerti ad ꝑ^am figuraz: q̄m cū tales ꝓpōnes ꝯponunt̄ in ꝑ^a figura: tunc maior ꝓpositio erit ꝑdicabilis nō s̄m māmi: ⁊ ideo cōponit̄ in z^a figura. ¶ Sz forte ꝯuersio in hoc non est manifesta ꝑ se: existimat̄. n. ꝙ inane q̄d est inter vltimos fines

Existimatur quot modis sumitur apd̄ ph̄z. vide hic ⁊ ꝑ. d aīa cō. 19. ⁊. z. d aīa. 52.

Q̄n̄ termini sunt ꝯuertibiles ⁊ ꝯuersio ē manifesta ꝑ se: l̄z arguere ex ambab⁹ affirmatiuis i scd̄a figura. Idē. z. phy. cō. 23. Idez hic. s̄. cō. 33.

aeris est ēt equale: ⁊ ideo inducit post alia principia: ex quib⁹ declarat ꝙ nō est inane: ⁊ s̄m hoc cū dixit: ⁊ ista est dispositio ꝑmi loci: nō intendit declarare ꝙ ꝑmus locus. s. vltimus finis aeris est locus in rei veritate: s̄ intendebat declarare ꝙ q̄ ponūt locuz vltimū finē ꝯcedit̄ ei hec ꝓpositio. s. dicēs locū eē equalem: ⁊ nō negat̄ ei sicut accidit dicentib⁹ locū eē totum aerē: ⁊ intendebat per hoc notificare ꝙ illa oīa ꝑncipia nō conceduntur oīa nisi ponētib⁹ locum eē vltimū finē aeris: ⁊ continentē locatū.

¶ Cum quidē igitur nō diuisum sit cōtinēs: sed cōtinuū sicut in loco nō dicit̄ in illo: s̄ sicut pars in toto: cū vero diuisum sit ⁊ contactum: in primo quodā est vltimo cōtinentis: q̄d neq̄ pars est ipsius q̄d est in ipso: neq̄ maius distantia: sed equale: in eodem. n. vltima contingentia: ⁊ cum continuū sit nō in illo mouetur: sed cum illo: diuisum aūt in illo: ⁊ siue moueat̄ continens: siue nō: nihil minus. Amplius cum nō diuisum sit: sicut pars in toto dicit̄: sicut in oculo visus: ⁊ in corpore manus: cū aūt diuisum est: vt in cado aqua: ⁊ in cypho vinū: manus. n. cū corpore mouetur: aqua aūt in cado.

¶ Cum igitur cōtinens nō fuerit diuisum: s̄ cōtinuuz: nō dicemus ꝙ illud est in eo: sicut aliquid est in loco: sed sicut pars in toto: ⁊ cū fuerit diuisum: sed continens: tunc est in vltimo cōtinentis: sicut aliquid est in primo loco: ⁊ hoc non est pars illius: in quo est q̄d est in eo: neq̄ maius: sed equale: q̄m vltima cōtingentia sunt in eadē dispositione: ⁊ cuz fuerit cōtinuū: tūc motus eius nō erit in eo: sed cū eo: cū fuerit diuisum mouetur in eo: ⁊ non mouetur cum eo: nisi continens moueatur: q̄d nō dicūt: ⁊ si nō mouetur: ⁊ etiā cum fuerit diuisum dicetur ipsuz esse quasi pars in toto. U. g. q̄m visus est in oculo ⁊ manus in corpore: cū fuerit diuisum erit sic̄ aqua in cypho: ⁊ vinuz in dolio: manus. n. mouet̄ cū corꝑe: ⁊ aqua in cypho.

ee in celo

¶ Cū declarauit ꝙ locus īpossibile est: vt sit finis cōmunis locato ⁊ alij: q̄m locus est equalis: ⁊ finis communis non est equalis: incepit declarare ēt ꝙ iste finis q̄ existimat̄ eē loc⁹. s. ꝯtinēs ⁊ equalis: nō est forma: neq̄ aliq̄d ꝯtinuū cū illo q̄d est in eo: sicut est dispositio in parte cū toto: ⁊ intendebat distinguere ꝑ hoc inter locatū esse in corꝑe: q̄d est vbi eius: ⁊ inter partē eē in toto: ex hoc ꝙ ꝑus posuit: q̄m aliq̄d eē in loco est sicut aquā eē in vase. ¶ Et dixit: cū igit̄ ꝯtinens ⁊c̄. i. ⁊ cū posuerim⁹ ꝙ locus est ꝯtinēs: ⁊ continēs est duob⁹ modis: aut ꝯtinuū cum locato: aut diuisum ab eo: s̄ ꝯtinēs: cū posuerim⁹ ꝙ loc⁹ est cōtinēs ꝯtinuū. U. g. suꝑficies corꝑis: tūc illud corp⁹ nō erit in illo ꝯtinēti sicut aqua in vase: ⁊ si sit verū: tūc ip̄m eē equale: s̄ est q̄si pars in toto: ⁊ iam diximus ꝙ locus nō est talis: ⁊ cū ꝯtinēs fuerit diuisum ⁊ ꝯtingēs: 34

Cōtīnens dr̄ de tribus.

tūc dicet̄ ꝙ locatū eſt ſicut aqua in vaſe: ⁊ ꝙ eſt eq̄le: ꝯtinens igit̄ dr̄ de tribus de fine ꝯtingēti: ⁊ de non ꝯtingenti: ⁊ de forma: ⁊ equalitas fallit̄ in fine nō cōtingenti: ⁊ eſt vā de ꝯtingēti: ⁊ dicere aliqd eē in loco ſicut aqua in vaſe: eſt verū de fine ꝯtingēti: ⁊ nō contingēti: ⁊ fallit̄ in forma: ⁊ facit drīaȝ inter locatū eē in corpore qđ eſt ſuū vbi: ⁊ iter partē eē in toto: ergo id de quo vē dn̄r iſta tria ꝓncipia eſt finis ꝯtingēs: et ꝯtinēs fallit̄ de inani: qđ eſt inter ſupficies vaſis cōtingētes aquā: qđ imaginat̄ eē loc⁹ apud dicētes vacuū eē: ergo hec tria ꝓpria nō vē dn̄r niſi de fine cōtinenti. ¶ Et forte illud: qđ ꝯgregat̄ ex eis eſt ꝓpriū fini contingenti: ⁊ conuertit̄ de illo: ita ꝙ ꝯcluſio ſit talis: locus eſt ꝯtinens ⁊ equalis: ⁊ res eſt in eo ſic̄ aq̄ in cypho: ⁊ qđ hȝ iſtas tres diſpōnes eſt finis contingens. ergo locus eſt finis ꝯtingēs: ⁊ iō dixit poſt.

¶ Caplm̄ in quo iueſtigat ⁊ aſſignat loci diffinitionē ꝑ genus ⁊ drīam. Cap. V.

Am igit̄ manifeſtum ex his qd eſt locus: forte aūt q̄ttuor ſunt quoꝝ neceſſe eſt vnum locū aliqđ eſſe: aut. n. mā ē: aut forma: aut ſpaciū aliqđ medium in medio extremoꝝ: aut extrēa: ſi non eſt vllum ſpaciū extra facti corporis magnitudinē: hoꝝ aūt ꝙ nō ꝯtingat tria eſſe manifeſtū eſt: ſed ꝑꝑ id qđ ꝯtinet videt̄ forma eē: in eodē. n. ſunt extrema cōtinentis ⁊ cōtēti: ſunt qdē. n. vtraqȝ termini: ſed nō eiuſdē: ſȝ ſpēs qdē rei: locus aūt ꝯtinētis corporis.

In eodē ſūt extrema ꝯtinentꝭ ⁊ ꝯtēti.

¶ Apparet igit̄ ex hoc: qd ſit locus. ſunt eniȝ quattuor: quorū locus dignius eſt vt ſit aliquis eoꝝ: eſt eni aut forma aut mā: aut aliq̄ dimenſio inter fines: aut finis: ſi nulla eſt dimenſio preter dimenſiones corporis qđ eſt in re: ⁊ manifeſtū eſt ꝙ impoſſibile eſt vt locus ſit aliqđ iſtoꝝ trium: ſed ꝓpter cōtinentiam videt̄ eſſe forma: fines eni ꝯtinentes ⁊ contenti ſunt īſimul: dicamus igit̄ qm̄ ſunt ambo fines: ſȝ nō fines eiuſdē: ſȝ forma eſt finis eius quod continetur: locus vero eſt finis corporis continentis.

35 Dicit apparet igitur ex predictis ⁊ ex hoc qđ dicam quid ſit locatus. loc⁹ eni ſi eſt neceſſe vt ſit vnū quattuor. ſ. aut materia: aut forma: aut inane: aut dimēſio q̄ ē iter ſupficies vaſis: ⁊ h̄ intēdebat cū dixit: aut dimēſio iter fines. i. iter ſupficies ꝯtinētes locatuȝ: aut vt locus ſit ipſe ſupficies continētes: ¶ D. d. ſi nulla fuerit dimēſio ⁊c̄. i. ſi nō fuerit h̄ dimēſiōes tres ſepate. i. exn̄tes ꝑ ſe: ꝑter dimēſiōes corporiſ locati. dicēteſ. n. locū eē vacuū dicūt treſ dimēſiōeſ eē nō ī ſubo: ī qb⁹ ſubyciunt̄ dimēſiōes corpiſ. ¶ D. d. ⁊ mãifeᵐ ē ⁊c̄. ⁊ ītēdit ꝑ tria: formā: ⁊ mām: ⁊ dimēſiōes q̄ dn̄r vacuū: ⁊ ipſe ītēdit declare ēt cū ꝺſtructiōe vniuſcuiuſqȝ iſtoꝝ triū ſilitudinē iter vnūqđqȝ eoꝝ: ⁊ locū: ⁊ vnūqđqȝ nō exiſtimat̄ locū eē: ⁊ īcepit dare cām: ex q̄ exiſtimat̄ ꝙ loc⁹ ē forᵃ: ⁊ dixit: ſȝ ꝑꝑ ꝯtinētiā ⁊c̄. i. ſȝ ꝑꝑ h̄ ꝙ locus exiſtimat̄ ꝯtinere: ⁊ forᵃ exiſtimat̄ ꝯtinere ēt. ſ. ſupficies corpis locati: qr dr̄ in diffōne corpis ꝙ ē illud qđ cōtinet̄ ab vna ſupficie aut ſupficieb⁹. ¶ D. īcepit dare drīaȝ iter hunc finē: ⁊ finē q ē loc⁹. ⁊ dixit. dicam⁹ igit̄ ⁊c̄. i. qm̄ ſupficies corpis ꝯtinētis ⁊ ſupficies corpis ꝯtēti lȝ conueniāt ꝙ ſūt finis ⁊ ſupficies ⁊ ꝯtinēs: tn̄ nō ſunt finis eiuſdē: qm̄ forᵃ eſt finis corpis ⁊ ei⁹ termin⁹: loc⁹ aūt eſt finis corporis continētis corpus hn̄s formā.

¶ Sed ex eo qđ mutat̄ multotiens manente cōtinēte cōtentū ⁊ diuiſum: vt ex vaſe aqua ipm̄ mediū eē aliqđ videt̄ ſpaciū: tanq̄ȝ aliquid ſit ꝑter corp⁹ qđ diſtat: hoc aūt nō eſt ſed cōtingens incidit corp⁹ eorū: que diſtāt: ⁊ que ſe tangere apta nata ſunt.

¶ Et ꝑꝑ hoc ꝙ cōtentū diuiſum multotiēs ꝯtinente mutatur ꝑmanēte. V. g. aq̄ in vaſe exiſtimatur ꝙ eſt aliq̄ dimenſio iter fines: ⁊ ꝙ eſt aliquid ꝑter corpus qđ transfert̄: ⁊ nihil eſt hic tale: ſed cadit in ipm̄ qđlibet corp⁹ quodcūqȝ corp⁹ ſit corporꝝ: que trāſferūtur ⁊ nihil eſt hic tale: ⁊ innata ſunt tangi.

¶ Cū declarauit ꝙ loc⁹ nō eſt forma: neqȝ mā: ⁊ đdit ſilitudinē ex q̄ appet ꝙ loc⁹ ē forma: ⁊ diſſoluit illā: incepit dare ſilitudinē: ex q̄ appet ēt ꝙ loc⁹ ē dimenſio q̄ ē inter ſupficies corpis ꝯtinētis extranei. V. g. dimēſio q̄ eſt inter ſupficies vaſis. iſta. n. ē opio magis apparēs: qm̄ ꝑmū notū ē ꝙ aliqd eē in loco ē ſic̄ aquā in cypho: ſed vtꝝ loc⁹ ſit ſuperficies cyphi: aut inane qđ itelligit̄ iter ſupficies cyphi hȝ ꝑſcrutationē: videt̄. n. ꝙ ſignificatio vulgaris h⁹ ꝓpōnis in qn̄ dicūt aliqd eē in loco: eſt circa vacuū: qđ vulgus itelligit in vaſe. ⁊ ſi fuerit demōſtratū ꝙ nihil ē vacuū: tūc loc⁹ necio erit cōtinēs extraneū: ſed qr vulg⁹ nō ꝑcepit hoc nō poſuit hanc ſignificationeȝ h⁹ ꝓpōnis in. ⁊ iō iſta opio eſt valde apparēs: incepit igit̄ declarare ſilitudinē ſicut dixim⁹: q̄ fecit hoīes credere locū eē vacuū. ſ. tres dimēſiōes q̄ itelligunt̄ in vaſe ex ſubm. ¶ Et dixit. ⁊ qr cōtentū ⁊c̄. i. ⁊ qr corp⁹ qđ ꝯtinet finis cōtinēs q eſt loc⁹ in rei veritate tranſfertur qn̄qȝ fine manēte nō trāſmutabili in qbuſdā reb⁹ ꝑ tranſlationē corpis vt accidit aque qn̄ trāſfert̄ a cypho. ſ. qn̄ ſupficies cyphi ꝑmanet ſicut erat qn̄ aqua erat in eo: ⁊ exiſtimat̄ ꝙ loc⁹ eſt tale. ſ. ꝙ nō trāſfert̄ ꝑ tranſlationē locati: iō exiſtimat̄ ꝙ loc⁹ eſt vacuū: ⁊ dimēſio q̄ eſt inter ſupficies corporis cōtinētis locatuȝ. ⁊ adiuuat ēt hāc exiſtimationeȝ hoc ꝙ qn̄ aer erit a vaſe nullum corp⁹ remanet inter ſupficies vaſis: ſicut dicit Ariſto. poſt. ¶ D. incepit ꝯdicere huic opinioni. ⁊ dixit. ⁊ nihil eſt hic tale ⁊c̄. ideſt. ⁊ nō ſunt hic dimenſiones ſeparate in vaſe: que remanent vacue poſtq̄ȝ corpus ſeparat̄ ab eis: ſed cuȝ aliquod corpus ſeparat̄ a vaſe ſtatim cadit in ipſuȝ aliquod corpus quodcunqȝ ſit aut aer aut aqua: ⁊ non eſt hic corpus qđ ſeparatur a corpore: ita ꝙ inter illa ſit nō corpus: ſed omnia corpora tangunt ſe: ⁊ non diuiduntur abinuicem. ⁊ hoc apparet de cantaplora: et de alys: quod dixit. ¶ Et dicit ꝙ ſi eſſent hic dimēſiones in quas caderet corpus locatum cōtingeret vt quilibet locus eſſet locus cuiuſlibet corporis: ⁊ ſic ignis non eſſet proprium ſuperiori. ⁊ terra inferiori. ¶ Et cauſa in hoc eſt: quoniam ᵃ in dimenſionibus abſtractis ⁊ vacuo nō ſunt differentia: quib⁹ diuerſant̄: ſed nā eaꝝ 36

ᵃ In dimenſiōib⁹ abſtractis ⁊ vacuo ñ ſūt drīe: quib⁹ diuerſant̄. Sȝ nā eaꝝ ꝯſiſtis. Idem īfra. co. 42.

Fines corporū diuersant̃ ſm diuersitatē nãrū corporū. Jd. ꝑ. ca. de sba orb. ꝑ. celi. 72. z. ce. 6. z. 72.

a Oīa corpa mouentur ad sua vltia ꝓpa vt pficiant̃ p illa: ⁊ vt tangāt illa. Jdē ꝑ. celi. cō. z. t. xxiiij. Jdē h̄ ifra. cō xlii. 43. z. 48. et. cō. 69.

nã eaꝝ est ꝯsil'is: fines aūt corpoꝝ diuersant̃ ſm di/
uersitatē nãrū corporuꝫ: ⁊ in eis iuenit̃ supius ⁊ infe
rius: a ⁊ oīa corpora mouentur ad sua vltima ꝓpria
vt perficiantur per illa: ⁊ vt tangant illa.

¶ Si āt aliqđ eēt spaciū aptū natū: ⁊ manēs
in ipso infiniti vtiqꝫ eēnt loci: distāte. n. aere
⁊ aqua idē facient ptes oēs in toto: qđ nunc
oīs aqua in vase: sil' aūt ⁊ locus erit mutan/
dus: quare erit loci ali⁹ loc⁹: ⁊ multi loci sil'
erūt: nō est aūt alius locus ptis: in quo mo/
uet̃ cū totū vas trāsmutat̃: ſꝫ idē: in quo eni
ē mutat̃ aer ⁊ aqua: aut ptes aq̃: ſꝫ nō i quo
fiunt loco: q ps ē loci: q ē loc⁹ toti⁹ celi.

¶ Et si eēt aliqua dimēsio nāta pmanēs i ea
dem dispōne: tūc loca eēnt infinita: aqua. n.
⁊ aer qñ trāsferunt̃ partes faciūt in toto: ꝙ
aqua tota facit in vase: ⁊ cū h̄ loc⁹ erit trāsla
tum. ⁊ sic locus ēt habebit aliū locū: ⁊ erūt
multa loca insil': ⁊ locus ptis: in quo moue/
tur qñ trāsfert̃ totum vas nō est alius locus
ſꝫ idē: locus. n. in quo est aer ⁊ aqua: ⁊ par/
tes aq̃ est ille q trāsfert̃: nō q̄ veniūt in illuꝫ
locū: q ē ps in loco: q̄ ē loc⁹ ex toto celo.

37 ¶ Iste sunt alie rōnes: ex quib⁹ declarat ꝙ īpossibile
est dimēsiones eē sepatas p se extra mãm ⁊ formaꝫ
⁊ oīa accñtia: sic̃ existimant dicētes vacuū eē. ¶ Et
dixit. ⁊ si eēt hic dimēsio nāta. i. exñs per se ex̃ subm
. i. si tres dimēsiones quib⁹ corp⁹ diffinit̃ existūt per
se sine subto. ¶ D. d. pmanēs in eadē dispōne. i. non
trāsmutabilis neqꝫ trāslatabilis ſꝫ ꝙ existimāt opi
nātes h̄. ¶ D. d. tūc loca eēnt infinita ⁊c. i. qm̄ si loc⁹
eēt dimēsiones abstracte a mã: in quib⁹ dimēsiones
corpis subycient̃ ꝯtingeret loca eē infinita: cōtinget
. n. vt totū corp⁹ locatū: ⁊ ptes ei⁹ sint in loco essentia
liter: qm̄ si locus sit tres dimēsiones: in quib⁹ subyci
unt̃ dimēsiones corpis: ⁊ corp⁹: ⁊ q̄lꝫ ps eius hꝫ tres
dimēsiones: nec̃e est vt subtio toti⁹ in loco sit admo/
dū subiectionis ptis adeo ꝙ qñ aer: aut aq̃ intrat in
vas: subycient̃ ſm tres dimēsiones in trib⁹ dimēsio/
nib⁹ vasis. s. q̄ sūt inane: ⁊ sil'r ꝯtingit: vt medietas aq̃
ſm tres suas dimēsiones subyciat̃ in trib⁹ dimensio
nibus q̄ sunt medietas dimēsionum p̄mi loci: ⁊ sic de
medietate medietatis: ⁊ sic pcedit̃ in infinitum: ex q̊
ꝯtingit loca eē infinita: cū hoc ꝙ ꝯtingit ꝙ dimēsio/
nes ptis subyciunt̃ ēt in dimēsionib⁹: in quib⁹ totuꝫ
subycit̃: ⁊ sic erūt dimēsiones in dimēsionib⁹ in infi
nitū: ps. n. indiget dimensionib⁹ p se: in quib⁹ existat
sic̃ totū existit ⁊ differt a toto: dimēsiōes ptis q̄ sunt
suū vbi: indigēt existere in dimensionib⁹ toti⁹ q̄ sunt
suū vbi: ⁊ ita ꝙ sint diuerse a dimēsiōib⁹ toti⁹. ¶ Et
hoc intēdebat cū dixit: ptes. n. ⁊c. i. qm̄ queādmodū
ſm totū aq̃ q̄ est in vase: indiget dimēsionib⁹: in qui/
bus subyciat̃: ita ptes aque indigēt dimensionib⁹: in
quib⁹ subyciant̃: q̄ differūt a dimēsionib⁹ totius: qm̄
si dimēsiones ptis: in quib⁹ subycit̃ eēnt ptes dimen
sionū: in quib⁹ totū subycit̃: tūc ps nō eēt in loco per
se: neqꝫ totū ēt: totū. n. ēt est ps toti⁹ corpis ꝯtinētis: ⁊
illud corp⁹ alteri⁹ corpis ꝯtinētis: ita ꝙ sit ps totius
mūdi: ⁊ ꝯtinget in dimēsionib⁹: in quib⁹ subycit̃ to/
tum: vt indigeāt dimensionib⁹: in quib⁹ subyciant̃: ⁊
ille dimēsiones alys dimensionib⁹: ⁊ sic in infinitū.

¶ D. induxit ēt aliud īpossibile: ⁊ dixit: ⁊ cū hoc erit z
trāslatū ⁊c. i. ⁊ cū posuerim⁹ dimēsiōes eē sepatas: in
quibus subyciunt̃ dimēsiōes corpis: ꝯtinget vt loc⁹
moueat̃ eēntial'r ⁊ indigeat loco: qm̄ cū vas trāsfert̃
de loco i locū: ⁊ in eo fuerit aq̃: aut aer: ꝯtiget nec̃e si/
cus vas ſm totū mutat locū: vt dimēsiōes: in q̄bus ē
aqua in vase mutēt locū: ⁊ sic locus idiget loco: ⁊ cuꝫ
trāsfert̃ ad aliū locū: fient in eo alie dimēsiōes pma
nentes in vase q̄ mouent̃ p motū ei⁹. ⁊ sic ꝯtingit vt
in vase sint loca infinita: q̄ crescūt in vase p motū: ⁊
totū remanet: q̄ aq̃ remanet: ⁊ sil'r ꝯtingit ēt in par/
tibus aq̃. ¶ Et hoc intendebat cū dixit: ⁊ locus ptis:
in q̊ mouet̃ qñ trāsfert̃ totū vas nō est alius locus. ⁊
sil'r ptes loci: ⁊ ꝯtinget vt cū eo trāsferant̃ dimensio/
nes: in quib⁹ subyciant̃ aq̃: ⁊ ptes aq̃ in vase: ⁊ cū trās
fert̃ ꝯtinget: vt dimēsiōes q̄ sunt in vase: subyciant̃
in dimēsiōes: ad q̄s trāsfert̃ vas: ⁊ sic locus mouebi/
tur p se: ⁊ erūt multa loca insil'. ¶ D. d. loc⁹. n. in q̊ est
aer ⁊c. i. dicimus. n. ſm nostrā sniaꝫ ꝙ vas in q̊ ē aer:
aut aq̃: aut ptes aq̃: est illud qđ trāsfert̃ p se: ⁊ aq̃ exi
stit in vno loco q est vas: nō q̄ aq̃: aut ptes ei⁹ trāsfe
runt̃ p se: p trāslationē vasis ita ꝙ sint in loco q est
ps loci: ad quē trāsfert̃ totū vas: q est ps loci totius
mūdi. ¶ Et hic sunt multa īpossibilia manifestiora
istis q̄ sequunt̃ ex pōne dimensionū separatarū: que
post dicet Ari. qñ loquet̃ de vacuo: ſꝫ ista īpolia q̄ h̄
dixit: sequunt̃ ex pōne dimēsiōis sepate: nō ſm ꝙ ē
dimēsio sepata: ſꝫ ſm ꝙ ponit̃ loc⁹. ¶ Et Alexã. dic̃ Pri⁹ expō. Alexandri;
in hoc cap° qđ est valde difficile: ⁊ exponit ipm dua/
bus expōnib⁹. dixit. n. ꝙ cū dixit Aris. aq̃. n. ⁊ aer qñ
trāsferunt̃ ⁊c. forte intēdit: qm̄ si locus eēt dimēsio:
ꝯtingeret vt ptes aq̃ qñ aq̃ trāsfert̃: agerēt illud qđ
agit aq̃ q̄ ē in vase qñ vas trāsfert̃. i. qm̄ dimēsiōes i
quib⁹ ptes subyciunt̃ debent trāsferri cū ipsis ptib⁹
sic̃ ꝯtingit si aq̃ eēt in vase in dimēsione: vt dimēsio
in q̄ est trāsferat̃ cuꝫ vase: ⁊ dicit ꝙ sil'itudo iter hec
duo q̄ fecit ꝯsecutionē est: qm̄ vtrūqꝫ est ps totius: ⁊
ps nō mouet̃ p se. s. qm̄ aq̃ q̄ est in vase est ps ꝯgrega
ti sic̃ ps aq̃ trāslate est ps toti⁹ aq̃: ⁊ cū illud qđ ꝯtin/
git in vtraqꝫ pte est idē: ⁊ vas qñ transfert̃: ⁊ aq̃ exi/
stit in eo trāsfert̃ cū eo dimēsio: in q̄ est aq̃: ⁊ ꝯtingit
vt subyciat̃ in alia dimēsiōe: ita est de oībus ptibus
cuiusl'ꝫ moti: ⁊ cū ita sit: qđcūqꝫ corp⁹ trāsfert̃: nec̃e ē
vt p trāslationē ei⁹ trāsferant dimēsiōes partiū ei⁹:
⁊ subyciant̃ in dimēsionib⁹ loci ad quē trāsferunt̃: ⁊
sic in illo loco ꝯgregant̃ due dimēsiōes vni pti. ⁊ sil'r
de alys partib⁹: ⁊ deīde qñ 2ª trāsfert̃: trāsferunt̃ cū
vnaq̃qꝫ pte due dimēsiōes: ⁊ subycient̃ in 3ª dimen
siōe: ⁊ sic vna ps in 2ª trāslatiōe. s. in 2° loco habebit
dimēsiōes tres. ⁊ sic q̄to magis corp⁹ mouebit̃ in lo/
co: tanto magis habebit dimēsiones: ⁊ sic vna ps ha/
bebit dimēsiōes infinitas insil'. ¶ Scđa expō est: et Scđa expō. eiusdem.
est manifestior: vt dixit: ⁊ est vt ꝯdictio sit de ptibus
corpis qđ est in vase tm̄: hoc. n. manifestū. s. ꝙ si loc⁹
sit dimēsio ꝙ nec̃e est cū aq̃ q̄ est in vase: p trāslatio/
nem vasis trāsferat̃ dimēsio q̄ est in ipso: ex quo seq
tur: vt aq̃ q̄ est in vase habeat loca infinita: ⁊ h̄ sicut
dixit est manifestius. s. aquā q̄escere eēntial'r in vase
⁊ moueri p accidēs q̄ꝫ ptes eē in toto hoc mō: ⁊ ēt p⁹
rōcinatio nō sequit̃ nisi postq̄ꝫ ponit̃ ptes moueri p
accñs: ⁊ forte hoc nō ꝯcedet̃ nisi post ꝯcessionē eius
ꝙ est locus eē ꝯtinēs: q vō ponit dimēsionē q̄ est iter
supficies ꝯtinentis eē locū: opinat̃ partes eē in loco
eēntial'r. ¶ Et ideo videt̃ ꝙ nostra expositio est re/ Laudat expōnē ꝓpriā.

ctio2:q2 eſt fundata ſup hoc φ ptes ſunt in loco eēn-tialiter:ꝛ hoc ſequiť ex ſermone eoꝝ:ꝛ īpoſſibile ad qȯ īduciť:eſt ēt manifeſtū.ſ.φ vnū trāſlatū trāſferť in locis infinitis:ꝛ ꝓm hanc expoſitionē īduxit aquā in vaſe:vt appareat φ ꝯtingit eis φ ps dȝ eē in loco eēntialr:ſic aqua in vaſe eſt in loco eēntialr.

¶Et mā aūt videť vtiqȝ eē locus:ſi in quie-ſcente aliqs ꝯcederet ꝛ ſeparato:ſȝ ꝯtinua-to:ſicut.n.ſi altereť hoc qdē vtiqȝ nūc albū eſt:olim aūt nigrū:ꝛ nūc qdē durū:olim āt molle:vn̄ dicimus aliqd eſſe mām:ſic ꝛ lo-cus ꝑ hāc quādā videť eē fantaſiam:ꝓpter id qdē:qm̄ φ erat aer:nunc hic aqua eſt:lo-cus autem q2 vbi erat aer:hic eſt nūc aqua.

Mā neqȝ diuiſa eſt a re. neqȝ ꝯtinȝ rē ¶Sed mā quidē ſicut dictū eſt in priorib⁹ neqȝ diuiſa eſt a re:neqȝ continet rē:locus autem vtrunqȝ.

¶Et exiſtimať φ mā ēt eſt locus:qn̄ cōſide-ratio fuerit poſita ꝓm hoc φ in quieſcēte eſt aliquod tranſmutabile abſqȝ eo qȯ ſeparať ſȝ remanet ꝯtinuū:vt in vaſe ſit aqua:ꝛ non moueť vas:ꝛ tranſmutať aqua:ꝛ nō eſt ſe-parata a vaſe:ſȝ ꝯtinua cū eo:ꝛ fiet aer abſ-qȝ eo qȯ ſepať:ſȝ remanente ꝯtinuo:ꝛ quē-admodū in alteratiōe eſt aliqd:qȯ nunc ē al-bum:ꝛ prius fuit nigrū:ꝛ ēt qȯ nūc eſt du-rū:ꝛ prius fuit molle:ex quo dicimus mā eē aliqd:ſilr exiſtimam⁹ locū eē hoc modo imaginatiōis:ſed illa exiſtimam⁹ ꝓpter hoc φ illud qȯ fuit aer:eſt nūc aqua:locū vō exiſtimam⁹ eē:q2 vbi fuit aer:illic nunc ē aq̄.

¶Et mā ſicut dixim⁹ ſupi⁹ non eſt ſepata a re:neqȝ ꝯtinēs ipſā:in loco vō ē vtrūqȝ.

38 ¶Cum poſuit φ locus videť aliqȯ q̄ttuo2:ꝛ φ nō eſt aliquod trium.ſ.forma:aut materia:aut dimēſio in-ter vltima corporis cōtinentis:ꝛ dedit ſimilitudines que faciunt exiſtimare vnūquodqȝ eoꝝ:ꝛ primo de-dit ſimilitudinē que facit exiſtimare locū eſſe formā ꝛ que facit exiſtimare locū eſſe vacuum:incepit etiā dare ſimilitudinē que facit exiſtimare ipſum eē ma-

z teriam.¶Et dixit:ꝛ exiſtimať materiam eſſe locū .i.ꝛ ſimilitudo que eſt inter motū trāſlatōis ꝛ motū trāſmutationis que eſt generatio ꝛ corruptio eſt:qm̄ vtrūqȝ indiget aliquo:in quo fit trāſmutatio:ꝛ ideo exiſtimatur φ illud:in quo eſt trāſmutatio ꝓm gene-rationē ꝛ corruptionē qȯ eſt materia ſit ſubm trāſla-tionis.ſ.locus:ꝛ hoc exiſtimať quando aliqȯ corpus trāſm utať in aliud in vbi quieſcēte abſqȝ eo φ ſepa-ratur ab eo:ſed remanet continuū cū illo vbi:vt aq̄ que in cypho que tranſmutatur in aerē abſqȝ eo φ vas moueatur:ꝛ abſqȝ eo φ aqua diuidať a vaſe:qm̄ ſubiectum iſtius tranſmutationis eſt inſimul cū va-ſe:facit exiſtimare ipſū eſſe locum.¶D.d.ꝛ quēad-modum in alteratione ꝛc̄.i.ꝛ illud qȯ mouit nos ad-credendū materiā eſſe:ꝛ locū eſſe:eſt cōſimile.illud enim qȯ mouit nos ad credēdū materiā eſſe eſt ſub-iectū eſſe in alteratōe:quoniā quēadmodū in altera-tione aliquod eſt ſuper qȯ ſuccedūt ſibi duo ꝯtraria

U.g.albedo ꝛ nigredo ꝛ durities ꝛ mollities:ita φ in aliqua hora eſt album:ꝛ in alia nigrū:ꝛ ſimiliter in tranſmutatiōe que eſt in ſubſtātia:ꝛ eſt aliqȯ ſubm: vt in tranſmutatiōe aque in aerem:ꝛ aeris in ignē: ꝛ ſilr exiſtimauimus per motū tranſlatiōis locum eſſe:locus enim ita ſe hȝ in motu tranſlationis ſicut materia in motu ꝓm ſubſtantiā:ꝛ ſubiectū in altera-tione:ꝛ hoc intendebat cum dixit:ita exiſtimauimus locū eſſe ꝛc̄.¶Et cum dedit ſimilitudinē inter cām 3 facientē opinari locū eſſe mām:dedit differentiā:ꝛ dixit:ſed illā ꝛc̄.ideſt ꝛ eſt differentia inter has duas tranſmutationes:quoniā trāſmutatio q̄ induxit nos ad credendū mām eſſe:eſt tranſmutatio [a] que eſt in ſubſtātia:tranſmutatio aūt que induxit nos ad cre-dendū locū eſſe eſt trāſmutatio [b] in loco.ꝛ hoc itēde-bat cum dixit:quoniā illud qȯ fuit aer eſt materia aque.ideſt quia tranſmutatur ꝛ transfertur de for-ma aeris in formā aque.¶Deinde dixit ſignū de-clarationis φ mā eſt aliud a loco:ꝛ eſt qm̄ mā [c] non ſeparatur a re:neqȝ continet ipſam:locus vō ſepať ꝛ cōtinet.ergo in ſecūda figura.locus nō eſt mā.

¶Si igitur nihil triū eſt locus:neqȝ ſpēs:ne-qȝ materia:neqȝ ſpacium aliqȯ:ſed ſemper eſt alterū preter id qȯ rei diſtantia:neceſſe ē locum eſſe reliquū de quattuo2 cōtinentis terminū corporis:dico aūt contentū corp⁹ qȯ mouetur ꝓm loci mutationem.

¶Et cum locus nō ſit forma:neqȝ materia neqȝ dimenſio:quoniā ſi fuerit dimēſio cō-tinget:vt ſit hec alia dimenſio a dimenſione rei tranſlate:ſequiť vt locus ſit reſiduū.iiij. qȯ eſt vltimū corporis continentis:ſcilicet qȯ continet corpus contentum:qȯ innatū eſt moueri motu tranſlationis.

¶Cum poſuit hic quattuo2 quaſi contradictoria na-turaliter:ꝛ deſtruxit tria eorū:dixit.¶Cum igiť lo- 39 cus ꝛc̄.ideſt quoniā ſi locus fuerit dimenſio que eſt inter ſuperficies vaſis:neceſſe eſt vt ſint hic dimen-ſiones ſeparate alie a dimenſionib⁹ corporis tranſla-ti qȯ ſubycitur in loco:qȯ eſt impoſſibile:continget enim ex hoc vt ſint dimenſiones ſeparate:ꝛ alia im-poſſibilia que dicentur apud ſermonē in deſtructio-ne vacui.¶Et iſte ſermo eſt hypotheticus diuiſiu⁹ ſed illa que ponuntur in eo non ſunt cōtradictoria ſi-bi naturaliter:ꝛ ideo exiſtimatur eſſe probabile.ꝛ φ non vtitur ipſo niſi ad confirmandū demonſtratio-nem ſuper quam ſuſtentatus eſt:que eſt congregatio illorum exiſtentium in loco in continente:ꝛ quia cō-uertuntur adinuicem.

¶Uidetur autē aliquid magnum eſſe ꝛ dif-ficile accipi quidem locum:ꝛ propter id qȯ apparet eſſe materia ꝛ forma:ꝛ propter id quod in quieſcenti ꝛ continenti ſit tranſmu-tatio eius quod fertur:contingere autē vide-tur eſſe ſpacium medium aliqȯ aliud a mo-tis magnitudinibus:proficit autē ꝛ aliquid aer apparens incorporeus eſſe:videtur aūt non ſolum terminus vaſis eſſe locus:ſed ꝛ medium tanquā vacuum.

¶Et exiſtimať

¶ Et existimat̄ ꝙ cōprehendere locū est maximuꝫ ⁊ difficile: ⁊ hoc qđ apparet in eo de materia ⁊ forma: ⁊ qꝛ translatio translati est in ꝯtinente: ⁊ ipsum est quiescens: vñ ⁊ apparet hic esse aliā dimensionē aliquā aliaꝫ a dimensione quātitatū mobiliuꝫ: ⁊ adiuuat hoc aliquātulū aer qui apparet esse non corpus: ⁊ ideo facit apparere ꝙ locus nō tantū est vltimum vasis: sed cum hoc illud quod est in medio ita ꝙ sit vacuum.

40 ¶ Cum promisit dare diffinitionē de loco: ex quo appareat natura loci: ⁊ per quā dissoluant̄ qōnes accñtes in eo: ⁊ appareat cā difficultatis in cognitiōe substantie eius: ⁊ ƀm quā ꝯueniat omnibus exñtibus in loco: ⁊ iam apparuit ꝙ p̄mū ꝯtinens est illud per qđ ꝯuenit oībus exñtibus in loco per se: ⁊ declarauit similitudinē que est inter ꝯtinens ⁊ māꝫ ⁊ formā: ⁊ similitudinē ex qua existimatur locum esse māꝫ incepit declarare ꝙ ista sil̓itudo q̄ est inter ꝯtinēs ⁊ ista:

2 est cā difficultatis cognitiōis loci. ¶ Et dixit: ⁊ existimat̄ ⁊c̄. i. ꝑꝑ sil̓itudinē: quā diximus eē īter ipm ⁊ materiā ⁊ formā: ⁊ ꝑꝑ h̄ ēt ꝙ q̄dā corpora translata trāsferant̄ in ꝯtinēte qescēte vt aq̄ in cypho qescēte: ⁊ iō existimat̄ h̄ eē dimēsiōes sepatas īter supficies cyphi: ⁊ ꝙ ille dimēsiones sunt loc⁹. s. longitudo ⁊ latitudo ⁊ ꝓfunduꝫ q̄ imaginant̄ illic: qm̄ si supficies vasis corrūperent̄ apud exitū aque nō facerent apparere ꝙ īter supficies ei⁹ eēt inane: ⁊ iō nō existima

3 tur h̄ in colūna q̄ trāsfert̄ in aq̄ de loco ī locū. ¶ D. dedit aliā cām quā nōdū dixit: ⁊ est qꝛ aer qui est in vase est insensibilis: ⁊ est cā fortis: qm̄ ꝓpter hoc qñ aqua extrahitur a vase: existimat̄ ꝙ vas est vacuuꝫ: ⁊ dixit: ⁊ adiuuat hoc ⁊c̄. ⁊ est sermo manifestus.

¶ Est auteꝫ sicut vas locus transmutabilis: sic locus vas imobile est: vnde qñ in moto mouetur ⁊ mutatur intus vt flumine nauis tanquā in vase vertit̄ magis q̄ꝫ in loco continenti: vult aūt imobilis esse locus: vñ oīs magis fluuius locus est: qꝛ omnis imobilis est: quare continentis terminus immobilis primum locus hoc est.

Vult ēt imobilis eē loc⁹.

¶ Et queādmodū vas est locus translatus: ⁊ similiter locus etiam est vas imobile: ⁊ iō cum fuerit aliqđ continens intra qđ mouet̄: ⁊ transfertur in aliquo moto. Verbi gratia. nauis que mouetur in flumine: tunc continens apud ipsaꝫ quasi vas nō quasi locus: vnde necesse est vt locus sit imobilis: ⁊ iō si omnino fuerit flumen ƀm totum est digni⁹ vt sit locus: qꝛ totum est imobile: vltimum igitur ꝯtinentis imobile primū est locus.

Diffō ꝑfecta loci.

41 ¶ In diffinitione loci aliā dr̄iaꝫ ponit īter ipꝫ ⁊ vas: ⁊ est qm̄ vas est ꝯtinens ⁊ mobile essentialiter: locus v̄o est ꝯtinēs imobile nisi per accñs. ¶ Deīde dixit: ⁊ ideo cū fuerit aliqđ ꝯtinens intrinsecum qđ mouetur in aliquo mobili vt nauis: tūc ꝯtinēs ita habebit se apud ipm: sicut vas: nō sicut locus. i. ⁊ qꝛ locus est imobilis eēntial̓r: iō qñ locatū fuerit intra aliquod ⁊ illud intra qđ est. s. in quo est mouetur etiam: vt nauis que mouet̄ intra flumen per motū fluminis: tūc nō dicemus ꝙ istud ꝯtinens hꝫ se de ꝯtento: sicut locus sed sicut vas. ¶ Deinde dixit. g̊ necesse est vt locus sit imobilis. i. ⁊ si h̄ sit māifestū de loco necesse est vt locus sit imobilis essentialiter. ¶ Et iō meli⁹ est si dixerim⁹ ꝙ flumē est loc⁹ nauis: dicere ꝙ totū tñ est dignius hoc q̄ꝫ ꝯtinens naueꝫ: qm̄ flumen ƀm totū est imobile: nō enim est mobile nisi ƀm partes. ¶ Et significat ꝙ locus nō mouet̄ essential̓r: sed ꝙ locus est illud ad qđ mouetur res ⁊ quiescit in eo: ⁊ si aliquid mouetur ad motā rē: tunc motus eius esset ociosus: ⁊ hoc apparebit in alijs locis. ¶ Et cum dedit hāc differentiā dedit diffinitionē in qua perficiūtur oēs differentie determinātes nām loci: ⁊ dixit: vltimū igitur ꝯtinentis ⁊c̄. ⁊ intēdit per vltimū superficiē cōtinentē: ⁊ per primū superpositā corpori. primū igit̄ est differētia per quā differt cōtinens equale ab inequali: ⁊ per hoc ꝙ dixit imobilis essential̓r distinguit̄ finis ex̄nea a fine nāli. s. q̄ est sil̓is locato.

Documentū

Si aliqd mouet̄ ad motā reꝫ: tūc mot⁹ eius eēt ociosus.

¶ Et propter hoc medium celi: ⁊ vltimum ad nos circularis loci mutatiōis videtur eē: hoc quidem sursum: illud v̄o deorsuꝫ: maxime omnibus ꝓprie: qꝛ hoc semper quideꝫ manet: circuli autem vltimuꝫ similiter se habens manens est: quare qđ leue est qdē fert̄ sursum nā: qđ v̄o graue est deorsum: qđ q̄dem est ad medim ꝯtinēs deorsuꝫ est ⁊ ipꝫ mediū: qđ v̄o ad vltimū sursuꝫ est ⁊ ipꝫ vltimū: ⁊ ꝑꝑ hoc vr̄ planū qđdā esse sicut vas locus ⁊ cōtinēs: ampli⁹ simul cū re quodāmō est locus: simul eni fines sunt ⁊ locus.

¶ Et propter hoc opinantur omnes homines ꝙ mediū celi ⁊ vltimū motus circularis est locus: hoc aūt superius: hoc vero īferi⁹ principaliter: ⁊ hoc est: quoniā hoc est semper permanens: ⁊ vltimū circuli est permanens in eadem dispositione: cuꝫ igitur leue est translatabile naturaliter ad superius: ⁊ graue ad inferius: tunc inferius est vltimuꝫ continens qđ est versus mediū ⁊ ipsuꝫ medium: ⁊ superius est vltimū continens qđ est versus extremū ⁊ ipsuꝫ extremum: ⁊ iō existimatur ꝙ locus est aliquod planum: ⁊ q̄si est vas ꝯtinēs: ⁊ etiā locus ⁊ res sunt isimul: fines. n. ⁊ finitū apud ipsas sunt isil̓.

¶ Cū posuit ꝙ locus nō mouet̄ eēntial̓r: dedit super hoc rōne famosaꝫ: ⁊ dixit: ⁊ ꝓpter ⁊c̄. ⁊ intendit per mediū celi mediū mundi: ⁊ per vltimū motus circularis cōcauū orbis lune. ¶ D. d. hoc aūt supius. i. vltimus mot⁹ circularis motū orbiū: q̄ est orbis lune. ¶ D. d. h̄ v̄o īferi⁹: ⁊ ītēdit mediū mūdi qđ est locus terre. ¶ Et dixit p̄ncipal̓r ⁊ v̄e: qm̄ h̄ duo loca sūt superi⁹ ⁊ īferi⁹ simpl̓r: qđ nō est ita de loco aq̄ ⁊ aeris: loc⁹. n. aq̄ est īferi⁹ ēt: sꝫ nō simpl̓r: ⁊ simil̓r aeris loc⁹ est superi⁹: sꝫ nō simpl̓r. ¶ D. d. qꝛ illud est ꝑmanēs ⁊ intendit mediū veꝝ mundi. ¶ D. d. sed illud est ꝑmanens in eadē dispositione. id est quod non potest 42

Loc⁹ aq̄ ē inferi⁹: sꝫ n̄ simpliciter: ⁊ locus aeris est superius: sꝫ non simpl̓r. Idē. 4. celi. 26.

Supra tex. cō. 31.

Dubium.

Solõ pma.
Solõ scda.
Nũ ppõ maior ꝯuertitur possumꝰ arguere ex ãbabus affirmatiuis in scda figura. Jd. supra. cõ. 33. Idẽ. 2. phy. 33.

Dubiũ.
Solõ.

a In vacuo nõ sũt drẽe q̃bus diuidatur in superius ⁊ inferiꝰ. Jd .s.36. ⁊ infra 64. ⁊. 65.
Pria expõ.
b Finis ñ iuenit nisi qñ inuenit illd: cuiꝰ est finis. cõsimile. j. t. cõ. 107.
Scda expõ.

trãsferri ad iferiꝰ neq3 ad supiꝰ: ⁊ si mouetur circulariter. ¶ Et iste syll's est ex duabus affirmatiuis in scda figura: ⁊ ꝯponit sic. Supiꝰ oꝫ esse fixũ. Et ultim circulatiõis est fixũ. Ergo supiꝰ est vltim circulatiõis. ¶ Et põt dici ad h̃: qm̃ q2 rõ nõ est famosa nõ curat vti in hoc duabꝰ affirmatiuis in scda figuª. ¶ Et põt dici ad hoc ẽt ꝙ ꝓpõ maior ꝯuertit qñ addit ei h̃. s. vt fixũ sit in maxio supiori: qm̃ tũc syll's ꝯponit sic. Supiꝰ simplr est fixũ qd̃ est in vltio supiori. Et fixũ qd̃ est in vltio supiori ẽ vltim in circulatione. Ergo qd̃ supiꝰ est simplr est vltim in circulatiõe: ⁊ silr dr̃ d̃ iferiori. s. ꝙ cũ addit ei qd̃ est vltiº iferiori: tũc ꝯuersio erit vera. ¶ Et q2 vere diffõnes debent ꝯuenire oibꝰ spẽbꝰ rei diffinite: icepit declarare qũo ista diffõ loci ꝯuenit duabꝰ spẽbꝰ loci. s. supiori ⁊ iferiori: ⁊ dixit cũ igit leue ⁊c. i. cũ igr̃ leue trãsfert nãlr supiꝰ ⁊ trãsfert nãliter ad finẽ ꝯtinẽtẽ. g̊ supius est finis continens. Et existimat ꝙ ista ꝯclo est vlis: ⁊ in 3ª figura qd̃ nõ oꝫ. ¶ Sꝫ ista ꝯ̊ est vlis: q2 minor ꝯuertit vniuersalis affirmatiua: vñ syll's ꝯponit sic in pª figura Supiꝰ est id ad qd̃ transfert leue nãliter. Et illd̃ ad qd̃ trãsfert leue nãliter est finis vltime circulatiõis Ergo supius est finis ꝯtinẽs q inequat corpori vltiº. ¶ Et silr ꝯcludit ꝙ iferiꝰ est finis aque. s. ꝯcauũ aq̃: ⁊ dixit: ⁊ mediũ: qm̃ graue nõ querit hunc finẽ. s. finẽ aq̃ nisi ẜm ꝙ est mediũ totiꝰ: nõ ẜm ꝙ est finis aq̃: ⁊ si nõ tũc terra moueret ad aquã vbi eẽt finis eius: sicut ferrũ mouet ad magnetẽ vbicũq3 fuerit: ⁊ hoc nõ sentit de aq̃: ⁊ ẜmo de h̃ erit ꝑfecte in libº de celo ⁊ mũdo: hic. n. logt̃ de loco cõi vli oibꝰ corꝑibꝰ nãlibus. ¶ D. d. ⁊ iõ existimat ꝙ locus est ⁊c. ⁊ q2 corꝑa trãsferunt nãlr ad vltia. s. ad suꝑficies ꝯtinẽtes ipa: ⁊ qescũt in eis ẜm ꝯueniẽtiã ⁊ silitudinẽ necẽ est vt locus vltimꝰ sit: ⁊ q̃si est vas ꝯtinens nõ inane qd̃ est iter vltia: nõ. n. est ꝯueniẽtia iter inane ⁊ corpꝰ: ª neq3 in eo sunt drĩe qbꝰ diuidat in supiꝰ ⁊ inferiꝰ. ¶ D. d. ⁊ ẽt locꝰ ⁊c. ⁊ forte itẽdit qm̃ locꝰ ⁊ locatũ sunt relatiua ⁊ relatiua sũt isil': ⁊ cũ alteꝝ auferi: auferi ⁊ reliquũ ⁊ h̃ nõ iuenit nisi in loco q est finis. b finis. n. nõ iuenit nisi qñ iuenit illud: cuiꝰ ẽ finis ⁊ deficit ꝑ suũ defectũ: ⁊ si locus eẽt inane nõ eẽt necessariũ in suo eẽ locatũ eẽ: ⁊ tũc iueniret locꝰ sine locato. ¶ Et forte inducit per hoc rõnem qua declarat ꝙ locus debꝫ esse permanẽs cum permanentia corporis in eo.

¶ Capl'm in quo ostendit qualiter aliquid sit in loco. Capl'm. VI.

Cui qdẽ igr̃ corpori inest aliqd̃ extra corpꝰ ꝯtinens ipm̃: hoc in loco ẽ: cui ṽo nõ: minime: vñ ⁊ si aq̃ fiat hmõi: ꝑtes qdem mouebunt ipsiꝰ: ꝯtinent. n. subinuicẽ: oẽ aũt est tanq̃ꝫ qd̃ mouebit: ⁊ tãq̃ꝫ nõ: sicut qdẽ. n. totũ simul locuꝫ nõ mutat: circulariter aũt mouebit: partiuꝫ. n. hic locus est: ⁊ sursum quidẽ ⁊ deorsuꝫ nõ circulo aũt: quedã alia ṽo ⁊ deorsum ⁊ sursum quecũq3 hñt densitatem ⁊ raritatẽ. ¶ Dicamus nunc igit ꝙ qd̃libet corpus extra qd̃ est aliquid corpus qd̃ ꝯtinet ipsuꝫ illud corpus est in loco: ⁊ qd̃libet corpꝰ extra qd̃ nõ est alid̃ corpꝰ nõ est in loco: ⁊ iõ si posuerimꝰ aquã esse hmõi: tũc partes eiꝰ eẽnt mobiles: quedã. n. essent ꝯtinẽtes quasdaꝫ: ipsa ṽo ẜm totum quodãmõ est mobilis: ⁊ quodãmõ imobilis: qm̃ ẜm qd̃ est totũ non transmutat insimul locũ: ⁊ alio mõ mouet circulariter: iste. n. locus est locus partiũ ⁊ quedã mouent superius: ⁊ quedã inferius non circulariter: ⁊ quedã superius: ⁊ est oẽ qd̃ habet densitatem ⁊ raritatem.

Cum declarauit ꝙ locꝰ est ꝑmũ cõtinẽs: ⁊ decla- 43
rauit ꝑus ꝙ nõ oẽ corpus est ꝯtentũ: qm̃ si ita esset tũc ifinitũ eẽt in actu: seqt̃ ex istis duobꝰ vt nõ sit oẽ corpus ẜm totũ in loco essentialr: sed illud ex̃ qd̃ est corpus: illud aũt extra qd̃ nõ est corpus nõ est ẜm totũ in loco eẽntialiter. ⁊ ista est dispõ totiꝰ. s. ꝙ nõ est in loco eẽntialiter: cũ nihil sit ex̃ ipm̃: ⁊ iõ dixit: dicamus nũc igitur ⁊c. ¶ Deinde icepit declarare qd seqt̃ ex hac põne. s. ꝙ oẽ ex̃ qd̃ nihil est non est in loco ẜm totũ: ⁊ iõ dixit: ⁊ iõ si posuerimus totũ ⁊c. i. ꝓpter h̃ si posuerimus totũ esse aquã: tũc aq̃ nõ eẽt in loco ẜm totũ: ⁊ esset imobilis ẜm totũ: ⁊ tunc partes eiꝰ necio mouerent in loco cũ eẽnt ꝯtẽte: ⁊ iõ partes mũdi pñt moueri modis tribꝰ motuuꝫ. s. qm̃ q̃dã ꝑtes mouent circulariter: ⁊ q̃dã supiꝰ: ⁊ est oẽ in quo est raritas vt aer ⁊ ignis: ⁊ q̃dã iferius: ⁊ est oẽ in q̃ densitas est: vt aqua ⁊ terra. ergo dispõ in toto manifesta ẽ: ⁊ nõ accidit in ea qõ: ⁊ silr nõ accidit qõ in sꝑis ꝯtẽtis de nuõ sꝑaꝝ celestiũ i sꝑa aũt 8ª nõ cõtẽta: si nõ accidit ei motꝰ ꝓpriꝰ: ⁊ totꝰ orbis q mouet motu diurno: accidit in eo magna qõ: qm̃ manifem ẽ ip̃ꝫ moueri: ⁊ cũ oẽ motũ sit in loco: necẽ est vt totus orbis sit i loco. g̊ sumus iter duo: aut ponere ꝙ aliqd̃ motũ nõ ẽ i loco: aut ponere ꝙ locꝰ est inane ⁊ dimẽsio. ¶ Joãnes ṽo ꝑꝑ h̃ obedit huic. s. locũ eẽ ⁊ dimẽsionẽ ⁊ vacuũ. non finem ꝯtinẽtẽ: vt dic̃ Aꝝ. licꝫ apd̃ ip̃ꝫ nõ possit inane separi a corꝑe: qm̃ dicẽtes vacuũ eẽ sunt bipartiti: alij. n. dicũt ipm̃ separi a corꝑibꝰ: ⁊ alij nõ: quoꝝ est Joãnes grãmaticꝰ. ¶ Aristo. dicit: cũ h̃ post: ꝙ celũ ⁊ aĩa sunt i loco ꝑ accñs: ⁊ i h̃ dubitauerũt oẽs expositores. ¶ Themistius ṽo dic̃ rñdẽdo ꝙ corpꝰ celeste nõ est in loco ẜꝫ totũ: sꝫ ẜꝫ ꝑtes. s. ẜm orbes quos ꝯtinet maxius orbis: sic̃ est dispõ i toto mũdo: fingit. n. ꝙ cã in h̃ ẽ: qm̃ corpꝰ celeste nõ est mobile ẜm totũ sꝫ ẜm ꝑtes: ⁊ apud ip̃ꝫ ꝑtes celi sunt in loco: q2 ꝯtinẽt suas ꝑtes: sꝫ q2 corpꝰ altissimũ. V. g. orbis stellaꝝ fixaꝝ nõ ꝯtinet ab aliquo: ꝯcessit ꝙ h̃ corpus est in loco ꝓpter suas partes itrinsecas tm̃. s. que sunt in concauo eius: iste eniꝫ partes mouentur circa conuexum. s. conuexum corporis circa quod reuoluuntur quasi circundet ipsas licet sit intra. Et h̃ idẽ ꝯtigit toti orbi qñ mouet motu diurno. s. ꝙ ẽ in loco ẜm ꝑtes q̃ sũt in ꝯcauo: si dixerimꝰ ꝙ motꝰ stelle ẽ aliꝰ a motu orbis. g̊ meliꝰ ẽ dicere ꝙ totũ corpus celeste ẽ in loco sic̃ dicimꝰ in corꝑe vltio. s. ẜꝫ ꝑtes q̃ sunt i ꝯcauo: aut dicamꝰ ip̃ꝫ eẽ i loco vtroq3 mõ. s. q2 ꝑtes eiꝰ sũt in loco ꝑ̃ter vltim: ⁊ q2 ꝑtes ꝯcaui sũt i loco: si posuerimꝰ ꝙ motꝰ diurnꝰ ẽ totiꝰ orbis eẽntialr: ⁊ nõ stellati: ⁊ h̃ ẽ necẽ ẜꝫ sciaꝫ nãlẽ. ¶ Et i h̃ qd̃ dixit Themistiꝰ sũt qõnes nõ modice: qm̃ qũo dr̃ sꝑa moueri ẜm oẽs ꝑtes: ⁊ nõ mouetur ẜm totũ: ⁊ totũ nihil aliud ẽ q̃ꝫ ꝑtes. ¶ Et ẽt videmꝰ Aꝝ. i vltiº. 6ı qñ logt̃ de qõne ꝫenõis d̃ motu sꝑico: ponere sꝑaꝫ moueri ẜꝫ tom ⁊ ẜꝫ ꝑtes: ⁊ ꝙ ẜꝫ tom mutat loca diuersa ẜꝫ forªm

tm̃: ẜm

tm̄:ꝭm aūt partes ꝭꝫ formā ⁊ subm vt in illo decla-
rabit̄:nihil est igit̄ hoc qꝺ dicit Themistius ꝙ cā in
hoc ꝙ spa nō est in loco simplr̄ est:qꝛ mouet̄ ꝭꝫ ptes
nō ꝭꝫ totū. ¶ Si igit̄ aliqs dixerit ꝙ hec est inten-
tio Aristo. cū dixit: ꝭm. n. qꝺ est totū ⁊c. ¶ Dicemus
ad hoc ꝙ cū dixit: ꝭm. n. ꝙ est totū nō trāsmutat lo-
cū: nō intendit corpus qꝺ mouet̄ circulariter: sed itē
dit totū mundū: ⁊ cū dixit de alio mō ꝙ mouet̄ cir-
culariter itēdit ꝙ toti attribuit̄ mot⁹ circularis ꝓꝓ
quasdā partes. s. corpora celestia sicut attribuit̄ ei re
ctus motus ꝓpter motū elementoꝝ: que sunt ēt que
dā ptes ei⁹. ¶ D. d. iste. n. locus est loc⁹ partiū. i. loc⁹
eius qꝺ mouet̄ circulariter: cū illud qꝺ mouet̄ circu
lariter est ps toti⁹: locus. n. simplr̄ corpis qꝺ mouet̄
circulariter est locus eius partiū: sicut videm⁹ The
mistiū itelligere ex vbis Aristo. ¶ Et ēt ꝭm exposi-
tionē Themistij: cū Aristo. dicit: ꝙ celū est in loco ꝑ
accn̄s: intendit: qꝛ alteꝝ celoꝝ est in loco. s. orbium: ⁊
illud qꝺ apud Aristo. attribuit̄ alicui ꝓꝓ suā ptē: est
aliud ab eo qꝺ attribuit̄ alicui ꝑ accn̄s: ⁊ iō oīb⁹ ex-
positorib⁹: vt dicit Themisti⁹: displicet vt celū sit in
loco ꝑ accn̄s ⁊ dicūt ipm eē in loco ꝭm partes. The-
mistius vō dicit ꝙ Arist. vtit̄ hic illo qꝺ est ꝑ accn̄s
large de eo qꝺ est cōe ad accn̄s ⁊ ad partē: ⁊ ꝟ debe
remus dicere si nō iuenīremus aliquē modū vnum
ꝭm quē diceremus celū esse in loco ꝑ accn̄s. oēs igit̄
hoīes vt apparet de eis nō potuerunt itelligere vba
Aꝝ. recte. ¶ Auēpace vō rn̄dit in ꝟ loco sic: qm̄ spa
ꝭm ꝙ est spa nō est in loco: qꝛ aliqd extrinsecuꝫ ꝯti-
net illā: ⁊ ꝙ hoc ꝓpriū est corpori recto: nō corpi ro-
tūdo: ⁊ loc⁹ spe q fingit̄ ab isto ꝭꝫ ꝙ ē spa est ꝯuexū
cētri: circa qꝺ reuoluit̄: q̄si igit̄ locus ei⁹ est supꝑficies
ꝯuexi qꝺ ꝯtinet spa: ⁊ est quodāmō ꝯtinēs speram.
¶ Et nitit̄ dicere ꝙ diffō quā iduxit Aristo. in loco:
qm̄ est ꝯtinēs diuisuꝫ a re: dꝫ itelligi ī corpib⁹ rectis
ab extrinseco: ⁊ in rotūdis ex ītrinseco. ¶ Et dicit ꝙ
cā in hoc est: qm̄ corpus rotūdū finit̄ ꝑ se: ⁊ corp⁹ re-
ctaꝝ dimēsionū finit̄ ꝑ aliud: ⁊ iō corpa recta. s. ele-
mēta īdigēt in ꝟ ꝙ finiant̄ rotūdo: rotūdū vō nō in
diget corpe extrīseco: ⁊ cā in hoc est: qm̄ linea rotun-
da ē ꝑfecta ⁊ nō pōt recipe additionē aut diminutio
nē: linea vō recta est diminuta. ¶ Et ꝭꝫ ꝟ ꝙ spa erit
in loco simplr̄ ⁊ eēntialr̄: sicut erūt corpa recta: ⁊ oīs
spa spaꝝ celestiū quā ꝯtinet alia spa hēbit ꝟ ꝑ accn̄s
⁊ ꝭꝫ ꝟ oē corp⁹ simplr̄ erit in loco eēntialr̄: ⁊ vr̄ mihi
ꝙ hoc qꝺ narrauit Auēpace est opīo Alfaraby. Alfa-
rabi⁹. n. est q posuit se ꝯdicētē qōnib⁹ Joānis. Et vna
illaꝝ qōnū est ista q̄ iuenit̄ in libris nr̄is: sicut iueni-
tur ex vbis Auēpace: ⁊ nō icidit in man⁹ nr̄as. ¶ Et
cū ita sit ꝟ qꝺ dicit Aristo. ꝙ oē corp⁹ ex̄ qꝺ nihil est
nō est in loco: ⁊ ꝙ oē corp⁹ ex̄ qꝺ est aliqd est in loco
est falsum: appet. n. ex ꝭmōe ei⁹ in ꝟ loco ꝙ corpora
nālia apud ipm sunt trib⁹ modis: est. n. modus q est
in loco eēntialr̄. s. corpa recta: ⁊ modus q est in loco
ꝑ accn̄s: ⁊ ꝟ est corpa rotunda: ⁊ modus q est in loco
ꝓꝓ suas ptes: ⁊ ꝟ est totus mūdus. s. corp⁹ cōpositum
ex corpib⁹ simplicib⁹ qnqꝫ: ⁊ totū ꝟ manifeᵐ est ex
suis vbis. ¶ Nos aūt reuertamur ⁊ dicamus: qm̄ cū
sit notū ꝑ se: ꝙ loc⁹ ꝭm ꝙ est loc⁹ est eq̄lis locato: ma-
nifestū est ꝙ supꝑficies ꝯuexi cētri spe nō est loc⁹ sim
pliciter: nō. n. est eq̄lis nisi supꝑficiei ꝯcaue: nō oībus
supꝑficieb⁹ spe: ⁊ loc⁹ est eq̄lis locato: qꝛ oēs supꝑficies
ei⁹ sunt eq̄les oīb⁹ supꝑficieb⁹ locati: eq̄litas. n. dr̄ duo
bus modis: dr̄. n. ꝭm ꝯtinētiā: ⁊ ꝭꝫ hoc dr̄ ꝙ circulus
est eq̄lis figure rectoꝝ lateꝝ: ⁊ dr̄ ēt qn̄ duo equalia

Obiectio ꝓ themistio. Solutio.

Quarta rō ī Themistiū.

Illꝺ qꝺ apꝺ Aꝝ. attribuit̄ alicui ꝓꝓ suā ptē ē aliꝺ ab eo qꝺ attri-buit̄ alicui ꝑ accn̄s. Jꝺ. 5. phy. ꝯ. pmo.

Auēpace hyspani opinio.

Corp⁹ rotundū fin. ꝑ se ⁊ corpa recta finiūt̄ ꝑ aliud. Jꝺ. 3. physi. cō. 74.

Improbō prima.

Scḋa.

...terro. solu... ⁊ tertia i... obatio.

Eq̄litas dr̄ duob⁹ mōis.

hn̄t mēsurā cōeꝫ q̄ mēsurent̄: ⁊ ꝭꝫ ꝟ dr̄ corp⁹ eē eq̄le
corpi: ⁊ supꝑficies supꝑficiei: ⁊ ista eq̄litas nō est va de-
loco nisi inane eēt: eq̄litas igit̄ ꝓpria loco ē eq̄litas
ꝭꝫ ꝯtinētiā: ex ꝟ igit̄ appꝫ manifeste ꝙ spa ꝭꝫ ꝙ est
spa nō est ī loco simplr̄ nisi accidat ei ꝟ sicut accidit
spis celestib⁹: quas ꝯtinet alia spa extrīseca. ¶ Et ꝟ
appꝫ ēt ex ꝟ: qm̄ pᵐ notū ē de loco: ꝙ collatio rei ad
ipꝫ est sic̄ collatio ꝯtēti ad ꝯtinēs: sic̄ dicim⁹ ꝙ aq̄ in
cypho nō est sic̄ collatio toti⁹ ad ptē: sꝫ dicere speraꝫ
eē ī cētro ē sic̄ dicere totū eē ī pte nō sic̄ dicere aquā
eē in vase: ⁊ iō si ꝯuexū cētri dicat̄ eē ꝯtinēs sperā: ⁊
iō illꝺ extrīsecū dicat̄ eē ꝯtinēs: erit ꝭꝫ equocationē:
qꝛ ī altero sūt ve ꝓprietates loci: est. n. ꝯtinēs ⁊ eq̄le:
⁊ res ē in eo sic̄ aq̄ in cypho: ꝟ igit̄ totū demr̄at vita
tē opīonis Aris. ⁊ falsitatē ei⁹ qꝺ itēdit Auēpace: ⁊ ꝙ
īpōle est exponere vba Aris. ita ꝙ diffō quā induxit
de loco sit cōis corpi simplici ⁊ rotundo. ¶ Nos aūt
dicam⁹: qm̄ cū sit fixū ꝭm totū: neċe est vt ꝟ mō sit
qescēs: ⁊ qꝛ qes est ei ꝓꝓ qetē cētri qꝺ est in terra: ⁊
qes est: qꝛ est in loco eēntialr̄: iō dr̄ celū eē ī eodē lo-
co: ⁊ nō trāsmutat̄ ab eo ꝑ accn̄s. i. qꝛ cētrū ei⁹ est in
loco eēntialr̄: ⁊ ꝟ est itētio ꝭmōis Aꝝ. dicētis: ꝙ celū
est in loco ꝑ accn̄s: vtꝝ vō dicat̄ moueri in eodē loco
in q̊ est ꝑ accn̄s: cuꝫ nihil sit ex̄ ipm ꝭm ptes aut ꝭm
totū declabit̄: cū Aꝝ. declauerit ipꝫ moueri ꝭꝫ totū:
⁊ mutare locū in q̊ est ꝑ accn̄s ī forᵃ ei⁹ nō in mā. est
igit̄ motū ⁊ qescēs in suo loco ꝑ accn̄s. s. ꝓꝓ centrum
qꝺ est in loco eēntialr̄: oē. n. qꝺ iuenit̄ ī aliq̊ ꝑ accn̄s:
iuenit̄ in eo ꝓꝓ aliqꝺ hn̄s illud ꝑ se: ⁊ ꝟ est itētio ei⁹
cū dixit de aq̄ ⁊ de qlꝫ corpe ꝯtinēte: ipm vō ꝭm to-
tum quodāmō est mobile ⁊c. ⁊ ꝭm ꝟ erit opīo Ari.
ꝙ oē corp⁹ est in loco: ⁊ ꝙ oē motū est ī loco: sꝫ istoꝝ
qꝺdā ē in loco ꝑ accn̄s: ⁊ qꝺdā est in loco ꝑ se: ⁊ ꝭꝫ ꝟ
diuidit̄ motū: qm̄ aliud mouebit̄ in loco eēntialr̄: ⁊
aliud mouebit̄ in loco ꝑ accn̄s: appꝫ igit̄ ex ꝟ ꝙ oē
corp⁹ attribuit̄ loco in motu ⁊ qete aut ꝑ se aut ꝑ ac-
cidēs: ⁊ ꝙ nullū corp⁹ est qꝺ nō est ī loco: sic̄ Alex. in-
tēdebat ī expōne loci h⁹ vt post videbit̄. ¶ Et appꝫ
ex ꝟ ꝙ corpa attribuunt̄ loco trib⁹ modis ꝑ se ⁊ ꝑ ac-
cidēs ⁊ ꝭm ptē: vt ītēdebat Aꝝ. ⁊ ꝙ oēs expositores
nō potuerūt attigere hāc expōnē: ⁊ ꝙ Auēpace dimi
sit sermonē Aꝝ. ⁊ errauit multū. ¶ Sꝫ q̄rit̄ sup ꝟ si
corp⁹ celeste est in loco ꝑ accn̄s. q̊ mouet̄ ꝑ accn̄s: de-
clarabit̄. n. in ꝟ lib. ꝙ ē pᵐ mobiliū simplr̄: ⁊ sic illud
qꝺ est ꝑ accn̄s erit ꝑus illo qꝺ est ꝑ se. ¶ Ad ꝟ auteꝫ
dꝺꝫ ē ꝙ illa q̄ mouent̄ ꝑ se idigēt aliq̊ qescēte circa
qꝺ mouent̄: vt declat Aꝝ. in liᵒ de motib⁹ aīaliū lo-
calib⁹: ⁊ ꝟ qescēs forte erit loc⁹ ꝑ se: qn̄ fuerit ꝯtinēs
rē motā: ⁊ forte erit loc⁹ ꝑ accn̄s qn̄ nō fuerit ꝯtinēs
rē motā ī oīb⁹ ptib⁹: sic̄ ē dispō in corpib⁹ celestib⁹. q̊
locū eē ꝑ se nō est de neċitate eēndi rē motā ꝑ se: sꝫ
digni⁹ est vt sit de neċitate eēndi qetē nālr̄: qescens
. n. qescit ꝓꝓ silitudinē ꝯtinētis: ⁊ mouet̄ ꝓꝓ ꝑuatio-
nē silitudinis iter ipm ⁊ ꝯtinēs: ⁊ ꝟ erit qn̄ mouet̄ ī
ꝯtinēte: ⁊ iō cā mot⁹ ei⁹ qꝺ mouet̄ in ꝯtinēte est ex̄
nām: ⁊ est rē motā eē ex̄ suuꝫ vbi nāle: ⁊ ꝟ est dispō
corpoꝝ simpliciū q̄ mouent̄ motu locali. s. q̄tuor ele
mētoꝝ: qꝺ āt mouet̄ nō ī ꝯtinēte: sꝫ circa qescēs ali-
qꝺ tm̄ est illud: cui⁹ mot⁹ nō est ꝑ accn̄s extrinsecuꝫ
a nā: ⁊ est dispō corporis rotundi: ⁊ ꝟ qꝺ accidit qui
busdā corporibus celestibus. s. qꝛ sunt in loco: qꝛ con
tinent̄ ab alijs est ꝑ accidēs: ꝭm ꝟ igit̄ est intelligen
dus iste locus vt mihi vr̄. ¶ Alexā. vō opinat̄ ꝙ spa
stellarū fixarū nō est in loco: ⁊ dicit hāc eē opinionē
Aꝝ. dicit. n. ꝙ nō est in loco nisi eo mō q̊ mouet̄ ⁊ nō

Quarta.

ec in

Opio ꝓpa.

centrū celi

Oē. n. qꝺ iuenit̄ in aliq̊ per accidens inuenit̄ in eo ꝓꝓ aliqꝺ hn̄s illud p. r se. ꝯtīle. j. c. 67. ⁊ ꝑ celi. t. cō. 14. ⁊. 62.

Obiectio.

Solō.

Quiescēs qescit ꝓꝓ silitudinē ꝯtinētis ⁊ mouet̄ ꝓꝓ ꝑuōneꝫ silitudinis iter ipꝫ ⁊ ꝯtinēs: ⁊ ꝟ erit qn̄ mouetur in ꝯtinēte. Et iꝺ vid. j. cō. 69. ꝓ hoc ēt vid. 4. ce. cō. 35.

Opio alexā.

mouet̃ ꝑ se:neq₃ per accñs:neq₃ ꝭm partes aut totū. ꝙ̄ nō est in loco:⁊ v̄ificat ip₃ nō moueri ꝑ se:q₂ ipoſſe est vt moueat̃ ꝭm totū aut ꝭm ꝑtes:ꝭm v̄o totū:qm̄ nō mutat locu₃ ꝭm aūt ꝑtes:q₂ nō sunt diuiſe a toto ⁊ q₂ totū ēt est qescēs:⁊ siŀr dicit ꝙ nō mouet̃ ꝑ accidēs.illud.n.qđ mouet̃ ꝑ accñs nō mouet̃ ꝭm ꝑtes ꝑ accñs:nisi q₂ motus totius est ꝑ se:⁊ simiŀr non est in actu:q₂ nō sunt distincte:neq₃ in potētia:q₂ nunq̄₃ distinguent̃:⁊ ꝑꝑ hoc dicit precise ꝙ motus circularis nō est in loco:⁊ ꝙ nō est trāslatio:⁊ dicit ꝙ nō ē impossibile corp⁹ eē nō in loco:locus.n.nō est corporis essentialiter:qm̄ nō accipit̃ in diffōne corporis neq₃ corp⁹ in diffinitione loci.Et cū locus ꝙ est finis est in ꝯtinēte nō ꝯtēto.⸿Et nos dicimus.ponat̃ ꝙ nō est de necessitate corporis vt sit in loco.nō.n.est de necitate moti vt sit in loco aut ꝑ se:aut ꝑ accñs: qm̄ cum ſpa nō fuerit in loco ꝑ se:neq₃ ꝑ accñs nō erit ī loco ⁊ cū nō fuerit in loco:q̄uo igit̃ mouebit̃:nisi dicatur ꝙ loc⁹ nō est de necitate motus:⁊ totū hoc est ipoſſe.

Improbā.

⸿Sicut aūt dcm̄ est alia sunt in loco ꝭm potentiam:alia v̄o ꝭm actum:vnde cū quide₃ cōtinuum sit qđ est similis partis ꝭm potentiā in loco partes sunt.Cum v̄o sepata sint qdē.tāgāt aūt se:sic̄ collectio:ꝭm actū sunt.

⸿Et res sicut diximus alie sunt in loco potētia:⁊ alie sunt in loco actu:cū igit̃ illud qđ est ꝯsimiliū partiū fuerit ꝯtinuu₃:ꝑtes ei⁹ in potētia sunt in loco donec cu₃ separant̃: sed erūt ꝯtingētes vt aceruus in loco in actu.

44 ⸿Cū declarauit ꝙ q̄dā corpora sunt in loco ꝑ se:⁊ sūt illa ex̃ q̄ est aliqđ corpus cōtingēs:⁊ quedā sunt in loco:q₂ ꝑtes eoꝝ sunt in loco:⁊ hec est dispō corꝑis totius mūdi:⁊ quedā sunt in loco per accñs vt illud qđ mouet̃ circulariter:īcepit declarare etiā ꝙ q̄dā attribuunt̃ loco potētia ⁊ quedā actu.⸿Et dixit: ⁊ res sicut diximus ⁊c̃.i.qm̄ corpoꝝ aliud est in po^a in loco q₂ potest eē in ipso in actu:⁊ aliud est in loco in actu.⸿D.d.cū igr̃ corpora ⁊c̃.i.⁊ corpora q̄ sunt in loco in po^a sunt ꝑtes corꝑis ꝯtinui ꝯsimiliū ꝑtiu₃ dū fuerit ꝯtinuū.V.g.aq̄:⁊ cū ꝑtes illius sepant̃ ⁊ diuiduntur abinuicē erit in loco in actu.⸿Et in isto ꝭmōe ē ordo ꝑposterus. ⁊ d₃ sic legi:donec cū separant̃ erūt in loco in actu:sed erūt ꝯtingētes sicut aceruus:⁊ intendit:s₃ accidit eis vt ꝯtāgant̃:⁊ erit locus eoꝝ vnū.vt aceruus tritici.corpus.n.ꝯsimiliū ꝑtiū dū nō diuiditur ꝑtes ei⁹ sunt in loco in potētia:⁊ cu₃ diuidit̃ tunc ꝑtes ei⁹ sunt in loco in actu.si igit̃ sepant̃ partes eoꝝ erūt in locis diuersis actu:⁊ si nō sepant̃:s₃ erūt ꝯtingētes erūt in vero loco in actu:⁊ tūc erūt q̄si mediū īter illud qđ est in potentia pura ⁊ actū purū:⁊ intendebat declarare per hoc ꝙ totum nō est in loco actu aut potentia:⁊ similiter celum.

⸿Et alia quidē per se sunt vt oē corpus: aut ꝭm loci mutationē:aut augmētū mobile alicubi per se:celū aūt sicut dcm̄ est:nō est alicubi totū:neq₃ in quodā loco:siquide₃ nullum ipm ꝯtinet corpus:ꝭm ꝙ aūt mouetur sic ⁊ locus est partibus:altera eni ab altera habita partiū est:alia v̄o ꝭm accidens sicut anima ⁊ celu₃.partes.n.in loco quodāmodo oēs sunt: in eo enim ꝙ circulariter sunt ꝯtinet alia aliā:vñ mouet̃ circulariter solu₃ qđ sursu₃ est.oē aūt nō alicubi est. Qđ eni₃ alicubi est ipsum aliquid est: ⁊ adhuc aliud quiddā o₃ esse extra hoc:in quo quide₃ cōtinet̃:extra aūt oē ⁊ totū nihil est.

Anīa ⁊ celū sunt in loco ꝑ accidens.

Ex oē ⁊ tū nihil

⸿Et ēt quedā ꝑ se. V.g.qm̄ oē corp⁹ qđ mouet̃ ꝭm trāslationē aut ꝭm augmētū est ꝑ se in aliquo vbi:⁊ celū sicut diximus nō est in aliquo vbi ꝭm totū neq₃ in aliquo loco:cū nō cōtineat̃ a corpore oīno:s₃ ꝭm ꝙ mouet̃ ꝭm hoc ꝑtes ei⁹ hñt locu₃ ēt ꝑtes.n.ei⁹ sunt īseparabiles abinuicē:⁊ quedam per accñs. V.g.anīa ⁊ celū.partes eni aliquo mō oēs sunt in loco:queda₃.n.ꝯtinēt quasdā circulariter:⁊ iō pars mouet̃ circulariter:totū v̄o nō est in aliquo vbi.hoc.n.est in vbi quod ē in se aliqd:⁊ indiget aliquo alio qđ extra illud ē:⁊ quod ꝯtinet illud:⁊ nō est aliqd p̄ter totū:⁊ vniuersum extra totum. 45

⸿Cū diuisit illud:qđ est in loco in actū ⁊ potētiā:īcepit etia₃ diuidere illud in per se ⁊ per accidens.et dixit:⁊ ēt quedā ꝑ se ⁊c̃.i.ēt q̄da₃ corpora mobilia sunt in loco ꝑ se:⁊ sunt illa q̄ mouent̃ ꝭm rectā translationē aut ꝭm augmentū:illa eni que mouent̃ his motibus ꝯtinent̃ ab aliquo alio extrinseco:cū sint nāliter terminata nō terminātia.⸿Et cū declarauit ēt hāc ꝑpōne₃ dicentē ꝙ oīa corpora extra que est aliquid sunt in loco ꝑ se:posuit aliā:⁊ est ꝙ celū nō ꝯtinet̃ ab aliquo corpore oīno:⁊ ista ꝑpō declarabit̃ ꝑpe in celo ⁊ mūdo:⁊ ꝯclusit in scđa figura ꝙ celū nō est ī loco ꝑ se:⁊ est.s.ꝭm totū.i.orbis qui mouet̃ motu diurno ꝭ₃ totū:⁊ hoc intēdebat cū dixit:⁊ celū sicut diximus ⁊c̃.iste eni sermo ꝯtinet ꝯclusionē ⁊ vnā ꝑpositionē.⸿Et forte ītēdit ꝑ hoc qđ dixit nō est in vbi neq₃ est in loco idē:⁊ erūt noīa synonima: ⁊ talis doctrina vsitat̃ ad expōnes.⸿Et q₂ queda₃ ꝑtes eius ꝯtinent̃ ab aliquo extrinseco excepit hoc ⁊ dixit: sed ꝭm ꝙ mouent̃ ⁊c̃.i.l₃ ꝭ₃ ꝙ ꝑtes eius mouent̃ ⁊ ꝑtes ei⁹ ꝯtinēt se adinuicē dr̃ ꝙ ꝑtes eius sunt in loco simpliciter:⁊ est ītelligēdū ꝙ l₃ sint simpliciter in loco:tñ h̄ est ei per accñs.ſpa.n.nō est īnata moueri ī spera:⁊ vŀr in ꝯtinente:⁊ nō est ita de illo qđ mouet̃ motu recto:mobiliū igit̃ quedā sunt in loco v̄o:quedam sunt in loco ꝑ accñs:vt colores ⁊ accñtia q̄ sunt in loco:q₂ subm̄ eoꝝ est in loco:⁊ ꝑpe istū modū dicimus ꝙ celū est in loco per accñs:sed q₂ aliq̄ ꝑs eius est in loco.s.cētrū:⁊ illoꝝ que sunt in loco v̄o quedā sunt ꝑ se:⁊ sunt illa q̄ mouent̃ motu recto: ⁊ sunt ꝑ accidēs q̄dā:⁊ sunt ſpe celestes cōtente:si oīs spera celestis p̄ter ꝑmā q̄ h₃ motū ꝑpriū est ꝯtēta:⁊ cū induxit modum corpoꝝ q̄ sunt in loco ꝑ se:dixit:⁊ q̄dā ꝑ accñs. v̄.g.anīa ⁊ celū.i.qm̄ aīa est in celo:q₂ subm̄ ei⁹ qđ est corpus est in celo:⁊ celū ꝭm totū est in loco:q₂ centꝝ eius est in loco.⸿Et isti sunt duo modi ei⁹ quod est per accidens.s.attribuere accidēti rei illud qđ attribuit̃ rei:⁊ attribuere toti illud qđ attribuitur parti. ⸿Deinde dixit:ꝑtes.n.⁊c̃.⁊ inuit ꝑ hoc ꝙ celū ē in loco per accñs ꝭm totū:ꝑtes v̄o eius sunt in loco v̄o. q̄dā.n.ꝯtinēt quasdā circulariter.⸿Et dixit hoc:q₂

vltimus

vltimus orbis q hз ꝓprie motū diurnum siue fuerit stellatus siue ali⁹ no dз hr̄e motū ꝓpriū preter diurnū. ¶ Et dixit quodāmō: qm̄ hoc est accn̄s ei cū corpus celeste nō est inatū vt sit ꝯtentū sed ꝯtinens est. ¶ D.d.ꝛ iō ps mouet̄ circulariter: ꝛ itēdit ꝑ partes ꝑtē mūdi q̄ est totū celū: ꝛ inuit ꝙ ista ps ē in loco ꝑ accidēs: qd̄.n.nō est in loco ꝑ se neqз ꝑ accn̄s non hз motū ꝑ se. ¶ Et iō dixit: totū ꝟo nō est i aliquo vbi: ꝛ intēdit ꝑ totū: totū mundū: ꝛ dixit in aliquo vt concludat eēntialr̄: ꝛ accidētaliter: ꝛ.q.d. totū vez̄ nō est oino in vbi.i.neqз ꝑ se neqз ꝑ accidēs. ¶ D.d. qm̄ h vbi ꝛc̄.i.id enī qd̄ est in loco est in se aliqd ꝛ indiget alio aliquo ꝯtinēte ipm: sз extra totū nihil est ꝯtinēs ipm: qm̄ h nomē totū significat ꝙ extra ipm nō est corpus aliqd̄ oino: ꝛ hoc manifestuз est. ¶ Et debes scire ꝙ Aui. opinatur ꝙ corpus celeste nō est in loco neqз per se neqз per accidens: dicit enī ꝙ motus rotūdi nō est trāslatio: sed motus in situ: ꝛ nō est necessariū in motu ꝭm situз vt sit in loco. ¶ Et h est ꝯtra Aristo. ꝛ ꝯ vez̄: ꝑmo ꝟo qm̄ in situ nō est mot⁹ vt declaratū est in 5°. ¶ Et ēt qm̄ locus est ꝑor situ ꝛ acceptus in diffōne eius: q̄uo igit̄ hēbit aliquē sitū: ꝛ nō hēbit locū. ¶ Et ēt manifestū est ꝑ se ꝙ mot⁹ spere est trāslatio: ꝛ trāslatio est in loco: ꝛ hoc manifestum est in suis ꝑtib⁹: qm̄ mutāt locū: tota ꝟo spera nō mutat locū vt existimat̄. ¶ Et Aristo. declarat in vlti° sexti: ꝙ sꝑa mutat locū ꝭm formā nō ꝭз subm vt declarabit̄ in illo loco. ¶ Et existimauit Auic. ꝙ motus q mutat locū in forma nō in subo est mot⁹ i situ ꝛ h est error manifestus: ꝛ itelligo ꝑ formā h qd̄ trāsfert̄ circa ꝯuexū cētri ex ꝯuexo ꝑfecte rotunditatis: ad ꝯuexū perfecte rotūditatis: cū ꝯuexū diuidat̄ in multa ꝯuexa: quoz̄ vnūqdqз est ꝑfecte ꝯuexitatis ꝛ rotūditatis. Est igit̄ vnū ꝭm subз nō ꝭm formā: ꝛ iō trāslatio corꝑis rotūdi ꝭm totū circa totalitatē cētri est mutatio loci ꝭm formā eius: nō ꝭm subз: ꝛ qꝛ isti trāslationi accidit diuersitas situs.s. situs totius spere ad totū centrū vocauit ipsum Auicē. situalē: ꝛ dicere motū esse situalē: qꝛ mutat̄ de situ i sitū: est aliō q̄з dicere motū eē situalē: qꝛ est in ipso situ. Et h ignorauit Auicē. aut vitiose ꝓtulit. ¶ Et mouit ipsuз ad dōm h qd̄ dixit Alexā. ꝙ orbis stellat⁹ nō est in loco per se neqз per accn̄s: ꝛ ꝙ iste motus nō est in loco: ꝛ ꝙ nō est trāslatio: ꝛ hoc totū nihil est.

Qō ñ ē i loco nз ꝑ se nз ꝑ accn̄s ñ hз motū ꝑ se.

4

Auicē. opio tenētꝭ celuз ñ eē i loco nз ꝑ se neqз ꝑ accidens. quā ēt requiras. 6. ph.c.85. Improbatio opionis aui.

45 6.ph.85.

Cā deceptionis Auicen.

¶ Et propter hoc oia in celo sunt: celum.n. quidē fortassis est omne: est autē locus non celum: sed celi qddā vltimū ꝛ tangens mobile corporis est termin⁹ quiescēs: ꝛ ꝓpter hoc quidē terra in aqua: hec in aere: hic ꝟo in ethere: ꝛ hic vero in celo: celum autē non amplius in alio est.

¶ Et ꝓpter hoc oia erunt in celo: videtur.n. ꝙ celū est totū: ꝛ celū non est locus: sed aliquid ex celo: ꝛ est vltimū eius ꝯtingens corpus qd̄ hз moueri: ꝛ ideo terra est in aqua: ꝛ aqua in aere: ꝛ aer in ethere: ꝛ ether in celo: celum ꝟo nō est in aliquo alio.

46 ¶ Dicit: qm̄ oia sunt i toto: ꝛ totū est i celo. ğ oia erūt in celo: ꝛ ipse induxit ꝯclōnē tm̄ cū dixit: ꝛ ꝑꝑ h oia erunt in celo: ꝛ ꝯuersionē maioris ꝓpōnis cū dixit: videt̄.n. ꝙ celū est totū. ꝛ fecit h: qꝛ ꝯuersio ei⁹ est manifesta: ꝛ minor ꝓpō est manifesta: ꝛ dixit: videtur qꝛ declarabit̄ qn̄ declarabit̄ ꝙ ex̄ celū nō est aliqd̄ corpus oino. ¶ D.d. ꝛ celū nō est locus ꝛc̄. ꝛ intendit ꝑ vltimū ꝯtingēs ꝯcauū orbis lune: qd̄ ꝯtinet ignēз: ꝛ itendit ꝑ corpus qd̄ hз moueri ignē: ꝛ itēdit vt mihi vr̄ ꝙ hз moueri ad illud.s. ad cōcauū orbis lune: ꝛ dixit h ne existimet̄ ꝙ locus sit corp⁹: ꝛ ꝙ celū nō est loc⁹ nisi ꝭз ꝙ ꝯtinet. ¶ Intendebat ēt ꝑ hoc declarare ꝙ illud qd̄ est dcm̄ in diffōne loci iuenit̄ esse ꝯueniēs in q̄ttuor elemētis.[a] terra.n. sicut dixit iuenitur in vlti° aq̄: ꝛ aq̄ in vltimo aeris: aer ēt vt demr̄at̄ in celo ꝛ mūdo est in vltimo ignis: ꝛ ignis in vltimo orbis: sз posuit ista h pōne.s. ꝙ est ex istis nō māifestū per se: donec declaret̄ post: ꝛ silr̄ hoc qd̄ dixit: celum ꝟo nō est in aliquo declarabit̄ [b] in celo ꝛ mundo.

Documentū

a Loc⁹ terre ē vltimū aq̄. loc⁹ aq̄ vltimū aeris locus aeris vltimuз ignis. loc⁹ ignis vltimuз orbis. Jd̄.4. ce.c. 23. b ꝑ celi.96. vsqз ad.100.

¶ Capl̄m in quo ex diffinitione superius data de loco soluit dubitationes supra positas de loco. Cap. VII.

Manifestū aūt ex his: qm̄ dubitationes oēs soluunt̄: sic vtiqз dicto loco: neqз simul augmentari necesse est locuз: neqз punctum esse locum: neqз duo corpora in eodē loco: neqз spaciū aliquod esse corporeum: corpus autem medium loci contingens est: sed nō spaciuз corporis: ꝛ est locus alicui nō sicut in loco aūt: sed sicut terminus in finito: non eniз oē: qd̄ est in loco est: sed mobile corpus.

¶ Declaratū est ex hoc cum locus dicat̄ hoc modo: oēs qōnes dissoluunt̄: nō.n. est necesse: ꝙ aliquid neqз augeat per augmentum eius in quo est: neqз vt pūctus sit locus: neqз vt duo corpora sint in eodē loco: neqз vt locus sit dimensio aliqua corporalis: sicut est finis in finito: qm̄ illud qd̄ est inter locuз est corpus qd̄cūqз corpus sit: nō dimensio corporis: locus ꝟo est in vbi: non ita ꝙ sit in loco: sed ꝭm ꝙ est finis in finito: qm̄ non oē ens est in loco: sed corpus qd̄ hз moueri.

Duo corpa nō pñt eē in eodem loco. Jd̄.j.c.c.55. t.55.

Cum ꝑmisit dare diffōnē loci ꝯuenientem oibus ꝑncipys iuētis in loco: ꝛ ꝑ quā dissoluantur oēs qōnes accn̄tes in eo: incepit declare q̄uo dissoluātur qōnes ꝑdicte ex hac diffōne. ¶ Et dixit: ꝛ declaratū est ex h ꝛc̄.i. ꝛ declaratū est ex ꝑdictis ꝙ oēs qōnes ꝯtingētes i loco dissoluunt̄ ex hac diffōne. ¶ D. incepit dissoluere vnā illaz̄ qōnū: ꝛ dixit: qm̄ non est necesse ꝛc̄.i. qm̄ qō dicēs: ꝙ si oē corp⁹ est in loco: ꝛ i oī loco est corpus: nece est qn̄ corp⁹ auget̄ vt loc⁹ augeat̄: ex quo sequit̄ locū eē corpus: ista.n. qō dissoluitur hoc mō ꝑ hāc diffōnē: qm̄ locus ꝭm ꝙ est finis accidit ei augmētū ꝑ accn̄s ꝭm ꝙ locus est finis corpoz̄ que sunt facilis passionis.s. aq̄ ꝛ aeris: ꝛ qō ꝯtingit qn̄ ponat̄ augeri eēntialr̄.s. vt ex suo augmēto seqtur vt sit corp⁹: qm̄ h ñ seqt̄ nisi aug^m eius esset ꝑ se. ¶ Deide dedit aliā qōnē: ꝛ dixit: neqз vt pūctus habeat locū: ꝛ est qō dicēs: qm̄ si corpus hз locū necesse est vt suꝑficies hēat locū: ꝛ si suꝑficies hз locū nece est vt linea hēat locū: ꝛ si linea silr̄ ꝛ pūct⁹: ista.n. sunt ꝓportionalia: hoc.n. nō ꝯtingit nisi ponētib⁹ locū cor

47

z

poris eē corpus:ponētibꝰ vo locū corpis esse vltimū
3 ꝯtinēs nō ꝯtingit hec qō. ¶ Deinde īduxit tertiam
qōnē:⁊ dixit:neqꝫ duo corpora erunt in eodē loco:⁊
ista qō nō ꝯtingit ēt nisi ponētibꝰ locū eē tres dimē-
siones ⁊ ꝺmoni dicēti:qm̄ queādmodū locus pūcti ē
punctꝰ:⁊ locꝰ supficiei est supficies:ita ꝯtingeret vt
locꝰ corpis sit corpꝰ:ponētibꝰ vo ipꝫ esse vltimū ꝯti
4 nēs nō ꝯtigit hec qō. ¶ D.īduxit q̄rtā qōnē:⁊ dixit:
neqꝫ vt sit nobis aliqua dimensio in finito:illd.n.qd
est inter locū ⁊c.i.⁊ nō ꝯtingit nobis vt locus sit di-
mensio que est inter vltima:illud enī qd est inter vl-
tima apud nos semꝑ in eo est aliqd corpus nō dimē-
sio abstracta a corpe:⁊ sic nō ꝯtingit nobis ꝺm hanc
expōnē vt locꝰ īdigeat loco:qm̄ locꝰ apud nos ꝺm ꝙ
est finis est in aliquo:nō ꝺm ꝙ aliqd est in loco:sꝫ ꝺꝫ
ꝙ supficies est in corpe:⁊ iō nō ꝯcedit ꝙ oē ens est
in loco:⁊ h intēdebat cū dixit:locus est in vbi nō ꝺꝫ
ꝙ est in loco:sꝫ ꝺm ꝙ est finis in finito.i.⁊ cū dr locū
eē in vbi nō est ꝺm ꝙ est in loco:sꝫ ꝺꝫ ꝙ dr in fine ꝗ
est vna supficies:aut supficies plures eē i finito:cuiꝰ
sunt supficies. ¶ D.d.nō.n.oē ens est i loco.i. sꝫ q̄dā
entia etiaꝫ sunt in subo.s.accidētia:⁊ quedā in loco.s.
indiuidua substātie:⁊ dixit:sꝫ corpus qd hꝫ moueri:
ad accipiēdū corpus mathematicū:qd nō est in loco
nisi ꝺm imaginationem.

Locꝰ ē i aliq̄ si ꝺꝫ ꝙ aliqd est i loco:sed ꝺm ꝙ superficies ē i corpe

Cōpꝰ mathematicū n̄ ē in loco nisi ꝺm imagiatiōeꝫ. Uide ꝓ hoc 44.c.pimi d gnōne:⁊ h.j. t.c.76.

¶ Et fert igit in suūpsiꝰ locū vnūqdqꝫ rōna
biliter:cui.n.ꝯn̄ter:⁊ qd tangit nō vi proxi-
muꝫ est:⁊ sit apta nata īpassibilia sunt:que
vo tangunt passiua ⁊ actiua sunt adīuicē:⁊
manet igit nā oē in ꝓprio loco vnūqdqꝫ ra-
tionabilr:⁊ nanqꝫ pars in toto loco sicut di-
uisibilis pars est ad totum:vt cum aque ali-
quis moueat partem aut aeris.

Nālr vnūqdqꝫ i ꝓpo loco ꝑmanet.

¶ Et recte vnūqdqꝫ corpoꝝ trāsfert ad eun
dem locū:oē.n.qd est ꝯn̄s aliqd ⁊ cōtingēs
ipm nō est violēte vnigeneū cū eo:cum igit
ista fuerint ex eo qd esse ꝯtinuū nō agūt in se
adinuicē:⁊ cū fuerint ꝯtingentia agunt in se
adinuicē:aut patient in seinuicē ⁊ q̄libet re-
rum nāliū q̄escit in loco sibi ꝓprio:⁊ hoc re
ctū est cū pars non q̄escit in toto ⁊ illud qd
est in loco disposito eius est sicut dispō par
tis diuise ad vniuersum. U.g.cum aliquis
motor mouerit partē aque ⁊ aeris.

48 ¶ Cū dixit ꝙ ex hac diffinitione dissoluunt qōnes ac
cidentes in loco:incepit declarare etiā ꝙ ex illis pōt
hō dare cām:ex qua vnūqdqꝫ corpoꝝ hꝫ ꝓprie locū
ꝓpriū ex locis nālibus:⁊ ꝙ q dicit locū esse inane in
aliquo nō pōt dare cāꝫ eiꝰ qd apparet ex diuersitate
spēꝝ loci ꝓpter diuersitatē specieruꝫ corpoꝝ. ¶ Et
dixit:⁊ recte ⁊c.i.⁊ cū locus sit vltimū corporis conti
nēs locatū:rectū est vt vnūqdqꝫ corpoꝝ transferat
ad locū ꝓpriū:cum trāsfert ad vltimū corporis sibi
ꝓpꝛij:[a] oē.n.corpus mouet nāliter ad vltimū alteriꝰ
corporis donec tangat ipm:⁊ illud corpus ad qd mo-
uetur est vnigeneū cū eo:[b] cā igitur in hoc qd corpa
mouent ad loca ꝓpa:est qꝛ vltim corpis ꝯtinētis ꝯue
nit cū vltiꝰ:rei mote:⁊ h nō īuenit in vacuo.[c] in va-
cuo enī nō est nā neqꝫ vnigenea:neqꝫ diuersa. ¶ Et
hoc intēdebat cū dixit:omne enī qd est ꝯsequēs ⁊c.i.

a De corpꝰ nāliter mouetur ad vltimū alterius corpis donec tāgat illud:⁊ illd corpꝰ ad qd mouet vnigeneū ē cum eo. Jd.s.cō. 36.⁊ ibi. Uid j.cō 69.
b De cā motꝰ simpm. vid 4.celi. c.23.
c Jn vacuo n̄ ē nā vnigenea neqꝫ diuersa.ꝯnle.s.36 t.42.⁊.67.

omne eniꝫ qd mouet ad aliqd naturaliter nō violen
te:donec occurrat illi est vnigeneū cum eo:⁊ qꝛ mobi
lia videntur moueri ad vltimū ꝯtinētis:⁊ omne qd
mouet ad aliquid naturaliter est vnigeneū cū eo:vl
timū igit necesse est vnigeneū:⁊ sic in quolꝫ vltimo
cōcauo elementoꝝ.s.ꝙ aqua mouet etiā ad vltimū
aeris quando aqua fuerit in suo loco ꝓprio mundi:
aut in aliquo loco violēte. ¶ D.d.cū igit ista ⁊c.i.cū
igit res vnigenee fuerint cōtinue:nō agunt in se ad-
inuicem:⁊ cum fuerint cōtigue agunt in se adinuicē.
¶ D.d.in qualibet rerū ⁊c.⁊ iste ꝺmo nitit dare cau
sam quietis corpoꝝ in suis vbi naturalibus ex diffi-
nitione loci:sicut dedit ex illo causam motionis cor-
porum ad sua vbi naturalia:⁊ sermo sic componit.
Corpus in corpore ꝯtinente ipꝫ est sicut pars diuisa
a toto ꝯtinuo.Et omnis pars diuisa a toto cōtinuo fi
git quādo ꝯtinuat cū toto ⁊ quiescit apud ipꝫ. U.g.
pars aque diuisa quādo mouet ad vniuersuꝫ aque:⁊
cōtinuat cū eo.Sequit ex hoc vt corpus locatū figa
tur in loco ꝺm ꝙ est pars illius. ¶ Et nitit etiaꝫ per
hunc sermonem dare cām quietis naturalis ⁊ vlis:
cum causa in quiete est eadem cum causa in motu:⁊
est similitudo: que est in cōtinente:⁊ dixit:ꝙ disposi
tio eiꝰ est sicut dispositio partis diuerse ⁊c.qꝛ locatuꝫ
qn̄ tāgit corpus cōtinēs ipsum nō copulatur cuꝫ eo:
⁊ similitudo inter illa est vnigeneitas.

¶ Sicut aūt aer hꝫ se ad aquā vt mā:hic aūt
hꝫ se vt spēs.aq̄.n.mā aeris:aer actus q̄daꝫ
illiꝰ.aq̄.n.potētia est aer:aer autē potētia aq̄
est alio mō:determinādūꝫ aūt est posterius
de his:ꝫ ꝑꝑ tp̄s necesse est dicere q̄dē:incer
te aūt nūc dcm̄ tūc erit certiꝰ. Si igit idē est
mā ⁊ actꝰ.aq̄.n.vtrūqꝫ:sꝫ hoc q̄dē potētia:
id vo actu est:hꝫ se vtiqꝫ sicut pars quodā-
mō ad totū:vnde ⁊ his tactus inest. Aptitu-
do aūt cuꝫ vtraqꝫ actu vnum fiant:⁊ de lo-
co quidē ⁊ qm̄ est:⁊ quid est dcm̄ est.

¶ Et videt ēt ꝙ collatio aeris apud aquā est
q̄si mā:⁊ aliud forma:aq̄ aūt est tanq̄ mā
aeris:aer vo est tāq̄ aliqs actus illiꝰ. Aqua
.n.est in potētia aer:aer vo est i potētia aq̄:
alio mō:⁊ h determinādū est in postremo:
sꝫ necessitas cogit ad dōm hoc in h loco. Si
igit sermo nō sit manifestus i hoc loco:illic
erit māifestus. Cū igit idē fuerit materia ⁊
cōplementū.sunt.n.ambo aqua:sꝫ illud est
in potētia ⁊ hoc ꝺm ꝑfectionē:⁊ ita hꝫ se sic
pars in aliquo modo apud totū:⁊ ideo hec
duo sunt ꝯtingentia:⁊ fiunt continua quan
do fuerint ambo vnuꝫ in actu:hoc igitur sit
dictum de loco si est:⁊ quid est.

¶ Nitit in hoc sermone dare cām in hoc ꝙ ꝯtentuꝫ
est simile continenti:dicit enim ꝙ contentum ita se
habet ad ꝯtinens sicut materia ad formā.i.⁊ queād-
modū materia perficitur per formā ita contentum
perficit per continens:⁊ qꝛ h est quasi nō manifestū
in hoc loco:dixit ⁊ videt ⁊c.i.⁊ videt ꝙ aq̄ est silis
māe:⁊ aer est similus forme:⁊ ꝓpter hanc similitudi
nem

Dña iter cõtinés τ ɔtentū: τ iter mãz τ formã.

nem alteꝝ ꝑficieť ꝑ alteꝝ: sicut mã ꝑ formaz. ¶ Et differūt: qꝛ ɔtinés τ ɔtētū sunt in actu: τ forma τ mã nō sunt i actu vtraqꝫ ꝑ se: ɔtinés igr̃ τ ɔtētū assilanť ꝑti τ toti q̊dãmō: τ mãe τ forᵉ q̊dãmō. ¶ Et qꝛ vtrū qꝫ vr̃ q̃si mã reliq: vtrūqꝫ.n. elemētoꝝ vicinoꝝ ē in poᵃ reliquū: τ fuerit positū ꝙ alteꝝ est q̃si mã. s. ɔtētū: τ alteꝝ q̃si forᵃ. s. ɔtinēs: icepit ꝺclarare ꝙ poᵃ nō dr̃ in eis eodē mō: τ dixit: aq̃.n. est in poᵃ aer ꝛc. i. τ diximus ꝙ aq̃ est q̃si mã aeris: ᵃ qꝛ aq̃ est creata in poᵃ ꝑmitᵒ τ pᵃ itētiōe vt sit aer: aer vō q̃si est i poᵃ ꝑꝑ forma mãe: τ q̃si cã in ħ est: qꝛ aer est q̃si ꝑfectio aq̃: τ ignis aeris ᵇ. s. qꝛ ɔtinēs est nobiliᵒ ɔtēto ₰m hoc: τ ēt alteꝝ est quasi ꝑuatio: τ alteꝝ q̃si forma: τ alteꝝ q̃si gnō: τ alteꝝ q̃si corruptio: τ qꝛ oĩa ista nō sunt mãifesta in ħ loco dixit: τ determinandū est hoc in postremo ꝛc. i. τ hoc qꝺ diximᵒ ꝙ ɔtinēs est q̃si forᵃ τ ɔtentū q̃si mã: nō est manifestū in hoc loco: ſꝫ accipiēdū est hic ꝑ ɔstãti quousqꝫ declareť in alijs. s. in 4º celi τ mundi. ¶ D.d. cū igiť idē fuerit mã ꝛc. vult declarare ꝑ istū ₰mōez ꝙ alteꝝ eē q̃si mãz τ alteꝝ q̃si forma: facit ēt credere vt alteꝝ sit sicut pars: τ alteꝝ q̃si totū alio mō vt dcm̃ est supiᵒ: τ dixit: cū igr̃ idē ꝛc. i. cū igr̃ idē. V.g. aq̃ fuerit ɔpositū ex mã τ forᵃ: vtrūqꝫ.n. dr̃ aq̃: qm̃ mã dr̃ aq̃ i poᵃ: τ forᵃ dr̃ aqua in actu: manifestū est ꝙ ᶜ mã est tãq̃ ꝑs: τ forᵃ tanq̃ totum: qm̃ ħ nomē res dr̃ de parte in potentia: τ de toto in actu: τ cū ista sit dispō ɔtinētis de ɔtēto: manifestuꝫ est ꝙ ɔtinēs ita se hꝫ de ɔtēto sicut pars de toto: τ ēt q̃si alia cã in silitudīe que est iter illa. ¶ D.d. τ iō ħ duo sunt ɔtingētia ꝛc. τ qꝛ ista hn̄t se adinuicē sicut pars τ totū: iō sunt ɔtigētia: τ sicut ɔtinua. s. ɔtinēs τ ɔtētum qn̄ alterū trãsmutabiť in alterum. Hoc igiť sit dcm̃ de esse loci τ eius quidditate.

ᵃ Potentia q̃ aq̃ est aer: τ qua aer est aq̃ n̄ dr̃ i eis eodē mō. aq̃.n. creata est ꝑmitᵒ ꝑma itentiōe vt sit aer. aer vō ē i pō ꝑꝑ forãz mãe. q̃ aūt sit fora mãe. vid cōmē. 60. 7. meta. vid ɔsimile. ꝑ ꝺ gnō ne. t. c. 18.

ᵇ Cōtinens nobiliᵒ ē ɔtēto τ alteꝝ est q̃si ꝑuō τ alteꝝ q̃si fora τ alteꝝ q̃si gnā tio: τ alteruꝫ q̃si cōruptio. pro hoc vide cō. 15. 2. phy. τ q̃ ibi. vide. 4. celi. te. cō. 34. τ. j.

ᶜ Materia est tãq̃ pars τ forma tan q̃ totū. ɔsile. 7. met. c. 35.

¶ Tractatus secundus de vacuo.

¶ Capl'm in quo ořdit ꝙ ad nãlem spectat determinare de vacuo: τ quo ordine de vacuo determinandum sit. Cap. I.

Odē mō accipiēdū est eē phyſici ɔſiderare de vacuo τ si est aut nō: τ qūo est τ qd est sicut τ de loco. Et nãqꝫ silēm hꝫ incredulitatē τ fidē per ea q̃ opinanť: vt.n. locū quendaꝫ τ vas vacuū eē ponūt dicētes: videť aūt eē plenū qdē cū hꝫ graue: cuius receptiuum est: cuꝫ ħo priuatū est: vacuū: tãq̃ idē sit vacuum τ plenum τ locus: esse aūt ipsis nō idē est. ¶ Et sciendū ꝙ oꝫ nãlē etiã ɔſiderare de vacuo ħ mō quo de loco: τ ꝑscrutari de ipso qd sit: τ vtrū sit: aut nō: τ qūo iter illa est. ꝑpingq̃tas in negãdo τ ɔcedēdo illa ex hoc ꝙ ꝑtrãsit mentē ex eis. Dicentes.n. vacuū eē ponunt ipm q̃si aliquē locū. Et vas qꝺ existimať esse plenū qn̄ in eo est corpᵒ receptū: τ qn̄ caret illo est vacuū: ita ꝙ plenū τ vacuū τ locus sunt idē: ſꝫ eē eoꝝ nō est idem.

50 Cum compleuit sermonē de loco icepit loqui de vacuo et dixit: τ secūdum est ꝛc. i. ponere perscrutationē in ipo de tribᵒ interrogationibus: de quibᵒ perscrutatus est in loco. s. vtꝝ sit τ qd τ quale: τ nãlis oꝫ ɔſiderare de vacuo: qꝛ ɔuenit ₰ꝫ imaginationē loco τ motui τ alijs nãlibᵒ: τ hoc mouit dicentes ipm ad hoc credēdū: τ qꝛ locus est similis vacuo: τ vacuū eniꝫ apud dicētes ipꝫ esse est locus sine corpore: dixit: τ inter illa est ꝑpinquitas: τ ita inuenimᵒ in libro Alexã. in libro aūt nr̃o inuenimus ꝙ inter illa est distantia: in arabis aūt ɔueniūt ꝑpinquitas τ distantia: τ forte est error scriptoris: τ forte distãtia est: qꝛ alterū est verū: τ alterū est falsuꝫ. ¶ D.d. τ ꝑscrutari quid sit τ vtruꝫ sit. i. τ perscrutari primo qd significat hoc nomē vacuū: qm̃ quid est interrogať ad sciendū significationē nominis: τ ista interrogatio precedit interrogationē de vtrū sit in interrogationibus simplicibᵒ: interrogatio aūt per quid sit que interrogať de eius diffinitione est ēt post interrogationē per vtrū: τ ideo incepit ab interrogatione ꝑ qd sit: τ post induxit interrogationē per vtrū: τ dixit: τ ꝑscrutari ꝛc. i. vtrū sit aut nō sit: τ si sit qūo est. ¶ Et forte in hoc sermone est ordo ꝑposterus: ita ꝙ legať sic: τ opꝫ ꝑmo perscrutari de vacuo vtrū sit: aut nō: τ si sit: quid sit τ quale. ¶ D.d. dicentes eniꝫ vacuū ꝛc. hic dat cãm ꝑpter quã oꝫ naturalē ɔſiderare de vacuo: τ.q.d. τ cã in hoc ꝙ nãlis oꝫ considerare de vacuo est: qm̃ dicentes vacuum esse: credūt ipsum esse sicut locus est vas: τ cū aliqꝺ corpus est in eo est plenum: τ cuꝫ caret illo corpore est vacuū: ita ꝙ ɔtingit istis vt locus τ plenū τ vacuū sint idē ₰m subiectū: τ diuersa ₰m diffinitionē. s. ꝙ cū nihil fuerit in eo dicatur vacuū τ ecōtrario: he.n. due dispositiōes sunt opposite: τ si fuerit ɔſideratū in respectu eius qꝺ subijcitur in eo diceť locus. cū igiť dixit idē intendit ₰m subiectum. ¶ D.d. sed esse eorū nō est idē. i. ₰m diffinitionem: vacuum enim τ locus sunt idem ₰ꝫ subm: τ duo secundum diffinitionem.

Prĩa expō.

Nō qd nois ꝑcedit qōneꝫ si est i iterrogatiōibᵒ simplicibᵒ. Idē. j. cō. 57.

Scða expō.

Hinc sumiť aliq̃ eē idem sbo τ diffōne distīcta. Idē. j. 106. τ. 2. ꝺ aia. 14. 7. τ q̃ ibi. vide h. j. cō. 61. τ 99. τ 104. τ tex. c. 121.

¶ Incipe aūt opꝫ ɔſiderationē accipiētes ea que dicūt affirmãtes eē: τ iteꝝ que dicunt nō affirmãtes esse: τ tertio cōes opiniones de ipsis. Alij qdē igiť mōstrare tentantes qꝛ nō est: nō ꝙ hoies volūt dicere vacuū hoc arguūt: ſꝫ peccãtes dicūt sicut Anax. τ q eodē mō argumētãtes. Demōstrãt.n. ꝙ aliqd sit aer litigãtes ꝑ tres τ demōstrãtes ꝙ fortis sit aer: τ accipientes in clepsydrijs. Alij aūt homines volunt vacuum esse spacium in quo nullum est corpus sensibile.

¶ Et oꝫ nos ponere principiū ɔſideratiōis τ narremus qd dicūt in ħ opinãtes ipm eē: τ qd dicūt ēt opinãtes ipm nō eē: τ ēt res cognitas in eo. dicamus igiť ꝙ illi q nituť ꝑbare ipꝫ nō eē: nō ɔdicūt ei ꝙ hoies intēdūt per hoc nomē vacuū: ſꝫ ei qꝺ ipsi intēdūt ꝑ hoc nomē peccãdo: vt Anax. q iuit sua via ɔdictione. Probãt.n. aerē eē aliqd ꝑ ɔpressionē vtris iflati: τ vidēt ꝑ ħ ꝙ aer hꝫ ꝟtutē: τ ꝑ iclusionē eiᵒ in instr̃is que dñr cantaplore: hoies.n. itēdūt cū dicūt vacuū dimēsioneꝫ in qua nō est corpus sensibile oino:

51 ¶ Qr pnm pscrutatiōis nālis ē ꝓponere fmōes dialecticos fmōib⁹ demr̄atiuis: ⁊ fmōes eoꝝ q ponūt vacuū: ⁊ q destruūt ipz sūt tales: ⁊ maxie fmōes eoꝝ q ponūt ipz. ¶ Dixit: ⁊ oz nos ponere ⁊c̄. i. ⁊ ponam⁹ p. pscrutationē de suo eē p ꝓma cognita q̄ nālr hēmus in ipo: deide icepit dicere rōnes eoꝝ q negāt ipm eē ⁊ accusat eos: qr nō ꝯdixerūt ei. s. ꝙ signat h nomen vacuū: ita ꝙ ꝯdictio eoꝝ esset ꝯdictio vl'is: sz ꝯdixerūt ꝯdictiōe pticulari. s. ꝙ qdā eoꝝ estimauerūt vacuū eē: ⁊ est aer iuisibilis: ⁊ h itēdebat cū dixit: ⁊ nō ꝯdixerūt ⁊c̄. i. qm̄ nō ꝯdixerūt ei qd̄ signat h nomē vacuū. vt oz in ꝯdictiōib⁹ demr̄atiuis: sz ꝯdixerūt itētiōi pticulari quā ipsi intellexerūt p h nomē vacuū: aut opinabant ipm eē vacuū. s. aerez: ⁊ h sic dixit: qr exp̄mebāt vtres iflatos: donec sentiat p tactū exit⁹ aeris ab eis: ⁊ declarabāt p h ꝙ aer nō ē vacuuz: sed corp⁹: ⁊ silr faciebāt de itroitu aeris in cātaploris. h. n. instrm̄ qn̄ supi⁹ claudit nō fluit aq̄ ab inferiori ⁊ cū superi⁹ apit fluit: ⁊ h accidit necio ex itroitu aeris in ipm instrm̄. g qn̄ aq̄ exit ab eo nō remāet vacuū: sz succedit aer: ⁊ h qd̄ dicūt nō destruit nāz vacui: sz destruit solūmō vt aer sit vacuū: ⁊ dicēs vacuū esse pōt dicere ꝙ ē dispsuz in corporib⁹ nō sepatū ab eis: ⁊ qd̄ est ēt sepatū ex mūdū: ⁊ iō ista ꝯdictio fuit pticularis.

Pricipiū pscrutatōis nālis ē ꝓponere fmōes dialecticos fmonibus demr̄atiuis. Idē. s. cō. 3. ⁊ q̄ ibi.

2

Nota cāz q̄re qn̄ orificiū supi⁹ eclypsedre cládit nō fluit aq̄.

3 ¶ Deide iduxit descriptionē vacui apd̄ dicētes ipm eē cui oz resisti. ⁊ dixit. hoīes vō itēdūt ⁊c̄. ⁊ itēdit hoīes dicētes vacuuz eē ⁊ dixit: corp⁹ sensibile ad accipiēdū corpus mathematicū. nō. n. est dr̄ia inter vacuū ⁊ corpus mathematicuz: cum vtrūqz sint tres dimensiones abstracte a materia.

Non est dr̄ia inter vacuuz ⁊ corpus mathematicum cum vtrunqz sit tres dimensiones abstracte a mā. Cō sile. j. c. 76.

¶ Opinātes aūt oē qd̄ est corp⁹ esse dicūt: in quo oīno nihil ē illud esse vacuuz: vn̄ plenū aere vacuū esse: igit nō opz hoc demonstrare ꝙ aliqd sit aer: sz ꝙ nō est spatiuz alterum a corporibus: neqz sepabile: neqz ꝙ sit actu igit recipiat oē corpus: ⁊ ꝙ nō sit continuum sicut dicūt Democritus ⁊ Leucippus ⁊ alij multi physiologoꝝ: aut ⁊ si aliqd extra oē corpus ē cum sit cōtinuū.

¶ Et qr opinabant ꝙ oē ens ē corpus dixerunt ꝙ id in quo nihil est oio illud ē vacuū: ⁊ ideo videbāt ꝙ illud quod est plenū aere est vacuū: nō igit opz declarare aerē esse aliquid: sz opz declarare ꝙ nulla est hic dimensio fm dimēsionez corpoꝝ: neqz sepata: neqz exn̄s in actu: ita ꝙ miscent cū toto corpe ⁊ erit nō ꝯtinuuz sicut dicit Democritus ⁊ Leucippus ⁊ multi alij qui loquunt de natura: neqz est aliquid extra corpus vniuersale: ⁊ istud corpus est cōtinuum.

52 ¶ Cū dixit ꝙ significatū huius nois vacuū fz ꝙ ipsi itēdūt ē dimēsio in q̄ nō ē corp⁹ sensibile: ⁊ ista expōnois lz semp nō sit dicta ab eis: tn̄ seqt ex vbis eoꝝ icepit notificare h. ¶ Et dixit: ⁊ qr opinabant ꝙ oē ens est corp⁹ ⁊c̄. i. ⁊ qr isti opinabant ꝙ oē ens est corpus sensibile: itēdebāt p vacuū illud: in quo nihil est oīno. i. illud i quo nō est corp⁹ sensibile: ⁊ qr ponebāt ipm eē aliqd ⁊ nō pūationē simplr: sz inane ⁊ vacuū ꝯtigit vt sit dimēsio. g signatū hui⁹ nois vacuuz fm ꝙ ipsi itelligūt ē dimēsio: in q̄ nō ē corp⁹ sensibile: ⁊ itēdit p dimēsiōez tres dimēsiōes. ¶ D. d. ⁊ iō videbant ⁊c̄. i. ⁊ qr opinabant ꝙ vacuū est illd̄: in quo nō est aliqd̄ sensibile: ⁊ aer est isensibilis: crediderūt ꝙ illa q̄ sūt plena aere sunt vacua. ¶ D. d. nō igr oz ⁊c̄. i. ⁊ cū sit declaratū fm opionē eoꝝ ꝙ signatuz hui⁹ nois vacuū apud eos est dimēsio: in q̄ nō est corpus sensibile: nō oz volētes ꝯdicere huic opioni vera ꝯdictiōe declarare ꝙ aer est aliqd̄ corp⁹: sz declarare ꝙ nō sunt hic dimēsiōes p̄ter dimēsiones corpoꝝ exn̄tiū in eis: neqz sepate fz opionē dicētiū ꝙ vacuū inuenit ex oia corpa ⁊ p se: neqz exn̄tes oēs in actu i corporib⁹ ⁊ si non separent a corpib⁹: sz inuit a corpib⁹: ita ꝙ nullū corp⁹ sit ꝯtinuū in rei vitate nisi fm sensum: sz in oib⁹ corpib⁹ sunt foramina plena vacuo: vt Democrit⁹ ⁊ Leucipp⁹ itēdunt ⁊ multi alij loquentiū d nā. ¶ D. d. neqz ē aliqd ex corp⁹ totale ⁊c̄. i. ⁊ fz hoc destruet ēt opio dicētiū ꝙ ex mūdū est vacuuz ifinitū: ⁊ ꝙ in corpe toti⁹ nō ē vacuū: ⁊ intēdebat declarare ꝙ cū destruxerit signatū h⁹ nois vacuuz. destruentur oēs opiniones dicte de vacuo: qui āt vult destruere vacuū per hoc ꝙ aer est corp⁹: nō destruit nisi vnā opinionē particularem de vacuo.

Antiq ponētes vacuum existiabāt ꝙ oē ens est corpus. Idē. j. t. cō. 57.

¶ Hi qdē igit nō p portā ad ꝓblema ꝯdicūt: sz affirmātes eē magis: dicūt aūt vnū qdez: qr motus fm locū nō erit: hic autē est loci ⁊ mutatio ⁊ augmentū: nō. n. videbit motus vtiqz eē nisi sit vacuū: plenū. n. ipossibile est recipere: si vō recipiat ⁊ sunt duo in eodez: continget vtiqz ⁊ q̄libet simul esse corpora. dr̄ia eni pp quā nō vtiqz erit qd̄ dictū est: nō erit dicere. Si aūt ꝯtigit hoc: ⁊ paruissimuz accipiet maximum. Multa nāqz parua magna sunt: quare si equalia magna multa continget in eodē esse ⁊ multa inequalia.

¶ Isti vō nō ꝯtradixerunt significato fm ꝙ oz: dicētes vō vacuū eē: fmo eoꝝ est conueniētior. Dicūt. n. prio ꝙ mot⁹ localis ipoſſe est vt sit sine vacuo: ⁊ iste mot⁹ est trāslatio ⁊ augmentuz ⁊ diminutio. Existimat. n. ꝙ ipoſſe est vt sit mot⁹ nisi sit vacuū. plenuz. n. ipoſſe ē recipe aliquid: quoniaz si recipit: erit poſſe duo corpora eē in eodez loco: ⁊ plura qd̄libet isimul. Nō. n. pōt aliqs dicere ꝙ inter hoc ⁊ illud est dr̄ia pp quā nō pōt esse sicut est dictū: ⁊ cū ita sit possibile est vt minima reꝝ recipiat maximā. Magnū. n. diuiditur in multa parua. g si est possibile vt multa equalia sint in eodem loco: necesse est vt multa inequalia etiam sint in eodem loco.

¶ Cū dixit ꝙ ꝯdictio eoꝝ q dixerūt vacuū nō eē est debilis: icepit iducere rōnes eoꝝ q ponūt vacuuz eē ⁊ declarare ꝙ rationes eoꝝ sunt valde apparentes. 53
¶ Et dixit isti vō ⁊c̄. i. q destruūt vacuū. ¶ D. d. dicētes aūt vacuū: fmo eoꝝ ē ꝯueniētior. i. ⁊ rōnes eorū magis ptinēt ad sufficientiā ⁊ appentiā. ¶ D. d. p vō qr mot⁹ localis nō pōt eē sine vacuo. i. ⁊ ꝓma rōcinatio eoꝝ ē: qr dicūt ꝙ si vacuū nō fuerit n̄ erit motus localis:

tus localis:sed motus localis est.ergo vacuuz est:vel
si motus est:vacuū est:sꝫ motus est.ergo vacuuz est.
¶ Et qꝛ cōtinuatio nō est manifesta:incepit induce
re rōnes eoꝝ in cōtinuatione ⁊ dixit.existimat̄.n. ꝙ
īpossibile est ⁊c̄.i.existimat̄.n.ꝙ vacuū sequit̄ ex mo
tu:⁊ cuz vacuū nō est:motus nō est. ¶ D.d.plenū.n.
nō pōt recipe aliqd.i.⁊ existimat̄:ꝙ si motꝰ ē.vacuū
est:qm̄ motū mouet̄ in aliquo recipiēte ipm̄: ⁊ illud
aut est vacuū:aut corpꝰ:si corpus:tūc corpus recipit
corpꝰ:⁊ erūt duo corpora in eodē loco:qđ est īpossibi
le:⁊ cū īpossibile est vt recipiēs sit corpꝰ.ḡ ē vacuuz.
¶ Deinde addidit huic impossibili īprobabilitatez
statiz:⁊ dixit:⁊ multa corpa ⁊c̄.i.⁊ si sit possibile duo
corpora esse in eodē loco:possibile est plura corpa eē
in eodē loco:nō.n.pōt aliquis dicere: ꝙ est dr̄ia īter
h ꝙ vnū corpus recipiet duo corpora:aut plura cor-
pora:⁊ ꝙ pp illā differētiam non est sicut fuit dictū
.s.ꝙ illud:qđ cōtingit in duobꝰ corporibꝰ cōtingat in
pluribꝰ. ¶ D.d.⁊ cū ita sit possibile est ⁊c̄.i.⁊ cum sit
possibile vt multa corpora subyciant̄ in eodē loco:
possibile est vt maximū corpꝰ subyciat̄ in loco mini
mi corporis:vt ꝙ mundus subyciat̄ in loco sinapis:
possibile est corpꝰ maximū diuidi in minima corpo-
ra equalia corpori minimo: q̄ oīa penetrant̄ in loco
minimi corporis. ¶ Deinde īduxit aliud īpossibile
ēt qđ sequit̄ ex h.⁊ dixit.ḡ si possibile est ⁊c̄.i. qn̄ in-
eq̄lia fient equalia.s.maximum subyci in minimo:⁊
sic deficiet excessus.

Si duo corpora eēnt in eodē loco possibile esset vt maximū corpus subijciat̄ loco minimi corpis: vt ꝙ mūdus subijciat̄ i loco sinapis.

¶ Melissus quidez igit̄ demōstrat ꝙ omne
sit imobile ex his. si eniz mouebitur aliquid
necesse est dicit esse vacuum: vacuum autez
non est eorum que sunt.
¶ Melissus igit̄ declarauit ex h ꝙ totuz non
mouetur: dixit: qm̄ si mouet̄: necesse ē vt sit
54 vacuū: sed vacuū non est.

Melissus cēdit i peiꝰ vacuo:qꝛ negat motū esse.

¶ Dicit.⁊ melissus cū obedit ad vacuum eē si motus
est ⁊ vacuū apud ipm̄ nō est.igit̄ dixit totū nō moue
ri:⁊ cecidit in peius vacuo:qꝛ negat motū esse.
¶ Quodā qdē igit̄ modo ex his demonstrat
ꝙ aliquid est vacuū: alio vero mō qꝛ videtur
quedā coeūtia ⁊ calcantia: vt vinū dicūt cū
vtribꝰ recipe dolia: tanq̄ȝ in ea que sunt va-
cua coeūte densato corpore. Amplius ⁊ aug-
mētū vr̄ fieri oībꝰ ꝑ vacuuz: alimētū qdē.n.
corpꝰ eē: duo aūt corpora īpoſſe sil' esse.

Duo corpa īpoſſe ē sil' eē.

¶ Iste igit̄ est vnus modus: ex quo declarat
vacuū esse aliqd: ⁊ aliꝰ modus ē: qꝛ nos vi-
demus res q̄ cōgregant̄ adinuicē ⁊ conden-
sant̄: dicūt. V.g. vinū: dolia.n. occupāt ipȝ
cū albū in exēplari: ⁊ hoc significat hic eē lo
ca vacua ad q̄ corpꝰ cōgregat̄ qn̄ densat̄: ⁊
ēt augmētū oēs hoīes existimāt ipm̄ eē me-
diante vacuo. Dicunt.n. ꝙ nutrimētū ē cor
pus: ⁊ īpoſſe est vt duo corpora sint insil'.

55 Scđa rō

¶ Cū declarauit ꝙ vnū eoꝝ: ex qbus ꝓbāt vacuū eē
est motꝰ trāslatiōis.dicit ēt ꝙ ex dēsitate ꝓbāt ēt va
cuū:dicūt.n.ꝙ vnum corpus vr̄ cōstringi ⁊ fieri mi-
nusq̄ȝ erat:⁊ si vacuū nō eēt ꝯtingeret vt partes eius
inuicē penetrarētur quod est impossibile. ¶ Deinde
induxit tertiā rōnē.⁊ dixit:⁊ ēt augmētū ⁊c̄.i.qm̄ nu
trimentū:qꝛ est corpꝰ adueniens corpori nutribili:⁊
penetrās ipm̄:necesse est vt in corpore nutribili sint
foramina vacua:in qbꝰ ītrat cibꝰ:qm̄ si nō eēnt illic
foramina:cōtingeret corpꝰ penetrari. ¶ De igit̄ sūt
tres rōnes:quarū vna est ex motu trāslatiōis.⁊ scđa
ex densitate ⁊ raritate.⁊ tertia ex nutrimēto:⁊ īpoſſi
bile qđ sequit̄ ex eis ꝫ existimationē ē vnū.s. corpꝰ
penetrari:⁊ rōcinatio ex vtribꝰ est ꝑticularis: ⁊ redu
citur ad rōnem ex densitate ⁊ raritate.

Tertia rō

¶ Testimoniū aūt ⁊ qđ est de cinere faciunt
ꝙ tm̄ aque recipit: q̄ȝtuz vas vacuum esset.
Esse autem ⁊ pythagorici affirmauerūt va
cuuz ⁊ ingredi ipm̄ in celo ex infinito spiritu
tanq̄ȝ respiranti. Et h esse vacuuz qđ deter-
minat naturas rerū tāq̄ȝ sit vacuū separatio
quedā eoꝝ q̄ sūt cōsequēter ⁊ determinatio:
⁊ hoc in numeris esse primū. Vacuum eniz
determinare naturam ipsorum.
¶ Et testatur apud eos hoc qđ accidit cine-
ri. recipit eniz ex qua tantū q̄ȝtū vas: in quo
erat cinis. Et pythagorici dicebāt vacuum
esse ⁊ quod per anhelitū ītrat celū. celum.n.
attrahit ipm̄ cum hoc quod attrahit quādo
anhelabat ex spiritu infinito. Et vacuū etiaz
est illud: qđ distinguit inter nās: qm̄ vacuuz
est distinctio ⁊ determinatio inter cōsequen
tia: dicunt ⁊ hoc primo inuenit̄ in nūeris: va
cuum enim apud eos distinxit nām eoꝝ.
¶ Et hec est alia rō particularis ⁊ inducūt ipsaz ꝑ te 56
stimonio dicētes vacuū esse.dn̄t.n.ꝙ idem vas tātū
capit de aqua:quādo est plenū cinere:q̄ȝtuz capit de
aqua quādo est vacuū:⁊ h nō sum expertꝰ.⁊ si est si-
cut dicūt:nō hȝ aliaz cām nisi qꝛ aqua corrūpit̄ a ci-
nere:aut ꝫm totū.si dixerimus ꝙ inter ꝑtes cineris
oēs nō est aer diuisus:ita ꝙ ex eo nō remaneat in eo
nisi qualitas tm̄:aut corrūpant̄ ex eo partes alique
⁊ aer qui est mixtꝰ cū cinere succedunt ex eo ꝑtes ali
que:⁊ dissoluunt̄ a cinere alie partes:⁊ h est verius.
¶ Et signū eius est:qm̄ quando cinis exprimit̄ exit
quedā pars aque ab eo:⁊ nō tota:⁊ quādo cinis desic
cat̄:reuertit̄ minor q̄ȝ erat. ¶ Et pythagorici īduce-
bant quartā rōnem vniuersalē:dicebāt.n. ꝙ cā diui
sionis entiū cōsequentiū.i.nō cōtingētiū est vacuū:
⁊ dicebāt:qm̄ si diuisio est:vacuuz est:sed diuisio est.
ergo vacuū est. ¶ D.d.⁊ pythagorici dixerūt vacuū
eē.i.⁊ pythagorici opinabant̄ vacuuz esse penetrans
totuz mundū per anhelitū ⁊ nō separatū:cū mūdus
anhelet a spū infinito.s.vacuo. ¶ Deide īduxit aliaz
rōnē ex distictōe q̄ īuenit̄ in rebꝰ ꝯsequētibꝰ.⁊ dixit.
⁊ ē illud:qđ distiguit īter nās ⁊c̄.i. ⁊ vacuū ē illđ:qđ
distiguit īter nās distinctas apud eos.est.n.apud eos
cā distinctiōis ⁊ determinatiōis ꝯn̄tiū.⁊ h ꝓmo īue-
nit̄ in nūeris.i.⁊ qꝛ ꝯn̄s ꝓmo inuenit̄ in nūeris:⁊ me
diāte nūero inuenit̄ in alijs entibꝰ dixerūt ꝙ vacuū
est illud:qđ distinxit nāz nūeroꝝ:⁊ post distixit nās
reꝝ per distinctionē nature numeroꝝ.

4ª rō ꝑticularis.

Propter qđ est ꝙ vas plenū cinere nō recipit d aq. q̄ȝtuz reciperet si vacuū eēt.

Quarta rō vlis pythagoricorum.

Quinta rō

¶ In quo ostendit cōmunes opiniones ho-
minum de vacuo. Cap. II.

Diffō vacui

Ex quibus quidez igit̄ alij dicūt esse: alij ỽo nō dicūt fere tot ⁊ hꝰ sunt. ¶ At quale autez se hꝫ opꝫ accipe quid nomen signifi cat. videt̄ aūt vacuū locus esse in quo nihil est: huiꝰ aūt cā est: qꝛ qđ est: corpus esse opinant̄. omne āt corpus in loco est: vacuū aūt in quo loco nullū corpus est: quare sic vbi nō est corpꝰ: nihil est hic: corpus aūt opinant̄ esse qđ tāgitur: hmōi aūt est qđ hꝫ grauitatē ⁊ leuitatē. accidet ergo ex syllogismo hoc est vacuum in quo nullū graue aut leue. hec quidē igit̄: sicut diximꝰ prius ex syllō accidūt: icōueniēs aūt est si pūctū vacuū sit: oꝫ. n. locū vacuuz eē: in quo loco corpis sit spaciū qđ tāgit̄.

¶ Ista igit̄ ⁊ silia fere sunt per que rōcinant̄ dicētes vacuū esse: ⁊ negātes ipm: ⁊ est necesse declarare ꝙ istoꝝ est verū scire significatū huiꝰ nois ⁊ existimat̄ ꝙ vacuū est locꝰ in quo nihil est: ⁊ cā in hoc ē: qꝛ existimāt ꝙ ens ē corpus: ⁊ ꝙ oē corpus ē in loco: ⁊ ꝙ vacuuz ē locus: in quo non ē corpus: sequit̄ igit̄ ꝙ si aliqđ vbi fuerit: in quo non ē corpꝰ: ꝙ nihil sit illic oīno: ⁊ existimant ēt ꝙ oē corpus ē tangibile: ⁊ illud: qđ ē tale: ē illud: qđ hꝫ grauitatem ⁊ leuitatem. ergo sequitur ex hoc ꝙ vacuuz sit illud: in quo nō ē grauitas aut leuitas. Ista igit̄ sicut diximus superius sequunt̄ ꝺm rōnē: sed ē inopinabile: vt punctus sit vacuuz: qm̄ sequit̄ vt sit locꝰ: ⁊ illud est: in quo ē dimēsio corporis tangibilis.

57 Dicit hoc igit̄ qđ narrauimꝰ est fere totꝰ ꝺmo ꝓbantiū vacuū eē: ⁊ iꝓbantiū: ⁊ necesse est illi q̄ ītēdit ꝺclarare ꝙ istoꝝ est necīū scire q̄d significat hoc nomē vacuū. ¶ Et dixit h̄: qꝛ pn̄m ꝑscrutatiōis ꝑ vtrū simplex. s. vtꝝ aliq̄d sit: aut non: ē exponere nomē ꝑ sermonē ꝯpositū ex aliquo qđ est tanq̄ꝫ genꝰ: ⁊ alio qđ est tanq̄ꝫ dr̄ia. Deide queret̄ si illđ genꝰ ē illi dr̄ia: si fuerit verificabit̄ illđ q̄situ. ⁊ si nō: n̄: vt declaratū est in posterioribꝰ. ¶ D. d. ⁊ existimatū ē ꝙ vacuū est locus: in quo nihil ē. i. existimat̄ ꝺꝫ opinionē coꝝ: ꝙ h̄ nomē vacuū significat apđ eos locū: in quo nihil est. ¶ D. d. ⁊ cā in hoc est ⁊c̄. i. qm̄ opinabant̄: ꝙ oē ens ē corpꝰ: ⁊ ꝙ oē corpꝰ ē in loco: ⁊ ꝙ vacuū est locꝰ: in quo nō ē corpꝰ: ex quo seq̄t̄ ꝙ vacuuz ē illud: in q̊ nihil ē. ¶ D. d. ⁊ existimāt ꝙ oē corpꝰ ē tāgibile ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ ponūt ꝙ vacuū ē illud: in q̊ nō est corpus: ⁊ ponūt ēt ꝙ oē corpꝰ ē tāgibile: ⁊ ꝙ tāgibile hꝫ grauitatē: aut leuitatē: seq̄t̄ ꝙ vacuū sit illud: in q̊ nō ē grauitas: aut leuitas. ¶ D. d. ista igitur ⁊c̄. i. ista igit̄ iopinabilia sequunt̄ eis q̄ exponunt h̄ nomē vacuū tali expōne. s. qꝛ ꝯtingit eis ꝙ vacuū sit aliq̄d in quo nō est grauitas aut leuitas. ¶ D. iduxit vnū inopinabiliū cōtingētiū huic positiōi: ⁊ dixit: sed ē iopinabile vt pūctus sit vacuū ⁊c̄. i. qđ cuꝫ ꝯtingit eis ꝙ vacuū sit illud: in quo nō est graue: aut leue: ⁊ hec est descriptio vacui. ⁊ descriptio ꝯuertit̄ sup descriptuꝫ: erit verū ꝙ illđ: in quo nō ē graue aut leue ē vacuū: ergo pūctꝰ ē vacuū: sed in pūcto nō ē graue aut leue. ergo pūctꝰ ē vacuū. si igit̄ pūctꝰ est vacuū: ⁊ vacuū ē locꝰ. ergo pūctꝰ est locꝰ: sed locꝰ est diuisibilis: cū i eo est dimēsio corpis tāgibilis: ⁊ pūctꝰ est indiuisibilis: qđ ē incōueniēs: ⁊ h̄ intēdebat cū dixit: qm̄ necesse ē vt sit locꝰ ⁊c̄. i. qm̄ sequit̄ ex h̄ ꝙ pūctꝰ ē vacuū: ⁊ vacuū est locꝰ apud eos vt pūctꝰ sit locꝰ: ⁊ locꝰ apud eos est illud: in quo est dimēsio corpis tāgibilis: ex q̊ seq̄tur vt dimēsiōes subyciant̄ in pūcto. s. diuisibile idiuisibile: ⁊ h̄ ꝯtigit eis: qꝛ negatio: ꝑ quā disposuerūt vacuū: est negatio vl̄is per quā nō ītelligit̄ nā terminata. s. cū dicūt: ꝙ est locus: in quo nō est corpꝰ. h̄ enī est veꝝ de colore ⁊ de pūcto: ⁊ iō illi qui dicūt ipꝫ eē dimensionē: in quo nō ē corpꝰ nō ꝯtigit eis h̄ iopinabile: qm̄ dicere ipꝫ eē locū: in quo nō est corpꝰ: nō significat nām terminatā: sicut significat apud dicentes ipm esse dimēsionē: in qua nō est corpus.

¶ Siquidē igit̄ videt̄ dici vacuū vno quidez modo: nō plenū sensibili corpore ꝺm tactū: sensibile aūt ꝺm tactum ē grauitatē hn̄s vel leuitatē. vnde ⁊ si dubitauerit aliq̄s ꝙ vtiq̄ꝫ dicat si habeat hoc spacium colorem: aut sonum: vtrū vacuū an nō: aut manifestum est siquidē corpus accipiat qđ tangit̄ vacuum esse: si vero non: minime.

¶ Et etiā videmus: ꝙ vacuuz dicit̄ vno mō illud: qđ non est plenū corpore sensibili ꝺm tactū: ⁊ sensibile ꝺm tactuꝫ ē illud: qđ habet grauitatē aut leuitatē: quid igit̄ dicunt. si aliquis interrogauerit eos: ⁊ dixerit: si dimensio recipit colorē: aut sonū qn̄ percutit̄: vtꝝ sit vacuum: aut non: sed ē manifestum ꝙ si recipit corpus tangibile: est vacuuz: ⁊ si nō recipit: non.

¶ Cū destruxit descriptionē dicētē vacuū eē locū in quo nō est corpꝰ: reuersus est ad alias descriptiones. 53
Et dixit. ⁊ videmꝰ ꝙ vacuum dr̄ vno mō ⁊c̄. i. ⁊ videmus ꝙ vacuū describit̄ multis modis. Quoꝝ vnꝰ est: ꝙ est dimēsio nō plena corpore sensibili ꝺꝫ tactū. ¶ D. d. ⁊ sensibile ꝺꝫ tactū ⁊c̄. i. ⁊ ꝯtigit istis ex h̄ ꝙ vacuū sit dimēsio: in q̊ nō ē grauitas: aut leuitas tm̄: ⁊ iō dixit: q̄d igit̄ dicūt ⁊c̄. i. ⁊ dōm est dicētibꝰ h̄: qn̄ ista dimēsio recipit colorē ⁊ sonū: vtrū sit vacuū aut nō. si vacuū: tūc vacuū erit vnū entiū sensibiliū non ītelligibiliū: qđ nō dicūt. si aūt nō vacuū: tūc vacuū nō ē illđ: in quo nō ē corpꝰ tāgibile tm̄: sed in quo nō est q̄litas tāgibilis neq̄ꝫ color neq̄ꝫ sonꝰ. ¶ D. d. sꝫ est manifestū ⁊c̄. i. sꝫ deberēt addere in diffōne ꝙ ē illđ in quo nō ē corpꝰ tāgibile: ⁊ recipit illđ. nō. n. seq̄t̄ vt illud: in q̊ nō ē corpꝰ tāgibile sit vacuū: cū celū sit hꝰ. s. ꝙ est illđ: in q̊ nō ē q̄litas tāgibilis. ¶ Dixit Alex. ⁊ in alio lib. loco eiꝰ: in q̊ dicit: qđ nō est plenū corpe tāgibili ē: qđ ē plenū corpe tāgibili: ⁊ ꝺm h̄ ītēdūt ꝑ illud aerē: aer. n. apud illud ē tāgibile ꝑ tactum tm̄ ⁊ apud eos est vacuū: ⁊ iō crediderūt ipm eē tāgibile ꝑ tactū tm̄ ⁊ ipꝫ h̄ ꝯdixit eis post cū dixit: qm̄ cū recipit alias q̄litates a tāgibilibꝰ: vtꝝ remāet vacuū: aut nō. si igit̄ remanet destruet̄ ꝺscriptio. si nō remanet: tūc vacuū recipiet q̄litates in loco corpoꝝ.

¶ Alio

Principiū ꝑscrutatiōis ꝑ vtrū simplex. s. vtrū aliq̄d sit: aut nō: est exponē nomē ꝑ ꝺmonē cōpositū ex aliq̊ qđ ē tanq̄ꝫ genꝰ. et alio qđ est tāquā drn̄tia. cōsilē supra. cō. 50.

¶ Alio aūt mō: in quo non hoc aliqd ē: neq̄ȝ suba corporea aliqua. vnde dicūt qdam vacuū eē corporis mā: quidā nō locū idē dicētes nō bene: mā quidē.n. nō separabilis ē in reb⁹: vacuū aūt querūt sicut separabile.

Lsa Argy. Qui qdeȝ ⁊ locū hoc idē asserūt esse: nō recte dicētes, vt pȝ.

¶ Et alio mō dicit̄ illud: in quo nō est aliqd demōstratū: neq̄ȝ suba corporalis: ⁊ iō dixerunt qdā ꝙ vacuū est mā corporum: ⁊ isti sunt qui dixerūt etiaȝ ꝙ locus est ista: ⁊ non bñ dixerūt: mā.n. nō ē sepata a reb⁹: vacuuȝ eni nō pscrutat̄ de illo nisi ƀȝ ꝙ ē sepatū.

59 ¶ Et aliȷ dscribūt ipm ꝙ est illud: in q̊ nihil est dmōstratū neq̄ȝ accñs: neq̄ȝ suba corpalis: ⁊ qꝛ ista descriptio ɔuenit māe: putauerūt qdā ꝙ mā ⁊ vacuū sunt idē: sicut existimauerūt ꝙ loc⁹ ⁊ mā sunt idē: ⁊ inuit: vt mihi vr̄ platonē. ¶ D.d. ⁊ nō bene dixerūt ⁊c̄.i. ⁊ nō bñ existimauerūt: qm̄ cū dicim⁹ ꝙ in mā nihil ē demr̄atū in actu nō itelligimus ꝙ possit denudari a reb⁹ demōstratis in actu: ſȝ itēdim⁹ qdē ꝙ in sua eēntia nō ē aliqd demr̄atū: neq̄ȝ est in se aliqđ demr̄atū: qm̄ si ita eēt: nō recipet res demōstratas: vacuuȝ v̄o est idē: in q̊ nō est aliqd demōstratū: ita ꝙ vacuū īuenit̄ sepatū a reb⁹ demōstratis qñ dicunt̄ vacuū.

Plō existiauit ꝙ loc⁹ et mā sūt idem. ꝑsile.s. ꝯ.16.

Quō intell'r dcm̄ cōe. vȝ. ꝙ i mā nihil est demr̄atuȝ in actu.

¶ Qm̄ aūt de loco termiatū ē ⁊ vacuū locuȝ necesse ē eē si sit priuatū corpe. Quō āt loc⁹ est ⁊ quō nō ē dcm̄ ē: māifestū ē: qm̄ sic vacuū qdē nō ē: neq̄ȝ sepatū: nȝ isepabile. Vacuū.n. nō corp⁹: ſȝ corpis spaciū eē voluīt.

¶ Qꝛ iā determinauim⁹ de loco ⁊ est nec̄e in vacuo ēt si ē pōle vt sit loc⁹ q caret corpe: ⁊ iaȝ narrauim⁹ locū quō ē: ⁊ quō nō: manifestū ē ꝙ vacuū qđ dicit̄ hoc mō nō ē sepatuȝ neq̄ȝ nō separatuȝ. vacuū enim nō est apud eos corpus: sed dimēsio sine corpore.

60 ¶ Cū destruxit descriptiōes dictas de vacuo: incepit declarare ēt ꝙ illud: qđ dicit in pscrutatione de loco destruit descriptionē verā vacui q̄ est ipȝ eē dimēsionē: i q̄ nō ē corp⁹. ¶ Et dixit: qꝛ iā dtermiauim⁹ ⁊c̄.i. ⁊ qꝛ iā declarauim⁹ qd sit: ⁊ quō nō est: qꝛ declarauimus ꝙ est p̄ᵐ ɔtinēs exͭneū: ⁊ ꝙ nō est ƀ dimēsio existēs ꝑ se sepata a corporib⁹: neq̄ȝ nō sepata ſȝ mixta est eis: ⁊ vacuū si sit: nihil aliđ est q̄ȝ dimēsio sepata: manifestū ē ꝙ vacuū nō ē. ¶ Et cū dixit sepata: neq̄ȝ isepata itēdit ƀȝ opionē dicētiū: ꝙ vacuū ē sepatū a corporib⁹: ⁊ ƀm opionē dicētiū ꝙ est mixtū cū corporib⁹: ⁊ nō sepatū ab eis. ⁊ cum dixit: vacuū.n. apud eos ⁊c̄. inuit ēt modū: ex quo ɔtigit vt nō īueniat̄ dimēsio ꝑ se. illud eni qđ īuenit̄ ꝑ se est corp⁹: dimēsiones v̄o īueniunt̄ in corporib⁹: ⁊ qꝛ vacuū est dimēsio existēs ꝑ se: seqt̄ vt nō sit: qm̄ si eēt tūc p̄dicamētum q̄titatis eēt sepatū: ⁊ tūc q̄titas eēt sepata a suba.

¶ Vñ ⁊ vacuū vr̄ eē aliqd qꝛ ⁊ loc⁹: ⁊ ꝑꝑ ƀ acceptū ē: ɔuenit.n. mot⁹ q ƀȝ locū ē: ⁊ locū dicētib⁹ esse aliquid p̄ter icidētia corpora: ⁊ his qui quidē dñt ꝙ vacuū est: cām aūt motus opinant̄ vacuū esse sic: sicut in quo mouet̄. hoc aūt erit: q̄re locū dicūt qdā eē.

¶ Et iō dicūt ꝙ vacuū est aliqd: qꝛ loc⁹ ēt est aliqd: ⁊ eisdem causis dicunt hoc ꝙ vacuū est: motus.n. in loco coegit dicētes locū esse aliquid aliud a corporib⁹ q̄ subiȷ́ciunt̄ in eo ad dicēdū ƀ: ⁊ coegit dicētes vacuū esse ad dicēdū hoc: q.n. existimauit vacuū esse cām mot⁹: existiauit ipm eē illđ: i quo mouet̄ res mota: ⁊ iō dixerūt qdā ꝙ ƀ ē tanq̄ȝ loc⁹.

Mot⁹ in loco coegit dicētes locū eē aliqd aliud a corpib⁹ q̄ subiȷ́ciunt̄ i eo.

¶ Dicit: ⁊ qꝛ existimāt ꝙ loc⁹ ⁊ vacuū sunt idē: ⁊ loc⁹ apud eos ē aliqd: existimāt ēt hoc mō vacuuȝ eē aliqd.i.ens. ¶ D.d. ꝑ easdē cās.i. ⁊ ꝑ easde cās crediderūt locū eē ⁊ vacuū eē. ⁊ existimauerunt ea eē vnuȝ ƀm subm: ⁊ duo ƀm modū. ¶ D. dedit cām ex q̄ existimauerūt ƀ: ⁊ dixit. mot⁹ eni in loco coegit ⁊c̄.i. qm̄ mot⁹ est illud: qđ iduxit hoīes ad credēdū locū eē: ⁊ vacuū eē: sed opinari locū eē ꝑꝑ motū ē v̄a opio: opinari v̄o vacuū eē ꝑꝑ motū ē falsuȝ: ⁊ silr̄ ƀ qđ opinatur ex ƀ ꝙ vacuuȝ ē loc⁹: ē falsuȝ. ¶ D.d.q.n. existimauit ⁊c̄.i.q.n. existimauit vacuū eē cām motus: existimauit ƀ: qꝛ reputauit ipm eē illud: in quo res mota mouet̄: sic̄ reputat̄ de loco: ⁊ iō dixerūt ꝙ vacuuȝ ⁊ loc⁹ sunt idē. ¶ Et cū dixit ꝙ mot⁹ induxit eos ad dicendū vacuū esse incepit ɔ̄dicere eis. 61

Crediderūt āt locum ⁊ vacuū idē eē ƀȝ subm. Jdē s.ꝯ.50. ⁊ infra.65.

Mot⁹ ē illđ qđ iduxit hominē ad credendū locuȝ eē ⁊ vacuum eē. Sȝ opinari locum esse ꝑꝑ motuȝ est v̄a opio: opinari vero vacuum esse ꝑꝑ motū ē falsū. Jdeȝ.s.ꝯ.3. ⁊.38. ⁊ ibi.

¶ Neq̄ȝ aūt vna necessitas est si mot⁹ est eē vacuū: oīno qdē igr̄ ois motio nequaq̄ȝ: vñ ⁊ Melissuȝ latuit: alterari nāq̄ȝ ɔtingit plenū: sed neq̄ȝ ⁊ ƀȝ locū motū: similis.n. subingredi adinuicē ɔtigit: ſȝ nullū spaciū ex̄ sit p̄ter corpa mota: ⁊ hoc māifestū ē ⁊ i ɔtinuorū reuolutiōib⁹ sicut his q̄ sūt hūidoꝝ.

¶ Et nō ē hic necessitas cogēs: si fuerit motus vt vacuū sit: qm̄ vl'r nō est hoc nec̄iū de oi motu: ⁊ ƀ ignorauit Melissus. pōle.n. est vt plenum alteret̄: ⁊ postea qm̄ neq̄ȝ est nec̄iū in motu locali. possibile.n.ē vt ambo cōgregent̄. ⁊ sic corpa mobilia cedūt sibi in locis adinuicē absq̄ȝ eo ꝙ hic sit dimēsio separata p̄ter dimēsionē eoꝝ: ⁊ hoc ē manifestū in cursu corpoꝝ continuoꝝ etiā: ⁊ silr̄ ēt in cursu corporum humidorum.

¶ Dixit ⁊ nō ē ƀ necessitas cogēs: si mot⁹ fuerit vt sit vacuū. Primo v̄o qm̄ si vtamur motu vl'r ⁊ ɔtinuo ƀ māifestū ē.s. ꝙ vacuū nō ē nec̄iū in oi motu. mot⁹ eni alteratiu⁹ aut idiget pleno de nec̄itate: aut nl'lus existimat ipm idigere vacuo: ⁊ ƀ ē māifestū per se. ⁊ ƀ igr̄auit Melissus: cū dixit. ꝙ totū ē imobile. oīno quolȝ gñe mot⁹: qꝛ nō ē vacuū. ¶ Et cū dclarauit ꝙ manifestū ē ꝑ se: ꝙ nō ois mot⁹ facit existimari vacuū esse: incepit declarare ēt ꝙ neq̄ȝ ex motu in loco seqt̄ vacuū eē: ⁊ dixit: ⁊ postea ⁊c̄.i. ⁊ postea si ɔcesserimus ꝙ ipsi nō ꝓbant vacuū ex oi motu: ſȝ ex motu locali: apparebit ēt ꝙ ƀ nō seqt̄ ēt in motu locali: qm̄ pōle est motū localē eē sine vacuo: ⁊ ƀ itēdit cuȝ dixit. pōle.n. est vt duo ɔgregent̄.s. motum esse: ⁊ vacuū nō eē. ¶ D.d. quō. ⁊ dixit.s. corpa mobilia cedāt sibi ⁊c̄.i. ⁊ ƀ erit ita ꝙ oia corpa mobilia qñ aliquod corp⁹ eoꝝ mouet̄ cedat ei in loco aliud corp⁹ ad quē transfert̄: ⁊ illi aliud absq̄ȝ eo ꝙ ibi sit dimēsio separata: in q̄ motū moueat̄ p̄ter dimēsionē corpoꝝ mobiliū. ¶ Deide narrauit ꝙ iste modus q̄litatis trās 62 2 3

lationis mobiliū:manifestius est de causis sensibili-
Pria expõ. bus.⁊ dixit.⁊ hoc māifestū ē in cursu ⁊c. ⁊ itēdit per corpa ꝯtinua ꝯtigētia:ista.n.qñ mouent̄ cedunt sibi adinuicē:⁊ si nō:īpediret̄ motꝰ.⁊ itēdit ꝑ corpa hūida motū ꝑtiū aq̄ ⁊ aeris:ꝑtes.n.istoꝝ mouent̄ qñ cedūt sibi in loco adinuicē:⁊ silr̄ ista corpa cedūt in loco nālr̄ rebꝰ q̄ mouent̄ in eis.s.mobilibꝰ in aq̄ ⁊ aere.
Scda expõ. ⁋ Et forte intēdit ꝑ h̄ qδ dixit in cursu corpoꝝ ꝯtinuoꝝ:corpa mobilia ƀm ꝑtes sicut aq̄ ⁊ aer. ⁊ per h̄ qδ dixit:⁊ silr̄ in cursu corpoꝝ hūidoꝝ itēdit ꝙ hoc māifestū ē etiā in cursu corpoꝝ hūidoꝝ.s.qm̄ motꝰ eoꝝ est ꝑ motus reꝝ:in q̄bus mouent̄.

Augmētari ꝯtigit non solū ingrediēte aliquo. ſ3 ex alteratiōe. ⁋ Cōtingit aūt ⁊ densari nō in vacuum: sed ꝓpea ꝙ ea q̄ īsunt illabunt̄: vt aq̄ collisa aere cui inest: ⁊ augmētari nō solum ingrediēte aliquo: sed ex alteratione: vt si ex aq̄ fiat aer: oīno aūt ⁊ q̄ est de augmēto rō: ⁊ in cinerez diffuse aq̄ ipsa seipaz īpedit:aut.n.nō augetur qδl3:aut nō in corpe:aut contingit duo corpa in eodē esse:dubitationē igit̄ cōez volūt soluere:h̄ nō vacuū demōstrat̄ sic ē: aut oē eē corpꝰ necium vacuū si penitꝰ auget̄: ⁊ auget̄ ꝑ vacuū:eadē.n.rō ⁊ in cinere ē.

⁋ Et poſe est ēt corpꝰ ꝯdēsari nō ad vacuū: sed q₂ illud:qδ ē in eo dissoluit̄ ⁊ exit ab eo. V.g.qm̄ qñ aq̄ dissoluit̄ ⁊ exit ab ea aer qui est in ea: ⁊ poſe est corpꝰ augeri:q₂ aliq̄d intrat ip̄m tm̄:h̄ auget̄ ꝑ alterationez ēt. V.g. qñ aer gn̄atur ex aq̄ ⁊ vlr̄ ƀmo de augmento ⁊ ƀmo de aq̄ q̄ fundit̄ in cinerē destruūt se adinuicē:qm̄ aut nihil auget̄:aut augmētū eiꝰ nō fiet ꝑ corpꝰ:aut duo corpa ꝯgregētur in loco. Ipsi igit̄ ꝑ h̄ qδ dicūt: nō declarāt vacuū eē:sed q̄rūnt dissoluere qōnē cōez nobis ⁊ illis: ⁊ iō o₃ ēt vt corpꝰ sit vacuum cū totū auget̄: ⁊ augmentū sit mediāte vacuo: ⁊ hoc idē dicimus de cinere.

63 ⁋ Cū declarauit ꝙ nō sequit̄:si motꝰ sit vt vacuū sit vt ꝓbātes vacuū eē existimauerūt:īcepit ēt declarare ꝙ neq₃ ēt seq̄t̄ ex dēsitate ⁊ raritate. neq₃ ex augmēto ⁊ diminutiōe. ⁋ Et dixit: ⁊ poſe est corpꝰ ꝯdēsari nō ad vacuuz.i.⁊ poſe est existimari ꝙ corpa cōdensent̄ sine eo ꝙ vacuū sit īpositū in ipso:⁊ h̄ itelligit vt a corpe ꝯdēsato dissoluunt̄ q̄dā ꝑtes ⁊ exeunt ab eo:⁊ sic ꝯstringunt̄ ꝑtes residue ad loca illaꝝ partiū:⁊ sic corpꝰ fiet minoris q̄ntitatis absq₃ eo ꝙ imaginet̄ ꝙ iter ꝑtes eiꝰ sūt foramina vacua:ad q̄ ꝯstrigūtur ꝑtes eiꝰ apud dēsitatē. ⁋ V.g.ꝙ qñ aq̄ exp̄mit̄ reuertit̄ in minorē q̄ntitatē:q₂ ꝑtes aeree mixte cuz ea dissoluunt̄ ab ea.⁊ silr̄ in lana ⁊ filtro:⁊ ēt poſe ꝙ dēsitas accidat nō ꝓꝑ exitū ꝑtiū:s₃ ex alteratiōe tm̄: qñ corpꝰ maioris q̄ntitatis trāsfert̄ in minorē q̄ntitatē:⁊ silr̄ poſe ēt est vt magnitudo eiꝰ crescat absq₃ eo ꝙ admisceat̄ ei aliq̄d extrinsecū:vt aq̄ q̄ trāsmutat̄ in aerē.⁊ h̄ intēdebat cū dixit:⁊ poſe ē corpꝰ augeri:⁊ q₂ h̄ dr̄ augmētū trāsūptiue:augmētū.n.ī rei veritate nō ē nisi in aīato:⁊ ꝑ aliqδ extrīsecū.⁊ δclare q̄uo sit augmētū veꝝ:manifestū īpertinēs ē h̄:īcepit δclarare ꝙ qδ δ augmēto nō dissoluit̄ ex positiōe vacui sed remanet sup̄ illos sic̄ remanet in h̄ loco sup̄ nos. ⁊ dixit.⁊ vlr̄ ⁊c.i.⁊ vlr̄ qδ de augmēto:⁊ de aq̄ q̄ fundit̄ in cinere remanet:l₃ ponat̄ vacuū. Cōtinget.n.si corpꝰ auget̄ ꝑ itroitū alteriꝰ corpis in ip̄3 ⁊ augmētū ē in oībꝰ ꝑtibꝰ augmētabilis ꝑ itroitū alicuiꝰ extrīseci:nō possumꝰ dicere ꝙ oēs ꝑtes corporis sūt vacuū: qm̄ si ita eēt:nō eēt illic corporeitas oīno. ḡ qδ remanet supra illos sic̄ sup̄ nos:sumꝰ igit̄ iter tria:qm̄ augmētū nō negabimꝰ eē:aut negabimꝰ ip̄3 fieri ꝑ additamētū corpis extrinsecū:aut si ꝯcesserimꝰ hēbimꝰ ꝓposi corpꝰ penetrare corpꝰ. ⁋ D.d.ipsi igit̄. ⁊ ꝑ h̄ qδ dn̄t ⁊c.i.⁊ maxīm qδ faciūt ē q̄rere a nobis dare cām augmēti nō aliud:qm̄ cū declauimꝰ ꝙ vacuū nō sufficit ⁊ dare cā3 augmēti.o₃ nos dare cā3 illiꝰ.deinde notificauit q̄uo remanebat sup̄ eos:⁊ dixit:⁊ o₃ ēt vt totū corpꝰ ⁊c.i.⁊ nec̄e ē vt totū corpꝰ sit vacuū si posuerimꝰ ip̄3 augeri ꝑ oēs ꝑtes:⁊ augmētū fit ꝑ itroitū ꝑtiū corpis:qδ ē ex extrīseco in locis vacuis augmētati:qm̄ corpꝰ ip̄3 nō augmētat̄ in oībꝰ ꝑtibꝰ:s₃ in q̄busdā:qm̄ addunt̄ in eo ꝑtes q̄ añ nō erāt: ⁊ h̄ ē additio nō augmētū. ⁋ D.d.⁊ h̄ idē dicimꝰ de cinere.i. ꝙ positiōe vacui ēt nō dissoluit̄ qδ de cinere:nisi totū vas eēt vacuū:qm̄ cū fuerit positū ꝙ tm̄ capit de aq̄ cū cinere sicut sine aq̄:⁊ vacuū qδ est in cinere ē minꝰ necio q̄ inane totiꝰ vasis:remanebit qδ.

Augmētū in rebꝰ iaīatꝭ dr̄ transūptiue. augmētū.n.i rei v̄itate nō ē nisi i aīato corpe. Vid ꝑ hꝯ ce.ꝯ.23.

⁋ Ostendit vacuum non esse ex parte motus. Capitulum. III.

Quod q̄dē igit̄ ⁊ ex q̄bꝰ demōstrāt vacuum soluere facile sit manifestū est. ⁋ Qm̄ aūt non est vacuū sic diuisu₃ sicut q̄dā dicūt:dicemꝰ iterū.si.n. vniuscuiusq₃ loci mutatio aliq̄ simpliciū corpoꝝ q̄dā nā ē: vt ignis q̄dē sursū: terre aūt deorsu₃: ⁊ ad mediū: manifestum est ꝙ nō vacuū erit causa loci mutatiōis:cuius igit̄ causa erit vacuū: videt̄ enim cā esse motus ƀm locū: huiꝰ aūt nō est.

⁋ Manifestū est igit̄ ꝙ sermo eoꝝ δ vacuo destrui facilis est ex illis rebꝰ q̄bꝰ ꝓbāt ip̄m esse: ⁊ nos narrauimus prius ꝙ nō est h̄ vacuū sep̄atū: vt q̄da₃ dicūt. dicamus igit̄ qm̄ cū vnūq̄dq₃ corpoꝝ simpliciū hēat aliqua₃ trāslationē. V.g. ignis superiꝰ: ⁊ terra inferius ⁊ ad mediū: māifestū ē ꝙ nō ē rectū vt vacuū sit cā trāslationis. Quis igit̄ motus: pōt aliq̄s dicere ꝙ vacuū est eiꝰ cā: cu₃ nō existimet̄ ꝙ sit causa alicuius vbi motus in loco: ⁊ nō est causa nisi istius motus.

Idest. manifestū est igit̄ ꝙ ƀmo eoꝝ in ꝓbando 64
vacuū ꝑ motū δstruet̄ ex ipso motu:appa ret.n.ꝙ ex motu nō seq̄t̄ vacuū eē:imo ex illo δstruitur vacuū. ⁋ Et dixit.dicamꝰ igit̄ ⁊c.i.ap̄pet ex isto ƀmōe ꝙ nō itēdit in eo δstruere vacuū: vt ꝓmisit in p̄nº sermonis.s.destruere rōnē eoꝝ de vacuo.destructio.n.aduenies sup̄ rōnē eoꝝ fuit destructio cōsecutiōis:quā existiabāt esse inter motū ⁊ vacuū. iste vō ƀmo est destructio eiꝰ ꝙ vacuū sit cā motꝰ ƀ₃ finē.q.

igit̃ in p̃mis sermonib⁹ declarauit ꝙ vacuū nō ē cā formalis mot⁹:ꝛ in h̄ ꝑmone ḋclarauit ꝙ nō ē cā finalis.Et ꝑmo syllogisticus cōponit̃ sic. Si vacuum fuerit cā mot⁹ ꝑm ꝙ loc⁹ est nobis cā ei⁹ ꝙ trāslatio alia est ad supi⁹:ꝛ alia ad īferi⁹:ꝛ si fuerit cā diuisionis trāslatōis erūt diuerse nāe nō ꝯsilis:sed ē ꝯsilis nāe.ḡ nō ē cā trāslatiōis.ꝛ cū nō fuerit cā trāslationis:nō erit cā mot⁹ ꝑm finē.⸿Sȝ cā quā ipsi dicūt de vacuo nō ē ista:qm̄ cā quā ipsi fingebāt ḋ vacuo q.est cā nālis.s.cā ꝑ quā aptat̃ mot⁹.ꝛ iō incepit post declarare ꝙ ipołe ē motū fieri in vacuo:ꝛ ēt fingunt ipm ee cāȝ leuitatis:ꝛ plenū cāȝ grauitatis.⸿Et apparet ex h̄ ꝑmōe biñ ꝙ vacuū nō ē loc⁹:qm̄ si vacuū eēt loc⁹:ī q̄ nō erit corp⁹ ꝛ trāsfert̃ ad ipȝ corp⁹:eēnt in eo supi⁹ ꝛ īferi⁹:sȝ in eo nō sūt supi⁹ ꝛ īferi⁹.ḡ in eo nō est loc⁹:ꝛ cū nō fuerit loc⁹ nō erit ens:qm̄ ī diffōne ei⁹ dr̃ ꝙ ē loc⁹.ꝛ h̄ ītēdebat ꝑ hūc ꝑmonē: ꝛ ꝑmo ei⁹ erit talis:manifestū ē ꝙ vacuū cū nō fuerit loc⁹ ad quē trāsferunt̃ corpa nālr̃ non erit ens:ꝛ forte qꝛ ꝑmo ꝯtinet duas ꝯ̊nes insił ꝑmisit in p̄n⁰ ꝑmōis primā ꝯ̊nē:ꝛ ꝑpalauit in ipso ꝑmōe scdam ꝯ̊nē.ꝛ ḋmōstrauit ꝑ h̄ ꝙ ꝑmo ꝯtinet duas ꝯ̊nes insił.ꝛ h̄ ꝑȝ suū morē in abbreuiatiōe.⸿D.d.qs igit̃ mot⁹ ꝛc̄.i.ꝛ cū sit declaratio ꝙ nō ē cā mot⁹ q existimat̃ ꝙ ē digni⁹ vt vacuū sit cā ei⁹.s.mot⁹ translatiōis.seq̄t̃ vt nō sit cā alicui⁹ mot⁹ oīno:ꝛ cū nō fuerit cā illi⁹ nō seq̄t̃ ex positōe mot⁹ vacuū eē:sȝ eꝯ̄rio.s.vacuū nō eē.⸿Et Alex.exponit hūc ꝑmonē ita:ꝙ si nā sit cā trāslationis corpoꝝ nāliū:vacuū nō est cā trāslatiōis: ꝛ cū ñ fuerit cā trāslatiōis nō erit cā alic⁹:ꝛ cū nō fuerit cā alicui⁹:nō erit ens oīno.ꝛ ista ꝯ̄dictio est ꝑpria ponētibus vacuū:qꝛ est causa agens trāslatiōis ad supius nō ponētib⁹ ipm cām nālem translationis.

Vacuū ē ꝯsimił nāe. Idē s.ꝯ.63.ꝛ.42. Sȝ vıḋ oppositū.s.ꝯ.48. vbi hȝ ꝙ in vacuo nō est nā vnigenea neq̧ diuersa Documētū.

Expō Alex.

⸿Amplius si vacuuȝ ē aliq̄d vt loc⁹ priuat⁹ corpe cuȝ sit vacuuȝ qūo mouebit̃ ipposituȝ in ipo corp⁹:nō.n.iā in oē:eadē āt rō ꝛ ad locuȝ eē aliq̄d opināntes sepatuȝ in quē fert̃ qḋ fert̃:qūo nāq̧ mouebit̃ positum:aut manebit sursuȝ ꝛ deorsuȝ: ꝛ de vacuo conuenit eadē rō merito:vacuuȝ.n.locuȝ faciunt esse dicētes:ꝛ qūo iā inerit:aut in loco:aut ī vacuo.nō.n.accidit cuȝ totuȝ sit posituȝ:sic in sepato loco ꝛ sufferēte corpe.ps.n.nisi seorsuȝ ponant̃ nō erit in loco:ȝ in toto. ampli⁹ āt si nō loc⁹ neq̧ vacuuȝ erit.

Pars nisi seorsuȝ pōat̃ nō erit in loco:sed ī toto.

⸿Et ēt si vacuuȝ sit sic loc⁹ cōe corpi:cū fuerit positū in vacuo aliqḋ corp⁹:quo igit̃ attrabit̃:ipołe.n.est vt attrabat̃ ad ipm totū. ꝛ ꝑ hūc eūdē ꝑmonē ꝯ̄dicet̃ illis q existimāt locū eē aliq̄d sepatū ad qḋ fiet ꝛ translatio. q̄ret̃ igit̃ ab eis qūo sit attractio corpis positi in eo:aut q̄es ei⁹: ꝛ q̄rit̃ de supiori ꝛ īferiori sicut fuit q̄situ̅ in vacuo.necesse est eni vt ꝑmo de illo sit sicut ꝑmo de vacuo: dicētes eni vacuū eē ponunt ipȝ locuȝ: ꝛ q̄rit̃ ēt q̄lr̃ erit aliq̄d in loco aut in vacuo:hoc eniȝ non adaptat̃ qñ totuȝ illi⁹ rei fuerit posituȝ in loco sepato: ꝛ illḋ corp⁹ totale fuerit ꝑmanēs.

pars.n.si nō ponat̃ ꝑ se:nō erit in loco:sȝ in suo toto:ꝛ ēt si loc⁹ nō fuerit nō erit vacuū.

⸿Hec est scḋa declatio ꝙ vacuū sepatū nō ē ꝛ dr̃t a p̄ᵃ:qm̄ in p̄ᵃ posuit vacuū eē nō ꝯsiliū ꝑtiū ꝛ ꝙ in eo nō ē poᵃ silis moto.ita ꝙ motū attrabat̃ ad ipȝ ex illa poᵃ:sicut attrabit̃ ad ꝯtinēs sibi ꝑpriū:in h̄ vo.q. ꝯcedit ꝙ ī vacuo ē poᵃ silis moto.ꝛ ꝙ motū attrabitur ad illā:sȝ cū h̄ fuerit positū.ꝛ fuerit māifestū ꝙ si in vacuo sit poᵃ ē ꝯsilis:nec̄e ē cū idē corpus fuerit positū in vacuo:aut nō moueat̃ oīno ꝑꝑ eq̄litatē attractiōis ex q̄lȝ ꝑte eq̄lr̃:aut vt moueat̃ ꝑm totū ad loca ꝯ̄ria:aut diuidat̃:sȝ ipm ꝑȝ totū moueri ad loca ꝯ̄ria ē ipołe:ꝛ ipȝ ēt q̄scere in oī loco ē ipołe:ꝛ diuisio ei⁹ ēt nō sentit̃. Et ipse exp̄ssit in h̄ ꝑmone p̄mā istarū diuisionū ꝛ tacuit duas:qꝛ itelligunt̃ ex dictis. 65

Expō auer.

⸿Et forte ꝯtēr⁹ ē in hac diuisiōe:ꝛ erit argᵐ ꝑ se.s. qñ mot⁹ nālis fuerit ꝯsiderat⁹ in eo tm̄.q:d.ꝛ ēt argᵐ zᵐ ē:qm̄ cū posuerim⁹ ꝙ h̄ nomē vacuū significat locū corpis:ꝛ posuerim⁹ ipȝ ꝑȝ ꝙ ē loc⁹ hr̃e poᵃᵐ ꝑ quā attrabunt̃ ad ipȝ corpa q̄ q̄scūt in eo nālr̃ cū fuerit in eo:ꝛ mouent̃ ad illud cū fuerit ex̄ ad modū ei⁹ qḋ sentit̃ de loco:ꝛ posuerim⁹ ī h̄ vacuo aliqḋ corp⁹:nō poterim⁹ dicere ipȝ moueri nālr̃ ꝑ attractionē ei⁹ a ꝯtinēte:sic dicim⁹ h̄ de loco.seq̄t̃.n.ex h̄ vt idē corp⁹ ꝑȝ totū moueat̃ ad loca ꝯ̄ria.⸿Et Alex.expōit hūc ꝑmonē ita ꝙ illū:qḋ seq̄t̃ ī eo:nō seq̄t̃ nisi qꝛ vacuū ponit̃ īfinitū:sic seq̄t̃ in 3⁰ vt mot⁹ nō sit ī corpe īfinito:ꝛ coegit ipȝ ad h̄ ꝙ expō nr̃a existimat̃ ꝙ Aris.diceret eā post ꝑ rōne alia ab ista.⸿D.d.ꝛ ꝑ hūc eundē ꝑmonē ꝛc̄.i.ꝛ illud qḋ ꝯtigit dicētib⁹ vacuū eē ex h̄.s.qm̄ in eo nō erit supi⁹ ꝛ īferi⁹ nālr̃:neq̧ aliq̄d ꝑꝑ qḋ eadē res q̄scit in alio loco ꝛ moueat̃ ī alio:ꝯtigit idē ponētib⁹ locū eē dimēsiōes sepatas a mā.⸿D.d.q̄rit̃ igit̃ ab eis.i.qm̄ cū īterrogant̃ de cā q̄re q̄dā corpa mouent̃ in aliq̊ loco ꝛ q̄scūt in alio loco non pñt dare cām:dimēsiōes.n. qñ abstrahunt̃ a mā nō habebūt poᵃᵐ ne dū vt hēant potētiā nō ꝯsimilis:ita ꝙ faciāt q̄etē in aliquo loco:ꝛ motuȝ in alio:ꝛ silr̃ ēt qñ interrogant̃ de dr̃ntys q̄b⁹ loc⁹ diuidit̃ in supi⁹ ꝛ īferi⁹:nō possent dare aliq̄d ex dimēsiōib⁹: ꝛ totū h̄ est ꝯ̄riū ei qḋ accidit dicētib⁹ locū eē vltimū ꝯtinēs. ⸿Et cū declauit ꝙ idē ipossibile cōtingit dicentib⁹ locū esse dimēsiōes:ꝛ dicētib⁹ vacuū:dedit cāȝ in h̄: ꝛ dixit.nec̄e est.n.ꝛc̄.i.ꝛ h̄ ipossibile cōtingit vtrisq̧ qm̄ ambo ponūt vacuū ꝛ locū eē dimēsiōes:qm̄ nō differūt apud eos nisi ꝑȝ modū.s.qꝛ cū accipit̃ ꝑȝ ꝙ in eo existit corp⁹ dr̃ loc⁹:ꝛ cū accipit̃ ꝑm ꝙ in eo nō est corp⁹ dr̃ vacuuȝ.⸿D.induxit aliud inopinabile cōe eis:ꝛ dixit:ꝛ q̄rit̃ qūo ꝛc̄.i.ꝛ dicētes ꝙ dimēsiōes sunt loc⁹ ꝛ vacuū.nō pñt dare cām:ex q̈ corp⁹ ꝑȝ totū est in loco ꝑ se:ꝛ ꝑȝ ꝑtes in loco per accñs:māifestuȝ est.n.ꝙ cū pars nō fuerit sepata a toto ꝙ nō erit in loco per se:sed in toto:ꝛ h̄ intēdebat cū dixit.h̄.n.nō aptat̃ ꝛc̄.i.ꝛ interrogant̃ ēt qūo aliq̄d ꝑm totum ē in loco per se:ꝛ ꝑm partes in loco per accñs:cū posuerit dimensiōes sepatas esse locū ꝛ vacuū.hoc.n.nō adaptat̃ cū res ꝑm totū fuerit posita in loco q ē dimēsiones separate ꝛ illud corp⁹ totale fuerit permanēs in sua dispōne nō cōruptū diuidēdo se in suas ꝑtes.ps eni cū nō ponit̃ sepata a toto nō est in loco ꝑ se:sȝ in toto:ꝛ ꝑm h̄ seq̄t̃ vt dispositio de toto ꝛ ꝑte sit eadeȝ .s.ꝙ vtraq̧ sit in loco per se:ꝛ h̄ p̄dictū est in cap⁰ de loco.⸿D.d.neq̧ ēt si loc⁹ nō fuerit nō erit vacuū.i. neq̧ ēt si locus nō fuerit:cū est dimensio sepata erit

Expō Alex.

Dimēsiōes qñ abstrahūtur ñ hñt potētiā ne dum vt hēant potētiā ñ ꝯsileȝ Vide ꝯsiłe supra.ꝯ.48.

Vacuū ꝛ loc⁹ apud antiq̊s ñ dr̃nt nisi ꝑm modum. Idem.s.50.ꝛ.61.

Pars cū ñ ponit̃ sepata a toto nō ē in loco ꝑ se.sed in toto.

vacuū: vacuum.n.aut est ꝑuatio oīuz rez demōstra-tarꝫ.s.decez ꝑdicamentoꝝ: aut est dimēsio separata. ¶ Dixit Alex. ⁊ ī qbusdā libris nō īuenit̃ ex h̄ capitulo.s.ex postremo nisi h̄ qd̄ dixit.interrogatur quō aliquid erit in vacuo ⁊ scd̄z h̄ iste ꝯmo nō erit ratio per se: sed cōiunctus sermoni ꝑdicto.

¶ Accidit aūt dicētib⁹ vacuū eē tanq̄ȝ necīū: si vere eēt mot⁹ ꝯriū magis eē: si aliqs intendat nō cōtingere moueri nihil si sit vacuum: sicut.n.ꝑꝑ sil̄e dicētes terrā qescere: sic ⁊ in vacuo necesse est qescere: nō eni ē quo magis ⁊ min⁹ mouebitur: ꝯm enim ꝙ vacuuȝ est nō habet differentiam.

¶ Et cōtingit dicētib⁹ vacuū eē necīo si fuerit motus ꝯriū ei: qd̄ dicūt: si aliqs ꝑscrutatus fuerit ꝑfecte de h̄.s.qm̄ possibile est aliqd moueri si vacuū fuerit: quēadmodū igr̃ dixerūt illi q fecerūt terraȝ qescere ꝑpter similitudineȝ: ita necesse est etiaȝ quiescere in vacuo: quoniā nō erit vbi: ad qd̄ motus sit dignior ⁊ remotior: quoniā ꝯm ꝙ ē vacuuȝ non est in eo differentia.

66 ¶ Cū narrauit ꝙ ex ipsa rōne eoꝝ iprobat̃ sua rō: incepit narrare ēt ꝙ ex illo eodē iprobat̃ cōclusio eoꝝ.s. illud: ex quo nixi sūt ꝓbare ipm̄.s.motū. ¶ Et dixit: ⁊ ꝯtingit dicētib⁹ ⁊c̄.i.⁊ illis q existimāt vacuū esse qd̄ seqt̃ ex motu necīo ꝯtigit ꝯriū ei qd̄ dicūt.s.ꝙ si fuerit vacuū nō erit mot⁹. ¶ D.incepit nūerare argumēta: ex qb⁹ apparet ꝙ si fuerit vacuū nō erit motus: ⁊ dixit: quēadmodū igit̃ ⁊c̄.i.ꝑmū igit̃ eoꝝ q̄ cōtingūt istis est: ꝙ q2 vacuū est ꝯsil̄e: necē est vt in eo sit qes nō mot⁹: qm̄ si posuerim⁹ ipm̄ hr̄e potētiā attractiuā.seqt̃ vt sit ꝯm eq̄litatē: ex quo seqt̃ vt motū qescat vbicūqȝ ponat̃: sicut dixerūt fingētes ꝙ cā in gete terre est: q2 circūferētia orbis attrahit eā ex oībus ꝑtib⁹ eq̄liter: ⁊ nō intēdebat verificare ꝯmoneȝ istoꝝ de terra: sed intēdebat ꝙ cū fuerit positū in cōtinēte potētia attractiua: continget vt res posita qescat in medio. ¶ Et forte intendit ꝙ ꝯtingit istis de inopinabili sil̄e ei qd̄ ꝯtingit illis: qm̄ quēadmoduȝ ꝯtingit illis: ꝙ oē corp⁹ positū in medio dȝ qescere in eo: adeo ꝙ ignis ēt ita: ꝯtingit istis vt corpa vbicūqȝ ponant̃ in vacuo qescant. ¶ D.d.qm̄ nō est vbi ⁊c̄.i. qm̄ q2 est ꝯsimilis nō erit vbi qd̄ ē mot⁹ digni⁹ attractiōe ⁊ remoti⁹ simpl'r q̄ȝ illud: ex quo ē mot⁹: cuȝ in vacuo nō sint dr̃ie qbus diuidat̃ in superi⁹ ⁊ iferi⁹: ⁊ duo extrema distātia simpl'r nō inueniunt̃ nisi in superiori ⁊ inferiori: ex quo sequit̃ vt omne motū positum in eo quiescat vbicūqȝ ponatur.

¶ Primū qdē igit̃ qm̄ ois mot⁹ aut violentus aut ꝯm nām est: necesse aūt ē siqdē vere est violentus: esse ⁊ eū q est ꝯm nām: violētus.n.extra nām posterior ē eo q est ꝯm naturā: q̄re si nō ꝯm nām inest vnicuiqȝ physicoꝝ mot⁹ corpoꝝ neqȝ alioꝝ erit mot⁹ neqȝ vnius. At v̄o mot⁹ ꝯm nām quō erit in vacuo cū nec vna sit dr̃ia ꝯm vacuū ⁊ ifinitū: ꝯm qdē eni ꝙ ifinitū est nihil erit sursuȝ aut deorsuȝ neqȝ mediū. ꝯm aūt ꝙ vacuū est nihil differēs ē deorsuȝ a sursum: sicut.n.nullius neqȝ vna est dr̃ia: sic ⁊ illi⁹ qd̄ nō ē: vacuū aūt cū nō sit aliqd priuatio vr̃ eē: loci āt nā mutatio differēs ē: q̄re erūt q̄ sūt nā dr̃ia: aut igit̃ nō inest nā vllo mō ⁊ nulla loci mutatio est: aut si hoc est nō est vacuū.

¶ Et postea ois mot⁹ aut ē violētus aut nālis: ⁊ sequit̃ necessario si mot⁹ violēt⁹ sit vt ēt nālis sit: mot⁹.n.violēt⁹ est extra nāleȝ: ⁊ mot⁹ q est extra nālē est post nālē motum. ergo sequit̃ si vnūquodqȝ corpoꝝ nāliū nō habuerit nālē motū: vt nō hēat aliquē alioꝝ motuum: quō igit̃ est possibile vt motus sit nālis. Et in vacuo nō est supius dr̃ia: ⁊ ē ifinitū: ꝯm.n.ꝙ est infinitū nō est in eo supius neqȝ inferi⁹ neqȝ mediū oīno: ⁊ ꝯm ꝙ ē vacuū nō differt in eo supius ab inferiori: quēadmodū igit̃ in nihilo nō ē oīno diuersitas: sil'r ēt in illo qd̄ nō est ens: ⁊ vacuū est aliqd̄ nō ens ⁊ ꝑuatio: hoc.n.existimat̃ de illo. s̄ȝ translatio nālis ē diuersa. g̃ hec est diuersitas nālis: est igit̃ alteꝝ duoꝝ: aut nulla translatio nāl'r ē oīno alicui⁹ rei ad aliquā ꝑtē: aut si est hic trāslatio nālis: nō est vacuū.

¶ Hec est alia declaratio.⁊ ꝑma suaꝝ ꝓpōnuȝ est ꝙ ois motus aut est nālis: aut violentus.i.ex nām: ⁊ est manifesta per se. scd̄a aūt est ꝙ oē hn̄s motū ex nāȝ hȝ motū nālem: ⁊ ista est ēt manifesta per se: qd̄.n.est extra nām itelligit̃ in respectu ei⁹ qd̄ nō ē ex nām: ⁊ existimat̃ ꝙ Arist. declauit hāc ꝓpōnē ꝑ h̄ qd̄ dixit: mot⁹.n.violēt⁹ ⁊c̄.s.qm̄ dispō ī h̄ ē sic̄ dispō in habitu ⁊ ꝑuatiōe: qm̄ habit⁹ ē ꝑor ꝑuatiōe ī re q̄ caret habitu. ⁊ hec ꝓpō vt mihi vr̃ nō ꝓcedit̃ ab Auic. ⁊ ē fatuitas in illo. ¶ Et cū posuit has duas ꝓpōnes conclusit ꝙ illud: qd̄ mouet̃ in vacuo necīo mouet̃ motu nāli: ⁊ si nō: nō mouet̃: qm̄ cū ꝯtingit ꝓpōni dicēti ꝙ corp⁹ mouet̃ aut nāl'r: aut violēte ꝙ motū ī vacuo est corp⁹: cōclusit in ꝑᵃ figura ꝙ motū in vacuo aut mouet̃ nāl'r: aut violēte: ⁊ cū ꝯtingit huic ꝙ illd̄ qd̄ mouet̃ violente: mouet̃ nāl'r: ꝯclusit ēt ꝙ corpus qd̄ mouet̃ in vacuo mouet̃ nāl'r: ⁊ ēt cū fuerit veruȝ ꝙ oē qd̄ mouet̃ violēte mouet̃ nāl'r: sequitur vt illd̄ qd̄ nō mouet̃ nāl'r nō moueat̃ oīno. ¶ Et h̄ ēt est.q. syllogism⁹ inducēs ad icōueniēs: ⁊ in forma illi⁹ induxit suū ꝯmonē: cū dixit.ergo cū vnūqd̄qȝ corpoꝝ ⁊c̄. ⁊ cuȝ verificauit ꝙ corp⁹ qd̄ mouet̃ in vacuo dȝ moueri motu nāli.icepit destruere vt aliqd̄ corp⁹ in vacuo moueat̃ motu nāli: ⁊ in vacuo nō est superi⁹ oīo. ⁊ ille sermo est in scd̄a figura sic. Omne qd̄ mouetur nāli motu mouet̃ in aliquo: in quo ē superi⁹ ⁊ iferi⁹. Et in vacuo nō ē superi⁹ oīno. Ergo illd̄: qd̄ mouetur motu nāli nō mouet̃ in vacuo. ¶ D.icepit dcl'are ꝙ in vacuo nō ē supi⁹ neqȝ iferi⁹: ⁊ dixit: ⁊ est ifinitū.i. qm̄ vacuū ē ifinitū: ⁊ infinitū nō hȝ superi⁹ ⁊ iferi⁹. ergo vacuū nō hȝ superi⁹ ⁊ inferi⁹ qd̄ nō est meduȝ totius. ¶ Et cū declarauit ꝙ in vacuo non ē superi⁹ ⁊ inferius: q2 est infinitū: incepit declarare ēt h̄ alio mō ⁊

Pris expō.

Solō.

In vacuo n̄ sunt dr̃ie qb⁹ diuidat̃ in superi⁹ ⁊ iferi⁹. Idē.s̃.ɔ.42. ⁊ ibi. Idē.j.ɔ.⁊ tex seq̄n.

Ois motus aut violentus aut nālis. Si mot⁹ violēt⁹ ē nālis. Mot⁹ violētus est posterior nāli.

67 Ois motus aut ē nāl aut violēt⁹ ... ꝓpō ē manifesta p se. ... violē ... motu ... ꝑpa ... li.ɔ.xx. ... methecoꝝ cap. scd̄o. Habitus ē ꝑor ꝑuatione in re q̄ caret habitu.

nō ⁊ dixit: ⁊ ꝯm qd̄ est vacuū ⁊c̄. i. qm̄ in vacuo nō ē diuersitas nāliter: sed superi⁹ ⁊ inferi⁹ differūt nālr. ergo in scd̄a figura in vacuo nō est superius ⁊ iferi⁹. ¶ D. verificauit ꝓpōnē dicētē ꝙ in vacuo nō est diuersitas. ⁊ dixit. queadmodū igit̄ ⁊c̄. ¶ Et iste ꝯmo cōponit̄ sic. vacuū est nō ens: ⁊ qd̄ ē nō ens ē ꝑuatio ergo vacuū est ꝑuatio ⁊ in ꝑuatiōe nō ē diuersitas. ergo in vacuo nō est diuersitas: ⁊ cū dixit ita illud: qd̄ nō est ens: intēdit ita illud: qd̄ nō ē ens cui⁹ potētia ē potentia: nihil qd̄ est ꝑuatio: nō negatio simplr: vacuū eni nō est negatio simplr. i. ꝑuatio ꝑfecta: sed ꝑuatio corpoꝝ nāliū: ⁊ illa quoꝝ potētie diuersant̄ sunt corpa nālia. ¶ D. d. ⁊ vacuū est aliqd̄ nō ens. i. nō simplr: sed ꝑuatio corpis nālis. Et cum verificauit ꝙ in vacuo nō ē diuersitas: ⁊ cū i eo nō fuerit diuersitas nō ē in eo mot⁹ nālis: declata est ꝯtinuatio iter ꝑcedēs ⁊ ꝯn̄s. s. ꝙ si vacuū ē mot⁹ nō ē nālis. ¶ D. destruxit ꝯn̄s ⁊ ꝯclusit vacuū nō eē: ⁊ qr opp^m ꝯn̄tis est māifestū ꝑ se: iduxit hec in forma redargutiōis: ⁊ dixit. est igit̄ alteꝝ duoꝝ. i. aduersarius igit̄ nō pōt fugere alterū istoꝝ: aut ꝯcedere vacuū eē: ex quo seqt̄ motuz nālē nō eē: ex quo seqt̄ necio vacuū nō eē. ¶ D. d. sz trāslatio nālis ⁊c̄. ꝑ hoc verificat ꝓpōnē dicētē ꝙ superi⁹ ⁊ inferius sunt diuersa nāliter: ⁊ q. d. ⁊ signū ei⁹ ꝙ h̄ sunt vbi diuersa nāliter. est qm̄ hic sunt motus diuersi nāliter. cā. n. in diuersitate motuū est diuersitas naturarū locoꝝ: ⁊ nārum reꝝ motarū.

Cā i diuersitate motuū ē diuersitas nārū locoruz. ⁊ nāꝝ reꝝ motaꝝ. ꝯsile supra. ꝯ. 36.

In ꝑuōne ñ est diuersitas ꝯsil'. s. c. 48.

¶ Ampli⁹ nūc qdez mouet̄ ꝓiecta ꝓiectore nō tāgente: aut ꝑꝑ repercussionē: sicut qdaz dicūt: aut ex eo: qd̄ pellit pulsus aer velociori motu illi⁹ qd̄ pellit̄ motu ꝯm quez fert̄ in ꝓpriū locū: in vacuo āt nihil hoꝝ ꝯtigit eē: neqȝ eni ferri erit: h̄ aut sicut qd̄ vehit̄.

¶ Et etiam videmus ꝙ illud: qd̄ mouet̄ per expulsionem mouet̄ expellente separato: ⁊ hoc est aut ꝯm successionē ⁊ motionem: vt qdā dicunt: aut qr motus aeris expulsi ē velocior trāslatiōe rei expulse in motu eius ad suum locū quez habet: ⁊ nihil est ex hoc vacuo: ⁊ translatio nō pōt eē in eo alio modo. V. g. ꝯm modū eqtantis aut natātis.

68 ¶ Cū declarauit ꝑus ꝙ si mot⁹ nālis ē vacuū nō est: icepit etiam declarare hoc ex motu violēto et dixit. ⁊ videm⁹ ⁊c̄. i. ⁊ videm⁹ ꝙ illd̄: qd̄ mouet̄ ꝑ expulsionē violēte moueri postq̄ motor sepat̄: videm⁹ in lapide ꝓiecto q mouet̄ postq̄ manus separat̄ ab eo ⁊ silr sagitta directa postq̄ sepat̄ a chorda. ⁊ h̄ ñ pōt eē in vacuo nisi eēt pōle aliqd moueri sine motore: ⁊ iō [a] oēs ꝯueniūt in hoc ꝙ cā isti⁹ mot⁹ est aer aut ꝯz successionē: vt plato [b] dicit. s. ꝙ qn̄ res expulsa vacuat locū: in quo est per expellens succedit ei in loco alius aer q mouet illud expulsuz post sepationez expellentis: ⁊ ille aer ꝯm ꝙ vacuat locū suū ⁊ succedit ei in eo alius aer: mouet̄ ēt ab aere succedēte: ⁊ sic donec mot⁹ quiescat. Aut ꝯm h̄ ꝙ aer q defert rem expulsam mouet̄ ab expellēte postq̄ expellēs sepat̄ ab eo ꝑꝑ hoc: qr in nā aeris est recipere moueri ab alio: ⁊ retinere ipm̄ diu postq̄ sepat̄ a motore: ⁊ hoc ꝯm [c] formā. s. qm̄ postq̄ separat̄ ab expellēte mouet̄ a sua forma nāli: ⁊ ante sepationez mouet̄ ab vtroqȝ. s. ab expellente ⁊ a sua forma: quapꝑ mot⁹ eius est velocior necessario q̄ mot⁹ expulsi: expulsuz. n. nō h̄z in se ꝑncipiū motus cū mot⁹ eius sit violētus pur⁹: aer vō h̄z in se ꝑncipiū mot⁹ vt alibi declaratū est. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: aut qr mot⁹ aeris expulsi ⁊c̄. i. per potētiā leuitatis que est in aere ꝑ quē innatus ē cū aliquo motu aduenīēte moueri ad supius. s. ꝙ cā in motu lapidis post sepationē ꝓiciētis nō ē successio aeris: sed trāslatio ipsi⁹ aeris. ⁊ h̄ est snīa Aris. vt d̄claratū est in lib. celi ⁊ mūdi: ⁊ vltimo isti⁹ libri. ¶ Deide dixit. ⁊ nihil est ex hoc in vacuo. i. ⁊ nō ē in vacuo aliqd: de quo dicat̄ succedere: aut illud: qd̄ defert rem expulsam est velocioris mot⁹ q̄ ipsa res: ita ꝙ motus violentus remaneat post sepationē expellentis. ¶ Et iste ꝯmo cōponit̄ sic. Mot⁹ violēt⁹ post sepationez expellētis fit aut ex successione aeris: aut ex velocitate motus ei⁹. Sed in vacuo non est aliqd ex quo sit possibile aliqd̄ istoruz. Ergo in scd̄a figura motus nō pōt eē in vacuo. ¶ D. d. ⁊ trāslatio nō pōt esse alio mō ⁊c̄. i. ⁊ ipossibile est ēt vt translatio sit in vacuo ꝯm ꝙ eqtans transfert̄ sup aliqd̄. i. delatū sup deferēs: aut ꝯm ꝙ anial natat. volatile. n. transfertur in aere ꝯm alterum istorum duorum modorum: aut ꝯm vtrunqȝ.

a Ex hoc vult Auerr. velle aerē mouere ꝓiecta. d̄ quo ēt vid̄. 7. ph. cō. 10.

b Plo dixit motū ꝓiectorū eē ab aere ꝯz successionē. Idem. 8. ph. c. 82.

c Aer in motu ꝓiectoruz postq̄ sepat̄ ab expellente mouet̄ a sua forma nāli. ⁊ ante sepōnez mouetur ab vtroqȝ: scz ab expellēte ⁊ a sua forma.

Quare mot⁹ aeris i motu ꝓie. toꝝ ē velocior quā mot⁹ expulsi.

Cā in motu lapidis post sepōnem ꝓiciētis non est successio ipi⁹ aeris: sz trāslatio ipi⁹ aeris ⁊ hec est snīa Arist. Id̄. 8. ph. ꝯ. 82.

¶ Amplius nullus itaqȝ habebit dicere ꝑꝑ qd qd̄ mouet̄ stabit alicubi. qd enim magis hic q̄ ibi: q̄re aut qescet: aut in ifinituz necē ē ferri: nisi aliqd ipediret magis potēs.

¶ Et ēt nō posset aliqs dare cām: ex qua cuz aliqd mouet̄ in eo qescit ex eo in aliquo vbi. q̄re igit̄ dignius qescit hic q̄ hic: ex quo seqtur aut quiescere: aut moueri in infinitū: cuz nō ipedit̄ ab alio ipediente fortiori.

¶ Cum destruxit vacuū esse ex motu: incepit etiā destruere ipz ex qete naturali. cā. n. in motu nāli est cā in quiete nāli: ⁊ hec est similitudo cōtinentis ad ꝯtētum. ¶ Et dixit: ⁊ etiā nō posset aliqs dare cāz ⁊c̄. i. nō posset aliquis eoꝝ qui dicūt vacuū esse dare cām ꝑꝑ quā qn̄ aliqd mouet̄ in vacuo qescit in aliquo loco magis q̄ in alio: queadmodū nō pōt dare cāz ꝑꝑ quā corpus mouet̄ motu nāli de vbi in vbi. ¶ D. d. q̄re igit̄ ⁊c̄. i. qm̄ nō ꝑn̄t dare in hoc cām ex vacuo q̄ ꝯueniat huic qd̄ sentit̄. s. de corporib⁹ ipsa qescere in aliquo loco: ⁊ nō in alio: ⁊ intēdit h̄ per qetē: quietez nālem. ¶ D. d. ex quo sequit̄ ⁊c̄. i. ⁊ si cōcesserim⁹ ꝙ nāliter inter vacuū ⁊ rem motā est aliqua ꝯsimilitudo. necesse est vt illa cōparatio sit vna ⁊ simplex ꝑꝑ hoc ꝙ vacuū est vnū ⁊ simplex: ex quo sequit̄ ꝙ nāliter in vacuo sit alteꝝ duoꝝ tm̄. s. aut qes aut mot⁹ ex quo sequit̄ vt corpora nālia aut semꝑ qescāt i eo vbicūqȝ ponant̄: aut sꝑ moueant̄: qm̄ si inter illud ⁊ corpus nāle fuerit cōparatio similis q̄ est inter corp⁹ ⁊ suum vbi ꝓpriū: tunc corpora quiescūt vbicūqȝ ponantur: ⁊ si inter illud ⁊ corpora nālia fuerit cōparatio que est inter corp⁹ ⁊ vbi nō naturale: erit necesse vt corpora semper moueant̄ in eo.

69 Cā in motu nāli ē cā i qete nāli. ⁊ hec ē silitudo ꝯtinētis ad ꝯtētū. Idē. s. ꝯ. 36. et. 43. et 48.

¶ Amplius aūt nunc quidez in vacuū ob id qd̄ cedit ferri videt̄: in vacuo aūt vbiqȝ similiter hmōi est: quare vbiqȝ fertur.

¶ Et etiā motus existimat̄ fieri nunc in locis vacuis ex appositione in ipso vacuo: hoc est eodem modo in omnibus suis partibus.

ergo sequitur vt illud: qđ mouetur in eo expellatur ad omnes partes.

70 ¶ Ista est alia rōcinatio qua nitiť destruere vacuū esse per motū violentū. pluries enī motꝰ apud expulsionē expellentis erit in aliqua parte ⁊ nō in alia ꝑꝑ diuersitatē partiū in diuersa aptatōe. s. qꝛ moueť ad partē que ē magis apta: adeo ꝙ ꝑ motū nālē moueť ꝓpter aptationē ꝯ suū motū naturalē: vt accidit in assub: vt moueať ad inferius qñ nō inuenit exitū ad superius. ¶ Et dicit ꝙ ponētes vacuū ponūt ipž: qꝛ

2 existimāt ipm adaptari motui ⁊ si ita esset nō eēt ħ aliqua pars magis adaptata ꝙ̃ alia. Et totum ħ contingit dicentibꝰ vacuū esse separatū: qbus intēdit in hoc ꝭmone ꝯdicere. dicentibus vō ipm eē nō sepatū nō ꝯtingit ħ: sed īpositū in corporibꝰ. isti enī possunt ponere superiꝰ ⁊ inferius ⁊ vlr mediū ꝑ qđ fiant motus corpoꝝ simpliciū. ¶ D. d. ergo neče est ⁊c̃. i. ergo necesse est vt illđ: qđ mouetur in eo expellať ad oēs ꝑtes eq̃lr: ⁊ sic nullū motū mouebiť ꝓpter aptatione ad aliquā partē aliam ab ea: ad quam expellens

3 expellit: qđ nō sentiť in pluribus mobilibꝰ. ¶ Et in libro Alex. ħ caplm inueniť. ⁊ ēt existimať ꝙ translatio est nunc in vacuo ꝓpter aptationē: ⁊ hoc in vacuo est eodē mō ex oībus partibꝰ. ğ illud qđ moueť in eo expellitur ad oēs partes. i. ꝙ si vacuum est cā translationis ꝑꝑ aptationē sicut fingūt dicētes ipm eē: necesse ē vt illud: qđ moueť in eo moueať ad oēs ꝑtes: qm̃ aptatio est in oībꝰ equaliter. ⁊ ħ in īfinitū: qꝛ vacuū est īfinitū apud eos. ¶ Et maxima ē drīa īter pōere ꝙ aptatio ē nečia i eē motꝰ: ⁊ ponere ipaž eē cāž agentē motū. si igiť posuerimꝰ ꝙ aptatio ē de nečitate motꝰ. expō erit illa quā diximꝰ: ⁊ si posuerimus ꝙ aptatio est cā agēs motꝰ. expō erit Alexā. sed erit destructio nō ꝭm rē in se: sž ꝭž ꝭmonē eoꝝ. aptatio enī est de necessitate motꝰ nō cā agens.

Aptatio ē de nečitate motꝰ ⁊ nō causa agēs motū.

¶ Ostendit vacuum non esse ex parte velocitatis. Capitulum. IIII.

Amplius autē ⁊ ex his manifestum est qđ diciť: videmus enī idem graue ⁊ leue ⁊ corpꝰ velociꝰ ferri ꝓpter duas causas: aut in differendo per qđ vt per aquā: aut per terrā: aut aerē: aut in differēdo qđ fertur si alia sint eadem ꝓpter excellentiam grauitatis: aut leuitatis: hoc quidē igitur per qđ ferť causa est q̃ ipedit: maxima quidem qđ contra ferť: postea aūt ⁊ manens: magis aūt qđ non facile diuidiť: hmōi aūt pinguiꝰ est. Id aūt in quo ē. a. mouebiť per. b. qđ aūt in quo est. c. tēpus. ꝑ ipm āt. d. cū sit subtilius: in quo. e. tp̄s si eq̃lis lōgitudo est ipsi. b. q̃ est ipsiꝰ. d. ꝭž analogiam ipedientis corporis. sit. n. b. quidē aq̃. d. vero aer. quanto ergo subtilius est aer aq̃ ⁊ incorporalius: tāto citius. a. per. d. mouetur ꝙ̃ per. b. hž ergo eandē rationē ꝭm quā vere distať aer ab aqua velocitas ad velocitatē: quare si duplr subtile est in duplici tempore qđ est ipm. b. transibit. a. ꝙ̃. d. ⁊ erit in quo est. c. tempus duplex eo: in quo est. e. ⁊ sempꝑ iam quātocūqž sit incorporaliꝰ ⁊ minus impeditiuū ⁊ bene diuisibilius per qđ fertur citius mouebiť. vacuū aūt nullā hž rōnem qua excellatur a corpore: sicut neqž nihil ad numeꝝ. si enī q̃ttuor excellūt tria in nūero: pluribꝰ aūt duo: ⁊ adhuc vnū pluribus ꝙ̃ duobꝰ: nihil aūt habet nō ampliꝰ rationē qua excellant. necesse enim est diuidi excellens in excellētiā: ⁊ in id qđ excellitur. quare igiť erit quattuor quantūcūqž excellunt ⁊ nihil: vnde neqž linea punctū excellit nisi componatur ex punctis: similiter autē ⁊ vacuum ad plenum nihil possibile est habere rationem. ergo neqž ad motū.

Nečē ē diuidi excellēs i excellētiā ⁊ id qđ excedi tur.

¶ Et apparet ēt hoc qđ diximus hoc mō: videmus enī idem corpus velocitari in motu ꝓpter alterū duorū. aut ꝓpter hoc ꝙ illud mediante quo moueť diuersať. V. g. vt motus eius sit in aqua: aut in terra: aut in aere: aut in igne: aut qꝛ motū diuersať: si igiť alia fuerit eadē ex differētia grauitatis ⁊ leuitatis: illud mediante quo erit motꝰ erit cā. impedit enī motus: aut multū quando motus illius fuerit ꝯrius motui eius qđ moueť in eo: aut minus qñ ēt fuerit qescens: ⁊ magis qñ nō fuerit facilis diuisiōis: ⁊ qđ est tale ē illud: in quo ē spissitudo: expellať igiť corpꝰ a. mediāte. b. in tēpore. c. mediāte. d. ⁊ qđ ē subtilius in tēpore. b. in lōgitudine ex. a. eq̃li longitudini ex. c. s. corpꝰ ipediens: ⁊ intētio illius est: qm̃. b. sit aqua: ⁊. d. sit aer. ⁊ quāto aer est subtilior aq̃: ⁊ leuioris corporeitatis: tanto. a. expellitur mediante. d. velocius ꝙ̃ mediante. b. ⁊ sit ꝓportio velocitatis ad velocitatē sicut ꝓportio excessus aeris supꝑ aquā: ita ꝙ si fuerit duplū in subtilitate: ꝑtransibit spaciū. b. in duplo tēporis: in quo pertransit spaciū. d. ⁊ erit tēpus. c. duplum tēporis. b. ⁊ quanto magis fuerit illud mediāte quo erit motus leuioris corporeitatis ⁊ minoris resistentie: sed facilioris diuisionis: tāto magis expulsio erit sempꝑ velocior. vacuū vō nullā hž cōparationē ad corpꝰ ꝑ quā corpus excedat ipm: quēadmodū nullam hž cōparationē illud: qđ nō diciť vnum oīno ad illđ: qđ diciť nūerꝰ. q̃ttuor. n. si excedūt tria per vnū excedūt duo per magis: ⁊ excedūt vnū per magis ad nō vnū: vnū vō nullā hž ꝓportionē quo excedit ipm: excedēs. n. diuidiť nečio in eo: qđ excediť ⁊ augmentū:

Nō duplicē cāž velocitatꝭ ⁊ tarditatis i motu.

et sic ignorans et sciens
no cōparant

mētū3:ǵ q̄tuoꝛ diuidunt̄ i h̄ duo:i excessu3: ⁊ ēt in nō vnū: ⁊ ideo linea ēt nō excedit pū/ ctū:cū nō cōponit̄ ex pūctis: ⁊ sil̄r ēt vacuū nō h3 ad plenū ꝓportionē: ergo neq3 etiam motus erit in eo.

¶ Demonstratio exēplaris oñdēs ꝙ talis est ꝓportio motus ad motum in velocitate qualis est proportio medij ad medium in subtilitate.

.L. Tempus.

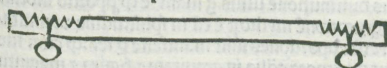

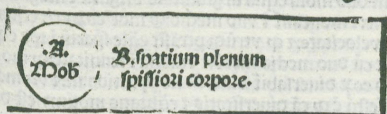

E. Tempus.

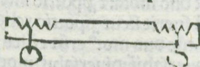

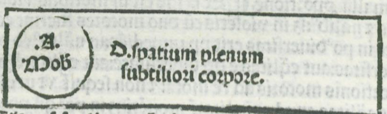

71 ¶ Hec ē ēt alia demr̄atio:in q̄ dclarat ꝙ ipoſſe ē mo/ tū fieri mediāte vacuo ſepato. ¶ Et dixit: ⁊ appꝫ ⁊c̄. .i. ⁊ h̄ qd̄ diximus.ſ.ꝙ ipoſſe ē vt motus fiat in vacuo appet ex h̄:qm̄ videm⁹ corpa grauia diuerſari i mo/ tu ſm velocitatē ⁊ tarditatē p duo:qm̄ ſi corpus fue/ rit idē:aut fuerint duo eq̄lia in declinatione:diuerſi/ tas erit ſm illud:in quo mouent̄. U.g. qm̄ idē corp⁹ veloci⁹ mouet̄ in aere q̄3 in aq̄: ⁊ ſil̄r duo corpora eq̄ lia i grauitate ⁊ figura ⁊ magnitudine.ſi aūt corpora fuerit diuerſa ⁊ mouent̄ i vno medio.tūc diuerſitas in motu erit pp diuerſitatē i grauitate ⁊ leuitate.ſ.ꝙ graui⁹ illoꝝ erit velocius. ¶ Et cū declarauit hanc ꝓpōnē.ſ.ꝙ cā velocitatis ⁊ tarditatis in corpib⁹mo bilib⁹eſt:aut diuerſitas medij in ſpiſſitudine ⁊ tenui tate: ⁊ diuerſitas corporum in grauitate ⁊ leuitate di xit.ſi igit̄ alia fuerit eadē.i.qm̄ ſi alia exn̄tia i corpi/ bus faciētia velocitatē ⁊ tarditatē: vt diuerſitas cor poꝝ in grauitate ⁊ figura ⁊ magnitudine fuerint ea/ dē in duob⁹ corpib⁹ nō diuerſis: ⁊ videm⁹ ꝙ illō qd̄ mouet̄ i aere:mouet̄ veloci⁹ illo qd̄ ē in aq̄:mani^m ē ꝙ cā diuerſitatis mot⁹ē illud mediāte quo ē mot⁹: ⁊ ſil̄r eſt ēt in eodē corpe.ſ. cū videmus ꝙ mot⁹ ei⁹ in corpe ſubtiliori eſt velocioꝛ q̄3 mot⁹ ei⁹ in corpe ſpiſ/ ſioꝛi. ¶ D.d.cām pp quā accidit hoc medio ⁊ dixit: qꝛ ipedit multū ⁊c̄.i. ⁊ cā tarditatis eſt:qm̄ illud me/ diāte q̊ erit mot⁹reſiſtet rei mote: ⁊ h̄ reſiſtēs diuer ſat̄ ſm magis ⁊ minus.reſiſtet.n.multū qn̄ me^m mo uet̄ motu ꝯrio ei qd̄ mouet̄ in eo: ⁊ reſiſtet minus qn̄ fuerit qeſcēs. ¶ D.d. ⁊ magis ⁊c̄.i. ⁊ me^m qd̄ reſiſtit p ſuū motū ad ꝯriā ptē reſiſtit magis qn̄ fuerit dif/ ficilis diuiſiōis ⁊ paſſiōis.diuerſitas igit̄ medioꝝ in iſtis duab⁹ cāis.ſ. i difficultate ⁊ facilitate reſiſtētie: aut mot⁹:aut qetis eoꝝ ē cā in diuerſitate mot⁹eiuſ/ dē moti:aut mobiliū ꝯſiliu3. ¶ D.narrauit qd ē dif ficilis diuiſiōis ⁊ dixit: ⁊ ē illud in q̊ ē multa ſpiſſitu do. ¶ Et cū ꝓpoſuit hāc ꝓpōnē.icepit vti hac doctri

Diuerſitas medioꝝ ē cā in diuerſitate mot⁹ ⁊c̄.

na p lr̄as: ⁊ dixit.expellat̄ ǵ ⁊c̄.i.ponat̄ igit̄ .a.corp⁹qd̄ mouet̄ i medio: ⁊ me^m:in q̊ mouet̄ ponat̄.b. ⁊ tp̄s: in q̊ mouet̄ ſit.c.pōat̄ ēt moueri.a.i alio me° ſubtiliori p̊. ⁊ ſit.d. ⁊ tp̄s:in q̊ mouet̄.a.in h̄ me° ſit.h. ⁊ pōat̄.a. moueri ex duobus medijs p duo ſpacia eq̄lia.ſ.ex.b. groſſioꝛi: ⁊ ex.d.ſubtilioꝛi.ſeq̄t̄ igit̄ vt tp̄s:i q̊ ptrāſit hec duo ſpacia diuerſet̄.notū ē.n. ꝙ veloci⁹ ptranſit idē ſpaciū i mioꝛi tpe: ⁊ qꝛ cā velocitatis ⁊ tarditati bis duob⁹motib⁹ē diuerſitas medioꝝ in tenuitate ⁊ ſpiſſitudie:ſeq̄t̄ vt ꝓpoꝛ° tpis ad tp̄s ſit ſic̄ ꝓpoꝛ° ſpiſ ſitudis:q̄ ē in altero me°ad illā:q̄ ē in alio: ⁊ ſil̄r ꝓpō tio mot⁹ ad motū. ¶ Et cū dedit exē^m ēt de lr̄is de/ dit exē^m de materijs vt demr̄atio ſit māifeſtioꝛ: ⁊ qd̄ vr̄ diminutū i vno exē° appebit in alio: ⁊ dixit.itētio illi⁹ē ⁊c̄. U.g.pōat̄ i loco.b.qd̄ ē mediū groſſi⁹ aq̄: ⁊ i loco.c.qd̄ ē mediū ſubtili⁹aere:q̄3to igit̄ magis aer ē ſubtili⁹aq̄: ⁊ mioꝛis reſiſtētie ꝯ rē mota3:tāto magis erit velocitas mot⁹.a.i eo q̄3 i aq̄:ꝓpoꝛtio igit̄ veloci tatis ad velocitatē erit ſic̄ ꝓpoꝛ° exceſſus ſubtilitati aeris ſup ſubtilitatē aq̄: ⁊ iō dixit.erit ꝓpoꝛ° velocita tis ad velocitatē ⁊c̄.i.ſequit̄ igit̄ ex iſtis ꝓpōnib⁹:vt ꝓpoꝛ° velocitatis mot⁹.a.in.b.ad motū ei⁹in.d.ſit ſic̄ ꝓpoꝛ° exceſſus ſubtilitatis aeris ſup ſubtilitate3 aq̄. ¶ D.di.ita ꝙ ſi fuerit duplū ⁊c̄.i.ita ꝙ ſequit̄ ſi po/ ſuerim⁹ ꝙ aer ē duplū ad aq̄3 i ſubtilitate.vt res mo ta i aq̄ ptrāſeat ſpaciū eq̄le ſpacio qd̄ ptrāſit i aere i tpe duplo ad tp̄s:in q̊ ptrāſit ip3 in aere. Tp̄s igr̄ qd̄ ē.c. ⁊ ē illō:i q̊ ptrāſit ſpatiū res mota i corpe ſpiſſio/ ꝛi:ē duplū ad tp̄s.b.i q̊ mouet̄ p ſpatiū eq̄le illi i cor pore ſubtilioꝛi qd̄ ē.c.tardi⁹.n.ip ptrāſit idē ſpatiū i lōgioꝛi tpe: ⁊ l3 nō exp̄ſſit hāc ꝓpoꝛtiōe3 itellecta tn̄ ē ex ipſo ſmōe. ¶ D.d. ⁊ q̄3to magis fuerit illud me diāte q̊ ⁊c̄. ⁊ h̄ ēt mani^m eſt p ſe. ¶ Et cū poſuit has ꝓpōnes ꝯiūxit ēt aliā ꝓpōnē. ⁊ dixit.vacuū v̄o nullā h3 ꝓpōnē i ſubtilitate ad ſubtilitatē corpis me^{ſc} quo fit mot⁹. ⁊ cū dixit.nullā h3 ꝓpōnē ad corp⁹: itēdit: ⁊ vacuū nullā h3 ꝓpōnē q̄ corp⁹ me^m exceſſit vacuu3. U.g.i ſubtilitate.in vacuo.n.nō ē ſubtilitas q̄ dicat̄ eē ſubtili⁹ igne. U.g.aut aere. ¶ D.di.queādmodū nō h3 ꝓpōnē ⁊c̄.i.iter vacuū ⁊ corp⁹ me^m nō ē ꝓpoꝛ° cū i vacuo nō ē ſubtilitas: ⁊ ē illud ſ3 qd̄ ꝓpant̄ me/ dia adiuicē i ſubtilitate ⁊ ſpiſſitudine:queādmodu3 nō ē ꝓpatio:neq3 ꝓpoꝛ° i eo qd̄ nō ē vnū ad illud qd̄ ē nūerus.nūeri.n.ꝓpant̄ adiuicē:qꝛ cōicant in vno: ⁊ vl̄r oīa duo:q̄ nō cōicāt i eadē nā nō hn̄t ꝓpōnē adi uicē: ⁊ h̄ itēdebat cū dixit.ſi igr̄ 4^{or} excedūt tria ⁊c̄. .i. ⁊ nūeri excedūt ſe adiuicē p vnitates i qb⁹cōicāt. illud aūt:in q̊ nō ē vnū nullā h3 ꝓpōnē ad numeꝝ: ⁊ ſil̄r illō:in q̊ nō ē ſubtilitas nullā h3 ꝓpōnē ad cor/ pora hn̄tia ſubtilitatē.diuerſa.n.ſm magis ⁊ minus nec̄ario cōicant in eadē nā. ¶ D.di.nō vnū v̄o ⁊c̄.i. qd̄ aūt fuerit ex entibus:in quo nō inuenit̄ vnū non h3 ꝓpoꝛtionem ad illud: in quo eſt vnu3 qua exiſtat iter illa exceſſus. ¶ Deinde di.excedēs.n.⁊c̄.i.illud enim qd̄ dicit̄ excedere aliquid neceſſario diuidit̄ in illud quod excedit: ⁊ in id per quod excedit̄. Uerbi gratia:quia quattuoꝛ excedunt duo: neceſſe eſt vt di uidant̄ in duo qb⁹ excedunt̄: ⁊ in quo que excedūt: cum igit̄ fuerit aliquod qd̄ non diuidit̄ in aliquod ⁊ fuerit aliud qd̄ diuidit̄ in ipm:non dicet̄ ꝙ illud qd̄ diuidit̄ in illud excedit illud qd̄ nō diuidit̄. ¶ U.g. qm̄ quatuoꝛ nō dicit̄ excedere aliquid:in quo nō eſt vnū:qm̄ ſi excederet. tūc quatuoꝛ diuidunt̄ in exceſ ſu3: ⁊ in illud: in quo nō eſt vnū:qd̄ eſt impoſſe: ⁊ hoc intēdebat cū dixit:ergo neceſſe eſt vt q̄tuoꝛ diuidan

Si poſt exē/ plū d̄ lr̄is ad ducat̄ exem/ plū de mate/ rijs dmr̄atio erit manife/ ſtioꝛ.

Ulr̄ oīa duo q̄ nō cōicāt i eadē nā non hn̄t ꝓpōnem adinuicē.di/ uerſa cui ſm magis ⁊ mi/ nus nec̄ario cōicāt in ea/ dem nā.

tur ⁊c.i.qm̄ nec̄e est vt quattuor diuidant̄ in illud ꝑ qđ excedūt illud: in q̄ nō ē vnū:⁊ in illud:in quo nō est vnū.❡Et qꝛ ꝓportio quā ītēdit declarare ē cōis numeris ⁊ alys: ⁊ dedit exēplū de nūeris:vult ēt dare exēplū de magnitudinib⁹:⁊ dixit.linea.n.nō excedit pūctū.i.⁊ ꝓꝑ h̄ nō īuenit̄ ꝓportio īter lineā ⁊ pūctū qua ꝓueniat excessus: qm̄ si ita eēt.tūc excedēs ⁊ res excessa eēnt ꝑtes linee:⁊ sic linea cōponeret̄ ex pūctis:qđ post declarabit̄ eē īpōlē.❡Et cū declarauit hāc ꝓpōnē dicētē:ꝙ oē excedēs aliqđ opꝫ diuidi in excessum ⁊ in rē excessaꝫ:⁊ vacuū nō diuidit̄ in illud ꝑ qđ excedit corpus:cū in eo nō est subtilitas: dedit ꝯclusionē:que sequit̄ ex hoc:⁊ est ꝙ vacuū nō hꝫ ꝓportionē ad plenuꝫ:qua dicat̄ excedere plenum in subtilitate ⁊ dixit:⁊ silr̄ etiā vacuum.Et iste syllogismus est ēt in scđa figura:⁊ qđ subticuit est minor ꝓpositio.❡Et cū declarauit hanc ꝯnē dedit īpōlē qđ sequit̄ ex ea si aliquid moueat̄ in vacuo:⁊ dixit:ergo neqꝫ motus erit in eo.i.⁊ cū vacuū nō hꝫ ꝓportionē ad plenum in subtilitate: ⁊ ponit̄ aliquid moueri in eo sequit̄ ex hoc ꝙ motus in vacuo non hꝫ ꝓportionē ad motum in pleno:⁊ sic erit motus indiuisibilis in tꝑe diuisibili.s.instanti: qđ ē īpōlē:vt post declarabit̄:qꝛ hoc accepit ꝓ constanti : qđ declarat̄ in sexto scꝫ ꝙ omnis motus est ī tēpore ⁊ motus diuisibilis.

Sexto phy. t.c.50.⁊.j.

Digressio mota ab auēpace nūquid g̃ue simplex moueret̄ ī nō tꝑe dato vacuo ⁊ ei⁹ opinio.

❡Auēpace aūt bn̄ mouit h̄ qōnē. dicit.n.ꝙ nō sequitur vt ꝓportio motus eiusdē lapidis in aqua ad motuꝫ eius in aere sit sicut ꝓportio spissitudis aque ad spissitudinē aeris:nisi mot⁹ lapidis esset in tꝑe:ꝓꝑ h̄ ꝙ mouet̄ in medio:⁊ si h̄ eēt ꝯtigeret vt nullus motus eēt in tꝑe nisi ꝓꝑ īpediēs:mediū.n. vr̄ īpedire rē motā:⁊ si ita eēt.tūc corꝑa celestia mouerent̄ in īstāti:cū nullū mediū īpediēs sit illic: ⁊ dicit ꝙ ꝓportio subtilitatis aq̄ ad subtilitatē aeris ē sic̄ ꝓportio tarditatis accn̄tis motui ī aq̄ ad tarditatē accn̄tē ei in aere:⁊ h̄ sunt v̄ba eius in 7° sui libri:dicit: ⁊ ista resistētia: q̄ est inter plenū ⁊ corp⁹ qđ mouet̄ in eo est illa īter quā ⁊ potētiam vacui fecit Aristo. ꝓportionē in q̄rto:⁊ nō ē sicut existimat̄ de ei⁹ opione: ꝓportio .n.aq̄ ad aerē in spissitudine nō ē sicut ꝓportio mot⁹ lapidis in aq̄ ad motuꝫ ei⁹ in aere:sꝫ ꝓportio potētie cōtinuitatis aq̄ ad potētiā cōtinuitatis aeris ē sic̄ ꝓportio tarditatis accn̄tis rei mote ex illo:in quo mouet̄. ❡V.g.aq̄ ad tarditatē accn̄teꝫ ei qn̄ mouet̄ in aere:qm̄ si eēt sicut extimauerūt aliq.tunc mot⁹ nālis eēt violētus. ergo si illi non eēt resistētia qūo eēt motus:necesse est.n.vt eēt in instāti.quid ergo dicet̄ de motu circulari:⁊ illic nō est resistētia:qm̄ illic nō est diuisio oīno.nā locus circuli idē ē simplr̄: nō ita, qꝫ euacuat̄ vnus locus ⁊ alius implet̄: necesse ē igit̄ vt motus circularis sit in instanti:sꝫ nos videmus in eo maximā tarditatē:vt ī motu stellaꝝ fixaꝝ: ⁊ maximā velocitatē vt in motu diurno:⁊ hoc nō est nisi ꝓꝑ distātiā motoris in nobilitate a moto:cū igit̄ fuerit nobilior.tūc illud qđ mouet̄ ab eo:erit veloci⁹ : ⁊ cū motor fuerit minoris nobilitatis erit ꝓpinquior moto.⁊ tūc mot⁹ erit tardior:⁊ h̄ sunt v̄ba ei⁹.

Improbatio opionis auēpace.

❡Et si h̄ qđ dixit ꝯcedat̄. tūc demr̄atio Aristo.erit falsa: qm̄ si ꝓportio subtilitatis medy ad subtilitatē alteri⁹ medy est sic̄ ꝓportio tarditatis accn̄tis moto ī altero eoꝝ ad tarditatē accn̄tē ei ī alio:nō sic̄ ꝓportio ipsi⁹ motus:nō seq̄t̄ vt illud qđ mouet̄ in vacuo moueat̄ in instāti:qm̄ tūc nō auferet̄ ab eo nisi tarditas: q̄ accidit ei ꝓꝑ mediū ⁊ remanet ei mot⁹ nālis:⁊ oīs mot⁹ ē in tꝑe.g̃ illud qđ mouet̄ ī vacuo mouet̄ in tꝑe necēio ⁊ motu diuisibili:⁊ nulluꝫ sequit̄ īpōlē. h̄ igit̄ ē qđ Auēpace.

Opi. Auē.

❡Nos aūt dicam⁹ ꝙ manife^m ē ꝑ se: ꝙ si cā eq̄litatis reꝝ motaꝝ ꝯuenientiū in declinatione ⁊ figura ⁊ magnitudie qn̄ mouent̄ ī vno medio: aut in duob⁹ medys eq̄lib⁹ in tenuitate ⁊ grossitudine ē eq̄litas medy:mani^m ē ꝙ diuersitas ei⁹ in tenuitate s̄m magis ⁊ min⁹ ē cā diuersitatis mot⁹ in velocitate ⁊ tarditate:⁊ ꝙ ista diuersitas:cui⁹ cā ē diuersitas medy:seq̄t̄ eēntialr̄ subtilitatē.s. ꝙ augm̄tū illi⁹ diuersitatis seq̄t̄ augm̄tū subtilitatis:⁊ diminutio illius diminutionē illius.g̃ mani^m ē ꝙ ꝓportio motuū ad ꝓportionē medioꝝ ē cā in spissitudine ⁊ tenuitate:⁊ iste ꝓportiones sunt manifeste ꝑ se.s.ꝙ cum fuerint duo mota eq̄lia in grauitate ⁊ figura ⁊ magnitudine:⁊ moueant̄ ī vno medio:ꝙ mot⁹ eoꝝ erit eq̄lis in velocitate:⁊ ꝙ vtrūqꝫ ꝑtrāsit eq̄le spaciū ī tꝑe eq̄li:⁊ cū duo media fuerint diuersa ī tenuitate:ꝙ motus eoꝝ diuersabit̄ diuersitate ꝓportionali:⁊ vl'r manifestū ē ꝙ cā diuersitatis ⁊ eq̄litatis motuuꝫ est diuersitas ⁊ eq̄litas ꝓportōis motoris ad rē motā:cuꝫ igit̄ fuerint duo motores ⁊ duo mota:⁊ ꝓportio alteri⁹ motoris ad alteꝝ motū fuerit sicut ꝓportio reliq̄ motoris ad reliquū motū.tūc duo mot⁹ erūt eq̄les ī velocitate:⁊ cū ꝓportio diuersabit̄:diuersabit̄ mot⁹ s̄m illā ꝓportionē.

Alr̄ ꝓportiones.

❡Et h̄ idē est in motibus violētis ⁊ nālib⁹:sꝫ in violētis cū duo motores fuerint eq̄les in po^a diuersitas erit ꝓꝑ impediēs:in nālib⁹ v̄o diuersitas:aut eq̄litas ē ꝓꝑ diuersitatē:aut eq̄litatē ꝓportionis motoris ad rē motā: ⁊ non sequit̄ vt in eis sit eq̄litas apud equalitatē mouētiuꝫ in po^a qn̄ ꝓportio diuersat̄: sic̄ nō sequit̄ h̄ ī violētis qn̄ impediēs diuersat̄:qm̄ impediētis diuersabit̄ ꝓportio:iste igr̄ sunt ꝓpōnes manifeste ꝑ se.❡Et si h̄ eēt.sicut dicit Auēpace.s.ꝙ in talib⁹ motib⁹ nō erit ꝓportio motus ad motū:sic̄ ꝓportio spissitudis ad spissitudinē:sꝫ sic̄ ꝓportio tarditatis ad tarditatē: ꝯtingeret h̄ in oīb⁹ motib⁹ violētis: ita ꝙ illud dcm̄ ī vltio septimi.s.ꝙ cū aliqđ corp⁹ mouerit aliud corp⁹ ꝑ aliqđ spaciū in aliquo tꝑe qđ mouebit medietatē illi⁹ corꝑis ꝑ illud spaciū ī medietate illi⁹ tꝑis eēt falsuꝫ.ꝯtigeret.n.s̄m Auēpace vt ꝓportio tꝑis ad tꝑs nō eēt nisi sic̄ ꝓportio tarditatis ad tarditateꝫ.

Tex. c. 5

❡Et cā isti⁹ erroris fuit existimare ꝙ tarditas ⁊ velocitas sunt motus additi motui ⁊ diminuti ab eo:sic̄ linea q̄ addit̄ linee:aut diminuit̄ ab ea:cū igit̄ existimatur ꝙ velocitas ē additio suꝑ motū nālē:⁊ tarditas diminutio : ⁊ cā istius additōis ⁊ diminutōis fuerit resistētia: sequit̄ ex h̄ vt ꝓportio resistētis ad resistēs sit sic̄ ꝓportio tarditatis ad tarditatē:nō sic̄ ꝓportio mot⁹ ad motū:qm̄ qn̄ q̄ꝫtitatib⁹ ꝓportiōalib⁹ addit̄ eadē q̄ꝫtitas:aut diminuit̄ nō remāebūt ꝓportōales:⁊ Auēpace existiauit ꝙ mot⁹ sensibilis ē illud qđ remanet ex motu nāli:⁊ existiauit ꝙ mot⁹ nālis ē q̄si vna mēsura:ex q̄ diminuunt̄ due mēsure s̄ꝫ ꝓportōeꝫ aliaꝝ duaꝝ q̄ꝫtitatū: ⁊ vidit ꝙ cū h̄ accidit ī q̄ꝫtitatib⁹:nō seq̄t̄ vt ꝓpōtio diminuti ad diminutū sit sic̄ ꝓpōtio remanētis ad remanēs:⁊ existiauit ꝙ accidit motui nāli ꝓꝑ īpediēs aliq̄ diminutio s̄m ꝓportionē īpediētis ad īpediēs: ⁊ existiauit sic̄ dixim⁹ ꝙ mot⁹ sensibilis ē illud qđ remanet ex motu nāli post diminutiōeꝫ:sic̄ remāet ex magnitudie p⁹ diminutōeꝫ:⁊ iō iudicauit ꝙ nō seq̄t̄ vt ꝓportio motus sensibilis ad motū sensibilē sit sic̄ ꝓportio īpediētis ad impediens:sꝫ sicut ꝓportio tarditatis ad tarditatē:sicut nō sequit̄ in q̄ꝫtitatib⁹: que diminuunt̄ in aliq̄ ꝓportiōe vt residuū sit in illa ꝓportione

Cā erroris Auēpace.

portione ſʒ differũt:qꝛ quãdo ex q̃titate mathema/
tica diminuitur aliqua q̃titas in actu remanet reſi/
duũ q̃titatis in actu:ꝛ quando motui nãli accidit di
minutio. tunc motus naturalis nõ habebit eſſe niſi
in potẽtia. g̊ tunc motus ſenſibilis nõ erit niſi mot⁹
nõ naturalis qui eſt diminutio ex motu nãli:nõ mo
tus naturalis cui accidit diminutio: ꝛ ſimiliter cum
aliq̃d motuʒ mouet᷑ velocius motu naturali. tũc nõ
erit illic motus naturalis ꝛ additio:ſʒ additio tantũ.
verũtamẽ dicimus ꝙ proportio tarditatis ad tardi/
tatẽ eſt ſicut ꝓportio impediẽtis ad impediẽs. vt di
cit Auẽpace:ſʒ nõ eſt illic aliquid niſi tarditas:ꝛ iſta
queſtio eſt ſophiſtica:ſʒ eſt difficilis:qꝛ eſt ƀm cõmu
nicationeʒ:qm̃ quia motus aſſimilat᷑ linee exiſtima/
tur ꝙ illud quod contingit in linea ꝯtingit in motu.

Epylogus

¶ Declaratũ eſt igit᷑ ex hoc ſermone ꝙ ꝓportio im/
pedientis ad impediẽs eſt ſicut proportio motus ad
motũ:ꝛ hoc ẽ in motibus violẽtis quãdo motoꝛ fue/
rit idem:ꝛ ſiue impedimẽtuʒ fuerit ex medio:aut ex
ipſo moto: ꝛ ꝙ hoc diuerſat᷑ in motib⁹ nãlib⁹ ƀm di/
uerſitatẽ ꝓportionũ:que ſunt ĩter motores ꝛ res mo
tas:cũ nullũ ſit hoc impediẽs:ſʒ ƀm diuerſitatẽ pro/
portionis exceſſus potẽtie motoris ſup̱ reʒ motã ad
exceſſuʒ potẽtie ſecũdi motoris ſup̱ rẽ motã.

Obiectio.

¶ Sʒ q̃ret aliq̃s cũ poſuerimus ꝙ iſte mot⁹ erit in medio
impedit⁹a medio nõ ſequit᷑:ꝛ ſi ꝯceſſerim⁹ ꝙ ꝓpor/
tio motuũ:que fiunt in medio adinuicẽ eſt ſicut pro
portio impedientis ad impediens: vt qñ idẽ motum
mouet᷑ in vacuo moueat᷑ motu idiuiſibili ꝛ in iſtan/
ti:ſʒ ſequit᷑ neceſſario:vt moueat᷑ in tp̱e:cuius ꝓpor/
tio ad tp̃s:in quo mouet᷑ in medio:ſit ſicut proportio
exceſſus potentie motoris ſup̱ reʒ motam ƀm ꝙ eſt
mota tm̃.ſ. abſq; eo ꝙ illic ſit impediẽs extrinſecuʒ
ad exceſſum potẽtie motoris ſup̱ rẽ motã ƀm ꝙ eſt
impedita. vnde exiſtimat᷑ etiaʒ: ꝙ lʒ concedant᷑ ille
ꝓpoſitiones q̱bus vſus eſt:tñ nõ inducet ad impoſ̉e
ad q̃d nitit᷑ inducere.

Solo

¶ Et ad hoc ẽ dñm:ꝙ iſti mo
tus qui ſunt corpoꝝ ſimplicium mediãtibus aqua ꝛ
aere:nõ ſunt motus impediti a medio:vt apparet in
primo aſpectu:qm̃ ſi ita eẽt. tunc eſſent hi motus na/
turales qui nõdum inuẽti ſunt: neq; inuenient᷑: niſi
eẽt poſ̉e hec corpora moueri ſine medio: q̃d eſt ĩpoſ/
ſibile:niſi vacuũ eẽt. ¶ Et cauſa in hoc ẽ: qꝛ iſta mo
ta indigẽt medio:quoniaʒ [a] res mota neceſſario dʒ
habere cum motore aliquã reſiſtentiaʒ qua potẽtia
motoris excedat potẽtiam illius ꝛ hoc eſt in motib⁹
nãlibus:ꝛ ſi non. tunc quilibʒ motoꝛ moueret quod/
libʒ corpus:ꝛ ꝓpter diuerſitatẽ iſti⁹ ꝓportionis:que
eſt ex reſiſtẽtia inter motorẽ ꝛ rem motaʒ ſimpl̉r di
uerſat᷑ motus corpoꝝ celeſtiuʒ vt q̃daʒ ſint velocio/
ra quibuſdã:ꝛ p̱ hanc reſiſtẽtiã motoꝛ non mouet rẽ
motam niſi qñ potẽtia eius excedit potẽtiaʒ rei mo
te. [b] res enĩ mota vl̉r ſit ſimilis quodãmodo moto
ri ꝛ ꝯtraria alio modo. ¶ Et hoc intell̉ndũ de nobi/
litate quã dicit Auẽpace in corporib⁹ celeſtibus:mo
toꝛ enim cuius potẽtia eſt excedens eſt nobilioꝛ mo/
tore: cuius potẽtia eſt minoꝛ in exceſſu:ꝛ manifeſtuʒ
eſt ꝙ [c] iſta reſiſtẽtia inuenit᷑ iter motorẽ ꝛ rẽ motã:
quãdo res mota fuerit diſtincta p̱ ſe:ſicut eſt diſpoſi
tio in corporib⁹ celeſtibus. [d] in elemẽtis vo res mo
ta eſt in potẽtia ꝛ motoꝛ in actu cum ſint compoſita
ex p̃ma mã ꝛ formis ſimplicib⁹:ꝛ motoꝛ eſt forma:ꝛ
res mota eſt mã: ꝛ qꝛ hec corpora nõ diſtinguunt᷑ in
rẽ motã ꝛ motorẽ in actu:impoſ̉e eſt ea moueri ſine
medio. ¶ Et Ariſtote. declarauit:ꝙ ꝓpter hoc fuit
neceſſe illa nõ moueri ex ſe in 8° iſtius libri. Si igit᷑
h̃ duo corp̱a ſimplicia mouerent᷑ ſine medio nõ eẽt
h̃ reſiſtẽtia iter motorẽ ꝛ rẽ motaʒ:imo nõ eẽt h̃ res
mota oĩno eẽntial̉r:ꝛ ſi h̃:ꝯtingeret vt nõ mouerent᷑
in tp̱e:ꝛ in q̊lʒ moto:ex h̃ igit᷑ dixit Ariſt. ꝙ ſi h̃ coꝛ
poꝛa mouerent᷑ in vacuo ſeq̃ret᷑ vt mouerent᷑ motu
ĩdiuiſibili in tp̱e idiuiſibili: ponẽdo h̃ corp̱a moueri
in medio ẽ nãle eis: ꝛ ẽ cã in hoc ꝙ moueant᷑:nõ ſi/
cut exiſtimat᷑ ꝙ ſunt mota ex ſe nõ motu nãli: ſicut
exiſtimauit Auẽpace. ¶ Auẽpace igr̃ fecit dubitare
in h̃ ƀmone in duob⁹ locis. Unus eoꝝ eſt:in quo di/
cit ꝙ ꝓportio mot⁹ad motũ nõ eſt ſicut ꝓportio ſpiſ
ſitudis medij ad ſpiſſitudinẽ medij. Scd̃s aũt eſt ꝙ
iſti mot⁹ ſunt ĩpediti ex medio ꝛ non nãles:ꝛ nullus
p̱uẽit añ ipʒ ad iſtas q̃ões: ꝛ iõ ꝓfundi⁹erat iſte ſu
p̱ alios.

¶ Et in exẽplari a q̃ ſcripſim⁹ iuenim⁹ q̃dã
foliũ p̱ ſe ꝛ iſcriptũ erat h̃. Nos aũt dicam⁹ ꝙ nec̃e
eſt ꝙ ĩter motorẽ ꝛ rem motã ſit reſiſtẽtia. motoꝛ.n.
mouet rẽ motã:ƀm q̃d ẽ ꝯ̃riuʒ:ꝛ res mota mouet᷑ ab
illo ƀm ꝙ eſt ſil̉is:ꝛ oĩs mot⁹ erit ƀm exceſſuʒ poten
tie motoris ſup̱ rẽ motã: ꝛ diuerſitas motuũ ĩ velo/
citate ꝛ tarditate ẽ ƀm hãc ꝓportionẽ: q̃ ẽ ĩter duas
potẽtias:ꝛ iſta reſiſtentia aut erit ex ipſo moto qñ il
lud q̃d mouet᷑ ex ſe voluntate diuidit᷑ in motorẽ in
actu ꝛ rẽ motã in actu:ſicut eſt diſpõ in aĩalib⁹ ꝛ in
corp̱ib⁹ celeſtib⁹:aut erit ex ipſo medio:in q̊ mouet᷑:
ꝛ h̃ erit qñ res mota nõ diuidit᷑ ĩ motorẽ ꝛ rẽ motã
in actu:ſicut eſt diſpõ ẽt in corp̱ib⁹ ſimplicib⁹:aut re
ſiſtẽtia erit ex vtroq;.ſ. ex re mota ꝛ ex medio:ſic̃ eſt
diſpõ ĩ aĩalib⁹:q̃ mouent᷑ ĩ aq̃. illa aũt in q̱b⁹ res mo/
ta ex ſe diuidit᷑ in motorẽ in actu ꝛ rẽ motaʒ in actu
nõ nec̃io indigẽt medio:ſʒ ſi fuerit erit per accidẽs.
illa aũt q̃ mouent᷑ ex ſe:q̃ nõ diuidunt᷑ in motoreʒ ꝛ
rẽ motã in actu nec̃io indigẽt medio: ꝛ h̃ ſunt corp̱a
grauia ꝛ leuia ꝛ ſi nõ:mouerent᷑ non in tp̱e:cuʒ nihil
ſit actu illic q̃d reſiſtat po͞ motiue:ꝛ eſt impoſ̉e ẽt vt
hẽant mot⁹ nãles:ꝛ ſunt ſemp̱ ĩpedita: ꝛ iõ ꝯtigit ꙗ
cũ poſuerimus iſta moueri in vacuo vt moueat᷑ nõ
in tp̱e:ꝛ vt motus grauis ꝛ grauioris ſit eq̃lis in ve/
locitate:q̃d ẽ ĩpoſ̉e:q̃d igit᷑ exiſtimauit Auẽpa. eſt q̃d
iſta ſimplicia hñt motus nãles ſine medio.

¶ Sed ſi per ſubtiliſſimũ in tanto tali q̃d fer
tur per vacuum omneʒ exuperat rõnem: ſit
enim.ʒ. vacuum. equale autem magnitudi/
ne his:que ſunt.b. ꝛ.d.a. ergo ſi tranſibit.ʒ.
ꝛ mouebitur in quodam quideʒ tempore:
in quo eſt .i. ſed in minori q̃ʒ in quo eſt.e. ꝛ
hanc habebit rationem vacuum ad plenũ:
ſed in tanto tp̱e quãtum in quo eſt.i. ipſum
.d.a. tranſibit.t. tranſibit aũt ſi ſit ſubtilitate
differens ab aere: in quo eſt.ʒ. ƀm hanc pro
portionem quã habet tempus:in quo eſt.e.
ad tp̃s: in quo eſt .i. Si enim ſit tanto ſubti/
lius corpus:in quo eſt.ʒ. ipſo.d. q̃ʒtum exu
perat.e. ip̃m.i. ecõuerſo tranſibit velocitate
in tanto q̃ʒtum.i. ipſuʒ exuperat.ʒ. q̃d eſt:in
quo eſt.a. ſi ferat᷑. ſi ergo nullũ ſit corp⁹: in
quo eſt.ʒ. adhuc veloci⁹:ſed erat:in quo eſt
.ʒ.i. quare in equali tp̱e trãſibit q̃dq; plenuʒ
ꝛ vacuum ſed impoſſibile eſt.

Tex. cõmen. 28. 29. 30. 31. ꝛ. 32.

Si elementa mouerent᷑ in vacuo mouerent᷑ in iſtãti. Idem infra. ca. 74. ꝛ 8° phy. lxxxij.

Laus mag᷑ de Auẽpace hyſpano.

Reſiſtẽtia in motu nãli qñ q̃ʒ eſt ex ipſo moto ꝛ qñq; eſt ex ip̃o medio ꝛ qñq; ex p̱te vtriuſq; reſpcũ diuerſoꝝ ꝛc̃.

[a] Res mota nec̃io dʒ hr̃e cum motore aliq̃ʒ reſiſtẽtiã q̊ po^a motoris excedat põaʒ illi⁹.
[b] Res mota vl̉r ẽ ſil̉is q̃dã mõ motori: ꝛ ꝯ̃ria alio mõ.
[c] Nõ a quo elta hẽant reſiſtẽtiã in motu locali.
[d] In elẽntis res mota ẽ in po^a ꝛ motoꝛ eſt in actu cũ ſint cõpoſita ex p̃ia mã ꝛ formis ſimplicib⁹:ꝛ motoꝛ eſt forma ꝛ res mota eſt mã. Sʒ vide op⁹ po^m .4. celi. c. 22. vbi hẽt ꝙ forma ẽ motiuũ ꝛ motũ.

Sed si res mota mouetur mediante subtilissimo corpoꝝ in tãto tẽpore per tantũ spacium. tũc mediãte vacuo erit ab omni comparatione. sit igitur .z. vacuum: ⁊ sit equale .b. si igitur .a. pertransit vacuũ ⁊ mouet̃ in aliquo tempore. s. in tẽpore .k. si est breuius tempore .h. tũc ista ꝓportio nõ erit proportio vacui plenũ pertranseat igitur .a. in tẽpore equali .k. per spaciũ .b. ⁊ ꝑtranseat ẽt ẜm ꝓportionalitatẽ: que est iter tp̃s .h. ⁊ tp̃s .k. aliqd addens in subtilitatẽ super aerem qui est .b. quoniã si .z. fuerit corpus subtilius qꝫ .b. ẜm excessum .h. super .k. tũc ꝑtransit⁹ .z. in velocitate erit in tp̃e equali .k. si .a. mouet̃. si igit̃ in .z. non fuerit corpus. tũc mot⁹ .a. in eo erit velocior: sed erat in .k. ergo sequitur vt pertransitus eius per ipsum sit in tempore equali: siue fuerit plenum: siue vacuum: quod est impossibile.

72 Abbreuiatio rationis p̃ntis textus.

Ista etiã est alia declaratio ad ꝯfirmãduz: quoniã si aduersarius non ꝯcessit nobis impo̾e qd̃ sequitur ex sermone predicto: quod est motuz esse indiuisibilem ⁊ in tempore indiuisibili ⁊ dixit: imo motus qui est in vacuo est in tp̃e: demõstrabim⁹ ei ꝙ ex h̃ seq̄tur impo̾e qd̃ non põt ꝯcedi: ⁊ h̃ erit ponẽdo ꝙ idẽ motum mouet̃ per spaciuz equale in vacuo ⁊ pleno. vbi grã. in aere: cum igit̃ posurim⁹ ip̃m moueri ꝑ h̃ duo spacia equalia: quoꝝ alteꝝ ẽ in vacuo ⁊ reliquũ in aere in duobus tẽporibus: manifestũ est ꝙ tp̃s: in quo ꝑtrãsit spaciũ qd̃ ẽ in vacuo erit breuius: qm̃ in vacuo nõ est resistẽtia: hoc igitur tempus minus habebit aliam proportionẽ terminatam ad hoc tẽpus maius: ⁊ manifestũ est. ꝙ si nos imaginati fuerimus corpus subtilius aere ẜz additionẽ tp̃is maioris sup̄ tempus minus: manifestum est ꝙ istud motuz pertransibit in corpore subtiliori spaciuz equale tempori: in quo ꝑtransiuit ip̃m in vacuo: cum posuerimus ꝙ proportio tẽporis ad tẽpus est: sicut ꝓportio subtilitatis alterius medij ad subtilitatẽ reliqui medij: ⁊ sic idẽ motũ ꝑtransibit spacium equale in tp̃e equali mediante vacuo ⁊ mediante pleno. hoc igit̃ est demõstratio ei⁹ in hoc loco.

Expõ lr̃e.

Et dixit: sz si omnis res mota ⁊c̃. i. qm̃ si posuerimus ꝙ res mota mouet̃ in aliquo corpore subtilissimo: ⁊ mouet̃ ẽt in vacuo: necessario mouebit̃ in vacuo velocius: ⁊ cuz proposuit hanc ꝓpositionẽ incepit iducere ꝓpositiones inducẽtes ad incõueniẽs ⁊ dixit. sit igit̃ .z. vacuũ ⁊c̃. i. sit igitur spaciuz in vacuo .z. ⁊ sit equale spacio .b. qd̃ est in aere. Deinde dixit. si igit̃ .a. ꝑtransit vacuũ ⁊c̃. i. a. igitur qd̃ est res mota si ꝑtransit hoc spaciũ qd̃ est in vacuo. scz. z. ⁊ ꝯcesserimus ip̃z moueri i eo in aliquo tp̃e: sit igit̃ illud tp̃s .k. ⁊ est manifestuz ꝙ hoc temp⁹ est breuius tp̃e .h. in quo .a. mouet̃ in spacio .b. qd̃ est in aere. motum. n. in vacuo est veloci⁹ moto in aere: ⁊ cuz ita sit. tũc ꝓportio tp̃is .k. ad tempus .h. est sicut ꝓportio motus .a. in vacuo ad motuz ei⁹ in aere: ⁊ h̃ itẽdebat cũ dixit. tũc ista ꝓportio erit sicut ꝓportio vacui ad plenũ. D. d. ꝑtrãseat igr̃ .a. ⁊c̃. i. ⁊ cũ ꝓportio tp̃is .h. ad tp̃s .k. est ꝓportio motus q̄ est in vacuo ad motũ q̄ est in aere. ponat̃ igit̃ ꝙ .a. qd̃ est motum moueat̃ in tp̃e eq̄li .k. ⁊ est illud: in quo mouet̃ in vacuo spaciũ equale spacio vacui ⁊ aeris i corp̄e subtiliori aere: ⁊ sit illud spaciũ .z. ẽ manifestũ ꝙ pertrãsibit istud spaciũ ẜm ꝓportionẽ tp̃is .k. ad tp̃s .h. cũ posuerim⁹ ꝙ corp⁹: in quo ẽ spaciũ .z. est subtili⁹ aere ẜz portionẽ tp̃is .h. ad tp̃s .k. i. qm̃ ꝑtrãsiuit spaciuz .z. ad tp̃s .k. qd̃ ꝑtrãsiuit in eo in vacuo: ⁊ h̃ intẽdebat cuz dixit: ⁊ ꝑtrãsibit ẽt ẜm ꝓportiõalitatẽ ⁊c̃. i. ⁊ ẽ ipo̾e ip̃z ꝑtrãsire h̃ spaciũ. s. z. ẜm ꝓportiõez tp̃is mot⁹ in vacuo ad tp̃s mot⁹ in aere cuz posuerim⁹ h̃ corp⁹: in quo ẽ spaciũ .z. mai⁹ in subtilitate aere. s. qꝫ tp̃s .h. est mai⁹ tp̃e .k. s. sicut ꝓportio tp̃is mot⁹ in vacuo ad tp̃s motus in aere: ⁊ h̃ intẽdebat cũ dixit: qm̃ si .z. ⁊c̃. i. si igit̃ corp⁹ imaginatuz. s. z. sit subtili⁹ .b. s. aere ẜm excessum tp̃is .h. ⁊ est illud: in quo .a. mouet̃ in vacuo ꝑ illud spaciũ terminatũ sup̄ tp̃s .k. ⁊ ẽ illud: in quo .a. mouet̃ in vacuo ꝑ illud spaciũ. tũc .a. ꝑtransibit spaciũ .z. in velocitate in tp̃e equali ei: in quo ꝑtransibit illud spaciũ i vacuo: qd̃ ẽ tp̃s .k. si posuerimus .a. moueri in vacuo. Deide icepit declarare impo̾e qd̃ sequit̃ ex hoc ⁊ dixit. si igit̃ in .z. nõ fuerit corpus. i. si posuerimus ꝙ in vacuo nõ est corpus oĩno: manifestũ est ꝙ motus .a. erit in eo velocior qꝫ motus ei⁹ in corpore qd̃ posuimus subtilius aere ẜm ꝓportionez tp̃is mot⁹ .a. in aere ad tp̃s mot⁹ ei⁹ in vacuo: sz iam declarauim⁹ ꝙ motus eius mediãte vacuo ⁊ corpore subtiliori est eq̄lis: q2 ẽ in eodẽ tp̃e: qd̃ est inconueniẽs. motus. n. in vacuo dz eẽ velocior. Et Aristo. iduxit hanc demõstrationẽ scd̃am ꝑꝑ h̃ ꝙ sciuit de q̃one accñte p̄me dem̃rationi: qm̃ in ꝓp̃onibus hui⁹ demonstrationis nõ est dubitandũ nisi in ꝓp̃one dicẽte: ꝙ possibile est imaginari corpus: cuius ꝓportio in subtilitate ad aerẽ sit sicut ꝓportio tp̃is: in quo ẽ motus. V. g. in aere: aut in igne ad tp̃s motus in vacuo: dr̃. n. ꝙ ista ꝓpositio ẽ falsa impossibilis: nõ falsa possibilis: impo̾e. n. est inueniri ex̃ animã corpus subtilius igne. g̃ impossibile qd̃ existimabat̃ seq̄ non sequit̃: qm̃ tũc põt dici ꝙ illud impo̾e sequit̃ ex põne falsa nõ ex posito. Et vr̃ ꝙ ita ẽ de subtilitate ⁊ spissitudine: sicut est de diuisione linee ⁊ sup̄ficiei: qm̃ queãdmodũ linea ẜm ꝙ est linea põt diuidi in infinituz: qd̃ ẽ impo̾e ẜm ꝙ est linea terrestris: aut ignea: ita de subtilitate põt intelligi ꝓcessus in ifinitum ex sua natura. s. ẜm ꝙ est subtilitas simpliciter nõ ẜm ꝙ est subtilitas corporis mobilis: ⁊ ẜm h̃ hec ꝓpositio posita est falsa possibilis ẜm ꝙ fuit posita: ⁊ ex falso possibili nõ sequit̃ falsuz impossibile: ⁊ h̃ modo declarationis multotiens vtitur Ari. ⁊ etiam Plato: ⁊ est vera declaratio: quoniam non ponit̃ falsum in eo ẜm ꝙ est falsum impossibile: sed secundũ ꝙ est falsum possibile.

Manifestũ est igit̃: quia si fuerit aliquod tempus: in quo per vacuuz aliquod ferret̃: accidit hoc impossibile: in equali enim accipiet̃ ⁊ qd̃ plenũ est transire aliqd̃ ⁊ vacuũ: erit enim aliquod analogũ corpus alterum ad alterum: vt tempus ad tempus: sicut in capitulo est dicere ostẽsa accidentis causa: quia motus quidem ad motum omnis est ꝓportio: in tempore enim est: temporis aũt omnis est ad tempus finitis vtrisq̄: vacui autem ad plenum non est.

Apparet

¶ Apparet igiť φ si fuerit hoc aliquod tempus: in quo aliqd expellať ex vacuo erit impossibile: qm̄ iuenit aliqd qd ptrāsit in tempore equali: siue plenum siue vacuum fuerit aliud in cōparatiōe corporis: sicut tēpus habebit pportionem ad tēpus: ꝛ dico hoc φ causa eius qd sequiť ex hoc est māifesta: ꝛ est φ qlibet mot⁹ habet ad quēlibet motū aliquam pportionem: motus.n.est in tempore: ꝛ omne tp̄s hꝫ proportionē ad omne tp̄s cū fuerint finita: sed vacuum aut plenū non habent proportionem.

¶ Demonstratio ducens ad impossibile probans nō esse possibile proportionē esse inter motū: qui fit per vacuū: ꝛ qui fit per plenum.

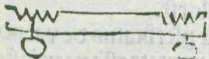

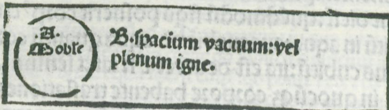

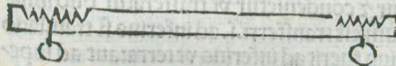

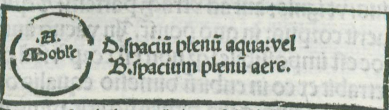

73 ¶ Hic inducit summā eius qd pdixit in hac demonstratione. et dixit: manifestum est igitur ex hoc φ si fuerit posituꝫ aliquod tempus: in quo aliqd moueť in vacuo: ꝯtingit impōle qd est aliqd ptransire in eq̄li tp̄e spaciū equale in vacuo ꝛ pleno. Et cā ei⁹ qd seqūť ex hoc ē: qm̄ possibile est imaginari corpus: cui⁹ pportio ad corp⁹ mediante pleno ꝛ mediante vacuo posuerimus aliqd moueri p idē spaciū in aliquo tp̄e ·s. sicut pportio tp̄is: in quo aliquid moueť per illud spaciū mediāte corpe posito p̄mo ad tp̄s: in quo moueť per illud mediante vacuo: ex quo seqť aliqd moueri p idem spacium in aliquo tp̄e mediāte vacuo ꝛ pleno: qd est impōle. ¶ D.d. ꝛ vl'r cā ei⁹ qd seqť ꝛc̄.i. ꝛ vl'r ppōnes ex qb⁹ sequiť h̄ impōle sunt due. quaꝝ altera ē: qm̄ qlibꝫ mot⁹ hꝫ pportionē ad quēlibꝫ motum: qm̄ qlibꝫ est in tp̄e: ꝛ qdlibꝫ tp̄s hꝫ pportioneꝫ ad qdlibꝫ tp̄s cū fuerit finita. Altera aūt ē φ vacuū nō hꝫ pportionē ad plenū: cuꝫ igiť ꝯiungať his duabus pportionibus motū eē in vacuo: seqť alteꝝ duorū: aut φ motus in vacuo est nō in tp̄e: cum posuerimus φ causa eius φ motus ē in tp̄e est plenum: mediāte quo fit motus: aut φ illud motū moueať per idē spaciū in eodē tp̄e mediante vacuo ꝛ pleno.

Quodlꝫ tp̄s hꝫ pportōeꝫ ad qdlibꝫ tempus cū fuerit finita.

¶ Scdm quidem igiť φ differunt p que feruntť hec ꝯtingūt: s̄m qdem eoꝝ que feruntť p excellentiā hec sunt. Videmus.n. maiorē impetuꝫ h̄ntia aut grauitatis: aut leuitatis. si qdem alia silr se habent figuris citius lata per equale spatium finitū ꝛ s̄m rōnem quā h̄nt magnitudines adinuiceꝫ. Quare ꝛ per vacuū: sed impōle est: pp quaꝫ.n. cām fereť velocius. In plenis qdem enī ex necessitate est. velocius eniꝫ diuidit fortitudine maius: aut enim figura diuidit: aut impetu quē h̄et qd ferť: aut proiectū: eque velocia ergo oīa erunt: sed impossibile est.

¶ Hoc igiť cōtingit corporib⁹ ex diuersitate ex illo: mediante quo fit motus: ex successione aūt corpoꝝ mobilium: hoc qd narrabo: dicamus φ videm⁹ corpora: q̄ sunt magis ponderosa siue grauia siue leuia: cū fuerint in alijs dispositionib⁹ in capitulo figure eodem modo moueri in equali loco velocius s̄m pportiones eoꝝ adinuiceꝫ. ergo sequiť vt talis sit dispositio eorū in vacuo etiā: sed hoc est impōle: qm̄ nō pōt aliqs dicere: qua de cā expelliť in eo velocius: qm̄ hoc in pleno est necessariū. qd.n. est fortius velocius diuidit illud: illud eniꝫ qd moueť: aut illud qd cecidit: aut p suam figuram diuidit: aut per suum pondus: ex quo sequiť vt motus omnium corporuꝫ sit equalis in velocitate: quod est impossibile.

¶ Cum induxit duas demōstrationes acceptas ex diuersitate medij: in quo corpora simplicia mouentur: vult inducere demōstrationē acceptā ex diuersitate potētiaꝝ motiuaꝝ: que sunt in corpib⁹ simplicibus. 74
¶ Et dixit: hoc igiť ꝯtingit ꝛc̄.i. hoc igiť impōle contingit huic positiōi ex ppōnibus acceptis ex diuersitate corpoꝝ mobiliū in velocitate ꝛ tarditate s̄m illud mediāte quo fit motus. ¶ D.d. s̄m vō successionē corpoꝝ mobiliū ꝛc̄.i. qd āt ꝯtingit huic ppositōi ex ppōnib⁹ acceptis ex successione corpoꝝ mobiliū in velocitate ꝛ tarditate s̄m potentias eoꝝ motiuas est hoc qd narrabo. ¶ D.d. dicamus igiť ꝛc̄.i. manifestū.n. est p se φ corpora: que sunt maioris declinatiōis: siue fuerint leuia: siue grauia cū fuerint eq̄lia in figura ꝛ magnitudīe ꝛ modo sunt velocioris motus q̄ꝫ illa: que sunt minoris declinationis: ꝛ φ illud qd est maioris declinationis pertransit idē spacium in minori tēpore illo: in quo ptransit ip̄m illud qd ē minoris declinationis: ꝛ φ proportio tēporis ad tp̄s erit: sicut pportio po^e motiue ad potētiā motiuā: ita φ si posuerim⁹ duo corpa eq̄lia i figura ꝛ magnitudine: ꝛ grauitas vni⁹ fuerit dupla ad grauitatē alteri⁹. tūc illud qd ē minoris grauitatis mouebiť p spaciū i duplo tp̄e ad tp̄s: in q̄ moueť in illo graui⁹. ¶ D.d. ǧ seqť ꝛc̄.i. ꝛ manifestū fit p se φ corp⁹ graui⁹ ē velocioris mot⁹: ꝛ h̄ accidit pp mediuꝫ qd resistit motori: qm̄ si illic nō eēt me^m. nō eēt illic resistētia. ǧ cum posuerim⁹ graui⁹ moueri i vacuo nō ē nec̄e vt sit veloci⁹ illo qd ē minoris grauitatis: qm̄ nō erit illic cā ex q̄ graui⁹ expelleť veloci⁹. ex quo seqť vt mot⁹ eoꝝ

Qn̄ corpa: siue grauia: siue leuia fuerint eq̄lia i figura magnitudie ꝛ mō ꝛ fuerint maioris declīatiōnis sunt velocioris motus q̄ꝫ illa q̄ sunt minoris declinatiōis: ꝛ pportio tp̄is ad tp̄s erit. sic ē pportio potētie motiue ad potentiā motiuam

nō solūmodo sit equalis: sꝫ non in tēpore vt declara
Cō.71. uimus. ¶ Et cū declarauit ꝙ īpossibile est dare cāꝫ diuersitatis motoꝝ diuersoꝝ in declinatōe ⁊ veloci tate ⁊ tarditate ex vacuo: incepit declarare ꝙ cā illiꝰ manifesta ē ex pleno: ⁊ dixit: hoc.n. ī pleno ⁊c̄.i. ⁊ grauius eē velocioris motꝰ necessariū ē cū motꝰ eiꝰ fuerit in pleno: ⁊ cā in h̄ est: qm̄ illud qđ est maioris de
Illud qđ est acutioris figure leuiꝰ diuidit aerē. clinatiōis est fortiꝰ ⁊ citius diuidit plenū: ⁊ silr̄ illud qđ ē acutioris figure leuiꝰ diuidit aerē. ¶ D.d. illud .n. qđ mouet̄ ⁊c̄.i. corpꝰ.n. qđ mouet̄ in medio: aut cedit ab eo: diuidit mediū: aut p grauitatē tm̄: aut p declinationē.s. qm̄ id qđ ē acutioris figure diuidit citiꝰ ⁊ silr̄ grauiꝰ: aut p vtrūqꝫ. ¶ D.d. ex q̊ seqt̄ ⁊c̄.i. ⁊ itēdit in vacuo: ⁊ ex h̄ ipoli itelligunt̄ duo.s. ꝙ oīa sint eq̄lia in velocitate.s. motꝰ grauioris ⁊ minoris grauitatis: ⁊ cū h̄ erit in tpe: aut sit cū h̄ nō in tpe. Si igr̄ posuerimꝰ ꝙ illud qđ seqt̄ est ipm eē nō in tpe: tunc impole qđ itēdit ꝯcludere: accidit in eo q̄stio Auēpace quā iā dissoluimꝰ. ⁊ si dixerimꝰ ꝙ ipole qđ itēdit h̄ Arist. ē vt illđ qđ est maioris grauitatis nō ē velo
Obiectio cius: euadetur ab illa qōne. ¶ Sꝫ pōt aliqs dicere forte ex hoc nō accidit impole: qm̄ h̄ nō accidit gra
Solō ui ⁊ leui: nisi q₂ sunt impedita a motu nāli. ¶ Sed rn̄sio ad hoc est respōsio predicta.s. qm̄ graue ⁊ leue nō ipediunt̄ a medio: in quo mouet̄: neqꝫ motꝰ eius in medio est violentus: sed naturalis.

¶ Quod quideꝫ igitur si vacuum sit accidat contrarium. quapropter quidā probant dicentes esse vacuum ex dictis manifestū est: opinant̄ quidē igit̄ vacuū eē: si vere erit ꝓm locum motus discretus ꝓm se: hoc aūt ideꝫ est ei quod est dicere locum esse aliquid separatum: sed ꝙ hoc sit impossibile esse dictum est prius.

¶ Oportet igitur ꝙ si vacuū fuerit: sequitur contrariū ei ꝓpter qđ ponunt vacuū distinctum dicentes ipsum eē: existimāt.n. vacuum esse si motus in loco sit distinctuꝫ per se ⁊ hoc est dicere locū esse aliqđ separatuꝫ: ⁊ iam posuimus hoc esse impossibile.

75 ¶ Dicit: manifestū est igit̄ ex his demōstrationibꝰ ꝙ si vacuuꝫ fuerit: ꝯtingit ꝯriū illud qđ coegit dicētes vacuū eē dicere ipm.s. motuꝫ eē: existimabāt.n. ꝙ si motꝰ eēt: vacuū foret: ⁊ cū dixit distinctū p se: intēdit ꝙ isti nō opinant̄ admisceri cū corpibꝰ. sicut opinat̄ alia secta dicētiū vacuū eē. ¶ D.d. ⁊ h̄ ē dicere ⁊c̄.i. ⁊ dicere vacuū eē sepatū nihil aliud est q̄ꝫ dicere locū eē dimēsiones separatas: qđ iam destruximus.

Si in aq̄ apponat aliqs cubum: distabit tāta aq̄ q̄ntus est cubus.

¶ Et per se aūt ꝯsiderantibus videbitur vtiqꝫ dictū vacuū sicut vere vacuū: sicut enim in aqua si apponat aliquis cubum distabit tanta aqua quantus est cubus: sic ⁊ in aere: sed sensui imanifestuꝫ est: ⁊ semp igit̄ in oī corpore habent trāsmutationē inquātū est aptum natū transmutari necesse est nisi coeat transmutari: aut deorsuꝫ semper: si deorsum motus est sicut est terre: siue sursum sicut est ignis: aut in vtraqꝫ: aut quale aliqd sit ipositū: in vacuo aūt hoc ipossibile ē: nullum enim corpus est: sed per vacuū equale spacium transire videtur: qđ vere prius in vacuo erat: tanq̄ꝫ si aqua prius non cederet ligneo cubo: neqꝫ aer: sed oīa transirent per ipsum: at vo ⁊ cubus hꝫ magnitudinē tantam q̄ꝫtaꝫ cōtinet vacuū: ꝙ si calidū est: aut frigidū: aut graue: aut leue: nihilominꝰ alterum inesse ab omnibꝰ passionibꝰ est: ⁊ si nō diuisibile sit ab illis: dico aūt corpus lignei cubi. Quare ⁊ si separet̄ ab oībꝰ aliȷ̄s: ⁊ neqꝫ leue: neqꝫ graue sit continebit equale spacium: ⁊ in eadeꝫ erit: que est ⁊ loci ⁊ vacui parte equali sibiipsi: quid ergo distabit corpus cubi ab equali vacuo ⁊ loco: ⁊ si duo huiusmodi sunt simul ꝓꝑ qd nō qlibet in eodem erūt. Unum quidem igitur hoc inconueniens: ⁊ impossibile est.

¶ Et cū aliquis fuerit ꝑscrutatus de vacuo inueniet ipsum in rei veritate esse vacuū: sicut dicit̄: quēdmodū siqs posuerit corpꝰ cubitū in aqua: euacuabit̄ de aqua quantū corpus cubitū: ita est de aere: ⁊ si latet sensum. ⁊ in quocūqꝫ corpore habente trāslationeꝫ ponatur. necesse est igit̄ etiā si nō congregetur ⁊ condensetur vt trāsferatur quo innatum est transferri.s. ad inferius si translatio eius fuerit ad inferius vt terra: aut ad superius: vt ignis: aut ad vtrāqꝫ partem: ⁊ qūo fuerit corpus: in quo ponit̄. In vacuo autē hoc est impossibile: q₂ non est corpꝰ: sed penetrabit ex eo in cubitū dimēsio equalis dimensioni eius: ⁊ illa dimensio erit prius in vacuo: ⁊ similr̄ eēt dispō si aq̄ nō cederet cubito: qđ est ligni: neqꝫ aeris: sed itraret ipꝫ: sed cubitū habet quantitatē: sicut est q̄ꝫtitas vacui qđ occupat: ⁊ hoc siue fuerit caliduꝫ siue frigidū: siue graue: siue leue: eēntia eiꝰ est alia ab oibus accidentibꝰ suis: ⁊ si non sit separata.s. corpus cubitū: qđ ex ligno si imaginet̄ esse separatuꝫ ab omnibꝰ aliȷ̄s rebus: ⁊ non fuerit leue: neqꝫ graue: tamē occupabit vacuū eq̄le sibi: ⁊ erit in parte loci ⁊ vacui equale ipsi. Que igit̄ erit differētia inter corpus cubitum ⁊ vacuū: aut locum equaleꝫ illi: ⁊ si fuerit possibile vt duo sint in hac dispositione: quid igitur prohibet vt in eodeꝫ loco sint quot posuerimus in numero. hoc igitur est vnum capitulum de impossibili ⁊ inopinabili. 76

¶ Cū ꝯpleuit destructionē vacui ex motu reuersus ē ad destructionē vacui ex sua nā ꝓꝫ quā ponūt ipꝫ eē .s. ꝓꝫ quā recipit corpa. ¶ Et di. Et cū aliqs fuerit ꝑscrutatꝰ.i. ⁊ cū aliqs ꝑscrutatꝰ fuerit de vacuo vtruꝫ

sit aut

sit aut nō inueniet ipm eē vacuū ab eē.s.ipm eē ꝑuatione purā: ⁊ ꝙ nulla ē vtilitas in ponēdo ipm in rebus nālibus. ¶ Deinde icepit inducere ꝓpōnes ex qb⁹ sequit̄ impoſſe si vacuū fuerit ⁊ dixit: qm̄ queadmoduz si aliqs ⁊c̄.i. qm̄ apparet sensui ꝙ si aliqs posuerit corpus cubitū in aqua cedet̄ ex aq̄ ⁊ fundetur in alium locū quātū est corpus cubitū: ita necesse est vt accidat in aere qn̄ in eo fuerit positū corpus cubitū: lz h̄ lateat sensuz: ⁊ h̄ māifestū ē ꝑ se. ¶ D.d. ⁊ cū corpus hn̄s.i. ⁊ vl'r manifestū est ꝑ se qđcūq₃ corpus īnatū est trāsferri qn̄ in eo fuerit positū aliqđ corp⁹ necesse est vt si illud corp⁹ nō ꝯdēset̄ ⁊ ꝯgregetur ad se: nec̄e est vt trāsferat̄ ⁊ cedat in loco q̄ntuz est illud corp⁹: aut vbi īnatū est transferri nāliter. si igr̄ terra trāsferet̄ ad īferius: si ignis ad supi⁹: si aer aut aq̄ aut vtraq₃ ad vtrāq₃ ꝑtē: qm̄ cuz aq̄ fuerit in loco terre. tūc trāsferet̄ ad supius: ⁊ cū in loco aeris ad īferi⁹: ⁊ aer qn̄ ē in loco aq̄ ad supi⁹ exit: ⁊ qn̄ ī loco ignis ad īferius: ⁊ h̄ intēdebat cū dixit: ad vtrāq₃ ꝑtē: ⁊ si corpus in quo subyciat̄ cubitum fuerit aer: aut aq̄: ⁊ vl'r corpus in quo cōgregant̄ h̄ duo.s. grauitas ⁊ leuitas. ¶ Et cuz declarauit ꝙ oē corpus in quo poſſis ē motus poſſe ē vt in eo subyciat̄ aliqđ corp⁹. V.g. cubitū aut ita ꝙ illud corp⁹ ꝯdēset̄ q̄ntū est corp⁹ cubitū: aut vt trāsferat̄: icepit declare ēt ꝙ sicut ꝯtingit h̄ in oī corpe hn̄te translationē.s. vt corpus: in quo subycit̄ moueat̄: ita sequit̄ in corpe qđ subycit̄ cuiuscūq₃ modi sit ⁊ dixit: ⁊ qūo fuerit corp⁹: qđ ponit̄ i eo: ⁊ cū declarauit hanc ꝓpōnē dicētē: ꝙ oē corpus qđ subycitur in aliquo loco facit trāsferri de corpe exn̄te in illo loco q̄ntū est eius corpus: aut ꝑm ꝯdensationē: aut ꝑm trāslationē: icepit declarare h̄ eē ipoſſe in vacuo ꝑm ꝙ ē corpus simplex.s. qm̄ impoſſe ē vt trāsferat̄: q₂ est tres dimēsiones seꝑate ⁊ dixit: in vacuo vō ⁊c̄.i. vacuū vō impoſſe est vt ꝯdēset̄: aut moueat̄: q₂ nō est corpus nāle: ⁊ iō si cubitū. V.g. subyciat̄ in eo: necesse ē vt trāsferant̄ dimēsiones vacui.s. longitudo ⁊ latitudo ⁊ ꝓfundū equales dimēsionibus trib⁹ cubiti: necesse est vt penetrēt in dimēsionib⁹ ipsius cubiti. ¶ D.d. s₃ penetrabunt ex eo cubituz.i. s₃ penetrabit ex vacuo in cubito posito ī illo dimēsio eq̄lis dimensioni eius.s. ꝙ dimensiones cubiti penetrabunt dimēsiones vacui. ¶ Deinde.d. ⁊ illa dimēsio fuit ꝑ vacuum: ⁊ ista dimēsio: q̄ penetrat ēt cubitum nō est nisi ꝑ vacui nām: cum vacuū nihil aliud sit q̄₃ dimēsiones separate. ¶ D.d. ⁊ sic eēt dispō ⁊c̄.i. ⁊ sil'r ꝯtingit in aq̄ ⁊ in aere qn̄ in eis subyceret̄ corp⁹ cubitū.s. ꝙ si nō cederēt in loco: ꝯtingeret duo corpora penetrari.s. corpus cubitū ⁊ corpus aque: aut aeris: ⁊ h̄ intēdebat cum dixit: ⁊ penetrarēt in ipm.s. ⁊ contingeret in aere: aut aq̄ ꝙ penetrarent in cubitū. ¶ Et q₂ poſſe est existimari ꝙ corpus subyci in eodē loco est impoſſe in corporibus nālib⁹ hn̄tib⁹ grauitatē ⁊ leuitatē nō ꝑm ꝙ hn̄t tres dimēsiones tm̄: dixit: s₃ cubitum ēt h₃ ⁊c̄. ⁊ hoc ꝙ cubitū d₃ hēre in vacuo dimēsionē eq̄lez quā occupet.i. inane equale qđ occupet: ita ꝙ dimēsiones penetrent se adinuicē.s. dimensiones cubiti in dimēsiones vacui non est ꝑm ꝙ ē cubituz calidū: aut frigidū: aut graue: aut leue: s₃ h̄ h₃ ex sua eētia.s. ex sua nā. eētia.n. eius ē alia a suis accidētibus: ⁊ h̄ ipoſſe ē vt separent̄ ab eo in eē: s₃ imaginatiōe tm̄. ¶ Et dixit h̄ ad declarādū ꝙ impoſſitas penetratiōis corpoꝝ accidit eis ex suis terminis mathematicis nō ex suis accn̄tib⁹ sensibilib⁹. ¶ Et cuz declarauit ꝙ hoc est nec̄e in cubito ex nā dimensionum: incepit declarare ꝙ nō est dn̄tia inter vacuuz ⁊ cubitum qn̄ ab eo abstrahunt̄ accn̄tia eius in imaginatiōe. vacuū.n. nihil aliud est q̄₃ corp⁹ abstractuz ab accn̄tib⁹ in imaginatiōe: ⁊ dixit: ⁊ si imaginemur seꝑatū.i. ⁊ si cubitū imaginet̄ seꝑatū ab alys accidētibus: necesse est vt occupet de vacuo dimensionem equalem sibi: sicut est nec̄e cū nō fuerit separatū ab accidētib⁹. ¶ D.d. que igit̄ erit dn̄a ⁊c̄.i. [a] ⁊ cū cubitum ligneū fuerit abstractuz in imaginatione ab accidētibus: nulla erit dn̄a in accidētibus inter ipsum ⁊ vacuum: cum vtrūq₃ sit tunc dimēsiones separate ab accn̄tibus. ¶ D.d. ⁊ si fuerit poſſe vt sint duo ⁊c̄.i. ⁊ si fuerit poſſe vt duo corꝑa [b] penetrarent̄ ꝑm dimēsiones: ita ꝙ subyciant̄ in vno loco quid prohib₃ vt in eodem loco subyciantur multa corpora infinita: quod est inopinabile.

¶ Amplius aūt manifestū est: q₂ hoc cubus habet transmutatus quod ⁊ omnia alia corpora habent: quare si hoc a loco nihil differret: quid op₃ facere locum in corporib⁹ extra vniuscuiusq₃ corpus si ipassibile est corpus. nihil enim confert si alterum circa ipm equale spacium hmōi sit.

¶ Manifestum est etiā ꝙ cubitum habebit qn̄ transfert̄ etiā illud qđ habent oīa corpora: si ergo nulla differētia est inter hoc ⁊ locuz: ad quid igitur ponetur corpus habere locum nisi dimensiones cuiuslibet eoꝝ: cuz dimensiones non recipiant passionem: non enim est vtilitas vt in circuitu eius sit alia dimensio hmōi equalis ei.

¶ Dicit. ⁊ manifestū est ēt ꝙ cubitū h₃ qn̄ subycit̄ in 77
loco illud qđ hn̄t oīa corꝑa.s. tres dimēsiones: ⁊ est illud idē qđ isti ponunt in vacuo. si igit̄ nulla est dn̄a inter dimensiones cubiti ⁊ dimēsiones vacui: qđ est locus apud illos. qd igit̄ coget ad dicēdum ꝙ corpora hn̄t dimēsiones: in qbus subyciuntur ꝑter suas dimensiones ⁊ absolutas a passione.i. ab accidētibus: ⁊ hoc intēdebat cum dicit: cum corpus non recipiat passionem. ¶ Et intēdebat per hoc ꝙ corpora indigent dimēsionibus sed non duobus modis dimēsionum.s. dimēsionib⁹ quib⁹ ꝯstituat̄: ⁊ dimēsionib⁹ in qbus subyciatur. non enim est necessitas vt habeat corpus dimēsiones preter dimēsiones suiipsius: ⁊ si ita eēt. tunc īuenirent̄ dimēsiones infinite: qm̄ dimēsiones indigerēt dimēsionibus: in quibus subycerētur. ¶ D.d. nō.n. est ⁊c̄.i. que igit̄ est necessitas ad ponēdum hic eē dimēsiones preter dimensiones corporis. cū.n. h̄ sit accusatio ⁊ nulla est accusatio in ponēdo h̄ eē dimēsionē extrisecā ꝯtinentē corp⁹ eq̄le illi: q̄ est locus. ¶ Et itēdebat ꝑ h̄ īuenire ꝙ eq̄litas loci non est eq̄litas dimēsionū: s₃ eq̄litas ꝯtinētis: qm̄ ex hoc ꝙ locus est eq̄lis: ⁊ eq̄le est dimēsiones: existimauerunt locuz eē dimēsiones: ⁊ modus deceptiōis in hoc est equocatio in hoc nomine equalitas.

¶ Amplius op₃ manifestū eē quale vacuuz sit in his que mouent̄. nūc aūt nusquā infra mūdū. aer.n. aliquid est: nō videtur aūt neq₃ si in aqua essent pisces ferrei. tactu eni fit discretio illius: quod tangitur.

[a] Cū corp⁹ cubitū fuerit abstractuz in imaginatiōe ab accn̄tibus nl'la erit dn̄a iter ip₃ in accidētib⁹ ⁊ vacuū: cū vtrūq₃ sit tres dimēsiōes seꝑate a mā. Idē sup̄. cō. 51.

[b] Si duo corpora pn̄t eē i eodē loco ēt īfinita possēt eē i eođ loco ꝯsiste. ū. tex. c. 53. Idez ifra tex. cō. 77.

Documētū.

Nō est nec̄itas vt corp⁹ hēat dimēsiones ꝑter dimēsiōes suiipsi⁹ ⁊ si ita eēt. tc̄ īuenirent̄ dimēsiōes infinite.

Documētū.

Tactu fit discretio illius qđ tangitur.

¶ Et etiã opꝫ vt manifesteť nobis residuuz vacui in mobilibꝰ: sed hoc nõ videmꝰ in aliquo intra munduz. aer.n. est aliqđ existens lꝫ reputeť nihil eẽ: ⁊ silr existimať de aqua: ⁊ si spissitudo esset frustũ ferri: iudicare.n. de tangibili est per sensum tactus.

78 ¶ Dicit ⁊ si eẽt sic dicẽtes vacuũ eẽ fingũt.s. vacuuz eẽ separatũ extra mũdũ: in quo mũdus existit: oporteret vt appareret nobis aliqđ residuũ ex eo: sꝫ nihil ex eo sentimꝰ intra mũdũ: aer.n. sentiť ꝟm tactũ esse corpꝰ: ⁊ si ꝟm visum existimeť nihil eẽ cũ nõ habeat colorẽ: ⁊ visus cõprehẽdit colorata. ¶ D.d. ⁊ si spissitudo eẽt ⁊c̃.i. ⁊ silr reputareť si spissitudo eius eẽt in duritie ferri: iudicare eniꝫ de tangibili non est ꝑ sensum visus: sed per sensum tactus.

Aer ꝟꝫ tactũ sentiť eẽ corpus: ⁊ si ꝟꝫ visuꝫ existimeť nihil eẽ cum nõ hẽat colorẽ: ⁊ visus cõprehendit colorata. Uide ꝑ h̃ scđo de aĩa.c.67. Uide de consil'e de odore. scđo đ aĩa.cõ.97. ⁊ in lib. de sensu ⁊ sensato.

¶ Capl'm in quo oñdit nõ esse vacuũ corporibus inditum. Capl'm. V.

Uod igiť nõ sit separatum vacuum ex his manifestum est.

¶ Sunt aũt qdã q per rarũ ⁊ dẽsum opinanť manifestũ esse ꝙ sit vacuũ. si qdem.n. rarũ ⁊ densum nõ est: nihil coire neqꝫ inculcari poſ'e est. si vero hoc nõ sit: aut oĩno motꝰ nõ erit: aut vniuersum fluctuabit: sicut dixit Xuthꝰ: aut equale sempẽ mutare aerẽ ⁊ aquã: dico ãt sic: vt si ex aqua cyathi factꝰ ẽ aer: simul ex equali aere tantũdeꝫ aque fieri: aut vacuũ eẽ ex necessitate: ꝯculcari.n. ⁊ extendi non aliter contingit.

¶ Ex his igiť declarabiť vacuuꝫ separatum non esse: ⁊ qdam existimauerũt ꝙ ex raro ⁊ denso apparet vacuum esse: qm̃ si raruꝫ nõ esset ⁊ dẽsum: nihil congregareť ⁊ condensareť: ⁊ si hoc non esset: aut nõ esset motus omnino: aut vniuersum moueret: sicut dixit Casimedras: aut aqua ⁊ aer transmutarenť equaliter.s. si ex vna vncia aque fit aer: poſ'e ẽ ex illo aere fieri aut tm̃ de aqua: aut vacuũ esse: impoſ'e.n. est ꝯstringi: ⁊ expandi alio modo ab istis.

79 Cum destruxit vacuum eẽ ex motu: ⁊ declarauit ꝙ si motꝰ est vacuuꝫ nõ est: ⁊ fuit ꝑscrutatꝰ post hoc de nã vacui: ⁊ declarauit ꝙ ĩpoſ'e est ipꝫ recipere corpus: ex quo oẽs existimauerũt ipm eẽ.s. ex receptione corpoꝝ: ⁊ isti sunt illi q dixerũt vacuũ eẽ separatũ: reuersus est etiã ad dicẽtes vacuũ eẽ ibibitum in corporibꝰ ⁊ penetrãs illa ⁊ ĩcepit inducere rõnes eoꝝ. ¶ Et dixit: ⁊ qdã existimãt.i. queẽadmoduꝫ dicẽtes vacuum eẽ separatum mouebanť ad hoc ex motu: silr dicẽtes vacuũ eẽ penetrãs in corpore dixerũt h̃ ex h̃ ꝙ senserũt de raritate ⁊ dẽsitate in corporibus: dicũt.n. ꝙ si in corporibꝰ nõ eẽt raritas ⁊ densitas: ĩpossibile eẽt: vt corpa ꝯgregarenť in se ⁊ fierent minoris q̃ntitatis: aut reficerẽt: ⁊ eẽnt maioris q̃ntitatis. ⁊ [a] hec ꝑpõ ẽ vera.s. dicẽs h̃ eẽ dẽsuꝫ ⁊ raꝝ: que sunt cã in hoc: ꝙ ideꝫ corpꝰ qñq3 minorať ⁊ qñq3 fit

z

[a] Hec ꝑpõ ẽ ꝟa.s. dicẽs hoc eẽ dẽsuꝫ ⁊ raꝝ: q̃ sunt cã in hoc ꝙ idẽ corpꝰ qñq3 minorať ⁊ qñꝫ fit maiꝰ.

maius. ¶ D.d. aut nõ erit motꝰ ⁊c̃.i. ⁊ cũ nõ fuerit h̃ ꝯgregatio ⁊ ꝯstrictio ad minorẽ q̃ntitatẽ: seqť vnum trium.s. aut ꝙ nõ erit motus.s. generatio: aut motus trãslationis rectꝰ: aut totũ moueať: aut si fuerit gnãtio: necesse ẽ vt gnãtio sit eq̃lis.s. ꝙ si ex aq̃ transmutať aliq̃ q̃ntitas aerea: vt in illa hora trãsmuteť aq̃ in illa eadẽ q̃ntitate: qm̃ si nõ: mouebiť totũ. Et hoc qđ dixerũt mãifestũ est ꝑ se. ¶ Nos.n. iã posuimus ꝙ corpꝰ nõ subyciť in corpe nisi qñ corpꝰ ꝯstrigiť.s. corpus: in quo subyciť: aut trãsferť a suo loco: cũ igr̃ corpus generať a corpe: ⁊ gnãtũ fuerit maioris q̃ntitatis q̃ꝫ illud ex quo gñať. U.g. ex vna vncia aq̃: cuius magnitudo est pedalis gñať aer: cuiꝰ q̃ntitas est bipedalis. seqť.n. ex hoc: aut vt corpꝰ ꝯdẽseť in se: aut ꝯtinẽs expellat corpa vicinãtia ⁊ ꝯtinẽtia ipm: ⁊ h̃ et expellant alia ꝯtinẽtia donec totꝰ mũdus expellať: aut in illa hora genereť aq̃ ex aere ĩ alio loco eq̃lis illi aeri q gnãtur h̃ ex aq̃. ¶ D.d. aut vacuũ eẽ: sꝫ h̃ nõ seqť 3 ab ablatiõe istoꝝ appositoꝝ: sꝫ ex ĩterẽptiõe istoꝝ sequiť vt sit dẽsitas: ⁊ ex dẽsitate vt fingũt seqť vacuũ eẽ. g̊ ista apposita q̃ noĩauerũt h̃ sunt sup̃flua: sꝫ ĩtendebãt decl'are vacuũ eẽ ex dẽsitate ⁊ raritate: ⁊ si intẽdebãt decl'are dẽsitatẽ ⁊ raritateꝫ eẽ. tũc syll'us eorũ erit mãifestꝰ: qm̃ tũc cõponereť sic: si vacuũ nõ ẽ: neq3 dẽsitas ⁊ raritas est. Et si dẽsitas ⁊ raritas non est: nõ erit motꝰ rectus nisi corpa penetrarenť: aut totũ expellať: aut moueať: neq3 ẽt gnãtio erit nisi eq̃liter: sꝫ dẽsitas ⁊ raritas sũt. Deceptio in hoc syll'o ẽ in hoc ꝙ existimãt ꝙ dẽsitas ⁊ raritas nõ pñt eẽ nisi ꝑ vacuũ. ¶ D.d. impoſ'e ẽ.n. ꝯstringi ⁊c̃.i. qm̃ si fuerit ĩpoſ'e vt sit ꝯstrictio: nec̃e ẽ vt aliqs istoꝝ modoꝝ sit poſ'is.s. aut vt nõ sit gnãtio: aut vt totuꝫ moueať: aut vt gnãtũ: ⁊ illud in q̊ gñať: sint eq̃lia in q̃ntitate.

¶ Si qdem igiť dicere rarũ multa vacua habens separata mãifestũ est: ꝙ si neqꝫ vacuũ ꝯtingit eẽ separabile: sicut locũ hñtem aliqđ spaciũ sui ipsius: neq3 rarum sic.

¶ Et si intelligũt ꝑ raꝝ illud in quo sint foramina multa vacua existẽtia ꝑ se: manfestuꝫ est igiť ꝙ si fuerit per se impoſ'e: vt vacuum sit exñs per se: sicut est impoſ'e etiam vt locꝰ sit habens dimensionem per se: impoſ'e etiã est vt sit rarum hoc modo.

¶ Cũ cõpleuit rõnes eoꝝ ĩcepit ꝯtradicere eis. et dixit: ⁊ si intelligũt ⁊c̃.i. ⁊ cũ raꝝ apud eos ẽ illud: in q̃ sunt multa foramĩa vacua ꝑ se: ĩter corpꝰ raꝝ mãifestũ ẽ ꝙ nõ est dĩa ĩter hãc põnẽ ⁊ ponere vacuũ existere ꝑ se. Si igiť ĩpoſ'e est vacuũ eẽ exñs ꝑ se: cũ sit ĩpoſ'e dimẽsionẽ eẽ sepatã ꝑ se: mãifestũ ẽ ꝙ ẽ ĩpoſ'e foramĩa eẽ in corpa vacua. ¶ D.d. manifem̃ ẽ igr̃ ⁊c̃. ⁊ appet ex hoc: ꝙ vult destruere vacuũ eẽ alio mõ a p̃dicto: in p̃dicto.n. destruxit vacuũ eẽ ex penetratione dimẽsionũ ĩuiceꝫ: ⁊ h̃ ꝯtigit ẽt in raro qđ est tale: cũ aũt dixit h̃ queẽadmodũ est ĩpoſ'e aliq̃ꝫ dimensionẽꝫ existere ꝑ se: vult destruere ipꝫ alio mõ: dimẽsiones.n. sunt vltĩa ⁊ vl'r accñtia: q̃ nõ pñt existere ꝑ se: ⁊ vr̃ ꝙ ista destructio est destructio vacui ꝟm qđ est vacuũ: destructio aũt p̃dicta ẽ ꝟm ꝙ ponũt ipꝫ recipere corpora: ⁊ necesse est vt q dicit foramina esse vacua dicat vacuũ esse separatum: q2 foramĩa hñt tres dimẽsiones.s. lõgitudinẽ ⁊ latitudinẽ ⁊ ꝓfundum. 80

¶ Si aũt

¶ Si aũt nõ sit sepabile: ſʒ tñ ineſt aliqđ va-
cuũ minus qđẽ impoſſe eſt: ↄtingit aũt pri-
mũ nõ ois motus cãm eẽ vacuũ: ſʒ ei⁹ q ſur
ſum eſt: rarũ eni leue: vñ ignẽ raꝝ eẽ dicũt:
poſtea cã motus nõ ſic vacuũ: ſicut in quo
eſt: ſed ſicut vtres in eo qđ feruntur ipſi ſur
ſum ferunt ↄtinuũ: ſic vacuũ ſurſum fert: ⁊
ẽt qual'r põt eſſe motus vacui: aut locus va
cui. vacui eni fit vacuum in qđ fert.

¶ Si igit non fuerit exñs ꝑ ſe: ſed in eo fuerit
aliqđ ſubni: tũc dicere hoc erit minus in im
poſſibilitate: ſed ↄtingit ei primo vt vacuũ
non ſit cauſa cuiuſlibet motus: ſʒ cã motus
ad ſuperius: raꝝ.n. eſt leue. ⁊ iõ dñt ꝙ ignis
eſt corp⁹ rarũ: deinde ↄtinget ei ẽt vt vacuũ
ſit cã motus: nõ ita ꝙ ſit in eo: ſʒ ſicut vtres
ꝑ ſuũ motũ ad ſupius mouẽt illđ qđ pẽdet
ex eis ad ſupius: ita vacuũ mouet ad ſupi⁹:
ſʒ quõ eſt poſſibile vt vacuum aut locus ha
beat trãſlationeʒ: tũc enim vacuũ aut locus
habebit locum ad quẽ trãſferatur.

81 ¶ Dicit. ſed dicere vacuũ nõ exiſtere ꝑ ſe: ſʒ eẽ poſitũ
in corpibus minus eſt diſtãs a poſſibilitate ꝙ̃ʒ dicere
vacuũ eẽ ſepatum: apparet enĩ ꝙ nõ ↄtingit iſtis di-
cere dimẽſiones eẽ ſepatas: cũ ponãt eas nõ abſolu-
tas a corpibus: ſʒ ſi poſuerũt ipm eſſe in corpibus ra
ris: ita ꝙ ſit mixtũ cũ eis. ſ. nõ exñs in actu ↄtiget di
mẽſiones penetrari. ſ. vacui ⁊ corporis: ⁊ ſi poſuerint
ipm ſicut foramina vacua: ↄtinget eis dimẽſiões eẽ
Pria expõ. exñtes ꝑ ſe. ¶ Videt igit ꝙ cũ dixit: ſi igr nõ fuerit
exiſtẽs ꝑ ſe ⁊c. intẽdebat: ſi igit nõ poſuerint ipʒ exi-
ſtens ꝑ ſe: ſed mixtũ oino: tũc ſermo erit eoꝝ magis
Scda expõ. ſufficiẽs: qꝛ tũc nõ ↄtinget eis dimẽſionẽ eẽ ſepataʒ.
¶ Et forte intẽdit ẽt ꝙ dicere vacuũ eſſe foramina
vacua in corpe vacuo: ⁊ qđ eſt nõ ſepatuʒ eſt minus
ipoſſe ꝙ̃ʒ dicere vacuũ eẽ ſepatuʒ: qꝛ illi ſermoni con
tingũt multa ipoſſibilia ex motu in loco: iſti aũt ſer-
moni nõ ↄtingũt illa ipoſſibilia: vñ vr̃ min⁹ impoſſe:
⁊ iõ poſt iduxit impoſſe ꝓpriũ huic: ⁊ dixit: ſʒ tñ ↄtin
get ei ⁊c. i. ⁊ dicẽtes vacuũ eſſe nõ ſepatuʒ a corpib⁹
nõ dant ex eo cãm cuiuſlibet motus: ſʒ motus leuis
2 tñ: iſti enim dicũt ꝙ leue eſt illud: in quo eſt multuʒ
vacuũ: ⁊ ꝙ cã leuitatis ei⁹ eſt vacuum. ¶ Et cũ dixit
ꝙ iſti dicũt ꝙ vacuũ eſt cã motus leuis tñ: ⁊ ꝙ pri-
mo ↄtingit eis ꝙ hoc qđ dicũt đ vacuo nõ eſt cõe oi
motui. ¶ D. d. ↄtingit ⁊c. i. ⁊ ↄtingit iſtis vt vacuum
nõ ſit cã motus ita ꝙ ſit locus: vt opinabant hñtes
pmã opinionẽ: ſʒ vacuũ eſt cã motus: ita ꝙ eſt motor
ſicut vtres mouẽt rẽ ligatã cũ eis ad ſupius: ⁊ ſil'r va
3 cuũ mixtũ cũ corpe leui mouet ipʒ ad ſupius. ¶ D.
induxit iopinabile ⁊ ipoſſibile qđ ſequit huc ſermo-
nem: ⁊ dixit: ſʒ quõ eſt poſſe ⁊c. i. ⁊ ↄtingit huic ſermo
ni vt vacuũ moueat ꝑ ſe ad ſupius qñ mouet aliqđ
corpus: [a] oẽ eni qđ mouet aliud ꝑ attractionẽ: neçe
eſt vt moueat ad locũ ad quẽ attrahit ipm: qđ eſt in-
opinabile. ⁊ maxime ſi dixerimus ꝙ vacuũ eſt locus
in quo nõ eſt corpus: qm̃ tunc ↄtingit vt loc⁹ tranſfe-
rat ⁊ indigeat loco: ⁊ hoc itẽdebat cũ dixit: ſʒ quõ lo
cus aut vacuũ habebit trãſlationeʒ. i. ſʒ quõ eſt poſſe

[a] Oẽ qđ mouet aliud per attractionem neçe ẽ vt moueat ad locũ ad quẽ attrahit ipſum qđ quõ itelligendum ſit. vide cõ. 10. 7. phy.

vt vacuũ habeat trãſlationẽ aut locus: ſi poſuerim⁹
ꝙ vacuũ eſt locus vt ponũt dicẽtes vacuũ eſſe.

¶ Amplius aũt ⁊ quõ in graui aſſignãt fer-
ri deorſum ⁊ manifeſtũ vtiqʒ eſt ꝙ ꝙ̃to ra-
rius ⁊ magis vacuũ ſit ſurſum fert: ⁊ oino
ſi ſit vacuũ velociſſime vtiqʒ fert: fortaſſe
aũt ⁊ hoc ipoſſe eſt moueri: rõ aũt eadẽ: qm̃
ſicut in vacuo ſine motu ſunt omnia: ſic ⁊
vacuũ quidem eſt quod ſine motu. incom
parabiles enim ſunt velocitates.

¶ Et ẽt ꝑ qđ rõcinant in deſcenſu grauis ad
iferius: ⁊ manifeſtũ eſt ẽt ſi ꝙ̃tũ magis res
fuerit rara ⁊ vacua: tãto magis attrahit ad
ſupius ꝙ qñ fuerit vacuũ ꝑfectũ: tũc mot⁹
ei⁹ erit valde velociſſim⁹: dignius eſt igit vt
ſit impoſſe vt moueat: ⁊ eadeʒ eſt rõcinatio
in hoc ꝙ omnia nõ habẽt motũ in vacuo: ⁊
in hoc ꝙ vacuũ non mouet: qm̃ inter ꝙ̃tita
tes velocitatis nõ eſt comparatio.

¶ Dicit. ⁊ ↄtingit iſtis h: qm̃ cuʒ dixerint ꝙ cã leuita 82
tis eſt vacuũ nõ pñt dicere q̃ ſit cã grauitatis: qm̃ ſi
dixerint ipm eſſe plenũ: ↄtingit vt nõ iueniat graue
ſimpl'r neqʒ leue ſimpl'r: ſʒ graui⁹ ⁊ leuius: vt dcm̃ eſt
in quarto celi ⁊ mũdi: illic eni ↄdictũ eſt iſtis ꝑfecte.
¶ Deide induxit ẽt aliud iopinabile: ⁊ dixit: ⁊ mani Tex. cõ. 26. 27. ⁊ inde.
feſtũ eſt ẽt ⁊c. i. qm̃ ſi raꝝ eſt illđ: qđ penetrat vacuũ
⁊ vacuũ eſt cã motus ad ſupi⁹: manifeſtũ eſt ꝙ ꝙ̃to
corpus fuerit magis rarũ: tãto magis mouebit velo-
cius ad ſupius: qꝛ erit maioris vacuitatis. ↄtingit igr̃
neceſſario: vt cũ aliqua duo mota: ex iſtis fuerint di-
uerſa in velocitate ⁊ tarditate: vt ꝓportio motus al-
terius ad motũ reliqui ſit ſicut ꝓportio raritatis ad
raritatẽ: cũ igit imaginati fuerimus vacuũ moueri:
tũc illic nõ erit ꝓportio: vñ neceſſe eſt vt motus eius
ſit idiuiſibilis: ⁊ i tpe idiuiſibili. ¶ Et iõ dixit. digni⁹
eſt igit ⁊c. i. digni⁹ eſt vt ſit poſſe ⁊ moueat. ſ. vacuũ:
qꝛ ſeqtur vt motus ei⁹ ſit nõ i tpe: ⁊ ſi nõ fuerit ↄceſ
ſum nobis ꝙ motus vacui eſt nõ in tpe: ꝓbabim⁹ ꝙ
poſſe eſt iueniri aliqđ motũ cõpoſitũ ex vacuo ⁊ ple-
no: qđ ꝑtrãſit cũ ſolo vacuo idẽ ſpatiũ i eodẽ tpe: qđ
eſt valde iopinabile. ¶ Et vl'r ipoſſe qđ ↄtingit iſtis
eſt ſimile ipoſſi ↄtingẽti dicẽtibus vacuũ eẽ cãm mo
tus ſimpl'r. ⁊ iõ dixit. ⁊ rõcinatio ẽ eadeʒ ⁊c. i. ⁊ ipoſſe
ↄtingẽs dicẽtibus vacuũ eſſe cãm trãſlationis ad ſu
perius eſt ſil'e ipoſſi qđ ↄtingit dicẽtibus vacuum eẽ
cãm motus in loco. nõ eſt eni ↄparatio iter id qđ mo
uet in vacuo ſolo: ⁊ illud qđ mouet in pleno apud di
centes vacuũ eſſe cãm trãſlatiõis ad ſupius. ita ꝙ ẽ
vbi: nec iter illđ: qđ mouet cui admiſcet vacuũ: ⁊ ipʒ
vacuũ apđ dicẽtes vacuũ eẽ cãʒ trãſlatiõis ad ſupi⁹
ita ꝙ ẽ motor pleni: ⁊ cũ ↄtingit iſtis duob⁹ ſmonib⁹
vt iter velocitates nõ ſit ꝓportio: ⁊ ꝙ vacuũ mouet
nõ in tpe: ↄtingẽt he due demr̃ationes ſil'es que ↄtin
gunt illis. ſ. demr̃ationi inducenti ad h ꝙ motus ſit
nõ in tpe: ⁊ demr̃ationi inducẽti ad h ꝙ idem motũ
moueat in vacuo ⁊ pleno eodem ſpatio in eodem tẽ
pore: ↄtingit enim iſtis ꝙ plenũ ⁊ vacuum moueant
eodem ſpatio in eodem tempore. ¶ He igit due ra-
tiones ſicut dixit ſunt eadem ſm ſimilitudinẽ: ⁊ ter-
minus medius in eis eſt idem ſm genus.

¶ Qm̄ aũt vacuũ qdem nõ dicimus eẽ: alia ṽo dubitata sunt: aut motus nõ erit nisi erit densitas ⁊ raritas: aut turbabiť celuꝫ: aut sp̄ eq̄lis aqua ex aere erit: ⁊ aer eq̄lis ex aqua: manifestũ.n. qꝛ plus aer ex aqua fit: necesse igiť est vt sit vacuũ aut depulsum: qꝛ habeť vltimum tumultuari facere: aut aliud alicui eq̄lr̄ mutare ex aere ĩ aquã: vt oẽ corp⁹ toti⁹ eq̄le maneat: vel sit: aut nihil moueri: semp̄ enim trãsmutato hoc accidet nisi circulr̄ circũstet: nõ aũt semp̄ in circulũ loci mutatio: ſꝫ ⁊ in rectum est. hi igiť qdẽ ꝓpter hoc vacuum aliquid esse dicunt.

¶ Et nos ẽt si nõ dicim⁹ vacuũ esse: tñ dicimus ꝙ illa: in qb⁹ dubitať de illo sunt dubitanda. rectũ eniꝫ fuit dictũ ꝙ si nõ fuerit densitas ⁊ raritas nõ erit motus: aut celũ expelleť: aut sp̄ erit eq̄lis gnõ aque ex aere: ⁊ aeris ex aqua: sed manifestũ est ꝙ fit aer maioris q̄ꝫtitatis: vñ necesse ẽ si nõ fuerit hic aliq̄ cõstrictio vt ꝯtinua expellanť ⁊ sic accidit postremo eoꝝ ad quẽ ꝑuenit h̄.q. in motu sunt suffocari: aut in aliquo alio loco transmutať aqua equalr̄ ex aere: ita corpus vniuersi sit eq̄le: aut vt nihil moueať: hoc enim sequiť si semp̄ trãsferť nisi trãsferať circulr̄: sed mot⁹ nõ semp̄ circularis est: sed qñq꜁ rectus p̄ ista igiť dixerunt isti vacuum esse.

83 ¶ Cum destruxit vacuum eẽ: incepit dissoluere questiones accñtes in h̄. et dixit. ⁊ nos etiam si non dicimus ⁊c̄. i. ⁊ nos si nõ dicimus vacuuꝫ eẽ: tñ ꝯcedim⁹ ꝙ ille questiones que induxerũt istos ad dicẽdũ vacuum eẽ sunt qõnes: in qbus debet hõ dubitare: ⁊ q̄s hõ dꝫ dissoluere. ¶ D.d. rectũ enim ⁊c̄. i. veꝝ eniꝫ ẽ hoc qd̄ diceť ꝙ si dẽsitas ⁊ raritas nõ fuerint: seq̄tur aut vt motus trãslationis rectus non sit: aut si fuerit expelleť vniuersum: ⁊ silr̄ ẽt seq̄tur: aut vt gnãtio nõ sit aut totũ expelleť: aut vt gnãtio sit in elemẽtis eq̄liter in eodẽ tp̄e. s. ꝙ si ĩ aliqua hora gnãtur ex vncia aque aer in aliquo loco opꝫ vt illa hora generetur ex aere vncia aque in loco alio. ¶ Deĩde incepit declarare q̃uo sequiť si nõ fuerit dẽsitas ⁊ gnãtio nõ fuerit equalr̄: aut vt vniuersum expelleť: aut vt non sit hic motus gnãtionis neq꜁ trãslationis rectus oĩno: ⁊ dixit: sed manifestuꝫ est ⁊c̄. i. ⁊ hoc nec̄e. s. si nõ fuerit densitas: vt nõ sit hic gnãtio nisi equalr̄: aut vt vniuersum expellať: qm̄ manifestũ est ꝙ cũ aer gnãtur ex aliq̄ q̄ꝫtitate aque ꝙ erit maioris q̄ꝫtitatis aqua: ⁊ sic ĩdiget necessario maiori loco q̄ꝫ sit locus aque ex qua generať. ⁊ cũ ita sit corpus cõtinens aquã corruptaꝫ nõ põt ꝯstringi ita ꝙ locus impleať aeris generati: nec̄e est vt illd̄ corpus qd̄ ꝯtinet aquã ⁊ ꝯtinuať cũ ea expellať donec euacuet locũ equalẽ aeri: ⁊ cuꝫ h̄ corpus expellať ꝯtinget ei vt expellat aliud: ⁊ illd̄ aliud: ⁊ sic ꝓcedeť si nõ fuerit densitas donec motus ꝑueniat ad totũ corp⁹ ꝯtinẽs: ⁊ sic accidit ei inundari ⁊ fluctuari: ⁊ si hoc nõ acciderit ꝯtĩget qñ ex aere generať aqua in aliquo loco: vt in illa hora genereť aer ex aqua equalis illi aeri in alio loco: ita ꝙ q̄ꝫtum corpus ꝯtinẽs aquã expelliť apud gnõneꝫ aeris ex aqua vt euacuet locũ: tm̄ ꝯstringeť corpus ꝯtinẽs aerẽ ab aqua ex qua generať: ⁊ sic q̄ꝫtuꝫ corpus ꝯtinens illic euacuat ex illo: tm̄ occupat hoc ex hoc loco: ⁊ sic non ꝯtinget inundatio vniuersi: sed motus perueniet ad hũc locũ vacuũ. s. quẽ aer euacuauit qñ ex eo gnãbatur aq̄. ¶ Deĩde dixit: ita ꝙ totũ corpus vniuersi sit eq̄le. i. qm̄ non accidit inundatio neq꜁ additio in corpore vniuersi: qm̄ q̄ꝫtum addiť in aliquo loco tantuꝫ diminuiť in alio: ⁊ sic vniuersum remanebit in eadẽ dispõne. ¶ Deinde dixit: aut vt nihil moueať. i. cuꝫ fuerit ĩpossibile vniuersuꝫ inũdari: ⁊ nõ ꝯcesserim⁹ etiaꝫ ꝙ gnãtio est insimul eq̄lis in eadẽ hora: seq̄tur ex hoc vt nõ sit trãslatio neq꜁ gnãtio oĩno: deinde incepit declarare q̃uo seq̄tur hoc in trãslato. ⁊ dixit: h̄ enim seq̄tur ⁊c̄. i. qm̄ motum trãslationis auferri ex ablatione densitatis: seq̄tur si posuerim⁹ ꝙ trãslatũ expellit qd̄ vicinať ei: ⁊ illud expulsum expellit alid̄ ⁊ sic semper: qm̄ ex hoc sequitur vt totũ inũdeť: nisi aliquis ponat ꝙ omnis trãslatio est circularis: ſꝫ est manifestum per se ꝙ non omnis translatio est circularis: cum sit hic translatio recta.

¶ Nos aũt dicim⁹ ex suppositis: qm̄ est mã vna ꝯ̃rioꝝ ⁊ calidi ⁊ frigidi ⁊ aliaruꝫ physicaꝝ ꝯ̃rietatũ: ⁊ ex eo ꝙ potẽtia ẽ: actu fit qd̄ fit: ⁊ nõ sepata qdẽ est mã: eẽ autẽ alteꝝ est: ⁊ vna est numero: q̄ꝫuis ꝯtingat colori ⁊ frigido ⁊ calido: est igiť ⁊ corporis mã ⁊ magni ⁊ p̄ui eadẽ. manifestũ ãt est hoc. cum.n. ex aqua fit aer eadeꝫ mã nõ accipiens aliq̄d aliud fcã est: sed qd̄ erat potẽtia actu fcã est: ⁊ iteꝝ aqua ex aere silr̄: aliqñ quidẽ ĩ magnitudinẽ ex p̄uitate: aliqñ ṽo in p̄uitatẽ ex magnitudine: silr̄ aũt ⁊ cũ multus aer sit in minori fit corp̄e: ⁊ ex minori maior potẽtia cuꝫ sit mã vtraq꜁. sic eni ex frigido fit caliduꝫ: ⁊ ex calido frigiduꝫ: qꝛ eadẽ est q̄ erat potẽtia: sic ex calido magis calidum nullo fcõ in mã calido qd̄ nõ eẽt prius calidum: ⁊ qd̄ nõ minus ẽt caliduꝫ: sicut quidẽ neq꜁ maioris circuli circulatio ⁊ ambitus si fiat minoris circuli eadẽ cũ sit aut alia: in nullo alio fact⁹ est ambitus: qd̄ nõ eẽt ambitus: ſꝫ rectũ: nõ.n. in deficiẽdo minus aut maius est: neq꜁ scintille est accipe aliquã magnitudinem: in qua nõ inest caliditas aut albedo: sic autẽ ⁊ prius calor ideꝫ posteriori: quare ⁊ magnitudo ⁊ p̄uitas sensibilis corp̄is nõ accipiẽte aliquid mã extẽdiť: ſꝫ qꝛ potentia ẽ mã vtriusq꜁: itaq꜁ idẽ dẽsuꝫ ⁊ raꝝ: ⁊ vna mã ipsoꝝ ẽ: ipꝫ ãt densum quidẽ graue: raꝝ autem leue.

¶ Nos aũt dicamus ſm fundamenta posita nobis qd̄ ꝯ̃ria hñt eadẽ mãm. s. caliduꝫ ⁊ frigiduꝫ ⁊ alia ꝯ̃ria nãlia: ⁊ ꝙ gnãtio est ex illo qd̄ est in potentia ad illud: qd̄ est in actu: ⁊

ꝙ mã

Contraria · generatio

Quod gnãtio in elemẽtis fit eq̄lr̄ in eodẽ tp̄e ĩ locis diuersis. Vid. 2. phy. com. 77.

ꝙ mā nō est sepata: ꝫ q̄ditas ei⁹ est aliud: ⁊ est eadē in numero coloris. U.g. ⁊ caliditatis ⁊ frigiditatis ⁊ corpus ēt magnuz ⁊ paruum hꝫ eādez mām ⁊ signū ei⁹ est ꝭ qd̄ narrabo: qm̄ cū ex aqua fit aer: tūc eadez mā nō recipit additionē alterius: sed illud qd̄ est in potentia fit in actu: ⁊ sil'r gn̄atur aqua ex aere: ⁊ sic trāsfert̄ qn̄qꝫ de paruitate in magnitudinē: ⁊ qn̄qꝫ de magnitudine in puitatez: ⁊ eodem mō ēt ipse aer qn̄qꝫ fit in miori corpore: qn̄qꝫ in maiori: mā enim que est in potētia fit vtrūqꝫ: queādmodū ipsa eadez trāsferet̄ de calido in frigiduz: ⁊ de frigido in calidū: qd̄ erat in potētia: sic ēt venit de caliditate in magis calidū absqꝫ eo ꝙ in ea fiat aliqd̄ calidum qd̄ ante nō erat: aqua enim non erat minoris caliditatis: queādmoduz si incuruauerī arcū circuli maximi quousqꝫ ipse fiat idē nō alius circuli pui: nō erit illic aliqd in quo fiet īcuruatio qd̄ ante nō fuit curuuz: sed rectū: qm̄ minus ex maiori nō est carētia nec pōt inueniri ex flāma alia q̄ntitas: in qua non est caliditas aut albedo: ⁊ sil'r est de caliditate que est ante calidum ⁊ caliditate que est in postremo: magnitudo igitur ⁊ paruitas corporis sensibilis non est: q₂ mā recipit additionē ⁊ expandit̄: sed q₂ mā est vtrūqꝫ in potētia: ergo necesse est vt densum ⁊ rarum sint idem: ⁊ materia eorum eadē: ⁊ dēsum est graue ⁊ rarum est leue.

84 ¶ Cuz induxit q̄stiones que faciūt dicētes vacuū eē cōcedere hoc: ⁊ iam destruxit nām vacui: incepit hic dissoluere questionē dicentē impoſſe rar̄ aut densuz esse sine vacuo: declarādo ꝙ hec est alia causa rari ⁊ densī a vacuo: ⁊ incepit p̄ponere ad hoc qd̄ vult dicere ꝓpōnes declaratas in p̄mo isti⁹ libri. ¶ Et dixit. Nos aūt dicamus ⁊c̄. i. nos aūt p̄ponamus ad hoc ꝙ volumus dicere de nā rari ⁊ densi fundamenta que iam declarauimus. ¶ Quor̄ primū est ꝙ oīa ꝯtraria. U.g. calidū ⁊ frigidū ⁊ alia ꝯ̄ria hn̄t eandē māz recipiētem illa alternatim. ¶ Scd̄m aūt est ꝙ generatuz est aliqd̄ inuentū in actu ex illo ex eo qd̄ est in potētia nō in actu: ⁊ intētio illius est ꝙ calidū generatū est calidū in actu ex calido ī potētia nō in actu: ⁊ hoc ītēdebat cū dixit: ⁊ ꝙ gn̄atio ⁊c̄. i. qm̄ gn̄atio ē trāsmutatio ex eo qd̄ est aliquid in potētia: ī hoc qd̄ fit illud in actu. ¶ Tertiuz vō est qd̄ de mā nō separatur ab altero cōtrarior̄ cum hoc ꝙ q̄ditas eius est aliud a q̄ditate ꝯtrarior̄. ¶ Quartum aūt est qd̄ est idem in numero albi ⁊ nigri: ⁊ calidi ⁊ frigidi: ſꝫ qm̄ qn̄qꝫ recipit calidū ⁊ qn̄qꝫ frigidū. ¶ Et cum posuit has ꝓpōnes. [a] ⁊ est māifestū ꝙ raruz ⁊ densum sunt ꝯtraria in q̄ntitate: cū translatio corporis de raritate in densitatē est trāslatio de maiori q̄ntitate in minorē ⁊ ecōuerso: seqtur ex hoc vt mā densi ⁊ rari sit eadem: ⁊ ꝙ idem corpus transferat̄ de minori q̄ntitate in maiorē. nō aliqua q̄ntitate in actu adueniēte ei ex qua fit maius: sed fit maius ex eo qd̄ est aliqd: nō ex illo qd̄ est in actu: ⁊ sil'r qn̄ fit minus nō exeūt ab eo ptes in actu sed mā: tunc denudat̄ a termino maioris q̄ntitatis ⁊ recipit terminū minoris: eodē mō quo recipit calidū ⁊ frigidū ⁊ alia ꝯ̄ria. ¶ Et hoc māifestum est: cū illis ꝓpōnibus cōiunget̄ ꝙ densum ⁊ rarū sunt ꝯ̄ria: ⁊ maxime ꝓpōni dicēti ꝙ mā recipit cōtraria ex eo ꝙ est in potentia ꝯtraria: nō actu: ⁊ ꝙ est est eadē ambor̄ ꝯtrarior̄: ⁊ hoc intēdebat cum dixit post: ⁊ corpus ēt magnū ⁊ paruū habet eandē mām. ¶ D. d. signū eius est ⁊c̄. ⁊ hoc nō est p̄ncipiū demonstrationis: sed ꝯfirmatio ꝓpōnis dicētis ꝙ mā ꝯtrarior̄ est eadē. est eniꝫ sermo exēplaris: ⁊. q. d. ⁊ manifestū est ex ꝭ ꝙ corpus magnū ⁊ paruū hn̄t eandez mām s̄m ꝭ ꝙ magnū ⁊ puuz sunt ꝯ̄ria: ⁊ dcm̄ est ꝙ ꝯtraria hn̄t eandē mām: ⁊ signū eius est ēt ꝭ qd̄ narrabo. ¶ Deinde incepit inducere signū sup ꝭ qd̄ cōclusit ex ꝓpōnibus positis. s. ꝙ mā eiusdē corpis qd̄ trāsfert̄ de magnitudine in puitatē qn̄qꝫ: ⁊ qn̄qꝫ ecōuerso est eadē: ⁊ trāslatio ei⁹ ad magnitudinez nō fit ptibus extrinsecis aduenientibus ad foramina: neqꝫ trāslatio ei⁹ de magnitudine ad puitatē est ptib⁹ exeuntibus ab illis foraminib⁹: ex quo ꝯstringunt̄ illa foramina: ⁊ fit corpus minoris q̄ntitatis. ¶ Et dixit. qm̄ qn̄ ex aliqua aqua fit aer ⁊c̄. i. qm̄ cuz sit manifestum in gn̄ōne ꝙ cuz aliqd̄ corpus maioris q̄ntitatis gn̄atur ex corpe q̄ntitatis minoris. U.g. aer ex aqua tūc mā recipiēs formā aque recipit maiorē q̄ntitatez post minorē nullo extrinseco adueniente quo aer fit maioris q̄ntitatis: sed illud qd̄ est in potētia maioris q̄ntitatis. s. mā fit in actu maioris q̄ntitatis nullo extrinseco in actu adueniēte. ¶ D. d. ⁊ sil'r fit aq̄ ex aere. i. ⁊ sil'r qn̄ aq̄ fit ex aere: igit̄ qn̄qꝫ trāsfert̄ de magnitudine in puitatē nullo exeunte: ⁊ qn̄qꝫ ecōuerso nullo addito. ¶ Et cū declauit ꝭ de gn̄ōne: in qua ē manifestū: īcepit notificare ꝙ hoc est poſſe dici in cā leuis vel rari vl' densi absqꝫ eo ꝙ sit necesse ponere vacuū esse: ⁊ dixit: ⁊ eodē mō ip̄e aer ⁊c̄. i. ⁊ s̄m hunc modū quē dixim⁹ q accidit in gn̄ōne: accidit ēt in ip̄a alteratione in eodē corpe: aer enim. U.g. qn̄qꝫ minorat̄ sine aliquo exeūte: ⁊ qn̄qꝫ fit maior: ex hoc accidit ei de calore: nullo adueniēte extrinseco: ſꝫ q₂ mā ei⁹ nāliter recipit vtrāqꝫ q̄ntitatē: maiorē. s. ⁊ minorē: hāc qn̄qꝫ ⁊ hāc qn̄qꝫ sine aliqua q̄ntitate in actu addita aut diminuta queādmodū nāliter recipit qn̄qꝫ caliditatē: ⁊ qn̄qꝫ frigiditatē. ¶ Et hoc qd̄ dixit: manifestū est in dolys fusis ex musto: qn̄ mustū fit maioris q̄ntitat̄ nullo extrinseco adueniēte: ⁊ vl'r māifestum est in aere: qn̄ rarefit ex calore ⁊ ꝯdensat̄ ex frigore. ¶ Et cū assimilauit q̄ntitatem minorez fieri ex maiori ⁊ ecōuerso: ꝭ ꝙ calor fit ex frigido aut econuerso: ⁊ existimat̄ ꝙ īter ꝭ duo est dr̄ia: pōt eni aliqs dicere ꝙ caliditatē fieri ex frigiditate ⁊ ecōuerso: nō est sicut q̄ntitatē maiorez fieri ex minori: aut ecōuerso: qm̄ ipoſſe est imaginari ꝙ caliditas augumētet̄ ex frigiditate cū sint ꝯ̄ria: ⁊ est poſſe imaginari magnuz augmētari ex ptib⁹ puis additis: magnū igit̄ ⁊ puuz lꝫ sint opposita: poſſe est imaginari alter̄ augmētari ex alio: ⁊ nō est ita de ꝯ̄rys que sūt in q̄litate: ⁊ cū p̄ceperit hāc obiectionē. ¶ Dixit. ⁊ veniet de caliditate in caliditatē ⁊c̄. i. ſꝫ sicut dicimus ꝙ mā veniet de hac caliditate demr̄ata ad maiorez caliditatē nullis ptib⁹ calidis in actu adueniētib⁹. s. corpib⁹ calidis: ſꝫ trāsferunt̄ in maiorē caliditatē ex intensione ipsius qualitatis: ⁊ sil'r mā trāsfertur de minori q̄ntitate in

[a] Māifestū ē ꝙ rar̄ ⁊ dēsuꝫ sūt ꝯ̄ria i q̄ntitate. Sed vide op⁹ cō. seq̄nti vbi hꝫ ꝙ nō sunt de ēntia q̄ntitat̄ Et i. 7. phy. dicit eē q̄litates. Et p̄ me. cō. i 5. dicit ꝙ sunt de p̄ntto situs.

Cōsile p̄ cā. de sba orbis.

maiorem nulla q̄titate in actu adueniēte:etiam pōt aliqs querere ꝙ caliditas crescit ex caliditate adueniente extrinseca:oꝫ igit̄ vt ita sit de q̄titate:dicam⁹ igit̄ ꝙ additio caloris agētis in calorē corꝑis nō est ꝭm additionē ꝑtis in toto ꝛ vl'r ꝑtis mãe in mãm:sꝫ ꝭm additionē agētis in passionē patiētis.s.ꝙ qñ calor agētis vigorabit̄ crescat calor patiētis nō ꝭm additionē ꝑtiū calidaꝝ extrinsecaꝝ cū ad patientē nō trāsferat̄ aliq̄ ꝑs ab agēte. ¶ Et dr̄ia est iter illa:qm̄ caliditas fit ab alia caliditate in actu [a] qđ nō iuenit̄ in q̄titate.s.qꝛ nō fit ꝑ aliā q̄titatē ꝭm viaꝫ gn̄ōnis: cū nō sit q̄titas de potētijs actiuis:sꝫ sequtur potētias actiuas [b] ꝛ oꝑationes eaꝝ.s.calidū ꝛ frigidū. Itendebat igit̄ ꝙ caliditas nō crescit ex alia caliditate ꝭm trāslationē:ꝛ hoc in alteratiōe de debilitate in vigorē:ꝛ sil'r est dispō in trāslatione corꝑis de ꝑua q̄titate in magnā:aut ecōuerso. ¶ Et qꝛ h̄ ē graue imaginari.s.aliqd crescere sine q̄titate extrinseca adueniēte:aut diminui ēt sine q̄titate recedēte:vsus est in h̄ exēplo [c] rhetorico:ꝛ tali vtit̄ in istis locis ꝑꝑ difficultatē imaginādi. ꝛ dixit.aqua eni erat minoris caliditatis ꝛc̄.i. ꝛ hoc ꝙ aqua est mō minoris caliditatis:ꝛ postea fit maioris in q̄libet ꝑte suaꝝ ꝑtiuꝫ nō in partibus aliqbus ꝓprijs:sil'e est arcui circuli:q cū incuruat̄ fit maioris icuruatiōis in q̄libꝫ ꝑte:nō ita ꝙ alique ꝑtes recte erāt in eo q̄ fiūt maioris icuruatiōis: sꝫ in q̄libꝫ ꝑtiū ei⁹ recipit icuruationē:ꝛ h̄ intēdebat cū dixit:nō fuit h̄ aliqd:in quo fit icuruatio ꝛc̄.i.qm̄ incuruatio nō ē fcā in eo in aliqb⁹ ꝑtib⁹ ꝛ nō in alijs. V.g. vt aliqs dicat ꝙ ꝑtes recte q̄ erāt in arcu incuruabant̄. ¶ D.d. minus enim ex maiori nō est carentia ꝛc̄.i.qm̄ trāsmutatio corporis de magnitudine in ꝑuitatē nō fit ꝑ carentiā ꝑtiū exeūtiū a foraminib⁹ vt fingūt dicētes vacuū eē:qm̄ si ita eēt:ꝯtingeret vt corpus calidū nō eēt calidū ꝭm oēs ꝑtes ꝛ sil'r albū: sꝫ solūmō eēt calidū ꝭm ipa foramina:illud autē qđ iteriacet inter ea ꝛ ipa foramina nō disponit̄ ꝑ aliqd ex h̄ qđ est ipoł'e:ꝛ h̄ itēdebat cū dixit: ꝛ nō pōt iueniri ex flāma ꝛc̄.i.sed q̄lꝫ ꝑs flāme ignis q̄ existimat̄ esse in fine raritatis hꝫ caliditatē eq̄liter:ꝛ sil'r est de oib⁹ calidis:sꝫ dedit exēplū de flāma ꝑꝑ suā raritatē ꝛ hoc itendebat cū dixit:ꝛ sil'r est de calore ꝛc̄.i.q crescit ex p̄mo.s.qm̄ est in oib⁹ ꝑtibus. ¶ Et itendebat ꝑ hoc ꝙ densitas ꝛ raritas sunt in oib⁹ ꝑtib⁹ rei:ꝛ hoc significat ꝙ nō sunt ex foraminib⁹. ¶ D.d. ꝛ magnitudo igit̄ ꝛ ꝑuitas ꝛc̄. declaratū ē igit̄ ex h̄ ꝙ magnitudo ꝛ ꝑuitas q̄ iueniunt̄ in eodē corꝑe sensibili nō fiūt ita ꝙ mã qñ trāsfert̄ i magnitudinē recipit additionē corpoꝝ qñ foramina expādunt̄: neqꝫ ꝯstringunt̄ foramina qñ trāsfert̄ ad ꝑuitatē:sed cā in h̄ est qm̄ mã est i potētia magnū ꝛ ꝑuū:ꝛ cū declarauit ꝙ trāslatio corꝑis de ꝑuitate in magnitudinē:ꝛ ecōuerso nō fit ex foraminib⁹ vacuis i corꝑe q̄ qñqꝫ ꝯstringunt̄ ꝛ fit corpus min⁹:qñqꝫ amplian̄t ꝛ fit mai⁹ siue fuerint stricta apud exitū corpoꝝ ꝛ ampla apđ introitū corpoꝝ:vt opinant̄ dicētes vacuū nō eē seꝑatum:aut strictura ꝛ ampliatio in eis fuerit sine itroitu ꝛ exitu corpoꝝ:vt opinant̄ in densitate dicētes vacuū eē seꝑatū:ꝛ cū declarauit h̄ de ꝑuitate ꝛ magnitudine:ꝛ densum ꝛ rarū nihil aliud est q̄ꝫ idē corpus trāsferri de ꝑuo in magnuꝫ:ꝛ econuerso:ꝛ.d. nec̄e ē g̊ vt raꝝ ꝛ densum ꝛc̄.i. ꝛ cū h̄ declaratū sit:nec̄e est vt corp⁹ qđ qñqꝫ ꝯdensat̄ ꝛ qñqꝫ rarefit:sit idem absqꝫ eo ꝙ accidat additio ex itroitu corpoꝝ extrinsecoꝝ: ꝛ dimiutio ex exitu ꝑtiū:sꝫ qꝛ eadē mã recipit qñqꝫ maiorem q̄titatē:ꝛ qñqꝫ minorē. ¶ D.d. ꝛ densum est graue:ꝛ raꝝ ē leue:pōt itendere ꝯdictionē istorū: sequtur.n.ꝭm sermonē eoꝝ vt leue sit graui⁹: qꝛ in eo sunt ꝑtes plures:ꝛ densum sit leui⁹ qꝛ in eo sunt ꝑtes pauciores. ¶ Et pōt itelligi qm̄ queādmodū mã recipit graue ꝛ leue ꝛ est in potētia vtrūqꝫ nullo graui aut leui adueniēte in actu:ita est de raro ꝛ denso.cuꝫ vtrūqꝫ sequatur suum comparem.

¶ Ampli⁹ sicut circuli circulatio cōducta in minus nō accepit aliud ꝯcauū:sꝫ qđ erat inexū:sic ꝛ ignis:qꝛ si aliqs accipiat oē calidū est:sic ꝛ ois ꝯgregatio est corruptio ipsius materiei. Duo.n. sunt in vtroqꝫ dēso ꝛ raro.graue eni ꝛ durū densa vident̄ eē:ꝯriuꝫ ꝟo rara leueqꝫ ꝛ molle. Dissonant aūt graue ꝛ durū in plumbo ꝛ ferro.

¶ Et ēt queādmodū arcus circuli qñ cōgregat̄ ꝛ fit minor nihil fit in eo qđ non accidit ei.s.icuruatio:sꝫ h̄ qđ hēbat ꝯgregat̄: ꝛ qđcūqꝫ accipit̄ ab igne ē calidūꝫ:ita ꝙ de toto: ꝯgregatio eni ꝛ segregatio sunt eiusdē mãe sunt enim hec duo q̄ fiūt ex vtroqꝫ ex denso ꝛ raro:graue enim ꝛ durū existimat̄ eē densa:ꝛ leue ꝛ molle rara:grauitas eniꝫ ꝛ durities segregant̄ in plumbo ꝛ ferro.

¶ Idest:ꝛ queādmodū idē arcus circuli aliqñ recipit minorē incuruationē:ꝛ qñqꝫ maiorē absqꝫ eo ꝙ in eo fiat aliqd qđ ante nō fuit:sꝫ illud qđ erat in eo:scꝫ incuruatio aliqñ inuenit̄ maior aliqñ minor:ꝛ additio incuruationis in eo nō est in aliqua parte:ꝛ nō in alia:sed q̄cumqꝫ ꝑtem acceperis iuenies icuruationem additā in ea:queādmodū quelibet ꝑs ignis est calida. ¶ D.d. ꝛ sil'r est de toto.i.in h̄ ꝙ aliqñ ē densuꝫ ꝛ est ꝯgregatū:aliqñ rarū:ꝛ est segregatū.s.ꝙ dēsitas ꝛ raritas est in q̄lꝫ ꝑte illi⁹. ¶ Et inuit ꝑ h̄ peccatū qđ accidit dicētib⁹:ꝙ densitas ꝛ raritas sunt ex ꝯstrictione ꝛ ampliatiōe foraminū:qm̄ ꝭm h̄ nō q̄lꝫ ꝑs corꝑis recipit dēsitatē ꝛ raritatē:ꝛ ē manifestū ꝑ se ꝙ dēsuꝫ est dēsuꝫ ꝭm oēs ꝑtes ꝛ sil'r rarū. ¶ D.d. cōgregatio eni ꝛ segregatio ꝛc̄.i.gn̄ātio enim ꝛ corruptio apud nos q̄s antiq vocabāt segregationē ꝛ ꝯgregationē sunt eiusdē mãe:ꝛ nō ꝭm ꝯgregationē ꝑtiuꝫ ꝛ segregationē partiuꝫ aliaꝝ:ꝛ additio ꝛ diminutio. ¶ D.d. sunt.n. duo ꝛc̄.i.qm̄ h̄ duo sequunt̄ dēsum ꝛ raꝝ:dēsuꝫ ꝟo sequit̄ graue ꝛ durū:raꝝ aūt sequtur leue ꝛ molle. ¶ Et intēdebat ꝑ hoc iuuere ꝙ densitas ꝛ raritas nō sunt de essentia q̄titatis qm̄ si eēnt: tūc sequerent̄ ex eis iste q̄litates ꝯtrarie. ¶ D.d. sꝫ grauitas ꝛ durities ꝛc̄.i.sꝫ in qbusdā corꝑib⁹ seꝑant̄ grauitas ꝛ durities ꝛ nō sequunt̄ densum:sed aliqđ grauius iuenit̄ magis rarū:vt in plūbo ꝛ ferro:plūbum enim est grauius ferro:ꝛ est magis rarum. 85

¶ Ex p̄dictis igit̄ manifestum est ꝙ neqꝫ discretū est vacuum neqꝫ simpl'r neqꝫ in raro neqꝫ in potētia est:nisi aliqs velit vocare vacuū cām illi⁹ qđ fert̄:sic aūt grauitas:aut leuitas mã hmōi erit vacuū:dēsum ꝛ raꝝ ꝭm hāc ꝯrietatē motus actiua sunt:ꝭm aūt duꝝ ꝛ molle passiōis ꝛ nō passionis receptiua:

ꝛ nō

Additio caloris agētis i calorē cōpis nō ē ꝭꝫ additionē ꝑtis in toto ꝛ vl'r ꝑtis mãe i mãꝫ:sꝫ ꝭꝫ additionē agētis i passionē patiētis.s.ꝙ qñ calor agētis vigorabit crescat calor patiētis.fac ꝯ tenētib⁹ ītētionē nō fieri ꝑ additionē ꝑtis graduat̄ ad ꝑteꝫ gradualē.

a Vide opp^m p̄ de gn̄atiōe cō.30.

b Quātitas n̄ ē đ potētijs actiuis:sꝫ sequitur potentias actiuas ꝛ oꝑōnes eaꝝ.

c Exēpl' rhetoricis vtitur Ari.i locis i qb⁹ ē difficultas imaginādi. Consil'e p̄ phy.cō.81. ꝛ que ibi.

Quelibꝫ ꝑs flāme ignis q̄ existimat̄ eē i fine raritatis hꝫ caliditatē eq̄l'r. Vide ꝯsil'e in com.sequēti.

Pria expō.

Scda expō.

In trāslatiōe Bisantij nō inenitur ista pars textus. ꝛ ipse credit textū istū superfluū esse.

Dēsitas ꝛ raritas nō sunt de eēntia q̄titatis.

Plumbū graui⁹ ferro ꝛ ē magis raru.

Durities et mollities cāe sunt facilitat̄ et difficultat̄ receptiōis n̄ loci mutatio-nis sed alte-rationis.

⁊ nō loci mutationis: sed alteratiōis magis. de vacuo aūt determinatū sit h̄ mō.

¶ Apparet igit̄ ex hoc qᵒ diximus: ꝙ nō est vacuū distinctū ꝑ se simplr̄: neqꝫ in raro: neqꝫ in potētia: nisi aliqs voluerit oino vocare cām trāslationis vacuū: tunc igit̄ erit mā grauis ⁊ leuis vacuū: qm̄ dēsitas ⁊ raritas hoc mō ꝯrietatis recipiūt trāslationē. durities autē ⁊ mollities sunt cause facilitatis ⁊ difficultatis receptiōis nō trāslatiōis: sꝫ alietatis ꝓprie. iaꝫ igit̄ determinauimꝰ quō ē vacuū: ⁊ quō nō eīt h̄ mō determinationis.

86 ¶ Dicit: cū cōpleuit loq̄ de vacuo īducit declarata ex illo. ¶ Et dixit: appet igit̄ ⁊c̄. ⁊ ītēdit ꝑ distictū ꝑ se: exn̄s ꝑ se: cū dixit. simplr̄ neqꝫ in raro: intēdit ꝙ vacuū nō inuenit̄ exn̄s ꝑ se: neqꝫ exn̄s in alio. s. in raro. ¶ Et cū dixit: neqꝫ in potētia: īnuit opinionē dicentiū: ꝙ vacuū nō est extra corpꝰ: qm̄ ꝟm opionē istoꝝ vacuū erit semꝑ ī potētia cū nunqꝫ iueīat̄ in actu. s. ex̄ corpꝰ: ⁊ qꝛ mā ē cā passiōis: q̄ ē cā trāslatōis: ⁊ mā ēt est in poᵃ: vt dcm̄ est de mā ꝙ h̄ nomē poᵃ dr̄ equoce de vacuo eē in potētia apud ponētes ipm eē nō separatū: ⁊ de mā: ꝓmuniuit se a deceptōe in h̄ ⁊ dixit: nisi aliqs voluerit ⁊c̄. i. nisi aliqs vocet cām translationis q̄ est passio corꝑis: in quo fit trāslatio: ⁊ tūc illud qᵒ intēdit ꝑ vacuū erit ipsa mā. ¶ D. d. qm̄ densitas ⁊ raritas cū h̄ mō ꝯrietatis ⁊c̄. i. ⁊ mā est cā trāslatiōis: qm̄ mā est cā dēsitatis ⁊ raritatis: vt ēt declaratū est ⁊ corꝑa nō recipiūt trāslationeꝫ in eis nisi h̄ mō ꝯrietatis. s. ꝟm dēsitatē ⁊ raritatē: dēsitas. n. ⁊ raritas recipiūt motū trāslatiōis. s. motus corpoꝝ trāslatoꝝ in aliȷs: ⁊ cū ita sit mā ē cā eiꝰ ꝙ corꝑa recipiūt trāslationē ꝑ hoc ꝙ recipiūt ex densitate ⁊ raritate. ¶ D. d. ⁊ durities vō ⁊ mollities ⁊c̄. i. durities vero ⁊ mollities nō sunt cā trāslatiōis sicut dēsuꝫ ⁊ raꝝ: sed sunt cause facilitatis ⁊ difficultatis trāslatiōis: qm̄ si corpꝰ: in q̄ ē trāslatio fuerit molle trāslatio erit facilis in eo sicut ī aere: ⁊ cū fuerit duꝝ: erit difficilis aut īpoſ̄is sicut in terra. ¶ D. d. nō trāslatōis sꝫ alietatis. i. ⁊ nō sunt cāe trāslatōis in loco sicut sūt leue ⁊ graue: sꝫ sunt cāe trāslatiōis ꝓprie: ⁊ ītēdit vt mihi vr̄ ꝙ molle est cā passiōis: ⁊ duꝝ actiōis: molle enī est passiuū: ⁊ duꝝ actiuū. ¶ Et debes scire ꝙ ex h̄ ꝙ mā ē eadē ꝯrioꝝ ⁊ ē in potētia: appet ꝑ demr̄atione ꝟꝫ cāꝫ ꝙ est cā dēsitatis ⁊ raritatis: ⁊ h̄ appet ēt ex signis q̄ īduxit Ari. s. ex h̄ ꝙ raritas ⁊ dēsitas īueniunt̄ in q̄libet ꝑte corꝑis rari ⁊ densi: ⁊ silr̄ apparet h̄ ēt ꝙ dēsitatē ⁊ raritatē sequunt̄ qualitates ꝯrie. ¶ D. d. iaꝫ igit̄ determinauimus quō est vacuū. i. siquis vocauerit materiā vacuum: ⁊ quomō si aliqs vocauerit vacuum dimensiones separatas hoc modo.

Si corpꝰ ī q̄ est translatio fuerit molle trāslatio erit facil̄ in coꝑe in aere. Uide ꝯſile i. 8. ph. cō. 82. Ideꝫ sup phic. c. 68.

¶ Tractatus tertius de tempore.

¶ Caplm̄ in quo oppon ēdo inquirit an tempus sit. Caplm̄. I.

Onueniēs aūt dictis ē aggredi de tpe: primū aūt bene se hꝫ opponere de ipso ⁊ per extraneas rōnes: vtꝝ sit eoꝝ que sunt: aut nō sit eorū que sunt: postea que natura ipsius.

¶ Et copulat̄ cum hoc qᵒ diximus narrare de tpe: ⁊ rectuꝫ ē inducere prius dubitationes accn̄tes in eo: ex hoc qᵒ dixerunt extranei: ⁊ ꝯsideremus: vtꝝ sit de rebus entibus aut nō entibus ⁊ que sit nā eius.

Cum compleuit loq̄ de loco ⁊ vacuo: īcepit ꝑscrutari de tempe: et dixit: ⁊ seqt̄ur qꝛ sermo de tpe ꝯuenit ꝟmoni de loco: qm̄ ꝑscrutatio de vacuo ē ꝑs ꝑscrutationis de loco. ¶ D. d. ⁊ rectū est ⁊c̄. i. ⁊ rectū ē ponere ꝑscrutationē de illo ex ꝟmonibꝰ logicis q̄ faciūt dubitare de illo. ¶ Et ītēdit ꝑ extraneos logicos: ꝟmones enī logicos vocat ꝟmones extraneos: ⁊ phiam q̄ cōponit̄ ex istis vocat phiam extraneā: vt dr̄ ꝙ ipse cōposuit phiam exn̄eaꝫ. ¶ D. d. ꝯsideremꝰ igit̄ vtrū sit ⁊c̄. i. ꝟꝫ logicā: qm̄ ᵃ tꝑs eē manifestū ē ꝑ se: qm̄ ꝟm hāc ꝑscrutationē īueniunt̄ plēs ꝟmones q̄ destruunt suuꝫ esse. ¶ Deinde. d. ⁊ qd sit nā eius. i. ⁊ cuꝫ persoluerimus illas dubitationes: tūc ꝑscrutabimur de natura eius ꝑscrutatiōe demr̄atiua. Deinde incepit inducere ꝟmones dyalecticos: ⁊ dixit. 87

Phia facta ex rōnibꝰ logicl̄ ē exn̄ea. Pro h̄ vide cō. 70. primi celi.

a Tꝑs eē manifestū ē ꝑ se.

¶ Qꝛ igitur oino sit aut vix ⁊ obscure ex hoc aliqs cōcipiet: hoc enim ipsius factū ē ⁊ nō est: id vō futuꝝ ⁊ nōdum ē: ex his aūt ⁊ infinitū ⁊ semꝑ acceptū tꝑs cōponit̄: ex his āt que nō sunt cōpositūꝫ impoſ̄e esse vr̄: ꝑticipare aliquādo substantiam.

¶ Dicamus igit̄ ꝙ cadit in mente in eo: qm̄ aut nō est omnino: aut si est: est valde difficile ⁊ latens ex hoc qᵒ dicam: qm̄ quoddam eius iam fuit ⁊ non est: ⁊ quoddaꝫ eius est futurū ⁊ non est: ⁊ ex his duobus cōponit̄ tempus infinituꝫ: qᵒ inuenit̄ semꝑ: ⁊ qᵒ cōponit̄ ex non ente impossibile est imaginari ipsum habere cōicationem in esse.

¶ Iste sermo sic cōponitur: tēpus cōponit̄ ex preterito ⁊ futuro: qm̄ instās distinguēs nō est tēpus: sꝫ ꝑteritum iam defecit ⁊ futurū nōdum est: ⁊ hec duo nō sūt. ergo tꝑs ꝯponit̄ ex nō ente. ¶ Et dixit: aut si fuerit est difficile ⁊ occultū: qm̄ ex sermonibus logicis non ꝑcise iudicabit̄ aliqd eē: aut nō eē: sꝫ ꝟꝫ existimationeꝫ itrinsecā. ¶ D. d. ⁊ ex his cōponit̄ tꝑs īfinitū qᵒ sꝑ est: ⁊ disposuit ipm hoc mō ad affirmādū ipsuꝫ eē semper: plures ᵇ eniꝫ antiquoꝝ ꝯcedebant tēpus esse infinitum ⁊ ipsum esse semꝑ preter Platonē q̄ generabat ipsum. ¶ Et deceptio in h̄ sermone est: qm̄ ita est de motu: motus eniꝫ cōprehēdit̄ sensu: ⁊ nulla ꝑs eiꝰ est in actu: sꝫ q̄libet ꝑs demr̄ata recessit. ergo est ꝯpositus ex hoc qᵒ iam defecit: ⁊ ex h̄ qᵒ nondū est: sꝫ talia nō hn̄t esse cōpletū: sꝫ ᶜ eē eoꝝ cōplet̄ ex actione aīe in eo qᵒ est ī eis extra aīaꝫ: ⁊ entia ᵈ cōpleta sunt illa: in quoꝝ esse nihil facit aīa: vt post declarabit̄ de tpe. s. qm̄ est de numero entiū quoꝝ actus cōplet̄ per aīam: ⁊ forte h̄ īnuebat cum dixit: aut erit difficile ⁊ occultum. i. erit de entibus latentibus: qꝛ si in anima non esset non esset nisi in potentia. 88

b Plēs antiquoꝝ ꝯcedebāt tꝑs eē īfinitū ⁊ ipm eē sꝑ ꝑter Plonē q̄ gn̄abat ipꝫ. Idē. 8. phy. tex. cō. 10.

c Entia successiua n̄ hn̄t eē ꝯpletuꝫ ex̄ aīaꝫ: sꝫ eē eoruꝫ ꝯplet̄ ex actōe aīe ī eo qᵒ ē ī eis ex̄ aīam. Cōſile ꝺ motu hr̄ īfra cō. 104. ⁊ īfra cō. 109. ꝺ motu ⁊ tēpore idē hr̄.

d Entia ꝯpleta s. illa ī qᵒꝝ eē nihil facit aīa. Cōſile īfra cō. 131.

¶ Adhuc aūt ois ꝑtibilis siqdē sit necesse est cum est: aut quasdā: aut oēs ꝑtes eē tēporis aut alie facte: alie vō future sunt: est aūt ni-

De rōe ptis est mēsurare totū: qꝛ oȝ totuȝ ex ptibus cōponi.

bil cum sit diuisibile: ipsum aūt nūc non est ps: mēsurat eni ps qꝛ cōponi oȝ totū ex ptibus: tp̄s aūt nō vr̄ cōponi ex ipsis nūc.

⁋ Et cuȝ oē habens ptes necesse ē cum fuerit: vt oēs sue ptes sint: aut quedaȝ: sed tp̄is quedam ptes iam fuerunt ⁊ nō sunt: ⁊ quedam sunt future ⁊ nō sunt. ḡ nulla earū ē nō tēpus hȝ ptes: instans vō non ē ps: quoniā ps mēsurat: ⁊ ē neċe vt totū ꝯponat̄ ex suis ptib⁹: sȝ tp̄s existimat̄ nō ꝯponi ex istātib⁹.

89 ⁋ Iste ꝟmo ēt est logicus ⁊ facit dubitare de tp̄e: ⁊ cōponit̄ sic. Omne hn̄s ptes necesse est vt ptes ei⁹ sint oēs insimul: aut q̄daȝ si fuerit ens: ⁊ tp̄s hȝ ptes: quarū nulla inuenit̄ in actu. ḡ tp̄s nō est. ⁋ Et ipse verificauit ꝑpōnē dicēteȝ: ꝙ nulla ps tp̄is īuenit̄ in actu p duas ꝑpōnes: quaꝝ. Una est: ꝙ ex tp̄e nihil īuenit̄ in actu nisi instās: ⁊ ista est manifesta p se. Scđa autē est ꝙ instās nō est pars tp̄is. ḡ ex tp̄e nulla pars inuenit̄ in actu. ⁋ Et ipse verificat ꝑpōnē dicēteȝ ꝙ instās nō est ps tp̄is: sic. Oīs ps mēsurat: ⁊ instans non mēsurat. ḡ instās nō est ps. Uel sic. Partes ꝯponunt totū. Et instātia nō ꝯponūt tp̄s. ḡ instās nō est ps tēporis: ⁊ ista ꝑpō declarabit̄ ꝑfecte in sexto.

Ex tp̄e nihil īuenit̄ iⁿ actu nisi istās: ⁊ h̄ est manifestū per se

Tex. c. 10. x j. ⁊ inde.

⁋ Amplius aūt ip̄m nunc qđ videt̄ determinare p̄teritū ⁊ futurū vtꝝ vnū ⁊ idē semp ꝑmanet aut aliud ⁊ aliud nō facile est scire: siq̄dē semp alterū ⁊ alteꝝ ē: nulla aūt ps eoꝝ que sunt in tp̄e alia: ⁊ alia ps simul ē que nō ꝯtineat: alia vō cōtineat̄: sicut minus tēpus sub pluri: ipsum aūt nūc qđ mō non ē: prius āt fuit necesse corrūpi aliqn̄: qꝛ ipsa q̄dē nūc simul adinuicē nō erūt: corruptuȝ aūt eē necesse est semp prius. In eodē igit̄ q̄dē corruptū esse īpossibile ē propter id qđ tūc est. In alio autē nunc corrūpi prius nunc non ꝯtingit. Sic enim īpossibile se habere adinuiceȝ ipsa nunc vt punctū cū puncto. Siq̄dē igit̄ in eo qđ ē cōsequenter nō corrūpitur: sed in alio: in medijs nunc que sunt īfinita sil'r erit: hoc autem īpossibile est.

⁋ Et ēt ē difficile ad sciendū hoc. s. vtruȝ instans qđ vr̄ distinguere inter p̄teritum ⁊ futuruȝ sit idē ꝑmanēs semp: aut ē vnuȝ post aliud: quoniā si semp vnū fuerit post aliđ ⁊ ex tēpore nō aliqua ps que sit ⁊ alia pars insimul: nisi altera sit ꝯtenta ⁊ altera continēs vt minus tp̄s in maiori: tūc instās qđ nō est nunc: ⁊ fuit prius necesse est ⁊ ip̄m corrūpi: ⁊ īpossibile est vt corruptio eius sit qn̄ fuit: quoniā tunc erat ens: ⁊ īpossibile est vt pri⁹ instans corrūpatur in posterius instātis: impoꝫ enī est vt duo istātia copulent̄ queadmodū nō ꝯtinuant̄ duo puncta: ⁊ si nō corrumpitur in illo qđ est post: sed in alio: tunc īuenit̄ in istātibus: que sunt īter illa que sunt infinita: ⁊ insimul: qđ est īpossibile.

⁋ Cū induxit ꝟmones dubitabiles de tp̄e īduxit etiā sermones dubitabiles de instanti. Et dixit: ⁊ est difficile ⁊c. i. ⁊ est difficile de istāti qđ est distinguēs īter p̄teritū tp̄s ⁊ futuꝝ scire: vtrū sp sit idē. s. p̄n̄s ⁊ p̄teritū: aut sunt plura succedētia. s. vnū post aliud. ⁋ Et cū posuit ꝙ instātia neċe est vt sint vnū numero aut plura: īcepit p̄us īducere īopinabilia ꝯtingētia si fuerint plura numero: ⁊ dixit: qm̄ si semp fuerit vnuȝ p⁹ aliud ⁊c. i. ⁊ si instātia fuerint plura succedentia: ⁊ est īpoꝫ vt ex tp̄e inueniant̄ duo īsimul. s. due ptes aut duo instātia: qm̄ instātia nō numerant̄ nisi p numerationē tp̄is: cū sint vltima tp̄is: seq̄t̄ neċio vt instās qđ nō est nūc ⁊ iaȝ fuit in p̄terito corrūpat̄. ⁋ D. d. ⁊ ex tp̄e nō est aliqua ps ⁊c. ⁊ ītēdit p ptē illđ qđ continet instās ⁊ tp̄s: qm̄ pars tp̄is in rei veritate nō est instās sed tp̄s. ⁋ Et cū posuit hāc ꝑpōnē. s. qm̄ ex tēpore nō inueniunt̄ duo instātia īsimul: qm̄ ex eo non īueniunt̄ due ptes insimul nisi in vna earū accipiat̄ ꝯtinēs scđaȝ. U. g. sicut diximus ꝙ talis mēsis est in tali anno: ⁊ talis dies est in tali mēse: ⁊ h̄ nō nocet in vl'itate illi⁹ ꝑpōnis: excepit h̄ ne aliq̄s existimet ip̄ȝ ignorare illud: qm̄ in instāti nō imaginat̄ ꝯtinēs ⁊ cōtentū: ⁊ cū posuit ꝙ in tēpore nō īueniunt̄ duo instātia insil': seq̄t̄ neċio vt p̄us instās corrūpat̄: ⁊ dixit: instās enī qđ nō est nūc ⁊c. i. instās enī qđ nō est nūc ⁊ fuit in p̄terito neċio est nūc corruptuȝ eē. ⁋ Deinde īcepit īducere q̄ōnes ꝯtingētes ex h̄: ⁊ dixit: ⁊ impoꝫ est vt corruptio ei⁹ ⁊c. i. ⁊ si est corruptū: neċe ē vt corruptio ei⁹ sit in tp̄e: cuȝ omne corruptū sit hꝰ: ⁊ īpoꝫ est vt corruptio ei⁹ sit in instāti p̄n̄ti: qm̄ tūc nō inuenit̄ nisi ip̄m: ⁊ sic erit in se corruptū qđ est īpoꝫ: ⁊ h̄ ītēdebat cū dixit: ī hora q̄ est nūc. ⁋ Et cū đclarauit ꝙ instās īpoꝫ est vt corrūpat̄ in instāti p̄n̄ti: aut ī seīpo: qm̄ p̄n̄s idē est cū corrupto: īcepit declarare ēt ꝙ īpoꝫ est vt corrūpat̄ in instāti futuro: ⁊ dixit: ⁊ īpoꝫ est ēt vt p̄us instās corrūpat̄ in posteriori ⁊c. i. qm̄ cū posuerim⁹ ꝙ instās corrūpit̄ in istāti futuro ꝯtinget vt illud instās ꝯtinuet̄ cū eo: ita ꝙ suū eē ꝯtinuet̄ cū sua corruptiōe: ⁊ erit instās in quo est aliud ab instāti: in quo corrūpit̄: ⁊ post declarabimus ꝙ instās nō ꝯtinuat̄ cū instāti: sicut neq̄ pūctus cuȝ pūcto. ⁋ D. d. ⁊ si nō corrūpit̄ in illo qđ est post ⁊c. i. ⁊ si nō corrūpit̄ in illo: ita ꝙ sit cōtinuū cū eo corrūpet̄ in instāti qđ est post qđ nō est ꝯtinuū cū eo: qm̄ īter q̄libȝ duo instātia est tp̄s: ex quo seq̄tur vt illud instās īueniat̄ in illo tp̄e: ⁊ oē tp̄s diuidit̄ in instātia īfinita: ex quo seq̄tur vt instās corruptū īueniat̄ in instātibus īfinitis. s. cū eis īsimul: qđ est īpoꝫ: ⁊ sil'r est impoꝫ: ipsuȝ poni corruptū in instāti qđ est ante: qm̄ tunc erit corruptū anteq̄ sit: ⁊ ista questio dissoluet̄ post.

90

Pars tp̄is i rei v̄itate nō ē istās ȝ tp̄s Idē. 8. c. 89.

⁋ At vō neq̄ nunc semp manere idē poꝫ ē nulli⁹. n. diuisibilis finiti vn⁹ terminus: neq̄ȝ si in vno sit ꝯtinuuȝ: neq̄ȝ in pl'a: ip̄m āt nūc terminus est: ⁊ tp̄s est accipe finitū.

⁋ Et īpossibile est vt idē sit semp permanēs quoniā nullū finitum diuisibile hȝ vnū finē: neq̄ȝ si fuerit ꝯtinuū i vna pte: neq̄ȝ si fuerit ꝯtinuū in plurib⁹ vna parte: sȝ instās ē finis: ⁊ possibile est inuenire tēpus finitum.

⁋ Cū destruxit ꝙ instātia sunt plura: īcepit destruere 91

ꝙ instans

ꝙ instans sit idē:qm̄ si instans fuerit aut erit vnum aut plura:⁊ cū h̄ duo destruētur:destruet̄ instās esse. ¶ Et.d.ipol'e est ēt vt sit idē ⁊c̄.i.⁊ ipol'e est ēt vt sit ens ita ꝙ sit idē semꝑ ꝑmanēs. ¶ Et signuꝫ eius est q̄ꝛ nō inuenit̄ finitū aliqd̄ ꝯtinuū hn̄s vnū fineꝫ:sed saltē duos q̄bus sit finitū:neqꝫ si fuerit cōtinuum in vna ꝑte:vt linea:qm̄ linea hꝫ duos fines tm̄:neqꝫ si fuerit ꝯtinuū in pluribus vna ꝑte:vt supꝑficies ⁊ corpus:corpus.n.hꝫ sex fines:⁊ supꝑficies quattuoꝛ. ¶ D.d.lꝫ instās est finis ⁊ pol'e est īueniri tp̄s finitū: ista ē ꝑpō minoꝛ istius figure. Et iste ſmo componit̄ sic. Instās est finis alicuꝰ finiti. Et nihil qd̄ ē finis alicuius finiti est vnū.ḡ instās nō est vnum.

Linea hꝫ duos fines tm̄: supꝑficies q̄tuor: corpꝰ vero sex.

¶ Amplius si simul est ſm tp̄s:⁊ neqꝫ prius neqꝫ posterius in eodē eē ⁊ ipso nunc est:⁊ si q̄ꝛ prius aut posterius in ip̄o sunt nunc:simul erunt que in millesimū fuerūt annum: cū his que sunt hodie:⁊ neqꝫ prius neqꝫ posterius:⁊ nihil aliud alio.

¶ Et ēt si intētio eēndi in tēꝑe non ante neqꝫ post est vt sint in eodem instāti:deinde illud qd̄ est ante:⁊ illud qd̄ est post sunt in eodeꝫ instāti demr̄ato:tunc illud qd̄ fuit transacto millesimo:⁊ qd̄ est hodie sunt īsiml'r:⁊ neutrum p̄cedit reliquū:aut est post illud.

92 ¶ Ista est scd̄a rōcinatio:⁊ cōponit̄ ſm inductionem ad incōueniens ⁊c̄.⁊ ista ēt p̄dicta sunt vera.i.⁊ scd̄ꝫ signū est:qm̄ cuꝫ intētio eius ꝙ dicimus de aliq̄bus duobus ꝙ sunt īsimul in aliquo tꝑe qd̄ nō est an̄:aut post est:vt illa duo sint in eodē instāti. ¶ Et cū induxit istam ꝑpōnē veram ꝯuertibilē ꝯiungit cū sua cōuersa ꝑpōnem dubitatā:⁊ īduxit incōueniēs:⁊ dixit Deinde illud qd̄ est an̄ ⁊ illud qd̄ est post ⁊c̄.i.⁊ cum ꝯiunximus cōuerse ꝑpositioni dicēti:ꝙ illa que sūt īsimul sunt in eodē instāti:⁊ est q̄ꝛ illa que sunt in eodem instāti sunt īsimul:hāc ꝑpōnem.s.ꝙ ideꝫ instās est oīum entiū:de q̄bus dicimus q̄daꝫ esse an̄:⁊ q̄daꝫ esse post:seq̄tur vt illud qd̄ fuit trāsacto millesimo:⁊ illud qd̄ est hodie sint īsiml'r:qd̄ est īopinabile. ¶ Et syll's cathegoꝛicus cōcludēs incōueniēs in h̄ ſmone ꝯponit̄ sic in p̄ma figura. Oēs res īueniunt̄ in eodeꝫ instāti. Et oīa que sunt in eodem instāti sunt simul.ḡ oīa que sunt:sunt simul:qd̄ est impossibile.

¶ Capl'm in quo disputatiue inq̄rit quid sit tempus. Capl'm. II.

¶ De his igit̄ q̄ īsunt ipsi tot opposita sunt.

Quid aūt tēpus:⁊ que ipsius nā similr' ⁊ ex traditis īmanifestuꝫ est:⁊ de q̄bꝰ attingimus aduenientes prius. Quidam eni totius quidem eē motum dicunt alij ipsam speram:qm̄ circulationis est pars quedaꝫ:illa aūt circulatio nō est:pars enim circulatiōis est que accipitur:sed nō circulatio est. Amplius aūt si plures eēnt celi:eēt similr' tempus cuiuslibet ipsoꝝ motus:quare multa tempoꝛa simul.

¶ Ista igit̄ sunt dubitabilia de rebꝰ que inueniunt̄ in tꝑe:⁊ ēt qd̄ ipsum sit ⁊ quaꝫ habet nām latentē hoc modo ex hoc qd̄ recipimꝰ a p̄decessoꝛibus. Quidā eniꝫ dicūt ip̄m esse motū totius:⁊ q̄dam dicūt ip̄m esse speraꝫ ipsam:⁊ si ꝑs tēpoꝛis sit tp̄s ⁊ pars reuolutionis nō sit reuolutio:qm̄ est sicut appellat̄ ꝑs reuolutiōis nō reuolutio:⁊ ēt si celi eēnt plures vno:tūc tp̄s eēt eodē mō motus cuiuscūqꝫ modi eoꝝ:⁊ eēnt plura tp̄a īsimul.

93 Ista igit̄ que diximus sunt q̄ōnes q̄ faciūt dubitare in eē tp̄is accepti ex rebus exn̄tibꝰ in tꝑe: vt diximꝰ de eē tēpoꝝ ⁊ de eē p̄teriti ⁊ futuri: qm̄ ex ꝯsideratiōe exn̄te in istis rebus ꝑuenit dubitatio in suo eē. ¶ D.d.⁊ ip̄m ēt q̄d sit ⁊c̄.i.⁊ scire ēt ipꝫ q̄d sit ⁊ que sit nā eius si ꝯcesserimus ipsum eē:silr' latet:et hoc manifestuꝫ est:qm̄ nullus p̄decessoꝝ dixit de eo aliqd̄ rectū. ¶ D.d.q̄daꝫ eni dicūt ⁊c̄.i.⁊ intēdit per motū totius reuolutionē totiꝰ ꝯpletā. ¶ Deinde induxit inopinabile ꝯtingēs dicētibꝰ reuolutionē totiꝰ scꝫ motū diurnū:⁊ dixit:lꝫ pars tēpoꝛis sit tp̄s ⁊c̄.i.⁊ iste sermo destruit̄ leuiter.i.dicētiuꝫ tp̄s esse reuolutionē completā:qm̄ pars tēpoꝛis reuolutiōis diurne est tp̄s:vt dies ⁊ nox:⁊ pars reuolutiōis nō est reuolutio:⁊ si tp̄s esset tota reuolutio tūc pars reuolutiōis esset reuolutio. ¶ D.incepit īducere ēt scd̄am cōtradictionē:⁊ est cōis isti opinioni:⁊ opinioni dicētiū ꝙ tp̄s est motus totius celi:⁊ ꝑtes eius sunt ꝑtes tp̄is:⁊ est opinio Plato.⁊ est sufficiētioꝛ oībus alijs:⁊ dixit:⁊ ēt si celi essent ⁊c̄.i.⁊ si tp̄s eēt motus celi cuiuslibꝫ eoꝝ esset tp̄s:ex quo sequeret̄ plura tp̄a esse insimul si enim tp̄a essent celi:tūc ipsa eēnt multa ſm numerū celoꝝ:si igit̄ eēnt plures celi:vt dicūt antiq dicentes plures mūdos esse:tūc nec̄e eēt vt motus cuiuslibet eoꝝ eēt tp̄s:ex quo sequeret̄ plura tp̄a esse īsiml'r: qd̄ est īpossibile. ¶ Et ista rōcinatio cōponit̄ ex propositiōe dubitabili,⁊ alia que vr̄ impossibilis nisi ſm imaginationē:⁊ est illa:in qua ponit̄ plures celos eē: ⁊ cū ita sit:pōt aliq̄s dicere ꝙ illud falsum qd̄ seq̄tur ex h̄ sermone ⁊ est plura tp̄a esse īsimul nō seq̄tur ex positiōe eius ꝙ tp̄s est motus celi:sꝫ ex p̄one eius ꝙ est plures celos eē vno:qd̄ est falsuꝫ ⁊ ipol'e. ¶ Sed ista declaratio est alteriꝰ modi:qm̄ cū fuerint duo cōsequētia se cōplete:⁊ posuerimꝰ aliq̄d eē ip̄m p̄cedēs aut disponi vt disponeret̄ ꝑ precedens:nec̄io sequet̄ ꝯsequēs:lꝫ sit ipol'e illud disponi ꝑ precedēs. V.g. qm̄ dies seq̄tur oꝛtū solis:manifestū est ꝙ in quacūqꝫ hoꝛa ponemꝰ solē oꝛiri:sequet̄ tūc diem eē:lꝫ soleꝫ oꝛiri in illa hoꝛa sit impossibile:⁊ silr' omne qd̄ ponit̄ volare:seq̄tur vt habeat alas:lꝫ sit ipossibile ip̄m volare:⁊ q̄ꝛ tēpus ⁊ celū sunt ꝯsequentia se:vt ponit aduersarius dicēs tēpus esse motum celi:necesse est si posuerimus plures celos esse vt sint plura tp̄a: sꝫ plā tp̄a esse est impossibile.ḡ id ex quo seq̄tur hoc ipol'e est impossibile:⁊ est tp̄s esse motum celi.

Nullus p̄decessoꝝ dixit d̄ tēꝑe aliquod rectum.

Digressio.

Solutio.

Ex h̄ sumit̄ aliquā ꝯn̄am nec̄iaꝫ eē: cuius tn̄ an̄s et ꝯn̄s sīt ipol'ia Confile. 7. ph.cō.2. Et 8.ph.cō.78.

¶ Totius aūt spera visa est quidem dicentibus esse tempus:q̄ꝛ ⁊ in tēpoꝛe oīa sunt:⁊ in totius spera:est auteꝫ stultius qd̄ dicit̄ q̄ꝫ ⁊ qd̄ est de hoc impossibilia considerare.

¶ Et quidam dixerūt tempus eē speram totius:⁊ existimauerūt hoc q̄ꝛ oīa sunt in tꝑe: ⁊ sunt in mundi spera:⁊ iste sermo est ma-

gis vanus q̄ꝫ indigeat probatione.

94 ¶ Cum destruxit sermonem dicētiuz tēpus esse reuolutionē totius celi: icepit inducere aliā opinionez debiliorem: ⁊ est opinio dicētium ꝙ tēpus est spera totius: ⁊ iduxit rōnem eoꝝ: dicebant enī ꝙ oīa sunt in spera totius: ⁊ oīa sunt in tēpore: ergo tp̄s est spera totius. ¶ Et decipiebant̄ in hoc ꝙ due affirmatiue nō cōcludūt in scđa figura: ⁊ ēt dicere oīa esse in tēpore ⁊ in spera mūdi nō significat idem: ⁊ sic sermo eoꝝ ē in falsis ꝓpōnibus ⁊ figure incōstantis: ⁊ q̄ ꝯclusio eoꝝ est iprobabilis ꝑ se: ⁊ ēt syll'us eoꝝ est falsus ſm formaz ⁊ mām̄: dixit: ⁊ iste sermo ⁊c̄. ¶ Et q̄ magis sufficiēs istaꝝ opionū triū de tpe ē ſmo dicētiū ipm̄ eē motū: reuersus ē ad ꝯdicēdū huic opinioni.

Due affirmatiue nō ꝯcludūt i scđa figura. Uid' li. mutationē in z. ph. c. xxiiij. Et in h̄ q̄rto cō. 33. ⁊. xlij.

¶ Qm̄ aūt vr̄ maxie motus eē ⁊ mutatio q̄dā corpus: h̄ ꝯsiderādū est: vniuscuiusq̄ꝫ q̄dē igit̄ mutatio ⁊ mot' in ipso mutatio ē solū: aut vbi fortassis ē ipm̄ qđ mouet̄ ⁊ trāsmutās: tp̄s aūt silr̄ ⁊ vbiq̄ꝫ ⁊ apud oīa est.

¶ Et q̄ existimat̄ ꝙ digni' est vt sit mot' ⁊ trāsmutatio opꝫ nos intendere hec i ꝑscrutatione ⁊ ꝯsideratione: dicamus igit̄ ꝙ trāsmutatio est in oī qđ trāsmutat̄: ⁊ motus ei' est in ipso trāsmutato tātū: ⁊ vbi fuerit illud motū: tēpus est eodem mō in omni loco: ⁊ apud qđlibet: ⁊ in respectu cuiuslibet.

95 ¶ D. ꝙ motus est dignioꝛ vt existimetur ꝙ sit tēpus: qm̄ tēpus impossibile ē vt imaginet̄ nisi cū motu: ⁊ multotiēs existimat̄ ꝙ illud qđ seq̄t̄ rez sit ipsa res. Et in hoc sermone sunt ꝓpositiōes: quarū vna est: ꝙ Ois transmutatio ⁊ oīs motus est in moto. Et omne motū est in aliquo vbi. ergo oīs motus est in aliquo vbi: ⁊ q̄ plura mota sunt in plurib' vbi: sequitur vt plures motus sint in pluribus vbi. ¶ Deinde cōtingit huic hāc ꝓpōnem dicentē: ꝙ tp̄s est vnū in omni loco: ⁊ apud qđlibet ⁊ in respectu cuiuslibet: ⁊ cōclusit in scđa figura ꝙ motus nō est tp̄s sic: mot' nō est vnus in oī loco ⁊ apud qđlibet: ⁊ tp̄s est vnū in oī loco ⁊ apud qđlibet. g̊ motus nō est tēpus.

Tp̄s ipole ē vt imaginet̄ nisi cū motu. Idē. j. c. 97.

¶ Amplius aūt mutatio q̄dem oīs velocioꝛ aut tardioꝛ est tp̄s aūt nō est: tarduz. n. ⁊ velox tēpe determinant̄: velox q̄dem in pauco multū mouet̄: tardum aūt qđ in multo paucum: tp̄s aūt non determinat̄ tpe: neq̄ꝫ quo q̄ꝫtum aliquid est neq̄ꝫ quo quale.

Uelox ⁊ tardū tpe determinantur.

¶ Et ēt oīs transmutatio est velocioꝛ aut tardioꝛ: ⁊ tp̄s nō est tale: velox. n. ⁊ tarduz diffiniunt̄ ꝑ tp̄s: velox eni est illud: qđ est multū in tpe breui: ⁊ tarduz est illud: qđ est modicū in tpe longo: ⁊ tp̄s nō diffinit̄ ꝑ tp̄s: neq̄ꝫ ſm ꝙ est q̄ꝫtū: neq̄ꝫ ſm ꝙ est quale.

96 ¶ Ista est scđa ꝯtradictio: ⁊ ꝯtinet q̄ttuoꝛ ꝓpōnes: quaꝝ tres sunt manifeste ꝑ se: ⁊ quarta declarabit̄ ꝑ duas illaꝝ: cū igit̄ ꝓpositio ꝯclusa ex duab' ꝯiunget̄ ad tertiā manifestā ꝑ se sequit̄ ꝯclusio: ⁊ compositio eaꝝ est sic. Uelox ⁊ tardū in motibus diffiniunt̄ per tp̄s. Sed tp̄s nō diffinit̄ ꝑ tp̄s. g̊ in scđa figura in tpe nō est velocitas ⁊ tarditas. Sed in omni motu ē velocitas ⁊ tarditas. g̊ in scđa figura: tp̄s nō est motus. ¶ Et dixit. velox eni est illud qđ est multuz ⁊c̄. i. velox eni est illud qđ ꝑtrāsit longū spatiū in tpe breui: ⁊ tardū est illud qđ ꝑtrāsit breue spatiū in lōgo tpe: ⁊ cū dixit: ⁊ tp̄s nō diffinit̄ ꝑ tp̄s ⁊c̄. nō itēdit ꝙ in tēpore quodāmō est q̄ꝫtū ⁊ quodāmō ē quale: qm̄ tp̄s est q̄ꝫtū nō quale: sed intēdit ꝙ ipole est vt aliqs diffiniat tp̄s ꝑ tp̄s: neq̄ꝫ ſm quale: si h̄ret quale: neq̄ꝫ ſꝫ q̄ꝫtum vt in motu diffiniunt̄. s. qm̄ velocitas ⁊ tarditas que sunt in eo sunt quale: ⁊ diffiniunt̄ ꝑ tp̄s: ⁊ silr̄ q̄ꝫtum qđ est in eo diffinit̄ per tp̄s: cuz dr̄ ꝙ magnus motus est in tpe magno: ⁊ paruus in paruo.

Tp̄s est q̄ꝫtū ⁊ nō q̄le.

¶ Qđ q̄dē igit̄ nō est motus manifestuz est: nihil aūt differat nobis dicere in p̄nti motū aut mutationez: at vo neq̄ꝫ sine motu enim tēpus est: cū vo nihil ipsi mutamur ſm itelligentiā: aut latet trāsmutātes: non videt̄ nobis fieri tp̄s: sicuti neqꝫ q in sardo fabulātur dormire apud heroes cū expꝑgiscunt̄: copulant aūt primū nūc posteriori nūc ⁊ faciunt vnū remouētes ꝓꝑ isensibilitatē mediū: tan q̄ꝫ igit̄ si nō eēt mediū alteꝝ nūc: ſꝫ vnū ⁊ idē nō eēt tp̄s: sic ⁊ qn̄ latet alteꝝ eē nō vr̄ mediū eē tpis. Si igit̄ ⁊ nō opinari eē tp̄s: tūc accidit nobis nō diffinim': nec vnā mutationē: ſꝫ in vno idiuisibili vr̄ aīa manere. Cū āt sentim' ⁊ determinam': tūc dicimus fieri tp̄s.

Cū nihil ipsi mutamur ſm intelligentiā: aut latet trāsmutātes nō vr̄ nobis fieri tēpus.

¶ Manifestū est igit̄ ꝙ nō est motus: ⁊ non est dr̄ia in hoc iter motū ⁊ trāsmutationez: sed nō est ēt extra motū: qm̄ si nos nō fuerimus trāsmutati in nr̄a mente: aut fuerimus trāsmutati: ſꝫ nō ꝑceperimus: nō reputabimus tēpus eē: vt dicit̄ in apologis de somno q accidit diuinis in insula rhodos: scꝫ q̄ nō perceperunt cum surrexerūt a somno se dormiuisse: ⁊ cōiunxerunt instans p̄cedens somnū ad scđm instās: ⁊ fecerūt ipsa vnuz: ⁊ abstulerūt illud qđ fuit iter: q̄ nō perceperunt ipsum: queādmodū igit̄ si instans non esset diuersum: sed idem nō esset tp̄s: similr̄ ⁊ si esset diuersum ⁊ non percepissem' nos nō reputaremus tēpus iter illa duo istātia. Si igit̄ nos comprehenderimus determinare trāsmutationē oino: sed existimauerim' nos existere in eadem dispositiōe idiuisibili: tunc accidet nobis existimare tēpus non esse ⁊ cum senserimus trāsmutationē terminatam: tunc dicemus tempus fuisse.

¶ Cum declarauit ꝙ tp̄s nō est motus: icepit inuere ipm̄ sequi motū ⁊ accidere ei. ¶ Et dixit manifestū est igit̄ ⁊c̄. i. ⁊ h̄ noīe motus vtimur i hac ꝑscrutatōe large. s. tanq̄ꝫ synonimo cū h̄ noīe trāsmutatio: ita ꝙ ex hac declaratione h̄ declarat̄ ꝙ tp̄s nō est aliqđ generū q̄ttuoꝛ motuū. ¶ D. d. ſꝫ nō ē ex̄ motū ⁊c̄. i. sed apparet ꝑ se ꝙ ipole est vt tp̄s sit sine motu: ⁊ h̄ manifestū est qm̄ cū nos nō itellexerimus motuz: aut itel 97

lexerimus:⁊ post tradiderimus obliuiōi nō sciemus tp̄s.neqꝫ ꝯprehendemus ipꝫ oīno:⁊ h̄ itendebat cuꝫ dixit:nō trāsmutabimur nos in nr̄a mēte.i.nō ꝯprehendemus trāsmutationē. ⁋ Nō sicut existimauit Sal.Sal.enim credidit ꝙ Aristo. intendebat ꝙ nos nō cōprehendimus tp̄s nisi cū mouemur.i.qn̄ p imaginationē cōprehendimus motū:⁊ ꝙ h̄ est signū ꝙ tp̄s nō est extra motū:⁊ cū Sal.existimauerit h̄ ꝯdixit Arist.⁊ dixit ꝙ multotiēs ꝯprehendimus res gescentes ⁊ mouemur:cuꝫ oīs imaginatio sit motus:vt qn̄ ꝯprehendimus polos mūdi ⁊ cētrū.⁋ Sꝫ Arist. nō intēdebat nisi q᷑ nos nō sentimus tp̄s qn̄ nō sentimus motū:⁊ q᷑ tp̄s nō imaginat᷑ sine motu:⁊ motus pōt imaginari extra tp̄s significat h̄ ꝙ motus p̄cedit tp̄s nāliter:⁊ ꝙ tp̄s accidit motui:lꝫ sint consequētia se ꝯplete.⁋ Et cum dixit:ꝙ q̄ nō sentit motū nō sentit tp̄s dedit testimoniū de h̄ qd̄ dr̄ de illis q̄ dormierūt multis annis ⁊ nō pceperūt:isti eniꝫ cū existimauerunt ꝙ instās precedens suū somnū est instans scd̄m aut ppe ip̄m:q᷑ nō pceperunt motū iter illa:existimauerūt ꝙ nō dormierūt aut ꝙ n̄ dormierūt modicū.⁋ D.d.queādmodū igit᷑ ⁊c.⁊ h̄ qd̄ dixit significat ꝙ tp̄s hꝫ esse extra aīam:⁊ sermo eius intellectus est p se.s.ꝙ queādmodū si instans fuerit idē nō fiet tēpus oīo:similr̄ si reputauerimus ipꝫ eē idem reputabimus tp̄s fieri:sicut accidit illis hominib⁹ quos dixit:⁊ forte erāt illi quos Mahumet nu-

3 merauit in alcorano.⁋ D.d.si igit᷑ nos cōprehenderimus ⁊c.i.qn̄ cū nos pceperimus neqꝫ imaginauerimus motū determinatū.s.finitū in duo extrema: sed existimauerim⁹ ꝙ nullus motus est factus in nobis neqꝫ in alijs:⁊ ꝙ non sumus in esse indiuisibili: tūc accidet nobis nō sentire tp̄s.⁋ Et hoc qd̄ dixit: multotiens accidit dormiētibus multū etiaꝫ:⁊ etiaꝫ q̄ faciunt opus delectabile fit tp̄s eis breue:q᷑ delectatio ꝓhibet eos cōprehēdere motum ⁊ econtrario eis qui laborant:⁊ ideo dixit verificator.

Inuehit ꝯ Sal. arabē.

Tp̄s nō imaginat᷑ siñ motu.⁊ mot⁹ pōt imaginari ex̄ tp̄s.Sꝫ vide op⁹.xij.me. c.xxix.⁊ hic i textu sequē ubi hꝫ ꝓb̄s ꝙ cū ip̄s aliqd̄ vr̄ fieri fit ⁊ mot⁹ aliqs fieri videt᷑.

Dormiētib⁹ ⁊ op⁹ delectabile agentib⁹ fit tp̄s breue: ecōtrario laborantibus.

⁋ Manifestum ē ꝙ nō est sine motu nec mutatiōe tp̄s:ꝙ igit᷑ neqꝫ motus neqꝫ sine motu tp̄s est manifestū est:accipiēduꝫ aūt qn̄ iam querim⁹ qd est tp̄s ab hinc incipere qd sit motus.simul enim motuꝫ sentimus:⁊ tēpus:⁊ enim si sint tenebre ⁊ nihil per corp⁹ patiamur:motus aūt qdam in aīa fit subito simul fieri qd̄dā tp̄s:at vero cum tp̄s videt᷑ fieri aliqd̄ simul ⁊ motus fieri aliqs videt᷑: quare ⁊ motus aliqd esse ipsum.

⁋ Manifestū est igit᷑ ꝙ tp̄s nō est extra motū ⁊ trāsmutationē:māifestū est igit᷑ ꝙ tp̄s nō est motus:neqꝫ extra motū:⁊ cuꝫ nr̄a intētio est diffinire tp̄s ponemus primū cōsiderationis ex hoc loco:cōsideremus igitur quid sit de motu:qn̄ si fuerimus in obscuro ⁊ nihil acciderit nostris corporibus: sed in aīa nr̄a acciderit aliqs motus: statiꝫ reputabit᷑ tp̄s fieri:⁊ silr̄ ēt cuꝫ sciuerimus aliqd̄ tp̄s fieri statim reputabimus aliquē motuꝫ fieri:ex quo sequit᷑ ꝙ tp̄s aut ē motus: aut aliquid motus:⁊ cum non sit motus:sequit᷑ necessario vt sit aliquid motus.

⁋ Cū declarauit ꝙ tp̄s nō est motus:neqꝫ extra motum notificauit h̄ ⁊ dixit:ꝙ necesse est ex ex h̄ vt sit accidens motui:⁊ cū intētio est h̄ scire qd sit tp̄s:opꝫ p̄us pscrutari ꝙ accn̄tiū motus sit tp̄s:accn̄tia enim motus sunt multa:⁊ q᷑ tp̄s nō sentit᷑ nisi cuꝫ sentire aliquē motū demr̄atū s̄m ꝙ sentiunt᷑ cū motu mlta accidētia ei⁹ sensibilia:qn̄ si ita eēt ꝯtingeret vt tp̄s multiplicaret᷑ s̄m multiplicationē motus:⁊ si posuerimus ip̄m seq aliquē motū ꝓpriū.V.g.motuꝫ corporis celestis:tūc qui nō senserit in aliqua hora ip̄m nō sentiet tp̄s:aut nō sentiet ip̄m oīno:vt dicit Pla. de icarceratis a pueritia sub terra.s.ꝙ si nō ꝯprehenderet᷑ nisi p ꝯprehēsionē alicuius motus sensibilis. V.g.motus celi:tunc isti incarcerati nō sentirēt tp̄s q᷑ nūq̄ senserūt motū corpis celestis:⁊ iō dixit:qn̄ insimul sentim⁹ motū ⁊ tp̄s ⁊c.i.qn̄ sentire tp̄s non est p sentire aliquē motū cōp̄hēsuꝫ p aliquē sensuꝫ. Nos eniꝫ sentimus tp̄s existēdo in obscuro absqꝫ eo ꝙ accidat sensib⁹ nr̄is aliqs motus:⁊ h̄ nō est nisi q᷑ sentimus motū in nr̄a aīa qualēcūqꝫ:qn̄ cū fuerim⁹ imaginati in aīa nostra aliquē motū:statim ꝯprehēdem⁹ tp̄s.⁋ Et in h̄ qd̄ dicit ē qd̄ nō pua:qn̄ si tp̄s nō seqtur aliquē motū exn̄tem extra aīam:sꝫ seqtur motū imaginatiōis:⁊ imaginatio nō hꝫ eē extra animā q̄uo igit᷑ dicet Arist.post ip̄m sequi motū corporis celestis:⁊ dat sup ꝯtinuationē motus ex ꝯtinuatione tpis.⁋ Et ēt si seqtur motuꝫ corpis celestis: ꝯtinget vt cecus non pcipiat tp̄s q̄ nunq̄ pcipit motum celi. ⁋ Et ēt si seqtur oēm motū:ꝯtinget ēt vt tp̄s multiplicet᷑ p multiplicationē motuū:qd̄ est ipōle:apparꝫ igit᷑ ꝙ tp̄s aut nō hꝫ esse extra aīam:aut si hꝫ seqtur oēm motū:⁊ si multiplicabit᷑ p multiplicationē motuum:aut sequet᷑ vnum motū:⁊ sic q̄ nō sentit illum motū nō sentit tp̄s:qd̄ est ipossibile.⁋ Nos āt dicamus qn̄ si nos sentire tp̄s est apud sentire quēlibet motū:⁊ apud imaginari q̄libꝫ trāsmutationē:manifestū est. Nos v̄o sentire tp̄s apd̄ sentire quēlibꝫ motum p̄mo ⁊ essentialr̄ ipossibile est:qn̄ si ita eēt:ꝯtingeret vt tp̄s multiplicaret᷑ p multiplicationē sensibilium imo motuū imaginabiliū:si aūt sentire tp̄s per sentire quēlibꝫ motū nō fuerit p̄mo ⁊ eēntialr̄:sꝫ pp h̄ q᷑ cū sentimus quēcūq̄ motū sentimus illū vnuꝫ motū cui accidit tp̄s:nō accidet qd̄ predicta.s.ꝙ qui nō sentiet illū motū vnuꝫ nō sentiet tp̄s:qn̄ ille motus videt᷑ sentiri qn̄ sentit᷑ q̄cunqꝫ motus siue fuerit imaginatus siue exn̄s.⁋ Et apparet qn̄ qs intuebit᷑ h̄ qd̄ tp̄s sentit᷑ eēntialr̄ ⁊ p̄mo:qn̄ nos sentimus nos esse in eē moto:⁊ h̄ sentire.s.nos esse in esse moto erit qn̄ imaginati fuerimus quēcūqꝫ motū:qn̄ cum fuerim⁹ in eē indiuisibili in trāsmutatione qd̄ est instās nō fiet tp̄s:neqꝫ reputabimus ip̄m fieri:cū aūt fuerimus in eē diuisibili s̄ꝫ trāsmutationē ⁊ nō pcepim⁹ nos esse in eē trāsmutabili nō pcipiemus oīno tp̄s:si aūt pcepimus nos esse in eē trāsmutabili:statim pcipiem⁹ tp̄s:⁊ h̄ manifestū est:⁊ nos eē in esse trāsmutabili sentit᷑ p se:nos enī sentim⁹ ꝙ instās:in quo icepimus scribere hūc s̄monē est aliḋ ab illo:in q̊ fuit cōpletus:motus igit᷑ q̄ cū sentit᷑:sentit᷑ p̄mo ⁊ eēntialr̄: tp̄s est mot⁹:ex q̊ sentim⁹ nos eē in eē trāsmutabili ⁊ nō trāsmutari:q᷑ sum⁹ in h̄ eē. Nos igit᷑ eē in eē trāsmutabili sentit᷑ sic̄ diximus cū senserim⁹ quēcūqꝫ motum:sentire igit᷑ nos eē in eē trāsmutabili est illḋ ex quo seqtur nos sentire tp̄s p̄mo:⁊ manifestum est ꝙ nos nō sentim⁹ nos eē i eē trāsmutabili:nisi ex trās-

98

tempus quomodo sentimus

Digressio q̄ q̊rit᷑ vtrū tp̄s ꝯseqtur oēm motū: ⁊ p̊ arguit ꝙ n̄ ꝯsequitur motū imaginatiōis.

Qꝛ nō sequit᷑ motuꝫ corpis celestis.

Qꝛ nō sequit᷑ oēꝫ motū.

delectatio et wiziria in opere

Solutio.

Motus qui cū sentit᷑ sentit᷑ p̊ ⁊ eēntialiter tp̄s est mot⁹ ex q̊ sentim⁹ nos esse in eē trāsmutabili.

Si pole esset celū gescere pole eēt nos eē in eē ñ trāsmutabili.

mutatione celi ꝛ si esset pole ipm gescere:esset pole nos esse in esse nō trāsmutabili:sꝫ h̄ est ipole.ḡ neče est vt sentiat hūc motū q nō sentit motū corpis cele stis.s.p visuꝫ sꝫ dormiētes sentiūt ipm postq̄ surgūt a sōno ex h̄ ꝙ rememorāt motus imaginationis in somno:cū aūt sōnus fuerit ꝓfundus ꝛ nō fuerint rememorātes aliquā imaginationē sōni:neqꝫ aliquaꝫ trāsmutationē:tūc nō ꝑcipiūt tp̄s:in q̊ dormiuerūt.

Qūo sit itelligēdus ſmo Aristo.

¶ Qd̄ igit̄ dꝫ itelligi ex sermōe Aristo.in q̊ dicit:ꝙ cū nos nō fuerim⁹ trāsmutati ꝛc̄.nō est ꝙ cū motus nō fuerit factus aut fuerit factus:sꝫ cū nos nō ꝑcepimus nō reputabimus tp̄s fieri:sꝫ cū nos nō fuerim⁹ trāsmutati in nobismetipsis:qꝛ sum⁹ in eē indiuisibili ſꝫ trāsmutationē qd̄ est instās:aut fuerim⁹ in esse diuisibili ſꝫ trāsmutationē:sꝫ cū nō ꝑcipim⁹ h̄ repu tabim⁹ tp̄s nō fieri:sꝫ vna reputatio est vera:ꝛ altera nō est vera:ꝑcipere enī hāc trāsmutationē est illa res quā seq̄t̄ ꝑcipere tp̄s eēntialr̄:cū tp̄s accidat huic trāsmutationi:ꝛ iō coactus fuit Aris. ad hec v̄ba:scꝫ cū dixit:cū nos nō fuerimus trāsmutati in nobismetipsis:ꝛ nō dixit loco ei⁹ cū ñ fuerit trāsmutatio:aut fuerit:sꝫ nō cōprehendim⁹ ipsaꝫ:vt appet ex expositoribus. ¶ Et in hoc ēt peccauit Hal.q intellexit ꝙ Aristo.intēdebat ꝑ hoc qd̄ dixit cū nos nō fuerimus trāsmutati in nobismetipsis ꝙ nos nō ꝯprehendim⁹ tp̄s:cū nō fuerim⁹ moti ꝑ imaginationē. Sunt eniꝫ tres intentiones.Quaꝝ vna est:ꝙ nos nō ꝑcipimus tp̄s nisi qñ fuerimus moti in aīa nr̄a:ꝛ hoc existimauit Hal.ꝛ est corrupta ꝑ se.Scd̄a aūt est:ꝙ nos nō ꝑcipimus tp̄s nisi cū ꝑceperim⁹ aliquē motū ꝗcunqꝫ sit:ꝛ h̄ est ꝑcipere ꝑ accñs.Tertia v̄o est ꝙ nos nō ꝑcipim⁹ motū neqꝫ tp̄s:nisi cū ꝑceperim⁹ nos trāmutari:qꝛ sumus in eē trāsmutabili:ꝛ ista ꝑceptio est ꝑceptio quā seq̄t̄ tp̄s eēntialr̄:ꝛ non accidet ei aliqua qō. ¶ Et v̄ba Aristo.manifesta sunt ſꝫ hāc itētionē:vt cū dixit.si igit̄ nos nō ꝯprehēderim⁹ determiare ꝛc̄.i.ꝛ ſm hūc modū possumus ponere tp̄s sequi motuꝫ corpis celestis:ꝛ ꝙ sentiet tp̄s q nūq̄ꝫ sensit corp⁹ celeste:ꝛ ideo oēs ꝯueniūt in hoc ꝙ tp̄s seq̄tur motū celi:ꝛ ista qō nunq̄ꝫ potuit dilucidari mihi nisi post magnū tp̄s:ꝛ ꝗcq̄d scripsi de tp̄e secutus sum expositores:sed hic nō. ¶ Et cū numerauit ꝙ tp̄s sentitur qñ motus sentit̄:dixit:ꝛ silr̄ ēt ꝛc̄.ꝛ intendebat ꝑ hoc declarare ꝙ tp̄s ꝛ iste motus sequunt̄ se adinuicem ꝑfecte.s.motus q cū sentit̄:sentit̄ tp̄s p̄mo ꝛ essentialiter:ꝛ cū declarauit ꝙ tp̄s nō ꝯprehendit̄ nisi ꝑ cōprehēsionē istius motus.s.ꝯprehēsi ꝑ itellm̄:ꝛ ꝙ tp̄s nō est motus:icepit narrare ꝙ ex hoc seq̄t̄ vt sit accidens isti motui:ꝛ dixit:neče est igit̄ vt tp̄s ꝛc̄.i.ꝛ cum veꝝ est ꝙ tp̄s ꝛ motus ꝯsequunt̄ se in eē:neče est vt sit alteꝝ duoꝝ.s.aut vt tp̄s [a] sit ipse motus aut aliq̄d ꝯseq̄ns motū. ¶ Deide icepit ipsuꝫ esse motū.ergo sequitur vt sit aliq̄d motus aut ꝯsequens:aut causa: qm̄ cū sequitur ipsuꝫ aut erit prius aut posterius:sꝫ qꝛ tp̄s nō apparet in diffōne motus:declarat̄ ꝙ non est cā eius.ergo remanet vt sit accidens.

Quicq̄d Cōmētator scripsit de tp̄e secutus ē expositores:sꝫ hic non.

a Neče ē vt tp̄s aut sit motus aut ꝯñs motum. sꝫ qꝛ tp̄s nō appꝫ i diffōne mot⁹ declat̄ ꝙ nō est cā ei⁹.ḡ remāet vt sit accidēs. Cōsilr̄ 8.ph.cō.10. Et.12.meta. cō.29. Jdeꝫ 5.physi.cō.3. ꝛ.35.

¶ Qd̄ q̄dē igitur mouet̄:mouet̄ ex quodaꝫ in q̄ddā:ꝛ ois magnitudo cōtinua est:seq̄t̄ magnitudinē motus. ¶ Propter id eniꝫ ꝙ magnitudo cōtinua est ꝛ motus erit continuus. Quātus v̄o motus est:tantū ꝛ tp̄us v̄r fieri. ¶ Prius autē ꝛ posterius in loco primuꝫ sunt:hec q̄dē iam positione sunt determinata:qm̄ aūt in magnitudine primū ꝛ vltimū est:necesse est in motu eē pri⁹ ꝛ posterius ꝓportionalia his que sunt ibi:at v̄o in tp̄e est prius ꝛ posteri⁹ ꝑꝑ id qd̄ sequit̄ sꝑ alteꝝ ipsoꝝ:est aūt prius ꝛ posteri⁹ ipsoꝝ in motu:qd̄ q̄dem aliq̄ñ cū sit motus est eē:tñ ipsoꝝ alterum est ꝛ nō motus.

Propter id ꝙ magnitudo ꝯtinua est ꝛ mot⁹ est cōtinuus.

Prius ꝛ posterius i loco p̄mū sunt.

¶ Et motū mouet̄ de aliquo in aliq̄d:ꝛ ois mēsura est ꝯtinua:ideo motus sequit̄ mensuram:ꝛ qm̄ mēsura est ꝯtinua:iō motus ē ꝯtinuus:ꝛ qꝛ motus ēt est ꝯtinuus tp̄s etiā erit ꝯtinuū:qm̄ ſm motū existimat̄ semper tp̄s esse:ꝛ prius ꝛ posterius sunt primo in q̄ꝫtitate:sed hic sunt in situ:ꝛ qꝛ prius ꝛ posterius sunt in q̄ātitate:neče est vt prius ꝛ posteri⁹ sint in motu ēt ſm ꝙ illic:ꝛ in tēꝑe ēt sunt pri⁹ ꝛ posterius:qm̄ sequūtur se ad inuiceꝫ semꝑ:ꝛ ēt prius ꝛ posterius sunt in motu:ſꝫ v̄o ꝙ sunt in aliqua hora sunt motus in eēntia:aut sunt aliud a motu.

¶ Jdest ꝛ vnū [a] accñtiū mot⁹ est ꝯtinuatio:ꝛ cā in h̄ est:qꝛ illud ꝑ qd̄ est motus ꝛ est mēsura est ꝯtinuū:ꝛ motū ēt est tale. ¶ Et intēdit ꝑ h̄ qd̄ dixit de aliquo in aliq̄d de vbi in vbi inter que est mensura:ꝛ qꝛ ois mēsura est ꝯtinua:seq̄tur vt motū moueat̄ ꝑ ꝯtinuū ꝛ cuꝫ motū mouet̄ ꝑ ꝯtinuū motus ei⁹ erit ꝯtinuus. ¶ Et intēdit h̄ ꝑ motū trāslatū. ¶ Et qꝛ apparet ꝙ dispō tp̄is de motu est sicut dispō mot⁹ de cōtinuo ꝑ qd̄ est motus:ꝛ tp̄s est ꝯtinuū:seq̄tur ēt vt cā ꝯtinuationis eius sit ꝯtinuatio motus:queādmodū cā cōtinuatōis motus ē mēsura supra quā est motus. ¶ D.d.qm̄ scd̄m ꝛc̄.i.ꝛ signū ei⁹ ꝙ cōtinuatio accidit ei ex cōtinuatiōe motus:est qm̄ q̄ꝫtitas [b] tēporis seq̄tur ēt quātitatem motus.s.qꝛ est equalis ei. ¶ Et cū declarauit ꝙ ꝯtinuatio est in motu ex ꝯtinuatiōe quātitatis ꝑ quā est motus:ꝛ ꝙ cōtinuatio motus est causa ꝯtinuatiōis tēporis:ꝛ intēdebat declarare ꝙ qñ motus accipit̄ cōtinuus tēpus erit cōtinuuꝫ:ꝛ si diuisus: tēpus erit diuisum icepit ēt iducere aliud accidens. ¶ Et dixit ꝛ prius [c] ꝛ posterius ꝛc̄.i.ꝛ qꝛ prius ꝛ posterius inueniunt̄ in mēsura:in qua fit motus p̄mo:ꝛ est illa que est in situ:neče est ēt vt ī motu īueniant̄ prius ꝛ posteri⁹:ꝛ si nō habeat situꝫ qm̄ ꝑs mot⁹ que est in ꝑte mēsure prioꝛ ſm initiuꝫ:ex quo est motus necesse est vt sit p̄oꝛ motu q est ī ꝑte ꝯsequēte mēsuram. ¶ D.d.ꝛ in tp̄e ēt ꝛc̄.i.ꝛ ex hoc ꝙ p̄us ꝛ posteri⁹ īueniunt̄ in ꝑtib⁹ motus seq̄tur vt īueniant̄ ēt in ipo tēpore. ¶ Et cū declarauit h̄ ꝛ vult declarare ꝙ tp̄s est p̄us [d] ꝛ posteri⁹ in motu:ꝛ iā posuerit ꝙ tp̄s differt a motu:incepit primo declarare ꝙ prius ꝛ posterius que sunt in motu hn̄t q̄ditatē aliaꝫ a q̄ditate motus: lꝫ sint cū motu idē in subiecto. ¶ Et ēt p̄us [e] ꝛ posterius in motu ꝛc̄.ꝛ itēdit ꝑ h̄ qd̄ dixit:ī aliqua hora.i. scd̄m subiectuꝫ:ꝛ.q.d.ꝛ etiam de fundamētis ponendis ad hoc qd̄ querimus scire supra illa que posuim⁹ est:qm̄ prius ꝛ posterius cum fuerint accepta scd̄ꝫ ꝙ sunt in subiecto:tūc erūt partes motus:cum aūt fuerint cōsiderata ſm diffōnem ꝛ q̄ditatē:tūc p̄us ꝛ posterius erit aliud a motu:qm̄ motus est in q̄ꝫtitate:ꝛ prius ꝛ posterius sunt in numero.

¶ At vero

¶ At vō tp̄s cognoſcimus cū diffinim⁹ motum prius ⁊ posteri⁹ determināntes: ⁊ tūc dicimus fieri tp̄s: qn̄ prioris ⁊ posterioris in motu sensu pcipimus: determinamus autē motū accipiendo aliud ⁊ aliud ipm̄ ⁊ mediū ipsoꝝ ⁊ alteꝝ: cū eniꝫ altera extrema medij itelligimus ⁊ dicit aīa ipsa nūc duo: hoc quidē prius illud vō posterius: tunc ⁊ hoc dicimus esse tēpus: determinatum aūt ipso nunc tēpus esse videtur vt supponat.

¶ Et tp̄s ēt nō scimus nisi motu determinato p prius ⁊ posterius: ⁊ tūc dicemus tp̄us esse cū senserimus prius ⁊ posterius in motu: ⁊ nos determinauim⁹ illa vidēdo illa diuersa: ita ꝙ iter illa sit aliud: qm̄ cū videm⁹ p intellēm duo extrema: ⁊ iudicauerit aīa ꝙ alteꝝ instās est prius: ⁊ alteꝝ est posterius: tunc dicimus esse tp̄s: qm̄ hoc qđ mō diffinimus existimat esse tempus.

100 ¶ Cum pposuit ꝙ tp̄s sentit pmo ⁊ essentialr̄ cū senserimus motū in quo sentim⁹ nos trāsmutari. i. eē in esse trāsmutabili: ⁊ posuerim⁹ ꝙ mot⁹ ſm ꝙ est motus īuenit in eo pus ⁊ posteri⁹: sicut inuenit in eo ꝯtinuatio: ⁊ ꝙ eēntia poris ⁊ posterioris est alia ab essentia motus: vult ꝯiungere huic aliud notū de tpe ēt: ⁊ est ꝙ nos pcipere tp̄s ex pceptiōe motus nō est ex pceptiōe mot⁹ ſꝫ ꝙ ē mot⁹. s. mot⁹ in quo sumus trāsmutati: sꝫ determinam⁹ in imaginatione aliquā pteꝫ illi⁹ determinatā: ⁊ h̄ erit cū senserim⁹ duo instātia pus ⁊ posteri⁹: qm̄ iste mot⁹ nō diuidit p īstātia nisi in nr̄a mēte: ⁊ nō determinat nobis aliq̄ ps ei⁹ determiata: nisi qn̄ diuiserim⁹ motū p duo īstātia: queadm̄ linea nō determinat nisi qn̄ īter duo puncta fuerit q̄ sunt vltima eius: queadmodū igit puncta sunt vltīa lineaꝝ terminātia illas ex qb⁹ accidit eis numeratio ita instātia sunt vltīa ptiū isti⁹ motus: ⁊ sunt cā in h̄
2 ꝙ nūerāt. ¶ Et h̄ itēdebat cū dixit: ⁊ scim⁹ tp̄s ⁊c. i. ⁊ nos cognoscim⁹ tp̄s qn̄ determinam⁹ hūc motū p instās pus ⁊ posteri⁹: determiatio. n. mot⁹ erit p determinationē instātis poris ⁊ posterioris: queadmodū determinatio linee erit p duo pūcta. ¶ Et signū ei⁹ est: qm̄ q pcipit vnū instās nō pcipit tp̄s: sicut accidit dinis. ¶ Et cū declarauit ꝙ determinatio mot⁹ erit p determinationē duoꝝ istantiū saltē: icepit declarare quō determiat p duo īstātia: ⁊ dixit: ⁊ nos ꝺterminabim⁹ illa ⁊c. i. determiat p duo īstātia qn̄ videm⁹ illa duo īstātia eē diuersa: ⁊ h̄ erit qn̄ videm⁹ iter illa eē aliđ diuisuꝫ ab eis: sic est dispō in determiatione duoꝝ pūctoꝝ: h̄. n. nō erit nisi qn̄ imagiati fuerimus aliqđ tertiū. s. lineā: cū aūt abstulerim⁹ lineā q̄ ē iter duo pūcta tūc duo pūcta fierēt vnū: ⁊ silr̄ ē de duob⁹
3 īstātib⁹. ¶ D. fecit sumā de h̄: ⁊ dixit: ⁊ h̄ erit qn̄ viderim⁹ ⁊c. ⁊ dixit: alteꝝ pus ⁊ alteꝝ posterius: qm̄ si imaginati fuerim⁹ duo īstātia insil̄ nō fiet motus. s. si diuiserim⁹ motū p duo īstātia: q̊ꝝ alteꝝ non est pus reliq̊ ⁊ si sit falsa imaginatio. ¶ D. d. h̄. n. qđ mō diffiniuim⁹ ⁊c. i. ⁊ seqt ex h̄ ſmone ꝙ motus diuisus p duo instātia: quoꝝ alteꝝ est pus ⁊ alteꝝ est posteri⁹: ⁊ est ipsuꝫ tp̄s. s. ſꝫ ꝙ est diuisus. ¶ Et ꝯpō istius ſmonis est sic. Motus terminat ad duo instantia. Et qđ terminatur ad duo instātia est tp̄s. Igit motus ſꝫ ꝙ terminat ab his duob⁹ instātib⁹ ē tp̄s: ⁊ dixit: ⁊ ponatur ita: q2 post declarabit magis.

Qui percipit vnū istās nō pcipit tp̄s: sic accit diuinis. Idē infra te. cō. seqntis: ⁊ ĩfra. 106. vid ꝯsile de gete ĩ 6. ph. cō. 73.

¶ Qn̄ qdē igr̄ tanq̄ vnū ipm̄ nūc sentimus: nō aūt sicut prius ⁊ posteri⁹ in motu: aut sic idē qdē prioris ⁊ posterioris alicui⁹ non vr̄ tp̄s fieri: nullū qdē: neqꝫ motus: sꝫ cū prius ⁊ posterius ē tūc dicim⁹ tp̄s: h̄. n. est tp̄s numerus motus ſm pri⁹ ⁊ posteri⁹. Nō ḡ tp̄s mot⁹ est: sꝫ idē ſm ꝙ numeꝝ hꝫ motus. Diffō tp̄is.

¶ Cuꝫ igit senserimus aliqd quasi in eodem instāti: ⁊ nō pceperimus in motu pri⁹ ⁊ posteriu s: aut senserimus ipm̄ vnū vnius non ita ꝙ sit prius ⁊ posterius nō reputabimus ipsum fieri in tēpore: cū nō habeat motū: ⁊ cū senserimus pri⁹ ⁊ posteri⁹: tūc dicemus tp̄s esse: ſm hoc igit tp̄us est nūeratio nūeri motus ſm pri⁹ ⁊ posteri⁹: tp̄s igit nō est motus: sꝫ quodāmō est numerus motus.

¶ Cum intēdit declarare tēpus esse numeruꝫ motus ſm prius ⁊ posterius ex h̄ ꝙ nos sentimus motū cuꝫ diuiserimus ipsum saltē per duo instātia pus. s. ⁊ posterius: ⁊ ista via est aliqd īuenire p aliud inuētum: ⁊ ista via est diminuta nisi ꝯiungat ei via ablationis: scꝫ īueniendo causas ⁊ diffinitiones reꝝ: reuersus est ad vtendū via ablationis. ¶ Et dixit: cū igit senserimus aliqd ⁊c. i. ⁊ queadmodū nō sentimus aliqd eē in tēpore nisi cū senserimus ipsuꝫ saltē esse in duob⁹ instātibus pori ⁊ posteriori: ita cū senserimus aliqd esse in eodem instanti: aut fuerimus imaginati duo instātia esse īsimul: tūc nō reputabimus tempus fieri. ¶ D. d. cū nō habeat motū. i. qm̄ cū fuerit imaginatū vnū instās tm̄: aut duo instātia īsil̄ nō imaginabimur motū: ⁊ sic non imaginabimur tempus oino. ¶ Et ex h̄ potes videre ꝙ ipse intendit per hūc motū nō quēlibet motū sed motū: per quem videmus res quiescētes esse in trāsmutatiōe eterna: ⁊. q. trāslatas: q2 sunt in trāslatabili. ¶ Et cū verificauerit per hāc viā ꝙ ista est substātia temporis: ⁊ ista via multotiēs vtit Ari. lꝫ Alfarabius reprehēdat illā: iduxit diffōnē tēporis: ⁊ dixit. ſm h̄ igit tēpus est numerare numeꝝ motus ⁊c. i. manifestū est igit ex hoc ſmone ꝙ diffō tēporis est numerare numeꝝ motus ſm pus ⁊ posteri⁹. i. ꝯprehensio numerati motus: ⁊ h̄ est numerus eius: qm̄ qn̄ numeramus numerū motus q fit ex diuisiōe eius per instātia pora ⁊ posteriora: tūc fit tēpus. ergo tēpus nihil aliud est q̄ numeratio numeri motus q fit in eo ex diuisiōe ei⁹ ſm pus ⁊ posterius instātiū: ⁊ q2 tp̄s fit apud diuisionē motus p instantia: ⁊ h̄ sequit necessario numeratio: ⁊ iō numer⁹ motus est tanq̄ genus in hac diffōne: ⁊ ſm pus ⁊ posterius tanq̄ dr̄ia. ¶ D. d. tempus igit nō est motus: sꝫ quodāmō est numerus mot⁹. i. sꝫ ſm pus ⁊ posterius est numerus motus. i. numerat motuꝫ per suas partes pores: ⁊ posteriores: ſm ꝙ sunt pores ⁊ posteriores nō ſm ꝙ sunt insimul. ¶ Dixit Alex. ⁊ nō est intelligendū ex hoc qđ dixit in diffōne tp̄is ꝙ est numerus motus ſm pus ⁊ posterius ex h̄ ꝙ tp̄s nūerat motū: sed dꝫ intelligi ex h̄ ꝙ tp̄s est numerus prioris ⁊ posterioris existentiuꝫ in motu: ⁊ in libro Alex. nō est numerare nūeꝝ motus: sꝫ nūerus motus: diffō

Margin notes (right): 101 — In inueniēdo cās ⁊ diffōnes reꝝ ex alijs ĩuētis ē via diminuta nisi cōiungat ei via ablationis. — 2 — Documētū. — 3 — Expō Alex. — 4

igit̄ in qua nō est dubitatio est dicere: ꝙ tp̄s est nūe/ratiuū prioris ⁊ posterioris exn̄tium in motu.

¶ Signum est aūt plus quidem enim ⁊ mi/nus iudicamus numero: motum autem vt plurē: ⁊ minorē tempore. Numerus itaqȝ qdam tēpus est: qm̄ autem numerus est du/plex: ⁊ nāqȝ qō numeramus ⁊ numerabile numerū dicimus ⁊ quo numeramus qdē. Tp̄s āt ē qō nūerat̄ ⁊ nō quo nūeramꝰ: est aūt alteꝝ ⁊ quo numeramꝰ: ⁊ qō numerat̄.

Nūerus duplex est nūerans ⁊ numeratus.

¶ Et signū eius est hoc qō narrabo: qm̄ nos determinauimus per numerum magis ⁊ minus: ⁊ per tempus determinauimus mo/tum magis ⁊ minus: tempus igitur est ali/quis numerus: ⁊ cum numerus est duobꝰ modis: dicimus enim numeꝝ illud qō nūe/ratur: ⁊ numeratum: ⁊ illud per qō nume/rat̄: tempus est illō qō numeratur: nō illud ꝑ qō numeratur: ⁊ illud qō numeratur est

102 aliud ab illo: per quod numeratur.

¶ Cum posuit ꝙ genus tp̄is est nūerus motus dedit signū de h̄ hoc mō: per tempus determinat̄ magis ⁊ minꝰ ex motu: ⁊ omne ꝑ qō determinat̄ magis ⁊ mi/nus ex aliquo est numerus illius. ḡ tēpus est nūerus eius ꝑ qō determinat̄. ¶ Deinde ꝯiūgit huic ꝙ tp̄s determinat̄ ꝑ p̄us ⁊ posterius motus. ḡ in tertia: tp̄s est numerus motus ꝭm p̄us ⁊ posterius: ⁊ ꝑꝑ conuer/sionē affirmatiue in eo vniuersalis est necesse vt illō ꝑ qō determinat̄ magis ⁊ minus ex aliquo sit aliqs numerus: qm̄ illud ꝑ qō determinat̄ magis ⁊ minus simplr̄ est numerus simplr̄: qm̄ si illud qō est calidū simplr̄ est ignis simplr̄ illud: qō est aliqō calidū est aliqs ignis: ⁊ qꝛ omne ꝑ qō numerant̄ oīa aut est nu/merus simplr̄: ⁊ hoc est numerās nō numeratū eēn/tialiter: aut aliqs numerus alicuius generis: ⁊ hoc ac/cidit vt sit numerans quodāmō ⁊ numeratum alio mō: ⁊ ista sunt que numerant̄ ꝑ vnitates existentes in illo genere nō per vnitatē simplicē: ⁊ tp̄s est in h̄ genere. s. ꝙ est numerans ⁊ numeratum: incepit de/clarare hoc. et dixit. ⁊ cū numerus ⁊c. i. ⁊ cum nume/rus est duobꝰ modis. s. numerās tm̄ nō numeratū: ⁊ numerās numeratū: ⁊ dixit. Nos eni dicimus nume/rum ⁊c. i. ⁊ numerus est duobꝰ modis: qꝛ nos dicimꝰ numeꝝ illud per qō numerat̄ aliqō genus ⁊ in se est nūeratū nō numerās. Et quod numerat ip̄ȝ in actu: ⁊ est numeratū in potētia anteq̄ȝ nūeret illud: vt ex/ponit Alexā. Et vocamus numeꝝ ēt illō ꝑ qō nume/rant̄ oīa: ⁊ h̄ ē numerās nō numeratū oīo eēntialr̄. ¶ Deinde incepit declarare ꝙ numerus acceptus i diffōne tēporis nō est numerus simplr̄: sȝ de genere numeri: cui accidit ꝙ fuit numeratus: ⁊ dixit: tēpus enim ⁊c. i. ⁊ cū dicimus ꝙ tp̄s est numerus: intēdimꝰ numeꝝ q̄ numerat̄ non illud ꝑ qō numerat̄ simplr̄ qō est numerus nō numeratū. ¶ Et pōt aliqs dicere ꝙ si intēdebat ꝑ numeꝝ acceptū in diffōne tp̄is nu/meratū. s. p̄us ⁊ posteriꝰ in motu: q̄re nō dixit ꝙ tp̄s est numeratū motus loco eius qō dixit ꝙ est nume/rus motus. ¶ Dicamꝰ igit̄ ꝙ h̄ qō tp̄s numerat mo/tuȝ ⁊ mēsurat illud est ei essentialr̄: ⁊. q. h̄ mō assimi/lat̄ numero simplr̄: ip̄m aūt esse nūeratū ꝑ aliqd est

Si illō qō est calidū simplr̄ est ignis simplr̄ illō qō ē aliqō calidū ē aliqs ignis

Numerus sȝ Auer. sumit̄ triplr̄.

Obiectio.

Solutio.

per accn̄s. s. ꝙ accidit tēpori ēt mēsurari ⁊ numerari aut ꝑ accn̄s simplr̄: aut ꝑ motum: motui eniȝ accidit mēsurare tp̄s: vt dicemꝰ post. ¶ Et Themistiꝰ expo/nit h̄ numeꝝ ꝑ nūerato: ⁊ nō ꝯsiderat h̄ qō diximꝰ. Qm̄ vero numerus motus est tanq̄ȝ genus tp̄is: ma/nifestū est. numerus eni motus aliꝰ est ꝑtium motus ꝭm ꝙ sunt ĩsimul: ⁊ aliꝰ est ꝭm ꝙ in eis ĩuenit̄ priꝰ ⁊ posterius. i. numerus p̄oris ⁊ posterioris exn̄tium in motu: ⁊ manifestū est ꝙ tp̄s fit qn̄ motus numerat̄ ꝑ p̄us ⁊ posterius. ḡ tp̄s nec̄io est numerus p̄oris ⁊ po/sterioris exn̄tium in motu. ¶ Et ĩtelligēdū est ex h̄ ꝙ dicimꝰ ip̄m eē numeꝝ motus. i. numeꝝ cuiuslibet motus: cū sit ĩpossibile imaginari ip̄m nisi ꝭm ꝙ nu/merat motū: ⁊ iō dr̄ ꝙ est numerus motus. ¶ Et in/telligēdū est p̄us ⁊ posteriꝰ p̄us ⁊ posterius exn̄tia in motu ꝑ cuꝰ esse ĩuenit̄ tp̄s primo: ⁊ est ille ꝑ quē in/telligimus nos trāsmutari. i. nos eē in esse trāsmuta/bili: ⁊. q. d. tp̄s est numerus cuiuslibet motus ꝑ p̄us ⁊ posterius q̄ sunt in motu: in quo sentimus nos eē in eē trāsmutabili: qm̄ si esse tp̄is eēt ꝑ eē p̄oris ⁊ poste/rioris in quolibet motu: tūc tēpus multiplicaret̄ per multiplicationē motuū: aut non h̄ret eē nisi solūmō in mēte: sȝ ex h̄ ꝙ est numerus oīuȝ motuū hoc mō nō seqtur ip̄m multiplicari ꝑ multiplicationem mo/tuū: vt post declarabit Aris. ¶ Et Alex. dicit ꝙ h̄ qō dicit nūerus motus ꝑ p̄us ⁊ posteriꝰ nō est ĩtelligēdū ip̄ȝ eē nūeratū ꝑ numerū ꝑtiū motꝰ p̄oꝝ ⁊ posterio/rū: neq̄ȝ numerus eaꝝ: sed numerus p̄oris ⁊ posterio/ris in motu. i. numeratū eoꝝ: ⁊ per hoc distinguit̄ nā̄ tēporis a nā̄ motus ꝭm diffinitionem.

Tēpori eēntiale ē nūerare ⁊ mēsurare motū: sȝ accidit ei numerari aut mēsurari. Idē ĩfra cō. 112.

Documētū primum.

Scōm.

Expō Alex.

¶ Caplʒ ĩ quo d̄termiāt d̄ ip̄o nūc. Ca. III.

Et sicut motus semper aliꝰ sic ⁊ tēpus. Simul aūt ⁊ tempus omne idem ē: ipsum eniȝ nunc idem est: quod quideȝ erat. esse autem ipsi alterum est.

¶ Sed queādmoduȝ motus ē sꝑ vnus post aliū ita ē tp̄s. Tp̄s v̄o eē ĩsil̄ ē idē: quoniā i/stans ē idē cū fuerit: ꝭm aūt eē diuersat̄. 103

Idest queādmodū motꝰ nō ĩueniūt̄ ꝑtes eiꝰ ĩnsi/mul: sȝ q̄libet ꝑs aut iam defecit: aut nōdū venit: ita est tp̄s. ¶ Et intendebat ꝑ h̄ dissoluere qō/nem p̄dictā in eē tp̄is dicēteȝ: ꝙ si tp̄s est: nec̄e est vt oēs ꝑtes eius aut quedā sint insimul: sȝ nō est ita: po/nit igit̄ h̄ ꝙ rectū est dicere ꝙ ꝑtes eius ĩueniunt̄ q̄/daȝ post alias nō insimul: sicut ē dispō in ꝑtibꝰ. s. qm̄ q̄dam inueniunt̄ ꝑ alias. ¶ Deinde dedit drīaȝ iter tp̄s ⁊ motū: ne existimet̄ ꝙ tp̄s ē motus: ⁊ dixit: tēpꝰ v̄o eē insimul est idē. i. sȝ motus drt̄ a tp̄e: qm̄ motus nō est idē apud illa: que mouent̄ insimul: ⁊ tēpus est ideȝ illis que sunt in tp̄e insimul. ¶ Et cā in h̄ ꝙ tē/pus est idem: qm̄ instās qō est agens tēpus est idem in omni motu cū fuerit demōstratū: sȝ eē eius diuer/satur. s. per prioritatem ⁊ posterioritatem.

¶ Ipsum autem nūc mensurat tēpus ꝭm ꝙ est prius ⁊ posterius: ipsum aūt nūc ē qdeȝ sicut idem: ē vero sicut nō ideȝ: ꝭm quidem enim ꝙ in alio ⁊ alio ē: alterū ē: hoc aūt erat ipsi nūc: inquātū aūt qōcūq̄ȝ ens ē ip̄m nūc idē ē. Sequitur eni sicut dictū ē magnitudi/nem motus: hūc autē tēpus sicut diximus:

⁊ similiter

⁊ sil'r iam punctū id qđ fert quo motum cognoscimus: ⁊ priꝰ in ipso ⁊ posterius. Hoc aūt qdez qđcūqz ens est idē est: aut punctū eni aut lapis: aut aliqd hmōi ē: rōne aūt alterū est: sicut sophyste accipiūt alteꝝ Coriscū in theatro eē: ⁊ Coriscū in foro: ⁊ ꝙ h iam in eo ꝙ alibi ⁊ alibi est alteꝝ: id autē qđ fert sequit ipm nūc sic tps motū: eo eni qđ fert cognoscimꝰ prius ⁊ posterius in motu ꝫm aūt ꝙ numerabile est prius ⁊ posterius ipm nūc est: q̄re in his qdē qđ est cū est ipm nūc est idē: priꝰ aūt ⁊ posterius est qđ i motu ē: ſ3 in ipso eē alteꝝ: ꝫm eni ꝙ numerabile est priꝰ ⁊ posteriꝰ est ipsuz nūc: ⁊ motū aūt maxime hoc ē. Et motus eni ꝑꝑ id qđ mouet: ⁊ loci mutatio ꝑꝑ id qđ fert aliqd est: motus aūt nō est. Est qdē igit sicut idez primū qđ nūc dr semꝑ: est aūt sicut nō idem: ⁊ nāqz est simil'r qđ fertur.

Eo qđ fert cognoscimus prius ⁊ posterius in motu.

Motꝰ ꝑꝑ id qđ mouet ⁊ loci mutatio ꝑꝑ id qđ fert aliquid est.

¶ Et instans mēsurat tps ꝫ3 ꝙ terminat illđ ꝑ priꝰ ⁊ posteriꝰ. Et potes dicere ꝙ instans quodāmō est idē ⁊ quodāmō nō: qm̄ ꝫm ꝙ est vnū post aliud est diuersuz: ⁊ hec est rō instātis: ꝫm ꝟo ꝙ instans est in aliqua hora est idē. Quātitatē eniz sic̄ diximꝰ sequit motus: ⁊ motū sequit tps: sic̄ diximꝰ: ⁊ ꝫ3 hūc modū trāslatio sequit trāslatū: ⁊ est illud ꝑ qđ cognoscit motus ⁊ priꝰ ⁊ posteriꝰ in eo: ⁊ trāslatū ꝫm ꝙ est in aliqua hora est idem. Est eni aut punctus aut lapis: aut aliud simile: ꝫm aūt comparationē diuersat: sicut sophyste dicunt ꝙ sor. diuersat cū fuerit in domo ⁊ cū fuerit in foro: qm̄ ipm esse in locis diuersis facit diuersitatem: ⁊ instās sequtur trāslatū sicut tempus sequit motū: qm̄ ꝑ trāslatū cognoscimꝰ priꝰ ⁊ posteriꝰ in motu: ⁊ ꝫm ꝙ prius ⁊ posterius sūt numeratū est instās. Et sil'r ēt ꝫm ꝙ instās est in aliqua hora est idē: qm̄ priꝰ ⁊ posteriꝰ sūt in motu: in esse ꝟo diuersat: qm̄ ꝫm ꝙ prius ⁊ posterius est numeratū est instās: ⁊ h ꝓprie ē magis cognitū. Motus enim cognoscit ꝑ rem motā: ⁊ trāslatio ꝑ trāslatū: qm̄ trāslatū est aliqđ demr̄atū: ⁊ motus nō est ita. Instās igit quodāmō est. q. idē semꝑ: ⁊ quodāmō nō est. q. idem: qm̄ trāslatū est tale.

104 ¶ Vult h dissoluere qōnem dictā de instanti dicentē quō dr instans esse vnū aut plura. ¶ Et. d. ⁊ instans mēsurat tps ⁊c̄. i. ⁊ instās est cā in mēsuratione tpis: qm̄ diuidit motū in ꝑus ⁊ posteriꝰ: ⁊ h ē diuisio ipsiꝰ tpis. s. qm̄ cū diuiserimus tps ꝑ instātia: accidet in eo ꝑus ⁊ posteriꝰ. Cā igit in mēsuratione tpis est istās: queādmodnm cā in mēsuratione linee sunt puncta.

¶ D. d. ⁊ potes dicere ⁊c̄. i. ⁊ instās quodāmō est idē ⁊ q̊dāmō diuersuz: ⁊ iō dissoluit qđ predicta: qm̄ illa qđ accidit ex h ꝙ instans accipit vnū aut pl'a simpliciter: cum igit accipit vnū quodāmō: ⁊ plura alio mō dissoluet qđ. ¶ Deinde exposuit istos duos modos: ⁊ dixit: ꝫ3 eniz ꝙ est in alio: ⁊ alio est diuersum ⁊c̄. i. qm̄ instās ꝫm ꝙ accidit ei vt sit idē in rebꝰ diuersis: vt vnū indiuiduū qđ inuenit in pluribꝰ locis est diuersuz vt sor. eē in foro aliđ est ab ipso eē in domo. ¶ D. d. ⁊ h rō instātis. i. ⁊ nā instātis est in diuersitate: qm̄ ꝫm numeratū in quo est rōne est numeratū: ⁊ ꝫ3 subm est idē. ¶ D. d. ꝫm ꝟo ꝙ instās est in eodem subo est idē. i. ꝫ3 subz: ⁊ dixit: in aliq hora in loco eius qđ est in subiecto: sicut fecit in ꝑori ⁊ posteriori: quia subm est in aliqua hora: ⁊. q. d. ꝫ3 aūt ꝙ est in aliquo vno est vnū: q2 est in aliquo ⁊ est in vna hora: ⁊ translatū est idē: ⁊ expositio d3 eē talis: q2 instans nō est ī aliqua hora. Et ꝫmo componit sic: instans est in aliq existe in dispositionibꝰ diuersis: ⁊ qđ est tale est vnū ꝫm subm ⁊ duo ꝫm rōnē. g̊ instās est vnuz in subo: ⁊ duo rōne. ¶ D. d. q̄titatē enim ⁊c̄. i. ⁊ cā in hoc ꝙ instās est tale est h qđ dicam: iaz eniz ꝑdiximus ꝙ motus seqtur q̄titatē in hoc ꝙ sit cōtinuus: qm̄ ꝯtinuatio ⁊ alia: que h3 ꝫm ꝙ est q̄titas ꝯtinua sunt in eo ex mensura: ⁊ sil'r tempus etiam seqtur motum: ⁊ ꝫ3 hunc modū translatio sequitur translatum ⁊ tēpus instans: qm̄ istans agit tempus sicut translatum trāslationez: ⁊ punctus mensurā: vt geometre dicunt: cū mouetur facit mensurā: ⁊ cum ista sequuntur sese ad inuicem: necesse est etiā vt agentia ista cōsequantur seinuicem: ⁊ sic instans sequitur translatū: sicut istās sequitur translationez agentez dimēsionem: queadmodū sequitur motus dimēsiones. ¶ Deinde dixit: ⁊ est illud ꝑ qđ cognoscit motus ⁊c̄. i. translatū cum h qđ agit motū est notius q̄ motus: cū per ipsum cognoscitur motus: ⁊ ꝑus: ⁊ posterius que sunt in eo sūt per illud: ipsum enim eē motū facit ipsuz esse in locis diuersis: ⁊ ipsum esse in locis diuersis dat ꝑtibus motus prioritatē ⁊ posterioritatē: ⁊ sil'r instās est notius in tempore. ¶ Deinde incepit declarare ꝙ trāslatum est vnū ꝫm subiectū ⁊ plura ꝫm diffinitionez ⁊ dixit: ⁊ translatū ꝫm ꝙ est ⁊c̄. i. ⁊ translatum ꝫm ꝙ est in vno subiecto continuo nō est idem: ⁊ dixit: loco eius in aliqua hora: qm̄ cum idem indiuiduū corrūpitur ⁊ postea reuertit erunt duo nō idē: vt post declarabitur. ¶ D. d. aut punctus ⁊c̄. i. V. g. ꝙ trāslatū sit aut vnus punctus: vt imaginantur geometre: aut vnus lapis: aut aliud. ¶ Et cū declarauit ꝙ translatum est idem ꝫm ꝙ est nō corruptibile neqz gn̄abile. s. qđ cū trāslatum corrūpit ⁊ postea reuertit erit trāslatū: incepit declarare modū: ꝫ3 quē est diuersuz: ⁊ dixit: ꝫm ꝟo comꝑationē. i. ⁊ cū translatum accipit per se erit vnum: ⁊ cum accipit in respectu ad loca diuersa: in quibus est apud suā translationem erit diuersuz ꝫ3 ꝑoritatē ⁊ posterioritatē: ⁊ accidit ei numerus: vt sophyste dicūt ꝙ sor. est aliđ in foro ab ipso i domo. ergo sor. est idem ⁊ aliud. ¶ Et intendit ꝙ si nō esset h aliqua pluralitas nō possent sophyste accipere eē ipm pl'a simpl'r: ⁊ dōm est eis ꝙ sor. est idem quodāmō ⁊ est ꝫm subm ⁊ diuersuz alio modo. i. ꝫm diffinitionem. ¶ Et cum posuit ꝙ trāslatuz est tale: incepit narrare ꝙ instās sequit translatum: ⁊ dixit: ⁊ instans seqt translatū ⁊c̄. i. ⁊ trāslatū qđ agit motuz est cā in esse instātis qđ agit tēpus: queādmodū tps sequit motū. s. q2 motus est cā eius q2 est subz illius

Nā instātis ē eadē subo ⁊ rōne disticta. Idē infra te. cō. 121.

Qđ ē in aliq existe ī dispōnibꝰ diuersis est vnum ꝫm subiectum ⁊ duo ꝫ3 rōnē.

queādmodum magnitudo est causa motus:qm̄ est subꝫ motus.℄ D.d.signū sup h:⁊ dixit:qm̄ p trāslatū ⁊c̄.i.⁊ signū ei⁹ est: qm̄ ex cognitione trāslati prioris ⁊ posterioris cognoscit̄ p̄us ⁊ posteri⁹ in motu:⁊ p h ꝙ trāslatū p̄us ⁊ posteri⁹ est nūeratū erit istās nu
3 meratū:⁊ inuit ꝙ eē trāslati est cā in eē instātis:⁊ numeratio ei⁹ est cā in numeratiōe isti⁹.℄ Et cū declarauit ꝙ trāslatū est vnū ſm subm ⁊ plura ſꝫ rōnē.s. ſꝫ p̄oritatē ⁊ posterioritatē:⁊ instās est ſꝫ ꝙ trāslatū est ⁊ numeratū ſm ꝙ trāslatū est numeratū:itendit ꝯcludere ex h ꝙ instās est idē ſꝫ subꝫ:⁊ pl'a ſm diffōnē.i.ſꝫ p̄oritatē ⁊ posterioritatē:⁊ dixit:⁊ sil'r ēt ⁊c̄.i.⁊ cū instās est p eē trāslati ⁊ numerat̄ p numeratiōnē illi⁹:⁊ iam posuim⁹ ꝙ trāslatū est vnū ſm subꝫ ⁊ pl'a ſm diffōnē:⁊ ita dꝫ eē ēt in instanti:qm̄ ſm ꝙ est in vno subo sp̄ ē idē:qm̄ ipꝫ est p̄us ⁊ posteri⁹ in motu.i. qm̄ instās p̄us ⁊ posterius in motu est idē:q2 translatū est idē ⁊ est nūeratū:q2 trāslatū nūerat̄.℄ Deinde iterauit cām in h ⁊ dixit:qm̄ ſm ꝙ p̄us est numeratū est instās.i.⁊ cā in hoc est illud qḋ dixim⁹.s. qm̄ eē instātis ⁊ numeratio ei⁹ est ex h ꝙ trāslatū numerat̄.s.multiplicat̄ p p̄us ⁊ posteri⁹.℄ D.d.⁊ h ꝓprie est noti⁹.i.trāslatū cū h ꝙ est p̄us instāti in eē est ēt notius apud nos.℄ D.d.motus.n.cognoscit̄ ⁊c̄.i. vt mihi vr̄:qm̄ cū motū est noti⁹ motu q2 est demr̄atū: ⁊ motus nō est demr̄atus.s.ꝯgregat⁹ in sil'r sꝫ mēs facit ipꝫ:⁊ motus est notior tp̄e:seqtur ꝙ trāslatum qḋ agit motū sit noti⁹ instāti:cui⁹ ꝓportio ad tp̄s est sic ꝓportio trāslati ad motū.℄ Deinde fecit rememorationē de h qḋ declarauit:⁊ dixit:instās igit̄ ⁊c̄.i.declaratū est igit̄ ex h sermone ꝙ instās quodāmodo est q̄si idē ⁊ nunq̄ꝫ transmutabile:⁊ quodāmō ē trāsmutabile ⁊ multiplicabile:⁊ cā in h est:q2 trāslatuꝫ est tale:⁊ p hoc dissoluet̄ qō de instanti predicta.

Motū ē noti⁹ motu q2 ē demr̄atum:⁊ motus nō est demr̄at⁹.s.cōgregat⁹ isil': sꝫ mens facit ipm̄. Consil'e supra. cō. 88.

℄ Manifestū est aūt ꝙ nisi tp̄s sit ip̄m nunc nō erit vtiqꝫ:si q̄dē ip̄m nūc nō erit:tp̄s non erit. Simul eniꝫ sunt sicut id qḋ fert̄ ⁊ loci mutatio:sic numerus q est ei⁹ qḋ fert̄ ⁊ qui est loci mutationis. Tp̄s q̄dem eniꝫ est loci mutationis numerus:ip̄m aūt nūc est sicut qḋ fert̄:vt vnitas est numeri:⁊ ꝯtinuum iaꝫ tp̄s est ipsi nūc:⁊ diuidit̄ ſm ip̄m nūc: seq̄t̄ aūt ⁊ hoc ad loci mutationē ⁊ ad id qḋ fertur. Et motus eniꝫ ⁊ loci mutatio vna cum quo fert̄:q2 vnū ⁊ nō q̄n est ⁊ nāqꝫ si deficiat sꝫ nō rōne:⁊ nāqꝫ determinat prioreꝫ ⁊ posteriorē motū hoc:seq̄t̄ aūt hoc quodāmō ad punctū. Et punctū eniꝫ ꝯtinuat quodāmō lōgitudinē ⁊ determinat:est eniꝫ hui⁹ q̄dē principiū:illius aūt finis.

℄ Et manifestū est ēt ꝙ cū nō fuerit tp̄s non erit instās:⁊ cū nō fuerit instās nō erit tp̄s. Queādmodū igit̄ trāslatio ⁊ trāslatuꝫ sunt insimul:sil'r numerus trāslationis ⁊ nūerus trāslati sunt insimul. Numerus.n.trāslationis est tp̄s:⁊ istans est numerus translati: vt vnitas est de numero:tp̄s.n.est ꝯtinuum p instans:⁊ diuisuꝫ p instans:⁊ hoc sequit̄ trāslationē ⁊ trāslatū. Motus.n.⁊ translatio sunt ideꝫ trāslati si fuerit idem non ita ꝙ sit in aliqua hora: hoc.n. deficit intentione. Et hoc etiam distinguit prius ⁊ posterius in motu:⁊ hoc ēt seq̄t̄ punctuꝫ quodā mō. Punctus enim ꝯtinuat longitudinē ⁊ diuidit illā:est enim principiū ⁊ finis hujus. 105

Tp̄s est cōtinuū p istās ⁊ diuīꝫ p istās.

℄ Cū declarauit ꝙ instās est vnū quodā mō ⁊ plura alio modo:vult declarare subam eius quid sit:⁊ incēpit h declarando ꝙ instās ⁊ tēpus cōsequuntur se in esse.℄ Et dixit:manifestū ⁊c̄. Deinde dedit cām in hoc:⁊ dixit:queādmodū igit̄ trāslatio ⁊c̄.i.⁊ causa in hoc ꝙ instans ⁊ tp̄s sunt insimul est:qm̄ instans est numerus trāslati:⁊ tēpus est numerus translationis ⁊ numerus trāslati ⁊ numerus translationis sūt insimul:q2 trāslatio ⁊ trāslatū sunt isimul.℄ Deinde.d. ⁊ instans est numerus trāslati ⁊c̄.i.⁊ instās qḋ est numerus trāslati:ita se habet de tēpore:sicut vnitas de numero.℄ Deinde dedit modū ſm quē instās assimilat̄ vnitati:⁊ modū in quo differt ⁊ dixit:tempus enim est ꝯtinuū ⁊c̄.i.sed tēpus ꝯtinuat̄ per instans ⁊ diuidit̄ per ipsum per vnitatem v̄o diuidit̄ numer⁹: sed nō ꝯtinuat̄:⁊ instās ꝯtinuat tempus:cū accipitur pro termino cōmuni duob⁹ tēporibus:sicut punctus accipit̄ vltimū cōmune duabus lineis:⁊ diuidit illḋ q̄n accipitur pro p̄ncipio futuri ⁊ fine p̄teriti:vt post declarabit̄ bene.℄ Et cū narrauit ꝙ tēpus est vnuꝫ ſm ꝙ est cōtinuū:dedit cām in hoc:⁊ dixit:⁊ hoc sequitur ⁊c̄.i.⁊ ꝯtinuatio in tēpore ipsuꝫ esse vnū seq̄t̄ trāslationē ⁊ trāslatū.s.ꝙ causa in hoc est:qm̄ trāslatio:cui accidit tēpus est vna ⁊ cōtinua:⁊ causa in hoc ꝙ ista trāslatio est ꝯtinua est:q2 est vnius trāslati nō trāslati existētis in aliqua hora ⁊ nō in alia:qm̄ trāslatū q̄n deficit ī esse in aliqua hora deficit motum esse.s.ꝙ q̄n priuat̄ in aliqua hora priuatur motus:⁊ sil'r q̄n quiescit:⁊ hoc intendebat cū dixit:non ita ꝙ sit in alia hora:h.n.diminuit intentionem.i.qm̄ motus est vnus ⁊ cōtinuus cū fuerit vnius translati nō deficiens in trāslatione in aliqua hora:qm̄ si tempus esset in trāslato deficiente in aliqua hora:tūc tēpus deficeret in aliqua hora:⁊ sic tēpus eēt in tempore:⁊ ex hoc apparet cōtinuatio motus:cui accidit tēpus:⁊ ꝙ nūq̄ꝫ deficiet.℄ D.d.⁊ hoc ēt diuidit prius ⁊ posteri⁹ ⁊c̄.i.⁊ instās diuidit p̄us ⁊ posteri⁹ in motu:qm̄ p illud diuidit̄ motus p̄ora posteriori:⁊ ita actio instantis sequitur actionē puncti.s.ꝙ ista actio que est diuidere ⁊ distinguere est puncti p̄ncipal'r ⁊ instātis scḋario.℄ Et dixit quodāmō q2 punctus in actu inuenitur super lineā:⁊ instans inuenit̄ in potentia in motu:cū sit ipossibile demōstrari vnum instans bis.℄ Deinde dixit:punctus enim ꝯtinuat lōgitudineꝫ ⁊c̄.i.qm̄ punctus ꝯtinuat lineā cū intelligit̄ differentia cōmunis:⁊ diuidit illā:cū intelligit̄ p̄ncipiū vni⁹ linee ⁊ finis alterius linee.℄ Et hoc intendebat cūꝫ dixit:⁊ erit p̄ncipiū istius ⁊ finis illi⁹.i.ista actio puncti erit q̄n accipit̄ p̄ncipiū istius linee:⁊ finis alteri⁹ linee ex duab⁹ lineis ꝯtinuis p illū punctū:⁊ sil'r est de instanti.s.qm̄ diuidit tp̄s:⁊ cōtinuat ip̄m etiam.

Tp̄s ꝯtinuat p istās ⁊ diuidit p istās: sꝫ nūer⁹ diuidit vnitatē sꝫ nō cōtinuat per vnitatem.

Quo motus ꝯtinu⁹ fuerit mobilis ⁊ in eodeꝫ tp̄e... de ēt. 5. phy. cō. 41. ⁊ tex. cō. 34.

Punctus in actu inuenit̄ in lineā:⁊ instās inuenit̄ in po' in motu q2 impossibile est idē instās demōstrari bis. Idē cō. scḋm...

℄ Sed cum quidem sic accipiat aliquis tanq̄ꝫ duobus vtens vno:necesse est stare:si q̄dem erit principium ⁊ finis ip̄m punctū:sꝫ ip̄m nūc pp id qḋ mouet̄:qḋ fertur semper

Tex.c...

Opini... multi,

alterum

alterum est:quare numerus tēpus est non sicut ipsius puncti:qꝛ est principiū ⁊ finis. sed sicut vltima ipsius magis ⁊ nō sicut partes:ꝓꝑ qd dcm̄ est. Medio enim pūcto tanꝙ duob⁹ vtimur.ergo qescere accidet.

Sed cū fuerit acceptuz hoc hoc mō ita ꝙ vnus punctus accipiat pro duob⁹:necesse est cessare vt idē punctus sit principiuz ⁊ finis:instās vero qꝛ trāslatū semꝑ mouet diuersat tp̄s igit est numerus nō sicut attributus eidem puncto:qꝛ est principiū ⁊ finis:sz sicut duo fines vnius lineē non sicut partes ex dictis. Punctus enim medius accipit pro duobus:ita ꝙ quies est necessaria ei.

106 Cum assimilauit instans in tpe vnitati in numero: ⁊ dedit differentiaz inter illā:deinde assimilauit illō puncto:cui magis assimilat ꝙ vnitati: incepit dare differentiam inter illū ⁊ punctum.et dixit. Sz cum fuerit hoc acceptū ⁊c̄.i.sed instās dr̄t a pūcto:qm̄ cū instās fuerit acceptū sic pūctus accipit.s.ꝙ posse sit ipz bis demr̄ari sic ē posse pūctū bis demōstrari:⁊ iō nece est tp̄s quiescere nō moueri:qō est impossibile. Et cū dixit:ita ꝙ vnus punctus accipiat pro duobus:intendit ꝙ illud qō est in eo quasi vnus pūctus accipiat in linea bis.s.p̄ncipiū ⁊ finis:⁊ hoc itēdebat cum dixit:duob⁹ pūctis.i.bis:ex quo sequit vt hēat situm:sicut linea:⁊ vt sit qescens.

2 Et cuz narrauit ꝙ si instans fuerit imaginatum in tempore ẜm ꝙ imaginat punctus in linea.s.qescere ad modū pūcti: sequitur impossibile qō est tempus sequi ad qescēs. Deinde.d.cām ex qua fuit hoc necesse in pūcto:⁊ dixit:cū pūctus sit p̄ncipiū ⁊ finis.i. ⁊ est necesse vt iste punctus sit in actu:cū sit p̄ncipiū alicui⁹ in actu ⁊ demōstrati:⁊ finis alterius ēt existentis in actu:instans v̄o est finis deficientis:⁊ p̄ncipiū deficientis.s. preteriti ⁊ futuri. Et cū narrauit ꝙ instans in hoc differt a pūcto dedit cām in hoc:⁊ dixit:instās v̄o ⁊c̄. idest instans nō pōt demōstrari bis:qꝛ sequit translatum qō semꝑ mouetur:vnde necesse est ipsum diuersari:adeo ꝙ instans qō demōstrat in scda sit aliō a demōstrato in prima:⁊ cum dedit differentiā iter punctū ⁊ instans ex qua accidit vt numeratio linee sit a puncto ⁊ numeratio motus a tēpore:incepit narrare h̄:punctus.n.est causa numeri linee:queadmodum instās est causa numeri tēporis:sed pūctus ẜm ꝙ est qescens est causa numeri linee inquātū accipitur p̄ncipiū vnius linee ⁊ finis scd̄e:istans v̄o qꝛ est impose ipsum qescere est ipose vt sit cā numeri temporis hoc mō.s.idem instās demōstratū:ita ꝙ sit finis p̄teriti ⁊ p̄ncipiū futuri:qm̄ si ita esset:tunc esset pose idem instās demōstrari bis:⁊ hoc accidit in instanti cum fuerit imaginatū sicut pūctus:⁊ fuerim⁹ imaginati tempus sicut lineā:⁊ ideo necesse est vt instans mensuret tempus saltem per duo instātia p̄us ⁊ posterius:⁊ ambo sint fines eiusdem tēporis:quēadmodū duo puncta sunt fines eiusdem linee.

Tex.cō.100. Et ideo dixit Aristo.superius:ꝙ si nō ꝑceperimus multiplicationē instantis:nō ꝑcipiemus tēpus.

Opinio themistij. Themistius v̄o videtur ꝯcedere tempus percipi ad perceptionem vnius instantis:qm̄ assimilatur instans puncto:⁊ sicut vnus punctus sufficit in numeratione linee.s.in diuisione eius saltem in duo:ita est instans: ⁊ hoc erit quādo imaginatur pars prior motus in illo instanti ⁊ posterior eo:⁊ hoc erit in tribus instātibus p̄sentibus. Et ideo nō est sicut existimauit:nisi esset possibile vnū instans demonstrari bis:⁊ h̄ non esset possibile:nisi tēpus haberet situm. Improbatio

3 Et dixit: tēpus igitur numerus est ⁊c̄.i.tempus igitur est nūerus attributus motui ꝓpter instās:nō est sicut numerus qui attribuit linee:ex hoc ꝙ idem tēpus accipitur principium ⁊ finis:sed ẜm ꝙ instans accipit duo eiusdem tēporis.s.vnum p̄ncipium eius ⁊ alteruz finis:⁊ hoc intendebat cū dixit:sz sicut duos fines eiusdem linee. Deinde dixit:nō sicut partes ⁊c̄.i.ex dictis post.s.ꝙ punctus ⁊ instās sunt indiuisibilia:⁊ nō sunt partes eoꝝ.in qbus sunt. Deinde dixit:punctus.n.⁊c̄.i.h̄ dat cām ꝓpter quā est possibile idem punctū accipi p̄ncipium vnius linee ⁊ finem alteri⁹: ⁊ qm̄ punctus demōstrat bis:ita ꝙ ꝓpter h̄ accidit ei necio qes:⁊ est ipose in instāti:qm̄ sequeret ex hoc vt instās qesceret:qō est ipose:qꝛ seqt trāslatum. Instans quiescere impossibile.

Et adhuc manifestum ꝙ nulla pars ipm nūc temporis est:neqz diuisio motus:sicut neqz puncta linee:linee aūt due partes vni⁹ sunt:ẜm igitur ꝙ terminus est ipsum nunc: non est tempus sed accidit:ẜz vero ꝙ numerat numerus. Termini quidem ipsius enīz solum sunt:cuius sunt termini: numerus āt qui est hoꝝ equoꝝ decem: ⁊ alibi est.

Termini illius soluz sunt cuius sunt termini. Idem supra.c.42.

Et qꝛ manifestum est ꝙ instans nō est ꝑs temporis:neqz diuisio pars motus: queadmodum punctus nō est pars linee:sed due linee sunt partes vnius linee:tūc instans ẜm ꝙ est finis nō est tempus sed accidens quod accidit ei:ẜm autē ꝙ numerat est numerus: qm̄ fines sunt fines illius solius:cuius sunt fines. Numerus vero vt denarius sicut dr̄ de vno vnitas:sic dicit de decem denarius: vt idem denarius est istoꝝ equorum decez demonstratorum ⁊ aliorum.

107 Et cū dedit dr̄iaz inter numeꝝ tꝑis ab instāti ⁊ numeꝝ linee a pūcto:incepit declare ēt ꝙ instās nō est ꝑs tꝑis:⁊ dixit:⁊ qꝛ manifestum est ⁊c̄.i.⁊ qꝛ manifestū est ꝙ instās nō est ꝑs tꝑis:qꝛ est dr̄ia inter motuz priorē ⁊ posteriorē:⁊ dr̄ia que est iter duos motus.s. priorē ⁊ posteriorē nō est ꝑs motus.g̊ instans nō est ꝑs tꝑis. D.d.sic pūct⁹ ⁊c̄.i.cū sit dr̄ia inter duas lineas. D.d.sz due linee ⁊c̄.i.sed due partes line q̄s punctus diuidit:sunt ille due linee nō punctus:vt declarabitur in sexto perfecte:vbi declarabit ꝙ oē tp̄s est semꝑ diuisibile:⁊ ꝙ instās est idiuisibile.

2 D.d. instans igit ẜm ꝙ est finis ⁊c̄.i.vult declarare ꝙ cū hoc ꝙ instās nō est ꝑs tꝑis est accn̄s ei.i.instās ẜz ꝙ est finis in motu nō est tp̄s:sed ipm esse finē est accidens ei. D.d.ẜm aūt ꝙ nūerat ⁊c̄.i.ẜm aūt ꝙ diuidit tp̄s est nūerus. D.d.fines.n.⁊c̄.h̄ declarat cām ꝓꝑ quā instās nō est instās ẜm ꝙ est finis alicui⁹ demōstrati:⁊ est ẜm ꝙ est numerus:⁊ est qm̄ fines sūt in eo:cuius sunt fines ⁊ instās nō inuenit in aliquo ꝓprio:⁊ nō in alio sicut est dispositio in numero:vn̄ dcm̄ est in diffōne eius:ꝙ est numerus translati.

Fines sūt in eo cuius sunt fines. Idem supra cō.42 ⁊ infra cō.126

Caplm̄ in quo ex diffinitione reddit rōnem eoꝝ: que dicuntur de tēpore. Cap. IIII.

Uod qdeꝫ igit̄ tp̄us numerus motus ſꝫ prius ⁊ poſterius ſit: ⁊ continuū continui nāqꝫ manifeſtū eſt. ¶ Minimus auteꝫ numerus eſt: q ſimpl'r quidem dualitas eſt. Quidam autē numerus eſt: q eſt quidē ſic: eſt autem tanq̄ꝫ nō eſt: vt linee minimus quidem multitudine eſt duo aut vnus: magnitudine aūt nō eſt minimus: ſꝑ enim diuiditur oīs linea: quare ⁊ ſil'r ⁊ tp̄s: minimum enim ſm̄ numeruꝫ eſt vnum aut duo: ſm̄ aūt magnitudinē nō eſt.

¶ Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ tempus eſt numerꝰ motus ſm̄ prius ⁊ poſterius: ⁊ qđ eſt continuum cuꝫ ſit numerus ꝯtinui: ⁊ habemus accipere nūerū minimū de ipſo ſimpl'r. Qđ aūt eſt aliqs numerus: poſe quodāmō inueniri numerum. et alio mō impoſe. V.g. qm̄ minimū linee eſt vna linea aut due: in menſura vo nō habet minimū: qm̄ oīs linea diuidit̄ ſemꝑ: ⁊ ſimil'r eſt de tꝑe ēt: qm̄ minimum tp̄s in numero eſt. V.g. aut vnū tp̄s aut duo tꝑa: in menſura vo nō eſt.

108 Cum dedit drīaꝫ inter numerū acceptū i diffōne tꝑis ⁊ nūerū ſimpl'r: ⁊ numerū q eſt inſtātia: q eſt cā in numeratione prioris ⁊ poſterioris: quēadmodū numerus q eſt puncta eſt cā in numeratione linee: ꝑ lineas vult inducere accn̄tia qbꝰ numerꝰ acceptus in diffōne tꝑis differt a numero ſimpl'r: ⁊ dixit: manifeſtū eſt igit̄. i. qm̄ eſt numerus motus nō ſm̄ ꝙ mēs accipit illū hn̄s ꝑtes tm̄: ſed ſꝫ ꝙ accipit illuꝫ hn̄s ꝑtes p̄ores ⁊ poſteriores. ¶ Et fecit rememorationē de h̄ in h̄ loco ꝑꝑ h̄ ꝙ vult ꝯſiderare de accn̄tibus tꝑis: ⁊ iō dixit: ⁊ qđ eſt ꝯtinnū. i. ⁊ apparet ex hac diffōne ꝙ ē ꝯtinuū cū ſit numerus ꝯtinui. ſ. motus: ⁊ qꝛ eſt numerus cōtinui: ⁊ non eſt numerus ſimpl'r dedit drīaꝫ iter numerū ſimpl'r in hoc ꝙ paucitas inuenit̄ in eo ⁊ iter numerū alicuiꝰ: vt aſcēdat ad moduꝫ quo inuenit̄ in eo paucitas ⁊ multitudo. ¶ Et. d. ⁊ habemus accipe ⁊c. i. ⁊ in numero ſimpl'r
z inuenit̄ minimū. V.g. duo aut vnū ſi intellexerimꝰ ꝑ minimuꝫ illud qđ eſt indiuiſibile. ſ. vnitatē. ¶ Et cū declarauit ꝙ in numero ſimpl'r poſſibile eſt inuenire minimū ⁊ indiuiſibile. ſ. vnitatem declarauit ꝙ numerus alicuius eſt ecōtrario: ⁊ ꝙ quodāmō inuenit̄ in eo minimū ⁊ quodāmō nō: ⁊ dixit: qđ autē eſt aliqs numerus ⁊c. i. illud aūt ꝙ eſt numerus alicuiꝰ: poſſibile eſt ſꝫ ꝙ eſt numerus vnitatū indiuiſibiliū in illo genere iueniri minimū eius: ⁊ ſꝫ ꝙ eſt numerus alicuius cui accidit diuiſio in īfinitum nō iuenit̄ in eo minimū. ¶ D. d. V.g. linea ⁊c. i. qm̄ cū linea accipiat̄ ſm̄ ꝙ eſt numerus mēſurans ⁊ numerās: tūc minimū eiꝰ erit aut vna linea ſi itelligit̄ ꝑ minimū illud qđ nō eſt diuiſibile in illa mēſura. ſ. ꝑ qđ menſurat̄ numerus illius linee: ⁊ eſt illud qđ eſt ex eo. q. vnitas aut due linee: ſi itelligit̄ ꝑ minimum prima multitudo numeri: duo eniꝫ ſunt hmōi. ſ. qm̄ ſunt minima multitudo numeralis. ¶ Et cuꝫ declarauit ꝙ accidit ei ſm̄ ꝙ eſt numerus vt ex eo inueniat̄ minimū illis duobus modis: qbus inuenit̄ in numero: incepit declarare ꝙ ſm̄ ꝙ eſt mēſura: ⁊ non numerus ſimpl'r accidit ei ēt vt in eo nō inueniat̄ minimū: ⁊ ē diuiſibile in duo nāl'r: ⁊ dixit mēſura ⁊c. i. qm̄ nō diuidit̄ in īdiuiſibile ſicut diuidit̄ numerus: ⁊ hoc declarabit̄ in ſexto huiꝰ libri. ¶ Et cū declarauit ꝙ in cōtinuo quodāmō inueniunt̄ ꝓpria numero ⁊ quodāmō ꝓpria ꝯtinuo: ⁊ h̄ erit cū numerat̄: ⁊ tp̄s fuerit cōtinuū: ꝯcluſit ex h̄ ꝙ tp̄s eſt hmōi: ⁊ dixit: ⁊ ſil'r eſt de tēpore. i. ⁊ qꝛ tp̄s eſt ꝯtinuū: neceſſe eſt vt in eo iueniat̄ minimū quodāmō ⁊ alio mō nō inueniat̄. ſm̄ igit̄ ꝙ numerat̄ inuenit̄ in eo minimū ⁊ eſt vnū tp̄s per qđ numerat̄: aut duo tempora: ſm̄ aūt ꝙ eſt mēſura nō inuenitur in eo minimū. Tex. cō. 4. ⁊ inde. 3

¶ Manifeſtū eſt aūt ꝑꝑ qđ tardum qdeꝫ ⁊ velox nō dr̄: multū aūt aut paucū: ⁊ breue ⁊ longuꝫ: ſm̄ enim ꝙ cōtinuū eſt longuꝫ ⁊ breue: ſm̄ aūt ꝙ numerus multuꝫ ⁊ paucum. Velox aūt ⁊ tardū nō eſt. Nō enim nūerus quo numeramus velox ⁊ tardus vllus eſt.

¶ Manifeſtū eſt igit̄: ꝙ in eo nō dr̄ velox ⁊ tardū: ⁊ dr̄ in eo multū ⁊ paucū: ⁊ longū ⁊ breue: ſm̄ aūt ꝙ eſt ꝯtinuū eſt longū ⁊ breue: ſm̄ aūt qđ eſt nūerꝰ eſt multū ⁊ paucuꝫ Velox vo ſꝫ tardū nō eſt: qm̄ neqꝫ nūerus ꝑ quē numerat̄ eſt velox aut tardū oīno.

¶ Hic dat tria ꝓpria tēpori: quoꝝ vnū eſt ꝙ non eſt velox aut tardū. ¶ Scōm aūt eſt qm̄ pōt dici multū ⁊ paucū qđ eſt ꝓpriū numero. ¶ Tertiū aūt eſt qm̄ eſt longū ⁊ breue: qđ eſt ꝓpriū q̄ntitati ꝯtinue: ⁊ h̄ pōt dici ſꝫ ꝙ eſt ꝯtinuū. i. qꝛ ſeqtur ꝯtinuū: multū vo ⁊ paucuꝫ pōt dici ſm̄ ꝙ eſt numerus: velox aūt ⁊ tardū nō pōt dici qꝛ eſt numerus: ⁊ numerus nō pōt diſponi ꝑ alteꝝ iſtoꝝ oppoſitoꝝ: ⁊ ꝯtraria ſunt falſa: in eo qđ nō eſt ſubm̄ ꝓpriū eis qđ nō accidit in ꝯtrarus. ¶ Et quęret aliqs: ſi tp̄s quodāmō eſt ꝯtinuū ⁊ quodāmō diſcretū: quare diffinitū eſt ꝑ diſcretū cū dr̄ ipm̄ eſſe numeꝝ. ¶ Dicamus igit̄ ad h̄ ꝙ ex̄ mētem nō eſt niſi motū: ⁊ motus ⁊ tp̄s nō fiunt niſi qn̄ mens diuidit motū in priꝰ ⁊ poſteriꝰ: ⁊ h̄ eſt intentio motus. i. motū eſſe numeratū. ergo ſuba tꝑis que eſt in a eo. q. forma eſt numerus: ⁊ qđ eſt in eo. q. mā eſt motus ꝯtinuus: qm̄ nō eſt numerus ſimpl'r: ſꝫ numerus motus: ꝯtinuatio igit̄ accidit ei gr̄a māe: ⁊ diſcretio. ſ. numerus gr̄a forme: ⁊ eſt ꝯpoſitū ex duabꝰ q̄ntitatibꝰ. ſ. diſcreta ⁊ ꝯtinua: ⁊ iſta ꝯpoſitio accidit menſuris qn̄ diuidunt̄: ⁊ ꝯſideratio q̄ eſt in decimo. Euclidis eſt de magnitudinibꝰ: in illo enim tractatu cōſiderat de magnitudinibus ſm̄ ꝙ ſunt numerus.

109 Tria ꝓpria tempori.

z Dubium. Solutio. Tp̄s ⁊ motꝰ n̄ fiūt niſi qn̄ mens diuidit motū i priꝰ ⁊ poſteriꝰ. Cō. ſile ſupra cō. 88. 104. a Illud qđ ē in ſuba tꝑis qn̄ forma eſt numerꝰ: ⁊ illud qđ eſt q̄n mā ē motus cōtinuus.

¶ Idem aūt vbiqꝫ eſt ſil'r: ⁊ prius autē ⁊ poſterius nō idē: qꝛ ⁊ mutatio qdem vna pn̄s: facta aūt ⁊ futura altera. Tēpus autē numerus eſt. Nō quo numerat̄: ſed qđ numeramus: vel numeratus. Hoc autē accipit priꝰ ⁊ poſterius ſemꝑ altera: ipſa eniꝫ nunc ⁊ altera ſunt. Eſt autē numerus vnus quidem ⁊ idem: qui eſt centū equoꝝ: ⁊ qui eſt cētuꝫ

Tp̄s eſt nūerus nūeratꝰ nō nūerus quo numeratur.

hominū

hominū: quoꝝ aūt numerus eſt altera ſūt: vt equi ab hominibus.

¶ Et in oī loco qđ vere eſt ſimil'eſt ide3 pri⁹ aūt ⁊ poſteri⁹ nō eſt idē: qm̄ traſmutatio ēt p̄ns nō eſt idē. Qđ aūt fuit ⁊ erit: eſt diuerſum: ⁊ tp̄s nō numerus eſt: ꝑ quē numeratur: ſed numerus numerat⁹: ꝯtingit huic vt prius ⁊ poſterius ex eo ſint ſemꝑ diuerſa: qm̄ inſtantia ſunt diuerſa. Et numerus cētū equoꝝ: ⁊ nūer⁹ cētū hoīu3 ē idē: illa āt quorum eſt hic: ſūt diuerſa: q2 ſunt eq̄ ⁊ hoīes.

iio. ¶ Nitit̄ in hoc ſermone narrare accñtia q̄ accidunt tpi ſm ꝙ eſt numer⁹: ⁊ accñtia: qb⁹ differt a numero ſ3 ꝙ nō eſt numer⁹ ſimpl'r: ſ3 numer⁹ nūerat⁹. ¶ Et dixit: ⁊ in oī loco ⁊c̄. i. ⁊ in oī loco illud qđ accipit̄ de tpe p̄ns ⁊ in actu eſt idē: ⁊ nō multiplicat̄ ꝑ multiplicationē motoꝝ: aut motuū: cū ſit nūer⁹ eoꝝ: ⁊ numerus nō multiplicat̄ ꝑ multiplicationē numerati.

2. ¶ Et cū declauit h̄ qđ accidit tpi ſ3 ꝙ ē nūer⁹: īcepit ēt declare ꝙ accidit ei ſ3 ꝙ eſt nūeratū. i. nūer⁹ mot⁹: ⁊ nō nūer⁹ ſimpl'r: ⁊ dixit: p̄us āt ⁊ poſteri⁹ ⁊c̄. i. p̄us āt ⁊ poſteri⁹ tpis ſunt idē ſm ſubm: ſ3 eſt diuerſum ſ3 diffinitionē: ⁊ hoc nō accidit ī nūero ſimpl'r: ſ3 h̄ accidit tpi: q2 tp̄s ē nūer⁹ traſmutati ⁊ traſmutatū eſt idē ſ3 diffinitionē ⁊ ſubm: prius vō ⁊ poſterius diuerſant̄ ſ3 diffōnē. ſ. in p̄oritate ⁊ poſterioritate: vt dcm̄ eſt ſupius. ¶ D. d. ⁊ tp̄s ē nūer⁹ ⁊c̄. ⁊ in

Cōmen. 99. tendebat declarare ꝑ hoc ꝙ ex hoc mō accidit ei diuerſitas ī p̄terito ⁊ futuro: ⁊ ſil'r in p̄ori ⁊ poſteriori: ⁊ hoc eſt equale inſtāti ⁊ tpi: ⁊ iō dixit poſt: ⁊ ꝯtigit hoc ⁊c̄. i. ⁊ ſeq̄t̄ ex hoc ꝙ tp̄s eſt numer⁹ ⁊ numeratū. i. numer⁹ mot⁹: vt p̄us ex eo ⁊ poſteri⁹ diuerſent̄ ſm diffinitionē: l3 ſint vnū ſ3 ſubm. ¶ D. d. inſtan

3. tia. n. ſūt diuerſa. i. ſ3 p̄oritatē ⁊ poſterioritatē. D. d. numerus. i. hoīu3 ⁊c̄. declarauit ex h̄: qm̄ eſt ꝓpriu3 nūero ſimpl'r h̄ ꝙ n̄ multiplicat̄ ꝑ multiplicationē ſuoꝝ ſubtoꝝ: ⁊ ꝙ ſubta multiplicant̄: ⁊ ꝙ illđ qđ eſt nūerus quodā mō ⁊ numeratū alio⁹: ſicut eſt diſpoſitio in tpe: accidit ei vtrūq3. ſ. multiplicari ꝑ multiplicationē ſubti: ⁊ adunari ꝑ formā. ſ. ſm ꝙ eſt nūerus: ⁊ ex h̄ mō p̄us ⁊ poſteri⁹ in tpe ſūt idē in oībus motibus nō multiplicata ꝑ multiplicationē eoꝝ: ſic eſt diſpō in inſtāti. ¶ Et cā in h̄ eſt: qm̄ eſt p̄us ⁊ poſteri⁹ in motu ꝯtinenti totū: ⁊ iō oīa ſunt in tempore: q2 ſunt in ſpera mundi: vnde quida3 exiſtimauerunt tempus eſſe ſperam: aut mundum.

¶ Amplius aūt ſic ꝯtingit motū eſſe ip̄m ⁊ vnū iteꝝ ⁊ iteru3: ſic ⁊ tp̄s ꝯtingit vt annū: aut ver: aut autumnū.

¶ Et ēt ſicut eſt poſſibile: vt idē motus iteretur iterum poſt aliū: ſil'r eſt hoc poſ'e etiam in tpe. V. g. hyems: ⁊ ver: ⁊ autumnus.

iii. ¶ Declarat hoc qđ accidit tpi illđ: qđ accidit motui circulari: ⁊ hoc demonſtrat ip3 ſeq̄ motū circulare3 nō motū rectū: motus. n. q̄ pōt iterari iteꝝ poſt aliū eſt idē cū circulari: ⁊ adduxit ſmonē ſ3 modū ſmonis dicētis cām eius ꝙ eſt tp̄s circulare. Et q̄ſi aliq̄s diceret: qūo eſt poſ'e tp̄s reuolui. Et tūc dicet̄ illi: q2 declaratū eſt ēt ip3 ſeq̄ motū: ⁊ queādmodū poſ'e eſt eūdē motū reuolui ī ſe. ſ. circularē: ſil'r tp̄s. V. g. hyemē: ⁊ autūnū: ⁊ eſtatē: ⁊ ver: qm̄ vnūqđq3 reuoluit̄.

Tp̄us ſequit̄ motū circularē nō motū rectum.

¶ Non ſolū aūt motu3 tempore metimur: ſed motu tempus qđ diffinit̄ adiuicē. Tempus quidem eni3 determinat motū: cum ſit numerus ipſius: motus aūt tp̄us: ⁊ dicim⁹ multū ⁊ paucū tempus motu menſurātes: ſicut ⁊ numerabilib⁹ nūerū. vt vno equoꝝ numerum. Numero enim equoru3 multitudine3 cognoſcimus: iterū aūt vno equoꝝ numerum ipſu3: ſil'r aūt eſt in tempore ⁊ in motu: tempore quidē eni3 motū: motu aūt tempus menſuramus.

Nō ſolū motū tpe mēſuram⁹: ſ3 etiā motu tp̄us.

¶ Et nō ſolūmodo motus mēſurat̄ ꝑ tp̄us: ſed tp̄s per motū etiā: qm̄ vtrūq3 determinat reliquū. Per tempus enim determinat̄ motus: q2 eſt numerus illius: ⁊ q̄nq3 etiam tempus ꝑ motū: dicimus. n. temp⁹ magnu3 ⁊ paruū nos menſurando ip̄m per motu3: queādmodū etiā ꝑ numeratū terminamus. V. g. qm̄ q̄nq3 notificamus numerū iſtorū equorum per vnū equū illoꝝ: queādmodū igit̄ ꝑ numerū notificamus numeru3 equorum: ⁊ per vnū equū etiā notificamus illu3 numerum: ita eſt ēt de tpe ⁊ motu: menſuramus. n. tp̄s ꝑ motū: ⁊ motū ꝑ tp̄s etiam.

¶ Q2 ſuba tpis ē aliq̄s numer⁹: ⁊ actio nūeri ē mēſurare: iō actio ſube tpis eſt mēſurare motū: ⁊ q2 nūer⁹ accidit ei ꝑ accñs ipa nūerari ꝑ nūeratū: ⁊ iō ꝯtigit tpi ēt ꝑ accñs ip̄m mēſurari ꝑ motū. ¶ Et dixit: ⁊ n̄ ſolūmō ⁊c̄. i. ⁊ intelligēdū eſt ex hoc ꝙ tp̄s mēſurat motū ꝙ h̄ eſt eēntiale ei: ⁊ ex hoc ꝙ motus menſurat tp̄s qđ eſt accidēs ei. ¶ Et cū narrauit ꝙ vtrūq3 mēſurat reliquū h̄ mō quo diximus: dedit cā3 in h̄: ⁊ dixit: qm̄ vtrūq3 ⁊c̄. i. ⁊ nec̄e eſt vt vtrūq3 mēſuret reliquū: q2 vtriuſq3 paucitas: ⁊ multitudo determinat̄ ī eo ꝑ reliquū: ⁊ oē qđ determinat̄ ꝑ aliđ eſt mēſuratū ꝑ illđ. ¶ D. diſtixit hoc: ⁊. d. ꝑ tp̄s. n. ⁊c̄. i. ꝑ tp̄s vō determinat̄ mot⁹ eſſential'r: qm̄ ſuba tpis eſt nūerus motus: ⁊ q2 determinatio tpis ꝑ motū eſt ꝑ accidens: dixit: ⁊ q̄nq3 ⁊c̄. i. ⁊ demōſtrat ꝑ h̄ ꝙ dixit q̄nq3 ꝙ hoc raro accidit: ⁊ ꝙ eſt ꝑ accñs. ¶ D. declarauit hoc: ⁊ dixit: dicimus. n. ⁊c̄. i. ⁊ nos cōprehēdimus tp̄s eſſe magnū: cū nos cōprehendimus ꝙ motus quem ſequit̄ tp̄s eſt magn⁹. ¶ D. declarauit modū ex quo accidit tpi mēſurari ꝑ motū: ⁊ eſt modus ex quo accidit nūerato menſurare nūerū: ⁊ dixit: qm̄ mēſurat̄ ꝑ motū ⁊c̄. i. ⁊ accidit nobis mēſurare tp̄s ꝑ motū: ſicut accidit nobis numerare ꝑ nūeratū in aliq̄ hora ip̄m numerū: l3 rectū ſit nūerare nūeratū ꝑ nūerū: ſ3 cū dubitam⁹ de nūero: tūc nūeram⁹ ip3 ꝑ nūeratū: vt accidit nūerantib⁹ q̄n ſignāt nūōs digitis: ⁊ accidit nobis ſicut dixit nūerare nūeꝝ iſtoꝝ equoꝝ per vnū equū iſtoꝝ q̄n dubitauerim⁹ de nūero illoꝝ: qm̄ p̄us cognoſcimus ꝑ nūeꝝ nūeꝝ equoꝝ: ⁊ cū dubitamus de nūero illoꝝ: cognoſcim⁹ hoc ꝑ ipſos equos. ¶ Et q2 ꝓportionalitas in hoc inter numeꝝ ⁊ nūeratū ⁊ motū ⁊ tp̄s eſt vā. ſ. in hoc ꝙ vtrunq3 nūerat reliquū eo mō quo dixim⁹. ſ. qm̄ vnū nūerat alterū eēntial'r: ⁊ alteꝝ nūerat illđ ꝑ accñs. d. queādmodū

ii2. Tpi ꝑ accñs ꝯtingit ipſu3 menſurari. Idē. ſ. com. 102. Et. j. 113.

2.

L3 rectū ſit nūerare nūeratū ꝑ nūeꝝ. tñ cū dubitamus de nūōe tūc nūeram⁹ ip̄m ꝑ nūeratum.

igitur cognoscim⁹ p numeꝝ ꝛc̄.i.queādmodū igiť p
numerū scimus numeratū:sic scimus numeꝝ istoꝝ
equoꝝ p numeꝝ:cū numerus eoꝝ fuerit cognit⁹:silr
p numeratū qđ est equus vnus scimus numerū illo
ruȝ cū acciderit nobis dubitare:aut errare in nūero
illoꝝ:ꝛ ita est de tpe cū motu:ꝛ accidit nobis vt nūe
rū nūerari p nūeratū sit p accñs:qm̄ nō facim⁹ hoc
semp in pn°:sicut facimus hoc in mēsuratiōe nūera
ti p numerū:sȝ facimus h̄ p accñs.s.ꝙ illđ qđ est no
tius apud nos nālr est numerus:ꝛ ignoratū nāliter ē
nūeratū:ꝛ sic semp p notius qđ est nūer⁹scim⁹ latē
tius qđ est nūeratū:ꝛ si post hanc cognitionē accidit
nobis errare:aut dubitare in nūero:tūc reuertimur
ꝛ scim⁹ numerū p ipsuȝ numeratū:ꝛ ɓm hoc est ītel
ligēdū de numero ꝛ numerato ꝛ motu ꝛ tempoꝛe.s.
in hoc ꝙ vtrunqȝ numerat reliquū.

Et h̄ rōnabiliter accidit:imitať.n.magnitu
dinem motus:hunc aūt tp̄s in eo ꝙ ꝛ q̄ti
tates ꝛ cōtinua ꝛ discreta sunt. Propter.n.
magnitudinem esse hmōi motus hoc susti
net:ppter aūt motus ꝛ tp̄s mēsuramus ꝛ
magnitudinē motu:ꝛ motū magnitudine.
Multam enim dicimus esse viā si pcessus
multus:ꝛ hunc multū si via multa:ꝛ tem
pus si motus:ꝛ motum si tp̄s.

Et recte sequiť hoc:qm̄ mot⁹ sequiť quā
titatē:ꝛ tp̄s sequiť motū:qꝛ est de quātita
te:ꝛ est de diuisibili:qm̄ ɓm ꝙ mensura est
talis:motus est talis:ꝛ qꝛ motus est talis:
tp̄s est tale:ꝛ ēt mensura mēsurať p motuȝ:
ꝛ motus p mēsurā. Dicim⁹.n.viā eē lōgaȝ:
qn̄ cursus fuerit longus:ꝛ dicim⁹ cursuȝ eē
longū:qn̄ via fuerit longa:ꝛ dicimus de tpe
ɓm motū:ꝛ de motu ɓm tp̄s.

iij. Et recte ꝯtigit vt tp̄s mēsuret motū:qm̄ queādmo
dū motus seqť mēsurā in h̄ qđ est de quāto ꝛ de cō
tinuo ꝛ diuisibili.s.qm̄ ista eē in motu est p illa esse
in mēsura:silr tp̄s seqť motū in habēdo ista.s.ꝙ est
q̄tū discretū q̄dā mō ꝛ ꝯtinuū alio mō.i.ꝙ ista sūt
in eo pp hoc ꝙ sunt in motu. Et h̄ ītēdebat cū di
xit:qm̄ ɓm ꝙ mēsura est talis ꝛc̄.i.qm̄ ɓȝ ꝙ mēsura
est hꝰ ꝯtinuatiōis ꝛ discretiōis ꝛ q̄titatis:iō mot⁹ ē
hꝰ de q̄titate ꝛ discretiōe ꝛ cōtinuatiōe:ꝛ qꝛ mot⁹ ē
z. hꝰ de ꝯtinuatiōe aut discretione.iō tp̄s est hꝰ. Et
Documentū intēdebat p h̄ declarare ꝙ cā in hoc ꝙ accidit tpi.s.
ꝙ mēsurať per motū est:qꝛ motus est cā in esse eius
ɓm ꝙ est subm illius:ꝛ iō accidit ei cū fuerit imagi
natū ipm esse mensurā extēsam p extēsionē motus
mensurari p motū ɓm modū quo mēsurat motū:sȝ
differūt:qm̄ motū mēsurare ipm est accidēs motui:
tp̄s vō mēsurare motū est illi eēntiale:cū eēntia ei⁹
sit mēsurare motū. Et qꝛ dispō tpis in h̄ cū motu
est:sicut dispositio motus cū mēsura.s.qm̄ mensurā
esse est cā in esse mot⁹:narrauit ꝙ silr accidit q̄tita
ti ēt cū motu de mēsuratiōe vtriusqȝ a reliquo sicut
accidit tempoꝛi cū motu:ꝛ dixit:ꝛ etiā mensura mē
suratur p motū ꝛc̄. D.d.ꝛ dicamus de tpe ɓm mo
tū.i.ꝛ mensuramus tp̄s p motū. Sed sciendū est
ꝙ suba motus nō est in mēsuratiōe spacij sicut suba
tpis est in mensuratione motus.

Motū mensurare tp̄s est accñs motui sȝ tp̄s mēsurare motū est illi eēntiale: cū eēntia ei⁹ sit mēsurare motū. Jō.s. com. 102.ui. ꝛ.j.133.
Documentū

Capl'm in quo comparat tempus ad mo
tum ꝛ ad alia que sunt in ipso. Cap. V.

Uoniam aūt tp̄s est metrū mo
tus ꝛ eius qđ mouetur:mensu
rat aūt motū in determinando
quēdā motū qui mensurabit to
tum:sicut longitudinem cubitū
in determinādo aliquā magni
tudinem que remetitur totū:ꝛ est motui in
tempoꝛe esse mensurari tempoꝛe:ꝛ ipsum
ꝛ esse ipsius:simul enim motū ꝛ esse mot⁹
mensurat:ꝛ hoc est ipsi in tempoꝛe esse mē
surari ipsius esse.

Et quia tempus mensurat motum ꝛ mo
ueri:ꝛ motus mensurať quando per illud
terminatur aliquis motus:per quem nume
ratur totus motus:sicut per cubitū nūera
mus longū quando per ipsuȝ terminamus
aliquā mensurā p quā mensurať totū. Mo
tū enim esse in tempoꝛe est:qꝛ tp̄s mensurat
essentiā eius:qm̄ mensurat insimul motū ꝛ
essentiā eius:ꝛ intentio eius qđ est in tēpoꝛe
est:qꝛ numerat essentiam eius.

Intendit narrare qūo dr̄ ꝙ trāsmutabilia sūt ii4.
in tēpoꝛe:ꝛ īcepit a motu cū manife
sti⁹ se hȝ ad tp̄s. Et dixit:ꝛ qꝛ tp̄s ꝛc̄.i.ꝛ qꝛ tp̄s est
illud p qđ mēsurať motus:qm̄ nos mensuram⁹ mo
tum:ita ꝙ per tp̄s determinamus aliq̄ȝ partē motus
.s.qm̄ p aliq̄ȝ partē terminatā tpis terminamus ali
quā partē terminatā mot⁹.s.equalē ei:ꝛ post p illam
partē mensuramus totū motū. U.g.cū dixerim⁹ ꝙ
iste motus fuerit in qnqȝ hoꝛis.ista.n.mēsuratio mo
tus est qn̄ acceperimus vnā hoꝛā ꝛ determinaueri
mus per illā aliquā partē motus equalē ei:ꝛ post per
illā partē mēsuramus alias partes mot⁹ sicut accipi
mus vnū cubitū ꝛ terminamus p ipm aliq̄ȝ partē il
lius qđ volumus nūerare:ꝛ post mēsuramus ipsuȝ p
illā partē cognitā:queādmodū igiť cubitus h̄ est no
tioꝛ apud nos q̄ȝ illud qđ mēsurať p cubitū:ita ista
pars tēpoꝛis dȝ esse notioꝛ q̄ȝ motus mensuratus per
tp̄s:ꝛ ista pars tpis dȝ sciri per notioꝛē motuū ꝛ prio
rem illoꝝ q est motus diurn⁹ vt post dicet. D.d.
illud qđ seqť ex hoc ꝛ est:ꝙ dicere motū esse in tpe
est idē cū dicere tp̄s mensurare illū motū:h̄ est īten
tio eius qđ dicimus ꝙ numeratū est in numero:ꝛ.d.
motū.n.esse in tempoꝛe ꝛc̄.i.ꝛ cū ita sit de mō mēsu
rationis motus a tēpoꝛe.g° intentio eius qđ dicimus
ꝙ motus est in tpe:est ꝙ mot⁹ mēsurať p tp̄s.s.ᵃ qm̄
mensurat ipm in esse ipsius:ᵇ tp̄s vō mensurat de
motu vtrūqȝ.s.quātitatē ꝛ esse:ꝛ hoc accidit motui:
qꝛ nō est ens ɓm oēs suas partes in actu:sicut est di
spositio in mensura:ꝛ forte hoc intendebat cū.d.mē
surat insil' ꝛc̄. D.d.ꝛ intētio ei⁹ qđ est in tpe ꝛc̄.i.ꝛ
intentio eius qđ dicimus ꝙ oīs mot⁹ est in tpe nihil
aliud est q̄ȝ hoc ꝙ tp̄us mensurat esse eius.

Manifestū aūt est ꝙ ꝛ in alijs:hoc est in
tpe eē ipsoꝝ eē mēsurari sub tēpoꝛe:in tem
poꝛe enim esse duoꝝ alteꝝ est:vnū quidem

esse tunc

esse tūc qñ tp̄s est:alterꝝ aūt sicut q̄daʒ dici-
mus:q2 in nūero sūt:hoc aūt significat aut
ē̄t sicut ptes nūeri ⁊ passiones:⁊ oio qdem
ꝙ nūeri est aliqd:aut ꝙ est nūerus ipsius:
qm̄ aūt nūerus tp̄s est:ip̄m qdē nūc ⁊ prius
⁊ posteri⁹ ⁊ q̄cūqʒ sunt hmōi sic in tpe sūt
sicut in nūero vnitas ⁊ supfluus ⁊ par. Hec
qdē.n.numeri aliqd:illa vo tpis aliqd sunt:
res aūt sicut in nūero in tpe sunt:si aūt hoc ē
ꝯtinent sub nūero:sic̄ q̄ sūt i loco sub loco.

¶ Manifestū ē ꝙ de aliȷ̄s itētio eius q̄ sunt
in tpe est ꝙ tp̄s nūerat qditateʒ eoꝝ:qm̄ ali-
qd eē in tpe hʒ duas intētiōes:quarū vna est
vt aliqd sit cū tp̄s fuerit:⁊ alia sicut dicim⁹
de qbusdā reb⁹ ꝙ sunt in nūero:⁊ si iste ser-
mo significat aut illud qd̄ est q̄si ps numeri:
aut accn̄s ei:⁊ vl'r aliqd̄ attributū numero:
aut ꝙ hʒ nūerū. Et q2 tp̄s est nūer⁹:instās
pri⁹ ⁊ posteri⁹ ⁊ alia silia sūt in tpe sic̄ vni-
tas in nūero:⁊ par ⁊ ipar:ista.n.attribuunt̄
nūero ⁊ illa tpi:⁊ res sunt in tpe sicut sunt in
nūero. Et cū ita sit:nūerus ꝯtinet illas:sicut
locus ꝯtinet illud qd̄ est in loco.

iiS. ¶ D.⁊ manifestū est ē̄t.ꝙ intētio eius ꝙ alia sunt in
tpe est:ꝙ tp̄s mēsurat essentiā illoꝝ.i.eē eoꝝ:⁊ ꝙ at
tributio illoꝝ tēpori est ꝑm ꝙ tp̄s ꝯtinet illa ad mo-
duʒ eius ꝙ nūer⁹ ꝯtinet nūeratū. ¶ Et cū posuit h̄
positiōe incepit declarare illud:⁊.d.qm̄ aliqd esse in
tpe hʒ duas intētiōes ⁊c̄.i.⁊ h̄ apparet:qm̄ dicere ali
qd eē in tpe hʒ alterā istaꝝ duaꝝ ītētionū. Quarum
vna ē vt tp̄s sit ꝯiunctū cū eē eius:ita ꝙ sit aliud ab
eo nō ꝯtinuū cū eo:ſʒ sepatū tm̄ in eē.s.vt inter illa
nō sit ligatio:nisi in esse eoꝝ insimul. Scd̄a aūt intē
tio est:vt intētio ei⁹:qd̄ dicim⁹ aliqd eē in tpe est ali
qd eē in nūero. ¶ Et facit hāc diuisionē bimēbrem:
qm̄ notū ē ꝙ ens attribuit̄ tpi ꝑm ꝙ est ꝯiunctū ei
nō ꝑm ꝙ accipit̄ in diffōne rei tanq̄ʒ ps illius:neqʒ
ꝙ res accipiat̄ in diffōne illius:⁊ cū tp̄s sit ꝯiunctū
nō remanet vt attribuat̄ ei illud qd̄ ē in tpe:nisi aut
sicut nūeratū attribuit̄ nūero:aut sicut aliqd attri-
buit̄ illi qd̄ existit cū eo:ſʒ aliqs possit dicere:ꝙ ad-
huc est ista tertia pars possibilis:q̄ ē attributio ptis
rei ad rē:⁊ accn̄tiū illi⁹ ad ip̄am rē:⁊ iō iaʒ cito post
induxit illā:qñ diuisit aliqd attribui nūero cum.d.⁊
iste ꝑmo ⁊c̄.sed appet vl'r ꝙ sustētatus est in hac de-
claratione sup h̄ qd̄ p̄us declarauit.s.ꝙ tp̄s est aliqs
nūerus:⁊ illa q̄ iduxit sūt ad ꝯfirmādū. ¶ Et cū po
2 suit:ꝙ res attribuit̄ tpi altero duoꝝ modoꝝ:aut sic̄
res q̄ inuenit̄ in nūero attribuit̄ nūero:aut sicut illd̄
est ꝯiunctū alicui in eē ad ip̄m:cui ꝯiungit̄:reuersus
est ad diuidendū ip̄m:qd̄ est aliqd eē in nūero.⁊.d.⁊
iste ꝑmo significat ⁊c̄.i. Et intendit ꝑ ptem illd̄ qd̄
est in numero.q.sp̄ēs ⁊ dr̄ie. Et per accn̄s ꝯn̄a essen-
tialia:⁊ per attributū illud:qd̄ est cōe accn̄tibus. Et
intēdit per h̄ qd̄ dixit:aut ꝙ hʒ nūerū h̄.s.aut qd̄ at
tribuit̄ ei:ita ꝙ sit nūeratū ab eo:ita ꝙ ip̄ʒ sit nūer⁹
illi⁹:⁊.q.d.⁊ res attribuit̄ nūero aut sic̄ aliqd qd̄ ac-
cipit̄ in diffōne numeri:aut sic̄ aliqd in cui⁹ diffōne
accipit̄ nūer⁹.s.accn̄tia eēntialia:aut sicut ea: quorū
vtrūqʒ accipit̄ in diffōne alteri⁹:⁊ sunt correlatiua:
q̄ sūt in nuō:vt duplū ⁊ dimidiū:aut sicut numeratū
3 attribuit̄ ei:⁊ hoc est sile attributioni ꝯtinētis ad cō
tentū. ¶ Et cū posuit hoc:incepit narrare qd iuenit̄
ex istis in tpe:ſʒ hoc nō fuerit intentio ei⁹:qm̄ inten-
tio eius fuit declarare quō attribuunt̄ tpi res existē
tes in tpe:ſʒ vidit ꝙ cū fuerit declaratū:q̄ sūt illa q̄
sunt de tpe:sicut partes nūeri de nūero:⁊ accn̄tia ei⁹
declarabit̄ ex hoc ꝙ attributio reꝝ tpi est alia. ¶ Et
d.⁊ q2 tp̄s ⁊c̄.i.⁊ q2 tp̄s est numerus:nec̄e est vt in eo
sint ē̄t aliq̄ q̄ ita sint in eo sicut vnitas ⁊ par de nuō:
⁊ sunt instantia q̄ multiplicant̄ ꝑ p̄us ⁊ posterius:vt
declaratū est p̄us:ꝓportio.n.istaꝝ ad tp̄s est silis ꝓ-
4 portioni differētiaꝝ nūeri ad nūeꝝ:⁊ hoc intēdebat
cū dixit:ista.n.attribuunt̄ nūero ⁊c̄. ¶ Et cū posuit
ꝙ tp̄s est nūer⁹:⁊ ꝙ illa q̄ attribuunt̄ nūero sūt duo
bus modis:aut de nā nūeri:aut nūerata:q̄ ꝯtinet nu-
merus:⁊ est declaratū ꝙ illa q̄ sunt in tpe:sunt sicut
ista:q̄ sunt de nā nūeri:sūt alia ab eis:q̄ sunt in tpe:
ꝯclusit ex hoc ꝙ illa:q̄ sūt in tpe attribuūt̄ tpi ꝑʒ ꝙ
nūeratū attribuit̄ nūero. ¶ Et dixit:⁊ res sunt i tpe
⁊c̄.⁊ forte induxit cito hanc ꝯclōnē anq̄ʒ destrueret
tertiā diuisionē:q̄ est vna diuisionū syllogismi:q2 iā
declaratū est:ꝙ tp̄s est nūer⁹:⁊ cū ita sit illa q̄ attri-
buunt̄ ei sunt duob⁹ modis:aut ptes:aut accn̄tia ei:
aut nūerata ab eo:⁊ q2 illa q̄ sant ex eo q̄si ptes ⁊ ac-
cidentia sunt alia ab eis:q̄ dicunt̄ eē in tpe:sequit̄ vt
illa q̄ dicunt̄ eē in tpe:attribuant̄ ei ꝑm ꝙ nūeratū
attribuit̄ nūero:⁊ q̄si induxit tertiā diuisionē ad cō
firmandū:nō q2 est nec̄ia in hoc syllogismo. ¶ D.d.
numerus.n.ꝯtinet illas ⁊c̄.i.⁊ q2 res sunt in tpe sicut
nūerata in nūero:⁊ numerus cōtinet numerata ꝑm
modū simılē ei:ꝑm quē locus ꝯtinet locatū:necesse
est vt tp̄s contineat numerata.

¶ Manifestū aūt est:qm̄ nō est in tpe eē qñ
tp̄s est:sicut neqʒ in motu esse:neqʒ in loco
qñ motus ⁊ locus est:si.n. erit ꝙ est in ali-
quo:sic oēs res in quolʒ erunt:⁊ celū in mi-
lio:qñ.n.miliū est:⁊ celū:ʒ hoc qdem acci-
dit:illud aūt necesse est consequi:⁊ ei qd̄ est
in tpe eē qd̄dā tp̄s:qñ ⁊ illud est:⁊ ei qd̄ est
in motu eē quando motum.

¶ Et est manifestū ꝙ intentio eius ꝙ aliqd
est in tpe nō ē ꝙ aliqd sit cū tp̄s fuerit:quē-
admodū intentio eius ꝙ est aliqd eē in mo-
tu nō est vt ip̄m sit:cū fuerit motus:neqʒ in-
tentio eius qd̄ est aliqd eē in loco est vt ip̄m
sit cuʒ fuerit locus:qm̄ si aliqd eē in loco hʒ
hanc intentionē:nec̄e est vt oia sint in quoli
bet:⁊ celū in milio:qm̄ cū vnū granuʒ miliȷ̄
fuerit:celū erit ē̄t:ʒ ꝑ accidēs. Nec̄iuʒ vero
est:vt semꝑ sequat̄ aliqd eē in tpe:aliqd̄ tp̄s
eē:cum illud fuerit:aut sequat̄ aliqd in mo-
tu eē:motum eē in illa hora.

iiG Continuatio
¶ Cū diuisit attributionē rerū tpi in attributionem
ꝯiunctiōis:⁊ in attributionē rei ad numeꝝ:⁊ diuisit
attributionē rei ad numerū in duo:quoꝝ vnū est at-
tributio rerū eēntialiū:q̄ sunt in nūero ad nūeruʒ:⁊
aliud attributio est numerati ad nūerū:⁊ declarauit
que sunt illa:q̄ ita attribuunt̄ tpi sicut res eēntiales

Aliquod eē in tpe dupl'r cōtingit,

Documentū

attri buunt̄ nuō: cū tp̄s sit nūerꝰ: festinauit ⁊ posuit ꝙ ꝓportio entiū q̃ sunt in tp̄e ad tp̄s est sicut ꝓportio nūerati ad nūerū anteq̃ȝ destrueret 3^am diuisionē. ¶ Et fecit hoc sicut diximus: q̃ ꝯclō erat verificata ei ꝓpter hoc qđ declarauit prius de tp̄e: qm̄ est aliqs numerꝰ: ⁊ cū fecit hoc intendebat ꝯplere p̄mā
Expō lre. rōnē a q̃ incepit: ⁊ iō reuersus est ad destruēdū p̄mā diuisionē: a q̃ icepit s̄monē. ¶ Et dixit: ⁊ manifestū est ⁊c̄. i. qm̄ cū manifestū est p̄ se: ꝙ dicere aliqd esse in tp̄e est sic̄ dicere aliqd eē in motu. i. in moto: ⁊ est manifestū p̄ se: ꝙ aliqd esse in motu nō est intentio eiꝰ: qđ est qn̄ motꝰ fuerit. ergo nec̄e est: vt intētio eiꝰ ꝙ aliqd sit in tp̄e non sit vt cū fuerit: erit tēpus ⁊ q̃ ꝓportio eē alicuiꝰ ad tp̄s est sil'is ꝓportioni eē eius ad locū: ⁊ est manifestū ꝙ res nō attribuit̄ loco: ita ꝙ erit cū fuerit locus: iō nec̄e ē: vt ita attribuat̄ tp̄i:
2 ⁊ iō dixit post: neqȝ intētio ⁊c̄. ¶ Et cū dedit rōnem ad destruendū vt aliqd attribuat̄ loco attributione ꝯiunctiōis: incepit ꝯfirmare rōnē suā inducēdo ad inopinabile sequēs hāc positionē in loco. s. dicere ꝙ ītentio eiꝰ qđ est aliqd eē in loco est ꝙ cū fuerit locus: erit res: ⁊ dixit: qm̄ si intētio eiꝰ qđ est aliqd eē ī loco ⁊c̄. i. qm̄ si intētio eiꝰ qđ est aliqd eē in loco est vt sit qn̄ locus fuerit: tunc intentio eiꝰ nō erit nisi h̄ ꝙ locus rei sit oē qđ cū fuerit: erit res s̄m ꝯiunctionē nō s̄m eēntiā: ⁊ cū ita sit cōiūctiōes sunt plures: tūc idē erit in pluribꝰ infinitis: ⁊ magis inopinabile est: ꝙ si locus est illđ qđ cū fuerit: erit res: ⁊ qn̄ miliū fuerit: erit celū: tūc seq̄t̄ vt celū sit in milio. ¶ D. d. sȝ h̄ est p̄ accidēs. i. sȝ ista ꝯsecutio est p̄ accidēs. s. dicere ꝙ cū fuerit miliū: erit celū: ⁊ sil'r dicere ꝙ cum fuerit tp̄s: erit hō: ⁊ cū fuerit homo: erit tp̄s. ¶ D. d. nec̄iuȝ vō est ⁊c̄. i. ꝯsecutio aūt nec̄ia est: vt semp̄ sequat̄ eē ex eē alicuiꝰ ī tp̄e eē tp̄is ꝓpriū illi rei nō eē tp̄is simpl'r: ⁊ sil'r ꝯsecutio nec̄ia motꝰ ex eē alicuius qđ est in motu nō est ꝯsecutio simpl'r. s. ꝙ cuȝ aliqd fuerit: erit motus simpl'r: sȝ ꝯsecutio nec̄ia in h̄ ē ꝙ
Documentū cū aliqd fuerit: erit motus ꝓprius ei. ¶ Et intendebat p̄ hoc declarare differentiā inter ꝯsecutionē eēntialē ⁊ accidētalem: dicere. n. aliqd esse in tp̄e ꝓprio sibi est dicere ꝙ cū fuerit: erit ꝓpter hoc illud tp̄us ꝓpriū ei. ista igit̄ est ꝯsecutio nec̄ia: ⁊ nō est differētia inter dicere ꝙ aliqd est in tp̄e: aut dicere ꝙ cum fuerit tp̄s: erit illud qđ est in illo tempore.

¶ Qm̄ aūt est sicut in numero: ita in tp̄e: accipietur aliqd plus tp̄e omni eo qđ est ī tp̄e: vnde nec̄e est oīa ea: q̃ sunt in tp̄e contineri sub tp̄e: sicut ⁊ alia quecūqȝ in aliquo sunt: vt q̃ sunt in loco sub loco: ⁊ pati iam aliquid sub tp̄e: sicut ⁊ dicere ꝯsueuimus: q̃ tabefacit tp̄s: ⁊ senescunt oīa sub tp̄e: ⁊ obliuiscūtur ꝓpter tp̄s: sȝ nō didicit: neqȝ nouū factū
Corruptiōis cā p̄ se tp̄s est Motꝰ distare fac̄ qđ est Sempiterna non sunt i tempore. est: neqȝ bonuȝ. Corruptiōis. n. causa per se tp̄us est. Numerus. n. motus est. Motus aūt distare facit qđ est. Quare manifestum est: q̃ que sunt semp̄ s̄m ꝙ semp̄ sunt nō sūt in tempore. Nō. n. ꝯtinent̄ sub tp̄e: neqȝ mēsuratur eē ipsoꝝ sub tp̄e. Signū aūt huius est ꝙ neqȝ patiuntur nihil a tempore: sicut que nullo modo sunt in tempore.

¶ Et si res non inuenit̄ in tp̄e nisi s̄m ꝙ est in nūero: possibile est inuenire tp̄us maius tp̄e cuiuslibet existentis in tp̄e. Unde nec̄e est vt oīa existentia in tp̄e contineantur a tp̄e: sicut alia existentia in aliquo: vt locus cōtinēs reȝ que ē in loco. Tp̄s igit̄ operat̄ aliqd in istis oībus rebus: vt sumus assueti dicere ꝙ tempus inducit senectuteȝ: ⁊ corrumpit oīa: ⁊ facit obliuisci oīa: ⁊ nō dicimus ipsuȝ docere: ⁊ renouare: ⁊ meliorare. Tp̄s. n. per se dignius est vt sit cā corruptionis: q̃ est nūerus motus: ⁊ motus aufert ens. Manifestuȝ est igitur ex hoc ꝙ res eterne s̄ȝ ꝙ sunt res eterne inesse nō sunt in tp̄e: q̃ tp̄s nō cōtinet illas: neqȝ mensurat eēntiā illaruȝ. Et signum eius est: q̃ nō operat̄ in eis oīno: sicut illud quod nō est in tempore.

¶ Intēdit in hoc caplō dare differētiā inter illa: que ii7 nō sunt in tp̄e: ⁊ que sunt. Et dicit: ⁊ si aliqd non est ⁊c̄. ⁊ iste s̄mo ꝯponit̄ sic. Oē qđ est ī tp̄e: est in eo: vt nūeratū in aliq̊ nūero. Et oē qđ ē in aliq̊ nūero nūerus excedit ip̄m in duobꝰ extremis. Ergo oē qđ est in tp̄e tp̄s excedit ip̄m ex duobꝰ extremis. ¶ Et maior ꝓpositio in hoc s̄mone. s. dicens ꝙ res est in tp̄e sic̄ nūeratū in nūero est māifesta p̄ se ex declaratis: ⁊ sil'r minor. ¶ D. d. vn̄ nec̄e est ⁊c̄. i. vn̄ nec̄e est vt oīa ꝯtineant̄ a tp̄e: ⁊ tp̄s excedat illa. ¶ Et intēdit p̄ h̄ qđ. d. sic̄ alia exn̄tia in aliq̊. s. sicut oīa q̃ attribuuntur alicui ꝯtinenti. U. g. sicut attribuit̄ aliqd loco: ⁊ vt aqua vasi: locus. n. ꝯtinet locatū: ⁊ vas aquā: ⁊ sil'r tp̄s ēt exn̄tia in illo: ⁊ nūerꝰ vl'r nūeratū. ¶ D. d. tp̄s igit̄ operat̄ ⁊c̄. i. tp̄s igit̄ s̄m ꝙ ꝯtinet illa exn̄tia in ipso: ⁊ sequit̄ in hoc ꝯtinēs operās qđ est motus totius: necesse est dicere ipȝ opari in res exn̄tes in ipso passione corruptionis: ⁊ iō oēs ꝯueniūt in hoc ꝙ tp̄s inducit senectutē ⁊ corruptionē ad oīa: ⁊ nō dicunt ip̄m renouare: ⁊ docere. ¶ D. d cām ꝓpter quā attribuit̄ ei corruptio ⁊ nō gn̄ātio: ⁊ si vtrūqȝ īueniat̄ in ipso: q̃ sequit̄ motū circularē: ⁊ dixit: tp̄s. n. p̄ se ⁊c̄. i. ⁊ hoīes attribuūt ei corruptionē: ⁊ nō gn̄ātionē: qm̄ cū tp̄s attribuit̄ p̄ se opationi: dignīꝰ est vt attribuat̄ opationi q̃ īuenit̄ eēntial'r in re quā sequit̄ tp̄s. s. in motu: ⁊ motus nāliter in se hȝ vt p̄ ip̄m auferat̄ res a sua suba: ⁊ ista ablatio inducit p̄ se corruptionē rei: lȝ inducat gn̄ātionē in rebus gn̄ātis p̄ accidēs. ª ex motu igit̄ īuenit̄ gn̄ātio p̄ accidēs: ⁊ corruptio p̄ se: ⁊ ex tp̄e inuenit̄ vtrūqȝ p̄ accidēs: sȝ gn̄ātio p̄ accidēs accidētis: tp̄s. n. accidit ei cui accidit gn̄ātio ex motu: ⁊ sequit̄ ex illo in quo inuenit̄ corruptio p̄ se. corruptio igit̄ attribuit̄ ei q̄si scđario: ⁊ gn̄ātio q̄si p̄ accidens purū. ¶ Et cū declarauit ꝙ illa q̃ sunt in tp̄e sunt illa q̃ tp̄s excedit ex vtraqȝ parte: declarauit ex hoc ꝙ res eterne nō sunt in tp̄e: sic. Tp̄s non ꝯtinet res eternas. Et ꝯtinet res existentes in tp̄e. Ergo res eterne nō sunt in tp̄e. ¶ D. d. ⁊ signū eius ⁊c̄. induxit hoc ad ꝯfirmādū ex hoc ꝙ apparet sensui: ⁊ intēdit p̄ res eternas corpa celestia: apparet. n. sensui ꝙ tp̄s nō operat̄ in eis: sȝ oīa q̃ sūt in tp̄e tp̄s operat̄ in eis. ergo res eterne nō sunt in tp̄e. ¶ D. d. sic̄ illđ qđ nō est in tp̄e: ⁊ innuit separata a mā: corpa. n. celestia lȝ nō sint in tp̄e s̄m ꝙ tp̄s nō ꝯtinet illa: tn̄ sunt coexistentia

Motꝰ nāl'r in se hȝ vt per ip̄m auferat res a sua substantia. Vide tū opm̄ . j. i. c. 128. ⁊ in. 6 phy. t. c. 59. ª Ex motu īuenit̄ gn̄ōp̄ accn̄s: ⁊ corruptio p̄ se. ⁊ ex tp̄e īuenit̄ vtrūqȝ p̄ accidēs: sȝ gn̄ō p̄ accn̄s accn̄s. corruptio vō īest ei q̄si secūdario. Et idē. j. 128.

Corpa celeſtia lʒ nō ſunt in tpe ſʒ ꝙ tēpus nō ꝯtinʒ illa tñ ſūt coexiſtentia cum tpe coexñtia q̄titatis cum q̄titate: res āt ſepate non hñt ꝯtinētiā: neqʒ coexiſtentiam.

Nō oē imobile qeſcit: ſʒ ꝑuatū motu: aptū āt natū moueri vide 6.phy.t.c.30 ꝛ.t.c.67.

xiſtētia cū tpe.ſ.ꝙ eē eoꝝ qđ eſt in motu eſt coexñs cū eē tpis: coexiſtētia q̄titatis cū quātitate: res aūt ſepate nō hñt ꝯtinētiā: neqʒ coexñtiā: ꝛ iō dixit: ſic illud qđ nō eſt in tpe.i.in aliquo modo.

¶ Quoniā aūt tp̄s menſuratio motus eſt: erit ꝛ quietis metrum ſm accidens. Ois.n.quies in tpe eſt. Nō.n.ſicut ꝙ in motu eſt neceſſe moueri: ſic ꝛ qđ in tpe. Non.n.motus tp̄s eſt: ſed numerus motus. In numero autē motus cōtingit eſſe ꝛ quieſcens. Non.n.oē imobile quieſcit: ſed priuatū motu: aptū aūt natum moueri: ſicut dictum eſt in priorib⁹. Eſſe aūt in numero eſt eē quēdā numerum rei: ꝛ menſurari eſſe ipſius numero: in quo eſt: quare ſi in tpe ꝛ ſub tpe eſt. Menſurabit aūt tp̄s qđ mouetur ꝛ quieſcens: ſm ꝙ hoc qdē mouet̄: illđ vo qeſcēs eſt: motū.n. ipſoꝝ menſurabit: ꝛ qetē ſm ꝙ q̄ta q̄dam.

¶ Et cū tp̄s menſuret motū: menſurat etiā quietē: ois.n.quies eſt in tpe. Quoniā nō oē qđ eſt in motu: neceſſe ꝙ moueat̄: ſilr qđ eſt in tpe: tp̄us.n.non eſt motus: ſʒ numerus motus: ꝛ rectū eſt vt quieſcens ſit in numero motus: ꝛ nō oē qđ mouet̄: neceſſe eſt vt qeſcat: ſʒ oē qđ innatū eſt moueri: ꝛ caret motu: ſicut diximus ſupius. Eſſe aūt alicui⁹ in numero eſt vt illud habeat aliquē numerū: ꝛ ꝙ eſſentia illius menſuretur a numero in quo eſt: ꝛ eē alicuius etiā in tpe eſt: vt menſuretur a tpe: ꝛ tp̄us menſurat rem motam ſʒ ꝙ eſt res mota: ꝛ menſurat quieſcens ſʒ ꝙ eſt quieſcens: menſurat.n.motum: ꝛ qetem quotus eſt: ꝛ quota eſt.

¶ Cū declarauit ꝙ illa q̄ exiſtūt in tpe: ſūt in tpe ſʒ ꝙ illa ſunt in nūero: ꝛ oē qđ eſt in nūero menſurat̄ ab illo nūero.g̊ neceſſe eſt: vt oīa exiſtētia in tpe mēſurent̄ a tpe. ꝛ qꝛ tp̄s eſt numerus motus: neceſſe eſt vt menſuret res exiſtentes in ipſo ſm ꝙ ſunt mote: aut in actu: ꝛ ſunt res mote: aut in potentia: ꝛ ſunt qeſcentes: ꝛ qꝛ manifeſtius menſurat res motas q̄ʒ qeſcentes: ꝛ rō eſt in eis eadē. dicit ꝛ cū tp̄us menſurat motū mēſurat etiā quietē. ¶ D.narrauit qūo aſſimilant̄: ꝛ.d.ois eniʒ qes i tpe eſt.i.ꝛ neceſſe eſt vt diſpoſitio motus in h̄ ſit ſicut diſpoſitio quietis: qm̄ qes dicitur eſſe in tempore ſm modū quē dicimus motum eſſe in tpe.ſ.ſm ꝙ mēſurat̄ a tēpore: ꝛ qꝛ aliqs pōt dicere ꝙ res ſunt in tempore ſm ꝙ ſunt mote: ꝛ quieſcens eſt ꝯtrariū moto. ergo quieſcens nō eſt in tempore ſm ꝙ eſt qeſcens: ideo dixit: qm̄ nō omne qđ eſt in motu ꝛc̄.i.ꝛ nō dʒ aliquis dicere ꝙ res non eſt in tempore: niſi ſit mota: qm̄ queadmodū illđ qđ eſt in motu.i.in re mota eſt ſicut diſpoſitio noſtra cū motu totius: nō ꝯtingit in eo ꝙ ſit motū: ita eſt diſpoſitio in rebus que ſunt in tempore.i.qm̄ ſequitur in eis vt ſint mote. ¶ D.icepit declarare ꝙ tempus eſt dignius hoc q̄ʒ motus.ſ.qꝛ nō eſt motus: ſed nūerus motus: ꝛ.d.tp̄s enim nō eſt motus ꝛc̄.i. ꝛ tp̄s eſt dignius in hoc q̄ʒ mot⁹.ſ.vt in eo īueniat̄ quieſcēs: quoniā tempus nō eſt motus: ſed numerus motus: ꝛ poſſibile eſt vt quieſcens inueniatur in numero motus: cum ſit poſſibile vt inueniat̄ in motu: ſed eē ei⁹ in numero motus eſt dignius. ¶ Et qꝛ quieſcens dicitur tranſumptiue vt dicit̄: ꝙ poli ſunt quieſcentes ꝛ dic̄t̄ vere in eis que innata ſunt moueri eſſentialiter: ꝛ quies que eſt in tempore eſt vera ques: incepit declarare hoc ne in eo cadat deceptio: ꝛ dixit: ꝛ non omne motū neceſſe ē vt quieſcat ꝛc̄.i.ꝛ nō omne ens neceſſe eſt vt diſponat̄ per quietē: ſʒ ſolū modo illa que innata ſunt moueri eē̄ntialiter: ꝛ ideo dicimus ꝙ corpora quieſcunt: ꝛ nō dicimus ꝙ pūctus eſt qeſcens: cū nō ſit innat⁹ moueri: ꝛ ſimilis diſpoſitio eſt in omnibus accidentibus: ꝛ cū talis fuerit expoſitio: tunc cuʒ dixit: ꝛ nō omne motū intendit: ꝛ nō omne ens niſi ſit error in libro. ¶ Et forte vult notificare moduʒ motaruʒ rerū que recipiūt motū quandoqʒ ꝛ quietem quādoqʒ: ꝛ ſunt mota que innata ſunt carere motu: ꝛ quaſi dicat: ꝛ nō omne motū neceſſe eſt vt quieſcat: ſʒ quieſcit ex motis illud qđ naturaliter habet moueri: ſed caret motu apud quietem: ꝛ ſic innuit que mota: ꝛ que quieſcentia ſunt in tempore: ꝛ q̄ nō ſunt: mota enim ſemp nō ſunt in tēpore vt orbis ꝛ ſimilr quieſcentia vt terra: cū tp̄s nō excedat ipſa. ¶ Et cum narrauit ꝙ quies menſurat̄ per tempus ſicut motus menſuratur: qm̄ modus quo dicimus ꝙ quieſcens eſt in tempore: eſt idem cuʒ modo quo dicimus ꝙ motum eſt in tempore: ꝛ ꝙ nō ſequitur vt omne qđ eſt in tempore ſit motū: queadmodū nō ſequit̄ vt illđ qđ eſt in motu ſit motū: imo illud qđ eſt in tempore eſt remotius ab hoc: qm̄ tempus non eſt motus ſʒ numerus motus: ꝛ cū ſit poſſibile vt quieſcens ſit in motu: dignius eſt vt inueniat̄ in numero motus: ꝛ cū narrauit etiā ꝙ quieſcentia: que ſunt in tpe ſunt mota: que carent motu: incepit demōſtrare ex predictis ꝙ neceſſe eſt ex predictis vt tp̄s menſuret quieſcens. ¶ Et dixit: ꝛ ſicut diximus ſuperius ꝛc̄.i.ꝛ cū poſuerimus illud qđ declaratū eſt ꝑus.ſ.ꝙ eſſe alicuius in numero eſt vt illđ: qđ eſt in numero hēat aliquē numerū: qui menſuret eſſentiam eius: ꝛ cum poſuerimus: ꝙ eſſe alicuius in tempore eſt eſſe eius in numero: manifeſtuʒ eſt: ꝙ ex hoc ꝯcludit̄ ꝙ eſſe alicuius in tpe eſt vt tp̄s menſuret eſſentiā eius.

¶ Et ipſe expreſſit maiorē ꝑpoſitionē ꝛ ꝯcluſionē: ꝛ tacuit minorē: qꝛ eſt manifeſta: ꝛ cū cōcluſit: ꝙ oē qđ eſt in tempore menſurat̄ a tēpore ꝛ quieſcens eſt in tempore: concluſit ex hoc ꝙ quieſcens menſurat̄ a tempore: ꝛ ſimilr motū. Et qꝛ iſta cōcluſio eſt manifeſta: ꝛ ſimilr minor ꝑpoſitio in ſmone h̄: dimiſit minorem ꝑpoſitionē: ꝛ cōtētus eſt inducere moduʒ menſuratiōis motus ꝛ quietis a tempore: qm̄ dicere modū cōcluſionis hʒ in ſe cōcluſionē: lʒ nō expreſſe: ꝛ ideo induxit modū cōcluſionis.ſ.modū menſurationis quietis ꝛ motus a tpe: ꝛ hoc fecit ſm abbreuiationē. ¶ Et dixit poſt.ſ.poſtq̄ʒ induxit cōcluſionem dicentē: ꝙ omne qđ eſt in tempore menſurat̄ per tēpus: ꝛ tēpus menſurat rem motam ꝛc̄.i.ꝛ cum ſit declaratum ex hoc ſermone ꝙ tēpus menſurat motuʒ ꝛ quietem. ergo menſurat rem motam ſm ꝙ res eſt mota: ꝛ quieſcentem ſm ꝙ eſt quieſcens nō ſʒ ꝙ eſt mota: ꝛ quia quies eſt ꝑuatio motus ꝛ ꝑuationes terminant̄ in reſpectu habituū ꝛ mēſurant̄: neceſſe eſt vt menſuratio quietis a tēpore nihil aliud ſit q̄ʒ mēſurare priuationē motus. ergo mēſurat motū ꝛ eius priuationē: ꝛ h̄ intēdebat cū dixit. ergo mēſurat mo

Quies alia trāſūptiua ſicut ē qes poloꝝ. alia vā. ꝑ h̄ vide.2. celi.cō.14.

Pria expō.

Scda

Mota ſp̄ nō ſūt i tpe vt orbis: neqʒ qeſcentia ſp̄ ſic terra ꝯſilr.8. t.c.117.ꝛ.j. 119.ꝛ.120. Jđ p° ce.c.100.ꝛ 3.phy.32.ꝛ. 2.celi.cō.p°.

Priuōnes terminant̄ i reſpcū habituū. Jdē.3.d aia.t.c.25.ꝛ p°.a.85. Jđ h.j.c.120.

Tp̄s mensurat motū p° ⁊ eēntialr: ⁊ qe tē scđo ⁊ per accn̄s. Idē ĵ .cō.130.

tum ⁊ quietē quāta sunt.i.mensurat motū quotus est ⁊ priuationē eius: mensurat igit̄ motū p̄ ⁊ eēntia liter: ⁊ quietē scđo ⁊ p accn̄s ſm q̄ est p̄uatio motus sicut accidit in cōprehensione habituū ⁊ p̄uationū: visus.n.cōprehēdit albū p se: ⁊ nigrū p accn̄s ſm q̄ est p̄uatio albi: ⁊ silr̄ ē de oib⁹ habitib⁹ ⁊ p̄uationib⁹.

In tpe eē est mēsurari tpe Idē.ŝ.t.cō.114.

¶ Quare qđ mouet̄ nō simpl'r erit mēsurabile sub tpe ſm q̄ q̄tū aliqd est: sꝫ ſꝫ q̄ motus ipsius q̄tus est: quare q̄cūqꝫ neqꝫ mouent̄ neqꝫ quiescūt: nō erūt in tpe: in tpe quidem esse est mensurari tempore: tēpus autē motus ⁊ quietis mensuratio est.

¶ Motū igit̄ nō simpl'r mensurat̄ a tpe: sed ſm q̄ motus eius est quantus. ergo necesse est vt illud qđ minime mouetur: neqꝫ q̄escit nō sit in tpe: intentio.n.eius qđ est aliqd esse in tpe est ipsum mensurari per tēpus: ⁊ tp̄s est mensura motus ⁊ quietis.

119 ¶ Cū posuerat q̄ res eterne nō mensurant̄ a tpe: q̄ nō excedit illas: ⁊ declarauit ēt q̄ tp̄s mensurat motum ⁊ quietē: nitit̄ etiā declarare ex hoc q̄ illa: q̄ nō mouent̄ neqꝫ quiescūt nō sunt in tpe: ⁊ q̄ hoc nō apparet donec declaret̄ q̄ tp̄s nō mensurat entia q̄ excedit: nisi ſm q̄ sunt mota: aut quiescētia tm̄.

Z ¶ Dixit. motū igit̄ nō simpl'r mensurat̄ a tpe.i. ⁊ cū p̄siderātū fuerit mēsurationē moti a tpe apparebit q̄ nō mensurat rē motā ſm q̄ est mota simpl'r. V.g. suba aut q̄tū: aut quale: aut aliud modoꝝ eēndi: sꝫ ſm q̄ motū est in p̄dicamēto passionis: sed motū ſꝫ q̄ est motū est in p̄dicamēto.s.ſm quātitatē accidentem motui: ⁊ hoc intendebat cū dixit: sꝫ ſm q̄ motus ei⁹ est quantus. Et est manifestū q̄ cū nō mēsurauit rē motā ſm q̄ est mota simpl'r: sed ſm q̄titatē accidētem motui: dignius est ipsum nō mēsurare aliqd ſꝫ q̄ est ens: ⁊ silr̄ est intelligēdū de quiescente: q̄m nō mensurat ipsum nisi ſm q̄ existimat̄ in eo quātitas nō ſm q̄ est quiescens simpl'r: quātitas in quiescente existimat̄ existimatione quietis in respectu mot⁹.

Nō de p̄uersione p p̄positionem.

¶ Et cū declarauit q̄ tempus mensurat ens ſm q̄ est motū: aut quiescens nō simpl'r: sed ſm quantitatem accidentem motui ⁊ quieti: sequit̄ ex hoc vt qđ mouet̄ nō sit in tempore: ⁊ hoc ſm conuersionē per cōtrapositionē: q̄m hec p̄positio: omne qđ mensurat̄ a tempore est aut quiescens: aut motū: conuertit̄ sic. omne qđ nō mouet̄: neqꝫ quiescit: nō mensurat̄ a tēpore: ⁊ q̄ p̄positio: cuius conuersam per p̄trapositionē accepit est dicens: q̄ omne qđ est in tempore est aut motū: aut quiescens: incepit declarare hanc propositionē ex predictis de suba temporis: notificando causam: p̄pter quā tempus mensurat motū ⁊ quietē tm̄. ¶ Et dixit: intentio enī eius qđ est aliqd eē in tēpore ⁊c̄.i. ⁊ signū eius q̄ omne qđ est in tempore est motū: aut quiescēs est: q̄m manifestū est per se: q̄ dicere aliqd esse in tēpore est q̄ tempus mēsuret illđ: ⁊ q̄ ipsum tēpus est mensura motus ⁊ quietis: ⁊ mēsurans debet esse de genere mēsurati: sequitur vt oē qđ mensurat̄ a tempore mensuret̄ ſm q̄ est motū: aut quiescens: linea enim mensuratur per lineam: ⁊ corpus per corpus: ⁊ superficies per superficiem: ⁊ hoc manifestum est. Sed induxit hanc rationem: quoniam cum crescunt cause cum scientia: tunc sciētia erit perfectior.

Mensurās dꝫ eē d̄ genere mēsurati. Idē 10° me. t.c.4. Idē h ĵ t.c.133. cum crescūt cause cū scia. tunc scia erit p̄fectior ⁊c̄.

¶ Manifestum igitur est: quoniā neqꝫ qđ nō est erit omne in tēpore: vt quecūqꝫ nō cōtingunt aliter esse sicut diametrum eē lateri simetrum. Omnino enim si mensura quidem est tempus motus per se: aliorū autē ſm accidens: manifestum est q̄ quorū esse mensurat: his omnibus erit esse in quiete ⁊ in motu. Quecunqꝫ quidem igitur corruptibilia ⁊ generabilia sunt: ⁊ omnino quecunqꝫ aliquando quidem sunt: aliquando vero nō: necesse est in tempore esse. Est enī tempus q̄ddam plus qđ excellit esse ipsorū ⁊ mensurat substantiam. Eorum autē que nō sunt: quecunqꝫ quidem cōtinet tempus: alia quidem erant: vt homerus aliquando erat: alia vero erunt: vt futurorū aliquod: ⁊ tempus vtraqꝫ p̄tinet: ⁊ si ad ambo vtraqꝫ: ⁊ erant: ⁊ erunt. Quorum autem nō cōtinet nequāq̄: neqꝫ erit: neqꝫ est: neqꝫ erat. Sunt autem hmōi eorum que nō sunt quorumcunqꝫ opposita sunt semper: vt simetron esse diametron semper est: ⁊ non erit hoc in tempore. ergo neqꝫ simetron: vnde non semper est: quoniam contrarium est ei: quod semper est: quorumcunqꝫ contrariū autē non semper est: hec autē possunt ⁊ esse ⁊ nō esse: est gn̄atio ⁊ corruptio ipsoꝝ.

Quecunqꝫ corruptibilia ⁊ gn̄abilia. et oio q̄cūqꝫ aliqñ sūt. aliqñ vo nō. necē in tpe eē.

¶ Et manifestum est q̄ nō est: nō omne etiā est in tempore. Ver.g. illud quod impossibile est vt sit aliter: vt diametrum esse simetrum coste: quoniam si vniuersaliter tempus est mensura motus per se: ⁊ mensurat alia per accidens: manifestum est q̄ omne cuius mensurat essentiam: essentia omnis illius erit in hoc quod mouetur: aut q̄ mot⁹ sit in eo primo. Omne igitur corruptibile: aut generabile: ⁊ vniuersaliter omne quod est in aliqua hora: ⁊ nō est in alia: necesse est vt sit in tempore: est enim aliquod tempus quod excedit essentiam istarum rerū ⁊ quātitatem substantiarum que sunt in ea. Non ens vero illud quod ex eo a tempore terminatur aliud iam fuit: vt homerus qui iam fuit in aliqua hora: ⁊ aliud erit vt quedam futura: ⁊ tempus continet vtrunqꝫ modū si ex vtralibet parte inspexeris: ⁊ q̄ ex non ente nō determinatur a tempore nunq̄ fuit: neqꝫ est: neqꝫ erit: ⁊ illa que sunt talia: sunt illa quorum opposita sunt semper necessario. V.g. vt diametrum esse simetrum semper est: hoc igitur non erit in tempore: neqꝫ simetrum: ⁊ ideo est non ens semper: q̄ est

contrarium

ꝯtrariū ei qꝺ eſt ſemꝑ ens. Illa ꝟo quoꝛuȝ ꝯtraria nō ſunt ſemꝑ pn̄t eē ⁊ nō eē: ⁊ gnō: ⁊ coꝛruptio ſemꝑ eſt iſtoꝝ.

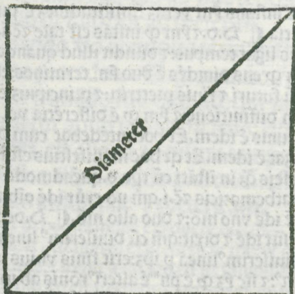

120 ❡ Qꝛ ens eſt duobus modis ens ſemꝑ: ⁊ ens nō ſemper: ⁊ nō ens etiam eſt duobus modis: nō ens ſemꝑ: ⁊ nō ens nō ſemꝑ: ⁊ eſt iam declaratuȝ ꝙ tempus nō menſurat ens ſemꝑ: ſed menſurat ex eo illud cuius eſſe nō ſemꝑ eſt: incepit etiā declarare hic ꝙ tp̄s nō menſurat nō ens ſp̄: ſȝ illud cui⁹ nō eſſe nō eſt ſemꝑ. ❡ Et dixit: ⁊ manifeſtū eſt ⁊c̄. i. ⁊ manifeſtuȝ igit᷑ ꝙ illō qꝺ eſt nō ens: nō ſunt eius duo modi in tpe: qm̄ modus eius qui eſt nō ens ſemꝑ: non eſt in tempoꝛe quēadmodū modus entis: qꝺ ſemꝑ nō eſt in tēpoꝛe: ⁊ illud qꝺ eſt ſemꝑ nō ens: ſed illud qꝺ impoſſibile eſt: vt ſit aliter ab eo mō quo eſt. U.g. vt diameter ſit ſimeter coſte. ❡ Et cuȝ narrauit ꝙ tp̄s nō menſurat illud qꝺ eſt nō ens ſemꝑ: incepit dare cauſam ꝓpter quā tp̄s menſurat illud qꝺ menſurat per ſe: ⁊ per accidens: et ex hoc apparet impoſſibilitas menſurationis eius ad illud qꝺ ſequitur menſurationeȝ illius ſimpl'r: qm̄ illud qꝺ nō menſurat per ſe: neqȝ per accidēs nō menſurat illud oīno. ❡ Et dixit: qm̄ ſi vl'r ⁊c̄. i. ⁊ hoc qꝺ dicimus de menſuratione aut nō menſuratione ꝑuationis a tpe: apparet ex predictis de menſuratione entis ab eo: qm̄ ſi vl'r tp̄s mēſurat de entibus ꝑ ſe motū: ⁊ mēſurat alia entia ꝑ accn̄s. i. qꝛ ꝯiūgunt᷑ cū motu: manifeſtum eſt ꝙ oē cui⁹ eē mēſurat tp̄s mēſurat ipȝ ſm ꝙ ē motū: aut ſm ꝙ ē imobile: illō aūt qꝺ nō p̄t moueri: eē ei⁹ nō mēſurat᷑ a tpe. ❡ Et cū declaauit ꝙ tp̄s mēſurat de entib⁹ illō: in q̊ ē mot⁹: aut pōt eē i eo dixit: oē igit᷑ coꝛruptibile ⁊c̄. i. oē igit᷑ qꝺ fuerit coꝛruptibile: aut gn̄abile: ⁊ vl'r illud cui⁹ tp̄a i ſuo eē ⁊ nō eē ſūt termīata: nec̄e ē vt eē ei⁹ ⁊ nō eē ei⁹ ſint i tpe: qꝛ eē mot⁹ ē poſſe i nō eē ei⁹: ⁊ nō eſt ita in eo qꝺ ē nō ens ſemꝑ: qm̄ ꝑuatiōes iſtoꝝ cū ſūt ꝯſiderate i ſubto ꝓpinq̊ eis ſūt termīata ꝑ tp̄us. ❡ Et q̄ſi itēdebat notificare ꝙ iſte mod⁹ entiū ē ille cui⁹ eē ⁊ nō eē mēſurat tp̄s: nō illa: cui⁹ eē ⁊ nō eē ſūt ſp̄: ⁊ qꝛ gn̄abilia ⁊ coꝛruptibilia mēſurāt᷑ a tpe duab⁹ de cauſis: q̄ꝝ vna ē: qꝛ ſūt mota: aut mobilia. 2ª āt ē: qꝛ tp̄s excedit illa i vtraqȝ ꝑte: ⁊ iā dedit cāȝ pªm i h̄ ⁊ mō iduxit ſcꝺaȝ. ❡ Et dixit. eſt. n. tp̄s ⁊c̄. i. ⁊ eē gn̄abiliū ⁊ nō eē determinant᷑ a tpe: qꝛ excedit eē eoꝝ ⁊ eē ſubaꝝ: q̄ inata ſūt: vt in eis īueniant᷑ iſta: qm̄ ꝑ h̄ qꝺ excedit eē ſuboꝝ excedit tp̄a priuatiōis eoꝝ: qm̄ tp̄a ꝑuationū reꝝ terminant᷑ ꝑ tp̄a ſuboꝝ ſuoꝝ ꝓpinquoꝝ: in quib⁹ eſt poſſibilitas eſſendi illaruȝ rerum.

Gn̄abilia ⁊ cōꝛuptibilia menſurant᷑ a tpe duab⁹ de cauſis.

U.g. qm̄ ꝑuatio ſoꝛ. qꝺ p̄cedit ſuū eē terminat᷑ ꝑ tp̄s qn̄ accipit᷑ i reſpectu ſubi ꝓpinq̄ ei. U.g. ex quo ſperma adiūgebat᷑ cū ſanguine mēſtruo: cuȝ aūt ꝑuatio ei⁹ accipit᷑ in reſpectu poſſitatis ei⁹ in ꝑma mā īuenietur īfinita in p̄terito: ⁊ ſil'r priuatio ei⁹ qn̄ ꝑuat᷑ res in p̄terito eſt īfinita in futuro: ſm hoc igr̄ ſi dicat᷑ i iſtis ꝙ tp̄s terminat ꝑuationē eoꝝ: ſȝ vnū modū. n. ſicut iam dixim⁹: nō eſt poſſe vt tp̄s mēſuret ſuū nō eē: niſi in reſpectu ſubti termīati: ⁊ hec eſt ꝑuatio: que precedit eē. ſ. cū quo ꝯiūgit᷑ poſſibilitas eēntie. priuatio ꝟo: que eſt poſt eē cū nō ꝯiungit᷑ cum ea poſſibilitas eēndi ſcꝺo. ⁊ hoc nō eſt niſi in reb⁹ reciprocatis: non mēſurat᷑ ꝑ tp̄s oīno: illud aūt per qꝺ mēſurat᷑ eē alicuius ſcꝺo: ⁊ ſunt illa que reciprocāt tēpoꝛa ſuaꝝ priuationū: ſunt termīata per tp̄s: vt quādo aqua generat᷑ ex aere: ⁊ aer ex aq̄: ⁊ ſuba reꝝ gn̄abiliuȝ ⁊ coꝛruptibiliū. ſ. ꝓpinq̄ inuit cū dixit: ⁊ quātitatē ſubarum in q̄bus ſunt: qm̄ ꝑuationes reꝝ terminataꝝ ſunt in ſubſtātys: in q̄bus īueniunt᷑ res. ❡ Et cū declarauit z ꝙ tp̄s nō mēſurat illa: quoꝝ ꝑuatio eſt ſemꝑ: qꝛ non mēſurat ꝑuationē alicui⁹: niſi in reſpectu ſui eē: ⁊ iſta nūq̄ȝ habebūt eē: iō tēpus nō mēſurat nō eē eoꝝ: cū hoc ꝙ tp̄s ēt nō excedit eē eoꝝ: ⁊ declarauit cuȝ hoc ꝙ tp̄s mēſurat entia ſm ꝙ ſunt mobilia motu nouo ⁊ coꝛruptibili: icepit ēt iducere ſcꝺȝ modū ꝑuatiuoꝝ ⁊ ſunt illa: que poſſunt mēſurari a tpe: ⁊ dixit: nō ens vero ⁊c̄. i. modus ꝟo nō entis: in quo dicimus ꝙ tp̄s mēſurat ſuā ꝑuationē: nec̄e eſt ipm̄ eē: aut in p̄terito: vt Homerus: aut in futuro: vt eclypſis. ſ. ⁊ alia futura: ⁊ eſt nec̄e in priuatis: q̄ terminant᷑ a tpe: vt ſint in p̄terito aut futuro: qꝛ ꝑuatio nō imaginat᷑ niſi in reſpectu ei⁹: cui⁹ eſt ꝑuatio: ⁊ iō cum ēt terminat᷑ a tpe erit ꝑ reſpectū ei⁹ ad tp̄s eēntie illius rei ꝑuate: ⁊ iō ſeq̄tur: vt oē cui⁹ nō eē eſt terminatū vt ſit aut in preterito: aut in futuro. ❡ D.d. ⁊ tp̄us ꝯtinet ⁊c̄. i. ⁊ tp̄us cōtinet iſtos duos modos eſſendi. ſ. qꝺ iam fuit: ⁊ qꝺ erit: ſi ex vtralibȝ parte īſpexeris. ſ. ex futuro: aut p̄terito. ❡ Et itēdebat inuere ꝑ hoc ꝙ cā in hoc ꝙ tēp⁹ terminat ꝑuationes iſtaꝝ reꝝ: ita ꝙ poſſum⁹ dicere: ꝙ tot āni ſunt elapſi a tpe eclypſis: eſt hoc ꝙ hoc tp̄s termīat illa: ⁊ iō dixit poſt: ⁊ qꝺ eſt ex nō ente nō determinat᷑ a tpe. i. ⁊ illud: qꝺ ē nō ens: qꝺ determinat᷑ a tpe: eſt eꝯ̄rio nō enti: qꝺ nō determinat᷑ a tpe: non ens. n. qꝺ determīat᷑ a tpe: eſt illō: qꝺ fuit: aut erit: nō ens aūt: qꝺ nō determīat᷑ a tpe: eſt illō qꝺ nūq̄ȝ fuit aut erit neqȝ eſt mō: ⁊ qꝛ iſte modus nō entis dr̄t ab illo mō alio in hoc ꝙ oppoſitū illi⁹ īuenit᷑ qn̄qȝ ⁊ oppoſitū iſti⁹ īuenit᷑ qn̄qȝ: ⁊ oppoſitū iſti⁹ īuenit ſemꝑ dixit: ⁊ q̄ ſunt talia ⁊c̄. i. ⁊ eſt ꝓpriū huic generi priuationis hoc ꝙ oppoſitū ei⁹ eſt ſemꝑ: vt diametrum eē ſimetrū coſte: diametrū. n. eē aſſimetrū ē ſemꝑ: ⁊ iō ipſum eē ſimetruȝ ⁊ nō ens ſemꝑ nunq̄ȝ ē. ❡ D.d. ⁊ hoc nō ē in tēpoꝛe: neqȝ ſimetruȝ. i. ⁊ ipſuȝ eē aſſimetruȝ nō ē in tpe: qꝛ ē nec̄ium: neqȝ ēt ipm̄ eē ſimetrū eſt in tpe: qꝛ ē oppoſitū ad aſſimetrū. ❡ D.d. ⁊ iō eſt nō ens ſemꝑ. i. ⁊ iō diametrū eē ſimetrū ē nō ens ſp̄ qꝛ eſt ꝯ̄riū ei: qꝺ ē ens ſemꝑ. ſ. ad aſſimetrū. ❡ Et cū narrauit: ꝙ illa: q̄ ſunt ſemꝑ priuata ſunt illa: q̊ꝝ ꝯ̄ria ſunt ſemꝑ: ⁊ ſunt illa: quoꝝ eē: ⁊ nō eē non terminat tp̄s: narrauit ꝙ ſcꝺs modus ꝑuationuȝ eſt oppoſitus iſtis: ⁊ dixit: illa aūt quoꝛū cōtraria ⁊c̄. i. priuata aūt quoꝝ ꝯtraria ⁊c̄. i. ꝑuata aūt quoꝝ cōtraria non ſunt ſemꝑ poſſunt eē quādoqȝ ⁊ nō eē quādoqȝ ecōtrario alio modo priuatiōis: ⁊ generatio ⁊ coꝛruptio ſunt ſemper hoc modo entium.

Nō q̄no ꝑuō ſoꝛtis pōt ſumi vt in ſb̄to ꝓpinq̊ vel in ſb̄to remoto. Uīd ꝯnſe pº celi. cō. 12c.

Priuō non imaginat᷑ niſi in reſpcū ei⁹ cui⁹ eſt ꝑuō. Idem. 3. cō. 115. ⁊ ibi.

❡ Capl'z in quo oñdit de nūc: ⁊ quō per cō/parationē ad ipsuz nunc aliqua diuersimo/de ƀz tp̄s noiant̄. vz. oliz iā nup quōdā ⁊ su/bito prius ⁊ posterius. Cap. VI.

Ipsum aūt nūc est continuatio temporis sicut dictuz est prius: cōtinuat eniz tempus preterituz ⁊ futurum: ⁊ omnino termin⁹ temporis est. Est enim hui⁹ q̄/dem principiū: illius autē finis sed hoc nō est: sicut in linea in puncto manē/te manifestū. Diuidit autē potentia: ⁊ inq̄ꝫ/tum quidē hmōi est semꝑ alteꝝ ipsuz nunc: inq̄ꝫtuz aūt copulat semꝑ idem est: sicut est in mathematicis lineis. Nō eniz semꝑ idem punctū intellectū est. Diuidentiū enim sem/per aliud est: ƀm aūt ꝙ vnit idem penitus ē: sic ⁊ ip̄m nūc aliud quidē temporis diuisio ƀm potentiā est: aliud aūt termin⁹ vtrorūq̄ꝫ ⁊ vnitio: est autē idem ⁊ ƀm idem diuisio: ⁊ vnitio: esse aūt nō est idem.

❡ Instās vero est copulatio temporis sicut dictū est: copulat eniz tēpus preteritū cū fu/turo: ⁊ est extremū tēporis: q̄r est principiū cuiusdā partis: ⁊ finis cuiusdā. Sed hoc nō est manifestū sicut est in puncto quādo fin/gitur: ⁊ ipsuz instās est punctus potentia: ⁊ ƀm ꝙ instans est tale: semꝑ est aliud ab alio: ⁊ ƀm ꝙ ligat semꝑ est idem: ⁊ queadmodū igitur in lineis mathematicis punctus acce/ptus in eis in imaginatione nō semꝑ ē idem: quoniā cuz diuiserimus lineā per illū erunt diuersa: ƀm vero ꝙ est vnum est nec̄io idē: ⁊ silr̄ etiā instās est quodāmō diuersuz tp̄is in potētia: ⁊ quodāmō extremuz: ⁊ aduna/tio duoꝝ tēpoꝝ: ⁊ adunatio: ⁊ diuisio sunt idē in eodē: eēntia v̄o eoꝝ nō est eadē.

121 Supra. t. cō. 104. ⁊ infra.

Cum narrauit prius ꝙ instās in tempore est tāq̄ꝫ punctus: ⁊ quō est vnus ⁊ mult⁹: reuertit̄ et hic: ⁊ complet intentionē in eo: q̄r intendit dare mo/dum quo assimilat̄ pūcto: ⁊ quo differt. ❡ Et dixit: instans vero est copulatio temporis ⁊c̄. i. ⁊ instās est causa in hoc: ꝙ tempus preteritū est copulatum cuz futuro nō diuisum ab eo: ⁊ est eadez causa in hoc ꝙ preteritū diuidit̄ a futuro: qm̄ ꝑ hoc ꝙ est differētia vel terminus cōis: est causa ꝯtinuatiōis preteriti cū futuro. ❡ D. d. ⁊ extremū temporis. i. ⁊ est extremū duoꝝ tēpoꝝ: futuri nāq̄ꝫ ƀm ꝙ est p̄n^m: preteriti aūt ƀm ꝙ est finis. Et quia punct⁹ in hoc est sicut īstās. s. in hoc ꝙ copulat lineā ƀm ꝙ est termin⁹ cōis duab⁹ lineis insimul: ⁊ diuidit illam ƀm ꝙ est finis vnius: ⁊ principiū alterius: dedit differentiā in hoc inter in/stans ⁊ punctū: ⁊ dixit: sed hoc non ē manifestū ⁊c̄. i. sed hec diuisio: que est in īstanti. s. qm̄ est principiuz futuri: ⁊ finis preteriti: ⁊ similiter copulatio nō ē ma/nifestuz: sicut est in pūcto. Et causa in hoc est: qm̄ pū/ctus acceptus in linea est fixus demonstratus bis: ⁊ instans nō est fixum: neq̄ꝫ demonstratū bis. ❡ D. d. ⁊ instans est punctus ex potentia. i. ⁊ īstans q̄r est nō fixum: ideo est in potentia: ⁊ punctus q̄r ē fixus ē in actu: ⁊ sic instans ƀm veraz similitudinez ē punctus in potentia. ❡ D. d. ⁊ ƀm ꝙ instās est tale ⁊c̄. i. ⁊ ƀm ꝙ instans ligat tempus: ⁊ diuidit illud quando acci/pitur ƀm ꝙ ens diuidēs ē duo ƀm terminos: est eniz principiū futuri ⁊ finis pretriti: ⁊ principiuz ē aliud a fine ƀm diffinitionē: ⁊ ƀm ꝙ ē differētia vel termi/nus cōmunis ē idem. Et hoc intēdebat cum dixit: ⁊ ƀm ꝙ ligat ē idem. Et q̄r hoc manifestius est in pun/cto cū lineis q̄ꝫ in īstāti cū tp̄e. d. q̄eadmodū igr̄ cū lineis mathematicis ⁊c̄. i. qm̄ nō erūt idē oībus mo/dis. s. q̄r ē idē vno mō: ⁊ duo alio mō. ❡ D. dedit mo/dū q̊ nō sūt idē ⁊ dixit: qm̄ cū diuiserim⁹ lineaz ⁊c̄. i. qm̄ cū diuiserim⁹ lineā ꝑ ip̄z: erit finis vnius linee: ⁊ p̄n^m alteri⁹: ⁊ sic ƀz ꝙ ē p̄n^m ē alteri⁹ rōnis ab ipso ƀm ꝙ ē finis. ❡ D. d. ƀz v̄o ꝙ ē vn⁹ ⁊c̄. i. ƀz v̄o ꝙ ē vn⁹ pū/ctus nō ē in eo diuersitas: ⁊ intēdit ꝙ vnus punctus per se ē duo ƀm rationē: ⁊ ƀm ꝙ ē duo diuidit lineā: ⁊ ƀm ꝙ est vnuz copulat illam. ❡ Et cuz declarauit hoc de puncto cum linea: incepit declarare hoc de ī/stanti cū tēpore: ⁊ dixit: silr̄ īstās ē quodāmodo ⁊c̄. i. similr̄ instās quodāmodo est diuidēs tempus in po/tentia nō in actu in preteritum ⁊ futuruz: ⁊ ē modus ƀm quē est duo. s. ƀm ꝙ ē p̄ncipiū vnius ⁊ finis alte/rius: ⁊ alio modo ē exempluz cōe ambobus: qd̄ facit illa adunari: ⁊ ē modus ƀm quē ē vnuz: ⁊ ita est vnuz in potētia. ❡ D. d. ⁊ diuisio ⁊ adunatio sūt idē in eo/dem ⁊c̄. i. ⁊ diuisio ⁊ adunatio sunt vnius essentie ƀz vero essentiam ⁊ diffinitionē: ⁊ differunt: qm̄ diffini/tiones eorū sunt contrarie: ⁊ ista diuisio: que accidit puncto est diuisio relatiua non in eius subiecta: qm̄ punctus nō diuiditur: sed solūmodo diuiditur ƀz ꝙ est principiū in respectu: ⁊ finis in respectu.

Pūct⁹ acceptus ī linea ē demr̄at⁹ bis: ƀz īstās nō ē fixū: neq̄ꝫ demōstratū bis. Id. 8. cō. 105 106.

Unus pūct⁹ ꝑ se ē duo ƀz rōnē. Id. 6. phy. cō. 24.

Diuisio q̄ accidit pūcto ē diuisio relatiua nō in eius sbā. Idez. 6. phy. cō. 27.

❡ Hoc quidez igitur sic d̄r ipsoꝝ nunc: aliud aūt cū tp̄s qd̄ ē hmōi ꝓpe sit: vt veniet nūc: q̄r hodie veniet: venit nūc: q̄r hodie venit: ꝫ in Ilion fc̄a nō sūt nūc: neq̄ꝫ diluuiū fc̄m est nūc: ⁊ tñ ꝯtinuū tp̄s in h̄ ē: ꝫ q̄r nō ꝓpe ē.

❡ Quedā igit̄ d̄r in eis instans sic: ⁊ quedaz dicitur alio modo in tempore ꝓpinquo isti: sicut dicimus. Sortes veniet nunc. i. veniet hodie: ⁊ venit nūc. i. venit hodie: bellū vero qd̄ fuit in Ilion: nō est nūc: q̄ꝫuis tp̄s sit ipsi ꝯtinuū: qm̄ tp̄s ei⁹ nō ē ꝓpinquuz.

❡ Cū declarauit: ꝙ instans ē illud qd̄ ita se habet ad tempus sicut punctus ad lineam: ⁊ hoc nomē instās vsitatur transumptiue de tempore ꝓpiquo huic: ⁊ in/stanti vero: ⁊ de illo qd̄ cōtinet ipsuz ex vtraq̄ꝫ parte notificauit hoc ne aliq̄s existimaret: ꝙ verū instans est diuisibile. ❡ Et dixit: quedā igit̄ ⁊c̄. i. quedā igit̄ attribuunt̄ huic instanti vero ⁊ quedaz attribuūtur tempori ꝓpinquo isti ꝙ tempus noiat̄ noīe v̄o instā/tis: ⁊ dicimus. Sor. veniet nūc: in hoc instanti inten/dendo ꝙ veniet hodie: aut in tempore: ꝓpinquo v̄o instāti. ❡ D. d. bellū vero qd̄ fuit in Ilion ⁊c̄. i. bellū vero qd̄ fuit in Ilion nō dicitur esse nūc: lꝫ hoc tem/pus idem sit continuū cuz vero instanti: in quo fuit bellum: qm̄ hoc tp̄s nō ē ꝓpinquū illi instāti v̄o. 122

Ipsum

¶ Ipsū aūt tempus determinatū ad prius tūc est: vt tūc destructa ē troia: ⁊ tūc erat diluuiū: opꝫ enim intercludi ad ipsū nūc: erit ergo quantū aliquod ab hoc tēpore: ⁊ in illud aliqđ: ⁊ ab hoc ad preteritū.

¶ Quando vero ē tempus terminatum apud instans precedens. V.g. quando fuit capta Ilion: ⁊ quādo fuit diluuiū: qm̄ necesse est vt finiatur apud instās presens: quādo igit̄ futurū est aliqua mensura temporis inter futurū: ⁊ illud quādo preteritū: est mēsura tēporis instās nūc ⁊ preteritum.

iz3 ¶ Vult in hoc sermone exponere dictiōes vsitatas: q̄ significāt intētiones existentes in tpe: vt qn̄ ⁊ ecce ⁊ pauloante: ⁊ īcepit a quādo cū sit famosius. ¶ Et dixit: quādo vo est tp̄s terminatū apud instās p̄cedēs idest hec aūt dictio qn̄ significat tp̄s termīate quātitatis ꝑ īstās p̄cedēs: qđ est p̄ricipiū illiꝰ facti de quo interrogat̄: ⁊ instās posteriꝰ: qđ est finis illiꝰ facti: qn̄ illud tp̄s note fuerit distātie ab instāti p̄n̄ti. ¶ D.d. necesse est.n. vt finiat̄ apud instās.i. necesse est.n. vt finiat̄ tp̄s de quo interrogat̄ ꝑ qn̄.i. determinat̄ per qn̄ instās presens.s. distātia eiꝰ ab eo. V.g. cum dicit̄ quādo fuit capta Ilion: ⁊ dicet̄ in tali die mensis: talis anni: dies.n. terminant̄ ꝑ mēsem: ⁊ mēsis per annū: ⁊ ānus per suā distātiā ab instāti p̄n̄ti: ⁊ sic dies in qua capiebat̄ terminat̄ ꝑ instās: qđ est p̄ncipiū: ⁊ instās: qđ est finis: ⁊ per suā distantiā ab instāti p̄n̄ti: ſꝫ sil'r si captio fuerit in qnqꝫ horis aut sex: tunc ille hore terminant̄ per tria instantia. ¶ D.d. qn̄ igit̄ futurū ⁊c̄.i. quādo futurū est quātitatis īter duo instātia: futuꝝ.s. qđ est ante factum: ⁊ futurū qđ est post. ¶ D.d. ⁊ qn̄ p̄teritū est q̄ꝫtitatis tp̄is īter futuꝝ nūc ⁊ p̄teritū. Et intēdit inter futurū qđ est post factū: ⁊ p̄teritū: qđ est an̄ ip̄m: ⁊ hoc tp̄s terminatū per duo instātia: est terminatū ꝑ p̄sens instans.

¶ Si vo neqꝫ tēpus ē qđ non sit tunc: omne erit tēpus finitū: aut igit̄ deficiet: aut nō: siqdē semꝑ ē motus. Aliud igit̄ aut multotiēs est idem: qm̄ manifestum ē sicut motus sic ⁊ tēpus ē. Siquidē enim ⁊ vnus ⁊ idē motus sit aliquando: erit tempus vnū ⁊ idē. Si autem nō: non erit.

¶ Si igitur nō ē tēpus nisi sit quando. ergo omne tēpus ē finitū: vtrū igitur tēpus deficiet aut nō: amplius vtrū ē vnū post aliud: aut vtrum ē idē iteratū: dicamus igitur: qm̄ dispositio temporis in hoc ē sicut dispositio motus: si igit̄ motꝰ ē in aliqua hora idē: ⁊ tēpus erit idē: ⁊ si nō: tp̄s erit hm̄oi.

iz4 ¶ Cū declarauit ꝙ qn̄ est tp̄s determinatū ꝑ instās p̄cedēs ⁊ instans posterius terminātia rem factā: ⁊ est terminatū etiā per suā distantiā ab instāti p̄n̄ti: īcepit querere de tpe: vtrū sit finitū aut nō. ¶ Et dixit. si igit̄ ⁊c̄.i. si igit̄ omne tp̄us pōt īduci in r̄n̄sione ad quādo: ⁊ oē qđ pōt reduci in respōsiōe ad quādo est terminatū. ergo oē tp̄us est determinatū: ⁊ oē determinatū est finitū. ḡ oē tp̄s est finitū: ⁊ cū vnaqꝫqꝫ partiū tēporis est finita: querēdū est: vtrū illud: qđ est ꝯgregatū ex partibꝰ finitis est finitū: aut infinitū existimat̄ igit̄ ꝙ cōpositū ex partibꝰ finitis est finitū: ⁊ ideo dicit post. si igit̄ ⁊c̄.i. vtrū igit̄ tp̄s ⁊c̄. ⁊ si oē tp̄s qđ accipit̄ pars tēporis totalis est finitū: querendū est vtrum dispositio in vniuerso tpe est sicut dispositio in ꝑtibus.s. vtrum vniuersum tp̄s est finitū: queādmodū quelibet pars eius est finita: ⁊ si oē tp̄s est finitum deficit suū esse ⁊ non ꝯtinuat̄: ⁊ hoc intendebat cū dixit: vtꝝ tp̄s deficit: aut non.i. an deficiat esse s̄m genus. ¶ D.d. ⁊ vtrum est idē ⁊c̄.i. ⁊ si nō deficiat esse vtꝝ est hoc ꝓpter qđ tp̄s sit vnū post illud: ita ꝙ infinitas tēporis sit ꝓpter generationem ⁊ corruptionem ꝑpetuā in partibus. sicut est dispositio in motibus ꝯsequentibus ⁊ indiuiduis generabilibus: aut est idem: sed iterat̄ infinities s̄ꝫ ꝙ corpus spericū mouet̄ circulariter. ¶ Sed voluit exprimere ꝙ impossibile est tp̄s deficere: licet post dicat hoc: quoniā hoc manifestū est per se. qđ enim deficit: deficit in aliquo tpe ⁊ si tempus deficit tūc erit tp̄s aliđ a tpe deficiente: ⁊ ideo nullus pōt auferre tp̄s absqꝫ eo quin ponat aliquod tempus: imo qui aufert tēpus ponet ipsum necessario: ⁊ cū impossibile est auferre tempus: remanet perscrutari: vtrum tempus acqrat eternitatem ex successione: aut ex reciprocatione: ſꝫ qꝛ tēpus seqtur motū dixit: si igit̄ motus ⁊c̄.i. si igit̄ fuerit possibile iuenire aliquē motū vnū circularē q sit cā in oībus motibꝰ: tunc erit idē in oībus motibus tēpus circulare etiā: ⁊ si fuerit possibile iuenire aliquē motū perpetuū licꝫ ꝯsequētē successiuum: tēpora erunt successiua: ⁊ erit īpoſſe iueniri idem tp̄s reciprocatū: sed succedēs ⁊ successiuum.

Documentū

Nullꝰ p̄t auferre tempus absqꝫ eo quī ponat aliqđ tp̄s. Vide ꝯsi mile. 8. phy. t. c. 10. ⁊ 11.

¶ Quoniā aūt ipsum nunc finis ⁊ principiū tp̄is ē: sed nō eiusdem: s̄ꝫ p̄teriti qdem finis: principiū aūt futuri: habebit sicut circulus ⁊ in eodē quodāmodo ambitū ⁊ planū: sic ⁊ tēpus in principio ⁊ fine: ⁊ iam hoc videtur semꝑ alterū. Nō enim eiusdē principiū ⁊ finalitas ipsum nūc: simul enim ē ⁊ s̄ꝫ idē opposita eēnt: ⁊ nō deficiet itaqꝫ tp̄s: semꝑ enim in principio ē.

¶ Et qꝛ instās ē principiū ⁊ finis temporis: sed nō eiusdē tp̄is: ſꝫ ē finis preteriti temporis ⁊ principiū tēporis futuri: ideo dispositio eius ē: sicut dispositio circuli queādmodū igit̄ in circulo gibbositas ⁊ ꝯcauitas sūt idem subiecto quodāmodo: similiter tēpus etiā ē semper in principio ⁊ fine: ⁊ ideo existimatur semꝑ aliud vnū post aliud: qm̄ instans nō ē principiū ⁊ finis eiusdem temporis: quoniā si ita esset: tunc duo cōtraria eēnt in eodem insimul. ergo nō deficit: quoniam semper est in principio.

¶ Cū q̄siuit vtrū tp̄s sit ꝑpetuū ꝑꝑ hoc ꝙ est idē: aut ꝓpter hoc qꝛ est successiuū: ⁊ narrauit: ꝙ dispō in h̄ iz5
in tpe seq̄t̄ dispōnē ī motu: īcepit inuere modū ex q̄ certificat̄ ꝙ tp̄us est ꝑpetuū ⁊ circulare: ⁊ ꝙ ꝑpetuitas est ei ex hoc mō. ¶ Et dixit: ⁊ qꝛ īstās ⁊c̄.i. ⁊ qꝛ instās s̄ꝫ suā subāꝫ ⁊ suā nāꝫ est finis tp̄is p̄teriti ⁊ p̄n-

Pōt imagi-
nari pūct⁹ q
sit pncipiū li
nee ⁊ n̄ finis
alteri⁹ linee:
⁊ cō. Nō aūt
instās. Idez
6. phy. cō. 11.

cipium futuri: ⁊ hoc nō est in respectu eiusdē tempo
ris: seqtur vt dispositio eius sit sicut dispositio pūcti
q est in circulo: nō pūcti q est in linea recta pōt ima/
ginari pncipiū linee absq₃ eo q̄ sit finis linee alteri⁹
⁊ silr pōt imagiari finis linee absq₃ eo q̄ sit pncipiū
alterius. Instās vō ſm q̄ est p̄ns nō pōt imagiari ni
si distinguēs īter duo tēpora. s. p̄teritū ⁊ futuꝝ vbicū
q₃ ponat̄ in tēpore. s. siue ponat̄ in millesimo p̄teri/
to: siue in millesimo futuro: sicut est dispositio in pū/
cto: q ponit̄ in circulo vbicūq₃ ponat̄. ¶ Et cum fue
rit ꝯiunctū huic q̄ tēpus sequitur in sua spē spēz mo
tus: ⁊ est declaratū: q̄ in oī instāti: in quo īuenit̄ pnᵐ
est ⁊ finis: ⁊ oē instās: in quo īuenit̄ finis est pncipiū
⁊ ista est dispositio linee circularis cū pūcto imagia/
to in ea nec̄io seqtur motū circuli. est igit̄ motus cir
cularis cōtinuus etern⁹: vt post declarabit̄. ¶ Et cū
narrauit: q̄ instās est principiū ⁊ finis duoꝝ diuerso
rū ex quo existimat̄: q̄ instās est diuisibile: aut q̄ cō
traria īueniunt̄ in eodem. d. quēadmoduz in circulo
gibbositas ⁊ cōcauitas ⁊c̄. i. ⁊ quēadmodū in circulo
gibbositas ⁊ cōcauitas sunt idē īdiuisibile ⁊ circulus
subm gibbositatis ⁊ cōcauitatis est idē īdiuisibile: ⁊
est linea circulata: ita instās qđ est positū pncipium
⁊ finis est in se indiuisibile: sed est indiuisibile in re/
spectu duoꝝ. Et intēdebat quoniā quēadmodū non
seqtur ex hoc: qđ posuimus: q̄ linea circulata hꝫ gib/
bositatē ⁊ cōcauitatē: vt īter gibbsiotatē ⁊ ꝯcauitatē
sit aliquod diuisibile. s. vt linea sit diuisibilis latitu/
dine: ita est dispositio in instāti. s. quoniā non sequit̄
ex hoc q̄ sit pncipiū ⁊ finis: vt sit diuisibile. ¶ D. di/
xit: vnde existimat̄ semꝑ ⁊c̄. ⁊ q² instās diuidit tēp⁹
preterituz a futuro: qui est finis illius ⁊ pncipiū isti⁹:
existimat̄ q̄ tēpora sunt multa ⁊ fiunt vnū post ali/
ud: ⁊ nō est ita: qm̄ ⁊ si īstās diuidit tēpus quodāmō
tamē copulat ipm alio mō: vt post declarabit̄. ¶ D.
dixit: silr tp̄s ⁊c̄. i. ⁊ q² de tēpore nō demōstrat̄ nisi ī/
stans tantū. s. q̄ illud: qđ est ex eo nō est nisi instans
tātū: ⁊ nō est ita: qđ demōstrat̄ bis ⁊c̄. hoc est pnᵐ fu/
turi ⁊ finis p̄teriti. ergo esse tēporis est semꝑ in pnci/
pio ⁊ fine: ⁊ q² instās diuidit illud existimat̄ eē vnū
post aliud. ¶ Deinde dixit: instans. n. non est princi/
piuz ⁊c̄. i. ⁊ est necesse: vt tp̄s sit semꝑ ⁊ nūq̄₃ deficiat
q² instans est principiū ⁊ finis: ⁊ ipoſ͞e est vt sit pnᵐ ⁊
finis eiusdē tēporis. i. ex eadē parte: qm̄ si ita eēt tūc
idē esset principiū ⁊ finis eiusdē ⁊ eodē modo: qđ est
impoſ͞e: ⁊ cū instās nō fuerit pncipiuz ⁊ finis eiusdē
tēporis. U. g. preteriti aut futuri: sed duorū tēporuz:
quoꝝ vnuz est preteritū ⁊ ⁊ alterū futurū. ergo tp̄us
nūq̄₃ deficiet: qm̄ illud: qđ est ex eo est īstās: ⁊ instās
semꝑ est principiū tp̄is: ⁊ finis tp̄is: ⁊ hoc intēdebat
cū dixit: tp̄s igit̄ semꝑ est in pncipio.

¶ Ipsum aūt iam ꝓpe est presenti nunc ato/
mo pars futuri temporis: quādo vadis iaz:
q² prope est tēpus in quo futuꝝ est: ⁊ p̄teri
ti tēporis per se qđ nō procul ē ab ipso nunc:
quādo vadis iaz iui. Ilion autē iam destrui
nō dicimus: q² ꝓcul multū est ab ipso nūc.

¶ Ecce vō ē pars tēporis futuri propinqua
instāti p̄n̄ti īdiuisibili. U. g. quādo ambula/
bis ecce. i. tp̄s in quo est ambulāduz iam ve
nit: ⁊ tēporis preteriti illud: qđ nō est remo/
tum ab instanti. U. g. quādo ambulauit ec/
ce iam ambulauit: ⁊ non dicimus q̄ Ilion
ecce capta est: quoniam captio eius fuit val
de remota ab instanti.

¶ Cū descripsit qñ ⁊ soluit qōnē accñtē ex eo in tp̄e: 126
īcepit ēt ꝺclarare qđ sign̄at h̄ dictio ecce. ¶ Et d. q̄
ista dictio sign̄at p̄tē tp̄is. ꝓpinquā vō instāti. s. īdiui
sibili: ⁊ īducit̄ in rn̄siōe ad qñ: pars. n. aut erit in tp̄e
futuro: aut in p̄terito. U. g. sic̄ dixit in futuro dicere
qñ āmbulabit Sor. ⁊ rn̄det̄ ecce āmbulat. s. qñ fuit ꝓpi/
quū īstāti: in quo fuit īterrogat⁹ ꝑ hāc dictionē qñ: ⁊
in p̄terito dicere qñ āmbulauit Sor. ecce iaz āmbulauit
qñ āmbulatio fuit ꝓpinq̄ īstāti: in quo fuit īterrogatū.
Et sigⁿ ei⁹: q̄ h̄ dictio nō sign̄at tp̄s remotū ab instā
ti p̄n̄ti est h̄: q² nō rn̄det̄ ꝑ illā ad īterrogationē per
qñ in reb⁹ remotis ab īstāti p̄n̄ti. v̄. g. cū dr̄ qñ fuit ca
pta Ilion: qm̄ tūc nō dr̄ ecce iā fuit capta ilion.

¶ Ipsum aūt modo qđ ꝓpe presenti nūc est
pars preteriti: vt qñ veniet: modo: si sit tp̄s
proximuz presenti nunc. Olim autem pro/
cul est. Repente autez qđ in sensibili tempo
re est propter paruitatem.

¶ Et pauloante est etiā propinquuz instanti
presenti: ꝫ est pars tēporis p̄teriti. U. g. qñ
venisti: ⁊ respondetur pauloante: quādo il/
la hora fuerit propinqua instanti. Pridem
autez ⁊ antiquitus significat tempus remo/
tuz. Subito significat illud: quod fit in tem
pore non sensibili.

¶ Signāta istaꝝ diuꝫ dictionū sunt q̄si spēs eoꝝ: q̄ si 127
gnificat hec dictio qñ: oīa. n. sunt qñ. i. īducunt̄ in rn̄/
sione ad quādo: pauloañ igit̄ sicut dixit est quādo ꝓ/
pinquū est instāti p̄senti: sed nō est pars tēporis pre/
teriti: quod non est in ecce: quoniam est pars preteri/
ti ⁊ futuri. s. ꝓpinqua instāti. Uerbi. g. dicere sicut di
xit: quādo venit Sor. ⁊ rn̄det̄ pauloante: qñ aduēt⁹
suus fuerit ꝓpinquus instanti p̄n̄ti: pridē vō ⁊ antiq/
tus significat: vt dixit qñ remotū est ab instāti p̄n̄ti:
⁊ sunt partes tēporis p̄teriti. ¶ Deinde dicit: subito
aūt significat aliqđ esse in tēpore insensibili. i. in tē/
pore valde veloci: ita q̄ ante nescitur illud fieri: qm̄
subito habet in se hec duo.

Significata
diuꝫ istaꝝ di
ctionū sūt q̄si
spēs eoꝝ q̄ si
gnificat h̄ di
ctio qñ.

Utatio aūt ōis a natura remo/
tiua est. In tēpore autē omnia
fiunt ⁊ corrūpunt̄: vnde ⁊ aliȷ̄
quidē sapiētissimum dicebant.
Pythagoricus autē paron pe
nitus indisciplinabile: q² obliui
scunt̄: in hoc dicēs rectius. Manifestū igit̄
est q̄ corruptiōis magis erit per se causa q̄₃
gn̄ōnis: sicut dictū est prius. Destructiuuz
eni mutatio ꝑ se est: gn̄ōnis aūt ⁊ ipsi⁹ eē ſm
accñs ē. Signū aūt sufficiēs ē: q² sit quidez
nihil nisi moueatur quodāmodo ipsum: ⁊
agat: corrūpitur autem: ⁊ cum nihil moue/
tur: ⁊ hanc dicere maxime cōsueuimus sub
tēpore corruptionem. At vero neq₃ hanc tē
pus facit: sed accidit in tempore fieri: ⁊ hāc

Ōis muta
tio a nā remo
tiua est.

Tp̄s magis
erit ꝑ se cau/
sa corruptio/
nis q̄₃ gn̄ō/
nis. Idez. 8.
t. c. 117.

mutationē

mutationem. Qd quidem igitur tēpus est: ⁊ quid est: ⁊ quot modis dr̄ ipsum nunc: ⁊ quid ipsum tūc: ⁊ quid modo: ⁊ quid iam: ⁊ quid olim: ⁊ quid repente dictū est.

¶ Et oīs trāsmutatio nāliter ē auferēs: ⁊ in tp̄e gnātur ⁊ corrūpit̄ oē: qd gnātur ⁊ corrūpit̄: ⁊ iō qdā attribuūt ip̄m maxie sciētie: pythagorici vero attribuūt ip̄z maxime ignorantie: q2 facit tradi obliuioni: ⁊ bn̄ dixerūt. Manifestum est igit̄: ꝙ per se digni⁹ est: vt sit causa corruptiōis q̄z causa generatōis: vt diximus superius. Trāsmutatio eniz per se est auferēs. generatiōis vero ⁊ eē est per accidēs. Et qd significat hoc ꝑfecte est: quoniā nihil generatur quin moueat̄ aliquo modo motus: sed pōt aliquid corrūpi: ⁊ si nō moueatur: ⁊ hoc ꝓprie: ⁊ hoc sumus assueti dicere corruptionē factā ex tēpore: sed tamen auctor nō est tēpus: sed sequitur vt trāsmutatio ipsius sit in tempore. Jam igitur narrauimus tempus eē: ⁊ quid sit: ⁊ s3 quot modos dicitur: ⁊ instans quid sit: ⁊ quādo qd sit: ⁊ pauloante: ⁊ ecce: ⁊ subito.

128 Ois trāsmutatio nālr aufert s3baz trāsmutati i q̄cūq3 spē fuerit trāsmutatio nisi in loco. Idē. 8. phy. tc. 59.

¶ Dicit: ⁊ oīs trāsmutatio ⁊c̄. i. aufert subam trāsmutati: trāsmutatū. n. trāsmutat̄ in sua suba: oīs igr̄ trāsmutatio naturalr̄ aufert substantiā trāsmutati in q̄cūq3 spē fuerit trāsmutatio: nisi in loco. ¶ D. d. ⁊ in tp̄e generat̄ ⁊ corrūpitur ⁊c̄. i. ⁊ q2 omne generatuz ⁊ corruptū: in tp̄e generat̄ ⁊ corrūpitur: ideo qui considerauit generationē: ⁊ attribuit ipsaz tēpori ꝓpter hoc qd fit in tp̄e attribuit tēpus maxime sciētie: credidit. n. ip̄m eē cām scie: ⁊ cām bonoꝝ generabiliuz: ⁊ q cōsiderauit ip̄m s3 hoc: ꝙ corruptio fit in eo: attribuit ipsum maxime ignorantie: sicut narrauit de pythagoricis: isti. n. attribuūt ei obliuionē ⁊ corruptionem. ¶ Et cū induxit has duas sentētias rectificauit sniam de pythagoricis: ⁊ dixit: ⁊ bene dixit. i. quoniā si trāsmutatio attribuat̄ tēpori aliquo mō essentiali dignius est ⁊ ꝓpinquius: vt attribuat̄ ei corruptio q̄z gnātio: vt ꝑdixit. ¶ D. induxit cāz in hoc: ⁊ dixit: trāsmutatio eniz ꝑ se ⁊c̄. i. ⁊ corruptionē attribui ipsi est digni⁹ q̄z gnātionē attribui ei: q2 seqtur trāsmutationē: ⁊ trāsmutatio ꝑ se aufert nāz entis: qm̄ trāsmutatio alicui⁹ extrahit illud ab illo cū quo est: ⁊ trāsmutatio nō est cā eē ⁊ generatiōis nisi ꝑ accn̄s: eē. n. non est eēntialiter in aliquo ente: nisi ex causa generante ⁊ agēte: que est aut nā: aut anima: aut itellectus. Esse aūt forme rei generate ex trāsmutatiōe rei precedēte: que dr̄ generatio: est per accidēs: quoniā illa transmutatio in rei veritate aufert formā transmutati: q̄ est ɔ̄tria forme generabili eēntialiter. Est igit̄ cā forme gnābili ꝑ accidēs: ⁊ corrupte ꝑ se. ¶ D. d. ⁊ qd significat hoc ⁊c̄. i. vt mihi videt̄: ⁊ signuz eius: ꝙ gnātio nō attribuit̄ tēpori ⁊ attribuit̄ ei corruptio est: ꝙ gnātio: q2 est in re ex cā extrinseca sensibili: iō semꝑ attribuit̄ illi cāe: corruptio vero q2 est de eēntia rei absq3 eo ꝙ hab3 cām extrinsecā sensibilē: ideo homines attribuūt ipsaz tēpori. Et q2 corruptuz est duob⁹ modis: modo qui corrumpitur ex alio. s. extrinseco: ⁊ modo qui corrūpitur ex se. s. qm̄ cā corrūpens in eo est in se: notificauit: ꝙ illud: cui⁹ corruptio attribuit̄ tēpori est corruptū: qd corrūpitur ex se ꝓpter latentiaz sue cāe. ¶ Et dixit: ⁊ hoc ꝓprie ⁊c̄. ⁊ dixit hoc: q2 ratio eius est ꝓpria qbusdā corruptibilib⁹: ⁊ in initio sermonis dixit expresse: ꝙ corruptio attribuit̄ tēpori simplr̄: ⁊ ideo declarauit hic: ꝙ illud: qd fuit acceptū simplr̄ est ꝑticulare: ⁊ ideo qui mortuus est gladio nō dr̄ corrūpi ex tēpore: ⁊ qui mortuus est ex vita humana cōpleta dr̄: ꝙ eius corruptio est ex tēpore: ⁊ q2 tēpus est: nō est transmutatio: aut transmutatio est illud: cui attribuit̄ ꝑ se corruptio. tēpori vō attribuit̄: q2 seqtur trāsmutationez: ⁊ ideo declarauit hoc: ⁊ dixit: sed auctor illius ⁊c̄. i. s3 illud: qd agit corruptionē rei nō est tēpus: sed tēpus seqtur agētē corruptionē rei essentialiter: ⁊ est trāsmutatio: quoniaz necesse est vt trāsmutatio sit in tēpore. ¶ Et cuz declarauit ista de tēpore: fecit rememorationē ⁊ sūmaz de hoc qd declarat̄: ⁊ dixit: iā igit̄ narrauim⁹ ⁊c̄. i. iaz igit̄ narrauim⁹ eē tp̄s. i. dissoluim⁹ qōnes accidentes in eius esse: ⁊ declarauimus post substātiam eius qd est: ⁊ quot habet modos. ¶ D. d. ⁊ istans quid sit ⁊c̄. idest determinauimus has dictiones.

Esse non est eēntialr i aliq̄ ente nisi ex causa agente ⁊ gnānte que ē aut nā aut aīa aut ītellectus: esse aūt forē gnāte ex trāsmutatiōe ꝑcedēte: q̄ dr̄ gnō est ꝑ accidens ⁊c̄.

Si trāsmutatio attribuat̄ tpi aliq̄ modo essentiali digni⁹ ē: ⁊ ꝓpinqui⁹ vt attribuat̄ ei corruptō q̄z gnō pro hoc vide 8. cō. 117.

z

Corruptio duplex ab intrinseco ⁊ ab extrinseco.

Js autē nobis sic determinatis manifestū est: q2 oēm mutationez: ⁊ oē qd mouet̄: necesse est moueri in tēpore: velocius eniz ⁊ tardi⁹ s3 oēm est mutationē: in oibus eniz sic videtur. Dico autez velocius mutari prius trāsmutans in subiectū s̄m idē spatiū ⁊ regularē motū ei⁹ qd mouet̄: vt in loci mutatiōe: si vtraq3 s̄m circulationē mouent̄: aut vtraq3 s̄m rectuz. Silr̄ aūt est ⁊ in alijs. At vero prius in tēpore est: pri⁹ enim ⁊ posterius dicimus s̄m ad ip̄m nūc distantiā: ip̄m aūt nūc termin⁹ p̄teriti ⁊ futuri est: quare qm̄ ipsa nunc in tēpore sunt: ⁊ prius ⁊ posterius in tēpore erunt. Jn quo eni est ip̄m nūc: ⁊ ipsius nunc ypostasis: ecōtrario aūt dr̄ pri⁹ ⁊ posteri⁹: ⁊ s̄m p̄teritū tp̄s ⁊ s̄m futurū. Jn p̄terito qdē eni prius dicimus: qd longius est ab ip̄o nunc: posterius autē qd prope ē. Jn futuro quidē prius quod ꝓpinquius ē: posterius autē qd ꝓcul ē: quare quoniā prius in tēpore ē. Et ad oēm autē motū seqtur pri⁹: manifestū ē: ꝙ oīs mutatio: ⁊ oīs motus in tp̄e sunt.

Oē qd mouet̄ necē ē in tp̄e moueri.

Prius ⁊ posteri⁹ sunt in tempore.

¶ Et cuz iam determinauimus hec hoc modo: manifestum ē: ꝙ oīs trāsmutatio: ⁊ oīs motus ē in tēpore. Velocius eniz ⁊ tardius ineniunt̄ in omni trāsmutatiōe: qm̄ hoc manifestū ē in omni transmutatione: ⁊ ītelligo cū dico aliqd eē velocioris motus illud: qd preacqrit in trāsmutatiōe rem intētā in eadē dimēsione: ⁊ inequali motu. Verbi gratia. in translatione: vt duo mota moueantur in

3

circũferentia circuli: aut moueãtur in linea recta: ꝛ similiter in alijs motibus: ꝛ preacq rens est precedẽs in tempore: quoniã nõ dicitur posterius nisi ƀm suam distantiam ab instãti: ꝛ instãs est terminus inter tempꝰ preteritũ ꝛ tp̃s futurũ: ꝛ ideo instãs est in tpe: prius.n. ꝛ posterius etiã sunt in tẽpore. Illud eniƺ in quo instans est in eo est distantia ab instãti: ꝛ intẽtio eius: qͦd est prius in tempore p̃terito est ꝯtraria intẽtioni eius: qͦd est in tẽpore futuro. In tẽpore eniƺ p̃terito priꝰ est illud: qͦd est remotius ab instãti ꝛ posterius illud: qͦd est ꝓpinquius ei. In tempore vero futuro prius est illud: quod est propinquius ei: ꝛ posterius remotius. Et si prius est in tempore: ꝛ prius sequitur omneƺ motum: manifestum est: ꝙ omnis transmutatio: ꝛ omnis motus est in tempore.

129 ¶ Cũ declarauit: ꝙ tp̃s est numerus motus: ꝛ ꝙ istãs est terminꝰ iter tp̃s p̃teritũ ꝛ futurũ: vult declarare: ꝙ ois trãsmutatio est in tẽpore: ꝛ ꝙ ipossibile est: vt aliqua trãsmutatio sit nõ in tẽpore. V.g. in instanti. ¶ Et dixit: ꝛ cũ iam determinauimꝰ ꝛc̃. i. ꝛ cum iam determinauimus substãtiã tẽporis hoc modo: manifestuƺ est ex hoc: ꝙ ois trãsmutatio: ꝛ ois motꝰ est in tpe: ꝛ ꝙ ipossibile est vt motus fiat in instãti indiuisibili. Et vr̃ ipsuƺ itẽdere per motũ: motũ translationis ꝓprie: ꝛ per trãsmutationẽ oẽs modos motuuƺ: ꝛ hoc erit ad cõfirmãdum. Et si intẽdebat ꝑ motũ illud qͦd itẽdebat ꝑ trãsmutationẽ: tũc vteret̃ noibus synonymis: qͦd displicet expositoribꝰ. ¶ Et cũ posuit ꝙ illud: qͦd vult declarare in hoc loco est: ꝙ ois trãsmutatio ꝛ ois motus est in tpe: incepit declarare hoc ꝛ dixit: velocius.n. ꝛ tardius ꝛc̃. i. manifestũ est enim per se: ꝛ ois trãsmutatio: ꝛ ois motus disponit̃ in respectu alteriꝰ motus: aut ꝑ velocitatẽ: aut per tarditatẽ. ¶ Et cũ posuit hanc ꝓpõneƺ: icepit exponere nomẽ: qͦd significat velocitatẽ: ꝛ dixit: ꝛ intelligo ꝛc̃. i. ꝛ quod dicitur esse velocius duorum motoꝝ est illud quod preacquirit rem: ad quã mouẽtur in dimẽsiõe equali: ꝛ vno modo motus: ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit: in motu equali. i. in spẽ: qm̃ nõ dicitur: ꝙ illud: quod mouet̃ in circulo est velociꝰ illo: qͦd mouet̃ in recto. ¶ D. induxit exẽplũ: ꝛ dixit. V.g. in trãslatiõe ꝛc̃. i. ꝛ illud qͦd aut ꝑtrãsit circulũ: aut lineã rectam: illud dr̃ velociꝰ. ꝛ cuƺ posuit: ꝙ velociꝰ est p̃acgrẽs dixit: ꝛ p̃acgrẽs est p̃cedẽs: ꝛ hoc manim est ꝑ se. ¶ Et cũ cõclusit ex his duabꝰ ꝓpõnibꝰ: ꝙ oẽ trãsmutatuƺ aut ẽ priꝰ: aut posteriꝰ: posuit ẽt: ꝙ oẽ priꝰ ꝛ posterius est in tpe: ꝛ ad declarãdũ hͦ exposuit hec noia prius ꝛ posteriꝰ: ꝛ dixit. dicimꝰ.n. posteriꝰ ꝛc̃. i. ꝛ priꝰ ꝛ posteriꝰ i motu diffiniunt̃ ꝑ tp̃s. posteriꝰ.n. duoꝝ motoꝝ ẽ remotius ab istãti ex quo icepit motꝰ: ꝛ priꝰ eoꝝ est ꝓpinquiꝰ: ꝛ cũ posuit: ꝙ in diffõne p̃oris ꝛ posterioris accipit̃ istãs: icepit diffinire istãs ad declarãdũ ex hoc ꝙ priꝰ ꝛ posteriꝰ sunt in tpe: ꝛ dixit. ꝛ instãs est terminus ꝛc̃. i. differẽtia cõis: sicut pũctus: q est terminus cõis iter duas lineas. ğ manifestũ est: ꝙ instãs est in tpe ƀƺ ꝙ finis est in finito: ꝛ terminꝰ in terminato: ꝛ hͦ itẽdebat cũ dixit: ꝛ iõ istãs est ẽt in tpe. Et syllus cõponit̃ sic. Instãs est terminus duoꝝ tẽpoꝝ. Et ois terminꝰ est in re: cuiꝰ est terminus. Ergo instãs est in re: cuiꝰ est terminꝰ. Et res cuiꝰ est terminus est tẽpus. Ergo instãs est in tpe. s. ƀƺ ꝙ terminꝰ est in termiato.

Ois terminꝰ e in re cuiꝰ est terminꝰ. Idẽ 6. com. 42. ꝛ 107. Idẽ 6. physi. c. 57. ꝛ 2. de aia cõ. xxij.

¶ Et cũ declarauit: ꝙ instãs est in tẽpore: ꝛ iam declarauit: ꝙ posteriꝰ ꝛ remotius ab instãti: ꝛ priꝰ est ꝓpinquiꝰ dixit: priꝰ.n. ꝛ posteriꝰ ꝛc̃. i. ꝛ cũ sit declaratũ: ꝙ posteriꝰ est illud: qͦd est remotiꝰ ab instãti: ꝛ priꝰ est ꝓpinquiꝰ: ꝛ instãs est in tpe: seqtur ex hͦ ꝙ priꝰ ꝛ posteriꝰ sunt in tpe: qm̃ illud in quo est instãs: est illud in quo est illud: qͦd significat hoc qͦd dicimꝰ. s. remotius ab instanti: ꝛ ꝓpinquiꝰ ei: ꝛ q2 iam declarauit: ꝙ instãs est in tpe. ğ remotiꝰ etiã ꝛ ꝓpinquiꝰ sunt in tpe sed ista sunt partes tẽpoꝝ: ꝛ instans est terminꝰ istoꝝ tẽpoꝝ. ¶ Et cũ descripsit ꝙ priꝰ est illud: qͦd est ꝓpinquiꝰ instãti: ꝛ posteriꝰ illud: qͦd est remotiꝰ: ꝛ hoc non est veꝝ nisi in priori ꝛ posteriori in futuro: icepit declarare duos modos p̃oris ꝛ posterioris in tẽpore futuro ꝛ p̃terito: ꝛ dixit: ꝛ intẽtio eius: qͦd est prius in tẽpore ꝛc̃. ꝛ sermo eiꝰ est manifestus: dicimus.n. ꝙ plato prior est Alex. q2 est remotiꝰ ab hoc istãti: ꝛ dicimꝰ ꝙ Alex. est posterior: q2 est ꝓpinquior huic instãti: ꝛ ecõtrario est de tẽpore futuro. dicimꝰ.n. ꝙ ascẽsio solis in crastino est prior suo eẽ in meridie: qm̃ ascẽsus eius est ꝓpinquior huic instãti q̃ƺ eẽ eius in meridie ꝛ eẽ eius . st remotiꝰ: q2 est remotius ab hoc istanti. ergo priꝰ hic est ꝯtrariũ priori illic ꝛ posterius posteriori. ¶ Et cũ declarauit hoc iduxit cõclusionem ex istis ꝓpositionibꝰ: ꝛ dixit: cũ prius est in tẽpore ꝛc̃. i. ꝛ cũ manifestũ est ex hoc: ꝙ dicimus in oi transmutatiõe iuenit̃ priꝰ ꝛ posteriꝰ: ꝛ prius ꝛ posteriꝰ sunt in tpe. ğ manim est: ꝙ ois trãsmutatio: ꝛ ois motus sunt in tpe. ¶ Et querit̃ quõ põt esse hoc: nos.n. videmꝰ transmutationes quasdam: que fiunt nõ in tpe. vt illuminatio totius orizontis a sole: ꝛ totius domꝰ a cãdela: ꝛ sicut factio forme rei generate in actu: existimat̃.n. ꝙ hoc est aliqͦd indiuisibile. sumus eniƺ inter duo: aut ꝯcedere hãc demõstrationẽ eẽ vl̃em ꝛ dicere sensum peccare in istis rebꝰ: ꝛ ꝙ nõ ꝯprehẽdit̃ tp̃s ꝓpter velocitatẽ eaꝝ: aut iste sermo erit ꝑticularis. s. qm̃ nõ est verus nisi de qbusdaƺ trãsmutationibꝰ: in qbus iuenitur velocius ꝛ tardius. ¶ Et ad hoc dicemus ꝙ trãsmutatio dr̃ equoce de trãsmutatione q̃ ẽ ꝑ se: ꝛ de trãsmutatiõe: q̃ nõ ẽ ꝑ se: sƺ ẽ finis transmutatiõis. finis.n. rei nõ ẽ d nã rei: a ꝛ q2 trãsmutatões q̃ sũt nõ i tpe sũt fines trãsmutatõis: ꝛ nõ st̃ trãsmutatiões nisi equoce. ğ i oi trãsmutatõe q̃ iuẽit̃ velociꝰ ꝛ tardiꝰ. Et oẽ i q̃ iuẽit̃ velociꝰ ꝛ tardiꝰ: iuenit̃ i co p̃us ꝛ posteriꝰ: ꝛ oẽ i q̃ iuẽit̃ p̃ꝰ ꝛ posteriꝰ ẽ i tpe. ğ ois trãsmutatio ẽ i tpe: siue finis trãsmutatiõis fuerit d gñe illiꝰ: siue de alio gñe: ꝛ hͦ declabit̃ bñ in 6°.

3

4

Digressio. Dubiũ. Illuminatio fit in instãti. Idẽ scdo de aia. t. c. 70.

Solõ.

Finis rei nõ est de nã rei. Idẽ 6. phy. xxxij.

a Trãsmutationes subite nõ st̃ trãsmutationes nisi equoce. Idẽ 6. phy. xxxij. 6. phy. c. 32.

Displiceƺ expositoribus Ar. vti noibꝰ sinonymis Idẽ p° phy. cõ. p°

Illõ qͦd mouet̃ i circulo nõ dr̃ velociꝰ mouẽi eo qͦd mouet̃ in recto. ꝑ hoc vide com. 10°. meta. c. 14. ꝛ 7. phy. t. c. 21 ꝛ. 24.

prius

illuminatio fit in instanti

¶ Remouet aliquas dubitationes circa tempus. Cap. VII.

Dignuƺ aũt consideratione est: ꝛ qͦo igitur se habet tẽpus ad animã: ꝛ ꝓpter quid in omni videtur eẽ tempꝰ: ꝛ in terra: ꝛ in mari ꝛ in celo. Aut quia motus passio quedaƺ est: vel habitꝰ numerus existens. Hec autẽ mouentur oia: in loco enim omnia sunt. Tẽpus aũt ꝛ motus simul sunt ꝛ ƀm potentiã ꝛ ƀm actuƺ.

¶ Et

¶ Et querendũ est quomodo dispositio tẽporis est apud animaz: ⁊ quare homines dicunt: ꝙ tempus est in quolibet in terra: ⁊ in mari: ⁊ in celo. Dicamus igitur ꝙ tempus est accidens motui: ⁊ forma eius cum sit numerus illius: ⁊ ista omnia ĩnata sunt moueri: omnia enim sunt in loco. Et tẽpus ⁊ motus in potẽtia cuz eo: qd est in potẽtia: ⁊ qd est in actu cũ eo: qd est in actu.

Tps ⁊ mot⁹ sil' sunt: ⁊ ꝑm potentiam ⁊ actum.

130 Perscrutatur hic de tempore de duobus. Quoꝝ vnum est quomodo est dispositio tẽporis inesse. s. si habz esse extra aĩam sicut ẽ in aĩa: ita ꝙ si aĩa nõ eẽt: eẽt tps: aut si aĩa nõ eẽt: nõ esset tps nisi in po^a: queãdmodũ numerus nõ est nisi aĩa sit: nisi in potẽtia. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit: quõ est dispositio ⁊c. Questio aũt secunda est: quare tps ĩuenit in quolibet: siue quiescẽte: siue moto. Nos. n. cõprehẽdimus tps in terra: ⁊ in mari: ⁊ in celo: sicut dixit: ⁊ tps est accidẽs motui: vnde necesse est: vt nõ inueniat nisi in mobilibus: ⁊ hoc ĩtẽdebat cũ dixit: ⁊ quare hoĩes dicunt. ¶ Et intẽdebat ꝑ terram quiescẽs: ⁊ per celũ motũ: ⁊ quasi dicat: ⁊ q̃re homines dicũt: ꝙ tps ita est in quiescẽte sicut in moto.

2 ¶ D. incepit soluere secũdã q̃õnẽ: ⁊ dixit. Dicamus igit ꝙ tps est. i. ⁊ tẽpus existit in terra ⁊ mari ⁊ celo: q² est accñs motui ⁊ forma eius: cũ sit nũerus illi⁹. s. qm̃ numerus est accidẽs nũerati: ⁊ cũ tẽpus est nũerus rerũ mobiliũ ⁊ numerus ĩuenitur in numerato: ⁊ ista oĩa. s. terra celũ ⁊ mare naturaliter hñt moueri necesse est vt tps inueniat in eis. ¶ Sed sciẽdũ est ꝙ nõ eodẽ ordine ĩuenit in istis: qm̃ ꝑmo inuenitur in celo: ⁊ ĩuenit in alijs motis: sc̃do ꝑpter hoc ꝙ ĩuenitur in celo: ⁊ ĩuenit etiã in quiescẽte ꝑꝑ hoc ꝙ ĩuenit in moto. ¶ D. d. sunt eniz oĩa in loco. i. ⁊ cã in h ꝙ ista: in qb⁹ ĩuenit tps ĩnata sunt moueri est eẽ eoꝝ in loco: oẽ. n. qd ẽ in loco: ĩnatũ est moueri: q² est corpus. ¶ D. d. ⁊ tps ⁊ mot⁹ ⁊c. i. ⁊ qd est ex istis reb⁹ motũ in po^a: ⁊ ẽ illd: qd est qescẽs tps ĩuenit in eo in po^a ⁊ qd est motũ in actu tps ĩuenit in eo in actu.

Documentũ

Tps ñ eodez ordie repit i reb⁹: qm̃ p° ĩueĩt i celo ⁊ in alijs motis sc̃dario: ꝑꝑ h qd ĩueĩt i celo: ⁊ ĩuenit i quiescẽte: ꝑꝑ hoc qd ĩueĩt in moto ꝯsil'e s. ꝯ. iis. Uid. e ẽt. j. cõ. 132.

¶ Utrum aũt cũ non sit anima: erit tũc tempus: aut nõ dubitabit vtiqz aliquis. impossibile eniz cũ sit nũerantez esse aliquẽ: impossibile est nũerabile aliquod esse: quare est manifestũ ꝙ non numerus est. Numerus eniz est: aut quo numeratur: aut nũerabile. Si autez nihil aliud aptum natum est q̃z anima numerare vel anime intellectus: impossibile est tempus esse cũ nõ sit anima. Si autem hoc ꝙ aliquãdo cũ sit tempus est: vt si contingit motũ esse sine anima: prius aũt ⁊ posterius in motu sunt: tempus autez hec sunt ꝑm ꝙ numerabilia sunt.

¶ Et queritur etiã: vtꝝ est possibile ꝙ tẽpus sit lz anima non sit: aut est impossibile: dicamus igr: ꝙ cũ numerans nõ fuerit: numerare nõ erit. Ergo manifestuz est: ꝙ numerus etiaz non erit. Numerus eniz est aut numeratuz: aut illud per quod numeratur: ⁊ cuz nihil ĩnatũ sit numerare preter animaz: ⁊ de anima intellectus: impoẜe est: vt tempus sit cum anima nõ fuerit: nisi fuerit ex illo qd cũ fuerit erit tempus. V. g. quoniam poẜe est vt motus sit absqz eo ꝙ sit anima: ⁊ ꝙ prius ⁊ posterius sunt in motu: ⁊ quod temp⁹ est hec duo ꝑm ꝙ sunt numerata.

¶ Cũ dissoluit secundã q̃stionẽ reuersus est ad ꝑmã. ⁊ dixit: ⁊ querẽdum est etiaz: vtrum sit possibile ⁊c. idest ⁊ querit de tẽpore: vtrũ inueniat extra animã: sicut est in aĩa: ⁊ sic erit: licz nõ cõprehẽdatur ab aĩa: si posuerimus animã deficere: sicut erit si apprehendatur ab aĩa: ⁊ ista est dispositio entiũ naturaliũ: aut est impossibile vt sit in actu: nisi anima sit. ¶ D. incepit declarare hoc: ⁊ dixit: dicamus igitur: ꝙ cuz numerans nõ fuerit. ergo numerare nõ erit. i. ⁊ cuz res numerãs: que est aĩa nõ fuerit: tunc numerare: quod est actio rei numerãtis nõ erit. ¶ D. d. manifestum est igit: ꝙ numerus ⁊c. i. ⁊ cuz numerare: qd est actio numerantis nõ fuerit: manifestũ est: ꝙ numerus nõ erit. numerus eniz aut est numeratũ: aut actio numerantis in numerato. i. illud per quod numerat numerans: ⁊ hoc intẽdebat: vt mihi videt: cum dixit: aut illud per qd numerat. i. aut illud per qd numerat numerans: ⁊ cũ manifestũ est: ꝙ numerãs nõ est numeratũ. ergo est actio numerãtis in nũerato: ⁊ est manifestum: ꝙ cũ numerãs nõ fuerit: actio eius non erit. ¶ D. d. ⁊ cũ nihil ĩnatũ sit ⁊c. i. ⁊ cũ sit declaratũ: ꝙ cũ numerãs nõ fuerit nõ erit numerus: ⁊ est impossibile aliquid aliud numerare preter animã ⁊ de aĩa intellectus: manifestũ est: ꝙ si aĩa nõ fuerit: non erit numerus: ⁊ cum numerus nõ fuerit: nõ erit tempus. 131

Dispõ entiũ nãliũ ẽ ea habere eẽ: lz ab aĩa nõ ꝯꝑhẽdant. Idem s. cõ. 88.

[a] ¶ Et quia esse numeri in aĩa nõ est omnibus modis eẽ in aĩa: [b] quoniã si ita esset: esset fictũ ⁊ falsum vt chimera ⁊ hircoceruus: sed eẽ eius extra mẽtẽ est in potẽtia ꝑpter subiectũ propriũ: ⁊ esse eius in aĩa est in actu. s. quãdo anima egerit illã actionẽ ĩ subiecto preparato ad recipiẽdum illaz actionẽ: que dicit numerus. dixit eniz: nisi ex illo sit ⁊c. i. ⁊ cũ nõ fuerit anima non erit tempus: nisi aliquis dicat: ꝙ erit: ⁊ si anima nõ fuerit ex illo: ꝙ cũ fuerit in actu tempus erit in potẽtia: ⁊ hoc est ꝑpter suuz subiectũ ꝑpriũ. s. motus: aut motũ. ¶ Et hoc intẽdebat cuz dicit. v. g. qm̃ possibile est vt mot⁹ sit absqz eo: ꝙ aĩa sit. i. mot⁹ erit: ⁊ si anima nõ erit: ⁊ ꝑz ꝙ pri⁹ ⁊ posterius sunt in eo nũerata in po^a est tps in po^a: ⁊ ꝑz ꝙ sunt nũerata in actu est tps in actu: tps igit in actu nõ erit nisi aĩa sit: in potẽtia v̉o erit: lz aĩa nõ sit. ¶ D. d. ⁊ ꝙ prius ⁊ posterius sunt in motu. i. ⁊ non potest aliquis dicere ꝙ tempus est: ⁊ si anima nõ erit nisi quia motus est: ⁊ si aĩa non fuerit: ⁊ silr sunt in eo prius ⁊ posterius: ⁊ tẽpus nihil aliud est q̃z prius ⁊ posterius in motu: sed ꝑm ꝙ sunt numerata: ⁊ ideo indiget in hoc ꝙ sit in actu anima. s. ꝑm ꝙ est prius ⁊ posterius numerata. Et quasi per hoc qd dixit: ⁊ tempus est hec duo ꝑz ꝙ sunt numerata: innuit ꝙ tempus diminuitur ab eo ex esse perfecto extra animaz hoc: qd numeratur ab anima tantũ: secundũ igitur hũc modum dicitur tempus habere esse extra animã simile perfecto: ⁊ si nõ sit perfectuz. Et ista perscrutatio de tempore magis est phylosophica q̃z naturalis: sed induxit ipsam in hoc loco: quia est causa in ipsum [a] latere. scz quia est diminutum in se.

[a] Eẽ nũeri ĩ aĩa nõ ẽ oib⁹ modis: s; in aĩa ẽ in actu ⁊ ex̃ aĩam in potẽtia.

[b] Ex hoc sumit ꝙ omne ens ĩ aĩa cui nihil corñdet ĩ re ẽ figmentum.

Numerus duplex est

Tps in actu ñ erit nisi aĩa sit: tps v̉o in põ erit: lz aĩa nõ sit.

[a] Latentia tpis ẽ: q² est ens dimĩutũ in se: ꝯsil'e de motu. 3. phy. cõmẽ. 15.

¶ Dubitabit autem aliquis ⁊ qualis motus tempus numerus sit: aut cuiuslibet: ⁊ nãq3 fit in tempore: ⁊ augmẽtatur: ⁊ alteratur in tempore: ⁊ fertur: ſm igiẗ ꝙ motus est: sic est vniuscuiusq3 mot⁹ numerus: vnde motus simpliciter est numerus cõtinui: sed nõ cuiusdaz. Sed est nunc motuz esse vnuz: ⁊ aliud: quoꝝ vtriusq3 motus numerus erit. Alterũ ⁊ alterũ erit igitur tempus: ⁊ simul duo equalia tẽpora vel erunt: aut nõ: omne nãq3 tempus vnũ similiter ⁊ simul est: spẽ autẽ: ⁊ que nõ simul: si enim sunt hi canes: illi vero equi: vtriq3 aũt septẽ: idẽ nũerus est. Sic autẽ ⁊ motuũ simul terminatoꝝ idem tẽpus est: sed hic velox fortassis: alius vero nõ: ⁊ alius quidẽ loci mutatio est: hic autez alteratio. Tẽpus autem idez est. Siquidez ⁊ numerus equalis sit: ⁊ insimul cũ alteratione ⁊ loci mutatione: ⁊ ꝓpter hoc motus quidẽ alteri ⁊ seorsum sunt: tẽpus autez est idem vbiq3. Quia numerus vnus ⁊ idem vbiq3 est: qui est equaliũ ⁊ simul.

¶ Et querẽdum est etiaz de tempore hoc. s. cuius motus est numerus: dicamus igiẗ ꝙ si fuerit numerus cuiuslibet mot⁹: ⁊ omne qđ generatur semper est in tẽpore: ⁊ similiter qđ augmẽtatur: ⁊ qđ alteraẗ: ⁊ qđ trãsfertur. Secũduz igitur ꝙ tempus est numerus motus: ſ3 hoc est numerus vniuscuiusq3 motuũ: ⁊ ideo est numerus motus continui simpliciter: idest numerus cuiuslibet motus cõtinui: nõ numerus alicuius mot⁹: sed est possibile vt nũc moueatur aliquid: ⁊ cũ eo moueaẗ aliud. Tẽpus ergo est numerus vtriusq3 motus. ergo est hic aliud tẽp⁹. erunt igitur duo tempora insimul equalia. Dicamus igiẗ ꝙ nõ est ita: quoniaz est idez tẽpus equaliter ⁊ insimul: in forma vero nõ est insimul: quoniã si haberemus numeruz canũ ⁊ numerũ equoꝝ: ⁊ numerus vtriusq3 esset septenari⁹: tũc numerus esset idem: ⁊ similiter tempus duoꝝ motuũ coexistentiũ ẽ idẽ. S3 forte alter erit velox: ⁊ alter tardus: ⁊ forte alter erit motus translationis: ⁊ alter erit motus alterationis: tẽpus vero eoꝝ est idem: cũ numerus motus alterationis: ⁊ numerus motus translationis sunt equales ⁊ insimul: ⁊ tamẽ mot⁹ sunt diuersi. Tempus vero est in omni loco idẽ: quia numerus rerũ equaliũ: que sunt insimł: est idez in omni loco.

132 ¶ Et cũ declarauit de suba tpis: ꝙ est nũerus motus ſm pri⁹ ⁊ posteri⁹: q̃rit hic qs motus est iste. s. cui⁹ numerus est tẽpus. s. vtꝝ est numerus cuiuslibʒ motus aut alicui⁹: ⁊ si est numerus cuiuslibʒ motus: vtrũ attribuatur eis eodẽ modo: aut ꝑncipalr ⁊ secũdario. ¶ Et dixit. ⁊ querẽdũ est ⁊c̃. i. ⁊ ista qõ accidit: sicut diximꝰ: qm̃ si posuerimꝰ: ꝙ est numerus alicui⁹ motus: sequiẗ vt non numeret alios motus: ⁊ si posuerimus: ꝙ est numerus cuiuslibet motus: seqtur vt tp̃s multiplicetur ꝑ multiplicationẽ motuũ. ¶ Et cum narrauit: ꝙ in ista qõne est difficultas dixit: dicam⁹ igiẗ in hoc: ꝙ est numerus ⁊c̃. i. ꝙ est nũerus cuiuslibet mot⁹: q2 oĩs mot⁹ est in tpe: ⁊ est in tpe: q2 tp̃s numerat ip3: ⁊ siue motus fuerit gñatio: aut corruptio: aut augmẽtatio: aut alteratio: aut trãslatio: tp̃us nũerat ip̃m: q2 est in tpe. ¶ S3 debes scire: ꝙ tp̃us l3 sit nũerus cuiuslibet mot⁹: tñ nõ eodẽ mõ: s3 ſm pri⁹ ⁊ posteri⁹: qm̃ est numerus alioꝝ motuũ ꝑter translationẽ: q2 est numerus trãslatiõis: qm̃ si trãslatio non eẽt: nõ eẽt tẽpus. si alteratio nõ eẽt: neq3 augmẽtatio neq3 gñatio: neq3 corruptio: ⁊ si eẽt trãslatio tm̃: eẽt tẽpus: ⁊ si de modis translationis non eẽt translatio circularis nõ eẽt tẽpus: ⁊ de circulari velocioris circulatiõis. s. diurni mot⁹: tẽpus igiẗ ⁊ si non est numerus cuiuslibʒ motus: tñ attribuiẗ eis ꝑncipalr ⁊ secũdario. ¶ Et cũ narrauit ꝙ tẽpus est nũerus cuiuslʒ motus hoc mõ. d. ſm igiẗ ꝙ tẽpus ⁊c̃. i. ſm igiẗ: ꝙ tẽpus seqtur motũ: ⁊ accidit ei ẽ nũerus cuiuslibʒ motus: ⁊ q2 seqtur motũ simplr qcũq3 sit: necesse est vt sit nũerus mot⁹ ꝯtinui simplr: nõ nũerus alicui⁹ motus: sed cuiuslibʒ mot⁹ ꝯtinui: q2 est ꝯtinuum: ſ3 hoc igiẗ exponẽdus est iste locus. Et in qbusdam scripturis inueniẗ ſm hoc igiẗ: ꝙ tẽpus est motus ſm hoc erit numerus vnius motuuz. est igitur ꝓpter hoc numerus motus cõtinui simpliciter nõ numerus alicuius motus. Et itendebat ſm h̃ verba: qm̃ ſm ꝙ tempus accidit motui: ⁊ motus est prior nãliter: necesse est vt sit numerus vni⁹ mot⁹ ꝑmo ⁊ eẽntialiter: ⁊ est motus qui accipiẗ in diffõne tẽporis. ¶ D. d. est igr̃ ꝓpter h̃ numerus motus. i. corporis celestis. ¶ D. d. nõ nũerus alicui⁹ mot⁹. i. cuiuslibet motus: ⁊ ſ3 hãc expositionẽ intẽdebat: ꝙ ſm hoc ꝙ in diffinitiõe temporis accipiẗ mot⁹ seqtur vnũ motuz: ⁊ est numerus illi⁹ ꝑmo: ⁊ eẽntialr: ⁊ ſ3 ꝙ mẽsurat oẽs mot⁹ est nũerus cuiuslibʒ mot⁹. ¶ D. d. sed est poſe ⁊c̃. i. sed si posuerimus ip̃m eẽ numerũ cuiuslibʒ motus: cũ fuerit nũerus alicui⁹ mot⁹ demõstrati: ⁊ in illa hora moueẗ aliud motu eq̃li ei: tũc tẽpus erit numerus vtriusq3 illoꝝ motuuz: ⁊ sic multiplicabiẗ per multiplicationez eoꝝ: ⁊ sic eẽnt duo tẽpora insimul: qđ est ĩpossibile. ¶ D. ĩcepit dissoluere hanc qõnẽ: ⁊. d. dicam⁹ igiẗ: z
ꝙ nõ est ita ⁊c̃. i. ⁊ hoc nõ seqtur: qm̃ possibile est vt idẽ tẽpus sit equalr duoꝝ motuũ insimul diuersoꝝ absq3 eo ꝙ tẽpus multipliceẗ per multiplicationem motuũ: ⁊ nõ seqtur necessario: vt duo mot⁹ habeant duo tẽpora necessario. tẽpus eniz ſm ꝙ est numerus motuũ nõ multiplicabitur per multiplicationẽ motuuz: ⁊ numerus nõ multiplicabiẗ per multiplicationez numeratoꝝ. U. g. quinarius per quẽ numeranẗ quinq3 canes: ⁊ quinq3 equi: ⁊ alia genera: qm̃ est idẽ nõ ergo sequiẗ vt tẽpus multiplicetur ꝑ multiplicationẽ motuũ. ¶ Sed si posuerim⁹ ꝙ dispõ tpis cuz oĩ motu sit talis. s. sicut dispositio nũeri cũ nũerato: seqtur vt tp̃s nõ sit ens nãle: neq3 mobile: sed imaginabile: res. n. q̃ sunt in mẽte nõ accipiẗ mot⁹ in diffinitiõe eaꝝ: ⁊ si posuerim⁹ etiaz ꝙ tempus accipiẗ in diffinitiõe

Documentum

Tp̃s l3 sit numer⁹ motus cuiuslʒ: nõ tñ eodẽ mõ: sed ſm pri⁹ ⁊ posterius. ꝑ̃ille 5. cõ. 130.

Pria expõ.

Scda expõ.

Questio.

diffõne cuiuslibet motus: sequit̃ vt multiplicet̃ per multiplicationẽ motuũ: sicut est dispõ in albedie: ⁊ alijs accidẽtib⁹: que multiplicant̃ ꝑ multiplicatõez subiecti. Si aũt posuerimus ꝙ dispõ eius cũ motu vno est dispõ sequẽtis. in cuius diffõne accipit̃ illud ad qḋ seqtur: ⁊ cũ alijs motibus: sicut dispõ numeri cũ nũerato: dissoluet̃ qõ: ⁊ iã declarauim⁹ pri⁹: ꝙ nos ꝑcipim⁹ tp̃s qñ ꝑcipim⁹ motũ ꝑ quẽ sentim⁹ nos esse in trãsmutatiõe ꝯtinua: ⁊ ẽ mot⁹ circularis. Tp̃s igr̃ seqtur hũc motũ: ⁊ iste mot⁹ accipit̃ in diffõne ei⁹: ⁊ ip̃z mẽsurat illũ nõ ƀz ꝙ nũerus mẽsurat nũeratuz: sz ƀz ꝙ mẽsurat aliqd: qḋ ẽ forma in re: alios ṽo motus mẽsurat ƀz ꝙ nũerus mẽsurat nũeratũ. s. ꝙ nũeratũ nõ accipit̃ in diffõne nũeri: ꝑ hoc igr̃ dissoluit̃ qõ Themistij: ⁊ alioꝝ. Et hoc manifestũ est ex ƀmone ei⁹: ⁊ ꝑ h̃ põt demr̃are ex h̃: ꝙ tp̃s est ꝯtinuũ ꝯtinuitate mot⁹ ex h̃: ꝙ tp̃s est reciprocũ reciprocatiõe mot⁹. ¶ D. d. sed forte alter erit velox ⁊c̃. i. sed forte erit alter velox: ⁊ alter tardus: ⁊ nõ hẽbunt tp̃s eq̃le lz sit idẽ. ¶ D. d. ⁊ forte alter erit ⁊c̃. ⁊ innuit: ꝙ nõ solũ mõ mẽsurat mot⁹: q sũt isil' eiusdẽ spẽi: sz ẽt q sũt spẽꝝ diuersarũ. ¶ D. d. tp̃s ṽo eoꝝ ⁊c̃. i. ⁊ dispõ ĩ tp̃e duoꝝ motuũ diuersoꝝ in spẽ: in h̃ ꝙ tp̃s eoꝝ est idẽ ⁊ eq̃le si mot⁹ fuerit eq̃les: aut diuersũ ƀm magis ⁊ min⁹: si mot⁹ fuerit diuersi ƀz magis ⁊ min⁹ est sicut dispõ in motib⁹: q sunt vnius generis.

Solo.

Cõ. 98.

Tẽpus seqt̃ motũ circularẽ diurnuz: ⁊ iste motus sumit̃ i diffõne ei⁹ ⁊ ip̃z mẽsurat nõ ƀz ꝙ nũer⁹ mẽsurat nũeratũ. Sz ƀm ꝙ aliqd mensurat qḋ est forma in re. Sz oppositũ vr̃ sentire infra cõ. 133.

¶ Quoniã aũt loci mutatio ⁊ h⁹ circularis. Numerat̃ aũt vnũquodq̃ vno quodaz ꝓximo: vnitates vnitate: equi vero equo: sic ⁊ tp̃s tẽpore quodã finito. Mensurat̃ aũt sicut diximus tẽpus motu ⁊ motus tẽpore. Hoc aũt est q̄ sub terminato motu tẽporis mensurat̃ motus quantitatis ⁊ tẽporis. Si igit̃ prima mensura omniũ ꝓximoꝝ circulatio est regularis mensura maxime: q̄ numerus hmõi notissim⁹ est. Alteratio qdem igr̃: neq̃ augmentatio: neq̃ generatio non sunt regulares: loci aũt mutatio est. Vñ ⁊ videt̃ temp⁹ esse spere motus: q̄ hoc mẽsurant̃ ⁊ alij motus: ⁊ tempus hoc motu. Propter hoc aũt qḋ ⁊ cõsuetũ est dici accidit. Dicũt enim circulũ esse humanas res: ⁊ aliorũ motuũ habentiũ naturalem ⁊ generationem ⁊ corruptionem. Hoc aũt est: q̄ hec omnia tẽpore iudicant̃: ⁊ accipiunt finem ⁊ principiũ: sicut si ƀm quandam circulationem sit. Etenim temp⁹ ip̃m esse videt̃ circulus qdã: hoc aũt iteruz videt̃ ob hoc ꝙ hmõi in loco mutationis mẽsura est: ⁊ mẽsurat̃ ip̃z subiectum ab huiusmodi. Quare dicere rerũ eẽ que fiũt circulũ: dicere est tẽp⁹ esse quẽdam circulũ. Hoc aũt est: q̄ mensurat̃ circulatione. Extra eniz metrũ nihil aliud videt̃ eẽ qḋ mẽsurat̃: ƀ aut multa metra totũ.

Alt̃atio augmẽtatio ⁊ generatio non sũt regl̃ares. loci ãt mutatio regularis esse põt.

¶ Et hec: q̄ est translatio ex qua est mot⁹ circularis: ⁊ vnaqueq̃ rerũ numeratur per aliquid sui generis: qm̃ vnitates numerãtur ꝑ vnitatez: ⁊ equi per equũ. Similiter tp̃s necesse est vt mensuret̃ per aliqḋ temp⁹ terminatum. Sed tp̃s: sicut diximus: mẽsuratur per motũ: ⁊ motus per temp⁹: quoniaz tẽpus mot⁹ terminati mensurat quantitẽ motus ⁊ quãtitatẽ temporis. Et cũ per primaz mẽsuram mẽsuret̃ omnia: que sunt vni⁹ generis: digni⁹ motuũ vt sit mẽsurans est motus circularis equalis: qm̃ numerus isti⁹ motus est notior numerorũ: ⁊ motus alteratiuus non est equalis: neq̃ motus augmenti neq̃ mot⁹ generationis. Trãslatio vero aliqua est eq̃lis: ⁊ ideo existimat̃: ꝙ tp̃s est motus spere: qm̃ per istũ motuz mẽsurant̃ isti ceteri mot⁹ ⁊ tẽpus. Et ideo mos est dicere ꝙ dispositiões hominũ currunt ƀz circulũ: vt cũ homines dicunt rotã infortunij: ⁊ silr̃ alia que habẽt motũ naturalẽ ⁊ generationẽ ⁊ corruptionẽ. Et hoc dicitur: q̄ oĩa experimẽtant̃ per tempus: ⁊ in eo desinunt ⁊ incipiunt: quasi eẽnt currẽtia per aliquã rotam. Ipsuz eni tp̃s existimat̃ esse circulus: ⁊ hoc existimat̃ etiã: q̄ mẽsurat motũ: qḋ est tale. Dicere igit̃ ꝙ res: que sunt in gñatione currunt super circulũ est dicere: ꝙ tp̃s est circulus: ⁊ intẽtio eius est: qm̃ tp̃us mẽsurat motum circularẽ: ⁊ quoniã mẽsura nihil aliud est q̃ mensurans mensuratum: preter hoc ꝙ totũ est plures mensure vna.

Unaq̃q̃ rer mẽsurat̃ per aliqd sui generis.

¶ Cum declarauit ꝙ tp̃s numerat quẽlibz motũ: icepit declarare tempus primũ eẽ ex hoc ꝙ motus est primus. ¶ Et dixit: q̄ aũt h̃ est trãslatio ⁊c̃. i. ⁊ quia hec est trãslatio: in qua ĩuenit̃ trãslatio circularis: q̃ est põr ceteris motib⁹: ⁊ tp̃s seqtur istã ẽt: ⁊ vnaqueq̃ rerũ numerat̃ ꝑ aliqḋ sue spẽi. V. g. qm̃ vnitates in numero numerant̃ ꝑ vnitatẽ: ⁊ eq numerant̃ per vnũ equũ: necesse est: vt tp̃s etiã numeret̃ ꝑ aliquod tẽpus notum ⁊ terminatum naturaliter. ¶ Et. d. in precedẽti: ꝙ hic est motus translationis ⁊ circularis quoniã cum fuerit positum: ꝙ tẽpus est numerus cuiuslibet mot⁹: ⁊ fuerit positum: ꝙ hic est prior mot⁹ ceteris motibus: seqtur vt tẽpus istius mot⁹ sit prius ceteris tẽporibus ⁊ numerans illa. ¶ Et cum declarauit: ꝙ necesse est vt sit hoc primũ tẽpus: icepit declarare ꝑ qd põt hoc tp̃s determiari: ⁊. d. sz tp̃s: sicut dixim⁹ mẽsurat̃ ꝑ motum ⁊c̃. i. sz tp̃s: qḋ est p̃m mẽsurans debz eẽ terminatũ ꝑ motum: cũ iam diximus: ꝙ tẽpus mẽsuratur ꝑ motum: licz sit mẽsuratio accidentalis: ⁊ ꝙ motus mẽsuratur ꝑ tẽpus primo ⁊ eẽntialiter: quoniã ꝑ tẽpus motus terminati põt mensurari quãtitas motus ⁊ quantitas tẽporis. s. per tẽpus istius motus p̃mi mẽsurat̃ quãtitas totius tẽporis: ⁊ quãtitas motuũ. ¶ Et cũ declarauit: ꝙ istud tp̃s terminat̃ ꝑ motum: icepit declarare ꝑ quẽ motuz: ⁊ di. ⁊ cum p̃ma mẽsura ⁊c̃. i. ⁊ cum manifestũ est: ꝙ p̃ma mensura ⁊ idiuisibilis in aliquo genere est illud per quod mensurantur omnia: que sunt in illo genere: dignius motuum: vt suũ tẽpus sit primum tempus est

134

Unaq̃q̃ rer nũerat̃ ꝑ aliqd sue spẽi. Idẽ. 5. c. 19. ⁊ 10°. meta. tex. cõ. 4.

Mẽsuratio tp̃is ꝑ motuz ẽ accñtal'. e ꝯ ṽo ẽ eẽntial'. Idẽ. 5. ꝯmẽ. 102. 112. 113.

motus circularis equalis:⁊ ħ est ita q̄ iste mot⁹ est
Pria mẽsura coꝝ q̃ sũt i aliq̃ gñe ẽ in diuisibilis in illo gñe. Jõ. io.me.t.c.3. ⁊.t.c.4.⁊.6. phy.c.64.⁊ z.ce.t.c.28.
prior motuũ:vt post declarabimus:⁊ est primus naturaliter ⁊ velocior.ḡ p^m tp̄us est istius motus:qm̄ p̄ma mẽsura talis est.s.ꝙ nõ diuidit̃ in illo genere. ¶ Deinde induxit rõnẽ sup ħ ⁊.d.qm̄ numer⁹ isti⁹ motus ⁊c̃.i.⁊ p̄ma mẽsura dꝫ eẽ notior:⁊ syll's cõponit̃ sic. Numerus motus circularis est notior. Et notius in oĩ numerato est p̄ma mẽsura. Ergo numerus mot⁹ circularis est p̄mus numerus numeroꝝ oĩum motuũ. ¶ Deinde declarauit ꝙ motus alteratiu⁹ ⁊ motus gñõnis ⁊ corruptionis sunt valde remoti ab ħ ꝙ tp̄s sit nũerus coꝝ:qm̄ tp̄s ẽ eq̃le:vñ seq̄t̃ vt sequat̃ motũ equalẽ nõ variabilẽ in velocitate ⁊ tarditate:⁊ dixit:⁊ motus alterationis ⁊c̃. Et syll's componit̃ sic. Numerus ceteroꝝ motuũ est nũerus motuũ nõ equaliũ. Et tp̄s est nũerus eq̃lis motus. Ergo tp̄s nõ est numerus alioꝝ motuũ:⁊ cũ nõ est numerus alioꝝ coꝝ:digni⁹ est vt p̄us numerus ei⁹ iueniat̃ exẽplũ istoꝝ motuũ. ¶ D.d. trãslatio v̓o aliq̃ ẽ eq̃lis. idest mot⁹ aũt trãslationis poẽ est vt sit eq̃lis:⁊ iõ existimat̃ ꝙ p̄mũ tp̄s est numerus mot⁹ totius.s. diurni.s.q̄ iste motus est mot⁹ trãslatiõis:⁊ q̄ p illũ mẽsurãt̃ ceteri mot⁹ ⁊ cetera tp̄a:⁊ ħ maĩf^m ẽ ð istis motib⁹:iõ oẽs ꝯueniũt ꝙ tp̄s mẽsuret̃ p illũ. ¶ Et
Dubium.
aliqs põt q̃rere:qm̄ nos videmus ꝙ p̄ma mẽsura in rebus mẽsuratis est duob⁹ modis:aut mensura q̃ dr̃ vniuoce cũ mẽsuratis in illo genere:aut p̄ncipal'r ⁊ scd̃ario. totũ igit̃ tp̄s cum p̄mo tp̄e mensurãte cuius modi est istoꝝ duoꝝ modoꝝ. ¶ Dicamus igit̃ ꝙ si
Solo.
tp̄s sequeret̃ oẽm motũ:tũc p̄mũ tp̄s cũ alijs tẽporibus diceret̃ p̄ncipal'r.s.qm̄ mensurat:queãdmoduꝫ motũ quẽ sequit̃:dr̃ cũ alijs motib⁹ p̄ncipal'r:si aũt tp̄s totũ sequit̃ motũ corpis rotũdi:tũc p̄mum tp̄s erit dcm̄ cuꝫ alio tp̄e qð mensurat vniuoce:sicut est dispositio in vnitate cũ numeris:qð nõ est ita de p̊. numerante cũ alijs numerãtibus. ꝭm hoc igitur est intelligẽdus iste locus. ¶ Et cũ dedit demonstratio
2.
nẽ sup hoc induxit res famosas ꝭm suuꝫ morẽ. ⁊.d.⁊ iõ mos est dicere ⁊c̃.i.⁊ hoc qð hoĩes dicunt ꝙ rota infortunij trãsiuit sup aliquẽ:q̄ pcipiũt ꝙ cã infortunij est motus circularis:aut sequẽs motũ circularẽ:qð ẽ tp̄s. ¶ D.d.⁊ sil'r alia ⁊c̃.i.qm̄ oĩa attribuũt̃ circulo ⁊ tp̄i. ¶ D.d.⁊ ħ dr̃ ⁊c̃.i.⁊ illa q̃ gnãt̃ ⁊ corrũpunt̃ dñr reuolui ⁊ reciprocari:q̄ oĩa transmutata numerant̃ p tp̄s ⁊ in eodẽ desinũt ⁊ incipiũt:⁊ q̄ tp̄s existimat̃ eẽ circul⁹:iõ illa que numerant̃ p tp̄s existimant̃ currere sup circulũ.s.quasi eẽt circulus. ¶ D.d.⁊ existimat̃ hoc ⁊c̃.i.⁊ existimat̃ ꝙ tp̄s ẽ circulus:qm̄ mensurat motũ qui est circularis:⁊ q̄ mẽsurat̃ etiã per motũ circularẽ. ¶ Et cũ declarauit ħ
3.
fecit summã de illo:⁊.d.dicere igit̃ ⁊c̃.i.cuꝫ igit̃ vulgus.d.ꝙ res que sunt in gñatione currunt sup rotaꝫ dicunt ħ q̄ trãsmutant̃ p tp̄s.⁊ tẽpus apud eos est circulus. ¶ D.d.⁊ intentio ei⁹ est ⁊c̃.i.⁊ tempus apð eos est circulus:q̄ tp̄us mensurat motũ circularem:⁊ mensurat̃ per motũ circularẽ.⁊ mensura in quolꝫ nõ est extra genus mensurati:sed totũ mensuratum est plures mensure. V.g. qm̄ vnũ nõ est aliud a nũero:sed numerus plures vnitates:⁊ cum mensurans ⁊ mensuratũ sunt vnius generis:⁊ mensurans tp̄s est circulare.ḡ tp̄s est circulare:⁊ hoc existimat̃ ⁊c̃.⁊ q̃si aliquis quereret:quare existimat̃ ꝙ cũ tp̄s mensura uerit motũ circularem:⁊ fuerit mensuratũ etiaꝫ per motum circularem ꝙ erit ciriularis:⁊.d.q̄ existimatur ꝙ mensurãs ⁊ mẽsuratũ debent esse vni⁹ gñis.

¶ Dicitur aũt recte ⁊ ꝙ numerus q̄dem est idẽ ⁊ ouiũ ⁊ canũ si equalis vterqꝫ sit. Decem aũt nõ idẽ neqꝫ decẽ eadẽ sunt:sicut neqꝫ trianguli idẽ q est eq̄laterus ⁊ gradatus: ⁊ tñ figura eadẽ est:q̄ vtraqꝫ triãguli sunt Idẽ.n.dr̃ a quo non differt dr̃ia:sꝫ nõ a quo differt:vt triãgulus a triangulo dr̃ia differt. Jõ.n.dr̃ a q̃ nõ dr̃t dr̃ia. Alteri q̄dẽ.n.triãguli sunt:a figura aũt non sꝫ in ipsius diuisione ⁊ vna. Figura.n. alia q̄dẽ hmõi ẽ circul⁹. Alia v̓o hmõi triãgul⁹. Huius alia q̄dẽ hmõi equilaterũ:alia vero hmõi ⁊ gradatũ. Figura q̄dẽ igit̃ eadem ⁊ hec:triãgulus.n.est triãgul⁹:aut nõ ideꝫ est. Et numerus iaꝫ simil'r. Nõ.n. differt a numero differentia numerus hoꝝ. Decẽ autẽ nõ idem est. In q̄bus.n. dicit̃ differunt:hec quidem enim canes:alia v̓o equi. ¶ Et de tempore q̄dem ipso:⁊ de circa ipsuꝫ ꝓprietatibus hac intentione dictum est.

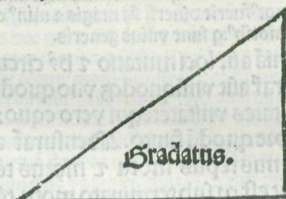

¶ Et bñ dr̃ etiã ꝙ numerus hoium ⁊ numerus canũ est ideꝫ:cũ vterqꝫ numerus fuerit alij eq̃lis. Et dr̃ ꝙ denarius numerus nõ est idẽ neqꝫ decẽ res sunt eedẽ:queãdmodum triãgulus equaliũ ⁊ diuersoꝝ lateꝝ nõ sunt idẽ:lꝫ sit eadẽ figura:q̄ ambo sũt trianguli. Dicit̃.n.aliq̄d esse idẽ qñ nõ differt in differentia:⁊ dr̃ eẽ diuersuꝫ qñ dr̃ia ei⁹ fuerit diuersa. V.g. triangulus:qm̄ triãguli diuersi differũt in dr̃ia eius:in figura v̓o nõ differunt:sed collocant̃ in eadeꝫ diuisione. Qm̄ figura illa que est talis est circulus:⁊ illa q̃ est talis est triangulus:⁊ triãgulus ille q est talis est equaliũ laterũ:⁊ ille qui est talis est diuersoꝝ lateꝝ. Et triãgul⁹ est eadẽ figura: ⁊ nõ est eadẽ itentio in numero. Et numer⁹ ẽt est idẽ:⁊ nõ diuersat̃ in reb⁹ numeralibus

in differentia

in differētia numeri.x. vero nō sunt ideʒ: diuersantur enim in rebus de quibus dicunt: quoniā possunt esse numerus canum: ⁊ numerus equorum. ¶ Jam igit̃ cōpleuimus sermonem de tempore: ⁊ de rebus perscrutandis in hac consideratione.

134 ¶ Cōplet caplm̃ in quo dicit̃ q̄ tp̄s nō multiplicat̃ p multiplicationē motuū: ⁊ dat cām in h. ¶ Et.d.⁊ bene dicit̃ ⁊c.i.⁊ bene fuit dictū in s̃mone p̄dicto q̄ numerus nō multiplicat̃ per multiplicationē nūeratorum: ⁊ q̄ nūerus istaꝝ ouiū decē ⁊ numerus istoruʒ canū decē est idē cū nō differant s̃m numerū cū sint equalia s̃m numerū. ¶ D.d.⁊ dr̃ q̄ denarius ē nūerus ⁊c.i.denarius aūt collocatus sub denario nūerali nō est idem. iste enim denarius est denarius talis .s.decē alicuius generis non decem simplr̃: ⁊ iō post dixit.neq̧ decē res sunt eadē.i.⁊ si accepissemus vniuersalius genus entis. V.g. decem res. ¶ Et cū narrauit differentiā inter numerū simpliciter: ⁊ numeꝝ nō simpliciter in hoc q̄ nūerus simplr̃ nō multiplicatur ⁊ est idē: ⁊ nō simplr̃ multiplicabit̃.d.exēpluʒ de illo qui est non simpliciter. ⁊.d. quemadmodum trianguli equaliū laterū ⁊c.i.⁊ decē que sunt nō simpliciter. V.g.decē animalia nō sunt eadē in spē: q̄m h decem aīalia quedā sunt decē equi: ⁊ quedā deceʒ canes: quēadmodū triāgulus nō est idē: q̄m alius est equaliū lateꝝ: ⁊ alius diuersoꝝ lateꝝ: lʒ cōueniāt in h q̄ sunt eadē in figura: q2 ābo sunt triāgulus. ¶ Et cū narrauit h de vno in specie ⁊ de vno ī genere: dedit cām in h.⁊.d.dicit̃ eni aliqd eē idē ⁊c.idest ⁊ triāguli ⁊ similia nō sunt eadē in specie: q2 diuersant̃ s̃ʒ differentias: ⁊ res que sunt eedem in specie nō diuersant̃ s̃m differentias: ⁊ diuersa s̃ʒ spēm sunt diuersa s̃m dr̃ntias. ¶ D.d.V.g.triāgulus ⁊c.i. q̄m triāgul⁹ diuidit̃ in dr̃ias in quib⁹ trianguli diuersant̃ s̃m q̄ sunt triāguli. ¶ D.d.i figura autē ⁊c.i.q̄m nō diuersant̃ i h q̄ sunt figura triāgularis: sed s̃m hūc modū collocant̃ sub eodē genere qd̄ est triāgul⁹. ¶ D.d.figura enim illa que est talis ⁊c.i.figura.n. q̄ est ex tribus lineis eq̄libus dicit̃ bisopleuros: ⁊ cū nō fuerint equales dicit̃ diuersoꝝ laterū: ⁊ triangulus est eadē figura s̃m genus: ⁊ nō est eadē s̃m spēm. ¶ Et cū posuerit q̄ illa que diuersant̃ s̃m spēm sunt illa q̄ differunt s̃m differentias: incepit declarare q̄ nūer⁹ nō diuersat̃ ex numeratis essentialiter: cū nō sint tanq̄ dr̃ntie ipsius: ⁊.d.⁊ nūerus est etiā ideʒ ⁊c.i.⁊ nūerus est idē s̃m spēʒ: ⁊ nō diuersat̃ per res nūeratas sicut nūerus diuersat̃ ex suis differentijs.s. par īpar ⁊ alijs differētijs. ¶ Et syllogismus cōponit̃ sic. Nūer⁹ nō diuersat̃ in specie per differētias substātiales ex nūeratis. Et omne qd̄ diuersat̃ in specie diuersat̃ p differentias substātiales. Ergo nūerus nō diuersat̃ ex numeratis. Sed tempus est nūerus. Ergo tp̄s nō multiplicat̃ in specie per multiplicationē nūerati: ⁊ h intendebat per hunc sermonē. ¶ D.d.denari⁹ vero nō est ipse ⁊c.i.dcē vero simpliciter. V.g. decē aīalia nō sunt idē in specie: q̄m diuersant̃ per dr̃ias substantiales ex rebus que sunt sub eis. V.g.q̄m aīalitas est eadem: sed diuersatur per latrabile ⁊ rōnabile: q̄m iste
3 sunt differētie substātiales aut tanq̄ dr̃ie. ¶ D.d.iā igitur cōpleuimus ⁊c.i. iā igitur declarauimus pfecte quid sit tēpus in sua natura: ⁊ declarauim⁹ illa q̄ consideranda sunt apud consideratione de tpe.

2
Numer⁹ simplr̃ n̄ mltiplicat: sʒ nūer⁹ n̄ simplr̃ multiplicatur.

Res q̃ sūt eedē in spē nō diuersant sʒ dr̃ias.

¶ Aristotelis Stagyrite textus libri quinti.

¶ Tractatus primus in quo agit de diuisione motus in eius species.

¶ Distinguit motum per se a motu per accidens. Capitulum. I.

Ransmutat̃ autē transmutans omne. Aliud quidē s̃m accn̄s: vt cū dicimus musicū ambulare: q̄m cui accidit musicum esse hoc ambulat. ¶ Hoc aūt in aliquid hui⁹ mutari: ⁊ simplr̃ dicitur mutari: vt quecunq̧ dicunt̃ s̃m ptes. Sanat̃.n.corpus q2 oculus: aut torax. Hec autē partes totius corporis sunt. ¶ Est aūt etiā aliquid qd̄ neq̧ s̃m accidens mouetur: neq̧ in eo q̄ aliquid ipsius: sed in eo q̄ ip̄m mouet̃ primū: ⁊ hoc est s̃m seip̄m mobile. Scd̄m aūt alium motum ⁊ alium alterum est vt alterabile: ⁊ alterationis sanabile: ⁊ calefactibile alterum.

¶ Omne ergo qd̄ transmutat̃: transmutat̃ aliud per accidens. V.g. musicū currere: q2 accidit ei q̄ est music⁹ vt currat. ¶ Et aliud q2 pars eius trāsmutat̃ dicet̃ simplr̃ ipsum transmutari. V.g. illud qd̄ dicit̃ s̃m dispositionē suarū partiū: dicimus eni sortē sanari: q2 oculus eius sanat̃: aut pect⁹ ei⁹: ⁊ hec duo sunt due partes totius corporis. ¶ Et quedam mouent̃ non per accidens: neq̧ q2 aliud existens in eo mouet̃: sʒ q2 ipsum in se primo mouet̃: ⁊ hoc est motum per se: ⁊ ēt est per alium motū ceterorū modoruʒ motus vt alteratum: ⁊ de alteratione etiam alteratum ad sanitateʒ est aliud ab alterato ad calefactionem.

Quia intendit nūerare spēs motuū essentialiuʒ: incepit p̄mo determinare mota essentialia a nō eēntialib⁹. ¶ Et dixit q̄ trāsmutatū vlr̃ est tribus modis aut per accn̄s: vt cum dicit̃ q̄ music⁹ currit. nō.n.currit s̃m q̄ musicus: sed s̃m q̄ est aīal ambulans cui accidit vt sit music⁹. ⁊ sic cursus attribuitur ei per accidēs. ¶ Scd̄s vero modus est illud qd̄ dr̃ transmutatū simplr̃: q2 trāsmutat̃ s̃ʒ partē vt cū dr̃ sortes est sanus: lʒ nō sit sanus nisi s̃m oculū: ⁊ īfirmus: q2 est infirm⁹ oculo. ⁊ h intēdebat cū.d.⁊ aliud q2 pars eius ⁊c.i.⁊ quoddā dr̃ transmutari simplr̃: tn̄ nō transmutat̃ ex eo nisi vna pars tm̄. ¶ Et iste modus reducit̃ ad illuʒ qui est per accn̄s: ⁊ ē q̄si mediū inter illud qd̄ est per accn̄s ⁊ illud qd̄ est p se: pars.n. pōt moueri per se q̄n distinguit̃ a toto qd̄ est ipossibile in musica: aut in albedine. p̄mo.n.modo attribuit̃ motus gratia eius qd̄ nō est innatū moueri.s. qualitatū: vt cū dicim⁹ q̄ musicus currit: ⁊ medic⁹ scribit. Scd̄o v̄o attribuit̃ motus gr̄a eius qd̄ innatū ē moueri. ¶ Et isti tres modi inuenient̃ in eis q̄ mouent̃ in loco: ⁊ in alteratiōe manifeste: ⁊ illud qd̄ mouet̃ p

i
Infra.t.c.7.

Documētuʒ primum.
Pars potest moueri p se q̄n distinguit a toto qd̄ est ipoīe i accn̄tibus. Idē.4 phy.32.⁊ 8 ph.27.⁊ p̄ d aīa.37. Idē h.cō.17.
2m

accidens: aut gratia partis: aut q2 mouetur per se. sed Arist. nō indiget in hoc loco diuidere motū per se in hoc q̄nto: sed in septimo ⁊ in octauo faciet hoc ⁊ cōtētus est ex his trib⁹ modis. s. motū per accidēs: ⁊ motum ſm partē: ⁊ motū per se ad declarādū q sermo eius nō est nisi de moto per se: q̄m nulla ars considerat de moto per accidēs. ¶ D. d. ⁊ est motū per aliuz motū. i. ⁊ etiā mouet̄ per se motu alio a motu trāslationis: vt illud qd mouet̄ ſm alteratiōnē. ⁊ q2 alteratio dicit̄ quasi equiuoce. d. ⁊ de alteratione etiā ⁊c. i. ⁊ illud qd significat h̄ nomē alteratio qd est trāsmutatio ad sanitatē ē aliud ab illo qd significat h̄ nomē alteratio qd est transmutatio ad caliditatē.

Nulla ars cō siderat d̄ moto p accidēs. Idē j. cō. 6. vide cām. 6. meta. t. c. 6.

¶ Est aūt in mouente silr: aliud q̄dez. n. ſm accn̄s mouet: aliud v̄o ſm partē: in eo q h⁹ aliqua. Aliud v̄o per seip̄z primū: vt medicus q̄dē sanat. manus aūt percutit.

¶ Et ita est de motore: q̄m alius mouet per accidēs: ⁊ ali⁹ mouet: q2 pars eius mouet: ⁊ alius mouet per se primo. V. g. medicuz sanare: ⁊ manum percutere.

z ¶ Cū declarauit q mot⁹ diuidit̄ in illos tres modos declarat ēt q in motore iueniuntur illi tres modi. s. motor per se. V. g. medicū sanare aliū ab infirmitate. Et motor per accidēs. V. g. music⁹ sanat se: q̄m accidit musico vt sit medicus: aut medicus sanans se. medicus eni nō sanat per se nisi aliud: cum res artificiales nō agant in se: nisi per accn̄s. ecōtrario. n. ei qd dictū est in diffōne nature. Aliud autē dr̄ mouere: q2 pars eius mouet: ⁊ vt cū diximus sor. mouet h̄ pondus: lz nō moueat nisi manu tm̄. ¶ D. d. ⁊ manū pcutere. h̄ est exēplū de illo qd mouet ſm partē. s. sortez pcutere: lz nō percutiat nisi manu: aut dicere manuz percutere: lz nō percutiat nisi pars eius.

Res artificiales n̄ agūt ī se nisi p accidēs. Idez. 2. ph. cō. p̄. 2. 3. t. 3. de anīa. cō. 18.

¶ Q̄m aūt est aliq̄d mouēs primū: est aūt ⁊ aliquid qd mouet̄: adhuc in quo tp̄s: ⁊ preter hec ex quo ⁊ in q̄d. Omnis. n. motus a quodā in q̄ddā. Alter̄. n. est qd primū mouet̄: ⁊ in qd mouet̄: ⁊ ex quo: vt lignū ⁊ calidū: ⁊ frigidū. Hor̄ aūt aliud quidē mobile est: aliud vero in qd: aliud ex quo. Mot⁹ autem manifestum q in ligno: non in specie autem est: neq3. n. mouet neq3 mouetur species: aut locus: aut quantum hoc.

Ois mot⁹ est a q̄dā i q̄dā.

Spēs n3 mouet n3 mouet̄

¶ Et q2 est hic aliquis motor primo: ⁊ aliquid motū primo: ⁊ cuz hoc aliquid in quo est motus. s. tp̄s: ⁊ preter ista aliq̄d ex quo est: ⁊ aliquid ad qd est. Omnis. n. mot⁹ est ex aliquo: ⁊ ad aliquid: illud qd primo mouetur est aliud ab illo ad qd mouet̄: ⁊ ab illo ex quo mouetur. V. g. quoniam lignū est aliud a calido: ⁊ frigido: ⁊ primuz istorum est motū: ⁊ ſm est illud: ad qd est motus: ⁊ tertiū est illud ex quo est motus. Manifestum est igitur ex hoc q motus in ligno non est forma. forma. n. non mouetur neq3 mouet: neq3 locus: neq3 talis quantitas.

¶ Cum distinxit illud qd est per se ab illo qd ē per accidēs in motore ⁊ moto: incepit nūerare ɔn̄a motus ad declarandū qd eor̄ est q̄b⁹ attribuit̄ mot⁹ per se. ⁊ vt ex h̄ veniat ad nūerādū spēs mot⁹. ¶ Et dixit. ⁊ q2 est hoc ⁊c. i. ⁊ q2 in omni motu iueniunt̄ q̄nq3. s. Motor per se ⁊ motū per se. Et hoc intēdebat cum dixit. p̄mo. p̄mū. n. est q̄nq3 synonimū ei qd ē per se: ⁊ q̄nq3 dicit̄ magis p̄prie: ⁊ est id qd mouet non pp aliū motorē. ¶ Et silr p̄mū motū dr̄ his duob⁹ modis. s. de illo qd est per se: ⁊ d̄ illo qd mouet per se: nō q2 in eo est alia pars: que est p̄mū motū i ipso: sed h̄ intēdebat per motū p̄mū illud qd est per se simplr. Tertiū v̄o est illud sicut dixit in quo est motus. s. tēpus. Et quartū illud ex quo est motus. Et quintuz illud ad qd est motus. ¶ Et h̄ est ita q̄m ois mot⁹ est a motore. ⁊ in motu. ⁊ in tēpore. ⁊ ab aliquo. ⁊ in aliquid. oēm vero motū eē a motore est positū h̄ ⁊ declarabit̄ in p̄ncipio septimi. ¶ Et silr oēm motuz eē in tp̄e declarabit̄ ēt perfecte in sexto: lz modicū inde declaratū sit in caplo d̄ tempore. ¶ Q̄m aūt omnis motus nālis rectus est ex aliquo ⁊ in aliq̄d: manifestum per se in motu alteratiōis: ⁊ augmēti: ⁊ translationis recte: lz existimet̄ q ipse perscrutabit̄ de h̄ in alio loco: ⁊ videt̄ q ipse ponit h̄ ista ſz q sunt famosa: ⁊ post perscrutabit̄ perfecte de eis. ¶ D. d. motuz eni p̄mo est aliq̄d ⁊c. i. ⁊ illud qd mouet̄ per se manifestū est ip̄m esse aliud ab illo ad quod mouet̄: ⁊ ista alietas est ei p̄mo ⁊ eēntialiter: per accn̄s v̄o nō ē remotum: vt illud qd mouet̄: ⁊ illud ad qd est motus: sint idez. ⁊ silr est de illo ex quo est motus. s. q2 ēt est aliud a moto. ¶ D. d. V. g. q̄m lignū ⁊c. i. q̄m lignuz est illud qd mouetur in alteratiōe: ⁊ illud ad qd est alteratio est calidū ⁊ frigidū: ⁊ lignū est aliud a calido aut frigido. ¶ D. d. ⁊ p̄mū istor̄ ē motū ⁊c. i. illud ex istis qd magis disponitur per motū est res mota: ⁊ sequit̄ ip̄m illud ad qd est motus: cū illud sit finis motus. ⁊ sequit̄ ista illud ex quo est motus: cuz ab h̄ separatur res mota ⁊ transfertur ab eo. Primū igit̄ istor̄ ⁊ dignius in motu est res mota. s. subiectū motus. Deinde illud ad qd est motus. Deinde illud ex quo est motus. Iste igitur ordo est istar̄ causaruz ex quibus cōstituit̄ motus: mot⁹ eni cōstituit̄ in substātia eius ex istis trib⁹ causis. s. de causis existentib⁹ in eo nō extrinsecis: ⁊ ideo nō nūerauit motorē aut tēpus: q2 a tēpus est de accidētib⁹ eius: ⁊ motor de causis extrinsecis. ¶ Et cuz posuit ista dixit: manifestū est igitur q motus est in ligno ⁊c. i. ⁊ cum motuz est aliud ab eo ad quod est motus ⁊ est forma: manifestum est q motus est in moto: nō in illo ad qd ē motus: ⁊ est forma. ¶ Et hoc manifestū est per se. V. g. quoniā calefactio est in corpore calefacto: non in calore qui est finis calefactiōis. ⁊ similiter trāslatio est in translato: nō in superiori aut inferiori que sunt fines translati: ⁊ quātitas que est finis augmētati: non est in ea augmentū: ⁊ ideo illud ad quod est motus: est aliud a moto per se. ¶ D. d. forma eniz nō mouet neq3 mouet̄: ⁊ intēdit formā subalē q̄ est finis motus gn̄ōnis: ⁊ q̄litates q̄ sūt fines mot⁹ alterōnis. ¶ D. d. n3 tal' q̄ntitas: ⁊ itēdit q̄ntitatē: ad quā p̄ueit mot⁹ augmēti ⁊ diminutōis. ¶ D. d. fōme. n. nō mouēt n3 mouent̄. i. q̄m motor ⁊ motuz ē cōpositū ex mā ⁊ forā: ⁊ declatū ē i 3° a q motus ē in moto nō in motore.

Primū q̄nq3 est sinonimū ei qd ē p se. ⁊ q̄nq3 dr̄ magis proprie.

T. c. i. ⁊ j. 6. phy. t. c. 50. ⁊ infra. 4. phy. t. c. 129.

Mot⁹ cōstituit̄ i ista ex⁹ ex istis trib⁹ causis. s. sbo. tino ad quē. tino a q̄. lo quēdo d̄ cāis intrinsecis. a Tp̄s ē d̄ accntib⁹ mot⁹. Idē. 4. ph. c. 98. ⁊ q̄ibi.

Manifestū ē q mot⁹ ē in moto nō ī illo ad qd est mot⁹ ⁊ ē forma. idem. j. cō. 5. Idē. 3. phy. c. 3. ⁊ ibi.

Forme nō mouēt n3 mouēt̄: q̄m motor ⁊ motū ē cōpositum ex mā ⁊ forā. 3. ph. 18. 19. 22. ⁊. 23.

¶ Sed est mouens qd mouet̄ in qd mouetur. Magis aūt in qd q̄z ex quo mouet̄ de

nominatur

nominatur mutatio: vnde corruptio in non esse mutatio ē: q̄zuis ex eē mutat̄ qḋ corrumpit̄: ⁊ gnātio in esse q̄zuis ex non esse.

Trāsmutatō magis ōnoiatur ab illo in qḋ ē q̄ȝ ab illo ex q ē. vid̄ cāȝ. 2. de aia t.c.40.

℃ Sed hic est motor: ⁊ motum: ⁊ ad qḋ est motus. Trāsmutatio enim magis nominat̄ ab illo ad qḋ est motus non ab illo ex quo ē motus: ⁊ ideo corruptio est transmutatio ad non ens: ⁊ si corruptum transmutatur ex aliquo ente: ⁊ generatio est transmutatio ad ens: ⁊ si transmutaretur a non ente: ⁊ iā numerauimus motū quid sit superius.

4 ℃ Idest sed si h̄ sunt motor ⁊ motū: ⁊ ex quo: ⁊ ad qḋ: ⁊ motus est in aliquo istoꝝ preterq̄ȝ in re mota: h̄ nomen motus est acceptū ab illo ad qḋ est motus: non ab illo ex quo est motus: ⁊ ideo motus ex ente in nō ens dr̄ corruptio: qm̄ nō ens est corruptū ⁊ nō denominatur a noīe eius ex quo est. s. ab ente: ⁊ h̄ intēdebat cum dixit. ⁊ ideo corruptū ⁊c. i. ⁊ motus qui dicitur generatio dicitur. quia est transmutatio ad illud qḋ est ens ⁊ generatiuuȝ: licet transmutaretur de nō ente. idest incipiat ex eo.

Spēs aūt ⁊ loc⁹ ⁊ passiones in q̄ mouent̄ q̄ mouētur: imobilia sunt.

℃ Quid quidē igit̄ motus sit dictuȝ ē prius. Species aūt ⁊ locus ⁊ passiōes in que mouentur que mouent̄ imobilia sunt: vt scientia ⁊ calor. ℃ Et hic dubitabit aliqs si passiones motus sunt sicut albedo que passio est: erit. n. in motū mutatio. ℃ Sed fortassis nō est albedo motus sed albatio.

Non est albedo mot⁹: sed albatio.

℃ Est aūt ⁊ in illis ⁊ qḋ est ꝑm accidens: ⁊ qḋ est ꝑm partem: ⁊ ꝑm aliud: ⁊ qḋ primo est: ⁊ nō ꝑm aliud: vt qḋ fit album in id qḋ intelligitur numerat̄ ꝑm accidēs. Colori. n. accidit intelligi. In colorē aūt quia pars albi coloris est: ⁊ in europā q̄ pars europe athene sunt. In albū aūt colorē per se. ℃ Quomodo quidē igitur per se mouet̄: ⁊ qūo ꝑȝ accidēs: ⁊ qūo ꝑm aliud: ⁊ qūo ipsum primū in mouente: ⁊ in eo qḋ mouet̄ manifestum est: ⁊ qḋ motus non est in specie: sed in eo qḋ mouetur ⁊ mobili ꝑm actum sit.

℃ Et iam narrauimus motū qd sit superi⁹: ⁊ forme ⁊ passiones: ⁊ qualitates: ⁊ loc⁹: ad quē mouentur res mote non mouentur. V.g. sciētia ⁊ calor. ℃ Sed hic est questio: in passionibus forte sunt motus: ⁊ albedo est passio: ⁊ sic trāsmutatio ad illā est transmutatio ad motū. ℃ Et ad hoc dicendū est ꝙ dignius est vt albificatio sit motus nō albedo. ℃ Et in illis etiam est illud qḋ est per accidēs: ⁊ illud qḋ est ꝑm parteȝ: ⁊ illud qḋ est primo: non per aliud. V.g. qm̄ transmutatio albificati ad intellectū est trāsmutatio per accidēs: intelligere. n. est accidēs colori: ⁊ trāsmutatio eius ad colorē: quia albuȝ est pars coloris: ⁊ similiter trāsfert̄ ad europā quando transfertur ad athenas: q̄ Athene sūt pars europe: transmutatio vero eius ad colorem album est per se. ℃ Declaratum est igitur quomō est mot⁹ per se: ⁊ quomō per accidens: ⁊ qūo per aliud: ⁊ quomodo erit esse primo ī motore ⁊ in moto: ⁊ est declaratum ꝙ motus non est in forma: sed in moto: ⁊ est motum in actu.

℃ Et q̄ iam narrauimus ṗus motū qd sit: ⁊ diffiniuimus eū: q̄ est ꝑfectio moti ꝑm ꝙ est motuȝ: manifestum est ꝙ forma ⁊ est illud ad qḋ est motus in generatiōe est imobilis: ⁊ silr̄ passiones q̄ sunt id ad qḋ ē motus in alteratiōe: ⁊ silr̄ locus: ⁊ est illud ad qḋ est motus in translatiōe: motus. n. nō est ꝑfectio alicu⁹ istoꝝ. ℃ Deinde dedit exēplum de qualitate ⁊ dixit V.g. scientia ⁊ calor. i. quoniā iste passiōes nō mouētur per motū alterationis cū sint fines eius. ℃ D.d. sed h̄ est qḋ ⁊c. i. ⁊ q̄ passiōes diuidunt̄. s. ꝑm magis ⁊ minus. ⁊ ꝑpter transmutationē sequētē illas: existimat̄ ꝙ albedo est motus: ⁊ sic motus ad illā erit motus ad motū. ⁊ q̄ manifestū est ꝙ albedo est forma quiescens imobilis: ⁊ qui fingit ipam moueri: nō est loquēdū cū eo in hac scientia. ℃ D.d. sed dignius ē vt albificatio sit motus nō albedo. i. sed apparet per se ꝙ albificatio est motus nō albedo: ad quā est motus albificationis. ℃ Et q̄ accidit ei ad qḋ est mot⁹ vt in eo inueniat̄ illud qḋ est per se: ⁊ illud qḋ ē per accidens: ⁊ illud qḋ est ꝑm parteȝ. narrauit h̄ ne aliquis deciperetur. ⁊ d. ⁊ in illis ⁊c. idest ⁊ in illo ad qḋ est motus: inueniunt̄ etiā illi tres modi quos numerauimus in motore ⁊ moto. ℃ V.g. in illo ad qḋ est transmutatio per accidens ⁊ transmutatio albi ad h̄ ꝙ sit intellectū. s. ad hoc ꝙ intelligat̄ ab homie: qm̄ hoc est albi per accidēs: cuȝ illud qḋ albificat̄ nō hȝ mām vt transmutet̄ ad h̄ vt sit intellectum nisi per accidēs: ⁊ h̄ intendebat cuȝ dixit. intelligi. n. ⁊c. i. qm̄ intelligi est accidens qḋ accidit ei qḋ transmutatur ad colorē ⁊ est albū. ℃ Et exēplū eius qḋ dr̄ trāsmutari gratia partis est: vt cū dicimus h̄ album demōstratū trāsmutari ad colorari: qm̄ nō dicit̄ colorari: nisi q̄ transmutat̄ ad partē coloris. s. ad aliquā spēȝ eius: ⁊ hoc intendebat cū dixit. trāsmutatio eius ad colorē ⁊c. i. ⁊ cum dicimus albuȝ colorari dicimus h̄ q̄ transmutat̄ ad partē coloris: ⁊ ē albedo. ℃ D. dedit exēplū de motu translationis. ⁊ dixit. transfertur ad europaȝ: q̄ transfert̄ ad athenas. i. ⁊ dicimus aliquid transferri ad aliquē locū: q̄ transfertur ad partem illius rei. cui attribuit̄ translatio. V.g. vt cū dicimus ꝙ sor. transfert̄ ad hispaniā: lȝ non transferat̄ nisi ad cordubā. ℃ D.d. trāsmutatio vero ei⁹ ad colorem albū est per se. i. ⁊ cū dicimus de aliquo alterato in colore trāsmutari de nigro ad albū est per se: ⁊ etiā cū dicimus ipsum transferri ab hispania ad cordubaȝ est per se. ℃ Et cū declarauit ista perfecit sermonē innuēdo summaȝ de his que declarauit vt est mos in sermonibus demonstratiuis: ⁊ dixit: declaratum est igit̄ ex h̄ sermone: quomō attribuit̄ mot⁹ ei ad qḋ est ꝑm ipsuȝ motū: ⁊ ꝑm accidēs: ⁊ ꝑm partē: ⁊ similiter declaratū quomō moueri attribuit̄ motori per se: ⁊ per accidēs: ⁊ ꝑm partē: ⁊ quomō mouere attribuit̄ etiā motori per se ⁊ per accidēs ⁊ ꝑm pteȝ. 5

Qui fingit formas moueri nō ē ampli⁹ loquēdū cuȝ eo ī hac scia. Idē. 4. ph. c.17. vide cāȝ istius. §. 2.3. ad finē cō.

Mos ē innuere sūmā ī his q̄ dclāta sūt ī ꝑmōib⁹ dmr̄atiuis.

Etiã declaratũ est cuz hoc ꝙ motus nõ ẽ per se in eo ad qd est motus.s. forma. ¶ Et intelligit h per formam: formã substantialẽ: ⁊ qualitatẽ: ⁊ quãtitatem: ⁊ vbi: ⁊ vtitur ea in h loco large sicut fecit pmo: ⁊ qñqȝ vtit ea ꝓprie: vt cum dixit: forma.n. non mouet nec locus ⁊c. ⁊ qm̃ in hoc loco vtit forma pro passionibꝰ ⁊ subiectis: ⁊ quãdoqȝ vtit ea magis ꝓprie: vt cuz.d. forme ⁊ passiones ⁊ locꝰ ⁊c. qñqȝ igit vtit forma large: ⁊ qñqȝ pro subiectis tm̃. ¶ D.d. ⁊ qd etiã pmũ ⁊c. ⁊ intendit h per pmũ pmũ ⁊ essentiale s3 ꝙ declaratum est in posterioribus analeticis.

Forã qñqȝ vsitat large ⁊ qñqȝ ꝓprie.

¶ Scdm quidẽ igit accidẽs mutatio dimittat. In oibus eni ẽ: ⁊ semp: ⁊ omni. Quod vo nõ sm accidẽs est: nõ est in omnibus sed in cõtrarijs. ⁊ medijs: ⁊ in cõtradictiõe: huius aũt fides ex inductiõe est. Ex medio aũt mutat: vtit.n. ipso sicut qd est cõtrariuz ad vtrũqȝ. Est.n. quodãmodo mediũ vltima. vnde ⁊ hoc ad illa: ⁊ illa ad hoc quodãmõ dicunt cõtraria: vt vox media grauis ad vltimam: subtilis ad extremã: ⁊ fuscum albũ ad nigrum: ⁊ nigrum ad album.

Mediuz quodãmõ ẽ extrema.

¶ Transmutatio vero per accidẽs omittenda est: qꝛ est in quolibet ⁊ est semp necessario. Qd autẽ nõ est per accñs: nõ est in quolibet: sed in cõtrarijs: ⁊ inter illa: ⁊ in contradictorijs ⁊ hoc credit ex inductiõe. Transmutatio.n. est ex medio: qm̃ ita se habet ad vtrãqȝ extremitatẽ sicut cõtrariuz. Mediũ enim quodãmõ est duo extrema: ⁊ ideo dicunt cũ cõparatur ad illa: ⁊ cũ illa cõparantur ad illud: sicut dicunt contraria. v.g. qm̃ neuma quod dicit medium in respectu iota dicit acutuz: ⁊ in respectu ita dicit graue: ⁊ color pallidus in respectu nigri dicit albus: ⁊ in respectu albi dicitur niger.

6 ¶ Cum declarauit ꝙ oĩs motus constituit per qnqȝ .s. motorẽ: ⁊ motum: ⁊ illud ex quo est: ⁊ illud ad qd est: ⁊ illud in quo est: etiaz declarauit ꝙ vnũquodqȝ istoꝝ quattuor attribuit motui aut p se: aut per accidens.s. motor ⁊ motũ ⁊ illud ad quod: ⁊ illud ex quo: incepit declarare ꝙ nõ est consideranduz de illo qd est per accidẽs: cum hoc nõ sit de arte demõstratiua. ¶ Et dixit. transmutatio vero per accidẽs ⁊c.i. illud aũt qd attribuit istis rebus per accidens dimittenduz est: qꝛ nõ habet subiectũ determinatũ. ¶ D.d. ⁊ est semper necessario.i. trãsmutatio que est per accidens inuenit infinita in eadem re: qm̃ idem corpus põt dici ipsum nõ euadere a transmutatiõe per accidens. U.g. ꝙ albefiat. D. humefiat. D. transferatur. deinde calefiat. ⁊ qd est infinituz ⁊ nõ habet naturã terminatam: nõ cõtinet a sciẽtia: neqȝ est pars artis demonstratiue. ¶ Et intendit h per accidens illud qd est cõmune ei qd est per accidẽs: ⁊ ei quod est sm partem. ¶ Et cum declarauit ꝙ in illo qd est per accidens nõ considerat aliqua ars: ⁊ dedit cãm in hoc: ⁊ dixit. qd aũt non est per accidens ⁊c.i. ⁊ transmutatio cuius natura subiecti est essentialiter terminata

Motꝰ cõstituit per qnqȝ qd quo int. vide sup. ꝯ.3.

Qd ẽ ĩfinitũ ⁊ nõ h3 nãm tminatã ñ cõtiet a scia: nȝ ẽ ps scie demõratie. Idẽ 6. met. t.c.6.

nõ est nisi in cõtrarijs: aut in illis que sunt inter contraria: aut in cõtradictorijs. ¶ Et intẽdit h per contradictoria illa que opponunt sm affirmationem ⁊ negationẽ: ⁊ per cõtraria: que dicunt ꝓprie vt dictũ est in lib. cathegoricoꝝ. ¶ D.d. ⁊ h credit ex inductione.i. ⁊ hoc certificat.s. ꝙ omnis motꝰ est de contrario in cõtrariũ: aut de cõtrario in medium: aut de medio in ꝯtrariũ: aut de nõ esse in esse: aut de esse in nõ esse ex inductiõe. ¶ D.d. trãsmutatio eni erit ex medio ⁊c.i. ⁊ cã in h ꝙ transmutatio est ex medio ⁊ ad mediũ est: qm̃ mediũ est ꝯtrariũ vtriqȝ extremo sm ꝙ extrema sunt ꝯtraria. ¶ Et cũ narrauit ꝙ cã in transmutatione ex medio ⁊ ad mediuz est ꝙ medium est cõtrariũ vtriqȝ extremo: dedit etiã cãm in hoc: ⁊ dixit: mediuz.n. est quodãmõ ⁊c.i. ⁊ cã in h est qm̃ in medio sunt duo extrema in media dispositione: sm vero ꝙ in eo ĩueniunt duo extrema in media dispositiõe: sm h vtrũqȝ extremũ ẽ cõtrariũ simplicibus duobꝰ. ¶ U.g. color pallidus est medius inter albũ ⁊ nigruz: que sunt duo extrema: ⁊ in eo est albedo ⁊ nigredo.s. quodã modo potẽtie. sm igit ꝙ h3 in se de albedine in potẽtia est contrariũ nigredini: que est in actu: ⁊ sm illud qd h3 in se de nigredine modo medio inter actũ ⁊ potentiã: est cõtrariũ albedini in actu qd est s3 extremũ. Cũ igit ꝓpõ dicens ꝙ transmutatio est de cõtrarijs in ꝯ̃ria fuerit ĩtellecta: ita ꝙ h nomẽ ꝯtrariũ dr de illo de quo intelligit maius ⁊ minus.s. illud qd est in potẽtia: tunc nõ indiget ista exceptione: ⁊ verificabitur ꝙ omnis transmutatio ẽ de contrario in cõtrariũ. ¶ Deinde dicit. mediũ.n. est quodãmodo duo extrema: ⁊ intẽdit esse medium inter actum ⁊ potentiã sicut diximus.

Ois motꝰ est d ꝯ̃rio i ꝯ̃riũ Idẽ p ph. 43

In medio st duo extrema in media dispõne qd quõ sit ĩtellendũ. vide cõ. 26.4. de ce. Idẽ.3. de ce. Idẽ h.19.51. Idẽ 10. meta. 23. ⁊.12. met.6.

Quoniam aũt oĩs mutatio est a quodã in quiddaz: manifestat ⁊ vtiqȝ nomen post aliud eniz aliqd: ⁊ aliud quidẽ prius aliud aũt mõstrat posteriꝰ: ⁊ mutabit mutãs qdrifarie. Aut.n. ex subto in subiectũ. aut ex subiecto in non subiectum: aut ex non subiecto in subiectuz aut ex non subiecto in non subiectum. Dico aũt subiectum ex affirmatione monstratum: qꝛ necesse est ex his que dicta sunt tres eẽ mutationes.s. ex subiecto in subiectuz: ⁊ ex subiecto in nõ subiectũ: ⁊ ex nõ subiecto in subiectuz. Que.n. est ex nõ subiecto in non subiectum nõ est mutatio: ꝓpter hoc ꝙ non est sm cõtra positionem. Neqȝ.n. cõtradictio: neqȝ cõtraria est. ex nõ subiecto quidem igit mutatio in subiectũ sm cõtradictionẽ generatio est. Alia quidem simplr simplex. Alia vero quedã cuiusdã: vt ex non albo in albuz generatio quidem huius est. Que vero ex nõ esse simplr in substantiam est: generatio simplr est: sm quã fieri ⁊ nõ fieri simplr dicimus. Que vo ex subiecto in nõ subm corruptio est. Simplr qdẽ que ex substantia in nõ esse est. Quedã aũt est q ẽ in oppositam

Mutatõ ex sbio i subm. ex sbio in nõ subm. ex non sbo in subm.

Generatio Alia simplr Alia sm qd.

negationem

simpliciter simplex

negationē: ſicut dictum in generatione eſt.
¶ Et qꝛ omnis trāſmutatio eſt de aliquo in aliqd: ⁊ hoc ſignificat ſuū nomen: ſignificat eniꝫ in idiomate greco: ꝙ eſt aliquid quod ſit per aliud: ⁊ ſic ſignificat aliquid fuiſſe: ⁊ aliquid fore.

¶ Diuidit mutationem per ſe in ſuas ſpēs: quarum vna eſt motus. Capl'm. II.

Et omne qđ transmutatᷣ tranſmutatur quatuoꝛ modis: aut de ſubiecto in ſubiectū: aut de ſubiecto in nō ſubiectū. aut de non ſubiecto in ſubiectum: aut a nō ſubiecto in nō ſubiectum: ⁊ intelligo per ſubiectum illud quod ſignificatur per affirmationem. Ergo neceſſe eſt ex hoc qđ diximꝰ ꝙ modi trāſmutatiōis ſūt tres: qm̄ trāſmutatio de nō ſubiecto in non ſubiectuꝫ nō eſt trāſmutatio: qꝛ nō ſunt oppoſita: qm̄ non ſunt cōtraria neqꝫ contradictoꝛia. Trāſmutatio igitᷣ de non ſubiecto in ſubiectū ſꝫm ꝯdictionē eſt generatio: ⁊ trāſmutatio ſimpliciter erit ſimpl'r: ⁊ quod eſt tranſmutatio aliqua eſt in aliquo. V.g. qm̄ trāſmutatio de non albo in albū eſt generatio albi. Tranſmutatio vero de nihilo ſimpliciter ad aliquā eſſentiā eſt generatio ſimpliciter: ⁊ hoc dicimus ſimpliciter aliquid generari. Trāſmutatio vero de ſubiecto in nō ſubiectū: aut ē coꝛruptio ſimpliciter: cuꝫ fuerit trāſmutatio de aliq̄ eēntia in nihilum: aut erit coꝛruptio aliqua: cuꝫ fuerit trāſmutatio in negationem contradicentē: ſicut dictum eſt de generatione.

7 Cum declarauit ꝗntitaꝫ motoꝛū: quoꝝ vnū eſt ꝙ omne motū mouetᷣ de aliquo in aliquid: ⁊ intēdit nūerare ſpēs motuū: incipit perſcrutari de h̄ diuidēdo illud ex quo poſſibile eſt trāſmutatū tranſmutari: ⁊ ad qđ: ⁊ ex quo ē ipoſſe: qm̄ iſtis numeratis determinabuntᷣ ſpēs motuū: ⁊ qꝛ nūerauit iſta ex inductiōe cum dixit. qm̄ erit de ꝯrio aut de ꝯdictoꝛio: vult tūc nūerare illa ſꝫm diuiſionē: qꝛ eſt via certioꝛ. ¶ Et dixit. ⁊ qꝛ omne trāſmutatū ⁊c̄. i. de aliquo terminato in aliqd terminatū nō de quolibꝫ. ¶ Et lꝫ h̄ ſit manifeſtū per ſe dedit teſtimoniū ex hoc ꝙ h̄ nomē trāſmutatio ſignificat apud eos: ⁊ eſt bn̄ manifeſtū per ſe ꝙ oīs trāſmutatio ē de aliquo in aliqd: qm̄ dū res fuerit i eadē diſpōne: tūc illic nō erit trāſmutatio. cū igitᷣ tranſmutatᷣ erit hoc qn̄ transfertᷣ in aliquā diſpōnē ab aliqua diſpōne. ¶ Et qꝛ iſte diſpoſitiōes ſꝫm ꝙ res diuiduntᷣ in affirmationē ⁊ negationeꝫ. ſ. in eſſe ⁊ nō eē ſunt q̄ttuoꝛ modis dixit. ⁊ oē qđ transmutatᷣ ⁊c̄. i. ⁊ cū poſuerimus ꝙ oīs trāſmutatio eſt de aliquo in aliqd: ⁊ hoc nomē aliqd dicitᷣ ſimpl'r de eſſe ⁊ nō eſſe: aut de negatiōe ⁊ affirmatiōe: neceſſe eſt vt oīs trāſmutatio ſit de ſubiecto in ſubm. i. de

Diuiſio ē via certioꝛ i nūerādo ꝙ̄ ſit inductio.

Quū res fuerit in eadem diſpōne: tunc illic non erit trāſmutatio.

affirmatione in affirmationē: ⁊ eſſe in non eē oppoſitum. Aut de ſubiecto in nō ſubm. i. de affirmatiōe in negationē: ⁊ de aliquo eſſe ad ꝓuationē illius eē. Aut de nō ſubiecto in ſubiectum. i. de aliqua negatiōe in aliquā affirmationē: ⁊ de aliqua ꝓuatiōe in aliqđ eē. Aut de nō ſubiecto in nō ſubiectū. ¶ Unde neceſſe eſt vt modi tranſmutationū ſint tres ⁊ nō ſit q̄rtuꝫ. tres vero ſunt: tranſmutatio de eſſe in eē oppoſituꝫ: ⁊ de eſſe in nō eſſe: ⁊ de nō eē in eſſe. ¶ Et itelligo ꝑ nō eſſe nō eſſe in actu: qđ eſt eſſe in potētia: ⁊ vniuerſaliter nō eſſe: qđ eſt ꝓpꝛiū ꝓme māe: nō negationeꝫ ſimpl'r. negatio eniꝫ ſimpl'r ſignificat nō eſſe ſimpliciter: ⁊ ᵃ nō eſſe ſimpl'r: nō recipit trāſmutationē: ⁊ h̄ eſt intelligendū ex hoc qđ dixit. ⁊ itelligo ꝑ ſubm ⁊c̄. dixit ne aliquis intelligat aliquē modoꝛū ꝓuationuꝫ famoſarū numerataꝝ in lib. ꝓdicamētoꝝ. Tertiꝰ vō eſt de eſſe in nō eſſe: qđ aūt euanuit eſt illud qđ ē de nō eſſe in nō eſſe: nō eſſe eniꝫ ipoſſibile eſt trāſmutari: ⁊ nō eſſe aliquid nō opponitᷣ ad nō eſſe aliqd: ⁊ dictum eſt ꝙ illud ex quo eſt tranſmutatio: ⁊ ad qđ eſt trāſmutatio ſunt oppoſita. ¶ Et debes ſcire ꝙ tranſmutatio que eſt de ſubiecto in ſubm. ſ. de cōtrario in cōtrariū pōt collocari in trāſmutatiōe que eſt de nō ſubiecto in ſubm. ⁊ de ſubto in nō ſubm: tranſmutatio enī alia eſt in ſubſtātia: alia in accn̄te. in ſubſtātia vero qꝛ ſubſtātia nō ꝯria eſt ſube: ⁊ trāſmutatio ē de oppoſito in oppoſitū: nō dicimꝰ ꝙ iſta trāſmutatio ē de ſubiecto in ſubm: ⁊ ſi ſit ita: aut ergo dicitᷣ eſſe de nō ſubiecto in ſubm. ⁊ de negatiōe in affirmationeꝫ: aut e ꝯrio: cū oppoſitio in hac trāſmutatiōe eſt in ꝓuatiōe ⁊ habitu que eſt i ſubſtātia nō in ꝯrietate. ſicut eſt diſpoſitio in trāſmutatione que eſt in accn̄te: trāſmutatio vero que eſt in accn̄te: qꝛ eſt in ꝯrietate: ⁊ dicimus ꝯria ſunt exiſtētia: dicitᷣ eſſe de ſubiecto i ſubm: ⁊ qꝛ illa que opponuntᷣ ſꝫm ꝯrietatē poſſūt opponi ſꝫm ꝓuationē ⁊ habitū ſꝫm affirmationē ⁊ negationē: poſſibile eſt ēt dicere in eis que opponuntᷣ ſꝫm cōtrarietatē illa tranſmutari de ſubiecto in nō ſubꝫ. ¶ Verbi grā de albo in nō albū. ſicut dicimꝰ hoc de ſubſtātia in nō ſubſtātia. ſ. ſicut dicimꝰ aliqd trāſmutari de hoīe in nō hoīem: ⁊ ſil'r dicimus etiā ꝙ tranſmutatᷣ de nō ſubiecto in ſubiectū in accidente. V.g. de nō albo in albū. ſicut dicimus ſubſtātiā trāſmutari de nō hoīe in hoīem. ¶ Et qꝛ trāſmutatio vniuerſaliter cū accipitᷣ de nō ſubiecto in ſubiectū dicitᷣ generatio: ⁊ cū accipitᷣ de ſubiecto i nō ſubm dicitᷣ coꝛruptio: ⁊ ſubiectū ⁊ nō ſubiectū quedā dicuntᷣ ſimpliciter: ⁊ ſunt illa que ſunt in ſuba: cū ſubſtātia ſit ꝑ ſe: ⁊ quedam nō dicuntᷣ ſimpl'r: ⁊ ſunt illa que ſunt i accidentibus: qm̄ hoc nomē eſſe aut nō eē dicitᷣ de ſubſtantia ſimpl'r: ⁊ de accidēte nō ſimpliciter: ideo trāſmutatio que ē in ſuba de nō ſubiecto ſimpl'r ⁊ đ nō ente ſimpliciter ad ens ſimpl'r dicitᷣ generatio ſimpliciter: ⁊ trāſmutatio de ente ſimpliciter in nō ens ſimpliciter: dicitᷣ coꝛruptio ſimpl'r: ⁊ tranſmutatio q̄ eſt de aliquo ente. ſ. exiſtēte i alio nō ſimpliciter qđ ē accidēs in non aliqđ ens dicitᷣ generatio aliqua non ſimpliciter: ⁊ ſil'r trāſmutatio que eſt de aliquo ente in nō aliqđ ens dicitᷣ aliqua coꝛruptio: ⁊ cum hoc ſit declaratū cū dixit: ⁊ tranſmutatio de nō ſubiecto in ſubiectū eſt generatio: ⁊ intendit ꝙ trāſmutatio vniuerſaliter ſiue ſuū eſſe fuerit in accidēte ſiue in ſubſtantia cū accipitur ſꝫm ꝙ eſt ex nō ſubiecto i ſubiectum dicitᷣ generatio. ¶ D. d. ⁊ tranſmutatio ſimpl'r ⁊c̄. idest ⁊ trāſmutatio ſimpliciter: ⁊ eſt illa que ē đ n̄

Nō eē i actu qđ ē eē i poᵃ ē ꝓpꝛiū ꝓme māe. Ideꝫ ꝑ phy. c. 70. ⁊ 12. meta. xi. ⁊ 14. cō. Ideꝫ 3. ce. c. 29. ⁊ ꝑ ca. đ ſba oꝛbis. I ꝺ h. c. 8

a Non eſſe ſimpliciter n̄ recipit tranſmutationeꝫ. Idē ꝑ ph. c. 71. 74. 75. 77. Idē hic cō. ſequē.

Documentū

Illa q̄ opponuntᷣ ſꝫ ꝯrietateꝫ pn̄t opponi ſꝫ ꝓuōnē ⁊ habitū. ꝓ h̄ vide. 10. meta. t. c. 15.

Trāſmutaᵒ i ſba ē ſimpl'r: i accn̄tibꝰ vō ē nō ſimpl'r. Iđ ꝑ ph. 62. ⁊ ꝑ đ gnōne. t. c. xi. ⁊. 20. Idē. 8. phy. t. c. 46.

subiecto in subiectū: ⁊ est illa que ē in substātia dicitur generatio simpliciter. qꝫ est ī ente simpliciter: nō in aliquo ente: ⁊ que est de nō ente aliquo in aliquod ens: ⁊ est accn̄s: dicit̄ generatio aliqua nō generatio simpliciter: qꝫ est in aliquo ente. non in ente simplr̄. ¶ D. d. trāsmutatio verū de nihilo ⁊c. i. trāsmutatio de nō ente simpliciter. i. de non substātia aliq̄ in ens simpliciter. i. in aliquā substantiā est generatio simpliciter: ⁊ trāsmutatio simplr̄. ¶ Deinde dixit transmutatio vero de subiecto in nō subiectū ⁊c. i. trāsmutatio vero de ente in nō ens ē duobus modis etiam: quoniaꝫ si transmutatio fuerit in essentia indiuidui demonstrati. s. indiuidui substantie: donec fiat illud nō indiuiduū dicitur corruptio simpliciter: cū autez fuerit in aliquo accidēte donec fiat nō illud accidēs dicitur aliqua corruptio non corruptio simpliciter: Intelligendum est igitur in hoc loco per negationez priuationem: que non est propria alicui subiecto: ⁊ ꝑ affirmationem esse.

Subz mot⁹ est in actu.

¶ Si igitur qd̄ non est dicitur multipliciter: quia neqꝫ qd̄ est ſm compositionez ⁊ diuisionem cōtingit moueri: neqꝫ qd̄ est ſm potentiam: qd̄ ei quod est simpliciter ſm actuz oppositum est. Hoc quidem enim non album: aut nō bonum: tamē contingit moueri ſm accidens: erit enim homo non albus. Qd̄ autem simpliciter non hoc aliquid est nullo mō mouetur: impossibile eniz qd̄ non est moueri. Si autem hoc: ⁊ generationez motum esse impossibile erit: fit enim qd̄ nō est. Si enim ⁊ qd̄ ex non ente maxime ſm accidens fit: sed tamen verum est dicere qd̄ est: qd̄ non est de eo qd̄ fit simpliciter. Similiter autez ⁊ quiescere: hec igitur accidūt incōuenientia. Et si omne qd̄ mouet̄ in loco est: qd̄ autez non est: non est in loco: esset enim alicubi: neqꝫ iam corruptio motus ē: contrarium quidez enim motui motus: aut quies. Corruptio aūt gn̄ationi ꝯriū est.

q nō est nō moueri

¶ Et dicamus nunc ꝙ nō ens cuꝫ dicit̄ pluribus modis illud qd̄ dicitur ex eo ſm compositionem ⁊ diuisionez impossibile est vt sit motum neqꝫ illud qd̄ dicitur ſm potentiam: ⁊ est illud quod est oppositum ei qd̄ est simpliciter in actu. Quoniā non album: aut non bonum pōt esse alio modo motum per accidens: quoniā possibile est vt non album sit homo. Illud autem qd̄ est simpliciter nō ens: ⁊ nō est demonstratum: impossibile est vt moueatur: quoniā nō ens ipossibile est: vt moueatur: ⁊ cum ita sit: impossibile est vt generatio sit motus: quoniā nō ens est illud quod generatur. Quoniaꝫ si illud qd̄ est per accidens ꝓprie non ens: est illud quod generatur. Tamen verū dicitur ꝙ non ens est in generatiōe simplr̄: ⁊ similr̄ est de quiete. ⁊ tale inopinabile sequit̄ ex h̄: ꝙ omne motū est in loco: qm̄ qd̄ nō est non est in loco: qm̄ si fuerit in loco est in aliquo vbi: neqꝫ corruptio etiā ē mot⁹: corruptioni enim est cōtrariū: aut motus: aut qes corruptio est contraria gn̄ationi ⁊ quieti.

¶ Cū declarauit ꝙ genera trāsmutationū sunt tria. s. de subiecto in subm̄: ⁊ de nō subto ī subm̄: ⁊ de subiecto in nō subm̄: ⁊ est illud qd̄ gn̄atio: ⁊ corruptio: qm̄ generatio ⁊ corruptio numerat̄ in vna specie spēruz trāsmutationis: sicut aliquis motus nūerat̄ de superiori, in inferius: ⁊ de inferiori in supius in vna spē: ⁊ est translatio recta: ⁊ sicut trāsmutatio de albedine in nigredinē ⁊ ecōuerso nūerat̄ in vna specie alterationis: incepit declarare ꝙ trāsmutatio q̄ est de subiecto in nō subm̄: aut ecōuerso: nō ē motus. s. ꝙ h̄ nomē trāsmutatio nō dr̄ de illa: ⁊ de illa que est de subiecto in subm̄ vniuoce: neqꝫ q̄si vniuoce. sicut est in eis que cōtinent̄ sub eadē diffinitione ꝑncipaliter ⁊ secūdario. ¶ Et incepit ⁊ dixit: ⁊ dicam⁹ nunc ꝙ non ens ⁊c. i. ⁊ qꝫ nō ens dicit̄ trib⁹ modis. Quoꝝ vnus ē ſm ꝯpositionē. idest affirmationē ⁊ negationē. V. g. chymera nō est nā. ¶ Scd̄s vero est vt cū dicimus in indiuiduo substātie demōstrato esse non ens ⁊ est ens in potētia qd̄ est oppositū ei qd̄ est in actu ens: ⁊ per se. ¶ Tertius ē. vt cū dicim⁹ in idiuiduo accidētis ipm̄ eē nō ens. V. g. nō albū ⁊ nō coloratū: ⁊ hoc est nō ens nō simplr̄: sed nō ens aliquid: qd̄ igitur ex istis dicit̄ ſm cōpositionē ⁊ diuisionē. s. ꝙ falsitas in eo est ſm cōpositionē aut diuisionē. s. affirmationē ⁊ negationē. manifestuꝫ est ꝙ ipossibile est in eo vt sit transmutatū: qd̄ aūt est nō ens aliqd̄. V. g. nō ens album possibile est moueri per accn̄s. V. g. qm̄ hō nō albus fit albū: qm̄ nō fit alb⁹ per se nisi ex nigro nō ex nō albo nisi per accidēs: nō albū eniz nō trāsmutatur ſm ꝙ est nō albū: qd̄ aūt trāsmutat̄ de nō ente simplr̄ in aliqd̄ ens simplr̄ ⁊ est gn̄atio quo ē in substantia: nō inuenit̄ in eo trāsmutatio oīno: ſm ꝙ res inuenit̄ in subiecto: qm̄ subm̄ transmutatiōis in ea ē in potētia. ⁊ ideo ipossibile est trāsmutari per se: aut per accidēs. nō ens vero nō simplr̄ possibile ē vt moueat̄: qm̄ subiectū trāsmutatiōis in eo est in actu: ⁊ ē illud ad qd̄ est transmutatio: ⁊ cum motus attribuit̄ ei ſm ꝙ est ens: erit eēntialiter: ⁊ cuꝫ attribuit̄ ei ſm alietatē: erit per accn̄s. Priuatio eniz nō trāsmutat̄: sed transmutat̄ subm̄ priuatiōis: cū fuerit existēs in actu: ⁊ idē demonstratū in duabus extremitatibus. ¶ D. d. motus neqꝫ idē qd̄ dicit̄ ſm potentiam ⁊c. i. neqꝫ mouet̄ etiā de nō ente illud qd̄ dicit̄ de ente in potētia: qd̄ est oppositum enti in actu: qm̄ transmutatū est ens in actu necessario. ¶ Deīde dixit: nō albū eniz ⁊ nō bonū ⁊c. i. illud enim de nō ente: qd̄ dicitur de nō aliquo ente: nō de nō ente simplr̄: ē ens in actu V. g. nō albū: ⁊ nō bonū est ens in actu: ⁊ ē possibile moueri per accidēs: essentialr̄ vero nō. s. ſm ꝙ ē non ens. ¶ Deinde dicit, qm̄ possibile est vt nō albus sit homo ⁊c. idest ⁊ est possibile vt hoc trāsmutet̄: qꝫ nō albū est ens in actu. V. grā hō. nō homo vero nō est ens in actu: sed in potētia. ¶ Deīde dicit. illud autez qd̄ simplr̄ nō est ⁊c. i. illud aūt qd̄ nō pōt demonstrari. i. ꝙ ens nō est simplr̄: impossibile est moueri oīno per se aut per accidēs. qm̄ nō esse nō mouet̄ per se: ⁊ nihil

Vide ꝑ cell. T. c. 5.

Non ens dr̄ trib⁹ modis. Idē. 12. me. cō. xl.

Albū ꝑ se fit ex nigro: nō aūt ex n̄ albo nisi ꝑ accn̄s. vide ꝑ h̄ clarissime. s. in t. c. 51.

Priuō non trāsmutat. sꝫ ſbm ꝑuōnis. Idē. 5. c. 7. ⁊ ꝑ ph. 51. ⁊ q̄ ibi. Idem. 8. ph. c. 4. ⁊. 62. ⁊ ꝑ cc. 106. ⁊ 3. cc. cō. 25. Ens in potētia n̄ mouet. Idē. 9. meta. te. cō. 7. ⁊. 8. ph. cō. 30.

nihil eſt hic ens in actu ſubiectū motui demōſtrato de ꝓncipio eius vſq₃ ad finē. Accidit igiť ex hoc dicere ꝙ nō ens moueť per accidēs: aliud enim qđ eſt ꝑ accidens: accidit enti per illud qđ eſt per ſe: τ q₂ per nō ens nō ſimplr̄ diſponiť ſubiectū in actu: vt cū dicimus ꝙ iſte hō nō alb⁹ fit albus: poſſibile eſt vt trāſmutatio tribuať hic ad nō eſſe per accidēs. ſ. per ſuū ſubiectū qđ eſt ens in actu. Ad nō eſſe vero exiſtens in ſubſtātia. ſ. ex qua fit trāſmutatio ſimplr̄: ipoſſibile eſt vt attribuať transmutatio per accńs: nedū per ſe: q₂ ſubiectū eius ē ens in potētia: τ ens illic in actu nō eſt idē demonſtratū in duab⁹ extremitatib⁹ eiuſdem mot⁹: qm̄ nō aer quādo fit aer accidit quādoq₃ aqua. ¶ Uerbi grā. cū aqua corrumpiť: deide ſuccedit ei aer: ergo hic non eſt idē ſubiectū forme aque τ aeris ſuper qđ ſuccedebāt forme ſibi: ſicut albū τ nigrū ſuccedūt ſibi in īdiuiduo demōſtrato: τ pria mā nō eſt in actu: τ qđ nō eſt in actu ipoſſibile eſt moueri: τ cū eſſe ꝑme materie nō admiſceť actus oino: impoſſibile eſt vt moueať. Quia ergo in duabus extremitatib⁹ iſtius mot⁹. ſ. generatiōis τ corruptiōis exiſtentis in ſubſtātia nō eſt aliqđ idē demonſtratū diſpoſitū per motū a ꝓncipio vſq₃ ad finē eius: τ dixit: ergo ipoſſibile eſt vt generatio ſit motus. ¶ Deide dedit cām in hoc: τ dixit: quoniā nō ens eſt illud qđ generatur. i. τ cauſa in hoc ꝙ generatio in ſubſtātia nō eſt motus: ē qm̄ generatū in ea ē nō ens ſimplr̄: τ eſt ens in potētia quādo transmutať: τ exit de potētia in actū: qđ nō eſt ita in gñatiōe accidētiū. Transmutatū enim in ea eſt in actu: lȝ transmuteť ſʒ ꝙ ē in potētia. Et q₂ dixit ꝙ trāſmutatio in ſubſtantia ē de non ente ſimplr̄: τ qđ eſt cauſa in hoc ꝙ transmutatio in ea nō eſt motus: τ gñatio eius eſt a non ente per accidēs: τ gñatio eius ab ente in potētia eſt ꝑ ſe: incepit quaſi excuſando ſe in hoc ꝙ dedit cām illi⁹: ꝙ generatio ſimplr̄ non eſt motus: que eſt cā. ſ. q₂ eſt trāſmutatio ex nō eſſe: τ eſt cā per accidēs. ¶ Dixit. qm̄ ſi illud qđ eſt per accidēs τc̄. ideſt diximꝰ ꝙ generatio ſimplr̄ eſt de non ente ſimplr̄: τ ſi generatuȝ ꝑ ſe eſt de ente in potētia: τ de nō ente per accidens: q₂ dicere ꝙ in nō ente ſimpliciter eſt gñatio ſimplr̄ eſt verū: licȝ ſit per accidēs: τ quaſi dicit: τ diximꝰ ꝙ cā in hoc ꝙ in generatiōe nō eſt mot⁹: q₂ eſt de nō ente τ ipm̄ eſſe de nō ente ē per accidēs: τ non eſſentialr̄: τ cauſa eſſentialis in hoc eſt dicere ꝙ generatio nō eſt motus: quia trāſmutatū in ea eſt de ente in potētia: ¶ Deinde dicit: τ ſimiliter eſt de quiete. ideſt τ cuȝ in generatiōe nō erit mot⁹ nō erit i ea ꝑuatio mot⁹: cuius ꝓportio ad motū in loco eſt: ſicut ꝓportio priuationis que diciť quies in rei veritate. ¶ Et determinatio iſtius ſermonis eſt: qm̄ quia omnis generatio eſt factio alicuius qđ ante nō fuit: neceſſe ē vt priuatio omnis generatiōis ꝑcedat illaȝ in ſubiecto ex quo genereť. Si igiť ſubiectū fuerit ens in actu: tūc generatio erit mot⁹: τ iſta eſt diſpoſitio trāſmutationis in alteratiōe τ augmēto τ tranſlatiōe. Et ſi ſubiectū fuerit in potētia nō erit illic mot⁹: cū nō ſit illic motuȝ in actu ſicut eſt diſpoſitio in ſubſtātia: τ diciť generatio τ corruptio ſimpliciter: τ ſi alie transmutationes dicunť generatio τ corruptio: tamē nō ſimpliciter ſed cū determinatiōe. ¶ Deide dicit: τ ſequiť tale ipoſſibile τc̄. ideſt τ cōtingit dicentibus ꝙ generatio τ corruptio ſunt motus aliud ipoſſibile: τ ē ꝙ illud qđ nō eſt ens eſt in loco: quoniam omne motū eſt in loco: τ qđ nō eſt ens moueť: ergo qđ nō ē ens: eſt in loco: τ cum cōtradictōe huius ꝯcluſionis coniungeť vna duarum iſtarū ꝓpoſitionum vera. ſ. ē ꝙ omne motū eſt in loco: cōcludetur in ſecūda figura ꝙ illud qđ nō eſt ens nō mouetur. ¶ Deinde dicit. neq₃ corruptio eſt motus: quoniā cōtrariū corruptōnis eſt aut motus aut quies τc̄. ideſt τ corruptio etiā nō eſt motus: quia eſt cōtraria gñationi: τ impoſſibile eſt vt illud qđ eſt mot⁹ ſit cōtrariū ei qđ nō ē motus: τ intendit hic per quietē ꝑuationē motus. ¶ Et ſyllogiſmus cōponiť ſic. Cōtraria corruptiōi eſt gñatio τ quies. Et quies eſt ꝑuatio motus. Ergo ꝯ̄ria corruptioni eſt ꝑuatio motus: τ cum cōtrariū corruptionis eſt ꝑuatio motus τ cōtraria ſunt ſub eodeȝ genere: impoſſibile eſt vt alterū iſtorum ſit ſub ꝑuatiōe: τ alterum ſub habitu: quoniā ꝑuatio τ habit⁹ nō ſūt ſub eodē genere: τ ꝓpoſitio dicēs ꝙ ꝯ̄ria ſūt in eodeȝ genere eſt famoſa: τ verificabiť in ꝑma phia.

Existēs ſbīo vt tenēt ꝯmē. ꝙ nulla ſofa ſbal'q̄ ē i corrupto remanet i gñato. Idē ꝑ ď gñatione. 23. In eſſe ꝑme māe ñ admiſceť act⁹ oio. Idē. 8. c. 7. τ ibi.

In non ente ſimplr̄ ē gñō ꝑ accńs. Idē ꝑ ph. t. c. 74 75. 76.

Documētuȝ

Sʒ gñonis ſbal' ē i potentia. ſʒ ſbʒ trāſmutatiōis accñtal' ē i actu. Idē. 2. ď aīa ꝯ. 4. τ. 8 me. 4. τ ꝑ. ph 63 τ ꝑ ca. ď ſuba orb. pro ſʒ m̄ vid limitatiōe ꝑ ď gñone 23. τ. 24. vid et calcem cō. ꝑmi. in ꝑ de gñone.

Dic hȝ ꝑ icōueniēu ꝙ mā ſit i loco. Sʒ vid oppoſitū ꝑ ď gñone. l. cō. 27. Impoſſe ē vt illđ qđ ē motus ſit ꝯ̄riū ei qđ ñ ē mot⁹ Idē. ſ. 63.

Propō dicēs ꝙ ꝯ̄ria ſſť i eodē gñe ē famoſa τ diſſcabiť in pria phia. 10. me. t. c. 13.

ꝓuatio τ habitus nō ſūt in eodem gene

¶ Quoniā aūt omnis motus mutatio quedam eſt: mutatiōes aūt tres ſunt dicte: harum aūt que ſunt ſm̄ generationē τ corruptionem nō ſunt motus. He autē ſm̄ cōtradictionē ſunt: neceſſe eſt ex ſubiecto in ſubiectū mutationē motus eſſe ſolum: ſubiecta aūt aut cōtraria aut media. Et priuatio enīȝ ponitur cōtrariū: τ monſtratur affirmatione nudum: τ album: τ nigrum.

¶ Si igiť predicamēta diuiſa ſūt i ſubſtātia: τ qualitate: τ vbi: τ qñ: τ ad aliqd τ q̄ſtitatū: τ facere: τ pati: neceſſe eſt tres eē motus quātitatis τ qualitatis τ ſm̄ locum.

¶ Et q₂ omnis motus eſt trāſmutatio aliq̄: τ modi trāſmutationū ſunt tres predicti: τ iſtoꝝ trium modoꝝ illud qđ eſt ſm̄ generationē τ corruptioneȝ nō ē motus in quo eſt cōtradictio: eſt neceſſe vt tranſmutatio ſola que eſt de ſubiecto in ſubiectū ſit motus: τ duo ſubiecta ſunt aut contraria aut media. Quoniā nos ponemus priuationē etiā cōtrariū: qm̄ per illā ſignificať ſicut ſignificať nudū per affirmationē: τ albū τ nigrum.

¶ Diuidit motum per ſe in ſuas ſpecies.

¶ Capitulum. III.

Cum predicamenta diuidanť in ſubſtantiā: τ qualitateȝ: τ vbi: τ aliquid τ quantum: τ agere: τ pati: neceſſe eſt vt motus ſint motus qualitatis: τ mot⁹ quātitatis: τ in loco.

Cum poſuerit ꝙ trāſmutatio: aut eſt de ſubiecto in ſubiectū: aut de ſubiecto in nō ſubm: aut de nō ſubiecto in ſubm: aut de nō ſubiecto in nō ſubiectū: τ deſtruxit tres modos: remāſit vnus qui ē de ſubiecto in ſubiectū. ¶ Et dixit. τ q₂ trāſmutatiōes ſunt tres: τ dixit tres q₂ quartus modus manifeſtus eſt per ſe. ſ. qm̄ trāſmutatio nō fit de non ſubiecto in nō ſubm. Deinde dicit. τ iſtoꝝ triuȝ τc̄. ideſt declaratum eſt ꝙ duo iſtorum trium: que dicunť generatio

& corruptio non sunt motus. ergo necesse est ut vera trāsmutatio sit de subiecto in subm. ¶ Deīde dixit. in quo ē cōtradictio.i.de affirmatiōe in negationē: & ecōuerso: ut diximus in generatione & corruptione. ¶ Et cū declarauit q̄ vera trāsmutatio est illa que fit de subiecto in subm: incepit querere spēs aut genera istius trāsmutationis p̄mas: & dixit: subm est alteratio subiecti in subm.i.transmutatio que est de subiecto in subm: est alteratio subiecti in subm.i.trāsmutatio alicuius affirmatiōis in aliquā affirmationē: remanente essentia rei disposite illis duab⁹ di spōnibus. ¶ Uerbi grā. ut aliqd corpus demōstratū mutetur de albedine in nigredinē: aut de ubi in ubi: aut de minori quātitate in maiorē. ¶ Deīde dixit. & duo subiecta sunt aut cōtraria &c. idest & q2 manifestū est per se q̄ transmutatio ē de cōtrario in cōtrariū. ergo transmutatio que est de affirmatiōe in affirmationē est de affirmatiōe cōtraria in affirmationē cōtrariā. ¶ Et q2 due affirmationes aut earū habitus aut altera erit habitus & altera p̄uatio dixit: ponamus nos igit̄ h̄ p̄uationē etiā cōtrariū. idest & intelligendū est h̄ per cōtrariū illud qd est cōe duobus. ¶ Deīde dedit cām ꝓpter quā utitur hoc cōtrario large: & est: quia affirmatiōes ꝯtrarie diuidunt̄ in h̄ duo.s.in veram cōtrarietatē & in p̄uationē & habitū: & iam ponit q̄ transmutatio debet eē de affirmatiōe opposita in affirmationē oppositā: & dixit: quādoq3 enim significatur per illam sicut per affirmationē. idest & posuimus cōtraria ſm habitū & p̄uationē in affirmationibus oppositis: q2 p̄uatio quādoq3 significat̄ per affirmationē: ut cū dicim⁹ sor. est nudus: que est affirmatio significans p̄uationē: queādmodū cum dicimus sor. est niger aut albus: est affirmatio q̄ significat habitum. & quasi dicit. & q2 necesse est ut transmutatio sit de affirmatiuo opposito in affirmatū oppositū: & affirmatio opposita est duobus modis. necesse est ut omnis trāsmutatio sit aut de ꝯtrario in cōtrariū: aut de nō eē in esse: aut ecōuerso: & manifestū est q̄ istud nō esse est aliud a nō esse: ex quo est gn̄atio. ¶ Et q2 manifestū est per se q̄ trāsmutatio que ē mot⁹ in rei veritate est inter opposita mediata: & nō est medium in transmutatiōe que est de p̄uatiōe in habitū: q2 inter p̄uationē & habitū nō est mediū: dimisit destruere hanc diuisionē: q2 est manifesta: & q2 vera ꝯtraria mediata inueniunt̄ in trib⁹ p̄dicamentis: necesse est ut motus sit in trib⁹ p̄dicamētis: sed ipse nō compleuit hāc declarationē hoc modo: & quasi dimisit perscrutationem diligēti. ¶ Deīde incepit iducere aliā viam manifestiorē & famosiorē in determinādo genera motuū per determinationē generū p̄dicamētorum: in q̄bus inuenit̄ motus: & dixit: & cum p̄dicamēta &c. idest & cū sit declaratū q̄ motus est de subiecto cōtrario in subiectū cōtrariū: & est declaratū etiā in alia sciētia q̄ predicamēta sunt decem: necesse est ut motus sit in trib⁹ tantū. In qualitate. & est alteratio. In quātitate: & est augmentū & diminutio. Et in loco & est translatio: quoniā in istis predicamētis īueniūtur cōtraria & media: licet lateat in loco aliquātulū: & ideo ꝺclarabit̄ post.[a] ¶ Et expositores querūt hic quomodo hic ponit motū sub trib⁹ generib⁹: & ipsum posuit illud genus per se.s. predicamentū passionis.[b] ¶ Quidā igit̄ cōcesserūt ipsū esse sub istis generibus & dixerūt q̄ predicamentū passiōis ē genus ſm cōsiderationē receptionis mot⁹ nō ſm cōsiderationem motus: & isti dicūt q̄ quale aliud est quiescēs: & aliud motū: & similiter quātum: & locus alius est forma quiescēs: & alius est forma mutata. ¶ Et quibusdam displicet hoc: & dicūt q̄ quale nō ē genus per se: nisi ſm q̄ est quiescens: & simil'r locus: & quātum: cū aūt ista sunt considerata ſm q̄ sunt mota: sunt opposita ipsis cū sunt quiescētia: & īpossibile est ut motus sit species quiescētis. & isti dixerunt p̄cise: q̄ motus ē in p̄dicamento passiōis: & q̄ Aristoteles attribuit illum istis p̄dicamentis: quia ista p̄dicamēta sunt mā motus: nō q2 collocatur sub eis. ¶ Et videt̄ q̄ si potentia ad unūquodq3 p̄dicamentū est in illo genere p̄dicamēti qd est in actu: & simil'r via de potentia ad actum.s. si potētia ad substātiā est quoquo mō in p̄dicamēto substantie: & simil'r via ad gn̄ationem substantie: & simil'r potētia ad quātū: & ad alia p̄dicamēta: visum est q̄ illud esse: qd est inter potētiā & actū in illo genere sit sub illo genere: q̄m esse mediū inter potentiā & actū que sunt in illo genere necessario est de genere actus qui est cōplementū: sed differūt ſm magis & minus: ire enim ad calorē est calor quoquomodo & simil'r ire ad frigus. ¶ Et ſm hunc modum est verū dicere q̄ motus est in genere: in quo ē illud ad qd est motus.s. ſm suam materiā: ſm vero q̄ motus est forma in hac materia existimandū est q̄ motus est per se p̄dicamentū: & ſm hoc fuit cōsiderādū in libro de predicamētis. Motus igitur h3 duplicē considerationē: quoniā ſm suam materiā est in genere eius ad qd est motus. ſm autē formā. idest ſm q̄ est transmutatio cōiuncta cū tēpore est in predicamento passionis. ¶ Et ꝓpter famositatē istius diuisionis.s. quoniā omnes intētiōes diuidunt̄ in habit⁹ quiescētes & mobiles: conueniunt oēs gentes in hoc q̄ posuerunt p̄ncipia nominationū nomē & verbū: & posuerunt nomen cuilibet forme quiescenti: & verbū cuilibet forme mobili: & posuerunt indeclinabile ad collationem inter illa duo. ¶ Ponentes vero receptionem esse predicamētū passiōis nō bene fecerūt: q̄m receptio est potētia ad rem: & iam diximus q̄ potentia ad aliquā rem est de genere illius rei.

¶ **Secundum substātiā autem nō est motus ꝓpter nullum entiū substantie contrarium esse: neq3 iam est in ad aliquid. Cōtingit enim altero mutante verum esse alterū nihil mutans: quare ſm accidēs motus horum est. Neq3 agentis aut patientis neq3 omnis qui mouetur aut mouentis: quia nō est motus: nec generationis generatio: neq3 omnino mutationis mutatio.**

¶ In substantia vero non est motus: q2 nullum ens est cōtrarium substātie: neq3 in relatione etiā est motus: quoniā possibile est ut alterum relatiuorū transmutet̄ absq3 eo q̄ alterum transmutatur: motus igitur eorum est per accidens: neq3 in agere: & pati etiam est motus: neq3 motoris: aut moti: quādo motus nō h3 motū: neq3 generatio habet generationem: & uniuersaliter neq3 transmutatio transmutationem.

10 ¶ Cum posuit q̄ motus inuenit̄ in trib⁹ predicamētis tm̄: incepit destruere ip̄m eē in aliquo ceterorū: & incepit

Priuō q̄n significat̄ p affirmationē Idē. 5. met. tex. 17.

Documentū

In an̄p̄ntis. capi. 5. & i. 5. meta. t. c. 14. & 6. me. t. c. 4. Cōtrarietas & media sūt i trib⁹ p̄ntis: licz in loco lateat aliquātulū. Idē. 8. phy. c. 16. s3 vid op^m 8. me. ꝯ. 4. & 10. me. c. 13.

a Digressio
b Pria solō & ē Alfara.

Scdā solō. & est Auic.

Improbatio scde solonis.

Motus vt ē via est in gn̄e ſmi ad quē. Auer. solō. S3 vr ꝯdcō hic. t. 3. ph. c. 4. q2 ibi dixit q̄ mot⁹ vt ē via ē i p̄nto passiōis. Ḣoc d. q̄ ē in gn̄e ſmi ad quē.

Improbō ꝑme solonis.

incepit a substãtia ⁊c. ¶ Et dixit. in suba vero ⁊c. i. in suba vo nõ ẽ motus: qm̃ oĩs mot⁹ est de 𝔷rio ad 𝔷riũ: sed suba nõ est 𝔷ria sube: vt dictũ est i predicamẽtis. ¶ Et intẽdit hic ꝑ 𝔷ria: 𝔷ria mediata: quoꝝ vtrũqȝ est forma ⁊ habit⁹: ⁊ hñt media. Sȝ q̃ritur hic quõ dixit^a i libro perigeneseos ꝙ ignis est 𝔷rius aque: ⁊ terra aeri.^b ¶ Et Alex. dicit ad h ꝙ h qđ dixit in libro ꝑdicamẽtoꝝ est de substãtijs q̃ sunt cõposite. i. ex forma ⁊ mã: ⁊ in libro de gñatione loq̃t de simplicibus scȝ de formis tm̃: que sunt in potentia in prima mã. ^c¶ Et ista solutio nõ sufficit in h qđ est dictũ h: qm̃ h qđ est dictũ h ꝙ in suba nõ est trãsmutatio qꝛ non hȝ 𝔷riũ est sermo ponẽtis ꝙ in suba nõ ẽ 𝔷rietas ẜm formã aut subm: ⁊ si in suba eẽt 𝔷rietas ẜȝ formã nõ ẜm subiectũ: tũc ẜmo Ari. nõ esset verus in hoc loco. ^d¶ Et opinãdum est ꝙ sube simplices sunt 𝔷rie ẜm suas q̃litates ⁊ ꝓprie q̃litates in eis nõ sunt sube: ⁊ si assimilant̃ substãtijs: qm̃ ^e impõle est vt aliqđ in aliq̃ sit đ aliquo predicamẽto: ⁊ in alio de alio: ita ꝙ ^f calor sit in hoie de qualitate: ⁊ in igne de suba: sed ẽ in igne ꝓpinquus sube: ⁊ iõ accipit̃ in diffõne loco đrie: ^g ⁊ in alijs cõpositis remoti⁹ a suba: vtrũ igitur sit necium dicere ꝙ sube quaꝝ ꝓpria sunt 𝔷ria debere eẽ 𝔷ria: aut dicere ꝙ nõ seq̃tur nisi vt solũmõ sint diuersa: ẽ 𝔷siderãdũ: sȝ nõ h. Cũ igit̃ ꝯcesserimus ꝙ in suba est 𝔷rietas: tũc sermo Aris. nõ erit verus: ⁊ vtruȝ seq̃t̃ ex hoc ꝙ in suba sit mot⁹ sicut existimauit Alex. adeo ꝙ diuisit subam in formã ⁊ subm. s. qꝛ cõcessit: qđ ꝑma simplicia sunt 𝔷ria ẜm formas ⁊ nõ 𝔷ria ẜȝ mãs: qm̃ q̃uocũqȝ fuerint posite sube 𝔷rie: nõ seq̃tur ex hoc: vt i eis sit motus. Qm̃ si ponant̃ 𝔷ria ẜȝ formas tm̃ nõ erit in eis motus: qꝛ subm eoꝝ est in po^a ^h ⁊ sic eẽnt 𝔷ria ẜm vtrũq₃. s. ẜm formã ⁊ subm: nõ esset in eis trãsmutatio nedũ motus: nõ. n. seq̃tur si posuerim⁹ ꝙ in suba sit 𝔷rietas vt in ea sit mot⁹. Et cuȝ Themistius credidit hãc cõsecutionem: rñdit ꝙ ignis non transmutatur ad aquã nisi ꝑ mediũ. Et ẽ sermo valde debilis: cũ hoc qđ est 𝔷 Arist. in libro ^i de gñatiõe ⁊ corruptione: qm̃ cũ posuerimus ꝙ in suba est 𝔷rietas: qꝛ ignis est ꝯtrarius aque: ⁊ ipsuȝ trãsmutat̃ ad aquaȝ: ⁊ nõ destruit hoc dicere sermonẽ dicẽtẽ ꝙ ignis transmutatur in aquã per mediũ: qꝛ ista est dispõ 𝔷rioꝝ mediatoꝝ. s. ꝙ motus nõ est nisi i istis: ergo questio non dissolueretur ẜm ꝙ existimauit Themistius dissolui: neq₃ ẜm ꝙ existimauit Alex. Et q̃stio non seq̃t̃ oĩno: qm̃ nõ seq̃tur si dixerimus ꝙ in illo in quo non est 𝔷rietas nõ est motus: vt in illo in quo est 𝔷rietas sit mot⁹: in ponẽdo igit̃ ꝙ in substãtia est ꝯtrarietas nihil malũ est plus q̃ destruere indiciuȝ Aris. ⁊ q̃uocũq₃ ꝯcedatur ꝙ in suba ẽ 𝔷rietas: destruetur signuȝ Arist. quare solutiones Alex. ⁊ Themistij nõ valent. Et ista demonstratio qua declarauit ꝙ in suba nõ est motus fundat̃ super hoc ꝙ in suba non est 𝔷rietas: ⁊ ꝙ motus est in 𝔷rijs. Et forte ista declaratio ẽ famosa: ⁊ illa qua sustẽtatus est: est illa quã ꝑdixit. s. ꝙ trãsmutatio que est in suba est gñatio ⁊ corruptio: ⁊ gñatio ⁊ corruptio nõ sunt motus: qꝛ sunt in illo qđ est in po^a non in actu ⁊ motũ est in actu. Et hoc quod narrauimus de Alex. est dictũ in expõne eius i libro de generatione: ⁊ ideȝ in expõne sua hic: illud qđ nos dicimus de nobis. s. ꝙ elemẽta nõ sunt 𝔷ria nisi ẜȝ q̃litates nõ ẜȝ formas: ⁊ eramus leti in hoc. Et cũ declarauit ꝙ in suba nõ est motus: declarauit ẽt ꝙ in relatione nõ est motus: qm̃ illud qđ trãsmutat̃ ad relationẽ trãsmutat̃ se q̇escẽte ꝑ trãsmutatõeȝ sui correlatiui.

Digressio.

a In scđo de gñõne. 24. ⁊ 49. ⁊. 22.

b Alex. solo. Vide 𝔷sile ꝑ phy. 52.

c Improbõ.

d Responsio Auerroys.

e Impõle est vt aliqđ i alio q̃ sit de alio ꝑdicamẽto: ⁊ in alio đ alio cõsile ꝑ ph. te. c. 30. ⁊. 27. ⁊. 8. me. cõ. 5.

f Calõ i igne ẽ ꝓpiquor sbe ⁊ iõ accipit̃ i diffõne loco đrie. Viđ cõsile. 8. me. cõ. 5. Et. 4. ce. 6 ⁊. 26. 7. met. 41. 8. ph. 32. ꝑ de aia. xi.

g Calitas in igne ẽ ꝓpiquior sbe i alijs ꝯpositis ẽ remotior a sba. Viđ diligẽter ꝑ isto. cõ. 4. q̃rti đ ce. ⁊c.

h Si substantie essent 𝔷rie ẜȝ formas ⁊ ẜȝ mãs nõ eẽt i eis trãsmutatio nedum motus. Vide cãm. 8. me. te. cõ. 14. Et ꝑ de generatione. 43.

i In. 2. đ generatõe. t. cõ. 24. ⁊. 26.

U. g. qm̃ colũna que est in dextro sor. vertitur ad sinistrũ Sor. qñ sor. trãsfert̃ in loco: trãsmutatio igit̃ in colũna ẽ ꝑ accñs: trãsmutatio vo relatiui q̃ est i sorte lȝ sit ꝑ se: seq̃tur veꝝ motũ. s. trãslationẽ in loco: ⁊ h intẽdebat cũ dixit: qm̃ qñq₃ trãsmutat̃ alteꝝ correlatiuoꝝ ⁊c. ¶ D. d. motus igit̃ eoꝝ ẽ ꝑ accñs: in illo vo qđ nõ trãsmutat̃ manifestũ est: ⁊ in illo aũt qđ transmutat̃: trãsmutatio per quã est relatiuũ est ꝑ accñs: qꝛ relatio q̃ accidit ei est ꝑꝑ suã trãsmutationẽ in loco per accñs. Est igit̃ vtriusq₃ ꝑ accñs: alterius vo qꝛ est q̇escẽs: reliq̇ vo qꝛ mouet̃ motu diuerso a trãsmutatione accidẽte ei: qm̃ seq̃tur suã trãslationẽ i loco: ipsum esse in dextro aut i sinistro colũne. ¶ D. d. neq₃ in actione ⁊ passiõe ⁊c. Et intẽdit ꝑ actionẽ illđ qđ est cõe actioni agẽtis: siue fuerit agens verũ motum aut aliquã trãsmutationẽ q̃ nõ sunt motus: ⁊ silr intẽdit ꝑ passionẽ: ⁊ ideo induxit post destructioneȝ: ⁊ dixit: neq₃ motoris aut moti: ⁊ quasi dicit. ꝙ actio ⁊ passio nõ hñt motus neq₃ motoris ⁊ moti: neq₃ generati ⁊ generãtis: ⁊ vlr trãsmutantis ⁊ transmutati: qm̃ motus nõ hȝ motũ: neq₃ trãsmutatio hȝ trãsmutationẽ vlr. ¶ Deinde incepit declarare hoc: ⁊ dixit.

¶ Primum quidẽ enim contingit dupliciter motus eẽ motuȝ: aut sicut subiecti vt homo mouetur: quia ex albo in nigrum mutatur: sic ⁊ motus: aut calescit aut frigescit: aut locuȝ mutat: aut augetur: aut diminuitur: hoc autem impossibile est: non enim subiectorũ aliquid est mutatio.

¶ Primo vero nõ est possibile vt motus habeat motum nisi altero duorum modoruȝ: aut ita ꝙ sit subiectum. Uerbi gratia: ꝙ homo mouetur: quia transmutatur de albedine in nigredinem: aut qꝛ calefit: aut infrigidatur: aut mutat locum: aut augmentatur: aut diminuitur: sic dicitur in motu: sed hoc est impossibile: quoniam transmutatio non est de rebus subiectis.

¶ Qꝛ motũ hr̃e motũ intelligitur duobus modis: aut ita ꝙ motus sit subiectus motui ẜm qđ res mota est subiecta motui: aut ita ꝙ motus habeat motum. i. indigeat ad hoc ꝙ sit motu precedẽti: vt ens generatuȝ indigeat motu generationis: ⁊ impõle est imaginari vt motus habeat motum nisi altero istorum duorum modorum: incepit perscrutari de prima diuisione. Et dixit: aut ita ꝙ motus sit subiectum ⁊c. idest aut ita ꝙ motus sit subiectuȝ motui: ita ꝙ dicatur ꝙ motus mouetur per motum existentem in ipso: sicut dicitur ꝙ homo mouetur: quia transmutatur de albedine in nigredinem: aut de frigore in calorem: aut de loco in locum: aut de diminutione in augmentum: aut econuerso. ¶ Deinde. d. sicut đr in motu. i. ẜm hũc igitur modum đr ꝙ motus mouetur. s. qꝛ transmutatur et mouet̃ ꝑ alium motũ sicut diximus hoc in re subiecta motui. s. ipsam moueri. ¶ D. d. sed hoc est impossibile ⁊c. idest sed hoc ꝙ motus sit subiectum motui: manifestum est quod est impossibile: quoniam si motus esset subiectum motui: tunc motus recipiet motum ⁊ quietem: quoniam illud quod inatum est moueri innatuȝ est quiescere ⁊ impossibile est vt motus recipiat quietem: quoniaȝ motus est ꝯtrarius quieti

ex hoc igitur apparet: q impossibile est vt i motu sit motus: aut. s. vt motus sit subm motui.

C Aut in mutando aliquod subiectuz ex mutatione in alteram speciez: vt homo ex egritudine in sanitatem. Sed neqz hoc possibile est nisi fm accidens. Hic enim motus ex alia specie in aliam mutatio est: τ generatio autez τ corruptio similiter: preter q he quidem sint in opposita sic: motus autem non similiter. Similiter igitur mutabit ex sanitate in egritudinez: τ ex hac ipsa mutatione in aliam. Manifestum autem q cum infirmetur mutatus erit in qualibet. Contingit eniz quiescere τ amplius in non contingēte semper. Et illa ex quodā in qͦdam alterum est. Quare τ opposita erit sanatio: sed fm q accidit vt si ex recordatiōe in obliuionem mutat qm̄ cui inest illud mutat aliqn̄ in sciētiaz aliquando vero in sanitatem.

C Alius vero modus est vt sit aliud subiectum cui accidit trāsmutatio: τ transferatur ad aliaz formā. Uerbi gratia: homo de egritudine in sanitatem: τ hoc etiam non est possibile in motu per accidens: ipse eniz motus est translatio de aliquo in aliquid aliud. Generatio enim τ corruptio sunt tales: preter hoc q motus ad opposita est in hoc quodā modo: τ in hoc alio modo. Transmutatuz igitur transmutatur de egritudine in sanitatem: τ cum hoc de hac trāsmutatione in aliā. Manifestuz est igitur q transmutatio eius cum fuerit ad egritudinem: erit ad aliquam transmutationem quecunqz sit: quoniā possibile est quiescere: τ etiam possibile est vt semper transmutetur non ad quālibet transmutationem; sed illa transmutatio est de aliquo in aliud: τ quandoqz erit in oppositū: τ ē sanitas per accidēs. Uerbi gratia. Quoniam transmutatio de rememoratione ad obliuionem est transmutatio accidens illi qui habet illam transmutationez. Quandoqz igitur transmutatur ad sciam: τ quandoqz transmutatur ad sanitatem.

iz C Cum destruxit primum modum incepit destruere scōm qui est vt motus fiat a motu aliquo ad motuz. C Et dixit: alius vero modus τc. i. modus vero secūdus fm quez possibile ē imaginari q motus hz motum est: non q motus sit subiectuz motui: sed q illic sit aliud subiectum ex quo sit motus ad motum: sicut homo mouetur de egritudie ad sanitatez: τ quasi dicat ita q aliud subiectuz sit ab ipso motu: cui subiecto accidat trāsmutatio: τ transfertur de motu in motum: sicut subiectū transfertur de vna forma in aliā formam: vt homo ō egritudine in sanitatē. C D. d. τ hoc est impossibile τc. i. τ non est possibile vt motꝰ sequatur essentialr̄ alium motum sicut forme quiescētes sequunt̄ motū: sed si hoc fuerit erit per accidēs. s. vt esse motus sit pfectio eius quod est in potētia: ita q motus sit perfectio motus: quemadmoduz forme quiescētes sunt pfectio motus. C Et cuz narrauit q hoc est impol̄e: nisi per accidēs: dedit causaz sup h̄: τ dixit: ipse enim motus τc. i. τ hoc est impol̄e in motu essentialr̄: qz motus est translatio rerum existētium de forma gescēte in formā gescētem. vnde segtur vt trāslatio nō īdigeat trāslatione nisi p accn̄s. C D. d. gnātio. n. τ corruptio sūt tales. i. τ h̄ qͦd seqt̄ de hoc ī vero motu: silr̄ est de gnātione τ corruptione qm̄ impol̄e est vt gn̄atio habeat gnātionē: aut corruptio corruptionē. C D. d. p̄ter hoc q motꝰ τc. i. τ inter motū τ gnātionem τ corruptionem non est differētia: p̄ter hoc q generatio τ corruptio sunt in oppositione alia ab oppositione in qua est motus. s. qm̄ gnātio τ corruptio sunt de nō eē in esse: τ de esse in nō eē: τ alij motus sunt de esse ɔtrario in esse ɔtrarium: τ hic non facit differētiaz in hoc q sit impol̄e trāsmutationē habere trāsmutationē: τ motum h̄re motum eētialr̄. C Et cum narrauit q gnātio τ corruptio in hoc sūt tanq̄ motꝰ: icepit īducere impol̄ia sequētia hāc positionē: τ dixit: erit igit̄ trāsmutatio de sanitate in egritudinē: τ cū hoc de hac trāsmutatione in aliā. i. τ cuz trāsmutatio trāsmutat̄ in aliā trāsmutatiōem: τ trāsmutatio qn̄ transmutat̄ est in re ad quā transmutat̄ manifestuz est q si illud qͦd trāsmutat̄ de sanitate in egritudinē: trāsmutat̄ in aliam trāsmutationem: erit in duabus trāsmutationibus insimul. s. in egritudie τ in trāsmutatione ad quā transmutat̄. Omne enim qͦd transmutatur de aliquo in aliquid dum mouetur semp separat̄ a pte illius ex quo mouet̄: τ acqrit partem illius ad qͦd mouetur. C Deinde dixit: manifestum est igit̄ τc. i. τ cū posuerimus q illud qͦd mouet̄ de sanitate in egritudinem est in duabꝰ trāsmutationibus insimul. s. transmutatione ad egritudinez: τ in trāsmutatiōe ad trāsmutationē: ad quā transmutat̄: manifestum est q qn̄ trāsmutat̄ ad egritudinē: trāsmutat̄ cum hoc ad quālibet trāsmutationem: cuz sic fuerit positio dicētis q omnis trāsmutatio est a trāsmutatione sine determinatione. C Deinde induxit id qͦd sequit̄ ex hoc: τ dixit: qm̄ impol̄e ē gescere. i. τ cum transmutat̄ de sanitate in egritudinez: τ trāsmutatur cū hoc a qualibet trāsmutatione: pol̄e est ipsuz trāsmutari ad priuationem trāsmutationis: τ sic erit simul trāsmutatum ad egritudinē: τ nō trāsmutatū insimul: qͦd est īpol̄e. C Deinde induxit aliud impossibile: τ dixit: τ pol̄e est τc. i. τ etiā possibile est fz hoc vt trāsmutatuz trāsmutet̄: sz nō ad qͦlibet: sz ad oppositum: qm̄ trāsmutatio essentialr̄ est de opposito in oppositum: τ sic sequitur vt res transmutetur duabꝰ transmutationibus oppositis insimul: adeo q illud quod trāsmutat̄ de sanitate in egritudinē dum trāsmutat̄: transmutat̄ de egritudine in sanitatem: τ hoc quia accidit trāsmutationi trāsmutari ad cōtrariuz. C U. g. qm̄ trāsmutatio de rememoratione ad obliuionē existimat̄ ɔtinuari cū trāsmutatiōe que est de obliuione ad rememorationez: sz per accn̄s. U. g. qm̄ trāsmutatio de memoria alicuius intentionis τ obliuionis eius est transmutatio accidēs illi rei cuius est illa intentio. C Deinde dixit: quando igitur trāsmutatur ad scientiam τc. idest sed hoc q est mos dicere q trāslatio est de trāsmutatiōe ɔ̄ria ad trāsmutationem

Unꝰ motꝰ nō se qt̄ eētialr̄ alium: sz si h̄ fuerit erit per accn̄s. Uid p fecid dclarationē huiꝰ. 8. ph. cō. 7 i.

Et qͦd transmutat̄ ō aliq in aliqd duz mouet̄ sēp separat a pte illiꝰ ex q̄ mouet̄ τ acqrit ptez illiꝰ ad qͦd mouet̄. Cōsile. 5. phy. cō. 4. τ 6. ph. 32. τ 8 ph. cc. cō. 70.

nem 𝔡riam: vt dr: ꝙ de memoria est trāſmutatio ad obliuionem: nō est essentialr: ſʒ h accidit ꝑꝑ trāſmutatum: qm̄ ſicut trāſmutat aliqñ ad ſciam: ⁊ aliqñ ad ſanitatē: ita accidit tranſmutari qñqʒ de obliuiōe ad ſcientiā: ⁊ de egritudine ad ſanitatem: ⁊ qñqʒ de ſcia: ⁊ qñqʒ ad ſciam: ⁊ qñqʒ de ſanitate: ⁊ qñqʒ ad ſanitatem: nō ita ꝙ tranſmutatio que est de ſanitate i egritudinem est eſſentialiter .i. copulata: ſed inter illa est quies: quoniam ſi hoc non eſſet: ſequeretur vt moueretur duobus motibus oppoſitis inſimul.

¶ Amplius aūt in infinitum vadit ſi erit mutationis mutatio: ⁊ generationis generatio Necesse igitur est esse primaʒ ſi vltima erit: vt ſi ſimpliciter generatio fiebat aliquando: ⁊ qd̄ fit fiebat. Quare nondum erat tūc qd̄ fit ſimpliciter: ſed aliquid cum fit: ⁊ factum est iam: ⁊ iterum fiebat hoc aliquādo: quia nondum erat tūc qd̄ fit. Quoniā autem infinitorum non est primum: non erit quideʒ vltimum. Quare neqʒ habitū: neqʒ fieri igitur: neqʒ moueri poſſe est: neqʒ mutari nihil.

Cū īfinitorū nō ſit pᵐ non erit ēt vltᵐ.

¶ Et etiam hoc procedit in infinitū ſi trāſmutatio hʒ tranſmutationem: ⁊ gnātio generationem: qm̄ necesse est vt ſit prius ſi posterius est futurū. V.g. qm̄ ſi gnātio ſimpliciter fuerit: erit generatio in aliqua hora: generatio enim generabat: ex quo ſeqtur: vt generatio nondum ſit ſimpliciter generata: ſʒ cū fuerit generata: tunc exiſtet generata: ⁊ iam fuit etiaʒ generata in aliqua hora. Ex quo ſequitur vt generatio non fuerit generata: ⁊ cū infinita non habent primum: impoſſibile est primum eſſe. Ergo impoſſibile est ꝯſequēs eſſe. Ergo impoſſibile est ſm hoc aliquid generari: ⁊ aliquid moueri.

13 ¶ Cū declarauit ꝙ trāſmutatio nō pōt trāſmutari ad trāſmutationē niſi ꝑ accidēs: qm̄ trāſmutatio eēntialiter est de quieſcente ad geſcentē: ⁊ intelligo hic per quieſcētem illud quod caret trāſmutatione ſiue i loco: ſiue in alio: incepit inducere impoſſibilia contigētia huic poſitioni: ſi aliquis poſuerit ipſam eſſentialr. Et dixit: ⁊ etiam hoc procedit in infinitū .i. ⁊ ſi tranſmutatio ſeqtur tranſmutationē pcedētē eēntialr: cōtingit vt ante hāc tranſmutationē demonſtratā ſint trāſmutationes infinite. ¶ D.d. necesse est .n. vt pus ſit ⁊c. i. ⁊ cōtingit huic opinioni vt ante trāſmutationē demōſtratā ſint trāſmutatiōes īfinite: qꝛ nece est cū añ trāſmutationē fuerit trāſmutatio: ⁊ poſuimus trāſmutationē poſteriorē eē in actu vt prior trāſmutatio ſit actu ante: ⁊ h intēdebat cū dixit: ⁊ vt pus ſit ⁊ cū poſterius fuerit futurū .i. cū poſterius fuerit: erit prius. ¶ D.d. V.g. ⁊c. itēdit ꝑ hūc ſermonē dſtruere gnātionē hre gnātionē: ⁊ ſilr motum habere motū ⁊ fundat ſuper duas propōnes. Quaruʒ altera ē ꝙ res generata cū fuerit in generatione nōdum eſt illa res gnāta. V.g. qm̄ homo cū fuerit in gnātione nōdū est homo: ⁊ hoc manifeſtū est per ſe. ¶ Scda aūt est ꝙ cum generatio ſimplr fuerit generata tunc generat. Si igitur aliquis poſuerit ꝙ generatio generat ſicut

Res gnāta cū fuerit i gnātōe nōdū ē illa res gnāta. Jd̄ ifra. c. 6. Vide ꝯſile. 6. phyſ. 99. Et 8. phyſ. 69.

generatur indiuiduum ſube: ſeqtur ex pma propoſitione vt gnātio nō ſit dum gnātur: ſicut hō nō est hō dum gnātur: ⁊ ſeqtur ex ſecūda: ꝙ cuʒ gnātio ſimpliciter exiſtat cōpleta nō erit: qꝛ poſitū est ipſam generari cū fuerit: ⁊ ipſaʒ nō eē cū gnātur: ex quo ſeqt vt ſit: ⁊ vt non ſit in eodē inſtanti: qd̄ est impoſſe. Impoſſibile igit ſequit ex hoc qd̄ poſuimus ꝙ gnātio hʒ generationē. ¶ Et cū dixit. V.g. qm̄ ſi generatio ⁊c. intēdit. V.g. qm̄ ſi gnātio ſimplr exiſtit gnāta in actu ī aliqua hora cū gnāt. ¶ D.d. necesse est igit ex h ⁊c. idest necesse est igit vt gnātio ſimplr duʒ gnātur nō ſit gnāta ꝑfecte. ¶ D.d. ſed cū fuerit gnāta ⁊c. i. ſed cum fuerit gnātio: tunc inuenit gnātum: ſed ante hoc hec gnātio que est generata in alio tēpore gnābatur: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: ⁊ hoc ēt gnābat in aliqua hora. ¶ D.d. ergo necesse est ⁊c. i. ergo nece est vt generatio ſimplr nonduʒ ſit. ſ. in illa hora in qua est: qd̄ est impoſſe: ⁊ lʒ vt apparet non induxit hoc exēplū niſi ad deſtruēduʒ hāc opinionē ex hoc ꝙ cōtingit ei. ſ. infinitū eſſe: tñ cōtinet aliā deſtructionē: cuʒ h quod dat exēplificationē quā intēdit. ¶ Et ideo reuerſus est ad declarādum illā pmā deſtructionē: ⁊ dixit: ⁊ cū infinita ⁊c. i. ⁊ cū ante trāſmutationē demōſtratā in actu est alia trāſmutatio: ⁊ añ illā alia: ⁊ h est eēntialiter: tūc inuenient trāſmutationes īfinite: ⁊ cū īfinita nō hñt primū: g iſte trāſmutatiōes nō hñt primā: ⁊ cū pma trāſmutatio non est: nō erit ꝯñs: qm̄ primū est neceſſariū in eē ſequentis: ⁊ cū ſequens nō erit: nō erit iſta trāſmutatio pſens: qd̄ est impoſſe.[a] Ergo ante trāſmutationē nō est trāſmutatio eſſentialr: per accidens vo est neciuʒ. ſ. ꝙ ante oēm trāſmutationeʒ ſit tranſmutatio. qm̄ necesse est hoc vt ſit hic vnus motus eternus q ſit cā ꝙ ante oēm motū factum ſit motus: vt declaratū est in octauo.[b] ¶ Et qꝛ moderni nō diſtinguūt illud qd̄ est ꝑ ſe: ⁊ illud qd̄ est ꝑ accñs: exiſtimauerunt qd̄ ſeqtur ex h ꝙ ſi hō ſemꝑ gnātur ab hoīe: ⁊ primum nō fuerit: poſtremū non erit.[c] ¶ Et non est ita: quoniam primum est. ⁊ est ſol: ⁊ intelligentia operās. Hominem autem generari ab hoīe in infinitum est verū per accidens non per ſe.

Hic perficit pmā demonſtrationem.

a Añ trāſmutationē eſſentialr nō ē trāſmutatio eēntialr ꝑ accñs vo ē neciuʒ. Jd ē ꝑ ⁊ce. 22. conſile. 8. ph. com. 47.

b Inuehit ꝯ leges. Vid ꝯ. 8. phy. com. 15. ⁊ 47.

c In gnātiōe hoīs pmū ē ⁊ ē ſol ⁊ intelligētia opāns.

¶ Amplius eiuſdem motus cōtrarius est: ⁊ adhuc qes ⁊ generatio ⁊ corruptio. Quare ⁊ quod fit: cum fiat quod fit: tunc corrūpit. Neqʒ .n. cum mox fit: neqʒ poſterius. Eſſe enim opʒ qd̄ corrumpitur.

Eē opʒ illud qd̄ corrūpit.

¶ Et etiam motus per contrarium erit eiuſdem rei: ⁊ quies etiam ⁊ generatio: ⁊ corruptio. Si igitur tunc generatio est generata quando generatur: quando igitur corrumpitur: quoniam impoſſibile est vt generetur ⁊ corrumpatur duʒ generatur. Neqʒ in poſtremo: quoniam corruptum indiget vt generetur neceſſario.

¶ Idest hoc qd̄ dixit: ⁊ ēt ⁊c. fundat ſuꝑ tres ꝑpōnes. 14
Quaꝝ vna est ꝙ res mota in rebus q mouent motibus oppoſitis est eadē. V.g. qm̄ id qd̄ mouet in loco idē est cū illo qd̄ geſcit: ⁊ ſilr illud qd̄ gnātur: ideʒ est cum eo qd̄ corrumpit. ¶ Scda aūt ꝑpoſitio ē ꝙ oē gnābile est corruptibile: ⁊ hoc apparet ꝑ inductionē ⁊ declarabit ꝑfecte in p celi ⁊ mundi. ¶ Tertia vero est ꝙ corruptū nō corrūpitur dū gnātur: neqʒ res mota geſcit dum mouet. Cum igitur poſuerimus ꝙ

gnãtio hꝫ gnãtionẽ: ſeqtur vt hẽat corruptionẽ: ⁊ cuꝫ habuerit corruptionẽ: ſeqꝛ vt ipſa gnãtio recipiat corruptionẽ: ⁊ ſic ꝯriũ recipit ſuũ ꝯrium: qꝺ eſt impoſſe. ¶ D. d. ſi gnãtio tũc ⁊c. i. ſi igiꝛ gnãꝛ duꝫ gñaꝛ eſt generatũ nõ corruptũ. ſ. qꝛ nõ põt corrũpi apud gnãtionem: qñ igiꝛ corrũpiꝛ gnãtũ ſi hꝫ gnãtionẽ. ¶ Qm̃ impoſſe eſt corrũpi apud gnãtionẽ: neqꝫ qñ cõpletur gnãtio qm̃ corruptũ eſt ipſũ gnãtũ. ſ. ꝙ gnãtũ ẽ ſubꝫ corruptiõis: ſi igiꝛ gnãtio corrũpiꝛ: tũc ꝯriũ erit ſubꝫ ſui ꝯry: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: neqꝫ ĩ poſtremo ⁊c. i. qꝛ res corrupta indiget vt illa ſit gnãta: ⁊ vt ſit gnãta: ⁊ vt ſit in eadem hora cum corruptione.

Impoſſe ẽ ꝯriũ recipe ſuum ꝯriũ. Jꝺ ꝓ ph cõ. 51. ⁊ q̃ ibi. Et. 2. de gnãtõe. t. c. 6. ⁊ que ibi.

¶ Amplius oportet mãm ſubeſſe ⁊ ei quod fit ⁊ mutanti. Que igiꝛ erit materia ſicut alterabile: vt corpus: aut aĩa. Sic aliqꝺ qꝺ fit motus: aut generatio.

¶ Et etiã gnãtũ trãſmutatuꝫ indiget vt hẽat mãm ſubiectã: q̃ igiꝛ eſt iſta mã: qm̃ queadmodũ alteratũ eſt corpus aut aĩa: ita gnãtũ eſt aliquid motus aut generatio.

15 ¶ Iſta eſt alia ratiocinatio: ⁊ eſt: qm̃ ſi trãſmutatio ẽ gnãtio: ⁊ oẽ gnãtum hꝫ mãꝫ: neċe eſt vt trãſmutatio hẽat mãm ſubiectã: ⁊ illa mã ẽ q̃ diſponiꝛ ꝑ illã trãſmutationẽ ſicut corpus aut aĩa diſponiꝛ ꝑ trãſmutationẽ: cũ tranſmutatio fuerit in eis. Et dixit: q̃ igitur eſt iſta mã. i. mã trãſmutatiõis que eſt genus in quo eſt trãſmutatio: nõ mã in qua eſt trãſmutatio. ſ. q̃ eſt de alio genere a genere trãſmutatiõis: ſi trãſmutatio fuerit trãſmutata. ¶ D. d. queadmodũ igitur alteratuꝫ ⁊c. i. queadmodũ igiꝛ trãſmutatiõis in ſuba ſubꝫ eſt aut corpus aut aĩa: ſilr ſubꝫ gnãtiõis ſi generaꝛ. ſ. genus in quo eſt gnãtio dꝫ eſſe aliqꝺ aliud: aut mot⁹ vlr qcũqꝫ aut gnãtio. Utiꝛ igiꝛ hoc noĩe alteratio ꝓ trãſmutatione in ſuba: ſed nõ pro tranſmutatione in qualitate: nõ gnãtio nõ eẽ de ſuba: qm̃ ſi nõ vteretur hic pro trãſmutatione in ſuba: ſed pro trãſmutatiõe in qualitate tunc gnãtio nõ erit de ſuba. Et quaſi intẽdit declarare ꝑ hũc ſermonẽ ꝙ impoſſia cõtingẽtia ponẽtibus ꝙ motus hꝫ motũ: ita ꝙ motus ſit ſubm motui eadẽ ꝯtingũt ponẽtib⁹ ꝙ mot⁹ hꝫ motũ: ita ꝙ ſubm ſit aliud: qm̃ ſeqꝛ ex hac põne vt mot⁹ moueatur: ſicut ſeqꝛ ex ꝑma: qm̃ ſicut in tranſmutatione de albedine ĩ nigredinẽ ſeqꝛ vt nigredo ſit trãſmutata: ſilr ſi gen⁹ moti in quo eſt fuerit motus: ſeqꝛ vt mot⁹ moueaꝛ: ⁊ ſi nõ ponaꝛ ꝙ mot⁹ eſt ſubm motui: vt poſuimus in ꝑ mõ. Et ꝧ eſt ita qm̃ ſubꝫ mot⁹ ĩtelligitur duobus modis. Quorũ vnus eſt illud in quo eſt motus. ſ. corpus motuꝫ: ⁊ ꝓm ꝧ ĩtelligiꝛ ꝑmus modus in hoc ꝙ corpus moueaꝛ. ſ. in ꝧ ꝙ motus ſit ſubm motui ſicut corpus ẽ ſubm ei. Scꝺs vero modus eſt genus ĩ quo ẽ motus. ſ. qualitas trãſmutabilis: aut ſubſtantia: aut q̃ꝫtitas: aut vbi: hoc. n. eſt ſubiectum motui etiã alio mõ: ⁊ ex ꝧ modo ẽt ſeqtur vt motus moueaꝛ ſi motus habeat motũ: ita ꝙ ſubm eius ſit aliꝺ a ſubiecto motus: ⁊ iſte eſt ſecũdus modus.

Documẽtũ.

Subm mot⁹ ĩtelſr duob⁹ modis.

¶ Et iteꝝ aliqꝺ in qꝺ moueꝛ. Oportet enim aliqꝺ eſſe huius ex hoc in hoc motũ: nõ motum aut generationem. Silr autem ⁊ qũo erit: nõ. n. erit doctrina: que doctrine generatio. Quare nec generationis generatio: neqꝫ quedam cuiuſdam.

¶ Et etiaꝫ illud igitur ad qꝺ eſt motus quid eſt: neceſſe eſt enim vt motus huius demõſtrati ſit de hoc in hoc aliqꝺ nõ motus: ⁊ cuꝫ hoc impoſſe eſt hoc intelligi qũo ſit: impoſſe enim eſt vt ſcia fiat ſcientia: ergo generatio non hꝫ generationeꝫ omnino.

16 ¶ Dicit ⁊ ẽt ſi poſuerimus ꝙ mot⁹ hꝫ gnãtionẽ: qꝺ igitur eſt illud ad qꝺ gnãꝛ mot⁹: qm̃ neċe eſt vt motus rei ſit de ꝧ in ꝧ: ⁊ vt illud ex quo ẽ mot⁹: ⁊ ad qꝺ eſt motus ſit aliud a motu: ⁊ cuꝫ poſuerimus ꝙ mot⁹ hꝫ gnãtionẽ: tũc illud ad qꝺ ẽ motus ⁊ ex quo eſt mot⁹: erit motus: qꝺ nõ eſt intelligibile. ſ. qũo ſcia fit ſciã: ⁊ motus fit motus. Qm̃ gnãtum eſt illud: qꝺ nõduꝫ eſt in actu ꝑfecto. ſ. qꝺ eſt in via gnãtionis: nã ſi eſſet in actu: nõ eẽt illic gnãtio: qm̃ gnãtio eſt exitus ei⁹ qꝺ ẽ in po ͣ in actum: ⁊ eſt eſſe nõ cõpletũ: ſi igiꝛ mot⁹ haberet gnãtionẽ: tũc eẽ rei in via gnãtionis eẽt eẽ eius ꝑfecte in actu: ⁊ ſic res q̃ eſt iaꝫ cõpleta gnãta gnãretur: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit: qm̃ impoſſe eſt: vt ſciẽtia fiat ſcia. i. qm̃ ſicut eſt impoſſe vt ſcia fiat ſcia: ita ẽ impoſſibile vt generatio generetur.

Gnãtio ẽ exitus ei⁹ qꝺ ẽ i põa ĩ actuꝫ: ⁊ eſt eſſe nõ cõpletum.

¶ Amplius ſi tres ſpẽs ſunt motus: harũ aliquam neceſſe eſt eſſe ſubiectam naturam: ⁊ in quaꝫ mouetur: loci igitur mutationem alterari aut ferri. Omnino aũt quoniã qꝺ mouetur oẽ mouetur tripſr: aut in eo qꝺ eſt ꝓm accidens: aut qꝛ pars aliqua: aut quia per ſe ꝓm accidẽs ſolum cõtingit mutare mutationem: vt qui ſanus fit currat: aut diſcat: hoc aũt ꝓm accidens dimiſimus olim.

¶ Et etiam ſi ſpecies motus ſunt tres: neceſſe eſt vt natura ſubiecta iſti ſit vna earum: ⁊ ſilr illud ad quod mouetur: ⁊ ſic tranſlatio alterabitur: aut transfertur. Et vlr cum omne motum mouetur tribus modis: aut per accidens: aut ꝓm partem: aut per ſe: poſſibile eſt vt tranſmutatio trãſmuteꝛ. V. g. vt infirmus ecce adhuc iam medicinaꝛ: aut addiſcit: ⁊ iam dimiſimus ſuperius loqui de trãſmutatione per accidens.

17 ¶ Cũ dixit ꝙ ſi mot⁹ hꝫ motũ ſeqꝛ vt mot⁹ moueaꝛ. ĩcepit dicere inopinabile ꝯtingẽs in. ꝧ. et dixit: etiam ſi ſpẽs mot⁹ ſunt tres ⁊c. i. ⁊ ẽt ſi in ꝑdicamẽto mot⁹ fuerit mot⁹. ſ. ꝙ mã mot⁹ ſit mot⁹: ſicut mã alterationis eſt in q̃litate: ⁊ mã tranſlationis eſt in vbi: ⁊ iam declaratũ eſt prius ꝙ ſpẽs mot⁹ ſunt tres trãſlatio: ⁊ alteratio: ⁊ diminutio: neċe eſt ſi mot⁹ eſt in motu ſicut alteratio in q̃litate: trãſlatio in vbi: vt idẽ mot⁹ ſit aut in ſua ſpẽ: aut in alia: ſi ĩ ſua: ſeqꝛ vt trãſlatio trãſferaꝛ: ⁊ alteratio alteretur: qꝺ eſt ĩopinabile: ſi in alia: ſequiꝛ vt trãſlatio altereꝛ: ⁊ alteratio transferatur: qꝺ eſt magis inopinabile. ¶ D. d. neceſſe eſt vt nã ſubiecta ⁊c. ⁊ intẽdit per nãm ſubiectam gen⁹ in quo eſt motus. i. neċe ẽ vt mã ſubiecta iſti motui ſit vn⁹ motuũ: ⁊ ſilr neċe eſt vt iſte mot⁹ q eſt q̃ſi forma in hac materia ſit vn⁹ trium motuũ: ⁊ ꝧ ĩtẽdebat cũ dixit: ⁊ ſilr illud ad qꝺ mouetur. i. ⁊ ſilr ẽ neceſſe: vt forma iſtius mot⁹ ſit vn⁹ trium motuũ: ⁊ accipit illꝺ

ad qꝺ

Illō ad qd̄ ē mot⁹ est d̄ nā mot⁹. Id. 5. c.9. Et.3.ph. com.4.

ad qd̄ mouet̄ loco motus: qꝛ illud ad qd̄ ē motus: est de nā motus. ¶ D.d. ⁊ vl'r ⁊c̄. ⁊ itēdit declarare q̄uo seq̄tur vt motus sit a motu p̄ accn̄s: manifestū est. n. φ hoc est ꝯn̄s motum generatuȝ: ⁊ apparet i p̄nº octaui: ⁊ quasi dicat: ⁊ qꝛ omne motum mouet̄ aut per se: aut p̄ accn̄s: ⁊ declaratum est φ motus non est ex motu p̄ se nec̄e est vt mot⁹ fiat a motu p̄ accn̄s. ¶ Et tacuit de illo q̄ est s̄m p̄tē: qꝛ oē qd̄ h̄ȝ motum s̄m partem: posse est vt motus sit in toto: qꝛ cuȝ pars diuidit̄ fit totū: si igit̄ eēt posse vt motus moueret̄ s̄m p̄tem: eēt posse vt moueret̄ s̄m totū: ⁊ cū est imposse vt motus moueat̄ p̄ se: aut s̄m p̄teȝ: q̄ est posse p̄ accn̄s: imo apparebit φ est nec̄ium. s. vt ante oēm trāsmutationem sit trāsmutatio. ¶ Deinde dixit. V.g. ⁊c̄. i. V.g. vt trāsmutatio egri de egritudine in sciam: hec. n. est trāsmutatio ex trāsmutatione per accidens: ⁊ sil'r qn̄ transmutatur de egritudine in disciplinam.

Documētū.

Oē qd̄ habȝ motū s̄ȝ p̄tē posse ē vt motus sit i toto: qꝛ cū p̄s diuidit̄ fit totum. Ideȝ. 5. cō. p̄ ⁊ ibi.

¶ Quā aūt neq̄ȝ substantie: neq̄ȝ ad aliquid: neq̄ȝ ipsius facere ⁊ pati relinquit̄ s̄m quale ⁊ q̄ȝtum ⁊ vbi motum esse soluȝ: in vnoquoq̄ȝ enim hoꝝ est ꝯtrarietas. Motus quidē igit̄ s̄m quale alteratio sit: huic. n. alludit cōmune nomē. Dico autē quale non in substātia. Et nāq̄ȝ differētia quale est. Sed qd̄ passiuuȝ est s̄m φ dicitur pati aut impassibile esse. Qui vero s̄m q̄ȝtum est s̄m cōmune quidem inominatus est s̄m vtrūq̄ȝ: aut augmentum aut decrementum. Qui q̄dem est in p̄fectam magnitudinem augmētuȝ est: q̄ vero ex hac decrementum. Qui autē s̄m locum ⁊ s̄m propriū: ⁊ cōmune: inominatus est. Sit aūt loci mutatio vocata qd̄ cōe est: q̄ȝuis dicātur ferri hec sola proprie: cū nō in seipsis sit stare mutātibus locū: ⁊ qd̄cunq̄ȝ non ipsa seipsa mouent s̄m locum.

Mot⁹ est in tribus p̄dicamentis.

Dr̄ia est q̄litas quedam.

¶ Et cū motus non est sub̄e neq̄ȝ relationis: neq̄ȝ actionis: neq̄ȝ passionis: remanet vt sit in quātitate ⁊ in qualitate ⁊ vbi tm̄: quoniaȝ in vnoquoq̄ȝ istoruȝ est cōtrarietas. ¶ Motus igitur in qualitate sit alteratio: quoniam hoc nomen ꝯiunctum est cuȝ q̄litate vl'r. Et intelligo per quale non omne illud qd̄ est in substātia: quoniam differētia etiam est qualitas: sed qualitas que attribuitur passioni: ⁊ est illa p̄ quam dr̄ aliquid pati: aut non pati. ¶ Motus autem i quātitate vl'r non nominatur: vnum aūt eorum dicitur augmentū: aut diminutio. Motus vero ad magnitudinem completam dicitur augmentum. ⁊ motus ex hac dicitur diminutio. Motus vero in loco vniuersaliter ⁊ proprie nō nominat̄. Dicatur igitur translatio: licet trāslatio non dicatur vere nisi de illis rebus tantum que mutant loca: ⁊ non habent quiescere: ⁊ que non mouent se in loco.

¶ Ista est ꝯ quā intēdit: qm̄ cū posuit φ mot⁹ inuenit̄ in tribus p̄dicamētis: ⁊ declarauit φ nō inuenitur in sub̄a neq̄ȝ in relatione: neq̄ȝ in actiōe: aut passione: sequitur vt solūmodo sit in istis tribus. Et dixit: qm̄ in vnoquoq̄ȝ istoꝝ est ꝯrietas: ⁊ inuit vl'r h̄ φ cā vl'r p̄p quā est posse vt motus solūmō sit in his tribus predicamentis est qꝛ ꝯria existunt in eis: hec. n. necessaria cā est in esse eoꝝ. Et dixit: motus igit̄ i qualitate ⁊c̄. i. ⁊ vocetur intentio vl'is q̄ est motuū in quale alteratio: qm̄ hoc nomen positū est vl'r oībus motibus qui sunt in quale: ⁊ intēdit p̄ hoc qd̄ dixit ꝯiunctum. i. posituȝ ad placitū. ¶ D.d. ⁊ intelligo p̄ q̄le nō illud qd̄ est sub̄a ⁊c̄. i. ⁊ intelligo p̄ qualitatē in qua inuenitur iste mot⁹: nō q̄litatē q̄ ē i p̄dicamēto sub̄e. V.g. dr̄ias q̄ sunt q̄litates sub̄ales: sed spēm qualitatis cui attribuit̄ passio aut passibile: ⁊ h̄ itēdebat cū dixit: ⁊ ē illa p̄ quā dr̄ aliq̄d pati: aut nō pati: ⁊ itēdebat gen⁹ p̄ h̄ d̄ p̄dicamēto q̄litatis passibilis ēt potētia nāl'ē: ⁊ ipotētiā: qm̄ p̄ h̄ qd̄ dixit pati ꝯtinet duo gn̄a sil': ꝯtinet genus passiuū ⁊ gen⁹ qd̄ dr̄ s̄ȝ ipotētiā nāl'ē: ⁊ p̄ h̄ qd̄ dixit: ⁊ nō pati inuit p̄oām nāl'ē. ¶ Et dixit h̄ s̄m ꝯsiderationē large: sicut posuit gn̄ationem p̄ in diffōne: qm̄ in septimo isti⁹ libri declarabit φ mot⁹ alterationis nō iuenit̄ in p̄dicamēto q̄litatis: nisi in gn̄e q̄litatis passiue s̄m tactū gustū ⁊ visum: nā iste q̄litates recipiunt magis ⁊ minus: ⁊ nō est ita de qualitatibus q̄ sunt in aīa: ⁊ in aīato: ⁊ in q̄litate que est s̄m quātitatem: illa aūt que dr̄ s̄m potētiā ⁊ ipotētiam nāleȝ est p̄pinqua passiue: ⁊ vr̄ φ in ea est motus: ⁊ in septimo p̄scrutabitur de h̄: sed s̄m verba eius in h̄ loco apparet φ s̄m eā iuenit̄ motus. ¶ D.d. ⁊ motus in q̄ȝtitate ⁊c̄. i. ⁊ motus cōis q̄ est in p̄dicamēto q̄ȝtitatis. s. q̄ ꝯtinet duas spēs nō h̄ȝ nomē: sȝ altera duaꝝ spēꝝ dr̄ augu^m ⁊ reliq̄ diminutio. ¶ D.d. ⁊ mot⁹ i loco ⁊c̄. i. ⁊ intentio cōis oībus motibus q̄ sunt i loco: est ēt illa q̄ ē tāq̄ȝ gen⁹ isti⁹ mot⁹ ⁊ nō h̄ȝ nomē. ¶ Et itēdit p̄ p̄priū motū q̄ ita se h̄ȝ ad hūc motū gn̄al'ē sicut spēs: ⁊ h̄ ē s̄m idioma grecoꝝ. ¶ D.d. dicat̄ igit̄ trāslatio. i. nos aūt vocemus illud qd̄ iuenit̄ in spēbus istius motus trāslationē. ¶ Et qꝛ h̄ nomē trāslatio dr̄ in idiomate eoꝝ de eis q̄ mouent̄ in loco: q̄ nō h̄n̄t cessare in eo ex se. s. q̄ mouent̄ violēte: ⁊ de corp̄ibus ipsis simplicibus narrauit h̄ ⁊ dixit: lȝ trāslatio ⁊c̄. i. lȝ trāslatio in nr̄o idiomate dicat̄ vere de reb⁹ q̄ mutant sua loca: ⁊ nō h̄n̄t cessare ex se cū sint inaīata. ¶ D.d. ⁊ q̄ n̄ mouent se in loco: ⁊ forte addidit h̄: qꝛ h̄ nomē trāslatio apud eos dicebat̄ de motibus violētis tm̄: qm̄ [a] corpa quattuor simplicia existimātur mouere se i loco: sed nō h̄n̄t q̄escere ex se. [b] ¶ Et forte h̄ nomē translatio apud eos dicebat̄ de omni qd̄ mouet̄ in loco p̄terq̄ȝ de h̄ntib⁹ aīas: [c] corpa. n. simplicia nō mouēt se i loco nisi p̄ accn̄s: ⁊ illa q̄ mouēt se in loco sunt aīata s̄m h̄ igr̄ aīata sunt illa q̄ q̄escūt ex se: ⁊ cū dixit: qꝛ iste due dispōnes nō iueniūt̄ i eis d̄ q̄b⁹ dr̄ h̄ nomē trāslatio apd̄ eos: demōstrauit φ h̄ nomē trāslatio apd̄ eos dicebat̄ de nō aīatis siue moueant̄ nāl'r aut violēter.

Cā vl'r p̄pter quaȝ est posse vt mot⁹ solūmō sit in trib⁹ p̄dicamētis ē qꝛ ꝯria existūt i eis.

Documētū.

7.ph.t.c.14. vl'ȝ ad.t.c.20.

Uide cō. 14. 7.ph. cur de odore nō fecit mētioneȝ. Que sit q̄litas in quātitate. Uide. 7. phy. cō. 15. In. 7. p̄scrutabit̄ vtꝝ i 2ª spē q̄litatȝ sit motus. Uide calcē. c. 20. 7. ph. p̄ hoc.

Pria expō.

a Corpa quattuō simplicia existimāt̄ mouē se i loco: sȝ nō h̄n̄t q̄escere ex se. Uid̄ cō. fīle. 2. ph. cō. p̄. Et q̄ ibi. videclarius p̄ hoc cō. 29. 8. physi. ⁊c̄.

b Secunda.

c Corpa simplicia nō mouēt se in loco nisi p̄ accn̄s.

¶ Que aūt est in eadeȝ spē mutatio in magis ⁊ in minus alteratio est: aut enim ex contrario: aut in cōtrarium motus est: aut simpliciter: aut sic. In minus quidem enim cum sit in contrariuȝ dicetur mutare: in magis autē tanq̄ȝ ex contrario in ipsum. Differt enim nihil s̄ȝ quid mutare: aut simpliciter: nisi φ sic

indigebit ꝯria esse. Magis aũt ⁊ min⁹ est in quo plus aut minus ꝯrij insunt: aut non.

¶ Et transmutatio etiã que est in eadẽ specie in magis ⁊ minus est alteratio: qm̃ ẽ motus: aut ex contrario: aut ad contrariũ: aut simpliciter: aut quodã modo. Transmutatio igitur cũ est ad minus dicitur ꝙ res trãsmutatur ad contrarium: ⁊ si ad maius dicitur ꝙ transmutat̃ ad illã ex cõtrario. Quoniam non est differẽtia inter hoc ꝙ res transmutetur quodã modo: ⁊ simpliciter nisi in hoc ꝙ duo contraria necesse est vt sint existẽtia quodã modo. Et magis ⁊ minus sunt: vt contrarium existens: aut non existens: sit quodã modo magis ⁊ minus.

19 ¶ Cũ posuit ꝙ motus sunt de ꝯrio in ꝯriũ: ⁊ qꝛ latet h: qm̃ nos videmus eãdẽ spẽm trãsmutari de sim̃ in sim̃: vt cũ albũ trãsmutat̃ ad magis albũ: aut nigrum ad magis nigrum: incepit dissoluere h. et dixit: ⁊ trãsmutatio ẽt ⁊c̃. i. ⁊ trãsmutatio nõ solũmõ q̃ ẽ de spẽ i spẽm ꝯriã ẽ alteratio: vt albũ i nigrũ: sꝫ trãsmutatio q̃ est i eadẽ spẽ ſm magis ⁊ min⁹: vt albũ i magis albũ ⁊ eꝯ. ¶ D. incepit declarare ꝙ ista trãsmutatio q̃ est in eadẽ spẽ est de ꝯrio in ꝯriũ: ⁊ dixit: qm̃ est motus ⁊c̃. i. ⁊ diximus ꝙ ista trãsmutatio est motus d̃ cõtrario in ꝯrium: aut simplr̃: aut quodã mõ: ⁊ iste motus .s. q est in eadẽ spẽ est de ꝯrio in ꝯrium quodam modo. Et intẽdit qm̃ qd̃ sequeret̃ si oĩs motus eẽt de ꝯrio in ꝯrium simplr̃: cum aũt inuenit̃ duobus modis .s. in respectu extremitatũ ⁊ medij non ꝯtingit q̃stio. Et cũ narrauit ꝙ motus q est in eadẽ spẽ est de aliquo cõtrario in aliquod cõtrariũ: incepit declarare h: ⁊ dixit: ⁊ cũ transmutatio fuerit ad minus ⁊c̃. i. ⁊ in trãsmutatione que est in eadẽ spẽ iuenitur magis ⁊ minus ex cõtrarietate: cũ igitur trãsmutatio fuerit de magis in maius dicetur trãsmutari ad cõtrariũ: qm̃ non fit minus nisi ex mixtione cõtrarij. V.g. qm̃ id quod est magis albũ quod transmutat̃ ad minus albũ dr̃ trãsmutari ad aliqd̃ nigrũ: ⁊ cũ econuerso dr̃ trãsmutari ad aliqd̃ albũ. ¶ D. d. nõ est eni dr̃ia ⁊c̃. i. ⁊ hoc est necesse qꝛ non est differẽtia inter hoc ꝙ res transmutetur quodã modo nõ simplr̃: ⁊ ꝙ trãsmutetur simplr̃ in hoc ꝙ vtraq; trãsmutatio indiget: vt sit de cõtrario in ꝯrium: nisi in hoc ꝙ in transmutatiõe simplr̃ duo cõtraria sunt cõtraria exñtia simplr̃: ⁊ in trãsmutatione quodã mõ sunt ꝯria quodã mõ. Et hoc intendebat cũ dixit: sed in ꝯrijs ⁊c̃. i. sed cõtraria in trãsmutatione que ẽ simplr̃ sunt cõtraria in ea existentia simplr̃: ⁊ in trãsmutatione quodã mõ sunt ꝯria quodã mõ: ⁊ h intẽdebat cũ dixit: sed in ꝯrijs ⁊c̃. i. sed cõtraria in trãsmutatione que est quodã modo sunt cõtraria in ea quodã modo: ⁊ quasi ꝑ h dat cãm ꝑꝑ quam q̃dã transmutatio est de cõtrarijs simplr̃: ⁊ quedã de aliqbus ꝯrijs. ¶ D. d. ⁊ magis ⁊ min⁹ ⁊c̃. ⁊ quasi dicat: ⁊ magis ⁊ minus est vt ꝯrium aut medium diuersentur ſm minus ⁊ magis.

Nõ fit min⁹ nisi ex mixtione ꝯrij. Idẽ isra. tc. c. 43. Sed vide oppositũ. z. ce. cõ. 15.

In trãsmutatione simplr̃ ꝯria sũt simplr̃ ⁊ in transmutatione q̃dã mõ ꝯria sunt q̃dã mõ. Idẽ. 5. cõ. 6. Et infra. cõ. 52.

¶ Qd̃ qdem igitur hi tres soli motus sint ex his manifestũ est. Immobile autem est qd̃ oĩno impo⁊e est moueri: sicut sonus est inuisibilis. Et qd̃ multo tempore vix mouetur: aut qd̃ tarde incipit: quod dicit̃ grauiter moueri. Et qd̃ aptum natũ est moueri ⁊ possibile: non mouetur autẽ tunc cum aptum natum est: ⁊ vbi: ⁊ sic: qd̃ qdem quiescere voco imobilium solũ. Cõtrarium. n. quies motui est: quare ⁊ priuatio erit susceptiui.

¶ Declaratũ est igitur ex hoc ꝙ isti tres sunt motus tm̃. ¶ Et imobile est illud quod non potest moueri oĩno. V.g. sonus est inuisibilis. Et illud qd̃ mouetur tarde ⁊ difficile est illud quod dicitur difficilis motus. Et illud quod innatum est moueri: ⁊ potest moueri oĩno: sed non mouetur in illa hora in qua innatum est: ⁊ vbi inatum est: ⁊ sicut est inatum. Et hoc solum inter alia ĩmota dicit̃ quiescens: ⁊ quies est contraria motui.

Imobile triplicĩter.

Cõsiliꝫ distinctiõeꝫ vide d̃ inuisibili. z. d̃ aĩa. t. cõ. 105. Et que ibi.

¶ Hic vult ẽt declarare quid sit quies que opponitur motui in rei veritate: ⁊ incepit sermonem in declarãdo hoc ſm ꝙ modos dicitur ĩmobile. Et dixit: ⁊ immobile est illud quod non potest moueri ⁊c̃. i. ⁊ ĩmobile dicitur multis modis: dr̃ enim ĩmobile illud cuius species non est ĩnata recipere motum: vt dicitur ꝙ sonus est inuisibilis: qꝛ nõ est inatus vt videatur. 20
¶ D. d. ⁊ illud quod mouetur tarde ⁊c̃. i. ⁊ vt dicitur ĩmobile ẽ etiã illud quod difficile mouetur ⁊ tarde: ⁊ isti duo modi dicunt̃ ĩmobile trãsumptiue. Et Alexan. dixit: ⁊ ꝙ illud quod est tardi motus ẽ aliud ab illo quod est difficilis motus: quoniã illud quod est difficilis motus: est illud quod incipit tarde: non illud quod mouetur tarde. ¶ Deinde. d. ⁊ illud quod est innatũ ⁊c̃. idest ⁊ dicitur immobile tertio modo illud quod habet naturam vt moueatur: sed non mouetur in illa hora: in qua innatum est moueri: ⁊ in loco in quo inatum est moueri: ⁊ quando cessat a motu quo ĩnatum est moueri: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ vbi est inatum ⁊c̃. i. est in loco in quo ĩnatum ẽ moueri: ⁊ potest moueri illo motu: quo innatum est moueri: quiescens enim in rei veritate est hoc. s. illud qd̃ caret motu in tempore in quo innatum est moueri ⁊ in loco in quo innatum est moueri: ⁊ in dispositione motus ſm quam ĩnatum est moueri. ¶ Sed ista quies videtur esse rei mote ex se: ⁊ quies violenta non quies naturalis. Quiescens enĩ naturaliter est illud qd̃ caret motu in loco in quo non est innatum moueri. ¶ Sed forte cõtentus est a descriptione quietis per hoc qꝛ est manifestius ⁊ notius: ⁊ intẽdit declarare ꝙ quiescens in rei veritate: ẽ illud quod opponitur vero motui: ⁊ ẽ illud quod caret motu vero: ⁊ tacet descriptionem aliorum modorum quietis. quietis enĩ naturaliter innatũ est moueri in alia hora. ¶ Et potest intelligi hic de ĩnato ⁊ possibili illud quod est cõmune violento ⁊ naturaliter. Terra enim cum quiescit in suo loco naturali caret etiam cum h illo quod ĩnatum est habere violenter ex motu: ⁊ in loco i quo innata est habere hunc. s. motum violentum ⁊ in tpe: ⁊ ſm h ista descriptio erit cõmunis omni quiescẽti: ⁊ iõ intelligẽdũ est h ex quiete priuatio motus dicti de tribus modis q sunt motus in rei veritate. ¶ D. d. ⁊ hoc solũ ⁊c̃. idest ⁊ hoc postremũ eius quod dr̃ ĩmobile est illud quod dicitur quiescẽs in rei veritate: ⁊ est id quod dicitur esse contrarium vero motui.

Dubium.

Solo ſm̃a.

Solo ſcd̃a.

Quid

Uid quidem igitur est motus τ quid quies τ quot mutationes τ quales motus: manifestum est ex dictis.

℃ Tractatus secundus de vnitate τ diuersitate motus in suas species.

℃ Capl'm in quo p̄mittit quasdam diffõnes necessarias ad sequentia. Cap. I.

Ost hec autem dicamus quid est simul τ separatim: τ quid est tangere: τ quid est medium τ quid cõsequenter: τ quid habitum: τ quid continuum: τ in qualibet re vnumquodq͡z hor̃u esse aptum natum sit.

℃ Manifestum est igĩt ex his dictis quid est motus: τ quid est quies: τ quot sunt transmutationes. Dicamus nunc igitur quid est simul: τ q̄d est separatim: τ q̄d est seq: τ q̄d est succedere: τ continuari: τ vnũquodq͡z istor̃u: in q̄bus inatum est inueniri.

zi

In t̃tio ph̃o n̄ distixit iter gñatõez τ corruptõez τ alios motus: s͡z bñ i h̃ 5° τc̃.

a Cã q̄ gnõ ñ ē mot⁹ ē: q͡z i ea ñ est p̄fectio diminta de gñe ei⁹ ad qδ est mot⁹: τ cã i h̃ est qm̃ fo'a ē idiuisi bil'. S͡z vide oppo^m .3. ce. li. 67. De formis elĩoz̃u q̃ s͡zi p͡z itēdũt τ remittunt̃.

z

Declaratum est igĩt ex dictis q̄d est motus in rei veritate: τ quoꝝ est diffinitio motus p̄dicta in tertio: qm̃ illic nõ distixit iter generationē τ corruptionē τ alios mot⁹: h̃ aũt declarauit q̄ illa diffinitio nõ d̃r simpl'r nisi de istis trib⁹ tm̃: p̄fectio.n. que accepta est in diffõne motus q̃ ē tãq͡z genus non inuenitur in trãsmutatione q̃ est in generatione. s. quoniam^a in ea non est perfectio diminuta de genere eius ad qδ est motus. s. a genere p̄fectionis complete: τ causa in hoc ē quoniaz forma est idiuisibilis: τ q͡z generatio est de nõ esse. ℃ D. d. τ quid est quies. s. quies opposita vero motui. ℃ D. d. τ quot sunt trãsmutatões. i. trãsmutationes que nõ sunt motus que inueniũtur in substãtia τ in alys predicamẽtis preter tria. ℃ Et intendit q̄ in h̃ sermone distinxit verã trãsmutationē a vero motu. Et q͡z in hoc sermone declarata sunt hec dicta: incepit h̃ querere s̄m descriptionem: τ sermones facientes scire illa que accidunt motui vt fiat preparatio ad illud quod vult p̄scrutari de nã ꝯtinui. ℃ Et dixit: dicamus nunc τc̃. i. dicamus igĩt nũc intẽtionem eius qδ dicimus corpora esse insimul τ separatiz τ ꝯtinua τ ꝯñ: τ q̄d est intẽtio istius propositionis: inter que est necessaria in motibus. ℃ D. d. τ vnumqδq͡z istoꝝ τc̃. i. τ cum exposuerimus istas intẽtiones declarabimus subiecta p̄pria vnicuiq͡z eoꝝ. U. g. qm̃ cum fuerit declaratuz quid est continuatio: declarabitur que sunt res continue: τ que sunt res non cõtinue: τ sil'r de alys.

Quid simul τ separatiz tãgere mediũ.

℃ Simul q̄dez igitur dicũt hec eē s̄m locum quecũq͡z vno loco sunt primo. Separatim aũt quecunq͡z sunt in altero. Tangere autez quoꝝ vltima simul. Medium vero in quod aptũ natum est primũ p̄tingere mutans: q͡z i qδ vltimũ mutat̃ s̄m nãm ꝯtinue mutãdũ. In minimis aũt est mediũ in tribus vltimis: q̄dem. n. mutationis cõtrarium est.

℃ Dicimus igitur simul i loco in rebus que sunt in eodem loco. s. in primo loco. Et dicimus separatiz in rebus q̃ sunt in locis diuersis. Et dico cõtigua dum extrema sunt in simul. Et dico inter intelligẽdo illud ad quod primo transmutatio est innata ire anteq͡z eat ad illud ad quod postremo trãsmutatur: cũ transmutatio eius fuerit s̄m cursum nãlem τ ꝯtinua: τ inter saltē inuenitur in tribus: finis enim transmutationis est cõtrarium.

zz

Caplo ãn̄pe nultimo.

℃ Simul d̃r multis modis vt dictum est in li. de p̄dicamẽtis: sed hic intẽdit describere de illis illũ modũ q̄ est s̄m locũ tm̃. ℃ Et intẽdit p̄ primũ locũ ꝯtinēs propriũ q̄ nõ est locus mediãte alio. Et dixit: in eodē loco: q͡z si cõtinentia fuerint duo erunt in duobus locis: nõ i eodē loco. ℃ Et q͡z sepata sunt opposita eis que sunt insimul icepit describere illa: τ dixit: τ dico separata in rebus q̃ sunt i locis diuersis. i. diuersis s͡z demõstrationē. s. multis nõ vno. ℃ D. d. τ dico contigua τc̃. i. τ ꝯtigua sunt corpa: quoꝝ vltima sunt. s. sup̄ficies insimul: ita q̄ iter illas nõ ē corpus extraneũ: τ h̃ est ꝯtiguatio nãlis: contiguatio v̄o mathematica est in magnitudinibus quoꝝ vltima supponunt̃. Si igĩt fuerint corpa: supponunt̃ sup̄ficies eoꝝ ꝯtigue τ si sup̄ficies supponent̃ linee: τ si linee supponentur puncta: si dicimus q̄ punctus supponitur puncto. S͡z hic nõ intẽdit mathematicam: qm̃ in mathematicis duo vltima reuertuntur in vnum: τ sic assimilantur continuo. In naturalibus vero duo vltima remanẽt duo demõstrata: τ ideo dixit: dum extremitates sunt insimul. i. τ res ꝯtigue sunt: quarum vltima que sunt in actu sunt insimul: τ dicunt̃ cõtigua sicut dixit duz vltima sunt insimul: τ h̃ significat q̄ contiguatio significat hanc intẽtionem. Et p̄ simul intendit h̃ illa que sunt in loco: τ s̄m hoc erit i loco per accidēs: qm̃ vltima non sunt in loco essential'r. ℃ D. d. τ dico inter τc̃. i. τ iter est illud ad qδ trãsmutatũ transmutat̃ p̄mo. i. anteq͡z trãsmutet̃ in illud in qδ trãsmutatur i postremo. ℃ Istud. n. est p̄mũ eius ad qδ trãsmutat̃ trãsmutatũ cũ nõ trãsmutat̃ ad ip̄m p̄ suã trãsmutationē ad aliud nisi si motus h̃ret motũ: sed cũ motus nõ h͡z motũ sicut p̄diximus: τ motũ qñ est in illo ex quo est motus: dicitur nondũ transmutari: τ cum fuerit in illo ad qδ dicitur iam trãsmutari τ desinere in trãsmutatione: ergo nõ dicitur trãsmutari nisi quãdo fuerit inter. Et inter necessario est de natura eius ad quod est motus: qm̃ si motus fuerit in loco inter erit locus. s. primus locus ad quem motũ mouetur: τ similiter si motus fuerit in qualitate: tunc inter erit prima qualitas ad quaz transmutatur transmutatũ: qm̃ autez necesse est vt sit h̃ primus locus: τ quomõ est primus apparet ex hoc qδ diximus q̄ motus non habet motum. Et dixit: q̄ necesse est vt motus sit s̄m cursum naturalem: qm̃ si non fuerit s̄m cursum nãlem: possibile est vt quiescat interim. τ tũc inter erit ipsum ad quod: τ ideo dixit: duz fuerit ꝯtinua. ℃ D. d. τ inter est saltem in tribus: idest in duobus: contrarys τ medio: quoniam si medium non fuerit: nõ erit inter. ℃ Deinde dixit: finis enim transmutationis ē contrarium. i. τ inter inuenitur in tribus quoniam finis τ principium transmutationis sunt duo cõtraria: τ inter illa est aliquid. s. inter contraria.

Contigua

In mathematicis ē cõtactus. Idez 4. phy. t. cõ. 76. Et p̄ δ generatõe. 44

In mathematicis duo vltia reuertũtur i vnũ τ sic assimilat̃ ꝯtinuo.

S͡z in nãlib⁹ duo vltia remanent duo demõstrata. Idem infra c. 30. Et δ clarius p̄ h̃ ifra cõ. 39. 4. Ultia nõ sunt i loco eẽntialiter: s͡z p̄ accidens: oppositũ p̄ de gnãtiõe. c. 29. vbi h̃r q̄ neq͡z p̄se neq͡z p̄ accidens τc̃.

Mediũ ē δ nã ei⁹ ad qδ ē motus.

que intergunur

inter que cõtraria est medium

Quid ꝯtinue.
Continue aũt mouetur qđ nihil: aut pau-
cissimum deficit rei nõ tp̃i. Nihil enim pro-
hibet deficientem rei non tempori: ⁊ aut sta
tim: aut post hypaten. i. primam sonare vlti
mam: sed rei in qua mouetur. Hoc autem ⁊
in his que sunt ꝺm locum: ⁊ in alijs muta-
tionibus manifestum est.
Et illud qđ mouet̃ ꝺm ꝯtinuationem est il
lud qđ nõ deficit oĩno: ⁊ saltẽ in illa intentio
ne: in qua est motus: nõ in tẽpore. Quoniã
nihil probibet deficere: ⁊ statim euenire neu-
ma qđ dr̃ Bam cum neumate quod dicitur
zir. nos enim intelligimus per hoc intentio-
nem in qua est motus. Et hoc manifestum
est in transmutationibus que sunt in loco: ⁊
in alijs transmutationibus.
23 Cũ accepit in diffõne ei⁹ qđ ẽ iter ꝯtinuationẽ mo
tus: ĩcepit exponere ꝯtinuationem in motu. et. d. ⁊ il-
lud qđ mouet̃ ⁊c̃. i. ⁊ illud qđ mouet̃ ꝺm ꝯtinuationẽ
sic describit̃: qm̃ est illud qđ nõ deficit oĩo ꝺm inten-
tionẽ ⁊ ꝺm tp̃s: ⁊ si defecerit ꝺm itẽtionẽ erit paucũ:
ꝺm vo tp̃s deficit ꝺm itẽtionẽ q̃ nõ deficit ꝺm illđ: qm̃
pl'a mota nõ deficiũt ꝺm tp̃s: ⁊ mot⁹ eoꝝ nõ ẽ ꝯtinu⁹:
vt q inducit neuma ꝙ dr̃ bam post neuma qđ dr̃ zir:
iste. n. nõ desistit ꝺm tp̃s: ⁊ desistit ꝺm motũ: qm̃ neu
ma qđ dr̃ bam ẽ aliud ĩ itẽtiõe a neumate qđ dr̃ zir.
⁊ in ꝯtinuis nõ posuit nec̃io vt nõ deficiãt oĩo ĩ intẽ-
tione: q̃ parua mota ꝯtinua deficiũt aliquãtulũ ĩ itẽ
tiõe: vt aĩalia q̃ ambulãt: illa aũt q̃ natãt: aut volant
nõ deficiũt in itẽtiõe oĩno. D. d. nos. n. itelligim⁹ ꝑ
h̃ illã itẽtionẽ in q̃ est mot⁹. i. ⁊ nos descripsimus ꝯti
nuationẽ hac descriptiõe: q̃ cũ diximus motũ ꝯtinuũ:
ĩtelligim⁹ ꝯtinuationẽ itẽtiõis ĩ q̃ est motus rei mo-
te. s. qm̃ si mot⁹ eius fuerit in loco: ꝯtinuatio ei⁹ erit in
loco: ⁊ si in alteratiõe: ꝯtinuatio ei⁹ erit ĩ alteratione.
D. d. ⁊ h̃ manifestũ ẽ in trãsmutatiõibus q̃ sunt ĩ
loco: ⁊ in alijs transmutatiõibus. i. qm̃ ꝯtinuatio ĩ eis
est in itẽtione in qua est transmutatio.
Contrarium autem ꝺm locum est ꝺm re-
ctitudinem distans plurimum: minima eniz
finita: metrum autem finitum est.
Et contrarium in loco est distantissimũ in
rectitudine: quoniam minima linea recta est
finita: ⁊ finitum est paruum.
24 Cũ posuit ꝙ oĩs mot⁹ est de ꝯ̃rio in ꝯ̃riũ: ĩcepit noti
ficare que sunt ꝯ̃ria in loco. et dixit: ⁊ ꝯ̃riũ ĩ loco ⁊c̃. i.
⁊ loca ꝯ̃ria sũt illa iter q̃ ẽ maxia distãtia recta: ⁊ ista
sunt supi⁹ ⁊ ĩferi⁹ simpl'r: ⁊ dixit: ĩ rectitudine: q̃ distã
tia maxia ⁊ mĩma ñ diffiniunt̃ nisi ꝑ lineã rectã: ⁊ si
nõ põe est ponere iter q̃libet duo pũcta distãtias ĩfi
nitas arcuales diuersas. Et h̃ itẽdebat: cum dixit:
qm̃ mĩma linea recta ẽ finita. i. qm̃ mĩma linea recta
posita iter duas distãtias est vna: ⁊ h̃ itẽdebat cũ di-
xit finita: ⁊ q̃ mĩma linea ĩducta iter duo pũcta ẽ re-
cta. nec̃e est vt maxima linea ĩ mundo cuiusvnus fi-
nis ẽ supi⁹ simpl'r ⁊ z⁹ est ĩferius simpl'r diffiniat̃ ꝑ re
ctã: qm̃ h̃ ẽ finita. i. vna. Linee aũt arcuales sũt ĩfini-
te: ⁊ iõ ĩ eis nõ ĩuenit̃ maxia linea: neq̃ mĩma. D.
d. ⁊ finitũ ẽ ꝑuũ: ⁊ itẽdit ꝑ finitũ rectũ: q̃ inter duo
pũcta nõ cadit ex eo nisi vnũ tãtũ: ⁊ itẽdit ꝑ ꝑuũ bre
ue. i. ⁊ linea recta est breuissima linea ĩducta iter duo
oppoᵗᵃ: ⁊ ista linea ẽ mẽsura cũ mẽsura sit minima.
Cõsequẽter aũt est ꝙ cũ post primuz solũ
sit: aut positione: aut spẽ: aut aliquo alio sic
determinatũ: nullum mediuz est eoꝝ q̃ sunt
in eodem genere ⁊ cuius cõsequẽter est. Di
co aũt vt linea linee ꝺm qđ sunt linee: aut vni
tatis vnitas ꝺm ꝙ sunt vnitates: aut domus
domus. Aliud autez nihil probibet esse me-
dium. Cõsequẽter. n. alicui est ꝯ̃ñr: ac poste
rius aliqđ est. Non. n. ꝯ̃ñr vnuz ex duobus:
neq̃ noua luna scđe ꝯ̃ñr: sed hec illi.
Et dico sequi in illo qđ est post principiũ:
aut in situ: aut forma: aut in alia intentione:
⁊ cum hoc fuerit positum: non erit inter illa
aliquod illius generis. V. g. aut linea aut li-
nee sequantur lineam: aut vnitas aut vnita-
tes sequãtur vnitatez: aut sequatur domus
domum. Et nihil probibet inter hec duo sit
aliquid non illiusmodi. Sequens enim est
sequens in aliquo priori: ⁊ in aliquo poste-
riori. Non enim vnum sequitur duo: neq̃
nox nouilunij sequitur noctem futuram: sed
ista sequuntur illam.
Et dico sequitur ⁊c̃. i. ⁊ dr̃ sequi in re q̃ est post aliã: 25
que est quasi principium: aut in situ: vt cum dicimus
domum sequi aliquã domuz: aut in forma specifica.
V. g. ꝙ animal ambulans seq̃tur hoĩem. Et inten
dit ꝑ aliam intẽtionez sequens ꝺm nãm. V. g. ꝙ dua
litas seq̃tur vnitatem ⁊ trinitas dualitatem: ⁊ vt cuz
dicimus: ꝙ ĩ sermonibus narratio seq̃tur prohemiũ:
⁊ existimatur ꝙ sub hoc collocatur seq̃ns ꝺm placi-
tum: ⁊ est oppositum ei: q̃ est ꝺm nãm. Deinde di 2
xit: ⁊ cũ hoc fuerit positum ⁊c̃. i. ⁊ est necesse vt inter
hec duo q̃ dicuntur seq non sit aliqđ sui generis. s. vt
inter lineas ꝯ̃ñtes non sit linea: ⁊ ĩter domus ꝯseq̃-
tes non sit domus: ⁊ nihil probibet vt ĩter illa sit ali-
quid alterius generis. V. g. ꝙ inter domos conseq̃
tes sit aliquid: qđ non est domus. D. d. sequens eni 3
est sequens ⁊c̃. i. sequens enim est sequens aliquod p̃-
cedens ipsum sui generis: ⁊ ipsuz est posterius ab eo.
Consequentia igitur sunt illa: in quibus sunt prius et
posterius: aut in situ: aut in specie: idest in natura ⁊ se-
quens est posterius non prius: vnde nullus dicit ꝙ
vnum sequitur duo: ⁊ nox nouiluny sequitur futuraz
noctem: sed econtrario.
Habitũ aũt est qđ ꝯ̃ñr est cũ tãgat. Qm̃ ãt
oĩs mutatio ĩ oppositis ẽ: opposita aũt ꝯ̃ria
⁊ ꝺm ꝯ̃dictionẽ sũt: ꝯ̃dictiõis ãt nihil mediũ:
manifestũ ẽ ꝙ ĩ ꝯ̃rijs erit mediũ. Cõtinuuz
aũt ẽ qđẽ ꝙ de habitu aliqđ ẽ. Dico aũt esse
ꝯtinuũ cũ idez fiat: ⁊ vnus vtriusq̃ termin⁹
eoꝝ q̃ tãgunt̃: ⁊ sic significat nomẽ cõtinui.
Hoc aũt eẽ nõ põt: cũ duo sint vltima.
Et sese succedere ẽ illud qđ est ꝯ̃ñs ⁊ tan-
gẽs: ⁊ q̃ oĩs trãsmutatio est in oppositis: ⁊

cõtradictionis nõ est mediũ

opposita

Distãtia maxia ⁊ mĩma ñ diffiniũt̃ nisi ꝑ lineaz rectã. Idez. 4. phy. cõ. 5.

Vide. io. meta. 13.

Linee arcuales sunt infinite. Idẽ ꝑ ce. 27.

Linea recta ẽ breuissima inducta inter duo opposita Idẽ ꝑ ce. 28.

Quid ꝯ̃ñr.

Quid hitus.

Cõtradictionis nihil est medium.

Quid continuum.

oppoſita ſunt contraria ⁊ contradictoria: ⁊
inter contradictoria non eſt medium mani-
feſtum eſt ꝙ inter eſt in contrarijs. Conti-
nuum vero eſt quodāmodo ſeſe: ſed dico
continuū quando vltimum vtriuſqꝫ in quo
tangunt ſe fuerit idem: ⁊ fuerint continua:
ſm ꝙ ſignificat hoc nomen. Qḋ eſt impoſ-
ſibile: ſi vltima fuerint duo.

26 Dicit ſeſe: ⁊ ſeſe eſt illud in quo inueniť prius ⁊ po-
ſterius: in quo vltima ſunt inſimul: qm̄ hoc nomē ſe-
ſe ſignificat conſecutionē ⁊ tactū inſimul: ſignificat
igiť duo: ⁊ ideo dixit: ⁊ ſeſe eſt illud qḋ eſt ꝯñs ⁊ tan-
gens: qm̄ tangentia ſunt de ſpēbus diuerſis: ſeſe ve-
2 ro ſunt euiſdē ſpeciei ſicut ꝯña. D. incepit decla-
rare vbi inuenit inter: ⁊ dixit: ꝙ inter inueniť in cō-
trarijs mediatis: ⁊ ꝓpter hoc impoſſibile eſt vt mo-
tus ſit in ꝯ̄dictorijs: aut in ꝯ̄rijs immediatis: ⁊ ſermo
3 eius in hoc manifeſtus eſt. D.d. ꝯtinuū vero ⁊c̄. i.
cōtinua aūt ſunt ſeſe. i. quorū vltima adunanť apud
contactū: ⁊ fiunt vnū: ⁊ in hoc differt cōtinuū a ſeſe. (Cōtinua ſūt q̄ͥ vltīa ſūt vnuꝫ nāliter. Idem .j.t.c. 39.40.)
D.d. ſꝫ ꝙ ſignificat hoc nomē. i. in rebus nālibꝰ ⁊
artificialibꝰ: in nālibꝰ vͦ dicimus ꝙ ꝯtinua ſunt illa
quoꝝ vltima ſunt vnū nāliter: vt in mēbris ꝯtinuis.
a Et in artificialibꝰ qñ vltima eoꝝ fiunt vnuꝫ ꝑ (a Nō dr̄iam iter ꝯtinuitatē nālē. artificialē ⁊ mathematicoꝝ.)
artificiū. In mathematicis vero dicimus ꝯtinua
qñ vltimū vnū imaginať eē cōe cū eis: vt pūctꝰ qḋ ē
cōe duabus lineis: ⁊ linea duabus ſuꝑficiebus: ⁊ iſta
continuatio nō eſt nālis: ⁊ hic intendimus deſcribe-
re ꝯtinuationē nālē. D.d. qḋ eſt impoſſibile ⁊c̄. i. ⁊
impoſſibile eſt vt continuatio ſit duorum continuo-
rum: quando vltima eorū nō fuerint adunata: ⁊ hec
eſt differentia inter ſeſe: ⁊ continua.

Sed hoc determinato: manifeſtū: eſt ꝙ in
his eſt qdē cōtinuū: ex q̄bus vnū aliqḋ aptū
natū eſt fieri ſm ꝯtactū. Et ſicut aliquando
fit continuū vnuꝫ: ſic ⁊ totum enim erit: vt
aut penetratione: aut conclauatione aut col-
la: aut tactu: aut inſertu.

Manifeſtū eſt igiť ꝙ cōtinuatio eſt in re-
bus: que inata ſunt vt ex eis ſit vnū per con-
iūctionē. Et queadmodū copulatū fit vnū
quādoqꝫ ſimiliter totū fit vnuꝫ. Verbi grā.
per applicationē: ⁊ cōclauationē: ⁊ ꝑ conta
ctum: ⁊ per conſolidationem.

27 Cū diffiniuit ꝯtinua ꝙ ſunt illla q̄ inata ſūt vt vlti
ma eoꝝ ſint vnū: dixit: manifeſtuꝫ eſt igiť ex hac de-
ſcriptiōe ꝙ ꝯtinuatio eſt in rebꝰ q̄ inate ſūt vt ex eis
ſit vnū ꝑ ꝯiūctiōeꝫ. ſ. aut ꝑ ligamētū: aut ꝑ applicatio
nē: aut ꝑ ꝯſolidationē. illa aūt in q̄bꝰ nō aptať nō hn̄t
ꝯtinuationē. D.d. ⁊ queadmodū copulatuꝫ ⁊c̄. i. ⁊
queadmodū copulatū fit in aliq̄ hora vnū. ſ. ꝑ adiū-
ctionē vltimoꝝ: aut per ligamētuꝫ. aut ꝑ aliud. Silr̄ (Documentū)
vtrūqꝫ ꝯtinuatoꝝ fit vnū qñ illic nō fuerit vltimuꝫ
cōe iter illa. ſ. qñ vltimū deſtruiť. Et q̄ſi itēdit di
cere queadmodū ſeſe trāſferunť de ceſſatiōe ad ꝯti-
nuationē: ſilr̄ trāſferť de ꝯtinuatiō ad adunionē.

Manifeſtū aūt eſt ꝙ primū ꝯñter eſt: ꝯta-
ctū qdē. n. nec̄e eſt ꝯñter eſſe. qḋ ꝯñter autē
nō oē eſt tāgere: vñ ⁊ in priorībꝰ rōne ꝯñte
eſt: vt i nu͞is: tactꝰ aūt nō ē. Et ſi qdē ꝯtinuū
eſt neceſſe eſt tāgere. Si vͦo tāgit nōdū cō-
tinuū eſt. Nō. n. neceſſe eſt vnū eē ipſoꝝ vl-
tima ſi ſil' ſunt. Sed ſi vnuꝫ ſunt: neceſſe eſt
⁊ ſimul eē: q̄re vltimus iſertus ſm genera-
tionē eſt. Neceſſe eſt eni tangere ſi adunata
erūt vltima. Contacta aūt non oīa adunata
ſunt: in quibus aūt nō eſt tactus: manifeſtuꝫ
eſt ꝙ non eſt conſertus in his.

Manifeſtū eſt etiā ꝙ primū iſtoꝝ ē eſt ſeq:
tangēs eniꝫ neceſſario ſequiť: ſed non oē qḋ
ſequiť eſt tangēs: ⁊ iō ſequi iueniť ēt in prin
cipijs in rōne. V.g. in numeris: tāgere autē
non eſt in eis. Et qḋ eſt continuū neceſſario
tangit: ⁊ qḋ eſt tangēs nōdū eſt cōtinuum:
qm̄ nō eſt neceſſe vt extremitates eorūꝫ ſint
vnū: ſi fuerint iſimul: ſed ſi fuerint vnū: erūt
inſimul: vnde ſequiť vt adunatio ſit poſtre-
ma oium eorū in eſſe. illa enim quoꝝ extre-
ma ſunt adunata: nec̄e eſt vt ſint ſe tangētia:
⁊ tangētia non nec̄io ſunt adunata: ⁊ illa in
q̄bus nō eſt ꝯtactus: manifeſtuꝫ eſt ꝙ in eis
non eſt continuatio: neqꝫ adunatio.

Intēdit per p̄mū p̄us nāliter: qm̄ oē tāgēs ē ſeq̄ns 28
⁊ nō oē ſequēs ē tāgēs: ⁊ cū ſequēs nō fuerit: non erit
tāgēs. ⁊ hec ē diſpō p̄oris nāliter. Et cuꝫ narrauit
ꝙ nō oē qḋ ſequiť tangit: dixit: ⁊ iō ſeq inueniť i pn̄-
cipijs in rōne. ⁊ intēdit per p̄ncipia in rōe p̄ncipia in
diffōne. ſ. qm̄ inueniť in pluribꝰ rebꝰ: ⁊ in eis nō inue
niť cōtactꝰ: vt ē diſpō in nūeris. Et intēdebat qm̄
hoc eſt q̄ſi genus: ⁊ genꝰ eſt p̄mū in rōne. Et cum
declarauit ꝙ ſequēs p̄cedit nāliter tāgēs: declarauit
ēt ꝙ tāgēs p̄cedit nāliter ꝯtinuū. oē. n. ꝯtinuū eſt tā-
gens: ⁊ nō cōuertiť qm̄ nō ſequiť vt oīa tāgētia adu-
nenť ſm vltima. ⁊ h̄ intēdebat cū dixit. qm̄ nō ē ne-
ceſſe vt extremitates eorū ſint: vnū ſi fuerint inſil'. i.
qm̄ nō ſequiť ſi vltima eoꝝ fuerint iſil': vt ſint vnuꝫ
ita ꝙ oē tāgēs ſit ꝯtinuū. D.d. ſꝫ ſi extrēitates ⁊c̄.
i. ſꝫ ſeq̄ť ecōuerſo. i. qm̄ ſi fueriť cōtinua. ſ. ſi extrema
eoꝝ fuerint vnū: neceſſe eſt ꝙ añ fuerint ꝯtacta. ſ. ꝙ
extrema eoꝝ fuerint inſil'. i. qm̄ nec̄e ē vt ꝯtinuuꝫ ſit (Adunatio ē qñ vltiᵐ cōe qḋ ē iter duo ꝯtīua dſtruiť ⁊ hoc accidit nec̄io poſt cōtinuationē.)
p̄us ꝯtactū: ⁊ poſt ꝯſecutionē: ⁊ tūc ꝯtinuať. Et q̄
adunatio eſt qñ vltimū cōe qḋ ē iter duo ꝯtinua de-
ſtruiť. ⁊ h̄ accidit nec̄io poſt ꝯtinuationē: queadmo-
dū ꝯtinuatio accidit poſt ꝯtactū: ⁊ cōtactꝰ poſt cōſe-
cutionē dixit: neceſſe ē igiť ⁊c̄. i. ⁊ q̄ eē adunatuꝫ p̄us
fuit ꝯtinuū: ⁊ oē ꝯtinuū p̄us fuit ꝯtiguū: ⁊ nō ſeq̄ť vt (Hec ſe hēnt ſꝫ ordinē. vꝫ. ꝯſeq̄nter ens Cōtangens Continuū ⁊ adunatum.)
oē cōtiguū ſit ꝯtinuū: nedū ſit adunatuꝫ: ⁊ nō ſequiť
ſilr̄ vt oē cōtinuū ſit adunatū: ⁊ cū cōſecutio nō fue-
rit cōtinuatio nō erit: ſed cum cōtinuatio non fuerit
adunatio nō erit. ergo hec quattuor p̄cedunt ſe adin-
uicem ſm ordinem naturaliter.

Quare ſi eſt vnitas ⁊ pūctū q̄lia dicūt ſe-
parata nō poſſibile eſt eē vnitatē ⁊ pūctum
idē. his qdem eni ieſt tangere: vnitatibꝰ aūt
ꝯñter. Et hoꝝ qdē cōtingit eē mediuꝫ. Q is
eni linea mediū pūctoꝝ ē. harū aūt nō ē ne-
ceſſe: nullū. n. mediū ē dualitatis ⁊ vnitatis.

¶Sequit igit ex hoc q si sunt hec puncta: ꝛ vnitas absoluta: vt dicunt: ipossibile erit vt vnitas ꝛ punctuz sint idem. qm punctus habet tangere: ꝛ vnitates vero sequi habēt se adinuicē. Et inter puncta pōt esse aliquid: qm ois linea est inter duo puncta. d. translator ita cecidit in greco: ꝛ videtur mihi q deberet dicere. q inter omnia duo puncta est linea: vnitates vo non hn̄t hec neccio: qm inter vnitatē: ꝛ dualitatē nō est aliquid.

29 ¶Et cū sequi sit aliud a tangere: necesse est si fuerint puncta ꝛ vnitas existentia p se: vt dicūt dicētes puncta eē elemēta corpoꝝ vt punctus sit aliud ab vnitate. ¶Puncta. n. possunt tangere. s. imaginari pūctuz tangere punctuz: ꝛ sic est possibile imaginari corpus componi ex eis: vnitates vo possunt sequi ꝛ nō tangere. i. ꝛ hoc qd dixit est sm opinionē eoꝝ: qm ex sexto declarabit q ipossibile est punctū tangere punctuz. ¶Et forte intēdit p hoc qd dixit q punctus hz tangere. i. q linee tangunt sese sup punctū: ꝛ nō est ita in vnitatibus. ¶Et silr exponit themistius hūc locū: ꝛ Alex. exponit hic tactum pro suppositione. ¶D. d. ꝛ inter puncta ꝛc. i. hec est differētia vera inter puncta ꝛ vnitates. s. qm inter vnitatē ꝛ vnitatē nō est aliqd: ꝛ inter punctū ꝛ punctū est linea: ꝛ ideo dicit q differētia est inter vnitatē ꝛ punctū: lz vtrūq sit aliqd indiuisibile: ꝛ est q vnitas nō hz situm: ꝛ pūctus hz: qꝛ est in aliquo loco demonstrato linee in extremo: aut medio. ¶D. d. ois. n. linea ē inter duo pūcta. i. inter quelibet duo puncta est linea sm q puncta sunt in nã vltima linee. ¶Et dixit: vt mihi videt: q iter puncta pōt eē aliqd: qꝛ dicētes pūcta eē hn̄t p possibili iter illa nō eē aliqd: lz nō negauit hoc eē possibile sicut negauit ipsū de vnitatib9. ¶Et videt mihi q induxit ɔuersaz ppōnis intente. s. dicētis q inter quelibet duo puncta est linea: qꝛ nondum apparuit: ꝛ cōuersa eius est manifesta: ꝛ est q ois linea est inter duo puncta: qm cū cōcedat q ois linea est inter duo pūcta: ɔuertet particularis sic: q inter aliq̄ duo puncta est linea: ꝛ ēt cū ɔcedat q ois linea est inter duo pūcta: declarabit q inter q̄lz duo pūcta possibile est vt sit linea: qm si fuerit ipossibile: nō erit verū dicere: q ois linea est inter duo pūcta: qm cū fuerit verū hoc. s. q nulla duo pūcta sunt iter q̄ est linea: erit vo ɔuersa ei9: q̄ est. nulla linea est iter duo puncta: qd est falsuz manifeste: ꝛ hoc est apud me illud qd intendit Ari. quapropter dimisit hanc propositionē: ꝛ accepit ɔuersaz: lz translator existimet: q hic fuit error in li° greco: ꝛ intelligendū est hic p lineã: lineã finitam.

Pria dr̄ia inter punctū ꝛ vnitatem.
Pria expō.
Scda.
Expositio themistij.
Scda dr̄ia.
Pria expō. bona.
Secunda in tricata.

¶Quid quidem igitur est simul: ꝛ extra: ꝛ quid tangere: ꝛ quid medium: ꝛ quid consequēter: ꝛ quid habitū: ꝛ quid cōtinuuz: ꝛ in quolz vnūqdq eoꝝ inest: dictum est.

¶Etiam igitur posuimus quid est esse insimul: ꝛ separatim: ꝛ tangere: ꝛ inter: ꝛ seq: ꝛ sese: ꝛ continuum: ꝛ in quibus inuenitur vnumquodq istorum.

30 ¶Dicit qm ex hoc qd declaratū est ex descriptionib9 istarū: declarabit in quibus inueniunt. ¶Et queret aliqs qm eē insimul est tangere: qm oia ɔtigua sunt insiml: ꝛ oia q̄ sunt insimul in loco sunt ɔtigua: ꝛ silr est dispositio in sese. ¶Dōm est igit adhuc vt videt q lz eē insil ꝛ tangere sint idē sm subm: tn̄ sunt duo sm diffinitionē: qm eē insimul opponit ad eē solū: ꝛ tangere nō opponit ad eē solū: lz ad eē separatū. ¶Et in diffōne eius nō apparet locus: sz in diffōne ei9 qd est esse insimul apparet locus. ¶Sese aūt separat a ɔtiguo. qm sese est ɔtiguū ꝛ sequēs. ꝛ se se etiã potest esse corpus: ꝛ pōt esse nō corpus. V. g. motus aut tps. motus enīz est sese ad motū: ꝛ tps ad tps. sz tps nō tãgit tps: qm contigua necessario sunt magnitudines. in naturalibus vero ē corpus. in mathematicis autē potest esse linea. aut supficies: a sed omne contiguuz in mathematicis est continuum.

Dubium.
Solu.
Pria dr̄ia.
Scda dr̄ia.
Cōtact9 naturalis ē p corp9: sed ɔtact9 mathematic9 sit p lineã aut p supficiē. Jo. p ce. cō. 32. ꝛ p de aia. t. c. 13. ꝛ 3. meta. cō. 8.
a Dē ɔtiguū i mathematicis ē ɔtinuū. Jo. 5. ɔ. 22.

¶Capl'm in quo procedit ad tractandum de vnitate ꝛ diuersitate motus. Cap. II.

Vnus aūt motus dicit multiplr: vnū qdē. n. multiplr dicim9: genere qdē igit vnus est sm figuras pdicamenti. loci mutatio q̄dem. n. omni loci mutationi genere vna est. alteratio autē a loci mutatione altera genere est. Specie aūt vnus est: cum genere vnus: ꝛ indiuidua specie sit: vt coloris qdē sunt differētie. Jaz igit alius specie denigratio ꝛ dealbatio. Ois aūt dealbatio omni dealbationi idem sm speciem erit. Et omnis denigratio omni denigrationi: albedini aūt nō amplius: vn̄ specie vna dealbatio albationi omni. Si aūt sunt q̄dã q ꝛ genere simul ꝛ spēs sunt: manifestū est q specie vnus erit. simplr autē vnus specie nō: vt doctrinatio: si sciētia qdē est spēs existimationis: genus aūt sciētiarū aliarum.

¶Et vnus motus dicit multis modis: qm vnū dicit multis modis. vnuz igit in genere est sm figuras pdicamēti: qm qn̄ translatio comparat ad aliquã trãslationē quecūq sit eēntialr vnū in genere. Alteratio vo est alia a trãslatiōe in genere: ꝛ vnū in specie est qn̄ fuerit vnus in genere. Deinde fuerit idem specie q̄ n̄ diuidit. V. g. quoniã color ē multis modis: ꝛ nigrificatio est alia ab albificatiōe in specie: ꝛ si ois albificatio cōueniet in specie omni albificationi: ꝛ ois nigrificatio omni nigrificatiōi: albificatio vo nō conuenit: ꝛ ideo albificatio cū omni albificatione comparat per illã vnū in specie. Cōuenientes igitur in genere ꝛ specie isimul: manifestum est q sunt vnus motus in spē. Qꝛ autē sit simplr vnus mot9 in specie nō. V. g. qn̄ disciplina sit scia: quoniã ē spēs ɔsideratiōis ꝛ genus. s. sciētiarū. V. g. grãmatice ꝛ geometrie ꝛ ceterarum scientiarum.

In hoc

31 In hoc caplo incepit dicere ꝫꝫ quot modos di/citur motus vnus:qm̄ hoc est vtile:ꝛ ne cessariū de perscrutatione de motu: vtrū sit etern⁹: aut non. Et dixit:ꝛ vnus motus dicit̄ multis modis .i.ꝛ vnus motus dicit̄ multiplr̄:q2 vnuꝫ dr̄ ēt multi/pliciter:motus.n.dr̄ vnus ꝫm genus:ꝛ est ille qui est vn⁹ ꝫm formā alicui⁹ p̄dicamētoꝝ:in qb⁹ sūt.s.q2 cōi cāt in vno p̄dicamēto p̄dicamētoꝝ:in qb⁹ iuenit̄ mo tus.U.g.trāslatio ad superius:cū cōparat̄ ad trāsla/tioneꝫ ad inferius:qm̄ est ꝫm genus vnus:in quo est motus in loco.s.in p̄dicamēto vbi:ꝛ hoc intendebat cū dixit.i.qm̄ ois trāslatio qn̄ comparat̄ ad aliā trāslationē diuersaꝫ in forma:tūc due trāslatiōes iueniē tur vnū in gn̄e. ¶ D.d.alteratio vo ꝛc̄.i.ꝛ hoc mani/festū est:qm̄ p̄dicamētū alteratōis.s.qualitatis: aliō est a p̄dicamēto trāslatiōis qō est vbi. ¶ D.d. ꝛ vn⁹ in specie ꝛc̄.i.ꝛ dr̄ vn⁹ motus scdo mō.s.ꝫꝫ spēꝫ: ꝛ vn⁹ motus in specie est:qn̄ duo mot⁹ fuerint vnus in ge/nere:ꝛ vnus in vltima specie que nō diuidit̄ in alias spēs. ¶ D.d.U.g.ꝛc̄.i.ꝛ cā ꝑpter quā qdā motus sūt diuersi ꝫm spēm:ꝛ qdā ꝯueniētes ꝫm spēm est diuer sitas ei⁹:ad qō est motus in specie: aut ꝯueniētia ei⁹ in specie.U.g.q2 colores qui sunt fines motuum qui sunt in colorib⁹ sunt multi modi: ideo motus q sunt in coloribus diuersis in specie sunt diuersi in specie: ꝛ qui sunt in ꝯuenientib⁹ in specie:sunt ꝯueniētes in specie.U.g.qm̄ nigrificatio q2 est ire ad nigredinē: ꝛ albificatio ē ire ad albedinē:ꝛ nigredo differt ab al/bedine in specie:ideo nigrificatio q̄ est motus ad ni/gredinē differt ab albificatiōe in specie q̄ est motus ad albedinē:ꝛ q2 hec albedo ꝯuenit in specie cū hac alia albedine demōstrata:ideo hec albificatio conue nit cuꝫ hac albificatiōe i spē. ¶ D.d. albificatiōi vo nō cōuenit.i.motus vo qui est in albedine nō conue nit in specie ei q est in nigredine:cū nigredo differat ab albedine in specie. ¶ D.d.ꝯueniētes igit̄ ꝛc̄.i.ma nifestū est igit̄ ꝙ cū diximus:ꝙ ois motus ꝯueniēs in specie est cōueniēs in genere:nō sequit̄ vt ois mo tus cōueniēs in genere ꝛ specie.i.vni⁹ in genere ꝛ spe cie sit vnus motus in specie simplr̄: qm̄ quedaꝫ spēs sunt que sunt genera. ¶ D.d.U.g.ꝛ cū disciplina fue rit sciētia ꝛc̄.i.ꝛ vn⁹ mot⁹ i genere ꝛ specie nō est vn⁹ in specie simplr̄.s.ꝙ scia ad disciplinā est spēs cōpre/hēsionis:cū cōprehensio quedā est disciplina.i.ex di/sciplina:ꝛ quedā nō ex disciplia:ꝛ cū hoc ꝙ dixit spe/cies est genus pluriū scientiarū disciplinatarū.

Omnis trāslatio quando ꝯpat ad aliā trāslatōeꝫ diuersā i forā. tūc due trāslatiōes iueniēt vnū i gn̄e. ꝯsidera istātiaꝫ de motu celi ꝛ d motu istorū q̄ sunt h̄. Cā ꝑꝑ quaꝫ qdā mot⁹ sūt diuersi i spē ꝛ qdā ꝯueniētes ꝫm spēꝫ ē diuersitas ei⁹ ad qō ē motus i spē aut ꝯueniētia ei⁹ i spē. ꝯsilr̄.j. t.c.35.

Cōprehēsio qdā ē ex disciplia:ꝛ qdā nō ex disciplia

¶ Dubitabit aūt aliqs si vnus specie motus sit:cū ex eodē in idē idē mutet̄: vt vnū pun/ctum ex hoc loco in hunc locū iterū ꝛ iterū. Si autem hoc est: erit circulatio rectitudini eadem ꝛ volutio ambulationi.

¶ Et est hic locus questioni.s. quando ideꝫ transfertur de vno loco ad alium. Uer.grā. quando idem punctus transfert̄ de hoc lo/co in hunc locū vna vice post aliā: vtruꝫ ille motus ē vnus in specie: qm̄ si ita fuerit: tūc mot⁹ circularis ꝯueniet motui recto: ꝛ tunc volutio conueniet ambulationi.

32 ¶ Cū posuit ꝙ motus q sunt vnus in specie:sūt illi:q/bus illud ad qō motū mouet̄ est idem in specie:ꝛ nō existimat̄ ꝙ isti motus sunt cōueniētes ꝫm spēm: sꝫ motus qui mouet̄ de eodē in idē: sed in temporibus diuersis:induxit questionem sup hoc. Et dixit. ꝛ est hic locus questionis.i.ꝛ querit̄ qn̄ aliqd idem trans/fert̄ de eodē loco in eundē locum multotiēs. Uerbi gratia.de puncto.b.ad punctū.c. vtrū isti motus nu/merent̄ in illis qui sunt ideꝫ spē aut nō:qm̄ si ponat̄ ꝙ motus qui fuerit de vno pūcto ad vnū pūctū sunt cōueniētes in specie:ꝛ est possibile vt motū moueat̄ de eodē puncto ad idem punctū motu recto ꝛ motu circulari:cōtingit ex hoc vt motus circularis ꝛ rect⁹ sunt idē spē:qō est ipolē.ꝛ si ponat̄ ꝙ sunt idē nūero cōtinget vt tps eoꝝ sit idē nūero: qō est impossibile. ¶ Et cū induxit q̄ōnē incepit dissoluere illam.

¶ Aut determinatū est id in quo est: si alterū est specie: qm̄ alter motus ē. Circulare autē a recto alterum specie est. Genere qdeꝫ igit̄ ꝛ specie motus vnus sic est.

Circulare a recto alterū spē est.

¶ Ad hoc igit̄ dicamus qm̄ iam determina/uimus: ꝙ illud in quo ē motus: cuꝫ fuerit in spē: mot⁹ erit aliud in spē. Et aliud circula/re est ēt aliud specie a recto. Scdm̄ hoc igit̄ dicit̄ ꝙ motus est vnus in genere ꝛ spē.

¶ Quia motus recti diuersant̄ ꝫm illud ex quo: ꝛ ad 33
qō ꝛ in motu circulari nō est ex quo ꝛ ad qō:ꝛ est di/ctuꝫ in diffinitiōe motus qui ē idem i specie ꝙ ille in quo illud ex quo:ꝛ illud ad qō sunt idem specie in numero plura ꝫm tps. ¶ U.g.mot⁹ qui est ex eodeꝫ pūcto ad idē punctū:aut plures motus cadētes inter duo pūcta in tēporib⁹ diuersis accidet q̄stio p̄dicta: qm̄ possibile ē vt inter duo pūcta demōstrata sit mo tus circularis ꝛ rectus.ꝛ silr̄ possibile est vt iter duo loca ꝯueniētia alys duobus locis cadāt duo motus: vnus rectus ꝛ alius circularis. ꝛ sic accidit questio. ¶ Cū igit̄ in diffinitiōe dicat̄ loco eius qō est ad qō ꝛ ex quo:illud qō est in quo est mot⁹.s.ꝙ idē mot⁹ in specie est ille in quo idē in quo est motus est ideꝫ in specie:dissoluet̄ questio qm̄ duo mot⁹ qui sunt ex eo/dem loco ad eundē locū:quoꝝ vnus ē rectus ꝛ alius circularis nō erunt in eodē.s.per idem: qm̄ rect⁹ erit per lineā rectā.ꝛ circularis per rotundaꝫ. ꝛ circulare est aliud a recto in specie. ¶ Et ideo dixit. Dicamus igitur qm̄ iam determinauimus ꝙ illud in quo est motus cum fuerit aliud in specie motus erit alius in specie. ¶ D.d.ꝛ circulare est aliud a recto specie.i. ꝛ isti diffinitiōi eiusdē motus in spē non cōtingit que/stio:qm̄ illud in quo est motus rectus:ē aliud ab illo in quo est circularis ecōtrario prime diffinitioni.

Alr̄ i circlo.

Cōnis solo.

¶ Simpliciter autē vn⁹ motus est qui sub/stantia quidem vnus ꝛ nūero est: quis autē hmōi sit manifestuꝫ ē diuidētibus. ¶ Tria enim sunt ꝫm numerū circa que dicim⁹ mo tum vnū qō. ꝛ in quo ꝛ quādo. Dico aūt qō quoniaꝫ necesse est esse aliqō qō mouet̄ vt hominē aut aurū. Et in aliquo hoc mo/ueri: vt in loco aut in passione. Et quādo in tempore enim omne mouetur.

Tria sūt circa q̄ est motus.

De qō mouet̄ i tpe mouetur.

¶ Et dicitur ꝙ motus est vnus simpliciter cum fuerit vnus in se ꝛ in numero. Et de/claratur quis motus est iste motus ꝫm di/uisionem. ¶ Illa enim in quib⁹ dicit̄ mot⁹

sunt tria: res: ꝛ quo est: ꝛ quãdo. Et intentio eius est: quoniam necẽ est vt sit hic aliqđ motuȝ. V.g. homo: aut aurum. Et vt motus istius rei sit in aliquo. V.g. in loco: aut in passione. Et vt sit quandoqȝ: quoniam omne qđ mouetur: mouetur in tempore.

34 ¶ Cũ declarauit qd est idẽ motus genere ꝛ specie: incepit declarare quid est idem motus simplr. Et dixit: cũ fuerit idem in se. i. in sua suba: ꝛ dixit: ꝛ in nuõ: qm̃ motus qui est idẽ in suba: alius est genere: ꝛ ali⁹ specie: ꝛ alius nuõ: ꝛ innuit ꝙ diuisio qua vsus est in motu: est diuisio in suba eius: qm̃ illud qđ significat hoc nomẽ vnũ: ꝛ eẽntia: ꝛ quiditas in istis rebus est idẽ. ¶ D. dixit. ꝛ declarat̃ ꝛc̃. i. ꝛ ſm diuisionẽ mot⁹ in motus qui ꝯueniũt ꝛ differũt in rebus tribus: ex quib⁹ ꝯstituit̃ motus declarabit̃ qd est motus vnus in nuõ. ¶ Et cũ narrauit ꝙ ex ista via põt declarari quid est vnus motus in nuõ: incepit declarare hoc: ꝛ dixit: illa. n. in quib⁹ est motus ꝛc̃. i. illa. n. ex quibus ꝯstituit̃ motus sunt tria: res mota: ꝛ res in qua ẽ motus. V.g. vbi in translatione qđ est genus: in quo est motus: ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit: ꝛ res in qua est: ꝛ intendit ꝑ qñ tps: qm̃ ex istis trib⁹ fit motus. ¶ Et cũ numerauit ista tria: ex quib⁹ ꝯstituit̃ motus: dixit: ꝛ intẽtio eius est ꝛc̃. i. ꝛ hoc est ita: qm̃ manifestuȝ est ꝑ se: ꝙ necesse est vt in oĩ motu sit aliqđ motũ. V.g. homo ꝛ frustũ auri: ꝛ vt motus sit in aliquo. V.g. in loco: aut qualitate: ꝛ intendit ꝑ illud in quo est motus mãm motus: in qua est motus sicut formã: ꝛ hoc manifestũ est ꝙ nõ mouet̃: ꝛ hoc distinctũ est apud perscrutationẽ eius: qđ ẽ vtrũ motus hȝ motũ. ¶ D. d. ꝛ vt sit qñ. i. in tpe: ꝛ hoc declarabit̃ in 6° ꝛ existimat̃ ꝙ aliquãtulũ: ꝛ ex eo declaratũ est in sermõe đ tpe.

Illđ qđ sigt̃ h nomẽ vnũ ꝛ eẽntia ꝛ q̃ditas in istis reb⁹ est idẽȝ vıđ ꝯsile. 4. meta. t. c. 3.

Mot⁹ ꝯstituit ex trib⁹. s. re mota: illo i q̃ ẽ mot⁹: ꝛ tpe: iȝ oppositũ. o. ẽ ꝯ 3. vbi dixit ꝙ mot⁹ nõ ꝯstituit ex tpe: qꝛ tps ẽ đ accñtib⁹ mot⁹. tñ vıđ ꝯsilẽȝ sententiã huic in 8. ph. t. c. 64.

¶ Horum autem trium genere quidem: aut specie esse vnum est in re: in qua mouetur: habitum autem erat in tempore. Simpliciter autem vnum esse in omnibus his est. Et nãqȝ in quo est vnum oportet esse ꝛ indiuisibile: vt speciem. Et qđ est aliquãdo vnuȝ tempus: ꝛ nõ deficiens. Et qđ mouet̃ vnũ esse nõ ſm accidens: vt album nigrum fieri: ꝛ coriscum ambulare: vnum autem est: ꝛ coriscus ꝛ album: sed ſm accidens. Neqȝ cõmune: esset enim duos homines simul sanari ſm eandem sanitatem: vt ophtalmie: sed nõ vnus hic est: sed specie vnus est.

Ad vnitatem nũeralẽ motus tria requiruntur.

¶ Et motum esse idem in genere: aut specie est ex istis rebus: in quibus est motus: ꝛ sequitur hoc vt sit in tempore: aut vno: aut pluribus. Ipsum autem esse eundem simpliciter est in omnibus istis. Illud enim in quo est motus: debet esse vnum. s. indiuiduum demonstratum. V.g. in specie. Et quando. V.g. quoniam tempus debet esse vnum sine defectu. Et motum debet esse vnum nõ per accidens. V.g. vt albus niger fiat: ꝛ sor. ambulat: ꝛ albus ꝛ sor. sunt idẽ: sed per accidens: neqȝ communne: quoniam possibile est vt homo sanetur vna sanitate ab ophtalmia oculi: sed iste motus non est vnus nisi in specie.

¶ Cum declarauit quid est motus vnus in genere ꝛ in specie: ꝛ declarauit ꝙ vnus motus simpliciter: scitur per diuisionem eius in illa: ex quibus fit motus: ꝛ notificauit illa esse tria: incepit declarare quando motus erit vnus in genere: ꝛ in specie: ꝛ in numero ſm ista. Et dixit: ꝛ motum esse vnum in genere ꝛ specie ꝛc̃. i. ꝛ motus erit vnuȝ in genere: aut in specie ſm illud in quo est motus ꝛ motuȝ. ¶ Et dimisit diuisionem quaȝ innuit in motu: qꝛ iam est declarata: quoniam anteqȝ inciperet ad declaranduȝ istos motus ſm conuenientiam ꝛ diuersitatem eoꝛuȝ in istis rebus deberet incipere a diuisione: dicẽdo ꝙ omnis motus aut nõ conuenit in aliquo istorum: aut cõuenit in quibusdam: aut in omnibus. deinde conueniẽtes: aut sunt conuenientes in genere: aut ſm specieȝ: aut ſm numeruȝ: sed quia hoc intelligitur ex hoc qđ dixit: ꝛ est manifestũ per se: incepit determinare species eius: ꝛ numerare diuisiones vtiles ad sciendum ſm quot modos dicitur vnus motus. ¶ Et dixit: ꝛ vnũ motũ esse in genere ꝛc̃. i. ꝛ motus est vnus in genere: aut in specie ſm illud: in quo est motus. s. in natura in qua ẽ motus: quoniã si illa natura fuerit vna ſm genus. V. grã. qualitas: aut vbi motus erit vnus ſm genus: ꝛ si illa natura fuerit vna ſm specieȝ motus erit vnus ſm specieȝ. ¶ V.g. vt duo motus sint albificatio ꝛ nigrificatio: aut translatio. ¶ Et qꝛ hꝰ motus vnus in genere: aut vnus in specie non est necesse vt sit vnus ſm tempus: dixit: ꝛ sequit̃ tempus hoc. i. ꝛ accidit hꝰ motibus vt sint in tẽpore: aut vno: aut pluribus vno. s. ꝙ nõ est necesse in esse eiusmodi motus in genere: aut in specie ſm qđ est vnus in eis: vt sint in vno tempore: sed hoc sequitur: ꝛ accidit nature motus ſm ꝙ est motus. s. vt sit in tempore. non ꝙ motus qui dicetur per tempus. ¶ Et cuȝ declarauit dispositionem essentialem: qua motus est vnus in genere: aut in specie ab accidentali. i. a dispositione accidentali: incepit declarare illa que sunt necessaria in esse eiusdem motus simpliciter qui est vnuȝ ſm numerum. ¶ Et dixit: ipsum autem esse vnum simpliciter ꝛc̃. i. motum autem esse vnũ simpliciter est vt sit vnus simpliciter: ꝛ in omnibus istis tribus. s. vt sit vnus motus numero in moto: ꝛ in eo in quo est motus: ꝛ in tẽpore. [a] ¶ Deinde incepit declarare hoc: ꝛ incepit ab illo in quo est motus: ꝛ dixit: illud eniȝ in quo est motus ꝛc̃. ꝛ hoc est ita: qꝛ si motus est vnus numero: necesse est vt illa natura: in qua ẽ motus sit vna numero. s. indiuiduum demonstratũ speciei illius nature: ꝛ hoc intendebat cum dixit. V.g. in specie. i. V.g. aliquod indiuiduum indiuiduorum specie illius: in que est motus. ¶ Et cum narrauit ꝙ est necesse in vno motu ſm numeruȝ: vt illud in quo est motus. s. materia motus sit vnũ numero: incepit declarare etiam ꝙ necesse est ꝙ tempus sit vnum numero. ¶ Et dixit: ꝛ quando ꝛc̃. i. etiam necesse est vt tps sit vnm nuõ sine defectu. i. ꝙ in ipsum nõ cadat quies: sed erit continuus: quoniam tunc nõ esset vnus motus: qꝛ tempus eius nõ eẽt vnum. [b] quoniã illud in quo est motus lȝ sit vnum numero: similiter res mota si mouebitur in temporibus diuersis: tunc motus eius non erit vnus in numero. ¶ Deinde in

35

Occurrit tacite obiectiõi q̃ aliqs posset dicẽ Ar. sibi ipsi diminuisse.

Nõ ẽ necẽ i eẽ eiusmodi mot⁹ in gñe: aut in spẽ ſm ꝙ ẽ vn⁹ i eis vt sit i vno tẽpore: sȝ h accidit nãe motus ſm ꝙ est mot⁹. s. vt sit i tpe: nõ ꝙ motus q dicet̃ p tps. vıđ ꝯsile. 8. cõ. 3. t. 4. hui⁹ cõ. 98. ꝛ que ibi.

a Sȝ vide oppositũ. 8. ph. cõ. 82. qꝛ vbi ꝙ ista tria nõ sufficiant ad vnitatem numeralẽ mot⁹ ꝛc̃.

b Lȝ illđ i q̃ est motus sit vnũ nuõ: ꝛ similr res mota sit vna nuõ tñ mouea i tpib⁹ diuersis: tũc mot⁹ ei⁹ nõ erit vn⁹ nuõ: sȝ oppositũ vr̃ dicere cõ. sequenti ſm p̃mã expõnẽ.

duxit tertiuȝ neceſſariū: ⁊ eſt ꝙ res mota debet eſſe vna numero: ⁊ hoc eſſentialiter: non accidentaliter: ⁊ dixit: ⁊ motū eſt vnum nō per accidens ⁊c̄. i. ⁊ in hoc ꝙ motus ſit vnus in numero: neceſſe eſt ꝙ res mota ſit vna in numero nō per accidens: qm̄ ſi fuerit vna per accidens: tunc erit poſſibile: vt moueat̄ duobus motibus inſimul in eodē tempore. ¶ U. g. qm̄ albꝰ ⁊ ſortes ſunt idē per accidens qñ accidit ꝙ ſor. ſit albus: ⁊ ideo poſſibile eſt hoc vnū per accidens moueri duobꝰ motibus inſimul: vt niger fiat ſm̄ ꝙ eſt album ⁊ ambulet ſm̄ ꝙ eſt ſor. ¶ Deinde dixit: neq̄ cōmune: ⁊ intendit illud in quo eſt motus: qm̄ cum declarauit: ꝙ neceſſe eſt vt illud in quo eſt motus: ⁊ etiā tempus ſint vnuȝ in numero: vult declarare ꝙ tempus eē vnū numero non ſufficit in hoc: ꝙ motus ſit vnus numero: cum illud in quo eſt motus fuerit cōmune nō vnū numero. ⁊ quaſi dicit: ⁊ impoſſibile eſt ſi illud in quo eſt motus fuerit cōmune: vt motꝰ ſit vnus numero: lȝ tempus ſit vnū numero. qm̄ poſſibile eſt vt duo homines inſimul ſanentur ex vna infirmitate in ſpecie in vno tp̄e: tn̄ ſanatio eorum nō erit vna in numero: ſed in ſpecie. ſ. motus quo mouētus: lȝ tempus ſit idem.

¶ **Socratem autem ſm̄ alterationem eandem alterari ſpecie. in alio autem tempore: ⁊ iterum in alio. Siquidem contingit corruptum iterum fieri vnum numero: erit ⁊ hic vnus. Si vero non: idem quidem ſpecie: vnus autem numero non.**

¶ **Si autem ſor. alteratur eadem alteratione in ſpecie: ſed hoc in aliquo tempore. deinde iterum in alio tempore. ſed ſi poſſibile eſt vt illud quod iam corruptum eſt reuertatur: ⁊ fiat vnum in numero: tunc motus poſſibile eſt: vt ſit etiā vnus. ⁊ ſi illud fuerit impoſſibile: motus erit ille idem: ſed nō vnus.**

Pria expō. 36 ¶ Hec eſt queſtio circa hoc qđ dictuȝ eſt: ꝙ in hoc ꝙ motus ſit vnus numero: neceſſe eſt vt tēpus ſit vnuȝ numero: qm̄ pōt aliqs dicere: ꝙ cuȝ idem motū mouetur eodē motu in ſpecie vna vice poſt alterā. i. plures. Uer. gra. vt modo moueat̄: deide quieſcat: ⁊ inde reuertat̄ ad illum motū quo mouebatur p̄us: qm̄ ille motus ſcđus ⁊ primus ſunt vnus in numero: eodem modo in generatiōe ꝙ cū idem indiuiduū corrumpitur: deinde reuertit̄: ⁊ ſunt vnum in numero. ¶ Et ideo dixit: ſi aūt ſort. ⁊c̄. i. ſed cū poſuerimus ꝙ ſor. mouet̄ in aliquo vno iterū poſt p̄mā vicem. U. g. alteratur iterū poſt. aliud aūt transfert̄: tunc ſi corruptū quādo reuertit̄ eſt vnū in numero motus ſort. q reuertit̄ poſtq̄ȝ quies iteruenit eſt vnus: ⁊ ſi illud nō fuerit: hoc nō erit: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ſi igit̄ poſſibile eſt ⁊c̄. i. motus ſor. qui fuit modo: ⁊ poſt reuertitur: poſſibile eſt vt ſit vnus: ⁊ ideo dixit poſt: ſi igit̄ illud fuerit impoſſibile ⁊c̄. hoc igit̄ eſt vnum eoꝝ que poſſunt itelligi ex hac queſtione. ¶ Et forte intēdit per hāc queſtionē venire ad queſtionē de motu cōtinuo. qūo motus eſt ꝯtinuus cū hoc ꝙ in omni motu quedā pars corrumpit̄ ⁊ quedā generat̄: ⁊ cū corruptū nō reuertit̄: nō eſt hic vnus motus in numero ⁊ ſm̄ hāc expoſitionē eſt cum dixit: tūc motus poſſibile erit vt ſit: intēdit. ſi igit̄ eſt poſſibile vt illud qđ eſt corruptū reuertat̄: ⁊ fiat vnū i numero: poſſibile erit vt ſit hic vnus motꝰ in nūero. ⁊ ſi illud fuerit impoſſibile: nō erit hic vnꝰ motꝰ in nūero: ſed impoſſibile ē vt generatū ⁊ corruptū ſint idē nūero. ergo impoſſibile ē vt vnus motꝰ ſit in nūero: vt ſi ſit vnius ſubiecti numero: ⁊ in eodē: ⁊ ꝯtinuꝰ: ⁊ hoc erit finis huiꝰ q̄ōnis. Si aūt cōceſſerimus ꝙ illud qđ generat̄ poſt corruptionē eſt vnū nūero: nō ſequit̄ vt motꝰ ꝯtinuus ſit vnus motꝰ tm̄. ſed ēt motꝰ inter quos eſt quies: cum ſubm̄ eorū fuerit vnū nūero: ⁊ illud in quo eſt motꝰ fuerit etiā vnū nūero. ¶ Et videt̄ ſi iſta queſtio intelligat̄ de motu continuo: ꝙ drn̄tia inter ptes motꝰ continui. ⁊ motus qui reuertunt̄ iterū poſt alium ſit hec. ſ. ꝙ generatū ⁊ corruptuȝ in iſtis motibꝰ vtrūq̄ diſtinguit̄ a reliquo per quietē interiacenteȝ: in motu vero cōtinuo generatuȝ nō diſtinguit̄ a corrupto neq̄ demōſtrat̄: ſed eſt vnū: poſſibile eſt igit̄ dicere ſm̄ hoc ꝙ motꝰ cōtinuꝰ eſt vnus nūero: ſed mō magis diminuto q̄ȝ mō quo dicimus in re quieſcente ipam eē vnā ſm̄ nūerū. ⁊ ſi intēdit per hūc ſermonē dubitare de motu qui eſt iterū poſt p̄mū: diſſolutio ē manifeſta: cū fuerit cōceſſuȝ ꝙ generatū ⁊ corruptū nō ſunt idē in numero. ⁊ hoc manifeſtū ē per ſe. ⁊ illud qđ dixit poſt: ſignificat ꝙ nō intēdit niſi querere de motu cōtinuo. q̄ſi dicat. ſi igit̄ poſuerimus ꝙ ſor. trāſfert̄: iteꝝ poſt p̄mū: ſi fuerit poſſibile: vt illud qđ eſt corruptū reuertat̄: ⁊ fiat vnū in nūero: tūc motus iteratus pōt eſſe vnū in nūero nedū cōtinuꝰ. ⁊ ſic eſt intelligēdus iſte locus. ⁊ ſic nō accidet q̄ſtio valoris in hoc: ꝙ cū aliqđ fuerit corruptū ⁊ poſt reuertat̄: ꝙ nō eſt idē in nūero. ¶ Et qꝛ ita ē dixit. ſi āt ſor. ⁊c̄. i. ſed cū poſuerimꝰ ꝙ ſor. mouet̄ in aliq̄ vno iteꝝ poſt aliud. U. g. ꝙ alteret̄ aut transferat̄ iterū poſt aliud tūc ſi illud qđ iaȝ eſt corruptū reuertat̄ ⁊ fiat ideȝ in nūero: tūc motꝰ ſor. qui heri fuit: reuertet̄ idē: qđ eſt impoſſibile. ¶ Et forte iſta expō eſt difficilior: ⁊ manifeſtius ē ex v̄bis eiꝰ hoc: qđ ipſe itēdit declare: ꝙ neceſſe eſt in h̄ ꝙ vnꝰ motꝰ ſit ꝙ tp̄us ſit vnuȝ: ſed fecit q̄ōnē de cōtinuo: aut forte itēdit vtrūq̄: qm̄ ex illis que dicit poſt apparet: ꝙ ipſe fecit queſtionē de continuo: quoniā due queſtiones ſunt ſimiles.

¶ **Habet āt dubitationē huic ſimilē: ⁊ ē vtꝝ vna ſanitas ⁊ oīo habitꝰ ⁊ paſſiōes ſubſtātie ſint in corporibꝰ: moueri nāq̄ videntur hn̄tia ⁊ fluentia. ſi igit̄ eadē ⁊ vna q̄ diluculo: ⁊ nūc eſt ſanitas: quare non ⁊ cum non deficiens accipiat iterum ſanitatem: ⁊ h ⁊ illa vna numero erit.**

¶ **Et eſt etiā queſtio ſimilis iſti: vtrū ſanitas eſt eadē: ⁊ vl'r vtrū forme ⁊ paſſiones ſunt in corporibꝰ in ſuis ſubſtātijs: qm̄ nos inuenimus illud qđ habent ex hoc in eis dū mouentur ⁊ fluunt. ſi igitur ſanitas que fuit in mane: ⁊ que eſt nūc: eſt eadē: quare ſanitas que fuit ⁊ deſtruitur ⁊ poſt reuertit̄ illa ⁊ iſta non ſunt eadem in numero.**

¶ Quia queſtio predicta fundatur ſuper hoc. ſ. vtruȝ generatū poſtq̄ȝ corrumpit̄ ſit idem in nūero cū corrupto: ⁊ fuit poſitū ꝙ ſi fuerit ideȝ in numero: cōtinget vt motus q fuit ſor. hodie ⁊ qui fuit heri ſint idē in numero. ⁊ ſi poſuerimus ꝙ eſt aliud: continget vt 37

Qōnis ſolo. Si corruptū qñ reuertit̄ ē vnuȝ in nuō motus ſortis poſtq̄ȝ q̄es iteruenit ē vnꝰ: Sȝ vide oppoſitū. c. p̄cedētī vt ibi notaui.

Expō Themiſt. j.

Qđo pōt eē vnꝰ motꝰ ꝯtinuus cū ptes motus continue corrumpantur.

nõ sit vnᵘ motᵘ in nũero: incepit dicere ꝙ talis qȯ accidit in formis quiescẽtibus: q̄ sunt in transmutato. ¶ Et dixit: ⁊ est qȯ ⁊c̄. i. ⁊ est qȯ similis q̄õni dicte ð motu vno in numero ⁊ de formis: ⁊ vl'r de passiõibᵘ q̄ sunt in corporibus q̄ sunt in suis subiis: vtrum sint eedem dum corpus fuerit idẽ: aut nõ sunt eedẽ si corpus deferens non fuerit idez. s. multiplicare ſm multiplicationẽ corpoꝝ: aut qũo est. Nos. n. videmᵘ hanc formã exñtem in corporibus ⁊ corpus moueri. i. trãsmutari ⁊ fluere semp: vnde necesse est vt ita sit i formis q̄ sunt i istis corporibus: cũ sint in suba corporũ trãsmutabiliũ: si igit̃ sanitas q̄ fuit hodie sor. ⁊ q̄ fuit heri sit eadẽ in nuõ: necesse est vt sanitas q̄ est eius: deide destruit̃: deide reuertit̃: sit eadẽ in nuõ: ⁊ si hoc est inopinabile: necesse est vt nõ sit hic eadẽ forma i nuõ. ¶ D. d. vtrũ sanitas est eadẽ. i. i nuõ. s. q fuit heri in sor. ⁊ q̄ est hodie. ¶ D. d. ⁊ vl'r ⁊c̄. i. ⁊ hec pscrutatio vl'r fundat̃ sup hoc. s. vtrũ forme ⁊ passiones existant in suba corporuz: qm̃ si ita fuerit nec̃e est vt illud qȯ inuenit̃ i corporibus motis ⁊ fluentibus moueatur ⁊ fluat: vñ seqtur vt forme moueant̃ ⁊ fluãt: ⁊ si forme fluunt: ⁊ sunt eedẽ in nuõ necesse est vt forᵃ q̄ fuit heri: deinde reuertit̃ hodie postq̃ꝫ corrũpit̃ sit eadẽ in nuõ: ⁊ hoc cõtingit in eodẽ motu: qm̃ dictum est ꝙ nec̃e est vt subm eius sit idẽ nuõ: si igitur nõ est hec eadẽ forma in nuõ: ergo neqꝫ idẽ motᵘ nuõ.

¶ Eadem enim ratio est nisi ꝙ intãtum differunt: q̄ siquidẽ duo sunt idem hic sicut numero vnus: ⁊ habitus eẽ nec̃e ẽ. Unus. n. numero actus vnius numero: si vero habitus vnus est: fortassis non alicui videbitur vnus ⁊ actus esse. Cum enim pauset ambulare: non amplius est hec ambulatio. Iterũ autem ambulare erit: si igitur vnus ⁊ idem est contingit ⁊ idem corrumpi ⁊ esse multotiens. He quidem igitur sunt dubitationes extra que nunc est intentionem.

¶ Quoniam eadem ratio est in hoc: preter hoc. s. in quo differunt: quoniam due actiones: ⁊ si sint due ex illo eodem necesse est vt forme etiã sint sicut ille due in numero: quoniam eadem actio in numero est eiusdem in numero: ⁊ si forma fuerit eadem: dignius ẽ vt nullus existimet ꝙ actio etiam est eadem. Quoniam homo cum cessauit ab ambulare non erit tunc illud apud ipsum ambulatio: ⁊ cũ reuertitur ⁊ ambulat: tunc erit ambulatio: si igitur ambulatio est eadem: possibile est vt idem corrumpatur ⁊ generetur multotiens. s. ꝙ iste questiones sunt extrinsece ab hac perscrutatione.

38 ¶ Cũ narrauit ꝙ in hoc ꝙ forme ẽt sunt eedẽ in nuõ accidit qȯ sil'is ei q̄ accidit ex hoc in eis de motibus i nuõ: ⁊ dedit sil'itudinẽ inter ista: incepit dare differentiam. ¶ Et dixit: qm̃ eadẽ ratio est ⁊c̄. i. in hoc qȯ cõtingit in formis: ⁊ in ipsis motibus. quoniaz si forma iterata est eadẽ motus qui est hꝰ est idẽ: ⁊ si forma q̄ est hꝰ est plus vna motus q est hꝰ erũt plures vno: ⁊ sil'r ecõtrario. Et si forma q̄ hꝫ ↄtinuũ eẽ fuerit vna cũ hoc ꝙ suũ subm est semp in trãsmutatiõe: ita motus ↄtinuᵘ in eẽ erit vnᵘ in nuõ: cũ hoc ꝙ suum subm demr̃atũ est trãsmutatuz. ¶ Et si ille q est hꝰ fuerit plusq̃ꝫ vnus: forme q̄ sunt hꝰ erũt plures. Q̄r igit̃ inter motus ⁊ formas est ista sil'itudo manifesta: nõ est differẽtia inter motus ⁊ formas in q̄õnibus accidẽtibus in eis: p̃terq̃ꝫ in hoc ꝙ adunatio i motibus ⁊ formis nõ est i rebus ↄñtibᵘ. Qm̃ cum actio. s. motᵘ fuerit eadẽ sequit̃ vt forme subte illius actionis sint eedem: ⁊ sil'r forma agẽs illã. Et cũ forma fuerit eadez nõ seqtur vt motus sit idẽ: qm̃ cũ sor. ambulat hodie ⁊ ambulauit heri subꝫ est idẽ: ⁊ motus sunt plures: ⁊ sil'r ab eadẽ forma iueniunt̃ plures actiões i tpibus diuersis. ¶ Si igit̃ diceret p̃terq̃ꝫ in hoc ꝙ differũt: qm̃ actio cũ fuerit vna forma erit vna: cũ forma fuerit vna: nõ seqtur vt actio sit vna: tũc sermo eẽt manifestus p se: sꝫ dixit: p̃terq̃ꝫ ⁊c̄. ¶ Et iste sermo vt apparet nõ est verus: qm̃ nõ seqtur cũ actiones fuerint plures in nuõ vt forme subte illiᵘ actiõis sint plures in nuõ: neqꝫ forme agẽtes: neqꝫ sequit̃ ad hoc ꝙ si eadem actio in nuõ ꝓuenit ab eadem forma: aut est in eadẽ forma ꝙ nec̃e est vt plures actiones iueniant̃: aut a pluribᵘ formis: aut in pluribᵘ formis nisi esset verũ ꝙ posset ↄuerti ↄsecutio a destructiõe añcedẽtis. ¶ Sꝫ ista differẽtia vr̃ dr̃ia iter hoc ꝙ accidit in pᵒ aspectu: existimat̃. n. ꝙ cũ vnus motus in nuõ fuerit viniᵘ subti nuõ ꝙ sequit̃ ꝙ plures motus sunt pluriũ subtoꝝ: existimat̃ tñ ꝙ nõ ex eadẽ forma: aut in eadẽ forma est eadez actio. Et sic iste sermo hꝫ duas dr̃ias: dr̃iaz. s. ſꝫ h̄ qȯ accidit in pᵒ aspectu: ⁊ dr̃iam ſm ipsaz rem: ⁊ iõ dixit: digniᵘ ẽ igit̃ vt nullus ⁊c̄. i. ⁊ differẽtia iter illa est: qm̃ cũ actiões fuerint plures existimat̃ ꝙ nec̃e est vt forme sint plures: q̄ existimat̃ ꝙ cuꝫ eadez actio fuerit ab eadẽ forma ꝙ sequit̃ plures actiões eẽ a pluribus formis: ⁊ nullus existimat ꝙ cũ forma fuerit eadẽ ꝙ nec̃e est vt actio q̄ ꝓuenit ex ea: aut q̄ ẽ in ea sit eadẽ. Iste. n. hõ demõstratᵘ qñ cessat ab ambulatiõe nõ ꝓuenit ex eo ambulatio: ⁊ qñ reuertit̃ ad ambulationẽ: tũc ꝓuenit sc̄da ambulatio. ¶ Et forte intendit. sꝫ est dr̃ia inter h oc ꝙ seqtur ex hoc ſm sil'itudinẽ: ⁊ ſm ipsam rem: qm̃ ex sil'itudine q̄ est iter motus ⁊ formas: sequit̃ ꝙ cũ posuerimus plures motus eẽ sequit̃ plures formas eẽ: sed nõ est nec̃e: qm̃ idẽ motus ẽ eiusdẽ forme: ⁊ eadẽ forma nõ est idẽ motᵘ. ¶ Et forte intẽdit p duas actiones duas passiones: qm̃ cũ passiones fuerint due seqtur vt forme sint due: qȯ nõ sequit̃ in actiõe: ⁊ q̄si intendit dare dr̃iaz in hoc iter actionẽ ⁊ passionẽ: ⁊ sup hãc expõnẽ est sustinẽdũ. ¶ Et cũ scripserã hoc nõdũ inspexerã librum Alex. in hoc caplõ: ⁊ post inueni ipm dicere ꝓpinquũ huic: dicit. n. ꝙ actio dicta in h̄ loco dicta est equoce: ⁊ ꝙ Ari. intendebat p actionez cũ dixit: qm̃ actiões si fuerint due ⁊c̄. i. subm actiõis. ⁊. q. d. ꝙ si subꝫ actiõis fuerit duo: seqt̃ ꝙ forme sint due. D. declarauit hoc: ⁊ dixit: qm̃ eadez actio in nuõ est eiusdẽ in nuõ: ⁊ hoc est ita: qm̃ vnũ subm in nuõ ẽ viniᵘ forme. ¶ Et dedit rõnẽ sup hãc expõnẽ: ⁊ dicit de hoc ꝙ iuenit̃ in qbusdã libris loco istius sic: sꝫ differũt: qm̃ si fuerint due in nuõ nec̃e est vt forme sint sic: ⁊ nõ dixit actionẽ. Deinde reuersus est ad pᵃᵐ q̄õnem: ⁊ dixit: si igit̃ ambulatio ⁊c̄. i. si igit̃ ambulatio sor. heri ⁊ ambulatio hodie est eadez: possibile est vt aliqd idẽ generet̃ ⁊ corrũpat̃ multotiẽs: ⁊ dicat̃ ipm eẽ idẽ qȯ est valde inopinabile. ¶ Et q̄ qȯ dicẽs q̄

modo

Marginal notes: Cõueniẽtia inter q̄ões. — Probõ eiᵘ. — Pria expõ. Dr̃ia iter q̄stiones. — Dr̃ie illiᵘ q̄ dqtio. — Cõtra pmaz expositionẽ. — Dubiũ ↄcc̄ cum. — Sc̄da expõ. — Tertia expõ. — Quarta expositio.

modo forme sunt eedē ⁊ corpora sunt semꝑ in transmutatiōe: nō ē huius sciē: aut huius loci: dixit: sꝫ iste qōnes ⁊c. i. ⁊ propter hāc qōnē dixerūt qdā antiq ꝙ nō est hec scia necīa: ⁊ ꝙ oīa sunt ī trāsmutatione: ⁊ ē sermo sophisticus: vñ loquētes ī lege Mahumeti dicunt ꝙ accidentia non remanent ꝑ duo tpa: ⁊ intendunt ꝙ oīa sunt mota preter subam.

Oīs motus vnꝰ simplr ē ꝯtinuꝰ: vnꝰ.

¶ Quoniā aūt cōtinuus est oīs motus: simpliciter quidē vnū necesse est cōtinuuz esse: siquidez oīs diuisibilis est: ⁊ si ꝯtinuꝰ vnus. Non enim fiet oīs cōtinuus omni sicut neqꝫ aliud nulluz contingenti contingens: sed quorū vnū sunt extrema. Ultima aūt aliorū nō sunt quidē: alioꝝ aūt sunt: sed spē differētia: ⁊ equiuoca sunt: qūo nāqꝫ tanget: aut fiet vltimū linee vnū ⁊ ambulationis.

¶ Et qꝛ oīs motus est continuus: ideo motus qui est simplr vnus debet esse ꝯtinuus: cū oīs motus est diuisibilis: ⁊ si motus fuerit continuus erit vnus: qm̄ nō oīs motus ē continuus cū omni motu. Queadmodum in aliꝭs nō quilibet continuatur cū quolibꝫ: sed illa quorū vltima sunt vnū. Et quedam nō hñt vltima: ⁊ quedā habēt: sed in forma sūt equoca. Quoniā ipoſe ē vt vltimū linee tangat vltimum ambulatiōis: ⁊ fiant vnū.

Nō qōlꝫ ꝯtinuat cuꝫ qlꝫ.

39 Cā q̄re ad vnitatē motꝰ reqrit vnitas tpis ⁊ sbi est: qꝛ est continuus ⁊c.

¶ Cū declarauit ꝙ vnus motus in nuō ē motus qui ē in eodē in nuō. ⁊ in eodez in tpe: ⁊ inducit qōnes suꝑ hoc: incepit dare rōnē ꝓꝑ quā necesse est ī hoc ꝙ motus sit vnus in nuō: vt tps sit vnū: ⁊ subm sit vnū: ⁊ ē qꝛ est cōtinuus. Et dixit: ⁊ qꝛ oīs motus ⁊c. i. ⁊ qꝛ oīs motꝰ est ꝯtinuus. qꝛ oīs motꝰ est diuisibilis: necē ē vt vnus motus in nuō sit ꝯtinuꝰ: ⁊ cū declarauit ꝙ oēs motꝰ sunt de nā ꝯtinui: dicit: si igit̄ fuerit motus continuꝰ ⁊c. i. si igit̄ motus q ē vniꝰ subi nuō ⁊ in eadē re nuō habuit ꝑtes ꝯtinuas: tūc erit vnꝰ: ⁊ si ꝑtes eiꝰ nō fuerit ꝯtinue: nō erit vnꝰ: ⁊ cā in h ꝙ qdaz motꝰ sunt q nō sunt ꝯtinui est: qm̄ nō oīs motꝰ pōt ꝯtinuari cuz quolibet motu queādmoduz ipoſe est in aliꝭs q̄ sunt de spēbus ꝯtinui ꝯtinuari: ita ꝙ qōlꝫ ꝯtinuat̄ cū q̊libet: qm̄ si ita eēt: tūc oīa eēnt ꝯtinua: sꝫ ꝯtinua sunt illa quoꝝ vltia pñt eē vnū: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: queadm in aliꝭs ⁊c. i. ipoſe est vt q libet motꝰ cōtinuet̄ cū q̊libet motu: sic est ipoſe qōlibet ꝯtinuari cū q̊libet. ¶ Deinde induxit determiationē ꝑ quā res fuerint ꝯtinue ⁊ dixit: sꝫ illa quoꝝ vltima sunt vnū. i. entia ꝯtinua sūt illa quoꝝ vltima pñt eē vnū: sꝫ ī corporibus nālibus ꝯtinuatio fit qñ duo vltia fuerit vnuz absqꝫ eo ꝙ vltimuz cōe qd ē vnū corrūpat̄: ⁊ silr est ꝯtinuatio ī magnitudibꝰ mathematicis: diffiniuntur enī ꝙ sunt illa q̄ pñt recipe vltimū cōe: ⁊ silr vr̄ eē in motibꝰ: ⁊ sic cū dixit: sꝫ illa quoꝝ vltia sunt vnū intendit aut in imaginatiōe: ⁊ hoc est ī motibꝰ: ⁊ ī tpe: ⁊ in magnitudibꝰ: qm̄ ista scia ꝯsiderat ēt de istis q̊dāmodo: aut in eē: ⁊ ē h in corꝑibus nālibꝰ ꝯtinuis: sicut est dispō in mēbris aīaliū ꝯsolidatis. ¶ D. d. cāz ꝓꝑ quā q̄dā entia recipiūt ꝯtinuationē ⁊ q̄dā nō: ⁊ dixit: ⁊ q̄dā nō hñt vltia ⁊c. i. ⁊ cū ꝯtinua sunt illa quoꝝ vltima sunt vnū: vr̄ ꝙ cā ī h ꝙ nō oīa sunt ꝯtinua est: ꝙ nō oīa entia hñt vltima: sicut est dispō in nuīs: neqꝫ oīa entia hñtia vltia pñt ꝯtinuari: neqꝫ ēt in imaginatiōe: qm̄ q̄dam entia hñt vltima diuersa ī forma: de qbus hoc nomē vltimū dr̄ equoce: ⁊ hoc intendebat cum dixit: sed sunt in forma equoca. ¶ D. d. qm̄ ipossibile est vt vltimū linee tāgat ⁊c. i. ⁊ ipossibile ē dicere ꝙ vltimū linee tāgat vltimū ābulatiōis cum magnido nō tāgat motū: qm̄ vltim ī eīs dr̄ equoce.

Cōtinuatio ī nālibꝰ fit qñ duo vltia fuerit vnū absqꝫ eo ꝙ vltimū cōe cōrrūpat̄. talia āt vltia pñt effici vnū vlꝫ imagiatione: sic ē in successiuis vl̄ ꝭm eē: sic est ī ꝑmanētibꝰ.

¶ Habiti quidē igit̄ sunt ⁊ qui neqꝫ idē specie: neqꝫ idem genere sunt. Currens. n. aliquis statim febricitabit: ⁊ vt lāpas ex diffusione loci mutatio est habita: cōtinua autem nō. Ponit̄. n. continuū quoꝝ vltima vnum sunt. Quare habiti ⁊ ꝯñr sūt quo tꝑe continuū est. Cōtinuuz aūt est quo motus. Hoc aūt est cū vnū vltimū fiat ambobus.

¶ Dicamus ergo ꝙ motꝰ sesei erūt ⁊ si non cōueniēt in specie aut in genere. U. g. ꝙ hō currit ⁊ febricitat statim: ⁊ sic motus candele successiuus est translatio sesea: cōtinua vero nō: ꝑositū est eniz cōtinuū in rebꝰ quarum vltima sunt vnū. s. isti igit̄ motus sunt sesei ⁊ cōsequentes: qꝛ tempus eoꝝ est continuum: ⁊ cōtinuatio tēporis est per continuationem motus. Et hoc erit quādo vltimum amborum fuerit vnum.

¶ Cū descripsit motus continuos incepit post dicere motus seseos. ¶ Et dixit. ⁊ dicamus ⁊c. i. ⁊ motus dicuntur sesei lꝫ nō cōueniant in specie aut in gener̄: sed est necesse solūmodo vt vltima eoruz sint isil̄. s. vt interim non sit quies vt dictū est in descriptōe rerū sesearuz simpliciter: siue fuerint motus aut alia. 40
¶ Et cū induxit hoc dedit duo exēpla: vnū de motibus seseis diuersis in genere: ⁊ aliud in motibꝰ seseis cōuenientibꝰ in specie. ¶ Et dixit. U. g. hō currit ⁊c. idest exēplū motuū seseorū nō cōueniētiū est ꝙ hō currat: ⁊ statim accidit ei febricitatio. ¶ Et exēpluz seseorū conuenientiū in specie est cādela que intrat manus hoīum vna post aliā. ¶ Deinde dixit continua vero nō ⁊c. idest ⁊ isti motus ⁊ similia non dicūtur cōtinua: qm̄ positum est ꝙ cōtinua sunt illa: que possunt habere vltimū cōe: sed isti nō possunt habere vltimū cōe. In illis aūt: que diuersant̄ ꝭm speciez manifestū est ꝙ vltima eoꝝ sunt diuersa. In eis aūt que cōueniunt in specie: vt motꝰ candele de vna manu in alteram est seseus: qꝛ quies nō interponit̄ ⁊ ꝑuatur cōtinuatiōe in rei veritate: qꝛ motū nō ē vnū. ¶ Deinde dixit. isti igit̄ motus sunt sesei ⁊ cōsequētes: quia tēpus eoꝝ est cōtinuū. idest ⁊ motꝰ sesei dicunt̄ sesei ⁊ cōsequi quia tēpus eoꝝ est cōtinuum in rei veritate: aut existimat̄ esse cōtinuū quia nō interponitur illis quies sensibilis: ⁊ in rei veritate non est cōtinuū: nisi quādo instās in quo fuit vltimū primi motus in eo erit vnicū secundi motus: vt motꝰ mortis qui sequitur motū vite: ⁊ isti sunt sesei in rei veritate. s. quoꝝ tēpus est cōtinuū in rei v̄itate. ¶ D. d. ⁊ tp̄s eoꝝ est cōtinuū ⁊c. i. ⁊ tēpus motus continui per se est cōtinuū per continuationē motuū cadentiū in ipsum: ⁊ hoc erit quādo vltima illoꝝ motuū fuerint vnū: vt mihi videt̄: ⁊ cōtinuatio tp̄is motuū seseorū est ꝭm ꝙ imaginat̄ ⁊ vltima eorum sunt vnum.

In illis q̄ diuersātur spē manifestū est ꝙ vltima eoꝝ sunt diuersa.

¶ Unde necesse est eundem ꝺm spēm esse ⁊ vnus: ⁊ in vno ⁊ eodē tpe simplr ꝯtinuum motū ⁊ vnū. Tempore qdē vt nō imobilitas intersit. In deficienti qdez.n. quiescere necesse est. Multi igitur ⁊ nō vnus mot⁹ ē quoꝝ quies in medio est. Quare si aliquis motus statu occupeť: neq̄ꝫ vnus est: neq̄ꝫ cōtinuus: interciditur aūt si in medio tēpus ē. Qui aūt specie nō vnitur: non vnus motus est: ⁊ si nō deficiat tp̄s. Tp̄s qdē.n. vnū est: spē autez alius. Unū quidē.n. necesse est: ⁊ specie vnū esse: hūc aūt simplr vnū esse nō est necesse. Quis quidem igitur motus simpliciter vnus est dictum est.

Multi ⁊ nō vn⁹ ē motus: q̊rum qes in medio ē ⁊c̄.

¶ Et ideo necesse est in motu qui est simplr ꝯtinuus ⁊ vnus: vt sit ꝯueniens in specie: ⁊ eiusdē rei in eodē tpe: in eodez vō tpe est ne cadat interim defectus motus: qm̄ in defectu necesse est vt sit quies. Et motus in quo est quies nō est vnus: sed plures: ergo qlibꝫ motus in quo est qes nō est vnus: neq̄ꝫ cōtinuus: ⁊ est in eo quies qn̄ in eo fuerit tēpus. Motus aūt qui nō vnus in spē: lꝫ non deficiat ꝺm tēpus: est diuersus in specie. Quoniaꝫ vnus motus necesse est ēt vt sit vnus in specie: ⁊ non est necesse vt iste sit simplex: ⁊ vnus. Jam igitur narrauimus quis motus simpliciter est vnus.

41 ¶ Cū declarauit ꝙ vnus motus simplr.i.i nuō dꝫ eē ꝯtinu⁹: ⁊ iā declarauit ꝙ vnus mot⁹ in nuō simplr est ꝯueniēs in spē: ⁊ eiusdē rei: ⁊ in eodē tpe: incepit ꝺclarare ꝙ seqtur ex hoc vt motus q est ꝯtinuus simplr sit vnus.s.q hꝫ has duas dispōnes.s. vt ꝯueniat i illis tribus.s. in specie motus: ⁊ i hoc ꝙ motū sit vnū motū: ⁊ tp̄s sit vnū. ¶ Dixit: ⁊ iō nec̄e ē i motu ⁊c̄.i. ⁊ qꝛ vnus motus i nuō ē ꝯtinuus: nec̄e ē vt mot⁹ cōtinuus ⁊ vnus simplr sit ꝯueniēs in specie: ⁊ eiusdē moti: ⁊ i eodē tpe. Qm̄ cū fuerit nec̄e vt vn⁹ mot⁹ cōueniat in illis tribus: ⁊ motus ꝯtinuus est vnus: seqtur vt cōtinuus ⁊ vnus ꝯueniāt i illis tribus. ¶ Et cū narrauit ꝙ nec̄e est vt sit vnus ꝺm tp̄s.s. vnus cōtinuus dedit cām in hoc: ⁊ dixit: in eodē vō tpe ⁊c̄.i. ⁊ vnus motus ꝯtinuus nec̄e ē vt sit in eodē tpe: qꝛ si nō fuerit eodē tpe: tūc in eodē subito iterponiť defectus motus: ⁊ in eodē subito nec̄e est vt qn̄ motus deficit sit qes: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: qm̄ in defectu: ⁊ cū declarauit ꝙ motus cui⁹ tp̄s nō est vnū hꝫ in se qetē: declarauit ꝙ motus i quo est qes est plures motus nō vnus: ⁊ intēdit: sꝫ positū est ipsuꝫ eē vnū: ⁊ hoc est iposſibile.s. ꝙ i vno motu sit qes. Et cū declarauit hanc cōclusionez: dixit: qlibet igiť mot⁹ ⁊c̄. ⁊ hoc seqtur ꝺm destructionem ꝯn̄tis; qm̄ cū fuerit verū: ꝙ vnus mot⁹ ꝯtinuus nō hꝫ in se qetē: seqtur ex hoc ꝙ ille motus q hꝫ in se qetē nō ē vnus neq̄ꝫ ꝯtinu⁹. ¶ D.d. ⁊ hꝫ i se qetez.i. ⁊ qes iterponiť motui qn̄ ipsi motui interponiť tp̄s: in quo res non moueť. ¶ Et cū dixit: ꝙ in hoc ꝙ vnus mot⁹ sit: nec̄e est vt tp̄s sit vnū: incepit narrare ꝙ hoc iuenire in motu ꝯueniēti ꝺm gen⁹: ⁊ diuerso ꝺm speciem nō extrahet ip̄m a suo gn̄e.s. vt sit diuersus ꝺm gen⁹: sꝫ ꝯueniēs in specie: aut in nuō: ⁊ dixit mot⁹ vō qui nō ē vnus i specie ⁊c̄.i. ⁊ silr est de motu ꝯueniēti in specie diuerso i nūero.s. ꝙ lꝫ tp̄s nō deficit n̄ facꝫ ip̄ꝫ eē vnū i nūero. ¶ D.d. qm̄ vn⁹ mot⁹ nec̄e ē vt sit vnus in specie ⁊c̄. Et inuit ꝙ motus qui est vnus in specie est poꝛ nālr vno motu i nūero: ⁊ silr est dispositio vni⁹ mot⁹ i gn̄e cū motu vno i specie: ⁊ silr ē dispō vnius motus i nūero cū illo cui⁹ tp̄s est vnū.s. ꝙ cuꝫ vn⁹ mot⁹ fuerit i nūero: tp̄s ei⁹ erit vnū: ⁊ cū tp̄s erit vnū: nō seqť vt sit vnus i nūero. Et ꝓpter hāc silitudinē q̄ ē inter illa: posuit hoc ꝙ si mot⁹ fuerit vnus i nūero erit vnus i specie: ⁊ nō ecōuerso: tanq̄ꝫ cāꝫ huius ꝙ si fuerit vnus in numero: erit in vno tempoꝛe: ⁊ non ecōuerso: ⁊ etiā induxit sermonez in foꝛma rationis: ⁊ dixit. motus vero q nō est vnus in specie ⁊c̄. i. qm̄ dispō in hoc ꝙ si mot⁹ fuerit vn⁹ i nūero: seqtur vt tp̄s ei⁹ sit vnū: ⁊ nō ecōuerso: est sic dispō in h̄ ꝙ si motus fuerit vn⁹ in nūero: sequiť ꝙ sit vnus in specie: ⁊ nō ecōuerso: ⁊ silr vnus in specie est vnus in genere: ⁊ nō ecōuerso. ¶ D.d. iam igiť narrauim⁹ quis motus est ⁊c̄.i. declaratū est igiť ex hoc ꝺmone quis motus est vnus simplr: ⁊ est vnus in numero.

Moṫ⁹ cōtinuus ⁊ vn⁹ i trib⁹ debēt cōuenire. Idez 5.te.cō 34 ⁊ 4.phy.105. ⁊ 7. phyſi.tex. cōmen.5.

Documentū Mot⁹ q est vn⁹ i specie ē poꝛ nālr motu q ē vn⁹ in nuō: ⁊ silr est dispō motus vni⁹ i gn̄e cū motu vno in spē. ⁊ motus vni⁹ i nuō cū motu cui⁹ tp̄s est vnum.

¶ Amplius aūt diciť vnus ⁊ perfectus siue ꝺm gen⁹: siue ꝺm spēm: siue ꝺm subāꝫ sit: sicut ⁊ in alijs perfectū: ⁊ totū vnus est. Est autem aliquādo: ⁊ si imperfectus sit vnus dicitur si solum sit continuus.

¶ Et diciť etiā vnus motus motus completus: si in specie fuerit completus: aut in substantia: queādmodū in alijs rebus nō attribuiť vni nisi illud qd̄ est perfectū ⁊ completum. ⁊ foꝛte dr̄ motus vnus: ⁊ si nō sit perfectus: dūmodo sit continuus.

¶ Cū declarauit qd sit mot⁹ vn⁹ nūero: icepit ꝺclarare ꝙ vn⁹ mot⁹ in nuō est duob⁹ modis ꝯplet⁹: ⁊ nō cōplet⁹: ⁊ ꝯplet⁹ est digniꝛ hoc noīe vn⁹ nuō: icepit declarare hoc: ⁊ dixit. ¶ Et dr̄ ēt ⁊c̄.i. ⁊ vn⁹ mot⁹ dr̄ de motu ꝯpleto: siue fuerit ꝯplet⁹: qꝛ est de specie cōpleta: vt mot⁹ circularis: aut qꝛ ē de gn̄e ꝯpleto: vt mot⁹ trāslatiōis: q est ꝑfectioꝛ ceteris motib⁹: cū sit ꝑfect⁹ in nuō: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: vt mihi videť: aut in subā: ⁊ ꝯpletū in specie motus ē mot⁹: in q̊ nō pōt eē additio: aut diminutio: ⁊ est circularis finitus ꝑ se: in subā āt ē mot⁹: qꝛ ē poꝛ motuū nālr ⁊ ꝑfectioꝛ: ⁊ ē motus trāslatiōis. ª vt p⁹ ꝺclabiť. ¶ D.d. queādmodū i alijs reb⁹ ⁊c̄.i. ⁊ mot⁹ ꝯplet⁹ digni⁹ ē vt attribuať vni nuō: queādmodū i alijs reb⁹ n̄ attribuiť vni i maioꝛi ꝑte nisi illō qd̄ ē ꝑfcm̄ ⁊ ꝯpletū: ⁊ qꝛ mot⁹ n̄ ꝯplet⁹ dr̄ vn⁹ nuō mō 2° idux̄ h̄ vocabulū. Et foꝛte dr̄ vn⁹ motus ⁊c̄.i. cū solūmodo fuerit ꝯtinu⁹.s. qꝛ cū ꝯtinuatione nō erit perfectio: ⁊ hec est dispō motus recti.

Mot⁹ ꝯpletus i spē ē cui nō pt fieri additio: aut diminutio: ⁊ ē mot⁹ circlis. Idē 8. phy. t.c.75. ⁊ 76. a Motus trāslatiōis ē prioꝛ motuū nālr ⁊ ꝑfectioꝛ. vide ꝑ 8. phy. a t.c. 55. vsq̄ ad t.c. cōmen. 61.

¶ Amplius aūt aliter p̄ter p̄dictos dr̄ mot⁹ vnus regularis: irregularis.n. nō vr̄ vnus: h̄ magis regularis sicut rectus. Irregularis .n. diuisibilis ē: videtur āt differre sicut magis ⁊ minus. Est autē ⁊ in omni motu qd̄ regulariter ē: aut nō. Et nāq̄ꝫ alterabitur regulr: ⁊ fertur i regulari: vt circulo: aut rectitudine ⁊ circa augmētū silr ⁊ decremētū.

¶ Et diciť

¶Et dr̄ vnus motus alio modo ab istis di-
ctis mot⁹ equalis: quoniã mot⁹ diuersus q̄si
nõ existimat̄ esse vnus: sꝫ motus equalis ē
dignior hic vt linea r̄cta: quoniã mot⁹ diuer
sus ē diuisibilis. Uidet̄ igit̄ ꝙ diuersitas in-
ter duos mot⁹ ē quasi additio ⁊ diminutio.
Et in quolibet motu est equalitas ⁊ inequa
litas. Et quoniã quãdoqꝫ alterat̄ res equali
ter: ⁊ trãsfert̄ ex aliquo equaliter. Uer. gra.
per circulum aut per lineam rectam: ⁊ sil̄r
⁊ in augmento ⁊ diminutione.

In q̄libꝫ motu ē eq̄litas ⁊ ineq̄litas.

43 ¶Cum declarauit ꝙ vnus motus in numero ē duo
bus modis cõpletus ⁊ nõ cõpletus: ⁊ ꝙ cõpletus est
dignior vt sit vnus numero: vult declarare etiã ꝙ de
isto est dignior vt sit vn⁹ nũero ille q̄ est equalis: ⁊ sic
motus ꝯtinuus perfectus eq̄lis erit ille q̄ dr̄ dignius
vn⁹ nũero. ¶Et dixit: ⁊ dr̄ vn⁹ mot⁹ alio modo ⁊c̄. i.
⁊ vnus motus i nũero dr̄ alio mõ a duob⁹ modis p̄di
ctis. s. mot⁹ ꝯtinuus cõpletus eq̄lis q̄ est dignior vt sit
vnus. U. g. mot⁹ p̄ lineam rectã qui ē dignior vt vn⁹
q̄ꝫ motus per lineam tortuosam: q̄m queadmodum
linea tortuosa existimat̄ eē cõposita ex recta ⁊ circu
lari: sil̄r motus p̄ illã ē diuersus: ⁊ mot⁹ diuersus exi
stimat̄ eē plus q̄ꝫ vnus motus: sꝫ motus eq̄lis est di-
gnior vt sit vn⁹: ⁊ ē ille q̄ est p̄ lineã rectã. ¶Deinde
dedit cãm p̄p̄ quã motus diuersus nõ est vnus in rei
veritate: ⁊ dixit: q̄m motus diuersus est diuisibilis. i.
⁊ cã in hoc ꝙ motus diuersus nõ est vn⁹ simpl̄r ē: q̄r
diuidit̄ in velocitatē ⁊ tarditatē: ⁊ iste modus diuer-
sitatis est similis diuersitati q̄ est ſm additionē ⁊ di
minutionē in reb⁹ diuersis ſm magis ⁊ min⁹. ¶Et
itēdit: q̄m est diuersitas q̄ nõ extrahit motū de vna
spē in aliã: sꝫ facit aliq̄ꝫ multitudinē: ⁊ hoc intēdebat
cũ dixit: vr̄ igr̄ ꝙ diuersitas ⁊c̄. i. ꝙ ista diuersitas ē
d̄ gn̄e diuersitatis q̄ accit i reb⁹ ſꝫ additionē ⁊ dimi-
nutionē. ¶Et itēdebat ꝙ velocitas ⁊ tarditas nõ di
uidũt motũ ſꝫ ꝙ gen⁹ diuidit̄ i spēs: ⁊ dixit: q̄si addi
tio ⁊ dimĩutio: q̄r velocitas ⁊ tarditas sũt d̄ q̄litate: ⁊
additio ⁊ diminutio sũt de q̄ꝫtitate. ¶D. d.ᵃ ⁊ in q̄li
bet motu ē eq̄litas ⁊ ineq̄litas. i. ⁊ i q̄libꝫ genere mo
tuũ iuenit̄ eq̄litas ⁊ ineq̄litas q̄n in alteratiõe iueni
tur ineq̄litas: q̄m alteratio est in quibusdã partibus
eiusdē motus itensior ⁊ velocior: ⁊ in q̄busdã p̄tibus
remissior ⁊ tardior: ⁊ inuenit̄ etiã in ea equalitas q̄n
partes eius motus sunt equales in velocitate ⁊ tar-
ditate: ⁊ similiter est de augmento ⁊ in translatiõe: ⁊
eius sermo in hoc est manifestus.

Reglat̄ ⁊ irreglare n̄ variãt spēꝫ mo t⁹: sꝫ faciũt i eo aliquã m̄ltitudinem.

Uelocitas ⁊ tarditas n̄ diuidũt motuꝫ vt dr̄ie cētiales ꝯsil̄e i tex. ⁊ cõ. sequēti.

ᵃ In q̄lꝫ motu ē eq̄litas ⁊ ineq̄litas: q̄d q̄uo sit itellī duꝫ. vide. 4. phy. c. 129. ⁊ 6. phy. cõ. 15. ⁊ h̄. cõ. 45.

¶Irregularitatis aũt differētia ē aliquando
quidem in quo mouet̄: impossibile ē eniꝫ re
gularē eē motũ nõ in regulari magnitudine:
vt reflexi motus: aut obliqui: aut alius ma-
gnitudinis: quoꝝ nõ ꝯuenit ꝯtingēs in ꝯtin-
gentē parteꝫ. Aliq̄n aũt neqꝫ in vbi: neqꝫ in
q̄n: neqꝫ in q̄d: sed in eo ꝙ sic ē: velocitate
eni ⁊ tarditate aliq̄n determinat̄. Cuius q̄-
deꝫ eniꝫ velocitas ē eadē: regularis ē: cuius
autem non: irregularis. Unde neqꝫ species
motus: neqꝫ differētie sunt velocitas ⁊ tar-
ditas: q̄r oēs sequunt̄ differentes ſm spēm.

Impoſſē est regulareꝫ eē motũ non in regulari magnitudine.

Quare neqꝫ grauitas neqꝫ leuitas q̄ in ideꝫ
ē: vt terre ad ipsam: aut ignis ad ipsum.
¶Et in diuersis ē differentia que forte ē ex
illo p̄ q̄d ē motus: impossibile enim ē vt mo
tus sit equalis ⁊ magnitudo: per quaꝫ ē mo
tus non ē equalis. v. g. motus gyratiu⁹: aut
motus tortuosus: aut motus alterius q̄ꝫtita
tis quantitatum: quarum quelibet pars non
superponit̄ cuilibet parti. Et forte erit non
in re: neqꝫ in tempore: neqꝫ in illo ad q̄d: sed
vl̄r in illo in quo ē: quasi in via velocitatis: ⁊
tarditatis in eo q̄d ē solum. Motus igit̄ cu-
ius velocitas ē eadem: ē motus equalis: ⁊
qui non ē talis ē diuersus. Et ideo velocitas
⁊ tarditas non sunt spēs neqꝫ differētie mo
t⁹: q̄r sequit̄ oēs modos ei⁹. Ergo neqꝫ gra-
uitas neqꝫ leuitas inducentes ad eundeꝫ lo
cum. v. g. inducentes terram ad terram: ⁊
ignē ad ignē: sunt spēs aut dr̄ie motus.

¶Cũ declarauit ꝙ motus eq̄lis est dignior vt sit vn⁹ 44
⁊ dedit dr̄iam iter motũ equalē ⁊ diuersum: cuius ge
neris est ⁊ q̄re motus eq̄lis nõ est vnus vult declara
re hic causas ineq̄litatis: ⁊ ꝙ motus nõ diuiditur in
equalē ⁊ in inequalē ſm ꝙ genus diuidit̄ in differē
tias: sed ſm ꝙ genera ⁊ spēs diuidunt̄ in modos ⁊ ac
cidētia: ⁊ p̄us icepit declarare cãs: ex quib⁹ motus est
inequalis. ¶Et dixit: ⁊ in diuersis ⁊c̄. i. ⁊ in motib⁹
diuersis sunt differētie: q̄m quidam sunt: quoꝝ cause
diuersitatis sunt ex illo per q̄d est motus quãdo fue
rit inequale: q̄m possibile est vt sit trãslatio ineq̄lis
sicut dixit: si magnitudo per quã fit trãslatio nõ fue-
rit eq̄lis. s. recta. U. g. motus per lineam tortuosã aut
per lineam gyratiuã ⁊c̄. i. ⁊ vl̄r motus: qui est inequa
lis per illud per q̄d est motus est ille q̄ ē per aliquaꝫ
quãtitatē: cui⁹ oēs partes nõ superponũtur sibi adin
uicē: q̄m ista q̄ꝫtitas est cõtraria quãtitati recte: cum
recta sit illa: cui⁹ partes superponunt̄ sibi adinuiceꝫ.
¶Et cũ dedit hãc cãm inequalitatis motus incepit
dare causam secundã ⁊ dixit: ⁊ forte erit nõ in re ⁊c̄.
i. ⁊ forte motus erit ineq̄lis nõ per illud per q̄d est
motus. U. g. per locũ neqꝫ per t̄ps: neqꝫ per fineꝫ: ⁊ h̄
intēdebat vt mihi vr̄: cum dixit: neqꝫ in illo ad q̄d: sꝫ
vl̄r ⁊c̄. i. sed ex ipsius motus nã aut moti. s. q̄n fuerit
innata velocitari in q̄busdã partib⁹: ⁊ tardari in qui
busdã. ¶Et h̄ itēdebat vt mihi vr̄: cũ dixit: in eo q̄d
est in via velocitatis. i. in eo q̄d inatũ est veloci⁹ fieri
aut tardari est nã ipsi⁹ motus aut moti. ¶Et posui-
mus hũc sermonē sic: q̄r cause oīs velocitatis ⁊ tar-
ditatis oīs accidētis i motu sũt hec q̄ttuor. s. aut di-
uersitas eius: per q̄d est motus: aut diuersitas disposi
tionis moti in se: aut dispositionis motoris: aut dispo
sitionis eius ad quod est motus: ⁊ intendit per hunc
ſmonē q̄si determinare causas diuersitatis motus.
¶D. d. i eo q̄d ē solũ. i. illõ q̄d ē in via velocitatis: ⁊
tarditatis. s. q̄d aliq̄n velocescit ⁊ aliq̄n tardat̄ ſꝫ ꝙ
solũ hꝫ hãc dispõnē p̄p̄e. s. q̄r hꝫ velocitatē ⁊ tardita
tē p̄p̄e: ⁊ solũ ſꝫ ꝙ ē motũ. ¶D. d. mot⁹ igr̄ ⁊c̄. i. cui⁹
velocitas p̄tiũ ē eadē: q̄r h̄ ē in accn̄tib⁹ eiusdē mot⁹:
⁊ dixit: ⁊ iõ velocitas ⁊ tarditas ⁊c̄. i. ⁊ cã i hoc ꝙ ve-
locitas ⁊ tarditas nõ sunt dr̄ie motus ita ꝙ mot⁹ ve-

Quãtitas tortuosa ē ꝯria q̄ꝫtitati recte.

Documētũ. Cãe oīs velocitatꝭ ⁊ oīs tarditatis accidētis i motu sũt he q̄ttuor ⁊c̄.

Ista est dispositio accñtiũ separabiliũ. s. ꝙ inueniũtur i q̃lꝫ spẽ qñ/qꝫ ⁊ nõ inueniunt qñqꝫ i quibusdã spẽ/bus ⁊c.

lox ⁊ tardus sint spẽs eius est: q2 velocitas ⁊ tarditas sequũtur vnũquẽqꝫ modũ motus: ⁊ ista est dispõ accidẽtiũ separabiliũ. s. ꝙ inueniunt in q̃libet spẽ qñqꝫ ⁊ nõ inueniunt qñqꝫ in quibusdã speciebus. ¶ D. d. ergo neqꝫ grauitas ⁊c. i. ⁊ signũ ei9 ꝙ velocitas ⁊ tarditas non sunt dr̃ie mot9 ita ꝙ ꝑ illas diuidant in spẽs est: qm̃ graue ⁊ leue qñ duo illoꝝ mouent ad eũdẽ locũ: ⁊ alteꝝ est graui9 aut leui9 reliquo: tũc alterum nec̃io erit velocius reliquo: ⁊ motus eoꝝ est idẽ in specie: quoniã mouent ad locũ terre: tunc motus grauioris erit velocior: ⁊ vterqꝫ est motus ad mediũ: ⁊ si mouẽtur ad locuꝫ ignis: tũc motus leuioris erit velocior ⁊ vterqꝫ est idẽ motus in spẽ: ⁊ est motus a medio: ⁊ h̃ itẽdebat cũ dixit. U. g. iducẽs terram ad terrã ⁊c. i. ⁊ U. g. mot9 q iducit terrã ad terrã aut motus q iducit ignẽ ad ignẽ. U. g. mot9 ad mediũ: aut a medio.

¶ Unus q̃dẽ igit irregularis est quo est ꝯtinuus: minus aũt q̃d quidẽ reflexiuo motui accidit: hic aũt minus cõmixtio semper contrarij est. Si aũt oẽm vnũ ꝯtingit regulareꝫ esse ⁊ nõ: nõ erunt qui non ꝫm spẽm habiti sunt ipsi vnus ⁊ continuus. Q̃uo enim erit regularis ex alteratione compositus ⁊ loci mutatione: indiget enim conuenire.

Min9 semꝑ ẽ ꝑ mixtionẽ contrarij.

¶ Et dicamus ꝙ motus diuersus est vnus cũ fuerit ꝯtinuus: sed est in hoc minus: ⁊ h̃ accidit translationi ꝫm tortuositatẽ: ⁊ min9 semper est per mixtioneꝫ ꝯrioꝝ. Si igit ois motus vnus possibile est vt sit ꝫm equalitateꝫ aut inequalitateꝫ: possibile est vt motus seseus nõ ꝫm spẽꝫ idẽ motus ꝯtinuus. Q̃m impossibile est vt motus compositus ex alteratiõe ⁊ translatione sit equalis: qm̃ nec̃e est si esset equalis vt superponeretur sibi.

45 ¶ Et dicamus ⁊c. i. appet ꝙ motus diuersus ꝫm velocitatẽ ⁊ tarditatẽ ẽ vn9 nũero cũ fuerit ꝯtinu9: sed in vnitate est in dispõne minori ⁊ eq̃lis in h̃ in dispositiõe ꝑfectiori. ¶ D. d. ⁊ h̃ accit trãslatiõi ꝫm tortuositatẽ. i. ⁊ hoc ꝙ vnus motus nũero q nec̃ario ẽ ineq̃lis accidit trãslatiõi q̃ est ꝑ lineã rectã necessario. i. q nõ est vn9 in nũero. ¶ Deĩde dedit cãm ꝑꝑ quã motus inequalis nõ est vn9 sꝫ cõpositus: ⁊ dixit: ⁊ minus est ꝑ mixtionẽ ꝯrioꝝ. i. ⁊ cũ motus ineq̃lis fuerit motus magis diminutus: in caplo eiusdẽ mot9 nũero: ⁊ diminutũ in oi genere est diminutũ ꝑ mixtionẽ ꝯrij seqt vt motus ineq̃lis sit cõpositus ex ꝯrijs: ⁊ sic nõ est vnus in rei veritate. ¶ Et cuꝫ narrauit ꝙ motus ineq̃lis est ineq̃lis ꝑmixtionẽ ꝯrij ⁊ mixtio est possibilis in oi motu ꝫm ꝙ est motus dixit: qm̃ ois mot9 vnus ⁊c. i. ⁊ cũ ita sit possibile est vt ois motus sit eq̃tis ⁊ inequalis. ¶ Sed querit q̃uo ista ꝑpõ ẽ vl̃is: ⁊ declaratũ est in celo ⁊ mũdo: ꝙ motus corporis celestis nullã hꝫ i se diuersitatẽ. ¶ Et ad hoc dicẽdũ ẽ ꝙ hoc ꝑprium est corporis celestis ꝫm ꝙ celeste: nõ iquãtũ motũ: [a] ⁊ ꝫmo i hoc loco est de motu nõ ꝫm ꝙ est motus alicuius corporis. ¶ Et cuꝫ narrauit ꝙ vnus mot9 nũero recipit eq̃litatẽ ⁊ ineq̃litatẽ: icepit declarare ex hoc ꝙ motus sesei nõ pñt ꝯtinuari: ⁊ dixit: ⁊ ipossibile est ⁊c. i. ⁊ ipossibile est vt ex motibus seseis nõ ꝯuenientib9 in spẽ fiat vnus motus cõtinu9.

Diminutũ i oi gñe est diminutũ per mixtioneꝫ ꝯrij. Idem. s. cõ. 19.

In. 2 ce. t. c. 28. ⁊ c. 38.

Digressio q̃ q̃rit. vtrũ ois motus possit eẽ irreg̃lis.

a Sẽmo i h̃ loco ẽ de motu ñ ꝫm ꝙ est mot9 alicui9 corporis.

qm̃ motus ꝯtinuus recipit equalitatem: ⁊ q̃d recipit equalitatẽ recipit superpõneꝫ: ⁊ motus cõpositus ex trãslatiõe ⁊ alteratiõe nõ recipit eq̃litatẽ. ¶ Et iste sermo est in scd̃a figura: ⁊ q2 iste componit ex duab9 ꝑpõnibus quarũ affirmatiua declarata est: iaꝫ incepit declarare secũdã: ⁊ dixit: qm̃ si esset equalis nec̃e esset vt supponeret. i. ⁊ signũ eius ꝙ motus compositus ex spẽbus diuersis nõ põt recipe equalitatem ẽ: q2 motus qui pñt recipere equalitatẽ sunt quoꝝ partes pñt superponi sibi adinuicẽ: ⁊ motus diuersi ꝫm spẽm nõ supponunt sibi: q2 impossibile est vt trãslatio superponatur alterationi: aut augmentuꝫ translationi: ⁊ iste sermo est in secunda figura.

¶ Tractatus tertius in quo determinat de ꝯrietate motuum ⁊ quietis.

¶ De ꝯrietate motuum. Cap. I.

Amplius aũt determinãduꝫ est q̃lis motus est ꝯrius motui: ⁊ de mansione eodeꝫ modo: sed primo determinandũ est: vtruꝫ ꝯrius motus sit q est ex eodem ei q est in ideꝫ: vt q est ex sanitate: ei q est in sanitateꝫ vt gñatio ⁊ corruptio videt: aut q est ex ꝯrijs vt q est ex sanitate: ei qui est ex egritudine: aut qui est in ꝯria vt qui est in sanitatẽ: ei qui est in egritudinem: aut q ẽ ex ꝯrio ei q ẽ i ꝯtrariũ: vt q est ex sanitate: ei q est in egritudinẽ: aut q ẽ ex ꝯtrario in ꝯtrariũ ei q est e ꝯtrario in ꝯtrariũ: vt q ẽ ex sanitate i egritudinẽ: ei qui est ex egritudine in sanitatẽ: necesse est enim aut vnũ quendam horum esse modorum: aut plures: nõ enim est aliter contraponere.

¶ Et determinandũ est etiã quis motus est ꝯtrari9 cui ⁊ de quiete etiam hoc modo: sed pri9 dõm ẽ vtꝝ mot9 de aliq̃ est ꝯtrari9 motui ad ipm. U. g. vtrũ mot9 de sanitate ẽ ꝯtrarius motui ad sanitateꝫ: ⁊ ꝫm ꝙ existimat de generatione ⁊ corruptiõe: aut q sunt ex ꝯtrarijs. v. g. ꝙ motus ad sanitatẽ est ꝯtrari9 motui ad egritudinẽ: aut ad ꝯtraria. v. g. ꝙ motus ad sanitatẽ est ꝯtrarius motui ad egritudinẽ: aut motus de ꝯtrario in suũ ꝯtrariuꝫ ẽ cõtrarius motui de hoc ꝯtrario in illd̃. v. g. ꝙ motus de sanitate in egritudinẽ est cõtrarius motui de egritudine in sanitateꝫ. Quoniam necesse est vt sit vnus istorum modorum: aut plures vno: oppositio eniꝫ impossibile est vt sit alio modo.

Cum declarauit quis motus est vnus motus in numero in rei veritate incepit declarare d̃ motu ⁊ quiete duo. s. q motus sunt ꝯtrarij: ⁊ qui non: ⁊ etiã que duarũ quietũ ꝯiunctarũ cũ motu. s. quies in eo ex quo est motus: ⁊ qes in eo ad q̃d est: est ꝯtrarius motus: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ de quiete 46

etiam

etiaʒ hoc mō.i.que ges est ɔ̄ria cui geti:⁊ que ges est ɔ̄ria cui motui:⁊ qs motus est ɔ̄riꝰ cui motui. ¶ Deinde īcepit ꝑscrutari de hoc:⁊ dixit:sed ꝑus dicendū est ⁊c̄.i.sed ꝑusq̄ꝫ ꝑscrutemur de hoc diuidēdū est ⁊ dōm de oībꝰ modis qbus pōt aliqs dicere ꝙ motus est ɔ̄rius motui. D. ɔsiderādū qs eoꝝ est possibilis:⁊ qs nō. Et ꝑmo vtꝝ motus ex aliquo est ɔ̄rius motui ad ip̄m. V.g. motus de sanitate ad egritudinem est ɔ̄rius motui de egritudine in sanitatē:⁊ ſm hūc modū ɔ̄rietatis existimat̄ ꝙ gn̄atio est ɔ̄ria corruptiōi: motus.n. de sanitate in egritudinē est corruptio sanitatis:⁊ de egritudine ī sanitatē est gn̄atio. ¶ Et hoc ītendebat cū dixit:⁊ ſm ꝙ existimat̄ de gn̄atione ⁊ corruptōe.i.⁊ ſm hunc modū ɔ̄rietatis existimat̄ ꝙ gn̄atio ⁊ corruptio sunt ɔ̄ria. ¶ D. īduxit 2ᵐ modū: ⁊ dixit:aut ille q est ex ɔ̄rijs.i.aut motꝰ ɔ̄rij sunt illi q īcipiūt a ɔ̄rijs ſm ꝙ īcipiunt ex eis. V.g. vt motus ex sanitate sit ɔ̄rius motui ex egritudine:qm̄ iste īcepit ex egritudine ⁊ iste ex sanitate:⁊ sanitas est ɔ̄ria egritudini. ¶ Et cū induxit hūc modū dedit tertiuʒ q est oppositus isti:⁊ dixit:aut illi q sūt ad ɔ̄ria.i. aut motus ɔ̄rij nō sunt ɔ̄rij ſm ꝙ sunt ex rebꝰ ɔ̄rijs:sʒ ſʒ ꝙ ad res ɔ̄rias. V.g. vt motus ex sanitate ad egritudinē nō sit ɔ̄rius motui de egritudine in sanitatē ſʒ ꝙ est ex rebus ɔ̄rijs:sʒ ex hoc ꝙ sunt ad ɔ̄ria. ¶ Deīde īduxit 4ᵐ modū:⁊ dixit aut motus de ɔ̄rio est ɔ̄rius motui ad ɔ̄riū.i.aut motus ɔ̄rius motui est ille q īcepit ex aliquo ɔ̄rio illi ad qð ꝑuenit secūdus motus. V.g. ꝙ iste motus demōstratus de hac egritudine sit ɔ̄rius motui demonstrato ad hāc sanitateʒ: qꝛ iste est de egritudine ⁊ ille ad sanitatē. ¶ D. induxit q̄ntū modū ⁊ est verus:⁊ dixit aut motus ɔ̄trarij sūt illi q sunt cōtrarij ſm illud ex quo:⁊ ſʒ illud ad qð. ¶ Et sciendū est ꝙ ɔ̄rietas motus est in motibꝰ qui sunt ex ɔ̄rijs ad ɔ̄ria:sed querit̄ hic modus verus q̊ sunt ɔ̄rij. ¶ Deinde cū cōpleuit hāc diuisionē dicit qm̄ necesse est vt sit vnus istoꝝ ⁊c̄.i.⁊ dixit: ꝙ motꝰ ɔ̄trarij nec̄e est vt sint ɔ̄trarij aliquo istoꝝ modoꝝ: aut pluribus vno:qꝛ appet ꝙ necesse est cū diximus in talibꝰ istis motibꝰ q sunt contrarij vt ɔ̄rietas sit in eis aliquo istoꝝ q̄nq̄ꝫ modoꝝ:aut pluribus vno:motus.n. de sanitate in egritudinē:si est ɔ̄rius motui de egritudine in sanitatē:necesse est vt sit ſm ꝙ illð ex quo īcipit iste motus ad ip̄m ꝑuenit iste alius. Et sic oppositio īter eos erit de genere oppōnis que est inter ꝑncipiū ⁊ finē.s.ꝙ illud qð est principiū in altero erit finis in reliq̊. Aut oppō inter eos erit ſm ꝙ sunt ex rebus ɔ̄rijs:aut res ɔ̄rias:aut qꝛ alter est ex aliquo ɔ̄rio illi ad qð est alius motus. Aut ɔ̄rietas erit īter eos ſm vtrūq̄ꝫ.s.ſm illud ex quo ⁊ ſm illud ad qð. Manifestū est.n.ꝑ se ſm diuisionē ꝙ impossibile ē vt aliꝰ modus sit quo dicat̄ ꝙ motꝰ de sanitate ī egritudinē est ɔ̄rius motui de egritudine in sanitatē. Et cū ita sit nec̄e est vt ɔ̄trarietas inter eos sit vno modo istoꝝ modoꝝ:aut pluribꝰ vno aut omnibus.

Documentū

¶ Est aūt q qdē ex ɔ̄trario ei q ē in ɔ̄trarium nō contrarius:vt q ē ex sanitate ei qui est in egritudinē:idem.n. ⁊ vnus ē. Esse quidem igitur non idem ē ipsis:sicut non ideʒ ē ex sanitate mutare:⁊ in egritudinem.

¶ Sed motus ex cōtrario non ē contrarius motui ad contrariū. Verbi gratia. ꝙ motus de sanitate non ē ɔ̄trarius motui ad egritudinem:quoniā idē motus ē ⁊ si eēntia non ē eadem:queādmodum motus de sanitate non ē idem cum motu ad egritudinē.

¶ Cū nūerauit oēs modos qbꝰ pōt imaginari ꝙ motus ē ɔ̄riꝰ motui:īcepit destruere illos q nō sūt veri. 47
¶ Et dixit:sʒ motꝰ ⁊c̄.i.sʒ motꝰ nō sūt ɔ̄rij ſʒ ɔ̄rietatē eiꝰ ex q̊ ē motꝰ ⁊ eiꝰ ad qð ē motꝰ:qm̄ idē motꝰ ē ɔ̄riꝰ sibi ſm illud ex q̊ ⁊ ſm illud ad qð ē:si igit̄ motꝰ eēnt ɔ̄rij h̄ mō:tūc eadē res eēt ɔ̄ria sibi:qð īpoīe ē:⁊ h̄ ītendebat cū dixit:est.n. idē motꝰ.i.ī nūero. ¶ D.d.⁊ si eēntia nō ē eadē.i.lʒ nō sit idē ſʒ diffōnē. Motū.n. de sanitate ſm ꝙ est motū de sanitate nō ē idē ſm diffōnē cū motu ad egritudinē:lʒ sit idē ſʒ subʒ.s.qm̄ motū de sanitate est motū ad egritudinē:sʒ illa que sūt idē ſm subm ⁊ diuersa ſm diffinitionē:nō sunt ɔ̄traria:⁊ nō posuit istū modū in ꝑma diuisiōe: quoniā manifestū est ꝙ est idem motus.

Illa q̄ sūt idē ſm sbm ⁊ diuersa ſʒ diffinitionē non sunt ɔ̄ria.

¶ Neq̄ꝫ qui ē ex contrario:ei qui ē ex contrario:simul quidē eni accidit mutare ex cōtrario in cōtrariū:aut in mediū:sed de hoc qdē posterius dicemus:ſʒ magis in ɔ̄trariū mutare:videbit̄ causa eē ɔ̄rietatis q̄ꝫ ex ɔ̄trario: hic qdē.n. mutatio ɔ̄trarietatis:ille ṽo acceptio. Et dr̄ vnusquisq̄ꝫ in qð mutat magis q̄ꝫ ex quo:vt sanatio in sanitatem: egrotatio aūt in egritudinē. Relinquit̄ igit̄ q ē in contraria ei q ī ɔ̄trariū ex ɔ̄trarijs. Fortassis qdē igit̄ accidit hos qui in cōtraria:⁊ ex contrarijs esse:sed esse forsitā nō ideʒ:dico aūt qui ē in sanitatem ei qui ē ex egritudine:⁊ qui ē ex sanitate ei qui ē in egritudinem.

Denoīatio fit a t'mīo ad quē nō a termino a quo.

¶ Neq̄ꝫ enim motus ex ɔ̄trario ē ideʒ ei qui ē ex ɔ̄trario:quoniā nec̄e ē vt cū motu ex cōtrario sit motus etiā ad cōtrariū aut ad medium:sed sermo de hoc post determinabit̄: īmo trāslatio ad contrariū magis existimat̄ esse causa ɔ̄trarietatis q̄ꝫ translatio de ɔ̄trario. Ista eni trāslatio ē separatio a ɔ̄trarietate:⁊ ista ē acquisitio eius:⁊ qðlibet nominat̄ ab illo ad qð trāsfert̄ nō ex quo transfertur. Verbi gr̄a. quoniā dicimꝰ Sor. sanari q̄n do trāsfert̄ ad sanitatē:⁊ egrotari q̄n trāsfertur ad egritudinē. Remanet igit̄ motus ad contraria:⁊ motꝰ ð ɔ̄trarijs ad ɔ̄traria:⁊ rectū ē vt illð qð mouet̄ ad contraria necesse ē vt moueat̄ ex cōtrarijs:sʒ forte essentia nō ē eadem.s. quoniam motus ad sanitatē non ē idem cum motu ad egritudinem.

¶ Hic vult loq de reliqs modis ⁊ dicit:neq̄ꝫ motꝰ ēt ē ɔ̄rius motui tm̄ ſm ɔ̄rietatē eiꝰ ex q̊ ē alter motus ei ex q̊ est reliquus:qm̄ q̄libet duo motꝰ tales īueniunt̄ ɔ̄rij ſm illud ad qð:sic̄ inueniunt̄ ɔ̄rij ſʒ illud ex q̊. 48
¶ Et qꝛ ista rōcinatio nō sufficit.s. vt motꝰ nō sint ɔ̄rij ſm illud ex quo tales motus īueniunt̄ ɔ̄rij ſm illud ad qð:cuʒ aliqs pōt dicere ꝙ hoc accidit motibꝰ cōtrarijs.s. hoc ꝙ sunt ad ɔ̄traria:⁊ ꝙ ɔ̄trarietas nō

inuenit̄ in eis nisi ſm ꝙ sunt ex rebus ꝯ̄rys: dixit: sed sermo de hoc ⁊c̄.i. ⁊ in fine istius sermōis. ¶ Deinde incepit declarare: ꝙ nō pōt aliqs dicere ꝙ contrarietas motuū ē ſꝫ illud ad qd̄ est accidens: ⁊ ſm illud ex quo est per se: ⁊ dixit: imo translatio ⁊c̄.i. imo magis est existimādū ꝙ trāslatio motuū ad ꝯtraria est causa in cōtrarietate motuū: q̄ꝫ translatio de contrarys. ¶ D. dedit rōnē sup hoc: ⁊ dixit: ista translatio ⁊c̄.i. ⁊ cā in hoc est: qꝛ trāslatio rei mote de contrario a quo mouet̄ est separatio ab illo: ⁊ trāslatio eius ad cōtrarium ad qd̄ mouet̄ est receptio ⁊ acq̄sitio: ⁊ hoc ē ita: qꝛ motus nihil aliud est q̄ꝫ acqrere partē post aliam: ex illo ad qd̄ res mota mouet̄: donec acqrat illud ad qd̄ mouet̄ ꝑfecte: ⁊ tūc cesset: ⁊ cum motus dr̄ esse cōtrarius motui aliquo istoꝝ: dignius est vt sit contrarius ſm illud qd̄ acqrit ⁊ qd̄ perficitur: nō ſm illud a quo separat̄: ᵃqm̄ illud a quo separat̄ nō est ps substātie eius: sed est accidēs ei: ⁊ illud qd̄ acqrit est pars substātie: ⁊ cum ita sit: g̊ motus aut sunt cōtrary ſm illud ad quod: ⁊ nō ſm illud ex quo: aut erunt cōtrary magis ſm hunc modū. ¶ D. dedit aliā rōcinationem: ⁊ dixit: ⁊ q̄libet noīatur ⁊c̄.i. ⁊ qꝛ substātia motꝰ est de natura eiꝰ: ad qd̄ est: nō eius ex quo est: iō motus denoīatur ab illo ad qd̄ est: cuꝫ dr̄ ꝙ motus de albedine ad nigredinē est nigrificatio nō albificatio: ⁊ silr̄ dr̄ ꝙ illud qd̄ mouet̄ de egritudine ad sanitateꝫ: est ipꝫ sanari nō infirmari. Et cū posuit istos quinq̄ꝫ modos: ⁊ posuit ꝙ impossibile est vt motus sint contrary ſm ꝯ̄rietatem eius ex quo ad illud ad qd̄: ⁊ posuit ꝙ dignius est vt sint cōtrary ſm illud ad qd̄: q̄ꝫ ſm illud ex quo: ⁊ nō ꝑcise direxit sermonē in hoc: dixit: remanet igit̄ ⁊c̄.i. ⁊ cū destructi sunt duo illorum modoꝝ remanēt tres. s. vt motꝰ sint ꝯ̄ry aut ſm translationem eoꝝ ad cōtraria: aut ex ꝯ̄rys aut ſm vtrūqꝫ. ¶ D. d. ⁊ rectū est vt illud qd̄ mouet̄ ⁊c̄.i. ⁊ bn̄ apparet ex dictis ꝙ nec̄e est vt oīa duo mota que mouēntur ad ꝯ̄ria moueant̄ ex ꝯ̄rys: ⁊ dixit hoc: qꝛ trāsmutationes q̄ sunt ad ꝯ̄ria sunt motus in rei v͛itate. s. de subiecto ꝯ̄rio in subiectū ꝯ̄riū: qd̄ non est ita de alys trāsmutationibus. s. q̄ sunt de affirmatione ī negationem: ⁊ de negatione in affirmationē: ⁊ iste sunt cōtrarie ſm hoc ꝙ altera est ex illo ad qd̄ est alia: vt generatio ⁊ corruptio. Et cū posuit ꝙ motus q̄ sunt ad ꝯ̄ria nec̄e est vt sint ex ꝯ̄rys ſm ꝙ sunt motus: ⁊ intendebat declarare ex h̊: ꝙ motus ꝯ̄ry sunt ꝯ̄ry ſꝫ vtrūqꝫ. s. ſm ꝯ̄rietatē eius ex quo ad illud ex quo: ⁊ ſm ꝯ̄rietatem eius ad qd̄ ad illud ad qd̄: ⁊ iam declarauit ꝙ motus q̄ dicūtur esse ꝯ̄ry ſm ꝯ̄rietatem eius ex q̊ ad illud ad qd̄ sunt idē motus: ⁊ ꝙ nō est necesse ꝑꝑ hoc ⁊ rectū vt dicant̄ ꝯ̄ry: incepit p̊mo declarare de motibus: qui ponūtur cōtrary ſm vtrūqꝫ ꝙ nō contingit eis illud impossibile: qd̄ contingit p̊mo modo: scꝫ vt sit idē ī numero: ⁊ fecit h̊ ne aliqs existimet: ꝙ in hac positiōe seqtur illud impossibile qd̄ cōtingit ī p̊. s. in hoc ꝙ motus est cōtrarius motui ſm illud ex quo ⁊ ſm illud ad qd̄. ¶ Et dixit: sed forte eēntia ⁊c̄.i. sed essentia duoꝝ motuū q̄ ponūtur ꝯtrary ſm cōtrarietatem eoꝝ ex quo sunt ⁊ ſm cōtrarietatē eorū ad qd̄ sunt: nō seqtur ex hoc vt duo motus sint vnus. sicut seqtur si ponētur cōtrary per cōtrarietatē eius ex quo ad illud ad qd̄: qm̄ motus ad sanitatē ex egritudine nō ideꝫ est cum motu de sanitate ad egritudinem: sed sunt duo. ¶ D. incepit dare causam: propter quā necesse est vt motus cōtrary sint ꝯ̄ry per vtrunqꝫ. s. ſm illud ex quo: ⁊ ſm illud ad quod.

Motꝰ nihil aliud ē q̄ꝫ acqrere p̄tē post aliam ex illo ad quod res mota mouet̄ donec acquirat illud pfecte. Idem. 3. ph. c. 4. Idē h̊ j. cō 54.

a Illud a q̄ sepat̄ motꝰ nō ē ps sbe eiꝰ: sꝫ ē accñs ei sed oppositū dixit. 5. cō. 3.

¶ Qm̄ aūt differt mutatio a motu: ex quodā enim subiecto in qd̄daꝫ mutatio est: motus igitur q̄ est ex cōtrario in contrariuꝫ ei: qui ex contrario est in ꝯtrariuꝫ: motus contrarius est. Ut qui est ex sanitate in egritudinē ei: qui est ex egritudine in sanitatem.

Motus q̄ ē ex ꝯ̄rio in ꝯ̄riū ei q̄ ē ex ꝯ̄rio in ꝯ̄riū ꝯ̄rius est.

¶ Et qꝛ transmutatio differt a motu in hoc: qm̄ motus est trāsmutatio de subiecto ī subiectum: motus igitur cōtrarius de contrario in cōtrariū. V. g. de sanitate in egritudinem ē ꝯtrarius motui de egritudine in sanitatē.

¶ Dicit: ⁊ qꝛ trāsmutatio differt a motu in hoc ꝙ motus est trāsmutatio de subto ꝯ̄rio in subm ꝯ̄riū: vt declaratū est in p̊nº istiº tractatus. Trāsmutatio aūt est de nō subto ī subm: ⁊ de subo in nō subm̄: nec̄e est vt motꝰ ꝯ̄ry sint ꝯ̄ry ſm illud ex q̊: ⁊ illud ad qd̄ ambo: qm̄ eos esse de ꝯ̄rio in eis essentialr̄ est: queādmoduꝫ ipsos esse ad ꝯ̄riū ē eis eēntialr̄: ⁊ cū vtrūqꝫ ē eis eēntialiter: ⁊ res ꝯ̄rie sunt ꝯ̄rie ꝑ dr̄ias ⁊ dispōnes ꝯ̄rias necesse est vt motus cōtrary sint ꝯtrary ꝑ istas duas dispositiōes. s. per cōtrarietatē eius ex quo: ⁊ eius ad qd̄: lꝫ magis sint cōtrary ſm illud ad quod. 49

Tex. c. 7.

¶ Manifestū est aūt ⁊ ex inductione qualia vident̄ cōtraria esse: egrotari enim ipsi sanari: ⁊ ipsi addiscere decipi: permutatuꝫ vero non per ipsum: in cōtraria eni: sicut eni ī sciētia est: sic ⁊ in deceptione: ⁊ per ipsuꝫ habere ⁊ per alium: ⁊ sursum motus ei q̄ est deorsum: contraria enim hec sunt in longitudine: ⁊ qui est ad dextram ei qui est ad sinistram: contraria enim hec sunt in latitudine: ⁊ qui est ante ei qui est retro: contraria enim hec sunt in altitudine.

Sursū deorsuꝫ sunt ꝯ̄ria in lōgitudie.

Dextrū sinistrū in latitudine.

Añ retro ꝯ̄ria in altitudine.

¶ Et declaratū est ſm inductioneꝫ que intētiones existimātur esse contrarie. Nos enim videmus ꝙ cōtrariuꝫ eius qd̄ est hominem sanari: est ipsum infirmari: ⁊ ipsuꝫ addiscere ē ꝯtrariū ad ipsuꝫ male scire nō ex se: qm̄ hic est motus ad cōtraria: queādmodū possibile est acquirere scientiā ex se: ⁊ ex alio: ⁊ similiter pōt decipi ex se ⁊ ex alio. Et translatio ad superius est ꝯtraria trāslationi ad inferius: quoniā hec duo sunt cōtraria in longitudine. Et trāslatio ad dextrum est cōtraria trāslationi ad sinistruꝫ: que sunt contraria in latitudine. Et trāslatio ad anterius est contraria trāslationi ad posterius: que sunt etiā contraria in altitudine.

¶ Cū declarauit rōne q̄ motus sunt cōtrary: ⁊ ſm qd̄ sunt ꝯ̄ry: incepit declarare ꝙ ſm inductionē ēt appꝫ hoc. Et dixit: ⁊ ex inductione ēt ⁊c̄. ⁊ intēdit ꝑ intētiones motus aut fines motuū. ¶ D. d. nos enim videmus ⁊c̄. qm̄ ex inductiōe apparet ꝙ motus ꝯ̄ry sunt illi: qui sunt ex ꝯ̄rys ⁊ ad ꝯtraria. V. g. motus ex egritudine in sanitatē: qm̄ manifeᵐ ē ꝑ se ꝙ ē ꝯ̄riꝰ illi: q̄ ē 50

de sanitate

de sanitate in egritudinez:z similiter descendere est contrariuz ad ascēdere:z 𝔷rium est augeri ad diminui. ℭ D.d.z addiscere zc̄.i.z silr ē dispō i motib⁹ 𝔷rys aīe.s.qm̄ p iductionez.s.qm̄ ēt appet hoc z dixit: ꝙ 𝔷ry sunt ex 𝔷rys z ad 𝔷ria:vt addiscere z decipi q̄ sunt 𝔷ria.s.motus de sciētia falsa ad verā est 𝔷ri⁹ motui de vero ad falsum:sz qz trāslatio eēntialr de scia ad errorē est ex deceptione:silr ex errore ad sciaz:tūc addiscere est 𝔷riū ad errare ex alio non ex se: cuz bō nō erret ex se:sz ex alio sic̄ addiscit ex alio non ex se: z iō dixit nō ex se:ita dixit Alex. ℭ Et pōt itelligi sic ꝙ scia que est ex alio opponit̄ errori q est ex alio:z q̄ est ex ipsa aīa opponit̄ illi q est ex ipsa aīa: z testatur huic hoc qd̄ dixit post:z queadmodū possibile est zc̄. ℭ D.d.z trāslatio ad supius zc̄.i.z hoc est p iductionē p quā vult declarare ꝙ motus 𝔷ry sunt 𝔷ry:sz illud ex quo z sm illud ad qd̄:z iō dz legi continuū cū hoc qd̄ dixit:nos.n.videmus zc̄.Et cum declarauit ꝙ duo motus q sunt in longitudine sunt cōtrary sm illud ex quo:z illud ad quod:notificauit ēt ꝙ ita est de motibus qui sunt in latitudine z profundo:z dixit: z translatio ad dextrū zc̄.z sermo eius est manifest⁹.

Expō Alex.

Expō sua.

ℭ Qui aūt est in cōtrariū solū nō est motus: sed mutatio:vt fieri album nō ex quodā: quibus aūt non est cōtrariū:qui est ex ipso eiq est ipsum mutatio cōtraria est:vnde gnātio corruptiōi 𝔷ria est:z remotio acceptiōi. He aūt mutatiōes qdē:motus aūt nō sunt.

Gnō albi ex nō albo nō ē mot⁹:sz mutatio.

ℭ Ire aūt ad 𝔷trariū nō est motus: sed trāslatio. V.g.gnātio albi nō ex aliquo:omne igitur qd̄ nō hz cōtrarium sua iteratio ex seipso ad seipsum sunt trāsmutationes cōtrarie: z iō gnātio est 𝔷traria corruptiōi: z denudatio forme est 𝔷traria forme inuestitioni:z ista itentio sunt modi trāsmutationis nō motus.

51 ℭ Ire aūt ad cōtrariuz qn̄ accipit̄ sm ꝙ est ex nō cōtrario nō est motus:sz trāsmutatio:est.n.ire de nō esse ad eē:z est declaratū ꝙ h nō est motus.V.g.ꝙ album generat̄ nō ex nigro sed ex nō albo:qm̄ generatio albi qn̄ accipit̄ sm ꝙ accidit ei qd̄ fuit ex nō albo est trāsmutatio nō mot⁹.Et intendebat declarare ex hoc oē ꝙ gnātur ex nō cōtrario nō est motus:non ꝙ albū generat̄ ex nō cōtrario:qm̄ omne albū generat̄ ex nigro aut ex medys:sed cū 𝔷siderat̄ sm hoc ꝙ accidit nigro qd̄ fuit nō albū est transmutatio non motus:sed hoc est ei per accidēs nō per se. Transmutatio aūt que est de cōtrario nō omnino est trāsmutatio per se:z nō inuenit̄ in ea 𝔷rietas sm esse: nisi sm vnū.s.qn̄ accipit̄ ꝙ trāsmutatio ē ex illo z ad illud. Et hoc intendebat cū dixit:omne igitur quod nō habet cōtrariū zc̄.i.z omne ens quod nō habet contrarium trāsmutatio eius:cuius principiuz est ex seipso z est corruptio eius:z transmutatio eius ad seipsum: z est generatio eius sunt trāsmutationes cōtrarie in his duobus generibus:ecōtrario de trāsmutatione q̄ est motus in rei veritate:z ē transmutatio que est i rebus:que habēt cōtraria. ℭ D.d.z ideo generatio zc̄. i.z propter hoc.s.qm̄ illud qd̄ non hz cōtrariū cōtingit vt trāsmutatiōes cōtrarie in eo sunt de re i ipsaz rem:ideo generatio est contraria corruptioni: z contrarietas accipitur hic ex vno extremo sm diuersum

Cuz albū fit ex ñ albo sm ꝙ accidit nigro ꝙ fit ñ albū ē trāsmutatio ñ mot⁹: z h ē ei p accidēs nō p se. Idē.s cō.8. z.12. meta.c.6. Idez h.s. com.55.

respectum ad aliud:qz cōtrariuz est aliqd̄ ens:z i hac trāsmutatione nō esset nisi in vno extremo. In generatione aūt in fine:i corruptiōe vo in pn̄°. Et intedit in hoc sermone declarare hoc qd̄ apparet:in generatione z corruptiōe nō nocet ei qd̄ apparet ex iductione.s.ꝙ motus cōtrary sunt de contrarys z ad contraria cū generatio z corruptio nō sunt motus.

Documētū

ℭ Qui aūt in mediū motus sunt:qbuscunqz contrarioꝝ est mediuz:tāqz in cōtraria quodāmō ponendi sunt:sicut enim cōtrario vtitur medio motus in vtraqz vtiqz mutatur: vt ex fusco quidē in albū tanqz ex nigro:z ex albo in fuscū tāqz in nigrū ex nigro aūt in fuscuz tāqz in albū fuscū:mediū aūt ad vtrūqz dicit̄ quodāmō vtrūqz vltimoꝝ: sicut dictū est prius. Motus quidez igitur motui contrarius est sic:qui ex contrario in contrariuz ei:qui ex contrario in contrarium.

ℭ Motus vero ad illud qd̄ est inter cōtraria z i 𝔷trarijs hn̄tibus interponēdi sunt tanqz illi qui sunt ad cōtrariū quodāmō:qm̄ apud motus iter est quasi 𝔷trariuz apud tranimutationē vtrūlibet sit trāsmutatio. Ver.g.qm̄ trāsmutatio de viridi in albū viride noiatur quasi nigruz:z silr transmutatio de albo in viride:z transmutatio de nigro in viride nominatur quasi i albū. Mediū.n. dr̄ quodāmodo vtrūqz extremū quādo comparatur ad vtrūqz extremorū:vt diximus supius: z hz hoc motus erit cōtrarius motui: quando fuerit de contrario in contrarium.

Mediuz est qdāmō vtrūqz extremuz. Idē.s.4.c.6.

ℭ Cum posuit ꝙ motus cōtrary sunt illi q sunt de rebus cōtrarys z ad res cōtrarias:z accidit in hoc questio in motibus qui sunt de extremis in media incepit declarare ꝙ isti mot⁹ sunt ad media sm illud qd̄ habēt de 𝔷rietate ad extremū ex quo incipit motus. Et dixit:motus vero zc̄.i.motus vero q pueniunt ad vnū medioꝝ q̄ sunt inter illud ex quo est motus:z illud ad qd̄ est motus debēt reputari de spē motus q ē de cōtrario in cōtrariuz quodāmodo nō simpliciter. Et dixit:in cōtrarys hn̄tibus inter:qz nō sunt h motus de 𝔷trarys in 𝔷ria q̄ nō hn̄t inter.qm̄ hoc declaratum est in pn̄° istius tractatus:sed.q.d. motus vero q sunt ad illud qd̄ est inter cōtraria qd̄ accidit in contrarys hn̄tibus inter:ponēdi sunt d nuō motuuz qui sunt ad cōtraria quodāmodo. Et dixit:tanqz ad contraria quodāmodo:[a] qz mediū est 𝔷trariuz vtriqz extremoꝝ nō simplr sicut alteꝝ extremū est 𝔷rium reliquo:sed mediū est cōtrariū vtriqz per illud qd̄ ē in eo de reliquo extremo z cōtrarietas eius differt a 𝔷rietate extremi in hoc:qm̄ 𝔷rium in eo.s. vnū extremū nō est in sua vltima pfectione sicut est in ipso extremo. ℭ D.d.qm̄ apud motus zc̄.i.z causa in hoc ꝙ motus qui sunt ad inter sunt ad 𝔷trarium quodāmodo est:qm̄ interest de motibus puenientibus ad ipm quasi cōtrarium apud trāsmutationez eius ad vtrūlibet extremum:[b] qm̄ inter est 𝔷riuz vtriqz extremo: qz vtrunqz extremum inuenitur in eo non perfecte. Ver.g.qm̄ in transmutatione que fit de viridi in al

52

a Mediū ē 𝔷rium vtriqz extremoꝝ nō simplr:sic̄ alterum extremū ē 𝔷riū reliq̄. Idē pmo phy.c.54.

b Medium ē 𝔷riū vtriqz extremo: qz vtrūqz extremū iuenit̄ in eo nō pfecte. Idem.s.6.z 19. Vide.10. meta.6.z.23. 12.meta.6.p° phy.56.z.de aīa.95.z.105

bum viride est q̃si nigrũ: viride.n.nõ trãsmutatur in albũ nisi ſm ꝙ est in eo de nigro: nõ ſm ꝙ est in eo de albo: ⁊ ẽt qñ viride transmutat̃ in nigrũ: transmutatur ſm ꝙ est in eo de albo: ⁊ sil'r qñ albũ trãsmutatur in viride trãsmutat̃ i nigrũ qð ẽ in viridi: ⁊ qñ nigrum trãsmutatur in viride transmutat̃ in albũ qð est in eo: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit. U.g. qm̃ in trãsmutatione ⁊c.i. viride in eo reputat̃ q̃si nigrũ: qm̃ transmutatio ex eo nõ est nisi ex ꝑte nigra q̃ est i eo. ¶ D.d. ⁊ sil'r trãsmutatio de albo in viride.i. qm̃ tũc viride tenet̃ quasi nigrũ. ¶ D.d. ⁊ transmutatio ð nigro ad viride reputat̃ quasi albũ.i. ꝙ viride tenet̃ i hac trãsmutatiõe quasi albũ. ¶ D.d. mediũ.n. opponit̃ quodãmodo vtriqꝫ extremo qñ cõparatur.i. ⁊ cã in hoc: qm̃ mediũ est vtrũqꝫ extremũ. ¶ D.d. ⁊ ſm hoc ⁊c. i. ſm h igit̃ oĩs motus q est ꝯrius alij motui q est cõtrarius ſm illud ex quo ⁊ ſm illud ad qð: siue fiant motus ad media: aut ad extrema: dico: ⁊ sic est intelligendũ de motibus: q sunt de medio in mediũ.

¶ Determiat de ꝯrietate qetĩ. Cap. I.

Quoniam aũt motui nõ solũ videt̃ esse motus ꝯrius ꝫ ⁊ qes: hoc determinanduꝫ est: simpl'r qdem.n. ꝯrius est mot⁹ motui. Opponit̃ autẽ ⁊ qes: priuatio enim est. Est aũt sic ꝙ priuatio quodãmõ ꝯria dr̃ motui. Qualis aũt q̃li vt ei q est ſm locũ: q̃ est ſm locum. Sed h non dr̃ simpl'r: vtruꝫ.n. ei que est huic mãsioni q est ex hoc: aut q est in hoc mot⁹ opponit̃.

¶ Et q̄ existimat̃ ꝙ illud qð ẽ ꝯtrariũ motui non est motus tm̃ sed qes: opꝫ ẽt nos determinare hoc: dicamus igit̃ ꝙ motus opponitur motui ⁊ ẽt qeti: q̄ est priuatio. Et quodãmõ dr̃ ꝙ priuatio est ꝯrium.i. ꝙ priuatio alicui⁹ motus. U.g. qm̃ ꝯriũ motui in loco ẽ qes in loco: sed h dictũ est indefinite: qm̃ perscrutandũ est: vtrum illud qð opponit̃ qeti est motus ex hoc aut motus ad hoc.

53 **Et quia** Cũ declarauit q motus sunt ꝯrij ⁊ apparet vl'r ꝙ qes opponit̃ motui ſm priuationẽ ⁊ habitũ: vult hic perscrutari que duarũ quietum opponit̃ motui.s. qes in eo ex quo est motus: aut qes in eo ad qð est motus. ¶ Et dixit: ⁊ q̄ existimatur ⁊c.i. ⁊ q̄ vr̃ ꝙ motus non solũmodo opponit̃ motui sed ẽt quieti: qm̃ motus opponitur motui ſꝫ ꝯrietatẽ ⁊ quieti ſm priuationẽ ⁊ habitũ. ¶ D.d. dicam⁹ igit̃ ꝙ motus opponit̃ motui.i. ſm ꝯrietatẽ. ¶ D.d. ⁊ quieti ſm ꝑuationẽ. ¶ D.d. ⁊ quodãmodo dr̃ ⁊c.i. ⁊ iste modus oppositõis quodãmodo dr̃ ꝯriũ: qm̃ aliquis motus est ꝯrius alicui ꝑuationi.s. priuationi illius motus. Et dixit alicuius motus: ne aliquis existimet ꝙ intẽdebat priuationem motus simpliciter: hoc.n. nõ videtur esse nisi ſm opinionẽ generantium corpus simpl'r. ¶ D.d. U.g. qm̃ cõtrarium motui in loco est qes in loco.i. U.g. qm̃ qes est ꝯria motui tali mõ ꝙ quies in loco est ꝯtraria motui in loco: ⁊ q̄ h manifestum est per se.s. ꝙ quies in loco est contraria motui in loco ſm priuationẽ ⁊ habituꝫ: ⁊ hoc põt intelligi de qete: que est in loco ex quo est motus: aut ð qete in eo ad qð est motus: dixit: sed hoc dictũ ẽ simpliciter.i. sed hoc qð dictũ est hic nõ est distinctum: qm̃ nondũ est determinatũ hic quaꝫ qetem intendimus: ⁊ iõ perscrutandum est vtrũ qð opponit̃ motui est quies que est ex hoc.i. que est ex illo ex quo ẽ motus: aut qes in illo ad quod est motus.

¶ Manifestuꝫ igit̃ est: qm̃ q̄ in duob⁹ mot⁹ subiectis est: huic qdẽ q ex hoc in ꝯriũ: q̃ est in hoc qes: huic aũt q est ex ꝯtrario in hoc: q̃ in ꝯrio qes: siml' ãt ⁊ adiuicẽ ꝯtrarie he sũt. Et nãqꝫ icõueniẽs est: si motus qdẽ cõtrarij sunt: quietes aũt opposite nõ sunt: sunt aũt in oppositis he: vt que est ex sanitate i egritudineꝫ: ei q est ex egritudine i sanitatem. Que aũt est in sanitate ex egritudine quies. Motui aũt ei q est ex sanitate in egritudinem. Ei enim qui est ex egritudine in sanitatẽ irrõnabile est. Qui.n. in ipso motus est in quo steterit quietatio magis est ſm ꝙ accidit sil'e fieri motui: necesse autem est aut hanc aut illã esse. Nõ enim que est in albedine qes: contraria est ei: que est in sanitate.

¶ Dicamus igit̃ ꝙ motus: q̄ est in duobus subiectis: tũc ꝯtrariũ motui ex h ad suũ contrariũ est qes in hoc: ⁊ ꝯtrariũ motui ex suo ꝯtrario ad ipm est qes in suo ꝯtrario: ⁊ cũ h he due ẽt sunt ꝯtrarie: qm̃ ipossibile est vt in motib⁹ sit ꝯtrarietas: ⁊ qes nõ sit ꝯtraria qeti: ⁊ nõ sunt nisi i ꝯtrarijs. U.g. qm̃ qes i sanitate est ꝯtraria quieti i infirmitate: ⁊ ꝯtraria motui ð sanitate i egritudieꝫ: qm̃ ipol'e ẽ vt sit ꝯtraria motui ð egritudine in sanitatẽ. Qm̃ motus rei ad illud apud qð erit qescẽs dignius ẽ vt sit faciẽs quietẽ. Illud.n. qð generatur cuꝫ illo motu necessario est cõtrariũ huic. Et ideo impossibile ẽ vt quies in albedine sit cõtraria quieti in sanitate.

¶ Dicamus igitur ꝙ motus: q̄ est ⁊c.i. de subiecto in subiectũ econtrario transmutationi: que est de affirmatione in negationem aut de negatione in affirmationẽ. ¶ D.d. cõtrarium motui ⁊c.i. ⁊ q̄ motus est ð cõtrario in cõtrarium: ideo cõtrariuꝫ motui q est de hoc cõtrario ad hoc cõtrarium demõstratũ est quies que est in hoc.s. ex contrario ex quo est motus. Et dixit hoc: q̄ manifestũ est per se: ꝙ quies in eo ex quo est cõtraria motui: ⁊ cõtrarium motui qui est de contrario qð est illud ad quod peruenit iste motus positus est quies in illo ꝯtrario. Uerbi gra. qm̃ sanari est motus de egritudine in sanitatẽ: quies igitur contraria isti motui est quies in egritudine non in sanitate: qm̃ ista quies est perfectio motus: ⁊ perfectio non est contraria ei: cuius est perfectio: ⁊ similiter cõtrarium motui de sanitate in egritudinem est quies in sanitate. ¶ Deinde di. ⁊ cum hoc etiaꝫ he due sunt contrarie.i. ⁊ cũ hoc ꝙ motus est contrarius quieti: iste due etiã quietes sunt cõtrarie: qm̃ si in motibus est ꝯtra- 54

rietas: ⁊

Quies ꝯria motui ẽ qes i termio a q̃ ñ qes i tmio ad quẽ: q̄ illa est ꝑfectio motus: ꝫ oppositũ vr̃ dicere. isra. t.c. 64. ⁊ ibi soluitur.

rietas:ꝛ in gete etiã dꝫ esse cõtrarietas. ¶ D.d.ꝛ nõ sunt nisi in cõtrarijs.i.ꝛ quies nõ est cõtraria quieti: nisi qꝛ due qetes sunt in cõtrarijs:queãdmodũ motꝰ nõ est cõtrarius motui:nisi qꝛ sunt de contrarijs ꝛ in cõtraria. ¶ D.d.ver.g.qm̃ quies ꝛc.i.qm̃ quies in sanitate est ꝯtraria quieti in egritudine:qm̃ sanitas est cõtraria egritudini ꝛ est cõtraria ipsi motui:qꝛ possibile est vt sit cõtraria motui de egritudine in sanitatem cũ qes ad quã ꝑuenit motꝰ dignior est vt sit ꝑfectio motus ꝙ̃ vt sit cõtraria:hoc intẽdebat cuꝫ dixit: qm̃ impossibile est motũ.i.qm̃ impossibile est vt qes que est in sanitate sit ꝯ̃ria motui qui est ad sanitatẽ: qm̃ dignius est vt motus de egritudine ad sanitatem sit via ad sanitatẽ. Et hoc est ita:qm̃ motus est de genere ꝑfectionis ad quã peruenit:sed est ꝑfectio diminuta:qꝛ est cõiuncta cũ potẽtia:ꝛ esse vltime ꝑfectionis est in qete:si igiᵗ motus de egritudine in sanitatẽ est ad quietẽ in sanitate:necesse est vt motus de egritudine in sanitatẽ sit faciẽs quietẽ in sanitate.s.qm̃ in eo inueniᵗ vna pars post aliã quietis ad quam peruenit sicut inueniᵗ in eo vna para post aliã habitus ad quã peruenit:ꝛ qꝫ substãtia motus est de genere quietis ad quã ꝑuenit:ꝛ illa que diuersantur ſm magis ꝛ minꝰ nõ sunt cõtraria:ergo quies ad quã ꝑuenit motus nõ est contraria motui:sed finis eius : ergo quies que est in eo exquo est motus est cõtraria motui: ꝛ ẽ illa que corrũpitur per generationeꝫ motus:non qes que generaᵗ paulatim ꝑ generationẽ motus. Et ex h̃ declarabitur ꝙ qes que est in re:ad quam est motus est cõtraria quieti que est in eo ex quo ẽ motus. Qm̃ cum motus est cõtrarius quieti in eo ex quo est motus:ꝛ quies ad quã est motus generatur cuꝫ motu. Ergo ista quies est cõtraria qeti in eo ex quo est motus. Et intendebat cũ dixit:qm̃ illud quod generatur cuꝫ illo motu ꝛc.i.qm̃ quies que generatur cum generatione motus necessario est cõtraria quieti:ex qua est motus:cũ ista qes destruatur per generationẽ motꝰ. ¶ D.d.impossibile.n.est vt qes in albediẽ ꝛc.i.qꝛ qs in altero nõ corrũpitur per generationẽ quietis in reliquo.s.ꝙ qes in albedine non generaᵗ per corruptionem quietis in sanitate: ꝛ similiter quies in sanitate non generaᵗ per corruptionẽ qetis in albedine.

Documẽtuꝫ. Motꝰ nẽ de gñe ꝑfectiõis ad quã ꝑuenit:sꝫ est ꝑfectio diminuta: qꝛ est cõiũcta cũ põ ꝛ eẽ vltime ꝑfectionis ẽ in qete. Idẽ.5. co.9. ꝛ.47. Ideꝫ 3.phy.co.4.

¶ Quibuscũqꝫ aũt nõ sunt cõtraria:hoꝝ mutatio quidẽ est opposita:que ẽ ex ipso ei que est in ipsum:motus aũt non est:vt que est ex esse ei que est in esse : quies quideꝫ hoꝝ non est:imutatio aũt est:ꝛ siquidem aliquid erit subiectuꝫ que in esse est imutatio ei q̃ est i nõ esse contraria erit : si vero non est aliquid ei quod non est:dubitabit aliquis cui sit cõtraria que est in esse imutatio an quies:si ãt hoc est aut non omnis quies motui est cõtraria: aut generatio aut corruptio motꝰ sunt. Manifestum est igitur ꝙ quies non dicenda est si non ꝛ hic motus: simile autem aliquid est ꝛ imutatio. Cõtraria aũt est:aut nulli aut ei que est in nõ esse:aut corruptioni. Hec enim ex ipsa est:generatio autem in ipsam.

¶ Intẽtiones vᵒ in quibus nõ est contrarietas:ꝛ sunt que trãsmutationẽ oppositã habent.s.trãsmutationẽ que est de aliquo opposito trãsmutationi que peruenit ad illud: motũ aũt nõ habẽt. Verbi gratia: quoniam trãsmutatio ex esse est opposita transmutationi ad nõ esse. Quoniã in intẽtiõibus istis nõ est quies:sed illud qδ est in eis est priuatio transmutationis:si nõ ens fuerit aliquod subiectuꝫ. V.g.qm̃ si trãsmutatio deficit in ente trãsmutatio deficiet in nõ ente : si igitur nõ ens nihil fuerit ambiget hõ: ꝛ non videt ꝙ priuatio trãsmutatiõis in ente:ꝛ quies in eo sit cõtraria alicui. Et si hoc fuerit:tũc aut non omnis quies est cõtraria motui:aut generatio ꝛ corruptio sunt motus:sed est manifestum ꝙ nõ dꝫ dici quies sed simile ei : ꝛ priuatio trãsmutationis aut nõ est contraria alicui:aut est ꝯtraria corruptioni:qm̃ corruptio ex illa sit:generatio aũt ad illam.

¶ Cum declarauit ꝙ quies est contraria motui: vult 55
ꝑscrutari de eodẽ in trãsmutatione.s.vtrũ in trãsmutatione est qes opposita trãsmutatiõi:sicut est in motu:aut nõ est qes. Et dixit:intẽtiões vᵒ ꝛc.i.trãsmutationes vero q̃ sunt in intẽtiõibus:in qbus nõ est ꝯ̃rietas. ¶ D.d.ꝛ sunt ille q̃ ꝛc.i.trãsmutatiões vᵒ q̃ sunt in intẽtiõibus in qbus non est ꝯ̃rietas sunt ille q̃ hñt trãsmutationes oppositas. ¶ Deinde exposuit hoc:ꝛ dixit.s.ꝛc.i.s.ꝙ trãsmutatio q̃ est de aliquo est opposita in illo genere transmutationi que ꝑuenit ad illud. ¶ D.d.motũ vᵒ non hñt.i.ꝛ in istis intẽtiõibus in qbus nõ est ꝯ̃rietas nõ est motꝰ: nedũ vt sint ꝯ̃rie illo mõ quo motus sunt ꝯ̃rij. ¶ D.d.exẽplũ:ꝛ dixit. V.g. qm̃ trãsmutatio de eẽ ꝛc.i.ꝛ exẽplũ eiꝰ qδ est trãsmutatio sit opposita trãsmutatiõi.s.ꝙ ex illo ex quo est altera trãsmutatio ad idẽ sit reliq̃:est trãsmutatio δ esse in nõ eẽ:que est corruptio:ꝛ trãsmutatio de nõ esse in eẽ que est gñãtio:ꝛ ista trãsmutatio nõ est opposita ꝑ illud ad qδ:ꝛ si eẽ opponiᵗ ad nõ eẽ:qꝛ nõ est h̃ motus exñs ꝑ se oppositus alij motui:qꝛ trãsmutatio de nõ eẽ est ꝑ accñs:ꝛ trãsmutatio de subto.s.de ꝯ̃rio est ꝑ se:aut ẽ ꝓpiqus vt sit ꝑ se:trãsmutatio vᵒ subti qδ defert ꝯ̃riũ ex illo ꝯ̃rio ad suũ ꝯ̃riũ est ꝑ se: ꝛ hoc nõ iueniᵗ in gñãtione ꝛ corruptiõe. Et cũ narrauit ꝙ ꝯ̃rietas in talibus trãsmutationibus est ſm ꝙ transmutatio vna in eis est ad illud:ex quo est scδa transmutatio:cũ esse in istis duabus transmutatiõibus nõ est nisi in altero extremo:incepit narrare ꝙ ẽt nõ inueniᵗ in talibꝰ trãsmutiõibꝰ qes ꝯ̃ria qeti:sicut inuenitur i motibus:neqꝫ ẽt qes est ꝯ̃ria transmutationi. ¶ D.d.qm̃ in istis intẽtiõibus ꝛc.i.in istis.n.intẽtionibꝰ:in qbꝰ ẽ gñãtio ꝛ corruptio: nõ est qes oĩno: sed est in eis ꝑuatio transmutationis:ꝛ h̃ erit si posuerimus ꝙ nõ ens ex quo est gñãtio:ꝛ aliud ad qδ ẽ corruptio est aliqd actu:qm̃ si hoc posuerimus:tũc erũt illic duo nõ esse:ꝛ ꝑuatio in nõ ente sꝫ ꝙ posuerimꝰ ipm esse aliqd ꝛ ꝑuatio in ente. Priuatio igiᵗ que est in ente si posuerimus ipsam esse qetẽ:sequitur vt sit cõtraria ꝑuationi trãsmutatiõis que est in nõ ente ẽ eadẽ cũ priuatione trãsmutationis que est in ente: ꝛ sic inter illas non erit cõtrarietas oĩno : qm̃ quies in eo ad quod est motus nõ est cõtraria quieti in eo ex

Transmutatio δ nõ eẽ est ꝑ accidens:ꝛ trãsmutatio δ ꝯ̃rio ẽ ꝑ se. Idẽ.5.8.ꝛ.5.

quo: nisi q2 sunt ī duobus ꝯ̃rijs. ¶ D.d. si igit̄ nō ens nō fuerit ⁊c̄. i. si igit̄ nō ens nō fuerit subm: impoſſīe ē imaginari ꝙ ꝑuatio trāsmutatiōis que est in ente: est qes: qm̄ iposſibile est imaginari ipsaꝫ eē ꝯ̃riā motui: neqꝫ ꝑuatio existimat̄ eē qes: qm̄ si nō ens nō est aliqd: nō erit illic ꝑuatio q̄ posset imaginari: q̄ est quies opposita qeti q̄ nō est in ente: neqꝫ imagiat̄ ꝙ ista ꝑuatio q̄ est in ente ēt est qes opposita trāsmutatiōi ex eo: qm̄ trāsmutatio ex eo nō est motus: ⁊ oīs qes ē ꝯ̃ria motui aut qeti. Si igit̄ posuerimus ipm eē qetez tūc erimus iter duo: aut ponemus ꝙ nō oī qeti opponit̄ motus: aut dicemus ꝙ gnō ⁊ corruptio sunt motus: ⁊ vtrūqꝫ est iposſibile. ¶ D.d. lꝫ ē manifestū ⁊c̄. i. qm̄ nō est qes in rei vitate: ⁊ cū nō fuerit qes in rei veritate: sed ꝑuatio trāsmutatōis: dissoluet̄ qd̄ dicēs ꝙ nō oīs qes est ꝯ̃ria motui: aut ꝯ̃ria qeti: qm̄ hec in rei veritate nō est qes sꝫ silis qeti. ¶ D.d. aut nō erit ꝯ̃ria alicui oīno. i. ⁊ ista ꝑuatio q̄ est quies ꝭm similitudinem opinādum est: aut ꝙ nō est ꝯ̃ria alicui oīo: aut ꝙ est ꝯ̃ria trāsmutatiōi: que est corruptio: qm̄ ex eo est principium motus corruptionis.

Senescere

¶ Capl'm in quo mouet dubitationes quasdam circa premissa. Cap. III.

Ubitabit aūt aliqs q̄re in mutatione qdē ꝭm locū sunt: ⁊ ꝭm nām: ⁊ extra nām: ⁊ quietes: ⁊ motus: in alijs aūt non: vt alteratio hec qdeꝫ ꝭm nām: illa aūt extra nām: nihil. n. magis sanatio aut egrotatio ꝭm nāꝫ: aut extra nāꝫ: neqꝫ dealbatio aut denigratio: silr̄ aūt ē ⁊ in augmento ⁊ decremēto: neqꝫ adinuicē hi cōtrarij ꝭm nām sunt ⁊ extra nām: neqꝫ augmentū augmēto. Et in gnōne ⁊ corruptione eadeꝫ rō est: neqꝫ gnō qdē ꝭm nām: corruptio aūt extra nām: senescere. n. ꝭm nām est: neqꝫ generationē videmus aliaꝫ quideꝫ ꝭm naturam: aliam vero extra naturam.

¶ Et querit hō quare in trāsmutatiōe in loco sunt modi motuū: ⁊ modi qetis nāles: ⁊ nō nāles: qd̄ nō est in alijs modis trāsmutationis. V.g. in alteratione. s. ita ꝙ alia esset naturalis ⁊ alia innālis: qm̄ hoiem sanari: aut īfirmari: neutruꝫ est dignius vt sit nālis: aut nō nālis: neqꝫ albificatio: neqꝫ nigrificatio: ⁊ ꝭm hoc est de augmento ⁊ diminutione: qm̄ ꝯ̃rietas istoꝝ duorū non est ꝭm nām: ⁊ extra nām. ergo augmētum nō est cōtrariū augmēto. Et iste idē ꝭmo dicetur de generatione ⁊ corruptiōe: qm̄ gnātio nō est nālis: ⁊ corruptio innaturalis: q2 hoiem senescere est naturale: ⁊ ēt nō inenimus aliquā generationem naturalē ⁊ aliam innālem.

56 Cum narrauit q motus sunt ꝯ̃rij in spē: ⁊ q̄ qes ē ꝯ̃ria cui motui: ⁊ cui qeti: ⁊ in motib' in vbi iuenit̄ ꝯ̃rietas ꝭm nām: ⁊ inām: ⁊ silr̄ de qete: incepit ꝑscrutari vtrū in ceteris motibus ꝯ̃rijs inueniat̄ hic motus ꝯ̃rietatis. et dixit: ⁊ q̄rit hō ⁊c̄. i. q̄re in trāslatione in loco inueniunt̄ duo modi. s. nālis ⁊ innālis: qm̄ mot' lapidis ad supius est violētus ⁊ inferi' ecōtrario. s. nālis: ⁊ silr̄ iuenit̄ ō eadē qete in spē: qm̄ qes iferi' est ꝯ̃ria qeti supi': qm̄ qes iferius est nālis terre: ⁊ supius inālis: ⁊ silr̄ qes supius est corporis leuis nālis: ⁊ inferi' inālis. Querit̄ igit̄ q̄re in loco iueniūtur duo modi ꝯ̃rij h̄ mō: ⁊ nō ī alijs generib' motuū ꝯ̃rioꝝ. V.g. in alteratiōe: qm̄ nō possumus dicere ꝙ alia est nālis ⁊ alia inālis. V.g. hoiem sanari ⁊ hoieꝫ īfirmari: nō. n. existimat̄ ꝙ hoc est nāle: ⁊ hoc est innaturale. s. in eadē spē. V.g. hoiem egrotare. ¶ Et hoc itendebat cū dixit: qm̄ hoieꝫ sanari aut egrotare ⁊c̄. i. qm̄ neutra istaruꝫ dispōnū est dignior vt sit nālis alicui: ⁊ silr̄ est de albificatiōe aut nigrificatōe. s. qm̄ nulla albificatio: aut nigrificatio ē dignior: vt sit magis nālis q̄z alia. ¶ Et cum narrauit ꝙ in ꝑmo aspectu nō inuenit̄ in modis alteratiōis iste modus ꝯ̃rietatis qeti: fecit ꝙ neqꝫ etiā ī motu augmēti: ⁊ dixit: ⁊ ꝭm hūc modū est etiā de augmēto ⁊ diminutiōe. s. q2 de augmēto nō iuenit̄ aliud nāle ⁊ aliud violētū: ⁊ silr̄ in gnōne ⁊ corruptione: qm̄ hoiem senescere est via ad corruptionē: sed senect' nō diuidit̄ in nāleꝫ ⁊ innālem. Et silr̄ iuuenescere est via ad gnationē: sꝫ nō existimat̄: ꝙ illud est nāle ⁊ aliud innaturale.

Hoiem senescere ē via in corruptionē.

¶ Aut si ē qd̄ violētia sit extra nāꝫ: ⁊ tūc corruptio erit corruptiōi ꝯ̃ria: que violenta ē vt q̄ extra nām est ei que ꝭm nām. Ergo nature ⁊ gnōnes quedā sunt violēte ⁊ nō moderate: qb' ꝯtrarie sunt que sunt ꝭm nām. Et augmēta sunt violēta ⁊ decremēta: vt augmēta q̄ velociter ꝓpter alimētū pubescētiuꝫ sunt: ⁊ tritica cito adaucta ⁊ nō cōstricta.

¶ Dicim' igit̄ ꝙ si id qd̄ fit violēter extra naturā: tūc aliqua corruptio est ꝯ̃ria alicui corruptioni. s. corruptio violēta que fit extra naturā corruptioni naturali. Sūt igit̄ modi generatiōis violenti: ⁊ generatio non est mensurata aliqua mēsuratione. Erūt igit̄ cōtraria eiusmodi gnōnis nālis: ⁊ erūt modi augmēti violēti: ⁊ modi diminutōis. V.g. augmentū puberū ꝓpter luxū in cōmestione: ⁊ semen luxuriosum: cuius corpus impinguatur ⁊ non condensatur.

¶ Cū narrauit ꝙ in ꝑmo aspectu existimat̄ ꝙ in vna 57
spē motuū q sunt in alteratiōe: ⁊ q sunt in augmento ⁊ diminutiōe: ⁊ vlr̄ in alijs trāsmutatiōib' nō iuenit̄ ꝯ̃rietas sicut ī motibus q sunt in loco. incepit narrare ꝙ hoc accidit in ꝑ aspectu: ⁊ cū hoc bn̄ ꝯsideratur appet ꝙ in vnaquaqꝫ spē istoꝝ iuenit̄ ꝯ̃rietas ꝭꝫ nāꝫ ⁊ nō nām: ⁊ si hoc fuerit: possibile erit vt in spēb' oppositis inueniat̄ ꝯ̃rietas hoc mō. Et dixit: dicam' igitur ⁊c̄. i. qm̄ si hic fuerit corruptio violēta: qd̄ ē violētuꝫ est ex̄ nām: seqtur vt sit ꝯ̃ria corruptio corruptioni. Et cū in hoc syll'o hypothetico ponit̄ aīs: erit ꝯcl'o ꝙ corruptio erit ꝯ̃ria corruptiōi: ⁊ h̄ est illud qd̄ intēdebat declarare. ¶ Deinde declarauit quō ꝯn̄s seqtur aīs: ⁊ dixit: corruptio. s. violēta ⁊c̄. i. q2 corruptio violēta est extra nām: ⁊ qd̄ esse ex̄ nām est ꝯ̃riū nāli. ergo corruptio nālis ⁊ violenta sūt ꝯ̃rie. Et cū narrauit ꝙ.

nit ꝙ corruptio alia est violenta alia violenta. Incepit narrare ꝙ in generatione inuenit̄ hoc simil'r: ⁊ dixit: ⁊ sunt modi generatiōis ⁊c̄. i. ⁊ gñatio violenta est modoꝝ: quoniā gñatio violēta non ē terminata. idest vna spēs tm̄: erunt igit̄ cōtraria istoꝝ modorū modi gñationis omnis nālis. ¶ Et hoc qd̄ dixit existimatur nō sequi: qm̄ ⁊ si infirmitas est multaꝝ specierū existimat̄ vt nō sequat̄ ꝙ cōtraria earum sint spēs sanitatis: qm̄ sanitas est vna ⁊ egritudines sunt multe. ¶ Sꝫ forte videt̄ ꝙ vna sanitas ꝯtinet multas particulares oppositas illis multis egritudinibꝰ sed nō habēt nomina: ⁊ ideo latent. ¶ Et cum narrauit ꝙ in generatiōe ⁊ corruptiōe inuenit̄ ꝯtrarietas. s. in vna specie: incepit narrare ꝙ simil'r inuenit̄ ī augmento ⁊ diminutiōe: ⁊ dixit: ⁊ sunt modi augmēti ⁊c̄. idest ⁊ simil'r sunt modi violenti augmētatiōis ⁊ modi nō violenti: ⁊ sic etiā augmentatū etiā est cōtrariū augmentū ꝫm nām ⁊ nō nām: qm̄ violētū est extra nām: ⁊ augmētū violentū est augmētū puberū qd̄ festinat ante tp̄s assuetū ꝓpter multitudinē in luxu. ⁊ sicut semen abūdans in aq̄: cuius corpus crescit ⁊ nō condensatur ꝓpter multitudinē humoris.

Dubium.

Solutio.

Tot sūt spēs sanitat̄ quot sūt spēs egritudinis: sꝫ nō hñt nomina. Idē hꝫ ipse ī colliget. ca. [illegible]

¶ In alteratiōe aūt sic: aut simil'r: erunt eniꝫ alie quidē violēte: alie ꝟo nāles: vt dimisi non in creticis diebus: aliȷ̄ aūt creticis. Aliȷ̄ quidem extra nām alterant̄: aliȷ̄ vero ꝫm naturam. Erunt ergo corruptiōes cōtrarie ad inuiceꝫ: nō generationi solum: ⁊ quid ꝓhibet: est. n. sic. Et nāqꝫ si hec qdem dulcis: illa vero tristis est: q̄re non simpliciter corruptioni corruptio ꝯtria est: sed ꝫm hoc quidē hmōi: alia vero hmōi harum est.

¶ Sed quomō erit hoc in alteratione: dicamus igitur: ꝙ sil'r est de illa. Qm̄ possibile ē vt sint aliqua ex ea violenta. V.g. quoniam quidē hoīes euadunt ab egritudine non in die cretica: ⁊ quidā in die cretica: illi igr̄ sunt alterati non nāliter: isti aūt naturaliter: ⁊ sic corruptio est cōtraria corruptioni non generationi ⁊ nihil ꝓhibet hoc: quoniā possibile est vt altera corruptio sit ꝯtristabilis: ⁊ alia dlectabil'. Et erit corruptio ꝯtria corruptiōi nō simpl'r: sed cū altera corruptio fuerit talis dispōnis: ⁊ alia talis dispōnis.

58 ¶ Cum declarauit ꝙ in gñatiōe ⁊ corruptiōe ⁊ augmento inuenit̄ cōtrarietas: incepit declarare ꝙ sil'r est in alteratiōe: ⁊ q2 latet in alteratione magis q̄ȝ in generatiōe ⁊ corruptiōe. dixit. sꝫ quomodo erit hoc in alteratiōe. ¶ D. dixit. dicamus igitur. i. ꝙ in vno motu in specie inuenit̄ cōtrarietas in alteratiōe: sicut in gñatiōe ⁊ corruptiōe ⁊ augmento ⁊ diminutione. ¶ D. d. qm̄ possibile ē ⁊c̄. i. qm̄ possibile ē vt quedaꝫ alterata alterentur violēte: ⁊ q̄dā nō violēte. V.g. in alteratione infirmoꝝ de egritudine in sanitateꝫ: qm̄ quedam est in die cretica ⁊ est alteratio nālis: ⁊ quedā non in die cretica: ⁊ hec est alteratio innaturalis. ¶ D. d. illi igit̄ sūt alterati ⁊c̄. i. ille cui accidit crisis nō in die cretica: vt ī sexta. ¶ D. d. isti āt ⁊c̄. i. quibus accidit in die cretica. V.g. ī septima. ¶ Et q2 hoc nō est manifestū in omnibꝰ alterationibꝰ dixit: possibile est igitur vt sint aliqua ⁊c̄. ⁊ nō dixit: possibile ē igit̄ vt in qualibet specie alteratiōis inueniat̄ aliqua violentia ⁊ nālitas: ⁊ dimisit hoc: q2 difficile est verificare hoc per inductionē. ¶ Deide fecit rememoratione de istis que declarauit: ⁊ dixit: ⁊ sic erit corruptio cōtraria corruptioni ⁊ nō gñationi. i. nō gñatiōi tm̄: sed ipsi corruptioni. ¶ D. dedit alium modū: ex quo imaginat̄ esse possibile vt corruptio sit contraria corruptioni: ⁊ dixit: ⁊ nihil ꝓhibet hoc ⁊c̄. ⁊ intendit per contristabilē corruptionē violentā: ⁊ per delectabileꝫ corruptionē naturalē. ¶ Et forte intēdit h̄ per delectabilē id qd̄ est minoris cōtristatiōis: qm̄ oīs corruptio est ꝯtristabilis necessario: sed violēta magis cōtristabilis. ¶ D. d. ⁊ erit corruptio contraria corruptioni nō simpl'r: sed cū altera corruptio fuerit in aliqua dispositione vno modo ⁊ alia alio mō: cuꝫ sit species nō sibi cōtraria: sed cuꝫ accidit alteri corruptiōi vt sit vno modo: ⁊ alia alio modo cōtrario vt natura ⁊ violētia: ⁊ cōtristatio ⁊ delectatio.

Ois corruptio ē ꝯtristabil' necio: sed violēta ē magis cōtristabilis.

¶ Omnino quidē igitur cōtrariȷ̄ motꝰ ⁊ qetes dicto modo sūt: vt qui est sursum ei qui est deorsuꝫ: loci eni contrarietates he sunt. Fertur aūt qd̄ quidē sursum est motus nā ignis: qd̄ ꝟo deorsuꝫ terra: ⁊ cōtrarie ipsorum loci mutatiōes sunt. Ignis autem sursum quidem natura: deorsum aūt extra naturam. Et contrarius est qui est ꝫm naturā ipsius: ei qui est extra naturam.

¶ Scd̄m hoc igitur qd̄ narrauimus vniuersaliter erūt modi motuū: ⁊ modi quietis cōtrariȷ̄. V.g. quoniā superiꝰ ex hoc est ꝯtrarium iferior: ⁊ quoniā h̄ duo sūt ꝯtria in loco: ⁊ iste due intētiōes vniuersal'r sunt digniores principal'r. Quoniā illud qd̄ trāsfertur nāliter superius est ignis: ⁊ inferius est terra. Et trāslatiōes sunt eoꝝ ꝯtrie: ⁊ locꝰ ignis est superius nāliter: ⁊ locꝰ eiꝰ est inferiꝰ extra nām. Et naturale est ꝯtrium innāli.

¶ Hic facit rememorationē de modis predictis ꝫm quos motus sunt cōtrarȷ̄: ⁊ quies est contraria: ⁊ dat exemplū de hoc: qd̄ iam declarauit ꝙ motuū ꝯtriorū quidā sunt diuersi in specie: ⁊ isti sunt cōtrarȷ̄ ꝫꝫ formas: q2 sunt ad cōtraria: ⁊ ex ꝯtrarȷ̄s: ⁊ ꝯtrioꝝ: ⁊ sunt cōtrarȷ̄ ꝫm nām ⁊ nō nām in respectu eiusdeꝫ: ⁊ isti sunt idē in spē: ⁊ sunt cōtrarȷ̄ ꝫm nō nām: ⁊ nāꝫ tm̄: Quies vero declaratū est de illa: ꝙ ꝯtriū in eo motui est quies que est in eo ex quo est motꝰ: nō quies que est in eo ad qd̄ est motꝰ: ⁊ ꝙ due quietes cōtrarie sūt quies in eo ex quo: ⁊ qes in eo ad qd̄. ¶ Et dixit. ꝫm igit̄ hoc qd̄ narrauimus ⁊c̄. ⁊ intēdit per modos motuum duos modos motuū cōtrarioꝝ. s. ꝯtrioꝝ diuersorum in specie: ⁊ cōuenientium in specie: ⁊ ꝯtrioꝝ ꝫꝫ nām ⁊ nō nām: ⁊ intēdit per modos quietis quieteꝫ que est cōtraria motui: ⁊ quasi dicit: ꝫm hunc igitur modū: quē narrauimus erunt modi motuū ꝯtrarȷ̄: ⁊ modi quietis cōtrarȷ̄ motibꝰ ⁊ quietibꝰ ipsis. ¶ D. induxit exēpla ꝫm spēm in translatiōe. ⁊ dixit. V.g. q̊niam superius ⁊c̄. i. V.g. q2 superiꝰ est ꝯtrium inferiori in loco: ideo illud qd̄ transfert̄ nāliter superius est 59

Cōtrarietas p̄ & p̄ncipalr̄ n̄ inenit̄ nisi i eis q̄ sūt i loco. Idem. x. meta. cō. 13.

contrariū ad inferius trāslato nāli: & ideo translatio est cōtraria trāslatiōi. ¶ D. d. & iste due itētiōes &c. & intēdit vt mihi vr̄ q̄ iste due cōtrarietates sunt ille q̄ dicunt̄ ꝯria p̄ncipaliter cū diffō ꝯriorū que est q̄ ꝯria sunt illa que maxime distant: nō inuenit̄ primo & p̄ncipaliter nisi in eis q̄ sunt in loco. ¶ Deinde dr̄ in qualitate ꝓm similitudinem. Et forte intēdit q̄ ꝯrietatem esse supius simplr̄: & inferius simpliciter est dignius q̄z vt sit in iferiori & supiori nō simpliciter sed in respectu: vt ī loco aeris: & loco aque: & forte ꝑpter hoc dixit: illud igit̄ qd̄ trāsfert̄ nāliter superius. i. simplr̄. Et hoc caplm diminutū est in q̄busdaz libris: & in libro Alex. iuenit̄ sic. ista igitur sunt sicut p̄ncipaliter & p̄mo. & Alex. exponit hec v̄ba duob⁹ modis: dicit. n. q̄ cū dixit ista īuit illa q̄ disposuit prius per motus & quietes ꝯrias. i. ista q̄ h̄nt istas intentiones p̄ncipalr̄ & essentialr̄: & ista expositio nō conuenit verbis Aristo. ꝓm q̄ accidit nobis. Et secunda expositio ē propinqua nostre. ¶ D. d. & trāslationes eorū sunt ꝯrie. i. & q̄z sunt ꝯrie: iō translationes eorū sunt ꝯrie. ¶ D. d. & locus ignis est supius &c. & intendit vt mihi vr̄ q̄ isti duo motus. s. ad supius & ad iferius qn̄ imaginatur ꝓm q̄ sunt duoꝝ corporū nāliter. V. g. ignis & terre: tunc vterq̄z erit ꝯtrarius reliquo: ꝓm illud ad quod mouetur nāliter: & cū accipiunt̄ ꝓm q̄ sunt vnius corpis. V. g. ignis aut terre: tunc alter erit contrarius reliquo ꝓm nām & non naturaz. V. g. motus lapidis ad inferius & superius.

¶ Et quietes aūt similr̄: que nāq̄z est sursum quies qui est desuper in deorsum motui cōtraria est. Fit aūt terre illa quidem quies extra nām: motus aūt hic ꝓm nām: quare motui quies contraria est: que est extra naturā: ei qui est ꝓm nām eiusdem. Et motus enim eiusdem contrarius sic est. Alia quidez eniz ꝓm nām ipsorum est sursum aut deorsum: alia autem extra naturam.

¶ Et silr̄ etiam est de modis quietis: quoniā quies superius est ꝯtraria motui de superiori ad inferius. Et si quies illic erit terre extra naturam: & iste motus erit naturalis: quies igitur cōtraria motui est quies q̄ est extra naturam motui nāli in eadem re. Motus. n. q̄ est in eadem re nō est in eo cōtrarietas nisi ꝓ modo: quoniā alius est ei naturalis: aut ille qui est ad superius: aut ille qui est ad inferi⁹: & alius non naturalis.

60 ¶ Cum narrauit q̄ motus ꝯtrarij sunt illi q̄ sunt ꝯrij ꝓm illud ad qd̄ & illud ex quo: vt supius & inferius in motib⁹ corpoꝝ simpliciū & accidit q̄ ī eadē re opponunt̄ sibi isti duo motus ꝓm nām & nō nām: incepit narrare q̄ quies est ꝯria motui in eadez re hoc mō. ¶ Et dixit: & silr̄ &c. i. & queadmodū duo motus ī eadez re q̄ sunt ad loca ꝯria sunt ꝯrij: q̄z sunt ad loca cōtraria: & q̄z alter est nālis & reliquus nō nālis: ita ē de ꝯrietate q̄etis ad motū in eadē re. s. q̄ quies q̄ est in ꝯrio loco in quo est quies ad quam est motus: & q̄ si motus fuerit naturalis illi rei: erit quies non nālis. Verbi grā: qm̄ quies superius est ꝯtraria motui a superiori ad inferius: si igitur quiescēs fuit illic terra. s. superius erit ꝓm violētiaz: & tunc motus ex illo loco erit nālis: & si quiescēs fuerit illic ignis: tunc q̄es erit naturalis ei: & motus ex eo erit violētus. ¶ D. d. q̄es igitur &c. i. & quies cōtraria motui nāli est quies violenta que est extra nām: & dixit: in eadem re: q̄z quies supius est ꝯtraria motui de superiori simplr̄: & quies ēt simplr̄ superius est ꝯria quieti in inferiori non ꝓz nām & nō nām: ꝓm q̄ ambe sunt nāles duobus ꝯtrarijs. ¶ Et quasi intēdit declarare q̄ dispō contrarietatis existētis in eadē re est ꝓm nām & nō nām: & siue fuerit cōtrarietas in motu aut in motu & q̄ete: & ideo dixit: qm̄ motus qui est &c. i. qm̄ motus nō est ꝯrius motui in respectu eiusdē nisi ꝓm modū: quo q̄es ī eadem re est cōtraria motui: & quies ꝯtraria quieti: nō ꝓm modū quo motus q̄ sunt in pluribus vna spē sūt cōtrarij: & q̄etes que sunt in pluribus vna spē: qm̄ isti sunt cōtrarij: q̄z sunt ex ꝯrijs & ad ꝯria & cōtrariorū. Et debes scire q̄ intēdebat declarare: qm̄ queadmodum vni motui in numero accidit ꝯrietas ꝓm nāz & non nām: ita est de motibus ꝯrijs in specie in respectu eiusdē. s. q̄ accidit eis ꝯrietas ꝓm nām: & nō nām vt motus ad supius & ad inferius: qm̄ in respectu terre: aut ignis alter est nālis: & alter nō naturalis: & silr̄ est de contrarietate quietis ad motum. s. quietis ex q̄ est motus: sed q̄z ista contrarietas nō imaginatur nisi in eadem re: non accidit vt ambe sint nāles sicut accidit in duobus motibus in specie contrarijs: quando accipiūtur in respectu duoꝝ diuersorū: vt motus ignis ad superius: & terre ad inferius: qm̄ sunt contrarijs naturales: & iste igni: & iste terre.

¶ Habet aūt dubitationez si est omnis quietis que non semper est generatio: & ipsa hoc ipsum stare. Manentis igitur extra naturā: vt terre sursum erit generatio. Cum ergo ferebatur sursum violentia stetit: sed qd̄ semp̄ stat videtur ferri velocius. Qd̄ autē violentia est contrarium est: non factuz ergo quiescens erit quiescens. Amplius videtur stare positum: aut omnino esse in ipsi⁹ locum ferri aut accidere simul.

¶ Et est hic locus questionis: quoniaz si oīs quies nō est semper generata cū nō est: deinde est: & generatio eius est cessatio: tunc q̄es rei quiescit non naturaliter. V. g. quies terre superius habebit generationē: quoniā illud qd̄ transfertur superius violēte cessabit: sed illud qd̄ cessat semp̄ existimabitur qd̄ trāslatio est velocior: & qd̄ transfertur violente est econtrario: erit igitur quiescens absq̄z eo q̄ quiescat: & existimatur ēt q̄ dicere aliq̄d cessare: aut est dicere q̄ trāsfertur vlr̄ ad locuz quem habet: aut vt sequatur insimul. 61

¶ Et est questio: vtrū quies violēta habeat generationez: quoniā si quies violenta nō est semper: & omnis quies que nō est semp̄: ē generata: necesse est vt q̄es violenta sit generata: & intelligo p̄ generationē quietem factā cum motu: & hoc intēdebat cuz dixit: qm̄ si omnis quies &c. i. qm̄ si omnis quies nō est semp̄ qm̄ modo nō ē. Deīde erit: necesse est vt quies violēta

habeat

habeat generationē: ⁊ intelligo per cessationē ire ad cessandū. ⁋ Et cū declarauit ꝙ ex hoc sermone seq̄tur ꝙ q̄es violenta est generata.s.facta ex motu violento: īduxit īpossibile qd̄ sequit̄ ex hoc: ⁊ dixit. illud enī qd̄ transfert̄ superius violēte cessabit.i. sed si posuerimus ꝙ q̄es violēta habet generationez sicut hʒ quies nālis sequit̄ ex hoc vt illud qd̄ transfert̄ violēte transferat̄ vt cesset: sicut illud qd̄ mouet̄ nāliter. ⁋ D.d.s3 illud qd̄ cessat ⁊c̄.i. sed illud qd̄ cessat ꝓ3 ꝙ cessatio eius generat̄.i. fit ex motu naturali apparet ꝙ translatio eius erit velocior quādo appropinquat loco in quo innatū est cessare: sicut ē dispositio ī moto nāliter: ⁊ motū violētū est ecōtrario.s.qm̄ omnis motus ē remissior qñ appropinquat loco cū quo cessat: ⁊ ideo motus eius nō est ꝓpter quietē: ⁊ cū ita sit cessatio eius nō erit gn̄āta ⁊ sic quiescet ita ꝙ nunq̄3 venit ad quietē. ⁋ Et hoc intēdebat cū3 dixit. ḡ erit quiescens ⁊c̄.i. ⁊ cū illud qd̄ mouetur violēte nō mouetur vt cesset: tunc illud qd̄ mouet̄ erit q̄escēs absq3 eo ꝙ q̄es eius generet̄: qd̄ est īpossibile. ⁋ D.d. ⁊ existimatur ⁊c̄.i. ⁊ apparet ꝙ cu3 dicimus aliq̄d cessare intēdimus alterꝝ duoꝝ: aut ire ad cessandū ⁊ trāsferri ad ip̄m: aut ꝙ motus ⁊ q̄es sunt insimul: aut ꝙ q̄es est īseparabilis a motu: aut generata cu3 motu: ⁊ hec duo nō īueniunt̄ in illo qd̄ q̄escit violēte. ergo necesse est vt illud qd̄ q̄escit violēte nō veniat ad q̄escendū: ⁊ sic quies eius non habebit generationem.

⁋ Habet aūt ⁊ dubitationem si cōtraria est quies: que est hic: qui hic est motui: cū enim moueat̄ ex hoc. aut reijciat̄: adhuc videtur habere qd̄ abiectu3 est. Quare si hec quies cōtraria est ei: qui huic est in ꝯ̄rariū motui: simul erunt ꝯ̄ria: aut sic quiescit: aut adhuc manet. ⁋ Omnino aūt ei⁹ qd̄ mouet̄ aliud quidē ibi: aliud aūt ē in qd̄ mutat. vñ ⁊ magis mot⁹ motui ꝯ̄rius est q̄3 quies.

Sino ei⁹ qd̄ mouet̄ aliud q̄dē ibi. aliud vo est in qd̄ mutat.

⁋ Et est questio: vtrū quies hic est cōtraria motui ex hoc qm̄ quando mouetur aliq̄d ab aliquo ⁊ separat̄ ab eo: existimat̄ ꝙ in eo est illud a quo separat̄. Si igitur ista quies est cōtraria motui: ex hoc erunt duo contraria insimul. ⁋ Ad hoc autez dicamus qm̄ ⁊ si adhuc est quiescens: quies eius est quodāmodo: ⁊ vniuersal'r motū quoddā ē illic: ⁊ quoddā in eo ad qd̄ trāsmutat̄: qm̄ motus dignior est vt sit ꝯ̄rius motui q̄3 quies.

62 ⁋ Et est questio de hoc qd̄ posuimus ꝑus.s.ꝙ quies q̄ est in re ex qua est motus est contraria motui ex hac quiete vt posuimus ꝑus. Deīde induxit questionē. ⁊ dixit. quoniā quādo aliq̄d mouet̄ ⁊c̄.i. apparet enim ꝙ quādo aliq̄d mouet̄ de aliqua re ⁊ separat̄ ab eo aliquid qd̄ est in eo de illa re: a qua separatur.s. dum mouet̄: quoniā quādo separat̄ ab eo total'r: tunc perficitur motus: ⁊ nihil remanet in eo de illo a quo mouetur. Et cum posuit ꝙ quādo aliq̄d incepit moueri ꝙ adhuc est quiescens in eo ex quo mouetur. dixit. si igitur ista quies ⁊c̄.i. si igitur res mota est quiescens in illo ex quo mouet̄ dum mouet̄: ⁊ quies est contraria motui: tunc in re mota īueniunt̄ duo cōtraria insimul.s. quies ⁊ motus. ⁋ Et cum induxit hanc questionez incepit dissoluere eā. ⁊ dixit. ad hoc aūt dicamus ⁊c̄.i. ⁊ questio nō cōtingit nisi ex hoc qd̄ accipimus ip̄m quiescens simpl'r in eo ex quo mouet̄ ⁊ nō est in eo quiescēs nisi quodāmō. ⁋ Deīde d̄clarauit hunc modū quis est: ⁊ dixit: motuū enim quoddā est illic ⁊c̄.i.[a] ⁊ cū omne motū ē diuisibile[b] vt post d̄clarabitur: tunc motū nō est quiescēs in eo ex quo mouetur nisi ꝑm parte3: nō ꝑ3 totū: idest simpl'r: quoniā du3 mouetur quedā pars eius est in eo ex quo mouetur: ⁊ queda3 pars in eo ad qd̄ mouet̄: ⁊ sic nō sequit̄ vt duo cōtraria inueniant̄ in eodē subiecto. ⁋ Et cū cōcessit in hac questiōe ꝙ quies ē cōtraria motui: incepit etiā declarare: ꝙ quies nō est nisi ꝑuatio mot⁹ ⁊ ꝙ cōtrariū in rei veritate motui est motus oppositus ei. ⁊ ideo possibile est vt quies ⁊ mot⁹ inueniant̄ in duab⁹ partibus motu: ⁊ nō est possibile vt duo motus cōtrarij inueniant̄ in duab⁹ partib⁹ eius: sed necessario īpediunt se adinuice3. ⁋ Et ideo dixit. quoniam motus dignior est ⁊c̄.i. ⁊ quia motus pōt cōgregari cum quiete in eadē re mota: ⁊ nō cu3 motu contrario: neq3 in duabus partibus diuersis. ⁋ Et sciendum est ꝙ quies cōiuncta cū motu nō est distincta a motu. idest in ꝑte disticta: qm̄ seq̄ret̄ ex hoc vt aliq̄d moueret̄ in aliqua parte: ⁊ quiesceret in alia: ⁊ cū nō est distincta. ergo est in potētia nō in actu.

a De motū ē diuisibile. Jd̄ē 6.ph.t.c.32. ⁊ 39.48. ⁊ ꝑ d̄ aīa.t.c.67. ⁊ 5.meta.t.c. 18. Jd̄ 8.ph. t.c.40. ⁊ 46
b. 6. phy. cō. ⁊.t.32

Quies nō ē nisi ꝑuō motus ⁊ ꝯ̄riū in rei v̄itā e motui ē mot⁹ opposit⁹ ei. Jd̄ 8.cō.8.

Documentū

⁋ Et de motu quidem ⁊ quiete quomodo vterq3 vnum sunt: ⁊ que contrarie quibusdam dictum est.

Jam igitur narrauimus de motu ⁊ quiete quomodo vterq3 est vnus: ⁊ quomodo cōtrariantur sibi.

⁋ De motu quomō est vnus ia3 dixit: ⁊ de quiete aūt innuēdo per ip̄m motū: ⁊ sic etia3 quies erit vna tribus modis.s. vna genere: ⁊ vna specie: ⁊ vna numero: ⁊ illa: que sunt necessaria in vnoquoq3 istorum: sunt illa que sunt necessaria in motu. 63

⁋ Dubitabit aūt: vtru3 quis ⁊ de stare: si ⁊ quicūq3 preter naturam mot⁹ his est quies opposita. si quidē igitur nō erit incōueniens manet eni3 violētia: quare quiescēs aliquid erit nō semꝑ sine fieri: sed palā qd̄ erit: sicut enim mouetur preter naturam: ⁊ quiescit vtiq3 aliquid preter naturam.

In trāslatōe hisantij nō reperit̄ illō qd̄ seq̄t̄ ab isto tex. vsq3 in finē. ⁊ hīc dicit vr̄ sup̄fluē vt i.61.62. ⁊ 63. tex. cōnotari pōt.s3 q2 ē in trāslatōe vulgata ⁊ ī arabico. iō īserēdū esse iudicatur.

⁋ Et queret homo etia3 de cessatiōe: vtrum omnes motus qui sunt extra naturā habent quietem oppositā. Quoniā si hoc nō fuerit erit inopinabile: quoniā tunc remanebit res in violentia: ⁊ erit aliquid: qd̄ nunquā quiescet sine generatione. ergo manifestū est ꝙ habēt. Qm̄ queādmodū res: que mouetur extra naturam: quiescet extra naturam.

⁋ Jsta est ꝑma questio: quā induxit ꝑus: ⁊ nō inuenit̄ in quibusdam libris. ⁊ forte iterauit eam ad cōplendum sermonē: quoniā in illo sermone negauit vt q̄es que est extra naturā hēat generationē. ergo est semper: qd̄ est inopinabile: ⁊ quies que est extra natura3 videtur fieri per sensum semꝑ: dissoluit igit̄ hāc questionem ita ꝙ generatio dicit̄ de illo: ⁊ de quiete naturali multipliciter. ⁋ Et dixit. ⁊ queret homo ⁊c̄.i. 64

Tex.cõ.54. ꝛ queret homo sicut diximus de cessatiõe: que est ire ad cessandũ in motib⁹ qui sunt extra nãm: vtrum habent quietẽ intentaʒ sicut habẽt motus nãles. ¶ Et nõ intendit per quietẽ oppositã quietẽ de qua dixit ꝑus ꝙ est cõtraria motui. s. quietem in eo ex quo: sed intẽdebat quietẽ ad quaʒ est motus: ꝛ dixit: opponit̃ large. ¶ Et cũ narrauit ꝙ questio est de quietis eẽ nõ naturalis: que est motuũ naturalium dixit: si igit̃ nõ habẽt hoc erit inopinabile. i. si igitur nõ hñt generationem vt dictũ est prius: qꝛ nõ habẽt generationeʒ: erit inopinabile: apparet eni sensui ꝙ hic sũt aliqua que quiescunt violẽte ꝛ nõ naturaliter: ꝛ hoc intendebat cum dixit: qm̃ aliquid remanet in violẽtia. i. qm̃ apparet sensui ꝙ aliquid quiescit in loco per violẽtiaʒ ¶ D. dicit. ꝛ sic erit aliquid qð nunq̃ gescit sine generatione. i. ꝛ nullũ inopinabile est maius q̃ʒ ponere ꝙ quies violenta est facta: ꝛ non habet generatiõeʒ. ¶ Deinde dicit. manifestũ est igit̃ ꝙ hʒ ꝛc. i. ꝛ cum quies violẽta ẽ motuũ postq̃ʒ nõ fuit per sensuʒ: manifestum est ꝙ habet generationeʒ: sed generatio in hac quiete nõ habʒ eandẽ intẽtionẽ cũ generatione in quiete naturali: ꝛ hoc fuit negatũ in sermone ꝑdicto a motis nõ naturalib⁹: sʒ ista quies fit a motu q est extra naturã: ꝛ modo quo iste mot⁹: qui est extra nãm inuenit̃ in corpore. s. qm̃ queãdmodũ iste mot⁹ est a causa extrinseca violenta: simil'r quies violenta inuenit̃ post istum modũ sicut quies naturalis: que est a causa que est in re: inuenit̃ post motũ naturaleʒ qui ẽ in re a natura: idest a causa existẽte in re. ¶ Et hoc intẽdebat cum dixit: queãdmodũ illud qð mouetur extra nãm ꝛc. idest ꝛ quies est ei ꝫm ꝙ est motus: queãdmodũ quies est in re ꝫm ꝙ est motus naturalis. s. qm̃ sicut motus dicitur multipliciter de naturali ꝛ violẽto: ita est de quiete nãli ꝛ violenta: ꝛ q̃stio accidit ex hoc ꝙ ponebant̃ vniuoca.

¶ Quoniã aũt est quibusdã motus ꝫm naturam ꝛ preter naturam: puta ignis qui sursũ ꝫm naturam: qui aũt deorsum ꝑter naturã: vtrum hic cõtrarius: aut qui terre: hec enim fertur ꝫm nãm deorsum. Aut palam quia ambo sed nõ eodẽ modo: sed qui quidẽ ꝫm nãm: ꝫm naturã existenti: eius aũt qui ipsi⁹ qui sursum ignis: ei qui deorsum: vt ꝫm naturam existẽs ꝑter naturã existẽti: sil'r auteʒ ꝛ in mansionib⁹. Forte aũt quieti mot⁹ aliquaten⁹ opponit̃: cum enim moueat̃ ex hoc ꝛ abijciat adhuc videt̃ habere qð abijcitur. Quare si ipsa quies contraria ei qui hinc in cõtrariũ motui: simul existũt cõtraria: si aliquatenus quiescit aut adhuc manet: totaliter aũt eius qð mouet̃: hoc quidem ibi: hoc auteʒ in qð mutatur. Propter qð ꝛ magis motus motui cõtrariũ q̃ʒ quies. Quis qdẽ igit̃ motus simpliciter vnus dictũ est: ꝛ de motu quidẽ ꝛ quiete quomõ vterqʒ vnus ꝛ qui cõtrarij quibusdã dictum est.

¶ Et qꝛ quedã habẽt motũ naturaleʒ ꝛ quedam extra nãm. Uerbi gratia. qm̃ ignis habet motum ad superius naturalem: ꝛ ad inferius innaturalẽ: querẽduʒ est: vtrũ iste est cõtrarius illi: aut motui terre: qm̃ terra mouetur naturaliter ad inferius. Dicamus igitur qm̃ vtrunqʒ istorum est verum: sed non eodẽ modo: sed motus naturales sunt contrarij ꝯtrarietate naturali: ꝛ ĩ ipso igne est cõtrarius motus ad superius motui ad inferi⁹ ꝫm naturam ꝛ nõ nãm: ꝛ ꝫm hunc modum sunt contrarij modi quietis: ꝛ dignuʒ est vt quies sit opposita motui.

¶ Et qꝛ quedã habẽt motũ nãlem: ꝛ nõ nãlem: ꝛ motus nõ nãlis est nãlis alteri corpori. U. g. qm̃ terra hʒ motũ nãlem. s. ad ĩferius ꝛ nõ nãle. s. ad supi⁹: ꝛ ignis hʒ motũ nãlem ad superius: ꝛ non naturalẽ. s. ad inferius: ꝛ iste qui est ad inferius est nãlis terre. Querendum est igit̃ quis istoꝝ motuuʒ est ꝯrius vni motui naturali. s. vtrũ cõtrariuʒ oppositũ ei est ꝫm ꝙ ẽ naturalis alteri: aut ꝫm ꝙ est nõ naturalis illi q hʒ motum nãlem. Uerbi. g. vtrum motus cõtrarius motui terre ad inferius est motus terre ad supius: q est violentus terre: aut motus ad superius qui est naturalis igni. Et ipse dicit: ꝙ vtrũqʒ est veruʒ. s. ꝙ vterqʒ motus est contrarius motui nãli: sed duobus modis diuersis. s. ꝫm ꝙ est naturalis alteri: ꝛ ꝫm ꝙ est non naturalis ipsi. U. g. quoniã iam motus ignis naturalis ad supius est cõtrarius motui terrre ad inferius: ꝫm ꝙ est nãlis terre: ꝛ motui ignis ad ĩferius ꝫm ꝙ ẽ nõ nãlis igni. ¶ Deinde dicit. ꝛ ꝫm hunc moduʒ est de modis qetis. i. qm̃ vna quies naturalis habʒ duas qetes contrarias. s. quietem illius rei extra naturam ꝛ quietem naturalem alteri. U. g. qm̃ quies terre inferius est naturalis terre: ꝛ quies supius terre est ꝯtraria huic quieti ꝫm nãm: ignis vero est cõtrarius huic quieti ꝫm ꝙ res naturalis est ꝯria alicui rei naturali: ꝛ similiter quies ignis superius hʒ duas quietes contrarias. s. quietem inferius violentam ꝛ quietem terre ĩferius nãliter. ¶ Et qꝛ notificauit ꝙ quies nõ opponitur motui in rei veritate: sed ꝫm priuationem ꝛ habitũ: notificauit hic ꝙ quodãmodo opponuntur lʒ nõ sicut motus opponitur motui.

Quies nõ opponit̃ motui i rei ṽitate: sʒ ꝫm ꝑuõneʒ ꝛ habitũ. Idẽ supra. 8. 2. 63

¶ Aristotel' stagyrite textus lib. vj. ð motu.

¶ Tractatus primus in quo determinat q̃liter diuidat̃ mot⁹ in partes q̃ʒtitatiuas.

¶ Ostendit nullum continuum ex indiuisibilibus cõponi. Caplm. I.

I aũt continuũ ꝛ qð tangit̃: ꝛ cõsequẽter sicut diffinitum est prius: cõtinua quidẽ quorũ vltima sunt vnũ: que vero tangũtur quorũ vltima sũt simul: consequẽter aũt quorũ nihil est mediuʒ ꝑrimi generis: ĩpossibile est ex indiuisibilibus esse aliquid cõtinuum: vt lineam esse ex punctis. Si vero linea quidẽ cõtinuũ est: punctũ aũt indiuisibile: neqʒ enim vnũ sunt vltima punctoruʒ. Non enim est hoc ꝙ vltimũ punctorum aliud aliqð: illud aũt aliqua pars indiuisibilis. Neqʒ sil' sunt vltima: non

Cõtinuũ ex idiuisibilib⁹ eẽ ĩpõle est.

enim

Impartibile n̄ hȝ vltimū.

enim quidem vltimū nihil ipartibilis:alteꝝ enim est vltimum: ⁊ cuius est vltimū.

¶ Si cōtinuū: ⁊ cōtiguū: ⁊ cōsequens sunt ſm ꝙ determinauimus prius.s. ꝙ continua sunt quoꝝ vltima sunt vnum: ⁊ cōtigua sūt quoꝝ vltima sunt insimul: ⁊ cōsequentia se adinuicē sunt illa: iter que nō est aliquid sui generis:impossibile est vt aliqͦd cōtinuū sit cōpositū ex idiuisibilibꝰ. ¶ V.g. vt linea sit cōtinua: ⁊ punctus sit idiuisibilis: ⁊ linea sit cōposita ex punctis:cū linea cōtinua: ⁊ punctus indiuisibilis:qm̄ punctus nō habȝ vltimū vnū:qm̄ indiuisibile nō habȝ partē vltimā: ⁊ aliam partem vltimam:neqȝ habent vltima insimul. Qđ enim non habet partē: non habet vltimū omnino:nam vltimū est aliud ab eo:cuius est vltimum.

i. Iste tractatus sicut dixit Alex.sequit̄ qntus cum in ꝑncipio eius vtatur illis descriptionibus quas posuit in quinto istius rerum cōtinuarū ⁊ contiguarum ⁊ cōsequentiū. ¶ Et dicit.si illa que dicta sunt de diffinitione cōtinui ⁊ cōtigui: ⁊ consequentis sunt vera.s. ꝙ cōtinua sūt illa:quoꝝ vltima sūt vnū: ⁊ cōtigua sunt illa:quoꝝ vltima sunt isimul: cōseqn̄tia sunt illa:inter que nō est aliquod sui generis:ipossibile est vt aliquod cōtinuū cōponat̄ ex idiuisibili-

2. bus. ¶ Et cuȝ posuit hoc ⁊ positio antecedētis ē manifesta ex hoc qđ dixit in qnto: ⁊ cōsecutio nō est manifesta per se:incepit declarare eā. ⁊.d.pūctus eni nō habȝ vltimū ⁊ vltimuȝ ⁊c̄. ¶ Et iste sermo cōponit̄ sic in secūda figura. Omnia ex qbus cōponit̄ ꝯtinuū diuidunt̄ in vltima ⁊ in habēs vltimū:vltimū eniȝ est vltimū alicuius rei. Et punctus nō diuidit̄ in hec duo. Ergo cōtinuū nō componit̄ ex pūctis ⁊ vniuersaliter ex diuisibilibꝰ. ¶ Et etiā anteqȝ cōtinuū continuetur:necesse est vt cōtiguet̄. Et cōtigua etiā diuidunt̄ in vltimuȝ ⁊ in habens vltimū. Puncta auteȝ nō. Ergo ex punctis nō cōponit̄ linea:neqȝ ex lineis superficies:neqȝ ex superficiebꝰ corpus. ¶ D.d.qm̄ qđ non diuiditur nō habet partē ⁊c̄.i.qm̄ omne idiuisibile nō hȝ duas ꝑtes diuersas:quarū vna est vltimum: ⁊ alia illud qđ habȝ vltimū. ¶ Et in hoc syllogismo nō expressit nisi minorē ꝓpositionē ⁊ pertransit maiorē:q⁊ est manifesta. ¶ D.d.neqȝ hn̄t vltima insil.i. ꝙ cōtigua debent hēre:cōtinua eni sicut diximus contiguabunt̄ anteqȝ continentur.

Oīa ex qbꝰ cōponit̄ continuū diuidūtur i vltīa ⁊ i hn̄s vltima.

Cōtinua ꝯtiguant̄ anteqȝ cōtinuent̄.

¶ Amplius necesse est aut ꝯtinua eē pūcta: aut tangētia se adinuicē:ex quibꝰ est ꝯtinuū: eadē aūt ratio est ⁊ in oībꝰ indiuisibilibus: ⁊ cōtinua quidē nō erūt ꝓpter ꝑdictā rōneȝ. Tangit aūt omne: aut totū totum: aut pars partē: aut totū pars. Qm̄ aūt ipartibile est indiuisibile:necesse est totū tangere totum. Totū aūt totū tangēs nō est cōtinuū. Cōtinuum enim hȝ hoc quidē aliam: illud vero aliam partē: ⁊ diuidit in sic diuisibilia ⁊ loco discreta. At vero neqȝ cōsequenter inerit pūctus puncto: aut ipm̄ nūc ipsi nunc: vt ex his sit lōgitudo tp̄s. Cōsequēter.n.ē quoꝝ nullū est mediū ꝓximū. Pūctoꝝ aūt semꝑ est mediū linea: ⁊ ipsoꝝ nunc est tp̄s.

¶ Et sequit̄ necessario vt ista pūcta sint aūt cōtigua aut cōtinua.s.puncta:ex quibꝰ fit cōtinuū: ⁊ iste sermo seq̄t̄ in omni idiuisibili. Sed ipossibile est vt pūcta sint continua ex punctis: ⁊ cōtiguatio fit:aut ita ꝙ aliqd contiguet̄ ſm totum:aut aliqua pars eius cōtiguet̄ cum aliqua parte alterius: aut aliqua pars cū toto. Et q⁊ indiuisibile nō hȝ ꝑtem: sequit̄ vt contiguet̄ ſm totum. Et cum aliquod totū cōtiguabit̄ cum aliquo toto:non fiet ex hoc cōtinuū:qm̄ cōtinuum hȝ partes diuersas adinuicē ⁊ diuidit̄ in hmōi ꝑtes ⁊ segregatas in loco. Et ipossibile est etiaȝ vt punctus sequat̄ punctū aut istās instans: ita ꝙ ex eis fiat lōgitudo ⁊ tp̄s: ꝯn̄a eniȝ sūt illa:inter que nihil est vnigeneū: ⁊ inter quelibet duo puncta semꝑ est linea: ⁊ inter qlibet duo instātia semper est tēpus.

¶ Iste est secūdus syllogismꝰ ⁊ cōponit̄ sic.si ꝯtinuū cōponit̄ ex indiuisibilibus. V.g. punctis: necesse est cum cōtinuū cōponit̄ ex illis:vt sint aut ꝯtinua: aut cōtigua:aut cōsequētia. ¶ Deinde excepit ea esse cōtinua ex illo qđ declarauit in demōstratione ꝑdicta: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ ipossibile est vt puncta sint cōtinua ex punctis. ¶ Deinde declarauit ꝙ impossibile est etiā ꝙ puncta sint cōtigua: ⁊ dixit: ⁊ cōtiguatio ⁊c̄. ⁊ quasi dicat: ⁊ cū nō sunt ꝯtinua remanet vt sint aut cōtigua aut cōsequētia:sed si fuerint cōtigua:necesse est vt vnū continguet̄ cum alio ſm totū aut ſm parteȝ:aut vnū ſm totū ⁊ aliud ſm partem. 2.

¶ Deinde incepit destruere vnūquodqȝ istoꝝ triū: ⁊ dixit: ⁊ cū illud qđ nō diuidit̄ non hȝ partem ⁊c̄.i. sed q⁊ illud qđ est indiuisibile nō hȝ partē:ipossibile est imaginari aliquē istorū modoꝝ trium.nisi illum qui est ſm totū:qm̄ duo modi residui cōtiguatōis n̄ iueniunt̄ nisi in habētibꝰ partē: ⁊ indiuisibile non hȝ partē: ⁊ iste sermo ē in secūda figura. Et cū posuit ꝙ si fuerint cōtigua necesse est vt contiguet̄ ſm totuȝ: induxit ipossibile qđ sequit̄ ex hoc: ⁊ dixit: ⁊ cū aliqđ totū cōtiguabit̄ ⁊c̄.i.sed cōtiguatio rei ſm totuȝ cū alia re ſm totum est suppositio ⁊ ex suppositōe n̄ fit magnitudo que ante nō erat:neqȝ aliqd habens partes:vnde ex suppositiōe linee super lineaȝ nō fit magnitudo in latitudine:cū nō superponat̄ nisi ex parte latitudinis ſm ꝙ est linea indiuisibilis: ⁊ silr̄ suppositio superficierū nō facit ꝓfundū: ⁊ q⁊ punctus est indiuisibilis in omni parte:nō facit aliquid hn̄s partes: ⁊ cōtinuū habȝ partes. ¶ Et cōpositio istius sermonis est sic i secūda figura. Cōtinuū fit ex rebꝰ:ex quarū cōtinuatiōe fiet magnitudo: ⁊ est id qđ habet partes. Et oē indiuisibile nō fit ex sua cōtinuatione magnitudo neqȝ aliqd habēs ꝑtes cū continuat̄: qm̄ cōtinuatio ⁊ cōtiguatio eius nihil aliud est qȝ suppositio. Ergo cōtinuū nō cōponit̄ ex indiuisibili: ⁊ hoc intēdebat cum dixit:qm̄ cōtinuum habet partes di-

Ex suppōne idiuisibil suꝑ idiuisibile ex ꝑte q̄ ē idiuisibile non fit diuisibile.

uersas adinuicem.i.⁊ superpositū nō hꝫ ptes.❡ D. d.⁊ diuidit in hꝰ partes ⁊c̄.i.⁊ cōtinuū diuidit ī hꝰ ptes:nō solūmō in mēte:ſꝫ in loco:aut intendit non
3 in q̄litate sed in quātitate.❡ Et cū destruxit ꝯtinuū cōponi ex idiuisibilibꝰ ſm cōtinuationē aut ꝯtiguationē:⁊ aliquis ꝑteruus posset dicere illud cōponi ex illis ſm cōsecutionē:incepit destruere istū modū cōpositionis:⁊ dixit:īpossibile est ēt vt pūctus ꝯsequat̄ punctū ⁊c̄.⁊ iste sermo etiā cōponit̄ in secūda figura sic.Et cōsequētia sunt illa inter q̄ nihil ē vnigeneū. Sed īter pūcta ⁊ instātia semp aliud est vnigeneū.ſ. pūcta ⁊ īstātia.Ergo cōtinuū nō cōponit̄ ex ꝯseq̄nti bus:⁊ declarabit̄ ꝙ īter quelibꝫ duo pūcta est linea ex hoc qꝛ pūctus nō ꝯtiguat̄ cū pūcto:⁊ hoc declaratum ex partibus istius syllogismi:⁊ ex hoc ꝙ pūcta īpossibile est vt separent̄ a linea:⁊ hoc manifestū est ex hoc ꝙ pūcta sūt vltima linee:⁊ destruxit illū modum ad cōfirmādū qm̄ notū est per se ꝙ ꝯtinuū nō cōponit̄ ex cōsequētibꝰ tm̄:qꝛ ꝯsequētia sunt nō ꝯtigua:⁊ inter illa est aliqd̄ etherogeneū:⁊ īpossibile est vt vnū ſm cōtiguationē cōponat̄ ex diuersis in spē: ⁊ ēt īpossibile est imaginari ꝙ inter ꝯsequētia sit vacuū:qm̄ vacuū iam destructū est:⁊ etiā istud vacuū aut est īdiuisibile:aut diuisibile.Si diuisibile:tūc ille ptes īdiuisibiles erūt vltima eius:⁊ tūc cōtiguuꝫ cōponet̄ ex vacuo.Si aūt indiuisibile:⁊ partes sunt indiuisibiles:tunc ex eis nō fit diuisibile.

Unūqdqꝫ diuidit̄ in ea ex qbꝰ ꝯponit̄.

❡ Amplius aūt diuideretur in idiuisibilia siquidē ex qbus est vtrūqꝫ i ipsa diuiditur: ſꝫ nullū est cōtinuoꝝ in ipartibilia diuisibile. Aliud aūt genus nō pōt esse mediū pūctoꝝ ⁊ ipsoꝝ nūc nullū. Si nāqꝫ est manifestum ꝙ aut etiā diuisibile aut idiuisibile est. Et si diuisibile aut i diuisibilia:aut in semp diuisibilia:hoc aūt est ꝯtinuū. Manifestū aūt est ꝙ oē cōtinuū diuisibile in semp diuisibilia: si eni in idiuisibilia diuideretur ꝯtinuū:esset idiuisibile indiuisibili cōtactū. Unū eni vltimū:⁊ que tangūtur cōtinuoꝝ est.

❡ Et etiā si ita esset:tūc diuideretur i idiuisibile cū i illa ex qbꝰ cōponitur vtrūqꝫ diuiditur. Sꝫ iā bēamꝰ ꝙ nullū continuū diuiditur i aliqd̄ nō habens partes:⁊ ipossibile est vt inter hec duo sit mediū genus. Res eniꝫ est aut idiuisibilis aut diuisibilis:si diuisibilis:aut diuiditur i idiuisibile:aut in diuisibile semp:⁊ hoc est cōtinuū. Et manifestuꝫ ē ēt:ꝙ oē ꝯtinuū diuiditur semp in diuisibile. Cōtinuū.n.si diuiditur i idiuisibile:tūc indiuisibile ꝯtinuatur cū idiuisibili:quoniā partes cōtinuoꝝ sunt cōtinue:⁊ sunt vnum.

3 ❡ Hec est quasi alia declaratio sup hoc ꝙ ꝯtinuū nō cōponit̄ ex indiuisibilibꝰ:⁊ iste declaratiōes sūt q̄si abūdantes:⁊ ipse ꝑcedit ex hoc ad declarādū ꝙ ꝯtinuū diuidit̄ semp i diuisibilia. ❡ Et dixit.⁊ ēt si ita esset ⁊c̄.i.⁊ cū ēt manifestū ē:ꝙ si cōtinuū eēt cōpositum ex idiuisibilibꝰ:tūc ꝯtinuū divideret̄ in idiuisibile.i.tūc diuisio eius ꝑueniret ad ptes idiuisibiles: cuꝫ omne cōpositum diuidit̄:⁊ in minima eoꝝ ex quibus cōponit̄:⁊ hoc intēdebat cū dixit:cum in illa ex quibꝰ cōponit̄ ⁊c̄.i.qm̄ cū posuerimꝰ duas ptes:q̄rum vtraqꝫ cōponit̄ ex duabꝰ partibꝰ indiuisibilibꝰ: tūc vtraqꝫ diuidit̄ in īdiuisibile:cū illa ex quibꝰ ꝯponit̄ vtraqꝫ pars in illa diuidit̄.❡ Et cū iduxit syllogismū hypotheticū in quo dicit:ꝙ si ita eēt ⁊c̄. D. induxit cathegoricū ad ꝑbandū cōsecutionē in hoc syllogismo:in quo dixit:cuꝫ illa ex qbus cōponit̄ ⁊c̄.destruxit cōsequēs ad ꝯcludendū oppositū precedētis ⁊ est ꝙ cōtinuū nō diuidit̄ in īdiuisibile:⁊ hoc fecit innuēdo ꝙ ista sunt manifesta ex ꝑdictis:⁊ dixit: sed iam declarauimꝰ ꝙ nullū ꝯtinuū ⁊c̄.i.qm̄ si diuideret̄ in īdiuisibile:tunc indiuisibile haberet partes: ⁊ tūc illud qd̄ poneret̄ indiuisibile eēt diuisibile:⁊ cuꝫ dixit:ꝙ cōtinuū nō diuidit̄ in īdiuisibile:incepit declarare ꝙ ex hoc sequit̄ vt cōtinuū diuidat̄ semp in diuisibile:⁊ dixit:īpossibile est vt īter hec duo sit mediū genꝰ ⁊c̄.i.īter diuisibile ⁊ īdiuisibile.❡ D.d. qm̄ res aut est īdiuisibilis ⁊c̄.i.qm̄ oīs res necessario aut recipit diuisionē:aut nō recipit:⁊ si recipit diuisionē sicut est dispositio in ꝯtinuo:aut diuidit̄ in īdiuisibile:aut in semp diuisibile.❡ D.d.⁊ h̄ ē ꝯtinuū ⁊c̄.i. ⁊ ista est descriptio cōtinui.ſ.ꝙ est illud qd̄ semp ꝑdiuidit̄ in diuisibile:vt appet ēt ex h̄ sermone. D. declarauit qūo sequit̄ hoc ex h̄ ſmone:⁊ iterauit ipꝫ vt sit magis manifestū:⁊ dixit:⁊ manifestū ē ēt ⁊c̄.i.⁊ manifestū est ex ſmōe ꝑdicto:cū posuerimꝰ ꝙ īter illud qd̄ diuidit̄ in īdiuisibile ⁊ in diuisibile nō ē mediuꝫ ꝙ oē cōtinuū semp diuidit̄ i diuisibile:qm̄ si diuidatur i īdiuisibile:tūc aliqd īdiuisibile ꝯtiguat̄ cū aliq̄ īdiuisibili:qm̄ ꝯtinua sūt ꝯtigua:⁊ declatū ē ꝙ īdiuisibile nō ꝯtiguat̄ cū indiuisibili:qꝛ cōtigua sūt illa q̄ hn̄t vltima alia a se:vn̄ appet ꝙ sūt diuisibilia.

Qē ꝯpositū diuidit̄ ⁊ in minima eoꝝ ex qbꝰ ipsum cōponit. Idem infra cō. ii.

2

Magnitudo tpꝰ ⁊ motꝰ eiusdē rōis sūt q̄tū ad diuidi ⁊ ꝯponi.

❡ Eiusdem autem rōnis est ⁊ magnitudinē ⁊ tp̄s ⁊ motū ex indiuisibilibus componi: ⁊ diuidi in indiuisibilia:aut nihil.

❡ Et ratio eadem est in magnitudine ⁊ tempore ⁊ motu.ſ.quoniam sunt composita ex indiuisibilibus:⁊ qd̄ diuiduntur in indiuisibilia:aut ꝙ nullum eorum est tale.

❡ Dicit:⁊ rō eadē est in h̄ in tribꝰ spēbus cōtinui.ſ.in 4
magnitudine ⁊ motu ⁊ tpe:qm̄ illud qd̄ contingit in aliquo eoꝝ cōtingit in reliquis.ſ.ꝙ si vnū fuerit īdiuisibile sequit̄ vt reliqua sint īdiuisibilia.ſ. cōposita ex indiuisibilibꝰ.Et si fuerit vnū cōpositū ex diuisibilibus:seqtur vt reliqua sint talia.❡ Et cū dixit ꝙ 2
eadē ratio est in eis:incepit declarare hoc esse īpossibile in motu ad declarādū h̄ esse īpossibile ī magnitudine:⁊ īcepit ꝑus declarare ꝙ si magnitudo cōponit̄ ex indiuisibilibꝰ:cōtingit vt reliq̄ sint talia.

Si magnitudo ex idiuisibilibꝰ ꝯponit̄ ⁊ motus eē

❡ Manifestū aūt ex his:si enim magnitudo ex idiuisibilibꝰ ꝯponitur:⁊ motꝰ q huiꝰ ex eq̄libꝰ erit motibꝰ idiuisibilibꝰ:vt si ip̄a. a.b.c. ex.a.b.c.est idiuisibilibꝰ:motꝰ in quo.d.h.ꝫ. ſm quē motū est ip̄ꝫ.k.in spacio qd̄ ē.a.b.c. vnāquāqꝫ partē hꝫ indiuisibilem.

❡ Et boc d̄clarabitur ex h̄ qd̄ narrabo: quoniā si magnitudo cōponatur ex idiuisibilibꝰ: tūc motꝰ istiꝰ ēt erit cōpositꝰ ex motibꝰ eq̄libꝰ indiuisibilibꝰ. V.g.quoniā si magnitudo.ſ.

a.b.c.

a.b.c. fuerit cōpoſita ex partibus indiuiſibilibus.a.b.c. tunc mot⁹ per illam.d.b.z.quo mouebitur.k. per longitudinē.a.b.c. quelibet pars eius erit indiuiſibilis.

5 ℂ Uult declarare ꝙ ſi magnitudo cōponat̃ ex idiuiſibili: neceſſe eſt ēt vt mot⁹ cōponat̃ ex idiuiſibili.d. cū h̄ declarauerit: iducet ipoſſibile ſequēs ex hoc ꝙ mot⁹ ſit cōpoſit⁹ ex idiuiſibili: ex quo declarabit̃ ꝙ neqꝫ magnitudo ēt ē cōpoſita ex idiuiſibili: ⁊ hec eſt eius itētio. ℂ Et manifeſtū ē ꝙ ſi magnitudo fuerit cōpoſita ex idiuiſibili: ꝙ mot⁹ ēt erit cō poſit⁹ ex idiuiſibili: qm̄ cā cōtinuatiōis motus eſt ꝯtinuatio magnitudinis: ⁊ ꝙ mot⁹ eſt eq̄lis magnitudini: ⁊ partes eius partib⁹ iſti⁹. ℂ Et q̄ꝛ hoc eſt manifeſtū ꝑ ſe: ꝯtētus ē in hac declaratiōe ſolo exēplo: ⁊ poſuit magnitudinē hāc.a.b.c. cōpoſitā ex trib⁹ magnitudinibus idiuiſibilib⁹.ſ.a.b.⁊.c.⁊ cū ita fuerit: manifeſtū eſt ꝙ motus per magnitudinē.a.b.c. erit eq̄lis ei. ſil'r ꝑtes partib⁹: ponat̃ igit̃ ſicut dixit. motū.d.b.z.ꝑ magnitudinē.a.b.c.⁊ manifeſtū ꝙ tot⁹ motus.d.b.z. erit eq̄lis magnitudini.a.b.c.⁊ ꝑtes partib⁹: erunt igit̃ tres ꝑtes mot⁹.b.d.z. equalis trib⁹ ꝑtib⁹ magnitudinibus a.b.c.⁊ ꝑtes.a.b.c. ſunt idiuiſibiles.g̊ ꝑtes tres.d.b.z. ſūt idiuiſibiles: ⁊ ſic erit pars.d. eq̄lis parti.a. ⁊.b. ꝑti b.⁊.z. ꝑti.c.⁊ q̄ꝛ magnitudines ſūt idiuiſibiles: motus erūt idiuiſibiles. ℂ Et cū d̄clauit ꝙ cū magnitudo fuerit cōpoſita ex idiuiſibili: ꝙ motus erit cōpoſitus ex indiuiſibili: declarauit ēt ꝙ cū motus fuerit idiuiſibilis: res mota etiam erit indiuiſibilis.ſ.k.

ℂ Demōſtratio ꝓbans ꝙ ꝑtes motus coꝛrñdent ꝑtibus magnitudinis.

Motus.

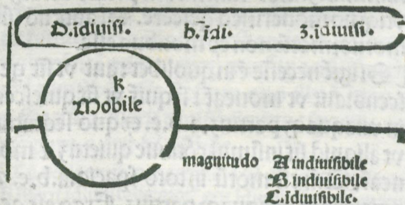

ℂ Si igit̃ ꝑſentis motus neceſſe eſt moueri per aliquā partem: ⁊ ſi mouet̃ aliq̄d ad eſſe motum ⁊ mouere erit ex indiuiſibilib⁹: ſm quidē igit̃.a. motuz eſt ipm.k. motu quo.d. mouetur: ſm vero.b. mouet̃ motu quo ipz b.⁊ ſm.c. quo ipſum.z.

ℂ Si igit̃ neceſſe eſt cū motus fuerit vt aliquid moueat̃: ⁊ cū aliquid mouet̃ vt mot⁹ ſit: neceſſe eſt vt motū cōpoſitū ex idiuiſibili.k. igit̃ mouetur perfecte.a. motu.d. ⁊ per b. motu.b. ⁊ per.c. ſimiliter motu.z.

6 ℂ Cū poſuit ꝙ cū fuerit motus: neceſſe eſt vt res mota ſit. ⁊ iam poſuerat ꝙ mota q̄ ſunt ſuꝑ magnitudinē indiuiſibilē ſūt idiuiſibilia: ſequit̃ vt iſti mot⁹ idiuiſibiles habeāt rē motā. nā ois mot⁹ inuenit̃ in moto: ⁊ q̄ꝛ iſti mot⁹ ſunt idiuiſibiles neceſſe ē vt res mota ſit indiuiſibilis: ipoſſibile ē vt motū ſit maius motu. ℂ Et induxit hūc ſermonez in forma ſyllogiſmi hypothetici: ⁊ dixit. ſi igit̃ ⁊c̃.i. ſi igit̃ neceſſe eſt cum fuerit motus vt res mota ſit: ⁊ poſuerim⁹ mot⁹ idiuiſibiles per magnitudinē indiuiſibilez: ⁊ res mota non eſt maioꝛ motu: neqꝫ magnitudine: per quā mouetur neceſſe eſt vt res mota ꝑmo ſit indiuiſibilis: ex quo ſequit̃ vt mota cōpoſita ſint cōpoſita ex indiuiſibilibus.ſ. mota nō ꝑmo. ℂ D. d̄dit exēplū: ⁊ dixit.k. igit̃ mouet̃ ⁊c̃.i.k. igit̃ qđ eſt res mota mouet̃ per.a. indiuiſibile qđ eſt pars.a.c. motu idiuiſibili qui eſt pars d.z.ſ. motu.d.⁊ mouetur per.b. qđ ē pars magnitudinis motu.b.⁊ mouetur per partē indiuiſibilē que eſt c. motu indiuiſibili qđ eſt etiā.k. igitur qđ eſt res mota: neceſſario eſt indiuiſibilis.

Impoſſe ē vt motū ſit maius motu.

Cā cōtinuatiōis mot⁹ eſt ꝯtinuatio magnitudinis. Idē. cō.7.⁊ 39.⁊73.⁊.88 Idē.8. phy. t.c.68.⁊.z.d̄ ꝯmōne ꝯ.62.

ℂ Si igitur neceſſe ē qđ mouetur vn̄ ⁊ vbi nō ſimul moueri: ⁊ motū eē quo mouit qn̄ mouit: vt ſi thebas aliq̄s it: ipoſſibile eſt ſil' ire thebas: ⁊ itū eſſe thebas: ſm.a. quidem igitur ipartibilē motū ē ipm.k. ſm ꝙ ipm.d. motus aderat. Quare ſiquidē poſteri⁹ deuenerit q̄ꝫ venit: diuiſibile vtiqꝫ erit.a. Cuz enim veniret: neqꝫ quieſcebat: neqꝫ tranſierat: ſed mediū erat. Si aūt ſimul veniret ⁊ venit veniens cum venit: ventum ibi erit: ⁊ motum eſſe vbi mouetur.

Impoſſe ē ſil' ire thebas ⁊ itū eē thebas

ℂ Si igitur neceſſe ē i moto de vbi in vbi vt nō inſimul moueatur: ⁊ iam ē motū ad illū ad qđ mouebatur. V.g. quoniā ſi aliq̄s ambulat ad aliquā ciuitatē: ipoſſibile ē vt iſiml' ambulet ad illam ciuitatē: ⁊ iam ambulauit ad illam ciuitatē ⁊ in moto.k. per ſpaciū.d. qđ non habet partem: fuit motus exiſtens c.d. ergo neceſſe eſt ſi motum nō pertranſit ſpacium niſi poſtq̄ꝫ mouetur per illum: vt ſit diuiſibile: quoniā duz mouetur per illud ſpaciū: ipoſſibile eſt vt ſit quieſcēs: aut pertranſeat illud: ſed eſt in diſpōne media. Et ſi inſimul ſunt pertranſire ⁊ pertrāſiſſe: tūc ambulans dum ambulat iam ambulauit: ⁊ peruenit ad illud qđ intēdebat: ⁊ mouebatur ad illud quo mouetur

ℂ Cū declarauit ꝙ cū magnitudo fuerit idiuiſibilis 7
neceſſe eſt vt mot⁹ ſit idiuiſibilis ⁊ motio.ſ. paſſio ſit indiuiſibilis: ⁊ ſil'r motū cū cā cōtinuatiōis motus ē cōtinuatio magnitudinis: icepit declarare ipoſſibile qđ accidit ex hoc ꝙ motū ſit idiuiſibile: ⁊ ſuꝑ magnitudinē idiuiſibilē. ⁊ dixit. ſi igitur ⁊c̃.i. ſi igit̃ neceſſe eſt vt in oi motu de loco in locū vt nō inſil' moueat̃: ⁊ perficiat motū: ⁊ ꝑueniat ad locū quo mouebat̃ dū mouet̃: qm̄ mot⁹ inuenit̃ anteq̄ꝫ mot⁹ ꝑficiat̃. ℂ Et cū poſuit ꝙ ipoſſe eſt vt res mota moueat̃ iſil': ⁊ ꝙ iā ꝑfecit motū.ſ. ꝙ in eodē iſtāti ſūt vā h̄ duo: nā iſtans in quo mouet̃ ꝑ magnitudinē eſt aliud ab iſtāti in q̊ ꝑficit̃ motus: d̄dit exem^m de h̄. et dixit. V.g. ⁊c̃.i. qm̄ iſtās in quo dr̃ ambulare ē aliud ab iſtāti i q̊ dr̃ ambulaſſe: ⁊ cū poſuit hāc ꝓpōnē q̄ ē manifeſta ꝑ ſe: cōiūgit ei ꝓpōnē quā itēdebat ꝺſtruere. ⁊ dixit. ⁊ in moto.k. ⁊c̃.i. ⁊ cū declaratū ē ꝙ ipoſſibile ē vt res mota inſil' ꝑtrāſeat ſpaciū: ⁊ ꝙ iā ꝑtrāſiuit ipm: ⁊ fuit poſituz ꝙ motū.k. qđ ē idiuiſibile ꝑ ſpaciū.a. qđ ē idiui

sibile hʒ motū existētē.s.z.qui est pars mot⁹.d.b.z. ꝙ necesse ē vt istud spaciū sit diuisibile qđ ē ꝯ positū: ergo ipossibile ē vt mot⁹ īdiuisibilis sit per spacium īdiuisibile. ¶ Et cū posuit in hoc ꝑmōe ꝙ qñ.k. mouet per spaciū.a.b.c.est qđ ē cōpositū ex magnitudinib⁹ īdiuisibilib⁹ qđ hʒ motū per ptē.a.īdiuisibilē: ⁊ pōt aliqs dicere ꝙ.k.nō hʒ motū existētē nisi ꝑ totā magnitudinē:nō per ptes:incepit ꝺclarare ꝙ cū fuerit motū per totā magnitudinē:seqꝛ vt hēat motū ꝑ vnāquāqꝫ partiū:dixit:qñ dū mouet ⁊c̄.i.⁊ necesse ē vt motū.k.hēat motū existētē ꝑ vnāquāqꝫ illaꝝ ptiū īdiuisibiliū:qꝛ motū.k.dū mouet ꝑ illud spaciū qđ est.a.b.c.ipossibile est vt qescat in vnaquaqꝫ illarū partiū:sed necesse est vt moueat ꝑ vnāquāqꝫ eaꝝ. Motū eni dū mouet nō est in eo ex quo:neqꝫ in eo ad qđ:sed sicut dixit inter vtrūqꝫ. ¶ Et cū declarauit ꝙ motū īdiuisibile per vnāquāqꝫ partiū īdiuisibiliū facit motū:dixit:si igit insil' ⁊c̄.i.si igit istđ motum mouebat per vnāquāqꝫ istaꝝ partiū indiuisibiliū:necesse est ꝑm hoc ꝙ vnaqueqꝫ eaꝝ est īdiuisibilis vt insil' ptrāseat:⁊ ꝙ iā ptrāsiuit.s.ꝙ īstans in ꝙ dr̄ ipm pertrāsire eā sit idē cū īstanti in quo dr̄ ipsū pertrāsiuisse:⁊ hoc seqꝛ necessario ꝑꝑ hoc ꝙ magnitudo ⁊ mot⁹ sunt īdiuisibiles. ¶ Deīde īduxit inopinabile qđ est in hoc:⁊ dixit:si igit insil' ⁊c̄.i.⁊ ex quo seqtur vt ambulans dicat vere iā ambulasse in loco in quo ambulat ⁊ in loco in quo vere dr̄ iam ambulasse:dicat vere ambulare:⁊ sic motus eius erit ociosus:qñ si homo quādo ambulat ad balneū est ī balneo:motus ei⁹ est ociosus:⁊ similiter si ambulat ad balneum:quando est in balneo.

Motū duz mouet nō ē i eo ex ꝙ neqꝫ in eo ad qđ: sꝫ iter vtrūqꝫ. Idē.ī.t.c.32 Idē.5.phy. 64.⁊.62.

Si hō qñdo ambulat ad balneum ē i balneo mot⁹ ei⁹ ē ociosus.

¶ Si vero ꝑm totū.a.b.c.moueat aliqđ: ⁊ motus quo mouet.d.b.z.est: ꝑm aūt ipartibilem.a.nihil mouet:sed motuz ē:erit vtiqꝫ mot⁹ non ex motib⁹ sed ex momentis: ⁊ motum esse aliquid non motum:ꝑm.a.eni transiuit non transiens. Quare erit aliquid transitum esse non aliquando iens vel transiēs: hanc enim transiuit:non transiens hanc.

¶ Et si aliqđ mouet per spaciū.a.b.c. mot⁹ quo mouet est.d.b.z.sed nihil mouet oīno per.b.qđ nō hʒ partē: ⁊ est pars.a.sed iā mouebat:motus igit erit composit⁹ nō ex motibus: ⁊ aliqđ mouet: ⁊ iam mouebat absqꝫ eo ꝙ semꝑ mouebat. Jam eni ptrāsiuit per spaciū.a.absqꝫ eo ꝙ sitiens. Est igit aliquid qđ iam ambulauit absqꝫ eo ꝙ in oī hora ambulabat. Jā eni ambulauit per hoc spaciū absqꝫ eo ꝙ fuit ambulans in h̄ spacio. idest in omni qđ innatum est moueri.

8 ¶ Cū induxit ipossibile qđ seqtur ex hoc ꝙ motū īdiuisibile hēat motū per vnāquāqꝫ partiū īdiuisibiliū ⁊ aduersari⁹ forte nō ꝯcedit hoc:lꝫ iā declarauit ipꝫ incepit īducere ipossibile qđ seqꝛ:si nō fuerit motū ꝑ vnāquāqꝫ eaꝝ:⁊ ē illud qđ sequit ex ipsa re:ꝯtigit eni ei vt mot⁹ per magnitudinē īdiuisibilē sit cōpositus ex finib⁹ motuū:non ex motib⁹:⁊ est aliud ipol'e: aut ꝯcedit ꝙ mouet per vnāquāqꝫ ptiū:⁊ tūc ꝯtigit ipossibile ꝑdictū. ¶ Et dixit.⁊ si aliqđ mouet ꝑ spaciū ⁊c̄.i.⁊ si posuerimus ꝙ aliqđ īdiuisibile mouet per totū spaciū.a.b.c. absqꝫ eo ꝙ mouebat per vnāquāqꝫ partiū īdiuisibiliū.a.b.c. seqtur vt motus per hanc totā magnitudinē sit cōposit⁹ ex motib⁹.d.b.z. ¶ D.d.sed nihil oīno mouet ⁊c̄.i. ⁊ cū motus ꝑ totā magnitudinē.a.b.c.fuerit cōposit⁹ ex motu ꝙ est per magnitudinē.a.⁊ per magnitudinē.b.⁊ per magnitudinē.c.⁊ nihil oīo mouet ꝑ aliqđ qđ nō hʒ partē:sed nō vere dr̄ de illo qđ mouet in vnaqꝫqꝫ istaꝝ partiū īdiuisibiliū nisi ipm iam fuisse.i.ꝑficere motū ⁊ qescere nō moueri:ex quo seqtur vt mot⁹ ꝙ est per magnitudinē cōpositā ex īdiuisibilib⁹ sit cōposit⁹ ex vltimis motuū:nō ex motib⁹:sed ex qetib⁹:⁊ ꝑm h̄ erit aliqđ qđ iā mouebat absqꝫ eo qđ ꝑus mouet. ¶ Et intēdebat hoc cū dixit:⁊ erit aliqđ motū ⁊ iā mouebat ⁊c̄.i.cōtingit eni in moto per magnitudinē.a.īdiuisibilē vt moueat per illā absqꝫ eo ꝙ in alia hora iuisset ad ipsā. ¶ D. īduxit exēplū ipossibilitatis in hoc:⁊ dixit:erit igit aliqđ ⁊c̄. seqtur eniꝫ ex hac positione:vt sit aliqđ qđ iā ambulauit per aliqđ spaciū absqꝫ eo ꝙ in aliqua hora esset ambulans ad ipꝫ: qđ est valde ipossibile. ¶ D.d.sꝫ i oī qđ innatū ē moueri ⁊c̄.⁊ h̄ necesse est in omni qđ īnatū est moueri.s.vt nō vere dicat ꝙ iā est motū:nisi postqꝫ mouet.s.ꝙ h̄ est iopinabile in oī qđ innatū est moueri.s.dicere ꝙ iam est motū absqꝫ eo ꝙ ꝑus mouebatur.

Inopinabile est i oī eo qđ innatū ē moueri.s.dicē ꝙ iā est motus anteqꝫ prius moueret.

¶ Si igitur necesse est aut quiescere: aut moueri oē:quiescit aūt per vnūquodqꝫ eorū ꝙ sunt.a.b.c. Ergo est aliqđ cōtinue quiescēs simul: ⁊ qđ mouetur: per totam eni.a.b.c. mouebat.k. ⁊ quiescebat ꝑm quālibꝫ ptem quare ⁊ per oēm. Et siquidē īdiuisibilia: ꝙ sunt.d.b.z.mot⁹ sunt:motu ꝑsente cōtinget vtiqꝫ nō moueri:sed qescere. Si autē nō sūt motus:motū non ex motibus esse.

¶ Si igit necesse ē in quolibet: aut vt sit qescens:aut vt moueat: sequit vt sit quiescēs in vnaquaqꝫ partiū.a.b.c. ex quo sequitur vt aliquid sit insimul cōtinue quietū ⁊ moueat. Qm̄ est motū in toto spacio.a.b.c. ⁊ quiescēs in vnaquaqꝫ partiū. Ergo est qescens in toto: ⁊ si partes motus.d.b.z.indiuisibiles sunt motus possibile est vt motus sit ⁊ nihil mouetur: sed est quiescens. Et si non fuerit motus: possibile est vt motus nō sit compositus ex motibus.

¶ Hic cōgregat ꝑdicta ⁊ vult inducere ipol'e qđ seqꝛ ex oīb⁹ diuisiōib⁹ qb⁹ vsus est in destructiōe eius:qđ mot⁹ sit īdiuisibilis:aut cōposit⁹ ex īdiuisibili. ¶ Et abbreuiatio isti⁹ syllogismi est talis. Si oīs res necē est vt sit aut qescēs aut mota:tūc motū.k.īdiuisibile per spaciū.a.b.quoꝝ vnūqđqꝫ est īdiuisibile: aut est motū per vnāquāqꝫ partiū.a.b.c.aut qescēs:⁊ iā est motū:⁊ ipol'e est vt moueat:qm̄ qñ aliquid fuerit in īdiuisibili:dr̄ iā esse motū:ex quo seqtur vt aut insimul moueatur: ⁊ iam est motum: aut vt sit motum absqꝫ eo qđ prius mouebat:⁊ totum hoc est impossibile. Et si non fuerit motum in aliqua hora per vnāquāqꝫ partiū.a.b.c.necesse est vt sit quiescēs in vnaquaqꝫ earū: qm̄ si īnatū est moueri ⁊ nō mouet: erit quiescēs. Et sic motus per magnitudinē.a.b.c.est cōpositus 9

Qđ ē inatū moueri ⁊ nō mouet ꝺ necessitate qescit.

positus ex quiete: ꝛ erit gescēs in tota magnitudine: cū est gescēs in vnaquaqꝫ partiū. Sꝫ positū ē ipsum moueri ꝑ totā magnitudinē: qḋ est incōueniēs. Et cū declarauit impoſſe qḋ seqꝛ ex h ꝙ motū sit gescēs in vnaquaqꝫ ꝑtiū magnitudinis īdiuisibilis: declarat impoſſe qḋ seqꝛ ex h ꝙ sit motū: ꝛ dixit: ꝛ si ꝑtes motus d.h.z. ꝛc. i. impoſſe erit vt mot⁹ sit sine moto: ipoſſe. n. ē vt motū moueat̄ ꝑ īdiuisibile: ꝛ vl'r ꝑ equale sibi: cū fuerit diuisibile: nedū cū fuerit īdiuisibile: ꝛ cuꝫ non fuerit motū erit gescēs. ¶ D. o. poſſe ē vt sit mot⁹ cōpositus nō ex motib⁹: sꝫ aut ex ꝗetib⁹: aut ex vltimis motuū: ꝛ totū h est impoſſe. Et cū destruxit ꝯñs in h syllogismo quē primo posuit dicētē ꝙ si magnitudo fuerit īdiuisibilis ꝙ mot⁹ erit indiuisibilis. i. cōpositus ex īdiuisibili: ꝯclusit oppositū ꝑcedentis: ꝛ est ꝙ magnitudo nō est cōposita ex indiuisibili. ¶ Et iste sermo cōponitur ex syllogismis hypotheticis: quorū primus est. Q2 si magnitudo fuerit īdiuisibilis: mot⁹ erit īdiuisibilis. ¶ Scḋs aūt est. Q2 si mot⁹ fuerit indiuisibilis: motū erit īdiuisibile. ¶ Terti⁹ vo est. Q2 si motū fuerit indiuisibile: tūc motū īsimul iā est motū: ꝛ mouet̄: aut motus erit cōposit⁹ ex ꝗetibus.

Abbreviatio [illegible]

¶ Sil'r autē necesse est longitudini ꝛ motui indiuisibile esse tēpus ꝛ cōponi ex ipsis nūc entibus īdiuisibilibus. Si. n. ōis diuisibilis est in minori tꝑe aūt equal'r velox transibit minorē: diuisibile erit ꝛ tp̄s. Si aūt tp̄us diuisibile est in quo fert̄ aliqḋ per ipꝫ. a. ꝛ que est ipsum. a. erit diuisibile.

¶ Et ad modū longitudinis ꝛ mot⁹: necīo sequit̄ vt tp̄s sit indiuisibile: ꝛ ꝯpositū ex istātibus que sunt indiuisibilia. Si igit̄ hoc fuerit diuisibile: ꝛ illud qḋ est equalis velocitatis ꝑtrāsit ī minori tꝑe ꝑ min⁹ spaciū. tūc tp̄s erit diuisibile. Et si tp̄s in quo illud mouet̄ ꝑ spaciū. a. fuerit diuisibile: tunc spaciūꝫ qḋ est pars. a. erit diuisibile.

io ¶ Cū declarauit ꝙ magnitudo nō est īdiuisibilis: qm̄ si fuerit īdiuisibilis: mot⁹ erit īdiuisibilis: ꝛ si motus erit īdiuisibilis: mot⁹ nō erit: īcepit declarare ꝙ sil'r declarabit̄ ꝛ ex tꝑe ēt. s. ꝙ cū fuerit positū ꝙ magnitudo est īdiuisibilis: ꝯtinget in tꝑe illud qḋ ꝯtingit in motu. s. vt sit īdiuisibile: ex quo accidit vt nō sit velocius ꝛ tardi⁹: vt post dicet. ¶ Et hoc ītēdebat cuꝫ dixit: ꝛ ad modū ꝛc. i. ꝛ sicut ꝯtigit ī lōgitudine ꝛ motu ꝙ si lōgitudo fuerit īdiuisibilis seqꝛ vt mot⁹ sit īdiuisibilis. Sil'r ꝯtigit ī lōgitudine ꝛ tꝑe. s. ꝙ cū lōgitudo ꝑ quā est mot⁹ fuerit īdiuisibilis: seqꝛ vt tp̄s ēt sit īdi
z sibile. i. ꝯpositū ex istātib⁹ q̄ sūt īdiuisibilia. ¶ Et cū narrauit ꝙ cū magnitudo fuerit ꝯposita ex īdiuisibilib⁹ seqꝛ vt tp̄s sit cōpositū ex īdiuisibilib⁹: īcepit declarare qūo seqꝛ ꝙ si alteꝝ fuerit diuisibile: reliquuꝫ erit diuisibile: qm̄ h declarato declarabit̄ ꝯ̄riū. ꝛ. d. si igit̄ fuerit diuisibile ꝛc. i. si igit̄ magnitudo ꝑ quā est mot⁹ fuerit diuisibilis: ꝛ ē notū ꝑ se: ꝙ illḋ qḋ ē eq̄lis velocitatis si ꝑtrāsit ꝑ aliquā magnitudinē ī aliq̄ tꝑe neče est vt ꝑtrāseat ꝑ quādā ꝑtē illius magnitudinis in quodā illi⁹ tp̄is: qm̄ cuꝫ magnitudo fuerit diuisibilis: neče ē vt tp̄s sit diuisibile. nā cū posuerim⁹ magnitudinē diuisibilē ꝑ quā mouet̄ idē motū ī aliquo tꝑe poſſe est moueat̄ ꝑ medietatē illi⁹ in medietate illi⁹

temporis: ꝛ sic tempus diuidetur necessario: cū dixit: ꝛ illud quod est equalis velocitatis ꝑtransit ꝛc. intendit conuersum. s. ꝙ illud quod est equalis velocitatis ꝑtransit spacium minus in tempore minori: ꝛ ꝓpter h verificabit̄ ꝙ cum magnitudo diuidit̄: tēpus diuidetur. ¶ Et forte erat error in scriptura: qm̄ in libro Alex. inuenimus loco istius: ꝛ in minori equalis motus ꝑtransit minus. i. ꝛ in minori magnitudine illud qḋ est equalis motus ꝑtrāsit ꝑ tp̄s minus. ¶ Et forte cum declarauit ꝙ cū magnitudo fuerit diuisibilis tp̄s erit diuisibile: declarauit ēt conuersam qḋ intendebat. s. ꝙ cuꝫ tēpus fuerit diuisibile: magnitudo erit diuisibilis; ꝛ hoc manifestū est ex hoc qm̄ cum motū qḋ est equalis velocitatis mouet̄ per aliquā magnitudinem: cū diuidit tempus diuidit magnitudinem: ꝛ cum declarauit ꝙ si tēpus fuerit diuisibile: magnitudo erit diuisibilis: fuit declaratuꝫ ꝙ si magnitudo fuerit indiuisibilis: tempus erit indiuisibile: quoniaꝫ destructo consequenti sequitur oppositum precedentis: ꝛ in hoc capitulo intendebat declarare habitudinem que est inter spacium: ꝛ tempus sicut est dispositio inter spacium ꝛ motum.

¶ Cap'm in quo ostendit ꝙ ad diuisionem magnitudinis sequitur diuisio temporis ꝛ econuerso. Capitulum. II.

Quoniaꝫ aūt ōis magnitudo in magnitudines diuisibilis: ostēsuꝫ est enim quoniaꝫ ipoſſe ē ex attomis continuū esse aliquod. Magnitudo aūt ōis continua: necesse est velocius in eq̄li tꝑe. maius ꝛ in minori plus moueri; sicut diffiniunt qdā ip̄m velocius. Sit. n. ipꝫ ī quo. a. eo in quo. b. velocius. Quoniā igit̄ veloci⁹ qḋ mutat in quo tꝑe ip̄m. a. mutatū ē ab ipo c. in ipsuꝫ. d. scꝫ in tꝑe. z. h. in hoc ip̄m. b. nō erit iuxta ipsuꝫ. d. ꝫ deficiet. Quare in equali tꝑe plus abibit velocius.

¶ Demonstratio ꝙ mobile velocius moueat̄ in eq̄li tꝑe ꝑ maiorē magnitudinē q̄ꝫ mobile tardius.

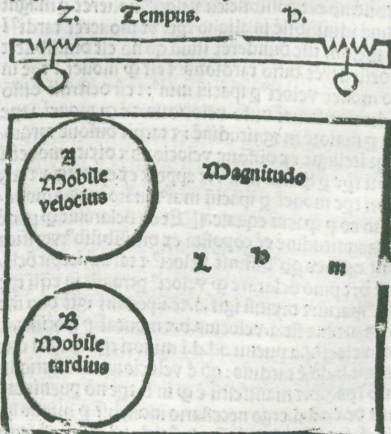

Ois magnitudo ē diuiſibil' ī magnitudines.

⁋ Et cū ois magnitudo eſt diuiſibilis in magnitudines. na declaratum eſt ꝙ impoſ'e eſt vt magnitudo componat̄ ex īdiuiſibilibus. Et ois magnitudo eſt continua: neceſſe eſt

Velociꝰ i eq̄li tpe ꝑtranſit maiꝰ ſpaciū.

vt velocius in equali tēpore cū motu tardiori moueat̄ per maius: ⁊ in minori tpe per equale: vt qdā dterminā velociꝰ: ſit igit̄.a. velociꝰ q̄.b. qm̄ velocius eſt illud qd̄ citius mutatur: ⁊ tempus in quo mutatur.a. de.c. in.d. ⁊ ſit.z.b. non pōt in eo.b. peruenire ad d. ergo in equali tēpore velocius pertranſit per maius ſpacium.

ii ⁋ Cum declarauit ꝙ magnitudo ⁊ tempus ꝯſequuntur ſe in diuiſibilitate ⁊ in īdiuiſibilitate: ⁊ itēdit declarare ꝙ per velocius ⁊ tardius que ſunt īfinituz in motu: apparet ꝙ tempus eſt diuiſibile: ⁊ ꝙ magnitudo eſt diuiſibilis ſemꝑ: ⁊ qui aufert diuiſibilitatem a

Qui aufert diuiſibilitatē a tpe ⁊ a magnitudine aufert velocitatez ⁊ tarditatem.

tempore ⁊ a magnitudine: aufert velocitatē ⁊ tarditatem. ſ. ponit velociſſimum: quo nihil eſt velocius: ⁊ tardiſſimum: quo nihil eſt tardius. Et dixit: ⁊ cum omnis magnitudo diuidit̄ in magnitudinem. i. diuiſibilē. ⁋ D.d. nam declaratum eſt ⁊c̄. i. qm̄ omne cōpoſitum diuidit̄ in ea ex qbus cōponit̄: ⁊ eſt declaratuz ꝙ impoſ'e eſt vt aliqua magnitudo cōponat̄ ex īdiuiſibilibꝰ. i. manifeſtuz eſt ꝙ omnis magnitudo diuidit̄ in magnitudinem. i. diuiſibilem: qm̄ nō ē illic niſi diuiſibile aut indiuiſibile: ⁊ cū poſuit ꝙ ois magnitudo diuidit̄ in magnitudinē diuiſibilem dixit: ⁊ omnis magnitudo eſt ꝯtinua. i. ſeq̄t̄ ex hoc: ꝙ ois magnitudo diuidat̄ in ꝯtinuum. ⁋ Et cuz poſuit ꝙ omnis magnitudo diuidit̄ in continuum: loco precedētis i hoc ſyllogiſmo iduxit ꝯñs ⁊ dixit: neceſſe ē velocius ⁊c̄. i. ⁊ cū magnitudo diuidit̄ ſemꝑ in diuiſibile ⁊ tps: ſeq̄t̄ vt velociꝰ ⁊ tardiꝰ ſit vt qdā dterminā: velociꝰ. n. dr̄ in reſpectu tardioris: ⁊ eſt illud qd̄ ꝑtrāſit in tpe eq̄li tpis ꝑtrāſitꝰ tardioris maiꝰ ſpaciū: imo ꝑtrāſit maiꝰ ēt i minori tpe: ⁊ ēt ꝑtrāſit eq̄lē. ⁋ Et itēdebat ꝑ h̄ ꝙ cū velociꝰ h̄eat has tres diſpōnes: manifeſtū eſt ꝙ ꝑtrāſit ſpaciū ꝑ qd̄ mouet̄ tardiꝰ i minori tpe: ⁊ ꝑtrāſit tardiꝰ in tpe eq̄li motu velocioris ꝑ minus ſpaciū. Si igit̄ magnitudo nō diuideret in rē diuiſibilē: nō eēt poſſibile: cū velociꝰ moueret̄ ꝑ magnitudinē idiuiſibilē in aliquo tpe: vt moueret̄ tardiꝰ i illo tpe: qm̄ tūc diuideret̄ illud qd̄ nō eſt diuiſibile: ⁊ ſic deſtrueret̄ diffō tardioris: ⁊ eſt ꝙ mouet̄ i tpe in quo mouet̄ velociꝰ ꝑ ſpaciū minꝰ: ⁊ cū deſtruit̄ diffō tardioris: dſtruet̄ diffō velocioris: ⁊ ē ꝙ mouet̄ i tpe eq̄li ꝑ maiorē magnitudinē: ⁊ tacuit diffōnē tardioris qꝛ ītelligit̄ ex diffōne velocioris ⁊ dixit: mouet̄ i miori tpe ꝑ ſpaciū maiꝰ: vt appeat ex eo magis: ⁊ cuz miori tpe mouet̄ ꝑ ſpaciū maiꝰ: quāto magis moue-

z bit̄ in eo ꝑ ſpaciū equale. ⁋ Et cū dclarauit ꝙ ponēdo magnitudinē eē cōpoſitā ex diuiſibilibꝰ: verificabunt̄ diffōes qbꝰ diffinit̄ velociꝰ ⁊ tardiꝰ: icepit dclarare h̄: ⁊ ꝑmo dclarare ꝙ velociꝰ ꝑtranſit in eq̄li tpe maiꝰ ſpaciū: ⁊ dixit: ſi igit̄.a. ⁊c̄. i. ponant̄ igit̄ duo mota ſcz.a. ⁊.b. ⁊ ſit.a. velocius.b. ⁊ moueat̄ ꝑ ſpaciū.c.d. ⁊ qꝛ velociꝰ. ſ.a ꝑuenit ad.d. i minori tpe q̄ tps i quo ꝑuenit.b. qd̄ ē tardius: qd̄ ē velocioris tranſlationis ſit h̄ tps.z.b. ⁊ manifeſtū ē ꝙ in h̄ tpe nō ꝑuenit tardius de.c. ad.d. ergo neceſſario mouebit̄ ꝑ minus ſpaciū q̄ ſpaciū.c.d. ſit igit̄.c.k. ḡ velociꝰ ē illō qd̄ ſemꝑ mouet̄ in eq̄li tpe ꝑ ſpaciū maiꝰ: ⁊ tardiꝰ ꝑ ſpaciū minus. ⁋ Et cū declarauit hoc ꝑ exēplū: incepit declarare etiā: ꝙ in minori tempore mouet̄ per maius ſpacium: ⁊ eſt ſecunda demonſtratio.

⁋ At vero ⁊ in minori plus. In quo. n. ipſuz a. factum eſt iuxta ipm̄.d. ipſum.b. erit iuxta.k.l. z. qd̄ tardius ē. Ergo quoniā ipz.a. ad ipm̄.d. factū eſt in oi in quo eſt.z.b. tpe: ad ipm̄.t. erit i minori h̄. ⁊ erit i quo.z.l. Ipſuz qdē igit̄.c.t. qd̄ trāſibit ipm̄.a. maiꝰ ē ipſo.c.k. Tēpus aūt qd̄ eſt.z.l. minꝰ eſt cū eo qd̄ ē z.k. quare in minori abibit maius.

⁋ Et etiā in minori tpe ꝑtrāſit maiꝰ. Ponatur igit̄ ꝙ in tpe in quo.a. ꝑuenit ad.d. ꝑuenit.b. qd̄ eſt tardius ad.k. Et qꝛ.a. peruenit ad.d. in toto tpe.z.b. Peruentus ergo eius ad.t. erit in minori h̄ tpe: ſit igit̄ in tpe.z.l.b. igit̄ ꝑtrāſit.c.k. i tpe.z.b. ⁊.a. ꝑtranſit.c.t. in z.l. ergo illud qd̄ ꝑtrāſit.a. eſt maiꝰ q̄.c.k. ⁊ tps.z.l. eſt minus q̄ totū.z.l.b. ergo i minori tempore pertranſit maius.

⁋ Demōſtratio ꝙ mobile velocius ꝑtrāſeat maiorez magnitudinem in minori tpe: q̄ tardius mobile.

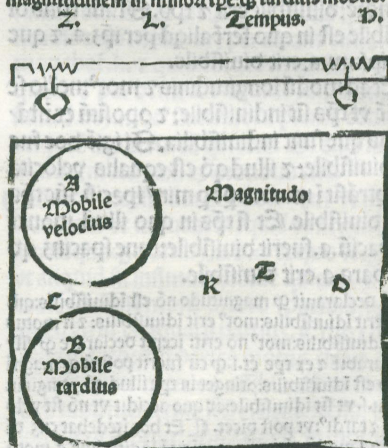

⁋ Uult declarare etiā exēplū quo ſequit̄ ꝙ omne velocius ꝑtrāſeat in minori tēpore ſpacium maius ponēdo ꝙ velocius eſt.a. ⁊ tardius.b. ⁊ velocius moue- iz
tur ꝑ lōgitudinē.c.d. in tpe.z.b. tardius igit̄ ſcz.b. per trāſit in hoc tpe diuiſione minore q̄.c.d. ſit igit̄.c.k. ⁊ ponamus igit̄ ꝙ velocius qd̄ mouet̄ per longitudinem maiorē.c.k. minore.c.d. ⁊ ſit longitudo.c.k.t. manifeſtū eſt igit̄ ꝙ pertranſibit illam in minori tēpore q̄ tempus in quo ꝑtrāſiuit totum.c.d. ſ. tēpus.z.b. ſit igit̄ hoc tēpus.z.l. ergo.a. velocius ꝑtranſit in tpe z.l. qd̄ eſt minꝰ tpe.z.b. ſpaciū.c.k.t. qd̄ eſt maiꝰ i ſpacio.k.c. qd̄ ꝑtrāſiuit tardius in tpe.z.l.b. maiꝰ: ⁊ h̄ itēdebat declarare cum dixit: ergo ꝑuentus eius ad.c. ⁊ cum ītendit ꝑuentū.a. de.c. ad.t. qd̄ eſt poſitū īter.k. ⁊ d. ita ꝙ magnitudo.c.k. ſit maior.k.t. ⁊ mior.c.d. ⁊ ꝑtrāſitus eius in illa erit in minori tpe q̄ ſit tēpus in quo velociꝰ ꝑuenit, de.c. ad.d. ⁊ tardiꝰ de.c. ad.k. ⁊ ſermo reſiduus

Hic cõmẽtator inuit apte dari ĩgressũ. Uide pſile.8.ph.c.53. Idẽ hẽt h ĩfra cõ.15. Et pmo d aia.cõ.xi.

mo residuus ē manifestus. ℂ Et ex hoc manifestũ ē ꝙ nec̄e est vt magnitudo diuidatur semp ĩ diuisibilia queãdmodũ cũ fuerit positũ ꝙ magnitudo est talis: seq̃t vt velocius ꝛ tardius sint talia. Sꝫ pma consecutio est cõsecutio precedẽtis ex posteriori. Secunda vero est posterioris a priori: ꝛ iõ in hac declaratione nõ est cõtrarietas vt existimãt q̃dam.

Velociꝰ ĩ tpe minori ptrãſit spaciũ eq̃le.

ℂ Manifestum autem est ex his ꝛ ꝙ velocius in minori tempore abibit equale. Qm̃ quidem enim maiorem in minori trãſit tardiori. Ipsum autem ſm seipsum acceptum in pluri tempore maiorē minori: vt que est .l.m. ea que est .l.n. plus vtiqꝫ erit tempus quod est .z.b. in quo ipsum .a. transit .l.m. q̃ꝫ quod est .z.q. in quo trãſit ipm .l.n. Quare si qđ est .z.q. tps minus est in eo qđ est .z.b. in quo qđ tardius est trãſit ipm .l.n. ꝛ qđ est .z.f. tpus minꝰ est in quo est .z.b. ipso .n.z.q. minus est: minore aũt minꝰ: ꝛ ipsum minꝰ est. Quare in minori mouebiť equale.

ℂ Et apparet etiã ex hoc ꝙ velocius in minori tpe ptrãſit spacium equale. Qm̃ cum pertrãſit spaciũ longius in minori tpe q̃ꝫ sit tps in quo ptransit illud trardius. Cum accipiť per se. tunc ptransibit spaciũ longius in maiori tẽpore q̃ꝫ tempus in quo pertrãſibit breuius spaciũ. V.g. ꝙ spaciũ .l.m. est longius spacio .l.n. ꝛ tps .z.b. in quo ptrãſit spaciũ .l.n. est maius tpe .z.q. in quo ptrãſit spaciũ .l.m. Ex quo sequiť ꝙ si tps .z.q. fuerit minus tempore .z.b. in quo tardius pertransit spaciũ .l.n. vt .z.f. sit minus tpe .z.b. qm̃ est minus tpe .z.q. ꝛ qđ est minus minore: est etiã minꝰ. Ergo necesse est vt moueatur in tempore minori equaliter.

ℂ Demõstratio ꝙ mobile velociꝰ moueať p equalem magnitudinẽ in minori tpe q̃ꝫ mobile tardius.

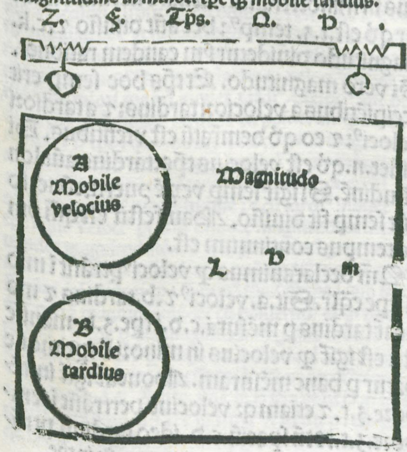

ℂ Uult ẽt declarare ꝙ velocius ptrãſit in tpe minori ĩꝫ spaciũ eq̃le. Qm̃ cũ ptrãſit ĩ tpe miore spaciũ maiꝰ q̃ꝫ illđ qđ ptrãſit tardiꝰ: nec̄e est vt ptrãseat spacium qđ ptrãſiuit tardiꝰ ĩ minori tpe q̃ꝫ tps ĩ quo ptrãſiuit maiꝰ spaciũ: ꝛ qđ ē minꝰ minore ē minꝰ nec̄io. Et dixit qm̃ cũ ptrãſit ꝛc̄. i. qm̃ cũ velocius ptrãſit lõgiꝰ spaciũ ĩ miori tpe q̃ꝫ tps ĩ quo ptrãſiuit illud tardius: vt declaratũ ē: tũc cũ velociꝰ accipiť p se: ꝛ fuerit ꝯsideratũ q̃uo ptrãſit vtrũqꝫ spaciũ. s. spacium qđ ptrãſit tardiꝰ: ꝛ spaciũ qđ ē maiꝰ illo. s. ꝙ velociꝰ ptrãſit ĩ minori tpe: tũc ptrãſibit spaciũ qđ ē maiꝰ in tpe maiori tpe in quo ptransiuit spaciũ breuiꝰ. s. p qđ mouebať tardiꝰ: ꝛ qꝛ maiꝰ istoꝝ duoꝝ tẽpoꝝ ē minꝰ tpe in q̊ tardiꝰ ptrãſit illđ spaciũ terminatũ: manifestũ ē ꝙ ē minus tps tpe maiori: ꝛ est illud in q̊ ptrãſit velociꝰ breuius spaciũ. s. spaciũ p qđ moueť tardius ē minꝰ multũ q̃ꝫ tps ĩ q̊ ptrãſit illđ tardius. ℂ D.d. V.g. ꝛc̄. i. ponať igiť spaciũ .l.m. lõgiꝰ spacio .l.n. ꝛ ponať tps .z.b. ĩ q̊ tardius ptrãſit spaciũ .l.n. ꝛ tps .z.q. in quo velocius ptrãſit spaciũ .l.m. maiꝰ ꝛ minꝰ q̃ꝫ tps .z.b. vt pus đclaratũ est: ꝛ cũ posuit duo spacia ineq̃lia: ꝛ posuit ꝙ velocius moueť p maiorẽ lõgitudinẽ in minori tpe q̃ꝫ sit tps in quo moueť tardius p minorẽ lõgitudinẽ: ꝛ accepit loco spacy maioris .l.m. ꝛ minoris .l.n. ꝛ loco tpis maioris .z.b. ꝛ minoris .z.q. dixit: g̊ si tps .z.q. ꝛc̄. i. seq̃tur g̊ ꝙ si tps .z.q. in quo velociꝰ moueť p maiorẽ magnitudinẽ q̃ ē magnitudo .l.m. fuerit minꝰ tpe .z.b. ĩ q̊ tardius moueť p minorẽ magnitudinẽ. s. p spaciũ .l.n. vt tps in q̊ velocius moueť p minꝰ spaciũ. s. .l.n. ꝛ sit tps .z.f. sit minꝰ multũ q̃ꝫ tps ĩ quo tardius ptrãſiuit h spaciũ. s. minꝰ: ꝛ est tps .z.b. qꝛ nec̄e erit minus tpe .z.q. cũ idẽ motũ moueť p minus spaciũ ĩ minori tpe. Ergo tps .z.f. in q̊ velocius moueť p spaciũ p qđ moueť tardius: est minꝰ nec̄io tpe in q̊ moueť p magnitudinẽ maiorẽ hac magnitudine. Et iaꝫ posuimus ꝙ istud tps ē minus tpe in quo tardiꝰ moueť p minorẽ magnitudinẽ. Ergo tps in q̊ velocius moueť p minorẽ magnitudinẽ ē minus multũ q̃ꝫ tps: in quo tardiꝰ moueť p hãc magnitudinẽ. ℂ D.d. seq̃tur igiť vt moueať in minori tẽpore equalr̃. i. declaratũ est igitur ex hoc: ꝙ possibile est in velociori: vt pertranseat spaciũ equale ei p quod tardius moueť in tẽpore minori: ꝛ hoc intendebatur.

ℂ Amplius antem si omne necesse est aut in equali: aut in minori: aut in pluri moueri: ꝛ qđ quidẽ in pluri tardius est: qđ aũt in equali eque velox: velocius aũt non est equaliter velox neqꝫ tardiꝰ neqꝫ vtiqꝫ in pluri aut eq̃li mouetur ipsum velocius. Relinquiť igiť in minori tempore trãſire velocius. Quare necesse est ꝛ equalẽ magnitudinem in minori tempore transire velocius.

ℂ Et etiã si omne motũ necesse ē vt moueatur aut in tẽpore equali: aut in minori: aut in maiori: ꝛ illud qđ moueť in tempore equali est equale in velocitate: ꝛ velocius non est equalis velocitatis: neqꝫ tardius. Impoſſe est vt velocius moueať ĩ equali: aut maiori tempore. Ergo remanet vt velocius trãseat in minori tempore.

14 ℭ Hec est alia declaratio q̄ velocius ptrāsit spacium eq̄le in minori tpe: ⁊ cōpō eius ē talis. Quelibet duo mota q̄ ptrāseūt idē spaciū: quoꝝ alteꝝ est velocius reliquo: nec̄e ē vt velocius ptrāseat illud spaciū: aut in eq̄li tpe: tpi ptrāsitus tardioris: aut i minori: aut in maiori. Sz impolē est vt velocius ptranseat illud in maiori tpe: qm̄ illud qd̄ mouet̄ in maiori tpe ē tardius. Et silr̄ ēt est impolē vt ptrāseat illud in eq̄li tpe. Et cū velocius nō mouet̄ p illud spaciū i maiori tpe neqz in equali nec̄io mouetur in minore.

De q̄d mouet conuenit ⁊ veloci⁹ moueri ⁊ tardius.

unde Aue rro · in 2 celi c. 71 ⁊ eo quod fuit

ℭ Qm̄ autē ois motus in tpe est: ⁊ in oi tpe possibile est moueri. Omne autē qd̄ mouet̄ conuenit ⁊ velocius moueri ⁊ tardius. In omni tēpore aūt erit velocius ⁊ tardius moueri. Hec āt cū sint: necesse est ⁊ tp̄s ꝯtinuū esse. Dico aūt continuum diuisibile in semper diuisibilia: hmōi enim supposito continuo: necesse est continuum esse.

ℭ Et q̄ ois mot⁹ est in tpe: ⁊ i oi tpe pōt esse mot⁹. Et oē motuz polē est vt moueat̄ velocius ⁊ tardius: ergo in oi tpe est mot⁹ tardior ⁊ velocior. Et cū ita sit: necesse est vt tēpus sit ꝯtinuū: ⁊ intelligo p ꝯtinuū diuisibile semp in diuisibile. Cōtinuuz.n.cū tali mō est positū: nec̄e est vt tp̄s sit ꝯtinuum.

15 ℭ Cū prius declarauit q̄ si magnitudo fuerit diuisibilis in īfinitū: q̄ veloci⁹ ⁊ tardi⁹ īueniunt̄ i īfinitū: vult declarare ecōuerso: ⁊ ē illud qd̄ ītēdit in h̄ sermone: ⁊ ē q̄ ex h̄ q̄ veloci⁹ ⁊ tardi⁹ ptrāseūt in īfinitū seq̄t̄ q̄ magnitudo semp diuidet̄ i diuisibile: ⁊ post declarauit: q̄ si magnitudo fuerit diuisibilis q̄ velocius ⁊ tardi⁹ erūt diuisibilia i īfinitum: q̄ diuisibilitas magnitudis ē cā i diuisibilitate velocitatis ⁊ tarditatis ī infinitū: ⁊ velocitas ⁊ tarditas sūt signa diuisibilitatis: ⁊ si signa dm̄ratiua sūt illa q̄ ꝯuertūt̄ cū suis causis.s.q̄ cū ponat̄ cā seq̄t̄ signū ⁊ eꝯ: ⁊ iō īcepit p̊ declarare ꝯsecutionē signi ex cā. deide ꝯsecutiōz cāe ex signo. ℭ Et dixit: ⁊ q̄ declaratū est q̄ ois mot⁹ ē i tpe: ⁊ ē manifestū pse: q̄ i oī tpe pōt eē motus: ⁊ q̄ oē motū aliq̊ motu pōt moueri velocius illo motu posito: ⁊ nec̄io cadet in aliq̄ pte illi⁹ tpis: ⁊ cū h̄ fuerit posituz .s.q̄ in oī tpe pōt eē mot⁹ velocior motu posito: ita q̄ sit in pte illius: nec̄e ē vt tp̄s sit ꝯtinuū. Qm̄ aūt ois motus ē i tpe: declaratū est i sermōe de tpe: qm̄ in oi motu est p̄us ⁊ posterius. Et p̄us ⁊ posterius sūt i tpe. Ergo ois mot⁹ ē in tpe: ⁊ h̄ declarabit̄ post. Et iduxit hāc ppōnē.s.q̄ ois mot⁹ est in tpe: ⁊ non est ꝯtēt⁹ hac ꝯne quā ītēdebat p duas propōnes q̄ vt vr̄ sufficiunt ad illā ꝯnez.s.dicētes: q̄ in oī tpe pōt esse motus: ⁊ q̄ oīs mot⁹ pōt eē velocior: qm̄ ex h̄ seq̄t̄ q̄ i oī tpe pōt eē mot⁹ velocior ⁊ tardior: sz q̄ pōt aliq̄s dicere ēt si ꝯcedamus q̄ i oī tpe pōt eē motus velocior: sed ille mot⁹ velocior cadet nō i tpe sz i istāti: iō idiget ꝯuersiōe.s.q̄ ois mot⁹ ē in tpe.[a] ℭ Et q̄rit̄ de hac ppōne dicēte q̄ oē motū pt moueri motu velociori suo motu. Nā declaratū ē q̄ mot⁹ motoꝝ nāliū īterminatus est velocitate ⁊ tarditate. Et celū impolē ē vt sit velocius:[b] vt post declarabit̄. Ergo ppō q̄ ponit̄ h̄ polis est impolis. Ad h̄ aūt dicamus q̄[c] oē motū ꝭm q̄ est motuz polē est vt moueat̄ motu velociori suo motu ꝭm q̄ est motus. Et cā in hoc ē: qm̄ motus est de cō-

Signa dmō stratiua sūt illa q̄ cōuertūt̄ cum suis causis.s.q̄ cū ponat̄ cā seq̄t̄ signum ⁊ econuerso.

a Digresio q̄ q̄rit̄ vtruz oē motū pt moueri motu velociori suo motu.
b 2.ce.c.38.
Solutio.
c Oē motuz ꝭz q̄ ē motuz polē ē vt mo-t⁹ ei⁹ sit velocior q̄lz motu ꝭz q̄ ē mot⁹. ꝯsile.5.ph.c.45.

tinuo: ⁊ velocitas q̄ est in motu est silis diuisibilitati in ꝯtinuo. Queādmodū igitur diuisibilitas pcedit ī ꝯtinuo in īfinitū: silr̄ velocitas in motu: qm̄ si velocitas finiret̄ i motu ꝭz q̄ est mot⁹: eēt polē motū fieri in instāti: ⁊ forte pp h̄ dixit p̄us: q̄ ois mot⁹ ē in tpe: ⁊ sic ista ppō ē polis p se: impolis p accn̄s.s. q̄ accidit motui: qd̄ fuit ī reb⁹ nālib⁹.i.mālibus. Cū igit̄ ꝯiuncta fuerit huic ppōni ppō: in q̄ dubitat̄ ⁊ ꝯcludetur impolē: scieť q̄ illud impolē nō seq̄t̄ ex poli ꝭm q̄ ē possibile. ℭ Et Alex. rn̄det huic q̄ōi duobus modis. Primo q̄ corpa celestia ꝭm q̄ motus eoꝝ est voluntarius pn̄t moueri veloci⁹: ⁊ si nō mouent̄: queādmodū boni: pn̄t moueri ad nō bonum: lz non moueātur. ℭ Scd̄a rn̄sio est q̄ ista polītas nō pēdet a moto sz a motu: ois.n.mot⁹ posit⁹ in aliq̊ moto polē ē: vt imaginet̄ in alio moto velocior ⁊ tardior: ⁊ h̄ impossibile est in eodē moto: cum motus ois moti est terminatus. Nos aūt dicamus q̄ hec est respōsio Eudemi: ⁊ est considerandum in h̄ q̄ dixit corpora celestia pn̄t moueri velocius. ℭ Et cū posuit hāc propōnez incepit declarare qūo accidit si tp̄s ⁊ magnitudo fuerint composita ex indiuisibilibus: vt velocitas ⁊ tarditas nō procedant in infinitum: ⁊ dixit: cōtinuum.n. cum fuerit tale: necesse est vt tp̄s sit cōtinuum.i. qm̄ cum continuum ponatur hꝰ ⁊ tempus etiam fuerit hꝰ: sequitur vt tempus sit continuum.

Aliq̄ ppō ē polis p se ⁊ ipolis p accidens.

ℭ Quoniam enim ostēsum est q̄ velocius in minori tēpore transibit equale: sit quidez in quo est.a.velocius: qd̄ autem est in quo est.b.tardius: ⁊ sit motū tardius qd̄ est.c.d.per magnitudinē in qua est.z.h.tempore. Manifestum est igitur q̄ velocius in minori q̄z hoc mouebitur per eandem magnitudinem. Et sit motū.a.in quo cuz.z.t. Iterum autez quoniā.a.qd̄ est velocius in eo qd̄ est z.t.transiuit totam magnitudinez que est.c.d.ipsum tardius in eodem tempore minorē transibit. Sit igitur in quo est.c.k. Quoniā aūt tardius qd̄ est ipsuz.b.in eo quod est.z.t.tempore: ipsam que est.c.k.transiuit: velocius in minori transit. Quare iterum diuidetur qd̄ est.t.z.temp⁹: hec aūt diuisio ⁊.c.k.magnitudo diuidetur ꝭm eandem rationez. Si vero magnitudo. Et tp̄s hoc semp erit accipiētibus a velociori tardius: ⁊ a tardiori veloci⁹: ⁊ eo qd̄ demr̄atū est vtentibus. Diuidet.n.qd̄ est velocius tp̄s: tardius aūt longitudinē. Si igit̄ semp veꝝ ē ꝯuerti: cōuerso aūt semp fit diuisio. Manifestū est qm̄ omne tempus continuum est.

ℭ Qm̄ declarauimus q̄ veloci⁹ ptrāsit i minori tpe eq̄lr̄. Sit.a.veloci⁹ ⁊.b.tardius ⁊ moueat̄ tardius p mēsurā.c.d.i tpe.z.h. manifestū est igit̄ q̄ velocius in minori h̄ tpe mouebatur p hanc mēsuram. Moueat̄ igit̄ in tēpore.z.t. ⁊ etiam q̄ velocius pertrāsit i tempore.z.t.totū spaciū.c.d. ideo tardius ptrāsit in tpe

ſit i tꝑe.z.t.minus ſpaciū ꝙ̃ ſpaciū.c.d. Sit igit̃ ſpaciū.c.k. ꝛ qꝛ tardiꝰ ſcꝫ.b.ptrāſit i tꝑe z.t.ſpaciū.c.k.iō velociꝰ ꝑtrāſit illō i miori: ex quo ſeq̄t̃ vt tp̄s.z.t.ſit diſibile: ꝛ cū fuerit diuiſibile:tūc magnitudo.c.k. erit ēt diuiſibilis ſꝫ illā ꝓportionez. ꝛ ſi magnitudo fuerit diuiſibilis:tp̄s ēt erit diuiſibile. Et h̄ ſeq̄t̃ ſp ſi trāſlati fuerimꝰ ď velociꝰ i tardiꝰ: ꝛ econuerſo. Nā velociꝰ diuidit tp̄s: ꝛ tardiꝰ magnitudinē. Et cū iſta reflexio ſp ē vera: ꝛ cū h̄ vſitat̃:ſp ſeq̄t̃ diuiſibilitas:manifeſtū eſt ꝙ omne tp̄s neceſſe eſt vt ſit continuum.

¶ Demonſtratio ꝙ ſilr diuidit̃ tp̄s ꝛ magnitudo.

Z. Tempus. T. D.

16 ¶ Cū poſuit ꝙ velociꝰ ꝑtrāſit magnitudinē quā ꝑtrāſit tardiꝰ i miori tꝑe:ꝛ ꝙ tardiꝰ ꝑtrāſit i illo tꝑe:i quo ꝑtrāſit velociꝰ magnitudinē minorem magnitudine quā ꝑtrāſit velociꝰ: ꝛ ꝙ velocitas ꝛ tarditas ꝓcedūt in īfinitū:ꝯcluſit ex h̄ ꝙ diuiſibilitas i magnitudie ꝛ tꝑe ꝓcedūt ꝑ diuiſionē tꝑis a velociori:ꝛ magnitudinis a tardiori i īfinitū:ꝛ cū diuiſio ē i eis ſp:ꝛ h̄ ē diffō ꝯtinui:nec̄e ē vt magnitudo ꝛ tp̄s ſint ꝯtīua. ¶ Et ďclarauit h̄ ponēdo ꝙ tardiꝰ mouet̃ ꝑ aliquā magnitudinē termiatā i tꝑe termiato:ꝛ ꝙ velociꝰ mouet̃ ꝑ illā i tꝑe miori tꝑe i q̄ mouet̃ tardiꝰ. Velociꝰ igit̃ diuidit tp̄s in q̄ mouet̃ tardiꝰ:ꝛ cū poſuerimꝰ ꝙ tardiꝰ mouet̃ i h̄ tꝑe i quo mouet̃ velociꝰ ꝑ illā magnitudinē termiatā:nō ē dubiū ꝙ mouebit̃ ꝑ magnitudinē minorē illa:ꝛ ſi nō: tūc tardiꝰ ꝛ velociꝰ mouerent̃ in eodē tꝑe ꝑ eādē magnitudinē : ꝛ cū tardiꝰ mouet̃ in tꝑe i quo velociꝰ ꝑtrāſit minorē magnitudinē :nec̄io diuidet magnitudinē. Cū igit̃ poſuerimꝰ ꝙ velocius mouet̃ ꝑ illā magnitudinē ꝑ quā tardiꝰ mouet̃:ꝑtrāſit ipaꝫ ēt i minori tꝑe ꝙ̃ minꝰ tp̄s.ſ.ꝙ̃ tp̄s i quo mouet̃ ꝑ illā magnitudinē. Et cū poſuerimꝰ ēt ꝙ tardiꝰ mouet̃ i h̄ tꝑe ꝑ illā magnitudinē:ꝑ quā mouet̃ velociꝰ nec̄io mouet̃ ꝑ magnitudinē miorē illa miore. ꝛ ſic in infinitū ſp velociꝰ diuidit tp̄s:ꝛ tardiꝰ diuidit magnitudinē. ¶ Ariſto. vtit̃ in h̄ lr̄is vt ſit h̄ magis māifeſtū:ꝛ ſmo eiꝰ i h̄ ē māifeſtꝰ:ꝛ ītēdit ꝑ reflexionē hic:ꝙ velociꝰ ſemꝑ diuidit tp̄s:ꝛ tardiꝰ magnitudinem:ꝛ ꝙ h̄ eſt quaſi circulare ꝛ reciprocum.

Diuiſō ꝯtinui ē vt ſit ſp diuiſibile. cōſilr. ē. c6.3.

Ariſ. vtit̃ i h̄ lr̄is vt ſit hoc magis māifeſtū. Sꝫ vt op pꝫ .4. phy. cō.71.

¶ Silr āt manifeſtū ꝙ magnitudo ois cōtinua ē:ꝑ eaſdē.n. ꝛ eq̄les diuiſiones tp̄ſqꝫ ꝛ magnitudo diuidit̃. Ampliꝰ āt ex ꝯſuetis rōnibꝰ dici manifeſtū ē : ꝙ ſi tp̄s qdē ꝯtinuū ē qꝛ ꝛ magnitudo. Si qdē i medio tꝑe mediū trāſit: ꝛ ſimplr̄ i miori minꝰ. eedē nāqꝫ diuiſiones tꝑis ꝛ magnitudinis ſunt.

Eedē ſūt diuiſiōes tꝑis ꝛ magnitudis.

¶ Et cū ois magnitudo ēt ē ꝯtinua : qm̄ eiſdē ꝑtibꝰ ꝛ eq̄libꝰ diuidit̃ tp̄s ꝛ magnitudo. Et h̄ appet ex h̄ ꝙ hoīes ſūt aſſueti ad dōm .ſ. ꝙ ſi tp̄s fuerit ꝯtinuuꝫ:magnitudo ēt erit ꝯtinua. Cū dicūt ꝙ i medietate tꝑis ꝑtrāſit medietatē ſpacij: ꝛ vlr̄ ꝑtrāſit in minori tꝑe minus ſpaciū. Partes enim eedeꝫ ponunt̃ temporis ꝛ magnitudinis.

17 ¶ Cū declarauit ꝙ magnitudo ꝛ tp̄s ſūt ꝯtinua:dic̄. ꝛ appet ꝙ magnitudo ē ꝯtinua ex tꝑe: magnitudo.n. ꝛ tp̄s i diuiſibilitate ſūt i eadē diſpōne. Appet.n. ꝙ tp̄s ꝛ magnitudo diuidunt̃ eiſdē ꝛ eq̄libꝰ ꝑtibꝰ:ꝙ cū aliqō motū ꝑtrāſit ꝑ aliquā magnitudinē i aliq̊ tꝑe:ꝑtrāſibit i medietate illiꝰ tꝑis medietatē illiꝰ magnitudis:ꝛ i medietate illiꝰ medietatis medietatē illiꝰ medietatis. Si igit̃ medietates ꝓcedūt i tꝑe i īfinitū:qꝛ eſt ꝯtinuū:vt qdā dicūt:i h̄ nec̄io ꝓcedūt i magnitudie i īfinitū:qm̄ ꝑtes i eis ſūt eedē i nuō ꝛ ꝓportiōe.

¶ Caplm̄ in quo oſtēdit ꝙ finitū ꝛ infinituꝫ ſilr̄ īueniunt̃ i magnitudie ꝛ tꝑe. Cap. III.

Et ſi q̊dcūqꝫ infinitum eſt ꝛ alterū. ꝛ ſicut alterum ꝛ alterum eſt: vt ſi qdeꝫ in vltimis infinitum eſt tp̄s: ꝛ longitudo in vltimis. Si vero diuiſione ꝛ lōgitudo. Si autē in vtriſqꝫ tp̄s: in vtriſqꝫ ꝛ longitudo.

¶ Et cum alteꝝ fuerit īfinitum:reliquuꝫ erit infinitū: ꝛ ſicut diſpō alterius in hoc erit diſpoſitio reliqui. V.g. ꝙ ſi tp̄s ſm̄ vltima eſt infinitū: ꝛ etiā longitudo ſm̄ vltima erit infinita. Et ſi tp̄s ſm̄ diuiſionē erit īfinitū:ēt lōgitudo ſm̄ diuiſionem erit īfinita. Et ſi tp̄s vtroqꝫ modo fuerit īfinitū: ꝛ ēt magnitudo vtroqꝫ modo erit infinita.

18 ¶ Dicit ꝛ tp̄s ꝛ magnitudo ſequūt̃ ſe adīuicē oībꝰ modis qbꝰ dn̄r īfinita. V.g. ꝙ ſi tp̄s fuerit īfinitū ex duobus extremis:lōgitudo ēt erit īfinita ex duobꝰ extremis. Et ſi tp̄s ēt fuerit īfinitum ſm̄ diuiſionē:lōgitudo ēt erit īfinita ſꝫ diuiſionem. Et ſi tp̄s fuerit īfinitū vtroqꝫ mō.ſ.acto.i.in duobꝰ extremis:aut altero ꝛ ſm̄ diuiſionē:tūc lōgitudo ēt erit īfinita vtroqꝫ mō.

¶ Unde ꝛ zenonis rō fallum opinat̃ ꝙ non eſt poſſe īfinita ꝑtranſire aut tangere infinita ſm̄ vnumq̊dqꝫ in finito tꝑe. ¶ Dupliciter enim dicit̃ ꝛ longitudo ꝛ tēpus infinitum: ꝛ omnino omne ꝯtinuatuꝫ: aut ſm̄ diuiſio-

Secōm diuiſionem.

nem: aut in vltimis. Infinitis qdez igitur ꝫ quātitatez nō contingit sese tangere infinito
Infinitum.
tēpore: eis aūt que sunt ꝫm diuisionem con-
Scdm extrema.
tingit. Et nāqꝫ ipm tps sic īfinitū est. Quare ⁊ infinito tempore ⁊ nō finito accidit transiri infinitū ⁊ tangere infinita ipsis infinitis ⁊ non finitis. Neqꝫ iam infinitū potest in finito tempore transire: neqꝫ i infinito tempore transire: neqꝫ in infinito finitum. Sed si qdem tempus infinituz sit: ⁊ magnitudo erit infinita. Et si magnitudo: ⁊ tps.

¶ Et iō sermo zenonis est sermo in quo accipitur falsuz: ⁊ est: ꝙ impoſſe est vt infinituz ptranseatur aut vt infinita ꝯtingātur ꝫm idiuidua in tpe finito. Quoniā lōgitudo ⁊ tempus ⁊ vlr omne continuū dicitur infinitum duobus modis: aut ꝫm diuisionē: aut ꝫ vltima. Qð aūt est īfinitū impoſſe est: vt tāgat in tēpore finito. Qð aūt est infinitum ꝫm diuisionem: poſſe est vt tangat: quoniā tps eodem modo est īfinitū: vñ necesse est vt infinitū ptrāseat in īfinito nō in finito: ⁊ vt infinita tāgāt infinita nō finita. Impoſſe est igitur vt infinita ptrāseātur in tpe finito: aut vt finitum ptrāseatur in tpe infinito.

19 ¶ Dicit: ⁊ qꝛ tps ⁊ magnitudo ꝯsequunť se adinuicez ꝫm modos: qbus dicunť īfinita: aut finita: ⁊ h̄ dicunť multis modis: non bñ dixit zeno in suis ꝓpōnibꝰ qs posuit in destructōe motꝰ: dič. n. ꝙ magnitudo ꝑ quā est motꝰ diuidiť in duo: ⁊ vtraqꝫ in duo: ⁊ sic in infinitū ꝯtingit: ꝙ cū aliqð moueť ð extremo spacij finiti: impoſſe ē vt ꝑueniat ad extremū spacij positi: qꝛ ptrāsit magnitudines īfinitas. ¶ Et h̄ itēdebat cū dixit: ⁊ est ꝙ īpoſſe est ⁊c. i. ⁊ ex h̄ apparet ꝙ sermo zenonis in destructiōe motꝰ collocať in eo falsuz: ⁊ ē ꝙ si motus fuerit: poſſe est vt motū ptrāseat spaciū īfinitū: ita ꝙ vnū īdiuiduū tāgat īdiuidua magnitudis īfinita
z in tpe infinito. ¶ D. o. qm̄ lōgitudo ⁊ tps ⁊c. i. ⁊ sermo zenonis ē corruptꝰ: qꝛ lōgitudo ⁊ tps: ⁊ vlr oē continuū videnť dici infinita duobꝰ modis: aut ꝫm diuisionē aut ꝫm extrema. i. ī actu: ⁊ h̄ itēdebat cū dixit: ꝫm aūt vltima: qð aūt est īfinitū ex extremis: īpoſſe ē vt motū in eo tāgat magnitudines īfinitas ī tpe finito: ⁊ h̄ itēdebat cū dixit: īfinitū vō īpoſſe ē vt tāgat in tpe finito: qð aūt dř īfinitū ꝫm diuisionē ⁊ finitū ꝫm extrema: poſſe est vt motū ī eo tāgat ptes spacij īfinitas ꝫm diuisionē in tpe īfinito ꝫm diuisionē. ¶ Et h̄ intēdebat cū dixit: qð aūt est īfinitū ꝫ diuisionē ⁊c. i. magnitudo aūt īfinita ꝫm diuisionē: poſſe est vt ī ea tāgat motū magnitudines īfinitas ꝫ diuisionē ī tpe īfinito ꝫ diuisionē: ⁊ finito ꝫ extrema. Si igiť accepisset finitū ī magnitudine ⁊ tpe eodē mō: tunc ꝫmo eiꝰ eēt verꝰ. zeno igiť decipiť ī argumētatiōe: qꝛ vtiť
Documentū
noīe equoco. ¶ E dř ꝙ ista ꝯdictio ē ꝯdictio ꝫm sermonē nō ꝫ rē: qꝛ Ari. ꝯcedit ī h̄ flz: ⁊ ē ꝙ motū ptrāsit ð magnitudie ꝑ quā moueť per ptes īfinitas. De. ex h̄ seqť vez: ⁊ ē ꝙ si ptrāsit magnitudines īfinitas ptrāsit eas ī tpe īfinito: ⁊ sic destruiť ꝯclusio eius dicēs ꝙ ptrāsit magnitudines īfinitas in tpe finito. In octauo vō ꝯdicit ei ꝫm rē: ⁊ ē ꝙ nō ptrāsit medietates īfinitas. ¶ D. d. necē ē igiť ꝙ īfinitū ptrāsit ⁊c. i. seqť igiť ex h̄ qð diximꝰ ꝙ īfinitū quocūqꝫ mō accipiať siue ꝫ extrema siue ꝫ diuisionē ptrāseat ð tpe īfinito. s. ꝙ si magnitudo fuerit īfinita ꝫm extrema: ⁊ tps silr: ⁊ si ꝫ diuisionē: ⁊ silr tps ñ vt īfinitū ptranseat in finito vt zeno fingit. ¶ D. d. ⁊ vt īfinita tāgāt ⁊c. i. ⁊ illð qð seqť ē vt motū tāgat spacia īfinita ꝫm diuisionē ī tpibꝰ īfinitis ꝫm diuisionē: nō īfinitis ꝫ extrema: vt existimauit zeno. ¶ D. o. īpoſſe igiť ē vt ptrāseat. ⁊c. i. māifestū est igiť ꝙ īpoſſe ē vt ptrāseat spaciū īfinitum in tpe finito: qm̄ ītelligiť de īfinito ī spacio ⁊ in tēpore eodē modo: ⁊ etiā ptrāseat spaciuz finitum in tempore infinito. 8. ph. t. c. 67. ⁊. 68.

¶ Si enim magnitudo finita: in qua est. a. b. Tps aūt īfinitum in quo ē. c. d. Accipiatur igitur tēporis aliqd finituz in quo est. b. In hoc ergo trāsibit aliquid magnitudinis. Et sit qð transitum est in quo est. b. k. hoc autē aut mēsurabit qð est: in quo est. a. b. aut deficiet: aut excellet: differt eniz nihil. Sed. n. semꝑ equalem ei que est in. b. k. magnitudinez in equali tempore trāsibit: hoc aūt mensurat totum: finitū erit omne tps in quo trāsibit. In eq̄lia. n. diuidetur sic ⁊ magnitudo.

¶ Et si magnitudo fuerit finita: tps etiā erit finitū. Sit igitur magnitudo finita. a. b. ⁊ tempus īfinitū. c. d. ⁊ ex tempore accipiatur aliquod finitum ⁊ sit. b. d. in hoc igitur tēpore ptransit quādaz partē illius spacij: sit igitur b. k. ⁊ ista pars aut est equalis. a. b. aut minor aut maior. Si igitur magnitudo fuerit equalis: scilz. b. k. ptrāsit in tēpore equali: ⁊ ista magnitudo est equalis toti: necesse ē vt totū tps ī quo ptrāsit sit finitū: diuiditur. n. per partes equales magnitudini.

¶ Demōstratio pma ꝑ quā ꝓbať: ꝙ si magnitudo est finita ꝙ tps est finitum: ⁊ sumiť hec demōstratio ex proportione partis ad totum.

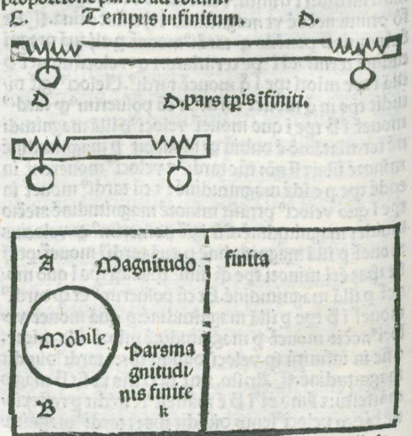

¶ Uult

20 ¶ Uult demonstrare illud quod posuit prius. s. ꝙ impossibile est vt magnitudo finita pertranseat in tēpore infinito ponendo magnitudinem terminatam: ⁊ quia possibile est vt ꝑ illam moueatur aliquid in tēpore infinito. Deīde abscidit de illa magnitudine ꝑtem terminatam: ⁊ posuit ꝙ manifestuz est vt motū moueatur per illaz partem magnitudinis in tempore minori: q̃ꝫ in quo mouetur per totum: ⁊ illud tempus necessario est finitum: ⁊ quia motuz equalis velocitatis mouetur per magnitudines equales in temporibus equalibus: necesse est vt motum moueatur per partes equales magnitudinis posite parti posite: ⁊ in temporibus equalibus tempori: in quo pertransit partem positaz. Et pars posita magnitudinis aut mensurat magnitudinem: aut excedit illaz: aut diminuitur ab illa: ⁊ quomodocūqꝫ fuerit cōsumitur illa. Et cum diuisio magnitudinis per hanc partem ꝯsumitur: ⁊ iste partes equales magnitudinis pertranseuntur in partibus equalibus temporis: in quo ꝑtransit totam magnitudinem: ⁊ habet eundem numerū. Manifestum est ꝙ tempus est finitum: nam illud qđ componit̄ ex partibꝰ finitis in numero: necessario ē finitū. ¶ Dixit: si igit̄ magnitudo finita ⁊c̄. i. ponamus igit̄ magnitudinē finitā. a. b. ⁊ ꝑtrāseat̄ ista magnitudo vt dicit aduersarius in tꝑe infinito. s. in tempore. c. d. qđ est finitū ex parte. d. ⁊ cuz posuit hoc dubitatuz dixit: ⁊ accipiat̄ ex tꝑe ⁊c̄. i. possibile est vt ex hoc tꝑe īfinito accipiat̄ ex extremo finito. s. d. pars finita: ⁊ sit de. h. d. hoc igit̄ tꝑe pertrāsit ⁊c̄. i. ⁊ cū acceperimus partē finitā ex tempore infinito: in quo motum ꝑtransit totum spacium: tūc in hoc tēpore qđ ē pars pertrāsiuit quādam partem illius spacij necessario: nam positū est ꝙ ꝑtransit totū in tēpore finito: ⁊ impoſſe est vt ꝑtranseat totuz ⁊ partē in eodē tēpore idem motū equalis velocitatis: nedum vt ꝑtranseat illa in tēpore infinito. ¶ Et cū declarauit ꝙ necesse est vt motū ꝑtranseat in hac parte tēporis finita partem magnitudinis etiā finitā. d. ista igit̄ pars aut mēsurat ⁊c̄. i. ⁊ ista pars mēsure quā ꝑtrāsit ī parte tꝑis finita nec̄e est ſm ꝙ mēsura est finita: qn̄ mensurat̄ per illam: aut excedat illā qn̄ ex magnitudine remanet minus: qđ minꝰ mēsurat̄ per illā: aut vt excedat̄ qn̄ nō mensurat̄ per illā illđ minus. ¶ Et cū posuit ꝙ ista pars magnitudinis nec̄e est vt ꝯsumat ꝑ mēsurationem totā magnitudinem: īcepit declarare ꝙ illa pars tꝑis in quo ꝑtransit illam partē magnitudinis: necesse est vt consumat tem pus per mensurationem etiam. s. aut ꝙ mensuret illud: aut ꝙ excedat illud. s. tempus in quo pertransit illam totaz magnitudinem: ⁊ omne qđ consumitur a mensuratione finiti est finitum: sed positum est esse infinitum: qđ est icōueniens. ¶ Deinde dixit. Si igitur magnitudo ⁊c̄. i. si omnes partes equales parti. b. k. que cōsumunt totam magnitudinem pertrāsit illas motu equalis velocitatis in tēpore equali: necesse est vt tēpora: in quibus ꝑtransit istas partes sint equalia etiā: ⁊ vt numerus earum sit sicut numerus partiuz magnitudinis: ⁊ cum partes magnitudinis cōsumant magnitudinē nec̄e est vt ꝑtes tꝑis ꝯsumant tꝑs: ī quo motū mouetur per totaz magnitudinē: vnde necesse est vt tēpus in quo pertransit totam magnitudinē sit finitum.

Illđ qđ ꝯponit̄ ex ꝑtibꝰ finitis ī nūero nec̄io est finitū. Idē. ꝯ. sequēti. t. c. 60

Impoſſe ē vt ꝑtrāseat totū ⁊ ꝑtē idē motū eq̄lis velocitat: nedum vt ꝑtrāseat illa ī tꝑe īfinito.

Qđ ē qđ cōsumit̄ a mēsuratōe finiti ē finitū. Idē ꝑ ph. c. 37.

¶ Amplius aūt si nō oēm magnitudinem in infinito tꝑe trāsibit: sed contingit aliquam in finito tempore transire vt que est. b. k. Hec aūt mensurabit totā ⁊ equalē in equalis trāsibit: quare ⁊ finitū erit tēpus. Quod autez nō in finito tēpore trāsit que est. b. k. manifestum est si accipiat̄ in altera finitū tꝑs. si eniz in minori partem trāsit hanc: necesse est finitam eē altero termino existente.

¶ Et etiā si nō oīs magnitudo ꝑtrāsit̄ in tempore īfinito sicut magnitudo. b. k. ⁊ h̄ mensurat totū. Et equalis magnitudo ꝑtransit̄ in tēpore equali: necesse est vt tēpus etiaz sit finituz. Et apparet ꝙ pars que est. b. k. non ꝑtrāsitur in īfinito: si posuerimus ipsaz finitam ex altera parte. Quoniā si ꝑs ꝑtrāsitur in minori tꝑe: necesse ē vt hoc sit finitū: quoniam altera pars est finis eius.

¶ Demonstratio secunda per quā probatur idem qđ supra: ⁊ sumitur ex proportione cuiuslibet finiti ad quodlibet finitum.

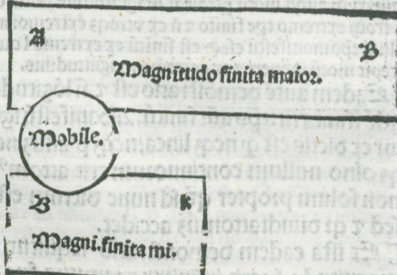

21 ¶ Cū declarauit ꝙ impoſſe est vt motū ꝑtranseat spacium in tꝑe finito: ⁊ posuit ꝙ ꝑtrāsit ꝑteꝫ illiꝰ magnitudinis in ꝑte illius tꝑis: ⁊ ꝙ illa magnitudo ꝯsumit totā magnitudinē: ⁊ ꝙ totuz tꝑs diuidit̄ in tꝑa eq̄lia nūero magnitudinū: in quas diuidit̄ magnitudo: cū q̄libet magnitudo eaꝝ ꝑtrāseat̄ in tꝑe finito: ⁊ omne qđ cōponit̄ ex finito in nūero ⁊ magnitudine ē finitū: ⁊ ista demr̄atio fundat̄ sup h̄ qđ ꝓcedit̄: ꝙ nō oīs magnitudo ꝑtrāsit̄ in tꝑe īfinito: ⁊ incepit notificare qūo istud positum est nec̄ium in hac demōstratiōe: ⁊ verificat ꝓpōnem dicētem ꝙ nō oīs magnitudo ꝑtrāsitur in tempore infinito. Aduersarius enim cuz posuerit ꝙ aliqua magnitudo ꝑtransitur in tempore infinito nō potest ponere h̄ nisi in toto nō in tempore: ⁊ si nō: tunc totum ⁊ pars pertrāsirentur in eodez tempore: qđ est impossibile: ⁊ hoc est eius intentio in hoc capitulo: ⁊ incepit declarare quomodo verificabitur demonstratio eius cum aduersarius cōcesserit ꝙ non omnis magnitudo pertransitur in tēpore infinito. ¶ Et dixit: ⁊ etiam si non oīs magnitudo ⁊c̄. i. ⁊ manifestū est ꝙ cū posuerimꝰ ꝙ nō omnis magnitudo pertransitur in tempore īfinito. Uerbi gratia: magnitudo que est pars totius magnitudinis scꝫ. b. k. ⁊ posuerimꝰ ꝙ ista magnitudo quā pertrāsit in tempore finito mensurat totū: ⁊ posuerimus ꝙ magnitudines equales pertransit illud qđ est equalis velocitatis in temporibus equalibus: necesse est vt tempus: in quo pertransit partem magnitudinis mēsuret totuz

Cōtinuatio.

Tex. expō.

tp̄s:sicut illa ps magnitudis mẽsurat totaȝ magnitudinẽ. Et cū ita sit nec̃e est ꝙ tp̄s in quo ꝑtrāsit totam magnitudinẽ sit finitū. ¶ Et cū posuerit ꝓpōnes ex qb⁹ seqͥ: vt oīs magnitudo pertrāseat in tp̄e finito: ⁊ vna earū fuit ꝙ q̄dā magnitudines ꝑtrāseant in tp̄e finito: aduersarius forte nō ꝯcedet hāc: icepit declarare illā: ⁊.d. ⁊ appet ⁊c̃.i. ⁊ appet ꝙ ps magnitudinis nec̃e est vt ꝑtrāseat ī tp̄e finito: qm̄ cū posuerim⁹ tp̄s finitū ex altero extremo: ⁊ est extremū in quo icepit motū moueri: ⁊ posuerim⁹ ꝙ motū incepit moueri in extremo isti⁹ tp̄is: ⁊ ex extremo illi⁹ magnitudis: ⁊ ꝑtrāsiuit ex illo aliquā ꝑtē: manifestū est ꝙ ꝑtransiuit istā ꝑtē in tp̄e finito: nā notū est ꝑ se ꝙ in minori tp̄e ꝑtrāsit ps: q̄ꝫ tp̄s ī quo ꝑtrāsit totū: ⁊ min⁹ q̄ꝫ ifinitū est finitū nec̃io. ¶ D.d. ergo nec̃e est vt sit finitū ⁊c̃.i. qm̄ cū posuerimus tp̄s finitū ex altero extremo.s. ex vltio: ex quo motū icepit ꝑtrāsire spaciū: ⁊ posuerimus ip̄m ꝑtrāsire ꝑtes magnitudinis ⁊ totū tp̄s ꝑtis distiguet ꝑ duo vltima.s. vltimū ex quo motū icepit moueri ex extremo magnitudinis: ⁊ vltimuȝ.s. ad qd̄ ꝑuenit motū ad vltimā ꝑtē magnitudis: ⁊ posuit tp̄s finitū ex altero extremo: qm̄ difficile ē: aut ipōle imaginari: ꝙ aliqd̄ motū ꝑtrāseat magnitudinē finitā ex vtroqꝫ extremo tp̄e finito ⁊ n̄ ex vtroqȝ extremo: nā illud tp̄s manifestū est ꝙ est finitū ex extremo ī quo icepit motū moueri: ⁊ ex extremo magnitudinis.

Motuȝ ē ꝑ se ꝙ ī minori tp̄e ꝑtrāsit ps: q̄ꝫ tp̄s ī q̊ ꝑtrāsitur totū: ⁊ min⁹ q̄ꝫ ifinitū ē finitū nec̃io.

¶ Eadem autē demōstratio est ⁊ si lōgitudo q̄dē ifinita sit: tp̄s aūt finitū. Manifestū igitur ex dictis est ꝙ neqꝫ linea: neqꝫ planuȝ neqȝ oīno nullum continuorum erit attom⁹: non solum propter qd̄ id nunc dictum est: sed ⁊ q2 diuidi attomuȝ accidet.

¶ Et ista eadem demonstratio sequitur si magnitudo fuerit infinita: ⁊ tempus fuerit finitum. Manifestum est igitur ex dictis ꝙ neqꝫ linea: neqꝫ suꝑficies: neqꝫ aliqd̄ continuȝ ē indiuisibile. Et declaratio illius est ex hoc quod nūc diximus: ⁊ ex hoc q2 sequitur: ꝙ indiuisibile sit diuisibile.

zz ¶ Idest demōstratio ꝑ quā declarat ꝙ impōle est vt spaciū finitū ꝑtrāseat ī tp̄e īfinito: ꝑ illā eādē declarabit ꝙ ipōle ē ēt vt aliqd̄ motū ꝑtrāseat magnitudinē īfinitā ī tp̄e finito: qm̄ qn̄ idē motū ꝑtrāsibit illaȝ magnitudinem infinitā in tp̄e finito: nec̃io ꝑtrāsibit ꝑtē illius magnitudis ī ꝑte illi⁹ tp̄is: ⁊ illa ps ꝯsumet totū tp̄s ⁊ mẽsurat illud cū fuerit finitū: ⁊ ī tp̄ib⁹ eq̄libus finitis ꝑtrāsit motū magnitudies eq̄les ꝫm numeꝝ tēpoꝝ: ex q̊ seqͥtur vt tota magnitudo sit finita. ¶ D.d. manifestum est igiͭ ex dictis ⁊c̃.i. declaratū est igiͭ ex dictis: ꝙ impōle est vt aliqd̄ ꝯtinuū cōponat ex idiuisibilibus. V.g. linea aut suꝑficies: aut corpus: aut tp̄s: aut mot⁹. ¶ D.d. ⁊ d̄claratio illi⁹ ⁊c̃.i. ex demr̄ationib⁹ ꝑdictis: illa.n. ex quibus declarauit ꝙ magnitudines nō sunt indiuisibiles sunt tria gn̄a: q̊rum vnuȝ est ex nā ꝯtinuoꝝ: ⁊ ꝯtiguoꝝ. Scōm autē est ex nā moti: ⁊ mot⁹. Tertiū aūt ex nā velocioris ⁊ tardioris. Et ipse vult ēt iducere aliā d̄mr̄ationeȝ ex nā velocioris ⁊ tardioris: in q̄ declarat ꝙ q ponit magnitudinē indiuisibilē: ꝯtinget ei ꝙ velocior nō diuidat: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ q2 seqͥtur vt idiuisibile sit diuisibile.i. ⁊ hoc apparet ēt ꝫm ꝙ d̄clarabitur: qm̄ seqͥtur vt indiuisibile sit diuisibile.

Illa ex qb⁹ Arist. d̄clarauit ꝙ magnitudies nō sūt indiuisibiles sūt tria gn̄a.

¶ Qm̄ autē in omni tp̄e velocius ⁊ tardius est: velocius aūt plus trāsit in equali tp̄e: cōtingit aūt ⁊ duplicem ⁊ hemioliam transire lōgitudinē. Sit.n. Hec ratio velocis. Adducatur igiͭ velocius ꝫm hemioliam in eodem tp̄e: ⁊ diuidant magnitudines: que q̄deȝ velocioris sunt in quo est.a.b.c.d. in tres attomos. Que vero sunt tardioris in duos in q̄bus sunt.e.ȝ.i. Itaqꝫ ⁊ tēpus diuidet in tria attoma. Equale eniȝ in equali tp̄e ꝑtrāsibit. Diuidat igiͭ tēpus in ea que sunt.k.l.m.n. Iterum autem qm̄ tardius deductū est per e.ȝ.i. ⁊ tp̄s separabitur in gemina. Diuidet ergo attom⁹ ⁊ impartibile: nō.n. in attomo transit sed in pluri. Manifestum ergo est ꝙ nihil ꝯtinuoꝝ est impartibile.

Veloci⁹ i eq̄li tp̄e maius spacium ꝑtransit.

¶ Demonstratio ꝙ nullum continuum est compositum ex indiuisibilibus.

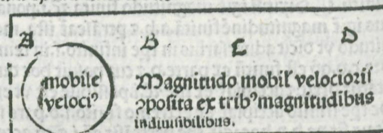

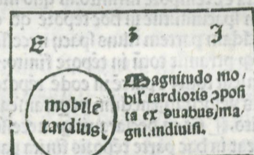

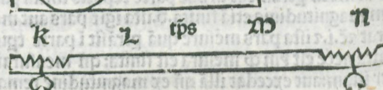

¶ Qm̄ q2 in omni tp̄e inuenitur velocius ⁊ tardius: ⁊ velocius ꝑtransit maius in equali tp̄e: ⁊ pōt trāsire longitudinē duplam longitudinis: aut equalē ⁊ dimidiam: ⁊ contigit ex hoc vt velocitas sit in hac proportione. Ponat igiͭ ꝙ velocius pertrāseat equalem ⁊ dimidium illius ꝙ ꝑtrāsit alterū in equali tp̄e: ⁊ diuidam⁹ mēsuras velocioris: sciȝ.a.b.c. in tria idiuisibilia: ⁊ mensuras tardioris in duo: sciȝ.h.ȝ. ergo necesse est ēt vt tp̄s diuidatur in tria tēpora indiuisibilia. Mensura enim equalis ꝑtransit in tempore equali. Diuidemus igiͭ tēpus in.q.m.n. Et etiam q2 tardius pertrāsit spacium.h.ȝ. necesse est ēt vt tp̄s diuidat in duo equalia. Ergo diuiditur illud quod est indiuisibile: qm̄ ꝑtransitus eius non erit in tp̄e indiuisibili: sed in maiori q̄ꝫ tp̄s velocioris. Manifestū est igiͭ ꝙ nullum continuum est indiuisibile.

¶ Ista declar atio

tēpus p̄sens

23 ¶ Ista declaratio fundat̄ sup ꝑpōnes: quaꝝ vna est: ꝙ velocius pertransit in equali tpe maius spatiū ꝗ̄ illud qȝ ptrāsit tardius: ⁊ cū ita sit: ⁊ velocius ⁊ tardius sunt multis modis: possibile est vt cum posuerimus ꝙ aliqȝ tardius mouet̄ ꝑ aliqȝ spatiū i aliquo tpe inuenire aliqȝ velocius qȝ mouet̄ illo tpe ꝑ eq̄le ⁊ dimidiū illius spatij: ⁊ ꝙ motū ptrāsit medietatez spatij ꝑ qȝ mouet̄ in medietate illius tpis. ¶ Et cuȝ declarauit hoc posuit aliqȝ tardius qȝ mouet̄ ꝑ aliqȝ spatiū cōpositū ex duabus partibus idiuisibilibus in aliquo tpe: ⁊ posuit aliqȝ velocius moueri i illo tpe per equale ⁊ dimidiū illius spatij: ⁊ hoc possibile est. vnde necesse est vt spatium: ꝑ qȝ mouet̄ h̄ velocius cōponat̄ ex tribus ptibus indiuisibilibus: cum ꝓportio trium ⁊ duoꝝ sit sexqaltera: ⁊ qꝛ tēpus in quo ptransit̄ magnitudo est equale magnitudini: ⁊ diuisibile in ptes equales numero ptibus qbus diuidit̄ magnitudo: vt declaratū est ex p̄dicta demonstratione: seqtur vt illud tēpus in quo velocius ptrāsit magnitudinē ꝯpositā ex tribus magnitudinibus indiuisibilibus: sit etiā cōpositū ex tribus partibus idiuisibilib⁹. Et qꝛ tardius ptrāsiuit in h̄ tpe magnitudinē ꝯpositā ex magnitudinib⁹ indiuisibilib⁹ pertrāsibit medietatē istius magnitudinis cōposite ex duab⁹ ptibus idiuisibilibus in medietate illi⁹ tpis. Et qꝛ istud tp̄s cōponit̄ ex tribus partibus indiuisibilibus: seqtur vt ptrāseat illā in tpe ⁊ dimidia tpis: ⁊ sic diuidit̄ idiuisibile. ¶ Et h̄ intēdebat cū dixit: ⁊ ēt qꝛ tardius ptrāsit ⁊c̄. i. qm̄ tardius ptrāsit medietatē spatij b. z. qm̄ notū est ꝙ cū aliqȝ notū ptrāsit aliqȝ spatium in aliquo tpe ꝙ ptrāsibit medietatē illius spatij in medietate illius tpis. Et ēt si posuerim⁹ h̄ motū tardius moueri ꝑ totū spatiuȝ: ꝑ qȝ velocius mouet̄ ptransibit illud in maiori tpe: ⁊ mouebit̄ in medietate illius tpis per medietatē illius spatij ꝯpositi ex tribus ptibus idiuisibilibus. Et sic diuidit̄ idiuisibile: ⁊ hoc itēdebat cū dixit: qm̄ ptrāsitus ei⁹ nō erit in tpe eq̄li i tpe maiori nedū vt sit in tpe idiuisibili.

¶ Caplm̄ in quo ostēdit ꝙ indiuisibile tpis est ipsum nūc: ⁊ ꝙ in ipso nūc nō cōtingit eē motum neqȝ quietem. Cap. IIII

Ecesse aūt est ⁊ ipsuȝ nunc qȝ nō ſm alteꝝ: sed ꝑ se ⁊ primum dcm̄ idiuisibile ⁊ in omni tēpore h⁹ esse. Etenim aliqd vltimū eius qȝ est fcm̄ cuius sup hoc nihil futuri est. Et iterū futuri est cuius sup hoc nihil est illius qȝ factū est. Qȝ vtiqȝ diximus vtrisqȝ esse terminum.

¶ Et neċe est vt instās ēt qȝ non d̄r ꝑ aliqȝ: sed ꝑ se ⁊ principal'r vt sit idiuisibile. Et qȝ est in toto tpe vnū vno mō. Est eni vltimū ei⁹ qȝ fuit ⁊ nihil ex eo est futuri. Et est vltimū futuri ⁊ nihil ex eo est ei⁹ qȝ fuit. Et h̄ est qȝ diximus ꝙ est extremū vtriusqȝ.

24 Instās ē indiuisibile ſm ſm̄: ⁊ diuisibile ſȝ rōnē. Idē. 4. ph. com. 121.

Vult declarare ꝙ instās qȝ d̄r finis p̄teriti ⁊ p̄ncipiū futuri: est vnū idiuisibile ſm subȝ: sed est diuisibile ſm rōnē. i. ꝙ vltimū p̄teriti nō est aliō in subto a p̄ncipio futuri. Et qꝛ instās in rei veritate d̄r de illo qȝ nō diuiditur oino: ⁊ d̄r trāsumptiue de tpe breui: in cuius medio est hoc instans: qȝ vulgus appellat tp̄s p̄ns.[a] Et h̄ tp̄s in rei veritate ꝯponit̄ ex duob⁹ tpibus. s. p̄terito ⁊ futuro. ¶ Dixit. ⁊ neċe est vt instās ēt ⁊c̄. i. ꝓseruādo se ab isto tpe: de quo d̄r instās nō p̄ncipal'r. ¶ D. narrauit ꝙ veꝝ instās neċe est vt sit idiuisibile: ⁊ vt sit vnū in toto tpe. ¶ Et cū narrauit ꝙ necesse est vt sit vnum idiuisibile: icepit declare hoc: ⁊ dixit: est eni vltimuȝ ⁊c̄. i. ⁊ neċe est vt sit idiuisibile: qꝛ est vltimū finis tpis p̄teriti ⁊ nō est ps tpis futuri: ⁊ est ēt p̄n^m tpis futuri: ⁊ nō est ps tēporis p̄teriti. ¶ D. d. ⁊ h̄ est qȝ dixim⁹ ⁊c̄. i. ⁊ istō instās est illō de q̄ dixim⁹ cū locuti fuim⁹ de tpe ꝙ est extremū tpis p̄te^ri ⁊ futuri. s. finis p̄te^ri ⁊ p̄n^m futuri.

Instās d̄r vere ⁊ trāsūptiue. Jō. j. 54

a Tp̄s p̄ns i rei vitate cōponit̄ ex duob⁹ tpib⁹. s. p̄terito ⁊ futuro

¶ Hoc aūt si demōstret̄: qm̄ h⁹ est ꝑ se ⁊ ſm ip̄m simil' manifestuȝ erit ꝙ indiuisibile est.

¶ Et cū declaratuȝ est in h̄ ꝙ est tale ⁊ ꝙ est vnum appet cū hoc ꝙ est indiuisibile.

25 ¶ Dixit: ⁊ cū declaratū est ꝙ veꝝ instans est tale: scȝ ꝙ nō est ps tpis p̄teriti aut futuri: manifestuȝ est ꝙ est vnū: ⁊ ꝙ cū h̄ est idiuisibile. ¶ Et nō intēdit ꝙ cū fuerit declaratū ꝙ est vnū appebit ꝑ mediuȝ qȝ est idiuisibile: qm̄ scire ip̄m eē vnū: ⁊ scire ipȝ eē idiuisibile est i eodē ordine: ⁊ iō dixit: apparebit cū h̄: nā aliqs pōt dicere: ēt si ꝯcedam⁹ ꝙ istās ē idiuisibile: tū nō ꝯcedem⁹ ꝙ ē vnū: sȝ duo: vnū finis p̄teriti: ⁊ scōm p̄n^m erit futuri: ⁊ ambo sunt idiuisibilia. Cuȝ igit̄ appet qȝ est vnū d̄clabit̄ cū h̄ ꝙ est idiuisibile ſm dualitatē. Hoc igit̄ qȝ declarauit h̄ de idiuisibilitate est aliud ab illo qȝ declarauit in tpe: ⁊ fundat̄ sup duo fundamēta: quoꝝ vnū est ꝙ istās nō est ps p̄teriti aut futuri. Scōm vō est ꝙ idiuisibile nō ꝯtinuat̄ cū idiuisibili. ¶ Et cū narrauit ꝙ cuȝ instans fuerit tale: neċe est vt sit vnū nō diuisibile i duo. nā declaratū est ꝙ in se nō est diuisibile: sed q̄rit̄ hic ꝙ nō diuidit̄ in duo: ⁊ iō incepit declare hoc: ⁊ dixit.

Scire istās eē vnū ⁊ scire istās eē indiuisibile ē i eodē ordine. ꝑ h̄ vide com. 3. q̄rti meta.

¶ Necesse est igit̄ ideȝ esse ipsuȝ nūc qȝ vltimū vtrisqȝ tpibus est. Si eni alterū est: ꝯsequēter nō erit alteruȝ alteri: pp id qȝ nō est ꝯtinuū ex ipartibilibus. Si aūt seorsum est vtrūqȝ: iter mediū erit tempus. Omne eni ꝯtinuū h⁹ est. Quare erit vniuocum medio terminoꝝ. At vero si tēpus mediū est diuisibile erit: omne enim tēpus ostensuȝ est ꝙ diuisibile sit. Quare ⁊ diuisibile est ipsum nunc. Si aūt diuisibile est ipsum nūc eēt aliquid qȝ factuȝ est in futuro: ⁊ futurū in eo quod factū est: ſm qȝ enim diuidet̄ hoc determinat preteritum ⁊ futurū tempus.

¶ Necesse est vt instās qȝ est vltimū duoꝝ tēpoꝝ sit vnū. Qm̄ si fuerit vnū post aliud: impo'e est vt vnū sequat̄ aliud: qm̄ tūc continuum erit cōpositū ex idiuisibilibus. Et si vtrūqȝ fuerit sepatuȝ a reliquo: tūc iter illa erit tp̄s. Qm̄ hec erit dispō cuiuslibȝ continui. Ergo necesse est vt iter duo extrema sit aliqȝ vnigeneū: sed si iter duo extrema fuerit tp̄s: diuidit̄. nā declaratū est ꝙ oē tp̄s est diuisibile: ⁊ sic istans erit diuisibile: ⁊ si in-

stans fuerit diuisibile: sequitur vt aliqđ p̄teritū sit i futuro: ⁊ aliqd ex futuro sit i p̄teritu3. Qm̄ vbi hoc distinguit̄ illic est differētia inter preteritum tempus ⁊ futurum.

26. ¶ Et cū hoc sit declaratū necessario sequit̄ vt instās qđ est finis p̄teriti ⁊ p̄ncipiū futuri sit idē indiuisibile: nisi ꝑm diffōnē tm̄. ¶ Et cū narrauit ꝙ est vnu3 dedit rōnem sup hoc: ⁊ dixit: qm̄ si fuerit vnum post aliud ⁊c̄. i. qm̄ si finis preteriti fuerit vnum instans: ⁊ p̄ncipiū futuri fuerit aliud instās: necesse est aut vt instās sequat̄ instās ⁊ tangat ip̄m: aut vt alterū non tangat reliquū: sed ipoꝉe est vt alterū tāgat reliquū: qm̄ tunc cōtinuū esset cōpositū ex idiuisibilibus: qđ est impoꝉe: ⁊ etiam impoꝉe est vt alteru3 sit sepatū a relīquo non tangēs: qm̄ tunc seqtur vt īter illa sit tēpus: nā ipoꝉe est vt cōtinuū sit cōpositu3 ex segregatis: īter que ipoꝉe est vt sit aliqd etherogeneū: ⁊ hoc ītendebat cū dixit: qm̄ hec est dispō cuiuslibet continui ⁊c̄. i. qm̄ in omni cōtinuo: necesse est vt īter duo vltima posita sit aliqđ đ genere illoꝝ duorū vltimorū. Si igit̄ fuerint pūcta necesse est vt īter illa sit linea: ⁊ si supꝑficies: necesse est vt inter illas sit corpus: ⁊ si linee: necesse est vt īter illa sit supꝑficies: ⁊ si īstātia: necesse est vt īter illa sit tempus. Ultima enī nō inueniunt̄ nisi in habētibus vltima. s. ꝙ puncta non sunt nisi in linea: ⁊ instantia in tēpore. Et impoꝉe est vt cōtinuu3 cōponat̄ nō ex suo genere: aut ex rebus separatis: ⁊ etiam impoꝉe est vt vltima segregentur.

In omni cōtinuo necē ē vt iter duo vltia posita sit aliqd de gñe illorum continuorum.

¶ D. dicit: sed si īter duo extrema fuerit tēpus ⁊c̄. i. nam positū est ꝙ instās est idiuisibile: qm̄ nō est ꝑs tēporis p̄teriti aut futuri. ¶ Deide induxit impoꝉe qđ sequit̄ si fuerit diuisibile: ⁊ dixit: ⁊ si instās fuerit diuisibile ⁊c̄. i. qm̄ instās si ponat̄ tēpus diuidet̄ per verū īstās in p̄teritū ⁊ futurū: ⁊ q2 est terminus iter preteritū ⁊ futurū: vt describit̄: necesse est vt pars p̄teriti: que est in eo sit futura: q2 distinguet̄ ab vltio qđ est iter tēpus p̄teritu3: ⁊ instans qđ diuisibile. Et similr̄ sequitur vt pars futura sit preterita: qm̄ erūt illic tria vltima. s. vltimū ꝑ qđ diuidit̄ instans: ⁊ vltimū per qđ ꝯtinuat̄ cum p̄terito: ⁊ vltimū ꝑ qđ continuat̄ cū futuro. Et vniuersalr̄ cum illud tp̄s accipit̄ ꝑm ꝙ est post p̄teritū erit futurū: ⁊ cū accipit̄ ꝑm ꝙ est ante futurū erit p̄teritū: ⁊ silr̄ ꝑtes eius: qm̄ cū diuidit̄ in duo diuidit̄ in p̄teritū ⁊ futuꝝ: ⁊ vtrūq3 est preteritum ⁊ futurum insimul: qđ est impossibile.

¶ Simul aūt ⁊ nō per se erit hoc nūc: s3 ꝑm alterū: diuisio enī nō ꝑm ipsum est. Adhuc autē ipsius nunc hoc quidē factū erit: illud autē futurū: ⁊ nō semꝑ idē factū est ⁊ futurū. Neq3 itaq3 ipsum nunc idem est simul: multiplr̄ enim diuisibile est tempus.

¶ Et erit cū hoc istās nō illud qđ est ꝑ se: s3 idem qđ alio mō. Diuisio enī nō est ei in se. Et cū hoc instās nō h3 quandā partem preteritam ⁊ quādā futurā: ⁊ qđ est vnum nō fuit ⁊ erit. Et instans non erit idē: tempus enim diuiditur in multis diuisionibus.

27. ¶ Cū declarauit ꝙ vnū ipossibiliū ꝯtingentiū ponētibus ꝙ instās est tp̄s: est vt sit ꝑs futuri p̄terita: ⁊ ꝑs p̄teriti sit futura. Incepit iducer̄ aliđ ipoꝉe. ¶ Et dixit: ⁊ erit cū h̄ istās nō illđ qđ est ꝑ se. i. ⁊ cū h̄ istās nō est instās qđ est ꝑ se p̄mo ⁊ p̄ncipalr̄: s3 illđ qđ dr̄ ꝑm silr̄itudinē. ¶ D. d. diuisio enī ⁊c̄. i. ⁊ ista ipoꝉia cōtingūt ponētibus ꝙ īstās est tp̄s: q2 diuisio nō est in eēntia. i. in nā instātis nisi ꝑ accn̄s: cū sit termin⁹ iter p̄teritū ⁊ futurū. ¶ D. induxit ēt aliud ipoꝉe: ⁊ dixit: ⁊ cū h̄ ⁊c̄. i. ⁊ ēt seqt̄ tertiū ipoꝉe: si īstās fuerit tp̄s. s. vt q̄dā ꝑs instātis sit p̄terita: ⁊ q̄dā sit futura: ⁊ vni⁹ q̄dā ꝑs nō est futura: ⁊ q̄dā p̄terita. nā vtraq3 ꝑs nō est: ⁊ ipoꝉe est vt vnū ens componat̄ ex duobus non entibus. ¶ Deinde iduxit quartā rōnē: ⁊ dixit: ⁊ instās nō erit idē. i. ⁊ impoꝉe est si īstās fuerit tempus vt sit indiuisibile. nam omne tp̄s est diuisibile.

Diuisio non est i eēntia. i. in nā instātis nisi ꝑ accn̄s: qđ quō sit intelligēdū vide. 4. physi. com. 121.

¶ Quare si hoc ipoꝉe est necē ipsi nūc: necē est ide3 esse ei qđ in vtroq3 est nūc. At ṽo si ide3 est: manifestū ꝙ est idiuisibile. Si eni3 diuisibile est iterū ꝯtingēt eadē que ⁊ prius.

¶ Cū igit̄ ista sunt ipossibilia: necē est vt instās sit idē. s. instās qđ est in vtroq3. Sed si fuerit idem manifestū est ꝙ est etiam indiuisibile. Quoniā si fuerit diuisibile sequūtur ex hoc etiā illa que prius sequebantur.

¶ Dum declarauit p̄mo ꝙ instās impoꝉe est vt diuidatur in indiuisibile. ¶ Deide declarauit scđo ꝙ ipoꝉe est ēt vt diuidat̄ in diuisibile. ¶ Dixit: cū igit̄ ista sunt ipossibilia ⁊c̄. i. ⁊ cū ista ipossibilia p̄dicta sequant̄ ponētes ꝙ instās est diuisibile: siue indiuisibile: necesse est vt instās sit idē. s. instans cōe vtriq3 tpi preterito ⁊ futuro: ⁊ hoc intendebat cū dixit. s. instās qđ est in vtroq3. i. instans qđ est dr̄ia cōis vtriq3 tpi. ¶ Et cū declarauit ꝙ necē est vt sit idē: q2 est idiuisibile: declarauit ēt ꝯuersa3. s. ꝙ cū fuerit idē seqtur vt sit idiuisibile: ⁊ q̄si intēdebat ꝙ ꝯuersio est manifesta per se: ⁊ ipsum esse indiuisibile non est manifestū per se. ⁊ ideo dixit: sed si fuerit vnum ⁊c̄. 28.

¶ Qđ qdē igit̄ sit aliqd in tpe idiuisibile qđ dicimus eē ipsum nūc: manifestū est ex his que dicta sunt. Qđ aūt nihil in ipso nūc mouetur ex his manifestū est. Si nāq3 est contingit ⁊ velocius moueri in ipso nūc ⁊ tardius. Sit igit̄ ip̄m nunc in quo eni moueat̄: aut veloci⁹ in ipso ꝑ a. b. Ergo tardius i ip̄o ꝑ minorē q̄3 sit a. b. mouebit̄ vt ꝑ a. c. Qm̄ aūt tardi⁹ in toto ip̄o nūc mouet̄ ꝑ a. c. velocius in minori q̄3 hoc mouebit̄. Quare diuidet̄ ip̄m nūc: s3 erat idiuisibile. Nō ergo est moueri in ipso nunc.

Qđ motus i īstāti nō poꝉe sit fieri.

¶ Declaratū est igit̄ ex dcis ꝙ in tpe ē aliqđ idiuisibile qđ dr̄ instās: ⁊ nos declarauim⁹ prius ꝙ nihil mouet̄ in hoc istanti. Si igit̄ poꝉe est vt moueat̄ velocius ⁊ tardius. Si igit̄ instās eni3 ⁊ moueat̄ in illo aliqđ velocius ꝑ spatiū a b. ꝗ tardius mouebit̄ in illo ꝑ minus spatiū q̄3 ꝑ spatiū a. b. V. g. spatiū a. c. Si igit̄ tardius in toto istanti mouet̄ ꝑ spatiū a. c. tūc velocius mouebit̄ per min⁹. Vn̄ seqt̄ vt istans sit diuisibile. S3 est idiuisibile. ꝗ ipoꝉe est vt aliqd moueat̄ i istāti.

¶ Demõratio ostẽdens ꝙ in ipso nũc motus eẽ nõ ꝑt.

N Nunc temporis.

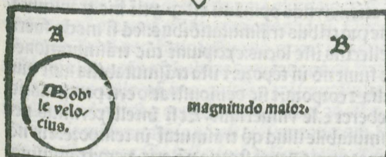

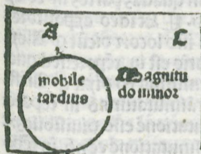

29 ¶ Cũ declarauit ꝙ instans est ĩdiuisibile: vult declarare ꝙ impoſſe est vt motus fiat in instanti declaratione ꝑfecta: ꝛ ꝓponit ad hoc ꝙ in qualibet ꝑte tꝑis: in qua motus põt fieri poſſe est vt duo mota moueãtur: vnũ velocius ꝛ aliud tardius. Cũ igiꝛ hoc fuerit positũ ꝛ posuerimꝰ duo mota vnũ velociꝰ: ꝛ aliõ tardius moueri in instãti ꝑ aliqõ spaciũ: nõ est dubiuꝫ qn tardius moueaꝛ in illo ꝑ spatiũ minus. Et cũ posuerimus ꝙ velocius mouebiꝛ ꝑ illud spatiũ minꝰ: ꝛ motũ velocius moueꝛ ꝑ spaciuꝫ minꝰ in minori tẽpore. Manifestũ est ꝙ velocius ꝑtrãsibit h̾ spaciuꝫ in tꝑe minori instãti: qõ est ꝯtra positũ. ¶ Et sermo eius in h̾ caplo est manifestus: ꝛ iã declatũ est ꝙ impossibile est vt motus fiat in instãti ex predictis. s. qꝛ oẽ velocius poſſe est ponere velocius ipso. Qm̃ non põt aliqs dicere: ꝙ illud quo nihil est velociꝰ est illõ qõ moueꝛ in instãti: ꝛ illud quo nihil est tardius est illud qõ moueꝛ ꝑ magnitudinẽ indiuisibilẽ: ꝛ si hoc eẽt nõ eẽt ꝓportio ĩter illũ motũ ꝛ alios motus. s. q ẽ in maxima velocitate ꝛ maxima tarditate: qꝛ nõ est ꝓportio ĩter lineã ꝛ punctum. Notum est ꝑ se ꝙ motus sunt ꝓportionales ꝟm velocius ꝛ tardius.

Quid est gescere.

¶ At vero neqꝫ qescere. Quiescere enĩ diximus aptum natum moueri quod non mouetur: quãdo aptum natum est ꝛ quo ꝛ sic. Quare: qm̃ in ipso nũc nihil aptũ natuꝫ est moueri: manifestũ est qꝛ neqꝫ quiescere.

In ipso nũc nihil ẽ aptuꝫ natũ moueri neqꝫ qescere.

¶ Neqꝫ ẽt est poſſe qescere: qm̃ iaꝫ diximus ꝙ qes nõ dꝛ nisi in eo quo ĩnatum est moueri: cũ nõ moueꝛ qñ ĩnatũ est moueri: ꝛ quo ĩnatũ est moueri: ꝛ quo est. Et qꝛ ĩpoſſe est aliqd ĩnatũ eẽ moueri in ĩstanti: manifestũ ẽ ꝙ nihil oĩno est ĩnatum qescere in eo.

30. a Quiescẽs nõ dꝛ qescẽs nisi qñ ꝟꝫ suã nãm ꝛ locũ ꝛ tꝑs fuerit ĩnatuꝫ moueri ꝛ nõ mouetur. Idẽ. 4. phy t. 2. iis. ꝛ idẽ hic ĩfra tex. cõ. 67. ꝛ. 72. ꝛ. 75.

¶ Cum declarauit ꝙ impoſſe est motũ fieri in instanti: vult declarare ꝙ similꝛ est in qete: ꝛ posuit a ꝙ qescens non dꝛ quiescere: nisi quãdo ꝟm suã naturaꝫ ꝛ locũ ꝛ tẽpus fuerit ĩnatũ moueri: ꝛ nõ moueꝛ. ¶ Et hoc intẽdebat cum dixit: qm̃ iam diximus ꝙ qes ꝛc. ꝛ intẽdebat cum dixit: in eo quod ĩnatuꝫ est moueri: in eo qõ habet naturã recipiẽdi motum. ¶ Et cũ dixit: ꝛ quãdo intẽdit in tẽpore in quo ĩnatũ ẽ moueri.

¶ Et cum dixit: ꝛ in quo ĩnatum est: intẽdit ꝛ ad locum quo innatum est moueri. ¶ Et cum d. ꝟm quẽ ĩnatuꝫ est: ĩtendit: ꝛ cũ fuerit in ea dispõne qua inatuꝫ est moueri. ¶ Et cũ preposuit ꝙ qescens est illõ qõ ĩnatũ est moueri in tẽpore in quo est ĩnatuꝫ: ꝛ ad locũ in quo est ĩnatũ: ꝛ similꝛ in alijs dispõnibus dixit: qꝛ igiꝛ impossibile est ꝛc. ¶ Et consecutio istius sermonis est manifesta: qm̃ qꝛ qescens nõ qescit: nisi in tẽpore in quo ĩnatũ est moueri: ꝛ instãs nõ est tꝑs in quo põt aliqd moueri: concluditur in scđa figura ꝙ tempus in quo aliquid quiescit non est instans. z.

¶ Amplius si idẽ qdẽ nũc in vtrisqꝫ tꝑibus est: ꝯtingit aũt hoc qdẽ moueri: illõ aũt qescere ꝑ totũ. Qõ autẽ moueꝛ in tꝑe ꝛ toto: in quolibet mouebiꝛ huiꝰ ꝟm ꝙ aptuꝫ natũ est moueri: ꝛ qescens silꝛ qescet: continget idẽ simul qescere ꝛ moueri. Idẽ. n. vltimũ temporum vtrorumqꝫ ipsum nunc.

¶ Et etiã si instans est idẽ in vtroqꝫ tẽpore: ꝛ est poſſe vt ꝟm aliqd totũ moueaꝛ in altero ꝛ qescat. Et illud qõ moueꝛ ꝟm totuꝫ in aliquo tꝑe moueꝛ in quolibꝫ loco demõrato locoꝝ: in qbus ĩnatũ est vt motus fiat: ꝛ qõ qescit silꝛ qescit illo modo. Sequitur necio vt idẽ sit motum: ꝛ qescẽs. nam instans idẽ est vltimum duorum temporum.

¶ Ista est alia declaratio: ꝛ ĩtẽtio eiꝰ est: qm̃ qꝛ motuꝫ moueꝛ in tꝑe ꝛ quiescit in alio: ꝛ instans qõ diuidit hec duo tẽpora est ideꝫ: vt predictuꝫ est: ꝛ oĩs pars in qua demõstratur res mota in tẽpore in quo moueꝛ est mota in ea: ꝛ oĩs pars in qua demonstraꝛ res qescens in tẽpore: in quo qescit est in ea qescẽs: si dispositio motus in ĩstãti qõ diuidit hec duo tẽpora. s. tꝑs quietis ꝛ tẽpus motus sit ista dispositio: sequiꝛ vt in hoc instãti sit qescens ꝛ motũ insimul: qꝛ est cõmune vtriqꝫ tẽpori: ꝛ illud quod mouetur in vno tẽpore est quiescens in toto vel in oĩbus partibus ꝛ in toto alterius est motũ. Si igiꝛ quiescit in hac ꝑte cõmuni necessario mouebiꝛ in ea: ex quo seqtur vt illõ sit in instãti qescens in motũ insimul. ¶ Deinde dixit. ꝛ ẽt si instãs ꝛc. i. ꝛ cũ posuerimus ꝙ instãs est ideꝫ: vt đclaratũ est: ꝛ cõmune vtriqꝫ tẽpori: ꝛ est poſſe vt illud moueaꝛ ꝟm totũ in altero duoꝝ tempoꝝ q̃ diuidit instãs: ꝛ qescit in altero. ¶ Et cũ posuerit hãc ꝓpõneꝫ cõiunxit ei aliam ꝛ dixit: ꝛ illud qõ moueꝛ ꝟm totũ ꝛc. i. ꝛ omne totũ qõ moueꝛ ꝟꝫ totũ in toto aliquo tẽpore necessario moueꝛ in qualibꝫ ꝑte illiꝰ temporis: cum sit posituꝫ ipsum moueri in omnibꝰ partibus eius. s. ꝙ motus eius est possibilis in qualibet parte tẽporis in quo moueꝛ ꝟm totum. Et similꝛ qõ qescit est qescens in oĩbus ꝑtibus tẽporis: in quo qescit. ¶ Et cũ posuit has ꝓpõnes quasi precedẽtes: quaꝝ vna est ꝙ instãs est cõmune duobꝰ tẽporibus insimul: ꝛ est vnũ indiuisibile. Et scđa est: ꝙ possibile est vt illud ꝟm totũ moueaꝛ in vno tẽpore ꝟm totũ: ꝛ qescat in alio. s. in duobꝰ tẽporibꝰ que diuidit instans cõmune. Et tertia est ꝙ in qualibet parte temporis in quo res mota moueꝛ est mota: ꝛ in qualibet parte tẽporis in quo qescit est qescens: induxit consequẽs ꝛ dixit: seqtur necessario ꝛc. ꝛ ista cõsecutio manifesta est: qm̃ cũ ĩstãs fuerit cõmune vtriqꝫ tẽpori 31.

motuz mouetur in omnibus partibus vnius temporis: ꝛ quiescit in omnibus partibus alterius tēporis. Si fuerit possibile ipsuz qescere in istāti necessario mouebit in eo: ꝛ sic erit in eo qescens ꝛ motuz: quod est impossibile. Ergo in hac parte neqꝫ quiescit: neqꝫ mouet. Et cuz verificauit ꝙ impossibile est vt aliqd moueatur: aut qescat in instāti: necesse igit est vt motum non moueatur ꝛ qescens nō qescat nisi in tpe.

¶ Amplius autē qescere qdem dicimus qd silr se hꝫ: ꝛ ipsum ꝛ partes ꝛ tunc ꝛ prius. In ipso autem nūc nō est prius: quare neqꝫ quiescere. Necesse est ergo ꝛ moueri quod mouetur in tempore: ꝛ quiescere quiescēs.

¶ Tractatus scd's in quo agit de diuisione motus ꝛ qetis: postqꝫ pmiserat in supioribus qdam necia ad talem diuisionem.

¶ Ostendit ꝙ indiuisibile nō potest moueri: sed qño motus diuiditur. Cap. I.

Qvod mutatur autē omne diuisibile esse necesse est: qm̄ enim ex quodam in qddam ois mutatio est. Et cum qdem sit in h in qd mutatuz est: nō amplius mutatur. Cum autem est in eo ex quo mutatū est ꝛ ipsuz ꝛ partes eius nō mutātur. Qd enim silr se habet ꝛ ipsum ꝛ partes omnes non mutantur. Nece igit hoc qdem aliqd in hoc esse: aliud vo in altero mutantis. Nō eni in vtrisqꝫ neqꝫ in neutro poe est esse. Dico autez in qd mutatur primū fm mutationez: vt ex albo in fuscum nō in nigrū: nō eni nece est ꝙ mutat in quocūqꝫ esse vltimoꝝ. Manifestum igit est ꝙ omne qd mutatur erit diuisibile.

¶ Et omne transmutabile necessario est diuisibile. Qm̄ qꝛ omnis transmutatio est de aliquo ꝛ ad aliqd. Et quando res manet in illo ad qd trāsmutatur: tūc nō trāsmutatur. Et cū etiā manet in illo a quo transmutatur oibus suis partibus: tūc nō transmutat. Et qm̄ illud qd est ꝛ sue partes eodez mō non est trāsmutatū. Sequit necessario vt transmutatum fm quādā partē sit in hoc: ꝛ fm aliā sit in hoc. Qm̄ impoe est vt in vtroqꝫ sit: aut sit in neutro. Et itelligo p hoc qd dico in quo trāsmutatur primū in transmutatione. Verbi grā. ex albo in palidum non in nigrū. Qm̄ nō est necessariū vt trāsmutatū sit: aut in h extremo: aut i hoc. Ergo manifestū est ꝙ illd qd trāsmutat est diuisibile.

32 In hac questione accidit expositoribus questio quasi insolubilis cōtra Aristote. dicunt eniz ꝙ si itelligit per trāsmutabile mobile: scꝫ illud quod proprie cadit in tria predicamēta tantum. s. in quāto: ꝛ vbi: ꝛ quali. tūc sermo eius nō cōtinet transmutationē in substātia: ꝛ manifestum est ꝙ illud qd trāsmutat in substātia nō est diuisibile: sicut illd qd transmutat in alijs motibus. Et etiā iam dixit sup hoc ꝙ trāsmutatio in substātia collocat sub hac declaratione: vnde opinādū est ꝙ vtit hic transmutatione pro tribus trāsmutatiōibus: sed si modo fuerit intellectus iste locus: excipiunt tūc trāsmutationes que fiunt nō in tēpore: ꝛ ista trāsmutabilia sunt diuisibilia ꝛ corpora: ꝛ sic demonstratio erit particularis: ꝛ deberet esse vniuersalis. Et si intellexerimus per trāsmutabile illud qd trāsmutat in tempore: ꝛ in nō tempore: tunc demōstratio nō erit vera: transmutatum nō in tēpore nō erit fm quādaz partez in eo ex quo: ꝛ fm aliam in eo ad qd. ¶ Et ideo expositores ambigūt in respōsione ꝛ in isto loco: ꝛ dicūt ꝙ Alex. exponit ꝙ omnis trāsmutatio est in tēpore: sed quedam latet sensum. ¶ Themistius vo dixit ꝙ Arist. non loquit hic de illo qd trāsmutatur nō in tēpore: ꝛ fingit enim istam trāsmutationē esse diuisibilez: ꝛ qd manifestū est per se trāsmutationē eē nō in tēpore: intētio eius est trāsmutatio in omnibus partibꝰ. ¶ Alexā. autem cōtradicit in hoc famoso vel magistro magno: qm̄ Arist. ꝛ oēs peripathetici dicunt hic esse trāsmutationes: que fiūt nō in tpe: ꝛ hoc est manifestū in illuminationibus ꝛ similibus. Ergo nihil est ponere ꝙ ois trāsmutatio est in tēpore. ¶ Dissolutio aūt Themistij corrumpit ex hoc: qm̄ ignorare trāsmutatū eē diuisibile aut idiuisibile: per trāsmutationē diuisibilē aut idiuisibilē est in eodē ordine. Sed dignius est vt sit latētius naturalr trāsmutatū esse diuisibile p trāsmutationē indiuisibilem. Existimatur eni ꝙ trāsmutatio idiuisibilis dꝫ esse in indiuisibili. Et ēt demratio qua Arist. vtitur in hoc non erit pma ꝛ eēntialis: qm̄ diuisibilitas eiꝰ qd trāsmutatur in tēpore nō est ei fm ꝙ est in tēpore: cuz inueniat in eo qd nō trāsmutat in tēpore. Et sic illud qd accipit causa in hac demōstratōe nō est causa: ꝛ erit ac si aliqs diceret ꝙ homo est ambulās: qꝛ est rationabile: rōnalitas enim nō est causa ambulationis nisi per accidēs. ¶ Auēpace respondit ad hoc: ꝙ diuisibilitas quā Aristoteles intēdit i hoc loco nō est diuisibilitas fm vltima: sꝫ diuisibilitas que est in corpore p accn̄tia opposita: qm̄ cū trāsmutatū trāsmutatur de cōtrario in cōtrariū: necessario diuidit per duo ꝯtraria duz trāsmutat: ꝛ certe ista diuisibilitas est pma trāsmutatio in tēpore: ꝛ nō accidit ei idē qd accidit Themistio. Sꝫ ista diuisibilitas ē per accn̄s in cōtinuo: ꝛ Aristo. nō considerat in hoc loco nisi diuisibilitatē: que est continui essentialr. s. fm vltima. ¶ Ego aūt sustinui opinionē Auēpace: sꝫ modo nō: qm̄ trāsmutatiōes sunt duobus modis: modus exn̄s p se: ꝛ est trāsmutatio q̄ est de gete in getez: ꝛ modus exn̄s nō p se: ꝛ ē trāsmutatio q̄ est finis alterius trāsmutatiōis. V. g. illuminatio domus q̄ fit a motu cādele: ꝛ mutatio colūne de dextro in sinistruz a motu colūne. Et manifestū est ꝙ iste trāsmutationes sunt nō in tpe: qꝛ sunt trāsmutatiōes: ꝛ finis est idiuisibilis: ꝛ differt ab illo cuiꝰ est finis. ¶ Et est manifestū ꝙ ipoe est vt sit p se. g trāsmutatiōes q̄ sunt pncipalis sūt duobꝰ modis. Aut trāsmutatio cuiꝰ finis est de gn̄e illiꝰ trāsmutatiōis. Aut trāsmutatio cuiꝰ finis est de alio gn̄e: ꝛ vtraqꝫ est trāsmutatio in tpe: ꝛ q̄dā est in eo: ex quo: ꝛ q̄dā i eo ad qd: ꝛ idifferēter: siue finis trāsmutatiōis fuerit de gn̄e ipsiꝰ: aut nō de gn̄e.

Ergo

Q ō vtrꝫ phs i h loco itelligat p trāsmu tabile id qd soluz i tribus pntis ē trāsmutabile.

R ō Alexā.

R ō Themi.

Cōtra Alex.

Cōtra Themistium.

Rn̄sio Auēpace.

Cōtra Auēpace.

Trāsmutatio duplex p se ꝛ nō p se. Vide cōsilez distinctionē. 4. phy. com. 129.

Finis ē idiuisibil ꝛ dfrt ab eo: cuiꝰ est finis. Idē in tex. co. 46.

Ergo trãsmutabilia que sunt nõ in tempore eadem ipsa sunt trãsmutabilia que sunt in tẽpore. Ergo cuz fuerit declaratũ de istis que sunt in tẽpore: que sunt diuisibilia: declabunt oĩa trãsmutabilia eẽ diuisibilia. Cũ omne trãsmutabile nõ in tẽpore est transmutabile in tpe. ¶ Et ẽt trãsmutari aliqd nõ in tpe est p accñs cũ ɔsequat trãsmutationẽ aliã. ¶ Quo igit accusat Ari. si demõratio ipsius nõ ɔtinet ipsam: cum illõ qð est p acñs nõ habeat demõrationẽ cũ h q cognitio eius collocat in cognitiõe trãsmutabilis per se: qm illud qð est p accidẽs seqtur illud qð est p se: ꝛ etiã finis trãsmutatõis nõ est trãsmutatio: qm finis rei nõ est illa res. Si igit dicat trãsmutatio: erit per equocationẽ. ꝛ ideo Ari. nõ apponit mẽtem illi: cum hoc qð appet in sua declaratiõe: ꝛ sic Aris. itentio latet oẽs expositores. ¶ D. d. ꝛ oĩs trãsmutatio est de aliquo. i. de aliquo in quo est qescẽs: ꝛ ista sicut diximus est trãsmutatio: que est eẽntialr. s. de gete in getez. Trãsmutatio vo que seqt trãsmutationẽ nõ est de gete in getẽ: ꝛ iõ nõ est trãsmutatio exñs p se. Et cũ posuit q oĩs trãsmutatio est de gete ĩ getẽ. dixit: ꝛ res qñ manet in illo ꝛc. i. ꝛ res trãsmutabilis qñ qescit in illo ad qð trãsmutat: tũc nõ trãsmutat: qm iã trãsmutata est. Et silr qñ qescit in illo a quo trãsmutat ẽm oẽs suas ptes nõ dr tunc transmutari ipsam. Et cũ posuit q cũ aliqd ẽz suas oẽs ptes fuerit ĩ illo ad qð trãsmutat nõ trãsmutat: qm iã trãsmutatũ ẽ. Et silr qñ fuerit ẽm oẽs ptes in eo a quo trãsmutat: qm nõdum trãsmutat: dixit. sequit necio ꝛc. i. seqt necio vt trãsmutatũ in pma trãsmutatiõe sit ẽz quãdam ptẽ in eo a quo est trãsmutatio: ꝛ ẽm aliã in eo ad qð est trãsmutatio pmo. Nã impõle est vt in tpe trãsmutatiõis sit in vtroqz insimul ẽm oẽs ptes: qm tunc eẽt qescẽs: ꝛ motuz insimul. Et ĩpõle est ẽt vt in pma trãsmutatiõe sit in neutro. s. neqz in illo ex quo est trãsmutatio: neqz in eo ad qð est trãsmutatio primo. Qm iter illõ ad qð ẽ trãsmutatio: ꝛ illud ex quo est trãsmutatio pmo nõ est mediũ. ¶ Et cuz posuit hoc dixit. g necẽ est vt trãsmutatũ ꝛc. ¶ D. declauit que sunt hec duo: ꝛ dixit: ꝛ ĩtelligo ꝛc. i. ꝛ ĩtelligo p h qð dixit: q trãsmutatũ in pma trãsmutatione dz eẽ ẽm quãdã ptẽ in eo a quo est trãsmutatio: ꝛ in eo ad qð est trãsmutatio pmo nõ postremo: qm nõ est necesse vt trãsmutatũ in pma trãsmutatõe sit ẽm quãdã ptẽ in eo ex quo: ꝛ ẽm aliã in eo ad qð est trãsmutatio in postremo: cũ iter h duo sit mediũ. ¶ Et iduxit exẽplũ de transmutatione in qlitate ꝛ de qlitate in colorib⁹: cũ pmũ appareat in hac trãsmutatõe: bñ appet. n. q in coloribus est color ĩter quẽ ꝛ illũ a quo est trãsmutatio nõ est medi⁹. ¶ Et ɔsiderãdũ ẽ qd sit pmũ in vnaqqz qtuor trãsmutationũ: nã ista demõstratio fundat sup hoc q h pmũ ĩueniat in oĩb⁹ trãsmutationibus. ¶ Dicam⁹ igit q h pᵐ est nãlr in trãsmutationib⁹: q sunt in qlitate: manifestũ est ĩ colorib⁹ cũ bñ appet q iter colores sũt media finita in nuõ nãlr. Et ĩtelligo h p mediũ nõ illud qð diuersatur ẽm magis ꝛ minus: sz illõ qð diuersat ẽm formã ꝛ qlitatẽ. Qm palidũ nõ differt ab albo ẽz magis ꝛ min⁹: sz ẽz qlitatẽ: ꝛ si nõ eẽnt eiusdẽ spẽi. ¶ In gustabilibus autem videt q ista est sicut in coloribus. ¶ In pmis ãt in qlitatib⁹. s. caliditate ꝛ frigiditate vr q mediũ est tẽperatũ. Trãsmutatuz eni in pmo cũ trãsmutat de calido in frigidũ: dr q qðdaz est in calo ꝛ quoddã in tẽperato: cũ ĩter calidũ ꝛ tẽperatũ nõ est eqlitas media diuersa ẽm formã: sed ẽm magis ꝛ minus. Qm manifestũ est per se: q cũ trãsmutatũ amittit ptem calidi: ꝛ acqrit partẽ frigidi: q qdã ps eius est in calido: ꝛ qdam in tẽperato: qm nõ calidũ ẽm totũ neqz tẽperatũ ẽm totum. Et silr qñ amittit aliquaz partẽ albi ꝛ acqrit aliquã partez palidi: nõ est in albo ẽm totũ: sed qddã in albo ꝛ qddã in palido: lz h qddã nõ distinguat in actu: sed in potẽtia: quoniã cũ fuerit in actu destrueret motus. ¶ Primuz in trãslatione est locus q seqtur locũ ex quo mouet res mota. Si igit motum fuerit naturaliter ꝛ finitũ de pmo extremo ad vltimũ extremuz: tũc erit illic pmũ nãliter. Verbi. g. q si terra moueatur de superiori in iferius. V. grã de vltimo ignis ad locũ inferiorez: tunc pmum erit locus aeris: qm non est locus medius ĩter locũ ignis ꝛ aeris: ꝛ si non fuerit motum nãliter nõ erit illic pmuz naturalr. Sed qz locus ex quo mouet res mota est alius a loco in q qescit necessario: ꝛ ĩter quelibet duo loca est corpus: cum ĩter quaslibet duas supficies est corpus. Qm superficies nõ sequit supficiẽ: necesse est vt motus qddã sit in loco a quo mouet: ꝛ qddã ĩ loco q est ĩter locũ a quo mouet: ꝛ locũ ad quẽ mouet. s. in corpe qð est in poª locus ĩter hec duo loca. s. pᵐ ꝛ postremũ. Et iõ ĩter quelibz duo loca est locus: ꝛ si locus sequeret locũ: ꝛ posuerimus q motũ qñ fuerit totuz in loco a quo mouet est qescẽs: ꝛ qñ ẽt fuerit totũ in loco a quo mouet: ꝛ qddã in loco ad quẽ mouet ẽ qescẽs: necẽ est cũ fuerit motũ vt qddã sit in loco ad quẽ mouet ꝛ si posuerimus motũ esse indiuisibilem ꝛ loca esse ĩdiuisibilia: ꝛ ɔñã seqt vt motuz sit diuisibile. ¶ Et iõ Arist. nõ vtit in hac declaratiõe q ĩter qlibz duo loca est locus: ꝛ q locus nõ seqt locũ: sicut opinatus est Auẽpace. s. q ista demõstratio nõ perficitur nisi vtẽdo hac ppõne. ¶ Primuz aũt in gñõne ꝛ corruptione est minima ps: que põt ĩueniri de gñãto: minimũ eni de oĩ gñõne terminate qtitatis. V. g. q minima ps ignis ẽ termĩata. s. mĩma ps q põt eẽ ignis. ¶ Deinde. d. manifestũ est igit q oẽ qð trãsmutat est diuisibile: ꝛ h demõstrat q ĩtẽdebat diuisibilitatẽ simplr. s. ẽm vltima: nõ sic existimauit Auẽpace.

Quid pmuz in loco.

Apostrophat ɔ Auẽpace.

Quid pmuz in gñatione. Minia ps ignis ẽ tmiata. Idẽ. j cõ. 91. Id. 8 ph. 44. idẽ prio phy. 36. 37. ꝛ 38. Idẽ. 2. d aia. 41. ꝛ 97 Idẽ. 7. ph. cõ. 2. ꝛ in. 8. ph. 62. Et in pce. 116. Idẽ h ifra. c. 49. ꝛ. 59. Et tertio celi. cõ. 9.

¶ Motus aũt ẽ diuisibilis duplr: vno qdez mõ tpe: alio vo ẽm ptiũ illi⁹ qð mouet motus: vt si ipz a. b. c. mouet totũ: ꝛ a. b. mouebit ꝛ b. c. Sit igit ipsi⁹ qdẽ a. b. qui est d. h. ipsius b. c. q est h. z. motus partiũ. Necesse igit totũ ĩ quo est d. h. z. ipsius a. b. c. eẽ motũ: mouebit eni ẽm hunc. Qm qdez vtraqz partiũ mouebit ẽm vtrũqz. Nulla eni mouebit ẽm alterius motũ. Quare totus motus totius est magnitudinis motus.

¶ Et motus ẽ diuisibilis duob⁹ modis: vn⁹ est ĩ tpe: ꝛ ali⁹ ẽz ptes moti. V. g. qm cũ mouet a. b. c. mouet ẽz totũ ps a. b. ꝛ mouebit ẽt silr ps. b. c. Sit igit motus ptis a. b. d. h. ꝛ motus b. c. h. z. Erit igit d. h. z. mot⁹ partiũ a. b. c. Vñ necẽ est vt totus motus. d. h. z. sit motus magnitudinis a. b. c. Cũ vtraqz pars ei⁹ moueat vno motu illoꝝ: ꝛ neutra moueat hoc motu toto: vñ necẽ est vt iste motus totus sit istius totius magnitudinis.

Motus ẽ diuisibil duplr vz. ad diuisionẽ mobilis ꝛ ad diuisionẽ temporis.

Finis transmutatõis nõ ẽ trãsmutatõ ꝛ si dicat trãsmutatio erit ẽz equocationẽ. Cõsile. 5. phy. 2. 8. Et 4. ph. c. 129. Idẽ. 8. phy. com. 7.

Idẽ. 5. phy. tex. cõ. 62.

Quid pmuz in qlitatib⁹. Digressio q qrit qd sit pmũ ĩ vnaqqz trãsmutatõe.

Mediũ ẽm magis ꝛ minus ꝛ mediũ ẽz formã ꝛ qlitatẽ. Idẽ. 3 metheororuz cõ. vltimo.

¶ Prima demonstratio ostendens ꝙ motus diuidi-tur ſm diuiſionem mobilis.

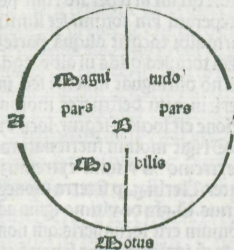

D.pars. H.pars. Z

33 ¶ Cū declarauit ꝙ oē motū ē diuiſibile: fuit neċe vt diuiſibilitas accidat motui ſm tp̄s ⁊ ſꝫ motū. Incepit notificare h̄. ¶ Et dixit: ⁊ motus ē diuiſibil' duobus modis ⁊c̄. ⁊ ītēdit p ꝑtes moti ꝑtes q̄ mouet̄ de pͥ° ſpatij vſqꝫ ad finē: ⁊ ſil'r eſt ītelligēdū de ꝑtitiōe motꝰ ſꝫ ꝑtitionē ꝑtiū: qm̄ iſta ꝑtitio dr̄t a ꝑtitōe eiꝰ ſꝫ ꝑtitionē tp̄is. ¶ D. iduxit exēm ⁊ dixit. V.g. ⁊c̄. i. qm̄ vtraqꝫ iſtaꝝ ꝑtiuꝫ mouebit̄ de initio ſpatij vſqꝫ ad finē ſic̄ totū mouet̄. ¶ D. d. ſit igit̄ motꝰ ⁊c̄. i. ⁊ cū fuerit neċe vt vtraqꝫ ꝑs. ſcilꝫ a.b. ⁊ b.c. moueat̄ apud motū totiꝰ a.b.c. neċe eſt vt vtraqꝫ ꝑs a.b. ⁊ b.c. hēat motū. Sit igit̄ d.h. motꝰ ꝑtis a.b. ⁊ h.z. motꝰ b.c. erit igit̄ motꝰ cōpoſitꝰ ex duobꝰ motibꝰ d.h. ⁊ h.z. ¶ D. d. vñ neċe eſt ⁊c̄. i. vñ neċe ē vt iſte totꝰ motꝰ q eſt cōpoſitus ex duobꝰ motibꝰ ꝑtiū d.h. ⁊ h.z. ſit motꝰ magnitudis a.b.c. cuiꝰ ꝑtes ſūt a.b. ⁊ b.c. ¶ D. dedit cāꝫ huiꝰ ꝯſecutiōis: ⁊ dixit: cū vtraqꝫ ꝑs ⁊c̄. i. ⁊ cā in h̄ ē qm̄ tota magnitudo a.b.c. nō dicit̄ moueri niſi cum vtraqꝫ ꝑs eiꝰ mouebit̄ vno motu: ⁊ h̄ ītēdebat cū dixit: cū vtraqꝫ ꝑs ⁊c̄. ⁊ cū decl'auit ꝙ aliqd nō dr̄ moueri ſm totū niſi cū q̄libꝫ ſuaꝝ ꝑtiuꝫ moueat̄ motu vno: ⁊ dixit: ⁊ neutra moueat̄ ⁊c̄. i. ⁊ q: motus quē hꝫ tota magnitudo: nō eſt rei niſi cū ꝑtes eiꝰ fuerint mote: ⁊ eſt ipoſ'e vt motꝰ totiꝰ attribuat̄ ꝑti: ſeqt̄ vt motus totiꝰ ſit oiuꝫ ꝑtiū. Nā ipoſ'e eſt vt motꝰ alicuiꝰ attribuat̄ alij ab eo qd̄ mouet̄ illo motu. ¶ Et intēdit in decl'atione eiꝰ qd̄ eſt motꝰ partiū ſit motus totius decl'are ex hoc ꝙ motꝰ totiꝰ ēt ſit diuiſibilis ſꝫ diuiſibilitatē moti: ⁊ q: iſte modus diuiſibilitat' eſt aliꝰ ab eo quem habꝫ ſm ſuam extenſionem cū tēpore.

Ad idem. ¶ Ampliꝰ āt ſi oīs motꝰ alicuiꝰ ē: totꝰ aūt motus q eſt in quo ē d.h.z. neqꝫ ꝑtiuꝫ ē neutre: ꝑtis vtraqꝫ eni ē. Neqꝫ alteriꝰ nulliꝰ. Cuiꝰ eni totus totiꝰ ⁊ ꝑtes ꝑtiū ſūt. Partes aūt ipſius d.h.z. ſunt ipſaꝝ q̄ ſūt a.b.c. ⁊ nullaꝝ aliaꝝ. Pluriū.n. nō erat vnꝰ motꝰ: ⁊ vtiqꝫ totus motꝰ eſt ipſius a.b.c. magnitudinis.

¶ Et ēt ſi oīs motꝰ ē alicuiꝰ: ⁊ motꝰ d.h.z. ē neutriꝰ ꝑtis. Qm̄ vtraqꝫ ꝑs ē ꝑs ꝑtis. Non alteriꝰ oio. Qm̄ illd̄ cuiꝰ eſt totus ē totiꝰ motus: ꝑtes motus ſūt ꝑtiū eiꝰ. Et ꝑtes eiꝰ ſūt ꝑtiū a.b.c. nō alteriꝰ oino. Qm̄ ſi vnus motus nō eſt pliū vno. Neċe eſt vt iſte motus totus etiam ſit magnitudinis a.b.c.

¶ Iſta eſt alia demr̄atio quodāmō ⁊ ꝯfirmat p̄dictā alio mō. ¶ Et dixit: ⁊ ēt ⁊c̄. i. ſi oīs motꝰ ē moti ⁊ motus cōpoſitꝰ ex motibꝰ ꝑtiū. V.g. motꝰ d.h.z. q eſt cōpoſitus ex motibꝰ d.h. ⁊ h.z. q ſunt ꝑtium a.b. ⁊ b.c. ⁊ nō eſt alteriꝰ ꝑtis iſtiꝰ moti: neċe eſt vt totꝰ ſit totiꝰ. 34

¶ Sꝫ anteq̄ꝫ iduceret exēplū incepit v̄ificare hoc qd̄ poſuit in p̄cedēti. ſ. ꝙ motus cōgregatꝰ ex ꝑtibꝰ moti cū nō fuerit alteriꝰ ꝑtiū moti: neċe ē vt ſit totiꝰ moti. Et h̄ acceptū fuit in pͣ demr̄atiōe ꝓ manifeſto: ⁊ dixit: qm̄ vtraqꝫ ꝑs ē ꝑs ⁊c̄. i. motus ꝯgregatꝰ ex motu ꝑtis nō ē vniꝰ ꝑtiū: qm̄ q̄libꝫ ꝑs hꝫ ꝑtes illiꝰ motꝰ: ⁊ ipoſ'e eſt vt motꝰ ꝯgregatꝰ ex motibꝰ iſtaꝝ ꝑtiū ſit vniꝰ iſtaꝝ ꝑtiū: ita ꝙ totū ⁊ ꝑs ſint eiuſdē. g̊ neċe eſt vt ſit totiꝰ. ¶ D. iduxit aliū ſmonē ex q̊ ſeqt̄ iſta ꝯ̊ p̄ma ꝯſecutiōe: ⁊ dixit: qm̄ illd̄ cuiꝰ totiꝰ ⁊c̄. i. qm̄ nō eſt dubiū in h̄. ſ. ꝙ ꝑtes motꝰ cuiꝰ totū eſt totiꝰ moti ſūt ꝑtiū moti: ſꝫ ē dubiū de ꝯuerſo. ſ. ꝙ motꝰ qui eſt ꝑtiū moti ē motꝰ totiꝰ. ſ. oiuꝫ ꝑtiū. Sꝫ dicimꝰ ꝙ iſta ꝯuerſio ē v̄a: qm̄ cū fuerit ipoſ'e vt ꝑtes ſint alterius rei a ꝑtibꝰ moti: neċe ē vt motꝰ totiꝰ ſit ꝯgregatꝰ ex motibꝰ ꝑtiū: qm̄ ſi h̄ nō fuerit: tūc motꝰ totiꝰ erit magis v̄l'is q̄ꝫ id qd̄ ꝯgregat̄ ex motibꝰ ꝑtiū: ⁊ ſic erūt ꝑtes motꝰ totiꝰ i ꝑtibꝰ totiꝰ in aliq̊ alio a ꝑtibꝰ totiꝰ. ſi motꝰ eiꝰ qd̄ ꝯgregat̄ ex ꝑtibꝰ fuerit mag' ꝑticl'aris q̄ꝫ motꝰ totiꝰ. ¶ Et h̄ ītēdebat cū dixit: qm̄ ſi vnꝰ motꝰ nō fuerit ⁊c̄. i. qm̄ ſi ꝑtes motꝰ totiꝰ ñ fuerit niſi ꝑtiū totiꝰ cū ſit ipoſ'e vt vnꝰ motꝰ ſit pl'iuꝫ vno moto: neċe eſt vt motꝰ ꝯgregatꝰ ex motibꝰ ꝑtiū ſit motꝰ totius: quēadmodū ꝑtes motꝰ totiꝰ ſūt ꝑtiuꝫ moti. ſ. ꝙ iſta ꝓpō ꝯuertit̄. ¶ Et iſta decl'atio eſt vtilis in eis qbꝰ vtit̄ i fine octaui. ſ. ꝙ motꝰ ifinitꝰ nō ē corpis finiti. Tex. cō. 7[illegible] ⁊ inde.

Ad idem. ¶ Ampliꝰ aūt ſi qdē eſt totiꝰ aliꝰ motus vt in quo. t.f. remouebit̄ ab eo q ſit vtrarūqꝫ partiū motus. Hi āt eq̄les erāt his q ſūt d.h.z. vniꝰ motꝰ. Quare ſi totꝰ qdeꝫ diuidet̄ q eſt t.f. in ꝑtiū motꝰ eq̄lis erit q ē t.f. ei q eſt d.z. Si v̄o deficit aliqd: vt qd̄ eſt q.f. q nullius eſt motus: neqꝫ eniꝫ totiꝰ: neqꝫ ꝑtiuꝫ: ꝓꝑ id qd̄ vniꝰ vnus eſt: neqꝫ alteriꝰ nullius. Cōtinuus eni motus ē ꝯtinuoꝝ quorūdā. Sil'r aūt eſt ⁊ ſi excellat ſꝫ diuiſionē. Quare ſi h̄ ipoſ'e eſt: neċe eūdē motū eē ⁊ equalē. Hec quidem igitur diuiſio ſm ꝑtiuꝫ motus eſt: ⁊ neceſſe eſt omnis eſſe partibilis ipſam.

¶ Et ēt ſi motus totiꝰ magnitudis ſit aliꝰ ab iſto. V.g. t.f. diuidet̄ ex eo ꝙ motꝰ vtriuſqꝫ ꝑtis: ⁊ erūt iſti duo eq̄les duobꝰ motibꝰ d.h.z. qm̄ vnū hꝫ vnū motū. Ergo neċe eſt ſi motus. t.f. totꝰ diuidat̄ in duos motꝰ ꝑtiū: vt motus t.f. ſit eq̄lis duobꝰ motibꝰ d.z. Si igit̄ diminuit aliqd. V.g. ꝑs q.f. tūc iſta ꝑs nō eſt alicuiꝰ oino. Nā iſte motꝰ nō eſt totiꝰ neqꝫ ꝑtiuꝫ: qm̄ vnū nō hꝫ niſi vnū motum. Neqꝫ eſt alteriꝰ oino: qm̄ motus ꝯtinuꝰ eſt reꝝ ꝯtinuaꝝ. Et ſil'r ē ſi addet apud diuiſionem. Vñ neċe eſt ſi hoc eſt ipoſ'e vt ſit ideꝫ equalis illi. Ergo iſta diuiſio eſt ſꝫ partes: ⁊ neceſſario inuenitur in omni partibili.

Demr̄atio

¶ Demonstratio tertia ostendens idem qđ supra.

A B C
Mo bile
Motus
D V Z
Motus
T Q F

35 ¶ Ista est tertia declaratio: ⁊ dicit: ⁊ si motus totius magnitudinis fuerit alius .i. aliꝰ a motu cōposito ex duobꝰ motibus ptiuz magnitudis d.h.z. V. grā. motus t.f. Deinde. d. diuidit ex eo ⁊c̄ .i. qm̄ magnitudo quā diuidimꝰ in duas ptes eq̄les .s. a.b. ⁊ b.c. ⁊ posuimus d.h. motū a.b. ⁊ h.z. motū b.c. si posuerimus ꝙ motꝰ istius totius magnitudinis .s. a.b.c. sit aliꝰ a moto ꝯgregato ex d.h.h.z. q sunt motus ptiū illius .s. a.b.b.c. Verbi grā. motus t.f. nec̄e est vt iste motus t.f. diuidat in duos motꝰ .s. in motu vtriusqȝ partiū magnitudinis .s. a.b.b.c. qm̄ cū totū mouet partes mouebunt. Et d.d. ⁊ erunt isti duo ⁊c̄ .i. erunt isti duo motus in quos diuidit motus t.f. quē posuimus eē aliū motū a motu d.z. eq̄les duobꝰ motibꝰ in quos diuidit motus d.z. .s. motꝰ d.h.z. ⁊ cū isti duo motꝰ fuerint eq̄les eis .s. motus duaꝝ magnitudinū. g̊ sunt vnus motus idē .s. ꝙ motus t.q. erit motꝰ d.h. ⁊ motus q.f. erit motus h.z. qm̄ ipoſſe est vt vna magnitudo hēat nisi vnū motū .s. magnitudo a.b. ⁊ magnitudo b.c. q̄ sunt ptes totiꝰ magnitudinis. ¶ Et h intendebat cū dixit: qm̄ vnū hȝ vnū motū .i. cū fuerit motus t.q.q.f. que sunt ptes motus t.f. eq̄les duobꝰ motibꝰ d.h.h.z. q̄ sunt ptes duoꝝ motuū d.z. ⁊ ptes t.q. ⁊ d.h. sunt vniꝰ magnitudis: .s. magnitudis a.b. ⁊ sunt eq̄les: ⁊ motus q.f. ⁊ h.z. sunt vniꝰ magnitudis ēt: .s. b.c. ⁊ sunt ēt eq̄les ⁊ vna magnitudo nō hȝ nisi vnū motū: g̊ motus t.q. est ideȝ cū motu d.h. ⁊ motus q.f. est idē cū motu h.z. ¶ Et cū declarauit h dixit: g̊ necesse est si motꝰ t.f. ⁊c̄ .i. ⁊ cū motus t.f. quē posuimus aliū a motu d.z. ⁊ posuerimꝰ ꝙ motus magnitudis diuiditur in duas ptes motus d.z. que sunt ptes a.b.b.c. necesse est vt motus t.f. sit eq̄lis motui d.z. ⁊ cuȝ sint eq̄les ⁊ sunt in vna magnitudine: ergo sunt idē: cū vnū motū nō hēat nisi vnū motū. ¶ Et cum voluit ꝯfirmare eos eē eq̄les dixit: si igit diminuit ⁊c̄ .i. ⁊ totus motus t.f. si diminuit a toto moto d.z. tūc nihil iuenit cui attribuat iste motus diminutus: neqȝ toti neqȝ pti. toti v̄o: q̄ illud qđ diminuit ab h motu est motus partiū: aut q̄ motꝰ diminutus est ille qui diuidit in oēs .s. ptes moti. ⁊ ideo dixit: si igit diminuit ⁊c̄ .i. ⁊ ista pars diminuta a motu non iuenit aliquid de magnitudine cui attribuat nisi eēt poſſe vt

Impoſſe ē vt vna magnitudo hēat nisi vnū motū.

vna magnitudo haberet plus q̄ vnuȝ motum: vnde impoſſe est vt hec diminutio attribuat alicui oīo toti aut parti: qm̄ totū ⁊ ptes hn̄t motus alios ab istis. D.d. neqȝ alterius oīno ⁊c̄ .i. ⁊ ista diminutio q̄ est in motu ipoſſe est vt attribuat aly moto a toto ⁊ a pte: qm̄ ipoſſe est vt diminutio existēs in moto istius magnitudinis attribuat aly moto: qm̄ cū duo mota fuerit diuersa abiuicē: tūc motus eoꝝ nō erit ꝯtinuus: ⁊ cū non fuerit ꝯtinuus nō erit vnus. ¶ D.d. ⁊ similiter ⁊c̄ .i. ⁊ silr motꝰ addens nō erit alicuiꝰ moti oīo: q̄ addidit sup ptes moti: ⁊ q̄ vnū motuȝ nō hȝ nisi vnū motū: ⁊ vlr seq̄ vt motus sit ptis ⁊ nō sit. Motū aūt nō esse ptis est: q̄ motus totius diuisus est in oēs partes: ⁊ diminuit ex eo iste motus. Ipsuȝ v̄o eē partis est: qm̄ iaȝ posuimus p̄mo ꝙ est vnus motuū ptiuȝ: qm̄ p illū excedit illud quod ꝯgregatur ex motibus partium motuum totius positum.

Cū duo mota fuerint diuersa abiuicē motꝰ eoꝝ nō erit continuus. Ideȝ 5° physi. tex. cō. 34. 41. ⁊ 4. phy. 105.

¶ Alius autē sm tp̄s est: qm̄ oīs motꝰ est in tpe: tp̄s aūt oē diuisibile est. in minori āt minor motꝰ ē: nec̄e est āt diuidi motꝰ sm tp̄s.

¶ Ista igit diuisio est sm ptes: ⁊ nec̄e est vt sit in oī ptibili. Et alia diuisio ē sm tp̄s: qm̄ oīs motus est in tpe. Et oē tp̄s ē diuisibile: ⁊ motꝰ in minori tpe est minor: ⁊ seq̄tur necessario vt oīs motus sit diuisibilis sm tp̄s.

¶ Cum declarauit ꝙ motus est diuisibilis sm diuisibilitatem moti: vult declarare ipsuȝ esse diuisibileȝ sm diuisibilitatē tēporis. ¶ Et syllogismū cōponit sic. Oīs motus est in tēpore: ⁊ h declaratū est. Et tēpus oē est diuisibile: ⁊ hoc etiā declaratū est ⁊ existimat qđ sequit ex h ꝙ oīs motus est diuisibilis: sed nō est ita donec pbet ꝙ oīs motus est in tpe sibi eq̄li. Et iđ. d. ⁊ motꝰ est in tpe minori minor: qm̄ si h nō eēt: esset poſſe motū eē idiuisibile: ⁊ tēpus diuisibile: vnde necesse est dicere ꝙ oīs motus est in tēpore eq̄li ei: ⁊ omne tēpus est diuisibile: ergo oīs motꝰ est diuisibilis: ergo diuisibilitas motus est sm motū ⁊ sm tp̄s. ¶ Et q̄ diuisibilitas in eo est diuersa: q̄ motus sunt in gn̄ibus diuersis: icepit rememorare hoc: ⁊ dixit: ⁊ nec̄e est vt sit in omni partibili: ⁊ potest itelligi subm motus nō diuisio eius per reȝ motā sm ꝙ est res mota: qm̄ hoc declaratū est. Et itelligo per subm motus illud in quo est. V. grā. locū in motu locali: ⁊ Alexan. dicit: ⁊ omne motum habet motum. 36

¶ Qm̄ aūt oē qđ mouet in aliquo mouet ⁊ quodā tpe: ⁊ oīs moti ē motꝰ: nec̄e ē easdē diuisiōes eē tpis: ⁊ motus: ⁊ ipsius moueri: ⁊ qđ mouet: ⁊ in quo motus est. Sȝ nō oīuȝ silr ē in q̄bꝰ motꝰ est: sȝ q̄ntī q̄dē sm seipsuȝ: q̄lis ēt sm accn̄s. Accipiat eni tp̄s in quo mouet in quo sit a. ⁊ motus in quo b. si igit p totū in oī tpe est motū in medio p minorē: ⁊ iteꝝ hoc diuiso p minorē h: ⁊ sic sp. Silr aūt ⁊ si motus diuisibilis sit: ⁊ tp̄s diuisibile. Si eni p totū in omni p mediū i medio: ⁊ iterum per minorem in minori.

Nec̄e ē easdē eē diuisiones tēporis: ⁊ motꝰ: ⁊ ipsius moueri: ⁊ qđ mouet.

Si motus diuisibilis ⁊ tēpus diuisibile.

¶ Et q̄ oē motū mouet in aliquo tpe: ⁊ oīs motus hȝ motū: nec̄e est vt tp̄s: ⁊ motus: ⁊ motū ⁊ motio: ⁊ illud in quo est motus:

habeant eandē diuisionē: preter hoc q̄ non sunt eodē mō in oībus rebus in q̄bus ē motus: sz sunt q̄ntitatis eēntialr̄: ⁊ q̄litatis per accn̄s. Sit igit̄ tp̄s in quo est mot⁹ a. ⁊ motus sit b. si igit̄ iste totus mot⁹ ē in hoc toto tp̄e: ille q̄ erit in medietate erit minor: ⁊ cū hoc diuidet̄ iste erit minor. Eodē mō si motus etiā erit diuisibilis: ⁊ tp̄s etiā erit diuisibile: qm̄ si in toto est totus: medietas erit in medietate. Deinde minor in minori.

Demr̄atio onn̄dēs q̄ mot⁹ diuidit̄ fz diuisionē tp̄is.

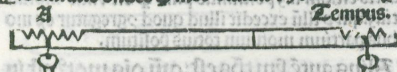

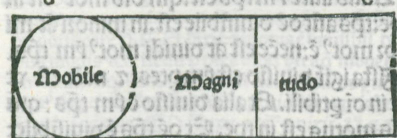

37 Et q̄ omne motū mouetur in aliquo. i. aut in vbi aut in q̄le: aut in q̄to: ⁊ oīs mot⁹ est in istis trib⁹. s. in moto: ⁊ in eo i quo est mot⁹ ⁊ in tp̄e. Et vr̄ mihi q̄ illud qd̄ iacet in textu ē meli⁹ q̄ correctio Alexā. qm̄ si posuerim⁹ q̄ tp̄s ⁊ motū ⁊ gen⁹ in quo est mot⁹ haberēt motū: seq̄ret̄ nec̄io vt tp̄s sit diuisibile: ⁊ motū ⁊ motio: qm̄ si ista hn̄t motū aliquē: ⁊ oē qd̄ hēt motū est diuisibile: ɔcludet̄ ex h̄ q̄ oīa ista sint diuisibilia: qd̄ nō ɔcludit̄ si posuerim⁹ q̄ oē motū hz motū. Et cū dixit q̄ motus attribuit̄ vnicuiq̄ istorum triū corpo. r. d. necesse est vt tēpus ⁊ motus ⁊ motio ⁊ motū ⁊c. i. ⁊ cū motus dr̄ esse in illo in quo mouet̄ ⁊ in tēpore ⁊ in moto: necesse est vt ista diuidātur p̄ diuisiones eq̄les. s. q̄ medietates mot⁹ sit in medietate tēporis: ⁊ in medietate eius: in quo est motus ⁊ in medietate moti: ⁊ silr̄ de medietate medietatis: ⁊ sic in infinitū. D. d. preter hoc ⁊c. i. ⁊ lz motus ⁊ illud in quo est motus ⁊ tēpus diuidat̄ diuisionibus equalibus: tn̄ diuisio in illo in quo est motus non attribuit̄ ei in quo est motus eodē mō: sed attribuit̄ motui in quātitate p̄ se: cū diuisio sit essentialis quātitati: ⁊ attribuit̄ motui in q̄litate per accidēs. Et intelligendum est h̄ de quātitate cum motu augmēti ⁊ diminutionis ⁊ motu locali: locus enim numeratur in quāto: ⁊ accidet ei diuisio essentialr̄. Deide induxit exemplū de lr̄is. Et sermo ei⁹ in hoc est manifestus: ⁊ intētio eius est si posuerimus q̄ aliq̄s tot⁹ motus est i aliquo toto tp̄e medietas erit in medietate: ⁊ vlr̄ minor in minori: ⁊ sic̄ motus diuidit̄ p̄ diuisionē tp̄is: silr̄ tp̄s diuidit̄ per diuisionē motus.

Diuisio est eēntial' q̄ntitati. Idē. 5. metaphis. 2. 3. cc. 7.

Loc⁹ nūeratur in quāto. Idem. 5. metaphy. 18.

Eodē aūt mō ⁊ ip̄z moueri diuidet̄: sit. n. in quo est c. ip̄z moueri: fm igit̄ mediū motū minor ē toto: ⁊ iterū fz medietatē mediū: ⁊ sic sp̄. Est aūt ⁊ ponētē fm vtrūq̄ motū ip̄m moueri vt fm c. d. ⁊ d. b. dicere q̄ totū erit fm totū. Si nāq̄ aliō plus: erit ip̄z moueri fz eūdē motū: sic̄ dterminauim⁹: ⁊ motū diuisibilē in ptiū mot⁹ eē. Accepto. n. ip̄o moueri fm vtrūq̄: cōtinuum erit totum.

Et fm hūc modū ēt diuidit̄ motū: sit igit̄ motū c. in medietate igit̄ isti⁹ mot⁹ erit motū minus q̄ totum motū: silr̄ in medietate medietatis: ⁊ sic semp̄. Et debem⁹ ēt ponere ⁊ dicere q̄ moueri vtroq̄ motū. V. g. c. d. ⁊ motū d. b. totū ēt est illō qd̄ est toti⁹ illi⁹. Qm̄ si fuerit aliud tūc plus q̄ vnū mouebit̄ vno motu: vt declarauim⁹: cū motus etiā diuidat̄ in motus ptiū: qm̄ si ptitio accipiatur vtroq̄ eorū: totum erit continuum.

Demonstratio ostendens q̄ motus diuiditur fm diuisionem moueri.

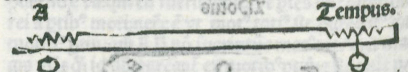

Demonstratio ostendens q̄ moueri diuiditur fm diuisionem motus.

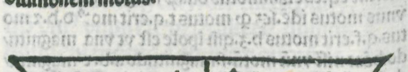

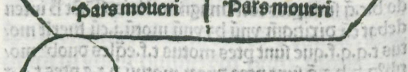

Cum declarauit quō motus ⁊ tēpus diuidunt̄ diui 38
sionibus equalibus: vult declarare ēt quō ipsa motio etiā diuidit̄ per diuisionē motus. s. motio moti. Et dixit: ⁊ fm hunc modū etiā diuidit̄ motio. i. ⁊ cū posuerimus q̄ tota motio est totius motus: manifestū est q̄ motū etiā diuidit̄ p̄ diuisionē mot⁹. scz q̄ medietas motus erit medietatis moti qd̄ ptrāsit spatiū de initio vsq̄ ad finē: qm̄ iste partes sunt ille p̄ quas diuidit̄ totus motus: vt dcm̄ est: nō partes q̄ sunt fz diuisionē tp̄is. D. d. si igit̄ tota motio ⁊c. i. q̄ pars moti que mouet̄ p̄ medietatē istius motus de initio spatij ad finē erit necessario motus minor q̄ illud qd̄ mouet̄ toto motu: ⁊ illud qd̄ mouetur in medietate illius necessario erit minus. D. d. Et debemus

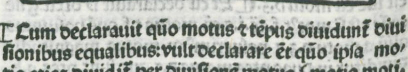

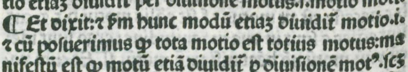

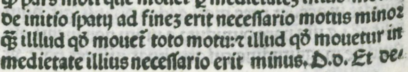

bemus ēt ponere ⁊c̄.i.⁊ debemus ēt dicere ꝙ cuȝ posuerimus duas motiões vtriusq; motuū q sunt partes vnius motus. V.g. motionez que est motus c.d.⁊ motionem que est motus d.b. dico ꝙ tota motio que est ꝯgregatū motionis duoꝝ motuuȝ est tota motio q̄ est totius mot⁹ q ꝯgregat̄ ex duob⁹ motib⁹. c.d.d.b.
¶ Deīde īduxit demr̄atione: ⁊ dixit: qm̄ si fuerit aliqd ⁊c̄.i. qm̄ si tota motio q̄ ꝯgregat̄ ex duab⁹ motionibus q̄ duaꝝ sunt partiū motus: fuit alia a motiōe que est totius mot⁹ ⁊ fuerint ptes motionis q̄ est totius motus: vt narrauim⁹ motionis ptiū motus: tunc plus q̄ȝ vna motio erit vni⁹ motus: qñ vnaqueq; ps habebit duos mot⁹: motū suppsius: ⁊ motuȝ q est ps mot⁹ totius. nā̄ positū est ꝙ ptes motus toti⁹ spatij sunt ptiuȝ moti. D.d. vt declarauim⁹ ⁊c̄.i. vt declarauimus ꝙ mot⁹ diuidit̄ in ptes: ⁊ motus ptiū in ptes motuū toti⁹. D.d. qm̄ cū accipiat̄ motio ⁊c̄.i. qm̄ cuȝ motio accipiat̄ vtriusq; ptiū motuū .i. auferat̄ finis q̄ imaginat̄ īter illas: tūc mot⁹ erit ꝯtinu⁹: ⁊ tota motio erit ꝯtinua ⁊ vna: ⁊ cū finis imaginat̄ erūt plēs.

¶ Silr̄ aūt demr̄abit̄ ⁊ lōgitudo diuisibilis: ⁊ oīno illud oē in quo est mutatio: pter q̄dam q̄ ſm accñs. Qd̄ eni mutat̄ est diuisibile: vno enim diuiso oīa diuident̄. Et in ipso finita eē aut īfinita: silr̄ se hēbit de omnib⁹. Secutū aūt maxīe est diuidi oīa: ⁊ infinita esse ab ipso mutāte. Mox enim inest mutāti diuisibile ⁊ infinitū. Diuisibile quidē igitur ostensum est prius. Infinitum autē in sequentibus erit manifestum.

¶ Et eodē mō declarabit̄ ꝙ lōgitudo diuiditur: ⁊ vlr̄ oē in quo est trāsmutatio ſm qd̄dā diuidit̄ p accñs. Q2 trāsmutatū est diuisibile: qm̄ cū vnū diuidit̄ oīa diuidunt̄. Et in hoc ꝙ diuisiōes eoꝝ sūt finite aut īfinite: eodē mō est de oīb⁹ eis. Sȝ nec̄e est ppīe: vt oīa ista sint diuisibilia: ⁊ vt diuisio sit īfinita eoꝝ pp transmutatū. Qm̄ cū intelligis trāsmutatū statiȝ ītelligis diuisionē: ⁊ ꝙ est īfinita. Diuisio aūt in eo declarata est superius. Ipsaȝ aūt esse īfinitā declarabit̄ post.

39 ¶ Dicit: ⁊ eodē mō declarabit̄ ꝙ spatiū p qd̄ est motus in vbi diuidit̄ p diuisionē motus: ⁊ vlr̄ oē pdicatū in quo īuenit̄ trāsmutatio īuenit̄ in eo diuisibilitas: sed in qbusdā p se .s. in q̄ȝtitate: ⁊ in qbusdā p accidens .s. in q̄litate: ⁊[a] trāsmutatio q̄ est in vbi numerat̄ in q̄ȝtitate. ¶ D.d. q2 trāsmutatuȝ ē diuisibile .i. ⁊ diuisibilitas accidit trāsmutationi p trāsmutatuȝ: qm̄ omne trāsmutatū ē diuisibile eēntialr̄: vt declaratū est: ⁊ sunt eq̄lia in accñtib⁹ diuisiōis .s. ꝙ si vnū erit diuisibile oīa erūt diuisibilia .s. ꝙ si vnuȝ ponat̄ diuisibile declarabit̄ ꝙ alia sūt diuisibilia. D.d. ⁊ in hoc ꝙ diuisiones ⁊c̄.i. ⁊ illud qd̄ ꝯtingit in vno de finitate aut īfinitate: cōtingit in alijs. D.d. ⁊ seq̄t̄ ppe vt oīa ista sint diuisibilia ⁊c̄.i. ⁊ nec̄e est vt motus ⁊ tp̄s ⁊ motū sint diuisibilia in īfinitū: ⁊ vlr̄ vt sint cōtinua: q2 trāsmutatū est diuisibile ⁊ de nā cōtinui.[b] ¶ Qm̄ cā in h̄ ꝙ tp̄s sit ꝯtinuū est motū eē ꝯtinuū: ⁊ cā in hoc ꝙ motus sit cōtinuus est: q2 motū est cōtinuum. ¶ D.d. qm̄ cuȝ intellexeris trāsmutatum ⁊c̄. idest. qm̄ si tu intellexeris trāsmutationē statiȝ ītelliges diuisibilitatē in īfinitū: diuisibilitatē aūt q2 trāsmutatū nō ītelligit̄ eē in trāsmutatiōe: nisi qñ imaginat̄ eē in eo ex quo in eo ad qd̄. ipsaȝ v̄o eē īfinitā declarabit̄ post: cum declarabit ꝙ oē qd̄ trāsmutat̄ prius trāsmutabatur: ⁊ omne qd̄ trāsmutabat̄ prius transmutabatur: ⁊ sic in infinitum.

Margin notes (left): Dē spatiū in q̄ inuenit̄ trāsmutatio inuenit̄ i eo diuisibilitas vel p se vel p accñs. Vide .s. textu com. 37. a Trāsmutatio q̄ ē in vbi nūerat̄ i q̄ȝtitate. ex q̄ pȝ ꝙ loc⁹ ⁊ vbi sunt idem. b Cā in hoc ꝙ tp̄s sit cōtinuū ē motuȝ eē ꝯtinuum: motus v̄o est motū i cā cōtinuationis. Id. 8. 5. ⁊ 7.

¶ Determinat de ordine ptiū motus: ⁊ primo an sit primū in motu. Cap. II.

Quoniam autē oē qd̄ mutat̄ ex quodā in aliqd mutat̄: necesse est qd̄ mutat̄ cū primum mutatum est esse in quo mutatū est. Qd̄ mutat̄ eni ex quo mutat̄ distat aut deficit ipsum: ⁊ aut idē mutari est ⁊ deficere: aut sequit̄ ad mutari ipsum deficere. Nā qd̄ est mutatuȝ esse defecisse: silr̄ eni vtriq; se hȝ ad vtrūq;.

¶ Et q2 oīs trāsmutatio est de aliquo: ⁊ in aliqd: nec̄e est vt illd̄ qd̄ trāsmutat̄ qñ est in pricipio trāsmutatōis est in illo in quo trāsmutatur: trāsmutatū eniȝ remouetur ab eo a quo trāsmutat̄ ⁊ sepatur ab eo: ita ꝙ trāsmutatio ⁊ sepatio sūt idē: aut sepatio seq̄t̄ trāsmutationē: nec̄e est vt illud qd̄ trāsmutat̄ separet̄: qm̄ eodē mō se hn̄t adinuicem.

40 Vult h̄ declarare ꝙ trāsmutatum in initio transmutatiōis dr̄ iā trāsmutatū esse nō trāsmutari: qm̄ hec duo sunt opposita. ¶ Et itendit h̄ p trāsmutationē: trāsmutationē que dr̄ de q̄tuor trāsmutationib⁹ .s. suba ⁊ vbi: ⁊ q̄le ⁊ q̄ȝtū. ⁊ dixit: de aliquo in aliqd .i. de aliquo in quo est gesces: ⁊ in aliqd in q̄ est gesces. ¶ D.d. nec̄e est ⁊c̄.i. ⁊ cū oīs trāsmutatio est de aliquo ⁊ in aliqd: iter q̄ est trāsmutatio: ⁊ inter pmā trāsmutationē ⁊ geteȝ que est in eo ex q̄ nō est mediū: nec̄e est vt trāsmutatū pmo cū trāsmutat̄ recedat ab eo a quo trāsmutat̄: ⁊ veniat ad illd̄ ad qd̄ trāsmutat̄ pmo: nō scd̄o: qm̄ cuȝ separat̄ a gete q̄ est in eo ex quo: statiȝ veniet ad pmū ad qd̄ est trāsmutatio nec̄io. ¶ D.d. lȝ trāsmutatio ⁊ sepatio ⁊c̄.i. trāsmutatū pmo cū trāsmutat̄ separat̄ ab eo a quo trāsmutat̄ in istāti: aut q2 sepatio ⁊ trāsmutatio sūt idē: aut q2 sequunt̄ se. ¶ Et nō curat in h̄ q̄uo est cuȝ sit manifestū eas eē insimul. ¶ Et cū posuerit h̄ dixit: nec̄e est vt illd̄ qd̄ trāsmutat̄ ⁊c̄.i. ⁊ cū trāsmutatio ⁊ sepatio sint ꝯn̄a sequet̄ vt illd̄ qd̄ trāsmutat̄ ab aliq̄ separet̄ ab illo: ⁊ q2 iter getē i eo ex quo: ⁊ initiū ei⁹ ad qd̄ est trāsmutatio: nō est mediū: seq̄t̄ vt cū trāsmutatū sepat̄ a gete sit in eodē initio ei⁹ ad qd̄ trāsmutatio est nec̄io cū eodē mō hēat se .s. ꝙ cū trāsmutatio fuerit separatio erit ⁊ econuerso.

¶ Qm̄ ergo vna mutationū est ſm ꝯdictionem cuȝ mutatuȝ est ab eo qd̄ nō est in esse: deficit non ens: est igit̄ in esse. Omne enim necesse est esse: aut nō esse. Manifestū igit̄ est ꝙ in mutatione ſm ꝯdictionem qd̄ mutatum est erit in quo mutatuȝ est. Si aūt in hac ⁊ in alijs est. Silr̄ eni in vna ⁊ i alijs ē.

Margin notes (right): Trāsmutatū nō ītellr̄ esse in trāsmutatione: nisi qñ imaginat̄ eē in eo ex quo in eo ad qd̄. Cōsile .8. 32. Et .5. phy. 15 16. 47. 54. Idē .3. phy. cōmē. 4. Qd̄ mutat̄ cū pmo mutatū est: est in eo in qd̄ mutatum est.

¶ Et qꝛ vna trāſmutationuꝫ eſt illa q̄ eſt ſꝫm ꝯtradictoria qn̄ aliqd trāſmutat̄ de nō ente in ens: tūc ſeparat̄ a nō ente: erit igit̄ in ente. Qm̄ nec̄e ē vt oē aut ſit ens: aut non ſit ens. Declaratū eſt igit̄ ꝙ in trāſmutatione ſꝫ cō tradictoria illud qđ trāſmutat̄ erit in illo in quo trāſmutat̄. Et ſi hoc erit neceſſariuꝫ in hac trāſmutatiōe neceſſariū eſt etiā in alijs trāſmutationib⁹. Diſpoſitio eniꝫ in vno mō transmutationū eſt ſicut in alijs modis.

41 ¶ Uult declarare ꝙ h̄ qđ dcm̄ eſt de trāſmutationibus vl'r: manifeſtū eſt p ſe in trāſmutatiōe q̄ dr̄ trāſmutatio ꝑncipal'r: ⁊ eſt illa q̄ eſt de affirmatiua in negatiuā: ⁊ de negatiua in affirmatiuā: que dr̄ gn̄atio ⁊ corruptio. ¶ Et dixit: ⁊ qꝛ vna trāſmutationū ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ h̄ nomē trāſmutatio dr̄ ꝑn' de ea q̄ eſt de nō ente in ens: ⁊ de ente in non ens: vt [a] dcm̄ eſt in q̄nto: ⁊ eſt manifeſtū in hac trāſmutatiōe ꝙ nō hꝫ medium: ꝙ cū aliqd trāſmutat̄ a nō ente ſtati ſepat̄ a non ente: vn̄ nec̄e eſt vt ſit in ente: [b] qꝛ nō eſt mediū iter ens ⁊ nō ens. ¶ Et cū dixit ꝙ iſta ei⁹ intētio manifeſta eſt in trāſmutatione que eſt in ſuba: dixit: ⁊ ſi hoc eſt neceſſariū in hac trāſmutatiōe ⁊c̄. ¶ Et h̄ ꝙ declauit nō eſt declatio exēplaris: ſꝫ eſt declatio ad dirigēduꝫ ꝯſiderationē: nō qꝛ h̄ declarat̄ in alijs trāſmutatiōibus ſꝫm ꝙ declarat̄ illud qđ eſt ignotū nāl'r a noto: ſꝫ ſꝫm ꝙ đclarat̄ illđ qđ eſt minoris latētie: eo qđ eſt ignotū nāl'r: p illud qđ eſt manifeſtius. Et ſꝫm hunc modū vſitat̄ in deſcriptionibus ⁊ diffōnib⁹ via diuiſionis ⁊ exēplificatiōis. Qm̄ termin⁹ medi⁹ in iſtis ē idē: ⁊ eſt ꝙ illđ qđ trāſmutat̄ ſtati ſepat̄ ab eo a quo trāſmutat̄: ⁊ venit ad illđ ad qđ trāſmutat̄: cū nō ſit mediū iter illđ a quo trāſmutat̄ p̊: ⁊ illđ ad qđ tranſmutat̄ p̊: ſꝫ h̄ appet magl' in trāſmutatōe q̄ eſt i ſuba cū illic nō eſt mediū iter illđ a quo: ⁊ illđ poſtremū ad qđ ē trāſmutatio: ſꝫ p̄m mediū eſt in alijs trāſmutationib⁹: q̄ſi illđ ad qđ in hac trāſmutatōe. Iſta igitur trāſmutatio in duob⁹ extremis hꝫ diſpōneꝫ ſicut eſt diſpoſitio aliaꝝ tranſmutationū iter illud a quo ⁊ illud ad quod primo venit tranſmutatum.

Tranſmutatio in ſuba dr̄ ꝑncipaliter trāſmutatio. Ꝺ pp̄m dixit ſup̄ ꝯ.32. Et 5. ph. cō. 8. ⁊ i cō. 45. ifra vbi hꝫ ꝙ nō eſt trāſmutatio: ſꝫ eſt ſequēs trāſmutationem.

a T. c. 7. ⁊. 8.
b Nō eſt mediū iter ens ⁊ nō ens. Oppoſitū p̄ phy. 78. ⁊. 12. me. coīn. xj.
Nota q̄l'r in đſcriptiōib⁹ ⁊ diffōnibus vſitet̄ via diuiſiōis ⁊ exēplificatiōis. Uide ꝯſil'e p̄ poꝛ i digreſſione de ſyllđ hypothetico Et i. 2. phy. cō. 3. Et p̄ celi coīn. 2.

Ad idem.

¶ Ampli⁹ ⁊ ſꝫm vnāquāqꝫ accipiētib⁹ manifeſtū eſt: ſi qdē nec̄e eſt qđ mutatuꝫ eſt eſſe alicubi: aut ex quo mutatū eſt: aut i aliquo. Qm̄ autē ex quo mutatū eſt deficit. neceſſe eſt aūt eē alicubi: aut in h̄: aut i alio erit. Si qdē in alio vt in ipſo c. qđ in ipm̄ b. mutatū eſt iterū ex c. mutat̄ in b. nō eni erit habitum ipſi b. mutatio enim cōtinua eſt. Quare qđ mutatū eſt qn̄ mutatū eſt mutat̄ in qđ mutatū eſt. Hoc aūt ipol'e: nec̄e ḡ quod mutatum eſt eſſe in hoc in quod mutatum eſt.

¶ Et ēt hoc apparet illi q ꝯſiderauerit vnūquēqꝫ modū trāſmutationū: cū ſit nec̄ium ꝙ oē qđ tranſmutat̄ ſit in aliquo vbi: aut in aliqua re. Qm̄ cū ſeparat̄ ab illo a quo trāſmutat̄: nec̄e eſt vt ſit in aliquo vbi: aut i aliqua re: aut in hoc. Si igit̄ illud qđ transmutat̄ ad b. eſt in alio. U. g. in c. ſemp ēt tranſmutabunt̄ de c. ad b. qm̄ c. nō eſt ꝯtinuū ad b. ⁊ trāſmutatio eſt ꝯtinua. Un̄ nec̄e eſt vt illud qđ iā trāſmutat̄ cū trāſmutatū ē ſemp trāſmutet̄ ad illud ad qđ trāſmutat̄: qđ eſt ipol'e. Ergo nec̄e eſt vt illud qđ iā tranſmutatur ſit in illo ad qđ tranſmutatur.

¶ Demonſtratio probans ꝙ illud qđ mutatum eſt: eſt in eo in quod mutatum eſt.

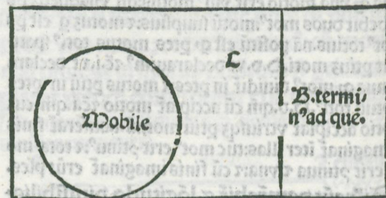

¶ Cū declarauit h̄ oñſiue: ⁊ poſt ſꝫm exēplificationeꝫ vult etiā declarare h̄ ducēdo ad incōueniens. ¶ Et dixit: ⁊ ēt ⁊c̄. i. ⁊ nō ſolumō appet hoc i alijs trāſmutationibus: ex hoc qđ appet in trāſmutatiōe que eſt in ſuba: ſed hoc appet veriſil'r in oībus trāſmutationibus: qm̄ oē trāſmutatū cū trāſmutat̄ venit in aliđ ab eo a quo trāſmutat̄: aut vbi: aut aliđ: aut q̄le: aut q̄ntū. ¶ D. d. qm̄ cuꝫ ſepat̄ ab illo ⁊c̄. i. ⁊ hoc qđ diximus nec̄e eſt: qm̄ cū trāſmutatū ſeparat̄ ab eo a quo trāſmutat̄ neceſſe eſt vt ſit in aliquo: ⁊ illud aut erit ad qđ eſt tranſmutatio p̊mo: aut erit aliud ab eo ad qđ eſt trāſmutatio nō p̊mo. ¶ Et cū dixit: aut i hoc: intēdit illud ad qđ trāſmutatū tranſmutatur p̊mo. ¶ Et cum dixit: aut in alio: intendit ab eo ad qđ eſt trāſmutatio nō p̊mo: qđ eſt mediū in tranſmutationibus hn̄tib⁹ mediū: aut illud ad qđ eſt trāſmutatio poſtremo in trāſmutationibus q̄ ſunt ſꝫm ꝯtinuū vl' habitū. ¶ Et cū dixit: ꝙ cū trāſmutatū ſepat̄ ab eo a quo trāſmutat̄: ⁊ eſt in aliquo aut in illo ad qđ eſt trāſmutatio p̊io: aut in alio: dixit: ſi igit̄ illđ qđ trāſmutat̄ ad b. ⁊c̄. i. ponat̄ igit̄ aliqđ trāſmutatū ſepari ab eo a quo trāſmutat̄ ⁊ venire ad illđ ad qđ trāſmutatio eſt p̊io ⁊ ſit b. ⁊ ponat̄ ꝙ cū h̄ trāſmutatū trāſmutet̄ ad b. qđ eſt in alio. U. grā. in c. ſequit̄ neceſſario vt ſemp in c. trāſmutet̄ ad b. ⁊ vt in b. ſit iaꝫ trāſmutatū. ¶ Deinde dedit cām in h̄ ⁊ dixit: qm̄ c. non eſt cōtinuuꝫ ad b. ⁊c̄. i. ⁊ neceſſe eſt vt ſit in c. ꝯtinue trāſmutatiōis: qꝛ c. nō eſt cōtinuū ad b. vt tranſmutatū ſit in eo q̄ſcēs: ⁊ cū in c. nō fuerit q̄ſcēs: neceſſario eſt in eo trāſmutatū. ¶ Et cū declarauit h̄ dedit ipoſſibile qđ ſeqtur ſi trāſmutatuꝫ fuerit in aliq̊ alio ab eo ad qđ eſt trāſmutatio p̊mo: ⁊ dixit: ḡ nec̄e eſt vt illud qđ iā tranſmutatū eſt ⁊c̄. i. ergo nec̄e eſt vt trāſmutatū trāſmutet̄ ſemper ad illud ad qđ iaꝫ trāſmutabat̄: ⁊ cū poſuit ꝙ eſt in p̊mo a quo trāſmutatur: ſequit̄ vt trāſmutet̄ ad illud ad qđ trāſmutabat̄: ⁊ ſic ambulās ad aliquē locū eſt in illo loco duꝫ ambulat ad ipſum: ⁊ cū cōtingit ei in hoc impol'e, ſequit̄: vt trāſmutatū in p̊mo cū trāſmutat̄ ſit iā trāſmutatū: qm̄ ſeq̄t̄ ſi h̄ nō fuerit vt trāſmutatū tranſmutet̄ ad illđ in quo eſt. ſ. trāſfert̄ ad illđ in quo eſt aut tranſfertur cum tranſlatum eſt: ⁊ ſic preteritum erit futurū. ¶ Et cuꝫ declarauit impoſſibile qđ ſeqtur hoc: dedit ꝯcluſionē que eſt ꝯtradictoria impoſſibili: ⁊ 42

fibili:⁊ dixit:ergo necesse est vt illud qꝺ transmutat̃ sit in illo ad quod transmutatur prima.

Factū cū factū est hꝫ eē: ⁊ corruptum cū corruptū est hꝫ nō eē,

¶ Manifestū igit̃ est ⁊ qꝺ factū cū factū est erit: ⁊ qꝺ corruptū est cū corruptuꝫ est non erit. Uniuersalr̃ aūt dictū est ⁊ de oi mutatione: ⁊ maxime est manifestū in ea que est ꝭꝫ ꝯdictionē. Qꝺ qdē igr̃ ꝙ mutatū est: cū mutatū est primū in illo est:manifestū est.

¶ Manifestū est igit̃ ꝙ illud qꝺ fuit est cuꝫ fuit ens: ⁊ illud qꝺ corrūpit̃ nō ē ens. Qm̄ iaꝫ diximꝰ vl̃r in oi trāsmutatiōe: ⁊ h̄ manifestius ē in ea q̄ est ꝭm ꝯtradictionē. Manifestū est igit̃ ꝙ illud qꝺ trāsmutatū ē in initio trāsmutatōis est in illo ad qꝺ trāsmutat̃.

43\. ¶ Uult notificare ꝙ hoc qꝺ intendebat declarare est manifestū in trāsmutatione:que est in ꝯtradictoria ex declaratione:que cōtinet alias trāsmutatiōes. Et si manifestius est in hac trāsmutatione.s.que fit ꝭm cōtradictoria:qm̄ hoc est manifestū ꝑ se:⁊ in alijs ꝑ mediū. ¶ Et quasi dicit:manifestuꝫ est igit̃ in alijs trāsmutatiōibus ꝙ illud qꝺ iā trāsmutatū est in initio trāsmutatiōis est in illo ad qꝺ trāsmutat̃:queādmodū apparet in hac trāsmutatiōe:que est ꝭm ꝯdictioneꝫ:lꝫ hoc sit manifestius in hac trāsmutatione. ¶ D.d.manifestū est igit̃ ⁊c̃.i.manifestū est igit̃ ꝙ illud qꝺ generat̃ est ens in initio cū fuerit in ente ⁊ separat̃ a nō ente:⁊ silr̃ illud qꝺ corrumpit̃ in initio eius cū corrumpit̃ est in nō ente:⁊ hoc intēdebat cū dixit:⁊ illud qꝺ corrūpit̃ nō est ens. ¶ D.d.iam igit̃ diximus vl̃r in omni trāsmutatione.i.iaꝫ declarauimus hoc:lꝫ sit manifestius in trāsmutatione in substantia:⁊ causa in hoc est:q̄ꝛ non habet medium.

¶ In quo aūt primo mutatū est qꝺ mutatū est nec̃e ē atomū eē. Dico āt primū qꝺ nō ꝑ alterꝫ aliqd ipsiꝰ eē hꝰ sit. Sit igit̃ diuisibile qꝺ est a.c. ⁊ diuidat̃ ꝭꝫ b. si qdeꝫ igit̃ in a.b. mutat̃ est aut iterꝫ in b.c. nō vtiqꝫ in p̃io qꝺ est a.c. qꝺ mutatū est erit. Si āt trāsmutat̃ in vtroqꝫ:nec̃e est eni in vtroqꝫ trāsmutatū esse aut trāsmutari: ⁊ vtiqꝫ i toto trāsmutabit̃:sed erat mutatū. Eadē rō aūt est ⁊ si: in hoc qdem mutat̃:in hoc aūt mutatum est. Erit enim aliqd primo prius:quare nō erit vtiqꝫ diuisibile in quo mutatum est.

¶ Et illud in quo fuit trāsmutatum in initio trāsmutatiōis:nec̃e est vt sit idiuisibile. Et itelligo ꝑ initiū illꝺ qꝺ ē tale:nō ꝑꝑ h̄ ꝙ aliꝺ est tale. Sit ḡ a.c. diuisibile: ⁊ diuidat̃ in b. si igit̃ trāsmutat̃ in a.b. ⁊ in b.c. tūc initium trāsmutatiōis nō erit in a.c. Qm̄ in vtroqꝫ aut trāsmutatū ē:aut adhuc trāsmutat̃. vn̄ nec̃e est vt in toto trāsmutet̃:sꝫ iā trāsmutatū est. Et ista eadeꝫ rōcinatio seq̃t̃ si aliqd ꝑ parte trāsmutet̃: ⁊ pro parte trāsmutatum est. Qm̄ seqtur vt sit prius primo: vn̄ nec̃e est vt idem in quo est res non sit diuisibile.

¶ Demr̃atio oñdens ꝙ id in quo aliqd p̊ mutatū est nō ē tp̄s:neqꝫ aliqd diuisibile:sꝫ istans ⁊ idiuisibile.

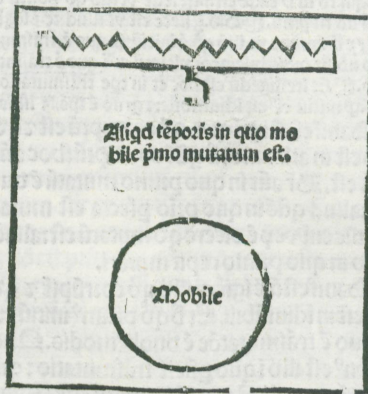

¶ Cū declarauit ꝙ in initio eiꝰ qꝺ trāsmutat̃ res trāsmutabilis venit in illꝺ in q̊ trāsmutat̃ : vult declare ꝙ initiū illiꝰ in qꝺ ē trāsmutatio ē idiuisibile. ¶ Et dixit.illꝺ in quo ⁊c̃.i.⁊ illꝺ in quo trāsmutatū erit in initio trāsmutatiōis:nec̃e ē vt sit idiuisibile:⁊ silr̃ id ad qꝺ ꝑuenit:⁊ hec est cā in h̄ ꝙ finis ⁊ p̄nm trāsmutationis sint idiuisibilia. ¶ Et cū dixit ꝙ initiū eius in qꝺ trāsmutatū trāsmutat̃ ⁊ finis eiꝰ dꝫ eē idiuisibile exposuit illꝺ qꝺ itēdit:⁊ dixit ⁊ itelligo ꝑ p̄m ⁊c̃.i. ⁊ itelligo ꝑ p̄mū illꝺ qꝺ dr̃ trāsmutari:nō q̄ꝛ aliq̄ ꝑs eiꝰ ē talis.p̄mū.n.ē illꝺ qꝺ nō p̄dicat̃ ꝺ aliq̄ ꝑꝑ aliꝺ. 44.

¶ D.icepit declare ꝙ p̄mū qꝺ tale dꝫ eē idiuisibile: ⁊ dixit:sit igit̃ a.c.⁊c̃.i.dico ꝙ initiū eiꝰ in qꝺ trāsmutat̃ dꝫ eē idiuisibile;si aūt sit diuisibile ⁊ sit a.c.⁊ diuidat̃ i b.dico igit̃ ꝙ si magnitudo a.b c.fuerit diuisibilis:nec̃e ē vt trāsmutatū sit trāsmutatū i vtraqꝫ ꝑte a.b.c.aut adhuc trāsmutet̃. Si āt trāsmutatuꝫ ē in vtraqꝫ ꝑte:tūc trāsmutatio eiꝰ i a.b.c.toto nō erit p̄ma. Sꝫ positū ē ita:qꝺ est icōueniēs. Et si i vtraqꝫ adhuc trāsmutet̃ ⁊ nō est trāsmutatū ꝯtinget vt i toto trāsmutet̃. Sꝫ positū est ipꝫ iā transmutatū esse. ¶ Et h̄ itēdebat cū dixit:si igit̃ trāsmutatū.i.si igr̃ trāsmutatū i vtraqꝫ ꝑte a.b.c.nō v̾e dr̃ iā eē trāsmutatū:qm̄ seq̃t̃ ex eo vt nō sit initiū trāsmutatiōis:sꝫ semꝑ trāsmutat̃:ḡ nec̃e ē vt sit in toto.s.in a.c.sꝑ trāsmutari:q̄ꝛ nec̃e ē vt sit in vtroqꝫ:aut v̾e dicat̃ sꝑ trāsmutari:aut iā trāsmutatū eē. Si igr̃ nō v̾e dr̃ iā trāsmutatū eē:nec̃e est vt in vtraqꝫ trāsmutet̃:ḡ i toto ē tale.s.trāsmutari. Et positū ē ꝙ i toto trāsmutat̃:ḡ i eodē sꝑ trāsmutat̃:⁊ est trāsmutatū isil̃:qꝺ est ipoſſe. ¶ Et abbreuiatio hꝰ demr̃atōis ē tal̃. Nec̃e ē vt illꝺ qꝺ trāsmutat̃ in tota magnitudie sit i vtraqꝫ ꝑte.s. cū ē i altera ꝑte:aut nōdū trāsmutat̃:aut iā trāsmutatū ē:aut sꝑ trāsmutat̃. Si āt nōdū trāsmutat̃.ḡ est qescēs i oibꝰ ꝑtibꝰ magnitudis:⁊ i toto iā trāsmutatuꝫ ē: ⁊ h̄ ē icōueniēs. Et si iā trāsmutatū ē i vtraqꝫ:tūc in magnitudie iā trāsmutatū ē nō in p̊:⁊ si i eis sꝑ trāsmutet̃:ḡ in a.b.c.toto trāsmutat̃. Sꝫ positū ē iā trāsmutatū eē:ḡ i eodē trāsmutat̃:⁊ ē iā trāsmutatū:⁊ h̄ est ipoſſe. ¶ Sꝫ Ar.tacuit diuisionē dicētē:ꝙ i vtraqꝫ erit qescēs:q̄ꝛ ē māifesta:⁊ q̄ꝛ iā visus ē i hac ꝑpōne i initio hꝰ tractatꝰ. ¶ D.d.⁊ ista eadē rōciatio seʳ ⁊c̃.i.

Abbreuiatio rationis.

ꝛ istud ipoſſe ſeqtur ēt ſi poſuerimus ipm in vna pte iā trāſmutatū eē ꝛ in alia adhuc trāſmutari. U.g. in parte a.b. iā trāſmutatū eē: ꝛ i pte b.c. adhuc trāſmutari: qm̄ rō in h eadē eſt. ſ. qꝛ ſeqꝛ vt illō qō poſitū ē p̄mū nō fit p̄mū. ¶ D.d. ḡ nece eſt vt illud ꝛc. i. ſeqꝛ igiꝛ ex h ſmone vt illō qō ē initiū: in quo ē trāſmutatio nō ſit diuiſibile: neq; vltimū ei⁹ i quo ē trāſmutatio. ¶ Et itelligēdū eſt hoc ēt in tpe trāſmutationis. ſ. ꝙ initiū ei⁹ eſt idiuiſibile: ꝛ ꝙ nō ē tps: ſ; iſtās.

Initiū trāſmutatōis eſt indiuiſibile.

¶ Manifeſtū igiꝛ qꝛ ꝛ qō corruptū eſt ꝛ qō fcm̄ eſt in athomo: h qdē corruptū: hoc aūt fcm̄ eſt. Dr̄ aūt in quo primo mutatū ē dupl'r: aliud qdē in quo pᵣio pfecta eſt mutatio: tūc eni veꝝ ē dicere qō mutatū eſt: aliud vero in quo primo cepit mutari.

Qō ē factū ꝛ corruptū eſt in idiuiſibili.

¶ Manifeſtū ē igiꝛ ꝙ illō qō corrūpiꝛ ꝛ qō eſt: eſt in idiuiſibili. Et h qō dicim⁹ initiū ei⁹ in quo ē trāſmutatōe ē duob⁹ modis. Quorū vn⁹ eſt illō i quo pficiꝛ trāſmutatio: qm̄ tūc dr̄ vere aliqd iā trāſmutatū eſſe. Alius ṽo eſt illud in quo incepit trāſmutatio.

45 ¶ Iſta demr̄atio p̄dicta eſt in trāſmutatiōibus diuiſibilibus: que hn̄t pnᵐ ꝛ finē. trāſmutatiōes ṽo diuiſibiles. ſ. que ſūt i idiuiſibili. U.g. gnātio ꝛ corruptio ſunt in fora: ꝛ fora eſt idiuiſibilis. Manifeſtū eſt igr̄ de eis ꝙ iſte trāſmutationes ſunt in reb⁹ idiuiſibilibus. ¶ D.d. manifeſtū eſt igiꝛ ꝛc. i. manifeſtū ē igiꝛ ꝙ illud qō corrūpiꝛ: corrūpiꝛ in idiuiſibili: ꝛ illō qō fit: fit in idiuiſibili. ¶ Et nō intēdit ꝙ hoc apparet ex p̄dicta demr̄atione. nā gnātio ꝛ corruptio nō ſunt diuiſibiles ita ꝙ habeāt pnᵐ ꝛ finē: ſed forte trāſmittit nos ad hoc qō dcm̄ eſt prius ꝙ gn̄atio ꝛ corruptio ſunt fines trāſmutatiōis. Et decl'atū ē h ꝙ finis trāſmutatiōis eſt idiuiſibilis. ¶ Et itelligo per trāſmutationē illō cui⁹ finis ē gnātio ꝛ corruptio. ſ. trāſmutationē alteratiōis: ꝛ gn̄atio eſt finis alteratōis ꝛ nō eſt trāſmutatio: ſ; eſt ſequēs trāſmutationē: qꝛ nō diuidiꝛ in magis ꝛ min⁹: qꝛ nō itelligiꝛ hō eſſe magis q̃ hō: neq; equ⁹ eſt magis q̃ equus: ſicut itelligiꝛ albedo magl q̃ albedo: ꝛ iō gnātio ꝛ corruptio nō ſūt motus: neq; exiſtūt p ſe: ſed ſequūꝛ motū: ꝛ iō forte itendit p idiuiſibile in gnōne ꝛ corruptione formaꝝ. ¶ D.d. ꝛ h qō diximꝰ ꝛc. i. ꝛ dixit hoc: qꝛ nō eſt locutus niſi in pnᵒ tm̄: qm̄ demr̄atio ſup ea eadē eſt: ꝛ forte hoc nomē p̄mū i idiomate eoꝝ ſignāt pnᵐ ꝛ finē.

Forma ē idiuiſibil'. Idē 3. ph. cō. 68.

Documētū.

Nō itell'r hō magis q̃ hō nec equ⁹ magis q̃ equ⁹: ſic itell'r albedo magis q̃ albedo.

¶ Scdm̄ qdē igiꝛ finē mutatiōis qō primū dr̄ exiſtit ꝛ eſt: ↄtingit. n. pfici mutationē ꝛ eſt mutationis finis: qō oñſum eſt idiuiſibile eē pp id qō finis. Qō aūt h; pricipiū oio nō eſt. nō. n. principiū eſt mutatiōis: neq; in quo primo qs mutabiꝛ. Sit enim primū in quo ſunt a.d. h igiꝛ idiuiſibile nō eſt: accidit eni habita eē ipſa nūc: ampli⁹ ſi i c.a. tpe oino qeſcit: ponaꝛ. n. qeſcēs ꝛ i a. qeſcit. Quare ſi ipartibile eſt. a.d. ſiml' qeſcit ꝛ mutatū eſt. In. a. qdē eni qeſcit. d. aūt mutatū eſt.

Dat vltimū motus ꝛ non primum.

¶ Primū ṽo qō dr̄ pp cōplemētū trāſmutationis eſt exñs p ſe: qm̄ poſſe eſt vt pficiaꝛ trāſmutatio: ꝛ vltimū trāſmutatiōis ē illud qō iā declarauim⁹ eē idiuiſibile: qꝛ eſt finis. Primū ṽo qō dr̄ p pricipio nō ē ens oio: qm̄ trāſmutatio nō habebit principiū: neq; erit ex pᵣio tpe aliqd in quo tranſmuteꝛ res. Sit igiꝛ primū a.d. iſtud igiꝛ primū nō eſt idiuiſibile: qm̄ ſeqꝛ in oi idiuiſibili vt inſtantia ſint ſeſea. Et ēt ſi in tpe toto c.a. fuerit qeſcens ponemus ipſum eſſe quieſcens in a. ēt ſequiꝛ igiꝛ ſi a.d. fuerit qeſcēs ꝛ idiuiſibile: vt ſit qeſcēs ꝛ iā trāſmutatū iſimul. Qm̄ in a. erit qeſcens ꝛ in d. erit iā tranſmutatum.

Nō finis in idiuiſibili cōſiſtit.

¶ Cū declarauit ꝙ in p̄ncipio eius qō trāſmutatur: ſeparaꝛ ab eo in quo trāſmutaꝛ: veniet in illō in quo primo tranſmutaꝛ: ꝛ ꝙ initium ꝛ finis trāſmutationis ſunt idiuiſibilia: vult declarare ꝙ initiū trāſmutationis nō eſt in actu: ſed in potētia: ꝛ ſimil'r initiū eius in quo eſt trāſmutatio nō eſt in actu: ſ; in potentia: finis aūt trāſmutatōis in actu eſt ꝛ demōſtrato: ꝛ ſil'r finis eius in quo eſt trāſmutatio. Qm̄ ſi eſt neceſſe vt trāſmutatū in initio trāſmutationis ſit in illo in qō trāſmutaꝛ. Et nō trāſmutaꝛ niſi in idiuiſibili: ꝛ initiū eius in quo trāſmutaꝛ eſt idiuiſibile. Seqtur vt nō trāſmutaꝛ in initio trāſmutationis. Et cū in trāſmutato nō iueniꝛ trāſmutatio niſi ſit iā tranſmutatū: manifeſtū eſt ꝙ trāſmutatio nō h; p̄ncipiū niſi trāſmutatio eſſet cōpoſita ex idiuiſibili: ꝛ tēpus ſimil'r. Ergo iſtud p̄ncipiū neceſſario eſt in potētia: ꝛ eſt illud de quo declaratū eſt in ſmone p̄dicto ipſuꝫ eſſe idiuiſibile. ¶ Et expoſitores dubitabāt in hoc: qꝛ exiſtimabāt ꝙ iſti ſermones ſunt cōtradictoꝝ. ſ. dicēs ꝙ eſt idiuiſibile: ꝛ dicēs ꝙ nō eſt ens: ꝛ non ſūt cōtradictoꝝ niſi eēt declaratum ꝙ nō eſt ens oino. S; nō fuit declaratū niſi ꝙ eſt nō ens in actu: ꝛ hoc ignorāt oēs expoſitores in hoc loco: ideo inuenimus Alexan. trāſtuliſſe declarationē ad tempus. ſ. hoc qō declarauit ꝙ initiū trāſmutationis eſt indiuiſibile. ¶ Deinde. d. ipſum eē nō ens: ꝛ forte intendit p hoc qō declarauit ipſuꝫ eſſe idiuiſibile: ipſuꝫ eſſe nō ens in actu: ꝛ quaſi dicit: ſi iſtud p̄ncipiū fuerit ens i actu neceſſe eſt vt ſit idiuiſibile. ¶ Deinde declarauit ꝙ ſi fuerit idiuiſibile: nece eſt vt nō ſit ens: ꝛ ſi ponatur eſſe accidet impoſſe: ꝛ iſte modus declaratōis eſt modus verus. ¶ Expoſitores autē nō fecerūt differentiā iter ſermonē de p̄ncipio ꝛ fine in hac itentione: ꝛ dixerūt quomō motus habebit finē ꝛ non habebit p̄ncipiū: ꝛ hoc qō exiſtimauerūt de hoc eſt in pᵒ aſpectu a deceptione. ¶ Deinde. d. p̄mū ṽo ꝛc. i. idiuiſibile ṽo qō dr̄ de fine trāſmutationis: ꝛ fine ei⁹ in quo eſt trāſmutatio eſt exiſtēs in actu: ꝛ pōt demōſtrari. ¶ Et cum narrauit hoc dedit cām ꝛ dicit: quoniam poſſibile eſt vt perficiaꝛ ꝛc. i. ꝛ hoc eſt ita: qꝛ trāſmutatū poteſt pfici in ſua trāſmutatione: ꝛ pfectio trāſmutationis eſt res exiſtēs in actu ſicut alie perfectiones: ꝛ demōſtrata magis q̃ in vno iſtanti. ¶ Et hoc manifeſtū eſt in omni trāſmutatione: qm̄ pfectio in vbi eſt ſupius: ꝛ in q̄litate eſt albū ꝛ nigrū: ꝛ in q̄titate eſt q̄titas terminata. Iſta igiꝛ inqt ſunt in actu: ideo finis in eis q̄ eſt idiuiſibilis ꝛ ē vltimū trāſmutationis eſt ens in actu: p̄ncipium ṽo trāſmutationis qꝛ nō eſt p̄ncipiū alicuius pmanentis: ſicut eſt diſpō in p̄ncipio linee: ꝛ illō qō ē ei in actu ē ipa trāſmutatio: ꝛ in

46

Perfectio trāſmutationis ē res exiſtens in actu: ſicut alie pfectiōes ꝛ demōſtrata magis q̃ in vno inſtanti.

tio:⁊ in trāſmutatione non ē initium nāliter:neceſſe eſt vt iſtud ꝑncipiū nō ſit ens neq3 exñs. Cū igitᷣ poſuit ꝙ poſſe eſt vt ꝑficiatᷣ trāſmutatio trāſmutatōis: ⁊ ꝙ iſta ꝑfectio ē in actu:⁊ ꝙ h3 finē:fuit neceᷤ vt finis ei⁹ ſit in actu:ſicut ē finis linee ⁊ finis ſupficiei.

⸿ Et cā in h ē q2 motus ⁊ tp̄s non hn̄t ſitum:⁊ linea h3 ſitu3:declaratū ē ꝙ ē indiuiſibilis:ḡ finis motus indiuiſibilis ē in actu. ⸿ D. reuerſus ē ad principiū mot⁹ de quo declaratū ē ꝙ ſi fuerit ens nō erit indiuiſibile:⁊ ꝺclarauit ip̄m eē non ens niſi in potētia.ſ. ſm ꝙ inſtās ē in tpe:⁊ dixit:p̄mū vō ⁊c̄.i. ꝑncipiū vō trāſmutatiōis de q̄ diximꝰ ꝙ ſi fuerit ens qꝺ nō erit diuiſibile:nō ē neceᷤ vt ſit ens oīno:q2 ē īdiuiſibile in ſua nā.ſ. ꝑnm ſm ꝙ ē ꝑnm. ⸿ D.d. qm̄ transmutatio nō hēbit ꝑnm ⁊c̄.i. qm̄ trāſmutatio nō hēbit ꝑncipiu3 q̄ eſt trāſmutatio:nā ꝑnm ē īdiuiſibile:⁊ trāſmutatio eſt diuiſibilis:neq3 ēt in h tpe qꝺ ē īdiuiſibile cadit trāſmutatio:qm̄ tranſmutatio ē diuiſibilis:⁊ non cadit niſi in tpe:vt ꝺclaratū ē in initio iſtius tractat⁹:⁊ h intēdebat cū dixit:ſit igitᷣ p̄mū ⁊c̄.i. ſit igr̄ p̄m eius in quo ē trāſmutatio. U.g. p̄m ſpatij a.d. ⸿ D.d. iſtud p̄mū igr̄ ⁊c̄.i. ſeqᷣ igitᷣ vt p̄mū ſpatij in quo ē motus in actu nō ſit īdiuiſibile:ſ3 diuiſibile neceᷤio. ⸿ Et cū narrauit ꝙ iſtud p̄mū d3 eē diuiſibile ex ꝯrio p̄mo: qꝺ ē ꝑnm eius in quo ē motio moti ī initio ei⁹ qꝺ mouetᷣ:⁊ ē ꝑnm motus ꝺdit impoſſibilia ꝯñā ſi ponatᷣ īdiuiſibile:⁊ dixit:ſeqᷣ ſi fuerit īdiuiſibile ⁊c̄.i. qm̄ ſi p̄mū ei⁹ in quo demr̄atᷣ mot⁹ fuerit īdiuiſibile:ita ꝙ ſit ꝑs mot⁹:ꝯtigit motū īueniri ī ſpatio īdiuiſibili:⁊ tpe īdiuiſibili.ſ. inſtāti:⁊ ſic tp̄s ⁊ mot⁹ erunt ꝯpoſita ex īdiuiſibilib⁹:qꝺ ē ipoſſe. ⸿ D.d. ⁊ ēt ſi ī tpe c.a. ⁊c̄.i. ⁊ ſi ꝑs tpis in q̄ ē initiū q̄etis fuerit ꝑs in q̄ ē vltimū mot⁹:ſ3 ꝙ eſt aliqꝺ īdiuiſibile cū īſtans nō ſeqᷣ inſtās:neq3 īter finē q̄etis ⁊ initiū mot⁹ ē tp̄s:manifeſtū ē ꝙ ſi in hac ꝑte tpis indiuiſibilis fuerit poſſis mot⁹:poſſis erit q̄es:⁊ ſic res erit mota ⁊ q̄eſcēs ī eodē:q2 finis eſt q̄etis ⁊ initiū mot⁹. Ponatᷣ igitᷣ.ſ. motū moueri in toto tpe a.d. ⁊ ponatᷣ ēt ip3 q̄eſcere ī fine iſti⁹ tpis.ſ.d. mouetᷣ igr̄ ēt ī initio ei⁹ qꝺ ē a.ḡ neceᷤ eſt ſi ille finis ⁊ initiū qꝺ ē īdiuiſibile poſſ3 ī eo fieri mot⁹ ⁊ q̄es:vt illꝺ qꝺ mouetᷣ in eo ſit q̄eſcēs ⁊ motū inſil:qm̄ in a.d. qꝺ eſt īdiuiſibile erit q̄eſcēs ſ3 ꝙ eſt finis q̄etis:⁊ erit in a. motū ſ3 ꝙ eſt initium mot⁹:⁊ ſic in eadē re erit q̄eſcēs ⁊ motū inſimul.

⸿ Demr̄atio p̄ma ſumpta ex ꝑte tpis oſtēdēs ꝙ nō eſt accipe p̄mū in quo mutatū eſt ex ꝑte ꝑncipij.

C. Tempus A. B. D.

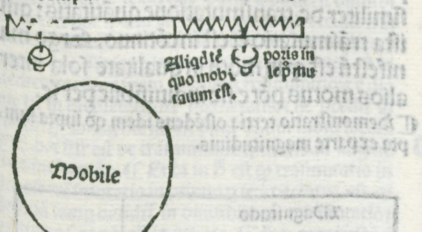

⸿ Qm̄ aūt non eſt īpartibile:neceᷤ eſt diuiſibile eſſe:⁊ in quolib3 b⁹ mutatū eē. Diuiſo enī3 ipſo a.d. ſi q̄dem in neutro mutatū eſt: neq3 in toto. Si autē in ambobus mutatᷣ ⁊ in oī. Si vō in altero tm̄ mutatu3 eſt:nō in toto primo. Quare neceᷤ eſt in quolib3 mutatū eſſe. Manifeſtū igitᷣ eſt ꝙ nō eſt in quo p̄mo mutatū ē:infinite.n. diuiſiones ſunt.

⸿ Si igitᷣ a.d. nō ē indiuiſibile:neceᷤ eſt vt ſit diuiſibile:⁊ in quol3 iſti⁹ accipiatᷣ trāſmutabitᷣ in eo qn̄ a.d. diuidetᷣ. Si igitᷣ nō trāſmutetur neq3 ī altera duarū partiū:ḡ neq3 in toto trāſmutabitᷣ. Et ſi in eis ſemꝑ trāſmutatᷣ iſta erit diſpō eius ī toto. Et ſi trāſmutatur ī altero nō erit primū eius ī quo trāſmutatur totum. Ergo neceſſe ē vt trāſmutetᷣ in quocunq3 eius accipiatur. Ergo manifeſtu3 eſt ꝙ nō eſt primum eius in quo tranſmutatur. Quoniam diuiſio eius eſt infinita.

⸿ Dicit:ſi igr̄ a.d. ī q̄ poſuim⁹ ꝑnm trāſmutatōis exñs in actu nō fuerit īdiuiſibile:neceᷤ ē vt ſēꝑ diuidatᷣ ī diuiſibile:⁊ vt ī q̄lib3 ꝑte ponatᷣ trāſmutari in actu: neceᷤ ē vt ꝑus trāſmutetᷣ.ſ. ꝙ añ hāc trāſmutatione3 poſitā ſit trāſmutatio. Qm̄ magnitudo in q̄ poſita ē trāſmutatio ē diuiſibilis neceᷤio. ⸿ Et h itēdebat cū dixit:cū diuidatᷣ a.d. ⁊ cū narrauit ꝙ cū trāſmutatᷣ ī hac magnitudīe:neceᷤ eſt vt ſit trāſmutatū ī ꝑtibus: īcepit declarare h ⁊ dixit:⁊ ſi nō trāſmutatᷣ ⁊c̄.i. ⁊ cū poſuerim⁹ ꝙ p̄mū ei⁹ ī q̄ demr̄atᷣ trāſmutatū ⁊ ei⁹ ī quo ē trāſmutatio ē diſibile. ⸿ U.g. a.d. didetᷣ ī b. ſi igitᷣ nō trāſmutatᷣ in altera ꝑte.ſ. in a.b. b.d. ḡ neq3 ī tota magnitudine a.d. qꝺ eſt ꝯ poſitū:⁊ trāſmutatᷣ ī eis ſꝑ:tūc diſpō ei⁹ ī toto erit talis:ſ3 poſitū ē ꝙ iſta trāſmutatio eſt ꝑnm trāſmutatōis:⁊ h eſt ipoſſe. Et ſi trāſmutatᷣ ī altera ⁊ nō ī reliq̄:tūc totū nō erit ꝑnm ei⁹:in quo trāſmutatᷣ:ſ3 poſitū ē p̄mū:⁊ h eſt incōueniēs. ⸿ Et h intēdebat cū dixit:⁊ ſi trāſmutatᷣ ī altera ⁊c̄. ⁊ cū ſit ipoſſe vt in vtraq3 ſit q̄eſcēs:aut ī eis ſꝑ trāſmutetᷣ ⁊ ī alia ñ trāſmutatᷣ:ſeqᷣ ex h vt ī vtraq3 ſit iā trāſmutatū:⁊ dixit.ḡ neceᷤ ē ⁊c̄.i. queq3 ꝑs accipiatᷣ ex illo p̄mo:neceᷤ eſt vt trāſmutatū in eo ſit ia3 trāſmutatū.ḡ trāſmutatio erit añ trāſmutatione3:⁊ añ hāc alia ſicut eſt diſpō in diuiſiōe magnitudinis in infinitū:⁊ hoc intendebat cū dixit.ḡ manifeſtum eſt ⁊c̄.i. ergo manifeſtū eſt ꝙ in eo nō eſt ꝑncipiū ei⁹ qꝺ trāſmutatᷣ:q2 diuiſio ei⁹ eſt in infinitum. 47

⸿ Neq3 itaq3 ī eo qꝺ mutatū eſt aliq̄d ipſi⁹ prius eſt qꝺ mutatū eſt. Sit enī d.3. qꝺ primo mutatū eſt ipſi⁹ d.h. oē enī diuiſibile eē demr̄atū eſt qꝺ mutatᷣ. Tp̄s aūt ī quo d.3. mutatu3 eſt:ſit in quo eſt bc. Si ḡ in omnī d.3. mutatū eſt in medio minus eſt qꝺ mutatū eſt:⁊ prius eſt ipſo d.3. ⁊ ite3 hoc aliꝺ: ⁊ illo alterū:⁊ ſic ſemꝑ:quare nihil eſt primum mutātis qꝺ mutatum eſt.

⸿ Neq3 ex illo qꝺ tranſmutatᷣ eſt aliq̄d qꝺ primū eius qꝺ trāſmutatᷣ. Sit ergo d.3. primum eius qꝺ trāſmutatᷣ ex d.h. qm̄ iam declarauimus ꝙ oē trāſmutatū eſt diuiſibile: ⁊ tp̄s ſit b.c. Si igitᷣ d.3. trāſmutatᷣ in h tpe: ḡ in ſua medietate erit illꝺ qꝺ trāſmutabatᷣ pri⁹:⁊ añ iſtud aliud minus prius:⁊ añ illꝺ

alind minus prius: ⁊ sic semper: vñ necesse
est vt in transmutato nō sit aliquid omnino
quod sit primum eius qđ transmutatur.

℃ Demonstratio secunda ostendens idez quod supra
sumpta ex parte mobilis.

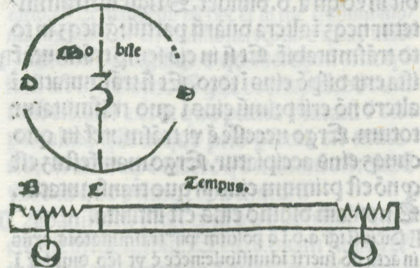

48. ℃ Uult declarare ēt ꝙ trāsmutatuz nō est aliqua ps
que sit ṗmū eius qđ trāsmutat͛.i.ꝙ ante ipsum non
est alia pars que dicat͛ trāsmutari:qm̄ aūt trāsmuta
tum dz hēre partē:manifestū est ex predictis.naz oē
trāsmutabile est diuisibile:qm̄ vͦo in ista diuisiōe nō
inuenit͛ pars ṗma:manifestū est ex hoc qđ est decla/
ratū:ꝙ trāsmutatio ⁊ tp̄s ⁊ transmutatio oīa sunt de
nā ꝯtinui:⁊ ꝙ ꝯtinuū semp diuidit͛ in diuisibile. Et
qꝛ diuisibilitas moti est manifestioꝛ ex diuisibilita/
te eius in quo mouet͛:incepit declarare ꝙ si eēt hoc
ṗmū trāsmutatū:tūc esset ṗma lōgitudo:⁊ ṗmū tp̄s:
sz qꝛ h̄ est manifestius in tp̄e. ℃ Dixit:nec sit ex illo
qđ trāsmutatū est ⁊c̄.i.neq̃ȝ in trāsmutato iuenit͛ ps
q̄ sit p̊ᵐ ei⁹ qđ trāsmutat͛. ℃ D.posuit trāsmutatū de
hoc:⁊ posuit ptē illi⁹ p̊.d.z.vt declararet ducendo ad
icōueniēs:ꝙ ista ps nō ē p̊ᵐ:⁊ dixit d.z.⁊c̄.⁊ qꝛ aliqs
pōt dicere ꝙ ista pō nō est v͛a:nisi eēt vez ꝙ oē trāś
mutatū est diuisibile:dixit qm̄ iā declarauim⁹ ꝙ oē
Supra.32. trāsmutabile est diuisibile.Et cū posuit h̄:⁊ iā decla
rauit ꝙ oē trāsmutatū trāsmutat͛ in tp̄e:nec̄e est vt
ista ps trāsmutet͛ in tp̄e:⁊ dixit:⁊ tp̄s in quo trāsmu
tat͛ sit b.c.i.⁊ cū declarauit ꝙ ista trāsmutatio dz eē
in tp̄e:sit igit͛ illđ tp̄s ps d.z.trāsmutat͛ b.c. ℃ D.d.
si igr̄ d.z.⁊.c.scz ps trāsmutati:quā posuim⁹ p̊ᵐ ei⁹ qđ
trāsmutat͛:tūc i medietate isti⁹ tp̄is erit illđ qđ trāś/
mutat͛ de illa pte minus.Qm̄ illud qđ trāsmutat͛ in
minoꝛi tp̄e est min⁹.s.in eq̄li velocitate.Et erit trāś/
mutatio:que est in medietate istius añ trāsmutatio/
nē:que est i toto illo tp̄e que posita est ṗma:⁊ sic erit
ṗma.Et qꝛ tp̄s diuidit͛ in medietates in ifinitū:nec̄e
est vt diuidat͛ in minus:⁊ minus in minoꝛi ꝭm diui/
sionē tp̄is in ifinitū.Et silr̄ in ṗus ⁊ in prius prioꝛi:⁊
sic in ifinitū:⁊ cū declarauit ꝙ trāsmutatū nō habz
ṗmū:dixit:necesse est igit͛ ⁊c̄.i.sicut est necesse i ipsa
trāsmutatione:⁊ in eo in quo est transmutatio.

℃ Qꝛ igitur neq̃ȝ in eo qđ mutatur: neq̃ȝ in quo mutatur tēpoꝛe nihil prius: sit manifestū est ex his que prius dicta sunt. Ipsuz āt qđ mutatur: aut ꝭm qđ mutatur: non etiaz similr̄ se hēbit. Tria nāq̃ȝ sunt que dicunt͛ ꝭm mutationem. Qđ mutatur. Et in quo. Et in quod mutatur: vt homo: Tēpus: ⁊ album. Homo quidem igitur ⁊ tēpus diuisibilia sunt. De albo aūt alia rō est ꝓpter id qđ ꝭm accidens oīa diuisibilia sunt: cui eniz accidit album: aut quale illud diuisibile est. Qm̄ quecūq̃ȝ diuidunt͛ ꝭm seipsa diuisibilia: ⁊ nō ꝭm accidens: neq̃ȝ in his erit primū vt in magnitudinibus. Sit enim in quo est a.b. magnitudo: motus aūt sit ex b. in c. primuz. Igitur si quidē idiuisibile est b.c. impartibile impartibili erit coniunctuz. Si vͦo diuisibile: erit aliqđ ipsi c. prius in quo mutatū est: ⁊ illo iterū aliud: ⁊ sic semp: ꝓpter id quod nullo modo deficit diuisio. Quare non est primū in qđ mutatū est. Similr̄ aūt est ⁊ in q̄ititatis mutatione: ⁊ hec eni in ꝯtinuo ē. Maīfestū igit͛ ē: ꝙ i sola mutatiōe q̄ est ꝭm q̄litatē ꝯtingit idiuisibile per se eē.

℃ Manifestū est igit͛ ex dcis ꝙ neq̃ȝ ex trāsmutato: neq̃ȝ ex tp̄e: in quo ē trāsmutatio ē aliqd oīno qđ sit primū. Et illud ipsum in quo est trāsmutatio nō habet talē dispōnē. Sunt eni tria que sufficiunt in trāsmutatione.s.trāsmutatū: ⁊ illud in quo ē trāsmutatio: ⁊ ad qđ. V.g. homo: ⁊ tēpus: ⁊ albuz. Homo vero ⁊ tēpus sunt diuisibilia. Sermo aūt de albo est alius a sermone de istis: sed omnia sunt diuisibilia per accidēs. Illud enim cui accidit album ⁊ quale est diuisibile. In illis autē omnibus que dicunt͛ diuidi per se nō per accn̄s: nō est ēt primū. V. gr̄a. in magnitudinibus. Sit igit͛ a.b.c. magnitudo: ⁊ moueatur de a. ad b. primo motu. Si igitur a.b. fuit indiuisibile: tūc ipartibile sequit͛ ipartibile. Et si fuerit diuisibile tūc erit aliqd añ b. i qđ cecidit trāsmutatio: ⁊ ante illud aliud: ⁊ sic semper. Quoniā nō euadet a diuisione aliquo modo: nō est hoc primum eius in qđ cadit transmutatio. Et similiter de transmutatione quātitatis: qm̄ ista trāsmutatio ēt est in cōtinuo. Ergo manifestū est ꝙ in motu in qualitate sola inter alios motus pōt eē indiuisibile per se.

℃ Demonstratio tertia ostēdens idem qđ supra sumpta ex parte magnitudinis.

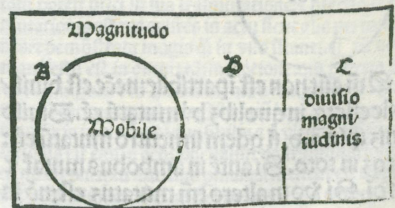

℃ Dicit:

49 ¶ Dicit: manifestuꝫ est igitur ex predictis ꝙ non est aliqđ ꝑmuꝫ.s. idiuisibile ex transmutatione: neqꝫ ex tꝑe in quo fit trãsmutatio ꝭm ꝙ est trãsmutatio: ⁊ ꝭm ꝙ est tp̃s: neqꝫ ꝑ se: neqꝫ ꝑ accñs. ¶ D.d. ⁊ illud ip̃s ⁊c. ⁊ ītẽdit illđ in q̊ est genꝰ trãsmutatiõis: ⁊ dixit h̃: qm̃ trãsmutabiliũ sunt q̃dam: in q̱bus nõ inuenit̃ ꝑmũ per accñs.s. q̃ sunt in qualitate. In eis autẽ que sunt in vbi: ⁊ qñ nõ īuenit̃ primum oĩno: neqꝫ per se: neqꝫ per accidẽs. ¶ Et cũ narrauit ꝙ dispõ in eo in qua est trãsmutatio in h̃ nõ est sicut dispõ i trãsmutato: ⁊ tempore. īcepit exponere h̃ ⁊ dixit: sunt enim tria ⁊c. i. sunt. n. tria in trãsmutatiõe ⁊ sũt illa: ⁊ intẽdit per illud in quo est trãsmutatio tp̃s: ⁊ per illđ ad qđ est trãsmutatio genus motus. U.g. hõ q̱ albescit: qm̃ sunt in eo tria: hõ: ⁊ tẽpus: ⁊ color albus: ⁊ dixit: motũ qui est in q̃litate: notificãdo ꝙ in isto non īuenitur ꝑmũ per accidẽs.s. in eo ad qđ etiã motus: non in moto: neqꝫ in tꝑe: ⁊ hoc intẽdebat cuꝫ dixit: homo v̊o ⁊c. i. homo v̊o qđ est trãsmutatũ in hoc motu: ⁊ tẽpus in quo est motus: nõ habẽt primũ oĩo: neqꝫ ꝑ se neqꝫ ꝑ accñs: qꝛ sunt diuisibilia ꝑ se. Albuꝫ v̊o ⁊ silr̃ de rebus ad quas fit trãsmutatio in q̃litate non hñt talẽ dispõnem: qm̃ ista non diuidunt̃ per se.s. qualitates: sed ꝑ accidens. ¶ D.d. sed oĩa sunt diuisibilia ꝑ accñs. i. oẽs q̃litates. ¶ D. narrauit q̃ñ diuidunt̃ ꝑ accñs: ⁊ dixit: illud eni ⁊ cui accidit albũ ⁊c. i. albũ v̊o ⁊ vl̃r qualitates sunt diuisibilia: qꝛ sunt in corꝑe qđ est diuisibile per se. ¶ Et cũ narrauit ꝙ diuisibiliũ ex istis tribꝰ q̃dã sunt q̃ semꝑ diuidunt̃ ꝑ se.s. tẽpus ⁊ trãsmutatũ. Et quedã sunt quoꝝ q̃dã diuidũt̃ ꝑ se: ⁊ q̃dã ꝑ accñs: ⁊ est illud ad qđ est trãsmutatio: narrauit ꝙ in illo qđ diuidit̃ ꝑ se in istis nõ īuenitur ꝑmũ ꝑ se: ⁊ in illo qđ diuidit̃ ꝑ accñs īuenit̃ ꝑmũ ꝑ se: ⁊ nõ ꝑ accñs: ⁊ dixit: in illis ãt oĩbꝰ ⁊c. i. in trãsmutato: ⁊ tꝑe: ⁊ trãsmutatione: q̃ est in vbi ⁊ qñ: qm̃ ista sũt diuisibilia ꝑ se. ¶ Et cũ narrauit ꝙ i istis ñ īuenit̃ pᵐ diuisibile iterauit suã demr̃atiõnẽ suꝑ ista diuisibilia: cũ in declarationibus predictis non distinguit̃ illud qđ diuidit̃ ꝑ se ab illo qđ diuidit̃ ꝑ accñs. ¶ Et dixit: sit igit̃ a.b.c. ⁊c. i. sit igit̃ spatiũ ꝑ qđ motũ mouet̃ ꝑmũ spatiũ a.b.c. ⁊ motus eiꝰ ex a. ad b. sit ꝑmus motꝰ. ¶ D.d. si igit̃ a.b. ⁊c. i. si igit̃ a.b. qđ est ex spatio pᵐ eiꝰ ꝑ qđ fit ꝑmꝰ motꝰ fuerit magnitudo īdiuisibilis: tũc motus ꝑ illud erit indiuisibilis: ⁊ sic īdiuisibile seq̱t̃ īdiuisibile: ⁊ sic magnitudo ⁊ motus erũt ꝯpositi ex īdiuisibilibꝰ: qđ est ĩposs̃e. ¶ D.d. ⁊ si fuerit diuisibile ⁊c. i. si igit̃ spatiũ a.b. fuerit diuisibile: tũc erit hoc spatiũ añ spatiũ a.b. in qđ cecidit trãsmutatio anteq̃ꝫ caderet in spatiũ a.b. U.g. medietas spatij a.b. ⁊ silr̃ seq̱t̃ vt ante trãsmutationeꝫ: q̃ est in medietate istius spatij sit minor trãsmutatio: ⁊ ẽ illa que fit in medietate istiꝰ medietatis: ⁊ sic ꝓcedit̃ in īfinitũ. ¶ D.d. q̊ hic nõ est ꝑmũ ⁊c. i. in motu locali. ¶ D.d. ⁊ silr̃ est de trãsmutatõe q̃ꝫtitatis. i. ī augmẽto ⁊ diminutiõe. ¶ Et cã in h̃ est ꝙ trãsmutatio in q̃ꝫto est trãsmutatio in ꝯtinuo ꝑ se: ⁊ declr̃atuꝫ est ꝙ cõtinuũ semꝑ diuidit̃ in diuisibile eꝯ̊ trãsmutatiõi in q̃litate.s. qꝛ nõ est in ꝯtinuo. ¶ D.d. manifestũ ẽ igit̃ ꝙ in motu ⁊c. i. ⁊ poss̃e est vt in eo sit pᵐ īdiuisibile ꝑ se: ⁊ si sit diuisibile ꝑ accñs: ⁊ h̃ est ita: qꝛ ᵃ minimus color est terminatus ꝑ se: queãdmodũ minima forma est terminata.s. ꝙ minimũ eiꝰ qđ p̃t eẽ coloratũ in actu est terminatũ: queãdmodũ minimũ eius qđ p̃t eẽ aliqđ demr̃atũ ẽ terminatũ. U.g. qm̃ minĩa aq̃ est termĩata: ⁊ silr̃ ỏ alijs corꝑibꝰ simplibꝰ ⁊ ꝯpoᵗⁱˢ.

Qualitates nõ diuidũt̃ ꝑ se sꝫ ꝑ accñs. Idẽ sup̃ cõ. 37. 39. ⁊ īfra 59.

ᵃ Minimꝰ color ẽ terminatꝰ ꝑ se: quẽadmodũ minima forma ẽ terminata: sic minima aq̃ est terminata: ⁊ silr̃ ẽ de alijs corporibus simplicibus ⁊ cõpositis. Idẽ supra cõ. 32. ⁊ que ibi.

¶ Caplm̃ in quo ostẽdit q̃ñ ea que sunt in motu precedunt seinuicem ⁊c. Cap. III.

Quoniam autẽ omne qđ mutatur in tẽpore mutatur. Dr̃ autẽ in tẽpore mutari ⁊ sicut in primo: ⁊ sicut ꝭm alterũ vt in anno: qꝛ i die mutat̃. In quo primo tẽpore: ⁊ mutat̃ qđ mutatur. Et in quolibꝫ huius neceẽ mutari. Manifestũ igit̃ ⁊ ex diffõne. primũ. n. sic diximꝰ.

Omne quod mutat̃ in tẽpore mutat̃.

¶ Quia omne qđ trãsmutat̃ transmutat̃ in tẽpore. Et dr̃ aliq̱d trãsmutari in tẽpore: qꝛ est primũ tempus in quo transmutat̃: ⁊ qꝛ trãsmutat̃ in aliquo eius. U.g. qm̃ dr̃ aliud trãsmutari in tali anno: qꝛ transmutat̃ in aliqua die illius anni. Qm̃ primum tempus in quo transmutatum transmutat̃: necesse est vt in qualibet parte illius transmutetur. Et hoc manifestuꝫ est ex eius diffõne: quoniã hoc intelligimus per primum.

Cum declarauit ꝙ motus nõ hꝫ ꝑncipiũ: neqꝫ illud in quo est motus: neqꝫ tp̃s vult declarare ꝙ illud qđ trãsmutatũ ẽ ꝑus trãsmutabat̃. ¶ Et dixit: qꝛ oẽ trãsmutatũ ⁊c. i. vt declaratũ est supius. ¶ D.d. ⁊ dr̃ aliq̱d trãsmutari ⁊c. i. ⁊ mãifestũ ẽ ꝑ se: ꝙ dr̃ aliq̱d trãsmutari in aliquo tꝑe: qꝛ illud tp̃s est minimũ tp̃s in quo põt trãsmutari: ⁊ h̃ intẽdebat cũ dixit: qꝛ est ꝑmũ tp̃s ⁊c. qm̃ oẽ qđ attribuit̃ rei non ꝑꝑ suã ꝑtẽ est ꝑnᵐ illiꝰ rei: vt declaratũ est alibi: ⁊ qꝛ trãsmutatio nõ attribuit̃ tꝑi eq̃li ei: qꝛ īuenit̃ in tꝑe minori ipso: iõ neceẽ est: vt istud tp̃s sit ꝑmũ illiꝰ trãsmutati: ecõtrario de tꝑe qđ excedit trãsmutationẽ. scꝫ qꝛ nõ ẽ ꝑmũ: qm̃ trãsmutatio nõ attribuit̃ ei: nisi gr̃a sue ꝑtis: ⁊ h̃ ītẽdebat cũ dixit: ⁊ qꝛ trãsmutat̃ in alio. i. ⁊ attribuit̃ ẽt trãsmutatio tꝑi: qꝛ trãsmutat̃ in alio: cũ tp̃s cui attribuit̃ excesserit idẽ tp̃s equale ei. ¶ D.d. U.g. ⁊c. i. U.g. qm̃ bellũ fuit in tali anno: qꝛ fuit in tali die illiꝰ anni: vñ attributio eiꝰ ad annũ nõ est pᵃ. ¶ D.d. qm̃ ꝑmũ tp̃s ⁊c. i. ⁊ cuꝫ res habuit tp̃s ꝑmũ in quo trãsmutat̃: neceẽ est vt in q̃libet parte illius tẽporis īueniatur illa res trãsmutari: qm̃ h̃ est manifestũ ex diffõne ꝑmi: qm̃ ꝑmum est tẽpus equale trãsmutationi: cui trãsmutatio nõ attribuitur gr̃a partis. Ergo necesse est in toto: qm̃ oĩs transmutatio que attribuit̃ tempori: necesse ẽ vt attribuat̃ ei: aut propter partem: aut ꝓpter totuꝫ: sed primo nõ attribuitur propter partem: ergo propter totum. 50

Datur minimũ tp̃s i quo aliquid põt transmutari.

¶ Sed ex his manifestum est: sit eniꝫ in quo primo mouet̃ qđ mouet̃ ꝫ.b.c. ⁊ diuidatur ꝭm b. Omne eni tẽpus diuisibile est in ꝫ.b. tempore: aut mouet̃: aut nõ mouet̃: ⁊ iterũ in b.c. silr̃. Si q̱dem igit̃ in neutro mouet̃: q̱escit itaq̃ꝫ in omni: moueri eni i nullo huiꝰ qđ mouet̃ ĩposs̃e. Si v̊o i altero solũ mouetur non vtiqꝫ in primo mouetur: qđ est ꝫ.c. ꝭm eni vtrũqꝫ motus est. Necesse est igitur in quolibet ipsius ꝫ.c. motum esse.

C Et hoc apparet ēt ex hoc qđ narrabimus. Sit igiť tps in quo motu3 mouetur primo z.c. ⁊ diuidať in b. Si igiť oē tps est diuisibile. Et motu3 aut in tpe z.b.c. moueť: aut nō moueť: ⁊ silr ēt in duobus tpibus z.b.c. Si aūt nō moueť in altero eorū: ergo qescit in hoc toto tpe. Na3 ipoſe est vt sit motu3: ⁊ nō moueať i altera ptiū z b.c. Et si mouetur in altero eorū tm̄: tūc tps z.c. nō ē primū tps i quo moueť. Qm̄ mot⁹ ei⁹ est i vtroq3 eorū. Ergo nece ē vt moueať in q̄libet pte.

C Demonstratio pbans q id qđ moueť pmo in aliq̄ tempore: moueť in qualibet parte illius temporis.

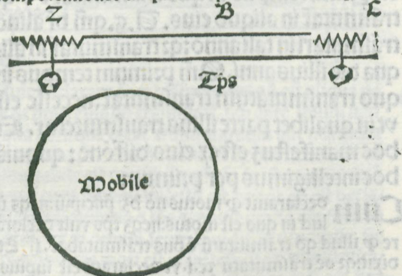

Si. C Dicit: ⁊ hoc apparet ex hoc qđ dico: qm̄ cū primu3 tps fuerit demōstratū. U.g. tps z.c. ⁊ fuerit diuisum in duo in b. cū oē tēpus sit diuisibile: ⁊ illud qđ moueť necesse est pmū qbus dicim⁹ nō hr̄e pm. C D.d. sc3 trāsmutatū ⁊c. ⁊ moueri in z.c. qđ est positū pmū aut nō moueri: ⁊ manifestū ē q nō est qescēs in eo: ergo moueť. C Et cū posuerit q in b tpe necesse est vt sit motū in toto: ⁊ q aduersari⁹ nō pt ponere ip3 in eo qescēs: dixit: ⁊ silr ēt ⁊c. i. ⁊ silr ēt iterrogabim⁹ aduersariū ⁊ dicem⁹ ei q istud motū qđ tu cōcedis moueri in tpe z.c. aut ɔcedis ēt ip3 moueri in vtraq3 pte eius: aut qescere in vtraq3: aut moueri in altera: aut qescere in reliqua. C D.d. si igiť nō moueť ⁊c. i. que sunt ptes magnitudinis cū sit impoſe: vt i ea sit qescens: ⁊ q̄si dicit: q si fuerit qescēs in vtraq3 parte magnitudinis seqtur maximū ipoſe. s. vt aliqd moueať p aliqd ⁊ qescat in oibus ptibus eius. C Et cū destruxit ipsum qescere in vtraq3 pte: destruxit etiā ipsu3 qescere in altera ⁊ moueri i reliq̄: ⁊ dixit: si moueť in altera tm̄. i. tūc tps ɔgregatū ex istis duobus tpibus nō erit tps pmū: sed positū est pmū. C Et b est ita: q2 pmū est illđ in cui⁹ oibus ptibus est mot⁹: ⁊ hoc itendebat cū dixit: motus ei⁹ est in vtraq3. i. qm̄ nece est cū sit pmu3: vt motus sit in vtraq3 pte eius. C Et cū destruxit ista duo cōdiudētia cōclusit tertium: ⁊ dixit. g̃ nece est ⁊c. ⁊ hoc manifestum est.

Primū tps est illđ i cui⁹ oib⁹ ptib⁹ est motus.

Oē moueri pcedit mutatum esse.

C Ostēso autē hoc: manifestū est q omne qđ moueť necesse est motū eē prius. Si eni in z.c. primo tpe p q.l. motū est magnitudinē. In medietate qđ eque velociter moueť: ⁊ simul iceptu3 est in mediū est motu3. Si aūt eque velox motū est aliqd in eodē tēpore. Et alterū nece p eandē motū eē magnitudinē. Quare est motu3 prius qđ moueť.

C Hoc qdē declarato manifestum est qđ oē qđ moueť necio mouebať pri⁹. Qm̄ si moueať per spatiu3 q.l. in tpe z.c. qđ est primū tps. Tunc equale ei in velocitate motus: ⁊ incipiens cum ipso moueri: mouebitur per medietatem in medietate. Si igiť illud qđ est equale ei in velocitate moueať p aliquid in hoc tempore: necessario aliud etiam mouebitur per illud spatium. Un̄ necesse est vt illud qđ mouetur iam mouebatur.

C Demonstratio prima probans q omne moueri p̄cedit mutatum esse.

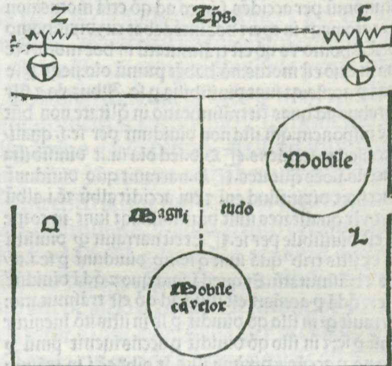

C Et cū hoc sit declaratū. s. q illud qđ moueť in prio tpe necio moueť in oibus partibus illius tpis. Manifestū est ex hoc q in quolibet instāti an̄ qđlib3 instans in quo demrať moueri sit motū. C Deide incepit declarare hāc ɔsecutionē: ⁊ dixit: qm̄ si moueatur ⁊c. i. U.g. qm̄ si aliqđ motu3 moueať p aliqđ spatium in aliquo tpe. U.g. per spatiu3 q.l. in tpe z.c. ⁊ illud tps fuerit primū illi⁹ moti. Tūc si posuerim⁹ aliqđ motū eq̄le in velocitate icipere cū illo moueri in medietate illius tpis tm̄: necesse est vt ptranseat medietatem illius spaty. C Deide dixit. si igiť moueť p aliqd ⁊c. i. si igiť motū qđ est eq̄le i velocitate moto posito ptrāsire illud spatiū terminatu3 in illo tpe terminato ptrāsiuerit aliquā pte3 magnitudinis in aliqua parte illius tpis positi: necesse est vt pmū motum qđ ptrāsiuit: ptranseat spatiu3 p qđ fm motum mouebať anteq̄ ptrāseat totū spatiū. C D.d. g̊ necesse est vt pmū motū demōstratu3 qđ mouetur in vltimo spaty quod p̄us mouebať. i. cōpleuit motu3 quo mouebať illud qđ est equale ei in velocitate in quadā parte illius tēporis: ⁊ silr si posuerimus pmū motū demonstratū in vltimo spaty p qđ fm motu3 mouebať: sequiť q p̄us mouebať: nam illud spatiū diuidiť in duas medietates: ⁊ possumus ponere aliđ motū eq̄le ei in velocitate pertrāsire illud in medietate illius tēporis ⁊ sic i ifinitū. C Et causa in b est: q2 magnitudo ⁊ tēpus diuiduntur in infinitū: vn̄ nece est vt ante qđlibet vltimū in quo res mota demonstrať: moueať. Sed ipse vsus est in hac declaratione scđo moto: q2 est manifestius. Na3 aduersarius pōt cōcedere ipm ptrāsire totū spatium: sed nō ptransit 52.

medietatē

Pertrāsire medietatez ē ptrāsire i pō nō i actu ↄsi- mile.j c, 57.

medietatē anteq̄ȝ ptranseat totū:cū ptrāsire medie- tatē sit ptrāsire in potētia nō in actu:ꝛ iō vtitur scđo moto:ꝛ posuit ipsum ptrāsire in actu:qm̄ hoc nō pōt aduersari⁹ negare.Et cū ↄcessit hic eē spaciū qđ per- transit motū equale ei in velocitate : in quadā parte illius tpis:nec̄io ↄcedet ꝙ p̄ᵐ motū qñ mouet̄ p to- tū spaciū ptrāsibit illud spaciū qđ ptrāsiuit illud qđ est equale ei in velocitate.ſ. illud quod mouetur in minori illo tempore.

¶ Amplius aūt ꝛ si in oī tpe qđ est.ȝ.c.mo- tum eē dicimus: aut oino in quolibet tpe in accipiēdo vltimū ipsius tpis nunc. Hoc.n. determinatū est: ꝛ mediū ipsoꝝ nūc tp̄s est ꝛ in alijs dicet̄ simil'r motū eē. Medietatis aūt vltimuȝ diuisio est. Quare ꝛ in medio motū erit: ꝛ oino in qualibet partiū. Sem- per.n.simul ſm diuisionez tp̄s est determi- natuȝ ab ipsis nūc. Si igit̄ omne tp̄s diuisi- bile est:mediū autē ipsoꝝ nūc tp̄s est:omne quod mutatur infinite mutatum est.

¶ Et etiā si dicit̄ aliqd moueri in tpe.ȝ.c. to- tum: ꝛ vl'r in aliquo tpe qđcūq̄ȝ sit:cū acce- perimus instans qđ est vltimuȝ eius. Qm̄ hoc determinat illud: ꝛ inter duo instantia est tp̄s: ꝛ in alijs instātibus dr̄ in eo qđ mo- uet̄ ip̄ȝ iā moueri. Et vltimū medietatis est differentia. Necesse est vt in medietate etiā moueat̄: ꝛ vl'r in qualibet parte:qm̄ cū casu diuisionis determinatur tp̄s per instantia. Cum igitur omne tp̄s est diuisibile : ꝛ inter duo instātia est tp̄s ; necesse est vt omne qđ transmutatur:transmutetur in infinitum.

¶ Ista declaratio est alia:qꝛ p̄ᵃ est ex spacio:ꝛ ista ex
53 tpe. ¶ Et dicit:ꝛ est ēt aliud signū:qm̄ nō dicim⁹ ali- qd moueri in aliq̊ tpe nisi cū accepim⁹ instās: qđ est finis trāsmutatiōis:ꝛ instās qđ est p̄nᵐ ei⁹:qm̄ p hec duo instantia determinat̄ tp̄s: in quo ē trāsmutatio. Sȝ tacuit instās qđ est p̄nᵐ:qꝛ ħ intellectū est: nā oē tp̄s finitū nō fit finitū:nisi accipiēdo illud inter duo instātia:ꝛ iō dixit:ꝛ inter duo instātia est tp̄s.i.cū po- suerim⁹ꝙ oē tp̄s terminat̄ p duo instātia:ꝛ inter q̄lȝ duo instantia est tp̄s vt declaratū est: ꝛ posuerim⁹ ꝙ finis medietatis istius tpis : in quo motus totū mo- uetur.ſ.tp̄s.ȝ.c. terminat̄ ab instāti qđ est dr̄ia inter istas duas medietates. Manifestū est ꝙ cū motum fuerit in hoc instāti.ſ. ꝙ diuidit hoc tp̄s in duas me- dietates dicet̄ vere iā motū esse: ꝛ in alia medietate moueri:ḡ illđ qđ mouet̄ iā motū est.Et sil'r cū diuise rim⁹ illā medietatē in duas medietates: tunc in alia medietate vere dicet̄ moueri. ḡ ꝛ in dr̄ntia q̄ est iter duas medietates ip̄m iā eē motū:ꝛ sil'r in medietate medietatis:ꝛ sic in ifinitū.ḡ oē qđ mouet̄ iā mouebi tur. ¶ Et ħ itēdebat cū dixit : ꝛ finis medietatis est dr̄ia.i.ꝛ istās qđ ē finis alteri⁹ medietatis:ꝛ p̄nᵐ scđe est dr̄ia iter has duas medietates.ḡ nec̄e est vt motū in p̄ᵃ medietate dicat̄ iā motū eē:ꝛ i alia dicat̄ moue ri.ḡ anq̄ȝ moueat̄ iā mouebat̄. ¶ D.d.ꝛ vl'r ꝛc̄.i.qm̄ q̄lȝ ps tpis cū accipiat̄ pt diuidi i duas medietates ꝛ motū iyltia medietate dr̄ moueri;ꝛ i alia dr̄ iā motū esse. Si igit̄ diuisio tpis in medietates pcedit in ifi- nituȝ.ergo oē qđ mouet̄ necessario mouebat̄. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: ꝛ cū oē tp̄s sit diuisibile ꝛc̄.i. ꝛ vl'r cū posuerimus ꝙ oē tp̄s est diuisibile per istā- tia inter quelibet duo instātia est tp̄us:ꝛ ꝙ ista diui- sio pcedit in tēpore demōstrato in infinituȝ: ꝛ qđ in quolibet instanti trāsmutatū dicit̄ iaȝ esse transmu- tatum:ꝛ in quolibȝ tēpore dicit̄ transmutari necessa rio aut illud transmutabat̄ infinities.

¶ Amplius autē si cōtinue qđ mutat̄ ꝛ non corrūpit̄ neq̄ȝ pausat a mutatiōe:aut muta- ri:aut mutatū esse:necesse est in quolibet: in ipso aūt nūc nō est mutari:necesse mutatum esse ſm vnūquodq̄ȝ ipsoꝝ nunc. Quare si ipsa infinita nunc sunt:necesse est omne qđ mutatur infinite mutatum esse.

¶ Et etiā si oē qđ transmutat̄ cōtinue absq̄ȝ eo ꝙ corrumpat̄:aut cessat trāsmutari : aut transmutat̄: aut iā transmutatū est necessa- rio in quacūq̄ȝ parte accepta fuerit ex eo : ꝛ sit ipossibile aliquid transmutari in instanti. Necesse est vt in vnoquoq̄ȝ instantiū sit iaȝ trāsmutatū: ꝛ si instantia sint infinita.

¶ Hec est declaratio q̄si vni⁹ ppōnuȝ quib⁹ vsus est
in p̄dicto sermōe.ſ.dicētis ꝙ in quolȝ instāti dr̄ trāſ 54 mutatū iaȝ eē trāsmutatū. ¶ Et đclaratio eius ē ta- lis.ſ.Oē transmutatū cōtinua trāsmutatiōe dū trās- mutat̄ dr̄ in tpe in quo iaȝ trāsmutat̄ ip̄ȝ eē trāsmu- tatū in quacūq̄ȝ pte tpis demonstret̄.Et oē tp̄s diui- dit̄ in tpa determinātia illa tpa ifinita: ꝛ ē ipoſe ip̄ȝ trāsmutari in istātib⁹:qm̄ i istāti nō fit trāsmutatio. ergo necesse ē vt in istāti sit iam trāsmutatuȝ: ꝛ si in- stātia sint ifinita seq̄t̄ vt illud qđ trāsmutat̄ sit trās- mutatū iā ifinities. ¶ D.d. aut transmutat̄ aut iam trāsmutatū est ꝛc̄.i.qm̄ oē trāsmutatū trāsmutatiōe ↄtinua dr̄ in quolȝ tpis eē trāsmutatū ꝛ trāsmutari. ꝛ cū posuit hāc ppōnē ꝛ iaȝ p̄dixerat ꝙ oē tp̄s ē diui sibile in tpa ifinita:ꝛ in istātia ifinita:dixit: ꝛ ē ipoſe aliqd trāsmutari in istāti ꝛc̄.i.ꝛ si in istāti nō dr̄ trās- mutari.ḡ necesse ē dici iā eē trāsmutatū:ꝛ ħ ē ita: qꝛ oīs pars tpis in quo ē mot⁹ nec̄io attribuit̄ ei motū. Et qꝛ ipoſe est ip̄m attribui istātib⁹.ſ. trāsmutari in eis remāet vt attribuat̄ eis ita ꝙ sit iā trāsmutatū. Qm̄ si hoc nō fuerit nō hēbit attributionez ad istas ptes.Sȝ positū ē ip̄m attribui oīb⁹ ptib⁹ tpis diuisi- bilib⁹ ꝛ idiuisibilib⁹: ꝛ ħ ē ipoſe. ¶ Et vocare ħ in- stans partem est trāsumptiue:ꝛ intēdebat ꝙ qꝛ istās est dr̄ia inter tp̄s p̄mū ꝛ scđm:manifestū est ꝙ oē qđ mouetur in secundo tempore iaȝ motū est in tēpore qđ est inter illud ꝛ primum.

Vocare istās ptem tpis est trāsumptiue. vide.ē.c.24.

¶ Nō solū aūt qđ mutat̄ nec̄e ē mutatuȝ eē: sed ēt mutatū necesse pri⁹ mutari. Oē.n.qđ ex quodā in quoddā mutatū ē: ꝛ in tpe mu- tatū ē. Si.n.in ipso nūc ex a.in b.mutatū.ḡ in ipso qdē nūc in quo est in ipso a.nō muta tū est. Simul.n.eēt in ipso a. ꝛ in b. Qđ.n. mutatū est cū mutatū ē:qđ nō ē in hoc:ostē suȝ ē pri⁹. Si ꝟo in alio ē: in medio est tp̄s. Non enim coniuncta erant ipsa nunc.

Qḋ mutatū̄ precessit mutari.

¶ Et non solūmodo illud qḋ transmutaṫ est necesse vt iam sit transmutatū: sed etiā illud qḋ est trāsmutatū ad aliqd necesse est ꝙ pri⁹ transmutabaṫ. Qm̄ omne qḋ transmutatū est de aliquo in aliqd transmutatū est in tpe. Sit igiṫ aliqd ⁊ transmuteṫ de a. in b. ergo necesse est vt in instanti in quo est in a. nō sit iam trāsmutatū. Qm̄ erit in. a. ⁊ in b. Nam iam declarauimus superius: ꝙ illud qḋ trāsmutatū est nō est in h: sed in alio. Ergo inter illa est tp̄s. Qm̄ instātia nō sunt sesea.

¶ Demr̄atio ꝑbās ꝙ opꝫ ꝙ oē qḋ moueṫ moueaṫ in tpe. nunc temporis.

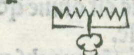

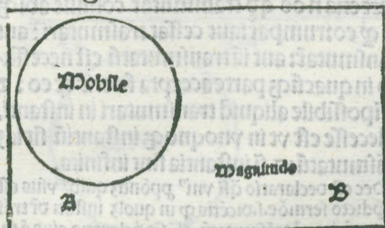

55 ¶ Cū declarauit ꝙ omne qḋ trāsmutaṫ iaꝫ ꝑus trāsmutatū est: vult declarare ꝯuersuꝫ. s. ꝙ omne qḋ trāsmutatū est prius etiā trāsmutabaṫ. ¶ Et ideo dixit: ⁊ nō solūmodo ⁊c. i. qm̄ hoc similiter est in eis. Deinde incepit declarare hoc: ⁊ dixit: omne eniꝫ qḋ transmutatum est ⁊c. i. ⁊ ista ꝓpositio declarata est. s. ꝙ oē transmutatū est in tpe: ⁊ cuꝫ posuit hoc posuit transmutatū aliqḋ de aliquo terminato in aliqḋ terminatū qḋ est ꝑmū eius ad qḋ transmutaṫ. V. g. de a. in b. ⁊ dixit: sit igiṫ aliqḋ ⁊c. i. de aliquo cōtrario. s. a. ad cōtrariū: ad qḋ primo fit trāsmutatio. s. inter que nō est mediū: vt declaratū est superius: ꝙ illud qḋ transmutatur ꝑmo cum trāsmutaṫ est in illo ad qḋ: nō in illo ex quo: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: est. n. in a. ⁊c. i. est enī in instanti alio ab instanti in quo est in b. qm̄ declaratū est ꝙ illud qḋ trāsmutaṫ nō est in hoc. i. in eo ex quo est transmutatio. ¶ D. d. si igiṫ fuerit in alio ⁊c. idest si igiṫ fuerit in eo ex quo in alio instanti ab eo quo est in eo ad qḋ: tunc inter illa erit tempus: ⁊ in h tempore mouebiṫ necessario: ⁊ omne qḋ dicitur iam motū esse dr̄ prius moueri: queādmoduꝫ illud quod trāsmutaṫ diciṫ prius fuisse transmutatum.

¶ Quoniam igitur in tempore mutatuꝫ est: tempus aūt omne diuisibile in medio aliud est mutatuꝫ. Et iterum in illius medio aliḋ: ⁊ sic semp. Quare mutabiṫ prius.

¶ Et ēt qꝛ trāsmutatū est in tēpore: ⁊ omne temp⁹ est diuisibile. In medietate eius erit transmutatio: ⁊ ēt in medietate illius medietatis trāsmutaṫ aliud: ⁊ sic semp. Quare necesse est ꝙ pri⁹ transmutabitur.

56 ¶ Hec est alia declaratio: ⁊ est ꝙ si omne transmutatuꝫ transmuteṫ in tpe: ⁊ omne tempus est diuisibile: tunc in medietate illius temporis dicetur transmutatum transmutari: ⁊ tunc diceṫ ipsum iā esse transmutatum in medietate illius medietatis: ⁊ similiter qn̄ fuerit in medietate illius medietatis diceṫ transmutari: ⁊ in medietate medietatis illius medietatis ipꝫ esse transmutatū: ⁊ sic in infinitū: ergo illud qḋ trāsmutatur iam est transmutatum.

¶ Amplius autem in magnitudine manifestius est: ꝙ dicitur ꝓpter id quod continua est magnitudo in qua mutatur qḋ mutaṫ. Sit enim mutatum ex c. in d. qḋ mutatur. Si quidem ergo indiuisibile est ipsum c. d. impartibile est impartibili cōiunctuꝫ. Quoniam autem hoc impossibile est: necesse est magnitudinem eē quod interest: ⁊ in infinita esse indiuisibile. Quare si in illa mutatur prius: necesse est ergo omne quod mutatuꝫ est mutari prius.

¶ Et etiam declaratum est hoc manifeste in magnitudine. Magnitudo enim est continua: ⁊ est illud in quo trāsmutatū transmutatur. Trāsmuteṫ igiṫ aliqd de c. in d. Vn̄ necesse est sic c. d. est idiuisibile: vt illud qḋ est idiuisibile sequaṫ idiuisibile. Sꝫ h est impossibile. Ergo inter illa est magnitudo: ⁊ ē diuisibile in infinitum. Ergo transmutabatur anteq̄ꝫ trāsmutaretur de c. ad d. Unde necesse est vt omne quod transmutatum est prius transmutabatur.

¶ Cū declarauit ꝙ oē transmutatū transmutabaṫ anteq̄ꝫ transmutareṫ: qm̄ oē trāsmutatuꝫ est in tpe: ⁊ oē tp̄s est diuisibile in infinitū: declarauit hoc idem per magnitudinē. ¶ Et dixit: ḋclaratū est h ⁊c. i. ⁊ declaratū est illud qḋ declarauimus per tp̄s ꝑ magnitudinem: ⁊ hoc est in trāsmutato in loco: ⁊ in quantitate: ⁊ ista declaratio est manifestior. Qm̄ magnitudo ē manifestior in hoc ꝙ trāsmutatio fit talis: sed nō est ita in tpe. ¶ Et Alex. dicit ꝙ nō intendit ꝙ declaratio q̄ est ex magnitudine est manifestior: q̄ꝫ illa que est ex tpe: cū vtrūq̄ꝫ sit cōtinuū. Sed intēdebat ꝙ declaratio que est in motib⁹ quātitatis est māifestior: q̄ꝫ qui sunt in qualitate: ⁊ verba Alex. sunt ista: ⁊ ꝙ diximus declarabiṫ magis in spacio: nā spaciū in quo trāsmutatū trāsmutaṫ est ꝯtinuū. ¶ D. d. trāsmuteṫ igr̄ aliqd ⁊c. i. ponaṫ igiṫ aliqd trāsmutari ꝑ aliquā magnitudinē de c. ad d. seqtur igiṫ vt si īter pūctū c. ⁊ d. nō fuerit linea diuisibilis: vt idiuisibile tangat indiuisibile: qḋ est impossibile. ¶ D. d. necesse est ergo vt inter illa sit magnitudo. i. ⁊ cū sit īpossibile idiuisibile seq idiuisibile: necesse est vt īter vltimum īdiuisibile ex quo motuꝫ moueṫ ⁊ indiuisibile ad qḋ moueṫ: sit magnitudo diuisibilis in īfinitū: ⁊ cum posuit hoc dixit: g trāsmutabaṫ ⁊c. i. ⁊ cū iter c. ⁊ d. sit magnitudo semp diuisibilis: ⁊ in q̄lꝫ magnitudine eaꝝ trāsmutatur trāsmutatū: nece ē ꝙ trāsmutabaṫ an̄q̄ꝫ trāsmuteṫ de c. in d. Et silr̄ seqṫ in oī vltimo vltimoꝝ qbus diuidiṫ. s. ꝙ nece est ꝙ ip̄m trāsmutabaṫ anteq̄ꝫ trāsmutatū sit in ipso. s. anteq̄ꝫ ꝑtranseat illā magnitudinē. Vn̄ nece est: vt dixit: ꝙ illud qḋ iam trāsmutatuꝫ est prius trāsmutabaṫ. Qm̄ si hoc nō eēt: a tunc inueniretur finis trāsmutationis sine trāsmutatione: ⁊ sic 57

inueniretur

a Impo... vt finis ... ne eo cu... finis. ... ph. 42. ... 107. ... de gnōn...

b Nihil dr iaz trāſmutatuz eē niſi fuerit i vltio trāſmutatio nis. phīe. 8. c. 52.

inueniretur finis ſine eo cuius eſt finis: quod eſt impoſſibile. b Nihil enim dicitur iam tranſmutatum eſſe niſi cū fuerit in vltimo tranſmutationis.

¶ Demonſtratio probans ꝙ ante omne mutatū eſſe precedit mutari.

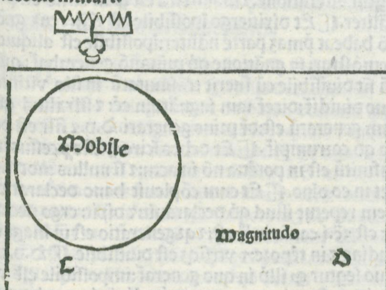

¶ Eadē.n. demōſtratio eſt in nō cōtinuis vt in ꝯrijs: ⁊ in ꝯdictiōe: accipiem⁹.n. tp̄us in quo mutatū eſt: ⁊ iterū eadē dicem⁹. Quare necē ē mutatuz oē mutari pri⁹: ⁊ qḋ mutat̄ mutatū eē: ⁊ eſt ip̄o mutari mutatū eē pri⁹: ip̄o aūt mutatū eē mutari: ⁊ nullo mō ꝯprehēdit̄ primū. Cā aūt h⁹ eſt: nō eē ipartibile īptibili ꝯiunctū. In ifinitū.n. diuiſio ē ſic̄ in his q̄ augmētant̄ ⁊ minuunt̄ lineis.

¶ Seqtur igr̄ necīo vt illḋ qḋ iā trāſmutatū eſt pri⁹ trāſmutabat̄. Qm̄ demr̄atio eadem eſt in eo qḋ nō eſt ꝯtinuū oīo. V.g. in ꝯrijs ⁊ in ꝯdictiōe. Accipiem⁹.n. tp̄s in quo trāſmutat̄: ⁊ dicem⁹ ēt hoc idē. Ergo neceſſe ē vt illud qḋ trāſmutatū eſt iaz trāſmutabat̄. Illud igr̄ qḋ trāſmutat̄ pri⁹ erat tranſmutatū: ⁊ qḋ trāſmutatū fuit pri⁹ trāſmutabat̄. Et ipoſſibile eſt aliquo mō iuenire primuz. Et cā hui⁹ eſt: qꝛ ipoſ̄e eſt ipartibile ſequi ipartibile. Nā diuiſio eſt in ifinitū: ſicut i lineis: q̄ addunt̄ ⁊ diminuunt̄.

58 ¶ Ideſt mani^m eſt igit̄ ex hac demōſtratiōe q̄ vſi ſumus in trāſmutato ſ̄z quātitatē: ꝙ oē trāſmutatum ſimpl̄r trāſmutabat̄ añq̄ȝ ſit trāſmutatū: ſiue i quātitate: ſiue in q̄litate: aut i ſuba. Demr̄atio.n. q̄ vſi ſumus in trāſmutato eſt ꝓpinq̄ po^a in alio: ⁊ eadē ē demōſtratio in trāſmutatiōe in q̄litate ⁊ in ſuba. Qm̄ nō ē dr̄ia aliq̄ iter duas dm̄r̄atiōes: ſic̄ dixit: ſ̄z declaratio q̄ vſi ſum⁹ in magnitudīe: ⁊ in q̄ȝtitate trāſfert̄ ad tp̄s: cū oē trāſmutatū ſit in tp̄e. ¶ D.d. V.g. in ꝯrys ⁊ ꝯdictorys: ⁊ itēdit p ꝯria: trāſmutationē in q̄litate: ⁊ p ꝯdictoria: trāſmutationem in ſuba: qꝛ eſt de affir^ua in negatiuā: ⁊ eꝯ. ¶ D.d. accepim⁹.n. tp̄s ⁊c̄.i. ⁊ trāſferam⁹ illā demr̄ationē ad tp̄s: ponēdo ꝙ vnū qḋq̄ȝ iſtoꝝ trāſmutet̄ in tp̄e: ⁊ ꝙ oē tp̄s ē ſp̄ diuiſibile. ¶ Et dr̄ia iter hāc demr̄ationē quā iuenit: q̄ vſus eſt in his duab⁹ trāſmutatiōib⁹ ex tp̄e: ⁊ duas demr̄atiōes a qb⁹ icepit loq̄ i hac declatiōe: q̄ ſūt ēt ex tp̄e: eſt qꝛ ille due declatiōes fuerunt cōes oī trāſmutatiōi: ⁊ iſta ē q̄ſi ꝓp̄a his duab⁹ trāſmutatiōib⁹. ¶ D.d. q̄ necē ē ⁊c̄.i. duo q̄ſita: q̄ itēdebat declare. ſ. ꝙ trāſ

Documētū.

mutatū ē pri⁹ trāſmutabat̄: ⁊ ꝙ illud qḋ trāſmutat̄ pri⁹ trāſmutatū ē. ¶ D.d. illḋ igr̄ qḋ trāſmutat̄ ⁊c̄.i. ſeq̄t̄ igr̄ ex iſtis duab⁹ ꝯnib⁹: ꝙ oē iſtās in q̄ demr̄at̄ trāſmutatū trāſmutari necīo añ illā trāſmutationē erat trāſmutatū: adeo ꝙ ipoſ̄e eſt repꝛire initiū trāſmutatiōis: ſ̄z añ trāſmutatiōez ē trāſmutatio in ifi^m .ſ. in ꝓpo^a. ¶ D.d. ⁊ ipoſ̄e ē in aliq̄ mō iuēire p̄^m .i. iuenire p̄^{uz} trāſmutationē demr̄atā in actu. ¶ D.d. ⁊ cā in h̄ eſt ⁊c̄.i. ⁊ cā in h̄ ē: qꝛ magnitudo ⁊ mot⁹ ⁊ tp̄s n̄ ꝯponūt̄ ex idiuiſibilib⁹: qm̄ ſi mot⁹ diuideret̄ in idiuiſibile: tūc eēt illic p̄m⁹ mot⁹ ⁊ p̄^a magnitudo ⁊ p̄mū tp̄s. ¶ D.d. diuiſio.n. ē ifinita quēadmo^m in lineis: q̄ addunt̄ ⁊ diminuūt̄.i. q̄ ꝓcedūt in additiōe ⁊ diminutiōe in ifinitū: b vt declaratuz eſt in 3°.

Si mot⁹ diuideret̄ i idiuiſibile: tūc illic eēt primus motus ⁊ prima magnitudo ⁊ primuz tp̄s.

b Tertio phy. tex. cō. 59. ⁊ ide.

¶ Manifeſtū eſt igr̄: qm̄ qḋ factū eſt neceſſe eſt fieri pri⁹: ⁊ qḋ fit factū eē: q̄cūq̄ȝ diuiſibilia ⁊ ꝯtinua ſūt. Nō tñ ſemp̄ qḋ fit fcm̄ eſt: ſ̄z aliud aliqñ: vt illi⁹ aliq̄d: ſic̄ dom⁹ fundamētū. Sil̄r aut i eo qḋ corrūpit̄: ⁊ i eo qḋ corruptū ē: mox.n. ieſt ei qḋ fit: ⁊ qḋ corrūpit̄ ifinitū qḋdā: cū ſit ꝯtinuū. Et nō ē neq̄ȝ fieri: niſi aliq̄d ſit factū pri⁹: neq̄ȝ factū eē: niſi fiat aliq̄d. Sil̄r aūt ⁊ in corrupti ⁊ corruptū eē: ſemp̄.n. eſt ipſo corrūpi corruptū eē pri⁹: corrupto aūt eē corrūpi. Manifeſtuz igit̄: qꝛ qḋ factū eſt neceſſe ē fieri pri⁹: ⁊ qḋ fit factū eſſe. Ois.n. magnitudo ⁊ oē tp̄us ſemp̄ diuiſibilia ſūt. Quare in quocūq̄ȝ fit aliq̄d nō eſt vtiq̄ȝ ſicut primo.

Oē qḋ fcm̄ eſt necē ē fieri p̄us: ⁊ qḋ fit factuz eē prius neceſſe eſt.

¶ Et manifeſtū eſt ꝙ illud qḋ gn̄atū eſt neceſſe eſt qḋ pri⁹ gn̄abat̄: ⁊ qḋ gn̄at̄ pri⁹ gn̄atū fuit: ⁊ qḋ eſt ex hoc diuiſibile ⁊ ꝯtinuū. S̄ȝ nō ſemp̄ erit illḋ qḋ gn̄at̄: ſ̄z aliḋ. V.g. q̄dā illi⁹ vt fundamentū ex domo. Et eodē mō eſt de eo qḋ corrūpit̄: ⁊ qḋ corruptū ē. Eſt.n. necīo in eo qḋ gn̄atur ⁊ corrūpit̄ aliqḋ ifinitū cū ſit ꝯtinuū. Ergo ipoſ̄e ē aliq̄d gn̄ari qḋ pri⁹ nō gn̄abat̄. Et aliq̄d qḋ iā gn̄atū ſit nō pri⁹ gn̄ari. Et ſil̄r ē de eo qḋ corrūpit̄: ⁊ qḋ corruptū ē: ſemp̄.n. iuenim⁹ añq̄ȝ res corrūpat̄ iā corruptā: ⁊ anteq̄ȝ ſit corrupta corrūpebat̄. Ergo manifeſtū eſt ꝙ illḋ qḋ gn̄atuz eſt: neceſſe eſt ꝙ gn̄abat̄: ⁊ illud qḋ gn̄at̄: neceſſe eſt qḋ fuit gn̄atum: ois.n. magnitudo ⁊ oē tp̄s ſemp̄ ſunt diuiſibilia. Ex quo ſeq̄tur ꝙ illud in quo gn̄atur ipoſ̄e eſt vt ſit ita ꝙ ſit primuz.

¶ Cū declauit ꝙ oē qḋ trāſmutabat̄ in magnitudīe pri⁹ fuit trāſmutatū: ⁊ oē qḋ fuit tranſmutatū prius trāſmutabat̄ ꝓp̄a declatiōe: ⁊ declauit h̄ in trāſmutatiōe q̄litatis: ⁊ ſube declatione cōi: vult declare h̄ declatiōe ꝓp̄a de gnōne: ꝙ gnō q̄dāmō eſt i magnitudine: ſ̄z differūt: vt dic̄: qꝛ p̄tes magnitudis: ex qb⁹ gn̄atū gn̄at̄: ſūt diuerſe in ſp̄ē: ⁊ ſūt in motu locali: ⁊ augmēto eedē in ſp̄ē: ⁊ diuerſe in nuō. ¶ Et dixit: ⁊ qḋ eſt ex h̄ diuiſibile ⁊ ꝯtinuuz.i. ⁊ oē qḋ eſt ex gn̄a 59

Partes magnitudis ex quib⁹ gn̄atū generat̄ ſunt diuerſe in ſp̄ē, p̄ h̄ vide. 4. celi cō. 41.

bilib⁹ diuisibile: ⁊ ꝯtinuū dr̄ in eo qḋ gnātū ē qḋ ꝑus gnābat̄: ⁊ i eo qḋ gnāt̄ qḋ pri⁹ gnātū fuit. ¶ Et dixit h̄: ꝓseruādo se ex h̄: qꝛ sūt hec gnābilia indiuisibilia vt sentire: ⁊ ītelligere. ¶ Et qꝛ gnō ē trāsmutatio de nō subo in subz: ⁊ corrup⁰ ē trāsmutatio de subto in nō subm: iō trāsmutatū nō ē idē in ea de initio trāsmutatiōis vsqꝫ ad finē: q̄re ēt nec trāsmutatio ē eiusdē spēi. ¶ Nā mot⁹ gnōnis ⁊ corruptiōis est ꝯposit⁹ ex trāsmutatiōe in q̄litate: ⁊ trāsmutatiōe ī suba. Et trāsmutatio: q̄ est in suba ē nō in tpe. s. ꝓuent⁹ forme subal̄. ¶ Et ē ēt mot⁹ gnāti alic⁹ toti⁹ ꝯposit⁹ ex motibus ꝑtiū in gnābilib⁹ ꝯpositis ex mēbris diuersis: ⁊ ꝓp hūc mo^m extremū excepit h̄ ī gnōne: ⁊ dixit: sꝫ sp ēt illḋ ⁊c̄. i. sꝫ nō seq̄t̄ vt trāsmutatū ꝑcedēs in ea sit de spē trāsmutati posteriori: sꝫ de alia spē: lꝫ trāsmutatio sit eiusdē spēi. ¶ D. īduxit ex^m: ⁊ dix̄. V.g. q̄dā illi⁹ rei: qm̄ dom⁹ qꝛ ꝯpōit̄ ex gnōne alioꝝ corpoꝝ: nō seq̄t̄: vt ꝑtes trāsmutatiōis: aut trāsmutati in ea sint de spē postreme trāsmutationis: ⁊ h̄ silr̄ accidit in gnōne aīaliū ⁊ alioꝝ corpoꝝ organicoꝝ. In corporib⁹ v͛o simplicib⁹ nō accidit h̄ vt ī gnōne ignis ⁊ aq̄: sꝫ seq̄t̄ nec̄io: vt añ trāsmutationē positā sit alia trāsmutatio: siue illa transmutatio accipiat̄ diuisibilis: aut īdiuisibilis. s. finis trāsmutatiōis solūmodo: ita ꝙ nō sit finis trāsmutatiōis in gnōne. Nā finis trāsmutatiōis in gnōne nec̄io est de alia spē mot⁹: cū finis sit in suba: ⁊ trāsmutatio cui⁹ est finis est in q̄litate: sꝫ ista trāsmutatio: q̄ est in q̄litate non est in aliq̄ vna spē ei⁹. V.g. qm̄ cuꝫ sanguis gnātur: caro nec̄io alterabit̄ in plus q̄ꝫ in vnam q̄litatē: donec expellat formā sanguis: ⁊ hēat formā carnis: ⁊ sic est ītelligēda gnō corpoꝝ ꝯsiliuꝫ. ¶ Nam gnō est trib⁹ modis: aut gnō simpliciū: aut organicoꝝ: aut ꝯplōnis ⁊ mixtionis. ¶ D. d. ⁊ ꝭm hunc modū est de illo qḋ corrūpit̄: ⁊ qḋ corruptū est. i. qm̄ in motu corruptiōis non repit̄ p^m nāl̄r: sꝫ añ quēlꝫ motū īuētū in actu īuenit̄ mot⁹ ⁊ finis. Sꝫ forte illḋ qḋ est añ nō est de genere ei⁹: qḋ est post in gnōne ꝯpositoꝝ ex corporib⁹ diuersis: ⁊ qꝛ h̄ inuenit̄ in gnāto ꝑ accn̄s: ⁊ silr̄ in q̄litate: qꝛ est in ꝯtinuo: qḋ nō est ita ī loco ⁊ quāto. s. ꝙ ista diuisio est in istis duob⁹ motib⁹ eēntialiter: incitauit intētiōes hoīuꝫ ad h̄: ⁊ declarauit ꝙ ꝓp illud qḋ h̄ īuenit̄ in motu q est in magnitudīe declarabit̄ ip̄m eē in motu gnōnis ⁊ corruptiōis: cū gnō ⁊ corruptio nō sunt nisi in hn̄ti magnitudinē. Qm̄ cuꝫ h̄ fuerit declaratū in alijs trāsmutatōib⁹: q̄ sunt in magnitudinib⁹: ⁊ gnō ⁊ corruptio nō sunt ex̄ magnitudinē: lꝫ nō sint in ipsa magnitudine seq̄t̄: vt accidat ei illud qḋ est in magnitudine. s. vt in eis nō īueniat̄ p^m nāl̄r. ¶ Et dixit: est. n. nec̄io in eo qḋ gnātur ⁊ corrūpitur aliqḋ īfinitū cū sit ꝯtinuū. i. ⁊ nec̄e est: vt in eo qḋ generat̄ ⁊ corrūpit̄ sit aliqḋ nō hn̄s ꝑmū: qꝛ gnābile ⁊ corruptibile sūt in aliq̊ carēti ꝑ: qꝛ est diuisibile in īfinitū. s. magnitudine. Et h̄ qḋ dixit de gnōne ⁊ corruptiōe: ītelligēdū est de motu in q̄litate. igit̄ hoc ē trāsmutatōis: q̄ est in q̄litate ⁊ suba ꝑ accidēs. Trāsmutatiōis v͛o in vbi: ⁊ quanto ꝑ se. ᵃ ¶ Sꝫ q̄rit̄ de gnōne: qm̄ visuꝫ est in ea p^m nāl̄r. In gnābilib⁹ aūt q̄ ꝯponūt̄ ex corpib⁹ diuersis. s. nō silib⁹ mani^m ē de h̄ sic̄ cor in aīalib⁹: qḋ est p̄ᵃ ꝑs: ⁊ silr̄ ēt ī silib⁹ corpib⁹. ᵇ Qm̄ p̄ᵃ q̄ꝫtitas carnis ē termiata: qm̄ caro ꝭm ꝙ ē caro nō diuidit̄ in īfinitū. ¶ Nos āt dicam⁹ ꝙ gnō p̄ᶜ ꝑtis ꝯponit̄ ex alteratiōe ⁊ gnōne: qm̄ cum aliq̄d gnāt̄ ex aliq̊. v͛. g. caro ex sanguine p̊ amittent̄ q̄litates ⁊ accidētia ꝓpria sanguini: ⁊ fient accidētia ꝓpa carni: donec amittat̄ forma sanguis: ⁊ fiat forma carnis: ⁊ h̄ in fine mot⁹. s. nō in tpe. Si igit̄ in trāsmutatiōe: q̄ est in q̄litate nō īuenit̄ ꝑmū nāliter: qꝛ est in aliquo carenti ꝑmo nāliter ⁊ generatio est in tpe: qꝛ seq̄tur alterationē. Manifestū est ꝙ in eo nō est p^m nāliter. ¶ Et dixit: ergo īpossibile est ⁊c̄. i. ⁊ cuꝫ gnō nō habeat ꝑmaꝫ partē nāliter: īpossibile est aliquid demōstrari in gnātione qḋ prius nō generabat̄: qm̄ cū sit diuisibile cū fuerit trāsmutatū in illo vltimo quo diuidit̄: dicet̄ iam ingnātum eē: ⁊ silr̄ illud qḋ iam generatū est: dr̄ prius generari. D. d. ⁊ silr̄ est de eo qḋ corrumpit̄. ¶ Et debes scire ꝙ iste ꝓcessus in infinitū est in potētia nō in actu: ⁊ si nullus mot⁹ fieret in eo oīno. ¶ Et cum cōpleuit hanc declarationem repetijt illud qḋ declarauit: ⁊ dixit: ergo necesse est ⁊c̄. i. causa in h̄ est: ⁊ qꝛ generatio est in magnitudine ⁊ in tēpore: ⁊ vtrūqꝫ est diuisibile. ¶ D. d. ex quo seq̄tur ꝙ illḋ in quo generat̄: impossibile est vt sit ita ꝙ sit prima pars magnitudinis: in qua incepit motus generationis. ¶ Et non est intelligēdum ex hoc ꝙ nō inuenitur prima magnitudo ex generato: qḋ est ex partibus diuersis. Sed intentio eius est ꝙ nō inuenitur prima magnitudo ex generato: ex magnitudine in qua īcepit generatio ⁊ magnitudo que sit prima. s. qꝛ nō īuenitur prima magnitudo ex magnitudine rei: a qua incepit generatio.

Aliq̄ sūt gnābilia indiuisibilia sic̄ ē sentire ⁊ intelligere.

Mot⁹ gnātiōis ⁊ corruptionis est cōposit⁹ ex trāsmutatione in q̄litate ⁊ trāsmutatione in suba: ⁊ transmutatio q̄ est in suba ē ī nō tēpore. s. ꝓuētus forme substantialis.

Finis transmutatiōis in gnōne necessario ē ꝺ alia spē motus.

Gnō est tribus modis.

Diuisio ī motibus q sūt in loco ⁊ quāto est essentialr̄. Idem. 5. cō. 37. ⁊. 39. ⁊ in cō. 49.

a Nō vtruꝫ ratio ph̄i veritat in contineat ī gnōne.

b Pria q̄ꝫtitas carnis est t̄miata. Idē ꝑ ph. t. c. 38. ⁊ in cō. 32. sexti hui⁹. ⁊ q̄ ibi.

Nōnis solū.

Qn̄ aliq̄d generat̄ ex aliq̄ vt caro ex sanguine ꝑ amittent̄ q̄litates ⁊ accn̄a ꝓpa sanguini donec amittat̄ forā sanguis ⁊ fiat forma carnis: ꝯsile ꝑ phy. 62.

Documentū.

Sꝫ ꝑ cap⁰ de suba orb. vt dicet̄ opp^m. vꝫ. ꝙ accn̄tia termiata induc̄ūtur post formam.

¶ Caplm̄ in quo determinat̄ de finito ⁊ infinito in motu. Cap. IIII.

Quoniaꝫ autē omne qḋ mouet̄ in tēpore mouet̄: ⁊ in pluri maior magnitudo. ¶ In īfinito tēpore īpossibile est moueri magnitudinem finitam: nō eandeꝫ semper: ⁊ nō illius aliquid qḋ mouetur: sed in omni omnē. Quod quidē igitur si aliquid moueat̄ eque velociter: necesse est finitum in infinito moueri: manifestum est. Accepta enim parte que mensurabit totum in equalibus temporibus tantis ꝙ partes sunt per totam magnitudineꝫ motum est. Quare quoniam he finite sunt: ⁊ quantitate vnaqueqꝫ: ⁊ tot modis omnes: ⁊ tempus vtiqꝫ est finitum. Tot enim modis erit h⁹ quātuꝫ tēpus qḋ est partis multiplicatio: ꝭm multitudinē partium.

¶ Et quia omne motuꝫ mouetur in tempore: ⁊ in maiori tempore mouetur per mai⁹ spatium. Impossibile est vt in tempore infinito moueatur motu finito: sine eo ꝙ motus sit idem semper: ⁊ erit motum qḋ mouetur quoddaꝫ illius motus: sed mouetur ipso toto in eo toto. Quoniam manifestuꝫ est ꝙ si aliquid fuerit equalis velocitatis in motu: necesse est ꝙ per finitum moueatur in infinito. Quoniam si cum eo fuerit accepta aliqua pars que mensuret ipsum totuꝫ mouebit̄ per illud totum in tempore equa

In īfinito tēpore īpossile ē moueri magnitudinē īfinitam.

li. Ergo

li. Ergo si ille partes omnes fuerit finite ꝛ quãtitas cuiuslibet earũ: ꝛ numerus oiuz: necesse est vt tempus etiam sit finituz. Qm̃ numerus eius erit ꝑm tp̃s partis: cũ fuerit duplicatũ ꝑ numerũ partium.

60 Jam declauit h cũ declauit ꝙ oĩs magnitudo ꝛ oẽ tp̃s ẽ diuisibile sp: sꝫ illa declatio illic fuit ꝑ accñs: ꝛ iõ vult ꝑscrutari de h: non declatio quasus est illic nõ distiguit iter motuꝫ equalẽ ꝛ diuersum: ꝛ iter diuisiões finiti ꝛ infiniti. ¶ Et dixit: ꝛ qꝛ oẽ motũ mouet̃ i tp̃e: ꝛ icepit ab h: qꝛ si h nõ ꝯcesserit: ꝙ oĩs motus est in tempore non poterit dicere: ꝙ oĩs motus finit⁹ est in tp̃e finito: ꝛ cuꝫ sit ĩpossibile apud ĩpꝫ motũ esse nõ in tp̃e: ꝛ hoc mani^m est ꝑ se. ¶ Et cũ iduxit hãc ꝓpõnẽ q̃si ꝑtẽ ꝑcedentis: iduxit

Declatio ꝑ se ꝙ magnitudo ꝛ tẽpus sunt semꝑ diuisibilia.

Nisi ꝯcessuꝫ fuerit ꝙ oĩs mot⁹ ẽ in tp̃e nõ põt ꝯcedi ꝙ mot⁹ finit⁹ sit i tp̃e finito

2 aliã ꝑtẽ: q̃ est cã in ꝯsecutiõe ei⁹ qd̃ voluit declarare ꝛ dixit: ꝛ in maiori tp̃e ꝛc̃. ꝛ cũ posuit hoc dixit. g̃ impo͛le est ꝛc̃. ¶ D. posuit h ꝯditionẽ: ꝛ dixit: sine eo ꝙ mot⁹ ꝛc̃. i. ĩpossibile est vt mot⁹ moueat̃ in tp̃e infinito vno motu: nisi ille motus fuerit semꝑ: ꝛ infinitus in tp̃e ĩfinito: sꝫ illud qd̃ est ĩpossibile est vt sit mot⁹ ĩfinitus. ¶ D. d. ꝛ erit motũ: non qꝛ mouet̃ ꝛc̃. i. si illud motũ nõ attribuat̃ tẽpori ĩfinito: qꝛ est vnum: ꝛ mouet̃ in quodã illius motus ĩfiniti: ꝛ hoc ꝑm ꝑpetuitatẽ. ¶ Et addit hãc ꝯditionẽ ꝑseruãdo se a corpore celesti: qꝛ mouet̃ qd̃dã mot⁹ ĩfiniti in qd̃dã tẽporis infiniti: ꝛ iõ addit hoc: ꝛ. d. sꝫ mouet̃ ꝛc̃. i. ꝛ ꝑm istud motũ: de quo dicim⁹: ꝙ ĩpossibile est vt moueatur motu finito in tp̃e ĩfinito: nõ dr̃ hoc in eo: nõ in-

3 telligẽdo ꝙ mouet̃ toto motu i toto illi⁹ tp̃is. ¶ Et cũ ĩduxit in hoc ꝑmõe illd̃ qd̃ est q̃si ꝑcedẽs. ¶ D. ĩduxit ꝯñs icepit declarare ꝯtinuationẽ ꝛ. d. qm̃ manifestũ est ꝛc̃. i. qm̃ manifestũ est: ꝙ istud motũ aut erit eq̃lis velocitatis: aut diuerse: si equalis declarabit̃ ex h qd̃ dicã: ꝙ nõ mouet̃ motu finito nisi in tẽpore finito. ¶ D. narrauit qũo seq̃t̃ hoc ꝛ dixit: qm̃ cũ fuerit accepta ꝛc̃. i. qm̃ cũ posuerim⁹ aliqd moueri motu termiato ꝑ spatiũ termiatũ. U. g. ꝑ spatiuꝫ b. b. ꝛ deinde acceperim⁹ ex hoc spatio partẽ: manifestũ est: ꝙ ꝑtrãsiuit illã partẽ in ꝑte tp̃is in quo ꝑtrãsiuit totũ spatiũ: ꝛ ꝙ cũ ꝑtrãsiuit illud idẽ spatiũ: ꝑtrãseũdo oẽs illas ꝑtes eq̃les in quas spatiũ est diuisum: qd̃ ẽt ꝑtrãsiuit eas in tp̃ib⁹ equalib⁹: quoꝝ nũerus est: sicut illaꝝ partiũ. Cũ necesse sit vt nũerus tẽpoꝝ sit sicut nũerus partiũ spatỹ: ꝛ vt tẽpora sint eq̃lia: qꝛ ꝑtes sunt eq̃les: ꝛ motus est equalis. ¶ D. d. g̃ necesse est si ille ꝑtes ꝛc̃. i. ꝛ cũ necesse sit vt numer⁹ partiũ tẽporis in quo totũ motũ mouet̃ sit finitus: ꝛ vtraqꝫ pars est finita: cũ sint equales partib⁹ spatỹ ꝛ ꝑtes spatỹ sunt finite: nec̃e est vt tp̃s ꝯpositũ ex illis partib⁹ finitis sit finitũ. Nã ꝯpositũ ex ꝑtib⁹ finitis in magnitudine ꝛ numero equalib⁹ est finitũ necessario. ¶ D. d. qm̃ nũerus eorũ ꝛc̃. i. qm̃ numerus partiuꝫ: que sunt duple partis spatỹ mẽsurãtis illud sit numerus duploꝝ partis tẽporis in quo pertrãsiuerunt illud spatiũ. s. qd̃ si in spatio fuerit decupluꝫ illi⁹ partis: ꝛ in tẽpore ẽt erit decupluꝫ partis in qua motũ pertrãsiuit partes spatỹ.

Cõpositũ ex ꝑtib⁹ finitꝭ in magnitudie ꝛ nuõ eq̃lib⁹ ẽ finitũ nec̃cario. Idcꝫ 8. 20. ꝛ 21. Idẽ i cõ. sequẽti.

¶ Sed si nõ sit eque velociter differt nihil: sit eni in quo a. b. spatiũ finitũ: qd̃ motũ sit in ĩfinito tẽpore: ꝛ tẽp⁹ infinitũ in quo c. d. Si igit̃ necesse est pri⁹ alterũ altero motum esse: hoc aũt manifestuꝫ ꝙ tẽporis in priori ꝛ posteriori alterum est totũ. Semꝑ enim in pluri alterũ est motũ esse: siue eque velociter mutet: siue nõ eq̃ velociter mutet: siue intẽdatur motus: siue remittatur: siue maneat nihilminus. Accipiat̃ igitur aliqd a. b. spatỹ ꝙ sit a. b. qd̃ mẽsurat a. b. Hoc itaqꝫ infiniti in quodã factũ est tẽpore. In infinito. n. non põt esse. Omne enim in ĩfinito est ꝛ iterũ alterũ iam si accipiamus quãtuꝫ est a. b. necesse est in finito tẽpore esse. Omne eniꝫ est in ĩfinito: ꝛ sic accipiens: qm̃ infiniti qdẽ nulla pars est que mẽsurat. Impossibile eniꝫ infinitũ esse ex finitis: ꝛ eq̃libus: ꝛ inequalibus. Propter id qd̃ mensurantur finita multitudine ꝛ magnitudine a quodã vno: siue eq̃lia sint siue ĩequalia. Finita aũt magnitudine nihil minus. Spaciũ aũt finituꝫ tantis que sunt a. b. mẽsuratur. ergo in finito tẽpore a. b. mouetur. Silr̃ autẽ ꝛ in quiete. Quare neqꝫ fieri neqꝫ corrũpi: possibile est semꝑ aliqd vnum ꝛ idem.

¶ Et si etiã fuerit ĩequalis velocitatis nõ est in hoc differẽtia. Sit igit̃ a. b. lõgitudo per quã est motus finita. ꝛ sit per quã res mouetur in ĩfinito. ꝛ sit tẽpus ĩfinitũ c. d. Cuꝫ igit̃ necesse est vt qddaꝫ moti moueat̃ ante qddam. Et hoc manifestũ est. Qꝛ priori ꝛ posteriori ex tempore mouetur vnuꝫ post aliud. Quia in maiori semper motũ est aliud a precedenti: siue transmutatio eius fuerit equalis in velocitate aut non equalis: ꝛ siue motus eius augmẽtetur: aut diminuatur: ꝛ nõ minus si remanet in eadem dispositione. Accipiatur igit̃ ex longitudine a. b. aliqua pars ꝛ sit a. b. que mẽsuret a. b. Ista igitur pars in quo tẽpore fuit de tẽpore infinito: qm̃ ĩpossibile est vt sit ĩfinitũ: qm̃ tota mẽsurat̃ in infinito. Et si ẽt acceperim⁹ aliã partẽ ꝑm mensuram a. b. necesse est vt sit in tẽpore finito: qꝛ totum fuit in ĩfinito. Et sic fecerimus in eis: q̃ accepimus ex eo. Quia ex ĩfinito nõ est aliqua pars oĩo ad quã mẽsuret̃. Qm̃ infinitũ ĩpossibile est vt sit cõpositum ex finitis equalibus aut ĩequalib⁹. Et cũ finita fuerint numerus aut magnitudo: mensurabit illa vnũ: siue fuerint eq̃lia ꝛ nõ minus: siue fuerint ĩequalia postq̃ꝫ fuerint termiata in magnitudine salteꝫ. Et longitudo finita est longitudo: que mensuratur ab aliqua mensura: vt a. b. Ergo in tp̃e finito necesse est ad illud moueri per longitudinẽ

Infiniti nulla ẽ ꝑs mẽsurans ĩpm. Impo͛le ẽ ĩfinitũ ꝯponi ex finitis eq̃lib⁹ vel ĩeq̃libus.

a.b. Et silr est de quiete. Unde sequit̃ ꝙ i-
possibile est idem gnāri ꝛ corrūpi semp.

¶ Demōstratio ꝓbans ꝙ si magnitudo est finita ꝙ
tēpus īfinitū esse nō potest.

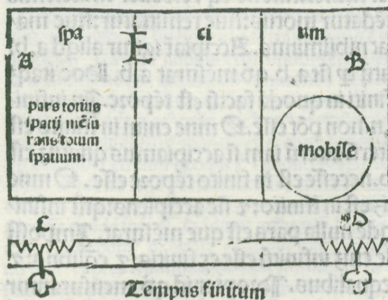

6i ¶ Cū declarauit ꝙ īpossibile ē vt spatiū finitū ptrā-
seat̃ in tpe īfinito in moto eq̄lis velocitatis. ¶ Dic̃
ꝙ silr est in motu ineq̄lis velocitatis ꝛc.i.ꝛ īdifferē-
ter: siue motū fuerit eq̄lis velocitatis: siue nō. ¶ D.
īcepit declarare h: ꝛ dixit: sit igr̃ a.b.ꝛc.i. sit igit̃ lon-
gitudo finita p quā est vnꝰ motꝰ finitꝰ: q est in tpe īfi-
nito lōgitudo a.b.ꝛ sit tp̄s īfinitū tp̄us c.d. ¶ Deide
p̄posuit ad h declarādū ꝓpōnē nec̄iaʒ in hac p̄dcā
decl'atiōe: ſʒ nō p̄dixit eā p̄us ꝯfidēdo quēlʒ cōside-
rantē hr̃e eā in mēte: ꝛ dixit: ꝛ cū nec̄e est ꝛc.i.ꝛ cū h
posuerimꝰ ꝛ ꝯiūxerimꝰ ei aliā ꝓpōnē notam: ꝛ est ꝙ
nec̄e est vt ī eodē motu qdā moueat̃ añ qdā. v.g.
in motu q̄litatis q̄dā ptes añ q̄sdā: ꝛ in quātitate q̄-
dā ptes q̄ātitatis añ q̄sdā: ꝛ in vbi silr. s. ꝙ motū mo-
uebit̃ q̄busdā ptibꝰ motꝰ añ q̄sdā. ¶ Et nō ītēdit p-
tes rei q̄ est subʒ motꝰ. s. īdiuiduū sube motū: qm̄ h
nō est veꝝ de eo in oībꝰ motibꝰ: ꝙ q̄daʒ ptes eiꝰ p̄ce-
dūt q̄sdā: h.n. non veꝝ nisi in q̄litate: ꝛ silr in gnātō
dissiliū ptiū: in motu v̄o locali: aut motu augmenti
nō. Partes.n. istoꝝ motuū sunt in toto moto quēad-
moduʒ totꝰ motꝰ est in toto. ¶ Sʒ ꝛ motꝰ hʒ duplex
subm. s. genꝰ p̄dicamētoꝝ: in quo est motus: ꝛ subam
subiectā illi generi: ꝛ vtrūqʒ dr̃ eē motꝰ. Intelligen-
dū est hic p motū nāʒ subiectā motui: nō īdiuiduuʒ
sube deferēs illud. [a] ¶ D.d. illud ex q̄ appet h p̄fe-
cte: ꝛ dixit: h manifestū est ꝛc.i.ꝛ h ꝙ motuū q̄ddaʒ
est post q̄ddā manifestū est. nā in tpe p̄ori erit prius
eiꝰ: ꝛ in posteriori posteriꝰ: qm̄ q2 tp̄us hʒ priꝰ ꝛ poste-
rius: iō motū in eo hʒ priꝰ posteriꝰ. ¶ D.d. qm̄ ī ma-
iori ꝛc.i. qm̄ in maiori tpe erit motū aliud a p̄ori: qō
est in mīori tpe: siue fuerit eq̄le in velocitate: aut in-
eq̄le: ꝛ dixit h: q2 h ꝓpō est v̄a in vtraqʒ decl'atiōe. s.
in declarare hoc de moto ꝙ ē eq̄lis velocitatis: ꝛ di-
uerse velocitatis. [b] ¶ Et q2 illud qō est diuerse ve-
locitatis iuenit̃ tribꝰ modis: aut crescit: aut diminui-
tur: aut vtroqʒ mō: ꝛ h est ineq̄le in eis. s. cū h ꝙ par-
tes moti sint q̄dā añ q̄sdā: dixit: ꝛ si motꝰ eiꝰ ꝛc.i.ꝛ h
ꝙ q̄dā ptes p̄cedūt q̄sdā: iuenit̃ ēt in diuersis h mō
diuersitatis nō minꝰ q̄ꝫ ineq̄libꝰ. Et silr est intelligē-
dū h si q̄nqʒ crescit: ꝛ q̄nqʒ diminuit̃. ¶ Et cum di-
xit: ꝛ cū nec̄e est vt q̄ddā moti añ q̄ddā: deinde acci-
dit ei declarare hoc īduxit ꝯñs: ꝛ dixit: accipiat̃ igit̃
ex lōgitudine a.b. aliq̄ ps. i. lōgitudo quā p̊ posuit: ꝛ
q.d.ꝛ cū posuerimꝰ lōgitudinē finitā. s. a.b. in tpe fi-
nito. s. c.d.ꝛ fuerit positū nobis ꝙ q̄dā ptes motus: ꝛ
moti p̄cedūt q̄sdā: accipiamus ex hac lōgitudine q̄ꝫ
possumꝰ. s. a.b. aliquā partē mēsurantē illā: ꝛ sit a.h.
¶ D.d. illa igr̃ ps ꝛc.i. ista igr̃ ps mēsurās: ī quo tpe
tp̄is īfiniti fuit accepta. Nā īpōſe est vt tp̄s sit īfini-
tuʒ. s. tp̄s: in quo motū ptrāsit hāc ptē: qm̄ totū istud
spatiū ptrāsit̃ in tpe īfinito. Sʒ ē īpōſe vt ps ꝛ totū
ptrāseant̃ in eodē tpe. ¶ D.d.ꝛ si accepimꝰ ēt ꝛc.i. si
igr̃ accepimꝰ ex illo spatio aliā ptē eq̄lē pti a.h. quaʒ
posuimꝰ mēsurare spatiū: nec̄e est vt motū ptrāseat
hāc ptē: ēt ī tpe finito. Nā iā posuimꝰ motū ptrāsire
ipsaʒ in tpe īfinito. Et indifferēter: siue posuerimꝰ ꝙ
motꝰ eiꝰ p hāc 2am ptēʒ fuerit velocior: aut tardior q̄ꝫ
motꝰ eiꝰ p aliā ptē: aut eq̄l'. ¶ D.d. si igr̃ accepimꝰ ꝛc.
i. silr si diuisimꝰ 3am mēsurā eq̄lē p̄me: seq̄t̃ vt motū
ptrāseat illā in tpe finito. Et cū sic fecerimꝰ in diui-
sione ꝯsumet̃ spatiū: ꝛ ꝯgregabit̃ ex ptibus: in q̄s di-
uidit̃ illud spatiū nūerus terminatꝰ finitꝰ: ꝛ ex tpibꝰ
in quoꝝ vnoquoqʒ ptrāsit vnāquāqʒ illaꝝ ptiū spa-
tij: ꝛ qō ꝯponit̃ ex finitis est finituʒ. Et nec̄e est g̊ ꝙ
tp̄s in quo h ptrāsit totū spatiū est finitū nec̄io: ꝛ h
intēdebat cū dixit: ꝛ cū sic fecerimꝰ ꝛc.i.ꝛ silr cuʒ fe-
cerimus diuidēdo spatiū: nec̄e est tp̄s diuidi in par-
tes eq̄les in nuō ptibꝰ spatij. Et si ptes tēpoꝝ nō fue-
rint eq̄les in se: ꝛ erit tp̄s ꝯgregatū finituʒ: qm̄ possi-
bile mēsurari p partē eiꝰ: ꝛ īfinitū nullā hʒ partē a q̄
mēsuret̃. Nā īfinitū īpōſe est cōponi ex finitis eq̄li-
bus: aut ineq̄libꝰ. Et iā posuimꝰ ꝙ istud tp̄s cōponit̃
ex finitis. ¶ D.d. cū finita fuerint nūerus ꝛc.i.ꝛ cuʒ
nūerus ꝛ magnitudo q ꝯponunt̃ ex finitis mēsuran-
tur ab vno: siue fuerit eq̄lia: siue ineq̄lia. ¶ Et ordi-
natio istaꝝ ꝯpōnū est talis. Qm̄ p̄m posuit ꝙ īfinitū
īpossibile est mēsurari a sua pte. ¶ D. dedit cām in
hoc: ꝛ est q2 īfinitū nō ꝯponit̃ ex finitis eq̄libus: aut
ineq̄libꝰ. ¶ D. induxit aliā ꝓpōnē: ꝛ est ꝙ magnitu-
do finita: aut numerus finitꝰ pn̄t mēsurari a sua pte:
siue magnitudo: aut numerus ꝯponant̃ ex equalibꝰ:
aut ineq̄libus. ¶ Et sic syllogismꝰ ꝯponit̃ in scd̄a fi-
gura tali mō. Tp̄s in quo motū ptrāsit hoc spatiuʒ
pōt mēsurari a sua pte: cū sit ꝯpositū ex ptibꝰ finitis
lʒ nō eq̄libꝰ. Et tp̄s īfinitum nō pōt mēsurari ex sua
pte. Ergo tp̄s in quo motū ineq̄lis velocitatis ptran-
sit spatiū finitū nō est īfinitū: ꝛ hoc est incōueniēs.
Ipe aūt vr̃ q̄si nō ordinare istū syllogismū hoc mō:
ſʒ posuit post has duas ꝓpōnes: ꝙ longitudo in quo
trāsmutat̃ trāsmutatū mēsurat̃ a sua pte. ꝛ hoc intē-
debat cū dixit: ꝛ lōgitudo finita mēsurat̃ ab aliqua
mēsura: vt a.h. ¶ D.d. g̊ in tpe finito ꝛc.i. qm̄ cū ista
trāsmutatio mēsuret̃ a sua pte. ¶ Et silr tp̄s ī quo
est motꝰ p mēsurā magnitudinis ex rebꝰ finitis. Tē-
pus igr̃ in quo trāsmutatio fit mēsurat̃ a sua pte. Et
q̄cq̄d mēsurat̃ a sua pte est finitū. Ergo hoc tp̄us est
finitū. ¶ D. dixit: ꝛ silr de gnōne. s. qm̄ īpōſe ē aliq̄d
gnāri gnōne finita in tpe īfinito. Gnātio.n. est trās-
mutatio in magnitudine: ꝛ iō potētia istiꝰ declaratio-
nis est vis declaratiōis: q̄ cōis est modis oīuʒ trans-
mutationū. s. q̄tuor sunt.n. corpa. ¶ Et in libro Ioā-
nis loco huiꝰ dictōis gnātio ponebat̃ hec dictio q̄es.
Et si h fuerit tūc intentio erit ꝙ ita est de q̄ete in h
sicut de motu. Qm̄ cū q̄es sit p̄uatio motus q inatus
est existere in q̄escēte: ꝛ motus finitus īpossibile est
vt sit in tpe infinito. Ergo ꝛ q̄es finita īpossibile est
vt sit in tpe infinito: dixit Ioānes: ꝛ q̄dā intelligunt
h per q̄etē ire ad q̄etē: ꝛ dixerūt hoc: nā q̄es non de-
terminat̃ nisi p tp̄s. ¶ D.d. ex quo seq̄t̃ ꝙ īpossibi-
le est ꝛc.i. qm̄ gnō ꝛ corruptio: q2 finite videntur. Et
trāsmutatio finita est in tpe finito. Ergo nihil gnāt̃
semp: aut

Documentū

Nō ē veꝝ in oī motu ꝙ q̄dā ptes eiꝰ p̄cedūt q̄sdam nisi ī q̄litate. Et in gnātō dissiliū ptiū: ſʒ nō ī motu locali: neqʒ ī motu augmēti: ptes.n. istoꝝ motuū sūt in toto moto quēadmodū totꝰ motꝰ ē in toto.

a Motꝰ hʒ duplex sbm.

b Illō qō ē diuerse velocitatꝭ iuenit̃ tribꝰ modis.

Nō cōponit̃ ex finitis ē īfinitū. Idē 8. cō. 60. ꝛ ibi.

Infinitū īpōſe ē ꝯponi ex finitis eq̄libꝰ: aut ieq̄libus.

Infinitū īpōſe est mēsurari a sua pte.

Quicq̄d mēsuratur a sua pte finitū est.

ſemꝑ:aut corrūpit̃ ſemꝑ:aut ītēdit ꝙ cū fuerit poſſitū aliqd trāſmutari trāſmutatiōe finita in tpe īfinito:tūc illud gnābit̃ ⁊ corrūpet̃ inſimul ſemꝑ cū neutra trāſmutatio habeat tp̄s ꝓpriū. Et cū fuerit declaratū īpoſſibile eē trāſmutationē finitā eē in tpe infinito ſequit̃ vt nulluz idem generet̃ ⁊ corrūpat̃ inſil' ſemꝑ. ⁋ Et nō intēdit ꝙ hoc eē īpoſſibile: qꝛ declarat̃ ꝑ hoc ꝙ p̄^m eſt īpoſſibile. Naz hoc eē impoſſibile manifeſtius eſt q̄ȝ illud eſſe īpoſſibile qd̄ acceptū eſt in declaratiōe iſtius. Sȝ induxit ipſuz hoc mō īuēdo aliud īpoſſibile cōtingēs huic: ⁊ eſt gnābile ⁊ corruptibile ſemꝑ gnāri ⁊ corrūpi īſimł'. ⁊.q.d. ⁊ cū hec poſitio fuerit verificata aufert̃ īpoſſibile ↄtingēs ↄ̄dictorie ei⁹: ex quo appet ↄfirmatio iſtius ſermonis ſicut apparet deſtructio ſue contradictorie.

Documentū

In finito tpe īfinitū nō pt moueri.

⁋ Eadē aūt ratio: ⁊ ꝙ neqꝫ in finito tpe infinitū poſſibile eſt moueri:neqꝫ q̄eſcere:neqꝫ in qd̄ regulariter mouetur:nec qd̄ irregulariter. Accepta.n.quadā parte q̄ metietur totuz tp̄s:in hac aliqd tm̄ trāſibit magnitudinis ⁊ nō totā:in oī.n.totā: ⁊ iteruz in equali aliā: ⁊ in vnoquoqꝫ ſil'r: ſiue equalis eſt: ſiue inequalis ei q̄ eſt a principio. differt autē nihil ſi ſolū ſit finita vnaqueqꝫ:manifeſtum .n. ꝙ diuiſio tp̄is in īfinitū nō aufertur finita diuiſiōe facta: ⁊ quāto: ⁊ eo qd̄ tot modis. Quare nō trāſiuit in finito tpe infinitū. Nihil aūt differt magnitudinez in altera: aut in vtraqꝫ eſſe infinitā. eadē.n. ratio eſt.

⁋ Et eadē rōne ratiocinatur ad hoc ꝙ impoſſibile eſt ēt infinitum moueri tpe finito: aut quieſcere:ſiue motus fuerit equalis:aut diuerſus. Nā cū accipietur aliqua ꝑs q̄ mēſuret totū tp̄s:tūc in illa parte mouebitur ꝑ aliquā partē illius ſpatÿ nō ꝑ totū. Per totuz .n. mouetur in toto tpe. Et in eq̄li mouebitur etiā ꝑ aliam partem ⁊ in vnaquaqꝫ partium ſil'r:ſiue fuerit equalis precedenti: aut inequalis. Nulla eni eſt dr̄ia in hoc ſolūmō ꝙ vnaqueqꝫ illarū partiū ſit finita. Vn̄ manifeſtū ē ꝙ cū tp̄s ↄſumitur nō ↄſumitur īfinitū. Partitio eni eſt finita in menſura ⁊ in numero. Ergo nihil mouetur per īfinitū in tēpore finito. Et nulla differentia eſt ſiue illa mēſura fuerit finita altera parte: aut īfinita vtraqꝫ. Quoniam eadem eſt ratio.

62 ⁋ Cum declarauit ꝙ īpoſſibile eſt aliqd̄ infinitū moueri ꝑ ſpatiū finitū in tēpore īfinito: declarat etiā ꝙ impoſſibile eſt vt aliqd̄ infinitū moueat̃ in tempore finito.nam neceſſariū eſt vt īfinitū moueat̃ per ſpatium infinitū.g̊ ſequit̃ aliquid pertrāſire ſpatiū infinitū in tempore infinito: ⁊ hoc eſt cōuerſum eius qd̄ p̄us declarauit eſſe īpoſſibile.ſ.aliqd ꝑtrāſire ſpatiuz finitū tēpore īfinito. Et qꝛ hec duo ſunt ſimilia: ⁊ eadem eſt declaratio in eis.ſ.aliqd moueri per ſpatiuz finitum in tpe finito:aut aliqd moueri per ſpaciū infinitū in tpe finito. Nā illud qd̄ illic fecim⁹ diuidendo ſpaciū finitū ex quo ſequit̃ tp̄s eē finitū: faciem⁹ hic diuidēdo tp̄s: ⁊ ſequit̃ ſpaciū eſſe finitū. ⁋ Et iō d. ⁊ iſta eadē rōe ⁊c̄.i.qm̄ īpoſſibile eſt īfinitū moueri in tpe finito:ſequit̃.n.ip̄m moueri per ſpaciū infinitū in tpe finito. ⁋ D.d.qm̄ cū accipiat̃ aliq̄ ꝑs ⁊c̄. ideſt ⁊ demōſtratio illius:qm̄ cū poſuerim⁹ motū īfinitū in tpe finito: ⁊ acceperim⁹ aliquā partē illi⁹ tēporis:tūc motū mouet̃ in illa per aliquaz ꝑtē ſpacÿ. Nam īpoſſibile eſt vt per idē ſpaciuz moueat̃ in ꝑte ⁊ in toto tp̄is. ⁋ D.d. ⁊ ineq̄li ēt mouebit̃ per aliam partē ⁊c̄.i.deīde ſi poſuerimus ip̄m moueri in aliam partē tp̄is equalē p̄me parti mēſuranti: deīde in tertia:deīde in q̄rta: ⁊ ſil'r in vnaquaqꝫ partiuz tp̄is donec tp̄s cōſumat̃:tūc ↄgregabunt̃ ex hoc ſpacia finita mēſura ⁊ nūero: ⁊ indifferēter ſiue mot⁹ eius in illis partib⁹ fuerit eq̄lis:aut diuerſus. ⁋ Et h̄ intēdebat cū dixit:ſiue fuerit equalis p̄cedenti:aut inequalis.i.ſiue motus eius in ſecunda ꝑte fuerit eq̄lis motui eius in p̄ma: aut ineq̄lis. Qm̄ nō eſt dr̄ia inter h̄ ꝙ ſit equalis aut ineq̄lis in illis tp̄ibus eq̄libus:cum vnaqueqꝫ partiū ſpacÿ q̄s motū pertrāſit in illis tēporib⁹ fuerit finita:qm̄ cōgregatū erit finitū: lȝ motus nō ſit eq̄lis ī ſe. ⁋ D.d.ex quo māifeſtū eſt ⁊c̄.i. manifeſtū eſt igit̃ ex his ꝙ cū tp̄s ↄſumet̃ per motū illi⁹ moti per vnāquāqꝫ partiū eq̄liū parti mēſurāti ꝙ illud per qd̄ mouet̃ nō cōſumet̃: nam infinituz mouet̃ per ſpaciū īfinitū. ⁋ D.d.partitio eni eſt finita.i. ⁊ declaratū eſt ſuperius: qm̄ neceſſe eſt ſpaciū ꝑ qd̄ eſt mot⁹ cōſumi. nā partes oēs per quas motum mouet̃ in illo tpe ſunt finite mēſura ⁊ numero.ſ.qm̄ vnaqueqꝫ eſt finita in ſe: ⁊ nūerus oiuȝ eſt finit⁹: ſed poſitū eſt eas eſſe infinitas:hoc eſt īpoſ̓e. ⁋ Deinde dixit.g̊ infinitū nō mouet̃ in tpe finito.i. declaratuȝ eſt igit̃ ex hoc ꝙ aliqd̄ infinitū nō mouet̃ in tpe finito:qm̄ ſequit̃ ex hoc vt aliqd̄ infinitū moueat̃ ꝑ ſpacium finitū: ⁊ ſic aliqd mouet̃ per ſpaciuz min⁹ ipſo: qd̄ eſt īpoſſibile. ⁋ Debes ſcire ꝙ ex hoc appet ꝙ īpoſſibile eſt īfinitū moueri oīo. nā ꝙ nō mouet̃ tpe infinito neceſſe eſt ip̄m moueri ſemꝑ tp̄ib⁹ finitis ſ̓ȝ cōtinuationē ⁊ perpetuitatē. ⁋ D.d. ⁊ nulla eſt dr̄ntia ⁊c̄.i.qm̄ ſequitur motum pertrāſire ſpaciū īfinitū in tpe finito.dico ergo ꝙ ſequit̃ ex hoc vt mot⁹ eius ſit in toto tēpore vnus.ſ.motus infinitus. 2

Documentū Impoſ̓e ē īfinitum moueri omnino.

3

⁋ Demonſtratis autē his. manifeſtuȝ eſt ꝙ neqꝫ finitā magnitudinē infinituȝ contingit tranſire in finito tēpore ꝓpter eandeȝ cām. In parte enim tēporis finitū tranſibit: ⁊ in vnoquoqꝫ ſil'r. Quare in omni finitum.

⁋ Hoc quidē declarato manifeſtum eſt eſſe impoſſibile etiā magnitudinē finitaȝ ꝑtranſire infinitū in tēpore finito. Propter illam eandem cām.ſ.qm̄ in parte tēporis ꝑtranſit finitum: ⁊ in vnaquaqꝫ partium ſimiliter. Ergo in toto pertranſibit finitum.

⁋ Cum declarauit ꝙ īpoſ̓e eſt aliqd̄ finitum ꝑtrāſire ſpaciū finitū tpe infinito: neqꝫ aliqd̄ infinitū in tpe finito. ⁋ Dixit: ꝙ ex h̄ pȝ cōuerſuȝ p̄mi eſſe īpoſſibile:qd̄ eſt aliqd̄ finitū ꝑtrāſire magnitudinē īfinitam in tpe finito. Nā cū tp̄s diuidet̃ in ꝑtes eq̄les:ſtatim ſpatiū ſil'r ſ̓m illuȝ numerū:ſiue motus fuerit eq̄lis: aut ieq̄lis:ex quo ſeq̄t̃ ſpatiū eē finitū. ⁋ D.d.ꝑꝑ il- 63

lam eandē cām.ſ.ꝛ hoc manifestū est ex illa eadē ꝓpōne qua vsi fuimus in p̄dictis declaratiōib⁹.ſ.dicēte ꝙ in pte tp̄is mouebit̄ p ptē ſpatŭ finitā. Impoſſibile.n.est totū ꝛ partē ptrāſiri in eodē tpe. ℭ D.d. ꝛ ſilr in vnaq̄qꝫ ptiū.i.ptiū tp̄is eq̄liū p̄me. ℭ D.d. ergo ꝛ in toto ꝛc.i.ergo necesse est vt motū ptranſeat in toto tpe finito ſpatiū finitum.

ℭ Qm̄ aūt finitū nō trāſibit infinitū finito tēpore manifestū est: ſic neqꝫ infinitum finitū. Si nāqꝫ infinitū finitū nec̄e est: ꝛ finitū infinitū trāſire. Nihil.n. differt qðlꝫ eē qð mouet̄: vtrobiqꝫ.n. finitū ptrāſibit infinitū. Cū eni moueat̄ infinitū in quo ē a. erit aliq̄d ipſi⁹ ſm b. finitum vt c.d. ꝛ iterū aliud: ꝛ aliud: ꝛ ſemp ſic. Quare ſilr accidit infinitū motū eē per finitū: ꝛ finitū tranſire infinitū. Neqꝫ.n. fortaſſis poſſe ē aliter infinitū mutare finitū: q̄ꝫ ꝙ finitū tranſeat infinitū: aut ita ꝙ ferat̄: aut metiat̄. Quare qm̄ hoc impoſſibile est: nō trāſibit infinitum finitū.

ℭ Et cū finitū nō ptrāſeat infinitū in tpe finito: manifestū est p ſe: ꝙ neqꝫ etiā infinitū ptrāſit finitū: ſi.n. infinitū ptrāſit finitū: necesse est finitū ptrāſire infinitū: qm̄ cū mouet̄ infinitū.ſ.a. tūc q̄ddā eius erit in b. finito. V.g.c.d. aūt erit ēt aliud ex eo poſt aliq̄d: ꝛ ſic ſemper: ex quo ſeq̄tur vt infinitū moueat̄ per finitū: ꝛ finitū ptrāſeat infinitum: qm̄ vr̄ mihi ꝙ impoſſe est infinitū moueri per finitū alio mō: niſi vt finitū ptrāſeat infinitū: aut curſu: aut mēſuratione: ꝛ cū ſit hoc impoſſibile: est impoſſibile infinitū ptrāſire finitum.

ℭ Demōſtratio ꝓbans ꝙ mobile infinitū nō pōt ptrāſire magnitudinē finitā in tpe finito.

64 ℭ Hoc est 4ᵐ q̄ſitū: ꝛ est ꝙ motū infinitū nō pōt ptrāſire ſpatiū finitū ſicut declaratū est: qm̄ impoſſibile est moueri tpe finito. ℭ Et dixit: ꝛ cum finitū ꝛc. ꝛ modus ꝯtinuatiōis in eo est: qm̄ q2 declaratū est finitū nō ptrāſire ſpatiū infinitū in tpe finito: declaratū est ipſū nō ptrāſire finitū oīo. Nā ſi ptranſiuerit ptrāſibit in tpe: qð iā dcīt: ꝛ qð est tale est finitū: ꝛ cū declaratū ſit ꝙ finitū nō ptrāſit oīo ſpatiū infinitū: manifestū est ꝙ motū infinitū nō ptrāſibit ſpatiū finitū. ℭ D. dedit rōnē ſup hanc ꝯtinuationē: ꝛ dixit: 2
qm̄ ſi infinitū ptrāſibit finitū ꝛc.i.ꝛ declaratū est ipꝫ nō ptrāſire illud: qm̄ ſi finitū ptrāſibit infinitū: ptranſibit illud in tpe finito: ſꝫ declaratū est ipꝫ nō ptrāſire illud in tpe finito. g̊ oīo nō ptrāſibit illud. ℭ D. 3
induxit exēplificationē q̄ certificat̄ h̄: ꝛ dixit: qm̄ infinitū.ſ.a. moueat̄ ꝛc.i.ꝛ iſta ꝯſecutio est vā: q2 cum poſuerim⁹ ꝙ infinitū ptrāſit ſpatiū finitū.ſ.a. tūc q̄ddā infiniti erit in hoc ſpatio qð est b. ꝛ erit hoc q̄ddā eq̄le huic ſpatio: ſit igit̄ hoc q̄ddā c.d. Et cū poſuit ꝙ necesse est vt ps finita moti infiniti ſit in ſpatio finito p qð mouet̄: ꝛ vt illa ps ſit eq̄lis ſpatio finito: ꝛ dixit: ꝛ erit ēt aliud ꝛc.i.ꝛ necesse est cū iſtud motū infinitū transferat̄: vt illa ps ei⁹ ēt ſi eq̄lis ſpatio p qð mouet̄ alia a p̄ª pte: ꝛ p ſcðaꝫ ēt 3ª ps: ꝛ ſic ſemp. ℭ D.d. ex q̄ ſeq̄t̄ ꝛc.i. qm̄ q2 ſpatiū ſupponit̄ rei mote: ꝛ min⁹ mēſurat maius: nec̄e est cū motū fuerit maius ſpatio vt mēſuret̄ motū: ꝛ cū motū fuerit min⁹ ſpatio necesse est vt motū mēſuret ſpatiū: ꝛ nō erit dr̄ia iter h̄ ꝙ infinitū pertranſeat ſpatiū finitū: ꝛ inter hoc ꝙ finitū pertranſeat ſpatium infinitum: qð est impoſſibile.ſ. qm̄ in moto infinito necesse est mēſurari per ſpatiū finitū: ꝛ moto finito mēſurare ſpatium infinitū: qm̄ nulla differētia est in hoc ꝙ mēſuret ſpatiū: ſꝫ mēſurans in moto finito per ſpatiū infinitū est motū: ꝛ mēſurās motū infinitū per ſpatiū infinitum est quieſcēs. 4
ℭ Deīde ꝯfirmauit hoc: ꝛ dixit: qm̄ mihi vr̄ ꝛc.i. qm̄ impoſſibile est imaginari ꝙ motum infinitum pertranſeat ſm totū finitū: aliomō ab eo quo imaginat̄ ꝙ motū finitū ptranſeat ſpatiū finitum. Si igit̄ hoc fuerit impoſſe: illud erit impoſſe.i. ſm ꝙ imaginat̄ ipm ptrāſire illud curſu: aut mēſuratiōe. ℭ Et induxit hoc diſiūctiuū: aut qm̄ motū finitū cū ptranſiuerit ſpatiū infinitū ptranſibit illud curſu: ꝛ cum motū infinitū pertranſiuerit ſpatiū finitum: pertranſibit illud menſuratione non curſu. ꝛ non est differentia inter iſtos duos ptrāſitus in hoc ꝙ impoſſibile ſequatur.

Min⁹ mēſurat mai⁹. 3ᵒ io. me. t.c.4.

ℭ At vero neqꝫ infinitum in finito tempore tranſibit infinitū: ſi.n. infinitū ꝛ finitum: ineſt eni in infinito finitū. Amplius aūt ꝛ tpe accepto eadeꝫ est demonſtratio.

In infinito ē finitū.

ℭ Neqꝫ infinitū ptrāſit in tpe finito infinitū: qm̄ ſi ptrāſit infinitū: ptrāſibit ēt finitū: qm̄ in infinito est finitū: cū ēt cōſideratū fuerit de h̄ ſm tp̄s: ſilr ꝓueniet ex demōſtratiōe.

ℭ Hec est q̄nta declaratio: ꝛ est de illo qð remanet ex diuiſione.ſ. vt motū infinitū moueatur tempore finito: quoniā illud qð est tale: aut mouetur per ſpatium infinitū: aut finitū.ſ. vt moueatur infinitum per infinitū in tēpore finito. ℭ Et dixit: quoniā ſi pertranſiuerit infinitū pertrāſibit etiā finitū.i. quoniā cum poſitū ſit infinitū pertranſire ſpatiū finitū in tēpore infinito: necesse est vt finitū pertranſeat ſpatiū infinitum in tēpore finito: qð est impoſſibile: vt declaratū est. ℭ D.d. quoniam in infinito est finitū: ideſt ꝛ necesse est cum infinitum pertranſiuerit infinitū in tempore finito: vt finitum pertranſeat infinitum: quoniaꝫ in infinito pertranſito est pars finita neceſſario: que 65

sario:que pertransit spatium infinitum in tempore finito. ¶ Deinde dixit: ꝛ cum consideratum fuerit ƀȝ tempus ꝛc. idest prouenit etiaȝ demonstratio: ex qua declaratum est: ꝙ impossibile est infinitum moueri tēpore finito: ꝛ illa demonstratio est per diuisionē tēporis: qm̄ per diuisioneȝ tēporis diuidiť spatium. Si igiť tp̄s fuerit finitū ꝛ spatiū erit finitū: sȝ positū est ip̄m esse infinitū: hoc est impossibile.

Motꝰ infinitus nō est in tpe finito ꝛc.

¶ Qm̄ aūt neqȝ finitū īfinitū trāsit: neqȝ infinitū finitū: neqȝ īfinitū in finito tpe moueť: manifestū est ꝙ neqȝ motꝰ est īfinitꝰ in finito tpe: qd. n. dr̄t motū aut magnitudinē īfinitū facere: nec̄e. n. siqdē īfinitū alteꝝ: ꝛ alteꝝ īfinitū eē. oīs eni loci mutatio in loco est.

¶ Et cū sit ipoīe finitū moueri ꝑ īfinituȝ: aut infinitū ꝑ finitū: aut īfinitū in tpe finito. Manifestū est ꝙ motus īfinitus nō erit in tpe finito. nō. n. est differētia īter hoc ꝙ motus sit finitus: aut magnitudo: nam necesse est si alterum fuerit infinitū vt reliquū sit infinituȝ. Quoniā omnis translatio est in loco.

66 ¶ Cū declarauit ꝙ īpoīe est aliqđ finituȝ moueri per spatiū infinitū in tpe finito: aut aliqđ infinitū in tpe finito: siue spatiū fuerit finitū: aut nō fuerit: declaratur īpoīe eē vt motꝰ īfinitꝰ sit in tpe finito. Qm̄ ħ aut erit ꝑ spatiū aut ꝑ rē motā: si aūt ꝑ spatiū: tunc aliqđ īfinitū mouebiť ꝑ spatiū īfinitū in tpe finito. si v̄o īfinitas in motu fuerit ꝑ rē motā: tūc aliqđ īfinitū mouebiť in tpe finito: aut ꝑ magnitudinē finitā: aut īfinitā: sȝ ħ destructa sunt. ģ destructū est aliquē motuȝ īfinitū eē in tpe finito: ꝛ hoc ītēdebat declarare superius: ꝛ ipse vteť ħ tāq̄ȝ fundamēto in 7°. ¶ Et dicit:
2 ꝛ cū sit ipoīe ꝛc. i. ꝛ cū sit declaratū: qm̄ ipoīe est motū finitū ꝑtrāsire spatiū īfinitū in tpe finito: aut motū īfinitū spatiū finitū vel īfinitū in tpe finito: manifestū est ex ħ: qm̄ ipoīe ē vt motꝰ īfinitus sit in tpe finito.
3 ¶ Deīde declarauit ꝯsecutionē: ꝛ dixit: nō. n. est dr̄ia ꝛc. i. qm̄ cū sit ipoīe vt motū finitū moueať per spatiū īfinitū in tpe finito: aut motū īfinitū in tpe finito manifestū est: qm̄ ipoīe est vt motꝰ infinitꝰ sit in tpe finito: qm̄ si fuerit īfinitus: aut erit ꝑ magnitudinē īfinitā: aut motū īfiniti. Sȝ ħ duo sūt ipoīia: ģ impoīe erit: vt motꝰ īfinitꝰ sit in tpe finito. ¶ D. d. nō. n. est dr̄ia ꝛc. i. cū nō sit dr̄ia siue ponať ꝙ motꝰ infinitꝰ est in tpe finito: aut ꝙ magnitudo infinita moueť in tpe finito. ¶ D. d. qm̄ nec̄e est ꝛc. i. qm̄ nec̄e est si motus fuerit īfinitꝰ vt magnitudo sit īfinita: aut illa per quā est motꝰ: aut illa q̄ moueť: ꝛ silr̄ si alterum istoꝝ
4 fuerit īfinitū: motꝰ erit īfinitꝰ. ¶ D. d. oīs. n. trāslatio est in loco. i. ꝛ ista ēt ꝯsecutio est in motu locali. s. qm̄ cū fuerit positū ꝙ motꝰ in loco est īfinitus: nec̄io erit magnitudo infinita: aut illa ꝑ quā est motꝰ: aut locus ꝛ motū īsimul. Silr̄ si alteꝝ istoꝝ fuerit īfinitū: motus erit īfinitꝰ: sȝ cū motū fuerit īfinitū: spatiū erit īfinitū: ꝛ nō ꝯuertiť. ¶ Utrū aūt si augmentū fuerit infinitum: magnitudo erit īfinita. Silr̄ ꝛ si alteratio fuerit īfinita: alteratū erit īfinitū. ꝯsiderādū est: ꝛ nō appet sicut in trāslatiōe: ꝛ iō dixit post: oīs. n. translatio est in loco: vn̄ opinādū ꝙ hoc noīe motuȝ vtiť in hac declaratione ꝑprie. s. in loco: ꝛ in vltio istiꝰ tractatus declarabiť simplr̄: qm̄ ipoīe est ꝙ aliqs motꝰ q̄tuor motuū: sit īfinitꝰ ꝑter trāslationē circulareȝ.

Documentū

In hoc. 6. ꝯ. t. c. 92. ꝛ. 93.

¶ Determinat de his que pertinent ad diuisionem quietis. Cap. V.

Voniaȝ aūt oē aut moueť aut q̄escit: qđ aptuȝ natum est: qm̄ aptū est: ꝛ quo: ꝛ sic: necesse ē omne qđ stat cuȝ stat moueri. si eniȝ nō moueť q̄escit: sed nō contingit q̄escere q̄escens.

¶ Et q̄ꝛ oē aut moueť aut q̄escit. s. qđ īnatuȝ est ꝛ quo: ꝛ ƀm qđ: necesse est vt cessans cū cessat moueať: nā si oīno non moueť q̄escit: ꝛ ipoīe est vt q̄escens sic tendat ad q̄etē.

Cum declarauit priꝰ ꝙ neqȝ ī motu: neqȝ in p̊ tpe qđ supponiť motui nō inueniť pͫ nāliter. s. ƀmꝰ motꝰ: aut pͫ tp̄s: cū motꝰ ꝛ tp̄s semꝑ sint diuisibilia: vult nūc declarare: ꝙ ita est in re ad q̄etē: ꝛ in ip̄a q̄ete sicut in motu. s. qm̄ nō inueniť p̊ q̄es nālr̄ in re q̄escēte: neqȝ pͫ tp̄s: qđ est ꝑs tpis: in quo q̄escēs quiescit. s. tpis eq̄lis q̄eti: silr̄ neqȝ īuenit ꝑmū tp̄s in quo motū vadit ad q̄etē: qđ dr̄ cessatio. Et īcepit declarare priꝰ hoc in cessante. ¶ Et dixit: ꝛ q̄ꝛ oē ꝛc. i. ꝛ q̄ꝛ oē de quo vere dr̄ ip̄m esse aut q̄escēs: aut motū est illđ qđ īnatum est recipe motū ꝛ q̄etē: ꝛ est in loco ī quo īnatū est recipe motū ꝛ q̄etē: ꝛ in dispōne ƀȝ quā īnatū ē recipe motū ꝛ q̄etē: ꝛ dixit: qđ īnatū est moueri. nā illud qđ nō īnatū moueri. v̄. g. pūctus nō dr̄ q̄escere aut moueri. ¶ Et dixit: ꝛ quo. nā illud quo moueť: moueť in re diuisibili: ꝛ cū fuerit in instāti nō dr̄ q̄escere neqȝ moueri. ¶ Et dixit: ꝛ ƀȝ qđ: vt distigueret īter illud qđ moueť in poᵃ: ꝛ illud qđ moueť ī actu. s. reȝ motā eē in poᵃ aut in actu. Si. n. fuerit in poᵃ erit mota in poᵃ ꝛ erit īnata moueri in potētia: ꝛ si in actu in actu. ¶ Uel dixit hoc distinguēdo īter motū quo res mota īnata est moueri: ꝛ īter illud quo nō est īnata moueri: ꝛ est euidentiꝰ. ¶ Cū posuit hoc quasi ꝑcedēs dixit: ģ nec̄e est vt cessans ꝛc. i. ģ necesse est in cessante qđ īueniť in eo qđ moueť: aut q̄escat non in eo qđ semꝑ muteť: vt cū dr̄ cessare: tūc dicatur moueri cū sit ipoīe dicere tūc ip̄ȝ q̄escere. nā cū cessat ītēdit q̄etē: ꝛ ipoīe est vt illđ qđ ītēdit ad q̄etē sit q̄escēs. 67.

2

Dispōnes q̄escēq ꝛ moti. Uid ēt. 4. phy. t. c. 116. ꝛ h. s. t. c. 30.

Pria expō.

Scda expō.

3.

¶ Hoc aūt demōstrato manifestuȝ est qđ in tpe nec̄e est stare: qđ enim moueť in tpe mouetur: qđ stat ostensum est esse qđ moueť: quare necesse est in tēpore stare.

Oē qđ stat stat in tpe.

¶ Hoc quidem declarato manifestum est ꝙ cessans cessat in tēpore. Cū motuȝ moueať in tpe: ꝛ sit declaratū ꝙ cessans est motuȝ. ģ necesse est ip̄m cessare in tempore.

¶ Dicit: q̄ꝛ oē cessans ē motū: ꝛ oē motū est ī tpe. ģ oē cessans ē in tpe: minor aūt declarata est: qm̄ cessans est illud qđ īnatū est moueri: aut q̄escens nō est sine altero. Ergo oē cessans aut est motū aut q̄escēs: sȝ nō q̄escēs. nā cessans ītēdit q̄etē: ꝛ q̄cq̄d intēdit aliqd nō est ī illo. ģ cessans nō ē q̄escēs. ģ oē cessans est motū. 68

¶ Amplius autē si velocius aut tardiꝰ in tpe dicimus: stare eniȝ est velocius ꝛ tardius.

¶ Et etiam non dr̄ velocius ꝛ tardius nisi in tempore: cessatio est velocior ꝛ tardior.

¶ Dicit: omne cessans est aut velociꝰ aut tardius. Et 69

omne velocius aut tardius est in tempore: ergo omne cessans est in tempore.

¶ In quo autẽ tpe primo qḋ stat ⁊ statur: in quolibet hmõi necesse ẽ stari. Diuisio.n.tpe si quidẽ in neutra partiũ stat̃ neqꝫ in toto: q̃re non vtiqꝫ stat qḋ statur: si vero ĩ altera nõ in primo toto statũ est: ꝟm enim vtrunqꝫ in hoc stat̃: sicut dictũ ẽ: ⁊ ĩ eo quod mouetur pri⁹: sicut autẽ qḋ mouet̃ nõ ẽ in quo primo mouet̃: sic vtiqꝫ neqꝫ in quo stat̃ qḋ stat.

Sicut quod mouet̃ nõ ẽ ĩ quo ꝓ mouet̃ sic vtiqꝫ neqꝫ ĩ quo statur quod stat.

¶ Et primũ tẽpus ĩ quo cessans cessat necesse est in quolibet eius cessat: naꝫ si illud tempus diuidat̃ ĩ duo: tũc si in neutra parte cesset: ergo neqꝫ in toto cessabit: ergo cessans non cessat: ⁊ si in altera parte cessat: ergo nõ totum est primuꝫ eius in quo cessat: qm̃ cessauit in alio: ⁊ est illa pars vt dictũ est de moto: quẽadmodum ergo ĩ moto non est aliquod primum in quo mouetur: sil'r neqꝫ in cessante est aliquod primũ in quo cessat.

70 ¶ Cũ declarauit ꝙ cessans cessat ĩ tẽpore: vult declarare ẽt ꝙ nõ est ꝑmũ tẽpus ĩ quo cessat: ⁊ videtur ꝙ cessans sit idẽ cũ moto oĩmodo: sed nõ est veruꝫ: sed motũ ⁊ cessans sunt idẽ ꝟm subm: ⁊ duo ꝟm moduꝫ: corpus.n.cũ accipiat̃ ꝟm qualitatẽ quiescẽtẽ dr̃ quiescens: ⁊ cũ accipiat̃ ꝟm ꝙ hꝫ q̃litatẽ transmutatã dicitur motũ: ⁊ q: trãsmutatũ in q̃litate vadit ad q̃litatẽ ĩmobilẽ ꝟm hoc dicitur motũ. Motũ igitur est motum ꝟm ꝙ trãsmutat̃ in alia q̃litate: ⁊ transfert̃ ĩ ea ad finẽ ꝟm ꝙ finis est cõplementũ tm̃ illius motus. V.g. ꝟm ꝙ trãsmutat̃ de albedine impfecta in nigredinem: est aũt cessans ꝟm ꝙ trãsfert̃ ad qetem: ⁊ q: qes accidit cõplemẽto ad qḋ est motus: iõ cessatio accidit moto: ⁊ ideo sunt vnũ ꝟm subiectũ: ⁊ duo ꝟꝫ modũ. ¶ Aut dicamus ꝙ est cessans ꝟm partẽ habitam ⁊ motũ ꝟm partẽ hñdaꝫ. ¶ Dicit: tp̃s igit̃ ꝑmũ ⁊c̃.i. ⁊ necesse est vt cessans dicat̃ cessare in q̃libet pte tẽporis qḋ est eq̃le cessanti. Omne.n.tp̃s est diuisibile. ¶ Deinde incepit d̃clarare h: ⁊ dixit: tp̃s.n.si diuidatur in duo ⁊c̃.i. ⁊ necesse est vt cessans cesset in qualibet pte ꝑmi tp̃is: si illud tp̃s diuidat̃ in duo eq̃lia: cũ oẽ tp̃s sit diuisibile: tũc cessans aut nõ cessabit in aliqua parte: ⁊ sic non cessabit in toto illo tẽpore qḋ est ꝯ positũ: aut cessabit in altera tantũ: ⁊ sic illud tẽpus nõ erit ꝑmũ: cũ non dr̃ cessare in eo: nisi q: cessat ĩ aliqua parte eius: ⁊ h intẽdebat cũ dixit: nõ erit totum ꝑmũ in quo cessat.i. ⁊ seq̃tur hanc positionẽ vt nõ sit illud tp̃s totũ qḋ est compositũ ex duabus ptibus ꝑmũ in quo cessans cessat. ¶ D.d. cessabit.n.in alio ⁊ ẽ illa pars.i.qm̃ si positũ fuerit ꝙ cessans cesset in aliq̃ parte ꝑmi tp̃is: tũc illud tẽpus nõ erit ꝑmũ: qm̃ cessauit in alio anteq̃ꝫ cessaret in illo tempore: ⁊ illud aliḋ est aliud ab alia parte posita: ⁊ sic illud tp̃us nõ erit ꝑmũ: ⁊ intẽdit per hoc qḋ dixit: ⁊ illa pars: partẽ ꝑmi
3 tẽporis in quo positũ fuerit cessans. ¶ D.d. vt dictuꝫ est de moto.i.qm̃ declaratio eadẽ est in eis: nã cũ posuerimus ꝑmũ tp̃s in quo motũ mouetur: ⁊ diuiserimus illud tp̃s in duo: ⁊ processerimus hac via demõstrationis: seq̃tur vt in hoc nõ inueniat̃ ꝑmũ equale: ⁊ iõ dixit: quẽadmodũ igr̃ in moto ⁊c̃.i. quẽadmodũ igitur in moto nõ inuenitur ex tẽpore aliqḋ primum in quo incepit moueri: similiter neqꝫ in cessante inuenitur aliqḋ primũ in quo incepit cessare.

Motum et cessans sunt idẽ ꝟm subm ⁊ duo scd̃m modum.

Alia d̃ria.

z

¶ Non enim in ipso moueri neqꝫ stari aliq̃d est primũ: sit.n.in quo primo stat̃: in quo ẽ a.b. hoc q̃deꝫ impartibile non contingit esse. Motus.n. nõ est in ĩpartibili: propter id ꝙ motũ est aliquid ipsius: qḋ aũt stat̃: demonstratum est eẽ qḋ mouet̃. At vero si diuisibile est in qualibet ipsius partiũ statur: hoc enim ostẽsum ẽ prius: ꝙ in quo stat̃ primo in quolibet ipsius statur: qm̃ ergo tp̃s est in quo primo stat̃: ⁊ nõ atomũ est: omne aũt tp̃s in infinita partibile nõ erit in quo primo stat̃.

¶ Quoniã neqꝫ ex motu ex cessante est aliqḋ primuꝫ: ⁊ demonstratio illius sit illud ĩ quo primo erit cessans a.b. impossibile est igitur hoc esse indiuisibile. Motus enim nõ fit in indiuisibili: nam erit illud ⁊ iam ex ipso mouetur. Et declaratũ est ꝙ cessans est motuꝫ: ⁊ si fuerit diuisibile erit cessans in quacunqꝫ parte eius: nã hoc declaratũ: quoniam cum fuerit aliq̃d in quo erit primo cessans: tunc erit in quacũqꝫ parte illius: ⁊ q: illud in quo erit primo cessans: est tẽpus nõ indiuisibile: omne.n.tp̃s est diuisibile in infinitum: ergo nihil est in quo primo erit cessatio.

¶ Demonstratio ostendens ꝙ nõ est accipere primã partem tẽporis in instatione mobilis.

A pars temporis B tempus.

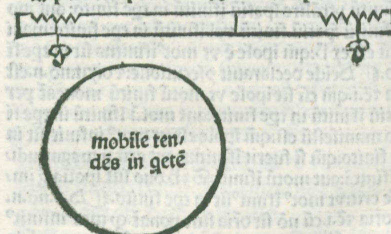

¶ Cũ declarauit h sermone repetit declarationẽ per exemplũ. ¶ Et dicit: qm̃ nõ ex moto neqꝫ ex cessante ⁊c̃.i.qm̃ neqꝫ motũ neqꝫ cessans hꝫ ꝑmã partẽ motus aut cessatiõis: nã si hoc esset tũc motus ⁊ tẽpus ⁊ vl'r ꝯtinuũ cõponerent̃ ex ĩdiuisibilibus. ¶ D.d. sit igit̃ illud in q̊ ⁊c̃.i. sit igit̃ ꝑmuꝫ tp̃s in quo erit ꝑma cessatio a.b. ¶ D.d. ⁊ ĩpoſe ẽ vt h sit ĩdiuisibile.i. ꝑm̃ tp̃s in q̊ ponit̃ ꝑma cessatio a.b. ¶ D.d. mot⁹.n. nõ ẽ in altera.i. ⁊ diximus ꝙ istud ꝑmũ tp̃s necẽ est vt sit diuisibile: q: iaꝫ declaratũ est ꝙ oẽ cessans ẽ motũ ⁊ ꝙ motus non fit in aliquo indiuisibili: qm̃ ps recedẽs ⁊ accedẽs motus eẽt eadẽ: ⁊ sic ps añs fuit ex se: ⁊ fuit añq̃ꝫ eẽt: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: iaꝫ erit aliq̃d ⁊ iã mouet̃ ex seipso.i. naꝫ seq̃t̃ ex h ꝙ aliq̃d mouet̃ ex seipo: ⁊ h ẽ sil'e ei qḋ dixit ĩ initio isti⁹ tractat⁹: qm̃ si motus eẽt indiuisibile: tũc res cũ mouet̃ iaꝫ eẽt mota ⁊ cũ

71

a Motus non fit in aliq̃ indiuisibili: qm̃ ps recedẽs ⁊ accedens esset eadem.

mota ⁊ cū motus sit diuisibilis: nec̄e est vt illud in q̊ est motus sit diuisibile. s. tēpus ⁊ loc⁹. ¶ D.d. ⁊ si fuerit diuisibile ꝛc. i. ⁊ si istud ꝑmū tps fuerit diuisibile vt sum⁹ coacti ꝑ rōnē: tūc cessans erit cessans ī q̄libȝ ꝑte ei⁹: sic̄ ī toto: ⁊ sic erit cessās ī mediete sic̄ ī toto: ⁊ in medietate medietatis sic̄ in medietate: ⁊ sic ī ifim: ⁊ hoc ē impo^a: ⁊ sic nō ꝯtigeret vt an̄ cessatiōeȝ esset cessatio: ⁊ an̄ motū eēt motū ī ifinitū qđ ē ipole: qm̄ ꝛm ħ nō fieret mot⁹: ꝛȝ ħ igit̄ ītellīndū ē ħ. ¶ D.d. qm̄ ħ declatū est ꝛc. ⁊ ītēdit ħ ꝑ ꝑm tps eq̄le: ⁊ ē illđ q̊ vtit̄ ħ ꝓ ꝑn⁹ in declarando ꝙ initiū cessatiōis nō hȝ ꝑm tps: ⁊. q. d. ⁊ qꝛ declaratū est ꝙ ī q̄libȝ ꝑte tpis eq̄lis cessatiōi cessabit cessans: nec̄e ē vt nō sit tps ꝑm in quo īcepit cessare: ⁊ ħ ītēdebat cuȝ dixit: ⁊ qꝛ illđ in quo est ꝛc. i. nō īuenit̄ aliqđ ꝑmū in quo erit ꝑa cessatio. s. neqȝ ex ipso tꝑe: neqȝ ex loco in quo est cessatio: neqȝ ex ipsa cessatione: ⁊ continuatio ꝯn̄tis cum ꝑcedente in hoc sermone manifesta est ex predictis.

Melius ⁊ fine.

In īdiuisibili nō ē: nȝ motus neqȝ qes. Idem. 74.

¶ Neqȝ igit̄ quiescēs cū primū qeuit est: in īpartibili qdē enī nō qeuit ꝓꝑ id qđ non est motus in atomo: in quo aūt est quiescere ⁊ moueri: tūc. n. dicim⁹ qescer̄ qn̄ ⁊ quo aptū natū ē moueri: nō mouet̄ qđ aptū natū est.

Non dat̄ primū qetatuȝ.

¶ Neqȝ quiescēs etiā quiescit in primo tꝑe: qm̄ nō quiescit in īdiuisibili: motus. n. nō fit in indiuisibili: ⁊ in illo in quo est qes in ipo est motus: declaratuȝ est eniȝ qm̄ tūc dr̄ aliquid qescere: cū illud qđ īnatū ē moueri nō mouetur in eo in quo īnatū est moueri.

72 ¶ Cū declarauit ꝙ neqȝ motū neqȝ cessans hȝ ꝑmuȝ: vult ondere ħ ēt in qescēte: ⁊ dixit: neqȝ ēt qescēs hȝ tps ꝑm in q̊ qescit. ¶ Deīde dedit cāȝ ⁊ dixit: qm̄ aūt nō qescit in īdiuisibili. i. cū sit īpole ipm qescere in tꝑe diuisibili cū mot⁹ n̄ sit ī īdiuisibili ꝛc. i. ⁊ nec̄e ē vt quies non sit in indiuisibili propter duo quorum alteꝝ est: qm̄ mot⁹ īpole est vt sit in īdiuisibili: ⁊ hoc demr̄atū est: alteꝝ v̊o est ꝙ illud ex tꝑe in q̊ mot⁹ pt eē in illo pōt esse qes: ⁊ illud in quo mot⁹ nō pōt esse

2 neqȝ pōt ēt qes eē ī eo. ¶ Deīde īcepit declarare ħ: ⁊ dixit: declaratū est. n. ꝛc. i. ⁊ nec̄e ē vt aliqđ nō possit qescere nisi in eo in q̊ pōt moueri: qꝛ describim⁹ qescēs qđ est qescēs ꝑncipal'r ⁊ vere ⁊ nō trāsumptiue: qđ est īnatū moueri cū nō mouet̄ in illo in quo ē īnatū moueri. s. tꝑe ⁊ loco: ⁊ iō nec̄e ē vt oē quiescēs qescat in tꝑe ⁊ loco: ⁊ si eēt pole aliqđ qescere ī istāti in q̊ est īpole moueri: tūc diceret̄ qescens: sicut dr̄ ꝙ

3 pūctus ē qescēs. s. ꝑ figurā. ¶ Et syll's ꝯponit̄ sic: oē qescēs qescit in eo in q̊ īnatū est moueri: ⁊ illud in q̊ īnatū ē moueri est diuisibile: ḡ oē qescēs qescit in diuisibili: ⁊ cū sit ꝺclaratū ipȝ qescere ī diuisibili: ꝺclarabit̄ ꝙ qes qescētis nō hȝ ꝑmū tps ꝑ illā demōstrationē per quā fuit ħ declaratū in cessante ⁊ moto.

De qete trāsumptiua. vide. 4. physi. com. 118.

¶ Amplius aūt idē dicimus qescere: cū sil'r se hēat nunc vt prius: tāqȝ nō vno tunc quodam īdicātes: sȝ duob⁹ minimis: quare non erit in quo qescit īpartibile: si v̊o partibile: tps vtiqȝ erit: ⁊ in qualibet istaꝝ partiū qescit: eodem. n. modo demōstrabit̄ quo ⁊ in priorib⁹: quare nullū primū erit: hec aūt cā est: qꝛ quiescit qdem ⁊ mouet̄ oē in tꝑe: tps aūt nō ē primū: neqȝ magnitudo neqȝ oīno nullū ꝯtinuū: oē eniȝ in infinita partibile.

¶ Et etiaȝ dicimus aliquid quiescere cū eodem mō fuerit nunc ⁊ prius: quasi non cōsideramus ipsum ꝛm vnū: sed saltē ꝛm duo: vn̄ necesse est vt illud in quo est quies nō sit indiuisibile: si igitur fuerit diuisibile necesse est vt sit tps: ⁊ vt sit qescēs in quacūqȝ parte eius: qm̄ hoc declarabit̄ ꝑ illud idē: ꝑ qđ declaratuȝ fuit prius: ergo non est hoc primū: ⁊ causa in hoc est: qm̄ oē qđ qescit aut mouetur: quiescit aut mouet̄ in tꝑe: ⁊ nō ē primū tps neqȝ prima magnitudo ⁊ vniuersaliter non est primū cōtinuum. Quoniam qđcūqȝ talium est diuisibile in infinitum.

¶ Hec est secūda declaratio: qm̄ quies nō hȝ primuȝ tēpus in quo quiescēs qescit ꝑmo. ¶ Et dicit: ⁊ etiaȝ dicimus ꝛc. i. ⁊ etiā manifestū est ꝙ tūc dicimus aliquid quiescere cū fuerit in eodē statu: ⁊ in hoc īstāti ⁊ in alio instāti ꝑcedēti: ⁊ saltē in duob⁹ instantib⁹: ⁊ causa in hoc est ꝙ motū aut quiescēs nō inueniunt̄ in actu: nisi in eo ꝙ est in actu tēporis. s. ī ipo tꝑe: nō in īstāti: qm̄ īstās est in potētia: ⁊ qꝛ hec est actio aīe in qescente: qm̄ aīa tunc intelligit quietē: quādo itellexerit idē corpus in eodē statu: saltē in duob⁹ instātibus dixit: quasi nō cōsideramus ꝛc. i. ⁊ videm⁹ q̄si qui non cōsiderat neqȝ intelligit rem per vnū: sed ꝑ duo. i. per duo instātia: ⁊ qꝛ quiescere nō itelligitur ⁊ cōprehēdit̄: nisi comprehendēdo duo instātia: ⁊ declaratū ē ꝙ īter quelibet duo instātia est tēpus: nec̄e est vt omne quiescens quiescat in tēpore: ⁊ oē tēpus est diuisibile: ⁊ ideo dixit post. vn̄ nec̄e est vt illđ in quo est quies ꝛc. i. vn̄ necesse est vt pars temporis in qua est qes nō sit indiuisibilis. U. g. instās sed diuisibilis. ¶ D.d. si igit̄ fuerit diuisibile: necesse est vt sit tēpus. i. si igr̄ fuerit diuisibile in duo instanti: ⁊ inter quelibet duo īstantia est tēpus: necesse ē vt qes sit in tēpore. ¶ D.d. ⁊ vt sit qescēs in qualibet ꝑte eius. i. ⁊ si illud ī quo est qes sit tps: ⁊ oē tps est diuisibile in tēpora: necesse est vt sit qescens in quacūqȝ parte accipiat̄ de illo tēpore: ex quo declarabit̄ ꝙ quiescens nō hȝ ꝑmū tps per illā eādem demōstrationē ꝑ quā declaratū fuit hoc in motu ⁊ cessante: ⁊ hoc intendebat cum dixit: hoc. n. declarabit̄ ꝛc. ¶ Et cū declarauit hoc repetit ꝯclusionē ⁊ dixit: quapropter necesse est ꝑmū nō esse. i. ꝑmū tēpus: deinde dedit causaȝ in hoc in moto ⁊ quiescēte: ⁊ dixit: ⁊ causa in hoc ē quoniā ꝛc. ⁊ sciēdū ꝙ ista causa in qescēte nō ē vera: nā diuisibilitas tpis est causa vt qescens nō habeat primā quietē: in moto aūt tēpus nō est causa huius: sed ꝯcomitat̄ causam: ⁊ cā in hoc ꝙ motū est tale. s. non habēs ꝑmū motū est: qm̄ motū est ꝯtinua magnitudo: ⁊ in magnitudine cōtinua: sicut diximus. Ista. n. prioritas est īpossibilis in istis trib⁹ ꝓꝑter continuationē: ⁊ ꝯtinuatio in istis ꝑmo inuenit̄ in magnitudine: ⁊ ꝓꝑter magnitudineȝ inuenit̄ in motu: ⁊ ꝓꝑ motū in tꝑe: tps ergo ꝑmo caret eo ꝙ motus caret illo: motus v̊o caret illo: eo ꝙ magnitudo caret illo ēt. 73

Aīa tūc itelligit qetē qn̄ itellexerit idē corp⁹ ī eodē statu saltē in duob⁹ instātibus. ꝯsule vide de tꝑe. 4. physico. 100. ⁊. 106.

Cōtinuatio ꝑ inuenit̄ in magnitudie: ⁊ ꝑ ipaȝ in motu ⁊ ꝑ motuȝ in tꝑe. Idē. s. c. 5. ⁊. 7. ⁊. 39.

¶ Qm̄ aūt oē qđ mouet̄ in tꝑe mouet̄: ⁊ ex quodā in qđdam mutat̄: in quo tꝑe mouet̄

er in 4 - 118 -
q° equiuoce dr̄ deus gescer ga non ag mouer er in o....o c. 21.

ẜm se: ⁊ nō quo in illi⁹ aliquo īpoſſe est tunc ẜm aliqḋ eſſe primū qḋ mouet̄: qeſcere eni est q̄ in ipſo est tp̄s eē qḋdā: ⁊ ip̄m ⁊ ptiū vnāquāq̄ꝫ: ſic eni dicimus qeſcere cū i alio ⁊ in alio ipſoꝝ nunc veꝝ dicere ſit: q̄ in quo est hoc ⁊ ip̄m ⁊ ptes ſunt: ſi aūt hoc eſt qeſcere: nō ꝯtingit qḋ mutat̄ ẜm aliqḋ eē totū ẜm primū tp̄s. Tp̄s. n. diuiſibile oē: qre in alia ⁊ in alia ipſius pte erit verū dicere q̄ in eodē ſit ⁊ ip̄m ⁊ ptes: ſi vero nō ſic eſt: ſꝫ in vno ſolo eſt nūc nō erit tp̄s nullū ẜm aliqḋ: ſꝫ ẜm terminū tp̄is: in ipſo aūt nūc eſt terminus qdē ſemp ẜm aliqḋ manēs: nō tñ quieſcit: neq̄ꝫ. n. moueri neqꝫ qeſcere eſt in ipſo nūc: ſꝫ nō moueri qdē veꝝ eſt in ipſo nūc ⁊ eē ẜm aliqḋ. In tp̄e aūt nō ꝯtingit eē qeſcēs ẜm aliqḋ. Accidit. n. quod fert̄ quieſcere.

❡ Et q̄r oē motū mouet̄ in tp̄e ⁊ trāſmutat̄ de aliquo in aliqḋ: iō tp̄s in quo mouet̄ per ſe: nō q̄r eſt in q̄dam pte illius tp̄is: īpoſſibile ē vt motū ſit in aliquo ei⁹: qm̄ pmanētia alicui⁹ ⁊ vniuſcuiuſqꝫ ſuoꝝ ptiū in eadē re i aliquo tp̄e: qm̄ ſic dicimus aliqḋ qeſcē. ſ. cū in inſtāti poſt aliud inſtās erit veꝝ dicere illud manere ⁊ ſuas ptes in aliquo: ⁊ cū hoc ſit qes: īpoſſe eſt vt illud qḋ trāſmutat̄ aliquo mō trāſmutatiōis ſit ẜm totū in primo tp̄e in aliquo. Nā oē tp̄s eſt diuiſibile: nec̄e eſt igit̄ vt ſit veꝝ in vna parte p allaꝫ diuidi in eadē diſpōne: ⁊ cum hoc nō ſit ita: ſꝫ hoc eſt in vno īſtāti tantū īſtantiū. ḡ nullus modus trāſmutatiōis erit i tp̄e oīno ſꝫ in extremo tp̄is: nā in īſtāti poſſe eſt vt res ſit pmanēs aliquo mō: qeſcēs aūt nō: īpoſſibile eſt enim in inſtāti motum aut qetē fieri: ſed dicere motū nō eſſe in inſtāti eſt veꝝ: ⁊ q̄ aliquid eſt in eo quodāmodo in tempore: aut impoſſe vt ſit ẜm q̄ eſt in quiete.

Impoſſe ē in inſtāti motū aut qetēꝫ fieri ⁊c̄.

74 ❡ Uult declarare q̄ trāſmutatū nō ē in eo in q̊ trāſmutat̄ in tp̄e oīo: neq̄ꝫ in p̄mo tp̄e in quo trāſmutatur. ſ. eq̄li trāſmutatiōi: neq̄ꝫ in aliq̄ pte eius: ſꝫ eſt in trāſmutatiōe in īſtāti. U. g. qm̄ trāſlatū p magnitudinē nō ē in magnitudie in p̄mo tp̄e: neq̄ꝫ in pte ei⁹: ſed in inſtāti: ⁊ dicit: ⁊ q̄r oē motū ⁊c̄. i. ⁊ q̄r ꝺclaratū eſt q̄ oē motū mouet̄ in tp̄e: ⁊ q̄ trāſmutat̄ de aliq̊ in aliqḋ ꝯtinue: iō tp̄s i quo motū mouet̄ p ſe. ſ. primū tp̄s qḋ ē eq̄le motui ei⁹ i quo motū nō ḋr moueri gr̄a ptis. īpoſſe ē vt motū ſit in illo in quo mouet̄: ſcꝫ i h̄ tp̄e aut i aliq̄ pte illi⁹. ❡ D. iduxit īpoſſe qḋ ſequit̄ ex oppoſito h⁹ poſitiōis: ⁊ dixit: qm̄ pmanentia alicui⁹ ⁊c̄. i. ⁊ īpoſſe ē vt trāſmutatū ſit i re i q̄ trāſmutat̄ in tp̄e p̄me trāſmutatiōis neq̄ꝫ in pte illi⁹: qm̄ ſi trāſmutatū fuerit in ipſa trāſmutatōe in tp̄e: ſequet̄ vt ip̄ꝫ ⁊ ſue ptes ſint in eadē diſpōne in illo tēpoꝛe i quo ḋr eē in trāſmutatione: ⁊ aliqḋ eſſe ẜm oēs ſuas ptes in eodē ſtatu eſt qeſcere: ⁊ ſic trāſmutatum erit qeſcēs i trāſmutatōe nō trāſmutatū. ❡ D. expoſuit hoc magis: ⁊ dixit: qm̄ ſic dicimus ⁊c̄. i. qm̄ cū dicim⁹ aliqḋ qeſcere: nihil aliud intēdimus q̄ꝫ vt in plus q̄ꝫ in vno inſtāti ſit in eodē ſtatu ſiue aliqua mutatiōe. ❡ D. d. ⁊ cū h̄ ſit qes: ⁊ cū h̄ īpoſſe. ſ. motū eē qeſcens apḋ trāſmutationē ei⁹: īpoſſe eſt vt in trāſmutato aliquo mō trāſmutatiōis vt trāſmutatū ſit i eo ẜꝫ oēs ſuas ptes i aliquo tp̄e. ſ. in tp̄e p̄me trāſmutationis: aut in aliq̄ pte ei⁹. ❡ Et cū notificauit: qm̄ nec̄e ē cū trāſmutatū fuerit in trāſmutatiōe in tp̄e: vt ẜm oēs ptes ſit īſimul in tp̄e: qm̄ hoc eſt ppriū eius qḋ eſt in aliq̊ tp̄e: ⁊ qḋ eſt tale eſt qeſcēs in illo in quo eſt: incepit declarare cauſaꝫ ppter quaꝫ nec̄e eſt vt illud qḋ īuenit̄ i tp̄e īueniat̄ in eo: ⁊ ſue ptes eodem mō: ⁊ dixit: omne eniꝫ tp̄s ē diuiſibile ⁊c̄. i. ⁊ neceſſe eſt vt illud qḋ īuenit̄ in tp̄e īueniat̄: ⁊ ſue ptes eodeꝫ modo pluſq̄ꝫ in vno īſtanti: qm̄ oē qḋ īuenit̄ in tp̄e ex iſtis īuenit̄ i diuiſibili: cū oē tp̄s ſit diuiſibile: ⁊ oē qḋ īuenit̄ in tp̄e diuiſibili ẜm p̄us ⁊ poſteri⁹: nec̄e eſt vt verū ſit dicere ꝺ eo in vnaquaq̄ꝫ pte p̄mi tp̄is: in quo ē q̄ ẜꝫ oēs ptes eſt in eadē diſpōne: ⁊ qḋ eſt tale: eſt qeſcēs. ❡ D. d. ⁊ cū iā nō fuerit ⁊c̄. i. ⁊ cū ſit impoſſe vt trāſmutatū ſit in eadeꝫ trāſmutatiōe in inſtāti poſt aliud: nā hoc eſt qeſcēs: nec̄e eſt vt trāſmutatū ſit in trāſmutatiōe i īſtāti nō i tp̄e. ❡ D. d. ḡ nullus mod⁹ trāſmutatōis ē i tp̄e ſꝫ in extremo tp̄is. ❡ D. d. ⁊ cū ita ſit nō erit trāſmutatū aliq̊ mō trāſmutatiōis qḋ ſit in tp̄e: ſed erit in trāſmutatiōe ꝺ initio ad fineꝫ in īſtāti. ❡ D. d. qm̄ i īſtāti poſſe eſt ⁊c̄. i. ⁊ ex iſta poſitione nō ſeq̄t̄ p̄ᵐ īpoſſe: nā trāſmutatū cū ponat̄ in trāſmutatiōe i īſtāti: tūc poſitū eſt aliqḋ ens in eo ita q̄ nō ſit qeſcēs: ens. n. ī īſtāti nō ē ens ī eo: ita q̄ ſit qeſcēs: neq̄ꝫ motū: ſꝫ tali mō eēndi in quo hec duo ꝯ̄ria falſa ſunt. Et ſi dicat̄ qes erit equoce: ⁊ h̄ ītendebat cū dixit: qm̄ i īſtāti poſſe eſt ⁊c̄. ❡ D. d. i. ſꝫ dicere aliqḋ eſſe in īſtāti in aliq̊ quodāmō: nō eſt neq̄ꝫ motus neq̄ꝫ qes ē veꝝ. ❡ D. d. i tp̄e ṽo ⁊c̄. i. ⁊ vł̄r apparet q̄ motū in motu: īpoſſe ē vt ſit in tp̄e ẜm modū quo ḋr vt qeſcens ſit in tp̄e. ❡ Et hec declaratio eſt cōis in oībus tranſmutatiōib⁹: ⁊ nulla dubitatio accidit ex eo in motu: eo q̄ ꝯtinuatio in motu locali eſt manifeſta p ſe: ⁊ q̄r īpoſſe eſt imaginari aliq̄ꝫ partem eius exiſtere ſubito: in ceteris auteꝫ motibus eſt q̄ſtio nō parua: videt̄. n. q̄ alique partes eoꝝum exiſtunt ſubito: ⁊ q̄ continuatio non eſt manifeſta in eis: ⁊ nos pſcrutabimur de hoc ſollicite al̄s.

Aliqḋ eē ẜꝫ oēs ſuas partes i eodē ſtatu. ē qeſcere.

Ens in inſtāti non eſt ens i eo: ita q̄ ſit quieſcēs vel motuꝫ: ſꝫ tali mō eēndi iq̄ h̄ duo cōtraria falſa ſūt. Idem. ā. 30. 71. 72. Idē ā. 76.

Cōtinuatio i motu locali ē māifeſta p ſe: ſed in ceteris motib⁹ ē qō non parua: pro h̄ vide. s. pp. cō. 23.

❡ Tractatus terti⁹ in quo excludit quedā: ex qbus errabāt nōnulli antiq circa motuꝫ ⁊c̄.

❡ Soluit rationes Zenonis negantis totaliter motum eſſe. Cap. I.

Eratiocinat̄ aūt Zeno ⁊ paralogiꝫat: ſi eniꝫ ſemp dicit qeſcit oē: aut mouet̄ cuꝫ ſit ẜm equale. Eſt auteꝫ ſemper quod fertur in ipſo nunc: immobile eſſe ſagittam que fertur.

❡ Zeno ṽo fallit̄ in argumēto. dicit eni qm̄ omne eſt in aliquo ſibi equali. aut quieſcit. aut mouet̄ in eo. ⁊ tranſlatū ſemp eſt in inſtanti. ergo ſagitta tranſlata non mouet̄.

75 **Et zeno** cū equocatiōe vtat̄ in illo quo vult destruere motū.s.q2 motū p̄ magnitudinē est in istāti in lōgitudine eq̄li sibi:iō argumentū ei⁹ est sophisticū. ¶ D.d.dic̄.n.⁊c̄.i.dic̄.n.q̄ motū ē ⁊ p̄mū q̄ qōlz corp⁹cū fuerit in vbi sibi eq̄li aut ponet̄ in eo qescēs aut motū:s3 ipossibile est poni in lōgitudine sibi eq̄li motū:ḡ est qescēs in eo. ¶ D.iduxit minorez p̄pōnē ⁊ dixit:⁊ trāslatū semp̄ est in istāti.i.⁊ est notū p̄ se q̄ trāslatū ē in istāti in lōgitudie eq̄li sibi. ¶ Et cum iduxit has duas p̄pōnes iduxit ɔclōnez ⁊ dixit:ḡ sagitta ⁊c̄.i.cū trāslatū est in longitudine sibi equali:⁊ omne qd̄ est tale est quiescens: ergo ⁊ trāslatū:⁊ si esset velocissimum omniū.V.g. sagitta est immobilis:ergo nihil est motus.

¶ Hoc autem falsum est:non enim componitur tempus ex ipsis nunc indiuisibilibus: sicut nec alia magnitudo vlla.

¶ Sed hoc est falsum:tp̄s enim nō componitur ex instantibus indiuisibilibus: similiter neq3 aliqua aliarum magnitudinum.

76 ¶ Q2 tp̄s nō ɔponit̄ ex istātib⁹ iccirco in istātib⁹ non fit mot⁹neq3 qes:⁊ q2 trāslatū i istāti nō est qescēs:ḡ nō est lōgitudie sibi eq̄li nisi in potētia: nō in actu. ¶ Et cā in h̄ est:qm̄ instās nō est in actu in tp̄e:⁊ iō motu3 nō est in lōgitudie sibi eq̄li nisi i potētia:⁊ sic nō seq̄t vt sit qescens:⁊ iō dixit:s3 h̄ est falsu3 ⁊c̄.i.⁊ ista qd̄ ɔtingeret si istās in actu eēt in tp̄e: ita q̄ tp̄s esset ɔpositū ex istātibus:qm̄ tunc nō eēt mot⁹oīno. ¶ Deceptio igr̄ est in p̄pōne dicente:q̄ oē qd̄ est in lōgitudie sibi eq̄li est qescēs:h̄.n.est verū in illo qd̄ est in lōgitudine sibi equali in actu:non in po⁹:⁊ res mota est in lōgitudie sibi eq̄li in potētia:⁊ iō cū mouet̄ p̄ magnitudinē nō describit pūctū ⁊ motū:⁊ q2 p̄trāsit spatiū nec̄e est mēsurare illd̄:⁊ q2 mēsurat illud:necesse est vt sit ex eo in longitudine sibi equali:nam mensurans est h̄9:ḡ cum potentia non distinguatur ab actu accidit questio Zenonis.

[margin: Oē qd̄ ē i lōgitudine eq̄li sibi i actu est quiescens.]

[margin: Prima rō Zenonis.]

¶ Quattuor aūt sunt rōnes de motu Zenonis h̄ntes difficultatē soluētib⁹. Prima q̄dē de eo qd̄ nō mouet̄:p̄p̄ hoc q̄ prius i medietate op3 accedere qd̄ fert̄ q̄3 ad finem:de qua distinximus in prioribus rōnibus.

¶ Et rōnes Zenonis in motu q̄ difficile soluunt̄ sunt q̄ttuor:prima aūt ē qm̄ mot⁹non est:q2 trāslatū d3 p̄uenire ad medietatē spatij an̄q̄3 ad finē:⁊ iā determinauimus hoc.

77 ¶ Cū fuit coactus ad dissoluēdū qōnē Zenonis i motu iduxit qōnes illius in motu:⁊ dixit eas eē q̄ttuor. Prima aūt est q̄ si mot⁹ sit:nec̄e ē vt trāslatū p̄trāseat medietatē magnitudis an̄ totū:⁊ medietate3 illius medietatis an̄ illā:⁊ sic in ifi^{m}. Vn̄ nec̄e ē ip3 p̄trāsire medietates.s.magnitudies ifinitas:in tp̄e finito:qd̄ ē ipol̄e. ¶ Et iā d̄terminauim⁹h̄ sup̄i⁹:s3 illic ɔdiximus ei s̄3 s̄monē:⁊ post ɔdicet̄ s̄m ipsa3 rē.

[margin: T.cō.19.]

[margin: Secunda ratio zenonis.]

¶ Scd̄a aūt vocata achilles. Est aute3 hoc: q̄ tardius nequaquā iungetur currēs a velocissimo:ante autē necesse est ire p̄sequēs: vnde mouit fugiens:quare semper aliquid habere necesse est tardius.

¶ Scd̄a aūt est que d̄r achilles:⁊ est qm̄ tardissimū in cursu nō pōt attigi a velocissimo in cursu:nā necesse est vt querens p̄ueniat an̄ ad locū a quo fugiēs sep̄atus:vn̄ necesse est vt semp̄ tardius h̄eat aliquē excessu3.

¶ Ista dubitatio est talis si mot⁹ sit:tūc velocissimū nō poterit attigere tardissimū. Sit igit̄ velocissimū equus ⁊ tardissimū tortuca:⁊ nō est dubiū q̄n h̄eant aliquā p̄portionez i motu:sit igit̄ vna p̄s centū:⁊ ponat̄ q̄ iter equū ⁊ tortucā est vna leuca:equus igit̄ i tp̄e in quo trāsit illam leucā pertrāsibit tortuca centesimā partem illius leuce:⁊ equus etiā in tp̄e i quo pertrāsibit illā p̄tez centesimā:p̄trāsibit tortuca partem centesimam illius p̄tis:⁊ equus etia3 in tp̄e in q̄ p̄trāsit hāc p̄te3:p̄trāsibit etiā tortuca p̄tē cētesima3 illi⁹p̄tis:⁊ sic in ifinitū:⁊ sic equus nūq̄3 ɔtigeret tortucā. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit:qm̄ nec̄e est vt q̄rens ⁊c̄.i.qm̄ nec̄e est vt fugiens semp̄ excedat querens aliquo excessu noīato a primo excessu.s.q̄ si primus excessus erit quartū spatij:tūc secundus excessus erit quartū illius q̄rti:⁊ tertius quartus isti⁹ q̄rti:⁊ sic in infinitū:⁊ cū iste excessus semp̄ est diuisibilis in infinitum nūq̄3 querens perueniet ad fugiens: sed hoc est falsum:ergo motus non est. 78

¶ Est autem ⁊ hec eadem ratio decidēda in duo. Differt autē in diuidendo ⁊ nōi duo acceptam magnitudinē:non q̄dem igit̄ coniungi tardius accidit ex rōne:fit autē ad idē in duo decisio.in vtrisq3.n.accidit nō attigere ad terminum diuisa quodāmodo magnitudine:sed apponitur in hoc:q2 neq3 velocissimum cū tragedia dictum est in p̄sequēdo tardius:quare necesse est solōnez eē eādem:velle aūt q̄ p̄cedens nō iungat̄ falsum est:cū enim p̄cedit nō ɔiunget̄:sed tn̄ ɔiūgetur si q̄dem indigebit trāsire finitū. He quidem igitur rationes due sunt.

[margin: Q̄ñ̃o ɔueniāt ⁊ differāt iste due rationes zenonis.]

¶ Et ista est eade3 rōcinatio illa in qua vsus est in mediatiōe:sed differsit:qm̄ diuisio hic magnitudinis excedētis nō erit in duo media. Et ista rōcinatio seq̄tur ex illo eode3 ex quo sequitur rōcinatio: que fit s̄3 mediationez:seq̄tur in vtraq3 rōne nō p̄uenire ad extremū p̄ diuisionez magnitudis aliquo mō diuisiōis:sed additū est in ista:q̄ non peruenit ad illud neq3 id qd̄ est valde velocissimū querēdo illud qd̄ est valde tardissimū. Vn̄ necesse est eādē esse solōnē in vtraq3 qōne. Hoc aūt qd̄ affirmauit q̄ p̄cedens nō attingit̄ est falsum:qm̄ cū sit precedens tunc nō attingitur:sed attingitur:si dederit finitū p̄transire. He igitur sunt due rationes.

¶ Idest ⁊ ista rōcinatio ⁊ ipsa in qua cōcludit q̄ motum non peruenit ad extremum spatij:q2 pertransit medietates infinitas sunt eedem genere aut specie. ¶ D.d.s3 differūt ⁊c̄.i.qm̄ diuisio in p̄ma rōne ē s̄3 medietatē.s.in medietate ipsius magnitudinis. Hic autem diuisio infinita est s̄m excessum:qui est inter 79

duo mota:⁊ nō est ꝑm medietatē:ſ3 est diuisio nominata a ꝓportiōe que est īter motū velocis ⁊ tardi:vt declarauimus:⁊ ista rōcinatio sequit̄ ⁊c̄.i.ſ3 diuisio nē que accipit̄ in vtraq3 in īfinitum in magnitudīe: sequit̄.n.in vtraq3 rōcinatiōe non ꝑueniri ad extremū ⁊c̄.i.qm̄ queādmodū in qōne medij seqt̄ vt motum nō ꝑueniat ad extremū spatij:ita hoc sequit̄ vt velocius non ꝑueniat ad vltimū:in quo est tardius. ❡Et dixit:aliquo mō diuisiōis:qm̄ oīs diuisio qua magnitudo diuidit̄ est īfinita:vt dcm̄ est in ſmōe d īfinito.❡D.d.sed additū ē i ista ⁊c̄.i.ſ3 ꝯn̄s acceptū in hoc syllo est aliud a ꝯn̄te in ꝑmo:illic.n.fuit dcm̄ ꝙ si motus sit:sequit̄ vt nullū motū ꝑtrāseat aliqd spatiū:hic aūt dr̄ ꝙ si mot⁹ sit:seqt̄ velocissimū nūq3 attigere tardissimū.❡D.d.ex quo necē est vt dissolutio ⁊c̄.i.⁊ cū ꝯn̄s est in eis idē ex quo accidit deceptio:necesse est vt dissolutio qōnis sit eadē in eis.i. in hoc qd post dicet:qm̄ motū nō ꝑtransit medietates ī actu in spatio:⁊ h̄ māifestū est ex dictis ꝙ motū est in spatio in instāti.❡D.d.h̄ aūt qd affirmauit ⁊c̄.i.hoc aūt qd ꝓbauit ex hoc qd dixit:ꝙ ꝑcedēs nō attingit̄ est falsū:ita ꝙ fere equocant̄ in arabis: qm̄ ⁊ si nō attigit̄ dū ꝑcedit necessario cū fuerit ꝑcedens ⁊ elōgabit̄ spatiū attinget̄:cū cōcesserit ꝙ motum ꝑtransibit spatiū.Qm̄ cū hoc fuerit positū ⁊ veloci⁹ mouet̄ per maius spatiū in tp̄e equali:necesse ē vt velocius moueat̄ in tp̄e motus tardioris ꝑ spatiū excedens spatiū tardioris ꝑm q̄tuz distant.Qm̄ ꝑm velocitatem eius minorat̄ spatiuz excedens: donec perficiatur sicut perficitur spatiuz per qd motū mouetur:cum igitur cōcesserimus ꝙ motuz pertransit spatiū:sequitur vt velocius attingat tardum.

Tertia rō. ❡Tertia aūt que nūc dicta est:qm̄ sagitta q̄ fert̄ stetit:accidit ꝑm ꝙ accipit tp̄s cōponi ex ipsis nūc:nō dato eni hoc nō erit syll's.

❡Tertia aūt rōcinatio est quā iam diximus in hoc loco:qm̄ sagitta transfert̄ ⁊ est quiescens:⁊ ista sequit̄ ex hoc ꝙ cōposuit tempus ex instantibus:si eni3 hoc nō concedat̄ nihil concludet ex syllogismo.

80 ❡Dicit:tertia vo rōcinatio est illa qua3 induximus in initio isti⁹ sermōis:ex qua apparet sagittā qescer̄ dū trāsfert̄.❡D.d.⁊ ista seqt̄ ⁊c̄.i.vr̄ ꝙ ista rōcinatōe hoc seqt̄:q2 opinatus est ꝙ tp̄s ꝯponit̄ ex instantib⁹ qd si eēt īstātia eēnt ī actu:⁊ si h̄ eēt ⁊ eēt positum ꝙ illd qd mouet̄ ꝑ aliq3 magnitudinē ē in eo in instāti: ꝯtingeret motū qescere in magnitudīe.❡D.d.si.n. hoc non ꝯcedat̄ ⁊c̄.⁊ hoc qd dixit manifestum est.

Quarta rō ❡Quarta aūt rōcinatio est ex his que in stadio mouent̄ ex ꝯrietate equaliū magnitudinum iuxta equalia:hoꝝ quidē a fine stadij: illoꝝ aūt a medio equali velocitate. In quo accidere opinat̄ eq̄le tp̄s duplici mediū.

❡Quarta vo ratiocinatio est quā posuit in magnitudinibus equalib⁹: que mouent̄ cōtra magnitudines equales sibi motu cōtrario:ita ꝙ ille moueant̄ a fine stadij:he vo a medio:motu equali in velocitate. Ex quo vr̄ seq ꝙ tp̄s dimidiū sit equale duplo.

81 ❡Ista deceptio fundat̄ sup hoc:ꝙ si motus sit tunc mota equalia in velocitate non pertransibunt in eq̄li tēpore spatium equale.Sed in eodem tempore videtur pertransire vnum spatiu3 ⁊ suu3 duplū:⁊ post declarabit hanc deceptione3.❡Et dicit:quā posuit in magnitudinibus ⁊c̄.i.quā accepit ex magnitudinibus equalibus:quoꝝ vtrūq3 mouetur motu equali contrario motui reliq in spatio equali.❡D.d.ita ꝙ ille moueant̄ ⁊c̄.i.⁊ tunc cōtingit in istis magnitudinibus equalib⁹ que mouentur:sicut homīes mouent̄ in stadio:vt altera videatur sensu moueri ī eodē tēpore per idē spatiū:⁊ suū duplū:aut altera moueat̄ per spatiū duplū ei per qd reliqua mouet̄.Cu3 posuerimus magnitudines:quarū due sunt equales stadio ⁊ oēs sunt equales:⁊ posuerimus ꝙ alie due īcipiūt moueri in ordine a medio stadij:⁊ alie due īcipiāt moueri ab initio stadij:in ordine ad partē ꝯriā ei ad qua3 alie mouent̄.Hoc.n.posito apꝑebit duas magnitudīes equales eē in velocitate:quaꝝ altera ī eodē tēpore ꝑtransit duplū ei qd ꝑtransit reliqua vt declarabit̄ post.❡D.d.ex quo vr̄ seq ⁊c̄.i.⁊ ex h̄ videt̄ sequi ꝙ tp̄s dimidiū sit eq̄le sub duplo:qm̄ cu3 posuerimus ꝙ idē motū equalis velocitatis ꝑtrāsit magnitudines equales in tēpore equali:⁊ ꝙ ꝑtrāsit duplū spatiu3 in tp̄e duplo:⁊ illud qd mouet̄ ex his magnitudinibus vr̄ pertrāsire vnū spatiū ⁊ suu3 duplū in eodē tp̄e:sequit̄ si retinentes fuerimus hoc ꝙ motū pertrāsit duplū spatij in duplo tp̄is:vt duplu3 tēporis sit equale suo dimidio:⁊ hoc ītendebat cū dixit:vt tēpus dimidiū sit equale duplo:si seqtur ex h̄ vt tempus dimidium sit equale suo duplo.

❡Est aūt deceptio in eo qde3 ꝙ hoc ex̄ mouet̄:illud aūt extra qescit:equale3 magnitudinē volēs equali velocitate ꝑm equale fieri tēpus:hoc aūt falsum est:vt sint equales stātes magnitudines ī qbus sunt a.a.a.alie aūt in qbus sunt ipsa b.b.b.incipiētes a medio ipsoꝝ a.que equales ꝑm numerū ⁊ magnitudinē sunt:alie aūt ī qbus ip̄a c.c.c.ab vltimo b.equales his sunt numero ⁊ magnitudine:⁊ eque veloces ipsis b.Cōtingit igit̄ primū b.simul cū vltimo a.eē:⁊ primū c.abinuicē eoꝝ que mouent̄:accidit aūt ip̄m c.iuxta oīa a.a.a.trāsire ip̄3 b.ad media a.q̄re mediu3 erit tp̄s.Equale.n.vtrūq3 erit ad vnūqdq3.Simul aūt accidit ip̄m b.ad oīa c.c.c.trāsactū eē:simul eni ē primū c.⁊ primum b.in ꝯtrarijs vltimis eq̄li tp̄e ad vnūqdq3 factu3 ipsoꝝ b.b.b.q̄tū qdē est ipsoꝝ a.a.a.vt dicit ex eo ꝙ ambo in equali tēpore circa a.a.fieri:ratio quidem igitur hec ē: accidit autem ad dictam falsitatem.

❡Et deceptio ī rōne accidit:q2 posuit ꝙ alterū eoꝝ q̄ sunt eq̄lis velocitatis mouet̄ ad ꝑtē moti:reliquū aūt ad ꝑtē qescētis ꝑ eq̄lē mēsurā:⁊ hoc ē falsu3.V.g.sint magnitudines a.a.eq̄lia qescētia.Et magnitudines b.b.equales istis nūero ⁊ q̄titate:⁊ sit initium motus eoꝝ a medio illaru3 magnitudinum.

dinum.f.

dinum.s.a.a. Et magnitudines c. sint equales istis nũero ꝛ quãtitate ꝛ velocitate. Et si initiũ motus eoꝝ ad finez magnitudinum b.b. Cũ igitur iste magnitudines moueant contra inuicẽ: necesse erit vt prima magnitudo magnitudinũ b. peruenit ad finẽ illi⁹. cũ peruentu prime magnitudinis magnitudinũ.c. ad finem eius. Et necesse erit c. ptrãsire per oẽs magnitudines b. ꝛ b. transire per dimidia eoꝝ. Ex quo sequit vt tẽpus sit dimidiũ: nã vtrũqꝫ dimidiorũ magnitudinuz equale est vtriqꝫ eoꝝ cõtra que mouet: cum quo sequitur vt b.b. pertrãseat per oẽs magnitudines c. insimul enim peruenit prima magnitudo magnitudinum c. ꝛ prima magnitudo magnitudinũ b. ad finẽ contrariorum. Et sic tẽpus dixit in eius pertransitu ꝑ magnitudines c. erit equale tẽpori in ptransitu eius per magnitudines a. qꝛ transeunt ꝑ magnitudines a. in tẽpore equali. Ratio ꝟo hec est: ꝛ ꝯtingit ex falso predicto.

Demonstratio ꝙ si magnitudo moueatur in oppositũ mobilis: mobile in minori tẽpore eã ptrãsibit.

Magnitudo stans.

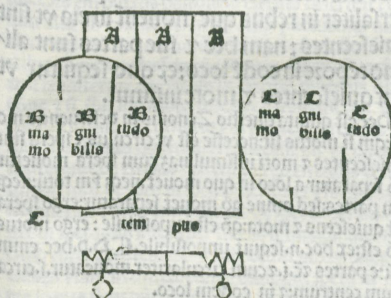

83 Idest ꝛ deceptio accidit in hoc: qm̃ qꝛ necesse est. s. vt alterũ duoꝝ motoꝝ equaliũ in velocitate mouet per quiescẽs: reliquũ aũt per motũ ad contrariã partez: ideo necesse est hoc in duobus motis equalib⁹ in velocitate: quoꝝ vtrũqꝫ mouet per quiescentez magnitudinẽ. Qm̃ in his necesse est vt pertrãseãt spatiũ equale in tẽpore equali: ꝛ ipse decipit vidẽdo ꝙ illð qð cõtingit in duobus motis: que mouent per rẽ qescentẽ cõtingit similiter in eis quoꝝ vnum mouetur per rem quiescentẽ: reliquũ aũt per rem motã: ꝛ hec deceptio est ẜm qd ꝛ simpl'r. Deinde iduxit exemplũ: ꝛ dixit. V.g. ꝛc.i. ponatur igitur due magnitudines equales cõtinue quiescentes. V.g.a.a. ꝛ sint alie due magnitudines equales istis duabus magnitudinibus: ꝛ sint ordinate in motu: ita ꝙ sint ꝯtigue ꝛ mote per has duas magnitudines: imaginãdo ꝙ prima illarũ erat quiescẽs per primã magnitudinẽ a.a. deinde incepit moueri. Et sic erit motus istarũ duaꝝ magnitudinuz incipiens a medio duarũ magnitudinuz quiescentiuz: ꝛ sint iste due magnitudines b.b. Et sit prima magnitudinũ b. ante motuz super primã magnitudinũ a. ꝛ sic initiũ motus istaruz duaꝝ magnitudinũ erit a medio duaꝝ magnitudinũ quiescẽtiuz. D.d. ꝛ magnitudis c.c. ꝛc.i. sint alie due magnitudines ꝯtinue ẽt ꝛ moueant ordiarie ꝛ ꝯñr: ꝛ sint c.c. equales duab⁹ magnitudinib⁹ b.b. ꝛ quãtitate ꝛ velocitate: ꝛ sit initiũ motus eoꝝ ex magnitudinib⁹ b.b. motis ad ꝯ̃riaz partẽ ad quã mouent magnitudines c.c. D.d. cũ igr̃ mouent iste magnitudines ꝛc.i. cũ igit magnitudines b.b. moueant a duob⁹ medys magnitudinuz a.a. ꝛ magnitudines c.c. moueant a fine magnitudinũ b.b. motu cõtrario motui magnitudinuz b.b. ꝛ equali ei in velocitate: necesse est vt prima magnitudo magnitudinuz b. ꝛ est illa que mouet ex duob⁹ medys magnitudinũ a.a. qescẽtiuz perueniat ad finẽ magnitudinũ a. cũ ꝑuẽtu p̃me magnitudinis ẽt magnitudinũ c.c. ad finẽ magnitudinuz b.b. vt figuraliter assignauimus. Nam in tꝑe in quo p̃ma magnitudinũ b.b. ꝑtrãsit aliã magnitudinẽ magnitudinuz a.a. quiescẽtiũ: in eo ꝑtrãsit p̃ma magnitudinuz c.c. duas magnitudines b.b. cũ moueant ad ꝯ̃riũ motui magnitudinũ c.c. motu equali motui magnitudinum b.b. ꝛ magnitudines sunt equales. D.d. ꝛ necesse erit vt c. trãseat ꝛc.i. qꝛ c. p̃mũ cuz trãsiuerit per magnitudines b.b. in tꝑe in quo transiuit ꝑ medietatẽ magnitudinũ duaꝝ a.a. ꝛ due magnitudines b.b. sunt equales duab⁹ magnitudinib⁹ a.a. necesse est vt c. trãseat ꝑ duas magnitudines b. de magnitudinib⁹ aũt a. nõ trãsit nisi ꝑ medietatẽ tm̃ ꝛ hoc in tꝑe eq̃li. Deinde dixit: ex quo seqtur vt tꝑus sit dimidiũ.i. ergo necesse est vt tꝑs in quo c. p̃mũ transit ꝑ magnitudinẽ a. scðaz sit medietas tꝑis in quo c. p̃mũ trãsit per duas magnitudines b.b. cum due magnitudines b.b. sint duplũ magnitudinis a. scðe. Et hoc intendebat cũ dixit: qm̃ vtrũqꝫ duoꝝ modoꝝ magnitudinuz ꝛc.i. qm̃ isimul ꝑueniat magnitudo p̃ma magnitudinũ c. ad finẽ magnitudinis a. scðe: ꝛ ꝑueniat p̃ria magnitudo magnitudinũ c. ad finẽ duaruz magnitudinũ ꝯ̃riaꝝ.s. magnitudinũ b.b. qꝛ sunt eq̃les ꝛ equalis mot⁹. D.d. ꝛ sic erit tꝑus ꝛc.i. ex quo sequet vt fingit si mot⁹ sit vt c. p̃m trãseat ꝑ magnitudines b. in tꝑe eq̃li trãsitui ei⁹ ꝑ alterã duaꝝ magnitudinũ a. ꝛ qꝛ altera duaꝝ magnitudinũ a. ẽ dimidiũ duaꝝ magnitudinũ c.c. nece est vt ptrãseat illã in medietate isti⁹ tꝑis: ꝛ sic medietas tꝑis erit eq̃lis toti. Et cuz ꝯpleuit hãc rõnẽ dixit: rõ ꝟo h̃ est ꝛ cõtingit ex falso ꝑdicto.i. nã ꝑpõ dicẽs: ꝙ duo mota eq̃lia in velocitate ꝑtrãseũt spatiũ eq̃le nõ est ꝟa: nisi cũ hac determinatiõe.s. vt illud ꝑ qð est mot⁹ sit qescẽs. Si aũt motuz falsa erit ꝑpõ. ergo illud qð verũ est ẜz qd existimauit esse verũ simpliciter.

Propositio dicẽs ꝙ duo mota eq̃lia ĩ velocitate ꝑtransedit eq̃le spaciũ ꝟa est qñ illud ꝑ qð ẽ mot⁹ fuerit quiescens.

Neqꝫ igit ẜm mutationẽ in cõtradictionẽ nullum nobis erit impossibile: vt si ex albo mutatur in non albũ: ꝛ in neutro est. Tanqꝫ ergo neqꝫ album erit neqꝫ nõ albũ: nõ enim si nõ totum in quolibet est nõ dicetur album aut nõ album: albuz eniz aut nõ album dicimus: nõ quo totũ sit huiusmodi: sꝫ quo plures aut magis ꝑprie partes: nõ idem aũt est nõ esse in hoc: ꝛ nõ esse in hoc totũ: sil'r autez ꝛ in esse ꝛ in nõ esse ꝛ in alijs: que ẜm cõtradictionẽ sunt: erũt qdẽ.n. ex necitate in altero oppositoꝝ: in neutro aũt non totũ semꝑ.

Album ꝛ nõ albuz dicim⁹ nõ quo totuz sit hmõi: sed quo plꝫ aut magis prec ꝑuas partes habet.

¶ Neqȝ etiã cõtingit nobis impossibile omnino ex trãsmutatione que est in cõtradictoria. V.g. quoniã si aliqd trãsmutat̃ de albo i nõ albũ: non est in altero eoꝝ: ⁊ sic neqȝ erit albũ aut nõ albũ: quoniã nõ si ꝯ̃ totũ nõ fuerit aliquid in altero eoꝝ quodcũqȝ sit nõ dicetur esse albũ aut nõ album. Dicimus eniȝ aliquid esse album aut non albũ: nõ qꝛ totuȝ est tale: sed qꝛ maxime partes eius ⁊ plures sunt tales: ⁊ intẽtio in hoc qḋ aliquid sit tale est eadẽ intẽtio in hoc qḋ aliquid totuȝ sit tale: ⁊ ꝯ̃m hoc est etiã de ente ⁊ de non ente: ⁊ de alijs que dicuntur ꝯ̃m contradictionem. Quoniã necesse ẽ vt res sit in altero eoruȝ. i. ꝙ ꝯ̃m totum non est alterum eorum.

¶ Demonstratio ꝙ si magnitudo moueatur in oppositũ mobilis: mobile in minori tpe eã ptransibit.

Magnitudo stans.

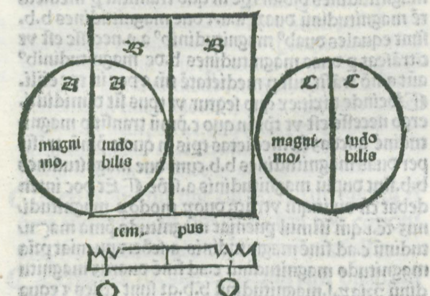

83 ¶ Ista qḋ est questio p se in esse motus ꝑter qõnẽ zenonis. ¶ Et cõpositio eius est talis: si trãsmutatio sit de nõ esse in eẽ: aut ḋ esse in nõ eẽ: necessario dũ trãsmutatio est: trãsmutatũ aut erit in esse: aut nõ eẽ: aut in vtroqȝ: sed impossibile est ipsum esse in nõ esse: cũ nondũ est nedũ vt sit trãsmutatũ: ⁊ impoſe est ipsuȝ transmutari in esse: nã esse est ges quoquo mõ: similiter ⁊ impoſe est ẽt vt sit ens ⁊ non ens insimul: ⁊ cuȝ hec tria sint impossibilia: ġ impoſe est trãsmutationẽ fieri de non esse in esse: aut ecõtrario. ¶ Et dixit: neqȝ cõtingit nobis ⁊c̃. i. que fit de esse in nõ eẽ: aut ecõtrario: aut que fit ẽt de cõtrario in ꝯ̃rium. Accidit. n. huic vt fit de nõ esse in esse quodãmõ. ¶ D. induxit qõnẽ ⁊ dissoluit eã: ⁊ dixit. V.g. ⁊c̃. i. nã nõ sequit̃ si illud qḋ transmutat̃ in albedinẽ dũ trãsmutat̃: neqȝ ẽ albũ neqȝ est nõ albũ vt neutrũ sit simpl̃r: hoc. n. est impoſe: sed illud qḋ seqtur est vt dum trãsmutatio ẽ sit ꝯ̃m quandã partẽ albũ: ⁊ ꝯ̃m aliã non albũ: ⁊ ꝯ̃ȝ ħ non sequitur impoſe. ¶ Et hoc intẽdebat cum dixit: qm̃ si ꝯ̃m totũ nõ fuerit aliquid ⁊c̃. i. quoniã si aliqd non fuerit ꝯ̃m totũ: in altero duoruȝ oppositoꝝ nõ sequitur ipsum nõ disponi ab vtroqȝ opposito i duabꝰ ꝑtibus diuersis: sed seqtur ipsum nõ disponi ab vtroqȝ opposito insimul ⁊ simpl̃r. s. ꝙ cũ non fuerit verũ aliqd esse albũ: ⁊ nõ albũ totaliter: non erit verũ ipȝ esse albũ ⁊ non albũ insimul: nã erit verũ ipsum esse albũ in parte: ⁊ nõ albũ in alia parte: ⁊ hoc itẽdebat cũ dixit: dicimus. n. ⁊c̃. ¶ D. cõfirmauit hoc ⁊ dixit: ⁊ nõ est intẽtio in hoc ꝙ aliqd sit tale ⁊c̃. i. ⁊ dicere aliquid esse tale ꝯ̃m partẽ: ⁊ ipm eẽ tale ꝯ̃m totũ: nõ est idẽ.ᵃ Impossibile. n. non accidit nisi cũ aliqd dicitur cõtraria habere insimul ꝯ̃m totũ: ꝯ̃ȝ particulas vero non est ipossibile. ¶ D. d. ⁊ ꝯ̃m hoc ẽ de ente ⁊ nõ ⁊c̃. i. qm̃ dissolutio est eadẽ in eis. ¶ D. d. quoniã necesse est ⁊c̃. põt itelligi: quoniã necesse est vt aliquid sit in altero duoꝝ oppositoꝝ: ⁊ est quoniam illud ꝯ̃m totum nõ est in vno eoꝝ. Vel põt intelligi: qm̃ necesse est vt duo opposita sint in aliquo insimul: cũ neutruȝ sit in ipso toto: ⁊ ꝙ non est necesse ꝙ in aliquo sit alterum oppositoꝝ: cum in eo toto sit alterũ eorum: ꝯ̃m igitur primã expositionẽ erit hec dictio altero superflua: ꝯ̃m aũt secũdaȝ diminuit̃ a suis verbis negatio ita ꝙ sic legatur. Qm̃ necesse est vt nõ sit aliquid in altero duorũ oppositoꝝ: cum illud totum non fuerit in altero eoꝝ. Aut in istis verbis forte est inuolutio: ita ꝙ sic debet legi: quoniaȝ aliquid necesse est vt sit in altero duoꝝ oppositoꝝ: cum totuȝ fuerit in altero eorũ: ⁊ ipsum nõ ꝯ̃m totum in hora transmutationis est in altero eoꝝ: ⁊ ista expositio est euidẽtior. 3

Rõnis abreuiatio.

Expõ textꝰ.

z.

a Impoſe ẽ accit nisi cuȝ aliqd dr̃ hre ꝯ̃ria isl̃ ꝯ̃ȝ totũ: ꝯ̃ȝ ptes vo nõ est ipoſe.

Pria expõ.

Scđa.

Tertia expõ.

¶ Similiter aũt in circulo ⁊ in spera ⁊ oĩno que ĩ ipsis mouent̃: qꝛ accideret ipsa quiescere. In eodem. n. loco ꝯ̃m tempus quoddam sunt ⁊ ipsa ⁊ partes. Quare quiescẽt simul ⁊ mouebuntur.

Quita rõ zenonis.

¶ Et etiã necesse est in circulo ⁊ spera: ⁊ vniuersaliter in rebus que mouent̃ in eis vt sint quiescentes: nam hec ⁊ sue partes sunt aliquo tẽpore in eodẽ loco: ex quo sequitur vt sint quiescentes ⁊ mote insimul.

¶ Hec est quinta questio Zenonis in destruendo motũ: qm̃ si motus sit: necesse est vt circulus ⁊ spera sint quiescentes ⁊ moti insimul: naȝ cum spera mouetur nõ separatur a loco in quo mouet̃: neqȝ ꝯ̃m totũ: neqȝ ꝯ̃m partes: sed omne qḋ mouet̃ separatur: ergo spera est quiescens ⁊ mota: qḋ est impossibile: ergo motus nõ est: ex hoc. n. sequit̃ impossibile. ¶ D. d. hec enim ⁊ sue partes ⁊c̃. i. ⁊ cum circulariter moueatur. s. circa suum centrum: ⁊ in eodem loco. 84.

¶ Primũ: quidẽ. n. partes nõ sunt in eodem nullo tẽpore. Postea ⁊ totũ semper mutatur in alterũ: nõ. n. eadem est ab ipso a. accepta circulatio q̃ est ab ipso b. ⁊ c. ⁊ ab alioꝝ vnoquoqȝ signorum: nisi sicut musicus homo: ⁊ homo qꝛ accidit. Quare mutatur semper ab altera in alteram: ⁊ nequaq̃ȝ quiescit. Eodem autem modo ⁊ in spera ⁊ in alijs q̃ in seipsis mouentur.

¶ Ad hoc dicamus primo: qm̃ ptes non retinent eũdẽ locũ aliquo tpe oĩno. Deinde totum ẽt trãsfertur semp ad aliud ab eo in quo erat: arcus. n. q accipit̃: cuius pricipiuȝ est a pũcto a. nõ est idẽ cũ arcu: cuius pricipiũ ẽ a pũcto b. aut a pũcto c. aut ab aliquo alioꝝ pũctoꝝ: nisi sic̃ musicus ⁊ hõ sunt hõ: qꝛ accidit ei: vnde necesse est vt vnus eorundem

arcuum

arcuum transferatur alter ad alterũ semp ꝛ nunq̃ȝ quiescat. ꝛ similiter de spera etiaȝ: ꝛ de alijs: que in eis mouentur.

¶ Demonstratio ꝙ totum ex circulo transfertᷣ sicut transferuntur partes.

85 ¶ Cũ iduxit qõnẽ zenonis in spera ꝛ circulo incepit dissoluere ꝛ dixit illaȝ: ad hoc aũt dicamus ꝛc̃.i. dicatᷣ igitᷣ in dissolutiõe istius qõnis. ṗmo vo qꝛ ħ qđ posuit ꝙ ꝑtes eius sũt inseꝑabiles ab eodẽ loco ẽ falsũ. ¶ D.

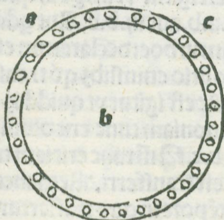

d. deĩde totũ transfertᷣ ꝛc̃. idest scđo vo dicam⁹ qm̃ totũ ex spera ꝛ circulo transfertᷣ sicut transferuntᷣ ꝑtes: transfertᷣ enim de aliquo in aliud ab eo in quo erat. ¶ Et cũ narrauit hoc de spera ꝛ de circulo incepit declarare hoc in circulo vt trãsferatᷣ de circulo ad sperã: ꝛ dixit. arcus enĩ ꝛc̃.i. necesse est vt totus circulus trãsferatur apđ motũ circa centrũ de alio in aliqd. Qm̃ si imaginati fuerim⁹ multa pũcta eẽ in ꝯuexo eiusdẽ circuli: tũc ille circulus diuidetᷣ per illa puncta in multos circulos. Ois enĩ pũctus positus in circulo describit circulum aliũ ab eo: quẽ describit alius pũctus. s. ꝙ nũer⁹ circuloꝝ erit ẜm numerũ pũctoꝝ. ꝛ cũ ita sit tũc circulus cum transfertᷣ in cõcauo: aut super cõuexũ circuli transfertur de circulo in circulũ diuersuȝ ab eo rõne. ꝛ si sint idẽ subiecto: ꝛ cuȝ isti circuli qui sũt in rotũdo in quẽ est trãslatio ẜm numeꝝ circuloꝝ qui sunt in rotundo qđ transfertᷣ. necesse est vt circulus trãsferatur de circulo ĩ circulũ. ergo circulus trãsfertur ẜm totũ de loco in locũ diuersum ẜȝ formã: ȝ nõ sit diuersus ẜm mãm: ꝛ silr est de spera. spera. n. diuiditᷣ in speras infinitas per lineas q̃ imaginantᷣ in circũferentia exeũtes a polo ad polũ. s. medietates circuloꝝ. Nam iste medietates diuidunt sperã in multas speras sicut pũcta diuidũt circulos. ¶ D. d. arc⁹ enĩ ꝛc̃. ꝛ intẽdit per arcũ: arcũ cõplete circulatiõis. i. qm̃ circul⁹ sicut diximus diuiditᷣ per pũcta in multos circulos ẜȝ numeꝝ pũctoꝝ. ¶ D. d. nisi sic̃ musicus ꝛc̃.i. ꝛ circulus quẽ diuidit alius pũct⁹ nõ dᷣ ideȝ nũero nisi sicut dᷣ ꝙ hõ ꝛ music⁹ sunt idẽ in nũero. i. qꝛ accidit eis ꝙ fuerint idẽ nõ per se. Hõ. n. ꝛ music⁹ sunt idẽ ẜm subm:[a] ꝛ qđ est idẽ ẜm subm est idẽ per accñs: idem enĩ in rei veritate est idem ẜm formã. ꝛ silr circuli quos pũcta diuidũt. s. que imaginãtᷣ in eodem circulo sunt ideȝ per accñs: qꝛ subiectũ eoꝝ est idem: ꝛ sunt plures qꝛ forme eoꝝ sunt plures. si igitᷣ illud qđ mouetᷣ in loco necesse est ipȝ mutare locũ: locus ãt differt a loco: aut per se tm̃: aut ẽt per se: ꝛ ꝑ accidens.[b] Necesse est vt oẽ motum mutet locũ: aut ẜm formã. i. sicut est in spera: aut forma ꝛ subiecto sicut est in eis que mouentᷣ motu recto. zeno aũt cum viderit speram nõ mutare locũ ꝑ accñs existimauit ipsaȝ nõ mutare illud per se ex quo dixit sperã qescere.[c] ¶ Auicẽ. vo qꝛ nõ distixit alietatẽ q̃ est in loco ꝑ se: ab ea que est per accidẽs. s. alietatẽ que est ẜm subiectum: nõ ẜm formã: ꝛ cõcessit sperã moueri: coact⁹ est appellare motuȝ spere motum in situ. Unde nitiᵗᵘʳ vt dictũ est sanare egritudinẽ per maius egrum: declaratũ est. n. ꝙ in predicamẽto situs nõ est mot⁹: qꝛ est ad aliqd: ꝛ illud qđ est ad aliqd est idiuisibile. Si igitᷣ intẽdebat ꝙ iste motus est in ṗdicamẽto positiõis: qđ est in ipsa positiõe: qꝛ spera trãsfertᷣ de positione in aliã: erit veꝝ: ȝ tñ motus eius nõ erit ĩ positione: ȝ de positione in aliã: ꝛ hoc inuenitᷣ de trãslatis in loco recte: qm̃ trãsferuntur de põne in aliã aut diuersam ẜm numerũ aut ẜm spẽȝ: spera aũt trãsfertur de positione in aliã diuersam ẜm numerũ: qd igitur vtile dedit nobis cum dixit ꝙ iste motus ẽ ĩ situ: nisi intẽdebat ꝙ illud qđ mouetᷣ hoc motu nõ diuersatur ẜm situm. Hoc. n. propriũ est huic motui: sed tñ nõ seqtur ex hoc ꝙ motus eius est in situ: nã iste sermo valde est sophisticus. ¶ D. d. ergo necesse est vt vnius arcuũ ꝛc̃.i. ergo necesse ẽ vt vnus arcuũ perfectoꝝ circuli: quẽ describit aliquis pũctus transfertur semꝑ ab actu cõpleto circuli cui supponitur ad aliuȝ arcũ completũ etiam: deinde de illo ad aliũ: ꝛ silr donec reuertatᷣ ad arcum cõpletũ: a quo est separatus. Et tũc vnus arcuum trãsfertᷣ ẜm totuȝ: qꝛ trãsfertur de vno arcu ad aliũ. Et forte intẽdit: ergo necesse est vt vnus arcus transferatur semꝑ per translationem alterius arcus seqtẽtis ad aliã seqtẽtẽ: ꝛ hoc est apparẽtius. ¶ D. d. ꝛ similiter ẽ de spera ꝛc̃.i. ꝛ trãsfertur ẜm totum vt diximus in circulo.

[a] Qđ ẽ idẽ ẜȝ sbȝ ẽ idẽ ꝑ accñs. Ideȝ n. ĩ rei vitate est ideȝ ẜm formam.
[b] Necẽ ẽ vt oẽ motũ muter locuȝ aut ẜm foꝛaȝ: sic̃ est in spa: aut ẜȝ foꝛaȝ ꝛ sbȝ sic̃ ẽ in eis q̃ mouẽt motu recto. vid ꝯsimile. 4. phy. cõ. 43. ꝛ. 8. ph. ꝯ. 76.
[c] Op. Aui. ꝓq vide. 4. ph. 45. Impugna°.

¶ Ostendit ꝙ indiuisibile nõ mouetur contra Democrituȝ qui ponebat athomos moueri per se. Capitulum. II.

Ostensis aũt his dicim⁹ ꝙ ipartibile nõ ꝯtingit moueri nisi ẜm accñs: vt in corpore moto aut magnitudine in q̃ est: sicut si in naui moueatur a nauis motu: aut pars toti⁹ a motu. ipartibile aũt dico qđ est ẜm quãtitatẽ indiuisibile: ꝛ nãqȝ partiũ motus alteri sunt ẜm ꝙ partes ꝛ totius mot⁹: videbit aũt aliqs in spera maxime differentiam. Non enĩ eadẽ velocitas erit ipsoꝝ que sunt iuxta centrum: ꝛ que extra ꝛ q̃ toti⁹ sunt: sicut nõ vni⁹ semꝑ existẽte motu. Sicut igitᷣ dicebã sic qdẽ ꝯtingit moueri ipartibile sicut in naui sedens naui eunte. Per se enim non contingit. Sic cõtingit moueri ipartibile sic̃ ĩ naui sedens.

¶ Hoc quidẽ declarato dicẽdũ est ꝙ idiuisibile moueri ipossibile est nisi per accidens. V. g. cũ corpus aut magnitudo mouetᷣ per illud in quo est. Ut illud qđ est in naui per cursum nauis: aut sicut pars mouetᷣ ꝑ motũ totius. ¶ Et dico idiuisibile illud qđ nõ diuiditᷣ in quãtitate: qm̃ motus partiũ etiaȝ sunt diuersi ẜm ipsas partes: ꝛ ẜm motum toti⁹: ꝛ ista diuersitas sicut in spera proprie: velocitas eius eniȝ qđ vicinatᷣ cẽtro: ꝛ eius qđ est extra: ꝛ velocitas eiusdẽ ipsius: nõ ẽ eadeȝ velocitas: ac si motus nõ eẽt vn⁹. Est igitᷣ vt diximus: ẜm vero hunc modũ possi- In spa velocitas eius qđ vicinatᷣ cẽtro ꝛ ei⁹ qđ ẽ ext: nõ ẽ eadẽ velocitas.

bile ē vt impartibile moueatur.s. ꝭm quem mouentur sedentes in naui cū nauis currit: per se autem impossibile est.

86 Cum induxit q̄ones zenonis in motu vult declarare ꝙ īdiuisibile non moueť nisi ꝑ accn̄s: deinde ostēdit motū q est ꝑ accn̄s. Et dixit. V.g. ꝛc̄.i. ꝛ vnū eoꝝ q̄ dicūtur moueri est cū sint in re mota vt illi q sunt in naui dicūtur moueri: lꝫ ꝑ se q̄escāt: ꝛ vl'r vt dr̄ ꝙ pars moueť ꝑ motū totius. Et q2 īdiuisibile dr̄ illud cuius genus nō est receptiuū diuisiōis: ꝛ illō cuius genus recipit diuisionē: ħ aūt principal'r dr̄ impartibile ꝛ indiuisibile: dixit: ꝛ dico īdiuisibile ꝛc̄. qm̄ ħ dr̄ indiuisibile principal'r de quo vult ħ declarare ipsuꝫ eē īmobile: ꝛ qt dixit ꝙ illud qđ moueť ꝑ accidens sicut ē mot⁹ ꝑtiū ꝑ motū totius: sꝫ īter motuꝫ ꝑ accn̄s ꝛ motū partiū ꝑ motū totius ē dr̄ia. ¶ D. ōdit illas ꝛ dixit: motus.n. partiū ꝛc̄.i. ꝛ signū eius ꝙ motus partiū ꝑ motū toti⁹ nō est mot⁹ pure ꝑ accn̄s ē: q2 mot⁹ partiū differt a motu totius: ꝛ ipsi a se inuicem. Et intēdebat vt mihi vr̄: qm̄ si motus earū esset per accn̄s a motu totius nō differret a toto in suo motu: neq3 a seipsis abinuicē: nā corpa q̄ mouētur ꝑ se sunt hꝰ. Et cū īduxit ħ incepit declarare in quo moto apparet ħ: ꝛ dixit: ꝛ ista diuersitas ꝛc̄.i. q2 ille q̄ magis vicinanť cētro ꝑtrāseūt minores circulos circulis q̄s ꝑtranseūt ꝑtes q̄ magis vicināť circūferētie ꝛ in tp̄e equali necesse ē vt ꝑtes ꝓpinquiores cētro sint tardiores: ꝛ remotiores velociores. ¶ D.d. ꝛ velocitas ipsius ꝛc̄.i. neq3 velocitas totius spere ꝛ velocitas partiū est eadē velocitas. ¶ Pōt aūt aliqs dicere ꝙ ħ nō inueniť nisi in motu circulari: ī recto vō mot⁹ partiuꝫ sunt eq̄les: ꝛ sil'r mot⁹ toti⁹ in eo est eq̄lis motui partiū. ¶ Sꝫ forte diceť in ħ ꝙ ꝑtes spere vidētur moueri ꝑ se magis q̄ꝫ illud qđ moueť recte: cum spa vr̄ ꝑmanere ꝭm totū ꝛ moueri ꝭm ꝑtes: sꝫ nō est veꝝ vt declaratum est: sed ꝭm totū moueť: ꝛ cū declaratū est ꝙ ꝑtes spere nō moueň per se q̄ꝫto magis partes eius qđ est recti mot⁹ nō mouebuň ꝑ se. Et quasi intēdit ꝯgregare ħ duo: quoꝝ vnū est notificare ꝙ motus partiū ꝑ motū totius nō est ꝑ accn̄s pure: neq3 per se ꝑ̄ncipal'r: partes.n. nō mouētur per se: q2 mouētur in moto in quo cōueniunt cū accn̄tibus ꝛ formis q̄ nō sunt īnata moueri ꝑ se: ꝛ cum declaratū est ꝙ accn̄tia ꝛ forme mouētur ꝑ accidens ꝑ motuꝫ subiecti: ꝛ ꝑtes sunt tales: visuꝫ est ꝙ ꝑtes moueň ꝑ accidēs: ꝛ ħ appet ex verbis Arist. ꝛ iō excepit istuꝫ modū mot⁹: ꝛ īduxit exē^m exꝫneum ab vno illoꝝ ꝛ dixit: poſſe est vt īpartibile ꝛc̄. ꝛ māifestū ē ꝙ mot⁹ pūcti ꝑ motū copis est hꝰ. ¶ D.d. ꝑ se autē īpoſſe est ꝛc̄.i. est motus aūt indiuisibile per se: ꝛ ꝑmo īpoſſe est.

Indiuisibile nō moueť nisi ꝑ accn̄s.

Indiuisibile duplex.

Cauillatio.

Solutio.

Partes non moueň ꝑ se: q2 moueň in moto in q̄ cōueniūt cū accidētib⁹ ꝛ formis q̄ nō sūt īnata moueri ꝑ se: vid̄ ꝯsil'e 5. phy. ꝯ. ꝑ. ꝛ 4. ph. 32. ꝛ ꝑ ꝺ aīa. c. 37. ꝛ 6. phy. 27.

Mot⁹ pūcti ꝑ cōp⁹ ē ꝑ accidēs ꝛ īpoſſe ē ꝙ sit ꝑ se: vide op^m. 2. ce. c. 14. vbi hꝫ ꝙ pūct⁹ īdiuisibilis nꝫ eēntialiter neq3 accn̄tal'r dicitur quiescens vel motus.

¶ Mutetur.n. ex. a.b. in b.c. siue ex magnitudine in magnitudinē siue ex specie in spēm siue ꝭm ꝯ̄dictionē: tp̄s aūt sit in quo ꝑ̄mo mutatur. d. ergo necesse est ip̄m ꝭꝫ ꝙ mutať tp̄s aut in a.b. esse: aut in b.c. aut aliqd q̄deꝫ huius in hoc: aliud aūt in altero: omne eni qđ mutať sic se habuit: in vtroq3 q̄deꝫ igiť non erit aliquid ipsius: partibile eniꝫ eēt: at vero neq3 in. b.c. mutatū enim erit: cōcessum aūt est mutari: reliquiť igiť ip̄m q̄dē in. a.b. esse ꝭꝫ qđ mutať tp̄s: quiescet ergo. in eodē eniꝫ ꝭm tp̄s esse quoddam quiescere est.

¶ Ponať igiť ip̄m transferri de. a.b. in b.c. siue de magnitudine in magnitudinem: siue de forma in formā: siue ꝭm cōtradictioneꝫ. Et sit tp̄s in quo primo transferť. d. Necesse est igitur vt in tp̄e in quo trāsfertur sit aut in. a.b. aut in. b.c. Aut q̄ddā est in hoc: ꝛ q̄ddam in hoc: declaratum est eni ꝙ hec est dispositio cuiuslibꝫ qđ transmutatur. Impossibile est igitur vt quiddaꝫ eius sit in vtroq3. Quoniam tunc erit diuisibile. Neq3 etiam in. b.c. Qm̄ tunc erit iam translatū: sed positū est transferri. Remanet igitur vt sit ī a.b. in tēpore in quo trāsfertur. Erit igitur quiescēs. Quoniam iam declarauimus ꝙ manere in eodem aliquo tempore quies est.

¶ Demōstratio ꝙ īpossibile ē īpartibile ꝑ se moueri.

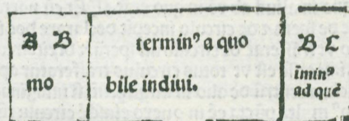

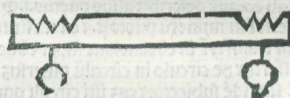

¶ Ponať igiť vt trāsmuteť aut in loco. V.g. de. b. in 87
c. aut in augmēto ꝛ diminutiōe. V.g. de minore magnitudine in maioreꝫ: aut in q̄litate. ꝛ hoc intēdebat cū dixit: de forma in formā: aut in substātia: ꝛ hoc intendebat per ꝯ̄dictionē. ¶ D.d. ꝛ sit tp̄s ꝛc̄. ꝛ ītēdit ꝑ a.b. illud ex quo moueť siue fuerit vbi q̄le: aut q̄ꝫtū: aut substātia: ꝛ intēdit per. b.c. illud ad qđ transmutať: ꝛ. q.d. necesse est igiť vt trāsmutatū ī tp̄e in quo transmutať: sit aut in eo ex quo trāsmutať: aut in eo ad qđ: aut quiddā in eo ex quo: ꝛ q̄ddam in eo ad qđ. ¶ D.d. declaratū ē.n. ꝛc̄.i. declaratū est eni cū declarauimus ꝙ omne motū est diuisibile ꝙ de moto qđ moueť quedā pars eius ē in eo ex quo. ꝛ quedam in eo ad qđ. ¶ Et cū posuit hoc fundamētū dixit: īpossibile est igiť. vt q̄ddaꝫ eius sit in vtroq3 qm̄ tunc erit diuisibile.i. qđ est cōpositū. ¶ Deide declarauit hoc ꝭm rememorationē: ꝛ dixit: neq3 etiā in. b.c. qm̄ tunc erit iam translatū: sed positū est transferri.i. ꝛ īpossibile est dū moueť vt sit in eo ad qđ.s. in. b.c. qm̄ tunc cōplebiť mot⁹: sꝫ ip̄ꝫ positū ē adhuc moueri. ¶ D.d. remanet igiť vt sit in. a.b. in tp̄e in quo transferť.i. si igiť nō fuerit in eo ad qđ est motus.s.i. b.c. remanet vt sit in eo ex quo est mot⁹.s. in. a.b. in tp̄e in quo moueť. ¶ D. īduxit īpossibile qđ sequiť ex hoc: ꝛ dixit: erit igiť quiescēs. qm̄ iam declarauimus ꝙ manere in eodē aliquo tp̄e quies.i. ꝛ si motū duꝫ moueť fuerit in eo ex quo. tunc erit quiescēs ꝛ motū insil'. ip̄m enim esse in eo ex quo est in tp̄e: ꝛ iaꝫ declarauimus ꝙ omne qđ est in aliquo tēpore.i. demōstratū ī actu est in eo quiescēs: ꝛ sic dū moueť erit quiescēs: qđ est īpoſſe

supra. 32.

ipoſſibile:⁊ cum deſtruxit hec duo remanet tertiū:⁊ eſt vt quedā pars eius ſit in eo ex quo:⁊ quedā in eo ad qđ:nō in actu ſed in inſtanti:qm̄ tūc eſſet qeſcēs nō motū:⁊ cū q̄dā pars eiꝰ fuerit in eo ex quo ⁊ q̄dā in eo ad qđ neceſſario diuidit̄:qđ eſt contra poſituʒ: poſitū enim eſt ipſum eſſe indiuiſibile.

¶ Quare nō cōtingit ipartibile moueri neq̄ꝫ oino mutari. Solū.n.ſic eſſet ipſius motꝰ: ſi tēpus eſſet ex ipſis nunc. Semp̱ eni in ipo nunc eſt motum eſſe ⁊ mutatū. Quare moueri quidē nequaq̄ꝫ eſt:motū aūt semp̱ eſſe eſt. Hoc aūt qđ ipoſſibile ſit oſtēſum ē priꝰ: neq̄ꝫ enim ex ipſis nunc eſt tp̄s neq̄ꝫ linea ex punctis:neq̄ꝫ motus ex momentis eſt:nihil enim aliud facit hoc dicens aut motuʒ ex indiuiſibilibus ſicut ſi tēpus ex ipſis nunc: aut magnitudinem ex punctis.

¶ Impoſſibile eſt igit̄ ipartibile moueri aut tranſmutari oino. Poſſet eniʒ hoc mō moueri.ſ.ſi tēpus cōponeret̄ ex iſtātibus. Qm̄ ſemper moueret̄ ⁊ tranſmutaret̄ in inſtanti:⁊ ſic nunq̄ꝫ moueret̄ ⁊ eſſet iam motum. Et iam declarauimus hoc eſſe impoſſibile. Tempus eni non cōponitur ex inſtantibus: neq̄ꝫ linea ex punctis neq̄ꝫ motus ex finibꝰ: Dicēs enim hoc nihil magis dicit q̄ꝫ ꝙ motus cōponitur ex partibus idiuiſibilibus: ac ſi diceret ꝙ tempus cōponit̄ ex inſtantibus: ⁊ longitudo ex punctis.

88 ¶ Cū declarauit ꝙ indiuiſibile nō mouet̄:vult dare cām in hoc:⁊ eſt q2 tp̄s ⁊ motus ⁊ magnitudo sūt ꝯtinua:⁊ ꝙ hoc nō eſſet poſſibile niſi tp̄s cōponeret̄ ex inſtatibꝰ:⁊ motus ex finibꝰ motuuʒ:⁊ magnitudo ex pūctis:⁊ hoc intēdebat cū dixit.poſſet.n.moueri ⁊c. ¶ D.d.ſemper.n.moueret̄ ⁊c.i.ex h enim ſequeret̄ vt motū ſemper trāſferret̄ de inſtanti ad inſtās:⁊ de magnitudine indiuiſibili ad magnitudinē idiuiſibilem. Motū.n.idiuiſibile tūc eſſet ſi eēt in magnitudine idiuiſibili in tp̱e idiuiſibili:⁊ eēt motꝰ cōpoſitꝰ

z ex finibꝰ motuū. ¶ Deinde iduxit ipole:qđ ſeq̄t̄ ex hoc:⁊ dixit:ſemp̱ eni moueret̄ in inſtāti ⁊c.i.ſi ita eēt tūc motū iam eēt motū ⁊ trāſmutatū abſq̄ꝫ eo ꝙ añ moueret̄.i.tūc finis motus eſſet ſine motu:naʒ motꝰ qui eſt in tp̱e idiuiſibili neceſſe eſt vt ſit idiuiſibilis: ⁊ ſic eſſet finis motꝰ ⁊ in fine motꝰ dr̄ motuʒ iam eſſe motū:hoc intēdebat cū dixit:⁊ ſic nūq̄ꝫ moueret̄ ⁊c. ¶ D.d.dicēs eni hoc ⁊c.i.dicēs.n.motū eē idiuiſibile cōtingit ei dicere ꝙ motꝰ cōponit̄ ex motibꝰ idiuiſibilibus:⁊ ꝙ magnitudo cōponit̄ ex punctis. ¶ Et h ꝙ dixit manifeſtū eſt:qm̄ cauſa in cōtinuatōe motus eſt hoc ꝙ motū eſt de nā cōtinui:⁊ hec eſt cā etiā in hoc ꝙ tēpus ſit de natura continui.

Cā in hoc ꝙ motꝰ ſit cōtinuꝰ ē: q2 motū ē de nā cōtinui. Jđ. s. cō. 5. ⁊ ibi.

¶ Amplius aūt ex his manifeſtum ē: ꝙ neq̄ꝫ punctū neq̄ꝫ aliud idiuiſibile nullū cōtingit moueri. Oē.n.qđ mouet̄ impoſſibile prius maius moueri ipſius: q̄ꝫ aut equale: aut minus. Si igitur hoc manifeſtū eſt ꝙ ⁊ pūctū minus aut equale mouebit̄ primum. Quoniā aūt indiuiſibile eſt:ipoſſibile ē minꝰ moueri prius. Equale ergo ipſi. Quare erit linea ex punctis: ſemper eni per equalem motum omnem lineam punctum menſurabit. Si autem hoc impoſſibile eſt ⁊ moueri indiuiſibile impoſſibile.

¶ Et apparet ēt ex dictis qm̄ ipoſſibile ē punctum moueri neq̄ꝫ aliud indiuiſibile. Oē.n. motū ipoſe eſt moueri per ſpaciū maiꝰ ipſo anteq̄ꝫ moueat̄ aut per eq̄le aut per minus. Ergo manifeſtū eſt ēt ꝙ cū punctus mouetur prius mouebitur: aut per minus ſeipſo aut per equale. Sed punctus eſt indiuiſibilis:ergo nō mouebitur per minus:ergo mouebitur per equale:quapropter linea cōponetur ex punctis:nā cū pūctus ſemper moueatur per equale menſurabit totaʒ lineam. Sed hoc eſt impoſſibile: ergo ⁊ impoſſibile eſt indiuiſibile moueri.

¶ Hec eſt alia ďclaratio a p̄dicta:in p̄ma.n.vtit̄ eiſdē 89
ꝓpōnibꝰ quibꝰ viſus eſt:cū declarauit ꝙ oē motū eſt diuiſibile:⁊ ďclarauit per eas iducēdo ad ipoſſibile: ďclarauit.ſ.ꝙ oē qđ nō diuidit̄ nō mouet̄:⁊ ſi appet ſm̄ ꝯuerſionē per ꝯpoſitionē:ꝙ ſi oē motū eſt diuiſibile:ğ oē qđ nō diuidit̄ nō mouet̄ ſm̄ Ariſt. intēdit in oibus que declarauit nām rei:de qua loq̄tur non res accn̄tales. ¶ Auēpa.vō nō bene dixit.fingit eniʒ ꝙ diuiſibilitas quā negauit a moto ē alia a diuiſibilitate quā dedit h moto:⁊ ꝙ illa diuiſibilitas quā illic declarauit eſt diuiſibilitas cōtinui ſm̄ illud ex q̄ ⁊ ſm̄ illud ad qđ:⁊ iam determinauimꝰ h ſuperius.

¶ Hec aūt declaratio fundata eſt ſup̱ ꝓpoſitiones alias. Quarū vna eſt ꝙ ipoſſibile eſt aliq̄d ꝑtranſire ſpaciū maius ipſo q̄n p̄us pertrāſeat aut eq̄le aut minus. D.poſuit ꝙ pūctꝰ ipoſſibile eſt vt ꝑtrāſeat minꝰ ſe āteq̄ꝫ moueat̄ per maiꝰ:ex quo ſeq̄tur ipʒ moueri per eq̄le:⁊ ex hoc ſeq̄t̄ lineaʒ cōponi ex pūctis:qđ eſt falſum: impoſſibile ergo illud ex quo ſeq̄tur ē ipoſſibile. ¶ Qz autē ſi indiuiſibile mouet̄ per eq̄le: linea erit cōpoſita ex pūctis manifeſtū eſt: qm̄ motū tūc ꝑtranſit ſpaciū q̄n menſurat illud per ſe. Si igit̄ idiuiſibile mēſurat lineā quā pertranſit:ergo menſurat illā per pūcta cōtigua que ſunt partes illiꝰ ⁊ qđ eſt tale videt̄ cōponi ex pūctis. ¶ Et hoc qđ dixit neceſſe eſt:⁊ ſi nō ꝯtingeret qđ zenonis. Nā ſi motū eēt idiuiſibile ⁊ moueretur per idiuiſibilia.ſ.per puncta: ⁊ pūcta in linea ſunt infinita:neceſſario ſequit̄ nunq̄ꝫ motum peruenire ad finē ſpacij:⁊ iſta cōſecutio hic eſt alio modo ab eo a quo vtitur ea zeno.

In h ſexto cō. 32.

¶ Amplius autēʒ ſi omne in tp̱e mouetur: in ipſo aūt nunc nihil: omne aūt tp̄s diuiſibile: erit vtiq̄ꝫ aliqđ tp̄s minus quolibet eorum que mouent̄: in quo mouetur quātū ipſum eſt. Hoc quideʒ igit̄ omne erit tēpus in quo mouetur ꝓpter id q đ omne in tempore mouetur. Tēpus aūt omne diuiſibile eſſe oſtēſum eſt prius: ſi ergo punctuʒ mouet̄ aliqđ

erit tẽpus minus in quo ipsum motum est. sed impossibile est: in minori eniȝ minus necesse est moueri: quare erit indiuisibile diuisibile in minus: sicut ⁊ tp̃s in tẽpus: solum enim diuideret̃ ipartibile ⁊ idiuisibile: si eẽt in ipso nunc moueri possibile athomo: eiusdem.n.rõnis est in ipso nũc moueri: ⁊ indiuiduum aliquod moueri.

Et declaratũ est etiã ꝙ omne tẽpus est diuisibile. si aũt punctũ mouet̃: erit tẽpus minus tẽpore in quo mouet̃ ꝓm illud: sed hoc est ipossibile. nam illud qd̓ mouet̃ in tempore minori: necesse est vt sit minus. ergo idiui bile erit diuisibile in minus ꝓm ꝓportionem illius tẽporis ad istud: qm̄ hoc solũmõ posset impartibile ⁊ idiuisibile moueri. s. si eẽt possibile ipartibile moueri in instãti. Nõ enim eadẽ est in hoc ꝙ mot⁹ sit in instanti: ⁊ in hoc ꝙ indiuisibile moueatur.

Eadẽ ẽ rõ i h ꝙ mot⁹ fiat in istãti ⁊ i h ꝙ idiuisibile moueat̃ ⁊c̃.

90 Hec est tertia declaratio ꝙ oẽ idiuisibile nõ mouetur ⁊ fundat̃ super hoc qd̓ narrabo. Primo ãt ponit ꝙ oẽ qd̓ mouet̃ mouet̃ in tp̃e. Deinde ꝙ oẽ tp̃s ẽ diuisibile in tp̃a. Ergo oẽ motũ mouet̃ i tp̃e diuisibili in tp̃a. Deide posuit ꝙ oẽ tp̃s qd̓ est pars tẽporis moti motũ mouet̃ in eo per spaciũ minus spacio per qd̓ mouet̃ in toto tẽpore: ex quo ꝯcludit̃ ꝙ omne motũ mouet̃ in tẽpore in partib⁹ illius tẽporis per minorẽ magnitudinẽ. D. posuit ꝙ oẽ motũ in aliquo tp̃e per spaciũ equale sue magnitudini mouet̃ in partib⁹ illius tp̃is per minus sua magnitudine: ex quo seq̃t̃ vt omne motũ sit diuisibile. Et dicit. ⁊ declaratũ est ꝙ oẽ tp̃s est diuisibile. si igit̃ punctus moueat̃ erit h tp̃s minus tp̃e in quo punctus mouet̃ per spaciũ eq̃le sue magnitudini: qd̓ ẽ ipossibile. D.d. qd̓.n. mouet̃ minus ⁊c̃. idest ⁊ hoc sequit̃: q2 iaȝ posuim⁹ ꝙ oẽ qd̓ mouet̃ in tp̃e minori tp̃e in quo mouet̃ aliqd̓ eq̃le magnitudini eius: necesse est vt moueat̃ in eo per aliqd̓ minus magnitudine eius. Si igit̃ punct⁹ mouet̃ in tp̃e minori tp̃e in quo mouet̃ equale cõtingit ip̃m esse diuisibilẽ ꝓm ꝓportionẽ tẽporis in quo mouet̃ equale ei: ⁊ ad tp̃us qd̓ est minus. In hoc igit̃ syllogismo nõ expressit nisi duas ꝓpõnes quarũ vna est: ꝙ oẽ tp̃s est diuisibile. Scd̓a aũt ꝙ cũ motũ mouet̃ minori tp̃e mouet̃ per min⁹ q̃ȝ per qd̓ mouet̃ in maiori tp̃e: ⁊ dimisit ꝓpositionẽ dicẽtẽ ꝙ in oĩ tẽpore põt fieri motus: ⁊ silr̓ dimisit cõclusiões quas nos exposuimus superius. Deinde dicit: quoniam hoc solummodo ⁊c̃. idest ⁊ quia sequitur ex hoc vt nõ sit tempus minus tempore: in quo punct⁹ mouetur per aliquod sibi equale: ex quo non sequitur impossibile. Deide dicit. eadeȝ eniȝ etiã ratio ⁊c̃. idest quoniam vtrũq; sequitur ad reliquum. s. quoniam posito aliquo indiuisibili moueri sequitur motuȝ esse in instanti. ⁊ similiter posito ꝙ motus sit in instanti sequitur indiuisibile moueri.

Rõis abbreuiatio.

Text⁹ expõ.

Posito aliq̃ indiuisibili moueri seq̃t̃ motũ eẽ in istãti. ⁊ posito ꝙ mot⁹ sit in istãti seq̃t̃ indiuisibile moueri.

Ostendit ꝙ nulla mutatio est infinita contra Heraclitum qui posuit omnia moueri semper. Capitulum. III.

Mutatio aũt nõ est neq; vna infinita. Omnis eni ẽ ex quodaȝ in quidã: ⁊ que est in contradictione: ⁊ que est in contrarijs. Quare eorum que sunt ꝓm cõtradictioneȝ affirmatio vel negatio terminus est: vt generationis quidem esse: corruptionis aũt nõ eẽ. Eorũ autẽ que sunt in contrarijs contraria. Hec enim vltima sunt mutatiõis: quare ⁊ alterationis omnis: ex cõtrarijs aũt q̄busdam est alteratio: similiter aũt augmenti ⁊ decrementi est: augmenti quideȝ terminus est qui est ꝓm naturam propriam perfecte magnitudinis. Decrementi autem qui est ab hac remotio.

Quis est terminus augmenti.

Et transmutatio oĩno non est in infinitum semper. Iaȝ eniȝ declarauimus ꝙ trãsmutatio est de aliquo in aliquid: aut in cõtradictorijs: aut in contrarijs. In contradictorijs vero fines erũt affirmatio ⁊ negatio. v.g. quoniam finis generationis est esse: corruptiõis vero finis non esse: in contrarijs vero fines sunt duo cõtraria: hic eni duo sunt extrema trãsmutatiõis: sunt igitur fines omnis alterationis: alteratio eniȝ fit ex ꝯ̃rijs: ⁊ ꝓm hoc ⁊ augmenti ⁊ diminutionis erũt: finis.n. augmenti est peruenire ad perfectã quantitatem propriaȝ rei. Finis vero diminutionis ẽ maxime distare ab hac dispositione.

91 Intendit declarare ꝙ nullus quattuor motuũ ẽ infinitus. neq; ex vtroq; extremo: neq; extremo ad qd̓ est motus ꝑter trãslationẽ circularẽ. posita.n. infinitate ex vtroq; extrẽo nõ seq̃tur ipossibile. Et dixit: ⁊ nulla transmutatio est infinita: ⁊ intẽdit hic ꝑ transmutationẽ modos quattuor motuuȝ. D.d. iã.n. declarauimus. i. in initio quinti. D.d. aut in ꝯ̃trarijs. Et intẽdit per ꝯ̃ria opposita que ĩueniũtur in alteratione que dicuntur ꝯ̃ria principalr̓ ⁊ proprie: ⁊ q̃ inueniuntur in augmẽto ⁊ diminutiõe. s. magnũ ⁊ paruũ. D.d. in cõtrarijs vero fines erunt ꝯ̃ria. i. que dicũtur ꝓprie. D.d. ⁊ ꝓm hoc augmẽti ⁊ diminutionis erunt fines. i. quoniã maximũ augmentũ ⁊ maxima diminutio erũt fines eorum. Omne .n. generabile naturale h̄z aliquam quãtitatẽ nãliter in initio generationis ⁊ fine: ⁊ ista quãtitas h̄z extrema ⁊ mediũ. V.g. quoniam quãtitates embrionũ sunt terminate. scȝ minimi embrionis: ⁊ maximi embrionis: ⁊ silr̓ quãtitates hoĩum sunt terminate. s. maximi ⁊ minimi. vnde ipoſe est augeri in infinitũ: aut diminui. Nã si trãsiuerit quantitatẽ nãlẽ in diminutione ⁊ in additiõe statim corrumpetur ens. Actio enim cuiuslibet entis perficitur per quãtitatem ⁊ qualitateȝ terminatam: sicut est dispositio in entibus artificialibus.

Null⁹ mot⁹ ẽ infinit⁹ ꝑter motuȝ circularẽ. Idẽ. s. cõ. 94.

Cõtraria in alteratiõe sũt ꝯ̃ria ꝑncipalr̓ ⁊ ꝓprie. vide ꝑ h. 4. celi. cõ. 38.

Oẽ gñabile nãle h̄z aliq̃ q̃titatẽ nãlẽ i initio gñõnis ⁊ fine ⁊ ista quãtitas h̄z extrema ⁊ mediuȝ: vide ꝑ ꝓhẽ. 8. 7. 34. ⁊ que ibi.

Loci aũt mutatio sic quidẽ non erit finita: nec.n. omnis in contrarijs est: sed qm̄ possibile est decidi sic in eo ꝙ nõ contingit decidi.

Multiplr̓

Multipliciter enī dicitur impossibile. Decidi nō cōtigit sic decidi īpossibili: neq̃ .n. oio īpossibile fieri neq̃ mutari īpoīe continget mutari: in qđ īpossibile est mutari.

Translatio aūt hoc modo non erit finita. Q̄m nō omnis trāslatio est in cōtrariјs: aut qꝛ qđ īpossibile est diuidi hoc modo .s. non recipit diuisibilitatē: cum illud qđ impossibile est diuidi dicit̃ multis modis. Impossibile est illud quod hoc modo nō pōt diuidi vt sit diuisum: ⁊ quod īpossibile est vniuersaliter esse nō erit: ⁊ qđ impossibile est etiā trāsmutari: non trāsmutatur ad illu d ad quod non potest transmutari.

92 Quia cōtrarietas in loco nō inuenit̃ in oib⁹ trāslationib⁹: sicut in translatōe aīati: ⁊ in quib⁹ inuenitur nō manifeste inueni t̃ cōtrarietas in eis: vt in trāslatiōe naturali in loco .s. quatuor elemētoꝝ.[a] Translatio eniꝫ alia est ex anima: ⁊ alia a natura: ⁊ alia recta ⁊ alia circularis. Incepit hic demōstrare ꝙ non pōt declarari trāslationē rectam esse finitam eo mō quo declaratur hoc in ceteris motibus. Et dixit. Sed translatio hoc mō ⁊c̃. i. sed ex hoc modo declarationis nō apparet translationē esse finitā: ⁊ cā in hoc ē: q̄m nō omnis translatio est de cōtrario in ꝯtrariuꝫ: vt est translatio animaliū. Deinde dedit modū quo pōt hoc declarari in translatione: ⁊ dixit: ⁊ hoc aūt ꝙ illud qđ īpossibile est diuidi hoc modo ⁊c̃. i. ꝺm autē ꝙ manifestū est per se: ꝙ illud qđ īpossibile est diuidi. i. quia nō recipit diuisibilitatē: īpossibile est vt incipiat diuidi: ⁊ similiter illud qđ īpossibile ē generari īpossibile est ipꝫ incipere generari: ⁊ vniuersal'r illud: qđ īpossibile est vt transmutetur nunq̃ incipiet transmutari: ex hoc aūt pōt hoc apparere: ⁊ dixit: cuꝫ illud qđ īpossibile est diuidi: dicit̃ multis modis preseruando se ab equiuocatiōe. Nam indiuisibile dicitur illud cuius gen⁹ innatū est diuidi: vt cū dicim⁹ ꝙ corpus celeste est īdiuisibile: ⁊ dicit̃ etiā illud cui⁹ genus nō est innatū diuidi: vt cum dicim⁹ ꝙ vox est indiuisibilis: ⁊ ipse intēdit hic per indiuisibile illud qđ est de gn̄e diuisibili. D. d. īpossibile ē illud qđ hoc mō ⁊c̃. i. ⁊ dico ꝙ nunq̃ diuidet̃ illđ qđ īpossibile est diuidi cū intellectū fuerit ex hoc illud qđ itendimus per indiuisibile: cuꝫ indiuisibile dicat̃ multipliciter: ⁊ qꝛ diuisibilitas est similis in hac intentiōe transmutatiōi dixit: ⁊ qđ īpossibile est vniuersal'r ⁊c̃. idest ⁊ hoc qđ diximus de diuisibilitate cōe est generationi ⁊ transmutatiōi. s. ꝙ oē: qđ īpossibile est generari impossibile est ipꝫ incipere in generatiōe: ⁊ vl'r omne quod impossibile est trāsmutari: īpossibile est ipsum incipere in transmutatione.

Côtrarietas i loco nō inuenit̃ i oib⁹ trāsmutatōib⁹: ⁊ i qb⁹ iuēit̃ ñ ē manifesta. Jđ. 5. phy. c. 9. ⁊. 8. phy. c. 16. ⁊. 62. ⁊. 4. ce. c. 33.

a Translatio ex aīa. a nā. recta. circularis.

Indiuisibile duplex.

Uīr oē qđ īpoīe ē transmutari īpoīe ē ipꝫ icipe in trāsm utatōe. Idē p ce. t. c. 58. ⁊. 3. celi. t. c. 19. ⁊. 4. ce. t. c. 33.

Si ergo quod fertur mutetur in aliqđ: ⁊ possibile est mutari: quare non erit infinit⁹ motus: neq̃ fertur in infinito: īpossibile est enim transire ipsum. Qđ quideꝫ igitur sic: non sit in infinitum mutatio: que non finiatur terminis manifestum est.

Et si transmutatū trāsmutatur ad aliqđ: possibile est trāsmutari: ex quo sequitur vt nullus motus sit infinitus: ⁊ vt motus non recipiat eternitatem: nam impossibile est ꝑtransiri. manifestuꝫ est igitur ꝙ impossibile est vt trāsmutatio sit eterna ꝺm hūc moduꝫ .s. vt non habeat finem terminatum.

Cum posuit ꝑncipium. s. ꝙ illud qđ impossibile est transmutari nunq̃ incipiet in transmutatiōe: posuit aliud ꝑncipium: ⁊ est ꝙ illud qđ trāsmutat̃ recte tūc pōt transmutari cum transmutatur ad aliquē finē. Nam īpossibile est ipsuꝫ transmutari ad nihilū: q̄m si hoc esset: tunc mot⁹ esset ociosus. Deinde posuit etiā ꝙ quicquid transmutatur: transmutat̃ ad aliqđ in transmutatione que est via ad esse: ⁊ cōclusit ꝙ illud quod transmutatur ad infinitū īpossibile ē transmutari: deinde cō iungit huic ꝙ illud qđ impossibile est transmutari nunq̃ incipiet transmutari: ⁊ cōclusit ꝙ translatum in infinitū īpossibile est vt incipiat in translatiōe: ergo translatum recte in infinitū impossibile est esse. Et dixit: ⁊ si translatū trāsmutatur ad aliquid possibile est transmutari: ⁊ si trāsmutetur ad nihil: id est ad nō finem īpossibile est transmutari: ⁊ totū hoc intelligendū est de transmutatione que ē via ad esse. D. d. ex quo sequit̃ vt nullus motus sit infinitus. i. rectus. nam illud quod mouet̃ in infinitum non mouetur ad aliqđ ens. D. d. causaꝫ in hoc: ⁊ dixit. quoniā impossibile est pertransiri: quoniā illud qđ mouetur in infinitū nunq̃ pertransibit spacium: sed illud qđ impossibile est fieri nūq̃ incipiet fieri: ergo translatuꝫ in infinitū nō est: ⁊ hoc intendebat cum. d. manifestū est igit̃ ꝙ īpossibile est transmutationem esse eternaꝫ hoc modo. i. recte: ⁊ ħ essentialiter. Et ipse non expressit in hoc sermone nisi solūmodo ꝑpositiones que sunt necessarie in cōcludendo illud quod intendit concludere ꝺm suum morem in abbreuiatione.

93

z

Sed ⁊ si contingit sic: qꝛ est in quodam tēpore esse infinitū eundem existentē ⁊ vnum cōsiderandū est: nō enim vnū quidē fieri nihil fortassis ꝓhibet: vt si post loci mutationem alteratio sit. Et post alterationem augmentum ⁊ iterum generatio: sic enim semꝑ erit in tempore motus: sed non vnus: ꝓpter id qđ nō est vn⁹ ex oib⁹: quare aūt vnum fieri nō cōtingit infinitum esse tempore: preter vnum: hic aūt est circulatio.

Sed considerādū est vtrū sit possibile vt sit hoc modo .s. vt in aliquo tempore sit trāsmutatio infinita: ⁊ eadem: si aūt non eadem nihil prohibet vt post translationem sit alteratio: ⁊ post alterationem sit augmentum: deinde generatio: hoc enim modo potest esse in tēpore principiū motus sed non idem. Nam ille qui fit ex istis omnibus non ē ideꝫ sed cum fuerit idem: impossibile est vt sit infinitus in tempore: preter vnū: ⁊ est translatio vna: que fit circulariter.

Cum declarauit ꝙ īpossibile est vt vnus motus rectus sit īfinitus: vult perscrutari đ hoc simpl'r .s. vtꝝ 94

sit possibile vt vnus motus sit infinitus: ⁊ si nō rect⁹. ¶ Et dixit: sed cōsiderandū est ⁊c. i. sed ꝯsiderādum est: vtrū nullus motus vnus sit infinitus: aut aliquis vnus motus sit infinitus. Qđ. n. declaratū est esse impossibile est ĩ motibus rectis. ¶ Et cū induxit illud de quo perscrutādū est hic dixit: si aūt non vnus nihil ꝓhibet vt hoc sit. i. si aūt iste mot⁹ nō fuerit vn⁹ sed sese: nullū ĩpossibile vr̄ sequi ex hoc: imo in octauo istius libri declarabit̄ hoc esse ĩpossibile. ¶ D. d. q̄ñ hoc modo erit in tēpore principiū motus: vt mihi vr̄ q̄ñ hoc modo pōt esse in tempore qđ semꝑ fuit ⁊ erit motus factus: ⁊ si non tunc oīs motus esset eternus: ⁊ hoc ē accidēs motui. ¶ D. d. sed nō vnus: idest q̄r motus cōgregati ex pluribus vno motu istorū nō est vnus. s. ille qui est finitus: ⁊ cum iste non est vnus infinitus: non erit vnus: ⁊ hoc declaratū est ex illo qđ dictum est in vno motu in q̄nto istius libri. ¶ D. dicit: sed cū fuerit vnus ⁊c. i. sed cū posuerimus vnum motū: ĩpossibile est vt sit infinitus preter trāslationē circularem: ex qua nō sequitur ĩpossibile: imo declarabitur in octauo hoc esse necessarium.

¶ Aristotelis stagirite textus libri septimi.

¶ Tractatus primus in quo probat q̄ omne qđ mouet̄: mouet̄ ab altero ⁊ q̄ est primus motus ⁊ primus motor.

¶ Determinat q̄ omne qđ mouet̄: mouetur ab aliquo. Capl̄m. I.

Omne quod mouetur necesse ē ab aliquo moueri: si q̄dem igit̄ in seipso non habet principiū motus: manifestū est q̄ ab altero mouetur: aliud. n. erit mouens. Si aūt in seipso accipiat̄ a. b. qđ mouetur ſm se non quo horū aliq̄d mouetur. Primū quidē igitur opinari. a. b. a seipso moueri ꝓpter id qđ totū mouet̄: ⁊ a nullo exteriorū simile est: sicut aliq̄s. d. e. mouente. e. z. ⁊ ipso moto opinetur. d. e. z. a seipso moueri propter id quod non videtur vtrum ab vtro moueatur ⁊ vtrum ipsū. d. e. ab. e. z. aut. e. z. a. d. e. moueatur.

¶ Omne motū necessario mouetur ab aliquo: si autem principiū motus non fuerit ex ipso manifestum est ipsum moueri ab alio. Nā motor eius erit aliud: si aūt principium motus huius fuerit ex ipso accipiatur ꝑ se: ⁊ sit. a. b. ita q̄ moueatur: non q̄r aliquid ex eo mouetur. Dicamus igitur primo si fuerim⁹ imaginati q̄. a. b. non mouetur ab aliquo: q̄r ſm totum mouetur: ⁊ motus eius nō est ab aliquo extrinseco: ex quo aliquis est opinatus cum. d. h. mouet. h. z. ⁊ mouetur q̄. d. z. non mouetur ab aliquo: quod nō sit quod mouet: ⁊ quid mouetur: vtrum. z. h. mouetur. a. d. h. aut. d. h. a. z. h.

i ¶ In hoc tractatu incipit perscrutari vtrū omne motum habeat motorē. cū appareat sensui aliq̄d moueri ex se absq̄ eo q̄ distiguat̄ motor a moto sensu: vt in q̄tuor elementis: ⁊ quidā dicunt q̄ ista demōstratio quā ĩduxit in hoc tractatu nō est vā: adeo q̄ Gal. fecit in hoc tractatū in quo nitit̄ ꝺclarare corruptionem istius demōstrationis: ⁊ q̄dā expositores dicunt q̄ illud qđ declarauit in initio istius tractat⁹ ē superfluū: cū hoc sit declaratū ꝑfectius in octauo: ⁊ nos cōsiderabimus bñ in hoc. ¶ Et dicit. oē motū ⁊c. i. ex hoc qđ dicā: ⁊ q̄r rerū motarū alia mouet̄ ex se: ⁊ alia mouet̄ ab extrinseco: in q̄bus manifestū ea moueri a motore dixit. si aūt p̄ncipiū mot⁹ ⁊c. i. mota autē q̄ mouent̄ ab aliquo extrinseco: nō ex se manifestū est ipsa moueri ab alio. motor. n. eorū apparet esse aliud vt mot⁹ lapidis a baculo: ⁊ baculi a manu. ¶ D. d. si aūt p̄ncipiū mot⁹ ⁊c. i. mota vō q̄ vident̄ moueri ex se nō ex extrinseco: sunt illa de quib⁹ intēdimus ꝺclarare ip̄a moueri a motore alio. ponat̄ igit̄ tale motū moueri per se: non per partē eius. i. moueri ſm totū: nō q̄r pars eius moueret totū. Illud enī qđ mouet̄ ſz totū q̄r pars eius mouet totū: est motū per accn̄s vt motus corporis totius aīalis per motū caloris naturalis aut musculorū: motū enī p̄mū per se in aīalibus est cor qđ nō mouetur ſm totū: q̄r pars eius mouet se: ⁊ mouet totū. ⁊ hoc est intelligendū ex hoc qđ dixit: ⁊ moueat̄. a. b. nō q̄r aliq̄d ex eo mouet̄. ¶ Et dixit hoc quia istud motū de quo vult perscrutari. s. q̄ mouet̄ per se: debet esse motū ſm totū nō ſm partem vt dictū est in p̄ncipio quinti q̄ rei moti q̄ddā attribuitur motui: q̄r pars eius mouet̄ tm̄. reliquum aūt mouetur ab ista parte. q̄ñ h̄ ĩtellectū fecit Gal. ⁊ multos hoīes errare in intētiōe huius demonstrationis. ⁊ existimauerūt q̄ ex istis ꝓpōnibus ꝓpositis hic nō seq̄tur illud qđ intēdebat ꝯcludere. ¶ Et cū induxit genus moti in quo est dubitatio: ⁊ determinationē q̄ dz esse in moto: de quo vult declarare ip̄m habere motorē ⁊ est ip̄m nō moueri ſm totū: q̄r pars eius mouet se: ⁊ mouet totū cū tale cōpositū est ex plurib⁹ vno moto: ꝑscrutatio aūt est h̄ de vno moto simplici. ¶ Et dixit. dicam⁹ igit̄ p̄mo ⁊c. i. dicam⁹. ergo q̄ existimare hic eē aliqua que mouēt se: ꝓpter hoc q̄ apparet sensui nō ē sufficiēs. nā illa q̄ vident̄ moueri ſm totum ⁊ sunt cōtinua: pn̄t diuidi in duas partes motorē. s. ⁊ motū: ⁊ existimat̄ q̄ motor in eis nō est distinctus a moto. V. g. vt sit motor in illa re d. h. ⁊ motū. h. z. ⁊. d. z. totū motū mouet̄ ex se ꝑ quod existimat̄ q̄ totū mouet se: ⁊ ē. d. z. cū nō sentit̄ vtrū vnū eorū moueat reliquū: ⁊ cū induxit cām qua accidit homini dubitare in q̄busdā motis: ⁊ existimare ipsam moueri ex se sine motore: incepit declarare q̄ omne motum habet primum motorem.

Appet sēsui aliq̄d mouēri ex se absq̄ eo q̄ distinguat motō a moto Idē. 2. phy. cō. 3.

Qui sint isti expositores. vid. j. c. 7. ⁊ 18. ph. 33. ⁊ 27 ⁊. 45. cōm. ⁊ 4. ce. c. 25.

Motū p̄m⁹ p se i aīalib⁹ ē cor. Idē. j. c. 4. ⁊. 6. ph. 59 ⁊. 3. d aīa. 55. ⁊. 2. ce. ii. oppositum p̄ de ania. 37. vbi d. q̄ sit pedes. 5. ph. t. c. p̄me

z

¶ Amplius qđ a seipso mouet̄ nullo modo pausabit cū mouetur: in stādo aliquid alterum qđ mouetur: necesse est ergo si aliquid pausat qđ mouetur: in stando aliqđ alterū hoc ab altero moueri: hoc autem manifesto facto necesse est omne qđ mouet̄ cum diuisibile sit moueri ab aliquo. Quoniā enim receptum est. a. b. esse qđ mouetur diuisibile erit: diuidat̄ igitur in. c. necesse ē igitur. b. c. quiescente quiescere ⁊. a. b. ¶ Si enim non accipiat̄ moueri. b. c. igit̄ quiescente mouet̄

vtiq3.b.a.nō ergo per seipsum mouet.a.b. sed cōcessum est per se moueri primu3: manifestū igit ꝙ.b.c.quiescēte quiescet.a.b. ⁊ tunc pausabit qd̓ mouet: sed si aliqd in qescendo aliud stat ⁊ pausat moueri: hoc ab altero mouetur: manifestu3 igitur ꝙ omne qd̓ mouetur ab alio mouetur: ⁊ non a se: diuisibile quidem est omne quod mouetur: ⁊ parte quiescente ⁊ totum.

¶ Et dico etiā ꝙ omne qd̓ non mouetur ab aliquo nō cessat a motu si aliqd aliud cesset. Unde necesse est ꝙ oē qd̓ cessat a motu per cessatione3 alterius moueatur ab alio. Qm̄ hoc si fuerit manifestū: necesse erit ꝙ omne motū cū sit diuisibile moueatur ab aliquo. Qm̄ cum videmus.a.b. moueri necesse est vt sit diuisibile. Qm̄ iam declarauimus ꝙ omne motu3 est diuisibile. Diuidat igit in c.ergo necesse est si.c.b.quieuit vt.a.c.quiescat. si.a.nō quieuit moueat. ergo.c.b.quiescit ⁊.c.a.mouetur. Ergo.a.b.nō mouet ꝑ se: sed positū est ip3 moueri per se. ergo declaratu3 est ꝙ cu3.c.b.quieuerit qescet.b.a. etiā a motu: sed cu3 fuerit aliqd qd̓ qescet a motu per qete3 alterius illud mouet ab illo necessario. Ergo manifestū est ꝙ oē motu3 mouet ab aliquo: nā oē motu3 ē diuisibile: ⁊ cum pars quieuerit totū quiescet.

2 ¶ Quia manifestū est ꝙ oē qd̓ non mouet ab aliquo nō cessat per cessationē alicui⁹: qm̄ nō qescit nisi a se: ⁊ cū posuit hanc ꝓpositionē.s.dicentē ꝙ omne qd̓ nō mouet ab aliquo oīno nō cessat a suo motu per cessationē alterius: ⁊ h̓ per se nō per accñs: ⁊ siue cessatio alterius fuerit per quietē: aut per corruptionē sequitur per cōuersionē per cōtrapositionē ꝙ oē qd̓ cessat per cessationē alterius a motu mouet ab alio. ¶ Et hoc intendebat cū dixit. ergo necesse est si aliqd cessat a suo motu ⁊c̄.i.⁊ siue illud per cuius cessatione3: aut per cuius corruptionē cessat motū fuerit ipe motor aut aliqd ex quo seqtur quies: aut corruptio motoris: ⁊ cū posuit ꝙ omne qd̓ qescit per qetē alterius essentialr̓ mouet ab alio: ⁊ si illud per cuius quiete3 qescit nō sit motor: s3 aliqd ex cui⁹ quiete seqtur qes motoris: aut eius corruptio: qm̄ omne ꝙ cessat essentialiter per cessationē alterius necesse est vt illud alteru3 sit: aut ipse motor: aut aliqd ex cuius quiete sequit quies motoris: aut corruptio motoris: si autem hoc nō fuerit erit qescens ab alio per accñs. ¶ D.d. qm̄ si h̓ fuerit manifestū ⁊c̄.i.⁊ cū positū sit ꝙ qcqd qescit ꝑ qete3 alterius mouet ab alio: ⁊ est declaratū ꝙ omne motū est diuisibile: apparet ex hoc ꝙ omne
2 motū mouet ab alio. ¶ Deinde incepit narrare modum ꝯsecutiōis: ⁊ dixit: qm̄ cu3 videmus.a.b. moueri ⁊c̄.idest qm̄ cū posuerimus ꝑmu3 ⁊ per se.i. nō per aliquā partē in ipso: necesse est vt istud ꝑmū sit diuisibile. nam declaratū est ꝙ oē motum est diuisibile. ¶ D.d. diuidat i.c.i.⁊ cū oē motū est diuisibile: diuidat igit ꝑmū motū qd̓ ponimus in puncto.c.necesse est igit cum imaginati fuerimus ex hoc moto ꝙ est aliqua pars quiscens. U.g.c.b.necesse est vt totū qescat.s.a.b.i.qm̄ cū ps.c.b.quieuerit: qescet pars.a.c. ⁊ cū pars quiescit: necesse est vt totū qescat. ¶ Et cu3 posuit ꝙ necesse est vt istud motū qescat cū qeuerit aliqua pars ei⁹: incepit declarare hoc ducēdo ad icōueniens. Et dixit. si igit nō qeuerit ⁊c̄.i. si igitur tota magnitudo.a.b.nō qeuerit cū qeuerit pars.c.b. tunc pars.a.c.mouebit post qetē.c.b. ⁊ sic illud motu3 nō erit motū ꝑmo ⁊ per se: sed erit motū per illā parte3 que remansit mota post qete3 partis qescētis: sed positū est ꝑmū motū: ⁊ icōueniēs ē. ¶ Et hoc qd̓ dixit ꝙ motū ex quo qescit aliqua pars ⁊ corrūpit: ⁊ reliqua remanet mota nō est ꝑmū motū: est manifestu3 per se: cum cōcedat hic esse ꝑmū motū: ⁊ est manifestum per se hic esse ꝑmū motū h̓.

Digressio in q̄ ondit errō Gal. ⁊ alioꝝ nō itellētiū dm̄ſonē Ar.

¶ Et istā ꝓpōne3 ignorauit Gal. ⁊ alij qui nō intellexerūt hanc demōstrationē: existimauerūt eni ꝙ illud qd̓ mouet ꝑ se: nō sequit cum aliqua pars eius qeuerit: vt totu3 qescat: sed sequit vt remaneat motū per partē nō ꝑ totum: qꝛ intellexerūt hic per motū per se: illud qd̓ opponitur moto per accidēs nō moto per partē ei⁹. Et qꝛ hoc intellexerūt per motū per se: ideo nō fuit necesse apud eos: cum in hoc moto quieuerit aliq̄ pars eius vt residuū quiescat: ⁊ ideo: nō apparuit eis modus declaratiōis quem Arist. intēdebat in hoc loco.

Corpa nālia nō diuidunt i īfinitū in eo ꝙ sunt corpa nālia. Jð.6. phy.32.⁊ ibi diffuse.

¶ Et necesse est hic esse ꝑma mota ꝙ corpora nālia nō diuidunt in infinitū in eo ꝙ sunt corpora nālia. U.g. qm̄ ꝑmū motu3 in igne est minima pars q̄ pōt esse ignis in actu: ⁊ silr̓ ꝑmū motū caloris naturalis animaliū est ēt minima pars: que pōt mouere illud animal: ⁊ manifestū est in hoc modo motus moti: ꝙ cū fuerit imaginatū ꝙ pars eius qescit totu3 qescit. cum igit fuerit declaratū ꝙ cū pars ꝑmi moti quieuerit statim totu3 quiescet. ⁊ omne qd̓ qescit a motu per quietem alterius necessario mouet ab alio. Concludit in ꝑma figura ꝙ ꝑm motū est motū per aliud: ⁊ quia omne motū ex se necesse est si ipm non fuerit ꝑmū vt in eo sit ꝑmū motum. sequit vt omne motū ex se habeat motore3: ⁊ in hoc erat dubiū de elementis. In aīalibus vero manifestū est ꝙ motor differt a moto. Declaratū est igit ex h̓ sermone: ꝙ ista demōstratio est vera: ⁊ qd̓ est de genere signoꝝ certorum. l3 nō sit de genere demonstrationū simpliciū.

Dubium.

¶ Et pōt quis dicere ꝙ ꝓpositiones: que vsitate sunt in ea nō sunt vl̓es omni moto ex se cū in corpore celesti impossibile est dicere ꝙ cū qeuerit pars qescit totū: cu3 imaginari h̓ sit ipossibile. ista aūt demonstratio fundata est super h̓ ꝙ partē quiescere in omni moto est possibile: qd̓ est impossibile i corpore celesti: ⁊ silr̓ in aīa quā Pla. ponit mouere se.

Solutio.

¶ Ad h̓ aūt dicendū est ꝙ partē qescere corpoꝝ: de quibus demōstratum est: qm̄ ipossibile est vt corrumpant: aut qescāt: quodāmodo est possibile: quodāmō impossibile: est eni3 possibile ꝫm ꝙ est corpus. Impossibile est aūt ꝫm ꝙ est aliqd̓ corpus. U.g. neq3 leue neq3 graue. Et qꝛ cōsideratio hec est de corpore ꝫm ꝙ est corpus cū motum ꝫm ꝙ est motū est corpus: iō illud qd̓ positū est hic est possibile. Ergo possibilitas h̓ non dat corpori celesti nisi modo possibili: ⁊ sciendū est ꝙ multa necessaria sequunt per se multa possibilia: ⁊ ꝙ ꝓpter h̓ est possibile in signis vt ꝓpōnes eoꝝ sint cōposite ex possibilib⁹ ⁊ necessarijs: sed tn̄ necesse est vt maiores sint necessarie: qm̄ h̓ modo cōtingit ꝙ conclusio sit necessaria sicut in hac demōstratiōe ⁊ plures de

Corp⁹ celeste pōt qescē inqtū cōp⁹. nō aūt inqtū aliqd̓ corp⁹. vide in fili de velocitate mot⁹.6.ph c.15. ⁊ ð reglaritate ⁊ diuersitate motus.5.ph.45. ⁊ de gnōne tere ⁊ nō gnōne.2.ce.cō.104.

Propōnuz sylli ducētis ad icōueniēs alie sūt cathegōice alie hypothetice. vi. de p̄ poꝝ dif fuse i digressione ꝓpa de syllis hypotheticis.
a Uide ꝯ̄si [?] 4. ph. c. 93. ꝛ 8. ph. c. 78.

monstrationes sexti istius libri sunt hę. ¶ Sz dissolutio super quā sustētādū est in hoc loco est: qm̄ ꝓpositionū syllogismi inducētis ad incōueniēs alie sunt cathegorice alie hypothetice. ¶ Hypothetice autem sunt duobus modis: ē. n. modus: in quo p̄cedēs ē possibile: aut necessariū: si ꝯsecutio sit necessaria. U. g. si sol ascendit dies est: ꝛ in hoc ponit̄ p̄cedēs ꝛ cōcluditur ꝯn̄s: aut destruit̄ oppositū ꝯseq̄ntis.[a] ¶ Est aliꝰ modus in quo p̄cedens est ipossibile: in h̄ semper destruit̄ cōsequēs: ꝛ nunq̄ȝ ponit̄ an̄s: sed talibꝰ ꝓpositionibꝰ vtunt̄ in syllogismo ducēte ad incōueniens. Cū igit̄ dixerimus ꝙ si corpus celeste: q: si pars eius quieuerit totū qescet: necessario mouet̄ ab alio: ē cōsecutio vera: ac si diceremꝰ ꝙ si lapis volat: hȝ alas: lȝ lapidē volare sit ipossibile: queādmodū corpꝰ celeste ipossibile est vt pars eius quiescat. Sed cū posuerimus celum moueri ex se: sequit̄ necessario oppositum p̄cedentis illius cōtinuatiōis qđ est partē qescere: ita ꝙ totū non quiescat: ac si poneremus aliud ex quo sequeret̄ ꝙ id qđ volat nō hȝ alas. U. g. si ponerimus ꝙ volatile esset retentibile in aere per se.

¶ Ostendit ꝙ est primus motus ꝛ primus motor. Capitulum. II.

Quoniā aūt omne qđ mouetur ab aliquo mouet̄: necesse est oē qđ mouetur in loco moueri ab alio. Et mouēs igit̄ ab altero qm̄ ꝛ ip̄m mouet̄: ꝛ iterum h̄ ab altero: neq̄ȝ in infinituȝ abibit: sed stabit alicubi: ꝛ erit quidem aliquid qđ primo causa erit motus.

¶ Quia motuȝ mouet̄ ab aliquo necesse est vt oē motuȝ in loco moueat̄ ab alio: ꝛ motor mouet̄ ab aliquo alio: h̄ hoc nō ē in ifinitum. Immo necesse est qescere apud aliqđ: erit igit̄ aliqđ primū: qđ est causa motus.

De motis q̄ mouēt ab extrinseco mānifestū ē ꝙ mouēt ab alio. ꝛ talia st̄ q̄ mouēt h̄ȝ gnōnē ꝛ corruptōēȝ ꝛ augmētū: ꝛ alterōnē. sed qđ ꝺ augmēto ꝛ alterōne cōpositorū q̄ ab intrinseco mouentur. 2. ph. c. p̄. ꝛ. 2. ꝺ aia. c. 50. cōsidera.
Pria expō.
Que sit rō logica. viđ p̄ ce. c. 70. ꝛ. 4. phy. 87. ꝛ. 8. ph. c. 70.
Scđa.

3 Cum declarauit ꝙ oē motū mouetur ex aliquo: qm̄ de motis que mouent̄ ex extriseco manifestū est: ꝛ sunt oīa que moueut̄ ꝭm generationē: ꝛ corruptionē: ꝛ augmētū: ꝛ alterationē: ꝛ quedaȝ que mouent̄ in translatiōe: ꝛ declaratū est per hunc sermonē: ꝙ illa que mouent̄ in trāslatiōe nō ab aliquo extrinseco necessario mouent̄ ex alio: iō vniuersalitas istius ꝓpōnis vera est: ꝛ est ꝙ oē transmutabile transmutat̄ ab alio. ¶ Deinde accepit hanc ꝓpōneȝ in declarando ꝙ omne motum in loco mouetur ab alio: lȝ hoc sit declaratū: cuȝ declarauit vniuersalitatem maioris ꝓpositionis quā incepit in hoc sermone. ¶ Et dixit. ꝛ q: motum ꝛc̄. ꝛ q: translatū in loco transmutat̄ omne transmutatū transmutat̄ ab alio. necesse est vt omne translatuȝ transferatur ab alio. ¶ Sed ista declaratio sicut diximus ē logica: ꝛ vtit̄ ea ad confirmandum: nam ꝓpositio dicens ꝙ omne transmutatū transmutatur ab aliquo verificata est nobis: q: quedā est manifesta per se: ꝛ quedaȝ est demonstrata. s. in translatis. Ergo nihil est concludere translata mediāte illa ꝓpositione: sed sicut diximus vtit̄ illa ad confirmandum. ¶ Et pōt intelligi sic. ꝛ quia p̄muȝ motum in loco ex se declaratū est ꝙ non mouetur nisi ab alio: necesse est vt omne motum in loco moueatur. ꝛ hoc est euidentius. ¶ Et cum declarauit hanc ꝓpositionē. s. ꝙ omne translatuȝ in loco mouet̄ ab alio: siue fuerit in illo moto: siue extra dixit. ꝛ motor mouetur ab alio ꝛc̄. i. ꝛ cum omne motuȝ in loco mouet̄ ab alio: si illud aliud fuerit extra necessario nō mouet nisi moueat̄. hoc enim motum est de corporibus mouētibus alia corpora ꝭm trāslationeȝ: ꝛ ipse verificabit hanc ꝓpositioneȝ post: cum igitur motor extrinsecus in loco nō mouet nisi moueatur: ꝛ omne motū mouet̄ a motore: necesse est si motor extrinsecus mouet̄ etiā a motore extrinseco: vt h̄ nō p̄cedat in infinitū: sed perueniat motus ad motū qđ mouetur nō a motore extrinseco: sed a motore intrinseco. ¶ Et h̄ intēdebat cū dixit: sed necesse est vt cesset apud aliquid ꝛc̄. i. necesse est vt perueniat in corporibꝰ que mouēt se adinuicē in loco: aut mouentur a motore q nō mouet̄ per se: ꝛ iste necesse est vt sit in p̄mo moto: nō extra illud: aut intendit ꝙ necesse est vt hoc perueniat ad aliqđ motū ex se. i. p̄ p̄ncipiū in eo nō ex extrinseco: qm̄ vtrūq̄ȝ istoruȝ sequitur ex demonstratione dicenda.

¶ Si enim nō est: sed in infinitū procedet: sit a. quidē eniȝ qđ ab ipso. b. mouetur. b. vero ab ipso. c. c. auteȝ ab ipso. d. ꝛ hoc modo in infinitū descendat. Quoniā igit̄ simul mouens ꝛ ip̄m qđ mouet̄ manifestuȝ est ꝙ simul mouebunt̄ ꝛ. a. ꝛ. b. Qm̄ āt omne qđ mouetur ab alio mouetur: necesse est. a. ꝛ b. Cum enim mouebitur. b. mouetur. ꝛ. a. ꝛ cum mouetur. a. ipsum. c. ꝛ cuȝ. c. ip̄m. d. Erit igitur simul motus qui est. a. ꝛ. c. ꝛ reliquoꝝ vniuscuiusq̄ȝ: ꝛ accipere igit̄ ipsorū vnūq̄đq̄ȝ poterimus: ꝛ nam si vnūq̄đq̄ȝ ab vnoquoq̄ȝ simul mouet̄: nihilominꝰ vnus nūero vniuscuiusq̄ȝ motus est: ꝛ nō infinitus in vltimis. quoniā q̄dem omne qđ mouet̄ ex quodā in quiddā mouetur.

¶ Si igit̄ nō sit ita sed hoc qđ posuimꝰ p̄cedit in infinitum: moueat̄. a. ex. b. ꝛ. b. ex. c. ꝛ c. ex. d. ꝛ sic in infinitum: ꝛ q: insimul mouet̄ motū cum motore: manifestū est ꝙ insimul mouebunt̄. a. ꝛ. b. quando. n. b. mouet̄ a. mouet̄: ꝛ qn̄. b. mouet̄. c. mouetur: ꝛ qn̄ mouet̄. c. d. mouetur: ꝛ sic motus. a. ꝛ. b. ꝛ ceteroꝝ erūt insimul: possumus eniȝ accipe vnūquēq̄ȝ istorum motuū: si vnūq̄đq̄ȝ eoꝝ mouet̄ ab vnoquoq̄ȝ: hoc non nocet in hoc ꝙ motus vniuscuiusq̄ȝ eoꝝ sit vnus in nūero: ꝛ nō sit infinitus apud vltima: nā omne motū ab aliquo ꝛ ad aliquid mouetur.

¶ Idest ponamus igitur mota mouentia se adinuicē ex extrinseco: ꝛ procedat hoc in infinituȝ. U. g. a. moueri ex. b. ꝛ. b. moueri ex. c. cum sit impossibile mouere. a. nisi moueatur: ꝛ. c. etiā ex. d. cum impossibile est c. mouere. d. nisi moueatur ꝭm ꝙ est motor extrinsecus. s. corpus: ꝛ ponamus hoc p̄cedere in infinitum. 4
¶ Et cum posuit illud qđ nititur destruere: incepit ponere veras propositiones: que cum coniungantur

h̄ posito

Motuz ē ꝑ se ꝙ oē corpus qd̄ mouet aliud corpus nō mouet ipsum nisi moueat cū eo i tpe in q̄ mouet ipm ⁊ h̄ est vez in motu nō in q̄e te.

Cor ē p̄ᵐ moti i aialibꝰ lz Galienꝰ ne ger illud. Uide. s. cō. p̄.

h̄ posito seq̄tur impoẜe: ⁊ dixit: ⁊ q̄ꝛ insimul ⁊c̄.i. ⁊ q̄ꝛ notū est ꝑ se: ꝙ oē corpus qd̄ mouet aliud corpus: nō mouet ipm nisi moueat̄ cum eo in tpe in quo mouet ip̄z: mãifestū ē ꝙ isimul mouebūt̄ .a.⁊.b.⁊.b.⁊.c.⁊.c.⁊ d.⁊ sic motus.a.⁊.b.⁊.c.⁊.d.oīu3 erūt isimul. ¶ Et notãduz est ꝙ h̄ seq̄tur in motu nō in q̄ete.s.qm̄ necesse est vt oia moueant̄ insimul in eodē tpe: si vnū eoꝝ mouet̄: ⁊ nō seq̄t̄ si vnū eoꝝ q̄escat ꝙ oia q̄escant simul: primū.n.motū pōt q̄escere: ⁊ vltimū remanebit in motu. Et q̄ꝛ Gal.opinatus ē ꝙ in talibus motoribꝰ ⁊ motis seq̄tur vt q̄escant insimul: ⁊ cor vt dixit: cum extrahit̄ ab aiali: fortasse mouet̄ ꝑ duos passus: dixit ꝙ cor nō est primū ꝑncipium mouēs animal in loco: ⁊ q̄ꝛ animal nō mouetur postq̄ caput absciditur: dixit ꝙ principiu3 motus est caput. Ego autē vidi arietem postq̄ caput fuit abscisum ambulare huc ⁊ illuc multotiēs. ¶ D.d.possumus.n.accipe ⁊c̄.i.⁊ ista mota q̄ posuimus infinita sunt mota insimul ⁊ mouentia se adinuicē: qm̄ ⁊ si posita sint infinita tñ possibile est accipere vnūqdq3 eoꝝ: qm̄ in vnoquoq3 eoꝝ inueniunt̄ ea que sunt necessaria in h̄ ꝙ motus sit vnꝰ numero: ⁊ h̄ per qd̄ posuimus ea moueri a seinuicē i infinitum nō prohibet vt motꝰ vniuscuiusq3 eoru3 sit vnus numero: ⁊ finitꝰ in se: ⁊ si ponant̄ ifinita i numero. Nã vnūqdq3 eoꝝ icipit moueri ab aliquo ⁊ peruenit ad aliqd. Et dixit h̄: q̄ꝛ cū declaratū sit qm̄ motus rectus infinitus nō est: ideo aliq̄s potest dicere ei ꝙ te ponere talia mota est ponere motū rectū in infinitum: ⁊.q.d.rñdendo ꝙ h̄ nō est verū: qm̄ ois motus istoꝝ est vnus numero ⁊ finitus: ⁊ nō ēt indiget i hac demonstratione accipere vnum istoꝝ motuu3.s. ponere ipsum esse. ⁊ tunc cōcludet. Et cum narrauit ꝙ vnusq̄sq3 istorum est vnus numero: fecit mentionem de illo qd̄ declaratu3 est in q̄nto de vno motu: ⁊ ꝭm quot modos dr̄: ꝙ motus est vnus.

¶ Aut.n.numero accidit eūdē motū eē: aut genere: aut spē: numero igit̄ dico eundē motū q ex eodē in idē nūero ⁊ in tpe eodē fit: vt ex hoc albo qd̄ est vnū nūero in hoc nigrum ꝭm h̄ tp̄s qd̄ est vnū nūero: si.n.ꝭm aliud ē nō est vnus nūero ꝫ spē: genere autem ide3 motus est q in eodē p̄dicamēto sube aut alterius generis est: spē aūt q ex eadem spē in idē spē: vt ex albo in nigrū: aut ex bono i malum: hec aūt sunt dicta in prioribus.

¶ Motus.n.est idē aut in numero: aut in genere: aut in spē: in nūero aūt dico eundē motū illū q est de eodē in idē vnū in numero: ⁊ in tpe eodē. U.g. de hoc albo qd̄ est vnu3 in nūero ad h̄ nigrū qd̄ est i vno tpe nūero: na3 si fuerit in tpe post tp̄s: tūc nō erit vnꝰ i nūero: ꝫ in spē: in genere vero moꝰ est idē cū fuerit in vno p̄dicamēto: aut substãtie: aut alicuius generis: in spē vero est ille: q est de aliquo in aliqd̄ idem. U.g. de vna albedine in eandem nigredinē: ⁊ de malo in bonū: ⁊ ia3
5 determinauimus hoc superius.

¶ Hoc totū declaratū est in q̄nto: ꝫ iterauit illud hic ad rememorãdū: ⁊ abbreuiatio eiꝰ: est ꝙ motꝰ aut est vnꝰ nūero: aut spē: aut gñe. In h̄ aūt ꝙ motꝰ sit vnus nūero tria exigunt̄.s. vt sit vniꝰ moti nūero: ⁊ in vno tpe nūero: ⁊ de vno nūero in vnū numero. Et motus vnꝰ in spē est ille q est de vno i spē i vnū spē: vt motꝰ q sunt in coloribꝰ ⁊ trãslatione. Et q est vnus genere est ille q est de genere in vnū genere: vt motꝰ q sunt in p̄dicamēto sube: aut q̄ntitatis ⁊ vbi. Uide p h. 5. ph. t. c. 34. ⁊ 41.

¶ Accipiat̄ igit̄ q ē ipsius.a.motꝰ: ⁊ sit i quo est.c. ⁊ q est ipsiꝰ.b.i quo sit.3. ⁊ q est.c.d.in quo est.i.t. ⁊ tp̄s in quo mouet̄.a.t.sit.k. determiato aūt motu ipsiꝰ.a. determinatū erit tp̄s: ⁊ nō ē ifinitū qd̄ est.k.sed i eodē tpe motū ē.a.⁊.b.⁊ reliquoꝝ vnūqdq3: accidit igit̄ motu3 q ē.e.3.i.t.cū sit ifinitus in tpe finito moueri qd̄ est.k. In quo.n.a.motū ē ⁊ que sunt ipsi.a.ꝯñr: oia.n.infinita mota sunt: q̄re in eodē mouētur: ⁊ nãq3 aut ēt eq̄lis motus erit q est ipsius.a.ipi.b.aut maior: differt ãt nihil: penitus.n.infinitū motu3 in finito tpe accidit moueri: hoc aūt impoẜe est.

¶ Accipiat̄ igit̄ motꝰ.a.⁊ sit.b.⁊ motꝰ.b.⁊ sit.3.⁊ motus.c.⁊ motꝰ.d.sit.q.⁊.t.⁊ tp̄s i quo mouet̄.b.sit.g.si igit̄ motꝰ.a.fuerit terminatus: ⁊ tp̄s etiam erit terminatū nō eternum.sc3.g.sed declaratū est ꝙ in eodem tēpore mouet̄.a.⁊.b.⁊ vnūqdq3 ceterorum: ex quo sequitur vt motus.b.3.q.t.⁊ est infinitus sit in tpe terminato.s.in.g.nam in tpe i quo mouetur.a.in eo mouētur omnia: que sequunt̄.a.⁊ sunt ifinita: ⁊ sic omnia mouebuntur in hoc eode3 tēpore: na3 motus eoꝝ omnium aut erit equalis motui.a.aut maior: ⁊ non est differentia in hoc: nam q̄uocūq3 fuerit: sequitur vt motus infinitus sit i tēpore finito: quod est impossibile.

¶ Demōstratio ostēdens ꝙ non proceditur in infinitum in mouentibus ⁊ motis.

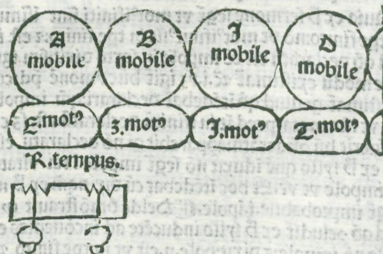

¶ Cum posuit ꝙ p̄mū notū est: ꝙ duo mota ⁊ mouentia q̄ sunt h̄ꝫ isimul mouent̄: ⁊ ꝙ motꝰ cuiuslib3 eoꝝ est vnꝰ i nūero ⁊ finitꝰ: lz ꝯgregatū sit ifinitū: vult declarare ꝙ ex h̄ seq̄tur vt motus ifinitus sit in tēpore finito: ⁊ icepit ponere exemplar mobilium: que sunt h̄ꝫ ⁊ motuum. Et dixit: accipiat̄ igit̄ ⁊c̄.i.⁊ q̄ꝛ ia3 posuimus ꝙ primū motū istoꝝ est.a.⁊ scd̄m est.b.⁊ ter 6 7

tiū.c.⁊ q̄rtū.d.⁊ sic i īfinitū:ponat̄ igit̄ ꝙ mot⁹.a. sit b.mot⁹.b.sit.z.⁊ mot⁹.c.sit.q.⁊ mot⁹.d.sit.t.⁊ sic in īfinitū:cū pole sit nobis accipe vnūquēqȝ istoꝝ motuum. ¶ D.d.⁊ tp̄s i q̄ mouet̄.a.sit.g.i.⁊ ponat̄ ꝙ tp̄s i q̄ mouet̄.a.qd̄ est primū motū sit tp̄s terminatū: cuȝ mot⁹.a.sit mot⁹ terminatus.V.g.⁊ cū posuit h̄ dixit. sȝ declaratū ē ꝙ in eodē tp̄e ⁊c̄.i.ex quo seq̄t̄ vt mot⁹ infiniti.s.mot⁹.b.z.q.t.⁊ ceteroꝝ in īfinitū sint in tp̄e finito.s.in tp̄e.g.in quo motū est p̄ᵐ motū.s.a. ¶ Dei
3 de exp̄ssit modū ꝯsecutiōis:⁊ dixit:nā declaratū est: qm̄ in tp̄e ⁊c̄.i.⁊ nec̄e est cū ista mota sint infinita cū vnū eoꝝ moueat̄.V.g.postremū i tp̄e terminato vt mot⁹ īfinitus sit in tp̄e finito:q꞉ iaȝ posuimus ꝙ i eodem tp̄e in quo posuim⁹ vnū eoꝝ moueri i eo mouebunt̄ oīa cū eo:ex quo seq̄t̄ vt mot⁹ īfiniti sint i tp̄e finito:⁊ dixit:nā mot⁹ eoꝝ oīuȝ aut erit eq̄lis motui.a. aut maior ⁊c̄.i.⁊ h̄ seq̄t̄ ponēdo ꝙ mot⁹ vniuscuiuslibet eoꝝ est maior motu.a.primū:aut eq̄lis ei aut minor.Sed q꞉ impole est vt motus moti sit minor motu motoris q̄ mouet̄:⁊ pōt eē maior dixit:nā mot⁹ eoruȝ motuū ⁊c̄.nos aūt dixim⁹ ꝙ nō est dr̄ia in h̄ siue ponat̄ maior aut minor:lȝ nō possit minor poni:⁊ h̄ nec̄e ē si ꝯcesserimus ꝙ oīs motus ē diuisibilis:⁊ q꞉ illud qd̄ seq̄t̄ ex hoc sermone est ꝙ motus īfiniti sūt in tp̄e īfinito:nō motus infinitus in tp̄e finito qd̄ declaratum est esse impole in sexto dixit.

¶ Si quideȝ igitur videtur demonstrari qd̄ est a principio: non tm̄ demonstratur ꝓpter id quod nulluȝ inconueniens accidit: cōtingit cum infinito tempore infinitum motum esse:non eundem autem: sed alterum ⁊ alterum multis ⁊ infinitis motis: sicut accidit: ⁊ in his que sunt nunc.

¶ Secundū igitur hūc modū existimat̄ ꝙ illud qd̄ intēdebatur ex principio declaratum est:sed nō est declaratū:q꞉ ex dictis nō seq̄tur improbabile:nā impossibile est vt in tp̄e finito sint motus infiniti: ita ꝙ nō sit vnus motus:sed motus p̄ter aliū: cū fuerint multa q̄ mouent̄ ⁊ infinita: ⁊ hoc accidit in istis motis: in quibus loquemur.

7 ¶ Quia ex h̄ sermone seq̄t̄ vt mot⁹ īfiniti sint īsimul in tp̄e finito:nō vt mot⁹ īfinit⁹ sit in tp̄e finito:⁊ est illud qd̄ declaratū est eē impole in sexto dixit:s̄m igit̄ hūc modū existimat̄ ⁊c̄.i.s̄ȝ igit̄ hūc s̄monē p̄dictū existimat̄ ꝙ illud qd̄ itēdebat̄ declarari:qm̄ impole est vt ista mota ꝓcedāt in īfinitū declaratū est: sȝ cū h̄ fuerit bn̄ ꝯsideratū:apparebit ꝙ nō declaratū est: nā ex h̄ syll'o quē īduxit nō seq̄t̄ impole i rei v̄itate: sȝ impole vt vr̄.Et hoc ītēdebat cū dixit:qm̄ ex h̄ nō
2 seq̄t̄ improbabile.i.ipole. ¶ Deide dm̄ōstrauit ꝙ illud qd̄ ꝯcludit̄ ex h̄ syll'o inducēte ad incōueniēs est pole nō impole:⁊ dixit:pole.n.est vt in tp̄e finito ⁊c̄. i.pole.n.ē vt in tp̄e finito sint mot⁹ infiniti īsimul:ita ꝙ ꝯgregatū ex eis nō sit vn⁹ mot⁹:sȝ vnusq̄sqȝ eoruȝ differat a reliquo:ita ꝙ sint multa īfinita:quoꝝ vnūq̄dqȝ moueat̄ p̱ se singul'r:⁊ oīa moueant̄ i tp̄e equali:h̄.n.pole.Et ē illud qd̄ ꝯclusit iste s̄mo p̄dictus nō ipole vt videbat̄. ¶ D.d.⁊ h̄ accidit ⁊c̄.i. vt vnūqd̄qȝ eoꝝ.s.īfinitoꝝ positoꝝ moueat̄ motu ꝓprio:⁊ oīa insimul:qd̄ est pole nō ipole:vt vr̄ in p̄ aspectu.

¶ Sed si qd̄ mouet̄ primū s̄m locū ⁊ corporalez motū est:necesse est tangi ⁊ continuuȝ esse mouēti:sicut videmus in omnibus hoc contingere. Erit eniȝ ex omnibus vnū ipsuȝ omne aut continuum esse. Hoc igit̄ cōtigēs accipiatur:⁊ sit magnitudo: aut ꝯtinuū quo est.a.b.c.d. Huius autem motus est.e.z.i.t. Differt autem nihil:aut finitam aut infinitā esse magnitudinem. Similiter autem in finito tempore quod est.k.mouebitur autem finitum aut infinitum. Horum autē s̄m vtrūqȝ impossibile est.

¶ Sed si motor primo motu corp̄ali est:necesse est vt cōtiguetur cuȝ moto aut cōtinuetur cū eo:queadmodū hoc videtur cōtingere in oibus. Ergo necesse est vt cōgregatum ex oibus istis sit vnū ⁊ continuum: accipiat̄ igitur qd̄cūqȝ sit possibile: ⁊ sit vna magnitudo continua.a.b.c.d.⁊ motus eius.h.z.q.t. Et non est dr̄ia inter hoc ꝙ sit finitus aut infinitus. Est eniȝ in tempore finito.f.g.eodē modo siue fuerit finitus aut infinitus:qd̄ est impossibile vtroqȝ modo.

¶ Nitit̄ addere in sermone illud ex quo seq̄t̄ impole 8 in illo syll'o īducēte ad īcōueniēs:⁊ est q꞉ iste magni Abbreuiatio tudines sūt vna magnitudo aut s̄ȝ vnā ꝯtinuationē: aut s̄ȝ ꝯtiguationē. Nā cū fuerit vna magnitudo:habebūt vnū motū:qm̄ cū fuerit positū ꝙ ista magnitudo ꝯgregata ex eis ē īfinita:tūc mot⁹ erit īfinit⁹. Et Expō. cū fuerit positū ꝙ vnū eoꝝ mouet̄ in tp̄e termīato: ⁊ oīa mouent̄ īsimul:pole ē vt moueant̄ i illo tp̄e terminato.s.finito p̱ magnitudinē īfinitā. Et q꞉ magnitudo īfinita dȝ moueri motu i finito:nec̄e est ex h̄ vt mot⁹ īfinit⁹ sit i tp̄e finito:qd̄ ē ꝯ̄ illud qd̄ declaratuȝ est in sexto. ¶ D.d.sȝ si motor p̄ ⁊c̄.i.sed si illud qd̄ p̄ 2 mouet postremū motū.s.a.fuerit corpus: nec̄e est vt iste motor cū mouet aut ꝯtigat postremū motū.s.b. sicut videm⁹ h̄ in corpib⁹ discretis q̄ mouēt se adiuicē i loco.s.qm̄ nō mouēt se adiuicē nisi cū ꝯtingunt̄: aut iste motor sit ꝯtinuū cū moto:sic̄ videm⁹ h̄ i mēbris aīaliū.V.g.vt chorde q̄ mouēt manū: ⁊ musculi q̄ mouēt chordas. ¶ D.d.sic̄ videm⁹ ꝯtigere i oib⁹.i. ⁊ h̄ qd̄ diximus de moto ꝓpiquo p̄ cū postremo moto est ꝯn̄s ⁊ ꝯtigēs eis sicut est ꝯtigēs oib⁹.s.s̄ȝ ꝙ posuim⁹ ea eē corpa īfinita:q̄ mouēt se adiuicē. ¶ D.d. ḡ nec̄e ē vt ꝯgregatū ex istis ⁊c̄.i.⁊ cū seq̄t̄ i istis oib⁹ corpib⁹ q̄ mouēt se adiuicē vt sint in tp̄e mot⁹:aut cōtigua:aut ꝯtinua:nec̄e ē vt illud qd̄ ꝯgregat̄ ex istis i tp̄e mot⁹ sit vna magnitudo aut s̄m ꝯtiguationē: aut s̄ȝ ꝯtinuationē. ¶ D.d.accipiam⁹ igit̄.i.ponat̄ igr̄ ꝙ vtrūlibȝ istoꝝ sit pole cū illd̄ qd̄ seq̄t̄ ex vtrolibet sit illud.s.ꝙ ista corpa mota ⁊ mouētia sint vnū s̄ȝ ꝯtiguatōeȝ aut ꝯtiuatōeȝ:⁊ ꝙ mot⁹ eoꝝ ē vn⁹ eodē mō. ¶ D.d.⁊ sit vna magnitudo ⁊c̄.i.ponat̄ igr̄ magnitudo ꝯgreᵗᵃ ex istis:aut vna s̄ȝ ꝯtiguationē aut s̄m ꝯtinuationē vt sit magniᵈᵒ q̄ ꝯgregat̄ ex magnitudibus a.b.c.d.q̊ꝝ mot⁹ ē.h.z.q.t. ¶ D.d.⁊ n̄ ē dr̄ia ⁊c̄.i.⁊ cuȝ posuerimus ꝙ iste magnitudines sunt tales ⁊ mouet̄ vnū eoꝝ.V.g.postremū i tp̄e.g.nec̄e ē vt oīa moueātur

tur insimul quasi vna magnitudo in hoc posito tpe finito. Et siue posuerim⁹ ꝙ iste magnitudines sunt finite aut infinite: consecutio eadē erit. i. sed cum posuerimus ipsas eē īfinitas ꝯtinget impossibile: ⁊ ē vt vnus mot⁹ infinit⁹ sit in tēpore finito. ℂ D. d. qd̄ est īpossibile vtroqꝫ modo. s. siue fuerit vnū sm cōtinuationem: aut sm ꝯtiguationem.

ℂ Manifestum igiť ꝙ stabit aliquādo ⁊ nō in infinituꝫ abibit: qd̄ semper est ab altero: sed erit aliquid qd̄ primo mouebiť. Nihil autem differat concesso quodaꝫ hoc demōstrare. Contingenti enim concesso nullum inconueniens poterit accidere. Primū igitur mouens non sicut qd̄ est cuius causa ħ vnde est principium motus est simul cuꝫ eo qd̄ mouetur. Simul autē dico q̄ꝛ nihil ipsorum medium est motus. Hoc enim in omni moto ⁊ mouente est.

Cōtingēti cōcesso nullū incōueniēs poterit accidere ⁊c.

ℂ Manifestū est igitur ꝙ generatio cessabit in aliqua hora: ⁊ nō durabit in īfinitum: sed erit hic aliquod primū qd̄ mouetur. Et nō accidit huic demonstrationi diminutio: q̄ꝛ non sequiť nisi a positione eius qd̄ ponitur. Positum enim si sit possibile non debet seq ex eo aliquod improbabile. Et primum motuꝫ non est tale: quia est illud propter quod: sed illud quod est primus motor quia ex eo est principiū motus est ei locus ex loco eius qd̄ mouetur ab eo. Et dico ex loco. i. qd̄ est inter ea nō est medium: qm̄ hoc cōmune est omni moto ⁊ motori.

9. ℂ Cum declarauit ꝙ impossibile est vt mota ⁊ mouētia sint hꝰ: ⁊ ꝙ necesse est ea peruenire ad primū motum: qd̄ nō moueť ab aliquo extrinseco: sed ex se: declarauit hoc. ⁊ dixit: manifestuꝫ est igitur ꝙ motus ab alio qescet in aliqua hora ⁊c. i. manifestū ē igitur ex hoc ꝙ mot⁹ q sentiť ħ in istis corporib⁹ q̄ mouentur a seinuicē: ⁊ nō sentiť primū motū ex eis necessario qescet apud primū motū ex se qd̄ nō indiget motore alio ex se. ℂ D. d. ⁊ ñ accit huic demōstratiōi diminutio ⁊c. i. ⁊ non accidit isti demonstrationi diminutio: qm̄ impoſe nō sequiť in ea nisi ex opposito q̄siti: lꝫ pōnes vere ꝯiuncte opposito q̄siti non sint necessarie sed possibiles. Nā si oppositū quesiti eēt possibile: ⁊ ꝓpositiones ꝯiuncte eēnt possibiles: tūc nullū accideret impoſe. Impossibile eni nō accidet ex possibili: ⁊ ītendit ħ per improbabile impoſe. ℂ D. d. ⁊ ꝙ primuꝫ motū ⁊c. ⁊ ita inueniť in exēplari: ⁊ ītēdit sic: ⁊ silr nō accidet huic declarationi diminutio: qm̄ motor ad quē induxit est primus sm illud ex quo ē motus: non primum ad qd̄ est mot⁹ ⁊ est fere manifestum per se: ⁊ nō ꝯtingit vt sit in loco ex primo moto ex eo sicut contingit in eo sm ꝙ mouet motuꝫ ex eo quasi agens: ⁊ signuꝫ eius est ħ qd̄ dixit post: illud qd̄ est prim⁹ motor sm ꝙ ex eo ⁊c. ℂ Et forte ħ ē error scriptoris qui debebat ponere loco huius nois motū ħ nomē motor: ⁊ tūc ītētio erit talis: ⁊ ꝙ primus motor ad quē iduxit sermonē ipm eē nō motū nō ē motor sm finē. Et tunc intētio istius sermonis ē notificare ꝙ ex hoc sermone nō declarať: vtruꝫ iste p̄mus motor sit motor quasi agens ⁊ finis insimul: aut motor sm fineꝫ sit aliud a motore in eo sm agens ⁊ dixit ħ: q̄ꝛ ista nōdū sunt declarata de hoc p̄ motore: ⁊ ipse declarabit ea in octauo: ħ aūt intēdit declarare ħ eē primū motū: ⁊ primū motorē: vñ ī p̄ncipio octaui ponit ꝙ ħ est p̄mus motus ⁊ p̄mū motū: ⁊ ꝑscrutabiť de hoc motu vtrū sit eternus: aut gnātus. Et iō q dicit ꝙ ista declaratio est sup̄flua. nā illa q̄ ē in octauo sufficit: vt fecit Themistius peccat. Intētiōes. n. diuerse sunt. Hoc. n. qd̄ declaratū est ħ ꝓponiť ei qd̄ declaratū ē illic. s. motū eternū eē: ⁊ illud qd̄ dictū ē in octauo est qūo est dispō ī p̄mo motore. Et iō ꝓcessit in eternitate motus ꝑ duas vias: quaꝝ p̄ma est ex p̄mo moto: ⁊ scđa ex ꝯsideratiōe de nā eoꝝ q̄ mouentur ex se: ⁊ est magis ꝓpria. ℂ D. d. sꝫ illud qd̄ est primus motor. i. ⁊ nō ītelligo hic ꝑ primū motorem nisi illud quod dr̄ p̄mo: q̄ꝛ locus eius ex quo est p̄ncipiuꝫ sui motus est locus ei⁹ qd̄ moueť ex eo: ⁊ hoc manifestum est in moto ex se. s. qm̄ locus eius ex quo incipit mot⁹ est locus moti: ⁊ accidet hoc q̄ꝛ iste motor nō est corpus sed forma in corpore. Cū igiť attribuať loco: nō attribuiť nisi loco eius qd̄ mouetur ex eo: ⁊ iō dixit: ⁊ dico locū ⁊c. i. ⁊ dico ꝙ locus eorū est idem. i. q̄ꝛ inter illa nō est medium qm̄ cū īter motoreꝫ ⁊ motū nō fuerit aliđ motū: tūc loc⁹ eoꝝ erit vn⁹ necessario. ℂ D. d. hoc. n. cōmune est. i. vt mihi vr̄ ꝙ oīs motor ⁊ motum inter que nō est mediuꝫ sunt cōmunia. s. in hoc ꝙ locus eoꝝ est vnus: ⁊ si primus motor q nō est corpus nō est in loco: sed cuꝫ attribuiť loco non attribuiť nisi loco moti. Non. n. ē in loco nisi q̄ꝛ motū ex eo est in loco: cū sit forma in moto: ⁊ hoc erit si ītellexerimus hic ꝑ primū motū nō potētiā que est in postremo moto: sꝫ si ītellexerim⁹ ipm primū motū: tūc primus motor ⁊ motū ex eo sine medio erūt in loco: q̄ꝛ sunt insimul in eodē loco: illa eniꝫ que sunt īsimul in loco attribuuntur eidem loco.

Inuehit ꝯ themistium.

Qūo demſa tio septimi differat a dmſa tione octaui. Vid ēt. in. 4. cc. c. 25.

ℂ Tractatus secūdus in quo probat quedā que in superioribus supposuerat.

ℂ Probat ꝙ mouens est cōtinuum vel ꝯtiguū mobili. Cap. I.

Quoniam aūt tres sunt motus sm locum ⁊ sm qualitatem: ⁊ sm quātitatē: necesse est esse ea que moueņť tria. Quod qdem est sm locuꝫ loci mutatio. Qd̄ vero sm qualitatem alteratio. Qd̄ autem sm quātitatē augmentum ⁊ decremētum. Primum igiť de loci mutatione dicamus. Hic enim primus motuuꝫ est. Omne igiť qd̄ ferť: aut etiā ipsum a seipso mouetur: aut ab altero. Si eniꝫ a seipso manifestū est ꝙ in seipso mouente existente simul mouēs: ⁊ qd̄ moueť erit ⁊ nullū ipsoꝝ medium. ℂ Qd̄ aūt ab alio mouetur quadrifarie dr̄: qui enim sunt ab altero motus: quatuor sūt: pulsio: tractio: vectio: vertigo. Et nāqꝫ alios oēs in hos necesse est ꝯtingere. Pulsionis qdem igiť alia qdem impul-

Mot⁹ localꝭ est prim⁹ motuum.

Qd̄ ab alio moueť: vl̄ sꝫ pulsionē. tractiōeꝫ. vectionem. vl̄ ꝯtiginē moueť.

Pria expō.

Scđa expō.

sio dr̄: alia aūt expulsio. Impulsio quidez igitur est: cum mouens ei qđ mouet̄ nō deficit. Expulsio aūt cū deficit expellēs. ¶ Vectio aūt in tribꝰ erit motibꝰ. Quod. n. vebitur nō ꝺm se mouet̄: sed ꝺm accidēs. In eo enim qđ est: in eo qđ mouet̄: aut sup id qđ mouet̄ mouet̄ ipm̄. Vebēs aūt mouet̄: aut pulsum aut tractum: aut vertigine ductum. Manifestum igit̄ ꝙ vectio in tribꝰ erit motibꝰ. ¶ Tractio aūt est: aut etiā cū ad ipsuz: vel ad alterum velocior sit motus trabentis inseparatus ab eo qđ trabitur. Et nāqꝫ ad ipsum est tractio: τ ad alteruz: τ reliqui tractus idem specie in bos reducunt̄: vt īspiratio: expiratio: τ spuitio: τ quecūqꝫ corporū emissiui: aut receptiui sunt vt speculo τ irradiatio. Aliud qdem. n. ipsoꝝ cōgregatio: aliđ vero disgregatio. Et oīs igitur motus qui est ꝺm locuz congregatio τ disgregatio est. ¶ Vertigo autez componit̄ ex tractu τ pulsione. bec. n. pellit mouens: illud aūt trabit. Manifestum igit̄ ꝙ si qdē est simul pellens τ trabens cum eo qđ trabitur τ pellit̄ nullum est mediuz eius quod mouet̄ τ mouentis. Hoc autē manifestum est ex dictis. Pulsio. n. aut a seipso: aut ab alio ad aliud motus est. Tractus aūt aut ab alio motus ad seipsum: aut ad aliud est: amplius enim in proiectis. Proiectio aūt quādo velocior motus fit in eo qđ ꝺm naturaz fertur fortiori facta impulsione. Et boc facto tandiu accidit ferri quousqꝫ vtiqꝫ fortior sit motꝰ eiꝰ quod fert. Manifestum igitur quoniaz qđ mouetur τ mouens simul sunt: τ nullum ipsorum medium est.

Alia lr̄a hꝫ vt statesis τ retbesis s3 littera bysantij neutrū hꝫ.

Mouens τ motū sūt sil'.

¶ Et cū motꝰ sunt tres. s. in loco: ī qualitate: in quantitate: necesse est ēt vt mota sint tria. Motꝰ igit̄ in loco est translatio: τ in qualitate est alteratio: τ in quantitate est augmentum τ diminutio. Et primo loquemur de trāslatione: est enim primus motuuz. Dicamus ergo ꝙ omne trāslatū aut ipsuz mouetur ex se: aut ex alio. Si ex se: manifestuz est cū motor eius sit in eo ꝙ motor τ motū erit in eo insimul: τ inter illa nō erit mediū oīno. Motꝰ aūt eoꝝ que mouent̄ ex alio est quatuor modis: attractio: τ expulsio: τ latio: τ inuolutio: aliȷ̄ eniz motꝰ reducunt̄ ad istos. De expulsione vero est ductio: τ ex eo est eiectio. Ductio vero est qñ motor non separat̄ a moto. Eiectio vero qñ eȷ̄iciens separatur. Latio autē est in tribꝰ motibus: τ latuz nō est per se: s3 mouet̄ q2 est in moto: aut super motum. Deferens aūt mouetur aut expulsiue: aut attractiue: aut circulariter: manifestum est igit̄ ꝙ latio est ī tribus motibꝰ. Attractio vero est aut qñ attrabēs attrabit ad se: aut ad aliud: cum motus attrabētis cū singulariter est sit velocior qꝫ motꝰ attracti. attractio. n. de attrabēte quādoqꝫ ē ad se: τ quādoqꝫ ad aliud. Et aliȷ̄ modi attractionis sunt eiusdem modi: ad bec duo reducuntur anbelitꝰ τ expiratio: τ expuitio: τ ꝑcussio: perscurile τ perscurale: illud est segregare: bic autem est congregare. Circulatio autez est composita ex expulsione τ attractione. Motor eni expellit qddā τ attrabit qddā. Manifestum est igit̄ ꝙ si expellens τ attrabens fuerint cum expulso τ attracto: ꝙ iter motorem τ motuz non erit mediū. Et boc declarabit̄ ex boc: ex quo declarauimꝰ bas intētiones. Eiectio. n. siue motꝰ q est aut dicas ab aliquo: aut dicas ab aliquo ad aliud: τ attractio est vna ītētio τ est attractio. Et proiectio est qñ motus translati fuerit velocior motu nature. Qm̄ per expulsionem fit fortior. Et necesse est vt trāslatum nō cesset moueri illo motu donec motus eius fiat fortior. Manifestum est igit̄ ꝙ inter motorē τ motum non est medium.

als. τ subtelari.

Intendit in b capl'o declarare ꝙ nullū mediū est inter motorem ꝓpinquuz τ illud qđ mouet̄ ab eo: neqꝫ plenū: neqꝫ vacuū: τ ꝙ eiꝰ motor est cum moto: τ boc neč̄ium est in demonstratōe ꝑdicta: τ est maximū fundamētum in pluribꝰ rebus nālium. Est enim neč̄ium in ꝑdicta demonstratiōe: nam impo'e est imaginari ex illis magnitudinibꝰ fieri vnam magnitudinē infinitā ꝺm ꝯtactum: nisi concedat̄ ꝙ īter motorem τ motū ab eo nō ē mediū. Et q2 intendit declarare b vl'r in omni moto: īcepit narrare genera mobiliū. ¶ Et dixit ꝙ mobilia sūt triū geneꝝ: nā gn̄a motuū sunt tria: vt đclaratū ē ī qnto: τ forte tacuit gn̄ationē: qm̄ b manifestū est in ea magis qꝫ in aliȷ̄s. s. ꝙ generās est cū generato. S3 in pluribꝰ trāsmutationibꝰ est dubiū: vtrū motor tāgat motum: aut nō: τ sil'r in multis motoribꝰ ꝺm alteratione vt in magnete. ¶ Et cum narrauit modos mobiliuz incepit de translatiōe τ dixit: τ primo loquemur τc. idest declarando ꝙ inter motorem in loco: τ illđ qđ mouetur ab eo non est medium imo sunt īsimul τ incepit in boc diuidēdo motū ī loco in illđ qđ mouet̄ ex se τ illđ qđ mouet̄ ex aliq̊ extrīseco: τ posuit ꝙ illud qđ mouet̄ ex se: manifestū ē ī eo ꝙ motor ē insil' cum moto: cum declaratum sit ipsum babere motorem existētem in eo: τ ꝙ nibil mouet se: τ dixit: si igitur motum ex se mouetur τc. τ boc necesse est cuz posuerimus ꝙ in eo est motor alius a moto vt declaratum est in initio istius tractatus. ¶ Deīde reuersus est ad illud qđ mouetur ex extrīseco: τ nitit̄ declarare b diuidēdo spēs motionis ex extrīseco τ dixit: motus. n.

io.

Est maxima fūdamētū plibꝰ rebꝰ nālibꝰ ꝙ iter motorē τ motū nullū ē mediū.

Al'motibꝰ s3 attractionē.

tius.n.eoꝝ q̄ mouet̄ ex alio ⁊c. Deīde īduxit rōnē ex q̄ apparet ꝙ oē q̄d mouet̄ i loco reducit̄ ad hec gn̄a q̄tuor: naʒ oēs motiones reducunt̄ ad ista.i. ⁊ posset q̄s scire ꝙ spēs mutationum oēs reducunt̄ ad hec q̄tuor: qm̄ cū īducent̄ videbunt̄ reduci ad aliq̄d istoꝝ generum. ¶ U.g. qm̄ eductio ⁊ eiectio reducitur ad expulsionē: sʒ differūt in h: qm̄ in eductiōe motor n̄ separat̄ a moto ab initio mot⁹ vsq̄ʒ ad finē: in eiectione aūt sepat̄. Et q̄r accepit lationē vno mō illoꝝ q̄tuor: ⁊ est ꝑ accn̄s dixit: latio v̄o ⁊c.i. ⁊ iō latū dr̄ motū ꝑ accn̄s: q̄r īuenit̄ in vnoquoq̄ʒ triū q̄ sūt mota in loco ꝑ se: ⁊ oē q̄d mouet̄: q̄r ē in moto dr̄ moueri ꝑ accidēs: ⁊ iō dixit: n̄.n. mouet̄ nisi q̄r ē in moto aut sup motū. ¶ D.d. ꝺferēs v̄o ⁊c.i. ⁊ diximꝰ ꝙ delatū mouet̄ in vnoquoq̄ʒ istoꝝ triū motuū: ⁊ ē sup deferens: nā deferēs aut mouet̄ expulsione: aut attractiōe: aut circulatione: cū nō sit vnꝰ aliꝰ modꝰ motiōis. Et i rei veritate circulatio est cōposita vt ipse dicit ex expulsione ⁊ attractiōe: ⁊ sic motiōes simplices sūt due expulsio ⁊ attractio: sʒ tn̄ n̄ seq̄t̄ ex h ꝙ motꝰ simplices sūt duo: imo motꝰ circularis est magis simplex q̄ʒ ceteri. ¶ Et nō itelligit ꝑ deferēs attrahens: aut expellēs: aut gyrās: sʒ expulsū ⁊ attractū ⁊ circulatū. ¶ D.d. ꝙ attractio ē duobꝰ modis ⁊c. ⁊ h māifestū est: sed attractio q̄ ē i rebꝰ nālibꝰ est attrahere aliq̄d ad se: in volūtariꝭ āt īuenit̄ vtrūq̄ʒ. ¶ D.d. ⁊ ad h duo reducitur anhelatio ⁊ īspiratio ⁊c.i. qm̄ anhelatio ē attractio: ⁊ expiratio est expulsio. vn̄ ⁊ expiratio est cōposita ex duobꝰ motibꝰ expulsiōe ⁊ attractiōe. ¶ D.d. ⁊ ꝑcussio ⁊c.i. qm̄ ꝑcussio ꝑ alteꝝ istoꝝ duoꝝ istroꝝ ē segregatio: ⁊ segregatio ē expulsio: ⁊ ꝯgregatio est attractio: ⁊ vr̄ mihi ꝙ itēdit opꝰ textoris cū sua manu ⁊ suo pede. ¶ D.d. circulatio v̄o ē cōposita ⁊c. i. circulatio v̄o q̄ fit ex circulante. ¶ D.d. motor.n. expellit q̄ddā ⁊c. ⁊ cū posuit ꝙ oē mouere aut ē expeller̄: aut attrahere: aut cōpositū ex istis: oñdit ꝙ si fuerit declaratū cū h ꝙ nō ē mediū iter expellēs ⁊ attrahēs: ⁊ iter expulsū ⁊ attractū: ⁊ seq̄tur ex h ꝙ nō ē medium iter aliquē motorē: ⁊ illud q̄d mouetur ab eo. Et silr̄ tal̄ ē. Oīs motor i loco ē aut expellēs: aut attrahens. Et nullum mediū est iter expellēs ⁊ attrahēs: expulsū ⁊ attractū: ergo nullū mediū ē iter aliqueʒ motorē ⁊ illud q̄d mouetur ab eo. Et h itēdebat cuʒ dixit: manifestū est igit̄ ꝙ si expellēs ⁊ attrahēs fuerit ⁊c. ¶ Et cū dixit: ꝙ cū fuerit declaratū statiʒ declarabit̄ ꝙ iter motorē ⁊ motū nō est mediuʒ: icepit declarare h i spēbꝰ expellētis ⁊ attrahentis: ⁊ dixit: ⁊ h declarabit̄ ⁊c.i. ⁊ declarabit̄ ꝙ i oībꝰ spēbꝰ motionuʒ q̄ sunt sub expulsione ⁊ attractione motor tāgit motū ex h q̄d declarauimꝰ de illis itentionibꝰ. ¶ Et dixit h vt mihi vr̄: qm̄ h apparētiꝰ est in expellente ⁊ attrahēte q̄ʒ i aliꝭ spēbꝰ q̄ collocant̄ sub istis. Et ē in expellēte manifestiꝰ q̄ʒ in attrahēte: ⁊ incepit exponere itētiōes eiꝰ: ⁊ dixit eiectio.n. ⁊c.i. ⁊ signuʒ eiꝰ q̄d inter eyciēs ⁊ eiectū nō est mediū ē: qm̄ eiectio siue dicas ꝙ ē motꝰ ab aliq̄.i. ab eyciēte: aut dicas ꝙ ē motꝰ ab aliq̄ in aliq̄d.i. ab eyciēte i aliq̄d i q̄d ē eiectio: aut q̄uocūq̄ʒ dixeris i descriptiōe eiectiōis: māifestū ē ꝙ eyciēs i eo ē a p̄ncipio cū eiecto. ¶ Sʒ q̄rit̄ q̄uo eyciens separ̄ ab eiecto: ⁊ eiectū remanet motū: ex quo vr̄ ꝙ eyciēs nō est tūc motor: sʒ aer q̄ nāliter mouet̄ ex se: cū mouet̄ ex alio vt dicet̄ i celo ⁊ mū. ¶ D.d. ⁊ attractio ē vna itētio ⁊ ē tiratio: forte itēdit ꝺclarare ꝑ hoc ꝙ attrahēs ē cū attracto: qm̄ cū attractio sit tiratio: ⁊ tirās sit cū tirato: neċe ē vt attrahēs sit cum attracto. ¶ Et forte itēdit declarare ꝙ tiratio est attractio: ⁊ ꝺclaratū ē ꝙ attrahēs ⁊ attractū isiml̄ sūt. ergo ⁊ tirās cum tirato. Et p̄ma intētio ē māifestior. nā tirās eē cū tirato māifestiꝰ est q̄ʒ attrahēs eē cuʒ attracto: cū multa vn̄r attrahere abs̄q̄ʒ eo ꝙ tangant vt magnetes: ⁊ existimat̄ ꝙ v̄tus attractiua in plantis ⁊ aīalibꝰ ē talis: ⁊ diximus ꝙ scd̄a itētio pōt eē: qm̄ in hoc ꝙ attractio reducat̄ ad tirationē est latentia: ⁊ q̄si ꝭʒ hāc expōnē voluit notificare: ꝙ tiratio ē de attractiōe. ¶ Ad hoc aūt q̄d q̄rit̄: qm̄ p̄la attrahētia vn̄r attrahere sine tractu ⁊ sine motu. ¶ Dōm ē ꝙ hec dr̄ attractio eq̄uoce. attractio.n. in rei veritate est illa in q̄ attrahēs mouet̄ cū attracto: ⁊ h qn̄ attractū ad ipʒ nō fuerit q̄escēs. neċe ē.n. vt motꝰ attrahētis sit velocior q̄ʒ motꝰ attracti: ⁊ h īuenit̄ in v̄tutibꝰ voluntariꝭ. ⁊ inuenit̄ in pluribus v̄tutibus nālibus: vitalibꝰ: ⁊ iō posita sunt fila in mēbris aīaliū. Attractio aūt i qua attrahēs ē q̄escēs ⁊ attractuʒ motū nō est attractio in rei v̄itate: sʒ attractū mouet̄ ex se ad attrahens vt ꝑficiat se: vt lapis mouet̄ ad inferius ⁊ ignis ad supiꝰ. Et silr̄ opʒ h intelligere ꝺ motu ferri ad magnetē: ⁊ nutrimēti ad mēbra. U.g. ꝺ motu sanguinis ad supiora corpis: ⁊ vlr̄ nutrimenti arboꝝ ad supiora eoꝝ. ¶ Sʒ ē dr̄ia iter ista ⁊ illa q̄ mouet̄ ad locū ꝓpriū: qm̄ illa mouent̄ ad locū siue fuerit ꝓpinquus aut remotꝰ. Nutrimēta v̄o non mouent̄ ad nutriendū nisi cuʒ fuerint in aliq̄ dispōne de nutrito: ⁊ silr̄ ferꝝ nō mouet̄ ad magnetē nisi cū fuerit i aliq̄ q̄litate de magnete. Et iō qn̄ magnes fricat̄ cū alleo amittit virtutē: nā ferrū tūc nō acq̄rit de lapide in illa dispōne q̄litatē: ꝑ quā īnatū ē moueri ꝑ se ad lapidē: ⁊ h manifeᵐ ē i ambra ꝙ attrahit paleā qn̄ calefit. Ergo iste modus motiōis si dicat̄ attractio nō intendebat̄ ab Ari. i h noīe attractio: cū collocet̄ i his que mouent̄ ex se. ¶ D.d. ꝓiectio erit ⁊c.i. qn̄ trāsferens mouʒ trāslatū ad ꝑtē ad quā mouet̄ nālr̄ mouet motu velociori suo motu nāli. U.g. ꝓiectio lapidis ad inferius. ¶ D.d. ⁊ neċe est vt trāslatū nō cesset. ⁊c.i. donec motus eiꝰ nālis fiat velocior ꝭm hāc expositionē non erit ista ꝓiectio cōis oībus modis ꝓiectiōis. In proiectione.n. in q̄ motus ꝓyciētis est ꝯ motū nāleʒ ꝓiecti non erit motus trāslati velocior suo motu nāli: sed ꝯrius ei. Un̄ potest quis intelligere ex hoc sermone aliquod cōe vtriq̄ʒ: ita ꝙ ex hoc quod dixit: et proiectio erit qn̄ motus translati fuerit velocior motu naturali: intelligatur fortior. Si igitur fuerit ꝯrius vincet: ⁊ si cōueniens addet ei: ⁊ ideo dixit: quoniā expulsio sit fortior: motus enim expellentis in vtroq̄ʒ modo est fortior motu expulsi: ⁊ siue motus expulsi conueniat motui expellentis: aut sit ei contrarius: ⁊ sic intelligetur residuum.

¶ **At vero neq̄ʒ alterati neq̄ʒ alterātis nullū est mediū. Hoc aūt ex īductiōe manifestuʒ. In omnibꝰ enim accidit simul esse alterans q̄d vltimū est ⁊ primum q̄d alterat̄. Quale enim alterat̄ in eo q̄d sensibile est. Sensibilia sunt q̄bus differunt corpora adinuicem: vt grauitas: leuitas: durities: mollities: sonus: non sonus: albedo: nigredo: dulcedo: amaritudo: humiditas: siccitas: densitas: raritas: ⁊ hoꝝum media. Silr̄ ⁊ alia que sub sensu sūt: quoꝝ ē calor: ⁊ frigꝰ: ⁊ lenitas: ⁊**

Marginal notes, left: De q̄d mouet̄ q̄r ē i moto dr̄ moueri ꝑ accn̄s. — Motꝰ circularis ē magis simplex q̄ ceteri. — Hic vr̄ dicē ꝯmētatoꝝ ꝙ ꝓiecta mouent̄ ab aere. Uid̄ ꝓ h. 8. phy. c. ⁊. 4. ph. 69. — Prīa expō.

Marginal notes, right: Scd̄a expō. — Cōparatio expōnū adinuicem. — Digressio ꝙ q̄rit vtrū i oī attractiōe attrahēs attrahat cuʒ motu ⁊ tractu. Solutio. — Attractio duplex. — Nō de motu ferri ad magnetē. ⁊ nutrimenti ad mēbra. — In ꝓiectiōe i q̄ motus ꝓiciētis ē ꝯ motū nālē ꝓiecti nō erit motꝰ trāslati velocior suo motu nāli ⁊c. — In oī alteratiōe alterās ē sīl cū alterato.

asperitas. Hec enim sunt passiones subiecte qualitatis. His enim differunt sensibilia corporuz: aut ſm aliqđ horum maius ⁊ minus: ⁊ in patiendo aliquid eorum: calefacta enim ⁊ frigefacta: aut dulcefacta: aut amaricata: aut ſm aliud aliqđ predictorū. Silr ⁊ animata corporum: ⁊ inaiata. ⁊ animatorum quecūqꝫ partium inaiate sunt.

¶ Neqꝫ etiā iter alterans ⁊ alteratum est medium: ⁊ hoc declarabit per inductionē. In oib⁹ enim alterationibus necesse est vt postremum alteratū ⁊ primū alterans sint insimul. Densum.n. alteratū non alterat nisi qꝛ est sensibile. Per sensibile eniz differūt corpora a seinuicem. V.g. grauitate: ⁊ leuitate: duritie ⁊ mollitie: albedine ⁊ nigredine: dulcedine ⁊ amaritudie: humiditate: ⁊ siccitate: densitate ⁊ raritate: ⁊ eis que sunt inter ista: quoniā per ista differūt corpora sensibilia: aut ſm magis ⁊ minus i aliquo istorum: aut ſm ꝙ patiuntur aliquod istorum. Corpora enim aiata: ⁊ silr inanimata: ⁊ illud quod est ex partibus animatoꝝ non aiatum: quando calefacta sunt: aut ifrigidata: aut amarificata: aut dulcefacta: aut passa aliqua predictorum alterata sunt.

ii.

¶ Cū ꝺclarauit ꝙ ois motor motu locali ita ꝙ sit cāgēs: nō ē mediū iter illđ qđ mouet ⁊ illđ qđ mouet ab eo: vult declarare etiā hoc in alteratiōe.[a] ¶ Et qꝛ qualitatū attributaꝝ alteratiōi alie sunt ꝑme: vt caliditas: frigiditas: humiditas: ⁊ siccitas: ⁊ alie secūde ⁊ sunt ille que fiunt ex istis. V.g. dēsuz ⁊ raꝝ: ⁊ color ⁊ sapor. Et qꝛ hoc nō apparet iductiōe nisi ꝯcedat ꝙ iste scđe fiunt ex primis: deide ponat ꝑ iductionē ꝙ ꝑme nō fiāt nisi motor tāgat motū.[b] V.g. calefaciēs calefactū: icepit dicere qūo seqt ex h: si aliqđ corp⁹ ꝯdenset vt ꝯdensans tāgat ipz ſm ꝙ ifrigidās tāgit ifrigidatū. Et silr illđ qđ rarefit vt tāgat a rarefaciēte ſz ꝙ est calefaciēs: ⁊ iō dixit: dēsitate ⁊c. i. dēsū. n. affert qōnē in h: qm̄ pōt aliqs dicere ꝙ nō ē neċe: vt illđ qđ densat ñ denset donec tāgat ab alio denso:[c] ⁊ adhuc dēsum nō alterat nisi ſm ꝙ ē sensibile: ⁊ ſz ꝙ est in caplo qualitatis nō in caplo positiōis. Et cū sit i capitulo qualitatis tūc ꝑncipiū mot⁹ ei⁹ erit aut a caliditate: aut a frigiditate: ⁊ caliditas ⁊ frigiditas sunt ꝑncipia alterationis: ⁊ alterās neċio est cuz alterato. ¶ D.d. ⁊ sensibilia sunt ⁊c. ⁊ itēdit corpa ꝯsiliū ꝑtiū.[d] dr̄ie.n. istoꝝ sunt in sensibilib⁹ ꝑ qnqꝫ sensus: ⁊ ꝑma sensibilia sunt ꝑme q̄litates actiue eaꝝ: ⁊ sunt caliditas: ⁊ humiditas: ⁊ frigiditas: ⁊ siccitas. ¶ Et qꝛ itendit syllogizare ꝙ densum ⁊ raꝝ sunt q̄litates: nō positiones: sic densum ⁊ raꝝ sunt vltime dr̄ie corpoꝝ ꝯsiliuz: ⁊ dr̄ie corpoꝝ consiliium sunt sensibiles: ergo dēsuz ⁊ raꝝ sūt de q̄litate:[e] ⁊ grauitas ⁊ leuitas: sūt nūerate in tactu ⁊ silr durities ⁊ mollities: ⁊ son⁹ ⁊ silentiū in auditu: ⁊ albedo ⁊ nigredo in visu: ⁊ dulcedo ⁊ amaritudo i gustu: ⁊ voluit numerare eas vt appareat ꝑ iductionē ꝙ vnaqueqꝫ eaꝝ nō cōpletur: nisi ꝑ alterationē: ⁊ in alteratione alterās semꝑ ē cuz alterato. ¶ D.d. aut ita ꝙ patiat aliqđ istoꝝ. i. ⁊ ꝙ oia corpa mota nō diuersiant nisi patiēdo ſz aliquā istaꝝ q̄litatū: siue corpa fuerint aiata aut iaiata: ⁊ dixit h: ꝙ corpus ñ agit aliquā istaꝝ q̄litatū: nisi qꝛ disponit ꝑ illā. ¶ Et cū posuit ꝙ iste sūt dr̄ie sensibilium: ⁊ fuit māifestū i oib⁹ qm̄ idigēt in h ꝙ patiāt ſz vnāquāqꝫ istaꝝ q̄litatū: vt calefiant aut ifrigidēt ſz qꝛ calefaciēs ⁊ ifrigidās tāgit calefactū ⁊ ifrigidatū: verificauit illud qđ itēdebat declarare: ⁊ est ꝙ oē alterans tāgit alteratū: ⁊ h itēdebat cū dixit: corpa. n. aiata ⁊c. i. ⁊ neċe est vt isti sint modi alteratōis: qꝛ oē corpus aiatū aut iaiatū nō dr̄ alterari: nisi cū calefit aut ifrigidat: aut patit ſz aliquam istarum qualitatum: quas numeram⁹. s. priorum sensibilium.

a Qualitatū attributaꝝ alterationi alie ꝑie alie scđe
b Hic vr̄ dicē ꝙ raritas ⁊ dēsitas nō fiūt nisi a calido ⁊ a frigido.
c Dēsuz ñ alterat nisi ſm ꝙ ē sensibile ⁊ ſz ꝙ ē i ca. q̄litatis non i ca. pōnis.
d Dr̄ie cōporū ꝯsiliū ꝑtiū sūt i sensibilib⁹ ꝑ qnqꝫ sensus ex q̊ videtur velle dr̄ias eltoꝝ esse q̄litates ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ sint sb̄stātie. Sz vide de oppo[m] .5. phy. c. 10 ⁊ 8 me. cō. 5.
e Grauitas ⁊ leuitas sunt nūerate in tactu ex q̊ patz ꝙ sūt q̄litates. Sz vide oppositū. 2 đ anima. c. 108. Ubi. d. ꝙ sūt ſbe ⁊. 5. meta. 18. d. ꝙ sūt qn̄titates.

¶ Et ipsi aūt sensus alterant: patiuntur eni. Actus enim ipsoruz motus est per corpus patiente aliquid sensu. Scđm quecūqꝫ igitur alterantur inanimata ⁊ animata ſm oia hec alterant. Secūdum quecūqꝫ autem alterant aiata non ſm hoc alterantur inaiata. Secūdum enim sensus non alterant. Et latet cum alterant inaiata. Nihil enim prohibet ⁊ animata latere cum alterant: cum non ſm sensum accidit. Quod est alterationis. ipsis. Si qdem igitur sensibiles sunt passiones: ois per hoc alteratio est. Hoc autē manifestuz est ꝙ patiens ⁊ passio simul ⁊ hoꝝ nullum est medium. Huic enim aer est ꝯtinuus: aeri aūt ꝯtinuatur corpus: ⁊ sic supꝑficies qdem ad lumē terminat: lumen aūt ad visum. Silr autem ⁊ auditus ⁊ odoratus admouens ipsa primum. Eodem autē modo ⁊ simul ⁊ gustus sapor est.

¶ Et ipsi etiam sensus alterantur qꝛ patiuntur. Actio enim eorum est motus. Et oē ſz ꝙ alterant ianimata: per illud etiaz alterant animata. Sed nō per omne illud per quod animata alterant alterant inaiata. Non eni alterant per sensus. Et cum accidit etiaz vt alteratio illoꝝ sit sine sensibilibus non percipiemus alterationē. Et cū passiones precedunt tūc forme erunt sensibiles ⁊ mediātib⁹ formis erit alteratio. Ergo manifestum est ꝙ faciens passionē: ⁊ patiens insimul sunt: ⁊ inter illa nō est mediū. Aer.n. est ꝯtinuuz ⁊ corpus est ꝯiunctum aeri: ⁊ supꝑficies sequtur lumen: ⁊ lumē visum: ⁊ ſm hunc modum etiam auditus ⁊ tactus sequuntur primum motorē: ⁊ silr gustans ⁊ gustus.

¶ Cū ꝺclarauit ꝙ i oib⁹ alteratōib⁹ apparet ꝙ iter alterās ⁊ alteratū ñ ē mediū ⁊ existiat ꝙ sēsus patiūt q̊dāmō modoꝝ sensibiliū q̄ alterāt eos: vult ꝺclarare i istis ēt ꝙ neċe ē vt alterās ⁊ alteratū p̊[m] sint sil. iz.
¶ Et dixit: ⁊ ipsi ēt sensus alterant. i. ⁊ in sensibilib⁹ etiā inuenit aliq̄ alteratio q̊dāmō. ¶ D.d. qꝛ agunt

scilicet

Sẽsus sũt ꝺ ꝟtutib⁹ passi uis ñ actiuis. Jd.2.de aĩa c.51.52.59.ꝛ 60.Jdẽ.3.ꝺ anima.cõ.18. Aui.Alc.ꝛc̃

Pro h vid. 2.ꝺ aĩa.t.cõ. 57.ꝛ.58.

sc3 qm̃ actio eoꝝ est mot⁹.s.mouere nõ moueri:ꝛ pati ñ agere. Sũt de virtutibus passiuis:nõ actiuis. Et cũ narrauit ꝙ in sensib⁹ inuenitur modus alterationis alius a modo alterationis que est in ipsis sensibilib⁹:cuz ista alteratio sit corpalis:ꝛ illa spiritualis:vt declaratũ est in libro de aĩa:narrauit ꝙ res aĩate alterant̃ per duas alterationes isimul.s.spiritualez existẽtẽ in sensib⁹ ꝛ corporalẽ exñtẽ i sensibilib⁹. Inaiata autẽ nõ alterantur nisi altero genere tm̃. Et dixit ꝛ oẽ ꝑ qd alterant̃ ꝛc̃.i.ꝛ cã in hoc est qm̃ aĩata alterant̃ ꝑ sensus ꝛ ꝑ nõ sensus:inaĩata aũt alterant̃ ꝑ ñ sensus tm̃ cũ nõ hẽant sensus. ¶ D.d.ꝛ cũ accit ẽt.i.ꝛ accidet aĩatis alterari sine sẽsib⁹:tũc alteratio ñ cõprehẽdet̃ neq3 ꝑcipiet̃ queãdmodũ inaĩata nõ comprehẽdũt h ꝙ nõ ẽ ita qñ alterant̃ ẜ3 sensus:qm̃ tũc cõprehẽdem⁹ alterationẽ. ¶ D.d.ꝛ cũ passiones ꝑcedũt ꝛc̃.i.ꝛ cũ passiões ꝑcedũt sẽsus ꝛ media q̃ sũt inter sensus ꝛ q̃litates sẽsibiles:tũc q̃litates erũt sẽsibiles.i.cõprehẽsibiles a sẽsu. ¶ Et itẽdebat ꝑ h ꝙ passio cõis est nãe in h ꝙ sensus cõprehẽdat sensibilia:s3 i cõi passiõe declaratũ ẽ ꝙ alterãs ẽ cũ alterato:g̊ neccẽ ẽ yt passio sẽsuũ sit h̄.s.ꝙ iter eos ꝛ iter postremũ agẽs nõ sit mediũ:ꝛ ꝙ alterãs i eis sit cũ alterato. ¶ D.d.ꝛ mediãtib⁹ formis ꝛc̃.i.ꝛ mediãtib⁹ q̃litatib⁹ sensibilib⁹:ꝛ existẽtib⁹ in corꝑe qd seq̃t̃ sensus alterabunt̃ sensus. ¶ Et cũ declarauit hũc ẜmonẽ dixit: ergo manifestũ ꝛc̃.i.ꝛ intẽdit ꝑ faciens passionẽ q̃litatẽ q̃ est in corꝑe tãgente instr̃3 sensus:ꝛ ꝑ passionẽ passionẽ exñtẽ i istr̃o. ¶ D.d.aer.n.ẽ ꝯtinuũ ꝛc̃.i.ꝛ nõ d3 aliq̃s dubitare de sensib⁹ q̃ mouent̃ a sensibilibus de remoto vt in visu:color.n.mouet aerem:ꝛ aer mouet sensum:aer.n.ꝯtinuũ est cũ sensu ꝛ corpus sẽsibile ꝯiũctũ est cũ aere. ¶ D.d.ꝛ suꝑficies ꝛc̃.i.ꝛ suꝑficies in q̃ est color tãgit corp⁹ illuminatũ.s.aerẽ luminatũ:ꝛ aer illuminat⁹ tãgit visum ꝛ accepit hic lumẽ loco illuminati:ꝛ itẽdit ꝑ illuminatũ dyaphanũ i actu nõ illuminatũ ex se. ¶ D.d.ꝛ ẜ3 hũc modũ etiam ꝛc̃.i.ꝛ itẽdit ꝑ ꝓmũ motorẽ in auditu motũ q̃ ẽ i aere q̃ ꝑcutit ꝯcauũ auris.in olfatu vero ẽ odor ꝑueniens ad nares. ¶ D.d.ꝛ silr̃ ꝛc̃.i.ꝛ ita ẽ de sensib⁹ q̃ruz sensibilia sunt separata sicut de sensib⁹ quoꝝ sensibilia sunt tãgẽtia. V.g.in gustu ꝛ tactu. In sensibus enim quoꝝ istr̃a tãgũt sensibilia:nõ ẽ dubiũ in h sicut est in eis q̃ sunt separati a sensibilib⁹. ¶ Et cũ declarauit ꝙ iter motorẽ ꝛ motũ primũ in alteratione nõ est mediũ:neq3 in ipsis sensib⁹:si vocat̃ alteratio: incepit declarare hoc in augmento:ꝛ dixit.

Augẽs ꝛ auctũ sil' sũt.

¶ Similiter autẽ ꝛ in iniatis ꝛ in insensibilibus. Et quod augetur ꝛ augẽs. Appositio enim q̃dam est augmẽtum:q2 simul sunt:ꝛ qd auget̃:ꝛ augẽs:ꝛ decremẽtũ. Decremẽti aũt causa ablatio q̃dam est. Manifestum igit̃ est ꝙ mouentis vltimi ꝛ primi qd mouetur nullum est medium ẜm medium mouentis:ꝛ eius quod mouetur.

¶ Et similiter est de augente ꝛ augibili:augmẽtum est additio:ꝛ sic augmẽtans ꝛ augmẽtatum erunt simul. Et similiter diminutio ꝛ subtractio. Manifestum est igit̃ ꝙ inter postremum motum ꝛ primũ motorem non est aliud medium.

13 ¶ Dicit:ꝛ silr̃ declarabit̃ ꝙ inter agumentans ꝛ augmẽtatũ nõ est mediũ. Augmẽtũ.n.ẽ additio augmẽtati:s3 iter illud cui addit̃:ꝛ illud qd addit nõ est mediũ:ꝛ h manifestuz est: vñ necẽ est ꝙ augmentans ꝛ augmẽtatũ sint insimul:ꝛ silr̃ de diminutione. Diminutio enim est subtractio diminuti:ꝛ subtractuz necessario est cũ in illo a quo subtrahit̃. ¶ D.d.ꝛ manifestũ est igit̃ ꝙ iter ꝛc̃.ꝛ vocat ipsuz primũ motorẽ.i.q2 mouet sine medio:nõ q2 est ꝓmus nãlr̃.ꝛ in q̃busdam libris dicit:manifestũ est igit̃ ꝙ inter postremũ motorem ꝛ ꝓmuz motũ nõ aliq̃d est oĩo: ꝛ intẽdit ꝙ inter ꝓmuz motũ a motore:ꝛ illud nõ est aliq̃d: siue motor fuerit primus aut postremus.s.ꝙ primuz motum ab aliquo motore mouetur ẜm tactum.

¶ Probat ꝙ omnis alteratio sit in sensibilibus ꝛ in parte aĩe sensitiua. Cap. II.

Quoniam autem que alterãtur omnia alterant̃ a sensibilibus:ꝛ solum hoꝝ alteratio est:quecũq3 ẜm se dicuntur pati ab his ex his cõsiderabimus.

¶ Quoniam autẽ omne quod alterat̃ alteratur a sensibilibus:ꝛ ꝙ alteratio est istoꝝ soloꝝ:ꝛ illoꝝ q̃ recipiunt passionez ab istis sciet̃ ex hoc qd narrabimus.

14 ¶ Incepit h ꝑscrutari de hoc ꝙ mot⁹ alteratiõis ẽ de ꝑdicamẽto q̃litatis in genere q̃litatis passiue. ¶ Et dixit:qm̃ aũt omne qd alterat̃ ꝛc̃.qm̃ autez omne qd mouet̃ motu alteratiuo mouet̃ i genere sensibiliũ.s. in tãgibilib⁹:aut in sapore:aut in calore. ¶ Et cõsiderãdũ est:vtrũ iste modus inueniat̃ i oĩb⁹ sensibilib⁹: aut in q̃busdã. Et est manifestũ ꝙ ista alteratio iueni tur in ꝓma ꝯrietate que ẽ in tactu.s.calidi ꝛ fri. ꝛ sic.ꝛ hu. Et silr̃ vr̃ eẽ i ꝯrijs sequẽtibus ista. V.g.duritie: mollitie. S3 tñ ꝓmo ẽ in ꝓmis q̃litatib⁹. In istis aũt scdo ꝛ mediãtibus ꝓmis ꝛ silr̃ in gustu. In sonis aũt videt̃ ꝙ alteratio de graui in leue est modo equoco cũ istis:cũ sonus sit passio facta i.aere a ꝑcussiõe corpoꝝ. In olfatib⁹ vo q̃litates manifeste sunt:s3 ꝯria latent in eis:vt dictũ est in libro de aĩa:ꝛ cũ ita sit:cum dixit:alterant̃ a sensibilib⁹:itelligẽdũ ẽ ab oĩb⁹ sensibilib⁹ si itellexerim⁹ vl'itatez:sin aũt excipiemus sonos. ¶ D.d.ꝛ ꝙ alteratio ẽ istoꝝ solorũ.i.ꝛ manifestũ ẽ:ꝙ mot⁹ alterationis ẽ istius generis tm̃ de ꝑdicamẽto q̃litatis. ¶ D.d.ꝛ eorũ que recipiũt istas q̃litates ab alijs ꝑ se nõ ꝑ accñs.q.d.ꝙ iste motus attribuit̃ qualitatibus q̃ sunt in hoc genere: ꝛ rebus que recipiunt per se istas qualitates.

Documẽtũ.

In ꝓmis q̃litatib⁹ est ꝓ ꝛ ꝑncipalr̃ alteratio in scdis dt ẽ mediãtibus ꝓmis.

2.de aĩa tex. cõ.92.

¶ Aliorum enim maxime si aliquis itelligat in figuris:ꝛ in formis:ꝛ habitudinibus: ꝛ horum remotionibus ꝛ acceptionibus: videt̃ ꝙ est alteratio. Non est autem neq3 in his:sed fiunt hec:cum quedam alterantur. Densata enim:aut rarefacta:aut cum sit calida aut frigida materia:alteratio enim non est. Ex quo quidem est forma statue:nõ dicimus formam:neq3 ex quo figura pyramidis est aut lecti:sed denominãtes hoc. Hoc q̃dẽ eneum:illud vero cereuz: aliud vero li

gneum. Quod autez alteratur es dicimus. Humidũ enim esse es dicimus: aut calidũ: aut forte. Et non solum sic: sed humiduz ⁊ calidum es equiuoce dicẽtes passioni materiam. Qm̃ ergo ex quo qdem forma ⁊ figura ⁊ qd̉ factum est equoce nõ dicunt̃ cum figuris q̃ sunt ex illo. Que aũt alterant̃ cũ passionib⁹ equoce dicunt̃: manifestum est ꝙ in solum sensibilibus alteratio est.

¶ Dicamus igit̃ de alteratione ꝙ ꝓprie videtur eẽ inter alias qualitates in figuris ⁊ formis: ⁊ vestit eas ⁊ denudat. Et non etiam sunt in istis: sed ista fiunt quãdo aliqua alterant̃. Quando enim materia densatur ⁊ rarefit ⁊ calefit aut infrigidat̃. Alteratio vero non: qm̃ id ex quo fit forma idoli nõ dicim⁹ ipm̃ esse formam: neqꝫ illud ex quo fit figura: aut figura lecti dicitur esse figura. Sꝫ denoiantur nomina vt dicimus in illo quod ẽ cupreum. In hoc aũt cereuz: ⁊ in alio ligneum. In alterato vero dicimus illud. Dicimus enim in cupro quod est humidum: aut calidum: aut duruz. Et hoc non tm̃: sed dicimus ꝙ humidum ⁊ ꝙ caliduz est cuprũ. Et sunt cõmunia in noie ꝓpter hoc ꝙ materia recipit passionẽ. Cũ igit̃ ex quo fit forma aut figura facta non habet communicatiõez in nomine cuz figuris ex quibus facte sunt. Alteratum aũt ꝯuenit in noie cum passionibus ex quibus alteratur. Manifestuz est ꝙ in solis sensibilibus est alteratio.

15. ¶ Cũ voluit declarare ꝙ transmutatio que dr̃ alteratio nõ inuenit̃ de generib⁹ qualitatuz quattuor: nisi gñe sensibiliũ: ⁊ si qs videbit eã eẽ in alio gñe digni⁹ est vt sit in genere q̃litatis existẽtis in q̃ztitate: ⁊ i formis que sunt i aiato ſm ꝙ est aiatũ. Incepit declarare h̉ hic ꝙ nõ inuenit̃ in istis generib⁹: ex quo appebit ꝙ cũ i istis nõ iueniat̃: quãto magis in ceteris ge
2. nerib⁹ q̃litatis. ¶ Et dixit: dicamus igit̃ de alteratione ⁊c̃. i. qm̃ si trãsmutatio q̃ dr̃ alteratio fuerit i alio genere ꝑter gen⁹ q̃litatũ passiuaꝝ: existimatũ ẽ ipaz eẽ in figuris q̃ sunt in genere q̃litatis: q̃ ẽ in q̃ztitate: ſm ꝙ est q̃ztitas: ⁊ in formis q̃ sũt i aĩa ⁊ aiato qd̉ ẽ aliđ gen⁹. ¶ D. d. ⁊ vestir̃ ⁊ d̉nudare. i. ⁊ dr̃ aliqd alterari qñ recipit aliquã istaꝝ figuraꝝ: ⁊ qñ d̉nudat̃ ab ea. ¶ Et intẽdebat declarare ꝙ mot⁹ alterationis si existimat̃ eẽ in istis reb⁹ existimat̃ apud gñationẽ ⁊
3. corruptionẽ eaꝝ: nõ qñ sunt fixe. ¶ Et cũ d̉clarauit ꝙ nullus existimat alterationez eẽ in aliquo genere q̃litatis: nisi sit in istis duob⁹. incepit declarare ꝙ ñ inuenit̃ in istis duob⁹: ⁊ dixit: sꝫ ista fiunt qñ alterãt̃ aliq̃. i. ⁊ i istis duob⁹ generib⁹ nõ iuenit̃ alteratio. Sꝫ gñatio reꝝ existẽtium in istis duob⁹ generib⁹ seqtur verã alterationẽ: nõ qꝛ alteratio existit in eis sicut i reb⁹ q̃ alterant̃ in rei veritate. ¶ Et h̉ itẽdebat cuz dixit: sꝫ ista fiunt ⁊c̃. i. sꝫ iste q̃litates fiũt qñ alterãt̃ ille q̃ sunt q̃litates alterabiles in rei veritate. ¶ Deide narrauit qũo accidit h̉: ⁊ dixit: qñ mã d̉sat̃ ⁊c̃. i. ⁊ gñatio formaꝝ ⁊ figuraꝝ sequit̃ alterationẽ mãe: aut quãdo ꝯdensat̃ ⁊ rarefit ſm vidẽtes: ꝙ raritas ⁊ densitas sunt cause gñationis ⁊ corruptionis: aut qñ calefit aut ĩfrigidat̃ ſm ꝙ est verũ in se: ita vt mihi videt̃ est ĩtelligendus iste locus. Densitas enim ⁊ raritas sunt apud rerum qualitates sequẽtes calidum ⁊ frigiduz. Densitas enĩ nil aliud est nisi transmutatio alicui⁹ ad minorẽ magnitudinẽ: ⁊ raritas ad maiorem. Antiq vero dicebãt ꝙ densitas est constrictio poroꝝ corporum ⁊ raritas expansio: ⁊ ꝙ he due sunt cause gñationis: cuz gñatio apud eos sit ꝯgregatio ⁊ segregatio: ⁊ hoc bene ꝯcessum est in corporib⁹ habẽtib⁹ poros: sꝫ nõ sunt cã gñatiõis ⁊ corruptiõis vt fingebãt: sꝫ sequunt̃ gñationẽ ⁊ corruptionẽ. ¶ D. d. alteratio vero nõ. i. ꝙ aũt gñatio figurarum ⁊ formaꝝ sit alteratio impoĩe est: materie eniꝫ que recipiũt formas nõ dicunt̃ forme. V. g. qm̃ cuprũ nõ dr̃ idolũ. s. qꝛ cupro nõ dat̃ hoc nomẽ neqꝫ ligno h̉ nomẽ lect⁹. ¶ D. d. neqꝫ illđ ex q̊ fit figura ⁊c̃. i. neqꝫ illud ex q̊ fit figura ⁊ est cera dr̃ figura ⁊ silr̃ lignũ nõ dr̃ lect⁹. neqꝫ ẽt ecõuerso. s. ꝙ forma noiet̃ a noie mãe. V. g. vt lect⁹ dicat̃ lignũ. ¶ D. d. sꝫ d̉noiant̃ ⁊c̃. i. forme lꝫ nõ noient̃ a noie mãe tñ denoiant̃: vt cũ dr̃ ꝙ idolũ est cupreum nõ cuprũ. ¶ Et cũ posuit ꝙ figure ⁊ forme q̃ sunt in aĩa ⁊ aĩato nõ noiant̃ a noie mãe: sꝫ denoiant̃: ĩcepit narrare ꝙ nõ est ita in alteratiõe: ⁊ dixit: alteratũ vero ⁊c̃. i. illđ aũt qd̉ recipit alterationẽ noiat̃ a noie ei⁹ in qd̉ alterat̃: vt cũ dr̃ ꝙ cuprũ qd̉ alterat̃ ad caliditatẽ: aut ad frigiditatẽ: est calidũ: aut frigidũ: sꝫ cuprũ qd̉ alterat̃ ad aliquã figurã nõ dr̃ illa figura. V. g. vt cuprũ sit triãgul⁹. ¶ D. d. alteratũ vero dr̃ illud. i. qm̃ subiectũ alteratiõis denoiat̃ a q̃litate q̃ est in alteratõe: dicim⁹. n. frigidũ ⁊ humidũ intẽdẽdo subꝫ frigiditatis ⁊ humiditatis: ⁊ cũ dixit h̉. ¶ D. d. cãm ⁊ dixit: ⁊ sunt cõia in noie ⁊c̃. i. ⁊ subm̃ ⁊ accñs cõicãt in codẽ noie: qꝛ subꝫ nõ exit a sua suba exñte accñte sicut subm̃ recipiens formaz exit a sua suba existẽte forma: ⁊ hec ẽ dr̃ia iter formã ⁊ accñs. ¶ Deĩde ĩduxit syllm̃ super hoc ⁊ dixit: cum igitur ex quo fit forma ⁊c̃. ⁊ compositio istius sermonis est in scd̉a figura sic. Illa que recipiunt formas non cõmunicant in nomine in rebus alteratis. Sed alterabilia cõmunicãt in noie cum passionibus. Ergo illa que recipiunt formas non sunt alterabilia.

Figura ẽ q̃litas i q̃ztitate ſm ꝙ est q̃ztitas.

Dẽsitas ⁊ raritas sũt q̃litates ĩseq̃ntes frigidũ ⁊ calidũ. Sed vide oppo⁹ ꝑ meta. c. 15. Et i ꝑntis c⁹ d̉ q̃litate vbi d. ꝙ sũt i ꝑnto in⁹. Et in cõ. 84. q̃rti. ph. d. ꝙ sunt q̃ztitates. Et in. 8. ph. 77. d. ꝙ dẽsari ⁊ rarificari sũt mot⁹ locales.

Mãe q̃ recipiũt foꝛas nõ dñr forme. cõ simile. 7. me. 24. ⁊. 34.

Subꝫ ñ exit a sua sb̃a exñte accñte sic sb̃m recipiẽs formaz exit a sua sb̃a exñte forã. Idẽ ꝑ phy. 63. Et ꝑ cap̃ de sb̃a ordis. Et. 2. de aĩa. cõ. 8.

¶ Amplius ⁊ aliter dicere incõueniens est. dicere enim hominem alteratum esse ⁊ domum accipientem finẽ ridiculũ est. Si ꝑfectionem dom⁹ tectionẽ: aut laterationem dicim⁹ alterationem esse: laterata autẽ domo: aut cooperta alterari domum.

¶ Et ꝯtingit etiã inopinabile hoc modo. Dicere enim hominẽ alterari ⁊ domum alterari cuz completur ⁊ perficitur est derisibile. Quoniaz si dixerimus ꝙ perfectio dom⁹ q̃ est cooperire cũ tegulis: ⁊ facere tegulas ẽ alteratio. Dic emus ꝙ cum domus est cooperta ⁊ fuerint tegule ꝙ alteratur.

¶ Iste ẽ alius sermo in quo declarat ꝙ figurarum ge 16.
neratio nõ est alteratio: ⁊ ꝙ si aliqs posuerit ꝙ generatio figuraꝝ est alteratio: ꝯtiget ei ponere ꝙ gñatio

in substãtia

in ſubſtātia eſt alteratio: qđ eſt valde iꝓbabile. ⁊ ſimilitudo inter illa eſt: qm̄ ſubm̄ in eis nō eſt idez de pncipio gnātionis ad finē: ⁊ iō generatū nō noiat̄ a noie ſubiecti. Et qꝛ igit̄ iam apparuit ex p̄dicto ſmone ꝙ figure in hoc ſunt ſiles formis ſubſtātialibus: ⁊ ꝙ idez ꝯtingit in eis: incepit declarare qđ accidit de inopinabili: ſi dixerim⁹ ꝙ figure dū generant̄ alterā tur. ℭ Et dixit. ⁊ ꝯtingit ēt inopinabile ⁊c̄. i. ⁊ dicēs ꝙ gnātio figuraꝝ eſt alteratio ꝯtingit ei magnū inopinabile: ⁊ eſt dicere in hoīe cū gnātur ꝙ alterat̄: ⁊ ſilr̄ in domo. Cōueniūt eniz in hoc ꝙ ſubm̄ eoꝝ nō eſt idē de pncipio mot⁹ vſqz ad finē: iduxit illđ iopinabile: ⁊ dixit: qm̄ ſi dixerim⁹ ꝙ ꝑfectio dom⁹ ⁊c̄. id eſt qm̄ ipoſſibiſe eſt dicere domū alterari cū generatur: niſi dicam⁹ ꝙ domus iam ꝑfecta eſt: qđ declaratū eſt ipam eē ſubſtātiā: vt tectū ⁊ tegule eſt ex genere qualitatis: qđ dr̄ alteratio. i. qm̄ ſi dixerim⁹ ꝙ ꝑfectio domus que eſt ligna ⁊ tegule: tūc poſſum⁹ dicere ꝙ gnātio dom⁹ eſt alteratio. ℭ Et exiſtimat̄ ꝙ in h̄ ſermone deſtruxit añs: qđ apparet ex hoc qm̄ intēdebat: ſed hoc nō dicit̄ in domo: qm̄ ſua gnātio ꝑficit̄. ergo neqz hoc dr̄ in eo dum generat̄. ℭ Sed tñ hoc veꝝ eſt in ꝯſecutiōe ꝯuertibili ſicut in iſta. Nā cum poſuerimus ꝙ illud qđ generat̄ alterat̄ ſequit̄ vt generatum ſit in capitulo alterationis. Et ſimiliter cuz poſuerimus quod generatū eſt in capitulo alterationis: ſequitur vt generatio ſit alteratio.

Dubium.

Solutio.

In ꝯuertibi lib⁹ lz arguē a deſtructiōe añtis ad deſtructionem ꝯñtis.

ℭ Manifeſtū aūt eſt qꝛ qđ eſt alt̄atiōis nō eſt in his que fiunt. Neqz eniz in habitibus. Habitus enim virtutes ⁊ malitie ſunt. Virtus autē oīs ⁊ malitia ad aliquid ſunt. Sicut ſanitas qdem calidoꝝ ⁊ frigidoruz cōmēſuratio quedā eſt: aut eoꝝ que ſunt intra ⁊ ad cōtinens. Silr̄ aūt ⁊ pulchritudo ⁊ macies ad aliquid ſunt. Diſpōnes eni q̄dā perfecti ad optimū ſunt: dico aūt perfecti eſſe qđ ſanat: ⁊ diſpoſitū eſt circa nām̄. Qm̄ igit̄ virtutes ⁊ malitie ſunt ad aliqd: hec autē neqz generatiōes ſunt: neqz ipſoꝝ generatio eſt: neqz oino alteratiōes. Manifeſtū eſt ꝙ nō oio eſt qđ eſt alteratiōis circa habit⁹.

ℭ Declaratū eſt igit̄ ꝙ alteratio nō eſt in eo qđ generat̄. Qm̄ neqz in formis. Forme. n. ſunt virtutes aut vitia. Et virtus ⁊ vitium ſunt de capl̄o relatiōis. Queādmodū ſanitas eſt de aliq̄ tēperantia ex rebus calidis ⁊ frigidis. Aut itrinſeco: aut in reſpectu aeris ꝯtinētis. ℭ Et ſilr̄ pulchritudo ēt ⁊ fortitudo ſūt de capl̄o relationis: ſunt. n. diſpōnes aialiū in reſpectu nobiliſſimi aialiū. Et dico laudabiliſſimā diſpōnez illā q̄ ē nālis pura. Et cū v̓tutes ⁊ vitia ſūt de capl̄o ad aliqd: ⁊ illa q̄ ſūt de capl̄o ad aliqd nō habēt gnātionē: neqz vl̄r alterationē: manifeſtum eſt ꝙ alteratio non eſt in formis.

Virt⁹ ⁊ vitiū ſūt i cap° relationis.

17 ℭ Cū declarauit ꝙ i gñe q̄litatis: q̄ ē in q̄ñtitate nō ē alteratio: icepit ēt decl̄are h̄ in alio gñe p̄dicamēti q̄litatis. ſ. in formis q̄ ſūt in aīa ⁊ in aiato: ⁊ icepit a formis q̄ ſūt in corpe. ℭ Et dixit. declaratū eſt igit̄ ꝙ alteratio ⁊c̄. i. ⁊ cū declaratū ſit ꝙ alteratio nō eſt i eo qđ gnātur neqz in eo qđ ē de gñe gnāti. i. de gñe formaꝝ manifeſtū ē: ꝙ nō ē ēt in formis q̄ ſūt in aiato: ⁊ narrauit hoc: ⁊ dixit: forme. n. ſūt v̓tutes: aut vitia. ſ. qm̄ oē qđ attribuit̄ corpori aialiū ē aut v̓tus: aut vitiū. ſ. aut v̓tus corporalis vt pulchritudo ⁊ fortitudo: aut vitiū vt turpitudo. ℭ Deide poſuit aliā ꝑpōnez ⁊ ē ꝙ v̓tutes ⁊ vitia ſūt relatiua. Et qꝛ h̄ in qbuſdaz manifeſti⁹ eſt q̄ꝫ in qbuſdā icepit exēplificare de apparētib⁹: vt declararet illa q̄ latēt: queādmodū ſanitas ⁊c̄. i. ⁊ queādmodū manifeſtū ē: ꝙ ſanitas eſt aliqua tēperātia. i. mediocritas iter res calidas ⁊ frigidas. aut in ꝯplexiōes corpis ⁊ mēbroꝝ: aut i reb⁹ ꝯtinentib⁹ corpus in reſpectu corpis. Mediū aūt relatiuz dr̄ in reſpectu extremoꝝ. Silr̄ appet h̄ in fortitudine ⁊ pulchritudine: qm̄ ſunt relatiue. ℭ Et cū ꝺclarauit ꝙ fortitudo ⁊ pulchritudo ſūt ſicut ſanitas: icepit dicere illud in quo ꝯueniūt. ex quo certificat̄ ea eē relatiua: ⁊ dixit: ſūt eni diſpōnes ⁊c̄. i. ⁊ pulchritudo ⁊ fortitudo ſūt i cap° ad aliqd: ſicut in ſanitate: qꝛ pulchritudo: ⁊ fortitudo: ⁊ alie forme corpales ſimiles his ſunt diſpōnes laudabiles i aiab⁹ q̄ nō itelligūtur niſi i reſpectu laudabiliſſime diſpōnis. ſ. in reſp⁹ aialis nobiliſſime diſpōnis. Et oē qđ itelligit̄ i reſpectu alteri⁹ ē ad aliqd neč̄io. Diſpō. n. laudabiliſſima aialis eſt: vt i oib⁹ diſpōnib⁹ ſuis ſit ſm̄ curſuz nāe: ⁊ pulchritudo in aliq̊ aiali ē diſpō in for^a creature ꝯſiderata ſm̄ diſpōnē quā hꝫ i creatiōe re^u nobiliſſimi aialiū in illa ſpē: ⁊ ē illud qđ in oib⁹ ſuis diſpōnib⁹ ē ſꝫ curſū nāe. ℭ Et ſilr̄ fortitudo ē diſpō ſm̄ curſuz nāe eius in potētia: ⁊ ꝙ fortitudo ē ad aliqd manifeſtū eſt: nō. n. dr̄ niſi in reſpectu debilitatis: ⁊ ſilr̄ ē de pulchritudine cū dicat̄ in reſpectu turpitudinis: eſt eni vl̄r ꝑportio iter mēbra media ⁊ extrēa. ℭ Et cū declarauit ꝙ iſte forme ſunt ad aliqd: dixit: ⁊ cū v̓tutes ⁊c̄. i. ⁊ cū ſit ꝺclaratū ꝙ for^e ⁊ v̓tutes corpales ſūt ad aliqd: ⁊ ſit declaratum in 5°. iſtius libri ꝙ in p̄dicamēto ad aliqd nō eſt gnātio: neqz trāſmutatio: neqz alteratio: manifeſtū eſt qđ ſequit̄ in prima figura: ꝙ in formis corporalibus ⁊ inaiatis nō eſt alteratio.

Mediū relatiuū dr̄ i reſpectu extremoꝝ.

Oē qđ itell̄r i reſpcū alteri⁹ eſt ad aliqd neč̄io.

Que ſit diſpō laudabiliſſima i aiali ⁊ quid ſit pulchritudo.

Pulchritudo ē ꝑportio inter mēbra media ⁊ extrema. pulchritudo

T. c. 10.

ℭ Neqz circa virtutes anīe ⁊ malitias. Virt⁹ eni ꝑfetio q̄dā ē. vnūqđqz eni tūc maxime ꝑfectū eſt: cū attingit proprie virtuti. Et tūc eſt maxie ſm̄ nāz. Sicut circulus tūc maxime ſm̄ nām eſt. cū maxie circulus ſit. Malitia aūt corruptio boꝝ ⁊ remotio eſt.

Vnūqđqz ⁊c̄ maxie ꝑfcm̄ eſt: cū attigit ꝑpe v̓tuti: ⁊ tūc maxie eſt ſm̄ nām. circulo

ℭ Neqz ēt i virtutib⁹ ⁊ vitijs aīe. Virtus. n. eſt aliq̄ ꝑfectio. Vnaqueqz. n. reꝝ tūc ē ꝑfecta in illa hora ꝑprie in q̄ ꝑuenit ad virtutem ꝑpriā. Et erit in fine diſpoſitiōis naturalis. Queādmodū circulus tunc erit in diſpoſitione naturali: cū erit circulus in fine. Vitiū autem diſtat ⁊ ſeparatur ab illa.

ℭ Cū declarauit ꝙ alteratio nō ē in gñe q̄litatis q̄ ē in q̄ñtitate in eo ꝙ ē q̄ñtitas: incepit declarare hoc in formis aiatis: ⁊ incepit in hoc a v̓tutibus moralibus anteq̄ꝫ a comprehēſiuis. ⁊ dixit: neqz ēt in v̓tutib⁹ ⁊ vitijs aīe. ℭ Deide iduxit ſignū ſup̓ hoc: ⁊ dixit: virtus eni eſt aliq̄ ꝑfectio. i. ⁊ in ꝑfectiōe nō eſt mot⁹ alteratiōis. ergo in v̓tute nō ē alteratio: cū gnātio eius is

nō ſit alteratio. ⁋ Et cū poſuit ꝙ virtutes ſunt pfe
ctio: ⁊ intēdit declarare ꝙ pfectio nō ē alteratio: īce
pit declarare ꝓpōnē p quā declarat̄ h: ⁊ ē ꝙ pfectio
nō eſt diuiſibilis: alteratio aūt ē in re diuiſibili ſm
magis ⁊ minꝰ: vt dictū eſt in quinto de motu. ſ. ꝙ nō
inuenit̄ niſi in rebus diuiſibilibꝰ: ⁊ dixit: qm̄ vnaq̄
qȝ reꝝ ē pfecta ī illo tpe: in quo puenit ⁊c̄. i. ⁊ pfectio
eſt īdiuiſibilis: qm̄ aliqd nō fit pfectuȝ niſi in tpe in
quo puenit ad pfectionē: ⁊ cauſa in h ꝙ iſtud tps eſt
indiuiſibile eſt: qm̄ illud qd̄ puenit in illa hora ē in
diuiſibile: ⁊ eſt pfectio q̄ ē finis rei nālis: ⁊ finis ē in
diuiſibilis. ⁋ D. d. ⁊ erit in fine rei nālis. i. ⁊ ens erit
in eo ī fine rei nālis: ⁊ cū hora in qua īuenit̄ pfectio
eſt īdiuiſibilis: ⁊ eſt declaratū ꝙ oīs motꝰ eſt in diui
ſibili manifeſtū ē ꝙ alteratio nō ē in pfectiōe. ⁋ Et
cū poſuit ꝙ pfectio eſt in fine rei nālis: ⁊ ꝙ finis rei
nālis eſt īdiuiſibilis: incepit demōſtrare h in circulo
cū h manifeſtū ſit in eo. ſ. qm̄ eſt pfectio īdiuiſibilis
nō. n. eſt circulus magis q̄ȝ circulꝰ: et dixit: queādmo
dū circulus ⁊c̄. i. ⁊ pfectio reꝝ nāliū eſt indiuiſibilis
q̄ ſunt ī fine: nō ante: ſicut eſt diſpō in circulo. Qm̄
pfectio eius eſt qn̄ fuerit in fine: nō eniȝ eſt circulus
ante finē. ⁊. q. d. ⁊ pfectiōes ſunt indiuiſibiles: q̄ pfe
ctiones ſunt ſil'es pfectiōi circuli: queādmodū circu
lus non eſt circulus ante finem. Sil'r eſt in alijs pfe
ctionibus. ⁋ Et cū declarauit ꝙ vtus eſt indiuiſibi
lis: declarauit hoc ēt in vitio. ⁊. d. ⁊ vitiū ⁊c̄. i. ⁊ vitiū
eſt ſeparatio ⁊ remotio ab illo fine indiuiſibili: ⁊ cuȝ
iſte finis eſt īdiuiſibilis. ergo ⁊ illud qd̄ diſtat ab eo
maxime eſt indiuiſibile: ⁊ ſic nō eſt mediū inter vir
tutem ⁊ vitium. Motus aūt eſt in eis: inter que eſt
medium: vt declaratum eſt in quinto: ⁊ totuȝ hoc in
tellectum eſt ex ſuis verbis potentialiter.

5. phy. t. c. 10.

Perfectio ē indiuiſibilis: q̄ ē finis rei nālis: ⁊ finis eſt indiuiſibilis. Idē 5. phy. t. c. 46.

Motuȝ eē ī eis q̄ hn̄t mediū pȝ h ⁊. 5. phy. t. c. 22.

⁋ Fit quidē igitur cum quiddā alteratur: ⁊
acceptio virtutis ⁊ remotio malitie: altera
tio tn̄ horum neutrū eſt. Qꝛ autē nō alteret̄
aliquid horū manifeſtū eſt. Virtus quidem
enim aut īpaſſibilitas quedā eſt: aut paſſibi
le eſt ſic. Malitia aūt paſſibilis eſt: aut con
traria paſſio eſt virtuti. Et hoc totum eſt ꝙ
moralē virtutē in voluptatibus ⁊ triſtitijs
eſſe accidit. Aut. n. ſm actū eſt: qd̄ eſt volu
ptatis: aut per memoriā: aut ſpem. Si qdē
igit̄ ſm actū eſt: ſenſus eſt cā. Si vo per me
moriā: aut per ſpem ab ipſo eſt: aut eniȝ in
ſunt qualia paſſi ſumus: reminiſcētibꝰ volu
ptatis: aut qualia patiemur ſperātibus.

⁋ Et diminutio a virtute ⁊ denudatio a vi
tio fiunt quādo aliquid alterat̄. Sed neutrū
eſt alteratio. Et ſignū eius ꝙ aliqua alteran
tur manifeſtū eſt. Virtus eniȝ eſt aut irrece
ptibilitas paſſionuȝ: aut receptio earum tali
modo. Vitiuȝ aūt eſt receptio paſſionū con
trario modo illi: quo virtus recepit eas. Et
vniuerſaliter accidit ꝙ virtus moralis ſit in
modis voluptatis ⁊ triſtitie. Voluptas eni
aut eſt actu: aut p rememorationē: aut ſpe.
Eius autem qd̄ eſt actu cā eſt ſenſus. Illud
aūt qd̄ eſt per rememorationē: aut per ſpeȝ
erit ſm hoc. Voluptas. n. accidit nobis aut
p rememorationē eius: qd̄ habuimus ex ea.
aut per ſpeȝ ad illud qd̄ habēdū eſt.

⁋ Cū declarauit ꝙ in q̄litate: q̄ eſt in q̄titate nō ē al 19
teratio: ⁊ ꝙ gn̄atio eiꝰ ſeq̄t̄ alterationē: ⁊ declauit ꝙ
in vtutibꝰ aīe nō eſt altratio: vult declare: ꝙ ſequunt̄
alterationē: qd̄ nō fecit in formis corpalibꝰ: q̄ mani
feſtū ē eas ſeq alteratōeȝ. ⁋ Et dixit: ⁊ diminutio ⁊c̄.
ideſt ⁊ vitiū ⁊ vtꝰ fiūt a rebꝰ alteratiuis: ſȝ factio eaꝝ
in ſe nō ē alteratio: cū ſint īdiuiſibiles: vt declatū ē.
⁋ Deide īduxit ſignū ſup h: ⁊ dixit: ⁊ ſignū: ꝙ aliq̄
alterant̄ manifeſtū eſt: quoꝝ alterationē ſeq̄t̄ factio
vtutū ⁊ vitioꝝ. Virtꝰ. n. aut eſt ꝓhibitio vitioſi a re
ceptiōe paſſionū corpaliū: aut ē receptio paſſionum
mō terminato: ⁊ q̄uocūqȝ fuerit: nec̄e eſt vt ſequant̄
paſſionē. Si aūt fuerit medie in paſſiōe: ſicut. n. ē ve
rum. manifeſtū eſt qm̄ ſequunt̄ mediuȝ in paſſione.
Ipſa. n. paſſio corpalis erit p alterationē: īmo eſt ipa
alteratio: ⁊ ſil'r ſi ſeq̄t̄ īpaſſibilitatē. Prohibitio. n. a
paſſione praua erit p paſſionē ꝯriā illi paſſiōi praue.
⁋ Et cū dixit: ꝙ vtꝰ ſeq̄t̄ alterationē cū ſeq̄t̄ paſſio
nē: ⁊ paſſio ē alteratio: dixit hoc ēt in vitio: ⁊ dixit: vi
tiū aūt eſt ⁊c̄. i. vitiū aūt ſeq̄t̄ receptionē paſſionū: q̄
ſunt ꝯrie paſſionibꝰ: q̄s ſequunt̄ vtutes. ⁋ Sed q̄ri t̄
q̄uo dr̄: ꝙ vtꝰ ſeq̄t̄ paſſionē laudabilē. ⁊ vitiū paſſio
nē illaudabileȝ: ⁊ paſſio laudabilis ⁊ illaudabilis ſe
quunt̄ vtutē ⁊ vitiū. Virtꝰ. n. eſt habitꝰ p queȝ patit̄
paſſionē laudabileȝ. et vitiū eſt habitus p quē patit̄
paſſionē illaudabileȝ. ⁋ Ad hoc aūt dōm eſt: ꝙ iſti
duo habitꝰ acq̄runt̄ ꝯſuetudine paſſionū laudabiliū
aut illaudabiliū. Ergo exn̄tia eoꝝ pfecte nec̄io ſeq̄t̄
paſſionē. Et cū ſit declaratū ꝙ vtꝰ ⁊ vitiū ſequūt̄ paſ
ſioneȝ: ē declaratū: ꝙ paſſio ē alteratio: ſeq̄t ex h ꝙ
virtꝰ ⁊ vitiū ſequunt̄ alterationē. ⁋ D. d. ⁊ vl'r acci
dit ⁊c̄. i. ⁊ vtꝰ moralis eſt ī voluptabili ⁊ ꝯtriſtabili. ſ.
in q̄rēdo voluptabile: ⁊ fugiēdo ꝯtriſtabile ſȝ ꝙ opȝ
⁊ qn̄ opȝ: ⁊ ītēdebat p h dicere ꝙ vtus ſeq̄t̄ paſſionē.
Nā q̄rere voluptabile ⁊ fugere ꝯtriſtabile ſequunt̄
paſſionem. Et ſyll's ꝯponit̄ ſic. Virtꝰ īuenit̄ in cōtri
ſtabili ⁊ voluptabili. Et ꝯtriſtabile ⁊ voluptabile ſe
quunt̄ paſſionē. Ergo vtus ſeq̄tur paſſionē. Et ſimil'r
declarabit̄ per hūc ſyll'm in vitio. Et q̄ voluptabile
aliud eſt in p̄terito: ⁊ aliud in futuro: declarauit hoc:
⁊. d. voluptas enī aut eſt in actu ⁊c̄. ⁊ ītendit per actū
tps pn̄s: ⁊ per rememorationē p̄teritū: ⁊ per ſpem fu
turuȝ. Et q̄ vnuſquiſqȝ iſtorū triū modoꝝ volupta
tis ꝓprius eſt alicui vtuti vtutū aīe: ⁊ dixit: eius vo
que eſt in actu cā eſt ſenſus. i. voluptatis enī: que eſt
in actu cauſa eſt: q̄ comprehēdit̄ ſenſu q eſt in actu.
Et eius q̄ eſt p ſpem cā eſt ſenſus: ſȝ de ſenſu q eſt in
potētia: ille q iam exiuit in actū ꝓprium eſt vtuti re
memoratiue: ⁊ ille q futurus eſt imaginatiue. Dele
ctamur. n. p rememorationē: qn̄ imaginati ſumꝰ illd̄
rememoratū. q. iā extitiſſet in actū. Et ſil'r eſt de ſpera
to. Vīa igit̄ pēdent a ſenſu: ⁊ iō dixit: voluptas. n. ac
cidit nobis ⁊c̄. ⁋ Et. q. intēdebat p h confirmare: ꝙ
voluptas fit a paſſiōe: que fit a ſenſibili: ⁊ quia volu
ptatio eſt p ſpatū: ⁊ illd̄ qd̄ fiēdū ē: pōt hic fieri ꝯclu
ſio. ſ. ꝙ voluptas ſeq̄t̄ paſſioneȝ a ſenſibili. Qm̄ nec̄e
eſt ſi voluptas ſit paſſio: aut ſeq̄t̄ paſſionē: vt facta
ſit a paſſione ſenſibili: cū ſit poſitū: ꝙ paſſiones fiāt
a ſenſibilibus ⁊ inſenſibilibus. Et ideo diſſoluit qō
nē narrando: ꝙ voluptas in p̄terito ⁊ futuro eſt ſen
ſibile

Dubium.

Solutio.

Delectamur p rememorationē qn̄ imaginati ſumus illd̄ remēoratū. q. iā extitiſſ in actū.

sibile in potentia: ⁊ ꝙ cõprehẽsio sensibilis in poten tia ⁊ in actu seqtur eam necessario passio.

¶ At vero neqꝫ in intellectiua pte anie est al teratio. Sciens.n. maxime ad aliqd dr̃: hoc autez manifestũ est. Secundũ eni nullã po tentiã in mouẽtibus factum est: ꝙ est scie: ꝫ existente quodã. Ex ea.n. que est ꝫm partez experiẽtia vniuersalẽ accipimꝰ sciam. Neqꝫ igit̃ actꝰ generatio est: nisi aliquis respectio nẽ ⁊ tactũ generationes dicat. Huiusmodi eni est actus. Que aũt ex principio est acce ptio sciẽtie non est generatio: neqꝫ alteratio. [a] In quiescẽdo nãqꝫ ⁊ sedendo aĩa sciens fit ⁊ prudẽs. Sicut igit̃ neqꝫ cũ dormiens sur gat aliquis: aut ebriꝰ pauset: aut ĩfirmãs or dinet̃ factꝰ ẽ sciẽs: q̃uis priꝰ non poterat vti: ⁊ ꝫm sciam agere. Sed mutata ꝑturbatiõe ⁊ in statũ reueniente intellectu inerat poten tia ad sciẽtie congruitatẽ. Huiusmodi igitur aliqd fit: ⁊ qḋ est ex principio in scia existen tia. Turbatiõis eni qes quedã est restitutio. Neqꝫ igit̃ ĩfantes possunt adiscere: neqꝫ iu dicant sensibus: sil'r senioribus: multa enim turbatio circa hos ⁊ motus. Statur autẽ ⁊ pausat̃: turbatio aliqñ qdez nã: aliqñ aũt ab aliĳs. In vtrisqꝫ aũt his alterari aliqd accidit sicut cuꝫ surgat: ⁊ fiat vigilãs ad actũ. Ma nifestum igitur quantum ipsum alteratiõis in sensibilibus est: ⁊ in sensibili parte aĩe: ⁊ in alio nullo nisi ꝫm accidens.

Lĩa bysan tĳ: ex eo nãqꝫ qꝛ ꝑturbatio nes sedant̃ ⁊ tranquilla fit aĩa sciẽs q̃s piã atqꝫ pru dẽs euadit. a In q̃escẽ do nãqꝫ ⁊ se dendo aĩa fit prudens.

¶ Neqꝫ in parte distinguẽte de aĩa est alte ratio. Sciens.n. ⁊ cognoscẽs dignius dicẽ tur de caplo ad aliqd: ⁊ hoc manifestũ est. Qm̃ cognitio nõ est in cognoscẽte: ita ꝙ ali qua potẽtia ꝓio moueat̃: sed cũ aliquid fue rit. Qm̃ per experientiã rerũ particularium cõparamus cognitionẽ mutabilẽ. Neqꝫ in tellectus est ẽt generatio. Nisi quis dicat ꝙ videre ẽt ⁊ sentire est generatio: ⁊ ꝙ tale est Intelligere ⁊ acquirere cognitionẽ in princi pio nõ est generatio: neqꝫ alteratio. Homo eni fit sciẽs: ⁊ intelligẽs qñ aĩa eius q̃escit ⁊ firmat̃. Queadmodũ igit̃ hõ qñ expergefit a somno: aut qñ deinebriat̃: aut qñ fuit infir mus nõ dr̃ ipse fieri sciens. Licet prius non habebat potentiã vtendi sciẽtia: neqꝫ operã di eã. Deinde postq̃ recessit illa cõturbatio ⁊ quiescit intellectꝰ inuenit̃ in eo ista poten tia que fit: ita est in eo: qḋ ĩuenit̃ in principio in dispõne cognitiõis. Cognitio.n. est quies ⁊ rectitudo. Neqꝫ pueri ẽt pñt adiscere: aut cõicare in sensibus sicut pluriũ annoꝝ. Nã cõturbatio ⁊ motus in pueris est multa. Et ista cõturbatio rectificat̃ ⁊ cessat quedam a natura: ⁊ quedã in aliĳs rebꝰ: vt a disciplina ⁊ a similibꝰ. Et in istis duobꝰ necesse est: vt aliquid alteretur: sicut est dispositio eiꝰ: qḋ expergefit a somno: ⁊ est somnus apud ac tum. Manifestum est igitur ꝙ alteratio est in sensibilibus: ⁊ in parte sensibili anime: in aliĳs autem non nisi per accidens.

¶ Cũ declarauit qḋ in pte rõnabili operatiua nõ est 20
trãsmutatio: vult declarare: ꝙ neqꝫ in pte cõprehẽsi ua aĩe fit trãsmutatio: neqꝫ alteratio. ¶ Et dixit: ne qꝫ in pte distinguẽte: ⁊ ĩtẽdit per ptẽ distinguẽtẽ cõ prehẽdẽtẽ: ⁊ est vtꝰ sensibilis ⁊ imaginatiua: ⁊ rõnabi lis. ¶ D.d. cognoscẽs.n. digniꝰ est ⁊c̃.i. ⁊ signũ eiꝰ ẽ: ꝙ gñatio istoꝝ vr̃ eẽ de genere relõnis: ⁊ maxie partis rõnabilis. [a] Est.n. digniꝰ: vt existimet̃ eẽ de caplo ad aliqd q̃ de q̃litate: ⁊ intẽdit: ꝙ eẽ ꝯprehẽsionẽ in no bis nõ est aliqd factũ in se: ſꝫ in respectu ad nos.s. qñ aĩa fuerit ꝑparata ad recipiẽdũ illas ꝯphẽsiones: vt ferrũ ꝑparat̃ per tersitudinẽ ad recipiẽdũ lucẽ: ⁊ ali os colores ⁊ formas: non ꝙ ꝯprehẽsiones generẽtur in se: ꝙ ante nõ erãt. Et hoc qḋ dixit manifestius est in ĩtellectu q̃ in alĳs virtutibꝰ cõprehẽsiuis: ⁊ iõ di xit: cognoscẽs eni ⁊c̃. Sed intẽdebat per cognoscens intellectũ. ¶ Et forte intẽdit per cognoscẽs oẽs vtu tes ꝯphẽsiuas: ⁊ erit ista cõparatio ĩter illas: ad alias ptes aĩe nõ rõnabiles.s. morales. ¶ D.d. ⁊ hoc mani festũ est ⁊c̃.i. qm̃ cognitio nõ fit in cognoscẽte: ita ꝙ ps cognoscẽs sit trãsmutata: ſꝫ fit qñ aliud aliqd trã smutat̃: sicut ẽ dispõ in oibꝰ relatiuis. U.g. in colũna. Colũna.n. nõ trãsmutat̃ in se: qñ de sinistra posita ẽ in dextra: sed aliud. U.g. Sor. Et sil'r est dispõ in fa ctione cognitiõis: qm̃ hoc nõ fit ita ꝙ ps cognoscẽs trãsmutet̃: sed ꝙ aliud trãsmutat̃: ⁊ est illḋ in respe ctu cuiꝰ dr̃ illa cognitio. ¶ Et cũ narrauit: ꝙ cogni tio fit in nobis nõ ita ꝙ pars cognoscẽs trãsmutet̃: sed aliud dixit: qd est illud aliud: ⁊ dixit: qm̃ ex expe riẽtia ⁊c̃.i. qm̃ cognitio fit in nobis qñ transmutat̃ ꝑ receptionẽ particulariũ ⁊ cõsiderationẽ eoꝝ: qm̃ cũ cõsideramꝰ pticularia fit ex h̃ cognitio vl'is in nobis ꝫm relationẽ ad illa.s. ꝙ cũ apud nos fit ex aliq̃ spẽ plus q̃ vnũ particulare: statim fit in nobis spẽs vl'is absqꝫ eo ꝙ in ipsa fiat trãsmutatio. ¶ D. dixit: neqꝫ ĩtellectꝰ ẽt ⁊c̃.i. ⁊ ad dõm ꝙ ĩtelligere est gñatio non hꝫ viã ad dicẽdũ hoc: nisi dicat: ꝙ videre ⁊ vl'r senti re est gñatio. ¶ Et dixit hoc: qꝛ ꝓportio intellectꝰ ad intellectũ est sicut ꝓportio sensus ad sensatũ. Si igr̃ aliqs dixerit: ꝙ factio istoꝝ est passio ⁊ trãsmutatio scꝫ ꝙ seqt̃ alterationẽ ꝫm ꝙ est vã gnõ: põt dicere h̃ in ĩtellectu. qui ãt nõ dicit hoc in sensibꝰ minꝰ dicit in ĩtellectu. ¶ D. incepit ꝓbare ꝙ cognitio fit in no bis sine gñõne ꝑ rõnes ꝓbabiles: ⁊ dixit: ⁊ acquisitio cognitiõis ⁊c̃. ⁊ ĩtẽdit a pñ. nõ ꝫ rememorationez. ¶ D.d. hõ.n. ⁊c̃.i. ⁊ nec̃e est vt cognitio fiat in nobis sine gñõne: qꝛ visuꝫ est: ꝙ hõ nõ fit cognoscẽs nisi qñ q̃euerit ⁊ rectificata fuerint accñtia aĩe apḋ sepatio nẽ a pueritia. ¶ Et intẽdit ꝙ scia nõ est ĩ pueritia in actu: sed accñtia appetibilia: ⁊ vl'r humores: vt dixit Plato ĩpediũt pueꝝ: ⁊ iõ assimilauit ipꝫ dormiẽti: ⁊ ebrio: ⁊ ĩfirmo: ⁊ dixit: queadmodũ igit̃ homo ⁊c̃.i. ⁊ queadmodũ qñ hõ fuerit dormiẽs ⁊ expergefit ⁊ re

Opᵐ me. io. cõ. xxĳ.

a Scia ⁊ co gnitio digniꝰ ẽ vt sint ĩ caᵒ ad aliqd q̃ ĩ q̃litate ꝓ hoc vide. 5. meta. cõ. 20.

Cũ ꝯsideramꝰ pticlaria fit ex hoc cogñ vl'is in nobis Idẽ. 12. me. c. 4. ⁊ ĩ fine. scḋo poster.

Proportio ĩtell's ad ĩtel lectũ ẽ sicꝰ ꝓ portio sensus ad sensatum. Idẽ. 3. ḋ aĩe T. c. 3.

nõ gescẽdo fit sapiens

Hom gr in pueritia nõ hñ d sciens

uersa ē ad illũ cognitio ei⁹:aut qñ ē liberat⁹ ab ebrietate:aut ab īfirmitate:nõ dr̄ acqrere sciam: quã non hēbat pri⁹.s.sciaꝫ generatã in se postq̃ꝫ nõ fuit:ita ēt nõ dicim⁹ in scia:q̃ acqrit a pn°:ꝙ est scia gnãta i se: sed gnõ ei⁹ in sciēte est ẜꝫ relationē:sicut lux generatur in speculo ferri terso. ❡ D.d.lꝫ pri⁹ nõ hēbat potentiã ⁊c̃.i.qm̃ queãdmodũ dicimus in dormiēte qñ expergefit ipꝫ hr̃e sciaꝫ quã pri⁹ hēbat nõ potētiam vtēdi.i.qm̄ nõ erat exñs in actu in aĩa eius. ita dicimus in scia acqsita a pn°. ❡ Et nõ ītēdebat per hoc qd̃ dixit i dormiēte: ꝙ scia reuertit̃ ad illã quã pri⁹ nõ hēbat in potētia vtēdi. Et h̃ ꝙ assimilauit sciam acqsitã a pn° scie acqsite post somnũ:ita ꝙ scia acqsita a pncipio acqrat̃ illo mõ quo acqrit̃ post somnũ: nã hoc est īpole:sed intēdebat p potētiã vtēdi ipam esse in aĩa ei⁹ in actu nõ a gnõne. ❡ D.īduxit aliđ signũ:⁊ dixit:cognitio.n.est quies ⁊ rectitudo.i.⁊ iõ cognitio existit in nobis in pn° p qetē aĩe:⁊ rectitudinē accñtiũ:⁊ si generet̃:tũc exñtia ei⁹ eēt apud transmutationē. ❡ D.īduxit sig^m de pueris:⁊ dixit:neqꝫ pueri ēt ⁊c̃.i.⁊ hec est cã in h̃ ꝙ pueri nõ adiscũt añq̃ꝫ p transeãt pueritiã:neqꝫ cõicãt cũ eis:q sunt plurium ãnoꝝ in q̃ꝫtitate ei⁹ ꝙ ɔphēdũt de drñtys sensibiliũ .s.qꝛ hũoꝛ ⁊ mot⁹ abũdat in eis. ❡ D.dixit:⁊ ista conturbatio ⁊c̃.⁊ intēdit p nãm etatē:⁊ p alias res ɔsuetudinē:⁊ exercitiũ. Exercitiũ.n.largit̃ nãe hoĩs ppationē:q̃ in ea nõ erat añ:⁊ nõ est remotũ:vt vĩr⁹.s. moralis opet̃ in h̃:⁊ maxĩe castitas. ❡ D.d.⁊ in istis duob⁹ ⁊c̃.i.⁊ in ista trãslatiõe quã hñt pueri de ignorãtia ad cognitionē pp etatē:aut p disciplinã:nec̃e ē vt alteret̃. U.g.p subꝫ aĩe:qđ ē caloꝛ nãlis:sicut accidit ei q expgefit a somno vt alteret̃ p alterationē alteri⁹ ptis in eo a pte:que ītelligit. U.g.caloris nãlis.

Exercitium largit̃ nãe homis ppatõeꝫ q̃ i ea nõ erat añ ⁊ nõ ē remotũ vt in h̃ opet̃ vĩr⁹ moralis:⁊ maxime castitas.

❡ Et ītēdebat p oĩa ista ponere:ꝙ aĩa nõ alterat̃ p se:sꝫ p accidēs. Si aũt facta est:tũc eē ei⁹ sequit̃ eēntialr̃ alterationē. Si aũt nõ est facta:tunc eē eius in nobis sequit̃ alterationē nõ eē eius in se: sicut ē dispositio in somno. Et hoc manifestius est in ītellectu q̃ꝫ in ceteris partib⁹ aĩe cognoscibilib⁹. Et iã declarauit ipse in libro de aĩa:ꝙ eē ɔphēsibiliũ sensus seqt̃ in se alterationē eēntialr̃:postq̃ꝫ īduxit ista sig^a sufficiētia:qbus vsus est hic.in ītellectu aũt multũ latet ⁊ iam cõsiderauim⁹ de hoc in libro de aĩa. Hic autē nõ intēdebat declarare:ꝙ aĩa ītelligibilis:aut ītellectus nõ sequit̃ in suo eē trãsmutationē essentialr̃: sꝫ ītēdebat declarare:ꝙ in ea nõ est trãsmutatio. Sũt enim tria quoꝝ vnũ est:vtrũ in substãtia intellectus aut aĩe sit trãsmutatio ⁊ alteratio. Secũdũ vero est vtruꝫ suũ eē in se sequat̃ trãsmutationē ⁊ alterationē essentialr̃:ita ꝙ sit facta in rei veritate. Tertium aũt est:vtrũ suũ eē sequat̃ alterationē p accidens.s. ẜm ꝙ est in nobis non ẜm ꝙ est in se. Et qꝛ si fuerit declaratũ ipsaꝫ eē alteratam p accidēs:tunc digniοꝛ erit:vt nõ sit alterata in sua substantia: q̃ꝫ vt sequat̃ alterationē eēntialr̃. Et ꝙ si ex vtraqꝫ opione seqt̃: vt nõ sit alterata in sua substãtia:⁊ est illud qđ intendebat vidit ꝙ melioꝛ doctrina in hoc est īducere sermones ex qbus videt̃ ipsaꝫ esse alteratã p accidens. Qm̃ cũ hoc fuerit existimatũ.s.ipsaꝫ eē alteratã per accidēs:tunc mens nõ cogitabit in hoc:ꝙ nõ sit alterata in sua substãtia. Sꝫ illud de quo cogitabit tunc est:vtrũ sit possibile:vt in suo eē sequat̃ alterationē essentialr̃ aut nõ. Et cũ nõ accidit ei in hoc nisi altera duaꝝ cogitationũ ꝓpter illa signa sufficiētia: que sunt in pma cognitione.s.qm̃ nõ accidit ei:vt sit alterata in sua suba:manifestũ est:ꝙ q audiuerit ista signa nõ dubitabit in hoc:ꝙ est nõ trãsmutata in sua suba.sed remãebit ei scd̃a possibilitas.s.in nobis: nõ ꝙ hec sit opinio eius:sed intēdebat demõstrare vim istius opionis. Ut cũ hõ sciuerit illa signa habebit p īpossibili:vt sit alterata in sua suba:⁊ nõ remanebit ei cognitio nisi īter duas alias ītentiões.

Ista nõ ē op. Ari. sꝫ itēdebat demõstrare viã isti⁹ opinis.

❡ D.d.manifestũ est igit̃ de alteratiõe ⁊c̃.⁊ ītendit per sensibilia tãgibilia:⁊ coloꝛes:⁊ sapoꝛes:⁊ odoꝛes:⁊ per partē sensibilē aĩe passiones factas in virtute cõcupiscibili:quas sequunt̃ passiones coꝛpoꝛales:vt ruboꝛ verecundiã:⁊ palloꝛ timoꝛē. Et vocauit hanc partē coꝛpoꝛalē:qꝛ indiget coꝛpoꝛe:⁊ ideo nullus existimat:ꝙ illa pars aĩe põt separari.

❡ Sed querit̃ hic quare tacuit hic spēꝫ qualitatis:que dr̄ potētia ⁊ īpotētia nãlis.

Dubium.

Et Alex. dicit:ꝙ iaꝫ declaratũ est vlr̃:ꝙ nõ est q̃litas:⁊ ītēdit vt mihi videt̃:ꝙ res agũt per suas foꝛmas:⁊ patiunt̃ per materias:⁊ foꝛme ⁊ mãe sunt substantie necessario.

Solu. Alex.

❡ Et foꝛte intendit: ꝙ declaratũ est vniuersaliter:ꝙ nõ est qualitas alterabilis: quoniã est foꝛma:⁊ declaratũ est:ꝙ foꝛme nõ sunt alteratio:sed sequunt̃ alterationem.

Uide de hac mã Auer. sõme. c. 19.

❡ Tractatus tertius de motuũ cõparatiõe.

❡ Oñdit q mot⁹ sẜ ɔpabiles adĩuicē. Ca. I.

Ubitabit auteꝫ aliquis vtrum est motus oĩs omni cõparabilis aut nõ. Si igit̃ est oĩs cõparabilis:⁊ equaliter velox est:q in equali tpe per equale spaciũ mouetur. Erit ergo circulatio quidē equalis recto ⁊ maioꝛ ⁊ mioꝛ. Amplius aũt alteratio ⁊ loci mutatio eq̃lis est: cũ in equali tēpoꝛe aliud quidē alteret̃:aliđ vero ducat̃. Erit ergo eq̃lis passio lõgitudini:sed hoc īpossibile est. Si ergo cũ in eq̃li tpe ẜm equale moueat̃:tũc eq̃liter velox ē. Eq̃lis aũt nõ est passio oĩs lõgitudini. Quare nõ erit alteratio loci mutatiõi eq̃lis:neqꝫ minoꝛ. Quare nõ oĩs cõparabilis est.

❡ Et querit̃ vtꝝ mot⁹ coniunget̃ cum motu aut nõ. Qm̃ si oẽs motus cõiungunt̃ sibi: ⁊ cõuenientia in velocitate sũt illa q̃ in tpe eq̃li mouet̃ per equale: tũc aliquis motus circularis erit equalis recto. Ergo aliquis motus circularis erit maioꝛ aut mioꝛ illo: ⁊ alteratio ⁊ translatio erunt eq̃les cũ in tpe equali hoc alterat̃:⁊ hoc mutat locũ. Ergo passio erit equalis lõgitudini:sed hoc ē īpossibile. Qm̃ tunc velocitas est eq̃lis qñ duo ptranseunt in eq̃li tpe aliqđ equale. Sꝫ passio ⁊ lõgitudo non sunt equales:ergo neqꝫ alteratio ⁊ translatio sunt eq̃les. Neqꝫ vna minoꝛ est alia. Unde nec̃e est vt non oĩs motus cõiungat̃ cuꝫ omni motu.

Hec est quarta questio istius tractat⁹. In pma eni declarauit:ꝙ omne motũ hꝫ motoꝛē. In scd̃a vero ꝙ oĩa mota in loco reducũt̃ ad pmũ motũ: qđ

mouet̄ a motore in ipso. Tertia aūt est: ꝙ oīs motor est insimul cū eo qđ ab eo mouet̄ in loco. Quarta vero est ista: vtꝝ oīs motus hꝫ ꝑportionē cū omni motu. ℂ Et dixit: ⁊ querit̄ ⁊c. ⁊ intēdit per ꝯiunctionē sup positionē ⁊ mēsurationē: ita ꝙ oēs motꝰ pn̄t diuersari ꝫm magis ⁊ minus. ℂ Deide dixit. qm̄ si oēs motus ⁊c. i. qm̄ si oēs motꝰ mēsurent se adinuicē: aut superponunt̄ sibi adinuicē seqtur vt motus circularis sit eq̄lis recto. Qm̄ si duo motꝰ fuerint suppositi: aut mēsurātes se adinuicē: tūc duo spatia ꝑ que sunt motus erūt talia. Et hoc intēdebat cum dixit: ⁊ cōueniētia in velocitate ⁊c. ℂ Et cū iduxit hoc iprobabile iduxit aliud maius: ⁊ dixit: ⁊ erit ēt alteratio translatio equalis ⁊c. i. ⁊ si qlibꝫ motꝰ mēsuret quēlibꝫ motū: seqtur aliud inopinabilius p̄dicto: ⁊ est vt alteratio sit eq̄lis trāslationi: cū fuerint posite in tempore equali. ℂ Deide īduxit īpossibile qđ seqtur ex hoc: ⁊ dixit. ergo ⁊ passio erit equalis lōgitudini. i. ⁊ si alteratio est eq̄lis lōgitudini: nec̄e est vt q̄litas sit equalis loco: aut minor: aut maior. ℂ Deide iduxit cāꝫ in hoc qđ est ipossibile: ⁊ dixit: sed hoc est ipolē ⁊c. i. sed hoc est impolē: q2 equalia in velocitate dn̄r equalia q2 in eodē tpe pertrāseunt idē spatiū in quātitate: ⁊ qualitate eādē qualitatē: ⁊ si in trāslatione ⁊ alteratione iuenit̄ equalitas: necesse est vt q̄litas sit eq̄lis loco: qđ est valde inopinabile: ⁊ cū hoc multū appet in alteratiōe ⁊ trāslatione. s. qm̄ nō dicunt̄ vniuoce: īduxit cōclusionē intētā: ita ꝙ iaꝫ ꝯpleuit suā declarationē: ⁊ dixit: ⁊ ergo nec alteratio ē equalis trāslationi: ⁊ cū declauit: ꝙ alteratio nō est eq̄lis trāslationi: dixit. ergo necesse est vt nō oīs motꝰ ⁊c. i. vt nō oīs motꝰ mēsuret oēꝫ motū: cuꝫ alteratio ⁊ trāslatio sint motꝰ: tn̄ nō eq̄lis: ⁊ mēsurātia se adīuicē sunt illa: in qbꝰ īuenit̄ eq̄litas: ⁊ q2 aliq̄ꝫtulū est dūm de ꝯiūctiōe motꝰ trāslatōis recte cū circulari reuersus ē ad illū.

Motus circularis nō ē equalis recto Idez. 4. ph. c. 129.

Mēsurātia se adinuicez sunt illa in qbus iuenitur equalitas.

ℂ In circulo aūt ⁊ recto qūo cōtingit. Incōueniens quidez est: nisi sit in circulo simil'r hoc aliqd moueri: ⁊ hoc in recto. Sꝫ mox necesse est aut velocius aut tardius moueri: sicut si h̄ moueat̄ deorsuꝫ: h̄ aūt sursū.

ℂ Sed cōsideradū qūo est de circulo ⁊ linea recta. Qm̄ turpe est dicere ꝙ hoc ipossibile est: vt moueat̄ circulariter: ⁊ mouet̄ idem recte: ⁊ eodē mō. Sed necesse ē vt cū mouet̄ talit̄ vt motꝰ eiꝰ sit velocior ⁊ tardior. Sicut ē necesse in eo qđ mouet̄ qn̄qꝫ superiꝰ: ⁊ qn̄qꝫ inferiꝰ. ⁊ hoc nō nocet.

zz ℂ Cū iduxit iopinabile: qđ ꝯtigit: si motꝰ rectꝰ sit ꝑportionalis motui circulari: icepit iducere modū quo p̄t qs existimare: ꝙ isti positiōi non seqtur iprobabile. ℂ Et dixit. sed ꝯsiderādū est ⁊c. i. qm̄ manifestū est: ꝙ motus alteratiōis nō est ꝑportionalis motui trāslationis: sed illud de quo ꝑscrutādū est: est vtꝝ motꝰ rectꝰ sit ꝑportionalis motui circulari: ⁊ ipse circulus linee recte: qm̄ si iter motū circularē ⁊ rectuꝫ fuerit ꝑportio: necesse est vt cā in hoc sit: qm̄ iter lineā circularē ⁊ rectā est ꝑportio: ⁊ ideo ꝑscrutatꝰ est hic de circulo ⁊ linea recta: ⁊ dixit: sed cōsiderādum est ⁊c.

z ℂ Deide induxit modū quo existimat̄: ꝙ nō sequatur hanc positionē iprobabile: ⁊ dixit: malū enim est dicere ⁊c. i. incōueniēs est eniꝫ dicere: ꝙ ipolē est vt aliqd moueat̄ circulariter motu equali in velocitate sui motui recto. Sed nec̄e est in eo qđ mouet̄ circulariter: ⁊ mouet̄ recte: vt alter motus sit alio velocior: aut tardior: aut equalis. ℂ Et hoc intēdebat cuꝫ dixit: sꝫ necesse est cū mouet̄ ⁊c. i. qm̄ queādmodum motꝰ rectꝰ est velocior ⁊ tardior alio motu recto. Et sil'r circularis cū circulari: ita est de recto cū circulari. ℂ D. d. ⁊ hoc nō nocet. i. ⁊ existimatur: ꝙ nullū inopinabile seqtur ex hac positione.

ℂ Amplius nihil differt in rōne si aliquis dicat necessariū esse velocius mox aut tardiꝰ moueri. Erit eni maior ⁊ minor circulus illo recto quare ⁊ equalis. Si eni in. a. tēpore ip̄m. b. transiuit. aliud aūt ip̄m. c. maius erit b. ip̄o. c. sic enim velocius esse dictū est. ergo ⁊ si in minori equale velocius est. Quare erit aliqua pars ipsius. a. in quo ipsius. b. circuli transibit: cū in toto. a. ip̄m. c.

ℂ Si igit̄ aliquis dixerit ꝙ hoc necesse ē vt motꝰ in loco sit velocior ⁊ tardior: qm̄ motus circularis dꝫ esse maior aut minor motu recto: ex quo sequit̄ vt sit equalis ei. Qm̄ si aliqđ motū mouetur ī tēpore. a. motu. b. velocius q̄ꝫ motu. c. qm̄ hoc modo vocabimus velocius. Necesse est si mouet̄ in minori tempore equaliter vt sit velocius. Ex quo sequit̄: vt tēpus in quo. b. pertrāsit circuluꝫ sit pars temporis. a. ⁊ in quo ꝑtransit. a. lineaꝫ. c. sit totum tempus.

ℂ Ostēsio ꝙ si motus circularis sit maior vel minor in velocitate q̄ꝫ rectus: ꝙ possit ēt equalis esse.

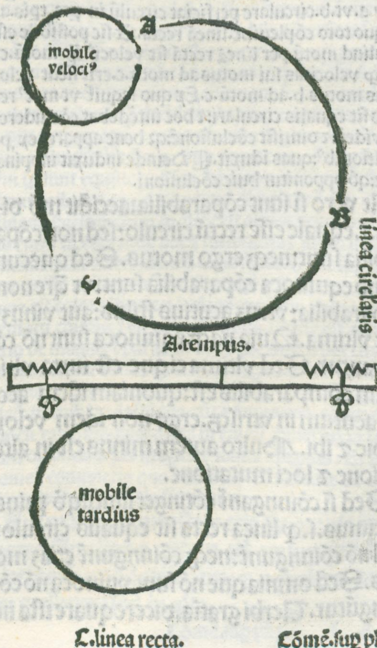

 Heuma

23 ¶ Cum dixit ꝙ visum est ꝙ inter motū circularē ⁊
rectū est cōparatio ſm velocitatē ⁊ tarditatem: sicut
accidit hoc in motib⁹ rectis cū oēs sint in loco: ince-
pit declarare quō sequit̄ si dicantur velociores ⁊ tar
diores vt dicant̄ eq̄les. ¶ Et iterauit ſmonem a ca
2 pite. ⁊ dixit: si igit̄ aliqs dixerit ⁊c. i. si igit̄ aliqs dixe
rit ꝙ nece est: vt in qbuslibʒ duob⁹ motib⁹ positis in
loco vt alter sit velocior ⁊ alter tardior. Qm̄ oēs duo
mot⁹ diuersi in loco alter est maior: alter minor: ⁊ cū
magnitudo ⁊ puitas iueniant̄ in eis. ergo velocitas ⁊
tarditas. ḡ ⁊ eq̄litas. oē. n. in quo pōt esse veloci⁹ ⁊ tar
dius: pōt esse equale. Et cū posuit: ꝙ oēs duo motus
in loco possibile est vt alter sit maior ⁊ reliqu⁹ mīor.
et oē in quo īuenit̄ velocitas ⁊ tarditas iuenit̄ eq̄le.
Et posuit ꝙ mot⁹ rect⁹ ⁊ circularis ſm ꝙ ambo sunt
in loco īuenit̄ in eis magis ⁊ minus: vel velocitas ⁊
tarditas: ꝯclusit ꝙ in motu recto ⁊ circulari inuenit̄
velocius ⁊ tardius. ergo ⁊ equale. ¶ Et qꝛ ad certifi
cādū ꝓpōnē dicētē: ꝙ oē in quo inuenit̄ velocius et
tardius inuenit̄ in eo equale: melius est vti exēplifi-
catione dixit: qm̄ si aliqđ motū mouet̄ in tp̄e. a. ⁊c. i.
ponat̄ igit̄ ꝙ aliquod motū circulare. V. g. b. mouet̄
in tp̄e. a. motu velociori q̄ȝ mot⁹ alteri⁹ moti: qđ mo-
uetur in eo. V. g. c. ergo necesse est vt velocius ptrā-
seat spatiū equale ei: qđ pertransit tardius in tp̄e mi
nori. talis enim est diffō velocioris. ¶ D. dixit. ergo
necesse est ⁊c. i. ⁊ cū sit positū ꝙ velocius est illđ qđ
in minori tēpore pertrāsit equale spatiū: erit etiā ve-
ruȝ cōuersum. s. ꝙ illud: qđ mouet̄ in minori tp̄e per
equale spatiū est velocius: ⁊ ītēdebat per h̄ verifica-
re diffōnē: ⁊ cū fuerit ꝯiunctū huic: ꝙ motū circula-
re pōt esse velocius aut tardi⁹ recto: cōcludit̄ ex hoc
ꝙ motū circulare ⁊ rectū mouent̄ per spatiū equale
in minori tp̄e. ¶ Et hoc intendebat cū dixit: ex quo
seqtur vt tp̄s. i. ⁊ seq̄t cū posuerim⁹: ꝙ motū circula-
re. s. b. est veloci⁹ q̄ȝ motū. c. ⁊ mota sunt in eodeȝ tp̄e
. s. in. a. vt. b. circulare perficiat circulū in p̄te tp̄is. a.
in quo toto cōpleuit. c. lineā rectā. Et sic possibile est
vt aliud motū per lineā rectā sit veloci⁹ q̄ȝ motū. c.
ita ꝙ velocitas sui motus ad motū. c. erit sicut velo-
citas motus. b. ad motū. c. Ex quo sequit̄ vt mot⁹ re-
ctus sit equalis circulari: ⁊ hoc intēdebat cōcludere:
vt videt̄: ⁊ dimisit cōclusionē: qꝛ bene apparet ex ꝓ-
positionib⁹: quas īduxit. ¶ Deinde induxit inopina
bile: qđ opponitur huic cōclusioni.

¶ At vero si sunt cōparabilia: accidit mō di-
ctū. s. equale esse rectū circulo: sed non cōpa
rabilia sunt: neqꝫ ergo motus. Sed quecun
qꝫ nō equiuoca cōparabilia sunt: vt q̄re non
cōparabilia: vtruȝ acutius stilus: aut vinuȝ:
aut vltima. Quia nāqꝫ equiuoca sunt nō cō
parantur. Sed vltima ei que est iuxta vlti-
mam comparabilis est: quoniam idem acci
dit acutum in vtrisqꝫ. ergo non idem velox
⁊ hic ⁊ ibi. Multo autem minus est in alte
ratione ⁊ loci mutatione.

Quecūqꝫ nō equoca cōpa rabilia sunt.

¶ Sed si cōiungant̄ cōtinget illud: qđ prius
diximus. s. ꝙ linea recta sit equalis circulo:
sed nō cōiungunt̄: neqꝫ cōiungunt̄ etiaȝ mo
tus. Sed omnia que nō sunt vniuoca nō cō-
iungūtur. Verbi gratia. dicere quare ista nō
coniungunt̄. s. est acutius perforans: aut vi-
num: aut neuma: qđ dicitur vita. Dicamus
qꝛ ista sunt equiuoca: ⁊ ideo nō cōiungunt̄.
Sed neuma qđ dicit̄ vita nō cōiungunt̄ cū
neumate qđ dr̄ amara vita: qꝛ acumē in eis
habet eandē rationē. Et forte velocitas: hic
nō est velocitas illic: ⁊ hoc dignius est in al-
teratione ⁊ translatione.

¶ Cuȝ īduxit sermonē ex quo existimat̄: ꝙ motus re 24
ctus est ꝓportionalis motui circulari reuersus ē ad
improbabile: quod ꝯtingit huic positioni. ⁊ dixit: sed
si ꝯiungant̄ ⁊c. i. ⁊ sequet̄: qꝛ mot⁹ rectus nō hʒ recti-
tudinē nisi ꝓpter magnitudinē rectā: ⁊ silr̄ mot⁹ cir-
cularis ꝓpter magnitudinē circularē. Si igit̄ mot⁹
rectus sit equalis motui circulari: ꝯtingit necessario
vt magnitudo recta sit equalis circulari: ergo suppo
nant̄. Sed notū est ꝙ linea recta nō supponit̄ circu
lari: ⁊ necesse est vt illa: que mēsurāt se adiuicē: vt su
perponant̄ sibi adinuicē: ⁊ dixit illđ qđ dixim⁹ p̄us:
⁊ per se nō dixit p̄us: qđ sequit̄ ex hac positione: vt li
nea recta sit equalis circulari: qm̄ hoc sequit̄ ex illo
qđ sequit̄ ex p̄ma positione. s. vt ꝙ motus circularis
ꝯiungat̄ cū motu recto: ⁊ est vt motus circularis sit
equalis recto. Qm̄ si ex hoc qđ ponit̄: ꝙ duo isti mo-
tus coniungunt̄: sequit̄ vt sint equales. Et ex hoc ꝙ
sunt equales sequit̄: vt magnitudo recta sit eq̄lis cir
culari. ¶ Deīde dixit: sȝ non cōiungunt̄. i. non habe-
būt ꝓportionē īter se: qꝛ nō supponunt̄ sibi. ¶ D. d.
neqꝫ etiā motus cōiungunt̄. i. ⁊ cū īter magnitudies
nō est ꝓportio. ergo neqȝ inter motus. ¶ Deīde de-
dit cām quare non ꝯiungunt̄: ⁊ dixit: qꝛ oīa: que non
sunt vniuoca nō ꝯiungunt̄. ¶ Deīde īduxit exēplū
de equocis: ⁊ dixit. V. g. ⁊c. i. quoniā si aliquis quesi-
uerit: quare nō est cōparatio inter acumē stili perfo-
rantis ⁊ vini ⁊ neumatis acuti: qđ dicit̄ acuti⁹ acuto.
Dicit̄: qꝛ hoc nomen acumē dicit̄ in eis equiuoce in
īstrumēto: ratio eius est abscindere ligna in vino au
tem pungere linguaȝ: in neumate vero percutere au
ditum fortiter. ¶ Deinde. d. forte velocitas hic ⁊c.
idest ⁊ forte hoc verbum velocitas dictum de motu
circulari: ⁊ de motu recto: est etiā equiuocum: ⁊ dixit
forte: qꝛ nō ita apparet equiuocatio ī eo: sicut in hoc
nomine acumen. Et quia hoc apparētius est in velo-
citate: que dr̄ de alteratione dixit: ⁊ dignius est ⁊c. i.
⁊ cum dicimus: qđ hoc nomē velocitas equiuoce dr̄
de motu circulari ⁊ recto: quantuȝ magis dr̄ equiuo-
ce de alteratione ⁊ translatione.

Mot⁹ rect⁹ nō hʒ rectitudinē nisi ꝓpter magnitudinē rectā ⁊ circularis ꝓpter magnitudinē circularē.

Velocitas eq uoce dr̄ d mo tu circulari ⁊ recto ⁊ multo magis de al teratōe ⁊ trāslatione.

¶ Aut primū quidē hoc nō veruȝ est: ꝙ si nō
sint equiuoca cōparabilia sunt. Multū eniȝ
idē significat in aqua ⁊ in aere: ⁊ nō sunt cō-
parabilia. Si aūt nō: duplum qdem idem:
duo enim ad vnuȝ: ⁊ nō sunt comparabilia.
¶ Et pōt quis dicere primo vero ꝙ iste ser-
mo nō est verus. s. ꝙ illa que nō sunt equo-
ca cōiungunt̄. Hoc. n. nomē magnuȝ dȝ h̄re
eandē rōnē in aqua ⁊ aere: ⁊ nō cōiungunt̄.
Deinde si nō fuerit hoc necessario duplum
erit in eadem ratiōe. Est enim proportio bi-
narij ad vnum: ⁊ non cōiunguntur.
¶ Cum posuit: ꝙ illa que nō sunt vniuoca nō cōiun- 25
guntur

ꝓportio binarij ad vnū

guntur:incepit dubitare sup hoc.et dixit:⁊ potest aliquis obycere nobis in declaratiōe ei⁹:ꝙ mot⁹ circularis nō ꝯiungit̄ cū recto.Primo vero in ꝓpōne dicente:ꝙ illa:que nō sunt equoca sunt ꝓportionalia: nō.n.oīa vniuoca sunt ꝓportionalia.U.g.qm̄ h̄ nomen magnū eādē h̄z rōnē in aqua ⁊ aere.Sed aqua nō ꝯiungit̄ cū aere:cū sint diuersa duab⁹ differētys ꝯtrarys:⁊ ēt duplū eādē h̄z rōnē:nihil.n.aliud est q̄ꝫ ꝓportio binary ad vnū:⁊ nō oīa:q̄ sunt dupla ꝯiungunt̄.Cū.n.istud mel sit duplū isti⁹ aceti:tn̄ iter mel ⁊ acetū nō est ꝯparatio:⁊ hoc intēdebat cuꝫ dixit: est enim proportio ⁊c̄.idest diffinitio eniꝫ dupli est proportio binary ad vnum:vniuoca autē sunt illa:quorum diffinitio est eadem:⁊ nō coniunguntur: sicut illa:que sunt dupla adinuicem.

¶ Aut ⁊ in his eadē rō: ⁊ nāq̄ꝫ multū equocum est. Sꝫ quorūdam ēt rōnes equiuoce. Ut si dicat aliquis ꝙ multum tantū est. Et ad huc: ⁊ si aliqd aliquid tantūdē ⁊ eq̄le equocum eēt. Et vnū aūt si ꝯtingit statiꝫ equiuocum eē. Si autē ⁊ hec ⁊ duo.

¶ Ad hoc aūt dicam⁹ ꝙ sermo de istis duobus idē est. Magnū.n.ēt est de equocis: sꝫ quorūdam nominū diffōnes etiā sunt equiuoce. U.g.qm̄ si aliqs dixerit: ꝙ magnū est illud: qꝺ est talis quātitatis: ⁊ talis excessus ⁊ ꝙ dupluꝫ est equale bis. Tunc dicere est talis quātitas: ⁊ equale erit equocū. Et dicere etiā vnuꝫ est equocum necessario. Et si vnum est tale: ⁊ binarius ēt erit tale.

26 ¶ Cum dubitauit in ꝓpositione dicente:ꝙ vniuoca sunt ꝯiūgibilia:qm̄ multū ⁊ paucū sunt vniuoca:cuꝫ habeant easdem diffōnes:tamē nō cōiungunt̄ in oībus:que dicuntur multa ⁊ pauca:⁊ sil'r de duplo ⁊ dimidio dicit dissoluēdo:ꝙ ista ⁊ similia nō sunt vniuoca vera. Uniuoca eniꝫ sunt illa:quorū diffinitiōes sunt eedē voce ⁊ rōne. Diffinitiones autē istoꝝ sunt eedē ſm vocē ⁊ diuerse ſm rationeꝫ. ¶ Et dixit: ad hoc aūt dicamus ⁊c̄.i.ad hoc auteꝫ dicamus ꝙ dissolutio in istis duobus:de quibus induximus exēpluꝫ est pma dissolutio:quā dixim⁹ in causa eoꝝ: que non cōiungunt̄:⁊ est quia sunt equiuoca. Equiuocorū enī alia sunt:quoꝝ diffinitiōes sunt diuerse voce ⁊ rōne. Alia vero sunt quoꝝ diffinitiones sunt equiuoce: sicut noīa eoꝝ:⁊ hoc intendebat cum dixit:sed quorūdam etiā diffinitiones sunt equiuoce.i.⁊ ista de quibus dubitamus sunt hꝰ:⁊ hoc ꝙ diffinitiones eoruꝫ sunt equiuoce facit existimari ea esse eadē in ratiōe sicut est dispositio in multo ⁊ pauco:⁊ duplo ⁊ dimidio. Et cū dixit:ꝙ diffinitiōes istoꝝ sunt equoce declarauit hoc:⁊ dixit. U.g.⁊c̄.i.⁊ hoc ꝙ diffōnes istoꝝ sunt equoce apparet:qm̄ si aliquis dixerit in diffōne magni:ꝙ est talis quātitatis:tunc hoc nomen quantitas erit equiuocuꝫ:⁊ sil'r cum dixerit in diffinitiōe dupli:ꝙ est equale bis:tunc hoc nomē eq̄le erit equiuocum. ¶ Et cum narrauit:ꝙ ista nomina sunt equiuoca in hac diffinitione:narrauit etiam ꝙ in diffinitione etiā dicente:ꝙ est illud:cuius proportio ad illud:cuius est duplū est sicut ꝓportio binary ad vnitatem:est etiā equiuocatio:⁊ dixit:⁊ vnuꝫ etiā est equocum.i.ꝙ accipitur in diffinitiōe dupli:⁊ si hoc nomen vnuꝫ est equiuocū.ergo ⁊ binarius erit etiā equocū. ¶ Sed notādum est ꝙ non sunt equiuoca pura:sed de modo equiuocoꝝ:que dicunt̄ ambigua.

Egnocorum aliud purum aliud ambiguum.

Idē i pntis cap. pmo.

2

Equiuocum duplex.

¶ Quare vniuocorū alia quideꝫ cōparabilia sunt: alia vero nō: siquidem vna est natura. Aut q2 sunt in alio primo susceptiuo. Equ⁹ igitur ⁊ canis cōparabilia sunt: vtrū albius. In quo enim primo.s.superficies ⁊ magnitudo similiter. Aqua autem ⁊ vox non. In alio nāq̄ꝫ subiecto sunt.

¶ Et si hoc nō fuerit ita: quare quedā cōiunguntur ⁊ quedā non: ⁊ natura eoruꝫ est eadem. Et pōt aliquis dicere ꝙ hoc est: quoniam inuenire hoc in primo recipiēte est diuersum. Equus enim ⁊ canis cōiunguntur in ratione ſm quā dicitur: vtrum sit albius. Illud enim in quo primo inuenit̄ est ideꝫ.s. superficies: ⁊ similiter cōiungunt̄ in magnitudine. Aqua enim ⁊ sonus non cōiunguntur: quia sunt in diuerso.

¶ Et si dissolutio in magno ⁊ duplo non sit sicut diximus:⁊ fuerit vniuoca accidet ambiguitas.s.quare q̄dam vniuoca ꝯiungunt̄ ſm magis ⁊ minus:⁊ quedā nō cōiungunt̄:⁊ naturā ratiōis quā signāt vniuoca habent eandē:⁊ dixit hoc:quia notū est per se: ꝙ oīa vniuoca debent cōiungi ſꝫ omnia:ex qbus cōtinuātur. ¶ Deinde incepit contradicere huic questioni:⁊ dixit:⁊ pōt aliquis dicere ⁊c̄.idest ⁊ pōt aliquis dissoluere hanc questionē:quoniā magnū ⁊ paruū ⁊ duplum ⁊ dimidiuꝫ:⁊ si sint vniuoca:sunt nō ꝯiungibilia:⁊ ecōtra alys vniuocis per accidens.s.ꝓpter recipiens.quoniaꝫ illud:qꝺ significat hoc nomē magnū ⁊ duplum nō diuersatur in se:sed ſꝫ diuersitatē recipiētis. Si igit̄ acciderit istis diuersitas: erit ꝓpter recipiens. Ista igitur nō cōiunguntur:quoniam subiectum eorū est diuersum:⁊ cōiungunt̄:quia eandem habent rationē. ¶ Deide induxit exemplū super h̄:⁊ dixit:equus igit̄ ⁊ canis ⁊c̄.i.illa:in qbus accidit:vt sint cōiungibilia ſm ꝙ sunt vniuoca:⁊ cōiungibilia ſm ꝙ sunt equiuoca.s.ſm subiectuꝫ eorū sunt sicut equus albus:⁊ canis albus:qui cōiungunt̄ ſm albedinem. Dicitur enim ꝙ alter est albior reliquo:albedo enim in eis eandē habꝫ rationē:naꝫ illud: in quo inuenit̄ albedo:est idem.s.superficies. ¶ Et intendebat ꝙ ista cōiungunt̄ ſm illud:qꝺ est vniuocum in eis:⁊ est color albus:⁊ nō cōiungunt̄ ſm subiectum remotū coloris:⁊ est equus ⁊ canis. Et sil'r est dispositio de magno ⁊ paruo in eis:⁊ hoc intēdebat cuꝫ dixit:⁊ similiter coniungunt̄ in magnitudine. idest q2 magnitudo in eis est eadē. ¶ Deide dicit:aq̄ aūt ⁊c̄. idest vt mihi videt̄:aqua aūt ⁊ sonus non cōiunguntur:cū ratio magnitudinis in eis est diuersuꝫ in se.s. cum dicimus aqua magna ⁊ sonus magnus. Et hoc nomen coniunctio quo vtitur in rei veritate est continuatio:ita ꝙ ex istis fit vnum. 27

¶ Aut manifestum est: ꝙ erit sic omnia vnū facere. In aliquo autem est vnumquodq̄ꝫ dicere esse quod erit idem: ⁊ equale: ⁊ dulce: ⁊ album: sed in alio.

¶ Dicamus aūt in hoc: qm̄ manifestū est si hoc fuerit tale: possibile erit: vt oīa ponant̄ idem ⁊ dicant̄ si vnūquodq3 eorum est in aliquo alio ab eo: in quo est aliud: ⁊ seq̄t̄ eq̄le erit idem: ⁊ dulce ⁊ albū. S3 illud in quo est hoc: est aliud ab eo in quo est hoc.

28 ¶ Uult dubitare ī scđa solutiōe quā dixit de magno ⁊ paruo: vbi dixit: qm̄ sunt vniuoca: s3 accidit eis: vt nō cōiungant̄ ꝑpter diuersitatē recipiētis: sed ꝓ3 se cōiungant̄. ¶ Et dixit: dicam⁹ igit̄ in hoc ⁊c̄. i. s3 dicam⁹: qm̄ māifestū est si posuerim⁹ talia ex reb⁹ vniuocis: ꝙ ꝯtingit ex hoc: vt oīa sint idē ꝑter hoc qđ dicamus: ꝙ vnūqđq3 eoꝝ est in aliq̄ alio ab eo in quo est reliquū. Et itēdebat ꝙ quedā vniuoca diuersantur ꝓm subm. U.g. color. Si igit̄ posuerimus: ꝙ magnū ⁊ paruū ⁊ talia equiuoca nō diuersant̄ nisi ꝓm subiectū: cōtingit vt oīa sint vniuoca: ⁊ sic equale habebit eandē rōnē in numeris ⁊ magnitudine ⁊ tpe. ¶ Et intēdebat ꝙ cū fuerit concessum: ꝙ eorū que sunt alia diuersant̄ ꝓm subm tantū ⁊ conueniunt in se: ⁊ alia cōueniunt ꝓm vtrūq3: ⁊ ꝙ nō est hic alia diuersitas: ⁊ in vniuocis inueniunt̄ isti duo modi. Necesse est vt oīa sint vniuoca nisi ponant̄ h̄ esse aliq̄ q̄ diuersant̄ in vtroq3. s. in rōne: ⁊ in subto rōnis: ita ꝙ nō ꝯueniant in aliquo: ⁊ tale non est.

¶ Amplius susceptiuū cuiuslibet accidentis nō cōtingēs est. Sed vnum vnius primū. Sic igit̄ nō solū op3 cōparabilia nō equiuoca esse: sed nō habere differētiā neq3 in qđ: neq3 in quo est. Dico autē sicut color habet diuisionē: nō ergo comparabile est ꝓ3 hoc: vt vtrum coloratum magis sit album q̄3 nigrum. Hec enim non comparantur ꝓm aliquem colorem: sed inquantū est color: sed ꝓm albedinem. Sic circa motum eque velox est qđ ī equali tēpore mouetur per equale tante longitudinis in tali.

¶ Et etiā primū recipiens nō est quodcūq3 vnum: sed est vnū qđ recipit vnum. Et non sufficit vt cōiungibilia: q2 equalia vocant̄ in arabico ꝯtraria: nō sint equiuoca tantū: sed cum hoc indigent: vt inter illa non sit diuersitas: neq3 in ratione: neq3 in eo in quo sunt. Uerbi gratia: quoniam in colore accidit diuisio. ergo in hoc nō coniunguntur duo: ita ꝙ dicatur: vtrū sit magis coloratum: nō intelligendo: vtrum sit magis in eodem colore: sed in capitulo coloris: ⁊ coniunguntur ꝓm albedinem. Et sic dicimus etiam in motu: quoniā est etiam cōueniens in velocitate cum in tēpore equali pertransiuerit spatium equale talis quantitatis.

vacat vt puto

29 ¶ Cum perscrutatus est de hoc. s. iter quos mot⁹ inuenitur cōparatio ꝓm magis ⁊ minus: ⁊ declarauit: ꝙ motus diuersi in genere nō cōiungunt̄: vt velocitas ⁊ tarditas in translatione ⁊ alteratione: ⁊ dubitauit in motibus cōuenientibus in genere ⁊ diuersis in spē: vt motus rectus ⁊ circularis. Et declarauit ꝙ nō cōiunguntur ꝑpter hoc: ꝙ illa: que cōiungunt̄ oportet vt nō habeant nomina equiuoca: neq3 in recipiente incepit dicere hoc. ¶ Et dixit: ⁊ etiā p^m recipiēs ⁊c̄. i. ⁊ hoc qđ dictū est: ꝙ eadē res īuenit̄ in subiectis diuersis nō est veꝝ: qm̄ si ita esset: tunc idē reciperet a quocūq3: ⁊ sic nō essent h̄ materie ꝑprie pro formis naturalib⁹: neq3 preparatio ꝑpria. Et ideo necesse ē vt vnius transmutati transmutatū sit vnū subiectū necessario. s. propinquū: ex quo videtur ꝙ gen⁹ nō ē subiectū ꝑpinquū formarū. ¶ Et deinde dicit: ⁊ nō sufficit ⁊c̄. i. ⁊ nō sufficit in rebus: in q̄bus inuenitur cōiunctio vt nō sint equiuoca: sed vt etiā non diuersentur in rōne: neq3 in subiecto ꝑpinquo: ⁊ iste sunt vltime spēs. Illa aūt que cōueniunt in rōne generali: ⁊ diuersantur in differentijs ⁊ subiectis ꝑprijs: vt color qui est vnum qđ generale: sed diuersantur ꝓm differētias: ⁊ ꝓm subiectū propriū vnicuiq3 differētie nō cōiungunt̄: ⁊ hoc intēdebat cū dixit. U.g. qm̄ in colore ⁊c̄. i. qm̄ color nō cōiungitur cū colore ꝓm ꝙ est color tm̄: qm̄ color diuidit̄ per differētias attributas colori diuisiuas: ⁊ iste differentie sunt diuerse ꝓm formas ⁊ subiectū: nisi cōparatio cadat inter illa duo in eadem specie coloris: qm̄ in istis pōt esse ꝯparatio ⁊ cōiunctio. U.g. in duobus albis. Quoniā possibile est dicere alterū eē albius reliquo: aut simil'r: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: nō intelligēdo ⁊c̄. i. ⁊ illa que cōueniunt in colore: qui est genus ⁊ diuersant̄ ꝓ3 differentias. U.g. albū ⁊ nigrū nō cōparant̄ adinuicē ita ꝙ dicat̄ ꝙ hoc est magis coloratū q̄3 hoc sine eo ꝙ cōparatio cadat iter illa in eodē colore. Quoniā tunc cōparatio erit vera. nā idē color in spē est idē in forma ⁊ subiecto. ¶ D.d. sed in capitulo coloris. i. ⁊ diximus: ꝙ cōparatio inter illa non est vera in genere coloris: non in specie. ⁊ ideo dixit: ⁊ cōiungunt̄ ꝓm albū. i. ⁊ ꝯiungunt̄ quādo accipiunt̄ ꝓm ꝙ sunt in eadē spē. U.g. in albedine. ¶ Et cū verificauit: q̄ sunt cōiungibilia: ⁊ que sunt ea que cōueniunt in ratione ⁊ subiecto declarauit: ꝙ motus qui ꝯiungunt̄ debēt esse h̄⁹: ⁊ ꝙ nō dicit̄ eos esse equales: nisi conueniant in rōne motus. et in subiecto motus qđ est magnitudo. ¶ D.d. ⁊ sil'r dicimus in motu ⁊c̄. ⁊ intēdebat per hoc ꝙ īpossibile est de quātitatibus eē eq̄les nisi rectas tm̄: aut circulares tm̄. s. que sunt eiusdem spēi: cū iste sibi superponant̄: ⁊ ideo dicimus ꝙ quātitates curue nō equabunt̄ nisi sint eiusdē circuli. Qđ aūt dicunt geometre ꝙ linea recta est breuissima linea ducta inter duo puncta d̄r large. Et equalitas dicitur de eis fere equiuoce. Et similiter hoc qđ dicunt: ꝙ circūferentia alicuius circuli est equalis figure poligonie. ¶ Dixit: ⁊ geometer decipitur in h̄: quia possibile est existimare lineam rectam: que incuruetur: ⁊ fiat circularis: ⁊ quia hoc accidit in mente attribuit hoc proprie geometre.

Necesse ē vt vni⁹ trāsmutati trāsmutatū sit vnū s'bm necio. s. ꝑpinquū. ꝯsi'c. 9. ph. c. 46. ⁊. 8 meta. t. c. xi. ⁊ 12. Idem. 9. met. t. c. 12. ⁊ 12. meta. xi.

Documentū Impoſſ'e ē q̄ntitatib⁹ eē eq̄les nisi rectas tm̄: aut circlares tm̄: ⁊ qđ dicunt geometre ꝙ linea recta ē breuissima linea ducta inter duo puncta: d̄r large ⁊ sil'r h̄ ꝙ dicūt ꝙ circumferentia alic⁹ circuli est eq̄lis figure poligonie.

¶ Si vero aliud quidem alteratū est: aliud autem ductum: equalis ergo hec alteratio: ⁊ similiter velox loci mutatio: sed inconueniens est. Causa autem est: quia motus habet species. Quare si qua in equali tempore ducta equali longitudine eque velocia: erit equalis rectus ⁊ circularis. Utrū ergo causa sit quia loci mutatio gen⁹ est: aut quia linea est

nea est

nea est genus. Tempus quidem enim semper atomo idem specie. Aut quia simul illa specie differūt: ⁊ loci enim mutatio species habet siquidem illud species habeat in quo mouetur. Amplius autē si per qđ vt si per pedes ambulatio: si ale volatio aut nō. Sed in figuris loci mutatio alia est. Quare que in equali tempore ſm eandē magnitudinem mouētur eque velocia. Sed idē indifferens spē: ⁊ moueri indifferens specie.

¶ Si igitur aliquis dixerit: ꝙ quando in ista longitudine demōstrata hoc alteratur: hoc vero transfertur: ergo ipsa alteratio conuenit in velocitate cuꝫ translatione. Dicemus ꝙ hoc est improbabile: ⁊ causa in hoc est: quia motus habet spēs. Ergo necesse est si illa que mutant in tempore equali longitudines equales sint equalis velocitatis. vt motus rectus sit equalis motui circulari. Utrū igitur est causa: ꝙ translatio est genus: aut ꝙ linea est genus: tēporis enim semper due species est indiuisibile. Dicamus igitur in hoc ꝙ hec duo sunt insimul: scilꝫ diuersitas in specie. Translatio enim habet species: qꝛ illud per quod fit iste motus habet species. Et forte erit hoc cum fuerint eius per quod fit motus. Uerbi gratia: quoniam qđ habet pedes motus eius est ambulatio: ⁊ qđ habet alas motus eius est volatio. Sed nō est ita. s. quoniam motus translationis non diuersatur in specie propter diuersitateꝫ instrumenti: sed translatio erit in hoc diuersa ſꝫ figuras. Ergo necesse est: vt illa que in tēpore equali mouētur per idē spatiū sint eq̄lis velocitatis. Et dico illud idem in quo nō est diuersitas in spē: neqꝫ in motu.

30 ¶ Quia diffinitio motuū equaliū est ꝑtrāsire in tꝑe equali spatiū equale. s. idem in spē: reuersus est etiaꝫ ad dubitādū suꝑ hanc diffōnem: ex qua seq̄tur: vt alteratio sit equalis trāslatiōi. Qm̄ posset īueniri aliq̄ trāslatio in aliqua lōgitudine demōstrata: ⁊ aliqua alteratio in illa eadē lōgitudine: ex quo seq̄tur vt alteratio sit eq̄lis trāslationi: q̄ sunt diuerse in specie. ⁊ hoc intendebat cum dixit: si igr̄ aliquis dixerit ⁊c. ¶ Deīde īduxit cām ex qua acciditineq̄litas in motu: ⁊ est: qꝛ sunt diuerse in spē nedū in gn̄e: ⁊ iō dixit: ⁊ cā in h̄ ⁊c. ¶ D. d. g̊ nec̄e est si illa q̄ mutant ⁊c. i. g̊ nec̄e est si in duobꝰ motibus ꝯueniētibꝰ in velocitate nō determiet̄: vt eiusdē spēi sint: qđ nō erit nisi motus sint eiusdē spēi: ⁊ illud ꝑ qđ est motꝰ eiusdē spēi. Sed solūmō dicat̄ ꝙ eq̄lia in velocitate sunt illa: q̄ in tꝑe eq̄li ꝑtrāseūt lōgitudines eq̄les sine aliq̄ determinatiōe: necesse est vt motꝰ nō sint eq̄les: ⁊ si nō tūc motꝰ circularis ⁊ rectꝰ eēnt equales. Et silr̄ cū posuerimus ꝯueniētiā in eo: in quo sunt motus in spē: ⁊ nō posuerimus ꝯueniētiā duoꝝ ipsoꝝ motuū. Et si accidit cū duo motus fuerint eiusdē generis: vt ꝯueniant in spē per ꝯuenientiā eius: per qđ sunt in spē: ⁊ vt diuersent per diuersitatem eius: vt accidit motui circulari ⁊ recto. ¶ D. d. vtꝝ igit̄ sit cā ⁊c. i. vtꝝ igit̄ est cā in hoc ꝙ trāslatio circularis nō sit eq̄lis trāslationi recte. Utrū hoc ꝙ trāslatio est genus: ⁊ circularis ⁊ recta sunt spēs eiꝰ: aut h̄ ꝙ linea est genus: ⁊ circularis ⁊ recta sint spēs eiꝰ. ¶ D. d. tꝑis. n. ⁊c. i. tp̄s. n. est idē in spē: ⁊ ipoſe ē existimari ipꝫ eē cāꝫ in diuersitate trāslatiōis recte ad circularē: ⁊ ītēdebat vt mihi vr̄ ꝑ duas spēs eiꝰ p̄teritū ⁊ futuꝝ. ¶ D. d. dicamꝰ igr̄ ꝙ hoc est insil̄ ⁊c. i. dicamꝰ igr̄: ꝙ hec. s. diuersitas motꝰ recti ⁊ circularis fit ex ambobꝰ īsil̄. s. ex diuersitate eiꝰ ꝑ qđ est motꝰ in spē ⁊ diuersitate ipsiꝰ motꝰ. ꝫ Et qꝛ cā in diuersitate motꝰ circularis a recto in spē est diuersitas magnitudis recte a circulari in spē: dixit: trāslatio. n. hꝫ spēs ⁊c. i. ſꝫ trāslatio ē spēs: qꝛ magnitudo ꝑ quā ē motꝰ est spēs. ¶ D. d. ⁊ forte erit ⁊c. i. ⁊ forte existimat̄: ꝙ diuersitas trāslatōis ī spē ē ꝓꝑ diuersitatē istrōꝝ: q̄bus fit trāslatio ēt spē. U. g. qm̄ āmbulatio differt a volatiōe vt vr̄: qꝛ istr̄a q̄bꝰ fit āmbulatio differūt ab īstrumētis q̄bus fit volatio. s. pedes ab alis. ¶ D. d. ſꝫ nō ē ita. i. ſꝫ hoc qđ existimat̄ nō ē veꝝ: qm̄ cū h̄ fuerit bn̄ ꝯsideratū: appꝑebit ꝙ trāslatio nō differt in spē ꝓꝑ diuersitatē īstrumēti: quo fit trāslatio. Diuersitas enī instr̄i facit in trāslatione diuersitatē figure. Diuersitas aūt que est in figura nō est ſm differētias substātiales rei. Figura. n. est q̄litas. Differētia aūt trāslationis dꝫ eē de natura generis: in quo fit trāslatio. s. de nā vbi. ¶ Et cū declarauit ex oībus istis diffinitionē motuū equaliuꝫ dixit: ergo necesse est vt illa: que mouent̄ ⁊c. i. ergo necesse est: vt illa: que mouētur per idem spatium: aut numero: aut specie: quoruꝫ motus est idem in specie: vt sint equalia: ⁊ ideo dixit: ⁊ dico idem ⁊c.

Diuersitas que est in figura nō ē ſꝫ dr̄ias s̄bales rei: figura. n. est qualitas. Uid. s. cō. 16.

¶ Quare hic considerandū est: q̄ sit dr̄ia motus. Et significat ratio hoc ꝙ genus nō vnū aliq̄d est. Sꝫ iuxta hoc latēt multa. Suntqꝫ equiuocande alie quidē multum distantes: alie vero habētes quādā similitudinē. Alie vero ꝓxime: aut gn̄e: aut similitudine. Unde nō vident̄ equiuocationes eē cum sint. Qm̄ igitur altera est spēs: aut si eadeꝫ in alio: aut alia in alio: aut alia in eodē. Aut q̄s terminꝰ est: aut quo discernimꝰ ꝙ idē sit albū: ⁊ dulce. Aut aliud: qꝛ in alio videtur alteruꝫ: aut quia omnino non idem.

Genꝰ non est vnū aliq̄d: ⁊ iuxta h̄ latē multa.

¶ Et ideo cōsiderādū est diuersitas in motu q̄d sit. Et iste sermo significat: ꝙ genus nō est idē. Et deceptio īuenit̄ ex hoc loco i pluribus absqꝫ eo ꝙ participat̄. Equocorum aūt alia distant multū: alia aūt in eis est q̄dā ambiguitas: ⁊ alia sunt ꝓpinqua: aut in gn̄e aut in cōparatione. Et iō nō existimatur illud qđ est huiusmodi de equiuocis: q̄ sunt talia: ⁊ q̄ sunt talia. Quando igitur erit species diuersa: vtrū quando eadem fuerint in alio: ſꝫ quando aliud fuerit in alio. Et q̄d est terminꝰ illiꝰ. Terminꝰ eius est distiguere ⁊

Equiuoca

multiplex distinguēdu

perscrutari: vtrum albū sit idē: ⁊ vtruȝ dulce sit ideȝ: aut diuersatur: q̄ꝛ īuenitur in alio aut quia vniuersaliter nō est idem.

31 ¶ Cum narrauit ꝙ equalia sunt ꝯueniētia in spē motus: ⁊ in eo: in quo est motus: ⁊ scire hoc est difficile. dixit: ⁊ ideo ꝯsiderandū est ⁊c̄. i. ⁊ iō ꝯsiderandū est qd sit diuersitas specifica ī motu. ¶ D. d. ⁊ iste ſmo ⁊c̄. i. ⁊ iste ſmo ī diffōne ē ſmo q significat ꝑ se ꝙ genus in q̊ est mot⁹ ē diuersuȝ: ⁊ h̄ qd̄ dixit māifestū ē: qm̄ diffō q̄ notificat: ꝙ illa de qb⁹ dr̄ sunt diuersa: ē diffō: que declarat ꝙ genus illarum rerum est diuersuȝ: ⁊ hoc cōmune est oībus equiuocis. V. g. quia diffinitiones eoruȝ: de quibus dicitur hoc nomen canis sunt diuerse: videt̄ ꝙ illa sunt diuersa in genere. Si igit̄ hoc fuerit manifestū per se: tūc erit manifestuȝ per se: ꝙ h̄ nomē canis dr̄ equoce de illis: de qb⁹ dr̄. Sed q̄ꝛ hoc nō apparet per se ex diffinitionib⁹ in oī materia accidit errare in hoc in plurib⁹. ¶ Et ideo dixit: ⁊ deceptio accidit ⁊c̄. i. ⁊ diffinitiones quorundam faciunt opinari: ꝙ nā eorū est eadem: vnde existimant̄ esse vniuoca ⁊ nō sunt. ¶ Et cū narrauit ꝙ in diffōnibus nō est sufficientia dare in oī loco: ꝙ genus est diuersuȝ: aut nō diuersum. incepit declarare in quibus locis apparet hoc ex diffōnibus māifeste: ⁊ in quibus nō: ⁊ dixit: equocorū aūt ⁊c̄. i. equocoruȝ aūt alia sunt diuersa in se: alia sunt maxīe diuersa in se: ⁊ in istis nō latet ex diffōnibus: qd̄ nomē est equiuocū. In alys vero est q̄dam ambiguitas ⁊ latēt aliquantulū. Sed tamē sunt ꝓpinqua illis. Alia v̊o sūt valde ꝓpinqua: aut in genere: aut in cōparatione. Et q̄ꝛ iste tertius modus latet valde: dixit: ⁊ iō nō existimat̄ ⁊c̄. i. ꝑꝑ ambiguitatē istius modi equocoꝝ fuit iudiciū: qd̄ coꝝ est de mō vniuocoꝝ ſm existimationē incertā: ⁊ hoc intendebat cū dixit: q̄ sunt talia: ⁊ q̄ talia. i. q̄ sunt equoca: ⁊ q̄ vniuoca. ¶ D. d. qn̄ igr̄ ⁊c̄. idest cū ista ambiguitas in diuersitate spēꝝ sit ꝑꝑ ꝓpinquitatē naturaꝝ ipsaꝝ: qn̄ igit̄ erit spēs diuersa a spē. i. qn̄ igit̄ erunt due nature ambigue due spēs: vtrū quādo eadeȝ fuerint in diuersis: aut quando diuersa fuerint ſȝ formā ⁊ subm: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: sed cū fuerit aliud in alio. ¶ D. d. ⁊ que est diffinitio illi⁹ ⁊c̄. i. ⁊ cū ista ambiguitas est in eis: q̄ igit̄ est diffinitio eorum: que ꝯueniūt in spē. i. ⁊ diffinitio eoꝝ cum dispositio in eis ambigua sit: vtrū sint idē: aut diuersuȝ. ⁊ hoc nō sit manifestū ꝑ se: ꝑscrutāduȝ est de illo: vtꝝ sit idē aut nō. V. g. de albo: vtrum sit idē in oīb⁹: de qb⁹ dr̄ albuȝ. et silr̄ dulce: vtrū sit ideȝ etiā in omnib⁹ de qbus dr̄ dulce. ¶ Et intēdebat ꝙ est ars inducēs ad cognitionē cōueniētie: ⁊ diuersitatis in spēbus cū nō fuerint manifeste per se ſȝ regulas datas in 7º topicorū: vbi sunt dati loci de eodeȝ aut diuerso. ¶ D. d. aut diuersat̄: q̄ꝛ inuenit̄ ⁊c̄. i. qm̄ perscrutandum est: vtrū sit idem aut diuersuȝ: q̄ꝛ est in subiectis diuersis: aut q̄ꝛ est diuersum in se: ⁊ quia existimat̄: ꝙ cause diuersitatis sunt plures istis duabus causis: dixit: aut q̄ꝛ vl̄r nō est illud.

Est ars īducēs cognitionē cōueniētie ⁊ diuersitatis in spēbus ⁊c̄.

¶ De alteratiōe aūt qūo est equaliter velox alterata alteri. Si ergo est ipsum sanari alterari: cum hoc quidem velociter: aliud auteȝ tarde sanatum esse: ⁊ simul quosdaȝ. Quare erit alteratio equaliter velox: in equali. n. tēpore alteratum est. Sed qd̄ alteratum est equale est: equale autē nō hic dicitur: sed sicut in quātitate equalitas ita hic similitudo. Sed sit ideȝ qd̄ mutatur in equali tempore eque velox. Vtꝝ ergo in quo est passio: aut passionem oportet comparare. Hic quideȝ igitur necesse est: ꝙ sanitas eadem sit accipere: que neq̄ȝ magis: neq̄ȝ minus: sed similiter est. Si auteȝ alia passio fit: qua alteratur qd̄ fit album ⁊ qd̄ sanatur. his ideȝ nihil neq̄ȝ equale: neq̄ȝ simile. Aut iam hec species faciunt alterationis: ⁊ non est vna: sicut neq̄ȝ loci mutatio. Quare considerandum est quot sunt species alterationis: ⁊ quot loci mutationis. Si quidem igitur que mouentur differunt specie: quoruȝ sunt motus ſȝ ipsa: ⁊ non ſm accidens ⁊ motus specie differunt. Si vero genere genere. Si autem numero numero.

¶ Et cōsiderandum est de alteratione quomodo vna erit equalis alteri. Dicamus igitur ꝙ si acquisitio sanitatis ē alteratio: ⁊ sit possibile istud sanari velociter: ⁊ istud tarde: ⁊ duo sanantur īsimul: ergo aliqua alteratio erit equalis in velocitate: quia sunt in equali tempore. Sed qd igit̄ alterat̄: equalitas enim nō dicit̄ hic: sed illud in quo dicitur de quātitate equalitas: dicit̄ in eo hic similitudo. Sit igitur equalitas ī velocitate in eis que transmutantur eadem transmutatione in equali tempore. In vtroq̄ȝ igitur querenda est coniunctio in re: in qua est passio: aut in ipsa passione. Hic autem possumus accipere eandē sanitatem. quia nō est addēs: neq̄ȝ diminuta: sed est eodē modo. Si aūt fuerit diuersum: vt cum dicimus alterari: ⁊ in eo qd̄ acquirit albedinē: ⁊ in eo qd̄ acq̄rit sanitatē: ⁊ hoc nō est idem: neq̄ȝ equale: neq̄ȝ simile. Sed ex istis nunc fiūt spēs alterationis: ⁊ non est eadē alteratio: quēadmodum nō est eadē translatio. Et ideo sciendū quot sunt spēs alterationis: ⁊ spēs trāslationis. Si igitur mota fuerint diuersa in spē. s. que habēt motus essentialiter non accidētaliter. Tunc motus eoruȝ etiam erunt separati in specie. Et si fuerint diuersa in genere: in genere: ⁊ si in numero in numero.

Illud qd̄ in quātitate dr̄ equalitas in qualitate dr̄ silitudo.

¶ Cum declarauit ꝙ trāslatio est eq̄lis: alicui trāslationi vult q̄rere hoc etiā in motu alterationis. ¶ Et dixit: ⁊ ꝯsiderādū est ⁊c̄. i. ⁊ ꝯsiderāduȝ est de alteratione: qūo equalitas imaginat̄ in ea cum ꝯiūctio nō imaginet̄ in motib⁹: nisi ꝑ equalitatē: ⁊ dixit hoc: q̄ꝛ equalitas est ꝓpria quātitati nō qualitati. ¶ D. d. dicamus igit̄: ꝙ si acq̄sitio sanitatis ⁊c̄. i. qm̄ cuȝ fuerit positū 32

Equalitas ē ꝓpa q̄titati nō qualitati. ideȝ in ꝓntio ca⁹ d q̄titate

positū ꝙ acq̄sitio sanitatis est alteratio: ⁊ ꝙ possibile est aliquē hoiez sanari velociꝰ q̄ȝ aliū hoiez: ⁊ possibile ē vt duo hoies sanent̄ īsimul ab vna egritudine in tp̄e eq̄li: tūc alteratio erit eq̄lis alteratiōi. ℂ D. d. fiūt. n. in tp̄e eq̄li. i. ⁊ iste due sanitates dn̄r eq̄les: q̄ꝛ fiūt in eq̄li tp̄e: ⁊ q̄ꝛ tp̄s ē extrīsecū a re: ⁊ nō seq̄t̄ ex eq̄litate eiꝰ eq̄litas motuū: si eq̄litas nō fuerit ī suba motuū: īcepit q̄rere q̄litatē: in q̄ īuenit̄ de alterabilibus: ⁊ dixit: qd igr̄ alterat̄. i. sȝ si posuerimꝰ: ꝙ alteratio est eq̄lis alteratiōi: qd igr̄ alteratur: ita ꝙ recipit eq̄litatē si ē nec̄e: vt eq̄litas īueniat̄ in eis ẜȝ subam.

Tp̄s ē extrinsecū a re ⁊ nō seq̄t̄ ex eq̄litate eiꝰ eq̄litas motuū.

ℂ D. d. eq̄litas. n. ⁊c̄. i. eq̄litas. n. īpoſ̄e est vt dicat̄ in q̄litate: sȝ illa de q̄bꝰ dr̄ eq̄litas in q̄̄titate: dr̄ sil̄itudo suis rn̄dētibꝰ in q̄litate. ℂ Et intēdebat ꝙ eq̄litas: q̄ dr̄ de q̄̄titatibꝰ: q̄ neq̄ȝ addūt: neq̄ȝ diminuunt̄ adinuicē: est rn̄dēs sil̄itudini: q̄ dr̄ de q̄litatibꝰ: q̄ nō sunt fortiores: aut debiliores se adiuicē. ℂ D. d. si igr̄ eq̄litas in velocitate ⁊c̄. ⁊ cū ita sit si eq̄litas dr̄ de alteratiōe: ītelligēdū est in eis: q̄ trāsmutant̄ eadē trāsmutatiōe: nec addēs: nec diminuēs in eq̄li tp̄e: qm̄ tunc nō erit dr̄ia īter illō qō ītelligit̄ de eq̄litate in q̄litate: ⁊ illud qō ītelligit̄ de sil̄itudine. ℂ Et q̄ꝛ aliq̄s p̄t dicere: forte eq̄litas attributa alterationi est vera per subȝ alteratiōis: subm. n. eiꝰ est q̄̄tum nec̄io: dixit: in vtroq̄ȝ igr̄ ⁊c̄. i. ⁊ dicēti hoc dōm est: in vtroq̄ȝ igr̄ est q̄rēda ꝯiunctio: vtꝝ in subo passionis: aut in ipsa passione: ꝯtigit. n. dicēti ꝙ eq̄litas est in ea ẜm subm tm̄ vt ꝯiūctio sit subti nō passionis: ⁊ hoc accidit passioni. s. est eiꝰ p accn̄s. Sȝ nec̄e est cōsiderare vtrūq̄ȝ: vt post declarabimꝰ: ⁊ iste ẜmo eēt possibilis: si eēt poſ̄e īuenire duas passiones sil̄es: ⁊ iō dixit: post h̄ aūt possumus accip̄e ⁊c̄. i. ⁊ ꝯiūctio nō īuenit̄ in ea ẜȝ subm qm̄ possumꝰ īuenire duas sanitates similes oībꝰ modis: q̄ꝝ altera nō addit: neq̄ȝ diminuit̄ a reliq̄. ℂ D. d. si aūt passio fuerit diuersa ⁊c̄. i. si aūt due passiones idest q̄litates fuerint diuerse in sp̄ē. U. g. vt aliq̄d sanetur ⁊ aliq̄d albificet̄: tūc nō dn̄r eē eedē in sp̄ē: neq̄ȝ eq̄les: ⁊ si eq̄litas earuȝ sit in tp̄e eq̄li: neq̄ȝ sil̄es: ⁊ hoc qō dixit: manifestū est p se. ℂ D. d. sȝ ex istis ⁊c̄. idest si a tali diuersitate exn̄te īter sanitatē ⁊ albedinē fuerit sp̄ēs alteratiōis. ℂ D. dixit. ⁊ nō est eadeȝ alteratio. i. ⁊ ista maxia diuersitas in alteratōe īuenitur: q̄ꝛ alteratio nō est eadē in sp̄ē: queādmodū neq̄ȝ trāslatio est eadē in sp̄ē. ℂ D. d. ⁊ iō sciēdū est. i. ⁊ iō cū voluerimꝰ scire motꝰ ꝯiūgibiles q̄ sunt: oȝ nos scire sp̄ēs alteratiōis: ⁊ sp̄ēs trāslatiōis quot sūt. ℂ Deinde dedit regulā in h̄: ⁊ dixit: si igit̄ motꝰ fuerint diuersi ⁊c̄. i. ⁊ via ad numerādū sp̄ēs motuū est cōsiderare in mota p se nō p accn̄s. s. trāslata p se: ⁊ alterata per se. Si igitur fuerint diuersa: ⁊ motus eoꝝ erūt diuersi in specie: ⁊ si in genere in genere: ⁊ si in numero in numero. Et ista via est via numerandi motuȝ: quia motum apud nos est notius motu.

Subȝ alteratiōis est q̄̄tū necessario.

Regula ad cognoscēduȝ q̄ motꝰ sunt adinuicem ꝯpabiles.

Motū ē notius apd̄ nos motu.

ℂ Si igit̄ vtrunq̄ȝ ad passionē opȝ aspicere: si ideȝ sit: aut similes aut equaliter veloces alteratiōes: aut in ideȝ qō alterat̄. Ut si huiusmodi q̄dē hoc dealbatuȝ sit. hoc aūt tantum: aut in vtraq̄ȝ etiā: aut eadē quidē est: aut alia passione. Si eadē sit: aut equalis: aut inequalis: si illud inequale sit.

ℂ Sed opȝ nos ꝯsiderare vt cognoscamus duas alteratiōes que sunt equales in velocitate in passiōe: vtrū passio sit eadem in eis: aut sil̄is: aut in alterato. U. g. vt ꝯsideremꝰ ꝙ istud est albuȝ talis quātitatis: ⁊ istud talis quātitatis. Dicamus igitur respondēdo quoniam oportet cōsiderare de vtroq̄ȝ: ita ꝙ dicamꝰ de alteratione: ꝙ est eadē aut non eadem ẜm passionem cum sit eadē. Et dicamus in eis ꝙ est equalis: aut nō equalis: ẜm diuersitatem illius.

ℂ Cū q̄siuit priꝰ in vtroq̄ȝ an oȝ q̄rere ꝯiūctionē in illo: in q̄ est passio: aut in ipsa passione: rn̄dit p̊ illic: qm̄ poſ̄e ē accip̄e ꝯiūctionē in passiōe: ⁊ nō narrauit vtꝝ cū h̄ opȝ ꝯsiderare subȝ: aut nō ꝯsiderare: iterauit h̄ questionē ⁊ dixit: sȝ oȝ ⁊c̄. i. sȝ oȝ nos p̄scrutari ⁊ scire illō p qō alteratiōes sūt eq̄les: vtꝝ q̄ꝛ passio in eis ē eadē in sp̄ē: aut sunt sil̄es pp alteratuȝ. s. q̄ꝛ q̄̄titas: q̄ alterat̄ in eis ē vna: ⁊ cū dixit: aut in alterato exposuit h̄: ⁊ dixit. v. g. vt ꝯsideremꝰ ⁊c̄. i. vt ꝯsideremꝰ ō sil̄itudīe duaꝝ passionū eq̄litatē suboꝝ. ℂ D. d. dicamꝰ igr̄ rn̄dēdo ⁊c̄. i. dicamꝰ igr̄ ꝙ vtrūq̄ȝ est ꝯsiderādū. s. sil̄itudinē passiōis: ⁊ eq̄litatē subi. ℂ D. exposuit modū ꝯsiderādi: ⁊ dixit: ita ꝙ dicamꝰ in alteratiōe ⁊c̄. i. qm̄ nec̄e ē ꝯsiderare vtrūq̄ȝ: ita ꝙ sciamꝰ de duabꝰ alteratiōibꝰ: vtꝝ sint eedē in sp̄ē: aut nō. i. sil̄es: ⁊ h̄ erit qn̄ subȝ fuerit idē. ℂ Et dixit h̄: qm̄ cū q̄̄titas subti fuerit diuersa: diuersabit̄ passio nec̄io: ⁊ h̄ intēdebat cū dixit: ⁊ dicamꝰ in ea: ꝙ ē eq̄lis: aut īeq̄lis ⁊c̄. i. ⁊ q̄si cū exigit̄ cū eq̄litate passiōis: vt subȝ sit idē. ⁊. eq̄le: ī dixit rōnē sup h̄: ⁊. d. ⁊ nec̄e ē ꝯsiderare subȝ: q̄ꝛ dicimꝰ: ꝙ passiōes sūt eq̄les: aut īeq̄les ẜȝ subȝ. ℂ Et debes scire: ꝙ ꝯsideratio ꝯiūctiōis in alteratiōe si fuerit ẜȝ subȝ tm̄ erit p accn̄s: ⁊ si fuerit ẜȝ solā passionē nō erit illic eq̄litas p̄fecta: sed solūmō sil̄itudo. ḡ in ꝯsideratione eq̄litatis perfecte h̄ duo exigunt̄. s. sil̄itudo passionis: ⁊ equalitas subiecti. 33

Cum q̄̄titas sbti fuerit diuersa: diūsabit̄ passio necessario.

Documentū

In ꝯsideratiōe eq̄litatis p̄fecte in alteratiōe h̄ duo exigunt̄. s. sil̄itudo passionis ⁊ equalitas subti.

ℂ In generatione aūt ⁊ corruptione idē cōsiderāduȝ est: quomō eque velox generatio est: si inequali tp̄e idē indiuisibile est: vt homo: sed nō animal. Uelocior autem est si in equali tp̄e alterum est. Nō enim habemus aliqua duo: in quibus alteritas est: sicut est īequalitas. Aut si numerus est suba: maior ⁊ minor numerus sil̄is sp̄ēi est. Sed equocū est ⁊ cōe ē: ⁊ vtrūq̄ȝ est: sicut plus. Passio aūt excellēs magis: quātū aūt maiꝰ est.

ℂ Et opȝ etiā nos ꝯsiderare de generatione ⁊ corruptione: ⁊ quō ḡnatio est eq̄lis velocitatis: ⁊ forte erit talis cū inequali tp̄e ḡnat̄ ideȝ īdiuisibile: vt homo: nō aīal. Et erit velocior cū nō fuerit in equali tp̄e. Nō eniȝ habemus nomē: qō continet duo hec neq̄ȝ vt hoc nomen dissimile. Et si substātia est numerus: dicemus numerū maiorē aut minorem de numeris ꝯuenientibus in specie: sed illud qō cōmune est eis: ⁊ illud qō ē ꝓpriū vtriq̄ȝ nō h̄ȝ nomē sicut passio maior dr̄ fortior: ⁊ q̄̄tum dicit̄ maius.

.15.5.2.
Hō hēr nomē

34 ¶ Cū declarauit illa q̄ exigunt̄ in ꝯiūctiōe alteratio-nis ⁊ modū ꝯsiderādi: vult declarare h̄ silr̄ in motu gnōnis.s.q ꝯiungunt̄ de eis: ⁊ q nō ꝯiungunt̄. ¶ Et dixit: ⁊ ꝯsiderādum est de gnōne ⁊ corruptione ⁊c̄.i. quō dr̄ gnātio equalis gnōni: ⁊ dixit hoc: scito modo eq̄litatis scietur ꝯiunctio: cū equalitas sit ꝓpriū cō-iunctiōis. ¶ D.d. ⁊ forte erit hoc ⁊c̄.i. ⁊ forte sufficit in hoc ꝙ generatio sit equalis generationi: vt sint in tēpore eq̄li: ⁊ vt sit idē īdiuisibile in spē non in gene-re: vt aīal: cū aīal sit diuisibile in spēs. ¶ D.d. ⁊ erit velocior ⁊c̄.i. in talibꝰ istis gnōnibꝰ: que sunt in eadē spē dr̄ in eis: ꝙ vna est velocior altera: cū non fuerit in eq̄li tpe. ¶ D.d. nō.n. habemꝰ nomē ⁊c̄.i. ꝯtenti su-mus in diffōne velocioris ⁊ eq̄lis in gnōne ad hoc: q̄ꝛ due gnōnes ꝯueniētes in spē ⁊ in tēpore nomē nō hn̄t: sicut hn̄t qualitates in tpe ⁊ spē: ⁊ est similitudo ⁊ dissimilitudo in diuersis: ⁊ equalitas in ꝯuenienti-bus in quantitate: ⁊ equalitas in diuersis. ¶ D.d. ⁊ si suba est numerus ⁊c̄.i. ⁊ ꝯueniētia duaꝝ subaꝝ gene-rabiliū nō hn̄t nomen nisi sube diuersent̄ ꝭm nume-ros: ꝭm ꝙ sunt ꝯposite ex numeris: vt q̄daꝫ antiq̄ di-cebant: q̄m si hoc fuerit: possemꝰ dicere in substātys: ꝙ q̄dā sunt maioris numeri: aut mīoris de numeris cōueniētibus in spē. ¶ Et intēdebat ꝙ si substantie sunt numeri: tunc cōiungibilia in substātia sunt con-ueniētia in spē numerali ⁊ incōiungibilia sunt diuer-sa ꝭꝫ magis ⁊ minꝰ. ¶ D.d. sꝫ illud qd̄ est cōe ⁊c̄.i. sꝫ illud qd̄ est cōe substātys nō hꝫ nomē: neq̄ꝫ passio: q̄ est ꝓpria eis.s. ꝙ nō īuenit̄ nomē cōueniētibꝰ ex eis: neq̄ꝫ diuersis: sicut hoc inuenitur in eis: in qbꝰ diuer-santur in qualitate: ⁊ in quibus conueniunt. Illa au-tem: que diuersantur in qualitate dicūtur fortiora ⁊ debiliora. In quantitate vero maiora ⁊ minora: con-uenientia autem in qualitate dicūtur consimilia: in quantitate vero equalia.

Equalitas ē ꝓpriū cōpa rationis.

Cōueniētia ī q̄litate dr̄r ꝯsilia ⁊ ī q̄ztitate equalia. Jō.ꝭa.c.3z.

¶ Ostēdit quomō motus comparētur adin-uicem. Cap. II.

Uoniam aūt mouens mouet semꝑ aliqd: ⁊ ī aliquo: ⁊ vsq̄ꝫ ad aliquid. Dico aūt ī aliquo: q̄ꝛ in tpe: vsq̄ꝫ auteꝫ ad aliquid q̄ꝛ ad q̄ꝫtam aliquaꝫ longitudi-nē: semꝑ.n. simul mouet ⁊ mo-uetur. Quare quātum aliqd erit qd̄ motuꝫ est in quāto. Si igitur.a. qd̄ est mouens.b. aūt qd̄ mouet̄: quātūcūq̄ꝫ aūt mota longitu-do est.c. in quātocūq̄ꝫ est tpe in quo est.d. In equali ergo tpe eq̄lis potētia ī quo est.a. medietatē ipsiꝰ.b. ꝑ duplicationem ipsiꝰ.c. mouebit: ꝑ ipm̄ aūt.c. in medietate ipsiꝰ.d. sic enim erit analogia.

¶ Et q̄ꝛ motor semꝑ mouet aliqd qd̄ est in aliquo: ⁊ mouet ad aliqd. Et dico ī aliquo .s. in tpe: ⁊ dico ad aliqd.i. ad aliquam men-suraꝫ longitudinis. Semꝑ.n. mouet ⁊ mo-uetur. Ergo necesse est vt illud a quo moue-tur sit aliqd̄ quātum ⁊ in quanto. Si ergo motor fuerit.a. ⁊ motum.b. ⁊ lōgitudo.c. ⁊ tp̄s in quo mouet.d. Tūc potentia equa-lis scꝫ.a. mouebit in tpe equali dimidiuꝫ.b. ꝑ duplū spaciū.c. ⁊ mouebit ipm̄ ꝑ longitu-dinem.c. q̄m hoc modo erit finita.

¶ Demōstratio ostēdēs: ꝙ si aliq̄ potētia mouet ali-qd̄ mobile ꝑ aliqd̄ spatiū in aliq̄ tpe: medietatē illiꝰ mobilis mouebit eadē vl' eq̄lis potētia ꝑ duplū spa-tiū in eodē tpe: vel ꝑ idē spatiū in medietate tpis.

Potentia mouens.

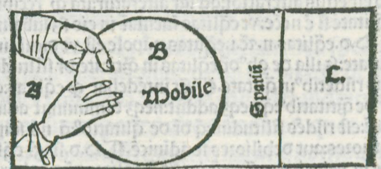

D. Tempus.

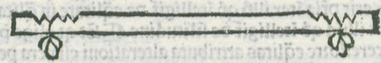

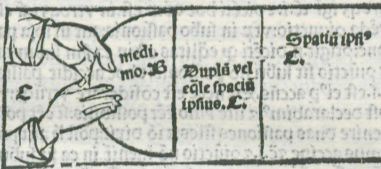

Medietas tpis ipsius. D.

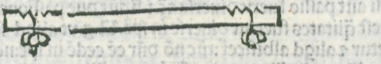

¶ Cum cōpleuit sermonē in distinguēdo motꝰ cōiun-gibiles a motibꝰ nō ꝯiungibilibꝰ: vult declarare alia ꝓpria motori in moto. Primo vō ꝙ oīs motor q mo-uet aliqd̄ motū ꝑ aliqd̄ spatiū in aliq̄ tpe mouet di-midiū illiꝰ moti in illo tpe ꝑ duplū illius spaty: ⁊ mo-uet ipꝫ ꝑ illud spatiū in dimidio illius tpis. ¶ Et di-xit: ⁊ q̄ꝛ motor ⁊c̄.i. motor extrīsecus q est corpꝰ: nō ē ille q est vtus in corpe: ⁊ h̄ manifestū est ex h̄ qd̄ di-cit: semꝑ.n. mouet ⁊ mouet̄. Motor enī q q̄n mouet mouet̄ est corpꝰ necio: ⁊ iō dixit: q necē ē vt illd̄ ꝑ qd̄ mouet̄ sit aliqd̄ q̄ꝫtū.i. spatiū termīatū: ⁊ in q̄ꝫto.i. in tpe termīato: ⁊ h̄ accidit motori ꝭm ꝙ est corpꝰ aut vtꝰ in corpe. ¶ D.d. si igr̄ motor fuerit.a.i. ponat̄ igr̄ in loco motoris.a. ⁊ in loco moti.b. ⁊ in loco spaty.c. ⁊ in loco tpis: in q̄ mouet̄ ꝑ istd̄ spatiū.d. Dico ꝙ oīs motor: cui potētia est eq̄lis isti motori.s.a. mouet ī h̄ tpe dimidiū.b. qd̄ ē motū ꝑ dupluꝫ istiꝰ spaty: qd̄ ē.c. ⁊ mouet ipꝫ ꝑ totū istud spatiū in medietate tpis.d. ¶ D.d. q̄m h̄ nō erit finita.i. potētia motoris. Et h̄ est ita ꝙ velocitas ꝓpria vnicuiq̄ꝫ motui seq̄t̄ exces-suꝫ potētie motoris sup potētiā moti: ⁊ iō cū diuise-rimus motū: cōtingit necessario: vt ꝓportio potētie motoris ad motū sit dupla illius ꝓportionis: ⁊ sic ve-locitas erit dupla ad illam velocitatem. Ergo moue-bitur illo tempore per dupluꝫ illius spaty: ⁊ in dimi-dio eiꝰ ꝑ totū spatiuꝫ: ⁊ hoc cōe est in oī motore: cuiꝰ potētia est finita. Utrū vō hoc sit cōe ⁊ potētys mo-uentibꝰ nō corporalibꝰ si aliqd sit tale hꝫ q̄ōneꝫ diffi-cilem 35

Uelocitas ꝓpria vnicuiq̄ꝫ motui seq̄tur excessum potētie motoris sup potētiam moti.

Dubium.

Solutio.

Uide p illo 2.te.c.63.

In potentijs celestibꝰ sz q vnaqq mo- uet in infi''' nō est pportio sz qr vnaqq mouet corpꝰ ppriū veloci tate ppa ꝛc. Questio. Solutio. Uid.2.te.c.38

cilem. Necessario enim debet esse resistētia iter motorem ꝛ rē motā: ꝛ siue motio fuerit nālis: aut inālis ꝛ ista resistētia cōis est sz q alteratū agēs ꝛ reliquū patiēs. Unde dicimꝰ in vtutibꝰ celestibꝰ mouētibꝰ: q nō mouet q̄cūqz potētia qōcūqz corpꝰ celeste: sz q̄lz potētia mouet corpꝰ ppriū in velocitate ppria. Sed oēs cōueniunt in hoc q mouent in infinitū. Et sm hunc modū non est pportio inter eas ꝛ motū: sm vero q vnaqueqz earū mouet corpus pprium velocitate ppria sm hoc habēt pportionem ppriam ad motū vel cū moto. Sed ista pportio videt indiuisibilis: vnde igit accidit istis potētijs istud. ¶ Et forte hoc accidit ex diuersitate naturarū mouētiū: que nō sunt in mā in nobilitate sm magis ꝛ minus: ꝛ diuersitate naturaꝝ corporū: que mouent ex eis. Hoc aūt q motꝰ eoꝝ .s. corpoꝝ celestiū est in tpe: lz nō sit pportio iter potētias motiuas ꝛ mobiles: accidit ex nā motus. Motores aūt q sunt in mā si aliqs eorū haberet potētiam ifinitā: cōtingeret vt motus esset in non tēpore: ꝛ hec declarabunt in vltimo octaui li. ꝛ Aristo. nō loquitur h nisi de motoribus mālibus: quoniā ista perscrutatio est vtilis in dispōnibus motorū nō mālium: vt post declarabitur: ꝛ in alio li. dixit: hic enim motor erit pportionatus: ꝛ qō est in hac translatione .s. nostra est melius.

Tex.c.78. ꝛ 79. Uid et p hoc i libro de sba orbis ca. 3° ad finē.

¶ Et si eadē potētiā .b. in hoc tpe tātūdē mouebit: ꝛ medietatem in medietate mouebit: ꝛ in media virtꝰ mediū mouebit in eq̄li tpe. Ut si ipsiꝰ .a. sit medietas q̄ ē ipm .e. ꝛ ipsiꝰ b.z. sit mediū. Silr igit se habebit sz analogiam virtꝰ ad graue. Quare equale ꝛ in eq̄li tempore mouebit.

¶ Demratio oñdēs q si aliq̄ poª mouet aliqō mobile p aliqō spatiū in aliq̄ tpe: dimidiata potentia medietatē mobilis mouebit p idē spatiū in eodē tpe.

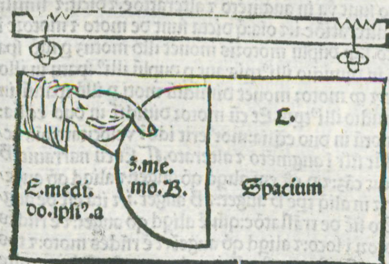

¶ Et si eadē potentia mouet idē in tali tempore p tale spacium. Mouebit ipm p dimidiū illius spacij in dimidio illius tpis. Et dimidiū illꝰ potentie mouebit dimidiū illiꝰ rei in equali tēpore per eq̄lē lōgitudinē. V.g. sit medietas potentie .a.b. ꝛ medietas potentie .c.y. quātitas .z. Ergo pportio istiꝰ potentie ad istud pōdus est sicut illa pportio. Et iō mouent per eq̄le in tpe equali.

36 ¶ Cū declarauit q eadē potētia mouet medietatem moti in tpe: in quo mouet totū p duplū spatij: qō mouet in illo tpe: ꝛ mouet ipsū per totū spatium in medietate tpis: in quo mouet totū p illud spatiū. Uult declarare etiā q cum fuerit vnus motor aliquis qui mouet aliqō motū per aliqō spatium in aliquo tpe: mouebit medietatē illiꝰ spatij in medietate illiꝰ tpis. Et q medietas eius mouebit medietatē illiꝰ moti p illud spatiū in quali tpe medietati tpis illiꝰ. Et ē necesse sicut dixit: vt moueatur medietas moti per illō spatiū in illo tpe: qm̄ velocitas motus quā hēbat totū motū ad totū motorē est sz pportionē excessus potētie motoris super potētiā moti. Et cum diuiserimus motū in duas medietates ꝛ silr motorē: tunc pportio motoris: que est medietas: ꝛ ad motū qō ē medietas erit sicut pportio totius motoris ad totū motū: vt vlr declarauerunt geometre. Et sic due velocitates erunt equales necessario .s. velocitas totius moti ꝛ velocitas medietatis: ex quo sequitur necessario: vt pertrāseant idē spatiū in eodē tpe: ꝛ sermo eiꝰ in hoc manifestus est per se.

¶ Et si .e. ipm .z. mouet in ipso .d. sm .c. non necessariū est in equali tpe .e. duplū ipso .z. mouere sm medietatem ipsiꝰ .c. Si vero .a. ipsum .b. mouebit in ipso .d. q̄ztū est ipm .c. medietas ipsiꝰ .a. que est in quo est .e. ipz .b. nō mouebit in tēpore in quo est .d. neqz i aliquo .d. per aliā partē q̄ est ipsius .c. sm q est analogia ad totū .c. sicut est .a. ad .e. Dio .n. si ɔtigit nō mouebit nullū. Si .n. tota virtꝰ totā mouet: medietas nō mouebit: neqz tātam neqz in quolibet. Unꝰ .n. moueret nauē: siqdē nauē trahentiū decidit potētia in numeꝝ: ꝛ in lōgitudinē: quā oēs mouerūt. Propter hoc Zenonis ratio nō vera est q sonet milij q̄libet pars. Nihil .n. phibet nō mouere aerē in nullo tpe hūc q̄ztū cadens mouet totus modius. Neqz iam tāta pars quātacūqz mouebit cū toto: si sit per se hoc mouebit: neqz enim nihil est eius pars: aut ꝛ potentia in toto est.

Textꝰ iste.c. 37. ē diminutꝰ sic vides qr ē fuit illa ps ꝛ lō sm̄o zenonis: silr ɔmētū est diminutū: qr non est expō pt̄ aniꝰ istiꝰ textꝰ ꝛc.

¶ Et si .b. mouet .z. in tēpore .d. p spatiū .c. necē est vt .b. illo tēpore nō moueat duplū .z. in dimidio spacij .c. Si igit .a. mouet pondus qō ē .b. in tpe .d. per spatiū .c. Tūc qm̄ a medietate .a. diminuit pars cuius q̄ztitas ex toto ē q̄ztitas q̄ mouet. Tūc illa pars singularis per se mouebit. Nihil .n. aliud est nisi qō est in potentia in toto.

¶ Dicebat Zeno q mina milij: qr cū cadit facit sonū necesse est: q qōlz granū p se faciat sonū. Et silr gutte aque succedētes sup lapidē: ita q faciāt in ipso foueā: necesse est vt vnaqueqz eaꝝ operetur in lapide. Qm̄ si nulla opatur: ergo nec oēs operant. ¶ Et iste sermo est sophisticus: qm̄ vna pars nō operat i actu: sz in potētia. Qm̄ vnꝰ vir de triginta nō mouet nauē solus: ꝛ cū motio eiꝰ ɔiungit cū pparatione ꝛ potētia pueniente a motore vigesimonono mouebit nauē necessario. Ergo vnusqsqz de .30. largit naui de ppatione ad moueri: qō nauis non habebat prius. Illud 37

Abbreuiatio

Uide p hoc 8.ph.t.c.23.

igit̃ q̄ viginti ⁊ nouē largiunt̃: de p̄paratiōe est illō q̄ vltim⁹ motor extrahet in actu. Et silr̃ est de mina mily. ¶ Et dixit: ⁊ iō s̄mo Zenonis nō ē ver⁹: ⁊ ē q̄ vnū granū mily q̊cūq3 sit qn̄ cadit facit sonū. i. s3 nō

Expō. qōl3 motū: qm̄ po^a motoris est termiata. Et cum po^a motoris ē termiata. s. p̄^a po^a: q̄ pōt mouere vnūqōq3 ptiū nō mouet i tpe oio qn̄ cadit. Ergo s̄mo Zenōis nō est ver⁹ in h: qō fingit: q̄ qōl3 granū mily d3 facere sonū. ¶ D. d. nā ipole ē vt nō moueat in tpe oio illū aerē quē mouet tota mina qn̄ cadet. i. qm̄ ipole ē dicere: q̄ vnaq̄q3 ptiū nō mouet i tpe oio qn̄ cadet i aerē p quē trāsit motiōe ex q̄ audit̃ son⁹: sic̄ audit̃ a mina. s. q̄ nō mouet ipa3 i actu motiōe faciēte sonū: ⁊ si vnaq̄q3 ptiū largit̃ aeri ad recipiendū sonū p̄paratiōnē: quā pri⁹ nō hēbat. ¶ D. d. neq3 ps ⁊c̄. i. qm̄ vnaq̄q3 ptiū motoris nō d3 p se singulariter mouere: n3 ps: q̄ cū addit̃ alys ptib⁹ mouet totū. U. g. trigesim⁹ vir: ⁊ dixit: q2 ista ps nō vr̃ iter alias ptes eē fortior i motu nisi pp p̄parationē p̄cedētē i moto. ¶ D. d. nihil enī aliō ē ⁊c̄. Aut itēdit q̄ cū ps est in ɔtinuo: nihil ē in actu: s3 ē in po^a in toto. Aut itēdit q̄ ps nō mouet in actu: sed mouet in potētia in toto.

¶ Si vero duo ⁊ vtrūq3: horu3 aūt vtrūq3 mouet tantū in tanto: ⁊ potētie composite compositu3 ex grauib⁹: equali mouebunt lōgitudine: ⁊ in equali tēpore. Silr̃ nāq3 est s̄m analogum numerum.

¶ Et si fuerint duo: quorum vtrūq3 mouet vnū: ⁊ vtrūq3 mouet per tale spacium in tali tēpore. Due potētie cōgregate mouebūt congregatū ex duobus ponderibus p equalem lōgitudinē in equali tēpore. Sunt enim proportionalia. Et iste sermo distinguendus est: ita q̄ considerandum est in eo: ⁊ fit due intentiones.

38 ¶ Hec est alia itētio a p̄dictā: ⁊ est q̄ cū duo mouētia diuersa vtrūq3 mouet aliqō pōdus p eq̄le spatiū in eq̄li tpe: tūc due potētie motiue cōgregate mouebūt ɔgregatū ex duob⁹ pōderib⁹ p illud spatiū in illo tpe ⁊ h erit qn̄ eq̄lr̃ mouēt duo pōdera diuersa i spatio ⁊ tpe: aut diuersant̃ spatio. U. g. q̄ alter̄ mouet vnā arronā in vna hora p medietatē vnius leuce: ⁊ aliud mouet duas arronas i vna hora p vnā leucā: nō seqt̃ cū duo motores fuerit ɔgregati: ⁊ arrone fuerit ɔgregate: vt moueant̃ ab eis i illa hora: neq3 p vnā leucā neq3 p dimidiā. Qm̄ p̄portio ei⁹ qō ɔgregat̃ ex duab⁹ potētys ad duo pōdera nō ē sic̄ p̄portio soli⁹ potētie ad vnū pōdus. Cū āt spatiū fuerit vnū ⁊ tp̄s vnū tc̄ p̄portio ei⁹: qō ɔgregat̃ ex duab⁹ potētys motiuis ad duo pōdera mota erit eadē p̄portio: ⁊ siue po^a pōder̄ ⁊ po^a motor̄ ɔueniāt aut diuersent̃. U. g. qm̄ si aliqs motor h3 aliq̄ p̄portionē ad aliqō motū: ⁊ ali⁹ motor: cui⁹ po^a h3 istā eādē p̄portionē ad potētiā pōderis: quo mouet̃ ab eo. Declaratū est. n. in libro elemētor̄: q̄ cū fuerit q̄lib3 q̄titates: ⁊ totidē ear̄ ɔpares: tūc p̄portio oiu3 ad oēs est sic̄ p̄portio vnius ad

z vna3. ¶ D. d. ⁊ iste s̄mo distiguēdus ē ⁊c̄. ⁊ sic iuenit̃ in qbusdā libris: ⁊ itēdit q̄ cū duo motores mouent aliqō pōdus p aliqō spatiū: q̄ pole est cū diuiserim⁹ motores: ⁊ diuiserim⁹ pōdus: ita q̄ p̄portio vtriusq3 ptis ad vtrūq3 motorē sit sic̄ p̄portio toti⁹ ad totū: q̄ p̄portio mot⁹ remanebit eadē: ⁊ h s̄m p̄portionē est ver̄: s3 s̄m q̄ existimat̃: q̄ in quolib3 illor̄ duor̄: iō dixit: vt mihi vr̃: ita q̄ ɔsiderādu3 est: videmus. n. q̄ duo ⁊ tres homines mouent congregati: qō nō possunt mouere s̄m segregationem.

¶ Si igitur in alteratione ⁊ in augmento: aliquid enim est augēs quidē: aliqd autē: ⁊ qō auget̃. In quāto aūt tpe ⁊ quantū aliō qdē auget: aliud v̄o augetur. Et alterans quidē ⁊ qō alterat̃: simil̃r aliquid ⁊ quantum: s̄m eni3 magis ⁊ minus alterata sunt: ⁊ in quanto tēpore. In duplo autem duplum: ⁊ duplum in duplo. Medium autem in medio tempore: aut in medio mediū: aut in equali duplum. Si aūt alterās aut augēs quantu3 in tempore quāto augeat: aut alterat: non necesse est ⁊ mediu3 in medio: ⁊ in medio medium. Sed nihil si ɔtingit augmentabit: aut alterabit: sicut ⁊ in graui.

¶ Et s̄m hoc est de alteratione ⁊ in augmento. Est. n. aliqd qō auget: ⁊ alterās etiā silr̃ est alteratū. Et s̄m aliquā quātitatē in additione ⁊ diminutiōe erit alteratio. Et in aliq̃ quātitate tpis in duplo erit duplū: ⁊ duplū erit in duplo. Et que est in tpe equali est duplu3. Si igit̃ alterās ⁊ augmētās augmētat ⁊ alterat tantū in tali tpe. Non est necesse vt medietas etiā faciat hoc in medietate: aut in medietate agat medietas: ⁊ forte accidit vt non alteret omnino: aut vt nō augeat: sicut diximus in pondere.

¶ Uult declarare: q̄ oia: q̄ dixit de moto ⁊ motore in 39
loco sunt v̄a in augmēto ⁊ alteratiōe. ⁊ dicit: ⁊ similr̃ de alteratiōe. i. ⁊ oia: q̄ dicta sunt de moto ⁊ motore i loco. s. q̄ duplū motoris mouet illō motu3 p illō spatiū in dimidio illi⁹ tpis: aut p duplū illi⁹ spaty in illo tpe: ⁊ q̄ motor mouet dimidiū moti p illō spatiū in dimidio illi⁹ tpis. Et cū motor diuidit̃ in duo eq̄lia: ⁊ motū in duo eq̄lia: mot⁹ erit idē i velocitate: oia accidūt silr̃ i augmēto ⁊ alterato. ¶ Et cū narrauit h dedit cā3: ⁊. d. est enī aliqd qō auget: ⁊ aliqd qō augetur: ⁊ in aliq̊ tpe h auget: ⁊ h auget̃. i. ⁊ ita est de augmēto sic̄ de trāslatōe: qm̄ ē aliqd qō auget: ⁊ ē r̄ndēs motori i loco: ⁊ aliqd qō auget̃: ⁊ ē r̄ndēs moto: ⁊ tp̄s in quo fit iste mot⁹: ⁊ q̄titas in quo est. ¶ D. d. ⁊ alterās silr̃ ⁊c̄. i. ⁊ queādmodū augēs ⁊ augmētatū ē aliqd termiate po^e: silr̃ alterās ēt ⁊ alteratū sūt termiata: ⁊ s̄3 excessu3 potētie alterātis supra po^am alterati: erit velocitas alteratiōis: ⁊ q̄titas tpis: in quo est alteratio. s. q̄ h duo sequūt̃ p̄portionē iter alterās ⁊ alteratu3. Si igr̃ p̄portio fuerit magna: velocitas erit magna: ⁊ tp̄s breue: ⁊ eɔ̊. ¶ D. d. ⁊ in duplo duplū. i. ⁊ in tpe: in quo aliq̄ passio in aliquo alterato ab aliquo alterāte in duplo eius erit in duplū illius passionis. ¶ D. d. ⁊ duplū in duplo. i. ⁊ alteratio: que est dupla ad alterationem positam ab aliquo alterante duplū eius erit in duplo illius tēporis: ⁊ est cōuersum p̄me: ⁊ intēdebat declarare q̄ sunt p̄portiōabilia. ¶ D. d. si igitur alterās ⁊c̄. i. ⁊ si omne alterans ⁊ augmētans

alterat

alterat ⁊ augmẽtat aliq̃d termiatũ:⁊ i tpe termiato: ⁊ nõ augmẽtat qdlibꝫ qd̃libꝫ:neqꝫ alterat qdlꝫ qd̃lꝫ nõ seqt̃ cũ diuiserim⁹alterãs i duas medietates: vt medietas moueat illd̃ alteratũ in duplo illi⁹tp̃is:cuꝫ accidit forte vt nõ alteret illd̃ oĩo:⁊ h̃ ꝯtingit qñ po^a^ medietatis motoris nõ excedit po^am^ moti. ¶ D.d.sic̃ diximus⁹in grauitate.i.in grauitate ad leuitatem.

10° ethi. cap. 6.9.⁊.10. Jd̃ in plogo primi ph. Op^m^ vide.3.a.36. ⁊.9° met. cõ. vltimo.

Utilitas aũt isti⁹scie est pars vtilitatis scie speculatiue:⁊ declaratuꝫ est i sciã morali.s.q̃ ꝯsiderat de actionib⁹volũtarijs:q ee hoĩs in sua vltia ꝑfectiõe est ipm ee ꝑfectũ ꝑ scias speculatiuas ⁊ q ista dispõ est fortunitas vltia:⁊ ꝫꝫ fatuos vita eterna. ¶ Et appet in illa scia:q h̃ nomẽ hõ dr̃ equoce d̃ eo q ꝑfect⁹ẽ ꝑ scias speculatiuas:⁊ de alijs hoĩb⁹:sic̃ de hoĩe viuo ⁊ mortuo dr̃:imo sic̃ dr̃ de aiali rõnali ⁊ lapideo. Cuꝫ h̃ q seqt̃ cognẽ sciaꝝ speculatiuaꝝ de morib⁹bonis:nec̃e est.n.cũ artifices sciaꝝ speculatiuaꝝ fuerĩt ꝫꝫ cursũ nãlẽ:vt sint v̾tuosi oĩb⁹modis v̾tutũ moraliũꝫ:vt iustitia:⁊ castitate:⁊ audacia:⁊ magnanimitate:⁊ liberalitate:⁊ veracitate:⁊ alijs v̾tutib⁹. ¶ Et Alexãder in ꝓhemio isti⁹libri declauit qũo sequunt̃ iste virtutes ex cognẽ istaꝝ sciaꝝ. Nã cũ aliqs sciuerit ꝑuitatẽ vite sue in respectu istis ee eterni ⁊ mot⁹ ꝯtinui:⁊ q ꝓportio vite sue in respectu tp̃is eterni ẽ: sicut ꝓportio minimi finiti ad ĩfinitũ nõ cupit vitaꝫ.quare erit audax. ¶ Et sil̾r cũ sciuerit q mors ẽ de nec̃itate nãe:⁊ maxie cũ acq̃siuerit hũanã ꝑfectionẽ: tunc enĩ ꝑcipiet in alia hora:q meli⁹ẽ ei mors q̃ꝫ vita: sic̃ fecit Socrates athenis:lꝫ estimet̃ q Socrates non distixerit iter vias ꝓpas ⁊ cões i sciẽtijs: q̃ nitebat̃ ꝓcedere via ꝓpa cũ vigulo. ¶ Et manif^m^ ẽ q deberẽt ee iusti ⁊ casti:qm̃ cũ sciuerit nãꝫ iustitie exñtis in suba entiũ:diligũt se assil̾ari illi nãe. Et simil̾r cũ sciuerit vtilitatẽ appetituũ:⁊ q nõ sũt de nuõ dispõnũ nec̃iaꝝ in ꝑmanẽtia hoĩs:nedũ vt sint ꝑfectiões sed sũt accñtia de nec̃itate nãe expellẽt eas a se oĩo: ⁊ odiẽt eas maximo odio:⁊ sic erũt casti retinẽtes leges diuias ⁊ obediẽtes legib⁹ nãlib⁹. ¶ Et ẽ manifestũ ẽt q erũt liberales:qm̃ reputãt pecuniã vilẽ. Et erũt magnanimi diligẽtes v̾itatẽ in ꝫmone ⁊ actiõe.

Vide' ꝑ hoc q̃d.d.de Socrate pri.ph. t.c.5.

Documentũ

Solutio.

¶ Sed si aliqs dixerit:q nos videm⁹pl̾es artifices istaꝝ sciaꝝ in ꝯ̃ria dispõne. ¶ Dõm est q h̃ accidit eis ex dispõne iaiali:⁊ h̃ potes scire ex h̃ q Alexander ⁊ alij rõcinant̃ sup h̃.s.q oẽs phi sunt studiosi: sicut erãt in suo tpe:⁊ cũ aliqs ꝑscrutat⁹ fuerit d̃ hac dispõne:iueniet q illa ꝑfectio quã expectãt in assuetudine hoĩuꝫ:in q̃ nutriebãt̃ valde ẽ remota ab hac ꝑfectiõe:⁊ nõ solũmodo accidit hoc eis:sꝫ credũt ex modo hoĩuꝫ ⁊ ꝯsuetudine:in qua nutriebant̃ q h̃ ꝑfectio est valde vilis:⁊ h̃ nõ accidit eis ex lege:sꝫ corrũpẽtib⁹eã. Accidit igr̃ istis hoĩb⁹cũ icipiũt speculari ꝯtẽnere illũ modũ ꝑfectiõis queꝫ expectabãt. Sꝫ cũ desꝑauerũt ꝑuenire ad hãc ꝑfectioneꝫ:⁊ viderũt oẽs hoĩes ꝯtinere eã:⁊ credere q expectãtes eã non debẽt ee ꝑs ciuitatis. Aut credũt q oĩa dicta de hac ꝑfectiõe forte sũt filia dictis de illa p^a^ ꝑfectiõe:quã expulerũt.s.illã:in q̃ nutriebant̃:⁊ tales sũt pl̾es isti⁹ tp̃is.s.illi q sunt dialectici:tũc oĩo declinabũt ad appetit⁹:⁊ accidet eis dispõ inãlis:adeo q non dicent̃ ee ꝑs ciuitatis oĩo:qm̃ cũ eis nõ põt ꝯct⁹fieri ciuilis neqꝫ amicitia hũana:neqꝫ vtilitas alteri⁹:sed omnes actiões eoꝝ sunt ad seipsos: ⁊ ideo phia in hoc tpe abhorretur:⁊ iam exiuimus a nostra itentione.

¶ Incipit liber octau⁹ physicoꝝ Aristotelis: de p̃io motore p̃io motu ⁊ p̃io mobili.

¶ Tractatus primus:in quo premittit motũ esse sempiternum.

¶ Ostendit ꝫm opinionẽ suam motus sempiternitatem ⁊c̃. Cap. I.

Utrum aũt factus sit aliquãdo motus cũ nõ esset prius: ⁊ corrumpit̃ iteruꝫ sic:q moueri nihil sit:aut neqꝫ fact⁹:neqꝫ corrumpit̃:sed erat semp: ⁊ semp erit hoc imortale:sine qete existit in his q̃ sunt: vt vita q̃dam natura subsistentib⁹ omnibus. Esse quidẽ igitur motuꝫ omnes affirmant de natura aliquid dicẽtes propter id qd̃ munduꝫ faciunt. Et de generatione ⁊ corruptione in esse consideratioꝫ omnibus ipsis: quãimpossibile est esse nisi sit motus. Sed aliquãti quidẽ infinitos mundos esse dicunt: ⁊ quosdam qdẽ fieri: quosdam vero corrũpi. Sed mundorum semper dicunt ee motũ. Necessariũ eniꝫ est generationes ⁊ corruptiones ipsorũ ee cum motu. Quicũqꝫ autẽ vnuꝫ ⁊ nõ semp ⁊ de motu apponunt ꝫm rõnem.

Mot⁹ ẽ vita oĩb⁹ nã sub sistentib⁹.

¶ Utrũ autẽ motus aliquãdo fuit ⁊ nõ fuit: ⁊ corrũpet̃ in corruptione:in qua nihil mouebit̃ oĩno. Aut motus nec fuit generatum: neqꝫ corrũpetur:sed semper fuit: ⁊ semper erit. Et hoc non habet corruptioneꝫ:nec fugit ab entibus:sed est quasi vita oĩbus: que constituunt̃ per natura. Omnis enim q aliquid dixit de natura: dixit motuꝫ esse. Non enim possunt loqui de factura mundi: ⁊ cõsiderare in eo ꝫm q currit generatio ⁊ corruptio:si motus non sit. Sed dicentes plures mundos infinitos ee: quoꝝ quidaꝫ generat̃ ⁊ quidã corrũpitur:dicũt motũ eternũ esse. Modos eniꝫ generationis ⁊ corruptionis cum motibus esse necesse est. Dicẽtes vero vnum mundum esse ⁊ nõ eternum ꝫm hoc etiam litigant de motu.

Quia p^a^ itẽtio ei⁹ ẽ ꝑscrutari d̃ p̃ motore icepit ꝑscrutari d̃ motu:vtꝝ sit nou⁹:aut ãtiqu⁹.s. ꝫꝫ gen⁹:⁊ q ẽ añ istũ tractatũ:aut ẽ nec̃ium huic tractatui:aut ẽ ꝑꝑ meli⁹. Et cũ dix̃:vtꝝ ãt mot⁹:ñ itẽdit motũ aliquẽ ꝓꝑuꝫ:sꝫ itẽdit vtꝝ isti mot⁹exñtes i ꝑtibus mũdi fuerit postq̃ꝫ nulla pars partiũ mũdi mouebatur oĩno:⁊ vtrũ destruent̃ oẽs:ita q nulla pars mũdi moueatur. Aut isti motus existẽtes in ꝑtibus mũdi fuerũt semꝑ:⁊ erunt in futuro in hac dispõne: in q̃ sunt mõ. ¶ Ista aũt ꝑscrutatio est nec̃ia:q̃ apparet:q in mũdo nõ ẽ nisi alteꝝ hoꝝ duoꝝ:aut pl̾es mot⁹succedẽtes:aut vn⁹mot⁹ ꝯtiu⁹.s.mot⁹corpis cele

Pria itẽtio ei⁹ẽ ꝑscrutari d̃ p̃⁹ motore ⁊ p̃^a^ expõ Alpharabij.

Liber septim⁹ aut est ꝑꝑ nec̃itateꝫ aut est ꝑꝑ meli⁹.

stis. Querit̃ igit̃ vtꝝ est poſſe in his duobꝰ modis ſenſibilibꝰ icipi tali mo: ꝙ añ nihil fuit de eis: ⁊ ſiue icepit vnꝰ eoꝝ añ alteꝝ: aut iceperũt ſil. ſ. motꝰ q ſentiũtur ꝯtinui ⁊ ſuccedẽtes: ⁊ vtꝝ corrũpẽt̃ hec duo gnã tali corruptiõe cũ q̃ nihil mouebit̃ oĩo: aut hec duo gnã nõ ceſſauerũt: neqȝ ceſſabũt eẽ. ❡ D. d. ſȝ eſt q̃ſi vita: ⁊ inuit ꝑ h̃ ꝙ neceẽ in motu nõ ceſſare in ꝑterito ⁊ in futuro: ſi ẽ neceẽ h̃ in entibꝰ nãlibꝰ. Appet. n. ꝙ ꝯſtitutio entiũ nãliũ: ⁊ illud qđ eſt in eis q̃ſi vita eſt motũ eẽ. Principiũ. n. motꝰ de oĩbꝰ mobilibꝰ eſt: ſicut aĩa de rebꝰ viuis: ⁊ hec ꝑſcrutatio nõ ẽ tñ necia in cognitiõe ꝑmi motoris: ſȝ ẽt ĩ cognitiõe eẽ mũdi. ſ. vtꝝ ſit eternꝰ aut nouus. Neceẽ. n. ꝑſcrutationẽ de hꝯ intẽtiõe in motu ꝑcedere ꝑſcrutationẽ de illa in mundo. Et qꝛ iſta ꝑſcrutatio magis vr̃ ꝑcedere in ꝑſcrutatiõe de diſpõne mũdi in gnõne ⁊ corruptiõe notificauit iſtã ꝑſcrutationẽ ꝯtinere in ſe ꝑſcrutationẽ ð mũdo: ⁊ iduxit ſignũ dicẽdo: ꝙ q aliqd dixit de mũdo: dȝ dicere tale de motu. ❡ Et dixit: oĩs. n. ⁊c. i. ⁊ poſuimꝰ ꝑſcrutationẽ ꝑ̊ de motu vl̃i ĩ loco ꝑſcrutatiõis de diſpõne mũdi in gnõne ⁊ corruptiõe: qꝛ h̃ ẽ nãle in ꝑſcrutatiõe. Oĩs. n. q locutꝰ fuerit de entibꝰ nãlibꝰ ꝯcedit motũ eẽ. ❡ D. dedit cãȝ ĩ h̃: ⁊ dixit: nõ. n. ꝑñt log ⁊c. i. ⁊ oẽs ꝯcedũt motũ eẽ: qꝛ ipoſſe ẽ aliqueȝ log de factura mũdi. i. de nã illiꝰ: ⁊ cõſiderare qũo eſt in gnõne ⁊ corruptiõe ſ̃ȝ totũ: aut ſ̃ȝ ꝑtẽ: ſi nõ ꝯceſſerit motũ eẽ. ſ. ſi poſſe ẽ in eo gnõnẽ ⁊ corruptionẽ: aut inpoſſe: ⁊ ſi eſt poſſe qũo. ❡ D. d. ſȝ dicẽtes ⁊c. i. ſȝ ꝯſiderãtes de mũdo lȝ oẽs ꝯcedãt motũ: tñ ita opinant̃ ð gnõne ⁊ corruptiõe in motu: ſic̃ in mũdo toto: q igit̃ dixit illoꝝ pl̃es mũdos eẽ: q̊ꝝ corruptio vniꝰ eſt gnõ alteriꝰ: ⁊ ꝙ h̃ ꝑcedet in ĩfĩm ꝯceſſit motũ eſſe ſꝑ ⁊ ꝙ fuit ⁊ erit. ❡ D. dedit cãm in h̃ ⁊ dixit: modi. n. gnõnis ⁊ corruptiõis ⁊c. ⁊ h̃ qđ dixit manifeſtũ ẽ: qm̃ cũ opinati ſunt: ꝙ corruptio vniuſcuiuſqȝ mũdoꝝ exñtiũ eſt gnõ alteriꝰ: ſicut eſt diſpõ in ꝑtibꝰ iſtiꝰ mũdi. ſ. ꝙ corruptio alicuiꝰ idiuidui eſt gnõ alteriꝰ: ⁊ qlȝ mũdus eoꝝ nõ eſt extra motũ: manifeſtũ eſt eos dicere motũ eternũ ſuccedẽtẽ. ❡ D. d. dicẽtes ṽo vnũ mo^m^ eſſe ⁊ nõ eternũ ⁊c. ⁊ h̃ itell'm eſt per ſe. ſ. ꝙ q opinatur mũdũ eẽ nõ eternũ: ⁊ generatũ poſtq̃ȝ nihil mouebat̃: ⁊ corruptibilẽ in res: q̃ nõ mouebunt̃: neceẽ eſt ipȝ opinari hãc opiõnẽ in motu. Et qꝛ hoc opinari in mũdo põt itelligi duobꝰ modis: icepit diſtiguere hoc ⁊ dixit. Dico ꝙ hec expoſitio quã mõ dixi eſt q̃ itelligit̃ ꝑmo aſpectu: ⁊ h̃ itellexit Alpharabiꝰ ſ̃m ꝙ dixit in libro ſuo de entibꝰ trãſmutabilibꝰ: ⁊ hoc idẽ itellexit Aui. ⁊ Auẽpace hyſpanus. ſ. ꝙ intẽtio Ariſ. in prio iſtiꝰ tractatꝰ eſt declarare: ꝙ añ oẽm motũ eſt motus ⁊ ante oẽm trãſmutationẽ eſt trãſmutatio: ⁊ ꝙ motꝰ nõ deficiet ſ̃m genꝰ: vt ꝑcedat ex h̃ ad declarãdum motũ eẽ ꝑmũ ⁊ eternũ: q ꝯtinet oĩa: aut vnũ: aut plures: ⁊ in hac declaratiõe eſt difficultas. Et iõ intẽdit Alpharabiꝰ in ſuo libro de entibꝰ trãſmutabilibꝰ cõplere ſmonẽ de hoc: in quo ꝑſcrutatꝰ eſt ſ̃ȝ quot modos põt imaginari añ oẽȝ trãſmutationẽ eẽ trãſmutationẽ: ⁊ qd põt eẽ veꝝ de hoc ⁊ qd nõ. Quapropter ĩuoluta eſt ſua ꝑſcrutatio in hoc. Ego autẽ cũ hoc ꝙ credebã expõnẽ iſtiꝰ loci eẽ iſtã tñ: erã aliquãtulum in errore. ſ. in h̃ ꝙ declaratio Ariſt. eſt declaratio diminuta: ⁊ ſemꝑ fui ꝑſcrutatꝰ de hac declaratiõe: quouſqȝ apparuit mihi intẽtio: quã intẽdit Ariſto. ꝑſcrutari. Et iueni ſermones ſuos ꝯueniẽtes ſibi adinuicẽ ſ̃m illã intẽtionẽ: nõ ſ̃m ꝑmã expõnẽ: que vr̃ in prio aſpectu. Ariſto. n. ĩtẽdit h̃ declarare: vtꝝ primus motus cõtinens mundũ: aut primi motus ſi ſint plures vno ſint facti de nouo: ita ꝙ ante eos nõ fuit motus oĩo: ita ꝙ motꝰ ꝑꝑ hoc ſit nouus ſ̃m genꝰ. Et oĩa inceperũt moueri poſtq̃ȝ nihil mouebat̃. Aut primꝰ motus: qui ꝯtinet oĩa exiſtẽs in ꝑmo moto: aut in ꝑmis motis: ſi fuerit plures vno motu: ſit eternꝰ: q nũq̃ȝ ceſſauit: nec ceſſabit: ſȝ eſt ſicut dixit: q̃ſi vita eoꝝ: q̃ conſtituunt̃ ꝑ nãȝ. ❡ Et iduxit ipſe declarationẽ ⁊ diffinitionẽ motꝰ ꝑdictã ad oſtẽdẽdũ talẽ motũ eẽ: nõ qꝛ iduxit diffõnẽ motꝰ ad declarãdũ: ꝙ añ oẽm motuȝ eſt motꝰ: ſicut credidit Alpharabiꝰ ⁊ alij. Perſcrutatio. n. quã h̃ itẽdit eſt vl̃is toti mũdo: ⁊ nõ eſt veꝝ ſ̃ȝ opiõnẽ Ariſ. vt añ motũ ꝯtinẽtẽ totũ ſit motꝰ: aut añ trãſmutationẽ: q̃ eſt ꝑma trãſmutatio: ſit tranſmutatio. Falſa igr̃ fuit hec exiſtimatio illoꝝ. h̃. n. ẽ ꝑticularis: ⁊ ẽ veꝝ de motibꝰ ꝑticularibꝰ: quos ꝯtinet motus vl̃is ſ̃ȝ ꝙ h̃ ſeqt̃ motũ vl̃em. Nõ qꝛ h̃ exiſtit in eis ꝑ̊ ⁊ eẽntial'r: qm̃ h̃ apud ipm̃ ipoſſe eſt vt appebit poſt. Nõ igit̃ poneret eternã ꝯtinuationẽ exiſtẽtẽ in iſtis motibꝰ ꝑ accñs ſignũ ad eternã ꝯtinuationẽ exiſtẽtẽ in ipſo ꝑmo motu aut ꝑmis cũ hoc nõdũ declaratũ eſt hic de eis. ſ. eos eẽ tales ꝑ accñs: ⁊ h̃ manifeſtum eſt: ⁊ poſt declarabitur magis.

Appet ꝙ cõſtitutio entiũ nãliuȝ ⁊ illđ qđ ẽ ĩ eis q̃ſi vita eſt motũ eẽ. ꝑncipium. n. motꝰ ð oĩbꝰ mobilibꝰ ẽ ſic̃ aĩa ð rebꝰ viuis. Uiđ ꝑ h̃ ſcđo celi t. c. 68.

Digreſſio q̃ q̃ritvtꝝ Ari. qđ ꝑcedat de motu ſ̃ȝ genꝰ vel de motu celi.

Scđa expõ textꝰ ſ̃ȝ auerrois opiõnẽ.

❡ Si igitur contingit aliquãdo non moueri dupliciter neceſſe eſt hoc accidere aut enim ſicut Anaxagoras dixit. Inquit. n. ille ſimul omnibus exiſtentibus ⁊ qeſcentibus in ifinito tẽpore motũ facere itellectuȝ ⁊ diſgregare. Aut ſicut Empedocles: in parte moueri: ⁊ iterũ quieſcere. Moueri qdem cũ amicitia ex multis faciat vnũ. Aut cũ diſcordia multa ex vno. Quieſcere aũt ĩ multis intermedijs tẽporibus dicens ſic. Inquãtũ quidem ex pluribus vnum dixit aptũ fieri. Inquãtum aũt iterum ex vno geminato plura perficiunt̃. Sic quidẽ fiũt res ⁊ nullo modo ipſius eſt vnum ſeculum. Sic autẽ permutantur neqȝ ſimul perficiuntur. Sic aũt ſemꝑ ſunt imobiles ſ̃m circulum. Hec eniȝ ꝙ ſic permutãtur: ab hinc itaqȝ dicere ipm̃ opinandum eſt.

❡ Si igitur poſſibile eſt in aliqua hora nihil moueri: neceſſe eſt hoc accidere duobꝰ modis. Aut ſicut dixit Anaxagoras: qui dixit ꝙ omnia fuerint inſimul ⁊ qeſcẽtia tẽpore infinito: ⁊ ꝙ intelligẽtia fecit in eis motum ⁊ diſtixit ea. Aut ſic̃ dixit Empedocles: ꝙ quandoqȝ mouent̃: ⁊ qñqȝ qeſcũt. Mouẽtur enim qñ amicitia fecit de pluribus vnũ: aut qñ lis fecit de vno plura. Et qeſcũt in tẽporibus: que ſunt interim. Cũ dixit ſ̃m aũt ꝙ vnũ inatum eſt oriri ex pluribus: ⁊ ꝙ cõpletum eſt vnuȝ: rarificant̃ ex eo plura: ſ̃m hunc modum generant̃: ⁊ ſic nõ erit ſ̃m eis eternũ: ſ̃m vero ꝙ hec duo mutantur ⁊ nõ finiunt̃ cũ hoc: ſ̃m hunc moduȝ ſemꝑ mouentur

uentur circulariter. Intelligendum eniʒ est ex hoc qđ dixit: ſm vo ꝙ hec duo .i. ſm vo ꝙ hec duo transmutantur.

2 ¶ Q2 nā diuiſiōis facit duos modos ī hoc qđ poſuit ꝙ motū ſʒ totū deficit ab entib⁹: quos modos antiqui dicebāt .ſ. aut ꝙ mūdus fuit ex reb⁹ qeſcētibus tꝑe īfinito .ſ. nō trāſmutabilib⁹: ⁊ ꝙ poſt corrūpetur tali mō ꝙ oīa erūt qeſcētia tꝑe īfinito: vt Anaxago. opinabat̄: aut ꝙ entia qeſcant in aliq̄ hora: ⁊ in aliq̄ mouent̄: vt videbat Empe. īduxit ſermonē vtriuſqʒ iſtoꝝ: ⁊ tacuit opionē Platonis de mundo: qui dicit mūdū eſſe generatū: ſʒ nō corruptibilē: q2 non dixit ꝙ oīa nō erāt qeſcētia añ generationeʒ mūdi: ſed ꝙ mouebant̄ motu īordinato: ⁊ ꝙ de⁹ īduxit ipſa ad ordinē: ſicut ipſe dixit. ¶ Et h̄ qđ narrauit de Anaxa. qui dicebat ꝙ oīa erāt īſimul itēdit per oīa corpora cōſimilia: q̄ opinabat̄ eē elemēta mundi: ⁊ intēdit ꝑ hoc qđ dixit: erāt inſimul: ꝙ erāt latētia in mixto īfinito: opinabat̄ .n. ꝯ2ia exiſtere inſimul in illo mixto tꝑe īfinito: ⁊ ꝙ poſt īcepit ītellectus q̄ eſt deus apud ipſuʒ diſtinguere ea ex mixto: ⁊ extrahere ea de latitatione in actū: ⁊ iam ꝯdixit ei in p̄ iſtius li. Emped. vo generat mūdū ex q̄ttuor elemētis: q̄ hʒ ꝓ rebus mālib⁹: res aūt agētes ſunt apud ipſuʒ due: ad cōgregandū hec elemēta facere ea vnū amicitia: ad ſegregandū lis. Mūdus igit̄ corrūpitur quādo elemēta adunant̄ ꝑ amicitiā: ⁊ generat̄ quādo multiplicatio fit per litē. Partes vo mūdi ꝯpoſite generant̄ apud ipſum ēt vt mihi videt̄ ex amicitia: ⁊ corrūpunt̄ ex lite. Et ſilr partes exiſtentes in īdiuiduo ſegregate: ⁊ diſtincte ſegregant̄ per litē: ⁊ ideo vt mihi videt̄: q2 in ſpera celeſti non ſunt partes diuerſe: non eſt in ea lis apud ipſum: ſed cōponitur apud ipſum ex amicitia ⁊ elemētis: ⁊ habʒ ipſaʒ ꝓ deo. ¶ Et hoc qđ narrauit de Empe. ꝙ quādoqʒ mouebant̄: intēdit quattuor elemēta: ⁊ intēdit per quietē tꝑus in quo mundus eſt corruptus: ⁊ per motuʒ tempus: in quo mundus gnātus eſt ⁊ ens. ¶ D. d. mouētur enim quādoqʒ amicitia ⁊c̄. i. apud corruptionē: aut gnōnē mūdi. ¶ D. d. ⁊ qeſcūt in tꝑib⁹ que ſunt interim: ⁊ intēdit ꝑ vnā quietē hoc qđ eſt poſt corruptionē mūdi: ꝑ ſecundā nō pōt intēdere niſi poſt gnōnē mūdi. Sʒ q2 mūdus apud ſuū eē mouet̄: remanet ipʒ nō ītēdere per qetē in hac diſpōne niſi corruptioneʒ mot⁹ vl'is quo eſt gnātio totius mūdi. ¶ Et cū īduxit opioneʒ Empe. in gnōne ⁊ corruptiōe mūdi: īduxit vba illi⁹: ⁊ dixit narrādo: ſm aūt ⁊c̄. i. ſm aūt ꝙ mūdus gnātur q̄nqʒ ⁊ corrūpit̄ q̄nqʒ motus nō erit etiā vn⁹: cū interim fiat qes: ſm vo ꝙ hec duo ſemꝑ ſuccedunt ſibi: motus erit eternus: ⁊ vocauit ipm circulareʒ: q2 partes mūdi q̄nqʒ diſſoluunt̄: ⁊ q̄nqʒ ligant̄ ex quo ſeqtur ipm habere duas quietes: quietē poſt congregationē: ⁊ quietem poſt ſegregationem.

Vide oppo^m de opinione Anax. in p° phy. cō. 32.
Plato dixit mūdū eē gnātū: ſʒ n̄ corruptibilē. Idē j. t. c. 10. Idē 4. phy. 88.
Quatuor elemēta ſʒ Empedoclē ſunt cāe mālēs: et lis: ⁊ amicitia ſſt cāe agētes. Idē p̄io phy. 50. ⁊. 51.
Mund⁹ corrūpit̄ ꝑ amicitiā: ſʒ Empedoclē gnātur vo ꝑ litē partes mūdi oppoſito mō ſe habēt.

¶ Cōſiderandūʒ igit̄ de hoc q̄o ſe hʒ. Pre opere eniʒ eſt nō ſolū ad nāe ꝯſiderationem ſcire ꝟitatē: ſʒ ad ſciam de p̄ricipio primo. ¶ Et oportet nos conſiderare de hoc quouſqʒ ſciamus q̄o eſt. Hoc enim nō tm̄ eſt vtile in vere ſciendo aliquid in ſciētia naturali tm̄: ſed etiam ꝓdeſt in via inducente ad cōſiderationē de primo principio.

3 ¶ Dicit: ⁊ oʒ nos ꝯſiderare de hac itentiōe in motu: hec .n. ꝑſcrutatio nō tm̄ eſt vtilis in ſcia nāli tm̄: ſʒ in ſcia diuina: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: in via .i. in arte. Diuinus enim accipit prima principia mouētia a naturali: ⁊ nullam habet viam ad demonſtrandum eſſe primū motorē: niſi accipiat ipſum pro conſtanti a naturali. a ¶ Et qđ exiſtimauit Auicē. ꝙ diuinus debet monſtrare primuʒ principiū eſſe eſt falſum: ⁊ via eius quā finxit ipm inueniſſe eā: qua vſus eſt in ſuo libro: ⁊ ſimiliter Algazel ſequēs ipſuʒ: eſt via tenuis ⁊ nō eſt demōſtratiua. Q̄n̄o nos aūt de hoc fecimus tractatū ſingulareʒ ſuꝑ h̄: ⁊ q̄ voluerit accipe queſtiōes accidētes in ea: videat h̄ ex lib. Algazelis plures enim quas induxit cōtra alios vere ſunt.

Diuin⁹ accipit ꝑma p̄n^a mouētia a nāli: ⁊ nullā hʒ viā demſatiuā ad h̄: vide p° phy. ꝯ. vlt. ⁊ que ibi.
a Contra Auicēnaʒ ⁊ Algazeleʒ.

¶ Incipiem⁹ enim primū ⁊ ex diffinitis pri⁹ a nobis in phyſicis. Dicimus igit̄ motū eē endelechiā .i. actuʒ mobilis ſm ꝙ eſt mobile. Neceſſe eſt g̃ exiſtere res poſſibiles moueri ſm vnūquēqʒ motum. Et ſine motus diffinitiōe omnis vtiqʒ cōfitetur neceſſariū eſſe motuʒ poſſibile moueri ſm vnūquēqʒ motū: vt alterari quidē alterabile: ferri aūt qđ eſt ſm locum mutabile. Quare oportet prius combuſtibile eſſe q̄ʒ comburi: ⁊ cōbuſtiuum q̄ʒ cōburere.

¶ Incipiamus igit̄ ex p̄dictis in q̄bus predi ximus diſtinctionē ⁊ determinationē in artibus: ⁊ nos incipiemus in reb⁹ determinatis prius in rebus naturalibus. ¶ Dicam⁹ igit̄ ꝙ motus eſt act⁹ eius: qđ inatū eſt moueri ſm ꝙ innatum eſt moueri. Neceſſe eſt igit̄ illa eſſe in quoꝝ potētia ē moueri vnoquoqʒ motuuʒ. Et ſine hac diffinitiōe oēs hoīes concedunt ꝙ non eſt neceſſe moueri niſi illud qđ pōt moueri: ⁊ hoc neceſſe eſt in vnoquoqʒ motuū. V. g. ꝙ nō alterat̄ niſi illud qđ inatuʒ eſt alterari: nec trāſfert̄ niſi illud qđ inatuʒ eſt trāſferri in loco. Nece eſt igit̄ vt res ſit innata cōburi prius anteq̄ʒ cōburat̄: ⁊ cōburere anteq̄ʒ cōburat.

Ex diffōne motus.
Ex īductiōe

4 ¶ Ideſt incipiamus igitur p̄mo a rebus que mos eſt vt determinent̄ in initys artium que ſunt .q. principia earum: ⁊ incipiamus ex iſtis in hac ſcientia a rebus quarū diffinitiones determinauimus ex rebus naturalibus. ¶ Et incepit ponere ad hoc ꝓpoſitionem notam: ⁊ eſt. Omne qđ eſt poſtq̄ʒ nō fuit: neceſſe eſt ipſum fuiſſe ante in potentia: ⁊ ꝙ motus generatus talis eſt .ſ. ꝙ omne quod mouetur poſtq̄ʒ non mouebatur: neceſſe eſt vt ante eſſet poſſibile vt moueretur. ¶ Et induxit ad hoc certificādū duos modos: quorum vnus eſt ex hoc qđ declaratū eſt de diffinitione motus. Et ſecūdus ex inductione. ¶ Et dixit: dicamus igitur ꝙ motus ⁊c̄. i. dicamus igitur: q2 cum declaratuʒ eſt in tertio iſtius libri: ꝙ altera diffinitionum motus eſt endelechia moti: ſʒ ꝙ eſt motum: ideſt ⁊ endelechia eius qđ innatuʒ eſt moueri: neceſſe eſt vt res mobiles ſint ante motum in vnoquoqʒ generum motuum. Et cum res mobiles fuerint ante motum: tunc potentia ad motum erit ante

Expō Alpharabij.
Oē quod eſt poſtq̄ʒ n̄ fuit nece eſt ipſuʒ fuiſſe pri⁹ in potētia. Idē 9. me. t. c. 13. ⁊ 3. de ania. t. c. 20. 27. ⁊. 12. met. t. c. 32.

Digressio. Mobile p̃cedit tpe motũ duob⁹ modis põt cõtingere.

motum. ¶ Et intelligendum est ex hoc ꝙ motũ est prius tpe motu duob⁹ modis. Quoꝝ vnus est vt motuz in quo est potẽtia sit alteri⁹ speciei a specie moti: in quo est ipse motus. ¶ Secundus est vt illud mobile: in quo est potẽtia ad motũ sit motũ in actu. s. ꝙ motũ in potẽtia est idem numero cuz moto in actu. Primus aũt modus iuenit̃ in duob⁹. s. in motu gñõnis ⁊ corruptionis: ⁊ in motib⁹ trãslationis: que ẽ corporũ simpliciũ. Motus. n. cui⁹ gñãtio est finis complementũ: suũ subm est illud ex quo est gñãtio: ⁊ silr est de corruptiõe. Subm vo motus translatiõis elemẽtorũ: in quo est potẽtia p̃cedẽs hunc motũ in tpe est corpus ex quo est gñãtio elemẽti. U. g. qꝛ quãdo ignis generat̃ ꝓm totũ statim habet: vbi qꝺ est superi⁹ ꝓz totũ: ⁊ dũ generat̃ pars singula illius statiz habet singulã partẽ illius vbi. Potentia igit̃ istius motus nõ est in subo: qꝺ est ignis in actu: sed in subo in quo generat̃ ignis. U. g. ligno combusto: aut oleo inflãmato. ¶ Et hoc ignorauit Joannes grãmaticus: ⁊ existimauit ꝙ q̃dã potentiarũ iuenit̃ cũ illo ad qꝺ est potẽtia. [a] ¶ Et decepit alios in hãc potẽtiã esse cõiunctã cũ forma ignis: q̃ est in actu ꝑ potẽtiaz: que est ꝯiũcta cũ ea: qñ violentat̃ ab aliquo qñ generat̃ nec moueat̃ superi⁹. ¶ Et ista potẽtia est alia a nãli cũ sit violẽta. Naturalis aũt impossibile est vt sint ꝯiuncta cũ forma ignis. s. potẽtia: q̃ est in igne ad motum supius. Et si hoc eẽt: tunc duo cõtraria essent in eodẽ subo: ⁊ in eodẽ tpe. s. potẽtia motus: ⁊ motus insimul: qꝺ est ĩpoſ̃e. ¶ Et hoc manifestũ est: ⁊ ex hac diffõne motus apparet bñ impossibile eẽ generationẽ eẽ ex nõ eẽ puro. Gñãtio. n. est mot⁹: ⁊ est necũ rẽ motã eẽ in actu ad eẽ motus: [b] ⁊ iõ ĩpossibile est aliqꝺ ens gñãri a moto qꝺ est in potentia ens tm̃. U. g. a p̃ mã ꝓz ꝙ põt ĩtelligi nuda a forma neduz vt generet̃ ex nõ eẽ. [c] ¶ Et ẽt apparet hoc idẽ ex significato hui⁹ sermonis hoc gñãri ex hoc. U. g. album fieri ex nigro. [d] ⁊ vlr ꝯ̃riũ ex ꝯ̃rio: nõ est dicere ꝙ ipm ꝯ̃riũ mutat̃ in suũ ꝯ̃riũ. Illã. n. albedinẽ fieri nigredinẽ ĩpoſ̃e est: aut ipm caloꝛẽ frig⁹. Illud igr̃ qꝺ impossibile est trãsmutari in subm gñãti: ⁊ est illud ex quo est gñãtio: ⁊ illud est subm ꝯtrary. Et cũ ita sit ⁊ nõ eẽ est vnũ ꝯ̃rioꝝ: ĩpoſ̃e est eius nãz mutari in eẽ: ergo ĩpossibile est aliqd generari ex eo nisi per accidens: ideo dr̃ ꝙ dies fit ex nocte. i. post recessum noctis: ⁊ frigidũ ex caloꝛe. i. post caloꝛem. Est igr̃ necẽio aliqd cũ quo adiũgit̃ nõ eẽ ex quo fit gñãtio eẽntialiter: ⁊ hoc notũ ẽ per se. [e] ¶ Et ãtiqui oẽs ꝯueniũt in hoc. ¶ Loquentes aũt saraceni hñt pro possibili aliqd gñãri ex nihilo: ⁊ negant hoc p̃n[m]. ¶ Et causa erroꝛis eoꝝ fuit hec ꝙ sentitur ꝙ multa cõpꝛehẽsibiliũ visu generant̃ ex reb⁹ incõpꝛehensibilib⁹ visu. U. g. ignis ex aere: ⁊ sic imaginãtur p̃mo aspectu possibile eẽ aliqd gñãri ex nihilo. Uulgus. n. nõ intelligit de nõ eẽ: nisi illud qꝺ nõ ꝯp̃hẽditur visu: ⁊ sic accipiunt rem assimilatã rei loco vere rei: ⁊ existimãt ĩpoſ̃e eẽ possibile. [f] ¶ Et nitũtur ad cõfirmandũ hoc ex hoc ꝙ mos est dicere: ꝙ subm eẽ necessariuz agẽti. s. subz ex quo fit gñãtio est diminutio agẽtis. [g] ¶ Et oĩa ista s̃t existimatiões vulgares valde sufficiẽtes ꝓm cursuz: ꝓm quẽ nutriũtur homies in eis: nõ ꝓm sermões sufficiẽtes. [h] Agens. n. nõ posse agere aliqꝺ ĩpoſ̃e nõ dr̃ eẽ diminutio: ſz dicere ipsuz facere aliqꝺ ĩpoſ̃e: ⁊ posse facere est deceptio. ¶ Et cũ declaratũ hoc fundamẽtum: dicamus: ⁊ qꝛ hoc nitebãtur declarare. s. ꝙ potẽtia motus est prioꝛ tẽpoꝛe motu: est manifestũ sine diffinitiõe motus. ¶ Et dixit: ⁊ sine hac diffinitione ⁊c̃. i. ⁊ sine diffinitione motus: apparet etiã ex inductione: ꝙ nõ mouetur illud qꝺ anteq̃ moueret̃ non erat possibile moueri. Quoniã si nõ esset possibile moueri nõ mouetur. U. grã. ꝙ non alterat̃ nisi illud qꝺ possibile erat alterari: ⁊ silr nõ mouet̃ nisi illꝺ qꝺ ante erat possibile moueri in loco. ¶ Et intelligẽduz est de hac intẽtione duos modos potẽtie. s. que inuenitur in ipso moto: ⁊ q̃ ĩuenit̃ in mã moti. ¶ D. dicit: nec̃e est igit̃ ⁊c̃. i. nec̃e est igr̃ vt potẽtia ad illud qꝺ generatur existat in ea ante ipsuz generatũ. U. g. ꝙ illud qꝺ cõburitur: ⁊ fit ignis inatũ erat ꝯburi anq̃ ꝯburet̃. ¶ Et ista potentia nõ tm̃ p̃cedit passionẽ existentem in passiuo ꝓm tempus: sed etiaz pꝛecedit ꝓm tempus virtutez agẽtem in agente. Qꝺ enim comburit innatũ erat ante comburere: ⁊ ideo omne agens qꝺ potest agere quãdoq: ⁊ quãdoq nõ: necessario inuenit̃ quãdoq potentia: ⁊ quãdoq non. Et omnia ista sunt necessaria ⁊ vera. ¶ Et hoc qꝺ dicunt loquentes nostre legis: ĩmo inuoluentes ꝙ possibile est pꝛouenire actionez nouam. s. postq̃ nõ fuerit tempoꝛe infinito ab agẽte antiquo absq eo ꝙ illic sit causa: que fecit illꝺ agẽs agere in aliqua hoꝛa magis q̃ in alia: est ꝓmo sophysticus ⁊ deceptiuus. ¶ Dico ꝓm hanc expositionem intellexit Alphara. ⁊ aly hoc caplm̃. s. ꝙ induxit diffinitionẽ motus ad declarandũ potẽtiam esse ante actum: ⁊ hoc nõ est pꝛopꝛiũ motui ꝓm ꝙ est motus: sed est pꝛopꝛiũ nouo facto ꝓm ꝙ est nouũ factũ. s. vt potentia ⁊ posse noui p̃cedat ipsum ꝓm tempus. Secundũ aũt nostrã expositionẽ induxit diffinitionem motus ad declarandũ ꝙ motus est in moto: qñ cuz dictũ sit in diffinitione eius ꝙ est endelechia moti: necesse est vt sit in moto. ¶ Omnis enim perfectio necesse est vt sit in re qua perficitur. ¶ Et ꝓm hoc inuenimus Alexan. in suo libꝛo de pꝛincipys inducere diffinitionẽ motus: ad declarandũ motum esse eternum. ¶ Et hoc qꝺ dixit: sine hac diffinitione ⁊c̃. hoc decepit homines in hoc: ⁊ existimauerunt ipsum declarare potẽtiam esse ante actũ in tempoꝛe: ⁊ ipse intẽdebat dicere ꝙ non dr̃ moueri nisi illud in cui⁹ nã est mot⁹. s. coꝛp⁹ mobile: ⁊ qꝺ nõ ĩuenit̃ in ĩmobili.

Error Joã. grãmatici: ꝑ q̃ vide ẽt. 4. celi. cõ. 25.

a Error aliouz arguit̃ ꝯ illos.

Digredit̃ ꝯ leges ponentes creatõez. ⁊ argr̃ ex motus diffõne.

b Impoſ̃e ẽ aliquod ens gñãri a moto in po^a. v. g. a p̃ mã ꝓm ꝙ p̃t ĩtelligi nuda ab oĩ forma nedũ gñet̃ ex ñ eẽ. Oppositũ. 5. phy. cõ. 8. ⁊ p̃ de gñõne. t. cõ. 23. ⁊ 24. ⁊. 2. ꝺ aĩa cõ. 4. ⁊ p̃ ph. 63. ⁊ p̃° ca°. ꝺ sba oꝛbis ⁊c̃.

c Ex signãto sermonis.

d Cõtrariũ nõ mutat̃ in suũ ꝯ̃riũ. Jꝺ p̃ phy. 42 ⁊. 54. 57. Jdẽ 5. ph. 7. ⁊. 8. cõ. ⁊ p̃° ꝺ gñõne. 47.

e Ab aucte.

f Argumẽtũ saracenoꝝ.

g Solõ.

h Agẽs nõ posse agẽ aliqꝺ ĩpoſ̃e non dr̃ eẽ diminutio: ſz dicere ipz facere aliqꝺ impoſ̃e et posse facẽ est deceptio ⁊c̃.

Quid per loquẽtes. Aliõ 3. me. cõ. 15.

Auer. expõ.

Potẽtiã tpe p̃cedẽ actũ ñ ẽ ꝓpꝛiũ motui ꝓz ꝙ ẽ motus: ſz motus: sꝺ de nouo.

Ois ꝑfectio nec̃e ẽ vt sit in re q̃ ꝑficit.

¶ Ergo ⁊ hoc necessariũ est: aut facta aliqñ cũ nõ essent pꝛius: aut ꝑpetua esse.

¶ Ista etiam necesse est: aut vt non sint talia nisi in aliqua hoꝛa absq eo ꝙ talia erãt: aut vt sint talia eterne.

¶ Dicit: ista igitur sensibilia necesse ẽ: aut vt nõ sint 5
sicut videt̃. s. ꝙ q̃daz semꝑ mouẽtur: ⁊ quedã semꝑ quiescũt: aut semꝑ succedunt sibi hec duo in aliqua hoꝛa. s. motus ⁊ quies absq eo ꝙ ante illã eẽnt hui⁹ dispositionis: sed omnia erant quiescẽtia. ¶ Deide inceperunt ab aliquo moueri ꝓm ꝙ modo sentiunt̃: aut semper fuerunt ꝓm ꝙ modo sentiunt̃. Et cuz dixit: ꝙ hoc est querẽduz pꝛimo: incepit declarare ipz. ¶ Dico ꝙ hec est expositio vera: dixit: ⁊ quia apparuit iam pꝛima mota esse: aut pꝛimuz motum: qꝺ est causa in motib⁹ eoꝝ: que mouẽtur quãdoq ex istis rebus: que sunt hic: ⁊ quiescũt quãdoq. Et nũq̃ apparet ꝙ ista mota quiescũt: neq ĩ aliqua hoꝛa. s. coꝛpoꝛa celestia: considerandũ est vtrum fuerint istius dispositionis in aliqua hoꝛa. s. ipsa esse pꝛimo mota: aut semꝑ fuerint illius dispositionis. s. mota eterna.

Alpha. expõ.

Auer. expõ.

¶ Et dixit

7° phy. a p° tex. vsq ad 6m.

¶ Et dixit hoc: qr declaratu3 est in pncipio septimi ipossibile esse corpus mouere corpus in infinitum: τ ideo necesse est mundũ habere primũ motũ: aut prima mota: τ si nõ inueniretur magnitudo infinita in actu: τ inueniret motũ infinitũ pertransire in tpe finito spatiũ ifinitũ: vt declaratũ est in pn° septimi.

¶ Si quidem igitur factũ est mobiliũ vnũquodq3. Necessarium est prius accepta: alia3 mutationẽ factam esse. Et motum fm quẽ factũ est possibile motũ eẽ: aut moueri.

¶ Si igitur vnũquodq3 mobilium nõ mouetur: nisi postq̃ in sua potentia erit vt moueretur. Necesse est vt ante trãsmutationẽ dictã fuisset alia transmutatio: τ motus in quo fuit posse moueri: aut mouere.

6 ¶ Si igr hoc qd narrauimus q omne motũ τ omne mouẽs necesse est vt anteq̃ iueniat mouere τ moueri in actu: vt iueniat mouere: aut moueri in potẽtia: τ posuerim9 q ista potẽtia τ posse est nouũ. Necesse est q ante primũ motũ quẽ posuimus pmu3 est ali9 motus per quẽ fuit posse pcedẽs pmũ motũ qui positus fuit primus. Posse enim qd precedit motũ fieri de nouo necessario precedit motũ: sed iã posuim9 ipsu3 primũ: τ hoc est icõueniens. Et similiter accidit in transmutatiõe: per quã fuit posse si posuerim9 ipsam esse primã. s. qm sequitur vt potẽtia ad ipsam precedat ipsam fm tẽpus: τ q ista potentia sit facta ex transmutatione. ¶ Et qd apparet ex hoc sermõe est q necesse vt ante illu3 motu3 qd ponitur primũ est alius motus. Sed nõ sequitur ex hoc vt secũdus motus succedat antecedẽti stati3: sed sequit vt seq̃tur ipsum iterpollati3. s. q inter illos sit tẽpus quietis: in quo inueniebatur posse. ¶ Cum autem dixerimus q possibile nõ exit in actum nisi per aliquid in actu. s. per motorẽ: necesse est illos motus eẽ. s. succedentes. s. q nullũ tẽpus sit extra motũ: τ si esset in fine paruitatis. Motor eni3 mouet ipsu3 in tẽpore: in quo mouet τ nõ añ: nisi qr ante nõ habebat dispositionẽ qua possibile erat ipm mouere: τ cum perfecta erat in eo ipsa dispositio tunc icepit mouere. Et ista dispositio: aut est in ipso motore: aut in moto: aut in vtroq3: τ est: aut qr motor nõ fuit: τ tẽpus fuit: aut qr fuit: sed diminuebat ab ipso dispositio per qua3 mouet: τ hoc est aut pter aliquã dispositionẽ in eo: aut pter dispositionẽ in moto: aut sicut distãtia τ impedimẽtũ. Et iste tres dispositiões forte deficiunt plures earu3: aut vna in moto: τ hec erit causa q motor nõ moueat. Ergo necesse est vt ipsum mouere succedat motui pcedẽti. s. q pncipiu3 sui mouere sit finis motionis antecedẽtis ipsum. Et mouere istud precedens: aut fuit in moto: aut in motore: aut in extrinseco. s. aut gnõ: aut alteratio eo4: aut in vtroq3: aut dispositio in altero eo4: aut in vtroq3: aut appropiquatio in loco: aut recessus impedimẽti. Ergo necesse est q ante trãsmutationẽ esset transmutatio: aut transmutatio nõ ꝯtinua per quã trãsmutatũ fuit possibile vt trãsmutaret: aut trãsmutatio continua cũ ea: p quã trãsmutãs fuit trãsmutans postq̃ fuit in posse. ¶ Et forte tacuit hũc modũ qr appet ex scdo ꝯdiuidẽte: qd post iducet: τ est q aliquis dicat q posse qd pcedit pmũ motũ est antiquũ: nõ 3 q ponũt ip3 dicentes mũdũ fieri postq̃ nõ fuit in aliq̃ hora. ¶ Et forte tacuit ipm: qr nõ idiget eo in hac declaratione.

Obto p quã vi pbare q nõ loquat de motu primi mobilis τc.

Solutio.

Excusat aristotelẽ ab insufficiẽtia.

¶ Si aũt que sunt preerãt motu semp p nõ existẽte: irrationabilẽ quidẽ videt τ in sciẽtibus. At vero magis ingrediẽtibus hoc necessariũ est accidere. Si enim alijs quidem mobilib9 existentib9: alijs aũt motiuis aliqñ quidẽ erit aliqd primũ mouẽs. Hoc aute3 qd mouetur aliquando: aliqñ aũt nihil: sed quiescit: op3 ergo hoc mutari prius. Erat enim aliquid causa quietis. Quies eni3 priuatio motus est. Quare ante prima3 mutationem erit mutatio prior.

¶ Et si in preterito semp fuerit talis dispositionis: sed nõ fuit motus. Apparebit ex isto ipso sermone cũ fuerit cõsideratus ipm nõ habere modũ: τ hoc apparet manifeste: τ seqtur in ea magna iprobabilitas quãdo inuestigauerit quis bene. Qm si illa que innata sũt mouere: τ illa que inata sunt moueri sint. Et qñq3 erit hic prim9 motor: τ erit h motu3: τ quãdoq3 nõ erit vtrũq3: s3 quies. Necesse est vt in hac dispositione ante illd sit trãsmutatio. Quies enim aliquã habuit cãm. Na3 quies est priuatio motus. Quapropter necesse est vt ante prima3 transmutationẽ sit trãsmutatio pcedens.

quies

¶ Quia hoc qd posuit in hoc q̃sito q̃si fundamẽtum sup qd fundauit demõstrationẽ est hic esse q hic est pm9 mot9: τ pm motũ: τ pm mouens. V. g. mot9 celestis pmus: τ illd qd mouet hoc motu: τ qd mouet h motu: vt declaratũ est in septimo τ qnto. s. q añ motu3 nõ est mot9 eẽntialr. Incepit pscrutari vtr mot9 qui est hui9 dispositionis posset esse primus fm tẽpus et fm nãm: aut nõ posset esse nisi 3 nãm tm. s. q semper fuit τ erit. ¶ Deide posuit pscrutationẽ sua3 de hoc in reb9 motis: τ dixit: q illd qd mouet pmo motu tẽporali si sit hꝰ mot9 tẽporalis hui9 dispositionis: necesse est: aut vt sit generatũ aut eternu3. s. q semp fuit τ erit. Sed mot9 ei9 prim9 fuit tẽporalis. si igitur fuit generatũ: tũc ante pmũ motũ tẽporalẽ fuit ali9 motus: τ sic ille mot9 qui fuit positus pm9 nõ est primus: nec tẽpore: nec nã. Motus. n. ante quẽ est mot9 nõ est prim9: neq3 3 tẽpus: neq3 3 nã3: τ si motum fuerit eternũ: τ pmus motus quo mouet fuerit pm9 in tẽpore. s. q moueat post quietẽ infinitã: necesse ẽ q cũ motor sit eternus: τ motũ sit eternũ: τ nulla cã sit agẽs: q istud motu3 sit quiescẽs in aliqua hora: τ motũ in alia: necesse est vt nõ qescat: τ vt nõ moueatur: cũ eãdẽ habeãt pportionẽ ad motu3: τ ad priuationẽ motus. Quapropter necesse est illic esse causa3 agẽtẽ motorẽ q moueat postq̃ nõ mouerit: τ rẽ motã vt moueat postq̃ nõ mouebat. Aut cã3 faciente3 vtrũq3 τ erit cã: aut per eius ablationẽ: aut per eius absentiã. Et quomodocunq3 fiat: necesse est vt ante illũ motũ positũ pmũ motũ sit alius mot9: τ sic non erit prim9: sicut fuit positus: neq3 3 tẽpus: neq3 fm nã3. Ergo necesse est vt sit hic prim9 motus naturalr qui semper fuerit: τ motum tale: τ motor talis si non fuit fm tẽpus: τ q nõ sit hic motus primus alio mõ

7

qđ est ĩpossibile. Et simil'r declarabiť ꝙ semꝑ erit. ¶ Et inducere hanc expositionē ꝫ verba Arist. nō est difficile. Immo ista expositio est qua nō pōt esse verioꝛ: ⁊ nō dꝫ aliqs dicere ꝙ pm⁹ mot⁹ tēpoꝛalis est motus gnōnis. Motus. n. gnōnis nō est motus: ſꝫ finis motus: ⁊ impossibile est vt sit primus. Nam iste motus est motus alteratiuus: ⁊ prim⁹ mot⁹ debꝫ esse eternus: ⁊ est declaratuꝫ in vltimo sexti: ꝙ ipoſe est vt mot⁹ eternus sit nisi motus circularis.

Mot⁹ gnōnis nō ē motus: ſꝫ ē finis mot⁹. Jđ. 6. phy. 32. ⁊. 5. phy. cō. 8.

¶ Alia quidem mouent singulariter: alia autem ⁊ ꝫm cōtrarios motus: vt ignis quidez calefacit: frigefacit autem nō. Scientia aūt contrarioꝝ videtur esse vna. Videtur quidez igitur: ⁊ ibi aliquid similitudo esse. Frigidum autem calefacit conuersum quodāmodo ⁊ ambiens: sicut peccat voluntarius sciens quādo econtrario vtitur scientia. Si igitur quecūqꝫ possibilia sunt facere: aut pati: aut mouere: aut moueri. Mouere autez nō penitus possibilia sunt: sed si sic se habēt ⁊ proxima alterutris sunt. Quare cum proximantur: aliud autem mouetur. Et cum insit tanq̃ꝫ esse hoc quidem motiuuꝫ: aliud vero mobile.

Scīa ꝫrioꝝ vī vna eē.

¶ Et quedam mouent singulariter: ⁊ quedam mouent duos motus insimul. V. g. quoniā ignis calefacit ⁊ non infrigidat. Cognitio vero existimatur esse duorum cōtrariorum eadem. Sed apparet etiam illic aliquod simile hoc modo. Frigus enim quandoqꝫ calefacit: quandoqꝫ reuertiť quoquo modo. Sicut sciens peccat quādoqꝫ quando vtitur sua scientia peruerse. Sed nō oīa que possūt agere: aut pati: aut mouere: aut moueri: necessario possunt hoc. Sed quando fuerint talis dispositiōis: aut quādo fuerint vicinantia sibi adinuicem. Jta ꝙ quando fuerint vicinantia sibi: hoc mouebit: ⁊ hoc mouebitur. Et cuꝫ fuerint in illa dispositione: in qua hoc innatum erit mouere: ⁊ hoc innatum est moueri.

8 ¶ Cū posuit ꝙ cā qetis ē alia a cā mot⁹. Et ꝙ cū fuerit positū aliqđ motū postq̃ꝫ nō mouebať: ꝙ necesse est vt auferat cā qetis. Et ꝙ ablatio illi⁹ est trāsmutatio: aut sequēs trāsmutationē. Et est manifestū hic esse aliq̃: q̃ faciūt duo ꝫria insil': ⁊ apparet in eis mouere absqꝫ eo ꝙ precedat ea alius mot⁹: ⁊ sunt entia rōnalia. Incepit declarare hoc: ⁊ nitiť dissoluere q̃stionē accidētē in eo. ¶ Et dixit: ⁊ quedā mouēt. i. ⁊ apparet ꝙ q̃dā mouēt motu singulari tm̄. s. vno duoruꝫ motuū cōtrarioꝝ: ⁊ q̃daꝫ mouēt duob⁹ motibus insil'. s. in hoꝛis diuersis. ᵃ ¶ Jlla aūt q̃ mouent motu vno tm̄: ⁊ nō hn̄t potētiā: ad ꝫriuꝫ sunt illa: q̃ mouēt ꝑ virtutes nāles in eis. V. g ignis q̃ calefacit tm̄ ⁊ nō ĩfrigidat. s. eēntialr: ⁊ nix q̃ ĩfrigidat ⁊ non calefacit. Jlla aūt q̃ hn̄t potētiā ad vtrūqꝫ ꝫriū sunt virtutes sciētes. s. cōprehēsiue. ¶ Et hoc intēdebat cuꝫ

ᵃ Jlla q̃ mouēt motu vno tm̄ ⁊ non hn̄t potētiā ad ꝫriū: sūt illa q̃ mouēt ꝑ vtutes nāles in eis: illa vō q̃ hn̄t potētiaꝫ ad vtrūqꝫ ꝫriū sūt vtutes sciētes. Jdē 9. me. t. c. 2.

dixit: cognitio vō ⁊c̄. i. virtutes autē rōnales videnť hr̄e posse ad vtrūqꝫ ꝫriuꝫ. ¶ Et intēdit hic ꝑ hāc dictionē existimať ꝓcedi ab oīb⁹: aut a plurib⁹. ⁊ qꝛ virtutes nāles agūt alterū ꝫrioꝝ: ⁊ qn̄qꝫ reliquū ꝑ accidēs: dixit: ſꝫ apparet ⁊c̄. i. ſꝫ in virtutib⁹ nālibus est aliqđ sil'e ei: qđ ĩueniť in vtutib⁹ rōnabilib⁹ de hoc. s. ꝙ agūt vtrūqꝫ ꝫriū: qꝛ altera actio est virtutū nāliū per se: ⁊ reliq̃ per accn̄s. In vtutib⁹ aūt rōnalib⁹ due actiōes ꝫrie sunt eēntialr. ¶ Et cum notificauit ꝙ vtutes nāles hn̄t ēt hoc: dedit exēplū: ⁊ dixit: ᵒ frig⁹ eniꝫ ⁊c̄. ⁊ intēdit ꝑ hoc qđ dixit reuertitur: hoc qđ caloꝛ existēs in re reuertiť de extrinseco in intrinsecū ꝑ frigus: ex quo accidit ꝙ illud ens calefacit mō accn̄tali: ⁊ hoc itēdebat cū dixit: quoquo mō. ¶ Et quia iste modus trāsmutationis. s. qꝛ est per accidēs fit ex vtutib⁹ rōnalib⁹: sicut fit ex vtutib⁹ nālibus notificauit hoc: ⁊ dixit: queadmodū sciens ⁊c̄. i. ꝙ frigidū calefacere per accn̄s est sil'e peccato artificis qn̄ errauerit circa ꝫria vō: ⁊ iste est ille qui vtiť sua scīa peruerse. s. qui vtiť sua scientia ꝫrio ei quo deberet vti.

In vtutib⁹ nālib⁹ vna actio ē ꝑ se ⁊ reliq̃ vō ꝑ accidēs: sꝫ vō in rōnalc eēntialr sūt vtrūqꝫ ꝑsite. s. c.

a Rūo frig⁹ ꝑ accn̄s calefacit.

¶ Et forte iduxit hoc post illud qđ intēdebat declarare de iꝓbabilitate ꝓtingēte ponētibus oīa fuisse qescētia tꝑe ĩfinito: ꝑꝑ alterū duoꝝ: aut ad declarādū ꝙ si fuerit positū: ꝙ oīa erāt qescētia: deīde inceperūt moueri: ꝙ nō seqtur in oīb⁹ hoc. s. vt cā motus sit alia a cā quietis: ⁊ cā motus illius cause sit aliud a causa quietis ei⁹: sicut sequebatur in initio sermonis. Existimať. n. ꝙ hoc nō cōtingit nisi in motoꝛib⁹ q̃ agūt alteꝝ ꝫrioꝝ duoꝝ tm̄. In vtutib⁹ aūt q̃ agūt duo ꝫria ĩsimul: nō ꝓtingit vt cā qetis nō sit cā motus: cū illud qđ agit quietē in istis virtutib⁹: est illud qđ agit motū. Sed ꝓtingit hoc in q̃busdā cū ille qui ponit hūc sermonē non possit ponere oīa de genere virtutū: que agunt ꝫria. Et ꝫm hoc dedit rn̄sionē ad hāc qōnē dicēdo: ſꝫ nō oīa que possunt ⁊c̄. i. ⁊ ponēs hūc sermonē: ⁊ dans hāc rōnē non pōt dicere hoc in oīb⁹ reb⁹: cū plures rerū non sint rōnales: sed plures rerū que mouēt: ⁊ mouentur nō recipiūt mouere ⁊ moueri nisi cū fuerint in aliqua dispōne ex extrinseco: ⁊ reperiunť quiescere: ⁊ cuꝫ fuerint ex extrinseco in ꝫrio illi⁹ dispōnis in qua erāt: in qua mouebanť ⁊ moueнť. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: sed cū fuerit talis dispositionis ⁊c̄. i. sed reꝝ nāliū res nāles ea q̃ sunt ĩnata mouere ⁊ moueri: postq̃ꝫ erāt nō mouēt: aut mouenť: nisi aut qꝛ diminuebať ex eis dispositio ꝑ quā h̄ mouet: ⁊ hoc moueť: aut qꝛ distāt abinuicem: aut qꝛ illic est aliqđ impedimētū. Cū igiť vtrūqꝫ eoꝝ fuerit in dispositione qua hoc mouet ⁊ h̄ mouetur: ⁊ fuerit ꝓpinquū vnū aly: ⁊ nō fuerit illic impediēs: tūc necesse erit vt hoc moueat: ⁊ hoc moueatur. ¶ Sed adhuc remanet eadē questio: pōt enim aliquis dicere ꝙ primus motoꝛ totius est ex habētibus virtutes rationales: ⁊ cū habētia virtutes rationales incipiunt mouere post quietē: ⁊ quiescere post motū: absqꝫ eo ꝙ ꝺficiat dispositio per quā hoc mouet: ⁊ hoc moueť: ⁊ absqꝫ eo ꝙ deficiat appropinquatio in tempoꝛe qetis: ⁊ sic totuꝫ erit quiescens per qetem isti⁹ motoꝛis: ⁊ cū inceperit totuꝫ moueri: ⁊ erūt oīa mouētia ⁊ mota extrinseca reducta ad taleꝫ motoꝛem. Scđm igitur hanc expositionē forte dimisit dissolutionē istius qōnis vsqꝫ post cum aperte dicet hanc questionē: ⁊ ꝫ hanc expositionē est intelligendum: sed non oīa: hoc qđ intelligiť de particulari negatiua: ⁊ per hoc qđ dixit: sed cuꝫ fuerint talis dispositionis: ꝙ intelligitur de particulari affirmatiua.

Pria expō prime partis textus.

¶ Scđa

Scđa eiuſdem expō.

¶ Scđa aūt expō eſt vt intelligat̃ ex hoc qđ dixit: ſed nō omnia: hoc qđ intelligit̃ de vniuerſali negatiua: ⁊ q̃ſi diceret ꝙ nō omnia poſſunt mouere poſtq̃ nō mouerit: abſq̃ eo ꝙ illic ſit cauſa facta: que ſit cã ſi aliquid eoꝝ: que ĩnata ſunt mouere fuerit mouẽs in actu: ⁊ eoꝝ que ſunt innata moueri fuerit motuʒ in actu. Et ſm̃ hoc ſermo eius erit vniuerſalis in oĩbus virtutibꝰ motiuis. ſ. rationalibus ⁊ irrationalibꝰ ⁊ hoc manifeſtū. ¶ Quoniã aūt rationales nō quieſcunt quãdoqʒ: ⁊ mouẽtur quãdoqʒ: niſi ꝓpter renouationẽ trãſmutationū factaꝝ in eis ex extrinſeco: aut in anima: aut in corpore: manifeſtuʒ eſt: ꝙ ꝓlixe loquemur de hoc poſt. Quãdo enim animal mouet̃ poſtq̃ nō mouebat̃: nec̃e eſt vt in eo ſit: aut appetitꝰ: qui nō erat: aut illa cõcupiſcẽtia: aut appetitus non fuerit niſi per traſmutationẽ precedenteʒ ab aliquo ente extra animã: ⁊ hoc erit quãdo illud ens fecerit aliquã paſſionem in corpore eius: ex qua fiet cõcupiſcentia: que nō erat ante: aut appetitus. Et ex cõprehenſione illius entis: aut ex paſſione ſue cõprehẽſionis ab eo accidet ei imaginatio: ⁊ ſciẽtia: ⁊ appetitus qui ante nō erat: ⁊ ꝯcupiſcentia motus: que ante nō erat. Si aūt poſuerimus ipʒ in oĩbus ſuis diſpõnibꝰ exiſtẽtibus in ipſo ⁊ extrinſecis in diſpõne qetis idẽ cuʒ ipſo in diſpõne motus. Tūc neceſſe eſt ꝙ nō ſit dignius mouere in aliq̃ hora q̃ʒ qeſcere: ⁊ ſic aut nō qeſcet neq̃ mouebit̃: aut qeſcet ⁊ mouebit̃ inſimul: qđ eſt impoſſibile: qm̃ cū ꝓportio illius qđ hʒ potentiã agẽdi duo ꝯ̃ria fuerit eadẽ nō faciet alteꝝ illoꝝ: ⁊ ideo cū fuit ĩpoſſibile in talibꝰ iſtis virtutibꝰ eandẽ ꝓportionẽ eẽ inter duas actiões ꝯ̃rias: ideo ĩpoſſibile fuit vt eẽnt extra ambo. V. g. vt anĩal eſſet ex̃ motuʒ ⁊ quietem. ¶ Et qđ dicūt loquẽtes noſtre legis volūtatẽ ꝯ̃pẽdere de actiõe entis noui in aliq̃ hora: ita ꝙ illud ens fiat apud pñtiã illiꝰ hore abſqʒ eo: vt fiat illic trãſmutatio eſt ſmo nō ĩtelligibilis. Volūtas. n. cū fuerit ad ĩueniendū aliqđ ens in aliq̃ hora: neceſſe eſt vt in volẽte fiat in illa hora ꝯcupiſcentia in agẽte: que nō erat ante: ⁊ illa eſt cauſa propinqua ad agenduʒ in illa hora: ⁊ nō ante. Et cauſa illius cõcupiſcentie eſt preſentia temporis. ⁊ preſentia temporis: que nō erat ante eſt tranſmutatio neceſſario: aut ſequẽs tranſmutationẽ. Concupiſcentia igitur facta per preſentiã tẽporis eſt tranſmutatio extra trãſmutationem: ante igitur tranſmutationẽ: que eſt poſita prima eſt alia trãſmutatio: ⁊ non poteſt homo ſanus fugere hanc fidem exiſtimatione preſente.

Digredit̃ ⁊ oñdit ꝙ virtutes rõnales ñ qeſcūt qñqʒ ⁊ mouẽt qñʒ niſi trãſmutatio ꝓceſſerit. Cõmen. 15.

Cū ꝓportio illiꝰ qđ hʒ potẽtiam agẽdi duo ꝯ̃ria fuerit eadẽ ad ꝯ̃ria nō faciet aliqđ illoꝝ.

Contra ſaracenos ponentes volūtateʒ depẽdere de actiõe ẽtis noui in aliq̃ hora: ita ꝙ illđ ens fiat abſq̃ hoc vt ibi fiat trãſmutatio.

¶ Si igit̃ nō ſemper motuʒ eſt tunc manifeſtuʒ eſt ꝙ nō ſic ſe habebãt ſicut poſſibilia: hoc quidem moueri: illud vo mouere: ſed oportuit mutari alterum ipſorum. Neceſſe enim in his que ſunt ad aliquid accidere: vt ſi duplum nō eſt: nunc autem eſt mutari duplū ſi nō vtrūqʒ: alteruʒ. Erit ergo quedam mutatio priori prima.

Noua relõ ñ accit alicui: niſi ex variatiõe alicuius extremi.

¶ Si igitur nō fuerint ſemper mota: manifeſtum eſt ꝙ nō erant illius diſpoſitionis in qua hoc poterat mouere ⁊ hoc moueri: ſʒ alterū eoꝝ tranſmutatur. Neceſſe eſt enim hoc ſequi in eis: que ſunt in caplõ ad aliqđ. Ver. gr̃a. ꝙ ſi hoc nō fuerit duplū iſtius ⁊ eſt modo: neceſſe eſt tranſmutationeʒ eſſe. Et ſi non in vtroqʒ: in altero. Quapropter neceſſe eſt vt primam tranſmutationeʒ precedat tranſmutatio.

¶ Si igr̃ nō fuerint entia ꝑterita: que ſemp mouebãtur: ſed in aliquo tp̃e fuerint qeſcẽtia: aut finito: aut infinito: manifeſtū eſt ꝙ in tp̃e illius qetis nō erant in diſpõne: in qua poſſibile erat vt motor moueret: ⁊ motū moueret̃. Et cum ita ſit: ⁊ poſtea venerunt ad diſpõnẽ: in qua motor mouet in actu: ⁊ motū mouetur in actu: manifeſtū eſt ꝙ illud ĩpedimẽtū iã ablatū eſt: ex quo neceſſe eſt ꝙ alteꝝ eoꝝ: aut vtrūq̃ trãſmutet̃. ¶ Et hoc intẽdebat cū dixit: ſʒ trãſmutat̃ alteꝝ: ⁊ cū poſuit ꝙ neceſſe eſt in motore: ⁊ ĩ moto cuʒ fuerūt mutata ex diſpõne: in qua nō fuit motus ad diſpõnẽ: in qua eſt motus: ꝙ neceſſe eſt vt illi motori: aut moto accidat trãſmutatio: aut vtriq̃: aut ꝑ accidẽs: aut eẽntialr̃. Incepit declarare h. ¶ Et dixit: neceſſe eſt. n. ⁊c̃. i. ⁊ hoc neceſſe eſt: qꝛ motor ⁊ motuʒ ſunt in caplõ ad aliquid: ⁊ cuʒ in aliquo tp̃e hoc non moueret: ⁊ hoc nō moueretur: ⁊ poſt hoc mouerit ⁊ illud moueret̃: manifeſtū eſt ꝙ ĩter illa fuit facta relatio: que nō fuit ante: ⁊ oĩs relatio ſeq̃t̃ trãſmutationeʒ. Ergo neceſſe eſt vt ante relationẽ poſitã ſit aliq̃ trãſmutatio in motore: aut in moto: aut ĩ vtroqʒ: aut in extriſeco. V. g. ꝙ ſit illic aliqđ ĩpedimentū qđ aufert̃ poſt: ⁊ hoc intẽdebat cū dixit: neceſſe eſt igit̃ vt ſit trãſmutatio ⁊c̃. ¶ D. d. ⁊ q̃propter neceſſe eſt vt ꝑmã trãſmutationẽ ꝑcedat tranſmutatio. ¶ Et hec demõſtratio quã ĩduxit eſt vl̃is in oĩ motore: ſiue in virtute rõnali: ſiue in nō rõnali: ⁊ hoc ĩduxit nos ad exponẽda vba eiꝰ ſicut priꝰ expoſuimꝰ. ¶ Et opʒ nos ꝑſcrutari in hoc loco qd intẽdit per hunc ſermoneʒ. Vtrū intẽdit ꝙ motus ſʒ genus ſemꝑ fuit: aut intẽdit hoc eẽ motū eternū vnū in ſpẽ. Eſt. n. in hoc aliq̃ difficultas: qm̃ ſi intẽdit declarare ꝙ motus nō deficit ſm̃ genus in aliqua hora: exiſtimat̃ ꝙ ĩpoſſibile eſt ipm̃ cõtinuari ſm̃ genus ſm̃ quẽcūq̃ modū fuerit poſitus. Sed ſunt poſitiones ĩpoſſibiles: ⁊ poſſibiles quedã: ⁊ hoc qđ eſt poſſibile eſt illud quod neceſſario ſeq̃tur ex iſtis ꝓpõnibus: quas poſuit h. ſ. potẽtiam ꝑcedere actum ſm̃ tp̃s: ⁊ ſʒ hoc eſt illud qđ intendit de hac intẽtione diminutuʒ: ⁊ ideo videmus Alpharabiū ĩ ſuo libro de entibꝰ trãſmutabilibꝰ niti enumerare modos: in qbꝰ poſſibile eſt motū ꝑcedere motū aliū: ⁊ hoc in motore ⁊ in moto. ¶ D. declaraſſe qs poſſibilis ⁊ quis ĩpoſſibilis: ⁊ ꝙ poſſibilis eſt neceſſarius ſm̃ diffinitionẽ motꝰ. Et ſʒ hoc erit opꝰ Alpharaby: quaſi ꝯplemẽtuʒ ad illud qđ declarauit Ari. hic: lʒ Ariſto. fecerit illud qđ fecit Alpharabius in ſcđo libro de gnõne. In illo. n. libro declarauit q̃liter eſt ĩpoſſibile oẽ motū precedere motum: ⁊ q̃uo eſt ĩpoſſibile. Et ſic ſermo eius in hoc libro eſt diminutus ⁊ cõplebit̃ poſt. ¶ Aut dicamus ꝙ Ariſt. nō intẽdit per hãc declarationẽ declarare ꝙ ĩpoſſibile eſt mūduʒ eẽ in aliqua hora extra vnum motuʒ: ſed declarare ꝙ mūdus ĩpoſſibile eſt vt ſit extra motuʒ ſm̃ genus. Et q̃uo ĩuenit̃ omne motuʒ ꝑcedere motum eſt alia qõ. Et ſm̃ hoc vr̃ q̃ſi intendere ꝯ̃dicere ſmoni dicẽtiū motū deficere in aliq̃ hora nō ꝓbare motū eẽ eternū. ¶ Et forte ẽt intẽdit ꝑ hūc ſmonẽ ꝓbare mūdū eẽ ſemꝑ ſʒ hãc diſpõnẽ ĩ quo eſt mõ. Qm̃ cum poſuerimus ꝙ iſta ordinatio eſt nãlis: ⁊ ꝙ ĩpoſſibile eſt mūdū habere aliaʒ ordinationẽ preter

Motor et motū ſt̃ i caꝰ ad aliqd.

Oĩs relõ ſeq̃tur trãſmutationẽ.

Digreſſio q̃ q̃rit vtꝝ Ar. ĩtẽdit dclarare ꝙ motꝰ ſʒ genꝰ ſꝑ fuerit.

Pr̃ia expõ Alpharabij.

Scđa expõ eſt Themi.

Tertia expõ alioꝝ.

istã.s.ꝙ oẽs motus reducunt̃ ad corp⁹ celeste:⁊ ꝙ ꝓ/pinqtas corporis ad quasdã res:⁊ sua remotio a qui/busdã est cã:ꝑꝑ quã q̃dã mouet̃ qñqȝ:⁊ q̃dã q̇escũt qñqȝ. Et ꝑꝑ quã oẽȝ motũ seqtur mot⁹. Et est decla/ratũ ꝙ ĩpossibile est motũ deficere in aliq̃ hora. Er/go manifestum est ꝙ mũdus semꝑ fuit:⁊ erit in hac dispõne. Qm̃ si deficeret nõ deficeret nisi per gẽtẽ: nõ ꝑ mutationẽ ad aliã formã. Et cũ impossibile sit ip̃m mutari ad aliã formã:aut q̇escere:necesse est vt mot⁹ corporũ:q̃ sunt eterni motus:que sunt semꝑ in motu sint in hac dispõne semꝑ in p̃ erito ⁊ i futuro. Qm̃ si q̇esceret totũ nihil aliud eẽt cã q̇etis eius nisi q̇es eoꝝ. Queãdmodũ cã mot⁹ eoꝝ:q̃ mouent̃ qñqȝ. ⁊ q̇etis eoꝝ:q̃ q̇escũt qñqȝ. nihil aliud est nisi motus eoꝝ semꝑ in ꝓpinqtate ⁊ distãtia. Si igit̃ possibile eẽt corpora celestia q̇escere:necesse est vt essent pars alterius mũdi:⁊ vt eẽnt h̃ alia corpora:q̃ mouerent̃ circulariter:q̃ eẽnt cã q̇etis istoꝝ qñqȝ:⁊ mot⁹ istoꝝ qñqȝ:ꝺm hoc ergo possumus intelligere hunc locuȝ.

Quartã ex/põ Auer.

¶ Et qð apparuit mihi post longã ꝑscrutationẽ est ꝙ ex hoc qð hoc iduxit apparet motũ vnũ cõtinuũ p̃mũ eternũ esse:cũ adiunctũ fuerit hoc qð declara/tũ est:hoc.s.ꝙ nõ est hic motus p̃mus nouus illi qð declaratũ est in 7°.s.ꝙ si est necesse:vt in motis in lo co sit p̃ᵐ motũ ⁊ p̃m⁹ motor:ꝙ necesse est vt iste p̃m⁹ motor:⁊ istð p̃ᵐ motũ semꝑ fuerit in hac dispõne.s. hoc mouere:⁊ hoc moueri. Qm̃ si fuerit positũ ip̃m ĩcipere mouere in aliq̃ hora:ꝯtingeret ip̃m p̃cedere motus prior:⁊ sic hoc qð fuit positũ qð ipse fuit pri/mus motor nõ fuit verꝝ. Et cũ hic fuerit motor qui semꝑ mouet:tũc erit hic motũ:qð semꝑ mouet̃.s.ꝙ etiã est eternũ. Et si nõ cõtingeret vt ante p̃mũ mo/torẽ esset motor prior illo.s.si posuerim⁹ illð qð mo/uetur ab eo generari:aut transmutari aliquo modo trãsmutationis:nisi ꝺm motũ in loco:⁊ cũ hic fuerit motũ eternũ hic est mot⁹ etern⁹. Et maxiẽ cũ adiũ/ctum fuerit his duabus ꝓpõnib⁹ hoc qð apparet sen sui.s.ꝙ oẽs motus reducunt̃ ad motuȝ localẽ ꝙ iste motus est prior eis nãliter. Et bene põt hoc appare/re gnãliter.s.hoc esse transmutationẽ ꝯtinuã neces/sario:qm̃ cũ necesse est hic esse transmutationẽ p̃mã nãliter:⁊ est possibile transmutationẽ primam natu raliter:⁊ si est possibile transmutationẽ primam esse in tempore nouam. Necesse est hic esse vnam trans/mutationeȝ continuam:que est causa in hoc qð ante omnẽ transmutationẽ est transmutatio.

¶ Adhuc autẽ prius ⁊ posterius q̃ñ erunt tempore nõ existente. Aut tempus si nõ sit motus. Si igit̃ tẽpus est numerus motus: aut motus quidã. Si quideȝ tempus semꝑ est:necesse est motũ perpetuuȝ eẽ. At vero de tempore extra vnũ:simul ĩtelligi vident̃ omnes. Ingenitũ eniȝ dicunt: ⁊ ꝓpter hoc Democritus demonstrat tanq̃ȝ impossibi/lia omnia eẽ facta. Tempus enim impossi/bile est eẽ factuȝ. Plato aũt ipsum generat solus. Simul eniȝ ipsum cũ celo factuȝ eẽ: celum autem factum dicit.

Sol⁹ plõ ge/nerat tps.

¶ Dictũ est hic q̃ñ põt eẽ pri⁹ ⁊ posterius si tempus nõ sit. Et q̃ñ erit tempus si mo tus nõ sit. Si igit̃ tempus est numerus motus:aut alicui⁹ motus:tunc tempus si fue/rit eternũ: necesse est vt motus sit eternus. Sed videmus omnes preter vnũ cõuenire in hoc de tẽpore. Dicunt enim ipsum eẽ nõ generatũ.i.nõ nouũ:⁊ ꝑ hoc declarat. De/mocritus impossibile omnia esse generata: dixit:q² tempus est nõ generatũ. Plato ve ro generat ipsuȝ. Dicit enim ipsuȝ generari cũ celo:⁊ ꝙ celũ est generatũ ⁊ nouũ.

¶ Cũ declarauit ꝙ ex diffinitione motus apparet:ꝙ motus est eternus:dicit:ꝙ hoc idem etiã apparet in tempore. Omne eniȝ generatũ necesse est vt suũ nõ eẽ p̃cedat ip̃m:⁊ q̃ñ põt aliqs intelligere prius:⁊ po sterius:si tp̃s nõ sit. Tẽpus.n.facit prius ⁊ posteri⁹ in rebus:que nõ mouent̃. In reb⁹ aũt que mouent̃ pri⁹ ⁊ posteri⁹ existit ꝑ se. Et cum posuit ꝙ pri⁹ ⁊ posteri⁹ nõ erit si tp̃s nõ fuerit:⁊ ꝙ nouũ non erit si pri⁹ ⁊ po sterius nõ fuerit. Seqtur ex hoc ꝙ nouum nõ erit si tp̃s nõ fuerit. Et cũ apparuit ei ꝙ nouũ non erit nisi tp̃s sit:⁊ tp̃s nõ põt eẽ nisi mot⁹ sit:ꝑ hoc qð declara/tum est:ꝙ tp̃s est nũerus mot⁹ ꝺȝ pri⁹ ⁊ posteri⁹. In/cepit declarare ꝙ nec̃e est si tp̃us sit eternũ vt mot⁹ sit etern⁹.s.cui⁹ tp̃s est nũerus:⁊ dixit:si igit̃ tp̃us est nũerus motus. ¶ Et ista cõsecutio est manifesta ex diffõne tp̃is declarata in 4° isti⁹ libri:⁊ põt declara/ri ex ipsa nã tp̃is. Est.n.notũ ꝑ se:ꝙ tp̃s aut est mot⁹ aut seqtur motũ:⁊ dixit:aut alicui⁹ mot⁹:q² nõ curat in hoc loco:siue tp̃s sit mot⁹:siue nũerus alicui⁹ mo/tus. ¶ Et cũ verificauit cõsecutionẽ in hoc syllogis/mo:incepit ĩducere opĩones antiquoꝝ:⁊ dixit:sed vi demus oẽs p̃ter vnũ ⁊c̃.i.⁊ sermo eius in hoc est ĩtel lectus ꝑ se:⁊ apparet:q² antiq ꝑcipiebãt tp̃us eẽ eter nuȝ:sȝ nõ ꝑcipiebãt ip̃m seq motũ:⁊ iõ dixit Demo/critus dãdo rõneȝ ꝙ ĩpossibile est vt oĩa eẽnt gñãta: ex hoc ꝙ tp̃s est vna reꝝ:⁊ nõ est gñãtũ:⁊ si antiqui ꝑcepissent ꝙ tp̃s nõ eẽt ex̃ motũ:credidissent motũ esse eternũ. Platoni aũt accidit cõtrariũ:qð accidit antiquis:cõcessit eniȝ tp̃s sequi motũ celi:sed nõ cõ cessit ipsum esse eternuȝ: sed generatum. 10

Tp̃s fac̃ pri⁹ ⁊ posteri⁹ in reb⁹ q̃ nõ mo uent̃:in reb⁹ aũt q̃ mouẽt pri⁹ ⁊ posteri⁹ existit ꝑ se.

Per se notũ ẽ ꝙ tp̃s aut ẽ mot⁹ aut ꝯis motũ. Idem 12. met ꝯ. 29. ⁊. 4. physic. cõmen. 98.

Idẽ. 3. phy. cõmen. 31.

¶ Si igitur impossibile est ⁊ intelligere tem pus sine ipso nunc:nunc autẽ est medietas quedã: ⁊ principiũ ⁊ finẽ habẽs simul:pri/cipium quidẽ futuri temporis:finem prete riti. Tũc necesse est semper eẽ tempus. Vl timuȝ eniȝ finiti accepti temporis in aliquo ipsorũ nunc erit. Nihil enim est accipere in tempore preter nunc. Quare qm̃ est princi pium:⁊ finis ip̃m nũc:nec̃e est in ipsi⁹ vtra/qȝ eẽ semꝑ tempus. At vero si tempus est: manifestũ est:q² nec̃e est eẽ: ⁊ motuȝ. Si/quidẽ tẽpus est passio quedã motus.

Nihil ẽ acci pe i tp̃e p̃ter nunc.

Tp̃s est q̃dã passio mot⁹.

¶ Et etiaȝ si ĩpossibile est vt sit tempus:aut vt intelligat̃ extra instans:⁊ instans est me/dium est mediũ:⁊ est principiũ:⁊ finis. sed p̃icipiũ temporis futuri:⁊ finis temporis preteriti:necesse est vt tempus sit eternum. Qm̃ si fuerit acceptũ vltimũ tempus post qð nõ est tempus:necesse est vt sit in aliqua

hora

hora. Qm̄ ipoſſibile eſt vt in tꝑe ſit aliquid oīno niſi inſtans. Et qm̄ inſtans eſt principiū ⁊ finis: neceſſe eſt vt ex vtraqꝫ parte ſit tp̄s. Et ſi ex vtraqꝫ parte ſit tp̄s: manifeſtū eſt vt motus ſit etiā. Tempus enim eſt aliquod accidentium motus.

11 ¶ Cū declarauit ꝙ neceſſe eſt ſi tp̄s ſit vt ſit motꝰ. ſ. motꝰ cuiꝰ nūerus eſt tp̄s: icepit declarare tp̄s eē eternū: ⁊ ꝓpoſuit ad h̄ duas ꝓpōnes. ¶ Quarū vna eſt ꝙ inſtās nūq̄ʒ iuenit̄ niſi in tꝑe. ¶ Et ꝙ ipoſſe ē tp̄s eſſe extra inſtās. ¶ Et cā in h̄ eſt: q̄ꝛ inſtās facit tp̄s: ⁊ iō q nō ꝑcipit ad minꝰ duo inſtātia nō ꝑcipit tp̄us. ¶ Et iō cū poſuit ꝙ ipoſſe eſt tp̄s eſſe extra inſtans: ⁊ cū poſitū eſt: poſitū eſt tp̄s: ꝯiūxit huic aliam ꝓpōnē. ſ. ꝙ inſtās eſt p̄nᵐ futuri ⁊ finis p̄teriti: ⁊ iſta ꝓpō eſt māifeſta ꝑ ſe. Inſtās. n. eſt aliq̄d q̄ð accipit itellectus ꝓ dr̄ia iter p̄teritū ⁊ futurū. ſ. priꝰ ⁊ poſteriꝰ in motu. Et cū nā inſtātis eſt iſta: manifeſtū ē: ꝙ ipoſſe eſt imaginari inſtās q̄ð nō eſt finis p̄teriti: ⁊ p̄nᵐ futuri. ¶ Et cā in h̄ eſt: q̄ꝛ nihil inuenit̄ de tꝑe in actu niſi iſtās. ¶ Et cū hoc ipoſſe eſt demr̄ari: ſicut demōſtrat̄ pūctus: q̄ꝛ cū demr̄at̄ trāſit ſtatī. ¶ Et nullus pōt imaginari inſtās eē p̄nᵐ futuri abſqꝫ eo ꝙ ſit finis tꝑis p̄teriti: aut finē p̄teriti abſqꝫ eo ꝙ ſit p̄nᵐ futuri: niſi extimet̄ tp̄s exiſtere. q. lineā rectā: ⁊ imorari in h̄ ē ſupfluū. ¶ Et cū poſuit iſtās eē p̄nᵐ ⁊ finē: icepit declarare q̄uo ſeq̄t̄ ex hoc: vt tp̄s ſit eternus. ¶ Et dixit: finis. n. tꝑis vltimi poſt q̄ð nō eſt tp̄s cū fuerit acceptū: nece ē vt ſit in q̄buſdā inſtātibꝰ. i. qm̄ p̄nᵐ tꝑis añ q̄ð aduerſariꝰ dicit nō eē tp̄s: nece eſt vt ſit in inſtāti: ⁊ ſil'r finis poſtq̄ʒ aduerſariꝰ fingit non eē tp̄s: nece eſt vt ſit ēt in inſtanti: ⁊ ſic necio añ tp̄us erit tp̄s: ⁊ poſt tp̄s tp̄s. ¶ D. d. ipoſſe eſt. n. ⁊c. i. ⁊ nece eſt vt extremitas tꝑis ſit in inſtāti: q̄ꝛ ipoſſe eſt iueniri ex tꝑe aliq̄d in actu niſi inſtās. ¶ Et verificatio q̄ōnis eſt: qm̄ nece eſt ſi inſtans fuerit acceptū: aut demr̄at̄ in actu: ſicut demr̄at̄ pūctus: aut nō demr̄atur. Si demr̄at̄ deſtruit̄ nā tꝑis: motꝰ. n. deſtruetur necio: ⁊ ſi fuerit ipoſſe ipm̄ demōſtrari niſi in motu: nece eſt vt añ ip̄ʒ ſit motꝰ. Et ſi nō: tūc erit acceptū q̄eſcēs: ⁊ tūc erit q̄ſi pūctꝰ nō inſtās. ¶ Et vl'r oē q̄ð diuidit motū: nece eſt vt añ ipm̄ ſit motꝰ: ⁊ poſt ipm̄ ſit motꝰ. ¶ Et cū poſuit ꝙ extremitas tꝑis q̄ð ponitur gn̄ari: aut corrūpi: nece eſt vt ſit in inſtāti: dixit: ſi igit̄ inſtās ⁊c. i. ſi igit̄ extremitas tꝑis q̄ð ponitur gn̄atū ⁊ nouū. ſ. ꝙ añ ipm̄ nō eſt tp̄s: ⁊ inſtās eſt p̄nᵐ tꝑis futuri ⁊ finis p̄teriti: nece eſt vt ex duobꝰ terminatis ad ip̄ʒ ꝯponat̄ tp̄s: ⁊ ſic añ ipm̄ erit tp̄us ⁊ poſt ipm̄ tp̄s. ¶ D. d. ſi igit̄ fuerit. i. ſi igit̄ ex iſtis duobꝰ termiatis ad ip̄ʒ fuit tp̄s: manifeſtū eſt ⁊c. i. ⁊ cū declaratū ſit ꝙ in duobꝰ terminatis cuiuſlibet inſtātis ſit tp̄s: ⁊ tp̄s eſt ꝯn̄s ⁊ ipartibile a motu. Manifeſtū eſt ꝙ in duabꝰ ꝑtibꝰ cuiuſlibet iſtātis eſt motꝰ. Ergo motꝰ eſt釈 eternꝰ necio. ¶ Et forte ſcit̄ de hac demonſtratiōe h̄ ꝙ motꝰ eternꝰ eſt motꝰ diurnꝰ. Declaratū eſt. n. ī 4° ꝙ tp̄s nō ſeq̄t̄ p̄ ⁊ eēntial'r niſi hūc motū.

Inſtās ē p̄ncipiū futuri ⁊ finis p̄teriti. Idem. 4. phy. 125.

Nihil iuenit̄ de tꝑe i actu niſi iſtās.

Qꝛ ipoſſe ſit aliq̄d i tꝑe ad iuēire i actu niſi iſtās.

Quarto ph. 130. ⁊ 132.

¶ Eadē aūt rō eſt ⁊ de eo q̄ð icorruptibilis ſit motꝰ: ſic̄. n. in eo ꝙ fiat motꝰ accidit priorē quādā eē mutationē priā: ſic h̄ poſteriorē poſteriori. Nō. n. ſil' q̄eſcit q̄ð mouet̄: ⁊ q̄ð eſt mobile: vt q̄ð cōburit̄: ⁊ q̄ð cōbuſtibile eſt. Contingit enim cōbuſtibile eſſe q̄ð nō comburitur: neqꝫ motiuū ⁊ mouens.

¶ Et iſte idē ſermo dicit̄ in hoc ꝙ motꝰ non corrūpit̄. Qm̄ ſicut cōtingit dicētibꝰ motū generari: vt trāſmutatio aliq̄ p̄cedat primā trāſmutationē. Ita cōtingit hic vt aliq̄ tranſmutatio ſit poſt vltimā trāſmutatōē. Qm̄ aliq̄d ceſſare a motu ⁊ ceſſare ab h̄ ꝙ inatū eſt moueri nō ſunt inſil'. V. g. vt ꝯburat̄: ⁊ vt ſit inatū cōburi. Qm̄ ipoſſibile eſt vt ſit innatū cōburi abſqꝫ eo ꝙ cōburat̄. Neqꝫ ēt aliquid ceſſare ab hoc vt ſit innatū mouere ⁊ ceſſare a mouere erunt inſimul.

¶ Ideſt ⁊ ꝑ illud ꝑ q̄ð fuit declaratū: ꝙ p̄mꝰ motꝰ eſt eternꝰ ⁊ nō gn̄atꝰ declarabit̄ ip̄ʒ nō corrūpi. ¶ Qm̄ ſicut ꝯtingit expoſitiōe eiꝰ ꝙ p̄mꝰ motꝰ ſit nouus: vt nō ſit p̄mꝰ: ſʒ añ ip̄ʒ ſit trāſmutatio p̄or: ſil'r ꝯtigit ſi poſuerimꝰ ꝙ p̄mꝰ motꝰ corrūpit̄: vt poſt corruptionē p̄mi motꝰ ſit motꝰ. ¶ Manifeſtū eſt ꝙ ſi p̄mꝰ motꝰ corrūpit̄: ꝙ poſt ip̄ʒ nō erit motꝰ: q̄ueadmodū non erat añ. g̊ ſi poſuerimꝰ ipm̄ gn̄ari erit añ motus: ⁊ ſi corrūpi erit poſt. ¶ D. icepit decl'are q̄uo ꝯtingit vt poſt corruptionē p̄mi motꝰ ſit alius motꝰ. ¶ Et dixit qm̄ ceſſare aliq̄d ⁊c. i. qm̄ ſi p̄mꝰ motꝰ geuerit quiete: in qua ipoſſe erit vt illud q̄ð mouebat̄ moueat̄ poſt. Neceſſe eſt vt poſt q̄etē moti fiat in eo aliq̄ diſpō q̄ faciat ipm̄ nō moueri poſt. ¶ Et iſta diſpō necio ē motꝰ aut aliq̄d ſeq̄ues motū. ⁊ ſic poſt p̄ᵐ motū erit motꝰ: q̄ð eſt ipoſſibile. ¶ Et ſil'r ſi ceſſauerit p̄mus motor a mouere: ꝯtinget vt añ ipm̄ ſit alius motor: qui dedit ei diſpoſitionē: per quā fuit impoſſibile vt moueret poſtq̄ʒ erat poſſibile. 12 2

¶ Et corruptibile igitur idigebit corrūpi vt corrūpat̄: ⁊ hꝰ corruptiuū iterū poſteriꝰ. Et corruptio. n. mutatio q̄dā ē. Si igr̄ h̄ ipoſſe eſt: manifeſtū ē ꝙ ē ꝑpetuꝰ motꝰ. Sʒ nō aliq̄n q̄dē erat: aliq̄n q̄dē nō. Et nāqꝫ hoc aſſimilat̄ ſic dicere: figmēto magis.

¶ Et ēt nece ē vt corrūpēs corrūpat̄ q̄n corrūpet: ⁊ ꝙ illud q̄ð corrūpit iſtud corrūpat̄ ēt poſtq̄ʒ corrūpit illð. Corruptio. n. ē aliq̄ trāſmutatio. Et ſi h̄ eſt ipoſſe declarabit̄ ꝙ motꝰ eſt eternꝰ: ⁊ ꝙ nō ē q̄n̄qꝫ ⁊ q̄n̄qꝫ non. Et ꝙ ſmo dicētis h̄ magis aſſil'at̄ ſtulto.

13 ¶ Cū decl'auit ꝙ p̄mꝰ aut p̄mi motꝰ nece eſt vt ſemꝑ fuerint: ꝓꝑ h̄ ꝙ illud q̄ð mouet̄ illo motu: aut illa q̄ mouent̄ illis motibꝰ ſi motus eoꝝ fuerit noui abſq̄ʒ eo ꝙ p̄cederet eos motꝰ: nece ē alterū duoꝝ: aut illð q̄ð mouet̄ illo motu ſit gn̄atū aut eternū: ⁊ manifeſtū eſt: ꝙ ſi fuerit gn̄atum: nece eſt vt añ p̄ᵐ motū ſit aliꝰ motꝰ: ⁊ añ illū aliꝰ: ⁊ cū p̄mꝰ non erit: nō erit vltimus. Et ſi illð q̄ð mouet̄ p̄ motu fuerit eternū: ⁊ poſtea gn̄aret̄ ſuus motꝰ poſtq̄ʒ non fuit: nece eſt vt añ p̄ᵐ motū ſit motꝰ: ⁊ añ p̄ᵐ motorē ſit motor: q̄ð ē ipoſſe. ¶ Et cū declarauit h̄: vult declarare ꝑ iſtā viā ꝙ ipoſſe eſt vt motꝰ vltimꝰ ſit: ita ꝙ poſt illū nō moueat̄ aliq̄d ꝑ illā eandē viā ꝑ quā declarauit vt primus motꝰ ſit p̄or ſʒ tp̄s ceteris motibus. Illud. n. q̄ð mouet̄ hoc motu vltio: nece eſt vt ſit aut eternū: aut corruptibile. Si corruptibile hēbit corrumpēs: ⁊ re

 finiti ad infinitum nō est pportio ... 134

uertet̃ qō de isto corrūpēte: vtrū sit eternū: aut habȝ corrūpēs. Si igit̃ est corruptibile erit necesse vt sic pcedat in infinitū: qō est ipol'e. Ergo necesse est vt illud qō mouet̃ vltio motu sit eternū. Si igit̃ fuerit eternuȝ: ꝛ motor illius sit eternus reuertet̃ qō in eo: qua de cā motor etern⁹: ꝛ motū eternuȝ semp fuerit in hac dispōne. s. hoc mouere ꝛ hoc moueri: ꝛ postea cessauerūt a motu postq̄ȝ fuerūt in motu tpe īfinito Ergo illic est nečiuȝ vt añ pᵐ motū: ꝛ pmā rē motaȝ ꝛ pᵐ motorē sit mot⁹ prior: ꝛ motor prior: ꝛ motū pri⁹ qō est ipossibile. ℂ Sȝ tacuit hoc ꝯdiuidēs vltimū de duob⁹ ꝯdiuidētib⁹ sup q̄ fundauit hāc demōstrationē: cū iaȝ induxerat ipsuȝ in gnōne motus. ℂ Et cū compleuit hoc in positiōe eius: ꝙ illud qō mouetur hoc motu vltimo est corruptibile: est illō qō abbreuiabit in pōne eius: ꝙ illud qō mouet̃ p motu ē gnātū. s. ꝙ añ generās est generās: ꝛ pcedit̃ sic in īfinitū. ℂ Et ideo compleuit hūc ꝩmonē dicēdo: ꝛ cuȝ hoc fuerit īpossibile: māifestū est ꝛc. ℂ D. d. ꝛ ēt necesse est vt corrūpens ꝛc. i. ꝛ si aliqs posuerit ꝙ illud qō mouet̃ vltimo motu est corruptibile: ꝛ illud qō corrūpet ipsuȝ est corruptibile ab alio corrūpēte: ꝛ illud ab alio pcedet̃ sic in īfinitū: qō est impossibile. ℂ Ergo necesse est vt illud qō mouet̃ vltimo motu sit eternū: ꝛ cū fuerit motū eternū: ꝛ motor eternus: necesse est vt motus illi⁹ sit īcorruptibilis: sicut fuit ingnābilis. ꝛ si nō: qua de cā cessabit a motu illō qō semp fuit in motu: ꝛ ista expositio est vera.

Non oportet affirmare solū sꝫ cām dicere

ℂ Silr aūt ꝛ dicere ꝙ aptū natū esse est sic: ꝛ hoc oȝ opinari eē principiū: sicut vr̃ Empedoclem vtiqȝ dicere ꝙ tenere ꝛ mouere amicitiā in parte ꝛ discordiā inest rebus ex necessitate: quiescere aūt mediū.

ℂ Et ꝩmo dicentiū hoc magis assimilat̃ figmento: ꝛ silr eius qui dixit ꝙ sic dȝ currere nā rerū. Et qui existimauit ꝙ principiū est illud de quo diximus ipsum eē: ꝩm ꝙ fecit silitudineȝ Empedocles de dñio amicitie: ꝛ litis hui⁹ qñqȝ: ꝛ hui⁹ qñqȝ q̄ mouēt res nečio: ꝛ quies existit interiȝ in tpe.

14 ℂ Idest ꝩmo dicētiū ꝙ mot⁹ nō fuit añ: ꝛ postea fuit est silis sermonib⁹ fictis: ꝛ silr sermo dicentiū ꝙ ges ꝛ trāsmutatio succedūt sibi in oib⁹ entib⁹: ꝛ ꝙ nā totius entis moti facit B: nō qr est aliqd qō sit cā illi⁹ est. s. sermo fingētiū. ℂ Et silr sermo dicētiū sermonē similē sermoni Empedoclis: ꝙ pnciᵐ ꝩm ꝙ est necessariū ad eē: aut pnª ꝯtraria facit alterū ꝯ̄rio in aliqua hora. Et nō facit alterū absqȝ eo ꝙ illic nō sit cā cogēs ipȝ ad B. Qr pnᵐ nō hȝ cāȝ est ꝩmo silis ēt figmēto. Ex isto ꝩmōe ēt ꝓuenit vt mot⁹ sit sine motore. ℂ Et cū dixit: ꝛ q existimauit ꝙ pnᵐ ꝛc. ꝛ intēdit nāles existimātes ꝙ pᵐ pnᵐ gnāns entia pol'e est in eo ꝩȝ ꝙ est pnᵐ sil'e. s. ꝩmōi Empe. q posuit pnᵐ entiū amicitiā ꝛ litē: ꝩm silitudinē amicitie ꝛ litis exñtib⁹ in hoib⁹. s. queādmoduȝ amicitia cōgregat hoies: lis aūt segregat: ita in entib⁹ sūt ēt duo silia istis. s. amicitia nālis ꝛ odium nāle. Ita ꝙ qñqȝ mouet alterū: ꝛ qñqȝ reliquū ad ꝯ̄riū ei⁹: ad qō pᵐ mouebat. Et gesē in tpe qō est iter has duas actiōes ꝯ̄rias absqȝ eo ꝙ illic sit causa cogens amicitiā agere in vna hora: ꝛ litem agere in alia: cū sint principia necessarie actionis ꝛ essentie. ℂ Et iste sermo est etiā similis figmēto. sequitur. n. ex eo vt motus sit sine motore.

ℂ Fortassis aūt ꝛ vnū principiū faciētes sicut Anaxagoras sic vtiqȝ dicerent. At vero nihil inordinatū est eorū q̄ nā ꝛ ꝩm nām sunt. Natura. n. cā ois ordinationis est. finitum aūt ad infinitū nullā rationē hȝ. Ordinatio autē ois ratio est. In infinito autē tpe quiescere: ꝛ postea motū eē aliqñ: hui⁹ aūt neqȝ vnā differētiā eē: quare nūc magis q̄ȝ prius. Neqȝ iterū aliquā ordinationē habere nō iam nāe est opus. Aut. n. simplr se hȝ qō est nāe: ꝛ nō aliqñ quideȝ sic: aliqñ vero aliter: vt ignis qui fertur sursuȝ: nō aliqñ quidem sic: aliqñ nō: aut rōnē hȝ qō nō est simpliciter. Quare dignius est sicut Empedocles. ꝛ si alter aliqs dixit sic se habere in parte quiescere oē ꝛ moueri iterū. Ordinatiōeȝ enim iam quādā hȝ hmōi. Sed hoc opȝ dicentē nō affirmare solū: sed cām ipsius dicere: ꝛ nō apponere nihil: neqȝ velle dignitatem irrationabilē: sȝ aut inductionē: aut demonstrationē ferre. Hoc eniȝ nō sunt cause posite: neqȝ in hoc erūt amicitie: neqȝ inimicitie eē. Sed huius quidē cōgregare: illius vero disgregare. Si vero determinetur qō est in parte dicendū est: in qbus sic sunt: sicut qr est aliqd qō cōgregat homines amicitia: ꝛ fugiunt inimici adinuiceȝ. Hoc enim supponit̃ ꝛ in toto eē: videt̃ eniȝ in qbusdā sic. Qō aūt est: ꝛ per equalia tempora indiget aliqua ratione. Omnia autē existimare principium esse hoc sufficiens: qr semp est: aut sic: aut sic: non recte se opinari habet in quo Democritus reducit de natura causas qō sic: ꝛ prius factū est: ipsius aūt semper noluit principiuȝ querere dicens in quibusdam recte. Quod autē in oibus nō recte: ꝛ trigonū eniȝ semp habet duobus rectis angulos equales: sed tñ est aliqua perpetuitatis hmōi altera causa. Pricipiorū igit̃ nō est altera causa: sed perpetua sunt. Quod quidē igitur nullū tps erat: neqȝ erit qñ motus nō erat: aut nō erit tāta dicta sunt.

Nihil iordinatū ē eorū q̄ a nā ꝛ ꝩm nām.

Nā ē cā ois ordinatiōis. Finiti ad infinitū nulla est ratio.

Principiorū nō est altera causa.

ℂ Et forte ēt q ponūt pricipiū vnū: sic Anaxagoras rōcinat̃ tali rōne. ℂ Sȝ nihil oino nāle: aut currens cursu nāli est sine ordine. Natura enim est cā ordinis in oi in quo est. ℂ Et nō est de actiōe nāe aliquo mō vt oia sint quiescētia tempore infinito ꝛ post moueant̃ qñqȝ. Et nulla dr̃ia est in hoc oio faciens ꝙ motus sit magis nūc q̄ȝ añ. Et nullus ordo erit in hoc aliquo modo. Quod

Natura est cā ordinis

enim

enim currit ſm naturā: aut erit vniꝰ modi: ita ꝙ nō fit quādoqꝫ tale: ⁊ qn̄qꝫ tale. V.g. ꝙ ignis aſcendit ſuperius naturaliter: abſqꝫ eo qꝺ quādoqꝫ eſt aſcēdēs: ⁊ quādoqꝫ nō: aut ſi nō fuerit ſemper vnius modi ꝯſeruabit aliquā proportioneꝫ. ¶ Et ideo ſermo Empedoclis eſt melior. ſ. ꝙ totuꝫ quieſcit quādoqꝫ deinde mouet̄. Iſte enim ſmo facit aliquē ordinē. ¶ Sꝫ deberet dicēs hūc ſermonē nō eē contentus in dicēdo illū narratione tm̄. Sed deberet dicere rōneꝫ eius: ⁊ non deberet aliquid ponere ſine aliqua ratione: ſed aut inductiōe: aut demōſtratiōe. Iſta eniꝫ poſita nō ſunt cauſe: nec iſte etiā: ſed alie res ſunt per amicitiā: aut per liteꝫ: ⁊ illa congregat ⁊ iſta ſegregat. Et ſi hec duo ſint determinata in aliquibus duobꝰ diuerſis: opꝫ dicere illa duo que ſunt: ſicut eſt determinatū in oībus ꝙ illud qꝺ ꝯgregat eos eſt amor: ⁊ ꝙ inimici ſunt illi qui fugiunt ſe adinuicē. Ponit enim ꝙ in toto etiā eſt talis curſus: ⁊ dicūt qm̄ hoc exiſtit in quibuſdā rebus. ¶ Sꝫ hoc exiſtere in temporibꝰ equalibus etiā indiget rōne verificāte illud. Et vl'r exiſtimare ꝙ principiū ſufficiens in hoc eſt ꝙ ſemper talis eſt curſus: ⁊ ꝙ ſemper talis erit: nō eſt rectū. ¶ Et hoc eſt illꝺ adquod reddit Democritus cauſas in natura. ſ. ꝙ primus fuit ⁊ non finxit. Et nō oꝫ querere qualiter ſemper fuit principium: ⁊ hoc iudiciū in quibuſdā rebus nō eſt veruꝫ. Triangulus eniꝫ ſemper hꝫ angulos equales duobus rectis. Sed pn̄cipiū eſt ad hāc rem eternam. Principia vero non habent alias cauſas: ⁊ ſunt eterna.

15 ¶ Cum deſtruxit ſermonē dicentiū ꝙ motus incepit poſtꝙ̄ non fuit oīno: ⁊ corrumpet̄ corruptiōe poſtꝙ̄ nō erit motus omnino: ⁊ ſermonē dicentiuꝫ ⁊ ipſuꝫ quieſcere quādoqꝫ: ⁊ quādoqꝫ moueri. ⁊ dixit: ꝙ ratiocinatio illius in hoc non eſt ratiocinatio. ſ. hoc qꝺ dixit: ꝙ nō eſt querendū de pn̄cipio: quare facit hoc in aliqua hora: ⁊ nō facit hoc in alia: qꝛ quare eſt: eſt querere cauſam: ⁊ pn̄cipium nō habꝫ cauſam: qꝛ eſt nec̄iuꝫ. ¶ D. ⁊ forte illi qui ponunt pn̄cipiū vnū ⁊c. .i. ⁊ forte illi qui dicunt vnū pn̄cipiū eē: ⁊ ꝙ ſemper fuit quieſcēs: ⁊ deinde incepit mouere: ratiocinātur etiā ex hoc per rōnē Empedo. ⁊ eſt: ꝙ in pn̄cipio nō eſt querēdū quare: qꝛ eſt neceſſariū in eſſe. ¶ Et cū di. ꝙ ratio Anaxa. eſt quoquo modo ſimilis ſermoni Empedoclis: ſed debilior: incepit declarare debilitatem ſermonis Anaxa. ⁊ dixit: ſed nihil oīno ⁊c. ⁊ intendit per ordinē vt curſus eius ſit vnius modi: aut modoꝝ diuerſoꝝ in tēporibꝰ determinatis: ⁊ ꝙ illꝺ qꝺ eſt vniꝰ modi ſit ꝑ vnā cām: ⁊ illud qꝺ eſt modis diuerſis i tp̄ibus diuerſis ſit ꝑ diuerſas cās q̄ reuertunt̄ etiā in ſe circulariter. ¶ D. d. ⁊ nā ē cā ordis: ⁊ iſta eſt rōcinatio ꝙ res nāles nō ſunt ex̄ ordinē. illꝺ eni qꝺ ē cā ordis eſt digniꝰ ordine: niſi raro ſit ex̄ ordinē caſualiter. ¶ D. d. ⁊ nō eſt de actiōe nāe ⁊c. i. ꝙ in his duobꝰ ſmonibꝰ ſunt duo ꝓpinq̄ vel ꝯ̄ria ꝯiuncta fundamētis nālibꝰ: quoꝝ vnū eſt vt aliqd ſit poſſibile tp̄e infinito in p̄terito ⁊ poſt erit in eē. Res. n. geſcētes tp̄e īfinito: aut habēt nām vt moueant̄: aut nō. Si igit̄ hn̄t nām vt moueant̄ qn̄ quieſcūt violēte: ⁊ motus violētus: ⁊ tp̄s motus violenti impoſſibile eſt vt ſit maius ꝙ̄ tp̄s nāle: nedū ꝙ ſit tp̄e īfinito. Potētia enim illiꝰ in quo eſt potētia exit in tp̄e īfinito: vicibꝰ infinitis nec̄io: aliud aūt qꝺ eſt etiā ex̄ nāꝫ. In hac opinione eſt ponere motū ⁊ motorē exiſtētia tēpore infinito: ⁊ motorē nō mouere: ⁊ motū nō moueri: ⁊ poſt incipe in motu in aliqua hora abſqꝫ eo ꝙ illic fuit cauſa per quā moueret i illa hora ⁊ nō p̄us.

Illꝺ qꝺ ē cā ordinis eſt dignius ordie.

Impoſſibile eſt motꝰ violēti tp̄s maiꝰ eſſe ꝙ̄ tēpus motꝰ nāl' ⁊c. Pro hoc vide p̄ ce. c. 15.

¶ Et iſta poſitio eſt ſimilis poſitiōi quam ponūt loquētes noſtre legis. ¶ Sꝫ qꝛ ponunt motorē mouere volūtarie: ideo vident̄ magis ſuſtētari ꝙ̄ q ponit ipm mouere naturaliter. ¶ Nālia eni vident̄ habere ordinē terminatū. ſ. currere eodē mō: aut ſemper aut frequētius. Illa aūt quoꝝ pn̄cipiū ē volūtas vident̄ diuerſificari ⁊ nō ſeq eūdē modū actus. ¶ Sꝫ ſicut diximꝰ ꝙ mouēs mouet̄ poſtꝙ̄ non mouebat: aut moueret poſtꝙ̄ nō mouebat. Neceſſe eſt tūc aliquā ꝓportionē fieri iter ipꝫ ⁊ motū q̄ añ nō erat: ⁊ ſi nō: nō magis moueret i hoc tp̄e poſito ꝙ̄ in alio. Et ſi nō: nō eēt aliud ſicut dicimus niſi p̄ñtia tp̄is: imaginari. n. tp̄s ē trāſmutatio ſequēs trāſmutationē. ſ. imaginari p̄ñtiā illius. ¶ Et nos dicimus ꝙ voluntas: qꝛ querit actionē volūtariā: querēdū eſt queadmodū impoſſibile eſt vt volūtas noua depēdeat de actiōe antiq̄: ⁊ volūtas antiq̄ depēdeat de actiōe noua. ¶ Et nos dicimꝰ ꝙ apparet ⁊ apparebit īpoſſibile eē vt actio noua fiat ꝑ voluntatē antiquā: niſi ſit actio antiqua media. Volūtas. n. nō poſtponit facer̄ qꝺ intēdit: niſi propter eēntiam alicuius intētionis in re intēta q̄ non erat in tp̄e voluntatis. Et ſi nō eēt neceſſe vt illud qꝺ ē voluntatuꝫ eēt cum voluntate. Cuꝫ igit̄ poſuerimus voluntateꝫ eē in qua poſſibile poſtponi volūtatū: hoc erit ꝓpter ex̄ñtiā alicuius qꝺ nōdū erat. ſ. ꝑꝑ ꝯfectum alicuius cauſe: aut alicuius diſpoſitionis: neqꝫ erit tempus: neqꝫ aliud cum iam poſuimus ꝙ iſta voluntas ē p̄mus motuū. ¶ Manifeſtum ē ꝙ tunc voluntatū oꝫ eē cum ea. Si igit̄ poſuerimus ipſam eē antiquam voluntatum erit antiquū. ¶ In quo igitur iſtoꝝ duoꝝ fundamentoꝝ poſſunt aliquid negare loquētes. ¶ Fundamētum autē dicēs: ꝙ voluntatū nō poſtponit̄ tēpore voluntati: niſi ꝓpter hoc ꝙ aliquid deficit in voluntato: ⁊ eſt ſalteꝫ preſentia tēporis. Impoſſibile eſt vt negetur ab homine per ſuam intrinſecam rationem: ſꝫ ſi negetur erit per extrinſecā. ¶ Scḋm autem fundamentum ⁊ eſt ꝙ ante iſtam voluntatē ſm ꝙ eſt prima nō eſt tranſmutatio cōceditur ab aduerſarijs. ſ. a loquētibꝰ. ¶ Si igitur fuerit dictū ꝙ iſtud eſt iudicium volūtatis noue in antiqua: aut poſtponi poteſt ſine cauſa. ¶ Dicemus interrogādo: non conceditis ꝙ preſentia tēporis eſt cauſa in eſſendo voluntatū: ergo hic eſt cauſa. ¶ Si igitur dixerint ꝙ tempus etiā inuenitur ex illa antiqua volūtate reuertetur queſtio ſuper illos in factura illius tēporis. Tempus quod fit poſtꝙ̄ non fuit īdiget tempore in quo non fiat: ⁊ per quod approprietur ſua factio: ⁊ determinetur: ⁊ ſi nō: eſſet ſemꝑ: ⁊ hoc manifeſtū eſt ꝑ ſe.

Digreſſio.

Contra ſaracenos ponentes motorē ⁊ motuꝫ tp̄e īfinito ⁊ nō mouere.

Rōnes Auroys qbꝰ ꝓbat ꝯ̄ xp̄iāos iudeos ⁊ ſaracenos ꝙ a volūtate āti q̄ nō p̄t noua actio ꝓuēire.

Nullus ꝑ rōneꝫ ſuā itrinſecaꝫ negare pōt ꝙ volitū poſtponatur volūtati: niſi ꝑꝑ ꝯfectū aliquē i volito.

Remouet tacitā rñſionē.

prinm no hēt causā quare hoc faciat

Dubium.
Solutio.

¶ Et si fuerit dcm̄ quō possʒ inueniri noua actio s̄ʒ
hāc opionē ab antiq̄ volūtate. ¶ Dicem⁹ mediante
moto antiquo a volūtate antiqua. Istud.n.motū ap
ꝓpinquabit alicui ꝛ distabit ab aliq̄:ꝛ sic erit cā ge
tis ꝛ motus aliquoꝝ cū hoc ꝙ est eternū. ¶ Et etiā
si fuerit h volūtas antiq̄ q̄ antecedit volūtatē nouū
sine meditatiōe motus:nec̄e est vt suuʒ volūtatum
nō postponat ab eo:donec ds̄inat in īfinitū:ꝛ h eēn/
tial'r ꝛ nō accn̄tal'r. ¶ Qm̄ g ponit volūtatū nouuʒ
īuenīri a volūtate antiq̄ mediāte motu:nō ꝯtigit ei
vt volūtas p̄cedat volūtatū tp̄e īfinito nisi p accn̄s:
ꝛ h maīfeᵐē exercitātib⁹ī cognitiōe ei⁹ qd̄ ē eēntia/
liter:ꝛ ei⁹qd̄ ē accn̄tal'r. Et si ī hac ꝑpōne n̄ distiguat
illd̄ qd̄ ē eēntial'r ab eo ꝙ ē accn̄tal'r erit sophistica.

Uoluntatē p̄cedere volūtū tempore.

Infinito essential'r ē im possibile:per ac̄ n̄s vo est necessariū.

¶ Et ex h habuerūt loq̄ntes nr̄e legis p īpol'i ꝙ in
eodē subo succedāt sibi facta īfinita. Singūt.n.ꝙ si
gnātū fuerit in eo ꝯtinget ip̄m nō eē:nisi p̄cedāt ip̄ʒ
facta īfinita:ꝛ dicūt ꝙ est ipol'e. ¶ Nos aūt dicim⁹
ꝙ est ipol'e eēntial'r:nō accn̄tal'r.s.ꝙ cū aliqd̄ agens
fuerit:cui⁹ eē nō hʒ initiū:ꝯtingit ꝙ actiōes ei⁹ non
hēant initiū. Uñ accidet vt añ quālibʒ actionē eius
sit actio:ꝛ ante quālibet actionem eius sint actiones
īfinite:sed per accidens:nō q2 quedā sunt nec̄arie in
eē quoꝝdā. ¶ Qm̄ si ita eēt ꝯtigeret vt ñ īueniret
ex eis aliqd nisi post desitionē īfinitoꝝ:qd̄ est īpol'e.
¶ Cū igr̄ loquētes accepunt loco ei⁹ qd̄ est p accn̄s
illd̄ qd̄ est eēntial'r:dixerūt ipossibile eē facta nō ha
bere p̄mū ꝛ est pol'e p accn̄s:imo eē nec̄iū ex h ꝙ po
nit agēs:cui⁹eē nō hʒ p̄mū:sed est īpossibile eēntia/
liter:vt actiōes īfinite sint nec̄ie in eē nouā actionē.

verū eet si necco ageret ex natura

¶ Et iā Arist.dixit h apte in 5° isti⁹libri cū fuit per/
scrutatus:vtꝝ motus hēat motū:ꝛ gnātio gnātiōeʒ.
Et sil'r in 2° lib.de gnātiōe cum ꝑscrutatus ē de fini
tate elr̄torum. ¶ Et verificatio sermonis in agente
volēte:ē ꝙ agēs ꝛ mouēs vl'r est illd̄ ex quo ꝓuenit
mouere:ꝛ actio ꝓueniēs ex eo dr̄ motus ꝛ mouēs:qd̄
est hꝰ ē duob⁹ modis:mouēs qui mouet absq̄ʒ eo ꝙ
p̄cedat ip̄m appetit⁹:aut volūtas:aut desideriū:aut
q̄uocūq̄ʒ volueris appellare:ꝛ hoc mouere dr̄ nāle:ꝛ
mouēs a quo ꝓcedit appetitus:ꝛ volūtas ad mouen
dū:ꝛ dr̄ actio volūtaria. ¶ Et est manifestū ꝙ istud
mouēs mouet p̄ a volūtato:aut ex imaginatiōe illi⁹:
aut ex p̄n̄tia illius:ꝛ iste motus dr̄ appetitus. ¶ Ois
igit motor a quo p̄cedit appetitus ad mouere ē mo/
tor vno mō:ꝛ mouēs alio mō. ¶ Et cū h sit positū
dicamus ꝙ ois volūtatis noue mouere:qd̄ seq̄t ip̄aʒ
a volēte est nouū nec̄io. Et ois volūtas antiq̄ moue/
re:qd̄ seq̄t ipsaʒ a volēte est antiquū nec̄io. ¶ Qm̄
si fuerit nouū:nec̄e est vt istud mouere p̄cedat appe
titus ad ip̄ʒ īfinitū:q̄re igit iste appetit⁹ fuit cā mo/
tiōis in aliq̄ hora:ꝛ nō in alia cū sit eiusdē dispositio
nis. Necesse ē igit vt ab h appetitu nō ꝓueniat mo/
uere oīo:aut vt ꝓueniat ab eo semp:aut vt sit illic
appetitus nouus:q est cā nouitatis motiōis volētis
ad volūtatū nouū. ¶ Et h ꝯtigit nec̄io ex hac posi/
tiōe ꝙ mot⁹ volūtatis a volēte:seq̄t appetitū ꝛ vo/
lūtatē volētis. Si igit nec̄e fuerit h eē motorē anti/
quū vel volūtatē antiquā:nec̄e est vt appetitus eius
sit antiquus:ꝛ suū mouere sit antiquū:ꝛ suū volūta/
tū sit antiquū:sine p̄ncipio:ꝛ sine fine. Qm̄ si volun
tatū desierit ds̄inet volūtas:ꝛ si desinet volūtas ds̄i/
net appetitus:qd̄ nō pōt eē in volente antiquo:ꝛ vo/
lūtate antiq̄. ¶ Et vl'r demōstratio Arist.est vl'is oī
motori q ponit p̄mus:siue fuerit positus p appetitū:
siue nō.s.ꝙ ipole est vt agat in aliq̄ hora ꝛ nō i alia.

5.ph.t.c.13.ꝛ p̄ celi.cō.22. Idē.j.h.cō.47.

Mouens est duplex

Uide drīaʒ īter agens et mouēs.t.cō.45.p̄ de gn̄atione.

Mouēs dupliciter.

De appetitu vid̄ p̄ ph.c.si

Q2 tūc erit illic motor p̄or ip̄o. ¶ Et ꝙ dicūt loquē
tes ꝙ voluntatū nouū nō postponit a volūtate anti
qua:nisi q2 volūtas antiqua pēdet cū eo in hora ter/
minata. ¶ Qm̄ si appetitus q facit mouere nō pen/
det cū eo:nisi in hora termiata:nec̄e est vt apud pre/
sentiā illi⁹ tp̄is sequat ꝙ mouere volētis seq̄tur ap/
petitū volūtati. Appetit⁹igit q facit mouere ē nou⁹
cū nouitate tp̄is:ꝛ sil'r mouere ꝛ nō ē appetitus anti/
quus. ¶ Aut dicamus ꝙ appetit⁹ nō fuit factū mo/
uere oīo:sʒ ex voluntate.s.ex se:aut fuit factū ex mo
uere antiquo:sʒ nō opabat in motu ꝑꝑ defectū eius
qd̄ necessariū est in motu. Et cū illud fuit p̄sens post
.s.tēpus tunc aget mouēs:ꝛ mouebit motū. ¶ Hoc
igit mouere nō seq̄tur volūtatē in illo tp̄e. Indiget
igit motore priore ipso qui facit illud qd̄ est nec̄iuʒ
in factura voluntati. Et q̄rendum est in nouitate il/
lius rei necessarie eādem q̄ōnem:vtrū sit.s.ab agen
te volēte:aut nō volēte:ꝛ reuertet cōsecutio īpossi/
bilis a p̄n°. ¶ Et totū hoc est māifestū exercitato in
hꝰ demōstratiōibus ꝛ sano capite:ꝛ non impedito a
sermonib⁹sophistice p̄cedētib⁹positis:vt sunt opio/
nes mūdane. ¶ D.d.ꝛ nō est de actiōe nāe ꝛc̄.i.ꝛ nō
est natura īnata facere quiescere res naturales in q/
bus est tēpore infinito:ꝛ post mouebuntur sine aliq̄
causa noua:que facit eas moueri tūc magis q̄ʒ ī alio
tp̄e. ¶ Et hoc intēdebat cum dixit:ꝛ nulla differen/
tia est in hoc oīno ꝛc̄.i.dicens hunc sermonē nullam
drīam dat in entib⁹ in dispōne q̄etis ꝛ motus:sed in
eadē dispōne sunt apud quietē:ꝛ apud motū:qd̄ est
valde inopinabile. ¶ Et hoc qd̄ dixit:manifestū est
de diffinitiōe nature. Dictū est enim nām esse p̄rici/
piū motus ꝛ quietis. Necesse est igit aut ipsaʒ agere
in alteꝝ cōtrarioꝝ ꝯtinue.s.in motu:aut q̄ete:aut vt
agat vtrūq̄ʒ non ꝯtinue.s.quietē qñq̄ʒ:ꝛ motū qñq̄ʒ:
continuatio enim in successione istaꝝ duarum actio
num est ordinatio:ꝛ cursus in eadē dispōne. ¶ Et h
intēdebat cū.d.aut erit simplex ꝛc̄.i.ꝙ natura īnata
est in alteꝝ duoꝝuʒ.s.aut vt actio eius erit simplex ꝛ
vna.s.ꝙ facit alteꝝ cōtrarioꝝ tm̄:ꝛ hoc intēdebat p
simplex. Aut faciet duo cōtraria successiue: ¶ Et in/
tendebat declarare p hoc ꝙ sermo dicentium ꝙ oīa
erant quiescētia tēpore infinito:deinde mouebant:
est ꝸmo nō naturalis. Hoc enī nō videt eē de actiōe
nature. Necesse est enī in actionibus nature eē cōti
nuationē ꝛ eternitatē:aut in agēdo alterū contrario
ruʒ tm̄. U.g. vt motus ignis ad superius semp:ꝛ ter/
re ad inferius. Aut in agēdo duo ꝯtraria successiue:
sicut h qd̄ inuenit de generatione ꝛ corruptiōe cōse
quētibus motū solis:ꝛ alijs cōtrarijs sequētib⁹ istuʒ
motū. ¶ Et q2 Empedocles dicebat mūdū genera/
ri quādoq̄ʒ:ꝛ corrumpi quādoq̄ʒ ꝸm continuationeʒ:
di.ꝙ ꝸmo illius magis participat sermonibus natu/
ralibus. ¶ D.d.iste enim ꝸmo ꝛc̄.i.qui enim.d.istū
sermonē de mundo.s.ip̄ʒ moueri quādoq̄ʒ ꝛ quiesce
re quandoq̄ʒ.s.in tēporibus determinatis facit nām
habere aliquē ordinē inquātū agit illud qd̄ agit cō/
tinue:lʒ mutet de contrario in cōtrariū. ¶ Et dixit
aliquē ordinē:q2 ordo completus est agere alterum
contrarioꝝ continue. ¶ Et cū dixit:ꝙ iste ꝸmo ma/
gis cōicat cuʒ ꝸmonibus naturalibus.d.post hoc in
quo egredit ab eis. ¶ Et dixit:sʒ ōberet dicēs hunc
ꝸmonē ꝛc̄.i.sʒ dicēs hūc ꝸmonē deberet dicere aliq̄ʒ
rōnē p quā affirmaret ip̄ʒ:ꝛ aliq̄ʒ cām per quā esset.
Dicēs enim hoc deberet dare duo.s.demōstratiōeʒ:
q2 aut ꝑpter qd:aut vtrūq̄ʒ. ¶ Et h intēdebat cū.d.

sed dicere

Obiectio loquentium.

Solutio.

Expō alterius ptis text⁹.

Documentum

Lis ꝛ a[...] na nō iu[...] nisi ī aīa[...] ꝛ ꝑpuer[...] libus:no[...] inanimat[...]

Documentum

Cōplet⁹ordo ē agē alterū ꝯtrarioꝝ continue.

sed dicere cãm ⁊c̃. ⁊ opʒ sicut dixit dicentẽ aliquem sermonẽ affirmare ipʒ: aut ꝑ dm̃rationẽ: aut ꝑ inductionẽ: non ponere ipm sine aliq̃ rõne. ¶ Et ꝑ h̃ qḋ di. nõ ponere ipʒ: possumus intelligere ⁊ non ponere ipsaʒ opinionẽ. ¶ Et põt itelligi ⁊ cã opionis. Empedocles. n. cũ posuit opionẽ suã in hac itẽtiõe: ponere etiã debuit cãʒ opionis. ¶ D. d. ista enim posita non sunt cãe: ⁊ intẽdit illud qḋ posuit Anaxa. cũ dixit: ⁊ intelligẽtia: cepit distinguere mixtũ postꝗ̃ nõ distinxerat ipʒ tp̃e infinito: ⁊ ꝙ posuit ẽt Empedocles de amicitia ⁊ lite nõ sunt p̃me cause: iste. n. indigẽt causis. ¶ Et q꞉ cã quã Empedo. ḋdit in hoc nõ ẽ vera: nec põt euadere ab obiectiõibus. d. nec iste ⁊c̃. i. nec Empedo. ẽt dedit cãʒ veraʒ in hoc ꝙ mũdus q̃escit q̃ñq꞉: ⁊ mouet̃ q̃ñq꞉: cũ dixit: ⁊ cã istoꝝ duoꝝ motuũ ꝯrioꝝ i mũdo. s. in ꝯgregatiõe ⁊ segregatiõe partiuʒ est lis ⁊ amicitia. s. ꝙ amicitia ꝯgregat multa ⁊ facit ea vnũ: ⁊ lis segregat vnũ ⁊ facit ipʒ multa. ¶ Et cũ dixit ꝙ Empedo. nihil iducit hãc cãʒ: icepit dare corruptioneʒ isti⁹ cãe: ⁊ dixit: ⁊ si h̃ duo ⁊c̃. i. ⁊ si hec duo ꝯria sunt determiata in se: necesse ẽ vt illa duo in q̃bus existunt ex reb⁹ nãlibus sint determinata in se: cũ ipossibile est vt ꝯria sint in eodẽ. Quapꝑ opʒ dicentem hũc s̃monẽʒ determiare illa in q̃bus existit lis: ⁊ distinguere ea in q̃bus existit amicitia: sicut distinguit̃ hoc in hoĩbus: ⁊ vocare deberet moduʒ entiũ in quib⁹ est amicitia amicos: ⁊ in q̃bus est lis inimicos: sed hoc nõ potuit facere Empedocles in entibus. s. distĩguere eis istos duos modos. ¶ D. si distingueret nõ possʒ dare cãʒ in h̃ ꝙ mũdus totus cõgregat̃ quãdoq꞉: ⁊ segregat̃ quãdoq꞉: nisi ita ꝙ inimici reuertent̃ amici: ⁊ amici inimici. Qḋ igitur fingit falsum est ⁊ ex̃ nãʒ. ¶ Et intendebat ꝑ hoc ꝙ s̃mo ei⁹ cũ hoc qḋ ẽ ornatus nõ bñ sequit̃ similitudinẽ quã deberet seq̃: lis enĩ ⁊ amicitia nõ ĩuenit̃ nisi in aĩalibus: ⁊ ꝑcipue rõnalibus: nõ in eis que nõ sunt aĩalia. Empedo. igit̃ assimilauit irrõnalia rõnalib⁹: ⁊ iudicauit ea eodẽ modo: ⁊ fecit plus qḋ nõ sequit̃ siĺitudineʒ in oĩbus accñtib⁹ suis. Sermo igit̃ eius cuʒ h̃ ꝙ est ornatus non ẽ perfecte ornatus. ¶ D. d. ponit enim ⁊c̃. ista est narratio rõnis Empe. ¶ D. enim ꝙ lis ⁊ amicitia in q̃busdã rebus segregat ⁊ cõgregat: necesse est vt talis sit cursus in oĩbus rebus. Natura enim partis ⁊ totius est eadẽ. ¶ Et manifestũ est ꝙ iste s̃mo est rethoricus. ¶ Et cũ dedit rõnẽ eius: icepit dicere ꝙ ḋberet dare ex causis ꝓcedẽdo hãc opinionẽ ⁊ hãc rõnẽ. ¶ Et dixit: sed hoc eẽ i tp̃ib⁹ eq̃libus ⁊c̃. i. sed hoc ꝙ posuit ꝙ isti duo motus ꝯrij sunt in tp̃e equali: aut ꝙ tp̃s motus est equale tẽpori gestis ĩdiget ẽt rõne alia ab ista. ¶ Et dixit hoc: q꞉ res in quib⁹ existit amicitia ⁊ lis. s. res aĩate non inueniunt̃ agere in tẽporibus equalib⁹: ita ꝙ oẽs homines sint aliquo tp̃e amici: ⁊ i alio tempore inimici: ita ꝙ tempora inimicitie sint equalia tẽporibus amicitie. Hoc enĩ totũ nõ ĩuenit̃ in suo exemplo: ⁊ ideo deberet dare aliã rõnẽ: aut alias rõnes ab illis quas accepit ab hoĩbus. ¶ Et cuʒ dixit hoc ꝙ diminuebat̃ ei in ip̃a positiõe: dixit: ⁊ vl̃r existimare ⁊c̃. i. ⁊ vl̃r existimare ꝙ p̃n^m sufficiens: ⁊ in hoc est dicere ꝙ natura eius est que dat agere res cõtrarias: nõ est sermo rectus: nec hoc qḋ datur in hoc sufficit in cã isti⁹ positiõis. ¶ D. d. ⁊ h̃ est illud ad qḋ fecit redire cãs ĩ natura ⁊c̃. i. ⁊ h̃ qḋ dixit Empe. ĩ p̃n^o cũ q̃sitũ fuit ab eo q̃ñ agit res ꝯrias: illud idẽ dixit Democritus ĩ ꝯrietate exñte in reb⁹ nãlib⁹. s. ꝙ accidit q̃rere causam in

Lis ⁊ amicitia nõ inuenit̃ nisi i aĩalib⁹ ⁊ ꝓprie rõnalibus: non in inanimatis.

actiõe p̃mi p̃ncipij. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit. s. ꝙ añs ẽt est tale. i. q꞉ in cã p̃cedẽti nõ d̃r plus in h̃. s. ꝙ agit ꝯria: nisi h̃ ꝙ talẽ hʒ nãm. ¶ D. d. ⁊ nõ opʒ q̃rere ⁊c̃. i. ⁊ nõ oʒ q̃rere cãʒ actiõis ei⁹: cui⁹ eẽ est nec̃iũ: cã. n. nõ dʒ q̃ri nisi ĩ eo cui⁹ eẽ nõ est nec̃iuʒ. i. ꝙ ñ oʒ q̃rere cãʒ actionis entis nec̃arij. Et iduxit antiquos ad h̃: q꞉ ponebãt p̃n^m mũdi eẽ eternũ: ⁊ mundũ esse nouũ. Vñ cũ q̃rebat̃ ab eis q̃re ĩueniebat̃ mũd⁹ ab eo in tali tp̃e: ⁊ nõ in alio: cogebant̃ dicere illud p̃dictũ. s. ꝙ nõ oʒ q̃rere in eterno. q̃re. ¶ Et nõ est sicut existimauerũt: verũtñ opʒ vt nõ det̃ cã in actiõe p̃ncipij: q̃ñ actio ei⁹ fuerit eterna. Si aũt actio ei⁹ fuerit noua oʒ vt h̃eat p̃n^m in illa actiõe. ¶ Et cũ narrauit s̃monẽ Demo. in h̃: ĩcepit notificare ꝙ iste s̃mo nõ ẽ verus. ¶ Et dixit: ⁊ istud iudiciũ in q̃busdã reb⁹ nõ est veꝝ ⁊c̃. i. ⁊ s̃mo Demo. ⁊ sequẽtiũ ei⁹ ꝙ res nec̃ie nõ debẽt h̃re cãs ẽ verus in q̃busdã reb⁹: falsus in q̃busdã. Triãgulũ. n. h̃re angulos eq̃les duob⁹ rectis ẽ nec̃iuʒ: tñ hʒ cãm. Res v̾o nec̃ie q̃ sunt p̃n^a non h̃ñt cãm: ⁊ si nõ: tũc p̃n^m h̃ret p̃n^m ⁊ ꝓcederet hoc in infinituʒ. ¶ Et intẽdebat declarare ꝙ multa nec̃ia habẽt causas. Et ꝙ p̃n^a eterna quoꝝ actiões ponũt̃ noue: sicut actiones p̃ncipioꝝ nõ eternoꝝ sunt digniora: vt h̃eant p̃n^a: ⁊ sic p̃mũ p̃n^m reuertit̃ non p̃mũ. ¶ Et iõ antiq̃ dubitabãt vtrũ p̃n^a corruptibilium sint corruptibilia aut eterna. Et cũ ponebãt illa corruptibilia sequebat̃ ipsa nõ eẽ p̃ncipia: ⁊ cũ ponebãt ea eẽ eterna sequebat̃ oĩa eẽ eterna. Et iõ cogebant̃ dicere illa vana. ¶ Cũ aũt ꝑscrutat⁹ est s̃m cursuʒ nãlem de istis reb⁹ vidit h̃ eẽ ens mediũ ĩter eternũ ⁊ gñabile ⁊ corruptibile: ⁊ ꝙ q̊dã mõ ẽ eternũ ⁊ alio mõ gñabile ⁊ nouũ: ⁊ ẽ corp⁹ qḋ mouet̃ circulariter: qḋ ẽ generabile ⁊ corruptibile q̃ʒtũ ad vbi: ⁊ manẽs q̃ʒtum ad subaʒ. Et sic dissoluebat̃ ab eo h̃ qḋ ponẽdo hunc motũ: ⁊ fuit poɫe vt gñabile nouũ mediante eterno sit cã reꝝ gñabiliũ. ¶ D. d. h̃ igr̃ sic dcm̃ ĩ h̃ ⁊c̃. i. iste igr̃ s̃mo sit sufficiẽs in h̃ qḋ declaratũ fuit h̃. s. ꝙ siue nõ fuerit motor q̃ moueat in actu: aut fuerit illic motor: sʒ ẽ mot⁹ ꝙ nec̃e est vt nõ sit illic tp̃s oĩno. Et cũ nõ fuerit tp̃s nõ erit ens nouũ oĩno. Mot⁹. n. necessari⁹ est in essendo tp̃s: ⁊ simile huic qḋ dixit in tẽpore apparet in loco: ⁊ ideo nullũ põt generare tempus ⁊ locũ: ⁊ si esset: eẽt valde inuerecundum.

In q̊ est reddẽda cã ⁊ in quo non.

Multa nec̃aria h̃ñt cãs.

Dubiũ antiquoꝝ.
An gñabiliũ sint principia gñabilia vel eterna.

Solo.

Corpus celeste ẽ medium inter eternuʒ ⁊ corruptibile.

Quõ sequat̃ hoc. Vide. 8. phy. c. ⁊ t. 10. vbi d̃r ꝙ nouũ ẽ cuʒ p̄ori ⁊ posteri. ⁊c̃.

¶ Soluit ea que in ꝯrium obijci possunt ꝙ motus non sit sempiternus. Cap. II.

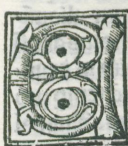

Ontraria autem his non difficile est soluere. Videbitur aũt ex huiusmodi cõsiderantibus contingere maxime motum eẽ aliquando: cum nõ esset omnino. Primum quideʒ quia neꝗ̃ vna perpetua mutatio est. Mutatio enĩ omnis apta nata est ex quodam in quiddã. Quare necesse est omnis mutationis eẽ terminum contraria in quibus fit. In infinitum autem moueri nullum.

¶ Et nõ est difficile dissoluere illud per qḋ contradicit̃ huic. Illa autem ex quibus existimatur cum consideratum fuerit de motu: possibile esse ꝙ motus sit quandoq꞉: ita

ꝙ ante non fuit omnino. Sunt ista prima. Quia non erit trāſmutatio eterna omnino. Omnis enim transmutatio eſt ex aliquo ⁊ in aliqd. Et iō neceē eſt vt duo ꝯ̄ria in qbus eſt transmutatio ſint fines cuiuſlibꝫ trāſmutationis. Et nihil mouetur ſine fine.

Cum ꝯpleuit ꝺclarare hic eē motū vnū eternū: vult ēt inducere dubitatiōes que poſſūt ſuper hūc ꝑmonē. ¶ Et queſtio ſic componit̄. Omnis trāſmutatio eſt ex aliquo ꝯtrario: in aliqd cōtrariū: ⁊ ſi nō: tūc motus eēt ocioſus ⁊ ſupfluus. ſ. ſi illud ex quo eſt motus eſt idē cū eo ad qđ eſt motus: ⁊ cōtraria ſunt finita: ⁊ qđ ē inter ea eſt finitū: ḡ ⁊ oē qđ eſt in finito eſt finituꝫ. Omnis motus eſt finitus. ¶ Iō dixit: oīs trāſmutatio eſt ex aliquo in aliqd. i. ex contrario in ꝯtrariū. ¶ D. d. ⁊ iō eſt neceſſe ⁊c̄. i. qm̄ cuꝫ poſuerimus ꝙ motus eſt ex cōtrario in cōtrariū: neceſſe erit vt ꝯ̄ria ſint fines trāſmutationis. ¶ D. d. ⁊ nihil mouet̄ ſine fine. i. ꝙ cuꝫ poſuerimus ꝙ oē motuꝫ mouet̄ in ꝯ̄ria: ꝯtinget ꝙ nihil mouet̄ ſine fine: qm̄ ſi mouet̄ ad īfinitū mouet̄ ad nō ꝯ̄ria: ſed poſituꝫ eſt ꝙ oē motū mouet̄ ad cōtrariū. Eſt ergo hoc incōueniēs. ¶ Et forte ītelligit ꝑ hoc qđ dixit: ⁊ nihil mouet̄ ſine hoc: ꝙ ſi aliqd eēt tale: tūc mot⁹ eius eēt ſuperfluus ⁊ ocioſus: erit hec q̄ſi alia rō ab ea in qua fuit dcm̄ ꝙ oē motū mouet̄ īter cōtraria. ¶ Et forte iſta ratio eſt ſufficiētior prima in motu locali. [a] ꝯtrarietas enī nālis in loco nō eſt nota ꝑ ſe: ⁊ ideo cū voluit Ariſt. [b] ꝺclarare in vltio ſexti: ꝙ oīs motus rectus ē finitus: vſus eſt loco a ꝯ̄rys: ꝓterq̄ꝫ ī declaratione motus localis. Et vſus eſt ēt in declaratione motus localis alio modo. ſ. ꝙ illud qđ īpoſſibile eſt vt ſit: impoſſibile eſt vt incipiat fieri.

Pria expō.

Scđa expō.

Tertia expō: ſiue ſcđa manifeſtatio.

a Cōtrarietas nāľ i loco ñ ē nota ꝑ ſe. Jđ. 5. ph. c. 9 Idē h. ſ. cō. 62. ⁊ ꝑ celi. c. 86.

b 6. phy. t. c. 91. 92. ⁊ ide.

¶ Amplius videmus: qm̄ poſſibile eſt moueri qđ neqꝫ mouet̄: neqꝫ habens in ſeipſo: neqꝫ vnum motū: vt in inanimatis. Quoꝝ neqꝫ pars vlla: neqꝫ totū mouetur: ſed quieſcens mouetur quādoqꝫ. Cōuenit aūt: aut ſemper moueri: aut nequaq̄ꝫ: ſi quidē nō ſit cum non fuit motus. Multo aūt magis huiuſmodi in animatis eē manifeſtuꝫ eſt. Neqꝫ vnus enim in nobis cū ſit motus aliquādo: ſed quieſcētes tamē mouemur aliquādo: ⁊ fit in nobis ex nobiſipſis motus aliqñ ⁊ ſi nihil extra moueat. Hoc enim in inanimatis non videmus ſimiliter: ſed ſemꝑ mouet ipſa aliquid exteriorū alterum. Animal aūt ipſuꝫ dicimus ſeipſuꝫ mouere. Quare ſiquidē quieſcit aliquādo penitus īmobile: motus vtiqꝫ fiet ex ipſo ⁊ non ab extra. Si aūt in animali hoc poſſibile eſt fieri quid ꝓhibet ideꝫ accidere ⁊ ꝑm omne. Si nāqꝫ in paruo mundo ita ſit ⁊ in magno: ⁊ ſi in mūdo ſit: ⁊ in infinito. Siquidem cōtingit moueri in infinitum ⁊ quieſcere totum.

Mundus duplex

¶ Et etiam videmus ꝙ poſſibile eſt vt moueatur illud qđ non eſt motuꝫ: neqꝫ ī eo eſt motus oīno. V. g. in non aīatis. Videmus eniꝫ iſtas res ꝙ nec ꝑs rei mouet̄: nec totū: ſed eſt qeſcens. Deinde mouet̄ quandoqꝫ: ⁊ eēt neceſſe aut vt nō moueret̄ in aliq̄ hora: ſi motus non ſit poſtq̄ꝫ non fuit. Et hoc magis apparet in habētibus aīas: qñqꝫ ſumus qeſcētes: ⁊ nullus motus exiſtit in nobis oīno. Deinde mouebimur ⁊ fiet in nobis ex nobiſmetipſis pricipiū motus: lꝫ nullum extrinſecū moueat nos. Hoc enī nō inuenimus h⁹ in vita carētib⁹. Sed iſta ſemꝑ non mouent̄: niſi ab aliquo extrinſeco alio. Aīmū aūt dr̄ mouere ſe. Et ideo cum qñqꝫ ſit qeſcens complete: neceſſe eſt vt fiat in eo qđ mouetur motus ex ſe nō extrīſecus. Et ſi hoc poſſibile eſt vt fiat in aīalibus: qd igitur ꝓhibet vt hoc ſit in toto ēt: qm̄ ſi hoc eſt in mundo paruo eſt etiam in magno. Et ſiue in mūdo erit etiaꝫ in īfinito. Si ſit poſſibile vt īfinitū moueat̄ ⁊ qeſcat ꝑm totū.

¶ Ideſt ⁊ ēt videmus quedā que mouent̄ poſtq̄ꝫ nō 17
mouebant̄: neqꝫ ꝑm totū: neqꝫ ꝑm partē: ſed ꝑm totum ⁊ partes qeſcunt: deinde mouent̄. ¶ D. d. ⁊ eēt neceſſariū ⁊c̄. i. ⁊ eēt neceſſariū ſi ſit hic motor eternus ⁊ motus eternus: vt nō eēt motus nouus. Motus enī nouus debꝫ habere motorē nouū: imo ⁊ ē neceſſarium vt oē quod ſentit̄ qeſcere qeſceret ſemꝑ: ⁊ omne qđ ſentit̄ moueri moueret̄ ſemꝑ. ¶ Et cuꝫ induxit hanc qōnem: induxit ēt aliam manifeſtiorē prima: ⁊ eſt hoc ꝙ apparet in habentibus animas: q̄ſtio enim in eis eſt difficilioris diſſolutionis: ⁊ dixit. ¶ Et hoc magis apparet in hñtibus animas: ⁊ h. ſ. eē poſſibile vt motus fiat poſtq̄ꝫ erat ſine motu p̄cedenti: eſt manifeſtius in hñtibus animas q̄ꝫ in carētibus. ¶ Videmus. n. ſemina ⁊ animalia quieſcere ſine aliquo motu poſtq̄ꝫ mouebant̄: non ex motore extrinſeco: ſed ex ſe: per p̄ncipiū exiſtēs in eis: ita ꝙ exiſtimat̄ ꝙ ꝑ hoc principiū qđ eſt in eis poſſūt moueri qñqꝫ: ⁊ qeſcere: ſine aliquo extrinſeco. ¶ Et cū dixit ꝙ dubitatio de hoc in rebus aīatis eſt manifeſtior q̄ꝫ in reb⁹ inanimatis dedit cām in hoc: ⁊ dixit: hoc enī non vr̄ ⁊c̄. i. ⁊ habentia animas ſunt manifeſtiora in hoc: q: videmus ea incipe moueri ſine aliq̊ extrīſeco mouēte. Illa aūt non mouent̄ niſi qñ mouerit ea aliqđ extrīſecū. Videm⁹. n. ꝙ motus q fiūt in reb⁹ carentibus aīa: ꝙ ſunt poſt motus. In motibus auteꝫ qui fiunt in habētibus aīas: nō videm⁹ ꝙ ante ipſos eſt motus extrīſecus. ¶ Et appet ex hoc ꝙ qō in carētib⁹ aīa nō ordinat̄ ex hoc ꝙ mot⁹ eoꝝ ſit a motore eterno: ſꝫ q: in qbuſdaꝫ ſentiunt̄ motus noui abſqꝫ eo ꝙ in eis ſentiat̄ mot⁹ extrinſecus: ⁊ vr̄ ꝙ ſi hoc eſt vnū eoꝝ qđ ītendit ꝑ hūc ſermonē: ꝙ h nō eſt niſi de motib⁹ ꝑ nām. ſ. que mouent̄ ꝑ ſe ꝑ inclinationeꝫ que eſt in eis. Sed apparet ex p̄mo ꝑmone ꝙ eſt q̄ſtio p̄dicta ex h ꝙ motus eoꝝ fuerit a motore eterno. Neceſſe eſt enī ponere motorē eternū eſſe: ⁊ in hoc cōueniunt oēs: ſed differunt conſiderantes in hoc: vtrū p̄mus motor poſſit moue re qñq̄ꝫ ⁊ qñq̄ꝫ nō: aut eſt īpoſſibile: ſꝫ eſt neceſſe vt ſemꝑ moueat. ¶ Et forte Ariſt. intendit duos modos queſtiōis: ⁊ propalauit

Hic dubitat an expoſitio data i p̄ma ꝑte text⁹ ſit cōueniens.

Solutio.

ꝓpalauit primuꝫ modū:⁊ innuit scđm per hoc ꝙ dixit:⁊ hoc appet magis ⁊c̄. apparet eñi ex hoc sermone ꝙ questio cōtingens in hoc est eiusdē generis in habentibus animas ⁊ carentibus. Sed est manifestior in habētibus.s.ꝙ incipiunt moueri sine aliquo motu qui fiat in eis:neqꝫ in toto:neqꝫ in ꝑte. ¶ Deinde.d.hoc eñi non videt̄ ⁊c̄.i.⁊ hoc magis apparet in hñtibus aīas:qꝛ nō videmus motū in eis ex extrīseco māifeste:sicut videt̄ in carētibꝰ aīa. ¶ Et hoc apparet magis in carentibꝰ aīa. ¶ Qꝛ ista aut mouent̄ violēte:aut nāliter:⁊ māifestū est ꝙ motor ī eis que mouēt̄ violēte est extrīsecꝰ. ¶ Et nō accidit in istis qō.s.ex mō h.s.ex q̄ accidit in hñtibꝰ animas. ¶ In eis aūt q̄ mouēt̄ nāliter accidit qō:si idigētia istoruꝫ ad motorē extrīsecū est maior q̄ꝫ idigētia hñtiū animas:de motis.n.nāliter appꝫ ꝙ nō mouēt̄ nisi generent̄ ī locis exⁿneis:aut patiant̄ violēte getē:⁊ post recedet violētas:⁊ vl'r motor est gnāns in eis aut afferēs.al's.auferēs violētiā vt declarabit̄ post. ¶ Et iō dixit:sꝫ semꝑ mouebit̄ ab aliquo extrīseco. Uiuum aūt dr̄ mouere se:⁊ vtrūqꝫ ī rei vitate:vt post dclarabit̄:idiget motore extrīseco:sꝫ ē latētiꝰ ī hñtibꝰ aīas. ¶ Et ista dn̄r mota ex se:illa āt nō:qꝛ ista existimātur posse moueri ⁊ qescere ex se:qō nō iuenit̄ ī eis q̄ mouent̄ nāl'r. ¶ Et cū posuit hāc ꝓpōnē dicētē ꝙ ī hñtibꝰ aīas fit motꝰ sine motu ꝓcedēte:dixit pol'e est h in toto. ¶ D.iduxit siltudinē īter ea ⁊ dixit:qm̄ si hoc ē in mundo ⁊c̄.i.qm̄ aīal qō mouet̄ ex se assil'at̄ toti ī h ꝙ totū mouet ex se.s.corpꝰ celeste. Sil'itudo eñi inter aīalia ⁊ corpꝰ celeste est:qm̄ vtrūqꝫ mouet̄ ex se:⁊ quēadmodū aliȷ motus reducūt̄ in aīali ad ꝑmū motorē q nō mouet̄:ita est ī mūdo magno. Et iō dr̄ ꝙ hō ē mūdus ꝑuus. ¶ Et iste ꝭmo ē rethoricus q̄ꝫuis iudiciū ī radice nō sit veꝝ.s.ꝙ motꝰ nouꝰ sit in aīali sine motu ꝓcedēti:⁊ nō dat ꝙ nec̄e est vt motꝰ nouus sit:sꝫ dat h eē ipol'e. Est igr̄ qō suꝑ ꝭmonē ꝓdictū. ¶ D.d.⁊ si ē in mūdo ⁊c̄.⁊ dixit hoc ꝯdicēdo antiqs dicētibꝰ mūdū gnāri ex re īfinita sicut plures dicūt ī cā nāli:sic̄ Anaxa.ī mixto. ¶ D.igit̄ si est pol'e vt finitū moueat̄ ꝭꝫ totū postq̄ꝫ nō mouebatur oīno:pol'e erit hoc in infinitū si est pol'e vt infinitum recipiat vnū motuꝫ in omnibus suis partibꝰ.

Aliqꝰ ē motus nālis elementorum.

Cur aīata dn̄r ex se mota:inanimata non?

Cur hō dicitur ꝑuꝰ mundus. Uide ēt aliō in q̄ assimulant̄. 2. celi.t.c.9.

¶ Hoc aūt primū quidem qō dictum est nō eundem semper ⁊ vnum esse motū:qui est in contraria recte dicitur. Hoc enim fortassis quidē necessarium est:si quidē nō semꝑ vnum ⁊ eundē esse possibile est eiusdem ⁊ vnius motū. Dico aūt sic vtruꝫ necessariū vnius chorde vnus ⁊ idem sonus:aut semper alter similiter se habēte ⁊ mouēte. Sed tamē qualitercūqꝫ se habeat nihil prohibet quedam eundem esse qui continuus ⁊ perpetuus est. Manifestum autem erit magis ex his que posterius sunt.

¶ Dicamus igitur ad hoc. Sermo autē qui primo fuit dictus.s.ꝙ motus ad ꝯtraria nō est semper idē in numero rectus est. Ergo dignius est vt sit necessariū si motus eiusdē rei nō semper est possibile vt sit idē.s. U.g. vtrū sonus eiusdeꝫ chorde sit idē:aut semper mutat̄ vna post aliaꝫ:lꝫ chorda sit eiusdem dispōnis:⁊ lꝫ moueatur:sed ꝭm vtrūlibet istorum fuerit nihil prohibet vt sit hic vnus motus ex hoc ꝙ est continuus ⁊ eternus. Et hoc declarabitur post magis.

18 ¶ Cū induxit has tres qōnes incepit dissoluere eas:⁊ ꝑmo de questione dicēte ꝙ impossibile est vt ineniatur motus infinitus:qm̄ omnis motus ē ex cōtrario ad ꝯꝫrium:⁊ qꝛ pōt aliqs respondēdo dicere:ꝙ lꝫ motus sint finiti:qꝛ sunt ex ꝯꝫrio ⁊ in ꝯꝫriū:tn̄ nō ē remotū vt cōtinuatio ⁊ eternitas sit in eis ex iteratione inter ꝯꝫria.s.iteratiōe īfinita. ¶ Et qꝛ ista rn̄sio n̄ est vera:qꝛ post declarabit̄ in h tractatu ꝙ talis motus nō ē vnus nec ꝯtinuus. ¶ Dixit. Dicamus igit̄ ad h ⁊c̄.i.⁊ ītēdit ꝙ cū fuerit iteratus:⁊.q.d.⁊ iō nō opꝫ nos rn̄dere hac rn̄siōe in dissol'one istius qōnis. ¶ D.facit q̄si dubitationē in h.s.vtꝝ motꝰ eiusdem rei iteratus īter duos fines sit vnꝰ motus ꝯtinuꝰ aut nō ꝯtinuus. ¶ Et dixit:dignius ē igr̄ ⁊c̄.i.⁊ ē dignius vt sit nec̄iuꝫ:vt motꝰ iteratus nō sit vnus motꝰ ⁊ si n̄ est nec̄iuꝫ:vt idē motū moueat̄ eodē motu:sꝫ ꝑt moueri pluribꝰ motibꝰ. ¶ D.dedit exēplū de h ⁊ dixit. U.g. vtrū sonꝰ ⁊c̄.i. U.g. dicere vtꝝ sonꝰ eiusdē chorde suꝑ quā iterat̄ manus ꝑcutiētis sine pausatione sit idē sonus aut pl'es. ¶ Et h ītēdebat cū dixit:aut est semꝑ vnꝰ post aliū.i.ꝙ qlibet sonus eoꝝ est aliꝰ ab altero:dū ꝑcussio fuerit ꝯtinua:qm̄ nō est dubiū ꝙ si ꝑcussio nō fuerit ꝯtinua ꝙ soni erūt pl'es. ¶ D.d.lꝫ chorda ⁊c̄.i.⁊ ista qō nō ītelligit̄:nisi qn̄ chorda fuerit in tꝑe ꝑcussionis in eadē dispōne fortitudis:⁊ sil'r ꝑcussio ⁊ chorda in hoc tꝑe appeat moueri non qescere. In tali igr̄ dispōne dubitat̄ in motu chorde ad duas ꝑtes oppositas:vtꝝ sit vnꝰ motus aut pl'es. ¶ D.d.sꝫ ꝭm vtrūlibet ⁊c̄.i.⁊ ꝭꝫ vtrūlibꝫ istoꝝ duorū modoꝝ fuerit dispō de motu iterato.s.siue fuerit vnꝰ:siue nō:hoc nō ꝓhibet qn h inueniat̄ vnꝰ motꝰ simpl'r:ꝑꝑ hoc ꝙ est ꝯtinuus ⁊ eternus. ¶ D.d.⁊ h declarabit̄ post magis:⁊ ītendit cū locutus fuerit de motu ꝯtinuo:⁊ declarauit ipm eē motū diurnū.

¶ Moueri aūt qō nō mouetur nullū inconueniens est. Si aliquādo quidē sit extrinsecus mouens:aliquādo aūt nō. Nihil enim aliud dubitabit hoc dicēs. Quapropter nō semper alia quidē quiescunt eoꝝ que sunt:alia vero semper mouentur.

¶ Aliquid autē moueri postq̄ꝫ nō mouebat̄ nō est inopinabile. Cū posituꝫ fuerit ꝙ motus illius est extrinsecus ab eo. Et nō intendimus hic querere qn̄o sit hoc.s.quomodo erit illud qō mouet:⁊ illud qō mouet̄:⁊ est idem quādoqꝫ mouens:quādoqꝫ nō. Dicens.n.hoc non dubitat nisi in hac intentione sola.s. quare quedam entia non sunt semꝑ quiescentia:⁊ quedam semꝑ mota.

19 ¶ Cū dissoluit primā qōnem incepit dissoluere secūdaꝫ in qua dcm̄ fuit qualiter ꝯtingit si hic sit motꝰ ꝯtinuus:vt quedā rerū moueātur qn̄qꝫ:⁊ quiescant quandoqꝫ. ¶ Et dixit:aliqd aūt moueri ⁊c̄.i.qō aūt in qua querit̄ qual'r plures reꝝ mouent̄ postq̄ꝫ non mouebantur:nō est difficilis ad soluenduꝫ in rebus

Triplex causatur qdā rerum motarū ex extrinseco moueƭ postq̄ȝ non mouebantur.

quoꝝ motoꝛ est extrinsecus. Notū eniz est per se ꝙ cā in hoc est aut absentia motoꝛis: aut distātia eius: aut ꝑsentia ipedimēti. ¶ Et q̄si inuit in hoc ꝙ dissolutiō q̄ōnis in hoc ē: ꝙ coꝛpora simplicia nō mouentur ex se. ¶ Et qꝛ ista qō iducit q̄rentē ad dōm q̄uo ꝓuenit motꝰ nouus a motoꝛe eterno: qm̄ cuz motoꝛ extrīsecus mouet ita ꝙ moueaƭ: nec̄e est vt habeat motoꝛē. Si igr̄ illic motoꝛ fuerit extrīsecus: sicut dictū fuit in 7° ꝯtingit vt moueaƭ a moto: ꝛ illud motuz ēt a moto. Et ꝓcedeƭ in ifinitū: aut ịueniƭ ꝑmū motū qꝺ mouebiƭ ex se: ꝛ q̄reƭ ꝺ illo si mouet semꝑ q̄uo iueniunƭ quedā hr̄e motoꝛē q̄ñqȝ: ꝛ q̄dā nō. ꝛ q̄rere hoc est q̄si extrīsecū ab eo qꝺ declaratū est. s. ꝙ hic ē motus eternꝰ: hoc. n. q̄rere est q̄rere quare oīa q̄ moueƭ nō moueƭ semꝑ: ꝛ oīa que q̄escūt nō q̄escūt semꝑ. ¶ Et iō dixit: ꝛ nō itēdimus q̄rere ꝛc̄. i. q̄rere q̄uo iueniunƭ motus noui est q̄rere q̄uo est poſ̄e vt i q̄busdā rebus sit motoꝛ ꝑsens ꝛ motū p̄ns: ꝛ tm̄ q̄ñqȝ moueƭ q̄ñqȝ nō: ꝛ nō itēdimus ꝑscrutari ꝺ h̄ in hoc loco q̄si debeamus r̄ndere ad illꝺ. Ista. n. qō ē cōis dicentibus ꝙ motus est nouus: ꝛ dicentibus ꝙ motus est antiquus. Sed dicentes ꝙ motus est nouus ꝭm genꝰ postq̄ȝ nō fuit nō possunt respōdere ad hāc q̄ōnē. ¶ D. d. dicēs. n. hoc ꝛc̄. i. q̄re nō diuiduƭ i hec duo tm̄: sed iueniƭ in eis aliq̄d in quo succedunt sibi h̄ duo: ꝛ aliquid quod pꝛopꝛie habet alterum coꝝ. s. quietem semper: aut motuz semper ꝛ intendebat ꝙ ista questio sit alia a pꝛedicta: cuz in rei veritate nō est nisi perscrutatio de causa eius qꝺ cōpꝛehēdiƭ in istis tribus modis. Uidemus etiam ꝙ q̄dam entia mouentur semper sine cessatione. s. coꝛpoꝛa celestia: ꝛ quedā q̄escunt semꝑ. s. terra suꝑ quā moueƭ hec coꝛpoꝛa: ꝛ q̄dā moueƭ q̄ñqȝ ꝛ q̄escūt q̄ñqȝ: ꝛ sunt illa q̄ sunt sub coꝛpoꝛibꝰ celestibus ꝛ supꝛa terram.

Ponēs motum eē nouū ꝭm genꝰ n̄ ꝑt reddē rōnē: cur aliq̄d de nouo incipit moueri.

Mors qñ est

Celū sꝑ mouet: terra sēꝑ q̄escit: intermedia aliq̄n mouentur: ꝛ aliq̄n q̄escūt.

¶ Maxime aūt videƭ tertiū habere dubitationē qꝺ fit cū nō insit pꝛimus motus ꝙ accidens est in aīatis. Quiescens enim pꝛius post hec vadit mouēte nullo exterioꝛe sicut videƭ. Hoc aūt falsum est. Cōspicimus eni semꝑ aliquid moueri in aīalibꝰ naturalibꝰ. Huiusmodi aūt motus nō aīal ipsuz causa est: sed cōtinens foꝛsitā. Ipsum aūt qꝺ dicimus ipȝ mouere se: nō est ꝭm oēm motuz: sed ꝭȝ locū: nihil eni ꝓhibet: magis aūt foꝛtassis necessariū est in coꝛpoꝛe q̄dez multos fieri motus a cōtinēte. Et hoꝝ quosdā itellectū aut appetitū mouere. Illud aūt totuz aīal mouere quale contingit circa somnos. Sēsibilis quidē eni cū neqȝ vnus insit motus: cū sit vnū q̄dā surgunt aīalia iterū. Sȝ nāqȝ manifestū erit ꝛ de his ex ꝯn̄tibꝰ.

Imaginatio

¶ Sermo aūt tertius ꝓpꝛie existimaƭ esse locus dubitatiōis. s. vt fiat motus qui nō fuit ante. Et est illud qꝺ accidit in habētibꝰ animas: aīal enim pꝛimo q̄escit ꝛ post ambulat sine aliquo extrinseco mouente ipm̄ ꝭm ꝙ existimaƭ. Sed hoc est falsum. Semper eni iuenimus aliquid moueri in animali ꝙ est naturale in eo: ꝛ cā motus istius animalis nō est aīa eius: sed aer qui cōtinet aīal in eo qꝺ reputo. Et cuz dicimus ipsuz moueri a se: nō intēdimus omni motu: sed motu locali. Nihil eni remouet. Immo dignum est vt sit necessariū: vt in coꝛpoꝛe fiant plures motus a ꝯtinēte. Quoꝝ quidā mouent voluntatē ꝛ appetitū: ꝛ tunc ista mouebūt animal ꝭm totuz. U. g. hoc ꝙ accidit apud somnū: qm̄ lȝ doꝛmiēs nō hȝ motuz sensus oīno: tamē animal non expergefit a somno: nisi quia aliquis motus est in eo: sed hoc ēt apparet in sequentibus.

¶ Ista est 3ª qō sicut dixit. ¶ Et ē locus dubitatiōis in hoc. s. in ponēdo poſ̄e eē vt motus fiat absqȝ eo ꝙ 20
in moto ꝑcedat motꝰ oīno. ¶ Uidemus. n. aīal: sicut dixit: moueri post q̄etē ꝛ sine motu ꝑcedēti sentito i eo. ¶ Et qꝛ istud dcm̄ ē valde sufficiēs: iō loquētes nr̄e legis posuerūt ꝑn^m eternū mouere per volūtatē possibilē. ¶ Et totū h̄ est existimatio falsa: sic̄ dixit Ar. ¶ Semꝑ. n. iuenimus aliq̄d moueri in aīali qꝺ est nāle in eo: ꝛ itēdit ꝑ hoc alterationē q̄ est in coꝛpoꝛibus aīalis ex aīa nutrita ꝑ caloꝛez nālē q̄ est in eo. Nūq̄ȝ. n. cessat actio istiꝰ caloꝛis nālis: cū. n. cessat tūc est moꝛs. ¶ Iste igr̄ ē vnus motuū ex q̄bꝰ nō fugiūt coꝛpoꝛa aīaliū. ¶ Scꝺs aūt motus ē motus alteratōis q̄ fit ex ꝯtinēti extrīseco. ¶ Et iō dixit: ꝛ cā istiꝰ motus aīalis ꝛc̄. i. ꝙ cū aīal icepit moueri post q̄etē: nō icepit ita ꝙ ꝑmus motoꝛ in hoc sit aīa. Ita ꝙ nō ꝑcedat in coꝛpoꝛe eiꝰ: aut i aīa eiꝰ alius motoꝛ. ¶ Et dixit hoc vt reputo: qꝛ pōt aliq̄s fingere plures motus fieri sꝑ i coꝛpoꝛibꝰ aīaliū: q̄ nō vñr eē cāe in h̄ ꝙ aīal moueƭ post q̄etez. ¶ Et qꝛ hoc nomē motus est eq̄uocū: ꝛ ista dubitatio non est de motu locali: dixit. ¶ Et cuz dicimus ꝛc̄. ꝛ ista dubitatio est ꝓꝑa motui locali: qꝛ nō iueniƭ aliq̄d moueri ex se nisi i motu locali. In ceteris aūt motibus motoꝛ est extrinsecus. ¶ Et cū dixit in dissolutiōe istiꝰ q̄ōnis: ꝙ hoc qꝺ existimaƭ ꝙ aīal moueƭ sine motu facto i eo: nō est sic̄ existimaƭ: sȝ cā motus eiꝰ post q̄etē est hec: ꝙ aer ꝯtinēs ipȝ extrīsecus mouet ipȝ ꝛ icepit declarare q̄uo sit h̄. ¶ Et dixit: ꝛ nihil ꝓhibȝ ꝛc̄. i. ꝛ nec̄e est vt ꝑn^m motuū aīalis sit ex ꝯtinēte. Qꝛ nihil ꝓhibet vt pl̄es motus fiāt in aīali a ꝯtinēte: imo h̄ est nec̄iuz. ¶ Et qꝛ posuit ꝙ in coꝛꝑe aīalis fiūt pl̄es motus ex ꝯtinēte: narrauit q̄uo accidit ex istis motibus vt aīal moueaƭ i loco. ¶ Et dixit. quoꝝ q̄dā moueƭ ꝛc̄. i. ꝛ hoc est ita ꝙ in aīali fiet ab eo qꝺ accidit sibi opīo: volūtas: ꝛ appetitꝰ ad motū: aut ad expellēdū nocumētuȝ ꝯtingēs ex ꝯtinēte: aut ad iducēdū iuuamētū. ¶ Et intēdit h̄ ꝑ opinionē aliquid cōe v̄tuti imagīatiue ꝛ rōnali. Aīali. n. non accidit appetitus nisi ex imaginatione. U. g. ꝙ cum patiƭ sitim imagiaƭ aquā ꝛ petit eā ꝛ moueƭ ad illā. Et sil̄r cū patiƭ famez: ꝛ cū timet fugit: ꝛ cū auferunƭ appetitus q̄escit: aut cuȝ accidit ei fatigatio: ꝛ appetit q̄etē. ¶ Et Arist. dedit exēpluz in somno: q̄es. n. aīalis in somno est q̄es ꝑfectissima que fit post motū: ꝛ expgefactio ab eo est ꝑfectissimꝰ motus post q̄etē ꝑfectā: existimaƭ. n. ꝙ cū anīal doꝛmit ꝙ nō mouetur omnino: ꝛ cum expergefit ꝙ tūc inuenitur in eo motus quē non ꝑcedit motus alius. ¶ Et dixit. Uerbi gratia ꝛc̄. ꝛ intendit motuz actionis virtutis nutritiue in cibo: quando enim ista virtus fuerit

causa sompni et appetitus

Uñ acceperunt loquētes le[gis] ꝑ^m ꝑ[n] eternuȝ poſ̄e mouere ꝑ voluntatē possibilem ꝛc̄.

Cessatio actionis nālis in aīalibus est moꝛs. ꝯsimi[le] 2. ꝺ aīa c. 5. ꝛ li. 2. ꝺ moꝛte ꝛ vita.

Nomē motus est eq̄uocū ꝑ h̄ vi. 3. ꝑꝑ cōmen. 4.

Nō iuenitur aliquid moueri ex se nisi in motu locali. Opposi[tum] vide. 2. de aīa com. 50.

Aīali n̄ accidit appetitꝰ nisi ex imaginatione.

Quies aīalis in sōno ē ꝑfectissima q̄ fit ꝑ motū: ꝛ expergefactio ab eo ē ꝑfectissimꝰ motꝰ post q̄etē ꝑfectā.

De cāis sōni ꝛ expergefactionis.

tus fuerit opata in nutrimēto per calorē nālem hu/mefaciet ex eo mēbra q̄ sūt cā somni.s.cor ⁊ cerebꝝ. Et tūc dormiet aīal necīo. ¶ Et cū actio vtutis nutritiue ɔpleᵗ in cibo:⁊ cessauerint vapores q̄ fiūt ex digestiōe cibi:tūc expgefiet animal. Et post declarabit hanc intentionem bene sicut dixit.

In lib° d sō. et vigilia,

¶ Tractatus scd̄us in quo ostēdit ꝙ motus primus est sempiternus: ⁊ ꝙ primum mo/uens est omnino immobile.

¶ Caplm̄ in quo ponit sub q̄ōne q̄ʒdaʒ diui/sionem quinqʒmembrem. Cap. I.

Rincipiū aūt cōsiderationis ꝙ quideʒ est ⁊ de dicta dubitatione:quare quedaʒ eoꝝ que sunt aliq̄n quidē mouenᵗ:aliquādo quidē q̄escunt iterū necesse igitur aut omnia q̄escere semper: aut oīa semper moueri:aut alia quideʒ moueri:alia vo q̄escere. Et iterū hoꝝ:aut que mouenᵗ moueri semper: que vo quiescūt quiescere semper:aut oīa apta nata sunt similiter moueri ⁊ quiescere:aut reliquū amplius: ⁊ tertiuʒ est. Cōtingit enim alia q̄deʒ semp eoꝝ que sunt imobilia esse:altera vo semp moueri:alia aūt cū vtriusqʒ accipere: q̄d quideʒ nobis dōm est. Hoc enim habet solutionem omnium dubitationuʒ: ⁊ finis nobis huius negocij est.

¶ Et principiū istius perscrutationis est q̄d dcm̄ fuit in q̄ōne predicta.s.quare quedam entia quandoqʒ mouenᵗ ⁊ q̄nqʒ quiescūt. Dicamus igitur ꝙ nec̄e est aut vt oīa quiescant semper:aut oīa moueātur semp: aut vt quedā moueantur: ⁊ quedā quiescāt. Et istoꝝ etiaʒ aut vt illa que mouētur moueantur semp: ⁊ illa que q̄escunt quiescāt semp: aut vt omnia sint innata eodē modo moueri:aut q̄escere:aut tertiuʒ remanens. Possibile enim est vt entium quedam non moueanᵗ semper: ⁊ quedaʒ moueanᵗ semp: ⁊ quedā in eis succedit vtrūqʒ q̄d opʒ nos dicere. Per illud eniʒ dissolueᵗ q̄ō ɔtingēs in hoc: ⁊ cōplebiᵗ ista scīa in qua sumus.

zi Cum declarauit necesse eē vt sit motus eternus: ⁊ dissoluit q̄ōnes cōtingētes in hoc incepit perscrutari de hoc per viā rerū motaꝝ que mouenᵗ ex se apud nos quādoqʒ ⁊ q̄escunt q̄nqʒ. Quoniā ex ista via poterit demonstrare motorē eternū eē ⁊ motum eternū. ¶ Et hoc scito pficiᵗ scientia de oībus que mouenᵗ ⁊ quiescūt. Sciētia eni de motu nō pficitur nisi cū fuerit declaratū q̄ūo est cursus de hoc i oībus partib⁹ mūdi.s.in dispōne motus. Hoc eni scito perficiᵗ cognitio de motu. ¶ Et dixit:ꝙ pncipiū istius pscrutationis ⁊c̄.i.⁊ principiū pscrutationis q̄ ɔtinet sciam de dispositione motus ⁊ quietis in oīb⁹ partibus mūdi in nouitate ⁊ antiquitate:est ponere ɔsideratione de hoc.s.de illo q̄d dcm̄ fuit in q̄ōne p̄dicta. Et est quare quedam entia q̄nqʒ mouentur ⁊ q̄nqʒ q̄escunt. ¶ Et cū dixit ꝙ p̄nᵐ perscrutatiōis d̄ esse de hac perscrutatiōe:hoc erit perscrutādo vlr̄ d̄ oībus entibus:quā hn̄t dispōnem in hac intētiōe:incepit dicere ⁊ dixit. ¶ Dicamus igiᵗ ⁊c̄.⁊ diuisio q̄ pōt eē in entib⁹ nālibus in hac intētiōe est talis,q̄ diuidiᵗ in tres partes p̄mo. ¶ Quarum vna diuidiᵗ i tres:⁊ sic erūt q̄nqʒ ɔdiuidentia. ¶ Prima igr̄ pars triū ptiū ē vt oīa sint q̄escētia sēp. ¶ Scd̄a aūt vt oīa sint mota semp. ¶ Tertia ē media iter h̄ duo.s. vt q̄dā q̄escāt:⁊ q̄dā moueanᵗ.⁊ h̄ trib⁹ modis. Quoruʒ vn⁹ ē vt q̄escētia sint semp q̄escētia:⁊ mota sint semp mota. Scd̄s vt illa quiescētia sint mota:⁊ illa mota q̄escētia:ita ꝙ oīa entia moueanᵗ ⁊ q̄escāt q̄nqʒ. Terti⁹ est vt i entib⁹ iueniantᵗ isti tres modi.s.vt q̄dā moueanᵗ semp:⁊ q̄dam q̄escāt semp:⁊ q̄dā moueanᵗ q̄nqʒ:⁊ q̄escāt q̄nqʒ:vt visuʒ est de reb⁹. ¶ Diuisio aūt d̄terminās h̄ est dicere ꝙ res vna aut erit semp q̄escēs:aut semp mota:aut q̄nqʒ q̄escēs:⁊ q̄nqʒ mota. ¶ Et iste tres diuisiōes imaginanᵗ s̄m septeʒ modos.s.aut vt oīa q̄escāt semp:aut vt oīa moueantur semp:aut vt oīa recipiāt motū ⁊ q̄etē:aut vt q̄dā q̄escāt semp:⁊ q̄dā moueanᵗ semp:aut vt quedā moueanᵗ q̄nqʒ:⁊ q̄escāt q̄nqʒ:aut vt q̄dā q̄escāt semp:⁊ q̄dā moueanᵗ q̄nqʒ:⁊ q̄escāt q̄nqʒ. Aut vt inueniantᵗ in eis tres modi.s.ꝙ q̄dā moueanᵗ semp:⁊ q̄dā quiescāt semp:⁊ q̄dā moueāᵗ q̄nqʒ:⁊ q̄escāt q̄nqʒ. ¶ Entia.n.aut erūt sic vna res accepta:⁊ tūc disponenᵗ p vnū istoꝝ triuʒ.s.aut p motū semp:aut p q̄etē semp: aut p vtrūqʒ.s.p motū q̄nqʒ:⁊ q̄eteʒ q̄nqʒ. ¶ Aut diuidenᵗ entia in duas ptes:aut in tres. Si igr̄ diuiserim⁹ entia i duas ptes:tūc diuisio erit tripl'x.s.aut vt altera ps sit semp in motu:⁊ altera semper i quiete. ¶ Aut vt altera ps sit semp i motu:⁊ reliq̄ q̄nqʒ in motu:⁊ q̄nqʒ in q̄ete. ¶ Aut vt altera ps sit semp in quiete:⁊ reliq̄ q̄nqʒ in motu:q̄nqʒ in q̄ete. ¶ Si igiᵗ entia fuerint diuisa in tres ptes:tūc quelibʒ ps eoꝝ disponitur p vnūq̄dqʒ istoꝝ trium.s.vt q̄dam quiescāt semp ⁊ q̄dā moueanᵗ:⁊ q̄dā faciūt vtrūqʒ:⁊ sic ɔdiuidētia erūt septē. ¶ Sʒ Arꝫ.ɔtētus fuit i q̄nqʒ: ⁊ tacuit ptē dicentē ꝙ entia diuidunᵗ in duo. Quoꝝ vnū est vt altera ps q̄escat semp:⁊ reliqua moueaᵗ quādoqʒ:⁊ q̄escat q̄nqʒ. Secūdū ē vt altera ps moueaᵗ semp ⁊ reliqua faciat vtrūqʒ. Et nō induxit de modis diuisiōis entiū in duas ptes nisi vnū moduʒ tm̄. Et est vt altera ps q̄escat semp ⁊ altera moueaᵗ semp. ¶ Et forte fecit h̄ abbreuiādo. Qm̄ cū declaratū fuerit entia eē s̄m tres ptes.s.ꝙ q̄dā ps semper q̄escit:⁊ q̄dā semp moueᵗ:⁊ q̄dā facit vtrūqʒ d̄struētur alie diuisiōes. Istaꝝ.n.diuisionū semp tres sunt false māifeste p se:⁊ q̄ttuor ignote. ¶ Tres aūt false sunt:vt oīa sint semp q̄escētia:aut vt oīa sint semp mota:aut vt q̄dā sint semp q̄escētia:⁊ q̄dā sint semp mota. Iste.n.tres diuisiones ɔtradicunᵗ per sensuʒ: quattuor autē sunt ignote. ¶ Et hoc q̄d q̄rit hic declaratū est iā de potētia predictoꝝ:sʒ ipse vult complere perscrutationeʒ de eo in hoc loco. ¶ Modus autem declarationis istius intentionis de predictis talis est. Declaratū est quidem in septimo ab Arist. hoc esse primū motū in loco ex se ad quē perueniūt ceteri motus locales. Et est manifestū per se ꝙ ceteri motus inueniunᵗ per sensum reduci ad motuʒ in loco.s.ad corpus celeste. ¶ Et cū hoc fuerit coniun/

ctuz ad illud qđ declatū fuit p̊ in h tractatu.s.ꝙ p̄m motū est eterni motus. Erit nec̄e hic eē aliqđ qescēs eternū sup qđ moueat hoc p̄mū motū:⁊ hoc motuz eternū:qđ declaratū est:est illđ qđ vr̄ sensu moueri semp:⁊ ē corp⁹ celeste. Et qescēs qđ vr̄ sensu semper qescere ⁊ est terra. ¶ Et est illud qđ ꝺclaratū est ratiōe. Nihil.n.est hic qđ posset ꝯuenire ei qđ declaratū est rōne nisi istud. ¶ Et forte illđ qđ vr̄ semper qescere est p̄mus motor isti⁹ motus:⁊ ē illud qđ post declarabit̄. Sed istud nō dr̄ esse qescēs nisi equoce. ¶ Et ꝓpinqtas istius moti ad q̄dā qn̄qꝫ:⁊ remotio ei⁹ a qbusdā qn̄qꝫ ē eē tertie diuisiōis.s.vt q̄dā moueāt̄ qn̄qꝫ:⁊ quiescant qn̄qꝫ. ¶ Sed in hoc tractatu vult ꝑscrutari a p̄n⁰ de istis ꝓpōnib⁹:⁊ cōplere s̄monem de hoc cōi. Et q̄si illa que gnāliter ꝑdixit:vult mō distiguere ⁊ determiare. Et posuit p̄n^m perscrutatiōis de h in hac diuisiōe in q̄ diuisit entia ī septē.

Prim⁹ motor nō est qescēs nisi equoce.

¶ Omnia igit̄ qescere:⁊ huius rōnem q̄rere dimittētes sensum ifirmitas quedā itellectus est. Et de toto aliquo ⁊ nō de pte ambiguitas est. Neqꝫ solū ad physicuz:sed ad oēs scientias:vt est dicere:⁊ ad oēs opiniones propter id qđ motu vtuntur oēs. Amplius aūt de pricipijs importunitates:sicut in rōnibus circa doctrinas nihil sunt ad mathematicuz. Silr̄ aūt ⁊ in alijs:sed sic neqꝫ de eo ꝙ nūc dr̄ ad physicū. Suppositio.n. est ꝙ natura principium motus sit.

Querere rationem ⁊ dimittere sēsuz ifirmitas q̄dā ē itellus.

¶ Dicere aūt oia eē qescentia:⁊ querere rationem super hoc ⁊ dimittere testimoniuz sensus in hoc est debilitatio discretiōis. Et dubitatio in hoc est in toto:nō in parte. Et hoc etiā nō solūmō contradicit sciētie naturali:sed ⁊ oibus scientijs:⁊ omnibus opionibus. Omnia eniz ista vtuntur motu. Et etiā queadmodū negare pricipia in mathematicis:nō est ꝯdicere mathematico:⁊ silr̄ in alijs sciētijs. Et similiter negare hoc qđ diximus modo nō est contradicere naturali:fundamētū eni positū est ei:fere aūt ⁊ dicere oia moueri falsum quidez est. Minus aūt hoc s̄m sciam. Positū eni qdē est ꝙ nā in physicis pricipiū motus sit ⁊ quietis.

zz ¶ Cū numerauit illos modos vult mō declarare qs eoꝝ ē māifeste destructiōis:⁊ qs nō:⁊ icepit a mō q est valde iprobabil:⁊ ē dicēs:ꝙ oēs res sūt qescētes: iste.n.s̄mo valde ꝯdicit sensui:⁊ iste s̄mo ē s̄mo Zenonis. ¶ Et dixit:dicere aūt oia eē qescētia ⁊c̄.i.⁊ q ponit h facit opionē vicere sensuz. Appet eni sensui plures res moueri ⁊ motū eē:⁊ q facit h.s.q q̄rit rōnes qbus destruat illud qđ appet sensui est debilis discretiōis. [a] ¶ Uere.n.ꝯclones nō declarant̄ nisi a ꝓpōnib⁹:⁊ ꝓpōnes a sensu:⁊ expimētū s̄monū veroꝝ n̄ ē nisi vt ꝯueniat sensatis nō eꝯ.sic isti faciūt. ¶ Et cū posuit qūo ista opio ē ꝯ nāz:⁊ ꝙ cā positionis illi⁹ ē ꝺbilitas capitis:q2 facit vicere res appētes res sensibiles:aut s̄mōes sophisticos accn̄tales ī res sensibiles veras. Incepit notificare locū ī quo ē dubitatio ī hac itētiōe. ¶ Et dixit:⁊ dubitatio ī h ⁊c̄.i. ⁊ dubitatio de motu est de oibus entib⁹:qm̄ oia entia mouent̄:⁊ q dubitat ꝺ motu dubitat de p̄n⁰ mot⁹: ⁊ si ꝺ p̄n⁰ dubitat:dubitat ꝺ oib⁹ entib⁹. ¶ Et cū dix̄ ꝙ ista ꝓpō est ex̄ nāz:icepit declarare ꝙ ista opio cū h ē extnea a funda^tis nālib⁹ ⁊ nō nālib⁹:⁊ ꝙ est ī fine iprobabilitatis:⁊ cū hoc nō oꝫ nālis ꝯdicere ei. Nālis.n.nō oꝫ ꝯdicere ei q negat sua pricipia: hoc.n.oꝫ facere p̄mus ph̄s aut dyaleticus. Et iā dixit hoc in p̊ tractatu hui⁹. ¶ Et dixit:⁊ hec nō ē solūmō ꝯdictio scie nālis ⁊c̄.⁊ intēdit p oēs scias:scias volūtarias ⁊ artes mechanicas. Oēs.n.iste vtunt̄ motu:⁊ cuz motus destruit̄ ꝺstruunt̄ oia ista. ¶ Et cū dixit iprobabilitatē q̄ est in hoc s̄mōe:icepit ꝺclarare ꝙ nō ē de nuō opionū falsaꝝ:quas nālē oꝫ destruere:qm̄ nō ē ꝯdictio eētialis. ¶ Et dixit.ēt queadmodū negare p̄ncipia ⁊c̄.qm̄ cū vnū principioꝝ q̄ ponit artifex h⁹ scie est motū eē:⁊ nullus artifex alicui⁹ scie s̄m ꝙ est artifex illi⁹ oꝫ ꝯdicere ei q negat p̄ncipia illi⁹ scie:vt declaratuz est in posterioribus. U.g.ꝙ mathematicus nō oꝫ ꝯdicere ei q negat aliqđ p̄n^m mathematicum:vt magnitudines diuidi in ifinitū:aut punctuz esse:⁊ in alia scia:manifestuz est ꝙ nālis nō oꝫ ꝯdicere ei qui negat motuz eē. ¶ D.d.fundamētuz enim posituz ⁊c̄.i.⁊ motuz eē est p̄ncipium ī hac arte:q2 q negat motuz negat nāz. Dcm̄.n.ē ī diffōne nāe ipsaz esse p̄n^m motus:⁊ qetis:⁊ q negat nām negat nālia:⁊ qui negat subm alicuius artis nulluz hꝫ s̄monē cuz eo artifex illius artis:cuz nō hēat principia per q̄ loquatur cum eo:q2 negat principia ex quibus fundant̄ contradictiones negationis subiecti.

[a] Uere ꝯclones n̄ declant̄ nisi a ꝓpōnib⁹:⁊ propositiōes a sēsu ⁊ expimētū sermonuz veroꝝ nō est nisi vt ꝯueniant sensat̄:⁊ nō ecōuerso. Idē p̊ ce.cō.22.⁊.3.ꝺ ani ma.c.7.

Primi p̄ncipia aut dyaleticus est ꝯdicē negātib⁹ p̄ncipia. Idē p̊ physi. t.c.8.⁊.3. c.4. Idē p̊ co.25.

Qui negat subꝫ alic⁹ artis nulluz hꝫ sermonē cuz eo artifex illius artis ⁊c̄.

¶ Silr̄ aūt physicū est motus. Et dicunt qdam moueri eoꝝ que sunt:nō alia qdē:alia vō nō:sed oia ⁊ semp:sed latere hūc sensuz nostrū. Ad quos etiā qdē non determinantes qualē motū dicunt:aut oēs:nō difficile est ꝯdicere. Neqꝫ eni augeri neqꝫ diminui potē est cōtinue:sꝫ ē ⁊ mediū:est aūt similis rō huic de eo qđ est guttaz conterere:⁊ plantā natam lapides scindere. Nō.n.si tm̄ effodit̄ aut remouit gutta:⁊ mediuz in medio tpe prius. Sed sicut nauis tractus est:⁊ gutte tot tantū mouent. Pars aūt ipsoꝝ in nullo tpe tantū. Diuidit̄ enim qđ remouet̄ in plurima:sꝫ nihil ipsoꝝ motū est seorsum:sꝫ totū simul. Manifestū igit̄ est ꝙ nō est necessarium semp aliqd abire:q2 diuidit̄ diminutio in ifinita:sꝫ totū aliqn̄ abire. Similiter aūt est ⁊ in alteratiōe qualibet. Non eniz si partibile in ifinitū est qđ alterat̄:propter hoc ⁊ alteratio:sꝫ velox fit sicut multotiens densatio. Amplius cū ifirmet̄ aliqs: necesse est tp̄s fieri in quo sanabitur:⁊ non in termio tēporis mutari. Necesse aūt in sanitatem mutari ⁊ in aliud nullū. Quare dicere ꝯtinue alterari multuz in manifestis est ambigere. In contrarijs enim alteratio est. Lapis q2 neqꝫ durior fit neqꝫ mollior.

¶ Et fere

¶ Et fere sermo dicẽs ẽt ꝙ omnia mouẽtur est falsus: sed minus exit a natura. Natura enim est in rebus naturalib⁹ principiũ qetis sicut ⁊ motus. Et ſm hunc modũ non est res naturalis. ¶ Sʒ quidã dixerũt ꝙ entia mota nõ sunt q̃dã: ⁊ quedã non mota: sed omnia mouẽtur: ⁊ motus eoꝝ est semꝑ: sed hoc ẽt absconditũ est a nostro sensu. Et isti hoies. ⁊ si non determinant quẽ motũ intẽdant: aut si intendunt oẽs motus: tamen nõ est difficile contradicere eis. Impossibile est eni aliqd augeri aut diminui semꝑ. Sed inter ea est mediũ. s. illud ad qđ ꝑuenit augmentum: ⁊ a quo incepit diminutio. ¶ Et iste sermo est similis ei qđ dr̃ de distillatione super lapides: ⁊ diuisioni lapidis planta posita. Est enim q̃stio similis predicte. Si igit̃ nos dissoluerimus istã questionẽ: statiʒ dissoluemus hãc questionẽ in qua sumus: ⁊ bonus versificator dixit ꝙ distillatio continua perforat lapidẽ. Querẽdum est igit̃ si acciderit vt lapis ꝑforet̃ h̃ mõ a centũ guttis distillatis: ꝙ nõ ẽ neč̃ si gutte cadẽtes faciũt aliquam quantitatẽ: vt mediũ fiat in medio illius. Sed ita est de guttis sicut de motu nauis. s. ꝙ aliquãtulum guttarũ mouet aliquã quãtitatẽ. Pars enim illarũ nõ mouet tẽpore oino illam quantitatẽ. Illud eniʒ qđ diuidit̃ per distillationeʒ diuidit̃ in multas partes. Sʒ nulla illarũ partiũ mouet̃ per se sed insimul mouẽtur. Manifestũ est igit̃ ꝙ nõ est neč̃ ex h̃ ꝙ diminutio diuidit̃ in infinitũ ꝙ ex diminuto recedat semꝑ aliqd: sed forte recedet ipsum totũ. Et ſm hũc modũ est cursus de alteratione ẽt quecũqʒ alteratio sit. Quoniã non est neč̃ si alteratũ diuidit̃ in ifinitũ vt propter hoc diuidat̃ ẽt alteratio in ifinitũ. Sed multotiens erit subito sicut est congelatio. Etiam processus infirmi ad sanitatẽ debet esse in tempore. Et non erit trãsmutatio eius in extremo tẽporis. ⁊ trãsmutatio eius nõ erit nisi ad sanitatem nõ ad aliud. Sermo igit̃ dicẽtis in habẽte hanc dispõnem: ꝙ semper alterat̃ est dubitatio in eo qđ est valde manifestũ. alteratio eni non est nisi ad cõtrarium. ⁊ ẽt lapis nõ fit magis durus ⁊ magis mollis q̃ʒ sit.

23 ¶ Cum declarauit iꝑobabilitatẽ que est in sermone dicẽtis ꝙ oia qeſcũt: ⁊ ꝙ dicẽs hoc negat ꝑncipia nãliũ. incepit ẽt declarare errorẽ dicẽtis ꝙ oia mouentur. ⁊ dixit: ⁊ fere ſmo ⁊c̃. i. ⁊ dicere etiam ꝙ oia mouent̃ ⁊ negare qetẽ in entib⁹ nãlibus est falsum: sicut est falsũ dicere ꝙ oia qeſcũt: sʒ minus exit a via nãli: ⁊ ideo dixit: ⁊ fere. i. fere est equalis ei in falsitate. ¶ D. incepit declarare qũo ꝯueniũt ista opinio ⁊ ꝑdicta in hoc ꝙ nõ dʒ cõtradici a nãli. ¶ Et dixit. nã enim ⁊c̃. i. ⁊ cã in hoc ꝙ sermo dicẽtis ꝙ oia mouent̃ est sermo nõ nãlis: sicut ſmo dicẽtis ꝙ oia qeſcũt: ẽ qꝛ nãlis ponit nãm esse q̃si pro fundamẽto. Et dictũ est in diffõne nature: ꝙ est ꝑncipiũ qetis sicut mot⁹. Quia igit̃ qes ⁊ motus accipiunt̃ in diffõne nature: iõ ponere qetẽ ⁊ motũ eẽ est fundamẽtuʒ nãle: ⁊ nãlis nõ hʒ ꝑpõnes ꝑ quas possit cõtradicere negãtib⁹ alteꝝ istorum. Dicere auteʒ ꝙ oia mouent̃ est sufficientius q̃ʒ dicere ꝙ oia qeſcũt: qꝛ motus apud nos ẽ manifestior qete: qes eniʒ est ꝑuatio: ⁊ motus est habitus. ¶ Et sil'r illi q fingũt ꝙ oia mouent̃ ꝑnt hẽre aliquã rõnem: ⁊ est qm̃ queadmodũ sunt hic res mote q̃ nõ apparẽt moueri nisi in lõgo tꝑe: sed existimãtur qeſcere: ita nõ est remotũ in rebus q̃ existimant̃ qeſcere vt appareat motus eaꝝ in tẽporibus: in qbus ꝑtranseũt multe vite humane. Et h̃ intẽdebat cũ dixit: sʒ qdã dicũt ⁊c̃. ¶ Et cũ dixit hãc opinionẽ ⁊ rõnem istoꝝ hoium dixit: ⁊ isti hoies ⁊c̃. i. ⁊ isti hoies ⁊ si nõ determinãt q motus abscondunt̃ a sensu ita ꝙ nõ cõprehendunt̃ ab ipso ꝑꝑ tarditatẽ eoꝝ: vtrũ sint quedã genera motuũ: aut oia: tñ nõ est difficile ꝯtradicer̃ eis. ¶ Et dixit hoc vt reputo: qꝛ ista dubitatio in motibus augmẽtationis ⁊ alterationis est fortior. existimat̃ enim ꝙ isti motus sunt cõtinui: sʒ ꝯtinuatio eorum latet sensus. Et iõ posuit cõtradictionem eoꝝ in his duob⁹ generib⁹: ⁊ dixit: ĩpossibile ẽ eni ⁊c̃. idest. ⁊ ĩpossibile est vt aliqs fingat ꝙ motus ꝯtrarij cõtinuant̃ adinuicẽ: imo inter quoslibet duos mot⁹ cõtrarios est mediuʒ qeſcẽs: ⁊ est illud ad qđ ꝑuenit alter duoꝝ motuũ contrarioꝝ: ⁊ ex quo incepit reliquus motus. Qm̃ iter augmẽtum ⁊ diminutionẽ est mediũ: ⁊ est illud: ad qđ ꝑuenit augmẽtuʒ: ⁊ ex quo ĩcepit diminutio. ¶ Et cũ dixit istã cõtradictionem ĩcepit ẽt dicere ꝙ ista opinio est similis opioni ponẽtis ꝙ res que sunt agẽtes aut exñtes in potẽtia sunt agẽtes in actu: aut existẽtes. Quiescẽs eni in actu est motũ in potẽtia: ⁊ deceptio in hoc ẽ de genere deceptionis in hoc alio. Qui igit̃ posuerit ꝙ illud qđ est in potẽtia est illud qđ est in actu: ⁊ nõ distinxerit iter ea ponit ꝙ oẽs res semꝑ mouent̃. ¶ Et qꝛ itẽdit declarare hoc dixit: ⁊ iste sermo ẽ similis ei ⁊c̃. i. ⁊ cuʒ dicit ꝙ oia apud qetem mouent̃: sʒ motus eoꝝ latent sensum: est sil'is dicẽti in distillationib⁹ aque suꝑ lapidẽ: ꝙ quelibet gutta aque hʒ opationẽ exñteʒ in actu in illo lapide. ¶ Et sil'r ẽt q dicit in plãta q̃ orit̃ in lapide donec diuidat illuʒ: ꝙ in qualibet ꝑte tꝑis in qua orit̃ diuidit ꝑtẽ lapidis: donec cõpleat̃ diuisio in illo tẽpore in quo diuidit̃ in actu. ¶ Et ſm h̃ qñ aliquid creuerit ſm quãtitatẽ digiti in vno anno: augmẽtabit̃ etiã in qualibet parte exñte in actu partiũ illius tꝑis pars existẽs partiũ illius digiti in actu. Ita ꝙ digitus diuidit̃ in ꝑtes in actu: quarũ numerus erit sicut numerus partiũ: in quas diuidit̃ annus: qđ est ĩpossibile. ¶ Et cũ narrauit ꝙ sermo dicẽs ꝙ res que apparẽt moueri post qetẽ in tꝑe qetis mouent̃ etiã: sed latẽt sensum est sil'is ſmoni dicẽtis: ꝙ q̃libet guttarum aque q̃ operant̃ in lapidẽ hñt in illa opatione aliquã ꝑteʒ: icepit narrare corruptionẽ istius sermonis. ⁊ dixit: non enim est neč̃ ⁊c̃. i. non enim est necessarium qñ vna collectio guttaꝝ operat̃ in lapide primã operationẽ: que apparet in actu in alio tẽpore: vt ille gutte faciant medietatem illius opationis in

Cõpõ duaꝝ opionũ adinuicem.

Nãlis ponit nãm eẽ q̃si ꝑ fundamẽto. Idẽ. 2. phy. cõ. 3. ⁊ t. cõ. 6. Ideʒ ꝑ celi. cõ. 5.

Mot⁹ apud nos ẽ manifestior qete: qes eni ẽ ꝑuatio ⁊ mot⁹ ẽ habitus. Et iõ ꝑ h̃ 4. ph. cõ. 118. ⁊ 120. Et 3. de aia textu cõ. 25.

Que illaruʒ opinionuʒ sit magis vitãti ꝑpinqua ⁊ q̃ magis erronea.

Inter augm̃ ⁊ diminutionem cadit medium.

gutta cavat lapidẽ

gutta quod faciat lapidẽ

lapis nõ alteratur

medietate illius temporis. ¶ Et dixit hoc: q2 si operant̄ in medietate illius tēporis operabuntur in medietate istius tēporis medietatē illius passionis: ꝛ in medietate illi⁹ medietatis medietatē medietatis: ꝛ sic in īfinitū: ꝛ cū ita sit: tunc nō inuenit̄ illa nisi post desinentiā passionū infinitarū. Et iam declaratū est hoc eē ipoſ̄e in q̄nto huius. s. vt factio motus sequat̄ essentialr̄ aliū motū. Et ideo neēe est vt p̄ma pars q̄ fit in actu ex parte mot⁹ eius sit insimľ: vt post dicet. ¶ Et cū narrauit q̄ nō seq̄tur si cōgregatio guttarū descēdentiū in illo t̄pe in quo apparuit passio illarū in lapide facit aliquā passionem: q̄ non sequitur vt quelibet gutta earū opet̄ in illū lapidē. ¶ D. d. sz ita est de distillatiōe ꝛc. i. sed ita est de guttis: quarū cōgregatio operat̄ in lapide: sicut de multis hoībus q̄ mouēt nauē: qm̄ si quēadmoduz vnusq̄sq3 eoꝝ solus nō mouet nauē: ꝛ oēs mouēt. Ita si ꝯgregatio illaruz guttarū operat̄ in lapide nō seq̄tur vt quelibet gutta operet̄ per se in lapide. Et hoc intēdebat cū dixit: q̄ aliquātulū ꝛc. i. ꝛ quātitas terminata guttaꝝ mouet quātitatē terminatā lapidis: quēadmodū numerus terminatus hoīuz mouet nauē terminatā. Pars aūt illarū guttaꝝ nō mouet in t̄pe oīo ex illa quantitate aliq̄d: cuius ꝓportio ad totā passionez fit: sicut ꝓportio illius partis ad cōgregationez guttarū operantiū in lapide: quēadmodū nō mouet vnus hoīuz nauē quā mouebāt oēs in tēpore oīno. ¶ D. dixit: illud qd̄ diuidit̄ ꝛc. i. qm̄ illud qd̄ diuidit̄ per distillationē a lapide. s. illō qd̄ recessit ab eo diuidit̄ in multas p̄tes: sed nō quelibet illarū partiū recessit p̄ se ab aliqua p̄te illaꝝ guttaꝝ: sed oēs p̄tes recedūt insimľ a cōgregatione guttaꝝ determinataꝝ. Sequeretur enim vt vnaqueq3 p̄tiuz guttaꝝ p̄forantiū lapidem moueret: si q̄lib3 p̄s p̄tis recedēt recederet a lapide p̄ aliquā p̄tez partiū guttarū. Et si ita eēt: tūc recederet aliqua p̄s lapidis per primā guttā descēdētē sup̄ illū. ¶ Et quasi intēdit inuere p̄ hūc sermonē: q̄ l3 illa passio sit diuisibilis: tm̄ nō seq̄tur vt quelibet p̄s illius passionis fiat a quacūq3 p̄te guttarū descendētiuz: sicut posset existimari. immo illud qd̄ fit ꝛ eo in actu fit subito. Et hoc intēdebat cuz dixit: sed siľ mouent̄. Et rō super hoc est illud qd̄ dixit: qm̄ ipoſ̄e est vt passio manifesta: que app̄et in multis annis diuidat̄ per tēpus illoꝝ annoꝝ: ita q̄ quelibet p̄s sensibilis illius tēporis habeat p̄tem sensibilē illius passionis: ꝛ hoc intēdebat cū dixit: manifestū est igit̄: q̄ nō est manifestū si posuerimus q̄ diminutio diuidit̄ in infinitū s̄m q̄ est trāsmutatio in t̄pe: vt apparuit in sexto: vt recedat ex diminuto ī t̄pe diminutiōis aliquid in actu in īfinitū: qm̄ s̄m hoc ꝯtingeret vt nūq̄3 diminutū ꝯsumeret̄: sed nos videremus ip̄m ꝯsumi s̄m totū. ¶ Et intēdebat p̄ hoc q̄ diuisio s̄z hūc modū est finita in trāsmutatione q̄ ē ī q̄ʒto ꝛ q̄li ꝛ ī vbi. Qm̄ illa diuisio īfinita motus q̄ declarata est ī sexto est diuisio in potētia. ista aūt ē diuisio in actu. ¶ Et si diuisio īfinita eēt in actu: non īueniret̄ motus gnātus neq3 corruptus. Declaratū est enī q̄ id qd̄ transmutat̄ trāsmutabat̄ iā: ꝛ qd̄ trāsmutat̄ trāsmutatur semp̄. ¶ Et itēdebat p̄ totū hoc q̄ si passio que fit a guttis aque diuideret̄ in actu s̄m diuisionē p̄tiū guttarū: ꝯtingeret vt fieret a quacunq3 p̄te caderet sup̄ illū ex guttis aque. S3 dicimus q̄ in passiōe que fit in lapide est quedā p̄s que ē p̄ma p̄s facta in actu: ꝛ nō fit a quacūq3 p̄te in actu cadēte sup̄ illū ex guttis sed p̄tes ex eis terminate: ꝛ si nō: tūc quelibet p̄s moueret quodlibet: ꝛ siľr in omni trāsmutatione. ꝛ s̄m hūc modū de alteratione quecūq3 alteratio sit. Nō enim est neēe si alteꝝ diuidit̄ in infinitū: vt p̄p̄ h̄ diuidat̄ ēt alteratio in infinitū. s. inq̄ʒtu3 fit ab alterante: ita q̄ si imaginati fuerimus alterās alterare: contingit vt illic sit alteratio: ꝛ si nō apparet sensui: imo p̄ma p̄s q̄ fit ex alteratiōe in actu est determinata: ꝛ alterās agēs ip̄m est determinatū. ¶ Et si p̄ma pars que fit ex trāsmutatiōe nō eēt determinata: ꝛ agens trāsmutās ip̄m nō esset determinate v̄tutis: tunc oīa sicut illi fingunt eēnt in cōtinua trāsmutatiōe: ꝛ ꝯtingeret vt inter duas trāsmutatiōes sensibiles nō esset q̄es oīno. ¶ D. d. sed multotiēs erit subito sicut ē cōgelatio. i. sed p̄ma p̄s in actu motuū q̄ fiunt: siue fuerit trāsmutatio in loco: aut in q̄litate: aut in q̄ʒtitate fit subito. i. in instāti: nō in t̄pe: ꝛ si nō: tūc ante transmutationē eēt trāsmutatio: ꝛ nō inueniret̄ trāsmutatio noua omnino. Et existimatur q̄ totum hoc contradicit ei qd̄ dictū fuit in sexto. s. q̄ trāsmutatio nō h3 partē que sit p̄ma: sed omne qd̄ trāsmutat̄ iā trāsmutabat̄. ¶ Joānes aūt dubitauit in hoc loco: ꝛ expositores dubitauerūt in sexto in alteratiōe: ꝛ dixerūt: q̄ si p̄ma pars fit in eis subdito: nō seq̄tur tūc vt alteratio nō habeat primū: ꝛ ipse cōcessit hic q̄ p̄ma pars alteratiōis fit subdito. ¶ Dicamus nos q̄ p̄ma pars que fit ex motu quodāmō est in actu: ꝛ quodāmō in potētia. Qm̄ s̄m q̄ illō qd̄ erit in actu est determinatū: s̄m hūc modū est indiuisibile. ¶ Et s̄m q̄ motus ē ꝯtinuus est diuisibils: ꝛ nō est in eo primū n̄aliter in actu: nisi q̄esceret motū. Cū igit̄ considerauerit illic de motu s̄m q̄ est continuus dixit: q̄ nō h3 p̄mā partē: ꝛ cū cōsiderauerit hoc s̄m q̄ ē generatus postq̄3 nō fuit: ꝛ gnātuz est determinate q̄ʒtitatis: dixit q̄ h3 p̄muz. ¶ D. d. ꝛ ēt ꝓcessus egri ad sanitatē ꝛc. i. ꝛ o3 s̄m s̄monē dicētez q̄ oīa mouētur: vt egritudo trāsmutet̄ in sanitatē ī t̄pe egritudinis: ita q̄ in eo existāt ꝯ̄ria insimul. Omne enim transmutatū trāsmutat̄ in t̄pe nō in extremo t̄pis. i. in instanti. si igit̄ t̄ps in quo eger trāsmutat̄ ad sanitatez nō fuerit aliud a t̄pe in quo transmutat̄ de sanitate in egritudinē: ꝯtinget vt trāsmutet̄ ad sanitatē: ꝛ infirmitatē insimul. ¶ Et sic cōtinget vt in t̄pe sanitatis q̄escat in sanitate: ꝛ in t̄pe egritudinis quiescat in egritudine. Et si nō: tūc in sanitate mouebit̄ ad sanitatē: ꝛ ad egritudinē: qd̄ est ipoſ̄e. ¶ Et siľr contingit q̄ a dispōne egritudinis moueat̄ ad sanitatē: ꝛ iō dixit: ꝛ trāsmutatio ei⁹ erit ad sanitatē ꝛ nō ad aliud. i. ꝛ necesse ēt vt res q̄escat in eo: ad qd̄ est trāsmutatio: ꝛ si nō: nihil moueret̄ ad finē: ꝛ manifestū est q̄ oēs sunt a cōtrarys ad contraria. ¶ D. d. s̄mo igit̄ ꝛc. i. ꝛ intēdit p̄ valde manifestū illud: cui⁹ destructio ē valde manifesta p̄ se: ꝛ ex p̄dictis. Per se autem q2 manifestū est apud nos hic eē res q̄escētes: ꝛ motus factos post q̄etem. Ex s̄mone v̄o: q2 motus est ex ꝯ̄rio in cōtrariū: ꝛ q̄ res debēt q̄escere in ꝯtrarys: ad que mouent̄ ꝛ ex q̄bus mouent̄: ꝛ hoc intēdebat cū dixit: alteratio eni3 ꝛc. ¶ D. d. ꝛ ēt lapis ꝛc. i. q̄ alteratio p̄ quā generat̄ lapis est trāsmutatio ꝓueniēs ad rē q̄escentē ꝛ est durities. V. g. lapis enim ipoſ̄e est vt fiat magis durus aut magis mollis. Dicamus igit̄ q̄ est in motu cōtinuo. ¶ Et oē hoc negat ītellecta p̄ma ꝛ contradicit huic opioni s̄m dyalecticā. vt declararet ex eo intētionē que nō erat nota: ꝛ ē q̄ nō est hic motus cōtinuus in rei veritate nisi motus localis: quia est velocissimus motuū. ¶ Et hoc est ita: q2 illud qd̄

augmentatur

Scd̄z Auer. p3 hic dare p̄mā ī motu locali ꝛ ī motu alteratiōis ꝛ augmenti.

Obiectio.

Digressio.

[...]ull⁹ mot⁹ [...]icē ꝯtinu⁹ [...]i mot⁹ loca [...]. Idem. 6. [...]. 91. t. 92. [...]infra.

augmētatur. V.g. digitaliter in vno anno non possumus dicere ꝙ in q̄libꝫ p̄te t̄pis demōstrata inueniamus p̄tes magnitudinis fieri: sicut accidit hic in motu in vbi. Et cā in hoc est: q̄ꝛ minima p̄tiuꝫ magnitudinis factarū est determinata in intellectu in actu: ꝛ quelibet earū fit in istāti cū sit idiuisibilis i factiōe. Vn̄ nec̄e est vt iste p̄tes nō ꝯtinuent̄ in motu nisi cō tinuent̄ i instāti adiuicē. ¶ Et ēt nō posuim⁹ diuidere istas p̄tes s̄m numerū p̄tiuꝫ t̄pis sensibiliū: ita ꝙ gnō istarū p̄tiū ꝯtinuet̄ p̄ ꝯtinuationē gnōnis p̄tiuꝫ t̄pis i quo dicimus rē augeri digitaliter. s. vt sint non distincte abiuicē. ¶ Nō eñi pōt aliq̄s fingere hic eē p̄tes q̄ fiunt in actu nō disticte abiuicē: quarū eē nō cōprehendit̄ a sensu. Termin⁹ eñi entis in actu ē vt sit tāgibile: cū sit impoīe iuenire corpus nō tāgibile: ꝛ oē tāgibile cōprehēdit̄ p̄ sensum tactus: g̊ oē ens in actu est cōprehensibile. ¶ Et cū ita sit sicut narrauimus: bn̄ apparet ꝙ illō qō dixit Alfarabi⁹ i p̄ncipio sui libri de entib⁹ trāsmutabilib⁹. s. ꝙ de diffōne motus in vniuersali app̄et ꝯtinuatio: est s̄mo nō verus. Sꝫ nō apparet h̄ nisi in motibus localib⁹: de q̄b⁹ dr̄ hoc nomē motus p̄ncipalr̄. In alijs aūt motib⁹ in quibusdā est possibile vt app̄et ꝯtinuatio. s. vt p̄tes eoꝝ inueniant̄ indistincte abiuicē: ꝛ in q̄busdā nō app̄et hoc: q̄ꝛ p̄tes eoꝝ nō inueniunt̄ s̄m illū modū. ¶ Et silr̄ illud qō dicit Alfarabi⁹ i p̄dicamētis de diffōne eius qō est agere ꝛ pati: nō est verū. Ex illa eniꝫ diffinitiōe apparet ꝙ ois actio ꝛ passio est ꝯtinua: in quo attribuit̄ illa res actioni ꝛ passioni.

Descriptio entis i actu ē [...] sit tāgibile

De rōne motus non est vt sit ꝯtinu⁹. Vi de. 3. ph. c. 6.

¶ Et s̄m ꝙ fertur: mirabile est si latuit lapis deorsuꝫ latus: aut manēs in terra. Amplius aūt terra ꝛ alioꝝ vnūq̄dq̄ꝫ ex nec̄itate p̄manent q̄dem in p̄p̄rijs locis: mouent̄ autē ex his violēter. Si q̄deꝫ igit̄ quedā ipsoꝝ sunt in p̄p̄rijs locis: nec̄e est neq̄ꝫ s̄m locū oia moueri. Q̄ō q̄dem igit̄ impoīe moueri oia sit: aut semp̄ oia q̄escer̄ ex his ꝛ alijs h̄mōi sciet aliq̄s. ¶ At v̄o neq̄ꝫ alia q̄dē semp̄ cōtingit q̄escere: alia v̄o semp̄ moueri: aliq̄n̄ autem q̄escere: ꝛ aliq̄ādo moueri nullū. Dicēdū autē ꝙ impoīe sit: sicut in dictis prius: ꝛ in his. Videmus eniꝫ in eisdē fieri dictas mutationes. Et adhuc q̄m̄ oppugnat manifestis dubitās. Neq̄ꝫ augmētum: neq̄ꝫ violētus motus est: nisi mouebit̄ extra nām: q̄escēs prius. G̃nationē igit̄ remouet ꝛ corruptionem hec rō. Fere aūt ꝛ moueri: qō fieri q̄ōdam: ꝛ corrūpi videt̄ oibus. In qō q̄dem eniꝫ mutat̄ fit hoc: aut in hoc. Ex quo aūt mutat̄ corrūpit̄ hoc aut ab hinc.

¶ Et mirū est ēt vt lapis in suo motu tradatur ignorātie: in suo descēsu ad inferius: aut in sua q̄ete sup̄ terrā: ita ꝙ nō p̄cipiat̄. Et ēt terra ꝛ vnaq̄ueq̄ꝫ aliaꝝ rerū sunt q̄escētes in suis locis p̄p̄rijs: ꝛ mobiles ab eis violēte. Si ergo quedā res sunt i suis locis p̄p̄rijs: seq̄tur: vt non oia moueant̄. ¶ Ex istis igit̄ ꝛ alijs similibus credit̄: ꝙ impoīe est vt oia moueant̄ sp̄: aut vt oia quiescāt sp̄. ¶ Neq̄ꝫ ēt est possibile vt quedā sint semp̄ q̄escētia: ꝛ q̄dam semper mota. Ita ꝙ nulla res moueat̄ q̄n̄q̄ꝫ: ꝛ q̄escat q̄n̄q̄ꝫ. Et dicendū est in destruēdo hoc: illud qō diximus in destruendo illud qō fuit ante dcm̄. Inuenimus eniꝫ modos trāsmutationis: quos p̄diximus fieri in eisdē reb⁹. Et cū hoc q̄ dubitat in hoc cōtradicit in reb⁹ manifestis. Q̄m̄ si non mouet̄ extra suā nām ꝛ ante erat q̄escēs: nō erit hic augmentuꝫ: nec motus violentus. Iste igit̄ s̄mo destruit gnōneꝫ ꝛ corruptionē: ꝛ fere destruit motū ēt. oēs eniꝫ hoies opinabant̄ ꝙ g̃natio ꝛ corruptio cuiuslibet rei est motus. Illud eniꝫ ad qō trāsmutat̄ res: ipꝫ g̃natur: aut id in eo. Et illud ex quo trāsmutat̄: ipsum corrumpit̄: aut ex illo.

¶ Cū destruxit s̄monē dicētē ꝙ oia mouent̄ q̄ est si- 24
milis s̄moni dicentiū: ꝙ q̄libet guttaꝝ faciētiuꝫ aliquā passionē in lapide hꝫ aliquā passionē exn̄tem in actu: sꝫ nō cōprehenditur a sensu. Et ꝯdixit huic sermoni s̄m posse. Et destruxit ipsum ēt ex h̄ ꝙ motus p̄ueniūt ad ꝯria: in q̄bus debēt q̄escere. Et ꝙ si h̄ nō eēt oporteret vt eadē res mouerent̄ duob⁹ motib⁹ cōtrarijs insimul. Et ꝯdixit etiā ei tertia ꝯdictiōe: q̄m̄ plures q̄litates trāsmutabiles vident̄ nō recip̄e magis ꝛ minus. Vn̄ nec̄e est ꝙ illud q̄escat q̄n̄ p̄uenerit ad eas. Incepit notificare impossibilitatē ꝛ iprobabilitatem: ꝛ dixit: ꝛ mirum est ꝛc̄. i. ꝛ q̄ dicit ꝙ q̄escēs existimat̄ moueri: ꝛ motū existimat̄ q̄escere: ꝯtingit ei vt nullā certitudinē hēam⁹ in motu ei⁹ qō mouet̄: aut i q̄ete ei⁹ qō q̄escit. Sꝫ omne qō sentim⁹ moueri pōt eē eoꝝ que q̄escūt: ꝛ omne qō sentimus q̄escere pōt eē eoꝝ que mouent̄: ꝛ sic q̄n̄ sentimus lapidē moueri de sup̄iori ad inferius habem⁹ certitudinē in h̄ ꝙ mouet̄: sꝫ forte nō p̄cipim⁹ q̄eteꝫ illi⁹. ꝛ ēt q̄n̄ senserimus ipsum q̄escere iferius nō habem⁹ certitudinē in h̄ ꝙ q̄escit q̄m̄ forte mouet̄. ¶ D. induxit q̄ntā rōnē ꝛ dixit: ꝛ ēt terra ꝛc̄. i. ꝛ ēt manifestuꝫ est p̄ se ꝙ nos videm⁹ terrā ꝛ alia elemēta. s. aquā ꝛ aerē moueri ad sua loca p̄p̄ria: ꝛ moueri ꝛ q̄escere i eis nāliter. Et si mouent̄ ab eis nō mouent̄ nisi violēte nō nāliter. ¶ Et cū notū sit ꝙ quedā rerū q̄escūt nāliter in suis locis p̄p̄rijs: ꝛ ꝙ mouent̄ ab eis violēte: ꝛ ꝙ iste motus est ꝯrius q̄eti: nec̄e est vt nō oia moueantur. ¶ D. d. ex istis igit̄ ꝛ alijs similib⁹ ꝛc̄. ꝛ q̄ꝛ ista p̄ que ꝯtradicit sermoni dicēti oia moueri: ꝛ sermoni dicēti oia q̄escere: sūt eadē cū eis: p̄ que ꝯtradicit̄ s̄moni dicēti oia diuidi in duas p̄tes: quarū altera semp̄ q̄escit: ꝛ reliq̄ sp̄ mouet̄. ¶ D. d. ex istis igr̄ ꝛ alijs similibus ꝛc̄. apparet enim hic eē plura que mouent̄ q̄n̄q̄ꝫ: ꝛ q̄escunt q̄n̄q̄ꝫ. ꝛ iste sermo pōt ꝯtradici etiaꝫ per illas cōtradictiōes predictas. s. sermo dicētis ꝙ quedam pars entium semp̄ mouet̄: ꝛ reliqua pars semp̄ q̄escit. Quia dicēs hoc negat q̄eteꝫ que apparet in quibusdaꝫ entibus q̄n̄q̄ꝫ: ꝛ motū quādoq̄ꝫ. Ista eñi que nos sentim⁹ moueri quādoq̄ꝫ ꝛ q̄escere quādoq̄ꝫ necesse est vt ponat dicēs hūc sermonē in alterā duarū partium: in quas diuidit omnia entia. s. ꝙ nec̄e est ei

Plures q̄litates trāsmutabiles vīr n̄ recip̄e magis ꝛ minus. Sꝫ vīd oppositū 5. ph. cō. 19. ꝛ 22. Et decimet. cō. 23.

opinari ipsa esse in eis que qescunt semper: aut in eis que mouent̄ semp: aut quedā in istis ⁊ quedam in illis: ⁊ quocūqꝫ mō sit: ponit hic eē res que vident̄ moueri ⁊ in rei veritate qescūt: ⁊ vident̄ qescere: ⁊ in rei veritate mouent̄. Qm̄ si istā ptez entiū que mouent̄ quādoqꝫ: ⁊ qescūt quādoqꝫ: numerauit in eis q̄ mouent̄ semp: ponit ꝙ qescentiū sunt quedā que apparent qescere: ⁊ mouent̄ in tēpore qetis apparētis. Et si positū fuerit ipsum eē ex qescētibus: tunc ponit̄ ꝙ qescentiū sunt quedā que apparēt moueri tamē qescūt: ⁊ simil'r si fuerit positū ꝙ quedā sunt in qescētibus ⁊ quedā in mobilibus: tunc ponit̄ vtrūqꝫ. ⸿ Et oīa ista vniuersal'r sunt positiones sophistice. Nullaꝫ enim rōnē pōt dicere dicēs hūc sermonē nisi assimilauerit sensibilia vera sensibilibus falsis. ⁊ est p̄muꝫ p̄ncipiū p̄ncipiorꝫ sophistarꝫ q negāt sciaꝫ: ⁊ ꝙ nullū verū cōprehēdit: sicut dixit Epicurus ⁊ alij. ⸿ Quō aūt mutabunt̄ cōtradictiones dicte in duob' modis vniuersalibus cōtrarijs ad sermonē q est inter illos duos modos dicentē: ꝙ quedā entia qescunt semp: ⁊ quedā mouent̄ semp: nō est difficile ei q voluerit cōsiderare in hoc aliquātulū. ⸿ Qd̄ enī est vniuersale ex illis cōtradictionib' predictis pōt aliqs dicere ex eo huic opinioni particulari. Et qd̄ est ex eis pticulare nō pōt aliqs ex eo ꝯtradicere huic opinioni. V.g. qm̄ cōtradictio dicēs ꝙ si oīa mouent̄: seqtur vt terra moueat̄ sp̄ i suo loco p̄prio: nō ꝯ̄dicit huic opioni: q2 est pticularis. ⸿ Et illa ꝯtradictio est pticularis. Cōtradictio aūt dicēs ꝙ motus sunt in cōtrarijs insimul si sunt hic res que mouent̄ semp: ē sermo cōis ad destruendū sermonē dicētis ꝙ oīa mouent̄: ⁊ sermonē dicētis ꝙ illa que existimant̄ qescere quādoqꝫ: ⁊ moueri qn̄qꝫ sunt semp mota: ⁊ hoc intendebat cū dixit: ⁊ dicamus hoc in destruēdo hoc ⁊c̄. ⸿ D.d. īuenimus enī modos trāsmutatiōis .i. ⁊ sensus cōtradicit istis trib' opinionibus .s. dicētibus oīa qescere: aut oīa moueri: aut quedā moueri semp: ⁊ quedā qescere semp. Nō enim īuenimus sensu ꝙ modi triuꝫ motuū fuerint in eadē re postq̄ꝫ nō fuerint. Inuenimus enim aliqd moueri in loco postq̄ꝫ nō mouebat̄: ⁊ alterari postq̄ꝫ nō alterabat̄: ⁊ augm̄tari postq̄ꝫ nō augmētabat̄. ⸿ D.d. ⁊ cū h̄ q dubitat i h̄ ⁊c̄ .i. qm̄ si hic nō fuerint res que mouent̄ qn̄qꝫ: ⁊ qescūt qn̄qꝫ: nihil erit hic qd̄ moueat̄ extra suaꝫ nām .s. violente. Qd̄ enim mouet̄ violēte nō mouet̄ nisi qes sit ei nālis: ⁊ simil'r nō erit hic ēt augmentuꝫ postq̄ꝫ nō erat. ⸿ Deinde .d. hoc igit̄ destruit gnātionē ⁊ corruptionem .i. sermo dicētis ꝙ nihil mouetur qn̄qꝫ: ⁊ qescit quādoqꝫ. Et dixit. ⁊ fere d̄struit motū: qm̄ cū gnātio fuerit erūt alij motus: ⁊ quasi est finis eorū. Et q destruit finē fere destruxit ea que sūt ante finem. Aut q2 in alijs motib' inuenit̄ gnātio ⁊ corruptio: ⁊ ideo dixit: oēs enī hoīes opinant̄ ⁊c̄. ⸿ Et cū .d. ꝙ oīs generatio ⁊ oīs corruptio est motus dedit cām in hoc ⁊ dixit: illd̄ eniꝫ ad qd̄ trāsmutat̄ aliqd ⁊c̄ .i. ⁊ gnātio est cū motu ⁊ corruptio est cū motu: q2 oīs trāsmutatio est de aliquo in aliqd: ⁊ transmutatio rei ad illud ad qd̄ trāsmutat̄ est gnātio illius rei: ⁊ trāsmutatio eius ex illo in quo erat est corruptio illius rei. V.g. ꝙ trāsmutatio rei ex albedine in nigredinē est corruptio albedinis: ⁊ generatio nigredinis. ⸿ D.d. illud enī ad qd̄ trāsmutat̄ ⁊c̄. ⁊ dixit hoc: q2 trāsmutationū quedā est in vbi ⁊ quedā in quale. Illud enim ad qd̄ est trāsmutatio in qualitate ip̄m erit trāsmutatū. V.g. ꝙ illud qd̄ trāsmutat̄ ex albedine i nigredinem erit nigruꝫ. Illud aūt qd̄ trāsmutatur de vbi in vbi nō erit vbi sed in vbi. Et hoc est ita: q2 trāsmutationū quedā disponunt̄ simpl'r ⁊ q̄dā s̄ꝫ ad aliqd. ⁊ id̄ dixit: ⁊ illd̄ ad qd̄ est trāsmutatio aut erit ip̄ꝫ aut in eo. ⸿ D.d. ⁊ illud ex quo est trāsmutatio ⁊c̄ .i. ⁊ illud ex quo ē trāsmutatio aut corrūpet̄ in se .i. in sub͡a illi': aut in aliq̄ dispōne suarū disponuꝫ. V.g. qn̄ trāsmutatio fuerit de q̄li in q̄le: aut corrūpet̄ in suo vbi ex quo trāsmutat̄ qn̄ trāsmutatio fuerit in loco.

Primū p̄ncipiuꝫ sophistarꝫ ē assi'tat̄ sensibilia v̄a sensibilib' falsis.

Nihil mouetur violēte nisi qes sit ei nālis.

Gnō ē finis mot'. Id. 6. phy. 32.

Qui destruit fineꝫ destruit ea q̄ sunt an̄ finem.

Illd̄ qd̄ trāsmutat̄ de vbi i vbi nō ē vbi sed in vbi.

⸿ Quare manifestū ꝙ alia q̄dē mouent̄ alia v̄o qescūt aliqn̄. Oīa āt velle qescere aliqn̄: aliqn̄ aūt moueri: h̄ iā copulāduꝫ ē ad antiquas rōnes: principiū aūt iterꝫ faciēdū a nūc determinatis ⁊ idē ē qd̄ q̄dē icepim' prius.

⸿ Declaratuꝫ est igit̄ ex h̄ ꝙ q̄dam res forte mouētur ⁊ q̄dam forte qescūt. Dicere autē ꝙ oīa quādoqꝫ mouētur: ⁊ quādoqꝫ quiescūt opꝫ mō hr̄e sollicitudinē de ipso s̄m sermones p̄dictos: ⁊ ponere pricipiū illi' ēt de illis intētionib': quos mō determinauim' .s. illud idē principiū: a quo incepimus prius.

⸿ Cum narrauit ꝙ p̄ncipium perscrutationis naturalis de motus depositiōe in hac itentiōe est cōsiderare de ipso in oībus entibus: numerādo primo oēs modos diuisionis in entibus s̄m cōsiderationē motus ⁊ quietis in eis: ⁊ nouitatis ⁊ antiquitatis. incepit primo ⁊ determinauit illas diuisiones. Deinde contradixit ex eis opinionibus improbabilibus. Deinde reuertetur ad id qd̄ p̄mo intēdit de p̄scrutatione: postq̄ꝫ fecit rememorationē de illo qd̄ declaratū est de cōtradictione antiquorꝫ in illis opinionib'. ⸿ Et dixit. declaratū est igit̄ ex hoc ⁊c̄. ⁊ hoc qd̄ dixit: manifestū est: ⁊ non cōtradixit eis: sicut diximus: nisi ad cōfirmandū sermonē s̄m dyalecticam: qm̄ hoc non est p̄prium huic arti. ⸿ Deinde dixit. dicere autē ꝙ oīa quādoqꝫ mouent̄ ⁊c̄ .i. quoniā hoc est ignoratuꝫ nāliter: ⁊ est illud ex quo oportet p̄scrutari ⁊ habere sollicitudinē circa ipsum: ⁊ est vtrū omnia entia naturalia mouent̄ quādoqꝫ: ⁊ qescūt quādoqꝫ. Aut inuenitur in eis aliqd qd̄ semp mouetur: aut semp qescit. Quoniam hoc ꝙ quedā qescunt quādoqꝫ ⁊ mouent̄ quādoqꝫ est manifestuꝫ per se. Sed est querendū: vtrum h̄ qd̄ apparet in parte est possibile in toto aut impossibile. ⸿ Deīde dixit: ⁊ habere sollicitudinem ⁊c̄ .i. ⁊ perscrutari de eo per illa p̄ncipia que declarata sunt superius: ⁊ innuit ea que declarata sunt in q̄nto sexto ⁊ septimo d̄ motu. ⸿ Deīde dixit. ⁊ ponere p̄ncipiū illius ⁊c̄ .i. ex illa diuisione determinātē dispositiones entium in motu ⁊ qete: ⁊ cuꝫ dixit h̄ incepit iterare illam diuisionem.

25

Vid. 8. cō. ...

⸿ Aut enim oīa qescūt: aut omnia mouentur: aut hec quidē qescūt: hec auteꝫ mouentur eorū que sunt. Et si alia quidē quiescūt: alia autē mouētur eoruꝫ que sunt. Necesse est aut omnia aliquādo qescere: aliquando moueri: aut alia q̄dem semper qescere: alia vero semp moueri: aut alia aliquādo quiescāt: aliquādo moueātur ipsorū. ⸿ Qd̄ q̄dem igitur nō possibile sit oīa qescere: dictū

est prius

est prius: dicemus autem ꝛ nunc. Si enim ſm veritatē ſic ſe habet: ſicut qdā dicūt eſſe qȝ est infinitū ꝛ imobile: ſed nō ſic videtur ſm ſenſuꝫ: ſʒ mouentur multa eoꝝ que ſunt Si quidē igiť eſt opinio falſa: aut oīno opinio ꝛ motus eſt. Et ſi phātaſie: ꝛ ſi aliquādo quidē ſic videatur: aliquando aūt aliter. Phantaſia quidē eniꝫ ꝛ opinio motus quidaꝫ eſſe videtur. ¶ Sed de hoc quidē intēdere ꝛ querere rationē eoꝝ: que dignius habemus qꝫ ſi rōnis idigeremus eſt hoīs male iudicātis qd eſt melius ꝛ peius ꝛ credibile ꝛ non credibile: ꝛ principiū ꝛ non principiū. ¶ Silr auteꝫ ipoſſibile eſt ꝛ oīa moueri: aut alia quidē ſemp moueri: alia vero ſemp qeſcere. Ad oīa eniꝫ hec ſufficiens eſt vna fides. Uidemus enim quedā aliquādo moueri: aliqn̄ autē qeſcere. Quare manifeſtū eſt ꝙ ipoſſibile ſit oīa ſilr qeſcere: ꝛ oīa moueri continue. Et ꝙ alia quideꝫ ſemper moueantur: alia vo ſemper quieſcant.

Phātaſia ꝛ opio mot⁹ qdā eē vīr.

¶ Dicamus igiť ꝙ oīa entia aut erūt qeſcentia: aut oīa mota: aut quedam qeſcētia: ꝛ q̄daꝫ mota. ¶ Si igitur quedā ſunt qeſcētia ꝛ q̄daꝫ mota: neceſſe eſt aut vt oīa quādoqꝫ qeſcāt: ꝛ quādoqꝫ moueantur: aut vt q̄daꝫ qeſcāt ſemp ꝛ q̄daꝫ moueātur ſemper: aut vt q̄daꝫ quādoqꝫ quieſcant ꝛ qn̄qꝫ moueantur. ¶ Qm̄ aūt ipoſſibile eſt vt oīa entia ſint qeſcētia iā dictū eſt ſupius: ꝛ nos dicemus ēt ipſuꝫ nūc. ¶ Quoniā ſi in rei veritate eēt: ſicut qdaꝫ dicūt: ꝙ totū ens eſt infinitū: ꝛ nō motū: ſʒ hoc nō apparet ſenſui. ¶ Sed videm⁹ ſenſu ꝙ plures rerū entiuꝫ mouenť. Si igiť ſit hic exiſtimatio falſa: ꝛ vlr exiſtimatio erit hic motus. ¶ Et ſilr ſi fuerit hic imagiatio: ꝛ ſi fuerit hic exiſtimatio quandoqꝫ ꝙ res eſt talis diſpoſitionis: ꝛ qn̄qꝫ ecōtrario. Exiſtimatio eni ꝛ imaginatio exiſtimanť eē motus. ¶ Sed pſcrutari de h̄ ꝛ q̄rere rōnē in eos cui⁹ ſcia apd̄ nos eſt ita firma ꝙ nō idiget rōne: ē de ope eius q nō pōt diſtinguere iter nobili⁹ ꝛ ignobili⁹: ꝛ iter certū ꝛ icertū: ꝛ iter principiū: ꝛ illd̄ qd̄ nō eſt principiū. ¶ Et ſʒ hūc modū impoſſe eſt ēt vt oīa entia moueanť: aut q̄dam moueanť ſemp: ꝛ q̄dā qeſcāt ſemp. ¶ Qd̄ eni ſufficit in ꝯdicēdo totū h̄ vlr ē vnuꝫ certū. Et ē qm̄ q̄dā entia videtur moueri qn̄qꝫ: ꝛ qeſcere qn̄qꝫ. Manifeſtū eſt igr̄ ꝙ ipoſſe eſt vt q̄dā qeſcāt ſemp: ꝛ q̄dā moueanť ſp.

Querere rōnē i eo c⁹ ſcia apd̄ nos ē ita firma: ꝙ n̄ idiget rōne: ē de ope nō potentis diſtinguere.

Rario nō eſt querenda de [illegible] quorū nō eſt

Queadmodū appuit ꝙ ipoſſe eſt: vt oīa qeſcāt ſemp: aut vt oīa moueantur ſemper.

¶ Iſta diuiſio quā hic icepit dicere iam predicta eſt. Et ipſe tacuit duo cōdiuidentia: quorum vnū eſt vt oīa entia ſunt duobus modis: modus q ſemp mouetur: ꝛ modus q qn̄qꝫ moueť ꝛ qn̄qꝫ qeſcit. ¶ Altera aūt ps ē vt quedā qeſcāt ſemp ꝛ quedā alia moueātur qn̄qꝫ: ꝛ qeſcāt qn̄qꝫ. ¶ Uerūtn̄ ſicut diximꝰ ſufficit in pſcrutatione de his duob⁹ modis: pſcrutatio de mō dicēte: ꝙ quedā moueņť ſemp: ꝛ quedā qeſcunt ſemp: ꝛ q̄dā faciūt vtrūqꝫ: qm̄ cū declarauit hūc modum eē: deſtrueņť iſti duo modi eē. ¶ Et cuꝫ iduxit pdictas diuiſiones q̄s pus iduxerat ſm modū quem determinauim⁹: icepit dicere illud qd̄ dr̄ de eis pus: ꝛ vult addere in cōtradictione eoꝝ alia que pus nō dixerat. ꝛ dixit: qm̄ autē impoſſe eſt ꝛc̄. i. ꝛ dcm̄ eſt qd exiſtit in eis de errore: ꝛ mō erit dictū. ¶ D. d. qm̄ ſi in rei veritate eſt ꝛc̄. i. qm̄ ꝛ ſi rōcinatio dicētis motū eſſe: eſt ſimilis rōcinationi q̄ dr̄ in rei veritate ꝑpter difficultatē ſue diſſolutiōis: ꝛ eſt dicēs ꝙ ens nō moueť: qꝛ opinať ꝙ ens eſt īfinitū: ꝛ ꝙ īfinitum impoſſe eſt vt moueať: qꝛ nō hʒ locū in quo moueať: vt narrauit in primo iſtius libri de Meliſſo. tamen rō iſta eſt ꝯria ſenſui. ¶ Et hoc itēdebat cū dixit: ſʒ tn̄ hoc non appet ſenſui ꝛc̄. i. ꝙ iſta opinio ꝯtradicit ſenſui: ꝛ omnis opio cui cōtradicit ſenſus non eſt bona opio. Apparēt eni hic res que moueņť in rei veritate: ꝛ iudicat ſenſus preciſe eas moueri in rei veritate ꝑpter cōgregationē qnqꝫ ſenſuū i teſtimonio ecōtrario ei qd̄ apparet viſui: ꝙ aliqua apparent moueri: ſed non moueņť. ¶ Et ideo opinādum eſt ꝙ quedā ſenſibilia ſunt que preciſe iudicanť eē vera: ꝛ quedā ſunt q̄ preciſe iudicanť eſſe falſa: lʒ ſentiātur vt apparēt in deceptionibus viſus: ꝛ quedā ſunt ignota donec ſurgat demōſtratio: ſicut apparet de paruitate corporis ſolis. Qui eni neſcit demōſtrationē de magnitudine illius dubitat: ꝛ dicit: qm̄ hoc forte erit ꝑpter remotionē: ꝛ forte eſt in rei veritate. ¶ Deinde iduxit demonſtrationē quā non iduxit pus: ꝛ eſt de genere cōtradictionū falſarū opionuꝫ: ſicut ſermo dicentis nihil cōprehendiť: ex quo ſeqtur aliquod cōprehendi. ¶ Et dixit. ſi igiť eſt hic exiſtimatio falſa ꝛc̄. i. ꝛ ponens hāc opioneꝫ nō poteſt euadere qn ponat aliqd moueri. Exiſtimare eniꝫ hic nihil moueri: eſt exiſtimare poſtq̄ nō fuerit: ꝛ exiſtimare motū eſſe eſt falſum apud eos: ꝛ falſum poteſt trāſmutari ad verum. Et ſi fuerit exiſtimatio aliqua falſa aut vera poſtq̄ nō fuit erit motus. Qm̄ eſſe hāc exiſtimationē generatio. ꝛ oīs gnātio eſt motus: aut ſequēs motū. ¶ D. d. ꝛ ſimilr ſi fuerit h̄ imaginatio. i. ꝛ ſeqtur eſſe imaginationē eſſe motuꝫ: imaginatio eni eſt generatio: ꝛ oīs gnātio eſt motus aut ſequēs motuꝫ. ¶ Deide. d. ꝛ ſi fuerit hic quādoqꝫ exiſtimatio aliqd eē talis diſpoſitionis ꝛc̄. i. ꝛ hoc apparet magis i exiſtimationibus que mutātur in re ſm tēpora: qm̄ cum apud nos fuerit aliqua exiſtimatio de aliquo qd̄ ſit talis diſpoſitionis in tali tēpore: ꝛ alterius diſpōnis in alio tēpore. Mutatio eni noſtra de exiſtimatiōe in exiſtimationem eſt trāſmutatio neceſſario. ꝛ intēdebat ꝙ qꝛ omnia ſunt qeſcentia: cōtingit vt nunq̄ muteņť exiſtimationes in eadē re. ſ. vt in eadē re nō exiſtimeņť exiſtimatiōes diuerſe in tēporibus diuerſis ita ꝙ eadem exiſtimatio ſit de ſorte in domo aut exire a domo: qd̄ eſt valde iprobabile. ¶ Et qꝛ exiſtimationeꝫ

26 Tex. c. 21. ſ. dicta fuit iſta diuiſio.

Quō ſit ſufficiēs vide cōſequēti: ꝛ ſupra cō. 21.

Opio cui ꝯdicit ſenſus n̄ eſt bona.

Sēſibilia repiunť ſʒ tres diſpōnes.

diſpoſitio mala

⁊ imaginationem esse motū aut sequi motum: nō est manifestū ꝑ se. ¶ D.d. existiatio. n. ⁊ imaginatio existimatur esse motus. i. aut sequi motum. ¶ Et q̄ oēs iste rōnes sunt ꝓbabiles ⁊ nulla fides est in eis nisi ſm ꝙ ꝓpōnes sunt magis ꝓbabiles q̄ꝫ cōclusio: non q̄ sunt manifestiores cōclusione apud itellectuꝫ: dicit: sed ꝑscrutari de hoc ⁊c̄. i. sed ꝑscrutari de h̄ cuius scia est manifesta per se: ⁊ querere rōnē sup illud cuius scia apud nos est ita certa: ꝙ non indiget rōne est de opere eius q non habet discretionē in distinguendo. ¶ Et cum cōpleuit cōtradictionē istius opinionis reuertit̄ ad cōtradicendū opinioni scđe: ⁊ dixit: ⁊ ſm hunc modū ⁊c̄. i. ⁊ cuꝫ sit manifestū apud nos ꝙ quedā entia mouent̄ quādoq̄ꝫ ⁊ q̄escunt quandoq̄ꝫ: ⁊ sumus certi ꝙ ista cōprehēsio non est ex fallacia sensus. iō istud ṗncipiū sufficit nobis ꝙ nō mouent̄ omnia semp: aut q̄escunt semp. Aut oīa entia diuidi in duas partes: quarū vna q̄escit semp: ⁊ reliqua mouetur semp. ¶ Et cū destruxit istas tres diuisiōes predictas: fecit rememorationeꝫ de hoc: ⁊ dixit: manifestum est igitur ⁊c̄. i. ⁊ iam igit̄ apparuit ꝙ entia non diuidunt̄ in duas partes: quarū vna q̄escit semper ⁊ reliqua mouet̄ semp: quēadmodum apparuit ꝙ impossibile est vt oīa sint q̄escentia: ⁊ oīa sint mota. ⁊ oē h̄ appet ex h̄ ꝙ q̄dā q̄escūt qn̄q̄ꝫ. ⁊ q̄dā mouent̄ qn̄q̄ꝫ. Iste enim modus opponit̄ tribus modis ṗdictis.

Epylogu s.

¶ Reliquū vero cōsiderandū est vtrum oīa hmōi possibilia moueri ⁊ q̄escere: aut q̄dā q̄dem sic: alia vero semp q̄escūt: alia vero mouētur semp. Hoc aūt demr̄andū ē a nobis.

¶ Ostēdit q̄ddam q̄đ est neccīuꝫ ad probationē sequētium. s. ꝙ omne q̄đ mouetur ab alio mouetur. Cap. II.

Mouētium quidē igitur ⁊ eoruꝫ que mouētur: alia quidem ſm accidens mouēt vt mouentur: alia autem ꝑ se. Scđm accidēs quidē: vt quecūq̄ꝫ sunt in eo ꝙ sunt in mouētibus: ⁊ i his que mouētur: ⁊ q̄ sunt ſm partē. Alia aūt per se ipsa quecunq̄ꝫ non sunt in eo ꝙ hec sunt in mouente: ⁊ q̄đ mouetur: nec quo pars aliqua ipsorum mouet aut mouetur. Eorum autē que ꝑ se: alia q̄dem a seipso: alia vero ab alio. Et alia quidē natura: alia aūt violētia: ⁊ extra naturā. Quodcunq̄ꝫ enim ipsum a seipso mouet̄ natura mouet̄: vt quodlibet animaliuꝫ: mouet̄ enim ipsum animal a seipso. quorūcūq̄ꝫ autē principiū in ipsis motus: est hoc natura dicimus moueri. Unde animal q̄dem totuꝫ ipsum seipsum mouet: corpus autē ſm ꝙ est corpus contingit natura ⁊ extra naturā moueri. Differunt aūt ſm qualem motum q̄đ mouetur eueniat. ⁊ ex quali elemento constet. Et eorū que mouentur ab alio: alia q̄dem natura mouētur: alia extra naturaꝫ. Extra naturā mouentur: vt terra sursum ⁊ ignis deorsum. Amplius aūt partes aīaliuꝫ multotiēs mouent̄ extra nāmm iuxta positiones ⁊ modos motus.

¶ Remanet tūc igitur considerare: vtrū omnia entia sint talis dispositionis vt moueantur ⁊ q̄escant: aut q̄dam sunt talis dispōnis: ⁊ q̄dam q̄escunt semp: ⁊ q̄dam mouentur semp. Hoc enim est q̄đ opꝫ nos nūc declarare. ¶ Dicamꝰ nos igit̄ ꝙ mouētia ⁊ mota mouent ⁊ mouent̄ q̄dam per accidēs: ⁊ q̄dam per se. ¶ Per accidēs aūt sicut omnia existētia in motis: aut mouentibus ⁊ sicut ea q̄ sunt quasi pars. ¶ Per se vero sunt oīa que mouēt aut mouētur: non q̄ existūt in motore: aut in moto: nec q̄ pars eorum mouet aut mouet̄. ¶ Eorum aūt que mouent̄ per se: q̄dam mouētur ex se: ⁊ quedaꝫ ex alijs. ¶ Et istorū quedā naturalr̄ ⁊ quedam violēte ⁊ extra naturā. Q̄đ enim mouetur ex se: mouet̄ naturalr̄ sicut vnūquodq̄ꝫ animaliū: anīal enim mouet̄ ex se: ⁊ omne cuius principiū motus est in eo dicit̄ moueri naturalr̄. ⁊ ideo animal ſm totuꝫ naturalr̄ mouet se. Suum corpus aūt possibile est vt moueatur naturalr̄ ⁊ extra nāꝫ. Hoc enim diuersat̄ ſm motū: cui cōtingit vt moueatur ⁊ ſm elementū ex quo contingit vt constituat̄. ¶ Eorum vero que mouent̄ ex alijs q̄dam mouent̄ naturalr̄: ⁊ q̄dam extra naturam. Extra naturam vero est sicut motus corpoꝝ terrestrium ad superius: ⁊ motus ignis ad inferius. Et membra animalis etiam multotiens mouent̄ extra suam naturam: propter modos sue positionis: aut ꝓpter partes sui motus.

27 Cum declarauit ꝙ impoīe est vt motus primus sit si motus eternus nō fuerit. s. vt ṗmus sit eternus: ⁊ si nō: nō erit ṗmus. ¶ Et declaratū est de dissolutione q̄ōnū ꝯtingentiū: ꝙ nec̄e est vt ista perscrutatio sit vlis: ita ꝙ cognoscat̄ qūo est dispō oīuꝫ entiū in h̄. s. in motu ⁊ q̄ete. Incepit ꝑscrutari de hoc a ṗncipio: ⁊ iterare ꝑscrutationē de rebus declaratis ṗus. Perscrutatio eni de eis in hoc loco est magis ꝓpria: ⁊ iste res qn̄ fuerint adiūcte ei q̄đ declaratū est in ṗmo istius tractatus: apparebit ꝙ est hic motus: ⁊ ꝙ est hic vnꝰ motus eternus. ¶ Et sunt sicut diximus due ꝓpōnes. Quarū vna est ꝙ oē motū hꝫ motorē. Scđa: ꝙ oīa q̄ mouent̄ in loco reducunt̄ ad reꝫ motā ꝑ ṗncipiū existēs i ea nō motū oīno. ¶ Et primo icepit ṗscrutari de ṗma ꝓpōne dicēte: ꝙ oē motū hꝫ motorē: ⁊ fecit rememorationeꝫ de hoc q̄đ declaratū ē in ṗncipio q̄nti de diuisiōe motoris ⁊ moti ad illud q̄đ est ꝑ se: ⁊ ad illud q̄đ est ꝑ accn̄s. ¶ Et narrauit ṗmo de mō modoꝝ diuisionū entiū in motu ⁊ q̄ete: quē vult q̄rere in hoc loco. ¶ Et Ari. q ṗmo ꝓcessit in doctrina istiꝰ intētionis de motu. s. in declarare

rare

rare motum eternum esse: ita ꝙ est res manifesta ex
suis sermonibus in ꝯgregationibus tractatuū suoꝝ:
vidit ꝙ ista doctrina est diminuta: ⁊ iō iterauit ipsū:
qꝛ qdaꝫ expositores ignorauerūt hoc: ⁊ opinati sunt
ꝙ illud qđ declaratū est in ꝑncipio septimi: est super
fluū: ⁊ iō absciderūt illud a suis libris. ¶ Et qꝛ ista
est itentio eius: icepit diuidere dispōnes entiū in mo
tu ⁊ qete de illo qđ est ignotuꝫ ex eis. ¶ Et dixit: re-
manet igit̃ ⁊c̃. i. ⁊ qꝛ manifestū per se ꝙ nō oīa entia
qescunt neqꝫ oīa mouent̃: nec quedā mouent̃ semꝑ:
⁊ reliqua qescunt semꝑ. Cum quedam videant̃ qe-
scere quādoqꝫ ⁊ moueri qñqꝫ: remanet igit̃ perscru-
tari de hoc. s. vtꝝ est possibile vt oīa moueant̃ qñqꝫ:
⁊ qescant quandoqꝫ vt sentit̃ in qbusdam. Aut sunt
aliqua in qbus hͦ est ipoſ̄e. s. que semꝑ mouent̃: aut q̄
semꝑ qescūt. ¶ Et ideo non curauit de duob⁹ modis
qui dant̃ itelligi a dinumeratiōe. s. vt entia sint duo
bus modis: modus q semꝑ mouet̃: ⁊ modus q qñqꝫ
mouet̃ ⁊ qñqꝫ qescit. Aut vt oīa sint duobus modis:
modus q semꝑ qescit: ⁊ modus q quādoqꝫ mouet̃ ⁊
quādoqꝫ qescit. ¶ Et cuꝫ distinxit illud de quo intē
dit perscrutari: icepit diuidere motorē ⁊ motuꝫ: ⁊ di-
xit. Dicamus igit̃ ⁊c̃. i. ꝙ quodlibet istorū. s. motoris
⁊ moti ē res aut ꝑ se: aut ꝑ accñs. Erūt igit̃ quattuor
motor per se: ⁊ motor per accñs. ⁊ motū per se: ⁊ mo-
tum per accñs. ¶ Et incepit distinguere illud qđ est
per se: ab illo qđ est per accñs: qꝛ illud qđ est per acci
dēs decipit in ꝑscrutatione qñ fuerit admixtū cū eo
qđ est per se. Et vtitur in hoc qđ dixit per accidēs i
ꝑncipio diuisiōis accñtis qđ dr̃ vniuersalr̃. ¶ Deide
diuisit illud qđ est per accñs: in illud qđ est per acci-
dens: qđ dr̃ ꝑncipalr̃: ⁊ illud qđ mouet̃ per suā partē
qđ dr̃ secūdario. Et dixit. per accidēs vo. i. illud qđ
dr̃ ꝑncipalr̃ est sicut omne qđ existit in mouētibus ⁊
motis. i. ꝙ illud qđ mouet̃ per accñs: est omne qđ dr̃
moueri qꝛ est in moto. ¶ Et hoc est duobus modis:
mō q̊ est impoſ̄e vt moueat̃ oīno: vt aīa i corpore.
Et mō quo est possibile vt moueat̃: vt hoīes seden-
tes in naui. ¶ Et simil̃r ēt motor per accñs est illud
qđ est in motore: sicut rubedo que est i igne q̄ est cō-
burens per accñs. ¶ Et cū diuisit illud qđ est ꝑ acci-
dens generalr̃ in illud qđ est per accñs ꝑncipalr̃: ⁊ in
illud qđ mouet̃ per suā partē: qđ dr̃ secūdario: dedit
exemplum de hoc. Et dixit: ⁊ illud qđ est quasi ꝑs. i.
ꝙ illud qđ mouet̃ per accidēs qđ dr̃ generalr̃: qđdaꝫ
est per accidēs qđ dr̃ ꝑncipalr̃: ⁊ quoddā secūdario: ⁊
est illud qđ mouet̃ per partē. i. illud cui attribuitur
mouere aut moueri ꝓpter partē. V.g. sicut dicimus
in illo: cuius manus mouet ipsum moueri. ¶ Et sil̃r
accidit in motore sicut dicimus: iste hō ꝑcussit istuꝫ:
lꝫ nō ꝑcussit euꝫ nisi manu. ¶ Et cū descripsit duos
modos eius qđ est per accñs gnāl̃r: icepit describere
illud qđ est ꝑ se: qđ opponit̃ ei: ⁊ est illud qđ ꝑncipalr̃
dr̃ ꝑ se: ꝑ negationē duoꝝ modoꝝ ei⁹: qđ est ꝑ accñs.
¶ Et fecit hͦ qm̄ illud qđ est ꝑ accñs est noti⁹ illo qđ
est ꝑ se. ⁊ iō accidet in qbusdā locis describere habi-
tū ꝑ negationē ꝑuationū: ⁊ dixit. ꝑ se aūt ⁊c̃. i. moue-
tia āt ⁊ mota ꝑ se sunt illa q̄ mouēt aut mouent̃ ne-
qꝫ ꝑ accñs: neqꝫ ꝑ partē. ¶ Et accepit in descriptio-
ne eius qđ est ꝑ se: negationeꝫ duoꝝ modoꝝ eius qđ
est ꝑ accñs gnāliter. ¶ Et cū distinxit illud qđ est ꝑ
se ab illo qđ est ꝑ accñs: ⁊ intēdit cōsiderare in eo qđ
est per se. icepit diuidere ipm̄ ⁊ dixit: ⁊ illa q̄ mouen-
tur ꝑ se: q̄daꝫ mouent̃ ex se: ⁊ q̄dam ex alio. i. ⁊ eoꝝ q̄
mouent̃ ꝑ se nō ꝑ accñs neqꝫ ꝑ partē: q̄daꝫ mouent̃

Qui sint isti expositores vide infra. c. 33.

Illud qđ ē ꝑ accñs decipit i ꝑscrutatiōe qñ fuerit admixtū cuꝫ eo qđ est ꝑ se.

Vel vl̃r.

Idē. 5. phy. tex. cō. ꝑmi.

In qbusdaꝫ accidit dscri bere habit⁹ ꝑ negationē ꝑ-uationum.

per ꝑncipium exñs in eis vt habentia aīas: ⁊ quedaꝫ
mouentur ab aliquo extrinseco vt carētia aīabus.
¶ D. diuisit ista duo ⁊ dixit. ⁊ istoꝝ q̄daꝫ nāliter ⁊c̃.
¶ D. icepit declarare ꝙ aīal s̄ꝫ ꝙ mouet̃ ex se ē mo
tum nāliter: ⁊ dixit: qđ eni mouet̃ ex se ⁊c̃. ¶ Et cuꝫ
narrauit ꝙ aīal mouet̃ nāliter: qꝛ mouet̃ ex se: dedit
cām in hoc ⁊ dixit. aīal eni mouet̃ ex se ⁊c̃. ¶ Et po-
tentia isti⁹ sermōis est sil̃is tali mō: aīalia mouent̃
ex se: ⁊ qđ mouet̃ ex se mouet̃ a ꝑncipio i eo. ⁊ oē qđ
mouet̃ ꝑ ꝑncipiū in ipso: mouetur nāliter. qm̄ oē qđ
mouet̃ per ꝑncipiū in eo mouet̃ ꝑ nām. Dcm̄ est eni
in diffōne nature: ꝙ ē ꝑncipiū in re ꝑ qđ mouet̃ ⁊ qe
scit: vnde necesse est vt illud qđ mouet̃ ꝑ ꝑncipiū in
ipso moueat̃ per nām. ᵃ Diffōnes eniꝫ ꝯuertunt̃ ne-
cessario cū diffinito. ¶ Et cuꝫ declarauit ꝙ aīal mo
uet̃ nāliter: ⁊ dixit. ⁊ ideo aīal s̄m totū nāliter mo-
uet se. i. ⁊ cū dicimus ꝙ aīal mouet̃ nāliter: itēdim⁹
ꝙ aīa mouet corpus per suā nām: ⁊ corpus mouetur
per suaꝫ nām ab ea: sed mouet̃ s̄m qđ est corpus suo
motu nāli: ⁊ ideo dixit: corpus autē suum est poſ̄e vt
moueat̃ nāliter ⁊ extra nām. i. ꝙ cum mouet̃ a sua
aīa nāliter: mouet̃ qñqꝫ nāliter ⁊ qñqꝫ extra nām:
motus aūt ei⁹ s̄m ꝙ est aīal est nāliter: cū nō mouea
tur s̄m ꝙ est aīal nisi ab aīa: ⁊ aīa mouet corpus nā-
liter. ¶ Et dedit has oēs rōnes: qꝛ pōt aliqs dicere
ꝙ motus corporis ab aīa. V.g. ad supius est motus
extra nām: cū moueat ipm̄ ecōtrario suo motu nāli.
Corpus eni aīalis inatū est moueri ad iferi⁹: sꝫ tm̄ qꝛ
aīa aīalis est forma sui corꝑis nālr̃: nec̄e ē vt motus
ei⁹ a sua aīa sit nālr̃. Sꝫ si fuerit iuentū aliqđ motuꝫ
ꝑ ꝑncipiū in eo: ita ꝙ in suo corꝑe nō sit ꝑnᵐ ꝯ̄rium
motui aīe: tūc illud motū erit motū nālr̃ simpl̃r. s. ꝑ
aīam ⁊ ꝑ corpus: vt declaratum erit de corꝑe celesti.
¶ Et cū dixit ꝙ poſ̄e est vt aīal moueat̃ nālr̃ ⁊ ex-
tra nām dixit. hͦ eni diuersat̃ ⁊c̃. i. ⁊ cā in hͦ ꝙ corpus
aīalis qñqꝫ mouet̃ ab aīa ipsi⁹ nāliter: ⁊ qñqꝫ extra
nām est diuersitas ꝑtiū: ad quas mouet aīa ad illas
ꝑtes locales ad quas mouēt elemēta. Si igit̃ ꝯtingit
ꝙ aīa mouet corpus ad ꝑtem ad quā mouet̃ corpus
s̄m motū elemēti dn̄antis in ipso: tūc motus corꝑis
ab aīa erit nāliter: ⁊ tūc ꝯiungit̃ in eo nālitas ex mo
tore ⁊ moto. V.g. ꝙ qñ aīal mouet̃ ex se descendēdo
tūc mot⁹ eius erit nālis: si aūt motus eius erit ꝯ̄rio
motui elēti: tūc motus corꝑis ab aīa erit nō nālis.
V.g. qñ hō saltat in sursum. ¶ Et cuꝫ declarauit ꝙ
illud qđ mouet̃ ex se mouet̃ naturalr̃ n̄ violēte: nisi
si ꝯsideratus fuerit mot⁹ sui corꝑis in respectu quo-
rundā motuū aīe: icepit notificare ēt ꝙ in eo qđ mo-
uet̃ ex alio iueniunt̃ isti duo modi. s. motū nāliter ⁊
motū ex̃ nāꝫ. ¶ Et dixit: ⁊ illa q̄ mouent̃ ex alys ⁊c̃.
⁊ intēdit ꝑ illud qđ mouet̃ nālr̃: motū lapidis ad ife
rius: ⁊ motū ignis ad supius: ⁊ posuit ista moueri ex
alys: qꝛ ista nō mouent̃ ex se: donec moueāt̃ ex alys:
vt declarabit̃ post. ¶ Et intēdit ꝑ illō qđ mouet̃ ex̃
nām motū istoꝝ ad ꝯ̄riā ꝑtem debitā. V.g. sic̃ dixit
motū corpoꝝ terrestriū ad supius ⁊ motuꝫ ignis ad
inferius. ¶ D. d. ⁊ ēt aīal multotiēs ⁊c̃. ac si diceret:
corpus aūt ei⁹ poſ̄e est vt moueat̃ nāliter ⁊ extra na-
turā. Et intēdit per situm: modum motus. Et inten-
dit per partes motuū: superius ⁊ inferius.

¶ Et maxime moueri a quodaꝫ qđ mouet̃
in his que extra naturā mouent̃ est manife-
stum: ꝓpter id qđ manifestū est ab alio mo
ueri. Postea aūt que sunt extra nām: eoruꝫ

Oē qđ mouet̃ ex se mouet̃ ꝑ ꝑnᵐ existēs i eo: ⁊ oē qđ mouet̃ ꝑ ꝑnᵐ exñs in eo mouet̃ naturaliter.

a Diffōnes nec̄cio ꝯuertūtur cū suo diffinito.

Motus aīalis s̄m qđ est corp⁹ pōt eē nālr̃ ⁊ ex̃ nāꝫ sꝫ mot⁹ ei⁹ s̄ꝫ ꝙ ē aīal ē s̄p nāl̃. Vide scđo ca° de s̄ba orb.

Motus corporis celestis ē simpl̃r nāl̃ ⁊ ex ꝑte aīe ⁊ ex ꝑte corꝑis. Vide opᵐ. 2. celi cō. 3.

Nota q̄uo mot⁹ aīal̃ qñ ꝙ ē nālis ex ꝑte motoris ⁊ mobil̃: ⁊ q̄uo solū ex parte motoris.

Elēnta non dn̄r moueri ex alijs: nisi qꝛ n̄ dn̄r moueri ex se donec moueant̃ ex alijs. Idē. 8. 29.

autē qui sunt ꝑm nām: ipsa a seipsis vt animalia. Non enim hoc est imanifestuȝ si ab aliquo moueātur. Sed quomō oȝ accipere mouēs ipsum ꝛ qđ mouetur. Uidetͭ.n. ꝙ ibi sit accipiendum sicut in nauibus: ꝛ in nō natura existētibus: sic ꝛ in animalibꝰ esse diuisum mouēs: ꝛ id qđ mouetur: ꝛ sic oē ipsum seipsum mouet. Et maxime aūt dubitabitͭ reliquū dicere vltime diuisiōis. Eorum eni que mouentͭ ab alio: alia qdem extra naturā posuimus moueri: alia aūt relinquūtur cōtra poni qꝛ natura. Hec auteȝ sunt que dubitationē afferūt vt a quo mouentur vt grauia ꝛ leuia: hec enim in oppositos locos violētia mouentͭ. in ꝓprios autē leue quidem sursum: graue aūt deorsum natura.

¶ Et in rebus que mouentͭ extra nām apparet proprie ꝙ illud qđ mouetͭ: mouetur ab aliquo: qm̄ in illis que mouentͭ ab alijs manifestū. Deinde post illa que mouentͭ extra naturā: illa ex illis que mouentͭ nāliter: que mouentͭ ex se: vt modi animaliū. Non enim latet de istis moueri ab aliquo: sed quomō oportet determinare in aialibus motorem a moto. ¶ Uidetͭ enim fere queādmoduȝ in nauibus ꝛ in alijs: quoꝝ cōstitutio nō est naturalis: ita ꝛ in aialibus motor distinguitͭ a moto: ꝛ ꝑm hūc modū erit ipsum ꝑm totuȝ mouēs se. ¶ Sȝ illud in quo ē dubitatio ꝓprie est illud qđ remanet de diuisiōe predicta. Diximus enim ꝙ eoruȝ que mouentͭ ex alijs qdam mouentͭ extra nām. Ponēdum est igitͭ ꝙ quedam mouentͭ nāliter: ꝛ ista faciunt dubitare si mouentͭ ab aliquo. U. grā. leuia ꝛ grauia. Ista enim mouētur ad duo loca opposita violēte. ꝛ mouentͭ ad sua loca ꝓpria. leue vero ad superiꝰ naturalr̄: graue autem ad inferius naturaliter.

28 ¶ Cum diuisit motorē ꝛ motū in illud qđ est per se: ꝛ in illud qđ est per accn̄s. incepit considerare in modis eoꝝ que mouentͭ per se. ꝛ perscrutari vtrum oē motū eoꝝ habeat motorē aut non. ¶ Et est questio de qua ꝑscrutatus est in ꝑ̄ncipio septimi: cuȝ sit ꝑ̄ma questio de qua deberet perscrutari ille q vult q̄rere vtrū sit h̄ motus eternus. ¶ Et fecit h̄ qꝛ voluit declarare dispōnem in hoc de corꝑibus simplicibꝰ sermone ꝓprio. Ista eniȝ fecerūt dubitationē in hoc ꝙ oē motū h̄ȝ motoreȝ. ¶ Et iterauit oīa ꝑ̄dicta qbus est vsus in declarādo hāc questionē: qꝛ voluit icipere ꝑscrutationē a ꝑ̄ncipio de illis rebus ꝑ̄dictis: ꝛ cōpleuit sermonē i eo. Omne eniȝ qđ fuit declaratū de eo fuit decisum in locis diuersis: ꝛ mō vult cōgregare illud ꝛ cōplere ꝑscrutationē d̄ illo. ¶ Et qꝛ prius diuisit illa que mouentͭ ꝑ se in tres modos: in motuȝ violente ꝛ motū naturalr̄: ꝛ diuisit ea q̄ mouentͭ naturaliter in duo. s. in habētia aiam: ꝛ in ea que mouentͭ ꝑ declinationē. s. ꝑ grauitatē ꝛ leuitatē: icepit dicere in qbus istoꝝ apparet motū habere motoreȝ: ꝛ in qbus latet. ¶ Et dixit. ꝛ in rebus q̄ mouentͭ extra nām ꝛc̄. i. ꝛ cū res mote sunt tribꝰ modis: manifestuȝ est ꝙ illa q̄ mouentͭ violente ꝛ extra nām sicut terra ad suꝑius: ꝛ ignis ad iferiꝰ mouentͭ ab alio. s. manifestū est in istis ꝙ motor in eis aliud est a moto. ¶ D. d. post illa q̄ mouentͭ ꝛc̄. i. ꝛ post ista appet h̄ in eis q̄ mouentͭ nāliter ex se: sicut in modis aialiuȝ. s. ꝙ motor i eis appet esse aliud a moto. ¶ Et. d. d. post ista: qꝛ ista itentio magis appet i eis q̄ mouentͭ violēte: ꝛ post ista appet in aialibus: nullus eni dubitat ꝙ aial mouetͭ ab aīa: ꝛ ꝙ aīa est motor: ꝛ corpus est motū: ꝛ ideo dixit: nō eni latet ꝛc̄. ꝛ i hoc mō dicimꝰ ꝙ motor differt a moto: qꝛ nō latet aliquē in aialibus ꝙ corpora sua mouentͭ a ꝑ̄ncipio exn̄te in eis alio ab eis. Sȝ latet de eis hoc quō est existētia motoris in eis. s. vtꝝ est distinctus ab eis ecōtrario eis que mouentͭ a motore extrinseco. s. qꝛ in istis apparet manifeste ꝙ motor est distinctus a moto. ¶ Et itendit ꝑ h̄ exꝑgefacere hoīes ad appetēdū q̄rere de ꝑtibꝰ aīe: ꝛ dixit: vr̄ eni fere ꝙ queādmodū in naulbꝰ ꝛc̄. ꝛ itelligēdū hic ꝑ distinctionē: distictionē in eē: nō distictionē i diffōne. Motorē [a] eni i aialibꝰ eē distictū a moto ꝑ diffōnē est manifestū ꝑ se: sed est ignotū: vtruȝ distinguatͭ aut nō distinguatͭ nisi ꝑ accn̄s: ꝛ h̄ itēdebat cū dixit. sed quō oȝ determinare ꝛc̄. i. determinare q̄lis ē dispositio motoris ad motū. ¶ Et cū dixit: ꝙ de h̄ est ꝑscrutandū in aialibꝰ dedit dubitationē que facit credere ꝙ motor i aialibꝰ pōt distingui ꝑm eē: ꝛ dixit. vr̄ eni fere ꝛc̄. i. ꝛ hoc ē dubiū: qꝛ pōt aliqs dicere ꝙ forte ita est in dispōne motoris ad motū in aialibus: sic̄ in rebꝰ artificialibꝰ que mouentͭ ꝑ ꝑ̄ncipiū i eis: sicut in nauibus: ꝛ in alijs artificialibus. Qm̄ cū dixit hoc reuersus est ad distinguēdū illud qđ ē manifestū de aialibꝰ: ꝛ dixit: ꝛ ꝑm hūc modū ꝛc̄. i. ꝛ ꝑm hāc opionē de aiali. s. ipȝ cōponi ex motore ꝛ moto: quoꝝ vtrūqȝ distinguitͭ a reliquo nālr̄ itelligendū est qn̄ dicimus aial mouet se ꝑm totuȝ. i. ꝑm ꝙ cōponitͭ ex motore ꝛ moto: ꝛ nō ita ꝙ motor ꝛ motū sint in eo idē in actu. ¶ D. d. sȝ i eo in q̊ est dubitatio ꝓprie ē illđ qđ remanet ex diuisiōe. i. ꝛ dubitatio nō est nisi in tertio mō. Iā eni diuisimꝰ ea q̄ mouentͭ essentialr̄: ꝛ diximꝰ ꝙ q̄dā mouentͭ violēte ꝛ q̄dā nālr̄: ꝛ eoꝝ q̄ mouentͭ nālr̄ q̄dā videntͭ moueri ab aliquo alio ꝛ sūt aialia: ꝛ i qbusdā latet h̄: ꝛ sunt corꝑa simplicia. In istis eniȝ nō apparet alietas motoris a moto: sicut appet in hn̄tibus aias: imo in eis nō est alietas oīno: ꝛ sunt sicut dixit graue ꝛ leue. [a] Ista eniȝ iueniuntͭ moueri ad sua loca nālia ex se: ꝛ ad loca opposita suis locis nālibus ex alijs. U. g. qꝛ lapis ad iferius mouetͭ ꝑ se nāliter: ꝛ ad superius per violētiam: ꝛ ecōtrario ignis: ꝛ hoc intendebat cum dixit: ꝛ illa enim mouentͭ ad duo loca opposita: duobus suis locis naturalibus: ꝛ mouentur naturaliter ad sua loca propria.

Documentū a Motorē i aialibꝰ eē distictū a moto ꝑ diffōne ē manifestū ꝑ se.

Uel in eē.

In corꝑibus simplicibꝰ nō ē alietas motoris a moto: sicut appet in hn̄tibꝰ aias. Uide. 4. pp. cō. 71.

a Grauia ꝛ leuia mouentͭ ad sua loca nālia ex se: ꝛ ad loca opposita suis locis nālibus mouentͭ ex alijs.

¶ A quo aūt manifestū non est sicut cū moueantͭ extra nām. Et nāqȝ ipsa a seipsis ponere impossibile est. Aialis enim hoc est ꝛ aiatoꝝ propriū: ꝛ facere stare posse ipsa ꝑȝ seipsa. Dico aūt sicut si ambulādi causa est ipsi ꝛ nō ambulādi. Quare si est in ipso sursum ferre igni manifestuȝ est ꝙ in ipso ꝛ est

deorsum

deorsum. Irrõnabile est aũt vno motu moueri solũ a seipsis: siqdẽ ipsa seipsa mouent. A quo autẽ mouent non est manifestuz in eis: sicut est manifestũ qñ mouent extra naturam. Dicere. n. ea moueri ex se impossibile est. Hoc enim est propriuz aialibus: ⁊ est propriũ habentibus aias. Et si ita esset: tunc esset possibile eis qescere ex se: ⁊ dico. V. g. ꝙ si aliquis est cã suiipsius in ambulatione est ẽt cã suiipsius in dimittẽdo sui ambulationẽ. Et iõ si ascẽsus ad superius est ex ipso igne: manifestum est ꝙ descẽsus ignis etiaz ad inferius est ex ipso igne. ¶ Et dicere ẽt ꝙ res que mouentur ex se: vno motu tm̃ mouentur: nõ est de ratione si mouent se.

Moueri ex se ẽ propriuz aialibus. Qđ ex se pt moueri ex se põt qescere.

Qđ ex se mouet: nõ tm̃ vno motu mouet.

29 ¶ Idest in corporibus autez simplicibus non apparet ipsa moueri a motore alio a moto: sicut appet hoc in eis q̃ mouent ab extrĩseco. ¶ Deide. d. dicere. n. ⁊c. i. ⁊ nõ possumus ẽt dicere in eis que mouentur a pñcipio in eis addito ei qđ mouet ex eis absq3 eo ꝙ indigeant causa extrinseca: sicut dicimus ĩ eis que mouẽtur ex se: ꝙ mouent a pñcipio in eis sine indigẽtia cause extrinsece: sicut est dispositio ĩ habẽtibus aias: hoc enim impossibile est. ¶ Deinde incepit declarare q̃o est impossibile ⁊ dixit: qm̃ hoc non est nisi in aĩalibus. s. que mouẽtur a pñcipio in eis sine indigentia cause extrinsece. ¶ D. dedit rõnem sup hoc: ⁊ dixit: ⁊ si ita esset ⁊c. i. V. g. si ignis esset cã in se p quaz possz moueri sine ĩdigẽtia cause extrinsece: tũc p istã causaz posset qescere sine indigẽtia cause extrinsece. Res enim in qua est causa: qua potest moueri sine indigentia cause extrinsece: sicut aĩal in quo est aĩa: per illam põt qescere. ¶ Deinde. d. ⁊ dicere etiam ⁊c. i. ⁊ dicere in eo quod mouet per principiuz in eo sine indigentia alicuius extrinseci quod mouetur vno motu: nõ est ẜm rationem. Principia enim que sunt huiusmodi ĩnata sunt mouere motibus diuersis.

Aĩalia nõ indigent in pñcipii motus cã extrĩseca sicut ĩaĩata. Idẽ . 67.

¶ Amplius quomodo cõtingit cõtinuuz aliqđ copulatũ seipsum mouere. Scđm enim ꝙ vnũ est cõtinuuz non tactu ẜm hoc impossibile est. Sed ẜm ꝙ diuiditur sic hoc qdem aptum natum est facere: illud aũt pati. Neq3 ergo hoꝝ vllum ipsum seipsuz mouet: cõsita enim sunt: nec aliud cõtinuum vllũ. Sz necesse est diuidi mouens in vnoquoq3 ad id quod mouetur: sicut ĩ inaĩatis videmus: cum moueat ipsa aliquod animatorum.

¶ Et etiam q̃o est possibile vt aliquid continuum nãliter conuenientiũ moueat seipsuz: ẜm enim ꝙ est vnum cõtinuũ nõ ꝯtiguũ ẽ irreceptabile passionũ. Et ẜm ꝙ est segregatum erit tale: ꝙ qddaz eius est ĩnatuz recipere. ⁊ qddam agere. Nullũ igit̃ istorũ mouet seipsum: cuz sit conueniẽs: neq3 aliqd oĩno cõtinuuz. Sed necesse est vt motor in quolibet eoꝝ sit distinctum a moto. Sicut videmus in carentibus anima quando mouerit illa aliquod habentium animas.

¶ Cũ declarauit ꝙ illa q̃ mouent nãliter nõ mouent p pñm in eis: q2 nõ mouent ex se: ĩduxit ẽt secundam declarationẽ p quã declarat ꝙ illa ẽt nõ mouẽtur p pñcipiũ in eis. ¶ Et abbreuiatio eius qđ dicit est. Et q2 illa que mouẽtur p pricipia in eis: necesse est vt diuidant ẜm diffõnẽ ĩ motorẽ ⁊ motũ: ⁊ vt nõ sint idẽ ẜm diffõnem ⁊ essentiã. Motor. n. dz esse distinctus a moto aut ẜm diffõnem ⁊ esse insimul: sicut illa que mouent ab extrinseco: aut ẜm diffõnem tm̃: sicut est dispõ in habentibus aias. Anima. n. que est motor in eis distinguit a corpore qđ est motũ ẜm diffinitionẽ: lz nõ distinguat ẜm esse. s. ꝙ impoẽ est aĩam eẽ sine corpore nisi equoce. Et q2 corpora simplicia sunt vna ẜm diffõnẽ: ⁊ nullũ eoꝝ põt diuidi ĩ motorẽ ⁊ motũ: necesse est vt nõ sint mota ex se nisi esset possibile vt motor esset ipsum motuz. ¶ Si igit̃ aliqs dixerit ꝙ sunt corpa simplicia cõposita ex mã ⁊ forma: quoruz vtrũq3 est distinctũ ẜm diffõnem a reliquo. ¶ Dicimus ad hoc ꝙ pma mã nõ est existẽs in actu: ⁊ illud qđ mouet ex se dz diuidi in motorẽ ⁊ motũ in actu:[a] qm̃ illđ qđ est in poª neq3 mouet neq3 mouet. Si igit̃ lapis. V. g. moueretur ex se: ꝯtingeret vt esset mouẽs ⁊ motũ eodẽ mõ[b] ẜm formam: qm̃ nõ est existens in actu nisi ẜm formã: qđ est impossibile. ¶ D. d. ⁊ etiaz q̃o est possibile ⁊c. ⁊ intẽdit p cõtinuuz illud qđ est vnũ non p cõtiguitatẽ: ⁊ intendit p cõueniens illud qđ est cõsimiliũ partiũ: cuius diffinitio partis ⁊ toti⁹ est vna. s. illud quod nõ est diuerse substãtie. ¶ Deide. d. ẜm igitur ꝙ est cõtinuũ ⁊c. i. ꝙ res ꝯtinue ẜz ꝙ sunt continue nõ contigue impossibile est vt recipiãt passionẽ. i. motũ ex se: cum nõ diuidant in motorem ⁊ motũ. nisi essent cõtinue copulate ẜm ꝯtiguitatez.[c] ¶ Et. d. hoc: q2 illud qđ mouet ex se aut erit diuisibile ẜm diffõnem in motorẽ ⁊ motũ: aut erit diuisibile in ptes ẜm ꝯtiguitatẽ: sicut qđ ꝯgregat ex aliqb⁹ qđ est ꝯtinuũ ẜz ꝯtiguitatẽ. Oẽ igit̃ qđ mouet ex se: aut erit distinctũ: aut diuisibile ẜm diffõnẽ: aut ẜm q̃ titatem. s. ptes. Et cũ corpa simplicia nõ diuidant altero mõ istoꝝ: seqt̃ ꝙ nõ moueant ex se oĩno. ¶ D. d. ⁊ ẜm ꝙ ẽ segregatũ ⁊c. i. illa autẽ q̃ diuidunt aut ẜm diffõnẽ: aut ẜm q̃ titatẽ: poẽ est vt diuidant in motorez ⁊ in recipiẽtẽ motũ. ¶ Et cũ posuit ꝙ res ꝯtinue ꝯsimiles impoẽ est vt moueant ex se: nihil. n. qđ mouet p illud p qđ mouet res: sz nõ mouet se: nisi ẜz illud qđ est nõ ꝯsilis. s. ẜz ꝙ diuidunt in motorẽ ⁊ motũ. ¶ D. d. null⁹ igit̃ istoꝝ ⁊c. ⁊ ista ẽ ꝯclõ quaz ĩtẽdit p hũc sermonem. Et iste ẜmo sic cõponit̃. Corpa nãlia sunt cõsimiliũ ptiũ simpliciũ: ⁊ illa q̃ sunt ꝯsiliuz ptiũ simpliciũ impoẽ est vt moueãt se: g corpa nãlia nõ mouẽt se. ¶ Et cũ dedit ꝯclusionẽ induxit terminũ mediũ istius ꝯnis: ⁊ dixit: cũ sit ꝯueniẽs ⁊c. i. cum ista sint cõueniẽtia ⁊ nullũ ꝯueniẽs mouet se. ¶ Et quasi icepit pmo ⁊ ṽificauit maiorẽ ppõnẽ. s. ꝙ ipossibile est vt aliqđ moueat se ẜm ꝙ est vnũ cõtinuuz sz ẜm ꝙ ẽ segregatũ discretũ. ¶ D. iduxit ꝯnẽ ⁊ post induxit syllogismum. s. vtrãq3 propõnẽ minorẽ: cum dixit: cũ sit cõueniẽs: ⁊ nullũ aliqđ ẜm ꝙ est ꝯtinuuz mouz se. i. cũ corpa nãlia sint ꝯtinua ⁊ nullũ vnũ ꝯtinuuz mouet se. ¶ Et cũ declarauit ꝙ nõ mouent ex se: icepit declarare ꝙ neče ẽ vt moueant ex alijs: ⁊ dixit: imo neče est ⁊c. i. ⁊ cũ sit declaratũ ꝙ nõ mouent ex se: seqt̃ nečio vt moueant ex alijs extrĩsecis. Et h̃ 30

Impoẽ est aĩam eẽ sine corpe nisi eqnoce.

Obiectio.

Solutio. Ex hoc videtur velle ꝙ nõ sint plres formẽ ẜbales in simplicibus. Cõsile. 4. celi. c. 22. Et. 4 physi. 71.

a Qđ ẽ i põa nz mouet neq3 mouz. Idẽ 5. phy. cõ. 8.

b Hr̃ p icon uenientĩ h̃ simplicia eẽ mouẽtia ⁊ mota ẜm formam. Sz vid tu oppositũ. 4. celi. c. 22.

c Nõ mouet ex se aut ẽ diuisibile ĩ motorẽ ⁊ motuz ẜm diffõnem aut ĩ ptes ẜm ꝯtiguitatẽ.

Nullũ ꝯtinuũ ẜm ꝙ ẽ cõtinuũ mouet se. Idẽ p de gñõne. tc. c. 78. Et. 4. ph. t. cõ. 48.

intendebat cum dixit: ꝛ motor in quolibet eoꝝ sit distinctus a moto in quolibet eorum. ¶ Deinde dedit exemplū in hoc ꝛ dixit: sicut īuenimus in carentibus anima ꝛc̄. i. ꝙ motor ī eis est necessario extrinsecus: sicut motus lapidis ad superius ab hoīe.

¶ Sed si accidit hoc semꝑ moueri ab aliquo fiet vtiqꝫ manifestum diuidētibus cās. Est aūt ꝛ in mouētibus accipe q̄ dicta sūt. Alia qdē.n. extra nām hoꝝ ipsa motiua sunt: vt vectis non nā grauis motiuus est. Alia xo nā vt actu calidū motiuū est potentia calidi. Silr̄ aūt ꝛ in alijs hmōi est. Et mobile autē silr̄ nā: qđ potētia quale: aut q̄tum: aut vbi est: cum habeat principiū hmōi in seipso: nō ꝑm accn̄s. Erit.n. idē ꝛ q̄le: ꝛ q̄tū: ſꝫ alterū alteri accidit ꝛ nō ꝑm se est. Ignis aūt ꝛ terra mouenť ab alio violēte qdē cū extra nāꝫ: nā autem cū ipsoꝝ actus potentia sunt.

¶ Sed seqtur in istis si mouentur nāliter: vt semꝑ moueanť ab alio. Et hoc apparet diuidendo causas. ¶ Et debemus accipe in motoribus ēt illas intentiones quas diximus q̄ sunt mota extra nām. V.g. quoniam sagitta magna velle mouere lapidem nō est naturale. ¶ Et quedam naturaliter. V.g. ꝙ calidū in actu mouet calidūꝫ in potētia. Et ꝑm hūc modum est dispositio de alijs silibus. ¶ Et similiter ēt illud qđ moueť naturaliter est illud qđ est in potentia quale: aut q̄tum: aut vbi. Cū principiū qđ est tale fuerit in eo non accidētaliter. Idem eniꝫ potest esse quale ꝛ q̄tum: sed alterum erit in altero ꝑ accidens nō per se. Ignis igiť ꝛ terra mouētur ex alio: aut violente quando mouentur extra naturam. aut naturaliter quando mouentur ad suas actiones: quas habent in potentia.

31 ¶ Cū declarauit ꝙ illa q̄ mouentur nāliter q̄ sunt carentia aīabus. s. corꝑa simplicia nō moueť ex se: fuit nec̄e vt mouerentur ex aliquo extrinseco. Oē.n. motū ab aliquo nec̄e est aut vt motor sit in eo: ꝛ tūc erit motū ex se: aut extra illud. ¶ Et forte hoc nō seqtur nisi cum declarabiť ꝙ oē motū hꝫ motorē: ꝛ ꝙ nihil mouet se ita ꝙ motor sit ipsum motū. ¶ Cū igiť declarauit sicut diximus ꝙ illa q̄ moueť nāliter ꝛ carēt aīabus nō moueť ex se dixit: ſꝫ seqť in istis ꝛc̄. i. ꝛ sequiť ex sermone ꝑdicto vt non moueanť nisi ab aliquo extrinseco: cū nō moueanť a principio in eis. ¶ D. incepit declarare hoc alio mō: ꝛ dixit: ꝛ hoc apparet diuidēdo cās ꝛc̄. i. ꝛ apparet ēt ꝙ ista q̄ moueť nāliter: ꝛ nō aīata sunt mota nālr̄ ab aliquo extrinseco diuidēdo cās in suas ꝑmas spēs. ¶ Deīde accipiem⁹ silia illis ī motorib⁹. Mouētia.n. sūt vn⁹ modoꝝ causaꝝ. ¶ Et intēdebat ꝙ qꝛ cause diuiduť primo in duas ptes. Quarū vna est vt sint cāe ꝑm violētiā. Scđa vt sint cāe ꝑm nām. Necesse est vt mouētia diuidanť in has duas partes. ¶ Et hoc intēdebat cum d. ꝛ debemus accipere ꝛc̄. i. ꝛ debemus diuidere etiā

Cāe diuidūť in duas ptes.

mouentia in istos duos modos: in quos diuisim⁹ causas ꝑm nām ꝛ extra nām. ¶ D. d. quēadmodum enī moueť extra nām ꝛc̄. ꝛ hoc intellectū ē ꝑ se. ¶ D. d. ꝛ quedam nāliter ꝛc̄. i. ꝛ quedā mouētia mouēt per suā nām: sicut calidū in actu qđ hꝫ nām mouēdi illđ qđ est calidū in po^a vt fiat calidum in actu. ¶ D. d. ꝛ ꝑm hunc modū ꝛc̄. i. ꝛ alie virtutes actiue q̄ hn̄t nāꝫ facere ea q̄ sunt in po^a sibi similia in actu. ¶ Et cū dixit motorē ꝑm nām incepit dicere de moto ꝑꝫ nām: ꝛ dixit: ꝛ silr̄ etiam ꝛc̄. i. quēadmodū illa que mouentur nāliter sunt illa: in qbus nā ē mouere aliqd: ꝛ ad aliquid: donec faciat illud in actu. Ita ēt illud qđ mouetur nāliter qđ est in po^a aliqua intētio ꝑdicamētorum decē. V.g. vt sit in potētia quale aut q̄tum aut vbi. Et cū omne qđ est in po^a motiuū est illud ī cuius natura est recipe aliqđ ꝑdicamētoꝝ decem: sequiť ꝙ motor nāliter sit oē qđ pōt mouere illud qđ est ī potentia aliqđ ꝑdicamētoꝝ decē: vt faciat illud ꝑdicamentū in actu. ¶ Et iō dixit: nec̄e est esse in h̓ ꝙ motuꝫ nāliter sit hoc ꝙ ꝑn^m mouens sit: ꝛ dicit cuꝫ hēat ꝑncipiū ꝛc̄. ¶ Et dicit hoc: qm̄ res moueť ab alio essentialr̄. Cū igiť moueť ab aliquo essentialr̄: tūc mouetur ab eo ꝑ suā nām: ꝛ cū moueť accn̄talr̄: non moueť ab eo ꝑ suā nāꝫ. ¶ D. declarauit hoc ꝛ dixit: idē enim est q̄le ꝛ q̄tuꝫ. i. ꝛ exēplū eius qđ moueť ꝑ accidens est vt aliqs motor moueat aliqd qđ est in po^a. V.g. quale: ꝛ cuꝫ facit ipsum quale in actu: seqtur illud habere q̄tū qđ ꝑus nō habebat. V.g. ꝙ qn̄ aqua mouet aerē ad frigus: seqtur illđ minor q̄titas: ꝛ silr̄ ēt forte mouet aliqd in quātitate essentialr̄: ꝛ seqtur illud qualitas ꝑ accn̄s. V.g. ex quo nutriť aīal. Multotiens.n. seqtur q̄titatem ī eo aliqua q̄litas ꝛ dixit: idē.n. fit quale ꝛ q̄tum. i. ab eodē motore. ¶ Et cum ita sit nec̄e est vt alterū sit ab eo essentialr̄: ꝛ alterum accn̄talr̄. s. ꝙ si q̄titas fuerit ab eo eēntialr̄: qualitas erit accn̄talr̄: ꝛ ecōuerso: ꝛ iō dixit: sed alterū eorū est in altero ꝑ accn̄s. i. sed alterū eoꝝ seqtur nec̄io vt inueniať ab illo agēte vno ꝑ accn̄s. Vnū.n. agēs nō hꝫ nāꝫ largiendi nisi vnū tm̄. ¶ Et cū declarauit ꝙ oē qd in quolibet ꝑdicamēto moueť nālr̄ ab eius motore extrinseco nāliter: cum fuerit in sua potētia vt moueatur nāliter ad illud. V.g. ad quale: ꝛ q̄tum: ꝛ vbi: ꝛ posuit ꝙ illud quod mouetur accn̄taliter ꝛ violēte est illud quod moueť ecōtrario illi qđ in sua potentia est vt moueatur. Et silr̄ est de illo quod mouet. ¶ Cōclusit ex h̓ ꝙ terra ꝛ ignis ꝛ alia corꝑa simplicia hn̄t istos duos modos vt moueant ꝛ moueantur. Habent.n. virtuteꝫ naturalē ꝛ violentā. s. accidētalē. ¶ Et dixit: ignis igiť ꝛ terra ꝛc̄. i. ꝙ ista moueť violente qn̄ mouētur ꝑ virtutem violētam q̄ est in eis: ꝛ mouētur nāliter qn̄ mouētur ab eo qđ generat ipsa. ¶ Et intēdebat declarare ex h̓ sermōe ꝙ mot⁹ corpoꝝ nāliū in h̓ loco est in rei veritate ab eo qđ gnāt ipa: sicut alia accn̄tia q̄ īueniunť generari in re ꝑ generationē ipsius. Et ꝙ ista sunt magis digniora eē de numero eoꝝ q̄ mouētur ab extrinseco: q̄ꝫ de nuō eoꝝ q̄ moueť ꝑ principiū in eis: ꝛ ꝙ nulla est ꝯdictio in eis in ponēdo illa moueri nālr̄ ab extrinseco. cū plura gnābiliū nāliuꝫ generenť naturalr̄ ex extrinseco. ¶ Et cū declarauit in istis ꝙ nec̄e est vt numerētur in eis q̄ moueť ex extrinseco: ꝛ iaꝫ posuit ea moueri nāliter: declarauit ꝑm quot modos dr̄ in eis moueri nālr̄: cū eo qđ moueť ex extrīseco: cū appet in ꝑ aspectu: ꝙ oē motū ex extrinseco moueť violente.

Aliqd q̄n̄qꝫ ꝑ se mouetur ad q̄titatē: ꝛ ꝑ accn̄s ad q̄litatē ꝛ cꝫ.

Vnū agēs n̄ hꝫ nāꝫ largiēdi nisi vnum tm̄. Idē ꝑ ꝯ gnōne tex. c. 56. ꝛ ꝑ. ce. cō. 8. Vide ifra h̓ cō. 51. ꝑ intellectiōe huius.

Documētū. Motus corpoꝝ nāliū in loco est ab eo qđ gnāt ipsa: sicut ē ď alijs accn̄tib⁹. ꝑ h̓ vide. 28. tertij de celo.

¶ Qm̄ aūt potētia eē multiplr̄ dr̄: hec autez

causa

causa est nõ esse manifestuȝ a quo hm̃oi mo ueant̃: vt ignis sursuȝ: terra deorsum: est autem potẽtia aliter adiscens sciens ⁊ hñs iam sciam: ⁊ nõ cõsiderans. Semp aũt cũ simul actiuũ ⁊ passiuũ sunt: sic fit aliqñ actu qđ est potẽtia: vt adiscẽs ex potẽtia ente alteruȝ fit potẽtia. Hñs.n. sciam nõ cõsiderans aũt potẽtia sciẽs est quodãmõ: sed non sicut ⁊ ante adiscere. Cũ aũt sic hẽat si aliqd nõ ꝓhibeat opatur ⁊ cõsiderat: aut erit in contradictiõe ⁊ ignorantia. Silr̃ ⁊ hoc se habȝ i physicis. Frigidũ eni potẽtia est calidũ: cũ aũt mutet̃ iã ignis est: ardet aũt nisi aliqd ꝓhibeat ⁊ impediat. Silr̃ autẽ se hȝ ⁊ circa graue ⁊ leue. Leue.n. fit ex graui: vt ex aq̃ fit aer: hec eniȝ potẽtia primuȝ: ⁊ iam leue opabit̃ mox: nisi aliqd ꝓhibeat: actus.n. leuis est alicubi esse ⁊ sursuȝ. Prohibet̃ aũt cũ in cõtrario loco sit: ⁊ h̃ silr̃ se hȝ in q̃to ⁊ quali. Et tñ hic q̃ritur quare moueant̃ in ipsoꝝ locis grauia ⁊ leuia. Cã aũt est qđ apta nata sunt in aliquo vbi esse: ⁊ hoc est leui ⁊ graui esse: hoc qdeȝ sursum: illud aũt deorsum duci. Potẽtia ãt est leue ⁊ graue multiplr̃ sicut dictũ est. Cũ enim sit aer aqua quodãmodo potẽtia ⁊ leue: ⁊ cũ aer est potẽtia: ⁊ ꝯtingit.n. ꝑ impedimẽtũ non sursuȝ esse: ȝ si auferat̃ ipediẽs agit ⁊ semp sursum fit. Silr̃ aũt ⁊ quale ad id qđ est in actu mutat̃. mox.n. cõsiderat sciens nisi aliqd ipediat: ẽt q̃tum extẽditur nisi aliqd ꝓhibeat. Sustinẽs aũt ⁊ prohibẽs dimouẽs: est sicut mouẽs: est autẽ sicut nõ: vt colũnã euellens: aut lapidẽ remouẽs: aut a vase aquã: ẜm accidens enim mouet. Sicut repercussa spera non a pariete mota est: ȝ a ꝓijciẽte. Qđ qdẽ igit̃ nihil hoꝝ moueat seipsum manifestũ est: ȝ motus hȝ principium nõ mouẽdi neqȝ faciẽdi: sed patiendi.

Et ꝙ illud qđ est in potẽtia dicitur multis modis: hec fuit causa vt illud ex quo mouentur ista ⁊ similia est nõ manifestum. V.g. ꝙ ignis mouet̃ ad superius ⁊ terra ad iferius.

Et adiscens est in potentia sciens alio mõ ab eo ẜm quẽ illud quod hȝ sciam: sed non scit: est sciẽs in potentia. Et illud qđ est in potẽtia forte erit in actu qñ fuerit semp congregatum agens ⁊ recipiẽs. V.g. ꝙ adiscẽs erit sciẽs ab eo cuius scia in potẽtia erat aliđ in potẽtia. Qđ.n. hȝ sciam sed non scit ẽ sciens in potẽtia quoquo mõ: ȝ iste modus potentie nõ est ille modus: in quo erat prius anteq̃ȝ adisceret. Cum igit̃ fuerit in hac dispositione aget suã actionem: ⁊ sciet tũc: nisi aliqd ipediat: ⁊ si nõ: cõtingeret vt eẽt in opposito scie.s. ignorantie. Et ẜm hunc modum currit dispõ de rebus nãlibus ẽt. Frigidum.n. est in potẽtia calidũ: ⁊ cũ fuerit trãsmutatũ: erit tũc ignis ⁊ cõburet nisi aliqd impediat. Et silr̃ est de graui ⁊ leui etiaȝ: ex graui.n. generat̃ leue. V.g. ex aqua aer: primo.n. erat tale in potẽtia: ⁊ tũc fiet leue ⁊ faciet statim suam actionẽ nisi aliqd impediat. Actio.n. leuis est vt sit in aliquo vbi ⁊ superius: impedimẽtũ aũt accidit qñ fuerit in cõtrario loci eius. Et ẜm hoc est cursus in q̃titate ẽt ⁊ i qualitate. Q̃uãuis hic dȝ q̃ri.s. quare leuia mouent̃ ad vnũ locum: ⁊ similiter grauia. Et causa in hoc est q: sunt nata vt sint in aliquo vbi. Et essentia grauis ⁊ leuis est ista: illud vbicari iferius: ⁊ istud supius. Sed leue ⁊ graue in potentia sunt multis modis: sicut diximus. Aqua.n. dũ ẽ aqua est in potẽtia leuis quoquo mõ: ⁊ cũ fuerit aer possibile est vt impediat̃ qn sit superius: sed si illud impedimẽtũ aufert̃: stati auget suã actionẽ ⁊ erit semp supius. Et ẜȝ hunc modũ transmutat̃ quale ẽt ad illud qđ est in actu. Sciens eni stati sciet nisi impediatur ⁊ ipsum ẽt q̃tum extenditur: si nihil sit qđ impediat: illud aũt qđ aufert ipedimẽtuȝ quoquo mõ est motor: ⁊ quoquo mõ nõ est motor. V.g. quod si aliqs homo auferat colũnam fulciẽtem põdus: aut auferat lapidẽ positũ sup vtrẽ in aqua: tũc mouebit ista: ȝ ꝑ accñs. Queãdmodũ pila q̃ a pariete reflectitur non mouet̃ a pariete ȝ a ꝓijciẽte. Manifestũ est igitur ꝙ nullũ istorũ mouet se: ita ꝙ in eo sit principiuȝ motus: vt moueat aut vt agat: sed vt recipiat actionem.

Actio leuis ẽ vt sit i aliquo vbi ⁊ supius.

Essentia grauis ⁊ leuis est ista illđ vbicari iferius ⁊ illud supius.

Cum declarauit ꝙ lapis ⁊ vlr̃ corpora nãlia simplicia nõ mouent̃ ex se: cũ nõ diuidãt̃ i motorẽ ⁊ motũ. 32
Et ꝙ ꝓp hoc nece est vt motor eorum sit extrisecus. Et declarauit ꝙ motor eoꝝ ẽ extrisecus cum hoc ꝙ sunt mota nãliter: ⁊ ꝙ hoc in eis est ꝑ potẽtiã nãlem q̃ est in eis vt moueant̃ ad sua loca ꝓpria: sicut potẽtia exñs in re gnãta in suba ad recipiẽda alia p̃dicamẽta.s. ꝙ motor in eis est nãlis ⁊ extrisecus. Et ꝙ h̃ ꝙ mouent̃ in loco prouenit eis a generãte sicut ꝓuenit qualitas ꝓpria ⁊ alia accidẽtia. Vult declarare ꝙ latentia motoris istoruȝ essentialiter ẽ ꝓp mixtioneȝ potẽtie quam hȝ accidentaliter cum potẽtia quã hȝ essentialiter. Et ideo hȝ duos motores: motorem accidentaliter ⁊ motorẽ essentialiter. Et ideo motor q est essentialr̃ admiscetur cũ eo q est accidẽtalr̃: ita ꝙ existimatur ꝙ ista mouẽt se. Et hoc intẽdit declarare in hoc caº. et dixit: ⁊ q: illud quod est in potentia ⁊c̃.i. ⁊ non est manifestum illud mouens: ex quo mouentur

A quo ꝓuenit forma ab eodẽ accñtia ꝯñã formã ꝓueniunt.

Sciens por exit in actu no impeding

essentialiter corpa simplicia: qꝛ potentia ad motū dr̄
duobus modis. Quoꝝ vnꝰ est de poᵃ eēntiali q̄ est mā
ex qua gnāta ꝛ sunt ꝛ est nālis. Alius aūt ē de poᵃ vio
lēta q̄ est accn̄talis. ¶ Deinde dedit exēplū ꝛ dixit: ꝛ
poᵃ violenta ꝛc̄. U. g. ꝙ ignis mouet̄ ꝛc̄. i. ꝛ exemplū
potētie eēntialis q̄ nō exit in actū nisi a motore essen
tialiter est poᵃ q̄ est in igne vt moueat̄ ad iferius cuꝫ
reuertit̄ terra: ꝛ potētia q̄ est in terra vt sit ignis ꝛ vt
moueat̄ ad supius: q̄ ē sil'is potētie: que est in adiscēte
vt sit sciēs. ¶ Exᵐ vō pōe q̄ est accidētalis est poten
tia q̄ est i ipso igne qn̄ ipedit̄ a motu ad supius: ꝛ po
tentia q̄ ē i ipsa terra vt moueat̄ ad iferius qn̄ ipedi
tur: ꝛ ista pōa est silis potētie q̄ est in sciēte qn̄ nō scit.
i. nō vtit̄ sua scīa: ꝛ est violēta. ¶ Et qꝛ altera istaruꝫ
est eēntialis: ꝛ altera accn̄talis: assimilauit essentialē
potētie q̄ est in adiscēte vt fiat sciēs: ꝛ potētiā accn̄ta
lē ei q̄ est in sciēte qn̄ nō vtit̄ scīa pp̄ aliqd ipedimen
tū. ¶ Et h̄ intēdebat cū dixit: ꝛ adiscēs ēt in poᵃ ꝛc̄. i.
adiscens anteq̄ꝫ adiscat dr̄ esse sciēs i potētia alio mō
ab eo quo dr̄ in eo qd h̄ꝫ sciam in tp̄e i q̄ nō vtit̄ sua
scīa qd ipsum ē sciēs in poᵃ. Prima. n. est de gn̄e potē
tie eēntialis. Scd̄a vō de gn̄e potētie accn̄talis. ¶ Et
iō poᵃ essentialis idiget in h̄ ꝙ exeat in actū agēte es
sentialr̄. Scd̄a aūt non indiget agēte in h̄ ꝙ exeat in
actū nisi ꝑ accn̄s. Qm̄ nō est in poᵃ nisi pp̄ impediēs:
aut pp̄ defectū subti i quo agit. U. g. qm̄ ignis est cō
burēs in poᵃ qn̄ nō iuenit mām quā cōburat: cuꝫ igit̄
inuenit mām quā cōburat: tūc fit cōburēs i actu sine
idigētia motoris extriseci. ¶ Et silr̄ ignis h̄ꝫ duas po
tētias: poᵃᵐ essentialē: ꝛ est poᵃ q̄ est in corpe ex q̄ gnā
tur: ꝛ pōam accn̄talē: ꝛ est poᵃ q̄ est in igne qn̄ ipedit̄:
ꝛ ista s̄m ꝙ est accn̄talis indiget motore accn̄tali ɔ̄
rio ꝑue potētie. ¶ Et cū ita sit qd igr̄ dicēs: vtꝝ ista
corpa simplicia moueant̄ in loco motore extrinseco
aut ex se. Distiguēdū est in rn̄siōe ad illam. Qm̄ mo
tus q est in poᵃ nāli: ꝛ est poᵃ q̄ est in re ex qua genera
tur corpus simplex i quo iuenit̄ motus necessario in
diget motore essentialr̄: ꝛ est illud qd est extrinsecuꝫ
scꝫ gnāns. Generās. n. est illud qd dat corpori simpli
ci gnāto formā suā: ꝛ oīa accn̄tia ɔtingētia forme: q̄
rum vnū est motus in loco. Et iō cū forma fuerit cō
pleta in eo cōplebit̄ vbi suū debitū ꝛ alia accn̄tia ni
si aliqd ipediat. ¶ Potētia vero ad motuꝫ q̄ accidit
inueniri in corpe simplici qn̄ impedit̄ in tp̄e sue gnā
tionis qn̄ moueat̄ ad suū locū nālem ab alio impedi
mēto qn̄ generat̄ in loco extraneo: aut qn̄ exit a suo
loco nāli ab aliquo extrahēte: n̄ idiget i hoc ꝙ exeat
in actū motore extriseco essentialr̄: cū sit potētia acci
dentalis. ¶ Et cū ita sit: ꝛ illud qd mouet̄ essentialr̄
est illud quo est potētia vera ad motū. s. potētia rece
ptionis motus: tūc illud qd mouet̄ i rei veritate hoc
motu est mā: ex qua generat̄ corpus simplex. U. g. ꝙ
aer q est in potentia ignis: ꝛ supius est illud qd moue
tur in rei veritate: ꝛ essentialr̄ ad supius qn̄ fit ignis.
¶ Et cū distinxit potētiā accn̄talē a potentia essen
tiali: icepit ꝓprie dicere potētiaꝫ essentialē: ꝛ dixit: ꝛ
illud qd est in potētia forte erit in actu ꝛc̄. i. ꝛ ꝓpriuꝫ
est potētie essentialr̄ vt non fiat in actu nisi pp̄ moto
rem essentialē: ꝛ ꝙ non venit ad actū nisi qn̄ ɔgregā
tur duo. s. recipiens ꝛ agēs ecōtrario potētie acciden
tali q̄ non indigeat ad h̄ ꝙ exeat ad actū motore ex
trinseco nisi ꝑ accn̄s: ꝛ est recessus ipedimenti. ¶ Et
dixit forte qm̄ qn̄q̄ꝫ ɔgregatur agēs ꝛ recipiēs ꝛ nul
lus fit motus. ¶ Deīde dedit exēplum potētie essen
tialis nālis: ꝛ dixit. U. g. qꝛ adiscens fit sciens. i. ab eo

Pōa eēntia lis ē in mā ꝛ naturalis.

Pōa eēntia lis ad h̄ vt exeat in actū idiget agente eēntialr̄: sed pōa accn̄talis n̄ idiget agēte nisi per accidens.

Gnāns ē illd qd dat corpi simplici gnāto suā formā: ꝛ oīa accn̄tia ɔtigētia forme: q̄ꝝ vnū ē motus i loco. Jō. s. cō. 31. ꝛ pro hoc vide 3. ce. 28.

qd est in potētia vera facit ipsum sciēteꝫ in rei verita
te. ¶ Deinde. d. illud. n. qd h̄ꝫ sciam ꝛc̄. i. ille. n. qui ē
sciens qn̄ non vtitur sua scīa dr̄ esse sciens in potētia
alio modo ab eo quo dr̄ in adiscente esse sciens in po
tentia anteq̄ꝫ adiscat. s. qm̄ illa est potentia acciden
talis: ꝛ ista est potētia essentialis. ¶ Deinde. d. cū igi
tur fuerit talis dispōnis ꝛc̄. i. ꝛ quando sciēs fuerit sci
ens in actu: tūc nō indiget in sua actione motore ex
trinseco in actu: sed aget sua actione nisi aliqd impe
diat. ¶ Et si aliqs diceret ꝙ si sciēs quando nō vtit̄
sua scīa est sciēs in poᵃ eo mō quo dicimus in adiscen
te esse sciēs in potētia: cōtingeret vt sciēs qn̄ nō vtit̄
sua scīa esset ignorans: sicut adiscēs q est sciēs in potē
tia. Et hoc intēdebat cum dixit: ꝛ si non ɔtingeret ꝛc̄.
¶ Et cum declarauit ꝙ potētia dr̄ duobus modis. s.
de potētia accn̄tali ꝛ essentiali. Et ꝙ accn̄talis nō in
diget motore extrinseco nisi ꝑ accn̄s: icepit notifica
re ꝙ potētia que existit i lapide ad inferius est d̄ hoc
genere. s. accn̄talis: ꝛ cū ita sit: tunc ista non mouet̄ ex
se. s. essentialr̄: ꝛ dixit: ꝛ s̄m hūc modū ꝛc̄. i. ꝛ s̄m mo
dū duarū potētiaꝝ que existūt in adiscēte ꝛ sciēte: in
ueniunt̄ iste due potētie in corporibus simplicibꝰ nā
libus ēt. Queādmodū. n. discēs est sciens in potētia: ꝛ
cū fuerit sciens in actu oꝑabit̄ sua scīa nisi aliqd im
pediat. Silr̄ corpus qd est in poᵃ ignis: aut calidū: aut
motum ad supius: cum fiet ignis in actu: fiet supius i
actu: nisi aliqd impediat. ¶ Deinde. d. ꝛ silr̄ ē de gra
ui ꝛ leui. s. ꝙ potētia in eis dr̄ duobus modis dictis in
adiscente ꝛ sciente: ꝛ ꝙ illud ex quo generat̄ graue ꝛ
leue est potentia grauis ꝛ leuis in rei veritate. Et cuꝫ
exiuerit de potentia in actū: erit leue in actu: aut gra
ue in actu: nisi aliqd impediat. ¶ Et hoc intendebat
cum dixit. qn̄q̄ꝫ. n. generatur ex graui ꝛc̄. ꝛ potētia ve
ra que est actio leuis. s. motus ad supius est in graui i
actu: qd est leue in posse. ¶ Et intēdit ꝑ totuꝫ hoc ꝙ
cum potentia vera que est ad motū istorū corporum
fuerit in eo ex quo generant̄. Et ista potētia nō exit i
actum nisi a generāte ꝛ agēte graue aut leue: necesse
est vt motor istorū corporū simpliciū. s. grauis aut le
uis sit generans nō ꝙ mouet̄ ex se. ¶ Deinde. d. ꝛ i
pedimentum accidit ei ꝛc̄. i. ꝛ graui ꝛ leui accidit vt
impediātur ab vbi: qd deberēt habere a generāte ea:
eo mō s̄m quē h̄nt alia accidentia qn̄ generatuꝫ fue
rit in loco extraneo: ꝛ ipeditur illic aliquo impedimē
to. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: ꝛ s̄m hūc modū est
de quanto ꝛ quali. i. queādmodū potentia que est ad
quātum ꝛ quale: que sunt propria generato est in mā
ex qua generat̄: ita est de vbi ꝓprio: ꝛ queādmodum
quātū ꝛ quale exeūt de potentia in actuꝫ a generāte:
ita est de vbi quando generatū fuerit non in suo loco
nāli. ¶ Deinde. d. q̄ꝫuis hoc ꝛc̄. i. ꝛ cū fuerit dictuꝫ ꝙ
motus ad supius corporis leuis ꝛ corporis grauis ad
inferius fuerit a generante: querendum est ab aliquo
quare motus leuis est ad ɔ̄riam partē ei ad quā mo
uetur graue. Et quare oēs partes grauis mouent̄ ad
eundē locum: ꝛ silr̄ oēs partes leuis. ¶ Dicēdum est
ad h̄ ꝙ h̄ fit in eis nāliter: ꝛ perscrutatur de hoc in li
bro secundo celi ꝛ mūdi. ¶ Et cū opposita fuit ei hec
questio dedit responsionem ad illā s̄m ꝙ pertinet ad
hunc locuꝫ. Et dixit: ꝛ causa in hoc est ꝛc̄. i. ꝛ causa in
hoc ꝙ mouētur ad loca opposita. s. graue ꝛ leue: est qꝛ
sunt nata vt sint in locis proprijs. s. ꝙ esse coꝝ nō cō
pletur nisi essendo in illis locis: sicut cōplētur alia ac
cidentia ꝛ propria sequentia substantiā vniuscuiusq̄ꝫ
coꝝ. ¶ Et iō dixit: ꝛ essentia grauis ꝛ leuis est ista. s.
ꝙ essentia

Uide ɔtra de aia. t. c. de actu. & cō. 10 de pō duplici.

Documētū.

Tex. cō. 26. vsq3 ad finem.

De vbicatio aut collocat i diffone gra ius et leuis: aut ẽ actio in tẽtiõis q̃ collocat in diffõ ne illoꝝ. Vid 4. celi, cõ. 26.

ꝙ essentia grauis ⁊ leuis facit vt leue vbicetur superius ⁊ graue iferius: ⁊ hec vbicatio aut collocat̃ i diffinitione grauis ⁊ leuis: aut est actio itẽtionis q̃ collocat̃ in diffone eoꝝ. Leue.n.⁊ graue describunt̃ ꝑ hãc actionẽ: ⁊ h̃ declarabit̃ ẽt in celo ⁊ mũdo. ⁋ Et cum cõpleuit oĩa ista reuersus est ad faciẽduz rememorationẽ de p̃dictis. ⁋ Et dixit: lz graue ⁊ leue in poª sũt multis modis: sicut diximꝰ.i.qñ dicent̃ ꝑ poªᵐ nãlez pessimã ⁊ violẽtã: q̃ erit qñ ipedit̃ ab aliquo. ⁋ D.d. aqua.n.⁊c̃.i.aqua.n.dũ est aqua est in poª nãli leuis: ⁊ cum fuerit aer erit leuis in actu: nisi aliqd impediat: ita ꝙ nõ agat actionẽ leuis: ⁊ sic inuenief in ea potẽtia violẽta: ⁊ ista sic diximꝰ distinguunt̃ a vera potentia: qñ ista est violẽta ⁊ illa nãlis. ⁋ D.d.ƺ hũc modũ ⁊c̃.i.illud qδ est in poª aliqδ q̃le cũ trãsmutatum fuerit de poª in actũ: tũc illud quale aget suã actionez nisi aliqd impediat: sicut adiscẽs qñ fuerit sciens in actu: aget.n.actionẽ discẽtis nisi aliqd impediat: ⁊ silr aq̃ cũ fuerit aer aget actionẽ aeris nisi aliqd ipediat .i.vbicabit̃ sup̲ius. ⁋ D.d.illδ aũt qδ aufert impedimẽtũ ⁊c̃.i.⁊ itẽdit ꝙ istud ẽ mouẽs ꝑ accñs nõ essentialr. ⁋ Deide dedit exẽplũ ⁊ d. V.g.si aliqs hõ ⁊c̃.i. V.g.si aliqs hõ aufert colũnã sustẽtãtẽ põdus: tunc ille hõ mouebit illδ põdus ad iferiꝰ: ⁊ cadet illud põderosuz ad iferius ꝑ accñs: ⁊ silr qñ aufert lapidẽ positũ sup̲ vtrẽ iflatũ: ille hõ dr̃ mouere illũ vtrẽ ꝑ accidẽs. Et dr̃ mouere ꝑ accñs: qꝛ ista poª est violẽta.s. poª impedita. ⁋ D.d. queadmodũ pila ⁊c̃.i.quemadmodũ qñ proyciẽs ꝓiecit pilã ad parietez: ⁊ reflectit̃ ab eo: nõ dr̃ ꝙ paries mouet illã illo motu reflexo ꝑ se: sed proyciẽs ⁊ paries si dicat̃ mouere dr̃ ꝑ accñs. Et ita dr̃ illud qδ aufert ipedimẽtũ mouere lapidẽ ꝑ accñs: ⁊ qδ gnãt ipm mouere ipsuz eẽntialr. ⁋ Et cũ cõpleuit hãc declarationẽ fecit rememorationẽ δ h̃: ⁊ dixit: declaratũ ẽ igit̃ ⁊c̃.i.declaratũ ẽ igit̃ ꝙ nullũ corpoꝝ simpliciũ nãliuz.s.ꝙ terre ⁊ ignis ⁊ ceteroꝝ mouet se ꝑꝑ hoc ꝙ in eo est p̲ricipiũ quo moueat se: ⁊ hoc essentialr: non accñtaliter: sed in eo est essentialiter p̃ncipiũ receptionis vt moueatur ab extrinseco non p̃ncipium actionis nisi per accidens.

⁋ Si igit̃ oĩa que mouent̃: aut nã mouentur aut extra nãm: vel violentia. Et que vi ⁊ extra nãm oĩa a quodã ⁊ ab alio. Eorum autẽ que nã iterũ quecũq3 a seipsis mouentur ab aliquo mouẽtur: ⁊ que nõ a seipsis: vt leuia ⁊ grauia: aut enim a gnãnte ⁊ faciẽte leue ⁊ graue: aut ab impedientia ⁊ ꝓhibẽtia soluẽte: oĩa ergo que mouentur ab aliquo alio vtiq3 mouebunt̃. Hoc aũt duplr: aut enim nõ per seipsum est mouẽs ƺ ꝑ alterũ qδ mouet mouens: aut ꝑ seipsum: ⁊ hoc aut ẽ mouẽs ex se primum post vltimum: aut ꝑ plura media: vt baculus mouet lapidẽ: ⁊ mouetur a manu mota ab hoie: hic aũt nõ amplius est quo ab aliquo moueat̃. Vtrunq3 igitur mouens dicimꝰ ⁊ vltimũ ⁊ primũ mouẽtiũ: ƺ magis primuz: id enim mouet vltimum sed nõ hoc primũ: ⁊ sine qdem primo vltimum nõ mouebit: illud autez sine hoc: vt baculus non mouet nisi moueatur ab hoie.

⁋ Et cum omnia mota aut mouent̃ nãliter aut extra nãm ⁊ violente. Et oĩa mota violẽte ⁊ extra nãm mouentur ab aliquo ⁊ alio. Et ea que mouent̃ nãliter ⁊ ex se mouentur ab alio ẽt. Et silr ea que non mouent̃ ex se vt grauia ⁊ leuia mouent̃ aut ex trãsmutante ⁊ agente leue aut graue: aut ex auferẽte ipedimentũ. Neče est igit̃ vt oĩa mota moueatur ab alio. Et hoc duobus modis. Motoꝛ.n. aut nõ per se mouet motum: ƺ qꝛ aliud mouet ipsum aut ita ꝙ ipse moueat per se. Et iste motoꝛ aut erit primum post illud aliud aut erit mediũ plusq3 vnũ. V.g.ꝙ baculus mouet lapidẽ: ⁊ mouet̃ a manu: ⁊ manꝰ ab hoie: hõ ãt nõ mouet̃ ab aliquo. Et nos dicemus in oĩbus eis mouere.s. in primo ⁊ postremo: sed primũ est dignius. Primuz.n. mouet postremũ ⁊ nõ postremũ primum. Postremũ igit̃ non mouet sine primo: primũ ṽo mouet sine postremo. V.g.ꝙ baculus nõ mouet: si manus non mouerit.

⁋ Et existimat̃ ꝙ caplm p̃dictũ añ ꝓximũ intẽdit ꝙ Arist. intẽdit ꝑ ipz ꝙ oẽ motũ hƺ motorem. Et iδ dimisit Themistiꝰ declarationẽ eius q̃ est in p̃nº septimi ⁊ ꝯtẽtus est in hac declaratiõe hic: ⁊ opinatus est eã eẽ magis certã q3 p̃mã. cũ illa q̃ illic est signũ: ista aũt existimatur eẽ iductio. Et vr̃ ꝙ iductio non sufficit in h̃: ⁊ maxime apδ ponẽtes hic esse aliqd qδ mouet se: sic ponit Plato. ⁋ Et vr̃ mihi ꝙ ipe intẽdit ꝑ hãc declarationẽ hic dissoluere qõnez accñtẽ in propõne dicẽte: ꝙ oẽ motũ hƺ motorẽ ex motibꝰ simplicibꝰ. Ista.n. ap̲pent moueri ꝑ se: cũ fuerit extra sua loca nãlia: ⁊ sunt simplicia nõ diuisibilia.s.ꝙ motoꝛ in eis est ipm motũ. Ista igit̃ qꝛ faciũt dubitare in hac qõne ƺ ꝙ Ari. dixit in p̃ncipio septimi: iδ icepit illic demr̃are hãc ꝓpõnẽ.s.ꝙ oẽ motũ hƺ motorẽ: sed non dissoluit illic qõnẽ accñtẽ i eis ex his simplicibꝰ. In h̃ aũt loco dissoluit illã qõnẽ ⁊ declarauit: ꝙ ista mouent̃ ab extrĩseco: ⁊ ꝙ nõ mouent̃ ex se nisi ꝑ accñs: ⁊ sic cõpleuit s̃monẽ suũ in h̃ ꝙ oẽ motũ mouet̃ ab aliquo: ⁊ ipse post ꝑfecte ꝑscrutabit̃ de h̃.s.declarando ꝙ ipoe ẽ vt aliqd moueat se. ⁋ Et d.⁊ cũ oĩa ⁊c̃.i.⁊ cũ δclaratũ sit ꝙ cũ oẽ motũ aut mouet̃ violẽte: aut nãlr: ⁊ illa que mouent̃ nãlr aut mouent̃ ex se.s. hñtia aĩas: aut erũt corp̲a grauia ⁊ leuia: ⁊ iaz ap̲puit in istis tribꝰ modis moueri ab aliq̊ alio. Illa aũt que mouent̃ violẽte ⁊ grauia ⁊ leuia mouet̃ a motore extrĩseco: alia ãt mouent̃ a motore exñte i eis: g̊ neče ẽ vt oẽ motũ moueat̃ ab aliq̊ alio. ⁋ Et intẽdebat ꝙ ista ꝓpõ δclarata ẽ hic ꝑfecte: cũ qδ q̃ accidit i ea ex corp̲ibꝰ grauibꝰ ⁊ leuibꝰ sit dissoluta: ⁊ demr̃atio facta sit de ipsa a p̃nº septimi: nõ qꝛ iductio q̃ vtit̃ h̃ sit sufficiẽs i h̃. Inductio.n.i q̃ nõ ꝑcipit̃ ꝙ p̃dicatio ẽ eẽntialis nõ dat certitudinẽ nãlẽ: lz iducant̃ i ea oĩa p̲ticularia. ⁋ Et cũ ṽificauit hãc ꝓpõnẽ: ⁊ ẽ ꝙ oẽ motũ mouet̃ ab alio: icepit declarare ꝙ illa q̃ mouent̃ i loco reducunt̃ ad aliqδ motũ ex se. ⁋ Et.d. ⁊ h̃ duobꝰ modis ⁊c̃.i.⁊ cũ δclaratũ sit ꝙ oẽ motũ hƺ motorẽ: ⁊ ẽ mãifeᵐ ꝙ motores sunt duobꝰ modis: aut ꝙ motoꝛ

Digressio ƺ Themistiuz.

Textus exps

Inductio in q̃ nõ ꝑcipit̃ ꝙ predicatio est eẽntialis ñ dat certitudinem nãlẽ: lz in ea oĩa p̲ticlaria iducant̃. ꝑ h̃ vide scδo poꝝ. cap. 23.

mouet motū: qꝛ aliud extrinſecū mouet ipſuȝ: aut qꝛ motoꝛ mouet: non qꝛ aliud mouet ipm̄: ⁊ iſta ꝓpō ē manifeſta ꝑ ſe. ¶ Deinde īduxit aliā ꝓpōnē ⁊ dixit: ⁊ iſte motoꝛ ⁊c̄. i. ⁊ oīs motoꝛ aut erit p̄mus motoꝛ: qꝛ mouet poſtremū motū. ſ. motū ſequens: aut erit illic mediū inter p̄mū motorē: ⁊ īter poſtremū motum: ⁊ iſtud mediū aut erit vnū aut plus q̄ȝ vnū. Et intēdit ꝑ p̄mū motorē illud qd̄ nō mouet qꝛ aliud mouet ipȝ: ſȝ ꝑ ſe ⁊ ꝑ mediū illud qd̄ mouet qꝛ aliud mouet ipm̄: ⁊ iō ꝓdixit ꝙ oīs motoꝛ aut mouet ꝑ ſe: aut ꝑ aliud. ¶ Sūt igiť tria: p̄im⁹ motoꝛ: ⁊ medi⁹ motoꝛ qd̄ ē motū: ⁊ poſtremū motū qd̄ nō mouet oīo. V. g. ꝙ baculus mouet lapidē: ⁊ manus baculū: ⁊ hō manū. ¶ D. d. hō v̄o ⁊c̄. i. hō v̄o in hoc exēplo eſt primus motoꝛ: ⁊ intēdit ꝑ hoīem virtute mouētē manū hoīs: ⁊ medi⁹ motoꝛ ē manus ⁊ baculus: ⁊ poſtremū motū ē lapis. ¶ D. d. ⁊ nos dicimus in eis ⁊c̄. ⁊ ītēdit in p̊ medio: ⁊ h̊ intēdebat cū. d. ſcȝ poſtremū. ¶ D. d. ſȝ dignius eſt p̄mū. i. ſȝ dignius ē mouere p̄mū. ¶ D. d. ipſuȝ. n. mouet poſtremū: nō poſtremū p̄mū. i. qm̄ p̄mū nō indiget ſcd̄o vt ſit motoꝛ: ſic̄ ſcd̄m mediū īdiget vt ſit motoꝛ p̊: ⁊ iō mediuȝ nō eſt motoꝛ in actu niſi ꝑ p̄mum. ¶ Primū igiť eſt p̄us illo ſm nãm ⁊ ſm cãȝ: ſȝ nãȝ aūt qꝛ cū auferť aufert mediū: ⁊ cū fuerit nō ſeqtur vt ſit mediū: ſȝ cū fuerit mediū: ſeqť ꝙ p̄^m ſit nečio.

Primus motor ē prior medio motore ⁊ ſm nãȝ ⁊ ſm cãȝ. Vide ſimile infra. tc. cō. 38. ⁊ 39.

¶ Oſtendit ꝙ neceſſe eſt deuenire ad primū aliquod: quod vel ſit imobile vel moueat ſeipſum. Caplm. III.

Si igiť neceſſe eſt oē qd̄ moueť ab aliquo moueri: ⁊ hoc aut ab eo qd̄ mouetur: aut ab alio: aut non. Et ſiqdem ab alio qd̄ mouetur: neče ē aliqd eſſe mouēs quod nō ſit ab alio primo: ſi autem hmōi eſt primū: non neče eſt eē alteruȝ: impoſſ̄e eſt. n. in īfinitū abire mouēs ⁊ quod mouetur ab alio ipm̄: īfinitoꝝ. n. eſt nihil primū: ſi igiť omne qd̄ moueť ab aliquo mouetur. Primū aūt mouens moueť nō qdeȝ ab alio. Neče eſt primū a ſeipſo moueri.

¶ Si igiť eſt nečium vt oē motū moueať ab alio: ⁊ vt motus eius ſit ab alio: aut ita ꝙ nō ſit motū: aut ita ꝙ ſit motū: ⁊ ſi motus eius fuerit ex alio moto: neče eſt hic eſſe primum motorē q non moueť ab alio: ⁊ ſi nō ſeqtur ſi primū fuerit hmōi: vt poſtremū ſit nečio: īpoſſibile enim eſt hoc procedere in infinitū ꝙ motum ſit motum ſemꝑ ex alio. Infinita enim nō hn̄t principiuȝ oīno. Si igiť omne motuȝ moueatur ab alio. Et primus motoꝛ mouetur: ſed non mouetur ab aliquo: ſequitur neceſſario vt moueatur ex ſe.

Infinita nō hn̄t p̄ncipiuȝ omnino.

34 Cum poſuit ꝙ oē motū hȝ motoreȝ: ⁊ poſuit ſcd̄o ꝙ oīs motoꝛ aut mouet: qꝛ aliud mouet ipm̄: aut mouet qꝛ ipſum mouet ⁊ nō mouetur. Et poſuit 3° ꝙ motoꝛ eſt duobus modis: p̄mus ⁊ medius inter p̄mū ⁊ ipſuȝ motum. Et poſuit 4° ꝙ p̄mus motoꝛ p̄oꝛ eſt nãliter medio. Uult congregare iſtas propoſitiones in duobus ſyllogiſmis hypotheticis: quorum vnus eſt diuiſiuus: ⁊ alius ꝯtinuus: ⁊ ꝯcludere ex hoc illud qd̄ intēdit ꝯcludere: ⁊ eſt ꝙ mouētia q̄ mouentur in loco reducunť nečio ad motū ex ſe: qd̄ ē p̄muȝ mouentiū q̄ mouenť. ¶ Et d. ſi igiť ē nečium ⁊c̄. i. ſi igiť ē neče ꝙ oē motū hȝ motorē aliū a ſe ī eē: vt declaratū eſt in ſeptimo: ⁊ cōpletū in h̊ tractatu: neče ē ex h̊ vt oīs motoꝛ q mouetur: aut mouetur ex ſe: aut ex motore extrinſeco. Et motoꝛ extrinſecus aut mouet ita ꝙ moueť: aut mouet ⁊ nō moueť. Sȝ ipoſſ̄e ē vt moueať a motore extrinſeco q nō moueť: g̊ neče eſt vt moueať a motore ⁊ moto. ¶ Et ipſe diminuit a ſyll̄o diuiſiuo vnū exeremū triū. ſ. vt moueanť ex ſe: qꝛ h̊ ītēdit d̄clarare. ¶ Et ſil̄r diminuit d̄ſtructionē alteri⁹ ꝑtis: ⁊ eſt ꝙ illud qd̄ moueť ab extrinſeco ipoſſ̄e eſt vt moueať a motore: q nō mouetur niſi per accn̄s: ſicut fuit dictū ī auferēte ipedimētū: ⁊ gn̄ãnte in rebus nãlibus. ¶ Et cū cōcluſit ex h̊ ſyll̄o ꝙ illud qd̄ moueť ab alio neče ē vt moueať a motore q moueť: īduxit ſyll̄m hypotheticū ꝯtinuū: cui⁹ an̄s eſt ꝑſ v̄ificata ex duab⁹ ꝑtibus ſyll̄i diuiſiui. Et d. ⁊ ſi motus eius ē ab alio q moueť ⁊c̄. ¶ D. d. ⁊ ſi nō: ſeqť ⁊c̄. i. ⁊ iſtud eſt nečiuȝ: qꝛ cū poſtremū fuerit: ſeqť vt p̄muȝ ſit: ⁊ ſi nō: ſeqť cū p̄mū fuerit vt poſtremū ſit. ¶ D. d. ipoſſ̄e. n. eſt ⁊c̄. i. ⁊ cū manifeſtū eſt ꝑ ſe ex poſitis ꝙ cū p̄mū nō fuerit non erit poſtremū nec mediū: qm̄ mediū nō mouet ſine p̊. Dicam⁹ ꝙ ipoſſ̄e ē vt media ꝓcedāt ī īfinitū: īmo nečiū eſt ipſa ꝑuenire ad motū qd̄ moueť ex ſe nō ab aliquo extrinſeco. ¶ Deinde incepit declarare modū iſti⁹ ꝯſecutiōis: ⁊ d. īfinita. n. nō hn̄t p̄mū. i. ⁊ cū poſuerim⁹ ꝙ media ſūt infinita. ſ. ꝙ motū moueť ſemꝑ ab alio extrīſeco: ⁊ illud aliud ēt moueť a motore: qd̄ mouetur ēt ab alio extrīſeco: tūc ipoſſ̄e erit illa media hēre p̄mū: ⁊ cū p̄mū nō fuerit nō erit poſtremū: qm̄ cū extremū eē ſeqtur p̄mū eſſe: ſicut diximus: manifeſtū ē ꝙ cū p̄mū nō fuerit ſeqtur ꝙ poſtremū nō ſit. ¶ Et cū declarauit ꝙ neče eſt in rebus: in q̄bus inueniunť plures motores vt in eis ſit p̄mū motū ad qd̄ reducūtur: incepit d̄clarare ꝙ iſtd̄ motū p̄mū dȝ eē motū ex ſe: ⁊ d. ſi igiť oē motū ⁊c̄. i. ⁊ cū poſuerim⁹ ꝙ oē motū hȝ motorē: ⁊ poſuerimus ꝙ p̄mus motoꝛ neče eſt vt moueať qn̄ mouet in loco qꝛ eſt corpus: neceſſe eſt vt moueať ex ſe. i. per p̄ncipiū exiſtēs in eo: cuȝ ſit ipoſſibile vt moueatur a motore extrinſeco: qd̄ eſt contra poſitum.

Neče ē vt oē motū habeat motorē aliū a ſe ineē. Vide opp^m. 4 celi. cō. 2[illegible]

¶ Amplius autē ⁊ ſic ipſam eandē rationeȝ eſt egredi. Omne. n. mouens aliqd quidem mouet: ⁊ aliquo mouet: aut eniȝ ſeipſo mouēs mouet: aut alio: vt homo aut ſeipō: aut baculo mouet ⁊ ventus proiecit: qꝛ aut ipſe aut lapis quē mouit: impoſſ̄e aūt mouere eſt illud quo motus differť abſq̄ȝ eo quod mouet ſeipſo. Sed ſiqdē ipſuȝ ſeipſuȝ mouet: nō neče eſt aliud eē quo mouet. Si v̄o ſit alterū id qd̄ mouet eſt aliqd qd̄ mouebit non quodā alio: ſed ſeipſo: aut in infinitū abibit. Si ergo quod mouetur mouet: neče eſt ſtare ⁊ nō in infinitum ire. Si eni baculus mouet eo ꝙ mouetur a manu: ⁊ manus mouet baculū. Si aūt ⁊ hanc aliud mouet: ⁊ hunc alterum aliquod mouēs eſt. Cum autē ali

quo

quo moueatur semper alterum: necesse est prius ipsum seipsum mouẽs. Si enim moueat̃ qdẽ hoc nõ: aliud aũt mouẽs ipsuȝ sit: neċe est ipsum seip̃m mouere. Quare ⁊ ẜm hãc rationẽ qđ moueẗ aut moꝝ a seip̃m mouẽte mouebiẗ: aut venit aliqñ in hm̃ói.

¶ Et possibile est ẽt hoc idem declarare ẜm hũc modum. Motor mouet aliqd ⁊ ꝑ aliquid: motor.n. aut mouet aliqd per se: aut ꝑ aliud. V.g. ꝙ homo aut mouet per se aut ꝑ baculũ: ⁊ occurrit aliquid vt ipse vẽtus aut lapis quem eleuat vẽtus. Et impossibile est ꝙ moueat illud per quod mouet sine eo qđ mouet se. Sȝ si aliqd mouet se: nõ est necesse vt cum eo sit aliquid aliud ꝑ quod mouet. Et si aliquid aliud sit ꝑ quod mouet: necessario erit illic aliquid mouens ẽt non ꝑ aliqđ sed per se: ⁊ si non procedereẗ in infinitum. Si igiẗ motũ mouetur ab aliquo neċe est vt hoc cesset: ⁊ nõ procedat in infinitũ. Baculus si mouet moueẗ a manu: ⁊ manus mouet baculuȝ ⁊ si manus mouetur ab aliquo alio: tũc mouẽs baculum erit aliquid aliud. Si igiẗ fuerit hic semper aliqd aliud qđ mouet ꝑ aliqđ: neċe est vt aliqd sit prius qđ mouet se: si igiẗ hoc moueẗ ⁊ nõ ab alio: seqtur neċio vt ipsum moueat se: scđȝ igiẗ hũc modum ẽt seqtur neċio vt illud qđ moueẗ: aut mouetur ex motore sui sine medio: aut veniet post ad talem motorem.

35 ¶ Iste est modus declarationis alius a p̃mo: sed non differt a p̃ma declaratione: nisi in mõ vtẽdi qbusdaȝ ꝓpõnibus: nõ in seipsa. ¶ In prima.n. declaratione posuit ꝙ motor est duobus modis: p̃mus.s. ⁊ medius ⁊ ꝙ medius non mouet sine primo. ¶ Deinde declarauit ex hoc ꝙ mediũ ĩpossibile est vt procedãt in infinitum. Et cuȝ p̃mꝰ nõ fuerit nõ erit postremus. In hac autẽ declaratione posuit ꝙ omne qđ mouet aliquid aut ipse per se.i.sine instrumẽto: aut per instr̃m. ¶ Et ista propositio est in loco p̃me propõnis: in qua dictũ fuit in p̃ma declaratione: ꝙ oĩs motor aut ẽ primus aut medius inter motorẽ ⁊ motũ.s.postremum. Et manifestũ est ꝙ illa propõ ⁊ ista sunt due ẜm modum: sed eedeȝ ẜm subiectũ. ¶ Deinde posuit secundo ꝙ illud ꝑ qđ mouet motor non mouet sine motore.i.ꝙ instr̃m non mouet sine eo qđ mouet instrumẽtum. Et ista propositio est in hac demonstratione loco illius: in qua dictũ fuit in p̃ma declaratiõe: ꝙ medium impossibile est vt moueat sine primo: ⁊ sunt sicut diximus eedẽ ĩ subiecto: ⁊ due ẜȝ modũ. ¶ D.d. cũ cõiũctuȝ fuerit huic ꝙ motor q mouet ita ꝙ mouet: aut ab extrinseco aut ex p̃ncipio in eo.est illud ꝑ qđ mouet motor: ꝯcludunẗ due ꝯclusiões. ¶ Quaꝝ vna est ꝙ primus motor q mouetur mouetur ex se. ¶ Scđa ꝙ primus motor nõ moueẗ oĩno: ⁊ ideo necesse est vt non sit corpus. ¶ Et đclaratio ĩduciẗ sic: si sunt hic mouẽtia q̃ mouenẗ ex alijs ex extrinseco: necesse est vt ꝑueniat ad motorẽ: q mouetur ex se: aut ad motorẽ q nõ moueẗ oĩno: neqȝ ex se neqȝ ex alio. Qm̃ si non peruenerit ad hec duo: tũc erunt instr̃a infinita: ⁊ cũ fuerint instr̃a infinita: non erit illic motor q vtatur eis: qđ est contra positum. ¶ Si igiẗ posuerimus in hac demonstratione ꝙ oĩs motor q moueẗ ab extrinseco est instr̃m: cõcludetur ex hac demõstratione ꝙ est necesse vt hoc sit motũ ex se in loco: ⁊ tũc ista cõclusio erit eadẽ cum cõclusione prime demonstratiõis. ¶ Et si posuerimus ꝙ oĩs motor q moueẗ ex extrinseco: aut ex p̃ncipio in eo est instr̃m: cõcludetur hic esse p̃muȝ motorẽ q nõ moueẗ oĩno: ⁊ ista est alia cõclusio ab ea: quã cõclusit in p̃ma demõstratione. ¶ Et nos ꝑscrutabimur quã istaruȝ intẽdit Ari. concludere in hac demonstratione. et dixit: ⁊ possibile est declarare ⁊c. appet ex hoc ꝙ illud qđ intẽdit declarare ꝑ hũc sermonẽ est illud qđ declarauit in p̃ma declaratione.s.ꝙ mouẽtia que mouenẗ ĩ loco reducuntur ad motorẽ q moueẗ ex se. ¶ Et possibile ẽ vt in hoc sermone sit aliqs ꝑtransitus: ⁊ erit cõclusio istius demõstrationis p̃mitus hic: ꝙ mouẽtia q̃ mouenẗ in loco reducunẗ ad motorẽ: q nõ moueẗ essentialiter ex se: ⁊ seqtur ex hoc aliqd qđ moueẗ ex se eẽ: scȝ cõpositũ ex corpore per qđ mouet.s.instr̃m: ⁊ ex h̃ motore qui non est corpus. Corpus.n. impossibile est vt moueat in loco sine eo qđ moueẗ essential'r. ¶ Et cum narrauit ꝙ possibile est declarare illud qđ p̃us declarauit ꝑ aliã declarationẽ: incepit proponere propositionẽ istius declaratiõis scđe. et dixit: omnis motor ⁊c.i.oĩs motor mouet aliqđ neċio aut ꝑ se: aut per aliud.i.ꝑ instr̃m. ¶ Et hoc manifestũ est ex hoc per qđ exposuit sermonẽ suũ: cuȝ dixit: motor.n. aut mouet aliqd per se: aut mouet ꝑ aliud. ¶ Si igitur intellexerimus ꝑ aliud aliqd distinctũ a motore: tũc motũ ex se collocaẗ ĩ eo qđ mouet ꝑ se nõ ꝑ aliud: ⁊ tũc ista demr̃atio inducet nos ad motũ ex se. ¶ Et si intellexerimꝰ ex motu ꝑ aliud numerationẽ tm̃: tũc illud qđ mouet ꝑ se nõ ꝑ aliud est motor q nõ moueẗ oĩno. Motũ.n. ex se cõponiẗ ex motore ⁊ moto. Motor igiẗ q est in eo mouet motũ p̃mum ꝑ se.s. corpus ⁊ mouet illud qđ est sub p̃mo mouẽte mediante alio quod est p̃muȝ motũ. V.g. aĩa in aĩali est mouẽs per se: cũ mouet corpus aĩalis sine meº.i.sine instr̃o: ⁊ mouet illđ qđ ẽ ex̃ corpꝰ aĩalis ꝑ instr̃m qđ ẽ corpus aĩalis. ¶ Sȝ exẽm̃ eius sonat magis ẜȝ p̃mã expositionẽ: ⁊ h̃ ẽ qđ dixit. V.g. ꝙ hõ.i. aut mouet aliqd ꝑ se. aut ꝑ baculũ. Hic igiẗ posuit illđ ꝑ qđ mouet distictũ a p̃mo motore: ⁊ posuit motorẽ ꝑ se illud: qđ nõ indiget instr̃o extrinseco: ⁊ ẜm h̃ ista declaratio ꝯcludet illđ idẽ qđ prima declaratio ꝯclusit. ¶ D.d. ⁊ proycit aliqd aut ipse vẽtus ⁊c. ⁊ istud ẽ exẽplũ ꝯfirmãs hũc intellectũ: ⁊ ĩtẽdit ꝙ vẽtꝰ aliqñ mouet aliqd ꝑ se: ⁊ qñqȝ mouet aliqd mediãte lapide quẽ eleuat. ¶ Et p̃t aliqs q̃rere de vẽto: vtrũ sit de numero eoꝝ q̃ mouetur ex se: aut đ numero eoꝝ q̃ mouenẗ ex alio. Et sil'r q̃rere de motu ferri ad magnetẽ: vtrũ ferrũ in h̃ motu moueẗ ex se aut ex alio. ¶ Et ẽ manifem̃. ꝙ vẽtꝰ ẽ de gñe eoꝝ q̃ mouenẗ nãl'r cũ nõ moueẗ nisi a gñante ipȝ: ⁊ in h̃ loco iduxit exm̃ large: ⁊ sil'r ferrũ ẽ quoqȝ mõ de nũero eoꝝ q̃ nãl'r mouenẗ cũ nõ moueẗ a magnete nisi ꝑ alterõnẽ quã acqrit mediante aere a magnete: ⁊ iõ qñ cõplexio magnetis trãsmutaẗ nõ attrahit: sicut accidit ei qñ cõfricatur cũ alleis: ⁊ vt dr̃. Et hoc manifestũ est in lapide: qui non attrahit palleas donec calefiat. ¶ Et cuȝ posuit ꝙ motor est duobus

Expõ textꝰ.

Corpꝰ ĩpoẜe est vt moueat in loco absqȝ eo ꝙ moueaẗ essentialr̃.

An vẽtus ex se moueaẗ vl' ex alio.

Solutio.

De motu ferri ad magnetẽ vide ẽt.7. phy.cõ.10.qȝ đ. oppositũ.

modis.s.qui mouet p se:ꝛ motoꝛ q mouet p aliud.i.p instrm posuit scdam propōnem:ꝛ dixit: ipole est vt moueat ꝛc̄.i.ꝛ impole est vt illud p qđ mouet motoꝛ moueat sine illo qđ mouet ex se:ꝛ hoc demrat ꝙ ipe ponit motū p se de genere motoris p se.s.sine instro.

Uel ꝛ melius motorē p se ð gñe motꝰ p se

¶ D.narrauit ꝙ motoꝛ p se pcedit nālr motorē per aliud:ꝛ dixit:ſ3 si aliqd fuerit qđ moueat se ꝛc̄.i. ꝛ illud qđ mouet p se:si ponat eē nō seqt vt motoꝛ p aliud sit:sicut seqt cū motoꝛ p aliđ fuerit vt motoꝛ p se sit:ꝛ ista ē dispō poris nālr. ¶ Et cū posuit has duas ppōnes incepit ꝯcludere illud qđ intēdebat concludere:ꝛ dixit:si igit fuerit aliqd aliud ꝛc̄.i.si igit fuerit positꝰ hic aliqs motoꝛ q mouet:qꝛ aliđ mouet ip3 ꝛ illud aliud mouet qꝛ aliud mouet ipsu3:ēt nece est vt ibi sit aliqd qđ mouet:nō qꝛ aliquid aliud mouet ipm ex extrinseco:ſ3 qꝛ ipm mouet seipm:ꝛ ipole est vt mouētia q̄ mouētur ex alijs pcedant in infinitū.

Dispō prioris nālr ē cu3 aliđ fuerit ip3 esse ꝛ non eꝯ. Idē.5.meta. ca.de poꝛi:ꝛ i post predicamentis.

¶ D.īduxit exm de h:ꝛ dixit:si igit motoꝛ mouet ab alio:nece est vt h eēt ꝛ nō pcedat in īfinitu3.i. si igit motoꝛ mouet ab alio motore:ꝛ tūc mouet ipse: ꝛ ille alius motoꝛ ēt est talis.s.ꝙ nō mouet nisi moueatur ab aliquo extrinseco:nece ē vt h eēt:ꝛ nō pcedat ī īfinitū. ¶ D.dedit exēplū:ꝛ dixit:baculus.n.ꝛc̄.si igit hic est semp aliqd aliud qđ mouet:necesse est vt hic sit prius aliqd qđ mouet se. U.g.ꝙ si baculus mouet lapidē:ꝛ nō mouet ipm donec moueatur:ꝛ manus ēt nō mouet nisi moueat ab aliquo alio:tūc ille q ē baculi motoꝛ in rei veritate est aliquid aliud a manu. Manus.n.ꝛ baculus in hoc sunt in eodē ordine: ꝛ h intēdebat cū dixit:si igit mouet manu3 aliqd aliud: tūc mouēs baculū erit aliqd aliud.i.preter manum. ¶ D.d.si igit hic ē aliqd aliud.i. alius motoꝛ preter manū:nece est vt hic sit aliqd prius qđ mouet se.i.necesse est vt hic sit motoꝛ poꝛ nāliter manu q mouet se:ꝛ iste est hō:ꝛ qđ est tale in rei veritate:est caloꝛ naturalis. ¶ Et hoc est nece:qm̄ iam posuit ꝙ cū illud p qđ est mouere fuerit:nece est vt primus motoꝛ sit. Et cū pmus motoꝛ fuerit:ipole est vt mouētia q̄ mouent pcedāt in īfinitū. ¶ Et dixit:si igit hoc mouet ꝛ ñ mouet ab alio aliquo:seqt necio vt ipse moueat se:aduersarius.n.aut concedet ꝙ iste primus motoꝛ mouet ꝛ nō mouet:aut ponet ꝙ non mouet nisi moueat. Si igit ꝯcesserit pmū:h ē q̄situ:si nō ꝯcesserit: tūc nece ē vt ꝯcedat pmum motorē entiū esse q mouet se:ꝛ ideo dixit post:ꝭm igitur hunc modum ꝛc̄.sequit ergo necessario ex h vt omne motū aut moueatur a moto per se:aut reducatur ad talem motum.

Primū mouens in hoīe ē caloꝛ nālis.

¶ Juxta aūt hec dcā ꝛ sic intēdētibus contingent eadē hec. Si vero ab eo qđ mouetur: mouet omne qđ mouet: aut hoc rebus ierit sed ꝭm accñs:quare mouet qđ qdem mouetur. Non tñ propter id qđ mouet ipsu3 semper: aut nō p accñs:sed per se inest. Primū qdē igit si ꝭm accidēs nō necesse est mouere qđ mouetur. Si autem hoc est: manifestu3 est ꝙ contingit aliquādo nihil moueri eoꝛu3 que sunt. Nā.n.necessariū est accidēs sed cōtingēs nō esse. Si igit ponamus possibile esse: nullū impossibile accidit: falsum autē forsitassis. S3 motū nō eē impole ē. Ostensum.n. hoc prius est qm̄ nece est semp motū esse.

¶ Et hoc idē seqtur si posuerimus cōsiderationē ꝭm hūc modū. Qm̄ si omne motum mouet a moto: tunc nece est aut vt hoc accidat rebus p accñs: ita ꝙ res ꝛ si nō mouet nisi moueat: sed tñ non qꝛ mouet : aut non sit ita: ſ3 hoc est essentialr. Primo ꝟo si fuerit p accñs : nō seqtur necio vt motoꝛ moueat. Et si ita fuerit: manifestū est ꝙ est possibile in aliqua dispōne: vt nullum ens moueatur: ꝛ hoc erit p accidens. Non igit est neciū: ſ3 pōt quin sit. Si igit nos posuerimus illud eē possibile ꝙ nō sit : nullū sequit impole: ſ3 forte falsum. S3 defectus motus ita ꝙ nullus motus sit est ipossibile. Jam eni3 declarauimus : ꝙ nece est vt semp sit motus.

¶ Cum iam declarauit ꝙ pmus motoꝛ ī mūdo d3 eē 36
motoꝛ p quē mouet motū ex se pmū nō motū oīno: neqꝫ accñtaliter neqꝫ essentialiter. Qm̄ si fuerit motum altero istoꝝ modoꝝ nō erit motoꝛ pmus: īcepit declarare declaratōe ppria: ꝙ impole est vt sit motu3 p accñs:sicut est dispō in motoribus īmotis ex se que sunt h.s. gnābilibus ꝛ coꝛruptibilibus : ꝛ dixit: ꝛ hoc idē sequitur si posuerimus ꝛc̄.i.ꝙ pmus motoꝛ totius nō mouet p accñs:sicut est dispō in aīalibus q sunt h. ¶ D.d.qm̄ si oē motū ꝛc̄.i.qm̄ si omne motū mouet a motore q mouet:nece est aut vt motus existens in motoribus accidat in motoribus p accñs:ita ꝙ cum aliqd mouerit ꝛ mouebitur:non mouebit ꝭm ꝙ mouebitur:sed hoc fuit in eo p accidens. Et tacuit illud qđ seqtur ex hoc:qm̄ fuit manifestu3 : ꝛ est ꝙ si mouerit qñ mouet est in eo p accñs:nece est vt sit h motoꝛ:cui nō accidat h:ꝛ maxime pmus. ¶ D.d.aut vt nō sit ita:sed hoc est essentialr.i.aut moueri motoris nō est p accñs ſ3 eēntialr:ita ꝙ motoꝛ in eo qđ est motoꝛ nō moueat nisi moueat. ¶ Deinde.d.pmo ꝟo ꝛc̄.i.ꝛ si hoc fuerit neciu3 in mouere motoris in h ꝙ motoꝛ moueat:ꝛ posuerimus motorē tale3 moueri p accñs:sicut est dispō in aīa cū aīato. ¶ Et cū non est nece vt mouere istius motoris sit semp ꝛ necessario: sed possibile est vt in aliqua hora non moueat. ¶ D.d.ꝛ si fuerit ita manifestū ē ꝛc̄.i.ꝛ si moueri pmi motoris totius ē necessariū in suo mouere:ꝛ si fuerit motū p accñs:manifestu3 est ꝙ possibile ē vt iste motoꝛ pmus nō moueat: ꝛ si hoc fuerit possibile ꝙ motus oīum entiū sit a pmo motore:possibile ē ī aliqua hora vt nihil moueat. ¶ D.incepit declarare qūo sequitur hoc:ꝛ dixit:qđ enim est p accñs nō est necessariū .i.cū posuerimus ꝙ iste motoꝛ nō mouet nisi moueatur:ꝛ posuerimus ipsum moueri p accñs:possibile est vt aliqua hora veniat in qua nō mouebit:qđ.n. est p accñs nō est semp neq3 neciu3. Et cū fuerit possibile vt nō moueat:erit possibile vt nō moueat:cu3 sit ita ꝙ suū moueri est necium in suo mouere. ¶ D.d. ꝛ si posuerimus ꝙ est pole ꝛc̄.ꝛ si posuerimus illud qđ ē possibile vt nō sit:nō seqtur falsum ipossibile. ſ3 falsum possibile:ꝛ ex falso possibili nō sequit ipossibile: vt dr in analecticis. ¶ D.d ſ3 defectus motꝰ ꝛc̄.i. sed defectus motus in aliqua hora q seqtur ex hac pōne est ipossibile:declaratū est.n.in pncipio istius tractatus ꝙ est hic motus eternus semp. Illud igit qđ est possibile.s.ꝙ pmus motoꝛ est possibile ꝙ nō moueat

Qđ est p accidēs non est neciu3 n3 sp. Idē ī sra cō.46. Et scđo phy.48.

in aliqua

in aliqua hora est īpossibile: ⁊ illud ex quo sequit̄ impossibile: est īpossibile: ⁊ est ꝙ p̄mus motor non mouet nisi moueat̄ per accidēs. ⁋ Et q2 est impossibile vt ponat̄ ꝙ p̄mus motor mouet eēntialiter: ⁊ h̄ est manifestū ex predictis: tacuit hanc diuisionez: ⁊ per destructionem eius complebitur demonstratio.

⁋ Et rōnabil'r sic accidit. Tria eni necesse ē eē: qđ mouet̄: ⁊ mouēs: ⁊ quo mouet. Qđ quidē igit̄ mouet̄ necesse ē moueri: mouere aūt nō necesse. Sz quo mouet ⁊ mouere ⁊ moueri. Cōtingit. n. hoc sil' ⁊ ꝑm idē esse ei qđ mouet̄: igr̄ vna cū ipso mutat̄. Manifestū est. n. hoc in mouētib⁹ ꝑm locū: tangere eni necesse ē se adinuicē aliquo tpe. Mouens āt sic sicut ꝙ eē nō quo mouet imobile. Qm̄ aūt videm⁹ vltimū qđ moueri qdē pōt: motus aūt principiū nō hz: ⁊ mouetur qdē: ab alio aūt sed nō a seipso: sed rōnabile est vt nō dicam⁹ necessariū tertiū eē qđ mouet qdē cū sit imobile. ⁋ Unde Anaxago. recte dicit intellectū īpassibilē affirmans ⁊ īmixtū esse: qm̄ quidē mot⁹ principiū ipsuz esse facit. Sic eni vtiqz solū mouebit cuz sit īmobilis: ⁊ imperabit cū sit imixtus.

⁋ Et de necessitate seqtur hoc. Necesse est eni tria esse: motū: ⁊ motorē: ⁊ per qđ mouet. ⁋ Motuz āt necesse est vt moueat̄: ⁊ nō est necesse vt moueat. Illud aūt per qđ mouet motor necesse ē vt moueat: ⁊ vt moueat̄. Illud ēt trāsmutat̄: ⁊ cū hoc est ꝯiunctum cū moto: ⁊ hoc manifestuz ē in motoribus in loco: quia necīo sunt ꝯcta in aliquo spacio. Qđ autē mouet nō q2 est illud ꝑ qđ fit mouere nō mouet̄ oīno. ⁋ Cū igit̄ inuenimus postremū ⁊ est illud: qđ mouet̄: sed in eo nō est principiū mot⁹: ⁊ inuenim⁹ aliqd qđ mouet̄: sed nō ex alio: sed ex se: ⁊ ē primuz nō rōne: necesse est vt tertiuz ēt sit: ⁊ ē illud: qđ mouet ⁊ nō mouet̄. ⁋ Et iō Anaxagoras ēt bene dixit: cuz dixit ꝙ itelligētia nō mouet̄ neqz recipit passionez: nec admiscet̄ cuz alio: cuz posuerit ipsam principiuz motus. Scđm. n. hunc modū solūerit motor. s. vt sit non motuz: ⁊ ꝑm hunc modum erit dominans. s. vt sit non admixtum.

[...]p ac- / [...]on est / [...]nz sp. / [...]ra cō- / [...]t scđo / [...].s.

37 ⁋ Idest ⁊ recte seqtur h̄. s. vt p̄m⁹ motor nō moueat̄ oīno: neqz per se neqz ꝑ accn̄s ex h̄ qđ dicā. ⁋ D. icipit inducere ꝓpōnes qbus vtit̄ in hac declaratione. ⁋ Et dixit. necesse ē. n. ⁊c. i. māifestū. n. est ꝑ se ꝙ in reb⁹ q̄ attribuunt̄ motui sūt tria gnā. s. motor. ⁋ Et illud ꝑ qđ mouet motor: ⁊ est illud qđ seqt̄ motorē. ⁋ Et motū. U. g. in aīali: qm̄ motor ē aīa. illud āt ꝑ qđ mouet iste motor est musculus: aut calor nālis q est in lacertis. ⁋ Motū āt est corp⁹. ⁋ D. icepit dicere ꝓpria vniuscuiusqz istoꝝ geneꝝ triū: ⁊ dixit: motum aūt necesse est vt moueat̄ ⁊c. i. motum aūt qđ ē tertiū nō ē necesse vt moueat qn̄ mouet̄: sz forte mouet ⁊ forte nō: ⁊ seqtur ex h̄ ꝙ postremū motū ī mūdo nihil mouet oīno: ⁊ si nō ꝓcederet̄ in infi^m. ⁋ Et cū dixit illud qđ ē ꝓpriū postremo motori: icepit dicere illud qđ ē ꝓpriū ei ꝑ qđ mouet p̄mus motor. s. instr̄o: ⁊ dixit: ⁊ illud per qđ mouet necesse est vt moueat ⁊ vt moueat̄. i. ⁊ vt moueat̄. i. ⁊ ꝓpriū ē ei ꝑ qđ mouet motor vt moueat: ⁊ vt moueat̄ isil'. ⁋ D. icepit declarare ꝙ necesse ē in h̄ vt moueat̄ qn̄ mouet: ⁊ dixit: h̄ enim ēt trāsmutat̄: qm̄ h̄ nō mouet nisi qn̄ p̄m⁹ motor mouet ip̄m: necīo seqt̄ vt qn̄ mouet moueat̄. ⁋ D. d. ⁊ cū h̄ est ꝯiunctū cū moto ⁊c. i. ⁊ cū h̄ appet ꝙ illud per qđ mouet p̄mus motor mouet̄ qn̄ mouet postremū motū: q2 tāgit illud postremū motum. ⁋ Et h̄ manifestū ē in eis q̄ mouent̄ ī loco: apparet. n. ꝙ motū nō trāsfert̄: nisi trāsferat̄ cū eo ꝯiūctum ꝑ aliqđ spaciū: ⁊ dixit: ꝙ h̄ appet in motis ī loco: qm̄ illud per qđ alterat p̄mū alterās existimat̄ in pluribus nō alterari: sicut man⁹ mortificat̄ mediāte rete piscis rachada vel rabada narcha noti: ⁊ sic̄ sol calefacit aerē mediātibus corpib⁹ celestib⁹. ⁋ Et. d. aliqđ spaciū ⁊ nō dixit totū spaciū: q2 appet ꝙ īstr̄m ꝑ qđ fit mouere forte associat̄ moto vsqz ad finē motus: ⁊ forte associat̄ ei ꝑ aliqđ spaciuz: sicut chorda q̄ dirigit sagittā: ⁊ man⁹ q̄ ꝓycit lapidē. ⁋ Et cū iduxit ꝓpria postremi ⁊ medy iduxit ꝓpriū p̄mi: ⁊ dixit: illud aūt qđ mouet ⁊c. i. ⁊ ē ꝓpriū ei qđ mouet ꝑ se nō q2 mouet ꝑ aliud h̄: vt nō moueat̄ oīo. ⁋ Et intēdit hāc dispōnē eē in p̄ motore toti⁹: ⁊ h̄ nitit̄ đclare ex h̄ sermōe. Et cū posuit hāc ꝯnē pōne: incepit declar̄ qūo seqt̄ ex ꝓprys moti: ⁊ ei⁹ ꝑ qđ mouet̄: cū eo qđ est ꝓpriū ēt p̄ ꝑm ꝙ ē p̄mus motor toti⁹. ⁋ Et dixit. cū igit̄ iuenim⁹ ⁊c. i. ⁊ cū iuenimus postremū in mūdo: ⁊ est motū sepatū a motore: cū sit ꝓpriuz huic vt nō moueat. ⁋ Et iuenim⁹ illud ꝑ qđ ē mot⁹ isti⁹ postremi moti ꝓuenire in mūdo ad motū ex se. s. a motore in eo ꝙ ē p̄mū ⁊ p̄n^m toti⁹. ⁋ Et p̄^m ꝑm ꝙ ē p̄mū nō dz esse p̄us eo qđ est post solūmō ꝑz diffōnē: sz ꝑz eē ⁊ diffōnē ęꝯrio disponi in motore ꝑ quē mouent̄ mota ex se. s. gnābilia ⁊ corruptibilia: necē est vt iste motor sit sepat⁹ a moto oīno: ⁊ nō sit motū oīno: ⁊ vt sit sepatus a moto. ⁋ Qm̄ cū aliqd fuerit cōposituz ex duob⁹ oppositis: quoꝝ vtrūqz existit ꝑ se: ⁊ alteruz eoꝝ fuerit sepatū a reliquo: necesse est vt reliquū sit sepatū. ⁋ U. g. ꝙ si terra ⁊ aq̄ sint sepata. al's. ꝯiūcta in mixto: ⁊ vtraqz eaꝝ existit ꝑ se. s. ꝙ neutrū ē necīū in eē alteri⁹: ⁊ aq̄ fuerit abstracta a terra in aliq̄ loco: necesse ē vt terra sit abstracta ab aq̄ in aliq̄ loco. Sūt. n. duo extrema ⁊ mediū cū igit̄ alteꝝ extremū fuerit: necesse est vt aliud sit: ⁊ sil'r ē de p̄ motore cuz medys ⁊ postremo moto: media. n. lz sint plura eandem hn̄t nām. s. illud ꝑ qđ fit mot⁹. Sūt igit̄ in scđo ordine sequēte p̄mū motorē: ⁊ motū est in 3° ordine. ⁋ Si igit̄ nō fuerit dictū ꝙ p̄m⁹ motor necesse ē vt sit exn̄s per se: nō seqt̄ ex h̄ ꝙ postremū mouet̄ ⁊ nō mouet h̄ ꝙ p̄^m moueat ⁊ nō moueat̄: ⁊ iō addidit illis duobus ꝓprys ꝙ posuit qđ p̄mū ⁊ p̄n^m ꝑz ꝙ ē p̄n^m est sepatū in eē nō ī diffōne tm̄. Cū igit̄ posuerit ipz esse sepatū in eē cū illis duob⁹ ꝓprys moti ⁊ ei⁹ ꝑ qđ fit mot⁹: declarabit̄ tūc 3^m ꝓpriū qđ est q̄situ in p̄mo motore. ⁋ Et nō sufficit in hac decl'atiōe ꝙ p̄m⁹ motor sit sepat⁹ in eē: qm̄ pōt aliqs dicere lz sit sepat⁹ in esse: tn̄ est mixtū cū eo qđ mouet̄ tali mixtiōe qđ nō pōt euadere quin moueat̄ cuz motu moti. ⁋ Sic̄ h̄

Musculus aut calor nāl' ē motor istī a lis: ʒ op'' di tit de calore nāli. 2.35.

Postremuz motū in mundo nihil mouet oino.

Illđ ꝑ qđ alterat p̄mū alterans existimat̄ i plibus nō alterari: ⁊ viđ ꝑ h̄. 2. celi. cō. 42.

Primū i eo ꝙ ē p̄muz nō solum dr̄ esse p̄us eo qđ est post ꝑz diffōnē sz ꝑz eē diffinitionē ęꝯ i corruptibilibus.

Qn̄ aliqd fuerit ꝯpōituz ex duob⁹ oppositis q̄rum vtrūqz existit ꝑ se ⁊ alteruz fuerit sepatū a reliq. ⁊ reliquum necīo sepabit̄ a reliquo.

aliquis dixerit ꝙ elēta nūꝙ̄ īueniuntur nisi mixta. ¶ Cū igitur fuerit positū ꝓpriū postremi: ⁊ est ipm eē sepatū a motore: tūc verificabitur ꝓpriuz pmi pncipij fʒ ꝙ est motor: ⁊ pnᵐ. s. qđ nō mouetur. ¶ Et si ēt fuerit positū ꝓpriū postremi: ⁊ nō fuerit positū ꝓpriuz pncipij: nō cōplebitur demōstratio: sicut fecit Themistius in sua expōne. ¶ Et vocauit q̄situ tertiuz: qꝛ ē tertiū eoꝝ q̄ posuit ex ꝓpōnibꝰ: nō qꝛ est tertiū triū generū: sed est pᵐ eoꝝ ⁊ postremū est tertiū motū: ⁊ fʒ est mediū aut media. ¶ Et qꝛ Anaxa. fuit pmus eoꝝ q inuenit h ꝓpriū de p pnᵒ dixit: ⁊ cū Anaxa. ⁊c. ⁊ intēdebat p h qđ dixit: nō recipiēs passionez nō alterabilē nec trāsmutabilē: ⁊ intēdit p nō mixtū nō corpꝰ neqꝫ in corpe. ¶ D. d. fm igitur hūc modū solū erit motor. i. fʒ igitur hūc modū erit motor vltimꝰ. s. vt nō sit motū aliq̊ mō trāsmutationū ē: ⁊ ꝙ vlr nō admiscetur mā. ¶ D. d. ⁊ fʒ hunc modū erit dn̄ans. i. dn̄ans res passiuas gnābiles ⁊ corruptibiles: nam si eēt in mā pateretur a rebꝰ quas mouet ⁊ sic ꝯtingeret trāsmutatio ⁊ corruptio: ⁊ nō eēt motor eternꝰ.

Vide idez de Anaxa. p de aia. 34. ⁊ 3. de aia. t. c. 4.

¶ At vō si nō fm accidēs: sed ex necessitate mouetur mouēs: nisi aūt mouetur nō vtiqꝫ mouet: necesse ē mouēs si mouetur aut sic moueri ꝙ sit fm eādē spēz motus: aut fm alterā. Dico aūt ꝙ calidū ⁊ ipm calefieri: ⁊ sanās ⁊ sanari: ⁊ ferēs ⁊ ferri: aut sanās ferri: ferens aūt augeri: sʒ manifestuz: qm̄ ipolē ē. Opʒ. n. vsqꝫ ad indiuidua diuidentes dicere: vt si aliquis docet geometrizare ⁊ doceri geometrizare idez est: aut si ꝓijciat: ꝓijci fm eūdē modū ꝓiectōis: aut sic qdē nō est. Sʒ aliud ex alio genere: vt qđ fertur augeri: hoc aūt augēs alterari ab altero: hoc aūt alterans fm alterū quēdaz moueri motū. Sʒ necesse est stare: finiti eni sunt motꝰ. Iteruz aūt in idem reflectere: ⁊ alterās dicere ferri idē facere est: ⁊ si mox dicat ferens ferri: ⁊ docēs doceri. Manifestū ē. n. qđ mouetur: ⁊ a superiꝰ mouēte qđ mouetur oē: ⁊ magis a priori mouentiuz. At vero hoc ipossibile est. Docēs. n. accidit adiscere: quoꝝ hoc qdē nō hēre: illud aūt sciam hēre necessariuz est. Amplꝰ aūt his magis irrōnabile ē: qm̄ accidit oē motiuū eē mobile: siquidē ab eo qđ mouetur: mouetur oē qđ mouetur. Erit eniz mobile: sicut si aliqs dicit: qm̄ sanatiuū ⁊ sanans sanabile erit: ⁊ edificatiuū edificabile: aut mox: aut per plura. Dico āt sicut: si mobile quidē ab alio est oē motiuuz: sed nō fm eūdē motū mobile quo mouet ꝓximuz: sed fm alterū: vt sanatiuū ⁊ disciplinatiuuz: sed hoc ascendēs ꝓueniet aliqn̄ ad eandē spēz: sicut diximꝰ priꝰ. Hoc qdez igitur hoꝝ ipolē: aliud aūt figmētū ē. Incōueniēs. n. ē alteratiuū ex necessitate augmētatū esse.

¶ Et postea si motor non mouet per accn̄s sed necessario: ⁊ si nō mouetur nō mouet: sequitur necessario si motor mouetur vt moueatur: aut illo eodem modo quo mouet aut alio. ¶ V. g. aut vt calefaciens ipsum calefaciat ipm: sanans ipm sanetur ⁊ ipsuz trāsferens transferatur aut vt trāsferatur sanās: ⁊ sanetur trāsferēs. ¶ Aut vt augmētetur. ¶ Sed h manifestū est: ꝙ hoc est ipossibile: necesse ē eniz vt diuisio ꝓueniat ad idiuidua. V. g. ꝙ q scit geometriā alicuius rei adiscit geometriā illius eiusdē rei. ⁊ qđ ꝓijcit aliqd ꝓijcitur illo mō ꝓiectiōis. ¶ Aut vt nō sit fʒ hūc moduz sʒ vnūqđqꝫ mouetur fʒ vnūqđqꝫ generꝝ. V. g. vt trāsferēs augmētetur ⁊ augmentans alteretur ab aliquo: ⁊ alterās istud moueatur alio mō. ¶ Sed si fuerit ita cōtinget vt motus cesset. Modi. n. motꝰ sūt finiti. ¶ Si āt aliquis dixerit ꝙ hoc reciprocatur: ita ꝙ alterans trāsferatur: tūc erit sermo illi similis: si dixerit de pricipio ꝙ trāsfertur ⁊ sciēs adiscit. Manifestum ē. n. ꝙ oē motum ēt mouetur a motore supiori: ⁊ maxime mouētiū. ¶ Sʒ hoc ē ipossibile. Necesse est. n. vt docēs adiscat illud de cuius quodā nō hʒ sciam: ⁊ de quodā hʒ sciam. ¶ Et magis iprobabile ēt est hoc qđ sequitur ex hoc: vt oē qđ inatuz est mouere sit inatū moueri: si oē qđ mouetur moueatur a motore moto. Hoc. n. est sile sermoni dicēti: ꝙ oē qđ est innatuz est sanare ē inatuz sanari: ⁊ oē qđ est inatuz edificare ē inatū edificari: aut primo: aut per plura media. V. g. ꝙ oē qđ innatū est mouere innatum est moueri ab alio. Sed motus quo inatū est moueri fm ipsum nō est motus fm quē inatū ē moueri suū cōpar: sed alius motus. V. g. illud qđ innatū ē edificari innatū est doceri. Sed si ascenderis ex hoc ad principiū in aliqua dispōne veniet ad illū eundē moduz sicut diximus superius. Quoddaz igitur huius qđ diximus hic ē impossibile: ⁊ qđdā fictū: ⁊ hoc est improbabile dicere. s. ꝙ illud quod est innatum alterare necessario innatum est augeri. 38

Primꝰ motor magis influit q̄ scđs. Idē infra t. co. 41.

¶ Cū posuit ꝙ si fuerit necīū in hoc ꝙ motor moueat ipz moueri. ¶ Et est necesse si h fuerit: ita vt moueri sit in eo aut eēntialr aut accn̄taliter: ⁊ destruxit ꝙ moueri in eo sit accidentalr. ¶ Vult igitur hic destruere fm ꝯdiuidēs qđ est: ꝙ moueri sit in eo essentialiter. ¶ Et dixit: ⁊ postea ⁊c. i. ⁊ post hanc declarationē ꝑdictā. s. ꝙ necesse est hic esse motorē q nō mouetur accidētalr si fuerit motū essentialr: ⁊ ois motor nō mouet nisi moueatur: necesse est vt motor moueatur illo mō motꝰ quo mouet: aut alio mō motus: ⁊ hic est syllogismꝰ hypotheticus ꝯtinuus: cuiꝰ ꝯn̄s diuiditur in

duo

duo opposita. ¶ D. dedit exēpluꝫ de ħ qd̄ dixit: ⁊ dixit. V.g. ⁊c. i. ⁊ exēplũ eiꝰ ꝙ motoꝛ mouet̃ illo modo motꝰ quo agit: est vt calefaciēs calefiat qñ calefacit: ⁊ sanãs sanet̃ qñ sanat: ⁊ trãsferēs trãsferat̃ quãdo trãsfert. ¶ Et exēplũ eiꝰ qd̄ mouet̃ alio mō motꝰ a mō quo agit: hoc est: vt sanãs trãsferat̃: ⁊ tũc sanet. s. ꝙ trãslatio sit necessaria in sanatiōe eiꝰ: trãsferens etiã moueat̃ alio mō motꝰ. V.g. augeat̃. ¶ Et cũ induxit istos duos modos. s. ꝯñs in hoc syllogismo: icepit destruere eos ⁊ dixit: sed manifestũ est hoc eē impossibile. s. duos modos esse insil'. ¶ D. icepit ꝺ̄struere alterũ modũ: ⁊ est ꝙ motoꝛ mouet̃ necῑo illo mō motus quo agit: ⁊ dixit: necesse est. n. vt diuisio ꝑueniat ⁊c. i. ⁊ est ipossibile vt transmutãs trãsmutatuꝫ trãsmutet̃ mō trãsmutatiōis ſꝫ quã trãsmutat: qm̃ cũ diuiserimꝰ trãsmutationē quousqꝫ ꝑueniamꝰ ad indiuidua q̃ sũt in mō illiꝰ trãsmutatōis: cōtinget vt idē sit trãsmutatũ transmutãs eodē mō. ¶ V.g. ꝙ cũ nos diuiserimus trãsmutationē ⁊ trãsmutatũ in tres trãsmutatiões q̃ sunt alteratio: augmētatio: diminutio: ⁊ trãslatio: ⁊ diuiserimus vnaꝫ eaꝝ in suas ꝓprias spēs. V.g. vt diuidamꝰ q̃litatē in sua propria genera: ⁊ accipiamꝰ ex eis vnã spēm. V.g. formã q̃ ē in aĩato ſꝫ ꝙ est aĩatũ: ⁊ acceperimꝰ ex istis sanitatē ⁊ acceperimꝰ ex istis vnũ idiuiduũ qd̄ agat vl' patiatur: cōtinget vt sanãs qd̄ est medicus. V.g. sanetur. ¶ Qd̄ est valde iprobabile. s. ille q sanat a febre sanet̃ ab ea qñ sanat: ⁊ silr̃ si acceperimꝰ aliqd̄ idiuiduuꝫ idiuiduoꝝ formaꝝ q̃ sũt in aĩa. V.g. sciēs geometriã: cōtinget. n. vt sciat aliqd de geometria ⁊ adiscat insil'. V.g. vt sciat mēsurã trianguli ⁊ adiscat ipsam insil'. ¶ Et cũ destruxit pmã diuisioneꝫ: ⁊ est vt moueat̃ mō motꝰ q̊ mouet. ¶ D. d. aut vt nō sit ita ⁊c. i. aut dispō mouētiũ nō erit talis. s. vt moueant̃ illo mō motꝰ quo mouēt: sed vnũqdq̄ꝫ mouētiũ mouet genere motꝰ alio a genere quo mouet̃. V.g. vt trãsferens augeat̃: ⁊ augmētãs alteret̃: ⁊ alterãs moueat̃ alio motu. ¶ D. d. sed si hoc fuerit. i. sed cōtinget ex hoc ꝑuenire ad motorē q nō mouetur: genera. n. motuũ qbꝰ mouent̃ motores sunt finita. V.g. ꝙ si trãsferens trãsfert qñ alterat̃: ⁊ alterãs alterat: qñ augetur: sequit̃ necessario vt augmētãs augmētet̃ nō ita ꝙ trãsmutet̃: cũ nullũ ħ sit genus quartũ motus. ⁊ ſm ħ nō ois motoꝛ mouet̃: neqꝫ illo mō quo mouet neqꝫ alio mō. ¶ Et qꝛ aliqs pōt dicere ꝙ possibile ē vt ħ reciprocet̃. s. vt trãsferēs trãsferat cũ alterat̃: et alterans cũ augmētat: ⁊ augmētãs: qñ trãsfert̃: ⁊ sequit̃ ex ħ pͫ ipossibile qd̄ est vt idē trãsferat ⁊ trãsferat̃ eodē mō: ⁊ sanet̃ ſm ꝙ sanat. ¶ Dixit. si autē dixerit aliqs ⁊c. i. ex ista pōne sequit̃ vt res moueat̃ eo mō quo mouet: sicut sequit̃ ex pͣ pōne: ⁊ i nihilo differũt: sed in pͣ res alterat: qñ alterat̃ sine medio: ħ aũt cũ medio: ⁊ idē ē ipossibile siue aliqd moueat aliqd ſm ꝙ mouet̃ illo mō motꝰ cũ medio: aut sine medio. ¶ Et qꝛ ꝯsecutio ista nō appꝫ nisi qñ fuerit positũ ꝙ mouētia q̃ mouent̃ ſꝫ hũc modũ: necesse ē vt reducant̃ ad pmũ motorē: q est cã i inueniēdo motũ in eis: ⁊ sine ipso nō mouerēt. ¶ Dixit. mãifestuꝫ est. n. ꝙ oē motũ ⁊c. i. ⁊ necesse est ꝙ in istis sequat̃ ipoſ'e p̄dictũ ⁊ ē aliqd moueri illo mō motꝰ quo mouet: qꝛ manifestũ ē ꝙ oē motũ cuiuscũqꝫ generis sit geneꝝ motꝰ si mouet qñ mouet̃: ñ mouet̃ nisi a motore q est ante ipm: ⁊ hoc intēdebat ꝑ motorē supiorē. ⁊ dixit: ⁊ maxie a pmo mouētiũ: qm̃ cũ mouētia mouent̃ ex aliis: postremũ eoꝝ nō mouet nisi ꝑ motorem q est ante ipsuꝫ. s. q mouet ipm: ⁊ silr̃ istud zͫ nō mouet nisi ꝑ tertiũ qd̄ est ante ipm: ⁊ oĩa nō mouēt nisi ꝑ pmũ motorē. ¶ Si igit̃ posuerimꝰ. V.g. ꝙ generãs generat qñ alterat̃: ⁊ alterans alterat qñ transfert̃: sequit̃ necῑo vt trãsferēs sit pnͫ istoꝝ motuũ: ⁊ motoꝛ istiꝰ motus ē pmꝰ motoꝛ: ⁊ silr̃ illud qd̄ mouet̃ ab eo. ¶ Et cũ ita sit: ⁊ posuerimꝰ vt transferens qd̄ ē pmũ. V.g. trãsferat qñ generat̃: generatuꝫ nō pōt esse nisi qñ trãsferēs fuerit: qm̃ ita fuit positũ: seqtur necῑo vt trãsferēs nō sit trãsferēs nisi trãsferat̃. ¶ Sed qꝛ ipossibile nō appꝫ in ħ l'oco bñ in moto in loco. Existimat̃. n. ꝙ motoꝛ i loco mouet se: induxit modũ motꝰ in quo apparet ipoſ'e sequēs hãc ꝓpōnē vl'r: ⁊ dixit: seqtur. n. vt sciēs adiscat ⁊c. i. seqtur. n. ex hac positiōe vt pmꝰ motoꝛ. V.g. in alteratione vt sciens doceat idē nũero: ⁊ adiscat ipse insil': ita ꝙ q docet angulos triãguli esse equales duobꝰ rectis adiscat demōstrationē eius qñ docet ipsaꝫ: sequit̃. n. hoc vt idē sciat̃ ⁊ ignoret̃ insil'. Adiscere. n. ē ſꝫ ignorãtiã: ⁊ docere ſm sciam. ¶ Et. D. d. ⁊ magis improbabile ē ⁊c. i. ⁊ vl'r q dicit: ꝙ motoꝛ nō mouet nisi ſꝫ ꝙ mouet̃: seqtur ei incōueniens qd̄ ꝯtingit dicēti: ꝙ sanãs non sanat nisi ſm ꝙ sanat̃. ¶ D. icepit dicere quõ ꝯtingit ħ inconueniēs: ⁊ dixit: aut ex p̊ aut ꝑ media plura vno. i. aut ex pmo qñ mouet̃ illo mō motꝰ quo mouet: si aũt posuerimus ꝙ mouet̃ alio mō motus ab eo quo mouet: veniet idē ipossibile. s. mouere ꝑ mediũ. ¶ Et iste sermo ⁊ p̄dictꝰ sunt idē ⁊ eadem demr̃atio: sꝫ iduxit pmũ in forma demr̃atiōis: ⁊ scdꝫ in forma ducētis ad iprobabile. In hac. n. pōne adunata sũt ħ duo. s. ipossibilitas ⁊ iprobabilitas.

Quã motuũ qbꝰ mouent̃ motores sunt finita.

¶ Nō ergo necesse est semꝑ moueri qd̄ mouet̃ ab altero ⁊ ab hoc qd̄ moueat̃: stabit ḡ. Quare ēt a quiescente mouebit̃ qd̄ mouet̃ primuꝫ: aut ipm seipm mouebit. At vero si oporteat ꝯsiderare vtrũ cã motus ⁊ principiũ motus sit ipm seipsum mouēs: aut que est ab alio illam oēs ponunt. Ipsum eni qd̄ per se est causa: semper prioꝛ est eo qd̄ ē ſm alterum: ⁊ quod ipsius est.

Qd̄ ꝑ se cã ē semꝑ pꝛioꝛ ē eo qd̄ est ſm alterũ.

¶ Nō igit̃ est necῑuꝫ vt motũ moueat̃ ab aliquo semꝑ: vt istud aliud moueat̃: cessabit ħ igitur. Et primum motũ aut mouebit̃ a qescente: aut ipsuꝫ mouebit se. Si igit̃ ē necῑũ cōsiderare qd̄ istoꝝ duoꝝ est cã ⁊ pꝛicipiuꝫ motꝰ: vtrũ illud qd̄ mouet̃ ex se aut ab alio. Quilibꝫ. n. hō festinat ad ponēduꝫ hoc. Illud enim qd̄ per se mouet in aliqua dispositione semꝑ est cã prima eius cuius trãsmutatio est in illa dispositione etiam.

¶ Idest ⁊ cũ declaratũ est ꝙ ipossibile ē vt aliqd moueat̃ ab aliquo extrinseco moto: ⁊ sic in infinitũ: sed necesse est vt hoc esset: sicut declaratũ fuit p̊us apud pmũ motũ qd̄ nō mouet̃ a motore extrinseco moto. ¶ D. d. pmũ igit̃ motũ aut mouebit̃ a qescēte ⁊c. i. necesse est igit̃ vt pmũ motũ i loco moueat̃ a motore q nō est inatũ mouere: aut moueat̃ a motore qui mouet se: vt intēdit Plato ſꝫ suã pōnē ꝙ ois motoꝛ de necessitate mouet̃. ¶ D. d. si igit̃ necesse est considerare ⁊c. i. ⁊ si necῑuꝫ est in hac ꝑscrutatione ꝯside- 39

Scdꝫ pl'onē ois motoꝛ de necitate mouetur.

rare:qđ istaꝝ reꝝ motaꝝ est dignius vt ponat̃ p̄mū: vtrū illud qđ mouet̃ ex se:aut illđ qđ mouet̃ ex alio extrinseco. Quilibꝫ eni hō ꝯuenit nobiscū in h̄ ꝙ illud qđ mouet̃ ex se ē dignius vt sit p̄mū p̄ncipiū q̄ꝫ illud qđ mouet̃ ex alio. ¶ Et cū dixit quilibꝫ hō festinat ad ponēdū hoc:dedit cām in hoc:ꝛ dixit:illud eni qđ per se mouet ꝛc̄.i.ꝛ h̄ manifestū est oib⁹ ꝛ cōcessum eis:qm̄ illud qđ ꝑ se est in dispōne per quā ē mouēs semꝑ est cā p̄cedēs illđ per qđ aliud est in illa dispōne.s.per quā ē mouēs. ¶ Et dixit hoc:qm̄ si h̄ ē necessariū in h̄ ꝙ aliqd moueat vt moueat̃: tūc motoꝛ q hꝫ in se istam dispōnē est dignioꝛ vt sit motoꝛ:q̄ꝫ illud qđ hꝫ hāc dispōnem ex alio.

¶ Ostendit ꝙ ēt si perueniat̃ ad primuꝫ qđ est seip̄m mouēs ꝙ nihilomin⁹ nec̄e ē deuenire ad primū qđ est imobile. Cap. IIII.

Quare hoc cōsiderādū est accipientib⁹ alterū principiū:si aliquid mouet ipsuꝫ seip̄m qūo mouet ꝛ ꝑꝫ quē mouet modū. Necesse igr̃ oē qđ mouet̃ esse diuisibile in semꝑ diuisibilia. Hoc eni ostensuꝫ est pri⁹ in vniuersalib⁹ de nā:ꝙ oē qđ mouet̃ per se ꝯtinuū ē. Impossibile igit̃ est ipsuꝫ mouens seipsuꝫ penitus mouere ipsuꝫ seipsuꝫ. Fert̃ eni vtiq̄ꝫ totuꝫ ꝛ fert ꝛ ꝑꝫ eandē loci mutationē:vnū cū sit ꝛ indiuiduū specie: ꝛ alteret̃ ꝛ alteret. Qm̄ doceret vtiqꝫ ꝛ doceret̃ silr̃: ꝛ sanaret ꝛ sanaret̃ ꝑꝫ eādē sanitatē. Amplius determiatum est ꝙ mouet̃ mobile. Hoc aūt potētia est qđ mouet̃:non aūt actu. Qđ aūt est potentia in actū vadit. Est aūt mot⁹ actus mobilis iperfectus. Mouēs āt iā actu est: vel calefacit caloꝛ: ꝛ oino generat habēs spēꝫ. Quare simul ꝛ idē ꝑm idē calidū erit ꝛ nō calidū. Silr̃ āt ꝛ alioꝝ vnūqđqꝫ quoꝝ mouens necesse ē hr̃e vniuocū. Hoc qdē q̄ mouet:id aūt mouet̃ ip̄m seip̄m mouēs.

¶ Opꝫ igit̃ cōsiderare nūc de hoc icipiendo alio mō.s.si aliquid mouet se qualiter mouet: ꝛ quo mō. ¶ Dicam⁹ igit̃ qm̄ necesse ē vt oē motū diuidat̃ in diuisibilia. ¶ Hoc enim declaratuꝫ est prius in nostro sermōe de sūmis de nā. Oē eni motū per se est continuū. ¶ Et ipossibile ē vt illud:qđ mouet se moueat se ꝑꝫ totū. Qm̄ tunc ꝑꝫ totū trāsfert ꝛ transferret̃ eodeꝫ modo trāslationis: ꝛ est vnū indiuisibile in sua specie: ꝛ tūc idē alterabitur ꝛ alterabit: ꝛ sic sciet ꝛ adiscet insimul: ꝛ sanabit ꝛ sanabit̃ eadeꝫ sanatione. ¶ Et iam determinauimus etiam quid intēdimus cū dicimus ꝙ aliquid mouet̃ ꝑꝫ ꝙ mouetur: ꝛ est ꝙ in potētia mouet̃ ꝛ nō in actu. Et illud qđ mouetur semꝑ nitit̃ ad perfectionem: ꝛ motus est perfectio nō cōpleta ei quod inatum est moueri: ꝛ motoꝛ aūt iaꝫ exiuit in actū. V.g. ꝙ calefaciens est calidū: ꝛ vniuersaliter ē illud qđ iaꝫ hꝫ formaꝫ: ꝛ sic idē in eodē mō erit caliduꝫ ꝛ non calidū insimul. Et ꝑm hunc modum est de qualibet aliarum rerū motarum quarū motoꝛ est vniuocum ꝑm formam.

Cum declarauit ꝙ oē motuꝫ in loco reducet̃ ad motū ex se. ¶ Et ꝙ illud qđ sequit̃ de hoc in motis postremis ꝑticularibus seqtur silr̃ in motis p̄mis vl̄ibus:siue fuerit vnū siue plura. ¶ Et declarauit ꝙ necesse est vt motoꝛ per quē mouet̃ motum ex se p̄mū nō moueat̃ oino:neq̄ꝫ essentialr̃ neq̄ꝫ accidentaliter. ¶ Et declarauit ꝙ idē ipossibile ē vt moueat ꝛ moueat̃ eodē mō. ¶ Uult perscrutari de moto ex se ꝑm ꝙ ē motū ex se:qūo mouet̃:ꝛ a quo mouetur:ꝛ intēdebat hoc:qm̄ videbat̃ Platoni ꝙ motum ex se cōponitur ex moto ꝛ motoꝛe qui mouet se. ¶ Et ideo dixit:oportet nos nūc cōsiderare ꝛc̄.i.ꝛ intendit per hoc illud qđ mouet̃ ex se:qđ manifestum est esse motū. ¶ D.d.dicamus igit̃ ꝙ necesse est ꝛc̄. ꝛ intēdit per hoc illud qđ declaratū fuit p̄us.s. ꝙ oē motū est corpus. ¶ Et ꝙ omne corpus diuiditur in corpora diuisibilia semꝑ. ¶ Et ꝙ ipossibile ē corpus diuidi in indiuisibilia:sicut dicūt platonici. ¶ Et cū dixit:qꝛ est ꝯtinuū inuit cāꝫ q̄ facit motū eē ꝯtinuū. Motus.n.qꝛ est ꝯtinuus fuit necesse vt subꝫ eius sit de nā ꝯtinui:ꝛ nō de nā discreti. ¶ Et cū posuit hāc propōnē dicētē ꝙ oē motū est diuisibile: seqt̃ vt oē motū sit corpus:siue ponat̃ mouere se:aut moueri a motoꝛe alio. ¶ Et cū verificauit hāc ꝯsecutiōeꝫ:ꝛ iā declarauerat ꝙ ipoſe est vt ideꝫ ꝑm ꝙ ē corpus moueat se:ita ꝙ moueat se ꝛ moueat̃ eodeꝫ mō: posuit ēt hāc ꝑpōnē:ꝛ dixit:ꝛ ipoſe est vt aliđ ꝛc̄.i.ꝛ iste sermo intell's ē p̄dictus dicto.s.ꝙ ipoſe est ꝙ aliqd moueat ꝑm ꝙ mouet̃:ꝛ h̄ est in motis ꝛ mouētib⁹ q̄ dr̄ vniuoce:ꝛ dixit hoc:qꝛ h̄ nō ē ipoſe nisi in motoꝛib⁹ q̄ sunt corꝑa aut virtutes in corꝑibus. ¶ Et iđ existimauit Plato ꝙ mota ex se mouēt a motoꝛib⁹ abstractis.s.qꝛ ponebat ꝙ mouēs se est abstractuꝫ: ꝛ ꝙ abstractū est mouēs se. ¶ Sed si hoc fuit ita tūc mot⁹ mouere illic dicent̃ equoce cū motu q est hic. ¶ Error cōtingit Platoni ex hoc qđ opinabat̃ ꝙ p̄m⁹ motoꝛ in corpoꝛe q mouet̃ ex se nō est corpus:ꝛ est vera opinio. ¶ Et opinās ē cū hoc:ꝙ ois motoꝛ siue fuerit corp⁹:siue nō:nō mouet nisi moueat̃ vno mō motus dicto vniuoce. ¶ Et fuit ipossibile apud ip̄m vt motoꝛ q est corpus moueat se:ꝛ silr̃ q est v̄tus in corpoꝛe. ¶ Et tūc ꝯclusit ex hoc ꝙ aīa nō est in corpoꝛe ꝛ ꝙ est eterna cū moueat se. ¶ Et hoc eēt veꝝ si aīa moueret se essentialr̃:ꝛ moueret se motu proprio abstractis.s.vt intellectus ꝛ intellectū in ea essent idē: vt declaratū est de p̄mo motoꝛe:ꝛ de ceteris motoribus abstractis. ¶ Sed iste motus dicit̃ equiuoce cū motu qui est a motoꝛibus:qui sunt corpora aut v̄tutes in corpoꝛibus:ꝛ omne hoc manifestuꝫ est exercitantibus se in istis scientiis.

¶ Qꝛ aūt nō ꝯtingat ipsuꝫ seipsuꝫ mouere: ꝛ sic ꝙ vtrūq̄ꝫ moueat̃ ab vtroqꝫ ex his manifestuꝫ est. Neqꝫ.n.erit primū mouēs nul-

lum:si

Oē qđ mouet̃ ē diuisibile. idē.j.t.c.46.ꝛ.6.ph.32.ꝛ.5.phy.62.ꝛ q̄ ibi.

Impoſe est.ideꝫ mouere seip̄m.

40

Mot⁹ qꝛ est ꝯtinu⁹ fuit necesse vt subm ei⁹ sit d nā cōtinui.ꝛ nō de nā discreti. Idē.2.ce.cō.47.ct.2.de gnōe.t.c.62.

Idē mouere se ē ipoſe in corꝑibus ꝛ in virtutibus in corpoꝛe.

Quō Plato existimauit ideꝫ mouere se.

Mot⁹ aie ꝛ itelligētiaꝝ ē equoce dict⁹ cū motu q est a motoꝛib⁹ q̄ sūt corꝑa aut v̄tutes in corpoꝛibus.

Qd ꝑus est magis ē cā mouēdi q̄ɜ se quēs. idē. s. t.c.38.

lum: si idē vtrūqȝ mouebit. Qd .n. prius ē magis est cā mouēdi q̄ɜ sequēs ⁊ mouebit magis. Dupliciter .n. mouere erat: aliud qdē qd ab alio mouet̃ ipȝ: aliud aūt a seipso. Proximus aūt ē qd lōgius ē ab eo qd mouet̃ principio q̄ɜ mediuȝ. Ampliꝰ nō necesse est mouēs moueri nisi a seipso ꝑȝ accidens. Ergo cōtra mouet alterū. Accipiebā igitur cōtingere nō mouere. Ergo erit aliud qdeȝ qd mouet̃: aliud aūt mouēs imobile. Ampliꝰ nō necesse est mouēs aliqd ꝯtra mouere: sȝ aut imobile aliqd mouere necesse est: aut ipȝ a seipso moueri: si qdē semp necē est motū eē. Ampliꝰ āt dū mouet motū ⁊ mouebit̃ vtiqȝ. Quare calefaciens calefit.

¶ Necesse ē igit̃ vt illud qd mouet se sit qddā motor ⁊ qddā motuȝ. ¶ Et appet ex h̄ qd dicimꝰ ꝙ illud qd mouet se nō mouet: ita ꝙ vtraqȝ ps eius mouet̃ ab vtraqȝ pte. ¶ Tūc .n. neutra pars erit motor primꝰ cū vtraqȝ pars moueat se. ¶ Qm̄ vt sit cā motionis illud: qd ē prius ē dignius q̄ɜ vt sit cā motionis cōsequēs: ⁊ suū mouere ad illud ē magis. ¶ Mouere aūt fit duobꝰ modis. Quoꝝ vnꝰ est vt motū moueat̃ ab alio: ⁊ alius est vt moueat per se. Et illud qd ē remotius a moto ē ꝓpinquiꝰ principio. ¶ Et ēt nō sequit̃ necessario vt motū sic moueat: si motuȝ ex se nō fuerit per accidens mouet vtrūqȝ eoꝝ reliquū. ꝫ possibile ē vt vtrūqȝ eorū nō moueat alterū. ¶ Ergo eorū vnuȝ erit motū tm̄: ⁊ alterū motor non motum. ¶ Et etiā nō est necessariū vt motor reuertatur ⁊ moueat̃: sed ē necessariū vt sit aliqd qd moueat: ⁊ non moueat̃: aut aliqd quod mouet̃ ex se si est necessariū vt semp sit motus: ⁊ si nō tunc moueret̃ motu quo moueret: ⁊ sic calefaciēs calefieret.

41 ¶ Idest ⁊ cū motū ex se ipossibile ē vt moueat se: ita ꝙ motor in eo sit motū idē: necesse est vt sit ꝯpositū ex motore q nō mouet̃ ⁊ ex moto. ¶ Qm̄ si motor i eo fuerit motū: tūc ipȝ erit ꝑmū motū ex se: ⁊ reuertetur qō: vtꝝ motū in eo sit motor: aut qddā est motor qui nō mouet̃ ⁊ qddā motū. ¶ Et ē manifestuȝ ꝙ motor a quo mouet̃ motū ꝑ se nō est corpꝰ: qm̄ si esset corpus nō moueret nisi moueret̃. ¶ Si Arist. igit̃ esset ꝯtentꝰ in hac declaratiōe de dispōne motꝰ ex se eēt sufficiēs in hoc qd intēdit. Sȝ qꝛ aliqs pōt defendere Platonē dicēdo: quid prohibet ꝙ vtraqꝫ pars moti ex se moueat reliquā: ita ꝙ motꝰ eius sit q̄si reciprocatus in se. ¶ Dixit: ⁊ apparet ex hoc qd nos dicemus ⁊c. ⁊ intēdit eētialiter ⁊ nō accidētaliter. ¶ D.d. tūc .n. ⁊c. i. sȝ cū hoc fuerit posituȝ sequit̃ vt neutra eaꝝ sit ꝑmū motū ex se. ¶ D.d. cum vtraqꝫ moueat se ⁊c. i. ⁊ sequit̃ vt vtraqȝ eaꝝ nō sit ꝑmū motū: qm̄ vtraqꝫ eaꝝ est dignior vt sit cā eius qd est se mouere seipȝ q̄ɜ vt sit cā se mouere aliud. Quoniā si mouere aliud est cōsequēs mediante se mouere se ipsum ⁊ est ꝑcedēs: ⁊ ratio est ecōtrario: ⁊ est quoniā vtriusqꝫ eaꝝ mouere seipȝ est se mouere aliō. Prior igit̃ duarū motionū est mouere aliud ⁊ ꝯn̄s ⁊ posterius est mouere se: qd ē ecōtrario ei qd mouet̃ ex se. ¶ D.d. ⁊ motio iā fuit duobus modis ⁊c. ⁊ demonstrat destructionē istius positiōis. s. vt duo mota aut plura vtrūqꝫ eoꝝ moueat reliquuȝ essentialr̃: ex hoc qd declaratū est ꝙ motū qd iuenit̃ ex eis q̄ mouent̃ insimul: q̄ sunt duo ⁊ plus: ē duobus modis. ¶ Quorū vnus est motū qd mouet̃ ab alio. ¶ Et alteꝝ motum qd mouet̃ ꝑ se. Et est illud ad qd ꝑueniūt mota ex alijs. ¶ Et illud qd ē remotius a postremo moto. ¶ Et est illud qd est ꝓpingus ꝑncipio qd est motuȝ ex se: est dignius mouere q̄ɜ ꝓpingus ei. Et ꝑȝ h̄ erit ipossibile vt vtrūqꝫ duoꝝ motoꝝ moueat reliquum essentialiter. Tūc .n. vtrūqꝫ erit motuȝ ⁊ motor insimul eodē mō ⁊ nō erit illic ꝑmus motor ꝑmū motū ex se nec postremū motū nec media. Et totū hoc est ecōtrario ei qd positū fuit de dispōne i loco. ¶ Sȝ qꝛ hoc nō ꝓhibet hoc esse ꝑ accn̄s. s. vt illud qd mouet per se accidat ei vt moueat aliud: dixit: ⁊ ēt nō sequit̃ necessario ⁊c. i. ⁊ cū in motis que sunt hꝰ. s. q̊rū vtrūqȝ mouet reliquū essentialr̃ nō fuerit motū ex se: nō seqtur vt motū eoꝝ moueat aliud. Hoc .n. non est necesse nisi in medio qd est inter motū ex se: ⁊ postremū motū qd nō mouet vt declaratuȝ fuit prius. ¶ Et cū omne hoc ē sicut narrauimꝰ: tūc nō ē possibile vt vtrūqꝫ eoruȝ moueat vtrūqꝫ nisi ꝑ accn̄s: ⁊ ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ sit motū ex se: ⁊ h̄ est ecōtrario ei qd posuit aduersarius. ¶ D.d. ergo posl̃e ē ⁊c. i. ⁊ cū vtrūqȝ eoꝝ nō mouet reliquū nisi per accn̄s: possibile est vt neutrū moueat reliquū: ita ꝙ ex ambobꝰ nō fiat motū ex se nisi per accn̄s: ⁊ aduersarius ponit ꝙ motuȝ ex se mouet se essentialr̃ ⁊ semꝑ. ¶ Deinde induxit cōclusionē q̄ demonstrata est ꝑus: ⁊ dixit: alteruȝ igit̃ erit motū ⁊c. i. ⁊ cū motū ex se nō pōt cōponi ex duabꝰ ꝑtibus quaꝝ vtraqꝫ moueat reliquā: sequitur necessario vt cōponat̃ ex duabꝰ partibꝰ: quaꝝ altera est motor tm̄ nō mota ⁊ alia mota tm̄. ¶ D.d. ⁊ etiā nō est necessariū ⁊c. i. ⁊ ēt nō est necessariū vt motor n̄ moueat nisi reuertat̃ ⁊ moueat̃ a se: ⁊ tūc moueat siue moueat se per medium aut sine medio: cōtingit .n. vt calefaciēs calefaciat se: ⁊ cum hoc est ipossibile necesse est si motus est semꝑ vt sit hic ꝑmus motor q nō mouetur ⁊ motum ex se: ⁊ si non. cōtingeret sicut dixit ꝙ calefaciēs calefaceret se: ⁊ tunc calefaceret aliquid: quod est impossibile.

¶ At vero nec primo ipsuȝ seipȝ mouet: nec vna pars: nec plures mouebunt ipȝ seipm̄. Unūquodqȝ eni totū si mouet̃ ipsum a seipso: aut ab aliquo que sunt ipsiꝰ mouebit̃: aut totū a toto. Siquidē igr̃ in mouēdo aliquā partē est ipsum a seipso. Hoc vtiqȝ erit primū ipsuȝ seipsum mouēs: separatū qdē eni hoc mouebit ipsuȝ seipȝ. Totū aūt nō: si aūt totū a toto mouet̃ ꝑm accidens vtiqȝ mouebit̃: hec ipsa seipā. Quare si nō necessariuȝ accipiant̃ que non mouent̃ a seipsis. Totius ergo aliud mouebit cū imobile sit

aliud āt mouebit. Solũ.n. sic possibilẽ est aliqd seipsuꝫ mobile esse. Amplius siqdem tota ipsa seipsaꝫ mouet. Hoc quideꝫ mouebit ipsi⁹: aliud vo mouebit. Ergo totũ qdẽ a.b. a seipso mouebit ⁊ ab a. primo.

⁋ Et ipossibile est ēt vt nulla pars ei⁹ qȯ primo mouet se: nec plꝫes vna mouet seipsam. Qm̃ ipsum totũ si mouet ex se: aut mouet ab aliqua parte suarũ partiũ: aut ipsuꝫ totũ mouet a seipso toto. Si ergo mouet ita ꝙ aliqua pars ei⁹ mouet ex se. Tunc illa pars est primũ qȯ mouet seipsum: qm̃ ista pars singulariter mouet seipaꝫ. Illud aũt ꝫm totum nõ. Et si illud totuꝫ mouet a seipso toto: tũc ista. s. partes etiã mouent se per accidens. Et si hoc nõ est necessariũ neqꝫ ponatur eas non moueri ex se: tunc igit quiddaꝫ totius mouet ⁊ nõ mouet: ⁊ quiddam mouetur. Et etiam si aliquid ꝫm totum mouet se: ⁊ quiddam est motor: ⁊ quiddaꝫ motũ: a.b. ergo mouetur ex se ⁊ ex a.

A. mouens. B. motum.

Tota linea ex seipsa mouet ⁊ ab a. ꝑmo.

42 ⁋ Ista est declaratio in qua sustẽtat⁹ est Aris. in ꝭ ꝙ motũ ex se cõponit ex motore q nõ mouet ⁊ ex moto: nõ ex moto ⁊ motore qui inatus est mouere se vt Plato dicebat. ⁋ Expositores aũt. s. Themistius et Alexãder inducũt ꝺmõstrationẽ super hoc alio mõ existimãdo ipam esse breuiorẽ ⁊ certiorẽ demõstratione Ari. ⁋ Dicũt.n. ꝙ motũ ex se nõ pȯt euadere a qnqꝫ partib⁹ ꝯdicẽtib⁹. s. aut diuidit i duas partes motorẽ nõ motũ: ⁊ rẽ motã. ⁋ Aut vt totũ moueat se. ⁋ Aut vt vtraqꝫ pars moueat vtrãqꝫ. ⁋ Aut vt pars moueat totũ. ⁋ Aut vt totũ moueat ptẽ. ⁋ Et ducũt ad incõueniẽs in oĩb⁹ eis eadẽ via. ⁋ Et ẽ: qꝛ motor est ipm motũ. Dicũt.n. ꝙ si totũ mouet totũ: erit mouens ideꝫ cũ moto: qȯ est ipoꝉe. ⁋ Et si pars mouerit totũ: tũc eadẽ pars erit i eo motor ⁊ motũ. Et silr si vtraqꝫ pars mouerit vtrãqꝫ pteꝫ: vtraqꝫ earũ mouebit se: nõ.n.ẽ dr̃ia iter hoc ꝙ aliqd moueat se cũ medio: aut sine medio. Et silr dicũt si totũ mouerit partẽ seqt vt totũ moueat se. ⁋ Et totũ hoc ẽ error ⁊ ꝺceptio. Primo.n. ꝺcipiunt peccãtes in ꝭ ꝙ existimãt: ꝙ diuisio q̃ vtit in hac declatõe ẽ diuisio in ꝯdicẽtib⁹: ⁊ ꝙ demõstratio ꝯplebit qñ q̃tuor ꝯdicẽtia ꝺstruent: ⁊ remanebit qntũ: qȯ ẽ: ꝙ motũ ex se ꝯponit ex motore nõ moto: qȯ nõ ẽ corp⁹: ⁊ ex moto qȯ est corp⁹. ⁋ Et nõ ẽ sicut existimauerũt. Qm̃ cũ posuerim⁹ ꝙ ipoꝉe est vt motũ sic ipse motor: tũc necesse erit vt motũ ex se diuidat i duas ptes. s. in motorẽ q non mouet ⁊ rẽ que mouet tm̃mõ. ⁋ Sꝫ qꝛ Arist. vidit ꝙ sunt hic alij modi ab his duob⁹ modis ⁊ pȯt aliquis existimare ꝙ motũ ex se forte ẽ ꝫꝫ aliquẽ eoꝝ: incipit destruere eos ad cõfirmãdũ suã demõstrationẽ: ⁊ ideo iduxit in vnoquoqꝫ eoꝝ conclusionẽ quã induxit in ꝑma demr̃atione: ⁊ si demr̃atio eius esset fundata super modũ ꝯdictionis nõ iducere t ꝯclusionẽ nisi semel. ⁋ Et qꝛ existimatio magis apparẽs ẽ ꝙ vtraqꝫ pars moti ex se mouet reliquaꝫ ꝫm reciprocationẽ: incepit destruere hoc dicẽdo: hoc aut erit essentialr̃ aut accidentalr̃. Et si fuerit essentialiter: cõtinget vt nõ sit i eis motũ ex se: ⁊ ēt vt aliquid moueat se ꝫm ꝙ mouet. Et cuꝫ destruxit duas diuisiones destructũ erit vt illud qȯ mouet ex se fit tale. ⁋ Expositores aũt cũ destruxerũt diuisionẽ: q̃ est essentialiter: existimauerũt ꝙ positio eẽt destructa: ⁊ hoc est 2ᵐ peccatuꝫ. ⁋ Et hoc ēt qȯ dicunt ꝙ si totũ mouet a parte: cõtinget vt pars que mouet moueat essentialr̃: imo sequit ēt vt illa pars moueatur ex se. ⁋ Neciũ est vt destruat ista positio: dicẽdo ꝙ questio reuertit in hoc ꝙ mouet ex se quõ mouet. Et cõtingit ēt ꝙ illud qȯ fuit positũ motũ ꝑmuꝫ nõ sit pᵐ motũ. ⁋ Et ēt totũ moueri a parte est ꝑ accñs. Rñsio igit remanebit in mõ q est per accñs ipsuꝫ esse ipossibile: est.n. in rei veritate de mõ ꝫm quẽ pars mouet partẽ. cuꝫ nullo mõ imaginat ꝙ pars mouet totuꝫ nisi per accñs. ⁋ Et remotius ẽ imaginari ꝙ totũ mouet partẽ essentialr̃: nõ igit vtẽdũ istis duobus modis donec diuidant ꝫm esse essentialiter ⁊ accidentaliter: sicut fecit Aristo. ⁋ Sed hoc non fecit in his duobus modis: neqꝫ habuit curã de eis: cũ nullus existimet in ꝑmo moto ex se ꝙ pars illi⁹ mouet totum: aut ꝙ totuꝫ mouet partem: cum pars mouẽs debet distingui a parte mota ꝫm esse aut ꝫm diffinitionẽ. Et cũ ita fuerit: tũc motũ ex se diuidet i duas partes: in motũ ex se: ⁊ motũ a moto ex se: ⁊ tunc nõ imaginabitur ꝙ pars mouet totũ: aut ꝙ totũ mouet partem nisi per accidẽs. Et qꝛ isti duo modi qui sunt per accidens sunt manifesti nõ habuit curam de eis Arist. sed habuit curaꝫ destruere eos i qbus nõ bene apparet eos esse ꝑ accñs: sicut fecit in partib⁹ q̃ mouent se adinuicẽ ⁊ i ponẽdo ꝙ quelibet pars mouet se: in quo dixit: ꝙ si motũ ex se fuerit tale: ꝯtinget vt ille partes mouent: sed ꝑ accñs. ⁋ Arist. igit nõ vtitur istis modis nisi eis in qbus latet eos esse per accidens: ⁊ sunt illi modi de quib⁹ pȯt aliqs existimare ꝙ aliqs eoꝝ est motuꝫ per se. De eis aũt de qbus apparet accidẽtalitas nõ habuit curã Arist. ⁊ sunt ꝙ totum mouet partẽ: aut ꝙ pars mouet totũ. ⁋ Si igitur aliquis dixerit ꝙ Arist. dꝫ destruere istos modos. s. totũ mouere partẽ: ⁊ partẽ mouere totũ ꝫꝫ ꝙ sunt per accidens. ⁋ Dicem⁹ ad hoc ꝙ Aristo. diuisit eos ꝓpter hoc ꝙ accidentalitas est manifesta in eis: ⁊ nõ voluit destruere nisi eos in qbus accidẽtalitas nõ ẽ manifesta per se cuꝫ hoc: sicut diximus ꝙ nullus existimat: vt motum ex se sit tale. s. de eis in quibus accidentalitas est manifesta per se.

⁋ Qm̃ aũt mouet aliud quidẽ qȯ mouetur ab alio: aliud autem cũ sit imobile. Et mouetur aliud quidẽ mouẽs: aliud auteꝫ nihil mouẽs. Ipsum seipsuꝫ mouẽs necesse ẽ ex imobili esse: mouenti aũt: ⁊ adhuc ex eo qȯ mouetur: nõ mouente aũt ex necessitate sed qualiter euenit. Sit.n. a. mouẽs quidẽ imobile. b. vo qȯ mouet ab a. ⁊ mouens qȯ est in quo ẽ c. hoc aũt qȯ mouet quideꝫ ab ipso b. nõ mouẽs aũt nullum. Siquideꝫ enim ⁊ per plura media veniet in c. sit ꝑ vnũ solum

omne

Digressio ꝯ Themistium ⁊ Alexan.

Primus error eorum.

Scðs error.

Totũ moueri a pte ẽ per accñs ⁊ remotius ẽ imaginari ꝙ totuꝫ mouet partẽ essentialr̃.

Dubium.

Solutio.

omne igit a.b.c.ipm seipm mouet. Sed si aufero c. A.b.quidē seipm mouebit.a.qdē enim mouens b. vero qd mouet.c.aūt non mouebit ipsum seipm neqz penitus mouebitur. At vo nec b.c.mouebit ipsa seipsam sine.a.b.enim mouet in eo q mouetur ab alio:nō qz a sui ipsius aliqua parte. A.b. igitur solum ipsuz seipsuz mouet. Necesse est itaqz ipsuz seipm mouens habere mouēs: imobile aūt: z qd mouet:nō aliud mouēs ex necessitate. Cōtacta aūt vtraqz adinuicē sunt aut ab altero alterū. Si igitur cōtinuuz est mouēs:qd enim mouetur necesse est cōtinuū esse.manifestū est q totū ipm seipm mouet. Non eo q ipsius aliqd hmōi sit: vt ipsum seipsuz aliquid sit mouere. Sed totum mouet ipm seipm. Motū quidē z mouens:quo ipsius aliquid est mouens z aliquid qd mouet. Nō.n.totum mouet:neqz totū mouet. Sed mouet qdē.a. B. aūt tm̄ mouetur. Sed tamē.c.ab ipo b. nō necessario mouetur ipossibile est enim hoc.

¶ Et quia aliquid mouet aut ita q moueat ab alio:aut ita q non moueatur. ¶ Et aliquid mouetur:aut ita q moueat:aut ita q nō moueat omnino. ¶ Necesse est vt illud quod mouet se sit ex non moto:sed est motor z ex moto:sed nō necessario est motor: sed currit fm vtrūlibet. ¶ Sit igitur a.motor sed non motuz: z b.motum ab a. z mouens c. z c.moueatur ex b. z nihil moueat oino. ¶ Quoniā cū ad hoc perueniem9 cū medijs pluribus vno ponat vnū medium tantū esse.a.b.c.igitur totuz mouet se:sed si abstulerim9 c.remanebit a.b.mouens se.a. eni est motor. z b.motū. z c.non mouet se: imo non erit omnino motor:neqz b.mouebit se sine a. B.eni nō mouet nisi qz mouet ab alio nō a parte aliq ipsius. A.b.eni soluz mouet se. Necesse ē igit vt illud qd mouet se habeat in se motorē:sz ē nō motuz: z motū. Sed est nō motor alicui9 necessario duz vtriqz cōuenit cū reliquo:aut dū vtriqz cōuenit cū reliquo tangit reliquuz. ¶ Si igit motor fuerit cōtinu9 motū vo necessario ē cōtinuū. Manifestum.n.est q tota res erit mouēs se. Nō qz qdā ipsi9 ē tale.s. mouēs se. Sed tota res mouet se. Sed est motū z motor:ita q quidā eius est motor z qddaz est motū. Non eni ipsuz fz totū mouetur: neqz ipm fm totum mouet: sed mouet fm a. z mouetur fm b.tm̄.

Motor tm̄.	Motum z mouens.	Motū tm̄.
A	B	C
Anima.	Calor nālis.	Corp9 musculi.

¶ Et qz.Cū declarauit q moti ex se quedā ps ē motor q nō mouet z est forma:z quedaz pars mouetur. ¶ Uult declarare q oē motū ex se pmuz:z eēntialr cōponit ex parte q mouet tm̄:z ex pte q mouet: z q pars mota non est de necessitate pp hoc vt sit motor alterius ptis:sed in qbusdā motis ex se erit motor.s. in eis q sunt nō pma:z in qbusdam nō erit.s.i pmis. ¶ Et intēdebat declarare per h q necesse ē vt i motis ex se in qb9 sunt plura vno moto sit motū ex se primū:qm̄ si pars mota esset semp motor cōtingeret vt motū ex se diuideret in plures ptes duab9. Ipse igit ponit has ptes esse finitas z declarat q motū pmuz ex se in talibus cōponit ex motore z moto tm̄. ¶ Et cū voluit declarare hoc icepit diuidere modos motoris:z dixit:qz aliqd mouet zc.i.z qz motor ē duob9 modis:aut motor qui nō mouet oio qn̄ mouet:z est illud ad qd inducit nos sermo:aut motor qui mouet qn̄ mouet. ¶ Illud aūt qd mouet z tūc mouet:z nō est necesse sp vt sit motor:sed forte erit motor z motum:z forte erit motū nō motor alicuius rei:nec ē est vt motū ex se cōponat ex motore nō moto z ex moto:sed q nō de necessitate ē motor:z h ē qd ē motū ex se pmū.s.qd nō mouet a sua pte. ¶ Illud aūt qd mouet ex se pp aliquā partē ipsius:sicut est dispō in aiali fm totū. ¶ Et pmū motū in eo ē motor necio sicut calor nālis qui est motor z motū in aiali necio: qm̄ cū fuerit separatus a mēbris q mouent corrūpetur. Hoc igit est illud qd intēdebat declarare in hoc sermōe.s.q motū ex se cōponit ex duab9 ptibus tm̄. Quarū vna ē motor tm̄: z alia motū:z q motū ex se cōtinuū nāliter si pmitus nō fuerit tale:necessario ē in eo motor talis. ¶ Et cū.d.h dedit exēplū de litteris:z.d.fit a.zc.i.si igit motū ex se ē cōpositū ex motore qui non mouet.s.a.z ex motore qui mouet ex a. plus vno. U.g. vt sit cōpositum ex a.z b.z c. A.autem mouebit.b.z nō mouet.z b.mouet c.z mouet ab a.z c.mouet ex b.z nihil mouet. ¶ D.d.qm̄ cum ad hoc perueniemus zc.i.z siue istud motū ex se cōpositū ponat cōponi ex motis z motorib9 multis:ita q primus motor mouet postremū motū cū pluribus medijs:aut cū vno medio:in hoc qd intēdimus dclarare.s.q in oi moto ex se tali est motū ex se pmū qd cōponit ex duabus ptibus tm̄:z q illud est motū ex se nō aliqua alia pars ptiū q sunt i illo. D.d.ponat igit esse per vnū mediū tm̄.i.z cū nulla dria ē in h q ponat mouere cū plurib9 medijs finitis:aut cū vno medio ponat mouere cū vno medio.s.ponat cōponi ex trib9:mediū.n.vnū existit i tali nūero. ¶ D.d.a.b.c. igit totū mouet se.i.z cū posuerim9 q mouēs se mouet partē postremā ipsi9.s.a.manifestū ē q istud ex se motū cōponit ex a.z b.z c. ¶ U.g. q musculus ē motū ex se:z cōponit ex trib9.s.ex corpore musculi:z est postremū motū:z ex calore nāli q ē motor:z motum:qui trāsit in neruis:z aia mouēte q est forma in illo calore nāli. ¶ D.d.sed si igit abstulerim9 c.zc.i. sz si abstulerim9 c.ex h moto ex se qd cōponit ex a.b. c.tūc remanebit illud qd cōponit ex a.b.motū ex se. ¶ Et cū dixit:q illud remanēs cōpositū ex a.b.ē illud qd in rei veritate mouet se:dedit cāz i h z dixit. a.eni ē motor zc.i.z sequit necio vt illud qd mouet se

43 — Calor nālis ē motō z motum in aiali. Idē.8.c.37.z.7.ph.c.p.

Aia ē forma in calore nāli. Idē.7.met.cō.31.

sit ꝯpositū ex a.z b. ¶ Qz a.ē motor.cū sit neciū vt mouēs se hēat motū.z b.ē pmū motū ab a.C.āt non est motū:qđ ē neciū inueniēdo motū ex se.s.qz c.nō ē ps q̄ mouet̄ ab eo:z h̄ itēdebat cū dixit z c.nō mouet se zc̄.nō ē illđ qđ mouet se:nec ē motū qđ ē in illo qđ mouet se:cū sit declaratū ꝙ illud qđ mouet se ꝯponit̄ ex duob⁹.s.a.z b.Et c.forte nō erit oio motor z remanebit residuū motū ex se.s.illđ qđ ꝯponit̄ ex a.z.b. ¶ D.d.neqꝫ b.c.ēt mouet se sine a.i.neqꝫ possumus ēt dicere ꝙ b.z c.est illud qđ mouet se sine a. ¶ Et intēdebat ꝯcludere diuisionē. ¶ Qm̄ nō possum⁹ dicere ꝙ illđ qđ ponit̄ ex a.z b.z c.est illud qđ mouet se:qm̄ si aufertur c.remanebit a.b.mouēs se. ¶ Neqꝫ ēt possum⁹ dicere h̄ in solo a.A.eni nō mouetur sine b.Neqꝫ in solo b.sine a. qm̄ nece est vt b.hēat motorē.Remanet de necitate vt illud de quo dicim⁹ mouere se sit ꝯpositū ex a.z b. ¶ Et cū narrauit ꝙ b.nō est mouēs se:dedit cāz in h̄ z dixit.b.eniz mouet qz mouet̄ zc̄.i.z b.nō ē motū ex se:qz positū fuit moueri ex alio.s.ex a.nō ab aliq̄ pte in ipso: qm̄ si moueret̄ ab aliq̄ pte i ipo:tūc illa ps esset mouēs se. ¶ D.d.qm̄ a.b.solū ē illđ qđ mouet se.i.qm̄ illud qđ ꝯponit̄ ex a.b.ē illđ qđ ē nece vt moueat̄ ex se : z itēdebat ꝙ b.nō fuit positū in pōne diuidi in pte q̄ ē motor nō motū:z in pte q̄ ē motū:sz posuim⁹ a.motorē z b.motū. ¶ Et cū posuit oia ista đdit ꝯnē z dixit:nece ē igit̄ zc̄.declaratū ē igit̄ ex h̄ ꝙ illđ qđ est motū ex se in rei v̄itate cōponit̄ ex motore q nō mouet̄ ex p̊ moto.Jā igit̄ ꝯclusit illđ qđ itēdebat declarare:z est:ꝙ motū ex se ꝯponit̄ ex duab⁹ ptibus.s.ex motore nō moto:z ex moto qđ nō mouet de necessitate. ¶ D.d.dū ꝯuenit vtrūqꝫ reliquo:aut tāgit ipz.i.ꝙ nō seq̄t vt motū moueat de necessitate dū mouet̄ a suo motore.Jsta.n.cōcomitātia erit ex duob⁹. in p̊ aūt moto erit dū fuerit ꝯueniētia iter ipz z motorē.Jn medio āt dū tāgit 3ᵐ.Mediū aūt necesse ē vt tāgat corp⁹.Prim⁹ āt motor nece est vt ꝯueniat. ¶ D.d.si igit̄ motor fuerit ꝯtinu⁹ zc̄.i.si igit̄ prim⁹ motor ē de nā cōtinui:qz ē in ꝯtinuo in rei veritate qđ ē motū:māifestū ē ꝙ totū ē in toto ꝯtinuo moto nō in quodā ei⁹.Qm̄ nō posuim⁹ ipm pp suā ꝯtinuitatē cū aliq̄ pte eius:sed cū toto:z cū ita sit totū ex se ē motor s̄m totū:sz nō eodē mō:sz motor pp a.z motū pp b. ¶ Et dixit.si motor fuerit cōtinu⁹:qz pmus motor nō ē virt⁹ in corpe:ita ꝙ diceret̄ ꝯtinuum pp nām cōtinui cū ipso.s.corpis. ¶ D.d.sz ē motū z motor zc̄.i.nō cōtinuū.s.ꝙ in eo ē motor:z motū insil:sz est sicut.d.mouēs s̄m a.z mouet̄ s̄m b.tm̄.

¶ Dubitationez aūt hz si auferat aliqd quis ab ipso a.si cōtinuū sit mouēs quidē:imobile aūt:aut ab ipso b.qđ mouet̄. Reliqua ergo mouebit ipsi⁹ a.reliqua aūt ipsius b.mouebit̄. Si hoc est nō erit que primo mouet̄ a seipsa que est a.b. Remota eni pte ab a.b. adhuc mouebit seipsaz reliqua a.b. potētia nihil ꝓhibet vtrūqꝫ aut alteruz id inquā qđ mouet̄ diuisibile esse. Actu aūt indiuisibile. Si aūt diuidat̄ nō etiā habēs est eādē potētia. Quare nihil ꝓhibet z in ipsis diuisibilibus potētia primū vnū esse. Manifestū igitur ex his:qm̄ est primū mouens imobile.

Siue eni hoc stet mox qđ ab aliquo mouetur ad imobile primum. Siue in quo mouetur quidē:ipsum aūt seipsum mouens z stās. Utrobiqꝫ accidit primo mouēs in omnibus esse motis immobile.

¶ Et querit̄ in hoc si ex a.si fuerit ꝯtinuuz:z est motor nō motū:aut ex b.qđ est motū diminuat̄ aliquid:vtrū illud qđ remanet ex a. sit motor : z illud qđ remanet ex b. sit motū.Qm̄ si hoc fuerit:tūc a.b.nō erit primuz motū ex se.Qm̄ ex a. z b.auferet̄ aliqd z reliquū z mouet se. ¶ Dicamus igit̄ ad h̄ ꝙ nō est inopinabile:vt vtrūqꝫ:aut alterum.s. motū sit in potentia diuisibile. Jn actu autē nō.Sed si fuerit diuisuz tūc nā ei⁹ nō erit illa eadē natura : z ideo nō est inopinabile vt in diuisibilibus sit in potētia aliqd primum.

¶ Apparet igit̄ ex hoc ꝙ prim⁹ motor nō ē motū.Qm̄ si motū cessabit z mouet̄ ab aliquo ꝯueniet̄ ad primū motorē qui non mouetur.Et si ꝯueniat̄ ad motū:sed istud mouet se:z facit ipsum quiescere.Sequitur ex illo modo:z ex isto insimul:vt primū in omnibus motis sit non motum.

¶ Cum declarauit ꝙ motuz ex se cōponit̄ ex motore 44
nō moto z ex moto qđ non mouet de necitate. ¶ Et ꝙ si mouēs iueniat̄ ꝯpoᵐ ex pl'ib⁹ vno moto:nece est vt dissoluat̄ i motū ex se p̊ᵐ.s.i illđ cui ē ꝓpuz vt p̊ᵐ motū i ipo nō moueat đ necitate. ¶ Motū.n.ex se: qz ē duob⁹ modis.Mō.s.i q̊ p̊ᵐ motū a p̊ motore mouet de necitate.Et mō in q̊ p̊ᵐ motū nihil mouet de necitate. ¶ Incepit dubitare de h̄.s.i motuz p̊ᵐ ex se eē. ¶ Pōt.n.aliqs dicere ꝙ nō ē ipol'e vt p̊ᵐ motū p se sit:neqꝫ pm⁹ motor:qm̄ motū est ꝯtinuū p se:z motor ēt est cōtinu⁹:qz ē in ꝯtinuo z ꝯtinuū diuidit̄ sp i diuisibilia. ¶ Et iđ dixit:z q̄rit̄ de h̄ zc̄.i.z q̄rit̄ in h̄ qđ dixim⁹.s.ꝙ mouēs se p̊ᵐ est qđ ꝯponit̄ ex motore nō moto z ex moto idiuisibili.i.nō motore tali mō. ¶ Pōt.n.aliqs dicere ꝙ si ex motore q nō mouetur (si motor sit de nā ꝯtinui) qz ē for⁹ cōtinui diminuatur aliqd:aut ex moto cū de necitate sit de nā ꝯtinui aut ex motore (si accidit ei ꝯtinuitas) remanebit residuū motū ex se:z sic n̄ erit h̄ mouēs seipz p̊ᵐ:neqꝫ motor pm⁹.Et h̄ itēdebat cū dixit:qm̄ si h̄ fuerit zc̄. ¶ D.dedit solōnē z dixit:dicam⁹ igit̄ ad hoc zc̄.i.dicam⁹ igit̄ soluēdo ꝙ nō ē remotū vt vtrūqꝫ sit diuisibile in po⁹ in infiᵐ:si vtrūqꝫ fuerit ꝯtinuū aut alterū.s.motū:si nō fuerit positū ꝙ motor ē de nā eius cui accidit ꝯtinuitas;z ē mālis vt decl'atū ē in actu: aut ē ipol'e. ¶ D.d.sz vt diuidat̄ zc̄.i.z ē ipol'e vt motuz diuidat̄ i actu i ifiᵐ:z sil'r motor:qm̄ tūc diuisio ꝑueniet ad h̄ ꝙ eoꝝ nā corrūpet̄.U.g.ꝙ si p̊ᵐ motuz ex se fuerit ignis iste demr̄at⁹:z a q̊ auferem⁹ ptē : z postea aliā:z postea aliā ꝑueniem⁹ ad talē q̄ntitatez:q̄ si diuidat̄ corrūpet̄ ignis cū mīma q̄ntitas ignis sit determinata. ¶ Et sil'r ē de aiali anuloso ex q̊ si diuisa fuerit aliq̄ ps remanebit residuū n̄ motū ex se:z cuz ista diuisio nō ꝓcedat in ifiᵐ manifestū ē h̄ eē motū ex se p̊ᵐ z motorē p̊ᵐ. ¶ Et tale motū eē posuit p p̊n⁹ in p̊ncipio

in pn°septimi ad declarãdũ q͏ oẽ motũ hʒ motorez. ¶ D.d.⁊ iõ nõ est iopinabile ⁊c.i.⁊ iõ nõ ẽ ipoſſe: vt diuisibilib⁹ in po^a sit aliqd p^m: lʒ ſʒ q͏ est in po^a nõ sit in eis p^m: ſʒ est neçe hic eẽ pmuʒ: ⁊ si nõ: nõ eẽt mot⁹. ¶ Et dixit in motore. Qm̃ primi motores apud ipʒ sũt duob⁹ modis. s. motor mãlis. i. q ↄstituit̃ p rẽ motaʒ: ⁊ h̃ est in reb⁹ gnãbilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. Et motor nõ mãlis: ⁊ h̃ nõ dr̃ ↄtinuũ nisi p accñs. Cõtinuitas. n. eẽntialr̃ est ipossis in oi moto p°: qm̃ est nõ corpus. Nõ. n. logr̃ i h̃ loco nisi in moto ex se simplr̃. In moto aũt ex se: qđ ẽ ipoſſe eẽ i toto pmus motor: manifestũ est q͏ nõ dr̃ ↄtinuuʒ oĩno: qꝛ nõ mouet̃: neqꝫ eẽntialr̃: neqꝫ accñtalr̃: ⁊ h̃ nõ accidit nisi i motorib⁹ q ↄstituunt̃ p rẽ motã ab eis sic̃ in aiab⁹ aĩaliũ. Principia aũt p^a q̃ sunt in motis ex se eterna: motor in eis nõ ẽ diuisibilis: neqꝫ eẽntialr̃: neqꝫ accñtalr̃. ¶ D.d. appet ex h̃ igit̃ ⁊c.i.⁊ cũ manifestũ sit q͏ motũ ex se nõ põt diuidi in ifĩ^m: mãifestũ est q͏ in motis ex se ẽ talis motor. s. q nõ mouet̃ oĩo. ¶ D. õdit modũ ex q̃ appet h̃ ⁊.d. qm̃ si motuʒ cessabit ⁊c.i. si mouet̃ ex se nõ ex alio: ⁊ h̃ itẽdebat cũ.d. cessabit: ⁊ oẽ motũ moueret ab aliq̃ puenit̃ i h̃ moto ex se ad motorẽ q nõ mouet̃. Qm̃ si cõponit̃ ex plurib⁹ vno moto: neçe est puenir̃ ad motorẽ q nõ mouet̃: ⁊ qꝛ tale nõ ẽ mediũ iter motorẽ q nõ mouet̃ i eo: ⁊ iter motũ: ⁊ iõ dixit: cessabit cito. ¶ D.d.⁊ si pueniat̃ ad motum ⁊c.i.⁊ si motũ positũ nõ mouet se: ſʒ pueniat ad mouẽs se: vt pri⁹ õclaratũ fuit: ⁊ oẽ mouẽs se est i eo motor q non mouet̃: seq̃t̃ neçio ex illo moto: ⁊ ex isto: vt h̃ sit pm⁹ motor q nõ mouet̃. ¶ Et q̃si diceret: ⁊ qꝛ oẽ motuʒ nõ fugit alteꝝ istoꝝ. s. q͏ aut erit motuʒ ex se: aut ex alio: ⁊ motũ ex alio puenit ad motũ ex se: ⁊ motuʒ ex se hʒ motorẽ q nõ mouet̃. Seq̃t̃ ex vtroqꝫ mõ vt oẽ motũ hẽat motorez q nõ mouet̃. i. q͏ oẽs mot⁹ reducunt̃ ad talẽ motorẽ: aut ad vnũ: aut ad plures vno. ¶ Et dixit: ẽ illđ qđ mouet se ⁊ facit ipm qescere: qꝛ iã accepit in õscriptiõe moti ex se: qđ ẽ illđ qđ hʒ qescere ex se: ⁊ i h̃ dr̃t motũ ex se ſʒ suã opionẽ ⁊ a motib⁹ corpoꝝ simpliciũ: cũ ista existimet̃ moueri p se.

¶ Ostẽdit q͏ primũ mouens est incorruptibile: nec mouet̃ p se: nec p accñs. Cap. V.

Quoniam autem opʒ motum semp eẽ ⁊ nõ deficere: necessarium est aliquod eẽ qđ mouet primum. Siue ergo vnum sit aut plura: ⁊ primum mouens immobile est.

¶ Et qꝛ mot⁹ necesse est vt sit semp: ⁊ nũq̃ȝ deficiat. Sequit̃ necessario vt sit hic aliqs primus motor: siue vnum: siue plura: ⁊ q͏ primus motor non sit motum.

45 ¶ Cum declarauit in sexto q͏ est impoſſe q͏ mot⁹ eternus sit nisi circularis. ¶ Et õclarauit in pn° septimi q͏ omne motũ hʒ motorem. ¶ Et postea declarauit in illo tractatu q͏ mota mouẽtia se adinuicẽ in loco reducunt̃ ad motũ ex se. ¶ Et declarauit in pncipio isti⁹ tractatus q͏ nũq̃ȝ motus õficiet: neqꝫ in pterito: neqꝫ in futuro. Sequit̃ ex hoc q͏ primũ motũ ex se ad qđ reducũt̃ oẽs mot⁹ ex se i loco sit eternũ. ¶ Et si nõ eẽt poſſe: mot⁹ õficeret in aliq̃ hora cũ ipʒ sit cã illi⁹. ¶ Et q͏ pp hoc neçe ẽ vt sit hic vn⁹ mot⁹ etern⁹: ⁊ est ille ſʒ quẽ mouet̃ istđ motũ pmuz. ¶ D.d. post h̃ qõnes ↄtigẽtes i h̃: ⁊ vidit q͏ neçe ẽ iterare pscrutationẽ de motu in h̃ tractatu: ⁊ ↄplere ſmonẽ de h̃ qb⁹ vsus est in 6° ⁊ 7°. ¶ Et vlr̃ vidit q͏ meli⁹ est cõgregare illud totũ: ⁊ declarare qđ remanet ad declarandũ de dispõne entiũ in motu ⁊ qete: ⁊ declarare qs mot⁹ sit iste mot⁹: ⁊ vtrũ motor illi⁹ sit in mã aut nõ in mã. ¶ Et icepit diuidere entia in oẽs dispões que poſſe est vt existimet̃ esse ſm ipsas in motu ⁊ qete. ¶ Et postea dissoluit qõnẽ ↄtingẽtẽ in hoc q͏ oẽ motũ hʒ motorẽ ex motib⁹ corpoꝝ simplicium: ⁊ declarauit q͏ ista nõ mouent̃ ex se. ¶ D. declarauit q͏ oĩa mouẽtia que mouẽtur in loco reducunt̃ ad motuʒ ex se. Et postea declarauit q͏ motum istud ⁊ motor cõponit̃ ex vno moto ⁊ ex pmo motore q nõ mouetur. ¶ Et cũ cõpleuit hanc declarationẽ perfecte ⁊ est illa quã declarauit in septimo nõ perfecte: qm̃ illic nõ declarauit q͏ primũ motũ dʒ cõponi ex motore q nõ mouet̃ ⁊ ex pmo moto. Reuersus est etiã ad illud qđ declarauit in pncipio istius tractat⁹. s. q͏ nulla est hora in qua deficit motus ad ↄcludẽduʒ illaʒ eandẽ ↄclusionẽ quã cõclusit in principio istius tractat⁹: ⁊ hoc qđ declaratuʒ fuit in eo q͏ mot⁹ nũq̃ȝ deficit: ⁊ ex illo qđ declaratũ fuit i septimo. s. q͏ mouẽtia que mouent̃ in loco reducunt̃ ad motũ ex se. Qm̃ illa cõclusio perfectius apparebit hic cũ sermo de ppositionib⁹ super quas fundata est declaratio ẽ perfectior in h̃ tractatu: ⁊ ↄclusio est q͏ est h̃ motus vn⁹ etern⁹. ¶ Et qꝛ oĩa ista sunt sicut narrauim⁹: reuersus est ad pmã ppõnẽ quã verificauit in pn° isti⁹ tractatus: ⁊.d.⁊ qꝛ mot⁹ ⁊c.i.⁊ cũ declaratũ sit q͏ oĩa mouẽtia q̃ mouent̃ reducunt̃ ad ppriũ motũ ex se: qđ ↄponit̃ ex p moto: ⁊ ex motore q nõ mouet̃. Et iã declaratũ est q͏ in nulla hora deficit mot⁹: neçe ẽ vt pm⁹ motor ad quẽ reducunt̃ aliȝ mot⁹ sit etern⁹: ⁊ sit absolut⁹ ab oĩ trãsmutatõe: ⁊ vt motũ ab eo ẽt sit absolutũ ab oĩ trãsmutatiõe: nisi a motu in loco: ⁊ siue ille motor q est talis fuerit vnus aut pl'es. ¶ Et fuit neçe vt ipe nõ qescat a mouere: nec illud qđ mouet̃ ab eo a motu: qꝛ ẽ cã motuũ. ¶ Et demr̃atũ ẽ q͏ motus nũq̃ȝ deficit: ⁊ si ille motor i aliq̃ hora nõ moueret tũc deficeret motus. ¶ Et fuit neçe ẽt vt nõ sit trãsmutabile: neqꝫ eẽntialr̃: neqꝫ accñtalr̃. Qm̃ si ita eẽt tũc eẽt motor por illo. ¶ Et cũ mani^m sit eternũ eẽ motorẽ ⁊ motũ ab eo eternũ: qm̃ si nõ eẽt eternũ tũc motor moueret̃ ab eo p accñs: ⁊ sic esset illic motor por illo. g neçe ẽ vt sit h̃ mot⁹ etern⁹. Utꝝ ãt iste motor ẽ vn⁹ aut pl'es: pscrutãdũ est in alia scia.

¶ Unũqđqꝫ igit̃ ppetuũ eẽ imobiliũ qdem mouẽtiuʒ: nihil ptinet ad eaʒ: que nunc rõnem. Quoniã aũt necessariuʒ est aliqđ esse imobile qdem ipsum ab omni exterius mutatione: ⁊ simplr̃ ⁊ ſm accidens: motiuum autez alterius manifestũ est: ⁊ hoc ↄsiderãtibus. Sit autem: si aliquis velit: in qbusdã cõtingẽs: q͏ sint aliquãdo ⁊ aliquãdo nõ sine generatione ⁊ corruptiõe. Fortassis eni est necessariũ si aliquid impartibile aliquando quidem est: aliquãdo autem nõ sine mutatione: aliquãdo quidem esse: aliquãdo nõ esse omne tale. Et principiorum quidẽ immobilium: motiuoꝝ autem quedã aliquã

Motor duplex.

Motũ ex se in aialib⁹ dr̃t a moto ex se in corporib⁹ simplicibus.

Cõtinuat dicta dicendis rememorando fere oĩa q̃ dicta sunt.

Nota q̃lr̃ declaratio septimi ẽ ipfecta. Uide p hoc ẽt. 4. cc. c. 25

Expõ text⁹.

Uide. 12. me. t. c. 42. ⁊ ide.

nec p se neq p accns mouetur

do quidem esse:aliquãdo aũt non esse contingere ponatur. Sz nequaqꝫ oia talia esse possibile est. Manifestũ enim est ꝙ cã quedaz ipsa seipsa mouentibus inest ipsius qđ est aliquãdo qdez esse:aliquãdo aũt nõ eẽ. Ipsuz quidez eniz seipsuz mouens necesse est omne magnitudinez habere:si nihil mouet̃ impartibile. Mouens aũt nulla necessitate est tale. Ipsius igit̃ aliquando qdẽ fieri aliquando qdez corrumpi. ⁊ hoc esse cõtinue:nulla cã est imobilium quidẽ:nõ semꝑ aũt entium eorũ que sunt. Nec iterꝝ semper qdẽ hec mouentiũ:horũ aũt altera. Ipsius aũt semꝑ ⁊ ꝯtinui:nec vnũqđqꝫ ipsorꝝ semper cã est:nec omnia. Hoc qdez enim sic se habere ꝑpetuũ ⁊ ex necessitate est. Oia.n. infinita ⁊ nõ simul omnia sunt que sunt.

¶ Utrum aũt vnũquodqꝫ mouentiũ q̃ non mouent̃ sit eternũ non est intrãs modo ad ꝓpositum. ¶ Quoniã aũt necesse est vt sit hic aliqd qđ in se nõ sit motum: ⁊ sit absolutum ab omni trãsmutatiõe simplr̃ ⁊ per accidens:qđ mouet aliquod aliud declarabit̃ hoc modo. ¶ Ponat̃ igit̃ hoc esse possibile in quibusdaz vt sit quãdoqꝫ ⁊ nõ sit quãdoqz sine generatiõe ⁊ corruptiõe. Digniꝰ est.n. illud qđ nõ diuidit̃ quãdo fuerit quãdoqz ⁊ nõ fuerit quãdoqz:vt esse cuiuslibz talis aut nõ eẽ sit necessariũ vt sit sine transmutatiõe. ¶ Ponat̃ igit̃ ꝙ possibile est vt q̃dã principia etiã que sunt nõ mota sz sunt mouẽtia sint quãdoqz: ⁊ quãdoqz nõ sint. ¶ Sz nõ est poſe vt oia sint talia. ¶ Manifestuz est eniz ꝙ hic est alia causa eorꝝ q̃ mouent se in eẽ eorꝝ:quãdoqz: ⁊ nõ esse eorum quãdoqz. Omne eniz qđ mouet se necesse est vt habeat magnitudinẽ:cũ illud qđ non diuidit̃ nõ mouetur. Motor aũt nõ seqtur aliquo mõ vt habeat magnitudinẽ. ¶ Causa vero in hoc ꝙ q̃dã generant̃ ⁊ q̃daz corrũpuntur: ⁊ hoc esse perpetuuz:nõ est vnũ eoruz que sunt non mota:sz non sunt semꝑ in esse:ita ꝙ illa moueãt semper ⁊ per h̃ moueant alia. Qđ enim est tale:nec nõ vnũ huius neqz oia erunt causa rei perpetue continue. Ista eniz dispositio ſm quã sũt ista sũt eterna necessaria. Ista autem omnia sunt ifinita:sed non omnia existunt insimul.

46 ¶ Cũ declarauit ꝙ nec̃e est vt sit h̃ motũ ex se eternũ ꝯpositũ ex motore q nõ mouetur ⁊ ex moto eterno. ¶ D. vtrũ aũt vnũqđqꝫ ⁊c̃. ⁊ itẽdit aias aialiũ q̃ sũt h̃. iste.n. aie mouẽt ⁊ nõ mouẽt̃: ⁊ qđ in eis ẽ existẽs. Plato.n. dicit ꝙ oẽ mouẽs se ẽ eternũ: ⁊ anima apud ipm est eternũ. ¶ Et qꝛ ista ꝑscrutatio magis ꝑtinet ad ꝑscrutationẽ de aia dixit:ꝙ nõ intrat mõ sermonẽ hũc. ¶ Et intẽdit ꝙ ista ꝑcrutatio est alia ab illa. ¶ Et in libro a quo extraxit v̾bũ Ari. iuenit talẽ lr̃am (si aũt vnũqđqꝫ mouẽtiuz:q̃ non mouent̃ fuerit aliqđ eternũ:nõ itrat hũc ſmonẽ) .i. q̃rere ãt vtrũ vna aiarꝝ sit eterna:aut oẽs sunt gnãbiles ⁊ corruptibiles nõ ꝑtinet ad hũc locũ: ⁊ hoc est q̃si meliꝰ: qm̃ q̃dã ꝑtes aie videt̃ eẽ gnãbiles ⁊ corruptibiles: sz dubitat̃ in eis in motore q dr̃ itell's. ¶ Et in libro Themisty iuenimꝰ loco istiꝰ:qm̃ aũt oẽ eternuz mouet ita ꝙ nõ mouet̃ nõ itrat hũc ſmonem. Et ẽ tertiꝰ ſmo a ꝑ̃dictis. ¶ D.d.qm̃ aũt nec̃e ẽ ⁊c̃.i.qm̃ aũt nec̃e ẽ vt sit h̃ motor q nõ mouet̃ absolutꝰ ab oĩ trãsmutatõe simplr̃.s.eẽntialr̃ ⁊ accñtalr̃:q mouet aliqd aliđ sꝑ: ⁊ ẽ p̃m motũ ab ipo vt declaratũ ẽ a ꝑ̃dictis: ⁊ declarabit̃ ẽt h̃ mõ. ¶ Et itẽdebat ꝑ h̃ qđ dixit: aliqd aliud qđ in se nõ mouet̃:motorez q nõ mouet̃ q est altera duarꝝ ꝑtiũ moti ex se. ¶ Et intẽdit ꝑ h̃ qđ dixit absolutum ab oĩ trãsmutatiõe qđ nõ accidit ei aliqs modus trãsmutationis:nec gnõ:nec corruptio: nec alteratio:nec augmẽtatio:nec dimiutio:nec motus localis. ¶ Et cũ dixit simplr̃ ⁊ ꝑ accñs:forte intendit ꝑ simplr̃ illud qđ est cõe ei qđ est essentialr̃ ⁊ accñtalr̃. Trãsmutatio.n. simplr̃ diuidit̃ i eẽntialr̃ ⁊ accñtalr̃: ⁊ ſm hãc expõnẽ dixit:rememorationẽ de altero duorꝝ modorꝝ:in quos diuiditur trãsmutatio simplr̃: ⁊ tacuit reliquũ.s. ꝓpalauit modũ q est ꝑ accidẽs ⁊ tacuit modũ q est eẽntialr̃. ¶ Et forte intendit ꝑ simplr̃ essentialr̃. Trãsmutatio.n. simplr̃ ẽ eẽntialis cũ sit trãsmutatio v̾a:trãsmutatio aũt nõ simpliciter est accñtalis. Simplr̃.n. dr̃ de trãsmutatiõe in suba:nõ simplr̃ v̾o de trãsmutatiõibꝰ ceterorꝝ ꝑ̃dicamẽtorꝝ. ¶ Et intẽdit ꝑ h̃ ꝙ dixit:ꝙ mouet aliqd aliđ:ꝑtẽ q̃ est p̃m motũ qđ est scđa ꝑs ꝑmi moti ex se. ¶ Et cũ voluit h̃ declarare alio mõ a ꝑ̃dicto: dixit: ponat̃ igr̃ ꝙ h̃ sit poſe in qbusdã ⁊c̃.i. ⁊ põat̃ ꝙ q̃dã istorꝝ mouẽtiũ q̃ nõ mouent̃ iueniant̃ qñqz: ⁊ qñqꝫ nõ:nõ ſz modũ ꝙ generant̃ qñqz eẽntialr̃:aut corrũpunt̃ cũ nõ sint corꝑa:sz ſz ꝙ eẽ ⁊ nõ eẽ eorꝝ seqt̃ illud qđ gnãt̃ ⁊ corrũpit̃ eẽntialr̃. ¶ Et cũ narrauit ꝙ h̃ poſe est poni in qbusdã motoribꝰ q nõ mouent̃: icepit narrare ꝙ h̃ ipoſe ẽ vt sit in oibꝰ.s. vt sint gnãbilia ⁊ corruptibilia ꝑ accñs: ⁊.d. sz nõ ẽ poſe ⁊c̃.i. sz si posuerimꝰ oia mouẽtia q̃ nõ mouent̃ eẽ talia non erit poſe. ¶ D. icepit declare q̃lr̃ est h̃ ipoſe in oibꝰ: ⁊ dixit:mãifestũ est.n. ⁊c̃.i. appet.n. rõne ꝙ nec̃e ẽ vt sit h̃ aliqd mouẽs se:ita ꝙ ipz sit cã in h̃ ꝙ q̃dã mouẽtia se:mouẽt qñqꝫ: ⁊ qñqꝫ nõ: ⁊ h̃ erit ſz diuersitatẽ sue dispõnis ad ea in ꝓpiqtate ⁊ remotõe tm̃.s. in loco. Et qꝛ ista põ nõ p̃t eẽ in eo qđ mouet se:nisi sit corpꝰ:qđ.n. nõ est corpꝰ nõ mouet̃:dedit cãz ꝑꝑ quaz fuit ista põ poſis.s. ponere ꝙ p̃m mouentiũ se est mouẽs se eternũ. ¶ Et.d. oẽ.n. mouẽs se ⁊c̃. ⁊.q.d. ⁊ diximus ꝙ ꝑ̃nm mouẽtiuz istorꝝ q̃ sunt qñqz:qñqz nõ:dz eẽ mouẽs sꝑ.s. ꝯpositũ ex motore q nõ mouet̃ eterno: ⁊ ex moto ab ipo eterno. ¶ Qm̃ si posuerimꝰ cãz istiꝰ eẽ motorẽ eternuz sine moto eterno:nõ possemꝰ dicere qũo erit cã eiꝰ qđ est qñqz: ⁊ deficit qñqꝫ. Si igit̃ dixerimꝰ ꝙ mouet se erit h̃ poſe:qm̃ tũc erit corpus: ⁊ ſm suã ꝓpinqtatẽ ⁊ remotionẽ a re erit cã vt agat i ipsaz dispões ꝯ̃rias. ¶ Et h̃ ẽ cã ꝑꝑ quã iserit h̃ i h̃ loco: ⁊ iõ.d. motor ãt nõ ẽ nec̃e aliq̃ mõ vt hẽat magnitudinẽ: ⁊ itẽdit ꝙ ẽ motor ⁊ nõ motũ. Oẽ eni corpꝰ nõ mouet i loco nisi moueat̃:vt positũ ẽ in 7°.

Pria expõ.

Scđa expõ. Transmutatio i sba ẽ simpliciter in reliqs ꝑ̃ntis ẽ nõ simplicit. Jđ. 5 phy. t. cõ. 7. Et ꝑ̃ de gñatiõe. te. c. xi. Et ꝑ̃ phy. t. cõ. 62.

Et cuz

Et cuꝫ narrauit ꝙ neĉe est vt sit h̄ aliqd mouens se semꝑ: qđ sit cā ieē ea q̄ mouēt se q̄nq3: ⁊ nō ieē q̄nq3: incepit notificare ꝯsecutionē in h̄ ⁊. d. cā aūt i h̄ ē ꝙ q̄dā ⁊c̄. i. ⁊ q2 ē manifestū ꝑ se ꝙ mota ex se q̄ sunt h̄: q̄dā generant̄: ⁊ q̄dā corrūpunt̄: ⁊ h̄ inuenit̄ semꝑ in eis: nō possumꝰ ponere cām eē in h̄ eternā: vnū eorū q̄ mouet̄ ex se: ⁊ nō sūt ꝑpetue cāe. ¶ D. d. ita ꝙ ista moueāt se semꝑ. i. ita ꝙ ponamꝰ ꝙ vnū eoꝝ que mouēt se: aut pl'a vno moueant se sꝑ: ⁊ ꝑꝑ h̄ mouēt alia ƀ3 ꝯtinuitatē ⁊ ꝑpetuitatē. ¶ D. d. qđ. n. ē tale ⁊c̄. i. ⁊ neĉe ē cū gnātio ⁊ corruptio eoꝝ q̄ sūt apđ nos ꝑpetue sint ponet̄ motū ex se sꝑ: q̄m nullū eoꝝ q̄ mouēt ex se q̄ sūt gnābilia ⁊ corruptibilia: nec oīa p̄nt eē cā rei ꝑpetue ꝯtinue. ¶ D. dedit cāz ꝑꝑ quā fuit necesse vt ista gnābilia ⁊ corruptibilia nō sit q̄dā cāe quorūdaz: sicut pōt aliqs dicere. U. g. ꝙ hō gnātur sꝑ ab hoīe: ⁊ equus ab eq̊. ⁊. d. ista. n. dispō ⁊c̄. i. ⁊ ipol'e ē vt ista dispō ꝑpetua sit i eis ꝑꝑ vnū eoꝝ. vnūqđq3 eniꝫ eoꝝ ē corruptibile: ⁊ nō est ēt pol'e vt h̄ sit i eis ex se ipsis. s. vt q̄dā sint cāe q̊rūdā essential'r. Cāe. n. q̄ sūt eēntial'r de neĉitate sunt finite ⁊ isil'. ⁊ ista nō sunt talia. Et h̄ˀ itēdebat cū dixit: ista aūt oīa sūt ifinita ⁊ n̄ sūt isil'. ¶ Q̄m aūt ista sūt perpetue gnōnis ⁊ corruptiōis: māifestū ē ꝑꝑ h̄ qđ decl'atū ē h̄: ⁊ ꝙ ē h̄ motꝰ primꝰ eternꝰ q ꝯtinet totū. ¶ Et h̄ appꝫ ēt ꝑ se. q̄m si eēt pol'e vt hō gnāret̄ a nō semie hoīs: tūc đ neĉitate ille hō diceret̄ hō equoce cuꝫ isto hoīe. ¶ Q̄m q̄n mā fuerit diuersa diuersabit̄ ⁊ forᵃ ⁊ si n̄: nō eēnt h̄ māe ꝑꝑe: neq3 forme ꝑꝑe: ⁊ tūc qđlibꝫ gnāret̄ a q̊libet ⁊ in quolibꝫ. Et tūc vl'r māe eēnt ociose ⁊ superflue. ¶ Q̄m si eēt pol'e vt hō gnāret̄ a terra sic vermis: tūc aut eēt neĉiū: aut i maiori ꝑte: aut in minori ꝑte. Et si eēt neĉiū: tūc hō n̄ gnāret̄ ab homine oīo. ¶ Et si eēt i maiori ꝑte: tūc hō gnāret̄ ab hoīe i minori ꝑte. ¶ Et sic h̄ eēt causal'r. ¶ S3 si h̄ eēt i minori ꝑte. s. casu. Tūc eadē spēs iueniretur nā ⁊ casu. Et qđ fit casu sꝑ ē oppoᵐ ei qđ fit nā. ¶ Et ēt si ita esset: tūc ꝯpatio ⁊ respcūs cārū ad cāta nō eēt: ⁊ sic auferret̄ nā neĉary. ¶ Et ēt đcl'atū ē ꝙ illđ qđ fit casu fit a causis iuētis ꝑꝑ aliquā cām nālē ⁊ i maiori ꝑte q̄n ipediunt̄ ab iueniēdo cātū ab eis: qđ n̄ ē inatū fieri ab eis. ¶ Et cū ita sit: neĉe ē si hō gnāret̄ casu vt generet̄ a causis q̄ fuerūt ꝑꝑ aliquā spēꝫ ⁊ ipediebāt̄ a gnōne illiꝰ spēi. Et iō cāe eiꝰ qđ ē casu nō sunt terminate. ¶ Et cū ita sit eēt pol'e vt hō gnāret̄ ex semie asini aut semie eq: ⁊ vl'r ex ifinitis materys. ¶ Et iō nulla spēs iuenit̄ casu. S3 illa q̄ inueniunt̄ casu sunt mōstruosa nō nālia. ¶ Et totuꝫ h̄ manifestū ē ꝑ se. ¶ S3 diximꝰ ista ꝯ negātes h̄ eē māifestū ꝑ se: sicut Aui. q dicit pol'e eē hoīeꝫ gnāri a terra: s3 ꝯueniētiꝰ i mr̄ice: ⁊ iste ƀmo ab hoīe q dat se scie ē valde fatuꝰ. ¶ Si igit̄ dicat̄ ꝙ nō appꝫ ex istis gnābilibꝰ ꝙ sūt eterna nisi ƀ3 p̄teritū: ⁊ demr̄atio non cōplebit̄ nisi ponāt̄ eterna i p̄terito ⁊ i futuro. ¶ Dicemꝰ ad hoc q̄m cū đclaratū sit ꝙ ipol'e ē vt deficiāt i p̄terito ifinito: đclarabit̄ ꝙ ē ipol'e i eis: vt deficiant i futuro. ¶ Q̄m si đficerēt i futuro đficerēt i p̄terito ifinito. ¶ Q̄m illđ i quo ē poᵃ ifinita nō ē đterminatū magis ad vnū tp̄s q̄3 ad aliđ: ⁊ si deficerēt i p̄terito nō eēnt nūc: ḡ ipol'e est vt deficiāt oīo. ¶ Si igr̄ aliqs dixerit ꝙ cū đclaratū sit de nā istoꝝ ꝙ nūq̄3 deficiūt genere q̄n idigēt motore ⁊ moto q̄ nō deficiūt ƀ3 idiuiduū. ¶ Et si idigēt h̄ đ neĉitate: q̄uo. ¶ Dicamꝰ ad h̄ ꝙ ista idigēt motore extrīseco vt largiat̄ eis eē nedū ꝑpetuitatē: q̄m si ista non h̄ent cāꝫ primā in motu tūc nō eēnt: ⁊ si eēnt: esset pol'e vt deficerēt: q̄m q̄dā eēnt tūc cāe quorūdā ꝑ accidēs: ⁊ qđ est ꝑ accn̄s nō est sꝑ nec neĉiuꝫ. ¶ Q̄uo aūt idigēt de neĉitate motore ex se extrīseco q semꝑ moueat: aut q ꝯtinet totū. ¶ Dicamꝰ ꝙ mota nō gnābilia manifestuꝫ est ꝙ idigēt apud gnōnē moto ex se: gnō. n. in eis nō est ex seipsis. s. ꝙ q2 q̄dā nō gnānt q̄dā: ⁊ iō eē istoꝝ nō fuit ꝑpetuū. ¶ In gnābilibꝰ aūt gnāns ꝓpiquū ē in ipsis: ⁊ iō fuit eternū. s. ꝙ gnāns i istis n̄ dat nisi p̄nᵐ gnōnis. D. dimittit gnābile quousq3 ꝑficiat̄ sua gnō: neĉe est vt sit hic cōplens illud gnātū ex se ꝑ p̄nᵐ qđ est in eo ⁊ ꝯseruās ipm: ⁊ h̄ erit largiēdo calorē simile calori quē largitꝰ est primꝰ generās. Aut ꝯseruādo illū calorē ꝑ quē gnātū fuit gnātum ex se. Q̄m quēadmodū motū in loco hoc ex se idiget motore extrīseco ita est in gnābilibꝰ ex se. ¶ Et cū ita sit neĉe est vt nō ꝯpleat̄ gnātio alicuiꝰ eoꝝ q̄ generāt se: nisi sit illic generās extrinsecū p̄ter generans ꝓpinquū: qđ est in ipso generato ꝑ qđ gnātū fuit ex se. s. qđ dedit principiū generādi. ¶ Et q2 generās extrinsecū est alterās neĉio neĉe est ƀ3 ꝙ seq̄t̄ vt alteratio eiꝰ sit alteratio tēꝑata. s. similis calori nāli ꝑ quē ꝯplet̄ illud ens. Neĉe est vt alterās cū alterato nō sit in eodē situ in toto tꝑe cremēti: s3 q̄nq3 appropiquat̄ ei: ⁊ q̄nq3 remouet̄ ab eo: ita ꝙ gnātū acq̄rat ex hoc vnum calorē in forma in toto tꝑe sui cremēti. Et cuꝫ ita sit neĉe est vt alterās appropinquet̄ q̄nq3 alterato ⁊ remoueat̄ q̄nq3 ab alterato. Et cū ita sit si erit motuꝫ in loco. ¶ Et oē motū in loco reducit̄ necessario ad motū ex se. ergo necesse est vt extra ista generabilia sit motū ex se: aut vnum: aut plura vno: qđ semꝑ mouet. ¶ Et non sequitur ex hoc vt appropinquet̄ ⁊ remoueat̄: s3 ⁊ ƀm ꝙ agit duo ꝯ̄ria insimul. s. gnātionē ⁊ corruptionē. ¶ Cū igit̄ declaratū sit ꝙ ista idigēt in sua gnātiōe moto ex se extrīseco: ⁊ posuerimus ꝙ gnātio istoꝝ est eterna: neĉe est vt istud motuꝫ ex se qđ est neĉiuꝫ in gnōne eorum ⁊ corruptione vt sint eterne vt sit semꝑ. ⁊ si nō indigēt motore priori ipo: ⁊ sic in infinitum. Et cuꝫ declarauit hoc iterauit ipꝫ ad rememorationem: ⁊ dixit.

¶ Manifestuꝫ igitur q2 quāuis milies quedam principia imobiliū q̄deꝫ: mouentium aūt: ⁊ multa ipsa seipsa mouentium corrūpunt̄: alia autem fiunt: ⁊ hoc quidem imobile: ⁊ aliud qđ mouet alteꝝ: alteꝝ aūt hoc. S3 nihilominus est aliqd qđ continet. Et hoc extra vnūqđq3. Qđ est causa eiꝰ qđ est. alia quidem esse: alia quidem non: ⁊ continue mutationis. Et hoc quidē his. Hec autem alijs causa motus sunt.

¶ Manifestū est igit̄ ꝙ si eēnt hic principia innumerabilia. s. principiorū que mouēt ⁊ nō mouent̄: ⁊ plura mouētiū se corrūpunt̄ deinde generant̄. Et istud qđ nō est motuꝫ mouet istud: ⁊ aliud mouet aliud. Hoc nō faceret aliquo mō: nisi eēt hic aliqd qđ cōtineret ēt hoc in vnaqueq3 rerum. Qđ est cā ineē quorūdā ⁊ nō eē quorūdā: in hac trāsmutatiōe ꝯtinuat̄ ita: ꝙ hoc sit cā motꝰ istorum: ⁊ ista sunt cā motus alioꝝ.

Digressio.

Qn̄ mā fuerit diuersa diuersabit̄ ⁊ forma. Jđ. 4. celi. cō. 37. ⁊. 8. met. t. c. xi.

Prima rō.

Scđa rō.

Tertia rō. 2. ꝑ̄s. t. c. 48.

Nulla spēs ē a casu. Jđ. 7 meta. c. 22.

Uide ꝯ̄sil'e ꝯ Auicēnā. 2. meta. c. 15.

Dubium.

Solo.

Illđ i quo ē poᵃ ifinita n̄ ē magis đterminatum ad vnuꝫ tp̄us q̄3 ad aliđ. Jdē ꝑ celi. cō. 128. 133. ⁊. 34.

Obiectio.

Solutio.

Dubium.

Solo.

Esse nō genitoꝝ ex semie non est perpetuum.

Nulla spes n casu est

47 ¶ Dicit: manifestū est igit̃ ꝙ si fuerint hic p̄n^a īfinita ex mouētib⁹ q̄ nō mouent̃: ⁊ ex motis ex se g ꝯponū tur ex istis p̄ncipȷs q̄ n̄ sūt corpa: ⁊ ex p̄mis corpib⁹ motis ab eis: quoꝝ qðlꝫ corrūpit̃. ¶ D. reuertet̃ ipe ⁊ mouēt se adīuicē. i. vt q̄dā generēt q̄dā: ita ꝙ motor in eis nō moueat̃ ab alio: sꝫ ex se. U. g. ꝙ istð moueat illud: ita ꝙ nō moueat̃ ab alio: ⁊ iste motor moueat̃ ab alio: ⁊ sic i īfinitū. U. g. s. vt Sor. gnāt Platonem ex se: ⁊ Sortes generet̃ a Cicerone: ⁊ Cicero a Uirgilio: ⁊ vnūqðqꝫ istoꝝ in h̄ motu mouet̃ ex se: ⁊ sic in īfi^m. ¶ Manifestū ē ꝙ h̄ nō erit neqꝫ ē poſſe alio mō ab eis: sꝫ ſꝫ ꝙ poſſe est ponere ꝙ vel h̄ ē motū ex se qð ꝯtinet ista ex extriseco: qð est cā inesse q̊rūdā istoꝝ: ⁊ in nō eē quorūdā: ſm ꝯtinuitatē ⁊ ꝑpetuitatē: ita ꝙ motor etern⁹ sit cā mot⁹ istoꝝ q̄ mouētur ex se generabilium ⁊ corruptibiliū ſm ꝑpetuitatē: ⁊ erūt ista cāe aliaꝝ reꝝ q̄ mouēt. ¶ Et cuꝫ dixit. Et istud qð nō ē motū ⁊c̄. i. ⁊ istð ðmōstratū ex istis mouet h̄ ðmōstratū ⁊ est nō motū ab alio: sꝫ ex se: ⁊ aliud etiā ab isto mouet aliud ab illo: ⁊ sic erit i īfinitū: īpoſſe est vt ista sint: nisi ponat̃ hic aliqð motū ex se: ꝯtinēs oīa ista aliq̊ mō ꝯtinētie. ¶ Et h̄ ītēdebat cuꝫ dixit: nō faceret h̄ aliquo mō ⁊c̄. ⁊ ītēdit alio mō ab eis ſꝫ quoꝝ vnū imaginat̃ hic eē motū ex se cōtinēs oīa: imo nec̄e est imagiari motū ex se ꝯtinēs ea aliquo mō ꝯtinētie. ¶ Et nos iaꝫ ðclarauimus modū ꝯtinētie quē īnuit. ¶ Et nō dimisit ipꝫ nō distinctū vt mihi vr̄: nisi qꝛ manifestū ē ꝑ se: ꝙ si ista mota ex se gnābilia ⁊ corruptibilia nō eēnt ðterminata ⁊ ꝯtinuata a motib⁹ corpoꝝ celestiū n̄ eēnt: nedū vt ꝯtinuaret̃ eē i eis. ¶ Et iō si positū fuerit totū gnāri: ꝯtigeret vt eēt ꝑs alteri⁹ mūdi. ¶ Et modus gnātionis istoꝝ q̄ mouēt se adīuicē ꝑ accn̄s ē. Quia sūt q̄si istr̄a ꝑ q̄ mouēt corpa celestia. s. ꝙ hō non dat in gnātione hoīs: nisi illud qð ē q̄si instr̄m: ⁊ corpa celestia sunt q̄si artifex: ⁊ v̄tutes īformatiue quas vocat Arꝫ. v̄tutes aīe in libro de aīalib⁹: fiūt ēt a corpib⁹ celestib⁹. ¶ Et tu bn̄ scis ꝙ nō de nec̄itate dꝫ istr̄m eē infinitū: sed necesse est si fuerit hic artifex q opat̃ ꝑ istr̄m gnābilia ⁊ corruptibilia semꝑ opatur: aut sint hic istr̄a īfinita: ⁊ ēt quādo Sor. generat Platonem ⁊ Plato Ciceronē: tūc Plato nō gnāt Ciceroneꝫ ꝑ ꝑgnātionē eius ex Sor. sꝫ propter voluntatē eius. s. qꝛ proȷcere voluit semen in illam feminam. Sor. eniꝫ genere Ciceronem est per accidēs. ¶ Ergo illud qð loquētes nostre legis existimauerūt eē impossibile: iam apparuit eē nec̄ium: ⁊ errauerunt in hoc: qꝛ acceperunt illud quod ē essential'r loco eius quod ē accidētaliter: ⁊ existimauerunt eē impossibile illud qð non est impossibile. s. ꝙ causas esse infinitas est impossibile essentialiter ⁊ possibile accidentaliter.

Uel rc̄iūtur.

Primū documentum. Jð p̄ metaur. cap p̄.

Scðm.

Mod⁹ gnōnis istoꝝ que mouēt se adiuicem est per accidens.

Tertium.

Sortē gn̄are cicerone est per accidēs.

Quartum.

Uide ideꝫ. 5. ph. c. 13. Et h̄ supra. c. 15.

¶ Siquideꝫ igitur ꝑpetuus motus est: perpetuū erit ⁊ mouens primū: si vnuꝫ est. Si vero plura: plura ⁊ ꝑpetua. Unuꝫ aūt magis q̄ꝫ multa: ⁊ finita q̄ꝫ īfinita opꝫ existimare. Eisdem enim cōtingentibus semꝑ finita magis accipiēda sunt. In his eniꝫ que sunt nā oportet finitum ⁊ melius si contingat eē magis. Sufficiens autem est ⁊ si vnū. Qð primum immobilium cum sit perpetuum: erit principium aliȷs motus.

Eisdē ꝯtigētib⁹ semꝑ finita magis accipiēda sunt.

¶ Et si motus fuerit eternus tūc prim⁹ motor erit eternus si fuerit vnus. Et si fuerint plures vno: tūc eterna erūt plura vno. Sꝫ melius est opinari ipsum esse vnum nō plures. Hoc enim cōplebitur per tria. Et si fuerint plures melius est opinari ipsos esse finitos q̄ꝫ infinitos. Contingentia enim cū sint eadem oportet esse melius habere finitos. Res enim que sunt per naturaꝫ oportet vt accipiat̃ in eis pars finita ⁊ melior in eo qð est possibile: ⁊ vnum sufficit. Et prima rerum: que nō mouentur erit eterna: ⁊ principium motus in aliȷs rebus.

48 ¶ Cum declaratuꝫ sit ꝙ si necessario est h̄ mot⁹ eternus: ꝙ necessario erit h̄ motor eternus ⁊ motuꝫ eternum: ⁊ quia nō apparet hoc vtrū sit vnuꝫ aut plura: sꝫ hoc tm̄ apꝑuit ꝙ necesse est vt sit hic motor talis: incepit ꝯsiderare quid est dignius ponere in h̄ loco. Ista enim perscrutatio ꝓpria est metaphysice. ¶ Et dixit: ⁊ si fuerint plura vno ⁊c̄. i. ⁊ si iste motor q declaratus fuit esse eternus si fuerit vnus: eternuꝫ erit vnū: ⁊ si plures: eterna erunt plura. ¶ D. d. sꝫ digni⁹ est opinari ⁊c̄. i. vt mihi videtur: ꝙ est digni⁹ opiari ꝙ iste motor est vnus: qꝛ esse sensibile. s. mūdus cōplebit̃ per tria. s. per motoreꝫ eternum ⁊ motū eternum ab eo ⁊ per motū nō motorē: ⁊ ista complebuntur per vnū. Et cum cōplebitur per vnuꝫ melius est vt inueniatur per vnum non per plura. D. d. ⁊ si fuerint plura digni⁹ est ⁊c̄. ¶ D. dedit cām in h̄: ⁊ dixit: contingentia enim ⁊c̄. i. quoniaꝫ si illud quod cōtingit in mundo a positione istorum principiorū vt sint finita vel esse infinita sit idem. Tunc ponere ea esse finita est superfluum ⁊ extra naturaꝫ. ¶ Et intendebat per contingentia apparentia h̄. s. illa que cogunt nos ponere h̄ esse p̄ncipia eterna. ¶ Et. q. d. Quoniā quādo illa que apparent h̄ perficiunt̃ ponendo principia eterna siue finita siue īfinita: tunc melius erit ponere ea finita. Illud eniꝫ qð perficitur per finitū melius est vt inueniatur per finitum. ¶ Deinde dixit: ⁊ vnum sufficit. i. ⁊ vnum motū ex se semper sufficit in reddendo causas eorū: que apparent hic. Ponendo enim hic: tunc res motoris habebunt principium eternum: ⁊ tunc istud principiū mediante moto eterno erit principium rerum: que mouētur quādoqꝫ: ⁊ quiescunt quandoqꝫ semper: ⁊ per hanc positionē complebitur hic esse: ⁊ si non esset difficile: immo impossibile ponere eternum esse principium generabilis ⁊ corruptibilis.

Utruꝫ motor etern⁹ sit vn⁹ vl plures. ista ꝑscrutatio ē ꝓpria meta. cō sile. 5. cō. 45. Sꝫ vide op⁹ p̄ ð aīa. c. 2. ⁊. 3. ð aīa cō. 5. in solone. 3. qōnis.

Illud qð pficit̃ meli⁹ ē vt inueniat̃ ꝑ finitū. Jð p̄ ph. tex. cō. 50.

¶ Manifestum autē ex his: quia necesse est esse aliquod vnū ⁊ perpetuuꝫ ⁊ primū mouens. Ostensum enim est: quoniaꝫ necesse est motū semper esse. Si autē semper nec̄e ⁊ cōtinuuꝫ esse. Et nāqꝫ ipsum semper continuuꝫ est. Sed cōsequēter esse nō est continuuꝫ. At vero si continuus est: ⁊ vnus est. Unus aūt qui ab vno mouēte est: ⁊ vnius qð mouetur. Si enim q̄dāꝫ aliud ⁊ aliud mouebit nō cōtinuus totus est motus: sed cōsequēter. Igitur ex his sciet aliquis eē aliquod primuꝫ mouens immobile.

Mot⁹ cōtinu⁹ ⁊ vn⁹ ab vno mouente ē vni⁹ qð mouetur.

¶ Et apparet

¶Et apparet ex hoc qđ nos dicemus etiam
ꝙ est necessariũ vt motoꝛ prim⁹ sit vnũ eter
nũ. Jam igiẗ declarauim⁹ esse necessariũ ꝙ
mot⁹ sit semper. Et si mot⁹ fuerit semper:
necesse est vt sit continuũ semper. Eternuꝫ
enim est ꝯtinuũ. Successiuũ aũt nō est con
tinuũ. Sed si fuerit ꝯtinuũ erit vn⁹. Et vn⁹
mot⁹ erit ab vno motoꝛe: ꝛ ab vno moto.
Qm̃ si mouet successiue tunc ille mot⁹ non
erit continu⁹. Ex istis igitur erit homo cer
tus hic esse aliqđ primũ non motum.

49 ¶Ista est alia declaratio ꝙ ꝓm⁹ motoꝛ est vn⁹. ¶Et
d. declaratũ est ꝙ nec̃e est ꝛc̃. i. iaꝫ declarauim⁹ ꝙ ne
cesse ē vt sit hic ꝓm⁹ motoꝛ ꝑpetu⁹ moti eterni. ¶Et
manifestũ est ꝙ cũ posuerim⁹ hic eē motũ eternum
qđ moueẗ motu ꝑpetuo: nec̃e erit vt mot⁹ isti⁹ moti
sit mot⁹ ꝯtinu⁹ nō successiu⁹. Motus. n. successiui licꝫ
sint in eodē moto: tñ nō sũt ꝯtinui nec dñr eē perpe
tui: cũ qñqꝫ sit i eis qes. ¶D. d. ſꝫ si fuerit continuus
erit vn⁹ mot⁹: ꝛ h̾ ē notuꝫ ꝑ se. ¶D. d. ꝛ vn⁹ mot⁹ ē q
ꝓuenit ab vno motoꝛe. ¶D. d̃dit cãm i h̾: ꝛ. d. qm̃ si
mouet successiue ꝛc̃. i. qm̃ si vnũ motũ moueẗ a plu
rib⁹ vno motoꝛe successiue: tũc ille mot⁹ ñ erit conti
nuus. ¶D. d. ex istis igr̃ ꝛc̃. ꝛ itēdit ꝑ ꝓᵐ: ꝓmũ oium
mouētiũ. i. ꝛ si fuerint h̾ alia mouētia ab eo q̃ ñ mo
ueẗ: tũc illa mouētia sequũẗ ipꝫ: qm̃ mot⁹ eoꝛum se
quũẗ motũ illi⁹ moti ꝓmi q ē velocissimus motuũ.

Hic vr̃ dicere ad vnitatē nu meralē mot⁹ regri vnitatē motoris, Jđ infra, 22.

¶Et iteꝝ considerans in principia mouen
tium. Esse qdem igiẗ q̃dam eoꝛũ que sunt:
que aliqñ qdem moueẗ: aliquãdo aũt qe
scũt manifestũ est. Et ꝑpter hoc factuꝫ ma
nifestũ est: qꝛ non omnia moueẗ: neqꝫ oia
quiescũt. Nec alia qdem qescunt semꝑ: alia
aũt semꝑ moueẗ. Que nãqꝫ sunt vtrobiqꝫ
ꝛ potentiam habentia sunt ipsius: aliquan
do qdeꝫ moueri: aliquando aũt qescere: de
mõstrat de his. Qm̃ aũt hec qdem manife
sta sunt oib⁹: volumus aũt ꝛ demõstrare ꝛ
duoꝝ vtrãqꝫ nãm. Qm̃ sunt alia semꝑ im
mobilia: alia aũt que semꝑ moueẗ. Pro
cedētes aũt in hoc ꝛ ponētes omne qđ mo
uetur ab aliquo moueri. Hoc aũt esse imo
bile: aut qđ moueẗ. Et qđ moueẗ: aut a se
ipso: aut ab alio moueẗ. Semꝑ deueniem⁹
in hoc accipere: qm̃ eoꝛum que moueẗ est
principiũ qđ moueẗ qdem: qđ ipsuꝫ seipm̃
mouet. Oium aũt id quod imobile est. Ui
demus enim ꝛ manifeste esse huiusmodi q̃
mouent ipsa seipsa: vt animatoꝛum ꝛ ani
malium genus. Hec qdem ꝛ opinioneꝫ at
tulerunt: ne foꝛte contingat motũ fieri: cum
nō sit oino: pꝛopter id qđ in his videm⁹ con
tingere. Jmmobilia enim cum sint aliquan
do moueẗ iterum sicut videtur.
¶Et erit certus in hoc ēt qñ consideraverit
principia motuũ. Manifestum est enim ꝙ
entiuꝫ q̃dã qñqꝫ moueẗ: ꝛ quãdoqꝫ quie
scunt. Et per hoc fuit declaratum ꝙ nō oia
moueẗ neqꝫ oia qescũt: ſꝫ q̃dã qescũt sem
per: ꝛ q̃dã moueẗ semper. Jllud. n. qđ hꝫ
vtrũqꝫ: ꝛ hꝫ potētiaꝫ vt moueaẗ: ꝛ vt quie
scat: declarat ista. Et ꝙ hꝫ talē dispositionē
manifestũ est cuilibet. Et intēdimus decla
rare etiã nãꝫ vtriusqꝫ duoꝝ modoꝝ. s. ꝙ q̃
dam entiuꝫ semꝑ nō moueẗ: ꝛ quedã sem
per moueẗ. Et incepimus in hoc ꝛ posui
mus: ꝙ oē motuꝫ mouetur ab aliquo: ꝛ ꝙ
istđ: aut est nō motũ: aut motoꝛ ꝛ ex se mo
tuꝫ: aut ex alio semꝑ. Et ꝓuenim⁹ ad hoc ꝙ
mota hñt principiũ motũ qđ mouet se. Et
principiũ oium est illud qđ non moueẗ. Et
nos inuenim⁹ visibiliter aliqua talia: ꝛ sunt
illa q̃ mouēt se. U. g. genus habētiũ aias: ꝛ
genus modoꝝ aialiuꝫ. Jsta igiẗ faciunt exi
stimare ꝙ foꝛte poẽ est vt fiat mot⁹: sine eo
qđ ante fuit oio. Quia nos iuenim⁹ ꝙ hoc
accidit in istis. Sunt. n. qñqꝫ nō mota: dein
de mouentur ſm ꝙ existimantur.

¶Quia vie ꝑ quas iuit Ari. in declarãdo ꝙ hic ē mo
toꝛ etern⁹: ꝛ ꝙ nō moueẗ: sũt due. ¶Quaꝝ vna est 50
ꝓbãdo ꝙ mot⁹ est etern⁹. ¶Scđa aũt est ex cõside
ratiõe de motis ex se q̃ sunt hic. ¶Et ꝓcessit ꝑ hãc
viã postq̃ declarauit ꝙ hic est mot⁹ etern⁹: qñ ꝯside
rauit de nã eoꝝ: q̃ moueẗ apud nos qñqꝫ: ꝛ qescunt
qñꝫ: ꝛ iã declauit pri⁹ motoꝛē nō motũ eē ꝑ h̾ ꝙ mo
tus etern⁹ est: ꝛ vult nũc notificare: ꝙ hō erit magis
cert⁹ in h̾ qñ ꝯsiderauerit in nã eoꝝ: q̃ moueẗ ex se:
q̃ sunt hic. Qm̃ qñ hō ꝯsiderauerit i motib⁹ ꝑticula
rib⁹ q sũt in h̾ mũdo: iueniet eos reduci ad motũ ex
se: ꝛ iō nec̃e ē vt ita sit i toto. ¶Hic aũt vult facere
rememoꝛationē de illa via ex q̃ declaẗ ēt ꝙ totũ hꝫ
ꝓᵐ motoꝛē q nō moueẗ: ꝛ ꝙ mot⁹ est in moto eterno:
ꝛ ecõtrario ꝓme vie. Jn ꝓᵃ. n. ꝓbauim⁹ ex motu eter
no motoꝛē eē q nō moueẗ. Hic aũt ꝓbauim⁹ ꝙ mo
tus etern⁹ est ex h̾ ꝙ motoꝛ q non moueẗ est. ¶Et
cũ iste due vie fuerint ꝯiuncte: tũc firmioꝛ erit scia.
¶Et iō. d. Et hō erit magis cert⁹ ꝛc̃. i. sicut fecim⁹ su
peri⁹. D. d. qm̃ cũ mãifestũ sit ꝛc̃. ¶D. d. ꝛ iō illđ qđ
hꝫ vtrũqꝫ ꝛc̃. i. ex illis. n. q̃ videm⁹ moueri ex se qñqꝫ
ꝛ qescere qñqꝫ: sciuim⁹ ꝙ in entib⁹ sunt q̃dã q̃ mouē
tur semꝑ: ꝛ q̃dã que nũq̃ moueẗ: qꝛ nō hñt nãꝫ vt
moueãẗ. ¶Et cũ h̾ fecit. s. qꝛ ꝯsiderauit in h̾ de mo
tis ex se: fecit rememoꝛationē: ꝛ. d. ꝛ qꝛ illud qđ hꝫ ta
lē dispõnē est manifestũ cuilibꝫ. i. aliqua eē: que mo
ueẗ ex se ꝛ qescũt ex se. ¶D. d. ꝛ intēdim⁹ ēt ꝛc̃. i. ꝛ
h̾ intellm̃ est ꝑ se. ¶D. d. qũo fecit h̾: ꝛ. d. ꝛ posuim⁹
ꝙ oē motũ ꝛc̃. i. qm̃ cũ cõsiderauit de nã eoꝝ: q̃ mo
ueẗ hic: fuit declaratũ: ꝙ oē motũ hꝫ motoꝛē: ꝛ cuꝫ
ꝯsiderauit đ nã ipsi⁹ motoꝛis: vidit: ꝙ iste motoꝛ nō
põt fugere aliquã triũ dispõnum. s. aut vt moueat ꝛ
nō moueaẗ: aut vt moueat ꝛ moueatur ex se: aut vt
moueat ꝛ moueaẗ ex alio. Et fuit nec̃e ꝙ istđ qđ mo
ueẗ ex alio: ꝓueiat ad motũ ex se ꝑ motoꝛē: q nō mo
ueẗ: seqẗ vt ꝓnᵐ oiuꝫ sit hui⁹. s. motũ ex se a motoꝛe q

Hic expresse concedit dari regressũ. Uide ideꝫ. ſ. c. 53. Uiđ cõ sile. 6. ph̃. cõ. 12. ꝛ. 15. Et ꝑ de aia, c. xj.

Motoꝛ qlibꝫ aut mouet ꝛ nō moueẗ: aut mouet et moueẗ ex se: aut mouet et mouetur ex alio.

Ab vno nō nisi vnū

nō mouetꝰ. ¶ Et qꝛ istas ꝓpōnes non accepit nisi ex motis ex se q̄ sunt ħ ⁊ apud cōsiderationē ꝺ istis cuꝫ ħ ꝙ iducūt nos ad q̄situꝫ: faciunt nos ēt dubitare in p̄mo p̄nᵒ qꝺ forte poſ̄e est vt q̄scat: qꝛ ista q̄n̄qꝫ quie-ſcūt: ⁊ mouētꝰ q̄n̄qꝫ. ¶ Dixit: ⁊ nos videmꝰ aliq̄ ⁊c̄. i. ⁊ sicut seq̄tꝰ vt oīa hēant p̄nᵐ ex se motū: ⁊ hoc qꝺ apparet de istis motis ex se q̄ sūt ħ: aliȷ. n. motꝰ reducūtur ad istos. Siſ̄r ēt faciūt dubitare ī p̄ moto: qm̄ cū appet ꝙ ista mouentꝰ sine motu p̄cedēti: sꝫ post q̄etē ꝑfectā: fuit poſ̄e vt ħ esset ēt poſ̄e in primo moto.

Vide ꝓ isto dcō. 8. c. 20.

¶ Hoc aūt opꝫ accipe: qm̄ ꝺm vnū motū ip̄a mouentꝰ ⁊ ꝙ ꝺm hūc nō ꝓprie. Non. n. ex se ipso est cā: sꝫ isunt alteri motꝰ nāles aīalibꝰ ꝺm quos nō mouentꝰ ꝑ seipsa: vt augmētuꝫ ⁊ decremētū: ⁊ respiratio: ꝺm quos mouetur aīalium vnūq̄ꝺqꝫ q̄scēs: ⁊ cū non mouetur a seipso motū. Horuꝫ aūt cā continēs est: ⁊ multa eoꝝ que corpus ingrediuntꝰ vt quorūdam alimētum est. Hū. n. decoquitꝰ dormiunt. Disgregato aūt surgūt ⁊ mouēt seipsos cū primū principiū sit extra. Unde nō semꝑ mouentꝰ cōtinue a seipsis. Aliꝺ. n. est mouēs ipsum qꝺ mouetur ⁊ mutās ad vnumq̄ꝺqꝫ mouētium seipsum. In oībus aūt his primū mouēs: ⁊ cā ip̄m seip̄ꝫ mouēdi mouetur a seipso: ꝺm accn̄s tm̄. Mutat enim corpus locum. Quare ⁊ qꝺ in corꝑe quiꝫ sit ⁊ necesse est mutans seipsuꝫ.

¶ Sed debemus facere ꝙ ita motor eēntialiter nō moueat nisi vno motu: ⁊ ꝙ ip̄e mouet isto motu: nō qꝛ est primū: qm̄ nō est cā ex se. Sꝫ in aīalibꝰ sunt aliȷ motus naturales q̄ nō sunt ex illo. V. g. augmentum: ⁊ diminutio: ⁊ anhelitus: ex istis motibus mouetꝰ q̄libet modoꝝ aīaliuꝫ sine eo qꝺ mouetur ex se: sꝫ etiam q̄scit. Et cā istoꝝ motuū est illud qꝺ ꝯtinet ipsuꝫ ⁊ multa aduenientia suo corpori. V. g. nutrimētū in aīalibꝰ q̄busdā. Qm̄ cū digeritꝰ dormiūt: ⁊ cū distinguitur expergefiūt ⁊ mouent se: ⁊ primū principium est extra. Ideo nō mouentꝰ semꝑ ex se cōtinue. Motor eniꝫ illoꝝ est aliud ab eo qꝺ est qn̄ mouentur ⁊ laborant ꝺm vnumquodqꝫ mouentium. Et in omnibus istis mouetur primus motor qui est causa eiꝰ ꝙ moueant se ex se. Sed motus eius erit per accidens. Corpus enim mutat suum locū: ⁊ ideo mutat locuꝫ illud quod est in corpore: ⁊ quod est in vniuerso mouens se.

Corpꝰ mutat locū: ⁊ iō illꝺ qꝺ est ī corꝑe mutat locuꝫ.

5i ¶ Idest ⁊ nō est opinādū ꝙ p̄mꝰ motor ī istis mouet pl̄ibꝰ motibꝰ ex se. Unꝰ. n. motor non mouet eēntiaſ̄r nisi vno motu: ⁊ ħ qꝺ iuenitꝰ in istis motis. s. hn̄tibꝰ aīas: ꝙ vnꝰ motor in istis mouet pl̄ibꝰ motibꝰ est per accn̄s. ¶ Et ħ itēdebat cuꝫ dixit: ⁊ ħ qꝺ mouet isto motu nō est ita ꝙ est p̄ᵐ. i. opinādū est ꝙ vnꝰ motor istoꝝ. s. q̄ nō mouetꝰ nō mouet eēntiaſ̄r: nisi vno motu: ⁊ ħ qꝺ mouet istis pluribꝰ motibꝰ in eis: que sunt apud nos nō est ita: ꝙ ip̄e p̄ᵃ cā sit ī istis pluribꝰ motibꝰ. Qm̄ si eēt cā p̄ᵃ istoꝝ motuū: tūc nō moueretur nisi vno motu nec̄io. Ab vno. n. nō ꝓuēit eēntiaſ̄r nisi vnū motū: sꝫ mſ̄ta itrāt ip̄ꝫ ꝑ accn̄s: q̄ abscidūt motū eiꝰ: ⁊ alia q̄ sūt cā in ħ q̄ faciūt motū post q̄etem.

Vnus motor eēntiaſ̄r non mouet: nisi vno motu. vide idē. 8. cō. 3i. ⁊ q̄ ibi.

Ab vno non ꝓuenit essentialiter: nisi vnū: sꝫ multa intrāt ipsum per accn̄s.

¶ Et ħ itēdebat cum dixit: qm̄ nō est cā ex se ⁊c̄. i. ⁊ cā in ħ ꝙ p̄ᵃ cā in ħ ꝙ hn̄tia aīas: q̄ sunt hic mouētꝰ q̄n̄qꝫ ⁊ q̄scūt q̄n̄qꝫ: non est ex se. i. ꝙ ista cā nō est cā ꝑꝑ quā mouetꝰ ex se: sꝫ alia cā ex rebꝰ ꝯtinētibꝰ: ⁊ aduenietibꝰ ex extrinseco facit in anīalibꝰ motꝰ nāles: ⁊ illi motꝰ erūt cāe vt motor ꝑ quē mouentꝰ ex se moueat q̄n̄qꝫ: ⁊ q̄n̄qꝫ nō moueat. ¶ D. dedit exᵐ istorū motuū: ⁊ q̄uo accidit ex eis ħ: ⁊. d. V. g. augmētū ⁊c̄. i. V. g. hoc qꝺ accidit aīali ī suo corꝑe de motu augmēti a nutrimēto: ⁊ de motu diminutiōis a rebꝰ extrinsecis: ⁊ a defectu nutrimēti ēt. ¶ Et hoc qꝺ accidit ei: ⁊ de motu in qualitate apꝺ anhelitū. ¶ Anhelitus. n. est in aīalibꝰ ad īfrigidādū calorē nālē ⁊ temperandū ip̄m. Motꝰ igr̄ anhelitꝰ dat aīalibꝰ qualitatem. ¶ D. d. ex istis igr̄ motibꝰ ⁊c̄. i. in istis motibꝰ. s. augmēto: diminutiōe: ⁊ alteratiōe mouetꝰ anīal sine eo ꝙ moueatꝰ ex se: sꝫ ēt q̄scēs. ¶ D. d. ⁊ cā istorum motuū ⁊c̄. i. ⁊ cā istoꝝ motuū q̄ sunt in aīali nō ex se est corpꝰ ꝯtinēs: ⁊ illa q̄ intrāt suū corpꝰ. ¶ Et intendebat ꝙ cā istoꝝ motuuꝫ sunt res distincte ab aīali: aut extrīsece: aut itrīsece. ¶ D. dedit exᵐ mouētium intrinsecꝰ cū sint latētiora: ⁊ q̄uo erūt cāe q̄etis eius: q̄n̄qꝫ ex se: ⁊ motꝰ eiꝰ q̄n̄qꝫ ex se: ⁊. d. V. g. nutrimētū in q̄busdā aīalibꝰ ⁊c̄. i. V. g. nutrimētū adueniēs corpori aīalis in q̄busdā aīalibꝰ. s. q̄ īnata sunt dormire. Nutrimētū. n. cū aduenit corꝑi istiꝰ aīalis ⁊ opatus fuerit calor in ip̄ꝫ ascēdet ab ipso vapor hūidus ad caput ⁊ cor: ⁊ sic grauabitꝰ aīal: ⁊ laxabūtꝰ istr̄a motꝰ: ita ꝙ q̄scit in loco ⁊ dormiet. Et cū nutrimētū fuerit digestū: tūc mēbra aīalis mouētia alleuiabuntꝰ: ⁊ expꝑgefiet aīal. ⁊ mouebitꝰ ex se ī loco: ⁊ cū ita sit: tūc p̄mꝰ motor aīalis in loco: ⁊ faciēs ip̄ꝫ q̄scere non est motor q̄ est in eo q̄ nō mouetꝰ. s. ꝑ quē mouetꝰ ex se: sꝫ p̄mꝰ motor in eo est illud extrinsecū: aut illud adueniēs corꝑi. ¶ Et ħ itēdebat cū dixit: ⁊ p̄ᵐ p̄nᵐ ē extrinsecū. ¶ D. d. ⁊ iō nō mouetꝰ semꝑ ⁊c̄. i. qꝛ corpꝰ anīalis mouetꝰ ab extrīseco: iō nō mouetꝰ semꝑ ex se ꝯtinue: ⁊ si nō nec̄e eēt ꝺm ꝙ est motū ex se: aut mouetꝰ semꝑ ⁊ ꝯtinue: cū vnꝰ motor: sicut dcm̄ ē nō moueat nisi vno motu tm̄. ¶ D. dedit cām̄ ꝑꝑ quā fuit aīal hꝫ in abscisiōe sui motꝰ ⁊ dixit: motor. n. illiꝰ erit aliud ⁊c̄. i. ⁊ cā in ħ ꝙ motor q̄ nō mouetꝰ ī istis mouet q̄n̄qꝫ: ⁊ q̄n̄qꝫ non: est: qꝛ nō est p̄mꝰ motor in ħ motu. Sed p̄mus motor in istis est aliud extrinsecum: qn̄ mouetꝰ ⁊ trāsmutatꝰ iste motor ab illo extrinseco ꝺm nām̄ cuiuslibet eorū: que mouēt ip̄m. s. ꝙ si nā eius facit ipsum q̄scere quiescit: ⁊ si nā eius facit ipsum mouere mouebitꝰ. ¶ Et cuꝫ declarauit ꝙ primꝰ motor qui nō mouetꝰ in hoc motu mouetꝰ ab extrīseco: incepit declarare moduꝫ quo mouetur. ¶ Et. d. ⁊ in istis oībꝰ ⁊c̄. i. ⁊ in istis motis ex se oībus generabilibus ⁊ corruptibilibꝰ mouetur primꝰ motor in eis ꝑ quem mouetur ex se a rebus extrinsecis. Sed motꝰ ab eis nō est essentiaſ̄r: sed accidētaliter. Motꝰ aūt eius est accidētaliter: lꝫ sit indiuisibilis: qm̄ ꝯstituitꝰ per subm̄. s. per corpus. ¶ Et ideo accidit ei moueri qn̄ corpꝰ mouetꝰ: ⁊ oē qꝺ mouetꝰ: qꝛ est in moto ē motū ꝑ accn̄s. ¶ Et ħ intēdebat cū. d. corpus. n. mutat suum

Iuuamentū anhelitꝰ. Vide ēt ꝓ ħ. 2. ꝺ aīa. 88. ⁊ 89.

Cāe sōni ⁊ vigilie. Vide ēt 8. c. 20. ⁊ in libro de sōno ⁊ vigilia.

Oē qꝺ mouetꝰ qꝛ ē ī moto ē motū per accidens.

ſuuꝫ locũ ⁊c̃.i.⁊ cã in h̃ ꝙ iſte motoꝛ moueť ꝑ accñs
eſt:qꝛ ꝯſtituiť ꝑ coꝛpus:⁊ ſic trãſferť ꝑ accñs ꝑ trãſ-
latioñe coꝛpis oẽ qꝺ̃ eſt i coꝛpe:licꝫ ſit motoꝛ.❡Et
debes ſcire ꝙ h̃ nõ eſt ſicut trãſlatio ꝑtis cũ tranſla
tiõe toti⁹:ſꝫ ſicut albedis cuꝫ trãſlatiõe ſubti.Cũ ſit
declaratum ꝙ iſte motoꝛ nõ ẽ coꝛp⁹cũ moueat ⁊ nõ
moueať:⁊ iõ dixit:⁊ ꝙ eſt in vniuerſo motoꝛ:ꝯſeruã
do ſe a ꝑtib⁹ q̃ ſunt in coꝛpe:licet hic ⁊ille moueanť
ꝑ accñs.❡Et ꝺ̃bes ſcire ꝙ nõ itẽdebat ꝙ mot⁹ei⁹q
eſt ꝑ accñs.ſ.motoꝛis q nõ moueť i aĩali a cauſis ex
trĩſecis eſt mot⁹ei⁹ in loco ꝑꝑ motũ ſui ſubti.ſ.coꝛpo
ris.Sꝫ itẽdebat ꝙ mot⁹eius a cauſis extrinſecis eſt
ꝓpter motũ ſui ſubti ab eis nõ in loco.ſ.vt augmen
teť aut altereť:eſt ſicut motus eius ĩ loco a motu ſui
ſubti.ſ.coꝛpis.Uideť.n.ꝙ mãifeſtũ eſt hic ꝙ oĩs mo
toꝛ in ſubiecto moueť ꝑ accñs ꝑꝑ motuꝫ ſui ſubti de
ferẽtis ipſum.ſ.in loco.❡Utrũ aũt oẽ qꝺ̃ moueť in
loco ꝑ ſuũ ſubꝫ trãſmuteť ꝑ trãſmutationẽ ſui ſubie
cti.ſ.trãſmutatiõe alteratiua:nõ trãſmutatione i lo-
co:nõdum eſt declaratũ.Cuꝫ.n.h̃ fuerit declaratuꝫ:
declarabiť ꝙ ſi illud nõ trãſmutabiť ab extrinſeco
nõ mouebiť ex motu ſui ſubti in loco:lꝫ appeat ex
verbis Ariſt.futuris:ꝙ ipe ponet ꝙ oẽ qꝺ̃ nõ trãſmu
tať ab extrĩſeco ꝑ accñs nõ moueť ex ſuo coꝛpoꝛe ꝑ
accñs vt patebit poſt.❡Et foꝛte Ar.tacuit ꝯplemẽ
tũ demr̃atiõis quã itẽdit hic:qm̃ ẽ mãifeſtũ: qm̃ cũ
verificatũ fuerit ex h̃ ꝙ oẽ motũ ex ſe:quod qeſcit
qñqꝫ ⁊ moueť:qñqꝫ moueť ab extrĩſeco.Et ẽ ꝺ̃clatũ
ꝙ primum ex ſe nihil eſt extra ipm:ſeqť manifeſte
in ſcꝺ̃a figura ꝙ ꝑmuꝫ motum ex ſe non qeſcit oĩno.
❡Et erit iſta demonſtratio alia a ꝑdictis:qm̃ illud
quod hunc ſeqtur ſermoneꝫ qꝺ̃ apparet eẽ cõplemẽ
tuꝫ iſtius demr̃ationis ideꝫ apparet cũ demr̃atione
pꝛedicta:⁊ pꝫ ex ſuis verbis in pꝛincipio iſtius capli
ipſam eſſe aliam demonſtrationem a pꝛedicta.

Documentũ primum,
Documentũ ſecundum,
Dis motoꝛ i ſbto moueť ꝑ accidens ad motũ ſubti.
Documentũ tertium,
Documentũ quartum,

❡Ex qbus eſt ſcire:qꝛ ſi aliqd eſt imobiliuꝫ
qdẽ mouẽtiũ:⁊ ipſoꝝ que ſꝫ accñs mouen
tur impoſſe ẽ ꝯtinuũ motũ mouere.Quare
ſiqdeꝫ neceſſe eſt ꝯtinue motũ eſſe aliquid:
opꝫ pꝛimũ mouẽs eſſe imobile ⁊ nõ ſm ac-
cidẽs.Si dꝫ:ſicut diximꝰ:in his que ſũt eẽ
inceſſabilis qdẽ ⁊ imoꝛtalis motus.Et ma
nere qꝺ̃ eſt ipm in ſeipſo.Et in eodẽ pꝛinci-
pio enim manente:neceſſe eſt ⁊ oẽ manere
qꝺ̃ ꝯtinuum eſt ad pꝛincipiũ.Non eſt autẽ
idem moueri ſm accidens a ſeipſo:⁊ ab al-
tero.Ab altero quidem enim ineſt ⁊ eoꝛuꝫ
que ſunt in celo quibuſdam pꝛincipijs que-
cũqꝫ ſm plures feruntur motus.Alterum
autem coꝛruptibilibus ſolum.
❡Ex hoc igiť erit hõ certus:ꝙ ſi aliquid fue
rit ex eis que non mouenť:ſꝫ moueť etiaꝫ ꝑ
accidẽs:ipoſſibile eſt vt motus ſit eternus.
Et ideo ſi fuerit neceſſe vt mot⁹ ſit etern⁹:
neceſſe eſt vt pꝛimus motoꝛ ſit qui non mo
ueť neqꝫ ꝑ accidẽs.Sed neceſſe eſt ſicut di-
ximus ſupius:vt in entibus ſit aliqs motus
q nõ ceſſat.Et ꝙ remaneat ipm ẽt in eadem
diſpõne.Qm̃ cũ pꝛicipiũ remãſerit:totũ ne
ceſſario remanebit cũ ſit cõtinuũ cum pꝛin-
cipio.Et aliqd moueri ꝑ accidens ex ſe:aut
ex alio:nõ eſt idẽ.Illud.n.quod moueť ex
alio:inuenitur etiã in qbuſdã pꝛincipijs reꝝ
que ſũt in celo.ſ.ea que trãſferũtur modis
tranſlationis pluribus vno.Aliud autẽ in-
uenitur in coꝛruptibilibus tantuꝫ.

❡Ideſt ex h̃ igiť qꝺ̃ apparuit in motoꝛib⁹nõ motis: 52
q̃ ſunt in aĩalib⁹.ſ.q̃ ſunt mota ꝑ accñs:erit hõ cert⁹
in h̃:ꝙ aliqd ſi ponať mouere totũ:⁊ põať cũ h̃ mo
ueri ꝑ accñs:ſic̃ aĩe aĩaliũ ꝙ mot⁹toti⁹ ñ erit etern⁹.
❡D.d.nec̃e ẽ igr̃ vt ſit pꝛim⁹motoꝛ ⁊c̃.i.⁊ cũ decla-
ratũ ſit ꝙ iſta mouẽtia mota:qñqꝫ mouenť:⁊ qñqꝫ
nõ mouenť ꝑ accñs eſt nec̃e:ſic̃ diximꝰ ſi vn⁹ mot⁹ ẽ
ꝯtinu⁹q nõ ceſſat vt motoꝛ illi⁹ſit nõ motũ ꝑ accñs.
❡Et itẽdebat ꝑ hunc ſermonẽ vt videť diſſoluere
qõnẽ ꝯtingẽtẽ ex iſtis motis ex ſe:q̃ qeſcũt qñqꝫ: et
mouenť qñqꝫ.Qm̃ cũ declarauit ꝙ motoꝛ in iſtis ẽ
motoꝛ ꝑ accñs:⁊ demõſtrauit ꝙ pꝛim⁹motoꝛ toti⁹ ñ
eſt motũ:nec accñtalr̃:nec eẽntialr̃:diſſolueť ex his
duob⁹qõ ꝯtingẽs ex his in ꝑ̊ moto ex ſe.Iſta.n.exi-
ſtimanť qeſcere ⁊ moueri ſine eo ꝙ motoꝛ ĩ eis mo-
ueať oĩo.Et cũ apparuit ꝙ motoꝛ in eis moueť ꝑ ac
cidẽs:⁊ fuit demõſtratũ ꝙ motoꝛ toti⁹ nõ moueť ꝑ
accñs:diſſolueť qõ ꝯtingens ex iſtis in motu totius.
❡Et põt itelligi ex h̃ ſmone ꝙ eſt demonſtratio ꝑ
ſe:ſicut diximꝰ.❡D.d.⁊ ꝙ remaneat ens ipꝫ ⁊c̃.i.⁊
nec̃e eſt vt ſit h̃ pꝛim⁹motoꝛ nõ trãſmutabilis vn⁹:q
ſit cã ꝙ mũdus remaneat idẽ ⁊ ſꝫ eãdẽ diſpõnem.
ꝑricipiũ.n.⁊ cũ remãſerit vnũ:tũc illꝺ̃ cui⁹ ẽ ꝑn̄ᵐ.ſ.
totũ remanebit nec̃io:cũ totũ ſit ꝯtinuũ cũ eo.ſ. cuꝫ
parte ipſi⁹nõ gnãbili neqꝫ coꝛruptibili.ſ.cũ ꝑ̊ moto
ab iſto ꝑn̄º.❡Qm̃ ſi iſta pars ꝯtinua cum eo fuerit
gnãbilis:aut coꝛruptibilis:tũc mũdus nõ remãebit
idẽ:⁊ erit illic ꝑn̄ᵐ pꝛi⁹ ipſo:cuꝫ neceſſe ſit vt mot⁹ſit
ante motũ inuẽtũ ab eo.❡Et intẽdebat declarare:
ꝙ cũ fuerit veꝝ ꝙ totũ ens eſt euiſdẽ diſpõnis eẽn-
tialr̃:nec̃e eſt vt h̃ ſit a ꝑncipio:qꝺ̃ eſt ꝑn̄ᵐ ꝑ ſe nõ ꝑꝑ
aliqꝺ̃ accñs.Et ſi poſuerim⁹ꝙ iſtud ꝑn̄ᵐ moueť ꝑ ac-
cidẽs:⁊ fuerit iſte mot⁹nec̃ius in ipſo mouere:ꝯtiget
vt aliqd ſit eẽntialr̃ in aliq̃ diſpõne a ꝑn̄º qꝺ̃ eſt ꝑn̄ᵐ
ꝑ accñs qꝺ̃ eſt ipoſſe.❡D.d.⁊ aliquid moueri ꝑ acci
dens ⁊c̃.⁊ dixit h̃:qꝛ foꝛte aliqs põt dubitare in h̃ ꝙ
dixit:appet.n.ꝙ ipſe ponit iſtud ꝑn̄ᵐ mouens nõ mo
tũ:nõ qꝛ alterať:nec qꝛ augmẽtať ex extrĩſeco: neqꝫ
qꝛ mouit ſe i loco ꝑ accñs:ſicut accidit aĩab⁹aĩaliũ:
qꝛ ꝯſtituunť ꝑ ꝑ̃ᵐ ſubm:qꝺ̃ mouet.Sꝫ iſtud ꝑn̄ᵐ non
ꝯſtituiť ꝑ ſubm:qꝺ̃ moueť ab ipſo:ſed eſt eꝯ̊.ſ.ꝙ ꝑ-
manẽtia ſubti eſt ſm illud.Et hoc patebit ꝑfecte cũ
fuerit declaratũ ꝙ iſte motoꝛ nõ eſt in mã.❡Cuꝫ
igiť poſuit:ſicut dixit:ꝙ iſtud ꝑncipiuꝫ nõ mouet ſe
in loco per accidẽs:⁊ appet in qbuſdã ꝑncipijs eter-
nis h̃ ꝙ mouenť ex alijs modo accidẽtali:⁊ ſunt coꝛ
poꝛa celeſtia:in qb⁹ iueniunť mot⁹plures vno: ſicut
eſt diſpoſitio in planetis erraticis.Motoꝛ.n.cuiuſlꝫ
ſtelle ex eis.ſ.q eſt ꝓprius vnicuiqꝫ eoꝝ:⁊ eſt ille q
mouet illã motu ab occidẽte in oꝛientẽ:moueť ꝑ ac
cidens a maioꝛi motoꝛe in ꝑ̊mo moto maximo:⁊ eſt
motoꝛ a motu oꝛiẽtali:qm̃ oꝛbes iſtoꝝ oĩum ſequũ-
tur maxĩe oꝛbẽ in hoc motu.U.g.qm̃ oꝛbis ſolis mo
uetur a ſuo motoꝛe ꝓpꝛio ab occidente in oꝛientẽ.ſ.
ſuo motu ꝓꝑo ãnuo:⁊ moueť ſuus motoꝛ a ſuo mo-
toꝛe maxĩo motu diurno:⁊ ſic accit ſuo motoꝛi ꝓꝑo

Pꝛĩa rõ ꝙ motoꝛ pꝛimi moti non moueť ꝑ accñs.
Documentũ
2ª rõ ad idẽ.
Pꝛin̄ᵐ cũ remãſerit vnuꝫ remanebit il lud cui⁹ ẽ ꝑn cipiuꝫ nec̃io.
Documentũ
Pꝛin̄ᵐ non ꝯſtituiť ꝑ ſbꝫ ſicut aĩe aĩa- liũ.Iꝺ̃.2.ce. cõ.3.⁊ ꝑ̊ phy. 63.⁊ h̃ iſra.c. 78.⁊.79.Iꝺ̃ 2.⁊.3.caplis de ſbã oꝛbis.
Mot⁹ planetaꝝ ſũt plures vno.

p accñs a maximo motore toti⁹ ex hoc q̄ mouet suū motū ꝓprium ab eo q̄ est orbis soli. Quia igr̄ īuenit̄ in motorib⁹ q̄ sunt in corporib⁹ celestib⁹ aliqd q̄ mouet̄ ab alio hoc mō accidētali nō ex se: iō fecit hanc exceptionem. ¶ Et dz itelligi ex h̄ q̄ mouētia q̄ sūt hic sunt illa q̄ mouēt̄ ex se ⁊ ex alijs p accñs. s. ex motu sui subti. i. p̄mi moti ab eis. ¶ Et h̄ est q̄r motor ꝯstituit̄ p primū motuz ab ipso. s. q̄r motor est in eo forma: ⁊ motū mā: ⁊ est acceptū in dispōne forme s̄z q̄ materie accipiunt̄ i dispōnib⁹ formaꝝ: ⁊ hoc ē id de quo dr̄ moueri p accñs in rei veritate. ¶ Motū aūt in corpib⁹ celestib⁹ nō ꝯstituit̄ p subz ipsius: ⁊ iō nō mouet̄ per motuz subti moti ab ipo h̄ mō accñtali. Q̄ aūt eoꝝ h̄z subz q̄ mouet̄ ex alio motore p prio: dr̄ q̄ ille motor ꝓprius mouet̄ p accñs. s. ex h̄ q̄ suū subm mouet̄ ab alio: q̄r accidit ei. s. motori proprio qdā mod⁹ mouēdi: ⁊ ē q̄r subm eius mouet̄ ab alio: nō q̄r ipe mouet̄ p motū sui subti: sicut ē dispō in motorib⁹ q̄ sūt hic. ¶ Et iō dicet̄ i eis motor per accñs ⁊ dicet̄ equoce. s. in illo q̄ mouet̄ p subz acceptū in sua dispōne: ⁊ per subz q̄ nō h̄z introitū i sua dispōne. ¶ Et ista dispō est diminutio i motore corporis celestis cui accidit vt suū motum moueat̄ ab alio. ¶ Et iō pfectior mouētiuz est mouēs in motu diurno cum nō accidat sibi hoc. ¶ Scōm hoc igr̄ ē intelligēdus iste locus hic. ¶ Et sustētatus est in h̄ sermone sup hoc: q̄ mota ex se: q̄ sunt hic: sūt mota ex se p accñs: cuz motor i eis nō sit p̄m⁹ motor: ⁊ motū ex se eēntialr̄ nō inuenit̄: nisi in corpib⁹ celestib⁹. ¶ Et ideo ista fuerunt eterna: ⁊ illa gn̄abilia ⁊ corruptibilia. ¶ Si igr̄ fuerit inētū i motis ex se motū p accñs. s. q̄ accidit moto ex se eēntialr̄. s. vt moueatur: n̄ ē q̄r i sua nā ē motū ex se p accñs: sicut ē dispō in motis ex se p accñs q̄ sūt hic: ⁊ iō accñtalitas opatur in eē istoꝝ. s. q̄ moueri p accñs n̄ opat̄ i eo q̄ ē motū ex se eēntialr̄: ⁊ h̄ ē illō i q̄ motor ē p̄m⁹ motor.

¶ At vero si aliquid est semper huiusmodi mouens qdem aliquid: imobile autē ipsuz ⁊ perpetuū. Necesse est aliquid ⁊ primum q̄ mouetur ⁊ ab hoc ꝑpetuū esse. Est aūt hoc manifestū qdem ex eo: q̄ non est vtiqz aliter gn̄atio ⁊ corruptio ⁊ mutatio alijs: nisi aliquid moueat illud quod mouet̄. Immobile enim qdem motū eundem semper mouebit eodem modo: ⁊ s̄m vnum motū cum nihil ipsuz mutans est ad id quod mouetur. Q̄ autem mouetur ab eo: q̄ mouetur qdem: q̄ ab imobili mouetur. Iam ꝓpter id quod aliter ⁊ aliter se h̄z ad res: nō eiusdem erit motus causa. Sed propter id quod in cōtrarijs locis: aut speciebus sit: cōtrario modo exhibebit motū quēqz aliorū. Et aliquādo qdez quiescēs: aliquando autē motum. Manifestum igit̄ factum est ex dictis q̄ s̄z principia dubitauimus. Cur igitur nō oia: aut quiescūt: aut mouent̄: aut alia quidē semper mouent̄: alia semp quiescunt. Sed q̄dam aliquando qdez: aliquādo autē non. Huius aūt causa manifestissima nūc est. Quoniā alia quidez ab imobili mouent̄ ꝑpetuo. Unde semper mutantur. Alia aūt ab eo q̄ mouet̄ ⁊ mutat̄. Quare ⁊ habere necessariū est mutari. Immobile eni: sicut dictū est sic simplr̄: ⁊ silr̄ ⁊ i eodē ꝑmanēs: vnū ⁊ simplicē mouebit motum. ¶ Et hoc declarabit̄ post: primo aūt q̄r hoc impoſe est alio mō: vt sit generatio ⁊ corruptio: ⁊ trāsmutatio aliaꝝ nisi sit hic aliquid q̄ mouet ⁊ mouetur. Q̄ enim nō mouetur semper mouet eodē mō. Quia istud nō trāsmutat̄ oio in respectu moti. Motū aūt ab alio q̄ mouet: q̄r fit in dispositionib⁹ diuersis in respectu rerū: ideo nō erit cā eiusdez motus. Sed q̄r erit in locis aut formis cōtrarijs: ideo largit̄ per suū motū res contrarias: ⁊ quādoqz erit quiescēs: ⁊ quādoqz motū. ¶ Et ex hoc etiā apparet illud in quo dubitabam⁹ prius. s. quare nō oēs res mouent̄: aut omnes quiescūt. Aut sunt diuise in duas partes: quaꝝ vna est motū semper: ⁊ alia quiescēs semp. S̄z sunt hic res q̄ mouētur quādoqz ⁊ q̄escūt quādoqz. Cā eniz in hoc est maifesta: ⁊ est q̄ quedā res mouētur a nō moto eterno: ⁊ iō mouentur semp. Et q̄dā nō mouētur nisi a moto trāsmutabili: ⁊ iō necesse est ēt vt sint trāsmutabilia. Illud aūt q̄ est nō motū: q̄r est sicut diximus simplex ⁊ ꝑmanēs in eadē dispositione: mouet vno motu simplici.

¶ Nitit̄ in h̄ s̄mone īducere cāz ꝑp quā fuit nec̄e: vt p̄m motū a motore nō trāsmutabili sit eternū ⁊ motū in loco. ¶ Et ē eꝯ ei q̄ declaratū est in p̄n° istius tractat⁹. s. q̄ ex ꝓbatiōe eēntie isti⁹ moti fuit ꝓbatū p̄m motorē esse. ¶ Et ex hoc appet ei illud q̄ q̄siuit in p̄n°. s. h̄ q̄ q̄dā res mouent̄ semp: ⁊ q̄dā īueniunt̄ in vtraqz dispōne: ⁊ q̄dā nō mouent̄ semp. ¶ Et cā in h̄ est ꝯclo p̄dictoꝝ. Qm̄ cū declaratū est h̄ eē motorē eternū ⁊ motū ab eo eternū: vult in h̄ s̄mōe inducere ex hac ꝯne. s. h̄ eē motorē eternū cāz ꝑp quā fuit motū eternū: ⁊ res q̄ mouent̄ q̄nqz ⁊ q̄escūt q̄nqz s̄z q̄ est ꝯsuetudo in hac scia. s. ꝓcedere de posteriorib⁹ ad p̄ora in p̄mo: ⁊ post dare de priorib⁹ cāz posteriorū. ¶ Et iō icepit h̄ a priori q̄ demōstratum est ex posteriorib⁹ in dādo cās posterioꝝ: ⁊ est motor q̄ nō mouet̄. ¶ Et. d. si igitur fuerit h̄ aliquid ⁊c. ⁊ hoc est cōuersum p̄dicti: in predicto enim processit de posteriori ad prius. Declaratum enim fuit h̄. s. q̄ h̄ est motus eternus: necesse est vt sit hoc motū eternuz: ⁊ q̄r hoc est motū eternū: necesse est vt sit h̄ motor etern⁹: h̄ aūt itēdit ꝯuersuz. s. q̄r h̄ est motor eternus: necesse est vt motū ab eo sit eternū: ⁊ si nō: tunc suū mouere nō eēt eternū. ¶ D. d. ⁊ h̄ declabit̄ post p̄mo aūt ⁊c. i. ⁊ hoc apparet etiā ex positione eius q̄ est nām mouentem esse h̄ꝯ. s. nō motam: ⁊ expositione etiaz ei⁹ q̄ est mota esse generabilia ⁊ corruptibilia. Sequit̄. n. ex his duob⁹ vt illic sit motuz eternū

mediuz

Documentū

Mā ac accipiunt̄ in dispōnibus formarū. Idē p de aīa. c. 16. ⁊. 4. physi. t. c. vltimi Et. 7. me t. 37. 39. Et 3. d aīa. c. 9.

Motor per accñs equoce dr̄ de gn̄abilib⁹ ⁊ eternis.

Immobile simplr̄ ⁊ silr̄ ⁊ in eodē ꝑmanēs vnū ⁊ simplicem mouebit motum.

Cōsuetudo i hac scia est ꝓcedere d posteriorib⁹ ad p̄ora i p̄: ⁊ p⁹ dare d priorib⁹ cām posteriorū. Idē. 8. c. 50. ⁊ q̄ ibi.

mediū inter hunc motorē q nō mouet̃:⁊ inter mota gnābilia ⁊ corruptibilia:qđ mouet̃ ab illo p̄ motore ⁊ moueat ista. ℂ Et cum dixit hoc:incepit inducere modū ex quo pꝫ hoc:⁊.d. Jllud.n.qđ nō mouet̃ ⁊c.i. ⁊ cā in hoc est ꝙ illud qđ nō mouet̃:neqꝫ essentialr̃: neqꝫ accidētalr̃:nō mouet nisi vno motu semꝑ:⁊ eadē dispōne. ℂ D.dedit cām in hoc:⁊.d.qꝛ nūqꝫ trāsmutat̃ ⁊c.i.ex hoc qđ declaratū est.s.ꝙ nō est motū ꝑ accidēs.i.ex moto ab ipso:sicut accideret si p̄ᵐ motum ab eo esset gnābile ⁊ corruptibile. ℂ Sed intēdebat ꝙ cū posuerim⁹ ꝙ iste motor est nō motum ꝑ accidēs:⁊ ꝙ motor gnābiliū ⁊ corruptibiliū est motum:aut eēntialr̃:aut accidētalr̃:sequit̃ ex hoc vt p̄ᵐ motū ab isto motore nō sit gnābilis ⁊ corruptibilis. ℂ Et ꝙ cuꝫ fuerit positū motū eternū moueri ab h motore qui nō mouet̃ in loco:erit possibile in h moto vt sit cā gnābiliū ⁊ corruptibiliū ƀm ꝓpinquitatē eius ⁊ remotionē ab eis:⁊ erit necesse vt ipsum sit p̄ᵐ motū ab illo motore qui nō mouet̃. ℂ Et hoc intendebat cū.d.motor aūt ⁊c.i.⁊ motor qui mouet̃ a motore nō moto:cōtingit ei necessario vt sit in diuersis dispōnib⁹ de rebus quas mouet.s.in ꝓpinquitate et remotione. ℂ D.d.qm̄ nō erit cā euisdē motus.i.⁊ i possibile est vt iste motor motuꝫ sit cā vnius motus tm̄:sed diuersorū motuū ꝓpter hoc ꝙ motor q mouet erit in locis diuersis ⁊ dispōnibus diuersis: ⁊ sic aget idem duo ꝯtraria. U.g.ꝙ qn̄ sol fuerit in tropico hyemali habebit respectuꝫ ad illa q̄ sūt sub tropico estiuali in dispōne cōtraria ei ƀm ꝙ erit in tropico estiuali. ℂ D.d.⁊ ꝓpter hoc ⁊c.i.⁊ ꝓpter ꝓpingtatem ⁊ remotionē. U.g.qm̄ sol qn̄ fuerit sicut diximꝰ tropico estiuali:tūc largit̃ cuilibꝫ entiū trāsmutationeꝫ cōtrariā transmutationi quā largit̃ ei qn̄ fuerit in tropico hyemali. ℂ D.d.⁊ si quādo erit quiescens sic.i.⁊ sic acqrit̃ ens qđlibet ex motore eterno q mouet̃ vt quādoqꝫ moueat̃ ab eo.s.quādo fuerit ꝓpinquū:⁊ qn̄qꝫ qescat.s.qn̄ fuerit remotū. ℂ Et declarauit qūo sequitur nec̄io vt p̄mū motuꝫ qđ qn̄ mouet̃ a motore q nō mouet̃ sit eternuꝫ:⁊ qūo sequit̃ ex h vt sit cā motuū ꝯrioꝝ. Apparuit ei ex h illđ de quo q̄siuerat p̄mo:⁊ est q̄re quedā entia mouent̃ quādoqꝫ:⁊ qescūt qn̄qꝫ:⁊ q̄dā mouent̃ semꝑ:⁊ q̄dā nunqꝫ. ℂ Et.d.⁊ apparet etiā ex hoc ⁊c.i.ex p̄dictis igit̃ apparet illud in quo dubitabam⁹ p̄mo ⁊ est:ꝙ non oēs mouent̃ neqꝫ oēs quiescūt:⁊ cā in hoc est ꝙ ista etiā nō diuidunt̃ in duos modos tm̄:quoꝝ vnus est motum semꝑ:⁊ alius qescens semꝑ:sꝫ sunt hic aliq̄ que mouent̃ quādoqꝫ:⁊ qescunt quādoqꝫ:⁊ aliq̄ que mouent̃ semꝑ:⁊ qescūt semꝑ. ℂ Et ꝙ cā in toto đclarata est nunc ex hoc sermone. ℂ Et est ꝙ quedā mouētur a motore eterno q nō mouet̃.⁊ iđ ista mouentur semꝑ:⁊ q̄dā mouent̃ a motore moto.⁊ iđ ꝯtigit ēt vt ista moueant̃ qn̄qꝫ:⁊ qn̄qꝫ qescant:⁊ q̄dā nunqꝫ mouent̃:⁊ est motor eternus de quo diximus esse motorem vno motu tantū. ℂ Et hoc intēdebat cuꝫ dixit: istud aūt qđ est nō motū ⁊c.i.ens āt qđ est nō motū mouet eodē modo vno motu simplici:qꝛ est simplex nō cōpositū.i.nō habēs māꝫ. ℂ Jam igit̃ apparent he tres dispositōes cū suis causis ⁊ est ꝙ quedā eoꝝ nūqꝫ mouent̃:⁊ causa ei⁹ est:qꝛ est simplex non compositū. ℂ Et ꝙ quedā semper mouent̃:⁊ causa illi⁹ est:qꝛ mouent̃ ab hoc motore simplici. ℂ Et quedā que mouent̃ quādoqꝫ ⁊ quiescūt quādoqꝫ:⁊ causa illius est ꝙ motor eoꝝ mouet̃. ℂ Et debes itelligere hic per motuꝫ ⁊ getē oēs trāsmutatiōes cōpositas:⁊ de motu eterno motum localē tm̄. ℂ Et debes scire ꝙ ƀm hūc modū possibile est vt motus noui fiant a motore nō moto.s.mediante moto eterno. ℂ Et iđ qui posuit principiū eternū ⁊ primū motū esse nouū non potuit dissoluere questionem accidenteꝫ in hoc: sicut accidit loquentibus nostre legis.

Vide ꝑ hoc. 2.đ gnōne t. cō. 56. ⁊.12. me.t.c.33.

Motus noui pñt fieri a motore eterno mediante moto eterno. Jđ.s̄. cō.15.

Cōtra loquētes legū.

ℂ Tractatus tertius in quo ostēdit quis sit primus motus.

ℂ Ostēdit ꝙ motus localis est primus motus inter omnes motus. Cap. I.

AT vero aliud faciētibus principium magis erit de his manifestuꝫ:cōsideranduꝫ eni est:vtrū aliquē motuꝫ ꝯtinuū contingit esse:aut non: ⁊ si cōtingit quis hic:⁊ quis est primus motuū. Manifestū est enim qm̄ siquidē necessariū est semꝑ motuꝫ esse:prim⁹ aūt est ⁊ ꝯtinuus ƀm quē primuꝫ mouēs mouet. Et hūc motū quidem nec̄iū est vnū ⁊ eūdē esse cōtinuū ⁊ primū. ℂ Deinde hoc apparebit manifeste magis cōsiderando alio mō. Cōsiderāduꝫ est eniꝫ vtrū sit possibile ꝙ aliqs motus sit ꝯtinuus aut nō. Et si hoc fuerit possibile: qs motus est iste:⁊ quis motus est primus motuum. ℂ Manifestū est eniꝫ ꝙ si fuerit necesse vt motus eternus sit. Et fuerit aliquis motus demōstratus primus ⁊ ꝯtinuus. Necesse ē vt primus motor moueat hoc motu. Qui est necesse vt sit vnus ⁊ ꝯtinu⁹ ⁊ primus.

ℂ Dixit.⁊ hoc apparebit ⁊c.i.ex perscrutatiōe de hoc 54
scꝫ quis motus.iste motus:qm̄ si apparebit demonstratus in mundo:tūc sensus cōueniet demonstrationi:⁊ est sicut diximus manifestū.s.quoniā tunc verificabitur modus qui est cā in qete quorūdam entiū qn̄qꝫ:⁊ in motu eoꝝ qn̄qꝫ:⁊ ipse sicut dixit.perscrutatur hic de duobus.s.qs motus est iste motus:⁊ qs motus est primus motus motuū sensibiliū. Manifestū est sicut diximus ꝙ si fuerit hic motus primus cōtinuus:ꝙ primus motor dꝫ mouere hoc motu:cuꝫ primus motus necesse est vt sit a primo motore:⁊ ꝑscrutatus est in sexto qs motus est qui pōt esse infinitus: sed hic cōplebit perscrutationē bene de hoc. ℂ D.d. manifestū est enim ꝙ si fuerit nec̄e ⁊c.i.⁊ nec̄e est ꝑscrutari de p̄mo motu qs motus sit:qm̄ manifestum est ꝙ si fuerit necesse vt sit hic motus eternus ꝯtinuus opꝫ cōsiderare qs motus sit ille q pōt esse ꝯtinu⁹: qm̄ nec̄e est vt iste motus sit p̄mi motoris.i.qm̄ cuꝫ declaratū sit ꝙ est hic motus primus ꝯtinu⁹ demr̄atus:nec̄e ē vt ille mot⁹ sit ille q̊ mouet p̄m⁹ motor.

6.phy.t.c.91. ⁊ inde.

ℂ Tribus aūt existētib⁹ motib⁹. Alio qdeꝫ ƀm magnitudinem. Et alio ƀm passionem. Et quodā alio ƀm locū:quē vocam⁹ loci mutationē:hūc nec̄ium est eē primū. ℂ Jmpossibile eni est augmētū esse alteratiōe nō preexistēte. Qđ ergo augmētat̃ est qdē tāqꝫ simili augmētet̃. est aūt tanqꝫ dissimili. Cōtrariū.n.alimētū

dicit̄ ɔtrario ab hoc. Fit oē qd̄ fit sil'e simi li. Necessariū igit̄ est alterationē eē in cōtraria mutatiōe. At v̄o si alterat̄ indigebit esse alterās: τ agens: τ ex potentia calido actu calidū. Manifestū igit̄ ꝙ mouens nō sil'r se habet: sed aliquādo quidē ꝓpius est: aliqñ aūt longius ei qd̄ alterat̄. Hoc aūt sine loci mutatiōe nō ɔtingit esse. Si igit̄ necesse est semp̄ motū eē: necesse est τ loci mutationē semp̄ eē primū motuū. Et in loci mutatiōe: si est alia quidez prima: alia vero posterior: prima nimirū omnes antecedat necesse est. ¶ Amplius aūt oiuz passionū pricipiū est raritas τ densitas. Et graue nanqz: τ leue: τ molle: τ durū: τ calidū: τ frigidū: densitates vident̄ τ raritates esse q̄dā. Densitas aūt τ raritas cōgregationes τ disgregationes sunt: s̄m quas generatio τ corruptio dicitur substātiaꝝ. Que autē cōgregant̄ τ disgregant̄: necesse est s̄m locū mutari. At vero sed eius qd̄ augmentat̄: τ decremētum patientis mutat̄ s̄m locum magnitudo.

Mot⁹ local' est p̄mus motuum.

¶ Dicamus igit̄ ꝙ cuz motus sunt tres. s. in magnitudine: τ in passione: τ in loco: τ necesse est vt iste sit primus motuū. Impossibile est enim augeri: siue alterari.

Augmētatio fit p sil'e τ cōtrarium.

Augmentabile eniz potes dicere ipsuz augeri p simile: potes dicere ipsum augeri per dissimile. Nutrimentū eni d' ɔtrarium ad ɔtrarium.

Nutrimētuz nō ɔtinuatur nisi cū sil'i.

¶ Et nō ɔtinuant̄ in omni gn̄ante nisi simile cū simili. Necesse est igit̄ vt transmutatio ad ɔtrariū sit alteratio. Sed cuz fuerit alteratio: necesse est vt aliqd̄ alterans sit: qd̄ extrahit illud qd̄ est in potentia calidu ƺ in calidum in actu. Et manifestū est ꝙ dispositio motoris tunc nō currit eodē modo: sed forte quādoqz erit ꝓpinquior alterato: τ quādoqz remotior. ¶ Et hoc non potest esse sine translatione. ¶ Si igit̄ sit necessariū vt motus eternus sit: sequit̄ necessario vt translatio eterna sit primus motuū. Et si aliq̄ translatio est prior: τ alia posterior: necesse est vt prior sit eterna. ¶ Et etiā principiū oiuz passionum est densitudo τ raritas. Grauitas eni τ leuitas τ mollities: τ durities: τ caliditas: τ frigiditas existimantur esse modi densitudinis τ raritatis. ¶ Et densitudo τ raritas sunt: congregatio τ segregatio per quas dicitur substantia generari τ corrumpi. Et qd̄ ɔgregatū est: aut segregatū: nec̄e est vt mutet locū. ¶ Et ēt augmētū τ diminutū mutāt locū s̄m magnitudinem.

quamor q̄lita tes prime

¶ Cū p̄misit ꝑscrutari quis motus sit iste motus cōtinuus: τ quis motus sit p̄mus: qm̄ motus necesse est vt sit vnus: incepit ꝑscrutari de hoc. s. quis motus sit p̄mus motus. ¶ Et. d. dicamus igit̄ τc. τ intēdit per motū in magnitudine motū augmenti τ diminutionis: iste. n. motus declaratus est esse in q̄titate. ¶ Et intēdit p motū in passionē motū alteratiuū. ¶ D. d. necesse est vt iste sit p̄mus motuū. i. motus in loco: τ posuit motus tres s̄m ꝙ declaratū est in 5°. ¶ D. incepit demonstrare ꝙ motus localis p̄cedit alios: qm̄ necesse est vt oē qd̄ alterat̄: aut augmētat̄: aut diminuitur vt p̄us transferat̄: τ nō apparet de nā trāslati ꝙ necesse est vt alteret̄: aut augmētet̄ nisi p accn̄s: τ incepit in hoc demr̄are hoc in motu augmēti. ¶ Et dixit: ipossibile est eniz aliqd̄ augeri sine alteratione. ¶ Et cum dixit: ꝙ augmētabile τ diminuibile nec̄e est vt alteratio p̄cedat illa. d̄clarauit hoc τ. d. augmētum. n. potes dicere τc. i. τ necesse est vt augmētabile alteret̄: τ tūc augebit̄ quodāmodo a simili τ quodāmodo a cōtrario. i. qm̄ nutrimētū p qd̄ fit augmētū quodāmō est sil'e: τ quodāmō ɔtrariū. ¶ Et cū dixit hoc de nutrimento dedit cāz in hoc: τ dixit: nutrimētum. n. dicit̄ esse cōtrariū ad cōtrariū τc. i. est. n. concessum ꝙ nihil agit in aliqd̄ nisi cōtrariū: τ q2 nutribile agit in nutrimētū necesse est vt ī nutrimēto sit aliq̄ ps ɔtraria. Et q2 nutrimentū copulat̄ in postremo cū nutribili: necesse est vt in eo sit aliq̄ ps sil'is: τ hoc īnuebat cū dixit: τ nō copulat̄ ī omni gn̄ato τc. ¶ Et cū declarauit ꝙ nutrimētū est ɔ̄riū: τ ꝙ trāsfert̄ de ɔ̄rietate in sil'itudinē. s. de ɔ̄rio in ɔ̄riū: τ transmutatio que est in ɔ̄rys est alteratio: conclusit ex h̄ ꝙ nutrimentū alteratur: τ tūc auget: τ dixit: necesse est vt trāsmutatio de ɔ̄rio in ɔ̄riū sit alteratio. ¶ D. d. sed cum fuerit alteratio necesse est vt sit aliqd̄ alterans: τ hoc manifestū est p se. ¶ D. manifestauit h̄: τ. d. ꝙ extrahit illud qd̄ est in potentia τc. i. τ nec̄e est vt alterās sit extra alteratū τ aliud ab eo: qm̄ alterās est illud qd̄ extrahit rem de potentia in actū in qualitate s̄m ꝙ alterat. V. g. qm̄ facit illud qd̄ est in potentia calidū τ frigidū: calidū in actu τ frigiduz. Et impossibile est vt illud qd̄ est in potētia caliduz: aut frigidū: fiat calidū in actu: τ frigidū in actu: nisi transmutās sit calidū in actu: τ frigidū in actu. ¶ D. d. τ manifestū est ꝙ dispositio motoris τc. i. τ q2 p̄ᵐ alterans qd̄ nō alterat̄ non alterat semp̄: sed qñqz: necesse est vt nō habeat se cū alterato in eadē dispōne: s3 qñqz appropinquet̄ ei τ alteret: τ qñqz remoueat̄ τ nō alteret: τ ꝓpinq̄tas τ distātia non est nisi p trāslationem: ergo trāslatio p̄cedit nāliter alterationem. s. ꝙ cū vtraqz fuerit in actu: deinde alterans alterauit postq̄ nō alterabat: necesse est vt alteruz moueatur in loco: aut alterās: aut alteratum: aut vtrūqz. ¶ Si aūt alterū fuerit gn̄ātū: aut vtrūqz: τ posuerimus h̄ esse cām eius qd̄ qñqz alterat: τ qñqz non: manifestabitur ꝙ trāslatio d3 precedere eodē modo: cū alteratio ēt p̄cedat gn̄ōnē. Gn̄ātio. n. aut est alteratio: aut sequitur alterationē. ¶ Et cū declarauit ꝙ translatio p̄cedit istos duos motus: dixit: si igit̄ fuerit necīū vt motus ɔtinuus sit τc. i. τ hoc qd̄ dixit bn̄ seq̄tur: qm̄ cuz fuerit nec̄e est vt sit hic motus eternus: τ motus eternus est p̄mus: τ motus p̄mus est trāslatio: nec̄e ē si fuerit hic mot⁹ eternus vt sit hec trāslatio eterna. ¶ Et q2 trāslatio q̄dā est p̄or circularis: τ q̄dā posterior. s. recta. d. τ si q̄ trāslatio est p̄or τc. i. τ apparet ēt ex hoc s̄mōe ī hoc loco si trāslatio fuerit duob⁹ modis. s. 55

Or motum augmēti alteratio p̄cedat τ motuz alterationis mot⁹ localis τc.

Nutrimētū p qd̄ fit augmētū q̄dāmō est sil'e τ q̄dāmō ē ɔtrariū: vide p̄ ī 2. d aia. τ. c. 45. τ p̄ d gn̄ōne. 39.

Gn̄ō: aut est alteratio: aut seq̄tur alterationem.

dis.s.ꝑoꝛ ⁊ posterioꝛ: ꝙ ꝑoꝛ est eterna: ⁊ ista ꝑoꝛitas sicut diximus declarabit̃ hic eo mõ ꝑm quē sequit̃ vt trãslatio sit eterna. ¶ Et qꝛ aliqs põt dicere ꝙ foꝛte trãsmutatio q̃ est in suba est ꝑoꝛ alijs motib⁹: qꝛ ꝑdicamẽtũ sube est ꝑus alijs ꝑdicamẽtis: icepit declarare ẽt ꝙ mot⁹ localis ꝑcedit transmutationẽ in substantia q̃ dr̃ gnõ ⁊ coꝛruptio. ¶ Et.d. ⁊ ẽt ꝑn^{m} oium passionũ ⁊c̃.i. ⁊ ẽt ꝑn^{m} oiuz q̃litatũ apud ãtiquos est densitas ⁊ raritas. Existimãt.n. ꝙ oẽs p^{e} q̃litates sic̃ grauitas ⁊ leuitas: mollities ⁊ durities reducunt̃ ad istas duas q̃litates. Existimat̃.n. ꝙ graue est densuz quodãmõ: ⁊ leue raruz quodãmõ. Et sil'r existimat̃ ꝙ durum est densuz: ⁊ molle rarũ. Et sil'r calidũ existimat̃ eẽ rarũ: ⁊ frigidũ dẽsuz. ¶ Et hec nõ est opinio Arist. sꝫ intẽdebat declarare ꝙ h̃ cõe est duab⁹ opionib⁹.s. opioni Aris. q̃ dicit ꝙ ꝑn^{a} trãsmutatiõis sunt q̃litates q̃tuoꝛ.s. caliditas: ⁊ frigiditas: ⁊ humiditas: ⁊ siccitas: ⁊ opioni eoꝛũ q̃ dicũt ꝙ ꝑn^{m} oiuz q̃litatũ est densitas ⁊ raritas: ⁊ sunt illi q̃ dicũt ꝑtes eẽ athomos. ¶ Et cũ ponit ꝙ fundamẽta q̃litatũ apõ istos sunt dẽsitas ⁊ raritas.d. ⁊ dẽsitas ⁊ raritas sũt ꝯgregatio ⁊c̃.i. ⁊ densitas ⁊ raritas ꝑꝫ opinionẽ istoꝝ est ꝯgregatio ⁊ segregatio partiũ: ⁊ sunt modi ꝑm q̃s dicũt subas gnãri ⁊ coꝛrũpi illi q̃ ꝯcedũt subas gnãri ⁊ coꝛrũpi. Dicebãt.n. ꝙ gnõ indiuidui est ꝯgregatio partiũ: ⁊ coꝛruptio est segregatio illarũ. Et qꝛ oia ista reducunt̃ ad segregationẽ: ⁊ ꝯgregationẽ: ⁊ ꝯgregatio ⁊ segregatio vident̃ eẽ in loco.d. ⁊ qd̃ ꝯgregat̃ aut segregat̃ necesse est ⁊c̃.i. ⁊ cũ ita sit necesse est vt motus localis ꝑcedat oẽs transmutatiões ꝑm hanc opinionẽ. ¶ Et ꝑm opinionẽ verã dedit aliã rõnez in augmẽtabili a ꝑdicta.⁊.d. ⁊ etiã augmẽtabile ⁊ diminuibile mutãt locũ ꝑꝫ magnitudinẽ.i. vt mihi videtur ꝙ augmẽtabile necesse est ꝙ nutrimẽtũ trãsferat̃ ad ipsuz: ⁊ tũc augebit̃: ⁊ sil'r diminuibile nec̃e est vt trãsferat̃ ab eo aliq̃ ꝑs ei⁹: ⁊ tunc diminuat̃: ⁊ ꝑꝫ h̃ mot⁹ idẽ ꝑcedit motũ augmẽti ⁊ diminutiõis.

¶ Amplius ⁊ hic considerantib⁹ erit manifestum ꝙ loci mutatio prima est. Primuz enim sicut in alijs sic ⁊ in motu dicet̃ vtiqꝫ primũ multipharie. Dicit̃ aũt primuz quo nõ existente nõ erunt alia: illud aũt sine reliquis ⁊ tempoꝛe: ⁊ ꝑm substantiaz. Quare qm̃ motũ quidẽ necessariũ est esse cõtinue: erit vtiqꝫ cõtinue: aut qui cõtinuus: aut qui consequẽter. Magis aũt qui cõtinuus ⁊ dignius est motũ ꝯtinuũ q̃ꝫ consequẽter esse. Dignius aũt accipimus semꝑ in natura esse si sit poſ'e. Poſ'e aũt est esse ꝯtinuũ: mõstrabitur aũt posterius. Nũc aũt hoc supponatur ⁊ hunc nec vnũ aliud poſ'e esse: sꝫ aut loci mutationẽ. Necesse est ꝗ loci mutationẽ esse primũ. Nec vlla necessitas est nec augmẽtari nec alterari qd̃ fert̃: nec iam fieri nec coꝛrũpi. hoꝝ aũt nec vnũ ꝯtingit nisi ꝯtinu⁹ sit ꝑm quem mouet primum mouens.

¶ Et apꝑet ẽt ꝙ trãslatio est prim⁹ motuuz ꝯsiderãdo h̃ mõ. Primũ.n. quẽadmoduz dr̃ multiplex in alijs reb⁹: ita ẽt dr̃ in motu.

¶ Primũ.n. dr̃ illud qd̃ cuz non fuerit non erũt alia: ⁊ põt esse extra alia. Et dr̃ illud qd̃ est pri⁹ in tꝑe aut in eẽntia. Qꝛ igit̃ est necessariũ vt mot⁹ sit etern⁹ ⁊ nõ eternus nisi aut qꝛ est cõtinu⁹: aut qꝛ est successiuus. Et ẽ dignius vt sit ꝯtinuus q̃ꝫ vt sit successiu⁹ ⁊ melius. ¶ Et opinamur ꝙ illud qd̃ est ꝑm naturaz est melius si est possibile. Et poſ'e ẽ vt sit cõtinuus ⁊ hoc declarabit̃ post. Sꝫ nũc ponat̃ ꝙ ipoſ'e est vt alius motus sit continuus nisi localis. Seqtur igitur nec̃ario vt trãslatio sit primus motuũ. Trãslatũ.n. nõ est nec̃e vt moueat̃ alio motu oio: neqꝫ ꝑm augmẽtũ: neqꝫ ꝑꝫ alterationẽ: neqꝫ vt generetur: neqꝫ vt coꝛrũpat̃. Sꝫ impossibile est vt aliquis istoꝛum sit nisi sit motus localis ꝑm quem mouet primus motoꝛ.

¶ Cum declarauit ꝙ motus trãslationis ꝑcedit nãl'r 56
alios motus: ⁊ non solũ precedit nãliter: sed tꝑe ẽt ⁊ substãtia: incepit declarare q̃uo sequit̃ vt ꝑcedat ꝑꝫ tẽpus: ⁊ incepit notificare primo ꝑm quot modos dr̃ prius. ¶ Et.d. ⁊ apparet ẽt ⁊c̃.i. ꝙ trãslatio ẽ primus motuũ inducẽdo rõnes ꝑm quas dr̃ primũ in motibus: ⁊ demõstrãdo ꝙ motus trãslationis dr̃ ꝑoꝛ ꝑm vnũ qdqꝫ eoꝝ. ¶ D. incepit inducere modos ꝑm q̊s dr̃ ꝙ motus ꝑcedit motũ: ⁊.d. ꝑmũ.n. quẽadmodum dicit̃ ⁊c̃.i. ꝑmus.n. sicut dr̃ in alijs rebus de pluribus vno: ita ẽt in motu dr̃ de plurib⁹ vno mõ: ⁊ intẽdit ꝙ ꝑm oẽs modos ꝑm quos dr̃ prius ⁊ posteri⁹ in oibus rebus: aut ꝑm plures dr̃ prius ⁊ posterius in motu. ¶ D.d. dicit̃.n. ꝑus ⁊c̃.i. ⁊ prius dicit̃ in alijs rebus ⁊ in motibus multis modis: dicit̃.n. ꝑus ꝑm nãm ⁊ est illud qd̃ cũ nõ fuerit nõ erit z^{m}: ⁊ cum fuerit non de necessitate erit z^{m}. V.g. vnũ ⁊ duo: qꝛ q̃n vnũ nõ fuerit duo nõ erũt: ⁊ si vnũ fuerit nõ tamẽ seq̃t vt duo sint. ¶ Et intẽdit qd̃ iaꝫ declaratũ est ꝙ talis est dispositio motus localis ad ceteros motus. Et post declarabit̃.s. ꝙ cuz alij motus fuerint erit mot⁹ localis: ⁊ cum motus localis fuerit nõ seqtur vt alij motus sint. ¶ D. icepit dicere z^{m} modũ prioꝛis: ⁊ dixit: ⁊ dicitur prius tẽpoꝛe ⁊ essentia.i. ꝑm cãm. ¶ D.d. qꝛ igitur est necessariũ vt motus sit eternus.i. ⁊ motus est etiã eternus: aut qꝛ est vnus cõtinu⁹ vt declaratũ est de motu ꝯtinuo: aut qꝛ cõponit̃ ex motibus successiuis.s. quoꝛũ vn⁹ est añ aliũ ⁊ vn⁹ post aliũ: ita ꝙ finis precedẽtis sit cũ ꝑncipio cõsequẽtis. ¶ D.d. ⁊ est dignius vt sit ꝯtinuus ⁊c̃.i. ⁊ est manifestũ ꝙ dignius est: ⁊ melius ꝙ motus eternus sit vnus ⁊ ꝯtinuus q̃ꝫ vt sit successiuus. Eternitas.n. est in cõtinuo essentialiter: ⁊ in successiuo accidentaliter. ¶ D.d. ⁊ nos opinamur ⁊c̃.i. ⁊ cũ melius est vt motus eternus sit continuus: ⁊ nos opinamur ꝙ oẽ qd̃ ꝓuenit a nã semper est melius īter possibilia. ¶ D.d. ⁊ possibile est vt sit cõtinuus.i. ⁊ cũ posuerimus ꝙ illud qd̃ ꝓuenit a nã est melius īter possibilia: ⁊ motus eternus est meli⁹ vt sit cõtinuus: ⁊ possibile est vt mot⁹ localis sit continuus. sequit̃ ꝙ mot⁹ localis in quo inuenit̃ eternitas sit cõtinuus. ¶ Et cũ nõ fuit manifestũ hic ꝙ sola trãslatio est cõtinua: dixit: ⁊ hoc declarabit̃ post.i. sed accipim⁹ hoc ꝑ vero in hoc loco.s. ꝙ nullus mo-

Prī⁹ ꝑꝫ nãm qd ? vide idẽ .8.c.35. ⁊ ibi.

Eternitas ẽ in ꝯtinuo ẽentialr ⁊ in successiuo accidentaliter.

vt 6° metaphy c. 2. q eter... vnũ est magis q aliud

tus est ꝯtinuꝰ in rei veritate nisi motus localis:⁊ cū ita sit necesse est vt motus localis sit ēt p̄mus in tp̄e

Sūma rōis. Meliꝰ in oī pol'i ē illđ qđ ē nālr. Jđ p̄ celi.t.c.34.

Et abbreuiatio istiꝰ ꝯmōis est talis. Si est meliꝰ vt motus eternus sit ꝯtinuꝰ. Et meliꝰ in oī possibili est illud qđ est nālr. Necesse ē vt motus eternus sit ꝯtinuꝰ. Si igit̄ motus eternus ꝯtinuus sit trāslatio tm̄:necesse est vt motus eternus sit trāslatio:⁊ si motus eternꝰ est p̄or ꝯm tp̄s:nec̄e est vt trāslatio sit p̄or ꝯm tp̄s. Et silr dꝫ eē p̄or ꝯm nāz ⁊ ꝯm cām. Et cū descripsit p̄ p̄us ꝯm nāz:incepit declarare ex p̄dictis:⁊ ex hac descriptiōe ꝙ iste motus.s. localis est p̄or ꝯm nāz:⁊.d.nec̄e est igit̄ vt trāslatio sit pᵃ ⁊c̄.i. necesse est igit̄ vt motus localis sit p̄or nālr ceteris motibus. Non.n.est nec̄e vt translatū moueat̄ alioꝰ motuū:sꝫ alij motus nō p̄nt eē sine motu locali. Motꝰ igit̄ localis cū nō fuerit:nō erūt alij motus:⁊ cū alij motus fuerint erit motus localis:⁊ nō sequit̄ ꝙ cuꝫ motꝰ localis ꝯtinuꝰ fuerit vt alij motꝰ sint:⁊ hoc intē debat cū.d.⁊ ipol'e est vt aliqs istoꝝ motuū ⁊c̄.

Adhuc tempore prior est:perpertuū eniꝫ cōtingit solū mouere ꝯm hunc. Sed in vno quidē aliquo habētiū generationē loci mutationeꝫ necesse est posteriorē eē motibus. Post ipsuꝫ eniꝫ fieri primū est alteratio ⁊ augmētū. Sed loci mutatio iam perfectorum motus est. Sed alteratū necesse est ꝙ mouet̄ ꝯm loci mutationeꝫ esse prius:qđ ⁊ gn̄atiōis cā erit his q̄ fiūt qđ nō fit:vt generās eius qđ generat̄. Qm̄ videbit̄ vtiqꝫ generatio eē prima motuuꝫ:ꝓpter id qđ fieri oꝫ rem prius. Hoc aūt in vno quolibet eoꝝ q̄ fiunt sic se hꝫ. Sed alteꝝ necesse est prius aliqđ moueri his q̄ fiunt ens:⁊ qđ ipsuꝫ nō fit:⁊ hoc alteꝝ prius. Qm̄ aūt generationē ipossibile est eē primū:oīa.n.eēnt q̄ mouentur corruptibilia. Manifestū est ꝙ nec consequētiū motuū nec vnus prius est. dico āt consequēter augmentū:postea alterationē decremētū ⁊ corruptionē:oēs.n.posteriores gn̄ātiōe sunt. Quare si nō est gnō prior loci mutatione:nec aliarū vna eadē p̄cedit.

Motꝰ local' ē motuū ꝑfectissimus.

Et etiā est primus in tempore:ꝯm.n.eternitatē tm̄ pōt moueri hoc motu. Sꝫ indiuiduū qđcūqꝫ qđ hꝫ gn̄ationē hꝫ motuꝫ localē post oēs motꝰ necessario. Non enim generat̄ nisi postq̄ꝫ est alteratio ⁊ augmentum. Motus aūt localis est motus perfectionis. Sed necesse est vt aliud ab eo moueatur ante motū translationis:qđ est cā in generatione generabiliū absqꝫ eo ꝙ ipsum generet̄. V.g.ꝙ generans est cā geniti. Et si nō esset ita existimaret̄ ꝙ generatio eēt primus motuū. Qm̄ necesse est vt primo generet̄:sed lꝫ dispositio sit talis in indiuiduo vnoquoqꝫ generabiliū:tm̄ necesse est vt sit hic aliquid prius generabilibꝰ qđ moueat̄:⁊ i se semp̄ existat:⁊ sit nō generatū:⁊ hoc etiā hꝫ aliqđ aliud prius ipso. Quia igit̄ est ipossibile vt generatū sit primū:qm̄ tūc oīa mota eēnt generabilia ⁊ corruptibilia:manifestū est ꝙ nullus motuū cōsequētiuꝫ est prior.s.augmētū:⁊ alteratio:⁊ diminutio:⁊ corruptio. Oia.n.ista sunt post gnōnē:⁊ si gnō nō ē prior trāslatiōe:ḡ nullus modoꝝ trāsmutationis est prior translatione.

57 Cū declarauit ꝙ motꝰ ꝑp quē inuenit̄ eternitas in motibꝰ est motus localis:⁊ motus eternꝰ est p̄or tp̄e ceteris motibꝰ gn̄ābilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ:nec̄e est vt motus localis sit p̄or tp̄e ceteris motibꝰ. Et qꝛ accidit in hoc qđ ex aīalibꝰ ambulātibus:in qbꝰ motus localis est posterior ꝯm tp̄s alijs motibꝰ:incepit dicere hic ⁊ dissoluere qōnē. Et dixit:⁊ ēt est p̄mus in tp̄e.i.⁊ ēt motus localis eternꝰ est p̄or in tp̄e alijs motibus. D.d.p eternitatē.n.⁊c̄.i.qm̄ per eternitateꝫ existentē in hoc motu pōt moueri hoc motu.s.motu p̄ori tp̄e ceteris motibꝰ. Et cū.d.ꝙ motus trāslationis est p̄or oībus motibus in mūdo ꝯm tp̄s:⁊ ꝯm nām.s.in mūdo maiori:dixit:ꝙ est ecōuerso ī mūdo minori.s.in hoīe ⁊ in aīalibꝰ. Et.d.sꝫ vnū īdiuiduum ⁊c̄.i.sꝫ hoc īdiuiduo demr̄ato moto ex se gn̄ābili ⁊ corruptibili est ecōtrario ei qđ est in mūdo. Motꝰ .n.localis in īdiuiduis motis ex se gn̄ābilibus est postremꝰ motuū:in hoīe.n.⁊ aīalibꝰ motus localis ē postremus:cū nō ambulet nisi postq̄ꝫ ꝑficitur ꝑ motuꝫ augmēti ⁊ alteratiōis:⁊ an̄ ista ē motꝰ gnōnis. D.d.motꝰ.n.localis est motꝰ ꝑfectiōis.i.nō īuenit̄ ī aīali nisi postq̄ꝫ ꝑficit̄ in creatura. Et cū dixit hoc p̄t ⁊ aliqs dicere ꝙ forte ita est de mundo magno sic̄ de paruo.s.ꝙ motꝰ gnōnis in eo est prior:⁊ localis posterior in tp̄e ⁊ in nā:dixit:⁊ nec̄e est vt aliqđ aliud moueat̄ ⁊c̄.i.sꝫ ipol'e est hoc eē in moto ex se gn̄ābili:ita ꝙ nō sit hic motū ex se motu locali p̄cedēti hūc motū in gnōne qđ est cā in isto eē semp̄ gn̄ābilia ꝯtinue ꝯm ꝙ declaratū fuit p̄us:⁊ ꝯm ꝙ apparet etiā hic.s. ꝙ motus localis p̄cedit eēntialr gnōneꝫ. D.d.V.g.ꝙ gn̄āns ⁊c̄.i.sic̄ īuenit̄ in aīalibꝰ.s.ꝙ gignēs est cā geniti ꝓpter trāslationē:⁊ dixit hoc:qꝛ manifestū est ꝙ trāslatio gignētis precedit generationem suā:trāslatio aūt q̄ p̄cedit gnōnem non gignentiū est translatio mūdi magni gn̄āntis totū ⁊ cōseruās ipsum:⁊ cū ita sit:manifestū est ꝙ trāslatio est posterior in aīali generato motu gnōnis ꝑ accn̄s:⁊ iō dixit post:⁊ si nō esset ita ⁊c̄.i.⁊ si trāslatio p̄cederet de nec̄itate generationē gignētis:tūc existimaret̄ ꝙ generatio eēt p̄mus motuū:qm̄ apparet in istis ꝙ generatio est primus motuū in eis. D.iterauit hoc ꝯfirmādo:⁊ dixit:sꝫ lꝫ hoc sit in indiuiduo ⁊c̄.i.sꝫ lꝫ hoc accidat in indiuiduo istoꝝ gn̄ābiliū:tm̄ nō accidit hoc in oībus gn̄ābilibꝰ.i.qꝛ declaratū est ꝙ motus localis p̄cedit nālr motū gnōnis:⁊ ꝙ nec̄e est vt an̄ gnōnē sit aliqđ trāslatū ex se. Et si nō:nō eēt gn̄ātio oīno. Si igitur oē trāslatū ex se esset generatū:tūc generatū haberet causas infinitas:ꝯtingeret.n.vt an̄ trāslatuꝫ ꝑ se esset aliqđ translatū ꝑ se. ⁊ sic in infinitū. D.d.⁊ istud hꝫ aliud p̄us ipso.i.⁊ necesse est vt istud motū .s.trāslatū ex se nō gn̄ābile neqꝫ corruptibile habeat aliqđ p̄us ipso:⁊ est illud qđ mouet ipsuꝫ:⁊ nō mouetur. D.d.⁊ qꝛ impossibile est ⁊c̄.i.⁊ qꝛ impossibile est vt motus gn̄ātionis sit p̄or nā ⁊ tp̄e alijs motibꝰ:

Nō ē p̄ꝰ mūdus. Jdē.8. cōmē.17.

Motꝰ local' in idiuiduis gn̄ābilibꝰ motis ex se ē postremus motuum.

Sup̄.t.c.53.

Translatio ꝑ accn̄s ē posterior gnōne.

q̄m si ita esset:tūc mota ex se.s.in loco oīa essent gnā
bilia ⁊ corruptibilia:⁊ si ita eēt nō iueniret gnābile
⁊ corruptibile:vt declaratū est. ❡ D.d.manifestum
est igr̄ ⁊c.i.⁊ cū gnātio nō sit p̄or manīm est q̄ nullus
aliorū motuū qui sequunt̄ gnōnē:pōt eē p̄or nā ⁊ tpe
.s.mot⁹ alteratiōis:⁊ diminutiōis:⁊ corruptiōis:q̄m
gnātio p̄cedit istos. ❡ Et ꝯsiderādū est q̄uo gnātio (Q̄uo gnō p̄cedit alteratiōes ⁊ augmētum.)
p̄cedit istos motus.Oē.n.qd̄ generat̄ s̄m opinionez
Ari.necesse est vt alteret̄. ❡ Et ex hoc existimat̄ q̄
alteratio p̄cedit gnātionē. ❡ Sed q̄ nos videmus
q̄ oē qd̄ alterat̄ anteq̄ȝ fuit generatū:⁊ ex hoc existi-
matur q̄ dispositio in istis est circularis:⁊ q̄ neuter
istorū motuū p̄cedit alterū. ❡ Q̄uo igit̄ dixit Aris.
q̄ gnātio p̄cedit alios motus p̄ter localē:q̄m in aug-
mento:⁊ diminutiōe:⁊ corruptiōe manifestū est eos
eē posteriores gnōne. ❡ Et si ēt nō iuenit̄ in istis p
priū prioris s̄m nām:oē.n.gnābile est augmētabile:
⁊ diminuibile:⁊ corruptibile:⁊ oē augmentabile:aut
corruptibile:aut diminuibile est gnābile. ❡ Dica- (Solutio.)
mus igit̄ q̄ ꝯsideratio p̄oris ⁊ posterioris in hoc lo
co est sicut ꝯsideratio p̄oritatis ⁊ posterioritatis in
p̄dicamētis in quib⁹ est motus.Suba.n.q̄ est prior
nāliter ceteris p̄dicamētis ipm cū aufert̄:auferunt̄
alia p̄dicamēta:⁊ cū fuerit nō sequit̄ vt sint alia p̄di
camēta s̄m q̄ suba est prior eis:⁊ si sequit̄ vt sint in
suba ex nā māe:⁊ p̄cipue nā q̄ntitatis:manifestuȝ est
q̄ via ad esse sube est prior via ad esse aliorū p̄dica-
mentorū.Et intelligo per viā motū gnōnis vniuscu
iuslibet p̄dicamētorū:s̄m igit̄ hūc modū dixit Ari.
q̄ motus gnōnis p̄cedit alios motus:⁊ q̄ motus al-
terationis p̄cedit gnātionē per accidens.s.s̄m q̄ for
me elemētorū sunt qualitates:aut qualitates sequū
tur eas. ❡ Et cuȝ posuit q̄ motus generationis p̄ce-
dit alia p̄dicamenta dixit:⁊ si generatio nō est prior
translatione ⁊c.i.⁊ cū generatio est prior ceteris mo
tibus:⁊ trāslatio est p̄or gnōne:manifestū est q̄ nul-
lus modorū motus est prior translatione.

❡ Omnino aūt videt̄ q̄ fit imperfectū ⁊ in
principiū iens. Quare generatiōe posteri⁹: (Posteri⁹ generatiōe ē p̄us s̄m nām.)
natura prius est. Ultimū eniȝ loci mutatio
omnibus inest que sunt in generatiōe. Unī
alia quidē omnino imobilia sunt viuētium
propter indigentiā organi:vt plante ⁊ mul
ta genera animalium:perfectis auteȝ inest.
Quare si magis inest loci mutatio magis
comprehēdentibus naturam ⁊ motus hic
primus aliorum erit s̄m substantiam.

❡ Et vl̄r manifestū est q̄ generatum est di-
minutū:⁊ semper currit ad p̄icipiū.Et sic
posteri⁹ in generato est prius in natura. Et
trāslatio est postremū eius qd̄ inuenit̄ in ge
nerato.Et ideo quedā viua non mouentur
oino p̄pter priuationeȝ instrumēti. Uer.g.
plante ⁊ plura genera aialiū. In perfectis
aūt est. Cū igit̄ trāslatio nō inuenitur nisi in
eis que habent maiorem partem in natura:
necesse est vt iste motus etiam essentialiter
sit primus ceteris motibus.

58 ❡ Ista est alia d̄claratio q̄ trāslatio est p̄or alijs mo-
tibus. ❡ Et dixit.⁊ vl̄r ⁊c.i.⁊ vl̄r manifestū est q̄ oē
gnātū est diminutū:⁊ oē diminutū mouet̄ ad p̄nm̄ s̄p
qd̄ est cōplementū ⁊ finis.s.q̄ est p̄us alijs p̄ncipijs.
Et manifestū est per se q̄ gnātū est diminutū:q̄m si
nō eēt diminutū nō moueret̄ ad cōplemētū. ❡ De-
inde dixit:⁊ sic posterius ⁊c.i.⁊ nec̄e est igit̄ vt oē po (Oē posteri⁹ in gnōne: s̄m tp̄s ē p̄us s̄ȝ nām. Jdē.9. meta.t.c.15.⁊ 2. d̄ partibus aialiū. ca. p̄.)
sterius s̄ȝ tp̄s in gnātiōe sit p̄us s̄m nām. ❡ Et cum
verificauit hāc propōnē dixit:⁊ trāslatio est postre-
mū ⁊c.i.seqtur igit̄ ex his duab⁹ p̄pōnibus vt trāsla
tio in gnāto sit posterior s̄m tp̄s alijs trāsmutationi-
bus:⁊ p̄or in nā.Oē.n.posterius s̄m tp̄s in gnābili ex
rebus q̄bus p̄ficit̄ est p̄us in nā:⁊ translatio est talis.
ḡ seq̄t̄ in p̄ma figura vt trāslatio sit p̄or nā alijs mo
tibus. ❡ D.d.⁊ iō q̄dā viua nō mouent̄.i.⁊ q̄ trāsla
tio est p̄or s̄m p̄fectionē alijs motib⁹:iō aialia q̄ non
sunt p̄fecta nō transferunt̄.i.q̄m cū fuerit diminuta
⁊ careāt instr̄o quo fit trāslatio:iō carēt trāslatiōe:⁊
sil̄r in plantis.aialia vero perfecta hn̄t instr̄a ⁊ trans-
lationē. ❡ D.d.cū igr̄ trāslatio ⁊c.i.⁊ cū trāslatio nō
inuenit̄ nisi in eis q̄ sunt p̄fectiora rerū nāliū: nec̄e ē
vt iste sit motus p̄fectior alijs motib⁹: ⁊ p̄fectius est
p̄us in nā.ergo iste mot⁹ est p̄mus motuū. ❡ Et h̄ cō
ponit̄ sic.Trāslatio ē rei p̄fectioris.Et qd̄ est rei p̄fe
ctioris est p̄fectius.Ergo translatio est p̄fectior alijs
motib⁹. ❡ D.declarauit ex hac ꝯclusione cām ei⁹ q̄
trāslatio existit in aialib⁹ p̄fectis.⁊ hec est demōstra
tio cause tm̄. ❡ D.accepit posterius ⁊ decl̄auit p̄ ip̄ȝ
p̄us:⁊ fuit demōstratio p̄ signuȝ.⁊ est q̄ trāslatio est
p̄or:q̄ est in priori. In hoc igit̄ sermōe sūt tres d̄mō
stratiōes.s.cause ⁊ eē cāe tm̄:⁊ dem̄ratio signi.

❡ Propter hoc ⁊ ob hoc nequaq̄ȝ substan-
tiā mutat qd̄ mouet̄ motuū in eo qd̄ fertur.
Scd̄m.n.hūc solū nō mutat̄ esse sicut eius
qd̄ alteratur quale:eius auteȝ qd̄ augetur ⁊
decrementū patientis quantum.

❡ Et nō p̄p ista tm̄ est prior:sed p̄p hoc etiaȝ
q̄ est inter alios motus talis: q̄ non remo-
uetur illud qd̄ mouetur s̄m illud a substan-
tia sua. Iste.n.solus nō trāsmutat ipm oino (Solus mot⁹ locat̄ nō abijcit a suba.)
in sua essentia:sicut trāsmutat̄ apud altera-
tionē s̄m qualitatem:⁊ apud augmentuȝ ⁊
diminutionem s̄m quātitatem.

❡ Ista est tertia declaratio q̄ trāslatio est p̄mus mo- 59
tuū. ❡ Et fūdat̄ sup̄ duas p̄pōnes. ❡ Quarū vna ē.
q̄ illud qd̄ mouet̄ s̄m trāslationem non distat a sua
substātia apud suā trāsmutationē.s.q̄ nō accidit ei:
tūc in sua substātia trāsmutatio q̄ cogat ipm exire a
sua substātia:cū illud qd̄ mouet̄ non trāsmutat̄ nisi (Ex mutatiōe vbi nō seqtur mutatio sube moti. Jd̄.4. ph.t.c.128.)
tm̄ in vbi.Et nō seq̄t̄ ex mutatiōe vbi:mutatio sube
moti q̄ nō cōtingit in alijs motib⁹.s.q̄ in alijs moti
bus accidit moto trāsmutatio in sua suba:sic̄ in mo-
tu alteratiōis ⁊ augmēti.s.q̄ alteratū mutat̄ in sua
suba:aut appropinquat̄ mutationi:cum alteratio sit
via ad corruptionē:⁊ sil̄r in augmēto cū cōtingit ab
eo vt res diuerset̄ in q̄ntitate:⁊ cū hoc intēditur erit
via ad corruptionē. ❡ Et cū declaratū sit q̄ illō qd̄
mouet̄ hoc motu nō trāsmutat̄ in sua substantia:qd̄
nō accidit in alijs motib⁹. ❡ Et cōiunxerimus huic
scd̄am p̄positionē:⁊ est q̄ motus in quo motum non
trāsmutat̄ in sua substātia oino:aut si transmutatur
nihilominus transmutat̄ minus est melior: quia est
p̄pingor nature:cū nō faciat rē trāsmutari a sua nā:

Qd ē pfectiᵘ est pus in nã. Idem.j.t.c. 75.

sequit̃ ex duabᵘ ꝙ trãslatio est pfectioꝛ motuũ:ꝛ qd̾ est pfectiᵘ est pus in nã:ĝ trãslatio est poꝛ in nã.

¶ Maxime aũt mãifestũ est ꝙ mouēs ipm seipsuz maxime hũc mouet ꝑprie ꝭm locũ. Et etiã dicimus hoc esse eoꝛũ que mouent̃ ꝛ mouentiũ principiũ. Et primũ est in his que mouentur ipsum seipsum mouens.

¶ Et manifestũ est si se ꝑprie hoc motu mouet prima intentione. Et dicimus ꝙ primũ principiũ in motis: ꝛ motoribus est illud.s. illud qd̾ mouet se.

60

Nō iuenitur motũ ex se nisi in motu locali. Idē.š.c.20.t.2.ph.cō.p.t.2.de aia.com.50.t.4.celi.cō.24.tc.

¶ Ista est 4ª declaratio ꝙ trãslatio est pmus motuũ nãlr. ¶ Et fundat̃ sup tres ꝑpōnes. ¶ Quarũ vna est ꝙ motũ ex se nō iuenit̃ nisi in hoc motu:nihil.n. ē alteratũ ex se:nec alterat ex se nisi p accñs. ¶ Secunda aũt est ꝙ motũ ex se est pncipiũ reꝝ motarũ. ¶ Tertia vō est ꝙ motus q iuenit̃ in pᵒ motu ē primus motuũ. ¶ Et.d.in pª intētione:qm̃ accidit ei p accñs qñqꝫ:vt moueat illud qd̾ mouet̃ ab ipso alioᵒ motuũ sic accidit aĩalibᵘ q̃ mouent̃ in loco.s.ꝙ corpus calefit. Anĩal.n.in tali motu.s.alteratiōe mouet̃ ex se:sꝫ nō pmitus:sꝫ mediãte motu locali:ꝛ augmētatũ ēt nō existimat̃ augeri ex se:sꝫ p accñs.

Motᵘ locał p accidēs ꝑt aliũ motũ inducē i re mota.vide.2.cc.cō.42.

¶ Capitulum in quo ostendit quis motus localis sit primus: ꝛ ꝙ nullus motus localis potest esse cōtinuus perpetuo preter circularem ꝛc. Caplm. II.

Qod qdē igit̃ motuũ loci mutatio prima sit manifestum ex his est. ¶ Que aũt loci mutatio prima ē:nũc demōstrãduz est. Simul aũt ꝛ ꝙ nũc ꝛ prius suppositũ est:ꝙ contingit quendã motũ esse continuuz: ꝛ perpetuuz manifestum erit eodē modo.

¶ Apparet igit̃ ex hoc ꝙ trãslatio est primᵘ motuũ. Que aũt translatio sit prima declaratum erit nunc. Et manifestabit̃ cũ hoc p hãc eandē viam illud qd̾ posuimus positione in hoc loco ꝛ prius.s.qm̃ possibile est vt aliquis motus sit cōtinuus ꝛ eternus.

61 ¶ Dixit.declaratũ est igit̃ ex oibus istis demr̃atōibᵘ ꝙ trãslatio est pmus motuũ nã ꝛ tpe:ꝛ ista ꝑpositio erat pus accepta ꝑ vã:ꝛ d̾clarauit ipsaz hic. ¶ Et qꝛ trãslatio est duobᵘ modis:recta ꝛ circularis:ꝛ fuit d̾claratũ ꝙ motus eternᵘ est ꝯtinuᵘ:ꝛ accepit ꝑ vō ꝙ motus ꝯtinuᵘ est motus localis:ex quo d̾clarauit ꝙ motᵘ localis est poꝛ motuuz ꝭm tps. ¶ Incepit hoc declarare ꝛ q̃rere in quo motu iuenit̃ ꝯtinuatio:per qd̾ declarabit̃ ꝙ trãslatio sit ꝯtinua:ꝛ q̃ trãslatio in veritate est pª. ¶ Et iō dixit:q̃ ãt trãslatio ꝛc. ꝛ dixit hoc:qꝛ nōdũ est d̾claratũ nisi hoc.s.ꝙ trãslatio simpliciter est poꝛ. ¶ D.d.ꝛ manifestabit̃ cũ hoc p hãc eãdē viã.i.p hũc modũ ꝯsiderãdi:ꝛ intēdit p pus illud qd̾ dixit in 6º.s.ꝙ motus circularis solus pōt eē eternᵘ:sꝫ illic nō ꝯpleuit pscrutationē de hoc. In initio vō tractatᵘ istiᵘ:ꝛ añ hũc ꝭmonē nō solũ mō d̾clarauit poſ̄e eē vt sit hic motus ꝯtinuᵘ:sꝫ declarauit ꝙ necē est vt sit hic motus ꝯtinuᵘ. ¶ Ex hoc ĝ ꝭmone quē nitit̃ declarare:apparēt duo. Quoꝝ vnũ est illd̾ qd̾ pus posuit.s.ꝙ poſ̄e est vt sit hic motus cōtinuus eternᵘ. ¶ Scdm aũt est:qs motus sit motus ꝯtinuᵘ quē declaratũ est esse eternũ necio:ꝛ hoc declarabit̃ qñ declarabit ꝙ motũ poſ̄e est esse ꝯtinuũ.

Documēta

¶ Qd quidē igit̃ alioꝛũ motuũ nō vnũ ꝯtingit cōtinuũ eē ex his manifestũ est. Oēs.n. ex oppositis in cōtraria sunt motus ꝛ mutationes: vt generationis quidē ꝛ corruptionis:esse ꝛ nō esse termini sunt. Alterationis aũt ꝯtrarie passiones:augmēto ꝛ decremēto:aut magnitudo:aut paruitas:aut perfectio magnitudinis:aut imperfectio. Cōtrarij aũt sunt qui sunt in contraria. Qd aũt nō semp mouet̃ ꝭm hũc motuz quo mouebat̃ prius:necesse est primũ quiescere. Manifestum autē est ꝙ quiescit medio in contrario mutãs. Silr aũt ꝛ in mutationibᵘ. Opponunt̃.n.gnãtio ꝛ corruptio simplr: ꝛ singularis singulari. Quare si ipoſ̄e est simł mutari oppositas nō erit cōtinua mutatio: sed mediũ erit ipsarũ tps. Nihil.n. differt ꝯtrarias:aut nō cōtrarias eē ꝭm ꝯdictionē mutationes:si solũ ipoſ̄e est simul idē inesse:hoc.n.ad rōnē vtile nō est. Nec si nō necesse est quiescere in ꝯdictionē:nec est mutatio qeti cōtrariũ. Nō.n.quiescit fortassis qd̾ nō est. Corruptio aũt in nō eē est. Sꝫ si mediũ est tps nō erit mutatio cōtinua. Nec.n.in prioribus ꝯrietas vtile fuit:sꝫ nō cōtingere simł eē. Nō oꝫ aũt turbari ꝙ idē pluribᵘ erit contrariũ vt motus ꝛ statui ꝛ motui:qui est in cōtrariũ. Sꝫ hoc solũ est accipe ꝙ opponit̃ quodãmō ꝛ motui ꝛ quieti motus contrarius. Sicut equale ꝛ mensurabile excellenti: ꝛ ei qd̾ excellit̃. Et ꝙ qdeꝫ nō cōtingit simul oppositos nec motᵘ nec mutatiōes eē.

Nullᵘ motᵘ ꝑter localē ē cōtinuus.

¶ Dicamus igit̃ ꝙ apparet ipoſ̄e eē aliqueꝫ motũ alioꝝ eē ꝯtinuũ ex hoc ꝭmōe. ¶ Motus.n. ꝛ oēs modi trãsmutatiōis sunt d̾ opposito in oppositũ. ¶ V.g.qm̃ duo termini gnãtionis ꝛ corruptionis sunt eē ꝛ nō esse. ¶ Et duo termini alterationis sunt duo cōtraria. ¶ Et duo termini augmēti sunt magnitudo ꝛ paruitas: aut pfectio ꝛ diminutio magnitudinis. ¶ Et q̃ sunt ad ptes ꝯtrarias sunt cōtraria. Et qd̾ nũqꝫ mouet̃ motu demōstrato: ꝛ fuit añ necio qescēs. Manifestũ est igit̃ ꝙ trãsmutatũ qescit qñ puenerit in ꝯtrariũ: ꝛ ꝭm hũc modũ est de modis trãsmutationũ. Corruptio.n. ꝛ gnãtio sunt opposita simplr: ꝛ q̃ sunt in vnoquoqꝫ in-

Qⁱ inter duos motᵘ ꝯrios cadit qes.

duiduo

diuiduo sunt opposita eis q̃ sunt in alio. Et ideo si nõ fuerit possibile vt aliqd trãsmutetur insimul duobꝰ modis trãsmutatiõis oppositis: ĩpossibile est vt trãsmutatio sit cõtinua. Sed necesse est vt inter ea sit tp̃s. Nõ .n. est differẽtia iter hoc ꝙ modi transmutationis ꝯtradictorij sint ꝯtrarij: aut non contrarij. Dum hoc soluz sit ĩpossibile in eis. s. vt insimul existãt in eodẽ. Hoc .n. nõ indigetur in hoc sermõe. Nec etiaʒ indiget̃ hoc. s. ꝙ nõ est necessariũ vt generatio sit in ꝯtradictorijs. Nec hoc ẽt ꝙ transmutatio est ꝯ̃ria quieti. ❡ Qđ .n. nõ est: dignuz est: vt nõ sit possibile vt quiescat. Corruptio aũt inducit ad nõ eẽ. Sed illud qđ indiget̃ in hoc s̃mone est hoc soluz. s. vtrũ inter ea sit tp̃s: qm̃ si hoc fuerit ĩpossibile erit vt transmutatio sit cõtinua. Indigẽtia .n. nostra in primis duabus rebꝰ nõ fuit ad ꝯ̃rietatẽ: ſ3 ad hoc ꝙ impossibile est vt existãt insimul. ❡ Et nõ debemus peccare ꝓpter hoc ꝙ ideʒ erit ꝯ̃riuʒ pluribꝰ. V. g. ꝙ motꝰ est ꝯtrariꝰ qeti: ⁊ cõtrariꝰ motui q est ad ꝯtrariũ. S3 o3 nos cõsiderare in hoc solo. s. quodãmodo vno: ⁊ nõ quodãmõ alio. Motus igit̃ ⁊ quies opponunt̃ motui ꝯtrario. V. g. ꝙ eq̃litas ⁊ tẽperamẽtũ sup̲abũdãtie ⁊ diminutioni. Et ꝙ ĩpoſſ̃e est vt sit ĩsil̃: neq3 duo motꝰ oppositi: neq3 duo modi trãsmutatiõis oppositi.

Q̃d nõ ẽ: dignũ ẽ vt nõ sit possẽ vt gescat.

62 ❡ Intẽdit in h̃ s̃mõe ďclarare ꝙ motꝰ successiui qui ĩueniunt̃ ĩ eodẽ moto q sunt idẽ genere ⁊ diuersi spẽ nõ sunt ꝯtinui ⁊ h̃ ĩ q̃tuor trãsmutatiõibꝰ. ❡ Et ipse ĩcepit declarare h̃ in tribꝰ illoꝝ cũ sit mãifestiꝰ in eis .s. in alteratiõe: ⁊ ĩ q̃ʒtitate: ⁊ in suba q̃ dr̃ gnõ ⁊ corruptio. ❡ Et fundat suũ s̃monez sup̲ quatuor ꝓpõnes. ❡ Quaꝝ p̃a est ꝙ oĩs motꝰ istoꝝ ẽ de opposito in oppositũ. ❡ 2a aũt est ꝙ illa q̃ sunt de oppositis ĩ opposita sũt opposita. ❡ 3a est ꝙ idẽ motũ qñ mouet̃ motibꝰ oppositis nec̃e est vt iter eos sit tp̃s. ❡ 4a v̾o est ꝙ motꝰ iter quos ẽ tp̃s nõ sũt ꝯtinui. ❡ Ex quo seq̃t̃ nec̃io ꝙ oẽ motũ aliq̊ istoꝝ motuũ triũ s̃3 successionẽ ĩpoſſ̃e est vt motꝰ eiꝰ sit ꝯtinuꝰ. ❡ Et ꝓpõ dicẽs: ꝙ ĩter oẽs duos motꝰ oppositos eiusdẽ moti ẽ tp̃s: est talis: ꝙ poſſ̃e est qñq3 vt illo tp̲e sit illud motũ gescẽs: ⁊ qñq3 ĩpoſſ̃e. s. in motu gnõnis ⁊ corruptõis vt post declarabit̃. ❡ Et quõcũq3 sit ꝯsecutio ẽ eadẽ: h̃ est igit̃ sũma hꝰ capl̃i expõ. ❡ Dixit: ⁊ ap̲p̲et ꝙ ĩpoſſ̃e est ⁊c. i. qñ fuerit positꝰ motꝰ eẽ vniꝰ moti. dicẽs .n. hũc s̃monẽ: aut ponet ꝙ istud motũ qđ ẽ ꝯtinuũ motꝰ mouet̃ altero duoꝝ motuũ oppositoꝝ. V. g. augmẽtatõe tm̃ aut diminutiõe tm̃. Aut ponet ꝙ ẽ ꝯtinui motꝰ p̲p̲ h̃ ꝙ mouet̃ duobꝰ motibꝰ oppositis s̃m ꝯtinuationez. ❡ Et ĩcepit p̊ destruere p̲mã intẽtionẽ dicẽdo. isti .n. motꝰ ⁊c. i. ⁊ itẽdit p̲ h̃ tres trãsmutatiões tm̃. In motu .n. locali nõ ap̲p̲et ꝯ̃rietas sicut app̲3 in istis: ⁊ post declarabit h̃. ❡ Et cũ narrauit ꝙ trãsmutatio ĩ istis tribꝰ ẽ de opposito in oppositũ: ĩcepit dicere opposita in vnoq̊q3 eoꝝ. ❡ Et dixit. V. g. qm̃ duo termini ⁊c. idest. V. g. qm̃ opposita in gnãtiõe ⁊ corruptiõe que terminãt istos duos motꝰ sũt esse ⁊ nõ eẽ. Gnãtio .n. est de nõ eẽ in eẽ. Corruptio vero de eẽ in nõ eẽ: ⁊ intelligo hic p̲ nõ eẽ nõ eẽ simpl̃r: s3 nõ esse alicuiꝰ. s. nõ esse huiꝰ generati: vel huiꝰ corrupti. ❡ D. d. ⁊ duo termini alteratiõis sũt duo ꝯ̃ria. i. ⁊ duo termini motus alteratiõis sunt duo ꝯ̃ria inter que fit iste motꝰ: vt albũ ⁊ nigrũ in coloribꝰ: ⁊ calidũ ⁊ frigidũ in tãgibilibꝰ: ⁊ alia ꝯ̃ria exñtia in modis istoꝝ motuuʒ que declarata sunt in 7o istius libri: illic .n. declarauit in q̊ genere qualitatũ inuenit̃ iste motus. ❡ Et cũ induxit opposita que sunt in gnãtione ⁊ corruptiõe ⁊ alteratiõe: induxit ẽt ea que sunt in motu q̃ʒtitatis: ⁊ dixit: ⁊ duo termini augmẽto ⁊ diminutiõis ⁊c. i. ⁊ duo termini oppositi augmẽto ⁊ diminutiõi sunt magnũ ⁊ paruũ. ❡ Et est ita sicut dixit: qm̃ res nãles habẽt magnitudines terminatas. Minimꝰ igit̃ hõ est terminatus nãliter ⁊ sil̃r maximus: si .n. magnitudines rerũ nõ eẽnt terminate: tũc magnitudines nõ h̃rent p̲fectionẽ quesitã in nã per motũ augmẽti. ❡ Manifestuʒ ẽ .n. per se: qm̃ queadmodũ non q̃libet actio fit per quãlibet qualitatẽ. s. per quãlibet formã: ita ẽ manifestũ per se esse ĩpossibile vt quelʒ actio entiuʒ sit per quãlibet magnitudinem: sed vnaqueq3 actio actionũ ꝓpriarũ cuilʒ enti h3 q̃litatẽ ꝓpriã ⁊ q̃ʒtitatez ꝓpriã. Sicut igit̃ actio hoĩs nõ põt prouenire nisi a forma hoĩs: ita ĩpoſſ̃e est vt actio eiꝰ ꝓueniat nisi a sua magnitudine. Magnitudo igit̃ hoĩs ẽ terminata nãliter: ⁊ sil̃r sua forma: ⁊ sil̃r in vnaquaq3 reꝝ naturaliũ. ❡ D. d. aut p̲fectio aut diminutio magnitudinis. i. in motu augmẽti ⁊ diminutiõis. ❡ Et cũ declarauit ꝙ ĩpoſſ̃e est ꝙ isti motus sint cõtinui eterni s̃3 ꝙ sunt idẽ motꝰ: cũ sint de ꝯ̃rio in ꝯ̃riũ: ⁊ de opposito in oppm̃: ⁊ qđ est tale ẽ finitũ. ❡ Et põt aliqs dicere forte ꝙ ꝯtinuatio in eis est p̲p̲ trãslationeʒ ipsiꝰ moti de alio motu in motũ oppositũ ei in illo gñe: ita ꝙ interim nõ sit qes. V. g. vt alteratũ moueat̃ de albedine in nigredinẽ: deide de nigredine ĩ albedinẽ: ita ꝙ nõ in medio sit qes ⁊ sit in ĩfinitũ. ❡ Dixit rñdẽdo: ⁊ illa q̃ sũt in p̲tes ꝯ̃rias sunt ꝯ̃ria. i. ⁊ nõ ẽ dicẽdũ ꝙ motꝰ oppositi istaꝝ reꝝ sint ꝯtinui. Motus .n. q sunt ad p̲tes oppositas sunt oppositi: ⁊ intendit per p̲tes oppositas ꝯ̃ria in alteratione. ❡ D. d. ⁊ qđ non mouet̃ semp̲ fuit ⁊c. i. ⁊ oẽ qđ mouet̃ motu q h3 p̊nm̃ ⁊ finẽ: ⁊ añq3 mouebat̃ erat ens: necesse ẽ vt moueat̃ post q̊etẽ nõ post motuʒ si p̊us mouebat̃ motu ꝯ̃rio posteriori: ⁊ dixit hic ꝙ oĩs motꝰ desinẽs non desinit nisi qñ aufert̃ potẽtia ab eo in quo fuit trãsmutatio: ⁊ hoc erit qñ illud ẽ in actu: ⁊ oẽ qđ ẽ in actu ẽ q̊escẽs nec̃io: qm̃ si moueret̃ eẽt in potẽtia: ⁊ si eẽt in potentia: tũc motꝰ nõ finit̃: qđ ẽ ꝯ̃ positũ: ⁊ h̃ decl̃atio cõis est duobꝰ motibꝰ. s. alteratiõis ⁊ augmẽti. ❡ In trãsmutatiõe aũt gnõnis ⁊ corruptõis nõ ap̲p̲et alietas duoꝝ motuũ ex q̊ete moti inter eos: cũ illud qđ trãsmutat̃ h̃ motu trãsmutatiõis nõ ẽ aliqđ demõstratũ in duobꝰ extremis motuuʒ. Et iõ ꝓcessit in h̃ per aliã viã cõem alijs trãsmutatiõibꝰ: ⁊ est qm̃ iter oẽs duos motꝰ oppositos est tp̃s nec̃io: ⁊ cũ ita sit dixit: ⁊ s̃3 hũc modũ ⁊c. ❡ Et itẽdit p̲ modos trãsmutationis trãsmutationes residuas: ⁊ dixit ꝙ gnõ ⁊ corruo sunt opposita simpl̃r: q2 opponunt̃ sibi s̃3 eẽ ⁊ nõ eẽ. ❡ D. d. ⁊ qđ ẽ in vnoq̊q3 ĩdiuiduo ⁊c. i. ⁊ gnõ existẽs in aliq̊ ĩdiuiduo ẽ opposita corruptioni exñti in illo eodẽ indiuiduo. i. qm̃ ĩpoſſ̃e ẽ vt gnõ ⁊ corruptio insil̃

Abbreuiatio

Textꝰ expõ.

In motu locali nõ ap̲p̲et ꝯ̃rietas sic̃ in alijs motibꝰ. Idẽ 5. c. 16. ⁊ 5. ph. co. 9. Idẽ. 6. phy. co. 92. Idem tẽc. 86.

Esse et nõ eẽ

7. ph. t. c. 14. vsq3 ad. t. cõ. 20.

Vnaq̃q3 res nãlis ẽ determĩata p̲ maximũ ⁊ minimuʒ. Idẽ. 5. c. 44. ⁊ q̃ ibi.

actio hoĩs [illegible]

Sub3 gnõis ⁊ corruptõis nõ ẽ aliqd demõstratũ. Ide3 5. ph. t. c. 8. ⁊ p̊ ď gnõne. t. cõ. 23. ⁊. 24. Idẽ. 2. ď aĩa c. 4. ⁊ p̊ phy. 63. ⁊ p̊ ca. de suba orbis.

ſint in eodẽ idiuiduo in eodẽ tp̃e. Ergo iter illos eſt
tp̃s ne͂cio. ¶ Et cũ poſuit ꝙ iſte due trãſmutatiões
ſũt oppoſite: dixit: ⁊ iõ ſi nõ fuerit poſſe ⁊c̃. i. ⁊ cũ fue
rit poſitũ: ꝙ due trãſmutatões oppoſite ſint ꝯtinue
ſine aliq̊ tp̃e iterpoſito ꝯtinget ne͂cio vt idẽ trãſmu/
tetur duabꝰ trãſmutatiõibꝰ oppoſitis inſimꝉ. Q̃m ſi
motꝰ de albedĩne in nigredinẽ ſit ꝯtinuꝰ cũ motu ꝺ
nigredine in albedinẽ: tũc illud qꝺ mouet̃ ꝺ albedi/
ne mouet̃ ad albedinẽ. Scdm igit̃ ꝙ mouet̃ ꝺ albe
dine dimittit eã ⁊ acqrit nigredinẽ. Et ꝯ ꝙ mouet̃
ad albedinẽ dimittit nigredinẽ ⁊ acqrit albedinez.
Ergo in eadẽ diſpõne acqrit eãdẽ partẽ albedinis ⁊
dimittit illã: ⁊ mouet̃ ẽt duobꝰ motibꝰ ꝯ̃rijs inſiꝉ: qꝺ
eſt ĩpoſſe. ¶ Et ſiꝉr accidit in gñõne ⁊ corruptõe: ⁊ in
alijs trãſmutatiõibꝰ ab eis: ⁊ in motu locali. Demr̃a
tio. n. cõis eſt oĩbꝰ trãſmutatiõibꝰ: ⁊ cũ duo motꝰ nõ
Documentũ fuerint iſiꝉ ſequit̃ ꝙ iter eos ſit tp̃s ne͂cio. ¶ Et iſta
demr̃atio nõ dꝫ ĩtelligi niſi in eodẽ moto qꝺ mouet̃
Intellectꝰ p põnis dicentꝭ ꝙ inter motꝰ ꝯtrarios cadit quies. duobꝰ motibꝰ ꝯ̃rijs hñtibꝰ p̃nᵐ ⁊ finẽ. Nõ in motibꝰ
ſucceſſiuis q ſunt in pluribꝰ motibꝰ: ſic̃ motꝰ chorda/
rũ apud ꝑcuſſionẽ earũ oĩuz. Neqꝫ in duobꝰ motibꝰ
quoꝝ alter eſt ꝑfectio alteriꝰ in eodẽ moto. Q̃m iter
oẽs iſtos nõ eſt tp̃s: neqꝫ aliqs eoꝝ eſt motꝰ ꝑfectꝰ. ſ.
hꝫ p̃nᵐ ⁊ finẽ. Finis. n. motꝰ nãꝉr nõ eſt motꝰ: ſꝫ qes: ⁊
ſiꝉr p̃nᵐ motꝰ eſt ex nõ motu niſi ſit ꝑ accñs: ꝭm hoc
igit̃ eſt ĩtelligẽda iſta demr̃atio. ¶ Et qꝛ iſta decla/
tio eſt cõis oĩbꝰ trãſmutatiõibꝰ: p̃ᵃ ãt ꝓpa trãſmuta/
bilibꝰ q̃ recipiũt q̃tẽ: dixit: nõ. n. eſt dr̃ia ⁊c̃. i. ⁊ in iſta
demr̃atiõe nõ idiget̃ ponere duas trãſmutatiões ꝯ̃/
rias eẽ ſic̃ fuit factũ in p̃ᵃ: ſꝫ tm̃ idiget̃ in ea: hoc. ſ. ꝙ
ĩpoſſe eſt vt ꝯ̃dictoria oppoſita ſint inſiꝉ. ¶ D. d. neqꝫ
idiget̃ in eo ẽt. i. ⁊ iſta demr̃atio nõ indiget illud qꝺ
acceptũ fuit in p̃ᵃ. ſ. ꝙ in eodẽ nõ exiſtũt duo ꝯ̃ria in
ſiꝉ: neqꝫ ẽt indiget̃ in hac demr̃atiõe illo 3ᵒ poſito in
Non ens nõ dr̃ gẽſcẽ: nec tranſmutari. Idẽ. 5. phy. 7. ⁊. 8. ꝯ. Iõ ꝑ ph. 51. Idẽ hic cõ. 4. p̃ᵃ. ſ. ꝙ qes ꝯ̃ria motui. ¶ D. dedit cãz in hoc: ⁊ dixit:
qꝺ. n. nõ eſt ⁊c̃. i. ⁊ cã in hoc ꝙ iſta trãſmutatio nõ ꝑ/
uenit ad q̃etẽ eſt: q̃m trãſmutatio q̃ eſt corruptio: ꝑ/
uenit ad ñ ens: ⁊ nõ ens nõ dr̃ qeſcere: nec trãſmuta
ri: nec eẽ ꝯ̃riũ: ⁊ oĩa iſta erãt accepta in p̃ᵃ demr̃atõe.
¶ D. d. ſꝫ illud qꝺ idiget̃ in hoc ꝭmone ⁊c̃. i. illud. n.
qꝺ idiget declãtiõe in hac demr̃atõe vl̃i eſt hoc vnũ
ſolũ. ſ. ꝙ iter oẽs duas trãſmutatiões oppoſitas: q̊cũ
qꝫ mõ ſit modoꝝ trãſmutatiõis eſt tp̃s: hoc. n. verifi
cato verificabit̃ ĩpoſſe eẽ duas trãſmutatões oppoſi
tas eẽ ꝯtinuas. ¶ D. d. nr̃a. n. indigẽtia in hoc ⁊c̃. i. ⁊
iſte due demr̃atiões differũt: qꝛ demr̃atio q̃ vtit̃ hic
in hoc ꝙ due trãſmutatões oppoſite nõ ſunt ꝯtinue
nõ iducit ad hoc ꝙ duo ꝯ̃ria exiſtãt in eodẽ iſiꝉ: ſed
ad hoc ꝙ ĩpoſſe eſt vt duo oppoſita ſint inſiꝉ. ſ. ens ⁊
nõ ens. Q̃m duo p̃ᵃ. ſ. duo oppoſita: de qbꝰ dictũ fuit
in hac demr̃atiõe ꝙ ea eẽ iſiꝉ eſt ĩpoſſe. ſ. ĩpoſſe ad qꝺ
iduxit iſta demr̃atio nõ fuit hoc. ſ. duo ꝯ̃ria exiſtere
in eodẽ inſiꝉ: ſꝫ duo ꝯ̃dictoria exiſtere inſimꝉ. ſ. ens ⁊
nõ ens. ¶ Et qꝛ in p̃ᵃ demr̃atiõe fuit acceptũ ꝙ trãſ
mutationes oppoſite ſunt ꝯ̃rie adinuicẽ: ⁊ ꝙ qetes q̃
ſunt iter eas ſunt ẽt. ¶ Et ꝯtingit in h̃ qꝺ: vtrũ vnũ
ꝯ̃riũ habeat plus vno ꝯ̃rio: cũ ſit famoſuz ꝙ vnũ ꝯ̃/
riũ nõ hꝫ niſi vnũ ꝯ̃riũ: incepit diſſoluere hãc q̃õnẽ.
¶ Et dixit: ⁊ nõ debemꝰ peccare. i. ⁊ nõ debemꝰ deci
pi in hoc qꝺ poſuimꝰ ꝭmonẽ dicẽtis ꝙ ꝯtingit nobis
vt idez habeat duo ꝯ̃ria: q̃m iam poſuiſtis ꝙ vterqꝫ
duoꝝ motuũ oppoſitoꝝ eſt ꝯ̃rius reliq̊: ⁊ ꝙ qes ex q̃
ĩcepit vterqꝫ motuũ eſt ꝯ̃ria ipſi motui: ⁊ ſic motꝰ ha
bebit duo ꝯ̃ria. ſ. motũ ⁊ q̃etẽ. ¶ D. dedit r̃ñſionẽ in
hoc ⁊ dixit: ſꝫ nõ debemꝰ ꝯſiderare in hoc ſolo: ⁊ nõ
in alio. ⁊ iſta qꝺ accidit in pluribus: ⁊ iõ nõ eſt ꝯſide/
rãda in hoc loco ſolo. ¶ D. d. motꝰ igit̃ ⁊ qes opponũ
tur ⁊c̃. i. nõ. n. eſt ĩpoſſe dicere ꝙ motꝰ eſt ꝯ̃rius qeti ⁊
motui: ſic̃ dr̃ ꝙ equale eſt ꝯ̃riũ magno ⁊ paruo: ⁊ me/
diocre eſt ꝯ̃riũ intẽſo ⁊ diminuto. ¶ Et intẽdebat ꝑ
hoc notificare ꝙ poſſe eſt idẽ hr̃e plura vno ꝯtrario. Q̃uo vni pñt plã ꝯ̃riari: ⁊ q̃uo nõ.
Aut q̃ñ ꝯ̃rietas q̃ ẽ iter ea nõ ẽ maxia: ſic̃ media que
ſunt inter ꝯ̃ria. Aut q̃ñ idẽ habebit plura ꝯ̃ria diuer/
ſis modis: ⁊ iſta eſt diſpoſitio motus. Modus. n. ꝭm
quẽ motus eſt ꝯ̃rius motu eſt alius a mõ ꝭm quem
motus eſt ꝯ̃rius qeti: ⁊ eq̃le eſt ꝯ̃riũ magno ⁊ paruo:
ꝭm hoc ꝙ ꝯ̃rietas q̃ eſt inter eq̃le ⁊ nõ eq̃le eſt vna: ⁊
ſiꝉr videt̃ eẽ in oĩbus medijs cuz extremis. ¶ D. d.
⁊ ꝙ ĩpoſſe eſt vt ſint inſimul ⁊c̃. i. nõ. n. indiget̃ in hac
declaratione ponere cõtrariũ habere vnũ cõtrariuz:
ſed hoc tm̃ indigetur. ſ. impoſſibile eſſe duos motus
oppoſitos exiſtere inſimul.

¶ Amplius in generatione et corruptione
penitus inconueniens eſſe videbitur. Si fa
ctum mox neceſſe eſt corrumpi ⁊ nullo tem
pore permanere. Quare ex his vtiqꝫ fides
ſit alijs. Phyſicum enim eſt ſimiliter ſe ha
bere in omnibus.

¶ Et etiam maluz eſt omni modo exiſtima/ Impoſſe eſt aliqd ꝑmanere ꝑ iſtãs tm̃.
re de generatione ⁊ corruptiõe: ꝙ res quã/
do generatur neceſſe eſt vt corrũpatur ſta/
tim: ⁊ non remaneat tempore omnino. Ex
hoc erit certitudo de hac intentione in alijs
partibus: curſus enim nature eſt in illis om
nibus eodem modo.

¶ Ideſt ⁊ inopinabile eſt exiſtimare ꝙ motus gene/ 63
ratiõis eſt ꝯtinuus cũ motu corruptiõis: ita ꝙ gene/
ratũ nõ habeat eẽ oĩno niſi in potẽtia: q̃m ſi iſti duo
motus eſſent ꝯtinui: tũc nõ haberet gñãtum eſſe in Omne ens i actu ẽ in tp̃e demr̃ato.
actu. ¶ Oẽ. n. exiſtens in actu eſt in tp̃e. ſ. demõſtra/
to: ⁊ tunc nã ageret ocioſe. ¶ Et qꝛ q̃ñ hõ intelliget
hoc eẽ ĩpoſſibile in gñõne ſtatim intelligit ipſuz eſſe
ĩpoſſibile in alijs tranſmutationibꝰ. ¶ Dixit: ⁊ ꝑ hoc
erit certitudo ⁊c̃. i. ⁊ ꝑ cognitionẽ iſtius intẽtionis in
gñõne erit certitudo cognitiõis eius in alijs trãſmu/
tatiõibus. Q̃m nã currit in entibꝰ eodẽ mõ. ſ. ꝙ finis
eẽ nõ eſt corruptio: q̃m oĩs motꝰ eſt via ad gñõnẽ: aut Si motꝰ ꝯ̃riꝰ ꝯtinuaret̃ generatio deſtrueretur.
in ſubã: aut in q̃litate: aut in q̃ꝫtitate: ⁊ ſi motus ꝯtra
rius cõtinuaret̃ deſtrueret̃ generatio.

¶ Quoniam autem contingit quedam mo
tum infinitum vnum eſſe continuum: ⁊ hic
eſt circularis: dicemus nunc. Omne autez
mouetur qꝺ fertur: aut circulariter: aut ꝭm
rectitudinem: aut mixtim. Quare ſi nec ho/
rum alter continuus eſt nec ex vtriſqꝫ poſſi/
bile eſſe continuum. Quod autẽ fertur ꝭm
rectum: ⁊ finitum non feratur cõtinue ma/
nifeſtum eſt: reflectitur autẽ. Et reflectibile
autem ꝭm rectum: ꝭm contrarios mouetur
motus. Contrarius enim ꝭm locum eſt qui
eſt ſurſum ei qui eſt deorſum: ⁊ qui eſt an/
te ei q eſt retro: ⁊ q eſt ad ſiniſtrã ei q eſt ad
dextraz. Loci. n. ꝯ̃rietates he ſunt. ¶ Quis
aũt eſt

aũt est vnus ⁊ ꝯtinuus motꝰ: prius diffinitũ est: qꝛ qui est vnius ⁊ in vno tpe ⁊ i differẽti ꝫm spẽʒ. Tria.n.erant: qđ mouet̃: vt hõ aut deus: ⁊ quãdo vt tp̃s: ⁊ tertiũ i quo. Hoc autẽ est locus: aut passio: aut spẽs: aut magnitudo. Cõtraria autẽ differunt specie ⁊ nõ vnuʒ sunt: sʒ loci sunt he dicte dn̄tie.

¶ Signuʒ autẽ qm̄ ꝯriꝰ motꝰ est q ẽ ab a. ad b. ei qui est ab ipso b. ad a. est: qꝛ stant ⁊ repausant adinuicem si simul fiant. Et in circulo silr̃: vt qui est ab a. in b. ei qui est ab a. in c. sistunt enim se. Q̃uis cõtinui sint ⁊ si nõ fiat reflexio propter id quod contraria se ad inuiceʒ corrumpunt ⁊ prohibent. Sed nõ qui est in latus ei qui est sursum.

¶ Demõstratio ꝙ in linea recta motus ex oppositis locis est contrarius.

A B

Demonstratio eiusdem in circulo.

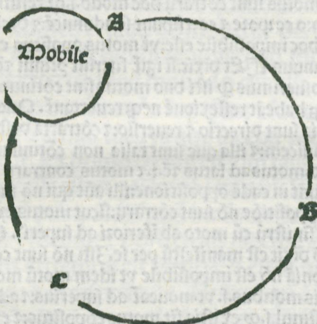

¶ Et nos declarabimus mõ ꝙ possibile est vt sit hic motus infinitus vnus ⁊ cõtinuus. est enim aut totius translati aut circulariter. ¶ Et dicamus ꝙ oẽ est trãslatuʒ: aut circulariter: aut recte: aut motuʒ mixto. Si igr̃ alter istoꝝ nõ fuerit ꝯtinuus: ĩpossibile erit vt cõpositus ex ambobus sit ꝯtinuus. Et manifestũ est ꝙ trãslatũ per lineã rectã finitam nõ mouet̃ cõtinue: reuertitur.n. recte: ⁊ qđ reuertit̃ recte mouet̃ duobus motibus cõtrarijs. Motꝰ.n. in loco ad supius est ꝯtrarius motui ad inferius. Et motus ad anterius est ꝯrius motui ad posterius. Et motus ad sinistruʒ est ꝯrius motui ad dextrũ. Isti enim sunt modi contrarietatis in loco. ¶ Et iaʒ determinauimus prius quis motus sit vnus cõtinuus: ⁊ diximus ꝙ est motus qui est eiusdeʒ rei in vno tẽpore: ⁊ in eo qđ nõ diuersat̃ ꝫm formaʒ.s. ꝫm spẽm. Illa eni per que cõplebit̃ hoc sunt tria: motuʒ.s.

V.g. homo aut deus. Et quando. Ver.g. tempus. Et tertium est illud in quo est motus.s. locꝰ: aut passio: aut forma: aut magnitudo. Contraria autẽ differunt ꝫʒ formã ⁊ nõ ꝫʒ nãʒ. Et illi modi quos diximus differunt ꝫm locũ. ¶ Et signũ ꝙ motus de a. ad b. est contrarius motui ex b. ad a. est: qꝛ contradicunt sibi ⁊ resistunt quãdo fuerint insimul. Et similiter est etiã cũ fuerit in circulo. Ver. gra. de motu ab a. versus b. ⁊ de b. versus a. qm̄ resistunt ⁊ contradicunt sibi. Si igitur fuerint continui nõ habebunt reuersionem neqʒ reflexionem. Qm̄ cõtraria sunt se corrũpẽtia ⁊ sibi resistẽtia. Et motꝰ ad latus nõ resistit motui ad superius.

¶ Demõstratio ꝙ id quod reflectitur in circulo moueatur contrarijs motibus.

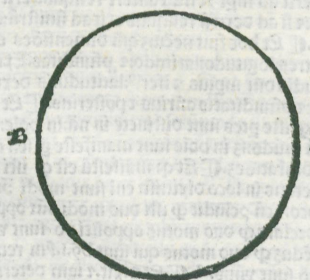

¶ Cum declarauit ꝙ impossibile est vt trãsmutatio in qualitate: aut quãtitate: aut in substãtia sit motus cõtinuus in ĩfinitũ. ¶ Vult in hoc caplo declarare ꝙ hoc etiã ĩpossibile est vt sit nisi in motu circulari tm̄ ad vnã partẽ nõ in recto: neqʒ in eo qui reuertit̃ super vnã lineã rectã aut circularẽ. ¶ Et dixit: ⁊ nos declarabimus ⁊c̃. ⁊ intendit per totũ translatuʒ motuʒ in quo illud qđ mouet̃ occupat totũ locũ. ¶ Deinde dixit: dicamus igit̃ ꝙ omne translatũ ⁊c̃. ⁊ ista propositio est manifesta per se: sʒ de motu mixto ex duobus motibus ĩtelligũtur duo: ꝙ ambo sint actu equaliter.s. aut ꝙ alter motus sit victus ⁊ alter vincens: sit medius inter duos motus: sicut motꝰ q est ꝑ lineã curuã. ¶ Et hoc videt̃ magis intẽdere in hoc loco: ⁊ primã intẽtionẽ intendebat in p̄mo de celo ⁊ mundo: ⁊ possunt ĩtelligi ambe. ¶ Deide dixit: si igitur alter ⁊c̃. ⁊ hoc est manifestũ per se in motu cõposito ex duobꝰ motibꝰ. Verbi grã. ꝙ si fuerit impossibile vt motus rectus sit ĩfinitus ĩpoſle erit vt curuus aut gyratiuꝰ sit ĩfinitꝰ. ¶ Si aũt intellexerimꝰ ꝑ cõpositũ secũdã intẽtionẽ: tũc difficile cõprehẽdet̃ in ista demõstratiõe. ¶ Qm̄ si vincẽs est ille in quo ĩpossibile est vt sit infinitus: manifestũ est vt iste modus istoꝝ impossibile est vt sit infinitus. ¶ Si autem vincens est ille in quo est possibile esse priuationem finitatis existimatur ꝙ non apparet in eo hoc quod dixit Aristote. scilʒ ꝙ si alter fuerit impossibile vt sit infinitus: impossibile erit hoc in composito. 64

...is motꝰ lo...llo aut re...us aut cir...llo aut mi...ma. Idẽ.j. ...r. cõ.75.

...õ recte re...ertit̃ mouet̃ ...uobꝰ moti...us ꝯrijs.

Simplices eniꝫ motus in qbꝰ impossibile est h̄ sunt in hac mixtiōe in potētia. In mixtiōe aūt ꝭm p̄maꝫ intētiōeꝫ sunt in actu. ¶ Et iō difficile pn̄t adaptari sua vocabula huic mō mixtiōis nisi ɔiūgat̄ ei aliud fundamētuꝫ: ⁊ est ꝙ oē qđ est in poª aliqđ necio exibit in actuꝫ: ⁊ si nō tūc nā ageret ociose. Tūc igr̄ verificabit̄ nobis ꝙ īpo͛e est vt motus mixtꝰ ex recto ⁊ circulari sit īfinitus. Et si posuerimus ꝙ circularis est vincēs: qm̄ erit finitus in poª inq̄tū h̄ꝫ in se ī poª motus recti. ¶ Et ꝑꝑ latētiā istius intentionis diximus ꝙ p̄ma expositio est manifestior. ¶ Et cuꝫ declaratū fuit in sexto: ꝙ impossibile est vt motus rectus sit infinitus. ⁊ pōt aliquis dicere: qm̄ forte īfinitas est possibilis in eo ꝭm reflexionē moti in eodem spatio finito vicibus īfinitis dixit: ⁊ manifestū est ꝙ trāslatio ꝑ lineā rectā ⁊c̄. i. ⁊ māifestū ē ꝙ trāslatuꝫ suꝑ lineā rectā finitā eūdo ⁊ reuertēdo nō mouetur vno motu sꝫ duobꝰ motibꝰ ɔ̄ryȝ. ¶ D. ðclarauit quō sunt ɔ̄ry: ⁊ dixit: motꝰ. n. ī loco ad supiꝰ ⁊c̄. i. ⁊ nec̄e est vt duo motꝰ qbꝰ mouet̄ vnū motū in eodē spatio ꝭꝫ reuersionē sint ɔ̄ry: qm̄ si alter motꝰ fuerit ad supiꝰ reliquus erit oppositꝰ ei: qm̄ ad īferiꝰ: ⁊ si ad īferius reliquus erit ad supiꝰ: ⁊ si ad anteriꝰ reliquus erit ad posterius: ⁊ si ad dextrū reliquus erit ad sinistrū: aut ecōuerso. ¶ Et hoc fuit nec̄iuꝫ qm̄ dimensiōes corpoꝝ sunt tres: lōgitudo: latitudo: ⁊ ꝓfunditas. Extrema lōgitudis dn̄r supius ⁊ īferiꝰ: latitudinis dextrū ⁊ sinistrū: ⁊ ꝓfunditatis an̄rius ⁊ posterius. ¶ Et debes scire ꝙ iste ꝑtes sunt distincte in nā: in hoīe: ⁊ similiter in mūdo: sꝫ in hoīe sunt manifeste ꝑ se: ī mūdo aūt ꝑ ɔ̄mr̄atiōeꝫ. ¶ Et q2 māifestū est ꝙ isti sūt modi ɔ̄rietatis in loco dixit: isti enī sunt modi ɔ̄rietatis in loco. ⁊ cū ɔcludit ꝙ isti duo modi sūt oppositi: īcepit declare ꝙ duo motus oppositi nō sunt vnꝰ: ad ɔcludēduꝫ ꝙ duo motus qui sunt hꝰ. s. ꝭm reuersionem nō sunt vnus. ª ¶ Et dixit. ⁊ iam determinauimus prius. i. motus qui est vnius moti: ⁊ in vno tp̄e: ⁊ in eadem sp̄ē. i. nō diuersa duabꝰ differētyȝ oppositis. ¶ Deinde declarauit hec tria: ⁊ dixit: illa. n. per que cōplentur hec sunt tria ⁊c̄. ⁊ ītēdit ꝙ locꝰ est genus in qđ est motus trāslatiōis: ⁊ passio est genus in quā est motus alteratiōis: ⁊ forma est nā in quam est motus generatiōis ⁊ corruptiōis: ⁊ magnitudo ē genus in qđ est motus augm̄ti ⁊ diminutiōis. ¶ Et ītēdit per deū aliqđ corpus celeste sicut erat tūc famosuꝫ. ¶ Et cū posuit ꝙ vnus motus est ille q non diuersat̄: neqꝫ ꝭm rē motā: neqꝫ ꝭm tp̄s: neqꝫ ꝭm formā. s. sp̄ēm dixit: ɔ̄ry vō differūt ꝭm formā ⁊c̄. i. ⁊ cū declaratuꝫ sit ꝙ motus reflexi sunt ɔ̄ry: ⁊ motus cōtrary differūt ꝭm formā ⁊ nāꝫ: ⁊ vnus motus nō dr̄t a se ꝭm formā: seqtur ex hoc in secūda figura ꝙ duo motus reflexi nō sunt vnus. ¶ Et cū posuit ꝙ motꝰ reflexi nō sunt vnus ꝑꝑ hoc: q2 sunt contrary: notificauit in quo genere differunt ꝭm formam. ¶ Et dixit: illi aūt modi quos diximus ⁊c̄. i. ⁊ illi motus reflexi quos diximus q sunt aliqui triuꝫ modoꝝ quos diximus dr̄nt ꝭm formā oppositā in loco. s. suꝑius ⁊ inferiꝰ: aut dextrū ⁊ sinistrū: aut an̄ ⁊ retro. ¶ Et q2 vna ꝓpōnum quas posuit in hoc sermōe est: ꝙ motꝰ qui sunt a pūctis oppositis sunt ɔ̄ry: ⁊ hoc est manifestum in motibus qui sunt suꝑ dimēsiōes rectas: ⁊ latet in eis qui sūt suꝑ dimēsiōes circulares. In circularibꝰ. n. existimat̄ ꝙ motꝰ in eis nō īuenit̄ in ꝑtibꝰ oppositis ex ꝑ̄dictis. s. dextrū ⁊ sinistrū ⁊c̄. īcepit declarare hāc ꝓpōnē ⁊ notificar̄ quō īuenit̄ ɔ̄rietas in eo. ¶ Et dixit: ⁊ signū eiꝰ ꝙ motus ⁊c̄. i. ⁊ signū eius ꝙ motus qui sunt ex locis oppositis sunt cōtrary siue fuerit in spatyȝ rectis aut rotūdis: est: q2 resistūt sibi. s. quoniā impossibile est vt vnū motuꝫ moueat̄ ꝭꝫ ea simul. Verbi grā. ponat̄ magnitudo recta a. b. linea: ⁊ vnū motū moueat̄ quādoqꝫ ex b. ad a. quandoqꝫ ex a. ad b. dico ꝙ isti duo motus sunt oppositi: q2 resistūt sibi: ⁊ impossibile est vt idē motū moueatur in his duobus motibꝰ īsimul: ⁊ simil͛r est si posuerimus lineā a. b. esse arcū circuli: siue semicirculū siue maiorē siue minorē. ¶ Sed querit̄ hic ⁊ dr̄: quō motus ex a. ad b. ⁊ ex b. ad a. sunt ɔtrary quando fuerint in dimēsione circulari: ⁊ ipse iaꝫ declarauit in celo ⁊ mūdo: ꝙ motus circularis nō est ɔtrariꝰ motui circulari: qm̄ si cōtrarietas eēt in circularibꝰ motibꝰ contingeret vt corpora mota circulariter motibus oppositis essent cōtraria sicut corpora simplicia siue mouentur motibus rectis contraryȝ. s. aqua ⁊ ignis. ¶ Et cū ita sit ɔtrarietas igit̄ in qua cōicat̄ hoc corpus circulare ⁊ rectū debet ītelligi sic. s. duo motꝰ quibus impossibile est aliqđ corpus moueri insimul: nō duo motus in qbus est necesse vt motū ꝭm alterum sit cōtrariū moto ꝭm reliquū: ꝭm hoc igit̄ debet intelligi cōtrarietas in hoc loco. ¶ Et cum declarauit ꝙ isti motus sunt cōtrary hoc modo. s. q2 resistūt sibi in vno corpore ⁊ corrūpunt se adinuicē: ⁊ declarauit ex hoc impossibile esse: vt motus ɔpositus ex eis sit cōtinuus. ¶ Et dixit: si igit̄ fuerint ɔtinui ⁊c̄. i. si igit̄ posuerimus ꝙ isti duo motus sint cōtinui: seq̄r vt neqꝫ habeāt reflexionē neqꝫ reuertant̄. Quoniaꝫ cōtraria sunt directio ⁊ reuersio: ⁊ cōtraria destruūt se adinuicem: ⁊ illa que sunt talia non cōtinuantur. ¶ D. d. motus ad latus ⁊c̄. i. ⁊ motus contrary sunt illi q sunt in eadē oppositione: illi aūt qui nō sunt in eadē oppositiōe nō sunt cōtrary: sicut motus ex dextro ad sinistrū cū moto ab īferiori ad superiꝰ. ¶ Et hoc qđ dixit est manifestū per se. Isti nō sunt cōtrary: quoniā nō est impossibile vt idem motū moueatur istis motibus. s. vt moueat̄ ad superius: ⁊ ad dextrū insimul. s. ꝙ ex istis sit motus cōpositus: ⁊ ex motibus cōtraryȝ nō ɔponit̄ vnus motus.

¶ Maxime aūt manifestū est ꝙ īpo͛e est eē cōtinuū q est in rectitudine motū. Q2 reflexibile necesse est stare nō solū in recto sed si ꝭm circulū ferat̄. Nō. n. idē est ⁊ ferri in circulo ⁊ circulū. Est eniꝫ aliqn̄ qđ mouetur continuum. Aliquādo quidem in idem veniens vnde motū est reflecti iterū. Qđ aūt necesse est stare fides est non solum in sensu sed in rōne. principiuꝫ aūt hoc est. Tribꝰ eniꝫ existētibꝰ p̄cipio: medio: ⁊ fine. Mediuꝫ ad vtrūqꝫ est: ⁊ vnū numero: rōne aūt duo. Amplius aūt aliud est qđ est potentia ⁊ qđ est actu. Quare ⁊ rectitudinis que infra sunt terminoꝝ: qđlibet signū potētia quidem mediuꝫ est: actu aūt nō est: nisi diuidat hāc ⁊ stans iterū īceperit moueri. Sic aūt medium principiū fit ⁊ finis actu. Principium quidem posterioris: finis autem primi. Dico autem vt si fertur a. ⁊ stet in b. ⁊

iterum

Oē qđ est in potētia aliqđ necio exibit in actum.

Cur sex sint dñe loci.

Documentū

Sex dñe loci ex natura rei sunt in homine ⁊ ī mundo: lꝫ latētiꝰ. Jdē .2. ce. te. cō. 9. ⁊ inde. Et p̄° ce c. 13. a 5. phy. t. c. 34.

genera Motuū

deus/ sermone dicens celesti qui corpus celi

Obiectio.

p̄° ce. j. c. 24.

Solo.

Quō ī circulo sit ɔrietas: vide pfectam solōnē istius difficultatis in p̄° ce. c. 32. Vide et ibidem. cō. 97.

iterum ferat in c. Cum autem continue feratur neq; adesse neq; abesse possibile est a. sm b. signum: sed solũ esse in ipso nunc. In tempore autem nullo propter id quod non ipsum nunc est diuisio in toto a.b.c. Si aũt adesse aliquis concedat & abesse semper stabit ad id ad qd fertur. Impossibile enim est a. simul adesse in b. & abesse. In alio ergo & alio signo tẽporis est. Tẽpus itaq; erit qd est in medio. Quare quiescit a. in b. Similr aũt in alijs signis est: eadem eniz ratio est in oibus. Cum autẽ vtatur a. qd fertur ipsi b. medio & fine & pricipio: necesse est stare: ppter id qd duo facit sicut vtiq;: & si intelligeret. Sed ab a. signo qdem abfuit pricipio. In c. autẽ affuit cum perficiat & stet.

¶ Et hoc apparet magis. s. q ipossibile est vt motus per lineam rectam sit cõtinuus ex hoc. s. q illud qd reflectitur necesse est q qescat. Non solũmodo illud qd mouet sm lineã rectã: sed ẽt illud qd mouetur per circulum. Nõ. n. est eadẽ intẽtio aliquid moueri circulariter: & aliqd moueri p circulũ. Forte enim mouet eundo sup ipm: & forte cum puenerit ad illũ locuz a quo incepit moueri reuertit. Et homo certus est: qm talis motus necesse est vt qescat nõ sensu tm sz rõne. Et h est pricipiũ illi9: qm hic sunt tria: principiũ: & mediũ: & postremũ. Mediũ apud vtrũq; extremoꝝ est vtrũq;: & est in numero vnũ: & in respcũ duo. Et illud qd ẽ i potẽtia est aliud ab eo qd est in actu. Et iõ qdcũq; punctũ imagiaueris iter duo extrema est mediũ in potẽtia: & nõ est in actu: nisi qñ diuiserit illaz: & quãdo cessauerit quiescens apud illũ punctũ: deinde inceperit moueri. Tunc. n. medius punctus erit pricipiũ & finis. Pricipiũ postremi: & finis primi. Verbi grã. q a. moueat & qescat apud b. deinde mouetur ad c. Cũ autẽ mouet sm cõtinuationez ipossibile erit vt a. sit in b. aut separet ab ipso. Sed erit in eo tm in instãti nõ in tẽpore oino: & istãs nõ diuidit totũ. s. lineam. Si igit aliqs posuerit q cũ a. trãsfert erit in b. & separabitur ab eo: thic erit qescẽs. Impossibile eniz est vt a. sit insimul in b. & separet ab eo. Ergo hoc erit in duobus punctis diuersis tẽporib9. Ex quo sequit vt a. quiescat in puncto b. & silr in alijs punctis. Qm ratio est eadẽ in oibus. Quãdo autẽ a. motũ vtit b. qd mediũ est: p pricipio & fine: necesse est vt quiescat: quia ponit ipsum duo.

Sed quia incipit a puncto a. separat a principio: & sic in puncto c. cum complet suus motus quiescat.

¶ Demonstratio q mediũ fit pncipium & finis actu.

A B C

Linea: siue magnitudo.

¶ Demonstratio eiusdem in arcu circuli.

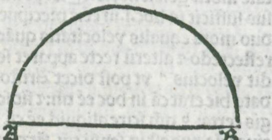

¶ Quia dclaratio pdicta q̃ est fũdatur super hoc: q illud qd mouet: & post reflectit sup lineam rectã nõ est motus cõtinuus: est declaratio vlis omnib9 quatuor trãsmutationibus: & cum incepit declarare hoc de moto in loco: & q2 declaratio ppria est magis perfecta & magis manifesta. ¶ Dixit: & hoc apparet magis &c. i. & apparet magis q impossibile est vt motus cõtinuus eternus sit super lineã rectã sm reflexionẽ & reuersionẽ ex hoc. s. qm omne qd reflectit necesse ẽ vt quiescat inter duos motus. s. vt habeat q̃tuor dispões: duos motus: & duas quietes. ¶ Et q2 hoc non solũmõ declaratur in moto super dimẽsionẽ rectã: sz in moto super circulũ: dixit: nõ solũmodo illud qd mouet super lineã rectã &c. i. & hoc qd diximus nõ tm dclarabitur in eo qd mouetur super lineam rectã: sed in eo qd mouetur super circulũ. ¶ Et quia illud quod mouetur super circulum mouetur duobus modis: quoniã aut perficit circulũ: aut mouetur in eo super arcũ. D. reuertit super illũ eũdẽ arcuz ad cõtrariaz partez. ¶ Et alter istoꝝ modoꝝ est possibilis. ¶ Et reliquus ipossibilis. s. reuerti super eundẽ arcum: distinxit istos duos modos. ¶ Et dixit. nõ est. n. eadez intẽtio &c. i. imo ista intẽtio declarabit in eo qd mouet super circulũ quãdo mouebit super illuz motu circulari. s. ire & reuerti. Nõ. n. est eadẽ intẽtio: aliqd moueri circulariter: & aliquid moueri per circulum. ¶ Idest: & diximus motus circularis. i. attribut9 circulo. Quoniã nõ est eadẽ itẽtio aliquid moueri motu attributo circulo: sm q est super circulũ tm: & aliquid moueri super totũ circulũ. ¶ Et dixit hoc: qm illud qd mouet sup circulũ vno motu & ad vnã partẽ dr moueri circulariter in rei veritate. Illud autẽ qd mouet in eundo & redeũdo sup circuluz mouet motu attributo circulo: & h itẽdebat cuz dixit: circulariter: motũ igr sup circuluz vno mõ dr moueri circulariter: & motũ sup circulũ eũdo & reuertẽdo non dr moueri circulariter: sz p circuluz. ¶ D. d. forte. n. mouet &c. i. forte. n. aliqd mouet: & est delatũ sup circuluz: & dr moueri in eo circulariter: & forte quando peruenerit ad locũ ex quo incepit moueri reflectit: & tunc dr moueri per circuluz. ¶ Et cuz exposuit intentionẽ quaz intẽdebat: & distinxit illa in qbus manifestabit h icepit declarare: & dixit: & homo erit certus &c. i. & homo erit certus q illud qd mouetur eũdo & reuertẽdo habet duas quietes sensu & ratione. ¶ Et dixit h: qm apparet sensui: q oia mota eundo & reuertẽdo habẽt duas qetes: & hoc manifestum est in eis q̃ mouent motu volũtario. s. animalibus: & in eis que mouẽtur naturaliter istis duob9 motibus vt pulsus. Medici enim fingunt comprehẽdere sensu

65

Declatio ppria ẽ magis pfecta et magis mãifesta.

Nõ est eadẽ intẽtio aliqd moueri circulariter & moueri per circulum.

Apparet sensui q oia mota eũdo & redeũdo habẽt duas qetes.

An vti s᷑mõe in dclatõe ei⁹ qđ ē sēsui manifestū sit superfluū.
Solõ pma.

duas quietes.s.ī fine systoles ꝛ dyastoles.¶ Et quereret aliqs si sit manifestū sensui ꝙ omne motū qđ reflectit᷑ quiescit:tūc vti sermone in declaratiõe ei⁹ est superfluū.¶ Dicamus igit᷑ ad hoc ꝙ hoc qđ appet sensui est testimoniū illi qđ apparet rationi:sed illđ qđ apparet sensui nõ sufficit in hoc ꝙ omne tale motum qescit cū nõ sit remotū ꝙ plura talia mota sint quoꝝ quis nõ comprehēdit᷑ sensu.Et sic esset possibile existimare ipsa nõ qescere.Cū igit᷑ causa fuerit data in hoc.s.cā faciēs qetē:tunc dclarabit᷑ ꝙ omne tale motū qescit necio.¶ Et possumus dicere ꝙ sensus sufficit in hoc.s.in eē:ꝛ precipue h̄ qđ apparet ꝙ duo mota equalis velocitatis quādo alteruz mouet᷑ reflectēdo ꝛ alterū recte apparet sensui ꝙ rectū incedit velocius [a] vt post dicet Aristo.¶ Et s᷑m hoc rõ data hic erat cā in hoc eē tm̄:ꝛ sic sciētia hui⁹ erit magis certa: [b] qm̄ scire aliquid eē cū sua causa erit certius scia que est in sensu tm̄.Et cum dixit:ꝙ hoc nõ tm̄ apparet sensu sed rõne.i.demõstratiõe:incepit ꝛ dixit:ꝛ h̄ est p̄ncipiū illius ꝛc̄.i.ꝛ qꝛ in his duob⁹ motibus.s.eūte ꝛ reflexo sunt tria.s.principiū ꝛ mediū:ꝛ est illđ qđ est iter duos mot⁹: [c] ꝛ istud mediuz est vnū nūero:ꝛ duo rõne:necesse est vt isti motus sint duo: [d] motus enī ꝯtinuus nõ h̄z mediū qđ sit vnum numero.s.in actu sed potētia.¶ D.iduxit aliā declarationē ꝛ dixit:ꝛ est etiā illud qđ est in potētia ꝛc̄.i.ꝛ omne motū super lineā rectā s᷑z ꝙ mouet᷑ sup ipsaz motu finito necio describit in ea duo pūcta in actu: scz pūctū ex quo mouet᷑:ꝛ pūctum ad qđ mouetur:ꝛ nullū pūctum describit in actu iter hec duo puncta nisi quiesceret in medio:ꝛ h̄ intēdebat cū dixit:ꝛ nõ est in actu ꝛc̄.i.ꝛ motū nõ describit punctum in actu inter duo pūcta iter que mouet᷑ nisi diuiserit magnitudinē sup quā mouet᷑ ꝛ quieuerit in medio. Si igr̄ reuertat᷑ in motu ad ꝯ̄riam partez a qua mouebat᷑: tūc punctus medius quē describit in actu erit p̄ncipium motus ꝛ finis.Erit enim finis primi motus:et p̄ncipiū secūdi motus.¶ Et hoc itēdebat cū dixit: ꝛ nõ est in actu ꝛc̄.i.ꝛ incepit moueri.i.ad cõtrariam partē ei ad quā mouebat᷑.¶ D.d.tunc igit᷑ medium erit p̄ncipiū ꝛ finis.i.tūc igit᷑ pūctus medius quē describit in actu erit p̄ncipiū ꝛ finis.Et siue motū quieuerit in pūcto medio.Deinde reuersum est ad motū ad ꝯtrariū illius partis.Aut quieuerit in fine spatij: deinde reuersum est ad ꝯtrariū illius partis.Describit igr̄ punctū in actu qđ est p̄ncipiū ꝛ finis insimul .s.p̄ncipiū postremi motus:ꝛ finis p̄mi.¶ Et cuz dixit hoc:dedit exēplū ꝛ dixit.U.g.ꝛc̄.i.Uerbi grā.ponere ꝙ a.moueat᷑ ex c.ad b.ꝛ qescit in b.s.ꝙ facit b. eē punctū in actu:deīde reuersum est ꝛ mouet᷑ ex b. ad c.tūc igit᷑ b.erit finis p̄mi motus ꝛ p̄ncipiū secundi.¶ D.d.cū aūt mouet᷑ s᷑m ꝯtinuationē ꝛc̄.i.ꝛ illđ qđ mouet᷑ ꝯtinue ipoſe est vt superponat᷑ alicui:ꝛ vt separetur ab eo.Qm̄ tale est super magnitudinez in tempore:qm̄ diuidit magnitudinem in actu:ꝛ iõ qescit necessario inter duos motus:ꝛ nõ in istāti:ꝛ illđ qđ est ꝯtinui motus est sup magnitudinem in istāti nõ in tpe oīno.¶ D.d.ꝛ istans nõ diuidit.i.ꝛ motuz cū fuerit in istanti nõ diuidit magnitudinez in actu. ¶ D.d.si igit᷑ aliquis posuerit ꝛc̄.i.si igit᷑ aliquis posuerit ꝙ aliqđ motū fuerit sup aliquid in actu:deīde separet᷑ ab eo:tūc ꝯtinget necessario vt qescat in illo.¶ Deinde dedit rõnē super hoc:qꝛ est cõuersuz positi ꝛ dixit:īpossibile.n.est vt a.sit īsimul in b.ꝛ separatū ab eo.i.ꝛ hoc fuit ita:qm̄ īpossibile est vt motum sit in extremo magnitudinis:deīde separet᷑ ab eo ad cõtrariū illius partis ad quā mouebat᷑ in vno instāti.U.g.ꝙ a.iuit ex b.ad c.ꝛ fuit sup c.deīde mouetur ab eo ad b.in vno instāti.¶ D.d.hoc.n.erit in duob⁹ punctis diuersis.i.vt cum fuerit impoſe vt aliqđ motū sit sup extremū alicui⁹ magnitudinis ꝛ reflectat᷑ ab eo in eodē instāti:tūc instās in quo fuerit sup illud extremū est aliud ab eo in quo separatur. ¶ D.d.ex quo seqtur vt a.qescat super punctū b.i.ꝛ cū instās in quo motū est super extremuz magnitudinis est aliud ab instanti in quo separat᷑ ab eo:ꝛ est declaratū ꝙ inter quelibz duo instātia est tēpus:necesse est vt motū qescat sup extremū magnitudinis qm̄ in quolibet tēpore:aut corpus mouet᷑:aut qescit. ¶ D.d.ꝛ sil'r est in alijs pūctis ꝛc̄.i.ꝛ sil'r est de alijs pūctis acceptis in tēpore.s.instātib⁹:qm̄ rõ est eadē in eis.¶ Et intēdit vt mihi videt᷑ in hoc ꝙ iter q̄libet duo eoꝝ est tēpus.Declaratū est.n.ꝙ instās non seqtur instās ꝛ põt intelligi sic:ꝛ sil'r de alijs pūctis imaginatis super lineā:qm̄ cū motū descripsit vnuz eoꝝ in actu:tunc quiescit necessario:siue posuerim⁹ ꝙ iste pūct⁹ est in extremo linee:aut in medio. ¶ Et ideo dixit post:cuz aūt a.motuz vtitur medio ꝛc̄.i.ꝛ cū imaginauerimus ꝙ motū vtitur aliquo puncto: medio magnitudinis ꝓ fine primi motus ꝛ p̄ncipio secūdi motus:seqtur necessario vt quiescat:sicut est dispositio in puncto q est in extremo magnitudinis: rõ.n.in oīb⁹ punctis est eadē.¶ D.d.qm̄ ponit ipsuz duo ꝛc̄.i.qm̄ motū cū fuerit reflexū super duo opposita tūc faciet finē primi motus:ꝛ principiū secundi motus.Et ipoſe est vt duo in actu sint in vno istāti. instās enī est in potētia nedū vt opposita sint in eo. ¶ D.d.sed qꝛ icepit ex pūcto a.ꝛc̄.i.ꝛ necesse est vt quiescat:qm̄ cum icepit moueri incipit a puncto in actu:ꝛ cum finitur descripsit punctū in actu.Ergo sequitur vt quiescat queādmodū nõ incepit ex pūcto nisi illud qđ erat quiescēs anteq̄ȝ inciperet.

Seđa.

a Ex hoc pꝫ qđ sit demr̄atio cā e tantū. Uide pro hoc 2.ce.c.35.
b Scire aliqđ cū cā ē ꝑfecti⁹ q̄ȝ scire ipsum in sensu tm̄.
c Mediū i motu reflexo est vnū nūõ ꝛ duo rõne.
d Mot⁹ cõtinuus nõ h̄z vnū medium in actu.

¶ Uñ ꝛ ad dubitationē hoc dōz:h̄z.n. loc⁹ hic dubitationē hāc. Sit.n.que est e.ei que est ȝ.eq̄lis ꝛ a.ferat᷑ ꝯtinue ab e.extremo ad c. Simil'r aūt sit a.in b.signo ꝛ d.ferat᷑ a.ȝ. extremo ad i.regulariter ꝛ velocitate simili ipsi a. Ipsuz d.añ veniet in i.q̄ȝ a.in c. Pri⁹ enim mouēs ꝛ discedens primū venire necesse est. Non ergo sil' affuit a.in b.ꝛ abfuit ab eodez:vnde posterius fit. Si eniz simul nõ posterius esset:sed necessitas erit stare. Non enim ponēdum est cuz a.affuit s᷑m b. ipsum d.moueri a.ȝ.vltimo. Si eniz affuit a.in b.erit ꝛ abesse:ꝛ non simul:sed erit in decisione tēporis:ꝛ nõ in tēpore. Hoc ergo impossibile est sic dicere ꝛ in continuo:sed in reflectēte necesse est sic dicere. Si enim q est ȝ.feratur ad ipsum d.ꝛ iterum reflectēs deorsuz feratur in vltimo in quo est d.ꝛ fine ꝛ principio vtetur vno signo vt duobus vnde stare necesse est. Nec simul affuit ȝ.in d.ꝛ abfuit ab ipso d. Ibi eniz simul esset ꝛ nõ esset in eodem nunc.

¶ Ratio

¶ Ratio qua dubitatur ꝙ id quod continue mouet̃ aliquo signo quiescat.

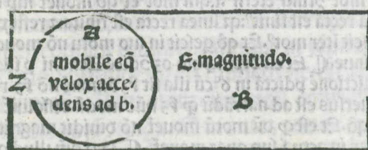

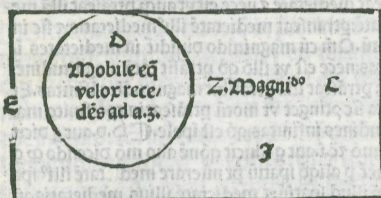

¶ Ostensio: ꝙ necesse sit mobile quod reflectitur ge scere illo signo a quo reflectitur.

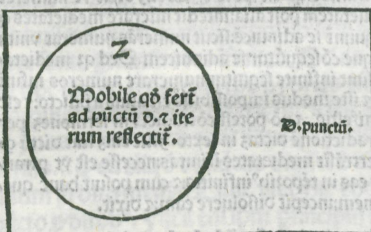

¶ Et iõ opꝫ nos rõcinari p̄ hoc in dissolõne
qõnis: est.n. loc⁹ dubitatiõis. Qm̃ si spatiũ
b. est equale spatio z. 7 a. mouet̃ cõtinue de
extremitate b. ad b. ad b. reuertendo: 7 insil̃
fuit in pũcto b. Et c. mouet̃ de extremitate
z. equal̃r 7 in eadẽ velocitate: tũc c. icedit ci/
tius ad g. q̃ꝫ a. ad b. Illud.n. qđ icedit in p̄/
cessu: neće est vt icedat citius. A. igr̃ nõ fuit
in b. 7 sepabit̃ ab eo isimul: 7 sil̃r fuit diuer
suz. Qm̃ si eẽt isimul nõ diuersaret̃ sꝫ neće
est vt qescat. Ergo non opꝫ ponere ꝙ cũ a.
fuit i b. mouebat̃ a. ab extremo b. Qm̃ si a.
fuit in b. 7 sepatũ ab eo: 7 hoc ipossibile est
esse insimul. Quoniã positũ est ꝙ hoc fuit
in differẽtia temporis: nõ in tẽpore. Mani/
festũ est igit̃ ꝙ in cõtinuo impossibile est vt
hoc dicat̃. In reflexo xo necesse est vt hoc
dicatur.s. quies. Quoniã si quãdo a. moue
tur fuerit extremũ b. finis 7 principiũ. Tũc
vno pũcto vtetur pro duobus. Et ideo ne/
cesse est quiescere nõ ita ꝙ insimul p̄ueniat

ad b. 7 recedat a. b. Et si nõ: tũc illic isimul
esset: 7 nõ esset in eodem instanti.

¶ Cuz declarauit ꝙ illđ qđ mouet̃ recte qñ reflectit̃ 66
necesse est vt quiescat 7 nõ cõtinuet̃ suus mot⁹: vult
dissoluere qõnẽ ex h̄ in q̄ dr̃ quare duo mota equa/
lia in velocitate qñ mouent̃ isimul p̄ duo spatia eq̄/
lia: 7 icipiũt isil̃ moueri: sꝫ cum alteꝝ p̄uenit ad me/
diũ spaty reflectit̃ ad extremũ ex quo icepit moue/
ri: 7 reliquũ directe p̄cedit ad finẽ: q̄re motũ qđ nõ
reflectit̃ p̄uenit ad finẽ spaty añq̄ꝫ reflexũ p̄ueniat
ad locũ in quo icepit: lꝫ duo spatia sint eq̄lia. Dicen/
dũ est igr̃ ei q̄ h̄ q̄rit: qm̃ motũ reflexũ qescit. ¶ Et
hoc itẽdebat cũ dixit: 7 iõ oꝫ nos rõcinari 7c̃. ¶ De/
inde icepit dicere qõnẽ: 7 dixit: est.n. in h̄ loc⁹ dubita
tiõis 7c̃.i. qm̃ cũ posuerim⁹ a. moueri ad b. deide re/
flecti ab eo ita ꝙ in vno instãti fuit in puncto b. 7 re
cessit ab eo: tũc nõ dꝫ c. icedere ad g. anteq̄ꝫ a. ad b. 7
cũ c. icedit ad g. añq̄ꝫ a. ad b. ꝯtiget ꝙ a. nõ existet in
b. 7 fuit sepatũ isil̃. Qm̃ si ita eẽt: tunc nõ diuersaret̃
mot⁹ eius a motu c. sic igr̃ est intelligẽdus iste locus.
¶ Et iõ vr̃ mihi ꝙ aliqđ est dimiutũ a verbis Aris.
in lib°. Qm̃ ſm ꝙ iuenit̃ in lib°: nõ iducit̃ in forma
syllogismi iducẽtis ad icõueniẽs: 7 iõ sic dꝫ legi: 7 in
illa eadẽ velocitate neće est vt p̄uẽtus c. ad g. 7 a. ad
b. sit isimul: sꝫ nõ sunt isimul: qm̃ c. citius icedit q̃ꝫ a.
ad b. ¶ D. d. nõ igr̃ opꝫ ponere 7c̃.i. sꝫ q̄ ponit motuꝫ
ꝯtinuũ eẽ põit ꝙ eẽ a. in b. 7 sepationẽ ei⁹ ex b. reuer
tẽdo est in dr̃ia tp̄is idiuisibili nõ in tp̄e: qđ ẽ ipol̃e.
Ergo ille motor nõ est ꝯtinu⁹. ¶ Et h̄ itẽdebat cuꝫ
dixit. Manifestũ est igr̃ in cõtinuo ꝙ est ipol̃e h̄ di
cere.s. motũ reflecti. ¶ D. d. illđ aũt qđ reflectit̃ 7c̃.
idest ꝙ mot⁹ nõ ꝯtinuus: 7 ꝙ qescit. ¶ Deide dedit
cãꝫ in hoc 7 dixit: qm̃ sicut a. mouet̃ tũc extremũ b.
erit finis 7 p̄n^m 7c̃.i. ꝙ cũ punctus fuit in actu diuisit
tp̄s in duo: 7 ideo fuit tp̄s iter ea. ¶ D. d. 7 si nõ esset
illic 7c̃.i. 7 si nõ: tũc a. eẽt in b. in actu. Et nõ esset in
eodem instanti: 7 instans nõ esset nisi in potẽtia.

¶ Ostensio eiusdem ſm Cõmentatorem.

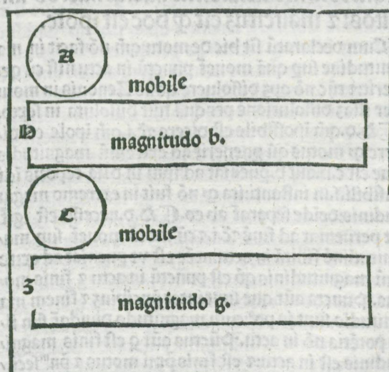

¶ At xo olim solutio nõ danda est: nõ enim
contingit dicere ꝙ ſm d. sit ipsum z. in deci
sione: nõ affuit aũt nec defuit: necesse est.n.
in finẽ venire q̄ actu est 7 nõ potentia. Que
quidem igit̃ sunt in medio potẽtia sunt: hec
autem actu. Et finis est quidem deorsum:

Ratiõis abbreuiatio.

pricipiū aūt sursuz est: 7 motū silr. Nec̄e est ergo stare reflectens in recto. Nō ergo ɔtingit motū ɔtinuū eē 7 ꝑpetuū in recto. Eodē aūt mō obuiādū est 7 ad iterrogātes Zenonis rōnez: 7 volētes si semꝑ mediū transiri opȝ. Hec media aūt ifinita sunt: infinita aūt ipoſſe ē trāsire motū nō eē: neqȝ posse qcq̄ȝ moueri. Aut sicut ipsaȝ hāc rōnē qdā aliter iterrogāt: volētes mobile cū mouet̄ media singula super que fert̄ prius nūerare. Quare abeūte tota ifinitū accidit nūerari numeruz. Hoc autē ɔfitent̄ esse impossibile.

¶ Et nō opȝ dicere illā solōnē in ꝑdicta qōne pri⁹. ¶ Qm̄ poſſe est dicere ꝙ motū erit suꝑ c.h. aut suꝑ b. in loco dr̄ntie tp̄is. Ita ꝙ nō fuit in ipso neqȝ separatū ab eo. Illud.n. qđ est in actu nō in potētia: nec̄e est ꝑuenire ad finē. Et pūcta q̄ sunt in medio sunt in potētia: ista aūt sunt in actu. Et est finis ab iferiori 7 pricipiū a suꝑiori. Et silr ēt ē de motib⁹. Nec̄e est igit̄ vt reflexū suꝑ lineā rectā quiescat. Impoſſe est igr̄ vt in linea recta sit motus ɔtinuus eternus. Et ſm hūc modū debemus opponere ſmōi Zenonis dicētis: ꝙ illđ qđ ꝑtrāsit spatiū: nec̄e est semꝑ ꝑtrāsire medietatez. Sȝ medietates sunt ifinite: 7 ifinita nō pn̄t ꝑtrāsiri. Impoſſe est ḡ illud spatiuȝ ꝑtrāsiri. Aut q hoc dicit alio mō: sicut aliȷ̄ dicūt: ꝙ nec̄e est dū hō mouet̄ vt numeret medietates vnā post aliā. Et tunc cuȝ ꝑtrāsit totā medietatē: tūc nūerat nūeros infinitos: 7 māifestuȝ est ꝙ hoc est ipoſſe.

Pūcta q̄ sūt in medio sūt in potētia.

67 ¶ Cum declaratū sit hic de motu: qm̄ nō facit in magnitudine suꝑ quā mouet̄ punctū in actu nisi cū geuerit: 7 tūc nō opȝ dissoluere qōnē Zenonis in motu per illaȝ dissolutionē per quā fuit dissoluta in sexto. ¶ D.d. qm̄ ipossibile est dicere 7c̄. i. qm̄ ipoſſe est dicere ꝙ motus qñ ꝑuenerit ad extremū magnitudis que est c.h. aut b. ꝑueniat ad ip̄m in dr̄ia tēporis idiuisibili. s. in instanti: ita ꝙ nō fuit in extremo magnitudinis: deīde separat̄ ab eo. ¶ D.d. necesse est igit̄ vt perueniat ad finē 7c̄. i. 7 cū motū mouet̄ suꝑ magnitudinē finitā in actu: nec̄e est vt ꝑueniat ad extremū magnitudinis qđ est punctū in actu 7 finis motus. Puncta aūt que sunt inter ꝑncipiuȝ 7 finem magnitudis sunt in po^a: cum magnitudo diuidat̄ ſm illa potētia nō in actu. Pūctus aūt q est finis magnitudinis est in actu: 7 est finis ꝑmi motus 7 ꝑn^m secūdi. V.g. finis motus ab inferiori ad suꝑius: 7 ꝑn^a motus a suꝑiori ad iferius. ¶ D.d. silr est ēt de motib⁹. i. 7 hoc nec̄e est in oib⁹ motib⁹ finitis. D.d. nec̄e ē igr̄ vt reflexū 7c̄. i. manifestū est igit̄ ex dādo cām in B: ꝙ motū describit punctuȝ in actu super magnitudinez: 7 est magnitudinē eē finitā in actu ꝙ necesse est ipsuȝ quiescere. In sermone.n. dedit cām ꝙ cā quietis in extremo magnitudis est: qꝛ describit in ea pūctū in actu. Hic aūt dedit cām in B ꝙ describit suꝑ

6.ph.te.c.19.

Pūcta que sunt iter ꝑn^m 7 finē magnitudis sunt in po^a cum magnitudo diuidat̄ ſȝ illa pō 7 nō actu: pūctus aūt q est finis magnitudinis est in actu.

ip̄m punctū in actu: 7 est magnitudinē rectā eē finitam in actu. ¶ Et iō dixit: ḡ nec̄e est vt reflexū 7c̄. i. manifestū est igr̄ hoc eē nec̄e in oib⁹ suis causis ꝓpinqs 7 remotis. ¶ D.d. ipoſſe est igr̄ vt suꝑ lineā rectā sit mot⁹ ɔtinu⁹ etern⁹. i. qm̄ mot⁹ ei⁹ qđ mouet̄ suꝑ lineā rectā est finit⁹: qꝛ linea recta est finita: 7 reflexū qescit iter mot⁹. Et qđ qescit in suo motu nō mouet̄ ɔtinue. ¶ Et cū dixit: ꝙ nō oȝ ɔ̄dicē Zenoni ꝑ illaȝ ɔ̄dictionē ꝑdictā in 6° cū illa sit ſȝ ſmonē nō ſȝ rē: reuersus est ad narrādū ꝙ ſȝ hūc modū dissoluit̄ illa qō. Et est ꝙ dū motū mouet̄ nō diuidit magnitudinē in actu. s. suꝑ quaȝ mouet̄. ¶ D.d. qm̄ illud qđ ꝑtrāsit spatiū nec̄e est 7c̄. i. 7 qō est talis: qm̄ oē qđ ꝑtrāsit spatiū: nec̄e est ꝙ añq̄ȝ ꝑtrāseat totū spatiū ꝑtrāseat medietatē 7 nec̄e est vt añq̄ȝ ꝑtrāseat illā medietatē: ꝑtranseat medietatē illi⁹ medietatis: 7 sic in ifinitū. Qm̄ cū magnitudo diuidit̄ in medietates ifinitas: nec̄e est vt illđ qđ ꝑtrāsit totā magnitudinē: añq̄ȝ ꝑtrāseat illā ꝑtrāsibit magnitudies ifinitas. Et cū ita sic ɔtinget vt motū ꝑtrāseat in tp̄e finito magnitudines infinitas: qđ est ipoſſe. ¶ D.d. aut q dicit alio mō 7c̄. i. aut q iducit qōnē alio mō dicendo ꝙ q mouet̄ ꝑ aliqđ spatiū ꝑt nūerare medietatē illi⁹ spatiȷ añ illud spatiū: 7 medietatē illius medietatis añ aliā medietatē: 7 sic in ifinitū: ex quo ɔtigit ꝙ si aliquis hō ꝑtrāsiuerit ꝑ aliqđ spatiū: vt numeret nūeros ifinitos: qđ est ipoſſe. ¶ Et cuȝ dixit vt numeret medietatem post aliā: intēdit nūerare medietates q̄ ɔsequunt̄ se adinuicē: sicut numerās numerat vnitates que cōsequūtur se adinuicem. Sed qꝛ medietates sunt infinite sequitur numerare numeros infinitos: 7 iste modus impossibilis est alius a ꝑdicto: 7 est manifestior: 7 nō potest cōtradici ſm sermonez per cōtradictionē dictaȝ in sexto. Illic eniȝ fuit dictū ꝙ si pertrāsit medietates ifinitas: necesse est vt ꝑtranseat eas in tēporib⁹ infinitis: 7 cum posuit hanc questionem: incepit dissoluere eam: 7 dixit.

¶ In primis igr̄ qdē rōnibus soluimus ꝑ id qđ tp̄s ifinita hȝ i seipso. Nō.n. icōueniēs ē si in ifinito tp̄e ifinita ꝑtrāsit aliqs. Silr aūt ifinitū vtiqȝ in lōgitudie est 7 i tp̄e. Sȝ hec solō ad iterrogātē qdē sufficiēter se hȝ. Interrogabat.n. si in finito tp̄e infinita trāsire atqȝ numerare ɔtingit: ad rem aūt 7 veritatē nō sufficiēter. Si.n. aliqs dimissa magnitudine 7 iterrogauerit si in finito tp̄e ɔtigit ifinita trāsire: 7 interroget de ipso tp̄e eadē. Habȝ.n. tp̄s infinitas diuisiones: nō adhuc sufficiēs erit hec solō. Sed verū dicenduȝ est qđ quidē dixim⁹ in rōnib⁹. Si.n. aliquis ɔtinuū diuiserit in duo media hic vno signo tāq̄ȝ duob⁹ vtit̄. Facit enim ip̄m principiuȝ 7 finē. Sic aūt facit numerās q 7 in media est diuidēs. Sic aūt diuidēte nō erit ɔtinua neqȝ linea neqȝ motus. Cōtinuus eniȝ motus cōtinui est. In cōtinuo aūt sunt quidē ifinita media: ſȝ nō actu: sed potētia. Si v̾o faciat actu: non faciet continuum sed stabit. Qđ quidem in numerante media manifestum

In continuo sūt ifinita media non actu sed potētia.

ſtum eſt ꝙ accidit. Unuȝ eniȝ ſignū eſt ne-
ceſſe ipſi numerare vt duo. Alterius q̄dem
eniȝ finis mediȷ̄: alterius aūt ⁊ pricipiū erit
ſi nō vt vnū numeret continuū: ſed vt duas
medietates. Quare dicendū ad iterrogatio
nem: ſi cōtingit ifinita trāſire: aut in tēpore:
aut in longitudine: q: eſt quidem ſic: eſt au-
tem non ſic. Actu enim cum non contigit:
potentia autē ꝯtingit. Qui auteȝ ꝯtinue mo
uetur ſ̄m accn̄s infinita trāſiuit: ſimpl'r aūt
non. Accidunt eniȝ linee infinita media eē.
Subſtantia autem altera eſt ⁊ eſſe.

¶ Dicamus igiť ad hoc qđ in p̄teritis ſ̄mo-
nibus diſſoluimus hāc q̄ōneȝ cū diximus:
q̄m̄ in tp̄e ſunt p̄tes infinite. Non eni inopi
nabile vt aliquid pertrāſeat res infinitas in
tp̄e infinito. Et infinitum eodē mō exiſtit in
longitudine ⁊ tp̄e. ¶ Sed iſta rn̄ſio ſufficit
in hac q̄ōne. Qđ enim eſt: vtrū ſit poſſibile
in tp̄e finito p̄tranſire ⁊ numerare res infi-
nitas. Sc̄d̄m autē rem ⁊ in rei veritate non
ſufficit. ¶ Q̄m̄ ſi hō diuiſerit longitudineȝ
⁊ dimiſerit querere vtrū ſit poſſibile in tem
pore finito p̄tranſire res ifinitas. Deide q̄ſi
uit hoc in ipſo tēpore. nā tp̄s hȝ dr̄ias ifini-
tas: tunc iſta reſponſio nō erit ſufficiēs. Sȝ
opȝ nos dicere: verū ⁊ eſt illud qđ prius di
ximus. ſ. ꝙ cū aliqđ diuidens diuiſerit cōti-
nuum in duo media. Tunc vteť hic eodeȝ
p̄ūcto ꝓ duob⁹. Facit eni ip̄m principiuȝ ⁊
finē. Et ſil'r facit qui numerat aut q̄ diuidit
medietates. Cū igiť diuiſerit aliq̄d hac diui
ſione nō erit continui: ſiue fuerit linea: ſiue
motus. Mot⁹ eni ꝯtinuus eſt cōtinui: ⁊ in
ꝯtinuo ip̄o certe ſunt medietates ifinite: nō
ſ̄m actū: ſȝ in potētia. Cuȝ igiť poſuerimus
medietates in actu: tunc nō erit ꝯtinuū ſȝ ne
ceſſe vt q̄eſcat. Et hoc ſeq̄tur manifeſte in
eo quod nūerat medietates. Et neceſſario
enim numerat ideȝ punctuȝ ꝓ duob⁹. Q̄m̄
erit finis alterius duarū medietatū: ⁊ prici-
piuȝ alterius medietatis. Sed nō numerat
ꝯtinuū ꝓ vno ſed ꝓ duabus medietatibus.
¶ Et iō rn̄dēdū eſt querēti vtrū ſit poſſibi-
le p̄trāſire res infinitas: aut in tp̄e: aut in lō-
gitudine ſic. Q̄m̄ quodāmodo hoc eſt poſ
ſibile: ⁊ quodāmō impoſſibile. In actu aūt
eſt impoſſibile. In potentia vero poſſibile.
Q̄m̄ illud qđ moueť ꝯtinue ꝑ accidēs per-
trāſit res infinitas: ſimpl'r vo non. Accidēs
enim eſt qđ accidit linee vt eſſent medieta-
tes infinite: ſ̄m aūt ſuam eſſentiam non.

¶ Cū narrauit ꝙ rn̄ſio predicta in q̄ōne Zenonis nō 68
ſufficit: icipit narrare modū ex quo illa reſpōſio nō
eſt ſufficiēs: ⁊ p̄mo iterauit illā reſpōſionē. ¶ Et di-
xit: in ſermōib⁹. n. preteritis. i. illa ſolutio nō ſufficit:
quoniā nos dixim⁹ illic in reſponſiōe ad ſermonem
dicētis: ꝙ ſi motū pertrāſit ſpatiū: ꝯtingit ip̄m p̄trā-
ſire ſpatia infinita in tēpore ifinito. Dixim⁹ hoc. ſ. ꝙ
ſi p̄trāſit ſpatia ifinita pertrāſit ea in tēporib⁹ infini-
tis. Tp̄s. n. in quo eſt mot⁹ diuidiť in infinitum: ſicut
diuidiť magnitudo ꝑ quā eſt mot⁹. ¶ Et hoc intēde
bat cū dixit: diſſoluim⁹ q̄ōnē ⁊c̄. ¶ Et cuȝ dixit ꝯ̄di-
ctionē qua ꝯ̄dixit illi q̄ōni: demōſtrauit diminutio-
nē que eſt in illa ꝯ̄dictione. Q̄m̄ cū dictū fuit in q̄ō-
ne: ꝙ ſi motū p̄trāſit ſpatiū ſeq̄ť vt p̄tranſeat ſpatia
ifinita in tp̄e finito: nō intēdiť in ea ad deſtruendū
ip̄m p̄trāſire ſpatia ifinita: ſicut oporteret: ſed dictū
fuit reſpōdēdo: ꝙ ſi pertrāſeat ſpatia ifinita pertrā-
ſibit illa in tp̄ib⁹ ifinitis: nō in tp̄e finito: ſicut dictū
fuit in q̄ōne. Et in hoc videť quaſi ꝯcedere poſſibile
eſſe pertrāſire ſpatia ifinita ex hoc qđ dixit ꝙ p̄tran
ſit ea in tēporib⁹ ifinitis. Sȝ hoc in ſe eſt ipoſ'e. ſ. per-
tranſiri ſpatia infinita: ſȝ ſi hoc fuerit ꝯceſſum rn̄ſio
erit vera. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: q̄m̄ nō eſt im
poſ'e ⁊c̄. i. rn̄ſio aūt p̄dicta: illic. ſ. ꝙ ſi p̄trāſeat ſpatia
ifinita p̄trāſibit ea in tp̄ib⁹ infinitis eſt v̄a: q̄m̄ nō eſt
impoſ'e pertranſire ſpatia infinita in tp̄ibus ifinitis.
¶ Deide dixit: ſed iſta reſpōſio ſufficit ⁊c̄. i. ſȝ reſpō
ſio p̄dicta in 6° eſt ſufficiēs quātū ad q̄ōnē: dicēs eni
hāc q̄ōnē querit vtruȝ eſt poſſibile p̄tranſire: aut nu
merare in tp̄e finito res ifinitas: ⁊ cū dictū fuit ei h̄
eē ipoſ'e dixit: ꝙ illud qđ pertrāſit ſpatiū pertranſit
res ifinitas in tp̄e ifinito: ⁊ ad hoc fuit dictū: ꝙ illud
qđ pertrāſit ſpatiū ſi pertrāſit ifinita pertrāſit ea in
tp̄ib⁹ ifinitis. Q̄m̄ ſi ꝯponiť ſpatiū ex ifinitis ſpatȷ̄s
neceſſe eſt vt tp̄s in quo pertrāſit ſpatiuȝ ꝯponať ex
tp̄ibus ifinitis. Et ideo iſta ꝯ̄dictio ſufficiēs eſt quan
tū ad querēteȝ: ſed ſ̄m rem in ſe nō eſt ſufficiēs: ⁊ iō
dixit: ſ̄m aūt rem ⁊ in rei veritate non ſufficit. ¶ Et
cū dixit: q: nō eſt hec qō ſufficiēs. Deide dedit cām
in h̄ ⁊ dixit: q̄m̄ ſi hō diuiſerit ⁊c̄. ⁊ intēdit per dr̄ias
inſtātia: ⁊ intēdit ꝙ qō remanet ſi querēs dimiſerit
illud qđ exiſtimauit ſeq̄ ad motū. ſ. ꝙ motū pertrā-
ſit ſpatia ifinita in tp̄e ifinito: ⁊ mutauerit q̄ōneȝ ad
tp̄s: querēdo ꝙ tp̄s in quo motū moueť cōponiť ex
tēporib⁹ ifinitis: cū diuidiť per inſtātia ifinita: ⁊ mo
tuȝ moueť per totū ſpatiū in toto illo tp̄e ex quo cō-
tingit vt motū p̄trāſeat res ifinitas: q̄m̄ p̄trāſit tp̄us
⁊ ſpatiū: qđ eſt impoſ'e. Infinitū. n. nūq̄ȝ deſinit neq̄ȝ
pertrāſiť. Si hoc igr̄ fecerit querēs tūc reſpōſio pri-
ma nō erit ſufficiēs in diſſolutione iſtius q̄ōnis: ⁊ h̄
qđ dixit manifeſtū eſt: q̄m̄ illic accepit ꝓ poſſibili p̄-
tranſire ſpatia ifinita. ¶ Et cū declarauit ꝙ reſpon-
ſio p̄dicta nō ſufficit ſ̄m rem ipſam: dixit: ſed oȝ nos
dicere: verū ⁊c̄. i. ⁊ reſpōſio ſufficiens in hoc eſt illud
qđ declaratū eſt. ſ. ꝙ ſpatiū ſup̄ qđ moueť motū eſt
idē in actu ⁊ ꝯtinuū: ⁊ indiuiſum. Motū. n. nō diui-
dit ſpatiū in actu: niſi q̄ñ deſcribit in eo aliqđ pūctū
in actu: ⁊ ſi poſtq̄ȝ deſcribit aliqđ punctū in actu mo
uetur: vteť tūc illo pūcto pro principio ⁊ fine. Et erit
neceſſe vt quieſcat neceſſario inter duos mot⁹. Mo
tum igitur ſecūdū continuationem non diuidit ma-
gnitudinem in actu: ergo magnitudo eſt vna: ⁊ non
ſunt illic medietates infinite: niſi in potentia. Ergo
motum non pertranſit medietates infinitas in actu
in tempore infinito: ⁊ eſt illud quod eſt impoſſibile.

Infinitū nūq̄ȝ d̄ſinit neq̄ȝ pertranſiť.

Pertrāsire medietates īfinitas in po^a ī tpe finito in actu nō ē impossibile. Sz necessariū.

Pertrāsire aūt medietates īfinitas in potētia ī tpe finito in actu: nō ē impoſſe: ſz eſt neciū. ¶ D. d. ⁊ ſilr facit ꝗ numerat ⁊c. i. ⁊ ꝗ numerat ptes ſpatiȷ nō numerat eas niſi diuidendo illud in actu: in ptes eq̄les ⁊ cū hoc fecerit tūc nūeratio erit finita neciō: ⁊ tunc diuidet̃ res in ptes finitas numeratas. Diuiſio eniz in ptes eq̄les terminat cōtinuū: ⁊ numerat ipm. Diuiſio vō que nō terminat ipz eſt diuiſio in qua mai⁹ ſemp diuidit̃ in minus. ¶ D. d. Cū igit̃ fuerit aliq̄d diuiſum hac diuiſione ⁊c. ⁊ intēdit diuiſionē que eſt in actu. D. d. motus. n. ꝯtinuus eſt ꝯtinui. i. ⁊ cā in h̄ eſt: qm̄ cōtinuatio motus eſt ꝓpter ꝯtinuationē magnitudinis. Cū igit̃ magnitudo diuidat̃ nece erit vt motus diuidat̃ neceſſario: ⁊ nō remaneat ꝯtinu⁹: cū magnitudo q̄ eſt cā ꝯtinuatiōis illius nō remāſerit ꝯtinua. D. d. ⁊ in ꝯtinuo certe ⁊c. ⁊ h̄ qd̄ dixit demōſtratū eſt in p̄ncipio ſexti: ſicut eſt declaratū in 3° ꝙ impoſſe eſt vt in ꝯtinuo ſint partes in actu infinite. ¶ D. d. cuz igit̃ poſuerim⁹ medietates in actu ⁊c. i. ⁊ cū poſuerim⁹ medietates ſpatiȷ ſuper qd̄ mouet̃ motū eē in actu: tūc mot⁹ nō remanebit ꝯtinuus ⁊ vn⁹: ſz nece erit vt mot⁹ q̄ſcat apud quālibz medietatez. ¶ D. d. ⁊ hoc neceſſe eſt ⁊c. i. ⁊ hoc bn̄ appet in eo ꝗ nūerat medietates ſpatiȷ. ſ. ꝗ diuiſit illō in actu. Qui eni diuidit magnitudinē vnā ⁊ ꝯtinuā in actu ī duas medietates: ⁊ medietatē in duas medietates: vtitur vno pūcto ꝓ p̄n° ⁊ fine: vn̄ ſeq̄t̃ vt mot⁹ ei⁹ nō ſit cōtinuus. ¶ Sz q̄rit̃ h̄: qm̄ cū motuz diuiſerit magnitudinē in duas medietates in actu q̄ſcēdo in ea: deide diuiſerit illā medietatē in duas medietates quieſcēdo ēt: tūc ſeq̄t̃ ēt ſi medietates ſunt īfinite: ꝙ motū nūq̄ ꝑueniet ad extremū magnitudinis: ſed ꝑuenit. ḡ magnitudo nō diuidit̃ in magnitudines īfinitas. Qm̄ ſi diuidit̃: tūc qd̄ Zenonis remāet: ſicut dicunt q̄dā nr̄i ſocȷ. ¶ Et rn̄ſio vt mihi vr̃ in h̄ eſt: ꝙ motū anq̄ diuidat magnitudinē ī duas medietates diuidit illā medietatē in ptes eq̄les. i. po^a: ⁊ ſunt eq̄les ſibi: vn̄ nece eſt vt magnitudo ꝯſumat̃ ꝑ hanc diuiſionē: vt declaratū eſt: qm̄ cū diuiſerit medietates reſiduas diuidet ēt eas ꝑ hāc diuiſionē equalē: ⁊ ſic ꝯſumet̃ magnitudo neciō. Diuiſio igit̃ magnitudis ſz medietates eſt diuiſio ꝑ accn̄s: ⁊ diuiſio q̄ eſt ſm medietates q̄ nō finiūt̃ eſt diuiſio cū q̄ nō ꝯiūgit̃ diuiſio q̄ facit finitatē neq̄ in po^a neq̄ in actu. ſ. diuiſio q̄ eſt ſz ptes eq̄les. Iſta. n. diuiſio ꝯſumit magnitudinē ſiue fuerit po^a ſiue actu. Cū igit̃ diuiſio q̄ cōſumit magnitudinē fuerit ꝯiūcta cū diuiſione que nō ꝯſumit ipſaz accidet diuiſioni q̄ nō cōſumit magnitudinē vt ꝯſumet eā: ⁊ iō accidit deceptio ex mixtione eius qd̄ eſt ꝑ ſe: cuz eo qd̄ eſt ꝑ accn̄s: ⁊ hoc manifeſtū ē fatēti veritatē. ¶ D. d. ⁊ iō oz rn̄dere ⁊c. i. ⁊ ꝓpter hoc qd̄ dixim⁹: nō oz rn̄dere q̄rēti. Utrū ſit poſſe vt motū ptranſeat de tpe in quo mouet̃: aut de magnitudine ꝑ quā mouet̃ ꝑ medietates īfinitas reſpōſione ſimplici. Sz dicet̃ ei: q2 quodāmō eſt poſſe ⁊ quodāmodo īpoſſe: ſm aūt ꝙ ille medietates ſunt exn̄tes in actu eſt impoſſe: ſm aūt ꝙ ſunt in potētia eſt poſſibile. ſ. vt motū ptrāſeat res īfinitas potētia: nō in actu. ¶ D. d. motū. n. ſz ꝯtinuationez ⁊c. i. ⁊ q2 accidit vt ſpatiū finitū vnū in actu ꝯtinuū poſſit diuidi in res īfinitas: ⁊ iō accidit moto ptrāſeūti illud ſpatiū pertrāſire res infinitas nō eēntialiter ⁊ p̄mo. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: ſimpliciter vō non. ¶ D. d. accn̄s vō accidit linee. i. ⁊ qn̄ motū ptrāſit lineā: nō ptrāſit medietates infinitas: q2 diuiſio linee in medietates infinitas eſt ei per accidēs. ¶ Et hoc intēdit cū dixit. eſt. n. per accn̄s. i. ꝙ hoc nō eſt ei ſm ꝙ eſt vna nō diſcreta: ſed ſi fuerit erit ſm ꝙ eſt multa: qm̄ diffinitio ⁊ eēntia eius ſm ꝙ eſt linea querit finitatē. ¶ Et innuit hoc qd̄ dcm̄ eſt in diffinitione linee. ſ. linea eſt cuius vltima ſunt duo puncta.

Diuiſio ī ptes eq̄les terminat ꝯtinuū et nūerat ipm. Diuiſio vō q̄ nō termiat ipz ē diuiſio ī q̄ maius ſēp diuidit̃ ī minus. Idē. 3. phy. tex. cō. 59.

6. phy. t. c. 4. ⁊ unde.

Obiectio.

Solū.

Eēntia ⁊ diffinitio linee ſz ꝙ eſt linea querit finitatem ⁊c.

¶ Manifeſtum aūt eſt: ⁊ qm̄ niſi aliquis faciat tp̄is diuidens ſignū prius ⁊ poſterius. Semper poſterioris rei erit ſimul eē ⁊ non eē: ⁊ idē. ſ. eē ⁊ non eſſe: ⁊ qn̄ fuerit nō eſſe. Signū igit̃ vtriuſq̄ cōe eſt: ⁊ primo: ⁊ poſteriori idē ⁊ vnū numero: rōne aūt nō idez eſt: huius eni ens finis: illius aūt principiuz eſt: res aūt paſſiōis poſterioris eſt. Sit eni tp̄us in quo eſt a. c. b. Res in quo d. Hoc in a. q̄dē tpe albū: in b. aūt nō albū. In c. ergo albū ⁊ nō albū. In quolibet eni ipſius a. veruz eſt dicere albū ſi in oī tpe hoc erat albū: ⁊ b. nō albū. c. aūt qd̄ eſt in vtriſq̄. Nō ergo dōm eſt in omni: ſed p̄ter vltimū nūc in quo eſt c. hoc autē iā poſterius eſt. Et ſi fiebat nō album: ⁊ ſi corrūpebat̃ album. In a. omni tūc factū eſt: ⁊ corruptū eſt in c. Quare albū ⁊ nō albū eſſe primū in illo verū eſt dicere: aut cū factū eſt nō erit: aut cū corruptuz eſt erit. Aut ſimul albū: ⁊ nō album ⁊ oīno eſſe ⁊ nō eē neceſſe eſt. Si aūt qd̄ erat prius nō ens: neceſſe eſt fieri ens: ⁊ cū fit nō eſt: nō poſſibile eſt eſſe in atoma tēpora diuidi tp̄s. Si eni in a. tēpore d. fiebat^a albuz: factū aūt ſimul: ⁊ eſt in altero īdiuiduo tpe b. herente tēpori a. Si in a. fiebat ⁊ nō erat: in b. autem erat. Generationē opz eſſe aliq̄ mediam. Quare ⁊ tēpus erat in quo factū eſt. Non enim eadem erat rō in non atoma diuidētibus. Sz ipſius tēporis in quo fiebat factū eſt in vltimo ſigno: cui nihil eſt habituz nec ꝯſequēter. Sed indiuiſibilia tēpora ſunt ꝯn̄ter. Manifeſtuz eſt aūt q2 ſi in a. toto tpe fiebat: nō plus eſt tp̄s in quo factuz eſt ⁊ fiebat: q̄ in quo fiebat ſolū omni.

¶ Et manifeſtū eſt ꝙ ſi hō nō poſuerit punctū in tēpore diſtinguēs prius ⁊ poſterius poſterioris rei in re ſemꝑ tūc idez erit ens ⁊ nō ens: ⁊ cū eſt ens nō eſt ens. Pūctus. n. ꝗ eſt ambob⁹ ⁊ ꝯtinuus priori ⁊ poſteriori: eſt idē in nūero: ſz ī reſpcū nō ē idē: eſt. n. finis illius: ⁊ p̄cipiū iſtius. In paſſiōe vō ſemꝑ eſt poſtreme paſſiōis. Sit igit̃ tp̄s a. b. ⁊ paſſio c. ⁊ hec paſſio ſit in toto tpe a. albū: ⁊ in tpe b. nō albuz. In tpe igit̃ c. erit albū ⁊ nō albū: qm̄ in quocūq̄ loco fuerit acceptū in a. dicet̃ vere ꝙ in eo eſt albū: qm̄ in

Ex h̄ cōtter accipit ꝙ rei gn̄ande dat p̄mum.

hoc toto

hoc toto tēpore fuit album. Et in b. est non album: ⁊ in c. est interim. Non ergo opꝫ cōcedere ꝙ est in instāti insimul: sed in instāti qđ est finis: ⁊ est illud in quo est b. ⁊ hoc ē postremū. ¶ Et si ēt efficit̄ nō albuꝫ ⁊ corrumpit̄ albū in toto a. tūc illđ nō fit: aut corrumpit̄ nisi in b. Et ideo igit̄ si fuerit albū: aut nō albuꝫ: tunc primo erit verum dicere hoc in eo ⁊ si nō: qm̄ fit aliqđ nō est illud: ⁊ qm̄ corrūpit̄ est illud a quo trāsmutat̄. Aut erit necesse vt insimul sit albuꝫ ⁊ nō albū: ⁊ vl̄r tale eē: ⁊ illud nō eē. Et si illud qđ ē nūc ⁊ nō fuit ante: necesse est vt generet̄: ⁊ illud qđ generat̄ nō est illud apud generationeꝫ. Ergo ipossibile ē vt tp̄s diuidat̄ in tp̄a indiuisibilia. Qm̄ si fuerit c. in tp̄e a. erit albuꝫ: deide insil' erit albū. Est igit̄ albū in alio tp̄e īdiuisibili: sed est ꝯn̄s. s. in tp̄e b. Et q2 est in a. tūc nō fit albū: in b. ꝟo fuit albuꝫ. Vn̄ necesse est vt interim sit aliq̄ gn̄atio. Et iō necesse est vt ēt sit tp̄us in quo fuit gn̄atio. Et ista rō nō ꝯtingit eis qui non dicūt partes īdiuisibiles. In pūcto eniꝫ qui est finis ⁊ desitio tēporis in quo generat̄ res: in eo efficitur res generata ⁊ ens: ita ꝙ oino nō sit cōsequens. Tēpora aūt indiuisibilia sunt successiua. Manifestū est igit̄ ꝙ quādo aliqđ in toto tēpore a. generatur: tunc illud tēpus in quo generatur nō est in quo fuit addēs toti tempori in quo generabitur tantum.

69 ¶ Cū declarauit ꝙ dr̄ia inter ꝯ̄rios motus tēporis ē tp̄s: vult narrare ēt ꝙ dr̄ia tp̄is q̄ distinguit iter motus p̄ores ⁊ posteriores ꝓm ꝙ illud ad qđ est motus: aut ecōuerso. s. dr̄ia tp̄is sit distiguēs iter p̄us qđ ē illud ex quo est mot⁹: ⁊ posteri⁹ ex ipsis motib⁹ est aliqđ indiuisibile. Et ꝙ mō est eꝯ̄rio illi qđ fuit i motibus ꝯ̄rijs. Qm̄ scia eius est cōplemētū sue intētiōis. ¶ Et dixit: māifestū est ꝙ si hō ⁊c̄. i. ⁊ manifestū est per se ꝙ si hō nō posuerit instās distinguēs iter p̄us ⁊ posteri⁹ tp̄is ex motib⁹ ⁊ ꝯsequētib⁹ mot⁹ posteriores. Aut iter p̄us ꝓꝫ illud ex quo ē mot⁹: ⁊ iter motus ad quos posteri⁹ semp̱ est dignū h̄re ꝑportionē: ⁊ posuerit ipꝫ tp̄s ⁊ īdiuisibile: ꝯtinget ei vt aliqđ sit ens ⁊ nō ens in eodē tp̄e. ⁊ hoc intēdebat cū dixit: etiā ꝙ nec̄e ē vt idē sit ens ⁊ nō ens. ¶ D. d. ⁊ cū ē ens nō ē ens. i. ⁊ cōtingit hoc poni vt cū aliqđ ponat̄ esse non erit ens. ¶ D. d. pūct⁹ eni est ambob⁹ ⁊c̄. i. ⁊ diximus ꝙ necesse est vt in tp̄e accipiam⁹ aliqđ tale: q2 tale īstās qđ ē in tp̄e ē sil'e pūcto in linea: ⁊ est cōe p̄oris ⁊ posterioris ex reb⁹ quas dixim⁹: ⁊ ē idiuisibile in se. Et si sit diuisibile in respectu ei⁹ qđ est an̄ ⁊ in respcū eius qđ ē post: est. n. finis ei⁹ qđ est an̄: ⁊ p̄n^m eius qđ ē post. Et est dignius ꝙ attribuat̄ ei qđ ē post. s. posteriori. s. qualitati que fit ex trāsmutatione: q̄ꝫ vt attribuatur trāsmutatiōi p̄ori: ⁊ hoc fuit ita: qm̄ p̄ncipiū passionis que fit a trāsmutatiōe est aliqđ ens: ⁊ trāsmutatio est nō ens. Et q2 dignius est attribui enti q̄ꝫ

Cur passio posteriori sp̱ fit attribuenda.

nō enti: ideo. d. in passione vero ⁊c̄. i. ⁊ passio dignius est attribui passioni posteriori q̄ fit q̄ꝫ attribui transmutationi p̄cedēti. s. istāti qđ ē p̄n^m eēntie passiōis: q̄ fit. ¶ Et cū narrauit ꝙ si nō fuerit positū ꝙ tp̄s motus est aliud a tp̄e rei: in quo ꝑficit̄ mot⁹ ꝑ instās qđ distiguit illa ꝓꝫ ꝙ ē idiuisibile: seq̄t̄ vt aliqđ sit ens: ⁊ nō ens insil'. ¶ Deide dedit exēplū de hoc ad notificandū quō ꝑuenit ista ꝯsecutio. ¶ Et dixit: sed sit igit̄ tp̄s ⁊c̄. i. sint igit̄ tp̄a in quoꝝ vtroq̄ꝫ ē trāsmutatio ⁊ in altero ē ꝑfectio trāsmutatiōis duo tp̄a a. b. ⁊ sit q̄litas q̄ est in eo albedo. s. c. ⁊ sit tp̄s a. illđ in quo c. fuit albū ⁊ tp̄s illđ in quo c. fuit nō albū. i. trāsmutatū in albedine. In tp̄e. n. trāsmutatiōis veꝝ ē dicere ꝙ res trāsmutata nō est illđ ad qđ trāsmutat̄: qm̄ si aliqđ trāsmutet̄ in aliqđ nec̄e est vt non sit illud. ¶ Et cū posuit ꝙ in tp̄e trāsmutatiōis nō albi in albedinē v̄e dr̄ in toto illo tp̄e eē nō albū ⁊ in illo tp̄e in quo est albū in actu nec̄io dr̄ in eo toto tp̄e ipꝫ eē albū. ¶ Dixit: in tp̄e igit̄ a. erit albū ⁊ nō albū ⁊c̄. i. ⁊ cū fuerit positū ꝙ dr̄ia inter hec duo tp̄a ē diuisibilis: tūc ista dr̄ia erit p̱s vtriusq̄ꝫ tp̄is: ⁊ cū hoc fuerit necesse erit vt istud tp̄s qđ est dr̄ia sit p̱s vtriusq̄ꝫ tēporis. s. cōe iter illa. i. necesse est vt c. sit in b. īsil': ⁊ sic erit albū ⁊ nō albū. Et cū hoc sit impol'e opꝫ ponere ꝙ finis mot⁹ ⁊ p̄n^m ꝑfectionis motus est in re idiuisibili. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: nō igit̄ opꝫ ꝯcedere ⁊c̄. i. nō igitur opꝫ ꝯcedere ꝙ c. est in tp̄e cōi istis duob⁹ tēporib⁹: qm̄ cōtingit vt in eo sit īsimul albuꝫ ⁊ nō albū. Sꝫ opꝫ ponere ꝙ in instāti idiuisibili: qđ distinguit inter duo tēpora ꝑuenit finis mot⁹ ⁊ est albuꝫ. s. c. ⁊ p̄ncipiū sui esse albū. ¶ Deide dixit: ⁊ hoc est postremū. i. illud qđ fit ex transmutatione. Finis eniꝫ trāsmutatiōis est posterior trāsmutatione: ⁊ ipi rectius est sicut dixit: attribuere instās. ¶ Et cū narrauit ꝙ tp̄s mot⁹ generati est aliud a tēpore sue eēntie: ⁊ ꝙ necesse est vt distinguat̄ per aliqđ indiuisibile: īcepit narrare etiā ꝙ necesse est vt tp̄us generati distinguat̄ ꝑ aliqđ idiuisibile a tp̄e sue corruptiōis: ⁊ ꝙ si fuerit diuisibile cōtinget vt res sit generata ⁊ corrupta īsimul: ⁊ dixit: ⁊ si sit albū ⁊ corruptū ⁊c̄. i. ⁊ si aliqđ esse albū ⁊ ipꝫ trāsmutari ab albedine sunt ꝯ̄ria: necesse est vt tp̄s in quo dr̄ ip̄m esse albū sit aliud a tp̄e in quo dr̄ ip̄m trāsmutari ab albedine. i. ipꝫ incipere corrūpi: ⁊ si non ꝯtingeret vt in illa hora in qua fuit aliqđ nō sit illud. V. g. in hora in qua fuit albuꝫ nō sit albū: illud. n. qđ trāsmutatur de albedine nō est albū. Et cōtinget etiā vt cū corrūpit̄. i. quādo trāsmutatur de albedine sit illud tunc: ⁊ sic erit ens in tp̄e sue corruptiōis. ¶ Et intēdebat per totū hoc notificare: ꝙ cū sit hoc ipossibile vt tp̄s generatiōis rei sit tp̄s sue eēntie. Impossibile est vt illđ qđ distinguit iter ea sit tp̄us. ¶ Deinde dixit: si igit̄ illud qđ est nūc ⁊ nō fuit pri⁹ necesse est vt generet̄ ⁊c̄. i. cum aliqđ fuit modo ens qđ an̄ nō fuit necesse est vt generet̄ anteq̄ꝫ sit ens in actu. Deinde dixit: ⁊ qđ generat̄ dū generat̄ nō est illud qđ generat̄. i. ꝑfecte: ⁊ h̄ est manifestū: qm̄ si apud generationē esset tunc generaret̄ illud qđ generatū iaꝫ est ꝑfecte: ⁊ ītēdit: qm̄ necesse est vt tp̄s generatiōis sit aliud a tēpore eēntie illius generati. ¶ Et cuꝫ declarauit ꝙ instans in quo incepit generari necesse est vt sit aliud ab instāti in quo est generatum in actu: ita ꝙ vtrūq̄ꝫ eoꝝ sit aliquod idiuisibile. dixit: īpossibile est igitur vt tempus diuidat̄ ⁊c̄. i. ⁊ cuꝫ tēpus generationis sit aliud a tēpore essentie generati: ⁊ dr̄ia iter ea est aliqđ diui

In tp̄e trāsmutatiōis verū est dicer̄ ꝙ res trāsmutata non est illđ ad qđ transmutat̄. Ideꝫ 5. ph. 13. ⁊. 16. Idē. 6. phy. 39.

sibile. Impossibile est vt tp̄s ꝯponat̄ ex tēporib⁹ idiuisibilib⁹.s.vt tp̄s generatiōis sit aliqd̄ idiuisibile: ꝛ silr̄ tēpus eēntie generati: ꝛ ꝙ duo tp̄a eēnt cōtigua. ¶ Deīde dixit: qm̄ si c. fuerit in tp̄e ꝛc̄.i. qm̄ si c. qd̄ est in loco albefiat in tp̄e a. albū ꝛ fuerit tp̄s a. idiuisibile: deīde fuerit nō albū in alio tp̄e idiuisibili tangēti tp̄s a.s.ꝯsequēti ꝛ sit tp̄s b. tūc ip̄m eē albū ꝛ nō albū est in duob⁹ tp̄ib⁹ idiuisibilib⁹ quoꝝ alteꝝ seq̄t̄ ꝑ3 idē tāgit ip̄3. ¶ Deīde dixit: ꝛ q2 in tp̄e a. non fuit albū ꝛc̄.i. ꝛ cū in tp̄e a. idiuisibili nō fuit album: qm̄ tūc nō fuit albū: ꝛ in tp̄e idiuisibili b. fuit albū: nece est vt iter hec duo tp̄a trāsmutet̄ de nō albo i albū. ¶ Deīde dixit: ꝛ iō necesse est vt sit tp̄us in quo fit gnātio.i. ꝛ cū necesse est vt trāsmutet̄ ꝛ generet̄ iter duo tp̄a idiuisibilia.s. istās in quo trāsmutabile fuit nō albū: ꝛ instās in quo fuit albū: necesse est vt inter duo tp̄a idiuisibilia sit tp̄us in quo est trāsmutatio. Ōis.n. trāsmutatio iter duo ꝯ̄ria est in tp̄e: vt declaratū est. ergo istās nō seq̄t̄ istās. ¶ Et cū iduxit impoſe qd̄ seq̄t̄ ex hac intētiōe dicētibus tp̄s ꝯponi ex tp̄ib⁹ idiuisibilib⁹.s. instātib⁹: dixit: ꝙ istud ipoſe nō seq̄t̄ nō dicētib⁹ B. ꝛ D. ista rōcinatio nō ꝯtingit ꝛc̄.i. ꝛ istud ipoſe p̄dictū nō ꝯtingit nobis: q2 punct⁹ tp̄is idiuisibilis qd̄ nos ponim⁹ eē finē gnōni i eo dicim⁹ aliq̄d fieri i actu gnātū ꝛc̄.i. ꝙ ip̄3 pūctū ponim⁹ eē p̄nᵐ eēntie gnāti: ita ꝙ nō ponim⁹ ip̄3 seq pūctū in q̄ erat nō gnātū: ex quo ꝯtinget nobis vt ex ꝯ̄ntib⁹ eēt tp̄s.i. qm̄ cū nos posuim⁹ ꝙ iter oīa duo istātia ē tp̄s iō ꝑmo nr̄ ꝯuenit rei. ¶ D. d. manifestū est igr̄ ꝙ cū res fuerit in toto tp̄e a. ꝛc̄.i. ꝛ manifestū est igr̄ ex eo qd̄ dixim⁹: ꝙ res nō p̄fecte est in actu: in tēpore addito tēpori sue generatiōis: sed existit perfecte in tēpore indiuisibili.i. in fine illius temporis.

¶ Exēplaris ostēsio qua dubitatur ꝙ id qd̄ generat̄ vel corrumpitur in eodez instanti ꝛ nō sit.

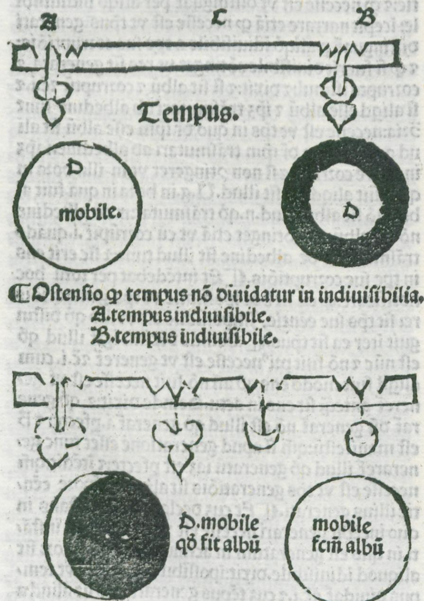

¶ Ostensio ꝙ tempus nō diuidatur in indiuisibilia.

¶ Quib⁹ q̄dē igit̄ aliq̄s tāq̄3 ꝓp̄ijs crederet rōnib⁹ he ꝛ h⁹ q̄dā sunt. Rōnabilr̄ ēt intēdētibus ex his videbit̄ alicui hoc idē accidere. Qd̄.n. qd̄ mouet̄ ꝯtinue si a nullo p̄hibeat̄ in qd̄ q̄dē venit ꝑ3 loci mutationē ꝛ in h̄ ferebat̄ prius vt si in b. venit ꝛ ferebat̄ in b. ꝛ nō cū ꝓxime erat: sed mox sicut incepit moueri. Quid.n. magis nūc q̄3 prius. Silr̄ aūt ꝛ in alijs. Qd̄ igr̄ ab a. fertur in c. cū in c. veniet iteꝝ veniet in a. cū cōtinue mouet̄. Cu3 ergo ab a. in c. ferebat̄: tūc ꝛ in a. fert̄ ꝑ3 motu3 qui est a.c. ꝛ econuerso. Quare silr̄ ꝯ̄rij sunt. ꝯ̄rij.n. sunt q ꝑm rectitudinē. Silr̄ aūt ꝛ ex hoc mutat̄ in quo non est. Si igit̄ hoc īpossibile: necesse est stare in c. Non ergo vnus motus est ab a. in c. ꝛ ecōuerso: reditus enim statui nō est vnus.

¶ Rō p̄ma qua ostendit̄ ꝙ min⁹ reflexus non possit esse cōtinuus.

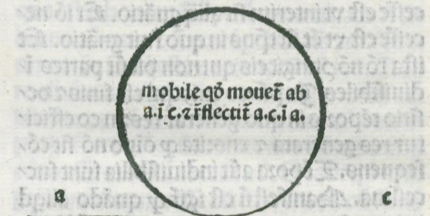

¶ Iste enim sunt rōcinationes de q̄b⁹ hō d3 esse certus: qm̄ sunt ꝯueniētes de suis similib⁹. ¶ Si aūt posuerit ꝯsiderationem de h̄ ꝑ3 dialecticā seq̄t̄ hoc idē alijs modis quos narrauim⁹. ¶ Dicam⁹ igr̄ ꝙ oē motū ꝑ3 cōtinuationē nisi aliq̄d occurrat ei: illud quod est trāsmutatu3 ad ip̄m mouebat̄ in primo. V.g. ꝙ si a. fuit ad b. ad ip̄m fuit mot⁹ eius in p̄io: ꝛ nō solūmō intēdit ad ipsu3 qn̄ fuit ꝓpe ip̄m: sed intēdebat illud a principio motus. Nō.n. est illic cā ꝓpter quā sit digni⁹ vt nūc intēderit in ip̄3 magisq3 primo: ꝛ silr̄ in alijs. ¶ Et illd̄ qd̄ trāsfert̄ ex a. si qn̄ p̄uenerit in b. reuertat̄ ad a. si mouet̄ ꝑ3 ꝯtinuationē: tunc qn̄ mouebat̄ de a. ad b. in illo ēt tp̄e mouebat̄ ad a. motu q est ex c. Scd̄m igit̄ h̄ mouet̄ duob⁹ motibus ꝯ̄rijs insil̄. Isti eni3 duo mot⁹ ꝑ3 rectitudinē sunt ꝯ̄rij. Et cu3 h̄ cōtingit vt trāsferatur ab eo in quo nō est.i. ab eo in quo non fuit. Et cum hoc sit impossibile: necessario quiescit tunc: ꝛ sic motus non erit vnus motus. In quo eni3 interponitur quies: non est vnus.

¶ Idest

70 ¶ Idest iste igr̃ demõstratiões sunt ille de qb⁹ dz hõ
bñre certitudinẽ: qm̃ ꝯueniũt reb⁹. ¶ Et intẽdit ꝑ cõ
ueniẽtes ipsas eẽ eẽntiales ⁊ p̃mas: ⁊ inuit ꝑ h qd̃ di
ctũ ẽ de trãslato reflexo: qꝛ cũ reflectit̃ describit pũ
ctũ in actu: ⁊ cũ describit pũctũ ĩ actu q̃escit. Ista.n.
rõcinatio ẽ ꝓpa trãslato. ¶ Et intẽdit ꝑ dialecticaz
s̃mões veros q̃ ꝯponũt̃ ex accñtib⁹ vl'ib⁹ nõ ꝓprys.
¶ Et manifestũ ẽ ꝙ illa rõcinatio quã ĩduxit ẽ vl'is
fũdat̃.n. sup duas ꝓpões. ¶ Quaꝝ vna ẽ qm̃ trãs
mutatũ ẽ in po⁹ illd̃ ad qd̃ trãsmutat̃ in postremũ: ⁊
siue fuerit ꝓpĩquũ: siue remotũ necẽ ẽ ꝙ in sua trãs
mutatiõe amittat ꝑtẽ successiue post aliã illi⁹ a quo
trãsmutat̃: ⁊ acq̃rit successiue ꝑtẽ illi⁹ qd̃ trãsmutat̃.
Ergo illd̃ ex q̊ trãsmutat̃: ⁊ illd̃ ad qd̃ trãsmutat̃ sũt
opposita necio: ⁊ vtrũqz illoꝝ est in ꝑte trãsmutati.
alia a ꝑte in q̃ ẽ reliquũ: sz sũt nõ determiata ĩ se: ne
qz apd̃ nos: ⁊ h vl'e ẽ ⁊ cõe oĩ trãsmutato. ¶ Et cuz
fuerit ꝯiũctũ huic ꝙ aliq̃d ẽ trãsmutatũ de eodẽ in
idẽ motu vno cõtinuo ꝯtiget vt illd̃ ex q̊ trãsmutat̃
sit illd̃ ad qd̃ trãsmutat̃. Ex q̊ ꝯtingit illud qd̃ amit
tit ꝑ trãsmutationẽ illd̃ idẽ acq̃rat: qd̃ ẽ ĩpol'e. ¶ Et
ista ꝓpõ ẽ cõis ⁊ nõ ꝓpa. Et vl'r manifestũ ẽ istã rõ
nẽ eẽ logicã. Propõ.n. dicẽs ꝙ duo opposita nõ p̄nt
ꝯgregari ĩsil' ẽ cõis plurib⁹ vna scia. Et dicẽs ꝙ illd̃
ex q̊ ẽ trãsmutatio: ⁊ ad qd̃ ẽ trãsmutatio sũt opposi
ta est cõis s̃z subz ⁊ s̃z p̃dicatũ. Subz.n. ẽ cõe oĩ trãs
mutabili. p̃dicatuz ãt ẽ de accñtib⁹ oĩb⁹ entib⁹. ¶ Et
iõ vr̃ ĩtẽdere ꝑ s̃mões dialecticos duos modos. s. de
mõstratiões: q̃ ꝯponũt̃ ex accñtib⁹ cõib⁹ plurib⁹ vna
arte: aut demr̃ationes: q̃ꝝ p̃dcã sunt ꝓpa dialectice.
Reb⁹.n. dialectice vtimur duob⁹ modis: aut s̃z ĩstr̃z
⁊ est magis ꝓpriũ: aut fundamẽtis positis eo mõ s̃z
quẽ aliq̃ res vtit̃ eis q̃ decl'ata sũt ĩ alia. ¶ Et dixit:
dicam⁹ igr̃ ꝙ oẽ motũ s̃z ꝯtinuationẽ ⁊c. ⁊ ĩtelligen
dũ ẽ h de moto nãl'r aut volũtarie nõ de motu vio
lẽte: ⁊ h mani^m ẽ in vtroqz moto. ¶ Et dixit nisi ali
ud occurrat: qm̃ si aliq̃d occurrerit qd̃ ĩpediat ipsuz
ab eo qd̃ ẽ nãle ei: tũc nõ mouebit̃ ꝯtinue ad illd̃ qd̃
p̊ mouebat̃. q. diceret: cũ trãslatũ trãsferat̃ de p̊ p̃n°
ad illd̃ ad qd̃ trãsfert̃ postremo: necẽ ẽ vt mot⁹ ei⁹ ad
illd̃ sit ꝯtinu⁹ nisi aliq̃d ĩpediẽs occurrat illi. Hoc igr̃
qd̃ dixit: nisi aliq̃d occurrat: nõ ẽ exceptio ex illo ꝙ
res mouet̃ ad illd̃ ad qd̃ ꝑuenit in postremo: sz ẽ ac
ceptio ei⁹ ꝙ mot⁹ est ꝯtinu⁹. Illud.n. qd̃ mouet̃ nãl'r
semꝑ mouet̃ ad illud ad qd̃ ꝑuenit in postremo siue
occurrat̃ ei siue nõ. ¶ Deide dixit: ⁊ nõ solũ mõ in
tẽdit ad illud ⁊c. ⁊ dixit h ne aliq̃s dicat: ꝙ illud qd̃
mouet̃ s̃z ꝯtinuationẽ ex a. ad b. ⁊ ex b. ad a. reflectẽ
do nõ mouet̃ in p̊ de b. ad a. sz mouet̃ ad a. qñ ꝑuẽit
ad b. ⁊ ideo dixit rñdẽdo ꝙ cũ posuerim⁹ ꝙ isti duo
mot⁹ sunt vn⁹: tũc mot⁹ nõ erit solũ ad postremũ fi
nẽ qñ ei appropinquat: sz a p̃n° cũ nulla sit illic cã co
gens vt mot⁹ sit ad illud vltimũ qñ ei appropinquat
magis q̃z qñ est remotuz. ¶ Deide dixit: ⁊ sil'r ẽ de
illis. i. de alys motib⁹ p̃ter motuz localẽ. s. reflexum.
Ista.n. demr̃atio cõis est oĩbus. ¶ Et cũ declarauit
ꝙ de p̊ mouet̃ illud qd̃ mouet̃ ab illo a quo mouet̃
ad illud ad qd̃ mouet̃: ⁊ reflexuz mouet̃ de eodẽ in
idẽ: ꝯtingit necio si fuerit positũ ꝙ motus ei⁹ qd̃ mo
uetur istis duob⁹ motib⁹ est vn⁹: vt moueat̃ duobus
motib⁹ ꝯ̃rys insil'. ¶ Deide dixit: trãsfertur.n. ab eo
in quo nõ est. i. ⁊ trãslatũ s̃m nãm nõ trãsfertur nisi
ab eo in quo est ad illud in quo nõ est. Si igr̃ posue
rimus ꝙ aliq̃d trãsfert̃ ad illud a quo trãsfert̃: ꝯtin
get vt trãsferat̃ ab eo in quo non est: qd̃ est impol'e.

[Margin notes: ermones / lectici sũt / ões veri q / onunt ex / b⁹. Idẽ p / .70.z.4. / 87. — Pria ꝓpõ — Scḋa — ermo dia/ tic⁹ dupl'x — Dialectica / r dupl'r. / ẽ p ph.35 / me.c.15. / met.c.2. — quo.]

¶ Deide dixit: ⁊ cũ sit ĩpol'e q̃scet. i. ⁊ cuz istud ĩpol'e
seq̃tur ex h qd̃ posuim⁹ ꝙ trãsmutatũ non q̃escit qñ
mouet̃ istis duob⁹ motib⁹ ꝯ̃rys. ergo necẽ est vt q̃e
scat. ergo mot⁹ nõ erit vnus ⁊ ꝯtinu⁹: oĩs.n. motus in
quo ĩterponit̃ q̃es nõ est vnus ⁊ ꝯtinuus.

¶ Ampli⁹ ⁊ ex his manifestũ est vl'r magis
de oĩ motu. Si.n. oẽ qd̃ mouet̃ aliquo di
ctoꝝ motuũ: ⁊ q̃escit aliq̃ oppositaꝝ q̃etũ:
nõ.n. erat alius p̃ter istos. Qd̃ aũt nõ semꝑ
mouet̃ s̃z hũc motũ. dico aũt q̃cũqz sũt al
teri spẽ: ⁊ nõ si aliq̃ est pars toti⁹: necesse est
pri⁹ q̃escere s̃z oppositã q̃etẽ. Quies.n. pri
uatio mot⁹ est: si igr̃ ꝯ̃rij mot⁹ sint q̃ sunt s̃z
rectitudinẽ: sil' aũt nõ ꝯtingit mouere ꝯtra
rios. Qd̃ ab a. ad c. fert̃: nõ vtiqz fert̃ sil' ab
ipo c. ad a. Qm̃ aũt nõ sil' fert̃: mouebit̃ aũt
s̃z hũc motũ necesse est prius q̃escere ad c.
Hec.n. opposita est quies que est ab ipso c.
motui. Manifestũ igit̃ est ex his que dicta
sunt: qm̃ nõ est cõtinuus motus.

¶ Et hoc apparet magis in oĩ motu ex hoc
sermõe ẽt. Qm̃ si oẽ motum nõ mouet̃ nisi
aliquo istoꝝ motuũ p̃dictoꝝ: necesse est vt
q̃escat quiete opposita illi motui quo mo
uet̃. Nullus.n. est motus hic p̃ter illos. Et
motũ nõ mouet̃ semꝑ isto mõ mot⁹. s. moti
bus diuersis in spẽ. Neqz est ẽt aliqua pars
toti⁹ moti. ergo necesse est vt pri⁹ q̃escat q̃e
te opposita motui. Quies.n. ẽ priuatio mo
tus. Si igit̃ mot⁹ recti sunt ꝯ̃rij. Et est ĩpos
sibile vt moueat̃ aliq̃d duob⁹ motib⁹ cõtra
rijs ĩsil'. Tũc illud qd̃ transfert̃ de a. ad c.
ĩpossibile est vt ĩsimul transferat̃ ex c. ad a.
Et cũ nõ mouet̃ istis duobus motib⁹ ꝯtra
rijs insimul: ⁊ mouetur hoc motu necesse
est vt quiescat anteq̃z moueatur ad c. Ista
enim quies est opposita motui ex c. Et de
claratum est eniz ex hoc qd̃ diximus: ꝙ iste
motus nõ est continuus.

quies est priuatio motus

¶ Ista est alia declaratio ꝓpinqua p̃me: ⁊ fundat̃ su 71
per duas ꝓpositiões. Quaꝝ vna est: ꝙ omne motuz
qd̃ mouet vno motu motuuz finitoꝝ diuersoꝝ s̃m
spẽz: necesse est vt moueat̃ a quiete opposita illi mo
tui. s. a quiete quã hz in illo a quo mouet̃: vt declara
tũ est in q̃nto. ¶ Scḋa aũt est: ꝙ oẽ qd̃ mouet̃ duo
bus motib⁹ oppositis necesse est vt singulariter mo
ueat̃ eis: cũ sit ĩpossibile moueri ĩsiml'. ¶ Et ex his
duab⁹ ꝓpositionib⁹ seq̃tur ꝙ oẽ motũ duob⁹ motib⁹
oppositis: necesse est vt moueatur vtroqz motu post
quietẽ. ¶ Iste igit̃ due demõstrationes ꝯueniũt in
ꝓpositiõe dicẽte: ꝙ ĩpossibile est vt duo motus con
trary sint insimul. ¶ Et differũt in scḋa ꝓpositiõe.
¶ In p̃ma eni demõstratiõe fuit acceptũ: ꝙ si duo
mot⁹ oppositi fuerint ꝯtinui: necesse erit vt duo mo
tus oppositi sint insimul. Et postea fuit dictũ: ⁊ cum
nõ sint cõtinui: necesse est vt ĩter eos sit q̃es. In hac

aūt demōstratiōe fuit dictū ꝙ cū sit impoſſ̄e vt duo motus oppositi sint īsimul: necesse est vt vterqꝫ motus sit ꝑ se. ¶ D. ꝯiūctū fuit huic: ꝙ oīs mot⁹ vn⁹ per se incipit a qete cōtraria. ¶ Et dixit: si oē motū mouet̄ ⁊c̄. i. dicam⁹ igr̄ ꝙ si oē motū nō mouet̄ in eodē tp̄e nisi altero duoꝝ motuū oppositoꝝ: qb⁹ inatū est mouere necesse est vt in illo ex quo icepit moueri sit qescens quiete opposita motui vt declaratum est in qnto. ¶ D. incepit declarare istā ꝯsecutionē: ⁊ dixit: nullus. n. mot⁹ est hic p̄ter illos. i. ⁊ h̄ est necium: qm̄ in illo tp̄e in quo est positū moueri altero illoꝝ duorū motuū nō iuenit̄ moueri alio motu preter illum vnū motū. ¶ D. d. ⁊ motū si mouet̄ sp̄ isto mō motus ⁊c̄. i. ⁊ cū motū nō mouet̄ eodem tp̄e nisi altero duoꝝ motuū oppositoꝝ ⁊ motū nō sp̄ mouet̄ altero motuūꝫ oppositoꝝ diuersoꝝ in spē: neqꝫ iste motus quo mouet̄ est pars toti⁹. i. pars mot⁹ toti⁹: necesse ē vt motū sit pri⁹ qescēs. ¶ Et hoc ꝙ dixit manifestū est ꝑ se. Qm̄ oīs mot⁹ q nō est pars mot⁹: neqꝫ ē ꝑpetuus: necesse est vt icipiat post qetē. Mot⁹. n. nō seqtur motū nisi qn̄ scd̄s fuerit ꝑfectio p̄mi non oppositus ei. Aut h̄ ꝯtinget ꝑ accn̄s: sicut illumiatio dom⁹ per candelā q̄ seqtur motū candele. ¶ Et cuꝫ posuit has ꝓpōnes: icepit cōgregare hoc ⁊ iducere exēpluꝫ in h̄ ꝙ intēdit declarare: ⁊ dixit: si igit̄ mot⁹ recti ⁊c̄. idest si igit̄ mot⁹ q sunt sup̄ vnā lineaꝫ rectā ad ꝑtes ꝯrias sunt ꝯrij: ⁊ est ipoſſ̄e: ꝙ aliqd moueat̄ duobus motib⁹ ꝯrijs insil̄: ⁊ nō moueat̄ altero semp̄: necesse est vt trāslatū qescat inter duos mot⁹. ¶ V. g. qm̄ si translatū ipossibile est vt moueat̄ sup̄ lineā a. c. ex a. ad c. ⁊ ex c. ad a. simul ⁊ moueat̄ vtroqꝫ istoꝝ motuū per se ⁊ in tp̄e ꝓprio nec̄e est vt istud trāslatū qescat in a. anteq̄ꝫ moueat̄ ab eo ad c. ⁊ qescat in c. anteq̄ꝫ moueat̄ ab eo ad a. Quies. n. in a. est opposita motui ex a. ad c. Et qes i c. est opposita motui ex c. ad a. ⁊ q̈si d. ⁊ cū ipossibile sit vt duo motus oppositi sint insimul: ⁊ si nō tunc alter eoꝝ esset perfectio alterius: tunc necesse est vt inter eos sit quies necessario ⁊ nō est alter eorū perfectio alterius.

¶ Amplius aūt ⁊ hec ratio magis ꝓpria est his que dicta sunt. Simul. n. corruptuꝫ est albū ⁊ factū est albū. Si igr̄ cōtinua est alteratio ad albū: ⁊ ex nō albo: ⁊ ex albo ad nō albū. Nō manet aūt in aliquo tp̄e: simul. n. corruptū est nō albū ⁊ factū est nō album. Triū. n. reꝝ idē erit tp̄s. Amplius si ꝯtinuū tēpus est: ⁊ mot⁹: sed ꝯsequēter est. Quomodo ergo erit vltimū idem cōtrariorū: vt albedinis ⁊ nigredinis.

¶ Et ēt iste sermo est magis ꝯueniēs q̄ꝫ predictus. Et est vt insil̄ corrūpat̄ non albū: ⁊ fiat albū. Cū igr̄ alteratio fuerit cōtinua ad albū: ⁊ ex albo: ⁊ hoc nō durat aliquo tp̄e. Tūc insimul corrūpit̄ nō albū: ⁊ fit albuꝫ: deinde fit nō albū. Vnū igr̄ tp̄s erit tribus. Et ēt nō seqt̄ si tp̄us est ꝯtinuū vt mot⁹ sint ꝯtinui sed successiui. Et si nō eq̄liter erit idē postremū ꝯtrarioꝝ duoꝝ. V. g. postremū albedinis: ⁊ postremū nigredinis.

72 ¶ Cum ista declaratio quā cōpleuit est de ꝓpositionibus remotioribus a natura eius de quo cōsiderat̄ q̄ꝫ ꝓpōnes quas nitit̄ dicere in hac demōstratione. ¶ Et dixit: ⁊ etiā iste sermo ⁊c̄. i. ⁊ etiā iste s̄mo quē modo volum⁹ dicere est ꝯueniētior p̄dicto. ¶ D. induxit sermoneꝫ: ⁊ dixit: ⁊ est qm̄ īsimul corrūpat̄ ⁊c̄. idest ꝯtingit. n. h̄: qm̄ ponim⁹ vt motus ꝯrij sint cōtinui. V. g. ꝙ mot⁹ de nō albo in albuꝫ: ⁊ de albo in nō albū sint cōtinui cōtingit vt in eodē istāti corrūpat̄ nō albū: ⁊ fiat albū: ⁊ sic in eodē istāti erit aliqd ens ⁊ nō ens. ¶ Et qꝛ sup̄ istud ipoſſ̄e est sustētat⁹ in p̄terito in hac demonstratione induxit impossibile maius ꝓpter quod iterauit hunc sermonē ⁊ dixit: cum igitur alteratio ⁊c̄. i. cum igitur posuerimus ꝙ alterationes ꝯtrarie sunt continue. V. g. alteratio ex nō albo in album: ⁊ ex albo in nō album: ⁊ posuerimus ꝙ albuꝫ nō durat tempore: cōtinget necessario vt in eodem instanti corrūpatur nō album: ⁊ fiat album: ⁊ corrūpetur album ad nō album: sic ista tria cōtraria erunt in eodem instanti: qđ est impossibile ⁊ valde inopinabile. ¶ Et quia iste oēs demōstrationes sunt fundate super hoc ꝙ motus cōtrarij ipossibile est vt sint cōtinui: quoniā necesse est vt interueniat eos quies: ⁊ apparet de natura eoruꝫ: ꝙ ipossibile est vt sint cōtinui: ⁊ si sit positū ꝙ iter eos nō est quies. Cōtinuatio eniꝫ nō est in eis nisi ex tēpore tātuꝫ: illi aūt ipossibile ē vt sint ꝯtinui: cū sint ꝯtrarij: ⁊ dixit: ⁊ etiā nō seqt̄ ⁊c̄. i. ⁊ etiā si cōcesserimus: ꝙ iter motus ꝯtrarios nō est quies: ⁊ ꝙ tēpus duoꝝ motuum est cōtinuū: nō seqtur si tēpus sit vnū vt motus contrarij sint cōtinui. ¶ D. induxit cāꝫ in hoc ⁊ dixit: et si nō q̄uo erit idē postremū ⁊c̄. i. ⁊ necesse est vt duo motus cōtrarij nō sint cōtinui: qꝛ continua sunt illa quoꝝ vltima sunt idē: sed vltima cōtrarioꝝ nō sunt idē: cū sint ꝯria. V. g. nigredines ⁊ albedines: quorū vltima impossibile est vt sint idem.

Documentū

Quō motus pōt seq motū Vide ꝓ h̄ ēt 5. ph. cō. 12.

Nō seqꝛ si tē⟨pus⟩ sit vnū⟨…⟩ mot⁹ ꝯrarij sint cōtinui

¶ Ostendit ꝙ motus circularis pōt esse cōtinuus ⁊ primus. Cap. III.

Qui aūt est circularis est vn⁹ ⁊ cōtinuus. Nullū. n. ipossibile cōtinget. Qđ eniꝫ ex a. mouet̄ simul mouebit̄ in a. s̄m eandē positioneꝫ. In qđ enim veniet ⁊ mouebitur in hoc: sed nō simul mouebitur contrarijs neqꝫ oppositis. Nō enim oīs qui est in hoc ei qui est ex hoc cōtrarius est. Nec opponit̄. Sed ꝯtrarius quidē est ei qđ est in recto. Hic eni cōtrari⁹ est ei qui est s̄ꝫ locū: vt qui per diametron: distat eni plurimū. Oppositis aūt ē qui est s̄m lōgitudinē. Quare nihil ꝓhibet cōtinue moueri ⁊ nullo tēpore deficere. Circularis eniꝫ mot⁹ ab eodē in idē est. Rectus aūt ab eodē in aliud. Et si quidē ē in circulo neq̄ꝫ in eisdē est: si vo s̄m rectitudinē est: multotiēs in eisdē est. Quicqd igit̄ in alio semp̄ ⁊ in alio fit cōtingit moueri cōtinue. Qui vo multotiēs in eisdē nō ꝯtingit: necesse est eni sil̄ moueri ꝯrios. Quare nec in semicirclo: nec in alia circulatiōe vlla contingit cōtinue

Circularis motus est ab eodē in idē. Rect⁹ mot⁹ est ab eodē in aliud.

Circularis motus

moueri

moueri. Multotiēs.n.in eisdē moueri conuenit: ꝛ in cōtrarias mutari mutationes: nō enim copulat principio finē. Qui aūt circulariter copulat: ꝛ solus est perfectus

¶ Motꝰ aūt circularis est vnꝰ ꝛ ꝯtinuꝰ. Nō enim seqtur ex h aliquo nō ipoſſe. Qm̄ illud qđ mouet ex a. mouet ad a. eadē intentiōe. Illud.n.ad qđ ꝑuenit ad illud ēt mouetur. Sed nō mouet duobꝰ motibꝰ ꝯtrarijs insil neqꝫ oppositis. Nō.n.ois motus ad aliqd est contrarius ei qui est ab illo: neqꝫ oppositus. Sed cōtrarij sunt illi qui sunt recte: isti enim sunt contrarij ꝭm locum. V.g. illi qui sunt ꝭm diametrum: qui maxime distant. Oppositi aūt sunt illi qui sunt in eadē longitudine: ꝛ ideo nō est remotū: ꝙ ille motꝰ sit cōtinuus: ꝛ nūqꝫ cesset oino. Motus enim circularis est ab aliquo loco ad illuz eundē locum. Motus aūt rectꝰ est de loco ad aliū. Et motꝰ etiā in eadē reuolutiōe nō erit illud qđ mouetur ꝭm illū: nisi in eisdeꝫ locis oio. Illud autē qđ mouet motu recto erit in eisdem locis multotiens. Motus igit in quo illud qđ mouetur erit in loco post aliuz pōt esse ꝯtinuꝰ. Motus aūt in quo illud qđ mouetur erit in eodeꝫ loco multotiēs nō pōt eē ꝯtinuus. Qm̄ necesse est vt illud qđ mouetur ꝭm illud moueat duobꝰ motibꝰ oppositis insimul. Et ideo ipoſſibile est vt aliquid moueat in semicirculo: aut in alio arcu oio ꝭm cōtinuationē. ꝯtinget enim necessario vt multotiēs moueatur eisdem motibꝰ: ꝛ vt trāsmutet modis trāsmutationis ꝯtrarijs. Qm̄ finis nō cōiungit cū principio: in circulo aūt est infinitū: ꝛ est solus perfectus.

73 ¶ Cū declarauit ꝙ nullus motuū rectoꝝ est ꝯtinuꝰ ꝛ ꝑpetuus: ꝛ ꝙ ipoſſe est vt ex pluribꝰ vno motu eoꝝ cōponat vnꝰ ꝯtinuus ꝛ ꝑpetuꝰ: vult declarare ꝙ motus circularis in h est econtrario recti: ꝛ ꝙ ille solus pōt eē ꝯtinuus ꝑpetuus: cū nō accidant ei illa ipoſſibilia: q̄ accidūt ex positiōe eius ꝙ motꝰ rectus est cōtinuus: neqꝫ aliud ipoſſe. Et illud ex quo non accidit ipoſſibile est possibile. ¶ Et dixit: motꝰ autem circularis ꝛc.i. motꝰ aūt circularis pōt eē vnꝰ ꝛ ꝯtinuus: ꝛ ꝑpetuus: nullū.n. ipoſſe accidit ex hoc. ¶ Deide dedit cāꝫ in h ꝛ dixit: motū enim in eo est ex a. ad a. pria intētione.i. illud.n. qđ mouet circulariter mouetur ad illud idē ad qđ mouebat.i. ad illud punctuꝫ: qm̄ nō reuertit super illam eandē lineaꝫ sup quā mouebatur ad cōtrariaꝫ partē illi ad quā mouebat: sicut accidit illi qđ mouet super lineā rectā. ¶ D.d. ad illud enim ad qđ ꝑuenit mouet.i. locꝰ.n. ad queꝫ perueniet illud qđ mouet sup circuluꝫ: ex ipso mouet sup ipsuꝫ: ꝛ iō ꝯtingit vt iste motꝰ sit ꝑpetuus. ¶ D.d. sꝫ nō mouet duobꝰ motibꝰ cōtrarijs isimul nec oppositis.i. cā in esse hoc possibile.s. vt qđ mouet sup circuluꝫ moueatur ad locū ex quo mouebat: est: qꝛ nō accidit ei in hoc vt moueat duobꝰ motibus contrarijs insimul vl' oppositis: sicut accidit hoc ei qđ mouet recte: ꝛ postea reflectit. ¶ Deinde dedit cām in hoc ꝛ dixit: non.n. ois motus ꝛc.i. ꝛ cā in hoc ꝙ illud qđ mouet circulariter mouet ad illud ideꝫ ex quo mouebat: ita ꝙ non accidit ei moueri duobꝰ motibꝰ oppositis insimul: est qm̄ nō ois motꝰ ad aliqd est contrarius motui q est ab illo neqꝫ oppositꝰ: qm̄ hoc nō contingit nisi in motu recto.s. vt motꝰ ad aliquid sit cōtrarius motui ab illo: aut oppositꝰ. Et cā in hoc est qm̄ illud ex quo est motꝰ rectꝰ: ꝛ ad qđ est sunt loca cōtraria. Et cā in hoc est qꝛ ꝯtraria sunt sicut describunt illa, q̄ maxime distāt: ꝛ maxima distātia nō inuenitur nisi in linea recta. ¶ D.d. V.g. duo extrema diametri.i. qm̄ in circulo nō iueniunt duo magis distantia qꝫ hec duo: ꝛ in rei veritate maxima distātia nō cōsiderat iter duo loca nisi ꝭm ꝙ sunt ꝯ̄ria in se. Et qꝛ in spera nihil est tale nisi cētrū ꝛ circūferētia: necesse est vt maxīa distātia iter duo loca nālia ꝯ̄ria sit distātia q̄ est iter cētrū ꝛ circūferētiā. Sꝫ ipse nō idiget hac declaratiōe in h loco: cū nō sit nec̄ia in h qđ intēdit hic: queādmodū nō idiget declarare hic: ꝙ cū corpꝰ circulare mouet nō mutat locū ꝭm totū: neqꝫ est in eo pūctꝰ in actu a quo icepit ꝛ ad quē ꝑuenit: ꝛ vtit loco eiꝰ illo qđ mouet sup spatiuꝫ circulare cū sit manifestiꝰ in h loco. ¶ D.d. oppositi vo ꝛc. idest ꝛ alia cā est ēt.s. qm̄ motꝰ ꝯ̄rij nō sūt nisi motꝰ q sint in eadē lōgitudīe ꝭꝫ reflexionē. ¶ D.d. ꝛ ideo nō est remotū ꝛc.i. motꝰ aūt sup circulū nō est reflexus: ꝛ iō nō est remotū vt iste motꝰ sit ꝯtinuus ꝛ ꝑpetuus. ¶ D.d. ꝛ motꝰ ēt circulariter ꝛc.i. ꝛ illud quod mouet motu circulari nō erit in eodē loco ꝭꝫ reuersionē ad illud. Motꝰ aūt in quo illud qđ mouet ꝑueniet ad locū post aliud sine reuersione ad locū ex q̄ mouebat: possibile est vt sit motꝰ cōtinuus. D.d. motus in quo illud qđ mouet est in eodeꝫ loco multotiēs ipoſſe est vt sit ꝯtinuꝰ.i. motꝰ in quo illud qđ mouetur erit in eodē loco ꝭꝫ reflexionē ꝛ reuersionem: ipoſſe est vt sit cōtinuus. Et motꝰ in quo illud qđ mouetur erit in eodē loco multotiēs nō ꝭꝫ reflexionem poſſe est vt sit ꝯtinuus. Qm̄ illud qđ mouet ꝭꝫ reflexionē necessario qescit: ꝛ illud qđ nō mouet ꝭm reflexionē nō est nec̄iuꝫ vt qescat. ¶ D.d. cāꝫ ꝑp quaꝫ est ipoſſe vt illud qđ ꝑuenit in eūdē locū ꝭꝫ reflexionē moueat ꝯtinue ꝛ dixit: qm̄ necesse est vt illud qđ mouet: hoc motu moueat duobꝰ motibꝰ oppositis insimul: vt declaratū est in ꝑdicto ꝭmōe. ¶ D.d. ipoſſe est vt aliqd moueat ꝛc.i. ꝛ hoc nō accidit in reflexo super lineā rectā ꝭm ꝙ est reflexū super lineā rectā qm̄ hoc accidit etiā in reflexo sup lineā circularem: aut seqtur semicirculū: aut super aliū arcuꝫ: aut maiorē: aut minorē. ¶ D.d. necesse est enim vt moueat multotiēs eisdē motibꝰ.i. ꝛ cā in hoc est: qm̄ illud qđ mouet reflexe nō mouet vno motu: sed nec̄e est vt moueat multotiēs motibꝰ eisdeꝫ in spē ꝛ diuersis in numero pluribꝰ. ¶ D.d. ꝛ vt trāsmutet modis trāsmutationis contrarijs.i. ꝛ necesse est vt illud qđ mouet reflexe: moueat modis motuū cōtrarijs: ꝛ trāsmutatiōes cōtrarie ipoſſibile est vt sint eedē. ¶ D. dixit: qm̄ finis nō ꝯiūgitur cū ꝑncipio ꝛc.i. ꝛ cā in h est: qm̄ pūctus qui est finis: ꝛ pūctus q est ꝑncipiū in motu nō circulari sunt duo rōne ꝛ subiecto ꝛ nō cōiungunt adinuicem.s. ita ꝙ sit ideꝫ in subiecto ꝑncipiū.s. vniꝰ motꝰ ꝛ finis alterius: ꝛ hoc intēdebat cum

Maxima distātia nō inuenitur nisi in linea recta: sed vid oppm. 5. ph. 23. ꝛ ꝑ celi. 28. vbi hꝫ ꝙ linea recta ē breuissima.

In circulo finis τ pn^m sūt vnum subo τ duo ẜz rōnez ẜz in linea recta finis τ pncipiū sūt duo rōne τ subto. vide p hoc. 2. ce.t.c.35. τ. 3. de aia.c.55.

dixit: qm̄ finis nō ɔiungit̃ cuz pncipio: mot⁹ aūt qui est super circulū punctus q est in eo pncipiū idez est cū fine. s. qm̄ sunt vnū subo: τ duo rōne. Finis igr̃ in eo est ɔiunctus cū pncipio. In circulo enī nullus est pūctus nāliter. i. actu qui sit principiū aut finis: τ cū fuerit imagiatus in circulo tūc erit pncipiū τ finis. extremitates vō linee recte sunt duo pūcta in actu.

Manifestū est aūt ex hac diuisiōe qm̄ nō cōtingit alios mot⁹ eē ɔtinuos. In oib⁹ eniz accidit per eandē moueri multotiens: vt in alteratiōe per media mouere: τ in ea qdem que est quātitatis ẜm medium magnitudinis: τ in generatione τ corruptione similr̃. Nihil enī differt pauca aut multa facere in quib⁹ est mutatio: nec mediuz ponere aliqd aut auferre. Vtrobiqz eniz accidit per eādē moueri multotiēs. Manifestū est igitur ex his q̄ nec phisiologi dicūt bene oia sensibilia moueri dicētes semp. Moueri. n. semp necesse est ẜm aliquē hoꝝ motuū: τ maxie ẜm illos est alterari. Fluere eniz dicūt semper: τ corrūpi. Adhuc aūt τ generationez τ corruptionē alterationē dicūt. Ratio aūt nunc dicta est vniuersalr̃ de omni motu: q̄ nec ẜm vnū motū cōtingit moueri cōtinue extra q̄z in circulo. Quare nec ẜm alterationem: nec augmētū. Q̄ð quidē igit̃: nec infinita sit mutatio: nec vna: nec cōtinua: extra circuli motū sint nobis hec dicta.

Et apparet ex hac diuisiōe q̄ impossibile est vt aliȷ̄ motus sint cōtinui. Cōtinget eniz vt in oibus istis iterent̃ motus. V. g. in alteratione erit iteratio inter duo extrema: τ in quātitate erit iteratio in magnitudinib⁹ que sunt in medio: τ in generatiōe τ corruptiōe similr̃. Nō enī est differētia in hoc q̄ res in qbus est trāsmutatio sint multe: aut pauce: neqz in hoc vt in medio ponat̃ aliqd aut auferat̃. Cōtinget. n. vtroqz mō vt idez iteret̃.

Declaratū est igit̃ ex hoc q̄ de loquētib⁹ in naturis nō bene dixit qui dixit oē sensibile semp moueri. Qm̄ necesse est vt nō moueant̃ nisi altero istoꝝ motuum: τ dignior motuū in hoc apud eosdē alteratio. Dicūt oia enī semp currūt τ diminuūt̃. Et posuerūt generationē τ corruptionē eē alterationē. Et declaratuz est hoc vl'r in omni motu . s. q̄ ipossibile est vt aliqd moueat̃ oino ẜm cōtinuationē nisi in motu circulari. Et ideo ipossibile est vt moueat̃ ẜm cōtinuationem in alteratione aut augmento: hoc igitur dicimus: qm̄ nulla trāsmutatio est infinita τ cōtinua: nisi motus localis circularis.

Et apparet ex ista diuisione cāꝝ ɔ̄riaꝝ existētium in moto recto τ circulari que remouēt cōtinuationē a recto τ dant ipsaz circulari. D. d. ɔtingit eniz in istis oib⁹ τc̄. i. ɔtingit eniz si ceteri mot⁹ ponant̃ ppetui vt ceteris motib⁹ sit ppetuus ppter iterationē in qua est qes necessario. D. d. V. g. τc̄. i. sicut qes q̄ ē apud iterationē inter duas extremitates q̄ sunt due passiōes ɔ̄rie. V. g. albū τ nigrū. D. d. τ in quātitate τc̄. τ intēdit per quātitatē motū augmēti τ diminutionis. i. τ sicut qes q̄ est apud iterationez existētē in hoc motu. s. qm̄ magnitudines nāles pueniunt ad finē nālem: deinde incipiunt diminui: qm̄ inter istos duos mot⁹ est tp̄s in quo est qescēs vt declaratū est: τ dixit: in magnitudinib⁹ q̄ sunt in medio: qm̄ iteratio nō est nisi in medio qð est iter duos mot⁹ oppositos. D. d. τ in generatiōe τ corruptōe silr̃. i. q̄ iter eas est iteratio q̄ est cā qetis. D. d. τ nulla ē dr̄ia τc̄. i. τ nulla est dr̄ia in hoc qð seqtur iter h̄ q̄ aliȷ motus p̄ter circularē qm̄ iterant̃ trāseāt bis p ptes medias inter duas extremitates: vt ille ptes medie sint pauce aut multe. i. qm̄ necesse est vt per quālibet eaꝝ ptrāseat bis in duob⁹ motib⁹. τ silr̃ nō est dr̄ia inter h̄ q̄ mediū sit eē aut decisio essendi: τ dixit h̄ pp generationē τ corruptionē. Deīde dixit: declaratū est ex hoc igr̃ τc̄. i. τ ex hoc ēt declaratuz est aliud ab eo qð intēdim⁹ declarare: τ est q̄ ẜmo antiquoꝝ dicentiū q̄ oia sensibilia sp mouent̃ falsus est. D. d. necesse est. n. τc̄. i. qm̄ q ponit entia semp moueri necē est ea ponere semp moueri aliquoꝝ istoꝝ motuum sensibiliū aut plurib⁹ vno. ẜz declaratū est: q̄ ipōle ē vt aliqs istoꝝ sit semp ex quo apparet error ẜmonis antiquoꝝ. Deīde dixit: τ dignior motuū τc̄. i. τ apparet ex sermōe coꝝ q̄ mot⁹ alteratiōis ē q est magis dign⁹ vt ẜm ipm sint entia in trāsmutatiōe ppetua. D. īduxit rōnez coꝝ sup hoc τ dixit: dicūt oia eniz fluunt. i. τ rōcinant̃ sup hoc dicēdo q̄ nos videmus entia semp in fluxu: τ ideo accidit eis cōsūptio τ hec est cā pp quā aiatū indiget cibo: τ errauetūt in hoc: q2 acceperūt trāsmutationē que est in potētia in actu. Et loquentes nr̄e legis sequunt̃ antiquos in hoc τ dicūt q̄ accidētia nō remanēt per duo tēpore: sed sermo antiquoruz currit cursu nature: sermo vero loquētiuz nostre legis est vanus: q2 nō cogunt̃ ad dicēdum hoc nisi q2 volunt defendere fundamenta ficta: q2 existimant q̄ lex nō defenditur nisi per illa fundamēta. D. d. τ posuerūt generationē τ corruptionem esse alterationē. i. τ antiqui posuerunt generationē τ corruptionez esse de genere alterationis. τ cū dicunt alterationē esse perpetuā intelligunt alterationē τ generationē τ corruptionē. Et cuz compleuit hoc fecit rememorationē de omnib⁹ declaratis: τ dixit: τ declaratū est hoc vniuersaliter τc̄. idest τ sermo eius in hoc est manifestus.

Inter motus augmēti τ diminutiōis q̄s interponit̃. vide. 8. t.c.23. 3. de aia. t.c. 59.

Error loquētiū i lege ... humen.

Q2 aūt motuuz circularis sit primus manifestū est. Ois. n. motus ẜm locū sicut diximus prius: aut in circulo: aut in recto: aut mixtus est. Hoc aūt necesse est priores esse illos. Ex illis enī cōstitutus est. Recto autē circularis: simplex eniz τ pfectus magis ē. Infinitū enī nō est rectū ferri: sic enī ifinitū nō est: sed nec si esset moueret̃. Non eniz fit qð est ipōle: trāsire enī ifinitū ipōle ē. Infinito aut

Pri⁹ ⁊ nã ⁊ rõne: ⁊ tpe est pfectũ ipfcõ: corruptibili aũt icorrupti bile.

nito aũt recto reflectẽs quidẽ ꝯpositus est: ⁊ duo sunt motus. Nõ reflectẽs aũt iperfectus ⁊ corrupt⁹ ẽ. Prius aũt ⁊ nã: ⁊ rõne: ⁊ tpe est pfectũ iperfecto: corruptibili autẽ incorruptibile. Amplius prior est quẽ cõtingit ppetuũ esse nõ cõtingẽti. Circulare qdez igit perpetuuz cõtingit esse. Alioꝝ aũt neqz loci mutationẽ: neqz alterũ: neqz vnũ cõtingit ppetuũ esse. Statum enim opz fieri. Si aũt status est corruptus est motus prior.

...motus ...eti ⁊ ...õis ẽ ...9. Idẽ ...23. Jõ ...aia. t.c.

¶ Et manifestũ est ꝙ mot⁹ circularis est primus motuũ localiũ. Ois. n. trãslatio: sicut diximꝰ pri⁹: aut est circularis: aut recta: aut mixta. Mixtũ aũt necesse est vt p̃cedãt ille due. Ex illis existit: ⁊ vt rectã p̃cedat circularis: qz est simplex ⁊ pfecta. Qm̃ ipoſ'e est vt aliqd moueat̃ p lineã rectã ifinitã. Non eni aliqd h⁹ ifinitũ neqz ẽt si eẽt: esset aliqd qd moueret̃ p illud. Qd. n. est impoſ'e: non erit. Et ptrãsire infinitũ est ipoſ'e. Motus aũt per lineã rectã finitã si reflectat̃ erit ꝯpositus ⁊ erũt duo motus. Et si non erit diminutus ⁊ corruptibilis. Et in nã ⁊ in rõne: ⁊ in tpe: p̃cedit pfectũ diminutuz ⁊ icorruptibile corruptibile. Et ẽt motus q põt eẽ eternus: precedit motũ in quo est hoc impoſ'e. Et motus circularis est poſ'e vt sit etern⁹. Alij vero non: neqz corruptibiles: neqz alij modorũ cessantiuz est possibile vt sint eterni. Cessatio eni est necessaria in eis: ⁊ cessatio nõ est nisi corruptio motus.

Mot⁹ circularis põt esse ppetuus. alij õ minime.

...or loq... lege m... ...ceti.

75 ¶ Cũ declarauit ꝙ ipossibile est vt aliqs mot⁹ sit vn⁹ ⁊ ꝯtinu⁹ nisi mot⁹ circularis: ⁊ iã declarauerat ꝙ trãslatio p̃cedit alios mot⁹: ⁊ pmisit declarare ꝙ trãslatio circularis est p̃or recta: icepit declarare h. ¶ Et dixit: ⁊ mani^m est ꝙ mot⁹ circularis ⁊c̃. i. ⁊ mãifestuz est ꝙ mot⁹ circularis est p̃or nã ⁊ diffõne ⁊ tpe motu recto. ¶ D. dixit: ois. n. trãslatio: sicut diximus ⁊c̃. i. ⁊ hoc qd dixim⁹ manifestũ est: ⁊ cã in h est ꝙ ois trãslatio simplex est: aut circularis: aut recta: qz simplices dimẽsiones sunt iste due: ⁊ mot⁹ mixtus est sicut mot⁹ sup lineã gyratiuã aut curuã. Ista. n. linea ꝯponit̃ ex recta ⁊ circulari. ¶ D. d. ⁊ mixtã necesse est vt p̃cedãt ille due. idest ⁊ necesse est vt motũ ꝯpositũ p̃cedãt illi mot⁹ ꝯponẽtes: qm̃ esse illius est ppter illos: ⁊ hoc manifestũ est. ¶ Et cũ declarauit ꝙ modi motuũ in loco sunt tres: duo simplices ⁊ vn⁹ ꝯposit⁹: ⁊ declarauit ꝙ ꝯposit⁹ est posterior simplicib⁹: icepit declarare: ꝙ circularis est prior recto. i. qm̃ mot⁹ circularis est p̃or recto nã ⁊ tpe: qm̃ mot⁹ circularis est pfectus: ⁊ mot⁹ rectus est diminut⁹: ⁊ pfectuz p̃cedit diminutũ. Ex quo seq̃t̃ necessario vt motus circularis sit prior recto. ¶ Et qz iste syllogism⁹ fundat̃ sup duas ppõnes. Quaruz vna est ꝙ mot⁹ circularis est pfect⁹: ⁊ mot⁹ rect⁹ est diminut⁹. Scda est ꝙ oia q̃ꝝ vnũ est diminutũ: reliquũ perfectũ: ⁊ perfectum est prius diminuto: ⁊ ista ppositio est manifesta: incepit

Cã pp quam mot⁹ simplices sũt duo ẽ qz magnitudines simplices sunt due. Idẽ p̃ ce. t. c. 5. ⁊ vidõ ꝯmẽ. ibi quõ sit intelligẽdũ.

Oia q̃ꝝ vnũ ẽ pfcm̃ ⁊ reliquũ diminutũ pfcm̃ est pri⁹ diminuto. Jõ p ce. t. cõ. 12. ⁊ 2. ce. t. c. 23.

verificare minorẽ. Et qz circularẽ motum esse perfectum fere manifestum est per se: icepit declarare ꝙ motus rectus est diminutus. ¶ Et dixit: qz ipossibile est vt aliqd moueat̃ sup lineã rectã ifinitã. i. ⁊ necesse est vt mot⁹ sup lineã rectã sit diminutus: qm̃ si eẽt ꝯpletus necesse eẽt vt eẽt talis: qm̃ in eã nõ posset fieri additio: cũ hec sit diffinitio ꝯpleti. Et si motus rectus eẽt ꝯpletus necesse eẽt vt linea sup quaz mouet̃ eẽt ꝯpleta. s. linea recta: ⁊ si ita eẽt: eẽt ifinita: qm̃ si aliq̃ linea recta est ꝯpleta: in qua nõ põt additio fieri nec̃e est vt sit ifinita. ¶ D. icepit declarare ꝙ ipossibile est vt aliq̃ linea recta sit ifinita: vt ꝯcludat ꝙ mot⁹ rect⁹ nõ est cõpletus: sz diminutus. ¶ Et dixit: qm̃ nihil est aliqd tale ifinitũ. i. ⁊ talẽ lineã. s. ifinitã ipoſ'e est vt sit: vt declaratũ est in tertio isti⁹ libri. Et si aliq̃ linea eẽt ifinita: ipoſ'e eẽt vt sup illam eẽt mot⁹ infinit⁹. ¶ D. d. impoſ'e. n. nõ erit ⁊c̃. i. ⁊ est ipossibile vt mot⁹ infinit⁹ sit: lz ꝯcedam⁹ lineã ifinitã eẽ. Qm̃ mot⁹ sup lineã rectã est ad aliqd termiatũ. s. illud ad qd pueniet: postq̃ ptrãsit magnitudinẽ sup quã mouet̃. ⁊ si nõ: tũc mot⁹ eẽt ociosus. Tunc ergo necesse est si motus ifinitus sit vt ꝯpleat̃ post ptrãsitũ. Et qz ifinitũ ptransiri est ẽt ipoſ'e: motus ipossibile est vt sit ifinitus. Et ista demõstratio est ppinqua ei qua vtit̃ in vltio sexti. ¶ Et qz posuit h ꝙ si mot⁹ rect⁹ est pfect⁹ dz eẽ ifinit⁹: ⁊ ifinitũ põt intelligi ꝑm rectitudinẽ ⁊ ꝑm reflexionẽ sup eãdẽ lineã finitaz: ⁊ iaz destruxit vt mot⁹ ifinit⁹ sit ꝑm rectitudinẽ: icepit destruere ẽt vt sit ꝑm reflexionẽ. ¶ Et dixit: motus aũt sup lineã rectã finitã ⁊c̃. i. ⁊ nõ dz aliqs ponere ꝙ mot⁹ sup lineã rectã finitã est ifinit⁹: ꝑz ire: ⁊ redire in ifinitũ. nã iste mot⁹ est ꝯposit⁹ ex duob⁹ motib⁹: quoꝝ vterqz est finit⁹: in quẽ põt additio ⁊ diminutio. ergo nõ est ꝯplet⁹. D. d. ⁊ si nõ reflectetur erit diminut⁹ ⁊ corruptus. i. ⁊ cũ declaratuz sit ꝙ ipoſ'e est vt mot⁹ rect⁹ sit ifinit⁹: ⁊ est declaratuz ꝙ mot⁹ reflexus nõ est vn⁹ mot⁹: remanet vt vn⁹ mot⁹ rect⁹ sit finitus nõ reflexus ⁊ mot⁹ finit⁹ est diminut⁹ ⁊ corruptibilis: qz in eo põt additio. s. qz iuenit̃ pfectior ipo. ¶ Et cũ verificauit illã ppõnẽ minorẽ induxit maiorẽ: ⁊ dixit: ⁊ in nã ⁊ in rõne: ⁊ in tpe ⁊c̃. i. ⁊ mãifestũ est p se: ꝙ pfectũ est pri⁹ diminuto nã: ⁊ rõne: ⁊ tpe: ⁊ ĩtẽdit p rõnẽ diffõnẽ. Mot⁹. n. circularis accipit̃ in diffõne mot⁹ recti: qm̃ mot⁹ rectus est ille q est a medio ⁊ ad mediũ: ⁊ mediũ nõ iuenit̃ nisi in circulari. ¶ D. d. ⁊ icorruptibile p̃cedit corruptibile: ⁊ hec est q. alia declaratio quã post ꝯplebit: ⁊ cũ ꝯpleuit hanc declarationẽ: icepit iducere aliã quã inuit: per h qd dixit: ⁊ icorruptibile p̃cedit corruptibile. ¶ Et dixit ⁊ ẽt mot⁹ qui põt esse etern⁹ ⁊c̃. i. qm̃ solus mot⁹ circularis est poſ'e vt sit eternus: vt declaratũ fuit prius: ceteri aũt mot⁹ cui⁹ cessatio est corruptio moti: neqz alij modoꝝ motuũ apud quoꝝ cessatiões nõ corrũpitur motuz possunt eẽ eterni. Quoniã manifestum est ꝙ motus cessat. i. qescit in eis: ⁊ qes est corruptio mot⁹ necio. In eis aũt in qb⁹ cessatio ẽ corruptio moti: manifestũ est: ⁊ iõ nõ rõcinant̃ p istos eẽ corruptibiles: sz induxit rationẽ de his qui sunt in loco.

Cõpleti diffinitio ẽ eẽ id cui additio fieri nõ pt. Jõ 5. met. t. c. 21. ꝯsile. 7. phy. t. c. 18. ⁊ p celi cõ. 4. ⁊. 12.

Mot⁹ finit⁹ ẽ diminut⁹ ⁊ corruptibil': qz ĩ eo pt fieri additio. vl de consile. 5. phy. 42.

¶ Rationabiliter aũt accidit circularẽ vnuz esse ⁊ ꝯtinuũ ⁊ nõ rectũ. Eius. n. qui est in recto determiatũ est ⁊ principiũ: ⁊ finis: ⁊ mediũ: ⁊ oia hec habz in seipso. Quare est vnde incipiat qd mouet̃ ⁊ vbi finiet. Iuxta

de circulari motu

eni terminos quiescit oē: aut vnde: aut vbi. Circularis aūt idetermiati sunt. Quid eni magis qlibet terminꝰ his ɋ sunt in linea: silr enim vnūqōqz ⁊ principiū ⁊ mediū ⁊ finis est. Quare semꝑ sunt que mouenē in principio ⁊ medio ⁊ fine: ⁊ nūq̄z in vno tm̄ sūt. Unde mouet̄ ⁊ quiescit quodāmodo spera. Eundē enim cōtinet locū. Causa aūt est ꝙ oia hec acciderūt centro. Principiū.n. ⁊ medium magnitudinis est ⁊ finis. Quapꝑ qꝛ hoc extra circulationē est: non est vbi qđ fert̄ quiescat. Semꝑ.n. fert̄ circa mediū: sz nō ad vltimum: ꝓpter ipsuz aūt hoc in mouēdo semꝑ qescit quodāmō totū: ⁊ mouet̄ ꝯtinue. Accidit aūt cōuersiue. Et nāqz qm̄ mēsura motuū est circulatio: primā necesse est ipsaz eē. Oia.n. mensurant̄ primo: ⁊ qꝛ priꝰ mēsura alioꝝ est. Amplius ⁊ regularē cōtingit soluz circularē esse. Que eniz in recto sunt a principio irregulariter ferunt̄ ad finem. Omnia enim quanto quidē distant plus a quiescente ferunt̄ velocius. Circularis aūt solius nec pricipiū: nec finis in ipso aptuz natum est esse: sed extra.

Motꝰ circularis ē alioꝝ mēsura. Oia mēsurātur p̄mo.

Et recte cōtingit vt motꝰ circularis sit vnꝰ ⁊ ꝯtinuꝰ: nō motꝰ rectus. In recto.n. principiuz est termiatuz ⁊ finis ⁊ mediuz: ⁊ oia ista sunt existētia in eo. Et ideo possibile est vt motū incipiat in eo ab aliquo loco: ⁊ nō cōpleat̄ suus motus. Oē.n. qđ mouet̄ sup ipsuz qescit apud extrema: aut vbi incepit: aut ex quo est. In circulari v̄o vltia sunt nō termiata: qm̄ in circūferētia nō est locꝰ ɋ sit dignioꝛ vt sit extremū q̄z alius. Quilibz eni eodē mō est principiū ⁊ mediuz ⁊ finis. Et ideo motū sup ipsuz semꝑ est in pricipio ⁊ in medio ⁊ in fine ⁊ nō est in aliquo eoꝝ in aliquo tpe. Et ideo spera mouet̄ ⁊ quiescit quodāmō: qꝛ tenet eundē locū. Et cā in hoc est: qꝛ oia ista accidunt centro: qꝛ est principiuz magnitudinis ⁊ mediū ⁊ finis. Et iō qꝛ est extra circūferētiā: ideo circulus nō hz locū in quo quiescat postq̄z peruenerit ad illuz. Qꝛ semꝑ mouet̄ circa mediuz ⁊ nō ad vltimū. Et iō totū ꝑueniet semꝑ cum sit qescens quodāmō: ⁊ moueatur hz ꝯtinuationē: ⁊ cōtingit in hoc motu aliqđ ⁊ suum cōuersum. Motꝰ.n. circularis qꝛ est mēsura oiuz motuū necesse est vt sit primꝰ. Oia eni mēsurantur ꝑ primā mēsurā. Et qꝛ est primus est mēsura alioꝝ motuū. Et ēt motus circularis solus est possibilis vt sit equalis. Res enim que mouētur recte diuersantur in motu ex principio ad finem. Omnia eniz quanto magis remouētur a quiescēte tanto velocius mouētur. In motu autez circulari nō est principium naturale neqz finis: sed extra ipsuz in quo est motus recte.

Cū declarauit ꝙ motus circularis est p̄oꝛ recto ex duobꝰ.s. qm̄ motꝰ circularis est ꝑfectꝰ: rectꝰ aūt diminutꝰ: ⁊ ēt qꝛ motꝰ circularis pōt eē ꝯtinuꝰ ⁊ ꝑpetuꝰ: rectus aūt nō. Et in p̄teritis declarauit cām pꝑ quam fuit poss̄e vt motꝰ localis eēt ꝑpetuꝰ: sz illic dedit cāz remotā: īcepit h̄ dare cāz ꝓpinquā vt ꝯpleat illđ qđ intēdit declarare. Qm̄ motꝰ circularis est ꝑpetuus ⁊ cōtinuꝰ. Et dixit: ⁊ recte cōtingit hoc ⁊c̄.i. ⁊ cā pꝑ quā necesse est vt motꝰ circularis sit ꝯtinuus ecōtrario recto est: qm̄ in recto est p̄ncipiū terminatū nāliter ⁊ finis ⁊ medium.s. ꝙ ista tria sunt in eo in actu. Et cā in hoc est: qꝛ motus rectus est sup magnitudinē rectā: ⁊ magnitudo recta est finita: ⁊ habz nāliter duas extremitates terminatas: ⁊ mediū. Deinde dixit: ⁊ ideo incepit motū in eo ⁊c̄.i. ⁊ ꝓpter hoc nec̄e est vt oē qđ mouet̄ sup magnitudinē rectā hēat duas qetes nāliter: qetē.s. in initio magnitudinis: a quo mouet̄. ⁊ qetē in fine. Deīde īcepit negare hoc a magnitudine sup quā est motus circularis. Et dixit: in circulari v̄o vltima nō sunt terminata.i. in circulari v̄o nō est pūctus in actu ɋ sit principiuz ⁊ finis. Qm̄ in circūferētia nō est locꝰ ɋ nāliter sit dignioꝛ vt sit p̄nm q̄z vt sit finis qcūqz locus sit in circūferentia circuli. D.d. qlibz.n. eoꝝ mouet̄ eodē mō ⁊c̄.i. ois eniz pūctus imaginatꝰ in circulo possibile est vt ponat̄ p̄nm magnitudinis ⁊ finis ⁊ medium. D. dixit: ⁊ iō motū sup ipsum semꝑ est in p̄no ⁊c̄.i. ⁊ iō illđ qđ mouet̄ sup circulū pōt imaginari in quolibz pūcto: in p̄no ⁊ in fine: ⁊ in medio: qm̄ pōt imagiari ille punctus p̄nm arcus alicuius ⁊ finis alterius ⁊ mediū alterius. D. dixit: ⁊ nō est in aliquo eoꝝ in aliqua hora.i. ⁊ nūq̄z erit in circūferētia circuli in puncto ɋ sit solūmō p̄nm aut solūmodo finis: qđ nō accidit in magnitudie recta. Et debes scire ꝙ iste cāe quas dedit hic quodāmō sunt nāles ⁊ quodāmō mathematice: accidit.n. causis mathematicis.s. ꝓpinqs in mathesi: vt sint cāe p̄me pluriū rerū nāliū: sicut accidit sciētys subalternātibꝰ cū sbalternat̄is: sic̄ arithmetica: musica: ⁊ geometria: ⁊ aspectiua. Qm̄ cuz diuersitas duoꝝ extremoꝝ lōgitudis recte est p̄a cā h̄ ꝙ ꝯrietas existit in locis ꝯrijs. Et qꝛ finitas dimensiōis recte ē p̄a cā ēt in eē motꝰ rectos: ⁊ ē finita: nec̄e est vt motꝰ recti sint finiti. Et qꝛ in circulari nō ē extremitas in actu: neqz vlr pūctꝰ in actu: nec̄e est vt in eo nō sint loca ꝯria: neqz dimēsiōes finite: ⁊ cum ita sit nec̄e est vt motꝰ eiꝰ sit vnus: ⁊ cōtinuus: ⁊ ꝑpetuꝰ: cū motū sup ipm nō moueat̄ ad loca ꝯria. Et existimat̄ ꝙ ista cā quā dedit Aris. hic nō solūmō dat ꝙ sit poss̄e motū circularē esse ꝑpetuū: imo ꝙ sit necessariū: sic igit̄ dz itelligi iste locus. Et cuz declarauit ꝙ in circulo non est pūctus in actu ɋ sit p̄nm: aut finis: aut mediū. Et ꝙ qlibz pūctus in eo in potētia est hec tria pūcta.s. p̄ncipiū finis ⁊ mediuz: narrauit ꝙ ista est cā ꝓpter quā spera est inseparabilis ab eodē loco: ⁊ quodāmodo est qescēs: ⁊ quodāmō mota. Et dixit: ⁊ ideo spera mouet̄ ⁊c̄.i. ⁊ qꝛ spera mouetur circa gibbositatē centri: ⁊ in ꝯuexo nō est pūctꝰ 76

Documentū. Cāo nālis ī qbusdaz mathesi subalternetur.

in actu:

in actu: necesse est vt spera sit in eodē loco nūero: ꝛ in pluribꝰ locis ꝫ formā vt declaratū est i 6°. ¶ Et h̄ intēdebat cū dixit: q̄m spera mouet ꝛ est q̄escens quodāmō: q̄ nō mutat locū aliū nūero. i. ꝫ subm ꝛ māȝ: ꝛ est mota: q̄ mutat loca diuersa ꝫ formā: nō q̄ spera sic existimat mouet ꝫm ptes: ꝛ q̄escit ꝫ totū. Ponere. n. corpꝰ motū ꝫ ptes ꝛ q̄escere ꝫm totuȝ est impoſſe: imo tota spera ꝛ oēs ptes mouent: sed totū mouet in locis diuersis ꝫm formā tm̄: ꝛ ptes mouent in locis diuersis ꝫ formā ꝛ subiectū. ¶ Deinde dicit: ꝛ cā in h̄ est q̄ oia ista accidūt centro. i. ꝛ cā inesse ista ꝓpria in spera est centrū. ¶ Et pōt itelligere per centrū centꝝ mathematicū. s. punctꝰ. ¶ Et pōt intēdere centrū nāle: ꝛ est corpꝰ spericuȝ sup qd mouet corpꝰ circulare. Spera. n. diuidit nāliter in duas ptes: in centrū ꝛ circūferētiā. ¶ Si igr̄ voluit centrū mathematicū sic itelligēda est hec lr̄a: est. n. p̄nm magnitudinis ꝛ mediū ꝛ finis. i. punctus. n. q est cētrū spere ē p̄nm: eo q̄ linee recte eq̄les ex eo exeūtes ꝑueniūt ad circūferētiā. Et est finis: q̄ oēs linee a circūferētia exeūtes ꝑueniūt ad eum. Est aūt mediū eo q̄ distat eque ab oibꝰ partibꝰ: ꝛ hec est expositio Themisty. ¶ Si aūt itellexit cētrū nāle: tunc p p̄nm magnitudinis vult p̄nm esse ꝫ mām. Et p finē. i. vltimū: q̄ circulare mouet circa ip̄ȝ. ¶ D. d. ꝛ iō q̄ est extra circūferētiā ꝛc. i. ꝛ q̄ centrū est p̄nm ꝛ finis: ꝛ hec sunt cāe q̄etis ꝛ motꝰ: centrū aūt nō fuit in ip̄a circūferētia: sed extra: iō nō habuit circulus locum: pp quē q̄escat: idest eo q̄ circulus mouet circa finē nō ad eū: ꝛ q̄ finis eiꝰ ꝑmanēs in eodē loco est. ergo ꝑmanēs est vno modo ꝛ mota ꝯtinue alio mō. Mota qdē: eo q̄ nō ꝑuenit ad finē. Quiescēs vo eo q̄ finis est q̄escēs. Et vl'r si p̄nm ꝛ finis ꝛ mediū: in his est idē ꝯuenit vtrūq̄ fieri. ¶ D. dixit: cōtingit aūt in h̄ motu hic ꝛ eiꝰ cōuersuȝ ꝛc. i. q̄ sit p̄mꝰ eo q̄ est mēsura oiuȝ motuū ꝛ ecōuerso. s. q̄ sit mēsura: eo q̄ ē primus. Dicit aūt hoc q̄ necesse est q̄ mēsura sit p̄mū: ꝛ q̄ p̄m sit mēsura. Et in hoc loco reuertit ad intētionē in qua priꝰ iceperat. s. ip̄ȝ esse p̄mū ꝛ est tertia declaratio. ¶ D. iduxit q̄rtā ꝓbationeȝ: ꝛ dixit: ampliꝰ motꝰ circularis ꝛc. amplius aliter pōt ꝓbari: q̄ solus motꝰ circularis pōt eē ꝯtinuꝰ: cum eque distet a fine ad quē mouet. s. a medio. Que aūt recte mouent nō eque distāt a fine in oibꝰ ptibꝰ lōgitudinis: vn̄ q̄ nāliter mouent recte velociꝰ mouent q̄n appropinquāt fini. Et hoc est qd voluit dicere: quāto. n. distat a q̄escente ꝛc. i. quanto enim distāt a loco in quo quiescētes erant ei appropinquāt ad locū ad quē mouentur tanto velocius mouent. ¶ D. dixit: in motu aūt circulari ꝛc. i. in motu aūt circulari nō est p̄nm nāle: neq̄ȝ finis nālis: sed p̄ncipiū ꝛ finis eius sunt extra magnitudinē: ꝫm quā fit motus. s. in medio: ꝛ magnitudo circūdat ip̄suȝ existēte ip̄so eodem. s. centro.

Sp̄a mouet ꝫ totū nō ꝫ ꝫm ꝛ māȝ: sȝ ꝫ formaȝ. Jdē 6. phys. 85. ꝛ 4. phy. 43. ꝛ 45. ꝛ p° celi. cō. 31.

Cētꝝ duplr̄ mathematicū ꝛ nāle.

Necesse ē vt mēsura sit p̄muȝ ꝛ q̄ p̄m sit mensura. Jdē. 10. met. cō. 7.

Que nāliter mouēt recte velocius mouent q̄n fini appropinq̄nt Jdem. 2. celi. c. 35. ꝛ 92.

¶ Or aūt ꝫm locū mutatio primus motuuȝ est: testant oēs q̄cūq̄ȝ de motu fecerūt memoriā. Principia. n. ipsiꝰ tradiderūt ꝫm hꝰ mouētibꝰ motū. Disgregatio eniȝ ꝛ cōgregatio motꝰ ꝫ locū sunt. sic eniȝ mouēt concordia ꝛ discordia: hec. n. disgregat: illa aūt ꝯgregat. Ipsoꝝ aūt intellectū dixit Anaxagoras disgregare mouētē prius: sil'r autē ꝛ q̄cūq̄ȝ hꝰ qdē: nec vnāȝ cām dicūt: ꝓpter id qd per vacuū moueri dicūt. Et nāq̄ȝ hi ꝫm locū moueri nāȝ dicunt. Motus aūt ꝓpter vacuū loci mutatio est: ꝛ sicut i loco. Aliorūȝ aūt motuū nec vnū inesse primis corporibꝰ sȝ his q̄ sunt ex his opinant vtiq̄ȝ. Augmentari. n. ꝛ corrūpi ꝛ alterari: cōgregatis ꝛ disgregatis athomis corporibꝰ dicūt. Eodeȝ aūt modo quicūq̄ȝ ꝓpter densitatē ꝛ raritatē dicūt gn̄ationē ꝛ corruptionē: cōgregatione ꝛ disgregatiōe hic ponunt. Ampliꝰ aūt ꝛ p̄ter hos: aiam cām fingētes esse motus. Ipsuȝ eniȝ seipsuȝ mouēs principiū eē dicūt eoꝝ q̄ mouent. Mouebit aūt anial ꝛ omne aiatū ꝫm ip̄m motū qui est ꝫm locuȝ. Et ꝓprie autē moueri dicimꝰ solū qd mouetur ꝫm loci motū. Si aūt quidē q̄escat in se ipso: sed augeat: aut decremētū patiat: aut alteret: cōtingit quodāmō moueri: simpl'r aūt moueri nō dicimꝰ. ¶ Qd qdē igit semper motꝰ erat ꝛ in oi t̄pe erit. Et qd est principiū perpetui motus. Adhuc autē q̄s motus primus: ꝛ quem motum perpetuuȝ cōtingit solum esse: ꝛ primum mouens quod imobile sit dictum est.

¶ Qm̄ aūt motus localis sit primus motuū testant oēs qui aliq̄d dixerūt de motu in libro. Attribuūt eniȝ principia eiꝰ his qui hoc motu mouent. Separare autē ꝛ ꝯgregare sunt motus locales: sic aūt opinati sunt amicitiam ꝛ litē mouere. hec. n. separat. illa vo cōgregat. Anaxagoras aūt dicit de itellectu q est primꝰ motor ip̄m sepāre ꝛ discernere. Sil'r aūt se hn̄t: ꝛ qui nō ꝯcedūt aliq̄d agēs hmōi: sȝ dicūt oia moueri p vacuū. Illi aūt dicūt nāȝ moueri local'r. Motus. n. pp vacuuȝ est motꝰ localis. Impossibile est. n. q̄ aliquis alioꝝ motuū sit in prio: sȝ in his que general'r fiūt a primo: dicūt. n. augmētuȝ ꝛ alterationē fieri in ꝯgregatis: ꝛ sepatis corporibꝰ idiuisibilibꝰ. Et sil'r q dicūt gn̄ationē ꝛ corruptionē fieri ex spissitudine ꝛ raritate. Hoc. n. ordināt in ꝯgregatiōe ꝛ sepatiōe. Et sil'r aliȷ ponētes aiaȝ cām esse motꝰ. Dicunt eniȝ illud qd mouet seipsuȝ esse principium motuū. Aialia aūt ꝛ quicquid habet aiam mouet seip̄m localiter. Aliter si dixerit aliq̄d moueri hic primo apprehēdet aia ip̄ȝ. s. moueri tm̄ in loco. Quiescens aūt ab hoc motu ꝛ si cōtinue augetur: aut diminuitur: aut alterat dicet moueri sic: simpl'r aūt nō dicet moueri. ¶ Dictum est q̄m motus simpliciter fuit ꝛ erit toto tēpore. Et prici-

pium motus eterni qd ſit. Et motus eternꝰ qualis ſit motus qui ſolū pōt eſſe eternꝰ qd ſit: ⁊ ꝙ primus motor ſit imobilis.

77 ❡Cuȝ declarauit ꝙ motꝰ circularis eſt pꝛioꝛ recto: ⁊ iā priꝰ ꝓbauerat motū pmū eſſe motū localē: ſilr vult hic notificare motū localē prioreȝ eē ceteris motibꝰ inducēs teſtimoniū ſup hoc ꝙ oēs dicētes motū generari ſm varietatē eoꝝ: oēs coegit nā dicere motū localē priorē eſſe ceteris motibꝰ. ❡Et hoc eſt qđ. d. qm̄ aūt motꝰ ⁊c̃. i. qm̄ oēs dicētes fieri motū ponunt motū localē priorē eſſe ceteris motibꝰ: ipȝ. n. eē coegit eos ad hoc. ❡Deide dedit cāȝ ⁊ dixit: attribuūt eniȝ ⁊c̃. i. dicūt eniȝ pncipia oīuȝ motuū moueri motu locali: aut dicūt pncipia oīuȝ motuū moueri hoc motu pmo. Qui. n. dicūt pncipia agētia dicūt primā motionē hoꝝ pncipioꝝ eſſe localeȝ. Qui aūt dicunt oīa ex ſe moueri. ſ. nālia. dicūt ipſa pmo h̄ motu moueri. ❡Et cū dixit: ꝙ oēs dicētes mūdum generari dicūt motū localē priorē eſſe: icepit dicere opinionē Empedoclis dicēs: ſeparatio. n. ⁊ ꝯgregatio ⁊c̃. i. Empedocles. n. ponit motū localē priorē ceteris motibꝰ eo ꝙ ſeparatio quā dixit feciſſe litē: ⁊ ꝯgregatio quā dixit feciſſe amicitiā: in generatiōe mūdi ⁊ eius corruptiōe ſunt. ſ. motꝰ locales. ❡Silr Anaxagoras dixit motū localē priorē eſſe oībus motibus. Dixit. n. intellectū icepiſſe diſcernere ꝑtes ꝯſiles: que ſunt iuxta ſuā opionē elnta: ⁊ extrahere illa a mixto: diſcretio aūt eſt ſeꝑatio: ſeparatio aūt motus localis. ❡Deide dixit: ⁊ ſilr ſe hn̄t q ⁊ nō ꝯcedūt ⁊c̃. i. ⁊ ſilr ſe hn̄t negātes cām agētē icipientē generare mundū ⁊ innuit Democritū ⁊ alios. Democritus eniȝ opinabat̃ elnta q̄ dicebat corpora athoma eē ⁊ ifinita ꝑ ſe moueri ꝑ vacuū in quo ſunt: qbꝰ inuolutis generabatur ens: ſic g° dr̃ motū localē priorē eſſe alijs. ❡Deinde d. illi eniȝ dicūt nāȝ moueri localiter. i. ⁊ ſi iſti nō dicunt cām agentē q̄ aliqñ icepit mouere elnta mūdi: aut ꝑtes eius ad generationē: ponūt tn̄ has ꝑtes priꝰ moueri: eo ꝙ ſunt in vacuo. Qđ aūt mouet̃ eo ꝙ eſt in vacuo mouet̃ localiter. ❡Deide dixit: ipoſſibile eni eſt ꝙ aliqs alioꝝ motuū ſit in pmo. i. hoc aūt dicūt eo ꝙ nullus motꝰ ꝑter localē pōt nūerari in motibꝰ pmis: ſȝ in his q̄ a pmis generant̃. ❡Deide notificauit quo mō iſti. ſ. ſecta Democriti reducūt oēs motꝰ ad localē q eſt pmꝰ: ⁊ dixit: augmētū. n. ⁊c̃. i. dicunt aūt augmētū ⁊ diminutionē ⁊ alterationē accidere rebꝰ ex ꝯpōne athomoꝝ: q̄ ſit ꝑ ꝯgregationeȝ ⁊ ſeꝑationeȝ. i. vt mihi videt̃ ꝙ illi opinant̃ h̄ fieri ſequētes amplitudinē foraminū ⁊ ſtricturā. Amplitudo aūt ⁊ ſtrictura eſt ſeparatio ⁊ ꝯgregatio. ❡Deinde dixit: ſilr dicētes generationē ⁊ corruptionē fieri ex ſpiſſitudine ⁊ raritate: ideſt ⁊ ſilr qui dicūt elemētuȝ eē vnū aliqđ corpoꝝ ſimpliciū: aut aliqđ mediū inter illa: ⁊ faciunt hoc ex hoc oīa alia generari ſm ſpiſſitudinē ⁊ raritatē. Dicunt ēt motū localē priorē eſſe ceteris motibus. Denſari. n. ⁊ rarificari ſunt motus locales: ⁊ hoc eſt ꝙ voluit dicēs: hec. n. ordinant in congregatione ⁊ ſeparatione: collocant enim denſitatē ⁊ raritatē in genere congregationis: ⁊ ſegregationis: ⁊ ſeparationis. ❡Deide dixit: ⁊ ſimiliter alij faciētes animā ⁊c̃. ideſt. ⁊ ſilr qui dicunt principiuȝ motuū eſſe animā ⁊ opinati ſunt animā ſeipſam mouere. dicūt primū motuū eſſe localē ⁊ inuit vt videtur Platonē: ideſt qui opinabat̃ principiū motuum eſſe animā ⁊ ipſam ſeipſam mouere: ⁊ iō dixit: aīalia aūt: ⁊ qcqd hȝ aīaȝ mouēt ſe motu locali. ❡Et cum dixit: ꝙ oēs āti q ꝯueniūt in h̄ ꝙ motꝰ localis ē pmꝰ motuū: ⁊ ſi drn̄t in mō: deide inuit rōnē dialecticā q̄ iuuat in h̄ ꝙ ipſe ē pmꝰ motuū. ſ. ꝙ motꝰ localis ē notior oībꝰ motibꝰ: ⁊ dixit: ampliꝰ ſi dixeris aliqd moueri ⁊c̃. i. ampliꝰ ex h̄ noīe ſimplr motꝰ nō itelligit̃ niſi motꝰ localis: cū h̄ nomē motꝰ dicat̃ de motu locali: ⁊ de alijs ſȝ priꝰ ⁊ poſteriꝰ ⁊ ſimplr ⁊ ſȝ đterminationē. Hoꝝ aūt de qbꝰ nomē dr̃ ſȝ priꝰ ⁊ poſteriꝰ: ⁊ ſimplr ⁊ ſȝ determinationē: illđ de q° dr̃ priꝰ eſt cā eiꝰ de q° dr̃ poſteriꝰ. ❡Jō dixit: qeſcēs aūt ab h̄ motu ⁊c̃. i. ⁊ nomē motꝰ ab eo ꝙ localr mouet̃ dr̃ ſimplr: ſi aūt fuerit qeſcēs in loco q̄uis augeat̃ ⁊ diminuat̃: ⁊ alteret̃: aut moueat̃ alijs pluribꝰ motibꝰ: nō dicimꝰ ipm ſimplr moueri: ſȝ cū đterminatiōe: vt ſi dicat̃ ipȝ moueri ſȝ alterationē: aut augmētationē: ſic h̄ nomē ens: qđ dr̃ de ſuba: ⁊ de alijs ꝑdicamētis cū đterminatōe: vn̄ ſuba pꝛioꝛ eſt oībꝰ ꝑdicamētis. ❡Et cū ꝯpleuit totū hūc ſmonē: iduxit ſūmatiȝ oīa q̄ ꝑceſſerūt qđ habet̃ in ſmōibꝰ demr̃atiuis: ſic ꝯclo in orōnibꝰ. ❡Et dixit: dictū eſt ꝙ motꝰ ⁊c̃. i. motꝰ ꝯtinuꝰ quē ꝓbauimꝰ eſſe: ⁊ pnm motꝰ eterni qd ſit. ſ. qm̄ nō corrūpit̃: ⁊ motus釋 eternꝰ qs motꝰ ſit. ſ. motꝰ circulariter: ⁊ motꝰ q ſolus pōt eē eternꝰ. i. ⁊ declarauimꝰ cuȝ hoc ꝙ motꝰ circularis eſt eternus ſic ꝙ ipſe ſolus pōt eſſe eternus. Sunt eniȝ due qōnes: aut vult qm̄ cū ſit declaratuȝ motū eſſe: ⁊ hoc neceſſe eſt: ⁊ ſit declaratū ꝙ aliquis motuū ſenſibiliū pōt eſſe eternꝰ ſolus: declarabit̃ ꝙ hic motus ſenſibilis ſit eternꝰ. ſ. motus corporalis celeſtis inter oēs alios motꝰ: ⁊ ꝙ motor primꝰ eſt imobilis: neqȝ per ſe neqȝ per accidēs.

Mundum. vel

Op. Empe.

Op. Anax.

Seꝑatio eſt motꝰ localis.

Op. Demo.

Dēſari ⁊ rarificari ſt̃ motus locales. oppoſituȝ. 7. phy. 15.

Op. pl̃onis.

Hoꝝ de qbꝰ dr̃ nomē ſm priꝰ ⁊ poſteriꝰ ⁊ ſimplr ⁊ ſȝ determiatione illđ đ q° dr̃ priꝰ eſt cā eiꝰ de q° dr̃ poſterius.

Suba pꝛioꝛ ē oībus p̄ntis. Jdē. 7. me. t. cō. 4.

Sūma i demr̃atiuis ē ſicut cōcluſio i orōnibus.

❡Tractatus q̄rtus cōtinet vnicū caplm: in quo oſtēdit phs q̄le ſit primum mouēs. vȝ. ꝙ ſit indiuiſibile ⁊ nullam prorſus habeat magnitudinem. Cap. I.

Quod aūt neceſſe eſt ipartibile eſſe nec habere magnitudineȝ dicemꝰ primū de prioribꝰ ipſo determinātes. Horū aūt vnuȝ quidē. Qđ ipoſſibile eſt vlluȝ finitū mouere ſm infinitū tempus. Tria eniȝ ſunt. Qđ mouet̃. Mouēs ⁊ tertiū in quo fit motꝰ. ſ. tp̄s. Hec autē aut ſunt ifinita oīa: aut oīa finita ſunt: aut quedaȝ: aut duo: aut vnū. Sit igitur a. mouēs. Qđ aūt mouet̃ b. Tēpus ifinitū in quo eſt c. Ipſuȝ d. igit̃ pars ipſiꝰ a. moueat aliquaȝ partē ipſiꝰ b. que eſt in quo eſt e. ſm aliquaȝ partē ipſius c. que eſt in quo eſt ȝ. Nō ergo in equali ipſi c. In pluri eni maius. Quare nō infinituȝ tēpus qđ eſt ipſius ȝ. Sic itaqȝ ipſi d. apponēs auferaȝ ipm a. Et ipſi e. ipȝ b. Tēpus aūt nō auferā ſemꝑ remouēs eq̄le. Infinitū. n. eſt tēpus. Quare oīs a. totā b. mouebit ifinito tꝑe ipſiꝰ c. Nō ergo poſſibile eſt a. finito moueri aliqd ſm infinitum motum. Qđ quideȝ igitur nō contingit finituȝ in ifinito moueri tꝑe manifeſtū eſt.

❡Nunc

Nunc aūt volumus hoc ꝓbare hūc motorē impartibilē esse non hñtem magnitudinem. Determinātes prius quedā q̄ ꝓcedunt hāc ꝓpositionem. Quoꝝ vnuz ē motorē finitū tꝑe īfinito moueri īpossibile esse. Sunt eniz tria. Motor. s. ꝛ qd̾ mouet̾. Et in quo fit mot'. s. tꝑus. Hec aūt tria: aut oia īfinita: aut oia finita: aut quedā sic: q̄daz sic: vt si dicas duo: aut vnū. Sit ergo a. qd̾ mouet: ꝛ b. qd̾ mouet̾: ꝛ tꝑs infinitum c. ꝛ moueat d. pars eius ꝑtē eius que est e. Non ergo mouebit illud in tꝑe equali c. cuz mai' debet moueri ꝛ lōgiori tꝑe. Non erit ergo tunc tēpus infinitū. Sit ergo tꝑs in quo d. mouet e. tēpus z. Si ergo addiderimus a. cōsumemus a. Et si addiderimus b. ꝛ consumabimus b. C. tꝑs aūt si diminuerimus semꝑ equaliter non cōsumabit̾. Est eni infinitum. Necesse est ergo ꝙ totuz a. moueat totuz b. in tꝑe finito c. Ergo finitū erit. Im-
79 possibile est ergo aliqd̾ finitū moueri motu infinito. Unde manifestū est finitū moueri aliquid tempore infinito impossibile esse.

Demonstratio qua probatur ꝙ finitum mouens non potest mouere aliquid in tempore infinito.

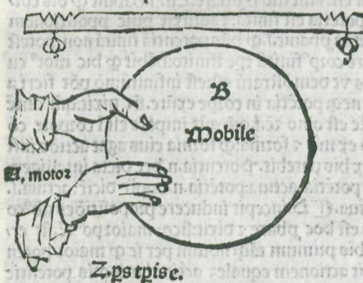

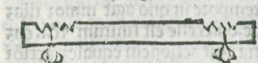

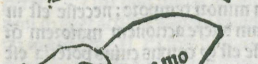

78 In hoc caplō vult declarare ꝙ h̾ motor prim' nō est in mā: sed subsistens per se. ꝛ hoc si ante declaratum sit hic ꝓprius declarabit̾. Dixit ergo: nūc autez volumus declarare hūc motorez esse īmobilem: neq̄ ꝑ se: neq̄ per accñs: neq̄ est potētia in corpore: quod intendit ꝓbare. In ꝓdictis enim probatum est ipm esse nō corpus: neq̄ mobile ꝑ accidens: sed hec probatio est magis propria: in qua probat̾ ipsuz esse extra materiam. D. inducit ea que se habēt sicut propositiones ad habēdaz certitudinē de hac qōne. Et dixit: determinantes prius ꝛc. hoc aūt dicit eo ꝙ declaratum est corpus infinituz esse īpossibile eē: sed iā declaratū est motorē infinitū esse: ꝛ tꝑs infinitum esse. vult ergo probare cui' esse est esse hui' motoris. Et dixit: sit igit̾ a. motor ꝛ qd̾ mouet̾ b. ꝛc. i. dico ergo ꝙ impossibile est motorē finitum mouere tēpore infinito. U. g. sit a. quod mouet: ꝛ b. qd̾ mouetur: ꝛ c. tempus infinitum: ꝛ accipiamus partem motoris qui est a. ꝛ illa pars sit d. ꝛ moueat partē ei' qd̾ mouetur. s. b. ꝛ illa pars sit e. ꝛ hec diuisio est possibilis: eo ꝙ motor qui est potentia in corꝑe pōt diuidi. Deinde dixit: non ergo mouebit illud ꝛc. i. d. ergo nō mouebit e. in tempore equali tēpori c. infinito: in quo a. mouet b. Cuz. d. sit pars a. Potentia autē ꝑtis minor est potentia totius: ꝛ maius totum est: ꝛ quod maius est mouet tempore longiori. Hec enim propositio verificata est in pluribus locis: vt in fine septimi. Deinde dixit: non ergo erit tempus infinituz: idest non ergo d. mouebit e. tempore infinito: in quo positum fuerat ꝙ a. quod est totum mouens mouebit b. quod est totuz mobile. Deinde dixit: sit igit̾ tempus in quo d. mouet e. tempus z. ꝛc. i. ꝛ cum proportio temporis z. ad tempus c. sit composita ex proportione d. ad a. ꝛ ex proportiōe e. ad b. quia tempus vtriusq̄ motus sequitur proportionem motoris ad mobile quod in eo mouetur: proportio autē d. ad a. est finita: q2 d. multiplicatuz consumit a. ꝛ proportio c. ad b. est finita: q2 e. etiaz consumit b. Et omnis ꝓportio composita ex duabus ꝓportiōibus finitis est finita necessario. Proportio ergo temporis z. ad tēpus c. est finita. z. igitur cōsūmabit c. C. autē est infinitū vt positū est primo: qd̾ est icōueniēs. Tꝑus ḡ c. necio est finituz. Deinde. d. ipōle est ḡ aliqd̾ finituz ꝛc. i. posito ḡ ꝙ motor finitus nō pōt mouere aliqd̾ īfi^m: nec aliqd̾ finitum tēpore finito: manifestum est finituz nō posse mouere tempore infinito. Dicit autem hoc: eo ꝙ si finitū moueret magnitudinez finitaz: moueret in tempore infinito. Sed ꝙ corpus finituz moueat corpus infinituz per seipm esse ipossibile. Potentia eniz motoris necesse est superare potentiam mobilis in qua est. Sed notandū est ꝙ propositiones cōditionales quas posuit Aristo. hic sunt propositiōes vere de corpore celesti: cū posuit ꝙ potētie motiue eius sunt forme in materia: quaꝑꝑ act' eius nō perficiet̾ nisi iunctis ꝑtibus illius mãe: ꝰm ꝓpinquitatē terminatā. Hoc aūt qd̾ est h9 potentia totius est maior potentia partis: ꝛ est diuisibilis per diuisionem ꝑtis mãe. Si ergo ꝑtes mãe fuerint finite ꝛ potentia erit finita: si vo potētia sit infinita ꝑtes sunt infinite. Omne aūt corpus est finitaꝝ partiuz: actio. n. ipsius est finita: hec omnia sequent̾ necessario ex hac pōne. s. ꝙ corp' celeste ē for'i mã: siue añs in eis posuerit veꝝ aut falsum: ois. n. positio q̄ exigit destructionē hui' ꝯñtie: est falsa: sicut omnis positio q̄ exigit destructiōez hui' ꝯñe si lapis volat hz alas: est positio falsa: ꝛ̄ ipōle sit lapidē volare. Silr qui ponit in celo aliquā positiōez ex q̄ seq̄t̾ ꝺstructio huius ꝯñtie. s. ꝙ si celū hēat ꝑtes: nece est ꝙ po' partis differat a potentia totius: ꝛ si sit impossibile ipz habere partes: nedum si posuerunt habere partes tres in actu: ꝛ quanto magis est ponere ipsum esse impossibile ꝰz ꝙ possibilis est forma existens in materia.

Ois ꝓportio composita ex duab' ꝓportiōib' finitis est finita necessario.

Digressio.

Alr ꝯtitatē

Vid ꝯñte. 4. phy. 93. t. 7. phy. cō. 2.

Rō pma cōmentatoris. Finitas ē ex pte mãe: oppositū. 3. ph. cō. 60.

C Amplius cum omne cōpositū ex mã ꝛ forma inuenim⁹ ipm hr̃e actū finitū: diximꝰ finitatē actionis puenire: aut ex pte forᵉ: aut ex pte mãe. Sz forᵃ non pōt dici finita. Restat igiꝫ ꝙ finitas ē ex finiᵗᵉ mãe. Et si sit actio aliq̃ īfinita nō nec̃e est ipsaz eē: aut in mã finita: aut forme exn̄tis in mã: q̃ posita sequunꝫ incōueniētia q̃ Ar. intulit. C Itē oī forme exn̄ti in mã ꝯtingit diuisibilitas vel possibilitas. s. poᵃ diuidēdi ex pte mãe. s. inest potentia diuisibilitatis. Posita ergo aliq̃ forma cui nō accidit diuisibilitas hec procul dubio nō erit in mã: qd̃. n. denudatū est a cōpositiōe: ꝛ factum eē: est suba vna simplex sicut simplex hꝰ. Hec. n. ꝓpositio ē ꝯuertibilis. s. Qd̃ est simplx carer potētia: ꝛ qd̃ caret potētia est simplex: potentia ᵃ eni est cã cōpositiōis alicuiꝰ ex duabꝰ substãtys si illa vel aliq̃ suba est vna in actu: ꝛ potētia illa erit simplex: hꝰ aūt sunt corpora celestia. Simplex aūt vt declaratū est: nō moueꝫ ex se nisi qd̃ mouet eēt pmum qd̃ moueꝫ: ᵇ corpora ergo celestia sunt mãe simplices: ꝛ forme eoꝝ sunt forme non in materys. C Habito ergo h̃ pz eoꝝ erroꝝ q obyciūt ᶜ Arist. ꝙ in corporibꝰ celestibꝰ īpossibilis est diuisibilitas quã Ar. posuit in sua demōstratiōe: ꝛ est possibilis in eis: inquãtū posita sūt ipsa eē formas in materys. Impossibilis vo inq̃tū sunt simplicia: ꝛ forme eoꝝ nō sunt in materys. C Isti g̃ sic se hn̄t sicuti cuz syllogismo ducēte ad icōueniēs obyciūt illationē: aut ꝙ sequiꝫ ex illatiōe eē veꝝ: ꝛ dicūt syllogismū peccare quod pluribꝰ accidit modernis phantibus: qui solis libris Aui. ꝯtēti sunt in sua phia: ꝛ maxie q̃ vir ille trãstulit ab Arist. in lib. suis hꝰ videnꝫ eē demōstrationes Ari. in pᵃ facie: nō sunt aūt in veritate: vñ libri huiꝰ viri potiꝰ faciūt a sapiētia recedere q̃z ipsaz largianꝫ: ꝛ vlr̃ dico h̃ nō solū Auic. ꝓpriū eē: sz ꝛ oī q visus ē log de hꝰ nō obseruãs viã Arist. opinãdo in eis q̃ intelliguntur in pmo aspectu ipsa eē demonstrationes Arist. sicut sepius contingit Galeno: ꝛ mox icipit cōtradicere ei nesciēs ipsimet in veritate cōtradicere. C Et sicut accidit Alpharabio in h̃ ꝙ opinatus est: ꝙ illa via quã ipse Arist. intendit ad eternitatē motus: est illa quã īposuit libro suo de entibꝰ trãsmutabilibus. C Neq3 solū in hoc accidit huic viro h̃ cuz Aristo. sz in arte demōstratiua in q̃ ipse incedit alia via q̃z Arist. opinans illã esse verã: aut errans in scia Ar. ꝛ nos iã declarauimus h̃ in cōmento nr̃o sup posterioribꝰ: ꝛ diximꝰ q̃dã de hꝰ in nr̃is q̄ōnibus.

Secūda. Oi forᵉ existēti i mã accidit diuisibilitas: vid̃ cãz p̃ c. de sba orb. Idē cō. seq.

Nō est simplx caret poᵃ ꝛ econtra.

a Poᵃ ē cã ꝯpōnis alicuius ex duabꝰ substãtijs.

b Corpa celestia sūt mãe simplices: et forᵉ eoꝝ sunt forme non in materijs.

c Inuehit ꝯ cōtradicētes Aristoteli.

Contra dimittētes tex. Arist. ꝛ insequētes expositores: vide ꝯsilr. 3. d aia cō. 30.

In duobus Alpharabiꝰ ab Arist. deuiauit.

C Qr autē in finita omnino magnitudine nō ꝯtingat infinitã eē potētiã: ex his mãifestuz est. Sit. n. plus potētia semp eq̃le in minori faciēs tp̃e: vt calefaciens: aut dulce inferēs: aut ꝓyciēs: ꝛ oino mouēs. Necesse ē ergo ꝛ a finito q̃dē infinitã hn̄ti potētiaz pati aliquid patiens: ꝛ plus q̃z ab alio. Plus eniz est infinita potentia. At vo ꝯtingit tp̄s non esse vllū quo potētia illa moueret. Sit eniz in quo est a. tp̄us in quo finita vis calefacit: aut depellit. In quo aūt q̃ ē a. b. finita q̃daz. Ad hãc maiorē semp accipiens finitam: veniam aliqn̄ ad id qd̃ in a. tp̃e motuz erit. Ad finitū eni semp addēs excellã oē finitū: ꝛ auferens deficiaz silr̃. In eq̃li ergo tp̃e mouebit infinita ipsi finite. Hoc autez est impossibile. Nullum itaq3 finitum contingit infinitam habere potentiam.

C Qm̄ aūt impoſle est oīno in magnitudine finita eē potentiã infinitã ex ij̃sdē mãifestuz est sic: q2 maior potentia agit eq̃lr̃ in tp̃e minori. V. g. calefacit aut sanat ꝛ vlr̃ mouet: necesse est ergo infinitū cū potētia eiꝰ sit infinitas agere in passibile maiorez passionem: quã qd̃ finitã. Infinitū eni maiꝰ ē. Nō autē hꝰ potest eē tp̄s. Si eniz a. sit tp̄s in quo potentia infinita calefacit: aut eleuat. Et in tēpore a. agit illã eãdē actionē potentia finita. Accipiētes enim semp potētiã maiorē ac finitã. nec̃e est aliqn̄ puenire ad qd̃ moueat i tp̃e a. Augentes eni semp finitū superat oē terminatuz. Et diminuētes semp diminuiꝫ similiter. Mouet ergo finitū in tp̃e: in quo infinituz mouet: quod est impossibile. Nō ergo finiti est potentia infinita.

Maior potentia eq̃liter agit in minori tempore.

C Cum declarauit impossibile esse ꝙ motor finitus 79
moueat aliquod finitū tēpore infinito: ꝛ hoc qd̃ dicimus motor finitus itelligimus motorē finitū potentia ꝛ magnitudīe: sz hoc q̃dē ꝙ motor cū fuerit corpus sit finite magnitudinis: iã ꝓbatū est in tertio: ꝙ aūt finite potētie cū sit corpus finitū hoc nōdū manifestū est: vult illd̃ h̃ ꝓbare. Cū. n. habuit ꝙ oīs corporis potētia est finita: ꝛ adiūxit huic ꝓpositionem quã prius ꝓbauit. s. ꝙ hn̄s potentiã finitã non potest mouere corpꝰ finitū tp̃e īfinito: hēbit ꝙ hic motꝰ cuius tp̄s vt demōstratū est: est infinitū: nō pōt fieri a corpe neq3 potētia in corpe exn̄te. Et dixit: qm̄ autē impoſle est oīno ⁊c̃. i. qm̄ aūt impoſle est i corpore cōposito ex mã ꝛ forma: ꝙ forma eius agat actiōe infinita ex his patebit. Potentia. n. hec dicta intelligenda est potētia actiua: potētia. n. duplr̃ diciꝫ: actiua. s. ꝛ passiua. C D. incepit inducere propositiōes qbꝰ conatus est hoc ꝓbare ꝛ dixit: sic3 maior poᵃ ⁊c̃. sit ergo nobis primum tãq̃z notum per se ꝙ maior potentia agit actionem equalez actioni minoris potentie in tempore minori tempore in quo agit minor illaz actionem. C Deinde. d. necesse est finitum ⁊c̃. i. cuz igitur maior potentia agit actionem equalez actiōi potentie minoris in minori tempore: necesse est in equali tempore ipsam agere actionem maiorem q̃z minor. Unde necesse est ꝙ corpus cuius potētia est infinita cū egerit in id quod natū est suscipere actionem eius: vt cuz infrigidauerit: aut calefecerit: agat in aliquo tempore actionem multo maiorem actione corporis finiti in idem passibile in illo tempore. C Deinde. d. non autem huiusmodi potest esse tempus: idest corpus autem cuius potentia est infinita: nō agere pōt actionē equalē corporis finite potētie in tp̃e oīno: sz in istãti: qd̃ ē impoſle. Ois eni trãsmutatio: vt demonstratū est: est in tēpore. C D. incepit hoc declarare ꝛ dixit: si eniz a. fuerit tp̄s ⁊c̃. i. si enim posuerimus aliqd̃ tēpus vt a. in quo potētia infinita agit actionē finitã vt calefacere: aut eleuare: aut vlr̃ mouere: ꝛ posuerimus ꝙ in hoc eodē tēpore. s. a. agit potētia finita illã eãdē actionem: hoc eniz possibile

Ex hoc pz ꝙ potentia infinita passiua est in magnitudine: ꝛ h̃ ē verum: quia mã prima.

est: cōtinget

eſt:cõtinget ꝙ finitũ ⁊ infinitum agant eandẽ actionem in eodem tp̃e:quod eſt impoſſibile. Si enĩ maius in minori tẽpore facit actionẽ minorez:q̃to magis agit in minori tẽpore actionẽ illud qḋ eſt ĩfinite potẽtie. ¶ Deinde narrauit quomõ poteſt inueniri potentia finita agens in illo tempore poſito in quo agit potentia infinita actionẽ equalem illi actioni:⁊ dixit:accipientes enĩ ſemper ⁊c̃.ideſt ⁊ hoc poſſibile eſt.ſ.ſi poſuerimus potentiã infinitã que agit in tempore aliquo actionẽ finitã:⁊ inueniamus potentiam finitaz que in illo eodẽ tẽpore agat illã eandẽ actionem.ſ.equalẽ illi:eo ꝙ ſi poſuerimus potẽtiã finitã que agit in illo tẽpore actionẽ minorẽ illa:quã in eo agit infinita:poterimus augere potentiã finitã continue:⁊ ſic augmentabit̃ actio eius in illo tẽpore:ſic ergo cõtinue facientes perueniemus ad hoc ꝙ agat actionẽ equalẽ illi actioni in illo tẽpore. Uerbi gratia ſit b.potẽtia infinita:⁊ c.actio eius:⁊ a.ſit tempus huius actiõis:⁊ ſit d.potẽtia finita que agit in illo tẽpore partẽ c.vt quartã aut quintã partẽ:multiplicãtes ergo d.ita ꝙ ꝓportio totius magnitudinis ad d. ſit ſicut ꝓportio ꝑtis b.ad e.manifeſtũ eſt neceſſe eẽ: q̃ illa magnitudo agat c.in tẽpore a.in quo b.qḋ eſt potẽtia infinita agit. In eodẽ ergo tẽpore agit potentia finita ⁊ ĩfinita. Nec põt aliquis dicere nũq̃ ꝑueniri addẽdo in magnitudine finita ad magnitudinẽ finitaz agentez in illo tp̃e actionẽ quã agit magnitudo ĩfinita:poſſumus.n.ſemꝑ addere ſuper magnitudinẽ quouſq̃ actio eius actionẽ ſuperet q̃cũq̃ dterminataz poſuerimus. Poſito ergo ꝙ actio terminata eſt infinita in tp̃e terminato:poterimus augere illam magnitudinez terminataz que dficit in illo tp̃e actionẽ agere illã in tãtum:ꝙ agat illã in illo eodez tẽpore. ¶ Et hoc eſt quod dicit̃:neceſſe eſt aliquãdo peruenire ⁊c̃.i.addẽtes enĩ cõtinue ſuper finitũ augmentabit̃ actio eius:ita ꝙ ſuperabit quãcũq̃ actionez terminatã poſuerimus:ſicut ſi ꝯtinue diminuentes illud deficiet actio eius a quacũq̃ actione terminata quã poſuerimus. ¶ Et intendit per hoc dicere ꝙ illud qḋ ſequit̃ addẽdo cõtinue:eſt ſimile ei quod ſequitur diminuẽdo:nõ aũt voluit poſſe eẽ magnitudinẽ creſcere in infinitũ:ſicut eſt poſſe ipſaz diminui in infinitũ. Dictũ eſt enĩ in tertio hui⁹ libri ꝙ aliter ſe habet in hoc additio ⁊ diminutio. Participãt aũt in hoc qḋ hic ĩtẽdit.ſ.ꝙ ſi aliqua magnitudo ponat̃ terminata cui⁹ actio ẽ terminata:⁊ alia magnitudo minor illa cui⁹ actio eſt minor poterimus augere minorẽ intantũ ꝙ adequabit̃ maiori in actione:aut ſuperet illã:⁊ ſil'r poterimus intantũ diminuere maiorem ꝙ aget actionẽ equalẽ minoris ⁊ minorẽ:⁊ hoc ſcz in eodẽ tp̃e. ¶ Et ipſe diſtulit illationẽ huius demonſtratiõis ad finẽ huius libri. ¶ Hec aũt demõſtratio multipl'r põt fieri ⁊ formari. Põt enĩ ſic. Hic motor h₃ actionẽ infinitã. Oẽ aũt corpus aut potentia in corꝑe nõ h₃ infinitã actionez. Hic ergo motor nõ eſt corpus. ¶ Aliter aũt format̃ ſic. Si actio hec que ẽ infinita eſt corporis aut poͤ corporee. Et actio hec nõ ẽ niſi potẽtie ĩfinite talis. Et oẽ corp⁹ eſt finitum. Neceſſe ẽ corꝑis finiti eẽ potẽtiã infinitam. D. deſtruet̃ ꝯñs ſic. Nõ aũt corꝑis finiti ẽ potẽtia infinita:⁊ ſequitur oppoſitũ antecedentis.ſ.ꝙ actio hec non eſt corporis:neq̃ potẽtie corporee. Ariſto.aũt ꝑfecit hãc demonſtrationem in fine huius libri.

3.phy.te.cõ.68.⁊.69.

Prim⁹ modus formãdi rõnẽ Ariſto.

Secundus

¶ Demõſtratio ꝙ nulla magnitudo finita habet potentiam infinitam.

Digreſſio.
Dubiũ pmũ

¶ In ꝓpoſitiõe aũt aſſumpta h̃ q̃ dr̃ ꝙ oĩs corꝑis eſt potẽtia finita dubitari põt:vtꝝ ꝯtineat corp⁹ celeſte aut nõ. ¶ Si.n.ꝯtinet corpus celeſte:tũc corꝑis celeſtis erit potẽtia finita:cui⁹ aũt ẽ potẽtia finita ẽ corruptibile. ¶ Sil'r dubitat̃ de ꝓpõne q̃ vtit̃ in dclaratiõe hui⁹:ꝙ oĩs corꝑis ẽ potentia finita:q̃.ſ.dr̃ ꝙ ſi eẽt potentia ĩfinita ꝯtingeret ꝙ motus eẽt in iſtãti. Dicit enĩ aliq̃s:vt q̃d Ariſt.dic̃ ꝯñs eẽ ſi potẽtia corporea h₃ actionẽ infinitã:ipſaz agere nõ in tp̃e:⁊ nõ eſt ſe ſequẽs ſi actio ĩfinita ſit potẽtie nõ corporee:ꝙ agat non in tp̃e. ¶ Pria q̃dez qḋ valde difficilis ẽ ⁊ multũ ſcrupuloſa. ¶ Et Alex.in q̃buſdã ſuis tractatibus rñdẽs.d.corp⁹ celeſte adeptũ fuiſſe eternitatez a ſuo motore q̃ nõ ẽ in mã:ſm̃ h̃ ğ erit aliq̃d qḋ põt corrũpi:⁊ tñ nũq̃ corrũpet̃:⁊ hec Platonis ẽ opĩo.ſ. aliq̃d eternũ eẽ qḋ põt corrũpi. ¶ Ariſto.aũt ĩ fine primi lib.d ce.⁊ mũ.ꝓbauit ĩpoſſe eẽ eternũ cui ĩſit potẽtia ad corruptionẽ. ¶ Joãnes aũt grãmaticus hãc ſibi retinuit q̃õnẽ ꝯ ꝑypateticos in eo ꝙ opinat̃ ꝙ mũdus ſit corruptibilis ⁊ gnãbilis. ¶ Et hec dubitatio ẽ fortior oĩb⁹ dubitationib⁹ q̃ pñt accidere h̃. ¶ Maxie cũ Ar.expſſe dicit in ſcḋo de celo ⁊ mũ. ꝙ celi ẽ potẽtia finita.vbi reddit cãz q̃re non inſunt celo ſtelle maiores his q̃ iſũt illi:ſi enĩ dicit h̃ eẽt fatigaret̃. ¶ Audiẽs aũt Aui.ṽba h̃ Ar.q̃ iã audierat verba Alex.opinat⁹ ẽ dupl'x eẽ neciuz neciuz.ſ.ex altero ꝯtingẽs poſſe ex ſeipo:⁊ neciuz ex ſe.neciuz q̃dẽ ex alio vt celũ.neceſſariuz ṽo ex ſe vt motores celi. ¶ Nos aũt dicim⁹ ꝙ ex vi ṽboꝝ Ariſt.in hac dmõſtratiõe apꝑz ꝙ poͣ ei⁹ paſſiua.ſ.ſuſceptiua motiõis eſt finita:ſicut.n.actio ĩfinita nõ ẽ forme in corꝑe:ſic paſſio infinita nõ eſt forme in corꝑe.ſ.ꝯpoſito ex mã ⁊ forma. ¶ Oĩs.n.forme eſt poͣ finita ſiue ſit actiua ſiue paſſiua:cũ ſit diuiſibilis per diuiſibilitatẽ corporis:⁊ oẽ corpus ſit finitũ. ¶ Et ſi poſſet eẽ ꝙ potẽtia in corpore ꝯpoſito ex mã ⁊ forma ſuſcipet motionẽ in ĩfinitũ:tũc ĩfinitũ eẽt mai⁹ ĩfinito:idẽ.n.corp⁹ ſenſibile q̃to mai⁹ fuerit tãto tp̃s ĩ q̊ ſuſcipit motiõez a ſuo motore erit mai⁹. Si ğ aliqḋ corpus poſuerim⁹ h₉.ſ.ꝙ ſuſcipet motionẽ infinitã:tũc qḋ mai⁹ ẽ d₃ ſuſcipe motionẽ lõgiori tp̃e:⁊ ſic ĩfinitũ ſuſcipiet infinitũ:qḋ ẽ ĩpoſſe. ¶ Ex h̃ ergo p₃ corpus ͣ celeſte nõ cõponi ex materia ⁊ forma:⁊ ĩpm eſſe ſimplex:⁊ ꝙ forma ipſius nõ h₃ ſubſiſtere ꝑ ĩpm:⁊ ꝙ ĩpa ẽ q̃ mouet ipſum:⁊ ꝙ in ipſo non eſt forma mãlis omnino. ¶ Dubitabit aliq̃s ex hoc qḋ dcm̃ eſt in libro de celo ⁊ mũdo ĩpm.ſ.eẽ:neq̃ graue:neq̃ leue:⁊ ĩpm hr̃e

Dubiũ.2.

Solõ pmi Alexãder.

Pmo celi.t.cõ.124.

Joãnes grãmaticus.d q̃ etiã vide.12.met.cõ.41.
Secundo celi.t.c.71.

Auicenna.
Uiḋ cõ.124.
pmi de celo.

Auerroys.

Jdẽ.3.ca.de ſb̃a orbis.

a Corp⁹ celeſte caret mã.
Jḋ p̃ ph.63.⁊.8.met te.c.4.⁊.12.⁊.12.meta.t.c.10.⁊ p̃ ce.cõ.20.⁊.92.⁊ p̃.2.3.c.de ſb̃a orb.
Obiectio.

Vide 3^m ca. de s̃ba orbis.

nām que est hō:qd nos illic declarabimus. ¶ Et silr declarabim⁹ illic v̄bū Arist. quo dixit celū hr̃e potentiā finitā. ¶ Duplr. n. potentie motiue pñt dici infinite: aut q2 actio eaꝝ nūq̃ʒ cessat: aut q2 motio eaꝝ ē tante velocitatis ꝙ non inuenit̃ magis. s. ꝙ illud qd ab his mouet̃ velocius mouet̃ oi mobili. ¶ Qr aūt aliqua potētia sit ifinite motiōis ꝓm hūc modū impossibile ē nisi mot⁹ possʒ fieri in instāti. s. ꝙ aliqua potentia sit q̄ infinitā facit velocitatē in ipm qd mouet̃: q̃to eni maior fuerit motor tāto motio ei⁹ erit velocior. Motores igit̃ siue māles fuerint siue non māles ꝓʒ hūc modū cōueniūt in h ꝙ motio eoꝝ sit finita: vñ corpa celestia excedūt se inuicez in velocitate: q̃uis motores eoꝝ sint nō i mā. ¶ Ergo ꝓʒ hūc modū dixit celi po^am esse finitam: ⁊ ꝙ si inessent ipsi stelle plēs: aut maiores: aut destrueret̃ mot⁹ ei⁹: aut tardaret: sed hoc diligētius manifestabit̃ i suo loco.

Pro hac mā. vide. 39. 2. de cc. t. 63. eiusdē ac. 71. Et. 41. 12. meta. Et. 3. c. de s̃ba orbis.

¶ Et hec dubitatio est maxia dubitationum q̄ accidunt in hac scia: ⁊ nō mihi dterminata nisi cū grādi labore: ⁊ in tpe vite mee nō modico. ¶ Ad secūdam aūt qōnez qua q̄rit̃ vt ꝙ si posuerimus actionē infinitā in corpe: seqtur ꝙ motus sit nō in tpe: ⁊ nō seqt̃ si posuerimus actionē ifinitaʒ esse potētie nō in corpore. ¶ Sic rñdētes dicimus: ꝙ si posuerim⁹ actionez ppriā eē corpis: seqt̃ ꝙ insit ei potētia infinita: si aūt posuerimus alicui⁹ nō corpis: tunc potētia illius nō pōt dici finita: aut infinita. Finitū eni ⁊ infinituʒ solū de corporib⁹ dici pñt: ⁊ sic sola actio illi⁹ dicet̃ infinita. Si aūt potentiā ifinitā posueris in corpore: sequit̃ ꝙ motio eius sit nō in corpore: qd est ipose. Si vero illā posueris nō in corpe: tūc nō dicet̃ finitum aut ifi^m: eo ꝙ nō est in corpore. Nō g̃ seqt̃ ꝙ sit mouens nō in tpe: cū in his nō pōt intelligi vna potentia maior alia: eo ꝙ nō sunt corporee po^e. Mai⁹ eni ⁊ minus solius est q̃titatis. Vñ si dixerimus potentias eē in corporib⁹: tūc actio eaꝝ erit ꝓportionalis. scʒ ꝙ ꝓportio potentie motiue ad potētiaʒ motiuaʒ est sicut ꝓportio velocitatis motus ad velocitatem. Existētibus ^a aūt nō in corpore nō ē ꝓportio: cū ꝓportio solius est magnitudis ad magnitudinē vl' eorū q̄ isūt magnitudini: eo ꝙ isunt ei: ⁊ hec manifesta sunt ꝑ se. Reuertamur ergo ad v̄ba Aristotelis.

Solū scdē q̄stiōis meliorē inde solōnē q̃re i. 3. c. d suba orb.

Finitū ⁊ infinitū soluʒ de corpibus dici pñt. Idem ꝑ phy. t. c. 15. ⁊ 3. ph. 35. ⁊. 36

In potētijs i corporeis nō pōt itelligi ꝙ vna sit maior altera: nā maius ⁊ minus sunt soli⁹ q̃titatis: vide ꝑ hoc. 35. septimi phy.

a Proportio ē soli⁹ magnitudis ad magnitudieʒ vel eoruʒ que insunt ei.

¶ Nec infinitū finitā: sed tñ contingit in minori magnitudine plurimā potentiā eē: sed adhuc magis in maiori plurimā. Si igit̃ in quo est a. b. infinitū. Sʒ b. c. hēat potentiaʒ aliquā: que in aliquo tpe mouet ipm d. vʒ i tpe in quo est e. z. Si aūt iam ipsius b. c. duplā accipio in medio mouebit tpe ipsi⁹ e. z. Sit. n. hec ꝓportio. Quare in z. t. mouebit. Ergo sic accipiens semꝑ a. b. qdeʒ nequaq̃ʒ transibo. Tēpore aūt dato semꝑ minorem accipiaʒ. Infinita ergo potentia erit. Oēm eni finitā excellit potētiā. Omnis aūt finite potētie necesse est finitū esse ⁊ tp̄s. Si eniʒ in quodā tanta. Maior in minori qdeʒ: determinatio autem mouebit tempore ꝓm cōuersionem proportionis. Infinita autē ois potētia sicut multitudo. Et magnitudo est excellens omne finitum.

Ois potētie finite finitum est tempus.

¶ Neqʒ infinituʒ hr̃e virtutē finitā est possibile: lʒ in minori magnitudine pōt ineē maior potentia. Tamē cuʒ hoc fuerit dignius erit ꝙ in maiori sit maior. ¶ Sit ergo a. b. infinituʒ b. c. igit̃ est potentia q̄ mouet d. in aliquo tpe. sit ergo illd tp̄s b. z. b. c. ergo duplicatuʒ mouet in medietate temporis b. z. Procedamus sic igitur: ⁊ sit illud tp̄s z. t. Cū ergo sic ꝓcesserimus semꝑ: nūq̃ʒ perueniemus ad ꝯsūmationē a. b. De tpe v̄o posito semꝑ accipiemus minus. Sic igit̃ erit virtus infinita. Necesse est eni cuiuslibʒ potentie finite tēp⁹ ēt eē finitū. Nā si hec potētia mouet in hoc tpe: q̄ maior est illa mouet in tpe minori illo. Sʒ tñ illd tēp⁹ ē determinatū: cui⁹ ꝓcessus est ecōuerso. Virtus aūt est infinita eo mō quo numerus. Magnitudo v̄o que excedit omne determinatuʒ.

¶ Demonstratio ꝙ nulla magnitudo vel quantum infinitum habet potentiam finitam.

¶ Tp̄s in quo q̃tū infinitū potētie finite mouet. d.

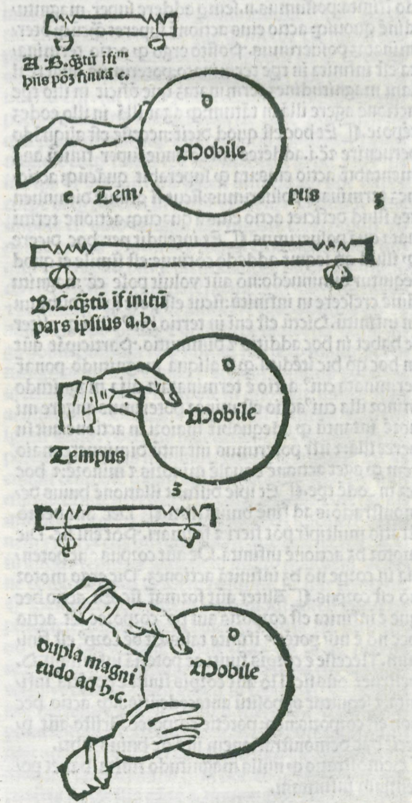

¶ Cum

80 ¶ Cum declarauit ꝙ in magnitudine finita ĩpoſ͠e eſt eſſe potentiã infinitã: vult nũc ecõuerſo dicere. ſ. qm̃ in magnitudine infinita non põt eſſe potẽtia finita. ¶ Dicendo: neqꝫ ĩfinitũ hr̃e ⁊c̃. i. ⁊ ſicut in magnitudine finita nõ põt eẽ poᵃ infinita: ita ẽt eꝯ in magnitudĩe ĩfinita nõ põt eẽ poᵃ finita: ſꝫ finitũ finito: ⁊ infinitũ infinito: ſed qꝛ in hoc ducit ambiguitatẽ h̃: ꝙ in corpore maiori ĩuenit̃ potẽtia minor: ⁊ in minori maior. ¶ Dixit: lꝫ in minori ⁊c̃. hoc. n. facit dubitare aliquẽ cũ poſſꝫ dicere: cũ in maiori corpore ĩuenimᵘ minorẽ potẽtiã. Quid igit̃ ꝓhibet in infinito eo qđ ẽ minus maiore ineſſe potẽtiã ea q̃ ineſt finito eo qđ eſt minus: ſed h̃ nõ põt ſtare: qꝛ cuꝫ ꝯtinue duplicauerimus maius corpus: cuius poᵃ eſt minor: ꝑueniemus ad corpᵘ: cuius v̾tus eſt maior minoris corꝑis. Et qꝛ infinitũ ſemꝑ põt duplicari: iõ potentia eiᵘ dꝫ eẽ maior cuiuſlibꝫ corꝑis: imo nõ eſt aliq̃ cõparatio inter illas ⁊ potentias infinitoꝝ corpoꝝ: vñ dixit. q. ſoluẽs: tñ cũ h̃ fuerit ⁊c̃. ¶ D. Litteris exẽplificat: poſito ꝙ corpus ĩfinitũ hꝫ potẽtiam finitã. Silr̃ minori corpori ineſſe maiorẽ potẽtiaꝫ: eiuſdeꝫ. vꝫ. ſpẽi: ⁊ dixit: ſit ergo a.b. infinitũ ⁊c̃. i. ſit g̊ magnitudo ĩfinita a.b. ⁊ de infinito a.b. ſumemus aliquã ꝑtem: vt b.c. ponẽdo ꝙ in hac ꝑte ẽ potẽtia q̃ mouet illđ mobile: qđ mouet infinitũ corpus in aliquo tꝑe: ⁊ illud mobile qđ. ſ. mouet̃ ab ĩfinito corpore: ⁊ idẽ a ꝑte illius ſit d. ¶ Deinde dixit: ſit g̊ illud tp̃s h.ꝫ. ⁊ vlr̃ qdeꝫ dicere: qꝛ manifeſtũ eſt ꝙ b.c. qđ eſt ꝑs a.b. mouet in minori ꝑte tꝑis eo in quo totuꝫ a.b. mouet d. cũ potẽtia a.b. ſit maior potẽtia b.c. ¶ Poſtea dixit b.c. g̊ duplicatũ ⁊c̃. qꝛ iã ꝓbatũ ẽ ꝙ maior motor idẽ mouet mobile in miori tꝑe: ⁊ ꝙ tꝑis ad tp̃s ꝓportio eſt ſicut motoris ad mobile. ¶ Poſt h̃ dixit: ꝓcedamus ſic. g̊ ⁊c̃. i. ⁊ cũ hoc mõ ꝓceſſerimᵘ in duplicatõe illiᵘ ꝑtis. ſ. ꝙ duplũ duplicet̃: ⁊ h̃ duplũ ſic duplicet̃: cõſtat ꝙ neceſſe ẽ ꝑuenire ad magnitudinẽ aliquaꝫ que moueat d. in tꝑe minori eo in quo mouet̃ a. magnitudĩe illa ĩfinita: cuiᵘ potẽtia eſt finita. Ponatur igit̃ nos ꝑuenire ad illã magnitudineꝫ: cũ finita magnitudo nõ cõſumat̃ ꝑ ſuas duplicãdas ꝑtes. Tp̃us vero diminuit̃ ſemꝑ ꝑte duplicata: ⁊ illđ tp̃s ſit h.ꝫ. ¶ Et h̃ voluit dicer̃ his v̾bis: cũ g̊ ſic ꝓceſſerimᵘ ⁊c̃. ideſt duplicatio qdẽ ꝑ b.c. dꝫ eẽ aliq̃ ꝑs a.b. qꝛ nũq̃ꝫ per duplicationẽ ꝑtis a.b. ꝑueniemus ad a.b. conſumẽdũ cũ ſit infinitũ. ¶ D. d. de tꝑe v̾o poſito ⁊c̃. i. et cũ talis duplicatio ſemꝑ ſit poſſibilis ⁊ impoſ͠e ẽ ad tp̃s ꝑuenire minus illo poſito in quo a.b. mouet d. ꝑ aliqđ ſpatiũ. ſ. magnitudo infinita: cuiᵘ v̾tus ẽ finita. ¶ Poſt dixit: ſic igit̃ erit v̾tus ĩfinita ⁊c̃. i. ex quo ſequit̃ ꝙ in infinito corpore ſit poᵃ infinita: qđ eſt ꝯ poſitũ. ¶ D. d. neceſſe eſt eni ⁊c̃. i. hec qdẽ v̾tus eſt infinita: qꝛ tp̃s in quo mouet ſemꝑ minorat̃ in infinitũ. Tp̃s vero potẽtie finite eſt finitũ: cũ moueat tꝑe in quo minor nõ põt mouere. ¶ Et hoc intẽdebat cuꝫ dixit: nã ſi hec potẽtia ⁊c̃. i. ⁊ hoc nec̃e ẽ: nã ſi aliq̃ potẽtia mouet aliqđ in aliquo tꝑe: potẽtia q̃ eſt maior illa mouebit in minori tꝑe illđ idẽ. Sed qꝛ exceſſus eſt determinatus: nec̃e eſt ꝑuenire ad tp̃s determinatum in ꝑuitate. i. ꝙ in minori illo: aliqđ non põt mouere. ¶ Et itẽdit ꝑ h̃ qđ dixit ecõuerſo: ꝙ ſi maior magnitudo fuerit dupla minoris: erit tp̃s motionis illius huius medietas: cũ cõicãt qdem reuerſini: ſed eſt ecõuerſo. ¶ Poſt dixit: virtus aũt eſt infinita eo mõ quo numerus. i. potẽtia aũt q̃ eſt in hoc corꝑe ĩfinito: poſito. ſ. ꝙ eſt ĩfinitũ erit ĩfinita: qꝛ creſcit ꝑ crementũ corꝑis. Cũ aũt cremẽtũ corporis eſt infinitũ conſtat ꝙ ⁊ virtus etiã in infinitũ eſt: quare virtus ẽ ĩfinita. ¶ D. d. magnitudo vero ⁊c̃. hec vero magnitudo eſt infinita cum habeat infiniti diffinitionem: eſt enim maior omni magnitudine terminata.

Proportio tꝑis ad tp̃s ẽ ſicut ꝓportio motoris ad mobile. Idẽ 7. phy. 35. et 36.

¶ Eſt autẽ ⁊ hoc demonſtrare ſic. Accipiemus eni quãdam potentiã eandeꝫ genere ei que eſt in infinita magnitudine in finita magnitudine exñte: que mẽſurabit q̃ eſt in infinito finitã potentiã. Quod quidẽ igr̃ nõ cõtingit ĩfinitã eẽ potẽtiã infinita magnitudĩe. Nec finitã in infinita ex his oñſum eſt.

¶ Hoc qdẽ aliter põt declarari ſic. Ponendo ꝙ aliqua potentia eiuſdẽ generis illiᵘ potentie que eſt magnitudine infinita ſit in potentia finita. Sic ergo erit potentia in q̃titate potentie finite in infinito. ¶ Quoniã aũt impoſſibile eſt potẽtiam ĩfinitã in finita eſſe magnitudine: aut potẽtiã finitã eſſe in infinita magnitudine manifeſtum eſt.

¶ Dicit: ⁊ hoc idẽ poſſumus oſtẽdere alia via: cũ eni 81
poſuerimus ĩfinitũ corpus in quo ſit virtus ĩfinita: poſ͠e erit ponere virtutẽ eiuſdẽ generis cuꝫ illa p̃ma virtute: ⁊ ei equalẽ in magnitudĩe finita: ⁊ ſic potentia que eſt in corpore finito: erit eq̃lis potentie q̃ eſt in corpore infinito qđ eſt impoſ͠is. virtus. n. eiuſdem generis que corpori ineſt maiori: maior exiſtit: quãto magis que eſt in infinito corpore erit maior illa q̃ eſt in finito. ¶ Et cum oſtendit hec duo fecit de eis mentionem ⁊ dixit: qm̃ autẽ impoſ͠e eſt ⁊c̃. ⁊ hec cõuerſio nõ facit ad ꝓpoſitũ declarandũ: ſꝫ tñ oſtẽdit illud vt ex eo acquiratur: qm̃ eſt cã propinqua.

¶ De his autem que feruntur bene ſe habꝫ dubitare quandam dubitationem primuꝫ. Si enim quod mouetur omne mouetur ab aliquo. Quecunqꝫ non ipſa ſeipſa mouent quomodo mouentur aliqua continue non contingente mouente: vt proiecta. Si autẽ ſimul mouet ⁊ aliud aliquid mouẽs vt aerem qui motus mouet. Silr̃ impoſſibile ẽ primo non contingente nec mouente moueri. Sꝫ ſimul omnia moueri ⁊ quieſcere cũ primuꝫ mouens quieſcet. Et ſi facit ſicut lapis: vt mouere qđ ferrum mouet. Neceſſe hoc quideꝫ dicere ꝙ primum mouens facit poſſibile mouere: aut aerẽ hm̃õi: aut aquã: aut aliud aliqđ tale: qđ aptũ natum eſt mouere: ⁊ moueri. Sed non ſimul pauſat mouẽs ⁊ quod mouetur. Sed qđ mouetur qdem ſimul cũ mouẽs qeſcat: mouẽs auteꝫ adhuc eſt: vñ mouet̃ cũ alio habitũ: ⁊ ĩ hoc eadẽ rõ eſt. pauſat eni cũ minor potentia in mouente ſit habito. Penitus aũt quieſcit: cum nõ faciat primũ mouens: ſꝫ qđ mouet̃ ſolũ. Hec autem neceſſe eſt ſimul pauſare.

mouēs qdē aūt: ꝛ qͦ mouet ꝛ totū motū.
Hic qdez igit in cōtingētibꝰ: aliqñ qdē mo/
ueri: aliqñ aūt qescere fit motus: ꝛ nō conti
nuus: sed videt. Aut enim ꝯñter ē eoꝝ que
sunt: aut tāgētiū est. Nō. n. vnū ē mouēs: sꝫ
habita adiuicē sūt. Vñ ꝛ i aere ꝛ i aq̄ hꝰ mo
dus: quē dicūt qdaz antiparistasiz. Impos/
sibile autē aliter est opposita soluere nisi di
cto mō. Antiparistasis aūt simul oia moue
ri: facit ꝛ mouere: quare ꝛ quiescūt. Nunc
autem vnum aliquod quod mouetur con/
tinue a quolibet: non enim ab eodem.

¶ De his aūt q̄ localiter mouent. Bonū est
priꝰ inducere quādā dubitationē. Nā si oē
qͦ mouet ab aliquo mouet. s. duz illud a se
nō mouet. Q̄uo q̄dā cōtinue mouent sine
eo ꝙ cōtingāt motorē. Verbi grā: qͦ proij/
cit aut qͦ sagittatur: ꝛ si motor moueat cuz
hoc ēt aliud: vt aerē: ꝛ cum mouetur h̄ mo
uet. Tñ impolē ē ipm moueri nisi primum
tāgat aut moueatur. Immo nec̄e est sil' oia
moueri: ꝛ sil' qescere: cū primꝰ motor qeue/
rit. Silr ē ꝛ si ēt facit sicut facit lapis. s. ma/
gnetes. V. g. qm̄ illud qͦ mouet lapis qͦ ē
ferruz mouet. i. attrahit ferruz a quo moue/
tur: ꝛ sic mouet. Hoc autē dꝫ ꝯcedi de nec̄i/
tate. s. ꝙ primꝰ motor est q hoc facit. V. g.
qui mouet aerē cum fuerit hꝰ: aut aquā: aut
aliud qͦ inatum est mouere: ꝛ moueri: sed
nō dꝫ simul qescere ab hoc ꝙ moueat ꝛ mo
ueatur. Immo cessat ab hoc moueri ꝙ mo
ueat: cessante eiꝰ motore a mouere: ꝛ post
remāet mouēdo. Vñ vnū mouet aliͦ sibi
succedēs ꝛ ꝓcedit istud aliud etiā hoc eodē
processu. Motꝰ autem illiꝰ quiescit cū vir/
tus mouēdi diminuitur i successiōe paula/
tiz. Et vltio cessat qñ motor penultimꝰ ꝑue
nerit ad hoc ꝙ nihil agat: sꝫ solūmō mouet.
Hoc aūt nec̄io fuit sil'. s. motorem qescere a
mouere: ꝛ motū a moueri: ꝛ ipe motꝰ oio.
Hic quidem motꝰ est motus qui fit in eis q̄
possunt aliqñ moueri: aliquādo qescere: ꝛ
non est cōtinuus: sed vr̄. Motor. n. non est
vnus: sed sunt q̄ succedunt sibi inuicē. Vñ
talis motꝰ nō fit nisi in aere: aut in aq̄. Qui a
quibusdam attribuitur ꝛ successiōi: ꝛ ab ea
denoiatur: sed predicte qōnes al'r q̄ꝫ narra/
uimꝰ nō possunt solui. Successio facit oia
ea mouere ꝛ moueri. Vñ oꝫ ꝙ qescāt. Sꝫ
nos videmus vnum idem continue moue/
ri: quare necesse ē ipsum moueri ab aliquo.
Mouetur enim ab vno eodem.

Motus pro
iectoruz non
est continuus
sed videtur.

¶ Hec qͦ vt dixit auctor ē. Si oē qͦ mouet: mouet
ab aliquo motore: q̄re quedā mobilia mouētur cum
motor illoꝝ sit in qete: ex h̄ eni seqtur alteꝝ trium:
aut ꝙ aliquid moueat sine motore. ¶ Aut ꝙ motor
cū sit corpꝰ moueat aliqd absqꝫ eo ꝙ moueat: ꝛ sine
eo ꝙ tāgat illͦ qͦ mouet. ¶ Aut dicat ꝙ ꝑmꝰ mo/
tor ꝑt mouere nō ꝯtinue. ¶ Que aūt iducūt hāc q̄/
stionē sunt illa q̄ ꝓyciūt aut sagittant. Videmꝰ eniz
lapidē ꝓiectū moueri cū manꝰ q̄ mouerit iā qescit:
silr de sagitta ꝛ chorda. ¶ Hāc qdē qōnē opponet il
lis ꝓpōnibꝰ qbꝰ vsus ē in ꝑdicta declaratiōe. s. oē mo
tū hr̄e motorē: ꝛ ipꝫ nō mouere nisi cū moueat cuz
sit corpꝰ: ꝛ sup h̄ fundabit prius h̄ qͦ voluit ꝺclara/
re. s. ꝙ iste motor nō est corpus: ꝛ qr etiā ꝯdicit huic
qͦ oñsum est: qm̄ primus motor ꝯtinue mouet: ꝛ iͦ
dixit: q̄uo q̄dā ꝯtinue moueāt ꝛc̄. ¶ Post dixit: ꝛ si
motor mouet ēt cū h̄ aliͦ vt aerē: ꝛ cū h̄ moueatur
mouet. i. ꝛ si aliqs dixerit ꝙ huiꝰ cā ē ꝙ motor in hꝰ
mouet cū illo qͦ mouet ab illo aliͦ qͦ mouet illud
motū qñ ꝑmꝰ motor cessat. V. g. qñ manꝰ mouet la/
pidē: mouet cū illo aerē: q̄re accidit ꝙ cū manꝰ ēt ñ
mouet lapidē: statim succedit ei aer in mouēdo lapi
dē: mouet ēt eodē motu aliū aerē cū lapide: vñ acci/
dit ꝙ scͦs aer mouet lapidē ꝑmo qescēte: motꝰ g̊ la/
pidis vr̄ q̄si ꝯtinuus cū fiat successiue a plibꝰ: succes
sio qdē nō cessat q̊usqꝫ motꝰ cesset. ¶ Post h̄ dixit:
tñ ipolē ē ipm moueri: nisi ꝑmū tāgat, aut moueat:
imo nec̄e ē ꝛc̄. i. sꝫ hꝰ solo nihil aliͦ ē q̄ꝫ mutare qō/
nē de lapide ad aerē aut aquā: ꝛ vl'r ad illͦ qͦ cuz ꝑ̊
moto mouet a ꝑmo motore. Querēdū ē. n. ēt de aer:
q̄re post qetē manꝰ remanet aerē mouere lapidē: cū
nō moueat lapidē nisi moueat: nec moueat nisi ma
nus moueat. Opꝫ igr̄ oia oino qescere: qñ ꝑmꝰ mo/
tor qescit: ꝛ moueri cū ipe moueat. ¶ Et hoc voluit
cū dixit: imo nec̄e ē sil' oia moueri ꝛ sil' qescere cum
primus motor qeuerit. i. aer aut chorda: aut his silia.
¶ Post. d. silr est: ꝛ si ēt facit sicut facit lapis. s. ma/
gnetes ꝛc̄. i. silr remanet qō: manꝰ. n. nō mouet illud
ꝓiectū: nisi mouēdo priꝰ aerē: vt dicamꝰ ꝙ lapis ma
gnetis attrahet ferrū qͦ ponit vltra ꝑᵐ ferrū medi/
ante attractiōe eiꝰ ad ꝑᵐ ferrū. ¶ D. d. h̄ aūt dꝫ cōce
di de nec̄itate. s. ꝙ ꝑmus motor est q h̄ facit. i. sꝫ opꝫ
nos ꝯcedere de hꝰ mobilibꝰ ꝑᵐ motorē eē cām motꝰ
eoꝝ oīuz de ꝑmo ad vltimū. Qͦ aūt ē ꝯsiderādū ē
q̄uo sit cā eoꝝ motꝰ: h̄ qdē vt dixit auctor ꝯcedēdū
est cū huiꝰ mobiliū motꝰ seq̄tur in velocitate ꝛ tar/
ditate potētiā ꝑmi motoris ꝛ eiꝰ ꝺbilitatē: ex q̄ possu
mus scire ꝑmū motorē eē cām huius motꝰ de initio
ad finē. ¶ D. innuit moduz quo hꝰ motus pōt fieri
exēplificādo ꝛ dixit. V. g. qui mouet aerē cū fuerit
hꝰ aut aquā aut aliͦ ꝛc̄. i. V. g. ꝙ ꝑmus motor vt di/
cas manꝰ mouet aerē aut aquā: ꝛ vl'r mediū qͦ ina/
tuz est mouere ꝛ moueri. post dicit: cū fuerit hꝰ. i. cū
fuerit eo mō quo ē mediū. s. qr exigit ad hoc ꝙ sim/
plicia corpora moueant in illo: oñsuz est eni qm̄ nisi
mediū eēt nūq̄ꝫ lapis: neqꝫ aliqͦ simpliciū corporū
moueret: neqꝫ nāl'r: neqꝫ ꝭm violentiaz: hoc aūt ꝑfe
cte declarabit in tertio de celo ꝛ mūdo. ¶ D. d. sꝫ ñ
dꝫ simul qescere ab hoc ꝙ mouet ꝛ moueat. i. sed de
motu hoꝝ simpliciū partiū econuerso est ei qͦ ē de
rebus mobilibus terminabilibus figuram habenti/
bus in partibus: idest simplicium corporum passibi/
lium non opꝫ vt simul cesset idē a mouere ꝛ a moue
ri: sicut accidit hic in ꝑtibus corpoꝝ terminabilium
figurā hn̄tiū: ꝛ in corꝑibus ꝯctis q̄ sibi adherēt inui/
cem. s.

Sine medio
ipossibile est
aliquod sim/
plex corpus
moueri nāl'r
vel violēter.
Idē. 4. phy.
71. ꝛ. 3. ce. 28.
Et. 4. ce. 22.

Digressio. De motu ꝓiectorum.

cem.s.hn̄tibus figurā. ¶ Post dixit: imo cessat ab h
ꝙ moueat̃ cessante eiꝰ motore a mouere: ⁊ ad hec re-
manet mouendo.i.sine eo ꝙ moueat̃. ¶ Et h qd̄ au-
ctor dicit mãifeste vr̃ sensu in motu aq̄ ⁊ lapide ꝓie-
cto in illā. ¶ Uidemꝰ eniz ptē q̄ seqt̃ lapidē moueri
vndiqꝫ: deide trāsfert̃ motꝰ ab illa pte ad ptē ꝯtiḡ:
deide de illa ad aliā quousqꝫ cesset. ¶ Partes vo aq̄
nō simul mouent̃ sicut simul mouent̃ ptes figurati
corporis: ⁊ h pꝫ in circulis q in aqua fiūt qñ lapides ca-
dūt in ea. ¶ Si igr̃ huiꝰ motꝰ eēt sil'is motui in rebꝰ
mobilibꝰ terminabilibꝰ oporteret oēs ptes aeris ⁊ aq̄
sil' moueri de ꝑ vsqꝫ ad vltimā ⁊ expelli ī oībꝰ ꝑtibus
mūdi ītātū ꝙ ī totū fieret iundatio: aut corpꝰ ītraret
corpꝰ: qd̄ ē ipo'e. ¶ Sꝫ h corpa ab extrīsecis recipi-
unt dēsitatē ⁊ raritatē: ⁊ recipiēdo dēsitatez q̄si reci-
piūt aliquā penetrationē ī suis ꝑtibꝰ. ¶ Nā si nō re-
ciperēt penetrationē aliquā: oporteret ēt ꝙ motꝰ eo-
rū oīno sil' eēt. ita ꝙ vltimꝰ terminꝰ mūdi expelleret̃
ēt: ⁊ si iste ptes ꝑfecte penetrarēt seīuicē: tūc nō mo-
ueret̃ de aq̄ nisi q̄tū possidet corpꝰ qd̄ cecidit ī illa.
¶ Est igit̃ q̄si mediū iter eē spūale ⁊ corꝑale: ꝼm q̄
nāꝫ spūs accidit ī ꝑtibꝰ aliq̄ penetratio: vñ vidimus
diuersos motꝰ nō īpediri a se īuicē ī aq̄: ꝼm vo corpo-
reitatē expellūt se iuicem. Ita ꝙ ex eis duobꝰ existi-
mat̃ ꝙ aer motꝰ ī eis ē q trāsfert̃ ꝑ se: ⁊ lapis ꝓiectꝰ d
necītate trāsfert̃ ꝑ trāslatōez illius ptis q̄ dfert mo-
tū: ⁊ cessat illa cessāte. ¶ Illa qdē ps ñ ē eadē: nec il-
le motꝰ ēt fit sil' ī plibꝰ ꝑtibꝰ: sꝫ fit q̄si successiue: ⁊ ꝼm
trāslationē d vna pte ī aliā: vt accidit eis ī qbꝰ calor
trāsfert̃ d vna pte ī aliā. Et vlr motꝰ sagitte ī aerē si-
milis ē multū motui nauis ī vnda: q̄ portat eā: q exi-
stimat̃ eē vnꝰ cū sit motꝰ successiuꝰ ꝑ vndationē q̄ fit
in aq̄: ⁊ talis vndatio fit ī aere. ¶ Manifestū ē g ꝙ
cā huiꝰ ꝙ iste ptes nō oēs sil' mouent̃ ē penetratio q̄
accidit eis īuicē: ꝼꝫ.n. hūc modum assimilat̃ ei q mo-
uet̃ ab initio spatij vsqꝫ ad finem qd̄ mouet̃ ꝑ se. Aq̄

Aer ⁊ aq̄ ta-lē hn̄t nām ꝙ cuꝫ accipiunt ꝓncipiuꝫ mouēdi ab alio mouent̃ ꝑ se. Cōsil'e infra. c.85. Et.4. ce.c.39.

enī ⁊ aer talē hn̄t nāꝫ ꝙ cū accipiūt ꝓnm mouēdi ab
alio mouet̃ ꝑ se. ꝼꝫ vo ꝙ illa penetratio nō ē va cuꝫ
sit illic expulsatio accidit ꝙ motꝰ expellētis ⁊ expul-
si sūt sil'. Cā aūt huiꝰ oīno ē: q: h corpa carēt figura ⁊
termio ⁊ multū vicinat̃ in nā nāe mãei. Sic igit̃ dꝫ
ītelligi motꝰ hoꝝ simpliciū humidoꝝ: ⁊ qm̄ dr̃nt ī h
a siccis ⁊ hn̄tibꝰ terminū ⁊ figurā. ¶ Post.d. vñ mo-
uet aliō sibi succedēs ⁊c. i. ⁊ q: motꝰ ꝑtiū hoꝝ corpo-
rū ñ fiūt sil' qñ mouēt ēt se īuicē: accidit ꝙ motꝰ ī eis
sit tali mō ꝙ succedāt sibi īuicē ⁊ sequāt̃ se īuicē: ⁊ ñ
mouēt̃ sil'. ¶ D.d. motꝰ āt qescit cū vtꝰ mouēdi dimi-
nuit̃ ⁊c. i. motꝰ aūt istaꝝ ꝑtiū iō qescit: q: vtus moti-
ua nō cessat diminui ⁊ deprimi in illis ꝑtibus q̄ mo-
uēt se īuicē successiue: adeo ꝙ ī vltima pte nō rema-
net mouere: sꝫ solūmō moueri. ꝼm.n. ꝙ ītrat aliō nō
hꝫ nisi virtutē q̄ moueat̃ tm̄. ꝼm vo ꝙ ītrat mouet:
q̄re nō seqtur ꝙ mouere ⁊ moueri īcipiat sil': nec ēt
ꝙ oē qd̄ mouet ex eis moueat: nā si hoc eēt oīno to-
tus mūdꝰ expelleret̃. ¶ Et iō dixit: ⁊ in vltīo cessat
qñ motor penultimꝰ ꝑuenerit ad hoc ꝙ nihil agat. i.
⁊ ille ptes cessant a motu: qñ illō qd̄ mouet̃ qd̄ seqt̃
ps qescēs nō pōt mouere: neqꝫ agere: sꝫ solūmō mo-
uet̃. Hec.n. virtꝰ nō cessat diminui in ꝑtibꝰ q̄ mouen-
tur adeo ꝙ cesset. ¶ Et tu debes scire qm̄ expositio
nr̃a nō ītelligitur ex expōne Themistij in hoc loco:
vñ vr̃ nobis ꝙ ēt nos nō ītelleximꝰ perfecte hūc lo-
cū nisi apud laborē nr̃m circa expositionē huiꝰ libri.
¶ Et cū narrauit modū ꝼꝫ quē mouēt se inuicē hꝫ
mobilia q̄ nō actu sunt disticta: nec sunt ptes rei ter-
minate ⁊ figurate: īcepit ēt narrare q̄lr sit de mobili-
bus q̄ figurā hn̄t ⁊ terminum. ¶ Et dixit. h āt nec̄io
sūt sil'. s. motorē qescere a mouere ⁊ rē motā a moue-
ri: ⁊ ipe motꝰ oīno. i. ꝙ ñ accidit ī corꝑibꝰ hūidis carē-
tibꝰ figuris. hꝰ āt cām iā ꝑdiximꝰ. ¶ Post h dixit: h
qdē motꝰ ē talis motꝰ q fit in eis q̄ pn̄t aliqñ moueri
aliqñ qescere. i. talis motꝰ nūq̄ pt fieri ī corꝑe cele-
sti: h.n. corpꝰ sꝑ moueri inatū ē. h vo aliqñ mouētur
aliqñ qescūt. ¶ Post h dixit: ⁊ nō ē ꝯtinuꝰ sꝫ vr̃. i. ⁊
iste motꝰ. s. lapidis ī aere siue aq̄ nō ē ve ꝯtinuꝰ: cum

Cōpꝰ celeste sꝑ moueri inatū ē. Idez 9. me. t. ꝯ. 17.

tn̄ sensui videat̃ ꝯtinuꝰ. ¶ D. dedit cāꝫ q̄re caret cō-
tinuationē. dixit. motor.n. nō ē vnꝰ sꝫ sūt aliq̄ q̄ suc-
cedūt sibi inuicē. i. hꝰ aūt cā ē: qm̄ motꝰ ꝯtinuꝰ ñ pt eē
nisi vniꝰ motoris ⁊ vniꝰ moti. In his āt motor nō est
vnꝰ: sꝫ plura q̄ succedūt sibi īuicē tali mō ꝙ vnꝰ mo-
uet post aliū successiue vnā rē motā. Et q: talis suc-
cessio ē ꝓpa eis q̄ mouēt̃ ī corꝑibꝰ hūidis simplicibꝰ
dixit. vñ talis motꝰ nō fit nisi ī aere aut ī aq̄. ¶ D.d.

Uide cō.68. q̄rti ph. t.86 Opio Platonis.

⁊ a qbusdā attribuit̃ successiōi ⁊ ab ea denomiat̃. i. ⁊
iste motꝰ est q a qbusdā hoībꝰ attribuit̃ successiōi. i.
dicūt successionē eē cāꝫ illiꝰ. s. successionē ꝑtiū aeris
expulsi ī loco: cū ꝑma ps aeris q̄ expellit̃ a ꝓijciēte:
expellat ptē aeris successiue: ⁊ succedit ei ī illo loco:
⁊ sic 2a tertiā: ⁊ 3a q̄rtā: ⁊ vnaqueqꝫ cedit ꝑcedēti: ⁊ ꝓ-
pter h appellāt hꝰ motū successiuū: opinātes succes-
sionē eē cāꝫ motꝰ illiꝰ qd̄ ꝓijcit̃ ī aere: aut ī aq̄. ¶ Et
post h dixit: sed ꝑdicte qōnes aliter q̄ ꝑnarrauimꝰ:
nō pn̄t solui. i. sꝫ illa qō quā ꝑdiximꝰ d motu nō sol-
uit̃ dicēdo successionē eē cām hꝰ motꝰ ⁊ vlr nec alio
mō q̄ ꝑdiximus. ¶ Post dd̄it cāꝫ q̄re nō pōt solui
ꝑ successionē: ⁊ dixit. successio aūt facit ea oīa mouet̃
⁊ moueri. vñ oꝫ ꝙ qescāt. i. successiua.n. vñr mouere
se īuicē ⁊ moueri īsimul: quapꝑ dr̃ īsimul qescer̃: qd̄
nō accidit in ꝑtibꝰ aeris successiuis. ¶ D.d. sꝫ nos vi-
demus vnū idē ꝯtinue moueri: q̄re nec̄e est ipꝫ mo-
ueri ab aliquo. i. sed iā ꝓbatū est aliqd eē qd̄ ꝯtinue
mouet̃: quare opꝫ ꝙ moueat̃ ab vno motore. Ex ꝑdi-
ctis.n. pꝫ: qm̄ eius qd̄ a pluribus mouet̃ motus nō ē
continuus. ¶ Et ex hoc declarat̃ oīno ꝙ stellaꝝ mo-
tus non est in medio. nā si esset: nō eēt cōtinuus. post
dixit: mouetur.n. ab vno eodē. i. nō.n. mouet̃ nisi ab
vno eodem. s. cuius motus est continuus.

Motꝰ eius qd̄ a pluribꝰ mouet̃ ñ ē cōtinuꝰ. Id. 8. tex. cō. 40.

¶ Qm̄ aūt in his que sunt: necesse est semꝑ
motū eē ꝯtinuū. Hic aūt vnus est. Necesse
aūt vnū eē alicuius magnitudis. Nō.n. mo-
uet̃ ipartibile: ⁊ vnius ⁊ ab vno. Nō.n. erit
ꝯtinuꝰ sꝫ habitꝰ alter alteri ⁊ diuisus. Mo-
uens igit̃ si vnū est: aut cuꝫ mouet̃ mouet:
aut imobile est. Siqdē mouet̃ ꝯseq oporte-
bit ⁊ mutari ipm: simul aūt moueri ab alio.
Quare stabit ⁊ veniet in ipsum moueri ab
imobili. Hoc aūt nō nec̄e est cōmutari: sꝫ sꝑ
poterit mouere. Infatigabile enim est hoc
mouere. Et regularis hic motꝰ ē: aut solus:
aut maxime. Nō enim hꝫ mutationez neqꝫ
vnā mouēs. Opꝫ aūt neqꝫ qd̄ mouet̃ iuxta
illō hr̄e mutationē: quatenus sil'is sit motꝰ.
¶ Et q: necesse est vt semꝑ in eis que sūt sit
motus cōtinuus. Cōtinua aūt sunt vnita: ⁊
opꝫ etiāꝫ ꝙ sit alicuius magnitudinis. Qd̄

enim nõ hꝫ magnitudinẽ nõ mouetᷣ. Et qđ sit vniũs ⁊ in vno. Nã si eẽt alter nõ eẽt cõtinuus: ſꝫ successiuus ⁊ diuisibilis. Motor aũt cũ sit vnus: aut mouet ⁊ mouetᷣ: aut nõ mouetᷣ. Et siqdẽ mouetᷣ sequitᷣ ipꝫ trãsmutari ꝓpter ipꝫ trãsmutari ab aliquo. Necesse est ꝙ hoc cessat ⁊ ꝑuenit ad aliqd qđ moueat absqꝫ eo ꝙ moueatᷣ. Qđ enim est tale nõ trãsmutatᷣ cuꝫ eo qđ trãsmutat: ſꝫ potest semꝑ mouere: cũ in tali mõ mouẽdi non est fatigatio. Et talis motꝰ solus est equalis: ⁊ est dignior i hoc ceteris motibꝰ. Motor.n. nullũ hꝫ modũ transmutationis. Et opꝫ ꝙ neqꝫ quod mouetᷣ prope hoc ab hoc habeat trãsmutationem vt motus sit ꝯsilis.

83 ℂ Dicit. ⁊ sicut pꝫ in motu ꝯtinuatio: qm̃ dꝫ eẽ vnius motoris: sic pꝫ đ illo: qm̃ dꝫ eẽ vnius moti: ⁊.q.d. ⁊ qꝛ mãifestũ ẽ motũ eẽ ꝯtinuũ: motꝰ ãt nõ ẽ ꝯtinuꝰ nisi corpis: qm̃ qđ nõ est corpꝰ nõ mouetᷣ: vt in 6° declaratũ ẽ: ⁊ huiꝰ corpis si est motꝰ ꝯtinuꝰ neccẽ est ipꝫ eẽ vnũ: sic oportuit h̃ i motore: ex quo seqᷣtᷣ ꝙ motꝰ ꝯtinuꝰ sit vniꝰ moti: ⁊ vniꝰ motoris: naꝫ si h̃ nõ eẽt ñ eẽt ꝯtinuꝰ: ſꝫ successiuꝰ ⁊ multꝰ: ⁊ h̃ voluit ĩtelligi ꝑ h̃ nomẽ diuisibilis. ℂ D.d. motor aũt cũ sit vnꝰ ⁊c̃.i. ⁊ cũ sit mãifestũ qm̃ motꝰ ꝯtinuꝰ dꝫ eẽ vniꝰ moti ⁊ vnius motoris: motor aũt cũ sit vnꝰ neccẽ est ꝙ sit primus: ⁊ cũ sit primꝰ impoſſe est ipꝫ moueri: neqꝫ ꝑ se: neqꝫ ꝑ accñs: ⁊ pꝫ qm̃ motꝰ ꝗ fit a motore talis ẽ ꝯtinuus: et motꝰ ꝗ iest rei mote ẽ vere ꝯtinuꝰ. ℂ Post dixit: qđ eni est tale nõ trãsmutatᷣ cuꝫ eo qđ trãsmutat.i. ⁊ hꝫ motor.s.i quo nõ est trãsmutatio aliq̃ nõ trãsmutatur: ꝑ accñs ex illo qđ ab ipo trãsmutatᷣ: vt accidit ꝑ motori in aialibꝰ. Iste.n. trãsmutatᷣ ꝑ trãsmutatõeꝫ subti i loco.s. aĩa aialis q̃ mouet ipꝫ: ⁊ ẽt mutat se ab eo qđ mouet illã ꝭꝫ finẽ. ℂ D.d. ſꝫ pt sꝑ mouere ⁊c̃. .i. ⁊ qꝛ iste motor ñ mouetᷣ cũ mouet: iõ ñ accidit ei fatigatio in sua motiõe: qđ nõ accidit motoribꝰ ꝗ cũ mouẽt mouẽtᷣ: cã.n. fatigatiõis nihil aliđ est q̃ꝫ h̃ ꝙ motor mouetᷣ qñ mouet: h̃ qdẽ ꝑuenit qꝛ est in mã. ℂ Post dixit: ⁊ talis motus solus est eq̃lis.s. dignior ceteris motibꝰ ⁊c̃.i. ⁊ iste motꝰ ẽ dignior alijs motibꝰ eq̃litate hac. vꝫ. rõne: qꝛ ieq̃litas nõ accidit nisi ꝑꝑ h̃ ꝙ motori accidit qdã modus trãsmutatiõis: q̃re aliqñ vigoratᷣ: aliqñ đbilitatᷣ. Sed iste motꝰ oĩno caret trãsmutatiõe: ꝗ motꝰ eiꝰ est eq̃lis simplr̃. ℂ Post dixit: ⁊ opꝫ ꝙ neqꝫ qđ mouetᷣ ꝓpe h̃ ab h̃ hẽat trãsmutationẽ vt motꝰ sit ꝯsilis.i. ⁊ qꝛ iste motꝰ ẽ ꝯtinuꝰ eq̃lis: opꝫ ꝙ illud qđ mouetᷣ h̃ motu nullo mõ trãsmutetur vt motus eius sit eq̃lis ⁊ ꝯsilis: cum enim illđ qđ mouetur trãsmutatᷣ aliquo modo trãsmutatiõis ab illo a quo mouetᷣ: accidit ei etiaꝫ ineq̃litas motꝰ. ℂ Unde videmus Arist. opinari ꝙ corpꝰ celeste nõ põt ex se ꝭm suã nãm recipe trãsmutationẽ: ⁊ ꝙ cã eiꝰ est: qꝛ nõ cõponitᷣ ex mã ⁊ forma: ⁊ ꝙ ẽ neciuꝫ ex se nõ ex alio: vt Auic. dixit: verũtñ necessitas ẽ i ipso mõ recipiendi: in motore vero modo agendi.

Nõ ñ ẽ cõpꝰ ñ mouetᷣ. Iđ sexto ph.32.

Aĩa aialr̃ mouetᷣ localr̃ ad motũ aialis.

Cã fatigationis i motoribꝰ ꝗ mouentᷣ qñ mouẽt est qꝛ sꝰ i mã. Uide idẽ.8.ph. t.c.78. ⁊ 79 ⁊.2. celi.3. et 71. ⁊ i.2. capꝰ de sba orbis.

Cõpꝰ celeste ꝭꝫ Ar.nõ pt ex se ꝭꝫ suam nãm recipere trãsmutationẽ. Iđ ꝑ capꝰ ⁊.2. ac.ꝫ. de sba orbis. ⁊ ꝑ celi.20.

ℂ Necesse est aũt aut in medio: aut in circulo eẽ. Hec eniꝫ principia sunt: sed citius mouentᷣ ꝓxima mouenti. Huiusmodi aũt ẽ totius motus. Ibi ergo est mouens.

ℂ Igitᷣ necesse est: aut ꝙ sit in medio: aut in circũferentia. Hec enim sunt duo pricipia: sed illud quod magis appropinquatur motori est velocius in motu. Et sic est de motu totius: motor ergo est illic.

ℂ Quia iste motor de quo iam declaratum est ipsuꝫ 84
esse nõ est in materia: nõ restat dicere nisi ipm̃ eẽ in illis locis in quibus effectus eius apparet: ⁊ maxime in loco in quo motio eiꝰ equalr̃ patitur ꝑ oẽs partes illius qđ mouetᷣ ab illo. Et qꝛ non est hic nisi mediũ aut circũferentia: actio auteꝫ eius magis apparet in circũferentia: ⁊ etiam motio eius magis est illic eq̃lis q̃ꝫ motio eius in alio circulo: ideo attribuitur illi loco. Unñ oẽs leges conueniunt in hoc: qm̃ deus habitat in celo. ℂ Post dixit: hec eniꝫ duo sunt principia.i. totius ꝭm ꝙ totum est spericũ. Medium qdeꝫ est principiuꝫ ꝭm ꝙ super ipsum est motus. Circũferentia vero qꝛ ex illa est initiũ motus. Et declaratũ est in libro de motibus aialis ꝭꝫ locuꝫ: qm̃ omne qđ mouetᷣ hꝫ corpus qeſcens circa qđ voluitur: ⁊ ꝙ virtus qeſcentis dꝫ esse firmior virtute illius qđ mouetur: ⁊ si aliter esset totũ expelleretur. Existẽtia ergo mũdi his duabꝰ virtutibꝰ perficitᷣ.s. virtute q̃etis: ⁊ virtute mouẽdi: que est cõtraria illi: videtᷣ igitᷣ hoc intellexisse per duo principia. ℂ D.d. ſꝫ illud qđ magis appropinquat motori est velocius.i. ⁊ qꝛ necesse est ꝙ partes rei mote que magis sunt veloces sint ille que magis appropinquantᷣ motori: partes autem velocissime ceteraꝝ que sunt in spera totius sũt maximi circuli q sunt in ea. Necesse est ꝙ iste locus spere sit propinquior ceteris motoribꝰ. Partium auteꝫ propinquaruꝫ ꝓportio ad illuꝫ dignior est ꝓportiõe aliarum ad illum: ⁊ cuꝫ sit ita cõstat ꝙ sit illic.i. ⁊ sic est de motu totius.s. ꝙ quanto magis appropinquatur motori tãto erit velocius. motor igitᷣ est in partibus velocioribus totius.s. in circulo maximo orbis maximi qui facit diurnum motũ. ℂ Hanc autẽ appropinquationeꝫ debemus ĩtelligere ꝭm esse: nõ ꝭm locũ. qđ eni est nõ in corpore: nõ est in loco. ⁊.q. innuit per hoc: quoniam principium mouendi est ex nobiliori.s. ex medio spere que est maximus circulus: ⁊ h̃ manifestum est sensui: quoniam moto corporis sperici a suo medio est melior ⁊ nobilior.

Oĩes leges ꝯueniũt in h̃ ꝙ đs habitat i celo. Idẽ ꝑ ce.te.cõ.22. ⁊ 96. ⁊.100. Et scđo ce.t.c.2. ⁊ cõ.74.

Existẽtia mundi hꝰ his duabꝰ ꝟtutibꝰ ꝑficitᷣ.s. ꝟtute q̃etis ⁊ virtute mouẽdi. Iđ ꝑ celi.c.97. ⁊ 2.c.102.

Documentũ

ℂ Habet aũt dubitationẽ si cõtingit aliquod qđ mouetᷣ mouere continue: ſꝫ nõ sicut impellens iterum ⁊ iteꝝ: ⁊ in ꝯsequẽti est continue. Aut.n. ipm̃ opꝫ semꝑ impellere: aut trahere: aut vtrũqꝫ: aut alteruꝫ aliqđ aliud ꝯtingẽs ab alio sicut olim dictuꝫ est in his q̃ proijciuntᷣ. Si autem diuisibilis est aer aut aqua mouet: sed sicut semper motꝰ. Utrobiqꝫ autẽ nõ possibile est vnũ eẽ sed habitũ. Solus itaqꝫ cõtinuus est quẽ mouet imobile. Semꝑ.n. silr̃ se hñs: ⁊ ad id qđ mouetur silr̃ se habebit: ⁊ continue.

ℂ Sꝫ est hic q̃stio difficilis. motor qdẽ põt mouere cõtinue ⁊ nõ ꝭm ideꝫ ꝭm ꝙ expellit vnũ post aliud: ⁊ sic ꝯtinuatio eiꝰ ẽ successio. ℂ Ad qđ est dicẽdũ qm̃ necesse est: aut

ꝙ semꝑ

ꝙ semper expellat: aut attrahat: aut agat vtrū𝗾ꝫ: aut agat aliud cui succedit vnū post aliud: vt diximus supius in re proiecta. Aer .n. q̄ est aptus vt diuidat̄ simil'r aqua: mouet ꝑ suū mot̄ ñ semꝑ modis diuersis. Sed impoſ'e est ꝫ vtrū𝗾ꝫ modū ꝙ mot⁹ sit vn⁹: sed successiuus. Cōtinuus igr̄ est solus qui mouetur a moto nō. Qm̄ cū semꝑ sit eodē mō. Et ideo etiā apud illō quod ab illo mouetur est eodem modo continue.

85 ¶ Uult declarare in hoc capl'o qm̄ ex ipsa ꝯtinuatione mot⁹ seq̄t̄ ꝙ iste motor nō sit corp⁹: sicut opꝫ ēt ꝙ sit vn⁹: ⁊ ꝙ illō qō mouet̄ ab illo sit motū vnū. Motor .n. corpore⁹ q̄ nō mouet nisi expellēdo: aut attrahēdo: aut vtrū𝗾ꝫ agēdo: attrahēs aūt ⁊ expellēs non eodē mō se hñt circa illud qō mouet̄ in initio expulsiōis aut attractiōis: ⁊ in fine .s. in ꝓpinqtate ⁊ remotiōe. Motor ḡ q est corpus nō est ꝯsiliuꝫ dispōnum apud illud qō mouet̄: mot⁹ ḡ ab illo nō est ꝯtinuus. ¶ Et dixit: sꝫ est ħ qō difficilis. motor qdē pōt mouere ꝯtinue .s. motor q nō ē corp⁹ pōt mouere ꝯtinue .i. motu ꝯtinuo vō: ⁊ ħ nō sic ꝓcedit i statu mouēdi: sic̄ ꝓcedit corp⁹ qō mouet aliqd expellēdo vnū post aliō .i. expulsiōe post aliā: qō .n. inatuꝫ est sic mouere nō mouet ꝯtinue i rei vitate: sꝫ ꝫ sensuꝫ: verūtñ successiue mouet. ¶ Et ħ itēdebat cū dixit: ⁊ sic ꝯtinuatio ei⁹ ē successio .i. ⁊ ꝯtinuatio ei⁹ q̄ vr̄ sensu ē successio va. ¶ D. icepit soluere hāc qōnē .s. qm̄ ipoſ'e ē aliquē motorē q mouet ꝯtinue mouere ⁊ dixit: ad qō ē dōm: qm̄ nec̄e est: aut ꝙ semꝑ expellat: aut attrahat: aut agat vtrū𝗾ꝫ .i. qm̄ necesse est posito ꝙ motor sit corp⁹: ⁊ ꝙ mouet motu ꝯtinuo: ꝙ semꝑ expellat vnū post aliō: aut ꝙ semꝑ attrahat: aut ꝙ aliqñ expellat: aliqñ attrahat: ⁊ ħ ēt sꝑ. ¶ Post dixit: aut agat aliō cui succedit ⁊c̄ .i. aut ꝙ motor cui⁹ mot⁹ existimat̄ eē ꝯtinu⁹ sit plus𝗾ꝫ vnū: q mouebit rē motā successiue: vt dixim⁹ ō motu lapidis. Expellētis .n. modi isti sūt .s. aut ꝙ separet̄ ab expulso: ⁊ remaneat expulsuꝫ in motu: aut ꝙ nō separet̄ ab illo. ¶ Post dixit: aer .n. q̄ ē apt⁹ vt diuidat̄ ⁊c̄ .i. ⁊ mot⁹ q fit ꝑ expulsioneꝫ in qua expulsū nō sepat̄ ab expellēte ñ ē ꝯtinu⁹: fit .n. aut i aere: aut i aq̄: sꝫ q̄ aer ⁊ aq̄ multū sūt apti ad diuisionē ⁊ passiōeꝫ: iō mouēt ꝑ suū motū illō qō i eis mouet̄ motu ieq̄li: sꝫ diuersimode. Aptitudo .n. i eis ad diuisionē ⁊ passiōeꝫ nō ē eodē mō i oib⁹ suis ptibus. Et vr̄ ꝙ ħ sermo cōis ē oib⁹ q i medio mouent̄: siue expellens separet̄ ab expulso: siue nō. ¶ Et cuꝫ dedit cāꝫ q̄ mot⁹ expulsi nō est eq̄lis dixit: sꝫ ipoſ'e ē ꝫ vtrū𝗾ꝫ modū ⁊c̄ .i. ⁊ corp⁹ mouere corp⁹ motu eq̄li veritate ipoſ'e est: siue motor sit vn⁹ ex initio mot⁹ vs𝗾ꝫ ad finē: siue pl'es: vt accidit i motu lapidis. Naꝫ cuꝫ posuerim⁹ vtutē motoris itrāsmutabilē: sil'r virtutē illi⁹ qō mouet̄. Impoſ'e est ħ poni in illo medio quo fit in mot⁹ ꝑꝑ diuersitatē ptiū in aptiōe. Quare nec̄e est ꝙ stat⁹ motoris apō illud qō mouet̄ diuersificet̄ in motu. ¶ Post iduxit ꝯnē quā itēdit. Deinde iducet cāꝫ qua mot⁹ illi⁹ qō mouet ⁊ nō mouetur sit eq̄lis: ⁊ est ꝯria illi ⁊ dixit: ꝯtinu⁹ igit̄ solus est q mouet̄ a nō moto. ¶ D. dedit cāꝫ in ħ ⁊ dixit: qm̄ cū sꝑ sit eodē mō ⁊c̄ .i. mot⁹ aūt q fit a motor̄ q nō mouet̄: est ꝯtinu⁹ ⁊ vnus: q̄ motor eodē mō se hꝫ ad rē motā: cū sit imobilis: ⁊ itrāsmutabilis. motor vō q mo-

Expellentis isti sūt modi aut ꝙ separetur ab expulso ⁊ expulsuꝫ remaneat in motu: aut ꝙ nō sepet̄ ab illo. Jō. 7. ph. t. cō. 10.

uetur: non eodem modo se hꝫ: quia mouetur: ⁊ ideo non equali motu mouet.

¶ Determinatis aūt his manifestū est ꝙ impossibile est primum mouēs ⁊ imobile hr̄e aliquā magnitudinē. Si eniꝫ magnitudinē hꝫ nec̄e est aut finitā ipāꝫ eē aut ifinitā. Infinitā aūt ꝙ nō ꝯtigit magnitudinē eē ostensuꝫ est prius in physicis. Q̄ aūt finitā ipoſ'e est infinitaꝫ hr̄e potentiam: ⁊ ꝙ impossibile est a finito moueri aliquid ꝫm infinitū tp̄us demōstratuꝫ est nunc. Primum autē mouēs ꝑpetuuꝫ hꝫ motuꝫ: ⁊ in ifinito tēpore. Manifestuꝫ ita𝗾ꝫ est qm̄ idiuisibile ⁊ ipartibile est: nullaꝫ habens magnitudinem.

¶ His ergo distictis māifestū est ꝙ primus motor q nū𝗾ꝫ mouet̄ nō pōt hr̄e magnitudinē oio. Qm̄ si hr̄et nec̄e eēt vt eēt finita aut ifinita. Et iā declarauimus in sermone nr̄o nāli: qm̄ impoſ'e est magnitudineꝫ eē infinitam. Et nūc declarauim⁹ qm̄ finitū nō pōt hr̄e virtutem ifinitā. Et ꝙ finitū nō pōt mouere tēpore ifinito. Sed primus motor mouet motu eterno tp̄e ifinito. Ergo māifestū est ipsuꝫ esse indiuisibilem: ⁊ impartibileꝫ: ⁊ nullam habere magnitudinem.

¶ In hoc capl'o induxit ꝯneꝫ quā a p̄mo itēdit. Qm̄ 86
cū iduxit ꝓpōnes q̄ nec̄ie sunt ad ħ: ⁊ soluit qōnes q̄ accidūt in illis ꝓpōnib⁹: qb⁹ vsus est: ꝯcludit: qm̄ primus motor de quo declaratū est ipm̄ nō moueri nō hꝫ corpus .i. nō hꝫ formā in mā. ¶ Et dixit manifestū est qm̄ p̄mus motor q nū𝗾ꝫ mouetur nō pōt hr̄e magnitudinē .i. ⁊ cuꝫ iā ostēdimus ꝙ ois corporis finiti actio ē finita: ⁊ sil'r ois vtus in corpore: ⁊ ꝙ p̄mi motoris actio est ifinita: māifestū est ꝙ primus motor nō hꝫ magnitudinē oio. ¶ Post dixit: nā si hr̄et magnitudinē ⁊c̄ .i. nam si ħ nō est veꝝ ꝯdictoriū ei⁹ erit verum .s. ꝙ hꝫ magnitudinē: ⁊ posuit ħ .q. añs: ⁊ dixit: ⁊ si hꝫ magnitudinē nec̄e est ꝙ sit finita aut ifinita. ¶ D. destruxit vtrā𝗾ꝫ ptē ꝯñtis: vt sequēte destructo destruat añs ⁊ dixit: ēt dclarauim⁹ in sermone ⁊c̄ .i. in tertio tractatu hui⁹ libri: illic .n. declarauit 3. phy. te. cō. 40. ⁊ infra.
qm̄ omne corpus est finitū. ¶ D. d. ⁊ nunc dclarauimus ⁊c̄ .i. ⁊ si est corp⁹ finitū ꝯstat ꝙ virt⁹ ei⁹ est finita: in corꝑe .n. finito nō p̄t eē vtus ifinita. ¶ Post dixit: sꝫ p̄mus motor mouet motu eterno tp̄e ifinito .i. ergo virtus eius est ifinita: ⁊ cū sit māifestū quoniaꝫ omnis corporis virtus est finita: ⁊ ꝙ primi motoris virtus est infinita ꝯcludit̄ in secūda figura primuꝫ motoreꝫ non esse corpus nec virtus in corpore.

¶ Aristotelis stragyrite phorū monarche: physicorū opus: cum Auerroys Cordubensis Expositionibus feliciter explicit.

Carti 1-98